

T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

NEBÎL DÎVÂNÎ'NİN BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

YILDIZ ERDEM

Danışman
Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

ADİYAMAN-2022

BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Mehmed Nebîl Dîvânı’nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

02/02/2022

Yıldız ERDEM

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Nebîl Dîvânı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

Yıldız ERDEM

Adıyaman Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Şubat 2022, xiv + 1486 sayfa

Dünyanın en köklü kültür ve edebiyatlarından biri de Türk kültür ve edebiyatıdır. Tarihî süreç içerisinde edebiyat ürünleriyle şekillenen milli kültür, bu kültürün nesilden nesile aktarılmasını sağlamıştır. Türk kültürü, günümüze kadar güçlü bir yapıya sahip olmuştur. Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ve yıkılışıyla birlikte ortaya çıkan ve varlığı sona eren dîvân edebiyatı yaklaşık yedi yıl Osmanlı coğrafyasında hüküm sürmüş ve Türk kültürünün taşıyıcısı rolünü üstlenmiştir. Dîvân edebiyatında kültür aktarımı, incelenen eserlerin anlaşılması ile gün yüzüne çıkmıştır. Edebî eserlerde, şairin mizacını yansıtan duyguların tam olarak anlaşılması mümkün değildir. Her dönemin kendine has izlenimleri, hayat şartları, inançları, konuşulan ve yazılan dilin özellikleri gibi birçok unsur edebî eserlerin anlaşılmasını güçleştirmektedir. Bundan dolayı edebî eserlerin inceleme metotları ve yöntemleri geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışmada, XIX. yüzyılda yaşayan şairlerinden Mehmet Nebîl Dîvânı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü oluşturulmaya gayret edilmiştir. Bir sözcüğün anlamının bağlamı dışında verilmesi eksik ve yanıltıcı bir metottur. Bu nedenle nitelikli ve verimli bir sözlük çalışması, sözcük bağlamı dahilinde kazandığı anlamların belirlenmesiyle mümkün olabilmektedir. Anlam-bağlam ilişkisine istinaden sözcüklerin bir metin içinde en ayrıntılı anlam farklılıkları dikkate alınarak, hazırlanan sözlüklere “bağlamsal sözlük”, bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizgiye ise “bağlamsal dizin” denilmektedir. Bu çalışmada tezde XIX. asır divan şairi Mehmed Nebîl'in elimizde bulunan tek eseri olan dîvânındaki sözcüklerden

faaydalanarak kelimelerin yer aldyđı bağlama göre hangi manalara geldiği ve sözcüklerin anlamalarında meydana gelen değişimler ele alınmıştır.

Çalışmamız, dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; Mehmed Neb l'in hayatı ve eserlerini, ikinci bölüm; d v nda tespit edilen sosyo kültürel yapı, üçüncü bölüm; bağlamalı dizin ve işlevsel sözlük kısmını ihtiva etmektedir. Sözlük kısmına ek olarak bazı okuma önerilerimiz ve okunmayan kelimelerin yer aldyđı dördüncü bölüm eklenmiş bu şekilde çalışmamız tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üslup, Bağlam, İşlevsel Sözlük, Bağlamalı Dizin, Mehmed Neb l

ABSTRACT
Master's Thesis
Nebîl Dîvân's Contextual Index and Functional Dictionary
Yıldız ERDEM
Adıyaman University
Graduate Education Institute
Main branch of Turkish language and literature
Branch of Ancient Turkish Literature
February 2022, xiv + 1486 pages

One of the most rooted cultures and literatures of the world is Turkish culture and literature. The national culture, which has been shaped by literary work in the historical process, has provided that this culture is passed down from generation to generation. Turkish culture has had a strong structure until today. Dîvân literature, which emerged with the establishment and fall of the Ottoman Empire and ended its existence, reigned in Ottoman geography for about seven years and played the role of the carrier of Turkish culture. The transfer of culture in divan literature came about with the understanding of the works examined. In literary works, it is not possible to fully understand the emotions that reflect the temperament of the poet. Many elements such as the unique impressions of each period, living conditions, beliefs, characteristics of the spoken and written language make literary works difficult to understand. Therefore, methods and methods of examining literary works are tried to be developed.

In this study, an attempt has been made to create a contextual index and a functional dictionary of Mehmed Nebîl Dîvân, one of the poets living in the 19th century. Giving the meaning of a word out of context is an incomplete and misleading method. Therefore, a qualified and effective dictionary study can be made possible by determining the meanings acquired in the context of the word. Considering the most detailed semantic differences of words in a text based on the semantic-contextual relationship, the prepared dictionaries are called “contextual dictionaries”, and the nonsense string of words presented with its context is called “contextual index”. In this study, the thesis takes advantage of the words of his divan, which is the only work we

have of the nineteenth century divan poet Mehmet Nebîl and discusses the meaning of words according to the context and the changes in the meaning of words.

Our study consists of four parts. Part one; the life and work of Mehmed Nebîl, part two; socio-cultural structure detected in the court, part three; contextual index and functional dictionary. In addition to the dictionary section, some of our reading suggestions, the fourth chapter with words that have and cannot be read, have been added and thus our work is finished.

Keywords: Style, Context, Functional dictionary, Contextual index, Mehmed Nebîl

ÖNSÖZ

“*Nebîl Dîvânı’nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*” adlı çalışmamız Tebdiz Projesi kapsamında hazırlanmış bir çalışmadır. Bağlamsal anlam; bir mesajın veya eylemin yorumlanmasında durumsal, sosyal veya kişilerarası faktörlerin etkisini kazanmasıdır. (Büyük Türkçe Sözlük, 2009:336). Bu sebeple anlamlandırma hususunda bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Dîvân edebiyatı şairlerinin içerisinde adı ön plana çıkmış şairlerinin yanı sıra ismi pek de duyulmamış şairlerimiz de bulunmaktadır. Bu şairlerimizden biri de tez çalışmamızın konusu olan ve üzerinde tek bir çalışma yapılmış olan Mehmed Nebîl’dir. Mehmed Nebîl Dîvânı üzerine Yasemin Aktaş tarafından hazırlanan “*Mehmed Nebîl ve Dîvânı*” adlı yüksek lisans çalışması bulunmaktadır. (Aktaş, 2010: Mehmed Nebîl ve Divanı)

Çalışmamızın amacı; Klasik Türk Edebiyatı yanında Türk edebiyatının tüm eserlerini ve çeşitli tarihi metinlerin bağlamsal ve işlevsel sözlüklerini oluşturmaktır. Klasik Türk Edebiyatı yanında Türk edebiyatının söz varlığının ortaya çıkarılması bu çalışmanın nihai hedefi olmuştur. Çalışmamızın amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz;

Mehmed Nebîl’in geçmişten günümüze kalan ve elimizde bulunan tek eseri olan dîvânındaki söz varlığına bakarak dîvân içerisinde yer alan kelimelerde meydana gelen anlamsal değişimi, kelimelerin bağlama uygun olarak nasıl bir anlamsal değer kazandığını belirlemek, Nebîl Dîvânı’ndaki anlam dünyasını okuyucuya sunmak, devrin sosyal ve kültürel unsurlarını ortaya çıkarmak ve dîvânın anlaşılabilirlik seviyesini arttırmaktır.

Bu çalışmanın en önemli kazanımlarından biri; Dîvân edebiyatı şairlerinin kullandığı ortak kelime grubu havuzunu oluşturmaktır. Böylece şairlerin duygu, hayal, şairlik mizacı, üslup gibi birçok noktada değerlendirilmesi sonraki yapılan çalışmalara kaynak olacaktır.

Bu çalışmada dikkat çeken bir diğer nokta ise Mehmed Nebîl Dîvânı’nda kullanılan dil ve üslûbun Arapça ve Farsça’nın baskın olmasına ve eserinde de bu dilden kelimelerin kullanılmasına rağmen dili ağır değildir. Herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilir deyim ve atasözleri kullanılmıştır.

Mehmed Nebîl Dîvânı bağlamalı dizin ve işlevsel sözlükten elde edilen bilgiler, çalışmamızın ikinci ayağını oluşturmaktadır. Ortaya çıkan veriler Mehmed Nebîl Dîvânı'nın şairlik yönü, mizacı, kelime kadrosu, hayal dünyası, hayat görüşü ve yaşadığı dönemin sosyo-kültürel özelliklerini her açıdan incelenmesine olanak vermektedir.

Anlamlandırma yapılırken Tebdiz Projesi'nin kendi sözlüğü başta olmak üzere belli başlı lügâtlardan istifâde edilmiştir. Bu sebeple Nebîl Dîvânı Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü'nün literatüre katkısı olacağı kanaatindeyiz.

Yapılan çalışmada, Mehmed Nebîl'in Dîvânı'ndaki, şairin hayat görüşü, şiir telâkkîsi, dönemin zihniyeti gibi etmenler göz önünde bulundurularak, dîvânda yer alan kelimelerin bağlama uygun olarak tek tek anlamlandırılması hedeflenmiştir. Belirlenen bu hedef doğrultusunda işlevsel sözlük esas alınarak değerlendirme ve inceleme kısmına geçilmiştir. İnceleme bölümüne geçmeden önce, dîvân şiirinin toplum, sosyal hayat ve kültür bağlamında değerlendirilmiş, Mehmed Nebîl'in kimliği, sanatsal yönü, eserleri hakkında kaynaklardan edilen bilgiler ve daha önce şairin bu yönleriyle ilgili tespitler ışığında genel bir değerlendirme yapılmıştır. İnceleme kısmının temelini teşkil eden üslup incelemesi üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuştur. Kolay ve seri bir değerlendirme için dil, üslûp incelemesi çeşitli başlıklar altında tasnif edilmiştir. Böylelikle Mehmed Nebîl'in edebî yönü üzerinde daha ayrıntılı verilere ulaşılmıştır. Edinilen bu verilere dayanarak, Mehmed Nebîl'in çağdaşı olduğu dönemde atasözleri ve deyimler tespit edilerek söz varlığı ortaya çıkarılmış, devrin sosyal ve kültürel hayatına açıklık getirilmiş, benzerlikler ve farklılıklar mümkün olduğu kadar ortaya konulmuştur.

Dil ve üslûp özelliklerini meydana getiren yapılar üzerindeki incelemeler ve yapılan karşılaştırmalar bu dönemde yaşayan şairin şiir tarzını ve genel algıyı ortaya çıkarması bakımından önemli ipuçları vermektedir. Bu ipuçlarında yola çıkılarak Mehmed Nebîl'in sanatsal yönü incelenmiştir.

Çalışmamın hazırlanma sürecinde bana yol gösteren, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgilerini benimle paylaşmaktan çekinmeyen, uygulama ve yorumlama aşamalarında değerli katkılarda bulunan değerli danışman hocam, Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK'a ve her daim bana sabır gösteren, tezimin her aşamasında

bana destek olup arka çıkan ve değerli katkılarda bulunup tezimi bitirmemde yardımcı olan sevgili kardeşim Beyza Nur ERDEM'e sonsuz teşekkürü bir borç bilirim. Eğitim ve öğretim hayatım boyunca hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan, her zora düştüğümde beni elimden tutup kaldıran, maddi ve manevi desteklerini bir gün dahi yokluğunu hissettirmeyen ve bir an önce akademik hayatın içinde olmamı benden daha çok isteyen sevgili anneme ve kardeşlerime sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunuyorum. Bu çalışmamı, doğduğum günden ortaokul hayatımın başlarına kadar her anımda yanımda olan fakat sonrasında onsuz geçen her gün eksikliğini hissettiğim çok sevgili rahmetli babama ithaf ediyorum.

Adıyaman, Şubat, 2022

YILDIZ ERDEM

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile XIX. asır şairi Mehmed Nebîl'in dîvânındaki söz varlığı ortaya konulmaya çalışılmış ve kelimelerin bağlama uygun olarak anlamlandırılması hedeflenmiştir.

Bağlamsal dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarıyla kelimelerin, sözlük anlamlarının yanı sıra metin içerisinde kazanmış olduğu ikinci anlamlar da tespit edilmiştir. Eserde kullanılan deyimler ve atasözleri şairin dil ve üslubu hakkında bilgi edinmemizi sağlamıştır. Yine bağlamsal sözlük çalışmaları, şairlerin içinde bulunduğu devrin dili ve kültürü hakkında da ipuçları verecektir.

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile şerh çalışmalarının daha okunur ve anlaşılır olması sağlanacaktır. Ayrıca; Tebdiz Sistemi'yle yapılan çalışmamız, Klasik Türk Edebiyatı ve Türk edebiyatı sözlüğünün oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

İÇİNDEKİLER

BEYAN	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ.....	viii
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI.....	xi
İÇİNDEKİLER	xii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MEHMED NEBÎL'İN HAYATI VE ESERLERİ	9

İKİNCİ BÖLÜM

DÎVÂNDA TESPİT EDİLEN SOSYO-KÜLTÜREL YAPI.....	13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

3.1. SÖZLÜK KULLANIM KLAVUZU	16
3.2. MEHMED NEBÎL DÎVÂNİ BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ.....	19
3.2.1. A/Â.....	24
3.2.2. B.....	105
3.2.3. C.....	239
3.2.4.Ç.....	267
3.2.5.D.....	288
3.2.6.E.....	375
3.2.7.F.....	422
3.2.8.G.....	451
3.2.9.H.....	536
3.2.10.I.....	646
3.2.11.İ.....	648
3.2.12.J.....	721
3.2.13.K.....	722
3.2.14.L.....	797

3.2.15.M.....	817
3.2.16.N.....	939
3.2.17.O.....	1015
3.2.18.Ö.....	1061
3.2.19.P.....	1063
3.2.20.R.....	1093
3.2.21.S.....	1133
3.2.22.Ş.....	1236
3.2.23.T.....	1293
3.2.24.U.....	1349
3.2.25.Ü.....	1357
3.2.26.V.....	1364
3.2.27.Y.....	1388
3.2.28.Z.....	1433

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MEHMED NEBÎL DÎVÂNINDA KELİMELELER

4.1. OKUMA İLE İLGİLİ ÖNERİLERİMİZ	1478
4.2. OKUNMAYAN KELİMELELER.....	1480
SONUÇ.....	1482
KAYNAKÇA.....	1484
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR

G.	: Gazel
Hız.	: Hazreti
C.	: Cilt
K.	: Kaside
M.	: Müseddes
Ö.	: Ölüm tarihi
s.	: Sayfa
S	: Sayı
Ş.	: Şarkı
T.B.	: Terkib-i Bend
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEBDİZ	: Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizinleri ve İşlev Sözlüğü
vb.	: ve benzeri
yy.	: yüzyıl

GİRİŞ

Modern dil bilim, sözcüğü anlamıyla gösteren, bağlamsal olarak ele alan yaklaşımı esas almaktadır. Anlam-bağlam ikilisi üzerine kurulan incelemeler, sözcüklerdeki anlam zenginliğinin ortaya çıkarılmasına, bütünü oluşturan parçaların birbirleriyle olan ilişkilerinin görülmesine imkan tanımaktadır. Ayrıca bu yolla hazırlanan dizinler, dil bilgisi incelemeleri konusunda kolaylık sağlayacaktır (Uysal, 2012: 56).

Söz varlığının ortaya çıkarılmasında sözlük çalışmaları önemli bir yer tutar. Kelimelerin ve sözlerin anlamsal bütünlüğünü tamamlayabilmek için sözlük çalışmalarında kelimelerin tam manası verilmektedir. Ancak kullanılan ve hazırlanan sözlüklerde kelimeler; daha çok bağlamdan kopuk, akla gelen ilk manalarına göre anlamlandırılmıştır. Ancak bağlamlı dizin metodu ile hazırlanan sözlüklerde ise kelimeler, anlamsal bütünlük içerisinde verilmekte, metnin bağlamına uygun olarak anlamlandırma işlemi yapılmaktadır. “Bağlamda kelimenin ya da kelime grubunun kendinden önce ya da kendinden sonraki kelimelerle kurduğu ilişkiye göre kazandığı anlam vardır. Hem dini metinlerde hem de klasik şiirde bu kullanımın anlam alanı genişleyebilmekte sadece kullanıldığı birim içerisinde kullanıldığı kelimeyle de anlam kazanabilmektedir” (Tuğluk, 2019: 60). Bu bağlam türü özellikle deyimle birlikte sözcük gibi birden fazla unsurlardan oluşan ancak çeşitli nedenlerle birbirinden ayrı düşen yapılar için geçerlidir. Aslında birleşik olan ancak cümle içinde birbirinden uzak düşen sözleri yakın çevresine göre değerlendirmek de yapılabilmektedir. Böyle durumlarda sözcüğe en doğru anlamı verebilmek için cümle merkezli yaklaşımı esas almak gerekir (Uysal, 2012: 57).

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları Batı’da başladığında esasen bağlama dayalı çalışmaların eskiden beri Doğu ve İslam dünyasında var olduğu bilinmektedir. Edebiyatımızda eski metinlerin doğru okunmasında ve anlaşılmasında siyak ve sibaktan yararlanılmaktadır. Siyak terim olarak “sözün gelişi, ifade tarzı, üslup, tarz, anlatım biçimi” gibi manalarda kullanılmasının yanı sıra siyaku’l kelimeler de “sözün gelişi, sevk edilişi anlamına gelmektedir. Bu kavramlar birlikte kullanıldığı zaman, öncesine ve sonrasına bakarak, sözün hangi anlamda kullanıldığını tespit etmeye çalışmak anlamına gelmektedir (Tuğluk, 2019: 3).

Türkçede bağlama dayalı sözlük ve dizin çalışmaları eskiden beri araştırmacılar tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de bu usul ve işleyişe göre yapılmış ilk çalışma 2007’de Furkan Öztürk tarafından “*Bâki Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*” adlı doktora çalışmasıdır. Bu çalışmada, Bâki Dîvânı’nın söz varlığı ortaya konmuş, sözcüklere bağlamlarından dolayı anlamlar verilmiştir. 2011 yılında Özer Şenödeyici aynı yöntemi kullanarak “*Nâ’îlî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*” ‘nü hazırlamıştır. Araştırmacıların birçoğu Tebdiz projesi kapsamında eş zamanlı olarak birçok eserin dijital ortamda bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünü değerlendirmek amacıyla çalışmaktadır (Şenödeyici, 2017: 284).

Klasik Türk Edebiyatı tarihi incelendiği zaman diğer Türk Edebiyatı sahalarına göre edebî eserlerin okuyucu tarafından tam olarak anlaşılama problemi bulunmaktadır. Klasik Türk Edebiyatı’nın anlaşılmasından dolayı üst kesimlere hitap edildiği düşünülmektedir. Günümüz okuyucularının karşılaşmış olduğu bu anlaşılama problemini ortadan kaldırmak için sözlük ve şerh çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Hazırlanan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile şerh çalışmaları daha kolay olacak ve şairin bulunduğu dönem hakkında tafsilatlı bir bilgi edinilebilecektir. Dönem- eser- şair üçgeninde yapılacak olan incelemeler klasik edebiyat açısından ehemmiyetlidir.

Tebdiz projesi kapsamında birçok sözlük çalışması yapılmaktadır. “*Mehmed Nebîl Dîvânı’nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*” adlı çalışmamız da bu proje kapsamında hazırlanmıştır. Nebîl Dîvânı üzerinde tek bir çalışma yapılmıştır. Sözlük çalışması bağlamında ise ilk olma özelliğini taşır.

Çalışmamız, Nebîl Dîvânı’nda yer alan 151 gazel, 16 kaside, 103 kıta, 10 murabba, 3 muhammes, 2 tahmis, 1 müseddes, 3 terkib-i bent ve 1 mesneviden meydana gelmektedir. Divanda yer alan 5 adet Farsça şiir anlamlandırılmamıştır (Gazel 5, 22, 31,128) - (Kıta 68). Anlamlandırma işlemi tamamlandıktan sonra Tebdiz sistemi kapsamında bağlamlı bir dizin elde edilmiştir.

Çalışmamızda, Tebdiz, Türk Edebiyatı Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlüğü kullanılmıştır. Sistem, divanın içinde bulunduğu sözcüklerin tek tek parçalanarak anlamlandırılmasını sağlamaktadır. Kelimelere sözlük anlamı ve bağlam içinde kazandığı anlam olmak üzere iki tür mana verilmektedir.

Dizin şu şekilde oluşturulmuştur:

Kelimeler tek tek parçalanmış ve bu kelimelerin hangi türün hangi mısraına ait olduğu sistem tarafından numaralandırılarak belirtilmiştir. Beyitlerin altında dizilmiş olduğu madde koyu bir yazı sitili ile belirtilmiştir.

būy-ı mey:

1. būy-ı mey: -i

Gazel: 70

Mısra: 3

İçkinin kokusu.

“Başdırır būy-ı meyi neş’e-i ‘anber bu mudır

Bezmi devr eylese mânende-i sāgar micmer” (G.70/3)

Ortak başlık altında kullanılan ve sık tekrar edilen kelimeler tek bir başlık altında sıralanmıştır.

reviş:

1.reviş: -i, -n, -den

Gazel: 73

Mısra: 1

Yürüyüş

“Biz o nev-reste nihāli revişinden bilürüz

Ne kıyāmet kopacaktır gelişinden bilürüz” (G.73/1)

2.reviş: -(i)ñ

Gazel:73

Mısra: 10

Yürüyüş

“Serimiz lāyık-ı seng-i sitem olduysa Nebîl

Biz o leylî revişîñ serzenişiñden bilürüz” (G.73/10)

Yukarıdaki örnekte ‘reviş’ sözcüğünün dîvânda kullanımı olan;

1. reviş:-i, -n,-den

2. reviş: -(i)ñ

kelimelerinin başında yer alan sayılar bu kelimelerin dîvânda kaç defa tekrarladığını göstermektedir. ‘Reviş’ kelimesi divanda iki defa geçmektedir.

Tamlama oluşturulurken ayrı ayrı olan kelimeler sistemde birleştirilerek tek bir kelime oluşturacak şekilde tamlama yapısına dönüştürülür.

reng-i humār:

1. reng-i humār: -

Gazel:38

Mısra: 5

şarabın rengi

“Cām-ı nazmımdan olamadūm ise reng-i humār

Zevk-i būs-i la ‘l-i dilber tıynet-i tākimdedir” (G.38/5)

kenār-ı cū:

1. kenār-ı cū: -da

Gazel: 95

Mısra: 8

Irmak kenarı.

“Açıldı berg-i gülden bād-bān-ı keştî-i şahbā

Hevâîdir kenār-ı cūda feryād eylesün bülbül” (G.95/8)

bād-bān-ı keştî-i şahbā:

1. bād-bān-ı keştî-i şahbā: -

Gazel:95

Mısra: 7

şarap gemisinin yelkeni

“Açıldı berg-i gülden bād-bān-ı keştî-i şahbā

Hevâîdir kenār-ı cūda feryād eylesün bülbül” (G.95/7)

Çalışmada sözcüklerin ikinci anlamı belirtilirken ‘II’ sembolü kullanılmıştır.

zebān:

1. Zebān: -a

Gazel: 81

Mısra: 1

dil. II konuşma, söylem

“Zebāna lüknet ol ruhsār-ı şevk-endāzdan düşmüş

Maqām-ı būselikde şîve-i āgāzdan düşmüş” (G.81/1)

bimār:

1. bimār:

2. **Gazel:150**

Mısra: 5

Hasta. II Baygın (bakışlı).

“Bîmâr mıdır o rütbe çeşmiñ

İmāya dañi mecāli yok mı” (G.150/5)

Dîvânda tasavvufî kavramlar ve peygamber kıssalarına da telmihlerde bulunmaktadır. Özellikle Hz. Yusûf’a telmih yapılmıştır.

meh-i Ken ‘ân:

1. meh-i Ken ‘ân: -

Gazel:89

Mısra: 7

Kenan şehrinin ayı, Hz. Yusûf.

“Vişāliñ ey meh-i Ken ‘ân olur sükûna sebeb

Düşürme eşkimi gözden ‘azîz olur giderek” (G.89/7)

Madde başları kök ve gövde halinde altı çizili olarak verilmiştir.

gonçe-leb:

Gonçe-leb:

Mısra: 2

gonca dudaklı (sevgili)

“Rengi hayretle uçup sürhî-i ruhsârından

Gonçe-leb beste kalur şîve-i güftârından” (G.123/2)

Divanda deyimler ve atasözlerine de yer verilmiştir.

dest-ber-bālā-yı dest:

1. dest-ber-bālā-yı dest: Atasözü

Gazel:83

Mısra: 9

El elden üstün

“Dest-ber-bālā-yı dest neş ‘e-i nazmımNebîl

Der-kef-i endişem oldu sâğar-ı mîñā-yı feyz” (G.83/9)

tablîñ şadā-yı cān-hırāşı dūrdan hoş gelür:

1. tablîñ şadā-yı cān-hırāşı dūrdan hoş gelür:-

Gazel 114

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Atasözü**

Davulun içini parçalayan sesi uzaktan hoş gelir. Davulun sesi uzaktan hoş (güzel) gelir: Öyle durumlar vardır ki içinde yaşayan kimseyi rahatsız eder; uzaktan bakan ise ona imrenir.

“Derd-i ser ırās ider pür-gū olan hāli derūn

Hoş gelür tabluñ şadā-yı cān-hırāşı dūrdan” (G.114/6)

kadr-i zer zerger-şinās:

1. kadr-i zer zerger-şinās:-ı

Kıt'a 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Atasözü**

Altının kıymetini sarraf bilir (Bir kimsenin bir şeyin değerini, ancak bu konularda uzmanlığı bulunanlar bilir).

“Olsa gūyā kadr-i zer zerger-şināsı dil n'ola

Şeh Selīm Hān-ı sūtūde-ħaşlete oldu re'īs” (Kıta 31/5)

şu gibi ezberle: -

1.şu gibi ezberle: Deyim

Mısra: 3

Yanlışsız ve hızlı bir şekilde ezberine almak.

“Şenāsın şu gibi ezberle tertīb-i lisān eyle

Nedem kim maħv ola sūz-ı nihānıñ āb-ı şāfıden” (Kıta 55/3)

gözine kesdir:-

1.gözine kesdir:- (i)r

Gazel 139

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözüne kestirmek, başarabileceğini ummak; zevkine uygun bulmak, hoşlanmak.

“Kim gözine kesdirir ol āfeti

Bir nazar it ħançer-i bürrānına “ (G139/5)

gözi tut:-

1.gözi tut- :-sa, --y, --dı

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Deyim**

Güvenmek, beğenmek.

“Tutsaydı gözi metā ‘-ı rāzı

Maḥmūr-ı ‘itāba ḥatt-ı la ‘li” (T.B.1/31)

gözi yok:

1.gözi yok:-dur

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözü olmamak; hevesli, istekli olmamak

“Olmazsa nazar-bāz-ı ḥaḳīḳat gözi yokdur

Ḥurşid olayım dirse müsāvi yüzi yokdur” (G. 57/1)

güşîña mengüş ol-:

1.güşîña mengüş ol- :--(u)r

Gazel 96

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Kulağına küpe olmak

“Aşıldı şāḥ-ı naḥl-ı verde güş itdirmege derdin

Gülüñ gülşende gūyā güşîña mengüş olur bülbül” (G.96/6)

Deyimler:

Başa çıkmak, dideler ruşen (gözün aydın), yüz bulmak, canından usanmak, nabza göre şerbet vermek, ele almak, kanına teşne geçmek, gözüne kestirmek, üstüne toz kondurmamak, yüz sürmek, kıyamet kopmak, dikiş tutmak, dil uzatmak, göz değmek, iş kesmek, el vermek, silinip gitmek, gözü olmamak, yüzü olmamak, gına gelmek, boş bulunmak, dil uzatmak, elden ele dolaşmak, el çekmek, yüz vermek, gözden geçirmek, bir içim su, habbeyi kubbe yapmak, nokta koymak, su gibi ezberlemek, etek devşirmek, can feda olmak, el çekmek, ayağını öpmek, bir kılına feda olmak, el vermek, akan suların durması, nazar eylemek, cihana sığmamak, aman

vermemek, tarih düşürmek, bel bükme, baş eğmek, gözü tutmak, rahmet okutmak, kanı kurutmak, baştan çıkarmak, göz açtırmamak, gözünü açmak, tadı tuzu olmamak, ayağı yere basmamak, havadan nem kapmak, kulağına söz çalınmak, cana canlar katmak, baş üstünde yer etmek, günün doğdu (gün doğmak)

Toplam 56 adet deyim tespit edilmiştir.

Atasözleri :

Tabl-ı sadâ-yı cân hırâsı (davulun sesi uzaktan hoş gelir), el elden üstündür, balık bilmezse halık bilir, kadr-i zer zerger-şinas (altının kıymetini kuyumcu bilir).

Toplam 4 adet Farsça atasözü tespit edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MEHMED NEBİL'İN HAYATI VE ESERLERİ

19. yüzyıl şairleri arasında yer alan, Klasik Türk edebiyatı temsilcilerinden, büyük dedesi Vakanüvis Halil Nuri Bey (Ö. 1213/ 1789- 9)'in dedesi Hafız Mehmed Nebîl Bey'in teyzesi Şeref Hanım'ın kız kardeşi Hatice Nakıyye Hanım'ın da şair olduğu bir ailenin mensubu olan Mehmed Nebîl Bey de yer almaktadır. O, tıp ve coğrafya konulu eserlerin yazarı olan Müneccimbaşı Osman Sa'ib Efendi ile Şerife Saniye Hanım'ın oğludur. 1258/1842 -3 yılında İstanbul'da doğmuş, teyzesi Şeref Hanım'ın Dîvânı'nda yer alan “Tarih-i Mevlîd” ve “Tarih-i Vilâdet” başlıklı kıt'aları Nebîl'in doğum tarihini düşürmek için şöyle yazmıştır (Oğuz, 2014: 503).

“Vücuda geldiği dem söyledim mu'cemle tam tarih

Bugün togdı Nebil Beg meh gibi dünyaya hamd olsun” (1258)

“Şeref böyle du'a-mız tarih düşer binde

Neb'il'i itdim Allah'a emanet geldi dünyaya” (1258) (Arslan, 2011: 165-185)

Ney çalmayı öğrendiği Yenikapı Mevlevîhanesi şeyhi Osman Selâhaddîn Dede tarafından Mevlevîliğe kabul edildi. Zevke ve yeme içmeye çok düşkün oldukça çapkın ve zarif olduğu kadar halinden de memnun bir insan olduğu söylenmektedir (Özcan, 2000: 157). Öğrenimini tamamladıktan sonra devlet görevlerinde görev yaptıktan sonra noter olarak atandığı Ayyacık'ta H. 1307 (Nisan/Mayıs 1890) Ramazan ayında vefat etti.

Mehmed Nebîl'in edebî şahsiyeti hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmamaktadır. Üslûbunun, sanatının özelliklerini ağırlıklı olarak kendi şiirlerinden örneklerle yer vererek anlatmak daha mümkün olacaktır. Babası Halil Nuri Bey, yazdığı bazı beyitlerde oğlu Nebîl'den övgüyle bahsetmektedir. Babasına göre Nebîl'in sanatı, şairliği o kadar etkilidir ki, takdir ettiği dizelerde şöyle yer almaktadır:

“ Şabaş olan Cenab-ı Nebîl-i hünervere

Kim esb-i ikiye kilki böyle zeminde eser gider” (Kürt, 2005:2009).

Halil Nuri Bey'in bir başka beyitinde ise böyle güzel şiirlerde, söyleşilerde kendini meşhurluğun zulmünden koruması için oğluna nasihatlerde bulunur:

“Hezeran aferin tab-ı Nebîl'i nükte-perdaza

Eğer guş eylese bir nazmını pür-cuş olur bülbül” (Kürt, 2005:283).

Halil Nuri Bey’in bu beyitlerde aslında orta düzeyde bir şair olan Nebîl’i överek yükseklerle çıkardığı ortaya çıkmaktadır. Mehmed Nebîl’in iyi bir şair olduğunu düşündüğü için mi yoksa babalık iç güdüsüyle mi şiirlerini ve sanatını beğendiği ortaya çıkmamaktadır.

Mehmed Nebîl’in kendi şiiri ve sanatı hakkındaki görüşleri bazı beyitlerde yer almaktadır. Nebîl aslında orta düzeyde bir şair olmasına rağmen şairlerin birçoğunun beyitlerinde fahriye sanatını kullanarak kendisini övmektedir. Bu övgülerde, Mehmed Nebîl’in dîvânının tamamındaki dil ve üslûp ifadesine dayarak gerçekliğe dayanmadığı görülmektedir. Fahriyesinde, mübalağalar onun yaratılışını Gülgün adlı atından toz kopartan beyit yer almaktadır (Aktaş, 2010:2).

*“Benim fahriyyeden Gül-gûn-ı tab ’ım toz koparmaz mı
Ki zara ’ adet-i vahy- averan rüzgar oldu” (97/38)*

Bir diğer beyitinde Nebîl’in söyleşinde o kadar etkili ve güzeldir ki bülbüller hayretinden susar, serçeye benzer.

*“Açırsam ağzımı ey gonçe-fem hamuş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül”*

Nebîl’in sözleri her damlası düşüncelerinin dalgalarla denizin etkisi şiirin nüktesinde sızıntı yapmaktadır. Beyitlerin, sözlerin hoş olmadığı, hepsini okuyanların dinleyenleri fikir deryalarına düşürdüğünü söylemektedir. Bunun nüktesinde, sözlerinin hoş ve şiirin söyleyişli olduğunu ifade etmektedir (Aktaş, 2010: 12).

*“Nebîla bahr olur her katresi gavvas-ı efkara
Teraşşuh itdi ma ’ni nükte-i şiirin- mealinden” (Ş.225/7)*

Eserlerinde şahısların ve sanatlarının büyüklüğünden bahsederken, şahısların şiirlerine nazire yazarak beğendiklerini ortaya koymuştur. Mehmed Nebîl’in şiirlerinde ağırlıklı olarak babasının etkisi görülmektedir. Şiirlerinde vezin ve kafiye- redif etkisi görülmektedir. Halil Nuri Bey’le yazdığı şiirlerinin yanı sıra hem kendi şiirlerine hem de Halil Nuri Bey’e nazirelerle atıfta bulunmaktadır. Babasının dîvânında Nebîl Bey’i altı kez tahsis etmiştir. Nuri Bey’in Divanı’nda Bâki, Mevlânâ, Şeyh Gâlip gibi şairlerden esinlenmiştir. Halil Nuri Bey’in etkisinde olan Nebîl’in de bu şairlerden etkilendiğini söylemek mümkündür (Aktaş, 2010:13).

Mehmed Nebîl babası gibi dîvânın birçok beytinde Mevlânâ'dan hayranlıkla bahsetmektedir. Nebîl'in kızı Şeref Hanım'ın Mevlevî olduğu da bilinmektedir. Mevlevîlik ve Mevlânâ'nın unsurlarından övgüyle bahsetmiş olsa da Mehmed Nebîl de Mevlevî'dir. Bazı şiirlerinde Halil Nuri Bey'in şiirleri ortak redifli olmasının etkisiyle Halil Nuri Bey başka şairlere nazire şiir olarak da yazmıştır. Mehmed Nebîl'in bu şiirlerinde yer alan nazireler de babasının nazirelerine benzetilmektedir. Nebîl de dönemimdeki birçok şairde görüldüğü üzere 18.yüzyılda yaşamış olan Nedîm ve Şeyh Gâlip gibi divan şiirinden etkilenmiştir. Şeyh Gâlip'in vefat ettiği zamanlarda övgüyle şiirlerine yer vermektedir. Şiirlerindeki tasavvufi ve övgü dolu sözleri babasının da Şeyh Gâlip'in yolundan gitmesi, bize bu şairi örnek aldığını göstermektedir. Mehmed Nebîl'in bazı şiirlerinde yer alan tasavvufi unsurlar, Mevlevîlik ve Nakşibendî tarikatıyla övgü dolu beyitlerinden şairin tasavvufa ilgisinin oldukça fazla olduğu anlaşılmaktadır. Şiirlerinde tasavvufi özellikler de görülmektedir (Aktaş, 2010:15-16).

Mehmed Nebîl'in söylem ve anlam olarak Nedîm'i anımsatan şiirleri bulunmaktadır. Nedîm'in yaşadığı dönemden itibaren muakkipler toplayabilen nadir şairlerdendir. Büyük şair Nebîl'i fazlasıyla etkilemiştir. Özellikle Nebîl'in gazellerinde bu etki görülmektedir. Nebîl'de ağırlıklı Nedîm'in şiirleri kadar neşeli, Fuzûlî ve Şeyh Gâlip'teki kadar ağır tasavvufi hava görülmektedir. Bunun yanı sıra Fars şairlerinden de etkilenmiş, onların bazılarına nazire şiirler yazmıştır. Nazim, Şevket-i Buhârî, Kelîm-i Kâşânî ve Fehim Nebîl'in etkilendiği şairlerdendir. Şeyh Gâlip, Şevket-i Buhârî gibi isimlerin Sebk-i Hindi akımının önemli temsilcilerinden olmasına rağmen Mehmed Nebîl'in şiirlerinde tam olarak görülmemektedir. Bununla birlikte şiirlerinde çok fazla arûz hatası görülmemektedir. Böylece arûz veznini ustalıkla kullandığı ortaya çıkmaktadır. Mehmet Nebîl'in şairliği tek bir tarzla yetinmeyen, yeniliklere açık, şiirlerinde her türlü konuyu işleyebilen bir yapıya sahiptir. Tasavvuf, dini motifler, gündelik yaşamın etkisi Nebîl Dîvânı'nda oldukça yer almaktadır. Nebîl Dîvânı'nda söz sanatları ve anlam inceliği oldukça fazladır (Aktaş, 2010: 22-23).

Nedîm etkisiyle yer alan mahallileşme akımı ve İstanbul Türkçesi'nin dil ve üslûbu Mehmed Nebîl'de de görülmektedir. Bu dönem eserlerinde dil sade, açık ve anlaşılırdır. Çeşitli söz sanatları ve kelime oyunları da şairliğini ortaya koymuştur.

Bursalı Mehmed Tahir, Mehmed Nebîl'in eserlerinden söz ederken 'bir sergüzeşt-i aşkanaden bahis Hicr ü Visâl ve matbu bir seviyede Divançe- Eş'ar-ı vardır.

İbnü'l Emin'in Hammamioğlu İhsan Bey'den aktardığına göre vefatında kimsenin olmaması nedeni ile farklı ellere geçmiştir.

1. *Dîvân/ Külliyyat*: Şiirlerinden bir kısmını rüsumat memurlarından Vasıf Bey, “*Külliyyat-ı Mir Nebîl*” ismiyle toplanmıştır. Galip Bahtiyar Bey’e ulaşan 2793 beyitlik divanın her sayfası 25 satırlı 124 sayfadan oluşmaktadır. Bazı evrak ve kitaplardan metnin bir tevhid ve naat ile başlamakta ve “ Mukaddime-i Hikayet-i Dil” serlevhası altında 476 beyitlik *Hicr ü Visal* unvanlı aşık bir sergüzeşt ile devam etmektedir. 1299/ 1881 82 yılında tammalanmış manzumedan on altı gazel bulunmaktadır. Külliyyatta karışık “ 40 gazel, 2 mersiye, hiciv ve ezelden oluşan 44 terci, tahmis olan 16 manzume, 30 tarih, 11 şarkı, 37 kıta ve ve 12 müfred” bulunmaktadır. Sultan Abdülmecid tarafından Osman Sa’ib Efendi’ye ve ihsan olunan belgeler arasında Mehmed Nebîl Bey’in başı sonu eksik şekilde olan Mecnûa’sında ise şairin gençlik dönemine ait ve gayr-i merütteb “ 51 gazel, 23 terkip ve manzume, 22 kıta, 14 şarkı, 74 tarih, 51 beyit ve matla” bulunmaktadır (Özcan,2000: 1572-1573).

2. *Hicr ü Visâl Mecnûası*: Mehmed Nebîl’in günümüze ulaşan tek eseridir. Vefatından sonra şiirlerinin bir kısmı “*Külliyyat-ı Mir Nebîl (Nebîl Üstad’ın Derlemeleri)*” başlığı altında toplanmış ve 2793 beyitten oluşan bu kolaeksiyonda bir tevhid (Allah’ın birliğini ve azametini ifade eden bir şiir) yer almıştır. Bir na’at (peygamberi öven bir şiir) *Hicr ü Visal (Ayrılık ve Birleşme)* başlıklı bir şiir ve “ 40 gazel, 2 ağıt, 44 terci andıran dizeler) ve tahmisler (başka bir şairin gazelinin her beytine 3 dize ekleyen şiir) 16 mısra, 30 kronogram, 11 şarkı, 37 dörtlük ve 12 kafiyesiz beyitten oluşur. Bunların yanı sıra şairin gençlik yıllarına ait, başı ve sonu olmayan ancak “ 51 gazel, 23 terkip ve mısra, 22 dörtlük, 14 şarkı, 74 kronogram, 51 beyit ve matla” yer almaktadır. Ancak bu koleksiyonlarda hiç birinin el yazması nüshası bugün kütüphanelerde mevcut görünmemektedir. Nebîl Bey’in günümüze ulaşan tek eseri *Hicr ü Visal* adlı mesnevisidir. 610 beyitten oluşan ve H. 1299’da (1881/82) tammalanan bir şiir, yakışıklı bir gence duyulan aşkla ilgili romantik bir maceradır. *Hicr ü Visal* mesnevisinden hareketle şairin genellikle şiirlerini biraz ağır bir deyimle yazdığını; gazellerinin muhtemelen oldukça romantik ve duygusal olduğunu; ve onun mısraları özellikle özgün olmayıp benzer tarzdaki klasik dîvân şiiri örneklerinin sadık bir tekrarı niteliğindedir (Oğuz, 2014: 505).

İKİNCİ BÖLÜM

DÎVÂNDÂ TESPİT EDİLEN SOSYO-KÜLTÜREL YAPI

Dîvânda devrin sosyal ve kültürel hayatı hakkında birçok ipucu bulunmaktadır. Dîvânda yer alan atasözü, deyim, kalıp ifade vb. kullanımlar eserin söz varlığını oluşturur. Bu söz varlığından hareketle şairin yaşadığı dönemin sosyal ve kültürel hayatı hakkında bilgi edinilebilir. Dîvân da görülen halkın yaşam şekli, giyimi, inancı vb. birçok unsur sosyal ve kültürel hayat hakkında bilgi vermektedir.

Dîvânda eğlence hayatı ile ilgili kullanımlar göze çarpmaktadır. Şarap meclisleri, havai fişek bunlardan birkaçıdır.

“Neş’eyi bezme yürüt ikdām ile

Bu husūşa baş ayagı sākīyā” (G.10/4)

“Felegiñ devri mihr ü māh iledir

Bezme bir kac piyāle lāzımdır” (G.59/2)

“Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile

.....meh āhı sūz-ı nihānım tutuşdurur” (G.55/4)

“Püskürme fişeng oldı fem-i ejder-i şahbā

Pür-şû’le olñca leb-i deryā şeb-i āteş” (G.80/3)

Duygu ve düşüncelerin tek sesli veya çok sesli olarak anlatma sanatı olan müzik, eğlence meclislerinin vazgeçilmezidir.

“Büselikden girelim nāz u niyāza ammā

Hele tennî tene ten nagmesi tekrār olsun” (G.124/4)

Çalgı aletlerinden kanun ve sazda divanda bulunmaktadır.

“Mestāne büselikde karar eylemiş yine

Sāz-ı emelde nagme-i tekrārı n’eyleyim” (G.101/4)

“Kānūn-ı cefāya virdi āheng

Dil olalı nagme-senc-i feryād” (T.B.1/IV-4)

Diş kirası; “sarayda veya zengin konaklarında iftardan sonra konuklara verilen armağan veya paradır” (Büyük Türkçe Sözlük, 2009: 981).

“İstemez diř kirāsi būs-ı lebi

Bezm-i vaşla nevāle lāzımdır” (G.59/4)

Dîvânda av kültüründen de bahsedilmiştir. Ağır tüfekler avlarda kullanılmıştır.

“Bağ-ı şarāba muvāfık ağır tūfeng midir

Nefs ile şayd olunurmuş şikār ‘ālem-i āb” (G.15/2)

Bayramlar sevinç ve neşenin arttığı özel günlerdir. Ramazan bayramı bir hilalle başlamaktadır.

“Nazār-bāzān-ı rü’yet ‘ıyd ber-bālā-yı ‘ıyd eyler

Hilāl-i bāde-i serşār kim tekrār olur her şeb” (G.21/3)

“ ‘ıyd olur ‘aşığ-ı şūrıdeye nısf-ı ramazān

Ža’f-ı şavm ile hilāl olsa o māh-ı tābān” (Kıta 66/1)

“Dogmuş hilāl-i ‘ıyd ile bir gurre-i vişāl

İşbāt için bakın o hilāl-ebruvānıma” (Kıta 100/2)

Uzun kış gecelerinde hikayelerin anlatılması ve atasözlerin söylenmesi bir gelenektir. Dîvânda bu geleneği de görmekteyiz.

“Taфра-i berf ile kopdı ey hezār āşūblar

Berg-i verd uçdu havālandı yine maṭlūblar

Aldı tıflān-ı şitā deste gümüşden tıplar

Bir oyundur dūr-bāşa şūret-i pā-kūblar

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men ‘e her naḥl oldu destine hezārān çūblar” (M./IV)

Satranç, “iki kişi arasında altmış dört kareli bir tahta üzerinde değerleri ve adları değişik olan on altı sarı ve beyaz taşlarla oynan bir oyun” (Büyük Türkçe Sözlük, 2009:3078).

“Darb-ı muṭṭib defe şeyḥi zārfi’l-ṭanbūr olup

Şinesi pūr-zaḥm-ı mızrāb olsa da māni ‘degil” (G.98/4)

Fal bakmak; “geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kağıdı, kahve telvesi, el ayası gibi şeylere bakarak anlam çıkarmadır” (Büyük Türkçe Sözlük,2009:125). Fal bakmak, sosyal hayatın bir parçasıdır.

“Atıldı zıb-i şadr-ı vaşl iken çüntirdür oldum

Çıkup vařf-ı kemān-ebrū sıfāl-ı ḥasbiḥālimde” (G.141/5)

Şişe veya cam kırılınca nazarın çıktığına inanılır.

“Kırba ‘aceb mi şişe-i kalbim benim o yār
Tārīḫ-i sāl çünki Nebilā ugurludur” (G.45/5)

O dönemde giyilen bazı kıyafet isimleri de divanda yer almaktadır.

Kaşbaşdı; “başa ve alına bağlanan bağ, çatki” (Büyük Türkçe Sözlük, 2009: 1999).

“Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dādesi görüp
Dönmüş hilāl-i gurreye deyr zir-i halede” (Kıta 97/2)

Fes; “şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan silindir biçiminde başlık” (Büyük Türkçe Sözlük, 2009: 1250).

“Fesden hücum-ı turreşi tārāc-ı ‘aqladır
Ol bû-yı fitneler ki dimagındadır daḫi” (G.148/2)

Kürk; “bazı hayvanların giyecek yapmak için işlenmiş postu” (Büyük Türkçe Sözlük, 2009: 2332).

“Girdi semmūr-ı şehāb içre şovukdan āfitāb
Çıkmadı tennūr-ı şebden şubḥ olunca māh-tāb
Aḳçe itmez devre kıl meclisde āheng-i şitāb
Sāḳiyā buzlanmadan destiñdeki la ‘l-i müzāb
Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men ‘e her naḥl oldu destine hezārān çūblar” (M 1/II)

İyi bir haber alındığında “gözünüz aydın” denilerek kişinin içinde bulunduğu mutluluk ifade edilir.

“Dīdeler rūşen zuhūri ‘aynıdır rü ‘yālarıñ
Ol meh-i işveyle ‘azm-i cāme-ḥāb itdik bu şeb” (G.16/2)
“Ġubār-ı ḥaṭṭı şimdi sürme-i āvāz-ı bülbüldür
Haber vir nergis-i pür-intizāra dīdeler rūşen” (G.125/2)

Nebîl Dîvânı’nda gündelik yaşamdan örnekler bulabiliriz. Nebîl eserinde halkın eğlence anlayışından giyimine kadar bir çok unsura yer vermiştir. Bu durum bize dîvân edebiyatının sosyal yaşamdan kopuk olmadığını göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

Bağlamlı dizin; bir edîbin kullandığı sözcükleri, metinde geçtikleri yeri ve kullanım sıklığını gösterecek biçimde, alfabetik olarak dizmektir.

3.1. SÖZLÜK KULLANIM KLAVUZU

Çalışmada ilk olarak metnin word haline ulaşılmış, ardından metin Tebdiz'in ortak yazım fontu Gentium Plus fontuna çevrilmiştir. Bu aşamadan sonra Nebîl Dîvânı'ndaki 151 gazel, 16 kaside, 103 kıta, 10 murabba, 3 muhammes, 2 tahmis, 1 müseddes, 3 terkeb-i bent, 1 mesnevi www.tebdiz.com adlı siteden sisteme yüklenmiştir. Daha sonra anlamlandırma aşamasına geçilmiştir. Anlamlandırma aşamasında şiirler karşımıza sistem tarafından kelimelerine ayrılmış halleriyle gelmiştir. Yine anlam verilecek olan madde başları sistem tarafından ek-kök biçiminde ayrılmış ve anlam verilirken kelime kökleri esas alınmıştır.

Tezin anlamlandırma aşaması uzun sürmüş, bazı kelimelerin anlamlandırılması noktasında zorluklar yaşanmıştır. Çalışmada bazı kelimelerin yanlış okunduğu ön görülmüş ve doğru okunuşlarıyla birlikte çalışmamızın dördüncü bölümünde yer verilmiştir. Yine lügatlerde anlamı bulunamayan kelimelerin anlamlandırılması yapılmamıştır. Bu kelimelerede yine dördüncü bölümde yer verilmiştir.

Yöntem şu şekildedir;

Ekleri ayrılan kelimelerin dîvân içinde nerede kullanıldığı hangi satırda olduğu belirtilip daha sonra da anlam verilmiştir.

hâb:

1. *Hâb*: -da

***Gazel*:** 18

Mısra: 4

Uyku; rüya.

“Şaff-ı müjgānıñ hele mābeynini bulmuş nigh

Hābda birbirine girmiş kıtāl olmuş bu şeb” (G.18/4)

İlk satırda yer alan **hāb** kelimesi kök halindedir. İkinci satırda yer alan 1. **Hāb**: - da ise kelimenin kök ve ek şeklinde kullanılan biçimidir. Koyu yazılan kısım kelimenin kökü, -da ise ek kısmıdır. Ayrıca baş tarafta yer alan ‘1.’ Rakamı kelimenin kaçınıcı kez tekrar edildiğini göstermektedir. Üçüncü satırda yer alan ‘gazel 18’ kısmı beytin divanın hangi nazım biçiminde geçtiğini göstermektedir. Dördüncü satırda geçen ‘mısra 4’ kısmı ise kelimenin beytin hangi dizesinde olduğunu gösteren kısımdır. Beşinci satırda geçen uyku; rüya ise kelimenin bağlam içindeki anlamını içermektedir.

Tamlamaları oluşturan kelimeler birlikte alınmış ve anlam bütünlüğü olması için birlikte anlam verilmiştir.

define-i mestūr:

1.define-i mestūr: -1

Mısra: **8**

gizli hazine

“Açmazdan şikāf-ı girībānı gösterir

İmāya ol defîne-i mestūrı neyleyim” (G.99/8)

terāzū-yı dide:

1.terāzū-yı dide: -

Mısra: **9**

göz terazisi, göz kararı

“İdince halkı terāzū-yı dide sencide

Virir cevāb-ı muvāfık bülend ü peste zebān” (G.111/9)

Şaff-ı müjgān:

1.Şaff-ı müjgān: -ıñ

Mısra: **3**

Kirpiklerin sırası, dizisi.

“Şaff-ı müjgānıñ hele mābeynini bulmuş nigh

Hābda birbirine girmiş kıtāl olmuş bu şeb” (G.18/3)

şāyān-ı şefā‘at:

1.şāyān-ı şefā‘at: -

Mısra: **12**

Şefaate layık.

“Tefavvuk itdi bendeñ ma ‘şiyetle cümle akrāna

Eğer mücrimse şāyān-ı şefā ‘at yā Rasūlallāh” (Kaside 4/ 12)

Anlam verilirken bazen kelimenin ilk anlamı bağlam anlamı olabilir. Yani kelimeye verilen ilk anlam yeterli ise ikinci bir anlama ihtiyaç duyulmayabilir.

hāl-i leb:

1.hāl-i leb: - i-ñ-e

Mısra: 1

Dudağının beni

“Ol hāl-i lebiñe nokta-i terkib-i neş’edir

Mazmūn-ı hattı būs ile tergib-i neş’edir” (G.36/1)

tıfl:

1.tıfl: -a

Mısra: 9

Küçük çocuk.

“O tıfla dāyesi lālāyı söyledirse Nebīl

Dehān-ı tenge lafız-ı veciz olur giderek” (G.89/9)

Anlamlandırma yapılırken yardımcı fiil var ise birlikte ele alınıp anlamlandırma yapılmıştır.

güvāh it:

1.güvāh it-:

Mısra: 10

Delillendirmek, tanık etmek

“Bağlandım olup zülfiñe serdāde-i teslim

Mānend-i Nebīl ‘aşkı takrīre güvāh it” (G.24/10)

peyveste ol-:

1.peyveste ol-: -sa

Mısra: 5

Ulaşmak, erişmek

2.

“Peyveste olsa kaşları çın-i cebñine

Tır-i müj eylesineleri hep deler gider” (G.47/5)

mest ol-:

1.mest ol-: -(u)p

Mısra: 10

Kendinden geçmek

“ ‘Aks-ı la’liñ māye-i keyf-i ham-ı endişedir

Mest olup cūş eyledim peymāne-i efkārdan” (G.116/10)

ihsān eyle-:

1.ihsān eyle-:-y-e

Mısra: 5

Bağışlamak, armağan etmek, vermek, bahşetmek.

“Duḥūle kudret ihsān eyleye tevḥīk-i Sübhānī

Ḳuruldukda o dīvān-ı şefā ‘at yā Rasūlallāh” (Kaside 4/5)

3.2. MEHMED NEBİL DÎVÂNİ BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

Bağlamli dizinler, kelimelerin geçtiği bağlamları bütün olarak verdiğinden büyük bir önem taşımaktadır. Bir metin içinde geçen kelimelerin geçtiği yer ve bağlamları fazla zaman harcamadan kolaylıkla anlaşılmaktadır. Bu imkanlar dahilinde pek çok eser daha sistemli ve düzenli şekilde incelenebilmektedir. Bu çalışmada, 19. yüzyıl şairlerinden Mehmet Nebîl Dîvânî’nda yer alan kelimelerin cümlede ait oldukları bağlamdan yola çıkılarak bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü oluşturulmuştur.

3.2. 1. A/Â

a:

1. anuñ:

Kaside 12

Mısra: 120

"O" işaret zamirinin yönelme hal eki almış

Zerrîn siper idüp aña hürşid-i enveri
Püşidesin anuñ dağı gâhî şehâb ider

2. aña:

Gazel 1

Mısra: 6

"O" işaret zamirinin yönelme hal eki almış
biçimi.

Kimse toz konduramaz üstine ol bendesi kim
Cebhe-pîrâdır aña hâk-i reh-i Şâh Maḥmūd

3. ana:

Gazel 65

Mısra: 4

"O" işaret zamirinin yönelme hal eki almış
biçimi.

Gerçi ol mâh-ı cefâkâra el irmez ammâ
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

4. aña:

Gazel 142

Mısra: 3

"O" işaret zamirinin yönelme hal eki almış
biçimi.

Dest-ber-bâlâ-yı desti gösterir iflâs aña
Kim ki çâpük-pâ olursa sebkat-i emşâlde

5. aña:

Kaside 12

Mısra: 119

"O" işaret zamirinin yönelme hal eki almış
biçimi.

Zerrîn siper idüp aña hürşid-i enveri
Püşidesin anuñ dağı gâhî şehâb ider

6. anı:

Kıt'a 57

Mısra: 30

"O" işaret zamirinin yönelme hal eki almış
biçimi.

Baksa Zerka-i Yemâme irtifâ'-ı şânına
Pesti-i medd-i başar eylerdi anı mülzeme

7. aña:

Murabba 1

Mısra: 27

"O" işaret zamirinin yönelme hal eki almış
biçimi.

Aña uçmaga ruḥşat vir
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

8. anıñ:

Muhammes 1

Mısra: 6

"O" şahıs zamiri || Allah.

Yücelerden yücedir der-gâhı
Luṭfı kim cümle ye yek-sândır anıñ

9. anıñ:

Muhammes 1

Mısra: 7

"O" şahıs zamiri || Allah.

'Azm-ı şânını i'lândır anıñ
'Azamet zâtına şâyândır anıñ

10. anıñ:

Muhammes 1

Mısra: 8

"O" 3. şahıs zamiri || Allah.

'Azm-ı şânını i'lândır anıñ
'Azamet zâtına şâyândır anıñ

11. anıñ:

Muhammes 1

Mısra: 13

"O" şahıs zamiri || Allah.

Reşk ider şehler anıñ 'âlemine
Ululardan ulu bil Allâhı

12. **anda:**

Gazel 12

Mısra: 5

"O" şahıs zamiri.

Anda mähîler 'aks-i encümdir
Baħr-ı pür-mevc-i şîrdir mehtâb

18. **anıñ:**

Kıt'a 30

Mısra: 8

"O" şahıs zamiri.

Ol nüshâ-i dîrîneye beñzer bu cihân kim
Zâtdır anıñ zübde-i ma'nâ-yı me'âli

13. **anda:**

Gazel 26

Mısra: 3

"O" şahıs zamiri.

Anda zencîriñ sürür zâhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfüñde leb-i dil-dârdan gel açma baħs

19. **anıñ:**

Kıt'a 48

Mısra: 4

"O" şahıs zamiri.

Odur kutb-ı zamân kim devr-i pergâr-ı havâdisden
Anıñ zât-ı hümayûn-ı felek der-gâhıdır maḡsûd

14. **ānda:**

Gazel 76

Mısra: 2

"O" şahıs zamiri.

Sırr-ı hû ḡalbiñi mir'ât ide nî-reng olmaz
Ānda te'sîr-i nefesden eḡer-i jeng olmaz

20. **anda:**

Kıt'a 49

Mısra: 10

"O" şahıs zamiri.

İdenler sıdḡ-ı niyyet pâyeden ol pāye mülḡaḡdır
Olur züvvāre gerçî anda rahmet-vāye-i Mekke

15. **anıñ:**

Kıt'a 1

Mısra: 1

"O" şahıs zamiri.

Āsumân-mesned Celālüddîn-i Rûmî kim anıñ
Ḥâk-i pâyinden felek deryûze-i iḡsân ider

21. **anda:**

Kıt'a 69

Mısra: 57

"O" şahıs zamiri.

Anda te'dîb-i tıfl-ı ma'nāya
Noḡtalar ser-be-ser büber gibidir

16. **anıñ:**

Kıt'a 14

Mısra: 3

"O" şahıs zamiri.

Sitānbul pāyesi iḡbāta kāfîdir anıñ ḡadrin
'Aceb ṡāhid mi lâzımdır bedîḡi böyle da'vāya

22. **anda:**

Kıt'a 69

Mısra: 71

"O" şahıs zamiri.

Nüşâ-i zâtı anda hıfz olsun
Hıfz-ı ḡaḡ ḡarf-ı müstaḡarr gibidir

17. **anıñ:**

Kıt'a 18

Mısra: 7

"O" şahıs zamiri.

Anıñ necli Ḥafîd-i pür-kerem kim
Ma'ârifle o da ḡarb-ı meḡeldir

23. **anıñ:**

Kıt'a 101

Mısra: 7

"O" şahıs zamiri.

Zühreyi raḡṡa getirmiṡdi anıñ besteleri
Çıḡup āḡāzesi evc-i felek-i bālāya

24. **aña:-n, -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 131

"O" şahıs zamirinin yönelme hali eki almış

biçimi

Gīsū-yı mu'anber aña ser-püş

Dil fikr iderek o mü-miyānı

2. **ābı:-ı**

Kaside 12

Mısra: 28

Su.

Fikr-i ayāğ-ı meyle de ser-mest idüp seni

Bu hırş-ı fışk eliñdeki ābı şarāb ider

3. **ābı:-ı**

Mesnevi 1

Mısra: 24

Su.

Çāh-ı zeķana varup dolandıñ

Ol ābı görüpde yüzde şandıñ

4. **ābım:--(ı)m**

Gazel 40

Mısra: 2

Su II Gözyaşı.

Gāh tábım ābı bilmem kındadır

Gāh ābım tábı bilmem kındadır

5. **āba:-a**

Gazel 94

Mısra: 4

Su II Gözyaşı.

'Aks-i la'li ol perīniñ kaşr-ı yakut eyledi

Āba tarḥ olmuş o mīnā-ḥāne kim çeşmimdir ol

6. **ābı:**

Gazel 40

Mısra: 1

Su II Gözyaşı.

Gāh tábım ābı bilmem kındadır

Gāh ābım tábı bilmem kındadır

āb u ateş:

1. **āb u ateş:**

Gazel 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Su ve ateş.

Cām fışkıyye şu'le fevvāre

Āb u ateş ḥabāb ya'nī şarāb

āb u hevā:

1. **āb u hevā:**

Kıt'a 50

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Su ve hava.

Nezāret bī-naẓīr āb u hevā müstağnī-i ta'rīf

Der-i devlet-me'ābı mültecā-yı rüz-gār oldu

āb u hevā-vı Topkapı:

1. **āb u hevā-yı Topkapı:**

Kıt'a 58

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Topkapı'nın havası ve suyu.

Bu mevķi'ye bī-irtiyāb cennetden irmiş āb u tāb

Pīre virir feyż-i şebāb āb u hevā-yı Topkapı

āb u tāb:

1. **āb u tāb:**

Kıt'a 58

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Parlaklık, güzellik.

Bu mevķi'ye bī-irtiyāb cennetden irmiş āb u tāb

Pīre virir feyż-i şebāb āb u hevā-yı Topkapı

āb u tāb ider:

1. **āb u tāb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Parlatır, parlaklık verir

Her beyti kaşr-ı huld ile hem-vezn olur anıñ
Gülzâr-ı nazma medhiñi kim âb u tâb ider

âb ü tâb-ı beşâset:

1. âb ü tâb-ı beşâset:

Gazel 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güler yüzün aydınlığı ve parıltısı.

Yok vâ'iz âb ü tâb-ı beşâset yüzünde hiç
Dökdüklerin sirişke bedel âb-ı rû mudır

âbâd eyledi:

1. âbâd eyledi:--dı

Kıt'a 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İmar etmek, bayındır hale getirmek.

Şeh-i deryâ-himem sâhil-sarâyın eyledi âbâd
Yanup süz -ı dilin 'arz eyleyince irdi maşşûda

abdâl:

1. abdâl:-ı

Gazel 25

Mısra: 9

Derviş II perişan âşık.

Gerçi abdâl çok yürütmüş var
Sen Nebîlâ hünerle tagı yürüt

abdâl oldu:

1. abdâl oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Gezgin derviş olmak.

Tarîk-i gül-şenîde oldu bir abdâl dil-i süzân
Nebîlâ lâleniñ dâğ-ı derûnı âşikâr oldu

abdâl-ı 'aşkıñ:

1. abdâl-ı 'aşkıñ:--ıñ

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk abdâl.

Yağardı cismini abdâl-ı 'aşkıñ sūziş-i hasret
Hevâya olsa mâni' hırka-i peşmîne-i şad-çâk

'abd-ı bî-kes-i reh-berlik eyleyüp:

1. 'abd-ı bî-kes-i reh-berlik eyleyüp:--(ü)p--y, --(ü)p

Kaside 12

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Zavallı, kimsesiz kullara rehberlik etme.

Elîfî 'abd-ı bî-kes-i reh-berlik eyleyüp
Ma'dûd-ı bende-i der-i devlet-meâb ider

Abdullâh Efendi:

1. Abdullâh Efendi:

Kıt'a 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dürrizade Abdullah Efendi (1869-1923)

Osmanlı şeyhülislâmı.

Veliyyü'n-nimet-i 'âlemdir Abdullâh Efendi kim
Yazup Dürrî şenâsın zîb-i güş-ı rûz-gâr eyle

'abes:

1. 'abesdir:--dir

Gazel 116

Mısra: 13

Boş, anlamsız, gereksiz.

Da'vî-i fazl u kemâl itmek 'abesdir ey Nebîl
Hükm olur şühî-i tab'a şîve-i güftârdan

2. 'abes:

Gazel 118

Mısra: 10

Boş, anlamsız, gereksiz.

Olur berk-i takarrüb süz-ı 'işmet müceb-i gayret
Su'âl itmek 'abes pervâneye mahv-ı vücûdundan

âb-ı gevher:

1. âb-ı gevher:

Gazel 143

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Elmas suyu.

Foya virdi āb-ı gevher neş'e-i elmās ile
Pür-'araķ olduķça ... bezm-i nūş-ā-nūşda

āb-ı gevher-i hūrşide:

1. **āb-ı gevher-i hūrşide:--e**

Kaside 12

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Güneşin göz kamaştıran ışığı, suyu

Eyler mi āb-ı gevher-i hūrşide hiç nazar
Sāķī lebiñe foya-i la'l-i müzāb ider

āb-ı gevherle:

1. **āb-ı gevherle:--le**

Kıt'a 29

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Elmas suyu.

Nebilā āb-ı gevherle yazıldı böyle tārīhi
Hıtān olundılar bu sāl bir günde dü-necl-i pāk

2. **āb-ı gevherle:--le**

Kıt'a 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elmas suyu.

Naķş ider tārīhi hāme āb-ı gevherle Nebil
Maķfil-i şāhen-şeh oldu bī-bedel ta'mürden

3. **āb-ı gevherle:--le**

Kıt'a 47

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Elmas suyu.

Nebilā āb-ı gevherle yazıldı tām tārīhi
Muvakķit-hāne-i nev-resmi gör seyr-i Hışār eyle

āb-ı hayātı:

1. **āb-ı hayātı:--ı**

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan
efsanevi su; ölümsüzlük suyu.*

Gerden-i hoy-gerdesin görmüş siyeh-semürdan
Nūş iden āb-ı hayātı çeşme-i kāfürdan

āb-ı hayāt-ı la'l-i lebiñ:

1. **āb-ı hayāt-ı la'l-i lebiñ:--iñ**

Gazel 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin lal gibi dudağının ölümsüzlük suyu.

Āb-ı hayāt-ı la'l-i lebiñ cüst-cüdadır
Güyā ḥaṭīñ Sikender-i şāhib-zuhürdur

āb-ı hayāt-ı luṭfuña:

1. **āb-ı hayāt-ı luṭfuña:--u, --ñ, --a**

Kıt'a 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sonsuzluk suyunun ihsanı.

Āb-ı hayāt-ı luṭfuña leb-teşnedir Nebil
Ey menba'-ı 'ināyet olan Ḥazret-i Emir

2. **āb-ı hayāt-ı luṭfuña:--u, --ñ, --a**

Kaside 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ölümsüzlük suyuna benzeyen lütuf.

Āb-ı hayāt-ı luṭfuña leb-teşnedir Nebil
Ey menba'-ı 'ināyet olan Ḥazret-i Emir

āb-ı hayvān:

1. **āb-ı hayvān:**

Kıt'a 102

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat
suyu.*

Āb-ı hayvān sevād-ı satırından
Gösterir çeşme mevc-i 'āfiyeti

2. **āb-ı hayvān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat
suyu -sevgilinin dudağı-.*

Dir lebde nihandır āb-ı hayvān
Sebz-i ḥaṭı olsa Hızır-ı gūyā

āb-ı hayvānsū:

1. āb-ı hayvānsū:

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat
suyu.*

Teşne-i la'liñ olur beste-i zūlf-i siyehiñ
Āb-ı hayvānsū ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

āb-ı revān:

1. āb-ı revān:

Mesnevi 1

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Akarsu II Akıcı üslup.

Ṭab'ındaki cūş-i selāset
Bir āb-ı revān ki pūr-leṭāfet

āb-ı rū:

1. āb-ı rū:

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüz suyu, gözyaşı.

Yok vā'iz āb ü tāb-ı beşāset yüzünde hiç
Dökdüklerin sirişke bedel āb-ı rū mudır

āb-ı rū dökmekevim:

1. āb-ı rū dökmekevim:--mek, --de, --y, --(i)m

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yüz suyu dökmek, onuru zedelenecek kadar
yalvarmak.*

Hevāyī-meşrebān muḥtāc-ı feyz-i ḥāk-ı tıynetdir
Kenāra āb-ı rū dökmekevim mevc-i tezelliñden

āb-ı rūdan:

1. āb-ı rūdan:--dan-dan

Gazel 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüz suyu, gözyaşı.

Eger bu āb-ı rūdanitse de feyz - nümā peydā
Gül-i ṭā'atin ey zahīd ider bñy-ı riyā peydā

āb-ı rūy-ı mü' minīñ oldu:

1. āb-ı rūy-ı mü' minīñ oldu:--dı

Kaside 9

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

övinç vesilesi

Biri şıdık u şafādan āb-ı rūy-ı mü' minīñ oldu
Biri de menba'-ı 'adl u şehādır yā Rasūlallāh

āb-ı şāfiden:

1. āb-ı şāfiden:--den

Kıt'a 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saf su II. Akarsu.

Şeh-i 'ālem akıtdı eyleyüp bu mevki'i ihyā
Şafā-yāb olsun ey leb-teşne cānıñ āb-ı şāfiden

2. āb-ı şāfiden:--den

Kıt'a 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Saf su II. Akarsu.

Şenāsın şu gibi ezberle tertīb-i lisān eyle
Nedem kim maḥv ola sūz-ı nihānıñ āb-ı şāfiden

3. āb-ı şāfiden:--den

Kıt'a 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saf su II. Akarsu.

Nebīlā ḥāme işrāb eyledi bu tām tārīḥi
Du'āsıyla al iç Maḥmūd Ḥānıñ āb-ı şāfiden

āb-ı sirişkim:

1. **āb-ı sirişkim:--i, --m**

Kıt'a 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözyaşı suyu.

Ol civānuñ derd-i cevri hātıra virmez gubār
Ey Nebīl āb-ı sirişkim pīr ü pāk eyler beni

āb-rüy-ı meclis-i cemdir:

1. **āb-rüy-ı meclis-i cemdir:--dir**

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cem'in içki meclisinin yüz suyu.

Her şafā-meşreble hem-demdir şarāb
Āb-rüy-ı meclis-i Cemdir şarāb

aç-:

1. **açmazdan:--maz, --dan**

Gazel 46

Mısra: 4

Açılmak II sıkıntıdan kurtulmak, rahatlamak.

Açılmışdır gönül ferzānesi menşübe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

2. **açmazdan:--maz, --dan**

Gazel 149

Mısra: 3

Açılmak II sıkıntıdan kurtulmak, rahatlamak.

Açmazdan bu sīne-i pūr-dāğı gösterüp
İşbāt-ı müdde'āsına mahzār çıkardı mı

3. **açarsam:--(a)r, --sa, --m**

Gazel 96

Mısra: 1

Ağzını açmak, konuşmak.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

4. **açup:--(u)p**

Terkib-bend 1

Mısra: 98

Yukarı ya da yana doğru çekmek, kaldırmak (saç bağlamında).

Olmaz mı şeb ol şabāha kurbān
Zülfñ açup 'arz-ı gerden itdiñ

5. **açdıgı:--dığ, --ı**

Kaside 15

Mısra: 15

Açılmak. II Çiçeklenmek.

Evrākın açdıgı gül-i şad-berg olmasun
Dest-i hezār-ı zārdaki defter-i bahār

6. **açanlar:--(a)n, --lar**

Gazel 29

Mısra: 7

Açmak

Çenār-āsā açanlar rüzgāra dest-i ümmīdi
Dimez mi berg ü bārım gitdi elden herçi-bād-ābād

7. **aç:**

Gazel 97

Mısra: 9

Açmak, göstermek, ortaya çıkarmak, ortaya koymak.

Muşhaf-ı hüsnînden aç bülbül misiñ pervāne mi
Ey Nebīl eyle tefe'ül hālî şeb-bū rüyü gül

8. **açıldı:--ıl, -dı**

Kıt'a 51

Mısra: 9

Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

Reh-i mesdūdı vaktinde açıldı Ka'betu'llāhıñ
Odur kūtūb-ı zamān kim kıble-i şāhān-ı devrāndır

aç:

1. **açma:--ma**

Gazel 105

Mısra: 6

Açmak, göstermek.

Renk virmek gibidir nabzına dā'ir şerbet
Elini açma kızıl kına boyandım bilürüm

2. aç:

Murabba 4

Mısra: 15

Açmak, göstermek.

Aç rakşa desti

Devrân seniñdir

3. açdı:-dı

Gazel 100

Mısra: 1

(Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak.

Açdı nesîm-i ruḥşatı gonca-i rāzı neyleyim

İtdi resîde gâyeti nâz ü niyâzı neyleyim

4. açıldı:-ıl, -dı

Kaside 16

Mısra: 92

(Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak.

Didikçe bülbül-i şeydâ şikâyetle olup gūyâ

Açıldı gonca-i neşküfteler hem-bezm-i hâr oldu

5. açdı:-dı

Gazel 99

Mısra: 1

Açmak, göstermek.

Açdı o şūhı ferve-i semmûrı neyleyim

Pür-şu'le itdi gerden-i kâfûrı neyleyim

6. açıldı:-ıl, -dı

Kaside 16

Mısra: 2

(Ağaç için) çiçeklenmek, (çiçek için) büyüüp tomurcuk ve gonca halinden çıkmak.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vakt-i âh u zâr oldu

Açıldı gonceler ârâyiş-i tâc-ı bahâr oldu

7. açma:-ma

Gazel 75

Mısra: 4

Gizli bir şeyi aşikâr etmek, ortaya çıkarmak.

Gonca-i sırr-ı lebiñ şorma baña

Açma ol râz-ı nihân söylenmez

8. açdı:-dı

Kıt'a 57

Mısra: 9

Kolaylaştırmak, engelleri kaldırmak.

Açdı sa'yı Ka'betullâhıñ reh-i mesdûdını

Şaldı şark u garba şıdk-ı niyyet ile zemzeme

9. açdı:-dı

Kıt'a 59

Mısra: 5

Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

Reh-i mesdûd-ı Beytullâhı açdı şıdk-ı niyyetle

Havâric bildi bir şîr-i veğâ-girdâr imiş ḥakkâ

'acabâ:

1. 'acabâ:

Gazel 8

Mısra: 1

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

O perî rüyı mı gördün 'acabâ n'oldı saña

O ḥayâlâtı söyle baña n'oldı saña

2. 'acabâ:

Gazel 53

Mısra: 3

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Râh-cüy-ı ḥakîkatîñ 'acabâ

Menzil-i evveli mecâz mıdır

3. 'acabâ:

Kıt'a 101

Mısra: 5

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Bâ'is-i kec-nigeḥi 'âleme neydi 'acabâ

Şâh-ı Manşûrı girift itdi yed-i şekvâya

'aceb:

1. 'aceb:

Gazel 4

Mısra: 3

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Şabā zülfi girih-gîrin ‘aceb tahrîk itmiş mi
Yine baħr-ı cünûn itmekde mevc-i cā-be-cā peydā

2. ‘aceb:

Gazel 7

Mısra: 7

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Şadme-i būs-ı taħayyül mi ‘aceb gül gül eden
Büse-zār-ı ruħı daħi gūlzār-ı hayāl oldu baħa

3. ‘aceb:

Gazel 44

Mısra: 6

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Ne ‘anber oldığın işbât için o bir dānem
‘Aceb lebindeki ol çift ben güvāh mıdır

4. ‘aceb:

Gazel 44

Mısra: 12

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Bu tîg-ı tab ‘-ı ziyā-pāşle cenāb-ı Hālîm
‘Aceb ki mülket-i nazm içre pâdişāh mıdır

5. ‘aceb:

Gazel 61

Mısra: 8

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Olup leb-ber-leb (ü) zānū-be-zānū sîne-ber-sîne
‘Aceb hâfırda mı maħsūd-ı zühhād olduğım günler

6. ‘aceb:

Gazel 72

Mısra: 5

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Müceb-i ħande-i gül girye-i bülbül mi ‘aceb
Verd-i ħandānsiñ ey mest-i mey-i naħvet ü nāz

7. ‘aceb:

Gazel 109

Mısra: 9

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Sākî-i bezm ‘aceb ol şüh-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muħabbet gönlüm

8. ‘aceb:

Gazel 136

Mısra: 5

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Mücid-i fitne midir ismi ‘aceb
O füsün-ger geliyor hâfırıma

9. ‘aceb:

Gazel 146

Mısra: 7

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Ey Türk-beççe Kaşamonudan mısıñ ‘aceb
Zabı eylediñ bu eski sarāy-ı muħabbeti

10. ‘aceb:

Kaside 12

Mısra: 48

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Me’yūs olup ‘ināyet-i Hākdan seniñ gibi
‘Ālemde kim bu zenbi ‘aceb irtikāb ider

11. ‘aceb:

Kıt'a 10

Mısra: 1

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Muṣṭafā kanda gitdi zevke ‘aceb
Şükr eylerdi dil-i çālāki

12. ‘aceb:

Kıt'a 14

Mısra: 4

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Sitānbul pāyesi işbāta kâfîdir anıñ kadrin
‘Aceb şahid mi lâzımdır bedīhî böyle da‘vāya

13. 'aceb:

Kıt'a 28

Mısra: 6

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Görölmüş mi bu revnāk ey felek kaşr-ı Havernakda

'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mähin

19. 'aceb:

Murabba 6

Mısra: 2

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Çeşm-i şüh ile hasb-i hāl idelim

'Aceb ol yāriñ infī 'ālī mi var

14. 'aceb:

Murabba 2

Mısra: 2

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Bir perī misiñ nesiñ insān misiñ

Qız misiñ bilsem 'aceb oglān misiñ

20. 'aceb:

Murabba 6

Mısra: 4

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Deheniñden şorup su'āl idelim

'Aceb ol yāriñ infī 'ālī mi var

15. 'aceb:

Murabba 2

Mısra: 4

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Ān mı ey rūh-ı muşavver cān misiñ

Qız misiñ bilsem 'aceb oglān misiñ

21. 'aceb:

Murabba 6

Mısra: 8

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Ġamze hañcer- be-dest-i nāz olmuş

'Aceb ol yāriñ infī 'ālī mi var

16. 'aceb:

Murabba 2

Mısra: 8

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Evc-i hüsne yā güneşdir yā kamer

Qız misiñ bilsem 'aceb oglān misiñ

22. 'aceb:

Murabba 6

Mısra: 12

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Bir eli tīg-ı hūn-feşānında

'Aceb ol yāriñ infī 'ālī mi var

17. 'aceb:

Murabba 2

Mısra: 12

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Qaçma gel bir kerre vakt eyleyim

Qız misiñ bilsem 'aceb oglān misiñ

23. 'aceb:

Murabba 6

Mısra: 16

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Nāzı rüy-ı niyāzı hāk itmiş

'Aceb ol yāriñ infī 'ālī mi var

18. 'aceb:

Murabba 2

Mısra: 16

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Zann idermiş zülf-i Leylā perçemiñ

Qız misiñ bilsem 'aceb oglān misiñ

24. 'aceb:

Murabba 6

Mısra: 20

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Bu tegāfūl Nebīl-i zāra mıdır

'Aceb ol yāriñ infī 'ālī mi var

25. 'aceb:

Murabba 9

Mısra: 7

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Yok mı 'aceb şâfi-cevâb
Ben söylerim ben dinlerim

26. 'aceb:

Tahmis 2

Mısra: 35

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Olmasun da neylesün Nûrî 'aceb hayrân-ı 'aşk

'aceb mi:

1. 'aceb mi:

Gazel 45

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı, şaşılır mı.

Kırısı 'aceb mi şîşe-i kalbim benim o yâr
Târîh-i sâl çünkü Nebilâ ugurludur

'aceb midir:

1. 'aceb midir:--dir

Kıt'a 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf mı.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

2. 'aceb midir:--dir

Kıt'a 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf mı.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

'acebâ:

1. 'acebâ:

Gazel 150

Mısra: 4

Acaba (şüphe ve şaşma ifade eder).

Sıgmazsa söz ol dehân-ı tenge
Şorsak 'acebâ su'âli yok mı

acı-:

1. acıyayım:--y, --a, --y, --ım

Gazel 102

Mısra: 1

Üzülmek, acımak.

Gördi nokşanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamâm eyledi kârım aña mı acıyayım

2. acıyayım:--y, --a, --y, --ım

Gazel 102

Mısra: 2

Üzülmek, acımak.

Gördi nokşanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamâm eyledi kârım aña mı acıyayım

3. acıyayım:--y, --a, --y, --ım

Gazel 102

Mısra: 4

Üzülmek, acımak.

Şormaga kâd-ı lebin vûs'at-ı imkân yokdur
Eriyüp gitse de vârim aña mı acıyayım

4. acıyayım:--y, --a, --y, --ım

Gazel 102

Mısra: 6

Üzülmek, acımak.

Haşm-ı meh-tâb şebim düşmen-i hûrşîd günüm
Tiredir leyl ü nehârim aña mı acıyayım

5. acıyayım:--y, --a, --y, --ım

Gazel 102

Mısra: 8

Üzülmek, acımak.

Hûn-ı dil sîm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayârım aña mı acıyayım

6. acıyayım:--y, --a, --y, --ım

Gazel 102

Mısra: 10

Üzülmek, acımak.

Cām-ı billürda ki bâde-i gül-güne Nebîl
'Aks ider reng-i hümârim aña mı acıyayım

açık:

1. açık:

Gazel 102

Mısra: 7

Açık, belirgin.

Hûn-ı dil sîm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayârim aña mı acıyayım

2. açıkdan:--dan

Gazel 7

Mısra: 4

Açık, açıkça.

Ruhlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıkdan hele ey mugbeçe âl oldu baña

3. açıkdan:--dan

Gazel 78

Mısra: 7

Açık, açıkça.

Yâre eylerdi açıkdan gayreti 'izz ü kusûr
Tığ-ı gamzeñle ciğer hûn olduğım görseydi Kays

açıl:

1. açıldı:--dı

Kıt'a 49

Mısra: 2

Açık hâle gelmek II işler olmak.

Bi-ḥamdillâh devr-i Ḥazreti Maḥmûd Ḥândır bu
Açıldı şâh-râh-ı beyt-i Ḥaḳ pîrâye-i Mekke

2. açıldı:--dı

Gazel 141

Mısra: 12

Açılmak, (dügüm için) çözülmek.

Çözülmüş 'ukde-i gîsûsı gördüm bezm-i ma'nâda
Açıldı sünbül-i ter şîşe-i çeşm-i ḥayâlimde

3. açıldı:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 22

Açık hâle gelmek; karanlığın örtüsünün kalkarak
etrafın aydınlanması.

Açılsun rüşen olsun çeşm-i Ya'küb-ı felek gayrı
Şehâb açıldı meh-tâb-ı meh-i Ken'ân-ı Mısr oldu

4. açıldı:--dı

Gazel 95

Mısra: 7

Açılmak. II Çiçeklenmek.

Açıldı berg-i gülden bād-bân-ı keştî-i şahbâ
Hevâidir kenâr-ı cûda feryâd eylesün bülbül

açıl-:

1. açılmışdır:--mış, --dır

Gazel 46

Mısra: 3

Açık hale gelmek.

Açılmışdır gönül ferzânesi menşûbe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

2. açılmış:--mış

Terkib-bend 1

Mısra: 78

Açmak; açık hale gelmek.

Dil olalı nagme-senc-i feryâd
Reftârda sînesi açılmış

3. açılsun:--sun

Kıt'a 23

Mısra: 21

Gözün açılması, işler hale gelmesi.

Açılsun rüşen olsun çeşm-i Ya'küb-ı felek gayrı
Şehâb açıldı meh-tâb-ı meh-i Ken'ân-ı Mısr oldu

4. açıldı:--dı

Gazel 1

Mısra: 7

Açılmak; kapı, yol vb. geçit vermek.

Reh-i mesdûdî açıldı hele Beytullâhîñ
Gördi bu lûtf-ı Hüdâyî nîgeh-i Şâh Maḥmûd

5. **‘açıldı:--dı**

Gazel 149

Mısra: 8

Açılmak (geminin açılması).

Gördüñ laṭîf-i ‘âlem-i âbîñ hevâsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

‘âciz:

1. **‘âcizdi:--dı**

Kıt'a 51

Mısra: 5

Yetersiz, zayıf.

Kerâmetdir uḳûl ‘âcizdi tanzîminde dünyânîñ
Bu da'vâya muvaffâk oldığı âşârı bürhândır

açmaz:

1. **açmazdan:--dan**

Gazel 99

Mısra: 7

Belli etmeden, çaktırmadan.

Açmazdan şikâf-ı girîbânı gösterir
İmâyâ ol defîne-i mestûrı neyleyim

‘acz:

1. **‘aczim:--im**

Gazel 104

Mısra: 7

Güçsüzlük, çaresizlik.

Cevâb-ı gamze-i ḥûn-rîzden ‘aczim hüveydâdır
Eğer her bir müjem engüşt-i îmâ-yı nigâh itsem

2. **‘acz:**

Kaside 12

Mısra: 97

Güçsüzlük, çaresizlik.

Cüyâ-yı vaşf-ı zât-ı hümayûnuñ ‘acz ile
Deryâ-yı bî-gerâna şan icrâ-yı âb ider

3. **‘aczi:-i**

Kaside 15

Mısra: 33

Güçsüzlük, çaresizlik.

Tahrîkde olurdu ‘ayân ‘aczi şarşarîñ
Temkîni olsa tâb-dih-i lenger-i bahâr

4. **‘aczimiz:--i, --miz**

Kıt'a 51

Mısra: 12

Güçsüzlük, çaresizlik.

Hüdâdan nâsa bir lûtf oldu kim zât-ı hümayûnu
Ser-â-ser ‘aczimiz îfâ-yı şükrinde nümâyândır

‘acz u kuşûr:

1. **‘acz u kuşûr:**

Muhammes 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Zayıflık ve kusur.

Sen de ol mu ‘tarif ‘acz u kuşûr
Ululardan ulu bil Allâhı

ad:

1. **adı:-ı**

Gazel 87

Mısra: 1

Ad, isim.

Baḥş-ı zülf-i pür-gümânîñ adı ‘aşk
Kıl ile bu imtiḥânîñ adı ‘aşk

2. **adı:-ı**

Gazel 87

Mısra: 2

Ad, isim.

Baḥş-ı zülf-i pür-gümânîñ adı ‘aşk
Kıl ile bu imtiḥânîñ adı ‘aşk

3. **adı:-ı**

Gazel 87

Mısra: 4

Ad, isim.

Hükmi cārī feyzi sārī gün gibi
Ol Hıdīv-i lā-mekānıñ adı 'aşk

4. adı:-ı

Gazel 87

Mısra: 6

Ad, isim.

Ähdır mevķūf-ı ħall-i nüktesi
Ol mu'ammā-yı figānıñ adı 'aşk

5. adı:-ı

Gazel 87

Mısra: 8

Ad, isim.

Zīver-i Şeh-nāme-i ħüsn itdiğīñ
Kahramān-ı bī-amānıñ adı 'aşk

6. adı:-ı

Gazel 87

Mısra: 10

Ad, isim.

Zıkr-i ism itme olur zāhir Nebīl
Dildeki sūz-ı nihānıñ adı 'aşk

ad koymuş:

1. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İsim vermek, adlandırmak.

Ol miyān kim rişte-i efkārdır mū koymuş ad
Sāye-i baĥt-ı siyāha 'aks-i gīsū koymuş ad

2. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İsim vermek, adlandırmak.

Ol miyān kim rişte-i efkārdır mū koymuş ad
Sāye-i baĥt-ı siyāha 'aks-i gīsū koymuş ad

3. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İsim vermek, adlandırmak.

Aftābı zīr-i gīsūya çeküp rū koymuş ad
Ortasından bedri şakķ itmiş dü-ebrū koymuş ad

4. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İsim vermek, adlandırmak.

Aftābı zīr-i gīsūya çeküp rū koymuş ad
Ortasından bedri şakķ itmiş dü-ebrū koymuş ad

5. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İsim vermek, adlandırmak.

Reng-i gülle māye itmiş dāye-i kudret mūli
Ĥarc idüp şekerle şire la'l-i dil-cū koymuş ad

6. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İsim vermek, adlandırmak.

Tāb-ı ruĥsārı yakup itmiş bu sûretle siyāh
Kāfir-i āteş-pereste ĥāl-i hindū koymuş ad

7. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İsim vermek, adlandırmak.

Zūlfı toĥm-efşān olunca ol ruh-ı ĥüy-gerdeye
Jāle-i gülden yeşermiş ĥatt-ı şeb-bū koymuş ad

8. ad koymuş:--muş

Gazel 30

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
İsim vermek, adlandırmak.

Geh mu‘ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla‘ Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab‘a sūḥan-gū koymuş ad

9. **ad koymuş:--muş**
Gazel 30
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
İsim vermek, adlandırmak.

Şāḥ-ı billūr işlemiş dilber nihāl-i ḳāddine
Kol salup bu feyzi ḥaḳ virdikde bāzū koymuş ad

a‘dā:

1. **a‘dāya:-y, -a**
Kıt'a 30
Mısra: 2
Düşman.

Ḥākān-ı cihān Ḥazret-i Sultān Selīmīn
Bī-şübhe ḳomaz şīṭda a‘dāya mecālī

‘adālet:

1. **‘adālet:**
Mesnevi 1
Mısra: 71
Adalet, adillik.

Endişesi hep ‘adālet üzre
Devrinde cihān rāḥat üzre

2. **‘adālet:**
Terkib-bend 2
Mısra: 51
Adalet, adillik.

İki şeh ḥükm ide bir mülke ‘adālet mi olur
Bir eli ḳabza-i şemşīr-i nigāhında imiş

‘add iden:

1. **‘add iden:--(e)n**
Kıt'a 59
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Saymak, kabul etmek.

Bu def‘a himmeti vālāyı icrāda
Muḥāl ‘add iden aşḥāb-ı ḥasūdī eyledi rüsvā

‘add olunmuşdur:

1. **‘add olunmuşdur:--muş, --dur**
Kıt'a 54
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
(Öyle) Kabul edilmek, sayılmak.

Derūn-ı ḥāneden bu ḳabr-i pūr-envārın ızḥārı
Olmuşdur kerāmāt-ı bülend-i pādīşehden ‘add

‘adem:

1. **‘ademden:-den**
Gazel 36
Mısra: 13
Yokluk, hiçlik.

Gördüm Nebīl keyfīn ‘ademden zūhūrını
Ol ḥāl lebine nokṭa-i terkīb-i neş‘edir

2. **‘ademden:-den**
Gazel 74
Mısra: 2
Yokluk, hiçlik.

Biz ki sırr-ı lebiñi nokṭa-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşyāy ‘ademden bilürüz

3. **‘ademde:-de**
Kıt'a 57
Mısra: 13
Yokluk, hiçlik.

Ḥaşre dek mestüre ḳalmışdı ‘ademde duḥt-ı rez
Neş‘e-baḥş olsaydı eyyāmı eger vaḳt-i Ceme

ādem:

1. **ādemi:-i**
Gazel 52
Mısra: 9
İnsan, insanoğlu.

İder mecbūr devri ādemi şadra çeküp iḳbāl
Sihāmın zīver-i āgūş-ı ḳavs olduḡı bürhāndır

2. **âdem:**

Gazel 118

Mısra: 6

İnsan, insanoğlu.

Hayâl-i zülfidir sermâyesi sûda-ger-i 'aşkıñ
Ziyân ister mi âdem kıl kadar ümmîd-i sūdundan

3. **âdemi:-i**

Gazel 122

Mısra: 7

İnsan, insanoğlu.

Sıkletinden âdemi hoşnûd ider ümmîd-i sūd
Güş olunmuş mu şikâyet zümre-i hâmmâlden

4. **âdem:**

Kaside 12

Mısra: 34

İnsan, insanoğlu.

Bu hâl ile duhûlî ümîd eylemek değıl
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

5. **âdem:**

Kıt'a 77

Mısra: 1

İnsan, insanoğlu.

O şeh ser-hayl-i hûbândır gören âdem çeker hasret
'Alemdir 'işvede kıddi bütün 'âlem çeker hasret

6. **âdem:**

Kıt'a 90

Mısra: 4

İnsan, insanoğlu.

Eyle nazar sîne-i pür-dâğıma
Âdem imiş gülşeniniñ lalesi

7. **âdemle:-le**

Murabba 7

Mısra: 15

İnsan, insanoğlu.

Benî âdemle hiç ünsiyyet itmez
Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

8. **âdeme:--e**

Kıt'a 51

Mısra: 2

Hazreti Adem.

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Maḥmûd Hân-ı Ğâzi kim
Çıkınca Âdeme ecdâdı cümle yâr-ı şâhândır

'âdem iderdi:

1. **'âdem iderdi:--(e)r, --di**

Mesnevi 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Yok etmek.

Reşk anları beste-dem iderdi

Menzillerini 'âdem iderdi

'âdet-i tekmesidir:

1. **'âdet-i tekmesidir:--si, --dir**

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tekme adeti, huyu (tekme: ayakla sert vuruş).

Sînesin keşfe işâret 'âdet-i tekmesidir
Çeksin ol rûzî hisâb itmege ezber tesbîḥ

'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu:

1. **'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Rûzgarın vahiy getirmesine alışık olma.

Benim fâhriyyede Gül-gün-ı ṭab'ım toz kıpırmaz mı
Ki zîrâ 'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu

'adîm-i nûh:

1. **'adîm-i nûh:**

Kaside 12

Mısra: 101

Kelime Tipi: -

Dokuz yokluk.

Mişliñ 'adîm-i nûh şadef itmiş ki medḥiñi
Dürr-i yetîm-i kulzüm-i ümmü'l-kitâb ider

'adl:

1. 'adl:

Kıt'a 34

Mısra: 3

Adalet, doğruluk.

'Adl ile kıldı Yeñişhre varup

Bir sene icrâ-yı şer'e ihtimâm

2. 'adl:

Kıt'a 35

Mısra: 14

Adalet, doğruluk.

Dest-i kilki gevher-efşân itdi târîhim Nebîl
İtdi el-ḥaḳ 'adl ile Sultân Maḥmûd Ḥân cülûs

'adl olup:

1. 'adl olup:--(u)p

Kıt'a 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Adaletli olmak.

Pîşesi lutf u semâḥat 'adl olup endîşesi
Ḥâris-i mülk ü ra'yyet ola Sultân Muştafâ

'adl u kemâlîñ:

1. 'adl u kemâlîñ:--i, --ñ

Kaside 15

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Adalet ve olgunluk.

Ḳoymazdı fi 'l-i gülde te'addi-i bülbüli
'Adl u kemâlîñ olsa eger maşdar-ı bahâr

'adl-endîşe:

1. 'adl-endîşe:

Kıt'a 51

Mısra: 4

Adalet kaygısı.

Hünerle rûḥ-ı eslâf-ı kirâmın itmede iḥyâ
Ma'ârif-pîşe 'adl-endîşe Sultân İbn-i Sultândır

'adli:

1. 'adli:

Kıt'a 53

Mısra: 3

Adalet, doğruluk ve hakkaniyet.

'Adli mışbâḥ-ı hidâyetdir o ḳuṭb-ı 'âlemiñ
Meh-çe-i râyâtı pür-nûr ide necm-i Ferḳadi

'adl-ı mevlâya:

1. 'adl-ı mevlâya:--y, --a

Murabba 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Allah'ın adaleti.

Ḳalursa 'adl-ı Mevlâya
'Amelden yok baña dâye

'adn:

1. 'adn:--ı

Kıt'a 45

Mısra: 6

Sekizinci cennetin adı.

Ol melek-ḥaşlet tecerrüd 'âleminde şâḥ idi
İde 'adnı vuşlat-ı ḥûrân aña cây-ı mazîf

'adû:

1. 'adû:

Kıt'a 23

Mısra: 16

Düşman II Düşmanlık.

Şehen-şâḥ-ı cihânîñ şu 'le-i meh-tâb-ı tîğından
Adû maḥv olmada mânende-i kettân-ı Mısr oldu

'adû:

1. 'adûya:--ya

Kaside 1

Mısra: 14

Düşman, rakip.

Nedem ki ḥaṇçere-zîb-i dehân olursa Nebîl
'Adûya virmez amân lâ-ilâhe illallâḥ

'adû olsun:

1. 'adû olsun:--sun

Kıt'a 58

Mısra: 37

Kelime Tipi: -
Düşman olmak.

Tārīḥ-i tāmından 'adū olsun fetīlī sū-be-sū
Şāhī güzel resm oldu bu sāḥil-serāy-ı Topkapu

āfāt-ı fiten:

1. **āfāt-ı fiten:**
Terkib-bend 1
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Fitne belası, musibeti.

Āfāt-ı fiten olur mı ta'dād
Luṭfında arar rumūz-ı cevri

āfāt-ı nigheden:

1. **āfāt-ı nigheden:--den**
Kaside 6
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bakışın afeti.

Kemend-i şevki virmiştir yed-i nefse maşūn olmaz
El irmez ise āfāt-ı nigheden yā Rasūlallāh

āferin:

1. **āferine:--e**
Gazel 35
Mısra: 12
Takdir ve övgü sözü.

Ḥāhişindendir ḥarīdārın revāc-ı ma'rifet
'Arz-ı kālā-yı hüner bir āferine bestedir

āfet:

1. **āfeti:--i**
Gazel 139
Mısra: 5
Aklı baştan alacak kadar güzel; sevgili.

Kim gözine kesdirir ol āfeti
Bir nazar it ḥançer-i bürrânına

āfet:

2. **āfet:**
Murabba 10
Mısra: 1
Aklı baştan alacak kadar güzel; sevgili.

Ṭarḥ-efgen-i cevri olur o āfet
Ma'müre-i dil ḥarāb olunca

āfet olur:

1. **āfet olur:--(u)r**
Terkib-bend 2
Mısra: 50
Kelime Tipi: -
Bela, musibet olmak.

VI
Ṭarḥ-ı bī-dāda dü çeşmiñ gibi āfet mi olur

āfet-i devrān olur:

1. **āfet-i devrān olur:--(u)r**
Gazel 135
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Bütün dünyayı güzelliğine hayran bırakmak.

Fünūn-ı fitneyi ol tıfl-ı nāza çeşmi göstermiş
Füsūnda āfet-i devrān olur hiç iştibāh itme

āfet-i şad:

1. **āfet-i şad:**
Terkib-bend 2
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yüzlerce felaket.

Ey nigāhında 'ayān āfet-i şad şūr-ı cihān
Serdī taḥḫīr-i ḥurām itmede der-zīr-i ḫadem

āfet-resān-ı hūş olup:

1. **āfet-resān-ı hūş olup:--(u)p--up**
Gazel 48
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Aklın bela getireni olma.

Āfet-resān-ı hūş olup şeyḥ-i sālike
Her şivesi i'āde-i vakt-i şebāb ider

āfet-res-i hūş oldu:

1. **āfet-res-i hūş oldu:--dı**
Terkib-bend 2
Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akla zarar veren, bela getiren.

Âh ol ğamzeler âfet-res-i hüş oldu yine
Nedir ol ıavr-ı levendâne o cân-gâh-ı nigâh

âfitâb:

1. âfitâb:

Müseddes 1

Mısra: 7

Güneş.

Girdi semmür-ı şehâb içre şovukdan âfitâb
Çıkmadı tennür-ı şebden şubh olunca mäh-tâb

âfitâb ider:

1. âfitâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

*Güneş gibi büyük, parlak, cazibeli hale
getirmek. II padişah veya güçlü, kudretli kimse haline
getirmek.*

Bir nür-ı Hâkdır Aḥmed-i Muḥtâr gün gibi
Her bir kemîne zerresini âfitâb ider

âfitâb u mähâ:

1. âfitâb u mähâ:--a

Kıt'a 33

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güneş ve Ay.

Felek gül-ğonçe-i iḳbâlin itsün zîver-i tâcı
Şerefde âfitâb u mähâ kılsun rûz u şeb ḥande

afitâb-ı çärümîne:

1. afitâb-ı çärümîne:--(î)n, --e--e

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güneşin dördüncü katı.

İtdi çâr-ebürsını sencide mîzân-ı nigh
Târ-ı çeşm ol afitâb-ı çärümîne bestedir

âfitâb-menzilet:

1. âfitâb-menzileti:--i

Kıt'a 102

Mısra: 4

*Payesi, rütbesi, derecesi güneş (kadar yüksek ve
parlak olan).*

Şebnem-i kalb-i dehri celb itdi
Seyr it ol âfitâb-menzileti

aftâb:

1. aftâb:--ı

Gazel 30

Mısra: 3

Güneş, şems. II Sevgilinin yüzü.

Aftâbı zîr-i ğîsüya çeküp rû koymuş ad
Ortasından bedri şakḳ itmiş dü-ebrü koymuş ad

aftâb ider:

1. aftâb ider:--(e)r

Gazel 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güneş olmak, haline gelmek.

Dünbâle-i şafâsı tebâşîr-i subḥ olur
Her şeb o mehle kim mey içün aftâb ider

'afv:

1. 'afvin:--iñ

Kıt'a 60

Mısra: 1

(Ar.) Af, bağışlama.

Bi-cürmin lâ tekün me'yüse 'afvin
Lienne el-Ye'se min zenbîn 'azîmin

2. 'afvin:--iñ

Kıt'a 60

Mısra: 4

(Ar.) Af, bağışlama.

Ẓuhûru ḥaṭetî zâdet racâ'î
Feinnellâhe zû 'afvin Kerîmin

'afv eylevüp:

1. 'afv eylevüp:--y, --(ü)p

Kıt'a 34

Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Affetmek, bağışlamak.

Cürmüni 'afv eyleyüp her rûz u şeb
Kabrini pür-nûr ide Rabbü'l-enâm

âgâh eylemiş:

1. âgâh eylemiş:--miş
Kıt'a 53
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Haberdar etmek.

Eylemiş âgâh esrâr-ı velâyetden Hudâ
Hazret-i Sultân Maḥmûd Hân gerdün-mesnedi

âgâh itdi:

1. âgâh itdi:--di
Gazel 99
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Haberdar etmek, bildirmek.

Âgâh itdi şüret-i sırr-ı zamîrden
Âyîne mi o sîne-i billûrî neyleyim

ağar-:

1. ağarınca:--ınca
Kıt'a 69
Mısra: 36
Rengi solmak, feri gitmek.

Zâyı gel bunda râdan evvel yaz
Kıymeti ağarınca zer gibidir

âgâze:

1. âgâzesi:--si
Gazel 91
Mısra: 14
Başlamak (özellikle söze ve musikiye başlamak).

Virmez mi Nebîlâ suhanıñ tab'a güşâyış
Âgâzesi olmaz mı gıdâ rûḥa sürüdün

2. âgâzesi:--si
Kıt'a 101

Mısra: 8
Başlamak (özellikle söze ve musikiye başlamak).

Zühreyi rakşa getirmişdi anıñ besteleri
Çıkup âgâzesi evc-i felek-i bālâya

âgâze-i nazmıñ:

1. âgâze-i nazmıñ:--(ı)ñ
Gazel 11
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Şiirinin sesi.

Nebîlâ vardı güş-ı zöhreye âgâze-i nazmıñ
Hezâr-ı gülşen-i ma'nî figân ister mi ister ya

âgâz-ı enîn:

1. âgâz-ı enîn:
Gazel 76
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
İniltinin başlangıcı.

Süz-ı 'aşkıñla olur sinede âgâz-ı enîn
Defde tâb olıcak şîve-i aheng olmaz

âgâz-ı işaret kılsa:

1. âgâz-ı işaret kılsa:--sa-sa
Gazel 42
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Göstermeye başlama.

Vaşf-ı zâtı şüret-i ḥâlî degil mi herkesiñ
Kılsa âgâz-ı işaret lâl kendin gösterir

âgâz-kâr oldı:

1. âgâz-kâr oldı:--dı
Kıt'a 50
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Başlama, girişme.

Şabâdan bu maḳâmıñ şemm idüp büy-ı gül-i naḳşın
Uşûl-i bûlbûle devr-i ḥişâr âgâz-kâr oldı

ağır:

1. ağır:

Gazel 15

Mısra: 3

Ağır, büyük.

Bat-ı şarāba muvāfık ağır tūfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikār 'ālem-i āb

agla:

1. aglarsa:--rsa

Murabba 3

Mısra: 14

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Nebīl-i zār-efgende
Bağup aglarsa gül-şende

agla-:

1. agla:

Terkib-bend 3

Mısra: 28

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Yād eyleyüp o demleri kan agla bir zamān
Fikr eyleyüp bu rengi hemān agla bir zamān

aglar:

1. aglar:

Murabba 9

Mısra: 9

Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Dil ḥasret ile aglar
Cūy-ı sirışkim çağlar

āgūs açıldı:

1. āgūs açıldı:--ı, --l, --dı

Terkib-bend 1

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Kucak açmak.

Ebrūlar anıñ çün açıldı āgūs
Vaşf-ı lebi gūş-vār-ı la'l it

āgūşa çekince:

1. āgūşa çekince:--ince

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kucaklamak.

Āgūşa Rüstemāne çekince o meh-veşi
Bükdi miyān-ı Zāl-i sipihri oyunumuz

āgūs-ı ikbāle:

1. āgūs-ı ikbāle:--e

Gazel 129

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Talihin kucağı.

Değil ziynetle zātı revnak it āgūs-ı ikbāle
Olur mı zīb-i dūşī mūcib-i fahriye dellāle

āgūs-ı şadefden:

1. āgūs-ı şadefden:--den

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sedefin kucağı.

Āgūs-ı şadefden ne şular atdı kenāra
Ol lülü-i lālāyı Nebīlā şeb-i āteş

āgūs-ı tahayyülde:

1. āgūs-ı tahayyülde:--de

Gazel 120

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hayal kucağı.

Hümāyī āşiyān-sāz itmem āgūs-ı tahayyülde
Giderse fikr-i durā-dūr-ı ümmīd-i muḥālinden

2. āgūs-ı tahayyülde:--de

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayal kucağı.

İdince mü-miyānı cilve āgūs-ı tahayyülde
Üzöldi rişte-i imkān efkār-ı muḥālimde

āgūs-ı tevkirimdedir:

1. **âgûş-ı tevkîrimdedir:--(i)m, --de, --dir**
Gazel 41
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Güzel karşılanılan, ağırlanan kucak.

Zöhre dâmen der-miyândır aḥz-ı fenn-i 'işvede
Bikr-i fikrim ey Nebîl âgûş-ı tevkîrimdedir

âgûvâr:

1. **agyârı:-ı**
Gazel 142
Mısra: 10
Başkaları II Rakip.

Def'-i safrâ-yı ḡam eyler neş'e-i leymûn ile
Türş-rû izhâr iden agyârı istişkâlde

âgûvâra:

1. **agyâra:**
Kıt'a 82
Mısra: 4
Başkaları II Rakip.

İstemem ben bâde kâfidir bâña la'l-i lebi
Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

agyâr-ı bed-gümân:

1. **agyâr-ı bed-gümân:**
Terkib-bend 3
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kötü niyetli rakipler, düşmanlar.

Tervîc ider nifâkını agyâr-ı bed-gümân
Şâyân-ı i'timâd mı güftâr-ı ḥaşm-ı cân

âgûz:

1. **agzından:-ı, -n, -dan**
Gazel 86
Mısra: 5
Ağız. II dil, konuşma.

Teşne-i neş'e-i dîdârı bilüp agzından
Çekdi şeyhî leb-i kevşer kodi cilve-i 'aşk

2. **agzımı:--(i)m, --ı**
Gazel 96

Mısra: 1
Ağız. II dil, konuşma.

Açırsam agzımı ey gonçe-fem ḡamûş olur bülbül
Yanımda ḡayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

agzın arar idim:

1. **agzın arar idim:--r**
Gazel 112
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
*Ağzını aramak, yoklamak, konuşturarak
düşüncesini öğrenmeye çalışmak.*

Esrâr-ı lebleriñ şorup agzın arar idim
Ümmîd-vâr-ı yâr idim eyvâh bir zamân

agziña aldı:

1. **agziña aldı:--dı**
Gazel 32
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Deyim**
Söylemek.

Ḥaṭṭ-ı zîr-i lebde ḡusniñi pâ-der-rikâb ider
aldı agziña şeb-reng-i nev-bahâr

âh:

1. **âh:**
Gazel 53
Mısra: 9
*'Âşğın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve
figân etmesi | Âh ederek inlemek.*

Varmıyor ḡûş-ı yâre âh Nebîl
Kâmeti serviden dırâz mıdır

2. **âh:-dan**

- Gazel 65**
Mısra: 4
*'Âşğın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve
figân etmesi | Âh ederek inlemek.*

Gerçi ol mâh-ı cefâkâra el irmez ammâ
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

3. **âhiñ:--(i)ñ**
Gazel 70

Mısra: 9

'Aşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve
figân etmesi \ Ah ederek inlemek.

Felege çıktığın işmâmina uyandım âhın
Alıcak destîne ol mâh-ı sitem-ger micmer

4. âhımdır:--ım, --dır

Gazel 103

Mısra: 1

'Aşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve
figân etmesi \ Ah ederek inlemek.

Şu'leden bir nev-sütün güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı atlas lâciverdi bâr-gâhımdır benim

5. âh:

Gazel 112

Mısra: 3

'Aşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve
figân etmesi \ Ah ederek inlemek.

Ben zülfi sāyesinde o tûbâ-hırâmın âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

6. âh:

Gazel 35

Mısra: 7

Ah etmek, feryat etmek.

Cüş-ı baħr-ı vuşlata bād-ı neşim âh ise
Ol temevvüc şîve-i çîn-i cebîne bestedir

7. âhım:--ım

Gazel 48

Mısra: 3

Ah etmek, feryat etmek.

Âhım o meh şerâre-feşân-ı sipihr idüp
Cevv-i semâda mürğ-i hümâyı kebâb ider

8. âhı:--ı

Gazel 55

Mısra: 8

Ah etmek, feryat etmek.

Mehtâbı yakmasuñ bu hevâi fişenk ile
..... meh âhı süz-ı nihânım tutuşdurur

9. âhı:--ı

Gazel 63

Mısra: 15

Ah etmek, feryat etmek.

Âhı girdâr-ı keçî bālâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır meydân kemânın tîrler

10. âhdır:--dır

Gazel 87

Mısra: 5

Ah etmek, feryat etmek.

Âhdır mevķûf-ı ħall-i nüktesi
Ol mu'ammâ-yı figânın adı 'aşk

11. âhı:--ı

Gazel 90

Mısra: 6

Ah etmek, feryat etmek.

Ol meh-i burc-ı leţâfet kim hevâdan nem kapar
Çıkmasun ħabs-ı nefesden bir kez âhı kimseniñ

12. âhım:--ım

Gazel 93

Mısra: 3

Ah etmek, feryat etmek.

Zülfîni itmiş penâh âhım hevâ-yı ħaţţ ile
Üstine ebr-i bahârı müşğ-bâr itsem gerek

13. âhıña:--ı, --ñ, --a

Gazel 100

Mısra: 5

Ah etmek, feryat etmek.

Vaşlına kandığım gibi âhıña yandığım budur
Bi-eşer itdi dildeki süz u güdâzı neyleyim

14. âhım:--ım

Kaside 5

Mısra: 2

Ah etmek, feryat etmek II beddua etmek

Giribânın tutup ebr-i günâhım yâ Rasûlallâh
Şarılsun dâmen-i eflâke âhım yâ Rasûlallâh

15. **āh:**

Kaside 12

Mısra: 42

Ah etmek, feryat etmek.

Ey pür-hevâ tefekkür-i havf-ı celâl-i Hâk
Aşhâb-ı hûşî âh ile pür-ıztırâb ider

21. **āhı:-ı**

Kıt'a 65

Mısra: 2

Ah etmek, feryat etmek.

Sünbül gibi ruhsâra dök ol zülf-i siyâhı
Pür-dûd ide rûy-ı felegi 'âşıkîñ âhı

16. **āhıñ:-ın**

Kaside 12

Mısra: 124

Ah etmek, feryat etmek.

Olsun revân-ı ravzaña gül-deste-i selâm
Tâ kim hezâr-ı çarhda âhıñ şihâb ider

22. **āhıdır:--ı, --dır**

Murabba 3

Mısra: 6

Ah etmek, feryat etmek.

O perçem tûğ-ı şâhîdir
'Alem 'uşşâkıñ âhıdır

17. **āh:**

Kıt'a 10

Mısra: 3

Ah etmek, feryat etmek.

Bang-ı nâ-geh zuhûr-ı mevt ile âh
Yogiken göçdi kimseden bâki

23. **āh:**

Murabba 7

Mısra: 16

Ah etmek, feryat etmek.

Benî âdemle hiç ünsiyyet itmez
Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

18. **āh:**

Kıt'a 43

Mısra: 1

yazık

Bir vezîr İbnü'l- vezîr 'azm eyledi 'uqbâya âh
Reşk iderdi râyına her Âşâf-ı pür-ihtîşâm

24. **āh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 101

Ah etmek, feryat etmek.

Pâ-mâl-i hırâm idüp beni âh
Ol şûha gubâr-ı dâmen itdiñ

19. **āh:**

Kıt'a 44

Mısra: 1

Ah etmek, feryat etmek.

Duhter-i pâkizesi Tâhir Efendiniñ âh
Qaldı bu süz-ı kulüb gitdi Ruqiyye Hânım

25. **āhım:-ım**

Terkib-bend 1

Mısra: 134

Ah etmek, feryat etmek.

Eylerdi hayâlini der-âgûş
Âhım o meh itdi peyk-i feryâd

20. **āh:**

Kıt'a 45

Mısra: 1

Ah etmek, feryat etmek.

Câmî'-i pâk-ı Sovukquyî imâmı göçdi âh
Az gelür dehre Laîf Mollâ gibi şahş-ı nazîf

26. **āh:**

Terkib-bend 2

Mısra: 1

Hayıflanma

Âh ol gânzeler âfet-res-i hûş oldu yine
Nedir ol tavır-ı levendâne o cân-gâh-ı nigâh

27. **āhdır:--dır**

Terkib-bend 2

Mısra: 3

Ah etmek, feryat etmek.

Āhdır bā'is-i ārām-ı dil-i 'āşık-ı zār
Şu 'le-i ser-keş-i nā-rām-ı dil-i 'āşık-ı zār

28. **āhıyla:--ı, --y, --la**

Terkib-bend 2

Mısra: 41

Ah etmek, feryat etmek.

Bār olur bülbül-i şūrīdeniñ āhıyla baña
Bu sebebdan güli ben zīver-i destār itmey

āh eyleme:

1. **āh eyleme:**

Terkib-bend 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

Āhdır bā'is-i ārām-ı dil-i 'āşık-ı zār
Şu 'le-i ser-keş-i nā-rām-ı dil-i 'āşık-ı zār

āh it:

1. **āh it:**

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İç çekmek, figan etmek.

Ol sīne-i billūrī hayāl eyle de āh it
Āyīne-i gerdūnı bu şüretle siyāh it

āh itme:

1. **āh itme:--me**

Mesnevi 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Inlemek, feryat etmek, şikâyet etmek.

Sīm gerdeni içün āh itme
'Ālemleri simsiyāh itme

āh itmemek:

1. **āh itmemek:--me, --mek**

Kıt'a 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Inlemek, feryat etmek, sızlanmak.

Mümkün midir āh itmemek ey meh nazar eyle
Hayrān-ı cemālīñ olan āyīneye gāhī

āh itmez:

1. **āh itmez:--mez-mez**

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ah etmek, inlemek, feryat etmek; yanmak.

Zülf ü rüyūñda değil ise Nebīlā nazarıñ
Böyle āh itmez idiñ şubh u mesā noldı saña

āh oldı:

1. **āh oldı:--dı**

Kıt'a 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feryat, inilti ile dolmak.

Oldı bu şehir-i şıyām içinde āh
Rūze-i ma'dūde-i 'ömri tamām

āh tutar:

1. **āh tutar:--(a)r**

Terkib-bend 1

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Deyim**

Āh! Tutsaydı II ah tutsaydı. edilen ilenmeler gerçekleşeydi.

El virdi hele o çeşm-i cellād
Dāmān-ı kıyāmeti tutar āh

āh u nâleden:

1. **āh u nâleden:--den**

Gazel 113

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ağlamak ve inlemek.

Şıytıñ hümā gibi ola bālā-rev ol Nebīl
Nām-āver olma hem-çü hezār āh u nâleden

āh u sāğar:

1. āh u sāğar:

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ah etme ve içki kadehi.

Dönerek devrine bakmışdı felek
Āh u sāğar geliyor hâtırına

āh u zār:

1. āh u zār:

Kaside 16

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Ah edip inlemek.

Eger hem-bū-yı hüsni-i hulkı olsaydı dinilmezdi
Hezārān cevri-i gülden āh u zār ile nizār oldu

āh u zārı:

1. āh u zārı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Inleme ve feryat.

Eflāke çıkardın āh u zārı
Ey māh yeter yeter tegāfūl

‘ahd itdim:

1. ‘ahd itdim:--dī, --m

Kıt'a 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Söz vermek, yemin etmek.

‘Ahd itdim o yāra ideyim cānı fedā
Perhīz idemem zehr-i gamından ašlā

āhen-dil:

1. āhen-dil:--de

Gazel 79

Mısra: 6

Gönlü demir gibi katı.

Bürüdet māni‘-i germiyyet-i cezb-i kulüb olmaz
O āhen-dilde var te‘şīr-i ān mānend-i mıkñātūs

āheng:

1. āheng:

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Güzel ve uyumlu ses.

Leylīye kalaydı zülfiñi yād
Kānūn-ı cefāya virdi āheng

āheng-i cefā:

1. āheng-i cefā:

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eziyet ahengi.

Çıkma āheng-i cefā ile Hüseyñīye meded
Baña ey vech-i ḥasen fikr-i muḥarrem yetişür

āheng-i cefā itmeği:

1. āheng-i cefā itmeği:--meğ, --ı

Terkib-bend 2

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Eziyetin nağmesini yapmak, sesini çıkarmak.

Her-dem āheng-i cefā itmeği kânūn itdiñ
Garāziñ cevri ü cefā ise yeter gayri yeter

āheng-i du‘ā-yı müstecāb it:

1. āheng-i du‘ā-yı müstecāb it:

Mesnevi 1

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Kabul olunmuş duayı şakımak, ahenk etmek.

Ey kilik-i Nebīl ictināb it
Āheng-i du‘ā-yı müstecāb it

āheng-i ḥāb ider:

1. āheng-i ḥāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Uykuya yönelmek, hazırlanmak.

Dogsa güneşler üstine bī-dār olur mı hiç
Mestāne-dil o tıfl ile āheng-i ḥāb ider

āheng-i hırām evlese:

1. āheng-i hırām evlese:--se

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümeye niyet etme, hazırlanma.

Ẓātına virmişdi eşref-zādelik daḥi şeref
Eylese fırdevse ecdād ile āheng-i hırām

āheng-i menām itmiş:

1. āheng-i menām itmiş:--miş

Gazel 138

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uykuya yönelmek, niyet etmek.

Ṭālī'in bīdār ise efsāne-gūy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dār āheng-i menām itmiş yine

āheng-i nevā-yı çāre-sāzı:

1. āheng-i nevā-yı çāre-sāzı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Çare bulan sesin ahengi, uyumu.

Āheng-i nevā-yı çāre-sāzı
Dil-beste olup maḳām-ı zülfe

aheng-i nev-bahār:

1. aheng-i nev-bahār:

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İlkbaharın nağmesi, uyumlu sesi.

İtdi hezāra gönçe- lebiñ reng-i nev-bahār
Kuşluk zamānı itdirüp aheng-i nev-bahār

āheng-i şafā:

1. āheng-i şafā:

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül şenliğinin nağmesi.

Şimdi ey rakḳās bildim şīve-i engüştiñi
Ḳalmamış evvelki āheng-i şafā zillerde hīç

āheng-i şitāb kıl:

1. āheng-i şitāb kıl:

Müseddes 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çabucak seslenmek.

Aḳçe itmez devre kıl meclisde āheng-i şitāb
Sāḳiyā buzlanmadan destiñdeki la'l-i müzāb

āheng-i uşul olmadığın:

1. āheng-i uşul olmadığın:--ma, --dık, --ı, --n

Kıt'a 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nizama bağı bir ahengin (intizamın) olması.

Gördi devrānda āheng-i uşul olmadığın
Gitdi tebdıl-i maḳām itmek için me'vāya

āh-ı 'āşıkdan:

1. āh-ı 'āşıkdan:--dan

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşığın ahi.

Esās-ı zulme ol māh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre āh-ı 'āşıkdan sütün ister

āh-ı çeşmi:

1. āh-ı çeşmi:--ı

Gazel 127

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gözün bakışı (sevgilinin).

Āh-ı çeşmi düşmen-i imāndır (Nebıl)
Sen o kâfirden amān olma emīn (Nūrī)

āh-ı derüni:

1. āh-ı derüni:--ı

Kaside 12

Mısra: 88

Kelime Tipi: -
Derin âh, içten gelen âh.

Yâd ile o turre-i Cibrîl-i bendini
Âh-ı derûnî dâğ-ı dil-i müşg-i nâb ider

âhı eyler:

1. **âhı eyler:--r**
Muhammes 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ah etmek.

Zıkrle rûz u şeb eyler âhı
Ululardan ulu bil Allâhı

âh-ı her-gâh:

1. **âh-ı her-gâh:**
Terkib-bend 2
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Her zamanki ah.

Âh-ı her-gâh ile gâret-gin-i gerdün itdiñ
Baña ol gamze-i gammâz ne işler kesdi

âh-ı her-gâhıma:

1. **âh-ı her-gâhıma:--ı, --m, --a**
Terkib-bend 2
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Her zamanki ah.

Çün hezâr-ı âhıma mevķûf degil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevķûf degil faşl-ı bahâr

âh-ı şubhgâh:

1. **âh-ı şubhgâh:**
Gazel 44
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sabah vakti ahı.

Bu rûzgârda sūdâ-gerân-ı zülfine kâr
Nebîl-i zâr gibi âh-ı şubhgâh mıdır

âh-ı subh-gâhı:

1. âh-ı şubh-gâhı:--ı

Kaside 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabahleyin yapılan yakarış.

Hevâdan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nâlân
Neyi münticdir âh-ı şubh-gâhı yâ Rasûlallâh

âh-ı subh-gâhımdır:

1. âh-ı subh-gâhımdır:--ım, --dır

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabah vakti ahı.

Farkdan kaldım şabâhü'l-ḥayr-ı vaşlı ey Nebîl
Mâni'-i vuşlat bu âh-ı subh-gâhımdır benim

âh-ı şubhgehdén:

1. âh-ı şubhgehdén:--den

Kaside 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sabah vakti ahı, feryadı.

Sevâd-ı fışkı olmuşken tırâz-ı dâmen-i leyli
Ne ḥâşıldır bu âh-ı şubhgehdén yâ Rasûlallâh

âh-ı 'uşşâk:

1. âh-ı 'uşşâk:

Terkib-bend 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Âşıkların ahı, iniltisi, feryadı (bk. bir âh).

Pây-mâl-ı revîş-i kâmet-i mevzûn itdiñ
Âh-ı 'uşşâk nola perde ber-endâz olsa

âhir:

1. âhir:

Gazel 88

Mısra: 8

Sonunda, nihayetinde.

Dil-i pür-şerḥamızdan şeb-çirâğ-ı 'aşkı zâhirdir
Nümâyân itdi âhir kendin ol gencîne-i şad-çâk

2. **āhîr:**

Gazel 134

Mısra: 7

Sonunda, nihayetinde.

Çıkarır kıbleden seni āhîr
Tarf-ı ebrûda hâle meyl itme

3. **āhîr:**

Kaside 8

Mısra: 5

Sonunda, nihayetinde.

Bulur qadr-i bülendi muktezâ-yı ser-nüvişt āhîr
İden dergâhına vaz'-ı cibâhı yâ Rasûlallâh

āhîr itmez:

1. **āhîr itmez:--mez**

Kıt'a 98

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sonlandırmak, sonunu getirmek.

Āhîr itmez mi dil-fırîb bizi
Rîş-ıhand ile Târafcı-zâde

ahkâm-ı ser'iyen:

1. **ahkâm-ı şer'iyen:--n**

Muhammes 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İslâm hukukunun itikat, ibadet, muâmelât ve cezâlara ait hükümleri.

Hâk-i pâyiñ zîver-i eflâkdir
Haşre dek ahkâm-ı şer'iyen yürür

ahmed:

1. **ahmed:**

Kıt'a 46

Mısra: 10

Ahmed Tevfik Paşa (1845- 1936).

Mîlâdına Nebîlâ târîh-i tām söyle
Ahmed olup refîk-i tevîk kevne geldi

ahmed-i muhtâr:

1. **ahmed-i muhtâr:**

Kaside 12

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Seçilmişlerin en övülmüşü, Hz. Muhammed.

Bir nûr-ı Hâkdır Ahmed-i Muhtâr gün gibi
Her bir kemîne zerresini âfîtab ider

ahmed-i muhtâr-ı haksın:

1. **ahmed-i muhtâr-ı haksın:--sın**

Kaside 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hakkın seçilmiş Ahmed'i.

Ümmetiñ zîr-i livâ-yı hamdın eyler penâh
Ahmed-i Muhtâr-ı Haksın yâ Rasûlallâh meded

ahmer-i kânı:

1. **ahmer-i kânı:--ı**

Gazel 126

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kan kırmızısı.

Ahmer-i kânı göründi reng-i çeşm-i bülbüli
Gülgülî câmeyle 'arz-ı ihtîşâm itdikçe sen

ahrâ:

1. **ahrâdır:--dır**

Kıt'a 40

Mısra: 14

Daha layık, münasip, uygun.

Nebîl yazdı bu târîhi bi'l-bedâhe hemân
Hafîd Efendiye bu şadr-ı Rûm ahrâdır

ahşam:

1. **ahşam:**

Gazel 43

Mısra: 4

Akşam vakti; gece.

Zıddıdır rûşen iden mâhiyyet-i esbâbı hep
Pertev-i meh dehre her ahşam kendin gösterir

ahşâma kalmakdan:

1. **aḥṣāma kalmakdan:--mak, --dan**

Gazel 120

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Akşama kalmak.

İdüp büse şitâb aḥṣāma kalmakdan hâzer itdim
Sükût itdi o meh mazmûna haṭta imtişâlimden

aḥṣāmdan:

1. **aḥṣāmdan:**

Gazel 117

Mısra: 2

Akşam vakti; gece.

Tâb-ı meyle rûyuñ 'arz it zûlf-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmiñ-i feyz-i mihr ile aḥṣāmdan

2. **aḥṣāmdan:**

Gazel 132

Mısra: 4

Akşam vakti; gece.

Tebâşîr-i zuhûr-ı gerdene zûlfinde vakt ister
Şabâhü'l-hayra hasretidir giren aḥṣāmdan şâma

âhû-yı muhabbet:

1. **âhû-yı muhabbet:**

Gazel 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muhabbet ceylanı (gözlerinin güzelliği sevgiliye atfedilmiş).

Her bir nigeḥi gösterir âhû-yı muhabbet
İzhâr-ı fûsûn itse o cādû-yı muhabbet

aḥvâl:

1. **aḥvâl:**

Gazel 42

Mısra: 2

Haller, durumlar, vaziyetler.

Nâşiyeñde var ise iḳbâl kendin gösterir
Muktezâ-yı ser-nüvişt aḥvâl kendin gösterir

2. **aḥvâl:-e**

Kıt'a 103

Mısra: 25

Haller, durumlar, vaziyetler.

Olup engüşt-i ḥayret ber-dehen herkes bu aḥvâle
Kerâmât-ı bülend-i pâdişehden itdiler ma'dûd

3. **aḥvâlimi:-im, -i**

Terkib-bend 2

Mısra: 28

Haller, durumlar, vaziyetler.

IV

Ey meh aḥvâlimi cevriñle diğér-gün itdiñ

aḥvâl-i kıyâmet:

1. **aḥvâl-i kıyâmet:**

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kıyamet halleri (sevgili karşısında âşıkların meydana getirdiği kargaşa ortamı bağlamında)..

Ḳadd-i bālâsını ta'rîfde lâl oldu Nebîl
Yine aḥvâl-i kıyâmet mi sū'âl oldu baña

aḥvâl-i kıyâmeti:

1. **aḥvâl-i kıyâmeti:--i**

Mesnevi 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kıyamet halleri (sevgili karşısında âşıkların meydana getirdiği kargaşa ortamı bağlamında)..

Bahş idüp o kâmeti uzatma

Aḥvâl-i kıyâmeti uzatma

aḥz:

1. **aḥzını:--ı, --n, --ı**

Gazel 63

Mısra: 6

Almak. alınmak.

Terk-i çirk-i mâ-sivâdır herkese encâm-ı kâr
Def'e elbet aḥzını mecbûr olur kef-gîrler

aḥz evlemekde:

1. **aḥz evlemekde:--mek, --de**

Kıt'a 29

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Almak, kabul etmek.

Bahâeddîn Efendi biri Tacüddîn Efendidir
İkisi de hüner aḥz eylemekte çâbüḳ ü çâlâḳ

ahz-ı fenn-i 'işvede:

1. aḥz-ı fenn-i 'işvede:--de
Gazel 41
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Naz ilmini almak.

Zöhre dâmen der-miyândır aḥz-ı fenn-i 'işvede
Bikr-i fikrim ey Nebîl âgûş-ı tevkîrimdedir

ahz-ı fevze:

1. aḥz-ı fevze:--e
Gazel 116
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Feyz almak, ilim almak.

Ġaflet aḥz-ı fevze mânî' dir dil-i âgâhdan
Hişşe yok meşgûl-i ḥâba şoḥbet-i bîdârdan

ak-:

1. aḳaraḳ:--arak
Murabba 10
Mısra: 12
Akmak, (gözyaşı) dökmek.

Pâ-kûb-ı ğamıñ ider mi rûsvâ
Eşkim aḳaraḳ şarâb olunca

ak:

1. aḳan:--an
Kıt'a 23
Mısra: 8
Akmak, dökülmek.

Cenâb-ı pâdişâha 'arz için ḥâlin o günlerde
Aḳan ol Nîl eşk-i dîde-i giryân-ı Mısr oldu

2. aḳan:--an
Kıt'a 23

Mısra: 14
Akmak, dökülmek.

Züleyhâ-yı zamân şan Yûsufa 'arz-ı vişâl itdi
Aḳan ḥûn-ı 'adû ḥınnâ-yı ḥüsn ü ân-ı Mısr oldu

akan şular durur:

1. aḳan şular durur:
Muhammes 2
Mısra: 8
Kelime Tipi: Deyim
İtiraz edememek, söyleyecek sözü kalmamak.

Kim ki inkâr itse zincîriñ sürür
Bunda elbette aḳan şular durur

akçe itmez:

1. aḳçe itmez:--mez
Müseddes 1
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Para etmemek II değeri olmamak II işe yaramamak.

Aḳçe itmez devre kıl meclisde âheng-i şitâb
Sâkiyâ buzlanmadan destîñdeki la'l-i müzâb

akdem-i âmâl idüp:

1. aḳdem-i âmâl idüp:--(ü)p
Kıt'a 41
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Amellerin en önemlisi olma.

Zamân-ı tenfîz emrin aḳdem-i âmâl idüp söyler
Zemîn pâ-mâl-i akdâm oldu cünd-i Ḥân Maḥmûda

'âkıbet:

1. 'âkıbet:
Gazel 93
Mısra: 1
Sonunda, nihayet, neticesinde.

'Âkıbet ol kebk-i nâzı ben şikâr itsem gerek
Şevk-i şeh-bâz-ı niyâzı âşikâr itsem gerek

2. 'âkıbet:
Kaside 12

Mısra: 39
Sonunda, nihayet, neticesinde.

Ol günde muktezâ-yı 'amel 'âkıbet seni
Havfım budur ki suhre-i şeyh ü şâb ider

3. 'âkıbet:
Kıt'a 9
Mısra: 11
Sonunda, nihayet, neticesinde.

'Âkıbet bî-çâre mahv itdi vücūd-ı zârını
Çün semender nâr-ı 'aşk içre tutardı âşiyân

'akûb-i cemrede:

1. 'akûb-i cemrede:--de
Kaside 16
Mısra: 89
Kelime Tipi: -
Cemrenin arkasından gelen.

Dinildikçe 'akûb-i cemrede her sâl-i ferruh-fâl
Yine feyz-i rebî'î'n müceb-i def'-i hasâr oldu

'akûbinde:

1. 'akûbinde:
Kıt'a 103
Mısra: 13
Akabinde. Arkasından, hemen ardından.

Hudâ zıkr itdi ta 'zîm-i Rasûlullâh 'akûbinde
İdüp sırr-ı velâyetden o şâhı vâye-dâr-ı sūd

'akûl:

1. 'akûl:
Gazel 151
Mısra: 6
Akıllı, akıl sahibi.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gîsûdan
Tutmaz bu işi 'akûl dîvâneyi gördüñ mi

'akûl-nümâ:

1. 'akûl-nümâ:
Gazel 56
Mısra: 8
Akıl gösteren.

Sürme-i âvâz-ı 'uşşâk oldu esrâr-ı hatûñ
Her biri 'âkûl-nümâ dîvâne-i hāmûşdur

akut:

1. akutdî:-dı
Kıt'a 55
Mısra: 1
Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak,
dökmek.

Şeh-i 'âlem akutdı eyleyüp bu mevki'i ihyâ
Şafâ-yâb olsun ey leb-teşne cân-ı âb-ı şâffiden

akut-:

1. akutdî:--dı
Kıt'a 59
Mısra: 40
Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak,
dökmek.

Edâ-yı hîdmet-i târîhi tām itdim Nebîlâ ben
Alup akutdı Maḥmûdiyyeden Nîlî 'Alî Paşa

'akl:

1. 'akl:
Gazel 91
Mısra: 11
Akıl. II düşünme kabiliyeti.

'Akl olmasa efkâr netîce viremez hîç
Keşret ile bî-ser olamaz nef'î cünûduñ

'akla:-a

Gazel 114
Mısra: 9
Akıl, us.

'Akla olmaz mı belâ-yı âsümânî ey Nebîl
'Aks-ı gîsûsı sevâd-ı sîne-i billûrdan

'aklı:-ı

Kıt'a 69
Mısra: 7
Akıl, us.

'Akı meş'al-ı fûrûz-râh-ı şavâb
Râyı mışbâh-ı şu'le-ver gibidir

‘akl u tedbîr ü şafâ-yı bâl:

1. ‘akl u tedbîr ü şafâ-yı bâl:

Tahmis 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Gönül huzuru, akıl ve önlem.

Eyleme bu kalb-i pür-âmâl ile fikr-i duhûl
‘Akl u tedbîr ü şafâ-yı bâl ile fikr-i duhûl

‘akla yelken itdiñ:

1. ‘akla yelken itdiñ:--di, --ñ-a

Terkib-bend 1

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

*Düşüncesizce davranmak veya aklına geleni
hemen yapmak.*

Lenger sürüdüp hevâ-yı zülfî
Der-vaqt-i şeb ‘akla yelken itdiñ

‘aklı:

1. ‘aklı:

Gazel 71

Mısra: 5

Akıl. II düşünme kabiliyeti.

Rûzgârı dokunup ‘aklı kıl üstünde kodi
Bâr olup müy-ı miyân-bendiñi şarşar hânçer

‘akl-ı felâtûna:

1. ‘akl-ı felâtûna:--a

Kıt'a 96

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Eflatun'un aklı (Eflatun: Sokrat'ın talebesidir.
Aristo'nun hocası olan meşhur filozofdur.).*

Zühd ü verâ'ı bâde-i gül-gûna değişdim
Dīvâneligi ‘akl-ı Felâtûna değişdim

‘aklı giderdi:

1. ‘aklı giderdi:--(e)r, --di

Terkib-bend 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Hayretten şaşırarak, korkmak; bilincini yitirmek.

‘Aklı giderdi Rüstemiñ alsa hayâline
VI

akrân:

1. akrâna:--a

Kaside 4

Mısra: 11

*Yaş, mevki, rütbe bakımından birbirine eşit
olanlardan her biri; denk, eş.*

Tefavvuk itdi bendeñ ma‘şiyetle cümle akrâna
Eğer mücrimse şâyân-ı şefâ‘at yâ Rasûlallâh

2. akrâna:--a

Kaside 16

Mısra: 58

*Yaş, mevki, rütbe bakımından birbirine eşit
olanlardan her biri; denk, eş.*

Gören taşdıķ ider ârâyiş-i fazl u ma‘ârifle
Tefavvuk eyleyüp akrâna zât-ı kâm-kâr oldu

3. akrâna:--a

Kıt'a 50

Mısra: 7

*Yaş, mevki, rütbe bakımından birbirine eşit
olanlardan her biri; denk, eş.*

Kıyâs olsa tefevvuk itdiği rûşendir akrâna
Dinür mi encüme hem-şadr-ı mihr-i tâb-dâr oldu

4. akrânımı:--ı, --n, --ı

Kıt'a 69

Mısra: 11

*Yaş, mevki, rütbe bakımından birbirine eşit
olanlardan her biri; denk, eş.*

Geçdi akrânımı ma‘ârif ile
Cümleden şimdi pîş-ter gibidir

‘aks:

1. ‘aksile:--ile

Gazel 6

Mısra: 3

Yansıma.

Oldı ‘aksile pür-âyine-i şad-çâk-ı derûn
O bütün lutfı bu şüretle füzûn oldu baña

2. 'aksini:-i, -i
Kıt'a 54
Mısra: 8
Yansıma.

Murād itdikçe gerdün hābbeyi bir kubbe itmez mi
Tutunca 'aksini bu şüretiñ mahv olmuş ol günbed

3. 'aksiyle:-i, --yle
Gazel 11
Mısra: 7
Yansıma.

İder 'aksiyle ülfet nāzir-i āyīne-yi 'ibret
O hāhiş-kār-ı vahdet hem-zebān ister mi ister ya

'aks eyledi:

1. 'aks eyledi:--di
Kıt'a 80
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yansımak.

Māh-ı ruhı pertev ile gerden
'Aks eyledi sīne sīne berden

'aks eyledikçe:

1. 'aks eyledikçe:--dikçe
Murabba 9
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Aks etmek. yansımak.

'Aks eyledikçe daglar
Ben söylerim ben diñlerim

'aks eylemekle:

1. 'aks eylemekle:--mek, --(i)le
Gazel 77
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yansımak.

'Aks eylemekle her büt-i bīgāne şüreti
Mir'āta döndi bu dil-i hayret füzūnumuz

'aks evler idi:

1. 'aks eyler idi:--r, --i, --di
Kaside 15
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Yansımak.

Mir'āt-ı kalb-i bülbül olaydı bu sırra cā
'Aks eyler idi şüret-i hayr u şer-i bahār

'aks ider:

1. 'aks ider:--(e)r
Gazel 102
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yansımak.

Cām-ı billürda ki bāde-i gül-güne Nebīl
'Aks ider reng-i hūmārım aña mı acıyayım

2. 'aks ider:--(e)r
Kıt'a 57
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Yansımak.

'Aks ider āyīne-i kalbinde hūsn-i şüreti
Şarf-ı zihñ itmezden evvel keşf-i sırr-ı mübheme

'aks itse:

1. 'aks itse:--se
Kıt'a 59
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Yansımak, aksetmek.

Bu şüret düzdiği mir'āt-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sırr-ı hikmetde o dem yek-tā

aksā-vı merām:

1. aksā-yı merām:
Gazel 2
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Arzuların son haddi.

Eyledi 'azm-ı bekā bir mīr-i memdūhū'ş-şiyem
Raḥmet-i Hakkı idüp kendüye aksā-yı merām

'aksi:

1. 'aksidir:-dir
Kıt'a 50
Mısra: 11
Yansıma.

İden pür-mevc-i hayret 'aksidir mir'ât-ı deryâyı
Bu dil-cû resm-i nevle zîb-i âğuş-ı kenâr oldu

'aks-i dâg-ı dile:

1. 'aks-i dâg-ı dile:-e
Gazel 6
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gönül yarasının yansıması.

Hey'et-i bâtınım ey şüh 'ayân olmadı mı
'Aks-i dâg-ı dile bak zîb-i birün oldu baña

'aks-i encümdir:

1. 'aks-i encümdir:--dir
Gazel 12
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yıldızların yansıması.

Anda mâhîler 'aks-i encümdir
Bağır-ı pür-mevc-i şîrdir mehtâb

'aks-i gerden:

1. 'aks-i gerden:
Gazel 98
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) gerdanının yansıması, görüntüsü.

'Aks-i gerden şubh-ı meh-tâb olsa da mâni' değil
Gözlerim hasret-keş-i hâb olsa da mâni' değil

2. 'aks-i gerden:
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) gerdanının yansıması, görüntüsü.

'Aks-i gerden serv-i sîmi gösterince sîneden
Cünbiş-i mehtâb ber-bâlâ-yı fevķ olmuş bu şeb

'aks-i gîsû:

1. 'aks-i gîsû:
Gazel 30
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) omuza dökülen uzun saçlarının
görüntüsü, yansıması.

Ol miyân kim rişte-i efkârdır mû koymuş ad
Sâye-i baht-ı siyâha 'aks-i gîsû koymuş ad

'aks-ı gîsûsı:

1. 'aks-ı gîsûsı:--sı
Gazel 114
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) omuza dökülen uzun saçlarının
görüntüsü, yansıması.

'Akla olmaz mı belâ-yı âsümânî ey Nebîl
'Aks-ı gîsûsı sevâd-ı sîne-i billürdan

'aks-i hâme:

1. 'aks-i hâme:
Kıt'a 52
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kalemin yansıması.

Nebîlâ 'aks-i hâme şafha-i târîhden düşdi
Ola cây-ı şafâ şayfiyye-i nev Hân Maħmûda

'aks-i hûn-ı haşmıdır:

1. 'aks-i hûn-ı haşmıdır:--ı, --dır
Kıt'a 35
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Düşman kanının yansıması.

'Aks-i hûn-ı haşmıdır dâmen-tırâz-ı şevketi
İtdi şan evreng-i şubha mühr-i nûr-efşân cûlûs

'aks-i la'li:

1. 'aks-i la'li:--i
Gazel 94
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Dudağın yansıması.

Gonçe-i esrârdan işrâb-ı keyf eyler Nebîl
Şundı 'aks-i la'li bir peymâne kim çeşmimdir ol

'aks-i la'li:

1. 'aks-i la'li:--i

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağının yansıması.

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Āba tarḥ olmuş o mînā-ḥāne kim çeşmimdir ol

'aks-ı la'liñ:

1. 'aks-ı la'liñ:

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağının yansıması.

'Aks-ı la'liñ māye-i keyf-i ḥam-ı endîşedir
Mest olup cūş eyledim peymāne-i efkârdan

2. 'aks-ı la'liñ:--i, --ñ

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dudağın yansıması.

'Aks-ı la'liñ māye-i keyf-i ḥam-ı endîşedir
Mest olup cūş eyledim peymāne-i efkârdan

'aks-i leb-i gülgün:

1. 'aks-i leb-i gülgün:

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül renkli dudağın görüntüsü, hayali.

Sākiyā 'aks-i leb-i gülgün ile duḥt-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıızab itdin bu şeb

'aks-i müjeler:

1. 'aks-i müjeler:--ler

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kirpiğin yansıması.

İtmekdedür irtifā'-ı ḥüsni
'Aks-i müjeler ruhında ĩmā

'aks-i müjem oldu:

1. 'aks-i müjem oldu:--dı

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kirpiği yansıtmak.

'Aks-i müjem oldu ḥāme-i mū
Evşāf-ı miyānıñ itdim imlā

'aks-ı nigāh-ı 'āşık:

1. 'aks-ı nigāh-ı 'āşık:

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşığın bakışının yansıması.

Nice teşbīḥ olunur gerdeni billūra Nebīl
Şafvetinden görünür 'aks-ı nigāh-ı 'āşık

'aks-i rüvy:

1. 'aks-i rüvy:--ı

Gazel 58

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüzün yansıması.

Şafā-yı baḥr-ı eşki merdüm-i sāḥil-nişin eyler
O māhıñ 'aks-i rüvy şu'le-i mehtāb-ı çeşmimdir

'aks-i şadā:

1. 'aks-i şadā:

Gazel 116

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sesin yankısı.

Cins-i girdār iledir nāsa mucāzāt-ı 'amel
'Aynıdır nuṭṭuñ gelen 'aks-i şadā kühsārdan

'aks-i te'sir-i nigāhımdır:

1. 'aks-i te'sir-i nigāhımdır:--ım, --dır

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bakış etkisinin görüntüsü, yansıması.

Lüle-i ser-çeşme-i kâfûr zann itmiş gören
Gerdeninde 'aks-i te'sîr-i nigâhımdır benim

'aks-i zülf ü ruhu:

1. 'aks-i zülf ü ruhu:--ı

Gazel 65

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saç ve yanağın yansıması.

'Aks-i zülf ü ruhu çeşmimde yer eylerse Nebîl
Gül ü sümbül yine bir şişede tev'em yetişür

'aks-i zülfi:

1. 'aks-i zülfi:--ı

Gazel 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saçın yansıması.

O ruhsâr üzre 'aks-i zülfi kim sîrâb-ı çeşmimdir
Miyân-ı gülde güyâ sümbül-i şadâb-ı çeşmimdir

'aks-i zülf-i hübandır:

1. 'aks-i zülf-i hübandır:--dır

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellerin saçının yansıması.

Qarîn olmaz gönül pervâne-i 'aqla hirâsândır
Anıñ fânûs-ı şem'-i fikri 'aks-i zülf-i hübandır

'aks-i zülfinden:

1. 'aks-i zülfinden:--ı, --n, --den

Gazel 141

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgîlinin) Saçının yansıması.

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zülfinden su'âlimde
Sevâd-ı zülfe der zîb-i ufuk ruhsâr-ı âlîmda

'aksine dönmüş:

1. 'aksine dönmüş:--müş

Gazel 98

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tersine dönmek.

Kesr-i mirât-ı kulûba 'aksine dönmüş Nebîl
Yâre bu şüretle dollâb olsa da mâni' degil

'akl:

1. 'akla:--a

Kıt'a 69

Mısra: 14

Akıl, us.

Pey-rev olmak zekâda ol zâta

'Aqla hiç şübhesiz zarar gibidir

2. 'akla:--a

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Akıl, us.

Gîsûy-ı dâhi çıkardı başdan

'Aqla idicek zarar tegâful

al-:

1. alsaydı:--sa, --y, --dı

Kıt'a 20

Mısra: 10

Almak II ele geçirmek.

Mağv-ı vücûd iderdi dağtîki hevâ gibi

Alsaydı vaktinden eger behre âsiyâ

2. alan:--(a)n

Kıt'a 24

Mısra: 11

Almak II ele geçirmek.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dâr ile

Kendi 'azm itmek eger lâzım gelürse bî-gümân

3. aldı:--dı

Kıt'a 24

Mısra: 16

Almak II ele geçirmek.

Yaz Nebîlâ böyle bir berceste târîh-i selîs

Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

4. aldı:-dı

Mesnevi 1

Mısra: 61

Almak II ele geçirmek.

Bir cild kadar beyāza aldı
Merhūm olunca saña kaldı

5. alup:--(u)p

Mesnevi 1

Mısra: 58

Almak II ele geçirmek.

Aşār-ı vekāyi' i beyāna
Kilk-i hüneri alup benāna

6. alınca:--ınca

Gazel 101

Mısra: 5

(İzin) almak.

Şarf eyledim alınca bu şeb ruḥşat-ı vişāl
Gencīne-i derūn-ı pūr-efkārı neyleyim

7. aldı:--dı

Kıt'a 45

Mısra: 8

Almak, mükafatını/ karşılığını almak.

Bāṭını ma'mūr idi keşf itdi vakt-i rıḥletin
Aldı mebtūnen şehādet ecrin ol zāt-ı şerīf

al:

1. alı:-ı

Gazel 7

Mısra: 3

Kırmızı.

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıkdan hele ey mugbeçe āl oldu baña

2. alsun:-sun

Kaside 6

Mısra: 11

Almak II ele geçirmek.

Şuā'-ı pertev-i luṭfuñdan alsun kevkeb-i baḥtım
Ḥalāş it imtinān-ı mihr ü mehden yā Rasūlallāh

3. alup:-up

Kıt'a 21

Mısra: 5

Almak II ele geçirmek.

Bahāriyye bu nev-cāyı alup der-ḳurb-ı Sa'd-ābād
Becādır didiler behv-i behāmīn ismi ta'yīne

4. alup:-up

Kıt'a 23

Mısra: 6

Almak II ele geçirmek.

Zamān-ı devletinde naḳş-ı ahd ile Fıransızlar
Alup bir iki yıl zu'mınca fermān-rāh-ı Mısr oldu

5. alup:-up

Kıt'a 23

Mısra: 24

Almak II ele geçirmek.

Nebīlā geldi bā-sūr'at 'Uṭārid yazdı tārīḥin
'Azīzim Şeh Selīm alup yine Sulṭān-ı Mısr oldu

6. alup:-up

Kıt'a 25

Mısra: 2

Almak II ele geçirmek.

Firānce erligi maḥv itdi meydān-ı kefā'etde
Alup ḥıyleyle zabṭ-ı Kāhire işden midir zence

7. aldı:-dı

Kıt'a 49

Mısra: 14

Almak II ele geçirmek.

Nebīlā çıkdı şaḳḳ-ı ḥāmeden tārīḥ-i bālāsı
Becā Rāḳım Efendi aldı bā-ḥaṭṭ pāye-i Mekke

8. al:

Kıt'a 55

Mısra: 6

Almak II ele geçirmek.

Nebīlā ḥāme işrāb eyledi bu tām tārīḥi
Du'āsıyla al iç Maḥmūd Ḥānıñ āb-ı şāfiden

9. **alup:-up**

Kıt'a 59

Mısra: 40

Almak II ele geçirmek.

Edā-yı h̄idmet-i tārīhī tām itdim Nebīlā ben
Alup aķıtdı Maħmūdiyyeden Nīlī 'Alī Paşa

10. **alındı:-ın, -dı**

Kıt'a 103

Mısra: 18

Almak II ele geçirmek.

Berīn ez-cümle takrīr eyleyim sen zīb-i gūş eyle
Alındı şāhibin irzā ile bu h̄āne-i maħdūd

11. **al:**

Murabba 4

Mısra: 14

Almak II ele geçirmek.

Terk it nişesti
Al kōla mesti

12. **almaz:-maz**

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Almak II ele geçirmek.

Kālā-yı ḥasende reng kalmaz
Sāde ceberūtı kimse almaz

13. **al:**

Gazel 55

Mısra: 1

Almak II kadehi almak.

Al çak bu cāmı vir o civānım tutuşdurur
Kibrīt-i mey fetīl-i figānım tutuşdurur

14. **alur:-ur**

Kaside 4

Mısra: 3

(Payını, nasibini) almak.

Alur sayeñde rub'un çār-yār erbāb-ı 'işyānıñ
Olnca çār-erkān-ı şefā'at yā Rasūlallāh

āl āl oldu:

1. **āl āl oldu:--dı**

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kızarmak, kırmızılaşmak.

Didim pejmürde mi şemm-i nigheden her gül-i nāzik
Alındı āl āl oldu o gül-rū bu su'ālinden

āl itdi:

1. **āl itdi:--dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

*Hile yapmak, kandırmak; cilveyle kendine
bağlamaya çalışmak.*

Āl itdi kırıldı Müşterīler
Mirrīḥe ider eşer tegāfūl

āl oldu:

1. **āl oldu:--dı**

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kızarmak, kırmızılaşmak.

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıkdan hele ey mugbeçe āl oldu baña

alāmet:

1. **alāmetdir:--dir**

Gazel 137

Mısra: 3

Belirti, işaret, iz, delil.

Alāmetdir tebāşīr-i şabāḥū'l-ḥayr-ı iķbāle
İrince şubḥ-ı vaşla gerdeniñden buse-çīn olsa

'alāya gitdi:

1. **'alāya gitdi:--dı**

Kıt'a 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yükselmek.

Tahliş idince kendin bu sıklet-i cisimden
Pey-rev olup sürüşa rûhı 'alāya gitdi

aldı:

1. aldı:

Mesnevi 1

Mısra: 79

Aldı, almak.

Herkes koşı aldı öñdül aldı
Sultān-ı cihān menzil aldı

ālem:

1. ālemi:-i

Kıt'a 32

Mısra: 9

Dünya, cihan.

Eyleyüp hük-m-i şerī'atle münevver ālemi
Nāsihi her zulm ü bid'at ola Sultān Muşafā

2. ālem:

Kıt'a 78

Mısra: 2

Dünya, cihan.

Olsa besdir duht-ı rez maḥrem baña
Hoş gelür tenhā olan ālem baña

'ālem:

1. 'ālemdir:--dir

Gazel 13

Mısra: 10

Dünya, cihan, kainat.

Maḥv olur ekdār-ı devrān ey Nebīl
Yār ile bir başka 'ālemdir şarāb

2. 'ālemiñ:-in

Gazel 63

Mısra: 9

Dünya, cihan, kainat.

Zabt olunmaz 'ālemiñ naqş-ı ber-ābı gerçi kim
'Ayn-ı cārīde 'ayāndır şüret-i zincirler

3. 'ālem:

Gazel 69

Mısra: 1

Dünya, cihan, kainat.

Rāh-ı vaşl-ı yārden 'ālem ser-ā-ser bī-ḥaber
Naqş-ı pāy-ı Hızra bak bu yolda rehber bī-ḥaber

4. 'ālemi:-i

Gazel 117

Mısra: 12

Dünya, cihan, kainat.

Ḳurbıñı derd-i serin görsün verā-yı neş'ede
'Ālemi seyr eyleyenler dūr-bīn-i cāmdan

5. 'ālemde:-de

Kaside 7

Mısra: 14

Dünya, cihan, kainat.

Nebīl-āsā seniñ bir bende-i nā-çizīñ olmaḳdır
Dü 'ālemde medār-ı iftiḥārım yā Rasūlallāh

6. 'ālem:

Kaside 10

Mısra: 1

Dünya, cihan, kainat.

Der 'ālem mā'il-i naqş-ı ber-ābem yā rasūlallāh
Zi ḥayret rāh cūyā-yi serābem yā rasūlallāh

7. 'ālemde:-de

Kaside 12

Mısra: 48

Dünya, cihan, kainat.

Me'yūs olup 'ināyet-i Ḥaḳdan seniñ gibi
'Ālemde kim bu zenbi 'aceb irtikāb ider

8. 'āleme:-e

Kaside 16

Mısra: 70

Dünya, cihan, kainat.

Cihān-şadrā felek-ḳadrā esmā-yı devlete bedrā
Hünerle mihr-i zātın 'āleme pür-nev-nişār oldı

9. 'ālemi:-i

Kaside 16

Mısra: 45

Dünya, cihan, kainat.

İdüp keçküli der-dest 'ālemi sencide etdikde
O maḥdüm-ı sa' âdet-mendden ümmîdvâr oldı

15. 'ālem:

Kıt'a 37

Mısra: 11

Dünya, cihan, kainat.

Ḥamdülillāh oldı ber-vefķ-i murād 'ālem yine
Müjde-i şulb-ı hümayün ile mesrürü'l-fuād

10. 'ālemi:-i

Kıt'a 7

Mısra: 2

Dünya, cihan, kainat.

Cedd-i vālā-rütbetim 'Āşîr Efendi kim Ḥudā
Eylemiş leb-rîz şîr-i şöhretiyle 'ālemi

16. 'ālem:

Kıt'a 38

Mısra: 2

Dünya, cihan, kainat.

Ḥamdülillāh oldı leb-rîz-i feraḥ ser-tā-be-ser
Şimdi 'ālem şulb-ı şāhen-şeh-i dil-agāh ile

11. 'ālemiñ:-iñ

Kıt'a 16

Mısra: 1

Dünya, cihan, kainat.

'Aşrîñ Ebū Ḥanîfesi müftîsi 'ālemiñ
Sābit ola bu mesned-i vālāda dā'imā

17. 'ālem:

Kıt'a 38

Mısra: 4

Dünya, cihan, kainat.

Tāmdır tārîḥ-i mevlūdın Nebîlā söyledim
Ber-murād oldı bu 'ālem nesl-i Maḥmūd Şāh ile

12. 'ālemde:-de

Kıt'a 22

Mısra: 2

Dünya, cihan, kainat.

Virdi bir ḥayrū'l-ḥālef Zeynī Efendiye Ḥudā
Pîr ola 'ālemde 'ilm ü faẓl ile yek-tā ola

18. 'ālemleri:-ler, -i

Kıt'a 39

Mısra: 1

Dünya, cihan, kainat.

Yümn ile mevlūdı mesrūr eyledi 'ālemleri
Feth ü nuşret ola yā Rab tev'em-i Sultān Murād

13. 'ālemi:-i

Kıt'a 33

Mısra: 10

Dünya, cihan, kainat.

Ma'ārif mukteẓā-yı ḥilķatında mündericdir hep
Ḥuşuşā ḥüsn-i ḥulķı eylemişdir 'ālemi bende

19. 'ālemde:-de

Kıt'a 40

Mısra: 12

Dünya, cihan, kainat.

Muvaffak olmağa şāhid ḥulūş-ı ḳalbi yeter
Netice baḥş olan 'ālemde şıdk-ı da'vādır

14. 'ālem:

Kıt'a 37

Mısra: 2

Dünya, cihan, kainat.

Ḥazret-i Sultān Maḥmūd Ḥān-ı gerdün-mesnediñ
Sāye-i 'adl-i hümayününde 'ālem oldı şād

20. 'āleme:-e

Kıt'a 51

Mısra: 18

Dünya, cihan, kainat.

Bi-ḥamdillāh yine şulbından ol sultān-ı āgāhıñ
Ḳudümü 'āleme şeh-zādeniñ iḥsān-ı Yezdāndır

21. 'āleme:--e

Kıt'a 57

Mısra: 34

Dünya, cihan, kainat.

Kālib-ı mergūba bir tārīhi sebk itdim Nebīl

Doldı şīt-i Topkapu resm-i nev ile 'āleme

27. 'āleme:-e

Kıt'a 101

Mısra: 5

Dünya, cihan, kainat.

Bā'is-i kec-nigehi 'āleme neydi 'acabā

Şāh-ı Manşūrı girift itdi yed-i şekvāya

22. 'ālemde:-de

Kıt'a 59

Mısra: 31

Dünya, cihan, kainat.

Bulunmak zātına vech-i şebah 'ālemde müşkildir

Hudā halk eylemiştir zātını mümtāz u müstesnā

28. 'ālemden:-den

Kıt'a 103

Mısra: 32

Dünya, cihan, kainat.

Dokuz yüz sāle doḡsan dōrt olunca zamm vefāt itmiş

Bu 'ālemden olup dāmen-keş ol cūyende-i ma'būd

23. 'ālemlere:-ler, -e

Kıt'a 64

Mısra: 4

Dünya, cihan, kainat.

Bu cāy ki destār-ı şehen-şāha maḥaldir

Baş egmese 'ālemlere ḥaḳḳā ki be-cādır

29. 'ālemi:-i

Kıt'a 103

Mısra: 42

Dünya, cihan, kainat.

Ziyā-baḡş ola mihre meh-çe-i rāyāt-ı iḳbālī

Münevver eyledikçe 'ālemi şāh-ı felek maḥsūd

24. 'ālem:

Kıt'a 73

Mısra: 4

Dünya, cihan, kainat.

Bir fāzıl-ı yegāne olup müfti-i zamān

'Ālem derinde nāşiye-sā-yı zemīndir

30. 'ālemleri:--ler, --i

Mesnevi 1

Mısra: 28

Dünya, cihan, kainat.

Sīm gerdeni için āh itme

'Ālemleri simsiyāh itme

25. 'ālem:

Kıt'a 77

Mısra: 2

Dünya, cihan, kainat.

O şeh ser-ḡayl-i ḥübāndır gören ādem çeker ḡasret

'Ālemdir 'işvede ḡaddi bütün 'ālem çeker ḡasret

31. 'ālemine:-i, -n, -e

Muhammes 1

Mısra: 13

Dünya, cihan, kainat.

Reşk ider şehler anıñ 'ālemine

Ululardan ulu bil Allāhı

26. 'ālemdir:-dir

Kıt'a 77

Mısra: 2

Dünya, cihan, kainat.

O şeh ser-ḡayl-i ḥübāndır gören ādem çeker ḡasret

'Ālemdir 'işvede ḡaddi bütün 'ālem çeker ḡasret

32. 'ālemiñ:-iñ

Muhammes 3

Mısra: 6

Dünya, cihan, kainat.

Vaşla dil bir şüret ister

'Ālemiñ şemsi ne lāzım

33. 'alem:
Murabba 3
Mısra: 6
Dünya, cihan, kainat.

O perçem tûğ-ı şâhidir
'Alem 'uşşâkıñ âhıdır

34. 'âlem:
Terkib-bend 1
Mısra: 145
Dünya, cihan, kainat.

Ser-mest-i tabî'atımdır 'âlem
Neşr olmada bü-y-i iştiâhım

'âlem-i âb:

1. 'âlem-i âb:
Gazel 13
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

'Âlem-i âb istemez mi nâ-ğudâ
Câm-ı keşti-i ferağ-yemdir şarâb

2. 'âlem-i âb:
Gazel 15
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

Verâ-yı perde de zevrak - süvâr 'âlem-i âb
İder usûl ile seyr-i Hîşâr 'âlem-i âb

3. 'âlem-i âb:
Gazel 15
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

Verâ-yı perde de zevrak - süvâr 'âlem-i âb
İder usûl ile seyr-i Hîşâr 'âlem-i âb

4. 'âlem-i âb:
Gazel 15
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

Bağ-ı şarâba muvâfık ağır tûfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikâr 'âlem-i âb

5. 'âlem-i âb:
Gazel 15
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

Zuhûr-ı sebz-i hañnıla 'ayân olur sâkı
Tarâvet-i çemen-i nev-bahâr 'âlem-i âb

6. 'âlem-i âb:
Gazel 15
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

Hilâl-i câmda göster şu 'â-yı şems-i meyi
Şeb-i şafâ ola reşk-i nehâr 'âlem-i âb

7. 'âlem-i âb:
Gazel 15
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

Oturdu fûlk-i mey-i neş'e-rîz olunca Nebîl
Sürütdi lengerini rûzgâr 'âlem-i âb

'âlem-i âba:

1. 'âlem-i âba:--a
Gazel 58
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

Degil lâzım Nebîlâ gerçi girye 'âlem-i âba
Bu cûşîş-mâcerâ-yı sâbıkı işrâb-ı çeşmimdir

'âlem-i âbı:

1. 'âlem-i âbı:--ı
Kıt'a 89
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

'Älem-i âbî o kim her gice deryâda görür
Şüret-i neş'eyi şan 'âlem-i rü'yâda görür

'âlem-i âbîñ:

1. 'âlem-i âbîñ:--ı, --ñ
Terkib-bend 3
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Içki meclisi.

III
Oldı serâb 'âlem-i âbîñ şafâları

2. 'âlem-i âbîñ:--ı, --n
Gazel 137
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Su alemi.

Görürdük semt-i vaşlı şafvetinden 'âlem-i âbîñ
O cām-ı pür-şafâ-yı mey ayaklı dūr-bîn olsa

3. 'âlem-i âbîñ:--ıñ
Kaside 16
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Içki alemi II İçkili, eğlenceli alem.

Bu günler der-hevâ-yı sünbülîsi 'âlem-i âbîñ
Güneş-ruhsâra gîsûlar şehâb-ı müşg-bâr oldu

'âlem-i bâlâ-yı matlûba:

1. 'âlem-i bâlâ-yı matlûba:--a
Tahmis 1
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Talep edilen yüce alem, ahiret.

'Älem-i bâlâ-yı matlûba vülûc eyle Nazîm
Çek burâk-ı himmeti 'azm-ı hürûc eyle Nazîm

'âlem-i imkâna:

1. 'âlem-i imkâna:--a
Müseddes 1
Mısra: 26

Kelime Tipi: -
Olanaklar dünyası II Maddi, fani dünya.

Bahr-ı zehhâr-ı hüner ya'ni Hafîd-i kām-kār
'Älem-i imkâna mişlin az getürdi rûz-gār

'âlem-i ma'nâda:

1. 'âlem-i ma'nâda:--da
Gazel 18
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Kalıp ifade**
Rüyâ alemi, mânâ alemi.

Cüst ü cû itmiş miyânıñ 'âlem-i ma'nâda dil
Şubha dek bahs-ı hayâl-ender-hayâl olmuş bu şeb

'âlem-i mi'râcı:

1. 'âlem-i mi'râcı:--ı
Kıt'a 17
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Miraç alemi.

Görmege lutf-ı şeh-i mâh 'âlem-i mi'râcı
Gitdi ol şevk ile şabr eylemeyüp şevvâle

'âlem-i pür-nûr-ı târ oldu:

1. 'âlem-i pür-nûr-ı târ oldu:--dı
Kaside 16
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Karanlığın nur dolu dünyası olma.

Ziyâ-yı mihr-i ikbâl ile imdâd itse dinmezdi
Zuhûr-ı cünd-i şeble 'âlem-i pür-nûr-ı târ oldu

'âlem-i rü'yâda:

1. 'âlem-i rü'yâda:--da
Kıt'a 89
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Rüya alemi.

'Älem-i âbî o kim her gice deryâda görür
Şüret-i neş'eyi şan 'âlem-i rü'yâda görür

'ali paşa:

1. 'ali paşa:

Kıt'a 59

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Mısır valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa.

Edā-yı ẖidmet-i tārīhi tām itdim Nebīlā ben
Alup aķıtdı Maħmūdiyyeden Nīli 'Ali Paşa

'ali pāşā-yı şāhib-rā:

1. 'ali pāşā-yı şāhib-rā:

Kıt'a 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fikir, düşünce sahibi Ali Paşa.

O ķuţb-ı 'ālemin ḏüstūr-ı m̱ümtāz-ı felek ķadri
Müştri vālī-i Mışrı 'Āli Pāşā-yı şāhib-rā

'alīl olmak:

1. 'alīl olmak:--mak

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hastalıklı, problemlı olmak.

'Alīl olmak ẖadīs-üs-sinne saħtī-i felekdendir
Muķarrerdır gezendi loķma saħt oldıķça dendāna

'alim olan:

1. 'alim olan:--(a)n

Kıt'a 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İlim sahibi olmak, bilgili olmak.

'Ālim olan uçsada ķār eylemez
Cāhil olur mu'teber-i rüzgār

alın:

1. alındı:-dı

Gazel 120

Mısra: 4

Alınmak.

Didim pejmürde mi şemm-i nıgehdēn her gül-i nāzık
Alındı āl āl oldı o gül-rū bu su'ālīmden

alış:

1. alışdı:-dı

Gazel 89

Mısra: 5

Alışmak.

Alışdı çāk-ı girībāna sīne-i 'uşşāk
Maħall-i tecrūbe-i tıg-ı tız olur giderek

Allāh:

1. allāh:

Kıt'a 57

Mısra: 32

Allah, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

Kelle-i a'dāsı olsun gülle-i ķahra nişān
Tūl-ı 'ömr iħsān idüp Allāh o şāh-ı mülheme

2. Allāhı:-ı

Muhammes 1

Mısra: 4

Allah, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

Zıkrle rüz u şeb eyler āhı
Ululardan ulu bil Allāhı

3. Allāhı:-ı

Muhammes 1

Mısra: 9

Allah, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

Ululardan ulu bil Allāhı

Yücelerden yücedir der-gāhı

4. Allāhı:-ı

Muhammes 1

Mısra: 14

Allah, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

Reşk ider şehir anıñ 'ālemine
Ululardan ulu bil Allāhı

5. Allāhı:-ı

Muhammes 1

Mısra: 19

Allah, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

6. Allāhı:-ı

Muhammes 1

Mısra: 24

Allah, her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık.

Sen de ol mu ‘tarif ‘acz u kuşūr
Ululardan ulu bil Allāhı

‘allāme-i cihān:

1. ‘allāme-i cihān:

Kıt'a 20

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Her şeyi bilen, bilgin.

Rükn-i rekīn-i dīn o ‘allāme-i cihān
Muḥkem bu dār-ı ‘ilm-i nevi itdiler binā

‘allāme-i yegāne:

1. ‘allāme-i yegāne:

Kaside 15

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Biricik alim, bilgin.

‘Allāme-i yegāne ki yek-şemme faẓl ile
Eyler ‘ayān cihān-ı nev-i dīger-i bahār

altūn işini:

1. altūn işini:--i, --n, --i

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Altın ile yapılmış.

‘Ārızıdır idemez sūzişi altūn işini
Zātūñ eylerse daḡı pūte-i zer-ger micmer

altūn teldir:

1. altūn teldir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Altın tel (sararmış beden bağlamında).

Resendir tāmına hem-şekl-i zincīr
Şuā‘-ı āfītāb altūn teldir

ālūde-i ḥāk:

1. ālūde-i ḥāk:

Terkib-bend 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Toprağa bulaştırmak.

Āhdır bā‘iṣ-i ārām-ı dil-i ‘āşık-ı zār
Şu‘le-i ser-keş-i nā-rām-ı dil-i ‘āşık-ı zār

ālūde-i ‘iṣyān olsa:

1. ālūde-i ‘iṣyān olsa:--sa

Kaside 6

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Günahlara bulaşmış, isyana bulaşmış olmak.

Nebīl-i zār bendeñ olsa da ālūde-i ‘iṣyān
Ümīd-i lutf ider sen pādīşehden yā Rasūlallāh

ālūfte-i ‘ayş u tarab olma:

1. ālūfte-i ‘ayş u tarab olma:--ma

Murabba 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Eğlence düşkünü olma II çalıp söyleyerek
eğlenmeye, yiyip içmeye düşkün olma.*

Nev-restesiñ ālūfte-i ‘ayş u tarab olma
Gayri çekemem sāgar ile leb-be-leb olma

amāde olur:

1. amāde olur:--(u)r

Gazel 43

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hazır olmak.

Zulme amāde olur zālīm felek mesnedsede
Tīgīnı der-dest idüp behrām kendin gösterir

amān:

1. amān:

Gazel 127

Mısra: 12

Dikkat çekme, tembih, uyarı.

Āh-ı çeşmi düşmen-i imāndır (Nebîl)
Sen o kâfirden amān olma emîn (Nürî)

2. amān:

Mesnevi 1

Mısra: 15

Dikkat çekme, tembih, uyarı.

Habıt itdi beni amān o gözler
Müjgāna ilişdi cümle sözler

3. amān:

Terkib-bend 1

Mısra: 41

Dikkat çekme, tembih, uyarı.

Seyr eyle amān o 'işve-bāzı
Bir kâmet ile kıpar kıyâmet

4. amān:

Gazel 75

Mısra: 10

Aman, korku, endişe, kaygı.

Ey Nebîl olma dehen-bâz-ı su'âl
Ârzü-yı dil amān söylenmez

5. amān:

Terkib-bend 3

Mısra: 11

Aman, korku, endişe, kaygı.

Hâk itme der-zemîn-i haķâret bizi amān
Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamān

6. amān:

Murabba 10

Mısra: 7

Aman, imdat, medet.

Luţf eyle amān şarâb yok mı
Yaķma cigerim kebâb olunca

amān virmez:

1. amān virmez:--mez

Kaside 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Rahat bırakmamak, göz açtırmamak; acımayıp öldürmek.

Nedem ki hañçere-zîb-i dehān olursa Nebîl
'Adüya virmez amān lâ-ilāhe illallāh

âmed:

1. âmed:

Kaside 10

Mısra: 4

Gelme, geliş.

Bi-ḥamdillāh şumār-i luţf-i bî-pâyānet imkān nist
Füzûn âmed zi-curm-i bî-ḥesābem yâ rasûlallāh

âmed- şod-ı rāh-ı havāl:

1. âmed- şod-ı rāh-ı havāl:

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hayal yolunun geliş gidişi.

Ketm olur mı yârden âmed- şod-ı rāh-ı havāl
Naķş-ı pây-i 'âşık-ı nâ-kām kendin gösterir

'amel:

1. 'ameli:-i

Kaside 12

Mısra: 38

Amel, iş. II İbadet.

Ol gün ki yâr u yâveriñ imdâdı kaţ' olup
Aşḥâb-ı tã'ati 'ameli behre-yâb ider

2. 'ameldir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 16

Amel, iş. II İbadet.

O sâ'at eyledi tebdîle niyyet
Bunuñ tebdîli bir mümtâz 'ameldir

3. 'amelden:-den

Murabba 1

Mısra: 22

Amel, iş. II İbadet.

Kalursa 'adl-ı Mevlāya

'Amelden yok baña dāye

amma:

1. ammā:

Gazel 57

Mısra: 10

Ama, fakat, lâkin, ancak.

Cüz'ice miyânında belî şübhesi vardır

Ammā dehen-i tenge Nebîlîñ sözi yokdur

2. ammā:

Gazel 65

Mısra: 3

Ama, fakat, lâkin, ancak.

Gerçi ol mäh-ı cefākāra el irmez ammā

Āhdan böyle giderse ana süllem yetişür

3. ammā:

Gazel 81

Mısra: 9

Ama, fakat, lâkin, ancak.

Suĥan-sencāna berk-i sebz-i dervīşānedir ammā

Bu şi'r-i ter Nebîlā devĥa-i i'cāzdan düşmüş

4. ammā:

Gazel 124

Mısra: 3

Ama, fakat, lâkin, ancak.

Var hezārān bāş üstinde yer eyler ammā

Dimem ol gonçeye ben zīver-i destār olsun

5. ammā:

Gazel 124

Mısra: 7

Ama, fakat, lâkin, ancak.

Büselikden girelim nāz u niyāza ammā

Hele tennī tene ten nagmesi tekrār olsun

6. ammā:

Kıt'a 18

Mısra: 17

Ama, fakat, lâkin, ancak.

Basîṭ-i ĥāke indi şimdi ammā

Çü ĥurşîd irtifā'ı bî-cedeldir

'amr:

1. 'amre:--e

Gazel 39

Mısra: 5

Eski fetva metinlerinde adları fetvaların altına yazılan erkeği temsil etmek için kullanılan isimlerdendir. (Diğer isimler: Zeyd, Bekir, Beşir, Hâlid) II davalı; sevgili.

Virmiş o yār 'Amre yine ruĥsat-ı vişāl

Zeyde taĥaddüm itse nola vāv taraftadır

'amūd-ı şubĥı:

1. 'amūd-ı şubĥı:--ı

Kaside 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sabah direği II Sabah güneşinin ışıkları.

'Amūd-ı şubĥı engüşt-i işāret itse de tevĥîk

Görünmez zulmet-i farṭ-ı velelden yā Rasûlallāh

ân:

1. ân:

Murabba 2

Mısra: 3

Dile getirmek, söylemek, hatırlatmak, yad etmek.

Ān mı ey rûĥ-ı muşavver cān mısıñ

Qız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

āna:

1. āna:

Gazel 102

Mısra: 2

Ona II o, işāret zamiri.

Gördi noĥşanımı yārim āna mı acıyayım

Yek tamām eyledi kārım āna mı acıyayım

2. **aña:**

Gazel 102

Mısra: 4

Ona II o, işaret zamiri.

Şormaga kand-ı lebin vüs'at-ı imkân yokdur
Eriyüp gitse de vârim aña mı acıyayım

3. **aña:**

Gazel 102

Mısra: 6

Ona II o, işaret zamiri.

Huşm-ı meh-tâb şebim düşmen-i hürşîd günüm
Tiredir leyl ü nehârım aña mı acıyayım

4. **aña:**

Gazel 102

Mısra: 8

Ona II o, işaret zamiri.

Hûn-ı dil sîm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayârım aña mı acıyayım

5. **aña:**

Gazel 102

Mısra: 10

Ona II o, işaret zamiri.

Câm-ı billürda ki bâde-i gül-güne Nebîl
'Aks ider reng-i hûmârım aña mı acıyayım

6. **aña:**

Gazel 102

Mısra: 1

*"O" üçüncü tekil şahıs zamirinin yönelme hâli
eki almış şekli; "ona".*

Gördi nokşanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamâm eyledi kârım aña mı acıyayım

7. **aña:**

Kıt'a 45

Mısra: 6

*"O" üçüncü tekil şahıs zamirinin yönelme hâli
eki almış şekli; "ona".*

Ol melek-haşlet tecerrüd 'âleminde şâh idi
İde 'adnı vuşlat-ı hûrân aña cây-ı mazîf

8. **aña:**

Kıt'a 49

Mısra: 4

*"O" üçüncü tekil şahıs zamirinin yönelme hâli
eki almış şekli; "ona".*

O zıllullâhdır şâh-ı zamân kim iftîhâr eyler
Aña hîdmetle kim fahr-ı zemîndir sâye-i Mekke

9. **aña:**

Kıt'a 49

Mısra: 8

*"O" üçüncü tekil şahıs zamirinin yönelme hâli
eki almış şekli; "ona".*

'Ulûvv-i ka'bın i'lân itdi pâyeyle ma'ârifde
Aña elçâf-ı Hâkdır hisse-i bî-gâye-i Mekke

anadolu:

1. **anadolu:**

Kıt'a 33

Mısra: 14

Anadolu.

Nebîlâ bir düşer zînet-dih-i dîvân olan târîh
Hâfid-i zî- 'alemle Anadolu oldu zîbende

'anber:

1. **'anber:**

Gazel 28

Mısra: 6

*Ada balığının bağırsaklarında toplanan
yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde
bir madde. II Güzel koku.*

Turma gözden geçirüp halini ta'dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim 'anber tesbîh

2. **'anber:**

Gazel 44

Mısra: 5

*Ada balığının bağırsaklarında toplanan
yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde
bir madde. II Güzel koku.*

Ne ‘anber olduğın iğbât it n o bir dönem
‘Aceb lebindeki ol ifte ben g v h mıdır

3. ‘anber:

Gazel 118

Mısra: 1

*Ada balığının bağırsaklarında toplanan
yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, k l renginde
bir madde. II Güzel koku.*

O m h n s z-ı zülfin ‘anber işm m itdi d dundan
Huş ş   alk   alk  s -y  efl ke şu‘ dundan

‘anber olurdu:

1. ‘anber olurdu:--(u)r, --dı

Kaside 15

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan misk
kokulu madde; hoş koku bulunmaz.*

Olsaydı feyz-bağş-ı zem n   k-i dergehi
‘Anber olurdu t de-i   kister-i bah r

ancak:

1. ancak:

Kaside 5

Mısra: 13

Ancak, yalnızca, sadece.

Neb l- s  der-i devlet-me b n dır benim ancak
Cih n n ma lab  c y-ı pen h m y  Ras lall h

2. ancak:

Kaside 12

Mısra: 59

Ancak, yalnızca, sadece.

Ancak budur  m d-i teh -dest-i t  ate
El  f-ı     o zümre ile k m-y b ider

3. ancak:

Kaside 15

Mısra: 85

Ancak, yalnızca, sadece.

Ancak med r-ı fa r u m b h t bende e
Olmaz mı bendelik sa a ey me  ar-ı bah r

4. ancak:

Kıt'a 13

Mısra: 7

Ancak, yalnızca, sadece.

Ed -y  mehdidir ancak  al ş-ı c y-ı men ş
O z t-ı pür-h neri  vaşı oldu   meye deyn

5. ancak:

Kıt'a 13

Mısra: 7

Ancak, yalnızca, sadece.

Ed -y  mehdidir ancak  al ş-ı c y-ı men ş
O z t-ı pür-h neri  vaşı oldu   meye deyn

and içerken:

1. and içerken:--(e)r, --ken

Kıt'a 88

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yemin etmek.

Hem-  peym ne kırdı peym n 
And içerken o tevbe-k r-ı cef 

anda:

1. anda:

Kaside 12

Mısra: 5

Onda, işaret zamiri.

Pey-rev olurs n anda  at   şik r iken
Gönlün nidem ki meyl-i reh-i n -şav b ider

2. anda:

Kaside 12

Mısra: 5

Onda, işaret zamiri.

Pey-rev olurs n anda  at   şik r iken
Gönlün nidem ki meyl-i reh-i n -şav b ider

‘andelib n:

1. ‘andelib n:

Gazel 56

Mısra: 13
Bübbüller.

‘Andelibân perde-i nāmüsdür
Vâkıf-ı tavır-ı edeb pervâne-i hāmüşdür

‘andelîb-âsâ:

1. ‘andelîb-âsâ:
Mesnevi 1
Mısra: 114
Bülbül gibi.

Dil idi bahâra tafra - fermâ
Pür-gü idim ‘andelîb-âsâ

‘andelîb-i çemen:

1. ‘andelîb-i çemen:
Kaside 15
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Bahçenin bülbülü.

Ma ‘dûd-ı bende-i der-i devlet-me’ âbîñ it
Reşk itsün ‘andelîb-i çemen çâker-i bahâr

‘andelîb-i hezâr olmamış:

1. ‘andelîb-i hezâr olmamış:--ma, --mı
Gazel 147
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Binlerce, pek çok bülbül.

Ol gonce-zîb-i gül-bün-i hâr olmamış dañi
Gülşende ‘andelîb-i hezâr olmamış dañi

‘andelîb-i suhan-perver-i bahâr:

1. ‘andelîb-i suhan-perver-i bahâr:
Kaside 15
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Baharın düzgün konuşan bülbülü.

‘Arz itdi hâk-i pâyına bir nev-zemîn gazel
Gülşende ‘andelîb-i suhan-perver-i bahâr

anı:

1. anı:
Gazel 10

Mısra: 12
İşaret zamiri.

Zâhidi şıfra çıkar tenzîl idüp
Var anı burun aşağı sâkiyâ

2. anı:

Kaside 8
Mısra: 12
İşaret zamiri.

Felekde cüşiş-i tûfân-ı cürmüm ğark ıder mâhı
Anı Hâlik bilür bilmezse mâhî yâ Rasûlallâh

3. anı:

Kaside 16
Mısra: 12
İşaret zamiri.

Maşündür fül-ı bahri bîd-i Mecnûnuñ ezânından
Anı zabt itmege zincîr-i mevc-i cû medâr oldı

4. anı:

Kıt'a 16
Mısra: 5
İşaret zamiri.

Müşgil-güşâ-yı halk-ı cihân eylemiş anı
Zînet-fezâ-yı şadr-ı mu ‘allâ idüp Hudâ

5. anı:

Gazel 78
Mısra: 3
3. tekil şahıs zamiri, onu (âşığın yerine).

Kayd-ı zülfî tîre-rûz itmezdi Leylânın anı
Beste-i gîsû-yı şeb-gün oldıgım görseydi Kays

6. anı:

Gazel 34
Mısra: 3
“O” üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme hâli eki almış şekli.

Merdüm-i zî-fehm anı gafletle îkâz eylemez
Hâbgâh-ı şûriş-i ahır zamândır çeşm-i yâr

7. anı:-n, -i

Kaside 2

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme hâli
eki almış şekli.

Saîa eylerse izhâr-ı leîâ'if hamsede makşûd
Anı iş'âra remz-i hâcegândır halka-i tevîd

8. anı:

Kıt'a 46

Mısra: 7

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme hâli
eki almış şekli.

Hayrû'l-halef idüp Hâk kılsun mu'ammer anı
Vahtı gelince olmaz ta'vîk kevne geldi

9. anı:

Mesnevi 1

Mısra: 63

"O" üçüncü teklik şahıs zamirinin belirtme hâli
eki almış şekli.

Var sende anı şitâb eyle
'Arz-ı şeh-i Cem-cenâb eyle

anı:

1. anı:

Gazel 52

Mısra: 2

"O" 3. teklik şahıs zamiri, onun.

Qarîn olmaz gönül pervâne-i 'aqla hirâsândır
Anıñ fânûs-ı şem'-i fikri 'aks-i zûlf-i hûbândır

2. anı:

Kıt'a 47

Mısra: 6

"O" 3. teklik şahıs zamiri, onun.

Münebbih istemez îkâza ol şâh-ı dil-âgâhı
Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taht iftihâr eyle

3. anı:

Kıt'a 47

Mısra: 11

"O" 3. teklik şahıs zamiri, onun.

İfâde hiç fazlından anıñ yek-kaatre mümkün mi
Gerek her sözde var bîñ baîr-ı ma'nî âşikâr eyle

4. anı:

Kıt'a 50

Mısra: 22

"O" 3. teklik şahıs zamiri, onun.

Olinca vaşfa cârî hâmede hâl-i leb-i deryâ
Anıñ gûyâ-yı taşdıki lisân-ı hem-civâr oldı

5. anı:

Kaside 12

Mısra: 93

"Onun" işaret zamiri (şiir kastedilerek).

Her beyti kaşr-ı huld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zâr-ı nazma medhiñi kim âb u tâb ider

anı cün:

1. anı cün:

Kıt'a 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bu yüzden.

Cemâliñ şevkine süzân olur şem'
Anıñ cün böyle nûr-efşân olur şem'

2. anı cün:

Kıt'a 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bu yüzden.

Cemâliñ şevkine süzân olur şem'
Anıñ cün böyle nûr-efşân olur şem'

3. anı cün:

Terkib-bend 1

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Onun için || ... sebebiyle, ... den dolayı.

Ebrûlar anıñ cün açıldı âgûş
Vaşf-ı lebi gûş-vâr-ı la'l it

'ankâ:

1. 'anḳāyı:-y, -t

Kıt'a 24

Mısra: 13

Kaf dağında bulunduğuna inanılan ismi olup da cismi olmayan efsanevi kuş.

Ḳāfda 'Anḳāyı dehşet āşiyān ber-düş ider
Velvele-endāz olunca kūs-ı 'azmī nā-gehān

'anḳā-yı himmetiñ:

1. 'anḳā-yı himmetiñ:--iñ

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lütuf Anka'sı.

Pes itdi vaşlı ḳadrini 'anḳā-yı himmetiñ
Pervāne ḳurb-ı şem'e -vara gider bāl ü per

'anūd:

1. 'anūduñ:--uñ

Gazel 91

Mısra: 10

Inatçı.

Cemşide ise secde-i mestān-ı ḥarābāt
Bāḳī mi deḡil fitne-i da'vāsı 'anūduñ

aña:

1. aña:

Kıt'a 43

Mısra: 9

"O" üçüncü tekil şahıs zamirinin yönelme hâli eki almış şekli; "ona".

Kişver-i ma'nī ḳalem-revdi vezāretle aña
Mālik-i seyf ü ḳalem olmuşdı ber-vefḳ-i merām

ar:

1. arar:-ar

Terkib-bend 1

Mısra: 86

Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

Āfāt-ı fiten olur mı ta'dād
Luṭfinda arar rumūz-ı cevri

'ār:

1. 'ār:

Gazel 103

Mısra: 7

Utanç duygusu, utanma, çekinme.

Bir taraftır sāye-i gīsūda 'ār ser-fürü
Rūḥ-ı Mecnūn reh-nümā-yı şāh-rāhımdır benim

'ār eyle:

1. 'ār eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Utanmak, çekinmek, sakınmak.

O zıll-ullāh-ı Cem-cāhıñ sen ey mihr-i felek her gün
Baḳup bu irtifā'-ı şānına reşkinden 'ār eyle

'ār oldı:

1. 'ār oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Utanma, çekinme, mahcup olma.

Olaydı behre-dār-ı şems-i elṭāfı dimezlerdi
Yine nokşanı seyr it bedr-i pür-envāra 'ār oldı

ara-:

1. ararmış:--r, --mış

Gazel 151

Mısra: 5

Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gīsūdan
Tutmaz bu işi 'āḳıl dīvāneyi gördüñ mi

'arabistān:

1. 'arabistāna:-a

Gazel 23

Mısra: 8

Arap diyarı.

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şām-ı ḥatında
Gitdi 'Arabistāna piristü-yı muḥabbet

'arak:

1. 'arâk:

Gazel 49

Mısra: 10

Ter II sevgilinin yanağından süzülen ter.

Eyledi hoygerde Nebilâ şarâb

Şanma 'arâk jâle-i ruhsâridir

2. 'arâk:

Gazel 59

Mısra: 1

Ter II sevgilinin yanağından süzülen ter.

'Arağ ol rû-yı âla lâzımdır

Güle gülşende jâle lâzımdır

'arâk-rîz eyledi:

1. 'arâk-rîz eyledi:--di-di

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Terlemek, ter dökmek.

Tâb-ı mey gördüm 'arâk-rîz eyledi

Gül gibi ruhsâra şebnemdir şarâb

'arâk-rîz oldı:

1. 'arâk-rîz oldı:--dı

Gazel 98

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ter içinde kalmak.

Çek 'arâk-rîz oldı la'li görde rûh-ı neş'eyi

Dîdeler inbîk-i hûn-âb olsa da mâni' değil

'arâk-rîz-i humâr:

1. 'arâk-rîz-i humâr:

Gazel 122

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sarhoşluk teri döken.

Şerm ile olmaz mı 'azlinde 'arâk-rîz-i humâr

Neş'e-yâb-ı 'ucb olan peymâne-i ikbâlden

'ar'ar-ı bahâr:

1. 'ar'ar-ı bahâr:

Kaside 15

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Baharın dağ servisi.

Ey pây-mâl her kâdemi 'ar'ar-ı bahâr

Reftârdır muḳaddime-i maḫşer-i bahâr

ârâviş virir:

1. ârâviş virir:--(i)r

Gazel 52

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Süs vermek, süslemek II güzelleştirmek.

Virir reftâr-ı dâniş kâmet-i insâna ârâviş

Hırâmî câme-i revnağ-ı tîrâz-ı ḳadd-i cânândır

ârâviş-i faẓl u ma'ârifle:

1. ârâviş-i faẓl u ma'ârifle:--le

Kaside 16

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

İrfan ve meziyet süsü.

Gören taḫdîḳ ider ârâviş-i faẓl u ma'ârifle

Tefavvuk eyleyüp akrâna zât-ı kâm-kâr oldı

ârâviş-i ḳadri:

1. ârâviş-i ḳadri:--i

Gazel 129

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kıymet süsü.

Zebânîñ cevher-i elfâzdır ârâviş-i ḳadri

Dehen mevḳûf-ı ekl ü şûrb olur ḫayvân gibi lâle

ârâviş-i tâc-ı bahâr oldı:

1. ârâviş-i tâc-ı bahâr oldı:--du, -

Kaside 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahar tacının süsü olma.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vâḳt-i âh u zâr oldı

Açıldı ḡonceler ârâviş-i tâc-ı bahâr oldı

ārāviş-i zühd:

1. ārāviş-i zühd:

Kıt'a 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Takva süsü.

Nāmını çün kim 'İmādüddin Ebu'l Takvā komuş
Ey Nebîl ārāviş-i zühd ile müsteğnā ola

aristo:

1. aristo:

Kıt'a 51

Mısra: 8

*Yunan filozofu, akıl, hikmet ve doğrunun
sembolü.*

Nizām-ı mülke şüret virdi ol sır-dāş-ı İskender
Aristo şafvet-i mirāt-ı 'irfānında hayrāndır

2. aristoyı:--y, --t

Kıt'a 59

Mısra: 23

*Yunan filozofu, akıl, hikmet ve doğrunun
sembolü.*

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tā elif-bādan
Felâfūnda derūn-ı humda noşşānın olur gūyā

ārız:

1. 'ārız:

Gazel 115

Mısra: 3

Yanak II sevgilinin yanağı.

Girān-serlik olur 'ārız sebük-magzān-ı iqbāle
Degil mi derd-i ser zāhirdir ey keyf-i şahbādan

ārızî:

1. 'ārızîdir:--dir

Gazel 70

Mısra: 5

Yanak. II sevgilinin yanağı.

'Ārızîdir idemez sūzişi altūn işini
Zātūn eylerse dağı pūte-i zer-ger micmer

'arşa çıkdı:

1. 'arşa çıkdı:--dı

Kaside 11

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çok yükselmek, göklere kadar çıkmak.

'Arşa çıkdı mehçe-i rāyāt-ı iclālīn seniñ
Meh-ħadem sālār-ı Ĥaksıñ yā Rasūlallāh meded

'arş-ı a 'zam-ı kalbi:

1. 'arş-ı a 'zam-ı kalbi:--i

Kaside 12

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Kalbin en yüce makamı.

İtdikde 'arş-ı a 'zam-ı kalbi teveccühü
Dünyāyı dest-ħuş-ı yed-i inķılāb ider

'arş-ı tayyib:

1. 'arş-ı tayyib:

Tahmis 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Temiz arş, gökyüzü.

'Arş-ı tayyib ĥāk-pāy ile mutayyebdir bu şeb
Pest olup kadr-i kamer çün māh-ı naḥşebdir bu şeb

art:

1. artar:--ar

Gazel 143

Mısra: 2

Artmak, çoğalmak.

Pertev-i ĥüsne sebep zūlf-i siyehdir dūşda
Ol mehiñ artar fūrūğı hāle-i āğūşda

artır-:

1. artırmadadır:--ma, --da, --dır

Gazel 65

Mısra: 5

Çoğaltmak II fazlalaştırmak.

Şimdi artırmadadır kāmetsi kendince o yār
Sanma kim gūşına feryād-ı dem-ā-dem yetişür

2. **artırup:--(u)p**

Kıt'a 47

Mısra: 14

Çoğaltmak II fazlalaştırmak.

Degil kâbil dakîka şâniyeyle vâsfi diğkatde
Gerekse artırup peyveste-i hadd-i hezâr eyle

'arz:

1. **'arz:**

Kıt'a 23

Mısra: 7

Söylemek, açıklamak, sunmak.

Cenâb-ı pâdişâha 'arz için hâlin o günlerde
Akan ol Nîl eşk-i dîde-i giryân-ı Mısr oldu

'arz eyle:

1. **'arz eyle:**

Kıt'a 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sunmak, göstermek.

Yüzgörümlük düşdi bir târîh 'arz eyle Nebîl
Manşıb-ı vâlâ-yı iftâ şimdi buldı ehlini

'arz eylese:

1. **'arz eylese:--se**

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Göstermek.

Ol gânzelerin nazargehinde
'Arz eylese ger hüner tegâfûl

'arz eylevince:

1. **'arz eylevince:--y, --ince**

Kıt'a 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sunmak, göstermek.

Şeh-i deryâ-himem sâhil-sarâyın eyledi âbâd
Yanup süz -ı dilin 'arz eylevince irdi maşşûda

'arz ider:

1. **'arz ider:--(e)r**

Kıt'a 57

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Sunmak, takdim etmek, göstermek.

Hâk-i pâya 'arz ider nüh pâye-i çarh-ı felek
Kaşr-ı ikbâli eğer muhtâc olursa sülleme

'arz iderdi:

1. **'arz iderdi:--(e)r, --di**

Mesnevi 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Bildirmek, söylemek, anlatmak.

Bir cild olunca 'arz iderdi

Evrâk dolınca 'arz iderdi

2. **'arz iderdi:--(e)r, --di**

Mesnevi 1

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Bildirmek, söylemek, anlatmak.

Bir cild olunca 'arz iderdi

Evrâk dolınca 'arz iderdi

'arz it:

1. **'arz it:**

Gazel 117

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göstermek, sunmak.

Tâb-ı meyle rüyuñ 'arz it zülf-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmiñ-i feyz-i mihr ile aştâmdan

'arz itdi:

1. **'arz itdi:--di**

Kaside 15

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Sunmak.

'Arz itdi hâk-i pâyına bir nev-zemîn gazel
Gülşende 'andelf-i suhan-perver-i bahâr

‘arz-ı ālāviş:

1. ‘arz-ı ālāviş:

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gösteriş yeri.

Medār-ı iftiḥār-ı bī-hünerdir ‘arz-ı ālāviş
‘Ayandır revnaḳ-ı şarrāf ta ‘dād-ı nuḳūdundan

‘arz-ı gerden itdiñ:

1. ‘arz-ı gerden itdiñ:--di, --ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Gerdani, boynunu gösterme.

Olmaz mı şeb ol şabāḥa ḳurbān
Zülfiñ açup ‘arz-ı gerden itdiñ

‘arz-ı ḥāhiş:

1. ‘arz-ı ḥāhiş:

Gazel 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Istek, arzu yeri.

Nebīlā ḥāle-i aḡūşa v’ad eylerse de girmez
O māḥa ‘arz-ı ḥāhiş müceb-i inkār olur her şeb

‘arz-ı ihtişām itdikçe:

1. ‘arz-ı ihtişām itdikçe:--dik, --çe

Gazel 126

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İhtişām (debdebe, görkem) göstermek.

Aḥmer-i ḳānı göründi reng-i çeşm-i bülbuli
Gülgül cāmeyle ‘arz-ı ihtişām itdikçe sen

‘arz-ı ihtişām itmiş:

1. ‘arz-ı ihtişām itmiş:--miş

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İhtişām (debdebe, görkem) göstermek.

Ḥançer-i bīdādı iḥrāc-ı niyām itmiş yine
Fitne-i Cengīze ‘arz-ı ihtişām itmiş yine

‘arz-ı iştihā idüp:

1. ‘arz-ı iştihā idüp:--(ü)p

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Iştahını anlatmak, söylemek.

Dil mīve-i vişāle idüp ‘arz-ı iştihā
Ol nev-nihāl-i ‘işveye bār olmamış daḥi

‘arz-ı kālā-yı hüner:

1. ‘arz-ı kālā-yı hüner:

Gazel 35

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Marifet kumaşını göstermek, sunmak.

Ḥāhişindendir ḥarīdārın revāc-ı ma‘rifet
‘Arz-ı kālā-yı hüner bir āferine bestedir

‘arz-ı maḥzar:

1. ‘arz-ı maḥzar:

Gazel 136

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Huzuruna çıkma.

Sīnemi dāḡ-ı ḡamıñ zeyn itdi
‘Arz-ı maḥzar geliyor ḥātırına

‘arz-ı merām itdikçe:

1. ‘arz-ı merām itdikçe:--dik, --çe

Gazel 126

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Durumunu, arzusunu dile getirme.

Mest iken böyle Nebīlā ol tegāfūl- pīşeye
Reşk iderdi rūḥ-ı Cem ‘arz-ı merām itdikçe sen

‘arz-ı merāmdan:

1. ‘arz-ı merāmdan:--dan

Gazel 121

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Durumunu, arzusunu dile getirme.

Rûh olıcağ sükût-ı zarûr ile muhtarib
Müşkildir ehl-i lûknete 'arz-ı merâmdan

'arz-ı şeh-i cem-cenâb eyle:

1. 'arz-ı şeh-i cem-cenâb eyle:
Mesnevi 1
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Cem gibi hürmetli padişahı gösterme.

Var sende anı şitâb eyle
'Arz-ı şeh-i Cem-cenâb eyle

'arz-ı süz-ı iştîyâkla:

1. 'arz-ı süz-ı iştîyâkla:--la
Gazel 117
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Hasret ateşini gösterme, bildirme.

'Arz-ı süz-ı iştîyâkla bestedir ülfet dahî
Kim gider mahv olsa germiyyet eger hammâmdan

'arz-ı tahassür idüp:

1. 'arz-ı tahassür idüp:--(ü)p
Kıt'a 50
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Hasretini gösterme, ortaya koyma.

Haber virmiş mi bülbül rif'at-i gülmîh-i dergâhın
İdüp 'arz-ı tahassür gonceler merkûz-ı hâr oldı

'arz-ı vişâl itdi:

1. 'arz-ı vişâl itdi:--di
Kıt'a 23
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı istemek.

Züleyhâ-yı zamân şan Yūsufâ 'arz-ı vişâl itdi
Akan hûn-ı 'adû hınnâ-yı hüsn ü ân-ı Mısr oldı

ârzü-yı dil:

1. ârzü-yı dil:
Gazel 75
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Gönlün arzusu -sevgili-.

Ey Nebîl olma dehen-bâz-ı su 'âl
Ârzü-yı dil amân söylenmez

ârzü-yı şikâr itmekde:

1. ârzü-yı şikâr itmekde:--mek, --de
Gazel 149
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Avlanma isteğinde bulunmak.

İtmekde ârzü-yı şikâr evc-gür-i nâz
'Âşık o şah-bâza kebûter çıkardı mı

ârzü-yı vişâl:

1. ârzü-yı vişâl:
Mesnevi 1
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Kavuşma isteği. II Sevilen kişiye duyulan özlem.

Bu ârzü-yı vişâl besdir
Bî-fâ'ide kıl ü kâl besdir

aş-:

1. aşardı:--(a)r, --dı
Terkib-bend 1
Mısra: 72
Aşmak, geçmek.

Gör zulmü o zülfe eyler isnâd
Tâ başdan aşardı cüy-ı Şîrîn

âşâfân-ı 'aşrına:

1. âşâfân-ı 'aşrına:--ı, --n, --a
Kıt'a 43
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yüzyılın vezirleri.

Şeyh idi fazl u kademle âşâfân-ı 'aşrına
Kadrine eylerdi şâhenşâh-ı 'âlem ihtirâm

âşâf-ı pür-ihtisâm:

1. āşāf-ı pür-ihtişām:

Kıt'a 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ihtişamlı Asaf (Asaf: Hz. Süleyman'ın veziri).

Bir vezîr İbnü'l- vezîr 'azm eyledi 'uqbāya āh
Reşk iderdi rāyına her Āşāf-ı pür-ihtişām

asamm:

1. aşammdır:--dır

Gazel 143

Mısra: 4

Sağır, işitmez.

Zāhidiñ sedd oldı gūşı penbe-i mīnā ile
Per-i dile aşammdır şüret-i hāmūşda

āsān olur:

1. āsān olur:--(u)r

Gazel 115

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kolaylaşmak, kolay olmak.

Me'āl-i vaşlı itmişler haṭ-ı nevden tirāşide
Olur her müşkil āsān nūşha-i pāk-i muḥaşşadan

āsār:

1. āsārı:

Kıt'a 51

Mısra: 6

Eserler, izler, belirtiler.

Kerāmetdir uḫūl 'ācizdi tanzīmimde dünyāniñ
Bu da'vāya muvaffāḫ oldıḡı āsārı bürhāndır

āsār-ı cünün:

1. āsār-ı cünün:

Gazel 68

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Delilik, çılgınlık izleri.

Şikenc-i zūlfı vaşf ile ḥadīs-i ister
O leyli-meşreb 'uşşākında āsār-ı cünün ister

asār-ı peşimānī:

1. asār-ı peşimānī:--i

Kaside 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Pişmanlık belirtisi.

Meger der-şubḥ-i maḥşer bīnem asār-ı peşimānī
Ki her hengām-i feyz ālūde ḥābem yā rasūlallāh

asār-ı şîr:

1. asār-ı şîr:

Gazel 148

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sütün izi, belirtisi.

Ol nev-reside lālā kucagındadır daḡı
Asār-ı şîr dāye dudagındadır daḡı

asār-ı telezzüz:

1. asār-ı telezzüz:

Mesnevi 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Lezzetin eserleri.

Asār-ı telezzüz cevābı
Mest eyledi bu dil-i ḥarābı

asār-ı vekāyi'i:

1. asār-ı vekāyi'i:--i

Mesnevi 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Olayın eserleri.

Asār-ı vekāyi'i beyāna
Kilk-i hüneri alup benāna

āsāyiş:

1. āsāyişi:

Kaside 12

Mısra: 30

Dinlenmek, rahata ermek, huzur bulmak.

Şāhib-yesār-ı cürm diyü kayd ider biri
Āsāyişi sürüş-ı yemīn-i şevāb ider

ashāb-ı fenn-i hikmete:

1. aşhâb-ı fenn-i hikmete:--e

Kıt'a 31

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hikmet ilminin sahipleri.

Ser-fürü eylerdi fazlın güş ideydi Bû 'Alî
Ol daî aşhâb-ı fenn-i hikmete oldu re'îs

ashâb-ı hasûdî:

1. aşhâb-ı hasûdî:--ı

Kıt'a 59

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Haset eden sahabeler.

Bu def'a himmeti vâlâyı icrâda
Muḥâl 'add iden aşhâb-ı hasûdî eyledi rûsvâ

ashâb-ı hûşî:

1. aşhâb-ı hûşî:--ı

Kaside 12

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Akıl sahipleri.

Ey pür-hevâ tefekkür-i ḥavf-ı celâl-i Ḥak
Aşhâb-ı hûşî âh ile pür-ıztırâb ider

ashâb-ı nukûduñ:

1. aşhâb-ı nukûduñ:--uñ

Gazel 91

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Paraların sahipleri.

Eyler hüner-i ehl-i ḥasedi ḥaşm-ı vücûduñ
Meslûb olur rahâtı aşhâb-ı nukûduñ

ashâb-ı şikemden:

1. aşhâb-ı şikemden:--den

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mide sahipleri II mide düşkünü.

Garaññ fehm ideriz ḥâhiş-i ḥuld eylemeden
Zâhidâ biz seni aşhâb-ı şikemden bilürüz

ashâb-ı tã'ati:

1. aşhâb-ı tã'ati:--ı

Kaside 12

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Ibadet sahipleri.

Ol gün ki yâr u yâveriñ imdâdı kaṭ' olup
Aşhâb-ı tã'ati 'ameli behre-yâb ider

ashâb-ı tevekkûlden:

1. aşhâb-ı tevekkûlden:--den

Gazel 119

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tevekkül sahipleri.

Düşer mi pîç-i tâba beste-i zülf-i giringîrin
Telâş-ı fikr-i keç gitmez mi aşhâb-ı tevekkûlden

ashâb-ı velâyetden:

1. aşhâb-ı velâyetden:--den

Kıt'a 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Veliliğe ulaşma, velilik sahibi.

Ḥuşûşâ bu makâmı itdi ihyâ Şeyḥ 'Atâ merḥûm
Velî ol zât aşhâb-ı velâyetden idi ma'dûd

âsîb ü kederden:

1. âsîb ü kederden:--den

Mesnevi 1

Mısra: 126

Kelime Tipi: -

Bela ve keder.

İkbâli nazardan ola maḥfûz
Âsîb ü kederden ola maḥfûz

'âşık:

1. 'âşıkınıñ:--ı, --nıñ

Gazel 139

Mısra: 2

Aşık, seven kişi.

Eyle nazar neşter-i müjgânına
Teşne geçer 'âşıkınıñ kanına

2. 'āşıkñ:--ı, --ñ

Kıt'a 65

Mısra: 2

Âşık, seven kişi.

Sünbül gibi ruhsāra dök ol zülf-i siyāhı
Pür-düd ide rüy-ı felegi 'āşıkñ āhı

8. 'āşık:-a

Kıt'a 95

Mısra: 3

Âşık, seven kişi.

Nev-bahār-ı haţtıdır 'āşık nev-rüz-ı vişāl
Ya'ni hürşīdi hāmel burcuna tahvīl yazar

3. 'āşık:

Gazel 116

Mısra: 2

Âşık, seven kişi.

Pāy-ı sa'yı çekdi haţ seyr-i cemāl-i yārdan
Kaldı 'āşık pāy-māl-i mūr olup reftārdan

9. 'āşıklara:-lar, -a

Kıt'a 95

Mısra: 2

Âşık, seven kişi.

Haţ beyāz-ı ruḥına āyet-i tebcīl yazar
Vech-i ta'zīmīni 'āşıklara takbīl yazar

4. 'āşık:

Gazel 149

Mısra: 6

Âşık, seven kişi.

İtmekde ārzū-yı şikār evc-gīr-i nāz
'Āşık o şāh-bāza kebūter çıkardı mı

10. 'āşık:-a

Muhammes 3

Mısra: 7

Âşık, seven kişi.

'Āşık ol sīne lāzım
Tūtiye āyīne lāzım

5. 'āşık:

Gazel 85

Mısra: 4

Âşık, seven kişi.

Ser-nüvişti çıkarup zāhire iḥrāc eyler
Zīr-i haţtıñda nihān-ı baht-ı siyāh 'āşık

11. 'āşıkları:-lar, -ı

Murabba 10

Mısra: 16

Âşık, seven kişi.

Ta'dād-ı cefādır iftiḥārı
'Āşıkları bī-ḥesāb olınca

6. 'āşık:-a

Gazel 113

Mısra: 3

Âşık, seven kişi.

Ḥāl-i lebiñ ki dāğ-ı süveydādır 'āşık
Ḥālī olur mı sūz-ı derūn şımf-ı lāleden

12. 'āşık:-ı

Terkib-bend 2

Mısra: 32

Âşık, seven kişi.

Bağrımı ḥançer-i müjgān ile pür-hūn itdiñ
'Āşıkı maḥrem-i esrār-ı kıyāmet iderek

7. 'āşık:-ı

Gazel 127

Mısra: 9

Âşık, seven kişi.

Qıbleyi şaşırmasuñ mı 'āşıkı (Nūr)
Çekmiş ebrūlar yine şemşīr-i kīn (Nebīl)

'āşık:-

1. 'āşık:-

Gazel 39

Mısra: 7

Âşık, seven kişi.

Sanma muhabbetiñden ider 'āşıkā nazar
Seyr it kemān-keşānī nigāhī hedefdedir

Ṭarīḳ-i gül-şenīde oldı bir abdāl dil-i sūzān
Nebīlā lāleniñ dāğ-ı derūnı āşıkār oldı

āşıkār:

1. āşıkār:

Kaside 12

Mısra: 5

Belli, meydanda, açık.

Pey-rev olursıñ anda ḥaṭā āşıkār iken
Göñlüñ nidem ki meyl-i reh-i nā-şavāb ider

2. āşıkār oldı:--du

Kıt'a 50

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

Ziyāde bir güzel tārīḥ düşdi mısra'-i evvel
Nebīlā mısra'-ı şānīde tāmi āşıkār oldı

2. āşıkār:

Kaside 12

Mısra: 5

Belli, meydanda, açık.

Pey-rev olursıñ anda ḥaṭā āşıkār iken
Göñlüñ nidem ki meyl-i reh-i nā-şavāb ider

āşıkār olsun:

1. āşıkār olsun:--sun

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

Baḥa bāl ü per ver ey perverdigār
Ol hümā olsun şikārım āşıkār

āşıkār eyle:

1. āşıkār eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Meydana çıkarmak, belli etmek, ortaya koymak.

İfāde hiç fazlından anıñ yek-kaṭre mümkün mi
Gerek her sözde var biñ baḥr-ı ma'nī āşıkār eyle

āşıkārā:

1. āşıkārā:

Gazel 125

Mısra: 1

Belli, meydanda, açık.

Nazar-bāz olma güçdür āşıkārā dīdeler rüşen
O şeh-bāz-ı nigeḥ çıkmış şikārā dīdeler rüşen

āşıkār itsem gerek:

1. āşıkār itsem gerek:

Gazel 93

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Açıklamalıyım, ortaya koymalıyım.

'Ākıbet ol kebk-i nāzı ben şikār itsem gerek
Şevḳ-i şeh-bāz-ı niyāzı āşıkār itsem gerek

āşıkārā itse:

1. āşıkārā itse:--se

Kaside 12

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

Tā kim felek hilālīni hem-şekl-i tīg idüp
Geh āşıkārā itse gehī der-ḳırāb ider

āşıkār oldı:

1. āşıkār oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

'āşık-ı dīrīne-i şad-çāk:

1. 'āşık-ı dīrīne-i şad-çāk:

Gazel 88

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Paramparça olmuş eski aşık.

Çıkardın zîr-i fesden yüz virüp zülf-i siyeh-kâra
O yüzden şâne olmuş 'âşık-ı dîrîne-i şad-çâk

'âşık-ı gam-hârdan:

1. 'âşık-ı gam-hârdan:--dan

Müseddes 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gam çeken, kederlenen âşık.

Gel ışın kaçma bu günler 'âşık-ı gam-hârdan
Rûz-gârın hâlini fehm eyle bu güftârdan

'âşık-ı şürîde-i mahbûb:

1. 'âşık-ı şürîde-i mahbûb:

Kıt'a 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin perişan âşığı.

Şâf-meşreb 'âşık-ı şürîde-i mahbûb idi
Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi beyân

'âşık-ı şürîdenî:

1. 'âşık-ı şürîdenî:--niñ

Gazel 64

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Divane âşık.

Cezâsı 'âşık-ı şürîdenîñ fıkır-i bülendidir
Kıyâmetden su'âl olsa o serv-i kâmetiñ söyler

'âşık-ı şürîdeye:

1. 'âşık-ı şürîdeye:--y, --e

Kıt'a 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Divane âşık.

'İyd olur 'âşık-ı şürîdeye nişf-ı ramazân
Zâ'f-ı şavm ile hilâl olsa o mâh-ı tâbân

'âşık-ı üftâde-i dergâhıyuz:

1. 'âşık-ı üftâde-i dergâhıyuz:--ı, --y, --(u)z

Kıt'a 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dergahın, makamın tutkulu, tutkun âşığı.

Ey Nebîl ol şâh-ı gerdün-mesnediñ

'Âşık-ı üftâde-i dergâhıyuz

'âşık-ı zâra:

1. 'âşık-ı zâra:--a

Kıt'a 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen âşık.

Hüccet-i müsvetde-i 'ömri beyâza çıkdığın

Haft-ı cânân eyledi ol 'âşık-ı zâra 'ayân

asıl-:

1. asıl:--sa

Gazel 4

Mısra: 9

Asılmak, tutunmak.

Asılsa Hakkı izhâra uzatsa bahş-ı gîsûyı

Nebîlâ olsa bir Hâllâc-ı Manşûru'l-livâ peydâ

2. asıldı:--dı

Gazel 96

Mısra: 5

Asılmak, tutunmak.

Asıldı şâh-ı nahl-ı verde güş itdirmeye derdin

Gülüñ gülşende güyâ güşîña mengüş olur bülbül

'âşım efendi:

1. 'âşım efendi:

Kıt'a 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mütercim Asım Efendi (sözlük yazarı ve tarihçi).

Tārîhi bir işâret-i luţf ister ey Nebîl

'Âşım Efendi müfti-i dîn-i güzîndir

2. 'âşım efendi:

Gazel 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mekkîzâde Âşım Efendi (Osmanlı şeyhülislâmı).

Zāhir izz-i müctehid tārīḫ-i tāmından Nebīl
Eylesūn 'Āşım Efendi ismini fetvāya zeyn

3. 'āşım efendi:

Kıt'a 50

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Osmanlı şeyhülislamı (ö.1262/ 1846).

Metin 'Āşım Efendi yaptı nev-şayfiye sâhilde
Bu nev-şayfiye kim zînetde sū-yı Hışâr oldı

āşinā:

1. āşināya:-y, -a

Gazel 145

Mısra: 10

Bildik, tanıdık.

Taḥassür-i gül-i şad-berg rû-yı âlî ile
Nebîl-i zâr o hezâr āşināya yüz tıttı

2. āşinā:

Terkib-bend 3

Mısra: 38

Bildik, tanıdık.

Ḳaşıdñ rakıble rûşen-i nâ-becâ mıdır
Bî-gâne-i muḥabbet olan āşinā mıdır

3. āşināları:-lar, -ı

Terkib-bend 3

Mısra: 18

Bildik, tanıdık.

Bî-gâne-meşrebâ çekemem bu edâları
Maḥrûm-ı iltifât idüp āşināları

4. āşināsın:-sın

Terkib-bend 1

Mısra: 111

Alışkın, tanışık.

Ey 'aşk hezâr āşināsın
Bülbül gibi meşk-i şîven itdin

āşinā çıkdı:

1. āşinā çıkdı:--dı

Kıt'a 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tanıdık olmak.

Fetvâ ḳarîn olunca o kân-ı faẓilet
Çıkdı ḳadîm-i dostu takvāya āşinā

āşinā-vı şevkine:

1. āşinā-yı şevkine:--(i)n, --e

Gazel 36

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Arzuyu/isteği tanıyan.

Nüş eyleyüp sunarsa o meh duḥter-i rezi
Zevḳ āşinā-yı şevkine terḥîb-i neş' edir

āşinā-vı takvâdır:

1. āşinā-yı takvâdır:--dır

Kıt'a 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Takva bilgini.

Mu'azzez eyledi bir zâtı ḥükm-i şer' ile kim
Dilinde 'ilm ile faẓl āşinā-yı takvâdır

2. āşinā-yı takvâdır:--dır

Kıt'a 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Takvayı bilen, takva bilgini.

Mu'azzez eyledi bir zâtı ḥükm-i şer' ile kim
Dilinde 'ilm ile faẓl āşinā-yı takvâdır

'āşir efendi:

1. 'āşir efendi:

Kıt'a 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğu
kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı.*

Cedd-i vâlâ-rütbetim 'Āşir Efendi kim Ḥudā
Eylemiş leb-rîz şîr-i şöhretiyle 'âlemi

2. 'âşir efendi:

Kıt'a 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğu kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı.

Ceddim 'Âşir Efendi lâyıktır

Müft-i dîn-i Muştâfâ oldu

3. 'âşir efendi:

Kıt'a 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğu kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı.

Keffidir 'Âşir Efendi zîb-i âgûş eylesün

Şadr-ı gerdün qadr-i takvâ şimdi buldı ehlini

4. 'âşir efendi:

Kıt'a 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğu kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı.

Müşkil-güşâ-yı halk-ı cihân müft-i zamân

'Âşir Efendi ya'ni o hem-nâm-ı Mustafâ

5. 'âşir efendi:

Kıt'a 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğu kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı.

Cihânın Hazret-i allâmesi 'Âşir Efendi kim

Nazîrin görmedi ol âsumân-câhın bu nüh eflâk

'âşir efendimiz:

1. 'âşir efendimiz:--miz

Kıt'a 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğu kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı II M. Nebil'in dedesi.

Ceddim 'Âşir Efendimiz ki dili

'İlm ile nüsha-i Dürer gibidir

âsitân-ı bülendine:

1. âsitân-ı bülendine:--i, --n, --e

Kıt'a 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüce eşik.

Âsitân-ı bülendine gerdün

Çehre-fersâ-yı ilticâ oldu

âsitân-ı devlete:

1. âsitân-ı devlete:--e

Kıt'a 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Devlet kapısı.

Âsitân-ı devlete ba'd ez-kufûl

Oldı mümtâz-ı mevâlî-i 'izâm

âsiya:

1. âsiyâ:

Kıt'a 20

Mısra: 10

Değirmen, su değirmeni.

Maḥv-ı vücûd iderdi daḳṭḳi hevâ gibi

Alsaydı vaktinden eger behre âsiyâ

âsiyâb ider:

1. âsiyâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Su değirmeni etmek.

Çarḥın muvâfîk ise de devri ögünme kim

Seyl-i sirişke sonra seni âsiyâb ider

âsiyân:

1. âsiyân:

Gazel 96

Mısra: 4

Kuş yuvası. II mesken, ev.

Kaṭarıyla bahārı terk ider ḥavf-ı şeh-i deyle
Şabā kış kış idince āşiyān ber-düş olur bülbül

2. āşiyān:

Kıt'a 24

Mısra: 13

Kuş yuvası. II mesken, ev.

Ḳāfda 'Anḳāyı dehşet āşiyān ber-düş ider
Velvele-endāz olunca kūs-ı 'azmī nā-gehān

āşivān tutardı:

1. āşiyān tutardı:--(a)r, --dı

Kıt'a 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yuva yapmak.

'Āḳıbet bī-çāre mahv itdi vüçüd-ı zārını
Çün semender nār-ı 'aşḳ içre tutardı āşiyān

āşivān-sāz itmēm:

1. āşiyān-sāz itmēm:--de--me, --m

Gazel 120

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yuva kurmak.

Hümāyī āşiyān-sāz itmēm āğüş-ı taḥayyülde
Giderse fikr-i durā-dür-ı ümmīd-i muḥālîmiden

'aşḳ:

1. 'aşḳı:-ı

Mesnevi 1

Mısra: 30

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi.

Āyīne mi ol beyāz sīne
Şūret bulur 'aşḳı sīnesine

2. 'aşḳ:

Gazel 9

Mısra: 9

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Himmetim 'aşḳ ile şol rütbe bülend oldu Nebīl
Olsa şāyeste hümā beste-i fitrāk baña

3. 'aşḳı:-ı

Gazel 24

Mısra: 10

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Bağlandım olup zülfiñe serdāde-i teslīm
Mānend-i Nebīl 'aşḳı takrīre güvāh it

4. 'aşḳ:

Gazel 87

Mısra: 1

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Baḥş-ı zülf-i pür-gümānıñ adı 'aşḳ
Kıl ile bu imtiḥānıñ adı 'aşḳ

5. 'aşḳ:

Gazel 87

Mısra: 2

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Baḥş-ı zülf-i pür-gümānıñ adı 'aşḳ
Kıl ile bu imtiḥānıñ adı 'aşḳ

6. 'aşḳ:

Gazel 87

Mısra: 4

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Hükmi cārī feyzi sārī gün gibi
Ol Hıdv-i lā-mekānıñ adı 'aşḳ

7. 'aşḳ:

Gazel 87

Mısra: 6

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Āhdır mevḳūf-ı ḥall-i nüktesi
Ol mu 'ammā-yı figānıñ adı 'aşḳ

8. 'aşḳ:

Gazel 87

Mısra: 8

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Ziver-i Şeh-nāme-i ḥüsn itdiğīñ
Kahramān-ı bī-amānıñ adı 'aşḳ

9. 'aşk:

Gazel 87

Mısra: 10

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Zıkr-i ism itme olur zāhir Nebīl

Dildeki sūz-ı nihānīn adı 'aşk

15. 'aşkıñla:-ıñ, -la

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

'Aşkıñla uraydı tışe Ferhād

Ser-rişte-i ser-zenişdi Kaysa

10. 'aşka:-a

Gazel 88

Mısra: 10

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Nebīlā dāmeniñ rû-püş ider farı-ı hicābından

Girībān-çāk 'aşka gösterir resm sīne-i şad-çāk

16. 'aşkı:-ı

Terkib-bend 2

Mısra: 46

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Meşk-i şivem iderim ravza-i endişemde

'Aşkı bülbül gibi vā-beste-i gül-zār itmem

11. 'aşkıñı:--ım, --ı

Gazel 90

Mısra: 7

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Dīdesinden 'aşkıñı inkāra yok cāy-ı güriz

Hıç olur mı hāzır u nāzır güvāhı kimsenīñ

'aşk ile:

1. 'aşk ile:

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşkla; büyük bir arzuyla.

Pür-hevā itmiş habābıñ 'aşk ile şahbā-yı feyz

Gösterir mevc-i şafā her katreyi deryā-yı feyz

12. 'aşk:

Terkib-bend 1

Mısra: 111

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Ey 'aşk hezār āşināsıñ

Bülbül gibi meşk-i şīven itdiñ

2. 'aşk ile:

Gazel 96

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşkla, sevgiyle.

Çıkardı erba'ını başladı zikre Nebīl-āsā

Mürīd-i gülşenīdir 'aşk ile pür-cüş olur bülbül

13. 'aşk:

Terkib-bend 1

Mısra: 113

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Luţfuñ ola bī-şümār ey 'aşk

İtdiñ beni şerm-sār ey 'aşk

'asker-i tedbīr ü 'akla:

1. 'asker-i tedbīr ü 'akla:--a

Tahmis 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Önlem ve akıl askeri.

Zīr-i hükmünde nola mağlūb ise şāh u gedā

Ġālib oldu 'asker-i tedbīr ü 'akla muţlaķa

14. 'aşk:

Terkib-bend 1

Mısra: 114

Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi; sevgili.

Luţfuñ ola bī-şümār ey 'aşk

İtdiñ beni şerm-sār ey 'aşk

'aşk-ı hakīki:

1. 'aşk-ı hakīki:

Terkib-bend 2

Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Gerçek aşk.

Ġāyet-i ‘aşkı gönül ‘aşk-ı hākīki ister
III

asl:

1. aşı:-ı
Terkib-bend 3
Mısra: 13
Aslı, kendisi.

Reftār-ı nāza sür‘atīn aşlı şehānadır
Şemşīr-i ğamzenīn gelişi kaşd-ı cānadır

asla:

1. aşıla:
Kaside 16
Mısra: 93
Asla, hiçbir zaman.

Riyāz-ı ‘ömr ü cāhı görmesün rüy-ı hāzān aşıla
Dine tā kim yine hengām gül-geşt-i bahār oldu

2. aşıla:
Kıt'a 59
Mısra: 20
Asla, hiçbir zaman.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i‘māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhika aşıla

3. aşıla:
Kıt'a 86
Mısra: 2
Asla, hiçbir zaman.

‘Ahd itdim o yāra ideyim cānı fedā
Perhīz idemem zehr-i gamından aşıla

4. aşıla:
Mesnevi 1
Mısra: 39
Asla, hiçbir zaman.

Yok nutka benim mecālim aşıla
Gelmez hele vaşfa hālīm aşıla

5. aşıla:
Mesnevi 1
Mısra: 40
Asla, hiçbir zaman.

Yok nutka benim mecālim aşıla
Gelmez hele vaşfa hālīm aşıla

6. aşıla:
Mesnevi 1
Mısra: 109
Asla, hiçbir zaman.

Vaşf-ı şehe ğāyet olmaz aşıla
Deryāya nihāyet olmaz aşıla

7. aşıla:
Mesnevi 1
Mısra: 110
Asla, hiçbir zaman.

Vaşf-ı şehe ğāyet olmaz aşıla
Deryāya nihāyet olmaz aşıla

asr:

1. ‘aşra:-a
Kıt'a 51
Mısra: 15
(Ar.) Yüzyıl.

Bu ‘aşra gelse Keykāvūs emīn-i maṭbaḥ eylerdi
O şeh kim kâse-līs-i cūdī şad Fağfūr u Hākāndır

2. ‘aşra:-a
Kıt'a 70
Mısra: 2
Zaman , devir, çağ.

Besīma Yūsuf-istān-ı hūner bir zāt fevtiyle
Sezā Ya‘kūb-veş ehl-i dil etmezse nazar ‘aşra

3. ‘aşrīn:-ın
Kıt'a 16
Mısra: 1
Devir, zaman, çağ.

‘Aşrıñ Ebü Hanîfesi müftüsi ‘âlemiñ
Sâbit ola bu mesned-i vâlâda dâ’imâ

âşüb:

1. **âşübünî:**--ı, --nî

Kıt'a 59

Mısra: 13

Kavga, kargaşalık, gürültü.

İşitsün top-ı ra'd âşübünî üslub-ı ta'îmin
Hasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

2. **âşüblar:**--lar

Müseddes 1

Mısra: 1

Kavga, kargaşalık, gürültü.

Taфра-i berf ile kopardı ey hezār âşüblar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlūblar

āsüde-i himāyesi:

1. **āsüde-i himāyesi:**--si

Kaside 15

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Korumanın rahatlığı, huzuru.

Āsüde-i himāyesi olsaydı şübhesiz
Olmazdı raḥne-dār-ı ḥazān kişver-i bahār

āşufte-hāl itmiş:

1. **āşufte-hāl itmiş:**--miş-miş

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Perişan bir hale getirmek.

Yâri mey āşufte-hāl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muḥāl itmiş bu şeb

āsumān-cāh:

1. **āsumān-cāhî:**--ı, --nî

Kıt'a 29

Mısra: 2

Makamı gök kadar yüksek olan.

Cihānîñ Ḥazret-i allāmesi ‘Aşir Efendi kim
Naẓîrin görmedi ol āsumān-cāhîñ bu nüh eflāk

āsumān-mesned:

1. **āsumān-mesned:**

Kıt'a 1

Mısra: 1

Gök mertebesi.

Āsumān-mesned Celāluddîn-i Rûmî kim anıñ
Ḥāk-i pâyinden felek deryüze-i iḥsân ider

at:

1. **atdı:**--dı

Gazel 51

Mısra: 3

Atmak, fırlatmak.

Atdı o çār ebrü beni dört yol agzına
Bâ'ış zebân-dırâzlığım çār-sü mudır

2. **atup:**--up

Kıt'a 59

Mısra: 16

Atmak, fırlatmak.

Bu ta'îmin dimiş İsfendiyâra görme ḥacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eṭṭah-ı 'aynın idüp îmā

3. **aṭarda:**--(a)r, --da

Gazel 92

Mısra: 3

Savurmak, fırlatmak.

Aṭarda turre-i izhâr-ı düd-ı âh itmez
Derûn-ı 'anberi yakmaz mı gayreti bünüñ

4. **atup:**--up

Gazel 55

Mısra: 3

Atmak, fırlatmak.

Sengi fenâr-ı cisme atup lu'b-ı nâzda
Nev-restedir o rûḥ-ı revânım tutuşdurur

5. **atdı:**--dı

Gazel 99

Mısra: 5

Atmak (saçlarını omuza atmak bağlamında).

Vechinden atdı düşına ne gīsüya el şunup
Gösterdi büse rişte-i düstürü neyleyim

6. **atınca:--ınca**

Gazel 145

Mısra: 3

Atmak (saçlarını omuza atması bağlamında).

Atınca düşına şad-nâz ile o turreleri
Küsûf-ı mihr-i ruḥı incilâya yüz tutdu

7. **at:**

Gazel 67

Mısra: 6

Göndermek.

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâzıñ nâz olur

at:

1. **atdı:-dı**

Gazel 45

Mısra: 3

Atmak, fırlatmak.

Atdı kemend-i zülfini şayd-ı felek için
Ġarrâ o meh ki server-i taht-ı gurûrdur

2. **atdı:-dı**

Gazel 80

Mısra: 9

Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak; saçmak, serpmek; dökmek, boşaltmak II neden olmak.

Ġgüş-ı şadefden ne şular atdı kenâra
Ol lülü-i lâlâyı Nebîlâ şeb-i âteş

âtes:

1. **ates:**

Gazel 14

Mısra: 8

Ateş II gönül ateşi.

Câm fışkiyye şu‘le fevvâre
Âb ateş ḥabâb ya‘nî şarâb

2. **âteş:-e**

Gazel 33

Mısra: 3

Ateş II gönül ateşi.

Ey dil-i giryân gir yan âteşe
Nâr-ı gayretle çenâr olsun çenâr

3. **âteş:-i**

Gazel 80

Mısra: 2

Ateş II gönül ateşi.

Pür-âteş olup ol gül-i tersâ şeb-i âteş
Geymiş idi bir âteşî ḥârâ şeb-i âteş

4. **âteşte:--te**

Gazel 91

Mısra: 3

Ateş II gönül ateşi.

Züvvârıñ ider âteşte yandığın işmâm
Süzân olarak büy-ı feşân oldığı ‘üduñ

5. **âteş:**

Gazel 92

Mısra: 10

Ateş II gönül ateşi.

Nigâh görme dayanmaz miyân-ı yâr Nebîl
Füzûndur âteş ile ızdırâbı her mûnuñ

ates olur:

1. **ates olur:--(u)r**

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Ateş gibi kızarmak; yakıcı duruma gelmek II coşmak, şiddetli arzu duymak; kızmak, öfkelenmek.

Süz u nighle ateş olur bir fetîlden
Her bir fışeng-i lâle-i dil-teng-i nev-bahâr

âtes-i ruhsârı:

1. **âteş-i ruhsârı:--ı**

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanağının ateşi. II Sevgilinin yanağının ateşi.

Āteş-i ruhsârı yağıdıkca nemek-rîz oldı eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigâhı biz kebâb itdik bu şeb

âteşim olur:

1. âteşim olur:--(u)r

Kaside 12

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Ateş olmak, yanmak.

Fıkr-i nâim-i lutfuñ olur âteşim benim
Havf-ı cahîm-i dilleri pür-iltihâb ider

âteş-zebân-ı nazmı:

1. âteş-zebân-ı nazmı:--ı

Gazel 55

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiirin ateş dili (çok etkili ve dokunaklı söz ve şiir söyleyen).

Āteş-zebân-ı nazmı ma'ânîde ey Nebîl
Bu şi'r-i âteşin-i beyânım tutuşdurur

'atf-ı nigâh eylemez:

1. 'atf-ı nigâh eylemez:--mez

Gazel 94

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bakışını çevirmek.

Eylemez işrâk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigâh
Nûr-ı hürşîde meh-i devrâne kim çeşmimdir ol

'atf-ı nigâh-ı çeşm-i ragbetden:

1. 'atf-ı nigâh-ı çeşm-i ragbetden:--den

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İtibar gözüyle bakışını çevirme, dönüp bakma.

Olup âzürde-ten 'atf-ı nigâh-ı çeşm-i ragbetden
Hayâl itmem ümîd-bârı ol nev-res nihâlimde

'atf-ı nigâh-ı kudretiñe:

1. 'atf-ı nigâh-ı kudretiñe:--i, --ñ, --e

Kaside 12

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Kudret bakışını çevirme.

'Atf-ı nigâh-ı kudretiñe mazhar eylese
Mür-ı za'îfî hamle-gin-i şîr-i gâb ider

'atf-ı nigh:

1. 'atf-ı nigh:

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göz atma, bakma.

Ey Nebîl 'atf-ı nigh güyâ lisân-ı hâldir
Güft-i güyî râz-ı 'aşka tercümândır çeşm-i yâr

'atf-ı nigh eylemez:

1. 'atf-ı nigh eylemez:--mez

Kıt'a 17

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bakışını çevirmek, bağlamak.

Her biri bendesiniñ bir şeh-i şâhib- sikke
Eylemez 'atf-ı nigh tâc-ı zer-i iqbâle

'atf-ı nigh-i 'inâyet:

1. 'atf-ı nigh-i 'inâyet:

Mesnevi 1

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Lütuf bakışı göndermek, birine iyilikle bakmak.

'Atf-ı nigh-i 'inâyet ister

Bir tafraya dil işâret ister

âtıfetiñ eyler:

1. âtıfetiñ eyler:--r

Kaside 15

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek.

Sensiñ veliyy-i ni'met-i âlem ki ser-be-ser
Eyler cihânı âtıfetiñ hem-ser-i bahâr

atıl-:

1. **atılma:--ma**
Mesnevi 1
Mısra: 14
Saldırmak, hücum etmek.

Ebrûlarını idüp fesâne
Oğ gibi atılma ol miyâne

atlas-ı çarh olsa:

1. **aţlas-ı çarh olsa:--sa**
Kıt'a 64
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Feleğın atlası, gökyüzü olma.

Sultân Selîm Hân ki ser-fîrâz-ı şehândır
Ferş-i kâdemi aţlas-ı çarh olsa sezâdır

aţvel-i 'ömre:

1. **aţvel-i 'ömre:--e**
Kıt'a 53
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ömrün uzunluğu.

Hâşre dek oldıkça zîb-efzâ-yı taht-ı salţanat
Hem-dem olsun aţvel-i 'ömre şafâ-yı sermedi

âvîze:

1. **âvîzedir:--dir**
Kıt'a 57
Mısra: 23
Tavana asılan, şamdanlı, lambalı, cam veya metal süslü aydınlatma aracı.

Rûz u şeb zer-ţop-ı mihr ü meh iki âvîzedir
Ben Süreyyâyı sezâ görmem bu cây-ı hürreme

âvâ:

1. **aya:**
Kıt'a 66
Mısra: 3
Acaba.

Çaldı düzdîde nigeşle aya şüfiyye de yâr
Qalb-i şüfî-i mürâyîde qalır mı imân

ayağ:

1. **ayağın:--ı, -n**
Gazel 17
Mısra: 4
Kadeh.

Sâkiyâ 'aks-i leb-i gülgün ile duht-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıżab itdin bu şeb

2. **ayağıma:--(ı)m, --a**
Gazel 108
Mısra: 3
Kadeh.

Ayağıma koyamaz duht-ı rez benim şu daht
Şarâb hûn-ı sirişkim kebâbdır gönlüm

3. **ayağ:**
Gazel 13
Mısra: 5
İnsan uzvu olan ayak.

Yıkdı yârı bir ayağ ile çelüp
Devr ider meydânda Rüstemdir şarâb

4. **ayağıñ:**
Gazel 68
Mısra: 7
İnsan uzvu olan ayak.

Ayağıñ çeldi leb-rîz-i haseddir şahib- 'irfâna
Felek her câm-ı ser-şâr-ı neşâfı ser-nigün ister

5. **ayagındadır:--ı, --n, --da, --dır**
Gazel 148
Mısra: 6
İnsan uzvu olan ayak.

Rengîn degil mi duht-ı reziñ elde cilvesi
Hınnâ-yı i'tibâr ayagındadır daht

ayag uzatdı:

1. **ayag uzatdı:--dı**
Gazel 149
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yürümek için ayağını öne doğru uzatmak;

kadeh, içki uzatmak (Sümerler, Antik Yunan gibi pek çok eski çağ toplumunda ayak, ayakkabı ve çizme şeklindeki rhyton/riton adı verilen içki sunu kaplarının varlığı nedeniyle kadeh, ayak sözcüğüyle anılagelmiştir. Bkz. AYDIN, 2017b) II bir yere varmak, ulaşmak; içki içmek.

Nergis ayag uzatdı mı sāğar çıkardı mı
Süsen de dil uzatmaga hançer çıkardı mı

ayağı:

1. **ayağı:--ı**
Gazel 150
Mısra: 11
Kadeh.

Sākī ele al ayağı sende
Devr-i feleğin hilālī yok mı

ayağ-ı bāde:

1. **ayağ-ı bāde:**
Gazel 6
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Bezm-i dildārda devr iden ayağ-ı bāde
Hısm-ı çāpūk kadem-i şabr u sūkūn oldu baña

2. **ayāğ-ı bāde:**
Kaside 16
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Hezārīn mest iden zerrīn-ķadehdir bülbul-i zārīn
Ayāğ-ı bāde pā-küb-ı ser-i şahş-ı humār oldu

ayağı bas:

1. **ayağı baş:**
Gazel 10
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Girmek, gelmek, uğramak.

Neş'eyi bezme yürüt iķdām ile
Bu husūşa baş ayağı sāķiyā

ayağ-ı cemde:

1. **ayağ-ı cemde:--de**
Gazel 27
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehi.

Nice toz kōpmış ayağ-ı Cemde bu meydānda
Ehl-i zevķiñ bir nişānı yok mı menzillerde hiç

ayāğ-ı cürm:

1. **ayāğ-ı cürm:**
Murabba 1
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Günah kadehi.

Ayāğ-ı cürm ile mestim
Kālup der-zīr-i pā pestim

ayağ-ı neş'eyi:

1. **ayağ-ı neş'eyi:--yi**
Gazel 16
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Mutluluk kadehi.

Himmetiñ tahrik idüp sākī ayağ-ı neş'eyi
Māhitāb-ı 'ālem-i āba şitāb itdik bu şeb

ayağı yer basar mı:

1. **ayağı yer basar mı:--(a)r**
Gazel 4
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakları yere değmemek: çok sevinmek.

Ayağı yer basar mı sālīkānīñ far-ı hāhişden
Bu şuretle reh-i vuşlatda olmaz nakş-ı pā peydā

2. **ayağı yer başar mı:**
Gazel 126
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakları yere değmemek: çok sevinmek.

Dest-i sākīde ser-firāz eylediñ duht-ı rezi
Hiç ayağı yer başar mı meyl-i cām itdikçe sen

ayağı yürüt:

1. **ayagı yürüt:**

Gazel 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayağı yürütmek; hareket etmek/kadehi çevirmek, döndürmek.

Sâkı teşmîr idüp ayagı yürüt

Neş'eyi sâkiyâ bayağı yürüt

ayağıle:

1. **ayağıle:**

Gazel 36

Mısra: 12

Kadeh ile.

Sâkî meded piyâleyi der-peyi yürüt

Elbet garâz ayağıle ta'kîb-i neş'edir

ayagın öpeyim:

1. **ayagın öpeyim:--e, --y, --i, --m**

Murabba 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayağını öpmek II Yalvarmak.

Luft eyle ayagın öpeyim pür-gazab olma

Öldürme beni başın için cânım efendim

ayagina şu inse:

1. **ayagina şu inse:--se**

Gazel 65

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Çok dolaşmaktan, birini arayıp sormaktan, yol yürümekten veya uzun süre ayakta beklemekten dolayı çok yorulmak.

Gerçi şu inse de ayagina bintü'l-'inebiñ

Vakf-ı gam cümleden imdâda muqaddem yetişür

ayaklan-:

1. **ayaklanmaz:--maz**

Gazel 43

Mısra: 7

İsyan etmek II ayaklanmak.

Nâs ayaklanmaz mı tahrîk-i yed-i himmet ile

Dest-i sâkîde şafâdan câm kendin gösterir

ayaklı dūr-bîn olsa:

1. **ayaklı dūr-bîn olsa:--sa**

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayaklı dūrbūn olma.

Görürdük semt-i vaşlı şafvetinden 'âlem-i âbın

O cām-ı pūr-şafâ-yı mey ayaklı dūr-bîn olsa

'avân:

1. **'ayândır:--dır**

Gazel 63

Mısra: 10

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Zabı olunmaz 'âlemiñ nakş-ı ber-âbı gerçi kim

'Ayn-ı cârîde 'ayândır şüret-i zincîrler

2. **'ayândır:--dır**

Gazel 118

Mısra: 8

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Medâr-ı iftiḥâr-ı bî-hünerrdir 'arz-ı âlâyiş

'Ayândır revnak-ı şarrâf ta'dâd-ı nuḳûdundan

3. **'ayândır:--dır**

Gazel 118

Mısra: 14

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Saḅa ekşer Nebîlâ reşk ider chl-i ma'ârifden

'Ayândır kadri nâsın rif at-ı şâne ḥasûdundan

4. **'ayândır:--dır**

Gazel 120

Mısra: 9

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Ḥayâl-i ḥâma dest-i redd 'ayândır şâḥ-ı bâzûdan

Ümîd-i mîve-i bûs itsem ol nev-res nihâlimden

5. **'ayândır:--dır**

Kaside 2

Mısra: 4

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Sirişk-i 'ayn-ı 'uşşâk eylemiş pür-cevher etrâfîn
Şan engüşt-i şehâdetde 'ayândır halka-i tevhîd

6. 'ayândır:-dır

Kıt'a 14

Mısra: 1

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

'Ayândır kadr-i necl-i pâk-i şâhib-mesned-i fetvâ
Ne geldi ne gelir bunca hünerle mişli dünyâya

7. 'ayândır:-dır

Kıt'a 46

Mısra: 3

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Rüşd ü sedâdî mâder-zâd oldığı 'ayândır
Vechi idüp bu sırrı taşdık kevine geldi

8. 'ayândır:-dır

Tahmis 1

Mısra: 28

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Gün gibi zâhir olup mâhiyyet-i ehl-i niyâz
Zîr ü bâlâda 'ayândır himmet-i ehl-i niyâz

9. 'ayân:

Terkib-bend 2

Mısra: 7

Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Ey nigâhında 'ayân âfet-i şad şûr-ı cihân
Serdî tahkîr-i hîrâm itmede der-zîr-i qâdem

'avân eyledi:

1. 'ayân eyledi:--di

Kıt'a 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Açığa çıkartmak, görünür kılmak.

Hüccet-i müsvedde-i 'ömri beyâza çıkıldığın
Hatt-ı cânân eyledi ol 'âşik-ı zâra 'ayân

'avân eyler:

1. 'ayân eyler:--r

Kaside 15

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Açıklamak, ortaya koymak.

'Allâme-i yegâne ki yek-şemme fazl ile
Eyler 'ayân cihân-ı nev-i diğer-i bahâr

'avân ider:

1. 'ayân ider:

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ortaya koymak, meydana çıkarmak, göstermek.

Nebîlâ vaktidir nısf-ün-nehâr-ı hüsne kıl dikkat
İder hatt-ı zenahtanı 'ayân mânend-i mıknâtıs

2. 'ayân ider:--(e)r

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ortaya koymak, meydana çıkarmak, göstermek.

Nebîlâ vaktidir nısf-ün-nehâr-ı hüsne kıl dikkat
İder hatt-ı zenahtanı 'ayân mânend-i mıknâtıs

3. 'ayân ider:--(e)r

Kıt'a 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ortaya koymak, meydana çıkarmak, göstermek.

Redd ü kabûli cünbüş-i kilki 'ayân ider
Revnağ-dih-i kalem-rev-i şer'-i mübîndir

'avân itmek:

1. 'ayân itmek:--mek

Kaside 12

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Göstermek, açıklamak.

Ka'bın 'ayân itmek için Hâk felekleri
Ruḥ-süde-i zemîn iyâb ü zihâb ider

'avân itmiş:

1. 'ayân itmiş:--miş

Gazel 39

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Göstermek, açıklamak.

İtmiş o şûha nev-hevesân kâdrimi 'ayân
Şân-ı selef denâ'et-i tab'-ı hâlefdedir

'avân oldı:

1. 'ayân oldı:

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.

Dil-i bî-çâreniñ beş yaş iken kadri 'ayân oldı
Mısal-i kaçre çeşm-i dilber-i mümtâzdan düşmüş

2. 'ayân oldı:--dı

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Açık, aşîkar, gözle görünür olmak.

Dil-i bî-çâreniñ beş yaş iken kadri 'ayân oldı
Mısal-i kaçre çeşm-i dilber-i mümtâzdan düşmüş

3. 'ayân oldı:--dı

Gazel 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aşîkar olmak, gözle görülmek, belli olmak.

Haft-ı nev 'ayân oldı resen-bâz-ı hayâle
Kıl merdümek-i çeşmi terâzû-yı muhabbet

4. 'ayân oldı:--dı

Kıt'a 103

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

'Ayân oldı bu zât oldığı eltâf maḥallinden
Gelür kabır-i laṭîfinden dimâğ-ı cāna bûy-ı 'ûd

5. 'ayân oldı:--dı

Kaside 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ortaya çıkmak, görünür olmak.

Şuâ'-ı gevher-i 'ayne'l-yakîni dîde-i cān
Görince oldı 'ayân lâ-ilâhe illallah

6. 'ayân oldı:--dı

Kıt'a 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, görünür olmak.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı maḥẓ oldı 'ayân
Pertev ile mehd içinde tutdı dehr-i a'zamı

7. 'ayân oldı:--dı

Kıt'a 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak, görünür olmak.

Hâzret-i 'Âşîr Efendiniñ yine bâ-luṭf-ı Hâk
Oldı şulbünden 'ayân bir necl-i pāk-i muḥterem

'avân olmadı:

1. 'ayân olmadı:--ma, -dı

Gazel 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Görünmeye başlamak.

Hey'et-i bâṭınım ey şûh 'ayân olmadı mı
'Aks-i dâğ-ı dile bak zîb-i birün oldı baña

'avân olur:

1. 'ayân olur:--(u)r

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.

Zuhûr-ı sebz-i ḥaṭîñla 'ayân olur sâķī
Tarâvet-i çemen-i nev-bahâr 'âlem-i âb

2. 'ayân olur:--(u)r

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak.

‘Ayân olur Nebilâ ka’bı pey-revlikde her şahşın
Bu vādî-i taze güyân-ı zamâna nev-zemîn olsa

‘ayân olurdu:

1. ‘ayân olurdu:--(u)r, --dı
Kaside 15
Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Görünmek, ortaya çıkmak.

Tahrîkde olurdu ‘ayân ‘aczi sarşarın
Temkîni olsa tâb-dih-i lenger-i bahâr

‘avâr:

1. ‘ayârim:--ım
Gazel 102
Mısra: 8
Kıymet, değer.

Hûn-ı dil sîm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı ‘ayârim aña mı acıyayım

2. ‘ayârı:--ı
Kıt’a 18
Mısra: 26
Kıymet, değer.

Nebilâ dense mîkât-i felekdir
‘Ayârı şânına belkim hâleldir

‘avb:

1. ‘aybını:--ı, --n , --ı
Gazel 42
Mısra: 4
Utandırılacak şey, kusur, hata.

Küdek-eṭvârı telâş -ı nâ-be-câ rüsvây ider
Setr iderken ‘aybını eṭfâl kendin gösterir

‘ayb-püş olur:

1. ‘ayb-püş olur:--(u)r
Gazel 43
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ayıpları, kusurları örtücü olmak.

Zann idermiş zîneti bî-mâye esbâb-ı kemâl
Sevb olur mı ‘ayb-püş endâm kendin gösterir

‘ayb-püş-ı perde-i bâṭın:

1. ‘ayb-püş-ı perde-i bâṭın:
Kaside 9
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Görünmez perde, gizli perdenin ayıbını örten.

Cilâ-yı zâhirimdir ‘ayb-püş-ı perde-i bâṭın
Hâbâb-âsâ derûnum pür-hevâdır yâ Rasûlallâh

âyet-be-âyet:

1. âyet-be-âyet:
Kaside 3
Mısra: 8
Ayet ayet (her ayet).

Seni Hâk ḥâce-i esrâr idüp ‘ilm-i ledünnîde
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

âyet-i tebcîl:

1. âyet-i tebcîl:
Kıt’a 95
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yücelik delili, işareti.

Ḥaṭ beyâz-ı ruḥına âyet-i tebcîl yazar
Vech-i ta’zîmini ‘âşıqlara taḳbîl yazar

âvîn:

1. âvînidir:--ı, --dır
Gazel 66
Mısra: 8
Merasim, tören.

İhtirâz-ı cevri-i ‘uşşâka işâret yok mıdır
Bozma ey kâfir mugân âvînidir perhîz olur

âvîne:

1. âvîne:
Mesnevi 1
Mısra: 29
Ayna (parlaklık bağlamında).

Āyīne mi ol beyāz sīne
Şūret bulur 'aşkı sīnesine

2. āyīne:

Gazel 99

Mısra: 4

Ayna II gönül aynası.

Āgāh itdi şūret-i sırr-ı zamīrdan
Āyīne mi o sīne-i billūri neyleyim

3. āyīne:

Gazel 115

Mısra: 9

Ayna II gönül aynası.

Żamīr-i sāf şıkletden berīdir hem-çü āyīne
Değildir jeng-beste keşret-i 'aks-i heyūlādan

4. āyīne:

Kaside 1

Mısra: 9

Ayna II gönül aynası.

Her āyīne gerek ibāt-ı Hakkā maḥv-ı şuver
İder bu sırrı beyān lā-ilāhe illallāh

5. āyīneye:--y, --e

Kıt'a 65

Mısra: 4

Ayna II gönül aynası.

Mümkin midir āh itmek ey meh nazar eyle
Ḥayrān-ı cemāliñ olan āyīneye gāhī

6. āyīne:

Muhammes 3

Mısra: 8

Ayna II gönül aynası.

'Āşika ol sīne lāzım
Tūtiye āyīne lāzım

āyīne-i gerdūni:

1. āyīne-i gerdūni:--ı

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gökyüzü aynası II baht aynası.

Ol sīne-i billūri ḥayāl eyle de āh it
Āyīne-i gerdūni bu şūretle siyāh it

āyīne-i iskenderi:

1. āyīne-i iskenderi:--ı

Kıt'a 58

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından
İskenderiye'de yaptırılmış olduğuna inanılan,
uzaktaki düşmanı gösteren ayna.*

Olsaydı bir ḥālī yeri eylerdi çarḥ-ı serseri
Āyīne-i İskenderi zīnet-fezā-yı Topkapu

āyīne-i kalbinde:

1. āyīne-i kalbinde:--ı, --n, --de

Kıt'a 57

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

'Aks ider āyīne-i kalbinde ḥüsn-i şūreti
Şarf-ı zihñ itmezden evvel keşf-i sırr-ı mübheme

āyīne-i şad-çāk:

1. āyīne-i şad-çāk:

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüz parça olmuş ayna.

Per olmuşdur ḥayālīñle dil-i bī-gāne-i şad-çāk
Hezārān gösterir bir şūreti āyīne-i şad-çāk

aylı günlü sâ'at:

1. aylı günlü sâ'at:

Kıt'a 18

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Haftanın gününü, günün tarihini, yılın ayını ve
Ay'ın hallerini göstermek üzere dizayn edilmiş saat.*

Felek bezminde aylı günlü sâ'at
Cihān bir köhne dollāb-ı ezeldir

‘avn:

1. ‘aynında: -ı, -n, -da

Kaside 12

Mısra: 32

(Ar.) Kaynak, pınar.

Mevc-āver olsa kulzüm-i pür-cüş-ı cür‘eti
‘Aynında cürm-i düzaḥı şekl-i ḥabāb ider

2. ‘aynı: -ı

Kıt'a 69

Mısra: 43

Arapçadaki “ayn” harfi.

‘Aynı nīsān ‘aynıdır ḡaynı
..... pür-raḥmet-i maṭar gibidir

3. ‘aynıdır: -ı, --dır

Kıt'a 69

Mısra: 43

Arapçadaki “ayn” harfi.

‘Aynı nīsān ‘aynıdır ḡaynı
..... pür-raḥmet-i maṭar gibidir

4. ‘aynıdır: -ı, -dır

Gazel 16

Mısra: 3

Görme uzvu, göz, çeşm, dide.

Dīdeler rūşen zuhūrı ‘aynıdır rü’yāların
Ol meh-i ‘işveyle ‘azm-i cāme-ḥāb itdik bu şeb

5. ‘ayn:

Kıt'a 13

Mısra: 4

Görme uzvu, göz, çeşm, dide.

O nūr-ı çeşm-i veliyyü’n-ni‘ām ki mihr-āsā
Felekde görmese mişlin ‘aceb midir bir ‘ayn

6. ‘aynı: -ı

Kıt'a 58

Mısra: 25

Görme uzvu, göz, çeşm, dide.

Yok ‘aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tā Maverāü’n-nehri hep çeşm-āşinā-yı Topkapu

7. ‘aynıdır: -ı, -dır

Gazel 116

Mısra: 6

Bir şeyin aslı, kendisi.

Cins-i girdār iledir nāsa mücāzāt-ı ‘amel
‘Aynıdır nuṭṭuḡn gelen ‘aks-i şadā kūhsārdan

‘avn-ı cārīde:

1. ‘avn-ı cārīde: --de

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Akan göz.

Zabṭ olunmaz ‘ālemin nakş-ı ber-ābı gerçi kim
‘Ayn-ı cārīde ‘ayandır şüret-i zincīrler

‘avn-ı ‘ināyetdir:

1. ‘avn-ı ‘ināyetdir: --dır

Murabba 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnayet, yardım kaynağı; ihsan nazarı.

Sözün ‘avn-ı ‘ināyetdir

Şefā‘at yā Rasūlallāh

‘avn-ı tāk eyler:

1. ‘avn-ı tāk eyler: --r

Kıt'a 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Üzüm asmasının kaynağı yapma.

Nūr-ı çeşmim cām-ı la‘lūn girye-nāk eyler beni
Dīde-i maḥmūrı görsem ‘avn-ı tāk eyler beni

‘aynın olurdu:

1. ‘aynın olurdu: --(u)r, --dı--ı, --n

Kıt'a 59

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Göz olmak. II Yol göstermek. II Gerçeği
göstermek.

Bu şüret düzdüğü mir'ât-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sır-ı hikmetde o dem yek-tâ

'ayş u nüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:

1. 'ayş u nüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:

Tahmis 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Dünya aleminin eğlencesi.

Şöyle dursun 'ayş u nüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Olmadı teşne şarâb-ı kevsere mestân-ı 'aşk

az:

1. az:

Kıt'a 45

Mısra: 2

Nadır, seyrek, az.

Câmî'-i pâk-ı Sovukkuuyı imâmı göçdi âh
Az gelür dehre Laîf Mollâ gibi şahş-ı nazîf

2. az:

Müseddes 1

Mısra: 26

Nadır, seyrek, az.

Baîr-ı zehhâr-ı hüner ya'ni Hafîd-i kâm-kâr
'Âlem-i imkâna mişlin az getürdi rûz-gâr

âzâd kıl:

1. âzâd kıl:

Terkib-bend 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

Kıl beste-i zülfi gamdan âzâd
Serhengi olurdu rûh-ı Mecnûn

âzâd olduğum:

1. âzâd olduğum:--dug, --i, --m--duk, --(i)m

Gazel 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Serbest bırakılmak, kurtulmak.

Kanı zülf-i girih-giriñden âzâd olduğum günler
..... bûs u şemme mu'tâd olduğum günler

âzâde:

1. âzâde:

Kıt'a 98

Mısra: 1

Bir şeye bağlı olmayan, başına buyruk.

Bir tarağda bezi yok âzâde
Elbet ol yâre olur dil-dâde

âzâde-ser:

1. âzâde-serdir:--dir

Gazel 66

Mısra: 5

Başında dert olmayan, gamsız, tasasız.

Nağş-ı takdire bakın âzâde-serdir tîşeden
Vuşlât-ı Şîrne lâıyk Hüsrev-i pervîz olur

âzâde-ser olur:

1. âzâde-ser olur:

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Başında derdi olmamak, kayıtsız olmak.

İdüp kütâh dest-i hâhişi zeyl-i temennâdan
Olur âzâde-ser lâ-kayd-ı pâ-bend-i müdârâdan

'azamet:

1. 'azamet:

Muhammes 1

Mısra: 8

Büyüklik, ululuk.

'Azm-ı şânını i'lândır anıñ
'Azamet zâtına şâyandır anıñ

'azîm:

1. 'azîmin:--i, --n

Kıt'a 60

Mısra: 2

Büyük, ulu.

Bi-cürmin lâ tekün me'yüse 'afvin
Lienne el-Ye'se min zenbîn 'azîmin

'āzime-i 'adn olup:

1. 'āzime-i 'adn olup:--(u)p

Kıt'a 44

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cennet büyüğü, cennet yücesi olma.

Girye Nebilā güher-rîz ola tārîhine

'Āzime-i 'adn olup gitdi Ruķiyye Hānım

'azîz:

1. 'azîzim:--im

Kıt'a 23

Mısra: 24

Değerli saygın, yüce (kişi).

Nebilā geldi bā-sür'at 'Utārid yazdı tārîhin

'Azîzim Şeh Selîm alup yine Sultān-ı Mısr oldu

'azîz olur:

1. 'azîz olur:--(u)r

Gazel 89

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Değerli, saygın olmak.

Vişālîñ ey meh-i ken'ân olur sükûna sebeb

Düşürme eşkimi gözden 'azîz olur giderek

'azîzâ:

1. 'azîzânîñ:--nîñ-

Kıt'a 48

Mısra: 13

İzzet sahipleri, azizler.

'Ubeydullāh Ahrār ile bi'l-cümle 'azîzânîñ

Değil mi sırları bu tekyede erbābına meşhūd

'azlinde olmaz:

1. 'azlinde olmaz:--i, --n, --de

Gazel 122

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Görevden alınmak.

Şerm ile olmaz mı 'azlinde 'araķ-rîz-i ĥumār

Neş'e-yāb-ı 'ucb olan peymāne-i iķbālden

'azm eyledi:

1. 'azm eyledi:--di

Kıt'a 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uğraşmak, çabalamak, gayret göstermek.

Bir vezîr İbnü'l- vezîr 'azm eyledi 'uķbāya āh

Reşk iderdi rāyına her Āşāf-ı pür-iĥtişām

'azm eylevüp:

1. 'azm eylevüp:--y, --(ü)p

Gazel 127

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yola çıkma, kesin karar vererek bir yere yönelmek.

Hem-'inān 'azm eylevüp Nūrî ile (Nūrî)

Müşterek bulduk Nebilā nev-zemîn (Nebîl)

'azm itmek:

1. 'azm itmek:--mek

Kıt'a 24

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Niyet etmek, karar vermek.

Ümm-i dünyâyı alan merdāne bir ser-dār ile

Kendi 'azm itmek eger lâzım gelirse bî-gümān

'azm-ı beķā eyledi:

1. 'azm-ı beķā eyledi:--di

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Devamlı olmayı isteme.

Eyledi 'azm-ı beķā bir mîr-i memdūhū'ş-şiyem

Rahmet-i Hāķķı idüp kendüye aķşā-yı merām

2. 'azm-ı beķā eyledi:

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ebediyete, ahiret yoluna koyulma; vefat etme.

Eyledi 'azm-ı bekā bir mîr-i memdūhū'ş-şiyem
Raḥmet-i Ḥaḳḳı idüp kendüye aḳşā-yı merām

Kelime Tipi: -
Vücudun incinmesi, kırılması.

Olup āzürde-ten 'atf-ı nigāh-ı çeşm-i ragbetden
Ḥayāl itmem ümîd-bārı ol nev-res nihālimde

'azm-i cāme-ḥāb itdik:

1. 'azm-i cāme-ḥāb itdik:--dik

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yatağa gitmek // yönelmek.

Dîdeler rûşen zuhûrî 'aynıdır rû'yâlarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i cāme-ḥāb itdik bu şeb

'azm-ı hurûc eyle:

1. 'azm-ı hurûc eyle:

Tahmis 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Dışarı çıkmaya niyetlenme, yönelme.

'Ālem-i bālā-yı maṭlûba vülûc eyle Naẓîm
Çek burāk-ı himmeti 'azm-ı hurûc eyle Naẓîm

'azm-ı şânını:

1. 'azm-ı şânını:--ı, --n, --ı

Muhammes 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüce şan.

'Azm-ı şânını i'lândır anıñ
'Azamet zâtına şâyândır anıñ

āzürde olmadan:

1. āzürde olmadan:--madan

Gazel 114

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Incinmek, rahatsız olmak.

Ḥâtem-i la'liñ virir mühr-i Süleymāndan nişān
Olmadan āzürde rûyuñ naḳş-ı pây-ı mürdan

āzürde-ten olup:

1. āzürde-ten olup:--(u)p

Gazel 141

Mısra: 5

3.2.2. B

bā:

1. bāsi:--sı

Kıt'a 69

Mısra: 28

Ar. Be harfinin ismidir.

Elfî güyâ hümâ-yı evc-i hüner
Uçmaga bāsi bāl ü per gibidir

2. bā:

Gazel 130

Mısra: 8

İle edatı.

Gerden-i sîme virir hâl-i siyeh ragbet-i tamm
Nukre bā sikke-i şāhān dolaşur elden ele

ba' id olmaz:

1. ba' id olmaz:--maz

Tahmis 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Uzak olma, ihtimal vermeme.

Pek ba' id olmaz mı bu eşkāl ile fikr-i duḥūl
Ey ḥired-mend eyleme bu hāl ile fikr-i duḥūl

bā-'avn-ı hudā:

1. bā-'avn-ı hudā:

Kıt'a 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımı ile.

Yazdı tārīḥini bā-'avn-ı Hudā kilik-i Nebīl
Yürüdi Kāhireye emri yine pādīşehiñ

bāb:

1. bābıña:--ıñ, -a

Kaside 12

Mısra: 89

Kapı, huzur, eşik.

Ey zīb-i taḥt-gāh-ı risālet ki bābıña
Şehler de bendelikle şeref iktisāb ider

bāb-ı zindegānı:

1. bāb-ı zindegānı:--ı

Kıt'a 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayat, yaşam kapısı.

Penāh-ı müstemendān-ı zamān İskender-i devrān
Cihānda ola bāb-ı zindegānı ḥaşmına mesdūd

bā-cünd-i neş'eyiz:

1. bā-cünd-i neş'eyiz:--y, --i, --z

Terkib-bend 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Mutluluk ordusunda.

Bā-cünd-i neş'eyiz Cem-i bezm-i vişāl idik
Şāhib-nüfūz-ı 'ālem-i bezm-i vişāl idik

ba'd:

1. ba'd:

Kıt'a 34

Mısra: 5

Rüzgar.

Āsitān-ı devlete ba'd ez-kuḥūl
Oldı mümtāz-ı mevālī-i 'izām

bād-bān-ı keşt-i şahbā:

1. bād-bān-ı keşt-i şahbā:--den

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap gemisinin yelkeni.

Açıldı berg-i gülden bād-bān-ı keşt-i şahbā
Hevāīdir kenār-ı cūda feryād eylesün bülbul

bāde:

1. bādesi:--si

Gazel 58

Mısra: 6

İçki, şarap.

Ḥayālīñ tıfl-ı nāzım san bu beg kaşrında zevk eyler
Kebābı saht-ı dildir bādesi ḥün-āb-ı çeşmimdir

2. bāde:

Kıt'a 82

Mısra: 3

İçki, şarap.

İstemem ben bāde kāfīdir baña la'l-i lebi
Kim olur māni' eger agyāra zehr-āb olsa

bāde vir:

1. bāde vir:

Murabba 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şarap, içki verme.

Vir bāde cāna
Devrān seniñdir

bāde-i gül-gūna:

1. bāde-i gül-gūna:--a

Kıt'a 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül renkli kırmızı şarap.

Zühd ü verā' bāde-i gül-gūna değışdim
Dīvāneligi 'aql-ı Felāṭına değışdim

bāde-i gül-güne:

1. bāde-i gül-güne:--e

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap, kırmızı şarap.

Cām-ı billürda ki bāde-i gül-güne Nebīl
'Aks ider reng-i ḥümārım aña mı acıyayım

bāde-i pervāzımdır:

1. bāde-i pervāzımdır:--(ı)m, --dır

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kanat çırpın şarap.

Şimdi taḥrīk-i şabā bāde-i pervāzımdır
Dildeki gāyet-i zā' ifi per ü bāl oldu baña

bād-ı āhım:

1. bād-ı āhım:--(ı)m

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ah rüzgarı (aşığın aşk acısından kaynaklanan
ahı bağlamında).*

Keşret-i 'aks-i nigeḥ billürdan fānūs olur
Sanma kim mışbāḥ-ı ḥüsni bād-ı āhım söndürür

bād-ı nesīm:

1. bād-ı nesīm:

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hafif esen yel.

Cüş-ı baḥr-ı vuşlata bād-ı nesīm āh ise
Ol temevvüc şive-i çīn-i cebīne bestedir

bād-ı şabā:

1. bād-ı şabā:

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sabah rüzgarı.

Büy-ı cānān ile terfīḥ-i fuād eylemediñ
Kavlimiz bu idi ey bād-ı şabā n'oldı saña

bād-ı şabā-yı topkapu:

1. bād-ı şabā-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Topkapı'nın sabah rüzgarı.

Geldikçe şāh-ı kām-kār ol mültecā-yı rüz-gār
Neşr eylesün büy-ı bahār bād-ı şabā-yı Topkapu

bādiye-peymā-yı kanā'at:

1. bādiye-peymā-yı kanā'at:

Gazel 109

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kanat çölümü ölçen, çölde dolaşan.

Rehber-i kenz-i ḥafī oldu gubār-ı kademī
Olalı bādiye- peymā-yı kanā'at gönlüm

bağ:

1. bağ:-ı

Gazel 97

Mısra: 6

Saç bağı.

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dârda
Gel bu bağı kıl te'emmül hâli şeb-bü rûyî gül

2. bağ:-ı

Gazel 25

Mısra: 4

Bağ, bahçe II âlem.

Sîneme dök o zülf-i ham-be-hamı
Sar bu dağ üstine o bağı yürüt

3. bağ:

Gazel 147

Mısra: 10

Bağ, bahçe II âlem.

Ruhsârı zîr-i turrede mestür imiş Nebîl
Bu bağ içinde rû-yî nigâr olmamış dahî

4. bağ:-ı

Gazel 10

Mısra: 10

Bağ, düğüm.

Cây-ı mihr olmaz mı burc-ı sünbüle
Perçemiñden çözü o bağı sâkiyâ

5. bağdır:--dır

Gazel 110

Mısra: 4

Bağ, düğüm.

İzn-i gül-geşte 'ukde-i zülfi
Çözme bî-kayd bağdır gönülüm

bâğ-bân-ı kadiriñ:

1. bâğ-bân-ı kadiriñ:--(i)ñ

Gazel 73

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güçlüğün bahçıvanı.

Nağl-ı pür-berg-i emel hâmil-i bâr oldığıñı
Bâğ-bân-ı kadiriñ perverişinden bilürüz

bâğ-ı nedâmet:

1. bâğ-ı nedâmet:

Kaside 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Pişmanlık bahçesi II pişman gönül.

Bulur bâğ-ı nedâmet nergis-i tã'ât ile zînet
Sirişkim olsa bârân-ı bahârım yâ Rasûlallâh

bagiye:

1. bagiye:

Kıt'a 61

Mısra: 3

Kaldı.

Bagiye min inhivâi 'ş-şâ'ri fi'l-haddi
Ve hazâ Leyse min gayri 'z-zevâib

baglan:

1. baglanup:-up

Gazel 97

Mısra: 5

Bağlanmak, tutulmak.

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dârda
Gel bu bağı kıl te'emmül hâli şeb-bü rûyî gül

bağlan:-

1. bağlandım:--dı, --m

Gazel 24

Mısra: 9

Bağlanmak, tutulmak.

Bağlandım olup zülfîne serdâde-i teslîm
Mânend-i Nebîl 'aşkı takrîre güvâh it

bağr:

1. bağrımı:-ı, -m, -ı

Terkib-bend 2

Mısra: 31

Bağır, kalp, gönül.

Bağrımı hançer-i müjgân ile pür-hün itdiñ
'Âşıkı mahrem-i esrâr-ı kıyâmet iderek

bahā:

1. bahāya:-y, -a

Gazel 145

Mısra: 8

Kıymet, değer, bedel.

Meḥāsin-i ruḥı ta‘dād olınca çıkdı yüze
Meta‘-ı vaşlı bu yüzden bahāya yüz tıttı

bahāeddīn efendi:

1. bahāeddīn efendi:

Kıt'a 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bahāeddīn Efendi (1831-1906) Nakşibendī-
Hālidī şeyhi, ālim.*

Bahāeddīn Efendi biri Tacüddīn Efendidir
İkisi de hüner aḥz eylemekde çābük ü çālāk

bahār:

1. bahārı:-ı

Gazel 96

Mısra: 3

Bahar mevsimi.

Çatırıyla bahārı terk ider ḥavf-ı şeh-i deyle
Şabā kış kış idince aşiyān ber-düş olur bülbul

2. bahāra:-a

Kaside 16

Mısra: 71

Bahar mevsimi.

Nesīm-i luṭfunuñ feyzi bahāra gālib olduḡda
Nihālistān-ı aşḫāb-ı emel pür-berg ü bār oldu

3. bahār:

Kıt'a 21

Mısra: 7

Bahar mevsimi.

Bahār oldıḡça feyzi şahn-ı Kāğıd-ḥāneniñ dilde
Çomaz ḥācet ḡam-ı ḥaṭṭ-ı civānı meşş ü terkīne

4. bahār:

Kıt'a 57

Mısra: 21

Bahar mevsimi.

Çün tecessüm itmede nakşındaki feyzin bahār
Gönçe-i şüküftesi itmez tenezzül şeb-neme

5. bahāra:-a

Mesnevi 1

Mısra: 113

Bahar mevsimi.

Dil idi bahāra ṭafra - fermā
Pür-gü idim ‘andelīb-āsā

6. bahārdan:-dan

Mesnevi 1

Mısra: 10

Bahar mevsimi.

Gel eyleme ḥüsn-i yārdan baḡş
Ḥaṭṭ geldi diyü bahārdan baḡş

7. bahārım:-ım

Terkib-bend 1

Mısra: 156

Bahar mevsimi.

Fıkr ol gül-i tāze ḥande eyler
Bī-ḡayd-ı ḥazāndır bahārım

bahāriyye:

1. bahāriyye:

Kıt'a 21

Mısra: 5

*Dīvan edebiyātında bahar tasviriyle başlayan
kasidelere verilen isim.*

Bahāriyye bu nev-cāyı alup der-ḡurb-ı Sa‘d-ābād
Becādır didiler behv-i behāmīn ismi ta‘yīne

bahāsı olmaz:

1. bahāsı olmaz:--maz

Kaside 15

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Değerlenmek, kıymet kazanmak.

Olmaz bahāsı gülşen-i fażlıñda bir gülüñ
Faşl-ı reb‘i virse de sūdā-ger-i bahār

bā-hatt:

1. bā-hatt:

Kıt'a 49

Mısra: 14

Yazı ile.

Nebilā çıkdı şakḳ-ı hāmeden tārīḥ-i bālāsı
Becā Rākım Efendi aldı bā-hatt pāye-i Mekke

bahā-yı topkapu olmaz:

1. bahā-yı topkapu olmaz:--maz

Kıt'a 58

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Topkapı Sarayı'nın değerinin, kıymetinin
ölçülmesi.*

Deryādaki nev'-i güher maḥşül-i kân-ı sīm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahā-yı Topkapu

bā-himem:

1. bā-himem:

Kıt'a 28

Mısra: 1

Gayret ile II cömertlik ile.

Şehen-şāh-ı cihāndır bā-himem Sultān Selīm Hān
kim
Hudā eẓzün ide 'ömrin o şāh-ı ma' delet-hāhın

bahr:

1. bahr:

Gazel 143

Mısra: 8

Deniz.

Müsta'iddanı ider şāhib-nefes tūfān-ḥurūş
Bahr olur muhtāc taḥrīk-i nesīme cūşda

2. bahre:--e

Kıt'a 6

Mısra: 4

Deniz.

Himmeti üçlerle yazdım ben de tārīḥin Nebıl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

3. bahre:--e

Kıt'a 47

Mısra: 22

Deniz.

Kenārımda bir şūḥ-ı dakīka-dāna dönmüşdür
Dimişler bahre revnaḳ-sāz-ı āgūş-ı kenār eyle

4. bahri:--i

Kıt'a 103

Mısra: 5

Deniz.

O gevher-pāş-ı ihsān bahri eyler berrile yek-sān
Olinca dest-i cüdi maḥrem-i naḳdīne-i mevcüd

5. bahri:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 52

Deniz.

Ḳanın kurudurdu olsa zī-rūḥ
Eyler idi bahrı ber teğāfūl

6. bahre:--e

Kıt'a 58

Mısra: 15

Deniz.

Her şemse-i tāḳ-ı nevi bahre şalınca pertevi
Maḥv itdi māh-ı şeb-revi reşk-i ziyā-yı Topkapu

bahr olur:

1. bahr olur:--(u)r

Gazel 120

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Deniz haline gelmek; deniz gibi olmak.

Nebilā bahr olur her ḳatresi ğavvāş-ı efkāra
Tereşşūḥ itdi ma'nī nükte-i şīrīn me'ālinden

bahr u berrde:

1. bahr u berrde:--de

Kıt'a 32

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Deniz ve kara.

Baħr u berrde kahr-ı ā‘dā-yı melāl-engīz ile
Maẓhar-ı envā‘-ı nuṣret ola Sulṭān Muṣṭafā

baħreyn:

1. baħreyn:

Kıt'a 59

Mısra: 27

*İki deniz. (Basra Körfezi ile Hind Denizi veya
Karadeniz ile Akdeniz. Yahut da Akdeniz ile Hind
Denizi) || Aşığın iki gözü.*

Duħūl-ı Nīl-āşināsında baħreyn ictimā‘ından
Nūfūs-ı vāfire her sāl māl ile olup ifrā

baħr-ı ‘arūza:

1. baħr-ı ‘arūza:--a

Kaside 12

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Aruz denizi.

Şāyān-ı tāc-ı na‘t -ı şerīfīn olur diyü
Baħr-ı ‘arūza nuṭqını dürr-i hoş-āb ider

baħr-ı ‘aşkı:

1. baħr-ı ‘aşkı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

*‘aşk denizi \ gönül (dalgalanmak, coşmak
bağlamında).*

VI

Zülf eyledi baħr-ı ‘aşkı pür-cüş

baħr-ı cūdında olan:

1. baħr-ı cūdında olan:--(a)n

Kıt'a 57

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Cömertlik denizi olma.

Baħr-ı cūdında olan zevk-i ma‘āşı fıkır idüp
Hāhişinden mürğ-i ābīler hücüm eyler yeme

baħr-ı cünün:

1. baħr-ı cünün:

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Delilik denizi.

Şabā zülf-i girih-gīrin ‘aceb taħrīk itmiş mi
Yine baħr-ı cünün itmekde mevc-i cā-be-cā peydā

baħr-ı gevher-pāş-ı ‘irfāna:

1. baħr-ı gevher-pāş-ı ‘irfāna:--a

Kıt'a 50

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İlimin inci saçan denizi.

Gelüp tebrīk içün ol baħr-ı gevher-pāş-ı ‘irfāna
Olan ruḥsāre-sā mānend-i mevc-i bī-şümār oldu

baħr-ı letāfet:

1. baħr-ı letāfet:

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik, hoşluk denizi.

Hevā-yı sünbül-i zülf ile pür-çīn-i cebīn olsa
Yine baħr-ı letāfet mevce-dār-ı yāsemīn olsa

baħr-ı luṭfuñ:

1. baħr-ı luṭfuñ:--u, --ñ

Muhammes 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ihsan, iyilik denizi.

Baħr-ı luṭfuñ kaṭresi cirm-i felek
Zāt-ı pākiñ maẓhar-ı levlākdir

baħr-ı ma‘nī:

1. baħr-ı ma‘nī:

Kıt'a 47

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mana denizi.

İfāde hiç fazlından anıñ yek-kaṭre mümkün mi
Gerek her sözde var bīñ baħr-ı ma‘nī āşikār eyle

baħr-ı ma‘nide:

1. **baħr-ı ma'nide:--de**

Kıt'a 102

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mana denizi.

İtme şekk mäh-i mürekkebdır

Baħr-ı ma'nide nokta-i lügati

baħr-ı meyiñ:

1. **baħr-ı meyiñ:--i, --ñ**

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap denizi.

Şu 'le-riz-i neş' edir baħr-ı meyiñ mähileri

Yandırıp sâki hilâli mähitâb itdiñ bu şeb

baħr-ı pür-emvâc-ı 'irfân-ı ilâhîdir:

1. **baħr-ı pür-emvâc-ı 'irfân-ı ilâhîdir:--dir**

Kaside 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İlahi ilimlerle doldurulmuş deniz.

Derünüñ baħr-ı pür-emvâc-ı 'irfân-ı ilâhîdir

Zebânîndır o mecrâ-yı belâgat yâ Rasûlallâh

baħr-ı pür-mevc-i şîrdir:

1. **baħr-ı pür-mevc-i şîrdir:**

Gazel 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çok dalgalı süt denizi.

Anda mähiler 'aks-i encümdir

Baħr-ı pür-mevc-i şîrdir mehtâb

baħr-ı rahmetdir:

1. **baħr-ı rahmetdir:--dir**

Murabba 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Rahmet denizi.

Derünüñ baħr-ı rahmetdir

O mecrâ-yı sa'âdetdir

baħr-ı sirişke:

1. **baħr-ı sirişke:--e**

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi.

Dâl baħr-ı sirişke tutarak târ-ı nigâhı

Ey merdüm-i dîdem yûri ta'lîm-i şinâh it

baħr-ı zehhâr-ı hüner:

1. **baħr-ı zehhâr-ı hüner:**

Müseddes 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hünerin dalgalı, coşkun denizi.

Baħr-ı zehhâr-ı hüner ya'ni Hafîd-i kâm-kâr

'Âlem-i imkâna mişlin az getürdi rûz-gâr

bahs:

1. **bahs:**

Mesnevi 1

Mısra: 10

Söz konusu.

Gel eyleme hüsni-yârdan bahş

Haft geldi diyü bahârdan bahş

2. **bahş:**

Gazel 98

Mısra: 5

Verme, bağış, ihsan, hibe.

Cûda göster şekli-i zinciri hevâdan bahş ile

Mâ-cerâ-yı zülfi işrâb olsa da mâni' degil

bahs açma:

1. **bahş açma:--ma**

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Konusunu açmak, söylemek, hakkında konuşmak, bahsetmek.

Söz bulunmaz la'l-i şeker-bârdan gel açma bahş

Pek uzundur tûrâ-i tarrârdan gel açma bahş

2. **baḥṣ açma:--ma**

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Konusunu açmak, söylemek, hakkında konuşmak, bahsetmek.

Söz bulunmaz la‘l-i şekker-bârdan gel açma baḥṣ
Pek uzundur tırra-i tırrârdan gel açma baḥṣ

3. **baḥṣ açma:--ma**

Gazel 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Konusunu açmak, söylemek, hakkında konuşmak, bahsetmek.

Anda zencîriñ sürür zâhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dârdan gel açma baḥṣ

4. **baḥṣ açma:--ma**

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Konusunu açmak, söylemek, hakkında konuşmak, bahsetmek.

Yok hezârân gül gibi bûy âşinâ-yı vuşlatı
Gonçe-i la‘lindeki esrârdan gel açma baḥṣ

5. **baḥṣ açma:--ma**

Gazel 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Konusunu açmak, söylemek, hakkında konuşmak, bahsetmek.

Dest-ber-bālâ-yı desti gösterir Cengîze de
El-amân ol gamze-i gaddârdan gel açma baḥṣ

6. **baḥṣ açma:--ma**

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Konusunu açmak, söylemek, hakkında konuşmak, bahsetmek.

Gerden-i endîşeye pîçîde eylersin Nebîlâ
Mâr-ı pîç-â-pîç-i zülf-i yârdan gel açma baḥṣ

baḥṣ eyleme:

1. **baḥṣ eyleme:--me**

Mesnevi 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Konusmak, bahsetmek, hakkında söz söylemek.

Gel eyleme ḥüsn-i yârdan baḥṣ
Ḥaṭṭ geldi diyü bahârdan baḥṣ

baḥṣ iderek:

1. **baḥṣ iderek:--erek**

Kaside 15

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Söz etmek, konuşmak.

Baḥṣ iderek leṭâ‘if-i ḥamseyle seb‘adan
Feyzi hezârı eyler idi server-i bahâr

baḥṣ iderken:

1. **baḥṣ iderken:--(e)r, --ken**

Gazel 142

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Söz etmek, konuşmak.

Baḥṣ iderken zülfini gördüm o rûy-ı âlde
Oldı güm mihr-i emel ser-püş-ı kıṭ ü kâlde

baḥṣ idüp:

1. **baḥṣ idüp:--(ü)p**

Mesnevi 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Söz etmek. Konusunu açmak.

Baḥṣ idüp o kâmeti uzatma
Aḥvâl-i kıyâmeti uzatma

baḥṣ olan:

1. **baḥṣ olan:--(a)n**

Kıṭ‘a 40

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
İhsan edilmek, bağışlanmak.

Muvaffak olmağa şahid hülûş-ı kalbi yeter
Netice bahş olan 'âlemde şıdık-ı da'vâdır

bahş olmak:

1. bahş olmak:--mak

Kıt'a 29
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
İhsan edilmek, bağışlanmak.

Dü-necl-i muhterem kim her biriniñ neyyireyn-âsâ
Ziyâ bahş olmak üzere ruhlarından şu 'le-i idrâk

bahş olur:

1. bahş olur:--(u)r

Kıt'a 21
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Vermek, ihsan etmek.

Cenâb-ı necl-i gerdün mesned-i müftî-i 'âlem kim
Hâcâlet bahş olur dâ'im vakârı zât-ı temkîne

bahs-ı gîsûyî:

1. bahs-ı gîsûyî:--yı

Gazel 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) omuza dökülen siyah saçlardan söz etmek.

Asılsa Hakkı izhâra uzatsa bahş-ı gîsûyî
Nebîlâ olsa bir Hâllâc-ı Manşûru'l-livâ peydâ

bahs-ı havâl-ender-havâl olmuş:

1. bahs-ı hayâl-ender-hayâl olmuş:--mış-mış

Gazel 18
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hayal içinde hayalin sözünü etme.

Cüst ü cü itmiş miyânıñ 'âlem-i ma'nâda dil
Şubhâ dek bahş-ı hayâl-ender-hayâl olmuş bu şeb

bahs-i la'liñ:

1. bahş-i la'liñ:--i, --ñ

Gazel 27
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Dudağının bahsi, meselesi.

Bahş-i la'liñ gibi muglak var mı müşküllerde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

bahs-ı lebiyle:

1. bahş-ı lebiyle:--i, --y, --le

Kıt'a 99
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Dudağının kelamı.

Gülde vüs'at var iken dil-teng ider
Gonçeye bahş-ı lebiyle reng ider

bahs-ı vücūd-ı fem-i 'adem:

1. bahs-ı vücūd-ı fem-i 'adem:

Gazel 51
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yokluk ağzının varlığından söz etme.

Bahs-ı vücūd-ı fem-i 'adem cüst ü cü mudır
Yok yok lisân-ı halkda bir güft ü gü mudır

bahs-ı zülf-i pür-gümânıñ:

1. bahs-ı zülf-i pür-gümânıñ:--ı, --ñ

Gazel 87
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kuşku dolu saçlarının meselesi.

Bahs-ı zülf-i pür-gümânıñ adı 'aşk
Kıl ile bu imtiñânıñ adı 'aşk

bahş-i yek-rüzesi:

1. bahş-i yek-rüzesi:--si

Kıt'a 57
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bir günlük bahşış.

Kulzüm-i pür-mevc-i gevher-pâş-ı ihsândır o şah
Bahşış-i yek-rüzesi sermayedir şad Hâteme

baht-ı siyāhı:

1. baht-ı siyāhı:--ı

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kara baht.

Şıdkını mahv itmesün baht-ı siyāhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubh-gāhı kimseniñ

bā-hük-m-i kazā:

1. bā-hük-m-i kazā:

Tahmis 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Kaza hükmünde (her hususta Allah tarafından
önceden verilmiş hüküm).*

Dir dimez yerde beşer gökde hümā mecbūr olur
Emrini tenfize bā-hük-m-i kazā mecbūr olur

bā'is:

1. bā'is:

Gazel 51

Mısra: 4

Sebep, neden olan.

Atdı o çār ebrū beni dört yol agzına
Bā'is zebān-dırāzlığıma çār-sū mudır

bā'is-i ārām-ı dil-i 'āşık-ı zār:

1. bā'is-i ārām-ı dil-i 'āşık-ı zār:

Terkib-bend 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ağlayan aşığın gönlünün rahatlığının sebebi.

II

Eyleme gamze-i hūn-rizini düstür-ı cihān

bā'is-i kec-nigehi:

1. bā'is-i kec-nigehi:--ı

Kıt'a 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yan bakışının sebebi.

Bā'is-i kec-nigehi 'āleme neydi 'acabā
Şāh-ı Manşūrı girift itdi yed-i şekvāya

bā'is-i müfāhareti:

1. bā'is-i müfāhareti:--ı

Kıt'a 102

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kendini övme sebebi.

Bu hünlerle Hafid Efendidir
Pederin bā'is-i müfāhareti

bā'is-i nām oldı:

1. bā'is-i nām oldı:--dı

Kıt'a 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şanın, şöretin sebebi olma.

Olup Bercis-i çarhın zib-i kilki haşre dek yazsun
Bu hıdmet bā'is-i nām oldı cünd-i Hān Mahmūda

bak:

1. bakup:-up

Kıt'a 103

Mısra: 39

Bakmak, fark etmek.

Bakup ta'zimine himmetlerin mebzul iderler hep
Bu hayrından gürüh-ı evliyāullah olup hoşnūd

2. bakdı:--+dı

Gazel 58

Mısra: 3

Bakmak,seyretmek.

Žarūr döndi bakdı cüş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen rāh-ı şitābın şive-i dollāb-ı çeşmimdir

3. bakma:-ma

Kıt'a 86

Mısra: 3

Aldırış etmek, ciddiye almak, dikkate almak.

Feryādıma bakma ey tabib benim
Terkib-i feraḥ terk-i 'ilāc oldı bana

4. **bağup:-up**

Kıt'a 9

Mısra: 14

Bakmak, seyretmek.

Güş idüp fevtiñ Nebilâ söyledim târîhîni
Şu 'le-i dîdâr-ı hûr-ı 'adne bağup Mollâ Yan

10. **bağ:**

Gazel 138

Mısra: 4

Bak, gör.

Haşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Bağ niyâzıñ hâline rüsvâ-yı 'âm itmiş yine

5. **bak:**

Gazel 6

Mısra: 6

Bak, gör.

Hey'et-i bâtınım ey şüh 'ayân olmadı mı
'Aks-i dâğ-ı dile bak zîb-i birün oldu baña

11. **bağ:**

Gazel 148

Mısra: 7

Bak, gör.

Şem'-i niyâza bağ ki fûrûzân olup yatur
Meşgûl-i hâb-ı nâz yatağındadır dağ

6. **bak:**

Gazel 56

Mısra: 5

Bak, gör.

Bak zebân-ı şekve zâhir mi dil-i şad-çâkden
Güiyâ zülfiñde yârin şâne-i hâmuşdur

12. **bağ:**

Kaside 16

Mısra: 20

Bak, gör.

Nice zülf-i 'arûs inkâr olur dağl itme ey süsen
Behey dîvâne bağ hem-hey'et-i zülf-i nigâr oldu

7. **bakın:-ın**

Gazel 66

Mısra: 5

Bak, gör.

Nağş-ı takdîre bakın âzâde-serdir tîşeden
Vuşlât-ı Şîrîne lâıyk Hüsrev-i pervîz olur

13. **bağsa:-sa**

Kıt'a 57

Mısra: 29

Bak, gör.

Bağsa Zerka-i Yemâme irtifâ'-ı şânına
Pesti-i medd-i başar eylerdi anı mülzeme

8. **bak:**

Gazel 69

Mısra: 2

Bak, gör.

Râh-ı vaşl-ı yârden 'âlem ser-â-ser bî-ğaber
Nağş-ı pây-ı Hızra bak bu yolda rehber bî-ğaber

14. **bağ:**

Kıt'a 58

Mısra: 13

Bak, gör.

Bağ kâlib-ı mergûbına döndi cihânıñ hûbuna
Mevzûn-reviş mağbûbına nev-tarz edâ-yı Topkapu

9. **bağ:**

Gazel 134

Mısra: 10

Bak, gör.

Deste bî-mey piyâle olma Nebîl
Bedre bağ sen hilâle meyl itme

15. **bağ:**

Kıt'a 80

Mısra: 4

Bak, gör.

Meh-tâb-ı boğaza idüp imâ
Bağ doğdı gümüş-i serv didim ben

16. **bağ:**

Kıt'a 97

Mısra: 1

Bak, gör.

Bağ çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâle de

17. **bağup:-up**

Murabba 3

Mısra: 14

Bakma, bakmak eylemi.

Nebîl-i zâr-efgende
Bağup aglarsa gül-şende

bak:-

1. **bakup:--up**

Gazel 9

Mısra: 2

Bakma, bakmak eylemi.

Bilemem n'eyledi ol gamze-i seffâk baña
Girye eylerdi bakup dide-i nemnâk baña

2. **bağılmazmış:--ıl, --maz, --mı**

Gazel 125

Mısra: 10

Bakma, bakmak eylemi.

Nebîlâ rûzgâr-ı pür-gübârîñ medhâli yokdur
Bağılmazmış o mihr-i tâb-dâra dideler rûşen

3. **bağmışdı:--mı, --dı**

Gazel 136

Mısra: 7

Bakma, bakmak eylemi.

Dönerek devrine bağmışdı felek
Âh u sâgar geliyor hâtırına

4. **bağup:-up**

Kaside 16

Mısra: 8

Bakma, bakmak eylemi.

Çaranfîl oldı Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkı
Bağup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldı

5. **bağup:-up**

Kaside 16

Mısra: 17

Bakma, bakmak eylemi.

Bağup meh-tâb iderler gınceler üşkûfe-i mâha
Çemen tahrik-i bād ile bihâr-ı mevce-dâr oldı

6. **bağsa:--sa**

Kıt'a 17

Mısra: 2

Bakma, bakmak eylemi.

Sûziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânîñ
Neyde tennûre döner bağsa eger bu hâle

7. **bağın:--ı, --n**

Kıt'a 100

Mısra: 4

Bakma, bakmak eylemi.

Dogmuş hilâl 'ıyd ile bir gurre-i vişâl
İşbât için bağın o hilâl-ebruvânıma

8. **bağup:-up**

Murabba 7

Mısra: 13

Bakma, bakmak eylemi.

Bağup üftâde-gâna şefkat itmez
Dil-i zârımla meyl-i ülfet itmez

bak bak:

1. **bağ bağ:**

Mesnevi 1

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Bak bak! (Ünlem edat).

Gül-gün-ı hayâle dizgin itme
Bağ bağ da bu hâle dizgin itme

bakar:

1. **bakar:**

Gazel 151

Mısra: 2

Bakma, bakmak eylemi.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestāneyi gördüñ mi
Göz degdi baķar nergis bî-gāneyi gördüñ mi

baķdı:

1. baķdı:

Kıt'a 46

Mısra: 5

Bakma, bakmak eylemi.

Nâz eyleyüp dokuz mâh emr-i Hudāya baķdı
İndikde vâlideynin teşvîķ kevine geldi

baķı:

1. baķı:

Gazel 91

Mısra: 10

Dâimî, kalıcı, sonsuz.

Cemşide ise secde-i mestân-ı ħarâbât
Bâķı mi degil fitne-i da'vâsı 'anüduñ

2. baķı:

Kıt'a 10

Mısra: 4

Dâimî, kalıcı, sonsuz.

Bang-ı nâ-geh zühür-ı mevt ile âh
Yogiken göçdi kimseden bâķı

baķılır mı:

1. baķılır mı:

Mesnevi 1

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Bakılır mı? II dikkate almak.

Lutfuñ ola reh-nümâ tarîķe
Ėayri baķılır mı hiç refîķe

baķup:

1. baķup:

Kıt'a 47

Mısra: 4

Bakma, bakmak eylemi.

O zıll-ullâh-ı Cem-câhıñ sen ey mihr-i felek her gün
Baķup bu irtifâ'-ı şânına reşkinden 'âr eyle

bâ-kuvve-i kudsiyye:

1. bâ-kuvve-i kudsiyye:

Kıt'a 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mukaddes kuvvetle, güçle.

Şehen-şâh-ı cihân bâ-kuvve-i kudsiyye keşf itdi
Olup nâ-büd o ħubbe-ĥāneden ma'düd iken merķad

bâl ü per:

1. bâl ü per:

Kıt'a 69

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Kol kanat.

Elfi güyâ hümâ-yı evc-i hüner
Uçmaga bâsı bâl ü per gibidir

2. bâl ü per:

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kol ve kanat.

Pes itdi vaşlı ħadrini 'anķā-yı himmetiñ
Pervâne ħurb-ı şem'e -vara gider bâl ü per

3. bâl ü per:

Gazel 83

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kol ve kanat.

Uçmaga itmez tenezzül lâne-sâz-ı ħurb olup
Bâl ü per kaydında olmaz mürg-i bî-pervâ-yı feyz

bâl ü per ver:

1. bâl ü per ver:

Gazel 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kol kanat vermek.

Baña bâl ü per ver ey perverdigâr
Ol hümâ olsun şikârim âşikâr

bāl ü peri:

1. **bāl ü peri:--i**
Gazel 151
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kol kanat.

Dîdâra fedâ itdi bāl ü peri
Yağdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

bālâ:

1. **bālâya:--y, --a**
Kıt'a 59
Mısra: 29
Çocuk; velet, evlat.

Bu bir hayr-ı 'azîm oldı ki bālâya mümâşildir
Hâzâ'ın şarf idüp bir Cedvel-i Sîm eyledi icrâ

baladan:

1. **bālâdan:**
Kıt'a 39
Mısra: 3
Çocuk; velet, evlat.

Güşîma târîhi böyle geldi bālâdan Nebîl
Mâye-i sūr oldı her sū maqdem-i Sultân Murâd

bālâ-rev eyler:

1. **bālâ-rev eyler:--r**
Gazel 63
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Yükseltmek.

Âhı girdâr-ı keçî bālâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır meydân kemânîñ tîrler

bālâ-rev ola:

1. **bālâ-rev ola:--a**
Gazel 113
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yüksekten girmek.

Şıytn hümâ gibi ola bālâ-rev ol Nebîl
Nâm-âver olma hem-çü hezâr âh u nâleden

bālâ-ter:

1. **bālâ-ter:**
Kıt'a 58
Mısra: 7
Daha yüksek, daha ali.

Qadr-i maqâm-ı pâdişeh bālâ-ter ez-hürşîd ü meh
Eflâki qor der-nışf-ı reh rif'atde cây-ı Topkapu

bālâ-ter idüp:

1. **bālâ-ter idüp:--üp**
Gazel 86
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Yükselmek.

Yine bālâ-ter idüp reng-i siyâh-ı âhım
Dile bir mâh-ı siyehçerde qodı cilve-i 'aşk

bâ-lutf-ı hak:

1. **bâ-lutf-ı hak:**
Kıt'a 8
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu ile.

Hâzret-i 'Âşîr Efendiniñ yine bâ-lutf-ı Hak
Oldı şulbünden 'ayân bir necl-i pāk-i muhterem

bām:

1. **bāmdan:**
Gazel 132
Mısra: 10
Çatı, dam, kubbe.

Nebîlâ bāmına basmış o mâhıñ vaşfı nâhidiñ
Urur ol şevk ile hürşîd kendin bāmdan bāma

2. **bāmına:--ı, -n, -a**

Gazel 132
Mısra: 9
Çatı, dam, kubbe.

Nebîlâ bāmına basmış o mâhıñ vaşfı nâhidiñ
Urur ol şevk ile hürşîd kendin bāmdan bāma

bāma:

1. **bāma:**

Gazel 132

Mısra: 10

Çatı, dam, kubbe.

Nebilā bāmına basmış o māhūn vaşfi nāhidin
Urur ol şevk ile hürşid kendin bāmdan bāma

bā-mihr-i nübüvvet:

1. **bā-mihr-i nübüvvet:**

Kaside 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Peygamberlik sevgisi.

İdüp Haq hatm-ı tūmār-ı risālet yā Rasūlallāh
Seni ba's itdi bā-mihr-i nübüvvet yā Rasūlallāh

bañ:

1. **baña:-a**

Gazel 7

Mısra: 4

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıkdan hele ey mugbeçe āl oldu baña

2. **baña:-a**

Gazel 9

Mısra: 1

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Bilemem n'eyledi ol gamze-i seffāk baña
Girye eylerdi bakup dīde-i nemnāk baña

3. **baña:-a**

Kaside 12

Mısra: 109

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Gösterme zevk-i bezmiñi pervāzdan baña
Mürğ-i nigāhı sūziş-i gayret kebāb ider

4. **baña:-a**

Kıt'a 11

Mısra: 7

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Baña gevher-fürüş-ı kilik-i Nebil
Beyt-i tārīḥe reh-nümā oldu

5. **baña:-a**

Terkib-bend 2

Mısra: 30

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Āh-ı her-gāh ile gāret-gin-i gerdün itdin
Baña ol gamze-i gammāz ne işler kesdi

6. **baña:-a**

Terkib-bend 2

Mısra: 41

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Bār olur bülbul-i şūrīdeniñ āhıyla baña
Bu sebebden gülü ben zīver-i destār itmem

baña:

1. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 1

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Felegiñ devr-i keçi reng -i nümün oldu baña
Cām-ı pür-neş'esi peymāne-i ḥūn oldu baña

2. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 2

*Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki
almış şekli. II Âşık.*

Felegiñ devr-i keçi reng -i nümün oldu baña
Cām-ı pür-neş'esi peymāne-i ḥūn oldu baña

3. **baña:**

Gazel 6

Mısra: 4

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Oldı 'aksile pür-âyine-i şad-çāk-ı derün
O bütün luṭfi bu şüretle füzün oldu baña

4. baña:

Gazel 6

Mısra: 6

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Hey'et-i bātınım ey şūh 'ayān olmadı mı
'Aks-i dāğ-ı dile bak zīb-i birün oldu baña

5. baña:

Gazel 6

Mısra: 8

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Bezm-i dildārda devr iden ayağ-ı bāde
Ḥaşm-ı çāpūk kadem-i şabr u sūkūn oldu baña

6. baña:

Gazel 6

Mısra: 10

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Eğer-i 'aşkı nebātātda gördükde Nebīl
Lāleniñ sūz-ı dili dag-ı derün oldu baña

7. baña:

Gazel 7

Mısra: 1

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceyş-i melāl oldu baña
Berķ-i mey meş'al-i şeh-rāh-ı vişāl oldu baña

8. baña:

Gazel 7

Mısra: 2

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceyş-i melāl oldu baña
Berķ-i mey meş'al-i şeh-rāh-ı vişāl oldu baña

9. baña:

Gazel 7

Mısra: 6

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Şimdi tahrīk-i şabā bāde-i pervāzımdır
Dildeki gāyet-i zā'if per ü bāl oldu baña

10. baña:

Gazel 7

Mısra: 8

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Şadme-i būs-ı tahayyül mi 'aceb gül gül eden
Büse-zār-ı ruḥı daḥi gülzār-ı ḥayāl oldu baña

11. baña:

Gazel 7

Mısra: 10

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Kadd-i bālāsını ta'rīfde lāl oldu Nebīl
Yine aḥvāl-i kıyāmet mi sū'al oldu baña

12. baña:

Gazel 8

Mısra: 2

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

O perī rüyı mı gördüñ 'acabā n'oldı saña
O ḥayālātı söyle baña n'oldı saña

13. baña:

Gazel 9

Mısra: 2

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Bilemem n'eyledi ol ğamze-i seffāk baña
Girye eylerdi bakup dīde-i nemnāk baña

14. **baña:**

Gazel 9

Mısra: 4

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dād iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflāk baña

15. **baña:**

Gazel 9

Mısra: 6

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Dinse şahib-māye ol şüh-ı cefākāra sezā
İşte bürhān-ı kavī sine-i şad-çāk baña

16. **baña:**

Gazel 9

Mısra: 8

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Giryledir gāyeti her hānde-i bī-ma'nīniñ
Yetişür kışsa-i pür-hisse-i Dahhāk baña

17. **baña:**

Gazel 9

Mısra: 10

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Himmetim 'aşk ile şol rütbe bülend oldu Nebīl
Olsa şāyeste hümā beste-i fitrāk baña

18. **baña:**

Gazel 51

Mısra: 5

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Tahrīk-i serle sünbül işāret ider baña
Şemm āşinā-yı zūlfine bū ser-fürū mudır

19. **baña:**

Gazel 92

Mısra: 5

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Yeter delīl baña ser-fürū-yı ser-keş için
Zarūri düşdigi dāmān-ı yāre gīsūnuñ

20. **baña:**

Gazel 150

Mısra: 13

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Gerçi baña va'di çok Nebīlā
İncāzınıñ ihtimālī yok mı

21. **baña:**

Murabba 1

Mısra: 22

Ben birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Qalursa 'adl-ı Mevlāya
'Amelden yok baña dāye

22. **baña:**

Kıt'a 78

Mısra: 1

"Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali.

Olsa besdir duht-ı rez maḥrem baña
Hoş gelür tenhā olan ālem baña

23. **baña:**

Kıt'a 78

Mısra: 2

"Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali.

Olsa besdir duht-ı rez maḥrem baña
Hoş gelür tenhā olan ālem baña

24. **bana:**

Kıt'a 78

Mısra: 4

"Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali.

Dil-i şebistān vişāle ḥukm ider
Halka-i gīsūsıdır ḥātem bana

25. **baña:**

Kıt'a 82

Mısra: 3

"Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali.

İstemem ben bâde kâfîdir baña la'l-i lebi

Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

26. **bana:**

Kıt'a 86

Mısra: 4

"Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali.

Feryâdına bakma ey ta'bîb benim

Terkîb-i feraḥ terk-i 'ilâc oldu bana

27. **baña:**

Murabba 5

Mısra: 13

"Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali.

Bî-gâne revîşdir baña ta'zîr-i tegâfûl

Mânend-i Nebîl eyleme tekdîr-i tegâfûl

bang-ı nâ-geh:

1. **bang-ı nâ-geh:**

Kıt'a 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ansızın gelen ses, haykırış.

Bang-ı nâ-geh zuhûr-ı mevt ile âh

Yogıken göçdi kimseden bâki

bânî:

1. **bânîsi:--si**

Kıt'a 48

Mısra: 24

Yapan, bina eden, kuran.

Esâs-ı devleti şân ile kesb itdikçe istiḥkâm

Mu'ammer ide bânîsi o şâhı Ḥazret-i ma'bûd

bâni-i kaşr-ı havernâk:

1. **bâni-i kaşr-ı havernâk:**

Kıt'a 57

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Havernak köşkünü bina eden.

Bâni-i Kaşr-ı Havernâk kaşr-ı yed eyler idi

Dest-ber-bâlâ-yı desti bu esâs-ı muḥkeme

baña:

1. **baña:**

Gazel 65

Mısra: 10

Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseyinîye meded

Baña ey vech-i ḥasen fikr-i muḥarrem yetişür

2. **baña:**

Gazel 75

Mısra: 3

Ben birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış şekli. II Âşık.

Gonçe-i sırr-ı lebiñ şorma baña

Açma ol râz-ı nihân söylenmez

bār:

1. **bār:**

Gazel 76

Mısra: 8

Bulunmak, var olmak.

Hüsn-i dildâra müsâvâtla ider ḥubb-ı derûn

Bār eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

bār olmamış:

1. **bār olmamış:--ma, --mış**

Gazel 147

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yük olmak.

Dil mîve-i vişâle idüp 'arz-ı iştihâ

Ol nev-nihâl-i 'işveye bār olmamış daḥi

bār olmaz:

1. **bār olmaz:--maz**

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Meyve vermek.

Olmaz dıraht-ı huşk-nümâdan ümîd bār
Bî-māye feyz alır mı kırı ihtîşâmıdan

bār olup:

1. **bār olup:--(u)p**

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yük olmak, eziyet olmak.

Rûzgârı dokunup ‘aklı kıl üstünde kôdı
Bār olup müy-i miyân-bendiñi şarşar hançer

bār olur:

1. **bār olur:--(u)r**

Terkib-bend 2

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

(Birine) yük olmak, zahmet, sıkıntı vermek.

Bār olur bülbül-i şûrîdeniñ âhıyla baña
Bu sebebdan gülî ben zîver-i destâr itmey

bārân-ı bahârım olsa:

1. **bārân-ı bahârım olsa:--sa**

Kaside 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bahar yağmuru (gibi) olmak.

Bulur bāğ-ı nedâmet nergis-i tâ‘ât ile zînet
Sirişkim olsa bārân-ı bahârım yâ Rasûlallâh

bār-âver-i vişâl:

1. **bār-âver-i vişâl:**

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma meyvesi (kavuşmayı meyvelendirecek bir sebep).

Dağı bār-âver-i vişâl olamaz
Meded ol nev-nihâle meyl itme

bā-re’ y-i mestân:

1. **bā-re’ y-i mestân:**

Murabba 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarhoşların fikirleri ile.

Ey mäh-ı tâbân

Bā-re’ y-i mestân

bār-gâh:

1. **bār-gâhımdır:--ım, --dır**

Gazel 103

Mısra: 2

Çadır II felek.

Şu ‘leden bir nev-sütûn güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı atlas lâciverdi bār-gâhımdır benim

bār-geh-i şâh mahmūd:

1. **bār-geh-i şâh mahmūd:**

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sultan Mahmud’un makamı, huzuru.

Şehr-yâr-ı ‘âzamet-güster ü gerdün-mesned
Fark-ı eflâkdedir bār-geh-i Şâh Mahmūd

bārî:

1. **bārî:**

Gazel 54

Mısra: 14

Bari, hiç olmazsa, en azından.

Der-âgûş-ı miyânı mümteni’dir ol büt-i nâzın
Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şüret vir

2. **bārî:**

Murabba 7

Mısra: 7

Bari, hiç olmazsa, en azından.

Dökülsün gerden-i kâfûra bâri
O gîsü-yı siyeh-târ-ı perîşân

bār-ı cefâ ider:

1. **bār-ı cefâ ider:--(e)r**

Kıt’a 88

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Eziyet yükü, ağırlığı olma.

Pîr ider ehl-i 'aşkı bār-ı cefā
Tāzesin itme ihtiyār-ı cefā

bār-ı diğerdîr:

1. **bār-ı diğerdîr:--dir**
Gazel 129
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Diğer defa, bir dahaki sefere.

Yine fart-ı tam 'adır şıklet-i ruḥānī-i ma'zûl
Ser-âzād olması bār-ı diğerdîr püşt-i ḥammāla

bār-ı ser-zenîş:

1. **bār-ı ser-zenîş:**
Gazel 46
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Sitem, şikayet yükü.

Çıkar tā çarḥa şāḥ-ı kibri ser-keşlikle ḥod-bîniñ
Dıraḥt-ı 'ömri bār-ı ser-zenîş tutmazsa müşkildir

bārîkî fikirim:

1. **bārîkî fikirim:--(i)m**
Gazel 58
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Düşüncenin inceliği.

Der-âgûş itmek ister mû-miyânın bezm-i ma'nāda
Bu bārîkî fikirim māye-baḥş-ı ḥāb-ı çeşmimdir

bārût-ı meyle:

1. **bārût-ı meyle:--le**
Kaside 16
Mısra: 37
Kelime Tipi: -
İçki barutu.

O şeş-ḥāne ḳadeḥ bārût-ı meyle sākiyā dolsun
Dikildi tûğ-ı şāḥî ḡamla vakt-i kār-zār oldu

baş:

1. **başda:-da**
Murabba 7
Mısra: 4
Baş, kafa.

Ḳolan ur durmadıñsa ol ṭarafdan
Nedir başda o destār-ı perîşān

2. **basmış:-muş**
Gazel 23
Mısra: 6
Zapt etme, kaplama.

Zülf-i siyehiñ rûy-ı 'araḳ-rîze dökülmüş
Bu gülşeni basmış yine şeb-bû-yı muḥabbet

3. **basmış:-muş**
Gazel 132
Mısra: 9
Zapt etme, kaplama.

Nebîlā bâmına basmış o mâhıñ vaşfı nāhidiñ
Urur ol şevḳ ile ḥürşîd kendin bāmdan bāma

4. **başında:-ı, -n, -da**
Kıt'a 74
Mısra: 2
Baş, kafa; bir şeyin yakını veya çevresi.

Bir gonçe olsa zîb-i ser-i iftiḥārımız
Pervāne-veş başında dönerdi hezārımız

5. **başar:-ar**
Kıt'a 31
Mısra: 1
(Ayak) basmak.

Hiç şafādan bir başar mı pāy-ı erbāb-ı kemāl
Pür-hüner bir zāt-ı şadr-ı rif'ate oldu re'îs

6. **başar:-ar**
Gazel 92
Mısra: 2
(Üzerine) basmak.

Nedir tefevvuḳı bilmem o zülfü ebrūnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rūnuñ

baş açık:

1. baş açık:

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kafası kazınmış; başına bir şey takılı olmayan;
baş açık yalın ayak perişan bir hâlde olmak.*

Baş açık geşt itmeden pâyın çekerci şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmūn oldığım görseydi Kıys

baş eger:

1. baş eger:--(e)r

Kıt'a 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Baş eğmek. Saygı göstermek için baş eğerek
selamlamak; direnmekten vazgeçip buyruk altına
girmek.*

Baş eger mi felege sāye-i Mevlānāda
Ser-fürü eyleyen ol der-geh-i pür-iclāle

baş egmese:

1. baş egmese:--me, --se

Kıt'a 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Baş eğmek. Saygı göstermek için baş eğerek
selamlamak; direnmekten vazgeçip buyruk altına
girmek.*

Bu cāy ki destār-ı şehen-şāha mahāldir
Baş egmese 'ālemlere haqqā ki be-cādır

baş göster:

1. baş göster:

Kaside 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Belirmek, ortaya çıkarmak.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vakt-i āh u zār oldu
Açıldı gınceler ārıyış-i tāt-bahār oldu

ba's itdi:

1. ba's itdi:--di

Kaside 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönderilmek, vazifeli kılınmak.

İdüp Hāk hatm-ı tūmār-ı risālet yā Rasūlallāh
Seni ba's itdi bā-mihr-i nübüvvet yā Rasūlallāh

baş kaldırır:

1. baş kaldırır:--(i)r

Gazel 113

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

*Baş kaldırmak: Düzene karşı ayaklanmak, isyan
etmek. II Karşı gelmek, serkeşlik etmek.*

Var meşreb-i kerīmde ednāya ser-fürü
Baş kaldırır mı cāma şurāhī isāleden

bāş üstünde ver evler:

1. bāş üstünde yer eyler:--r

Gazel 124

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Büyük bir saygı ve ilgi ile karşılanır veya
ağırlanır□ manasında "baş üstünde yeri var"
deyimine benzer bir anlamı ve itibarı kastetmektedir.
(ADS).*

Var hezārān bāş üstünde yer eyler ammā
Dimem ol gonçeye ben zīver-i destār olsun

baş üstünde ver itmez:

1. baş üstünde yer itmez:--mez

Gazel 139

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

*Büyük bir saygı ve ilgi ile karşılanır veya
ağırlanır□ manasında "baş üstünde yeri var"
deyimine benzer bir anlamı ve itibarı kastetmektedir.
(ADS).*

Böyle baş üstünde yer itmez idi
Zülfı eger düşmese dāmānına

başa çıkardım:

1. başa çıkardım:--(a)r, --dı, --m

Kaside 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Üstesinden gelmek.

Hevâ-yı sünbül-i zülfî idüp zîb-i ser-i 'âr itmem
Çıkardım başa her fışk u günâhı yâ Rasûlallâh

başa çıkarmışdı:

1. başa çıkarmışdı:--mış, --dı

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir işi başarıyla sonuçlandırmak; çok yüz vermek, şımartmak.

Çıkarmışdı hevâ-yı zülfî başa tîşe-i 'aşkı
Benim hayret-fezâ-yı Kays u Ferhâd olduğum günler

baş çıkdnı:

1. baş çıkdnı:--dı, --ñ

Gazel 116

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

Üstesinden gelmek.

Baş çıkdnı nâsı pâ-mâl-ı hırâm-ı nâz idüp
Nîm göster şekl-i servi küşe-i destârdan

başdan:

1. başdan:

Terkib-bend 1

Mısra: 72

Baştan.

Gör zulmı o zülfe eyler isnâd
Tâ başdan aşardı cüy-ı Şîrîn

başdan aşar:

1. başdan aşar:--(a)r

Kaside 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafı kaplamak. II Pek çok olmak, pek çoğalmak, fazla gelmek.

O deryâ-nûş-ı 'işyân rind-i ser-mestim ki mahşerde
Aşar tâ başdan emvâc-ı humârım yâ Rasûlallâh

başdan aşdı:

1. başdan aşdı:--dı

Gazel 77

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Her tarafı kaplamak. II Pek çok olmak, pek çoğalmak, fazla gelmek.

Gitdi hevâ-yı zülf ile şabr u sükûnumuz
Tâ başdan aşdı mevce-i baħr-ı cünûnumuz

başdan çıkardı:

1. başdan çıkardı:--dı

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: **Deyim**

Ayartmak, kötü yola sürüklemek.

Gîsûyî daħi çıkardı başdan
'Akla idicek zarar tegâful

başdır-:

1. başdırır:--(ı)r

Gazel 70

Mısra: 3

Etkisini kuvvetle hissettirmek, kaplamak, bürümek; üstün gelmek, altı etmek.

Başdırır bûy-ı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mânende-i sāgar micmer

başın için:

1. başın için:

Murabba 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Değerli bir kişi ortaya konarak kullanılan ant veya yalvarma sözü.

Zülfîn görelî böyle perîşânım efendîm
Öldürme beni başın için cânım efendîm

2. başın için:

Murabba 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Değerli bir kişi ortaya konarak kullanılan ant veya yalvarma sözü.

Ben mu'terif-i cürm-i firāvânım efendîm
Öldürme beni başın için cânım efendîm

3. başın için:

Murabba 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Değerli bir kişi ortaya konarak kullanılan ant veya yalvarma sözü.

Luṭf eyle ayagın öpeyim pür-ğazab olma
Öldürme beni başın için cânım efendim

4. başın için:

Murabba 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Değerli bir kişi ortaya konarak kullanılan ant veya yalvarma sözü.

Va'd itmiş idiñ vaşlın inkāra sebeb ne
Öldürme beni başın için cânım efendim

5. başın için:

Murabba 5

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Değerli bir kişi ortaya konarak kullanılan ant veya yalvarma sözü.

Şâyeste mi ğamzeñ çeke şemşir-i teğāfūl
Öldürme beni başın için cânım efendim

basit-i hāke:

1. basit-i hāke:--e

Kıt'a 18

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Toprak zemin II geniş toprak.

Basit-i hāke indi şimdi ammā
Çü hürşid irtifā'ı bī-cedeldir

baska:

1. başka:

Gazel 46

Mısra: 1

Başka, farklı.

O nev-res serv-kadd başka reviş tutmazsa müşkildir
Kıyāmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

2. başka:

Mesnevi 1

Mısra: 8

Başka, farklı.

Lākin saña bir naşihatim var
Tut güşını başka şöhetim var

bast-ı makāl idüp:

1. bast-ı makāl idüp:--(ü)p

Muhammes 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Söz açmak, konuşmaya başlamak.

Dil Nebil-āsā idüp bast-ı makāl
Oldı evşāf-ı hümāyūnuñda lāl

bast-ı makāl itdi:

1. bast-ı makāl itdi:--di

Kıt'a 84

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Söz açma.

Sitemle bast-ı makāl itdi sen ne söylersin
Vişāli mahz-ı hayāl itdi sen ne söylersin

bā-su'le-i cevvēle-i sāgar:

1. bā-su'le-i cevvēle-i sāgar:

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kadehin hareketli ısıtıyla.

Devr eyledi bā-su'le-i cevvēle-i sāgar
Ol māha olup bezm-i süreyyā şeb-i āteş

bā-sür'at:

1. bā-sür'at:

Kıt'a 23

Mısra: 23

Hızla, süratle.

Nebilā geldi bā-sür'at 'Utārid yazdı tārīhin
'Azizim Şeh Selim alup yine Sultān-ı Mısr oldı

bat-ı şarāba:

1. **baṭ-ı şarāba:--a**

Gazel 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi, sürahisi.

Baṭ-ı şarāba muvāfık ağır tūfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikār 'ālem-i āb

bāṭın:

1. **bāṭını:--ı**

Kıt'a 45

Mısra: 7

İç yüz, dāhil, derūn || kalp.

Bāṭını ma'mūr idi keşf itdi vakt-i rihletin
Aldı mebtūnen şehādet ecrin ol zāt-ı şerīf

bāy u gedā:

1. **bāy u gedā:**

Kıt'a 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zengin ve fakir.

Şeh-i şāhān-ı 'ālem Ḥazret-i Sulṭān Maḥmūdūñ
Olur bāy u gedā cūdundan elbet vāye-dār-ı sūd

bayağ:

1. **bayağı:--ı**

Gazel 25

Mısra: 2

Epey.

Sāki teşmīr idüp ayagı yürüt
Neş'eyi sākiyā bayağı yürüt

bāz:

1. **bāz:**

Gazel 144

Mısra: 9

Doğan denilen yırtıcı kuş.

Bāz kalmış çeşmi meger gamze-i yāre Nebīl
Nergisiñ şāyeste-i 'aṭf-ı nigehtir her biri

bāz itdi:

1. **bāz itdi:--di**

Mesnevi 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Açmak.

Bu sözleri ḥāme gūş itdi
Bāz itdi dehānı cūş itdi

bāzān-ı rü'yet:

1. **bāzān-ı rü'yet:**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakış cambazı.

Nazar bāzān-ı rü'yet 'ıyd ber-bālā-yı 'ıyd eyler
Hilāl-i bāde-i serşār kim tekrār olur her şeb

ba'zı yerde:

1. **ba'zı yerde:--de**

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bazı yerlerde, durumlarda.

Sükūtun ba'zı yerde müsikī-veş ḥüsni zāhirdir
Seni evvel görüşde zāhidā insāna beñzetdim

bāzū:

1. **bāzū:**

Gazel 30

Mısra: 10

Güç, kuvvet.

Şāḥ-ı billūr işlemiş dilber nihāl-i ḳaddine
Kol salup bu feyzi ḥaḳ virdikde bāzū koymuş ad

be-cā:

1. **be-cādır:--dır**

Kıt'a 64

Mısra: 4

Uygun, yerinde, münasip.

Bu cāy ki destār-ı şehen-şāha maḥaldir
Baş egmese 'ālemlere ḥaḳḳā ki be-cādır

becā:

1. **becadır:--dır**

Kıt'a 14

Mısra: 6

Uygun, yerinde, münasip.

Nola gelse Nebilā hāṭıra bu mısra-i tārīḥ
Ḥafīd-i āsumān-cāha becadır işte bu pāye

2. **becadır:--dır**

Kıt'a 21

Mısra: 6

Uygun, yerinde, münasip.

Bahāriyye bu nev-cāyı alup der-ḳurb-ı Sa'd-ābād
Becadır didiler behv-i behāmīn ismi ta'yīne

3. **becā:**

Kıt'a 49

Mısra: 14

Uygun, yerinde, münasip.

Nebilā çıkdı şakḳ-ı hāmeden tārīḥ-i bālāsı
Becā Rāḳım Efendi aldı bā-ḥaṭṭ pāye-i Mekke

bed:

1. **bedde:**

Kıt'a 69

Mısra: 23

Kötülük, fenalık.

Bu eşer fark-ı nīk ile bedde
Elde mīzān-ı ḥayr u şerr gibidir

bedāheten:

1. **bedāheten:**

Kıt'a 62

Mısra: 2

*I. En ufak bir şüphe ve tereddüde meydan
vermeyecek derecede açıklıkla, açıkça II. Birdenbire,
fazla düşünmeden.*

Livaşfī 'izārikum yā nūra 'aynī
Vecedtu bedāheten fesma' maḳālī

bedel:

1. **bedel:**

Gazel 51

Mısra: 8

Karşılık, denk.

Yok vā'iz āb ü tāb-ı beşāset yüzünde hiç
Dökdüklerin sirişke bedel āb-ı rü mudır

bedel kılsun:

1. **bedel kılsun:--sun**

Müseddes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Değiştirmek.

Dāmen-i gül-zāra söyletmeyiz el şimden gerü
Zevḳ-i ḥammāmı buña kılsun bedel şimden gerü

be-dest itse:

1. **be-dest itse:--se**

Kıt'a 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Elde etmek.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kāfır
Rüz-ı ümīdini tār itdiler ol rü-siyehiñ

bedevī eyler:

1. **bedevī eyler:--r**

Muhammes 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Göçebe yapma.

Yücelerden yücedir der-gāhı
Feleği döndürüp eyler bedevī

bed-fercām-ı efrence:

1. **bed-fercām-ı efrence:**

Kıt'a 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Frenklerin kötü sonu.

Nebilā söyledim bıkır-i dil'ārā bende bir tārīḥ
Ḳalır mı ümm-i dünyā böyle bed-fercām-ı Efrence

bedihī:

1. **bedihî:**

Kıt'a 14

Mısra: 4

Açıkça, belli bir şekilde.

Sitâbul pâyesi işbâta kâfidir anıñ qâdrin
'Aceb şâhid mi lâzımdır bedihî böyle da'vâya

bed-nihâd:

1. **bed-nihâd:**

Kıt'a 37

Mısra: 8

"kötü huylu" manasında adlaştırmış sıfat.

Cây-ı râhat bulmaya mülk-i 'ademden gayri hiç
Râh-ı cüyâ-yı güriz-i a'dâ-yı dîn bed-nihâd

bed-peymân:

1. **bed-peymânlarıñ:--lar, --ı, --ñ**

Kıt'a 24

Mısra: 3

Sözünde, andında durmayan, sözünün eri olmayan.

Hud'ası ma'lûmı olduqda o bed-peymânlarıñ
Cenge emr itdi o dem Sultân Selîm-i kahramân

bedr:

1. **bedri:--ı**

Gazel 30

Mısra: 4

Dolunay.

Aftâbı zîr-i gîsûya çeküp rû koymuş ad
Ortasından bedri şakğ itmiş dü-ebrû koymuş ad

2. **bedri:--ı**

Gazel 60

Mısra: 2

Dolunay.

Felekden lutf uman izhâr-ı noğşân-ı kemâl eyler
Müşârün bi'l-benân itmek için bedri hilâl eyler

3. **bedre:--e**

Gazel 134

Mısra: 10

Dolunay.

Deste bî-mey piyâle olma Nebîl
Bedre bak sen hilâle meyl itme

4. **bedre:--e**

Kıt'a 15

Mısra: 2

Dolunay.

Felek-pâye Hafîd-i 'ârifet-güster ki ikbâli
Ola şubh u mesâ dâğ-ı derûn hürşîd ile bedre

bedr iden:

1. **bedr iden:--(e)n**

Muhammes 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bedr/dolunay haline getirmek, dolunaya çevirmek.

Bedr iden kudretidir mâh-ı nevi
Cümlesi şânına bürhân-ı kavî

bedr idüp:

1. **bedr idüp:--üp**

Gazel 141

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bedr/dolunay haline getirmek, dolunaya çevirmek.

Hilâl-i câmı ragmen bedr idüp hürşîde gösterdim
Görüp noğşân-ı mâhı vaqt-i keyf-i pür-kemâlimde

bedr olur:

1. **bedr olur:--(u)r**

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Ay'ın) dolunay olması.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sâğar-ı gerdânımıza

bedrâ:

1. **bedrâ:**

Kaside 16

Mısra: 69

Dolunay.

Cihân-şadrâ felek-şadrâ esmâ-yı devlete bedrâ
Hünerle mihr-i zâtîñ 'âleme pür-nev-nişâr oldı

bedr-i pür-envâr olur:

1. bedr-i pür-envâr olur:--(u)r-ur

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nurla dolu dolunay olma.

O meh kim meclis-i pertevde dîdâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

bedr-i pür-envâra:

1. bedr-i pür-envâra:--a

Kaside 16

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Parlayan / nur dolu dolunay.

Olaydı behre-dâr-ı şems-i eltâfî dimezlerdi
Yine nokşanı seyr it bedr-i pür-envâra 'âr oldı

bedr-i rif'atîñ:

1. bedr-i rif'atîñ:--i, --ñ

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yücelik dolunayı.

Oldı kurbân-ı kudûmı mihr o bedr-i rif'atîñ
Bir hümayûn tâlî'-i ferhunde-kevkebirdir bu şeb

beg:

1. beg:

Gazel 58

Mısra: 5

*Buyruğu yürüten, sözü geçen kimse, bey II
sevgili.*

Hayâlîñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşrında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hün-âb-ı çeşmimdir

beg-süste:

1. beg-süste:

Kaside 16

Mısra: 84

Tembel bey, hükümdar.

İdince hürde-kârı 'işvede nâzende-i tab'ım
Ser-â-ser rişte-i nâz-ı bütân beg-süste târ oldı

behey:

1. behey:

Kaside 16

Mısra: 20

*"Hey! Ey! Be!" Ekseriya hiddet ve takdir
manasında kullanılan seslenme edatı.*

Nice zülf-i 'arûs inkâr olur dahl itme ey süsen
Behey dîvâne bak hem-hey'et-i zülf-i nigâr oldı

behrâm:

1. behrâm:

Gazel 43

Mısra: 10

*Merih, Mirrih, Mars yıldızı, beşinci feleğin
yıldızıdır. Yunanlılarda savaş tanrısı Ares,
Romalılarda Mars olarak bilinen bu yıldız İran'da
Behram olarak bilinir ve adının manası uzun ok
demektir.*

Zulme amâde olur zâlim felek mesnedsede
Tigîni der-dest idüp behrâm kendin gösterir

behre:

1. behre:

Gazel 142

Mısra: 8

Pay, hisse.

İstimâ'-ı şohbete mevķûfdur redd-i cevâb
Behre yokdur lezzet-i gûş-ı sühândan lâlede

2. behre:

Kıt'a 20

Mısra: 10

Pay, hisse.

Mağv-ı vücûd iderdi daķtķi hevâ gibi
Alsaydı vaktinden eger behre âsiyâ

behre-dâr-ı şems-i eltâfî olaydı:

1. behre-dâr-ı şems-i eltâfî olaydı:--a, --y, --dı

Kaside 16

Mısra: 63

Kelime Tipi: -
Lütuf güneşinden hissedar olma.

Olaydı behre-dār-ı şems-i elṭāfi dimezlerdi
Yine nokşanı seyr it bedr-i pür-envāra ‘ār oldu

behre-yāb ider:

1. **behre-yāb ider:--(e)r**
Kaside 12
Mısra: 38
Kelime Tipi: -
Hissedar etmek.

Ol gün ki yār u yāverin imdādı kaç’ olup
Aşhāb-ı ṭā’ati ‘ameli behre-yāb ider

behv-i behāmīn:

1. **behv-i behāmīn:**
Kıt’a 21
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi köşkü.

Bahāriyye bu nev-cāyı alup der-kurb-ı Sa’d-ābād
Becādır didiler behv-i behāmīn ismi ta’yine

behv-i behāmīne:

1. **behv-i behāmīne:**
Kıt’a 21
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi köşkü.

Nebīlā çıktı bir şaḥ-ı güle bülbul didi tāriḥ
Buyur vakt-i bahār oldıkça bu behv-i behāmīne

bekām ola:

1. **bekām ola:--a**
Kıt’a 34
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Arzusuna/isteğine kavuşturmak.

Nām-dāş-ı meḥar-ı ālem idi
Ola iḥsān-ı şefā’atle bekām

be-kef:

1. **be-kefdedir:--de, --dir**

Gazel 39

Mısra: 1

Elde, el içinde, avuçta.

Bu feyz-i şevk o sākī saḡar be-kefdedir
Gördüm hilāl-i neş’eyi burc-ı şerefdedir

bektāşī-i zī - iştihār oldu:

1. **bektāşī-i zī - iştihār oldu:--dı**
Kaside 16
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Ünlü Bektāşī olma.

Ġazel-perdāz olup sünbül teber ṭavr-ı kalendarle
O Ṭorlaḡ güyiyā Bektāşī-i zī - iştihār oldu

bel:

1. **belde:--de**
Gazel 71
Mısra: 1
İnsan bedeninin orta kısmı, bel.

Çifte köstekle durur belde o cevher ḥançer
Oynasa sīne-i bī-kīneyi ister ḥançer

belāḡat:

1. **belāḡat:**
Mesnevi 1
Mısra: 105
Etkili, güzel ve yerinde söz söyleme .

Ṭab’ı idicek belāḡat iş’ār
Eş’ārı ider letāfet iş’ār

belā-vı āsümānī:

1. **belā-vı āsümānī:**
Gazel 114
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gökten gelen belâlar, musibetler.

‘Aḡla olmaz mı belā-vı āsümānī ey Nebīl
‘Aks-ı ḡisūsı sevād-ı sīne-i billürdan

belā-vı lisān:

1. belā-yı lisān:

Gazel 121

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dilin felaketi, belası.

Sâkıttır ehl-i cāh belā-yı lisān ile
Nağme karar ider mi düşünce makāmıdan

beli:

1. belī:

Gazel 57

Mısra: 9

Elbette, evet, belli, malum.

Cüz'ice miyânında belī şübhesi vardır
Ammā dehen-i tenge Nebilā'nın sözi yoktur

belin бүkdi:

1. belin бүkdi:--di

Kıt'a 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Beli бүкүlmek II Üzüntüden dolayı ruhsal
çöküntüye uğramak; değerini yitirmek.*

Rāst-girdār iken belin бүkdi
Başdırup keyf o şāhib-idrāki

belki:

1. belki:

Kaside 12

Mısra: 36

Belki, bir ihtimal.

Bu keşret-i zünüb ile düzaḥda nāz idüp
Belki kabūlden o daḥi ictināb ider

2. belkim:--m

Kıt'a 18

Mısra: 26

Belki, bir ihtimal.

Nebilā dense mīkāt-i felekdir
'Ayarı şānına belkim ḥaleldir

ben:

1. ben:

Gazel 27

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Zāt-ı lāzım ehl-i taklīdīn olur mı sāyesi
Ben Nebilā irtifā'ı görmedim zıllarda hiç

2. benimde:--(i)m, --de

Gazel 29

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Hevādır fişeng-i āh dest-avīz olur çarḥa
Benimde yadigārim gitdi elden herçi-bād-ābād

3. baña:--a

Gazel 33

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Baña bāl ü per ver ey perverdigār
Ol hümā olsun şikārim āşikār

4. ben:

Gazel 40

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ḥançeriñ çeşmimdedir ey mū-miyān
Ben ḥayāl-i ḥābı bilmem kâdardır

5. ben:

Gazel 40

Mısra: 13

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ben Nedīm-i bezm-i dil-dārım Nebil
Mecma'-ı aḥbābı bilmem kâdardır

6. benim:--im

Gazel 45

Mısra: 9

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Kırsa 'aceb mi şişe-i kalbim benim o yār
Tārīḥ-i sāl çünki Nebilā ugurludur

7. benim:--(i)m

Gazel 46

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tûfî-meniş tutmazsa müşkildir

13. ben:

Gazel 96

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Düşürmem lâıyk-ı teşbîh-i deryâ-nüş-ı 'aşkım ben
Şarâb-ı jâle-i gülden düşüp ser-hoş olur bülbül

8. benim:-im

Gazel 61

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Çalındı güşuma sâz-ı emelden nagme-i vuşlat
Benim müstağnî-i aheng-i feryâd olduğum günler

14. benim:-im

Gazel 103

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Şu 'leden bir nev-sütûn güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı atlas lâciverdi bâr-gâhımdır benim

9. benim:-im

Gazel 61

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Çıkarmışdı hevâ-yı zülfi başa tîşe-i 'aşkı
Benim hayret-fezâ-yı Kays u Ferhâd olduğum günler

15. benim:-im

Gazel 103

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Şu 'leden bir nev-sütûn güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı atlas lâciverdi bâr-gâhımdır benim

10. ben:

Gazel 93

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

'Âkıbet ol kebk-i nâzı ben şikâr itsem gerek
Şevk-i şeh-bâz-ı niyâzı âşikâr itsem gerek

16. benim:-im

Gazel 103

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Lüle-i ser-çeşme-i kâfûr zann itmiş gören
Gerdeninde 'aks-i te'sîr-i nigâhımdır benim

11. ben:

Gazel 93

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Dürr-nisâr oldum leb-i baħr-ı sirişke şu gibi
Ben hayâlîñ zîb-i âğuş-ı kenâr itsem gerek

17. benim:-im

Gazel 103

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Bu edâlar serde kayd-ı zülfiñi işmâmedir
Sünbül-i bâğ-ı cefâ zîb-i külâhımdır benim

12. ben:

Gazel 93

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Zîr-i gîsûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebîlâ dehri tār itsem gerek

18. benim:-im

Gazel 103

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Bir tarafdır sâye-i gîsûda 'âr ser-fürü
Rûh-ı Mecnûn reh-nümâ-yı şâh-râhımdır benim

19. benim:-im

Gazel 103

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Farkdan kaldım şabâhü'l-hayr-ı vaşlı ey Nebîl
Mâni'-i vuşlat bu âh-ı subh-gâhımdır benim

25. bende:-de

Gazel 107

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Şu'le-i âhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i mâhî felekde bende tezyîn eyledim

20. ben:

Gazel 104

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

O mâhın bezmini garq-âb ider fevvâre-i eşkim
Bu hasretle eger ben sedd-i mecrâ-yı nigâh itsem

26. benim:-im

Gazel 108

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ayağıma koyamaz duht-ı rez benim şu dahî
Şarâb hûn-ı sirişkim kebâbdır gönlüm

21. ben:

Gazel 105

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Der-kenârında haşı olsa dahî kayd-ı hayât
Ben büyüsün diyü cânımdan usandım bilürüm

27. bende:-de

Gazel 110

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Fikr-i la'liñle gitmesün hiçe
Bende bilmem sürâgdır gönlüm

22. bende:-de

Gazel 105

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Kemer-i gayretini bende kuşandım bilürüm
Fikr-i âgûş-ı miyân ile dolandım bilürüm

28. benimle:-im, -le

Gazel 110

Mısra: 9

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Çıkdı bûy-âşinâ benimle Nebîl
Gerçi bir bî-dimâgdır gönlüm

23. ben:

Gazel 106

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Kimi maḥmûr-ı firḳat kimi ser-mest-i vişâliñdir
Bu bezmi sâkiyâ ben gerdiş-i devrâna beñzetdim

29. ben:

Gazel 112

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

La'liyle neş'e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i ḥumâr idim eyvâh bir zamân

24. ben:

Gazel 107

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Re's-i Ḳaysı lâne-i mürğ eylemiş ser-keşliğı
Ben Nebîlâ ser-fürü-yı bîdî taḥsîn eyledim

30. ben:

Gazel 112

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ben zülfî sāyesinde o tûbâ-ḥurâmın âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

31. benimle:-im, -le

Gazel 112

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Sîm-âb-ı vücûda geldi benimle hem-ıztırâb
Bir şuda ber- karar idim eyvâh bir zamân

37. benim:-im

Kaside 7

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Şeb-i târik-i gaflet haşm-ı hürşîd-i hidâyetdir
Benim hem-reng olur leyl ü nehârim yâ Rasûlallâh

32. beni:-i

Gazel 126

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Dîde-düz-ı şâh-râh iltifât itdiñ beni
Kûşe-i çeşmîñle îmâ-yı selâm itdikçe sen

38. ben:

Kaside 12

Mısra: 108

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânıña Hudâ
Bu fikri ben dimem faķaķ ehl-i ‘azâb ider

33. ben:

Gazel 149

Mısra: 9

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ben câme hab-ı sabrı tıtuşdurdum ey Nebîl
Eşvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

39. beni:-i

Kaside 12

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Her şeb hıred yakup beni hışm u ‘itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem‘-i hıṭâb ider

34. beni:-i

Gazel 151

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yakdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

40. beni:-i

Kaside 12

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Her şeb hıred yakup beni hışm u ‘itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem‘-i hıṭâb ider

35. bendeñ:-den

Kaside 4

Mısra: 11

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Tefavvuk itdi bendeñ ma‘şiyetle cümle akrâna
Eğer mücrimse şâyân-ı şefâ‘at yâ Rasûlallâh

41. beni:-i

Kaside 12

Mısra: 113

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ref eylemezse lıṭfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif‘at-ı kadre türâb ider

36. benim:-im

Kaside 5

Mısra: 13

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Nebîl-âsâ der-i devlet-meâbıñdır benim ancak
Cihânıñ maṭlabı cây-ı penâhım yâ Rasûlallâh

42. benim:-im

Kaside 12

Mısra: 105

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Fikr-i naîm-i lıṭfuñ olur âteşim benim
Havf-ı caḥîm-i dilleri pür-iltihâb ider

43. bende:-de

Kaside 16

Mısra: 13

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Didim ol perçem-i reyhâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-ihtiyâr oldu

49. bende:-de

Kıt'a 25

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Nebîlâ söyledim bîkr-i dil'ârâ bende bir târîh
Çalır mı ümm-i dünyâ böyle bed-fercâm-ı Efrece

44. bende:-de

Kaside 16

Mısra: 81

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Felekde bende ol deryâ nişâr-ı mevc-i feyzim kim
Şimâh-ı Zöhreye dürr-i kelâmım gûş-vâr oldu

50. bende:-de

Kıt'a 36

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Bende şevkimden Nebîlâ söyledim târîh-i tām
Şân ile Sultân Maḥmūd oldu dehre pâdişāh

45. benim:-em

Kaside 16

Mısra: 77

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Benem zûr-âver-i Dûldûl-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî
Ki şemşîr-i yerâ 'am ḥaşm-ı dūna zülfeḳâr oldu

51. ben:

Kıt'a 41

Mısra: 13

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Nebîlâ söyledim târîh-i tāmın ḥamd idüp ben de
Medîne cây-ı ârām oldu cünd-i Ḥân Maḥmûda

46. benim:-im

Kaside 16

Mısra: 39

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Benim bu muḳtezâ-yı rûz-gâr-ı zûr-kârımdır
Zuhûr-ı ḥaṭṭ ile pehnâ-ver-i dil pûr-gubâr oldu

52. ben:

Kıt'a 57

Mısra: 24

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Rûz u şeb zer-ṭop-ı mihr ü meh iki âvîzedir
Ben Süreyyâyı sezâ görmem bu cây-ı hürreme

47. benim:-im

Kaside 16

Mısra: 75

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Benim fahriyyede Gül-gün-ı ṭab'im toz ḳoparmaz mı
Ki zîrâ 'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu

53. ben:

Kıt'a 59

Mısra: 39

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Edâ-yı ḥidmet-i târîhi tām itdim Nebîlâ ben
Alup aḳıtdı Maḥmûdiyyeden Nîli 'Alî Paşa

48. ben:

Kıt'a 6

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Himmeti üçlerle yazdım ben de târîhin Nebîl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

54. beni:-i

Kıt'a 75

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Nûr-ı çeşmim cām-ı la'lûn girye-nâk eyler beni
Dîde-i maḥmûrı görsem 'ayn-ı tāk eyler beni

55. **beni:-i**

Kıt'a 75

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Nür-ı çeşmim cām-ı la 'lûñ girye-nāk eyler beni
Dîde-i maḥmûrî görsem 'ayn-ı tāk eyler beni

61. **beni:-i**

Kıt'a 89

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Beste-i zûlf-i siyeh itdi beni farṭa gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok kişi dünyâda görür

56. **beni:-i**

Kıt'a 75

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ol civānuñ derd-i cevri ḥâtıra virmez gubâr
Ey Nebîl âb-ı sirîşkim pîr ü pāk eyler beni

62. **beni:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 15

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ḥabṭ itdi beni amân o gözler
Müjgāna ilişdi cümle sözler

57. **ben:**

Kıt'a 80

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Meh-tâb-ı bogaza idüp îmâ
Bağ doğdı gümüş-i serv didim ben

63. **benim:--i, --m**

Mesnevi 1

Mısra: 39

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Yok nuṭka benim mecâlim aşlâ
Gelmez hele vaşfa ḥâlim aşlâ

58. **ben:**

Kıt'a 82

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

İstemem ben bâde kâfîdir baña la 'l-i lebi
Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

64. **ben:**

Muhammes 3

Mısra: 18

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Çâre-cû-yı vuşlat oldum
Ben Nebîl-âsâ yoruludum

59. **beni:-i**

Kıt'a 85

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Nerm idüp zûr-ı mey ol şahib-kırân-ı 'işveyi
Sîneye çekdim beni güyâ Nerîmân eyledi

65. **beni:-i**

Murabba 1

Mısra: 11

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Beni ġarḳ-ı hicâb itme
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

60. **benim:-im**

Kıt'a 86

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Feryâdîma bakma ey ṭabîb benim
Terkîb-i feraḥ terk-i 'ilâc oldu bana

66. **benim:-im**

Murabba 3

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Benim devletli sultânım
Dile nakş olmuş 'unvânîñ

67. **ben:**

Murabba 5

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ben mu'terif-i cürm-i firāvânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

68. **beni:-i**

Murabba 5

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Zülfîñ göreli böyle perîşânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

69. **beni:-i**

Murabba 5

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ben mu'terif-i cürm-i firāvânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

70. **beni:-i**

Murabba 5

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Luţf eyle ayagın öpeyim pür-ğazab olma
Öldürme beni başın için cânım efendim

71. **beni:-i**

Murabba 5

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Va'd itmiş idiñ vaşlın inkāra sebeb ne
Öldürme beni başın için cânım efendim

72. **beni:-i**

Murabba 5

Mısra: 16

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Şâyeste mi gamzeñ çeke şemşîr-i tegâfûl
Öldürme beni başın için cânım efendim

73. **beni:-i**

Murabba 7

Mısra: 15

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Benî âdemle hiç ünsiyyet itmez
Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

74. **ben:**

Murabba 9

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Meşgûl-ı hâb ol verd-i ter
Ben söylerim ben diñlerim

75. **ben:**

Murabba 9

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Meşgûl-ı hâb ol verd-i ter
Ben söylerim ben diñlerim

76. **ben:**

Murabba 9

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Bûlbûl gibi şeb-tâ-seher
Ben söylerim ben diñlerim

77. **ben:**

Murabba 9

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Bûlbûl gibi şeb-tâ-seher
Ben söylerim ben diñlerim

78. **ben:**

Murabba 9

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Yok mı 'aceb şâfî-cevâb
Ben söylerim ben diñlerim

79. ben:

Murabba 9

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Yok mı ‘aceb şâfi-cevâb
Ben söylerim ben diñlerim

85. ben:

Terkib-bend 1

Mısra: 144

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Nazmım ki felekde zîb-i serdir
Ben mürğ-i hüma-yı i‘tibârım

80. ben:

Murabba 9

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

‘Aks eyledikçe daglar
Ben söylerim ben diñlerim

86. beni:-i

Terkib-bend 1

Mısra: 101

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Pâ-mâl-i hırâm idüp beni âh
Ol şûha gubâr-ı dâmen itdiñ

81. ben:

Murabba 9

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

‘Aks eyledikçe daglar
Ben söylerim ben diñlerim

87. beni:-i

Terkib-bend 1

Mısra: 114

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Luţfuñ ola bî-şümâr ey ‘aşk
İtdiñ beni şerm-sâr ey ‘aşk

82. ben:

Murabba 9

Mısra: 16

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Yokdur Nebilâ hem-demim
Ben söylerim ben diñlerim

88. beni:-i

Terkib-bend 1

Mısra: 153

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Mest itdi beni hayâl-i şi‘rim
Hem-neş‘e-i bâdedir humârım

83. ben:

Murabba 9

Mısra: 16

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Yokdur Nebilâ hem-demim
Ben söylerim ben diñlerim

89. ben:

Terkib-bend 2

Mısra: 22

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Eyle şâyeste-i ‘atf-ı nîgeh ey kaşı kemân
Nice bir ben hedef-i nâvek-i müjgân olayım

84. ben:

Terkib-bend 1

Mısra: 139

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ben gerçi nazarda bir gubârım
Sencîde-i çeşm-i rûz-gârım

90. ben:

Terkib-bend 2

Mısra: 40

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Fikr-i zülfiñle gezüp hâhiş-i didâr itmeme
Dil-i divâne-yi ben pîr ü hüşyâr itmeme

91. **ben:**

Terkib-bend 2

Mısra: 42

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Bār olur bülbül-i şürideniñ ahıyla baña
Bu sebebden güli ben zîver-i destâr itmem

92. **bende:-de**

Terkib-bend 2

Mısra: 20

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Şiken-i turrede ser-dâde-i teslim oldım
Bende kayd it beni de lutfuña şâyân olayım

93. **beni:-i**

Terkib-bend 2

Mısra: 20

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Şiken-i turrede ser-dâde-i teslim oldım
Bende kayd it beni de lutfuña şâyân olayım

94. **ben:**

Terkib-bend 3

Mısra: 21

Birinci teklik şahıs zamiri || Āşık, şâir.

Ben dogrusı bu tavrı düşürmez idim saña
IV

95. **ben:**

Gazel 44

Mısra: 6

Yüzde ve vücutta bulunan tabiî ufak ve siyah noktalar, ben, hâl.

Ne ‘anber oldığın işbât için o bir dānem
‘Aceb lebindeki ol çifte ben güvâh mıdır

96. **ben:**

Gazel 124

Mısra: 4

Yüzde ve vücutta bulunan tabiî ufak ve siyah noktalar, ben, hâl.

Var hezārān bāş üstinde yer eyler ammā
Dimem ol gonçeye ben zîver-i destâr olsun

benān:

1. **benāna:-a**

Mesnevi 1

Mısra: 58

Parmak.

Aşār-ı veķāyi‘i beyāna
Kilk-i hüneri alup benāna

bend iderken:

1. **bend iderken:--(e)r, --ken**

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bağlamak l zincirlemek.

Çeküp zülf-i siyāha bend iderken şefkatiñ söyler
Hevā-yı nefsiniñ kaydında zālīm iffetin söyler

bend it:

1. **bend it:**

Murabba 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bağlamak, hükmü altına almak.

Dünyāyı bend it
Devrān seniñdir

bend olanıñ:

1. **bend olanıñ:--a, --nıñ**

Terkib-bend 2

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Bağlanmak, tutulmak II Āşığın gönlünün sevgilinin saçlarına tutulması.

Zülfine bend olanıñ hālî budur sultānım

bende:

1. **bendeñe:--ñ, --e**

Kaside 15

Mısra: 85

Kulluk, kölelik.

Ancağ medār-ı fahr u mübāhāt bendeñe
Olmaz mı bendelik saña ey mefhar-ı bahār

2. **bendesî:--si**

Kaside 16

Mısra: 54

Kulluk, kölelik.

Veliyyü'n-ni'met-i ehl-i hüner kim çarh-ı dün-perver
Yemîn itmiş ki her bir bendesi şâhib-yesâr oldı

3. **bendesiniñ:--si, -nin**

Kıt'a 17

Mısra: 11

Kulluk, kölelik.

Her biri bendesiniñ bir şeh-i şâhib- sikke
Eylemez 'atf-ı nigh tâc-ı zer-i iqbâle

4. **bendesî:--si**

Kıt'a 23

Mısra: 2

Kulluk, kölelik.

Cenâb-ı Hâzret-i Sultân Selîm-i mülket-ârâ kim
Hezârân bendesi vâlî-i şeh-istân-ı Mısr oldı

5. **bendesin:--si, -n**

Kıt'a 59

Mısra: 12

Kulluk, kölelik.

Derûna eylemişdi iştiyâk-ı rü'yeti te'sîr
Bu şüret bendesin Mısrâ nihâyet eyledi ilkâ

bende evlemiştir:

1. **bende evlemiştir:--miş, --tîr**

Kıt'a 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kul, köle etmek.

Ma'ârif muktezâ-yı hilkatında mündericdir hep
Huşûşâ hüsn-i hulkı eylemiştir 'âlemi bende

bende-i fermân-ber-i bahâr olınca:

1. **bende-i fermân-ber-i bahâr olınca:--ınca**

Kaside 15

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Baharın emri yerine getiren kölesi olma .

Tenbîh itdi vaşf-ı gül-i zât-ı pâkiñi
Bûlbûl olınca bende-i fermân-ber-i bahâr

bende-i nâ-çizi:

1. **bende-i nâ-çizi:--i**

Kaside 12

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Değersiz köle.

Şıgmaz cihâna bende-i nâ-çizi fahr ile
Bu iftihârı her şeh-i 'âlî-cenâb ider

bende-i nâ-çizîñ olmağdır:

1. **bende-i nâ-çizîñ olmağdır:--mak, --dır**

Kaside 7

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Değersiz köle olmak.

Nebîl-âsâ seniñ bir bende-i nâ-çizîñ olmağdır
Dü 'âlemde medâr-ı iftihârım yâ Rasûlallâh

bendelik:

1. **bendelikle:--le**

Kaside 12

Mısra: 90

Kulluk, kölelik.

Ey zîb-i tahtgâh-ı risâlet ki bâbîña
Şehler de bendelikle şeref iktisâb ider

bendelik olmaz:

1. **bendelik olmaz:--maz**

Kaside 15

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Kul ve köle olmak.

Ancağ medâr-ı fahr u mübâhât bendeñe
Olmaz mı bendelik saña ey mefhar-ı bahâr

benden:

1. **bendeñ:**

Kaside 6

Mısra: 13

Ben, birinci tekil şahıs zamiri. (aşık, şair).

Nebîl-i zâr bendeñ olsa da âlûde-i 'işyân
Ümîd-i lutf ider sen pâdişehden yâ Rasûlallâh

bendesî:

1. bendesi:

Gazel 1

Mısra: 5

Kulluk, kölelik.

Kimse toz konduramaz üstine ol bendesi kim
Cebhe-pîrâdır aña hâk-i reh-i Şâh Maḥmûd

2. bendesi:-si

Mesnevi 1

Mısra: 65

Kulluk, kölelik.

Ol şâh ki bendesi cihândır
İkbâline reşk iden şehândır

bend-i cild-i cihândır:

1. bend-i cild-i cihândır:--dır

Kıt'a 20

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dünyanın cilt bağı.

Şîrâze bend-i cild-i cihândır felek müdâm
Varsa nazîr-i nûşâ-i zâtı disün şalâ

bend-i girîbâna:

1. bend-i girîbâna:--a

Gazel 71

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Elbise yakasının düğümü.

Yolımı kesdi ber-i yâre gerüp sînesiñi
Çıkıdı tâ bend-i girîbâna berâber ḥançer

bendin açmış:

1. bendin açmış:--mı

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçlarını açmak.

Bendin açmış kûyına gözden düşürmüş eşkimi
Dâmeniñ nem-nâk ider dîvâne kim çeşmimdir ol

benefşe:

1. benefşe:

Kaside 16

Mısra: 8

Güzel kokulu, mor renkli çiçek.

Ḳaranfîl oldı Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkı
Baḳup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldı

bengâle-i ruḥsâridir:

1. bengâle-i ruḥsâridir:--ı, --dır

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüzün Bengalesi ((Bengal, Hindistan'da büyük bir eyalet).

Hâl-i siyeh kâle-i ruḥsâridir
Gerdeni Bengâle-i ruḥsâridir

beni:

1. beni:--+i

Gazel 44

Mısra: 3

Ben birinci teklik şahıs zamiri. II Âşık.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebûdı mı nigâh mıdır

2. beni:--+i

Gazel 51

Mısra: 3

Ben birinci teklik şahıs zamiri. II Âşık.

Atdı o çâr ebrû beni dört yol agzına
Bâ'is zebân-dırâzlığımı çâr-sû mudır

Beniyye hanım:

1. Beniyye hanım:

Kıt'a 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Beniyye Hanım

Kaṭ' it zebān-ı hāmeyi tārīḥ için Nebīl
Ümmü'n-nihān Beniyye Hanım başdı dehre pā

beñze-:

1. beñzer:

Kıt'a 30

Mısra: 7

Benzemek, benzer.

Ol nüṣḥa-i dīrīneye beñzer bu cihān kim
Zātıdır anıñ zübde-i ma'nā-yı me'ālī

beñzet:

1. beñzetdim:-di, -dim

Gazel 106

Mısra: 1

Beñzetmek.

Bakup mirāta nā-geh sīne-i cānāna beñzetdim
Girībān-ı qarārı çāk idüp dāmāna beñzetdim

2. beñzetdim:-di, -dim

Gazel 106

Mısra: 4

Beñzetmek.

Rakībi fikr-i ḥaṭṭıñ eyleyince ser-fürü-gerde
Sütür içre yazılmış ser-nigün şeyṭāna beñzetdim

3. beñzetdim:-di, -dim

Gazel 106

Mısra: 6

Beñzetmek.

Kimi maḥmūr-ı fırkat kimi ser-mest-i viṣālīñdir
Bu bezmi sākiyā ben gerdiş-i devrāna beñzetdim

4. beñzetdim:-di, -dim

Gazel 106

Mısra: 8

Beñzetmek.

Sükütun ba'zı yerde müsikī-veş hüsni zāhirdir
Seni evvel görüşde zāhidā insāna beñzetdim

5. beñzetdim:-di, -dim

Gazel 106

Mısra: 10

Beñzetmek.

Tuṭuşdukda dehān-ı ḥāhişim būs-ı taḥayyülden
Ruḥ-ı yāri Nebilā şu'le-i süzāna beñzetdim

beñzet:

1. beñzetdim:--di, --m

Gazel 106

Mısra: 2

Beñzetmek.

Bakup mirāta nā-geh sīne-i cānāna beñzetdim
Girībān-ı qarārı çāk idüp dāmāna beñzetdim

ber:

1. ber:

Kaside 3

Mısra: 12

Üzre, üzere.

Humāyūn zāt-i tū çun zīver-i evreng-i levlākest
Nihāde ber seret tāt-i sa'ādet yā rasūlallāh

2. berden:-den

Kıt'a 80

Mısra: 2

Üzre, üzere.

Māh-ı ruḥı pertev ile gerden
'Aks eyledi sīne sīne berden

3. ber:

Terkib-bend 1

Mısra: 52

Kara, toprak.

Qanın kurudurdı olsa zī-rūḥ
Eyler idi bahrı ber tegāfūl

4. berden:-den

Kıt'a 6

Mısra: 4

Kara, toprak.

Himmeti üçlerle yazdım ben de tārīḥin Nebīl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

ber- karār idim:

1. ber- karār idim:--i, --di, --m

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kararlı, yerli, daimî, devamlı olmak.

Sîm-âb-ı vücûda geldi benimle hem-ıztırâb
Bir şuda ber- karār idim eyvâh bir zamân

berâber:

1. berâber:

Gazel 71

Mısra: 4

Birlikte, beraber.

Yolımı kesdi ber-i yâre gerüp sînesiñi
Çıkdı tâ bend-i girîbâna berâber hânçer

berât:

1. berât:

Kıt'a 59

Mısra: 33

Ferman, buyruk, azat belgesi.

Berât gönderse mîr-âhûrına ikrâma kudret yok
Kâladı Hâtem-i Tayy mihan olurdu lafz-ı bî-ma'nâ

berây-ı büse:

1. berây-ı büse:

Gazel 145

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Öpücük için.

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tıttı
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tıttı

berây-ı vaz' ı ism:

1. berây-ı vaz' ı ism:--ı

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İsmi koyma, belirleme, tespit etme için.

Şîşe-i kalbim berây-ı vaz' ı ism alsun ele
Lâle-veş sînem yedinden dâg-dâr itsem gerek

berây-ı zülf-i dilber:

1. berây-ı zülf-i dilber:

Gazel 104

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçları için.

Olur her târ-ı çeşmiñ şekli zincir oldıgı zâhir
Berây-ı zülf-i dilber meyli sevdâ-yı nigâh itsem

ber-bâd itse:

1. ber-bâd itse:--se

Terkib-bend 1

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Harap etmek, viran hâle getirmek.

Geçmem o hevâdan itse ber-bâd
İşden kesilince dest-i fitne

ber-bâlâ-yı fevk olmuş:

1. ber-bâlâ-yı fevk olmuş:--mış -mış

Gazel 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Üstü üstüne olma.

'Aks-i gerden serv-i sîmi gösterince sîneden
Cünbiş-i mehtâb ber-bâlâ-yı fevk olmuş bu şeb

berceste:

1. berceste:

Gazel 111

Mısra: 14

Seçilmiş, güzel, yüksek anlam taşıyan (şiir, söz).

Vüfur-ı 'âkıl ile tahrîk-i leb idince Nebîl
İder rübûde-dil insânı berceste zebân

2. berceste:

Kıt'a 24

Mısra: 15

Seçilmiş, güzel, yüksek anlam taşıyan (şiir, söz).

Yaz Nebîlâ böyle bir berceste târîh-i selîs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

ber-çide:

1. ber-çide:

Kıt'a 23

Mısra: 19

Toplanmış.

Giribân-ı hayâtı dest-i seyf itdikçe ber-çide
Serildi bürriyâ-yı deşt bî-pâyân-ı Mısr oldu

berçide- dāmendir:

1. berçide- dāmendir:--de

Gazel 126

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eteğini çekmiş II Vazgeçmek.

Fitneler berçide- dāmendir kıyâm itdikçe sen
Kametiñ seyr-i kıyâmetdir hırâm itdikçe sen

bercîs:

1. bercîs:

Kıt'a 19

Mısra: 3

Jüpiter, Hürmüz. Eski gökbilim inancına göre altıncı felekte bulunan yıldız. Gökyüzünün sultanı olan güneşin kadısı olup hüküm verme ve güzel konuşma yeteneğine sahiptir. En uğurlu gökcismi olarak nitelenen Bercîs, isabetli kararlar verir.

Huṭbesin Bercîs okursa minber-i eflâkde
Tigını Mirrîḥ virsün zâtına tevķîrden

bercîs-i çarḥıñ:

1. bercîs-i çarḥıñ:--ıñ

Kıt'a 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Feleğin müşteri denilen yıldızı (Eski gök bilim inancına göre altıncı felekte bulunan yıldız. Gökyüzünün sultanı olan güneşin kadısı olup hüküm verme ve güzel konuşma yeteneğine sahiptir. En uğurlu gökcismi olarak nitelenen Bercîs, isabetli kararlar verir).

Olup Bercîs-i çarḥıñ zîb-i kilki haşre dek yazsun
Bu hîdmet bâ'îs-i nâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

bercîs-i felek:

1. bercîs-i felek:

Kıt'a 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Feleğin, göğün jüpiteri.

Ṭutsa şâyeste-i devletiñ elde Bercîs-i felek
Şımf kitâb-ı ma'ârif ragbete oldu re'îs

ber-dehen:

1. ber-dehen:

Kıt'a 103

Mısra: 25

Ağızda.

Olup engüşt-i hayret ber-dehen herkes bu ahvâle
Kerâmât-ı bülend-i pâdişehden itdiler ma'dûd

ber-düş ider:

1. ber-düş ider:--(e)r

Kıt'a 24

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Omuzuna almak, omuzlamak.

Kâfda 'Ankâyı dehşet âşiyân ber-düş ider
Velvele-endâz olunca kûs-ı 'azmî nâ-gehân

ber-düş itdi:

1. ber-düş itdi:--di

Terkib-bend 1

Mısra: 129

Kelime Tipi: -

Omzuna almak, omuzlamak II arkasına, arka tarafına almak; üstüne almak, bir işi veya görevi yüklenmek.

Çok fitneyi itdi ḥâne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfûr

berdüş itdikde:

1. berdüş itdikde:--dik, --de

Kıt'a 69

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Omuzuna almak, omuzunda taşımak.

Kâfi itdikde berdüş
Lâm etek devşirüp kaçır gibidir

ber-düş olur:

1. ber-düş olur:--(u)r

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Serseri olmak.

Kahtarıyla bahārı terk ider havf-ı şeh-i deyle
Şabā kış kış idince āşiyān ber-düş olur bülbül

berg ü bārim:

1. berg ü bārim:--(i)m

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yaprak ve meyve. II mahsul.

Çenār-āsā açanlar rüzgāra dest-i ümmīdi
Dimez mi berg ü bārim gitdi elden herçi-bād-ābād

berg-i gülden:

1. berg-i gülden:--den

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı.

Açıldı berg-i gülden bād-bān-ı keşt-i şahbā
Hevādır kenār-ı cūda feryād eylesün bülbül

berg-i güle:

1. berg-i güle:--e

Kaside 15

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı.

Ẓann itme taraf-ı hātem-i la'liñde haṭṭ-ı nev
Taḥrīr olundu berg-i güle maḥzar-ı bahār

berg-i laṭif:

1. berg-i laṭif:

Kaside 15

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel yaprak.

Yetsün mi şerḥ-i şemme-i faẓl u kemālīñe
Berg-i laṭif her gül-i nazik-ter-i bahār

berg-i şakāyika:

1. berg-i şakāyika:--a

Kaside 15

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Şakayık çiçeği II eser ismi.

Ẓeyl eyler ise vaşfını berg-i Şakāyika
Olsun midādı reng-i gül-i aḥmer-i bahār

berg-i verd:

1. berg-i verd:

Müseddes 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül yaprağı.

Ṭafra-i berf ile kopardı ey hezār āşüblar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlūblar

berī:

1. berīdir:--dir

Gazel 115

Mısra: 9

Uzak l kurtulmuş, arınmış.

Ẓamīr-i sāf şikletden berīdir hem-çü āyīne
Değildir jeng-beste keşret-i 'aks-i heyūlādan

ber-i yāre:

1. ber-i yāre:--e

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sinesi, göğsü.

Yolımı kesdi ber-i yāre gerüp sīnesini
Çıkdı tā bend-i girībāna berāber ḥançer

berīd-i nusret:

1. berīd-i nusret:

Mesnevi 1

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Müjde veren ulak.

Ta' kib idüp berîd-i nuşret
Mesrûr ide nüvîd-i nuşret

berîn:

1. **berîn:**

Kıt'a 103

Mısra: 17

Hepsini, tamamını.

Berîn ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i gûş eyle
Alındı şâhibin irzâ ile bu hâne-i mahdûd

ber-kadem:

1. **ber-kadem:**

Kaside 14

Mısra: 11

Ayak üzerine.

Hep ser-fürû-yı Hâkla nazar ber-kadem imiş
Ol hâk-i pâ görür seni ebrâr-ı naş-bend

ber-karâr olsun:

1. **ber-karâr olsun:--sun**

Kıt'a 69

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

*Bir yerde veya bir hal üzere karar kılmak, aynı
kararda devam etmek, devamlı olmak.*

Ber-karâr olsun 'ömr ü ikbâli
Bu felek durma devr ider gibidir

berk-i cihân-süzda:

1. **berk-i cihân-süzda:--da**

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cihanı yakan şimşek.

Dâg-ı derûna berk-i cihân-süzda
Şu 'le-i cevvalê-i ruhsâridir

berk-i hürmen itdiñ:

1. **berk-i hürmen itdiñ:--di, --ñ--diñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Harman gibi karıştırıp mahvetme.

Mağv eyledi tûde-i qarârı
Ol gamzeyi berk-i hürmen itdiñ

berk-i mey:

1. **berk-i mey:**

Gazel 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarabın pırlıtsı.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceş-i melâl oldu baña
Berk-i mey meş'al-i şeh-râh-ı vişâl oldu baña

berk-i pür-iltihâb:

1. **berk-i pür-iltihâb:**

Gazel 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alevle dolu şimşek.

Hân mân-süz-ı şabr olur çakıcak
Berk-i pür-iltihâb ya'nî şarâb

berk-i sebz-i dervîşânedir:

1. **berk-i sebz-i dervîşânedir:----dir**

Gazel 81

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dervîşe yakışır yeşil yaprak.

Suñan-sencâna berk-i sebz-i dervîşânedir ammâ
Bu şî'r-i ter Nebilâ devha-i i'câzdan düşmüş

berk-i şemşîr-i cihâd:

1. **berk-i şemşîr-i cihâd:**

Kıt'a 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Savaş kılıcının şimşeği II keskinliği.

Hâşma olsun hân mân-süz-ı belâ-yı âsumân
Ra'd-ı top-ı âteş-efşân berk-i şemşîr-i cihâd

berk-i takarrüb:

1. **berk-i takarrüb:**

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Yakınlık şimşegi.

Olur berķ-i takarrüb sūz-ı 'işmet müceb-i ğayret
Su'āl itmek 'abeş pervâneye mahv-ı vücūdundan

ber-murād oldu:

1. **ber-murād oldu:--dı**

Kıt'a 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Muradına ermek, isteğine kavuşmak.

Tâmdır târîh-i mevlûdın Nebilâ söyledim
Ber-murād oldu bu 'âlem nesl-i Maḥmûd Şâh ile

ber-murād olsun:

1. **ber-murād olsun:--sun**

Kıt'a 37

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Muradına ermek, isteğine kavuşmak.

Ber-murād olsun o şâhen-şâh-ı Ferîdün-ḥadem
Nâm-ı şulb-ı pâkin itdikçe murād ismiyle yâd

ber-nazar:

1. **ber-nazar:**

Kıt'a 69

Mısra: 54

Bakışın üstü,üzeri.

Lâm-elif girdi şekl-i mıkrâza
Zülf-i cânâna ber-nazar gibidir

berri:

1. **berrile:-le**

Kıt'a 103

Mısra: 5

Karada olan, karaya ait, karada yaşayan.

O gevher-pâş-ı iḥsân bahri eyler berrile yek-sân
Olinca dest-i cûdı maḥrem-i naḳdîne-i mevcûd

berş-i eceli:

1. **berş-i eceli:--i**

Kıt'a 10

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Ecel şurubu.

Yazdı kilik-i Nebîl târîhin
Yedi berş-i eceli Tiryākî

ber-ṭaraf idüp:

1. **ber-ṭaraf idüp:--(ü)p**

Kaside 15

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Uzaklaşmak, gidermek.

Şayfı şitâ şitâyı idüp şayf ber-ṭaraf
Her sâl ola ḥarîfde ğâret-ger-i bahâr

berter-i bahâr:

1. **berter-i bahâr:--mış**

Kaside 15

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Baharın en yükseği.

Her nuṭkı şer'îñ ey gül-i âl-ı Muḥammedî
Kılmış Ḥudâ faziletiñi berter-i bahâr

berü:

1. **berü:**

Tahmis 2

Mısra: 11

"-den bu yana" anlamında edat.

Devr-i Âdemden berü olmaḳda mañşürü'l-livâ
Bi'z-żarûrî ser-fürü eyler cihân ser-tâ-be-pâ

ber-vech-i dil-hâh:

1. **ber-vech-i dil-hâh:**

Kıt'a 59

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Gönlün isteğinde olduğu gibi.

Ḥudâ ber-vech-i dil-hâh ide her maṭlûbına nâ'il
Şafâ-yı kalb ile 'ömr-i ṭabî'i eyleyüp i'tâ

ber-vefk-i dil-hâh-ı şeh-i 'âlem:

1. **ber-vefk-i dil-hâh-ı şeh-i 'âlem:**

Kıt'a 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya padişahının gönül isteğine uygun.

Muvaffak oldılar ber-vefk-i dil-hâh-ı şeh-i 'âlem
Bu nuşret vefk-i i'lâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

ber-vefk-i matlab:

1. ber-vefk-i matlab:

Kıt'a 51

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Isteğe uygun olarak.

Dönüp ber-vefk-i matlab vâye-dâr-ı feyz olur herkes
Bu müjde mâye-i şevk ü sürûr-ı çarḥ-ı gerdândır

ber-vefk-i merâm olmuşdı:

1. ber-vefk-i merâm olmuşdı:--muş, --dı

Kıt'a 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Isteğe uygun olmak.

Kişver-i ma'nî kalem-revdi vezâretle aña
Mâlik-i seyf ü kalem olmuşdı ber-vefk-i merâm

ber-vefk-i murâd oldu:

1. ber-vefk-i murâd oldu:--dı

Kıt'a 37

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Maksada uygun olmak.

Ḥamdülillâh oldu ber-vefk-i murâd 'âlem yine
Müjde-i şulb-ı hümâyûn ile mesrûr-ı l-fuâd

ber-vefk-i şâhândır:

1. ber-vefk-i şâhândır:--dır

Kıt'a 48

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Padişaha uygun olarak.

Bülend-iqbâl ile ber-vefk-i şâhândır o zıllullâh
Ola zıll-ı hümâ-yı şevket-i bâlâ-revî memdûd

bes:

1. besdir:--dir

Kıt'a 78

Mısra: 1

Yeter, kâfi.

Olsa besdir duḥt-ı rez maḥrem baña
Hoş gelür tenhâ olan âlem baña

2. besdir:--dir

Mesnevi 1

Mısra: 35

Yeter, kâfi.

Bu arzû-yı vişâl besdir
Bî-fâ'ide kıl ü kâl besdir

3. besdir:--dir

Mesnevi 1

Mısra: 36

Yeter, kâfi.

Bu arzû-yı vişâl besdir
Bî-fâ'ide kıl ü kâl besdir

4. beş:

Gazel 81

Mısra: 3

Beş sayısı.

Dil-i bî-çârenin beş yaş iken kadri 'ayân oldu
Mişal-i kaçre çeşm-i dilber-i mümtâzdan düşmüş

beş vakitte:

1. beş vakitte:--de

Kıt'a 102

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Beş vakit namaz ibadeti.

Beş vakitte du'âsı vakf-ı zebân
Tutdı medḥi bu mülk-i şeş ciheti

beşer:

1. beşerdi:--dı

Kıt'a 56

Mısra: 5

İnsan, insanoğlu.

Zann itme kim beşerdi Hâfız Melek Efendi
Terk itdi mâsivâyı kurb-ı Hudâya gıtdi

Zâhir itdikçe vücûdumda eser-i maşş-ı nigâh
San gül-i şad-berg nahl-ı yâsemîne bestedir

2. beşer:

Tahmis 2

Mısra: 17

İnsan, insanoğlu.

Dir dimez yerde beşer gökde hümâ mecbûr olur
Emrini tenfîze bâ-ḥükm-i kazâ mecbûr olur

5. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 8

Musiki eseri, nağme.

Cüş-ı baḥr-ı vuşlata bād-ı neşim âh ise
Ol temevvüc şîve-i çîn-i cebîne bestedir

besîm:

1. besîma:--a

Kıt'a 70

Mısra: 1

Destan kahramanı.

Besîma Yûsuf-istân-ı hüner bir zât fevtiyle
Sezâ Ya'kûb-veş ehl-i dil etmezse nazar 'aşra

6. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 10

Musiki eseri, nağme.

İtdi çâr-ebrûsını sencîde mîzân-ı nîgeh
Târ-ı çeşm ol afitâb-ı çârûmîne bestedir

beste:

1. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 1

Musiki eseri, nağme.

Ḥançer-i kîn ol miyân-ı nâzenine bestedir
Cevher-i cân rişte-i âh u enîne bestedir

7. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 12

Musiki eseri, nağme.

Ḥâhişindendir ḥarîdârın revâc-ı ma'rifet
'Arz-ı kalâ-yı hüner bir âferîne bestedir

2. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 2

Musiki eseri, nağme.

Ḥançer-i kîn ol miyân-ı nâzenine bestedir
Cevher-i cân rişte-i âh u enîne bestedir

8. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 14

Musiki eseri, nağme.

Sûz-ı dil-berle terennüm-sâz olur kilik-i Nebîl
Nağme-i âhım bu şî'r-i âteşîne bestedir

3. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 4

Musiki eseri, nağme.

Muḥzır-ı bî-mihr olur mı hîç şâyân-ı kabûl
İ'tibârı herkesiñ naqş-ı nigîne bestedir

9. bestedir:--dir

Gazel 117

Mısra: 3

Musiki eseri, nağme.

Ḳuvvet-i dest-i niyâza bestedir fetḥ-i merâm
Rişte-i nâz-ı bûtân bûgsestedir ibrâmdan

4. bestedir:--dir

Gazel 35

Mısra: 6

Musiki eseri, nağme.

10. bestedir:--dir

Gazel 117

Mısra: 7

Musiki eseri, nağme.

‘Arz-ı sūz-ı iştīyākla bestedir ūlfet dahī
Kim gider mahv olsa germiyyet eger hāmmāmdan

11. **bestedir:--dir**

Gazel 121

Mısra: 13

Musiki eseri, nağme.

Şeftālu-yı ruḥı resen-i zülfe bestedir
Geçmez Nebīl şabr ile sevdā-yı hāmdan

12. **besteleri:--ler, --i**

Kıt'a 101

Mısra: 7

Musiki eseri, nağme.

Zühreyi rakşa getirmişdi anıñ besteleri
Çıkup āgāzesi evc-i felek-i bālāya

beste kalur:

1. **beste kalur:---(u)r--(u)r**

Gazel 123

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kapalı kalmak II suskun hale gelmek.

Rengi ḥayretle uçup sürḥi-i ruhsārından
Gonçe-leb beste kalur şive-i güftārından

beste-dem iderdi:

1. **beste-dem iderdi:--(e)r, --dī**

Mesnevi 1

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Nefesi tutulmak, konuşamaz hale gelmek.

Reşk anları beste-dem iderdi
Menzillerini ‘adem iderdi

beste-i fitrāk:

1. **beste-i fitrāk:--sa**

Gazel 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Terki kayışının bağı olması.

Himmetim ‘aşk ile şol rütbe bülend oldu Nebīl
Olsa şāyeste hümā beste-i fitrāk baña

beste-i gīsū-vı şeb-gün:

1. **beste-i gīsū-yı şeb-gün:**

Gazel 78

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gece renkli zülüflerin (aşığın gönlünü)
bağlaması.*

Kayd-ı zülfi tīre-rūz itmezdi Leylānıñ anı
Beste-i gīsū-yı şeb-gün olduğım görseydi Kays

beste-i nutkı:

1. **beste-i nutkı:**

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Söz bestesi.

Ser-rişte-i fitnedir ser-ā-pā
‘İydeyn mi kaşlarını tev’em

2. **beste-i nutkı:--ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Söz bestesi.

Ey beste-i nutkı rūḥ-ı ma’nā
Lā’liñde nühüfte sırr-ı İṣā

beste-i yek-mū ider:

1. **beste-i yek-mū ider:--(e)r-er**

Gazel 47

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir saç bağı, düğümü yapma.

Mecnūnı bu gidişle ḥisāba olmaz Nebīl
Dünyāyı zülfi beste-i yek-mū ider gider

beste-i zülfi:

1. **beste-i zülfi:--i**

Terkib-bend 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Saç bağı.

Kıl beste-i zülf-i ğamdan āzād
Serhengi olurdu rūh-ı Mecnūn

Mi'şārın beyāndan evvel şabaḥ olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı ḥisāb ider

beste-i zülf-i girihgîrin:

1. **beste-i zülf-i girihgîrin:--i, --n**

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düğümli, dolaşık saçın bağı.

Düşer mi pîç-i tâba beste-i zülf-i girihgîrin
Telâş-ı fikr-i keç gitmez mi aşhâb-ı tevekkûlden

beste-i zülf-i siyeh itdi:

1. **beste-i zülf-i siyeh itdi:--di**

Kıt'a 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Siyah saçını bağlama.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farṭa gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok kişi dünyâda görür

beste-i zülf-i siyehiñ:

1. **beste-i zülf-i siyehiñ:--i, --ñ**

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Siyah saçının bağı.

Teşne-i la'liñ olur beste-i zülf-i siyehiñ
Âb-ı ḥayvânsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

beste-zebân olursa:

1. **beste-zebân olursa:--(u)r, --sa**

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Suskun olma, dilini yutma.

Olursa rişte-i gîsû-yı fikre beste-zebân
Dehen-güşâ olamaz naḳl-i ser-güzeşte zebân

bevân:

1. **bevândan:--dan**

Kaside 12

Mısra: 3

Açıklama, anlatma, söyleme.

2. **bevândan:--dan**

Kaside 12

Mısra: 3

Açıklama, anlatma, söyleme.

Mi'şārın beyāndan evvel şabaḥ olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı ḥisāb ider

3. **bevânidir:--ı, --dır**

Kıt'a 13

Mısra: 6

Açıklama, anlatma, söyleme.

Umûr-ı müşkile şüret-nümâ-yı imkândır
Secencel-i dil-i şafvet bevânidir bî-reyn

4. **bevânidir:--ı, --dır**

Kıt'a 13

Mısra: 6

Açıklama, anlatma, söyleme.

Umûr-ı müşkile şüret-nümâ-yı imkândır
Secencel-i dil-i şafvet bevânidir bî-reyb

5. **bevâna:-a**

Mesnevi 1

Mısra: 57

Açıklama, anlatma, söyleme.

Aşâr-ı vekâyi'î bevâna
Kilk-i hüneri alup benâna

bevân eylerdi:

1. **bevân eylerdi:--r, --di**

Kıt'a 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Açıklamak, izah etmek.

Şâf-meşreb 'âşık-ı şürîde-i maḥbûb idi
Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi bevân

bevân ider:

1. beyân ider:--(e)r

Kaside 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Açıklamak, anlatmak, söylemek.

Her âyine gerek ibât-ı Hakkâ mahv-ı şüver
İder bu sırrı beyân lâ-ilâhe illallâh

beyân-ı müfîd:

1. beyân-ı müfîd:

Kıt'a 69

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Faydalı, yararlı ifade.

Bu beyân-ı müfîd ile hakkâ
Şan ma'âni-i muhtasar gibidir

beyâz:

1. beyâz:

Gazel 69

Mısra: 7

Beyaz II Sevgilinin yüzü.

Haft-ı vechidir beyâz üzre şeref-rîz-i şudûr
Înşirâh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bî-haber

2. beyâza:--a

Mesnevi 1

Mısra: 61

Beyaz II boş kağıt.

Bir cild kadar beyâza aldı
Merhûm olunca saña kaldı

beyâz sine:

1. beyâz sine:

Mesnevi 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Beyaz sine, beyaz göğsü.

Âyine mi ol beyâz sine
Şûret bulur 'aşkı sinesine

beyâza çıkdı:

1. beyâza çıkdı:--dı

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Beyaza bulanmak - Görünür olmak, açık olmak.

Çıkdı mâhiyyeti beyâza mehiñ
Şan Nebilâ debîrdir mehtâb

beyâza çıkdığın:

1. beyâza çıkdığın:--dığ, --ı, --ñ

Kıt'a 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Beyazlamak, açık, görünür olmak.

Hüccet-i müsvedde-i 'ömri beyâza çıkdığın
Haft-ı cânân eyledi ol 'âşık-ı zâra 'ayân

beyâz-ı ruhına:

1. beyâz-ı ruhına:--ı, --n, --a

Kıt'a 95

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Beyaz yanak, yanağın beyazlığı.

Haft beyâz-ı ruhına âyet-i tebcîl yazar
Vech-i ta'zîmini 'âşıklara takbîl yazar

beyhüde:

1. beyhüde:

Gazel 28

Mısra: 3

Boş, gereksiz; boş yere, boşuna.

Rûz u şeb sanma ki beyhüde felek devr eyler
Mihr ü meh iki nişân-dâne-i ahter tesbîh

beyne's-sürevvâ:

1. beyne's-sürevvâ:

Muhammes 2

Mısra: 12

Sürevvâ yıldızı arasında.

Ehl-i cürm ümmîd-i me'vâ eylemek
Olsa da beyne's-sürevvâ vü's-semek

beyt:

1. beyt:

Gazel 30

Mısra: 13

İki mısradan oluşan nazım. II Şiir.

Geh mu'ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla' Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab'a sūḥan-gū koymuş ad

2. beyti:-i

Kaside 12

Mısra: 93

İki mısradan oluşan nazım. II Şiir.

Her beyti kaşr-ı ḥuld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zār-ı nazma medhiñi kim āb u tāb ider

beyt-i ābdār:

1. beyt-i ābdār:

Müseddes 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Taze ve parlak beyit.

Servi-i dehr ile eşcārı görüp bī-berg ü bār
Ḳalbine ol dem sünūḥ itmiş bu beyt-i ābdār

beyt-i dil-nişin:

1. beyt-i dil-nişin:

Kıt'a 50

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Gönülde yer tutan, hoş, güzel olan beyit.

Kenār-ı ḳulzüm-i endişede cāy oldu tārīḥe
Bu beyt-i dil-nişin şāyān-ı resm-i i'tibār oldu

beyt-i ra'nāya:

1. beyt-i ra'nāya:--y, --a

Kıt'a 54

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hoş ve güzel beyit.

Nebīlā nokṭa ḳonmaz dir idim bu beyt-i ra'nāya
Ḥurūf-ı cevherisinden dü tārīḥ olmasa maḳşad

beyt-i tārīḥe:

1. beyt-i tārīḥe:--e

Kıt'a 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tarih beyti.

Baḥa gevher-fürüş-ı kilik-i Nebīl
Beyt-i tārīḥe reh-nümā oldu

beytullāh:

1. beytullāha:-a

Gazel 1

Mısra: 12

"Allah'ın evi" Kabe.

Yazdı bu vech ile tām kilik-i Nebīl tārīḥin
Sürdi yüz Beytullāha sipeh-i Şāh Maḥmūd

2. beytullāhın:--ı, --ñ

Gazel 1

Mısra: 7

"Allah'ın evi" Kabe.

Reh-i mesdūdı açıldı hele Beytullāhın
Gördi bu luṭf-ı Ḥudāy-ı nigeḥ-i Şāh Maḥmūd

bezm:

1. bezme:-e

Gazel 10

Mısra: 7

İçki meclisi, eğlence meclisi.

Neş'eyi bezme yürüt iḳdām ile
Bu ḥusūşa baş ayagı sāḳiyā

2. bezmi:-i

Gazel 70

Mısra: 4

İçki meclisi, eğlence meclisi.

Başdırır büy-ı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mānende-i sāgar micmer

3. bezmini:--i, --n, --ı

Gazel 104

Mısra: 11

İçki meclisi, eğlence meclisi.

O mâhın bezmini gark-âb ider fevvâre-i eşkim
Bu hasretle eger ben sedd-i mecra-yı nigâh itsem

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem'

4. bezmi:-i

Gazel 106

Mısra: 6

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Kimi mahmûr-ı fırkat kimi ser-mest-i vişâliñdir
Bu bezmi sâkiyâ ben gerdiş-i devrâna beñzetdim

10. bezmiñde:-i, -n, -de

Kıt'a 94

Mısra: 3

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem'

5. bezmde:-de

Gazel 147

Mısra: 8

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Nâr-ı hased derûnuna te'sîr idüp yine
Zâhid niçün bezmde çenâr olmamış dañi

11. bezmler:--ler

Müseddes 1

Mısra: 14

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Ruñların kızsın hilâl-i bâde-i ser-şârdan
Bezmler germ olsun ol hürşidveş ruñsârdan

6. bezmde:-de

Kaside 15

Mısra: 64

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Sâki açıldı gül gibi te'sîr-i neş'eden
Bûlbûl olunca bezmde hınyâ-ger-i bahâr

bezme:

1. bezme:-e

Gazel 59

Mısra: 4

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Feleğin devri mihr ü mâh iledir
Bezme bir kac piyâle lâzımdır

7. bezminde:-i, -n, -de

Kıt'a 18

Mısra: 19

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Felek bezminde aylı günli sâ'at
Cihân bir köhne dollâb-ı ezeldir

bezm-i dil-dârda:

1. bezm-i dil-dârda:--da

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgili meclisi.

Bezm-i dil-dârda tebdîl-i uşûl itdirerek
Perde-i âhı muhayyerde kodı cilve-i 'aşk

8. bezminde:-i, -n, -de

Kıt'a 63

Mısra: 2

Içki meclisi, eğlence meclisi.

Ser-tâc-ı şehenşâh-ı cihân Hân-ı Selîmiñ
Bezminde felek dalkavugı olsa sezâdır

bezm-i dildârda:

1. bezm-i dildârda:--da

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgili meclisi.

Bezm-i dildârda devr iden ayağ-ı bâde
Haşm-ı çâpük kâdem-i şabr u sükûn oldu baña

9. bezmiñde:-i, -n, -de

Kıt'a 94

Mısra: 3

Içki meclisi, eğlence meclisi.

bezm-i kurb:

1. bezm-i kurb:

Tahmis 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

(Cenab-ı Hakk'a) yakınlık meclisi.

Bezm-i kurb esbāb-ı vuşlatla mürettebdir bu şeb
Nūr-ı teşrîf ile ol mihr-i sipihr-i 'izzetiñ

bezm-i ma'nāda:

1. bezm-i ma'nāda:--da

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mana meclisi, alemi.

Der-āgūş itmek ister mū-miyānıñ bezm-i ma'nāda
Bu bārīk fikirim māye-bağş-ı hāb-ı çeşmimdir

2. bezm-i ma'nāda:--da

Gazel 141

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Anlam meclisi/ālemi.

Çözölmüş 'ukde-i gīsūsı gördüm bezm-i ma'nāda
Açıldı sünbül-i ter şīşe-i çeşm-i hayālimde

bezm-i meyiñ:

1. bezm-i meyiñ:--(i)ñ

Gazel 57

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap meclisi.

Teşrîfñ eger dīdemi itmezse nemek-rīz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebābñ tuzı yokdur

bezm-i müheyyāda:

1. bezm-i müheyyāda:--da

Kıt'a 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hazır olan, hazırda bulunan içki meclisi.

Sākiyā kim ki seni bezm-i müheyyāda görür
Gāyet-i neş'eyi ol vaqt-i hūmeyyāda görür

bezm-i nūş-ā-nūşda:

1. bezm-i nūş-ā-nūşda:--da

Gazel 143

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(İçki, şarap için) Sürekli içilen meclis.

Foya virdi āb-ı gevher neş'e-i elmās ile
Pür-'arāk oldıkça ... bezm-i nūş-ā-nūşda

bezm-i nūş-ā-nūş-ı gülşende:

1. bezm-i nūş-ā-nūş-ı gülşende:--de

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin sürekli içilen meclisi.

Heves-kār-ı neşāta bezm-i nūş-ā-nūş-ı gülşende
Varup mestāne bir na'rayla imdād eylesün bülbül

bezm-i pür-neş'evi:

1. bezm-i pür-neş'eyi:--(y)i

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neşe dolu eğlence meclisi.

Būs-ı sākī ile dir revnağ-ı bāzār-ı neşāt
Bezm-i pür-neş'eyi dād ü dihişñden bilürüz

bezm-i safāda:

1. bezm-i safāda:--da

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neş'e, zevk, eğlence meclisi.

Her bir kadehde müjde-i vaşl olma būsesi
Bezm-i safāda şüret-i tertīb-i neş'edir

bezm-i süreyyā olup:

1. bezm-i süreyyā olup:--(u)p

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Süreyya yıldızının eğlence meclisi olma.

Devr eyledi bā-şu'le-i cevvalē-i sāgar
Ol māha olup bezm-i şüreyyā şeb-i āteş

bezm-i şüreyyāda:

1. bezm-i şüreyyāda:--da

Kıt'a 79

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şüreyya yıldızının eğlence meclisi.

Bilmez üftāde-i maḥmūrī felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i şüreyyāda görür

bezm-i takrīrimdedir:

1. bezm-i takrīrimdedir:--(i)m, --de, --dir

Gazel 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İfade etme meclisi.

Sāḳī-i cām-ı belāgat bezm-i takrīrimdedir
Neş'e-yi rūḥ-ı ḥarīrī feyz-i tahrīrimdedir

bezm-i taşvīrde:

1. bezm-i taşvīrde:--de

Gazel 76

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eğlence meclisinin resmi.

Eyledi neş'e-i fıkır-i lebi ḥāmūş Nebīl
Bezm-i taşvīrde feryād-ı ney ü çeng olmaz

bezm-i vaşla:

1. bezm-i vaşla:--a

Gazel 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisi.

İstemez dış kirāsı būs-ı lebi
Bezm-i vaşla nevāle lāzımdır

bī-bāk:

1. bī-bāk:

Kıt'a 29

Mısra: 12

Korkusuzca, çekinmeden.

Rebī'-ü'l-evvelīn on dokuzuncu pençşembe gün
Şerefle her biri icrā-yı sünnet eyledi bī-bāk

2. bī-bāk:

Kıt'a 96

Mısra: 3

Korkusuzca, çekinmeden.

Bī-bāk gezersem nola ferdā-yı kıyāmet
Sāmānımı ol ḳamet-i mevzūna değışdim

bī-bedel:

1. bī-bedeldir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 28

Eşsiz, benzersiz.

Bu tam tārīḥi tezyīn it güherle
Muvāḳḳit-ḥāne-i nev bī-bedeldir

bī-bedel oldı:

1. bī-bedel oldı:--dı

Kıt'a 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Benzersiz olmak II karşılığında hiç bir şey
verilmeyen, parasız.*

Naḳş ider tārīḥi ḥāme āb-ı gevherle Nebīl
Maḥfīl-i şāhen-şeh oldı bī-bedel ta'mürden

bī-bekā:

1. bī-bekādır:--dır

Tahmīs 2

Mısra: 26

Ebedi olmayan, fani.

Mecma'-ı dīvāngāhdır şuffe-i dīvān-ı 'aşḳ
Bī-bekādır çün nuḳūş-ı 'ālem-i dār-ı fenā

bī-berg ü bār:

1. bī-berg ü bār:

Müseddes 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yapraksız ve meyvatsız.

Servi-i dehr ile eşcârı görüp bî-berg ü bār
Kālbine ol dem sūnūh itmiş bu beyt-i ābdār

bî-berg ü bār oldu:

1. **bî-berg ü bār oldu:--d**

Kaside 16

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yapraksız ve meyvesiz (ağaç) olmak.

Buḥūr-ı Meryeme destînde virmiş misk-i rümîdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bî-berg ü bār oldu

bî-çäre:

1. **bî-çäre:**

Kıt'a 9

Mısra: 11

Çaresiz.

'Ākîbet bî-çäre mahv itdi vücūd-ı zārını
Çün semender nār-ı 'aşk içre tıtarı āşiyān

bi-cürm:

1. **bi-cürmin:--i, --n**

Kıt'a 60

Mısra: 1

Suçsuz, kabahatsiz.

Bi-cürmin lā tekün me'yüse 'afvin
Lienne el-Ye'se min zenbîn 'azîmin

bî-dād:

1. **bî-dād:--ı**

Gazel 54

Mısra: 5

Zulüm, işkence. II Zâlim, sevgili.

Yazılsuñ kahramân-ı gāmzeniñ 'uşşāka bî-dādı
Bu çāg-ı 'işvede Şehnâme-i eyyāma şüret vir

bî-dād iderse:

1. **bî-dād iderse:--(e)r, --se**

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek.

IV

Çeşm-i siyehiñ iderse bî-dād

bîdār:

1. **bîdār:**

Gazel 138

Mısra: 7

İyi talih. I Bahtı uyanık, talihi açık.

Ṭāli'îñ bîdār ise efsâne-güy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dār āheng-i menām itmiş yine

2. **bîdāra:--a**

Tahmis 1

Mısra: 45

İyi talih. I Bahtı uyanık, talihi açık.

Ṭālib-i dîdār olan bîdāra maṭlabdır bu şeb
Vaktidir mi'rāc-ı ümmîde 'urüc eyle Naẓîm

bîdār ide:

1. **bîdār ide:--e**

Kıt'a 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uyandırmak.

Māder-i bahtım Ḥuda bîdār ide
Mehd-i gamda tıfl-ı dil nālândır

bîdār ol:

1. **bîdār ol:**

Kıt'a 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uyanık durumda bulunmak, uyanık olmak.

Nūr-ı 'aynım geldi ḥaṭ bîdār ol şimden gerü
Tütiyā-yı dîde-i agyār ol şimden gerü

bîdār olup:

1. **bîdār olup:--up**

Gazel 81

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uyanık olmak, uykusuz kalmak.

Bu şeb olmuş iken rü'yâda dil şâyeste-i vaşlın
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i'zâzdan düşmüş

bî-dâr olur:

1. bî-dâr olur:--(u)r

Kaside 12

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Uyanık olmak.

Dogsa güneşler üstine bî-dâr olur mı hiç
Mestâne-dil o tıfl ile âheng-i hâb ider

bîdâr olur:

1. bîdâr olur:--(u)r

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uyanık olmak, uykusuz kalmak.

Münevvim olsa da efkâr-ı zülfi şubh-ı şâdıkda
Hayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

bîd-i mecnûnuñ:

1. bîd-i mecnûnuñ:--u, --ñ

Kaside 16

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mecnun'un söğüd ağacı, Mecnun'un söğüdü.

Maşûndur fül-ı bahrı bîd-i Mecnûnuñ ezânından
Anı zabt itmege zincîr-i mevc-i cû medâr oldu

bî-dimâg:

1. bî-dimâgdır:--dır

Gazel 110

Mısra: 10

Akılsız, idraksız.

Çıkdı bûy-âşinâ benimle Nebîl
Gerçi bir bî-dimâgdır göñlüm

bî-emân:

1. bî-emândır:--dır

Terkib-bend 3

Mısra: 30

Amansız, acımasız, zalim // sevgilinin gözleri.

V

Çeşmiñ bilür misin nice bir bî-emândır

bi-eser:

1. bi-eser:

Gazel 100

Mısra: 6

Tesirsiz II etkisiz.

Vaşlına kandığım gibi âhıña yandığım budur
Bi-eser itdi dildeki sûz u güdâzı neyleyim

bî-fâ'ide:

1. bî-fâ'ide:

Mesnevi 1

Mısra: 36

Beyhude, faydasız.

Bu arzû-yı vişâl besdir
Bî-fâ'ide kıl ü kâl besdir

bî-gâne:

1. bî-gâneyi:--y, --i

Gazel 151

Mısra: 2

Yabancı II rakip.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördün mi
Göz degdi bakar nergis bî-gâneyi gördün mi

2. bî-gâne:

Murabba 5

Mısra: 13

Yabancı II rakip.

Bî-gâne revîşdir baña ta'zîr-i tegâfûl
Mânend-i Nebîl eyleme tekdîr-i tegâfûl

bîgâne-i hāmūşdur:

1. bîgâne-i hāmūşdur:--dır--e

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Suskun yabancılar.

Nuṭkı lâl-i hayret itmiş bir büt-i nev-restenin
Dil uzatma sūsene bîgâne-i hāmūşdur

bī-gāne-i muhabbet olan:

1. bī-gāne-i muhabbet olan:--(a)n

Terkib-bend 3

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Muhabbete kayıtsız/umursamaz/yabancı olmak.

Kaşdıñ raķıble rüşen-i nâ-becâ mıdır
Bī-gāne-i muhabbet olan aşınâ mıdır

bī-gāne-meşrebâ:

1. bī-gāne-meşrebâ:

Terkib-bend 3

Mısra: 17

Ey yabancı meşrepli.

Bī-gāne-meşrebâ çekemem bu edâları
Maḥrûm-ı iltifât idüp âşinâları

bī-gümân:

1. bī-gümân:

Kıt'a 24

Mısra: 12

Şüphesiz, kuşkusuz.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dâr ile
Kendi 'azm itmek eger lâzım gelürse bī-gümân

bī-haber:

1. bī-haber:

Gazel 69

Mısra: 1

Habersiz.

Râh-ı vaşl-ı yârden 'âlem ser-â-ser bī-haber
Nakş-ı pây-ı Hızra bak bu yolda rehber bī-haber

2. bī-haber:

Gazel 69

Mısra: 2

Habersiz.

Râh-ı vaşl-ı yârden 'âlem ser-â-ser bī-haber
Nakş-ı pây-ı Hızra bak bu yolda rehber bī-haber

3. bī-haber:

Gazel 69

Mısra: 4

Habersiz.

Qızdırırken püte-i efkârı şevk-i şems ile
Nakd-i evkâtı geçürmüş kîmyâ-ger bī-haber

4. bī-haber:

Gazel 69

Mısra: 6

Habersiz.

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sînede
Gerçi kendin gösterir zâhirde ḥançer bī-haber

5. bī-haber:

Gazel 69

Mısra: 8

Habersiz.

Haṭṭ-ı vechidir beyâz üzre şeref-rîz-i şudûr
İnşirâh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bī-haber

6. bī-haber:

Gazel 69

Mısra: 10

Habersiz.

Qālīb-ı bī-rûḥ ider 'uşşâkı gitdikçe Nebîl
Güyyâ şuretden ol rûḥ-ı muşavver bī-haber

7. bī-haber:

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Habersiz.

Dünyâyı ḥarâb ider de seyr it
Bilmez gibi bī-haber tegâfûl

8. bī-haber:

Kıt'a 69

Mısra: 22

Habersiz.

Ne ğalatlar ki var şahîhinden
Ekser-i ḥalk bī-haber gibidir

bi-hakk-ı ka'bet' ullâh-zâde-i mekkî efendi:

1. bi-ḥaḳḳ-ı ka'bet'ullāh-zāde-i mekkī efendi:

Kıt'a 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mekki Efendi'nin oğlunun hakkı için (Mekki Efendi; Kabe muhafızı. Babası da öyleydi. Kabe muhafızlığı umumen babadan oğula geçer.

Bi-ḥaḳḳ-ı Ka'bet'ullāh-zāde-i Mekkī Efendi kim
'Ulüvv-i ka'b ile bir zāt-ı şāhib-iştiḥār oldu

bi-ḥamdillāh:

1. bi-ḥamdillāh:

Kıt'a 49

Mısra: 1

Allah'a şükürler olsun.

Bi-ḥamdillāh devr-i Ḥazreti Maḥmūd Ḥāndır bu
Açıldı şāh-rāh-ı beyt-i Ḥaḳ pīrāye-i Mekke

2. bi-ḥamdillāh:

Kıt'a 51

Mısra: 17

Allah'a şükürler olsun.

Bi-ḥamdillāh yine şulbından ol sultān-ı āgāhın
Kudūmı 'āleme şeh-zādenin iḥsān-ı Yezdāndır

3. bi-ḥamdillāh:

Kaside 10

Mısra: 3

Allah'a şükür olsun.

Bi-ḥamdillāh şumār-i luṭf-i bī-pāyānet imkān nist
Füzūn āmed zi-curm-i bī-ḥesābem yā rasūlallāh

biḥār-ı mevce-dār oldu:

1. biḥār-ı mevce-dār oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Dalgahı deniz olma.

Bakup meh-tāb iderler gonceler üşkūfe-i māha
Çemen tahrik-i bād ile biḥār-ı mevce-dār oldu

bī-hār-ı rivādır:

1. bī-hār-ı rivādır:--dır

Kaside 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gösteriş denizi.

Ne-dāred hiç eğer ez-bū-yi tā'at gonce-i şıdkem
Budur şükürüm ki bī-hār-ı rivādır yā Rasūlallāh

bī-ḥesāb olunca:

1. bī-ḥesāb olunca:--ınca

Murabba 10

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Sayırsız, çok fazla olmak.

Ta'dād-ı cefādır iftiḥārı

'Āşıkları bī-ḥesāb olunca

bī-ḥürmeti'l-ḥaremeyn ola:

1. bī-ḥürmeti'l-ḥaremeyn ola:--a

Kıt'a 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mekke ve Medine'nin değersiz bir kimsesi olma.

Nebīl secde-i şükr itdi yazdı bir tārīḥ

Ola sa'īd bu cāhın bī-ḥürmeti'l-Ḥaremeyn

2. bī-ḥürmeti'l-ḥaremeyn ola:

Kıt'a 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mekke ve Medine'nin değersiz bir kimsesi olma.

Nebīl secde-i şükr itdi yazdı bir tārīḥ

Ola sa'īd bu cāhın bī-ḥürmeti'l-Ḥaremeyn

bī-hüş oldu:

1. bī-hüş oldu:--dı

Terkib-bend 1

Mısra: 135

Kelime Tipi: -

Aklı başından gitmek, kendinden geçmek.

Zühre bu hevādan oldu bī-hüş

Terk eyle yeter yeter bu nağme

bihzād:

1. bihzād:

Gazel 54

Mısra: 11

15. yüzyılda yaşamış, İran'lı ünlü minyatür ve ressam sanatkarı.

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûh olur Bihzād
Hırâm-ı nâz ile ol kıdd-i serv-endâma şüret vir

2. bihzādı:-ı

Terkib-bend 1

Mısra: 7

15. yüzyılda yaşamış, İran'lı ünlü minyatür ve ressam sanatkarı.

Bihzādı iderdi resm-i 'işven
Levh-i gama şüret-i heyulâ

bî-iẖtiyār eyle:

1. bî-iẖtiyār eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Elinde olmadan istemek.

Muvakkit-hâne-i nevre hışârı eyledi iẖyâ
Gelüp kılda temâşâ vaşfı bî-iẖtiyār eyle

bî-iẖtiyār itdiler:

1. bî-iẖtiyār itdiler:--di, --ler

Gazel 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akılsız, aklını kullanamaz hale getirmek; aklını başından almak, aşık etmek.

Şeyhî bir şâbb eyledi meclisde şâbb
İẖtiyârı itdiler bî-iẖtiyār

bî-iẖtiyār oldu:

1. bî-iẖtiyār oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İstemsizce, elinde olmadan.

Didim ol perçem-i reyhâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-iẖtiyār oldu

bî-irtiyâb:

1. bî-irtiyâb:

Kıt'a 58

Mısra: 23

Şüphesiz.

Bu mevki'ye bî-irtiyâb cennetden irmiş âb u tâb
Pîre virir feyz-i şebâb âb u hevâ-yı Topkapu

bî-irtiyâb ider:

1. bî-irtiyâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Şüpheden kurtulmak, şüpheden arınmak.

Rahm eyleyüp meded-res olur Hâzret-i Rasûl
Bu luftı bî-kes-ümmete bî-irtiyâb ider

bî-karâr oldu:

1. bî-karâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kararsız olmak, huzursuz olmak.

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruh-ı âlın hezârân bî-karâr oldu

bî-kayd:

1. bî-kayd:

Gazel 110

Mısra: 4

Kayıtsız II bağlı olmadan, özgür.

İzn-i gül-geşte 'ukde-i zülfi
Çözme bî-kayd bāğdır gönlüm

bî-kayd-ı hazândır:

1. bî-kayd-ı hazândır:--dır

Terkib-bend 1

Mısra: 156

Kelime Tipi: -

Sonbaharın ilgisizliği, kayıtsızlığı.

Fikr ol gül-i tâze hânde eyler
Bî-kayd-ı hazândır bahârım

bī-kavd-ı siper:

1. bī-ḳayd-ı siper:

Terkib-bend 1

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Siperin, kalkanın kayıtsızlığı.

Çün tīr-i ḳazā göze görünmez
Bī-ḳayd-ı siper gider tegāfūl

bī-kes-ümme:

1. bī-kes-ümme:--e

Kaside 12

Mısra: 62

Ümmeğin kimsesizi.

Rahm eyleyüp meded-res olur Ḥazret-i Rasūl
Bu luḡı bī-kes-ümme bī-irtiyāb ider

bīkr-i dil'ārā:

1. bīkr-i dil'ārā:

Kıt'a 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönlü süsleyen el değmemiş kız, genç II neşe,
sevinç veren güzel bir şey (Şiirde) başka bir şair
tarafından söylenmemiş orijinal mana, hayaller.*

Nebīlā söyledim bīkr-i dil'ārā bende bir tārīḥ
Ḳalur mı ümm-i dünyā böyle bed-fercām-ı Efrenc

bīkr-i fikrim:

1. bīkr-i fikrim:--(i)m--i, --m

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Düşünce yeniliği (özgünlüğü) II İlk olarak
söylenen, daha önce kimsenin ifade etmediği fikir.*

Zöhre dāmen der-miyāndır aḥz-ı fenn-i 'işvede
Bīkr-i fikrim ey Nebīl āḡūş-ı tevkīrimdedir

bīkr-i hayālīm:

1. bīkr-i hayālīm:--(i)m

Kaside 16

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

El değmemiş hayal, mazmun.

Gören ḳayd itmez oldu der-kenār-ı şabr u ārāmı
Ne dem bīkr-i hayālīm zīb-i āḡūş-ı kenār oldu

bil:

1. bilemem:--e, -me, -m

Gazel 9

Mısra: 1

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bilemem n'eyledi ol ḡamze-i seffāk baña
Girye eylerdi bakup dīde-i nemnāk baña

2. bildim:--di, -m

Gazel 27

Mısra: 5

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Şimdi ey rakḳās bildim şīve-i engüştiñi
Ḳalmamış evvelki āheng-i şafā zillerde hīç

3. bil:

Gazel 33

Mısra: 13

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Sen Nebīl-āsā ne işit hem ne bil
Der-diyār oldu kararım der-diyār

4. bildi:--di

Gazel 40

Mısra: 3

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bildi kim bu ıztırāb-ı 'aşkıdır

Ma'den-i sīm-ābı bilmem ḳandadır

5. bilürüz:--ür, -üz

Gazel 74

Mısra: 1

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Biz ki sırr-ı lebiñi nokṡa-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşyāyı 'ademden bilürüz

6. bilürüz:--ür, -üz

Gazel 74

Mısra: 2
Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Biz ki sır-ı lebiñi nokta-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşyâyı ‘ademden bilürüz

7. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 74

Mısra: 4

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ṭıynet-i tākde muzmer ise de bü-yı şafā
Neş’e-i cām-ı meyi himmet-i Cemden bilürüz

8. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 74

Mısra: 6

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

İstemez hıç tekellüf suhan-ı rāst-nümā
Ehl-i kızbiñ söziñi kayd-ı kāsmeden bilürüz

9. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 74

Mısra: 8

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Garaẓıñ fehm ideriz hāhiş-i huld eylemeden
Zāhidā biz seni aşhāb-ı şikemden bilürüz

10. **bilüp:-üp**

Gazel 86

Mısra: 5

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Teşne-i neş’e-i dīdārı bilüp agzından
Çekdi şeyhī leb-i kevşer kodı cilve-i ‘aşk

11. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 1

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Kemer-i gayretini bende kuşandım bilürüm
Fikr-i āgüş-ı miyān ile dolandım bilürüm

12. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 2

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Kemer-i gayretini bende kuşandım bilürüm
Fikr-i āgüş-ı miyān ile dolandım bilürüm

13. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 4

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Turre sermāye-i ‘aqla zarar ey serv-i revān
Bu hevāiligi sayeñde kazandım bilürüm

14. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 6

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Renk virmek gibidir nabzına dā’ir şerbet
Elini açma kızıl kana boyandım bilürüm

15. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 8

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

‘İşvesi hulfına ta’līm-i zemīn itmededir
Bir zamān va’dine gerçekden inandım bilürüm

16. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 10

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Zīr-i gīsūda ider şubh-ı vişālī imā
Būs idüp gerdeni gafletden uyandım bilürüm

17. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 12

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Der-kenārında haṭı olsa daḥi kayd-ı hayāt
Ben büyüsün diyü cānımdan usandım bilürüm

18. **bilürüm:-ür, -üm**

Gazel 105

Mısra: 14

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Destiñe girmez ucı üstine pek dönme Nebîl
Fıkr-i âgüş-ı miyân ile dolandım bilürüm

19. **bilmem:-me, -m**

Gazel 110

Mısra: 8

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Fıkr-i la'liñle gitmesün hîçe
Bende bilmem sürâğdır gönüm

20. **bilmez:-mez**

Gazel 141

Mısra: 13

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Nebîlâ Husrev ü endîşe bilmez kâr-ı Ferhâdı
Nedir bu cüş-ı ma'nâ nûkte-i Şîrîn-meâlimde

21. **bildi:-di**

Kıt'a 59

Mısra: 6

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Reh-i mesdûd-ı Beytullâhı açdı şıdk-ı niyyetle
Havâric bildi bir şîr-i veğâ-girdâr imiş hakkâ

22. **bilmez:-mez**

Kıt'a 79

Mısra: 3

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bilmez üftâde-i mahmûrî felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i süreyyâda görür

23. **bilmez:-me, -z**

Tahmis 2

Mısra: 28

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

İş midir meyl-i hürüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Lîk bilmez ehl-i hüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ

24. **bilmez:-me, -z**

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Dünyâyı harâb ider de seyr it
Bilmez gibi bî-haber tegâfûl

25. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 73

Mısra: 1

Bilmek || Tanımak.

Biz o nev-reste nihâli revîşinden bilürüz
Ne kıyâmet kıpacaktır gelişinden bilürüz

26. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 73

Mısra: 2

Bilmek || Tanımak.

Biz o nev-reste nihâli revîşinden bilürüz
Ne kıyâmet kıpacaktır gelişinden bilürüz

27. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 73

Mısra: 3

Bilmek || Tanımak.

Ne şeker çiyinedigin söyleyişinden bilürüz
Mağşadıñ lûknet-i tûti-menişinden bilürüz

28. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 73

Mısra: 4

Bilmek || Tanımak.

Ne şeker çiyinedigin söyleyişinden bilürüz
Mağşadıñ lûknet-i tûti-menişinden bilürüz

29. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 73

Mısra: 6

Bilmek || Tanımak.

Nahl-ı pür-berg-i emel hâmil-i bâr oldığını
Bağ-bân-ı kadiriñ perverişinden bilürüz

30. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 73

Mısra: 8

Bilmek || Tanımak.

Būs-ı sākī iledir revnāk-ı bāzār-ı neşāt
Bezm-i pür-neş'eyi dād ü dihişinden bilürüz

31. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 73

Mısra: 10

Bilmek || Tanımak.

Serimiz lāyık-ı seng-i sitem olduysa Nebīl
Biz o leylī revişin serzenişinden bilürüz

bil:-

1. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 1

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Gāh tábım ābı bilmem kâdandır
Gāh ābım tábı bilmem kâdandır

2. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 2

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Gāh tábım ābı bilmem kâdandır
Gāh ābım tábı bilmem kâdandır

3. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 4

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bildi kim bu ıztırāb-ı 'aşkıdır
Ma'den-i sīm-ābı bilmem kâdandır

4. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 6

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Cismi bir ħurşid kettān eyledi
Pertev-i mehtābı bilmem kâdandır

5. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 8

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Eşk-i ħūn-efşān ile devr eylerim
Şīve-i dülābı bilmem kâdandır

6. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 10

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ĥançeriñ çeşmimdedir ey mū-miyān
Ben ĥayāl-i ĥābı bilmem kâdandır

7. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 12

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ĥayret-i mir'āt-ı vechiñden midir
Şüret-i ādābı bilmem kâdandır

8. **bilmem:-me, -m**

Gazel 40

Mısra: 14

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ben Nedīm-i bezm-i dil-dārım Nebīl
Mecma'-ı aĥbābı bilmem kâdandır

9. **bilürüz:--(ü)r, --(i)z**

Gazel 74

Mısra: 10

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Sebeb-i vahşet-i yār olmada taķşir-i niyāz
Biz Nebīlā buñı noķşān-ı himemden bilürüz

10. **bilmem:-me, -m**

Gazel 133

Mısra: 7

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ĥanda ney kanda ney-şeker bilmem
Nuţķuñ eyler eşer ki ĥiç şorma

11. **bilürdi**:--ür, -di

Kıt'a 49

Mısra: 5

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bilürdi şıdkını şâh-ı cihân Râkım Efendiniñ
O zâta itdi feyz-i rütbesin sermâye-i Mekke

12. **bil**:

Muhammes 1

Mısra: 4

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Zıkrle rûz u şeb eyler âhı
Ululardan ulu bil Allâhı

13. **bil**:

Muhammes 1

Mısra: 9

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ululardan ulu bil Allâhı
Yücelerden yücedir der-gâhı

14. **bil**:

Muhammes 1

Mısra: 14

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Reşk ider şehir anıñ 'âlemine
Ululardan ulu bil Allâhı

15. **bil**:

Muhammes 1

Mısra: 19

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ululardan ulu bil Allâhı
Yücelerden yücedir der-gâhı

16. **bil**:

Muhammes 1

Mısra: 24

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Sen de ol mu 'tarif 'acız u kuşur
Ululardan ulu bil Allâhı

17. **bilsem**:--se, --m

Murabba 2

Mısra: 2

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bir perî mısıñ nesiñ insân mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

18. **bilsem**:--se, --m

Murabba 2

Mısra: 4

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ân mı ey rûh-ı muşavver cân mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

19. **bilsem**:--se, --m

Murabba 2

Mısra: 8

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

20. **bilsem**:--se, --m

Murabba 2

Mısra: 12

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Kaçma gel bir kerre vakt eyleyim
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

21. **bilsem**:--se, --m

Murabba 2

Mısra: 16

Bilmek, anlamak, kavramak, idrak etmek.

Zann idermiş zülf-i Leylâ perçemiñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

bi'l-bedahe:

1. **bi'l-bedahe:**

Kıt'a 28

Mısra: 9

Ansızın, birdenbire, derhal.

Nebîlâ zer-kalemle bi'l-bedâhe yaz bu târîhi
Maḳarr-ı zevḳ ola sāhil-serâsı şâh-ı Cem-câhîñ

2. bi'l-bedâhe:

Kıt'a 40

Mısra: 13

Ansızın, birdenbire, derhal.

Nebîl yazdı bu târîhi bi'l-bedâhe hemân
Ḥafîd Efendiye bu şadr-ı Rûm ahrâdır

bi'l-cümle:

1. bi'l-cümle:

Kıt'a 48

Mısra: 13

Bütün, tamamıyla.

'Ubeydullâh Ahrâr ile bi'l-cümle 'azîzânîñ
Değil mi sırları bu tekyede erbâbına meşhûd

2. bi'l-cümle:

Mesnevi 1

Mısra: 82

Bütün, tamamıyla.

Görseydi kemân-keşân-ı pîşîn
Bi'l-cümle hüner-verân-ı pîşîn

bil-cümle:

1. bil-cümle:

Kaside 12

Mısra: 44

Bütün, tamamıyla.

Tevbîhi gûş idince hıreddin bu gûne dil
Bil-cümle i'tirâf ile redd-i cevâb ider

billâh:

1. billâh:

Kıt'a 83

Mısra: 2

*Allah hakkı için, Allah'a yemin olsun ki
anlamlarında yemin sözleri.*

Zâhid göricek ol büt-i nâzı nâgâh
Oldı şaşırıp kıbleyi kâfir billâh

billür:

1. billürdan:-dan

Gazel 62

Mısra: 3

*Şeffaf, parlak bir cevher. II. Sevgilinin parlak
teni.*

Keşret-i 'aks-i nigeḥ billürdan fânûs olur
Sanma kim mışbâḥ-ı ḥüsni bād-ı âhım söndürür

2. billûra:--a

Gazel 85

Mısra: 9

*Şeffaf, parlak bir cevher. II. Sevgilinin parlak
teni.*

Nice teşbîḥ olunur gerdeni billûra Nebîl
Şafvetinden görünür 'aks-ı nigâḥ-ı 'âşık

bilmem:

1. bilmem:

Gazel 92

Mısra: 1

Bilmek. II Anlamak.

Nedir tefevvukı bilmem o zülfü ebrûnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rûnuñ

bilüp:

1. bilüp:

Kıt'a 47

Mısra: 24

Sanmak, zannetmek.

Bu söz çalındı gûş-ı ehl-i şavma şît-ı nâmından
Bilüp her vakti var def'-i gümüm-ı intizâr eyle

bilür misin:

1. bilür misin:

Terkib-bend 3

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Bilir misin?.

V

Çeşmiñ bilür misin nice bir bî-emândır

bimâr:

1. **bīmār:**

Gazel 150

Mısra: 5

Hasta. II Baygın (bakışlı).

Bīmār mıdır o rütbe çeşmiñ

İmāya dañı mecālî yok mı

bīmār-ı bī-tāb u tūvāndır:

1. **bīmār-ı bī-tāb u tūvāndır:--dır**

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güçsüz, tahammülsüz hasta (Göz için).

Fitne mevkûf-ı rumûz-ı cünbiş-i müjgânıdır
Gerçi bir bīmār-ı bī-tāb u tūvāndır çeşm-i yār

bī-māye:

1. **bī-māye:**

Gazel 43

Mısra: 11

Sermayesi olmayan, fakir.

Ẓann idermiş zīneti bī-māye esbāb-ı kemāl
Sevb olur mı 'ayb-püş endām kendin gösterir

2. **bī-māye:**

Gazel 121

Mısra: 8

Sermayesi olmayan, fakir.

Olmaz dıraht-ı huşk-nümādan ümīd bār
Bī-māye feyz alır mı kurı ihtişāmdan

bī-mecāl olur:

1. **bī-mecāl olur:--(u)r**

Mesnevi 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bitkin düşmek, mecalsiz kalmak.

Bir nuṭḡ ile bī-mecāl olur mı
Bülbül gülü görse lāl olur mı

bī-mey:

1. **bī-mey:**

Gazel 113

Mısra: 2

Şarapsız.

Olmaz şafāsı olsa tehī gonçe jāleden
Ümmīd-i neş'e eyleme bī-mey piyāleden

2. **bī-mey:**

Gazel 134

Mısra: 9

Şarapsız.

Deste bī-mey piyāle olma Nebīl
Bedre bak sen hilāle meyl itme

bīm-i māder ü havf-ı peder:

1. **bīm-i māder ü havf-ı peder:**

Gazel 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anne korkusu ve baba korkusu.

Ser-rişte-i recā ola ḥatın keder gider
Ol vakt bīm-i māder ü havf-ı peder gider

bī-misl ü mānend eyledi:

1. **bī-misl ü mānend eyledi:--di**

Kıt'a 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eşsiz ve benzersiz hale getirme.

Bu sāḥil-ḥāneyi bī-misl ü mānend eyledi ḥaḳḳā
Bu resme ihtirā'-ı ṭab'ı ol şāh-ı dil-āgāhıñ

bīñ:

1. **bīnem:--(e)m**

Kaside 10

Mısra: 5

Ben. 1 teklik sahis.

Meger der-şubḥ-i maḥşer bīnem aşār-ı peşīmānī
Ki her hengām-i feyz ālūde ḥābem yā rasūlallāh

2. **bīñ:**

Gazel 140

Mısra: 2

Bin, binlerce.

Yār meyl eyleyli eşk-i firāvânımıza
Çatre biñ nâz idiyor dîde-i giryânımıza

3. **biñ:**

Kıt'a 47

Mısra: 12

Bin, binlerce.

İfâde hiç fazlından anıñ yek-çatre mümkün mi
Gerek her sözde var biñ bañr-ı ma'nî âşikâr eyle

4. **biñ:**

Murabba 8

Mısra: 3

Bin, binlerce.

Her revîşde qaddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzeldi bu levendâne edâyı görmedim

5. **biñ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 149

Bin, binlerce.

Bir nükteme biñ cihân fedâdır
Müstâğni-i fikr-i iftihârım

binâ itdiler:

1. **binâ itdiler:--di, --ler**

Kıt'a 20

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yapmak, inşa etmek.

Rûkn-i rekîn-i dîn o 'allâme-i cihân
Muşkem bu dâr-ı 'ilm-i nevi itdiler binâ

bî-naşîb:

1. **bî-naşîb:**

Tahmis 1

Mısra: 9

Nasipsiz.

Hüccet-i iflâs-ı cürmi bî-naşîb ümmetleriñ
Zîver-i imzâ-yı 'afvıyla müzehhebdir bu şeb

bî-nazîr:

1. **bî-nazîr:**

Kıt'a 50

Mısra: 23

Benzersiz, eşsiz.

Nezâret bî-nazîr âb u hevâ müstağni-i ta'rîf
Der-i devlet-me'âbı mültecâ-yı rûz-gâr oldu

bî-nevâ:

1. **bî-nevâya:--y, --a**

Gazel 145

Mısra: 1

Nasipsiz, çaresiz, zavallı. II Âşık.

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tıtdı
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tıtdı

bî'n-nefs:

1. **bî'n-nefs:**

Kıt'a 24

Mısra: 7

Bizzat, kendisi.

Fâtih olmuşlardı Mısır bî'n-nefs feth eyleyüp
Hazret-i Sultân Selîm-i evvel-i huld-âşiyân

bintü'l-'ineb:

1. **bintü'l-'ineble:--le**

Terkib-bend 3

Mısra: 24

Üzümlün kızı. II Şarap.

Biz ol zamân ki hem-dem-i bezm-i vişâl idik
Bintü'l-'ineble maḥrem-i bezm-i vişâl idik

2. **bintü'l-'inebiñ:--(i)ñ**

Gazel 65

Mısra: 11

Üzümlün kızı II şarap.

Gerçi şu inse de ayagına bintü'l-'inebiñ
Vakf-ı gam cümleden imdâda muḥaddem yetişür

3. **bintü'l-'inebiñ:--i, --ñ**

Gazel 150

Mısra: 8

Üzümlün kızı II şarap.

Herkesle harâmdır görüşmek
Bintü'l-‘inebiñ helâli yok mı

bî-pâyân-ı mısr oldu:

1. bî-pâyân-ı mısr oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mısır (ülkesinin) sonsuzu olma.

Girîbân-ı hayâtı dest-i seyf itdikçe ber-çîde
Serildi bürîyâ-yı deşt bî-pâyân-ı Mısr oldu

bir:

1. bir:

Mesnevi 1

Mısra: 108

Bir, belgisiz sıfat.

Tab'ındaki cûşîş-i selâset
Bir âb-ı revân ki pür-leţâfet

2. bir:

Müseddes 1

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Aldı tıflân-ı şitâ deste gümüşden tıplar
Bir oyundur dürbâşa şüret-i pâ-küblar

3. bir:

Gazel 1

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Şâh-ı çîne ide şad-çîn-i cebîn-i naḥvet
Ya'ni bir çâker-i zerrîn-küleḥ-i Şâh Maḥmûd

4. bir:

Gazel 2

Mısra: 1

Bir, belgisiz sıfat.

Eyledi 'azm-ı bekā bir mîr-i memdûḥü's-şiyem
Raḥmet-i Ḥakkı idüp kendüye aḳşâ-yı merâm

5. bir:

Gazel 27

Mısra: 4

Bir, belgisiz sıfat.

Nice toz kopmuş ayağ-ı Cemde bu meydânda
Ehl-i zevkiñ bir nişânı yok mı menzillerde hiç

6. bir:

Gazel 32

Mısra: 5

Bir, belgisiz sıfat.

Süz u nigeḥle ateş olur bir fetîlden
Her bir fişeng-i lâle-i dil-teng-i nev-bahâr

7. bir:

Gazel 34

Mısra: 6

Bir, belgisiz sıfat.

Neş'e-i ḥısmı ḥaṭ-ı Bağdâdda izḥâr ider
Bir Hülâgûdur ki mest ü bî-emândır çeşm-i yâr

8. bir:

Kıt'a 31

Mısra: 1

Aynı, birlikte.

Hiç şafâdan bir başar mı pây-ı erbâb-ı kemâl
Pür-hüner bir zât-ı şadr-ı rif'ate oldu re'îs

9. bir:

Gazel 139

Mısra: 6

Bir defa, bir kere.

Kim gözine kesdirir ol âfeti
Bir nazar it ḥançer-i bürrânına

10. bir:

Kıt'a 30

Mısra: 9

Bir defa, bir kere.

Bir düşse Nebîlâ n'ola târîḥ-i dil-ârâ
Şâhen-şeh-i dehrîñ ola mes'ûd bu sâli

11. **bir:**

Gazel 34

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Tığ çekmiş gâzmeden bir hün-feşandır çeşm-i yâr
Sanki mirrîh-i sipîhr-i hüsn ü ândır çeşm-i yâr

17. **biri:-i**

Kaside 9

Mısra: 18

Biri, belgisiz zamir.

Ol iki nûr-ı çeşmiñ kim cihâna dâğ-ı hasretidir
Biri meh biri şems-i pür-zîyâdır yâ Rasûlallâh

12. **biri:-i**

Kaside 9

Mısra: 13

Biri, belgisiz zamir.

Biri şıdk u şafâdan âb-ı rûy-ı mü' minîñ oldı
Biri de menba'-ı 'adl u şehâdır yâ Rasûlallâh

18. **bir:**

Gazel 13

Mısra: 5

"Bir tek" anlamında sayı sıfatı.

Yıkdı yârı bir ayağ ile çelüp
Devr ider meydânda Rüstemdir şarâb

13. **biri:-i**

Kaside 9

Mısra: 14

Biri, belgisiz zamir.

Biri şıdk u şafâdan âb-ı rûy-ı mü' minîñ oldı
Biri de menba'-ı 'adl u şehâdır yâ Rasûlallâh

19. **bir:**

Gazel 34

Mısra: 8

"Bir", belgisiz sıfat.

Fitne mevkûf-ı rumûz-ı cünbiş-i müjgânıdır
Gerçi bir bimâr-ı bî-tâb u tüvândır çeşm-i yâr

14. **biri:-i**

Kaside 9

Mısra: 15

Biri, belgisiz zamir.

Biri ser-dâde-i teslîmdir hîlm ü hicâbından
Şecâ'atle biri şîr-i Hüdâdır yâ Rasûlallâh

20. **bir:**

Gazel 37

Mısra: 2

"Bir", belgisiz sıfat.

Hatt-ı lebiñ kim sened-i neş'edir
Gâyeti yok bir şaded-i neş'edir

15. **biri:-i**

Kaside 9

Mısra: 16

Biri, belgisiz zamir.

Biri ser-dâde-i teslîmdir hîlm ü hicâbından
Şecâ'atle biri şîr-i Hüdâdır yâ Rasûlallâh

21. **bir:**

Gazel 33

Mısra: 7

"Bir" begisiz sıfat.

Şeyhi bir şâbb eyledi meclisde şâbb
İhtiyârı itdiler bî-ihtiyâr

16. **biri:-i**

Kaside 9

Mısra: 18

Biri, belgisiz zamir.

Ol iki nûr-ı çeşmiñ kim cihâna dâğ-ı hasretidir
Biri meh biri şems-i pür-zîyâdır yâ Rasûlallâh

22. **bir:**

Gazel 35

Mısra: 12

"Bir" begisiz sıfat.

Hâhişindendir harîdârın revâc-ı ma'rifet
'Arz-ı kâlâ-yı hûner bir âferine bestedir

23. bir:

Kıt'a 29

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

Nebilâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîhi
Hıtân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pâk

29. bir:

Gazel 56

Mısra: 12

"Bir" belgisiz sıfat.

Yâr feryâd-ı dil-i zâra ser-â-pâ güş iken
Gül gibi şermende bir cânâne-i hâmüşdur

24. bir:

Gazel 40

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Cismi bir hırşîd kettân eyledi
Pertev-i mehtâbı bilmem kâdadır

30. bir:

Gazel 56

Mısra: 16

"Bir" belgisiz sıfat.

Nağş olan Şehnâme-i dilde nigâh-ı mestidir
Pür-çarab bir meclis-i şâhâne-i hâmüşdur

25. bir:

Gazel 44

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dânem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvâh mıdır

31. bir:

Gazel 65

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

'Aks-ı zülf ü ruḥı çeşmimde yer eylerse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şîşede tev'em yetişür

26. bir:

Gazel 46

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

O nev-res serv-kadd başka revîş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

32. bir:

Gazel 67

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâzıñ nâz olur

27. bir:

Gazel 51

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Baḥş-ı vücūd-ı fem-i 'adem cüst ü cû mudır
Yok yok lisân-ı ḥalkda bir güft ü gû mudır

33. bir:

Gazel 72

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Var mı mânend-i Nebîl olsa hezâr ehl-i niyâz
Bir gülistânsiñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

28. bir:

Gazel 56

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Nutḳı lâl-i ḥayret itmiş bir büt-i nev-restenin
Dil uzatma süsene bîgâne-i hâmüşdur

34. bir:

Gazel 76

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Hüs-n-i dildâra müsâvâtla ider ḥubb-ı derûn
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

35. bir:

Gazel 77

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Düşünde çeşm-i bülbül bir cāme gösterir
Ol gül-bedende keşret-i 'aks-i 'uyūnumuz

36. bir:

Gazel 78

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Baş açık geşt itmeden pāyın çekerdi şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmūn oldığım görseydi Qays

37. bir:

Gazel 80

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Pür-āteş olup ol gül-i tersā şeb-i āteş
Geymiş idi bir āteşī hārā şeb-i āteş

38. bir:

Gazel 86

Mısra: 12

"Bir" belgisiz sıfat.

Yine bālā-ter idüp reng-i siyāh-ı āhım
Dile bir māh-ı siyehçerde kodı cilve-i 'aşk

39. bir:

Gazel 88

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Per olmuşdur hayālīnle dil-i bī-gāne-i şad-çāk
Hezārān gösterir bir şūreti āyīne-i şad-çāk

40. bir:

Gazel 92

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Nedir tefevvuķı bilmem o zūlfū ebrūnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rūnuñ

41. bir:

Gazel 94

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Yol şanup sūy-ı vişāle merdūm-i hayret-zede
Daldı bir girdāb-ı hūn-efşāna kim çeşmimdir ol

42. bir:

Gazel 94

Mısra: 12

"Bir" belgisiz sıfat.

Ol gül-endāmın hayāl-i qāddine gördüm sezā
Çeşm-i bülbül bir muḥabbet-hāne kim çeşmimdir ol

43. bir:

Gazel 94

Mısra: 14

"Bir" belgisiz sıfat.

Gonçe-i esrārdan işrāb-ı keyf eyler Nebīl
Şundi 'aks-i la'li bir peymāne kim çeşmimdir ol

44. bir:

Gazel 95

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Heves-kār-ı neşāta bezm-i nūş-ā-nūş-ı gülşende
Varup mestāne bir na'rayla imdād eylesün bülbül

45. bir:

Gazel 96

Mısra: 2

"Bir" belgisiz sıfat.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

46. bir:

Gazel 103

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Şu'leden bir nev-sütūn güyā ki āhımdır benim
Çarḫ-ı atlas lāciverdi bār-gāhımdır benim

47. bir:

Gazel 110

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Çıkdı bñy-âşinâ benimle Nebîl
Gerçi bir bñ-dimâgdır gönîlüm

53. bir:

Gazel 133

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

La'li bir gül-şeker ki hiç şorma
Ni'met-i mâ-hazar ki hiç şorma

48. bir:

Gazel 112

Mısra: 6

"Bir" belgisiz sıfat.

Sîm-âb-ı vücûda geldi benimle hem-iztîrâb
Bir şuda ber- çarâr idim eyvâh bir zamân

54. bir:

Gazel 133

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Şekl-i âdemde bir perî didiler
Ya'nî bir işve-ger ki hiç şorma

49. bir:

Gazel 118

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

İder 'uşşâkı ihyâ bir nefesle hâtem-i la'liñ
Fakaţ bir nâmin ihyâ itdi hâtem şît-i cûdundan

55. bir:

Gazel 133

Mısra: 4

"Bir" belgisiz sıfat.

Şekl-i âdemde bir perî didiler
Ya'nî bir işve-ger ki hiç şorma

50. bir:

Gazel 124

Mısra: 5

"Bir" belgisiz sıfat.

Bir haber yok mıdır esrâr-ı lebinden şoralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

56. bir:

Gazel 135

Mısra: 9

"Bir" belgisiz sıfat.

Nebîlâ kûy-ı yâre dilde bir nâ-refte yol buldum
Duyurma kimseye râh-ı nihânım şah-râh itme

51. bir:

Gazel 125

Mısra: 8

"Bir" belgisiz sıfat.

Görince ruh-ı Rüstem havfa düşmüş tîr-i müjgânın
Çeküp bir hû dimiş İsfendiyâra dîdeler rûşen

57. bir:

Gazel 3

Mısra: 3

"Bir" belgisiz sıfat.

Manşıb-ı fetvâyı bir kadr-i bülende virdi kim
Oldı el-hağ şadr-ı gerdün pâye-i takvâya zeyn

52. bir:

Gazel 131

Mısra: 1

"Bir" belgisiz sıfat.

Resîde olmaga bir cüz'i himmet kaldı dāmāna
İlişmez mi nigâh-ı şefkati çâk-ı girbāna

58. bir:

Gazel 4

Mısra: 10

"Bir" belgisiz sıfat.

Asılsa Hakkı izhâra uzatsa bahş-ı gîsûyı
Nebîlâ olsa bir Hâllâc-ı Manşûru'l-livâ peydâ

59. bir:

Gazel 123

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

Ney-şeker olur idi nuṭka gelū-yı tūfī
Alsa bir feyz-i nefes lezzet-i āzārından

65. bir:

Kaside 12

Mısra: 115

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir nükte görse fenn-i ma'āşide diḳḳatim
Şerḥ eyleyüp cihān kadar bir kitāb ider

60. bir:

Gazel 146

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir zülfe ser-fürū mı ider rūzgārda
Ḳayd itdirir mi ḡayrī hevā-yı muḥabbeti

66. bir:

Kaside 12

Mısra: 116

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir nükte görse fenn-i ma'āşide diḳḳatim
Şerḥ eyleyüp cihān kadar bir kitāb ider

61. bir:

Gazel 148

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

Olsam hezār-pāre Nebīl üstine sezā
Bir goncedir o yār budagındadır daḡi

67. bir:

Kaside 15

Mısra: 28

" Bir " belgisiz sıfat.

Hallāl-ı müşkilāt-ı cihān kim zamānede
Bir ḡonçe ḳaldı 'uḳde-i müşkil-ter-i bahār

62. bir:

Kaside 7

Mısra: 13

" Bir " belgisiz sıfat.

Nebīl-āsā seniñ bir bende-i nā-çizīñ olmaḳdır
Dü 'ālemdede medār-ı iftiḡārım yā Rasūlallāh

68. bir:

Kaside 15

Mısra: 55

" Bir " belgisiz sıfat.

'Arz itdi ḡāk-i pāyına bir nev-zemīn ḡazel
Gülşende 'andelīb-i suḡan-perver-i bahār

63. bir:

Kaside 11

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

İtdi Cibrīl-i emīni şemme-i feyzīñ hezār
Bir gül-i bī-ḡār-ı Ḥaḳsıñ yā Rasūlallāh meded

69. bir:

Kaside 15

Mısra: 75

" Bir " belgisiz sıfat.

Olmaz bahāsı gülşen-i fażlıñda bir gülüñ
Faşl-ı rebt'ı virse de sūdā-ger-i bahār

64. bir:

Kaside 12

Mısra: 63

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir nūr-ı Ḥaḳdır Aḥmed-i Muḡtār gün gibi
Her bir kemīne zerresini āfītāb ider

70. bir:

Kaside 16

Mısra: 25

" Bir " belgisiz sıfat.

Şaḳāyık şan duvaḡ-ı āl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbaḳ şıḡār mı hep görenler ḡāst-ḡār oldu

71. bir:

Kaside 16

Mısra: 41

" Bir " belgisiz sıfat.

Ṭarīḳ-i gül-şenīde oldı bir abdāl dil-i sūzān
Nebīlā lāleniñ dāğ-ı derūnı āşikār oldı

77. bir:

Kıt'a 8

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

Hāzret-i 'Āşir Efendiniñ yine bā-luṭf-ı Hāk
Oldı şulbünden 'ayān bir necl-i pāk-i muḥterem

72. bir:

Kıt'a 6

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

Seyr idenler dir donanma-yı hümāyūn-i şehi
Her biri bir ḳal'a-yı seyyārdır reftārlı

78. bir:

Kıt'a 12

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

Yüzgörümlük düşdi bir tārīḥ 'arz eyle Nebīl
Manşıb-ı vālā-yı iftā şimdi buldı ehlini

73. bir:

Kıt'a 7

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

Ġayrınıñ 'indinde bir deryā-yı bī-pāyān olur
Ġonce-i gül-zār-ı 'ilm ü fazlınıñ bir şeb-nemi

79. bir:

Kıt'a 13

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

Nebīl secde-i şükr itdi yazdı bir tārīḥ
Ola sa'īd bu cāhıñ bi-ḥürmeti'l-Haremeyn

74. bir:

Kıt'a 7

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

Ġayrınıñ 'indinde bir deryā-yı bī-pāyān olur
Ġonce-i gül-zār-ı 'ilm ü fazlınıñ bir şeb-nemi

80. bir:

Kıt'a 13

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

Nebīl secde-i şükr itdi yazdı bir tārīḥ
Ola sa'īd bu cāhıñ bi-ḥürmeti'l-Haremeyn

75. bir:

Kıt'a 7

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

Geldi şulbünden yine bir nūr-ı maḥẓ oldı 'ayān
Pertev ile mehd içinde tıtdı dehr-i a'zamı

81. bir:

Kıt'a 16

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir nūr-ı çeşm-i şulbı yine eyleyüp zuhūr
Revnaḳ-tırāz-ı mehd-i cihān oldı ḥabbezā

76. bir:

Kıt'a 7

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

Zīb-i āğuş eylemişdir hāle bir meh-ṭal'ati
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pāk-i ekremi

82. bir:

Kıt'a 17

Mısra: 11

" Bir " belgisiz sıfat.

Her biri bendesiniñ bir şeh-i şāḥib- sikke
Eylemez 'aṭf-ı nighet tāk-ı zer-i iḳbāle

83. bir:

Kıt'a 18

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

Mukārin oldu bir müftī-i dīne
O zī 'ilm ü 'amel fahır-ı mileldir

89. bir:

Kıt'a 24

Mısra: 11

" Bir " belgisiz sıfat.

Ümm-i dünyâyı alan merdāne bir ser-dār ile
Kendi 'azm itmek eger lāzım gelürse bī-gümān

84. bir:

Kıt'a 18

Mısra: 12

" Bir " belgisiz sıfat.

Sa'ādetle idüp teşrīf gördi
Muvakkit-hāne bir cāy-ı şıkaldır

90. bir:

Kıt'a 24

Mısra: 15

" Bir " belgisiz sıfat.

Yaz Nebilā böyle bir berceste tārīh-i selīs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şāh-ı cihān

85. bir:

Kıt'a 18

Mısra: 16

" Bir " belgisiz sıfat.

O sā'at eyledi tebdīle niyyet
Bunuñ tebdīli bir mümtāz 'ameldir

91. bir:

Kıt'a 25

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

Nebilā söyledim bıkı-i dil'ārā bende bir tārīh
Qalur mı ümm-i dünyā böyle bed-fercām-ı Efrenc

86. bir:

Kıt'a 18

Mısra: 20

" Bir " belgisiz sıfat.

Felek bezminde aylı günli sā'at
Cihān bir köhne dollāb-ı ezeldir

92. bir:

Kıt'a 27

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

Geldi şulbundan yine bir nūr-ı maḥẓ
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

87. bir:

Kıt'a 21

Mısra: 11

" Bir " belgisiz sıfat.

Nebilā çıkıdı bir şāh-ı güle bülbul didi tārīh
Buyur vakt-i bahār oldıkça bu behv-i behāmīne

93. bir:

Kıt'a 27

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

Pīr idüp ḥayrū'l-ḥalef ide Ḥudā
Böyle bir kadr-i bülendi mecd ile

88. bir:

Kıt'a 22

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

Virdi bir ḥayrū'l-ḥalef Zeynī Efendiye Ḥudā
Pīr ola 'ālemde 'ilm ü faẓl ile yek-tā ola

94. bir:

Kıt'a 29

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

Efendi dikkatin hiç sorma iḥrāc-ı mesāilde
Yarup fark itme bir müy-i meşeldir bu ider şad-çāk

95. **bir:**

Kıt'a 30

Mısra: 3

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Bir şeh ki muķārın ola ilhām-ı Hūdāya
Her nesnede kesb itse n'ola farṭ-ı kemālī

101. **bir:**

Kıt'a 36

Mısra: 2

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Ḥamdülillāh zīb-i evreng-i şehen-şāhī yine
Oldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı sāhib- intibāh

96. **bir:**

Kıt'a 31

Mısra: 2

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Hiç şafādan bir başār mı pāy-ı erbāb-ı kemāl
Pür-hüner bir zāt-ı şadr-ı rif'ate oldı re'īs

102. **bir:**

Kıt'a 37

Mısra: 9

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Virmeyüp eyyām-ı mes'ūdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tıtdı şalāha bir bir erbāb-ı fesād

97. **bir:**

Kıt'a 33

Mısra: 13

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Nebilā bir düşer zīnet-dih-i dīvān olan tārīḥ
Ḥafīd-i zī- 'alemler Anadolu oldı zībende

103. **bir:**

Kıt'a 40

Mısra: 5

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Mu'azzez eyledi bir zātı hükm-i şer' ile kim
Dilinde 'ilm ile faẓl āşinā-yı taḳvādır

98. **bir:**

Kıt'a 34

Mısra: 4

" Bir " *belgisiz sıfat.*

'Adl ile kıldı Yeñişehre varup
Bir sene icrā-yı şer'e ihtimām

104. **bir:**

Kıt'a 42

Mısra: 3

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Secde-i şükr ile bir tārīḥ yazdım ey Nebil
Sürdi yüz pāy-ı Rasūlullāh ceṣṣ-i müslimān

99. **bir:**

Kıt'a 34

Mısra: 13

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Söyle bir tārīḥ sende ey Nebil
Kıla Sa'düddin Beg ḥıldı maḳām

105. **bir:**

Kıt'a 43

Mısra: 1

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Bir vezir İbnü'l- vezir 'azm eyledi 'uḳbāya āh
Reşk iderdi rāyına her Āşāf-ı pür-iḥtişām

100. **bir:**

Kıt'a 35

Mısra: 2

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Ḥamdülillāh buldı revnaḳ taht-ı Osmānī yine
Kıldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı 'ālī-şān cülüs

106. **bir:**

Kıt'a 45

Mısra: 9

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Bir cemā'at-ḳudsīyān geldi Nebil tārīḥ için
Şāh-ı ḥıldı secdegāh ide İmām Abdü'l-laṭīf

107. **bir:**

Kıt'a 46

Mısra: 2

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihânın
Bir necl-i ercümendi taḥkîk kevne geldi

113. **bir:**

Kıt'a 54

Mısra: 11

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Yeñiden türbe-i vâlâ ile bir ḥân-kaḥ yaptı
İde feyz-âşinâ-yı ḥalvet-i der-encümen meşhed

108. **bir:**

Kıt'a 47

Mısra: 21

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Kenârımda bir şüh-ı daḫṭka-dâna dönmüşdür
Dimişler bahre revnaḳ-sâz-ı âgüş-ı kenâr eyle

114. **bir:**

Kıt'a 56

Mısra: 9

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Bir şavt irişdi nâ-gâḥ târîḫidir Nebîlâ
Şimdi Melek Efendi mülk-i beḳâyâ gitdi

109. **bir:**

Kıt'a 50

Mısra: 4

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Bi-ḫaḳḳ-ı Ka'bet'ullâḥ-zâde-i Mekkî Efendi kim
'Ulüvv-i ka'b ile bir zât-ı şâḫib-iştihâr oldu

115. **bir:**

Kıt'a 57

Mısra: 33

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Ḳālīb-ı mergûba bir târîḫi sebk itdim Nebîl
Doldı şîr-i Ṭopḳapu resm-i nev ile 'âleme

110. **bir:**

Kıt'a 50

Mısra: 31

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Ziyâde bir güzel târîḫ düşdi mısra'-i evvel
Nebîlâ mısra'-ı şânide tâmı âşikâr oldu

116. **bir:**

Kıt'a 58

Mısra: 19

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Olsaydı bir ḥâlî yeri eylerdi çarḫ-ı serserî
Âyîne-i İskenderi zînet-fezâ-yı Ṭopḳapu

111. **bir:**

Kıt'a 51

Mısra: 11

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Ḥudâdan nâsa bir luṭf oldu kim zât-ı ḥümâyûnu
Ser-â-ser 'aczimiz îfâ-yı şükürinde nümâyândır

117. **bir:**

Kıt'a 58

Mısra: 28

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Deryâdaki nev'-i güher maḫşûl-i kân-ı sîm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahâ-yı Ṭopḳapu

112. **bir:**

Kıt'a 54

Mısra: 7

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Murâd itdikçe gerdün ḥabbeyi bir kubbe itmez mi
Ṭutunca 'aksini bu şüretiñ maḫv olmuş ol günbed

118. **bir:**

Kıt'a 59

Mısra: 6

" Bir " *belgisiz sıfat.*

Reh-i mesdûd-ı Beytullâḫı açdı şıḍḳ-ı niyyetle
Ḥavâric bildi bir şîr-i veḡâ-girdâr imiş ḫaḳḳâ

119. **bir:**

Kıt'a 59

Mısra: 20

" Bir " belgisiz sıfat.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhika aşlā

125. **bir:**

Kıt'a 73

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir fāzıl-ı yegāne olup müfti-i zamān
'Älem derinde nāşiye-sā-yı zemindir

120. **bir:**

Kıt'a 59

Mısra: 29

" Bir " belgisiz sıfat.

Bu bir hayr-ı 'azīm oldu ki bālāya mümāşildir
Ḥazā'in şarf idüp bir Cedvel-i Sīm eyledi icrā

126. **bir:**

Kıt'a 73

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

Tārīhi bir işāret-i lutf ister ey Nebīl
'Āşım Efendi müfti-i dīn-i güzindir

121. **bir:**

Kıt'a 59

Mısra: 30

" Bir " belgisiz sıfat.

Bu bir hayr-ı 'azīm oldu ki bālāya mümāşildir
Ḥazā'in şarf idüp bir Cedvel-i Sīm eyledi icrā

127. **bir:**

Kıt'a 74

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir gonçe olsa zīb-i ser-i iftīhārımız
Pervāne-veş başında dönerdi hezārımız

122. **bir:**

Kıt'a 69

Mısra: 20

" Bir " belgisiz sıfat.

Ġalaṭāt-ı cihānı cem' itdi
Nāsa bir lutf-ı ser-be-ser gibidir

128. **bir:**

Kıt'a 98

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir taraḳda bezi yok āzāde
Elbet ol yāre olur dil-dāde

123. **bir:**

Kıt'a 69

Mısra: 26

" Bir " belgisiz sıfat.

Ḥarf-be-ḥarf oldu yāya dek tertīb
Ya'nī lāzımlı bir eşer gibidir

129. **bir:**

Kıt'a 100

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

Dogmuş hilāl 'ıyd ile bir gurre-i vişāl
İşbāt için bakın o hilāl-ebruvānıma

124. **bir:**

Kıt'a 70

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

Besīma Yūsuf-istān-ı hūner bir zāt fevtiyle
Sezā Ya'kūb-veş ehl-i dil etmezse nazar 'aşra

130. **bir:**

Kıt'a 103

Mısra: 37

" Bir " belgisiz sıfat.

Şahen-şāh-ı cihān bir gevher-i yek-tāya mālīkdir
Şuā'-ı feyz-i rūḫaniyyeti erbābına meşhūd

131. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir nuṭḫ ile bī-mecāl olur mı
Būlbūl gülü görse lāl olur mı

137. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 118

" Bir " belgisiz sıfat.

‘Atf-ı nıgeh-i ‘ināyet ister
Bir ʔafraya dil işāret ister

132. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

Lākin saña bir naşīhatım var
Tut gūşını başka şoḥbetim var

138. **bir:**

Muhammes 3

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

Vaşla dil bir şüret ister
‘Ālemin şemsi ne lāzım

133. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 44

" Bir " belgisiz sıfat.

Lāl oldığıma sebep kederdir
Bir ğamla ki fırkat pederdir

139. **bir:**

Muhammes 3

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

134. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 59

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir cild olunca ‘arz iderdi
Evrāk dolınca ‘arz iderdi

140. **bir:**

Muhammes 3

Mısra: 15

" Bir " belgisiz sıfat.

Vaşla dil bir şüret ister
Her kimi buldumsa buldum

135. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 61

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir cild kadar beyāza aldı
Merḥūm olunca saña ʔaldı

141. **bir:**

Muhammes 3

Mısra: 20

" Bir " belgisiz sıfat.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

136. **bir:**

Mesnevi 1

Mısra: 76

" Bir " belgisiz sıfat.

Envā‘-ı hūnerle oldu mümtāz
Bir şeh olamaz o şāha enbāz

142. **bir:**

Murabba 2

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir perī misiñ nesiñ insān misiñ
Kız misiñ bilsem ‘aceb oġlān misiñ

143. **bir:**
Murabba 3
Mısra: 16
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Saňa lâzım gelür hânde
Kî sen bir verd-i hândânıñ

144. **bir:**
Murabba 6
Mısra: 11
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Bir eli tığ-ı hûn-feşânıñda
‘Aceb ol yâriñ infî‘âli mi var

145. **bir:**
Murabba 8
Mısra: 2
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

146. **bir:**
Murabba 8
Mısra: 4
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Her revîşde kıddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

147. **bir:**
Murabba 8
Mısra: 6
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Şîve -ü nâz u cefâyı hâdden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermâna giymiş yaraşdırmış yine

148. **bir:**
Murabba 8
Mısra: 8
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Nûr-ı vechî çeşm-i hûrşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

149. **bir:**
Murabba 8
Mısra: 12
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Gitmiyor destî miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

150. **bir:**
Murabba 8
Mısra: 16
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Rûh-ı Rüstem na‘ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

151. **bir:**
Tahmis 1
Mısra: 20
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Oldı kurbân-ı kudûmı mihr o bedr-i rif‘atıñ
Bir hümâyûn tâlî‘-i ferhunde-kevkbedir bu şeb

152. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: 40
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Fikrim gibi rişte-i dırâzı
Bir lu‘b ile şayd ider hümâyı

153. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: 42
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Seyr eyle amân o ‘işve-bâzı
Bir kâmet ile kıpar kıyâmet

154. **bir:**
Terkib-bend 1
Mısra: 122
" Bir " *belgisiz sıfat.*

Güller o hevesle oldı pür-güş
Bülbüllere bir haber uçursam

155. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: 139

" Bir " belgisiz sıfat.

Ben gerçi nazarda bir gubārım
Sencide-i çeşm-i rûz-gārım

156. **bir:**

Terkib-bend 1

Mısra: 149

" Bir " belgisiz sıfat.

Bir nükteme biñ cihân fedâdır
Müstâğni-i fikr-i iftihârım

157. **bir:**

Terkib-bend 2

Mısra: 18

" Bir " belgisiz sıfat.

Şu 'le-i reng-i ruh-ı âlîña sūzân olayım
Şekl-i pervânede bir bülbül-i güyân olayım

158. **bir:**

Terkib-bend 2

Mısra: 22

" Bir " belgisiz sıfat.

Eyle şâyeste-i 'atf-ı nîgeh ey kaşı kemân
Nice bir ben hedef-i nâvek-i müjgân olayım

159. **bir:**

Terkib-bend 2

Mısra: 44

" Bir " belgisiz sıfat.

Sînedir çâk-ı girîbâna sebep şevkimden
Şûret-i şekveyi bir vech ile izhâr itmeyim

160. **bir:**

Terkib-bend 2

Mısra: 51

" Bir " belgisiz sıfat.

İki şeh hüküm ide bir mülke 'adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşir-i nigâhında imiş

161. **bir:**

Terkib-bend 2

Mısra: 52

" Bir " belgisiz sıfat.

İki şeh hüküm ide bir mülke 'adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşir-i nigâhında imiş

162. **bir:**

Terkib-bend 3

Mısra: 30

" Bir " belgisiz sıfat.

V

Çeşmiñ bilür misin nice bir bî-emândır

163. **bir:**

Terkib-bend 3

Mısra: 32

" Bir " belgisiz sıfat.

İmdâd iderse hışmıñ eger pek yamândır
Tig-ı müjeñ ne rütbede bir hûn-feşândır

164. **biri:-i**

Kıt'a 29

Mısra: 9

"Biri"; içlerinden biri; bir tanesi, belgisiz
zamir.

Bahâeddîn Efendi biri Tacüddîn Efendidir
İkisi de hüner ahlz eylemekde çâbük ü çâlâk

bir anda:

1. **bir anda:--da**

Gazel 140

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir an, çok kısa bir zaman.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sâgar-ı gerdânımıza

bir başka:

1. **bir başka:**

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Bir başka/farklı.

Maḥv olur ekdār-ı devrân ey Nebîl
Yâr ile bir başka ‘âlemdir şarâb

bir bir:

1. **bir bir:**
Kıt'a 37
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sırayla, tek tek, birer birer.

Virmeyüp eyyâm-ı mes’ûdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tutdı şalâha bir bir erbâb-ı fesâd

bir gider:

1. **bir gider:--(e)r**
Gazel 133
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Aynı gitmek.

Yâri yolda niyâzı sebkat ider
Nâz ile bir gider ki hiç şorma

bir hâl oldu:

1. **bir hâl oldu:--dı**
Kıt'a 87
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Bir şeyler olmak, farklı bir hale dönüşmek.

Bir hâl ki oldu hâba vardı
Hem zevk hem ihtirâz içinde

bir içim şudur:

1. **bir içim şudur:--dur**
Kıt'a 47
Mısra: 19
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok güzel.

Leṭâfetle leb-i deryâda gûyâ bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

bir iki:

1. **bir iki:**
Kaside 16
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Bir iki; çok az sayıda, birkaç.

İçüp cüş eylemişler der-sülâf-ı ergüvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bülbüller hezâr oldu

2. **bir iki:**
Kıt'a 23
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Bir kaç, bir iki.

Zamân-ı devletinde nakş-ı ahd ile Fıransızlar
Alup bir iki yıl zu‘mınca fermân-râh-ı Mısr oldu

bir kac:

1. **bir kac:**
Gazel 59
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Birkaç II biraz.

Feleğin devri mihr ü mâh iledir
Bezme bir kac piyâle lâzımdır

bir kalem su:

1. **bir kalem şu:**
Gazel 109
Mısra: 13
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir çeşit su II şarap (Sarhoş edici, kişiyi kendinden geçirici olması bağlamında kullanılır); bir içim su, çok güzel şey; az da olsa gelir sağlayacak şey.

Bir kalem şu ile icrâ-yı kemâl itdi Nebîl
Eyleyüp hâmeyi mîzâb-ı belâgat gönlüm

bir kerre:

1. **bir kerre:**
Murabba 2
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Bir kere, bir defa.

Kaçma gel bir kerre vakt eyleyim
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglân mısıñ

bir kez:

1. bir kez:

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Ol meh-i burc-ı leâfât kim hevâdan nem kıpar
Çıkmasun hâbs-ı nefesden bir kez âhı kimseniñ

2. bir kez:

Kıt'a 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem'

3. bir kez:

Kıt'a 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kez.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem'

bir midir:

1. bir midir:--dir

Gazel 63

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aynı midir, eşit midir.

Farţ-ı hırşından tama' kârân meges-meşreb olur
Bir midir şahş-ı gürisne-çüşm ile dil-sîrler

bir mislin:

1. bir mislin:--i, --n

Kıt'a 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Benzer, eş, denk.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mislin 'aceb midir bir 'ayn

2. bir mislin:--i, --n, --i

Kıt'a 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Benzer, eş, denk.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mislin 'aceb midir bir 'ayn

bir müyuña fedâdır:

1. bir müyuña fedâdır:--dır-y, -u, -n, -a

Kaside 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kılına feda olmak.

Rehîn-i 'aciz ider ta'rîf-i kadriñ mû-şikâfânı
Cihân bir müyuña yek-ser fedâdır yâ Rasûlallâh

bir nefesle:

1. bir nefesle:--de--le

Gazel 118

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir nefes, bir an, bir soluk.

İder 'uşşâkı ihyâ bir nefesle hâtem-i la'liñ
Fakaţ bir nâmin ihyâ itdi hâtem şîr-i cûdundan

bir öyle:

1. bir öyle:

Kıt'a 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Böyle, bu kadar.

Çeşm-i Zerķâ-i Yemâme sakfını görmek muhâl
Eyledi bir öyle sultân-ı bülend-eyvân cûlûs

bir taraftır:

1. bir taraftır:--dır

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir tarafta bulunan.

Bir taraftır sâye-i gîsûda 'âr ser-fürû
Rûh-ı Mecnûn reh-nümâ-yı şâh-râhımdır benim

bir ucu:

1. bir ucu:--ı

Gazel 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir ucu, bir tarafı.

Bir ucu gerdende zîb-i düş idüp
Tırrasın mânend-i şâl itmiş bu şeb

bir zamân:

1. bir zamân:

Terkib-bend 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bir zaman, bir süre.

Hâk itme der-zemîn-i haķâret bizi amân
Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamân

2. bir zamân:

Terkib-bend 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bazen, bir süreliğine.

Yâd eyleyüp o demleri kan agla bir zamân
Fikr eyleyüp bu rengi hemân agla bir zamân

3. bir zamân:

Terkib-bend 3

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Bazen, bir süreliğine.

Yâd eyleyüp o demleri kan agla bir zamân
Fikr eyleyüp bu rengi hemân agla bir zamân

4. bir zamân:

Gazel 105

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir zamanlar, eskiden.

İşvesi hulfına ta'lim-i zemîn itmededir
Bir zamân va'dine gerçekten inandım bilürüm

5. bir zamân:

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

La'liyle neş'e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i humâr idim eyvâh bir zamân

6. bir zamân:

Gazel 112

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

La'liyle neş'e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i humâr idim eyvâh bir zamân

7. bir zamân:

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

Ben zülfî sāyesinde o tûbâ-hırâmın âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

8. bir zamân:

Gazel 112

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

Sîm-âb-ı vücûda geldi benimle hem-ıztırâb
Bir şuda ber- karar idim eyvâh bir zamân

9. bir zamân:

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

Esrâr-ı lebleriñ şorup agzın arar idim
Ümmîd-vâr-ı yâr idim eyvâh bir zamân

10. bir zamân:

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Bir zamanlar, eskiden, geçmişte, önceden.

Pür-şerm iderdi bülbülü feryādım ey Nebîl
Revnağ-dih-i bahâr idim eyvâh bir zamân

bırak-:

1. **bırak:**
Kıt'a 69
Mısra: 65
Bırakmak, vazgeçmek.

Gel Nebîlâ bırak bu tahtvîl
Vaqt-i da' vât-ı pür-eşer gibidir

bırak:

1. **bırakma:-ma**
Kaside 9
Mısra: 21
Koyup girmek, terk etmek; belli bir durumda kalmasına izin vermek.

Meded dest-i şefâatle bırakma hâk-i zilletde
Nebîl-i zâr kim der-zîr-i pâdır yâ Rasûlallâh

birbirin:

1. **birbirin:**
Tahmis 2
Mısra: 5
Birbiri.

Hâşre dek ta' kîb iderler birbirin merdân-ı 'aşk
Zâhid olmaz dil-ber-i sem'e me'vâ-yı nüzûl

birbirine girmiş:

1. **birbirine girmiş:--miş**
Gazel 18
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Birbirine karışmak II kavga tutuşmak.

Şaff-ı müjgânîñ hele mâbeynini bulmuş nigh
Hâbda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

birden:

1. **birden:**
Kıt'a 59

Mısra: 19
Bir defada; ansızın; birlikte, hepsi bir arada.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cîbâl-i Şâhiğa aşlâ

bî-reyb:

1. **bî-reyb:**
Kıt'a 13
Mısra: 6
Şüphesiz, kuşkusuz.

Umûr-ı müşkile şüret-nümâ-yı imkândır
Secencil-i dil-i şafvet beyânıdır bî-reyb

biri:

1. **biri:**
Kaside 12
Mısra: 29
"Biri"; içlerinden biri; bir tanesi.

Şâhib-yesâr-ı cürm diyü kayd ider biri
Âsâyişi sürûş-ı yemîn-i şevâb ider

2. **birisi:-si**
Tahmis 2
Mısra: 3
"Biri"; içlerinden biri; bir tanesi.

Birisi gitse hezârı itmede i' lân-ı 'aşk
Şanma kim hâlî kalur 'uşşâkdan meydân-ı 'aşk

bî-savt:

1. **bî-şavt:**
Kaside 14
Mısra: 4
Sessiz.

Bulmuş makâmıñı eşer-i zîkr-i kalb ile
Bî-şavt iken bu bülbül-i gül-zâr-ı Nakş-bend

bî-ser olamaz:

1. **bî-ser olamaz:--a, --maz-amaz**
Gazel 91
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Perişan, akılsız olma.

‘Akl olmasa efkâr netîce viremez hîç
Keşret ile bî-ser olamaz nef’î cünüdüñ

bî-şübhe:

1. bî-şübhe:

Kıt’a 30

Mısra: 2

Kesin, şüphesiz, tereddütsüz.

Hâkân-ı cihân Hâzret-i Sultân Selîmîñ
Bî-şübhe kırmaz şîtda a’ dâya mecâlî

bî-şübhe olur:

1. bî-şübhe olur:--(u)r

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir şeye şüphesiz inanmak.

Olur dert üstüne ehl-i niyâzıñ zevkî bî-şübhe
O çâr-ebrû-yı vahşî çâr-tâk nâzdan düşmüş

bî-şümâr ola:

1. bî-şümâr ola:--a

Terkib-bend 1

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Sayırsız olmak // Had u hesaba gelmemek.

Lutfuñ ola bî-şümâr ey ‘aşk
İtdiñ beni şerm-sâr ey ‘aşk

bî-şümâr oldı:

1. bî-şümâr oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Sınırsız olmak, çok olmak.

Cihân tahmîn-i kâbîn itmeden izhâr-ı ‘aciz eyler
Haridâr-ı ‘arûs-ı bîkr-i fikrim bî-şümâr oldı

bî-sütûn-ı ‘aşkıñ:

1. bî-sütûn-ı ‘aşkıñ:--tñ

Terkib-bend 1

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Aşk, muhabbet dağı (Ferhat'ın Şirin için deldiği dağ).

Qalbiñ gibi Bî-sütûn-ı ‘aşkıñ
Her sengini küh-ı âhen itdiñ

bî-ta ‘ab:

1. bî-ta ‘ab:

Gazel 138

Mısra: 9

Zahmetsiz, zorluk çekmeden.

Bî-ta ‘ab menzil-res-i maşşûd olur elbet Nebîl
Qā’id-i takdîre teslîm-i zimâm itmiş yine

bî-ta ‘ab olmaz:

1. bî-ta ‘ab olmaz:--maz

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zahmetsiz, eziyetsiz olmak.

Cihânda bî-ta ‘ab olmaz hünerle şıyt-ı kemâl
Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

biz:

1. biz:

Gazel 16

Mısra: 8

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıkklar.

Âteş-i ruhsârı yakdıkcâ nemek-rîz oldı eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigâhı biz kebâb itdik bu şeb

2. bizi:-i

Gazel 44

Mısra: 1

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıkklar.

Geçüp iden bizi pâ-mâl-ı nâz o mâh mıdır
İren niyâz ile eflâke dūd-ı âh mıdır

3. bizi:-i

Gazel 60

Mısra: 6

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıkklar.

Mey-i müstâkbele gel şarf-ı himmet eyle ey şâkî
Humâr-ı neş’e-i mâzî bizi şürîde-hâl eyler

4. biz:

Gazel 73

Mısra: 1

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Biz o nev-reste nihâli revîşinden bilürüz
Ne kıyâmet kopacaktır gelişinden bilürüz

5. biz:

Gazel 73

Mısra: 10

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Serimiz lâyıķ-ı seng-i sitem olduysa Nebîl
Biz o leylî revîşîñ serzenîşîñden bilürüz

6. biz:

Gazel 74

Mısra: 1

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Biz ki sır-ı lebiñi nokta-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşyâyı 'ademden bilürüz

7. biz:

Gazel 74

Mısra: 8

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Garazıñ fehm ideriz hâhiş-i huld eylemeden
Zâhidâ biz seni aşhâb-ı şikemden bilürüz

8. biz:

Gazel 74

Mısra: 10

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Sebeb-i vahşet-i yâr olmada takşîr-i niyâz
Biz Nebîlâ buñı nokşân-ı himemden bilürüz

9. bizi:-i

Gazel 77

Mısra: 12

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Himmet cihânda Hazreti Neş'etdedir didi
Sevķ eyleyüp o zâta bizi reh-nümümüz

10. biz:

Gazel 140

Mısra: 13

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Biz o deryâ-dil olan kaķre-nümâyız ki Nebîl
Naķş olur lafz-ı kader mevce-i 'irfânımıza

11. biz:

Kıt'a 3

Mısra: 1

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Hâzreti Üftâdeniñ biz Bursada
Çehre-fersâ-yı mu'allâ - câhıyuz

12. biz:

Kıt'a 92

Mısra: 4

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Yok yere olduñ nemek-rîz-i şarâb-ı la'l-i yâr
Tuzlı şat biz gîtdik ey haķ var ol şimden gerü

13. bizi:-i

Kıt'a 98

Mısra: 3

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Âhîr itmez mi dil-firîb bizi
Rîş-hand ile Taraķcı-zâde

14. biz:

Terkib-bend 3

Mısra: 23

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Biz ol zamân ki hem-dem-i bezm-i vişâl idik
Bintü'l-'ineble maķrem-i bezm-i vişâl idik

15. bizi:--i

Terkib-bend 3

Mısra: 11

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Hâķ itme der-zemîn-i haķâret bizi amân
Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamân

bize:

1. bize:

Kaside 12

Mısra: 104

Birinci çokluk şahıs zamiri II âşıklar.

Koyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdı şefkatiñ bize vakt-i 'ikâb ider

bi'z-zarûrî:

1. bi'z-zarûrî:

Tahmis 2

Mısra: 12

Zaruret sebebiyle, mecburiyet yönüyle.

Devr-i Âdemden berü olmakda manşürü'l-livâ
Bi'z-zarûrî ser-fürü eyler cihân ser-tâ-be-pâ

boğaz:

1. boğaz:

Kıt'a 47

Mısra: 20

*İki kara arasından geçerek iki denizi birbirine
bağlayan deniz kolu. İstanbul boğazının çevresindeki
yerleşim yerleri.*

Le'âfetle leb-i deryâda güyâ bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

2. boğazı:-ı

Terkib-bend 1

Mısra: 37

*İki kara arasından geçerek iki denizi birbirine
bağlayan deniz kolu. İstanbul boğazının çevresindeki
yerleşim yerleri.*

Kâfûrına zabt ider Boğazı
Şardıkça o mü-miyâna şardım

3. boğaz:

Gazel 53

Mısra: 8

*Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği,
ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.*

Gerdeni hâlden geçilmez imiş
Hâris-i ma'ber bogâz mıdır

boğazı ele virdi:

1. boğazı ele virdi:--di

Gazel 100

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

*Boğazını ele vermek, tutturmak II her şeye, her
cezaya razı olmak.*

Gerdeni zîr pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi boğazı neyleyim

boş bulunmam:

1. boş bulunmam:--ma, --m

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Söylenmemesi gereken bir sözü ağızından
kaçırmak.*

Boş bulunmam bûs-ı lebde serpilüp mest olsa yâr
Câm-ı ümmîdim Nebîl-âsâ hemân leb-rîz olur

boşat:-

1. boşatdılar:--dı, --lar

Kıt'a 25

Mısra: 3

Boşaltmak.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîg-ı hük-m-i şer' ile
Bu da 'vâyı düşür kayd itme her şahş-ı sühân-sence

böyle:

1. böyle:

Gazel 8

Mısra: 10

Böyle, bu şekilde.

Zülf ü rüyunda değil ise Nebîlâ nazarıñ
Böyle âh itmez idiñ şubh u mesâ noldı saña

2. böyle:

Gazel 21

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

O meh kim meclis-i pertevde dîdâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

3. böyle:

Gazel 27

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Bahş-i la'liñ gibi muglak var mı müşküllerde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

4. böyle:

Gazel 44

Mısra: 3

Böyle, bu şekilde.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebûdî mı nigâh mıdır

5. böyle:

Gazel 63

Mısra: 1

Böyle, bu şekilde.

Çeşm-i şehbâza şikâr olmazdı böyle şîrler
Olmasa şaf-beste-i müjgân kazâ-te'şîrler

6. böyle:

Gazel 65

Mısra: 4

Böyle, bu şekilde.

Gerçi ol mâh-ı cefâkâra el irmez ammâ
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

7. böyle:

Gazel 84

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Devr-i ebvâb ider misiñ vâ'iz
Böyle sen der-beder misiñ vâ'iz

8. böyle:

Gazel 139

Mısra: 3

Böyle, bu şekilde.

Böyle baş üstünde yer itmez idi
Zülfî eger düşmese dâmânına

9. böyle:

Kaside 12

Mısra: 45

Böyle, bu şekilde.

Dil nuţka gelse böyle gelür habt idüp seni
Cümle kelâmıñ ecvibe-i müsteţâb ider

10. böyle:

Kıt'a 24

Mısra: 15

Böyle, bu şekilde.

Yaz Nebîlâ böyle bir berceste târîh-i selîs
Mısrî aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

11. böyle:

Kıt'a 26

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Hamdülillâh yine Mısr oldu naşîb-i İslâm
Görmedi böyle ğazâ dîdesi hırşîd ü mehiñ

12. böyle:

Kıt'a 27

Mısra: 8

Böyle, bu şekilde.

Pîr idüp hayrû'l-halef ide Hudâ
Böyle bir kadr-i bülendi mecd ile

13. böyle:

Kıt'a 29

Mısra: 13

Böyle, bu şekilde.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîhi
Hıtân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pāk

14. böyle:

Kıt'a 39

Mısra: 3

Böyle, bu şekilde.

Güşîma târîhi böyle geldi bâlâdan Nebîl
Mâye-i sūr oldu her sū maqdem-i Sultân Murâd

15. böyle:

Kıt'a 94

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Cemâliñ şevkine sūzān olur şem'
Ānıñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

16. böyle:

Kıt'a 94

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Cemâliñ şevkine sūzān olur şem'
Ānıñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

17. böyle:

Murabba 2

Mısra: 6

Böyle, bu şekilde.

Rakş iderken hūrelendi çeşm-i ter
Böyle söyler cümle erbāb-ı nazar

18. böyle:

Murabba 5

Mısra: 1

Böyle, bu şekilde.

Zülfiñ görelî böyle perişānım efendīm
Öldürme beni başıñ içün cānım efendīm

19. böyle:

Gazel 78

Mısra: 2

Böyle, bu şekilde.

Yār luṭf itdikçe maḥzūn oldıgım görseydi Ḳays
Çıldırırdı böyle mecnūn oldıgım görseydi Ḳays

20. böyle:

Gazel 126

Mısra: 9

Böyle, bu şekilde.

Mest iken böyle Nebilā ol teğāfūl- pīşeye
Reşk iderdi rūḥ-ı Cem 'arz-ı merām itdikçe sen

21. böyle:

Kaside 5

Mısra: 3

Böyle, bu şekilde.

Bu mār-ı nefis-i emmāre iderken böyle kec reftār
Çıkar mı Ḥaḳḳa dogru şāh-rāḥım yā Rasūlallāh

22. böyle:

Kıt'a 37

Mısra: 13

Böyle, bu şekilde.

Nice böyle şāh-zādeyle o şāh-ı Cem-ḥaşem
Zīb-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenād

23. böyle:

Kıt'a 14

Mısra: 4

"bunun gibi, buna benzer" anlamında işaret sıfatı.

Sitānbul pāyesi işbāta kāfīdir anıñ ḳadrin
'Aceb şāhid mi lāzımdır bedīḥi böyle da'vāya

böyle kalur mı:

1. böyle kalur mı:

Kıt'a 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Böyle kalmaz, böyle devam etmez.

Nebilā söyledim bıkı-i dil'ārā bende bir tārīḥ
Ḳalur mı ümm-i dünyā böyle bed-fercām-ı Efrenc

uzun boyılı:

1. uzun boyılı:

Terkib-bend 2

Mısra: 55

uzun uzadıya

Gice kütēhdir uzun boyılı ḥikāyet mi olur
Göricek ḥabṭ olurum vechiñi mānend-i Nebil

boz-:

1. bozma:--ma

Gazel 66

Mısra: 8

Tahrip etmek, zarar vermek.

İnhirāf-ı cevri-i ‘uşşāka işāret yok mıdır
Bozma ey kāfir mugān āyīnidir perhīz olur

bu:

1. **bu:**

Gazel 47

Mısra: 9

Bu, işāret sıfatı.

Mecnūnı bu gidişle hisāba olmaz Nebīl
Dünyāyı zūlfı beste-i yek-mū ider gider

6. **budur:-dur**

Terkib-bend 2

Mısra: 59

Bu, işāret zamiri.

Zūlfıne bend olanın hāli budur sulṭānım

7. **bu:**

Gazel 4

Mısra: 1

Bu, işāret sıfatı.

Eger bu āb-ı rūdan itse de feyz - nümā peydā
Gül-i ṭā’ātin ey zahīd ider bŷy-ı riya peydā

2. **bu:**

Kıt'a 58

Mısra: 23

Bu, işāret sıfatı.

Bu mevki’ye bī-irtiyāb cennetden irmiş āb u tāb
Pīre virir feyz-i şebāb āb u hevā-yı Topkapu

8. **buña:-ñ, -a**

Müseddes 1

Mısra: 22

Bu, işāret zamiri.

Dāmen-i gül-zāra söyletmeyiz el şimden gertü
Zevk-i ḥammāmı buña kılsun bedel şimden gertü

3. **bu:**

Mesnevi 1

Mısra: 101

Bu, işāret sıfatı.

Ṭab’ın bu hūnerde olur elbet
Fārisliği müceb-i fezāḥet

9. **bu:**

Gazel 44

Mısra: 11

Bu II işāret sıfatı.

Bu tīg-ı tab’-ı ziyā-pāşle cenāb-ı Ḥalīm
‘Aceb ki mülket-i nazm içre pādīşāh mıdır

4. **bu:**

Kıt'a 59

Mısra: 25

Bu, işāret sıfatı.

Bu şūret düzdiği mir’āt-ı İskenderde ‘aks itse
Yapup ‘aynın olurdı sır-ı ḥikmetde o dem yek-tā

10. **bu:**

Kaside 12

Mısra: 35

Bu II işāret sıfatı.

Bu keşret-i zünüb ile düzaḥda nāz idüp
Belki ḳabŷlden o daḥi ictināb ider

5. **budur:-dur**

Kaside 12

Mısra: 59

Bu, işāret zamiri.

Ancak budur ŷmīd-i tehī-dest-i ṭā’ate
Elṭāf-ı Ḥaḳ o zümre ile kām-yāb ider

11. **budur:-dur**

Kaside 12

Mısra: 40

Budur II üzerinde durulan, hakkında söz söylenileni işāret II böyledir.

Ol günde muktezā-yı ‘amel ‘ākıbet seni
Ḥavfım budur ki suḥre-i şeyḥ ü şāb ider

12. bu:

Gazel 32

Mısra: 7

Bu, belgisiz sıfat.

Oldı miyân-ı haṭda bu şeb şu 'le-i ruḥı
İmā-yı şubḥ-ı vaşla şeb-âheng-i nev-bahār

13. bu:

Gazel 81

Mısra: 7

Bu, belgisiz sıfat.

Bu şeb olmuş iken rü' yâda dil şâyeste-i vaşlıñ
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i' zâzdan düşmüş

14. bu:

Kıt'a 20

Mısra: 17

Bu, belgisiz sıfat.

Te' lif idüp kulüb-ı cihānı bu ḥayr ile
Ser- levḥa-i fuḥūl-ı kirām oldı ḥabbezā

15. bu:

Gazel 54

Mısra: 14

"Bu" işaret zamiri.

Der-âgüş-ı miyānı mümteni' dir ol büt-i nāzın
Nebilā bāri gel rüyāda bu evḥāma şüret vir

16. bunuñ:-nuñ

Kıt'a 15

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Sitanbül pāyesi kesb-i şeref itdi vücūdıyla
Ḳarīben ola zīb-efzā bunuñ fevḳindeki şadra

17. bunuñ:-nuñ

Kıt'a 18

Mısra: 16

"Bu" işaret zamiri.

O sâ'at eyledi tebdîle niyyet
Bunuñ tebdîli bir mümtâz 'ameldir

18. budur:-dur

Kıt'a 58

Mısra: 36

"Bu" işaret zamiri.

Dāim Nebîl ol şeh hemān zevḳ ide durdukça cihān
Ḥaşmı ola ḳahra nişān budur du' ā-yı Ṭopḳapı

19. bu:

Gazel 86

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri (Aşk arzusu kastedilerek).

Zülfini cünbiş-i reftârı perîşān itdi
Bu hevâyı ser-i 'ar' arda ḳodı cilve-i 'aşḳ

20. bu:

Gazel 25

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri (Göğüsteki yaralar kastedilerek).

Sîneme dök o zülfi-i ḥam-be-ḥamı
Sar bu dāğ üstine o bağı yürüt

21. bû:

Gazel 51

Mısra: 6

Koku. (Sevgilinin saçının kokusu).

Tahrîk-i serle sünbül işâret ider baña
Şemm âşinā-yı zülfine bû ser-fürü mudır

22. bu:

Kıt'a 29

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Efendi diḳḳatin hiç şorma iḥrâc-ı mesâilde
Yarup fark itme bir müyî meşeldir bu ider şad-çâk

23. bu:

Kıt'a 59

Mısra: 20

"Bu" işaret zamiri.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhiḳa aşlā

24. bu:

Kıt'a 59

Mısra: 29

"Bu" işaret zamiri.

Bu bir hayr-ı 'azîm oldu ki bālāya mümāşildir
Ḥazā'ın şarf idüp bir Cedvel-i Sîm eyledi icrā

30. bu:

Gazel 55

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile
..... meh āhı sūz-ı nihānım tutuşdurur

25. bu:

Kıt'a 103

Mısra: 23

"Bu" işaret zamiri.

Bu yatdıķça hıdemāsının 'ömrin füzün itsün
Yeñiden türbe-i vālā yapıldı ḥāne-i ma'hūd

31. bu:

Gazel 1

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Reh-i mesdūdi açıldı hele Beytullāhıñ
Gördi bu luṭf-ı Ḥudāyı nigh-i Şāh Maḥmūd

26. bunu:-nu

Kıt'a 103

Mısra: 12

"Bu" işaret zamiri.

Ulū'l- emre itā'at naşş ile farz oldu insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Ḥaḳdan olur matrūd

32. bu:

Gazel 3

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Mazhar-ı tevḫik-i Ḥaḳdır Ḥazret-i şāh-ı cihān
Ḥaşre dek olsun bu taḥt-ı saltanat-pīrāya zeyn

27. buña:-ñ, -a

Mesnevi 1

Mısra: 122

"Bu" işaret zamiri.

Taṭvilden ictināb lāzım
Taşdı' olur buña mülazım

33. bu:

Gazel 3

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı.

Mesnedinde Bū Ḥanīfe-menḳabet sābit ola
Bu du'adır her-dem efvāh-ı şenā-güyāya zeyn

28. būnuñ:--nuñ

Gazel 92

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri. İl Sevgili kastedilmektedir.

Aṭarda ṭurresi izḥār-ı dūd-ı āh itmez
Derün-ı 'anberi yakmaz mı gayreti būnuñ

34. bu:

Gazel 4

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı.

Bu kütēh-pāy-ı ḥāmeyle o zāta pey-rev oldu kim
İder Vaşşāf-ı devrān ile vaşfi intihā peydā

29. bu:

Gazel 25

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Ḥüsnüñe ser-fürü idince raḳīb
Çāğ-ı ḥün-rīzidir bu çağı yürüt

35. bu:

Gazel 10

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Şüfi hazm itmezse bu cünbişleri
Söyle gevşetsün kuşağı sākiyā

36. bu:

Gazel 10

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Tiğ-ı ğamzeñdir niyâm-ı ruḥṣat it
Gel telef itme bu çağı sākiyâ

42. bu:

Gazel 16

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Dîdeler rûşen zuhûrî 'aynıdır rû'yâlarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i câme-ḥâb itdik bu şeb

37. bu:

Gazel 10

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Neş'eyi bezme yürüt ikdâm ile
Bu ḥusûşa baş ayagı sākiyâ

43. bu:

Gazel 16

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Himmetiñ tahrîk idüp sâkî ayag-ı neş'eyi
Mâhitâb-ı 'âlem-i âba şitâb itdik bu şeb

38. bu:

Gazel 10

Mısra: 13

"Bu" işaret sıfatı.

Şu'le-i meyle Nebîl-âsâ bu şeb
Destime yandır çerâğı sākiyâ

44. bu:

Gazel 16

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Âteş-i ruḥsârî yakdıkcâ nemek-rîz oldu eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigâhı biz kebâb itdik bu şeb

39. bu:

Gazel 11

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Sihâm-ı ğamze imdâd-ı kemân ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sîneye şekk ü gümân ister mi ister ya

45. bu:

Gazel 16

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Zâhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile ḥarâb itdik bu şeb

40. bu:

Gazel 16

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Ol hilâl-ebrûyî maḥcûb-ı 'itâb itdik bu şeb
Devr-i ḥatda cünbişi pâ-der-rikâb itdik bu şeb

46. bu:

Gazel 17

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Uykuluk ey şüh sen nûş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârî ḥasm-ı ḥâb itdiñ bu şeb

41. bu:

Gazel 16

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Ol hilâl-ebrûyî maḥcûb-ı 'itâb itdik bu şeb
Devr-i ḥatda cünbişi pâ-der-rikâb itdik bu şeb

47. bu:

Gazel 17

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Uykuluk ey şüh sen nûş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârî ḥasm-ı ḥâb itdiñ bu şeb

48. bu:

Gazel 17

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Sâkiyâ 'aks-i leb-i gülğün ile duht-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıżab itdin bu şeb

54. bu:

Gazel 18

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilāl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melāl olmuş bu şeb

49. bu:

Gazel 17

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Şubh-ı vaşla rüşen îmadır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

55. bu:

Gazel 18

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Şaff-ı müjgânın hele mâbeynini bulmuş nigh
Hâbda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

50. bu:

Gazel 17

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Şubh-ı vaşla rüşen îmadır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

56. bu:

Gazel 18

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Cüst ü cü itmiş miyânın 'âlem-i ma'nâda dil
Şubha dek bahş-ı hayâl-ender-hayâl olmuş bu şeb

51. bu:

Gazel 17

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Şu'le-rîz-i neş'edir baħr-ı meyiñ mâhîleri
Yandırıp sâki hilâli mâhitâb itdiñ bu şeb

57. bu:

Gazel 18

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Pertev-endâz olıcak ruhsârı zîr-i tırrada
Şu'le-yi mehtâb zıll-ı bî-me'âl olmuş bu şeb

52. bu:

Gazel 17

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Peyrev oldıñ varsa ol zât-ı lebîbe ey Nebîl
Meş'al-ı endişeyi yakdın şitâb itdiñ bu şeb

58. bu:

Gazel 18

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafaķ sanmış Nebîl
Hâl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

53. bu:

Gazel 18

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilāl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melāl olmuş bu şeb

59. bu:

Gazel 19

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Yâri mey âşufte-hâl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muhâl itmiş bu şeb

60. bu:

Gazel 19

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Yâri mey âşufte-ḥāl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muḥāl itmiş bu şeb

66. bu:

Gazel 20

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı.

Şu'le-i mey kim fetîl-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya'nî kândîl-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

61. bu:

Gazel 19

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Raḥm idüp encüm-şümâr-ı hicrine
Müjde-i şubḥ u vişâl itmiş bu şeb

67. bu:

Gazel 20

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Turreler şebḥûn-ı ârâma çözülmüş gâlibâ
Ceyş-i müjgân ḥân mân-ı ḥâba sevk olmuş bu şeb

62. bu:

Gazel 19

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

Bir ucı gerdende zîb-i dūş idüp
Tırrasın mânend-i şâl itmiş bu şeb

68. bu:

Gazel 20

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

'Aks-i gerden serv-i sîmi gösterince sîneden
Cünbiş-i mehtâb ber-bâlâ-yı fevk olmuş bu şeb

63. bu:

Gazel 19

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Zîver zâ'irce vuşlat bulup
Kevkeb-i baḥtım sū'âl itmiş bu şeb

69. bu:

Gazel 20

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı.

Soñradan ikdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avk olmuş bu şeb

64. bu:

Gazel 19

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Ruḥşat-ı âgūş içün yâre Nebîl
Hâle-i mâhi mişâl itmiş bu şeb

70. bu:

Gazel 20

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Şubḥa dek mürğ-i şeb-âvîz-i cemâl olsun Nebîl
Ol şikenc-i turre kim mânend-i tavk olmuş bu şeb

65. bu:

Gazel 20

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Şu'le-i mey kim fetîl-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya'nî kândîl-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

71. bu:

Gazel 27

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Nice toz kopmış ayağ-ı Cemde bu meydânda
Ehl-i zevkîñ bir nişanı yok mı menzillerde hiç

72. bu:

Gazel 32

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Derdest eylemiş yine çevgānıñ ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahār

78. bu:

Kıt'a 49

Mısra: 1

"Bu" işaret zamiri.

Bi-ḥamdillāh devr-i Ḥazreti Maḥmūd Ḥāndır bu
Açıldı şāh-rāh-ı beyt-i Ḥaḳ pīrāye-i Mekke

73. bu:

Gazel 35

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

Sūz-ı dil-berle terennüm-sāz olur kilik-i Nebîl
Nagme-i āhım bu şi'r-i āteşine bestedir

79. bu:

Kıt'a 69

Mısra: 4

"Bu" işaret zamiri.

Necl-i pākī Ḥafīd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Ğurer gibidir

74. bu:

Gazel 39

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

Bu feyz-i şevk o sākī saġar be-kefeddir
Gördüm hilāl-i neş'eyi burc-ı şerefeddir

80. bu:

Tahmis 1

Mısra: 29

"Bu" işaret zamiri.

Bu değil midir zamān-ı ruḥşat-ı ehl-i niyāz
Kim zemīn ü āsumān pūr-şīt-ı yā Rabdır bu şeb

75. bu:

Gazel 42

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

Ḳaşdı bu dollāb ile ḥalkın gözün açmak mıdır
Şan'atiyle faḫr idüp keḥḥāl kendin gösterir

81. bu:

Kaside 15

Mısra: 92

"Bu" işaret sıfatı (Beyitte ise, "dua"
kastedilmiştir).

Lāl oldu Ḥaḳḳ-ı vaşfiñ edāda kuluñ gibi
Olmaḳda bu du'ā ile şevk-āver-i bahār

76. bu:

Gazel 44

Mısra: 9

"Bu" işaret sıfatı.

Bu rüzgārda sūdā-gerān-ı zülfine kār
Nebîl-i zār gibi āh-ı şubḥgāh mıdır

82. bu:

Gazel 97

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı (beden bağlamında).

Baglanup ḳalma şikenc-i turre-i dil-dārda
Gel bu bāġı ḳıl te'emmül ḥālī şeb-bū rüyı gül

77. bu:

Gazel 40

Mısra: 3

"Bu" işaret zamiri.

Bildi kim bu ıztırāb-ı 'aşḳdır
Ma'den-i sīm-ābı bilmem ḳandadır

83. bu:

Gazel 30

Mısra: 10

Bu, işaret sıfatı.

Şāh-ı billūr işlemiş dilber nihāl-i kıddine
Kol salup bu feyzi hāķ virdikde bāzū koymuş ad

Hāl bu hük-m-i Kārākūşī ile
Zīver-i evreng-i ruhşārīn mıdır

84. bu:

Gazel 63

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı (yol işaret edilerek).

Pāyi çek serdāde-i teslīm olup bu rāhdan
Pençe-gīr-i dest-i takdīr olamaz tedbīrlər

90. bu:

Gazel 53

Mısra: 1

"Bu işaret sıfatı (cilve işaret edilerek).

Yāre lāzım olan bu nāz mıdır
Yoḥsa dil-beste-i niyāz mıdır

85. bu:

Gazel 108

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı (yol işaret edilerek).

Cenāb-ı Mīr-i Şā' īde Nebīl pey-rev olup
Bu nev-zemīnde pā-der-riķābdır gōñlüm

91. bu:

Gazel 54

Mısra: 6

"Bu işaret sıfatı (cilve işaret edilerek).

Yazılsuñ kahramān-ı ğamzeniñ 'uşşāķa bī-dādı
Bu çağ-ı 'işvede Şehnāme-i eyyāma şüret vir

86. bu:

Gazel 46

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı (söz işaret edilerek).

Bu şüretde düşer mi kesr-i mīr'āt-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tūṭī-meniş tutmazsa müşkildir

92. bu:

Kaside 6

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

Tehī dest-i şevāba düşmez izhār-ı refāh itmek
Dil el çekmez bu i'lān-ı sefehden yā Rasūlallāh

87. bu:

Gazel 47

Mısra: 8

İşaret sıfatı (hayırlı, güzel haber).

İşmām iderse hāl-i lebiñ būy-ı vuşlatı
Tā Māverā-yı Hinde kadar bu haber gider

93. bu:

Kıt'a 8

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

Zīver-i ser-levḥa bu tāriḥ tam olsun Nebīl
Başdı Tācūddīn Mollā sa'd ola dehre ķadem

88. bu:

Gazel 46

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Açılmışdır gōñl ferzānesi menşūbe-i 'aşķa
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

94. bu:

Gazel 55

Mısra: 10

"Bu işaret sıfatı.

Āteş-zebān-ı nazmı ma'ānīde ey Nebīl
Bu şi'r-i āteşin-i beyānım tutuşdurur

89. bu:

Gazel 50

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

95. bu:

Gazel 58

Mısra: 8

"Bu işaret sıfatı.

Der-âgûş itmek ister mû-miyânın bezm-i ma'nâda
Bu bârîkî fikirim mâye-bağş-ı hâb-ı çeşmimdir

Bu günler der-hevâ-yı sünbülîsi 'âlem-i âbîñ
Güneş-ruhsâra gîsûlar şehâb-ı müşg-bâr oldu

96. bu:

Gazel 58

Mısra: 14

"Bu işaret sıfat.

Degil lâzım Nebîlâ gerçi girye 'âlem-i âba
Bu cûşîş-mâcerâ-yı sâbıkı işrâb-ı çeşmimdir

102. bu:

Kaside 5

Mısra: 3

İşaret sıfatı (Nefsın hilelerine işaret edilerek).

Bu mâr-ı nefis-i emmâre iderken böyle kec reftâr
Çıkar mı Hakkâ doğru şâh-râhım yâ Rasûlallâh

97. bu:

Gazel 75

Mısra: 6

"Bu işaret sıfat.

Dağı ser-mest-i ayag olmadı yâr
O zemînler bu zamân söylenmez

103. bu:

Gazel 55

Mısra: 1

Bu, işaret sıfatı (kadehe işaret edilmiştir).

Al çak bu câmi vir o civânım tutuşdurur
Kibrî-i mey fetîl-i figânım tutuşdurur

98. bu:

Gazel 82

Mısra: 4

"Bu işaret sıfat.

Sâkî yine şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli
Rindân bu şeb-i meş'ale-i câm ile geçmiş

104. bu:

Gazel 141

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı. (Söz, kastedilmektedir.).

Nebîlâ Husrev ü endîşe bilmez kâr-ı Ferhâdî
Nedir bu cûş-ı ma'nâ nûkte-i Şîrîn-meâlimde

99. bu:

Gazel 82

Mısra: 8

"Bu işaret sıfat.

Cüyende olup hâbda dil mîve-i vaşlı
Dün gice yine bu tama'-ı hâm ile geçmiş

105. bu:

Gazel 58

Mısra: 5

"Bu işaret sıfatı (saray, köşk işaret edilerek).

Hayâlîñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşırında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hûn-âb-ı çeşmimdir

100. bu:

Gazel 87

Mısra: 2

"Bu işaret sıfat.

Bağş-ı zülf-i pür-gümânın adı 'aşk
Kîl ile bu imtiyhânın adı 'aşk

106. bu:

Gazel 146

Mısra: 8

"Bu işaret sıfatı (saray, köşk işaret edilerek).

Ey Türk-beççe Kaşamonudan mısıñ 'aceb
Zabt eylediñ bu eski sarây-ı muhabbeti

101. bu:

Kaside 16

Mısra: 35

"Bu işaret sıfatı.

107. bu:

Gazel 69

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı (râha işaret edilerek).

Rāh-ı vaşl-ı yârden ‘âlem ser-â-ser bî-ḥaber
Nakş-ı pây-ı Hızra bak bu yolda rehber bî-ḥaber

Fetîl almış bu şeb germiyyet-i bezmiñden ol mâhiñ
Niğāhım şu ‘le-i fevvāre-i pür-tāb-ı çeşmimdir

108. **buñ:--ñl**

Gazel 74

Mısra: **10**

Bunu. II duanın noksanlığı kastedilmiştir.

Sebeb-i vahşet-i yâr olmada takşîr-i niyâz
Biz Nebîlâ buñı noķşān-ı himemden bilürüz

114. **bu:**

Gazel 147

Mısra: **10**

"Bu" işaret sıfatı. (Âlem, işaret edilmektedir.).

Ruḥsārı zîr-i turrede mestûr imiş Nebîl
Bu bâğ içinde rû-yı niğâr olmamış daḥi

109. **bu:**

Gazel 77

Mısra: **6**

Bu, işaret sıfatı (gönüle işaret edilmiştir).

‘Aks eylemekle her büt-i bîgāne şüreti
Mir‘āta döndi bu dil-i ḥayret füzūnumuz

115. **bu:**

Kıt'a 17

Mısra: **13**

"Bu" işaret sıfatı (an, vakit).

Didi tārîḥini bu demde ney-i kîlk-i Nebîl
Göçdi Gālib Dede yâ hû diyüp ehl-i ḥāle

110. **bu:**

Gazel 149

Mısra: **3**

Bu, işaret sıfatı (gönüle işaret edilmiştir).

Açmazdan bu sîne-i pür-dāḡı gösterüp
İşbāt-ı müdde‘āsına maḥzar çıkardı mı

116. **bu:**

Gazel 85

Mısra: **6**

Bu, işaret sıfatı (aşk iddiası işaret edilmiştir).

Yetişür Kaysa kadar silsilesiñ işbāta
Olsa gîsûsı bu da ‘vāda güvāh-ı ‘āşık

111. **bu:**

Kaside 12

Mısra: **43**

Bu, işaret sıfatı (gönüle işaret edilmiştir).

Tevbîḡi gûş idince hîredde bu güne dil
Bil-cümle i ‘tirāf ile redd-i cevāb ider

117. **bu:**

Gazel 119

Mısra: **1**

"Bu" işaret sıfatı.

Olur mı zabt-ı hūşa bu devr-i teselsülden
Görünse şüret-i zincir mevc-i neş‘e-i mülden

112. **bu:**

Gazel 81

Mısra: **10**

"Bu" işaret sıfatı (orijinal şiir işaret edilerek).

Suḥan-sencāna berk-i sebz-i dervîşānedir ammā
Bu şi‘r-i ter Nebîlā devḥa-i i ‘cāzdan düşmüş

118. **bu:**

Gazel 151

Mısra: **6**

"Bu" işaret sıfatı.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gîsūdan
Tutmaz bu işi ‘ākıl dîvāneyi gördüñ mi

113. **bu:**

Gazel 58

Mısra: **9**

"Bu" işaret sıfatı. (Gece, işaret edilmektedir.).

119. **bu:**

Kaside 12

Mısra: **9**

"Bu" işaret sıfatı.

Der-kâr iken bu meyl-i harâbât-ı 'âkıbet
Ma'mûre-i serâ-çe-i zühdi harâb ider

120. bu:

Kaside 12

Mısra: 28

"Bu" işaret sıfatı.

Fıkr-i ayâğ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu hırş-ı fışk eliñdeki âbı şarâb ider

121. bu:

Kaside 12

Mısra: 62

"Bu" işaret sıfatı.

Rahm eyleyüp meded-res olur Hâzret-i Rasûl
Bu luğfi bî-kes-ümmete bî-irtiyâb ider

122. bu:

Kaside 12

Mısra: 112

"Bu" işaret sıfatı.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rüyına bu reng-i hicâbı niķâb ider

123. bu:

Gazel 95

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı. (aşk ateşi, işaret edilmektedir.).

Görüp pervâneyi feryadı müzdâd eylesün bülbül
Bu süz-ı 'aşkı mumlandıķça mu'tâd eylesün bülbül

124. bu:

Gazel 100

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı (geceye işaret edilerek).

Gerdeni zîr pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogâzı neyleyim

125. bu:

Gazel 101

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı (geceye işaret edilerek).

Şarf eyledim alınca bu şeb ruşşat-ı vişâl
Gencîne-i derûn-ı pür-efkârı neyleyim

126. bu:

Gazel 107

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı (geceye işaret edilerek).

Şu'le-i âhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i mâhı felekde bende tezyîn eyledim

127. bu:

Gazel 103

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı (cilde, naz ümitler).

Bu edâlar serde kayd-ı zülfîñi işmâmedir
Sünbül-i bağ-ı cefâ zîb-i külâhımdır benim

128. bu:

Gazel 103

Mısra: 10

İşaret sıfatı (âh işaret edilmektedir).

Farkdan kaldım şabâhü'l-hayr-ı vaşlı ey Nebîl
Mâni'-i vuşlat bu âh-ı subh-gâhımdır benim

129. bu:

Kaside 6

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı (âh işaret edilmektedir).

Sevâd-ı fışkı olmuşken tîrâz-ı dâmen-i leyli
Ne hâşıldır bu âh-ı şubhgehdin yâ Rasûlallâh

130. bu:

Gazel 104

Mısra: 12

"Bu" işaret sıfatı (hasret, özlem).

O mâhıñ bezmini garķ-âb ider fevvâre-i eşkim
Bu hasretle eger ben sedd-i mecrâ-yı nigâh itsem

131. bu:

Kaside 1

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı. (Sır, işaret edilmektedir.).

Her âyine gerek ibât-ı Hakk'a mahv-ı şuver
İder bu sırrı beyân lâ-ilâhe illallâh

132. bu:

Kaside 2

Mısra: 2

"Bu" işaret sıfatı. (Sır, işaret edilmektedir.).

Sihâm-ı maşşadı menzil-resândır halka-i tevḥîd
Bu sırrı keşfe kavş-ı imtiḥândır halka-i tevḥîd

133. bu:

Kaside 5

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı. (Sır, işaret edilmektedir.).

Ümîd-i 'aks-ı lutfuñ gevher-i mirât-ı kalbimde
Bu sırta Ḥazreti Ḥakîr güvâhım yâ Rasûlallâh

134. bu:

Gazel 105

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı (hevese aitlik).

Ṭurre sermâye-i 'akla zarar ey serv-i revân
Bu hevâiligi sayeñde kazandım bilürüm

135. bu:

Gazel 106

Mısra: 6

Bu işaret sıfatı (eğlence meclisine işaret edilmek).

Kimi maḥmûr-ı fırkat kimi ser-mest-i vişâliñdir
Bu bezmi sâkiyâ ben gerdiş-i devrâna beñzetdim

136. bu:

Kaside 12

Mısra: 108

"Bu" işaret sıfatı. (Düşünce, işaret edilmektedir.).

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânıña Ḥudâ
Bu fikri ben dimem faḳaṭ ehl-i 'azâb ider

137. bu:

Gazel 115

Mısra: 8

"Bu" işaret sıfatı (gül).

Dil-i şad-çâk lâzım ḥande-i yek-rûze-i dehre
Bu ma'nî oldu bûy-efşân gül-i şad-berg-i ra'nâdan

138. bu:

Gazel 120

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı (soru işaret edilmek).

Didim pejmürde mi şemm-i nigeḥden her gül-i nâzik
Alındı âl âl oldu o gül-rû bu su'âlimden

139. bu:

Gazel 137

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı. (vadi).

'Ayân olur Nebilâ ka'bı pey-revlikde her şahşîñ
Bu vâdî-i taze güyân-ı zamâna nev-zemîn olsa

140. bu:

Kaside 16

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı. (An, zaman işaret edilmektedir.).

Uçardı nergisiñ çeşmiñde bu eyyâm-ı ğam-fersâ
Ḳudûm-ı 'andelîbe dîde-düz-ı intizâr oldu

141. bu:

Kaside 12

Mısra: 33

"Bu" işaret sıfatı. (Durum, vaziyet işaret edilmektedir.).

Bu ḥâl ile duḥûlî ümîd eylemek deĝil
Ḥuld-ı tefekkûr itmege âdem ḥicâb ider

142. bu:

Kaside 2

Mısra: 11

"Bu" işaret sıfatı (şekil, görünü).

Virilmiştir bu şüret devr-i pergâr-ı kerâmetle
Kenâr-ı merkez-i kutb-ı zamândır halka-i tevîd

İhlâsdır neticesi bu hatm-ı hâcâcenin
Koymuş uşûle hâce nigû-kâr-ı nakş-bend

143. bu:

Kaside 3

Mısra: 13

İşaret sıfatı (mısra, dize işaret edilerek).

Bu mısra'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

149. bu:

Kaside 15

Mısra: 47

" Bu " işaret sıfatı ("sır" kastedilerek).

Mir'ât-ı kalb-i bülbül olaydı bu sırra câ
'Aks eyler idi şüret-i hayr u şer-i bahâr

144. bu:

Kaside 12

Mısra: 48

" Bu " işaret sıfatı. (günah, suç).

Me'yûs olup 'inâyet-i Hâkdan seniñ gibi
'Âlemde kim bu zenbî 'aceb irtikâb ider

150. bu:

Kıt'a 46

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı ("sır" kastedilerek).

Rüşd ü sedâdı mâder-zâd oldığı 'ayandır
Vechî idüp bu sırrı taşdık kevine geldi

145. bu:

Kaside 12

Mısra: 78

" Bu " işaret sıfatı. (günah, suç).

Kilk-i şefâ'ati olıcağ zîver-i benân
Bu seyyi'âtı mahv ile nakş-ber-âb ider

151. bu:

Kaside 16

Mısra: 39

" Bu " işaret sıfatı .

Benim bu muhteżâ-yı rûz-gâr-ı zûr-kârımdır
Zuhûr-ı hatt ile pehnâ-ver-i dil pür-ğubâr oldu

146. bu:

Kaside 12

Mısra: 54

İşaret sıfatı (övgü).

Şıgmaz cihâna bende-i nâ-çizi fâhr ile
Bu iftihârı her şeh-i 'âlî-cenâb ider

152. bu:

Kaside 16

Mısra: 8

İşaret sıfatı (durum, hal).

Karanfil oldu Mecnûnı görüp ol zûlf-i leylâkı
Bağup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldu

147. bu:

Kaside 14

Mısra: 4

İşaret sıfatı (bülbül).

Bulmuş maķâmıñı eşer-i zıkr-i kalb ile
Bî-şavt iken bu bülbül-i gül-zâr-ı Nakş-bend

153. bu:

Kaside 16

Mısra: 16

İşaret sıfatı (eğlence).

Hilâl-i câmı der-dest eyleyüp gice şafâ itdik
Kenâr-ı cûda nîlüfer bu zevke hisse-dâr oldu

148. bu:

Kaside 14

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.(ayın).

154. bu:

Gazel 3

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

Fikr idüp bu cāh-ı vālā şāhibin hussādide
Nāmin eylerdi zarūrī harf-i istiṣnāya zeyn

Nola gelse Nebilā hāṭıra bu mışra-i tārīḥ
Ḥafīd-i āsumān-cāha becādır işte bu pāye

155. bu:

Gazel 23

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Zülf-i siyehiñ rüy-ı 'arāḡ-rīze dökülmüş
Bu gülşeni basmış yine şeb-bū-yı muḥabbet

161. bu:

Kıt'a 14

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Nola gelse Nebilā hāṭıra bu mışra-i tārīḥ
Ḥafīd-i āsumān-cāha becādır işte bu pāye

156. bu:

Kıt'a 13

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

Sezā bu pāye-i Mekke Ḥafīd Efendimize
Ne gūne mesned-i iḡbāle virdi seyr it zeyn

162. bu:

Kıt'a 15

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

Nebilā rütbe-i 'ulyāda kayd eyle bu tārīḥi
Sitanbül pāyesi geldi Ḥafīd-i şāhib-i ḡadre

157. bu:

Kıt'a 13

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Nebīl secde-i şükr itdi yazdı bir tārīḥ
Ola sa' id bu cāhiñ bi-hürmeti'l-Ḥaremeyn

163. bu:

Kıt'a 17

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

Süziş-i gerdiş-i nā-sāzı ile devrānıñ
Neyde tennüre döner baksa eger bu ḡāle

158. bu:

Kıt'a 13

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

Sezā bu pāye-i Mekke Ḥafīd Efendimize
Ne gūne mesned-i iḡbāle virdi seyr it zeyn

164. bu:

Kıt'a 18

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Selīm Ḥān
Bu dārāt ile maḡsūd-ı düvelidir

159. bu:

Kıt'a 13

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Nebīl secde-i şükr itdi yazdı bir tārīḥ
Ola sa' id bu cāhiñ bi-hürmeti'l-Ḥaremeyn

165. bu:

Kıt'a 18

Mısra: 27

" Bu " işaret sıfatı.

Bu tam tārīḥi tezyīn it güherle
Muvāḡḡit-ḡāne-i nev bī-bedeldir

160. bu:

Kıt'a 14

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

166. bu:

Kıt'a 20

Mısra: 16

" Bu " işaret sıfatı.

Rükn-i rekîn-i dîn o 'allâme-i cihân
Muḥkem bu dâr-ı 'ilm-i nevi itdiler binâ

Bu sâhil-ḥâneyi bî-miṣl ü mânend eyledi ḥaḳḳâ
Bu resme iḥtirâ'-ı ṭab'ı ol ṣâh-ı dil-âgâhıñ

167. bu:

Kıt'a 20

Mısra: 20

" Bu " işaret sıfatı.

Zîb-i kitâbesi ola târiḥim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

173. bu:

Kıt'a 28

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

Bu sâhil-ḥâneyi bî-miṣl ü mânend eyledi ḥaḳḳâ
Bu resme iḥtirâ'-ı ṭab'ı ol ṣâh-ı dil-âgâhıñ

168. bu:

Kıt'a 21

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

Bahâriyye bu nev-câyı alup der-kurb-ı Sa'd-âbâd
Becâdır didiler behv-i behâmîn ismi ta'yîne

174. bu:

Kıt'a 28

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşr-ı Ḥavernaḳda
' Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhıñ

169. bu:

Kıt'a 21

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

Nebîlâ çıkdı bir ṣaḥ-ı güle bûlbûl didi târiḥ
Buyur vaḳt-i bahâr oldıḳça bu behv-i behâmîne

175. bu:

Kıt'a 28

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşr-ı Ḥavernaḳda
' Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhıñ

170. bu:

Kıt'a 24

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

İtdi bu tenbîh ile ser-dâr-ı şadr-ı a'zamın
Ḥaşma var mülk-i ademde eyle ta'yîn-i mekân

176. bu:

Kıt'a 28

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

Nebîlâ zer-kalemle bi'l-bedâhe yaz bu târiḥi
Maḳarr-ı zevḳ ola sâhil-serâsı ṣâh-ı Cem-câhıñ

171. bu:

Kıt'a 25

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîg-ı ḥükm-i şer' ile
Bu da'vâyı düşür ḳayd itme her ṣaḥş-ı süḥan-sence

177. bu:

Kıt'a 29

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

Cihânıñ Ḥazret-i allâmesi 'Âşir Efendi kim
Naẓîrin görmedi ol âsumân-câhıñ bu nüh eflâk

172. bu:

Kıt'a 28

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

178. bu:

Kıt'a 29

Mısra: 14

" Bu " işaret sıfatı.

Nebilā āb-ı gevherle yazıldı böyle tārīḥi
Ḥıtān olundılar bu sāl bir günde dü-necl-i pāk

Nebıl yazdı bu tārīḥi bi'l-bedāhe hemān
Ḥafīd Efendiye bu şadr-ı Rūm aḥrādır

179. bu:

Kıt'a 30

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Endişesi kesb-i hüner ü baḥş-ı mekārım
Kim gördi bu güne şeh-i pākīze-ḥıṣālī

185. bu:

Kıt'a 40

Mısra: 14

" Bu " işaret sıfatı.

Nebıl yazdı bu tārīḥi bi'l-bedāhe hemān
Ḥafīd Efendiye bu şadr-ı Rūm aḥrādır

180. bu:

Kıt'a 30

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

Ol nüṣṣa-i dīrīneye beñzer bu cihān kim
Zātıdır anıñ zübde-i ma'nā-yı me'ālī

186. bu:

Kıt'a 41

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

Muvaffaḥ oldılar ber-vefk-i dil-ḥāh-ı şeh-i 'ālem
Bu nuşret vefk-i i'lām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

181. bu:

Kıt'a 30

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Bir düşse Nebilā n'ola tārīḥ-i dil-ārā
Şāhen-şeh-i dehrin ola mes'ūd bu sālī

187. bu:

Kıt'a 41

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Olup Bercīs-i çarḥın zīb-i kilki ḥaşre dek yazsun
Bu ḥidmet bā'is-i nām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

182. bu:

Kıt'a 34

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

Oldı bu şehir-i sıyām içinde āh
Rūze-i ma'düde-i 'ömri tamām

188. bu:

Kıt'a 44

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

Duḡter-i pākizesi Tāhir Efendiniñ āh
Qaldı bu sūz-ı kulüb gitdi Ruḳiyye Ḥānım

183. bu:

Kıt'a 38

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

Tāmdır tārīḥ-i mevlūdın Nebilā söyledim
Ber-murād oldu bu 'ālem nesl-i Maḥmūd Şāh ile

189. bu:

Kıt'a 47

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

O zıll-ullāh-ı Cem-cāhın sen ey mihr-i felek her gün
Baḳup bu irtifā'-ı şānına reşkinden 'ār eyle

184. bu:

Kıt'a 40

Mısra: 13

" Bu " işaret sıfatı.

190. bu:

Kıt'a 47

Mısra: 23

" Bu " işaret sıfatı.

Bu söz çalındı gūş-ı ehl-i şavma şīt-ı nāmından
Bilüp her vaḳtı var def'-i gumūm-ı intizār eyle

191. bu:

Kıt'a 47

Mısra: 25

" Bu " işaret sıfatı.

'Umūmidir bu ihsānı ḥişāra inḥişār itme
Degildir ḳābil-i ta'dād meyl-i ihtisār eyle

192. bu:

Kıt'a 47

Mısra: 27

" Bu " işaret sıfatı.

O gerdün-mesnediñ bu pertev-i iḳbālını yā Rab
Dem-ā-dem ḥüre-baḥş-ı çeşm-i mihr-i tāb-dār eyle

193. bu:

Kıt'a 48

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

Ḥuşūşā bu maḳāmı itdi iḥyā Şeyḥ 'Atā merḥūm
Velī ol zāt aşḥāb-ı velāyetden idi ma'dūd

194. bu:

Kıt'a 48

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

Görüp meylin ḥarāba itdi tecdīde o şeh himmet
Bu ḥayrı rūḥ-ı Şāh-ı Naḳş-bendi eyledi ḥoşnūd

195. bu:

Kıt'a 48

Mısra: 14

" Bu " işaret sıfatı.

'Ubeydullāh Aḥrār ile bi'l-cümle 'azīzānıñ
Değil mi sırları bu tekyede erbabına meşhūd

196. bu:

Kıt'a 48

Mısra: 21

" Bu " işaret sıfatı.

Veled peydā idüp bu mekteb-i 'irfāna ḳalbinde
Sebaḳ-ḥānān-ı iḥlās oldı ḥatm-ı ḥācede mevcūd

197. bu:

Kıt'a 48

Mısra: 26

" Bu " işaret sıfatı.

Nebīlā ḳalbime tāriḥ-i bālādan sünūḥ itdi
Mücedded eyledi bu cāy-ı vālā ḳadri Ḥān Maḥmūd

198. bu:

Kıt'a 50

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

Maḳarr-ı zāt-ı vālāsi bu sāhil-ḥāne-i zibā
Esāsından olunca maḥv u işbāt üstüvār oldı

199. bu:

Kıt'a 50

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

İden pür-mevc-i ḥayret 'aksidir mir'āt-ı deryāyı
Bu dil-cū resm-i nevle zīb-i āgūş-ı kenār oldı

200. bu:

Kıt'a 50

Mısra: 13

" Bu " işaret sıfatı.

Şabādan bu maḳāmıñ şemm idüp bûy-ı gül-i naḳşın
Uşul-i bülbüle devr-i ḥişār āgāz-kār oldı

201. bu:

Kıt'a 50

Mısra: 30

" Bu " işaret sıfatı.

Kenār-ı kulzüm-i endişede cāy oldı tāriḥe
Bu beyt-i dil-nişin şāyān-ı resm-i i'tibār oldı

202. bu:

Kıt'a 50

Mısra: 34

" Bu " işaret sıfatı.

Metin 'Âşim Efendi yaptı nev-şayfiye sâhilde
Bu nev-şayfiye kim zînetde sū-yı Hîşâr oldu

Sürûrundan Nebîlâ söyledim bu tām tārîhî
Şafâ-res bu cihâna maḳdem-i Sultân Süleymândır

203. bu:

Kıt'a 51

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Kerâmetdir ukûl 'âcizdi tanzîminde dünyânî
Bu da'vâya muvaffâk olduğu âşârı bürhândır

209. bu:

Kıt'a 53

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Nâsa i'ân itdi şimdi kuvvet-i kudsiyyesin
Zâhir itdikde derûn-ı hâneden bu merḳadi

204. bu:

Kıt'a 51

Mısra: 15

" Bu " işaret sıfatı.

Bu 'aşra gelse Keykāvūs emîn-i maṭbah eylerdi
O şeh kim kâse-lîs-i cûdî şad Faḡfûr u Hâkândır

210. bu:

Kıt'a 53

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

Hâzretü'l-Şeyh Ahmed kim Buḥârâdan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cây-ı ma'bedi

205. bu:

Kıt'a 51

Mısra: 20

" Bu " işaret sıfatı.

Dönüp ber-vefk-i maṭlab vâye-dâr-ı feyz olur herkes
Bu müjde mâye-i şevk ü sürûr-ı çarḥ-ı gerdândır

211. bu:

Kıt'a 53

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

Naḳş-bendi tekyesiyle kabrini yaptı o şâh
Ḳadrine bürhân-ı meşhûd eyleyüp bu meşhedi

206. bu:

Kıt'a 51

Mısra: 24

" Bu " işaret sıfatı.

Hudâ şeh-zâdegânîñ göstere 'ömr-i ṭabî' îde
Bu eltâfa sezâ vâlidleri ol şâh-ı zîşândır

212. bu:

Kıt'a 53

Mısra: 16

" Bu " işaret sıfatı.

Harf-i mevkûṭunda zâhirdir dü tārîḥ-i laṭîf
Yaz Nebîlâ ṭâḳına şâyestedir bu müfredi

207. bu:

Kıt'a 51

Mısra: 25

" Bu " işaret sıfatı.

Sürûrundan Nebîlâ söyledim bu tām tārîhî
Şafâ-res bu cihâna maḳdem-i Sultân Süleymândır

213. bu:

Kıt'a 54

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

Derûn-ı hâneden bu kabir-i pür-envârîñ ızhârı
Olunmuşdur kerâmât-ı bülend-i pâdişehden 'add

208. bu:

Kıt'a 51

Mısra: 26

" Bu " işaret sıfatı.

214. bu:

Kıt'a 54

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

Vefât itmiş bu mevki'de yapılmış üstine kubbe
Buḥārādan gelüp irşāda bu Şeyḥ Aḥmed-i erşed

‘İlm ü ‘amelle zātı mümtāz-ı ‘ālem idi
Sālik olan bu işre rāh-ı Hüdāya gitdi

215. bu:

Kıt'a 54

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Vefât itmiş bu mevki'de yapılmış üstine kubbe
Buḥārādan gelüp irşāda bu Şeyḥ Aḥmed-i erşed

221. bu:

Kıt'a 56

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

Taḥlîş idince kendin bu şıklet-i cisimden
Pey-rev olup sürûşa rûhı 'alāya gitdi

216. bu:

Kıt'a 54

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

Murād itdikçe gerdün ḥabbeyi bir kubbe itmez mi
Tutunca 'aksini bu şüretiñ maḥv olmuş ol günbed

222. bu:

Kıt'a 57

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

Ḥazret-i Sultān Maḥmūd Ḥān-ı gerdün-mesnediñ
Devr-i 'adlinde cihān şükr eylemekde bu deme

217. bu:

Kıt'a 54

Mısra: 15

" Bu " işaret sıfatı.

Nebilā nokṭa konmaz dir idim bu beyt-i ra'nāya
Ḥurūf-ı cevherisinden dü tārīḥ olmasa maḥşad

223. bu:

Kıt'a 57

Mısra: 20

" Bu " işaret sıfatı.

Bāni-i Kaşr-ı Ḥavernāk kaşr-ı yed eyler idi
Dest-ber-bālā-yı desti bu esās-ı muḥkeme

218. bu:

Kıt'a 55

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

Şeh-i 'ālem aḳıtdı eyleyüp bu mevki' i ihyā
Şafā-yāb olsun ey leb-teşne cānıñ āb-ı şāfiden

224. bu:

Kıt'a 57

Mısra: 24

" Bu " işaret sıfatı.

Rüz u şeb zer-ṭop-ı mihr ü meh iki āvîzedir
Ben Süreyyâyı sezā görmem bu cāy-ı ḥürreme

219. bu:

Kıt'a 55

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

Nebilā ḥāme işrāb eyledi bu tām tārīḥi
Du'āsıyla al iç Maḥmūd Ḥānıñ āb-ı şāfiden

225. bu:

Kıt'a 58

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

Yek-sān dimek çespān mıdır da 'vāsına bürhān mıdır
Güş itmege şāyān mıdır bu müddeā'-yı Töpkapu

220. bu:

Kıt'a 56

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

226. bu:

Kıt'a 58

Mısra: 22

" Bu " işaret sıfatı.

Her bir hevâdan vâye-gîr esrâr-ı bahreyne habîr
Hayret-dih-i ebr-i maîr bu mâcerâ-yı Topkapu

Destâr-ı şehen-şâh ile bu cây-ı murabba'
Çün cây-geh-i mihr şeref bulsa sezadır

227. bu:

Kıt'a 58

Mısra: 38

" Bu " işaret sıfatı.

Târîh-i tāmından 'adū olsun fetîli sū-be-sū
Şâhî güzel resm oldu bu sâhil-serây-ı Topkapu

233. bu:

Kıt'a 64

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

Bu cây ki destâr-ı şehen-şâha maḥaldır
Baş egmese 'âlemlere ḥaḳḳā ki be-câdır

228. bu:

Kıt'a 59

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

Derûna eylemişdi iştiyâḳ-ı rû'yeti te'şîr
Bu şûret bendesin Mısrâ nihâyet eyledi ilḳā

234. bu:

Kıt'a 67

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

Teşne-i tafraya bu rütbe kerem
Çok mıdır menba'-ı 'inâyetden

229. bu:

Kıt'a 59

Mısra: 15

" Bu " işaret sıfatı.

Bu ta'îmin dimiş İsfendiyâra görme ḥacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eḫtaḥ-i 'aynın idüp îḡā

235. bu:

Kıt'a 69

Mısra: 23

" Bu " işaret sıfatı.

Bu eşer fark-ı nîk ile bedde
Elde mîzân-ı ḥayr u şerr gibidir

230. bu:

Kıt'a 59

Mısra: 16

" Bu " işaret sıfatı.

Bu ta'îmin dimiş İsfendiyâra görme ḥacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eḫtaḥ-i 'aynın idüp îḡā

236. bu:

Kıt'a 69

Mısra: 56

" Bu " işaret sıfatı.

Yâları yâ-yı tîr-i ma'nîdir
Bu menâzilde kâr-ger gibidir

231. bu:

Kıt'a 59

Mısra: 23

" Bu " işaret sıfatı.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tâ elif-bâdan
Felâḡında derûn-ı ḥumda noḳşânın olur gûyâ

237. bu:

Kıt'a 69

Mısra: 63

" Bu " işaret sıfatı.

Bu beyân-ı müfîd ile ḥaḳḳā
Şan ma'âni-i muḫtasar gibidir

232. bu:

Kıt'a 63

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

238. bu:

Kıt'a 69

Mısra: 65

" Bu " işaret sıfatı.

Gel Nebilâ bırak bu taṭvîli
Vaḳt-i da'vât-ı pür-eşer gibidir

Beş vaḳitde du'âsı vaḳf-ı zebân
Tutdı medḥi bu mülk-i şeş ciheti

239. bu:

Kıt'a 69

Mısra: 68

" Bu " işaret sıfatı.

Ber-ḳarâr olsun 'ömr ü iḳbâli
Bu felek durma devr ider gibidir

245. bu:

Kıt'a 103

Mısra: 16

" Bu " işaret sıfatı.

Şeh-i şâhib-kerâmet mâ'il-i luṭf u 'adâlet kim
Nazîrin görmedi devr ideli bu çarḥ-ı nâ-asûd

240. bu:

Kıt'a 72

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

Gelüp bu der-geh-i vâlâda durma
Yüzüñ sür merḳad-ı Abdâl Murâda

246. bu:

Kıt'a 103

Mısra: 18

" Bu " işaret sıfatı.

Berîn ez-cümle taḳrîr eyleyim sen zîb-i güş eyle
Alındı şâhibin irzâ ile bu ḥâne-i maḥdûd

241. bu:

Kıt'a 83

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

Ḥatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi
Şıḡmaz hele imâna bu ḥâl illallah

247. bu:

Kıt'a 103

Mısra: 20

" Bu " işaret sıfatı.

Olup vaḳfından istidlâl ile iḥrâc-ı hedm oldu
Zuhûr itdi derûnında hemân bu ḳabr-i feyz- endûd

242. bu:

Kıt'a 89

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farṭa gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok kişi dünyâda görür

248. bu:

Kıt'a 103

Mısra: 21

" Bu " işaret sıfatı.

Olan bu ḥâneye mâlik bu ḳabre olmayup vâḳıf
Sinîn-i vâfire gözden bu zât olmuş idi meḥḳûd

243. bu:

Kıt'a 102

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

Bu hûnerle Ḥafîd Efendidir
Pederiñ bâ'is-i müfâhareti

249. bu:

Kıt'a 103

Mısra: 21

" Bu " işaret sıfatı.

Olan bu ḥâneye mâlik bu ḳabre olmayup vâḳıf
Sinîn-i vâfire gözden bu zât olmuş idi meḥḳûd

244. bu:

Kıt'a 102

Mısra: 16

" Bu " işaret sıfatı.

250. bu:

Kıt'a 103

Mısra: 22

" Bu " işaret sıfatı.

Olan bu h neye m lik bu  abre olmayup v k f
Sin n-i v fire gözden bu z t olmuş idi mefk d

Neb l  söyledi kutb-ı zam n t r h-i itm m n
Bulup yaptı bu c y-ı   rif-i  g h  H n Ma m d

251. bu:

K t'a 103

Mısra: 25

" Bu " işaret sıfatı.

Olup engüşt-i hayret ber-dehen herkes bu a v le
Ker m t-ı bülend-i p di ehden itdiler ma d d

257. bu:

Mesnevi 1

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

D g oldu g l-i bah r-ı ma n 
Bu g l- ene ol hez r-ı ma n 

252. bu:

K t'a 103

Mısra: 29

" Bu " işaret sıfatı.

Bu aradan gelüp bu zübde-i ebr r  ey  A med
Olunmuş   anesi i re def n-i   k-i m  g- l d

258. bu:

Mesnevi 1

M sra: 26

" Bu " işaret sıfatı.

Gel eyleme  att-ı y re d  kat
 ayri yeti  r bu me  -i  asret

253. bu:

K t'a 103

M sra: 32

" Bu " işaret sıfatı.

Dokuz yüz s le doksan d rt olunca z mm vef t itmiş
Bu   lemden olup d men-ke  ol c yende-i ma b d

259. bu:

Mesnevi 1

M sra: 35

" Bu " işaret sıfatı.

Bu arz -y  vi  l besdir
B -f  ide   l   k l besdir

254. bu:

K t'a 103

Mısra: 35

" Bu " işaret sıfatı.

  y n oldu bu z t oldu ı elt f ma hallinden
Gelür şabr-i la  fından dim  -ı c na b y-ı   d

260. bu:

Mesnevi 1

Mısra: 37

" Bu " işaret sıfatı.

Terk eyleyelim bu d st n 
Gel s yle elim   m-ı c h n 

255. bu:

K t'a 103

Mısra: 40

" Bu " işaret sıfatı.

Bakup ta  zmine himmetlerin mebz l iderler hep
Bu  ayrından g r h-ı evliy  ll h olup  o n d

261. bu:

Mesnevi 1

Mısra: 47

" Bu " işaret sıfatı.

Bu sözleri   me g   itdi
B z itdi deh n  c   itdi

256. bu:

K t'a 103

Mısra: 46

" Bu " işaret sıfatı.

262. bu:

Mesnevi 1

Mısra: 50

" Bu " işaret sıfatı.

Aşâr-ı telezzüz cevâbı
Mest eyledi bu dil-i harâbı

Bu şeb hıfz olmamış vaşlın serefden
İder imâ bu etvâr-ı perîşân

263. bu:

Mesnevi 1

Mısra: 100

" Bu " işaret sıfatı.

Gül-gün-ı hayâle dizgin itme
Bağ bağ da bu hâle dizgin itme

269. bu:

Murabba 7

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

Nizâmı kalmamış zülf-i siyâhın
Nedir sende bu efkâr-ı perîşân

264. bu:

Muhammes 2

Mısra: 17

" Bu " işaret sıfatı.

Yetmez ol câye bu çarh-ı heftümîn
Nışf-ı rehden kaldı Cibrîl-i emîn

270. bu:

Murabba 8

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir
Bir güzeldede bu levendâne edâyı görmedim

265. bu:

Murabba 2

Mısra: 14

" Bu " işaret sıfatı.

Rûh-ı Mecnûn itdi me' vâ perçemiñ
Bu Nebîl-i zâr-âsâ perçemiñ

271. bu:

Murabba 8

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

Her revîşde kaddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzeldede bu levendâne edâyı görmedim

266. bu:

Murabba 6

Mısra: 19

" Bu " işaret sıfatı.

Bu teğâfûl Nebîl-i zâra mıdır
' Aceb ol yâriñ infî ' âli mi var

272. bu:

Murabba 8

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

Nûr-ı vechi çeşm-i hûrşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzeldede bu levendâne edâyı görmedim

267. bu:

Murabba 7

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

Bu şeb hıfz olmamış vaşlın serefden
İder imâ bu etvâr-ı perîşân

273. bu:

Murabba 8

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

Gitmiyor destî miyânında olan pinyâldan
Bir güzeldede bu levendâne edâyı görmedim

268. bu:

Murabba 7

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

274. bu:

Murabba 8

Mısra: 16

" Bu " işaret sıfatı.

Rûh-ı Rüstem na'ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

'Arş-ı tayyib hâk-pây ile muṭayyebdir bu şeb
Pest olup kadr-i kamer çün mäh-ı naḥşebdir bu şeb

275. bu:

Müseddes 1

Mısra: 15

" Bu " işaret sıfatı.

Gel ışın kaçma bu günler 'âşık-ı ğam-hârdan
Rûz-gârın hâlini fehm eyle bu güftârdan

281. bu:

Tahmis 1

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

'Arş-ı tayyib hâk-pây ile muṭayyebdir bu şeb
Pest olup kadr-i kamer çün mäh-ı naḥşebdir bu şeb

276. bu:

Müseddes 1

Mısra: 16

" Bu " işaret sıfatı.

Gel ışın kaçma bu günler 'âşık-ı ğam-hârdan
Rûz-gârın hâlini fehm eyle bu güftârdan

282. bu:

Tahmis 1

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

Kā'inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdir bu şeb
Nâme-i a'mâl-i ümmet ol şefî'-i maḥşeriñ

277. bu:

Müseddes 1

Mısra: 28

" Bu " işaret sıfatı.

Servi-i dehr ile eşcârı görüp bî-berg ü bār
Ḳalbine ol dem sünûh itmiş bu beyt-i âbdār

283. bu:

Tahmis 1

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Hüccet-i iflâs-ı cürmi bî-naşib ümmetleriñ
Zîver-i imzâ-yı 'afvıyla müzehhebdır bu şeb

278. bu:

Tahmis 1

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

Fahr-ı 'âlem maḥrem-i rāz oldığı şebdir bu şeb
Nûr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdır bu şeb

284. bu:

Tahmis 1

Mısra: 15

" Bu " işaret sıfatı.

Bezm-i kurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdır bu şeb
Nûr-ı teşrîf ile ol mihr-i sipihr-i 'izzetiñ

279. bu:

Tahmis 1

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

Fahr-ı 'âlem maḥrem-i rāz oldığı şebdir bu şeb
Nûr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdır bu şeb

285. bu:

Tahmis 1

Mısra: 20

" Bu " işaret sıfatı.

Oldı kurbân-ı kudümü mihr o bedr-i rif'atiñ
Bir hümayûn ṭâlî'-i ferḥunde-kevkıbdır bu şeb

280. bu:

Tahmis 1

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

286. bu:

Tahmis 1

Mısra: 25

" Bu " işaret sıfatı.

Meclis-i haşş-ı ilahîde muhâtabdır bu şeb
Müstecâb olsa revâdır da'vet-i ehl-i niyâz

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâsıl-ı maksûd olur herkes mücerredir bu şeb

287. bu:

Tahmis 1

Mısra: 30

" Bu " işaret sıfatı.

Bu degil midir zamân-ı ruḥşat-ı ehl-i niyâz
Kim zemîn ü âsumân pür-şît-ı yâ Rabdır bu şeb

293. bu:

Tahmis 2

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

Bu riya ile saña düşsün mü da'vâ-yı nüzûl
İtmeyince şıdkı pây-endâz-ı pehnâ-yı nüzûl

288. bu:

Tahmis 1

Mısra: 35

" Bu " işaret sıfatı.

Şevk-baḥş-ı hâtır-ı her- teng-meşrebdir bu şeb
Vesme-i ebrû-yı havrâ-yı cinân olsa n'ola

294. bu:

Tahmis 2

Mısra: 21

" Bu " işaret sıfatı.

Eyleme bu kalb-i pür-âmâl ile fikr-i duḥûl
'Aql u tedbîr ü şafâ-yı bâl ile fikr-i duḥûl

289. bu:

Tahmis 1

Mısra: 40

" Bu " işaret sıfatı.

Meyli hem-şekl-i hilâl-i âsumân olsa n'ola
Sürme-i çeşm-i sürüşân-ı muḥarrebdir bu şeb

295. bu:

Tahmis 2

Mısra: 23

" Bu " işaret sıfatı.

Pek ba' id olmaz mı bu eşkâl ile fikr-i duḥûl
Ey ḥired-mend eyleme bu ḥâl ile fikr-i duḥûl

290. bu:

Tahmis 1

Mısra: 42

" Bu " işaret sıfatı.

Ḳadrini şeb-zinde-dârân-ı tecellî fehm ider
Şubḥa dek bu feyzi ḥayrân-ı tecellî fehm ider

296. bu:

Tahmis 2

Mısra: 24

" Bu " işaret sıfatı.

Pek ba' id olmaz mı bu eşkâl ile fikr-i duḥûl
Ey ḥired-mend eyleme bu ḥâl ile fikr-i duḥûl

291. bu:

Tahmis 1

Mısra: 45

" Bu " işaret sıfatı.

Tâlib-i didâr olan bîdâra maṭlabdır bu şeb
Vaktidir mi'râc-ı ümmîde 'urûc eyle Nazîm

297. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 127

" Bu " işaret sıfatı.

İşte bu hükümet-i Ḳarakuş
Ol turreyi zîb-i dūş idince

292. bu:

Tahmis 1

Mısra: 50

" Bu " işaret sıfatı.

298. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 135

" Bu " işaret sıfatı.

Zühre bu hevâdan oldı bî-hüş
Terk eyle yeter yeter bu nağme

Bî-gâne-meşrebâ çekemem bu edâları
Maḥrûm-ı iltifât idüp âşinâları

299. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 136

" Bu " işaret sıfatı.

Zühre bu hevâdan oldı bî-hüş
Terk eyle yeter yeter bu nağme

305. bu:

Terkib-bend 3

Mısra: 20

" Bu " işaret sıfatı.

Dil-sîr-i vuşlat itmedesin nâ-sezâları
Bu kec nîgehle cevri düşürmez idim saña

300. bu:

Terkib-bend 1

Mısra: 137

" Bu " işaret sıfatı.

Ġâyetde eşer ider bu nağme
VII

306. bu:

Terkib-bend 3

Mısra: 21

" Bu " işaret sıfatı.

Ben dogrısı bu tavrı düşürmez idim saña
IV

301. bu:

Terkib-bend 2

Mısra: 42

" Bu " işaret sıfatı.

Bâr olur bülbül-i şürideniñ ahıyla baña
Bu sebebden güli ben zîver-i destâr itmem

307. bu:

Terkib-bend 3

Mısra: 28

" Bu " işaret sıfatı.

Yâd eyleyüp o demleri kan agla bir zamân
Fikr eyleyüp bu rengi hemân agla bir zamân

302. bu:

Terkib-bend 3

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

İtmezdi türe-rüz bu zulm ü meşakkatiñ
Pür-âteş eyledi ten-i 'uşşâkı firkatiñ

308. bu:

Terkib-bend 3

Mısra: 39

" Bu " işaret sıfatı.

Şimdi Nebîl-i zâra bu tavrıñ revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-ı teğâfûl sezâ mıdır

303. bu:

Terkib-bend 3

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

Ḥâk itme der-zemîn-i ḥaḳâret bizi amân
Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamân

309. bu:

Kıt'a 16

Mısra: 2

" Bu ", işaret sıfatı (makam).

'Aşrıñ Ebû Ḥanîfesi müftîsi 'âlemiñ
Sâbit ola bu mesned-i vâlâda dâ'imâ

304. bu:

Terkib-bend 3

Mısra: 17

" Bu " işaret sıfatı.

bü 'alî:

1. bü 'alî:

Kıt'a 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İbn-i Sina, klasik Türk edebiyatında matematik, felsefe ve tıp alanlarındaki becerisiyle anılan bilim adamı.

Ser-fürü eylerdi fazlın güş ideydi Bū 'Alī
Ol daḥi aşḥāb-ı fenn-i ḥikmete oldu re'īs

bū bekir paşa:

1. bū bekir paşa:

Kıt'a 43

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hız. Ebu Bekir.

Tām olur tārīḥi fikr-i ḥazf-ı ismiyle Nebīl
Bū Bekir Paşa bula firdevsde Sāmī maḳām

bu def'a:

1. bu def'a:

Kıt'a 59

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bu defa, bu kez.

Bu def'a himmeti vālāyı icrāda
Muḥāl 'add iden aşḥāb-ı ḥasūdi eyledi rūsvā

bū hanīfe-menkabet:

1. bū hanīfe-menkabet:

Gazel 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ebu Hanīfe menkıbesi.

Mesnedinde Bū Hanīfe-menkabet sābit ola
Bu du'adır her-dem efvāḥ-ı ṣenā-gūyāya zeyn

bu idi:

1. bu idi:

Gazel 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Buydu.

Būy-ı cānān ile terfīḥ-i fuād eylemediñ
Ḳavlimiz bu idi ey bād-ı şabā n'oldı saña

bu mudır:

1. bu mudır:

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Böyle midir anlamında şaşırma.

Başdırır būy-ı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mānende-i sāgar micmer

bu ne:

1. bu ne:

Kaside 16

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bu nasıl/ne kadar...

Şakāyık şan duvağ-ı āl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbağ şıgār mı hep görenler ḥāst-gār oldu

bu şüretde:

1. bu şüretde:

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, bu tarzda.

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'āt-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tūṭi-meniş tutmazsa müşkildir

bu şüretle:

1. bu şüretle:

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bu şüretle, böylece.

Ol sīne-i billūrī ḥayāl eyle de āḥ it
Āyīne-i gerdūnı bu şüretle siyāḥ it

2. bu şüretle:

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bu şüretle, böylece.

Tāb-ı ruḥsārı yakup itmiş bu şüretle siyāḥ
Kāfir-i āteş-pereste ḥāl-i hindū koymuş ad

3. bu şüretle:--le

Gazel 98

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bu suretle, böylece.

Kesr-i mirât-ı kulûba 'aksine dönmüş Nebîl
Yâre bu şüretle dollâb olsa da mâni' degil

4. bu şüretle:-le

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bu yolla, bundan dolayı, böylece.

Ayağı yer basar mı sâlikânın farı-ı hâhişden
Bu şüretle reh-i vuşlatda olmaz nakş-ı pâ peydâ

5. bu şüretle:

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu yolla, bundan dolayı, böylece.

Oldı 'aksile pür-âyine-i şad-çâk-ı derûn
O bütün lutfı bu şüretle füzûn oldı baña

6. bu şüretle:

Kaside 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bu yolla, bundan dolayı, böylece.

Ğubâr-âlûd-ı zillet-hâk-sârım yâ Rasûlallâh
Bu şüretle perîşân rûzgârım yâ Rasûlallâh

bu şüretlerle:

1. bu şüretlerle:--ler, --le

Kaside 16

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Bu suretle, böylece.

Alup mir'ât-ı kalbe nakş ol seyyâh-i çâpûk-rev
Bu şüretlerle der-pîş-i nigâhı her diyâr oldı

bu vech ile:

1. bu vech ile:

Gazel 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bu yönüyle.

Yazdı bu vech ile tām kilk-i Nebîl târîhin
Sürdi yüz Beytullâha sipeh-i Şâh Maḥmūd

bu yüzden:

1. bu yüzden:

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bu sebepten.

Meḥâsin-i ruḥı ta'dâd olunca çıkdı yüze
Meta'-ı vaşlı bu yüzden bahâya yüz tutdu

büber:

1. büber:

Kıt'a 69

Mısra: 58

Biber.

Anda te'dîb-i tıfl-ı ma'nâya
Noktalar ser-be-ser büber gibidir

bu'd:

1. bu'dı:-ı

Tahmis 1

Mısra: 14

Uzaklık.

Terk idüp Cibrîli maşhûb-ı Hudâ da'vet olup
Bu'dı tayy itdi o maṭlûb-ı Hudâ da'vet olup

budag:

1. budagındadır:--ı, --n, --da, --dır

Gazel 148

Mısra: 10

Fidan,dal.

Olsam hezâr-pâre Nebîl üstine sezâ
Bir goncedir o yâr budagındadır daḥî

budur:

1. budur:

Kaside 4

Mısra: 2

İşte budur II üzerinde durulan, hakkında söz söylenileni işaret.

Şefî'ü'l-müzhibîn kân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh
Budur ser-şatır-ı 'ünvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

2. budur:

Kaside 9

Mısra: 10

İşte budur II üzerinde durulan, hakkında söz söylenileni işaret.

Ne-dâred hîç eşer ez-bû-yi tâ'at gonçe-i şıdkem
Budur şükrüm ki bî-hâr-ı riyâdır yâ Rasûlallâh

3. budur:

Gazel 100

Mısra: 5

İşte budur II üzerinde durulan, hakkında söz söylenileni işaret.

Vaşlına kandığım gibi âhîna yandığım budur
Bi-eger itdi dildeki süz u güdâzı neyleyim

buhārā:

1. buhārādan:--dan

Kıt'a 53

Mısra: 7

Orta Asya'nın en eski yerleşim bölgelerinden olan ve günümüzde Özbekistan sınırları içinde bulunan tarihî şehir.

Hâzretü'l-Şeyh Ahmed kim Buhārādan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cāy-ı ma'bedi

2. buhārādan:--dan

Kıt'a 54

Mısra: 6

Orta Asya'nın en eski yerleşim bölgelerinden olan ve günümüzde Özbekistan sınırları içinde bulunan tarihî şehir.

Vefât itmiş bu mevki'de yapılmış üstine kubbe
Buhārādan gelüp irşâda bu Şeyh Ahmed-i erşed

3. buhārādan:--dan

Kıt'a 103

Mısra: 29

Orta Asya'nın en eski yerleşim bölgelerinden olan ve günümüzde Özbekistan sınırları içinde bulunan tarihî şehir.

Buhārādan gelüp bu zübde-i ebrâr Şeyh Ahmed
Olunmuş hânesi içre defîn-i hâk-i müşg-âlûd

buhūr-ı meryeme:

1. buhūr-ı meryeme:--e

Kaside 16

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Çuha çiçeği cinsinden, çiçekli, kokulu, diğer kokulu bâzı bitkilerle karıştırılarak buhur suyu denen güzel kokulu suyun elde edilmesinde kullanılan bitki, tavşan kulağı, siklamen.

Buhūr-ı Meryeme destiñde virmiş misk-i rümîdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bî-berg ü bār oldı

bük:

1. bükdi:--di

Gazel 77

Mısra: 8

Bükmek, eğmek, iki büküm etmek.

Āgūşa Rüstemâne çekince o meh-veşi
Bükdi miyân-ı Zâl-i sipihri oyunumuz

bul-:

1. bulmuş:--muş

Kaside 14

Mısra: 3

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Bulmuş makâmını eşer-i zikr-i kalb ile
Bî-şavt iken bu bülbül-i gül-zâr-ı Nakş-bend

2. buldum:--du, --m

Muhammes 3

Mısra: 16

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Vaşla dil bir şüret ister
Her kimi buldumsa buldum

3. **buldumsa:--du, --m, --sa**

Muhammes 3

Mısra: 16

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Vaşla dil bir şüret ister
Her kimi buldumsa buldum

4. **bulmadı:--ma, --dı**

Muhammes 3

Mısra: 12

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Şem'e şan pervâne döndi
Bulmadı her yana döndi

5. **bulmuş:-muş**

Tahmis 2

Mısra: 34

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Görmediñ mir'ât-ı dilde şüret-i imkânını
Kimseler bulmuş değil çün kim bün ü pâyânını

bul:

1. **buldum:-du, -m**

Gazel 135

Mısra: 9

Keşfetmek.

Nebilâ küy-ı yâre dilde bir nâ-refte yol buldum
Duyurma kimseye râh-ı nihânım şâh-râh itme

2. **bulmuş:-muş**

Gazel 18

Mısra: 3

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Şaff-ı müjgânıñ hele mâbeynini bulmuş nigh
Hâbda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

3. **bulmasa:-ma, -sa**

Gazel 76

Mısra: 8

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Hüsni dildâra müsâvâtla ider hubb-ı derün
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

4. **bulur:-ur**

Gazel 91

Mısra: 5

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Maflûbı bulur zıkr ile cüyâ-yı hâkikat
Deryâya varır cûşîş ile gâyeti rûdun

5. **bulmuş:-muş**

Gazel 94

Mısra: 8

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Dehri Tâtâr-ı nigh gözden geçürmüş ser-be-ser
Zâtını bulmuş dür-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

6. **bulduğ:-duğ**

Gazel 127

Mısra: 14

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Hem-'inân 'azm eyleyüp Nürî ile (Nürî)
Müşterek bulduğ Nebilâ nev-zemîn (Nebîl)

7. **bulur:-ur**

Kaside 8

Mısra: 5

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Bulur kadr-i bülendi muktezâ-yı ser-nüvişt âhîr
İden dergâhına vaz'-ı cibâhı yâ Rasûlallâh

8. **buldı:-dı**

Kıt'a 12

Mısra: 2

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Keffidir 'Âşir Efendi zîb-i âğüş eylesün
Şadr-ı gerdün kadr-i takvâ şimdi buldı ehlini

9. **buldı:-dı**

Kıt'a 12

Mısra: 4

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Yüzgörümlük düşdi bir târîh 'arz eyle Nebîl
Manşıb-ı vâlâ-yı iftâ şimdi buldı ehlini

10. **bulmaya**:-ma, -ya

Kıt'a 37

Mısra: 7

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Cây-ı rāhat bulmaya mülk-i 'ademden gayri hiç
Rāh-ı cūyā-yı güriz-i a 'dā-yı dīn bed-nihād

11. **bulup**:-up

Kıt'a 103

Mısra: 46

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Nebīlā söyledi kūt-b-ı zamān tārīḥ-i itmāmın
Bulup yaptı bu cāy-ı 'ārif-i āgāhı Ḥān Maḥmūd

12. **bulursa**:-ur, -sa

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Bulmak II erişmek II ulaşmak.

Ser-rişte bulursa ger tegāfūl
Yek müyī hezār ider tegāfūl

bügseste:

bügsestedir: --dir

Gazel 117

Mısra: 4

kopmuş

Kuvvet-i dest-i niyāza bestedir feth-i merām
Rişte-i nāz-ı bütān bügsestedir ibrāmdan

bülbül:

1. **bülbülden**:-den

Gazel 27

Mısra: 7

Bülbül II Aşık.

Gülle müldeñ reng ü bñ bülbülden uçmuş fikr-i hñ
Yok mu güş u dimāg ehl-i nazar dillerde hiç

2. **bülbül:**

Gazel 95

Mısra: 1

Bülbül II Aşık.

Görüp pervāneyi feryādı müzdād eylesün bülbül
Bu süz-ı 'aşkı mumlandıķça mu 'tād eylesün bülbül

3. **bülbül:**

Gazel 95

Mısra: 2

Bülbül II Aşık.

Görüp pervāneyi feryādı müzdād eylesün bülbül
Bu süz-ı 'aşkı mumlandıķça mu 'tād eylesün bülbül

4. **bülbül:**

Gazel 95

Mısra: 4

Bülbül II Aşık.

Heves-kār-ı neşāta bezm-i nüş-ā-nüş-ı gülşende
Varup mestāne bir na 'rayla imdād eylesün bülbül

5. **bülbül:**

Gazel 95

Mısra: 6

Bülbül II Aşık.

Ururmuş verd-i derd ile tārīk-i gülşenīden dem
Zamīr-i gonçeyi keşf idüp irşād eylesün bülbül

6. **bülbül:**

Gazel 95

Mısra: 8

Bülbül II Aşık.

Açıldı berg-i gülden bād-bān-ı keştī-i şahbā
Hevāīdir kenār-ı cūda feryād eylesün bülbül

7. **bülbül:**

Gazel 95

Mısra: 10

Bülbül II Aşık.

Nebīlā çeşm-i bülbül ola pāy-endāz-ı teşrīfī
Güle nevk-i müjeyle ḥāne bünyād eylesün bülbül

8. bülbül:

Gazel 96

Mısra: 1

Bülbül II Aşık.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

14. bülbül:

Gazel 97

Mısra: 4

Bülbül II Aşık.

Nokta-i şekki giderdi rüz-ı şeb feryāddan
Gördi teslim itdi bülbül hāli şeb-bū rüyı gül

9. bülbül:

Gazel 96

Mısra: 2

Bülbül II Aşık.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

15. bülbül:

Gazel 97

Mısra: 9

Bülbül II Aşık.

Muşhaf-ı hüsninden aç bülbül misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hāli şeb-bū rüyı gül

10. bülbül:

Gazel 96

Mısra: 4

Bülbül II Aşık.

Çatırıyla bahārı terk ider havf-ı şeh-i deyle
Şabā kış kış idince āşiyān ber-düş olur bülbül

16. bülbülü:--i

Gazel 112

Mısra: 9

Bülbül II Aşık.

Pür-şerm iderdi bülbülü feryādım ey Nebîl
Revnağ-dih-i bahār idim eyvāh bir zamān

11. bülbül:

Gazel 96

Mısra: 6

Bülbül II Aşık.

Aşıldı şāh-ı naḥl-ı verde gūş itdirmege derdin
Gülün gülşende gūyā gūşıña mengūş olur bülbül

17. bülbülde:

Kaside 12

Mısra: 84

Bülbül II Aşık.

İtmezse şem muḥabbet-i verd-i Muḥammedi
Bülbülde olsa nagme-i zışt-i gurāb ider

12. bülbül:

Gazel 96

Mısra: 8

Bülbül II Aşık.

Düşürmem lāyık-ı teşbīh-i deryā-nūş-ı 'aşkım ben
Şarāb-ı jāle-i gülden düşüp ser-ḥoş olur bülbül

18. bülbül:

Kaside 15

Mısra: 64

Bülbül II Aşık.

Sāki açıldı gül gibi te'şīr-i neş'eden
Bülbül olunca bezmde ḥınyā-ger-i bahār

13. bülbül:

Gazel 96

Mısra: 10

Bülbül II Aşık.

Çıkardı erba'ını başladı zikre Nebîl-āsā
Mürîd-i gülşenîdir 'aşk ile pür-cüş olur bülbül

19. bülbül:

Kaside 15

Mısra: 90

Bülbül II Aşık.

Tenbīh itdi vaşf-ı gül-i zāt-ı pākini
Bülbül olınca bende-i fermān-ber-i bahār

20. **bülbüllerin:-ler, -in**

Kaside 15

Mısra: 17

Bülbül II Aşık.

Bülbüllerin uçurdu yine hâb u râhatın
Sünbül teberde zâhir olup şeş-per-i bahâr

26. **bülbül:**

Mesnevi 1

Mısra: 6

Bülbül II Aşık.

Bir nuṭṭ ile bî-mecâl olur mı
Bülbül güli görse lâl olur mı

21. **bülbül:**

Kaside 16

Mısra: 1

Bülbül II Aşık.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vakt-i âh u zâr oldu
Açıldı goncelar ârâyiş-i tâc-ı bahâr oldu

27. **bülbül:**

Murabba 9

Mısra: 3

Bülbül II Aşık.

Bülbül gibi şeb-tâ-seher
Ben söylerim ben dinlerim

22. **bülbüller:-ler**

Kaside 16

Mısra: 30

Bülbül II Aşık.

İçüp cûş eylemişler der-sülâf-ı erguvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bülbüller hezâr oldu

28. **bülbül:**

Terkib-bend 1

Mısra: 112

Bülbül II Aşık.

Ey 'aşk hezâr âşinâsın
Bülbül gibi meşk-i şîven itdiñ

23. **bülbül:**

Kıt'a 21

Mısra: 11

Bülbül II Aşık.

Nebilâ çıktı bir şaḥ-ı güle bülbül didi târîḥ
Buyur vakt-i bahâr oldıkça bu behv-i behâmîne

29. **bülbüllere:-ler, -e**

Terkib-bend 1

Mısra: 122

Bülbül II Aşık.

Güller o hevesle oldu pür-güş
Bülbüllere bir haber uçursam

24. **bülbül:**

Kıt'a 28

Mısra: 8

Bülbül II Aşık.

Nuḡuş-ı kâsrını tercîḥ iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbül feyzini vakt-i sehergâhın

30. **bülbül:**

Terkib-bend 2

Mısra: 46

Bülbül II Aşık.

Meşk-i şîvem iderim ravza-i endîşemde
'Aşkı bülbül gibi vâ-beste-i gül-zâr itmem

25. **bülbül:**

Kıt'a 50

Mısra: 17

Bülbül II Aşık.

Haber virmiş mi bülbül rif'at-i gülmîḥ-i dergâhın
İdüp 'arz-ı taḥassür goncelar merküz-ı ḥâr oldu

bülbül iden:

1. **bülbül iden:--en**

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bülbül etmek ll Bülbül gibi konuşmak.

Bülbül iden rind-i şafâ meşrebi
Gonçe-i zerrîn seped-i neş'edir

bülbül-i bî-nâle-vî ruhsâridir:

1. bülbül-i bî-nâle-yî ruhsâridir:--ı, --dır

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağının inlemeyen bülbülü.

Şu'leye pervâne şovuk tavr idüp
Bülbül-i bî-nâle-yî ruhsâridir

bülbül-i gül-zâr-ı nakş-bend:

1. bülbül-i gül-zâr-ı nakş-bend:

Kaside 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nakşibendî'nin gül bahçesinin bülbülü.

Bulmuş maqâmını eşer-i zıkr-i kalb ile
Bî-şavt iken bu bülbül-i gül-zâr-ı Nakş-bend

bülbül-i güvân olayım:

1. bülbül-i güvân olayım:--a, --y, --ı, --m

Terkib-bend 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Konuşan bülbül olma.

Şu'le-i reng-i ruh-ı âlîna süzân olayım
Şekl-i pervânede bir bülbül-i güvân olayım

bülbül-i şeydâ:

1. bülbül-i şeydâ:

Kaside 16

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül.

Didikçe bülbül-i şeydâ şikâyetle olup güyâ
Açıldı gence-i neşküfteler hem-bezm-i hâr oldı

bülbül-i şürîdenî:

1. bülbül-i şürîdenî:--nî

Terkib-bend 2

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Çılgın bülbül.

Bâr olur bülbül-i şürîdenî âhıyla baña
Bu sebebden gülî ben zîver-i destâr itmeyim

bülbül-i zâra:

1. bülbül-i zâra:--a

Gazel 59

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbül. || Aşık.

Fi'l-i gül dâ'imâ ta'addide
Bülbül-i zâra nâle lâzımdır

bülbül-i zârî:

1. bülbül-i zârî:--ı, --nî

Kaside 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbül. || Aşık.

Hezârî mest iden zerrîn-kafe'dir bülbül-i zârî
Ayâğ-ı bâde pâ-küb-ı ser-i şahş-ı humâr oldı

bülend:

1. bülend:

Tahmis 1

Mısra: 22

Yüksek, yüce, ulu.

Müjdeler ey magfîret-cüyân Hâbîb-i Kibriyâ
Merhamet eyler bülend ihsân Hâbîb-i Kibriyâ

bülend oldı:

1. bülend oldı:--dı

Gazel 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yükselmek.

Himmatim 'aşk ile şol rütbe bülend oldı Nebî
Olsa şâyeste humâ beste-i fîrâk baña

bülend olmakda:

1. bülend olmakda:--mak, --da

Gazel 119

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yükselmek.

Teveccüh şeyhe lâzımdır mürîd-i hâkden ref'e
Bülend olmağda şânı şeb-neme mihriñ tenezzülden

bülend ü peste:

1. bülend ü peste:

Gazel 111

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüksek ve alçak.

İdince halkı terâzû-yı dîde sencîde
Virir cevâb-ı muvâfîk bülend ü peste zebân

2. bülend ü peste:

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüksek ve alçak.

Gürg-i luṭfu bülend ü peste ehl-i pertevîñ
Zîr ü bâlâ feyz olur hûrşîd-i pür-envârdan

bülend-iqbâl:

1. bülend-iqbâl:

Kıt'a 48

Mısra: 5

Yüksek talihli.

Bülend-iqbâl ile ber-vefḳ-i şâhândır o zıllullâh
Ola zıll-ı hümâ-yı şevket-i bâlâ-revî memdûd

bulun-:

1. bulunmak:--mak

Kıt'a 59

Mısra: 31

Var olmak, mevcut olmak.

Bulunmak zâtına vech-i şebah 'âlemde müşkildir
Hudâ halk eylemişdir zâtını mümtâz u müştēsâ

bulunm-:

1. bulunmaz:--maz

Gazel 26

Mısra: 1

Var olmak, mevcut olmak.

Söz bulunmaz la'î-i şeker-bârdan gel açma bahş
Pek uzundur tırra-i tarrârdan gel açma bahş

bulup:

1. bulup:

Kıt'a 103

Mısra: 28

Aradığını elde etmek, aradığına rastlamak.

Ser-â-ser soñra teslîm eyledi cüyâ-yı taḥkîkî
Bulup Zeyl-i Şakâyıkda olınca vâşıl-ı maḥşûd

bün ü pâyânını:

1. bün ü pâyânını:--ı, --n, --ı

Tahmis 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Sonu ve dibi. Ucu bucağı.

Görmediñ mir'ât-ı dilde şûret-i imkânını
Kimseler bulmuş değil çün kim bün ü pâyânını

bunca:

1. bunca:

Kıt'a 14

Mısra: 2

Bu kadar çok, böylesi.

'Ayândır kadr-i necl-i pâk-i şâhib-mesned-i fetvâ
Ne geldi ne gelür bunca hünerle mişli dünyâya

bunda:

1. bunda:

Kıt'a 69

Mısra: 35

"Bu" işaret zamiri.

Zâyı gel bunda râdan evvel yaz
Kıymeti ağarınca zer gibidir

2. bunda:

Muhammes 2

Mısra: 8

"Bu" işaret zamiri.

Kim ki inkâr itse zincîriñ sürür
Bunda elbette akan şular durur

bünyâd eylesün:

1. bünyād eylesün:--süñ

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Binâ etmek, inşâ etmek, kurmak.

Nebilâ çeşm-i bülbül ola pây-endâz-ı teşrîfi
Güle nevk-i müjeyle hâne bünyād eylesün bülbül

burāk-ı himmeti:

1. burāk-ı himmeti:--i

Tahmis 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Lütuf, ihsan bineği (Hz. Muhammed'in, üzerine
binerek miraca çıkması için emrine verilen semavî
binek).*

'Âlem-i bālâ-yı ma'lûba vülûc eyle Nazîm
Çek burāk-ı himmeti 'azm-ı hürûc eyle Nazîm

burc-ı şerefededir:

1. burc-ı şerefededir:--de, --dir

Gazel 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ululuk, azamet burcu; gökyüzünün en üst burcu.

Bu feyz-i şevk o sâkî sağar be-kefededir
Gördüm hilâl-i neş'eyi burc-ı şerefededir

burc-ı sünbüle:

1. burc-ı sünbüle:

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Başak burcu.

Cây-ı mihr olmaz mı burc-ı sünbüle
Perçemiñden çöz o bağı sâkiyâ

burhân:

1. burhândır:--dır

Gazel 52

Mısra: 10

Delil, ispat.

İder mecbûr devri âdemi şadra çeküp ikbâl
Sihâmın zîver-i âgûş-ı kavş olduğı burhândır

2. burhândır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 6

Delil, ispat.

Kerâmetdir ukûl 'âcizdi tanzîminde dünyânın
Bu da 'vâya muvaffak olduğı âşârı burhândır

3. burhân:

Kıt'a 58

Mısra: 5

Delil, ispat.

Yek-sân demek çeşpân mıdır da 'vâsına burhân mıdır
Güş itmege şâyân mıdır bu müddeâ '-yı Topkapu

burhân gösterüp:

1. burhân gösterüp:--(ü)p

Tahmis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kanıt, delil göstermek.

Şubh-ı maşşer gösterüp burhân Habîb-i Kibriyâ
Luţf-ı 'âmin itmege i'ân Habîb-i Kibriyâ

burhân-ı kavî:

1. burhân-ı kavî:

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sağlam delil.

Dinse şahib-mâye ol şüh-ı cefākāra sezâ
İşte burhân-ı kavî sîne-i şad-çāk baña

2. burhân-ı kavî:

Muhammes 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sağlam delil.

Bedr iden kudretidir mäh-ı nevi
Cümlesi şânına burhân-ı kavî

burhân-ı meshûd evlevüp:

1. **bürhân-ı meşhûd eyleyüp:--y, --(ü)p**

Kıt'a 53

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Müşahede edilen, gözle görüleni tanık yapma.

Nağş-bendi tekyesiyle kabrini yaptı o şâh
Kadrine bürhân-ı meşhûd eyleyüp bu meşhedi

bürhân-ı müdde'â oldu:

1. **bürhân-ı müdde'â oldu:--dı**

Kıt'a 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Maksadını kanıtlamak.

Şeyhü'l-islâm idince ol zâtı
Nâsa bürhân-ı müdde'â oldu

bürhân-ı nûr u zulmeti:

1. **bürhân-ı nûr u zulmeti:--i**

Kaside 12

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Aydınlık ve karanlığın ispatı.

Rûz u şebîñ miyânını faşl itmege Hudâ
Bürhân-ı nûr u zulmeti nâ'ib-menâb ider

büriyâ-yı deşt:

1. **büriyâ-yı deşt:**

Kıt'a 23

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Çöl hasırı.

Girîbân-ı hayâtı dest-i seyf itdikçe ber-çîde
Serildi büriyâ-yı deşt bî-pâyân-ı Mısr oldu

bursa:

1. **bursada:-da**

Kıt'a 2

Mısra: 2

Bursa şehri.

Pîr-i merdân-ı Hudâdır ey Nebîl
Şeyh İsmâ'îl Hakkı Bursada

2. **bursada:-da**

Kıt'a 2

Mısra: 4

Bursa şehri.

Gösterir mir'ât-ı rûhâniyyeti
Şûret-i tahşîl-i Hakkı Bursada

3. **bursada:-da**

Kıt'a 3

Mısra: 1

Bursa şehri.

Hâzreti Üftâdeniñ biz Bursada
Çehre-fersâ-yı mu'allâ - câhiyuz

bürüdet:

1. **bürüdet:**

Gazel 132

Mısra: 1

Soğukluk.

Bürüdet ile düşen endîşe-i encâmdan câma
Keser içlik için mevc-i neşât câmdan câme

bürüdet olmaz:

1. **bürüdet olmaz:--maz**

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Araya) Soğukluk girmesi.

Bürüdet mâni'-i germiyyet-i cezb-i kulüb olmaz
O âhen-dilde var te'sîr-i ân mânend-i mıkñâtıs

burun aşağı var:

1. **burun aşağı var:**

Gazel 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Burun aşağı inme.

Zâhidi sıfra çıkar tenzîl idüp
Var anı burun aşağı sâkiyâ

büs:

1. **büs:**

Gazel 36

Mısra: 2

Öpme, öpücük.

Ol hâl-i lebiñe nokta-i terkîb-i neş'edir
Maẓmûn-ı haṭṭı bûs ile tergîb-i neş'edir

2. bûs:

Gazel 130

Mısra: 14

Öpme, öpücük.

Çâk olur şadr-ı ta'azzumda girîbân Nebîl
Bûs için küşe-i dâmân dolaşur elden ele

bûs evlesün:

1. bûs eylesün:--sün

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öpmek.

Damen-i ikbâlini bûs eylesün mihr-i felek
Şubh-ı rûşen gibi oldu ferve-i beyzâya zeyn

bûs idüp:

1. bûs idüp:--(ü)p

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Öpmek.

Zîr-i gîsûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebîlâ dehri târ itsem gerek

2. bûs idüp:--(ü)p

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Öpmek.

Zîr-i gîsûda ider şubh-ı vişâli imâ
Bûs idüp gerdeni gafletden uyandım bilürüm

bûs u şemme:

1. bûs u şemme:--e

Gazel 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Öpme ve koklama.

Kanı zûlf-i girih-girînden âzâd olduğım günler
..... bûs u şemme mu'tâd olduğım günler

bûse:

1. bûsesi:--si

Gazel 36

Mısra: 7

Öpme, öpücük.

Her bir kadehde müjde-i vaşl olma bûsesi
Bezm-i safâda şüret-i tertîb-i neş'edir

2. bûseleri:--ler, -i

Gazel 37

Mısra: 10

Öpme, öpücük.

Gül gül ise ruhları meyden Nebîl
Bûseleri gül demed-i neş'edir

3. bûseden:--den

Gazel 50

Mısra: 7

Öpme, öpücük.

Şol eğer kim bûseden zâhir olur
Gonçe-i dil-teng-i ruhsârîñ mıdır

4. bûse:

Gazel 99

Mısra: 6

Öpme, öpücük.

Vechinden atdı düşına ne gîsûya el şunup
Gösterdi bûse rişte-i düstürî neyleyim

5. bûse:

Gazel 120

Mısra: 7

Öpme, öpücük.

İdüp bûse şitâb aḥşâma kalmakdan hâzer itdim
Sûkût itdi o meh maẓmûna ḥaṭṭa imtişâlimden

bûse-çîn olsa:

1. **büse-çîn olsa:--sa**

Gazel 137

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Öpücük almak.

Alâmetdir tebâşîr-i şabâhü'l-hayr-ı ikbâle
İrince şubh-ı vaşla gerdeniñden büse-çîn olsa

büselik:

1. **büselikte:--de**

Gazel 101

Mısra: 7

*Mûsikîmizde büselik beşlisiyle hüseynîde hicaz
dörtlüsü veya kürdî dörtlüsünün birleşmesinden
meydana gelen ve düğâh (la) perdesinde karar kılan,
iki numaralı basit makamdır.*

Mestâne büselikte karar eylemiş yine
Sâz-ı emelde nagme-i tekrârı neyleyim

2. **büselikden:--den**

Gazel 124

Mısra: 7

*Mûsikîmizde büselik beşlisiyle hüseynîde hicaz
dörtlüsü veya kürdî dörtlüsünün birleşmesinden
meydana gelen ve düğâh (la) perdesinde karar kılan,
iki numaralı basit makamdır.*

Büselikden girelim nâz u niyâza ammâ
Hele tennî tene ten nagmesi tekrâr olsun

büse-yi in'âm:

1. **büse-yi in'âm:**

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Lütuf öpücüğü.

Leblerinde büse-yi in'âm kendin gösterir
Şîşeden güyâ mey-i gül-fâm kendin gösterir

büse-zâr-ı ruhu:

1. **büse-zâr-ı ruhu:--ı-ı**

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağının öpülecek yeri.

Şadme-i būs-ı taḥayyül mi 'aceb gül gül eden
Büse-zâr-ı ruḥı daḥî gülzâr-ı ḥayâl oldu baña

būs-ı dehānî:

1. **būs-ı dehānî:--ı, --ñ**

Gazel 139

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağını öpme.

Yok dîmedî būs-ı dehānîñ Nebîl
Söz mi var ol dilberîñ iz'ânına

būs-ı femle:

1. **būs-ı femle:--le**

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ağız öpüşü.

Gerçi būs-ı femle dil mümtâz olur
Haṭṭ-ı la'liñ sürme-i âvâz olur

būs-ı kudūmîdîr:

1. **būs-ı kudūmîdîr:--ı, --dır**

Kıt'a 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayak basma, geliş öpücüğü.

Ser-tâc-ı şâhân-ı cihân zıll-ı Hudâ Maḥmūd Ḥân
Būs-ı kudūmîdîr hemân dâ'im recâ-yı Topkapu

būs-ı lebde:

1. **būs-ı lebde:--de**

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dudağın öpücüğü.

Boş bulunmam būs-ı lebde serpilüp mest olsa yâr
Câm-ı ümmîdim Nebîl-âsâ hemân leb-rîz olur

2. **būs-ı lebde:--de**

Terkib-bend 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Dudağı öpme.

Şarkındılık itdi būs-ı lebde
Gīsū-yı siyāhı reh-zen itdiñ

būs-ı lebi:

1. **būs-ı lebi:--i**

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudağını öpme.

Hāl-i ruhsārīna tercih olunur būs-ı lebi
Habb-ı 'anberde şafā-yı mey-i gül-reng olmaz

2. **būs-ı lebi:--i**

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dudağın öpücüğü.

İstemez dış kirāsı būs-ı lebi
Bezm-i vaşla nevāle lāzımdır

būs-ı sākī:

1. **būs-ı sākī:**

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kadeh sunanın öpmesi.

Būs-ı sākī ile dir revnağ-ı bāzār-ı neşāt
Bezm-i pür-neş'eyi dād ü dihişinden bilürüz

būs-ı tahayyülden:

1. **būs-ı tahayyülden:--den**

Gazel 106

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayal öpücüğü.

TuTuşdukda dehān-ı hāhişim būs-ı tahayyülden
Ruḥ-ı yāri Nebīlā şu 'le-i sūzāna beñzetdim

büt:

1. **bütüñ:--üñ**

Gazel 6

Mısra: 4

Put gibi güzel sevgili.

Oldı 'aksile pür-āyīne-i şad-çāk-ı derün
O bütüñ luṭfı bu şüretle füzün oldı baña

bütān:

1. **bütān:**

Gazel 79

Mısra: 1

Putlar II put gibi güzel sevgililer.

Göñül çekmekdedir dāim bütān mānend-i mıkñāṭıs
Virir şebnem-rübālīk mihre şān mānend-i mıkñāṭıs

büt-i bīgāne:

1. **büt-i bīgāne:**

Gazel 77

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yabancı güzel.

'Aks eylemekle her büt-i bīgāne şüreti
Mir'āta döndi bu dil-i ḥayret füzünümüz

büt-i nāzı:

1. **büt-i nāzı:--ı**

Kıt'a 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nazlı, güzel put II put gibi güzel, nazlı sevgili.

Zāhid göricek ol büt-i nāzı nāgāh
Oldı şaşırup kıbleyi kāfir billāh

büt-i nāzın:

1. **büt-i nāzın:--(ı)n**

Gazel 54

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nazlı, güzel put II put gibi güzel, nazlı sevgili.

Der-āgūş-ı miyānı mümteni'dir ol büt-i nāzın
Nebīlā bāri gel rüyāda bu evhāma şüret vir

büt-i nev-restenin:

1. **büt-i nev-restenin:--nin**

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeni yetişmiş, genç, put gibi güzel.

Nutkı lâl-i hayret itmiş bir büt-i nev-restenin
Dil uzatma süsüne bîgâne-i hāmüşdur

bütün:

1. bütün:

Kıt'a 77

Mısra: 2

Bütün, tüm.

O şeh ser-hayl-i hübandır gören âdem çeker hasret
'Alemdir 'işvede kaddi bütün 'âlem çeker hasret

büy âşinâ-yı vuşlatı:

1. büy âşinâ-yı vuşlatı:--ı

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(sevgiliye) kavuşmanın tanıdık, bilindik kokusu.

Yok hezârân gül gibi büy âşinâ-yı vuşlatı
Gönçe-i la'lindeki esrârdan gel açma bahş

büy-âşinâ:

1. büy-âşinâ:

Gazel 110

Mısra: 9

Kokusunu tanımak.

Çıkdı büy-âşinâ benimle Nebîl
Gerçi bir bî-dimâğdır gönlüm

büy-âşinâ-yı şevki:

1. büy-âşinâ-yı şevki:--ı

Kaside 12

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Arzu edilen tanıdık güzel koku.

Büy-âşinâ-yı şevki nedem girye-rîz olur
Vech-i 'arûs-ı tã'at o eşki gül-âb ider

büy-âşinâ-yı zevki:

1. büy-âşinâ-yı zevki:--ı

Kaside 15

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Zevkin tanıdık güzel kokusu.

Büy-âşinâ-yı zevki Nebîlâ hezâr olur
Hâl-i lebiñde muzmer imiş cevher-i bahâr

büy-efşân:

1. büy-efşân:

Gazel 115

Mısra: 8

Koku saçmak.

Dil-i şad-çâk lâzım hânde-i yek-rûze-i dehre
Bu ma'nî oldu büy-efşân gül-i şad-berg-i ra'nâdan

büy-ı bahâr:

1. büy-ı bahâr:

Kıt'a 58

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Bahar kokusu.

Geldikçe şâh-ı kâm-kâr ol mültecâ-yı rûz-gâr
Neşr eylesün büy-ı bahâr bād-ı şabâ-yı Topkapu

büy-ı cānān:

1. büy-ı cānān:

Gazel 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kokusu.

Büy-ı cānān ile terfîh-i fuâd eylemediñ
Kavlimiz bu idi ey bād-ı şabâ n'oldı saña

büy-ı feşân oldığı:

1. büy-ı feşân oldığı:--dık, --ı-dığı

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Koku saçma.

Züvvârın ider âteşte yandığın işmām
Süzân olarak büy-ı feşân oldığı 'üduñ

bü-yı fitneler:

1. bü-yı fitneler:--ler

Gazel 148

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fitne kokusu.

Fesden hücum-ı türresi tārāc-ı 'aqladır
Ol bū-yı fîtneler ki dimagındadır daḥi

būy-ı gül-i naḳşın:

1. **būy-ı gül-i naḳşın:--l, --n**

Kıt'a 50

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Süs gülünün kokusu.

Şabādan bu maḳāmın şemm idüp bū-yı gül-i naḳşın
Uşul-i bülbüle devr-i ḥiṣār āgāz-kār oldı

būy-ı iştihārım:

1. **būy-ı iştihārım:--l, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 146

Kelime Tipi: -

Şöhret kokusu.

Ser-mest-i ṭabī'atımdır 'ālem
Neşr olmada bū-yı iştihārım

būy-ı mey:

1. **būy-ı mey:**

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçkinin kokusu.

Būy-ı mey daḥi tenük-zarf oluna kāfıdır
Dehen-i gonçeye yek ḳatre-i şebnem yetişür

būy-ı meyi:

1. **būy-ı meyi:--i**

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçkinin kokusu.

Başdırır bū-yı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mānende-i sāgar micmer

būy-ı riyyā:

1. **būy-ı riyyā:**

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Riya kokusu.

Eger bu āb-ı rūdan itse de feyz - nümā peydā
Gül-i ṭā'atin ey zahīd ider bū-yı riyyā peydā

būy-ı şafā:

1. **būy-ı şafā:**

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Neşe/huzur kokusu.

Tıynet-i tākde muzmer ise de bū-yı şafā
Neş'e-i cām-ı meyi himmet-i Cemden bilürüz

būy-ı 'ūd:

1. **būy-ı 'ūd:**

Kıt'a 103

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Öd ağacı kokusu.

'Ayān oldı bu zāt oldıḡı eltāf maḥallinden
Gelür ḳabr-i laṭīfından dimāḡ-ı cāna bū-yı 'ūd

būy-ı vuşlatı:

1. **būy-ı vuşlatı:--l**

Gazel 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma kokusu (sevgilinin kokusu bağlamında).

İşmām iderse ḥāl-i lebiñ bū-yı vuşlatı
Tā Māverā-yı Hinde kadar bu ḥaber gider

büyü-:

1. **büyürsün:--r, --sün**

Gazel 105

Mısra: 12

Büyümek.

Der-kenārında ḥatı olsa daḥi ḳayd-ı ḥayāt
Ben büyürsün diyü cānımdan usandım bilürüm

buyur:

1. **buyur:**

Kıt'a 21

Mısra: **12**

"Buyurun" diyerek davet etmek.

Nebilā çıkdı bir şaḥ-ı güle bülbul didi tārīḥ
Buyur vaḳt-i bahār oldıḳça bu behv-i behāmīne

buz:

1. **buzı:--ı**

Gazel 57

Mısra: **6**

Katı haldeki su, buz.

Yākūt gibi la'li ider def'-i ḥarāret
Gördüm suyu pür-mevc-i leṭāfet buzı yokdur

buzlan-:

1. **buzlanmadan:--madan**

Müseddes 1

Mısra: **10**

Buz tutmak.

Aḳçe itmez devre kıl meclisde āheng-i şitāb
Sāḳiyā buzlanmadan destiñdeki la'-i müzāb

3.2.3. C

cā:

1. cā:

Kaside 15

Mısra: 6

Yer, makam, mahal, mevki.

Her hutbesinde kâfiye-i gül redif olur
Oldı haftib-i bülbüle cā minber-i bahār

2. cā:

Kıt'a 59

Mısra: 14

Yer, makam, mahal, mevki.

İşitsün top-ı ra'd aşubının üslub-ı ta'lîmin
Hasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

cā olaydı:

1. cā olaydı:--a, --y, --dı

Kaside 15

Mısra: 47a

Kelime Tipi: -

Yer olmak.

Mir'ât-ı kalb-i bülbül olaydı bu sırra cā
'Aks eyler idi şüret-i hayr u şer-i bahār

cādū-yı muhabbet:

1. cādū-yı muhabbet:

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Muhabbetin, sevginin büyücüsü (sevgilinin gözleri kastedilmiştir.).

Her bir nigehe gösterir āhū-yı muhabbet
İzhār-ı füsün itse o cādū-yı muhabbet

cāh:

1. cāhın:--ı, --n

Kıt'a 13

Mısra: 10

Yüksek mevki, makam, rütbe.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir tārîh
Ola sa' id bu cāhın bi-hürmeti'l-Ĥaremeyn

2. cāhın:--ı, --n

Kıt'a 13

Mısra: 10

Yüksek mevki, makam, rütbe.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir tārîh
Ola sa' id bu cāhın bi-hürmeti'l-Ĥaremeyn

cāh-ı vālā:

1. cāh-ı vālā:

Gazel 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüce makam.

Fikr idüp bu cāh-ı vālā şahibin hussādide
Nāmin eylerdi zarūrî harf-i istisnāya zeyn

cāhil olur:

1. cāhil olur:--(u)r

Kıt'a 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bilgisiz olmak.

'Ālim olan uçsada kār eylemez
Cāhil olur mu'teber-i rüzgār

cām:

1. cāma:--a

Gazel 36

Mısra: 5

Kadeh. II Şarap.

Cāma nigāhı ehl-i nazar eylemez tehî
Maqşad o dürbîn ile takrîb-i neş'edir

2. cāmında:--ın, --da

Gazel 48

Mısra: 5

Kadeh. II Şarap.

Şāhāne zevk için saña cāmında gösterir
Tār-ı Cemi o muğbeçe şekl-i ḥabāb ider

3. cāmı:--ı

Gazel 55

Mısra: 1

Kadeh. II Şarap.

Al çak bu cāmı vir o civānım tutuşdurur

Kibrīt-i mey fetīl-i figānım tutuşdurur

4. cāmdan:-dan

Gazel 132

Mısra: 2

Kadeh. II Şarap.

Bürüdet ile düşen endīşe-i encāmdan cāma
Keser içlik için mevc-i neşāt cāmdan cāme

5. cāmdan:-dan

Gazel 144

Mısra: 5

Kadeh. II Şarap.

Ol felek-meşreb sebūy cāmdan dūr itmesün
Devr-i nūş-ā-nūş-ı bezme mihr ü mehdīr her biri

6. cām:

Gazel 14

Mısra: 7

Kadeh II şarap.

Cām fışkiyye şu'le fevvāre
Āb ateş habāb ya'nī şarāb

7. cām:

Gazel 43

Mısra: 8

Kadeh II şarap.

Nās ayaklanmaz mı tahrik-i yed-i himmet ile
Dest-i sākīde şafādan cām kendin gösterir

8. cāma:-a

Gazel 113

Mısra: 8

Kadeh II şarap.

Var meşreb-i kerīimde ednāya ser-fürū
Baş kaldırır mı cāma şurāhī isāleden

cāma düşen:

1. cāma düşen:--en

Gazel 132

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kadehe dolmak II kadehe müptela olmak.

Bürüdet ile düşen endīşe-i encāmdan cāma
Keser içlik için mevc-i neşāt cāmdan cāme

cāme:

1. cāme:

Gazel 77

Mısra: 3

Libas, elbise.

Düşünde çeşm-i bülbüli bir cāme gösterir
Ol gül-bedende keşret-i 'aks-i 'uyūnumuz

2. cāmeyle:-y, -le

Gazel 126

Mısra: 6

Libas, elbise.

Ahmer-i kânı göründi reng-i çeşm-i bülbüli
Gülgül cāmeyle 'arz-ı ihtisām itdikçe sen

3. cāme:

Gazel 132

Mısra: 2

Libas, elbise.

Bürüdet ile düşen endīşe-i encāmdan cāma
Keser içlik için mevc-i neşāt cāmdan cāme

4. cāme:

Gazel 149

Mısra: 9

Libas, elbise.

Ben cāme hab-ı şabrı tutuşdurdum ey Nebīl
Egvābī tāb-ı meyle o dilber çıkardı mı

5. cāme:

Murabba 6

Mısra: 17

Libas, elbise.

Yine düşünda cāme hāre midir
Cevr-i gül dā'imā hezāra midir

cāme-i revnağ-tırāz-ı kadd-i cānāndır:

1. **cāme-i revnağ-tırāz-ı kadd-i cānāndır:--dır**

Gazel 52

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyunu parlaklığıyla süsleyen elbise.

Virir refāt-ı dāniş kāmēt-i insāna ārāyiş
Hıramī cāme-i revnağ-tırāz-ı kadd-i cānāndır

cāme-i şabrım:

1. **cāme-i şabrım:--ı, --m**

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabır elbisesi.

O derzī şühūnı gördüm söküldi cāme-i şabrım
Nebilā köhnedir gāyet dikiş tıtmazsa müşkildir

cām-ı billürda:

1. **cām-ı billürda:--da**

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çok parlak, kristal kadeh.

Cām-ı billürda ki bāde-i gül-güne Nebil
'Aks ider reng-i hūmārım aña mı acıyayım

cām-ı billürdur:

1. **cām-ı billürdur:--dur**

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Billur kadeh.

Seyr eyle dūr-bīn-i Cem-i 'ālem-i neşāt
Ehl-i dilin elindeki cām-ı billürdur

cām-ı gül-reng-i temāşādan:

1. **cām-ı gül-reng-i temāşādan:--dan**

Gazel 115

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Seyredilen gül renkli şarap kadehi.

Olur tār-ı nigh inbīk-i ruhsār-ı 'arāğ-rīzi
Hezār-ı pūr-neşātım cām-ı gül-reng-i temāşādan

cām-ı keşt-i ferağ-yemdir:

1. **cām-ı keşt-i ferağ-yemdir:--dir**

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Deniz huzurunun gemi kadehi.

'Ālem-i āb istemez mi nā-hudā
Cām-ı keşt-i ferağ-yemdir şarāb

cām-ı kevseri:

1. **cām-ı kevseri:--i**

Tahmīs 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Kevser kadehi. II Cennette bulunduğu
inanılan Kevser suyu.*

Vüs'atın mı'rāda seyr itdi çeşm-i enveri
Şu'le-i yāqūtı işrāb itdi cām-ı kevseri

cām-ı la'lün:

1. **cām-ı la'lün:--ü, --ñ**

Kıt'a 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudağının şarabı.

Nūr-ı çeşmim cām-ı la'lün girye-nāk eyler beni
Dide-i maḥmūrı görsem 'ayn-ı tāk eyler beni

cām-ı lebriz:

1. **cām-ı lebriz:**

Gazel 143

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu kadeh.

Ehl-i hırşı ra'şe-i tāmā' maḥrūm ider
Cām-ı lebriz olmada rīzān yed-i ser-ḥiṣda

cām-ı mey:

1. cām-ı mey:

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

cām-ı nazmında:

1. cām-ı nazmında:--(i)m, --da

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nazm, şiir kadehi II şiir defteri, sayfa.

Cām-ı nazmında n'ola ma'düm ise reng-i humār
Zevk-i būs-i la'l-i dilber tıynet-i tākimdedir

cām-ı pür-neş'esi:

1. cām-ı pür-neş'esi:-si

Gazel 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Neşe dolu kadeh.

Feleğin devr-i keçi reng -i nümün oldu baña
Cām-ı pür-neş'esi peymāne-i hūn oldu baña

cām-ı pür-şafā-yı mey:

1. cām-ı pür-şafā-yı mey:

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarabın eğlence dolu kadehi.

Görürdük semt-i vaşlı şafvetinden 'ālem-i ābın
O cām-ı pür-şafā-yı mey ayaklı dūr-bîn olsa

cām-ı ser-şār-ı neşātı:

1. cām-ı ser-şār-ı neşātı:--i

Gazel 68

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neşeyle dolup taşan kadeh.

Ayagın çeldi leb-rîz-i haseddir şāhib- 'irfāna
Felek her cām-ı ser-şār-ı neşātı ser-nigün ister

cām-ı ümîdim:

1. cām-ı ümîdim:--i, --m

Kıt'a 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ümit kadehi.

La'li pür-şevk eyleyüp mahsūd-ı mestān eyledi
Cām-ı ümîdim hemān leb-rîz-i ihsān eyledi

cām-ı ümmîdim:

1. cām-ı ümmîdim:--(i)m

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ümit kadehi II medet umulan talih.

Boş bulunmam būs-ı lebde serpilüp mest olsa yār
Cām-ı ümmîdim Nebîl-āsā hemān leb-rîz olur

cāmî'-i letāfet:

1. cāmî'-i letāfet:

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Letafeti (güzellikleri) toplayan.

Ebrû kor işâret-i namâzı

Ey ruhları cāmî'-i letāfet

cāmî'-i pāk-ı sovuḳkuyı:

1. cāmî'-i pāk-ı sovuḳkuyı:

Kıt'a 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sovukluğu'nun temiz camisi.

Cāmî'-i pāk-ı Sovuḳkuyı imāmı göçdi āh
Az gelür dehre Laṭîf Mollā gibi şahş-ı nazîf

cān:

1. cān:

Gazel 71

Mısra: 9

Aşığın canı, varlığı.

Cān mı kor tende Nebîl alsa dahî gönlüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver hançer

2. **cāna:-a**

Gazel 127

Mısra: 5

Aşığın canı, varlığı.

Tır-i müjgânın yetişdi cāna dek (Nūrī)
Ey kemān-ebur saña şad āferīn (Nebīl)

3. **cānī:-ın**

Kıt'a 55

Mısra: 2

Aşığın canı, varlığı.

Şeh-i 'ālem akitdi eyleyüp bu mevki' i ihyā
Şafā-yāb olsun ey leb-teşne cānīñ āb-ı şāfīden

4. **cāna:-a**

Murabba 4

Mısra: 19

Aşığın canı, varlığı.

Vir bāde cāna
Devrān seniñdir

5. **cāna:-a**

Murabba 10

Mısra: 10

Aşığın canı, varlığı.

Dolmuş hūm-ı dil meger ser-ā-pā
Engūr-ı muḥabbetiñle cāna

cānā:

1. **cānā:**

Gazel 67

Mısra: 6

(ey) sevgili.

Onda bir nāz eylemek lāzım saña
At onun cānā niyāzıñ nāz olur

cāna cānlar katar:

1. **cāna cānlar katar:--(a)r**

Gazel 133

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yaşama gücünü arttırmak.

Gayri söz yok dehān-ı yāre Nebīl
Cāna cānlar katar ki hīç şorma

cānāne-i ḥāmūşdur:

1. **cānāne-i ḥāmūşdur:--dur**

Gazel 56

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Suskun sevgili.

Yār feryād-ı dil-i zāra ser-ā-pā gūş iken
Gül gibi şermende bir cānāne-i ḥāmūşdur

cān-gāh-ı nigāh:

1. **cān-gāh-ı nigāh:**

Terkib-bend 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakışın can evi.

II

Eyleme gamze-i hūn-rīzini düstūr-ı cihān

cānı fedā ideyim:

1. **cānı fedā ideyim:--e, --y, --i, --m**

Kıt'a 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şey uğruna canını vermek, ölmek.

'Ahd itdim o yāra ideyim cānı fedā
Perhīz idemem zehr-i gamından aşlā

canım:

1. **cānım:**

Murabba 5

Mısra: 2

Hitap şekli.

Zülfīñ görelî böyle perīşānım efendīm
Öldürme beni başıñ içün cānım efendīm

2. **cānım:**

Murabba 5

Mısra: 4

Hitap şekli.

Ben mu'terif-i cürm-i firāvānım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

3. cânım:

Murabba 5

Mısra: 8

Hitap şekli.

Luṭf eyle ayagın öpeyim pür-ğazab olma
Öldürme beni başın için cânım efendim

4. cânım:

Murabba 5

Mısra: 12

Hitap şekli.

Va'd itmiş idiñ vaşlını inkāra sebeb ne
Öldürme beni başın için cânım efendim

5. cânım:

Murabba 5

Mısra: 16

Hitap şekli.

Şāyeste mi gāmzeñ çeke şemşīr-i tegāfūl
Öldürme beni başın için cânım efendim

cānıma kaşd eylemezdi:

1. cānıma kaşd eylemezdi:--mez, --di

Kıt'a 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Öldürmeye kastetmek.

Vākıf olaydı gāmzesi zār-ı nihānıma
Kaşd eylemezdi dīde-i hūn-rīzi cānıma

cānımdan usandım:

1. cānımdan usandım:--dı, --m

Gazel 105

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Yorulmak,katlanamaz duruma gelmek,usanmak.

Der-kenārında ḥaṭı olsa daḥi kayd-ı ḥayāt
Ben büyüsün diyü cānımdan usandım bilürüm

cārī:

1. cārī:

Gazel 87

Mısra: 3

Yürürlükte olan, geçerli.

Hükmi cārī feyzi sārī gün gibi
Ol Hıdīv-i lā-mekānıñ adı 'aşk

2. cārī:

Kıt'a 57

Mısra: 2

Akan.

Mecma'ü'l-baḥreyn-i elṭāf ü himemdir şāh-ı dīn
Cūdī cārī şu gibi sārī vücūd-ı ādeme

cārī olunca:

1. cārī olunca:--ınca

Kıt'a 50

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Devam etmek, sürmek.

Olinca vaşfa cārī ḥāmede ḥāl-i leb-i deryā
Anıñ güyā-yı taşdıki lisān-ı hem-civār oldu

cāy:

1. cāy:

Kıt'a 64

Mısra: 3

Yer II mekan.

Bu cāy ki destār-ı şehen-şāha maḥaldır
Baş egmese 'ālemlere ḥaḳḳā ki be-cādır

2. cāye:--e

Muhammes 2

Mısra: 17

Yer II mekan.

Yetmez ol cāye bu çarḫ-ı heftümīn
Nişf-ı rehden kaldı Cibrīl-i emīn

3. cāye:--e

Murabba 1

Mısra: 23

Yer II mekan.

Kuluñ geldikde ol cāye
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

cây ide:

1. **cây ide:--e**

Kıt'a 43

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yer edinmek, yer etmek.

Cây ide zîr-i livâ-yı Hâzret-i Peyğamberi
Hişşe-dâr-ı lutf u ihsân eyleyüp Rabbü'l-enâm

cây idüp:

1. **cây idüp:--ü**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yer etmek; yer edinmek.

Rahmet-i Hak hişşe-dâr-ı bü-yü ihsân eyleyüp
Ola gül-zâr-ı behiştî cây idüp gül-çîn-i kām

cây oldu:

1. **cây oldu:--dı**

Kıt'a 50

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Yeri olmak.

Kenâr-ı kulzüm-i endîşede cây oldu târîhe
Bu beyt-i dil-nişîn şâyân-ı resm-i i'tibâr oldu

cây olursa:

1. **cây olursa:--(u)r, --sa**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Yer, mahal olmak.

Refîâra götür o ser-firâzı
Gîsûlara cây olursa gerden

câygâh-ı müntahab:

1. **câygâh-ı müntahab:**

Kıt'a 58

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Seçkin yer, mekan.

Her câygâh-ı müntahab nüzhetgeh-i Şeyh u Şâbı
Gavta übülle cümle hep olsun fedâ-yı Topkapu

cây-geh-i mihr:

1. **cây-geh-i mihr:**

Kıt'a 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güneşin yeri, makamı.

Destâr-ı şehen-şâh ile bu cây-ı murabba'
Çün cây-geh-i mihr şeref bulsa sezadır

cây-ı ârâm oldu:

1. **cây-ı ârâm oldu:--dı**

Kıt'a 41

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mesken, oturlan rahat edilen yer olmak.

Nebîlâ söyledim târîh-i tāmın hāmd idüp ben de
Medîne cây-ı ârām oldu cünd-i Hān Maḥmūd

cây-ı 'ârif-i âgâhı:

1. **cây-ı 'ârif-i âgâhı:--ı**

Kıt'a 103

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Basiretli olan irfan sahiplerinin yeri, mekanı.

Nebîlâ söyledi kutb-ı zamân târîh-i itmâmın
Bulup yaptı bu cây-ı 'ârif-i âgâhı Hān Maḥmūd

cây-ı gürîz:

1. **cây-ı gürîz:**

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaçış mekanı.

Dîdesinden 'aşkı mı inkâra yok cây-ı gürîz
Hiç olur mı hâzır u nâzır güvâhı kimsenîñ

cây-ı gürîz-i fitne-i cengîz:

1. cāy-ı gürîz-i fitne-i cengîz:

Gazel 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cengiz fitnesinin kaçış mekanı.

Her ne dem ol gamze-i hûn-rîz şûr-engîz olur
Her müjeñ cāy-ı gürîz-i fitne-i Cengîz olur

cāy-ı halvet-i der-encümen ider:

1. cāy-ı halvet-i der-encümen ider:--(e)r

Kaside 15

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Topluluk içinde yalnızlığa yer açma, yer verme.

Gülzârı cāy-ı halvet-i der-encümen ider
Olsaydı lutf-ı bâtını ger yâver-i bahâr

cāy-ı hürreme:

1. cāy-ı hürreme:--e

Kıt'a 57

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Gönül açıcı yer.

Rûz u şeb zer-top-ı mîhr ü meh iki âvîzedir
Ben Süreyyâyı sezâ görmem bu cāy-ı hürreme

cāy-ı ma'bedi:

1. cāy-ı ma'bedi:--i

Kıt'a 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ibadet yeri.

Hâzretü'l-Şeyh Ahmed kim Buḥārâdan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cāy-ı ma'bedi

cāy-ı ma'zîf ide:

1. cāy-ı ma'zîf ide:--e

Kıt'a 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Herkese kapısı, sofrası açık ev yeri olma.

Ol melek-ḥaşlet tecerrüd 'âleminde şâh idi
İde 'adnı vuşlat-ı hūrân aña cāy-ı ma'zîf

cāy-ı mîhr:

1. cāy-ı mîhr:

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgi mekanı,yeri.

Cāy-ı mîhr olmaz mı burc-ı sünbüle
Perçemiñden çöz o bağı sâkiyâ

cāy-ı murabba':

1. cāy-ı murabba':

Kıt'a 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dört köşeli yer.

Destâr-ı şehen-şâh ile bu cāy-ı murabba'
Çün cāy-geh-i mîhr şeref bulsa sezadır

cāy-ı nüzül eylemez:

1. cāy-ı nüzül eylemez:--mez

Tahmis 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Konaklama yeri edinmek.

Eylemez her kalbgâhıñ menziliñ cāy-ı nüzül
Şâh-ı istignâ sipâh-ı mülk-i bî-pâyân-ı 'aşk

cāy-ı penâhım:

1. cāy-ı penâhım:--(i)m

Kaside 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sığınma yeri.

Nebîl-âsâ der-i devlet-meâbıñdır benim ancak
Cihânıñ maṭlabı cāy-ı penâhım yâ Rasûlallâh

cāy-ı rāhat:

1. cāy-ı rāhat:

Kıt'a 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Rahat yer. rahat makam.

Cây-ı rāḥat bulmaya mülk-i 'ademden gayri hiç
Rāh-ı cüyā-yı güriz-i a 'dā-yı dīn bed-nihād

cây-ı şafâ ola:

1. cây-ı şafâ ola:--a

Kıt'a 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mutluluk, sefa yeri olma.

Nebîlā 'aks-i ḥāme şafḥa-i tārīḥden düşdi
Ola cây-ı şafâ şayfiyye-i nev Ḥān Maḥmūdā

cây-ı şafâ-vı topkapu:

1. cây-ı şafâ-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın huzur yeri.

Şāhenşāh-i devrāndır vālā-mekān sultāndır
Eflāk ile yek-sāndır cây-ı şafâ-yı Topkapu

cây-ı sıkaldır:

1. cây-ı sıkaldır:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Düşünme, fikir yeri.

Sa'âdetle idüp teşrīf gördi
Muvakḳit-ḥāne bir cây-ı sıkaldır

cây-ı topkapu:

1. cây-ı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın yeri, mekanı.

Ḳadr-i maḳām-ı pādīşeh bālā-ter ez-ḥūrşīd ü meh
Eflāki ḳor der-nışf-ı reh rif atde cây-ı Topkapu

cây-ı vālā:

1. cây-ı vālā:

Kıt'a 48

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Yüce mekan, yer.

Nebîlā ḳalbime tārīḥ-i bālādan sünūḥ itdi
Mücedded eyledi bu cây-ı vālā ḳadri Ḥān Maḥmūd

cây-ı vīrān:

1. cây-ı vīrān:

Kıt'a 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıkılmış, harap yer, makam.

Şu rütbe muḳtezā-yı 'adli ma'mūr-ı ḥarāb eyler
Cihāndan cây-ı vīrān ister ise yevm olur nā-būd

cān:

1. cān:

Murabba 2

Mısra: 3

Aşığın canı, varlığı.

Ān mı ey rūḥ-ı muşavver cān mısıñ
Ḳız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

ceberūt:

1. ceberūt:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 68

*Azamet, celal. II Allah'ın her şeyin üstünde olan
büyüklüğü, kudreti, ululuğu.*

Kālā-yı ḥasende reng ḳalmaz
Sāde ceberūt kimse almaz

cebhe-pīrā-:

1. cebhe-pīrādır:--dır

Gazel 1

Mısra: 6

Alnı, yüzü süsleyen.

Kimse toz ḳonduramaz üstine ol bendesi kim
Cebhe-pīrādır aña ḥak-i reh-i Şāh Maḥmūd

cebr-i tīg-ı hükm-i şer':

1. cebr-i tīg-ı hükm-i şer':

Kıt'a 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Şeri'at emirlerinin kılıç zoru.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîg-ı hükm-i şer' ile
Bu da'vâyı düşür kayd itme her şahş-ı sülhan-sence

cedd:

1. **ceddim:--(i)m**
Kıt'a 11
Mısra: 9
Soy, sop, ata.

Ceddim 'Âşir Efendi lâyıktır
Müftî-i dîn-i Muştafa oldu

2. **ceddim:--i, --m**
Kıt'a 69
Mısra: 1
Soy, sop, ata.

Ceddim 'Âşir Efendimiz ki dili
'İlm ile nüsha-i Dürer gibidir

cedd-i vâlâ-rütbetim:

1. **cedd-i vâlâ-rütbetim:--(i)m**
Kıt'a 7
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yüce rütbeli baba.

Cedd-i vâlâ-rütbetim 'Âşir Efendi kim Hudâ
Eylemiş leb-rîz şîr-i şöhretiyle 'âlemi

cedvel-i sîm:

1. **cedvel-i sîm:**
Kıt'a 59
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Gümüş nehir.

Bu bir hayr-ı 'azîm oldu ki bâlâyâ mûmâşıldır
Hazâ'ın şarf idüp bir Cedvel-i Sîm eyledi icrâ

cefâ:

1. **cefâ:--ya**
Terkib-bend 1
Mısra: 87
Cefa, eziyet, incitme.

'Uşşâk olalı cefâyâ mu'tâd
Kesmiş ise rişte-i halâş

cehl:

1. **cehlinden:--iñ, --den**
Gazel 38
Mısra: 3
Bilgisizlik, cahillik || Hakikatten uzak olma.

Dahle cehlinden ider tahrîk leb kısr-ı-mizâc
Lübb-i ma'nâ şişe-i endîşe-i pâkimdedir

celâlüddîn-i rûmî:

1. **celâlüddîn-i rûmî:**
Kıt'a 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Mutasavvıf bir Türk şâiri ve mevlevî tarikatının kurucusudur. Belh'de doğmuş., Konya'da ölmüştür. Eserleri divan, gazel ve rübâilerden meydana gelmiştir. En meşhuru Mesnevî'sidir. Bu büyük mistik ve didaktik eser altı defter meydana gelmiş olup yaklaşık 25.600 (veyâ 25618) beyit civârındadır. (d. 1207- ö.: 1273).

Âsumân-mesned Celâlüddîn-i Rûmî kim anıñ
Hâk-i pâyinden felek deryüze-i ihsân ider

celb itdi:

1. **celb itdi:--di**
Kıt'a 102
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kendine doğru çekmek, üzerine çekmek; kalbini kazanmak.

Şebnem-i kalb-i dehri celb itdi
Seyr it ol âfitâb-menzileti

cem' itdi:

1. **cem' itdi:--dı**
Kıt'a 69
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Toplamak II bir araya getirmek.

Ğalaţât-ı cihânı cem' itdi
Nâsa bir luţf-ı ser-be-ser gibidir

cemā'at:

1. cemā'at:

Gazel 121

Mısra: 12

Bir imama uyup namaz kılan kişiler.

Piṣ-i şaf-ı müjeñde ku'üd üzredir o hāl
Evvel kıyām ider mi cemā'at imāmdan

2. cemā'atdir:--dir

Kaside 9

Mısra: 11

Bir imama uyup namaz kılan kişiler.

Seniñ pervâneñ ol İfā-yı şevk itmez cemā'atdir
Ki zātın şem'-i mihrāb-ı vefādır yā Rasūlallāh

cemā'at-kudsiyān:

1. cemā'at-kudsiyān:

Kıt'a 45

Mısra: 9

Mübarek cemaat.

Bir cemā'at-kudsiyān geldi Nebīl tārīh için
Saħn-ı huldı secdegāh ide İmām Abdü'l-laṭīf

cemāl:

1. cemālīñ:-iñ

Kıt'a 94

Mısra: 1

Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

Cemālīñ şevkine sūzān olur şem'
Ānıñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

2. cemālīñ:-in

Kıt'a 94

Mısra: 1

Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

Cemālīñ şevkine sūzān olur şem'
Ānıñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

cemāl ü hüsn:

1. cemāl ü hüsn:--lar

Kıt'a 69

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yüz güzelliği.

Cīm ile hāsıdır cemāl ü hüsn
Hāları hāl-i mu'teber gibidir

cemāl-i şahid-i islāmı:

1. cemāl-i şahid-i islāmı:--ı

Kıt'a 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İslam güzelinin yüzü.

Ruhsār-ı dīne hāmesini vesme-keş idüp
Kıldı cemāl-i şahid-i islāmı dil-güşā

cem-i bezm-i vişāl:

1. cem-i bezm-i vişāl:

Terkib-bend 3

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisinin Cem'i.

Bā-cünd-i neş'eyiz Cem-i bezm-i vişāl idik
Şāhib-nüfūz-ı 'ālem-i bezm-i vişāl idik

cemī'-i kārı:

1. cemī'-i kārı:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Kazanç toplamı.

Zātdır o maḥz-ı feyz-i Bārī
İlhām iledir cemī'-i kārı

cem'iyet-i da'vā-vı feyz eylese:

1. cem'iyet-i da'vā-vı feyz eylese:--se

Gazel 83

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feyz davasını bir araya getirme, toplama.

Şāhidān-ı 'işve-kārān ile zūr olmaz mı yā
Şeyḥ Efendi eylese cem'iyet-i da'vā-yı feyz

cemşid:

1. cemşid:

Gazel 144

Mısra: 3

Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi dördüncü şahı.

Tâcdır her rind-i şahbâ nûşı Cemşid itmege
Ol hâbâb-ı bâde kim şekl-i külehdır her biri

2. cemşide:--e

Gazel 91

Mısra: 9

Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi dördüncü şahı.

Cemşide ise secde-i mestân-ı hârebât
Bâkî mi degil fitne-i da'vâsı 'anüduñ

cenâb-ı halim:

1. cenâb-ı halim:

Gazel 44

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah (Halim): "Kullarının isyânını, emirlerine uymayıp gördüğünü bildiği halde onları şiddetle cezâlandırmayıp yumuşak davranan" anlamında Allah'ın en güzel isimlerindendir.).

Bu tûg-ı tab'-ı ziyâ-pâşle cenâb-ı Halim
'Aceb ki mülket-i nazm içre pâdişâh mıdır

cenâb-ı hazret-i sultân selim-i mülket-ârâ:

1. cenâb-ı hazret-i sultân selim-i mülket-ârâ:

Kıt'a 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saltanatı süsleyen Sultan Selim Hazretleri.

Cenâb-ı Hazret-i Sultân Selim-i mülket-ârâ kim
Hezârân bendesi vâlî-i şehristân-ı Mısr oldu

cenâb-ı mîr-i şâ'ide:

1. cenâb-ı mîr-i şâ'ide:--e

Gazel 108

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüce Sa'id Bey.

Cenâb-ı Mîr-i Şâ'ide Nebil pey-rev olup
Bu nev-zemînde pâ-der-riqâbdır göñlüm

cenâb-ı necl-i gerdün:

1. cenâb-ı necl-i gerdün:

Kıt'a 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya evladının onuru, şerefi.

Cenâb-ı necl-i gerdün mesned-i müftî-i 'âlem kim
Hâcâlet bahş olur dâ'im vakârı zât-ı temkine

cenâb-ı pâdişâha:

1. cenâb-ı pâdişâha:--a

Kıt'a 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Padişah hazretleri.

Cenâb-ı pâdişâha 'arz içün hâlin o günlerde
Akan ol Nîl eşk-i dîde-i giryân-ı Mısr oldu

ceng:

1. cenge:--e

Kıt'a 24

Mısra: 4

Savaş, muharebe.

Hud'ası ma'lûmı olduğda o bed-peymânların
Cenge emr itdi o dem Sultân Selim-i kahramân

ceng idüp:

1. ceng idüp:--(ü)p

Kıt'a 24

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Savaşmak.

Yaz Nebilâ böyle bir berceste târîh-i selis
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

cengîz:

1. cengîze:--e

Gazel 26

Mısra: 7

Cengiz Han, Moğol komutan, hükümdar ve Moğol İmparatorluğu'nun kurucusudur.

Dest-ber-bâlâ-yı desti gösterir Cengîze de
El-amân ol gamze-i gaddârdan gel açma bahş

cennet:

1. cennetiñ:--i, --ñ

Kıt'a 10

Mısra: 9

Cennet; âhirette müminlere Allah tarafından vadedilen ebedî hayat yaşanacak yer.

Cennetiñ keyf-i dâ'iminde
Terk ide gayri fikr-i imsâki

2. cennetden:--den

Kıt'a 58

Mısra: 23

Cennet; âhirette müminlere Allah tarafından vadedilen ebedî hayat yaşanacak yer.

Bu mevki'ye bî-irtiyâb cennetden irmiş âb u tâb
Pîre virir feyz-i şebâb âb u hevâ-yı Topkapu

cerr:

1. cerr:

Kıt'a 69

Mısra: 60

Esre işareti.

Naşbı üstünse fetheden ötrü
Kesreniñde murâdı cerr gibidir

cevâb:

1. cevâb:

Gazel 39

Mısra: 13

Cevap, yanıt, karşılık.

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gü o mes'ele-i muhtelifdedir

2. cevâbı:--ı

Kıt'a 84

Mısra: 3

Cevap, yanıt, karşılık.

Cevâbı ye's-i vişâl oldu sürme-i âvâz
Su'âli emr-i muhâl itdi sen ne söylersin

3. cevâbı:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 49

Cevap, yanıt, karşılık.

Aşâr-ı telezzüz cevâbı

Mest eyledi bu dil-i harâbı

cevâb-ı gamze-i hün-rîzden:

1. cevâb-ı gamze-i hün-rîzden:--den

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) kan dökücü yan bakışın cevabı.

Cevâb-ı gamze-i hün-rîzden 'aczim hüveydâdır
Eğer her bir müjem engüş-i îmâ-yı nigâh itsem

cevâb-ı muvâfık virir:

1. cevâb-ı muvâfık virir:--(i)r

Gazel 111

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uygun cevap vermek.

İdince halkı terâzû-yı dîde sencîde
Virir cevâb-ı muvâfık büleñ ü peste zebân

cevelân eyler:

1. cevelân eyler:--r

Gazel 140

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gezmek, dolaşmak.

Rûh-veş-i renk-i tecessüm cevelân eyler idi
Olsa taşvîr-i tebessüm leb-i cânânımıza

cevher:

1. cevher:

Gazel 71

Mısra: 1

Cevher, elmas.

Çifte köstekle durur belde o cevher hançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister hançer

cevher itdigi:

1. cevher itdigi:--dig, --i

Terkib-bend 3

Mısra: 33
Kelime Tipi: -
Değerli hale getirme.

Rüyînda cevher itdigi emvâc-ı cândır
Tâkat gelür mi gamzelerin mekr ü âline

cevher-i bahâr:

1. **cevher-i bahâr:**
Kaside 15
Mısra: 66
Kelime Tipi: -
Baharın cevheri, özü.

Büy-âşinâ-yı zevkî Nebîlâ hezâr olur
Hâl-i lebiñde muzmer imiş cevher-i bahâr

cevher-i cân:

1. **cevher-i cân:**
Gazel 35
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruhun özü. || Gönül.

Hañcer-i kîn ol miyân-ı nâzenine bestedir
Cevher-i cân rişte-i âh u enîne bestedir

2. **cevher-i cân:**
Gazel 124
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Canın özü, ruh.

Bir haber yok mıdır esrâr-ı lebinden şoralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

cevher-i elfâzdır:

1. **cevher-i elfâzdır:--dır**
Gazel 129
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Mücevher (gibi kıymetli) sözler.

Zebânîñ cevher-i elfâzdır ârâyiş-i kadri
Dehen mevķûf-ı ekl ü şûrb olur hayvân gibi lâle

cevher-i zât:

1. **cevher-i zât:**
Gazel 64
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Zat'ın cevheri. (Allah'ın varlığı).

Olur muhtâc-ı zînet cevher-i zât olmasa elbet
Gören nev-devletân-ı 'aşrı zîb ü haşmetiñ söyler

cevher-i zât-ı kürk:

1. **cevher-i zât-ı kürk:**
Gazel 130
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kürkün öz cevheri.

Cevher-i zât-ı kürk zîver-i eşvâb değil
Seyfe ile nâzar-ı 'uryân dolaşur elden ele

cevr:

1. **cevrîñle:--i, --ñ, --le**
Terkib-bend 2
Mısra: 28
Eziyet, azap II sevgiliden gelen incitici söz veya davranışlar.

IV
Ey meh ahvâlimi cevrîñle diğer-gün itdiñ

2. **cevrî:-i**
Terkib-bend 3
Mısra: 20
Eziyet, azap II sevgiliden gelen incitici söz veya davranışlar.

Dil-sîr-i vuşlat itmedesin nâ-sezâları
Bu kec nighle cevrî düşürmez idim saña

cevr ü cefâ:

1. **cevr ü cefâ:**
Terkib-bend 2
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
Incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Her-dem âheng-i cefâ itmeği kânûn itdiñ
Garâziñ cevr ü cefâ ise yeter gayri yeter

cevr-i gül:

1. **cevr-i gül:**

Murabba 6

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gülün eziyeti.

Yine düşünda cāme hāre midir
Cevr-i gül dā'imā hezāra mıdır

cevr-i gülden:

1. **cevr-i gülden:--den**

Kaside 16

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Gülün eziyeti.

Eger hem-bū-yı hüs-n-i hulkı olsaydı dinilmezdi
Hezārān cevr-i gülden āh u zār ile nizār oldı

cevv-i semāda:

1. **cevv-i semāda:--da**

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hava boşluğu, gök.

Āhım o meh şerāre-feşān-ı sipihr idüp
Cevv-i semāda mürğ-i hümāyı kebāb ider

cevş-i fiteni:

1. **cevş-i fiteni:--i**

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fitne arayan.

Teshīr ide tā dīdesi düş olduğu mülki
Cevş-i fiteni gamze-i hūn-rīze sipāh it

cevş-i müjgān:

1. **cevş-i müjgān:**

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

*Kirpik askerleri - Sevgilinin kirpikleri aşıkları
öldürmesi yönünden askere benzetilmiştir.*

Ṭurreler şebhūn-ı ārama çözülmüş gālībā
Cevş-i müjgān hānmān-ı hāba sevķ olmış bu şeb

cevş-i müslimîn:

1. **cevş-i müslimîn:**

Kıt'a 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Müslüman ordusu.

Secde-i şükr ile bir tārīḥ yazdım ey Nebīl
Sürdi yüz pāy-ı Rasūlullāh cevş-i müslimîn

cezā:

1. **cezāsi:--sı**

Gazel 64

Mısra: 5

Ceza.

Cezāsi 'āşık-ı şūrīdeniñ fikr-i bülendidir
Kıyāmetden su'āl olsa o serv-i kāmētiñ söyler

cezā-yı 'ameli:

1. **cezā-yı 'ameli:--i**

Kıt'a 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Amelinin, yapılan iyiliğin karşılığı.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farṭa gene
Bu cezā-yı 'ameli çok kişi dünyāda görür

cezm:

1. **cezm:**

Kıt'a 69

Mısra: 62

*Arabçada kelime sonundaki harfi sâkin okumak
için kullanılan hareke.*

Şeddesi şāne zülf-i dil-dāra
Cezm o zülf içre ḥalkalar gibidir

cibāl-i şahika:

1. **cibāl-i şahika:**

Kıt'a 59

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yüksek dağlar, dağ tepesi, dağ doruğu.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhika aşlā

cibril:

1. cibril-i:-i

Tahmis 1

Mısra: 13

Cebrail, Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevlendirilen ve dört büyük melekten biri olan melek.

Terk idüp Cibrilî maşhûb-ı Hudâ da 'vet olup
Bu 'dı tayy itdi o ma'hlûb-ı Hudâ da 'vet olup

cibril-i emîn:

1. cibril-i emîn:

Muhammes 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hız. Cebrail. Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

Yetmez ol cāye bu çarh-ı heftümîn
Nısf-ı rehden kaldı Cibril-i emîn

cibril-i emîni:

1. cibril-i emîni:--i

Kaside 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hız. Cebrail. Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

İtdi Cibril-i emîni şemme-i feyziñ hezâr
Bir gül-i bî-hâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

ciğer hün oldığım:

1. ciğer hün oldığım:--dık, --(i)m

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüreği kan içinde olmak.

Yâre eylerdi açıktan gayreti 'izz ü kusûr
Tığ-ı gamzeñle ciğer hün oldığım görseydi Kays

cigerim yakma:

1. cigerim yakma:--ma

Murabba 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalp ifade**

Ciğerini yakmak II üzüntülü veya kötü bir olay karşısında birdenbire büyük bir sıkıntı duyulmasını sağlamak. Çok üzmek.

Lu'f eyle amân şarâb yok mı
Yakma cigerim kebâb olunca

cihân:

1. cihânda:--da

Gazel 77

Mısra: 11

Dünya, alem, kainat.

Himmet cihânda Hâzreti Neş'etdedir didi
Sev'k eyleyüp o zâta bizi reh-nümünümüz

2. cihânda:--da

Gazel 111

Mısra: 3

Dünya, alem, kainat.

Cihânda bî-ta'ab olmaz hünerle şıyt-ı kemâl
Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

3. cihânda:--da

Kaside 5

Mısra: 6

Dünya, alem, kainat.

Gubâr-ı hâk-i pâyiñ sürme-i 'ayne'l-yakîn ister
Cihânda dîde-i bā-intibāhım yâ Rasûlallâh

4. cihânıñ:--ın

Kaside 5

Mısra: 14

Dünya, alem, kainat.

Nebîl-âsâ der-i devlet-meâbıñdır benim ancak
Cihânıñ ma'labı cāy-ı penâhım yâ Rasûlallâh

5. cihân:

Kaside 9

Mısra: 4

Dünya, alem, kainat.

Rehîn-i 'aciz ider ta'rîf-i kadriñ mü-şikâfânı
Cihân bir müyuña yek-ser fedâdır yâ Rasûlallâh

6. **cihāna:-a**

Kaside 9

Mısra: 17

Dünya, alem, kainat.

Ol iki nūr-ı çeşmiñ kim cihāna dāğ-ı hasretidir
Biri meh biri şems-i pür-ziyādır yā Rasūlallāh

12. **cihānīn:-ın**

Kıt'a 29

Mısra: 1

Dünya, alem, kainat.

Cihānīñ Hazret-i allāmesi 'Āşir Efendi kim
Naẓīrin görmedi ol āsumān-cāhīñ bu nüh eflāk

7. **cihān:**

Kaside 12

Mısra: 116

Dünya, alem, kainat.

Bir nükte görse fenn-i ma'āşīde dikkatim
Şerh eyleyüp cihān kadar bir kitāb ider

13. **cihān:**

Kıt'a 30

Mısra: 7

Dünya, alem, kainat.

Ol nüshā-i dīrīneye beñzer bu cihān kim
Zātıdır anıñ zübde-i ma'nā-yı me'ālī

8. **cihānı:-ı**

Kaside 15

Mısra: 70

Dünya, alem, kainat.

Sensiñ veliyy-i ni'met-i 'ālem ki ser-be-ser
Eyler cihānı ātīfetiñ hem-ser-i bahār

14. **cihānda:-da**

Kıt'a 33

Mısra: 3

Dünya, alem, kainat.

Cihānda pençe-i hırşīd-veş māhiyyeti zāhir
Nümāyān oldı izhār-ı yed-i tūlāsı her fende

9. **cihān:**

Kaside 16

Mısra: 85

Dünya, alem, kainat.

Cihān tahmīn-i kābīn itmeden izhār-ı 'aciz eyler
Haridār-ı 'arūs-ı bīkr-i fikrim bī-şümār oldı

15. **cihāndan:-dan**

Kıt'a 48

Mısra: 8

Dünya, alem, kainat.

Şu rütbe muktezā-yı 'adli ma'mūr-ı harāb eyler
Cihāndan cāy-ı vīrān ister ise yevm olur nā-būd

10. **cihāna:-a**

Kaside 16

Mısra: 48

Dünya, alem, kainat.

O maḥdūm-ı sa'ādet-mend kim zīb-i ma'ārifle
Cihāna zāt-ı vālāsı medār-ı iftiḥār oldı

16. **cihāna:-a**

Kıt'a 51

Mısra: 26

Dünya, alem, kainat.

Sürürumdan Nebīlā söyledim bu tām tārīḥi
Şafā-res bu cihāna maḥdem-i Sulṭān Süleymāndır

11. **cihān:**

Kıt'a 18

Mısra: 20

Dünya, alem, kainat.

Felek bezminde aylı günli sā'at
Cihān bir köhne dollāb-ı ezeldir

17. **cihān:**

Kıt'a 57

Mısra: 8

Dünya, alem, kainat.

Hazret-i Sulṭān Maḥmūd Ḥān-ı gerdün-mesnediñ
Devr-i 'adlinde cihān şükr eylemekde bu deme

18. **cihānı:--ı**

Kıt'a 58

Mısra: 12

Dünya, alem, kainat.

Emr itdi ol şāh-ı güzīn tarḥ oldı resm-i dil-nişīn
İtdi cihānı pür-ṭanīn şīt-ı binā-yı Țopkapu

19. **cihānı:--ı, --ñ**

Kıt'a 58

Mısra: 13

Dünya, alem, kainat.

Baḳ kālīb-ı merḡūbına döndi cihānıñ ḥūbuna
Mevzūn-reviş maḥbūbına nev-ṭarz edā-yı Țopkapu

20. **cihān:**

Kıt'a 103

Mısra: 43

Dünya, alem, kainat.

Cihān durdukça dursun zīb-i taḥt-ı salṭanat olsun
Olup zāhir derūnında olan her maṭlab-ı mes'ūd

21. **cihānda:--da**

Kıt'a 103

Mısra: 4

Dünya, alem, kainat.

Penāh-ı müstemendān-ı zamān İskender-i devrān
Cihānda ola bāb-ı zindeḡanı ḥaşmına mesdūd

22. **cihān:**

Mesnevi 1

Mısra: 72

Dünya, alem, kainat.

Endişesi hep 'adālet üzre
Devrinde cihān rāḥat üzre

23. **cihānda:--da**

Mesnevi 1

Mısra: 51

Dünya, alem, kainat.

Didi pederiñ cihānda noldı
Müstagraḳ-ı luṭf-ı devlet oldı

24. **cihāndır:--dır**

Mesnevi 1

Mısra: 65

Dünya, alem, kainat.

Ol şāh ki bendesi cihāndır
İḳbāline reşk iden şehāndır

25. **cihān:**

Tahmis 2

Mısra: 12

Dünya, alem, kainat.

Devr-i Ādemden berü olmaḳda mañşürü'l-livā
Bi'z-żarūrī ser-fürü eyler cihān ser-tā-be-pā

26. **cihān:**

Terkib-bend 1

Mısra: 149

Dünya, alem, kainat.

Bir nükteme biñ cihān fedādır
Müstagnī-i fikr-i iftiḥārım

cihān durdukça:

1. **cihān durdukça:--dukça**

Kıt'a 58

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Dünya yok olmadığı sürece, sonsuza kadar.

Dāim Nebīl ol şeh hemān zevḳ ide durdukça cihān
Ḥaşmı ola ḳahra nişān budur du'ā-yı Țopkapu

cihāna sığmaz:

1. **cihāna sığmaz:--a--maz**

Kaside 12

Mısra: 53

Kelime Tipi: **Deyim**

Dünyaya, kainata sığmayan.

Şıgmaz cihāna bende-i nā-ḫızı faḥr ile
Bu iftiḥārı her şeh-i 'ālī-cenāb ider

cihānda:

1. **cihānda:**

Kaside 8

Mısra: 9
Dünya, âlem, kainât.

Cihânda nükte-i nâ-çizine yok vüs'at-ı efkâr
Nedir sende o esrâr-ı ilahî yâ Rasûlallâh

2. **cihânda:**
Kaside 15
Mısra: 98
Dünya, âlem, kainât.

Gül-zâr-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün hazân
Tâ kim cihânda zâhir olur peyker-i bahâr

cihân-güşâ-yı nazmım:

1. **cihân-güşâ-yı nazmım:--ı, --m**
Terkib-bend 1
Mısra: 159
Kelime Tipi: -
Cihanı fetheden şiir.

Hâmemle cihân-güşâ-yı nazmım
Sultân-ı felek-fezâ-yı nazmım

cihân-ı nev-i diğer-i bahâr:

1. **cihân-ı nev-i diğer-i bahâr:**
Kaside 15
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Baharın başka yeni dünyası.

'Allâme-i yegâne ki yek-şemme fazl ile
Eyler 'ayân cihân-ı nev-i diğer-i bahâr

cihân-şadrâ:

1. **cihân-şadrâ:**
Kaside 16
Mısra: 69
Cihanın sadrazamı.

Cihân-şadrâ felek-şadrâ esmâ-yı devlete bedrâ
Hünerle mihr-i zâtın 'âleme pür-nev-nişâr oldu

cihânda:

1. **cihânda:**
Kıt'a 40
Mısra: 1
Dünya, âlem, kainât.

Cihânda Hazret-i Maḥmūd Hân-ı Gâzîniñ
Derûn-ı mülhemi tevḫîk-i Ḥaḫḫa me'vâdır

cihet:

1. **ciheti:-i**
Kıt'a 102
Mısra: 16
Taraf, yön.

Beş vakitte du'âsı vakf-ı zebân
Tutdı medḫi bu mülk-i şeş ciheti

cilâ-yı zâhirimdir:

1. **cilâ-yı zâhirimdir:--(i)m, --dir**
Kaside 9
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Görünenin cilası, parlaklığı.

Cilâ-yı zâhirimdir 'ayb-püş-ı perde-i bâḫın
Ḥabâb-âsâ derûnum pür-hevâdır yâ Rasûlallâh

cild:

1. **cild:**
Mesnevi 1
Mısra: 59
Formaları veya yaprakları birbirine dikilerek veya yapıştırılarak bir kitaba geçirilen deri, bez veya kağıtla kaplı kapak.

Bir cild olunca 'arz iderdi
Evrâk dolınca 'arz iderdi

2. **cild:**

Mesnevi 1
Mısra: 61
Formaları veya yaprakları birbirine dikilerek veya yapıştırılarak bir kitaba geçirilen deri, bez veya kağıtla kaplı kapak.

Bir cild kadar beyâza aldı
Merḫûm olunca saña ḫaldı

cilve:

1. **cilvesi:-si**
Gazel 148
Mısra: 5
Naz, işve, eda.

Rengîn degil mi duht-ı reziñ elde cilvesi
Hınnâ-yı i'tibâr ayagındadır dahî

cilve eyler:

1. cilve eyler:--r

Gazel 146

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nazlanmak, işvelenmek.

Sevdâ-yı turesiyle ser-efrâzım ey Nebîl
Eyler serimde cilve hümâ-yı muhabbeti

cilve idince:

1. cilve idince:--ince

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cilve yapmak, nazlanmak.

İdince mü-miyânı cilve âgûş-ı tahayyülde
Üzüldi rişte-i imkân efkâr-ı muhâlimde

cilve-gâh-ı şevk ü zevk olsun:

1. cilve-gâh-ı şevk ü zevk olsun:--sun

Kıt'a 50

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Eğlence yeri olma.

Pey-ender-pey derûnı cilve-gâh-ı şevk ü zevk olsun
Meh ü hürşîde tâ kim cilve-geh leyl ü nehâr oldı

cilve-geh:

1. cilve-geh:

Kıt'a 50

Mısra: 28

(Tasavvufî anlamda) Cilve yeri; tecellî ve zuhur etme yeri.

Pey-ender-pey derûnı cilve-gâh-ı şevk ü zevk olsun
Meh ü hürşîde tâ kim cilve-geh leyl ü nehâr oldı

cilve-i 'aşk:

1. cilve-i 'aşk:

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde kodı cilve-i 'aşk
Gevher-i neş'eyi sâgarda kodı cilve-i 'aşk

2. cilve-i 'aşk:

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde kodı cilve-i 'aşk
Gevher-i neş'eyi sâgarda kodı cilve-i 'aşk

3. cilve-i 'aşk:

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Şîve-i kâddine ta'lik iderek vuşlatıñı
Fasl-ı da'vâmızı mahşerde kodı cilve-i 'aşk

4. cilve-i 'aşk:

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Teşne-i neş'e-i dîdârı bilüp agzından
Çekdi şeyhî leb-i kevşer kodı cilve-i 'aşk

5. cilve-i 'aşk:

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Bezm-i dil-dârda tebdîl-i uşul itdirerek
Perde-i âhı muhayyerde kodı cilve-i 'aşk

6. cilve-i 'aşk:

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Zülfini cünbiş-i reftârı perîşân itdi
Bu hevâyı ser-i 'ar'arda qodı cilve-i 'aşk

7. **cilve-i 'aşk:**

Gazel 86

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Yine bālā-ter idüp reng-i siyāh-ı āhım
Dile bir māh-ı siyehçerde qodı cilve-i 'aşk

8. **cilve-i 'aşk:**

Gazel 86

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Şüretin buldı Nebilā yine müşāk-ı hayāl
Çözdürüp turesini perde qodı cilve-i 'aşk

9. **cilve-i 'aşk:**

Gazel 86

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Aşk cilvesi.

Nūr-ı şems ile görüp qadriñi Mevlānāñ
Fevk-i hūrşid-i münevverde qodı cilve-i 'aşk

cīm:

1. **cīm:**

Kıt'a 69

Mısra: 31

Cīm (□) Arap alfabesinin beşinci harfi.

Cīm ile hāsıdır cemāl ü hüsn
Hāları hāl-i mu'teber gibidir

cins-i girdār:

1. **cins-i girdār:**

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Davranış çeşidi, türü.

Cins-i girdār iledir nāsa mücāzāt-ı 'amel
'Aynıdır nuṭkuñ gelen 'aks-i şadā kühsārdan

cirm:

1. **cirmim:--i, --m**

Kaside 3

Mısra: 9

Cism; büyüklük, hacim II beden, vücut III küçüklük.

Zebān olsa ser-ā-ser müy-ı ten ta'dād içün cirmim
Bulunmaz kıl ü kıliñde nihāyet yā Rasūlallāh

cirm-i felek:

1. **cirm-i felek:**

Muhammes 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gökyüzü yıldızı.

Bahr-ı lutfuñ kaṭresi cirm-i felek
Zāt-ı pākiñ mazhar-ı levlākdir

cism:

1. **cismi:-i**

Gazel 40

Mısra: 5

İnsan ve hayvan bedeni, gövde, ceset, ten II aşığın bedeni.

Cismi bir hūrşid kettān eyledi
Pertev-i mehtābı bilmem qandadır

2. **cismini:-iñ, -i**

Gazel 88

Mısra: 3

İnsan ve hayvan bedeni, gövde, ceset, ten II aşığın bedeni.

Yaḳardı cismini abdāl-ı 'aşkıñ sūziş-i ḥasret
Hevāya olsa māni' hırka-i peşmīne-i şad-çāk

civān:

1. **civānım:**

Gazel 55

Mısra: 1

Genç, taze delikanlı.

Al çak bu cāmı vir o civānım tutuşdurur
Kibrīt-i mey fetīl-i figānım tutuşdurur

2. **civānuñ:-ūñ**

Kıt'a 75

Mısra: 3

Genç, taze delikanlı.

Ol civānuñ derd-i cevri hātıra virmez gubār
Ey Nebīl āb-ı sirîşkim pîr ü pāk eyler beni

cūd:

1. **cūd:-ı**

Kıt'a 57

Mısra: 2

Cömertlik, el açıklığı.

Mecma'ü'l-bahreyn-i elţāf ü himemdir şāh-ı dîn
Cūdı cārî şu gibi sārî vücūd-ı ādeme

2. **cūdundan:--u, --n, --dan**

Kıt'a 48

Mısra: 2

Cömertlik, el açıklığı.

Şeh-i şāhān-ı 'ālem Hāzret-i Sultān Maḥmūdūñ
Olur bāy u gedā cūdundan elbet vāye-dār-ı sūd

cūdā:

1. **cūda:**

Gazel 98

Mısra: 5

*Ayrı, ayrılmış, firkate düşmüş, ayrılığa düşkün,
ayrı kalmış, uzak düşmüş.*

Cūda göster şekl-i zincîri hevādan bahş ile
Mā-cerā-yı zūlfî işrāb olsa da māni' degil

cülüs:

1. **cülüs:**

Kıt'a 35

Mısra: 6

Tahta geçen padişahlar için yapılan tören.

Żamma tebrîke Uţārid vaşfını mecbûrdur
Salţanat elķābına virdükde nev-'unvān cülüs

cülüs eyledi:

1. **cülüs eyledi:--dı**

Kıt'a 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tahta çıkmak.

Çeşm-i Zerķā-i Yemāme saķfını görmek muḥāl
Eyledi bir öyle sultān-ı bülend-eyvān cülüs

cülüs itdi:

1. **cülüs itdi:--dı**

Kıt'a 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Oturmak, tahta geçmek.

Dogdı dehrîñ dîdeler rûşen günü Ya'ķūb-veş
İtdi gūyā ümm-i dünyāya meh-i Ken'ān cülüs

2. **cülüs itdi:--dı**

Kıt'a 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Oturmak, tahta geçmek.

'Aks-i ḥūn-ı ḥaşmıdır dāmen-tırāz-ı şevketi
İtdi şan evreng-i şubḥa mühr-i nūr-efşān cülüs

3. **cülüs itdi:--dı**

Kıt'a 35

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Oturmak, tahta geçmek.

Ola her tedbîri hem-zānū kadirle yā ilāh
İstināden luţfiña itdi şeh-i devrān cülüs

4. **cülüs itdi:--dı**

Kıt'a 35

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Oturmak, tahta geçmek.

Dest-i kilki gevher-efşān itdi tārîḥim Nebīl
İtdi el-ḥaķ 'adl ile Sultān Maḥmūd Ḥān cülüs

cülüs kıldı:

1. **cülüs kıldı:--dı**

Kıt'a 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tahta oturmak, hükümdar olmak.

Hamdülillāh buldı revnaķ taķt-ı Osmānī yine
Kıldı Maķmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı 'ālī-şān cülūs

cum'a:

1. cum'a:

Kıt'a 19

Mısra: 6

Cuma günü, cuma namazı vakti.

Seyre gelsün söyle Dārāya şalā dārātını
Şevketin her cum'a ķāşırır zebān ta'bīrden

cümle:

1. cümleden:-den

Gazel 65

Mısra: 12

Bütün, hepsi.

Gerçi şu inse de ayagina bintü'l-'inebiñ
Vakf-ı gam cümleden imdāda muķaddem yetişür

2. cümle:

Kaside 4

Mısra: 11

Bütün, hepsi.

Tefavvuk itdi bendeñ ma'şiyetle cümle akrāna
Eğer mücrimse şāyān-ı şefā'at yā Rasūlallāh

3. cümlesi:-si

Kaside 9

Mısra: 19

Bütün, hepsi.

Penāh-ı bī-kesāndır cümlesi sāyeñde ģamd olsun
Hüdādan her biri luţf u 'aţādır yā Rasūlallāh

4. cümle:

Kaside 12

Mısra: 46

Bütün, hepsi.

Dil nuţķa gelse böyle gelür ģabţ idüp seni
Cümle kelāmın ecvibe-i müsteţāb ider

5. cümle:

Kıt'a 51

Mısra: 2

Bütün, hepsi.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Maķmūd Hān-ı Ģāzi kim
Çıkınca Ādeme ecdādı cümle yār-ı şāhāndır

6. cümle:

Kıt'a 58

Mısra: 30

Bütün, hepsi.

Her cāygāh-ı muntāķab nüzhetgeh-i SoĢd u ŞaĢb
Ģavķa übülle cümle hep olsun fedā-yı Topķapu

7. cümleden:-den

Kıt'a 69

Mısra: 12

Bütün, hepsi.

Geçdi akrānını ma'ārif ile
Cümleden şimdi pīş-ter ģibidir

8. cümle:

Mesnevi 1

Mısra: 16

Bütün, hepsi.

Hābţ itdi beni amān o ģözler
MüĢgāna ilişdi cümle sözler

9. cümlesi:-si

Muhammes 1

Mısra: 18

Bütün, hepsi.

Bedr iden ķudretidir māh-ı nevi
Cümlesi şānına bürhān-ı ķavī

10. cümle:-y, -e

Muhammes 1

Mısra: 6

Bütün, hepsi.

Yücelerden yücedir der-Ģāhı
Luţfi kim cümle yek-sāndır anıñ

11. **cümle:**

Murabba 2

Mısra: 6

Bütün, hepsi.

Rakş iderken hırelendi çeşm-i ter

Böyle söyler cümle erbâb-ı nazar

12. **cümle:**

Terkib-bend 2

Mısra: 10

Bütün, hepsi.

İtmesün kıdd-i bülendiñ seni mağrūr-ı cihān

Hün-ı dil cümle o çeşmān-ı füsün-kāra fedā

cümle 'ālem:

1. **cümle 'ālem:**

Murabba 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Herkes, bütün insanlar.

Dil Nebilā keyf-i yek- peymānesinden havf ider

Cümle 'ālem gamze-i bī-gānesinden havf ider

cünbiş:

1. **cünbiş:-i**

Gazel 16

Mısra: 2

Zevk, eğlence.

Ol hilāl-ebrūyī maḥcūb-ı 'itāb itdik bu şeb

Devr-i ḥatda cünbişi pā-der-rikāb itdik bu şeb

2. **cünbişleri:--ler , --i**

Gazel 10

Mısra: 3

Kııldama, hareket etme; oyun, eğlence II hile, düzen.

Şūfī hāzm itmezse bu cünbişleri

Söyle gevşetsün kuşağı sākiyā

cünbiş-i bāl ü per-i baht-ı siyāhım:

1. **cünbiş-i bāl ü per-i baht-ı siyāhım:--(i)m**

Gazel 62

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kara bahtın kanat çırpınışı.

Olmasam pervāne-i şem'-i cemāl-i devrden

Cünbiş-i bāl ü per-i baht-ı siyāhım söndürür

cünbiş-i mehtāb:

1. **cünbiş-i mehtāb:**

Gazel 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ay ışığının hareketi.

'Aks-i gerden serv-i sīmi gösterince sīneden

Cünbiş-i mehtāb ber-bālā-yı fevḳ olmuş bu şeb

cünbiş-i reftāri:

1. **cünbiş-i reftāri:--ı**

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Salınarak yürüyüşün hareketi.

Zülfini cünbiş-i reftāri perīşān itdi

Bu hevāyī ser-i 'ar'arda ḳodı cılve-i 'aşḳ

cünbiş-i reftārından:

1. **cünbiş-i reftārından:--ı, --n, --dan**

Gazel 123

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Salınarak yürüyüşün hareketi.

Dehre sermāye-i āşūb-ı kıyāmet olsun

Fitneler kim dōkilür cünbiş-i reftārından

cünbüş-i kilki:

1. **cünbüş-i kilki:--i**

Kıt'a 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kalemin hareketi.

Redd ü ḳabūli cünbüş-i kilki 'ayān ider

Revnaḳ-dih-i ḳalem-rev-i şer'-i mübīndir

cünd-i hān mahmūda:

1. cünd-i hân maḥmûda:--a

Kıt'a 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud'un askeri.

Disünler havf-ı tîg-ı şavlet ile ser-be-ser dehrîñ
Ser-efrâzânı hep râm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

2. cünd-i hân maḥmûda:--a

Kıt'a 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud'un askeri.

Muvaffâk oldılar ber-vefḳ-i dil-hâh-ı şeh-i 'âlem
Bu nuşret vefḳ-i i'lâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

3. cünd-i hân maḥmûda:--a

Kıt'a 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud'un askeri.

Zamân-ı tenfîz emrin aḳdem-i âmâl idüp söyler
Zemîn pâ-mâl-i akdâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

4. cünd-i hân maḥmûda:--a

Kıt'a 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud'un askeri.

Ṭavâfa Ka'betü'l-uşşâḳ olan ol ravza-i pâki
Varınca cevşen iḥrâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

5. cünd-i hân maḥmûda:--a

Kıt'a 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud'un askeri.

Olup Bercîs-i çarḥıñ zîb-i kilki ḥaşre dek yazsun
Bu ḥidmet bâ'îş-i nâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

6. cünd-i hân maḥmûda:--a

Kıt'a 41

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud'un askeri.

Hele kâr-ı havâric ḥâric ez-ta'bir olup itmâm
Yine elṭâf-ı Ḥak tām oldu cünd-i Hân Maḥmûda

7. cünd-i hân maḥmûda:--a

Kıt'a 41

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud'un askeri.

Nebîlâ söyledim târîḥ-i tāmın ḥamd idüp ben de
Medîne cây-ı ârâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

cünd-i şitāya:

1. cünd-i şitāya:--y, --a

Kaside 15

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kışın askeri II soğuk, kar, fırtına vb. şey.

İmdād iderse luṭfı nesîm-i feraḥ gibi
Cünd-i şitāya ḡâlib olur leşker-i bahār

cürm:

1. cürmle:--le

Kaside 4

Mısra: 13

Suç, günah, kabahat.

Nebîl-i zârı koyma cürmle pâ-der-gil-i ḥayret
Elin tut vaḳt-i iḥsân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

2. cürmüni:--ü, --n, --î

Kıt'a 34

Mısra: 11

Suç, günah, kabahat.

Cürmüni 'afv eyleyüp her rûz u şeb
Ḳabrini pür-nûr ide Rabbü'l-enâm

3. cürmüm:--ü, --m

Murabba 1

Mısra: 9

Suç, günah, kabahat.

Görüp cürmüm ḥiṭâb itme
Sezâ-vâr-ı 'itâb itme

cürm-i düzaḥı:

1. cürm-i düzaḥı:--ı

Kaside 12

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Cehennem suçu, günahı.

Mevc-âver olsa kulzüm-i pür-cüş-ı cür'eti
'Aynında cürm-i düzaḥı şekl-i ḥabâb ider

cürm-i mektûb:

1. cürm-i mektûb:

Kaside 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mektubun suçu.

Fakat ta'dâd olunsa cürm-i mektûb eylemezdim kayd
Geçerdi ḥadd-i imkânı şümârım yâ Rasûlallâh

cüş:

1. cüşda:--da

Gazel 143

Mısra: 8

Coşmak.

Müsta'iddânı ider şâhib-nefes tûfân-ḥurûş
Baḥr olur muhtâc tahrîk-i nesîme cüşda

cüş eyledim:

1. cüş eyledim:--di, --m

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Coşup taşmak.

'Aks-ı la'liñ mâye-i keyf-i ḥam-ı endîşedir
Mest olup cüş eyledim peymâne-i efkârdan

cüş eylemişler:

1. cüş eylemişler:--miş, --ler

Kaside 16

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Coşmak.

İçüp cüş eylemişler der-sülâf-ı erguvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bûlbüller hezâr oldu

cüş itdi:

1. cüş itdi:--di

Mesnevi 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Coşmak, taşmak II kendinden geçmek, bir şeyin etkisine kendini kaptırmak.

Bu sözleri ḥâme güş itdi
Bâz itdi dehânı cüş itdi

cüş u hurûş-ı rûd:

1. cüş u hurûş-ı rûd:

Kıt'a 48

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Irmağın coşup, taşması.

Dil-i âgâha vâsıldır geçenler şît-ı hestîden
Ḳarîn-i baḥr olunca mahv olur cüş u hurûş-ı rûd

cüş-ı baḥr-ı vuşlata:

1. cüş-ı baḥr-ı vuşlata:--a

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma denizinin coşkusu.

Cüş-ı baḥr-ı vuşlata bād-ı nesîm âh ise
Ol temevvüc şîve-i çîn-i cebîne bestedir

cüş-ı eşke:

1. cüş-ı eşke:--e

Gazel 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşının coşkusu.

Żarûrî döndi bakdı cüş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen râh-ı şitâbıñ şîve-i dollâb-ı çeşmimdir

cüş-ı ma'nâ:

1. cüş-ı ma'nâ:

Gazel 141

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Söz, anlam coşkusu.

Nebilâ Hüsrev ü endîşe bilmez kâr-ı Ferhâdî
Nedir bu cüşî-yı ma'nâ nükte-i Şîrîn-meâlimde

cüşîş:

1. cüşîş:--y, --a

Gazel 91

Mısra: 6

Coşku, coşma.

Maflûbı bulur zîkr ile cüyâ-yı hâkîkat
Deryâya varır cüşîş ile gâyeti rûdun

cüşîş-i nev-cû-yı şîre:

1. cüşîş-i nev-cû-yı şîre:--e

Gazel 111

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yeni sût ırmağının coşkusu.

Virirdi cüşîş-i nev-cû-yı şîre mevc-i hayât
Tekellüm itse o nev-reste-i şikeste zebân

cüşîş-i pey-der-peyi:

1. cüşîş-i pey-der-peyi:--i

Gazel 107

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Art arda coşma.

Parlayup pür-âteş olmuşken o şüh-ı kîne-cû
Cüşîş-i pey-der-peyi eşkimle teskîn eyledim

cüşîş-i selâset:

1. cüşîş-i selâset:

Mesnevi 1

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Açıklık ve akıcılığın coşkusu.

Tab'ındaki cüşîş-i selâset
Bir âb-ı revân ki pür-lefâfet

cüşîş-i tûfân-ı cürmüm:

1. cüşîş-i tûfân-ı cürmüm:--(ü)m

Kaside 8

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Günah tufanının coşması.

Felekde cüşîş-i tûfân-ı cürmüm gark ider mâhı
Anı Hâlik bilür bilmezse mâhî yâ Rasûlallâh

cüşîş-mâcerâ-yı sâbıkı:

1. cüşîş-mâcerâ-yı sâbıkı:--ı

Gazel 58

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Evvelki, önceki macera coşkusu.

Degil lâzım Nebilâ gerçi girye 'âlem-i âba
Bu cüşîş-mâcerâ-yı sâbıkı işrâb-ı çeşmimdir

cüst cû-yı:

1. cüst cû-yı:--y, --ı

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arayıp sorma, araştırma.

Her kim ki cüst cû-yı femînde şitâb ider
Fikrinde san sebâhat-ı bahır-ı serâb ider

cüst ü cû:

1. cüst ü cû:

Gazel 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arayıp sorma, araştırma, arama.

Bahs-ı vücûd-ı fem-i 'adem cüst ü cû mudır
Yok yok lisân-ı halkda bir güft ü gü mudır

cüst ü cû itmiş:

1. cüst ü cû itmiş:--miş -miş

Gazel 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Arayıp sormak, araştırmak.

Cüst ü cû itmiş miyânın 'âlem-i ma'nâda dil
Şubha dek bahs-ı hayâl-ender-hayâl olmuş bu şeb

cüst ü cûda:

1. cüst ü cûda:--da

Gazel 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arayıp sorma, araştırma.

Dehen-i yâri cüst ü cüda Nebîl
Neş'e-yi cü-yı serâb ya'nî şarâb

cüst-cü:

1. **cüst-cüdadır:--da, --dır**

Gazel 45

Mısra: 7

Arayıp sorma, araştırma.

Âb-ı hayât-ı la'l-i lebiñ cüst-cüdadır
Güyâ hatîñ Sikender-i şâhib-zuhûrdur

cüyân-ı tecellî:

1. **cüyân-ı tecellî:**

Tahmis 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Tecellî arayan.

Şanma kim gâflet-şi 'ârân-ı tecellî fehm ider
Sırr-ı her-agâhı cüyân-ı tecellî fehm ider

cüyâ-yı hak:

1. **cüyâ-yı hak:**

Kıt'a 48

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gerçeği, hakikati arayan.

Olup mahrûm zevk-i hamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i le'tâ'if olma ey cüyâ-yı Hâk merdûd

cüyâ-yı hakikat:

1. **cüyâ-yı hakikat:**

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gerçeği, hakikati arayan.

Maflûbı bulur zîkr ile cüyâ-yı hakikat
Deryâya varır cüşîş ile gâyeti rûdun

cüyâ-yı serâbem:

1. **cüyâ-yı serâbem:--(e)m**

Kaside 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Serabı arayan, isteyen.

Der 'âlem mâ'il-i naqş-ı ber-âbem yâ rasûlallâh
Zî hayret râh cüyâ-yı serâbem yâ rasûlallâh

cüyâ-yı tahkiki:

1. **cüyâ-yı tahkiki:--i**

Kıt'a 103

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Hakikati isteyen, arayan.

Ser-â-ser soñra teslîm eyledi cüyâ-yı tahkiki
Bulup Zeyl-i Şakâyıkda olunca vâşıl-ı maqşûd

cüyâ-yı vâşf-ı zât-ı hümayûnuñ:

1. **cüyâ-yı vâşf-ı zât-ı hümayûnuñ:--u, --ñ**

Kaside 12

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Mübârek kişinin övgü arayanı.

Cüyâ-yı vâşf-ı zât-ı hümayûnuñ 'aciz ile
Deryâ-yı bî-gerâna şan icrâ-yı âb ider

cüyâ-yı zevke:

1. **cüyâ-yı zevke:--e**

Kaside 15

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Zevk isteyen.

Merdümden itmez ehl-i nazar himmeti dirîğ
Cüyâ-yı zevke nergis olur reh-ber-i bahâr

cüyende olup:

1. **cüyende olup:--(u)p**

Gazel 82

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aramak.

Cüyende olup hâbda dil mîve-i vâşlı
Dün gice yine bu tama'-ı ham ile geçmiş

cüyende-i dermân-ı mısr oldu:

1. cüyende-i dermân-ı mışr oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mısır (ülkesinin) çare arayan olma.

Terahhüm eyledi ol pâdişâh-ı merhamet-pîşe
Duyunca gıryesin cüyende-i dermân-ı Mışr oldu

cüyende-i germ-ülfet-i hammâm olan:

1. cüyende-i germ-ülfet-i hammâm olan:--an

Gazel 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hamamın dost sıcaklığını aramak.

Takarrüb-cüy-ı Hakk'a terk-i çirk-i mâ-sivâ ister
Olan cüyende-i germ-ülfet-i hammâm üryandır

cüyende-i ma'būd:

1. cüyende-i ma'būd:

Kıt'a 103

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

İbadet etmek isteyen.

Dokuz yüz sâle doksan dört olunca zamm vefât itmiş
Bu 'âlemden olup dâmen-keş ol cüyende-i ma'būd

cüy-ı luṭfı:

1. cüy-ı luṭfı:--ı

Kıt'a 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cömertlik ırmağı.

Ṭarâvet virdi cüy-ı luṭfı el-hakk ümm-i dünyâya
Kef-i ihsânı güyâ Nîl feyz-efşân-ı Mışr oldu

cüy-ı şîr:

1. cüy-ı şîr:

Gazel 107

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Süt ırmağı.

Cüy-ı şîr itdim taḥayyül ruhlarıñ endîşede
Ol şeker-ḥandeñle hem-pür-mevc-i şîrîn eyledim

cüy-ı şîrîn:

1. cüy-ı şîrîn:

Terkib-bend 1

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Şîrîn'in ırmağı.

Gör zulmı o zülfe eyler isnâd
Tâ başdan aşardı cüy-ı Şîrîn

cüy-ı sirîşkim:

1. cüy-ı sirîşkim:--i, --m

Murabba 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözyaşı ırmağı.

Dil ḥasret ile aglar
Cüy-ı sirîşkim çağlar

cüz'î:

1. cüz'î:

Gazel 131

Mısra: 1

Pek az, çok az, az.

Resîde olmaga bir cüz'î himmet ḳaldı dāmāna
İlişmez mi nigâh-ı şefḳati çâk-ı girîbāna

cüz'ice:

1. cüz'ice:

Gazel 57

Mısra: 9

Küçücük.

Cüz'ice miyânında belî şübhesi vardır
Ammâ dehen-i tenge Nebîlîñ sözi yokdur

3.2.4. Ç

çābük ü çālāk:

1. çābük ü çālāk:

Kıt'a 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tez canlı ve çevik.

Bahāeddīn Efendi biri Tacüddīn Efendidir
İkisi de hüner ahz eylemekde çābük ü çālāk

cāder:

1. cāderle:--le

Kaside 16

Mısra: 27

Çadır.

Ser-ā-ser şahñ-ı bāga üşkūfe cāderle zeyn olmuş
Yine urdı gül-i şayeste-i geşt ü güzār oldu

çağı:

1. çağı:

Gazel 10

Mısra: 6

Dönem, zaman, vakit.

Tiğ-i ğamzeñdir niyām-ı ruhşat it
Gel telef itme bu çağı sākīyā

2. çağı:

Gazel 25

Mısra: 8

Dönem, zaman, vakit.

Hüsnüñe ser-fürü idince rakīb
Çāğ-ı hūn-rīzidir bu çağı yürüt

çāğ-ı hūn-rīzidir:

1. çāğ-ı hūn-rīzidir:

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kan dökücü dönem.

Hüsnüñe ser-fürü idince rakīb
Çāğ-ı hūn-rīzidir bu çağı yürüt

çāğ-ı 'işvede:

1. çāğ-ı 'işvede:--de

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Naz, işve vakti.

Yazılsuñ kahramān-ı ğamzeniñ 'uşşāka bī-dādı
Bu çāğ-ı 'işvede Şehnāme-i eyyāma şüret vir

çagla-:

1. çağlayup:--y, --(u)p

Kıt'a 9

Mısra: 4

Coşkun biçimde akmak, coşmak.

Şāf-meşreb 'āşık-ı şūrīde-i maḥbūb idi
Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi beyān

2. çağlar:--r

Murabba 9

Mısra: 10

Çağlamak, akmak (gözyaşı dökmek).

Dil ḥasret ile aglar
Cūy-ı sirişkim çağlar

çāh-ı zekana:

1. çāh-ı zekana:--n, --a

Mesnevi 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Çene çukuru.

Çāh-ı zekana varup dolandın
Ol ābı görüpde yüzde şandın

çāh-ı zenaḥdānına:

1. çāh-ı zenaḥdānına:--ı, --n, --a

Gazel 139

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çene çukuru, gamze.

Pence-i bāz-ı nigeḥinden göñül
Düşdi meded çāh-ı zenaḥdānına

çāh-ı zenahında:

1. çāh-ı zenahında:--ı, --n, --da

Gazel 150

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin çene çukuru II kuyu, zindan.

Şan mağribi-i define cüdur
Çāh-ı zenahında hālî yok mı

çak:

1. çak:

Gazel 55

Mısra: 1

Çakmak, tutuşturmak.

Al çak bu cāmî vir o civānım tutuşdurur
Kibrî-i mey fetîl-i figānım tutuşdurur

çak-:

1. çakıcak:--ıcak

Gazel 14

Mısra: 5

Çakmak, tutuşturmak.

Hānmān-süz-ı şabr olur çakıcak
Berķ-i pür-iltihāb ya'nî şarāb

çāk idüp:

1. çāk idüp:--(ü)p

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parçalamak, yırtmak.

Bakup mirāta nā-geh sîne-i cānāna beñzetdim
Girībān-ı qarārı çāk idüp dāmāna beñzetdim

2. çāk idüp:--(ü)p

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Parçalamak, yırtmak.

Ferhād u Kays perde-i nāmūsı çāk idüp
Hep taşra çekdiler süfehā-yı muḥabbeti

çāk olur:

1. çāk olur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yırtılmak, parçalanmak.

Çāk olur şadr-ı ta'azzumda girībān Nebîl
Būs için kûşe-i dāmān dolaşur elden ele

çāker-i bahār:

1. çāker-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Baharın kulu, kölesi.

Ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-me'ābın it
Reşk itsün 'andelîb-i çemen çāker-i bahār

çāker-i zerrîn-küle-i şāh mahmūd:

1. çāker-i zerrîn-küle-i şāh mahmūd:

Gazel 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sultan Mahmud'un altın külahlı kölesi, bendesi.

Şāh-ı çîne ide şad-çîn-i cebîn-i naḥvet
Ya'ni bir çāker-i zerrîn-küle-i Şāh Mahmūd

çāk-ı girībāna:

1. çāk-ı girībāna:--a

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yaka yırtmak.

Alışdı çāk-ı girībāna sîne-i 'uşşāk
Maḥall-i tecrübe-i tîg-ı tîz olur giderek

2. çāk-ı girībāna:--a

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaka parçalamak, yırtmak.

Resîde olmaga bir cüz'i himmet kaldı dāmāna
İlişmez mi nigāh-ı şefkati çāk-ı girībāna

3. çāk-ı girībāna:--a

Terkib-bend 2

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Yaka parçalamak, yırtmak.

Sinedir çāk-ı girībāna sebep şevkimden
Şüret-i şekveyi bir vech ile izhār itmem

çal-:

1. çaldı:--dı

Gazel 102

Mısra: 8

Çalmak (kırmızı renge benzetmek bağlamında).

Hün-i dil sīm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayārım aña mı acıyayım

2. çaldı:--dı

Kıt'a 66

Mısra: 3

Gözetlemek, keşif yapmak, keşfe çıkmak.

Çaldı düzdide nige hle aya şüfiyye de yār
Kalb-i şüf-i mürâyide qalır mı imān

çālāk:

1. çālākdir:--dir

Muhammes 2

Mısra: 1

Tez canlı, çevik.

Gerçi kim vaşında dil çālākdir
Lık medhiñ müntic-i idrākdir

çāpük-pā olursa:

1. çāpük-pā olursa:--(u)r, --sa

Gazel 142

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayağına çabuk, hızlı olmak.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir iflās aña
Kim ki çāpük-pā olursa sebkat-i emşâlde

cār ebrü:

1. cār ebrü:

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dört kaş, bıyığı yeni terlemiş delikanlı - sevgili.

Atdı o cār ebrü beni dört yol agzına
Bā'is zebān-dırāzlığıma cār-sü mudır

çāre bulanlar:

1. çāre bulanlar:--an, --lar

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çare, çözüm bulmak.

Karīn-i himye eyler nefsin Kārūn-ı vakt olsa
Bulanlar çāre derd-i gayret-i akrān u emşāle

çār-ebrü:

1. çār-ebrüsını:--sı, --n, --ı

Gazel 35

Mısra: 9

Ayva tüyleri yeni terlemiş, genç (güzel).

İtdi çār-ebrüsını sencide mizān-ı nige h
Tār-ı çeşm ol afitāb-ı çārümüne bestedir

2. çār-ebrü:

Gazel 135

Mısra: 5

Ayva tüyleri yeni terlemiş, genç (güzel).

O çār-ebrü maķāmın çarḥ-ı çārüm itdi mihr-āsā
Yetişmez nāle-i āhenk niyāzı çār-gāh itme

çār-ebrü dilberi:

1. çār-ebrü dilberi:--ı

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Dört kaşlı, civan (Sevgili), dilber.

Dir gören ol çār-ebrü dilberi (Nebīl)
İşte mihr-i āsümān-ı çārümün (Nūrī)

çār-ebrü-vı vahşī:

1. çār-ebrü-yı vahşī:

Gazel 81

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Vahşi bıyığı yeni terlemiş genç delikanlı.

Olur dert üstüne ehl-i niyâzın zevkî bî-şübhe
O çâr-ebür-yı vahşî çâr-îāk nâzdan düşmüş

çâre-cü-yı vuşlat oldum:

1. **çâre-cü-yı vuşlat oldum:--du, --m**
Muhammes 3
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Kavuşmaya çare arayan olmak.

Çâre-cü-yı vuşlat oldum
Ben Nebîl-âsâ yorulдум

çâr-erkân-ı şefâ'at olunca:

1. **çâr-erkân-ı şefâ'at olunca:--ınca**
Kaside 4
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Şefaatin dört unsuru, esas olma.

Alur sayeñde rub'un çâr-yâr erbâb-ı 'işyânın
Olinca çâr-erkân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

çâr-gâh:

1. **çâr-gâh:**
Gazel 135
Mısra: 6
Çargâh, Türk müziğinde do perdesinin adı ve bu perdede karar kılan makam.

O çâr-ebür maķâmın çarh-ı çârüm itdi mihr-âsâ
Yetişmez nâle-i âhenk niyâzı çâr-gâh itme

çarh:

1. **çarha:-a**
Gazel 29
Mısra: 5
Felek, gökyüzü, sema.

Hevâidir fişeng-i âh dest-avîz olur çarha
Benimde yadığarım gîtî elden herçi-bâd-âbâd

2. **çarha:-a**
Gazel 91

Mısra: 8
Felek, gökyüzü, sema.

İşbâta delîl olsa sezâ şıklet-i cismi
Kurtulduğu dem çarha şu'üd itdiği düduñ

3. **çarhın:-ın**
Kaside 12
Mısra: 13
Felek, gökyüzü, sema.

Çarhın muvâfık ise de devri ögünme kim
Seyl-i sirişke sonra seni âsiyâb ider

çarha çıkar:

1. **çarha çıkar:--(a)r**
Gazel 46
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Göge çıkarmak II göklere çıkarmak. Aşırı derecede övmek.

Çıkar tâ çarha şâh-ı kibri ser-keşlikle hûd-bîniñ
Dıraht-ı 'ömri bâr-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

çarh-ı atlas:

1. **çarh-ı atlas:**
Gazel 103
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Atlas göğü, Göğün dokuzuncu katı.

Şu'leden bir nev-sütûn güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı atlas lâciverdi bâr-gâhımdır benim

çarh-ı çârüm:

1. **çarh-ı çârüm:**
Gazel 135
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dördüncü kat felek. (Hz İsa'nın göge yükseldiğinde bu katta kalması bağlamında).

O çâr-ebür maķâmın çarh-ı çârüm itdi mihr-âsâ
Yetişmez nâle-i âhenk niyâzı çâr-gâh itme

çarh-ı dün-perver:

1. **çarh-ı dün-perver:**

Kaside 16

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Kötüleri koruyan felek II alçak.

Veliyyü'n-ni' met-i ehl-i hüner kim çarh-ı dün-perver
Yemîn itmiş ki her bir bendesi şâhib-yesâr oldı

çarh-ı felegi:

1. **çarh-ı felegi:--i**

Mesnevi 1

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Feleğin çarkı, dönen felek, gök kubbe.

Çarh-ı felegi iderdi lerzân
Mihr ü mehi itse güy u çevgân

çarh-ı heftümîn:

1. **çarh-ı heftümîn:**

Muhammes 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yedinci felek.

Yetmez ol cāye bu çarh-ı heftümîn
Nısf-ı rehden kaldı Cibril-i emîn

çarh-ı nâ-asüd:

1. **çarh-ı nâ-asüd:**

Kıt'a 103

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Durmak bilmeyen felek, gökyüzü.

Şeh-i şâhib-kerâmet mâ'il-i lutf u 'adâlet kim
Nazîrin görmedi devr ideli bu çarh-ı nâ-asüd

çarh-ı serserî eylerdi:

1. **çarh-ı serserî eylerdi:--r, --di**

Kıt'a 58

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Serseri, başıboş dönme.

Olsaydı bir hâlî yeri eylerdi çarh-ı serserî
Âyine-i İskenderi zînet-fezâ-yı Topkapu

çar-sü:

1. **çar-sü:**

Gazel 51

Mısra: 4

Çarşı, dört tarafı dükkân olan mahal. (Dört taraf manasında da kullanılabilir).

Atdı o çâr ebrû beni dört yol agzına
Bâ'is zebân-dırâzlığıma çâr-sü mudır

çar-tâk:

1. **çar-tâk:**

Gazel 81

Mısra: 6

*Binâların önünde kuru ağaç dallarından
yapılmış gölgelik, sayvan.*

Olur dert üstine ehl-i niyâzın zevki bî-şübhe
O çâr-ebrû-yı vahşî çâr-tâk nâzdan düşmüş

çar-yâr:

1. **çar-yâr:**

Kaside 4

Mısra: 3

*Dört dost, dört halife (Hz. Ebubekir, Ömer,
Osman, Ali).*

Alur sayeñde rub'un çâr-yâr erbâb-ı 'işyânın
Olinca çâr-erkân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

çatla:

1. **çatlasun:--sun**

Kıt'a 59

Mısra: 14

*"Kıskançlıktan veya sıkıntıdan ölecek duruma
gel" anlamında bir bedduâ sözü Kubbealtı Lügati.*

İşitsün top-ı ra'd âşubının üslûb-ı ta'lîmin
Hasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

çehre-fersâ-vı ilticâ oldu:

1. **çehre-fersâ-yı ilticâ oldu:--dı**

Kıt'a 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sığınmaya yüz süren olma.

Āsitān-ı bülendine gerdün
Çehre-fersā-yı ilticā oldı

çehre-fersā-yı mu‘allā - cāhıyuz:

1. **çehre-fersā-yı mu‘allā - cāhıyuz:**--ı, --y, --(u)z
Kıt'a 3
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Onun yüce makamına yüz sürenler (deniz).

Hāzreti Üftādeniñ biz Bursada
Çehre-fersā-yı mu‘allā - cāhıyuz

çek:

1. **çekdiğim:**-diğim
Kıt'a 76
Mısra: 2
Katlanmak, tahammül etmek.

Hāset-i la‘līñ hūmār-ı cāndır
Çekdiğim hāmyāze-i devrāndır

2. **çekerci:**-er, -di
Gazel 78
Mısra: 5
Çekmek.

Baş açık geşt itmeden pāyın çekerci şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmūn oldığım görseydi Qays

3. **çeker:**-er
Gazel 125
Mısra: 5
Cezb etmek, kendine doğru gelme arzusu uyandırmak.

Çeker tār-ı nigehele şāh-ı mārān merdüm-i çeşmi
Dolaşdıysa o zülfi tār-māra dīdeler rüşen

4. **çekdiler:**-di, -ler
Gazel 146
Mısra: 6
Çıkartmak.

Ferhād u Qays perde-i nāmūsı çāk idüp
Hep taşra çekdiler süfehā-yı muḥabbeti

5. **çekdi:**-di
Mesnevi 1
Mısra: 78
Zikretmek, dile dolamak.

Aldıkça kemānı deste ol dem
Yā Hāḫḫını çekdi rüh-ı Rüstem

6. **çek:**
Tahmis 1
Mısra: 48
Sürmek.

‘Ālem-i bālā-yı maḫlūba vüluc eyle Naẓīm
Çek burāk-ı himmeti ‘azm-ı ḫuruc eyle Naẓīm

7. **çeküp:**-üp
Gazel 30
Mısra: 3
Çekmek, çıkarmak.

Aftābı zīr-i gīsūya çeküp rü koymuş ad
Ortasından bedri şakḫ itmiş dü-ebrü koymuş ad

8. **çekdi:**-di
Gazel 86
Mısra: 6
Çekmek, çıkarmak.

Teşne-i neş’e-i dīdārı bilüp agzından
Çekdi şeyḫī leb-i kevşer kodı cılve-i ‘aşk

9. **çekemem:**-e, -me, -m
Murabba 5
Mısra: 6
Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek.

Nev-restesiñ ālüfte-i ‘ayş u ṭarab olma
Gayri çekemem sāğar ile leb-be-leb olma

çek-:

1. **çeküp:**-(ü)
Gazel 79
Mısra: 3
Çekmek, çıkarmak.

Hümā-yı devlet-i vaşlı çeküp zīb-i ser eylerdi
Olaydı Qaysa zülfiñ hırz-ı cān mānend-i mīḫnāṭis

2. çek:

Gazel 98

Mısra: 11

Çekmek, çıkarmak.

Çek 'araḳ-rîz oldu la'li görde rūḥ-ı neş'eyi
Dîdeler inbîḳ-i ḥûn-âb olsa da mâni' degil

3. çek:--e

Murabba 5

Mısra: 15

Kılıç çekmek.

Şâyeste mi ḡamzeñ çeke şemşîr-i teḡâfûl
Öldürme beni başın için cânım efendim

4. çekdikde:--dik, --de

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Kılıç çekmek.

II

Çekdikde o ḡamze tîḡ-ı nâzı

5. çek:

Gazel 63

Mısra: 3

Geri çekmek.

Pâyî çek serdâde-i teslîm olup bu râhdan
Pençe-ḡîr-i dest-i taḡdîr olamaz tedbîrler

6. çeküp:--üp

Gazel 64

Mısra: 1

Çekmek (saç çekme bağlamında).

Çeküp zûlf-i siyâha bend iderken şefḳatîn söyler
Hevâ-yı nefsinin kaydında zâlim iffetin söyler

7. çek:

Gazel 121

Mısra: 2

*Çekmek, belli bir yöne doğru hareket ettirmek.
(ayağını çekmek).*

Sehven ku'ûdi fark idemezken kıyâmdan
Çek pây-yı daḥlî secde-i mest-i müdâmdan

çekeme:

1. çekemem:

Terkib-bend 3

Mısra: 17

Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek.

Bî-ḡâne-meşrebâ çekemem bu edâları
Maḥrûm-ı iltifât idüp âşinâları

çel-:

1. çelüp:--üp

Gazel 13

Mısra: 5

Ayak uzatarak düşürmek.

Yıkdı yarı bir ayaḡ ile çelüp
Devr ider meydânda Rüstemdir şarâb

2. çeldi:--di

Gazel 68

Mısra: 7

Ayak uzatarak düşürmek.

Ayagın çeldi leb-rîz-i ḡaseddir şâhib- 'irfâna
Felek her câm-ı ser-şâr-ı neşâtı ser-nigûn ister

çemen:

1. çemende:--de

Kaside 16

Mısra: 33

Aḡaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Görüp reng-i ruḡuñ güller çemende şerm-sâr oldu
Ḳadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenâr oldu

2. çemende:-de

Kaside 15

Mısra: 39

Aḡaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Maḥrûm-ı bû çemende bırakmazdı lâleyi
Hem-bû-yı ḡulḳı olsa eger micmer-i bahâr

3. çemen:

Kaside 16

Mısra: 18

Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Bakup meh-tâb iderler gunceler üşkûfe-i mâha
Çemen tahrîk-i bād ile bihâr-ı mevce-dâr oldu

çemen-i hattûn:

1. çemen-i hattûn:--ı, --ñ

Kıt'a 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayva tiiyelerinin yeşilliği.

Tohm-ı gül-i emel çemen-i hattûn içredir
Fasl-ı bahâra olsa nola i'tibârımız

çenâr:

1. çenâr:

Gazel 33

Mısra: 4

Çınar ağacı. II Sevgilinin endamı.

Ey dil-i giryân gir yan âteşe
Nâr-ı gayretle çenâr olsun çenâr

2. çenâr:

Gazel 33

Mısra: 4

Çınar ağacı. II Sevgilinin endamı.

Ey dil-i giryân gir yan âteşe
Nâr-ı gayretle çenâr olsun çenâr

çenâr oldu:

1. çenâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Çınar ağacı olma, çınar ağacına dönüşme.

Görüp reng-i ruhuñ güller çemende şerm-sâr oldu
Kadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenâr oldu

çenâr olmamış:

1. çenâr olmamış:--ma, --mı

Gazel 147

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çınar olmak.

Nâr-ı hâsed derûnuna te'sîr idüp yine
Zâhid niçün bezmde çenâr olmamış dañı

çenâr-âsâ:

1. çenâr-âsâ:

Gazel 29

Mısra: 7

Çınar ağacı gibi.

Çenâr-âsâ açanlar rûzgâra dest-i ümmîdi
Dimez mi berg ü bârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

çerâğ:

1. çerâğdır:--dır

Gazel 110

Mısra: 2

Mum, kandil II gönül mumu.

Kenz-i şad-çâk-ı dâğdır gönülüm
Pâre pâre çerâğdır gönülüm

2. çerâğım:--(ı)m

Gazel 119

Mısra: 10

Mum, kandil II gönül mumu.

Nebîlâ çeşm-i bûlbûl şimdi fânûs-ı hayâlimdir
Çerâğım şevk-i ruhsâr ile yandı revgân-ı gülden

çerâğı yandır:

1. çerâğı yandır:--dır

Gazel 10

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mum yanması.

Şu'le-i meyle Nebîl-âsâ bu şeb
Destime yandır çerâğı sâkiyâ

çeşm:

1. çeşmimdedir:--(i)m, --de, --dır

Gazel 40

Mısra: 9

Göz II bakış.

Hañçeriñ çeşmimdedir ey mû-miyân
Ben hayâl-i hâbı bilmem kâdadır

Bendin açmış kûyına gözden düşürmüş eşkimi
Dâmeniñ nem-nâk ider dîvâne kim çeşmimdir ol

2. çeşmi:-i

Gazel 62

Mısra: 9

Göz II bakış.

Çeşmi yummam hıfz için ol şem'-i nâzı ey Nebîl
Korkaram tahrîk-i müjgân-ı nigâhım söndürür

8. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 8

Göz II bakış.

Dehri Tâtâr-ı nigeğ gözden geçürmüş ser-be-ser
Zâtını bulmuş dîr-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

3. çeşmimde:-im, -de

Gazel 65

Mısra: 13

Göz II bakış.

'Aks-ı zülf ü ruñı çeşmimde yer eylerse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şîşede tev'em yetişür

9. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 10

Göz II bakış.

Yol şanup süy-ı vişâle merdüm-i hayret-zede
Daldı bir girdâb-ı hûn-efşâna kim çeşmimdir ol

4. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 1

Göz II bakış.

Şem'-i hûsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i süzâna kim çeşmimdir ol

10. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 12

Göz II bakış.

Ol gül-endâmın hayâl-i kâddine gördüm sezâ
Çeşm-i bülbül bir muhabbet-hâne kim çeşmimdir ol

5. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 2

Göz II bakış.

Şem'-i hûsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i süzâna kim çeşmimdir ol

11. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 14

Göz II bakış.

Gonçe-i esrârdan işrâb-ı keyf eyler Nebîl
Şundı 'aks-i la'li bir peymâne kim çeşmimdir ol

6. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 4

Göz II bakış.

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

12. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 16

Göz II bakış.

Eylemez işrâk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigâh
Nûr-ı hûrşîde meh-i devrâne kim çeşmimdir ol

7. çeşmimdir:--im, --dir

Gazel 94

Mısra: 6

Göz II bakış.

13. çeşmimdir:--dir

Gazel 122

Mısra: 14

Göz II bakış.

Güşa mahrem eylemez şâhib-başîret ey Nebîl
Çeşmdir derk iden îmâ-yı kelâmı lâlden

VI
Tarh-ı bî-dâda dü çeşmiñ gibi âfet mi olur

14. **çeşmi:-i**

Gazel 135

Mısra: 3

Göz II bakış.

Fünûn-ı fitneyi ol tıfl-ı nâza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

20. **çeşmiñ:-i, -n**

Terkib-bend 3

Mısra: 30

Göz II bakış.

V
Çeşmiñ bilür misin nice bir bî-emândır

15. **çeşmiñ:-in**

Gazel 150

Mısra: 5

Göz II bakış.

Bîmâr mıdır o rütbe çeşmiñ
İmâya dañı mecâlî yok mı

çeşm olur:

1. **çeşm olur:--(u)r**

Gazel 129

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Göz olma.

Mu'ayyeb-cû ser-â-pâ çeşm olur gözden geçürmekde
Hatâ-püşân Nebîlâ eylemez taşsîn ğırbâle

16. **çeşmi:-i, -**

Kıt'a 28

Mısra: 6

Göz II bakış.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşr-ı Hâvernağda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhıñ

çeşmân-ı füsûn-kâra:

1. **çeşmân-ı füsûn-kâra:--a**

Terkib-bend 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Büyüleyici gözler.

İtmesün kıdd-i bülendiñ seni mağrûr-ı cihân
Hûn-ı dil cümle o çeşmân-ı füsûn-kâra fedâ

17. **çeşme:-e**

Kıt'a 102

Mısra: 14

Göz II bakış.

Âb-ı hayvân sevâd-ı satrından
Gösterir çeşme mevc-i 'âfiyeti

çeşmân-ı siyeh:

1. **çeşmân-ı siyeh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 125

Kelime Tipi: -

Kara gözler.

18. **çeşmiñi:--i, --ñ, --î**

Murabba 5

Mısra: 9

Göz II bakış.

Gamzeñle yine çeşmiñi iş'âra sebeb ne
İmâ ideyor hançer-i hûn-hâra sebeb ne

Çeşmân-ı siyeh o iki ser-hîş
Gîsûnıñ o meh de pençesinde

çeşm-âşinâ:

1. **çeşm-âşinâsı:--sıñ**

Gazel 64

Mısra: 8

Göz aşinası, gözün alışması.

19. **çeşmiñ:-in**

Terkib-bend 2

Mısra: 50

Göz II bakış.

Sirişkim mâcerâ-yı zülfî eyler gamzeñe işrâb
Gören çeşm-âşinâsın sergüzeşt-i 'izzetin söyler

çeşm-âşinâ-yı topkapu:

1. çeşm-âşinâ-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın göz aşinalığı.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Topkapu

çeşme-i cânsın:

1. çeşme-i cânsın:--sın

Murabba 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Can veren, can bağışlayan çeşme.

Me'âl-ı râz-ı pinhânım
Halâşa çeşme-i cânsın

çeşme-i kâfûrdan:

1. çeşme-i kâfûrdan:--dan

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kafur çeşmesi (kafur:Cennette bir pınar.).

Gerden-i hoy-gerdesin görmüş siyeh-semmûrdan
Nüş iden âb-ı hayâtı çeşme-i kâfûrdan

çeşm-i âşinâdır:

1. çeşm-i âşinâdır:--dır

Kaside 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dost gözü.

Mağarr-ı cilve itmişdir nigâhın levh-i mahfûzı
O sırr-ı Hâkla çeşm-i âşinâdır yâ Rasûlallâh

çeşm-i binâ-yı nigâh:

1. çeşm-i binâ-yı nigâh:

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bakışın gönül gözü, kalp gözü.

Hüsünde kıl kadar nokşanı yok mizân-ı dikkatde
Ser-â-pâ mü-yı cismi çeşm-i binâ-yı nigâh itsem

çeşm-i bülbül:

1. çeşm-i bülbül:

Gazel 94

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bülbülün gözü.

Ol gül-endâmın hayâl-i kıddine gördüm sezâ
Çeşm-i bülbül bir muhabbet-hâne kim çeşmimdir ol

2. çeşm-i bülbül:

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bülbülün gözü.

Nebîlâ çeşm-i bülbül ola pây-endâz-ı teşrîfi
Güle nevk-i müjyle hâne bünyâd eylesün bülbül

3. çeşm-i bülbül:

Gazel 119

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bülbülün gözü.

Nebîlâ çeşm-i bülbül şimdi fânûs-ı hayâlimdir
Çerâğım şevk-i ruhsâr ile yandı revgân-ı gülden

çeşm-i bülbülü:

1. çeşm-i bülbülü:--i

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bülbülün gözü.

Düşünde çeşm-i bülbülü bir câme gösterir
Ol gül-bedende keşret-i 'aks-i 'uyûnumuz

çeşm-i cellâd:

1. çeşm-i cellâd:

Terkib-bend 1

Mısra: 81

Kelime Tipi: -
*Sevgilinin merhametsiz, öldürme işlevini
gerçekleştiren cellat gözü.*

El virdi hele o çeşm-i cellād
Dāmān-ı kıyāmeti tutar āh

çeşm-i dilber-i mümtāzdan:

1. çeşm-i dilber-i mümtāzdan:--dan

Gazel 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Seçkin sevgilinin gözü.

Dil-i bî-çāreniñ beş yaş iken kadri ‘ayān oldu
Mişal-i katre çeşm-i dilber-i mümtāzdan düşmüş

çeşm-i enveri:

1. çeşm-i enveri:--i

Tahmis 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Parlak göz.

Vüs‘atıñ mi‘rācdā seyr itdi çeşm-i enveri
Şu‘le-i yāķūtı işrāb itdi cām-ı kevşeri

çeşm-i hakk-gûlar:

1. çeşm-i hakk-gûlar:--lar

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Doğru söyleyen gözler.

Göz göre ol çeşm-i hakk-gûlar dahî
Ġamze-i şūhuñ gibi gammāz olur

çeşm-i hürşîdi:

1. çeşm-i hürşîdi:--i

Murabba 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneşin gözü.

Nūr-ı vechi çeşm-i hürşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzelde bu levendāne edāyı görmedim

çeşmi kalmış:

1. çeşmi kalmış:--mı

Gazel 144

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözü kalmak. Bir şeye sürekli bakmak II elde
edemediği bir şeye karşı isteği sürmek; elde
edemediği bir şeyi kıskanmak.*

Bāz kalmış çeşmi meger ğamze-i yāre Nebîl
Nergisiñ şāyeste-i ‘atf-ı nighedir her biri

çeşm-i kebûdi:

1. çeşm-i kebûdi:--ı

Gazel 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*I. Nazar vuran, nazarı olan göz II. Fitne çıkaran
mavi göz. III. Mavi renkli göz.*

Beni de böyle siyeh-mest-i ‘aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebûdı mı nigāh mıdır

çeşm-i mahmûr:

1. çeşm-i mahmûr:

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Süzgün, baygın bakışlı göz.

Çeşm-i mahmûr niçün haşm-ı dil-i merdumdür
Sende insānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

çeşm-i mestānevi:

1. çeşm-i mestānevi:--y, --ı

Gazel 151

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sarhoşun gözü II baygın bakış.

Hem-rāz-ı dil ol çeşm-i mestāneyi gördüñ mi
Göz degdi bakar nergis bî-ġāneyi gördüñ mi

çeşm-i mûri:

1. çeşm-i mûri:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Karıncağın gözü.

urtulmaz idi ar b   d r 
Alsaydı niş na çeşm-i m r 

Çeşm-i ragbetden:

1. Çeşm-i ragbetden:--den

Gazel 122

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

 lgi/raĝbet gözü.

Çeşm-i ragbetden su ut m inti  b n dan mıdır
Hem-niş n-i   k olur seyr it düşen ğ rb lden

Çeşm-i şehb za:

1. Çeşm-i şehb za:--a

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Doĝan kuşunun gözü.

Çeşm-i şehb za ş kar olmazdı böyle ş rler
Olmasa şaf-beste-i m jĝ n  az -te' ş rler

Çeşm-i siyeh n:

1. Çeşm-i siyeh n:-- , -- 

Terkib-bend 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Kara göz.

IV

Çeşm-i siyeh n iderse b -d d

Çeşm-i ş h:

1. Çeşm-i ş h:

Murabba 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

 şveli göz.

Çeşm-i ş h ile şasb-i   l idelim
'Aceb ol y ri n inf ' li mi var

Çeşm-i ter:

1. Çeşm-i ter:

Murabba 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sulu göz II yaşlı göz.

R kş iderken   relendi çeşm-i ter
Böyle söyler cümle erb b-  naşar

Çeşm-i ya '  b-  felek:

1. Çeşm-i ya '  b-  felek:

K t'a 23

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Felek Yakub'unun gözü (felek Hz.Yakub'a
benzetilmiş).*

Açılsun r şen olsun çeşm-i Ya '  b-  felek ğayrı
ş h b açıldı meh-t b-  meh-i Ken ' n-  Mış oldu

Çeşm-i y r:

1. Çeşm-i y r:

Gazel 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözü.

T ĝ çekmiş ğ mzeden bir   n-feş ndır çeşm-i y r
Sanki mirr h-i sipihr-i   sn      ndır çeşm-i y r

2. Çeşm-i y r:

Gazel 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözü.

T ĝ çekmiş ğ mzeden bir   n-feş ndır çeşm-i y r
Sanki mirr h-i sipihr-i   sn      ndır çeşm-i y r

3. Çeşm-i y r:

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gözü.

Merd m-i z -fehm anı ğafletle    z eylemez
  bg h-  ş riş-i ağır zam ndır çeşm-i y r

4. Çeşm-i y r:

Gazel 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözü.

Neş'e-i hışmı haç-ı Bağdâdda izhâr ider
Bir Hülâgüdür ki mest ü bî-emândır çeşm-i yâr

5. çeşm-i yâr:

Gazel 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözü.

Fitne mevkûf-ı rumûz-ı cünbiş-i müjgânıdır
Gerçi bir bimâr-ı bî-tâb u tûvândır çeşm-i yâr

6. çeşm-i yâr:

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözü.

Ey Nebîl 'atf-ı nîgeh gûyâ lisân-ı hâldir
Güft-i gûyî râz-ı 'aşka tercümândır çeşm-i yâr

çeşm-i yârim:

1. çeşm-i yârim:--i, --m

Terkib-bend 1

Mısra: 152

Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözü.

Hem-rûtbem olur tamâm şimdi
İ'câz-ı suhanda çeşm-i yârim

çeşm-i zerķâ-i yemâme:

1. çeşm-i zerķâ-i yemâme:

Kıt'a 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Üç günlük bir mesafede olan bir şeyi görüp
teşhis eden, Yemameli mavi gözlü kadın.*

Çeşm-i Zerķâ-i Yemâme sakfını görmek muhâl
Eyledi bir öyle sultân-ı bülend-eyvân cülûs

çeşmiñde uçardı:

1. çeşmiñde uçardı:--(a)r, --dî

Kaside 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünde tütmek.

Uçardı nergisiñ çeşmiñde bu eyyâm-ı ğam-fersâ
Kudüm-ı 'andelîbe dîde-düz-ı intizâr oldı

çespân:

1. çespân:

Kıt'a 58

Mısra: 5

Lâyık, uygun, münâsip, yaraşık.

Yek-sân dimek çespân mıdır da'vâsına bürhân mıdır
Güş itmege şâyân mıdır bu müddeâ'-yı Topkapu

çevgân:

1. çevgânıñ:--(i)ñ

Gazel 32

Mısra: 9

*Cirit oyununda kullanılan ucu eğri değnek II.
Sevgilinin saçına teşbih.*

Derdest eylemiş yine çevgânıñ ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahâr

çevgân-ı irtikâb:

1. çevgân-ı irtikâb:

Kaside 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Günah işleme sopası.

Mişvâr-ı esb-i nefse heves-kâr idüp seni
Çevgân-ı irtikâb ile pâ-der-rikâb ider

çevresinde:

1. çevresinde:

Kıt'a 97

Mısra: 1

Etraf, çevre.

Bak çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâle de

cevşen:

1. cevşen:

Kıt'a 41

Mısra: 8
Cevşen II Zırh.

Ṭavāfa Ka'betü'l-uşşâk olan ol ravza-i pâki
Varınca cevşen iḥrâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

çiçek:

1. çiçekdi:--di

Gazel 109

Mısra: 7

Çiçek, gül; sevgili, aşık olunan kişi.

Ḳokladın mı ne çiçekdi o hezâr 'uşşâkı
Ey zükâm-âver-i bü-yı gül-i ülfet gönüm

çift:

1. çift:--e

Gazel 44

Mısra: 6

İki tane, ikili.

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dānem
'Aceb lebindeki ol çift ben güvâh mıdır

2. çift:--e

Gazel 71

Mısra: 1

İki tane, ikili.

Çifte köstekle durur belde o cevher ḥançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister ḥançer

çık:

1. çıkınca:--ınca

Gazel 29

Mısra: 3

Görünmek. II. Ortaya çıkmak.

Çıkınca ḥalka-yı gîsûsı engüşt-i niyâzımdan
Medâr-ı iftiharım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

2. çıkdı:--dı

Gazel 110

Mısra: 9

Görünmek. II. Ortaya çıkmak.

Çıkdı bü-yâşinâ benimle Nebîl
Gerçi bir bî-dimâgdır gönüm

3. çıkar:--ar

Gazel 117

Mısra: 2

Görünmek. II. Ortaya çıkmak.

Tâb-ı meyle rûyuñ 'arz it zülf-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmiñ-i feyz-i mihr ile aḥşâmdan

4. çıkup:--(u)p

Gazel 141

Mısra: 10

Görünmek. II. Ortaya çıkmak.

Atıldı zîb-i şadr-ı vaşl iken çün tîr dūr oldum
Çıkup vaşf-ı kemân-ebrûsı fâl-ı ḥasbiḥâlimde

5. çıkınca:--ınca

Kıt'a 51

Mısra: 2

Görünmek. II. Ortaya çıkmak.

Şehen-şâh-ı cihân Sulṭân Maḥmûd Hân-ı Gâzi kim
Çıkınca Âdeme ecdâdı cümle yâr-ı şâhândır

6. çıkamaz:--a, --maz

Terkib-bend 1

Mısra: 4

İçeriden dışarıya varmak, gitmek (sözün ağızdan
çıkması bağlamında).

Habs-i nefes iktizâ ider mi
Lebden çıkamaz ḥurûf-ı şekvâ

çık:

1. çıkmasun:--masun

Gazel 90

Mısra: 6

Çıkmak.

Ol meh-i burc-ı leṭâfet kim hevâdan nem kapar
Çıkmasun ḥabs-ı nefesden bir kez âhı kimseniñ

2. çıkup:--up

Kıt'a 18

Mısra: 14

Çıkmak.

Huŝuŝā ŝā'im iken müslimîne
Çıkup hem itme îrâs keseldir

3. **çıkâr:-ar**

Kaside 5

Mısra: 4

Gitmek, varmak.

Bu mâr-ı nefis-i emmâre iderken böyle kec reftâr
Çıkâr mı Hâkka dogru şâh-râhım yâ Rasûlallâh

4. **çıkma:-ma**

Gazel 65

Mısra: 9

Ortaya çıkmak, görünmek.

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseyinîye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muhârrem yetişür

5. **çıkardı:-ar, -dı**

Gazel 149

Mısra: 1

Ortaya çıkmak, görünmek.

Nergis ayak uzatdı mı sâgar çıkardı mı
Sûsen de dil uzatmaga hânçer çıkardı mı

6. **çıkdı:-dı**

Kaside 15

Mısra: 62

Ortaya çıkmak, görünmek.

Her bir habâb-ı bâde olup hayme-i neşât
Gül-zâra çıkdı şâh-ı cihân-dâver-i bahâr

7. **çıkdı:-dı**

Kıt'a 49

Mısra: 13

Ortaya çıkmak, görünmek.

Nebîlâ çıkdı ŝakq-ı hâmeden târîh-i bālâsı
Becâ Râkım Efendi aldı bâ-hatt pây-e-i Mekke

8. **çıkmadı:-ma, -dı**

Müseddes 1

Mısra: 8

Ortaya çıkmak, görünmek.

Girdi semmûr-ı şehâb içre şovukdan âfîtab
Çıkmadı tennûr-ı şebden şubh olunca mâh-tâb

9. **çıkdı:-dı**

Gazel 71

Mısra: 4

(Giyilen veya takılan şeyler vücuttaki yerinden)

Ayrılmak.

Yolumı kesdi ber-i yâre gerüp sînesiñi
Çıkdı tâ bend-i girîbâna berâber hânçer

10. **çıkmağa:-ma, -ğa**

Kaside 2

Mısra: 7

Çıkmak. II Erişmek, ulaşmak.

Hümâ-yı zikre yokdur evc-i kurbâ çıkmağa mâni
Çü tavk-ı kumrî nakş olmuş nişândır halka-i tevîd

11. **çıkup:-up**

Kıt'a 101

Mısra: 8

Çıkmak. II Erişmek, ulaşmak.

Zühreyi rakşa getirmişdi anıñ besteleri
Çıkup âgâzesi evc-i felek-i bâlâya

12. **çıkardı:-ar, -dı**

Gazel 149

Mısra: 10

(Elbiseyi) çıkarmak.

Ben câme hab-ı şabrı tutuşdurdum ey Nebîl
Eŝvâbî tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

çıkâr:

1. **çıkarpup:-up**

Gazel 85

Mısra: 3

Açığa çıkarmak.

Ser-nüvişti çıkarpup zâhire ihrâc eyler
Zîr-i hattıñda nihân-ı baht-ı siyâh 'âşık

2. **çıkardı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 2

Göstermek, sunmak.

Nergis ayak uzatdı mı sağar çıkardı mı
Süsen de dil uzatmaga hançer çıkardı mı

3. **çıkardı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 4

Göstermek, sunmak.

Açmazdan bu sîne-i pür-dāğı gösterüp
İsbât-ı müdde'âsına mahzar çıkardı mı

4. **çıkardı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 6

Göstermek, sunmak.

İtmekde ârzü-yı şikâr evc-gîr-i nâz
'Âşık o şah-bâza kebûter çıkardı mı

çıkâr:-

1. **çıkardıñ:-dı, --ñ**

Gazel 88

Mısra: 5

Açığa çıkarmak.

Çıkardıñ zîr-i fesden yüz virüp zülf-i siyeh-kâra
O yüzden şâne olmuş 'âşık-ı dîrîne-i şad-çāk

2. **çıkârır:-(--(i)r**

Gazel 134

Mısra: 7

Çıkarmak, uzaklaştırmak, kovmak, sürmek.

Çıkârır kıbleden seni âhîr
Tarf-ı ebrûda hâle meyl itme

3. **çıkardı:-dı**

Gazel 149

Mısra: 8

Bir şeyi bir yerden çıkarmak, söküp atmak.

Gördüñ laţîf-i 'âlem-i âbîñ hevâsını
Keştî-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

cıkdı:

1. **çıkdı:**

Kıt'a 21

Mısra: 11

Bir şeyin üzerine çıkmak.

Nebîlâ çıkdı bir şah-ı güle bülbül didi târîh
Buyur vakt-i bahâr oldıkça bu behv-i behâmîne

cıldır:-

1. **cıldırırđ:-(--(i)r, --dı**

Gazel 78

Mısra: 2

Delirmek, aklını oynatmak.

Yâr lutf itdikçe mahzûn olduğım görseydi Kays
Çıldırırđ böyle mecnûn olduğım görseydi Kays

çîn-i cebînine:

1. **çîn-i cebînine:--i, --n, --e**

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Alın buruşukluğu. II Kızma, surat asma.

Peyveste olsa kaşları çîn-i cebînine
Tîr-i müjeyle sîneleri hep deler gider

çirk-i güneşden:

1. **çirk-i güneşden:--den**

Gazel 118

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Çirkin günah.

'İbâdet mahv idüp çirk-i güneşden nefsi pâk eyler
Şurâhî dahî tahfîf-i harâm eyler sücûdundan

2. **çirk-i güneşden:--den**

Kaside 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Günahın çirkinliği.

Nice dil pâk olur çirk-i güneşden yâ Rasûlallâh
O kim pür-lekkedir hırş u şereşden yâ Rasûlallâh

çirk-i hafî:

1. çirk-i hafî:

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gizli pislilik.

İder çirk-i hafî mir'ât-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem şevb-i riyâdan kâmet-i islâma şüret vir

çok:

1. çok:

Gazel 25

Mısra: 9

Çok fazla, pek çok.

Gerçi abdâlî çok yürütmüş var
Sen Nebilâ hünerle tagı yürüt

2. çok:

Gazel 69

Mısra: 5

Çok fazla, pek çok.

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sînede
Gerçi kendin gösterir zâhirde hançer bî-haber

3. çok:

Gazel 150

Mısra: 13

Çok fazla, pek çok.

Gerçi baña va'di çok Nebilâ
İncâzının ihtimâli yok mı

4. çok:

Kaside 12

Mısra: 66

Çok fazla, pek çok.

Peygâmbir-i kerîm ki nakd-i şefâ'ati
Çok müflisân-ı tã'ati şâhib-nişâb ider

5. çok:

Kıt'a 67

Mısra: 4

Çok fazla, pek çok.

Teşne-i tafraya bu rütbe kerem
Çok mıdır menba'-ı inâyetden

6. çok:

Kıt'a 89

Mısra: 4

Çok fazla, pek çok.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farîta gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok kişi dünyâda görür

7. çok:

Murabba 6

Mısra: 14

Çok fazla, pek çok.

Zülfî rû-püş-ı vech-i pâk itmiş
Çok siyeh- bahtı sîne-çâk itmiş

8. çok:

Terkib-bend 1

Mısra: 129

Çok fazla, pek çok.

Çok fitneyi itdi hâne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfûr

çöz:

1. çöz:

Gazel 10

Mısra: 10

(örülmüş ya da toplu saçı) açmak.

Cây-ı mihr olmaz mı burc-ı sünbüle
Perçemiñden çöz o bağı sâkiyâ

çöz-:

1. çözme:--me

Gazel 110

Mısra: 4

Çözmek, açmak.

İzn-i gül-geşte 'ukde-i zülfî
Çözme bî-kayd bağdır gönlüm

2. çözdürüp:--dir, --üp

Gazel 86

Mısra: 14

(örülmüş ya da toplu saçı) açmak.

Şüretin buldı Nebilâ yine müştâk-ı hayâl
Çözdürüp türresini perde kodı cilve-i 'aşk

çözül-:

1. **çözölmüş:--müş**

Gazel 20

Mısra: 3

(örölmüş ya da toplu saçı) açmak.

Turreler ŝebbhün-ı ârâma çözülmüş gâlibâ
Ceyş-i müjgân hân mân-ı hâba sevķ olmuş bu şeb

2. **çözölmüş:--müş**

Gazel 141

Mısra: 11

(örölmüş ya da toplu saçı) açmak.

Çözölmüş 'uķde-i gīsüsü gördüm bezm-i ma'nâda
Açıldı sünbül-i ter şişe-i çeşm-i hayâlimde

cü:

1. **cüdur:--dur**

Gazel 150

Mısra: 9

Akarsu, ırmak, çay.

Şan mağribî-i defîne cüdur
Çâh-ı zenaħında hâli yok mı

2. **çü:**

Kaside 1

Mısra: 4

"Çünkü" bağlacı.

Daķıķa-dân-ı tarıķat kurınca kalbinde
Çü sâ'at işler o ân lâ-ilâhe illallâh

3. **çü:**

Kaside 2

Mısra: 8

"Çünkü" bağlacı.

Hümâ-yı zikre yokdur evc-i kurbâ çıkmağa mâni'
Çü tavķ-ı kumrî naķş olmuş nişândır halka-i tevħîd

4. **çü:**

Kıt'a 18

Mısra: 18

"Çünkü" bağlacı.

Basîť-ı hâke indi ŝimdi ammâ
Çü hurşîd irtifâ'ı bî-cedeldir

5. **çü:**

Kıt'a 47

Mısra: 2

"Çünkü" bağlacı.

Şeh-i deryâ-himem Sultân Maħmûd Hân-ı gâziniñ
Çü emvâc-ı biħâr-ı 'ömrin ilâhî şümâr eyle

cübl:

1. **çüblar:--lar**

Müseddes 1

Mısra: 6

Hurma dalı.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maħbûblar
Men'e her naħl oldu destine hezârân çüblar

2. **çüblar:--lar**

Müseddes 1

Mısra: 18

Hurma dalı.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maħbûblar
Men'e her naħl oldu destine hezârân çüblar

3. **çüblar:--lar**

Müseddes 1

Mısra: 24

Hurma dalı.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maħbûblar
Men'e her naħl oldu destine hezârân çüblar

4. **çüblar:--lar**

Müseddes 1

Mısra: 30

Hurma dalı.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maħbûblar
Men'e her naħl oldu destine hezârân çüblar

5. **çüblar:--lar**
Müseddes 1
Mısra: 12
Hurma dalı.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

çün:

1. **çün:**
Gazel 50
Mısra: 9
Çünkü.

Quvvet-i nuṭḡ-ı hezārān çün Nebīl
Neş'e-yi gül-reng-i ruḥsārıñ mıdır

2. **çün:**
Gazel 70
Mısra: 8
Çünkü.

Elleri düde kadar şarfdā kudret mefḡūd
İtse de düdını çün ḥalḡa-i ejder micmer

3. **çün:**
Gazel 141
Mısra: 9
Çünkü.

Atıldı zīb-i şadr-ı vaşl iken çün tır dūr oldum
Çıķup vaşf-ı kemān-ebrūsı fāl-ı ḥasbiḡālimde

4. **çün:**
Kaside 3
Mısra: 11
Çünkü.

Humāyūn zāt-i tū çun zīver-i evreng-i levlākest
Nihāde ber seret tāc-i sa'ādet yā rasūlallāh

5. **çün:**
Kaside 10
Mısra: 9
Çünkü.

Tehī ez-naḡd-i tā'at çun Nebīl hemyān-i faḡrem lik
Der 'iṣyān mālik-i ḡadd-i nişābem yā rasūlallāh

6. **çün:**
Kıt'a 9
Mısra: 12
Çünkü.

'Ākıbet bī-çāre maḡv itdi vücūd-ı zārını
Çün semender nār-ı 'aşḡ içre tutardı āṣiyān

7. **çün:**
Kıt'a 49
Mısra: 11
Çünkü.

Kıyās olmaz ḡulūş-ı sāfdır ol şāha çün zemzem
Mūsāvī mi şerefde kurb ile hem-sāye-i Mekke

8. **çün:**
Kıt'a 57
Mısra: 21
Çünkü.

Çün tecessüm itmede naḡşındaki feyzin bahār
Gonçe-i şükūftesi itmez tenezzül şeb-neme

9. **çün:**
Kıt'a 63
Mısra: 4
Çünkü.

Destār-ı şehen-şāh ile bu cāy-ı murabba'
Çün cāy-geh-i mihr şeref bulsa sezağır

10. **çün:**
Tahmis 1
Mısra: 4
Çünkü.

'Arş-ı ṡayyib ḡāk-pāy ile muṡayyebdir bu şeb
Pest olup ḡadr-i ḡamer çün māh-ı naḡşebdir bu şeb

11. **çün:**
Tahmis 1
Mısra: 18
Çünkü.

Meh-çe-i rāyātı düşdi ehl-i şirk ü bid'atıñ
Na'l-i esbi çün hilāl-i 'ıyddır ol ḡazretiñ

Nâminı çün kim 'Îmâdüddîn Ebu'l Takvâ komuş
Ey Nebîl ârâyış-i züh'd ile müsteḡnâ ola

12. **çün:**

Tahmis 1

Mısra: 49

Çünkü.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâşıl-ı maḡsûd olur herkes mücerredir bu şeb

13. **çün:**

Tahmis 2

Mısra: 26

Çünkü.

Mecma'-ı dîvāḡāhdır şuffe-i dîvân-ı 'aşk
Bî-bekâdır çün nuḡûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ

14. **çün:**

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Çünkü.

Çün tîr-i kaḡzâ göze görünmez
Bî-kayd-ı siper gîder tegâfûl

15. **çün:**

Terkib-bend 2

Mısra: 47

Çünkü.

Çün hezâr-ı âhıma mevḡûf degil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevḡûf degil faşl-ı bahâr

çün kim:

1. **çün kim:**

Tahmis 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Çünkü.

Görmediñ mir'ât-ı dilde şüret-i imkânını
Kimseler bulmuş degil çün kim bün ü pâyânını

2. **çün kim:**

Kıt'a 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çünkü.

çünkü:

1. **çünkü:**

Gazel 45

Mısra: 10

Çünkü. || Zira.

Kırsa 'aceb mi şîşe-i ḡalbim benim o yâr
Târîḡ-i sâl çünki Nebilâ ugurludur

3.2.5. D

da:

1. da:

Gazel 21

Mısra: 7

"de/da" bağlacı.

Münevvin olsa da efkâr-ı zülfî şubh-ı şâdıkda
Hayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

2. da:

Gazel 98

Mısra: 1

"de/da" bağlacı.

'Aks-i gerden şubh-ı meh-tâb olsa da mâni' değil
Gözlerim hasret-keş-i hâb olsa da mâni' değil

3. da:

Gazel 98

Mısra: 2

"de/da" bağlacı.

'Aks-i gerden şubh-ı meh-tâb olsa da mâni' değil
Gözlerim hasret-keş-i hâb olsa da mâni' değil

4. da:

Gazel 98

Mısra: 4

"de/da" bağlacı.

Olmasunda yâde zîb-i hâle-i âgûş o meh
Şem'-i bezm-efrûz-ı âdâb olsa da mâni' değil

5. da:

Gazel 98

Mısra: 6

"de/da" bağlacı.

Cûda göster şekl-i zincîri hevâdan bahş ile
Mâ-cerâ-yı zülfî işrâb olsa da mâni' değil

6. da:

Gazel 98

Mısra: 8

"de/da" bağlacı.

Darb-ı muṭrîb defe şeyḫi zâr fi'l-ṭanbûr olup
Sînesi pûr-zaḥm-ı mızrâb olsa da mâni' değil

7. da:

Gazel 98

Mısra: 10

"de/da" bağlacı.

Pûr-vaḳârım ızırâbım maḥv ider ol sîm-ten
Kûhlar hem-hâl-i sîm-âb olsa da mâni' değil

8. da:

Gazel 98

Mısra: 12

"de/da" bağlacı.

Çek 'arak-rîz oldı la'li görde rûḥ-ı neş'eyi
Dîdeler inbîḳ-i ḥûn-âb olsa da mâni' değil

9. da:

Gazel 98

Mısra: 14

"de/da" bağlacı.

Kesr-i mirât-ı ḳulûba 'aksine dönmüş Nebîl
Yâre bu şüretle dollâb olsa da mâni' değil

10. da:

Gazel 123

Mısra: 9

"de/da" bağlacı.

Farkdan kalsa da rûz u şebi hayretle Nebîl
Geçemez va'de-i ferdâsı ile yârından

11. da:

Kaside 6

Mısra: 13

"de/da" bağlacı.

Nebîl-i zâr bendeñ olsa da âlûde-i 'işyân
Ümîd-i luṭf ider sen pâdişehden yâ Rasûlallâh

12. da:

Kıt'a 9

Mısra: 5

"de/da" bağlacı.

Olsa da şad-çak dönmezdi girîbân-ı qarâr
Hıdmet-i dildâr için olmuşdı dâmen der-miyân

13. da:

Kıt'a 18

Mısra: 8

"de/da" bağlacı.

Anıñ necli Hafîd-i pür-kerem kim
Ma'ârifle o da çarb-ı meşeldir

14. da:

Kıt'a 69

Mısra: 4

"de/da" bağlacı.

Necl-i pâki Hafîd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Güner gibidir

15. da:

Kıt'a 82

Mısra: 2

"de/da" bağlacı.

La'lini şorsam o tâb-ı meyle sîrâb olsada
Nev-şükûfte gonçe-i gülzâr-ı âdâb olsa da

16. de:

Kıt'a 97

Mısra: 2

"de/da" bağlacı.

Bak çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâle de

17. da:

Mesnevi 1

Mısra: 100

"de/da" bağlacı.

Gül-gün-ı hayâle dizgin itme
Bak bak da bu hâle dizgin itme

18. da:

Murabba 9

Mısra: 6

"de/da" bağlacı.

Nutkıyla itmez hisse-yâb
Olsam da mecbûr-ı hîtâb

19. da:

Tahmis 2

Mısra: 35

"de/da" bağlacı.

Olmasun da neylesün Nûrî 'aceb hayrân-ı 'aşk

20. da:

Muhammes 2

Mısra: 12

"da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ehl-i cürm ümmîd-i me'vâ eylemek
Olsa da beyne's-süreyyâ vü's-semek

dâd ü dihişinden:

1. dâd ü dihişinden:--i, --ñ, --den

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Adalet ve bağışlama.

Bûs-ı sâkî iledir revnak-ı bâzâr-ı neşât
Bezm-i pür-neş'eyi dâd ü dihişinden bilürüz

dâd u sited-i neş'edir:

1. dâd u sited-i neş'edir:--dir

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mutluluk alışverişi.

Sâgara la'liñ feraḥ-engîz olup
Maḫşadı dâd u sited-i neş'edir

dâğ:

1. dâğ:

Gazel 25

Mısra: 4

Yara || Gönül yarası.

SİNEME DÖK O ZÜLF-İ HAM-BE-HAMU
SAR BU DĞ ÜSTİNE O BĞI YÜRÜT

2. **dagda:--da**

Gazel 101

Mısra: 11

Yara || Gönül yarası.

Pā-der-gil-i hicāb komuş servi dagda
İ'lān-ı 'işve itmede ref'tarı neyleyim

3. **daglar:-lar**

Murabba 9

Mısra: 11

Yara || Gönül yarası.

'Aks eyledikçe daglar
Ben söylerim ben diñlerim

dğ oldu:

1. **dğ oldu:--dı**

Mesnevi 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yara olmak II acı, keder içinde olmak, ızdırıp
çekmek.

Dğ oldu gül-i bahār-ı ma'nī
Bu gül-şene ol hezār-ı ma'nī

2. **dğ oldu:--dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Yaralanmak, üzölmek.

Dğ oldu dehen-güşā o yāre
Yek-pāre zebān-ı süsen itdiñ

dğ-dār itsem:

1. **dğ-dār itsem:--se, --m**

Gazel 93

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yara üstününe yara açmak.

Şīşe-i kalbim berāy-ı vāz'ı ism alsun ele
Lāle-veş sīnem yedinden dğ-dār itsem gerek

dğ-ı derün ola:

1. **dğ-ı derün ola:**

Kıt'a 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlünde yara olmak II büyük üzüntü, acı
vermek.

Felek-pāye Hafīd-i 'atıfet-güster ki ikbālī
Ola şubh u mesā dğ-ı derün hırşīd ile bedre

dag-ı derün oldu:

1. **dag-ı derün oldu:--dı-dı**

Gazel 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül yarası olma.

Eşer-i 'aşkı nebātātda gördükde Nebīl
Lāleniñ sūz-ı dili dag-ı derün oldu baña

dğ-ı derüna:

1. **dğ-ı derüna:--a**

Gazel 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül yarası.

Dğ-ı derüna berķ-i cihān-süzda
Şu'le-i cevvalē-i ruhsānıdır

dğ-ı derüni:

1. **dğ-ı derüni:--ı**

Kaside 16

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Gönül yarası.

Ṭarīķ-i gül-şenīde oldu bir abdāl dil-i sūzān
Nebīlā lāleniñ dğ-ı derüni aşikār oldu

dğ-ı dil-i müşg-i nāb ider:

1. **dğ-ı dil-i müşg-i nāb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

-Saf, halis misk kokulu gönlü yaralamak.

Yād ile o turre-i Cibrīl-i bendini
Âh-ı derūnı dāğ-ı dil-i müşğ-i nāb ider

dāğ-ı ğamīn:

1. **dāğ-ı ğamīn:--ı, --ñ**

Gazel 136

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam/keder yarası.

SİNEMI dāğ-ı ğamīn zeyn itdi
'Arz-ı mahżar geliyor hātırıma

dāğ-ı hasretidir:

1. **dāğ-ı hasretidir:--dir**

Kaside 9

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Büyük hasret, çok özlemli, hasret yarası.

Ol iki nūr-ı çeşmiñ kim cihāna dāğ-ı hasretidir
Biri meh biri şems-i pür-ziyādır yā Rasūlallāh

dāğ-ı hasretiñ:

1. **dāğ-ı hasretiñ:--ı, --ñ**

Terkib-bend 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hasret yarası.

Seyr eyle gülde keşretini dāğ-ı hasretiñ
Eyle feżā-yı sīnede geşt ü güzār-ı 'aşk

dāğ-ı süveydā:

1. **dāğ-ı süveydā:**

Kaside 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönlün kara yarası, siyah noktası.

Olur dāğ-ı süveydā zerreveş luţfuñla hūrşide
Şuā'-ı kevkeb-i baht-ı siyāhım yā Rasūlallāh

dāğ-ı süveydādır:

1. **dāğ-ı süveydādır:--dır**

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlün kara yarası, siyah noktası.

Hāl-i lebiñ ki dāğ-ı süveydādır 'aşıka
Hāli olur mı sūz-ı derūn şımf-ı lāleden

dāğ-ı süveydā-yı derūn olup:

1. **dāğ-ı süveydā-yı derūn olup:**

Terkib-bend 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönldeki siyah noktanın yara haline gelmesi.

Âhdır bā'is-i ārām-ı dil-i 'aşık-ı zār
Şu'le-i ser-keş-i nā-rām-ı dil-i 'aşık-ı zār

dāğ-ı süveydā-yı nigāh:

1. **dāğ-ı süveydā-yı nigāh:**

Gazel 104

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bakışın gönldeki kara yarası.

Olur zāhir sevādı merdüm-i çeşm-i taḥassürde
Nebilā hālını dāğ-ı süveydā-yı nigāh itsem

dahi:

1. **dahi:**

Gazel 2

Mısra: 5

Dahi, bile, -da/de.

Zātına virmişdi eşref-zādelik dahi şeref
Eylese firdevse ecdād ile āheng-i hırām

2. **dahi:**

Gazel 7

Mısra: 8

Dahi, bile, -da/de.

Şadme-i būs-ı taḥayyül mi 'aceb gül gül eden
Büse-zār-ı ruḥı dahi gülzār-ı ḥayāl oldı baña

3. **dahi:**

Gazel 65

Mısra: 7

Dahi, bile, -da/de.

Büy-ı mey dāhi tenük-zarf oluna kāfîdir
Dehen-i gonçeye yek kaatre-i şebnem yetişür

Ayağıma koyamaz duht-ı rez benim şu dāhî
Şarāb hūn-ı sirişkim kebābdır gönlüm

4. dāhî:

Gazel 67

Mısra: 3

Dahi, bile, -da/de.

Göz göre ol çeşm-i haqq-gûlar dāhî
Gamze-i şūhuñ gibi gammāz olur

10. dāhî:

Gazel 117

Mısra: 7

Dahi, bile, -da/de.

‘Arz-ı sūz-ı iştiyākla bestedir ülfet dāhî
Kim gider maḥv olsa germiyyet eger ḥammāmdan

5. dāhî:

Gazel 70

Mısra: 6

Dahi, bile, -da/de.

‘Ārızdır idemez sūzişi altūn işini
Zātūñ eylerse dāhi pūte-i zer-ger micmer

11. dāhî:

Gazel 118

Mısra: 12

Dahi, bile, -da/de.

‘İbādet maḥv idüp çirk-i günehten nefsi pāk eyler
Şurāhî dāhî tahfîf-i ḥarām eyler sūcūdundan

6. dāhî:

Gazel 71

Mısra: 9

Dahi, bile, -da/de.

Cān mı kōr tende Nebîl alsa dāhî gönlüm ele
El virir göstere ol rūḥ-ı muşavver ḥançer

12. dāhî:

Gazel 122

Mısra: 5

Dahi, bile, -da/de.

Yāri ḥālimden bilür ḥālim dāhî ol yārden
Fehm iden innî ile limmîyi istidlālden

7. dāhî:

Gazel 75

Mısra: 5

Dahi, bile, -da/de.

Dāhi ser-mest-i ayag olmadı yār
O zemīnler bu zamān söylenmez

13. dāhî:

Gazel 134

Mısra: 3

Dahi, bile, -da/de.

Dāhi bār-āver-i vişāl olamaz
Meded ol nev-nihāle meyl itme

8. dāhî:

Gazel 105

Mısra: 11

Dahi, bile, -da/de.

Der-kenārında ḥaṭı olsa dāhi kayd-ı ḥayāt
Ben büyürsün diyü cānımdan usandım bilürüm

14. dāhî:

Gazel 147

Mısra: 1

Dahi, bile, -da/de.

Ol gonce-zīb-i gül-bün-i ḥār olmamış dāhi
Gülşende ‘andelīb-i hezār olmamış dāhi

9. dāhî:

Gazel 108

Mısra: 3

Dahi, bile, -da/de.

15. dāhî:

Gazel 147

Mısra: 2

Dahi, bile, -da/de.

Ol gonce-zîb-i gül-bün-i hâr olmamış daḥi
Gülşende ‘andelîb-i hezâr olmamış daḥi

Ol nev-resîde lâlâ kucagındadır daḥi
Aşâr-ı şîr dāye dudagındadır daḥi

16. daḥi:

Gazel 147

Mısra: 4

Dahi, bile, -da/de.

Dil mîve-i vişâle idüp ‘arz-ı iştiḥâ
Ol nev-nihâl-i ‘işveye bār olmamış daḥi

22. daḥi:

Gazel 148

Mısra: 4

Dahi, bile, -da/de.

Fesden hücum-ı turreşi tārâc-ı ‘aḳladır
Ol bû-yı fitneler ki dimagındadır daḥi

17. daḥi:

Gazel 147

Mısra: 6

Dahi, bile, -da/de.

Seyr eyleyüp ruḥında ḥaṭ-ı nev-demîdeyi
Fehm eyledim ki nısf-ı nehâr olmamış daḥi

23. daḥi:

Gazel 148

Mısra: 6

Dahi, bile, -da/de.

Rengîn degil mi duḥt-ı rezîñ elde cilvesi
Ḥinnâ-yı i‘tibâr ayagındadır daḥi

18. daḥi:

Gazel 147

Mısra: 8

Dahi, bile, -da/de.

Nâr-ı ḥased derûnuna te‘şîr idüp yine
Zâhid niçün bezmde çenâr olmamış daḥi

24. daḥi:

Gazel 148

Mısra: 8

Dahi, bile, -da/de.

Şem‘-i niyâza baḳ ki fûrûzân olup yatur
Meşgûl-i ḥâb-ı nâz yatağındadır daḥi

19. daḥi:

Gazel 147

Mısra: 10

Dahi, bile, -da/de.

Ruḥsârı zîr-i turrede mestûr imiş Nebîl
Bu bâḡ içinde rû-yı nigâr olmamış daḥi

25. daḥi:

Gazel 148

Mısra: 10

Dahi, bile, -da/de.

Olsam hezâr-pâre Nebîl üstine sezâ
Bir goncedir o yâr budagındadır daḥi

20. daḥi:

Gazel 148

Mısra: 1

Dahi, bile, -da/de.

Ol nev-resîde lâlâ kucagındadır daḥi
Aşâr-ı şîr dāye dudagındadır daḥi

26. daḥi:

Gazel 150

Mısra: 6

Dahi, bile, -da/de.

Bîmâr mıdır o rûtbe çeşmiñ
İmāya daḥi mecālî yok mı

21. daḥi:

Gazel 148

Mısra: 2

Dahi, bile, -da/de.

27. daḥi:

Kaside 12

Mısra: 36

Dahi, bile, -da/de.

Bu keşret-i zünüb ile düzağda nâz idüp
Belki kabûlden o dağî ictinâb ider

28. dağî:

Kaside 12

Mısra: 120

Dahi, bile, -da/de.

Zerrîn siper idüp aña hûrşîd-i enveri
Pûşîdesin anuñ dağî gâhî şehâb ider

29. dağî:

Kıt'a 5

Mısra: 3

Dahi, bile, -da/de.

Düşdi târîhim dağî vefk-i müşelḡ ey Nebîl
Şeh Selîm indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

30. dağî:

Kıt'a 31

Mısra: 10

Dahi, bile, -da/de.

Ser-fürû eylerdi fazlın gûş ideydi Bû 'Alî
Ol dağî aşhâb-ı fenn-i hikmete oldu re'îs

31. dağî:

Terkib-bend 1

Mısra: 55

Dahi, bile, -da/de.

Gîsûyî dağî çıkardı başdan
'Aqla idicek zarar tegâfûl

dahl:

1. dahle:-e

Gazel 38

Mısra: 3

Karışma, müdahale etme.

Dahle cehliñden ider taḥrîk leb kısr-ı-mizâc
Lübb-i ma'nâ şişe-i endîşe-i pâkimdedir

dahl itme:

1. dahl itme:--me

Kaside 16

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Karışmak, müdahale etmek.

Nice zülf-i 'arûs inkâr olur dahl itme ey süsen
Behey divâne bak hem-hey'et-i zülf-i nigâr oldu

dâ'im:

1. dâ'im:

Kıt'a 21

Mısra: 2

Daima, her zaman sürekli.

Cenâb-ı necl-i gerdün mesned-i müftî-i 'âlem kim
Ḥacâlet bahş olur dâ'im vakârı zât-ı temkîne

2. dâ'im:

Kıt'a 32

Mısra: 5

Daima, her zaman sürekli.

Ġalibiyyet üzre dâ'im düşmen-i bed-ḥâhına
Ru'b-endâz-ı mehâbet ola Sultân Muştafâ

3. dâ'im:

Kıt'a 58

Mısra: 2

Daima, her zaman sürekli.

Ser-tâc-ı şâhân-ı cihân zıll-ı Hudâ Maḥmûd Ḥân
Bûs-ı kudûmıdır hemân dâ'im recâ-yı Topkapu

dâim:

1. dâim:

Gazel 79

Mısra: 1

Sürekli, daima, her zaman.

Göñül çekmekdedir dâim bütân mânend-i mîknâṭıs
Virir şebnem-rübâlık mihre şân mânend-i mîknâṭıs

2. dâim:

Kıt'a 58

Mısra: 35

Sürekli, daima, her zaman.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân
Ḥaşmı ola qahra nişân budur du'â-yı Topkapu

dā'imā:

1. dā'imā:

Gazel 59

Mısra: 5

Daima, her zaman sürekli.

Fi'l-i gül dā'imā ta'addide
Bülbül-i zāra nāle lāzımdır

2. dā'imā:

Kıt'a 16

Mısra: 2

Daima, her zaman sürekli.

'Aşrıñ Ebū Hanīfesi müftüsi 'ālemin
Sābit ola bu mesned-i vālāda dā'imā

3. dā'imā:

Murabba 6

Mısra: 18

Daima, her zaman sürekli.

Yine düşünda cāme hāre midir
Cevr-i gül dā'imā hezāra mıdır

4. dā'imā:

Tahmis 2

Mısra: 1

Daima, her zaman sürekli.

Dā'imā şaf-beste-i tertıbdır şāhān-ı 'aşk
Tā ebed olmağdadır gāvğā-yı ser-bāzān-ı 'aşk

dā'ire:

1. dā'iresinden:-s, -i, -n, -den, -

Gazel 39

Mısra: 9

Sınırlandırılmış yer, bölge, bölüm çevre.

Halka-begüş dā'iresinden ne fāide
Sili-i nutribāndan ol nāle defdedir

dakik:

1. dakik:--i

Kıt'a 20

Mısra: 9

Toz haline getirilmiş, inceltilmiş madde, un.

Maḥv-ı vücūd iderdi dakīki hevā gibi
Alsaydı vaktinden eger behre āsiyā

dakika:

1. dakika:

Kıt'a 47

Mısra: 13

Bir saatlik zaman diliminin altmışta biri.

Degil kābil dakīka şāniyeyle vāsfı dikkatde
Gerekse artırup peyveste-i ḥadd-i hezār eyle

dakika-dān-ı tarikat:

1. dakika-dān-ı tarikat:

Kaside 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tarikat incelikleri.

Dakika-dān-ı tarikat kırıncı kalbinde
Çü sā'at işler o ān lā-ilāhe illallāh

dağ-ı bāb-ı feyze:

1. dağ-ı bāb-ı feyze:--e

Kaside 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bereket kapısını çalma.

Nebilā dağ-ı bāb-ı feyze hāzır himmet-i merdān
Dimem muhtāc-ı taḥrīk-i benāndır ḥalka-i tevḥīd

dal-:

1. daldıñ:--dı, --ñ

Mesnevi 1

Mısra: 21

Başka bir şeyle uğraşmayacak veya başka bir şeyi düşünmeyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak II kendinden geçmek.

Hokka-dehenin görince daldıñ
Yok yok dime varsa lezzet aldıñ

2. dāl:

Gazel 24

Mısra: 7

Dalmak II denize dalmak.

Dāl baħr-ı sirişke tutarak tār-ı nigāhı
Ey merdüm-i dîdem yûri ta 'lîm-i şināh it

3. **daldı:--dı**

Gazel 94

Mısra: 10

Dalmak II denize dalmak.

Yol şanup sūy-ı vişāle merdüm-i hayret-zede
Daldı bir girdāb-ı hūn-efşāna kim çeşmimdir ol

dāl:

1. **dālları:--lar, --ı**

Kıt'a 69

Mısra: 33

Arap alfabesindeki "□" harfinin ismi.

Dālları dāl-ı vaşl-ı dilberdir
Zālları zevk-i bî-keder gibidir

2. **dāldır:--dır**

Gazel 67

Mısra: 7

Delâlet eden, delil olan, işâret eden, yol gösteren.

Sebz-i haţtı dāldır germiyyete
Ġâyeti feyz-i bahârîñ yaz olur

dalgalan-:

1. **dalgalandıkça:--dık, --ça**

Kaside 2

Mısra: 9

Harekete gelmek, kıpırtılı bir hareket hâlinde olmak.

Hurûş-ı kûlzüm-i rahmetle devrân dalgalandıkça
Niçün girdāb-ı çeşm-i münkerândır hālka-i tevḥîd

dāl-ı vaşl-ı dilberdir:

1. **dāl-ı vaşl-ı dilberdir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgiliye kavuşma dalı.

Dālları dāl-ı vaşl-ı dilberdir
Zālları zevk-i bî-keder gibidir

dalkavugı olsa:

1. **dalkavugı olsa:--sa**

Kıt'a 63

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dalkavuk olma durumu veya dalkavukça davranış, şaklabanlık yapma.

Ser-tâc-ı şehenşâh-ı cihân Hân-ı Selîmîñ
Bezminde felek dalkavugı olsa sezâdır

dāma düşermiş:

1. **dāma düşermiş:--(e)r, --miş**

Gazel 132

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Tuzağa düşmek; birileri tarafından hazırlanan kötü bir duruma uğramak, oyuna gelmek.

İlişdirdi o pervānem hevā-yı mû-miyānında
Düşermiş kumrî-i dil serv-i hoş-endāmdan dāma

dāmān:

1. **dāmāna:--a**

Gazel 106

Mısra: 2

Etek II sevgilinin eteği.

Bakup mirāta nā-geh sîne-i cānāna beñzetdim
Girîbān-ı qarārı çāk idüp dāmāna beñzetdim

2. **dāmāna:--a**

Gazel 131

Mısra: 1

Etek II sevgilinin eteği.

Resîde olmaga bir cüz'î himmet ḳaldı dāmāna
İlişmez mi nigāh-ı şefḳati çāk-ı girîbāna

3. **dāmānına:--ı, --n, --a**

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Etek II sevgilinin eteği.

Derc eyledi nükte-i cevāzı
Dāmānına fitneler dökülsün

dāmān-ı kıyāmeti:

1. dāmān-ı kıyāmeti:--i

Terkib-bend 1

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Kıyamet eteği.

El virdi hele o çeşm-i cellād

Dāmān-ı kıyāmeti tutar āh

dāmān-ı şefā'at:

1. dāmān-ı şefā'at:

Kaside 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şefā'at elbisesi.

Girībān-çāk-ı 'işmet kurtulur der-zîr-i pā kalmaz

Girerse deste dāmān-ı şefā'at yā Rasūlallāh

dāmān-ı yāre:

1. dāmān-ı yāre:--e

Gazel 92

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eteği.

Yeter delîl baña ser-fürü-yı ser-keş için

Zarûri düşdüğü dāmān-ı yāre gîsûnuñ

dāmānına düşme:

1. dāmānına düşme:--me, --se

Gazel 139

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eteğine düşmek, kapanmak; eteğine yapışmak.

Böyle baş üstünde yer itmez idi

Zülfî eger düşme dāmānına

dāmen:

1. dāmeniñ:-i, -n

Gazel 88

Mısra: 9

Etek II sevgilinin eteği.

Nebîlā dāmeniñ rû-püş ider farı-ı hicābından

Girībān-çāk 'aşka gösterir resm sîne-i şad-çāk

2. dāmeniñ:-i, -n

Gazel 94

Mısra: 6

Etek II sevgilinin eteği.

Bendin açmış kûyına gözden düşürmüş eşkimi

Dāmeniñ nem-nāk ider dīvāne kim çeşmimdir ol

3. dāmen:

Kıt'a 9

Mısra: 6

Etek II sevgilinin eteği.

Olsa da şad-çāk dönmezdi girībān-ı karar

Hıdmet-i dildār için olmuşdı dāmen der-miyān

dāmen der-miyāndır:

1. dāmen der-miyāndır:--dır

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Eteği belinde, hazırlanmış.

Zöhre dāmen der-miyāndır aḥz-ı fenn-i 'işvede

Bıkr-i fikrim ey Nebîl āgûş-ı tevkîrimdedir

dāmen-i eflāke:

1. dāmen-i eflāke:

Kaside 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feleğin eteği.

Girībānıñ tutup ebr-i günāhım yā Rasūlallāh

Şarılsun dāmen-i eflāke āhım yā Rasūlallāh

dāmen-i gül-zāra:

1. dāmen-i gül-zāra:--a

Müseddes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin eteği.

Dāmen-i gül-zāra söyletmeyiz el şimden gerü

Zevk-i ḥammāmı buña kılsun bedel şimden gerü

dāmen-i ikbālını:

1. **dāmen-i iḳbālīni:--i, --n, --i-ni**

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Talih eteği.

Dāmen-i iḳbālīni būs eylesün mihr-i felek
Şubḥ-ı rüşen gibi oldu ferve-i beyzāya zeyn

dāmen-i rüsteḥīze:

1. **dāmen-i rüsteḥīze:--e**

Mesnevi 1

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü eteği.

Hem yaşda hezār-sāle girsün
Tā dāmen-i rüsteḥīze ırsün

dāmen-keş olup:

1. **dāmen-keş olup:--(u)p**

Kıt'a 103

Mısra: 32

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Elini eteğini çekmek, bir işe karışmamak.

Doğuz yüz sāle doksan dört olınca zamm vefāt itmiş
Bu 'ālemden olup dāmen-keş ol cüyende-i ma'būd

dāmen-ṭırāz-ı şevketi:

1. **dāmen-ṭırāz-ı şevketi:--i**

Kıt'a 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Büyüklik eteğini süsleyen.

'Aks-i ḥūn-ı ḥaşmıdır dāmen-ṭırāz-ı şevketi
İtdi şan evreng-i şubḥa mühr-i nūr-efşān cülüs

dāne:

1. **dānem:--m**

Gazel 44

Mısra: 5

Tane, tohum.

Ne 'anber oldığın işbāt için o bir dānem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvāh mıdır

2. **dāneli:--li**

Kıt'a 69

Mısra: 38

Tane, tohum.

Sini dendānın eyledi ser-tīz
Şını üç dāneli şemer gibidir

dāniş-ver-i bahār:

1. **dāniş-ver-i bahār:**

Kaside 15

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Baharın alimi, bilgini.

Dürr-i girān-māye-i zāt-ı şerīfīni
Şerḥ eylesün Dürer gibi dāniş-ver-i bahār

dārā:

1. **dārāya:--ya**

Kıt'a 19

Mısra: 5

Keyaniyan denilen Fars hükümdarlarından dokuzuncusu. Azamet ve şan sahibi Dara.

Seyre gelsün söyle Dārāya şalā dārātını
Şevketin her cum'a kâşırır zebān ta'bīrden

2. **dārā:**

Kıt'a 58

Mısra: 9

Keyaniyan denilen Fars hükümdarlarından dokuzuncusu. Azamet ve şan sahibi Dara.

Der-bānlığın Dārā ider dārāt-ı nev-peydā ider
Mihr-i cihān-ārā ider olsa sezā-yı Topkapu

dārāt:

1. **dārāt:**

Kıt'a 18

Mısra: 2

Gösteri, şan, büyük gösteriş.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Selīm Hān
Bu dārāt ile maḥsūd-ı düvelidir

2. **dārātını:--ı, --n, --ı**

Kıt'a 19

Mısra: 5

Gösteri, şan, büyük gösteriş.

Seyre gelsün söyle Dārāya şalā dārātını
Şevketin her cum'a kâşırdır zebân ta'bîrden

dārāt-ı nev-peydā ider:

1. dārāt-ı nev-peydā ider:--(e)r

Kıt'a 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yeni zuhur etmiş şan ve şöhrati kazanma.

Der-bānlığın Dārā ider dārāt-ı nev-peydā ider
Mihr-i cihān-ārā ider olsa sezā-yı Topkapu

darb-ı meşel:

1. darb-ı meşel:

Müseddes 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Atasözü.

Ey Nebîl thām-ı vaşla bul maḥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

darb-ı meşeldir:

1. darb-ı meşeldir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Atasözü.

Anıñ necli Ḥafîd-i pür-kerem kim
Ma'ârifle o da darb-ı meşeldir

darb-ı muṭrîb:

1. darb-ı muṭrîb:

Gazel 98

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çalgıcının vurması, vuruşu.

Darb-ı muṭrîb defe şeyḫi zâr fi'l-ṭanbûr olup
Sînesi pür-zaḥm-ı mızrâb olsa da mâni' degil

dār-ı 'ilm-i nevi:

1. dār-ı 'ilm-i nevi:--i

Kıt'a 20

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yeni ilim evi.

Rûkn-i rekîn-i dîn o 'allāme-i cihān
Muḥkem bu dār-ı 'ilm-i nevi itdiler binā

dār-ı kütüb:

1. dār-ı kütüb:

Kıt'a 20

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Kitap yeri, yurdu.

Zîb-i kitābesi ola târiḫim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dār-ı kütüb revā

dār-ı naḳş-bend:

1. dār-ı naḳş-bend:

Kaside 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naḳşibendi yurdu, mekanı.

Ḥalvet der-encümen ola ger dār-ı Naḳş-bend
Gurbet degil midir vatan-iş'âr-ı Naḳş-bend

dārü's-selām:

1. dārü's-selām :

Gazel 2

Mısra: 10

Selamet evi, cennet.

İtdi târiḫi Nebîlā medd-i āhımıla şudûr
Ola Şadrüddîn Bege dārü's-selām yâ Rab maḳām

dāstān:

1. dāstānı:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 37

Destan, hikaye. || Aşk hikayesi.

Terk eyleyelim bu dāstānı
Gel söyleşelim ğam-ı cihānı

da'vā:

1. **da'vāda:-da**

Gazel 85

Mısra: 6

Dava, mesele; iddia.

Yetişür Kaysa kadar silsilesiñ işbāta
Olsa gīsūsı bu da'vāda güvāh-ı 'āşık

2. **da'vāya:-ya**

Kıt'a 14

Mısra: 4

Dava, mesele; iddia.

Sitānbul pāyesi işbāta kāfīdir anıñ qādrin
'Aceb şāhid mi lāzımdır bedīhī böyle da'vāya

3. **da'vāyı:--y, --ı**

Kıt'a 25

Mısra: 4

Dava, mesele; iddia.

Boşatdılar zarūrī cebr-i tīg-ı hükm-i şer' ile
Bu da'vāyı düşür kayd itme her şahş-ı sūḥan-sence

4. **da'vāya:-ya**

Kıt'a 51

Mısra: 6

Dava, mesele; iddia.

Kerāmetdir uḡūl 'ācizdi tanzīmīnde dünyānıñ
Bu da'vāya muvaffāq oldıǵı āşārı bürhāndır

5. **da'vāsına:--sı, --n, --a**

Kıt'a 58

Mısra: 5

Dava, mesele; iddia.

Yek-sān dimek çespān mıdır da'vāsına bürhān mıdır
Güş itmege şāyān mıdır bu müddeā'-yı Topkapu

da'vā-yı nüzül:

1. **da'vā-yı nüzül:**

Tahmis 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Konaklama davası.

Bu riyā ile saña düşsün mü da'vā-yı nüzül
İtmeyince şıdkı pāy-endāz-ı pehnā-yı nüzül

dāver-i bahār:

1. **dāver-i bahār:**

Kaside 15

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Baharın hükümdarı.

İcrā idüp fuşūlını vaktiyle her biri
Ta'ḡīb-i cemre eyleye tā dāver-i bahār

da'vet olup:

1. **da'vet olup:--(u)p**

Tahmis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Davet edilmek, çağrılmak.

Hān-ı dīdāra o maḡbūb-ı Hudā da'vet olup
Seyr-i envār oldı merḡūb-ı Hudā da'vet olup

2. **da'vet olup:--(u)p**

Tahmis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Davet edilmek, çağrılmak.

Hān-ı dīdāra o maḡbūb-ı Hudā da'vet olup
Seyr-i envār oldı merḡūb-ı Hudā da'vet olup

3. **da'vet olup:--(u)p**

Tahmis 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Davet edilmek, çağrılmak.

Terk idüp Cibrīli maḡhūb-ı Hudā da'vet olup
Bu'dı ṭayy itdi o maṭlūb-ı Hudā da'vet olup

4. **da'vet olup:--(u)p**

Tahmis 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Davet edilmek, çağrılmak.

Terk idüp Cibrīli maḡhūb-ı Hudā da'vet olup
Bu'dı ṭayy itdi o maṭlūb-ı Hudā da'vet olup

da‘vet-i ehl-i niyāz:

1. da‘vet-i ehl-i niyāz:

Tahmis 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Yakaranların, dua edenlerin çağırısı.

Meclis-i haşş-ı ilahîde muhâtabdır bu şeb
Müstecâb olsa revâdır da‘vet-i ehl-i niyâz

da‘vî-i fażl u kemāl itmek:

1. da‘vî-i fażl u kemāl itmek:--mek

Gazel 116

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Üstünlük ve olgunluk iddiasında bulunmak.

Da‘vî-i fażl u kemāl itmek ‘abeşdir ey Nebîl
Hükûm olur şühî-i tab‘a şîve-i güftârdan

dayan-:

1. dayanmaz:--maz

Gazel 92

Mısra: 9

Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Nigâh görme dayanmaz miyân-ı yâr Nebîl
Füzûndur âteş ile ızdırâbı her mûnuñ

2. dayanmaz:--maz

Kıt'a 59

Mısra: 20

Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i‘mâl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibâl-i Şâhiķa aşlâ

dāye:

1. dāyesi:-si

Gazel 89

Mısra: 9

Sütüne, bir çocuğa süt veren ve bakan câriye, dadı.

O tıfla dāyesi lâlâyı söyledirse Nebîl
Dehân-ı tenge lafız-ı vecîz olur giderek

2. dāye:

Gazel 148

Mısra: 2

Sütüne, bir çocuğa süt veren ve bakan câriye, dadı.

Ol nev-resîde lâlâ kucagındadır daḥi
Aşâr-ı şîr dāye dudagındadır daḥi

3. dāye:

Murabba 1

Mısra: 22

Sütüne, bir çocuğa süt veren ve bakan câriye, dadı.

Kalursa ‘adl-ı Mevlāya
‘Amelden yok baña dāye

dāve-i kudret:

1. dāve-i kudret:

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güçlü bakıcı.

Reng-i gülle māye itmiş dāve-i kudret mülî
Harc idüp şeklerle şîre la‘l-i dil-cû koymuş ad

dāve-i şefkat-şî‘âr oldı:

1. dāve-i şefkat-şî‘âr oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Şefkatli anne olmak.

Dehân-ı gönce-i nev-resteyi pür-şebnem itmekle
Şabâ gül-şende güyâ dāve-i şefkat-şî‘âr oldı

day-ı kıvâfet:

1. day-ı kıvâfet:

Murabba 8

Mısra: 1

Görünüşü ile kur yapmak, fiziḡi ile aşığı kendine celb etmeye çalışmak.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıvâfet gösterir
Bir güzeldi bu levendâne edāyı görmedim

de:

1. **denilse:-n, -il, -se**

Kıt'a 20

Mısra: 20

Demek, söylemek.

Zîb-i kitâbesi ola târihim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

2. **de:**

Gazel 4

Mısra: 1

"de, da" bağlacı.

Eger bu âb-ı rûdan itse de feyz - nümâ peydâ
Gül-i tâ'âtin ey zahîd ider büy-ı riya peydâ

3. **de:**

Gazel 15

Mısra: 1

"de, da" bağlacı.

Verâ-yı perde de zevrak - süvâr 'âlem-i âb
İder usûl ile seyr-i Hîşâr 'âlem-i âb

4. **de:**

Gazel 21

Mısra: 9

"de, da" bağlacı.

Nebîlâ hâle-i agûşa v'ad eylerse de girmez
O mâha 'arz-ı hâhiş müceb-i inkâr olur her şeb

5. **de:**

Gazel 24

Mısra: 1

"de, da" bağlacı.

Ol sîne-i billûrî hayâl eyle de âh it
Âyîne-i gerdûnı bu şüretle siyâh it

6. **de:**

Gazel 26

Mısra: 7

"de, da" bağlacı.

Dest-ber-bâlâ-yı desti gösterir Cengîze de
El-amân ol gamze-i gaddârdan gel açma bahş

7. **de:**

Gazel 44

Mısra: 3

"de, da" bağlacı.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebûdî mı nigâh mıdır

8. **de:**

Gazel 65

Mısra: 11

"de, da" bağlacı.

Gerçi şu inse de ayagına bintü'l-'inebiñ
Vakf-ı gam cümleden imdâda muqaddem yetişür

9. **de:**

Gazel 70

Mısra: 8

"de, da" bağlacı.

Elleri düde kadar şarfda kudret mefkûd
İtse de dūdını çün hâlka-i ejder micmer

10. **de:**

Gazel 102

Mısra: 4

"de, da" bağlacı.

Şormaga kând-ı lebin vüs'at-ı imkân yokdur
Eriyüp gitse de vârim aña mı acıyayım

11. **de:**

Gazel 149

Mısra: 2

"de, da" bağlacı.

Nergis ayag uzatdı mı sâgar çıkardı mı
Süsen de dil uzatmaga hançer çıkardı mı

12. **de:**

Kaside 6

Mısra: 3

"de, da" bağlacı.

'Amûd-ı şubhî engüş-i işâret itse de tevfiķ
Görünmez zulmet-i farḡ-ı velehden yâ Rasûlallâh

13. de:

Kaside 9

Mısra: 14

"de, da" bağlacı.

Biri şıdık u şafâdan âb-ı rûy-ı mü' minîñ oldı
Biri de menba'-ı 'adl u şehâdır yâ Rasûlallâh

19. de:

Kıt'a 26

Mısra: 3

"de, da" bağlacı.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kâfir
Rûz-ı ümîdini târ itdiler ol rû-siyehiñ

14. de:

Kaside 12

Mısra: 13

"de, da" bağlacı.

Çarhıñ muvâfık ise de devri ögünme kim
Seyl-i sirişke şofıra seni âsiyâb ider

20. de:

Kıt'a 29

Mısra: 10

"de, da" bağlacı.

Bahâeddîn Efendi biri Tacüddîn Efendidir
İkisi de hüner aḥz eylemekde çâbüñ ü çâlâk

15. de:

Kaside 12

Mısra: 27

"de, da" bağlacı.

Fıkr-i ayâğ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu hırş-ı fışk eliñdeki âbı şarâb ider

21. de:

Kıt'a 41

Mısra: 13

"de, da" bağlacı.

Nebîlâ söyledim târîḥ-i tāmın ḥamd idüp ben de
Medîne cây-ı ârām oldı cünd-i Ḥân Maḥmûda

16. de:

Kaside 12

Mısra: 90

"de, da" bağlacı.

Ey zîb-i taḥtğâh-ı risâlet ki bâbıña
Şehler de bendelikle şeref iktisâb ider

22. de:

Kıt'a 66

Mısra: 3

"de, da" bağlacı.

Çaldı düzdîde nigeḥle aya şüfiyye de yâr
Ḳalb-i şüft-i mürâyîde ḳalur mı imân

17. de:

Kaside 15

Mısra: 76

"de, da" bağlacı.

Olmaz bahâsı gülşen-i fazlıñda bir gülüñ
Faşl-ı rebî'i virse de sūdâ-ger-i bahâr

23. de:

Muhammes 1

Mısra: 23

"de, da" bağlacı.

Sen de ol mu'tarif 'aciz u kuşûr
Ululardan ulu bil Allâhı

18. de:

Kıt'a 6

Mısra: 3

"de, da" bağlacı.

Himmeti üçlerle yazdım ben de târîḥin Nebîl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

24. de:

Terkib-bend 1

Mısra: 63

"de, da" bağlacı.

Dünyâyı ḥarâb ider de seyr it
Bilmez gibi bî-ḥaber tegâfûl

25. **de:**

Terkib-bend 1

Mısra: 126

"de, da" bağlacı.

Çeşmân-ı siyeh o iki ser-hiş
Gîsûnîñ o meh de pençesinde

26. **de:**

Terkib-bend 2

Mısra: 20

"de, da" bağlacı.

Şiken-i turrede ser-dâde-i teslim oldım
Bende kayd it beni de lûtfuña şâyân olayım

27. **dense:-n, -se**

Kıt'a 18

Mısra: 25

Demek, söylemek.

Nebîlâ dense mîkât-i felekdir
'Ayârî şânına belkim hâeldir

debîr:

1. **debîrdir:-dir**

Gazel 12

Mısra: 10

Katip.

Çıkdı mâhiyyeti beyâza mehiñ
Şan Nebîlâ debîrdir mehtâb

def:

1. **def'e:--e**

Gazel 63

Mısra: 6

Ortadan kaldırma, bertaraf etme.

Terk-i çirk-i mâ-sivâdır herkese encâm-ı kâr
Def'e elbet ahlzını mecbûr olur kef-gîrler

def:

1. **defdedir:--de, --dir**

Gazel 39

Mısra: 10

Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden
yapılan çalgı.

Halka-begüş dâ'iresinden ne fâide
Sîlî-i mutribândan ol nâle defdedir

2. **defde:--de**

Gazel 76

Mısra: 6

Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden
yapılan çalgı.

Süz-ı 'aşkıñla olur sînede âgâz-ı enîn
Defde tâb olıcak şîve-i aheng olmaz

3. **defe:--e**

Gazel 98

Mısra: 7

Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden
yapılan çalgı.

Darb-ı mutrib defe şeyhi zâr fi'l-ţanbûr olup
Sînesi pür-zahm-ı mızrâb olsa da mâni' degil

def'-i ğumûm-ı intizâr eyle:

1. **def'-i ğumûm-ı intizâr eyle:**

Kıt'a 47

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Bekleyiş kederlerini yok etme, ortadan kaldırma.

Bu söz çalındı güş-ı ehl-i şavma şît-ı nâmından
Bilüp her vakti var def'-i ğumûm-ı intizâr eyle

def'-i harâret ider:

1. **def'-i harâret ider:--(e)r**

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Susuzluğunu gidermek.

Yâkût gibi la'li ider def'-i harâret
Gördüm suyu pür-mevc-i leţâfet buzı yokdur

def'-i ihtimâl eyler:

1. **def'-i ihtimâl eyler:--r**

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ihtimali def etmek.

Nebîlâ şübheden hâlî değildir va‘de-i vaşlı
Girerse duht-ı rez mabeyne def‘-i ihtimâl eyler

def‘-i şafrâ-yı gam eyler:

1. def‘-i şafrâ-yı gam eyler:--r

Gazel 142

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gamın safra sıyunu def etme.

Def‘-i şafrâ-yı gam eyler neş‘e-i leymün ile
Türş-rû izhâr iden agyârı istîşkâlde

def‘-i ve‘cüc-i gâma:

1. def‘-i ye‘cüc-i gâma:--a

Kıt‘a 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Keder Yecüc‘ünün uzaklaştırılması.

Pâdişâh-ı bahr u berr İskender-i hürşîd-fer
Himmetidir sedd olan def‘-i Ye‘cüc-i gâma

def‘-i yübüsetîñ:

1. def‘-i yübüsetîñ:--î, --ñ

Kıt‘a 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Susuzluğu giderme, ortadan kaldırma.

Geldi def‘-i yübüsetîñ vaqti
Nüş ide kevşeri leb-i çâki

define-i mestürî:

1. define-i mestürî:--ı

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizli hazine.

Açmazdan şikâf-ı girîbânı gösterir
İmâya ol define-i mestürî neyleyim

defîn-i hâk-i müşg-âlûd olunmuş:

1. defîn-i hâk-i müşg-âlûd olunmuş:--u, --n, --muş

Kıt‘a 103

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Miske bulanmış toprağa gömme, defnetme.

Buhâradan gelüp bu zübde-i ebrâr Şeyh Aḥmed
Olmuş ḥânesi içre defîn-i hâk-i müşg-âlûd

defter-i bahâr:

1. defter-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Bahar defteri.

Evrâkın açdığı gül-i şad-berg olmasun
Dest-i hezâr-ı zârdaki defter-i bahâr

deg:

1. deġdi:-di

Kıt‘a 93

Mısra: 2

Dokunmak, temas etmek.

Esdî nesîm-i zafer-i rûzgâr
Deġdi raķibe naẓar-ı rûzgâr

deġil:

1. deġil:

Gazel 8

Mısra: 9

Deġil, olumsuzluk edatı.

Zülf ü rûyuñda deġil ise Nebîlâ naẓarîñ
Böyle âh itmez idiñ şubh u mesâ noldı saña

2. deġil:

Gazel 63

Mısra: 11

Deġil, olumsuzluk edatı.

Nev-civâne ser-fürû-yı ihtiyârı gam deġil
İ‘vicâc-ı kıddine eyler teessûf pîrler

3. deġildir:--dir

Gazel 115

Mısra: 10

Deġil, olumsuzluk edatı.

Zamîr-i sâf şıkletden berîdir hem-çü âyîne
Deġildir jeng-beste keşret-i ‘aks-i heyûlâdan

4. değil:

Gazel 129

Mısra: 1

Değil, olumsuzluk edatı.

Değil ziynetle zâtı revnak it âgüş-ı ikbâle
Olur mı zîb-i dūşî mûcib-i fahriye dellâle

10. değil:

Tahmis 2

Mısra: 34

Değil, olumsuzluk edatı.

Görmediñ mir'ât-ı dilde şüret-i imkânını
Kimseler bulmuş değil çün kim bün ü pâyânını

5. değil:

Gazel 130

Mısra: 9

Değil, olumsuzluk edatı.

Cevher-i zât-ı kürk zîver-i eşyâb değil
Seyfe ile nazar-ı 'uryân dolaşur elden ele

11. değil:

Terkib-bend 2

Mısra: 47

Değil, olumsuzluk edatı.

Çün hezâr-ı âhıma mevķûf değil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevķûf değil faşl-ı bahâr

6. değil:

Kaside 12

Mısra: 33

Değil, olumsuzluk edatı.

Bu hâl ile duhûlî ümîd eylemek değil
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

12. değil:

Terkib-bend 2

Mısra: 48

Değil, olumsuzluk edatı.

Çün hezâr-ı âhıma mevķûf değil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevķûf değil faşl-ı bahâr

7. değil:

Kaside 16

Mısra: 73

Değil, olumsuzluk edatı.

Değil muhtâc-ı şâhid muktezâ-yı iltifâtıñdır
Edâ-yı nev-be-nevle şûh-ı şab'im şîve-kâr oldu

değil mi:

1. değil mi:

Gazel 42

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Vaşf-ı zâtı şüret-i hâli değil mi herkesiñ
Kılsa âgâz-ı işâret lâl kendin gösterir

8. değil:

Kıt'a 59

Mısra: 35

Değil, olumsuzluk edatı.

Muzâfından nümâyân mı değil nâm-ı hümâyûna
Veliyyü'n-ni'mete şıdķ-ı hûlûşı neyyireyn-âsâ

2. değil mi:

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Cemşîde ise secde-i mestân-ı harâbât
Bâķī mi değil fitne-i da'vâsı 'anûduñ

9. değil:

Murabba 1

Mısra: 3

Değil, olumsuzluk edatı.

Sebât üzre değil hâlim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

3. değil mi:

Gazel 115

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Girân-serlik olur ‘ârız sebük-magzân-ı ikbâle
Degil mi derd-i ser zâhirdir ey keyf-i şahbâdan

4. degil mi:

Gazel 131

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Żarar vardır hayâtından ħilâf-ı cinse her sınıfıñ
Nefes-bâdî degil mi ıztırâb-ı şem‘-i süzâna

5. degil mi:

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Rengîn degil mi duĥt-ı rezîñ elde cilvesi
Ĥinnâ-yı i‘tibâr ayagındadır daĥi

6. deĝil mi:

Kıt'a 48

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

‘Ubeydullâĥ Aĥrâr ile bi‘l-cümle ‘azîzânıñ
Deĝil mi sırları bu tekyede erbâbına meşĥûd

degil midir:

1. deĝil midir:--dir

Kaside 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Ĥalvet der-encümen ola ger dâr-ı Nakş-bend
Ĥurbet deĝil midir vaţan-iş‘âr-ı Nakş-bend

2. degil midir:--dir

Tahmis 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Bu degil midir zamân-ı ruĥşat-ı ehl-i niyâz
Kim zemîn ü âsumân pür-şît-ı yâ Rabdır bu şeb

3. deĝil midir:

Gazel 111

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

Dehen-güşâ olıcak nuţka ĥâlî şemm olunur
Sebeb deĝil midir ifşâ-yı sırr-ı meste zebân

deĝiş-:

1. deĝişmez:--mez

Gazel 131

Mısra: 5

Birini diĝerine tercih etmek.

Deĝişmez pâ-y-ı ĥumda neş‘esin evreng-i Cemşîde
Sifâl-ı köhnedir tâc-ı seri faĝfûr-ı rindâna

2. deĝişdim:--di, --m

Kıt'a 96

Mısra: 1

Birini diĝerine tercih etmek.

Zühd ü verâ‘ı bâde-i gül-gûna deĝişdim
Dîvâneligi ‘aql-ı Felâţûna deĝişdim

3. deĝişdim:--di, --m

Kıt'a 96

Mısra: 2

Birini diĝerine tercih etmek.

Zühd ü verâ‘ı bâde-i gül-gûna deĝişdim
Dîvâneligi ‘aql-ı Felâţûna deĝişdim

4. deĝişdim:--di, --m

Kıt'a 96

Mısra: 4
Birini diğerine tercih etmek.

Bî-bâk gezersem nola ferdâ-yı kıyâmet
Sâmânımı ol kamet-i mevzûna deġiřdim

dehân:

1. dehânı:--ı

Gazel 39

Mısra: 13

Aġız || Sevgili'nin aġzı.

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gû o mes'ele-i muhtelifdedir

2. dehânı:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 48

Aġız || Sevgili'nin aġzı.

Bu sözleri hâme gûş itdi
Bâz itdi dehânı cûş itdi

dehân-ı bî-vücûdundan:

1. dehân-ı bî-vücûdundan:--(u)n, --dan

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Varlığı olmayan aġız.

Dehân-ı bî-vücûdundan nişân ister mi ister ya
İdenler maıv-ı hestî nâm ü şân ister mi ister ya

dehân-ı ġonce-i nev-resteyi:

1. dehân-ı ġonce-i nev-resteyi:--y, --ı

Kaside 16

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Yeni yetişen goncanın aġzı.

Dehân-ı ġonce-i nev-resteyi pür-şebnem itmekle
Şabâ gül-şende gûyâ dâye-i şefkat-şî'âr oldı

dehân-ı hâhişim:

1. dehân-ı hâhişim:--(i)m

Gazel 106

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Arzu, istek aġzı.

Tuıuşdukda dehân-ı hâhişim bûs-ı taıayyûlden
Ruı-ı yâri Nebîlâ şu'le-i süzâna beñzetdim

dehân-ı tenge:

1. dehân-ı tenge:--e

Gazel 89

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Küçük aġız.

O tıfla dâyesi lâlâyı söyledirse Nebîl
Dehân-ı tenge lafız-ı vecîz olur giderek

2. dehân-ı tenge:--e

Gazel 150

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Küçük aġız.

Sıgmazsa söz ol dehân-ı tenge
Şorsak 'acebâ su'âli yok mı

dehân-ı teng-i yâri:

1. dehân-ı teng-i yâri:--ı

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin küçük aġzı.

Zîr-i ġisûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebîlâ dehri târ itsem gerek

dehân-ı yâre:

1. dehân-ı yâre:--e

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin aġzı.

ġayri söz yok dehân-ı yâre Nebîl
Câna cânlar kıtar ki hiç şorma

dehen:

1. dehen:

Gazel 129

Mısra: 10
Ağız || Sevgili'nin ağızı.

Zebânın cevher-i elfâzdır ârâyiş-i kadri
Dehen mevķûf-ı ekl ü şûrb olur hayvân gibi lâle

2. **deheniñden:-i, -n, -den**
Murabba 6
Mısra: 3
Ağız || Sevgili'nin ağızı.

Deheniñden sorup su'âl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

dehen-bâz-ı su'âl:

1. **dehen-bâz-ı su'âl:**
Gazel 75
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Soru sormak için ağız açan, ağız oynatan.

Ey Nebîl olma dehen-bâz-ı su'âl
Ârzû-yı dil amân söylenmez

dehen-beste:

1. **dehen-beste:**
Gazel 27
Mısra: 2
Ağızı tutulmuş (Dili tutulmak bağlamında).

Bahş-i la'liñ gibi muglak var mı müşkülde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

dehen-güşâ:

1. **dehen-güşâ:**
Terkib-bend 1
Mısra: 109
Gevezelik.

Dâğ oldı dehen-güşâ o yâre
Yek-pâre zebân-ı süsen itdiñ

dehen-güşâ olamaz:

1. **dehen-güşâ olamaz:--a, --maz**
Gazel 111
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ağız açmak.

Olursa rişte-i gisû-yı fikre beste-zebân
Dehen-güşâ olamaz nakl-i ser-güzeşte zebân

dehen-güşâ olıcak:

1. **dehen-güşâ olıcak:--ıcak**
Gazel 111
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ağız açmak.

Dehen-güşâ olıcak nutka hâli şemm olunur
Sebeb değil midir ifşâ-yı sırr-ı meste zebân

dehen-i gonçeye:

1. **dehen-i gonçeye:--(y)e**
Gazel 65
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Goncaya benzeyen ağız.

Büy-ı mey dâhi tenük-zarf oluna kâfidir
Dehen-i gonçeye yek katre-i şebnem yetişür

dehen-i tenge:

1. **dehen-i tenge:--e**
Gazel 57
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Küçük ve dar ağız.

Cüz'ice miyânında belî şübhesi vardır
Ammâ dehen-i tenge Nebîliñ sözi yokdur

dehen-i yâri:

1. **dehen-i yâri:-i**
Gazel 14
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ağızı.

Dehen-i yâri cüst ü cûda Nebîl
Neş'e-yi cû-yı serâb ya'nî şarâb

dehr:

1. **dehre:-e**
Gazel 43
Mısra: 4
Kainat, alem, dünya.

Žıddıdır rüşen iden mâhiyyet-i esbâbı hep
Pertev-i meh dehre her aşıam kendin gösterir

Şimdi dehrin fazl ile mümtâzıdır
Hâzret-i 'Âşir Efendi mecd ile

2. **dehri:-i**

Gazel 93

Mısra: 10

Kainat, alem, dünya.

Zîr-i gisûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebilâ dehri tār itsem gerek

8. **dehriñ:-in**

Kıt'a 35

Mısra: 3

Kainat, alem, dünya.

Dogdı dehrin dîdeler rüşen günü Ya'kûb-veş
İtdi güyâ ümm-i dünyâya meh-i Ken'ân cülûs

3. **dehri:-i**

Gazel 94

Mısra: 7

Kainat, alem, dünya.

Dehri Tâtâr-ı nîgeh gözden geçürmüş ser-be-ser
Zâtını bulmuş dîr-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

9. **dehre:--e**

Kıt'a 36

Mısra: 6

Kainat, alem, dünya.

Bende şevkimden Nebilâ söyledim târîh-i tām
Şân ile Sultân Maḥmūd oldu dehre pâdişāh

4. **dehre:-e**

Gazel 123

Mısra: 7

Kainat, alem, dünya.

Dehre sermāye-i āşub-ı kıyāmet olsun
Fitneler kim dökülür cünbiş-i refârandan

10. **dehriñ:-in**

Kıt'a 41

Mısra: 1

Kainat, alem, dünya.

Disünler ḥavf-ı tîg-ı şavlet ile ser-be-ser dehrin
Ser-efrāzânı hep rām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūdā

5. **dehre:-e**

Kıt'a 8

Mısra: 4

Kainat, alem, dünya.

Zîver-i ser-levḥa bu târîḥ tam olsun Nebil
Başdı Tâcüddîn Mollâ sa'd ola dehre ḳadem

11. **dehri:-i**

Kıt'a 58

Mısra: 25

Kainat, alem, dünya.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tā Maverāü'n-nehri hep çeşm-āşinā-yı Topḳapu

6. **dehre:-e**

Kıt'a 16

Mısra: 10

Kainat, alem, dünya.

Ḳaṭ' it zebân-ı ḥāmeysi târîḥ için Nebil
Ümmü'n-nihān Beniyye Hanım başdı dehre pā

dehre:

1. **dehre:**

Kıt'a 45

Mısra: 2

Kainat, alem, dünya.

Cāmî'-i pāk-ı Sovuḳḳuyı imāmı göçdi āh
Az gelür dehre Laṭîf Mollâ gibi şahş-ı nazîf

7. **dehriñ:-in**

Kıt'a 27

Mısra: 1

Kainat, alem, dünya.

dehr-i a'zamı:

1. **dehr-i a'zamı:--ı**

Kıt'a 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Büyük dünya.

Geldi şulbünden yine bir nūr-ı mahz oldu 'ayān
Pertev ile mehd içinde tıtdı dehr-i a'zamı

dehşet:

1. dehşet:

Kıt'a 24

Mısra: 13

Korku ve telaş.

Qāfda 'Ankāyı dehşet āşiyān ber-düş ider
Velvele-endāz olunca kūs-ı 'azmi nā-gehān

dek:

1. dek:

Gazel 3

Mısra: 2

-e kadar, -e değin.

Mazhar-ı tevfiḳ-i Hākdır Hazret-i šāh-ı cihān
Haşre dek olsun bu taht-ı saltanat-pīrāya zeyn

2. dek:

Gazel 127

Mısra: 5

-e kadar, -e değin.

Tīr-i müjgānın yetişdi cāna dek (Nūrī)
Ey kemān-ebrū saña şad āferīn (Nebīl)

3. dek:

Kıt'a 41

Mısra: 9

-e kadar, -e değin.

Olup Bercīs-i çarḫıñ zīb-i kilki haşre dek yazsun
Bu ḥidmet bā'ış-i nām oldu cünd-i Hān Maḥmūda

4. dek:

Kıt'a 43

Mısra: 7

-e kadar, -e değin.

Rütbe-i fazl-ı bülendin haşre dek iş'ār ider
Maḥlāş-ı Sāmī ile şī'rindeki feyz-i kelām

5. dek:

Kıt'a 53

Mısra: 13

-e kadar, -e değin.

Haşre dek oldıqça zīb-efzā-yı taht-ı saltanat
Hem-dem olsun aṭvel-i 'ömre şafā-yı sermedi

6. dek:

Kıt'a 54

Mısra: 13

-e kadar, -e değin.

İdüp Hāḳ haşre dek zīb-āver-i evreng-i Oşmānī
Hemān fāḫr eylesün zāt-ı hümāyūn ile ol mesned

7. dek:

Kıt'a 57

Mısra: 13

-e kadar, -e değin.

Haşre dek mestüre ḳalmışdı 'ademde duḥt-ı rez
Neş'e-baḥş olsaydı eyyāmı eger vaḳt-i Ceme

8. dek:

Kıt'a 69

Mısra: 25

-e kadar, -e değin.

Harf-be-harf oldu yāya dek tertīb
Ya'nī lāzımlı bir eşer gibidir

9. dek:

Muhammes 2

Mısra: 6

-e kadar, -e değin.

Hāḳ-i pāyiñ zīver-i eflākdir
Haşre dek aḥkām-ı şer'iyyen yürür

10. dek:

Tahmis 2

Mısra: 5

-e kadar, -e değin.

Haşre dek ta'kīb iderler birbirin merdān-ı 'aşḳ
Zāhid olmaz dil-ber-i sem'e me'vā-yı nüzül

del-:

1. **deler:--(e)r**

Gazel 47

Mısra: 6

Delik açmak,yırtmak, açmak. (sevgilinin, aşığın kalbinde yara açması bağlamında).

Peyveste olsa kaşları çın-i cebînine
Tır-i müjeyle sîneleri hep deler gider

delil:

1. **delil:**

Gazel 92

Mısra: 5

Kanıt, delil.

Yeter delîl baña ser-fürû-yı ser-keş için
Zarûri düşdiği dāmân-ı yâre gîsûnuñ

delil olsa:

1. **delil olsa:--sa**

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Kanıt olmak.

İşbâta delîl olsa sezâ şıklet-i cismi
Kurtulduğu dem çarha şu'ûd itdiği düduñ

dellâl:

1. **dellâl:**

Gazel 42

Mısra: 10

Ilân edici. yüksek sesle bildiren. tellal.

Zîb-i düşî zâtını eyler mi şâyân-ı nazar
Gerçi kim feryâd idüp dellâl kendin gösterir

2. **dellâle:--e**

Gazel 129

Mısra: 2

Ilân edici. yüksek sesle bildiren. tellal.

Değil ziynetle zâtı revnak it âgûş-ı ikbâle
Olur mı zîb-i düşî mücib-i fahriye dellâle

3. **dellâle:--e**

Kıt'a 17

Mısra: 6

Ilân edici. yüksek sesle bildiren. tellal.

Mâye-i bahr u berr olmaz idi hem-vezn-i bahâ
Şî'r ü inşasını virseydi felek dellâle

dem:

1. **demler:--ler**

Gazel 71

Mısra: 8

An, vakit, zaman.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrûsını hışm itdiği demler hançer

2. **dem:**

Gazel 91

Mısra: 8

An, vakit, zaman.

İşbâta delîl olsa sezâ şıklet-i cismi
Kurtulduğu dem çarha şu'ûd itdiği düduñ

3. **demler:--ler**

Gazel 136

Mısra: 2

An, vakit, zaman.

O haţ-âver geliyor hâtırıma
Eski demler geliyor hâtırıma

4. **demde:--de**

Kaside 12

Mısra: 114

An, vakit, zaman.

Ref eylemezse luţfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif at-ı kâdre türâb ider

5. **dem:**

Kaside 15

Mısra: 10

An, vakit, zaman.

Eyler zebân-dırâzlık etfâl-i gülşene
Der-dest-i süsen oldığı dem hançer-i bahâr

6. **demde:-de**

Kıt'a 17

Mısra: 13

An, vakit, zaman.

Didi tārīhini bu demde ney-i kil-k-i Nebīl
Göçdi Gālib Dede yā hū diyüp ehl-i hāle

7. **deme:-e**

Kıt'a 57

Mısra: 8

An, vakit, zaman.

Hāzret-i Sultān Maḥmūd Hān-ı gerdün-mesnediñ
Devr-i 'adlinde cihān şükr eylemekde bu deme

8. **dem:**

Kıt'a 59

Mısra: 26

An, vakit, zaman.

Bu şüret düzdüğü mir'āt-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sır-ı hikmetde o dem yek-tā

9. **demleri:-ler, -i**

Terkib-bend 3

Mısra: 27

An, vakit, zaman.

Yād eyleyüp o demleri kan agla bir zamān
Fikr eyleyüp bu rengi hemān agla bir zamān

dem urmakda:

1. **dem urmakda:**

Gazel 67

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bahsetmek, konuşmak.

Ey Nebīl urmakda dem i'cāzdan
Nāmı hāmem kim suḥan-perdāz olur

2. **dem urmakda:--mak, --da**

Gazel 67

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bahsetmek, konuşmak.

Ey Nebīl urmakda dem i'cāzdan
Nāmı hāmem kim suḥan-perdāz olur

dem ururken:

1. **dem ururken:--(u)r, --ken**

Kaside 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Üflemek.

Hevādan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nālān
Neyi münticidir āh-ı şubḥ-gāhı yā Rasūlallāh

dem ururmuş:

1. **dem ururmuş:--(u)r, --muş**

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bahsetmek, konuşmak.

Ururmuş verd-i derd ile tarīk-i gülşeniden dem
Zamīr-i gonçeyi keşf idüp irşād eylesün bülbül

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**

Kıt'a 47

Mısra: 28

Ara sıra, zaman zaman.

O gerdün-mesnediñ bu pertev-i iḳbālını yā Rab
Dem-ā-dem hīre-baḥş-ı çeşm-i mihr-i tāb-dār eyle

demed-i neş'edir:

1. **demed-i neş'edir:--dir**

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mutluluk demeti.

Gül gül ise ruḥları meyden Nebīl
Büseleri gül demed-i neş'edir

denā'et-i tab'-ı halefdedir:

1. **denā'et-i tab'-ı halefdedir:--de, --dir**

Gazel 39

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yenilerin huy, yaratılış alçaklığı / rezilliği.

İtmiş o şūha nev-hevesān kadrımı 'ayān
Şān-ı selef denā'et-i tab'-ı halefededir

dendān:

1. **dendāna:--a**

Gazel 131

Mısra: 8

Diş.

'Alīl olmak hadīş-üs-sinne sahtī-i felekdendir
Muqarrerdir gezendi loğma saht oldıçça dendāna

2. **dendānını:-ı, -n, -ı**

Gazel 151

Mısra: 10

Diş.

Zülfinde Nebīl-āsā kaydın görür ey gāfil
Dendānını tiz itmiş ol şāneyi gördün mi

dendānı:

1. **dendānı:**

Kıt'a 69

Mısra: 37

Diş.

Sīni dendānı eyledi ser-tiz
Şīnı üç dāneli şemer gibidir

dér:

1. **der:**

Gazel 141

Mısra: 2

Demek söylemek.

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zülfinden su'ālimde
Sevād-ı zülfe der zīb-i ufuk ruhsār-ı ālīmde

2. **der:**

Kaside 10

Mısra: 1

Demek söylemek.

Der 'ālem mā'il-i naqş-ı ber-ābem yā rasūlallāh
Zi hayret rāh cüyā-yi serābem yā rasūlallāh

3. **der:**

Kaside 10

Mısra: 7

Demek söylemek.

Direngī nīst der dil ez-şitāb-i rāh-i rusvāyī
Zi-hırşem der- pey-i vakt-i şebābem yā rasūlallāh

4. **der:**

Kaside 10

Mısra: 10

Demek söylemek.

Tehī ez-naqd-i tā'at çun Nebīl hemyān-i fāhrem līk
Der 'işyān mālīk-i hadd-i nişābem yā rasūlallāh

5. **derinde:-in, -de**

Kıt'a 47

Mısra: 16

Kapı, eşik.

İdüp rakḳās-ı çarḫıñ mihr ü mähı kurtā-i gūşı
Derinde ey felek deryūze-i leyl ü nehār eyle

der- pey-i vakt-i şebābem:

1. **der- pey-i vakt-i şebābem:--(e)m**

Kaside 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gençlik vaktinin ardı sıra.

Direngī nīst der dil ez-şitāb-i rāh-i rusvāyī
Zi-hırşem der- pey-i vakt-i şebābem yā rasūlallāh

der-āgūş eylerdi:

1. **der-āgūş eylerdi:--r, --di**

Terkib-bend 1

Mısra: 133

Kelime Tipi: -

Kucaklamak, sarmak.

Eylerdi hayālını der-āgūş
Āhım o meh itdi peyk-i feryād

der-āgūş itmek:

1. **der-āgūş itmek:--mek**

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Kucaklamak.

Der-âgüş itmek ister mü-miyânın bezm-i ma'nâda
Bu bârîkî fikirim mâye-bağş-ı hâb-ı çeşmimdir

der-âgüş-ı miyân:

1. **der-âgüş-ı miyân:**

Gazel 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çevresini, belini kucaklamak || Sevgiliyi kucaklamak.

O der-âgüş-ı miyân söylenmez
Üzilür rişte-i cân söylenmez

der-âgüş-ı miyân:

1. **der-âgüş-ı miyân:--ı**

Gazel 54

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Çevresini, belini kucaklamak || Sevgiliyi kucaklamak.

Der-âgüş-ı miyânı mümteni'dir ol büt-i nâzın
Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şüret vir

der-bânlığ:

1. **der-bânlığın:--ı, --n**

Kıt'a 58

Mısra: 9

Kapıcılık, bekçilik.

Der-bânlığın Dārâ ider dārât-ı nev-peydâ ider
Mihr-i cihân-ārâ ider olsa sezâ-yı Topkapu

der-beder:

1. **der-beder:**

Gazel 84

Mısra: 2

Kapı kapı dolaşan serseri || Âşk.

Devr-i ebvâb ider misiñ vâ'iz
Böyle sen der-beder misiñ vâ'iz

derc eyledi:

1. **derc eyledi:--dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Toplamak, kaydetmek.

Derc eyledi nükte-i cevâzı
Dāmânına fitneler dökülsün

derd:

1. **derdin:--in**

Gazel 96

Mısra: 5

Acı, üzüntü, keder.

Aşıldı şâh-ı nahl-ı verde güş itdirmege derdin
Gülüñ gülşende güyâ güşîña mengüş olur bülbul

2. **derdi:--i**

Kaside 15

Mısra: 35

Acı, üzüntü, keder.

Hıfz eyler idi derdi hâzân-ı zamânede
Evşâf-ı fazlı olsa eger ezber-i bahâr

derdest eylemiş:

1. **derdest eylemiş:--mış**

Gazel 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, birleştirmek.

Derdest eylemiş yine çevgânın ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahâr

der-dest eyleyüp:

1. **der-dest eyleyüp:--y, --(ü)p**

Kaside 16

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, birleştirmek.

Hilâl-i cāmı der-dest eyleyüp gice şafâ itdik
Kenâr-ı cûda nîlüfer bu zevke hışşe-dâr oldu

der-dest idüp:

1. **der-dest idüp:--ü)p**

Gazel 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, tutmak, yakalamak.

Zulme amāde olur zālīm felek mesnedsede
Tigīnı der-dest idüp behrām kendin gösterir

2. **der-dest idüp:--(ü)p**

Kaside 16

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, tutmak, yakalamak.

İdüp keçküli der-dest 'ālemi sencīde etdikde
O maḥdūm-ı sa'ādet-mendden ümmīdvār oldu

der-dest-i süsen olduğu:

1. **der-dest-i süsen olduğu:--e**

Kaside 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Susam çiçeğini tutma, ele geçirme.

Eyler zebān-dırāzlık eṭfāl-i gülşene
Der-dest-i süsen olduğu dem ḥançer-i bahār

derd-i cevri:

1. **derd-i cevri:--i**

Kıt'a 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eziyet, zulüm derdi.

Ol civānuñ derd-i cevri ḥātıra virmez gubār
Ey Nebīl āb-ı sirişkim pīr ü pāk eyler beni

derd-i ğavret-i akrān u emsāle:

1. **derd-i ğavret-i akrān u emsāle:--e**

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Akranlar ve yaşlıların kıskançlık derdi,
hastalığı.*

Qārīn-i ḥimye eyler nefsinı Qārūn-ı vaqt olsa
Bulanlar çāre derd-i ğavret-i akrān u emsāle

derd-i ser:

1. **derd-i ser:**

Gazel 115

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Baş ağrısı.

Girān-serlik olur 'ārız sebük-magzān-ı iqbāle
Degil mi derd-i ser zāhirdir ey keyf-i şahbādan

2. **derd-i ser:**

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baş ağrısı.

Derd-i ser irās ider pūr-gū olan ḥālī derūn
Hoş gelür ṭablīñ şadā-yı cān-ḥırāşı dūrdan

derd-i serin:

1. **derd-i serin:--in**

Gazel 117

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Baş ağrısı.

Qurbıñı derd-i serin görsün verā-yı neş'ede
'Ālemi seyr eyleyenler dūr-bīn-i cāmdan

der-diyār:

1. **der-diyār:**

Gazel 33

Mısra: 14

Memleket kapısı.

Sen Nebīl-āsā ne işit hem ne bil
Der-diyār oldu kararım der-diyār

2. **der-diyār:**

Gazel 33

Mısra: 14

Memleket kapısı.

Sen Nebīl-āsā ne işit hem ne bil
Der-diyār oldu kararım der-diyār

der-encümen ola:

1. **der-encümen ola:--a**

Kaside 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Topluluk içinde olma.

Halvet der-encümen ola ger dār-ı Nakş-bend
Gurbet değil midir vaṭan-iş'ār-ı Nakş-bend

der-evvel-i sülük:

1. **der-evvel-i sülük:**

Kaside 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tarikatın başlangıcı.

Der-evvel-i sülük bulur feyz gāyeti
Gezmez kenār-ı merkezi pergār-ı nakş-bend

der-gāh:

1. **der-gāhıdır:--ı, --dır**

Kıt'a 48

Mısra: 4

Dergah, tekke.

Odur kutb-ı zamān kim devr-i pergār-ı ḥavādişden
Anıñ zāt-ı hümayün-i felek der-gāhıdır maḳsūd

2. **der-gāhı:--ı**

Muhammes 1

Mısra: 5

Dergah, tekke.

Yücelerden yücedir der-gāhı
Luṭfı kim cümleye yek-sāndır anıñ

3. **der-gāhı:--ı**

Muhammes 1

Mısra: 10

Dergah, tekke.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

4. **der-gāhı:--ı**

Muhammes 1

Mısra: 15

Dergah, tekke.

Yücelerden yücedir der-gāhı
Feleği döndürüp eyler bedevī

5. **der-gāhı:--ı**

Muhammes 1

Mısra: 20

Dergah, tekke.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

6. **der-gāhı:--ı**

Muhammes 1

Mısra: 25

Dergah, tekke.

Yücelerden yücedir der-gāhı

dergāh:

1. **dergāhına:--ı, --n, --a**

Kaside 8

Mısra: 6

Kapı, eşik, huzur, makam.

Bulur kadr-i bülendi muḳtezā-yı ser-nüvişt āḫir
İden dergāhına vaz'-ı cibāhı yā Rasūlallāh

der-geh:

1. **der-gehiñe:--ı, --ñ, --e**

Kaside 12

Mısra: 56

Dergah, tekke.

Ḥurşid ü māh reşk ile dil-süz-ı şevk olur
Her kim felekde der-gehiñe intisāb ider

dergeh-i ḥakdan:

1. **dergeh-i ḥakdan:--dan**

Kıt'a 103

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah'ın huzuru/makamı.

Ulü'l- emre itā'at naşş ile farz oldı insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Ḥakdan olur maṭrūd

der-geh-i pür-iclāle:

1. **der-geh-i pür-iclâle:--e**

Kıt'a 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Azamet, kudret dolu dergah.

Baş eger mi felege sāye-i Mevlânâda
Ser-fürü eyleyen ol der-geh-i pür-iclâle

der-geh-i vâlâda:

1. **der-geh-i vâlâda:--da**

Kıt'a 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüce dergah.

Gelüp bu der-geh-i vâlâda durma
Yüzüñ sür merkad-ı Abdâl Murâda

dergeh-i vâlâsına:

1. **dergeh-i vâlâsına:--sı, --n, --a**

Kıt'a 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüce dergah.

Dergeh-i vâlâsına yüzler sürüp
Hâk-i pây-i Başçı Sultân oldu dil

der-hevâ-yı sünbülisi:

1. **der-hevâ-yı sünbülisi:--i, --sı**

Kaside 16

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Sünbülün hevesinden, arzusundan.

Bu günler der-hevâ-yı sünbülisi 'âlem-i âbıñ
Güneş-ruhsâra gîsûlar şehâb-ı müşg-bâr oldu

der-i cüdın:

1. **der-i cüdın:--ı, --n**

Kıt'a 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Cömertlik kapısı II yardımsever kimsenin
huzuru, makamı.*

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Maḥmūd Hân-ı Ğazîniñ
Der-i cüdın ider deryüze-gâh İskender ü Dârâ

der-i devlet-me'âbı:

1. **der-i devlet-me'âbı:--ı**

Kıt'a 50

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hükümdarın kapısı, saadet kapısı.

Nezâret bî-naẓîr âb u hevâ müstağnî-i ta'rîf
Der-i devlet-me'âbı mültecâ-yı rûz-gâr oldu

der-i devlet-meâbıñdır:

1. **der-i devlet-meâbıñdır:--ı, --ñ, --dır**

Kaside 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hükümdarın kapısı, saadet kapısı.

Nebîl-âsâ der-i devlet-meâbıñdır benim ancak
Cihânıñ matḥabı cây-ı penâhım yâ Rasûlallâh

der-i ğavri:

1. **der-i ğavri:--i**

Kıt'a 48

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Başka kapı.

Derûnı ḥalvet-i der-encümen mir'ât-ı sâf eyler
Der-i ğavri idince sırr-ı ezkâr-ı ḥafî mesdûd

derîçe-i esrârı:

1. **derîçe-i esrârı:--ı**

Gazel 101

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sırların küçük kapısı.

İtmiş güşâde sîne-i billûrı tâ-be-nâf
Keşf eylemiş derîçe-i esrârı neyleyim

derinde:

1. **derinde:**

Kıt'a 73

Mısra: 4

Dergâh, kapı, eşik.

Bir fâzıl-ı yegâne olup müftî-i zamân
'Âlem derinde nâşiye-sâ-yı zemîndir

derk iden:

1. derk iden:--en

Gazel 122

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Anlamak, kavramak.

Gūşa mahrem eylemez şāhib-başıret ey Nebīl
Çeşmdir derk iden īmā-yı kelāmı lālden

der-kabza-yı hançer:

1. der-kabza-yı hançer:

Gazel 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hançer kabzasında (sevgilinin kirpikleri).

Eşk olur tār-ı nigāhımda mücevher tesbīh
Yār kim göstere der-kabza-yı hançer tesbīh

der-kār:

1. der-kār:

Kaside 12

Mısra: 9

Malum, aşikar, bilinen, belli.

Der-kār iken bu meyl-i ḥarābāt-ı 'ākābet
Ma'müre-i serā-çe-i zūhdi ḥarāb ider

der-kef-i endişem oldu:

1. der-kef-i endişem oldu:--dı--du--m

Gazel 83

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düşünceyi ele, avuca almak; elinde tutmak.

Dest-ber-bālā-yı dest neş'e-i nazmım Nebīl
Der-kef-i endişem oldu sāğar-ı mīnā-yı feyz

der-kenār:

1. der-kenār:

Gazel 33

Mısra: 12

Kenara yazılmış olan yazı, çıkma yazı; kenar, kıyı, yan II kucaklama, kucağa alma.

Sāhile düş var işin düşvār ise
Der-kenār itdim o şūhı der-kenār

2. der-kenārında:--ı, --n, --da

Gazel 105

Mısra: 11

Kenara yazılmış olan yazı, çıkma yazı; kenar, kıyı, yan II kucaklama, kucağa alma.

Der-kenārında ḥatı olsa daḥi kayd-ı ḥayāt
Ben büyüsuñ diyü cānımdan usandım bilürüm

der-kenār itdim:

1. der-kenār itdim:--dı, --m

Gazel 33

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kenara yazmak; kucaklamak, kucağa almak.

Sāhile düş var işin düşvār ise
Der-kenār itdim o şūhı der-kenār

der-kenār-ı şabr u ārāmı:

1. der-kenār-ı şabr u ārāmı:--ı

Kaside 16

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Sabır ve huzurun kenar notu.

Gören kayd itmez oldu der-kenār-ı şabr u ārāmı
Ne dem bıkı-i ḥayālīm zīb-i āğūş-ı kenār oldu

derk-i keyfiyyet-i eşvāy:

1. derk-i keyfiyyet-i eşvāy:--(y)ı

Gazel 74

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaratılmış olan şeylerin niteliklerini anlama, kavrama.

Biz ki sırr-ı lebiñi nokṭa-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşvāy 'ademden bilürüz

der-kırāb ider:

1. der-kırāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Kılıç kınında yapma.

Tā kim felek hilālîni hem-şekl-i tîg idüp
Geh âşikāra itse gehî der-kırâb ider

der-kurb-ı sa'd-âbâd:

1. der-kurb-ı sa'd-âbâd:

Kıt'a 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sadabad yakınında (18. yüzyılda Kağıthane
Deresi kıyısında Haliç'e doğru uzanan düzlük mesire
ve eğlence alanına Lale Devrinde verilen ad).*

Bahâriyye bu nev-câyı alup der-kurb-ı Sa'd-âbâd
Becâdır didiler behv-i behâmîn ismi ta'yîne

der-miyân olmuşdı:

1. der-miyân olmuşdı:--muş, --dı

Kıt'a 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ortada kalmak.

Olsa da şad-çāk dönmezdi girîbân-ı qarâr
Hıdmet-i dildâr için olmuşdı dâmen der-miyân

der-nısf-ı reh:

1. der-nısf-ı reh:

Kıt'a 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yolun yarısında.

Qadr-i maqâm-ı pâdişeh bālâ-ter ez-hürşîd ü meh
Eflâki qor der-nısf-ı reh rif'atde cây-ı Topkapu

der-peyi:

1. der-peyi:-i

Gazel 36

Mısra: 11

Ardı sıra, arkasından.

Sākî meded piyâleyi der-peyi yürüt
Elbet garâz ayağıle ta'qîb-i neş'edir

der-pîş-i nigâhı oldu:

1. der-pîş-i nigâhı oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Gözü önünde olmak.

Alup mir'ât-ı kalbe nakş ol seyyâh-i çâpük-rev
Bu şüretlerle der-pîş-i nigâhı her diyâr oldu

ders-i 'aşkı:

1. ders-i 'aşkı:--ı

Kıt'a 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk dersi.

Şâf-meşreb 'âşık-ı şürîde-i maḥbûb idi
Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi beyân

der-şubḥ-i maḥşer:

1. der-şubḥ-i maḥşer:

Kaside 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Maḥşer sabahında.

Meger der-şubḥ-i maḥşer bînem aşâr-ı peşimânî
Ki her hengâm-i feyz âlûde ḥabem yâ rasûlallâh

der-sülâf-ı ergüvâniden:

1. der-sülâf-ı ergüvâniden:--den

Kaside 16

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Erguvan renkli (kırmızı) şaraptan.

İçüp cüş eylemişler der-sülâf-ı ergüvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bülbüller hezâr oldu

dert:

1. dert:

Gazel 81

Mısra: 5

Dert: Acı, üzüntü, keder, tasa; sıkıntı.

Olur dert üstine ehl-i niyâzın zevki bî-şübhe
O çâr-ebrû-yı vahşî çâr-tāk nâzdan düşmüş

derûn:

1. derûnuna:--u, --n, --a

Gazel 147

Mısra: 7

Gönül, kalp, yürek.

Nār-ı hased derünuna te'şir idüp yine
Zāhid niçün bezmde çenār olmamış daği

2. **derünuñ:-uñ**

Kaside 3

Mısra: 3

Gönül, kalp, yürek.

Derünuñ baħr-ı pür-emvāc-ı 'irfān-ı ilāhīdir
Zebānīndır o mecrā-yı belāgat yā Rasūlallāh

3. **derūnum:-um**

Kaside 9

Mısra: 8

Gönül, kalp, yürek.

Cilā-yı zāhirimdir 'ayb-püş-ı perde-i bāṭın
Ḥabāb-āsā derūnum pür-hevādır yā Rasūlallāh

4. **derūnuña:--u, --ñ, --a**

Kaside 14

Mısra: 9

Gönül, kalp, yürek.

Naķş ola tā leṭā'if-i ḥamse derūnuña
Oldur ḥavass-ı bāṭın-ı esrār-ı naķş-bend

5. **derūnı:-ı**

Kıt'a 48

Mısra: 17

Gönül, kalp, yürek.

Derūnı ḥalvet-i der-encümen mir'āt-ı sāf eyler
Der-i ğayrı idince sırr-ı ezkā-ı ḥafī mesdūd

6. **derūna:-a**

Kıt'a 59

Mısra: 11

Gönül, kalp, yürek.

Derūna eylemişdi iştiyāk-ı rü'yeti te'şir
Bu şüret bendesin Mışra nihāyet eyledi ilkā

7. **derünında:-ı, -n, -da**

Kıt'a 103

Mısra: 20

Gönül, kalp, yürek.

Olup vaķından istidlāl ile iħrāc-ı hedm oldı
Zuhūr itdi derünında hemān bu ķabr-i feyz- endūd

8. **derūnun:-uñ**

Mesnevi 1

Mısra: 18

Gönül, kalp, yürek.

Sürḥ-i ruh-ı yāre olma meftūn
Rengile derūnun itme pür-ḥūn

9. **derünuñ:-uñ**

Murabba 1

Mısra: 5

Gönül, kalp, yürek.

Derünuñ baħr-ı rahmetdir
O mecrā-yı sa'ādetdir

derūn olan:

1. **derūn olan:--(a)n**

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönlün içinde olma.

Derd-i ser irāş ider pür-gū olan ḥālī derūn
Ḥoş gelür ṭablīñ şadā-yı cān-ḥırāşı dūrdan

derūnı:

1. **derūnı:**

Kaside 1

Mısra: 1

Gönül, kalp, yürek.

İder derūnı mekān lā-ilāhe illallāh
Mişāl-i cevher-i cān lā-ilāhe illallāh

2. **derūnı:**

Kıt'a 50

Mısra: 27

Gönül, kalp, yürek.

Pey-ender-pey derûnı cılve-gâh-ı şevk ü zevk olsun
Meh ü hûşîde tâ kim cılve-geh leyl ü nehâr oldı

derûn-ı 'anberi:

1. derûn-ı 'anberi:--i

Gazel 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Anberin gönü.

Ağarda tûresi ızhâr-ı düd-ı âh itmez
Derûn-ı 'anberi yakmaz mı gayreti bünüñ

derûn-ı hamde:

1. derûn-ı hamde:--e

Kıt'a 51

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şükriñ içi.

Selef farı-zı zekâsın itseler idrâk dirlerdi
Felâfün şit-ı rüşdinden derûn-ı hamde pinhândır

derûn-ı hânen:

1. derûn-ı hânen:--den

Kıt'a 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Evin içi II gönül evi.

Nâsa i'ân itdi şimdi kuvvet-i kudsiyyesin
Zâhir itdikde derûn-ı hânen bu merkâdi

2. derûn-ı hânen:--den

Kıt'a 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Evin içi II gönül evi.

Derûn-ı hânen bu kabir-i pür-envârıñ ızhârı
Olunmuşdur kerâmât-ı bülend-i pâdişehden 'add

derûn-ı humda:

1. derûn-ı humda:--da

Kıt'a 59

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Küpün içi.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tâ elif-bâdan
Felâfunda derûn-ı humda noķşanın olur güyâ

derûn-ı mülhemi:

1. derûn-ı mülhemi:--i

Kıt'a 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ilham edilmiş gönül, içine doğmak.

Cihânda Hâzret-i Maḥmūd Hân-ı Ğâzîniñ
Derûn-ı mülhemi tevfiķ-i Hâķķa me'vâdır

derûnında:

1. derûnında:

Kıt'a 103

Mısra: 44

Gönül, kalp, yürek.

Cihân durdukça dursun zîb-i taht-ı saltanat olsun
Olup zâhir derûnında olan her maṭlab-ı mes'ûd

der-vakt-i şeb:

1. der-vakt-i şeb:

Terkib-bend 1

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Gece vaktinde.

Lenger süridüp hevâ-yı zülfi
Der-vakt-i şeb 'aķla yelken itdiñ

dervâ:

1. deryâ:

Kaside 16

Mısra: 81

Deniz.

Felekde bende ol deryâ nişâr-ı mevc-i feyzim kim
Şimâh-ı Zöhreye dürr-i kelâmım güş-vâr oldı

2. deryâdaki:--da, --ki

Kıt'a 58

Mısra: 27

Deniz.

Deryâdaki nev'-i güher maḥşûl-i kân-ı sîm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahâ-yı Topkapu

3. **deryāya:--y, --a**

Mesnevi 1

Mısra: 110

Deniz.

Vaşf-ı şehe gayet olmaz aşlā
Deryāya nihāyet olmaz aşlā

4. **deryāya:--ya**

Gazel 91

Mısra: 6

Deniz.

Maṭlūbı bulur zıkr ile cūyā-yı ḥaḳīḳat
Deryāya varır cūşış ile gāyeti rūdun

5. **deryāda:--da**

Kıt'a 89

Mısra: 1

Deniz.

'Ālem-i ābı o kim her gıce deryāda görür
Şūret-i neş'eyi şan 'ālem-i rū'yāda görür

deryā-dil olan:

1. **deryā-dil olan:--an**

Gazel 140

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönlü deniz olmak, gönlü geniş olmak.

Biz o deryā-dil olan ḳatre-nümāyız ki Nebīl
Naḳş olur lafz-ı ḳader mevce-i 'irfānımıza

deryā-himem:

1. **deryā-himem:**

Kıt'a 5

Mısra: 1

Geniş himmetli.

Ḳıldı teksīr-i sūfūn deryā-himem şāh-ı cihān
'Ömrini Ḥaḳ mevce-i deryālar ḳadar ezfūn kıla

deryā-nüş-ı 'iştān:

1. **deryā-nüş-ı 'iştān:**

Kaside 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İsyandan içkiyi fazla kaçırma, çok içme.

O deryā-nüş-ı 'iştān rind-i ser-mestim ki maḥşerde
Aşar tā başdan emvāc-ı ḥumārım yā Rasūlallāh

dervā-yı bī-gerāna:

1. **dervā-yı bī-gerāna:--a**

Kaside 12

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Sınırsız deniz.

Cūyā-yı vaşf-ı zāt-ı ḥümāyūnuñ 'aciz ile
Deryā-yı bī-gerāna şan icrā-yı āb ider

dervā-yı bī-pāyān olur:

1. **dervā-yı bī-pāyān olur:--(u)r**

Kıt'a 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sınırsız, uçsuz bucaksız, sonsuz bir deniz olmak.

Gayrının 'indinde bir deryā-yı bī-pāyān olur
Gönce-i gül-zār-ı 'ilm ü fazlının bir şeb-nemi

dervā-yı feyz:

1. **dervā-yı feyz:**

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bolluk denizi.

Pür-hevā itmiş ḥabābın 'aşḳ ile şahbā-yı feyz
Gösterir mevce-i şafā her ḳatre-yi deryā-yı feyz

dervā-yı pür-ḥurūş-ı zünübı:

1. **dervā-yı pür-ḥurūş-ı zünübı:--ı**

Kaside 12

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Günahların coşkunluk dolu denizi.

Tāb-efgen olsa şu 'le-i ḥurūş-id re' feti
Deryā-yı pür-ḥurūş-ı zünübı serāb ider

dervūze ider:

1. deryûze ider:--(e)r

Gazel 120

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dilencilik yapmak.

Mey-i la'liñ gûzâr itdikçe inbîk-i hayâlimden
.....şâf ider deryûze neş'e-i melâlimden

deryûze-gâh ider:

1. deryûze-gâh ider:--(e)r

Kıt'a 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dilenci yeri olma.

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Mahmûd Hân-ı Gâziniñ
Der-i cûdın ider deryûze-gâh İskender ü Dârâ

deryûze-i ihsân ider:

1. deryûze-i ihsân ider:--(e)r

Kıt'a 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bağış dilencisi yapma.

Âsumân-mesned Celâlüddîn-i Rûmî kim anıñ
Hâk-i pâyinden felek deryûze-i ihsân ider

deryûze-i leyl ü nehâr eyle:

1. deryûze-i leyl ü nehâr eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gece gündüz dilenmek, dilencilik etmek.

İdüp rakqâs-ı çarhıñ mihr ü mâhı kırta-i gûşı
Derinde ey felek deryûze-i leyl ü nehâr eyle

der-zemîn-i hâkâret:

1. der-zemîn-i hâkâret:--me

Terkib-bend 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hakaret yerinde.

Hâk itme der-zemîn-i hâkâret bizi amân
Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamân

derzî şühını:

1. derzî şühını:--l, --n, --l

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Terzi güzeli, işveli terzi sevgili.

O derzî şühını gördüm söküldi câme-i şabrım
Nebîlâ köhnedir gâyet dikiş tutmazsa müşkildir

der-zîr-i kadem:

1. der-zîr-i kadem:

Terkib-bend 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayağının altında.

İtmesün kadd-i bülendiñ seni mağrûr-ı cihân
Hûn-ı dil cümle o çeşmân-ı fûsûn-kâra fedâ

der-zîr-i pâ kalmaz:

1. der-zîr-i pâ kalmaz:--maz

Kaside 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayak altında kalma.

Girîbân-çâk-ı 'işmet kırtulur der-zîr-i pâ kalmaz
Girerse deste dâmân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

der-zîr-i pâ kalup:

1. der-zîr-i pâ kalup:--(u)p

Murabba 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ayak altında kalma.

Ayâğ-ı cürm ile mestim
Kalup der-zîr-i pâ pestim

der-zîr-i pâdır:

1. der-zîr-i pâdır:--dır

Kaside 9

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ayağın altı.

Meded dest-i şefâatle bırakma hâk-i zilletde
Nebîl-i zâr kim der-zîr-i pâdır yâ Rasûlallâh

der-zîr-i turre:

1. der-zîr-i turre:

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alına düşen saçın altı.

Der-zîr-i turre ruşşat-ı dîdârı neyleyim
Hengâm-ı şebde mâh-ı pür-envârı neyleyim

der-zîr-i zemîn:

1. der-zîr-i zemîn:

Kıt'a 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yer altında.

Şüphesiz kendin kıyâs eylerdi der-zîr-i zemîn
İrtifâ'-ı şâh-ı vâlâsın göreydi Keykubâd

dest:

1. destime:-im, -e

Gazel 10

Mısra: 14

El II organ adı.

Şu'le-i meyle Nebîl-âsâ bu şeb
Destime yandır çerâğı sâkiyâ

2. deste:--e

Gazel 134

Mısra: 9

El II organ adı.

Deste bî-mey piyâle olma Nebîl
Bedre bak sen hilâle meyl itme

3. destinden:--i, --n, --den

Kaside 12

Mısra: 21

El II organ adı.

Destinden ihtiyârını selb eyleyüp o şûh
'Uşşâkını mukallid-i tavr-ı şebâb ider

4. destinde:-de, --in

Kaside 16

Mısra: 23

El II organ adı.

Buğûr-ı Meryeme destinde virmiş misk-i rûmîdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bî-berg ü bâr oldu

5. destinde:--i, --n, --de

Kıt'a 58

Mısra: 17

El II organ adı.

Gezse Sinimmâr-ı hayâl destinde pergâr-ı hayâl
Eyler nigün-sâr-ı hayâl resm-i fezâ-yı Topkapu

6. destim:-im

Murabba 1

Mısra: 19

El II organ adı.

Güşâde lutfuñla destim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

7. desti:-i

Murabba 4

Mısra: 15

El II organ adı.

Aç rakşa desti
Devrân seniñdir

8. desti:-i

Murabba 8

Mısra: 11

El II organ adı.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzeldi bu levendâne edâyı görmedim

9. destindeki:--i, --ñ, --de, --ki

Müseddes 1

Mısra: 10

El II organ adı.

Akçe itmez devre kıl meclisde âheng-i şitâb
Sâkiyâ buzlanmadan destindeki la'l-i müzâb

10. **destine:--i, --n, --e**

Müseddes 1

Mısra: 6

El II organ adı.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

11. **destine:--i, --n, --e**

Müseddes 1

Mısra: 12

El II organ adı.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

12. **destine:--i, --n, --e**

Müseddes 1

Mısra: 18

El II organ adı.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

13. **destine:--i, --n, --e**

Müseddes 1

Mısra: 24

El II organ adı.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

14. **destine:--i, --n, --e**

Müseddes 1

Mısra: 30

El II organ adı.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

dest olmada:

1. **dest olmada:--ma, --da**

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Destek olmak, yardım etmek.

Pîş-gāhında okundu ya'ni ol ta'miriñ

Her tehî dest olmada muḥtāc-ı luṭfi yāveriñ

destār-ı niyāza:

1. **destār-ı niyāza:--a**

Gazel 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dua sarığı.

Perverde-i nāz olmalı destār-ı niyāza

Şāyeste midir her gül-i ḥod-rū-yı muḥabbet

destār-ı niyāzımda:

1. **destār-ı niyāzımda:--(i)m, --da**

Gazel 120

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dua sarığı.

Gül-i ḥandān olur her gonçe destār-ı niyāzımda

Tebessüm-rîz-i nāz oldıkça ṭhām-ı vişālimden

destār-ı perîşān:

1. **destār-ı perîşān:**

Murabba 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dağınık sarık.

Qolan ur durmadıñsa ol ṭarafdan

Nedir başda o destār-ı perîşān

destār-ı şehen-şāh:

1. **destār-ı şehen-şāh:**

Kıt'a 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Padişahlar padişahının sarığı.

Destār-ı şehen-şāh ile bu cāy-ı murabba'

Çün cāy-geh-i mihr şeref bulsa sezadır

destār-ı şehen-şāha:

1. **destār-ı şehen-şāha:--a**

Kıt'a 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Padişahlar padişahının sarığı.

Bu cāy ki destār-ı şehen-şāha maḥaldır
Baş egmese 'ālemlere ḥaḳḳā ki be-cādır

dest-avīz olur:

1. **dest-avīz olur:--(u)r**

Gazel 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hediye olmak.

Hevādır fışeng-i āh dest-avīz olur çarḥa
Benimde yadigārım gitdi elden herçi-bād-ābād

dest-ber-bālā-vı dest:

1. **dest-ber-bālā-yı dest:**

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Atasözü**

El elden üstündür.

Dest-ber-bālā-yı dest neş'e-i naẓmım Nebīl
Der-kef-i endişem oldı sāğar-ı mīnā-yı feyz

dest-ber-bālā-vı desti:

1. **dest-ber-bālā-yı desti:--i**

Gazel 26

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Atasözü**

El elden üstündür.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir Cengīze de
El-amān ol gamze-i gaddārdan gel açma bahş

2. **dest-ber-bālā-yı desti:--i**

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Atasözü**

El elden üstündür.

Dest-ber-bālā-yı desti Kaysa göstermek muḥāl
Zülfīni mess itmedi dest-i nigāhı kimseniñ

3. **dest-ber-bālā-yı desti:--i**

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Atasözü**

El elden üstündür.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir iflās āña
Kim ki çāpük-pā olursa sebkat-i emşālde

4. **dest-ber-bālā-yı desti:--i**

Kıt'a 57

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Atasözü**

El elden üstündür.

Bāni-i Kaşr-ı Havernāk kaşr-ı yed eyler idi
Dest-ber-bālā-yı desti bu esās-ı muḥkeme

dest-bürd-i 'aşk:

1. **dest-bürd-i 'aşk:**

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın gücü / kuvveti.

Pençe-gür-i cevri oldum dest-bürd-i 'aşk ile
Küh-ı Elbruzı yine ta'lim-i temkīn eyledim

deste aldı:

1. **deste aldı:--dı**

Müseddes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eline almak, tutmak.

Aldı tıflān-ı şitā deste gümüşden tiplar
Bir oyundur dürbāşa şüret-i pā-küblar

deste aldıkça:

1. **deste aldıkça:--dıkça**

Mesnevi 1

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Eline almak, tutmak.

Aldıkça kemānı deste ol dem
Yā Ḥaḳḳını çekdi rūḥ-ı Rüstem

deste alıcak:

1. **deste alıcak:--ı, --cak**

Mesnevi 1

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Eline almak, tutmak.

Deste alıcak gehî tûfengi
Gökden düşürir şaff-ı külengi

deste deste iderdi:

1. **deste deste iderdi:--(e)r, --di--ı**

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tutam tutam etmek, bir araya getirip bağlamak.

Olaydı zülf-i siyeh-târî zîb-i dest-i hayâl
İderdi sünbül-i mazmûnî deste deste zebân

deste girerse:

1. **deste girerse:--(e)r, --se**

Kaside 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ele geçmek.

Giribân-çâķ-ı 'işmet kurtulur der-zîr-i pâ kalmaz
Girerse deste dâmân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

dest-gîr ol:

1. **dest-gîr ol:**

Kıt'a 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yardımcı olmak, yardım etmek, himmet etmek.

Olmadan dil şahında pâder-gil
Dest-gîr ol geçür o mihnetden

dest-hûş-ı yed-i inkılâb ider:

1. **dest-hûş-ı yed-i inkılâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Değişim elinin oyuncağı yapma.

İtdikde 'arş-ı a'zam-ı kalbi teveccühü
Dünyâyı dest-hûş-ı yed-i inkılâb ider

dest-i cûdı:

1. **dest-i cûdı:--ı**

Kıt'a 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Cömert eli.

O gevher-pâş-ı ihsân bahri eyler berrile yek-sân
Olinca dest-i cûdı mahrem-i nakdîne-i mevcûd

dest-i dil-i nâ-kâma:

1. **dest-i dil-i nâ-kâma:--a**

Gazel 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muradına erememiş gönlün eli.

Eger vakf-ı cünûn itdiñse mevķûfât-ı 'aşkıñdan
Görürseñ kaydını dest-i dil-i nâ-kâma şüret vir

dest-i endîşede:

1. **dest-i endîşede:--de**

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Düşüncenin eli.

Turma gözden geçirüp halini ta 'dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim 'anber tesbîh

dest-i fitne:

1. **dest-i fitne:**

Terkib-bend 1

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Fitne eli.

Geçmem o hevâdan itse ber-bâd
İşden kesilince dest-i fitne

dest-i ğazab:

1. **dest-i ğazab:**

Murabba 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kızgınlık, öfke eli.

Esbinîñ naĥvet iki yanında
Geçdi dest-i ğazab 'inânînda

dest-i güle:

1. **dest-i güle:--e**

Kaside 15

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Gülün eli.

Dest-i güle şükûfe-i zerrîn kadeh virir
Ferş oldı hâke nağ'-ı zer-ender-zer-i bahâr

dest-i hâhişi:

1. **dest-i hâhişi:--dan--i**

Gazel 115

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Arzu, istek eli.

İdüp kütâh dest-i hâhişi zeyl-i temennâdan
Olur âzâde-ser lâ-kayd-ı pâ-bend-i müdürâdan

dest-i hezâr-ı zârdaki:

1. **dest-i hezâr-ı zârdaki:--da, --ki**

Kaside 15

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Inleyen bülbülün eli.

Evrâkın açdıgı gül-i şad-berg olmasun
Dest-i hezâr-ı zârdaki defter-i bahâr

dest-i i' zâzda:

1. **dest-i i' zâzda:--da**

Gazel 70

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hürmet eli.

Sûzı germiyyet-i vuşlatla füzûn olmadadır
Dest-i i' zâzda oldıkça muvaqqar micmer

dest-i kilki:

1. **dest-i kilki:--i**

Kıt'a 35

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kalemin eli.

Dest-i kilki gevher-efşân itdi târîhim Nebîl
İtdi el-hağ 'adl ile Sultân Maḥmûd Hân cülûs

dest-i nigâhı:

1. **dest-i nigâhı:--ı**

Gazel 90

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bakışın eli.

Dest-ber-bâlâ-yı desti Kaḡsa göstermek muḡâl
Zülfîni mess itmedi dest-i nigâhı kimseniñ

dest-i niyâzı:

1. **dest-i niyâzı:--ı**

Terkib-bend 3

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Yakarış, dua çölü.

Ey şâh-bâz-ı nâzı şikâr eylemez misiñ
Deşt-i niyâzı geşt ü güzâr eylemez misiñ

dest-i redd:

1. **dest-i redd:**

Gazel 120

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Geri çevirmek.

Ḥayâl-i ḡama dest-i redd 'ayândır şâḡ-ı bâzûdan
Ümîd-i mîve-i bûs itsem ol nev-res nihâlimden

dest-i redd-i kader:

1. **dest-i redd-i kader:**

Gazel 84

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kaderin reddetme eli.

Nâsa parmak ḡesâbı gösterdiñ
Dest-i redd-i kader misiñ vâ' iz

dest-i redd-i mürşidle:

1. **dest-i redd-i mürşidle:--le**

Kıt'a 48

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Mürşidin reddetme eli, geri çevirmesi.

Olup mahrûm zevk-i hamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i leṭā'if olma ey cüyā-yı Hâk merdûd

dest-i sâķide:

1. dest-i sâķide:--de

Gazel 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sâkinin (mecliste içki dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse, sevgili) eli.*

Nâs ayaklanmaz mı tahrik-i yed-i himmet ile
Dest-i sâķide şafâdan cām kendin gösterir

2. dest-i sâķide:--de

Gazel 126

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçki sunan kişinin eli.

Dest-i sâķide ser-firâz eylediñ duht-ı rezi
Hiç ayagı yer başar mı meyl-i cām itdikçe sen

dest-i şefâatle:

1. dest-i şefâatle:--le

Kaside 9

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şefaati eli.

Meded dest-i şefâatle bırakma hâk-i zilletde
Nebîl-i zâr kim der-zîr-i pādır yâ Rasûlallâh

dest-i sevāba düşmez:

1. dest-i sevāba düşmez:--mez

Kaside 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevabın eline düşme.

Tehî dest-i sevāba düşmez izhâr-ı refâh itmek
Dil el çekmez bu i'ân-ı sefehden yâ Rasûlallâh

dest-i sevf itdikçe:

1. dest-i sevf itdikçe:--dikçe

Kıt'a 23

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kılıç eli olma.

Giribân-ı hayâtı dest-i sevf itdikçe ber-çide
Serildi buriyâ-yı deşt bî-pâyân-ı Mısr oldu

dest-i ümmîdi:

1. dest-i ümmîdi:--i

Gazel 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ümit eli.

Çenâr-âsâ açanlar rûzgâra dest-i ümmîdi
Dimez mi berg ü bārim gitdi elden herçi-bād-âbād

destinde yok:

1. destinde yok:--i, --n, --de

Gazel 143

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Elinde değil.

Pek de şāhib-hānenin destinde yok redd ü kabûl
Nefret itdigi suhân-ı rûhuñ yer eyler gûşda

destiñe alıcak:

1. destiñe alıcak:--ı, --cak--ıcak

Gazel 70

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eline almak, tutmak. II Sahip olmak, elde etmek.

Felege çıkdığın işmāmına uyandım āhıñ
Alıcak destiñe ol māh-ı sitem-ger micmer

destiñe girmez:

1. destiñe girmez:--mez

Gazel 105

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Eline geçmek, sahip olmak, yakalamak.

Destiñe girmez ucı üstine pek dönme Nebîl
Fikr-i āgûş-ı miyân ile dolandım bilürüm

devha-i i'câzdan:

1. **devḥa-i i'cāzdan:--dan**

Gazel 81

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mucize ağacı.

Suḥan-sencāna berk-i sebz-i dervīṣānedir ammā
Bu ṣi'r-i ter Nebīlā devḥa-i i'cāzdan düşmüş

devlet:

1. **devletde:-de**

Kaside 15

Mısra: 100

Devlet, makam.

Zātı şerīf-i kavm göre necl-i pākiñi
Devletde hem-çü gönce-i hoş-manzar-ı bahār

2. **devlete:-e**

Kıt'a 31

Mısra: 14

Devlet, makam.

Zīver-i ser-levḥa kıl tārīḥ-i naşbın ey Nebīl
Yümn ile vaşşāf-ı 'ālem devlete oldu re'īs

3. **devlete:--e**

Kıt'a 43

Mısra: 4

Devlet, makam.

Şıdk ile nām-dāş-ı Ḥazret-i Şıddīk kim
Devlete olmuş idi kâ'im-makām-ı nīk-nām

devlet-i şāhen-şeh-i zī şevkete:

1. **devlet-i şāhen-şeh-i zī şevkete:--e**

Kıt'a 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Azametli padişahlar padişahının saltanatı.

Ya'ni vaşşāf-ı cihān Vāşıf Efendi-i benām
Devlet-i şāhen-şeh-i zī şevkete oldu re'īs

devlet-i vuslat:

1. **devlet-i vuslat:**

Gazel 145

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma mutluluğu.

Berāy-ı büse o şeh bī-nevāya yüz tıtdı
Meded ki devlet-i vuslat gedāya yüz tıtdı

devletli sultānım:

1. **devletli sultānım:--ı, --m**

Murabba 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kutlu sultan II Bahtlı sevgili.

Benim devletli sultānım
Dile naķş olmuş 'unvānıñ

devr:

1. **devri:-i**

Gazel 59

Mısra: 3

Dönme, dönüş.

Felegiñ devri mihr ü mäh iledir
Bezme bir kac piyāle lāzımdır

2. **devrine:-i, -(n)e**

Gazel 136

Mısra: 7

Dönme, dönüş.

Dönerek devrine bakmışdı felek
Āh u sāğar geliyor ḥatırına

3. **devri:-i**

Kaside 12

Mısra: 13

Dönme, dönüş.

Çarḥıñ muvāfık ise de devri ögünme kim
Seyl-i sirişke şoñra seni āsiyāb ider

4. **devrile:--ile**

Muhammes 1

Mısra: 1

Dönme, dönüş.

Felegiñ devrile mihr ü mähı
Gösterir Tūr-ı dil-i agāhı

5. devri:-i

Gazel 52

Mısra: 9

Devir, zaman, çağ.

İder mecbûr devri âdemi şadra çeküp ikbâl
Sihâmın zîver-i âgûş-ı kıvıms olduğı bürhândır

6. devrinde:-in, -de

Mesnevi 1

Mısra: 72

Devir, zaman, çağ.

Endişesi hep 'adâlet üzre
Devrinde cihân râhat üzre

devr eyle:

1. devr eyle:

Kıt'a 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşmak.

Bak çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâle de

devr eyledi:

1. devr eyledi:--di

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dönme, dolaşma, elden ele dönmek.

Devr eyledi bâ-şu'le-i cevval-e-i sâgar
Ol mâha olup bezm-i şüreyyâ şeb-i âteş

devr eyler:

1. devr eyler:--r

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dönme, dolaşma, elden ele dönmek.

Rûz u şeb sanma ki beyhûde felek devr eyler
Mihr ü meh iki nişân-dâne-i ahter tesbîh

devr eylerim:

1. devr eylerim:--r, --i, --m

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dönüp dolaşmak.

Eşk-i hûn-efşân ile devr eylerim
Şive-i dülâbı bilmem kâdardır

devr eylese:

1. devr eylese:--se

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dönme, dolaşma, elden ele dönmek.

Başdırır büy-yı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mânende-i sâgar micmer

devr ideli:

1. devr ideli:--e, --li

Kıt'a 103

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Dönmek (dünyanın, göğün kendi etrafında dönmesi.).

Şeh-i şâhib-kerâmet mâ'il-i lutf u 'adâlet kim
Nazîrin görmedi devr ideli bu çarh-ı nâ-asûd

devr iden:

1. devr iden:--en

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dolaştırmak, elden ele geçirmek, döndürmek.

Bezm-i dildârda devr iden ayağ-ı bâde
Haşm-ı çâpûk kâdem-i şabr u sükûn oldu baña

2. devr iden:--(e)n--en

Gazel 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dolaştırmak, elden ele geçirmek, döndürmek.

Kesr-i ayağ itmedi lagzide ey Nebîl
Meclisde devr iden o kümeit-i sebû mudır

devr ider:

1. **devr ider:--(e)r**

Gazel 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Yıkıdı yarı bir ayağ ile çelüp
Devr ider meydanda Rüstemdir şarāb

2. **devr ider:--(e)r**

Kıt'a 69

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Dönmek, dolaşmak.

Ber-karār olsun 'ömr ü iqbālī
Bu felek durma devr ider gibidir

devrān:

1. **devrān:**

Kaside 2

Mısra: 9

Devir, zaman, çağ.

Hürüş-ı kulzüm-i rahmetle devrān dalgalandıkça
Niçün girdāb-ı çeşm-i münkerāndır halka-i tevḥīd

2. **devrānıñ:--ıñ**

Kıt'a 17

Mısra: 1

Devir, zaman, çağ.

Sūziş-i gerdiş-i nā-sāzı ile devrānıñ
Neyde tennüre döner baksa eger bu ḥāle

3. **devrān:**

Kıt'a 53

Mısra: 9

Devir, zaman, çağ.

Eylemiş gencīne-i medfūn gibi devrān nihān
Ḥāk-i qābrinde görünce feyz-i qadr-i 'ascedi

4. **devrānda:--da**

Kıt'a 101

Mısra: 9

Devir, zaman, çağ.

Gördi devrānda āheng-i uşūl olmadığın
Gitdi tebdīl-i maḳām itmek için me'vāya

5. **devrān:**

Murabba 4

Mısra: 2

Devir, zaman, çağ.

Mihr-i feleksin
Devrān seniñdir

6. **devrān:**

Murabba 4

Mısra: 4

Devir, zaman, çağ.

Reşk-i meleksiñ
Devrān seniñdir

7. **devrān:**

Murabba 4

Mısra: 8

Devir, zaman, çağ.

Dünyāyı bend it
Devrān seniñdir

8. **devrān:**

Murabba 4

Mısra: 12

Devir, zaman, çağ.

Kakül perīşān
Devrān seniñdir

9. **devrān:**

Murabba 4

Mısra: 16

Devir, zaman, çağ.

Aç rakşa desti
Devrān seniñdir

10. devrân:

Murabba 4

Mısra: 20

Devir, zaman, çağ.

Vir bâde cāna

Devrân seniñdir

devrân ider:

1. devrân ider:--(e)r

Kıt'a 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dönme.

Kāse-līs-i maṭbaḥ-ı in 'āmı olmuş mihr ü meh

Ey Nebîl ol şevk ile her rûz u şeb devrân ider

devre:

1. devre:

Müseddes 1

Mısra: 9

(Şarap kadehi için) Dönme, elden ele dolaşma.

Akçe itmez devre kıl meclisde âheng-i şitâb

Sâkiyâ buzlanmadan destîñdeki la 'l-i müzâb

devr-i âdemden:

1. devr-i âdemden:--den

Tahmis 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İlk insan Hz. Adem'in yaşadığı devir.

Devr-i Âdemden berü olmakda manşürü'l-livâ

Bi'z-zarûrî ser-fürü eyler cihân ser-tâ-be-pâ

devr-i 'adlinde:

1. devr-i 'adlinde:--i, --n, --de

Kıt'a 57

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Adaletli devir.

Hâzret-i Sultân Maḥmûd Ḥân-ı gerdün-mesnediñ

Devr-i 'adlinde cihân şûkr eylemekde bu deme

devr-i başı:

1. devr-i başı:--ı

Gazel 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Baş dönmesi.

Her şikenci devr-i başı hüşdur

Ṭurreler serheng-i ruḥsârîñ mıdır

devr-i cāma:

1. devr-i cāma:--a

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kadehin mecliste dolanması.

Gel ey rûḥ-ı muşavver nâz ile ibrâma şûret vir

Revân-ı Cem yine şâd oldı devr-i cāma şûret vir

devr-i ebvâb ider:

1. devr-i ebvâb ider:--(e)r

Gazel 84

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Kapıları dolaşmak. Kapı kapı dolaşmak. Ev ev gezmek; bir yerlere sürekli girip çıkmak II yardımcı bulunacak kişilerin huzuruna çıkmak.

Devr-i ebvâb ider misiñ vâ'iz

Böyle sen der-beder misiñ vâ'iz

devr-i felegin:

1. devr-i felegin:--i, --n

Gazel 150

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Feleğin dönüşü; zaman, kader, talih.

Sâkî ele al ayagı sende

Devr-i felegin hilâli yok mı

devr-i hatda:

1. devr-i hatda:--da

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayva tüyün zamanı, devri (sevgilinin dudağının üzerindeki tüylerin çıkmaya başlaması).

Ol hilâl-ebriyî maḥcûb-ı 'itâb itdik bu şeb
Devr-i ḥatda cünbişi pâ-der-rikâb itdik bu şeb

devr-i ḥazreti maḥmûd ḥândır:

1. **devr-i ḥazreti maḥmûd ḥândır:--dur**

Kıt'a 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultan Mahmud Han dönemi, devri.

Bi-ḥamdillâh devr-i Ḥazreti Maḥmûd Ḥândır bu
Açıldı şâh-râh-ı beyt-i Ḥaḳ pîrâye-i Mekke

devr-i hisâr:

1. **devr-i hisâr:--dı**

Kıt'a 50

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hisar'ın devri, dönüşü.

Şabâdan bu maḳâmın şemm idüp büyü gül-i naḳşın
Uşûl-i bülbüle devr-i hisâr âgâz-kâr oldı

devr-i keçi:

1. **devr-i keçi:--i**

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eğri, çarpık dönüş.

Felegiñ devr-i keçi reng -i nümûn oldı baña
Câm-ı pür-neş'esi peymâne-i ḥûn oldı baña

devr-i nâ-sâz:

1. **devr-i nâ-sâz:**

Kıt'a 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uyumsuz dönüş.

Tel kırıp muṭrib-i çarḥ eyledi devr-i nâ-sâz
Urdı mızrâb-ı ecel sâz-ı dil-i şeydâya

devr-i nüş-â-nüş-ı bezme:

1. **devr-i nüş-â-nüş-ı bezme:--e**

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Eğlence meclisinde kadehin/şarabın içilip elden
ele dolaşması.*

Ol felek-meşreb sebûyî câmdan dūr itmesün
Devr-i nüş-â-nüş-ı bezme mihr ü mehdîr her biri

devr-i pergâr-ı ḥavâdisden:

1. **devr-i pergâr-ı ḥavâdisden:--den**

Kıt'a 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hadiseler pergelinin dönüşü.

Odur ḳutb-ı zamân kim devr-i pergâr-ı ḥavâdisden
Anıñ zât-ı ḥümâyûn-ı felek der-gâhıdır maḳsûd

devr-i pergâr-ı kerâmetle:

1. **devr-i pergâr-ı kerâmetle:--le**

Kaside 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Keramet pergelinin dönüşü.

Virilmişdir bu şüret devr-i pergâr-ı kerâmetle
Kenâr-ı merkez-i ḳutb-ı zamândır ḥalka-i tevḥîd

devr-i teselsülden:

1. **devr-i teselsülden:--den**

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zincirleme dönmek.

Olur mı zabt-ı hûşa bu devr-i teselsülden
Görünse şüret-i zincir mevc-i neş'e-i mülden

devr-i zülfünde:

1. **devr-i zülfünde:--ü, --ñ, --de**

Gazel 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Saçların kıvrımı.

Anda zenciriñ sürür zâhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dârdan gel açma baḥş

devn oldı:

1. **deyn oldu:--dı**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Borcu olmak.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeyle deyn

2. **deyn oldu:--dı**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Borcu olmak.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeyle deyn

deyr:

1. **deyr:**

Kıt'a 97

Mısra: 4

Dünya.

Qaşbaşdı ile ol mehi dil-dādesi görüp
Dönmüş hilāl-i ğurreye deyr zīr-i halede

di:

1. **dirse:-r, -se**

Gazel 57

Mısra: 2

Demek, söylemek.

Olmazsa nazar-bāz-ı ḥaḳīḳat gözi yokdur
Ḥurşīd olayım dirse müsāvī yüzi yokdur

2. **didi:-di**

Gazel 77

Mısra: 11

Demek, söylemek.

Himmet cihānda Ḥazreti Neş'etdedir didi
Sevḳ eyleyüp o zāta bizi reh-nümünümüz

3. **diyü:-yü**

Gazel 105

Mısra: 12

Demek, söylemek.

Der-kenārında ḥatı olsa dahı ḳayd-ı ḥayāt
Ben büyüsrüñ diyü cânımdan usandım bilürüm

4. **dimiş:-miş**

Gazel 125

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Görince rūḥ-ı Rüstem ḥavfa düşmüş tır-i müjgānın
Çeküp bir hū dimiş İsfendiyāra dīdeler rūşen

5. **didi:-di**

Gazel 127

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Ḥatṭ-ı la'l içün didi ol nāzenin (Nūrī)
Olmasa zenbūr olmaz engübīn (Nebīl)

6. **dir:-r**

Gazel 127

Mısra: 7

Demek, söylemek.

Dir gören ol çār-ebrū dilberi (Nebīl)
İşte mihr-i āsümān-ı çārumīn (Nūrī)

7. **didiler:-di, -ler**

Gazel 133

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Şekl-i ādemde bir perī didiler
Ya'nī bir 'işve-ger ki hiç şorma

8. **didi:-di**

Gazel 141

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zülfinden su'ālimde
Sevād-ı zülfe der zīb-i ufuk ruḥsār-ı ālīmde

9. **didim:-dim**

Kaside 16

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Didim ol perçem-i reyhāna bende 'ıtr-ı şāhīdir
O her dem taze yāri şemm idi bī-ihtiyār oldu

Qıyās olsa tefevvuk itdigi rūşendir akrāna
Dinūr mi encūme hem-kadr-ı mihr-i tāb-dār oldu

10. **dimez:-mez**

Kaside 16

Mısra: **68**

Demek, söylemek.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zūlf-i Leylāyı
Dimez miydi gören Mecnūn-ı şeydā hūş-yār oldu

16. **dimek:-mek**

Kıt'a 58

Mısra: **5**

Demek, söylemek.

Yek-sān dimek çespān mıdır da'vāsına bürhān mıdır
Gūş itmege şāyān mıdır bu müddeā'-yı Topkapu

11. **dimezlerdi:-mezl, -er, -di**

Kaside 16

Mısra: **63**

Demek, söylemek.

Olaydı behre-dār-ı şems-i elṭāfi dimezlerdi
Yine nokşanı seyr it bedr-i pūr-envāra 'ār oldu

17. **dimiş:-miş**

Kıt'a 59

Mısra: **15**

Demek, söylemek.

Bu ta'līmın dimiş İsfendiyāra görme hacletdir
Atup bu tūr-i Rüstem eṭṭah-i 'aynın idüp imā

12. **didi:-di**

Kıt'a 17

Mısra: **13**

Demek, söylemek.

Didi tāriḥini bu demde ney-i kil-k-i Nebīl
Göçdi Ğalib Dede yā hū diyüp ehl-i ḥāle

18. **didim:-dim**

Kıt'a 80

Mısra: **4**

Demek, söylemek.

Meh-tāb-ı boğaza idüp imā
Bağ doğdı gümüş-i serv didim ben

13. **didi:-di**

Kıt'a 21

Mısra: **11**

Demek, söylemek.

Nebīlā çıkdı bir şaḥ-ı güle bülbul didi tāriḥ
Buyur vaqt-i bahār oldıqça bu behv-i behāmīne

19. **didim:-dim**

Kıt'a 87

Mısra: **2**

Demek, söylemek.

Yatmışdı firāş-ı nāz içinde
Efsāne didim niyāz içinde

14. **didiler:-di, -ler**

Kıt'a 21

Mısra: **6**

Demek, söylemek.

Bahāriyye bu nev-cāyı alup der-kurb-ı Sa'd-ābād
Becādır didiler behv-i behāmīn ismi ta'yīne

20. **didi:-di**

Mesnevi 1

Mısra: **51**

Demek, söylemek.

Didi pederiñ cihānda noldı
Müstagraḥ-ı luṭf-ı devlet oldu

15. **dinür:-n, -ür**

Kıt'a 50

Mısra: **8**

Demek, söylemek.

21. **dime:-me**

Mesnevi 1

Mısra: **22**

Demek, söylemek.

Hokka-dehenin görince daldın
Yok yok dime varsa lezzet aldın

22. **diyü:-yü**

Mesnevi 1

Mısra: 10

Demek, söylemek.

Gel eyleme hüsn-i yârdan bahş
Hatt geldi diyü bahârdan bahş

23. **dirler:-r, -ler**

Murabba 4

Mısra: 18

Demek, söylemek.

Ol şüha hâlâ
Dirler Nebilâ

24. **dimem:-me, -m**

Gazel 124

Mısra: 4

Demek, söylemek.

Var hezârân bâş üstinde yer eyler ammâ
Dimem ol gonçeye ben zîver-i destâr olsun

25. **didim:-di, -m**

Gazel 120

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Didim pejmürde mi şemm-i nigehten her gül-i nâzik
Alındı âl âl oldu o gül-rû bu su'âlimden

di:-

1. **dir:-r**

Gazel 8

Mısra: 3

Demek, söylemek.

Eylemem va'dimi pâ-mâl-ı tegâfûl dir idiñ
Şimdi ey nâsih-i âyîn-i vefâ n'oldı saña

2. **dinse:--n, --se**

Gazel 9

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Dinse şahib-mâye ol şüh-ı cefâkâra sezâ
İşte bürhân-ı kavî sîne-i şad-çâk baña

3. **diyerek:-y, -erek**

Gazel 82

Mısra: 5

Demek, söylemek.

Efsânede güldür diyerek mañlab-ı bülbül
Dil tevriye-i vuşlatı îhâm ile geçmiş

4. **dimem:-me, -m**

Kaside 2

Mısra: 14

Demek, söylemek.

Nebilâ dağk-ı bâb-ı feyze hâzır himmet-i merdân
Dimem muhtâc-ı tahrîk-i benândır halka-i tevîd

5. **dimem:-me, -m**

Kaside 12

Mısra: 108

Demek, söylemek.

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânına Hudâ
Bu fikri ben dimem faķat ehl-i 'azâb ider

6. **didikçe:--dikçe**

Kaside 16

Mısra: 91

Demek, söylemek.

Didikçe bülbül-i şeydâ şikâyetle olup güyâ
Açıldı gonce-i neşküfteler hem-bezm-i hâr oldu

7. **disünler:-sün, -ler**

Kıt'a 41

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Disünler havf-ı tîg-ı şavlet ile ser-be-ser dehrin
Ser-efrâzânı hep râm oldu cünd-i Hân Mañmûda

8. **dimişler:--mişler**

Kıt'a 47

Mısra: 22

Demek, söylemek.

Kenârımda bir şûh-ı daķıķa-dâna dönmişdür
Dimişler bahre revnak-sâz-ı âgûş-ı kenâr eyle

9. **dirlerdi:--r, --ler, --di**

Kıt'a 51

Mısra: 13

Demek, söylemek.

Selef farṭ-ı zekâsın itseler idrâk dirlerdi
Felâṭûn şît-ı rûşdinden derûn-ı ḥamde pinhândır

10. **diyerek:--y, --erek**

Kıt'a 101

Mısra: 12

Demek, söylemek.

Fevti târîḥi segâh ile karâr itdi Nebîl
Gitdi Şeydâ Dede yâ hû diyerek 'uķbâyâ

11. **dimem:--mem**

Gazel 54

Mısra: 4

Demek, söylemek.

İder çirk-i ḥafî mir'ât-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem şevb-i riyâdan kâmet-i islâma şüret vir

12. **dir:--r, -**

Kaside 16

Mısra: 30

Demek, söylemek.

İçüp cûş eylemişler der-sülâf-ı erguvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bûlbûller hezâr oldu

13. **dir:--r, -**

Kıt'a 6

Mısra: 1

Demek, söylemek.

Seyr idenler dir donanma-yı hümâyûn-i şehi
Her biri bir kal'a-yı seyyârdır refṭarlı

14. **dir:--r, -**

Kıt'a 9

Mısra: 8

Demek, söylemek.

Şive-i refṭâr-ı ḥûbâna işâret eyleyüp
Dir idi kopdı kıyâmet ḥâb-ı ḡafletden uyan

15. **dir:--r, -**

Kıt'a 54

Mısra: 15

Demek, söylemek.

Nebîlâ nokṭa konmaz dir idim bu beyt-i ra'nâya
Ḥurûf-ı cevherisinden dü târîḥ olmasa maḡşad

16. **dir:--r, -**

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Demek, söylemek.

Dir lebde nihândır Âb-ı Ḥayvân
Sebz-i ḥaṭı olsa Ḥızr-ı ḡüyâ

dîdâr:

1. **dîdâra:--a**

Gazel 151

Mısra: 3

Güzel yüz || Sevgili.

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yaḡdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

dîdâr olur:

1. **dîdâr olur:--(u)r**

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meydana çıkmak, belli olmak.

O meh kim meclis-i pertevde dîdâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

dîde:

1. **dîdeler:--ler**

Gazel 16

Mısra: 3

Görme organı: göz.

Dîdeler rûşen zuhûrî 'aynıdır rû'yâlarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i câme-ğâb itdik bu şeb

Dogdı dehrîñ dîdeler rûşen günü Ya'kûb-veş
İtdi güyâ ümm-i dünyâyâ meh-i Ken'ân cülûs

2. **dîdesi:-si**

Gazel 24

Mısra: 3

Görme organı: göz.

Teshîr ide tâ dîdesi düş olduğu mülki
Ceyş-i fiteni gamze-i hûn-rîze sipâh it

8. **dîdemdeki:-m, -de, -ki**

Terkib-bend 1

Mısra: 93

Görme organı: göz.

Dîdemdeki eşki rûğan itdiñ
Kandîl-i hayâli rûşen itdiñ

3. **dîdemi:-m, --i**

Gazel 57

Mısra: 7

Görme organı: göz.

Teşrîfîñ eger dîdemi itmezse nemek-rîz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebâbıñ tuzı yokdur

dîde:-

1. **dîdeler:-ler**

Gazel 98

Mısra: 12

Görme organı: göz.

Çek 'arak-rîz oldu la'li görde rûh-ı neş'eyi
Dîdeler inbîk-i hûn-âb olsa da mâni' degil

4. **dîdesinden:-sî, -n, -den**

Gazel 90

Mısra: 7

Görme organı: göz.

Dîdesinden 'aşkı mı inkâra yok cây-ı gürîz
Hiç olur mı hâzır u nâzır güvâhı kimsenîñ

dîde-düz-ı intizâr oldu:

1. **dîde-düz-ı intizâr oldu:-dı**

Kaside 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bekleyiş içerisinde olma.

5. **dîdeme:-m, -e**

Gazel 104

Mısra: 5

Görme organı: göz.

Görünmez dîdeme mânend-i zerre mihri gerdenîñ
O mâhı zîb-i âgûş-ı temennâ-yı nigâh itsem

Uçardı nergisiñ çeşmiñde bu eyyâm-ı gam-fersâ
Kudüm-ı 'andelîbe dîde-düz-ı intizâr oldu

dîde-düz-ı şâh-râh:

1. **dîde-düz-ı şâh-râh:**

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüce yola, doğru yola gözünü diken.

6. **dîdesi:-s, -i**

Kıt'a 26

Mısra: 2

Görme organı: göz.

Hamdülillâh yine Mısr oldu naşib-i İslâm
Görmedi böyle gâzâ dîdesi hırşîd ü mehiñ

Dîde-düz-ı şâh-râh iltifât itdiñ beni
Kûşe-i çeşmiñle imâ-yı selâm itdikçe sen

dîde-i bâ-intibâhım:

1. **dîde-i bâ-intibâhım:-ı, --m**

Kaside 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gözümün uyanıklılığı ile.

7. **dîdeler:-ler**

Kıt'a 35

Mısra: 3

Görme organı: göz.

Ġubār-ı hāk-i pāyiñ sürme-i 'ayne'l-yaķın ister
Cihānda dīde-i bā-intibāhım yā Rasūlallāh

dīde-i cān:

1. dīde-i cān:

Kaside 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül gözü.

Şuā'-ı gevher-i 'ayne'l-yaķını dīde-i cān
Görince oldı 'ayān lā-ilāhe illallah

dīde-i cūşis:

1. dīde-i cūşis:

Kaside 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Coşan, coşkun göz.

İdince selsebīl dīde-i cūşis vaķt-i bī-hūşī
Döner zincire her tār-ı nigāhım yā Rasūlallāh

dīde-i giryānımıza:

1. dīde-i giryānımıza:--ı, --mız, --a

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlayan göz, yaşlı göz.

Yār meyl eyleyli eşk-i firāvānımıza
Ķatre biñ nāz idiyor dīde-i giryānımıza

dīde-i hūn-rīzi:

1. dīde-i hūn-rīzi:--ı

Kıt'a 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanlı yaş döken göz.

Vāķıf olaydı ġamzesi zār-ı nihānıma
Ķaşd eylemezdi dīde-i hūn-rīzi cānıma

dīde-i maħmūrı:

1. dīde-i maħmūrı:--ı

Kıt'a 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sarhoş gözü gibi süzerek bakan göz, mestane. II
süzülmüş, baygınlaşmış göz.*

Nūr-ı çeşmim cām-ı la'lūñ girye-nāk eyler beni
Dīde-i maħmūrı görsem 'ayn-ı tāk eyler beni

dīde-i nemnāk:

1. dīde-i nemnāk:

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nemli, ıslak göz.

Bilemem n'eyledi ol ġamze-i seffāk baña
Girye eylerdi bakup dīde-i nemnāk baña

dīde-i pūr-intizārı:

1. dīde-i pūr-intizārı:--ı

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bekleyişlerle dolu göz.

Uykuluk ey şūh sen nūş-ı şarāb itdiñ bu şeb
Dīde-i pūr-intizārı ħasm-ı ħāb itdiñ bu şeb

dīdeler rüşen:

1. dīdeler rüşen:

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözler parlak, aydınlık (Gözlerin görüyor
olması bağlamında) II gözün aydın! Sevinçli bir olay
dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü.*

Nazar-bāz olma güçdür āşikāra dīdeler rüşen
O şeh-bāz-ı nıgeh çıķmış şikāra dīdeler rüşen

2. dīdeler rüşen:

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gözler parlak, aydınlık (Gözlerin görüyor
olması bağlamında) II gözün aydın! Sevinçli bir olay
dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü.*

Ġubār-ı ħaţtı şimdi sürme-i āvāz-ı bülbüldür
Ħaber vir nergis-i pūr-intizāra dīdeler rüşen

3. **d̂deler r̂ŧen:**

Gazel 125

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gözler parlak, aydınlık (Gözlerin görüyor olması bağlamında) II gözün aydın! Sevinçli bir olay dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü.

Çeker tār-ı nıgehle ŧāh-ı mārān merdüm-i çeŧmi
Dolaŧıysa o zülfi tār-māra d̂deler r̂ŧen

4. **d̂deler r̂ŧen:**

Gazel 125

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözler parlak, aydınlık (Gözlerin görüyor olması bağlamında) II gözün aydın! Sevinçli bir olay dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü.

Nebilā r̂zġār-ı pür-ġubārın medhali yokdur
Baķılmazmıŧ o mihr-i tāb-dāra d̂deler r̂ŧen

5. **d̂deler r̂ŧen:**

Gazel 125

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözler parlak, aydınlık (Gözlerin görüyor olması bağlamında) II gözün aydın! Sevinçli bir olay dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü.

Görince r̂h-ı Rüstem hāvfa d̂ŧm̂ŧ t̂r-i m̂jġānın
Çek̂p bir ĥ dimiŧ İsfendiyāra d̂deler r̂ŧen

6. **d̂deler r̂ŧen:**

Gazel 125

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözler parlak, aydınlık (Gözlerin görüyor olması bağlamında) II gözün aydın! Sevinçli bir olay dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü.

Nazar-bāz olma ġüçdür āŧikāra d̂deler r̂ŧen
O ŧeh-bāz-ı nıgeh çıķmıŧ ŧikāra d̂deler r̂ŧen

diġer-gün itdiñ:

1. **diġer-gün itdiñ:--di, --ñ**

Terkib-bend 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Deġiŧtirmek, bozmak.

IV

Ey meh aġvālimi cevriñle diġer-gün itdiñ

dikil:

1. **dikil̂p:--ü̂p**

Gazel 71

Mısra: 7

Kurulmak, yapılmak, inşa edilmek.

Dikil̂p kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebr̂sınñ ħıŧm itdiġi demler ħançer

dikil:-

1. **dikildi:-di**

Kaside 16

Mısra: 38

Kurulmak, yapılmak, inşa edilmek.

O ŧeŧ-ġāne ħadeġ bārūt-ı meyle ŧāķiyā dolsun
Dikildi t̂ġ-ı ŧāġi ġamla vaķt-i kār-zār oldu

dikkat:

1. **dikķatim:--(i)m**

Kaside 12

Mısra: 115

D̂ŧ̂nceyi bir nokta üzerinde toplama, bir ŧey üzerinde d̂ŧ̂ncesini toplayarak durma.

Bir n̂kte görse fenn-i ma'āŧide dikķatim
ŧerġ eyleŷp cihān ħadar bir kitāb ider

2. **dikķatin:--i, --n**

Kıt'a 29

Mısra: 3

D̂ŧ̂nceyi bir nokta üzerinde toplama, bir ŧey üzerinde d̂ŧ̂ncesini toplayarak durma.

Efendi dikķatin ħiç ŧorma iġrāc-ı meŧilde
Yarup fark itme bir m̂ŷ meŧeldir bu ider ŧad-çāk

3. **dikķatde:-de**

Kıt'a 47

Mısra: 13

D̂ŧ̂nceyi bir nokta üzerinde toplama, bir ŧey üzerinde d̂ŧ̂ncesini toplayarak durma.

Degil ķābil daķıķa ŧāniyeyle vāŧfi dikķatde
Gerekse artırup peyveste-i ħadd-i hezār eyle

dikkat eyleme:

1. dikkat eyleme:--me

Mesnevi 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Dikkat etmek, bir şeyin üzerinde itina ile durmak.

Gel eyleme hattı-ı yâre dikkat
Gayri yetişür bu meşk-i hasret

dikkat kıl:

1. dikkat kıl:

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dikkat etmek; düşüncelerini bir nokta üzerinde toplamak, bir şeyin üzerinde itina ile durmak.

Nebîlâ vaktidir nişf-ün-nehâr-ı hüsne kıl dikkat
İder hattı-ı zenaḥdanı 'ayân mânend-i mıkânâtıs

dil:

1. dillerde:--ler, --de

Gazel 27

Mısra: 8

Dil, lisan.

Gülle mülde reng ü bü bülbülden uçmuş fikr-i hü
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

2. dili:--i

Kıt'a 69

Mısra: 1

Dil, lisan.

Ceddim 'Âşîr Efendimiz ki dili
'İlm ile nüsha-i Dürer gibidir

3. dil:

Muhammes 2

Mısra: 21

Dil, lisan.

Dil Nebîl-âsâ idüp başı-ı maḳâl
Oldı evşâf-ı hümâyûnuḡda lâl

4. dildeki:-de, -ki

Gazel 7

Mısra: 6

Gönül. || Aşığın gönlü.

Şimdi tahrîk-i şabâ bâde-i pervâzımdır
Dildeki gâyet-i zâ'ifî per ü bâl oldı baña

5. dil:

Gazel 18

Mısra: 5

Gönül. || Aşığın gönlü.

Cüst ü cü itmiş miyânın 'âlem-i ma'nâda dil
Şubḡa dek bahş-ı ḡayâl-ender-ḡayâl olmuş bu şeb

6. dil:

Gazel 19

Mısra: 2

Gönül. || Aşığın gönlü.

Yâri mey âşufte-ḡâl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muḡâl itmiş bu şeb

7. dil:

Gazel 21

Mısra: 8

Gönül. || Aşığın gönlü.

Münevvim olsa da efkâr-ı zülfi şubḡ-ı şâdıḡda
ḡayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

8. dilden:-den

Gazel 57

Mısra: 3

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dilden silinüp gitdi gubâr-ı hattı-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânın tozu yokdur

9. dilde:-de

Gazel 62

Mısra: 2

Gönül. || Aşığın gönlü.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o mâḡım söndürür
Dilde süz-ı iştiyâk-ı câḡāḡım söndürür

10. **dil:**

Gazel 67

Mısra: 1

Gönül. || Aşığın gönlü.

Gerçi būs-ı femle dil mümtāz olur
Haṭṭ-ı la'liñ sürme-i āvāz olur

16. **dildeki:--de, --ki**

Gazel 100

Mısra: 6

Gönül. || Aşığın gönlü.

Vaşlına kandıgım gibi āhiña yandığım budur
Bi-eşer itdi dildeki sūz u güdāzı neyleyim

11. **dil:**

Gazel 81

Mısra: 7

Gönül. || Aşığın gönlü.

Bu şeb olmuş iken rū'yāda dil şāyeste-i vaşlıñ
Niçün bīdār olup ol mesned-i i'zāzdan düşmüş

17. **dilde:-de**

Gazel 135

Mısra: 9

Gönül. || Aşığın gönlü.

Nebīlā kūy-ı yāre dilde bir nā-refte yol buldum
Duyurma kimseye rāh-ı nihānım şāh-rāh itme

12. **dil:**

Gazel 82

Mısra: 1

Gönül. || Aşığın gönlü.

Tih-i gamı dil şanma ki ikdām ile geçmiş
İmdād-ı ayağ-ı mey gül-fām ile geçmiş

18. **dilimdir:--(i)m, --dir**

Gazel 135

Mısra: 7

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dilimdir ol nişīmen kim hayāliñ hāb-gāh itmiş
Müjeñ hıfz eylesün eṭrāfı pā-māl-ı sipāh itme

13. **dil:**

Gazel 82

Mısra: 6

Gönül. || Aşığın gönlü.

Efsānede güldür diyerek maṭlab-ı bülbul
Dil tevriye-i vuşlatı tihām ile geçmiş

19. **dil:**

Gazel 147

Mısra: 3

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil mīve-i vişāle idüp 'arz-ı iştihā
Ol nev-nihāl-i 'işveye bār olmamış daḥi

14. **dil:**

Gazel 82

Mısra: 7

Gönül. || Aşığın gönlü.

Cūyende olup hābda dil mīve-i vaşlı
Dün gice yine bu tama'-ı ḥam ile geçmiş

20. **dil:**

Gazel 151

Mısra: 5

Gönül. || Aşığın gönlü.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gīsūdan
Tutmaz bu işi 'ākıl dīvāneyi gördüñ mi

15. **dile:-e**

Gazel 86

Mısra: 12

Gönül. || Aşığın gönlü.

Yine bālā-ter idüp reng-i siyāh-ı āhım
Dile bir māh-ı siyehçerde kodı cılve-i 'aşk

21. **dil:**

Kaside 6

Mısra: 1

Gönül. || Aşığın gönlü.

Nice dil pāk olur çirk-i günehden yā Rasūlallāh
O kim pūr-lekkedir hırş u şerehden yā Rasūlallāh

22. dil:

Kaside 6

Mısra: 10

Gönül. || Aşığın gönlü.

Tehî dest-i sevâba düşmez izhâr-ı refâh itmek
Dil el çekmez bu i'ân-ı sefahden yâ Rasûlallâh

28. dil:

Kıt'a 4

Mısra: 2

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dergeh-i vâlâsına yüzler sürüp
Hâk-i pâ-y-i Başcı Sultân oldu dil

23. dil:

Kaside 10

Mısra: 7

Gönül. || Aşığın gönlü.

Direngî nîst der dil ez-şitâb-i râh-i rusvâyî
Zi-hırşem der- pey-i vâkt-i şebâbem yâ rasûlallâh

29. dil:

Kıt'a 4

Mısra: 4

Gönül. || Aşığın gönlü.

Luţfuna ser-dâde-i teslîm olup
Ser-be-ser şâyân-ı ihsân oldu dil

24. dil:

Kaside 12

Mısra: 16

Gönül. || Aşığın gönlü.

Tek dur uşûl-sâz-ı maķâm-ı naşîhat ol
Dil meyl-i gûş-ı dem dem-i çeng ü rebâb ider

30. dilinde:-i, -n, -de

Kıt'a 40

Mısra: 6

Gönül. || Aşığın gönlü.

Mu'azzez eyledi bir zâtı hükm-i şer' ile kim
Dilinde 'ilm ile fazl âşinâ-yı takvâdır

25. dil:

Kaside 12

Mısra: 43

Gönül. || Aşığın gönlü.

Tevbîhî gûş idince hıredde bu güne dil
Bil-cümle i'tirâf ile redd-i cevâb ider

31. dilinde:-in, -de

Kıt'a 59

Mısra: 8

Gönül. || Aşığın gönlü.

Hayâl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tâb-ı şemşîrin
Dilinde hem-çü kettân ıztırâb-ı nev olur peydâ

26. dil:

Kaside 12

Mısra: 45

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil nuţka gelse böyle gelür habt idüp seni
Cümle kelâmıñ ecvibe-i müstetâb ider

32. dil:

Kıt'a 67

Mısra: 1

Gönül. || Aşığın gönlü.

Olmadan dil şahında pâder-gil
Dest-gîr ol geçür o mihnetden

27. dil:

Kaside 12

Mısra: 112

Gönül. || Aşığın gönlü.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rüyına bu reng-i hicâbı nîkâb ider

33. dil:

Kıt'a 81

Mısra: 1

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil neş'e-i la'l-i leb-i dildârı ne bilsün
Hamyâze-keş-i hasret o esrârı ne bilsün

34. **dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **113**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil idi bahāra ʔafra - fermā
Pür-gū idim ‘andelīb-āsā

40. **dil:**
Muhammes 3
Mısra: **20**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

35. **dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **118**
Gönül. || Aşığın gönlü.

‘Atf-ı nıgeh-i ‘ināyet ister
Bir ʔafra dil işāret ister

41. **dile:-e**
Murabba 3
Mısra: **2**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Benim devletli sultānım
Dile nakş olmuş ‘unvānıñ

36. **dil:**
Muhammes 2
Mısra: **1**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Gerçi kim vaşında dil çālākdir
Līk medḥiñ muntic-i idrākdir

42. **dil:**
Murabba 7
Mısra: **5**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Taḥayyül itme ey dil zulf-i yāri
Yine hem-reng ider leyl ü nehārı

37. **dil:**
Muhammes 3
Mısra: **5**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Vaşla dil bir şüret ister
‘Ālemiñ şemsi ne lāzım

43. **dil:**
Murabba 8
Mısra: **13**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil Nebīlā keyf-i yek- peymānesinden ḥavf ider
Cümle ‘ālem gāmze-i bī-gānesinden ḥavf ider

38. **dil:**
Muhammes 3
Mısra: **10**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

44. **dil:**
Murabba 9
Mısra: **9**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil ḥasret ile aḡlar
Cūy-ı sirişkim çağlar

39. **dil:**
Muhammes 3
Mısra: **15**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Vaşla dil bir şüret ister
Her kimi buldumsa buldum

45. **dil:**
Terkib-bend 1
Mısra: **77**
Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil olalı nagme-senc-i feryād
Reftārda sīnesi açılmış

46. **dil:**

Terkib-bend 1

Mısra: 103

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dil oldı hayâl-i hâba hasret
Müjgân mı nevk-i süzen itdiñ

47. **dil:**

Terkib-bend 1

Mısra: 132

Gönül. || Aşığın gönlü.

Gīsū-yı mu‘anber aña ser-püş
Dil fikr iderek o mü-miyânı

48. **dilde:-de**

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Gönül. || Aşığın gönlü.

Sīm-ābda gösterir vakārı
Dilde olan ıztırāb hālā

49. **dilde:**

Terkib-bend 2

Mısra: 57

Gönül. || Aşığın gönlü.

Dilde tahrīk-i zebān itmege kudret mi olur
Şemm-i zülfiñle perīşān-dil olup hayrānım

dil olsa:

1. **dil olsa:--sa**

Kıt'a 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dile gelmek, konuşmak.

Olsa gūyā qadr-i zer zerger-şināsı dil n'ola
Şeh Selīm Hān-ı sūtūde-ḥaşlete oldı re'īs

dil uzatma:

1. **dil uzatma:--ma**

Gazel 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü söz söylemek, kötülemek.

Nuṭkı lāl-i ḥayret itmiş bir büt-i nev-restenin
Dil uzatma sūsene bīgāne-i ḥāmūşdur

2. **dil uzatma:--ma**

Mesnevi 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü söz söylemek, kötülemek.

La‘l-i leb-i yāre dil uzatma
Kaṭ’ eyle zebānıñı söz atma

dil uzatmaga:

1. **dil uzatmaga:--mak, --a**

Gazel 149

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü söz söylemek, yermek, beddua etmek.

Nergis ayak uzatdı mı sāğar çıkardı mı
Süsen de dil uzatmaga ḥançer çıkardı mı

dil uzatsa:

1. **dil uzatsa:--sa**

Kıt'a 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü söz söylemek, kötülemek.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebānın kesmeğe şāyān olur şem‘

2. **dil uzatsa:--sa**

Kıt'a 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü söz söylemek, kötülemek.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebānın kesmeğe şāyān olur şem‘

dilber:

1. **dilber:**

Gazel 30

Mısra: 9

Güzel (gönlü kendine çeken) l sevgili.

Şâh-ı billür işlemiş dilber nihâl-i kıddine
Kol salup bu feyzi hâk virdikde bâzû koymuş ad

2. **dilberîñ:--(i)ñ**

Gazel 36

Mısra: 3

Güzel (gönlü kendine çeken) | sevgili.

Hakkımda nutkı ol leb-i mey-gün dilberîñ
Maḥmûr-ı bezm-i vaşlına tesrîb-i neş'edir

3. **dilber:**

Gazel 60

Mısra: 8

Güzel (gönlü kendine çeken) | sevgili.

Dil-i gümgeşte mi taşhîḥ için sormuş nigâhıñdan
Niçün mesrûkî dilber düzd-i çâlâka su'âl eyler

4. **dilber:**

Gazel 136

Mısra: 9

Güzel (gönlü kendine çeken) | sevgili.

Yine mest oldı Nebîlâ dilber
Fıkr-i diğeri geliyor ḥatırıma

5. **dilberîñ:-in**

Gazel 139

Mısra: 10

Güzel (gönlü kendine çeken) | sevgili.

Yok dimedi bûs-ı dehânıñ Nebîl
Söz mi var ol dilberîñ iz'ânına

6. **dilber:**

Gazel 149

Mısra: 10

Güzel (gönlü kendine çeken) | sevgili.

Ben câme ḥab-ı şabrı tıtuşdurdum ey Nebîl
Eşvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

dil-ber-i sem'e:

1. **dil-ber-i sem'e:--e**

Tahmis 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İşiten güzel (gönlü kendine çeken).

Ḥaşre dek ta'kîb iderler birbirin merdân-ı 'aşk
Zâhid olmaz dil-ber-i sem'e me'vâ-yı nüzûl

dil-beste olup:

1. **dil-beste olup:--(u)p**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, aşık olmak.

Âheng-i nevâ-yı çâre-sâzı

Dil-beste olup maḳâm-ı zülfe

dil-beste-i gîsûsı:

1. **dil-beste-i gîsûsı:--sı**

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saça gönül bağlamak (Âşıkların gönüllerinin sevgilinin saçına takılı olması kastedilir) II bir güzele âşık olmak.

İder dil-beste-i gîsûsı evzâ'-ı şüttür-gürbe
Heveskâr-ı cünûna imtiḥân ister mi ister ya

dil-beste-i niyâz:

1. **dil-beste-i niyâz:**

Gazel 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlü bağlayan dua, yalvarış.

Yâre lâzım olan bu nâz mıdır

Yohsa dil-beste-i niyâz mıdır

dil-beste-i şîve-i havâli ider:

1. **dil-beste-i şîve-i ḥayâli ider:--(e)r**

Mesnevi 1

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Hayalin cazibesine gönlünü bağlama.

Dünyâyı ider o şâh-ı 'âlî

Dil-beste-i şîve-i ḥayâli

dil-cü:

1. **dil-cü:**

Kıt'a 50

Mısra: 12

Gönül alan, gönül cezbeden.

İden pür-mevc-i hayret 'aksidir mir'ât-ı deryâyı
Bu dil-cü resm-i nevle zîb-i âğuş-ı kenâr oldı

dil-dâde:

1. **dil-dâdesi:**

Kıt'a 97

Mısra: 3

Gönül vermiş, âşık.

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dâdesi görüp
Dönmüş hilâl-i gurreye deyr zîr-i halede

dil-dâde olur:

1. **dil-dâde olur:--(u)r**

Kıt'a 98

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül vermek.

Bir tarağda bezi yok âzâde
Elbet ol yâre olur dil-dâde

dil-dâde-i ruhsâra:

1. **dil-dâde-i ruhsâra:--a**

Kıt'a 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yanağına gönlünü kaptırmış.

Dil-dâde-i ruhsâra su'âl eyleme zülfî
Farq eyleyemez rûzı şeb-i târı ne bilsün

dil-dâr:

1. **dil-dâr:**

Gazel 138

Mısra: 8

Gönül alan güzel II sevgili.

Ṭālî'in bîdâr ise efsâne-güy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dâr âheng-i menâm itmiş yine

dilde:

1. **dilde:**

Kıt'a 21

Mısra: 7

Gönül. || Aşığın gönlü.

Bahâr oldıkça feyzi şahın-ı Kâğıd-hânenin dilde
Kıomaz hâcet gam-ı hâtt-ı civânı meşk ü terkîne

dildeki:

1. **dildeki:**

Gazel 87

Mısra: 10

Gönül. || Aşığın gönlü.

Zıkr-i ism itme olur zâhir Nebîl
Dildeki süz-ı nihânın adı 'aşk

dil-firîb:

1. **dil-firîb:**

Kıt'a 98

Mısra: 3

Gönül aldatan, gönül avutan II sevgili.

Âhîr itmez mi dil-firîb bizi
Rîş-ğand ile Tarağcı-zâde

dil-güşâ kıldı:

1. **dil-güşâ kıldı:--dı**

Kıt'a 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönlü ferahlatmak.

Ruhsâr-ı dîne hâmesini vesme-keş idüp
Kıldı cemâl-i şâhid-i islâmı dil-güşâ

dil-i âgâha:

1. **dil-i âgâha:--a**

Kıt'a 48

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kalp gözü açık gönül.

Dil-i âgâha vâsıldır geçenler şîr-ı hestîden
Karîn-i baîr olunca maîv olur cûş u hurûş-ı rûd

dil-i âgâhdan:

1. **dil-i āgāhdan:--dan**

Gazel 116

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönlü uyanık, kalp gözü açık, anlayışlı,
basiretli.*

Ġaflet aḫz-ı feyze mānī' dir dil-i āgāhdan
Hışşe yok meşgûl-i ḥāba şohbet-i bîdârdan

dil-i bî-çâreniñ:

1. **dil-i bî-çâreniñ:--niñ**

Gazel 81

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çaresiz gönül.

Dil-i bî-çâreniñ beş yaş iken kadri 'ayân oldu
Mişal-i katre çeşm-i dilber-i mümtâzdan düşmüş

dil-i bî-gâne-i şad-çāk:

1. **dil-i bî-gâne-i şad-çāk:**

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüz yerinden yaralı, kin tutmayan gönül.

Per olmuşdur ḥayālîñle dil-i bî-gâne-i şad-çāk
Hezārān gösterir bir şüreti āyîne-i şad-çāk

dil-i çālāki:

1. **dil-i çālāki:**

Kıt'a 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tez canlı gönül.

Muştafâ kanda gitdi zevke 'aceb
Şükr eylerdi dil-i çālāki

dil-i divânevi:

1. **dil-i divânevi:--y, --i**

Terkib-bend 2

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Deli gönül.

Fıkr-i zülfiñle gezüp ḥāhiş-i dîdâr itmem
Dil-i divânevi ben pîr ü hüşyâr itmem

dil-i giryân:

1. **dil-i giryân:**

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlayan gönül; inleyen, sızlanan aşık.

Ey dil-i giryân gir yan âteşe
Nâr-ı gayretle çenâr olsun çenâr

dil-i gümgeşte:

1. **dil-i gümgeşte:--e**

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yolunu kaybetmiş gönül.

Dil-i gümgeşte mi taşhîḥ için sormuş nigâhından
Niçün mesrûkî dilber düzd-i çālāka su'âl eyler

dil-i ḥarâbı:

1. **dil-i ḥarâbı:--ı**

Mesnevi 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Perişan gönül.

Aşâr-ı telezzüz cevâbı
Mest eyledi bu dil-i ḥarâbı

dil-i hayret:

1. **dil-i hayret:**

Gazel 77

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hayrete uğrayan, şaşırان gönül.

'Aks eylemekle her büt-i bîgâne şüreti
Mir'âta döndi bu dil-i hayret füzûnumuz

dil-i kemterde:

1. **dil-i kemterde:--de**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zavallı, itibarsız gönül.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde kodı cilve-i 'aşk
Gevher-i neş'eyi sâğarda kodı cilve-i 'aşk

dil-i nālān:

1. dil-i nālān:

Kaside 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnleyen gönül.

Hevādan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nālān
Neyi münticidir āh-ı şubh-gāhı yā Rasūlallāh

dil-i pūr-şerhamızdan:

1. dil-i pūr-şerhamızdan:--mız, --dan

Gazel 88

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bıçak yarası, kesik ve yara izi ile dolu gönül.

Dil-i pūr-şerhamızdan şeb-çirāğ-ı 'aşkı zāhirdir
Nümāyān itdi ahır kendin ol gencine-i şad-çāk

dil-i rüşende:

1. dil-i rüşende:--de

Gazel 68

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Parlak, aydınlık gönül.

Dil-i rüşende imdād-ı çerāğ-ı 'ārızī olmaz
O nüzhet-gāh-ı 'aşka şu'le-i dāğ-ı derūn ister

dil-i şad-çāk:

1. dil-i şad-çāk:

Gazel 115

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Paramparça olmuş gönül.

Dil-i şad-çāk lāzım hānde-i yek-rūze-i dehre
Bu ma'nī oldu bŷy-efşān gül-i şad-berg-i ra'nādan

dil-i şad-çākden:

1. dil-i şad-çākden:--den

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Paramparça olmuş gönül.

Bak zebān-ı şekve zāhir mi dil-i şad-çākden
Güyyā zŷlfīnde yārin şāne-i hāmūşdur

dil-i şebistān:

1. dil-i şebistān:

Kıt'a 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Harem dairesinin gönlü, dili.

Dil-i şebistān vişāle hŷkm ider
Halka-i gŷsŷsıdır hātem bana

dil-i sŷzān:

1. dil-i sŷzān:

Kaside 16

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Yanan gönül.

Tarīk-i gül-şenīde oldu bir abdāl dil-i sŷzān
Nebīlā lāleniñ dāğ-ı derūnı aşıkār oldu

dil-i sŷzāna:

1. dil-i sŷzāna:--a

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yanan gönül ll aşğın yanan gönlü.

Şem'-i hŷsn-i dilbere pervāne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i sŷzāna kim çeşmimdir ol

dil-i zārım:

1. dil-i zārım:--(i)m

Gazel 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ağlayan, inleyen gönül.

Miyānıñ zīb-i āğŷş-ı vişāl olmazsa ma'nāda
Dil-i zārım şafāyı hŷlyā-yı bī-me'āl eyler

dil-i zārımla:

1. **dil-i zārımla:--ı, --m, --la**

Murabba 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnleyen gönül.

Bakup üftâde-gâna şefkat itmez

Dil-i zārımla meyl-i ülfet itmez

dil-sîr:

1. **dil-sîrler:--ler**

Gazel 63

Mısra: 14

Gözü gönlü tok.

Fart-ı hırşından tama 'kārân meges-meşreb olur

Bir midir şahş-ı gürisne-çeşm ile dil-sîrler

dil-sîr-i vuslat itmedesin:

1. **dil-sîr-i vuslat itmedesin:--me, --de, --sin**

Terkib-bend 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kavuşmaya gözü/gönlü tok etmek.

Dil-sîr-i vuslat itmedesin nâ-sezâları

Bu kec nighele cevri düşürmez idim saña

dil-süz-ı gayret olur:

1. **dil-süz-ı gayret olur:--(u)r**

Gazel 131

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gayretin gönül yakıcısı olma.

Ziyâsı mahv-ı süz-ı ihtiyâc itdikçe pervâne

Olur dil-süz-ı gayret reşk ile müşbâh-ı ihsâna

dil-süz-ı şevk olur:

1. **dil-süz-ı şevk olur:--(u)r**

Kaside 12

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Şevkin gönül yakıcısı olma.

Hurşid ü mäh reşk ile dil-süz-ı şevk olur

Her kim felekde der-gehiñe intisâb ider

dil-teng ider:

1. **dil-teng ider:--(e)r**

Kıt'a 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Perişan etmek, kederlere salmak.

Gülde vüs'at var iken dil-teng ider

Gonçeye bahş-ı lebiyle reng ider

dimag:

1. **dimagındadır:--ı, --n, --da, --dır**

Gazel 148

Mısra: 4

Zihin, akıl.

Fesden hücum-ı türresi tārâc-ı 'aqladır

Ol bü-yı fitneler ki dimagındadır dañi

dimâğ-ı cāna:

1. **dimâğ-ı cāna:--a**

Kıt'a 103

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

İnsanın şuuru, zihni.

'Ayân oldı bu zāt oldıñı eltâf mahallinden

Gelür kabır-i lañifinden dimâğ-ı cāna bü-yı 'üd

dimez mi:

1. **dimez mi:**

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Demez mi (Der, söyler bağlamında).

Çenâr-âsâ açanlar rûzgâra dest-i ümmîdi

Dimez mi berg ü bârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

din:

1. **dine:--e**

Kaside 16

Mısra: 94

Sona ermek, durmak.

Riyâz-ı 'ömr ü cāhı görmesün rüy-ı hazân aşlâ

Dine tâ kim yine hengâm gül-geşt-i bahâr oldı

2. **dinmezdi:** -mez, -di

Kaside 16

Mısra: 61

Sona ermek, durmak.

Žiyā-yı mihr-i iqbāl ile imdād itse dinmezdi
Zuhūr-ı cünd-i ūble 'ālem-i pūr-nūr-ı tār oldu

dinil-:

1. **dinildikçe:** -dikçe

Kaside 16

Mısra: 89

Söylenilme, bahsedilme.

Dinildikçe 'aķīb-i cemrede her sāl-i ferruķ-fāl
Yine feyż-i rebī' iñ müceb-i def'-i ḥasār oldu

2. **dinilmezdi:** -di

Kaside 16

Mısra: 55

Söylenilme, bahsedilme.

Eger hem-bū-yı ḥüsn-i ḥulķı olsaydı dinilmezdi
Hezārān cevri-gülden āh u zār ile nizār oldu

diñle-:

1. **diñlerim:** -r, -i, -m

Murabba 9

Mısra: 2

Dinlemek, işitmek.

Meşğūl-ı ḥāb ol verd-i ter
Ben söylerim ben diñlerim

2. **diñlerim:** -r, -i, -m

Murabba 9

Mısra: 4

Dinlemek, işitmek.

Bülbül gibi ūb-tā-seḥer
Ben söylerim ben diñlerim

3. **diñlerim:** -r, -i, -m

Murabba 9

Mısra: 8

Dinlemek, işitmek.

Yok mı 'aceb ūfī-cevāb
Ben söylerim ben diñlerim

4. **diñlerim:** -r, -i, -m

Murabba 9

Mısra: 12

Dinlemek, işitmek.

'Aks eyledikçe dağlar
Ben söylerim ben diñlerim

5. **diñlerim:** -r, -i, -m

Murabba 9

Mısra: 16

Dinlemek, işitmek.

Yokdur Nebīlā hem-demim
Ben söylerim ben diñlerim

dir dimez:

1. **dir dimez:** -mez

Tahmis 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Söylediği anda/der demez.

Dir dimez yerde beşer gökde ḥümā mecbūr olur
Emrini tenfīze bā-ḥükmi-kāzā mecbūr olur

dıraht-ı ḥuşk-nümādan:

1. **dıraht-ı ḥuşk-nümādan:** -dan

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kuru ağacı gösteren.

Olmaz dıraht-ı ḥuşk-nümādan ümīd bār
Bī-māye feyż alır mı kuru ihtīşāmdan

dıraht-ı 'ömri:

1. **dıraht-ı 'ömri:** -i

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ömür ağacı.

Çıkar tā çarḥa ūḥ-ı kibri ser-keşlikle ḥod-bīniñ
Dıraht-ı 'ömri bār-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

dırāz:

1. **dirāz:**

Gazel 53

Mısra: 10

Uzun.

Varmıyor gūş-ı yāre āh Nebīl

Ḳāmeti serviden dirāz mıdır

direhtān-i çinār:

1. **direhtān-i çinār:**

Gazel 22

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çınar ağaçları.

Nekerdem der hevā-yı ḳadd-i tū men bīm-i tārīkī

Fürüzed meş'al-i rāhem direhtān-i çinār imşeb

direng:

1. **direngi:--i**

Kaside 10

Mısra: 7

Durmak, sebāt.

Direngī nīst der dil ez-şitāb-i rāh-i rusvāyī

Zi-ḥırşem der- pey-i vāḳt-i şebābem yā rasūlallāh

direng-i diger:

1. **direng-i diger:**

Gazel 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Başka duraksama.

Çu tūregī-yi ḥaṭeş der reh-i ḥiyāl numūd

Der īn şitāb direng-i diger şeved peydā

dirīg itme:

1. **dirīg itme:--me**

Kaside 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Nebīl-i zārī mesrūr ile īmā-yı şefā'atle

Dirīg itme med ü 'aṭf-ı nigāhı yā Rasūlallāh

dirīg itmez:

1. **dirīg itmez:--mez**

Kaside 15

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Esirgemek, sakınmak.

Merdümden itmez ehl-i nazar himmeti dirīg

Cüyā-yı zevḳe nergis olur reh-ber-i bahār

diş kirāsı:

1. **diş kirāsı:**

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sarayda veya zengin konaklarında iftardan sonra konuklara verilen para, armağan.

İstemez diş kirāsı būs-ı lebi

Bezm-i vaşla nevāle lāzımdır

dīvāne:

1. **dīvāne:**

Gazel 94

Mısra: 6

Mecnun, deli II âşık.

Bendin açmış kūyına gözden düşürmüş eşkimi

Dāmeniñ nem-nāk ider dīvāne kim çeşmimdir ol

2. **dīvāneyi:--y, --i**

Gazel 151

Mısra: 6

Mecnun, deli II âşık.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gīsüdan

Tutmaz bu işi 'ākıl dīvāneyi gördüñ mi

3. **dīvāne:**

Kaside 16

Mısra: 20

Mecnun, deli II âşık.

Nice zūlf-i 'arūs inkār olur daḥl itme ey süsen

Behey dīvāne baḳ hem-hey'et-i zūlf-i nigār oldu

4. **dīvāne:**

Terkib-bend 1

Mısra: 91

Mecnun, deli II aşık.

Dīvāne duḥūla olsa me' zūn

V

dīvāne-cū:

1. dīvāne-cū:

Kaside 12

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Mecnun arayan.

Olma o Leylî-meşrebe ser-dāde-i hevā

Dīvāne- cū gibi seni pür-pîç ü tāb ider

dīvāne-i hāmūşdur:

1. dīvāne-i hāmūşdur:--dur

Gazel 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Suskun divane, deli (aşık).

Sürme-i āvāz-ı 'uşşāk oldu esrār-ı ḥatîñ

Her biri 'ākîl-nümā dīvāne-i hāmūşdur

dīvānelig:

1. dīvāneligi:--i

Kıt'a 96

Mısra: 2

Delilik, çılgınlık.

Zühd ü verā'ı bāde-i gül-gūna deġişdim

Dīvāneligi 'aql-ı Felātūna deġişdim

dīvān-ı şefā'at:

1. dīvān-ı şefā'at:

Kaside 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hiz. Muhammed Peygamberin Allah'tan bazı

günahkâr müminleri bağışlaması için dilekte bulundu makam.

Duḥūle kudret ihsān eyleye tevḥîk-i Sübhānî

Quruldukda o dīvān-ı şefā'at yâ Rasûlallāh

dīvānına:

1. dīvānına:

Kıt'a 99

Mısra: 4

Huzur, meclis.

Mülk-i fāsîñ zülfidir ser-'askeri

Sünbülü dīvānına serheng ider

dīvān-ı tırāz-ı şevket:

1. dīvān-ı tırāz-ı şevket:

Mesnevi 1

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Ulu divanı süsleyen.

Hem matla'-ı nazm-ı devlet oldur

Dīvān-ı tırāz-ı şevket oldur

dīv-i nefsi:

1. dīv-i nefsi:--i

Kaside 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nefis devî, dev gibi olan benlik.

Zebāne-i nefes itmez mi dīv-i nefsi zebūn

Olursa vird-i zebān lâ-ilāhe illallāh

dīvār:

1. dīvār:

Kaside 16

Mısra: 44

Memleket, ülke, belde.

Alup mir'āt-ı kalbe nakş ol seyyāh-i çāpük-rev

Bu şüretlerle der-pîş-i nigāhı her dīvār oldu

dīvār-ı hüsne:

1. dīvār-ı hüsne:--e

Murabba 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

Saḥa fitne sipāhîdir

Dīvār-ı hüsne sultānsıñ

divü:

1. diyü:

Kaside 12

Mısra: 29

(diyü, deyi, diyi): Diye , diyerek.

Şāhib-yesār-ı cürm diyü kayd ider biri

Āsāyişi sürüş-ı yemîn-i şevāb ider

2. diyü:

Kaside 12

Mısra: 95

(diyü, deyi, diyi): Diye , diyerek.

Şāyân-ı tâc-ı na‘t -ı şerîfîn olur diyü

Baħr-ı ‘arûza nuṭqını dürr-i hoş-âb ider

dizgin:

1. dizginiñ:-in

Terkib-bend 3

Mısra: 12

T. is. Hayvanın ağzına geçirilen game bağlı kayış. mec. dizginini çekmek bir iş veya meselede çok ileri gidenlere mâni olmak.

Hâk itme der-zemîn-i hâkâret bizi amân

Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamân

dizgin itme:

1. dizgin itme:--me

Mesnevi 1

Mısra: 99

Kelime Tipi: **Deyim**

Ata dizgin takmak veya atı yürütmek için dizginini oynatmak; dizginlemek. Birinin aşırı davranışlarını önlemek II yuları takmak. Birini sözünden çıkamayacak duruma getirmek, egemenliği altına almak.

Gül-gün-ı hayâle dizgin itme

Bağ bağ da bu hâle dizgin itme

2. dizgin itme:--me

Mesnevi 1

Mısra: 100

Kelime Tipi: **Deyim**

Ata dizgin takmak veya atı yürütmek için dizginini oynatmak; dizginlemek. Birinin aşırı davranışlarını önlemek II yuları takmak. Birini sözünden çıkamayacak duruma getirmek, egemenliği altına almak.

Gül-gün-ı hayâle dizgin itme

Bağ bağ da bu hâle dizgin itme

dog-:

1. dogsa:--sa

Kaside 12

Mısra: 23

Ufuktan yükselerek görünmek.

Dogsa güneşler üstine bî-dâr olur mı hiç

Mestâne-dil o tıfl ile âheng-i hâb ider

2. doğdu:-du

Kıt'a 27

Mısra: 10

Ortaya çıkmak.

Söyle târîh-i mücevher ey Nebîl

Doğdu Meccüddîn Efendi mecd ile

3. doğdı:-dı

Kıt'a 80

Mısra: 4

Ortaya çıkmak.

Meh-tâb-ı boğaza idüp îmâ

Bağ doğdı gümüş-i serv didim ben

4. dogmuş:--muş

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Ortaya çıkmak.

‘İydeyn mi kaşlarını tev’em

Dogmuş dü hilâl-i ‘âlem-ârâ

doğ:

1. dogmuş:--muş

Kıt'a 100

Mısra: 3

Ufuktan yükselerek görünmek.

Dogmuş hilâl ‘ıyd ile bir gurre-i vişâl

İşbât için bakın o hilâl-ebruvânıma

2. dogdı:-dı

Kıt'a 35

Mısra: 3
Ortaya çıkmak.

Dogdı dehrin dıdeler rüşen günü Ya'küb-veş
İtdi güyâ ümm-i dünyâya meh-i Ken'ân cülüs

3. **döger:-er**
Gazel 85
Mısra: 8
Topa tutmak (TS, 71) II (Aşığın) ahının ateşi, şiddeti yayılmak.

Medd ile süz-ı derün olsa fetil-efrüzü
Hışn-ı eflâki döger gülle-i âh-ı 'âşık

dogrısı:

1. **dogrısı:**
Terkib-bend 3
Mısra: 21
Doğruyu söylemek gerekirse, gerçek şu ki.

Ben dogrısı bu tavrı düşürmez idim saña
IV

doğru:

1. **dogru:**
Kaside 5
Mısra: 4
Doğru, düzgün; dimdik.

Bu mâr-ı nefis-i emmâre iderken böyle kec refât
Çıkar mı Hâkka dogru şâh-râhım yâ Rasûlallâh

dök:

1. **dökülmüş:-ül, -müş**
Gazel 23
Mısra: 5
(Saç, zülûf veya kâkülli) Serbest bırakıp koyuvermek.

Zülûf-i siyehin rüy-ı 'arağ-rîze dökülmüş
Bu gülşeni basmış yine şeb-bü-yı muhabbet

dök-:

1. **dök:**
Gazel 25
Mısra: 3
Saç bağlamında dağıtmak, yaymak.

Sîneme dök o zülûf-i ham-be-hamı
Sar bu dâğ üstine o bağ-ı yürüt

2. dökince:--ince

Gazel 99

Mısra: 9

Saç bağlamında dağıtmak, yaymak.

Ol meh dökince zülûf-i siyeh-târı ey Nebîl
Mağv itdi revnağ-ı şeb-i deycürü neyleyim

3. dök:

Kıt'a 65

Mısra: 1

Saç bağlamında dağıtmak, yaymak.

Sünbül gibi ruhsâra dök ol zülûf-i siyâhı
Pür-dûd ide rüy-ı felegi 'âşıkın âhı

4. döküklerin:--dük, --ler, --i, --n

Gazel 51

Mısra: 8

Akıtmak, dökmek, saçmak, serpmek II gözyaşı dökmek, ağlamak.

Yok vâ'iz âb ü tâb-ı beşâset yüzünde hiç
Döküklerin sirişke bedel âb-ı rû mudır

dökilür:

1. dökilür:

Gazel 123

Mısra: 8

Saçmak. II Etrafa yaymak.

Dehre sermâye-i âşüb-ı kıyâmet olsun
Fitneler kim dökilür cünbiş-i refâtından

doksan dört:

1. doksan dört:

Kıt'a 103

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Doksan dört.

Doğuz yüz sâle doksan dört olunca zamm vefât itmiş
Bu 'âlemde olup dâmen-keş ol cüyende-i ma'bûd

dökül-:

1. **dökülmede:--me, --de**

Gazel 101

Mısra: 9

Aşığı doğru sarmak(Saç bağlamında).

Žabı olmayup dökülmede ruhsâr-ı âline
Yüz buldı gitdi zülf-i siyeh-târı neyleyim

2. **dökülsün:--sün**

Murabba 7

Mısra: 7

Aşığı doğru sarmak(Saç bağlamında).

Dökülsün gerden-i kâfûra bâri
O gîsü-yı siyeh-târ-ı perîşân

3. **dökülsün:--sün**

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Saçmak, II Etrafa yaymak.

Derc eyledi nükte-i cevâzı
Dâmânına fîtneler dökülsün

dokun-:

1. **dokunup:--up**

Gazel 71

Mısra: 5

Değmek, temas etmek.

Rûzgârı dokunup ‘aklı kıl üstünde qodı
Bâr olup müy-ı miyân-bendiñi şarşar hânçer

2. **dokunur:--ur**

Gazel 85

Mısra: 2

Değmek, temas etmek.

Zülfîñ ey meh eger olursa penâh-ı ‘âşık
Dokunur sünbüle-i çarha külâh-ı ‘âşık

dokuz:

1. **dokuz:**

Kıt'a 46

Mısra: 5

"Dokuz" sayısı.

Nâz eyleyüp dokuz mâh emr-i Hüdâya bakdı
İndikde vâlideynin teşvîk kevine geldi

dokuz yüz sâle:

1. **dokuz yüz sâle:--e-e**

Kıt'a 103

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Dokuz yüz yıl.

Dokuz yüz sâle doksan dört olunca zamm vefât itmiş
Bu ‘âlemden olup dâmen-keş ol cüyende-i ma‘bûd

dol-:

1. **dolsun:--sun**

Kaside 16

Mısra: 37

Dolu duruma gelmek.

O şeş-hâne kadeh bârût-ı meyle sâkiyâ dolsun
Dikildi tûğ-ı şâhî gamla vaqt-i kâr-zâr oldı

2. **dolınca:--ınca**

Mesnevi 1

Mısra: 60

Dolu duruma gelmek.

Bir cild olunca ‘arz iderdi
Evrâk dolınca ‘arz iderdi

3. **dolmuş:--muş**

Murabba 10

Mısra: 9

Dolu duruma gelmek.

Dolmuş hum-ı dil meger ser-â-pâ
Engür-ı muhabbetiñle câna

dol:

1. **doldı:--dı**

Kıt'a 57

Mısra: 34

Dolu duruma gelmek.

Qâlîb-ı mergûba bir târîhi sebk itdim Nebîl
Doldı şîr-i Topkapu resm-i nev ile ‘âleme

dolan-:

1. **dolandım:--dı, --m**

Gazel 105

Mısra: 2
Etrafında dolanmak, çevresinde gezmek(dolanma!).

Kemer-i gayretini bende kuşandım bilürüm
Fikr-i âgüş-ı miyân ile dolandım bilürüm

2. **dolandım:--dı, --m**

Gazel 105

Mısra: 14

Etrafında dolanmak, çevresinde gezmek(dolanma!).

Destiñe girmez ucu üstine pek dönme Nebîl
Fikr-i âgüş-ı miyân ile dolandım bilürüm

3. **dolandıñ:--dı, --ñ**

Mesnevi 1

Mısra: 23

Etrafında dolanmak, çevresinde gezmek(dolanma!).

Çâh-ı zeķana varup dolandıñ
Ol âbî görüpde yüzde şandıñ

dolas:

1. **dolaşma:-ma**

Mesnevi 1

Mısra: 11

Güç çözüür duruma gelmek (sevgilinin saçına dolaşmak bağlamında).

Gīsûlarına şakın dolaşma
Sevdâlı gönüllere ulaşma

dolaş-:

1. **dolaşdıysa:--dı, --y, --sa**

Gazel 125

Mısra: 6

Çözülmesi güç hale gelmek (sevgilinin saç kıvrımlarının birbirine dolanması, karışması bağlamında).

Çeker târ-ı nighle şâh-ı mārân merdüm-i çeşmi
Dolaşdıysa o zülfi târ-māra dīdeler rüşen

dollāb:

1. **dollāb:**

Gazel 42

Mısra: 5

Sürekli gözyaşı döken, kederli aşık.

Kaşdı bu dollāb ile halkın gözin açmak mıdır
Şan'atiyle fâhr idüp kehhâl kendin gösterir

2. **dollāb:**

Gazel 98

Mısra: 14

Sürekli gözyaşı döken, kederli aşık.

Kesr-i mirât-ı kulûba 'aksine dönmüş Nebîl
Yâre bu şüretle dollāb olsa da mâni' degil

dollāb-ı ezeldir:

1. **dollāb-ı ezeldir:--dır**

Kıt'a 18

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ezel dolabı.

Felek bezminde aylı günlü sâ'at
Cihân bir köhne dollāb-ı ezeldir

dön-:

1. **dönmezdi:--mez, --dı**

Kıt'a 9

Mısra: 5

Dönmek, dönüşmek.

Olsa da şad-çâk dönmezdi girîbân-ı karar
Hıdmet-i dildâr için olmuşdı dâmen der-miyân

2. **dönmüşdür:--müş, --dür**

Kıt'a 47

Mısra: 21

Dönmek, dönüşmek.

Kenârımda bir şüh-ı dakîka-dâna dönmüşdür
Dimişler bahre revnaķ-sâz-ı âgüş-ı kenâr eyle

3. **döndi:-dı**

Muhammes 3

Mısra: 13

Dönmek, dönüşmek.

Ḳalb-i bī-cāna döndi
Söyle ey rūḥ-ı muşavver

4. **dönüp:-üp**

Kıt'a 18

Mısra: 21

Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Dönüp rakḳâş-ı gerdün tās-ı çarḥı
Pür itse şīt-i vaşfiyla maḥaldır

5. **döner:**

Kıt'a 17

Mısra: 2

Dönmek II sema etmek. (Semâ: Tasavvuf ehlinin müzik aletleri de çalınarak söylenen neşidelere uyup vecde gelmelerine, raksetmelerine, dönmelerine denir. Bilhassa mevlevilerde vardır. İlk zamanlarda hiç bir usule uymaksızın semâ sonradan usule uydurulmuştur.).

Sûziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânın
Neyde tennûre döner baksa eger bu hâle

6. **dönüp:-üp**

Kıt'a 51

Mısra: 19

(Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

Dönüp ber-vefk-i maṭlab vāye-dâr-ı feyz olur herkes
Bu müjde mâye-i şevḳ ü sürûr-ı çarḥ-ı gerdândır

7. **dönerdi:--(e)r, --di**

Kıt'a 74

Mısra: 2

Dönmek II dolaşmak.

Bir gonçe olsa zîb-i ser-i iftiḥârımız
Pervâne-veş başında dönerdi hezârımız

8. **döndi:--di**

Muhammes 3

Mısra: 11

Dönmek II dolaşmak.

Şem'e şan pervâne döndi
Bulmadı her yana döndi

9. **döndi:--di**

Muhammes 3

Mısra: 12

Dönmek II dolaşmak.

Şem'e şan pervâne döndi
Bulmadı her yana döndi

dön:

1. **döner:-e, -r**

Kaside 5

Mısra: 12

Dönmek, dönüşmek.

İdince selsebîl dîde-i cûşîş vakt-i bî-hûşî
Döner zincîre her târ-ı nigâhım yâ Rasûlallâh

2. **döndi:-di**

Kıt'a 58

Mısra: 13

Dönmek, dönüşmek.

Baḳ kâlib-ı merḡûbına döndi cihânın ḥûbuna
Mevzûn-reviş maḥbûbına nev-tarz edâ-yı Topkapu

3. **dönmüş:-müş**

Kıt'a 97

Mısra: 4

Dönmek, dönüşmek.

Ḳaşbaşdı ile ol mehi dil-dâdesi görüp
Dönmüş hilâl-i ḡurreye deyr zîr-i halede

4. **döndi:-di**

Gazel 77

Mısra: 6

Yüzünü çevirmek.

'Aks eylemekle her bût-i bîḡâne şüreti
Mir'âta döndi bu dil-i ḥayret füzûnumuz

5. **dönerek:-erek**

Gazel 136

Mısra: 7

Dönmek, kendi ekseninde hareket etmek.

Dönerek devrine bakmışdı felek
Âh u sāgar geliyor hâtırına

Nebîl-âsâ seniñ bir bende-i nâ-çizîñ olmağdır
Dü 'âlemde medâr-ı iftîhârım yâ Rasûlallâh

donanma-yı hümâyün-i şehi:

1. donanma-yı hümâyün-i şehi:--i

Kıt'a 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Padişahın mübarek donanması.

Seyr idenler dir donanma-yı hümâyün-i şehi
Her biri bir ƙal'a-yı seyyârdır refîarlı

döndi:

1. döndi:

Gazel 58

Mısra: 3

Dönmek II yönelmek.

Žarûrî döndi bakdı cüş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen râh-ı şitâbîñ şîve-i dollâb-ı çeşmimdir

döndir-:

1. döndirüp:--(ü)p

Muhammes 1

Mısra: 16

Döndürmek, çevirmek.

Yücelerden yücedir der-gâhı
Feleği döndirüp eyler bedevî

dört yol agzına:

1. dört yol agzına:--n, --a

Gazel 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dört yolun birleştiği kavşak.

Atdı o çâr ebrû beni dört yol agzına
Bâ'îş zebân-dırâzlığıma çâr-sû mudır

dü:

1. dü:

Kaside 7

Mısra: 14

İki, sayı sıfatı.

2. dü:

Kıt'a 5

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Düşdi târîhim dañi vefk-i mügelles ey Nebîl
Şeh Selîm indirdi Üç Anbarlı dü fûlk ile

3. dü:

Kıt'a 6

Mısra: 4

İki, sayı sıfatı.

Himmeti üçlerle yazdım ben de târîhin Nebîl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

4. dü:

Kıt'a 53

Mısra: 15

İki, sayı sıfatı.

Harf-i mevkûtunda zâhirdir dü târîh-i lañîf
Yaz Nebîlâ tākına şâyestedir bu müfredi

5. dü:

Kıt'a 54

Mısra: 16

İki, sayı sıfatı.

Nebîlâ nokta konmaz dir idim bu beyt-i ra'nâya
Hürûf-ı cevherisinden dü târîh olmasa mağşad

6. dü:

Terkib-bend 1

Mısra: 12

İki, sayı sıfatı.

'İydeyn mi kaşlarıñı tev'em
Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ârâ

7. dü:

Terkib-bend 2

Mısra: 50

İki, sayı sıfatı.

VI
Tarḥ-ı bî-dâda dü çeşmiñ gibi âfet mi olur

du'â:

1. du'âdır:-dır

Gazel 3

Mısra: 12

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

Mesnedinde Bû Ḥanîfe-menkâbet sâbit ola
Bu du'âdır her-dem efvâh-ı şenâ-güyâya zeyn

2. du'â:

Kaside 15

Mısra: 92

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

Lâl oldı Ḥaḳḳ-ı vaşfiñ edâda kuluñ gibi
Olmaḳda bu du'â ile şevḳ-âver-i bahâr

3. du'âsı:--sı

Kaside 16

Mısra: 50

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

O nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet kim
Du'âsı farz-ı 'ayn-ı hem şîḡâr hem u kibâr oldı

4. du'âya:-ya

Kaside 16

Mısra: 88

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

Nebîlâ gayri itnâb-ı suḥandan ictinâb eyle
Du'âya ref'-i yed kıl kim zamân-ı ihtîşâr oldı

5. du'âsı:--sı

Kıt'a 19

Mısra: 2

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

Pâdişâh-ı ehl-i sünnet Şeh Selîm-i sâlişîñ
Farzdır nâsa du'âsı ḥavf olur te'hîrden

6. du'âsıyla:--sı, --y, --la

Kıt'a 55

Mısra: 6

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

Nebîlâ ḥâme işrâb eyledi bu tām târîḥi
Du'âsıyla al iç Maḥmûd Ḥânîñ âb-ı şâfiden

7. du'âya:-ya

Kıt'a 59

Mısra: 10

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

Ḥuşûşâ ravza-i pâk-i Resûle itdigi ḥidmet
Du'âya rûz u şeb erbâb-ı îmânı ider iḡrâ

8. du'âsı:--sı

Kıt'a 102

Mısra: 15

Du'â: Niyaz, yalvarış, tazarru.

Beş vakitte du'âsı vakf-ı zebân
Tutdı medḥi bu mülk-i şeş ciheti

duâ:

1. duâları:--lar, --ı

Kaside 12

Mısra: 26

Allah'a yalvarma, dua.

Terk eyle gel 'inâyet idüp ḥâb-ı ḡafleti
Vakt-i seḡer duâları Ḥaḳ müstecâb ider

du'â-yı topkapu:

1. du'â-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın duası.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevḳ ide durdukça cihân
Ḥaşmı ola ḳahra nişân budur du'â-yı Topkapu

dûd:

1. dûdını:-ı, -n, -ı

Gazel 70

Mısra: 8

Duman, pus, gam, keder.

Elleri dûde ḳadar şarfda ḳudret mefḳûd
İtse de dûdını çün ḥalka-i ejder micmer

2. dūduñ:--uñ

Gazel 91

Mısra: 8

Duman, pus, gam, keder.

İsbāta delil olsa sezā sıklet-i cismi
Kurtulduğu dem çarha şu'ūd itdigi dūduñ

3. dūdundan:--u, --n, --dan

Gazel 118

Mısra: 1

Duman, pus, gam, keder.

O māhın sūz-ı zūlfın 'anber işmām itdi dūdundan
Huşūşā halka halka sū-yı eflāke şu'ūdundan

dudag:

1. dudagındadır:--ı, --n, --da, --dır

Gazel 148

Mısra: 2

Dudak.

Ol nev-resīde lālā kucagındadır daḥi
Aşār-ı şır dāye dudagındadır daḥi

dūde:

1. dūde:

Gazel 70

Mısra: 7

Mürekkep yapılan çıra isi.

Elleri dūde kadar şarfdā kudret mefkūd
İtse de dūdını çün halka-i ejder micmer

dūde-i şems ü kamer:

1. dūde-i şems ü kamer:

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ay ve güneşin isi.

Gevher eyler kīmyā-yı ma'nevī sīm ü zeri
Dūde-i şems ü kamer terkīb-i iksirimdedir

dü-dest:

1. dü-desti:--i

Kıt'a 7

Mısra: 9

İki el.

Ref' idüp Hakkā dü-desti yazdı tārīhin Nebīl
Ola Tācūddīn Efendiniñ mübārek maḥdemi

dūd-ı āh:

1. dūd-ı āh:

Gazel 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman l yürek yangını.

Geçüp iden bizi pā-māl-ı nāz o māh mıdır
İren niyāz ile eflāke dūd-ı āh mıdır

dūd-ı āhım:

1. dūd-ı āhım:--(ı)m

Gazel 131

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman l yürek yangını.

Nebīlā dūd-ı āhım sūnbūlistān itdi eflāki
İderken ḥālim işmām ol meh-i kākūl-perīşāna

dūd-ı derūn:

1. dūd-ı derūn:--ı

Gazel 135

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül dumanı, āh.

Yine dūd-ı derūnı perde-i ruḥsār-ı māh itme
İder kaç'-i 'alāka mānī'-i tār-ı nigāh itme

dü-ebrü:

1. dü-ebrü:

Gazel 30

Mısra: 4

İki kaş.

Aftābı zīr-i gīsüya çeküp rü koymuş ad
Ortasından bedri şakḥ itmiş dü-ebrü koymuş ad

duhān-ı āh-ı derūn:

1. duḥān-ı āh-ı derūn:

Kıt'a 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönülden, içten gelen ahın dumanı.

Halka halka duḥān-ı āh-ı derūn
İde hem-reng-i ḳahve eflāki

duhter-i pākizesi:

1. duḥter-i pākizesi:--si

Kıt'a 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Günahsız, temiz kız.

Duḥter-i pākizesi Tāhir Efendiniñ āh
Ḳaldı bu sūz-ı ḳulūb gitdi Ruḳiyye Hānım

duhter-i rezi:

1. duḥter-i rezi:--i

Gazel 36

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Üzüüm kızı II şarap.

Nüş eyleyüp sunarsa o meh duḥter-i rezi
Zevk āşinā-yı şevḳine terḥīb-i neş'edir

duḥt-ı rez:

1. duḥt-ı rez:

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Üzüüm, şarap kızı.

Nebīlā şūbheden ḥālī deḡildir va'de-i vaşlı
Girerse duḥt-ı rez mābeyne def'-i ihtimāl eyler

2. duḥt-ı rez:

Kıt'a 57

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şarap.

Haşre dek mestüre ḳalmışdı 'ademde duḥt-ı rez
Neş'e-baḥş olsaydı eyyāmı eger vakt-i Ceme

3. duḥt-ı rez:

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Üzüümün kızı II şarap.

Ayaḡıma ḳoyamaz duḥt-ı rez benim şu daḡı
Şarāb ḥün-ı sirişkim kebābdır gönülüm

4. duḥt-ı rez:

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Üzüümün kızı II şarap.

Sākiyā duḥt-ı rez eliñ öpsün
Ḥāst-gār-ı ayāḡdır gönülüm

5. duḥt-ı rez:

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Üzüümün kızı II şarap.

Yine gül-penbe oldu ruḥsārñ
Duḥt-ı rez gibi ele meyl itme

6. duḥt-ı rez:

Kıt'a 78

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üzüümün kızı II şarap.

Olsa besdir duḥt-ı rez maḥrem baña
Ḥoş gelür tenhā olan ālem baña

duht-ı rezi:

1. duḥt-ı rezi:--i

Gazel 126

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Üzüümün kızı, şarap.

Dest-i sāḳide ser-firāz eylediñ duḥt-ı rezi
Hiç ayagı yer başar mı meyl-i cām itdikçe sen

duht-ı reziñ:

1. **duḥt-ı reziñ:--i, --ñ**

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Üzümlün kızı II şarap.

Rengîn degil mi duḥt-ı reziñ elde cilvesi
Hınnâ-yı i'tibâr ayagındadır daḥi

2. **duḥt-ı reziñ:--i, --ñ**

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Üzüm kızı. II Şarap.

Sâkiyâ 'aks-i leb-i gülgün ile duḥt-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıızab itdin bu şeb

duḥûl:

1. **duḥûl:-e**

Kaside 4

Mısra: 5

Girme, giriş.

Duḥûle kudret ihsân eyleye tevfiḳ-i Sübhânî
Kuruldukda o dîvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

2. **duḥûl:-ı**

Kaside 12

Mısra: 33

Girme, giriş.

Bu hâl ile duḥûlî ümîd eylemek değil
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

3. **duḥûla:--a**

Terkib-bend 1

Mısra: 91

Girme, giriş.

Dîvâne duḥûla olsa me'zûn
V

duḥûl-ı nîl-âşinâsında:

1. **duḥûl-ı nîl-âşinâsında:--sı, --n, --da--sın, --da**

Kıt'a 59

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bilinen Nîl Nehri'ne giriş.

Duḥûl-ı Nîl-âşinâsında bahreyn ictimâ'ından
Nûfûs-ı vâfire her sâl mâl ile olup ifrâ

dün gice:

1. **dün gice:**

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dün gece.

Cüyende olup ḥabda dil mîve-i vaşlı
Dün gice yine bu tama'-ı ḥam ile geçmiş

dünbâle-i şafâsı:

1. **dünbâle-i şafâsı:--sı**

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eğlencenin arkası.

Dünbâle-i şafâsı tebâşîr-i subḥ olur
Her şeb o mehle kim mey içün aftâb ider

dü-necl-i muhterem:

1. **dü-necl-i muhterem:**

Kıt'a 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıymetli iki oğul.

Dü-necl-i muhterem kim her biriniñ neyyireyn-âsâ
Ziyâ bahş olmak üzere ruhlarından şu'le-i idrâk

dü-necl-i pāk:

1. **dü-necl-i pāk:**

Kıt'a 29

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Temiz iki oğul.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîḥi
Hıtân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pāk

dü-necl-i pākine:

1. **dü-necl-i pākine:--i, --n, --e**

Kıt'a 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Temiz iki oğul.

Sa'ādetle dü-necl-i pākine sūr-ı hıtān itdi
İdüp gül-zār-ı şer'i girye-i şādī ile nem-nāk

dünyā:

1. **dünyāyı:-yı**

Gazel 47

Mısra: 10

Dünya, alem, cihan.

Mecnūnı bu gidişle hisāba olmaz Nebīl
Dünyāyı zülf-i beste-i yek-mū ider gider

2. **dünyāyı:-y, -ı**

Kaside 12

Mısra: 82

Dünya, alem, cihan.

İtdikde 'arş-ı a'zam-ı kalbi teveccühü
Dünyāyı dest-huş-ı yed-i inķilāb ider

3. **dünyāya:-ya**

Kıt'a 14

Mısra: 2

Dünya, alem, cihan.

'Ayāndır qādr-i necl-i pāk-i şāhib-mesned-i fetvā
Ne geldi ne gelür bunca hünerle mişli dünyāya

4. **dünyānı:-nıñ**

Kıt'a 51

Mısra: 5

Dünya, alem, cihan.

Kerāmetdir uķūl 'ācizdi tanzīminde dünyānıñ
Bu da'vāya muvaffāķ oldığı āsārı bürhāndır

5. **dünyāda:-da**

Kıt'a 89

Mısra: 4

Dünya, alem, cihan.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farṭa gene
Bu cezā-yı 'ameli çok kişi dünyāda görür

6. **dünyāyı:-y, -ı**

Mesnevi 1

Mısra: 103

Dünya, alem, cihan.

Dünyāyı ider o şāh-ı 'ālī
Dil-beste-i şīve-i hayāli

7. **dünyāyı:-y, -ı**

Murabba 4

Mısra: 7

Dünya, alem, cihan.

Dünyāyı bend it
Devrān seniñdir

8. **dünyāyı:-yı**

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Dünya, alem, cihan.

Dünyāyı harāb ider de seyr it
Bilmez gibi bī-haber tegāfūl

dur:-

1. **dur:**

Kaside 12

Mısra: 15

Kalmak, beklemek.

Tek dur uşūl-sāz-ı maķām-ı naşīhat ol
Dil meyl-i gūş-ı dem dem-i çeng ü rebāb ider

dur:

1. **durur:-ur**

Gazel 71

Mısra: 1

Kalmak, beklemek.

Çifte köstekle durur belde o cevher ḥançer
Oynasa sīne-i bī-kīneyi ister ḥançer

2. **durmayup:-ma, -y, -up**

Gazel 130

Mısra: 6

Kalmak, beklemek.

Nâsîñ el çekdigine yandığın işmâm iderek
Durmayup micmer-i sūzân dolaşur elden ele

3. **durma:--ma**

Kıt'a 72

Mısra: 1

Kalmak, beklemek.

Gelüp bu der-geh-i vâlâda durma
Yüzüñ sür merkad-ı Abdâl Murâda

4. **durmadiñsa:--ma, --dı, -ñ, --sa**

Murabba 7

Mısra: 3

Kalmak, beklemek.

Çolan ur durmadiñsa ol tarafdan
Nedir başda o destâr-ı perîşân

dür itmesün:

1. **dür itmesün:--me, --sün**

Gazel 144

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uzaklaştırmak.

Ol felek-meşreb sebûyî câmdan dür itmesün
Devr-i nûş-â-nûş-ı bezme mihr ü mehdîr her biri

dür oldum:

1. **dür oldum:--du, --m**

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzaklaşmak, uzak olmak.

Atıldı zîb-i şadr-ı vaşl iken çün tîr dür oldum
Çıkup vaşf-ı kemân-ebrûsı fâl-ı hasbiñâlimde

dür olsa:

1. **dür olsa:--sa**

Gazel 129

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Uzaklaşmak.

Bulur halka-be-güşân pertev-i mañdûm ile rif'at
Olur hem-kadr-i hâlhal olsa mehden dür eger hâle

dürbâs:

1. **dürbâs:--a**

Müseddes 1

Mısra: 4

Asa, değnek.

Aldı tıflân-ı şitâ deste gümüşden tıplar
Bir oyundur dürbâşa şüret-i pâ-küblar

dürbîn:

1. **dürbîn:**

Gazel 36

Mısra: 6

Uzak görücü, basiretli II Uzağı gösteren alet.

Câma niğâhı ehl-i nâzar eylemez tehlî
Mağşad o dürbîn ile takrîb-i neş'edir

dür-bîn-i câmdan:

1. **dür-bîn-i câmdan:--dan**

Gazel 117

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şarap dürbünü, ileride olacakları gösteren şarap.

Çurbiñı derd-i serin görsün verâ-yı neş'ede
'Âlemi seyr eyleyenler dür-bîn-i câmdan

dür-bîn-i cem-i 'âlem-i neşât:

1. **dür-bîn-i cem-i 'âlem-i neşât:**

Gazel 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Neşeli dünya Cem'inin dürbünü.

Seyr eyle dür-bîn-i Cem-i 'âlem-i neşât
Ehl-i diliñ elindeki câm-ı billürdür

durdukça dursun:

1. **durdukça dursun:--sun**

Kıt'a 103

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Sürekli kalmak, devamlılığını sürdürmek.

Cihân durdukça dursun zîb-i taht-ı saltanat olsun
Olup zâhir derûnında olan her mañlab-ı mes'ûd

dürer:

1. dürer:

Kaside 15

Mısra: 78

Molla Hüsrev'in İslam fıkıhı ve hukukıyla ilgili olan Düreri'l-hükkâm fî şerhi Gureri'l-ahkâm adlı eseri.

Dür-i girân-māye-i zāt-ı şerîfîni
Şerh eylesün Dürer gibi dāniş-ver-i bahār

dür-i yek-dâne:

1. dür-i yek-dâne:

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İri taneli inci.

Dehri Tātār-ı nıgeh gözden geçürmüş ser-be-ser
Zātını bulmuş dür-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

durma:

1. durma:

Kıt'a 69

Mısra: 68

Durmadan, devamlı, sürekli.

Ber-karâr olsun 'ömr ü ikbâli
Bu felek durma devr ider gibidir

dürrî:

1. dürrî:

Kıt'a 47

Mısra: 10

Dürrizade Abdullah Efendi.

Veliyyü'n-nimet-i 'âlemdir Abdullâh Efendi kim
Yazup Dürrî şenâsın zîb-i güş-ı rûz-gâr eyle

dür-i girân-māye-i zāt-ı şerîfîni:

1. dür-i girân-māye-i zāt-ı şerîfîni:--i, --ñ, --i

Kaside 15

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Mübarek zatın değerli incisi.

Dür-i girân-māye-i zāt-ı şerîfîni
Şerh eylesün Dürer gibi dāniş-ver-i bahār

dür-i hoş-âb ider:

1. dür-i hoş-âb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Parlak inci yapma.

Şâyân-ı tâc-ı na't-ı şerîfîni olur diyü
Bağr-ı 'arûza nuṭṭını dür-i hoş-âb ider

dür-i kelâmım:

1. dür-i kelâmım:--(i)m

Kaside 16

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Söz incisi.

Felekde bende ol deryâ nişâr-ı mevc-i feyzim kim
Şimâh-ı Zöhreye dür-i kelâmım güş-vâr oldu

dür-i manzûm:

1. dür-i manzûm:

Gazel 130

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şiir incisi.

Dür-i manzûm mıdır nûkte-i mazmûn-ı ḥaṭı
Nazm olur sübḥa-i 'irfân dolaşur elden ele

dür-i yetim-i kulzüm-i ümmü'l-kitâb ider:

1. dür-i yetim-i kulzüm-i ümmü'l-kitâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Kur'an-ı Kerim okyanusunun eşsiz incisi yapma.

Mişliñ 'adîm-i nüh şadef itmiş ki medḥiñi
Dür-i yetim-i kulzüm-i ümmü'l-kitâb ider

dürrî-zâde:

1. dürrî-zâde:

Kıt'a 47

Mısra: 7

Dürrizade Abdullah Beyefendi (1869- 1923)

Osmanlı şeyhülislamı.

Muvaffak oldu Dürrî-zâde gibi şeyhü'l-islâma
Gel ey kılîk-i hüner vaşfiyla kesb-i iştihâr eyle

dürr-nisâr oldum:

1. **dürr-nisâr oldum:--du, --m**

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnci saçan, dağutan bulut olma.

Dürr-nisâr oldum leb-i baħr-ı sirişke şu gibi
Ben hayâlîñ zîb-i âğûş-ı kenâr itsem gerek

dursun:

1. **dursun:--sun**

Gazel 41

Mısra: 7

Durmak, "var olmak bağlamında."

Menzilim dursun ğubâr-ı pâyime irmek muhâl
Rîşe-i perr-i hümâ-yı ma'rifet tîrimdedir

düş-:

1. **düşmüş:--müş**

Gazel 81

Mısra: 6

Düşmek.

Olur dert üstine ehl-i niyâzıñ zevki bî-şübhe
O çâr-ebrû-yı vahşî çâr-ťak nâzdan düşmüş

2. **düşse:--se**

Kıt'a 30

Mısra: 9

Düşmek II kaydetmek, yazmak (tarih bağlamında).

Bir düşse Nebîlâ n'ola târîh-i dil-ārā
Şāhen-şeh-i deħriñ ola mes'ūd bu sālî

3. **düşince:--ince**

Gazel 121

Mısra: 10

Düşmek, kaybetmek.

Sākıtdır ehl-i cāh belā-yı lisān ile
Nağme karar ider mi düşünce makāmıdan

4. **düşdigi:--dik, --i**

Gazel 92

Mısra: 6

Bir nesnenin yukarıdan aşağıya inmesi // değmek.

Yeter delîl baña ser-fürû-yı ser-keş için
Zarûri düşdigi dāmān-ı yāre ğisūnuñ

5. **düşdi:**

Kıt'a 12

Mısra: 3

(yere) düşmek.

Yüzgörümlük düşdi bir târîh 'arz eyle Nebîl
Manşıb-ı vālā-yı iftā şimdi buldı ehlini

6. **düşsün:--sün**

Tahmîs 2

Mısra: 7

Düşmek || Nasibine düşmek.

Bu riyā ile saña düşsün mü da'vā-yı nüzûl
İtmeyince şıdkı pāy-endāz-ı pehnā-yı nüzûl

7. **düşdi:--di**

Gazel 100

Mısra: 9

(Bir şey veya kimse) Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.

Serv gibi o mü-miyān düşdi Nebîl mest olup
Kıldı küsüste rişte-i fikr-i dirāzı neyleyim

8. **düşmüş:--müş**

Gazel 81

Mısra: 4

Düşmek (gözünden düşmek).

Dil-i bî-çāreniñ beş yaş iken kadri 'ayān oldu
Mısal-i kaťre çeşm-i dilber-i mümtāzdan düşmüş

9. **düşer:--(e)r**

Gazel 119

Mısra: 3

Düşmek (sıkıntıya düşme).

Düſer mi pîç-i tâba beste-i zülf-i girihgîrin
Telâş-ı fikr-i keç gitmez mi aşhâb-ı tevekkûlden

10. **düşen:--en**

Gazel 122

Mısra: 10

Düşmek (elekten düşme).

Çeşm-i ragbetden sukuṭum intihâbından mıdır
Hem-nişîn-i hâk olur seyr it düşen ğırbâlden

11. **düşdi:--di**

Kıt'a 52

Mısra: 3

Düşmek (tarihten düşmek, çıkarılmak).

Nebîlâ 'aks-i hâme şafha-i târîhden düşdi
Ola cây-ı şafâ şayfiyye-i nev Hân Maḥmûda

düş:

1. **düşmüş:--müş**

Gazel 81

Mısra: 1

Düşmek.

Zebâna lûknet ol ruḥsâr-ı şevk-endâzdan düşmüş
Maḳâm-ı büselikte şîve-i âgâzdan düşmüş

2. **düşmüş:--müş**

Gazel 81

Mısra: 10

Düşmek.

Suḥan-sencâna berk-i sebz-i dervîşânedir ammâ
Bu şî'r-i ter Nebîlâ devḫa-i i'câzdan düşmüş

3. **düşdi:--i**

Tahmis 1

Mısra: 17

Düşmek.

Meh-çe-i râyâtı düşdi ehl-i şirk ü bid'atın
Na'l-i esbi çün hilâl-i 'ıyddir ol ḫazretiñ

4. **düşinde:**

Gazel 77

Mısra: 3

Hayal, rüya.

Düşinde çeşm-i bülbülü bir câme gösterir
Ol gül-bedende keşret-i 'aks-i 'uyûnumuz

5. **düşında:--ı, -n, -da**

Murabba 6

Mısra: 17

Hayal, rüya.

Yine düşında câme ḫâre midir
Cevr-i gül dâ'imâ hezâra mıdır

6. **düşdi:--di**

Gazel 139

Mısra: 8

Düşmek, müptela olmak, kapılmak.

Pence-i bâz-ı nigehtinden göñül
Düşdi meded çâh-ı zenaḫdânına

7. **düşer:--er**

Gazel 142

Mısra: 11

Bir makam ve mevkiden daha aşağı bir konuma düşmek.

Evc-gîr-i rif'at-ı âheng maḳâmından düşer
Müste'âr ile qarârı nagme-i iḳbâlde

8. **düşündaki:--uñdaki**

Murabba 8

Mısra: 10

Omuz.

Gül gül olmuş ruḥları keyf-i şarâb-ı âldan
Farkı yok düşündaki gül şerbeti ol şâldan

9. **düşüp:--üp**

Gazel 96

Mısra: 8

(kendisini) kaptırmak.

Düşürmem lâyıḳ-ı teşbîh-i deryâ-nüş-ı 'aşkı ben
Şarâb-ı jâle-i gülden düşüp ser-ḫoş olur bülbül

10. **düşına:-l, -n, -a**

Gazel 99

Mısra: 5

Omuz.

Vechinden atdı düşına ne gîsüya el şunup

Gösterdi büse rişte-i düstürü neyleyim

11. **düşına:-l, -n, -a**

Gazel 145

Mısra: 3

Omuz.

Atınca düşına şad-nâz ile o turreleri
Küsüf-ı mihr-i ruhı incilâya yüz tutdu

12. **düş:**

Gazel 33

Mısra: 11

(yol bağlamında) girmek, koyulmak, yürümek,
katetmek.

Sâhile düş var işin düşvâr ise
Der-kenâr itdim o şühî der-kenâr

13. **düşda:--da**

Gazel 143

Mısra: 1

Omuz.

Pertev-i hüsne sebep zülf-i siyehdir düşda
Ol mehiñ artar fûrûğî hâle-i âğüşda

düş oldu:

1. **düş oldu:--du**

Kıt'a 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rüya, düş, hayal olmak.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşır-ı Havernağda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhıñ

düş olduğu:

1. **düş olduğu:--duk, --ı**

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rüya, düş, hayal olmak.

Teshîr ide tâ dîdesi düş olduğu mülki
Ceyş-i fiteni gamze-i hûn-rîze sipâh it

düşer mi:

1. **düşer mi:**

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uygun olur mu? yakışır mı?.

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulûb itmek
Benim bu pendim ol tûfî-meniş tutmazsa müşkildir

düşir:-

1. **düşirir:--(i)r**

Mesnevi 1

Mısra: 86

Düşürmek.

Deste alıcak gehî tûfengi
Gökden düşirir şaff-ı külengi

düşize:

1. **düşizelikdendir:--lik, --den, --dir**

Gazel 129

Mısra: 3

El değmemiş.

Tehî şanma habâb-ı duht-ı rez düşizelikdendir
Olur havfindan ekşer tıfl-ı endek-sâle tebhâle

düşmen:

1. **düşmen:**

Kıt'a 59

Mısra: 7

Düşman.

Hayâl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tâb-ı şemşirin
Dilinde hem-çü kettân ıztırâb-ı nev olur peydâ

düşmenân-ı dîn ü devlet:

1. **düşmenân-ı dîn ü devlet:**

Kıt'a 59

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Din ve devlet düşmanları.

İşitsün top-ı ra'd aşubınıñ üslüb-ı ta'lîmin
Hasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

düşmen-i bed-hāhına:

1. **düşmen-i bed-hāhına:--ı, --n, --a**
Kıt'a 32
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kötü niyetli düşman.

Ġalibiyet üzre dā'im düşmen-i bed-hāhına
Ru'b-endāz-ı mehābet ola Sulţān Muştafā

düşmen-i hūrşid:

1. **düşmen-i hūrşid:**
Gazel 102
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güneşin düşmanı.

Haşm-ı meh-tāb şebim düşmen-i hūrşid günüm
Tiredir leyl ü nehārım aña mı acıyayım

düşmen-i imāndır:

1. **düşmen-i imāndır:--dır**
Gazel 127
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Düşmanın imanı.

Āh-ı çeşmi düşmen-i imāndır (Nebîl)
Sen o kâfirden amān olma emîn (Nūrî)

düşmüş:

1. **düşmüş:--müş**
Gazel 81
Mısra: 2
Düşmek, kaybetmek.(makamdan düşmek).

Zebāna lüknet ol ruhsār-ı şevk-endāzdan düşmüş
Maķām-ı büselikde şive-i āgāzdan düşmüş

2. **düşmüş:--müş**
Gazel 81

Mısra: 8
Düşmek, kaybetmek.(makamdan düşmek).

Bu şeb olmuş iken rü'yāda dil şāyeste-i vaşlîñ
Niçün bîdār olup ol mesned-i i'zāzdan düşmüş

düşnāmı:

1. **düşnāmı:**
Terkib-bend 1
Mısra: 26
Azarlama.

Güyā siper eyledim niyāzı
Düşnāmı negam-şinās-ı 'aşķa

düstür-ı cihān evleme:

1. **düstür-ı cihān evleme:--me**
Terkib-bend 2
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Dünyanın kanunu/ kaidesi olma.

Ey nigāhında 'ayān āfet-i şad şūr-ı cihān
Serdi taḥķîr-i hūrām itmede der-zîr-i ķadem

düstür-ı mümtāz-ı felek:

1. **düstür-ı mümtāz-ı felek:**
Kıt'a 59
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Feleğin seçkin veziri.

O ķutb-ı 'ālemiñ düstür-ı mümtāz-ı felek ķadri
Müşîri vālî-i Mısrı 'Āli Pāşā-yı şāhib-rā

düşür-:

1. **düşürmem:--me, --m**
Gazel 96
Mısra: 7
Bir durumun içine koymak, bir durumu yaşatmak.

Düşürmem lāyık-ı teşbîh-i deryā-nüş-ı 'aşķım ben
Şarāb-ı jāle-i gülden düşüp ser-ḥoş olur bûlbûl

2. **düşür:**
Kıt'a 25

Mısra: 4

Düşürmek II bırakmak.

Boşatdılar zarūrī cebr-i tīg-ı hūkm-i şer' ile
Bu da'vâyı düşür kayd itme her şahş-ı sūhan-sence

düşür:

1. düşürmez:-mez

Terkib-bend 3

Mısra: 20

*Bir durumun içine koymak, bir durumu
yaşatmak.*

Dil-sîr-i vuşlat itmedesin nâ-sezâları
Bu kec nighle cevri düşürmez idim saña

2. düşürmez:-mez

Terkib-bend 3

Mısra: 21

*Bir durumun içine koymak, bir durumu
yaşatmak.*

Ben dogrısı bu tavrı düşürmez idim saña
IV

3. düşürür:-ür

Terkib-bend 2

Mısra: 12

Çıkarmak.

Olsa muhtâc-ı şabûh ol iki maḥmûr-ı cihân
Kaysı yolsuz düşürür râst-rev-i râh-ı hüdâ

düşvâr:

1. düşvâr:

Gazel 33

Mısra: 11

Zor, güç II sorun, sıkıntı.

Sâhile düş var işin düşvâr ise
Der-kenâr itdim o şûhı der-kenâr

düşvâr olur:

1. düşvâr olur:--(u)r

Gazel 115

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zor, güç olmak.

Keşâkeşle Nebîlâ 'uḳde-i âsân olur düşvâr
Gelür Kaysa terakḳî şîve-i bî-câ-yı Leylâdan

duvağ-ı âl:

1. duvağ-ı âl:

Kaside 16

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Kırmızı duvak (gelinin baş ve yüzünü kapayan
dantel veya tülde oluşan süslü kırmızı örtü.).*

Şakâyık şan duvağ-ı âl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbak şıgâr mı hep görenler hâst-gâr oldu

duy-:

1. duyunca:-unca

Kıt'a 23

Mısra: 10

İşitmek, haber almak, öğrenmek.

Terahhüm eyledi ol pâdişâh-ı merḥamet-pîşe
Duyunca gıryesin cüyende-i dermân-ı Mısr oldu

duyur-:

1. duyurma:--ma

Gazel 135

Mısra: 10

Duymayı sağlamak, duyurmak.

Nebîlâ küy-ı yâre dilde bir nâ-refte yol buldum
Duyurma kimseye râh-ı nihânım şâh-râh itme

düz-:

1. düzdiği:--diğ, --i

Kıt'a 59

Mısra: 25

Hazırlamak, dizmek.

Bu şüret düzdiği mir'ât-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sırr-ı hikmetde o dem yek-tâ

düzah:

1. düzaḥda:-da

Kaside 12

Mısra: 35

Cehennem, cehennem ateşi.

Bu keşret-i zünüb ile düzağda nâz idüp
Belki kabûlden o dağî ictinâb ider

düzahı eyleyüp:

1. **düzahı eyleyüp:**--y, -(ü)p-y, -üp

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cehenneme çevirmek, cehennem gibi yapmak.

Düzahı eyleyüp mağarr-ı cihân
Hulde tenhâ gider misiñ vâ'iz

düzd-i çälâka:

1. **düzd-i çälâka:**--a

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çabuk hareket eden hırsız.

Dil-i gümgeşte mi taşhîh için sormış nigâhından
Niçün mesrûkî dilber düzd-i çälâka su'âl eyler

düzdide:

1. **düzdide:**

Kıt'a 66

Mısra: 3

Gizli, kaçamak(bakış) II çalıntı, çalınmış.

Çaldı düzdide nigezle aya şüfiyye de yâr
Kalb-i şüfî-i mürâyide qalur mı imân

3.2.6. E

ebed olmakdadır:

1. **ebed olmakdadır:**--mak, --da, --dır

Tahmis 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sonsuz olmak.

Dā'imā şaf-beste-i tertıbdır şāhān-ı 'aşk
Tā ebed olmakdadır gavgā-yı ser-bāzān-ı 'aşk

ebnā-yı dehre:

1. **ebnā-yı dehre:**--e

Gazel 146

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanın çocukları.

Ebnā-yı dehre göster edā-yı muḥabbeti
.....itdiler kudemā-yı muḥabbeti

ebrār-ı nakş-bend:

1. **ebrār-ı nakş-bend:**

Kaside 14

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nakşibendinin hayır sahipleri.

Hep ser-fürū-yı Ḥakla nazar ber-ka-dem imiş
Ol ḥāk-i pā görür seni ebrār-ı nakş-bend

ebr-i bahārı:

1. **ebr-i bahārı:**--ı

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bahar bulutu.

Zülfîni itmiş penāh āhım hevā-yı ḥatt ile
Üstine ebr-i bahārı müşg-bār itsem gerek

ebr-i günāhım:

1. **ebr-i günāhım:**--(ı)m

Kaside 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Günah bulutu.

Giribānıñ tutup ebr-i günāhım yā Rasūlallāh
Şarılusun dāmen-i eflāke āhım yā Rasūlallāh

ebrü:

1. **ebrüsü:**--sı, --ñ, --ı

Gazel 71

Mısra: 8

Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrüsüñ hışm itdiği demler ḥançer

2. **ebrünuñ:**--nuñ

Gazel 92

Mısra: 1

Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Nedir tefevvuķı bilmem o zülfü ebrünuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rünuñ

3. **ebrülar:**--lar

Gazel 127

Mısra: 10

Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Kıbleyi şaşırmasuñ mı 'āşıkı (Nūrī)
Çekmiş ebrülar yine şemşir-i kīn (Nebīl)

4. **ebrülarımı:**--lar, --ı, --n, --ı

Mesnevi 1

Mısra: 13

Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Ebrülarımı idüp fesāne
Oķ gibi atılma ol miyāne

5. **ebrülar:**--lar

Terkib-bend 1

Mısra: 119

Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Ebrülar anıñ çün açıldı āğuş
Vaşf-ı lebi güş-vār-ı la'l it

6. ebrûları:-lar, -ı

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Ebrûları kıble-i zarâfet

III

7. ebrûlarıñı:--lar, --ı, --ñ, --ı

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Ebrûlarıñı penâh iderdi

Hañçerde o râya olsa yârâ

8. ebrû:

Terkib-bend 1

Mısra: 43

Kaş, sevgilinin kaşları (Beyitte sevgilinin kaşları ile mihrâb arasında ilgi kurulmuştur).

Ebrû kor işâret-i namâzı

Ey ruhları câmi'-i letâfet

ebû hanîfesi:

1. ebû hanîfesi:--sı

Kıt'a 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İslam dinine sınıksız bağlanan kimselerin,
Müslümanların babası; Haneî mezhebinin imamı II
şeyhülislam.*

‘Aşrıñ Ebû Hanîfesi müftüsü ‘âlemin
Sâbit ola bu mesned-i vâlâda dâ'imâ

ecdâd:

1. ecdâd:

Gazel 2

Mısra: 6

Atalar, dedeler, cedler.

Zâtına virmişdi eşref-zâdelik dañi şeref

Eylese firdevse ecdâd ile âheng-i hırâm

2. ecdâd:-ı

Kıt'a 51

Mısra: 2

Atalar, dedeler, cedler.

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Maḥmûd Ḥân-ı Ğâzi kim
Çıkınca Âdeme ecdâdı cümle yâr-ı şâhândır

ecr:

1. ecrin:--in

Kıt'a 45

Mısra: 8

Mükâfat, karşılık, sevap.

Bâtını ma'mûr idi keşf itdi vaḳt-i rıḫletin

Aldı mebtûnen şehâdet ecrin ol zât-ı şerîf

ecvibe-i müsteṭâb ider:

1. ecvibe-i müsteṭâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Güzel cevap vermek.

Dil nuṭka gelse böyle gelür ḥabṭ idüp seni

Cümle kelâmıñ ecvibe-i müsteṭâb ider

edâ:

1. edâda:--da

Kaside 15

Mısra: 91

Dile getirme, söyleme.

Lâl oldu Ḥaḳḳ-ı vaşfıñ edâda ḳuluñ gibi

Olmaḳda bu du'â ile şevḳ-âver-i bahâr

2. edâlar:-lar

Gazel 103

Mısra: 5

Naz, işve, cilve.

Bu edâlar serde ḳayd-ı zülfiñi işmâmedir

Sünbül-i bâğ-ı cefâ zîb-i külâhımdır benim

3. edâyı:-(y)ı

Murabba 8

Mısra: 2

Naz, işve, cilve.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir

Bir güzelda bu levendâne edâyı görmedim

4. edāyı:-y, -ı

Murabba 8

Mısra: 4

Naz, işve, cilve.

Her revîşde kaddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edāyı görmedim

5. edāyı:-(y)ı

Murabba 8

Mısra: 8

Naz, işve, cilve.

Nūr-ı vechi çeşm-i hürşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzelde bu levendâne edāyı görmedim

6. edāyı:-y, -ı

Murabba 8

Mısra: 12

Naz, işve, cilve.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edāyı görmedim

7. edāyı:-y, -ı

Murabba 8

Mısra: 16

Naz, işve, cilve.

Rûh-ı Rüstem na'ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelde bu levendâne edāyı görmedim

8. edāları:--lar , --ı

Terkib-bend 3

Mısra: 17

Naz, işve, cilve.

Bî-gâne-meşrebâ çekemem bu edāları
Maħrûm-ı iltifât idüp aşınāları

edā-vı hizmet-i târîhi tām itdim:

1. edā-yı hizmet-i târîhi tām itdim:--dı, --m

Kıt'a 59

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Tam tarih hizmetini ifa etme.

Edā-yı hizmet-i târîhi tām itdim Nebîlâ ben
Alup ağıtdı Maħmûdiyyeden Nîlî 'Ali Paşa

edā-yı mehdidir:

1. edā-yı mehdidir:--dır

Kıt'a 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Beşiğin ödenmesi.

Edā-yı mehdidir ancak hâlâş-ı cāy-ı menâş
O zât-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı hâmeye deyn

2. edā-yı mehdidir:--dır

Kıt'a 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Beşiğinin cilvesi.

Edā-yı mehdidir ancak hâlâş-ı cāy-ı menâş
O zât-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı hâmeye deyn

edā-yı muhabbeti:

1. edā-yı muhabbeti:--ı

Gazel 146

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muhabbet tavrı, tarzı.

Ebnâ-yı dehre göster edā-yı muhabbeti
.....itdiler kudemâ-yı muhabbeti

edā-yı nev-be-nevle:

1. edā-yı nev-be-nevle:--le

Kaside 16

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Türlü türlü tavrı.

Degil muhtâc-ı şahid muktezâ-yı iltifâtıñdır
Edā-yı nev-be-nevle şüh-ı tab'ım şîve-kâr oldı

edā-yı topkapu:

1. edā-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın nazı,işvesi.

Bağ kâlib-ı merğübına döndi cihânın hûbuna
Mevzûn-reviş mağbûbına nev-ıtarz edâ-yı Topkapu

ednâ:

1. **ednâya:-ya**

Gazel 113

Mısra: 7

Küçük, basit kimse.

Var meşreb-i kerîmde ednâya ser-fürû
Baş kaldırır mı câma şurâhî isâleden

efendi:

1. **efendi:**

Kıt'a 29

Mısra: 3

Efendi. || Sevgili.

Efendi dikkatin hiç şorma ihrâc-ı mesâilde
Yarup fark itme bir müyî meşeldir bu ider şad-çâk

2. **efendim:-m**

Murabba 2

Mısra: 9

Efendi. || Sevgili.

Vahşî tavşansın efendim neyleyim
Nakd-i cânımla vişâliñ peyleyim

3. **efendim:-m**

Murabba 5

Mısra: 1

Efendi. || Sevgili.

Zülfîñ görelî böyle perîşânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

4. **efendim:-m**

Murabba 5

Mısra: 2

Efendi. || Sevgili.

Zülfîñ görelî böyle perîşânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

5. **efendim:-m**

Murabba 5

Mısra: 3

Efendi. || Sevgili.

Ben mu'terif-i cürm-i firâvânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

6. **efendim:-m**

Murabba 5

Mısra: 4

Efendi. || Sevgili.

Ben mu'terif-i cürm-i firâvânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

7. **efendim:-m**

Murabba 5

Mısra: 8

Efendi. || Sevgili.

Luğ eyle ayagın öpeyim pür-ğazab olma
Öldürme beni başın için cânım efendim

8. **efendim:-m**

Murabba 5

Mısra: 12

Efendi. || Sevgili.

Va'd itmiş idin vaşlını inkâra sebeb ne
Öldürme beni başın için cânım efendim

9. **efendim:-m**

Murabba 5

Mısra: 16

Efendi. || Sevgili.

Şâyeste mi gamzeñ çeke şemşîr-i tegâfûl
Öldürme beni başın için cânım efendim

efkâr:

1. **efkâr:**

Gazel 91

Mısra: 11

Fikirler, düşünceler.

'Akl olmasa efkâr netice viremez hiç
Keşret ile bî-ser olamaz nef'î cünüduñ

efkâr-ı muhâlimde:

1. **efkâr-ı muhâlimde:--(i)m, --de**

Gazel 141

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İmkansız fikirler, hayaller.

İdince mü-miyânı cilve âgûş-ı tahayyülde
Üzüldi rişte-i imkân efkâr-ı muhâlimde

efkâr-ı perîşân:

1. **efkâr-ı perîşân:**

Murabba 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dağınık düşünceler.

Nizâmı kalmamış zülf-i siyâhın
Nedir sende bu efkâr-ı perîşân

efkâr-ı zülfi:

1. **efkâr-ı zülfi:--i**

Gazel 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saçlarının düşüncesi. II Sevgilinin saçları.

Münevvim olsa da efkâr-ı zülfi şubh-ı şâdıkda
Hayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

eflâk:

1. **eflâke:-e**

Gazel 44

Mısra: 2

Felekler, gökler, gökyüzü.

Geçüp iden bizi pâ-mâl-ı nâz o mâh mıdır
İren niyâz ile eflâke düd-ı âh mıdır

2. **eflâki:-i**

Gazel 131

Mısra: 13

Felekler, gökler, gökyüzü.

Nebîlâ düd-ı âhım sünbülistân itdi eflâki
İderken hâlim işmâm ol meh-i kâkül-perîşâna

3. **eflâki:-i**

Kıt'a 10

Mısra: 12

Felekler, gökler, gökyüzü.

Halka halka duhân-ı âh-ı derûn
İde hem-reng-i qahve eflâki

4. **eflâk:**

Kıt'a 29

Mısra: 2

Felekler, gökler, gökyüzü.

Cihânın Hazret-i allâmesi 'Âşir Efendi kim
Nazîrin görmedi ol âsumân-câhın bu nüh eflâk

5. **eflâk:**

Kıt'a 58

Mısra: 4

Felekler, gökler, gökyüzü.

Şâhenşah-i devrândır vâlâ-mekân sultândır
Eflâk ile yek-sândır cây-ı şafâ-yı Topkapu

6. **eflâki:-i**

Kıt'a 58

Mısra: 8

Felekler, gökler, gökyüzü.

Qadr-i makâm-ı pâdişeh bâlâ-ter ez-hürşîd ü meh
Eflâki kor der-nısf-ı reh rif atde cây-ı Topkapu

7. **eflâk:**

Kıt'a 69

Mısra: 46

Felekler, gökler, gökyüzü.

Fâlar eflâk-i fazl u dânişdir
Qâf o eflâk için kamer gibidir

eflâke çıkar:

1. **eflâke çıkar:--(a)r**

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göge çıkan, yükselen.

Yer eyledi hep mihri gönüllerde o mâhın
Eflâke çıkar na're-i yâ hû-yı muhabbet

eflāke çıkardıñ:

1. eflāke çıkardıñ:--(a)r, --dı

Terkib-bend 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Göklere çıkarmak, yükseltmek.

Eflāke çıkardıñ āh u zārı
Ey māh yeter yeter tegāfūl

eflāk-i fazl u dānişdir:

1. eflāk-i fazl u dānişdir:--dir

Kıt'a 69

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

İlim ve irfan feleği.

Fālar eflāk-i fazl u dānişdir
Kāf o eflāk için kamer gibidir

eflātūn:

1. eflātūn:--ı

Kıt'a 33

Mısra: 2

*M.Ö. 430-348 yılları arasında yaşamış,
Aristo'nun hocası olan Yunanlı filozof. Asıl adı
Platon'dur. Edebiyatta akıl, hikmet ve isabetli görüş
timsali olarak kabul edilir.*

Semiyy-i mefhar-ı 'ālem Hafid-i 'ātıfet-kārīn
İderdi görse Eflātūnı farı-ı zihni şermende

efrenc:

1. efrenc:

Kıt'a 24

Mısra: 16

Frenk, Avrupalı.

Yaz Nebilā böyle bir berceste tārīh-i selīs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şāh-ı cihān

efsāne:

1. efsāne:--de

Gazel 82

Mısra: 5

Dillere düşmüş, meşhur olmuş hâdise.

Efsānede güldür diyerek maṭlab-ı bülbul
Dil tevriye-i vuşlatı ihām ile geçmiş

2. efsāne:

Kıt'a 87

Mısra: 2

Dillere düşmüş, meşhur olmuş hâdise.

Yatmışdı fīrāş-ı nāz içinde
Efsāne didim niyāz içinde

efsāne-güy-ı vuşlat ol:

1. efsāne-güy-ı vuşlat ol:

Gazel 138

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın efsanesini anlatan, söyleyen olma.

Ṭālī'in bīdār ise efsāne-güy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dār āheng-i menām itmiş yine

eftah-i 'aynın:

1. eftah-i 'aynın:--ı, --n

Kıt'a 59

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gözünü açmak.

Bu ta'lîmin dimiş İsfendiyāra görme hacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eftah-i 'aynın idüp imā

efvāh-ı senā-güyāya:

1. efvāh-ı senā-güyāya:-ya

Gazel 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sena edici ağızlar.

Mesnedinde Bū Hanīfe-menkabet şābit ola
Bu du'adır her-dem efvāh-ı senā-güyāya zeyn

efzūn ide:

1. efzūn ide:--e

Kıt'a 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Artırmak, çoğaltmak.

Şehen-şāh-ı cihāndır bā-himem Sultān Selīm Hān
kim
Hudā efzūn ide ‘ōmrin o şāh-ı ma‘delet-ḥāhīn

efzūn ider:

1. **efzūn ider:--(e)r**
Gazel 24
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Çoğaltmak, artırmak.

Temkīnini her fülke-i meşhūn ider efzūn
Mużtarda olursañ yine izhār-ı refāh it

efzūn kıla:

1. **efzūn kıla:--a**
Kıt'a 5
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Fazlalaştırmak, çoğaltmak.

Kıldı teksīr-i sūfūn deryā-himem şāh-ı cihān
‘Ömrini Ḥaḡ mevc-i deryālar ḡadar efzūn kıla

eger:

1. **eger:**
Gazel 4
Mısra: 1
Eğer II şayet.

Eger bu āb-ı rūdān itse de feyz - nümā peydā
Gül-i tā‘ātin ey zahīd ider bŷy-ı riya peydā

2. **eger:**
Gazel 54
Mısra: 9
Eğer II şayet.

Eger vaḡf-ı cünūn itdiñse mevḡūfāt-ı ‘aşḡıñdan
Görürseñ kaydını dest-i dil-i nā-kāma şüret vir

3. **eger:**
Gazel 57
Mısra: 7
Eğer II şayet.

Teşrīfīñ eger dīdemi itmezse nemek-rīz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebābıñ tuzı yokdur

4. **eger:**
Gazel 76
Mısra: 8
Eğer II şayet.

Hŷsn-i dildāra müsāvātla ider ḡubb-ı derŷn
Bār eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

5. **eger:**
Gazel 85
Mısra: 1
Eğer II şayet.

Zŷlfiñ ey meh eger olursa penāh-ı ‘āşık
Dokunur sŷnbŷle-i çarḡa külāh-ı ‘āşık

6. **eger:**
Gazel 104
Mısra: 8
Eğer II şayet.

Cevāb-ı gamze-i ḡŷn-rīzden ‘aczim ḡŷveydādır
Eğer her bir mŷjem engŷşt-i īmā-yı nigāh itsem

7. **eger:**
Gazel 104
Mısra: 12
Eğer II şayet.

O māhıñ bezmini garḡ-āb ider fevvāre-i eşkim
Bu ḡasretle eger ben sedd-i mecrā-yı nigāh itsem

8. **eger:**
Gazel 117
Mısra: 8
Eğer II şayet.

‘Arz-ı sŷz-ı iştīyākla bestedir ŷlfet dahī
Kim gider maḡv olsa germiyyet eger ḡammāmdan

9. **eger:**
Gazel 129
Mısra: 12
Eğer II şayet.

Bulur ḡālḡa-be-ḡŷşān pertev-i maḡdŷm ile rif‘at
Olur hem-ḡadr-i ḡalḡal olsa mehden dŷr eger hāle

10. eger:

Gazel 137

Mısra: 6

Eğer II şayet.

Çekerdik sîneye o mäh-ı evc-i hüsni elbette
Kemend-i âh eger peyveste-i çarh-ı berîn olsa

16. eger:

Kaside 15

Mısra: 49

Eğer II şayet.

Hem-bü-yı feyz-i kalbi eger olsa nâmiye
Gülde olurdı zıkr-i hafî muzmer-i bahâr

11. eger:

Gazel 139

Mısra: 4

Eğer II şayet.

Böyle baş üstünde yer itmez idi
Zülfî eger düşmeşe dāmânına

17. eger:

Kaside 15

Mısra: 74

Eğer II şayet.

Koymazdı fi'l-i gülde te'addi-i bülbülü
'Adl u kemâliñ olsa eger maşdar-ı bahâr

12. eğer:

Kaside 4

Mısra: 12

Eğer II şayet.

Tefavvuk itdi bendeñ ma'şiyetle cümle akrâna
Eğer mücrimse şâyân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

18. eğer:

Kaside 15

Mısra: 80

Eğer II şayet.

Medhiñ göreñ kitâb-ı Gülistân zann ider
Müjgân-ı bülbül olsa eğer mıstar-ı bahâr

13. eger:

Kaside 12

Mısra: 113

Eğer II şayet.

Ref' eylemezse lutfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif'at-ı kadre türâb ider

19. eger:

Kaside 16

Mısra: 55

Eğer II şayet.

Eger hem-bü-yı hüsni-i hulkı olsaydı dinilmezdi
Hezârân cevri-i gülden âh u zâr ile nizâr oldu

14. eger:

Kaside 15

Mısra: 36

Eğer II şayet.

Hıfz eyler idi derdi hâzân-ı zamânede
Evşâf-ı fâzlı olsa eger ezber-i bahâr

20. eger:

Kıt'a 17

Mısra: 2

Eğer II şayet.

Sûziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânıñ
Neyde tennüre döner baksa eger bu hâle

15. eger:

Kaside 15

Mısra: 40

Eğer II şayet.

Maḥrûm-ı bû cemende bırakmazdı lâleyi
Hem-bü-yı hulkı olsa eger micmer-i bahâr

21. eger:

Kıt'a 20

Mısra: 10

Eğer II şayet.

Maḥv-ı vücûd iderdi daḳıḳı hevâ gibi
Alsaydı vâḳtinden eger behre âsiyâ

22. eger:

Kıt'a 24

Mısra: 12

Eğer II şayet.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dâr ile
Kendi 'azm itmek eger lâzım gelürse bî-gümân

28. eğer:

Kıt'a 94

Mısra: 3

Eğer II şayet.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem'

23. eger:

Kıt'a 57

Mısra: 14

Eğer II şayet.

Haşre dek mestüre kalmışdı 'ademde duht-ı rez
Neş'e-bağş olsaydı eyyâmı eger vakt-i Ceme

29. eger:

Kıt'a 103

Mısra: 10

Eğer II şayet.

Yine olmaz tınâb-ı bârgeh-i rif'at ol şâha
Olursa târ-ı şemse rişte-i enzâr eger meşdûd

24. eğer:

Kıt'a 57

Mısra: 28

Eğer II şayet.

Hâk-i pâyâ 'arz ider nüh pây-e-i çarh-ı felek
Kaşr-ı ikbâli eğer muhtâc olursa sülleme

30. eğer:

Mesnevi 1

Mısra: 41

Eğer II şayet.

Hâlimden eğer suâl olursa
Yâr hasbihâl olursa

25. eger:

Kıt'a 58

Mısra: 28

Eğer II şayet.

Deryâdaki nev'-i güher maşşûl-i kân-ı sîm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahâ-yı Topkapu

31. eger:

Terkib-bend 3

Mısra: 31

Eğer II şayet.

İmdâd iderse hışmın eger pek yamândır
Tîg-ı müjeñ ne rütbede bir hûn-feşândır

26. eger:

Kıt'a 82

Mısra: 4

Eğer II şayet.

İstemem ben bâde kâfîdir baña la'l-i lebi
Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

eglence:

1. eglence:

Gazel 9

Mısra: 4

Eğlence, eğlenme.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dâd iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflâk baña

27. eğer:

Kıt'a 94

Mısra: 3

Eğer II şayet.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem'

ehl:

1. ehline:--i, --n, --e

Kıt'a 73

Mısra: 1

(Ar.) Ehil, bir işten anlayan.

Her bir umûrî ehline tefvîz gösterir
Tevfîke Hâzret-i Şeh-i devrân karîndir

2. **ehlini:--i, --n, --i**

Kıt'a 12

Mısra: 2

Sahip, malik.

Keffidir 'Âşir Efendi zîb-i âgûş eylesün
Şadr-ı gerdûn kâdr-i takvâ şimdi buldı ehlini

3. **ehlini:--i, --n, --i**

Kıt'a 12

Mısra: 4

Sahip, malik.

Yüzgörümlük düşdi bir târîh 'arz eyle Nebîl
Manşib-ı vâlâ-yı iftâ şimdi buldı ehlini

ehl-i 'aşkı:

1. **ehl-i 'aşkı:--ı**

Kıt'a 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşıklar.

Pîr ider ehl-i 'aşkı bâr-ı cefâ
Tâzesin itme ihtiyâr-ı cefâ

ehl-i 'azâb ider:

1. **ehl-i 'azâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 108

Kelime Tipi: -

Azap ehlinin yapması, söylemesi.

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânıña Hudâ
Bu fikri ben dimem faķaķ ehl-i 'azâb ider

ehl-i cāh:

1. **ehl-i cāh:**

Gazel 121

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Makam, mevki sahipleri.

Sâķıķtır ehl-i cāh belâ-yı lisân ile
Nağme karar ider mi düşünce makâmdan

ehl-i cürm:

1. **ehl-i cürm:**

Muhammes 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Suçlular, günahkârlar.

Ehl-i cürm ümmîd-i me'vâ eylemek
Olsa da beyne'ş-şüreyyâ vü's-semek

ehl-i dil:

1. **ehl-i dil:**

Kıt'a 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşıklar l gönül adamları, ârifler.

Besîma Yûsuf-istân-ı hüner bir zât fevtiyle
Sezâ Ya'ķûb-veş ehl-i dil etmezse nazar 'aşra

ehl-i diliñ:

1. **ehl-i diliñ:--iñ**

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül ehli. II Aşıklar.

Seyr eyle dūr-bîn-i Cem-i 'âlem-i neşât
Ehl-i diliñ elindeki cām-ı billürdur

ehl-i hâle:

1. **ehl-i hâle:--e**

Kıt'a 17

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Gönül ehli; gönlü Allah aşkı ile dolu olan,
bildiklerini sözde bırakmayıp fiile geçiren kimseler
için kullanılır.*

Didi târîhîni bu demde ney-i kilik-i Nebîl
Göçdi Ğâlib Dede yâ hû diyüp ehl-i hâle

ehl-i hevâ:

1. **ehl-i hevâ:**

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Arzularının esiri olanlar.

'Uşşâkı habs-i âh idemez kayd-ı zülf ile
Sermâye-yi o ehl-i hevâ hep telefdedir

ehl-i hırşî:

1. ehl-i hırşî:--ı

Gazel 143

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hırs sahipleri, açgözlüler.

Ehl-i hırşî ra'ş-e-i tãma' mahrûm ider
Câm-ı lebrîz olmada rîzân yed-i ser-ñîşda

ehl-i hüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:

1. ehl-i hüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:

Tahmis 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Dünya aleminin akıl sahipleri.

İş midir meyl-i hürüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Lîk bilmez ehl-i hüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ

ehl-i 'irfânî:

1. ehl-i 'irfânî:--(i)ñ

Gazel 52

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İrfan sahibi, bilgili.

Kelâm-ı bî-edebdir ehl-i 'irfânîñ gelü-gîri
Qabûl-i loğma-i huşka sebep te'dîb-i dendândır

ehl-i kizbiñ:

1. ehl-i kizbiñ:--(i)ñ

Gazel 74

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yalancılar.

İstemez hiç tekellûf suhan-ı râst-nümâ
Ehl-i kizbiñ söziñi kayd-ı qasemden bilürüz

ehl-i lüknete:

1. ehl-i lüknete:--e

Gazel 121

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kekemeler, kekeleyen insanlar.

Rûh olıcak sükût-ı zarûr ile muţtarib
Müşkildir ehl-i lüknete 'arz-ı merâmdan

ehl-i ma'ârifden:

1. ehl-i ma'ârifden:--den

Gazel 118

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bilgili, marifetli kişi.

Saňa ekşer Nebîlâ reşk ider ehl-i ma'ârifden
'Ayândır qadri nâsın rif'at-ı şâne hasûdundan

ehl-i nazar:

1. ehl-i nazar:

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Görüş sahipleri.

Gülle mülden reng ü bû bûlbûlden uçmuş fikr-i hû
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

2. ehl-i nazar:

Kaside 15

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Görüş sahipleri.

Merdümden itmez ehl-i nazar himmeti dirîğ
Cüyâ-yı zevke nergis olur reh-ber-i bahâr

3. ehl-i nazar:

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakış ehli. || Sevgiliyi sürekli izleyen aşıklar.

Câma nigâhı ehl-i nazar eylemez tehî
Maqşad o durbîn ile taqrîb-i neş'edir

ehl-i niyâz:

1. ehl-i niyâz:

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Yakaranlar, dua edenler.

Var mı m nend-i Neb l olsa hez r ehl-i niy z
Bir g list ns n  ey mest-i mey-i na vet   n z

ehl-i niy z n :

1. ehl-i niy z n :--(i) n 

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yalvaran, yakaran kimseler; istekte bulunan
kişiler II     lar.*

Olur dert  stine ehl-i niy z n  zev i b -  b e
O   r-ebr -y  vah     r-  k n zdan d  m  

ehl-i pertev n :

1. ehl-i pertev n :--i, -- n 

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

I  k, nur sahipleri.

G rg-i lu fu b lend   peste ehl-i pertev n 
Z r   b l  feyz olur h r  d-i p r-env rdan

ehl-i  irk   bid'at n :

1. ehl-i  irk   bid'at n :--i, -- n 

Tahmis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Allah'a ortak ko anlar ve sonradan meydana
 ıkan  eyler.*

Meh- e-i r y t  d   di ehl-i  irk   bid'at n 
Na' -i esbi   n hil l-i 'ıydd r ol   zreti n 

ehl-i  irki n :

1. ehl-i  irki n :--i, -- n 

Kaside 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah'a ortak ko anlar;  irk ehli.

Ehl-i  irki n  ma v iden sensi n sev d-  k zbini
  bh-      -    r-      n  y  Ras lall h meded

ehl-i  u' r :

1. ehl-i  u' r :

Muhammes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Akıllı insanlar, aklı başında olanlar.

Olma ta' r fe Neb l  mecb r
     va  n  idemez ehl-i  u' r

ehl-i takl d n :

1. ehl-i takl d n :--(i) n 

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Taklit edenler.

Z t-  l zım ehl-i takl d n  olur mı s yesi
Ben Neb l  irtif '  görmedim   llarda hiç

ehl-i zev  n :

1. ehl-i zev  n :--i, -- n 

Gazel 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zevk sahibi.

Nice toz k pm   aya -  Cemde bu meyd nda
Ehl-i zev  n  bir ni  n  yok mı menzillerde hiç

ekd r-  devr n :

1. ekd r-  devr n :

Gazel 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Devrin kederleri.

Ma v olur ekd r-  devr n  ey Neb l
Y r ile bir başka ' lemdir   r b

ek er :

1. ek er :

Gazel 70

Mısra: 14

Genellikle, çoğunlukla, çoğu zaman.

  line e  -fe  n  oldu g l- bdan Neb l
Gördi kim kendüye hem-b  olur ek er micmer

2. **ekşer:**

Gazel 118

Mısra: 13

Genellikle, çoğunlukla, çoğu zaman.

Saîa ekşer Nebîlâ reşk ider ehl-i ma'ârifden
'Ayândır kıdri nâsın rif'at-ı şâne hasûdundan

3. **ekşer:**

Gazel 129

Mısra: 4

Genellikle, çoğunlukla, çoğu zaman.

Tehî şanma habâb-ı duht-ı rez düşîzelikdendir
Olur havfindan ekşer tıfl-ı endek-sâle tebîhâle

ekşer-i halk:

1. **ekşer-i halk:**

Kıt'a 69

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Halkın çoğunluğu.

Ne gâlatlar ki var şahîhinden
Ekşer-i halk bî-haber gibidir

el:

1. **elini:-i, -n, -i**

Gazel 105

Mısra: 6

Bedenin bir uzvu, el.

Renk virmek gibidir nabzına dâ'ir şerbet
Elini açma kızıl kıana boyandım bilürüm

2. **elde:-de**

Gazel 148

Mısra: 5

Bedenin bir uzvu, el.

Rengîn degil mi duht-ı reziñ elde cilvesi
Hınnâ-yı i'tibâr ayagındadır dahî

3. **eliñdeki:--i, --ñ, --de, --ki**

Kaside 12

Mısra: 28

Bedenin bir uzvu, el.

Fikr-i ayâğ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu hırş-ı fışk eliñdeki âbî şarâb ider

4. **eliñden:-i, -n, -den**

Kaside 16

Mısra: 24

Bedenin bir uzvu, el.

Buñûr-ı Meryeme destîñde virmiş misk-i rûmîdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bî-berg ü bâr oldu

5. **elde:-de**

Murabba 6

Mısra: 5

Bedenin bir uzvu, el.

Elde peymâne mest-i nâz olmuş
Yine peymân-şikest-i nâz olmuş

6. **eli:-i**

Murabba 6

Mısra: 11

Bedenin bir uzvu, el.

Bir eli tîğ-ı hûn-feşânında
'Aceb ol yâriñ infî 'âlî mi var

7. **eli:-i**

Terkib-bend 2

Mısra: 52

Bedenin bir uzvu, el.

İki şeh hükm ide bir mülke 'adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşîr-i nigâhında imiş

8. **ele:-e**

Gazel 134

Mısra: 6

Yabancı; rakip.

Yine gül-penbe oldu ruhsârıñ
Duht-ı rez gibi ele meyl itme

9. **elde:-de**

Kıt'a 69

Mısra: 24

Yabancı; rakip.

Bu eşer fark-ı nîk ile bedde
Elde mîzân-ı hayr u şerr gibidir

10. el:

Müseddes 1

Mısra: 21

Yabancı; rakip.

Dâmen-i gül-zâra söyletmeyiz el şimden gerü
Zevk-i hammâmı buña kılsun bedel şimden gerü

11. elindeki:-i, -n, -de, -ki

Gazel 45

Mısra: 6

Bedenin bir uzvu, el.

Seyr eyle dūr-bîn-i Cem-i 'âlem-i neşât
Ehl-i dilin elindeki cām-ı billürdür

12. elleri:-ler, -i

Gazel 70

Mısra: 7

Bedenin bir uzvu, el.

Elleri düde kadar şarfda kudret mefkûd
İtse de düdını çün halka-i ejder micmer

el çekdigine:

1. el çekdigine:--dik, --i, --n, --e

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Vazgeçmek.

Nâsiñ el çekdigine yandığın işmâm iderek
Durmayup micmer-i sūzân dolaşur elden ele

el çekmeğe:

1. el çekmeğe:--mek, --e

Gazel 151

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Uzaklaşmak, ilgiyi kesmek, uzak durmak.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gīsüdan
Tutmaz bu işi 'âkıl dīvāneyi gördün mi

el çekmez:

1. el çekmez:--mez

Kaside 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

İlgisini kesmek, vazgeçmek.

Tehî dest-i gevāba düşmez izhâr-ı refāh itmek
Dil el çekmez bu i' lān-ı sefehden yâ Rasûlallāh

el irmez:

1. el irmez:--mez

Kaside 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ulaşmak.

Kemend-i şevki virmişdir yed-i nefse maşûn olmaz
El irmez ise âfât-ı nigehten yâ Rasûlallāh

2. el irmez:

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Ulaşılamayan, erişilemeyen (kimse veya şey.).

Gerçi ol mäh-ı cefākāra el irmez ammā
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

el şunup:

1. el şunup:--up

Gazel 99

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Elini uzatmak II dokunmak II cüret etmek II el atmak, girişmek.

Vechinden atdı düşına ne gīsüya el şunup
Gösterdi büse rişte-i düstürü neyleyim

el virdi:

1. el virdi:--di

Terkib-bend 1

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

*Yardım etmek veya işlerin yolunda gitmesi
durumunu anlatır.*

El virdi hele o çeşm-i cellād
Dāmān-ı kıyāmeti tutar āh

el virir:

1. el virir:--(i)r

Kaside 11

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

El vermek; yardımcı, destek olmak.

El virir tutsa kenār-ı dāmen-i luṭfuñ Nebīl
Merkez-i pergār-ı Ḥaḫsīñ yā Rasūlallāh meded

2. el virir:--(i)r

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

*Yardım etmek, fırsat vermek II el ele vermek,
birlik olmak, birlikte hareket etmek.*

Cān mı ḳor tende Nebīl alsa daḫī göñlüm ele
El virir göstere ol rūḫ-ı muşavver ḫançer

el-amān:

1. el-amānıñdan:--ı, --ñ, --dan

Kaside 4

Mısra: 9

*Meded, aman anlamlarına gelen bağış dileme
sözü.*

Ḳopar ol dem kıyāmet mücrimānıñ el-amānıñdan
Ḥırāmıñ itse i‘lān-ı şefā‘at yā Rasūlallāh

2. el-amān:

Gazel 26

Mısra: 8

"Aman, medet" anlamında yardım isteme sözü.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir Cengīze de
El-amān ol gamze-i gaddārdan gel açma baḫş

el-ān:

1. el-ān:

Gazel 130

Mısra: 1

Hālâ, şu anda bile.

Ḥalka-i turreşi el-ān dolaşur elden ele
Müḫr-i engüş-t-i Süleymān dolaşur elden ele

elbet:

1. elbet:

Gazel 36

Mısra: 12

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Sāḳī meded piyāleyi der-peyi yürüt
Elbet ḡarāz ayaḡile ta ‘ḳīb-i neş’ edir

2. elbet:

Gazel 63

Mısra: 6

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Terk-i çirk-i mā-sivādır herkese encām-ı kār
Def’e elbet aḫzımı mecbūr olur kef-gırler

3. elbet:

Gazel 64

Mısra: 3

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Olur muḫtāc-ı zīnet cevher-i zāt olmasa elbet
Gören nev-devletān-ı ‘aşrı zīb ü ḫaşmetiñ söyler

4. elbet:

Gazel 117

Mısra: 13

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Nās olur elbet Nebīlā peyrev-i dīn-i mülūk
‘İffet-i maḫdūma istidlāl olur ḫuddāmdan

5. elbet:

Gazel 138

Mısra: 9

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Bī-ṭa‘ab menzil-res-i maḫşūd olur elbet Nebīl
Ḳā‘id-i taḳdīre teslīm-i zimām itmiş yine

6. elbet:

Kaside 16

Mısra: 59

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

İder elbet nigāh-ı lutfi te'sīri zer-i hāliş
Olan ruḥ-süde-i seng-i deri şāhib- 'ayār oldı

7. elbet:

Kıt'a 28

Mısra: 7

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Nuḡuş-ı kâsrını tercîh iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbül feyzini vakt-i şehergâhın

8. elbet:

Kıt'a 48

Mısra: 2

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Şeh-i şāhân-ı 'âlem Ḥazret-i Sulţân Maḥmûduñ
Olur bāy u gedā cûdundan elbet vāye-dār-ı sūd

9. elbet:

Kıt'a 72

Mısra: 4

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Ṭutarsa rişte-i feyzin Nebilā
İrer elbet yed-i Abdāl Murāda

10. elbet:

Kıt'a 98

Mısra: 2

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Bir tırakda bezi yok āzāde
Elbet ol yāre olur dil-dāde

11. elbet:

Mesnevi 1

Mısra: 101

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Ṭab'ın bu hünlerde olur elbet
Fārisliḡi müceb-i fezāhet

elbette:

1. elbette:

Gazel 59

Mısra: 10

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Zīb-i āḡuşum oldı yār Nebil
Māha elbette hāle lāzımdır

2. elbette:

Gazel 137

Mısra: 5

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Çekerdik sīneye o māh-ı evc-i ḡusni elbette
Kemend-i āh eger peyveste-i çarḡ-ı berin olsa

3. elbette:

Muhammes 2

Mısra: 8

Mutlaka, hiç şüphesiz, muhakkak.

Kim ki inkār itse zinciriñ sürür
Bunda elbette aḡan şular durur

elde tutsa:

1. elde tutsa:--sa

Kıt'a 31

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Elinde tutmak, bulundurmak.

Ṭutsa şāyeste-i devletiñ elde Bercīs-i felek
Şıf kitāb-ı ma'ārif ragbete oldı re'īs

elden alup:

1. elden alup:--(u)p

Kaside 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Elinden almak II mahrum etmek.

Görüp pīr-i ḡarābāt esb-i nefsi virdi meydānı
Alup elden 'inān-ı ihtiyārım yā Rasūlallāh

elden ele dolaşur:

1. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Halka-i turrei el-ân dolaşur elden ele
Mühr-i engüş-i Süleymân dolaşur elden ele

2. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Halka-i turrei el-ân dolaşur elden ele
Mühr-i engüş-i Süleymân dolaşur elden ele

3. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Oğudum hüsn-i haı zîb-i ruh-ı âl olıcak
Nüşa-i nâdiredir şan dolaşur elden ele

4. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Nâsiñ el çekdigine yandığın işmâm iderek
Durmayup micmer-i süzân dolaşur elden ele

5. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Çâk olur şadr-ı ta‘azzumda girîbân Nebîl
Bûs için küşe-i dâmân dolaşur elden ele

6. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Cevher-i zât-ı kürk zîver-i eşvâb değil
Seyfe ile nazar-ı ‘uryân dolaşur elden ele

7. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Dürr-i manzûm mıdır nûkte-i mazmûn-ı haı
Nazm olur sühâ-i ‘irfân dolaşur elden ele

8. elden ele dolaşur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

Gerden-i sîme virir hâl-i siyeh ragbet-i tamm
Nukre bâ sikke-i şâhân dolaşur elden ele

elden gitdi:

1. elden gitdi:--di

Gazel 29

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak II Yok olmak, elden kaçmak.

‘Înân-ı ihtiyârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd
Kümeit-i iştibârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

2. elden gitdi:--di

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak II Yok olmak, elden kaçmak.

Çıkınca halka-yı gîsûsı engüş-i niyâzımdan
Medâr-ı iftiharım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

3. elden gitdi:--di

Gazel 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak II Yok olmak, elden kaçmak.

Hevâ'dir fişeng-i âh dest-avîz olur çarha
Benimde yadigârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

4. elden gitdi:--di

Gazel 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak II Yok olmak, elden kaçmak.

Çenâr-âsâ açanlar rûzgâra dest-i ümmîdi
Dimez mi berg ü bârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

5. elden gitdi:--di

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak II Yok olmak, elden kaçmak.

Nebîlâ ol hümâyâ şâh-bâz-ı himmeti saldım
Havalandım firârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

6. elden gitdi:--di

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bir şeyi yitirmek, yoksun olmak II Yok olmak, elden kaçmak.

‘Înân-ı ihtiyârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd
Kümeýt-i iştibârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

ele al:

1. ele al:

Gazel 150

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Elinde tutmak, eline almak.

Sâkî ele al ayagı sende
Devr-i feleğin hilâli yok mı

ele alsa:

1. ele alsa:--sa

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ele geçir, eline al.

Cân mı kor tende Nebîl alsa dahî gönülüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver hançer

ele alsun:

1. ele alsun:--ı--sun

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Tutmak, eline almak, ele geçirmek.

Şîşe-i kalbim berây-ı vaz‘ı ism alsun ele
Lâle-veş sînem yedinden dâg-dâr itsem gerek

el-hak:

1. el-hak:

Gazel 3

Mısra: 4

Doğrusu, gerçekten.

Manşıb-ı fetvâyı bir kâdr-i bülende viridi kim
Oldı el-hak şadr-ı gerdün pâye-i takvâya zeyn

2. el-hak:

Kıt'a 35

Mısra: 14

Doğrusu, gerçekten, hakikaten.

Dest-i kilki gevher-efşân itdi târîhim Nebîl
İtdi el-hak ‘adl ile Sulţân Maḥmūd Ḥân cülûs

el-hakk:

1. el-hakk:

Kıt'a 23

Mısra: 3

Doğrusu, gerçekten, hakikaten.

Tarâvet viridi cüy-ı lutfi el-hakk ümm-i dünyâyâ
Kef-i ihsânı güyâ Nîl feyz-efşân-ı Mısr oldı

el-hâsıl:

1. el-ḥāşıl:

Kıt'a 69

Mısra: 15

Netice itibariyle, kısaca.

Pençeleşmek hünlerde el-ḥāşıl
Ḥāric ez-ḳuvvet-i beşer gibidir

elif:

1. elifi:-i

Kıt'a 69

Mısra: 27

Elif (□), Arap alfabesinin ilk harfi.

Elfi güyā ḥümā-yı evc-i hünere
Uçmaga bāsi bāl ü per gibidir

elif-bā:

1. elif-bādan:--dan

Kıt'a 59

Mısra: 23

Alfabe, harfleri öğreten okuma kitabı.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tā elif-bādan
Felāṭūnda derūn-ı ḥumda noḳşānın olur güyā

eliñ öpsün:

1. eliñ öpsün:--sün

Gazel 110

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Elini öptürmek II öpüp başına koymak. Bir nimeti veya kutsal sayılan bir varlığı saygıyla el üstünde tutmak, yüksekte tutmak; bir şeyi memnunlukla karşılamak, saygı duymak, saygıyla karşılamak.

Sāḳiyā duḡt-ı rez eliñ öpsün
Ḥāst-gār-ı ayāğdır göñlüm

elin tut:

1. elin tut:

Kaside 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Deyim**

Elinden tutmak: Yardım etmek, destek olmak.

Nebīl-i zārı ḳoyma cürmle pā-der-gil-i ḥayret
Elin tut vaḳt-i iḥsān-ı şefā'at yā Rasūlallāh

elḳāb:

1. elḳābına:--ı, --n, --a

Kıt'a 35

Mısra: 6

Lakaplar, ünvanlar.

Žamma tebrīke Uṭārid vaşfını mecbūrdur
Salṭanat elḳābına virdükde nev-'unvān cülūs

eltāf:

1. eltāfi:-ı

Kaside 12

Mısra: 51

Lütuflar, iyilikler, cömertlikler.

Elṭāfi 'abd-ı bī-kes-i reh-berlik eyleyüp
Ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-meāb ider

2. eltāfa:--a

Kıt'a 51

Mısra: 24

Lütuflar, iyilikler, cömertlikler.

Ḥudā şeh-zādegānıñ göstere 'ömr-i ṭabī' ide
Bu eltāfa sezā vālidleri ol şāh-ı zīşāndır

eltāf oldığı:

1. eltāf oldığı:--dık, --ı

Kıt'a 103

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Merhametli, lütuflu olmak.

'Ayān oldı bu zāt oldığı eltāf maḥallinden
Gelür ḳabr-i laṭifinden dimāğ-ı cāna bñy-ı 'ūd

eltāf-ı hak:

1. eltāf-ı hak:

Kaside 12

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütufları, iyilikleri.

Ancaḳ budur ümīd-i tehī-dest-i ṭā'ate
Elṭāf-ı Ḥaḳ o zümre ile kām-yāb ider

2. elṭāf-ı ḥak:

Kıt'a 41

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütufları, iyilikleri.

Hele kār-ı ḥavāric ḥāric ez-ta'bir olup itmām
Yine elṭāf-ı Ḥak tām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

elṭāf-ı hak idüp:

1. elṭāf-ı ḥak idüp:--(ü)p

Kıt'a 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın ihsanda bulunması.

Ḥādim-i beyt-i Rasūlullāh idüp elṭāf-ı Ḥak
Eyledi ṣāh-ı cihān Maḥmūd Ḥānı kām-bīn

elṭāf-ı ḥakdır:

1. elṭāf-ı ḥakdır:--dır

Kıt'a 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütufları, iyilikleri.

'Ulūvv-i ka'bīn i'lān itdi pāyeyle ma'ārifde
Aña elṭāf-ı Ḥakdır ḥiṣṣe-i bī-gāye-i Mekke

elṭāf-ı ḥudāya:

1. elṭāf-ı ḥudāya:--y, --a

Mesnevi 1

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütufları, iyilikleri.

Eyyāmı şafāya ola maḥrūn
Elṭāf-ı Ḥudāya ola maḥrūn

2. elṭāf-ı ḥudāya:--y, --a

Terkib-bend 1

Mısra: 142

Kelime Tipi: -

Allah'ın iyilikleri, bağışları.

Maḥsūd-ı zamāne itdi ṭab'im
Elṭāf-ı Ḥudāya şerm-sārım

elvak olmaz:

1. elyak olmaz:--maz

Mesnevi 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Layık, uygun olmak.

İnşāya virirdi ṣi'ri revnaḥ
Olmaz mı şeker yā ṣire elyak

el-ve'se:

1. el-ye'se:

Kıt'a 60

Mısra: 2

Ümitsizlik.

Bi-cürmin lā tekün me'yüse 'afvin
Lienne el-Ye'se min zenbīn 'azīmīn

emīn olma:

1. emīn olma:--ma

Gazel 127

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İnanmak, güvenmek.

Āh-ı çeşmi düşmen-i imāndır (Nebīl)
Sen o kāfirden amān olma emīn (Nūrī)

emīn-i dest-i erbāb-ı dağaldır:

1. emīn-i dest-i erbāb-ı dağaldır:--dır

Kıt'a 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hilekar ehlin elinin güvenilirliği.

Zamānı içre vaḥf-ı Bāyezīdīn
Emīn-i dest-i erbāb-ı dağaldır

emīn-i matbah eylerdi:

1. emīn-i matbah eylerdi:--r, --di

Kıt'a 51

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Matbah emīni olmak. Sarayda mutfak işlerini yönetmekle görevli kimse olmak.

Bu 'aşra gelse Keykāvūs emīn-i matbah eylerdi
O şeh kim kāse-līs-i cūdī şad Fağfūr u Ḥākāndır

emr:

1. **emri:--i**

Kıt'a 26

Mısra: 6

Emir, buyruk.

Yazdı tārīhini bā- 'avn-ı Hūdā kıl-k-i Nebīl
Yürüdi Kāhireye emri yine pādīşehiñ

2. **emrini:--i, --n, --i**

Tahmis 2

Mısra: 18

Emir, buyruk.

Dir dimez yerde beşer gökde hümā mecbūr olur
Emrini tenfīze bā-ḥük-m-i kazā mecbūr olur

emr itdi:

1. **emr itdi:--di**

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Emir etmek, buyurmak.

Hışm ile kaṭ-ı zebān-ı şem'e mi emr itdi yār
Ra'şeden mıkraṣ-ı dest-i iştibāhım söndürür

2. **emr itdi:--di**

Kıt'a 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Emir etmek, buyurmak.

Hūd'ası ma'lūmı olduḡda o bed-peymānlarıñ
Cenge emr itdi o dem Sulṭān Selīm-i kahramān

3. **emr itdi:--di**

Kıt'a 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Emir etmek, buyurmak.

Emr itdi ol şāh-ı güzīn tarḥ oldu resm-i dil-nişīn
İtdi cihānı pūr-ṭan'ın şīt-ı binā-yı Topkapu

emr-i haṭa:

1. **emr-i haṭa:**

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yanlıṣ emir.

Hüs-n-i ruḡunuñ zevāli yok mı
Emr-i haṭa imtişāli yok mı

emr-i hūdāya:

1. **emr-i hūdāya:--y, --a**

Kıt'a 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah'ın emri.

Nāz eyleyüp dokuz māh emr-i Hūdāya bakdı
İndikde vālideynin teşvīḳ kevine geldi

emr-i muḥāl itdi:

1. **emr-i muḥāl itdi:--di**

Kıt'a 84

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İmkansız emretmek, buyurmak.

Cevābı ye's-i vişāl oldu sürme-i āvāz
Su'āl-i emr-i muḥāl itdi sen ne söylersin

emrin:

1. **emrin:**

Kıt'a 41

Mısra: 5

Emir, buyruk.

Zamān-ı tenfīz emrin aḡdem-i āmāl idüp söyler
Zemīn pā-māl-i akdām oldu cünd-i Hān Maḡmūda

emvāc-ı biḡār-ı 'ömrin:

1. **emvāc-ı biḡār-ı 'ömrin:--i, --n**

Kıt'a 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ömür denizinin dalgaları.

Şeh-i deryā-himem Sulṭān Maḡmūd Hān-ı gāziniñ
Çü emvāc-ı biḡār-ı 'ömrin ilāhī şümār eyle

emvāc-ı cāndır:

1. **emvâc-ı cândır:--dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Canın, ruhun dalgası.

Rûyînda cevher itdiği emvâc-ı cândır
Tâkat gelür mi gamzelerin mekr ü âline

emvâc-ı humârim:

1. **emvâc-ı humârim:--(i)m**

Kaside 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sarhoşluk dalgaları.

O deryâ-nüş-ı 'işyân rind-i ser-mestim ki maşşerde
Aşar tâ başdan emvâc-ı humârim yâ Rasûlallâh

enbâz olamaz:

1. **enbâz olamaz:--a, --maz**

Mesnevi 1

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Eş, benzer, ortak olmak.

Envâ'-ı hünerle oldı mümtâz
Bir şeh olamaz o şâha enbâz

encâm-ı kâr:

1. **encâm-ı kâr:**

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İşin sonunda, neticede.

Terk-i çirk-i mâ-sivâdır herkese encâm-ı kâr
Def'e elbet ahlâmı mecbûr olur kef-gîrler

encüm:

1. **encüme:--e**

Kıt'a 50

Mısra: 8

Yıldızlar.

Kıyâs olsa tefevvuk itdiği rüşendir akrâna
Dinür mi encüme hem-ğadr-ı mihr-i tâb-dâr oldı

2. **encümde:--de**

Mesnevi 1

Mısra: 96

Yıldızlar.

Kimse o şehe muķābil olmaz
Encümde mehe muķābil olmaz

encüm şümâr-ı hicre:

1. **encüm şümâr-ı hicre:--e**

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık yıldızını sayan.

Sabâh oldı meded encüm şümâr-ı hicre rahm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı hayâl-i şâmâ şüret vir

encüm-i eflâk:

1. **encüm-i eflâk:**

Gazel 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gökyüzündeki yıldızlar.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dâd iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflâk baña

encüm-şümâr-ı hicrine:

1. **encüm-şümâr-ı hicrine:--e**

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayrılık yıldızlarını sayan.

Rahm idüp encüm-şümâr-ı hicrine
Müjde-i şubh u vişâl itmiş bu şeb

endâm:

1. **endâm:**

Gazel 43

Mısra: 12

Boy, pos. II beden, vücut.

Zann idermiş zîneti bî-mâye esbâb-ı kemâl
Sevb olur mı 'ayb-püş endâm kendin gösterir

endişe:

1. endişede:-de

Gazel 107

Mısra: 5

Düşünce, fikir.

Cüy-ı şîr itdim taḥayyül ruḥlarıñ endişede
Ol şeker-ḥandeñle hem-pür-mevc-i şîrîn eyledim

2. endişesi:-si

Kıt'a 30

Mısra: 5

Düşünce, fikir.

Endişesi kesb-i hüner ü baḥş-ı mekârim
Kim gördi bu güne şeh-i pâkîze-ḥışâli

3. endişesi:-si

Kıt'a 32

Mısra: 3

Düşünce, fikir.

Pîşesi luṭf u semâhat 'adl olup endişesi
Ḥâris-i mülk ü ra'iyet ola Sulṭân Muşṭafâ

4. endişesi:-si

Mesnevi 1

Mısra: 71

Düşünce, fikir.

Endişesi hep 'adâlet üzre
Devrinde cihân râḥat üzre

endîşe-i encâmdan:

1. endîşe-i encâmdan:--dan

Gazel 132

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyanın sonu düşüncesi.

Bürüdet ile düşen endîşe-i encâmdan câma
Keser içlik için mevc-i neşât câmdan câme

engübîn:

1. engübîn:

Gazel 127

Mısra: 2

(Fa.) Bal.

Ḥaṭṭ-ı la'l için didi ol nâzenin (Nūrî)
Olmasa zenbûr olmaz engübîn (Nebîl)

engür-i dâne-ver:

1. engür-i dâne-ver:

Kıt'a 69

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Tohumlu, çekirdekli üzüm.

Tâları tâk-ı bâg-ı ma'nîdir
Sâlar engür-i dâne-ver gibidir

engür-ı muḥabbetiñle:

1. engür-ı muḥabbetiñle:--i, --ñ, --le

Murabba 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muhabbet üzümü.

Dolmuş ḥum-ı dil meger ser-â-pâ
Engür-ı muḥabbetiñle câna

engüş-i ḥayret olup:

1. engüş-i ḥayret olup:--(u)p

Kıt'a 103

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hayret parmağı olma.

O olup engüş-i ḥayret ber-dehen herkes bu aḥvâle
Kerâmât-ı bülend-i pâdişehden itdiler ma'dûd

engüş-i îmâ-yı nigâh:

1. engüş-i îmâ-yı nigâh:

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bakışın işaret parmağı.

Cevâb-ı gamze-i ḥûn-rîzden 'aczim hüveydâdır
Eğer her bir müjem engüş-i îmâ-yı nigâh itsem

engüş-i işâret:

1. engüş-i işâret:

Kaside 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
İşaret parmağı.

‘Amūd-ı şubhı engüşt-i işâret itse de tevfiķ
Görünmez zulmet-i fârî-ı velehden yâ Rasûlallâh

engüşt-i muhannâda:

1. engüşt-i muhannâda:--da

Gazel 151

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kınalı parmak.

Hem-şu ‘le-i yâkut it engüşt-i muhannâda
Tırnağdan alur keyfî peymâneyi gördün mi

engüşt-i niyâzımdan:

1. engüşt-i niyâzımdan:--(i)m, --dan--ı, --m, --dan

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dua parmağı.

Çıkınca halka-yı gîsûsı engüşt-i niyâzımdan
Medâr-ı iftiharım gitti elden herçi-bâd-âbâd

engüşt-i şehâdetde:

1. engüşt-i şehâdetde:--de

Kaside 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şehadet parmağı, işaret parmağı.

Sirişk-i ‘ayn-ı ‘uşşâķ eylemiş pür-cevher etrâfîñ
Şan engüşt-i şehâdetde ‘ayândır halka-i tevhið

envâ‘-ı hünerle:

1. envâ‘-ı hünerle:--le

Mesnevi 1

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Hünerin çeşitliliği (hünerin her çeşidi).

Envâ‘-ı hünerle oldı mümtâz
Bir şeh olamaz o şâha enbâz

envâr-ı rahmetle:

1. envâr-ı rahmetle:--le

Tahmis 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Rahmet (Allah’ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi) ışıkları.

Kâ’inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdir bu şeb
Nâme-i a‘mâl-i ümmet ol şefî‘-i mahşeriñ

erba‘îni çıkardı:

1. erba‘îni çıkardı:--dı

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Kırk çıkarmak; tasavvuf ve tarikat ehlinin, nefsinı temizlemek ve dünya işlerinden arınmak için kırk gün bir hücreye kapanarak kendini ibadete vermesi; kırk gün dayanmak.

Çıkardı erba‘îni başladı zikre Nebîl-âsâ
Mürîd-i gülşenîdir ‘aşķ ile pür-cüş olur bülbül

erbâb:

1. erbâbına:--ı, -n, -a

Kıt’a 48

Mısra: 14

Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse, usta.

‘Ubeydullâh Ahrâr ile bi’l-cümle ‘azîzânîñ
Değil mi sırları bu tekyede erbâbına meşhûd

2. erbâbına:--ı, -n, -a

Kıt’a 103

Mısra: 38

Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse, usta.

Şahen-şâh-ı cihân bir gevher-i yek-tâya mâlikdir
Şuâ‘-ı feyz-i rûhaniyyeti erbâbına meşhûd

3. erbâbına:--ı, -n, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 148

Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse, usta.

Hem-lezzet-i mîve-i cinândır
Erbâbına şî‘r-i âbdârım

erbâb-ı fesâd:

1. erbāb-ı fesād:

Kıt'a 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bozgunculuk çıkaranlar.

Virmeyüp eyyām-ı mes'ûdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tıtdı şalāha bir bir erbāb-ı fesād

erbāb-ı imānı:

1. erbāb-ı imānı:--ı

Kıt'a 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İman erbabı.

Huşûşā ravza-i pāk-i Resûle itdigi hîdmet
Du'āya rûz u şeb erbāb-ı imānı ider iğrā

erbāb-ı işyānı:

1. erbāb-ı işyānı:--ı, --ñ

Kaside 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Allah'ın emirlerine uymayanlar, itaat
etmeyenler.*

Alur sayeñde rub'un çār-yār erbāb-ı işyānı
Olinca çār-erkān-ı şefā'at yā Rasûlallāh

erbāb-ı nazar:

1. erbāb-ı nazar:

Murabba 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakış sahipleri.

Rakş iderken hîrelendi çeşm-i ter
Böyle söyler cümle erbāb-ı nazar

erbāb-ı nühā:

1. erbāb-ı nühā:--a

Tahmis 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Akıl sahipleri.

Rāyet-i nuşret-nümā-yı Hāzreti Sultān-ı aşk
Yalınız zānn itme erbāb-ı nühā mecbûr olur

erivüp gitse:

1. erivüp gitse:--se

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Eriyip gitmek, tükenmek II yok olmak.

Şormaga kând-ı lebin vûs'at-ı imkân yokdur
Eriyip gitse de vārım aña mı acıyayım

erlik:

1. erligi:-i

Kıt'a 25

Mısra: 1

Mertlik, yiğitlik.

Firānce erligi maḥv itdi meydān-ı kefā'etde
Alup hîleyle zabt-ı Kāhire işden midir zence

es:

1. esdi:-di

Kıt'a 93

Mısra: 1

*Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak
II ortaya çıkmak, belirlemek.*

Esdi nesīm-i zafer-i rüzgâr
Değdi rakıbe nazar-ı rüzgâr

eş'ār:

1. eş'ārı:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 106

Şiirler.

Tab'ı idicek belāğat eş'ār
Eş'ārı ider letāfet eş'ār

esās:

1. esāsından:--ından

Kıt'a 50

Mısra: 10

Temel, asıl, hakikat.

Maḥarr-ı zāt-ı vālāsı bu sāhil-hāne-i zibā
Esāsından olinca maḥv u işbāt üstüvār oldu

esās-ı devleti:

1. esās-ı devleti:--i

Kıt'a 48

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İktidar temeli.

Esās-ı devleti şān ile kesb itdikçe istiḥkām
Mu'ammer ide bānisi o şāhı Ḥazret-i ma'būd

esās-ı ḥüsn-ülfet:

1. esās-ı ḥüsn-ülfet:

Murabba 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzelliğe alışmanın esası, temeli.

Maḥv olur esās-ı ḥüsn-ülfet
Resm-i keremi 'itāb olunca

esās-ı muḥkeme:

1. esās-ı muḥkeme:--e

Kıt'a 57

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sağlam temel.

Bāni-i Kaşr-ı Ḥavernāk kaşr-ı yed eyler idi
Dest-ber-bālā-yı desti bu esās-ı muḥkeme

esās-ı zulme:

1. esās-ı zulme:--e

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eziyetin esası, temeli.

Esās-ı zulme ol mäh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre āh-ı 'āşıkdan sūtün ister

esb:

1. esbine:--in, -e

Kaside 16

Mısra: 67

At, beygir.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zülf-i Leylāyı
Dimez miydi gören Mecnūn-ı şeydā hūş-yār oldu

2. esbiniñ:--i, --niñ

Murabba 6

Mısra: 9

At, beygir.

Esbiniñ naḥvet iki yanında
Geçdi dest-i ḡaḡab 'inānıñda

esbāb-ı 'avk:

1. esbāb-ı 'avk:

Gazel 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Alı koyma, engel olma sebepleri.

Soñradan iḡdām ile sākī yürütmüş neş'eyi
Ġalibā kesr-i ayağ esbāb-ı 'avk olmuş bu şeb

esbāb-ı kemāl:

1. esbāb-ı kemāl:

Gazel 43

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mükemmellik sebepleri.

Zann idermiş zīneti bī-māye esbāb-ı kemāl
Şevb olur mı 'ayb-püş endām kendin gösterir

esbāb-ı vuşlatla:

1. esbāb-ı vuşlatla:--la

Tahmis 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kavuşma sebepleri.

Bezm-i kurb esbāb-ı vuşlatla mürettebdır bu şeb
Nūr-ı teşrīf ile ol mihr-i sipih-r-i 'izzetiñ

esb-i nefsi:

1. esb-i nefsi:--i

Kaside 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nefis atı.

Görüp pīr-i ḡarābāt esb-i nefsi virdi meydānı
Alup elden 'inān-ı ihtiyārım yā Rasūlallāh

escār:

1. eşcārı:-ı

Müseddes 1

Mısra: 27

Ağaçlar.

Servi-i dehr ile eşcārı görüp bî-berg ü bār
Kālbine ol dem sünūh itmiş bu beyt-i ābdār

eser:

1. eser:

Kıt'a 69

Mısra: 23

Yapıt, eser.

Bu eser fark-ı nîk ile bedde
Elde mîzân-ı hayr u şerr gibidir

2. eser:

Kıt'a 69

Mısra: 26

Yapıt, eser.

Harf-be-harf oldı yāya dek tertîb
Ya'nî lâzımlı bir eser gibidir

3. eser:

Kıt'a 103

Mısra: 34

Yapıt, eser.

Yapup huld-āşiyān Sultān Murād Hān üstine kûbbe
Mürür-ı vakt ile ol kûbbeden olmuş eser nā-būd

4. eser:

Gazel 50

Mısra: 7

İz, alamet, belirti, nişan.

Şol eser kim büseden zāhir olur
Gonçe-i dil-teng-i ruhsārın mıdır

5. eser:

Kaside 9

Mısra: 9

İz, alamet, belirti, nişan.

Ne-dāred hîç eser ez-bū-yi tāt at gonçe-i şıdkem
Budur şükrüm ki bî-hār-ı riyādır yā Rasûlallāh

eser eyler:

1. eser eyler:--r

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İz bırakmak, tesir etmek.

Kanda ney kanda ney-şeker bilmem
Nuṭkuñ eyler eser ki hîç şorma

eser ider:

1. eser ider:--(e)r

Terkib-bend 1

Mısra: 137

Kelime Tipi: -

Tesir etmek, etki etmek.

Ġāyetde eser ider bu nağme
VII

2. eser ider:--(e)r

Terkib-bend 1

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Tesir etmek, etki etmek.

Āl itdi kıırıldı Müşterîler
Mirrîhe ider eser teğāfûl

eser-i 'aşkı:

1. eser-i 'aşkı:-ı

Gazel 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk eseri.

Eger-i 'aşkı nebâtâtda gördükde Nebîl
Lâleniñ sūz-ı dili dag-ı derûn oldı baña

eser-i jeng:

1. eser-i jeng:

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Paslı iz, işaret.

Sırr-ı hū ƙalbiñi mir'ât ide nî-reng olmaz
Ânda te'sîr-i nefesden eşer-i jeng olmaz

Âteş-i ruhsârı yakdıkcâ nemek-rîz oldu eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigâhı biz kebâb itdik bu şeb

eşer-i maşş-ı nigâh:

1. eşer-i maşş-ı nigâh:

Gazel 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakışın emici etkisi, tesiri.

Zâhir itdikçe vücudumda eşer-i maşş-ı nigâh
San gül-i şad-berg nañl-ı yâsemîne bestedir

eşer-i tab'ı:

1. eşer-i tab'ı:--ı

Kıt'a 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mizacın/yaratılışın etkisi, izi.

Şeyh-i zî - 'ilm ü hüner Hâzret-i Gâlib Dede kim
Eşer-i tab'ı yeter ƙadrini istidlâle

eşer-i zikr-i kalb:

1. eşer-i zikr-i ƙalb:

Kaside 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalp zikrinin izi, etkisi.

Bulmuş maƙâmıñı eşer-i zikr-i ƙalb ile
Bî-şavt iken bu bülbül-i gül-zâr-ı Nağş-bend

esîr-i nefis-i meyyâlim:

1. esîr-i nefis-i meyyâlim:--i, --m

Murabba 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Istekli, hevesli nefsin esiri.

Esîr-i nefis-i meyyâlim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

eşk:

1. eşk:

Gazel 16

Mısra: 7

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

2. eşk:

Gazel 28

Mısra: 1

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

Eşk olur târ-ı nigâhımda mücevher tesbîh
Yâr kim göstere der-kabza-yı hañçer tesbîh

3. eşkimi:--im, --i

Gazel 89

Mısra: 8

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

Vişâliñ ey meh-i ken'ân olur sükûna sebep
Düşürme eşkimi gözden 'azîz olur giderek

4. eşkimi:--im, --i

Gazel 94

Mısra: 5

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

Bendin açmış kûyna gözden düşürmüş eşkimi
Dâmeniñ nem-nâk ider divâne kim çeşmimdir ol

5. eşki:--i

Kaside 12

Mısra: 86

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

Büy-âşinâ-yı şevki nedem girye-rîz olur
Vech-i 'arûs-ı tâ'at o eşki gül-âb ider

6. eşki:--i

Kıt'a 77

Mısra: 3

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

O mañbûb-ı girân-ƙadre nişâredir hem eşki
Terâzû-yı dü-çeşm-i 'âşık-ı pür-gam çeker haşret

7. eşkim:--im

Murabba 10

Mısra: 12

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

Pā-küb-ı ğamıñ ider mi rüsvā
Eşkim aķarak şarāb olunca

O haķ-āver geliyor hātırıma
Eski demler geliyor hātırıma

8. eşki:--i

Terkib-bend 1

Mısra: 93

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

Dīdemdeki eşki rūğan itdiñ
Ķandīl-i hayāli rüşen itdiñ

esk-:

1. eşkimle:--(i)m, --le

Gazel 107

Mısra: 4

Gözyaşı II Aşığın gözyaşları.

Parlayup pür-āteş olmuşken o şūh-ı kīne-cū
Cūşış-i pey-der-peyi eşkimle teskīn eyledim

eskāl:

1. eşkāl:

Tahmis 2

Mısra: 23

*Çok (daha,en,pek) ,sakil, pek çirkin, pek kaba,
çok ağır.*

Pek ba' id olmaz mı bu eşkāl ile fıkır-i duhūl
Ey hūred-mend eyleme bu hāl ile fıkır-i duhūl

esk-feşān oldu:

1. eşk-feşān oldu:--dı

Gazel 70

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gözyaşı dökmek.

Hāline eşk-feşān oldu gül-ābdan Nebīl
Gördi kim kendüye hem-bū olur ekşer micmer

eski:

1. eski:

Gazel 136

Mısra: 2

*Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman
geçmiş bulunan; evvelki, önceki.*

2. eski:

Gazel 146

Mısra: 8

Eski, kadim.

Ey Türk-beççe Ķaşamonudan mısıñ 'aceb
Zabķ eylediñ bu eski sarāy-ı muhabbeti

eşk-i dīde-i giryān-ı mısr oldu:

1. eşk-i dīde-i giryān-ı mısr oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mısır (ülkesinin) ağılayan gözyaşı olma.

Cenāb-ı pādīşāha 'arz içün hālın o günlerde
Aķan ol Nīl eşk-i dīde-i giryān-ı Mısr oldu

eşk-i firāvānımıza:

1. eşk-i firāvānımıza:--ı, --mız, --a

Gazel 140

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli, çok fazla ağlamak.

Yār meyl eyleyli eşk-i firāvānımıza
Ķatre biñ nāz idiyor dīde-i giryānımıza

eşk-i hūn-efşān:

1. eşk-i hūn-efşān:

Gazel 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kan saçan gözyaşı.

Eşk-i hūn-efşān ile devr eylerim
Şīve-i dūlābı bilmem ķandadır

eslāf:

1. eslāfı:--ı

Gazel 1

Mısra: 9

*Bizden öncekiler, bizden evvel geçmiş kimseler,
eskiler.*

Haremeyniñ olıcaq hademi eslâfi gibi
Şükr ile oldı zemîn secde-geh-i Şâh Maḥmūd

esmā-yı devlete:

1. esmā-yı devlete:--e

Kaside 16

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Devletin ismi.

Cihân-şadrâ felek-şadrâ esmā-yı devlete bedrâ
Hünerle mihr-i zâtıñ 'âleme pür-nev-nişâr oldı

esrâr:

1. esrârdan:--dan

Gazel 26

Mısra: 6

Sırlar, gizler.

Yok hezârân gül gibi bûy âşinâ-yı vuşlatı
Gönçe-i la'lindeki esrârdan gel açma baḥş

2. esrârı:--ı

Kıt'a 81

Mısra: 2

Sırlar, gizler.

Dil neş'e-i la'l-i leb-i dildârı ne bilsün
Ḥamyâze-keş-i ḥasret o esrârı ne bilsün

esrâr-ı bahreyne:

1. esrâr-ı bahreyne:--e

Kıt'a 58

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İki denizin sırları, gizliliği.

Her bir hevâdan vâye-gîr esrâr-ı bahreyne ḥabîr
Ḥayret-dih-i ebr-i maḥîr bu mâcerâ-yı Topkapu

esrâr-ı ḥatûn:

1. esrâr-ı ḥatûn:--(i)ñ

Gazel 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin yüzündeki) tüylerin sırları.

Sürme-i âvâz-ı 'uşşâk oldı esrâr-ı ḥatûn
Her biri 'âkîl-nümâ dîvâne-i ḥamûşdur

esrâr-ı ilahî:

1. esrâr-ı ilahî:

Kaside 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlahi sırlar.

Cihânda nükte-i nâ-çizine yok vüs'at-ı efkâr
Nedir sende o esrâr-ı ilahî yâ Rasûlallâh

esrâr-ı lebinden:

1. esrâr-ı lebinden:--i, --n, --den

Gazel 124

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dudağın sırrı.

Bir haber yok mudır esrâr-ı lebinden şoralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

esrâr-ı lebleriñ:

1. esrâr-ı lebleriñ:--ler, --î, --ñ

Gazel 112

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dudağın sırrı.

Esrâr-ı lebleriñ şorup agzın arar idim
Ümmîd-vâr-ı yâr idim eyvâh bir zamân

esrâr-ı velâyetden:

1. esrâr-ı velâyetden:--den

Kıt'a 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Velilik sırları.

Eylemiş âgâh esrâr-ı velâyetden Ḥudâ
Ḥazret-i Sultân Maḥmūd Ḥân gerdün-mesnedi

eşref-zâde:

1. eşref-zâdelik:--lik

Gazel 2

Mısra: 5

Peygamber soyunun evladı.

Zātuna virmişdi eşref-zâdelik daḥi şeref
Eylese firdevse ecdād ile āheng-i ḥırām

esvāb-:

1. esvābı:--ı

Gazel 149

Mısra: 10

Elbise.

Ben cāme ḥab-ı şabrı tūtuşdurdum ey Nebīl
Eşvābı tāb-ı meyle o dilber çıkardı mı

etek devşirüp:

1. etek devşirüp:--(ü)p

Kıt'a 69

Mısra: 48

Kelime Tipi: **Deyim**

*Etek toplatmak. Eteğini düzeltmesini sağlamak;
giysinin alt kısmını toplatmak (Tanıkta bir kimsenin
peştemalini kuşanmasına neden olmak söz
konusudur); selvi ağacının dibini kaldırmak II bir
kimsenin derli toplu olmasını sağlamak, onu düzenli
yaşatmak; bir kimsenin kötü yaptığı işleri düzeltmek.*

Kāfī itdikde berdüş
Lām etek devşirüp kaçır gibidir

etfāl:

1. etfāl:

Gazel 42

Mısra: 4

Çocuklar. "Tıfl"ın cem'idir.

Küdek-etvārı telāş -ı nā-be-cā rüsvāy ider
Setr iderken 'aybını etfāl kendin gösterir

etfāl-i gülşene:

1. etfāl-i gülşene:--e

Kaside 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin çocukları. II Bahçedeki çiçekler.

Eyler zebān-dırāzlık etfāl-i gülşene
Der-dest-i süsen oldığı dem ḥançer-i bahār

etrāf:

1. etrāfı:--ı

Gazel 135

Mısra: 8

Etraf, çevre.

Dilimdir ol nişimen kim ḥayālīñ ḥāb-gāh itmiş
Müjeñ ḥıfz eylesün etrāfı pā-māl-ı sipāh itme

2. etrāfıñ:--ın

Kaside 2

Mısra: 3

Etraf, çevre.

Sirişk-i 'ayn-ı 'uşşāk eylemiş pür-cevher etrāfıñ
Şan engüşt-i şehadetde 'ayāndır ḥalka-i tevḥīd

etrāf-ı şem'-i devlete:

1. etrāf-ı şem'-i devlete:--e

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Devlet mumunun, ışığının çevresi.

Etrāf-ı şem'-i devlete fānūsdur ḥadem
Māhıñ ḥiç infikākı görülmüş mi hāleden

etvār:

1. etvārın:--ı, --n

Kaside 3

Mısra: 5

Hal, tavır, durum.

Her etvārın ki zımnıñda nice ḥikmet hüveydādır
İder i'lān-ı envā'-ı kerāmet yā Rasūlallāh

etvār-ı perişān:

1. etvār-ı perişān:

Murabba 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Perişan hal.

Bu şeb ḥıfz olmamış vaşlın serefden
İder imā bu etvār-ı perişān

evc-gür-i nāz:

1. evc-gür-i nāz:

Gazel 149

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Nazın en yüksek derecesine erişme.

İtmekde arzû-yı şikâr evc-gîr-i nâz
‘Âşık o şâh-bâza kebûter çıkardı mı

evc-gîr-i rif‘at-ı âheng:

1. **evc-gîr-i rif‘at-ı âheng:**
Gazel 142
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ahenk yüceliğinin en yüksek derecesine erişme.

Evc-gîr-i rif‘at-ı âheng maqâmından düşer
Müste‘âr ile kararî nagme-i ikbâlde

evc-i felek-i bâlâya:

1. **evc-i felek-i bâlâya:--y, --a**
Kıt'a 101
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yüksek göğün tepesi.

Zühreyi rakşa getirmişdi anıñ besteleri
Çıkup âgâzesi evc-i felek-i bâlâya

evc-i hüsne:

1. **evc-i hüsne:--e**
Murabba 2
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Güzelliğinin doruğu, en yüksek noktası.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglân mısıñ

evc-i kurba:

1. **evc-i kurba:--a**
Kaside 2
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yakınlığın en yüksek noktası II yakınlık tepesi.

Hümâ-yı zikre yokdur evc-i kurba çıkmağa mâni‘
Çü tavk-ı kumrî nakş olmuş nişândır halka-i tevhîd

evc-i şevke:

1. **evc-i şevke:--e**
Gazel 18
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Şiddetli arzusun, isteğin zirvesi.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya‘nî ‘ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

evhâm:

1. **evhâm:**
Gazel 43
Mısra: 14
Vehimler, kuruntular, kuşkular, sebepsiz zan ve korkular.

Şeb-rev olsam fikr-i âgüş-ı miyân ile Nebîl
Havfla şüret bulup evhâm kendin gösterir

2. **evhâma:--a**
Gazel 54
Mısra: 14
Vehimler, kuruntular, kuşkular, sebepsiz zan ve korkular.

Der-âgüş-ı miyânı mümteni‘dir ol büt-i nâzın
Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şüret vir

evrāk:

1. **evrākın:--m**
Kaside 15
Mısra: 15
Yapraklar, sayfalar, kağıtlar.

Evrākın açdığı gül-i şad-berg olmasun
Dest-i hezâr-ı zârdaki defter-i bahâr

2. **evrāk:**
Mesnevi 1
Mısra: 60
Yapraklar, sayfalar, kağıtlar.

Bir cild olunca ‘arz iderdi
Evrāk dolınca ‘arz iderdi

evreng-i cemşide:

1. **evreng-i cemşide:--e**
Gazel 131

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Cemşid'in tahtı.

Değişmez pây-ı humda neş'esin evreng-i Cemşide
Sifâl-ı köhnedir tâc-ı seri fağfûr-ı rindâna

evreng-i subha:

1. evreng-i şubha:--a
Kıt'a 35
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sabah tahtı.

'Aks-i hûn-ı haşmıdır dâmen-tırâz-ı şevketi
İtdi şan evreng-i şubha mühr-i nûr-efşân cülûs

evşâf-ı fazl:

1. evşâf-ı fazl:--ı
Kaside 15
Mısra: 36
Kelime Tipi: -
İyiliğin, faziletin nitelikleri.

Hıfz eyler idi derdi hâzân-ı zamânede
Evşâf-ı fazl olsa eger ezber-i bahâr

evşâf-ı hümayûnuñda:

1. evşâf-ı hümayûnuñda:--u, --ñ, --da
Muhammes 2
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Kutlu vasıflar, yüce sıfatlar.

Dil Nebîl-âsâ idüp baş-ı maķâl
Oldı evşâf-ı hümayûnuñda lâl

evşâf-ı miyânıñ:

1. evşâf-ı miyânıñ:--ı, --ñ
Terkib-bend 1
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) belinin vasıfları, nitelikleri.

'Aks-i müjem oldı hâme-i mû
Evşâf-ı miyânıñ itdim imlâ

evvel:

1. evvel:
Gazel 121
Mısra: 12
Önce olan, önceki II geçmiş.

Pîş-i şaf-ı müjeñde ku'üd üzredir o hâl
Evvel kıyâm ider mi cemâ'at imâmdan

2. evvel:
Kaside 12
Mısra: 3
Önce olan, önceki II geçmiş.

Mi'şârıñı beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

3. evvel:
Kaside 12
Mısra: 3
Önce olan, önceki II geçmiş.

Mi'şârıñı beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

4. evvel:
Kıt'a 57
Mısra: 12
Önce olan, önceki II geçmiş.

'Aks ider âyîne-i kalbinde hüsni-şüreti
Şarf-ı zîhn itmezden evvel keşf-i sırr-ı mübheme

5. evvel:
Kıt'a 69
Mısra: 35
Önce olan, önceki II geçmiş.

Zâyı gel bunda râdan evvel yaz
Kıymeti aḡarınca zer gibidir

evvel görüşde:

1. evvel görüşde:--de
Gazel 106
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
İlk görüşte, görür görmez.

Sûkûtun ba'zı yerde müsikî-veş hüsni zâhirdir
Seni evvel görüşde zâhidâ insâna beñzetdim

evvelki:

1. evvelki:

Gazel 27

Mısra: 6

Önce olan, önceki II geçmiştir.

Şimdi ey rakḳās bildim şive-i engüştini
Kalmamış evvelki âheng-i şafâ zillerde hîç

evzâ‘-ı şütür-gürbe:

1. evzâ‘-ı şütür-gürbe:

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İyi ile kötü arasında, ne iyi ne kötü hâlde.

İder dil-beste-i gīsūsı evzâ‘-ı şütür-gürbe
Heveskâr-ı cünûna imtiḥân ister mi ister ya

ey:

1. ey:

Gazel 7

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıktan hele ey mugbeçe âl oldu baña

2. ey:

Gazel 24

Mısra: 8

"Ey" seslenme ünlemi.

Dâl baḥr-ı sirîşke tutarak târ-ı nigâhı
Ey merdüm-i dîdem yûri ta‘lîm-i şinâh it

3. ey:

Gazel 33

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey dil-i giryân gir yan âteşe
Nâr-ı gayretle çenâr olsun çenâr

4. ey:

Gazel 33

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey hezâr-ı aşl hezâr ibrâm ile
Güşî var ise gülün ol güş-vâr

5. ey:

Gazel 40

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Ḥançeriñ çeşmimdedir ey mû-miyân
Ben ḥayâl-i ḥâbı bilmem ḳandadır

6. ey:

Gazel 51

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Kesr-i ayağ itmedi lagzîde ey Nebûl
Meclisde devr iden o kümeýt-i sebû mudır

7. ey:

Gazel 54

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

Gel ey rûḥ-ı muşavver nâz ile ibrâma şüret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şüret vir

8. ey:

Gazel 54

Mısra: 8

"Ey" seslenme ünlemi.

Şabâh oldu meded encüm şümâr-ı hicre raḥm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı ḥayâl-i şâmâ şüret vir

9. ey:

Gazel 66

Mısra: 8

"Ey" seslenme ünlemi.

İḥtirâz-ı cevri ‘uşşâka işâret yok mıdır
Bozma ey kâfir mugân âyînidir perhîz olur

10. ey:

Kıt'a 22

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Nâminı çün kim 'İmâdüddîn Ebu'l Takvâ komuş
Ey Nebîl ârâyiş-i zühd ile müsteğnâ ola

11. ey:

Kıt'a 28

Mısra: 5

"Ey" seslenme ünlemi.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşr-ı Hâvernağda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhıñ

12. ey:

Kıt'a 71

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey reh-ber-i hâkikat olan Hâzret-i Emîr
Şâhenşah-i velâyet olan Hâzret-i Emîr

13. ey:

Mesnevi 1

Mısra: 123

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey kilik-i Nebîl ictinâb it
Âheng-i du'â-yı müstecâb it

14. ey:

Gazel 65

Mısra: 10

"Ey" seslenme ünlemi (sevgili için).

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseynîye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muharrem yetişür

15. ey:

Gazel 85

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi (sevgili için).

Zülfîñ ey meh eger olursa penâh-ı 'âşık
Dokunur sünbüle-i çarha külâh-ı 'âşık

16. ey:

Gazel 96

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi (sevgili için).

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hâmüş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

17. ey:

Gazel 105

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi (uzun boylu sevgili için).

Turre sermâye-i 'aqla zarar ey serv-i revân
Bu hevârligi sayeñde kazandım bilürüm

18. ey:

Gazel 8

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Eylemem va'dimi pâ-mâl-ı tegâfûl dir idiñ
Şimdi ey nâsih-i âyîn-i vefâ n'oldı saña

19. ey:

Gazel 8

Mısra: 6

"Ey" seslenme ünlemi.

Pey-rev-i pîr mi pesmânde-i tedbîr misiñ
Tîr-i müjgân ile ey kadd-i dü-tâ n'oldı saña

20. ey:

Gazel 8

Mısra: 8

"Ey" seslenme ünlemi.

Büy-ı cânân ile terfîh-i fuâd eylemediñ
Kavlimiz bu idi ey bâd-ı şabâ n'oldı saña

21. ey:

Gazel 9

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dâd iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflâk baña

22. ey:

Gazel 17

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Peyrev oldıñ varsa ol zāt-ı lebībe ey Nebīl
Meş'al-ı endişeyi yakdın şitāb itdiñ bu şeb

28. ey:

Gazel 60

Mısra: 5

"Ey" seslenme ünlemi.

Mey-i müstākbele gel şarf-ı himmet eyle ey şākī
Humār-ı neş'e-i māzī bizi şūrīde-ḥāl eyler

23. ey:

Gazel 34

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey Nebīl 'atf-ı nıgeh gūyā lisān-ı ḥāldır
Gūft-i gūyī rāz-ı 'aşka tercümāndır çeşm-i yār

29. ey:

Gazel 62

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Çeşmi yummam hıfz için ol şem'-i nāzı ey Nebīl
Korkaram tahrik-i müjgān-ı nigāhım söndürür

24. ey:

Gazel 41

Mısra: 10

"Ey" seslenme ünlemi.

Zöhre dāmen der-miyāndır aḥz-ı fenn-i 'işvede
Bıkr-i fikrim ey Nebīl āğūş-ı tevkīrimdedir

30. ey:

Gazel 72

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

Şūḥ-ı devrānsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz
Neş'e-i cānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

25. ey:

Gazel 42

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi.

Ḥaḳka lāzımdır 'ubūdiyyetde sebkat ey Nebīl
Ḥidmete kim itse isti'cāl kendin gösterir

31. ey:

Gazel 72

Mısra: 2

"Ey" seslenme ünlemi.

Şūḥ-ı devrānsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz
Neş'e-i cānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

26. ey:

Gazel 48

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi.

Rü'yāda şayd-ı mürğ-i ḥayāl eyler ey Nebīl
Şahbāz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i ḥāb ider

32. ey:

Gazel 72

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Teşne-i la'liñ olur beste-i zūlf-i siyehiñ
Āb-ı ḥayvānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

27. ey:

Gazel 55

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Āteş-zebān-ı nazmı ma'ānīde ey Nebīl
Bu şi'r-i āteşin-i beyānım tutuşdurur

33. ey:

Gazel 72

Mısra: 6

"Ey" seslenme ünlemi.

Müceb-i ḥande-i gül girye-i bülbul mi 'aceb
Verd-i ḥandānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

34. ey:

Gazel 72

Mısra: 8

"Ey" seslenme ünlemi.

Çeşm-i mahmûr niçün haşm-ı dil-i merdumdür
Sende insânsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

40. ey:

Gazel 146

Mısra: 7

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey Türk-beççe Kaşamonudan mısın 'aceb
Zabṭ eylediñ bu eski sarây-ı muḥabbeti

35. ey:

Gazel 72

Mısra: 10

"Ey" seslenme ünlemi.

Var mı mânend-i Nebîl olsa hezâr ehl-i niyâz
Bir gülistânın ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

41. ey:

Gazel 146

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Sevdâ-yı tûresiyle ser-efrâzım ey Nebîl
Eyler serimde cılve hümâ-yı muḥabbeti

36. ey:

Gazel 75

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey Nebîl olma dehen-bâz-ı su'âl
Ârzü-yı dil amân söylenmez

42. ey:

Gazel 149

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Ben câme ḥab-ı şabrı tıtuşdurdum ey Nebîl
Eḡvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

37. ey:

Gazel 80

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Nokşânın tekmi ider pertev-i vechi
Dogdı günün ey mâh-ı şeb-ârâ şeb-i âteş

43. ey:

Gazel 151

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yağdı beni ey Nebîl pervaneyi gördün mi

38. ey:

Gazel 115

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Girân-serlik olur 'arız sebük-magzân-ı iḡbâle
Degil mi derd-i ser zâhirdir ey keyf-i şahbâdan

44. ey:

Gazel 151

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi.

Zülfinde Nebîl-âsâ kaydın görür ey ḡâfil
Dendânını tîz itmiş ol şaneyi gördün mi

39. ey:

Gazel 116

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi.

Da'vî-i fâzıl u kemâl itmek 'abeşdir ey Nebîl
Hükm olur şühî-i ṭab'a şive-i güftârdan

45. ey:

Kaside 12

Mısra: 41

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey pür-hevâ tefekkür-i ḥavf-ı celâl-i Hâk
Aşḥâb-ı hüşî âh ile pür-ıztırâb ider

46. ey:

Kaside 12

Mısra: 89

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey zîb-i tahtgâh-ı risâlet ki bâbına
Şehler de bendelikle şeref iktisâb ider

52. ey:

Kaside 15

Mısra: 71

"Ey" seslenme ünlemi.

Her nuṭkı şer'îñ ey gül-i âl-ı Muḥammedî
Kılmış Hudâ faziletini berter-i bahâr

47. ey:

Kaside 13

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey reh-ber-i ḥaḳîḳat olan Ḥazret-i Emîr
Şâhenşah-i velâyet olan Ḥazret-i Emîr

53. ey:

Kaside 15

Mısra: 86

"Ey" seslenme ünlemi.

Ancaḳ medâr-ı fâḫr u mübâhât bendeñe
Olmaz mı bendelik saña ey mefḫar-ı bahâr

48. ey:

Kaside 13

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Âb-ı ḥayât-ı luṭfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'inâyet olan Ḥazret-i Emîr

54. ey:

Kaside 16

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vâḳt-i âḫ u zâr oldu
Açıldı gönceler ârâyiş-i tâc-ı bahâr oldu

49. ey:

Kaside 14

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi.

Şûret-dih olmada veled-i ḳalbe ey Nebîl
Mirât-ı dilde sırr-ı nev-âṣâr-ı naḳş-bend

55. ey:

Kaside 16

Mısra: 19

"Ey" seslenme ünlemi.

Nice zülfi 'arûs inkâr olur daḥl itme ey süsen
Behey dîvâne baḳ hem-hey'et-i zülfi-i nigâr oldu

50. ey:

Kaside 15

Mısra: 57

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey pây-mâl her ḳademi 'ar'ar-ı bahâr
Reftârdır muḳaddime-i maḫşer-i bahâr

56. ey:

Kıt'a 1

Mısra: 4

"Ey" seslenme ünlemi.

Kâse-lîs-i maṭbah-ı in'âmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevḳ ile her rûz u şeb devrân ider

51. ey:

Kaside 15

Mısra: 67

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey mefḫar-ı zamâne ki vaşfiñla teng olur
Gül-gün-ı fikre vûs'at-i pehnâ-ver-i bahâr

57. ey:

Kıt'a 2

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

Pîr-i merdân-ı Hudâdır ey Nebîl
Şeyḫ İsmâ'îl Ḥaḳḳı Bursada

58. ey:

Kıt'a 3

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi.

Ey Nebîl ol şâh-ı gerdün-mesnediñ

Âşık-ı üftâde-i dergâhıyuz

64. ey:

Kıt'a 65

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi.

Mümkin midir âh itmemek ey meh nazâr eyle

Hayrân-ı cemâliñ olan âyineye gâhî

59. ey:

Kıt'a 5

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi.

Düşdi târihim dañi vefk-i müselles ey Nebîl

Şeh Selim indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

65. ey:

Müseddes 1

Mısra: 1

"Ey" seslenme ünlemi.

Tafrâ-i berf ile kopardı ey hezâr âşublar

Berg-i verd uçdu hevâlandı yine mañlûblar

60. ey:

Kıt'a 20

Mısra: 19

"Ey" seslenme ünlemi.

Zîb-i kitâbesi ola târihim ey Nebîl

Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

66. ey:

Gazel 97

Mısra: 10

"Ey" seslenme ünlemi (şairin kendisi için).

Muşhaf-ı hüsnînden aç bülbül misiñ pervâne mi

Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bü rûyî gül

61. ey:

Kıt'a 47

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi.

O zıll-ullâh-ı Cem-câhîñ sen ey mihr-i felek her gün

Bakup bu irtifâ'-ı şânına reşkenden 'âr eyle

67. ey:

Gazel 99

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi (şairin kendisi için).

Ol meh dökince zülf-i siyeh-târı ey Nebîl

Mañv itdi revnağ-ı şeb-i deycürî neyleyim

62. ey:

Kıt'a 47

Mısra: 16

"Ey" seslenme ünlemi.

İdüp rakqâs-ı çarhîñ mihr ü mâhı kırta-i güşı

Derinde ey felek deryûze-i leyl ü nehâr eyle

68. ey:

Gazel 101

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi (şairin kendisi için).

Şeb-tâ-seher zebâne-i büseyle ey Nebîl

Aldı fetîli şu'le-i ruhsârı neyleyim

63. ey:

Kıt'a 48

Mısra: 16

"Ey" seslenme ünlemi.

Olup mahrûm zevk-i hamse dest-i redd-i mürşidle

Odur remz-i leñâ'if olma ey cüyâ-yı Hâk merdûd

69. ey:

Gazel 103

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi (şairin kendisi için).

Farkdan kaldım şabâhü'l-hayr-ı vaşlı ey Nebîl

Mâni'-i vuşlat bu âh-ı subh-gâhımdır benim

70. ey:

Kıt'a 34

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi (şairin kendisi için).

Söyle bir tārīḥ sende ey Nebīl
Kıla Sa'düddīn Beg ḥuldı maḳām

71. ey:

Gazel 112

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi (şaire seslenerek).

Pür-şerm iderdi bülbüli feryādım ey Nebīl
Revnaḳ-dih-i bahār idim eyvāḥ bir zamān

72. ey:

Gazel 114

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi (şaire seslenerek).

'Aḳla olmaz mı belā-yı āsümānī ey Nebīl
'Aks-ı gīsūsı sevād-ı sīne-i billürdan

73. ey:

Gazel 122

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi (şaire seslenerek).

Gūşa maḥrem eylemez şāḥib-başıret ey Nebīl
Çeşmdir derk iden īmā-yı kelāmı lālden

74. ey:

Kıt'a 27

Mısra: 9

"Ey" seslenme ünlemi (şaire seslenerek).

Söyle tārīḥ-i mücevher ey Nebīl
Doğdu Mecdüddīn Efendi mecd ile

75. ey:

Kıt'a 42

Mısra: 3

"Ey" seslenme ünlemi (şaire seslenerek).

Secde-i şükr ile bir tārīḥ yazdım ey Nebīl
Sürdi yüz pāy-ı Rasūlullāḥ ceşş-i müslimīn

76. ey:

Gazel 109

Mısra: 8

"Ey" seslenme ünlemi (gönül için).

Ḳokladın mı ne çiçekdi o hezār 'uşşāḳı
Ey zükām-āver-i bŷy-ı gül-i ūlfet gönŷlŷm

77. ey:

Gazel 127

Mısra: 6

"Ey" seslenme ünlemi (keman kaşlı sevgili).

Tīr-i mŷjgānın yetiştı cāna dek (Nŷrī)
Ey kemān-ebrŷ saña şad āferīn (Nebīl)

78. ey:

Gazel 89

Mısra: 7

"Ey" seslenme ünlemi (Hz. Yusuf için).

Vişālīn ey meh-i ken'ān olur sŷkŷna sebeb
Düşŷrme eşkimi gözden 'azīz olur giderek

79. ey:

Kıt'a 31

Mısra: 13

"Ey" seslenme ünlemi (Şair kendisine seslenmektedir.).

Zīver-i ser-levḫa kıl tārīḥ-i naşbın ey Nebīl
Yŷmn ile vaşşāf-ı 'ālem devlete oldu re'īs

80. ey:

Gazel 6

Mısra: 5

"Ey!" seslenme ünlemi (sevgili).

Hey'et-i bātınım ey şŷḥ 'ayān olmadı mı
'Aks-i dāg-ı dile bak zīb-i birŷn oldu baña

81. ey:

Gazel 13

Mısra: 9

"Ey!" seslenme ünlemi.

Maḥv olur ekdār-ı devrān ey Nebīl
Yār ile bir başka 'ālemdir şarāb

82. ey:

Gazel 16

Mısra: 9

"Ey!" seslenme ünlemi.

Zāhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile hārâb itdik bu şeb

88. ey:

Gazel 67

Mısra: 9

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey Nebîl urmakda dem i' cāzdan
Nāmı hāmem kim suhan-perdāz olur

83. ey:

Gazel 17

Mısra: 1

"Ey!" seslenme ünlemi.

Uykuluk ey şūh sen nūş-ı şarāb itdiñ bu şeb
Dīde-i pūr-intizārı hāsm-ı hāb itdiñ bu şeb

89. ey:

Kıt'a 47

Mısra: 6

"Ey!" seslenme ünlemi.

Münebbih istemez ıķāza ol şāh-ı dil-āgāhı
Anıñ zātıyla her sâ'at sen ey taht iftiḥār eyle

84. ey:

Gazel 17

Mısra: 5

"Ey!" seslenme ünlemi.

Şubḥ-ı vaşla rūşen ĩmādır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref -i zūlf-i müşg-i nāb itdiñ bu şeb

90. ey:

Kıt'a 47

Mısra: 8

"Ey!" seslenme ünlemi.

Muvaffak oldı Dürrî-zāde gibi şeyḥü'l-islāma
Gel ey kilik-i hūner vaşfiyla kesb-i iştiḥār eyle

85. ey:

Gazel 32

Mısra: 9

"Ey!" seslenme ünlemi.

Derdest eylemiş yine çevgānıñ ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahār

91. ey:

Kıt'a 47

Mısra: 20

"Ey!" seslenme ünlemi.

Leṭāfetle leb-i deryāda güyā bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

86. ey:

Gazel 33

Mısra: 1

"Ey!" seslenme ünlemi.

Baña bāl ü per ver ey perverdigār
Ol hümā olsun şikārım āşikār

92. ey:

Kıt'a 55

Mısra: 2

"Ey!" seslenme ünlemi.

Şeh-i 'ālem akıtdı eyleyüp bu mevki'i iḥyā
Şafā-yāb olsun ey leb-teşne cānıñ āb-ı şāfiden

87. ey:

Gazel 46

Mısra: 4

"Ey!" seslenme ünlemi.

Açılmışdır gönül ferzānesi menşübe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

93. ey:

Kıt'a 71

Mısra: 4

"Ey!" seslenme ünlemi.

Āb-ı ḥayāt-ı lutfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'ināyet olan Ḥazret-i Emîr

94. ey:

Kıt'a 73

Mısra: 7

"Ey!" seslenme ünlemi.

Tārīḥi bir işāret-i lutf ister ey Nebīl
'Āşım Efendi müfti-i dīn-i güzīndir

100. ey:

Muhammes 3

Mısra: 4

"Ey!" seslenme ünlemi.

Lebleriñ kâd-ı mükerrer
Söyle ey rūḥ-ı muşavver

95. ey:

Kıt'a 75

Mısra: 4

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ol civānuñ derd-i cevri ḥātıra virmez gubār
Ey Nebīl āb-ı sirişkim pīr ü pāk eyler beni

101. ey:

Muhammes 3

Mısra: 9

"Ey!" seslenme ünlemi.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

96. ey:

Kıt'a 86

Mısra: 3

"Ey!" seslenme ünlemi.

Feryādıma bakma ey ṭabīb benim
Terkīb-i feraḥ terk-i 'ilāc oldı bana

102. ey:

Muhammes 3

Mısra: 14

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ḳalb-i bī-cāna döndi
Söyle ey rūḥ-ı muşavver

97. ey:

Kıt'a 92

Mısra: 4

"Ey!" seslenme ünlemi.

Yok yere olduñ nemek-rīz-i şarāb-ı la'l-i yār
Tuzlı şat biz gitdik ey ḥaṭ var ol şimden gerü

103. ey:

Muhammes 3

Mısra: 19

"Ey!" seslenme ünlemi.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

98. ey:

Mesnevi 1

Mısra: 1

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey ḥāme-i ter-zebān söyle
Vey nāy-ı şeker-zebān söyle

104. ey:

Murabba 2

Mısra: 3

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ān mı ey rūḥ-ı muşavver cān mısıñ
Ḳız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

99. ey:

Mesnevi 1

Mısra: 111

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey pādīşeh-i serīr-i devlet
Ve'y Hüsrev-i taḥt-gāh-ı şevket

105. ey:

Murabba 4

Mısra: 9

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey māh-ı tābān
Bā-re'y-i mestān

106. ey:

Murabba 7

Mısra: 5

"Ey!" seslenme ünlemi.

Taḥayyül itme ey dil zülf-i yâri
Yine hem-reng ider leyl ü nehârî

112. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 1

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey beste-i nutḳı rūḥ-ı ma'nâ
Lâ'liñde nüḥüfte sırr-ı İṣâ

107. ey:

Murabba 10

Mısra: 5

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey pîr-i muġân şarâb yok mı
Ey rind-i cihân şarâb yok mı

113. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 21

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey zülfî penâh-ı cân-ı 'âşık
Her bir şiken-âşiyân-ı 'âşık

108. ey:

Murabba 10

Mısra: 6

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey pîr-i muġân şarâb yok mı
Ey rind-i cihân şarâb yok mı

114. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 44

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ebrû kor işâret-i namâzı
Ey ruḥları câmi'-i leṭâfet

109. ey:

Müseddes 1

Mısra: 19

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey Nebîl ihâm-ı vaşla bul maḥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

115. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 54

"Ey!" seslenme ünlemi.

Eflâke çıkardıñ âh u zârı
Ey mâh yeter yeter tegâfûl

110. ey:

Tahmis 1

Mısra: 21

"Ey!" seslenme ünlemi.

Müjdeler ey magfîret-cüyân Ḥabîb-i Kibriyâ
Merḥamet eyler bülend iḥsân Ḥabîb-i Kibriyâ

116. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 111

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey 'aşk hezâr âşinâsıñ
Bûlbûl gibi meşḳ-i şîven itdiñ

111. ey:

Tahmis 2

Mısra: 24

"Ey!" seslenme ünlemi.

Pek ba'îd olmaz mı bu eşḳâl ile fîkr-i duḥûl
Ey ḥîred-mend eyleme bu ḥâl ile fîkr-i duḥûl

117. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 113

"Ey!" seslenme ünlemi.

Luṭfuñ ola bî-şümâr ey 'aşḳ
İtdiñ beni şerm-sâr ey 'aşḳ

118. ey:

Terkib-bend 1

Mısra: 114

"Ey!" seslenme ünlemi.

Luṭfuñ ola bî-şümār ey 'aşk
İtdiñ beni şerm-sār ey 'aşk

119. ey:

Terkib-bend 2

Mısra: 7

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey nigāhında 'ayān āfet-i şad şūr-ı cihān
Serdî taḥkīr-i ḥīrām itmede der-zīr-i kadem

120. ey:

Terkib-bend 2

Mısra: 21

"Ey!" seslenme ünlemi.

Eyle şāyeste-i 'atf-ı nıgeh ey kaşî kemān
Nice bir ben hedef-i nāvek-i müjgān olayım

121. ey:

Terkib-bend 2

Mısra: 28

"Ey!" seslenme ünlemi.

IV

Ey meh aḥvālîmî cevriñle diğēr-gün itdiñ

122. ey:

Terkib-bend 3

Mısra: 41

"Ey!" seslenme ünlemi.

Ey şāh-bāz-ı nāzî şikār eylemez misiñ
Deşt-i niyāzî geşt ü güzār eylemez misiñ

123. ey:

Gazel 4

Mısra: 2

"Ey!" seslenme ünlemi (Zahit).

Eger bu āb-ı rûdan itse de feyz - nümā peydā
Gül-i tā'atın ey zahîd ider bûy-ı riya peydā

124. ey:

Gazel 27

Mısra: 5

"Ey!" seslenme ünlemi.

Şimdi ey rakḳās bildim şīve-i engüştiñi
Qalmamış evvelki āheng-i şafā zillerde hīç

eyle:

1. eyler:-r

Gazel 58

Mısra: 11

Etmek, eylemek, yapmak.

Şafā-yı baḥr-ı eşki merdüm-i sāhil-nişin eyler
O māhiñ 'aks-i rūyî şu'le-i mehtāb-ı çeşmimdir

2. eyler:-r

Gazel 60

Mısra: 1

Etmek, eylemek, yapmak.

Felekden luṭf uman izhār-ı nokşān-ı kemāl eyler
Müşārün bi'l-benān itmek içün bedri hilāl eyler

3. eyler:-r

Gazel 60

Mısra: 4

Etmek, eylemek, yapmak.

Miyāniñ zīb-i āgüş-ı vişāl olmazsa ma'nāda
Dil-i zārım şafāyî ḥülyā-yı bî-me'āl eyler

4. eyler:-r

Gazel 91

Mısra: 1

Etmek, eylemek, yapmak.

Eyler hüner-i ehl-i ḥasedî ḥaşm-ı vücūduñ
Meslūb olur rahāti aşḥāb-ı nuḳūduñ

5. eyledi:-di

Gazel 94

Mısra: 3

Etmek, eylemek, yapmak.

‘Aks-i la‘li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

6. eyledi:-di

Kıt'a 85

Mısra: 4

Etmek, eylemek, yapmak.

Nerm idüp zür-ı mey ol şahib-kırân-ı ‘işveyi
Sîneye çekdim beni güyâ Nerîmân eyledi

7. eyledi:-di

Gazel 40

Mısra: 5

*Etmek, yapmak II bir şeyi başka bir şey
durumuna getirmek.*

Cismi bir hürşid kettân eyledi
Pertev-i mehtâbı bilmem kâdadır

eyle:-

1. eylemeden:--meden

Gazel 74

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

Garazın fehm ideriz hâhiş-i huld eylemeden
Zâhidâ biz seni aşhâb-ı şikemden bilürüz

eylese:

1. eyleseydi:-ydi

Kaside 16

Mısra: 67

Etmek, eylemek, yapmak.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zülf-i Leylâyı
Dimez miydi gören Mecnûn-ı şeydâ hûş-yâr oldı

eyvâh:

1. eyvâh:

Gazel 112

Mısra: 1

Eyvah! Ne yazık!.

La‘liyle neş’e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i humâr idim eyvâh bir zamân

2. eyvâh:

Gazel 112

Mısra: 2

Eyvah! Ne yazık!.

La‘liyle neş’e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i humâr idim eyvâh bir zamân

3. eyvâh:

Gazel 112

Mısra: 4

Eyvah! Ne yazık!.

Ben zülfî sâyesinde o tûbâ-hırâmın âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

4. eyvâh:

Gazel 112

Mısra: 6

Eyvah! Ne yazık!.

Sîm-âb-ı vücûda geldi benimle hem-ıztırâb
Bir şuda ber- karar idim eyvâh bir zamân

5. eyvâh:

Gazel 112

Mısra: 8

Eyvah! Ne yazık!.

Esrâr-ı lebleriñ şorup agzın arar idim
Ümmîd-vâr-ı yâr idim eyvâh bir zamân

6. eyvâh:

Gazel 112

Mısra: 10

Eyvah! Ne yazık!.

Pür-şerm iderdi bülbülü feryâdım ey Nebîl
Revnağ-dih-i bahâr idim eyvâh bir zamân

eyvâm:

1. eyvâmı:-ı

Kıt'a 57

Mısra: 14

Günler, vakitler.

Haşre dek mestûre kalmışdı ‘ademde duht-ı rez
Neş’e-bağş olsaydı eyvâmı eger vaqt-i Ceme

2. **eyyāmı:-ı**

Mesnevi 1

Mısra: 127

Günler, vakitler.

Eyyāmı şafāya ola maḳrūn
Elṭāf-ı Ḥudāya ola maḳrūn

eyyām-ı ğam-fersā:

1. **eyyām-ı ğam-fersā:**

Kaside 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kederi gideren günler.

Uçardı nergisiñ çeşmiñde bu eyyām-ı ğam-fersā
Ḳudūm-ı ‘andelibe dīde-düz-ı intizār oldı

eyyām-ı mes’ūdunda:

1. **eyyām-ı mes’ūdunda:--u, --n, --da**

Kıt’a 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mutlu günler.

Virmeyüp eyyām-ı mes’ūdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tıtdı şalāḥa bir bir erbāb-ı fesād

ezān:

1. **ezānıñdan:--ı, --ñ, --dan**

Kaside 16

Mısra: 11

O yüzden.

Maşūndur fül-ı bahri bīd-i Mecnūnuñ ezānıñdan
Anı zabṭ itmege zincir-i mevc-i cū medār oldı

ezber:

1. **ezber:**

Gazel 28

Mısra: 8

Ezberlemek, hıfz etmek.

Sīnesin keşfe işāret ‘adet-i tekmesidir
Çeksin ol rüzı ḥisāb itmege ezber tesbīḥ

ezber-i bahār olsa:

1. **ezber-i bahār olsa:--ı--sa**

Kaside 15

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Baharın ezberi olma.

Hıfz eyler idi derdi ḥazān-ı zamānede
Evşāf-ı fazlı olsa eger ezber-i bahār

ez-bī-fürügi mäh:

1. **ez-bī-fürügi mäh:**

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ay’ın karanlığı.

Heme tārikī-yi şeb kem şod ez-dīdār-i raḥşāneş
Koned ez-bī-fürüg-i mäh rā şem’-i nehār imşeb

ez-bī-fürüg-i mäh:

1. **ez-bī-fürüg-i mäh:**

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ay ışığından.

Heme tārikī-yi şeb kem şod ez-dīdār-i raḥşāneş
Koned ez-bī-fürüg-i mäh rā şem’-i nehār imşeb

ez-bū-yi tā’at:

1. **ez-bū-yi tā’at:**

Kaside 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İbadetlerin kokusundan.

Ne-dāred hıç eşer ez-bū-yi tā’at gonce-i şıdķem
Budur şükrüm ki bī-ḥār-ı riyādır yā Rasūlallāḥ

ez-cümle:

1. **ez-cümle:**

Kıt’a 103

Mısra: 17

Başlıca, belli başlı olarak, esas olarak.

Berīn ez-cümle takrīr eyleyim sen zīb-i gūş eyle
Alındı şāḥibin irzā ile bu ḥāne-i maḥdūd

ez-hürşid ü meh:

1. ez-ḥürşîd ü meh:

Kıt'a 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ay ve güneşten.

Ḳadr-i maḳām-ı pâdişeh bālâ-ter ez-ḥürşîd ü meh
Eflâki ḳor der-nıṣf-ı reh rif atde cây-ı Topḳapu

1. ez-ta'bir:

Kıt'a 41

Mısra: 11

Anlatımdan, ifadeden.

Hele kâr-ı ḥavâric ḥâric ez-ta'bir olup itmâm
Yine elṭâf-ı Ḥak tām oldu cünd-i Ḥân Maḥmûda

ez-kufûl:

1. ez-ḳufûl:

Kıt'a 34

Mısra: 5

Kilitlerden.

Âsitân-ı devlete ba'd ez-ḳufûl
Oldı mümtâz-ı mevâlî-i 'izâm

ez-kuvvet-i beşer:

1. ez-ḳuvvet-i beşer:

Kıt'a 69

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İnsan kuvvetinden, gücünden.

Pençeleşmek hünerde el-ḥâşıl
Ḥâric ez-ḳuvvet-i beşer gibidir

ez-nakd-i tā'at:

1. ez-naḳd-i tā'at:

Kaside 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İbadet sermayesinden.

Tehî ez-naḳd-i tā'at çun Nebîl hemyân-i faḥrem lîk
Der 'işyân mâlik-i ḥadd-i nişâbem yâ rasûlallâh

ez-şitâb-i râh-i rusvâyî:

1. ez-şitâb-i râh-i rusvâyî:--y, --i

Kaside 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Rezil yolun aceleciliği, çabukluğu.

Direngî nîst der dil ez-şitâb-i râh-i rusvâyî
Zi-ḥırşem der- pey-i vâkt-i şebâbem yâ rasûlallâh

ez-ta'bir:

3.2.7. F

fā:

1. fālar:--lar

Kıt'a 69

Mısra: 45

Arapçadaki "fe" harfi.

Fālar eflāk-i faẓl u dānişdir
Ḳāf o eflāk için kamer gibidir

fağfūr u ḥākāndır:

1. fağfūr u ḥākāndır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Çin ülkesinin hükümdarı ve Türk ülkesinin
hükümdarı.

Bu 'aşra gelse Keykāvūs emīn-i maṭbah eylerdi
O şeh kim kâse-līs-i cūdī şad Fağfūr u Ḥākāndır

fağfūr-ı rindāna:

1. fağfūr-ı rindāna:--a

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rindliğin fağfurı (Fağfur:eskiden Çin
imparatorlarına verilen unvan.).

Değişmez pāy-ı ḥumda neş'esin evreng-i Cemşide
Sifāl-ı köhneder tāt-ı seri fağfūr-ı rindāna

fahr:

1. fahr:

Kaside 12

Mısra: 53

Övünme, büyüklenme.

Şıgmaz cihāna bende-i nā-çizi fahr ile
Bu iftiḥārı her şeh-i 'ālī-cenāb ider

fahr evlesün:

1. fahr evlesün:--sün

Kıt'a 54

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Övünmek, iftihar etmek.

İdüp Ḥaḳ ḥaşre dek zīb-āver-i evreng-i Osmānī
Hemān fahr evlesün zāt-ı ḥümāyūn ile ol mesned

fahr idüp:

1. fahr idüp:--üp

Gazel 42

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Övünmek.

Ḳaşdı bu dollāb ile ḥaḳkın gözin açmak mıdır
Şan'atiyle fahr idüp keḥḥāl kendin gösterir

fahr-ı 'ālem:

1. fahr-ı 'ālem:

Tahmis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ālemin, kainatın övüncü; Hazreti Muhammed.

Fahr-ı 'ālem maḥrem-i rāz oldığı şebdir bu şeb
Nūr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdır bu şeb

fahr-ı mileldir:

1. fahr-ı mileldir:--dır

Kıt'a 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Milletlerin övüncü, iftihar kaynağı.

Muḳārin oldı bir müfti-i dīne
O zī 'ilm ü 'amel fahr-ı mileldir

fahr-ı milletiñ:

1. fahr-ı milletiñ:--i, --ñ

Kaside 15

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Milletin iftiḥarı, kıvancı.

Gelmez mi ḥāk-i pāyına ol fahr-ı milletiñ
Vaz'-ı cibāha şāh-ı bülend-efser-i bahār

fahr-ı zemindir:

1. fahr-ı zemindir:--dır

Kıt'a 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Yeryüzünün övüncü.

O zıllullâhdır şâh-ı zamân kim iftihâr eyler
Aña hıdmetle kim fâhr-ı zemîndir sâye-i Mekke

fahriyye:

1. **fahriyye:--de**

Kaside 16

Mısra: 75

Kendini övme.

Benim fahriyyede Gül-gün-ı tab'im toz koparmaz mı
Ki zîrâ 'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu

faik:

1. **faik:**

Kaside 16

Mısra: 65

Üstün II Diğerinden daha değerli ve üstün.

Fürûğ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı ikbâlîñ görüp faik
Felek-ruhsâra say-ı dergehi leyl ü nehâr oldu

fakat:

1. **fakat:**

Gazel 118

Mısra: 4

Fakat, ama, lâkin, ancak.

İder 'uşşâkı ihyâ bir nefesle hâtem-i la'liñ
Fakat bir nâmin ihyâ itdi hâtem şîr-i cûdundan

2. **fakat:**

Kaside 7

Mısra: 9

Fakat, ama, lâkin, ancak.

Fakat ta'dâd olursa cürm-i mektûb eylemezdim kayd
Geçerdi hadd-i imkânı şümârım yâ Rasûlallâh

3. **fakat:**

Kaside 12

Mısra: 108

Fakat, ama, lâkin, ancak.

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânıña Hudâ
Bu fikri ben dimem fakat ehl-i 'azâb ider

fâl-ı hasbihâlimde:

1. **fâl-ı hasbihâlimde:--(i)m, --de**

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Söz, muhabbet falı.

Atıldı zîb-i şadr-ı vaşl iken çün tîr dūr oldum
Çıkup vaşf-ı kemân-ebrûsı fâl-ı hasbihâlimde

fânüs:

1. **fânüsdur:--dur**

Gazel 113

Mısra: 5

İçinde mum yakılan fener, camlı mahfaza, abajur.

Etrâf-ı şem'-i devlete fânüsdur hadem
Mâhîñ hiç infikâkı görülmüş mi hâleden

fânüs olur:

1. **fânüs olur:--(u)r**

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feneri, fanusu olmak.

Keşret-i 'aks-i nîgeh billûrdan fânüs olur
Sanma kim mışbâh-ı hüsni bād-ı âhım söndürür

fânüs-ı havâlimdir:

1. **fânüs-ı havâlimdir:--i, --m, --dîr**

Gazel 119

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayali fener.

Nebîlâ çeşm-i bülbül şimdi fânüs-ı havâlimdir
Çerâğım şevk-i ruhsâr ile yandı revğan-ı gülден

fânüs-ı şem'-i fikri:

1. **fânüs-ı şem'-i fikri:--i**

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Düşünce mumunun kandili.

Karîn olmaz gönül pervâne-i 'aqla hirāsandır
Anıñ fânüs-ı şem'-i fikri 'aks-i zülf-i hübândır

fārābi-i 'aşr:

1. fārābi-i 'aşr:

Kıt'a 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın Farabi'si (Farabi 870-950 yılları arasında yaşamış ve Aristo felsefesinin İslâm âleminde yayılmasına hizmet etmiş Türk filozofu. Aristo'nun felsefî sözlerini Araplar arasında yaygınlaştıran bu filozoftur.).

Müsikîde hele Fārābi-i 'aşr idi o pîr
Şîti varmışdı 'Irâq u 'Acem ü 'Urbāna

fāris:

1. fārisliği:--lik, --i

Mesnevi 1

Mısra: 93

Ata binmekte usta binici.

Fārisliği şorma vaşf olunmaz
Mişli o hünerde hiç bulunmaz

fārisān-ı 'asker-i islām:

1. fārisān-ı 'asker-i islām:

Kıt'a 23

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İslam ordusunun atlıları, askerleri.

Alınca fārisān-ı 'asker-i İslām meydānı
Görüp Mısr oyunun küffār rû-gerdān-ı Mısr oldu

fārisliğ:

1. fārisliği:--i

Mesnevi 1

Mısra: 102

Ata binmekte usta binici.

Tab'ın bu hünerde olur elbet
Fārisliği müceb-i fezāhet

fark evleyemez:

1. fark evleyemez:--y, --e, --mez

Kıt'a 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Farkına varmak, fark etmek.

Dil-dāde-i ruhsāra su'āl eyleme zülfi
Fark evleyemez rûzı şeb-i târî ne bilsün

fark idemezken:

1. fark idemezken:--e, --mez, --(i)ken

Gazel 121

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayırt etmek, farkına varmak.

Sehven ku'ûdı fark idemezken kıyāmdan
Çek pây-ı dahlî secde-i mest-i müdāmdan

fark itme:

1. fark itme:--me

Kıt'a 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fark etmek, anlamak, sezmek.

Efendi dikkatin hiç şorma ihrâc-ı mesâilde
Yarup fark itme bir müyî meşeldir bu ider şad-çāk

fark itmeyenler:

1. fark itmeyenler:--me, --y, --en, --ler

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fark etmek, anlamak, sezmek.

Şîve-i müstaḳbeli fark itmeyenler hālden
İltifātı idemez temyîz istiḳkālden

farkdan kaldım:

1. farkdan kaldım:--dı, --m

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Farkedemez, birbirinden ayırt edemez olmak.

Farkdan kaldım şabāhü'l-ḥayr-ı vaşlı ey Nebîl
Māni'-i vuşlat bu āh-ı subḥ-gāhımdır benim

farkdan kalsa:

1. farkdan kalsa:--sa

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Farkedemez, birbirinden ayırt edemez olmak.

Farqdan kalsa da rûz u şebi hayretle Nebîl
Geçemez va'de-i ferdâsı ile yârından

fark-ı eflâk:

1. fark-ı eflâk:-de, -dir-de, -dir, -

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göklerin tepesi.

Şehr-yâr-ı 'azamet-güster ü gerdün-mesned
Farq-ı eflâkdedir bâr-geh-i Şâh Maḥmûd

fark-ı nîk:

1. fark-ı nîk:

Kıt'a 69

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İyiliğin farkı.

Bu eşer fark-ı nîk ile bedde
Elde mîzân-ı ḥayr u şerr gibidir

farkı yok:

1. farkı yok:

Murabba 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Farksızdır, aynıdır.

Gül gül olmuş ruhları keyf-i şarâb-ı âldan
Farkı yok düşün'daki gül şerbeti ol şâldan

farṭ:

1. farṭa:--a

Kıt'a 89

Mısra: 3

Aşırılık, taşkın, taşkınlık, fevkaladelik.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farṭa gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok kişi dünyâda görür

farṭ-ı hâhişden:

1. farṭ-ı hâhişden:--den

Gazel 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Arzunun, isteğin aşırısı.

Ayagı yer basar mı sâlikânın farṭ-ı hâhişden
Bu şüretle reh-i vuşlatda olmaz nakş-ı pâ peydâ

farṭ-ı hicâbından:

1. farṭ-ı hicâbından:--dan--ı, --n, --dan

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Utanmanın aşırısı / aşırı utanma.

Nebîlâ dâmeniñ rû-püş ider farṭ-ı hicâbından
Giribân-çâk 'aşka gösterir resm sîne-i şad-çâk

farṭ-ı hırşından:

1. farṭ-ı hırşından:--ı, --n, --dan

Gazel 63

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hırsmın aşırılığı.

Farṭ-ı hırşından tama'kârân meges-meşreb olur
Bir midir şahş-ı gürisne-çeşm ile dil-sîrler

farṭ-ı kemâli:

1. farṭ-ı kemâli:--i

Kıt'a 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Olgunluğun aşırılığı.

Bir şeh ki muḳârin ola ilhâm-ı Ḥudâya
Her nesnede kesb itse n'ola farṭ-ı kemâli

farṭ-ı şermin'den:

1. farṭ-ı şermin'den:--(i)ñ, --den

Gazel 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Utanmanın aşırılığı.

Vaşf-ı ruḥsâr-ı gül-i şad-bergiñ itdikçe Nebîl
Farṭ-ı şermin'den hezârân zir-i ḥâşâkımdedir

farṭ-ı tam'adır:

1. farṭ-ı tam'adır:--dır

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hırsın aşırılığı.

Yine farṭ-ı tam'adır sıklet-i ruḥānī-i ma'zūl
Ser-āzād olması bār-ı diğerdır pūşt-i ḥammāla

farṭ-ı zekāsın:

1. farṭ-ı zekāsın:--sın

Kıt'a 51

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zeka çokluğu.

Selef farṭ-ı zekāsın itseler idrāk dirlerdi
Felāṭūn şīt-ı rüşdinden derūn-ı ḥamde pinhāndır

farṭ-ı zihn ü idrāki:

1. farṭ-ı zihn ü idrāki:--i

Kıt'a 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zihin ve anlamının aşırılığı.

Ḥafīd-i 'āṭıfet-güster ki farṭ-ı zihn ü idrāki
Felāṭūnı zarūrī mā'il eyler semt-i taḥsīne

farṭ-ı zihni:

1. farṭ-ı zihni:--i

Kıt'a 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zihnin aşırılığı.

Semiy-y-i meḥḥar-ı 'ālem Ḥafīd-i 'āṭıfet-kārīn
İderdi görse Eflāṭūnı farṭ-ı zihni şermende

farz:

1. farzdır:--dır

Kıt'a 19

Mısra: 2

*Allah'ın, insanların yapmaları için şart koştuğu
dinî emir, şart ve gerekli olan şey.*

Pādişāh-ı ehl-i sünnet Şeh Selīm-i şālīşin
Farzdır nāsa du'āsı ḥavf olur te'hīrden

farz eyle:

1. farz eyle:

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Aslında olmamış ve gerçekleşmemiş bir şeyi)
Bir hükme varmak için dayanak olarak kabul etmek
üzere var saymak.*

Ḥaṭṭı sünnetlik karanfıl ḥālī şeb-bū rüyı gül
Zülfñi farz eyle sünbül ḥālī şeb-bū rüyı gül

farz oldu:

1. farz oldu:--dı

Kıt'a 103

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yapılması zorunlu olmak.

Ulū'l- emre itā'at naşş ile farz oldu insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Ḥaḫdan olur maṭrūd

farz-ı 'ayn-ı oldu:

1. farz-ı 'ayn-ı oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Farz kadar lüzumlu olmak.

O nūr-ı çeşm-i müfti-i güzīn-i ehl-i sünnet kim
Du'āsı farz-ı 'ayn-ı hem şıgār hem u kibār oldu

faşl itmege:

1. faşl itmege:--meg, --e

Kaside 12

Mısra: 121

Kelime Tipi: -

Ayırmak.

Rūz u şebīn miyānını faşl itmege Ḥudā
Bürhān-ı nūr u zulmeti nā'ib-menāb ider

faşl-ı bahār:

1. faşl-ı bahār:

Terkib-bend 2

Mısra: 47
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.

Çün hezâr-ı âhıma mevķûf degil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevķûf degil faşl-ı bahâr

2. faşl-ı bahâr:

Terkib-bend 2
Mısra: 48
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.

Çün hezâr-ı âhıma mevķûf degil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevķûf degil faşl-ı bahâr

faşl-ı bahâra:

1. faşl-ı bahâra:--a
Kıt'a 74
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.

Toħm-ı gül-i emel çemen-i haţtın içredir
Faşl-ı bahâra olsa nola i'tibârımız

faşl-ı da'vâmızı:

1. faşl-ı da'vâmızı:--mız, --ı
Gazel 86
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Dava faşlı.

Şîve-i kıddine ta'lîk iderek vuşlatıñı
Faşl-ı da'vâmızı maħşerde kodi cilve-i 'aşk

faşl-ı rebî'i:

1. faşl-ı rebî'i:--i
Kaside 15
Mısra: 76
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.

Olmaz bahâsı gülşen-i faşlıñda bir gülün
Faşl-ı rebî'i virse de sūdâ-ger-i bahâr

fâtiħ olmuşlardı:

1. fâtiħ olmuşlardı:--muş, --lar, --dı
Kıt'a 24
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Fethedici, fetheden olma.

Fâtiħ olmuşlardı Mısır bî'n-nefs feth eyleyüp
Hazret-i Sultân Selîm-i evvel-i huld-âşiyân

fâtiħ-i sâni-i mısır oldu:

1. fâtiħ-i sâni-i mısır oldu:--dı
Kıt'a 24
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Mısır'ın ikinci Fâtiħ'i (Fatih Sultan Mehmet)
olma.

Kudretiñ fehm ile şevketle muķîm-i taht iken
Fâtiħ-i sâni-i Mısır oldu şeh-i Cem âsitân

fâzilet:

1. fâziletiñi:--i, --n, --ı
Kaside 15
Mısra: 72
İyi huy, erdem, güzel ahlak.

Her nuţkı şer'îñ ey gül-i âl-ı Muħammedî
Kılmış Ĥudâ fâziletiñi berter-i bahâr

fâzıl-ı cihânın:

1. fâzıl-ı cihânın:--ı, --n
Kıt'a 46
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Cihanın faziletlisi.

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihânın
Bir necl-i ercümendi taħķîk kevne geldi

2. fâzıl-ı cihânın:--ı, --ñ
Kıt'a 56
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Cihanın faziletlisi.

Müftî-i Kaştamonı ol fâzıl-ı cihânın
Kim tutmadıysa kavlin semt-i haţâya gitdi

fâzıl-ı vegâne olup:

1. fāzıl-ı yegāne olup:--(u)p

Kıt'a 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Biricik erdem sahibi olma.

Bir fāzıl-ı yegāne olup müfti-i zamān
‘Ālem derinde nāşiye-sā-yı zemīndir

fażl:

1. fażl:

Kaside 15

Mısra: 25

Bilim, hüner, marifet.

‘Allāme-i yegāne ki yek-şemme fażl ile
Eyler ‘ayān cihān-ı nev-i dīger-i bahār

2. fażl:

Kıt'a 27

Mısra: 1

Bilim, hüner, marifet.

Şimdi dehrin fażl ile mümtāzıdır
Hāzret-i ‘Āşir Efendi mecd ile

3. fażlın:--iñ

Kıt'a 31

Mısra: 9

Bilim, hüner, marifet.

Ser-fürü eylerdi fażlın gūş ideydi Bū ‘Alī
Ol dağı aşhāb-ı fenn-i hikmete oldu re’īs

4. fażl:

Kıt'a 40

Mısra: 6

Bilim, hüner, marifet.

Mu‘azzez eyledi bir zātı hüküm-i şer‘ ile kim
Dilinde ‘ilm ile fażl āşinā-yı takvādır

5. fażlından:--ı, -, --dan

Kıt'a 47

Mısra: 11

Bilim, hüner, marifet.

İfāde hiç fażlından anıñ yek-kaṭre mümkün mi
Gerek her sözde var biñ baḥr-ı ma’nī āşikār eyle

6. fażl:

Kıt'a 69

Mısra: 6

Bilim, hüner, marifet.

Ya ‘nī maḥdūm-ı zī ma‘ārif kim
Fażl ile kenz-i pūr-güher gibidir

fażl u kademle:

1. fażl u kademle:--le

Kıt'a 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fazilet ve uğur.

Şeyḥ idi fażl u kademle āşāfān-ı ‘aşrına
Kadrine eylerdi şāhenşāh-ı ‘ālem ihtirām

fedā:

1. fedādır:--dır

Terkib-bend 1

Mısra: 149

*Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme,
uğruna verme.*

Bir nükteme biñ cihān fedādır
Müstāğni-i fikr-i iftiḥārım

fedā itdi:

1. fedā itdi:--di

Gazel 151

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feda etmek II uğrunda harcamak.

Dīdāra fedā itdi bāl ü peri
Yağdı beni ey Nebīl pervāneyi gördün mi

fedā olsa:

1. fedā olsa:--sa

Terkib-bend 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Uğrunda yok olmak.

Olsa muhtāc-ı şabūḥ ol iki maḥmūr-ı cihān
Kaysı yolsuz düşürür rāst-rev-i rāh-ı hūdā

fedā-vı tīg-ı teğāfül itmek:

1. **fedā-yı tîğ-ı tegāfûl itmek:--mek**
Terkib-bend 3
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kendisini gafıl gösteren kılıcı, tegafûl kılıcını feda etmek.

Şimdi Nebîl-i zâra bu tavrın revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-ı tegāfûl sezâ mıdır

fedâ-yı topkapu olsun:

1. **fedâ-yı topkapu olsun:--sun**
Kıt'a 58
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Topkapı Sarayı'na feda etmek.

Her câygâh-ı müntahab nüzhetgeh-i Soğd u Şağb
Gavta übülle cümle hep olsun fedâ-yı Topkapu

fehm:

1. **fehm:**
Kıt'a 24
Mısra: **9**
Anlama, anlayış, idrak.

Kudretiñ fehm ile şevketle muķīm-i taht iken
 Fâtih-i şāni-i Mısr oldu şeh-i Cem āsitān

2. **fehm:**
Kıt'a 50
Mısra: **19**
Anlama, anlayış, idrak.

Sukût eyler kuşurın fehm ile Kaşr-ı Havernākden
Görüp rûh-ı Sinimmār işbu resmi şerm-sār oldu

fehm eyle:

1. **fehm eyle:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

Gel ışın kaçma bu günler 'āşık-ı ğam-hārdan
Rûz-gārın hālını fehm eyle bu güftārdan

fehm eyledim:

1. **fehm eyledim:--di, --m**
Gazel 147
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anlamak.

Seyr eyleyüp ruḥında ḥaṭ-ı nev-demideyi
Fehm eyledim ki nısf-ı nehār olmamış daḥi

fehm iden:

1. **fehm iden:--en**
Gazel 122
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Yâri hālinden bilür hālīm daḥī ol yârden
Fehm iden innī ile limmīyi istidlâlden

fehm ider:

1. **fehm ider:--(e)r**
Tahmis 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

Qadrini şeb-zinde-dārân-ı tecellî fehm ider
Şubḥa dek bu feyzi ḥayrân-ı tecellî fehm ider

2. **fehm ider:--(e)r**
Tahmis 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

Qadrini şeb-zinde-dārân-ı tecellî fehm ider
Şubḥa dek bu feyzi ḥayrân-ı tecellî fehm ider

3. **fehm ider:--(e)r**
Tahmis 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Anlamak, idrak etmek.

Şanma kim ğaflet-şi'ārân-ı tecellî fehm ider
Sırr-ı her-agâhı cüyân-ı tecellî fehm ider

4. **fehm ider:--(e)r**

Tahmis 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek.

Şanma kim gaflet-şi'ārān-ı tecellî fehm ider
Sırr-ı her-agâhı cüyân-ı tecellî fehm ider

fehm ideriz:

1. **fehm ideriz:--(e)r, --(i)z**

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Garaññ fehm ideriz hâhiş-i huld eylemeden
Zâhidâ biz seni aşhâb-ı şikemden bilürüz

feinnellâhe:

1. **feinnellâhe:**

Kıt'a 60

Mısra: 4

Şüphesiz ki Allah.

Zuhûru hañtetî zâdet racâ'î
Feinnellâhe zû 'afvin Kerîmin

felâtün:

1. **felâtün:--ı**

Kıt'a 21

Mısra: 4

Antik Yunan filozofu, Platon.

Hafîd-i 'âtîfet-güster ki farţ-ı zihn ü idrâki
Felâtûnı zarûrî mâ'il eyler semt-i tahsîne

2. **felâtün:**

Kıt'a 51

Mısra: 14

Antik Yunan filozofu, Platon.

Selef farţ-ı zekâsın itseler idrâk dirlerdi
Felâtûn şîr-ı rüşdinden derûn-ı hamde pinhândır

3. **felâtûnda:--da**

Kıt'a 59

Mısra: 24

Antik Yunan filozofu, Platon.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tâ elif-bâdan
Felâtûnda derûn-ı humda nokşanın olur güyâ

feleg:

1. **felegiñ:--in**

Gazel 6

Mısra: 1

Dünya, gökyüzü, sema.

Felegiñ devr-i keçi reng -i nümün oldı baña
Câm-ı pür-neş'esi peymâne-i hün oldı baña

2. **felege:--e**

Kıt'a 17

Mısra: 9

Dünya, gökyüzü, sema.

Baş eger mi felege sâye-i Mevlânâda
Ser-fürü eyleyen ol der-geh-i pür-iclâlâe

3. **feleği:--i**

Muhammes 1

Mısra: 16

Dünya, gökyüzü, sema.

Yücelerden yücedir der-gâhı
Feleği döndirüp eyler bedevî

4. **felegiñ:--in**

Muhammes 1

Mısra: 1

Dünya, gökyüzü, sema.

Felegiñ devrile mihr ü mâhı
Gösterir Tûr-ı dil-i agâhı

felege çıkdığıñ:

1. **felege çıkdığıñ:--dıg, --(ı)ñ**

Gazel 70

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göğe yükselmek.

Felege çıkdığıñ işmâmına uyandım âhiñ
Alıcak destîne ol mâh-ı sitem-ger micmer

felek:

1. felek:

Gazel 28

Mısra: 3

Dünya, gökyüzü, sema.

Rûz u şeb sanma ki beyhüde felek devr eyler
Mihir ü meh iki nişân-dâne-i ahter tesbîh

2. felek:

Gazel 43

Mısra: 9

Dünya, gökyüzü, sema.

Zulme amâde olur zâlim felek mesnedsede
Tigîni der-dest idüp behrâm kendin gösterir

3. felegiñ:-in

Gazel 59

Mısra: 3

Dünya, gökyüzü, sema.

Felegiñ devri mihr ü mâh iledir
Bezme bir kac piyâle lâzımdır

4. felekden:-den

Gazel 60

Mısra: 1

Dünya, gökyüzü, sema.

Felekden lutf uman izhâr-ı noğşân-ı kemâl eyler
Müşârün bi'l-benân itmek için bedri hilâl eyler

5. felek:

Gazel 68

Mısra: 8

Dünya, gökyüzü, sema.

Ayagiñ çeldi leb-rîz-i haseddir şâhib- 'irfâna
Felek her câm-ı ser-şâr-ı neşâti ser-nigün ister

6. felek:

Gazel 136

Mısra: 7

Dünya, gökyüzü, sema.

Dönerek devrine bakmışdı felek
Âh u sâgar geliyor hâtırına

7. felek:

Gazel 140

Mısra: 6

Dünya, gökyüzü, sema.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sâgar-ı gerdânımıza

8. felek:

Gazel 142

Mısra: 5

Dünya, gökyüzü, sema.

İtmeye hem-seng-dâna şahş-ı nâ-dânı felek
Şırça gevherle müsâvidir yed-i dellâlde

9. felekde:-de

Kaside 8

Mısra: 11

Dünya, gökyüzü, sema.

Felekde cüşiş-i tûfân-ı cürmüm gark ider mâhı
Anı Hâlik bilür bilmezse mâhî yâ Rasûlallâh

10. felek:

Kaside 12

Mısra: 74

Dünya, gökyüzü, sema.

Mi'râcda rikâb-ı hümayûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mâh-tâb ider

11. felek:

Kaside 12

Mısra: 91

Dünya, gökyüzü, sema.

Görse gubâr-ı bârgeh-i rif'atîñ felek
Târ-ı şuâ'-ı şemsiñi zerrîn tınâb ider

12. felek:

Kaside 12

Mısra: 117

Dünya, gökyüzü, sema.

Tā kim felek hilālîni hem-şekl-i tîg idüp
Geh aşikāra itse gehî der-kırāb ider

Şîrāze bend-i cild-i cihāndır felek müdām
Varsa nazîr-i nüşa-i zātı disün şalā

13. **felekleri:-ler, -i**

Kaside 12

Mısra: 75

Dünya, gökyüzü, sema.

Ka‘bın ‘ayān itmek içün Hāḡ felekleri
Ruḡ-süde-i zemîn iyāb ü zihāb ider

19. **felek:**

Kıt'a 28

Mısra: 5

Dünya, gökyüzü, sema.

Görölmüş mi bu revnāk ey felek kaşr-ı Hāvernaḡda
‘Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile māhıñ

14. **felekde:-de**

Kaside 16

Mısra: 81

Dünya, gökyüzü, sema.

Felekde bende ol deryā nişār-ı mevc-i feyzim kim
Şimāh-ı Zöhreye dürr-i kelāmım güş-vār oldı

20. **felek:**

Kıt'a 33

Mısra: 11

Dünya, gökyüzü, sema.

Felek gül-gönçe-i iḡbālın itsün zîver-i tācı
Şerefdē āfitāb u māha kılsun rüz u şeb ḡande

15. **felek:**

Kıt'a 1

Mısra: 2

Dünya, gökyüzü, sema.

Āsumān-mesned Celālüddîn-i Rümî kim anıñ
Ḥāk-i pâyinden felek deryüze-i iḡsān ider

21. **felek:**

Kıt'a 47

Mısra: 16

Dünya, gökyüzü, sema.

İdüp rakḡās-ı çarḡıñ mihr ü māhı ḡurḡa-i güşı
Derinde ey felek deryüze-i leyl ü nehār eyle

16. **felek:**

Kıt'a 17

Mısra: 6

Dünya, gökyüzü, sema.

Māye-i baḡr u berr olmaz idi hem-vezn-i bahā
Şi‘r ü inşāsını virseydi felek dellāle

22. **felek:**

Kıt'a 63

Mısra: 2

Dünya, gökyüzü, sema.

Ser-tāc-ı şehenşāh-ı cihān Ḥān-ı Selīmīñ
Bezminde felek dalkavugı olsa sezādır

17. **felek:**

Kıt'a 18

Mısra: 19

Dünya, gökyüzü, sema.

Felek bezminde aylı gūnlı sā‘at
Cihān bir köhne dollāb-ı ezeldir

23. **felek:**

Kıt'a 69

Mısra: 68

Dünya, gökyüzü, sema.

Ber-ḡarār olsun ‘ömr ü iḡbālī
Bu felek durma devr ider gibidir

felekde:

1. **felekde:**

Gazel 21

18. **felek:**

Kıt'a 20

Mısra: 11

Dünya, gökyüzü, sema.

Mısra: 2

Dünya, gökyüzü, sema.

O meh kim meclis-i pertevde didâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

2. felekde:

Gazel 107

Mısra: 2

Dünya, gökyüzü, sema.

Şu 'le-i âhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i mâhı felekde bende tezyîn eyledim

3. felekde: -/de

Kaside 12

Mısra: 56

Dünya, gökyüzü, sema.

Hurşid ü mâh reşk ile dil-süz-ı şevk olur
Her kim felekde der-gehiñe intisâb ider

4. felekde:

Kıt'a 13

Mısra: 4

Dünya, gökyüzü, sema.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü' n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

5. felekde:

Kıt'a 13

Mısra: 4

Dünya, gökyüzü, sema.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü' n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

6. felekde: -/de

Terkib-bend 1

Mısra: 143

Dünya, gökyüzü, sema.

Nazmım ki felekde zîb-i serdir
Ben mürğ-i hüma-yı i'tibârım

felek-kadrâ:

1. felek-kadrâ:

Kaside 16

Mısra: 69

Ey felek kadar yüce olan vezir.

Cihân-şadrâ felek-kadrâ esmâ-yı devlete bedrâ
Hünerle mihr-i zâtın 'âleme pür-nev-nişâr oldu

felek-mesned:

1. felek-mesnediñ: --i, --ñ

Kaside 15

Mısra: 53

Gök makamlı / makamı yüce.

Sünbül gibi olur o felek-mesnediñ müdâm
Hem-reng-i âsumânisi zîb-i ser-i bahâr

felek-meşreb:

1. felek-meşreb:

Gazel 58

Mısra: 3

Felek gibi sözünde durmayan, döneke karakterli.

Żarûrî döndi bakdı cûş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen râh-ı şitâbın şîve-i dollâb-ı çeşmimdir

2. felek-meşreb:

Gazel 144

Mısra: 5

Felek gibi sözünde durmayan, döneke karakterli.

Ol felek-meşreb sebûyî câmdan dür itmesün
Devr-i nûş-â-nûş-ı bezme mihr ü mehdîr her biri

felek-meşreb olan:

1. felek-meşreb olan: --(a)n

Kıt'a 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Felek gibi sözünde durmayan, döneke karakterli.

Bilmez üftâde-i maḥmûrî felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i şüreyyâda görür

felek-päve:

1. felek-päve:

Kaside 16

Mısra: 51
Yüce rütbeli.

Felek-päye Hafîd-i 'âtîfet-güster ki iqbâli
Sipîhr-i câh-ı devlet üzre mihr-i tâb-dâr oldı

2. felek-päye:
Kıt'a 15
Mısra: 1
Yüce rütbeli.

Felek-päye Hafîd-i 'âtîfet-güster ki iqbâli
Ola şubh u mesâ dâğ-ı derûn hırşîd ile bedre

felek-ruhsâr:

1. felek-ruhsâra:--a
Kaside 16
Mısra: 66
Feleğîn yüzü.

Fürûğ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı iqbâliñ görüp fâik
Felek-ruhsâra say-ı dergehi leyl ü nehâr oldı

fem:

1. femînde:--i, --ñ, --de
Gazel 48
Mısra: 1
Ağız.

Her kim ki cüst cû-yı femînde şitâb ider
Fikrinde san sebâhat-ı baħr-ı serâb ider

fem-i ejder-i şahbâ:

1. fem-i ejder-i şahbâ:
Gazel 80
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kadeh ejderhasının ağzı.

Püskürme fişeng oldı fem-i ejder-i şahbâ
Pür-şu'le olıñca leb-i deryâ şeb-i âteş

fen:

1. fende:--de
Kıt'a 33
Mısra: 4
İlim, hüner, sanat.

Cihânda pençe-i hırşîd-veş mâhiyyeti zâhir
Nümâyân oldı izhâr-ı yed-i tûlâsı her fende

fenâr-ı cisme:

1. fenâr-ı cisme:--e
Gazel 55
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Vücut, varlık feneri.

Sengi fenâr-ı cisme atup lu'b-ı nâzda
Nev-restedir o rûh-ı revânım tutuşdurur

fenn-i ma'âside:

1. fenn-i ma'âside:--de
Kaside 12
Mısra: 115
Kelime Tipi: -
Isyan, günah ilmi.

Bir nükte görse fenn-i ma'âside diğkatim
Şerh eyleyüp cihân kadar bir kitâb ider

ferah-engîz:

1. feraħ-engîz:
Gazel 37
Mısra: 7
Huzur veren, huzur verici.

Sâgara la'liñ feraħ-engîz olup
Mağsadı dâd u sited-i neş'edir

ferdâ-yı kıyâmet:

1. ferdâ-yı kıyâmet:
Kıt'a 96
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kıyametten sonra II (sevgili) ayağa kalktıktan sonra.

Bî-bâk gezersem nola ferdâ-yı kıyâmet
Sâmânımı ol kâmet-i mevzûna değışdim

ferhâd:

1. ferhâd:
Terkib-bend 1
Mısra: 73

Ferhad (Ferhad ile Şirin hikayesinin erkek kahramanı) || Aşık.

‘Aşkıñla uraydı tîşe Ferhād
Ser-rişte-i ser-zenişdi Kaysa

ferhād u kays:

1. ferhād u kays:

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ferhat ve Kays aşk mesnevi kahramanları Kays:
Mecnun.*

Ferhād u Kays perde-i nāmūsı çāk idüp
Hep taşra çekdiler süfehā-yı muḥabbeti

ferman:

1. fermana:--a

Murabba 8

Mısra: 6

Buyruk, emir.

Şīve -ü nāz u cefāyı ḥadden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermana giymiş yaraşdırmış yine

fermān-ı ‘aşk:

1. fermān-ı ‘aşk:

Tahmis 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Aşk fermanı, aşka dair buyruk.

İmtişāl itmeklige şāh u gedā mecbūr olur
Nāfızü’l-ḥükm olmada ol mertebe fermān-ı ‘aşk

fermān-rāh-ı mısr oldu:

1. fermān-rāh-ı mısr oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mısır'ın ferman, emir yolu olma.

Zamān-ı devletinde naqş-ı ahd ile Fıransızlar
Alup bir iki yıl zu‘mınca fermān-rāh-ı Mısr oldu

fers oldu:

1. fers oldu:--dı

Kaside 15

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Döşemek, süslemek.

Dest-i güle şükûfe-i zerrîn kadeḥ virir
Ferş oldu ḥāke naṭ‘-ı zer-ender-zer-i bahār

fers-i kademi:

1. fers-i kademi:--i

Kıt'a 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayağın altında serilen halı.

Sultān Selīm Ḥān ki ser-firāz-ı şehāndır
Ferş-i kademi atlas-ı çarḥ olsa sezādır

ferve-i beyzāya:

1. ferve-i beyzāya:--y, --a

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Beyaz kürk. İlmiye sınıfının en üst makamında
bulunan şeyhülislamın giydiği kıyafet.*

Damen-i ikbālını būs eylesün mihr-i felek
Şubḥ-ı rüşen gibi oldu ferve-i beyzāya zeyn

ferve-i semmûri:

1. ferve-i semmûri:--ı

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Samur kürkü.

Açdı o şūḥı ferve-i semmûri neyleyim
Pür-şu‘le itdi gerden-i kâfûri neyleyim

fervād:

1. feryādı:--ı

Gazel 95

Mısra: 1

Feryat, inilti, inleme, inleyiş II aşğın feryadı.

Görüp pervāneyi feryādı müzdād eylesün bülbül
Bu süz-ı ‘aşkı mumlandıqça mu‘tād eylesün bülbül

2. feryāddan:--dan

Gazel 97

Mısra: 3

Feryat, inilti, inleme, inleyiş II aşğın feryadı.

Nokta-i şekki giderdi rüz-ı şeb feryāddan
Gördi teslīm itdi bülbul hālī şeb-bū rüyı gül

3. feryādım:--(ı)m

Gazel 112

Mısra: 9

Feryat, inilti, inleme, inleyiş II aşğın feryadı.

Pür-şerm iderdi bülbuli feryādım ey Nebîl
Revnağ-dih-i bahār idim eyvāh bir zamān

4. feryādıma:--ım, -a

Kıt'a 86

Mısra: 3

Feryat, inilti, inleme, inleyiş II aşğın feryadı.

Feryādıma bakma ey tabīb benim
Terkīb-i ferağ terk-i 'ilāc oldu bana

feryād eylesün:

1. feryād eylesün:--sün

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yanıp yakılmak, eyvah etmek.

Açıldı berg-i gülden bād-bān-ı keşt-i şahbā
Hevā'dir kenār-ı cūda feryād eylesün bülbul

feryād idüp:

1. feryād idüp:

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bağırıp çağırarak, haykırmak.

Zīb-i dūşı zātını eyler mi şāyān-ı nazar
Gerçi kim feryād idüp dellāl kendin gösterir

feryād-ı bülbulden:

1. feryād-ı bülbulden:--den

Gazel 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bülbulün feryadı. II Aşğın feryadı, inleyişi.

Hande-i yāre sebebdır nāle-i 'uşşāk-ı zār
Gonçeler feryād-ı bülbulden tebessüm-rîz olur

feryād-ı dem-ā-dem:

1. feryād-ı dem-ā-dem:

Gazel 65

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sürekli ağlayıp, inleme.

Şimdi artırmadadır kâmeti kendince o yār
Sanma kim gūşına feryād-ı dem-ā-dem yetişür

feryād-ı dil-i zāra:

1. feryād-ı dil-i zāra:--a

Gazel 56

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ağlayan gönlün feryadı.

Yār feryād-ı dil-i zāra ser-ā-pā gūş iken
Gül gibi şermende bir cānāne-i hāmūşdur

feryād-ı ney ü çeng:

1. feryād-ı ney ü çeng:

Gazel 76

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çeng ve neyin feryadı, haykırışı.

Eyledi neş'e-i fikr-i lebi hāmūş Nebîl
Bezm-i taşvîrde feryād-ı ney ü çeng olmaz

ferzane:

1. ferzānesi:--si

Gazel 46

Mısra: 3

Seçkin, benzerlerinden, emsalinden farklı, mümtaz.

Açılmışdır gönül ferzānesi menşübe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

fes:

1. **fesden:-den**

Gazel 148

Mısra: 3

Kırmızı ve kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde bir başlık.

Fesden hücum-ı türresi tārāc-ı 'aqladır
Ol bû-yı fitneler ki dimagındadır daği

fesâne idüp:

1. **fesâne idüp:--(ü)p**

Mesnevi 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Masala, efsaneye çevirme.

Ebrûlarını idüp fesâne
Oğ gibi atılma ol miyâne

fesma':

1. **fesma':**

Kıt'a 62

Mısra: 2

Kulak vermek.

Livaşfî 'izârikum yâ nûra 'aynî
Vecedtu bedâheten fesma' maqālî

feth:

1. **fetheden:--e, --den**

Kıt'a 69

Mısra: 59

Fetih, ele geçirmek.

Naşbî üstünse fetheden ötrü
Kesreniñde murâdî cerr gibidir

feth evleyüp:

1. **feth eyleyüp:--y, --(ü)p**

Kıt'a 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fethetmek, ele geçirmek.

Fâtih olmuşlardı Mısrî bî'n-nefs feth eyleyüp
Hazret-i Sultân Selîm-i evvel-i huld-âşiyân

feth ü nuşret ola:

1. **feth ü nuşret ola:--a**

Kıt'a 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fetih ve başarı elde etmek.

Yümn ile mevlûdî mesrûr eyledi 'âlemleri
Feth ü nuşret ola yâ Rab tev'em-i Sultân Murâd

feth-i bâb ider:

1. **feth-i bâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Kapı açma; yardımda, ihsanda bulunma.

Teslîm ol müfettiḥ-i ebvâbdır Hudâ
Me'yûs eylemez ḡulını feth-i bâb ider

feth-i merâm:

1. **feth-i merâm:**

Gazel 117

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Arzu ve isteğin açılması.

Ḳuvvet-i dest-i niyâza bestedir feth-i merâm
Rişte-i nâz-ı bûtân bûgsestedir ibrâmdan

fetîl:

1. **fetilden:--den**

Gazel 32

Mısra: 5

Kandil ve muma konulan, emdiği yağ ile yanarak çevreyi aydınlatan pamuktan bükülmüş ip.

Sûz u nighle ateş olur bir fetilden
Her bir fışeng-i lâle-i dil-teng-i nev-bahâr

2. **fetili:--i**

Kıt'a 58

Mısra: 37

Kandil ve muma konulan, emdiği yağ ile yanarak çevreyi aydınlatan pamuktan bükülmüş ip.

Târîḥ-i tāmından 'adû olsun fetîlî sū-be-sū
Şâhî güzel resm oldu bu sâhil-serây-ı Topkapu

fetîl almış:

1. **fetil almış:--mış**

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

(Ateş yakmak için) Fitili almak. || Tutulmak, müptela olmak.

Fetil almış bu şeb germiyyet-i bezmînden ol mâhûn
Nigâhım şu 'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir

fetil olmada:

1. **fetil olmada:**

Terkib-bend 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mumun yanmasını sağlayan, bükülmüş, yağ çekici madde haline gelmek; yanmak, tutuşmak, acı çekmek.

Âhdır bâ'îs-i ârâm-ı dil-i 'âşık-ı zâr
Şu 'le-i ser-keş-i nâ-râm-ı dil-i 'âşık-ı zâr

fetil-efrûzı olsa:

1. **fetil-efrûzı olsa:--sa**

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Fitili yakan olmak, aydınlatmak.

Medd ile süz-ı derûn olsa fetil-efrûzı
Hışn-ı eflâki döğer gülle-i âh-ı 'âşık

fetil-efrûz-ı zevk olmuş:

1. **fetil-efrûz-ı zevk olmuş:--mış-mış**

Gazel 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eğlence fitilini yakan olmak, aydınlatmak.

Şu 'le-i mey kim fetil-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya'nî kandil-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

fetili aldı:

1. **fetili aldı:--dı**

Gazel 101

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yanmak.

Şeb-tâ-seher zebâne-i büseyle ey Nebîl
Aldı fetili şu 'le-i ruhsârı neyleyim

fetil-i figânım:

1. **fetil-i figânım:--(ı)m**

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağlama, feryat fitili.

Al çak bu câmi vir o civânım tutuşdurur
Kibrît-i mey fetil-i figânım tutuşdurur

fetvâ:

1. **fetvâya:--ya**

Gazel 3

Mısra: 14

Şeyhülislam ve müftülerin verdikleri din hükümleri.

Zâhir izz-i müctehid târîh-i tāmından Nebîl
Eylesün 'Âşım Efendi ismini fetvâya zeyn

2. **fetvâ:**

Kıt'a 20

Mısra: 5

Şeyhülislam ve müftülerin verdikleri din hükümleri.

Fetvâ karîn olunca o kân-ı fazîlet
Çıkdı kadîm-i dostu takvâya âşinâ

fevk:

1. **fevkindeki:--i, --n, --de, --ki**

Kıt'a 15

Mısra: 4

Üst, üzeri.

Sitanbül pâyesi kesb-i şeref itdi vücûdıyla
Karîben ola zîb-efzâ bunuñ fevkindeki şadra

fevk-i hürşid-i münevverde:

1. **fevk-i hürşid-i münevverde:--de**

Gazel 86

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Parlak güneşin üzeri.

Nür-ı şems ile görüp kadrini Mevlânânın
Fevk-i hürşid-i münevverde kodı cilve-i 'aşk

fevk-i sine-i çâkimdedir:

1. **fevk-i sine-i çâkimdedir:--(i)m, --de, --dir**

Gazel 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parçalanmış göğsünün üstü.

Zîb-i şadr-ı mü-şikâfânem ne lâzım kıl ü kâl
Sâye-i gîsûsı fevk-i sine-i çâkimdedir

fevt:

1. **fevti:--i, --n**

Kıt'a 9

Mısra: 13

Ölüm, mevt.

Güş idüp fevti Nebîlâ söyledim târîhini
Şu'le-i dîdâr-ı hür-ı 'adne bakup Mollâ Yan

2. **fevtinde:--i, --n, --de**

Kıt'a 53

Mısra: 8

Ölüm, mevt.

Hzretü'l-Şeyh Ahmed kim Buḥārâdan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cây-ı ma'bedi

3. **fevtiyle:--i, --y, --le**

Kıt'a 20

Mısra: 1

Ölüm, mevt.

Besîma Yûsuf-istân-ı hüner bir zât fevtiyle
Sezâ Ya'kûb-veş ehl-i dil etmezse nazar 'aşra

4. **fevti:--i**

Kıt'a 101

Mısra: 11

Ölüm, mevt.

Fevti târîhi segâh ile karar itdi Nebîl
Gitdi Şeydâ Dede yâ hû diyerek 'uqbâyâ

fevvâre:

1. **fevvâre:**

Gazel 14

Mısra: 7

Fıskiye.

Câm fıskiyye şu'le fevvâre

Âb ateş habâb ya'nî şarâb

fevvâre-i eşkim:

1. **fevvâre-i eşkim:--im**

Gazel 104

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gözyaşı fıskiyesi.

O mâhın bezmini garç-âb ider fevvâre-i eşkim
Bu ḥasretle eger ben sedd-i mecrâ-yı nigâh itsem

fevz:

1. **fevzi:--i**

Gazel 87

Mısra: 3

Bereket, bolluk; huzur, refah, mutluluk.

Hükmi cârî fevzi sârî gün gibi
Ol Hıdv-i lâ-mekânın adı 'aşk

2. **fevzi:--i**

Kaside 15

Mısra: 52

Bereket, bolluk; huzur, refah, mutluluk.

Baḥş iderek letâ'if-i ḥamseyle seb'adan
Fevzi hezârı eyler idi server-i bahâr

3. **fevzi:--i**

Kaside 16

Mısra: 71

Bereket, bolluk; huzur, refah, mutluluk.

Nesîm-i lutfunun fevzi bahâra gâlib olduḡda
Nihâlistân-ı aşḥâb-ı emel pür-berg ü bâr oldu

4. **fevzini:--i, --n, --i**

Kıt'a 28

Mısra: 8

Bereket, bolluk; huzur, refah, mutluluk.

Nuķuş-ı kâsrını tercîh iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbül feyzini vaķt-i şehergâhın

5. **feyzin:-iñ**

Kıt'a 57

Mısra: 21

Bereket, bolluk; huzur, refah, mutluluk.

Çün tecessüm itmede nakşındaki feyzin bahâr
Gönçe-i şükûftesi itmez tenezzül şeb-neme

6. **feyz:-i**

Tahmis 1

Mısra: 42

Bereket, bolluk; huzur, refah, mutluluk.

Ėadrini şeb-zinde-dârân-ı tecellî fehm ider
Şubha dek bu feyzi Ėayrân-ı tecellî fehm ider

feyz olur:

1. **feyz olur:--(u)r**

Gazel 121

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Manevî haz almak.

Olmaz dırağt-ı Ėuşk-nümâdan ümîd bâr
Bî-mâye feyz olur mı Ėurî ihtîşâmıdan

feyz bulur:

1. **feyz bulur:--(u)r**

Kaside 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mutluluk, huzur bulmak.

Der-evvel-i sülûk bulur feyz Ėâyeti
Gezmez kenâr-ı merkezi pergâr-ı nakş-bend

feyz - nümâ:

1. **feyz - nümâ:**

Gazel 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feyz gösteren.

Eger bu âb-ı rûdan itse de feyz - nümâ peydâ
Gül-i tã'âtin ey zahîd ider bûy-ı riyâ peydâ

feyz olur:

1. **feyz olur:--(u)r**

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feyzlenme, bereketlenme.

Gürg-i lûtfu bülend ü peste ehl-i perteviñ
Zîr ü bâlâ feyz olur Ėürşîd-i pür-envârdan

feyz-âşinâ-yı Ėalvet-i der-encümen ide:

1. **feyz-âşinâ-yı Ėalvet-i der-encümen ide:--e**

Kıt'a 54

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Topluluk içindeki yalnızlığın feyzini tanımak,
feyzini alma.*

Yeñiden türbe-i vâlâ ile bir Ėân-ķah yaptı
İde feyz-âşinâ-yı Ėalvet-i der-encümen meşhed

feyz-bağş-ı zemîn olsaydı:

1. **feyz-bağş-ı zemîn olsaydı:--sa, --y, --dı**

Kaside 15

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Yeri bereketlendirme, feyziendirme.

Olsaydı feyz-bağş-ı zemîn Ėâk-i dergehi
'Anber olurdu tûde-i Ėâkister-i bahâr

feyz-efşân-ı mışr oldu:

1. **feyz-efşân-ı mışr oldu:--dı**

Kıt'a 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mısır'ın bereketi, bolluğünü saçmak/dağıtmak.

Ėarâvet virdi cüy-ı lûtfı el-Ėâķķ ümm-i dünyâyâ
Kef-i iğsânî güyâ Nîl feyz-efşân-ı Mışr oldu

feyz-i bahârîñ:

1. **feyz-i bahârîñ:--(ı)ñ**

Gazel 67

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Baharın bereketi.

Sebz-i haṭṭı dāldır germiyyete
Ġāyeti feyż-i bahārın yaz olur

feyżi ḥaḳ:

1. feyżi ḥaḳ:

Gazel 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfu.

Şāḥ-ı billür işlemiş dilber nihāl-i ḳaddine
Kol salup bu feyżi ḥaḳ virdikde bāzū koymuş ad

feyż-i ḳadr-i 'ascedi:

1. feyż-i ḳadr-i 'ascedi:--i

Kıt'a 53

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Halis altın kıymetinin bereketi.

Eylemiş gencine-i medfün gibi devrân nihân
Ḥâk-i kabrinde görünce feyż-i ḳadr-i 'ascedi

feyż-i kelâm:

1. feyż-i kelâm:

Kıt'a 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sözlerin feyzi, çokluğu.

Rütbe-i fazl-ı bülendin ḥaşre dek iş'âr ider
Maḥlâş-ı Sāmī ile şî'rindeki feyż-i kelâm

feyż-i mihr-i münîrdir:

1. feyż-i mihr-i münîrdir:--dir

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parlak güneşin feyzi.

Pertev-i tîre-dili ki kesb ile dir
Feyż-i mihr-i münîrdir mehtâb

feyż-i nefes alsa:

1. feyż-i nefes alsa:--sa

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlim, irfan nefesi alma.

Ney-şeker olur idi nuṭṭa gelû-yı tûṭı
Alsa bir feyż-i nefes lezzet-i âzârından

feyż-i neş'e:

1. feyż-i neş'e:

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevinç coşkusu.

Māyesi şabr-ı gam-ı pâ-ḳub-ı devrân olmasa
Zâhir olmaz feyż-i neş'e şîre-i engürdan

feyżi oldıkça:

1. feyżi oldıkça:--dıkça-i

Kıt'a 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feyiz, bereket olmak.

Bahâr oldıkça feyżi şāḥn-ı Kāğıd-ḥāneniñ dilde
Ḳomaz ḥâcet gam-ı haṭṭ-ı civânı meşḳ ü terkine

feyż-i rebî'in:

1. feyż-i rebî'in:--i

Kaside 16

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Bahar mevsiminin bereketi, bolluğu.

Dinildikçe 'aḳîb-i cemrede her sâl-i ferruḥ-fâl
Yine feyż-i rebî'in müceb-i def'-i ḥasâr oldı

feyż-i rütbesin:

1. feyż-i rütbesin:--sin

Kıt'a 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Makamın bereketi.

Bilürdi şıdkını şāḥ-ı cihân Râkım Efendiniñ
O zâta itdi feyż-i rütbesin sermāye-i Mekke

feyż-i sebâb virir:

1. feyz-i şebâb virir:--(i)r

Kıt'a 58

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Gençliğe mutluluk, huzur, bereket verme.

Bu mevkî'ye bî-irtiyâb cennetden irmiş âb u tâb
Pîre virir feyz-i şebâb âb u hevâ-yı Topkapu

feyz-i şevk:

1. feyz-i şevk:

Gazel 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şiddetli arzunun, coşkunun verdiği feyiz.

Bu feyz-i şevk o sâkî sağar be-kefedir
Gördüm hilâl-i neş'eyi burc-ı şerefedir

feyz-i tab'-ı çalâkimdedir:

1. feyz-i tab'-ı çalâkimdedir:--de, --dir

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hızlı, seri şairliğin feyzi, bereketi.

Sırr-ı neş'e feyz-i tab'-ı çalâkimdedir
Nüktesi zîr-i habâb-ı câm-ı evrâkimdedir

feyz-i tahrîrimdedir:

1. feyz-i tahrîrimdedir:--(i)m, --de, --dir

Gazel 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yazı yazmanın feyzi, ihsanı.

Sâkî-i câm-ı belâgat bezm-i tahrîrimdedir
Neş'e-yi rûh-ı harîri feyz-i tahrîrimdedir

fezâ:

1. fezâlarda:--lar, --da

Gazel 57

Mısra: 4

Gökyüzü, uçsuz bucaksız yer, alan.

Dilden silinüp gitdi gubâr-ı haş-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânîñ tozu yokdur

fezâ-yı sînede:

1. fezâ-yı sînede:--de

Terkib-bend 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göğüs boşluğu II gönlün derinlikleri.

Seyr eyle gülde keşretini dâğ-ı hasretiñ
Eyle fezâ-yı sînede geşt ü güzâr-ı 'aşk

fî ufukî'l-cemâlî:

1. fî ufukî'l-cemâlî:--i

Kıt'a 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzelliğinin ufkunda.

Li-leyleti vaşlıkum hazâ sevâdu
Ve leyse'l-gayru fî ufukî'l-cemâlî

fiğân:

1. fiğân:

Gazel 11

Mısra: 10

Ağlayıp sızlama, bağırp çağırma.

Nebîlâ vardı gûş-ı zöhreye âğâze-i nazmîñ
Hezâr-ı gülşen-i ma'nî fiğân ister mi ister ya

fikr:

1. fikrinde:--i, --n, --de

Gazel 48

Mısra: 2

Fikir, düşünce, hayal.

Her kim ki cüst cû-yı femînde şitâb ider
Fikrinde san sebâhat-ı bahr-ı serâb ider

2. fikri:--i

Gazel 69

Mısra: 5

Fikir, düşünce, hayal.

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sînede
Gerçi kendin gösterir zâhirde hançer bî-haber

3. fikri:--i

Kaside 12

Mısra: 108
Fikir, düşünce, hayal.

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânına Hudâ
Bu fikri ben dimem faķaķ ehl-i 'azâb ider

Kelime Tipi: -
Düşünmek.

Fikr idüp bu câh-ı vâlâ şâhibin hussâdide
Nâmin eylerdi zarûrî harf-i istiṣnâya zeyn

4. fikr:

Terkib-bend 1
Mısra: 155
Fikir, düşünce, hayal.

Fikr ol gül-i tâze ḥande eyler
Bî-ķayd-ı ḥazândır bahârım

fikr evlevüp:

1. **fikr eyleyüp:--y, --(ü)p**
Terkib-bend 3
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Düşünmek, idrak etmek.

Yâd eyleyüp o demleri ķan agla bir zamân
Fikr eyleyüp bu rengi hemân agla bir zamân

fikr iderek:

1. **fikr iderek:--erek**
Terkib-bend 1
Mısra: 132
Kelime Tipi: -
Düşünmek, hayalini kurmak.

Gîsû-yı mu'anber aña ser-püş
Dil fikr iderek o mû-miyânı

fikr idüp:

1. **fikr idüp:--(ü)p**
Kıt'a 57
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Düşünmek, mülâhaza etmek.

Bahr-ı cûdında olan zevķ-i ma'âşî fikr idüp
Ḥâhişinden mürġ-i âbîler hücûm eyler yeme

2. fikr idüp:--(ü)p

Gazel 3
Mısra: 9

fikr-i âġuş-ı miyân:

1. **fikr-i âġuş-ı miyân:**
Gazel 43
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi kucaklama düşüncesi.

Şeb-rev olsam fikr-i âġuş-ı miyân ile Nebîl
Ḥavfla şüret bulup evhâm kendin gösterir

2. **fikr-i âġuş-ı miyân:**
Gazel 105
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi kucaklama düşüncesi.

Kemer-i gayretini bende kuşandım bilürüm
Fikr-i âġuş-ı miyân ile dolandım bilürüm

3. **fikr-i âġuş-ı miyân:**
Gazel 105
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi kucaklama düşüncesi.

Destiñe girmez ucı üstine pek dönme Nebîl
Fikr-i âġuş-ı miyân ile dolandım bilürüm

fikr-i ayâġ-ı meyle:

1. **fikr-i ayâġ-ı meyle:--le**
Kaside 12
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin düşüncesi.

Fikr-i ayâġ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu hırş-ı fışķ elîñdeki âbî şarâb ider

fikr-i bülendidir:

1. **fikr-i bülendidir:--i, --dir**
Gazel 64
Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Uzun uzadıya düşünmek.

Cezâsı 'âşık-ı şûrîdeniñ fikr-i bülendidir
Kıyâmetden su'âl olsa o serv-i kâmetiñ söyler

fikr-i diger:

1. **fikr-i diger:**
Gazel 136
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Başka fikir, düşünce.

Yine mest oldu Nebîlâ dilber
Fikr-i diger geliyor hâtırına

fikr-i duhûl:

1. **fikr-i duhûl:**
Tahmis 2
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Girme, giriş düşüncesi.

Eyleme bu kalb-i pür-âmâl ile fikr-i duhûl
'Aql u tedbîr ü şafâ-yı bâl ile fikr-i duhûl

2. **fikr-i duhûl:**
Tahmis 2
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Girme, giriş düşüncesi.

Pek ba' id olmaz mı bu eşkâl ile fikr-i duhûl
Ey hîred-mend eyleme bu hâl ile fikr-i duhûl

fikr-i duhûl eyleme:

1. **fikr-i duhûl eyleme:--me**
Tahmis 2
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Girmeyi düşünme, girmeye teşebbüs etme.

Eyleme bu kalb-i pür-âmâl ile fikr-i duhûl
'Aql u tedbîr ü şafâ-yı bâl ile fikr-i duhûl

2. **fikr-i duhûl eyleme:--me**
Tahmis 2
Mısra: 24

Kelime Tipi: -
Girmeyi düşünme, girmeye teşebbüs etme.

Pek ba' id olmaz mı bu eşkâl ile fikr-i duhûl
Ey hîred-mend eyleme bu hâl ile fikr-i duhûl

fikr-i durâ-dür-ı ümmîd-i muhâlimden:

1. **fikr-i durâ-dür-ı ümmîd-i muhâlimden:--i, --m, --den**
Gazel 120
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Olmayacak şeylerin uzaktan uzağa düşüncesi.

Hümâyî âşiyân-sâz itmern ağuş-ı tahayyülde
Giderse fikr-i durâ-dür-ı ümmîd-i muhâlimden

fikr-i hattûn evlevince:

1. **fikr-i hattûn eyleyince:--i, --ñ--y, --ince**
Gazel 106
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerini düşünmek.

Raķîbî fikr-i hattûn eyleyince ser-fürü-gerde
Sütür içre yazılmış ser-nigûn şeytâna beñzetdim

fikr-i hazf-ı ismiyle:

1. **fikr-i hazf-ı ismiyle:--i, --y, --le**
Kıt'a 43
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
İsmi silme düşüncesi.

Tâm olur târîhî fikr-i hazf-ı ismiyle Nebîl
Bü Bekir Paşa bula fîrdevsde Sâmi makâm

fikr-i hû:

1. **fikr-i hû:**
Gazel 27
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Allah'ı düşünmek.

Gülle müldeñ reng ü bü bülbüldeñ uçmuş fikr-i hû
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

fikr-i imsâki:

1. fikr-i imsâki:--i

Kıt'a 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cimrilik, pintilik düşüncesi.

Cennetiñ keyf-i dâ'iminde
Terk ide gayri fikr-i imsâki

fikr-i la'liñle:

1. fikr-i la'liñle:--(i)ñ, --le

Gazel 110

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) kırmızı dudağının düşüncesi, hayali.

Fikr-i la'liñle gitmesün hîce
Bende bilmem sürâgdır gönlüm

fikr-i muhâl itmiş:

1. fikr-i muhâl itmiş:--miş

Gazel 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Olmayacak düşüncelere kapılmak, boş hayaller
kurmak.*

Yâri mey âşufte-ñâl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muhâl itmiş bu şeb

fikr-i muharrem:

1. fikr-i muharrem:

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Haram kılınma düşüncesi.

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseyñye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muharrem yetişür

fikr-i na'im-i lutfuñ:

1. fikr-i na'im-i lutfuñ:--u, --ñ

Kaside 12

Mısra: 105

Kelime Tipi: -

Lütuf nimetlerinin düşüncesi.

Fikr-i na'im-i lutfuñ olur âteşim benim
Havf-ı cañim-i dilleri pür-iltihâb ider

fikr-i sırr-ı hakk:

1. fikr-i sırr-ı hakk:

Gazel 63

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hakk sırrının düşüncesi.

Fikr-i sırr-ı Hakk ile mebhût olur şâfi-żamîr
Hâne-i âyîne de hayrettedir taşvîrler

fikr-i vaşlı:

1. fikr-i vaşlı:--ı

Gazel 63

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma düşüncesi, hayali.

Fikr-i vaşlı zîb-i âgûş-ı hayâlimdir Nebîl
Şayd-gehde zîver-i fîtrâk olur nâhçîrler

fikr-i zülfiñle:

1. fikr-i zülfiñle:--i, --ñ, --l, --e

Terkib-bend 2

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Saçın düşüncesi; saçın hayali; saçın arzusu.

Fikr-i zülfiñle gezüp hâhiş-i dîdâr itmey
Dil-i divâneyi ben pîr ü hüşyâr itmey

fikrim:

1. fikrim:

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Fikir, düşünce, hayal.

Fikrim gibi rişte-i dîrâzı
Bir lu'b ile şayd ider hümâyı

fi'l-habîbi:

1. fi'l-habîbi:

Kıt'a 61

Mısra: 1

Sevgili de.

Tebeyyene fi'l-habîbi 'uzârü haddin
Ve lâkin lâ yu'addu mine'l-ma'âyib

fi'l-hadd:

1. fi'l-haddi:--i

Kıt'a 61

Mısra: 3

Yanaklara.

Bagiye min inhivâi's-sa'ri fi'l-haddi
Ve hazâ Leyse min gayri'z-zevâib

fi'l-i gül:

1. fi'l-i gül:

Gazel 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gülün işi, davranışı.

Fi'l-i gül dâ'imâ ta'addide
Bülbül-i zâra nâle lâzımdır

fi'l-i gülde:

1. fi'l-i gülde:--de

Kaside 15

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Gülün işi, davranışı.

Koymazdı fi'l-i gülde te'addi-i bülbüli
'Adl u kemâliñ olsa eger maşdar-ı bahâr

fi'l-ğanbūr:

1. fi'l-ğanbūr:

Gazel 98

Mısra: 7

Tamburda, tamburun içinde (Tambur: yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli tahta çalgı).

Darb-ı muṭṭib defe şeyḥi zâr fi'l-ğanbūr olup
Sînesi pür-zaḥm-ı mızrâb olsa da mâni' degil

firânce:

1. firânce:

Kıt'a 24

Mısra: 1

(Osmanlı Devlet dilinde) Fransa.

Şûret-i silm üzre girmişken Firânce ḥâ'ini
İtdi izhâr-ı 'adâvet zabṭ-ı Mısr için hemân

2. firânce:

Kıt'a 25

Mısra: 1

(Osmanlı Devlet dilinde) Fransa.

Firânce erligi maḥv itdi meydân-ı kefâ'etde
Alup ḥileyle zabṭ-ı Kâhire işden midir zence

firâr:

1. firârım:--(i)m

Gazel 29

Mısra: 10

Kaçma, savuşma.

Nebîlâ ol hümâyâ şâh-bâz-ı himmeti saldım
Havalandım firârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

firâş-ı nâz:

1. firâş-ı nâz:

Kıt'a 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Naz dōşeği.

Yatmışdı firâş-ı nâz içinde
Efsâne didim niyâz içinde

firdevs:

1. firdevse:-e

Gazel 2

Mısra: 6

Cennet.

Zâtına virmişdi eşref-zâdelik daḥi şeref
Eylese firdevse ecdâd ile âheng-i ḥıram

2. firdevsde:--de

Kıt'a 43

Mısra: 14

Cennet.

Tâm olur târîḥi fikr-i ḥazf-ı ismiyle Nebîl
Bü Bekir Paşa bula firdevsde Sâmi maḥâm

firdevsi:

1. firdevsi:

Kıt'a 70

Mısra: 4
Şehname'nin yazarı; Firdevsi.

Yazılsın medd-i tūfān-zār-ı neyl-i eşk ile tarīh
Nebīl Beg kıldı Firdevsi mekân hâkim iken Mısra

firengî:

1. firengî:
Kıt'a 23
Mısra: 12
Avrupa işi, Avrupalılara özgü.

Hakīmāne idüp tedbīr-i def' itdi şeh-i 'ālem
Firengī zaḥmı gerçi müceb-i efgān-ı Mısr oldu

fırkat:

1. fırkat:
Mesnevi 1
Mısra: 44
Ayrılık, hicran.

Lāl oldığıma sebep kederdir
Bir ğamla ki fırkat pederdir

2. fırkatīñ:-i, -n
Terkib-bend 3
Mısra: 4
Ayrılık, hicran.

İtmezdi tīre-rüz bu zulm ü meşakkatīñ
Pür-āteş eyledi ten-i 'uşşākı fırkatīñ

fişeng:

1. fişeng:
Gazel 80
Mısra: 5
Fişek sözcüğünün eski söyleniş.

Püskürme fişeng oldu fem-i ejder-i şahbā
Pür-şu'le olıñca leb-i deryā şeb-i āteş

fişeng-i āh:

1. fişeng-i āh:
Gazel 29
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Āh fişeği.

Hevādır fişeng-i āh dest-avīz olur çarḥa
Benimde yadigārım gitdi elden herçi-bād-ābād

fişeng-i lāle-i dil-teng-i nev-bahār:

1. fişeng-i lāle-i dil-teng-i nev-bahār:
Gazel 32
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İlkbaharın gönlü daralmış lale fişeği.

Süz u nighle ateş olur bir fetīlden
Her bir fişeng-i lāle-i dil-teng-i nev-bahār

fısk u günāhı:

1. fısk u günāhı:--ı
Kaside 8
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ahlaksızlık ve günah.

Hevā-yı sünbül-i zūlfı idüp zīb-i ser-i 'ār itmēm
Çıkardım başa her fısk u günāhı yā Rasūlallāh

fıskiyye:

1. fıskiyye:
Gazel 14
Mısra: 7
Suyu aşağıdan yukarıya fıskırtan havuz ağızlığı.

Cām fıskiyye şu'le fevvāre
Āb ateş ḥabāb ya'nī şarāb

fitne:

1. fitne:
Gazel 34
Mısra: 7
Ara bozucu, kaşırtıcı, fitneci.

Fitne mevkūf-ı rumūz-ı cünbiş-i müjgānıdır
Gerçi bir bimār-ı bī-tāb u tūvāndır çeşm-i yār

2. fitneler:-ler

- Gazel 123**
Mısra: 8
Ara bozucu, kaşırtıcı, fitneci.

Dehre sermāye-i āşūb-ı kıyāmet olsun
Fitneler kim dökülür cünbiş-i refāından

3. **fitneler:--ler**

Gazel 126

Mısra: 1

Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Fitneler berçide- dāmendir kıyām itdikçe sen
Kametiñ seyr-i kıyāmetdir hıram itdikçe sen

4. **fitne:**

Murabba 3

Mısra: 7

Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Saňa fitne sipāhidir
Diyār-ı hüsne sultānsıñ

5. **fitneler:--ler**

Terkib-bend 1

Mısra: 34

Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Derc eyledi nükte-i cevāzı
Dāmānına fitneler dökülsün

6. **fitneyi:-y, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 129

Ara bozucu, kışkırtıcı, fitneci.

Çok fitneyi itdi hāne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfūr

fitne-i cengīze:

1. **fitne-i cengīze:--e**

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cengiz fitnesi, belası.

Hañcer-i bīdādī iħrāc-ı niyām itmiş yine
Fitne-i Cengīze 'arz-ı iħtişām itmiş yine

fitne-i da'vāsı:

1. **fitne-i da'vāsı:--sı**

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Iddia / dava fitnesi.

Cemşide ise secde-i mestān-ı hārābāt
Bākī mi degil fitne-i da'vāsı 'anūduñ

fitne-i mülk-i şürürdur:

1. **fitne-i mülk-i şürürdur:--dur**

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kötülükler mülkünün fitnesi /kargaşalığı.

Üç hālī var ki fitne-i mülk-i şürürdur
Güyā ruhuñda noқта-i şekk-i şürürdur

foya:

1. **foya:**

Gazel 143

Mısra: 5

*Parıltısını arttırmak için elmas taşlarının
altlarına konulan incel metal yaprak.*

Foya virdi āb-ı gevher neş'e-i elmās ile
Pür-'araқ oldıkça ... bezm-i nüş-ā-nüşda

foya-i la'l-i müzāb ider:

1. **foya-i la'l-i müzāb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Lal taşının foyası.

Eyler mi āb-ı gevher-i hūrşide hiç naẓar
Sākī lebiñe foya-i la'l-i müzāb ider

fransız:

1. **fransızlar:--lar**

Kıt'a 23

Mısra: 5

*Fransa'da yaşayan bir hak ve bu halkın
soyundan olan kimse.*

Zamān-ı devletinde naқş-ı ahd ile Fransızlar
Alup bir iki yıl zu'mınca fermān-rāh-ı Mısr oldu

fül-ı bahri:

1. **fül-ı bahri:--i**

Kaside 16

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Deniz baklası.

Maşûndur fül-ı bahri bîd-i Mecnûnuñ ezânından
Anı zabt itmege zincîr-i mevc-i cû medâr oldu

fûlk:

1. **fûlk:**

Kıt'a 5

Mısra: 4

Gemi.

Düşdi târîhim dahî vefk-i müselles ey Nebîl
Şeh Selîm indirdi Üç Anbarlı dü fûlk ile

fûlke-i meşhûn:

1. **fûlke-i meşhûn:**

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dopdolu kayak, gemi.

Temkînini her fûlke-i meşhûn ider efzûn
Muştarda olursañ yine izhâr-ı refâh it

fûlk-i mey-i neş'e-rîz:

1. **fûlk-i mey-i neş'e-rîz:**

Gazel 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mutluluk saçan şarabın gemisi.

Oturdu fûlk-i mey-i neş'e-rîz olunca Nebîl
Sürüttdi lengerini rûzgâr 'âlem-i âb

fünûn-ı fitneyi:

1. **fünûn-ı fitneyi:--y, --i**

Gazel 135

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bela ilimleri, fenleri.

Fünûn-ı fitneyi ol tıfl-ı nâza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

fürûğ:

1. **fürûğ:--ı**

Gazel 143

Mısra: 2

Işık, nur, parlaklık.

Pertev-i hüsne sebeb zülf-i siyehdir düşda
Ol mehiñ artar fürûğı hâle-i âğuşda

fürûğ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı ikbâlîñ:

1. **fürûğ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı ikbâlîñ:--î, --ñ**

Kaside 16

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Mutluluk dünyasını aydınlatan güneşin ışığı.

Fürûğ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı ikbâlîñ görüp fâik
Felek-ruhsâra say-ı dergehi leyl ü nehâr oldu

fürûzân olup:

1. **fürûzân olup:--(u)p**

Gazel 148

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Parlamak, ışık vermek, aydınlatmak.

Şem'-i niyâza bak ki fürûzân olup yatur
Meşgûl-i hâb-ı nâz yatagındadır dahî

fusûl:

1. **fuşûlîñi:--ı, --ñ, --ı**

Kaside 15

Mısra: 95

Fasıllar, mevsimler.

İcrâ idüp fuşûlîñi vaktiyle her biri
Ta'kıb-i cemre eyleye tâ dâver-i bahâr

füsûn:

1. **füsûnda:--da**

Gazel 135

Mısra: 4

Büyü, sihir. II Cazibe.

Fünûn-ı fitneyi ol tıfl-ı nâza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

füsûn-ger:

1. **füsün-ger:**

Gazel 136

Mısra: 6

Sihirli, çekici, büyülü, büyüleyici.

Mücid-i fitne midir ismi 'aceb

O füsün-ger geliyor hâtırına

füzün:

1. **füzünümüz:--umuz**

Gazel 77

Mısra: 6

Çok fazla, ziyade.

'Aks eylemekle her büt-i bîgâne şüreti

Mir'âta döndi bu dil-i hayret füzünümüz

2. **füzündür:--dur**

Gazel 92

Mısra: 10

Çok fazla, ziyade.

Nigâh görme dayanmaz miyân-ı yâr Nebîl

Füzündür âteş ile ızdırâbı her mûnuñ

3. **füzün:**

Kaside 10

Mısra: 4

Çok fazla, ziyade.

Bi-ḥamdillâh şumâr-i luṭf-i bî-pâyânet imkân nist

Füzün âmed zi-curm-i bî-ḥesâbem yâ rasûlallâh

füzün eyler:

1. **füzün eyler:--r**

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Arttırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.

Rağbet-i nâsı füzün eyler sükût-ı ehl-i ḥâl

Ketme sa'y itdikçe şâhib-mâl kendin gösterir

füzün itsün:

1. **füzün itsün:--sün**

Kıt'a 103

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Arttırmak, fazlalaştırmak.

Bu yatdıkça ḥıdemâsınıñ 'ömrin füzün itsün

Yeñiden türbe-i vâlâ yapıldı ḥâne-i ma'hûd

füzün oldu:

1. **füzün oldu:--dı-dı**

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Artmak, çoğalmak.

Oldı 'aksile pür-âyîne-i şad-çâk-ı derûn

O bütüñ luṭfı bu şüretle füzün oldu baña

füzün olmadadır:

1. **füzün olmadadır:--ma, --da, --dır**

Gazel 70

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Artmak, çoğalmak.

Sûzı germiyyet-i vuşlatla füzün olmadadır

Dest-i i'zâzda oldıkça muvakkâr micmer

3.2. 8. G

ġāfil:

1. ġāfil:

Gazel 151

Mısra: 9

Gafil, gerçeği bilmeyen kişi.

Zülfinde Nebîl-āsā kaydın görür ey ġāfil
Dendânını tîz itmiş ol şaneyi gördün mi

ġaflet:

1. ġafletle:-le

Gazel 34

Mısra: 3

Hak'tan habersizlik, kalbin Hak'tan gafil olması, Onun zikrinden mahrum kalması.

Merdüm-i zî-fehm anı ġafletle îkâz eylemez
Hâbgâh-ı şûriş-i ahîr zamandır çeşm-i yâr

2. ġaflet:

Gazel 116

Mısra: 7

Hak'tan habersizlik, kalbin Hak'tan gafil olması, Onun zikrinden mahrum kalması.

Ġaflet ahz-ı feyze mânî'dir dil-i âgâhdan
Hişşe yok meşgûl-i hâba şohbet-i bîdârdan

ġafletden uyandım:

1. ġafletden uyandım:--dı, --m

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gaflet uykusundan uyanmak.

Zîr-i ġisûda ider şubh-ı vişâli imâ
Bûs idüp gerdeni ġafletden uyandım bilürüm

ġaflet-şi'ârân-ı tecellî:

1. ġaflet-şi'ârân-ı tecellî:

Tahmis 1

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Tecellinin ġafillik, dikkatsizlik işareti.

Şanma kim ġaflet-şi'ârân-ı tecellî fehm ider
Sırr-ı her-agâhı cûyân-ı tecellî fehm ider

gâh:

1. gâh:

Gazel 40

Mısra: 1

Bazen, kimi zaman.

Gâh tâbım âbı bilmem kâdadır
Gâh âbım tâbı bilmem kâdadır

2. gâh:

Gazel 40

Mısra: 2

Bazen, kimi zaman.

Gâh tâbım âbı bilmem kâdadır
Gâh âbım tâbı bilmem kâdadır

gâhî:

1. gâhî:

Kaside 12

Mısra: 120

Bazen, kimi zaman.

Zerrîn siper idüp aña hürşîd-i enveri
Püşîdesin anuñ dağı gâhî şehâb ider

2. gâhî:

Kıt'a 65

Mısra: 4

Bazen, kimi zaman.

Mümkün midir âh itmemek ey meh nazar eyle
Hayrân-ı cemâliñ olan âyîneye gâhî

ġalat:

1. ġalağlar:--lar

Kıt'a 69

Mısra: 21

Yanlış, yanılma, hata.

Ne ġalağlar ki var şahîhinden
Ekşer-i halk bî-ğaber gibidir

ġalatât-ı cihânî:

1. ġalağât-ı cihânî:--ı

Kıt'a 69

Mısra: 19

Kelime Tipi: -
Dünyanın hataları, yanlışları.

Ġalaṭāt-ı cihānı cem' itdi
Nāsa bir luṭf-ı ser-be-ser gibidir

ġalat-güyān-ı eslāfı:

1. ġalat-güyān-ı eslāfı:--ı

Kıt'a 33
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Eskilerin yanlış söyleyi.

Göreydi şerm ile leb-beste-i ḫayret iderdi hep
Ġalat-güyān-ı eslāfı nev-āṣār-ı ḫoş-āyende

ġalib dede:

1. ġalib dede:

Kıt'a 17
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Şeyh Galib II Klasik Türk şiirinin son dönem büyük şairlerinden.

Didi tārīhını bu demde ney-i kil-k-i Nebīl
Göçdi Ġalib Dede yā hū diyüp ehl-i ḫāle

ġalib oldu:

1. ġalib oldu:--dı

Tahmis 2
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek.

Zīr-i ḫükmünde nola maġlūb ise şāh u gedā
Ġalib oldu 'asker-i tedbīr ü 'aḳla muṭlaḳa

ġalib oldukda:

1. ġalib oldukda:--duk, --da

Kaside 16
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek.

Nesīm-i luṭfunuñ feyzi bahāra ġalib oldukda
Nihālistān-ı aşḫāb-ı emel pūr-berg ü bār oldu

ġalib olur:

1. ġalib olur:--(u)r

Kaside 15
Mısra: 32
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek.

İmdād iderse luṭfı nesīm-i feraḫ gibi
Cünd-i şitāya ġalib olur leşker-i bahār

ġalibā:

1. ġalibā:

Gazel 20
Mısra: 3
Herhalde, sanırım.

Turreler şebḫūn-ı ārāma çözülmüş ġalibā
Ceyş-i müjgān ḫānmān-ı ḫāba sevḳ olmuş bu şeb

2. ġalibā:

Gazel 20
Mısra: 8
Herhalde, sanırım.

Soñradan iḳdām ile sāḳī yürütmüş neş'eyi
Ġalibā kesr-i ayaġ esbāb-ı 'avḳ olmuş bu şeb

3. ġalibā:

Gazel 138
Mısra: 5
Herhalde, sanırım.

Serv-i ser-keşlikde görmüş ġalibā ṣābit-ḳadem
Ol ḳad-i dil-keşle pā-māl-i ḫurām itmiş yine

ġalibivvet:

1. ġalibiyyet:

Kıt'a 32
Mısra: 5
Yenme, yengi.

Ġalibiyyet üzre dā'im düşmen-i bed-ḫāhına
Ru'b-endāz-ı mehābet ola Sultān Muştafā

ġam:

1. ġam:

Gazel 63
Mısra: 11
Dert, tasa, keder, üzüntü.

Nev-civâne ser-fürü-yı ihtiyârı gam değil
İ'vicâc-ı kıddine eyler teessüf pîrler

2. **ğamla:-la**

Kaside 16

Mısra: **38**

Dert, tasa, keder, üzüntü.

O şeş-hâne kadeh bārūt-ı meyle sâkiyâ dolsun
Dikildi tûğ-ı şāhî ğamla vakt-i kār-zār oldu

3. **ğamla:-la**

Mesnevi 1

Mısra: **44**

Dert, tasa, keder, üzüntü.

Lāl oldığıma sebep kederdir
Bir ğamla ki firât pederdir

4. **ğamdan:-dan**

Terkib-bend 1

Mısra: **89**

Dert, tasa, keder, üzüntü.

Kıl beste-i zülfi ğamdan âzād
Serhengi olurdu rûh-ı Mecnûn

ğam koymadı:

1. **ğam koymadı:-y, --ma, --dı**

Mesnevi 1

Mısra: **45**

Kelime Tipi: -

Dert bırakmak.

Ğam koymadı tākāt-ı lisānım
Maḥv itdi liyākāt-ı zebānım

ğam-ı cihānı:

1. **ğam-ı cihānı:--ı**

Mesnevi 1

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Dünya kederi.

Terk eyleyelim bu dāstānı
Gel söyleşelim ğam-ı cihānı

ğam-ı hatt-ı civānı:

1. **ğam-ı hatt-ı civānı:--ı, --n, --e**

Kıt'a 21

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Genç sevgilinin ayva tüylerinin kederi.

Bahār oldıkça feyzi şahın-ı Kāğıd-hānenin dilde
Kırmaz hācet ğam-ı hatt-ı civānı meşķ ü terkine

gammāz olur:

1. **gammāz olur:--(u)r**

Gazel 67

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

*Koğucu, gammaz l kaşla gözle işaret etme,
fitleme.*

Göz göre ol çeşm-i haķķ-gūlar dahī
Ğamze-i şūhuñ gibi gammāz olur

gamze:

1. **ğamzedden:-den**

Gazel 34

Mısra: **1**

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Tiğ çekmiş ğamzedden bir hūn-feşāndır çeşm-i yār
Sanki mirrūh-i sipihr-i hūsn ü āndır çeşm-i yār

2. **gamzeñe:-ñ, -e**

Gazel 64

Mısra: **7**

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Sirişkim mācerā-yı zülfi eyler gamzeñe işrāb
Gören çeşm-āşināsıñ sergüzeşt-i 'izzetin söyler

3. **gamze:**

Gazel 89

Mısra: **2**

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Müjeñ mişāl-ı şufūf-ı sitiz olur giderek
O ğamze reh-zen-i semt-i güriz olur giderek

4. **gamzesi:-s, -i**

Kıt'a 100

Mısra: 1

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Vākıf olaydı ğamzesi zār-ı nihānıma
Kaşd eylemezdi dīde-i hūn-rīzi cānıma

5. **ġamzeñ:-ñ**

Murabba 5

Mısra: 15

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Şāyeste mi ġamzeñ çeke şemşir-i tegāfūl
Öldürme beni başıñ için cānım efendim

6. **ġamzeñle:-ñ, -le**

Murabba 5

Mısra: 9

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Ġamzeñle yine çeşmiñi iş'āra sebeb ne
İmā ideyor hañçer-i hūn-hāra sebeb ne

7. **ġamze:**

Murabba 6

Mısra: 7

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Ġamze hañçer- be-dest-i nāz olmuş
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

8. **ġamze:**

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

II

Çekdikde o ġamze tīğ-ı nāzı

9. **ġamze:**

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Kār eyledi nağme-i hicāzı

Ol ġamze için nazardadır hep

10. **ġamzeleriñ:-ler, -in**

Terkib-bend 1

Mısra: 61

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Ol ġamzeleriñ nazargehinde

'Arz eylese ger hūner tegāfūl

11. **ġamzeyi:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 100

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Maḥv eyledi tūde-i karārı

Ol ġamzeyi berķ-i ḥurmen itdiñ

12. **ġamzeler:-ler**

Terkib-bend 2

Mısra: 1

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Āh ol ġamzeler āfet-res-i hūş oldu yine

Nedir ol ṭavr-ı levendāne o cān-gāh-ı nigāh

13. **ġamzeleriñ:-ler, -in**

Terkib-bend 3

Mısra: 34

Bakış II Sevgilinin süzgün bakışı.

Rūyīñda cevher itdiği emvāc-ı cāndır

Tāķat gelür mi ġamzeleriñ mekr ü āline

ġamze-i bī-gānesinden:

1. **ġamze-i bī-gānesinden:--sin, -den**

Murabba 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yabancı bakış.

Dil Nebilā keyf-i yek- peymānesinden ḥavf ider

Cümle 'ālem ġamze-i bī-gānesinden ḥavf ider

ġamze-i gaddārdan:

1. **ġamze-i gaddārdan:--dan**

Gazel 26

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Acımasız yan bakış, göz süzme.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir Cengîze de
El-amân ol gamze-i gaddârdan gel açma bahş

ğamze-i gammâz:

1. **ğamze-i gammâz:**

Terkib-bend 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Fitneci yan bakış.

Âh-ı her-gâh ile gâret-gin-i gerdün itdiñ
Baña ol gamze-i gammâz ne işler kesdi

gamze-i hûn-rîz:

1. **gamze-i hûn-rîz:**

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kan dökücü yan bakış. II Sevgilinin can alıcı bakışı.

Her ne dem ol gamze-i hûn-rîz şûr-engîz olur
Her müjeñ cây-ı gürîz-i fitne-i Cengîz olur

gamze-i hûn-rîze:

1. **gamze-i hûn-rîze:--e**

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kan dökücü yan bakış. II Sevgilinin can alıcı bakışı.

Teshîr ide tâ dîdesi düş olduğu mülki
Ceyş-i fiteni gamze-i hûn-rîze sipâh it

ğamze-i hûn-rîzini:

1. **ğamze-i hûn-rîzini:--i, --n, --i**

Terkib-bend 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kan dökücü yan bakış.

Ey nigâhında 'ayân âfet-i şad şûr-ı cihân
Serdî tahkîr-i hîrâm itmede der-zîr-i qâdem

ğamze-i 'işve-sipâhî:

1. **ğamze-i 'işve-sipâhî:--i, --ñ**

Murabba 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Naz ordusunun bakışı.

Yorulmuş gamze-i 'işve-sipâhîñ
Humâr-âlûde gâyetle nigâhîñ

ğamze-i seffâk:

1. **ğamze-i seffâk:**

Gazel 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kan dökücü süzgün bakış.

Bilemem n'eyledi ol gamze-i seffâk baña
Girye eylerdi bakup dîde-i nemnâk baña

gamze-i sehhârî:

1. **gamze-i sehhârî:--ı**

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sihirli, büyüdü yan bakış.

Nebîlâ turesinde gösterir Hârût u Mârûtı
Nedem ol gamze-i sehhârî izhâr-ı füsûn ister

ğamze-i şüh-ı siyeh-mest:

1. **ğamze-i şüh-ı siyeh-mest:**

Terkib-bend 2

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Körkütük sarhoş olan güzelin yan bakışı.

Ğamze-i şüh-ı siyeh-mest ile ülfet mi olur
Kışsa-i zülfine zeyl eyleme vaşf-ı kıddin

ğamze-i şühî:

1. **ğamze-i şühî:--(u)ñ**

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli yan bakış.

Göz göre ol çeşm-i hakîk-gûlar dahî
Ğamze-i şühî gibi gammâz olur

ğamze-i vâre:

1. ğamze-i yāre:--e

Gazel 144

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin süzgün yan bakışı.

Bāz kalmış çeşmi meger ğamze-i yāre Nebîl
Nergisiñ şâyeste-i 'atf-ı nighdir her biri

ğaraż:

1. ğarāżn:--ıñ

Terkib-bend 2

Mısra: 36

Gaye, maksat, amaç.

Her-dem āheng-i cefā itmeği kânûn itdiñ
Ġarāżn cevri ü cefā ise yeter ğayri yeter

2. ğarāż:

Gazel 36

Mısra: 12

Gaye, maksat, amaç.

Sākî meded piyāleyi der-peyi yürüt
Elbet ğarāż ayağıle ta'ķib-i neş'edir

3. ğarāżn:--ın

Gazel 74

Mısra: 7

Gaye, maksat, amaç.

Ġarāżn fehm ideriz hāhiş-i huld eylemeden
Zāhidā biz seni aşhāb-ı şikemden bilürüz

ğāret-ger-i bahār ola:

1. ğāret-ger-i bahār ola:--a

Kaside 15

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Baharın yağmacısı olma.

Şayfi şitā şitāyı idüp şayf ber-ţaraf
Her sāl ola ħarīfde ğāret-ger-i bahār

ğāret-gin-i gerdün itdiñ:

1. ğāret-gin-i gerdün itdiñ:--dı, --ñ

Terkib-bend 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Dünyayı yağmalamak, talan etmek.

Āh-ı her-gāh ile ğāret-gin-i gerdün itdiñ
Baña ol ğamze-i ğammāz ne işler kesdi

ğark ider:

1. ğark ider:--(e)r

Kaside 8

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Batırmak, sular altında bırakmak, boğmak.

Felekde cüşiş-i tūfān-ı cürmüm ğark ider māhı
Anı Hālik bilür bilmezse māhī yā Rasūlallāh

ğark-āb ider:

1. ğark-āb ider:--(e)r

Gazel 104

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Suya batırmak.

O māhıñ bezmini ğark-āb ider fevvāre-i eşkim
Bu ħasretle eger ben sedd-i mecrā-yı nigāh itsem

ğark-ı hicāb itme:

1. ğark-ı hicāb itme:--me

Murabba 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Utanç içinde bırakma.

Beni ğark-ı hicāb itme
Şefā'at yā Rasūlallāh

ğarrā:

1. ğarrā:

Gazel 45

Mısra: 4

Gösterişli, etkileyici II kendini beğenmiş, kibirli.

Atdı kemend-i zūlfını şayd-ı felek içün
Ġarrā o meh ki server-i taht-ı gurūrdur

ğavğā-vı ser-bāzān-ı 'aşk:

1. ğavğā-yı ser-bāzān-ı 'aşk:

Tahmis 2

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Aşk yığitlerinin kavgası, tartışması.

Dā'imā şaf-beste-i tertıbdır şāhān-ı 'aşk
Tā ebed olmaktadır ğavġā-yı ser-bāzān-ı 'aşk

Ġavta:

Ġavta:

Kıta 58

Mısra: 30

ağaçlık, sulak yer

Her cāy-gāh-ı müntaḥab nüzhet-geh-i Suġd u Şābı
Ġavta übüle cümle hep olsun fedā-yı Topkapu

Ġavvās-ı efkārā:

1. *Ġavvās-ı efkārā:--a*

Gazel 120

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Fikir dalgıcı.

Nebılā baḥr olur her kaṭresi Ġavvās-ı efkārā
Tereşşüh itdi ma'nī nükte-i şīrīn me'ālinden

gayb:

1. *gaybden:--den*

Gazel 83

Mısra: 5

Gizli olan, görünmeyen, belirsiz.

Gaybden vırsūn ḥaber nuṭkı idüp keşf-i zāmīr
Nükte-i la'inde muzmerdir nice ma'nā-yı feyz

ġāvet:

1. *ġāyeti:--i*

Gazel 37

Mısra: 2

Amaç, maksat, gaye.

Ḥaṭṭ-ı lebiñ kim sened-i neş'edir
Ġāyeti yok bir şaded-i neş'edir

2. *ġāyet:*

Gazel 46

Mısra: 10

Çok, epey, oldukça.

O derzī şūḥını gördüm sökölde cāme-i şabrım
Nebılā köhnedir ġāyet dikiş tutmazsa müşkildir

3. *ġāyeti:--i*

Gazel 91

Mısra: 6

Çok, epey, oldukça.

Maṭlūbı bulur zıkr ile cūyā-yı ḥaḳıḳat
Deryāya varır cūşış ile ġāyeti rūdun

4. *ġāyeti:--i*

Kaside 14

Mısra: 7

Çok, epey, oldukça.

Der-evvel-i sülūk bulur feyz ġāyeti
Gezmez kenār-ı merkezi pergār-ı naḳş-bend

5. *ġāyetle:--le*

Murabba 7

Mısra: 10

Çok, epey, oldukça.

Yorulmuş ġamze-i 'işve-sipāhıñ
Ḥumār-ālūde ġāyetle nigāhıñ

6. *ġāyetde:--de*

Terkib-bend 1

Mısra: 137

Çok, epey, oldukça.

Ġāyetde eşer ider bu nağme
VII

ġāyet olmaz:

1. *ġāyet olmaz:--maz*

Mesnevi 1

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Son bulmak.

Vaşf-ı şehe ġāyet olmaz aşlā
Deryāya nihāyet olmaz aşlā

ġāveti:

1. ġāyeti:

Gazel 9

Mısra: 7

Amaç, maksat, gaye.

Giryledir ġāyeti her ħande-i bī-ma'nīniñ
Yetişür kışsa-i pür-hisse-i Dahhāk baña

2. ġāyeti:

Gazel 100

Mısra: 2

Amaç, maksat, gaye.

Açdı nesīm-i ruḥsatı gonce-i rāzı neyleyim
İtdi resīde ġāyeti nāz ü niyāzı neyleyim

3. ġāyeti:

Gazel 67

Mısra: 8

Ne var ki, Son olarak.

Sebz-i ḥaṭṭı dāldır germiyyete
Ġāyeti feyz-i bahārın yaz olur

ġāvet-i 'aşkı:

1. ġāyet-i 'aşkı:--ı

Terkib-bend 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Aşkın sonu.

Ġāyet-i 'aşkı gönül 'aşk-ı ḥaḳīki ister
III

ġāvet-i neş'evi:

1. ġāyet-i neş'evi:--y, --i

Kıt'a 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluğun amacı, maksadı.

Sākiyā kim ki seni bezm-i müheyyāda görür
Ġāyet-i neş'evi ol vaqt-i ḥumeyyāda görür

2. ġāyet-i neş'evi:--y, --i

Kıt'a 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Neşenin zirvesi.

Sākiyā kim ki seni bezm-i müheyyāda görür
Ġāyet-i neş'evi ol vaqt-i ḥumeyyāda görür

ġāvet-i zā'ifi:

1. ġāyet-i zā'ifi:--ı

Gazel 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güçsüzlüğün son derecesi.

Şimdi tahrīk-i şabā bāde-i pervāzımdır
Dildeki ġāyet-i zā'ifi per ü bāl oldu baña

ġayn:

1. ġayn:--ı

Kıt'a 69

Mısra: 43

Arapça g (□) harfi.

'Aynı nīsān 'aynıdır ġaynı
..... pür-raḥmet-i maṭar gibidir

gayret:

1. gayreti:--i

Gazel 78

Mısra: 7

Kıskançlık II çaba.

Yāre eylerdi açıktan gayreti 'izz ü kusūr
Tığ-ı gamzeñle ciğer ḥün olduğım görseydi Kays

2. gayreti:--i

Gazel 92

Mısra: 4

Kıskançlık II çaba.

Aṭarda ṭurresi izhār-ı dūd-ı āh itmez
Derün-ı 'anberi yakmaz mı gayreti bünüñ

ġayri:

1. ġayri:

Gazel 133

Mısra: 9

Artık, bundan sonra.

Ġayri söz yok dehân-ı yâre Nebîl
Câna cânlar katar ki hîç şorma

Gel eyleme haţ-ı yâre dikkat
Ġayri yetişür bu meşğ-i hasret

2. Ġayri:

Gazel 146

Mısra: 4

Artık, bundan sonra.

Bir zülfe ser-fürü mı ider rûzgârda
Ġayd itdirir mi Ġayri hevâ-yı muhabbeti

8. Ġayri:

Mesnevi 1

Mısra: 120

Artık, bundan sonra.

Luţfuñ ola reh-nümâ tarîke
Ġayri bakılır mı hiç refîke

3. Ġayri:

Kaside 16

Mısra: 87

Artık, bundan sonra.

Nebîlâ Ġayri iţnâb-ı suhandan ictinâb eyle
Du'âya ref'-i yed kıl kim zamân-ı iţtişâr oldı

9. Ġayri:

Murabba 5

Mısra: 6

Artık, bundan sonra.

Nev-restesiñ âlüfte-i 'ayş u tarab olma
Ġayri çekemem sâġar ile leb-be-leb olma

4. Ġayri:

Kıt'a 10

Mısra: 10

Artık, bundan sonra.

Cennetiñ keyf-i dâ'iminde
Terk ide Ġayri fikr-i imsâki

10. Ġayri:

Terkib-bend 2

Mısra: 36

Artık, bundan sonra.

Her-dem âheng-i cefâ itmeġi kânûn itdiñ
Ġarâziñ cevri ü cefâ ise yeter Ġayri yeter

5. Ġayri:

Kıt'a 23

Mısra: 21

Artık, bundan sonra.

Açılsun rüşen olsun çeşm-i Ya'kûb-ı felek Ġayri
Sehâb açıldı meh-tâb-ı meh-i Ken'ân-ı Mısr oldı

11. Ġayri:

Terkib-bend 2

Mısra: 37

Artık, bundan sonra.

Nesh-i âyin-i vefâ ise yeter Ġayri yeter
V

6. Ġayri:

Kıt'a 37

Mısra: 7

Artık, bundan sonra.

Cây-ı râhat bulmaya mülk-i 'ademden Ġayri hiç
Râh-ı cüyâ-yı güriz-i a'dâ-yı dîn bed-nihâd

12. Ġayrınıñ:-nıñ

Kıt'a 7

Mısra: 3

Başkası.

Ġayrınıñ 'inde bir deryâ-yı bî-pâyân olur
Ġonce-i gül-zâr-ı 'ilm ü fazlınıñ bir şeb-nemi

7. Ġayri:

Mesnevi 1

Mısra: 26

Artık, bundan sonra.

Ġayri'z-zevâib:

1. Ġayri'z-zevâib:

Kıt'a 61

Mısra: 4

Başka, diğer perçemler, kahküller.

Bagiye min inhivāi'ş-şa'ri fi'l-ḥaddi
Ve hazā Leyse min ğayri'z-zevāib

ğazā:

1. ğazā:

Kıt'a 26

Mısra: 2

Cenk, savaş.

Ḥamdülillāh yine Mısr oldu naşib-i İslām
Görmedi böyle ğazā didesi ḥurşid ü mehiñ

ğazanfer-fer-i bahār olurdu:

1. ğazanfer-fer-i bahār olurdu:--(u)r, --dı

Kaside 15

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Baharın arslan yiğitleri olma.

Germ-ülfet olsa luṭfi hevā-yı şitā ile
Her şîr-i berf olurdu ğazanfer-fer-i bahār

ğazel:

1. ğazel:

Kaside 15

Mısra: 55

*Divan edebiyatında 5-10 beyit arasında değişen,
ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin
ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik
konularda yazılan nazım biçimi.*

'Arz itdi ḥāk-i pâyına bir nev-zemîn ğazel
Gülşende 'andelîb-i suḥan-perver-i bahār

ğazel-perdâz olup:

1. ğazel-perdâz olup:--(u)p

Kaside 16

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gazel söylemek.

Ğazel-perdâz olup sünbül teber ṭavr-ı kalendarle
O Ṭorlaḳ güyiyâ Bektâşî-i zî - iştihâr oldı

geç:

1. geçmiş:-miş

Gazel 82

Mısra: 2

*Başkalarını geride bırakmak, onlardan daha
ileride, daha üstün olmak.*

Tih-i gamı dil şanma ki ikdām ile geçmiş
İmdād-ı ayağ-ı mey gül-fām ile geçmiş

2. geçmiş:-miş

Gazel 82

Mısra: 10

*Başkalarını geride bırakmak, onlardan daha
ileride, daha üstün olmak.*

Meydân-ı tegazzülde Nebîl öñdül olanlar
Şeb-dîz-i hüner-güster-i aqlām ile geçmiş

3. geçdi:-di

Kıt'a 69

Mısra: 11

*Başkalarını geride bırakmak, onlardan daha
ileride, daha üstün olmak.*

Geçdi akrânını ma'ârif ile
Cümleden şimdi pîş-ter gibidir

4. geçemez:-e, -mez

Gazel 123

Mısra: 10

Bırakmak, vazgeçmek.

Farkdan kalsa da rûz u şebi hayretle Nebîl
Geçemez va'de-i ferdâsı ile yârından

geç:-

1. geçerdi:--(e)r, --dı

Kaside 7

Mısra: 10

Aşmak.

Faḳat ta'dād olunsa cürm-i mektûb eylemezdim kayd
Geçerdi ḥadd-i imkânı şümârım yâ Rasûlallāh

2. geçenler:--(e)n, --ler

Kıt'a 48

Mısra: 19

Yaşanmak, hissedilmek.

Dil-i āgāha vāşıldır geçenler şit-ı hestiden
Karın-i bahır olunca mahv olur cüş u hürüş-ı rûd

3. **geçür:--(ü)r**

Kıt'a 67

Mısra: 2

Kurtulmak.

Olmadan dil şahında pāder-gil
Dest-gür ol geçür o mihnetden

4. **geçüp:--üp**

Gazel 44

Mısra: 1

Geçip gitmek, aşmak.

Geçüp iden bizi pā-māl-ı nāz o mäh mıdır
İren niyāz ile eflāke dūd-ı āh mıdır

5. **geçmez:--mez**

Gazel 121

Mısra: 14

Bırakmak, vazgeçmek.

Şeftālu-yı ruḥı resen-i zülfe bestedir
Geçmez Nebıl şabr ile sevdā-yı hāmdan

6. **geçmiş:--miş**

Gazel 82

Mısra: 1

Geçmek.

Tih-i gamı dil şanma ki ikdām ile geçmiş
İmdād-ı ayağ-ı mey gül-fām ile geçmiş

7. **geçmiş:--miş**

Gazel 82

Mısra: 4

Geçmek.

Sākī yine şeh-rāh-ı şebistān-ı vişāli
Rindān bu şeb-i meş'ale-i cām ile geçmiş

8. **geçmiş:--miş**

Gazel 82

Mısra: 6

Geçmek.

Efsānede güldür diyerek maṭlab-ı bülbul
Dil tevriye-i vuşlatı thām ile geçmiş

9. **geçmiş:--miş**

Gazel 82

Mısra: 8

Geçmek.

Cüyende olup hābda dil mīve-i vaşlı
Dün gice yine bu tama'-ı hām ile geçmiş

geçdi:

1. **geçdi:**

Murabba 6

Mısra: 10

Aşmak.

Esbinin naḥvet iki yanında
Geçdi dest-i ḡazab 'inānında

geçil-:

1. **geçilmez:--mez**

Gazel 53

Mısra: 7

Geçip gitmek, aşmak.

Gerdeni hālden geçilmez imiş
Hāris-i ma'ber bogāz mıdır

geçin-:

1. **geçindiler:--di, --ler**

Gazel 100

Mısra: 7

Yaşamak, hayatını devam ettirmek.

Teşne geçindiler selef hürmeti mahv ider hālef
Zir-i lebinde nükte-i ḥaṭ-ı cevāzı neyleyim

geçür-:

1. **geçürmüş:--miş**

Gazel 69

Mısra: 4

*Geçirmek, harcamak (vaktin ilerlemesi)
bağlamında.*

Kızdırırken püte-i efkārı şevk-i şems ile
Naqd-i evkātı geçürmüş kīmyā-ger bī-haber

gedā:

1. **gedāya:-ya**

Gazel 145

Mısra: 2

Dilenci || Aşık.

Berāy-ı büse o şeh bī-nevāya yüz tıtdı
Meded ki devlet-i vuşlat gedāya yüz tıtdı

geh:

1. **geh:**

Gazel 30

Mısra: 13

. Bazen, kimi zaman.

Geh mu‘ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla‘ Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab‘a sūḥan-gū koymuş ad

2. **geh:**

Gazel 30

Mısra: 13

. Bazen, kimi zaman.

Geh mu‘ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla‘ Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab‘a sūḥan-gū koymuş ad

3. **geh:**

Gazel 30

Mısra: 13

. Bazen, kimi zaman.

Geh mu‘ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla‘ Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab‘a sūḥan-gū koymuş ad

4. **geh:**

Gazel 30

Mısra: 13

. Bazen, kimi zaman.

Geh mu‘ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla‘ Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab‘a sūḥan-gū koymuş ad

5. **geh:**

Kaside 12

Mısra: 118

. Bazen, kimi zaman.

Tā kim felek hilālīni hem-şekl-i tīg idüp
Geh aşıkāra itse gehī der-kırāb ider

6. **geh:**

Terkib-bend 2

Mısra: 25

. Bazen, kimi zaman.

O temāyülle geh īmā-yı selām eyleyerek
Yüri ‘uşşākını pā-māl-i ḥırām eyleyerek

gehī:

1. **gehī:**

Kaside 12

Mısra: 118

. Bazen, kimi zaman.

Tā kim felek hilālīni hem-şekl-i tīg idüp
Geh aşıkāra itse gehī der-kırāb ider

2. **gehī:**

Mesnevi 1

Mısra: 85

. Bazen, kimi zaman.

Deste alıcak gehī tūfengi
Gökden düşürir şaff-ı külengi

gel:

1. **gelür:-ür**

Kaside 12

Mısra: 45

Gelmek || buyurmak, şerefliendirmek.

Dil nuṭka gelse böyle gelür ḥabt idüp seni
Cümle kelāmın ecvibe-i müsteṭāb ider

2. **geldi:-di**

Kıt'a 15

Mısra: 6

Gelmek || buyurmak, şerefliendirmek.

Nebīlā rütbe-i ‘ulyāda kayd eyle bu tāriḥi
Sitanbül pāyesi geldi Ḥafīd-i şāḥib-i ḳadre

3. **geldikçe:-dikçe**

Kıt'a 58

Mısra: 33

Gelmek | buyurmak, şereflelendirmek.

Geldikçe şâh-ı kâm-kâr ol mültecâ-yı rûz-gâr
Neşr eylesün bûy-ı bahâr bād-ı şabâ-yı Topkapu

4. **gelüp:-üip**

Kıt'a 103

Mısra: 29

Gelmek | buyurmak, şereflelendirmek.

Buhâradan gelüp bu zübde-i ebrâr Şeyh Ahmed
Olunmuş hânesi içre defîn-i hâk-i müşg-âlûd

5. **gelse:-se**

Kıt'a 51

Mısra: 15

Gelmek | buyurmak, şereflelendirmek.

Bu 'aşra gelse Keykāvūs emîn-i matbah eylerdi
O şeh kim kâse-lîs-i cûdı şad Fağfûr u Hâkândır

6. **geldikde:-dik, -de**

Murabba 1

Mısra: 23

Gelmek, ulaşmak, varmak.

Kuluñ geldikde ol cāye
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

7. **gel:**

Gazel 10

Mısra: 6

Rica, istek anlamında gel.

Tîğ-ı gamzeñdir niyâm-ı ruḥşat it
Gel telef itme bu çağı sâkiyâ

8. **gel:**

Gazel 26

Mısra: 1

Rica, istek anlamında gel.

Söz bulunmaz la'l-i şekker-bârdan gel açma bahş
Pek uzundur turra-i tarrârdan gel açma bahş

9. **gel:**

Gazel 26

Mısra: 2

Rica, istek anlamında gel.

Söz bulunmaz la'l-i şekker-bârdan gel açma bahş
Pek uzundur turra-i tarrârdan gel açma bahş

10. **gel:**

Gazel 26

Mısra: 4

Rica, istek anlamında gel.

Anda zencîrîñ sürür zâhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dârdan gel açma bahş

11. **gel:**

Gazel 26

Mısra: 6

Rica, istek anlamında gel.

Yok hezârân gül gibi bûy âşinâ-yı vuşlatı
Gönçe-i la'lindeki esrârdan gel açma bahş

12. **gel:**

Gazel 26

Mısra: 8

Rica, istek anlamında gel.

Dest-ber-bâlâ-yı desti gösterir Cengîze de
El-amân ol gamze-i gaddârdan gel açma bahş

13. **gel:**

Gazel 26

Mısra: 10

Rica, istek anlamında gel.

Gerden-i endîşeye pîçide eylersin Nebîlâ
Mâr-ı pîç-â-pîç-i zülf-i yârdan gel açma bahş

14. **gel:**

Gazel 54

Mısra: 1

Rica, istek anlamında gel.

Gel ey rûḥ-ı muşavver nâz ile ibrâma şüret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şüret vir

15. gel:

Gazel 54

Mısra: 8

Rica, istek anlamında gel.

Şabâh oldu meded encüm şümâr-ı hıcre raḥm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı ḥayâl-i şâmâ şüret vir

21. gel:

Kıt'a 69

Mısra: 35

Rica, istek anlamında gel.

Zâyı gel bunda rādan evvel yaz
Kıymeti ağarınca zer gibidir

16. gel:

Gazel 54

Mısra: 14

Rica, istek anlamında gel.

Der-âgüş-ı miyânı mümteni'dir ol büt-i nâzın
Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şüret vir

22. gel:

Kıt'a 69

Mısra: 65

Rica, istek anlamında gel.

Gel Nebîlâ bırak bu tatvîli
Vaqt-i da'vât-ı pür-eşer gibidir

17. gel:

Gazel 60

Mısra: 5

Rica, istek anlamında gel.

Mey-i müstâkbele gel şarf-ı himmet eyle ey şâķī
Ḥumâr-ı neş'e-i mâzî bizi şürîde-ḥâl eyler

23. gel:

Mesnevi 1

Mısra: 38

Rica, istek anlamında gel.

Terk eyleyelim bu dâstânı
Gel söyleşelim ğam-ı cihânı

18. gel:

Gazel 97

Mısra: 6

Rica, istek anlamında gel.

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dârda
Gel bu bâġı kıl te'emmül ḥâlî şeb-bü rûyî gül

24. gel:

Murabba 2

Mısra: 11

Rica, istek anlamında gel.

Kaçma gel bir kerre vaqt eyleyim
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

19. gel:

Kaside 12

Mısra: 25

Rica, istek anlamında gel.

Terk eyle gel 'ināyet idüp ḥāb-ı ğafleti
Vaqt-i şehir duāları Ḥaķ müstecāb ider

25. gel:

Müseddes 1

Mısra: 15

Rica, istek anlamında gel.

Gel ışın kaçma bu günler 'āşık-ı ğam-ḥārdan
Rûz-ġarın ḥālını fehmi eyle bu güftārdan

20. gel:

Kıt'a 47

Mısra: 8

Rica, istek anlamında gel.

Muvaffāķ oldu Dürrî-zāde gibi şeyḥü'l-islāma
Gel ey kıl-k-i hüner vaşfiyla kesb-i iştiḥār eyle

26. gel:

Mesnevi 1

Mısra: 9

Gel hadi; gel vazgeç.

Gel eyleme ḥüsn-i yārdan baḥş
Ḥaṭṭ geldi diyü bahārdan baḥş

27. **gel:**

Mesnevi 1

Mısra: 25

Gel hadi; gel vazgeç.

Gel eyleme haţı-ı yâre dikkat
Ėayri yetişür bu meşık-i hasret

28. **gelüp:-üp**

Kaside 16

Mısra: 1

Gelmek II ortaya çıkmak.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vaqt-i âh u zâr oldu
Açıldı goncelar ârâyiş-i tâc-ı bahâr oldu

29. **geldi:-di**

Kıt'a 23

Mısra: 23

Gelmek II ortaya çıkmak.

Nebilâ geldi bâ-sür'at 'Uţârid yazdı târihin
'Azîzim Şeh Selîm alup yine Sultân-ı Mısr oldu

30. **geldi:-di**

Kıt'a 27

Mısra: 5

Gelmek II ortaya çıkmak.

Geldi şulbundan yine bir nûr-ı maḥz
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

31. **gelmesün:-me, -sün**

Müseddes 1

Mısra: 5

Gelmek, girmek.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çublar

32. **gelmesün:-me, -sün**

Müseddes 1

Mısra: 11

Gelmek, girmek.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çublar

33. **gelmesün:-me, -sün**

Müseddes 1

Mısra: 17

Gelmek, girmek.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çublar

34. **gelmesün:-me, -sün**

Müseddes 1

Mısra: 23

Gelmek, girmek.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çublar

35. **gelmesün:-me, -sün**

Müseddes 1

Mısra: 29

Gelmek, girmek.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çublar

36. **gelür:-ür**

Kıt'a 103

Mısra: 36

Gelmek (aklına gelmek, hatırlamak).

'Ayân oldu bu zât olduğu eltâf maḥallinden
Gelür kabır-i laṭîfînden dimâğ-ı câna bûy-ı 'üd

37. **geldi:-di**

Kıt'a 14

Mısra: 2

Dünyaya gelmek || Doğmak.

'Ayândır kadr-i necl-i pâk-i şâḥib-mesned-i fetvâ
Ne geldi ne gelür bunca hünerle mişli dünyâyâ

38. **gelür:-ür**

Kıt'a 14

Mısra: 2

Dünyaya gelmek || Doğmak.

'Ayândır kadr-i necl-i pâk-i şâḥib-mesned-i fetvâ
Ne geldi ne gelür bunca hünerle mişli dünyâyâ

39. **gelür:-ür**

Kıt'a 45

Mısra: 2

Dünyaya gelmek || Doğmak.

Cāmī'-i pāk-ı Sovukkuuyı imāmı göçdi āh
Az gelür dehre Laṭīf Mollā gibi şahş-ı nazīf

40. **gelen:-en**

Gazel 116

Mısra: 6

Duyulmak.

Cins-i girdār iledir nāsa mücāzāt-ı 'amel
'Aynıdır nuṭkuñ gelen 'aks-i şadā kühsārdan

41. **geldi:-di**

Kaside 15

Mısra: 2

(vakti, zamanı) gelmek.

İzhār-ı mevc idince yem-i aḥzār-ı bahār
Geldi yine ḥazā'in-i bād-āver-i bahār

42. **gelür:-ür**

Gazel 131

Mısra: 9

Gelmek II Ortaya çıkmak.

Seri kāra gelür mi mü-şikāfān olmadan mecrūḥ
Ḳarīn-i zülf olunca sīnesin şad-çāk ider şāna

43. **gelüp:-üp**

Kıt'a 50

Mısra: 25

(Bir maksatla) Bir yere uğramak, gelmek, ziyâret etmek.

Gelüp tebrīk içün ol baḥr-ı gevher-pāş-ı 'irfāna
Olan ruḥsāre-sā mānend-i mevc-i bī-şümār oldu

44. **gelüp:-üp**

Kıt'a 72

Mısra: 1

(Bir maksatla) Bir yere uğramak, gelmek, ziyâret etmek.

Gelüp bu der-geh-i vālāda durma
Yüzüñ sür merḳad-ı Abdāl Murāda

45. **gelmez:-mez**

Kaside 15

Mısra: 23

Gelmek II Ulaşmak, erişmek.

Gelmez mi ḥāk-i pāyına ol faḥr-ı milletiñ
Vaz'-ı cibāha şāh-ı bülend-efser-i bahār

gel:-

1. **gelür:--(ü)r**

Gazel 115

Mısra: 14

Gelmek, ortaya çıkmak.

Keşākeşle Nebīlā 'ukde-i āsān olur düşvār
Gelür Ḳaysa terakḳī şīve-i bī-cā-yı Leylādan

2. **geldi:-di**

Kıt'a 92

Mısra: 1

Gelmek I buyurmak, şerefletirmek.

Nūr-ı 'aynım geldi ḥaṭ bīdār ol şimden gerü
Tütiyā-yı dīde-i agyār ol şimden gerü

3. **gelüp:-üp**

Kıt'a 53

Mısra: 7

Gelmek, ulaşmak, varmak.

Ḥazretü'l-Şeyḥ Aḥmed kim Buḥārādan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cāy-ı ma'bedi

4. **gelmiş:-miş**

Kaside 16

Mısra: 5

Bulaşmak.

O yāre yāsemen gelmiş yā reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruḥ-ı ālın hezārān bī-ḳarār oldu

5. **gelüp:--(ü)p**

Kıt'a 47

Mısra: 18

Rica, istek anlamında gel.

Muvakkit-hâne-i nevle hışarı eyledi ihyā
Gelüp kılda temāşā vaşfi bî-ihtiyār eyle

6. **geldikde:--dik, --de**

Gazel 109

Mısra: 3

(vakti, zamanı) *gelmek*.

Gerdeni vaşfına geldikde şafağ zāhir olur
Kıışa-i zūlfîni kıldıkça hikāyet gönüm

7. **gelüp:--üp**

Kıt'a 47

Mısra: 20

Bir yere doğru yönelmek.

Leṭāfetle leb-i deryāda gūyā bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

8. **geldi:**

Kıt'a 45

Mısra: 9

Gelmek, ortaya çıkmak.

Bir cemā'at-kudsiyān geldi Nebīl tāriḥ için
Şahn-ı huldı secdegāh ide İmām Abdü'l-laṭīf

9. **geldi:--di**

Kıt'a 7

Mısra: 5

Gelmek (soydan gelmek).

Geldi şulbünden yine bir nūr-ı mahz oldu 'ayān
Pertev ile mehd içinde tutdı dehr-i a'zamı

gelincik:

1. **gelincikdir:--dir**

Kaside 16

Mısra: 25

Gelincik çiçeği.

Şakāyık şan duvağ-ı āl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbağ şığar mı hep görenler hāst-gār oldu

gelis:

1. **gelişinden:--i, --n, --den**

Gazel 73

Mısra: 2

Geliş, yürüyüş.

Biz o nev-reste nihāli revişinden bilürüz
Ne kıyāmet kopacaktır gelişinden bilürüz

2. **gelişi:--i**

Terkib-bend 3

Mısra: 14

Geliş, yürüyüş.

Reftār-ı nāza sür'atîñ aşlı şehānadır
Şemşir-i gamzenîñ gelişi kaşd-ı cānadır

gelü-giri:

1. **gelü-giri:--i**

Gazel 52

Mısra: 11

Boğazdan güçlükçe geçen, boğazı tıkayan.

Kelām-ı bî-edebdir ehl-i 'irfānıñ gelü-giri
Qabul-i loğma-i huşka sebeb te'dib-i dendādır

gelüp görseydi:

1. **gelüp görseydi:--se, --y, --di**

Kıt'a 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gelip görmek, anlamak.

Nuğuş-ı kāsırını tercih iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbül feyzini vakt-i şehergāhıñ

gelü-yı tütü:

1. **gelü-yı tütü:**

Gazel 123

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Papağanın boğazı.

Ney-şeker olur idi nuṭka gelü-yı tütü
Alsa bir feyz-i nefes lezzet-i āzārından

genc-i 'ilim:

1. **genc-i 'ilim:**

Kıt'a 20

Mısra: 20

Kelime Tipi: -
İlim hazinesi.

Zîb-i kitâbesi ola târihim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

gencîne-i derûn-ı pür-efkârı:

1. gencîne-i derûn-ı pür-efkârı:--ı

Gazel 101

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Efkâr dolu gönün hazinesi.

Şarf eyledim alınca bu şeb ruşat-ı vişâl
Gencîne-i derûn-ı pür-efkârı neyleyim

gencîne-i hüner:

1. gencîne-i hüner:

Kıt'a 69

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Marifet, yetenek hazinesi.

Zâtı mecmû'a-yı Hafîd midir
Kalbi gencîne-i hüner gibidir

gencîne-i medfûn:

1. gencîne-i medfûn:

Kıt'a 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gömlmüş hazine.

Eylemiş gencîne-i medfûn gibi devrân nihân
Hâk-i kabrinde görünce feyz-i kadr-i 'ascedi

gencîne-i şad-çäk:

1. gencîne-i şad-çäk:

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Paramparça olmuş gönül II hazine.

Dil-i pür-şerhamızdan şeb-çirâg-ı 'aşkı zâhirdir
Nümâyân itdi ahîr kendin ol gencîne-i şad-çäk

gene:

1. gene:

Kıt'a 89

Mısra: 3

Yine, tekrar.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farîta gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok kişi dünyâda görür

ger:

1. ger:

Gazel 65

Mısra: 1

Eğer, şayet.

Zülf-i reyhânı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-ı şâhî ise maşşûd o perçem yetişür

2. ger:

Kaside 14

Mısra: 1

Eğer, şayet.

Halvet der-encümen ola ger dâr-ı Nakş-bend
Gurbet değil midir vatan-ış'âr-ı Nakş-bend

3. ger:

Kaside 15

Mısra: 46

Eğer, şayet.

Gülzârı cây-ı halvet-i der-encümen ider
Olsaydı lutf-ı bâtını ger yâver-i bahâr

4. ger:

Kaside 16

Mısra: 67

Eğer, şayet.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zülf-i Leylâyı
Dimez miydi gören Mecnûn-ı şeydâ hüş-yâr oldu

5. ger:

Terkib-bend 1

Mısra: 47

Eğer, şayet.

Ser-rişte bulursa ger tegâfûl
Yek müyî hezâr ider tegâfûl

Gerçi ol mäh-ı cefākāra el irmez ammā
Āhdan böyle giderse ana süllem yetişür

6. gerçi:

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Eğer, şayet.

Ol gamzeleriñ nazargehinde
‘Arz eylese ger hüner tegāfūl

gerçekden:

1. gerçekden:

Gazel 105

Mısra: 8

*Gerçek olarak, cidden, hakikaten, sahi, sahiden,
filhakika, filvaki.*

‘İşvesi hulfına ta’līm-i zemīn itmededir
Bir zamān va’dine gerçekden inandım bilürüm

gerçi:

1. gerçi:

Gazel 25

Mısra: 9

Gerçi, doğrusu.

Gerçi abdālı çok yürütmüş var
Sen Nebīlā hünerle tagı yürüt

2. gerçi:

Gazel 34

Mısra: 8

Gerçi, doğrusu.

Fitne mevkūf-ı rumūz-ı cünbiş-i müjgānıdır
Gerçi bir bimār-ı bī-tāb u tūvāndır çeşm-i yār

3. gerçi:

Gazel 58

Mısra: 13

Gerçi, doğrusu.

Degil lāzım Nebīlā gerçi girye ‘ālem-i āba
Bu cūşış-mācerā-yı sābıkı işrāb-ı çeşmimdir

4. gerçi:

Gazel 65

Mısra: 3

Gerçi, doğrusu.

5. gerçi:

Gazel 65

Mısra: 11

Gerçi, doğrusu.

Gerçi şu inse de ayagina bintü’l-‘inebiñ
Vakf-ı gam cümleden imdāda muḳaddem yetişür

6. gerçi:

Gazel 67

Mısra: 1

Gerçi, doğrusu.

Gerçi būs-ı femle dil mümtāz olur
Haṭṭ-ı la’liñ sürme-i āvāz olur

7. gerçi:

Gazel 69

Mısra: 6

Gerçi, doğrusu.

Fikri çok işler keser zīr-i gılāf-ı sīnede
Gerçi kendin gösterir zāhirde ḥançer bī-ḥaber

8. gerçi:

Gazel 90

Mısra: 10

Gerçi, doğrusu.

Nokta-i şekk-i vücūd-ı femde güyā ḥaller
Gerçi kim yokdur Nebīlā iştibāhı kimseniñ

9. gerçi:

Gazel 110

Mısra: 10

Gerçi, doğrusu.

Çıkdı büy-āşinā benimle Nebīl
Gerçi bir bī-dimāgdır göñlüm

10. gerçi:

Gazel 150

Mısra: 13

Gerçi, doğrusu.

Gerçi baña va'di çok Nebîlâ
İncâzının ihtimâli yok mı

11. gerçi:

Kıt'a 23

Mısra: 12

Gerçi, doğrusu.

Hakîmâne idüp tedbîr-i def' itdi şeh-i 'âlem
Firengî zaîmı gerçi müceb-i efgân-ı Mısr oldu

12. gerçi:

Kıt'a 49

Mısra: 10

Gerçi, doğrusu.

İdenler sıdık-ı niyyet pâyeden ol pâyeye mülhakdır
Olur züvvâre gerçi anda rahmet-vâye-i Mekke

13. gerçi:

Tahmis 2

Mısra: 31

Gerçi, doğrusu.

Gerçi bulduk gevher-i 'aşkıñ Nebîlâ kânını
Tîşe-i endîşe ile yokladık her yanını

14. gerçi:

Terkib-bend 1

Mısra: 139

Gerçi, doğrusu.

Ben gerçi nazarda bir ğubârım
Sencîde-i çeşm-i rûz-gârım

gerçi kim:

1. gerçi kim:

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

Zîb-i düşî zâtını eyler mi şâyân-ı nazar
Gerçi kim feryâd idüp dellâl kendin gösterir

2. gerçi kim:

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Doğrusu.

Zabıt olunmaz 'âlemin nakş-ı ber-âbı gerçi kim
'Ayn-ı cârîde 'ayandır şüret-i zincîrler

3. gerçi kim:

Muhammes 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Doğrusu, gerçi.

Gerçi kim vaşfinda dil çalâkdir
Lîk medhîñ muntic-i idrâkdir

4. gerçi kim:

Gazel 144

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Gerçi kim üftâde-gânîñ hâk-i rehdir her biri
Rûzgâra pâdişâh-ı Cem-sipehdir her biri

gerden:

1. gerdeniñden:--iñ, --den

Gazel 17

Mısra: 6

Boyun, gerdan.

Şubh-ı vaşla rûşen îmâdır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref'-i zûlf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

2. gerdende:--de

Gazel 19

Mısra: 5

Boyun, gerdan.

Bir ucı gerdende zîb-i düş idüp
Tırrasın mânend-i şâl itmiş bu şeb

3. gerdeni:-i

Gazel 49

Mısra: 2

Boyun, gerdan.

Hâl-i siyeh kâle-i ruhsâdır
Gerdeni Bengâle-i ruhsâdır

4. **gerdeni:--i**

Gazel 53

Mısra: 7

Boyun, gerdan.

Gerdeni hâlden geçilmez imiş
Hâris-i ma'ber bogâz mıdır

10. **gerdeni:-i**

Gazel 109

Mısra: 3

Boyun, gerdan.

Gerdeni vaşfına geldikde şafak zâhir olur
Kıışa-i zülfiñi kıldıkça hikâyet göñlüm

5. **gerdeni:-i**

Gazel 85

Mısra: 9

Boyun, gerdan.

Nice teşbîh olunur gerdeni billûra Nebîl
Şafvetinden görünür 'aks-ı nigâh-ı 'âşık

11. **gerdeniñ:-in**

Gazel 127

Mısra: 3

Boyun, gerdan.

Reşk-i kâfûr-ı cinândır gerdeniñ (Nebîl)
Mâ'il-i çeşm-i siyâhîñ hûr-i 'în (Nûrî)

6. **gerdeni:--i**

Gazel 100

Mısra: 3

Boyun, gerdan.

Gerdeni zîr pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogâzı neyleyim

12. **gerdeniñden:-i, -n, -den**

Gazel 137

Mısra: 4

Boyun, gerdan.

Alâmetdir tebâşîr-i şabâhü'l-hayr-ı ikbâle
İrince şubh-ı vaşla gerdeniñden bûse-çîn olsa

7. **gerdeninde:-in, -de**

Gazel 103

Mısra: 4

Boyun, gerdan.

Lûle-i ser-çeşme-i kâfûr zann itmiş gören
Gerdeninde 'aks-i te'sîr-i nigâhımdır benim

13. **gerden:**

Kıt'a 80

Mısra: 1

Boyun, gerdan.

Mâh-ı ruhı pertev ile gerden
'Aks eyledi şîne şîne berden

8. **gerdeniñ:-in**

Gazel 104

Mısra: 5

Boyun, gerdan.

Görünmez dîdeme mânend-i zerre mihri gerdeniñ
O mâhı zîb-i âgûş-ı temennâ-yı nigâh itsem

14. **gerden:**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

Boyun, gerdan.

Reftâra götür o ser-firâzı
Gisûlara cây olursa gerden

9. **gerdeni:-i**

Gazel 105

Mısra: 10

Boyun, gerdan.

Zîr-i gîsûda ider şubh-ı vişâli imâ
Bûs idüp gerdeni gafletden uyandım bilürüm

15. **gerdenidir:--i, --dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 130

Boyun, gerdan.

Çok fitneyi itdi hâne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfûr

gerden-i endişeye:

1. gerden-i endişeye:--y, --e

Gazel 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düşünce boynu.

Gerden-i endişeye pîçide eylersin Nebîlâ
Mâr-ı pîç-â-pîç-i zülf-i yârdan gel açma bahş

gerden-i hov-gerdesin:

1. gerden-i hov-gerdesin:--sin

Gazel 114

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) terlemiş boynu.

Gerden-i hov-gerdesin görmüş siyeh-semmûrdan
Nûş iden âb-ı hayâtı çeşme-i kâfûrdan

gerden-i kâfûra:

1. gerden-i kâfûra:--a

Murabba 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bembeyaz boyun.

Dökülsün gerden-i kâfûra bâri
O gîsû-yı siyeh-târ-ı perîşân

gerden-i kâfûrî:

1. gerden-i kâfûrî:--ı

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) kafur kokulu, bembeyaz boyun.

Açdı o şûhı ferve-i semmûrî neyleyim
Pür-şu'le itdi gerden-i kâfûrî neyleyim

ger-den-i sîm:

1. ger-den-i sîm:

Muhammes 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gümüş, beyaz boyun.

Ger-den-i sîm üzre yekser
Hâller kavş-ı mu'anber

gerden-i sîme:

1. gerden-i sîme:--e

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Gümüş gibi beyaz gerdanı.

Gerden-i sîme virir hâl-i siyeh ragbet-i tamm
Nukre bâ sikke-i şâhân dolaşur elden ele

gerdiş-i devrâna:

1. gerdiş-i devrâna:--a

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zamanın/dünyanın dönmesi.

Kimi maḥmûr-ı fırkât kimi ser-mest-i vişâliñdir
Bu bezmi sâkiyâ ben gerdiş-i devrâna beñzetdim

gerdün:

1. gerdün:

Kıt'a 11

Mısra: 5

Dünya, felek.

Âsitân-ı bülendine gerdün
Çehre-fersâ-yı ilticâ oldu

2. gerdün:

Kıt'a 54

Mısra: 7

Dünya, felek.

Murâd itdikçe gerdün ḥabbeyi bir kûbbe itmez mi
Tutınca 'aksini bu şüretiñ maḥv olmuş ol günbed

3. gerdün:

Kıt'a 51

Mısra: 21

Dünya. II Felek.

Kırmât-ı medhini ol nûr-ı çeşm-i 'âlemiñ gerdün
Şuâ'-ı neyyir-i hûrşiddin nesh itse şâyandır

gerdün-mesned:

1. gerdün-mesnediñ:--î, --ñ

Kıt'a 47

Mısra: 27

Yüce makamlı.

O gerdün-mesnediñ bu pertev-i ikbâlini yâ Rab
Dem-â-dem hîre-bağş-ı çeşm-i mihr-i tâb-dâr eyle

gerek:

1. gerek:

Gazel 93

Mısra: 4

Gerek, -malı, meli.

Zülfîni itmiş penâh âhım hevâ-yı haţî ile
Üstine ebr-i bahârî müşğ-bâr itsem gerek

2. gerek:

Gazel 93

Mısra: 6

Gerek, -malı, meli.

Şîşe-i kalbim berây-ı vaz'ı ism alsun ele
Lâle-veş sînem yedinden dâğ-dâr itsem gerek

3. gerek:

Gazel 93

Mısra: 8

Gerek, -malı, meli.

Dürr-nisâr oldum leb-i bahr-ı sirişke şu gibi
Ben hayâlîñ zîb-i âğuş-ı kenâr itsem gerek

4. gerek:

Gazel 93

Mısra: 10

Gerek, -malı, meli.

Zîr-i gîsûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebîlâ dehri fâr itsem gerek

5. gerek:

Kaside 1

Mısra: 9

Gerek, -malı, meli.

Her âyine gerek ibât-ı Hakk'a mahv-ı şuver
İder bu sırrı beyân lâ-ilâhe illallâh

6. gerek:

Kıt'a 47

Mısra: 12

Gerek, -malı, meli.

İfâde hiç fazlından anıñ yek-kaatre mümkün mi
Gerek her sözde var biñ bahr-ı ma'nî âşikâr eyle

gerekse:

1. gerekse:

Kıt'a 47

Mısra: 14

Gerekirse, icap ederse II isterse.

Degil kâbil dakîka şâniyeyle vâsfi diğkatde
Gerekse artırup peyveste-i hadd-i hezâr eyle

germ olsun:

1. germ olsun:--sun

Müseddes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Isınmak.

Ruğlarıñ kızsın hilâl-i bâde-i ser-şârdan
Bezmler germ olsun ol hürşidveş ruğsârdan

germiyyet:

1. germiyyete:-e

Gazel 67

Mısra: 7

Hararet, sıcaklık.

Sebz-i haţî dâldır germiyyete
Gâyeti feyz-i bahârîñ yaz olur

2. germiyyet:

Gazel 117

Mısra: 8

Hararet, sıcaklık.

‘Arz-ı süz-ı iştîyâkla bestedir ülfet dağî
Kim gider mahv olsa germiyyet eger hammâmdan

germiyyet-i bezmiñden:

1. **germiyyet-i bezmînden:--(i)ñ, --den**

Gazel 58

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meclisin sıcaklığı, samimiyeti.

Fetîl almış bu şeb germiyyet-i bezmînden ol mâhûn
Nigâhım şu 'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir

germiyyet-i vuslatla:

1. **germiyyet-i vuslatla:--la**

Gazel 70

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın sıcaklığı.

Sûzı germiyyet-i vuslatla füzûn olmadadır
Dest-i i'zâda oldıkça muvakkâr micmer

germ-ülfet olsa:

1. **germ-ülfet olsa:--sa**

Kaside 15

Mısra: 37

Kelime Tipi: **Deyim**

*İçli dışlı olmak. Karşılıklı olarak candan ve
içten davranmak, teklifsiz görüşmek II daima belli bir
durumda bulunmak.*

Germ-ülfet olsa lutfî hevâ-yı şitâ ile
Her şîr-i berf olurdu gâzanfer-fer-i bahâr

geşt:

1. **geşt:**

Kıt'a 58

Mısra: 25

Dolaşmak, gezmek.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverrâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Topkapu

geşt itmeden:

1. **geşt itmeden:--meden**

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezmek.

Baş açık geşt itmeden pâyın çekerdî şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmûn oldıgım görseydi Qays

geşt ü güzâr eylemez:

1. **geşt ü güzâr eylemez:--mez**

Terkib-bend 3

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşmak.

Ey şâh-bâz-ı nâzı şikâr eylemez misiñ
Deşt-i niyâzı geşt ü güzâr eylemez misiñ

geşt ü güzâr-ı 'aşk eyle:

1. **geşt ü güzâr-ı 'aşk eyle:**

Terkib-bend 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşkın gezip, dolaşması.

Seyr eyle gülde keşretini dâğ-ı hasretiñ
Eyle fezâ-yı sînede geşt ü güzâr-ı 'aşk

getir-:

1. **getirmişdi:--miş-di**

Kıt'a 101

Mısra: 7

Gelmesini sağlamak.

Zühreyi rakşa getirmişdi anıñ besteleri
Çıkup âgâzesi evc-i felek-i bālâya

getür:

1. **getürdi:--di**

Müseddes 1

Mısra: 26

Getirmek.

Bahr-ı zehhâr-ı hüner ya'ni Hâfid-i kām-kār
'Âlem-i imkâna mişlin az getürdi rüz-gār

gevher:

1. **gevherle:--le**

Gazel 142

Mısra: 6

Elmas || mücevher || inci.

İtmede hem-seng-dâna şahş-ı nâ-dânı felek
Şırça gevherle müsâvîdir yed-i dellâlde

2. **gevher:**

Muhammes 2

Mısra: 3

Elmas | mücevher | inci.

Ḳadrine nisbetle gevher ḥākdir

Ẓāt-ı pākīñ mazḥar-ı levlākdir

gevher eyler:

1. **gevher eyler:--r**

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cevher, inci ḥāline getirmek.

Gevher eyler kīmyā-yı ma'nevī sīm ü zeri

Düde-i şems ü ḳamer terkīb-i iksīrimdedir

gevher-efşān itdi:

1. **gevher-efşān itdi:--di**

Kıt'a 35

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cevher saçmak.

Dest-i kilki gevher-efşān itdi tārīhim Nebīl

İtdi el-ḥāḳ 'adl ile Sultān Mahmūd Ḥān cülüs

gevher-fürüş-ı kilik-i nebīl:

1. **gevher-fürüş-ı kilik-i nebīl:**

Kıt'a 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nebīl'in kaleminin kuyumcusu.

Baḥa gevher-fürüş-ı kilik-i Nebīl

Beyt-i tārīḥe reh-nümā oldu

gevher-i 'aşkıñ:

1. **gevher-i 'aşkıñ:--ı, --ñ**

Tahmis 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Aşk cevheri.

Gerçi bulduk gevher-i 'aşkıñ Nebīlā kânını

Tiše-i endiše ile yokladık her yanını

gevher-i mirāt-ı kalbimde:

1. **gevher-i mirāt-ı kalbimde:--ı, --m, --de**

Kaside 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kalp aynasının cevheri.

Ümīd-i 'aks-ı luṭfuñ gevher-i mirāt-ı kalbimde

Bu sırā Ḥāzreti Ḥāḳdır güvāḥım yā Rasūlallāh

gevher-i neş'evi:

1. **gevher-i neş'evi:--y, --ı**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk mücevheri.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde ḳodı cilve-i 'aşḳ

Gevher-i neş'evi sāḡarda ḳodı cilve-i 'aşḳ

gevher-i yek-tāya:

1. **gevher-i yek-tāya:--y, --a**

Kıt'a 103

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Tek mücevher.

Şahen-şāḥ-ı cihān bir gevher-i yek-tāya mālīkdir

Şuā'-ı feyz-i rūḥāniyyeti erbābına meşḥūd

gevher-pāş-ı ihsān:

1. **gevher-pāş-ı ihsān:**

Kıt'a 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ihsan'ın inci saçması.

O gevher-pāş-ı ihsān bahri eyler berrile yek-sān

Olinca dest-i cüdā maḥrem-i naḳdīne-i mevcūd

gey:

1. **geymiş:--miş**

Gazel 80

Mısra: 2

Giymek, takmak, kuşanmak.

Pür-āteş olup ol gül-i tersā şeb-i āteş

Geymiş idi bir āteşī ḥārā şeb-i āteş

gez-:

1. **gezmez:--mez**

Kaside 14

Mısra: 8

Gezmek II dolaşmak.

Der-evvel-i sülûk bulur feyz gâyeti
Gezmez kenâr-ı merkezi pergâr-ı nakş-bend

gez:

1. **gezse:-se**

Kıt'a 58

Mısra: 17

Gezmek II dolaşmak.

Gezse Sinimmâr-ı hayâl destinde pergâr-ı hayâl
Eyler nigün-sâr-ı hayâl resm-i fezâ-yı Topkapu

2. **gezse:-se**

Kıt'a 58

Mısra: 25

Gezmek II dolaşmak.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Topkapu

3. **gezersem:-er, -se, -m**

Kıt'a 96

Mısra: 3

Gezmek II dolaşmak.

Bî-bâk gezersem nola ferdâ-yı kıyâmet
Sâmânımı ol kâmet-i mevzûna değışdim

4. **gezüp:-üp**

Terkib-bend 2

Mısra: 39

Gezmek II dolaşmak.

Fikr-i zülfiñle gezüp hâhiş-i dîdâr itmem
Dil-i dîvâne-yi ben pîr ü hüşyâr itmem

gezend:

1. **gezendi:--i**

Gazel 131

Mısra: 8

Zarar ziyan,musîbet.

'Alîl olmak hadîş-üs-sinne sahtî-i felekdendir
Mukarrerdir gezendi loğma saht oldıkça dendâna

gibi:

1. **gibi:**

Gazel 1

Mısra: 9

Gibi, benzetme edatı.

Haremeyniñ olıcak hademi eslâfı gibi
Şükr ile oldı zemîn secde-geh-i Şâh Maḥmûd

2. **gibi:**

Gazel 3

Mısra: 8

Gibi, benzetme edatı.

Damen-i ikbâlini bûs eylesün mihr-i felek
Şubḥ-ı rûşen gibi oldı ferve-i beyzâya zeyn

3. **gibi:**

Gazel 13

Mısra: 8

Gibi, benzetme edatı.

Tâb-ı mey gördüm 'arâk-rîz eyledi
Gül gibi ruḥsâra şebnemdir şarâb

4. **gibi:**

Gazel 26

Mısra: 5

Gibi, benzetme edatı.

Yok hezârân gül gibi bûy âşinâ-yı vuşlatı
Gonçe-i la'lindeki esrârdan gel açma baḥş

5. **gibi:**

Gazel 27

Mısra: 1

Gibi, benzetme edatı.

Baḥş-i la'liñ gibi muglaḥ var mı müşküllerde hiç
Böyle yok ḳalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

6. **gibi:**

Gazel 44

Mısra: 10

Gibi, benzetme edatı.

Bu rûzgârda sūdâ-gerân-ı zülfine kâr
Nebîl-i zâr gibi âh-ı şubhğâh mıdır

Vaşlına kandığım gibi âhına yandığım budur
Bi-eşer itdi dildeki sûz u güdâzı neyleyim

7. gibi:

Gazel 56

Mısra: 12

Gibi, benzetme edatı.

Yâr feryâd-ı dil-i zâra ser-â-pâ gûş iken
Gül gibi şermende bir cânâne-i hāmūşdur

13. gibi:

Gazel 100

Mısra: 9

Gibi, benzetme edatı.

Serv gibi o mü-miyan düşdi Nebîl mest olup
Kıldı küsüste rişte-i fikr-i dırâzı neyleyim

8. gibi:

Gazel 57

Mısra: 5

Gibi, benzetme edatı.

Yākūt gibi la'li ider def'-i harâret
Gördüm suyu pür-mevc-i leâfet buzi yokdur

14. gibidir:--dir

Gazel 105

Mısra: 5

Gibi, benzetme edatı.

Renk virmek gibidir nabzına dâ'ir şerbet
Elini açma kızıl kana boyandım bilürüm

9. gibi:

Gazel 67

Mısra: 4

Gibi, benzetme edatı.

Göz göre ol çeşm-i haqq-gûlar dahî
Gamze-i şuhuñ gibi gammâz olur

15. gibi:

Gazel 113

Mısra: 9

Gibi, benzetme edatı.

Şıytuñ hümâ gibi ola bâlâ-rev ol Nebîl
Nâm-âver olma hem-çü hezâr âh u nâleden

10. gibidir:-dir

Gazel 75

Mısra: 7

Gibi, benzetme edatı.

Sırr-ı mektûm-ı kemân-keş gibidir
Zahm-ı ebrû-yı bütân söylenmez

16. gibi:

Gazel 124

Mısra: 6

Gibi, benzetme edatı.

Bir haber yok mıdır esrâr-ı lebinden soralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

11. gibi:

Gazel 93

Mısra: 7

Gibi, benzetme edatı.

Dürr-nisâr oldum leb-i baħr-ı sirişke şu gibi
Ben hayâlîñ zîb-i ağuş-ı kenâr itsem gerek

17. gibi:

Gazel 129

Mısra: 10

Gibi, benzetme edatı.

Zebânîñ cevher-i elfâzdır ârâyiş-i kadri
Dehen mevkûf-ı ekl ü şûrb olur hayvân gibi lâle

12. gibi:

Gazel 100

Mısra: 5

Gibi, benzetme edatı.

18. gibi:

Gazel 134

Mısra: 6

Gibi, benzetme edatı.

Yine gül-penbe oldu ruhsârîñ
Duht-ı rez gibi ele meyl itme

Sünbül gibi olur o felek-mesnedîñ müdâm
Hem-reng-i âsumânîsi zîb-i ser-i bahâr

19. **gibi:**

Kaside 8

Mısra: 3

Gibi, benzetme edatı.

Hevâdan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nālân
Neyi münticdir âh-ı şubh-gâhı yâ Rasûlallâh

25. **gibi:**

Kaside 15

Mısra: 78

Gibi, benzetme edatı.

Dürr-i girân-māye-i zât-ı şerîfiñi
Şerh eylesün Dürer gibi dāniş-ver-i bahâr

20. **gibi:**

Kaside 12

Mısra: 20

Gibi, benzetme edatı.

Olma o Leylî-meşrebe ser-dāde-i hevâ
Dīvâne- cû gibi seni pür-pîç ü tâb ider

26. **gibi:**

Kaside 15

Mısra: 91

Gibi, benzetme edatı.

Lâl oldu Hakk-ı vaşfiñ edāda kuluñ gibi
Olmağda bu du'â ile şevk-āver-i bahâr

21. **gibi:**

Kaside 12

Mısra: 47

Gibi, benzetme edatı.

Me'yûs olup 'ināyet-i Hakkdan seniñ gibi
'Âlemde kim bu zenbi 'aceb irtikâb ider

27. **gibi:**

Kıt'a 9

Mısra: 4

Gibi, benzetme edatı.

Şâf-meşreb 'âşık-ı şürîde-i maḥbûb idi
Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi beyân

22. **gibi:**

Kaside 12

Mısra: 63

Gibi, benzetme edatı.

Bir nûr-ı Hakkdır Aḥmed-i Muḥtâr gün gibi
Her bir kemîne zerresini âfitâb ider

28. **gibi:**

Kıt'a 20

Mısra: 9

Gibi, benzetme edatı.

Maḥv-ı vücûd iderdi daḳıki hevâ gibi
Alsaydı vaḳtinden eger behre âsiyâ

23. **gibi:**

Kaside 15

Mısra: 31

Gibi, benzetme edatı.

İmdād iderse luṭfi nesîm-i feraḥ gibi
Cünd-i şitāya ḡalib olur leşker-i bahâr

29. **gibi:**

Kıt'a 45

Mısra: 2

Gibi, benzetme edatı.

Cāmî'-i pāk-ı Sovuḳkuyı imāmı göçdi âh
Az gelür dehre Laṭîf Mollâ gibi şahş-ı nazîf

24. **gibi:**

Kaside 15

Mısra: 53

Gibi, benzetme edatı.

30. **gibi:**

Kıt'a 47

Mısra: 7

Gibi, benzetme edatı.

Muvaffak oldu Dürrî-zâde gibi şeyhü'l-islâma
Gel ey kılîk-i hüner vaşfiyla kesb-i iştihâr eyle

Ya'nî maḥdûm-ı zî ma'ârif kim
Fazl ile kenz-i pür-güher gibidir

31. **gibi:**

Kıt'a 53

Mısra: 9

Gibi, benzetme edatı.

Eylemiş gencîne-i medfûn gibi devrân nihân
Ḥâk-i kabrinde görünce feyz-i kadr-i 'ascedi

37. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 8

Gibi, benzetme edatı.

'Aklı meş'al-ı fûrûz-râh-ı şavâb
Râyı mışbâh-ı şu'le-ver gibidir

32. **gibi:**

Kıt'a 57

Mısra: 2

Gibi, benzetme edatı.

Mecma'ü'l-bahreyn-i elṭâf ü himemdir şâh-ı dîn
Cûdî cârî şu gibi sâir vücûd-ı âdeme

38. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 10

Gibi, benzetme edatı.

Zâtı mecmû'a-yı Ḥafîd midir
Ḳalbi gencîne-i hüner gibidir

33. **gibi:**

Kıt'a 65

Mısra: 1

Gibi, benzetme edatı.

Sünbül gibi ruḥsâra dök ol zülf-i siyâhı
Pür-dûd ide rûy-ı felegi 'âşîkîñ âhı

39. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 12

Gibi, benzetme edatı.

Geçdi akrânını ma'ârif ile
Cümleden şimdi piş-ter gibidir

34. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 2

Gibi, benzetme edatı.

Ceddim 'Âşîr Efendimiz ki dili
'İlm ile nüsha-i Dürer gibidir

40. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 14

Gibi, benzetme edatı.

Pey-rev olmak zekâda ol zâta
'Akla hiç şübhesiz zarar gibidir

35. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 4

Gibi, benzetme edatı.

Necl-i pâki Ḥafîd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Ğurer gibidir

41. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 16

Gibi, benzetme edatı.

Pençeleşmek hünerde el-ḥâşıl
Ḥâric ez-ḳuvvet-i beşer gibidir

36. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 6

Gibi, benzetme edatı.

42. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 18

Gibi, benzetme edatı.

Hāmesi kân-ı kâd-ı dâniş olup
Mısr-ı ma'nîde ney-şeker gibidir

Tâları tâk-ı bâğ-ı ma'nîdir
Şâlar engür-i dâne-ver gibidir

43. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 20

Gibi, benzetme edatı.

Ġalaţât-ı cihânı cem' itdi
Nâsa bir luţf-ı ser-be-ser gibidir

49. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 32

Gibi, benzetme edatı.

Cîm ile hâsıdır cemâl ü hûsn
Hâları hâl-i mu'teber gibidir

44. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 22

Gibi, benzetme edatı.

Ne ġalaţlar ki var şahîhinden
Ekser-i halk bî-haber gibidir

50. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 34

Gibi, benzetme edatı.

Dâlları dâl-ı vaşl-ı dilberdir
Zâlları zevk-i bî-keder gibidir

45. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 24

Gibi, benzetme edatı.

Bu eşer fark-ı nîk ile bedde
Elde mîzân-ı hayr u şerr gibidir

51. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 36

Gibi, benzetme edatı.

Zâyı gel bunda râdan evvel yaz
Kıymeti âğarınca zer gibidir

46. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 26

Gibi, benzetme edatı.

Harf-be-harf oldu yâya dek tertîb
Ya'nî lâzımlı bir eşer gibidir

52. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 38

Gibi, benzetme edatı.

Sîni dendânın eyledi ser-tîz
Şîni uç dâneli şemer gibidir

47. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 28

Gibi, benzetme edatı.

Elfî gûyâ hümâ-yı evc-i hüner
Uçmaga bâsı bâl ü per gibidir

53. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 40

Gibi, benzetme edatı.

Şâdları mîz-bân-ı ehl-i hülûş
Zâdları hân-ı mâ-ğazar gibidir

48. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 30

Gibi, benzetme edatı.

54. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 42

Gibi, benzetme edatı.

Ṭāları ṭabl-ı cenk-i maṭlabdır
Zāları rāyet-i zafer gibidir

Lām-elif girdi şekl-i mıkrāza
Zülf-i cānāna ber-naẓar gibidir

55. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 44

Gibi, benzetme edatı.

‘Aynı nīsān ‘aynıdır ğaynı
..... pūr-raḥmet-i maṭar gibidir

61. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 56

Gibi, benzetme edatı.

Yāları yāy-ı tūr-i ma‘nīdir
Bu menāzilde kār-ger gibidir

56. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 46

Gibi, benzetme edatı.

Fālar eflāk-i faẓl u dānişdır
Ḳāf o eflāk için ḳamer gibidir

62. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 58

Gibi, benzetme edatı.

Anda te‘dīb-i ṭıfl-ı ma‘nāya
Noḳtalar ser-be-ser büber gibidir

57. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 48

Gibi, benzetme edatı.

Kāfı itdikde berdüş
Lām etek devşirüp ḳaçar gibidir

63. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 60

Gibi, benzetme edatı.

Naşbı üstünse fetḫeden ötrü
Kesreniñde murādı cerr gibidir

58. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 50

Gibi, benzetme edatı.

Mīmi güzer-kerān-ı şaḥş-ı kemāl
Kāse-i nūnı şan siper gibidir

64. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 62

Gibi, benzetme edatı.

Şeddesi şāne zülf-i dil-dāra
Cezm o zülf içre ḥalkalar gibidir

59. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 52

Gibi, benzetme edatı.

Vāvı şāmil vişāl-i maḥbūba
Hālar ‘uşşāḳa rāh-ber gibidir

65. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 64

Gibi, benzetme edatı.

Bu beyān-ı müfid ile ḥaḳḳā
Şan ma‘āni-i muḥtasar gibidir

60. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 54

Gibi, benzetme edatı.

66. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 66

Gibi, benzetme edatı.

Gel Nebilā biraḡ bu taṭvīlī
Vaḡt-i da 'vāt-ı pūr-eṡer gibidir

Fikrim gibi riṡte-i dırāzı
Bir lu 'b ile ṡayd ider hūmāyī

67. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 68

Gibi, benzetme edatı.

Ber-ḡarār olsun 'ōmr ü iḡbālī
Bu felek durma devr ider gibidir

73. **gibi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Gibi, benzetme edatı.

Dünyāyī ḡarāb ider de seyr it
Bilmez gibi bī-ḡaber tegāfūl

68. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 70

Gibi, benzetme edatı.

ṡadr-ı devletden olmasun mūnfek
ṡadra ḡaḡḡā ki zīb ü fer gibidir

74. **gibi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 105

Gibi, benzetme edatı.

Ḳalbiñ gibi Bī-sütūn-ı 'aṡḡıñ
Her sengini kūh-ı āhen itdiñ

69. **gibidir:--dir**

Kıt'a 69

Mısra: 72

Gibi, benzetme edatı.

Nūṡḡa-i zātı anda hıfz olsun
Hıfz-ı ḡaḡ ḡarf-ı mūstaḡarr gibidir

75. **gibi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 112

Gibi, benzetme edatı.

Ey 'aṡḡ hezār āṡināsıñ
Būlbūl gibi meṡḡ-i ṡīven itdiñ

70. **gibi:**

Mesnevi 1

Mısra: 14

Gibi, benzetme edatı.

Ebrūlarını idüp fesāne
Oḡ gibi atılma ol miyāne

76. **gibi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 46

Gibi, benzetme edatı.

Meṡḡ-i ṡīvem iderim ravza-i endīṡemde
'Aṡḡı būlbūl gibi vā-beste-i ḡül-zār itmem

71. **gibi:**

Murabba 9

Mısra: 3

Gibi, benzetme edatı.

Būlbūl gibi ṡeb-tā-seḡer
Ben ṡöylerim ben diñlerim

77. **gibi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 50

Gibi, benzetme edatı.

VI
Ṥarḡ-ı bī-dāda dü ḡeṡmiñ gibi āfet mi olur

ḡıbtā-fermā:

1. **ḡıbtā-fermā:**

Kıt'a 21

72. **gibi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Gibi, benzetme edatı.

Mısra: 10
Gipta verici.

Ser-â-ser hâki güyâ mâye-i feyz-i bahâr olmuş
Ki her sebz-i giyâhı ğıbtâ-fermâ hatt-ı müşgine

ġıbtâ-fermâ-yı kibâr oldu:

1. **ġıbtâ-fermâ-yı kibâr oldu:--dı**
Kıt'a 50
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Büyükleri imrendiren, gipta veren.

Odur rûkn-i rekîn-i dîn maĥdûm-ı felek-temkîn
Vüfûr-ı 'âkl u rüşdi ġıbtâ-fermâ-yı kibâr oldu

gice:

1. **gice:**
Gazel 9
Mısra: 3
Gece.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta 'dâd iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflâk baña

2. **gice:**
Gazel 84
Mısra: 9
Gece.

Gice qadr-i Nebîli pest itdiñ
Medd-i âh-ı seĥer misiñ vâ'iz

3. **gice:**
Kaside 16
Mısra: 15
Gece.

Hilâl-i câmı der-dest eyleyüp gice şafâ itdik
Kenâr-ı cûda nîlüfer bu zevke ĥişşe-dâr oldu

4. **gice:**
Kıt'a 89
Mısra: 1
Gece.

'Âlem-i âbı o kim her gice deryâda görür
Şûret-i neş'eyi şan 'âlem-i rû'yâda görür

5. **gicesi:-(s)i**
Müseddes 1
Mısra: 20
Gece.

Ey Nebîl ihâm-ı vaşla bul maĥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

6. **gice:**
Terkib-bend 2
Mısra: 55
Gece.

Gice kûteĥdir uzun boylı ĥikâyet mi olur
Göricek ĥabıt olurum vecĥiñi mânend-i Nebîl

gid:

1. **gider:-er**
Gazel 47
Mısra: 6
Gitmek II geçip gitmek.

Peyveste olsa kaşları çîn-i cebînine
Tîr-i müjeyle sineleri hep deler gider

2. **gider:-er**
Gazel 117
Mısra: 8
Gitmek II geçip gitmek.

'Arz-ı süz-ı iştiyâkla bestedir ülfet daĥî
Kim gider maĥv olsa germiyyet eger ĥammâmdan

3. **gider:-er**
Terkib-bend 1
Mısra: 58
Gitmek II geçip gitmek.

Çün tîr-i kazâ göze görünmez
Bî-kayd-ı siper gider tegâfûl

gid:-

1. **gider:-(e)r**
Gazel 84
Mısra: 8
*Gitmek, ulaşmak || girmeye hak kazanmak
(Cennet bağlamında).*

Dūzahı eyleyüp maḳarr-ı cihān
Ḥulde tenhā gider misiñ vā'iz

gıdā:

1. gıdā:

Gazel 91

Mısra: 14

Manevi anlamda besin.

Virmez mi Nebilā suḥanıñ ṭab'a güşāyış
Āgāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdün

giderek:

1. giderek:

Gazel 89

Mısra: 1

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Müjeñ mişāl-ı şufūf-ı sitiz olur giderek
O ğamze reh-zen-i semt-i güriz olur giderek

2. giderek:

Gazel 89

Mısra: 2

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Müjeñ mişāl-ı şufūf-ı sitiz olur giderek
O ğamze reh-zen-i semt-i güriz olur giderek

3. giderek:

Gazel 89

Mısra: 3

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Ḥırām-ı kāmēti kim 'işve-riz olur giderek
Muḳalled-i fiten resen-i hiz olur giderek

4. giderek:

Gazel 89

Mısra: 4

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Ḥırām-ı kāmēti kim 'işve-riz olur giderek
Muḳalled-i fiten resen-i hiz olur giderek

5. giderek:

Gazel 89

Mısra: 6

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Alışdı çāk-ı girībāna sīne-i 'uşşāk
Maḥall-i tecrübe-i tīg-ı tiz olur giderek

6. giderek:

Gazel 89

Mısra: 8

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Vişālīñ ey meh-i ken'an olur sūkūna sebeb
Düşürme eşkimi gözden 'aziz olur giderek

7. giderek:

Gazel 89

Mısra: 10

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

O tıfla dāyesi lālāyı söyledirse Nebil
Dehān-ı tenge lafiz-ı veciz olur giderek

8. giderek:

Terkib-bend 1

Mısra: 83

Gitgide, gittikçe, zaman geçtikçe.

Seyr it giderek o ḳadd-i şimşād
Mevḳūf-ı rumūz-ı ğamzesiymiş

gidiş:

1. gidişle:--le

Gazel 47

Mısra: 9

Hal, durum, vaziyet.

Mecnūnı bu gidişle hisāba olmaz Nebil
Dünyāyı zülfi beste-i yek-mū ider gider

gıltet:

1. gıltetin:--(i)n

Gazel 64

Mısra: 10

Kabalık, sertlik.

Nebilā nık ü bed temyizi im'an-ı nazardandır
Lisān-ı hāl ile girdārı şeyhiñ gıltetin söyler

gınā gelmez:

1. gınā gelmez:--mez

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Bıkkınlık, usançlık gelmesi.

Tekāpūdan tama 'kār olsa lāger ten gınā gelmez
Hemīşe iddiḥār-ı tūseye mūrān şitābāndır

gir-:

1. girmişken:--miş, --ken

Kıt'a 24

Mısra: 1

(şekil/şeklili) Almak.

Şūret-i silm üzre girmişken Firānçe ḥā'ini
İtdi izḥār-ı 'adāvet zabṭ-ı Mısr için hemān

2. girmez:--mez

Gazel 21

Mısra: 9

Gitmek II geçip gitmek.

Nebīlā ḥāle-i aḡūṣa v'ad eylerse de girmez
O māha 'arż-ı ḥāhiş müceb-i inkār olur her şeb

3. girelim:--eli, --m

Gazel 124

Mısra: 7

Başlamak.

Būselikden girelim nāz u niyāza ammā
Hele tennī tene ten nagmesi tekrār olsun

4. girsün:--(sün

Mesnevi 1

Mısra: 129

Yaştan gün almak, bir yaşa değmek.

Hem yaşda hezār-sāle girsün
Tā dāmen-i rūsteḥīze irsün

5. giren:--en

Gazel 132

Mısra: 4

Girmek, dahil olmak.

Tebāşīr-i zuhūr-ı gerdene zülfinde vaḡt ister
Şabāḥū'l-ḥayra ḥasretidir giren aḡşāmdan şāma

6. gir:

Gazel 33

Mısra: 3

Girmek.

Ey dil-i giryān gir yan āteşe
Nār-ı gayretle çenār olsun çenār

gir:

1. girdi:--di

Müseddes 1

Mısra: 7

Girmek, saklanmak.

Girdi semmūr-ı şehāb içre şovukdan āfītāb
Çıkmadı tennūr-ı şebden şubḥ olunca māh-tāb

2. girmiş:--miş

Kaside 16

Mısra: 25

Bürünmek.

Şakāyık şān duvaḡ-ı āl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbaḡ şıḡār mı hep görenler ḥāst-gār oldu

girān-serlik olur:

1. girān-serlik olur:

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kıymetli, yüce makamlı olma.

Girān-serlik olur 'ārız sebük-magzān-ı ikbāle
Degil mi derd-i ser zāhirdir ey keyf-i şāhbādan

2. girān-serlik olur:--(u)r

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kıymetli, yüce makamlı olma.

Girān-serlik olur 'ārız sebük-magzān-ı ikbāle
Degil mi derd-i ser zāhirdir ey keyf-i şāhbādan

ḡrbāl:

1. ğırbâlden:--den

Gazel 122

Mısra: 10

Elemek, elekten geçirmek II dikkatle gözden geçirmek.

Çeşm-i ragbetden sukuṭum intihâbından mıdır
Hem-nişîn-i ḥâk olur seyr it düşen ğırbâlden

2. ğırbâle:--e

Gazel 129

Mısra: 14

Elemek, elekten geçirmek II dikkatle gözden geçirmek.

Mu‘ayyeb-cü ser-â-pâ çeşm olur gözden geçürmekde
Ḥatâ-püşân Nebilâ eylemez taḥsîn ğırbâle

girdâb-ı çeşm-i münkerândır:

1. girdâb-ı çeşm-i münkerândır:--dır

Kaside 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Inkar edenlerin gözünün girdabı.

Ḥurûş-ı kûlzüm-i rahmetle devrân dalgalandıkça
Niçün girdâb-ı çeşm-i münkerândır ḥalka-i tevḥîd

girdâb-ı ḥün-efsâna:

1. girdâb-ı ḥün-efsâna:--a

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kan saçan (gözyaşı) girdap.

Yol şanup süy-ı vişâle merdüm-i ḥayret-zede
Daldı bir girdâb-ı ḥün-efsâna kim çeşmimdir ol

girdâr:

1. girdârı:--ı

Gazel 64

Mısra: 10

Davranış, gidiş, tarz, üslûp.

Nebilâ nîk ü bed temyîzi im‘ân-ı nazardandır
Lisân-ı ḥâl ile girdârı şeyḥiñ gılzetin söyler

girdâr-ı keçi:

1. girdâr-ı keçi:

Gazel 63

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Eğri davranışlar.

Âhı girdâr-ı keçi bālâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır meydân kemânıñ tîrler

gırbâ:

1. gırbânıñ:--nın

Kaside 5

Mısra: 1

Yaka, elbise yakası.

Gırbânıñ tutup ebr-i günâhım yâ Rasûlallâh
Şarılsun dâmen-i eflâke âhım yâ Rasûlallâh

gırbân:

1. gırbân:

Gazel 130

Mısra: 13

Yaka, elbise yakası.

Çâk olur şadr-ı ta‘azzumda gırbân Nebîl
Bûs için kûşe-i dâmân dolaşur elden ele

gırbân-çâk:

1. gırbân-çâk:

Gazel 88

Mısra: 10

Yakası yırtık.

Nebilâ dâmeniñ rû-puş ider farṭ-ı ḥicâbından
Gırbân-çâk ‘aşka gösterir resm sîne-i şad-çâk

gırbân-çâk-ı ‘işmet:

1. gırbân-çâk-ı ‘işmet:

Kaside 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Masumluğun yırtık yakası.

Gırbân-çâk-ı ‘işmet kurtulur der-zîr-i pâ kalmaz
Girerse deste dâmân-ı şefâ‘at yâ Rasûlallâh

gırbân-ı havâtı:

1. **girībān-ı hayātı:--ı**

Kıt'a 23

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ömrün yakası.

Girībān-ı hayātı dest-i seyf itdikçe ber-çide
Serildi bürüyā-yı deşt bī-pāyān-ı Mısr oldu

girībān-ı karar:

1. **girībān-ı karar:**

Kıt'a 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hâlin/kararın elbise yakası (Sevgilinin
paramparça etmesi sözkonusudur.).*

Olsa da şad-çāk dönmezdi girībān-ı karar
Hıdmet-i dildār içün olmuşdı dāmen der-miyān

girībān-ı kararı:

1. **girībān-ı kararı:--ı**

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hâlin/kararın elbise yakası (Sevgilinin
paramparça etmesi sözkonusudur.).*

Bakup mirāta nā-geh sīne-i cānāna beñzetdim
Girībān-ı kararı çāk idüp dāmāna beñzetdim

girift itdi:

1. **girift itdi:--di**

Kıt'a 101

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tutma, yakalama.

Bā'is-i kec-nigehi 'āleme neydi 'acabā
Şāh-ı Manşūrı girift itdi yed-i şekvāya

girre-i feleğe:

1. **girre-i feleğe:--e**

Gazel 48

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün gururu, kibiri.

Rindān girre-i feleğe eylemez nazar
Şems-i meyi karīn-i hilāl-ı şarāb ider

girye:

1. **giryedir:--dir**

Gazel 9

Mısra: 7

Ağlama, gözyaşı.

Giryedir gāyeti her hānde-i bī-ma'nīniñ
Yetişür kışsa-i pür-hisse-i Dahhāk baña

2. **girye:**

Gazel 58

Mısra: 13

Ağlama, gözyaşı.

Degil lāzım Nebilā gerçi girye 'ālem-i āba
Bu cūşış-mācerā-yı sâbıkı işrâb-ı çeşmimdir

3. **giryessin:--si, -n**

Kıt'a 23

Mısra: 10

Ağlama, gözyaşı.

Terahhüm eyledi ol pādīşāh-ı merhamet-pişe
Duyunca giryessin cüyende-i dermān-ı Mısr oldu

4. **girye:**

Kıt'a 44

Mısra: 5

Ağlama, gözyaşı.

Girye Nebilā güher-riz ola tārīhine
'Azime-i 'adn olup gitdi Ruqiyye Hānım

girye eylerdi:

1. **girye eylerdi:--r, -di**

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ağlamak II bir duruma üzölmek; sızlanmak,
yakınmak.*

Bilemem n'eyledi ol gamze-i seffāk baña
Girye eylerdi bakup dīde-i nemnāk baña

girye-i bülbül:

1. **girye-i bülbül:**

Gazel 72

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bülbülün gözyaşı.

Müceb-i hânde-i gül girye-i bülbül mi 'aceb
Verd-i hândânsiñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

girye-i şâdi:

1. **girye-i şâdi:**
Kıt'a 29
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Sevinç gözyaşı.

Sa'âdetle dü-necl-i pâkine sūr-ı ḥitân itdi
İdüp gül-zâr-ı şer'i girye-i şâdi ile nem-nâk

girye-nâk eyler:

1. **girye-nâk eyler:--r**
Kıt'a 75
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gözü yaşlı, ağlayan olma.

Nūr-ı çeşmim cām-ı la'lüñ girye-nâk eyler beni
Dîde-i maḥmûrî görsem 'ayn-ı tāk eyler beni

girye-rîz olur:

1. **girye-rîz olur:--(u)r**
Kaside 12
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Gözyaşı dökmek.

Büy-âşinâ-yı şevki nedem girye-rîz olur
Vech-i 'arûs-ı tã'at o eşki gül-âb ider

gîsû:

1. **gîsûsı:--sı**
Gazel 85
Mısra: 6
(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Yetişür Kıysa kadar silsilesiñ işbâta
Olsa gîsûsı bu da'vâda güvâh-ı 'âşık

2. **gîsûnuñ:--nuñ**
Gazel 92
Mısra: 6
(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Yeter delîl baña ser-fürû-yı ser-keş için
Zarûri düşdigi dāmân-ı yâre gîsûnuñ

3. **gîsûları:--lar, --ı**
Gazel 97
Mısra: 7
(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Güyyâ gîsûları ser-püş-ı bezm-i ḥüsnidir
La'lidir hem neş'e-i mül ḥâli şeb-bü rûyî gül

4. **gîsûya:--y, --a**
Gazel 99
Mısra: 5
(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Vechinden atdı düşına ne gîsûya el şunup
Gösterdi büse rişte-i düstûrî neyleyim

5. **gîsûdan:--dan**
Gazel 151
Mısra: 5
(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gîsûdan
Tutmaz bu işi 'âkıl dîvâneyi gördüñ mi

6. **gîsûlar:--lar**
Kaside 16
Mısra: 36
(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Bu günler der-hevâ-yı sünbülîsi 'âlem-i âbîñ
Güneş-ruḥsâra gîsûlar şehâb-ı müşg-bâr oldı

7. **gîsûlarına:--ları, -n, -a**
Mesnevi 1
Mısra: 11

(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Gīsūlarına şaḡın dolaşma
Sevdālī gönüllere ulaşma

8. **gīsūlara:-lar, -a**

Terkib-bend 1

Mısra: 36

(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Reftāra gōtūr o ser-firāzı
Gīsūlara cāy olursa gerden

9. **gīsūnıñ:--nıñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 126

(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Çeşmān-ı siyeh o iki ser-ḥiṣ
Gīsūnıñ o meh de pençesinde

10. **gīsūyı:-y, -ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 55

(Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı,
kahkül.

Gīsūyı daḡı çıkardı başdan
‘Aḡla idicek zarar teḡāfūl

gīsū-yı mu‘anber:

1. **gīsū-yı mu‘anber:**

Terkib-bend 1

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Anber kokulu saç.

Gīsū-yı mu‘anber aña ser-pūş
Dil fikr iderek o mū-miyānı

gīsū-yı siyāhı:

1. **gīsū-yı siyāhı:--ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Kara saç.

Şarkındılık itdi būs-ı lebde
Gīsū-yı siyāhı reh-zen itdiñ

gīsū-yı siyeh-tār-ı perīşān:

1. **gīsū-yı siyeh-tār-ı perīşān:**

Murabba 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Daḡınık, perīşan siyah ipe benzeyen omuza
dökülen saç.*

Dökülsün gerden-i kāfūra bāri

O gīsū-yı siyeh-tār-ı perīşān

git:

1. **gitdi:-di**

Gazel 101

Mısra: 10

Elden ḡitmek, elinden alınmak.

Žabṭ olmayup dökülmede ruḡsār-ı āline
Yüz buldı gitdi zūlf-i siyeh-tārı neyleyim

2. **giderse:-er, -se**

Gazel 65

Mısra: 4

Devam etmek.

Gerçi ol māh-ı cefākāra el irmez ammā
Āhdan böyle giderse ana süllem yetişür

3. **gider:-er**

Gazel 47

Mısra: 2

Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Ser-rişte-i recā ola ḡatın keder gider
Ol vaḡt bīm-i māder ü ḡavf-ı peder gider

4. **gider:-er**

Gazel 47

Mısra: 10

Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Mecnūnı bu gidişle ḡisāba olmaz Nebīl
Dünyāyı zūlf-i beste-i yek-mū ider gider

5. **giderse:-er, -se**

Gazel 120

Mısra: 6

Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Hümâyî âşiyân-sâz itmem âgûş-ı taḥayyülde
Giderse fikr-i durâ-dür-ı ümmîd-i muḥâlimden

6. **gitse:-se**

Tahmis 2

Mısra: 3

*Bir yere doğru yönelmek; (Belli bir maksat için)
bir yerde bulunmak.*

Birisi gitse hezârî itmede i'ân-ı 'aşk
Şanma kim ḥâlî kalur 'uşşâkdan meydân-ı 'aşk

7. **gitdi:-di**

Kıt'a 101

Mısra: 12

*Ayrılmak, terk etmek. || Ölmek, dünyadan
göçmek.*

Fevti târîḫi segâh ile karar itdi Nebîl
Gitdi Şeydâ Dede yâ hû diyerek 'uqbâyâ

git:-

1. **gitdi:-di**

Gazel 23

Mısra: 8

Gitmek.

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şâm-ı ḥaṭında
Gitdi 'Arabistâna piristü-yı muḥabbet

2. **gitdik:--dik**

Kıt'a 92

Mısra: 4

Gitmek, uzaklaşmak.

Yok yere olduñ nemek-rîz-i şarâb-ı la'l-i yâr
Tuzlı şat biz gitdik ey ḥaṭ var ol şimden gerü

3. **gitmiyor:--mi, --yor**

Murabba 8

Mısra: 11

Gitmek, uzaklaşmak.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzeldə bu levendâne edâyı görmedim

4. **gitmez:-mez**

Gazel 119

Mısra: 4

Bitmek, yok olmak, sona ermek.

Düşer mi pîç-i tâba beste-i zülf-i girihgîrin
Telâş-ı fikr-i keç gitmez mi aşḥâb-ı tevekkûlden

5. **giderdi:--(e)r, --di**

Gazel 97

Mısra: 3

Bitmek, yok olmak, kaybolmak.

Noḡta-i şekki giderdi rûz-ı şeb feryâddan
Gördi teslîm itdi bûlbûl ḥâlî şeb-bû rûyî gül

6. **gitmesün:--me, --sün**

Gazel 110

Mısra: 7

*(Belli bir yönde) Belli bir yol takip etmek,
yürümek, ilerlemek.*

Fikr-i la'liñle gitmesün hiçe
Bende bilmem sürâgdır göñlüm

7. **gitdi:-di**

Kıt'a 56

Mısra: 2

*(Belli bir yönde) Belli bir yol takip etmek,
yürümek, ilerlemek.*

Müfti-i Kaşamonı ol fâzıl-ı cihânıñ
Kim tutmadıysa kavlin semt-i ḥaṭâyâ gitdi

8. **gitdi:-di**

Kıt'a 56

Mısra: 4

*(Belli bir yönde) Belli bir yol takip etmek,
yürümek, ilerlemek.*

'İlm ü 'amelle zâtı mümtâz-ı 'âlem idi
Sâlik olan bu işre râh-ı Hüdâyâ gitdi

9. **gitdi:-di**

Kıt'a 56

Mısra: 6

(Belli bir yönde) Belli bir yol takip etmek,
yürümek, ilerlemek.

Zann itme kim beşerdi Hâfız Melek Efendi
Terk itdi mâsivâyı kurb-ı Hudâya gitdi

10. **gider:-er**

Gazel 47

Mısra: 4

Yok olmak, sona ermek, mahvolmak.

Pes itdi vaşlı kadrini 'anķā-yı himmetiñ
Pervâne kurb-ı şem'e -vara gider bāl ü per

11. **gitdi:-di**

Gazel 77

Mısra: 1

Bitmek, tükenmek, sonra ermek.

Gitdi hevā-yı zülf ile şabr u sükūnumuz
Tā başdan aşdı mevce-i baħr-ı cünūnumuz

12. **gitdi:-di**

Kıt'a 44

Mısra: 2

Ayrılmak, terk etmek. || Ölmek, dünyadan
göçmek.

Duħter-i pākizesi Tāhir Efendiniñ āh
Kaldı bu sūz-ı kulūb gitdi Rukıyye Hānım

13. **gitdi:-di**

Kıt'a 44

Mısra: 4

Ayrılmak, terk etmek. || Ölmek, dünyadan
göçmek.

Tāze iken gülşen-i 'ömrine irdi hāzān
Gonçe-i rüyı şolup gitdi Rukıyye Hānım

14. **gitdi:-di**

Kıt'a 44

Mısra: 6

Ayrılmak, terk etmek. || Ölmek, dünyadan
göçmek.

Girye Nebilā güher-rīz ola tārīhine
'Āzime-i 'adn olup gitdi Rukıyye Hānım

15. **gitdi:-di**

Kıt'a 56

Mısra: 10

Ayrılmak, terk etmek. || Ölmek, dünyadan
göçmek.

Bir şavt irişdi nā-gāh tārīhidir Nebilā
Şimdi Melek Efendi mülk-i bekāya gitdi

gitdi:

1. **gitdi:**

Kıt'a 101

Mısra: 10

Ayrılmak, terk etmek. || Ölmek, dünyadan
göçmek.

Gördi devrānda āheng-i uşūl olmadığın
Gitdi tebdıl-i maķām itmek için me'vāya

gitdikçe:

1. **gitdikçe:**

Gazel 69

Mısra: 9

Artan bir şekilde, giderek artan bir biçimde,
zaman ilerledikçe.

Kālīb-ı bī-rūh ider 'uşşākı gitdikçe Nebıl
Güyyiā şuretden ol rūh-ı muşavver bī-haber

gitmek:

1. **gider:-er**

Gazel 47

Mısra: 8

Gitmek, ulaşmak.

İşmām iderse hāl-i lebiñ būy-ı vuşlatı
Tā Māverā-yı Hinde kadar bu haber gider

giy-:

1. **giymiş:--miş**

Murabba 8

Mısra: 6

Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna
geçirmek // sahip olmak, elde etmek.

Şîve -ü nâz u cefâyı hâdden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermana giymiş yaraşdırmış yine

göçdi:

1. göçdi:

Kıt'a 10

Mısra: 4

Dünyadan göçmek, vefat etmek.

Bang-ı nâ-geh zuhûr-ı mevt ile âh
Yogiken göçdi kimseden bâki

2. göçdi:

Kıt'a 17

Mısra: 14

Dünyadan göçmek, vefat etmek.

Didi târîhini bu demde ney-i kil-k-i Nebîl
Göçdi Gâlib Dede yâ hû diyüp ehl-i hâle

3. göçdi:

Kıt'a 45

Mısra: 1

Dünyadan göçmek, vefat etmek.

Câmî'-i pâk-ı Sovukkuuyı imâmı göçdi âh
Az gelür dehre Laîf Mollâ gibi şahş-ı nazîf

gök:

1. gökden:--den

Mesnevi 1

Mısra: 86

Gök, gökyüzü, sema.

Deste alıcak gehî tûfengi
Gökden düşürir şaff-ı külengi

2. gökde:-de

Tahmis 2

Mısra: 17

Gök, gökyüzü, sema.

Dir dimez yerde beşer gökde hümâ mecbûr olur
Emrini tenfîze bâ-hük-m-i kazâ mecbûr olur

gonce:

1. gonçeler:-ler

Gazel 66

Mısra: 4

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Hande-i yâre sebebdır nâle-i 'uşşâk-ı zâr
Gonçeler feryâd-ı bûlbûlden tebessüm-rîz olur

2. gonçe:

Gazel 113

Mısra: 1

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Olmaz şafâsı olsa tehî gonçe jâleden
Ümmîd-i neş'e eyleme bî-mey piyâleden

3. gonçe:

Gazel 120

Mısra: 11

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Gül-i handân olur her gonçe destâr-ı niyâzımda
Tebessüm-rîz-i nâz oldıkça ihâm-ı vişâlimden

4. gonçeye:-ye

Gazel 124

Mısra: 4

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Var hezârân bâş üstinde yer eyler ammâ
Dimem ol gonçeye ben zîver-i destâr olsun

5. goncedir:--dir

Gazel 148

Mısra: 10

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Olsam hezâr-pâre Nebîl üstine sezâ
Bir goncedir o yâr budagındadır daî

6. gonçe:

Kaside 15

Mısra: 28

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Hallâl-ı müşkilât-ı cihân kim zamânede
Bir gonçe kaldı 'ukde-i müşkil-ter-i bahâr

7. **gönceler:-ler**

Kaside 16

Mısra: 2

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vakt-i âh u zâr oldu
Açıldı gönceler ârâyiş-i tâc-ı bahâr oldu

8. **gönceler:-ler**

Kaside 16

Mısra: 17

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Bakup meh-tâb iderler gönceler üşkûfe-i mâha
Çemen tahrîk-i bād ile bihâr-ı mevce-dâr oldu

9. **gönceler:-ler**

Kıt'a 50

Mısra: 18

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Haber virmiş mi bülbül rif'at-i gülmîh-i dergâhın
İdüp 'arz-ı tahassür gönceler merkûz-ı hâr oldu

10. **gonçe:**

Kıt'a 74

Mısra: 1

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Bir gonçe olsa zîb-i ser-i iftîhârımız
Pervâne-veş başında dönerdi hezârımız

11. **gonçeye:-y, -e**

Kıt'a 99

Mısra: 2

Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk II Sevgilinin ağzı.

Gülde vüs'at var iken dil-teng ider
Gonçeye bahş-ı lebiyle reng ider

gonçe- lebiñ:

1. **gonçe- lebiñ:--iñ**

Gazel 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gonca dudak. bkz: leb-i gonca.

İtdi hezâra gonçe- lebiñ reng-i nev-bahâr
Kuşluk zamânı itdirüp aheng-i nev-bahâr

gonçe-fem:

1. **gonçe-femim:--i, --m**

Murabba 9

Mısra: 13

Gonca ağzılı II Sevgili.

Güş itmez ol gonçe-femim
Şerh-i hikâyât-ı gamım

2. **gonçe-fem:**

Gazel 96

Mısra: 1

Gonca ağzılı. II Sevgili.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hâmus olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

gonçe-i dâğ-ı derûnumuz:

1. **gonçe-i dâğ-ı derûnumuz:--umuz**

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül yarasının goncası.

Oldu Nebîl zîver-i nûzhet-geh-i hayâl
Her nev-şükûfte gonçe-i dâğ-ı derûnumuz

gonçe-i dil-teng-i ruhsârîñ:

1. **gonçe-i dil-teng-i ruhsârîñ:--(i)ñ**

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yanağının gönlü daralmış goncası
(kırmızılığından dolayı).*

Şol eğer kim büseden zāhir olur
Gonçe-i dil-teng-i ruhsārīn mıdır

gonçe-i esrārdan:

1. **gonçe-i esrārdan:--dan**

Gazel 94

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sırların goncası.

Gonçe-i esrārdan işrāb-ı keyf eyler Nebīl
Şundı 'aks-i la'li bir peymāne kim çeşmimdir ol

gonçe-i esrārdır:

1. **gonçe-i esrārdır:--dır**

Kıt'a 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sırların goncası.

Gonçe-i esrārdır her nuṭkı tāc-ı devlete
Gül-şen-i pür-feyz-i ferr ü haşmete oldı re'is

gonçe-i gülzār-ı ādāb olsa:

1. **gonçe-i gülzār-ı ādāb olsa:--sa**

Kıt'a 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Edep gül bahçesinin goncası olma.

La'lini şorsam o tāb-ı meyle sīrāb olsada
Nev-şüküfte gonçe-i gülzār-ı ādāb olsa da

gonçe-i gül-zār-ı 'ilm ü fażlınıñ:

1. **gonçe-i gül-zār-ı 'ilm ü fażlınıñ:--ı, --nıñ**

Kıt'a 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlim ve fazilet gül bahçesinin goncası.

Gayrınıñ 'inde bir deryā-yı bī-pāyān olur
Gonçe-i gül-zār-ı 'ilm ü fażlınıñ bir şeb-nemi

gonçe-i hoş-manzar-ı bahār:

1. **gonçe-i hoş-manzar-ı bahār:**

Kaside 15

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Baharın güzel görünümlü goncası.

Zātı şerīf-i kavm göre necl-i pākini
Devletde hem-çü gonçe-i hoş-manzar-ı bahār

gonçe-i la'lindeki:

1. **gonçe-i la'lindeki:--(i)n, --de, --ki**

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı.

Yok hezārān gül gibi büy āşinā-yı vuşlatı
Gonçe-i la'lindeki esrārdan gel açma bahs

gonçe-i neşküfteler:

1. **gonçe-i neşküfteler:--ler**

Kaside 16

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Henüz açılmamış gonca.

Didikçe bülbul-i şeydā şikāyetle olup gūyā
Açıldı gonçe-i neşküfteler hem-bezm-i hār oldı

gonçe-i rāzı:

1. **gonçe-i rāzı:--ı**

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sır goncası.

Açdı nesīm-i ruḥşatı gonçe-i rāzı neyleyim
İtdi resīde gāyeti nāz ü niyāzı neyleyim

gonçe-i rüvı:

1. **gonçe-i rüvı:--ı**

Kıt'a 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüzünün goncası.

Tāze iken gülşen-i 'ömrine irdi hāzān
Gonçe-i rüvı şolup gitdi Ruḳıyye Hānım

gonçe-i sıdkem:

1. **ğonce-i şıdkem:--(e)m**

Kaside 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sadakat goncası.

Ne-dâred hiç eşer ez-bû-yi tã'at ğonce-i şıdkem
Budur şükrüm ki bî-hâr-ı riyâdır yâ Rasûlallâh

ğonce-i sırr-ı lebiñ:

1. **ğonce-i sırr-ı lebiñ:--(i)ñ**

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) dudağının sırrının goncası.

Ğonce-i sırr-ı lebiñ şorma baña
Açma ol râz-ı nihân söylenmez

ğonce-i şüküftesi:

1. **ğonce-i şüküftesi:--si**

Kıt'a 57

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Açılmış gonca.

Çün tecessüm itmede nakşındaki feyzin bahâr
Ğonce-i şüküftesi itmez tenezzül şeb-neme

ğonce-i zerrîn:

1. **ğonce-i zerrîn:**

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Altın renkli gonca (sevgilinin ağzı).

Bülbül iden rind-i şafâ meşrebi
Ğonce-i zerrîn seped-i neş'edir

gonce-leb:

1. **gonce-leb:**

Gazel 123

Mısra: 2

Gonca dudaklı (sevgili).

Rengi hayretle uçup sürhî-i ruhsârından
Gonçe-leb beste kalur şive-i güftârından

ğonçeler açıldı:

1. **ğonçeler açıldı:--dı**

Kaside 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Goncaların açılması.

Gül-bün-tırâz-ı nâz iken açıldı ğonçeler
Süz-ı niyâz-ı bülbül olup mazhar-ı bahâr

gonce-zîb-i gül-bün-i hâr olmamış:

1. **gonce-zîb-i gül-bün-i hâr olmamış:--ma, --mı**

Gazel 147

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dikenli gül fidanının gonca süsü olma.

Ol gonce-zîb-i gül-bün-i hâr olmamış daği
Gülşende 'andelîb-i hezâr olmamış daği

gönder-:

1. **gönderse:--se**

Kıt'a 59

Mısra: 33

Göndermek II yollamak.

Berât gönderse mîr-âhûrına ikrâma kudret yok
Kâıurdı Hâtem-i Tayy mihan olurdu lafz-ı bî-ma'nâ

göñl:

1. **göñlüm:--üm**

Gazel 108

Mısra: 1

Göñül. II Âşığın gönlü.

Ümîd-i va'd ile pür-iltihâbdır göñlüm
Mişâl-i teşne-i mevc-i sîr-âbdır göñlüm

2. **göñlüm:--üm**

Gazel 108

Mısra: 2

Göñül. II Âşığın gönlü.

Ümîd-i va'd ile pür-iltihâbdır göñlüm
Mişâl-i teşne-i mevc-i sîr-âbdır göñlüm

3. **göñlüm:--üm**

Gazel 108

Mısra: 6

Gönül. II Âşığın gönlü.

Telâşım eyledi zâhir vakâr-ı sîmâyı
O sîm-ten ile hem-âheng-i hâbdır gönlüm

4. gönülüm:-üm

Gazel 108

Mısra: 8

Gönül. II Âşığın gönlü.

İlişme şahş-ı resen-bâz-ı zülfiñ olmuşdur
Alınca menzili pür-piç ü tâbdır gönlüm

5. gönülüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 4

Gönül. II Âşığın gönlü.

Gerdeni vaşfına geldikde şafağ zâhir olur
Kıışsa-i zülfiñi kıldıkça hikâyet gönlüm

6. gönülüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 14

Gönül. II Âşığın gönlü.

Bir kalem şu ile icrâ-yı kemâl itdi Nebîl
Eyleyüp hâmeyi mîzâb-ı belâgat gönlüm

7. gönülüm:-üm

Gazel 110

Mısra: 4

Gönül. II Âşığın gönlü.

İzn-i gül-geşte 'uğde-i zülfi
Çözme bî-kayd bağdır gönlüm

8. gönülün:-üñ

Kaside 12

Mısra: 6

Gönül. II Âşığın gönlü.

Pey-rev olursıñ anda haṭā âşikâr iken
Gönülñ nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

9. gönülün:-üñ

Kaside 12

Mısra: 6

Gönül. II Âşığın gönlü.

Pey-rev olursıñ anda haṭā âşikâr iken
Gönülñ nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

gönül:

1. gönüllerde:--ler, --de

Gazel 23

Mısra: 3

Gönül. II Âşığın gönlü.

Yer eyledi hep mihri gönüllerde o mâhıñ
Eflâke çıkar na're-i yâ hû-yı muḥabbet

2. gönülüm:-üm

Gazel 71

Mısra: 9

Gönül. II Âşığın gönlü.

Cân mı kor tende Nebîl alsa daḥî gönülüm ele
El virir göstere ol rûḥ-ı muşavver ḥançer

3. gönülüm:-üm

Gazel 108

Mısra: 4

Gönül. II Âşığın gönlü.

Ayağıma koyamaz duḥt-ı rez benim şu daḥî
Şarâb hûn-ı sirişkim kebâbdır gönlüm

4. gönülüm:-üm

Gazel 108

Mısra: 10

Gönül. II Âşığın gönlü.

Cenâb-ı Mîr-i Şâ' ide Nebîl pey-rev olup
Bu nev-zemînde pâ-der-riḳâbdır gönlüm

5. gönülüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 1

Gönül. II Âşığın gönlü.

Yâr ile yek-dil olup mevsim-i vuşlat gönlüm
İkide bir ider i'lân-ı sefâhat gönlüm

6. gönlüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 2

Gönül. II Âşığın gönlü.

Yâr ile yek-dil olup mevsim-i vuşlat gönlüm
İkide bir ider i'lân-ı sefâhat gönlüm

12. gönlüm:-üm

Gazel 110

Mısra: 2

Gönül. II Âşığın gönlü.

Kenz-i şad-çâk-ı dâğdır gönlüm
Pâre pâre çerâğdır gönlüm

7. gönlüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 6

Gönül. II Âşığın gönlü.

İbtilâ-yı dili zıkr eylemeden maşşûdı her
Yine kendinden ider yâre şikâyet gönlüm

13. gönlüm:-üm

Gazel 110

Mısra: 6

Gönül. II Âşığın gönlü.

Sâkiyâ duht-ı rez eliñ öpsün
Hâst-gâr-ı ayâğdır gönlüm

8. gönlüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 8

Gönül. II Âşığın gönlü.

Çokladın mı ne çiçekdi o hezâr 'uşşâkı
Ey zükâm-âver-i büy-ı gül-i ülfet gönlüm

14. gönlüm:-üm

Gazel 110

Mısra: 8

Gönül. II Âşığın gönlü.

Fıkr-i la'liñle gitmesün hiçe
Bende bilmem sürâğdır gönlüm

9. gönlüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 10

Gönül. II Âşığın gönlü.

Sâkî-i bezm 'aceb ol şüh-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muhabbet gönlüm

15. gönlüm:-üm

Gazel 110

Mısra: 10

Gönül. II Âşığın gönlü.

Çıkdı büy-âşinâ benimle Nebîl
Gerçi bir bî-dimâğdır gönlüm

10. gönlüm:-üm

Gazel 109

Mısra: 12

Gönül. II Âşığın gönlü.

Rehber-i kenz-i hafî oldu gubâr-ı kâdemi
Olalı bâdiye- peymâ-yı kanâ'at gönlüm

16. gönüllere:--ler, --e

Mesnevi 1

Mısra: 12

Gönül. II Âşığın gönlü.

Gisûlarına şakın dolaşma
Sevdalı gönüllere ulaşma

11. gönlüm:-üm

Gazel 110

Mısra: 1

Gönül. II Âşığın gönlü.

Kenz-i şad-çâk-ı dâğdır gönlüm
Pâre pâre çerâğdır gönlüm

17. gönül:

Murabba 1

Mısra: 13

Gönül. II Âşığın gönlü.

Gönül pâ-mâl-i hüsrandır
Zebûn-ı dest-i 'işyandır

18. gönül:

Terkib-bend 2

Mısra: 15

Gönül II Aşığın gönlü.

Gāyet-i 'aşkı gönül 'aşk-ı hākīki ister
III

19. gönül:

Gazel 46

Mısra: 3

Gönül II Aşığın gönlü.

Açılmışdır gönül ferzānesi menşübe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

20. gönül:

Gazel 52

Mısra: 1

Gönül II Aşığın gönlü.

Çarīn olmaz gönül pervāne-i 'aqla hirāsandır
Anıñ fānūs-ı şem'-i fikri 'aks-i zülf-i hūbandır

21. gönül:

Gazel 139

Mısra: 7

Gönül II Aşığın gönlü.

Pence-i bāz-ı nighinden gönül
Düşdi meded çāh-ı zenaḥdānına

22. gönül:

Gazel 145

Mısra: 6

Gönül II Aşığın gönlü.

Ḥisāb-ı büse-i ruḥsārın eyleyüp imā
Gönül o keşf-i zāmīr iddiāya yüz tütü

23. gönlümi: -üm, -i

Terkib-bend 1

Mısra: 123

Gönül II Aşığın gönlü.

Gül-bang gönlümi itdi ḥāmūş
Mest-i niḡeḡe göz açdırır mı

gönül çekmekdedir:

1. gönül çekmekdedir:--mek, --de, --dir

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Canı isteme.

Gönül çekmekdedir dāim bütān mānend-i mıknāṭıs
Virir şebnem-rübālīk mihre şān mānend-i mıknāṭıs

gör-:

1. görmesün:--me, --sün

Kaside 16

Mısra: 93

Görmek, bakmak.

Riyāz-ı 'ömr ü cāhı görmesün rüy-ı ḥazān aşlā
Dine tā kim yine hengām gül-geşt-i bahār oldu

2. görmek:--mek

Kıt'a 35

Mısra: 7

Görmek, bakmak.

Çeşm-i Zerķā-i Yemāme saḡfını görmek muḡāl
Eyledi bir öyle sultān-ı bülend-eyvān cülüs

3. görüp:--(ü)p

Kıt'a 36

Mısra: 4

Görmek, bakmak.

Şübhesiz mānend-i gerdün irtifā' u şān bulur
Eyleyenler hāk-ı der-gāhın görüp vaz'-ı cibāh

4. görür:--ür

Gazel 151

Mısra: 9

Bakmak, görmek.

Zülfinde Nebīl-āsā kaydın görür ey ḡāfil
Dendānını tiz itmiş ol şāneyi gördün mi

5. gördükde:--dük, -de

Gazel 6

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

Eger-i 'aşkı nebâtâtda gördükde Nebîl
Lâleniñ süz-ı dili dag-ı derûn oldu baña

Olur mı zabt-ı hûşa bu devr-i teselsülden
Görünse şüret-i zincir mevc-i neş'e-i mülden

6. **gördüm:--dü, --m**

Gazel 57

Mısra: 6

Görmek, farketmek.

Yâkût gibi la'li ider def'-i harâret
Gördüm suyu pür-mevc-i leâfât buzı yokdur

12. **görüldük:--(ü)r, --dük**

Gazel 137

Mısra: 7

Görmek, farketmek.

Görüldük semt-i vaşlı şafvetinden 'âlem-i âbın
O câm-ı pür-şafâ-yı mey ayaklı dūr-bîn olsa

7. **görse:--se**

Gazel 71

Mısra: 8

Görmek, farketmek.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrûsıñ hışm itdiği demler hançer

13. **görince:--ince**

Kaside 1

Mısra: 12

Görmek, farketmek.

Şuâ'-ı gevher-i 'ayne'l-yakîni dîde-i cân
Görince oldu 'ayân lâ-ilâhe illallah

8. **görde:--de**

Gazel 98

Mısra: 11

Görmek, farketmek.

Çek 'arağ-rîz oldu la'li görde rûh-ı neş'eyi
Dîdeler inbîk-i hûn-âb olsa da mâni' değil

14. **görüp:--üp**

Kaside 7

Mısra: 11

Görmek, farketmek.

Görüp pîr-i harâbât esb-i nefsi virdi meydânı
Alup elden 'inân-ı ihtiyârım yâ Rasûlallâh

9. **gördi:--di**

Gazel 102

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Gördi nokşanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamâm eyledi kârım aña mı acıyayım

15. **görüp:--üp**

Kaside 16

Mısra: 7

Görmek, farketmek.

Karanfil oldu Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkı
Bağup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldu

10. **görmüş:--müş**

Gazel 114

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Gerden-i hoy-gerdesin görmüş siyeh-semmûrdan
Nûş iden âb-ı hayâtı çeşme-i kâfûrdan

16. **görüp:--üp**

Kaside 16

Mısra: 33

Görmek, farketmek.

Görüp reng-i ruhuñ güller çemende şerm-sâr oldu
Kadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenâr oldu

11. **görünse:--ü, --n, --n**

Gazel 119

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

17. **görüp:--(ü)p**

Kaside 16

Mısra: 65

Görmek, farketmek.

Fürûğ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı iqbâlîñ görüp fâik
Felek-ruhsâra say-ı dergehi leyl ü nehâr oldı

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dâdesi görüp
Dönmüş hilâl-i gurreye deyr zîr-i haleden

18. görmese:--me, --se

Kıt'a 13

Mısra: 4

Görmek, farketmek.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

24. görüp:-üp

Kıt'a 102

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

Yazdı mâhiyyet-i miyâhı görüp
Kor mı iğmâz-ı 'ayna merhameti

19. görmese:--me, --se

Kıt'a 13

Mısra: 4

Görmek, farketmek.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

25. görseydi:--se, --y, --di

Mesnevi 1

Mısra: 81

Görmek, farketmek.

Görseydi kemân-keşân-ı pîşîn
Bi'l-cümle hüner-verân-ı pîşîn

20. görüp:-üp

Kıt'a 48

Mısra: 11

Görmek, farketmek.

Görüp meylin harâba itdi tecdîde o şeh himmet
Bu hayrı rûh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi hoşnûd

26. görüpde:--(ü)p, --de

Mesnevi 1

Mısra: 24

Görmek, farketmek.

Çâh-ı zekana varup dolandıñ
Ol âbı görüpde yüzde şandıñ

21. görür:-ür

Kıt'a 79

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

Sâkiyâ kim ki seni bezm-i müheyyâda görür
Gâyet-i neş'eyi ol vaqt-i humeyyâda görür

27. görmediñ:--me, --di, --ñ

Tahmis 2

Mısra: 33

Görmek, farketmek.

Görmediñ mir'ât-ı dilde sûret-i imkânını
Kimseler bulmuş değil çün kim bün ü pâyânını

22. görür:-ür

Kıt'a 79

Mısra: 4

Görmek, farketmek.

Bilmez üftâde-i mahmûrî felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i süreyyâda görür

28. görülmüş:--ül, --müş

Gazel 113

Mısra: 6

Görmek, şahit olmak.

Etrâf-ı şem'-i devlete fânûsdur hadem
Mâhıñ hîç infikâkı görülmüş mi hâleden

23. görüp:-üp

Kıt'a 97

Mısra: 3

Görmek, farketmek.

29. görülmüş:--ül, --müş

Kıt'a 28

Mısra: 5

Görmek, şahit olmak.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşır-ı Havernağda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhıñ

gör:

1. gördüm:-düm

Gazel 13

Mısra: 7

Görmek, farketmek.

Tâb-ı mey gördüm 'arağ-rîz eyledi
Gül gibi ruhsâra şebnemdir şarâb

2. görmüş:-müş

Gazel 18

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafak sanmış Nebîl
Hâl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

3. gördüm:-düm

Gazel 36

Mısra: 13

Görmek, farketmek.

Gördüm Nebîl keyfiñ 'ademden zühûrını
Ol hâl lebine nokta-i terkîb-i neş'edir

4. gördüm:-düm

Gazel 39

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

Bu feyz-i şevk o sâkî sağar be-kefededir
Gördüm hilâl-i neş'eyi burc-ı şerefededir

5. gördüm:-dü, -m

Gazel 46

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

O derzî şühını gördüm söküldi câme-i şabrım
Nebîlâ köhneder gâyet dikiş tutmazsa müşkildir

6. görseydi:-se, -y, -di

Gazel 78

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Yâr lutf itdikçe mahzûn olduğım görseydi Qays
Çıldırırdı böyle mecnûn olduğım görseydi Qays

7. görseydi:-se, -y, -di

Gazel 78

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

Yâr lutf itdikçe mahzûn olduğım görseydi Qays
Çıldırırdı böyle mecnûn olduğım görseydi Qays

8. görseydi:-se, -y, -di

Gazel 78

Mısra: 4

Görmek, farketmek.

Qayd-ı zülfî tîre-rûz itmezdi Leylânıñ anı
Beste-i gîsû-yı şeb-gün olduğım görseydi Qays

9. görseydi:-se, -y, -di

Gazel 78

Mısra: 6

Görmek, farketmek.

Baş açık geşt itmeden pâyıñ çekerci şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmûn olduğım görseydi Qays

10. görseydi:-se, -y, -di

Gazel 78

Mısra: 8

Görmek, farketmek.

Yâre eylerdi açıkdan gayreti 'izz ü kusûr
Tîğ-ı gamzeñle ciğer hûn olduğım görseydi Qays

11. görseydi:-se, -y, -di

Gazel 78

Mısra: 10

Görmek, farketmek.

Zülf-i Leylâyı Nebîl eylerdi rû-püş-ı habâb
Zulmet-i hicriñde memnûn olduğım görseydi Qays

12. **görme:-me**

Gazel 92

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

Nigāh görme dayanmaz miyān-ı yār Nebīl
Füzündür āteş ile ızdırābı her münüñ

18. **görince:-ince**

Gazel 125

Mısra: 7

Görmek, farketmek.

Görince rūh-ı Rüstem havfa düşmüş tır-i müjgānın
Çeküp bir hū dimiş İsfendiyāra dīdeler rūşen

13. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 94

Mısra: 11

Görmek, farketmek.

Ol gül-endāmın hayāl-i kaddine gördüm sezā
Çeşm-i bülbül bir muḥabbet-ḥāne kim çeşmimdir ol

19. **gören:-en**

Gazel 127

Mısra: 7

Görmek, farketmek.

Dir gören ol çār-ebrū dilberi (Nebīl)
İşte mihr-i āsümān-ı çārumīn (Nūrī)

14. **görüþ:-üþ**

Gazel 95

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Görüp pervāneyi feryādı müzdād eylesün bülbül
Bu sūz-ı ‘aşkı mumlandıḳça mu‘tād eylesün bülbül

20. **görmüş:-müş**

Gazel 138

Mısra: 5

Görmek, farketmek.

Serv-i ser-keşlikde görmüş ḡālibā ṡābit-kadem
Ol kad-i dil-keşle pā-māl-i ḥurām itmiş yine

15. **gören:-en**

Gazel 103

Mısra: 3

Görmek, farketmek.

Lüle-i ser-çeşme-i kāfūr zānn itmiş gören
Gerdeninde ‘aks-i te‘şīr-i nigāhımdır benim

21. **gördüm:-düm**

Gazel 141

Mısra: 11

Görmek, farketmek.

Çözülmüş ‘uḳde-i ḡīsūsı gördüm bezm-i ma‘nāda
Açıldı sünbül-i ter şīşe-i çeşm-i hayālimde

16. **görsün:-+sün**

Gazel 117

Mısra: 11

Görmek, farketmek.

Ḳurbıñı derd-i serin görsün verā-yı neş‘ede
‘Ālemi seyr eyleyenler dūr-bīn-i cāmdan

22. **gördüm:-düm**

Gazel 142

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Baḡş ıderken zūlfını gördüm o rüy-ı ālde
Oldı güm mihr-i emel ser-pūş-ı ḳıl ü ḳālde

17. **göremem:-e, -me, -m**

Gazel 123

Mısra: 5

Görmek, farketmek.

Göremem vech-i şebah mihr-i cihān-ārāda
Tuṡuşur nār-ı nıḡeh şu‘le-i dīdārından

23. **gördün:-dī, -n**

Gazel 149

Mısra: 7

Görmek, farketmek.

Gördün laṡīf-i ‘ālem-i ābıñ hevāsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

24. **gördüñ:-dü, -ñ**

Gazel 151

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördüñ mi
Göz degdi baķar nergis bî-gâneyi gördüñ mi

30. **görse:-se**

Kaside 12

Mısra: 91

Görmek, farketmek.

Görse ğubâr-ı bârgeh-i rif'atîñ felek
Târ-ı şuâ'-ı şemsiñi zerrîn tınâb ider

25. **gördüñ:-dü, -ñ**

Gazel 151

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördüñ mi
Göz degdi baķar nergis bî-gâneyi gördüñ mi

31. **görse:-se**

Kaside 12

Mısra: 115

Görmek, farketmek.

Bir nükte görse fenn-i ma'âşide dikkatim
Şerh eyleyüp cihân kadar bir kitâb ider

26. **gördüñ:-dü, -ñ**

Gazel 151

Mısra: 4

Görmek, farketmek.

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yaķdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

32. **görüñ:-ür**

Kaside 14

Mısra: 12

Görmek, farketmek.

Hep ser-fürü-yı Haķla nazar ber-kadem imiş
Ol hâķ-i pâ görür seni ebrâr-ı naķş-bend

27. **gördüñ:-dü, -ñ**

Gazel 151

Mısra: 6

Görmek, farketmek.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeķe ğisûdan
Tutmaz bu işi 'âķıl dîvâneyi gördüñ mi

33. **gören:-en**

Kaside 16

Mısra: 68

Görmek, farketmek.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zülf-i Leylâyı
Dimez miydi gören Mecnûn-ı şeydâ hûş-yâr oldu

28. **gördüñ:-dü, -ñ**

Gazel 151

Mısra: 8

Görmek, farketmek.

Hem-şu'le-i yâķut it engüş-t-i muħannâda
Tırnaķdan alur keyfî peymâneyi gördüñ mi

34. **görüñ:-üp**

Kıt'a 23

Mısra: 18

Görmek, farketmek.

Alınca fârisân-ı 'asker-i İslâm meydânı
Görüñ Mısr oyunun küffâr rû-gerdân-ı Mısr oldu

29. **gördüñ:-dü, -ñ**

Gazel 151

Mısra: 10

Görmek, farketmek.

Zülfinde Nebîl-âsâ kaydın görür ey ğâfil
Dendânını tîz itmîş ol şâneyi gördüñ mi

35. **görmez:-mez**

Kıt'a 26

Mısra: 3

Görmek, farketmek.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kâfir
Rûz-ı ümîdini târ itdiler ol rû-siyehiñ

36. **görmedi:-me, -di**

Kıt'a 29

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

Cihânın Hâzret-i allâmesi 'Âşir Efendi kim
Nazîrin görmedi ol âsumân-câhın bu nüh eflâk

42. **göriccek:-icek**

Kıt'a 83

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

Zâhid göricek ol büt-i nâzî nâgâh
Oldı şaşırup kıbleyi kâfir billâh

37. **gör:**

Kıt'a 47

Mısra: 30

Görmek, farketmek.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı tām târîhi
Muvâkkit-hâne-i nev-resmi gör seyr-i Hîşâr eyle

43. **gördi:-di**

Kıt'a 101

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

Gördi devrânda âheng-i uşûl olmadığın
Gitti tebdîl-i maḡâm itmek için me'vâya

38. **görünce:-ünce**

Kıt'a 53

Mısra: 10

Görmek, farketmek.

Eylemiş gencîne-i medfûn gibi devrân nihân
Hâk-i kabrinde görünce feyz-i kadr-i 'ascedi

44. **görmedi:-me, -di**

Kıt'a 103

Mısra: 16

Görmek, farketmek.

Şeh-i şâhib-kerâmet mâ'il-i lutf u 'adâlet kim
Nazîrin görmedi devr ideli bu çarḡ-ı nâ-asûd

39. **görme:-me**

Kıt'a 59

Mısra: 15

Görmek, farketmek.

Bu ta'lîmin dimiş İsfendiyâra görme hacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eftah-i 'aynın idüp îmâ

45. **görüp:-üp**

Murabba 1

Mısra: 9

Görmek, farketmek.

Görüp cürmüm hîṭâb itme
Sezâ-vâr-ı 'itâb itme

40. **görsem:-se, -m**

Kıt'a 75

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

Nûr-ı çeşmim câm-ı la'lûn girye-nâk eyler beni
Dîde-i maḡmûrî görsem 'ayn-ı tāk eyler beni

46. **görmedim:-me, -di, -m**

Murabba 8

Mısra: 2

Görmek, farketmek.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir
Bir güzeld e bu levendâne edâyı görmedim

41. **gören:-en**

Kıt'a 77

Mısra: 1

Görmek, farketmek.

O şeh ser-hayl-i hûbândır gören âdem çeker ḡasret
'Alemdir 'işvede ḡaddi bütün 'âlem çeker ḡasret

47. **görmedim:-me, -di, -m**

Murabba 8

Mısra: 4

Görmek, farketmek.

Her revîşde ḡaddi biñ ṭavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzeld e bu levendâne edâyı görmedim

48. **görmedim:-me, -di, -m**
Murabba 8
Mısra: 8
Görmek, farketmek.

Nür-ı vechi çeşm-i hürşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

49. **görmedim:-me, -di, -m**
Murabba 8
Mısra: 12
Görmek, farketmek.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

50. **görmedim:-me, -di, -m**
Murabba 8
Mısra: 16
Görmek, farketmek.

Rûh-ı Rüstem na'ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

51. **görüþ:-üp**
Müseddes 1
Mısra: 27
Görmek, farketmek.

Servi-i dehr ile eşcârı görüp bî-berg ü bâr
Kalbine ol dem sünûh itmiş bu beyt-i âbdâr

52. **görünür:-in, -ür**
Gazel 85
Mısra: 10
Görünme, ortaya çıkma.

Nice teşbîh olunur gerdeni billûra Nebîl
Şafvetinden görünür 'aks-ı nigâh-ı 'âşık

53. **gör:**
Terkib-bend 1
Mısra: 71
Bak, farket anlamında bir ünlem.

Gör zulmı o zülfe eyler isnâd
Tâ başdan aşardı cüy-ı Şîrîn

54. **görür:-ür**
Kıt'a 79
Mısra: 1
Görmek, karşılaşmak.

Sâkiyâ kim ki seni bezm-i müheyyâda görür
Gâyet-i neş'eyi ol vakt-i hûmeyyâda görür

55. **görür:-ür**
Kıt'a 89
Mısra: 1
Görmek, karşılaşmak.

'Âlem-i âbı o kim her gice deryâda görür
Şüret-i neş'eyi şan 'âlem-i rû'yâda görür

56. **görür:-ür**
Kıt'a 89
Mısra: 2
Görmek, karşılaşmak.

'Âlem-i âbı o kim her gice deryâda görür
Şüret-i neş'eyi şan 'âlem-i rû'yâda görür

57. **görür:-ür**
Kıt'a 89
Mısra: 4
Görmek // karşılığını bulmak, karşısına çıkmak.

Beste-i zülf-i siyeh itdi beni farîta gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok kişi dünyâda görür

58. **gördi:-di**
Gazel 1
Mısra: 8
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Reh-i mesdûdı açıldı hele Beytullâhîñ
Gördi bu lûtf-ı Hüdâyı nîgeh-i Şâh Maḥmûd

59. **görmedim:-me, -di, -m**
Gazel 27
Mısra: 10
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Zât-ı lâzım ehl-i taklîdîñ olur mı sâyesi
Ben Nebilâ irtifâ'ı görmedim zıllarda hiç

60. **görüp:-üp**
Gazel 86
Mısra: 15
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Nür-ı şems ile görüp kadriñi Mevlânânîñ
Fevk-i hürşîd-i münevverde kodi cilve-i 'aşk

61. **gören:-en**
Kaside 16
Mısra: 57
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Gören taşdıķ ider ârâyiş-i fazl u ma'ârifle
Tefavvuk eyleyüp akrâna zât-ı kâm-kâr oldı

62. **gördi:-di**
Kıt'a 18
Mısra: 11
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Sa'âdetle idüp teşrîf gördi
Muvakkıt-hâne bir cây-ı sıķaldır

63. **görmedi:-me, -di**
Kıt'a 26
Mısra: 2
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Ĥamdülillâh yine Mısr oldı naşîb-i İslâm
Görmedi böyle ġazâ dîdesi hürşîd ü mehiñ

64. **gördi:-di**
Kıt'a 30
Mısra: 6
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Endîşesi kesb-i hüner ü baķş-ı mekârim
Kim gördi bu ġüne şeh-i pâkîze-hışâli

65. **göreymi:-e, -ydi**
Kıt'a 33
Mısra: 5
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Göreymi şerm ile leb-beste-i ġayret iderdi hep
Ģalat-güyân-ı eslâfi nev-âşâr-ı ġoş-âyende

66. **göreymi:-e, -ydi**
Kıt'a 37
Mısra: 4
Görmek ll tanık olmak, şahit olmak.

Şüphesiz kendin kıyâs eylerdi der-zîr-i zemîn
İrtifâ'-ı şâh-ı vâlâsın göreymi Keyķubâd

67. **görse:-se**
Kıt'a 33
Mısra: 2
Görmek ll Karşılaşmak.

Semiyi-i mefġar-ı 'âlem Ĥafîd-i 'âtîfet-kârîñ
İderdi görse Eflâtûnı farţ-ı zihni şermende

68. **görse:-se**
Mesnevi 1
Mısra: 6
Görmek ll Karşılaşmak.

Bir nuţķ ile bî-mecâl olur mı
Bûlbûl ġülü görse lâl olur mı

gördi:

1. **gördi:**
Gazel 97
Mısra: 4
Görmek, farketmek.

Noķta-i şekki giderdi rûz-ı şeb feryâddan
Gördi teslim itdi bûlbûl ġâlî şeb-bû rûyî ġül

gördi kim:

1. **gördi kim:**
Gazel 70
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Gördü ki, fark etti ki.

Ĥâline eşķ-feşân oldı ġül-âbdan Nebîl
Gördi kim kendüye hem-bû olur ekşer micmer

gördün:

1. **gördün:-dü, --n**
Gazel 8
Mısra: 1
Görmek, farketmek.

O perî rûyî mı gördüñ 'acabâ n'oldı saña
O hayâlâtları söyle baña n'oldı saña

göre:

1. göre:

Kaside 15

Mısra: 99

Göre.

Zâtı şerîf-i kavm göre necî-i pâkiñi
Devletde hem-çü önce-i hoş-manzar-ı bahâr

görelî:

1. görelî:

Murabba 5

Mısra: 1

Gördüğüm-den beri.

Zülfiñ görelî böyle perîşânım efendim
Öldürme beni başıñ için cânım efendim

gören:

1. gören:

Gazel 64

Mısra: 4

Bakan, gören, şahit olan.

Olur muhtâc-ı zînet cevher-i zât olmasa elbet
Gören nev-devletân-ı 'aşrî zîb ü haşmetiñ söyler

2. gören:

Gazel 64

Mısra: 8

Bakan, gören, şahit olan.

Sirişkim mâcerâ-yı zülfi eyler gamzeñe işrâb
Gören çeşm-âşinâsıñ sergüzeşt-i 'izzetin söyler

3. göreñ:

Kaside 15

Mısra: 79

Bakan, gören, şahit olan.

Medhiñ göreñ kitâb-ı Gülistân zann ider
Müjgân-ı bülbül olsa eğer mıstar-ı bahâr

4. gören:

Kaside 16

Mısra: 79

Bakan, gören, şahit olan.

Gören kayd itmez oldu der-kenâr-ı şabr u ârâmı
Ne dem bîkr-i hayâlim zîb-i âğuş-ı kenâr oldu

5. görenler:-ler

Kaside 16

Mısra: 26

Bakan, gören, şahit olan.

Şakâyık şan duvağ-ı âl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbağ şıgâr mı hep görenler hâst-gâr oldu

6. görenler:-ler

Kıt'a 79

Mısra: 4

Bakan, gören, şahit olan.

Bilmez üftâde-i maḥmûrî felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i şüreyyâda görür

göricek:

1. göricek:

Terkib-bend 2

Mısra: 56

Gördüğü zaman;görünce.

Gice kûtehdîr uzun boylı hikâyet mi olur
Göricek ḥabṭ olurum vechiñi mânend-i Nebîl

görin:

1. görinür:-ür

Gazel 140

Mısra: 3

Görünmek l ortaya çıkmak,.

Görinür Yûsuf-ı güm-geşte-i maḥşûd o dem
Nûr-pâş olsa ruḥuñ külbe-i aḥzânımıza

görince:

1. görince:

Mesnevi 1

Mısra: 21

Görmek. II Karşılaşmak.

Hokka-dehenin görince daldın
Yok yok dime varsa lezzet aldın

görmege gitdi:

1. **görmege gitdi:--di--meg, --e**

Kıt'a 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Görmek için gitmek.

Görmege lutf-ı şeh-i mäh 'âlem-i mi'râcı
Gitdi ol şevk ile şabr eylemeyüp şevvâle

görmesün:

1. **görmesün:**

Kaside 15

Mısra: 97

Görmek. II Karşılaşmak.

Gül-zâr-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün hâzân
Tâ kim cihânda zâhir olur peyker-i bahâr

görsem:

1. **görsem:**

Gazel 44

Mısra: 3

Görmek. II Karşılaşmak.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebûdı mı nigâh mıdır

görün-:

1. **görünmez:-mez**

Gazel 104

Mısra: 5

Görünmek II gözükmek.

Görünmez dîdeme mânend-i zerre mihri gerdeniñ
O mähî zîb-i âgüş-ı temennâ-yı nigâh itsem

görün:

1. **göründi:-di**

Gazel 126

Mısra: 5

Görünmek II gözükmek.

Ahmer-i kânı göründi reng-i çeşm-i bülbülü
Gülgülü câmeyle 'arz-ı ihtîşâm itdikçe sen

2. **görünmez:-mez**

Kaside 6

Mısra: 4

Görünmek II gözükmek.

'Amüd-ı şubhı engüş-i işâret itse de tevfiğ
Görünmez zulmet-i far-ı velehdan yâ Rasûlallâh

görüp:

1. **görüp:**

Gazel 141

Mısra: 4

Bakmak, görmek.

Hilâl-i cāmı ragmen bedr idüp hûrşide gösterdim
Görüp noğşân-ı mähî vakt-i keyf-i pür-kemâlimde

2. **görüp:**

Kaside 16

Mısra: 6

Bakmak, görmek.

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruh-ı âlın hezârân bî-karâr oldı

3. **görüp:**

Kıt'a 50

Mısra: 20

Bakmak, görmek.

Sukût eyler kuşurın fehmi ile Kaşr-ı Havernâkden
Görüp ruh-ı Sinimmâr işbu resmi şerm-sâr oldı

görüş-:

1. **görüşmek:-mek**

Gazel 150

Mısra: 7

Buluşup konuşmak, konuşup sohbet etmek.

Herkesle harâmdır görüşmek
Bintü'l-'inebiñ helâli yok mı

göster:

1. **göstere:-e**

Kıt'a 51

Mısra: 23

Erişmek.

Hudā şeh-zādegānıñ göstere ‘ömr-i ṭabī’ ide
Bu elṭāfa sezā vālidleri ol şāh-ı zīşāndır

Kaşdı bu dollāb ile ḥalkın gözün açmak mıdır
Şan‘atiyle fāḥr idüp keḥḥāl kendin gösterir

2. göster:

Gazel 15

Mısra: 7

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Hilāl-i cāmda göster şu ‘ā-yı şems-i meyi
Şeb-i şafā ola reşk-i nehār ‘ālem-i āb

8. gösterir:--(i)r

Gazel 42

Mısra: 10

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Zīb-i dūşı zātını eyler mi şāyān-ı nazar
Gerçi kim feryād idüp dellāl kendin gösterir

3. gösterince:--ince

Gazel 20

Mısra: 5

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

‘Aks-i gerden serv-i sīmi gösterince sīneden
Cünbiş-i mehtāb ber-bālā-yı fevk olmuş bu şeb

9. gösterir:--ir

Gazel 68

Mısra: 9

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Nebīlā turesinde gösterir Hārūt u Mārūtı
Nedem ol gamze-i sehḥārı ızhār-ı füsün ister

4. gösterir:--ir

Gazel 23

Mısra: 1

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Her bir nigeḥi gösterir āḥū-yı muḥabbet
İzhār-ı füsün itse o cādū-yı muḥabbet

10. gösterir:--ir

Gazel 77

Mısra: 3

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Düşünde çeşm-i bülbuli bir cāme gösterir
Ol gül-bedende keşret-i ‘aks-i ‘uyūnumuz

5. gösterir:--ir

Gazel 26

Mısra: 7

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir Cengīze de
El-amān ol gamze-i gaddārdan gel açma bahş

11. gösterir:--(i)r

Gazel 83

Mısra: 2

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Pür-hevā itmiş ḥabābıñ ‘aşk ile şahbā-yı feyz
Gösterir mevc-i şafā her kaṭreyi deryā-yı feyz

6. gösterir:--(i)r

Gazel 42

Mısra: 4

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Kūdek-eṭvārı telāş -ı nā-be-cā rüsvāy ider
Setr iderken ‘aybını eṭfāl kendin gösterir

12. gösterir:--ir

Gazel 88

Mısra: 2

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Per olmuşdur ḥayālīñle dil-i bī-gāne-i şad-çāk
Hezārān gösterir bir şüreti āyīne-i şad-çāk

7. gösterir:--(i)r

Gazel 42

Mısra: 6

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

13. gösterir:--ir

Gazel 88

Mısra: 10

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Nebîlâ dâmeniñ rû-püş ider farf-ı hicâbından
Girîbân-çâk 'aşka gösterir resm sîne-i şad-çâk

Ebnâ-yı dehre göster edâ-yı muhabbeti
.....itdiler kudemâ-yı muhabbeti

14. göstermek:-mek

Gazel 90

Mısra: 3

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Dest-ber-bâlâ-yı destî Kaysa göstermek muhâl
Zülfîni mess itmedi dest-i nigâhı kimseniñ

20. gösterir:-ir

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Sîm-âbda gösterir vakârı
Dilde olan ızırâb hâlâ

15. göster:

Gazel 98

Mısra: 5

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Cûda göster şekl-i zincîri hevâdan bahş ile
Mâ-cerâ-yı zülfî işrâb olsa da mâni' değil

göster:-

1. gösterir:--(i)r

Kıt'a 73

Mısra: 1

Görülmesini sağlamak II göstermek.

Her bir umûrî ehline tefvîz gösterir
Tevfîke Hazret-i Şeh-i devrân karındır

16. gösterdi:-di

Gazel 99

Mısra: 6

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Vechinden atdı düşına ne gîsüya el şunup
Gösterdi büse rişte-i düstûri neyleyim

2. gösterir:--(i)r

Kıt'a 102

Mısra: 14

Görülmesini sağlamak II göstermek.

Âb-ı hayvân sevâd-ı satrından
Gösterir çeşme mevc-i 'âfiyeti

17. göstermiş:-miş

Gazel 135

Mısra: 3

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Fünûn-ı fitneyi ol tıfl-ı nâza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

3. gösterir:--(i)r

Muhammes 1

Mısra: 2

Görülmesini sağlamak II göstermek.

Feleğin devrile mihr ü mâhı
Gösterir Tûr-ı dil-i agâhı

18. gösterdim:-di, -m

Gazel 141

Mısra: 3

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Hilâl-i câmi ragmen bedr idüp hürşide gösterdim
Görüp noğşân-ı mâhı vakt-i keyf-i pür-kemâlimde

4. gösterir:--(i)r

Murabba 8

Mısra: 3

Görülmesini sağlamak II göstermek.

Her revîşde kaddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

19. göster:

Gazel 146

Mısra: 1

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

5. göstere:-e

Gazel 28

Mısra: 2

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Eşk olur tār-ı nigāhımda mücevher tesbîh
Yār kim göstere der-kabza-yı hānçer tesbîh

6. **gösterir:--(i)r**

Gazel 42

Mısra: 1

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Nāşiyēnde var ise iqbāl kendin gösterir
Muktezā-yı ser-nüvişt aḥvāl kendin gösterir

7. **gösterir:--(i)r**

Gazel 42

Mısra: 2

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Nāşiyēnde var ise iqbāl kendin gösterir
Muktezā-yı ser-nüvişt aḥvāl kendin gösterir

8. **gösterir:--(i)r**

Gazel 42

Mısra: 8

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Rağbet-i nāsi füzün eyler sükūt-ı ehl-i ḥāl
Ketme sa'y itdikçe şāhib-māl kendin gösterir

9. **gösterir:--(i)r**

Gazel 42

Mısra: 12

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Vaşf-ı zātı şüret-i ḥālî degil mi herkesiñ
Kılsa āğāz-ı işāret lāl kendin gösterir

10. **gösterir:--(i)r**

Gazel 42

Mısra: 14

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Hākka lāzımdır 'ubūdiyyetde sebkat ey Nebil
Hidmete kim itse isti'cāl kendin gösterir

11. **gösterir:--(i)r**

Gazel 48

Mısra: 5

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Şāhāne zevk için saña cāmıñda gösterir
Tār-ı Cemi o muğbeçe şekl-i ḥabāb ider

12. **gösterdiñ:--diñ**

Gazel 84

Mısra: 5

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Nāsa parmak ḥesābı gösterdiñ
Dest-i redd-i kader misiñ vā'iz

13. **gösterir:--(i)r**

Gazel 99

Mısra: 7

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Açmazdan şikāf-ı girībānı gösterir
İmāya ol defne-i mestūrı neyleyim

14. **gösterir:--(i)r**

Gazel 142

Mısra: 3

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir iflās aña
Kim ki çāpük-pā olursa sebkat-i emsālde

15. **gösterüp:--üp**

Gazel 149

Mısra: 3

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Açmazdan bu sīne-i pür-dāğı gösterüp
İşbāt-ı müdde'āsına mahzar çıkardı mı

16. **gösterme:--me**

Kaside 12

Mısra: 109

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Gösterme zevk-i bezmiñi pervāzdan baña
Mürğ-i nigāhı sūziş-i gayret kebāb ider

17. **gösterir:--(i)r**

Kıt'a 2

Mısra: 3

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Gösterir mir'ât-ı rûhâniyyeti
Şûret-i tahşîl-i Hakkı Bursada

18. **gösterir:--(i)r**

Murabba 8

Mısra: 1

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

göstere:

1. **göstere:**

Gazel 71

Mısra: 10

Göstermek II Ortaya çıkarmak.

Cân mı kor tende Nebî alsa dağî gönlüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver hançer

gösteriş eyler:

1. **gösteriş eyler:--r-r**

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gösteriş yapma.

Şem'-i hüsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i süzâna kim çeşmimdir ol

götür-:

1. **götür:**

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Götürmek, kaldırmak.

Reftâra götür o ser-fırâzı
Gîsûlara cây olursa gerden

göz:

1. **gözler:--ler**

Mesnevi 1

Mısra: 15

Bakış, nazar.

Habî itdi beni amân o gözler
Müjgâna ilişdi cümle sözler

2. **gözlerim:--ler, -(i)m**

Gazel 98

Mısra: 2

Görme organı: göz.

'Aks-i gerden şubh-ı meh-tâb olsa da mâni' degil
Gözlerim hasret-keş-i hâb olsa da mâni' degil

3. **gözden:--den**

Kıt'a 103

Mısra: 22

Görme organı: göz.

Olan bu hâneyle mâlik bu kabre olmayup vâkıf
Sinîn-i vâfire gözden bu zât olmuş idi mefkûd

göz açdırır mı:

1. **göz açdırır mı:**

Terkib-bend 1

Mısra: 124

Kelime Tipi: **Deyim**

*Göz açtırmamak. Başka bir iş yapmasına vakit
veya imkan vermemek.*

Gül-bang gönlümi itdi hāmūş
Mest-i nigehe göz açdırır mı

göz degdi:

1. **göz degdi:--di**

Gazel 151

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Göze gelmek, nazar değmek, nazara uğramak.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördüñ mi
Göz degdi bakar nergis bî-gâneyi gördüñ mi

göz göre:

1. **göz göre:**

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göz göre göre; belli ve apaçık olarak, herkesin gözü önünde.

Göz göre ol çeşm-i hâkk-gûlar dahî
Gamze-i şuhuñ gibi gammâz olur

gözden düşürme:

1. gözden düşürme:

Gazel 89

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek.

Vişâliñ ey meh-i ken'ân olur sükûna sebeb
Düşürme eşkimi gözden 'azîz olur giderek

gözden düşürmüş:

1. gözden düşürmüş:--(ü)r, --müş

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Başkasının gözünde değerini yitirmek (Aşığın sevgilinin gözünde değersiz hale gelmesi).

Bendin açmış küyına gözden düşürmüş eşkimi
Dâmeniñ nem-nâk ider dîvâne kim çeşmimdir ol

gözden geçirip:

1. gözden geçirip:--üp

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Göze saptamak II hayal etmek; niteliğini anlamak için bir şeyin her yanına bakmak, incelemek.

Turma gözden geçirüp halini ta'dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim 'anber tesbîh

gözden geçürmekde:

1. gözden geçürmekde:--mek, --de

Gazel 129

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir şeyi daha iyi tanımak, anlamak için incelemek, muayene etmek.

Mu'ayyeb-cû ser-â-pâ çeşm olur gözden geçürmekde
Hâtâ-püşân Nebilâ eylemez tahsîn gırbâle

gözden geçürmüş:

1. gözden geçürmüş:--miş

Gazel 94

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözden geçirmek, kontrol etmek.

Dehri Tâtâr-ı nigeñ gözden geçürmüş ser-be-ser
Zâtını bulmuş dîr-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

göze görünmez:

1. göze görünmez:--mez

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: **Deyim**

Göze görünmemek; bulunmamak, o kıymette bir şey olmamak II değersiz olmak.

Çün tîr-i kazâ göze görünmez

Bî-kayd-ı siper gider tegâfûl

gözi tutsaydı:

1. gözi tutsaydı:--sa, --y, --dı

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: **Deyim**

Güvenmek, beğenmek.

Tutsaydı gözi metâ'-ı râzı
Mañmûr-ı 'itâba haññ-ı la'li

gözi yokdur:

1. gözi yokdur:--dur

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Gözü olmamak; hevesli, istekli olmamak.

Olmazsa nazar-bâz-ı haññat gözi yokdur
Hûrşîd olayım dirse müsâvî yûzi yokdur

gözin açmak:

1. gözin açmak:--mak

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Uyanık, dikkatli olmak; gönül gözünü açmak.

Kaşdı bu dollâb ile halkın gözün açmak mıdır
Şan'atiyle fahr idüp kehâl kendin gösterir

gözine kesdirir:

1. **gözine kesdirir:--(i)r**

Gazel 139

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

*Gözüne kestirmek, başarabileceğini ummak;
zevkine uygun bulmak, hoşlanmak.*

Kim gözine kesdirir ol âfeti
Bir nazar it hançer-i bürrânına

ğubâr:

1. **ğubârım:--l, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 139

Toz, toprak (âşığın zayıf bedeni bağlamında).

Ben gerçi nazarda bir ğubârım
Sencide-i çeşm-i rûz-gârim

gubâr virmez:

1. **gubâr virmez:--mez**

Kıt'a 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tozlandırmak II Kederlendirmek.

Ol civânun derd-i cevri hâtıra virmez gubâr
Ey Nebîl âb-ı sirîşkim pîr ü pāk eyler beni

ğubâr-âlûd-ı zillet-hâk-sârım:

1. **ğubâr-âlûd-ı zillet-hâk-sârım:--(i)m--l, --m**

Kaside 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zillet tozuna bulanmış perişan.

Ğubâr-âlûd-ı zillet-hâk-sârım yâ Rasûlallâh
Bu şüretle perîşân rûzgârım yâ Rasûlallâh

ğubâr-ı bargeh-i rif'atî:

1. **ğubâr-ı bargeh-i rif'atî:--i, --ñ--iñ**

Kaside 12

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Yüce eşiğinin tozu, toprağı.

Görse ğubâr-ı bargeh-i rif'atî felek
Târ-ı şuâ'-ı şemsiñi zerrîn tınâb ider

ğubâr-ı dâmen itdiñ:

1. **ğubâr-ı dâmen itdiñ:--di, --ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Eteği, eşiği toz etmek.

Pâ-mâl-i hırâm idüp beni âh
Ol şûha ğubâr-ı dâmen itdiñ

ğubâr-ı hâk-i deri:

1. **ğubâr-ı hâk-i deri:--i**

Kaside 15

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Kapı/eşik toprağının tozu.

Hem-nâm-ı İbn-i Hâzret-i 'Abbâs kim odur
Kemter ğubâr-ı hâk-i deri zîver-i bahâr

ğubâr-ı hâk-i pâyîñ:

1. **ğubâr-ı hâk-i pâyîñ:--i, --ñ--ü, --ñ**

Kaside 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hız. Muhammed'in ayak bastığı toprağın tozu.

Ğubâr-ı hâk-i pâyîñ sürme-i 'ayne'l-yaķın ister
Cihânda dîde-i bâ-intibâhım yâ Rasûlallâh

ğubâr-ı hat-ı dilber:

1. **ğubâr-ı hat-ı dilber:**

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva tüylerinin tozu.

Dilden silinüp gitdi ğubâr-ı hat-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânîñ tozu yokdur

ğubâr-ı hattı:

1. ğubār-ı hattı:--ı

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva tüyleri. (Sevgilinin ayva tüyleri de gubâr olarak ele alınır. Buna yardımcı olan öğeler ise gubâr kelimesinin eskiden afyon manasında kullanılmasıdır.) †Gubârî hattı adıyla anılan yazı türü.

Ğubâr-ı hattı şimdi sürme-i âvâz-ı bülbüldür
Haber vir nergis-i pür-intizâra dîdeler rûşen

ğubâr-ı kademi:

1. ğubâr-ı kademi:--i

Gazel 109

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ayağın tozu.

Rehber-i kenz-i haft oldu ğubâr-ı kademi
Olalı bâdiye- peymâ-yı kanâ'at gönlüm

ğubâr-ı makdemiñ:

1. ğubâr-ı makdemiñ:--i, --ñ

Kaside 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayağının tozu.

Ğubâr-ı makdemiñ kühl-i semâdır yâ Rasûlallâh
Hayâlî pertev-i çeşm-i hümadır yâ Rasûlallâh

ğubâr-ı pâyime:

1. ğubâr-ı pâyime:--(i)m, --e

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin, padişahın) ayağının tozu.

Menzilim dursun ğubâr-ı pâyime irmek muhâl
Rîşe-i perr-i hüma-yı ma'rifet tîrimdedir

güc:

1. güçdür:--dür

Gazel 125

Mısra: 1

Zor, güç.

Nazar-bâz olma güçdür âşikâra dîdeler rûşen
O şeh-bâz-ı nîgeh çıkmış şikâra dîdeler rûşen

güft ü gü:

1. güft ü gü:

Gazel 39

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dedikodu.

Ma'düm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gü o mes'ele-i muhtelifdedir

2. güft ü gü:

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Dedikodu; karşılıklı söyleşme, konuşma.

Bağs-ı vücûd-ı fem-i 'adem cüst ü cü mudır
Yok yok lisân-ı halkda bir güft ü gü mudır

güftâr:

1. güftârdan:--dan

Müseddes 1

Mısra: 16

Söz, kelam.

Gel ışın kaçma bu günler 'âşık-ı gam-hârdan
Rûz-gârın hâlini fehm eyle bu güftârdan

güftâr-ı haşm-ı cân:

1. güftâr-ı haşm-ı cân:

Terkib-bend 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can düşmanının sözü.

Tervîc ider nifâkını agyâr-ı bed-gümân
Şâyân-ı i'timâd mı güftâr-ı haşm-ı cân

güft-i güvü:

1. güft-i güvü:--yı

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dedikodu, laf, konuşma.

Ey Nebîl 'atf-ı nîgeh gûyâ lisân-ı hâldir
Güft-i gûyî râz-ı 'aşka tercümândır çeşm-i yâr

güher:

1. **güherle:--le**

Kıt'a 18

Mısra: 27

İnci, mücevher II Teşbihen "söz" anlamında.

Bu tam târîhi tezyîn it güherle
Muvakkît-hâne-i nev bî-bedeldir

güher-rîz ola:

1. **güher-rîz ola:--a**

Kıt'a 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cevher saçmak (gözyaşı).

Girye Nebîlâ güher-rîz ola târîhine
'Âzime-i 'adn olup gitdi Rukîyye Hânım

gül:

1. **gül:**

Gazel 13

Mısra: 8

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Tâb-ı mey gördüm 'arağ-rîz eyledi
Gül gibi ruhsâra şebnemdir şarâb

2. **gül:**

Gazel 26

Mısra: 5

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Yok hezârân gül gibi bûy âşinâ-yı vuşlatı
Gönçe-i la'lindeki esrârdan gel açma bahş

3. **gülle:-le**

Gazel 27

Mısra: 7

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Gülle mülden reng ü bû bülbülden uçmuş fikr-i hû
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

4. **gülün:-üñ**

Gazel 33

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Ey hezâr-ı aşl hezâr ibrâm ile
Gûşı var ise gülün ol gûş-vâr

5. **gül:**

Gazel 37

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Gül gül ise ruhları meyden Nebîl
Büseleri gül demed-i neş'edir

6. **gül:**

Gazel 56

Mısra: 12

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Yâr feryâd-ı dil-i zâra ser-â-pâ gûş iken
Gül gibi şermende bir cânâne-i hâmüşdur

7. **güle:-e**

Gazel 59

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

'Arağ ol rû-yı âla lâzımdır
Güle gülşende jâle lâzımdır

8. **güldür:--dür**

Gazel 82

Mısra: 5

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Efsânede güldür diyerek maṭlab-ı bülbül
Dil tevriye-i vuşlatı thâm ile geçmiş

9. **güle:-e**

Gazel 95

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Nebilâ çeşm-i bülbül ola pây-endâz-ı teşrîfi
Güle nevk-i müjeyle hâne bünyâd eylesün bülbül

10. **gülün:-ün**

Gazel 96

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Aşıldı şâh-ı nahl-ı verde güş itdirmege derdin
Gülün gülşende güyâ güşîna mengüş olur bülbül

11. **gül:**

Gazel 97

Mısra: 1

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Hattı sünnetlik karanfil hâli şeb-bû rûyî gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyî gül

12. **gül:**

Gazel 97

Mısra: 2

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Hattı sünnetlik karanfil hâli şeb-bû rûyî gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyî gül

13. **gül:**

Gazel 97

Mısra: 4

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Nokta-i şekki giderdi rûz-ı şeb feryâddan
Gördi teslim itdi bülbül hâli şeb-bû rûyî gül

14. **gül:**

Gazel 97

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dârda
Gel bu bâgı kıl te'emmül hâli şeb-bû rûyî gül

15. **gül:**

Gazel 97

Mısra: 8

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Güyyâ gîsûları ser-püş-ı bezm-i hüsni
La'lidir hem neş'e-i mül hâli şeb-bû rûyî gül

16. **gül:**

Gazel 97

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Muşhaf-ı hüsni'den aç bülbül misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bû rûyî gül

17. **gülün:-ün**

Gazel 140

Mısra: 7

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

O gülün süziş-i 'aşkıyla hezârân-ı çemen
Olsa pervâne sezâ şu'le-i efgânımıza

18. **gölde:-de**

Kaside 15

Mısra: 50

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Hem-bû-yı feyz-i kalbi eger olsa nâmiye
Gölde olurdı zikr-i hafî muzmer-i bahâr

19. **gülün:-ün**

Kaside 15

Mısra: 75

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Olmaz bahası gülşen-i fazlında bir gülün
Faşl-ı rebî'i virse de sūdā-ger-i bahār

20. **güller:-ler**

Kaside 16

Mısra: 33

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Görüp reng-i ruhuñ güller çemende şerm-sār oldu
Kadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenār oldu

21. **gölde:-de**

Kıt'a 99

Mısra: 1

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Gölde vüs'at var iken dil-teng ider
Gonçeye bahş-ı lebiyle reng ider

22. **güli:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 6

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Bir nuṭḡ ile bī-mecāl olur mı
Bülbül güli görse lāl olur mı

23. **güle:-e**

Murabba 3

Mısra: 10

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

O ruḡsār üzre kāküldür
Güle peyveste sünbüldür

24. **güller:-ler**

Terkib-bend 1

Mısra: 121

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Güller o hevesle oldu pür-güş
Bülbüllere bir haber uçursam

25. **güli:-i**

Terkib-bend 2

Mısra: 42

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Bār olur bülbül-i şūrīdeniñ āhıyla baña
Bu sebebden güli ben ziver-i destār itmem

26. **gölde:-de**

Terkib-bend 3

Mısra: 5

*Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu
olan çiçek II sevgili.*

Seyr eyle gölde keşretini dāğ-ı hasretiñ
Eyle fezā-yı sīnede geşt ü güzār-ı 'aşḡ

göl gibi açıldı:

1. **göl gibi açıldı:-dı**

Kaside 15

Mısra: 63

Kelime Tipi: **Deyim**

Göl gibi açılmak. (Gülümseme bağlamında).

Sāki açıldı gül gibi te'şīr-i neş'eden
Bülbül olunca bezimde ḡınyā-ger-i bahār

göl gül:

1. **göl gül:**

Gazel 37

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göl gül, pembe pembe (görüntü bağlamında).

Göl gül ise ruhları meyden Nebīl
Büseleri gül demed-i neş'edir

2. **göl gül:**

Kaside 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göl gül, pembe pembe (görüntü bağlamında).

O yāre yāsemen gelmiş yā reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruh-ı ālın hezārān bī-ḡarār oldu

göl gül eden:

1. **göl gül eden:--en**

Gazel 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Pempe pembe allanmak.

Şadme-i būs-ı taḥayyül mi ‘aceb gül gül eden
Büse-zār-ı ruḥı daḥi gülzār-ı ḥayāl oldı baña

göl gül olmuş:

1. **göl gül olmuş:--muş**

Murabba 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kızarmak, kırmızılaşmak.

Göl gül olmuş ruḥları keyf-i şarāb-ı āldan
Farkı yok düşündeki gül şerbeti ol şāldan

göl şerbeti:

1. **göl şerbeti:--i**

Gazel 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göl şerbeti.

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıktan hele ey mugbeçe āl oldı baña

2. **göl şerbeti:**

Murabba 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Göl şerbeti.

Göl gül olmuş ruḥları keyf-i şarāb-ı āldan
Farkı yok düşündeki gül şerbeti ol şāldan

göl ü sünbül:

1. **göl ü sünbül:**

Gazel 65

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Göl ve sünbül.

‘Aks-ı zülf ü ruḥı çeşmimde yer eylerse Nebıl
Göl ü sünbül yine bir şişede tev’em yetişür

göl-âb:

1. **göl-âbdan:--dan**

Gazel 70

Mısra: 13

Göl suyu. Beyitte “gözyaşı” anlamında kullanılmıştır.

Hāline eşk-feşān oldı gül-âbdan Nebıl
Gördi kim kendüye hem-bü olur ekşer micmer

göl-âb ider:

1. **göl-âb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Göl suyu haline getirmek.

Büy-âşinā-yı şevki nedem girye-rîz olur
Vech-i ‘arūs-ı tã‘at o eşki gül-âb ider

göl-bāng:

1. **göl-bāng:**

Terkib-bend 1

Mısra: 123

Hoş sesli bülbül şakıması.

Göl-bāng gönlümi itdi ḥāmūş
Mest-i nigehe göz açdırır mı

göl-beden:

1. **göl-bedende:--de**

Gazel 77

Mısra: 4

Göl beden II sevgilinin nazik bedeni.

Düşinde çeşm-i bülbülü bir cāme gösterir
Ol gül-bedende keşret-i ‘aks-i ‘uyūnumuz

göl-bün-tırāz-ı nāz:

1. **göl-bün-tırāz-ı nāz:**

Kaside 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazın gül fidanını süsleyen.

Göl-bün-tırāz-ı nāz iken açıldı gonçeler
Süz-ı niyāz-ı bülbül olup mazhar-ı bahār

göl-çin-i kām ola:

1. **göl-çin-i kām ola:--a**

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arzu gülünün toplayıcısı olmak.

Rahmet-i Hâk hisse-dâr-ı büyük ihsân eyleyüp
Ola gül-zâr-ı behiştî cây idüp gül-çin-i kām

göl-deste-i selâm olsun:

1. **göl-deste-i selâm olsun:--sun**

Kaside 12

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Selâmın gül demeti olma.

Olsun revân-ı ravzaña gül-deste-i selâm
Tâ kim hezâr-ı çarhda âhın şihâb ider

göl-endâm:

1. **göl-endâmın:--ıñ**

Gazel 94

Mısra: 11

Güzel endamlı, boyu gül gibi nâzik ve lâtif olan

|| Sevgili.

Ol gül-endâmın hayâl-i kaddine gördüm sezâ
Çeşm-i bülbül bir muhabbet-hâne kim çeşmimdir ol

göl-fâm:

1. **göl-fâm:**

Gazel 82

Mısra: 2

Göl renkli.

Tih-i gamı dil şanma ki ikdâm ile geçmiş
İmdâd-ı ayağ-ı mey gül-fâm ile geçmiş

göl-geşt-i bahâr oldu:

1. **göl-geşt-i bahâr oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Baharın gül bahçesinde gezmek.

Riyâz-ı 'ömri câhı görmesün rüy-ı hazân aşlâ
Dine tâ kim yine hengâm gül-geşt-i bahâr oldu

göl-gönçe-i ikbâlin:

1. **göl-gönçe-i ikbâlin:--i, --n**

Kıt'a 33

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Saadetin, mutluluğun gül goncası.

Felek gül-gönçe-i ikbâlin itsün zîver-i tâcı
Şerefde âfitâb u mâha kılsun rûz u şeb hânde

gölgülü:

1. **gölgülü:**

Gazel 126

Mısra: 6

Göl renkli.

Ahmer-i kâni göründi reng-i çeşm-i bülbülü
Gölgülü câmeyle 'arz-ı ihtisâm itdikçe sen

göl-gün-ı fikre:

1. **göl-gün-ı fikre:--e**

Kaside 15

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Düşüncenin gül rengi.

Ey mefhar-ı zamâne ki vaşfîla teng olur
Göl-gün-ı fikre vüs'at-i pehnâ-ver-i bahâr

göl-gün-ı hayâle:

1. **göl-gün-ı hayâle:--e**

Mesnevi 1

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Hayalin gül rengi.

Göl-gün-ı hayâle dizgin itme
Bak bak da bu hâle dizgin itme

göl-gün-ı tab'ım:

1. **göl-gün-ı tab'ım:--(ı)m**

Kaside 16

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Yaratılışın gül rengi.

Benim fahriyyede Göl-gün-ı tab'ım toz koparmaz mı
Ki zîrâ 'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu

göl-i âl-ı muhammedî:

1. **göl-i âl-ı muhammedî:--i**

Kaside 15

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Hz. Muhammed'in soyunun gülü II Seyyid Abdülkâdir Geylânî (ö.561/1165-66).

Her nutkı şer'î'n ey gül-i âl-ı Muhammedî
Kılmış Hüdâ faziletiñi berter-i bahâr

göl-i bahâr-ı ma'nî:

1. **göl-i bahâr-ı ma'nî:**

Mesnevi 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mana baharının gülü.

Dâğ oldu gül-i bahâr-ı ma'nî
Bu gül-şene ol hezâr-ı ma'nî

göl-i bî-hâr-ı hâksûn:

1. **göl-i bî-hâr-ı hâksûn:--sûn**

Kaside 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Toprağı dikensiz çiçeği.

İtdi Cibrîl-i emîni şemme-i feyzîñ hezâr
Bir gül-i bî-hâr-ı Hâksûn yâ Rasûlallâh meded

göl-i handân olur:

1. **göl-i handân olur:--(u)r**

Gazel 120

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gülen gül, açılmış gül olmak.

Göl-i handân olur her gonçe destâr-ı niyâzımda
Tebessüm-rîz-i nâz olduğça ihâm-ı vişâlimden

göl-i hod-rû-yı muhabbet:

1. **göl-i hod-rû-yı muhabbet:**

Gazel 23

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşkın yaban gülü.

Perverde-i nâz olmalı destâr-ı niyâza
Şâyeste midir her gül-i hod-rû-yı muhabbet

göl-i nâzik:

1. **göl-i nâzik:**

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnce ve zarîf gül.

Didim pejmürde mi şemm-i nigehten her gül-i nâzik
Alındı âl âl oldu o gül-rû bu su'âlimden

göl-i nazik-ter-i bahâr:

1. **göl-i nazik-ter-i bahâr:**

Kaside 15

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Baharın çok nazik gülü.

Yetsün mi şerh-i şemme-i fazl u kemâliñe
Berg-i laţîf her gül-i nazik-ter-i bahâr

göl-i şad-berg:

1. **göl-i şad-berg:**

Gazel 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüz yapraklı gül.

Zâhir itdikçe vücûdumda eşer-i maşş-ı nigâh
San gül-i şad-berg naḥl-ı yâsemîne bestedir

göl-i şad-berg olmasun:

1. **göl-i şad-berg olmasun:--ma, --sun**

Kaside 15

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yüz yapraklı gül olma.

Evrâkın açdığı gül-i şad-berg olmasun
Dest-i hezâr-ı zârdaki defter-i bahâr

göl-i şad-berg-i ra'nâdan:

1. **göl-i şad-berg-i ra'nâdan:--dan**

Gazel 115

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çift renkli yüz yapraklı gül.

Dil-i şad-çāk lāzım hānde-i yek-rūze-i dehre
Bu ma'nī oldı bŷy-efşān gül-i şad-berg-i ra'nādan

gül-i şayeste-i geşt ü güzār oldı:

1. **gül-i şayeste-i geşt ü güzār oldı:--dı**

Kaside 16

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Gezip dolaşmaya layık güle dönüşme.

Ser-ā-ser şahn-ı bāga üşkŷfe çāderle zeyn olmuş
Yine urdı gül-i şayeste-i geşt ü güzār oldı

gül-i tā'ātin:

1. **gül-i tā'ātin:-i-in**

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İbadetlerin gülü.

Eger bu āb-ı rūdan itse de feyz - nŷmā peydā
Gül-i tā'ātin ey zahīd ider bŷy-ı riyā peydā

gül-i tāze:

1. **gül-i tāze:**

Terkib-bend 1

Mısra: 155

Kelime Tipi: -

Yeni açmış gül II genç, toy sevgili.

Fikr ol gül-i tāze hānde eyler
Bī-ķayd-ı hāzāndır bahārım

gül-i tersā:

1. **gül-i tersā:**

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hristiyan gülü.

Pŷr-āteş olup ol gül-i tersā şeb-i āteş
Geymiş idi bir āteşī hārā şeb-i āteş

gŷlistān:

1. **gŷlistānsīn:-sın**

Gazel 72

Mısra: 10

Gŷl bahçesi.

Var mı mānend-i Nebīl olsa hezār ehl-i niyāz
Bir gŷlistānsīn ey mest-i mey-i naḥvet ŷ nāz

gŷlle-i āh-ı 'āşık:

1. **gŷlle-i āh-ı 'āşık:**

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşığın ah mermisi.

Medd ile sŷz-ı derŷn olsa fetīl-efrŷzı
Hışn-ı eflāki dŷger gŷlle-i āh-ı 'āşık

gŷlle-i ķahra:

1. **gŷlle-i ķahra:--a**

Kıt'a 57

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

ķahr gŷllesi

Kelle-i a'dāsı olsun gŷlle-i ķahra nişān
Ṭŷl-ı 'ŷmr iḥsān idŷp Allāh o şāh-ı mŷlheme

gŷl-pembe:

1. **gŷl-pembe:**

Gazel 134

Mısra: 5

Pembe, gŷl pembemsi.

Yine gŷl-pembe oldı ruḥsārın
Duḥt-ı rez gibi ele meyl itme

gŷl-rŷ:

1. **gŷl-rŷ:**

Gazel 120

Mısra: 4

Gŷl yŷzlŷ II al yanaklı, gŷzel sevgili.

Didim pejmŷrde mi şemm-i nigeḥden her gŷl-i nāzik
Alındı āl āl oldı o gŷl-rŷ bu su'ālimden

gŷl-şeker:

1. **gŷl-şeker:**

Gazel 133

Mısra: 1

Gŷl şekeri. II Sevgilinin dudakları.

La'li bir gŷl-şeker ki hiç şorma
Ni'met-i mā-hāzar ki hiç şorma

göl-şene:

1. göl-şene:-e

Kıt'a 28

Mısra: 7

Bahçe, gül bahçesi.

Nuğuş-ı kâsrını tercîh iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbül feyzini vakt-i sehergâhın

2. göl-şene:-e

Mesnevi 1

Mısra: 4

Bahçe, gül bahçesi.

Dâğ oldu gül-i bahâr-ı ma'nî
Bu gül-şene ol hezâr-ı ma'nî

3. göl-şende:-de

Murabba 3

Mısra: 14

Bahçe, gül bahçesi.

Nebîl-i zâr-efgende
Bakup aqlarsa gül-şende

gölşen:

1. gölşeni:-i

Gazel 23

Mısra: 6

Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Zülf-i siyehin rüy-ı 'arâk-rîze dökülmüş
Bu gölşeni basmış yine şeb-bü-yı muhabbet

2. gölşene:-e

Gazel 32

Mısra: 10

Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Derdest eylemiş yine çevgânın ey Nebîl
Sünbül midir bu gölşene serheng-i nev-bahâr

3. gölşende:-de

Gazel 59

Mısra: 2

Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

'Arağ ol rû-yı âla lâzımdır
Güle gölşende jâle lâzımdır

4. gölşende:-de

Gazel 96

Mısra: 6

Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Aşıldı şâh-ı nağl-ı verde güş itdirmeye derdin
Gülün gölşende güyâ güşünâ mengüş olur bülbül

5. gölşende:--de

Gazel 147

Mısra: 2

Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Ol gonçe-zîb-i gül-bün-i hâr olmamış dağ
Gölşende 'andelîb-i hezâr olmamış dağ

6. gölşende:-de

Kaside 15

Mısra: 56

Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

'Arz itdi hâk-i pâyına bir nev-zemîn gazel
Gölşende 'andelîb-i suhan-perver-i bahâr

7. gölşeninin:--i, --nî

Kıt'a 90

Mısra: 4

Gül bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Eyle nazar sîne-i pür-dâğım
Âdem imiş gölşeninin lalesi

gölşende:

1. gölşende:

Kaside 16

Mısra: 22

Bahçe, gül bahçesi.

Dehân-ı gonçe-i nev-resteyi pür-şebnem itmekle
Şabâ gül-şende güyâ dâye-i şefkat-şî'âr oldu

2. gölşende:

Kaside 16

Mısra: 30

Bahçe, gül bahçesi.

İçüp cüş eylemişler der-sülâf-ı ergüvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bülbüller hezâr oldı

gölşen-i fazlhnda:

1. **gölşen-i fazlhnda:--ı, --ñ, --da**

Kaside 15

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Cömertlik, hüner bahçesi.

Olmaz bahâsı gölşen-i fazlhnda bir gülñ
Faşl-ı rebî'î virse de sūdâ-ger-i bahâr

gölşen-i 'ömrine:

1. **gölşen-i 'ömrine:--ı, --n, --e**

Kıt'a 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ömrün gül bahçesi.

Tāze iken gölşen-i 'ömrine irdi hāzān
Gönçe-i rûyî şolup gitti Rukıyye Hânım

gölşen-i pür-feyz-i ferr ü haşmete:

1. **gölşen-i pür-feyz-i ferr ü haşmete:--e**

Kıt'a 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şan, şeref ve heybetin bolluk dolu gül bahçesi.

Gönçe-i esrârdır her nuţkı tâc-ı devlete
Gölşen-i pür-feyz-i ferr ü haşmete oldı re'îs

gölşitān:

1. **gölşitān:--a**

Müseddes 1

Mısra: 5

Göl bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Nā-be-hengām gölşitāna gelmesün maħbūblar
Men'e her naħl oldı destine hezārān çublar

2. **gölşitān:--a**

Müseddes 1

Mısra: 11

Göl bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Nā-be-hengām gölşitāna gelmesün maħbūblar
Men'e her naħl oldı destine hezārān çublar

3. **gölşitān:--a**

Müseddes 1

Mısra: 17

Göl bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Nā-be-hengām gölşitāna gelmesün maħbūblar
Men'e her naħl oldı destine hezārān çublar

4. **gölşitān:--a**

Müseddes 1

Mısra: 23

Göl bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Nā-be-hengām gölşitāna gelmesün maħbūblar
Men'e her naħl oldı destine hezārān çublar

5. **gölşitān:--a**

Müseddes 1

Mısra: 29

Göl bahçesi II sevgilinin bulunduğu yer.

Nā-be-hengām gölşitāna gelmesün maħbūblar
Men'e her naħl oldı destine hezārān çublar

göl-zār:

1. **göl-zār:--a**

Kaside 15

Mısra: 62

Göl bahçesi I bahçe.

Her bir ħabāb-ı bāde olup ħayme-i neşāt
Göl-zāra çıkdı şāh-ı cihān-dāver-i bahār

gölzār:

1. **gölzār:--ı**

Kaside 15

Mısra: 45

Göl bahçesi I bahçe.

Gölzārı cāy-ı ħalvet-i der-encümen ider
Olsaydı luţf-ı bātını ger yāver-i bahār

göl-zâr-ı behiştî:

1. göl-zâr-ı behiştî:-i

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cennetin gül bahçesi.

Rahmet-i Hâk hisse-dâr-ı bûy-ı ihsân eyleyüp
Ola göl-zâr-ı behiştî cây idüp göl-çîn-i kâm

gölzâr-ı havâl oldu:

1. gölzâr-ı havâl oldu:--dı

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hayalin gül bahçesi olma.

Şadme-i bûs-ı taḥayyül mi 'aceb gül gül eden
Bûse-zâr-ı ruḥı daḥî gölzâr-ı havâl oldu baña

göl-zâr-ı nazma:

1. göl-zâr-ı nazma:--a

Kaside 12

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Nazmın, şiirin gül bahçesi.

Her beyti kaşr-ı ḥuld ile hem-vezn olur anıñ
Göl-zâr-ı nazma medḥiñi kim âb u tâb ider

göl-zâr-ı 'ömr ü devleti:

1. göl-zâr-ı 'ömr ü devleti:--i

Kaside 15

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Makam ve ömrün gül bahçesi.

Göl-zâr-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün ḥazân
Tâ kim cihânda zâhir olur peyker-i bahâr

göl-zâr-ı şer'i:

1. göl-zâr-ı şer'i:

Kıt'a 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şeriat bahçesi.

Sa'âdetle dü-necl-i pâkine sür-ı ḥıtân itdi
İdüp göl-zâr-ı şer'i girye-i şadî ile nem-nâk

güm oldu:

1. güm oldu:--dı

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaybolmak,yok olmak.

Baḥş iderken zülfini gördüm o rûy-ı âlde
Oldı güm mihr-i emel ser-püş-ı kıl ü kâlde

güm-râh-ı isti'dâda:

1. güm-râh-ı isti'dâda:--a

Gazel 143

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kabiliyetin yolunu şaşırmış.

Yok Nebîlâ kurbdan güm-râh-ı isti'dâda sūd
Hisse var mı istimâ'-ı güşdan mengüşda

gümüş:

1. gümüşden:

Müseddes 1

Mısra: 3

Gümüş, gümüşten yapılmış.

Aldı tıflân-ı şitâ deste gümüşden tiplar
Bir oyundur dürbâşa şüret-i pâ-küblar

gümüş-i serv:

1. gümüş-i serv:--dı

Kıt'a 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gümüşten servi (mec. Ay ışığının suya yansımından meydana gelen ışıklı yol).

Meh-tâb-ı boğaza idüp imâ
Bağ doğdı gümüş-i serv didim ben

gün:

1. günler:-ler

Kaside 16

Mısra: 35

Gün, zaman.

Bu günler der-hevâ-yı sünbülîsi 'âlem-i âbîñ
Güneş-ruhsâra gîsûlar şehâb-ı müşg-bâr oldı

Bir nûr-ı Hâkdır Aĥmed-i Muĥtâr gün gibi
Her bir kemîne zerresini âfîtab ider

2. **günlerde:-ler, -de**

Kıt'a 23

Mısra: 7

Gün, zaman.

Cenâb-ı pâdişâha 'arz için ĥâlin o günlerde
Aķan ol Nîl eşk-i dîde-i giryân-ı Mısr oldı

8. **günler:-ler**

Gazel 61

Mısra: 1

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Ėanı zûlf-i girih-gîriñden âzâd olduğım günler
..... bûs u şemme mu'tâd olduğım günler

3. **günler:-ler**

Müseddes 1

Mısra: 15

Gün, zaman.

Gel ışın kaçma bu günler 'âşık-ı ĥam-ĥârdan
Rûz-gârıñ ĥâlini fehm eyle bu güftârdan

9. **günler:-ler**

Gazel 61

Mısra: 2

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Ėanı zûlf-i girih-gîriñden âzâd olduğım günler
..... bûs u şemme mu'tâd olduğım günler

4. **günüm:-üm**

Gazel 102

Mısra: 5

Gündüz, aydınlık.

Ėaşm-ı meh-tâb şebim düşmen-i ĥûrşîd günüm
Tîredir leyl ü nehârim aña mı acıyayım

10. **günler:-ler**

Gazel 61

Mısra: 4

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Çalındı ĥuşuma sâz-ı emelden nagme-i vuşlat
Benim müstaĥnî-i aheng-i feryâd olduğım günler

5. **gün:**

Kaside 12

Mısra: 37

Kıyâmet günü.

Ol gün ki yâr u yâverin imdâdı kať olup
Aşĥâb-ı tã'ati 'ameli behre-yâb ider

11. **günler:-ler**

Gazel 61

Mısra: 6

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Çıkarmışdı hevâ-yı zûlfî başa tîşe-i 'aşkı
Benim ĥayret-fezâ-yı Ėays u Ferĥâd olduğım günler

6. **günde:-de**

Kaside 12

Mısra: 39

Kıyâmet günü.

Ol günde muķtezâ-yı 'amel 'âķıbet seni
Ėavfım budur ki suĥre-i şeyĥ ü şâb ider

12. **günler:-ler**

Gazel 61

Mısra: 8

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Olup leb-ber-leb (ü) zânû-be-zânû sîne-ber-sîne
'Aceb ĥâtırda mı maĥsûd-ı zühĥâd olduğım günler

7. **gün:**

Kaside 12

Mısra: 63

Güneş; aydınlık, parlak, nurlu.

13. **günler:-ler**

Gazel 61

Mısra: 10

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Niyâz ırmış Nebilâ pür-‘arâk keyf-i ayagımla
Hücüm-ı nâz ile muhtâc-ı imdâd olduğım günler

14. **gün:**

Kıt'a 29

Mısra: 11

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Rebi‘-ü'l-evvelin on dokuzuncu pençsembe gün
Şerefle her biri icrâ-yı sünnet eyledi bî-bâk

15. **günde:-de**

Kıt'a 29

Mısra: 14

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Nebilâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîhi
Hıtân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pâk

16. **güne:-e**

Kaside 12

Mısra: 8

Çeşit, tür.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşûndur
Seyr eyle süy-ı fışka ne güne şitâb ider

17. **güne:-e**

Kaside 12

Mısra: 8

Çeşit, tür.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşûndur
Seyr eyle sü-yı fışka ne güne şitâb ider

18. **güne:-e**

Kaside 12

Mısra: 43

Çeşit, tür.

Tevbîhi gûş idince hıreddin bu güne dil
Bil-cümle i'tirâf ile redd-i cevâb ider

19. **günü:-ü**

Kıt'a 35

Mısra: 3

Gün, zaman, vakit.

Dogdı dehrin dideler rûşen günü Ya'kûb-veş
İtdi güyâ ümm-i dünyâya meh-i Ken'ân cülûs

gün gibi:

1. **gün gibi:**

Tahmis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Güneş gibi.

Gün gibi zâhir olup mâhiyyet-i ehl-i niyâz
Zîr ü bâlâda 'ayândır himmet-i ehl-i niyâz

2. **gün gibi:**

Gazel 87

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Güneş gibi | belli, apaçık, ortada.

Hükmi cârî feyzi sârî gün gibi
Ol Hıdîv-i lâ-mekânın adı 'aşk

günâh:

1. **günâh:**

Gazel 44

Mısra: 8

*Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış,
mâsiyet. // Suç, kabahat, kusur.*

Niçün su'âlîme leb-rîz-i hışm olur sâkî
Şarâb-ı la'lini nûş eylemek günâh mıdır

günbed:

1. **günbed:**

Kıt'a 54

Mısra: 8

Kümbet.

Murâd itdikçe gerdün hâbbeyi bir kûbbe itmez mi
Tutınca 'aksini bu şüretiñ mahv olmuş ol günbed

güne:

1. **güne:**

Kıt'a 30

Mısra: 6

Tür, nevi, çeşit, tarz.

Endîşesi kesb-i hüner ü baħş-ı mekârim
Kim gördi bu güne şeh-i pâkîze-hışâli

güneş:

1. güneşler:--ler

Kaside 12

Mısra: 23

Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ısı ve ısı veren büyük gök cismi.

Dogsa güneşler üstine bî-dâr olur mı hiç
Mestâne-dil o ırl ile âheng-i hâb ider

2. güneşdir:-dir

Murabba 2

Mısra: 7

Güneş, gezegenlere ve yer yuvarlağına ısı ve ısı veren büyük gök cismi.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsen 'aceb oglân mısıñ

güneş-ruhsâr:

1. güneş-ruhsâra:---a

Kaside 16

Mısra: 36

Güneş yüzlü l Sevgili.

Bu günler der-hevâ-yı sünbülîsi 'âlem-i âbıñ
Güneş-ruhsâra gîsûlar şehâb-ı müşg-bâr oldu

günüñ doğdı:

1. günüñ doğdı:--dı

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

(gün doğmak deyimi) İsteklerini gerçekleştirmek için iyi bir duruma erişmek veya eline olağanüstü bir fırsat geçmek.

Noğşânıñı tekmiñ ider pertev-i vechi
Dogdı günüñ ey mâh-ı şeb-ârâ şeb-i âteş

gurbet:

1. gurbet:

Kaside 14

Mısra: 2

Vatanından başka topraklarda bulunma, gurbet.

Halvet der-encümen ola ger dâr-ı Nakş-bend
Gurbet değıl midir vatan-ış'âr-ı Nakş-bend

gurer:

1. gurer:

Kıt'a 69

Mısra: 4

Dürer kitabı (Dürer-ül Hükkam fî Şerhi Guriril Ahkam).

Necl-i pâki Hafîd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Gurer gibidir

gürg-i lutfu:

1. gürg-i lutfu:--u

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yardım kurdu.

Gürg-i lutfu büleñ ü peste ehl-i perteviñ
Zîr ü bâlâ feyz olur hürşîd-i pür-envârdan

gurre-i vişâl:

1. gurre-i vişâl:

Kıt'a 100

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın parlaklığı.

Dogmuş hilâl 'ıyd ile bir gurre-i vişâl
İşbât için bakın o hilâl-ebruvânıma

gürüh-ı evliyâullâh:

1. gürüh-ı evliyâullâh:

Kıt'a 103

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Allah dostlarının topluluğı.

Bakup ta 'zîmine himmetlerin mebzûl iderler hep
Bu hayrından gürüh-ı evliyâullâh olup hoşnûd

gûs:

1. gûsıma:--ma

Gazel 65

Mısra: 6

Kulak.

Şimdi artırmadadır kâmeti kendince o yâr
Sanma kim gûşına feryâd-ı dem-â-dem yetişür

2. **gûşa:--a**

Gazel 122

Mısra: 13

Kulak.

Gûşa mahrem eylemez şâhib-başîret ey Nebîl
Çeşmdir derk iden îmâ-yı kelâmı lâlden

3. **gûşda:--da**

Gazel 143

Mısra: 10

Kulak.

Pek de şâhib-hânenin destinde yok redd ü kabûl
Nefret itdiği suhan-ı rûhuñ yer eyler gûşda

4. **gûşı:--ı**

Gazel 143

Mısra: 3

Kulak.

Zâhidiñ sedd oldu gûşı penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şûret-i hāmûşda

5. **gûş:**

Gazel 56

Mısra: 11

İşitmek, dinlemek.

Yâr feryâd-ı dil-i zâra ser-â-pâ gûş iken
Gül gibi şermende bir cānâne-i hāmûşdur

6. **gûşı:--ı**

Gazel 33

Mısra: 10

Kulak.

Ey hezâr-ı aşl hezâr ibrâm ile
Gûşı var ise gülün ol gûş-vâr

gûş ideydi:

1. **gûş ideydi:--e, --y, --di**

Kıt'a 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dinlemek, kulak vermek.

Ser-fürü eylerdi fazlın gûş ideydi Bû 'Alî
Ol dañi aşhâb-ı fenn-i hikmete oldu re'îs

gûş idince:

1. **gûş idince:--ince**

Kaside 12

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Kulak vermek, dinlemek.

Tevbîhi gûş idince hıredde bu güne dil
Bil-cümle i'tirâf ile redd-i cevâb ider

2. **gûş idince:--ince**

Kıt'a 37

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kulak vermek, dinlemek.

Gûş idince söyledim târîh-i mevlûdın Nebîl
Şulbıdır şâh-zâdeden Sultân Maḥmûduñ murâd

gûş idüp:

1. **gûş idüp:--(ü)p**

Kıt'a 32

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kulak vermek, dinlemek.

Yazdım iclâsın Nebîlâ gûş idüp târîhini
Zîb-i evreng-i 'adâlet ola Sultân Muştafâ

2. **gûş idüp:--(ü)p**

Kıt'a 9

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İşitmek, dinlemek.

Gûş idüp fevtiñ Nebîlâ söyledim târîhini
Şu'le-i dîdâr-ı hûr-ı 'adne bakup Mollâ Yan

gûş itdi:

1. **gûş itdi:--di**

Mesnevi 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: -
Dinlemek, kulak vermek.

Bu sözleri hâme güş itdi
Bâz itdi dehânı cüş itdi

güş itdirmeye:

1. **güş itdirmeye:--dir, --mek**

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Dinlemek, kulak vermek, işitmek.

Aşıldı şâh-ı nahl-ı verde güş itdirmeye derdin
Gülün gülşende güyâ güşîna mengüş olur bülbül

güş itmege:

1. **güş itmege:--meg, --e**

Kıt'a 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dinlemek, kulak vermek.

Yek-sân dimek çespân mıdır da'vāsına bürhân mıdır
Güş itmege şâyân mıdır bu müddeâ'-yı Topkapu

güş itmez:

1. **güş itmez:--mez**

Murabba 9

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dinlemek, kulak vermek.

Güş itmez ol gonce-femim
Şerh-i hikâyât-ı gamım

güş olunmuş:

1. **güş olunmuş:--u, --n, --muş**

Gazel 122

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dinlemek, duyulmak.

Şıkletinden âdemi hoşnûd ider ümmîd-i sūd
Güş olunmuş mu şikâyet zümre-i hammâlden

güş u dimâg:

1. **güş u dimâg:**

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kulak ve akıl.

Gülle mülden reng ü bü bülbülden uçmuş fikr-i hū
Yok mu güş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

güşâde:

1. **güşâde:**

Murabba 1

Mısra: 19

Açık, açılmış.

Güşâde lutfuña destim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

güşâde itmiş:

1. **güşâde itmiş:--miş**

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Açmak, ferahlatmak II genişletmek, büyütmek.

İtmış güşâde sîne-i billûrî tâ-be-nâf
Keşf eylemiş derîçe-i esrârî neyleyim

güşâvis:

1. **güşâvis:**

Gazel 91

Mısra: 13

Açılma, ferahlama, açıklık, ferahlık.

Virmez mi Nebîlâ suhanıñ tab'a güşâvis
Âğâzesi olmaz mı gıdâ rûha sürüdün

güşe-i çeşmiñ:

1. **güşe-i çeşmiñ:--(i)ñ**

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözün kenarı II göz ucuyla bakma.

Mest-i gamzeñ keşf-i râz eyler lisân-ı hâl ile
Güşe-i çeşmiñ seniñ mey-hâne-i hāmüşdur

güş-ı ehl-i şavma:

1. **güş-ı ehl-i şavma:--a**

Kıt'a 47

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Oruçluların kulağı.

Bu söz çalındı güş-ı ehl-i şavma şit-ı nāmından
Bilüp her vakti var def'-i ğumüm-ı intizār eyle

güşı söz çalındı:

1. **güşı söz çalındı:**

Kıt'a 47

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Deyim**

*Kulağına söz çalınmak; başkasına söylenirken
kendisi de duymuş olmak.*

Bu söz çalındı güş-ı ehl-i şavma şit-ı nāmından
Bilüp her vakti var def'-i ğumüm-ı intizār eyle

güş-ı yäre:

1. **güş-ı yäre:--e**

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kulağı.

Varmıyor güş-ı yäre āh Nebīl
Kāmeti serviden dırāz mıdır

güş-ı zöhreye:

1. **güş-ı zöhreye:--(y)e**

Gazel 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Venüs gezegenin kulağı.

Nebīlā vardı güş-ı zöhreye āğāze-i nazmıñ
Hezār-ı gülşen-i ma'nī fiğān ister mi ister ya

güşıma geldi:

1. **güşıma geldi:--dı**

Kıt'a 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kulağa gelmek, duyulmak.

Güşıma tārīhi böyle geldi bālādan Nebīl
Māye-i sūr oldu her sū maḳdem-i Sultān Murād

güşıña mengüş olur:

1. **güşıña mengüş olur:--(u)r**

Gazel 96

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kulağına küpe olmak.

Aşıldı şāh-ı naḥl-ı verde güş itdirmege derdin
Gülün gülşende güyā güşıña mengüş olur bülbul

güşını tut:

1. **güşını tut:**

Mesnevi 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kulağını tutmak, kulağını tıkamak.

Lākin saña bir naşīhatim var
Tut güşını başka şoḥbetim var

güşuma çalındı:

1. **güşuma çalındı:--(u)m, --a--dı**

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kulağına çalınmak, başkasına söylenen bir şeyi
duymak.*

Çalındı güşuma sâz-ı emelden nagme-i vuşlat
Benim müstağnî-i aheng-i feryād olduğım günler

güş-vār:

1. **güş-vār:**

Gazel 33

Mısra: 10

Küpe yapmak.

Ey hezār-ı aşl hezār ibrām ile
Güşı var ise gülün ol güş-vār

güş-vār oldu:

1. **güş-vār oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 82

Kelime Tipi: **Deyim**

(Kulağıma) küpe oldu.

Felekde bende ol deryâ nişâr-ı mevc-i feyzim kim
Şimâh-ı Zöhreye dürr-i kelâmım güş-vâr oldı

güş-vâr-ı la'l it:

1. güş-vâr-ı la'l it:

Terkib-bend 1

Mısra: **120**

Kelime Tipi: -

*Lal taşından yapılmış küpe yapmak II lal renkli
küpe yapmak.*

Ebrûlar anıñ çün açıldı âgüş
Vaşf-ı lebî güş-vâr-ı la'l it

güvâh:

1. güvâh:

Gazel 44

Mısra: **6**

Şahit, tanık; delil.

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dânem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvâh mıdır

2. güvâhı:

Gazel 90

Mısra: **8**

Şahit, tanık; delil.

Dîdesinden 'aşkımnı inkâra yok cây-ı gürîz
Hiç olur mı hâzır u nâzır güvâhı kimsenîñ

3. güvâhım:-ım

Kaside 5

Mısra: **8**

Şahit, tanık; delil.

Ümîd-i 'aks-ı lutfuñ gevher-i mirât-ı kalbimde
Bu sırâ Hazreti Hâkîr güvâhım yâ Rasûlallâh

4. güvâh:

Mesnevi 1

Mısra: **91**

Şahit, tanık; delil.

Lâzım mı güvâh her birinde
Taş dikdi o şâh her birinde

güvâh it:

1. güvâh it:

Gazel 24

Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**

Delillendirmek, tanıklamak.

Bağlandım olup zülfiñe serdâde-i teslîm
Mânend-i Nebîl 'aşkı taqrîre güvâh it

2. güvâh it:

Gazel 24

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Delillendirmek, tanıklamak.

Bağlandım olup zülfiñe serdâde-i teslîm
Mânend-i Nebîl 'aşkı taqrîre güvâh it

güvâh-ı 'âşık:

1. güvâh-ı 'âşık:

Gazel 85

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Aşığın şahidi, delili.

Yetişür Kaysa kadar silsilesiñ işbâta
Olsa gîsûsı bu da 'vâda güvâh-ı 'âşık

güy u çevgân itse:

1. güy u çevgân itse:--se

Mesnevi 1

Mısra: **98**

Kelime Tipi: -

*Top ve ucu eğri sopası yapmak. Guy u çevgan
oynamak.*

Çarh-ı felegi iderdi lertzân
Mihr ü mehi itse güy u çevgân

güyâ:

1. güyâ:

Gazel 34

Mısra: **9**

Güya, sanki, sözde.

Ey Nebîl 'atf-ı nigeñ güyâ lisân-ı hâldir
Güft-i güyî râz-ı 'aşka tercümândır çeşm-i yâr

2. gūyā:

Gazel 43

Mısra: 2

Gūya, sanki, sözde.

Leblerinde büse-yi in'ām kendin gösterir
Şışeden gūyā mey-i gül-fām kendin gösterir

8. gūyā:

Gazel 103

Mısra: 1

Gūya, sanki, sözde.

Şu'leden bir nev-sütün gūyā ki ahımdır benim
Çarh-ı atlas lāciverdi bār-gāhımdır benim

3. gūyā:

Gazel 45

Mısra: 2

Gūya, sanki, sözde.

Üç hālî var ki fitne-i mülk-i şürûrdur
Gūyā ruhuñda nokta-i şekk-i sürûrdur

9. gūyā:

Kaside 16

Mısra: 22

Gūya, sanki, sözde.

Dehân-ı gonce-i nev-resteyi pür-şebnem itmekle
Şabâ gül-şende gūyā dāye-i şefkat-şi'âr oldı

4. gūyā:

Gazel 45

Mısra: 8

Gūya, sanki, sözde.

Āb-ı hayāt-ı la'l-i lebiñ cüst-cüdadır
Gūyā haññ Sikender-i şāhib-zuhûrdur

10. gūyā:

Kıt'a 21

Mısra: 9

Gūya, sanki, sözde.

Ser-â-ser hâki gūyā mâye-i feyz-i bahâr olmuş
Ki her sebz-i giyâhı gıbta-fermâ haññ-ı müşgine

5. gūyā:

Gazel 58

Mısra: 2

Gūya, sanki, sözde.

O ruhsâr üzre 'aks-i zülfî kim sîrâb-ı çeşmimdir
Miyân-ı gülde gūyā sünbül-i şādâb-ı çeşmimdir

11. gūyā:

Kıt'a 23

Mısra: 4

Gūya, sanki, sözde.

Tarâvet virdi cüy-ı luñfî el-haqq ümm-i dünyāya
Kef-i ihsânı gūyā Nîl feyz-efşân-ı Mısr oldı

6. gūyā:

Gazel 90

Mısra: 9

Gūya, sanki, sözde.

Nokta-i şekk-i vücûd-ı femde gūyā haller
Gerçi kim yokdur Nebîlâ iştibâhı kimseniñ

12. gūyā:

Kıt'a 31

Mısra: 5

Gūya, sanki, sözde.

Olsa gūyā qadr-i zer zerger-şinâsı dil n'ola
Şeh Selîm Hân-ı sûtûde-şaşlete oldı re'îs

7. gūyā:

Gazel 96

Mısra: 6

Gūya, sanki, sözde.

Aşıldı şâh-ı nañl-ı verde gūş itdirmege derdin
Gülûñ gülşende gūyā gūşîña mengüş olur bûlbûl

13. gūyā:

Kıt'a 35

Mısra: 4

Gūya, sanki, sözde.

Dogdı dehrîñ dîdeler rûşen günü Ya'kûb-veş
İtdi gūyā ümm-i dünyāya meh-i Ken'ân cülûs

14. gūyā:

Kıt'a 47

Mısra: 19

Güya, sanki, sözde.

Leṭāfetle leb-i deryāda gūyā bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

15. gūyā:

Kıt'a 59

Mısra: 24

Güya, sanki, sözde.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tā elif-bādan
Felāṭında derün-ı ḥumda nokşanın olur gūyā

16. gūyā:

Kıt'a 69

Mısra: 27

Güya, sanki, sözde.

Elfi gūyā ḥümā-yı evc-i hüner
Uçmaga bāsi bāl ü per gibidir

17. gūyā:

Kıt'a 85

Mısra: 4

Güya, sanki, sözde.

Nerm idüp zür-ı mey ol şahib-kırân-ı 'işveyi
Sīneye çekdim beni gūyā Nerīmān eyledi

18. gūyā:

Terkib-bend 1

Mısra: 25

Güya, sanki, sözde.

Gūyā siper eyledim niyāzı
Düşnāmı negam-şinās-ı 'aşka

gūvā olup:

1. gūyā olup:--(u)p

Kaside 16

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Ötmek, şakımak.

Didikçe bülbül-i şeydā şikāyetle olup gūyā
Açıldı gonce-i neşkūfteler hem-bezm-i ḥār oldı

gūvān-ı zamāna:

1. gūyān-ı zamāna:--a

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zamanın şairleri, söz söyleyenleri.

'Ayān olur Nebilā ka' bı pey-revlikde her şahşın
Bu vādī-i taze gūyān-ı zamāna nev-zemīn olsa

gūvā-vı taşdıki:

1. gūyā-yı taşdıki:--i

Kıt'a 50

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Onayladığımı söyleyen.

Olnca vaşfa cārī ḥāmede ḥāl-i leb-i deryā
Anın gūyā-yı taşdıki lisān-ı hem-civār oldı

gūvivā:

1. gūyiyā:

Gazel 56

Mısra: 6

Güya, sanki, sözde.

Bak zebān-ı şekve zāhir mi dil-i şad-çakden
Gūyiyā zülfiñde yārin şāne-i ḥāmūşdur

2. gūyiyā:

Gazel 69

Mısra: 10

Güya, sanki, sözde.

Qālīb-ı bī-rūḥ ider 'uşşākı gitdikçe Nebīl
Gūyiyā şuretdde ol rūḥ-ı muşavver bī-ḥaber

3. gūyiyā:

Gazel 97

Mısra: 7

Güya, sanki, sözde.

Gūyiyā gīsūları ser-püş-ı bezm-i ḥüsnidir
La'lidir hem neş'e-i mül ḥālī şeb-bū rüyı gül

4. gūyiyā:

Kaside 16

Mısra: 32

Güya, sanki, sözde.

Gazel-perdâz olup sümbül teber tavr-ı kâlemlerle
O Torlak güyiyâ Bektâşî-i zî - iştiâr oldu

güzâr itdikçe:

1. **güzâr itdikçe:--dik, --çe**

Gazel 120

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Geçmek.

Mey-i la'liñ güzâr itdikçe inbîk-i hayâlimden
.....şâf ider deryüze neş'e-i melâlimden

güzel:

1. **güzelde:-de**

Murabba 8

Mısra: 2

Güzel. || Dilber.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

2. **güzelde:-de**

Murabba 8

Mısra: 4

Güzel. || Dilber.

Her revîşde kıddi bîñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

3. **güzelde:-de**

Murabba 8

Mısra: 8

Güzel. || Dilber.

Nûr-ı vechî çeşm-i hürşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

4. **güzelde:-de**

Murabba 8

Mısra: 12

Güzel. || Dilber.

Gitmiyor destî miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

5. **güzelde:-de**

Murabba 8

Mısra: 16

Güzel. || Dilber.

Rûh-ı Rüstem na'ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

6. **güzel:**

Kıt'a 50

Mısra: 31

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran.

Ziyâde bir güzel târîh düşdi mısra'-i evvel
Nebîlâ mısra'-ı şânîde tâmî âşikâr oldu

7. **güzel:**

Kıt'a 58

Mısra: 38

Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran.

Târîh-i tāmından 'adû olsun fetîlî sū-be-sū
Şāhî güzel resm oldu bu sâhil-serây-ı Topkapu

güzer-kerân-ı şahş-ı kemâl:

1. **güzer-kerân-ı şahş-ı kemâl:**

Kıt'a 69

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Olgun kişinin sınır geçidi.

Mîmi güzer-kerân-ı şahş-ı kemâl
Kâse-i nûnî şan siper gibidir

3.2.9. H

hā:

1. hālar:--lar

Kıt'a 69

Mısra: 52

Ha (□), Arap alfabesinin altıncı harfi; Ahmed isminin ikinci harfi.

Vāvı şāmil vişāl-i maḥbūba
Hālar 'uṣṣāka rāh-ber gibidir

2. ḥāsıdır:--sı, --dır

Kıt'a 69

Mısra: 31

Ha (□), Arap alfabesinin altıncı harfi; Ahmed isminin ikinci harfi.

Cīm ile ḥāsıdır cemāl ü ḥüsn
Ḥāları ḥāl-i mu'teber gibidir

3. ḥāları:--lar, --ı

Kıt'a 69

Mısra: 32

Arapçadaki Hı harfi.

Cīm ile ḥāsıdır cemāl ü ḥüsn
Ḥāları ḥāl-i mu'teber gibidir

hāb:

1. ḥābda:--da

Gazel 18

Mısra: 4

Uyku II Rüya.

Şaff-ı müjgānıñ hele mābeynini bulmuş nigeḥ
Ḥābda birbirine girmiş kıtāl olmuş bu şeb

2. ḥābda:--da

Gazel 82

Mısra: 7

Uyku II Rüya.

Cüyende olup ḥābda dil mīve-i vaşlı
Dün gice yine bu tama'-ı ḥam ile geçmiş

3. ḥāba:--a

Kıt'a 87

Mısra: 3

Uyku II Rüya.

Bir ḥāl ki oldı ḥāba vardı
Hem zevk hem ihtirāz içinde

hāb u rāḥatın uçurdu:

1. ḥāb u rāḥatın uçurdu:--(u)r, --dı

Kaside 15

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Uyku ve rahatı kaçırma.

Bülbülleriñ uçurdu yine ḥāb u rāḥatın
Sünbül teberde zāhir olup şeş-per-i bahār

ḥabāb:

1. ḥabāb:

Gazel 14

Mısra: 8

Kabarcık II köpük.

Cām fıskiyye şu'le fevvāre
Āb ateş ḥabāb ya'nī şarāb

2. ḥabābıñ:--ı, --n

Gazel 83

Mısra: 1

Su üzerinde oluşan hava kabarcığı II kadehin üzerinde olan hava kabarcığı, şarap köpüğü.

Pür-hevā itmiş ḥabābıñ 'aşk ile şahbā-yı feyz
Gösterir mevc-i şafā her katreyi deryā-yı feyz

ḥabāb-āsā:

1. ḥabāb-āsā:

Kaside 9

Mısra: 8

Şarap köpüğü gibi.

Cilā-yı zāhirimdir 'ayb-püş-ı perde-i bātın
Ḥabāb-āsā derūnum pür-hevādır yā Rasūlallāh

ḥabāb-ı bāde:

1. ḥabāb-ı bāde:

Gazel 144

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Şarabın üzerindeki hava kabarcığı.

Tâcdır her rind-i şahbâ nûşî Cemşîd itmege
Ol habâb-ı bâde kim şekl-i külehdîr her biri

habâb-ı bâde olup:

1. habâb-ı bâde olup:--(u)p

Kaside 15

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Şarabın, kadehin üzerindeki hava kabarcıkları.

Her bir habâb-ı bâde olup hayme-i neşât
Gül-zâra çıkdı şâh-ı cihân-dâver-i bahâr

habâb-ı duht-ı rez:

1. habâb-ı duht-ı rez:

Gazel 129

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarabın üzerindeki hava kabarcığı.

Tehî şanma habâb-ı duht-ı rez dūşîzelikdendir
Olur havfından ekşer tıfl-ı endek-sâle tebhâle

habbeyi kubbe itmez:

1. habbeyi kubbe itmez:--mez

Kıt'a 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Önemsiz bir şeyi abartmak.

Murâd itdikçe gerdün habbeyi bir kubbe itmez mi
Tutunca 'aksini bu şüretiñ mahv olmuş ol günbed

habbezâ:

1. habbezâ:

Kıt'a 16

Mısra: 8

"ne güzel, ne sevimli" manasında takdir edatı.

Bir nûr-ı çeşm-i şulbî yine eyleyüp zuhûr
Revnağ-tırâz-ı mehd-i cihân oldı habbezâ

2. habbezâ:

Kıt'a 20

Mısra: 18

"ne güzel, ne sevimli" manasında takdir edatı.

Te' lîf idüp kulüb-ı cihânı bu hayr ile
Ser- levha-i fuḥûl-ı kirâm oldı habbezâ

habb-ı 'anberde:

1. habb-ı 'anberde:--de

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Amber tanesi.

Ḥâl-i ruḥsârîna tercîh olunur bûs-ı lebi
Ḥabb-ı 'anberde şafâ-yı mey-i gül-reng olmaz

hâbem âlûde:

1. hâbem âlûde:

Kaside 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uykulu.

Meger der-şubḥ-i maḥşer bînem aşâr-ı peşimânî
Ki her hengâm-i feyz âlûde hâbem yâ rasûlallâh

haber:

1. haber:

Gazel 47

Mısra: 8

Haber, bilgi.

İşmâm iderse ḥâl-i lebiñ bûy-ı vuşlatı
Tâ Mâverâ-yı Hinde kadar bu haber gider

2. haber:

Gazel 124

Mısra: 5

Haber, bilgi.

Bir haber yok mıdır esrâr-ı lebinden şoralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

haber uçursam:

1. haber uçursam:--sa, --m

Terkib-bend 1

Mısra: 122

Kelime Tipi: -
Gizlice haber göndermek.

Güller o hevesle oldu pür-güş
Bülbüllere bir haber uçursam

haber vir:

1. **haber vir:**

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Haber vermek II haberdar etmek.

Ğubâr-ı hattı şimdi sürme-i âvâz-ı bülbüldür
Haber vir nergis-i pür-intizâra dîdeler rûşen

haber virmiş:

1. **haber virmiş:--miş**

Kıt'a 50

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Haber vermek, bildirmek.

Haber virmiş mi bülbül rif'at-i gülmiḥ-i dergâhın
İdüp 'arz-ı taḥassür gonceler merkûz-ı hâr oldu

haber vîrsûn:

1. **haber vîrsûn:--sûn**

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bildirmek, haber ulaştırmak; bir durumun, bir olayın belirtisi olmak II gelecekte olacak şeyi söylemek.

Gaybden vîrsûn haber nuṭkı idüp keşf-i zamîr
Nûkte-i la'inde muzmerdir nice ma'nâ-yı feyz

hâb-gâh itmiş:

1. **hâb-gâh itmiş:--miş**

Gazel 135

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uyku yeri, yatak odası yapmak.

Dilimdir ol nişîmen kim hayâlîñ hâb-gâh itmiş
Müjeñ hıfz eylesün etrâfı pâ-mâl-ı sipâh itme

hâbgâh-ı şûriş-i ahir zamândır:

1. **hâbgâh-ı şûriş-i ahir zamândır:--dır**

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ahir zaman kargaşasının uyku evi.

Merdüm-i zî-fehm anı gafletle îkâz eylemez
Hâbgâh-ı şûriş-i ahir zamândır çeşm-i yâr

hâb-ı ğafletden:

1. **hâb-ı ğafletden:--den**

Kıt'a 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gaflet uykusu.

Şîve-i reftâr-ı hûbâna işâret eyleyüp
Dir idi koptı kıyâmet hâb-ı ğafletden uyan

hâb-ı ğafleti:

1. **hâb-ı ğafleti:--i**

Kaside 12

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gaflet uykusu.

Terk eyle gel 'inâyet idüp hâb-ı ğafleti
Vaḳt-i şehîr duâları Hâk müstecâb ider

hab-ı şabrı:

1. **hab-ı şabrı:--ı**

Gazel 149

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabır tohumu, tanesi.

Ben câme hab-ı şabrı tıtuşdurdum ey Nebîl
Eşvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

habîb-i kibriyâ:

1. **habîb-i kibriyâ:**

Tahmis 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

Müjdeler ey magfîret-cüyân Habîb-i Kibriyâ
Merḥamet eyler bülend iḥsân Habîb-i Kibriyâ

2. **ḥabīb-i kibriyā:**

Tahmis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

Müjdeler ey magfired-cūyān Ḥabīb-i Kibriyā
Merḥamet eyler bülend iḥsān Ḥabīb-i Kibriyā

1. **ḥabs-i nefes:**

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nefesini hapsetmek, tutmak.

Dogmuş dü hilāl-i 'ālem-ārā
İtmekdedür irtifā'-ı ḥüsni

3. **ḥabīb-i kibriyā:**

Tahmis 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

Şubḥ-ı maḥşer gösterüp bürhān Ḥabīb-i Kibriyā
Luṭf-ı 'āmin itmege i'lān Ḥabīb-i Kibriyā

2. **ḥabs-i nefes:**

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nefesini hapsetmek, tutmak.

Ḥabs-i nefes iktizā ider mi
Lebden çıkamaz ḥurūf-ı şekvā

4. **ḥabīb-i kibriyā:**

Tahmis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

Şubḥ-ı maḥşer gösterüp bürhān Ḥabīb-i Kibriyā
Luṭf-ı 'āmin itmege i'lān Ḥabīb-i Kibriyā

ḥabs-ı nefesden:

1. **ḥabs-ı nefesden:--den**

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nefesini hapsetmek, tutmak.

Ol meh-i burc-ı leṭāfet kim hevādan nem kapar
Çıkmasun ḥabs-ı nefesden bir kez āhı kimseniñ

ḥabīr:

1. **ḥabīr:**

Kıt'a 58

Mısra: 21

Haberi olan, haberli, haberdar, vâkıf.

Her bir hevādan vāye-gīr esrār-ı bahreynе ḥabīr
Ḥayret-dih-i ebr-i maṭīr bu mācerā-yı Topkapu

ḥabṭ idüp:

1. **ḥabṭ idüp:--(ü)p**

Kaside 12

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Yanlış yapmak.

Dil nuṭka gelse böyle gelür ḥabṭ idüp seni
Cümle kelāmın evvibe-i müstetāb ider

ḥabs-i āh idemez:

1. **ḥabs-i āh idemez:--e, --mez**

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Āha, feryada hapsetme.

'Uşşākı ḥabs-i āh idemez kayd-ı zülf ile
Sermāyeyi o ehl-i hevā hep telefdedir

ḥabṭ itdi:

1. **ḥabṭ itdi:--di**

Mesnevi 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yanlış yapma.

Ḥabṭ itdi beni amān o gözler
Müjgāna ilişdi cümle sözler

ḥabs-i nefes:

ḥabṭ olurum:

1. **ḥabṭ olurum:--(u)r, --(u)m**

Terkib-bend 2

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Yanlış yapma.

Gice kûtehdır uzun boylı ḥikāyet mi olur
Göricek ḥabṭ olurum vechiñi mānend-i Nebīl

ḥacālet:

1. **ḥacālet:**

Kıt'a 21

Mısra: 2

Mahcubiyet, utanma.

Cenāb-ı necl-i gerdūn mesned-i müftī-i 'ālem kim
Ḥacālet baḥş olur dā'im vaḳārı zāt-ı temkīne

ḥāce:

1. **ḥāce:**

Kaside 14

Mısra: 6

Efendi, hoca.

İḥlāsdır netīcesi bu ḥatm-ı ḥvācenin
Koymuş uşūle ḥāce nigū-kār-ı naḳş-bend

ḥācet komaz:

1. **ḥācet komaz:--maz**

Kıt'a 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İhtiyaç bırakmamak II muhtaç etmemek.

Bahār oldıkça feyzi şaḥn-ı Kāgıd-ḥāneniñ dilde
Komaz ḥācet ḡam-ı ḥaṭṭ-ı civānı meşḳ ü terkīne

ḥaclet:

1. **ḥacletdir:--dir**

Kıt'a 59

Mısra: 15

Utanma.

Bu ta'līmın dimiş İsfendiyāra görme ḥacletdir
Atup bu tır-i Rüstem eṭṭaḥ-i 'aynın idüp imā

ḥadd:

1. **ḥaddin:-iñ**

Kıt'a 61

Mısra: 1

*(Ayva tüyleriyle güzellik bulan) Yanak II
Sevgilinin yanağı.*

Tebeyyene fi'l-ḥabībi 'uzāru ḥaddin
Ve lākin lā yu'addu mine'l-ma'āyib

ḥadden aşdırmış:

1. **ḥadden aşdırmış:--dır, --mı**

Murabba 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Haddini, sınırını aşmak.

Şīve -ü nāz u cefāyı ḥadden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermana giymiş yaraşdırmış yine

ḥadd-i imkāni:

1. **ḥadd-i imkāni:--ı**

Kaside 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Imkān sınırı, mümkün olabilme derecesi.

Fakat ta'dād olunsa cürm-i mektüb eylemezdim kayd
Geçerdi ḥadd-i imkāni şümārım yā Rasūlallāh

ḥadem:

1. **ḥadem:**

Gazel 113

Mısra: 5

Hizmet eden, hizmetçi.

Eṭrāf-ı şem'-i devlete fānūsdur ḥadem
Māhiñ hiç infikākı görülmüş mi hāleden

ḥademi olıcak:

1. **ḥademi olıcak:--ıcak-i**

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hizmetçi olmak.

Ḥaremeyniñ olıcak ḥademi eslāfi gibi
Şükr ile oldı zemīn secde-geh-i Şāh Maḥmūd

ḥādım-i beyt-i rasūlullāh:

1. **ḥādim-i beyt-i rasūlullāh:**

Kıt'a 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in evinin bekçisi.

Ḥādim-i beyt-i Rasūlullāh idüp elṭāf-ı Hāk
Eyledi şāh-ı cihān Maḥmūd Ḥānı kām-bīn

ḥadīs-üs-sinne:

1. **ḥadīs-üs-sinne:**

Gazel 131

Mısra: 7

Hadis ve sünnet.

‘Alīl olmak ḥadīs-üs-sinne saḥt-i felekdendir
Muḥarrerdir gezendi loḡma saḥt oldıḡça dendāna

ḥafīd efendi:

1. **ḥafīd efendi:**

Kıt'a 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeyhülislam Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu.

Necl-i pāki Ḥafīd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Ğurer gibidir

2. **ḥafīd efendi:**

Kıt'a 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şeyhülislam Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu II
Osmanlı kazaskeri ve âlimi.*

Ḥikem-şinās-ı şerī‘at Ḥafīd Efendi kim
Vücūdı şadr-ı mu‘allāya zīver-efzādır

ḥafīd efendidir:

1. **ḥafīd efendidir:--dir**

Kıt'a 102

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şeyhülislam Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu.

Bu hünlerle Ḥafīd Efendidir
Pederiñ bā‘iş-i müfāḥareti

ḥafīd efendimize:

1. **ḥafīd efendimize:--miz, --e**

Kıt'a 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şeyhülislam Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu II
Osmanlı kazaskeri ve âlimi.*

Sezā bu pāye-i Mekke Ḥafīd Efendimize
Ne ğüne mesned-i iḡbāle virdi seyr it zeyn

ḥafīd efendive:

1. **ḥafīd efendiye:--y, --e**

Kıt'a 40

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Şeyhülislam Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu II
Osmanlı kazaskeri ve âlimi.*

Nebīl yazdı bu tārīḡi bi'l-bedāhe hemān
Ḥafīd Efendiye bu şadr-ı Rūm aḡrādır

ḥafīd-i āsumān-cāha:

1. **ḥafīd-i āsumān-cāha:--a**

Kıt'a 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Makamı ğök kadar yüksek olan Ḥafīd Efendi (
Osmanlı kazaskeri ve âlimi).*

Nola gelse Nebīlā ḡāḡıra bu mısra-i tārīḡ
Ḥafīd-i āsumān-cāha becādır işte bu pāye

ḥafīd-i ‘āḡfet-ġüster:

1. **ḥafīd-i ‘āḡfet-ġüster:**

Kaside 16

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Rahmet, iyilik saḡan erkeḡ torun.

Felek-pāye Ḥafīd-i ‘āḡfet-ġüster ki iḡbāli
Sipihri cāh-ı devlet üzre mihr-i tāb-dār oldı

2. **ḥafīd-i ‘āḡfet-ġüster:**

Kıt'a 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Rahmet, iyilik saḡan Ḥafīd Efendi.

Felek-pāye Ḥafīd-i ‘āḡfet-ġüster ki iḡbāli
Ola şubḡ u mesā dāġ-ı derūn ḡurşīd ile bedre

3. ḥafīd-i ‘āṭifet-güster:

Kıt'a 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rahmet, iyilik açan Hafid Efendi (Şeyhülislam Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu).

Ḥafīd-i ‘āṭifet-güster ki farṭ-ı zihn ü idrāki
Felāṭūnı zarūrī mā’ il eyler semt-i tahsīne

ḥafīd-i ‘āṭifet-kārīn:

1. ḥafīd-i ‘āṭifet-kārīn:

Kıt'a 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Merhamete nail olmuş Hafid.

Semiyy-i meḥar-ı ‘ālem Ḥafīd-i ‘āṭifet-kārīn
İderdi görse Eflāṭūnı farṭ-ı zihni şermende

ḥafīd-i kām-kār:

1. ḥafīd-i kām-kār:

Müseddes 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Maksadına, arzusuna ulaşmış Hafid
(Şeyhülislam Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu).*

Baḥr-ı zehhār-ı hüner ya’ni Ḥafīd-i kām-kār
‘Ālem-i imkāna mişlin az getürdi rüz-gār

ḥafīd-i pür-kerem:

1. ḥafīd-i pür-kerem:

Kıt'a 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cömertlikle dolu erkek torun.

Anıñ necli Ḥafīd-i pür-kerem kim
Ma’ārifle o da ḍarb-ı meşeldir

ḥafīd-i şāhib-i kadre:

1. ḥafīd-i şāhib-i kadre:--e

Kıt'a 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kıymet/ değer sahibi erkek torun.

Nebīlā rütbe-i ‘ulyāda kayd eyle bu tāriḥi
Sitanbül pāyesi geldi Ḥafīd-i şāhib-i kadre

ḥafīd-i zī-‘alemle:

1. ḥafīd-i zī-‘alemle:--le

Kıt'a 33

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dünyaya, aleme sahip.

Nebīlā bir düşer zīnet-dih-i dīvān olan tāriḥ
Ḥafīd-i zī-‘alemle Anadolu oldu zībende

ḥafız melek efendi:

1. ḥafız melek efendi:

Kıt'a 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hafız Melek Efendi (20.yüzyıl
musikişinasnalarından).*

Zann itme kim beşerdi Ḥafız Melek Efendi
Terk itdi mäsivâyı kurb-ı Hudāya gitdi

ḥāhiş:

1. ḥāhişindendir:--(i)n, --den, --dir

Gazel 35

Mısra: 11

İstemek, istek.

Ḥāhişindendir ḥarīdārın revāc-ı ma’rifet
‘Arz-ı kālā-yı hüner bir āferīne bestedir

2. ḥāhişinden:--i, --n, --den

Kıt'a 57

Mısra: 16

İstemek, istek.

Baḥr-ı cūdında olan zevḳ-i ma’āşı fıkır idüp
Ḥāhişinden mürğ-i ābiler hücüm eyler yeme

ḥāhiş-i dīdār itmey:

1. ḥāhiş-i dīdār itmey:--me, --m

Terkib-bend 2

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Yüzünü isteme, arzu etme.

Fikr-i zülfiñle gezüp hâhiş-i dîdâr itmem
Dil-i dîvâneyi ben pîr ü hüşyâr itmem

hâhiş-i huld:

1. hâhiş-i huld:

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cennet isteği.

Garażın fehm ideriz hâhiş-i huld eylemeden
Zâhidâ biz seni aşhâb-ı şikemden bilürüz

hâhiş-i zevk-i sehergâhı:

1. hâhiş-i zevk-i sehergâhı:--ı

Kıt'a 50

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Seher vaktinin isteği, arzusu.

Hezâr-ı zârı mumlar hâhiş-i zevk-i sehergâhı
Mücessemde şabâhü'l-hayrı hem-feyż-i bahâr oldı

hâhiş-kâr-ı vahdet:

1. hâhiş-kâr-ı vahdet:

Gazel 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Birlik isteği.

İder 'aksiyle ülfet nâzir-i âyine-yi 'ibret
O hâhiş-kâr-ı vahdet hem-zebân ister mi ister ya

hâ'in:

1. hâ'ini:--ı

Kıt'a 24

Mısra: 1

Hıyanet eden, nankörlük eden.

Şûret-i silm üzre girmişken Firânçe hâ'ini
İtdi izhâr-ı 'adâvet zabt-ı Mısr için hemân

hâ'iz itmiş:

1. hâ'iz itmiş:--mış

Kıt'a 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sahip olma.

Kaşabü's-sabk her 'ulûma Hudâ
Hâ'iz itmiş o zî-müsâbaqatı

hak:

1. hak:

Kaside 3

Mısra: 4

Allah, Cenâbıhak.

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün
İdüp Hak hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh

2. hak:

Kaside 3

Mısra: 1

Allah, Cenâbıhak.

İdüp Hak hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh
Seni ba's itdi bâ-mihr-i nübüvvet yâ Rasûlallâh

3. hak:

Kaside 3

Mısra: 7

Allah, Cenâbıhak.

Seni Hak hâce-i esrâr idüp 'ilm-i ledünnide
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

4. hak:

Kaside 12

Mısra: 26

Allah, Cenâbıhak.

Terk eyle gel 'inâyet idüp hâb-ı gâfleti
Vaqt-i seher duâları Hak müstecâb ider

5. hak:

Kaside 12

Mısra: 75

Allah, Cenâbıhak.

Ka'bın 'ayân itmek için Hak felekleri
Ruḥ-süde-i zemîn iyâb ü zihâb ider

6. hak:

Kaside 12

Mısra: 80

Allah, Cenâbıhak.

Teslîm idince ribka-i mülk-i itâ'ati
Hâk ol Rasûl-i Ekremi mâlik-riqâb ider

7. **hâk:**

Kaside 12

Mısra: 99

Allah, Cenâbıhak.

Vaşf eyleyüp Kelâm-ı Kâdîmînde Hâk seni
Mesned-nişîn-i tahtına nüh kıbâb ider

8. **hâk:**

Kıt'a 5

Mısra: 2

Allah, Cenâbıhak.

Kıldı teksîr-i sūfûn deryâ-himem şâh-ı cihân
'Ömrini Hâk mevc-i deryâlar kadar efzûn kıla

9. **hâk:**

Kıt'a 46

Mısra: 7

Allah, Cenâbıhak.

Hayrî'l-halef idüp Hâk kılsun mu'ammer anı
Vahti gelince olmaz ta'vîk keвне geldi

10. **hâk:**

Kıt'a 54

Mısra: 13

Allah, Cenâbıhak.

İdüp Hâk haşre dek zîb-âver-i evreng-i Osmânî
Hemân fahır eylesün zât-ı hümayûn ile ol mesned

11. **hâkden:-den**

Kaside 12

Mısra: 113

Toprak, türab, yer.

Ref eylemezse lutfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif'at-ı kadre türâb ider

12. **hâke:-e**

Kaside 15

Mısra: 22

Toprak, türab, yer.

Dest-i güle şükûfe-i zerrîn kadeh virir
Ferş oldu hâke nat'-ı zer-ender-zer-i bahâr

13. **hâki:--i**

Kıt'a 21

Mısra: 9

Toprak, türab, yer.

Ser-â-ser hâki güyâ mâye-i feyz-i bahâr olmuş
Ki her sebz-i giyâhı gıbta-fermâ hatt-ı müşgine

14. **hâkdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: 3

Toprak, türab, yer.

Kadrine nisbetle gevher hâkdir
Zât-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir

hâk itme:

1. **hâk itme:--me**

Terkib-bend 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Helak etmek, toprak hale getirmek.

Hâk itme der-zemîn-i hâkâret bizi amân
Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamân

hâk itmiş:

1. **hâk itmiş:--miş**

Murabba 6

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Uygun olmak, layık olmak.

Nâzı rüy-ı niyâzı hâk itmiş
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

hâkân-ı cihân:

1. **hâkân-ı cihân:**

Kıt'a 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Dünya hükümdarı.

Hâkân-ı cihân Hazret-i Sultân Selîmîn
Bî-şübhe kırmaz şîtda a'dāya mecālî

hakāret:

1. hakāretle:-le

Gazel 104

Mısra: 2

Küçük düşürme, horlama; küçük düşürücü söz veya davranış.

Temāşā-yı lebiñle nüş-yı şahbā-yı nigāh itsem
Hakāretle mey-i gül-rengi rüsvā-yı nigāh itsem

2. hakāretle:-le

Gazel 121

Mısra: 3

Küçük düşürme, horlama, aşağılama, küçük düşürücü söz veya davranış.

Hem-cinsini nazarda hakāretle mür ider
İgmāz-ı 'ayn iden mütekebbir selāmdan

hak-ı der-gāhın:

1. hak-ı der-gāhın:--ın

Kıt'a 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eşğin, huzurun toprağı.

Şübhesiz mānend-i gerdün irtifā' u şān bulur
Eyleyenler hak-ı der-gāhın görüp vaz'-ı cibāh

hak-i dergehi:

1. hak-i dergehi:--i

Kaside 15

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Dergah toprağı.

Olsaydı feyz-bağş-ı zemīn hak-i dergehi
'Anber olurdu tūde-i hākister-i bahār

hak-i kabrinde:

1. hak-i kabrinde:--i, --n, --de

Kıt'a 53

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Mezar toprağı.

Eylemiş gencine-i medfūn gibi devrān nihān
Hāk-i kabrinde görünce feyz-i kadr-i 'ascedi

hak-i pā:

1. hak-i pā:

Kaside 14

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayağının toprağı.

Hep ser-fürü-yı Hakla nazar ber-kadem imiş
Ol hak-i pā görür seni ebrār-ı nağş-bend

hak-i pāya:

1. hak-i pāya:--y, --a

Kıt'a 57

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Ayağının toprağı.

Hāk-i pāya 'arz ider nüh pāye-i çarh-ı felek
Kaşr-ı ikbālî eğer muhtāc olursa sülleme

hak-ı pāyi:

1. hak-ı pāyi:--i

Tahmis 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı II eşik, huzur.

Rengi reşk-i zülf-i hūbān-ı cihān olsa n'ola
Hāk-i pāyi ile kadri müstebān olsa n'ola

hak-i pāy-i başcı sultān oldu:

1. hak-i pāy-i başcı sultān oldu:--dı

Kıt'a 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Başcı Sultan'ın ayağının tozu olma.

Dergeh-i vālāsına yüzler sürüp
Hāk-i pāy-i Başcı Sultān oldu dil

hak-i pāviñ:

1. **ḥāk-i pāyiñ:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı II eşik, huzur.

Ḥāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

Ḥaşre dek aḥkām-ı şer'iiyyen yürür

2. **ḥāk-i pāyiñ:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı II eşik, huzur.

Zāt-ı pākiñ mazhar-ı levlākdir

Ḥāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

3. **ḥāk-i pāyiñ:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı II eşik, huzur.

Ḥāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

Ḳurb-ı ev ednāya olduñ sen qarīn

4. **ḥāk-i pāyiñ:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı II eşik, huzur.

Zāt-ı pākiñ mazhar-ı levlākdir

Ḥāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

5. **ḥāk-i pāyiñ:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı II eşik, huzur.

Ḥāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

ḥāk-i pāyına:

1. **ḥāk-i pāyına:--y, --i, --n, --a**

Kaside 15

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı.

'Arz itdi ḥāk-i pāyına bir nev-zemīn ğazel
Gülşende 'andelīb-i suḥan-perver-i bahār

2. **ḥāk-i pāyına:--i, --n, --a**

Kaside 15

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı.

Gelmez mi ḥāk-i pāyına ol fāḥr-ı milletiñ
Vaz'-ı cibāha şāh-ı bülend-efser-i bahār

ḥāk-i pāyinden:

1. **ḥāk-i pāyinden:--i, --n, --de--i, --n, --den**

Kıt'a 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayağın toprağı II eşik, huzur.

Āsumān-mesned Celālüddīn-i Rūmī kim anıñ
Ḥāk-i pāyinden felek deryüze-i iḥsān ider

ḥāk-i rehdir:

1. **ḥāk-i rehdir:--dir**

Gazel 144

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Padişah, sevgilinin yürüdüğü yer / eşik.

Gerçi kim üftāde-gānıñ ḥāk-i rehdir her biri
Rüzgāra pādişāh-ı Cem-sipehdir her biri

ḥāk-i reh-i şāh mahmūd:

1. **ḥāk-i reh-i şāh mahmūd:**

Gazel 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sultan Mahmud'un yürüdüğü yer, toprak.

Kimse toz konduramaz üstine ol bendesi kim
Cebhe-pirādır aña ḥāk-i reh-i Şāh Mahmūd

ḥāk-i zilletde:

1. **ḥāk-i zilletde:--de**

Muhammes 2

Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Aşağılık, hakirlik toprağı.

Hāk-i zilletde koma şūrde-hāl
Zāt-ı pākīñ mazhar-ı levlākdir

2. **hāk-i zilletde:--de**
Kaside 9
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Alçaklık toprağı.

Meded dest-i şefāatle bırakma hāk-i zilletde
Nebīl-i zār kim der-zīr-i pādır yā Rasūlallāh

hākīm:

1. **hākīm:**
Kıt'a 70
Mısra: 4
Hükmeden, egemen.

Yazılsın medd-i tūfān-zār-ı neyl-i eşk ile tarīh
Nebīl Beg kıldı Firdevsi mekān hākīm iken Mısra

hākīmāne:

1. **hākīmāne:**
Kıt'a 23
Mısra: 11
Bilgeye yakışır tarzda, bilgece.

Hākīmāne idüp tedbīr-i def' itdi şeh-i 'ālem
Firengī zaḥmı gerçı müceb-i efgān-ı Mısr oldu

hakk:

1. **hakkā:--+a**
Gazel 142
Mısra: 14
Allah (c.c.).

Maşdar-ı fıkır itme şarf-ı zihni idüp müstakbeli
Rabṭ-ı kalb ile Nebīlā hakkā sen her hālde

2. **hakkā:--+a**
Kıt'a 59
Mısra: 6
Allah (c.c.).

Reh-i mesdūd-ı Beytullāhı açdı şıdk-ı niyyetle
Havāric bildi bir şīr-i veğā-girdār imiş hakkā

3. **hakkā:-a**
Kıt'a 69
Mısra: 63
Doğru, gerçek.

Bu beyān-ı müfīd ile hakkā
Şan ma'āni-i muhtasar gibidir

4. **hakkā:-a**
Kıt'a 69
Mısra: 70
Doğru, gerçek.

Şadr-ı devletden olmasun münfek
Şadra hakkā ki zīb ü fer gibidir

5. **hakkı:-ı**
Gazel 4
Mısra: 9
Cenābı Hak; Allah (c.c.).

Asılsa Hakkı ızhāra uzatsa bahş-ı gīsūyı
Nebīlā olsa bir Hāllāc-ı Manşūru'l-livā peydā

6. **hakkā:-a**
Kaside 5
Mısra: 4
Cenābı Hak; Allah (c.c.).

Bu mār-ı nefis-i emmāre iderken böyle kec reftār
Çıkar mı Hakkā dogru şāh-rāḥım yā Rasūlallāh

7. **hakkā:-a**
Kıt'a 7
Mısra: 9
Cenābı Hak; Allah (c.c.).

Ref' idüp Hakkā dü-desti yazdı tarīhin Nebīl
Ola Tācüddīn Efendiniñ mübarek maḳdemi

8. **hakk:**
Kıt'a 102
Mısra: 17
Cenābı Hak; Allah (c.c.).

İde Hakk şü gibi 'azîz Nebîl
Kulzüm-i 'ilm o kân-ı Mehmedeti

9. hakk:

Muhammes 1

Mısra: 22

Cenâbı Hak; Allah (c.c.).

Olma ta'rife Nebîlâ mecbûr
Hakk vâşfin idemez ehl-i şü'ür

10. hakkında:-ı, -(n), -da

Mesnevi 1

Mısra: 53

Herhangi bir kişiye veya duruma dair, onunla ilgili.

Hakkında nice 'inâyet oldu
Hem vak'a-nüvîs-i devlet oldu

hakkâ:

1. hakkâ:

Kıt'a 28

Mısra: 3

Doğrusu, gerçekte.

Bu sâhil-hâneyi bî-misl ü mânend eyledi hakkâ
Bu resme ihtirâ'-ı tab'ı ol şâh-ı dil-âgâhıñ

2. hakkâ:

Kıt'a 64

Mısra: 4

Doğrusu, gerçekte.

Bu cây ki destâr-ı şehen-şâha mahâldir
Baş egmese 'âlemlere hakkâ ki be-câdır

3. hakkâ:

Gazel 42

Mısra: 13

Allah'a II gerçekten, doğrusu.

Hakkâ lâzımdır 'ubûdiyyetde sebkat ey Nebîl
Hidmete kim itse isti'câl kendin gösterir

hakk-ı vâşfin:

1. hakk-ı vâşfin:--ı, --ñ

Kaside 15

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Özelliklerinin hakikati.

Lâl oldu Hakk-ı vâşfin edâda kuluñ gibi
Olmağda bu du'â ile şevk-âver-i bahâr

hakkında:

1. hakkımda:

Gazel 36

Mısra: 3

Herhangi bir kişiye veya duruma dair, onunla ilgili.

Hakkımda nutkı ol leb-i mey-gün dilberin
Mağmûr-ı bezm-i vâşlına tesrîb-i neş'edir

hâk-pây:

1. hâk-pây:

Tahmis 1

Mısra: 3

Ayağın toprağı, ayağın tozu, ayağın bastığı toprak.

'Arş-ı tayyib hâk-pây ile muṭayyebdir bu şeb
Pest olup kadr-i kamer çün mâh-ı naḥşebdir bu şeb

hâl:

1. hâlini:-i, -n, -i

Gazel 28

Mısra: 5

Hâl, durum, vaziyet.

Turma gözden geçirüp hâlini ta'dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim 'anber tesbîh

2. hâline:-i, -n, -e, -

Gazel 70

Mısra: 13

Hâl, durum, vaziyet.

Hâline eşk-feşân oldu gül-âbdan Nebîl
Gördi kim kendüye hem-bü olur ekşer micmer

3. hâlini:-i, -n, -i

Gazel 104

Mısra: 14

Hâl, durum, vaziyet.

Olur zâhir sevâdî merdûm-i çeşm-i tahassürde
Nebîlâ hâlini dâg-ı süveydâ-yı nigâh itsem

4. **hâli:-i**

Gazel 111

Mısra: 5

Hâl, durum, vaziyet.

Dehen-güşâ olıcak nuţka hâli şemm olunur
Sebeb değıl midir ifşâ-yı sırr-ı meste zebân

5. **hâli:-i**

Gazel 114

Mısra: 5

Hâl, durum, vaziyet.

Derd-i ser îrâş ider pür-gû olan hâli derûn
Hoş gelür tablîñ şadâ-yı cân-hırâşî dürdan

6. **hâlden:-den**

Gazel 122

Mısra: 1

Hâl, durum, vaziyet.

Şîve-i müstakbeli fark itmeyenler hâlden
İltifâtı idemez temyîz istişkâlden

7. **hâlim:-im**

Gazel 122

Mısra: 5

Hâl, durum, vaziyet.

Yâri hâlimden bilür hâlim dahî ol yârden
Fehm iden innî ile limmîyi istidlâlden

8. **hâlim:-im**

Gazel 131

Mısra: 14

Hâl, durum, vaziyet.

Nebîlâ dūd-ı âhım sünbülîstân itdi eflâki
İderken hâlim işmâm ol meh-i kâkül-perîşâna

9. **hâline:-i, -n, -e, -**

Gazel 138

Mısra: 4

Hâl, durum, vaziyet.

Haşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Bağ niyâzıñ hâline rüsvâ-yı ‘âm itmiş yine

10. **hâl:**

Kaside 12

Mısra: 33

Hâl, durum, vaziyet.

Bu hâl ile duhûlî ümîd cylemek değıl
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

11. **hâle:-e**

Kaside 16

Mısra: 8

Hâl, durum, vaziyet.

Karanfil oldu Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkı
Bağup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldu

12. **hâle:-e**

Kıt'a 17

Mısra: 2

Hâl, durum, vaziyet.

Sûziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânıñ
Neyde tennûre döner baksa eger bu hâle

13. **hâlin:--i, --n**

Kıt'a 23

Mısra: 7

Hâl, durum, vaziyet.

Cenâb-ı pâdişâha ‘arz içün hâlin o günlerde
Akan ol Nîl eşk-i dîde-i giryân-ı Mısr oldu

14. **hâl:**

Kıt'a 83

Mısra: 4

Hâl, durum, vaziyet.

Hatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi
Şıgmaz hele imâna bu hâl illallah

15. **hāl:**

Kıt'a 97

Mısra: 1

Hâl, durum, vaziyet.

Bak çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâle de

21. **hâlini:--i, --n, --i**

Müseddes 1

Mısra: 16

Hâl, durum, vaziyet.

Gel ıñ kaçma bu günler 'âşık-ı gam-hârdan
Rûz-gârîñ hâlini fehm eyle bu güftârdan

16. **hâle:-e**

Mesnevi 1

Mısra: 100

Hâl, durum, vaziyet.

Gül-gün-ı hayâle dizgin itme
Bak bak da bu hâle dizgin itme

22. **hâl:**

Tahmis 2

Mısra: 24

Hâl, durum, vaziyet.

Pek ba' id olmaz mı bu eşkâl ile fikr-i duhûl
Ey hîred-mend eyleme bu hâl ile fikr-i duhûl

17. **hâlim:-im**

Mesnevi 1

Mısra: 40

Hâl, durum, vaziyet.

Yok nuṭka benim mecâlim aṣlâ
Gelmez hele vaṣfa hâlim aṣlâ

23. **hâlâ:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Hâl, durum, vaziyet.

Sîm-âbda gösterir vaḳârı
Dilde olan ıztırâb hâlâ

18. **hâlimden:--i, --m, --den**

Mesnevi 1

Mısra: 41

Hâl, durum, vaziyet.

Hâlimden eğer suâl olursa
Yâr ḥasbiḥâl olursa

24. **hâl:**

Gazel 36

Mısra: 14

(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Gördüm Nebîl keyfiñ 'ademden zuhûrını
Ol hâl lebine nokta-i terkib-i neş'edir

19. **hâller:--ler**

Muhammes 3

Mısra: 2

Hâl, durum, vaziyet.

Ger-den-i sîm üzre yekser
Hâller kavş-ı mu'anber

25. **hâli:-i**

Gazel 45

Mısra: 1

(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Üç hâli var ki fitne-i mülk-i şürûrdur
Güyâ ruḥuñda nokta-i şekk-i sürûrdur

20. **hâlim:-im**

Murabba 1

Mısra: 3

Hâl, durum, vaziyet.

Sebât üzre degil hâlim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

26. **hâl:**

Gazel 50

Mısra: 5

(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Hâl bu hükm-i Karaküşî ile
Zîver-i evreng-i ruḥsârîñ mıdır

27. **hâlden:-den**
Gazel 53
Mısra: 7
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Gerdeni hâlden geçilmez imiş
Hâris-i ma'ber bogâz mıdır

28. **hâle:-e**
Gazel 59
Mısra: 10
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Zîb-i âgûşum oldu yâr Nebîl
Mâha elbette hâle lâzımdır

29. **haller:-ler**
Gazel 90
Mısra: 9
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Nokta-i şekk-i vücûd-ı femde gûyâ haller
Gerçi kim yokdur Nebîlâ iştibâhı kimseniñ

30. **hâli:-i**
Gazel 97
Mısra: 1
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Hattı sünnetlik karanfil hâli şeb-bû rûyî gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyî gül

31. **hâli:--i**
Gazel 97
Mısra: 2
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Hattı sünnetlik karanfil hâli şeb-bû rûyî gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyî gül

32. **hâli:-i**
Gazel 97
Mısra: 4
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Nokta-i şekki giderdi rûz-ı şeb feryâddan
Gördi teslîm itdi bülbül hâli şeb-bû rûyî gül

33. **hâli:-i**
Gazel 97
Mısra: 6
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Baglanup kılma şikenc-i turre-i dil-dârda
Gel bu bâğı kıl te'emmül hâli şeb-bû rûyî gül

34. **hâli:-i**
Gazel 97
Mısra: 8
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Güyyâ gîsûları ser-püş-ı bezm-i hüsnidir
La'lidir hem neş'e-i mül hâli şeb-bû rûyî gül

35. **hâli:-i**
Gazel 97
Mısra: 10
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Muşhaf-ı hüsnînden aç bülbül misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bû rûyî gül

36. **hâle:--e**
Gazel 134
Mısra: 8
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Çıkarır kıbleden seni âhîr
Tarf-ı ebrûda hâle meyl itme

37. **hâli:-i**
Gazel 150
Mısra: 10
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Şan mağribî-i defîne cûdur
Çâh-ı zenahtında hâli yok mı

halâ:

1. **halâ:**
Kıt'a 59
Mısra: 22
Şimdi bile, hala.

Virüp meşşâta-i tedbîri şüret
Yeñiden ümm-i dünyâ kesb-i hüsn itmekdedir halâ

2. **ḥalā:**

Murabba 4

Mısra: 17

Şimdi bile, hala.

Ol şūḥa ḥālā
Dirler Nebīlā

halās:

1. **ḥalāşa:-a**

Murabba 3

Mısra: 4

Kurtulma, kurtuluş.

Me'āl-ı rāz-ı pinhānım
Ḥalāşa çeşme-i cānsiñ

halāş it:

1. **ḥalāş it:**

Kaside 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

Şuā'-ı pertev-i luṭfuñdan alsun kevkeb-i baḥtım
Ḥalāş it imtinān-ı mihr ü mehden yā Rasūlallāh

halās-ı cāy-ı menāş:

1. **ḥalāş-ı cāy-ı menāş:**

Kıt'a 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaçma, sığınılacak yerden kurtuluş.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeye deyn

2. **ḥalāş-ı cāy-ı menāş:**

Kıt'a 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaçıp, kurtulacak yer.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeye deyn

hāle:

1. **hāleden:--den**

Gazel 113

Mısra: 6

Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire.

Eṭrāf-ı şem'-i devlete fānūsdur ḥadem
Māhiñ hiç infikākı görülmüş mi hāleden

2. **hāle:**

Gazel 129

Mısra: 12

Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire.

Bulur ḥalka-be-güşān pertev-i maḥdūm ile rif'at
Olur hem-ḳadr-i ḥalḥal olsa mehden dūr eger hāle

3. **hāle:**

Kıt'a 7

Mısra: 7

Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire.

Zīb-i āgūş eylemişdir hāle bir meh-ṭal'ati
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pāk-i ekremi

4. **hālesi:-sı**

Kıt'a 90

Mısra: 2

Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire.

Zülf-i içinde ruḥ-ı pür-jālesi
Nūr-ı siyeh mi o mehiñ hālesi

halef:

1. **ḥalef:**

Gazel 100

Mısra: 7

Birinin ardından gelip onun makamına geçen kimse, ardıl, selef karşıtı.

Teşne geçindiler selef ḥürmeti maḥv ider ḥalef
Zir-i lebiñde nükte-i ḥaṭ-ı cevāzı neyleyim

hāle-i āgūşa:

1. **hāle-i āgūşa:**

Gazel 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kucağın içi manasında.

Pertevde olur hâle-i âgûşa Nebilâ
Ol meh olıcak zîver-i zânû-yı muhabbet

2. **hâle-i âgûşa:--a**

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kucak halkası, kucağın içi.

Nebilâ hâle-i âgûşa v'ad eylerse de girmez
O mâha 'arz-ı hâhiş müceb-i inkâr olur her şeb

3. **hâle-i âgûşa:**

Gazel 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kucak halkası, kucağın içi.

Pertevde olur hâle-i âgûşa Nebilâ
Ol meh olıcak zîver-i zânû-yı muhabbet

4. **hâle-i âgûşa:--a**

Gazel 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kucak halkası, kucağın içi.

Pertevde olur hâle-i âgûşa Nebilâ
Ol meh olıcak zîver-i zânû-yı muhabbet

hâle-i âgûşda:

1. **hâle-i âgûşda:--da**

Gazel 143

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kucak halkası, kucağın içi.

Pertev-i hüsne sebep zülfi siyehdir düşda
Ol mehiñ artar fûrûğî hâle-i âgûşda

hâle-i mâhı:

1. **hâle-i mâhı:--ı**

Gazel 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) Ay gibi güzel yüzünün hâlesi.

Ruhsat-ı âgûş için yâre Nebil
Hâle-i mâhı mişâl itmiş bu şeb

hâle-i ruhsarıdır:

1. **hâle-i ruhsarıdır:--ı, --dır**

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağının benidir.

Pertev-i vechi yakup itmiş siyâh
Turreleri hâle-i ruhsarıdır

halel:

1. **halelden:--den**

Kaside 12

Mısra: 7

Bozukluk; eksiklik, kusur.

Tâ'atde vaqârî halelden maşûndur
Seyr eyle süy-ı fışka ne güne şitâb ider

2. **halelden:--den**

Kaside 12

Mısra: 7

Bozukluk; eksiklik, kusur.

Tâ'atde vaqârî halelden maşûndur
Seyr eyle sü-yı fışka ne güne şitâb ider

3. **haleldir:--dir**

Kıt'a 18

Mısra: 26

Bozukluk; eksiklik, kusur.

Nebilâ dense mîkât-i felekdir
'Ayârî şânına belkim haleldir

hâli:

1. **hâli:--ı**

Terkib-bend 2

Mısra: 59

Durum, vaziyet. hal.

Zülfiñe bend olanıñ hâli budur sultânım

hâli değildir:

1. **ḥālī değildir:--dir**

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Boş, boş değil.

Nebilâ şübhedden ḥālī değildir va'de-i vaşlı
Girerse duht-ı rez mabeyne def-i ihtimāl eyler

ḥāl-i gerden:

1. **ḥāl-i gerden:**

Gazel 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Boyundaki ben.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafağ sanmış Nebîl
Ḥāl-i gerden kevkeb-i şubḥ-ı vişâl olmuş bu şeb

ḥāl-i hindü:

1. **ḥāl-i hindü:**

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüzdeki ve vücuttaki ben.

Tâb-ı ruḥsârı yakup itmiş bu sûretle siyâh
Kâfir-i âteş-pereste ḥāl-i hindü koymuş ad

ḥāl-i kalur:

1. **ḥāl-i kalur:--(u)r**

Tahmis 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Boşta kalmak.

Birisi gitse hezârı itmede i'ân-ı 'aşk
Şanma kim ḥāl-i kalur 'uşşâkdan meydân-ı 'aşk

ḥāl-i leb-i deryâ:

1. **ḥāl-i leb-i deryâ:**

Kıt'a 50

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Deniz kıyısının durumu, vaziyeti.

Olinca vaşfa cārî ḥamede ḥāl-i leb-i deryâ
Anıñ güyâ-yı taşdıki lisân-ı hem-civâr oldu

ḥāl-i lebiñ:

1. **ḥāl-i lebiñ:--(i)n--i, --ñ**

Gazel 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dudaktaki ben.

İşmâm iderse ḥāl-i lebiñ bü-yı vuşlatı
Tâ Mâverâ-yı Hinde kadar bu ḥaber gider

2. **ḥāl-i lebiñ:--i, --ñ**

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudaktaki ben.

Ḥāl-i lebiñ ki dâğ-ı süveydâdır 'âşıkâ
Ḥāl-i olur mı sūz-ı derûn şımf-ı lâleden

ḥāl-i lebiñde:

1. **ḥāl-i lebiñde:--i, --ñ, --de**

Kaside 15

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Dudak beni, dudağın kenarındaki ben.

Büy-âşinâ-yı zevki Nebilâ hezâr olur
Ḥāl-i lebiñde muzmer imiş cevher-i bahâr

ḥāl-i lebiñe:

1. **ḥāl-i lebiñe:--(i)ñ, --e--i, --ñ, --e**

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudaktaki ben.

Ol ḥāl-i lebiñe nokta-i terkîb-i neş'edir
Maẓmûn-ı ḥaṭṭı bûs ile tergîb-i neş'edir

ḥāl-i mihr ü meh:

1. **ḥāl-i mihr ü meh:**

Gazel 56

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Güneş ve ayın durumu.

Ḥalvet-i der-encümendir ḥāl-i mihr ü meh Nebilâ
Kubbe-i eflâk ḥalvet-ḥane-i ḥamûşdur

hāl-i mu'teber:

1. hāl-i mu'teber:

Kıt'a 69

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

İtibar edilen ben.

Cīm ile hāsıdır cemāl ü hüsn
Hāları hāl-i mu'teber gibidir

hāl-i olsaydı:

1. hāl-i olsaydı:--sa, --y, --dı

Kıt'a 58

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Boş olmak.

Olsaydı bir hāl-i yeri eylerdi çarh-ı serserī
Āyīne-i İskenderi zīnet-fezā-yı Topkapu

hāl-i olur:

1. hāl-i olur:--(u)r

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrı, uzak olmak.

Hāl-i lebiñ ki dāğ-ı süveydādır 'āşıkā
Hāl-i olur mı sūz-ı derūn şıf-ı lāleden

hāl-i ruhsārīna:

1. hāl-i ruhsārīna:--(t)ñ, --a

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yanağındaki ben.

Hāl-i ruhsārīna tercih olunur būs-ı lebi
Habb-ı 'anberde şafā-yı mey-i gül-reng olmaz

hāl-i siyeh:

1. hāl-i siyeh:

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Siyah ben.

Gerden-i sīme virir hāl-i siyeh ragbet-i tamm
Nukre bā sikke-i şāhān dolaşur elden ele

2. hāl-i siyeh:

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Siyah ben.

Hāl-i siyeh kâle-i ruhsārıdır
Gerdeni Bengâle-i ruhsārıdır

hālinden bilür:

1. hālinden bilür:

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Halden anlamak, bilmek.

Yâri hālinden bilür hālīm dahī ol yârden
Fehm iden innī ile limmīyi istidlâlden

halk:

1. halkın:--ın

Gazel 42

Mısra: 5

Ahali l insanlar.

Kaşdı bu dollāb ile halkın gözün açmak mıdır
Şan'atiyle fahr idüp kehḥāl kendin gösterir

2. halkı:--ı

Gazel 111

Mısra: 9

Ahali l insanlar.

İdince halkı terāzū-yı dīde sencīde
Virir cevāb-ı muvāfiḳ bülend ü peste zebān

halk eylemiştir:

1. halk eylemiştir:--miş, --dır

Kıt'a 59

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Yaratmak.

Bulunmak zātına vech-i şebah 'ālemde müşkildir
Hudā halk eylemiştir zātını mümtāz u müştēsā

halka:

1. halkalar:

Kıt'a 69

Mısra: 62

Daire şeklinde olan şey. II Sevgilinin saçının kıvrımı.

Şeddesi şâne zülf-i dil-dāra
Cezm o zülf içre halkalar gibidir

halka halka:

1. halka halka:

Gazel 118

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım (zülf bağlamında).

O mähîñ süz-ı zülfîn 'anber işmām itdi dūdundan
Huşuṣā halka halka sū-yı eflāke şu'ūdundan

2. halka halka:

Kıt'a 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Halka halka (duman bağlamında).

Halka halka duḥān-ı āh-ı derūn
İde hem-reng-i kahve eflāki

halka-be-gūs:

1. halka-be-güşān:--(ā)n

Gazel 129

Mısra: 11

Kulağı halkalı, küpeli (köle). II aşık.

Bulur halka-be-güşān pertev-i maḥdūm ile rif'at
Olur hem-ḳadr-i ḥalḥal olsa mehden dūr eger hāle

halka-begūs:

1. halka-begüş:

Gazel 39

Mısra: 9

Kulağı halkalı, küpeli (köle). II aşık.

Halka-begüş dā'iresinden ne fāide
Sīlī-i mutribāndan ol nāle defdedir

halka-i ejder:

1. halka-i ejder:

Gazel 70

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ejderha halkası.

Elleri dūde ḳadar şarfda ḳudret mefḳūd
İtse de dūdını çün halka-i ejder micmer

halka-i gīsūsıdır:

1. halka-i gīsūsıdır:--sı, --dır

Kıt'a 78

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) saçının kıvrımı.

Dil-i şebistān viṣāle ḥükm ider
Halka-i gīsūsıdır ḥātem bana

halka-i 'işret:

1. halka-i 'işret:

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İçki halkası.

Ḥükm olunur seyr-i hilāl-i meye
Halka-i 'işret raṣad-ı neş'edir

halka-i tevḥid:

1. halka-i tevḥid:

Kaside 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Sihām-ı maḳṣadı menzil-resāndır halka-i tevḥid
Bu sırrı keşfe ḳavs-ı imtiḥāndır halka-i tevḥid

2. halka-i tevḥid:

Kaside 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Sihâm-ı makşadı menzil-resândır halka-i tevhid
Bu sırrı keşfe kavırsın imtiyhândır halka-i tevhid

3. halka-i tevhid:

Kaside 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Sirişk-i 'ayn-ı 'uşşâk eylemiş pür-cevher etrâfîn
Şan engüşt-i şehâdetde 'ayândır halka-i tevhid

4. halka-i tevhid:

Kaside 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Saîa eylerse izhâr-ı letâ'if hamsede makşûd
Anı iş'âra remz-i hâcegândır halka-i tevhid

5. halka-i tevhid:

Kaside 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Hümâ-yı zikre yokdur evc-i kurbâ çıkmâğa mâni'
Çü tavk-ı kumrî nakş olmuş nişândır halka-i tevhid

6. halka-i tevhid:

Kaside 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Virilmişdir bu şüret devr-i pergâr-ı kerâmetle
Kenâr-ı merkez-i kûtb-ı zamândır halka-i tevhid

7. halka-i tevhid:

Kaside 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Hurûş-ı kulzüm-i rahmetle devrân dalgalandıkça
Niçün girdâb-ı çeşm-i münkerândır halka-i tevhid

8. halka-i tevhid:

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Tevhid halkası. Allah'ın bir olarak bilinip ilan edildiği tevhid halkası.

Nebîlâ dağk-ı bâb-ı feyze hâzır himmet-i merdân
Dimem muhtâc-ı tahrik-i benândır halka-i tevhid

halka-i turreşi:

1. halka-i turreşi:--si

Gazel 130

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alna düşen kıvrıkcık saç lülesinin halkaları.

Halka-i turreşi el-ân dolaşur elden ele
Mühr-i engüşt-i Süleymân dolaşur elden ele

halka-yı gîsûsı:

1. halka-yı gîsûsı:--sı

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saç kıvrımı (sevgilinin saç bağlamında).

Çıkınca halka-yı gîsûsı engüşt-i niyâzımdan
Medâr-ı iftiharım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

hallâc-ı mansûru'l-livâ:

1. hallâc-ı mansûru'l-livâ:

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hallac-ı Mansur'un sancağı, bayrağı.

Asılsa Hakkı izhâra uzatsa bahş-ı gîsûyı
Nebîlâ olsa bir Hallâc-ı Mansûru'l-livâ peydâ

hallâl-ı müşkilât-ı cihân:

1. **ḥallāl-ı müşkilāt-ı cihān:**

Kaside 15

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Dünyanın (bütün) zorluklarını çözen.

Ḥallāl-ı müşkilāt-ı cihān kim zamānede
Bir gönçe kaldı 'ukde-i müşkil-ter-i bahār

ḥall-i eškāl-i ma'ānī:

1. **ḥall-i eškāl-i ma'ānī:**

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Manaların anlaşılması güç, muğlak meselelerini
çözme.*

Zīver-i dest-i beyāndır şāne-i zūlf-i ḥayāl
Ḥall-i eškāl-i ma'ānī ḥüsn-i ta'bīrimdedir

ḥalvet:

1. **ḥalvet:**

Kaside 14

Mısra: 1

*Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız kalma,
tenhāya çekilme.*

Ḥalvet der-encümen ola ger dār-ı Nakş-bend
Gurbet deġil midir vaṭan-iş'ār-ı Nakş-bend

ḥalvet-hane-i ḥāmūşdur:

1. **ḥalvet-hane-i ḥāmūşdur:--dur**

Gazel 56

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Suskunluğun yalnız kalma yeri.

Ḥalvet-i der-encümen hāl-i mihr ü meh Nebīlā
Ḳubbe-i eflāk ḥalvet-hane-i ḥāmūşdur

ḥalvet-i der-encümen:

1. **ḥalvet-i der-encümen:**

Kıt'a 48

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Topluluk içindeki yalnızlık.

Derūnı ḥalvet-i der-encümen mir'āt-ı sāf eyler
Der-i gayri idince sırr-ı ezkār-ı ḥafī mesdūd

ḥalvet-i der-encümenidir:

1. **ḥalvet-i der-encümenidir:--dir**

Gazel 56

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Topluluk içindeki yalnızlık.

Ḥalvet-i der-encümenidir hāl-i mihr ü meh Nebīlā
Ḳubbe-i eflāk ḥalvet-hane-i ḥāmūşdur

ḥamd idüp:

1. **ḥamd idüp:--(ü)p**

Kıt'a 41

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şükretmek.

Nebīlā söyledim tārīḥ-i tāmin ḥamd idüp ben de
Medīne cāy-ı ārām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

ḥamd olsun:

1. **ḥamd olsun:**

Kaside 9

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şükürler olsun.

Penāh-ı bī-kesāndır cümlesi sāyeñde ḥamd olsun
Ḥüdādan her biri luṭf u 'aṭādır yā Rasūlallāh

ḥamdülillāh:

1. **ḥamdülillāh:**

Kıt'a 26

Mısra: 1

Allah'a hamdolsun, elḥamdülillāh.

Ḥamdülillāh yine Mısr oldu naşīb-i İslām
Görmedi böyle ġazā dīdesi ḥurşid ü mehiñ

2. **ḥamdülillāh:**

Kıt'a 32

Mısra: 1

Allah'a hamdolsun, elḥamdülillāh.

Ḥamdülillāh oldu revnāk-sāz-ı taht-ı salṭanat
Māye-i şevk ü meserret ola Sultān Muştafā

3. **ḥamdülillāh:**

Kıt'a 35

Mısra: 1

Allah'a hamdolsun, elḥamdülillāh.

Ḥamdülillāh buldı revnaḵ taḥt-ı Oṣmānī yine
Kıldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı 'ālī-şān cülūs

4. **ḥamdülillāh:**

Kıt'a 36

Mısra: 1

Allah'a hamdolsun, elḥamdülillāh.

Ḥamdülillāh zīb-i evreng-i şehen-şāhī yine
Oldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı sāhib- intibāh

5. **ḥamdülillāh:**

Kıt'a 37

Mısra: 11

Allah'a hamdolsun, elḥamdülillāh.

Ḥamdülillāh oldı ber-vefḵ-i murād 'ālem yine
Müjde-i şulb-ı hümāyūn ile mesrūrū'l-fuād

6. **ḥamdülillāh:**

Kıt'a 38

Mısra: 1

Allah'a hamdolsun, elḥamdülillāh.

Ḥamdülillāh oldı leb-rīz-i feraḥ ser-tā-be-ser
Şimdi 'ālem şulb-ı şāhen-şeh-i dil-agāh ile

ḥāme:

1. **ḥāmem:-m**

Gazel 67

Mısra: 10

Kamış kalem.

Ey Nebīl urmakda dem i'cāzdan
Nāmı ḥāmem kim suḥan-perdāz olur

2. **ḥāmei:-y, --i**

Gazel 109

Mısra: 14

Kamış kalem.

Bir ḵalem şu ile icrā-yı kemāl itdi Nebīl
Eyleyüp ḥāmei mīzāb-ı belāgat gōñlüm

3. **ḥāmede:--de**

Kıt'a 50

Mısra: 21

Kamış kalem.

Olinca vaşfa cārī ḥāmede ḥāl-i leb-i deryā
Anıñ gūyā-yı taşdıķı lisān-ı hem-civār oldı

4. **ḥāmesi:-si**

Kıt'a 69

Mısra: 17

Kamış kalem.

Ḥāmesi kān-ı ḵand-ı dāniş olup
Mısr-ı ma'nīde ney-şeker gibidir

5. **ḥāmei:-e**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Kamış kalem.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pūr-hüneriñ vaşfı oldı ḥāmei deyn

6. **ḥāmei:-e**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Kamış kalem.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pūr-hüneriñ vaşfı oldı ḥāmei deyn

7. **ḥāme:**

Kıt'a 19

Mısra: 7

Kamış kalem.

Naḵş ider tāriḥi ḥāme āb-ı gevherle Nebīl
Maḥfīl-i şāhen-şeh oldı bī-bedel ta'mīrden

8. **ḥāmesini:--si, --n, --i**

Kıt'a 20

Mısra: 3

Kamış kalem.

Ruḥsār-ı dīne ḥāmesini vesme-keş idüp
Kıldı cemāl-i şāhid-i islāmı dil-gūşā

9. **hāme:**

Kıt'a 55

Mısra: 5

Kamış kalem.

Nebilā hāme işrāb eyledi bu tām tārīhi
Du'āsiyla al iç Maḥmūd Ḥāniñ āb-ı şāfiden

10. **hāme:**

Mesnevi 1

Mısra: 47

Kamış kalem.

Bu sözleri hāme gūş itdi
Bāz itdi dehāni cūş itdi

hāme-i mū:

1. **hāme-i mū:**

Terkib-bend 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kıl uçlu, ince kalem.

'Aks-i müjem oldı hāme-i mū
Evşāf-ı miyāniñ itdim imlā

hāme-i ter-zebān:

1. **hāme-i ter-zebān:**

Mesnevi 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yeni dilli, hazır cevap kamış kalemi.

Ey hāme-i ter-zebān söyle
Vey nāy-ı şeker-zebān söyle

hamel burcuna:

1. **hamel burcuna:--n, --a**

Kıt'a 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Koç burcu.

Nev-bahār-ı ḥattıdır 'āşika nev-rüz-ı vişāl
Ya'ni ḥūrşidi hamel burcuna taḥvīl yazar

hāmem:

1. **hāmemle:--le**

Terkib-bend 1

Mısra: 159

Kalem. || Söz söyleme yeteneği, şairlik.

Hāmemle cihān-güşā-yı nazımım
Sultān-ı felek-fezā-yı nazımım

hāmil-i bār:

1. **hāmil-i bār:**

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yük taşıyıcısı.

Naḥl-ı pür-berg-i emel hāmil-i bār olduğunu
Bāğ-bān-ı ḳadiriñ perverişinden bilürüz

hamle-gin-i şîr-i ğāb ider:

1. **hamle-gin-i şîr-i ğāb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Kalabalık aslan sürüsüne saldırmak, atılmak.

'Atf-ı nigāh-ı ḳudretiñe mazhar eylese
Mür-ı za'îfî hamle-gin-i şîr-i ğāb ider

hammām:

1. **hammāmdan:--dan**

Gazel 117

Mısra: 8

Hamam, sıcak kaplıca.

'Arz-ı sūz-ı iştiyākla bestedir ülfet daḥī
Kim gider maḥv olsa germiyyet eger hammāmdan

hamse:

1. **hamsede:--de**

Kaside 2

Mısra: 5

*Mesnevî nazım şekliyle kaleme alınmış beş
eserden oluşan külliyyat.*

Saḥa eylerse izḥār-ı leṭā'if hamsede maḳşūd
Anı iş'āra remz-i ḥācegāndır ḥalka-i tevḥīd

hāmūş evledi:

1. **hāmūş eyledi:--di**

Gazel 76

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Susmak.

Eyledi neş'e-i fıkır-i lebi hāmūş Nebil
Bezm-i taşvîrde feryād-ı ney ü çeng olmaz

hāmūş itdi:

1. **hāmūş itdi:--di**

Terkib-bend 1

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Suskun bir hale getirmek, susturmak.

Gül-bang gönlümü itdi hāmūş
Mest-i nigehe göz açdırır mı

hāmūş olur:

1. **hāmūş olur:--(u)r**

Gazel 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Söz söylememek, susmak.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

hamyāze-i devrāndır:

1. **hamyāze-i devrāndır:--dır**

Kıt'a 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Devrin usancı, bıkkınlığı II mec. insanın içini sıkarak şekilde davranan.

Hasret-i la'liñ humār-ı cāndır
Çekdiğim hamyāze-i devrāndır

hamyāze-keş-i hasret:

1. **hamyāze-keş-i hasret:**

Kıt'a 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hasretin verdiği bıkkınlık ve sıkıntıdan bunalmış (kişi).

Dil neş'e-i la'l-i leb-i dildārı ne bilsün
Hamyāze-keş-i hasret o esrārı ne bilsün

hān mahmūd:

1. **hān mahmūd:**

Kıt'a 48

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

II.Mahmut Han.

Nebilā kalbime tārīh-i bālādan sünūh itdi
Mücedded eyledi bu cāy-ı vālā kadri Hān Mahmūd

2. **hān mahmūd:**

Kıt'a 54

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

II.Mahmut Han.

Mekān-ı Nakş-bendi Hān Mahmūd eyledi ma'mūr
Yapıldı oldu ihyā merkad-i mefkūd-ı Şeyh Ahmed

3. **hān mahmūd:**

Kıt'a 103

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

II.Mahmut Han.

Nebilā söyledi kuṭb-ı zamān tārīh-i itmāmın
Bulup yaptı bu cāy-ı 'ārif-i āgāhı Hān Mahmūd

hān mahmūda:

1. **hān mahmūda:--a**

Kıt'a 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sultan I. Mahmud.

Nebilā 'aks-i hāme şafha-i tārīhden düşdi
Ola cāy-ı şafā şayfiyye-i nev Hān Mahmūda

hançer:

1. **hançer:**

Gazel 71

Mısra: 1

Hançer (sevgilinin belinde asılı duran hançer bağlamında). II ayın hilal şekli.

Çifte köstekle durur belde o cevher hançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister hançer

2. **hançer:**

Gazel 71

Mısra: 2

Hançer (sevgilinin belinde asılı duran hançer bağlamında). II ayın hilal şekli.

Çifte köstekle durur belde o cevher hançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister hançer

3. **hançer:**

Gazel 71

Mısra: 4

Hançer (sevgilinin belinde asılı duran hançer bağlamında). II ayın hilal şekli.

Yolımı kesdi ber-i yâre gerüp sînesini
Çıkıdı tâ bend-i girîbâna berâber hançer

4. **hançer:**

Gazel 71

Mısra: 6

Hançer (sevgilinin belinde asılı duran hançer bağlamında). II ayın hilal şekli.

Rûzgârı dokunup ‘aklı kıl üstünde kodı
Bâr olup müy-i miyân-bendiñi şarşar hançer

5. **hançer:**

Gazel 71

Mısra: 8

Hançer (sevgilinin belinde asılı duran hançer bağlamında). II ayın hilal şekli.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrûsını hışm itdiği demler hançer

6. **hançer:**

Gazel 71

Mısra: 10

Hançer (sevgilinin belinde asılı duran hançer bağlamında). II ayın hilal şekli.

Cân mı kor tende Nebîl alsa dañî gönlüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver hançer

7. **hançeriñ:--(i)ñ**

Gazel 40

Mısra: 9

Sevgilinin yan bakışı. II sevgilinin kirpikleri.

Hançeriñ çeşmimdedir ey mü-miyân
Ben hayâl-i hâbı bilmem kâdadır

8. **hançer:**

Gazel 69

Mısra: 6

Sevgilinin yan bakışı. II sevgilinin kirpikleri.

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sînede
Gerçi kendin gösterir zâhirde hançer bî-haber

9. **hançer:**

Gazel 149

Mısra: 2

Sevgilinin yan bakışı. II sevgilinin kirpikleri.

Nergis ayag uzatdı mı sāgar çıkardı mı
Süsen de dil uzatmaga hançer çıkardı mı

10. **hançerde:--de**

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Sevgilinin yan bakışı. II sevgilinin kirpikleri.

Ebrûlarıñ penâh iderdi
Hançerde o rāya olsa yārā

hançer- be-dest-i nāz olmuş:

1. **hançer- be-dest-i nāz olmuş:--muş**

Murabba 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazın elinde hançer olma.

Çamze hançer- be-dest-i nāz olmuş
‘Aceb ol yāriñ infî ‘ālî mi var

hançere-zîb-i dehân olursa:

1. **hançere-zîb-i dehân olursa:--(u)r, --sa**

Kaside 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ağzın süslü kılıcı olma.

Nedem ki hançere-zîb-i dehân olursa Nebîl
‘Adûya virmez amân lâ-ilâhe illallâh

hançer-i bahār:

1. hançer-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bahar hançeri.

Eyler zebān-dırāzlık eṭfāl-i gülşene
Der-dest-i süsen oldığı dem hançer-i bahār

hançer-i bīdādī:

1. hançer-i bīdādī:-ı

Gazel 138

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zulüm, eziyet hançeri.

Hançer-i bīdādī iḥrāc-ı niyām itmiş yine
Fitne-i Cengīze 'arz-ı iḥtişām itmiş yine

hançer-i bürrānına:

1. hançer-i bürrānına:--ı, --n, --a

Gazel 139

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Keskin hançer II Sevgilinin hançer gibi

yaralayıcı bakış.

Kim gözine kesdirir ol āfeti
Bir nazar it hançer-i bürrānına

hançer-i hūn-hāra:

1. hançer-i hūn-hāra:--a

Murabba 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kan dökücü hançer.

Ġamzeñle yine çeşmiñi iş'āra sebeb ne
İmā ideyor hançer-i hūn-hāra sebeb ne

hançer-i kīn:

1. hançer-i kīn:

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kin hançeri.

Hançer-i kīn ol miyān-ı nāzenine bestedir
Cevher-i cān rişte-i āh u enīne bestedir

hançer-i müjgān:

1. hançer-i müjgān:

Terkib-bend 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Kirpik kılıcı II Yan bakış.

Bağrımı hançer-i müjgān ile pür-hūn itdiñ
'Aşıkı mahrem-i esrār-ı kıyāmet iderek

hande:

1. hande:

Murabba 3

Mısra: 15

Gülme, gülüş.

Saḥa lāzım gelür hande
Ki sen bir verd-i ḥandāñsıñ

hande eyler:

1. hande eyler:--r

Terkib-bend 1

Mısra: 155

Kelime Tipi: -

Gülmek.

Fikr ol gül-i tāze hande eyler
Bī-ḳayd-ı ḥazāndır bahārım

hande kılsun:

1. hande kılsun:--sun

Kıt'a 33

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gülmek.

Felek gül-gönçe-i iḳbālın itsün zīver-i tācı
Şerefde āfītāb u māha kılsun rüz u şeb hande

hande-i bī-ma'nīnīñ:

1. hande-i bī-ma'nīnīñ:-nin

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Manasız gülüş.

Giryedir gāyeti her ḥande-i bī-ma'nīnīn
Yetişür kıssa-i pūr-hisse-i Dahhāk baña

ḥande-i yāre:

1. ḥande-i yāre:--e

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin gülüşü.

Ḥande-i yāre sebebdır nāle-i 'uşşāk-ı zār
Gonçeler feryād-ı bülbulden tebessüm-rîz olur

ḥande-i yek-rûze-i dehre:

1. ḥande-i yek-rûze-i dehre:--e

Gazel 115

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyanın bir günlük gülüşü.

Dil-i şad-çāk lâzım ḥande-i yek-rûze-i dehre
Bu ma'nî oldı büyük-efşân gül-i şad-berg-i ra'nâdan

ḥâne:

1. ḥâne:

Gazel 95

Mısra: 10

Ev II gönül evi.

Nebîlâ çeşm-i bülbul ola pây-endâz-ı teşrîfi
Güle nevk-i müjeyle ḥâne bünyâd eylesün bülbul

2. ḥānesi:-sî

Kıt'a 103

Mısra: 30

Ev II gönül evi.

Buḥāradan gelüp bu zübde-i ebrâr Şeyḥ Ahmed
Olunmuş ḥānesi içre defîn-i ḥāk-i müşg-âlûd

3. ḥāneye:-y, -e

Kıt'a 103

Mısra: 21

Ev II gönül evi.

Olan bu ḥāneye mâlik bu kabre olmayup vâkıf
Sinîn-i vâfire gözden bu zât olmuş idi mefkûd

4. ḥâne:

Terkib-bend 1

Mısra: 129

Ev II gönül evi.

Çok fitneyi itdi ḥâne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfûr

ḥâne-i âyîne:

1. ḥâne-i âyîne:--de

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Allah'ın kendi cemâlini seyretmek için yarattığı
âlemler ve insanın evi, hânesi.*

Fikr-i sırr-ı Hakk ile mebhût olur şâfi-zamîr
Ḥâne-i âyîne hayrettedir taşvîrler

ḥâne-i maḥdûd:

1. ḥâne-i maḥdûd:

Kıt'a 103

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sayısız ev.

Berîn ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i güş eyle
Alındı şâhibin irzâ ile bu ḥâne-i maḥdûd

ḥâne-i ma'hûd:

1. ḥâne-i ma'hûd:

Kıt'a 103

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Adı geçen, bilinen ev.

Bu yatdıķça hıdemâsının 'ömrin füzûn itsün
Yeñiden türbe-i vâlâ yapıldı ḥâne-i ma'hûd

ḥâne-i pür-feyzi:

1. ḥâne-i pür-feyzi:-i

Gazel 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feyiz dolu gönül evi.

Neşr-i Kûl Muştafa 'Âşım Efendimiz ider
Ḥâne-i pür-feyzi olduķça yed-i imlâya zeyn

hân-ı dîdâra:

1. hân-ı dîdâra:--a

Tahmis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tecelli sofrası.

Hân-ı dîdâra o maḥbûb-ı Hudâ da'vet olup
Seyr-i envâr oldu mergûb-ı Hudâ da'vet olup

hân-ı mâ-hazar:

1. hân-ı mâ-hazar:

Kıt'a 69

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Hazır olan ev.

Şâdları mîz-bân-ı ehl-i ḥulûş
Zâdları hân-ı mâ-hazar gibidir

hân-ı selîmîñ:

1. hân-ı selîmîñ:--î, -ñ-

Kıt'a 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Selim Han.

Ser-tâc-ı şehenşâh-ı cihân Hân-ı Selîmîñ
Bezminde felek dalkavugı olsa sezâdır

hân-kah:

1. hân-kah:

Kıt'a 54

Mısra: 11

Tekke, dergâh.

Yeniden türbe-i vâlâ ile bir hân-kah yaptı
İde feyz-âşinâ-yı ḥalvet-i der-encümen meşhed

hân-kâh-ı nevle:

1. hân-kâh-ı nevle:--le

Kıt'a 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Yeni tekke, dergah II Şeyh İbrahim Efendi
Tekkesi.*

Hân-kâh-ı nevle ihyâ eyledi keşf eyleyüp
Kıldı nev Sultân Maḥmûd kabr-i Şeyḥ Ahmedi

hân mân-ı hâba:

1. hân mân-ı hâba:

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uyku evi.

Turreler şebḥûn-ı ârâma çözülmüş gâlibâ
Ceyş-i müjgân hân mân-ı hâba sevk olmuş bu şeb

hân mân-süz-ı belâ-vı âsumân olsun:

1. hân mân-süz-ı belâ-yı âsumân olsun:--sun

Kıt'a 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gökyüzü belasının ev bark yakıcısı olma.

Haşma olsun hân mân-süz-ı belâ-yı âsumân
Ra'd-ı top-ı âteş-efşân berç-i şemşîr-i cihād

hân mân-süz-ı şabr olur:

1. hân mân-süz-ı şabr olur:--(u)r

Gazel 14

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sabrın ev, bark yakıcısı olma.

Hân mân-süz-ı şabr olur çakıcak
Berç-i pür-iltihâb ya'nî şarâb

hâr:

1. hâr:

Gazel 84

Mısra: 4

Ateş. II yanmış, yanık aşıklar bağlamında.

Vizr-i dünyâyı sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde ḥar mısıñ vâ'iz

2. hâre:-e

Murabba 6

Mısra: 17

Diken; mec. Eziyet, keder, sıkıntı.

Yine dūşında cāme hāre midir
Cevr-i gül dā'imā hezāra mıdır

hārā:

1. hārā:

Gazel 80

Mısra: 2

*Düz renkli, üstünde mermer damarlarına
benzeyen dalgalara bulunan menevişli bir kumaş.*

Pür-âteş olup ol gül-i tersā şeb-i âteş
Geymiş idi bir âteşi hārā şeb-i âteş

harāb:

1. harāba:-a

Kıt'a 48

Mısra: 11

Harabe, yıkık dökük yer.

Görüp meylin harāba itdi tecdide o şeh himmet
Bu hayrı rüh-i Şāh-ı Nakş-bendî eyledi hoşnüd

harāb ider:

1. harāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Darmadağın etmek.

Der-kār iken bu meyl-i harābāt-ı 'ākıbet
Ma'müre-i serā-çe-i zühdi harāb ider

2. harāb ider:--(e)r

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Harap etmek, bozmak.

Dünyâyı harāb ider de seyr it
Bilmez gibi bî-haber tegāfûl

harāb itdik:

1. harāb itdik:--dik

Gazel 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yıkıp dökmek, yok etmek.

Zāhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebil
Yumşadup şurāh ile harāb itdik bu şeb

harāb olunca:

1. harāb olunca:--ınca

Murabba 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yıkılmak, tahrip olmak.

Tarh-efgen-i cevri olur o âfet
Ma'müre-i dil harāb olunca

harām:

1. harāmdır:--dır

Gazel 150

Mısra: 7

*Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan
yasak olan, helal karşıtı; yasak.*

Herkesle harāmdır görüşmek
Bintü'l-'inebiñ helālî yok mı

harc idüp:

1. harc idüp:--üp

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp ifade**

Karıştırmak, eklemek, katmak.

Reng-i gülle māye itmiş dāye-i kudret müli
Harc idüp şekerle şire la'l-i dil-cü koymuş ad

haremevn:

1. haremevniñ:-in

Gazel 1

Mısra: 9

Mekke ve Medine.

Haremevniñ olıcak hademi eslāfı gibi
Şükr ile oldı zemīn secde-geh-i Şāh Maḥmūd

harf-be-harf:

1. harf-be-harf:

Kıt'a 69

Mısra: 25

Harf harf; en ince ayrıntısına kadar.

Harf-be-harf oldu yāya dek tertīb
Ya'nī lāzımlı bir eşer gibidir

harf-i istisnāya:

1. harf-i istiḡnāya:--y, --a

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gr. istisnayı belirtmekte kullanılan edat.

Fikr idüp bu cāh-ı vālā şāhibin ḥussādīde
Nāmın eylerdi zarūrī harf-i istiḡnāya zeyn

harf-i mevkūtunda:

1. harf-i mevkūtunda:--u, --n, --da

Kıt'a 53

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Vakti,zamanı belli olan söz, laf.

Harf-i mevkūtunda zāhirdir dü tārīḥ-i laṭīf
Yaz Nebīlā ṭāḫına şāyestedir bu müfredi

hāric:

1. hāric:

Kıt'a 41

Mısra: 11

Dışında.

Hele kār-ı ḥavāric hāric ez-ta'bīr olup itmām
Yine elṭāf-ı Ḥāk tām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

2. hāric:

Kıt'a 69

Mısra: 16

Dışında.

Pençeleşmek hūnerde el-ḥāşıl
Ḥāric ez-kuvvet-i beşer gibidir

harīdār:

1. harīdārın:--ı, --n

Gazel 35

Mısra: 11

Alicı, müşteri.

Ḥāhişindendir harīdārın revāc-ı ma'rīfet
'Arz-ı kālā-yı hūner bir āferīne bestedir

haridār-ı 'arūs-ı bīkr-i fikrim:

1. haridār-ı 'arūs-ı bīkr-i fikrim:--(i)m

Kaside 16

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Hayalin el deḡmemiş gelininin alıcısı,müşterisi.

Cihān taḥmīn-i kābīn itmeden izhār-ı 'aciz eyler
Ḥaridār-ı 'arūs-ı bīkr-i fikrim bī-şümār oldu

harīf:

1. harīfde:--de

Kaside 15

Mısra: 94

Güz, sonbahar mevsimi.

Şayfı şitā şitāyı idüp şayf ber-ṭaraf
Her sāl ola harīfde ḡāret-ger-i bahār

hāris-i ma'ber:

1. hāris-i ma'ber:

Gazel 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Geçit bekçisi.

Gerdeni ḥālden geçilmez imiş
Hāris-i ma'ber bogāz mıdır

hāris-i mülk ü ra'ıyyet ola:

1. hāris-i mülk ü ra'ıyyet ola:--a

Kıt'a 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Memleket ve halka düşkün olma.

Pīşesi luṭf u semāḥat 'adl olup endīşesi
Hāris-i mülk ü ra'ıyyet ola Sultān Muştafā

hārūt u mārūt:

1. hārūt u mārūt:--ı

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İşledikleri suçtan dolayı Allah tarafından
Babil'de bir kuyuya asılı olarak bırakıldığına
inanılan iki melek.*

Nebilâ turesinde gösterir Hârût u Mârûtı
Nedem ol gamze-i sehharî izhâr-ı füsün ister

hasb-i hâl idelim:

1. **hasb-i hâl idelim:**--e, --l, --i, --m

Murabba 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Konuşup dertleşmek.

Çeşm-i şüh ile hasb-i hâl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

hasbihâl olursa:

1. **hasbihâl olursa:**--(u)r, --sa

Mesnevi 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Hâlleşme. Görüşüp konuşma.

Hâlimden eğer suâl olursa
Yâr hasbihâl olursa

hased:

1. **hasedle:**--le

Kıt'a 59

Mısra: 14

Kıskançlık, çekememe.

İşitsün top-ı ra'd âşubınıñ üslûb-ı ta'lîmin
Hasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

hasen:

1. **hasendir:**--dir

Kıt'a 91

Mısra: 3

Güzel, iyi.

Hasendir resm-i istifsâr-ı hâtır
Nebilâ zîver-i düş-ı selâm it

hâsıl:

1. **hâsıldır:**--dır

Kaside 6

Mısra: 8

Ortaya çıkan, netice.

Sevâd-ı fışkı olmuşken tîrâz-ı dâmen-i leyli
Ne hâsıldır bu âh-ı şubhgehdan yâ Rasûlallâh

haşm:

1. **haşma:**--a

Kıt'a 24

Mısra: 6

Düşman II rakip.

İtdi bu tenbîh ile ser-dâr-ı şadr-ı a'zamın
Haşma var mülk-i ademde eyle ta'yîn-i mekân

2. **haşma:**--a

Kıt'a 37

Mısra: 5

Düşman II rakip.

Haşma olsun hân mân-süz-ı belâ-yı âsumân
Ra'd-ı top-ı âteş-efşân berç-i şemşîr-i cihād

3. **haşmı:**--ı

Kıt'a 58

Mısra: 36

Düşman II rakip.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân
Haşmı ola kâhra nişân budur du'â-yı Topkapı

4. **haşmına:**--ı, --n, --a

Kıt'a 103

Mısra: 4

Düşman II rakip.

Penâh-ı müstemendân-ı zamân İskender-i devrân
Cihânda ola bâb-ı zindegânı haşmına mesdûd

haşm-ı çâpük:

1. **haşm-ı çâpük:**--ı

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Süratli düşman.

Bezmi dildârda devr iden ayağ-ı bâde
Haşm-ı çâpük kâdem-i sabr u sükûn oldu baña

haşm-ı dil-i merdumdür:

1. **haşm-ı dil-i merdümdür:--dür**

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnsan gönlünün düşmanı.

Çeşm-i mahmûr niçün haşm-ı dil-i merdümdür
Sende insânsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

haşm-ı dūna:

1. **haşm-ı dūna:--a**

Kaside 16

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Aşâğılık düşman.

Benem zür-âver-i Dûldül-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî
Ki şemşîr-i yerâ' am haşm-ı dūna zülfeḳâr oldu

haşm-ı hâb itdiñ:

1. **haşm-ı hâb itdiñ:--dî, --ñ-dî, -ñ**

Gazel 17

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uyku düşmanı etme.

Uykuluk ey şüh sen nûş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârı haşm-ı hâb itdiñ bu şeb

haşm-ı hürşîd-i hidâyetdir:

1. **haşm-ı hürşîd-i hidâyetdir:--dir**

Kaside 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hidayet güneşinin düşmanı.

Şeb-i târîk-i ḡaflet haşm-ı hürşîd-i hidâyetdir
Benim hem-reng olur leyl ü nehârim yâ Rasûlallâh

haşm-ı meh-tâb:

1. **haşm-ı meh-tâb:**

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ay ışığının görkemi, ihtişamı, büyüklüğü.

Haşm-ı meh-tâb şebim düşmen-i hürşîd günüm
Tiredir leyl ü nehârim aña mı acıyayım

haşm-ı vücûduñ:

1. **haşm-ı vücûduñ:--uñ**

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Varlığın düşmanı.

Eyler hüner-i ehl-i ḥasedi haşm-ı vücûduñ
Meslûb olur rahâtı aşḥâb-ı nuḳûduñ

haşr:

1. **haşre:-e**

Gazel 3

Mısra: 2

Mahşer, kıyamet.

Mazhar-ı tevḫîk-i Ḥaḳdır Ḥazret-i şâh-ı cihân
Ḥaşre dek olsun bu taḥt-ı saltanat-pîrâya zeyn

2. **haşre:-e**

Kıt'a 53

Mısra: 13

Mahşer günü, kıyamet.

Ḥaşre dek oldıkça zîb-efzâ-yı taḥt-ı saltanat
Hem-dem olsun aṭvel-i 'ömre şafâ-yı sermedi

3. **haşre:-e**

Kıt'a 54

Mısra: 13

Mahşer günü, kıyamet.

İdüp Ḥaḳ ḥaşre dek zîb-âver-i evreng-i Osmânî
Hemân fahr eylesün zât-ı hümayûn ile ol mesned

4. **haşre:-e**

Kıt'a 57

Mısra: 13

Mahşer günü, kıyamet.

Ḥaşre dek mestûre ḳalmışdı 'ademde duḥt-ı rez
Neş'e-baḥş olsaydı eyyâmı eger vaḳt-i Ceme

5. **haşre:-e**

Muhammes 2

Mısra: 6

Mahşer günü, kıyamet.

Hāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir
Haşre dek aḥkām-ı şer'iyen yürür

6. **haşre:-e**

Tahmis 2

Mısra: 5

Mahşer günü, kıyamet.

Haşre dek ta'kīb iderler birbirin merdān-ı 'aşk
Zāhid olmaz dil-ber-i sem'e me'vā-yı nüzül

7. **haşre:-e**

Kıt'a 41

Mısra: 9

Mahşer, kıyamet günü.

Oluş Bercīs-i çarḥıñ zīb-i kilki haşre dek yazsun
Bu ḥidmet bā'ış-i nām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

8. **haşre:-e**

Kıt'a 43

Mısra: 7

Mahşer, kıyamet günü.

Rütbe-i fazl-ı bülendin haşre dek iş'ār ider
Maḥlāş-ı Sāmī ile şī'rindeki feyz-i kelām

haşr olunca:

1. **haşr olunca:--inca**

Kıt'a 103

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Öldükten sonra yeniden diriltilmek.

Şeh-en-şāh-ı mu'azzam Ḥazret-i Sultān Maḥmūd Ḥān
Ola zıll-ı Ḥudādır haşr olunca sāyesi memdūd

hasret:

1. **hasretle:-le**

Gazel 104

Mısra: 12

Hasret, özlem.

O māhıñ bezmini gark-āb ider fevvāre-i eşkim
Bu hasretle eger ben sedd-i mecrā-yı nigāh itsem

2. **hasret:**

Murabba 9

Mısra: 9

Hasret, özlem.

Dil hasret ile aglar

Cüy-ı sirişkim çağlar

3. **hasretidir:--dir**

Gazel 132

Mısra: 4

Hasret, özlem.

Tebāşir-i zuhūr-ı gerdene zülfinde vakt ister
Şabāḥü'l-hayra hasretidir giren aḥşāmdan şāma

hasret çeker:

1. **hasret çeker:**

Kıt'a 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Özlemek.

O şeh ser-ḥayl-i ḥübāndır gören ādem çeker hasret
'Alemdir 'işvede ḳaddi bütün 'ālem çeker hasret

2. **hasret çeker:--(e)r**

Kıt'a 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Özlemek.

O maḥbūb-ı girān-ḳadre nişāredir hem eşki
Terāzū-yı dü-çeşm-i 'āşık-ı pür-gam çeker hasret

3. **hasret çeker:--(e)r**

Kıt'a 77

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Özlemek.

O şeh ser-ḥayl-i ḥübāndır gören ādem çeker hasret
'Alemdir 'işvede ḳaddi bütün 'ālem çeker hasret

4. **hasret çeker:--(e)r**

Kıt'a 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Özlemek.

O şeh ser-hayl-i hūbāndır gören ādem çeker hasret
‘Alemdir ‘işvede kıddi bütün ‘ālem çeker hasret

hasret oldu:

1. **hasret oldu:--dı**
Terkib-bend 1
Mısra: 103
Kelime Tipi: -
Hasret kalmak, özlemek.

Dil oldu hayāl-i hāba hasret
Müjgān mı nevk-i sūzen itdiñ

hasret-i la‘liñ:

1. **hasret-i la‘liñ:--i, --ñ**
Kıt'a 76
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının hasreti.

Hasret-i la‘liñ hūmār-ı cāndır
Çekdiğim hāmyāze-i devrāndır

hasret-keş-i hāb:

1. **hasret-keş-i hāb:**
Gazel 98
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Uykuya hasret çeken, özlem duyan.

‘Aks-i gerden şubh-ı meh-tāb olsa da māni‘ değil
Gözlerim hasret-keş-i hāb olsa da māni‘ değil

hasş idüp:

1. **hasş idüp:--(ü)p**
Gazel 138
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Hususi, mahsus olma.

Hasş idüp kendüye nāzı iltizām itmiş yine
Bağ niyāzın hālīne rüsvā-yı ‘ām itmiş yine

hāst-gār oldu:

1. **hāst-gār oldu:--du**
Kaside 16
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Tālīp olmak.

Şakāyık şān duvağ-ı āl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbağ şıgār mı hep görenler hāst-gār oldu

hāst-gār-ı ayāğdır:

1. **hāst-gār-ı ayāğdır:--dır**
Gazel 110
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kadehe talip.

Sākiyā duht-ı rez eliñ öpsün
Hāst-gār-ı ayāğdır göñlüm

hasūd:

1. **hasūdundan:--u, --n, --dan**
Gazel 118
Mısra: 14
Hasetçi, kıskanç.

Saňa ekşer Nebilā reşk ider ehl-i ma‘ārifden
‘Ayāndır kadri nāsın rīf at-ı şāne hasūdundan

hat:

1. **hatın:--ı, -n**
Gazel 45
Mısra: 8
Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Āb-ı hayāt-ı la‘l-i lebiñ cüst-cüdadır
Güyā hatın Sikender-i şāhib-zuhūrdur

2. **hatın:--ın**
Gazel 47
Mısra: 1
Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Ser-rişte-i recā ola hatın keder gider
Ol vakt bīm-i māder ü havf-ı peder gider

3. **hat:**
Gazel 50

Mısra: 1

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Haṭ mıdır nireng-i ruḥsārın mıdır
Nüşa-i Erjeng ruḥsārın mıdır

4. **ḥaṭı:-ı**

Gazel 105

Mısra: 11

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Der-kenārında ḥaṭı olsa daḥi kayd-ı ḥayāt
Ben büyüsrün diyü cânımdan usandım bilürüm

5. **ḥaṭ:**

Kıt'a 92

Mısra: 1

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Nūr-ı 'aynım geldi ḥaṭ bīdār ol şimden gerü
Tütiyā-yı dīde-i agyār ol şimden gerü

6. **ḥaṭ:**

Kıt'a 92

Mısra: 4

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Yok yere olduñ nemek-rīz-i şarāb-ı la'l-i yār
Tuzlu şat biz gitdik ey ḥaṭ var ol şimden gerü

7. **ḥaṭ:**

Kıt'a 95

Mısra: 1

Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

Ḥaṭ beyāz-ı ruḥına āyet-i tebcīl yazar
Vech-i ta'zīmīni 'āşıqlara taḳbīl yazar

hat çekdi:

1. **ḥaṭ çekdi:--di**

Gazel 116

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çizgi çekmek. II Sınır çizmek, sonlandırmak.

Pāy-ı sa'yı çekdi ḥaṭ seyr-i cemāl-i yārdan
Kaldı 'āşık pāy-māl-i mūr olup refārdan

hatā:

1. **ḥaṭā:**

Kaside 12

Mısra: 5

Hata, yanlış, kusur.

Pey-rev olursın anda ḥaṭā āşikār iken
Gönlün nidem ki meyl-i reh-i nā-şavāb ider

hatā-püşān:

1. **ḥatā-püşān:**

Gazel 129

Mısra: 14

Kusur örtenler.

Mu'ayyeb-cū ser-ā-pā çeşm olur gözden geçürmekde
Ḥatā-püşān Nebīlā eylemez taḥsīn ğırbāle

hat-āver:

1. **ḥaṭ-āver:**

Gazel 136

Mısra: 1

Ayva tüyleri yeni bitmeye başlamış II Sevgili, güzeller.

O ḥaṭ-āver geliyor ḥatırırma
Eski demler geliyor ḥatırırma

hātem:

1. **ḥātem:**

Kıt'a 78

Mısra: 4

Mühür.

Dil-i şebistān vişāle ḥukm ider
Ḥalka-i ğīsūsıdır ḥātem bana

2. **ḥātem:**

Gazel 118

Mısra: 4

Arap kabileleri arasında tanınmış "Tayyi" kabilesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan "İbnü Abdillāh bin Sa'd" ın lākabı.

İder 'uşşākı ihyā bir nefesle ḥātem-i la'liñ
Faḫaṭ bir nāmın ihyā itdi ḥātem şit-i cūdundan

3. **hâteme:-e**

Kıt'a 57

Mısra: 6

Arap kabileleri arasında tanınmış "Tayyi" kabilesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan "İbnü Abdillâh bin Sa'd" ın lâkabı.

Ėulzüm-i pür-mevc-i gevher-pâş-ı ihsândır o şâh
Başış-ı yek-rüzesi sermayedir şad Hâteme

hâtem-i la'liñ:

1. **hâtem-i la'liñ:--i, --ñ**

Gazel 114

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudak mührü II sevgilinin dudak mührü.

Hâtem-i la'liñ virir mühr-i Süleymândan nişân
Olmadan âzürde rüyuñ naķş-ı pây-ı mürdan

2. **hâtem-i la'liñ:--i, --ñ**

Gazel 118

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudak mührü II sevgilinin dudak mührü.

İder 'uşşâkı ihyâ bir nefesle hâtem-i la'liñ
Fakať bir nâmin ihyâ itdi hâtem şit-i cûdundan

hâtem-i tayy:

1. **hâtem-i tayy:**

Kıt'a 59

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Arap kabileleri arasında tanınmış "Tayyi" kabilesine mensup ve cömertli meşhur olan "

İbnü Abdillâh Bin Sa'd" in lakabı; çok cömert [adam].

Berât gönderse mîr-âhûrına ikrâma kudret yok
Ėalurdı Hâtem-i Tayy mihan olurdı lafz-ı bî-ma'nâ

hať-ı baĖdâdda:

1. **hať-ı baĖdâdda:--da**

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bağdat yazısı: Cem'in kadehindeki yazılar ve çizgilerden birinin adı.

Neş'e-i hışmı hať-ı BaĖdâdda izhâr ider
Bir Hülâğûdur ki mest ü bî-emândır çeşm-i yâr

hať-ı nev-demîdeyi:

1. **hať-ı nev-demîdeyi:--y, --i**

Gazel 147

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yeni bitmeye başlayan ayva tüyleri.

Seyr eyleyüp ruĖında hať-ı nev-demîdeyi
Fehm eyledim ki nısf-ı nehâr olmamış daği

hať-ı nevden:

1. **hať-ı nevden:--den**

Gazel 115

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeni belirmeye başlamış ayva tüyü.

Me'âl-i vaşlı itmişler hať-ı nevden tirâşide
Olur her müşkil âsân nüşha-i pâk-i muhaşşâdan

hať-ı sâgardır:

1. **hať-ı sâgardır:--dır**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

IÇki kadehi yazısı.

Hať-ı sâgardır imzâ-yı lebiñle zîver-i destim
Bulur 'izz-i nüfûzu Ėadri naķş-ı nâmdan nâma

haťib-i bûlbûle:

1. **haťib-i bûlbûle:--e**

Kaside 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bûlbûlün hatibi.

Her Ėuťbesinde Ėâfiye-i gül redif olur
Oldı haťib-i bûlbûle câ minber-i bahâr

haťieti:

1. haḫḫetī:

Kıt'a 60

Mısra: 3

Kabahatler.

Zuhūru haḫḫetī zādet racā'ī
Feinnellāhe zū 'afvin Kerīmin

hātur:

1. hāturda:-da

Gazel 61

Mısra: 8

Zihin, fikir, akıl.

Olup leb-ber-leb (ü) zānū-be-zānū sīne-ber-sīne
'Aceb hāturda mı maḫsūd-ı zühhād olduğım günler

hātura:

1. hātıra:

Kıt'a 75

Mısra: 3

Düşünce, gönülde olan his.

Ol civānuñ derd-i cevri hātıra virmez gubār
Ey Nebīl āb-ı sırışkim pīr ü pāk eyler beni

hātıra gelse:

1. hātıra gelse:--se

Kıt'a 14

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, aklına gelmek.

Nola gelse Nebīlā hātıra bu mışra-i tārlī
Ḥafīd-i āsumān-cāha becādır işte bu pāye

hātırırma gelivor:

1. hātırırma gelivor:--i, --yor

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, aklına gelmek.

O haḫ-āver gelivor hātırırma
Eski demler gelivor hātırırma

2. hātırırma gelivor:--i, --yor

Gazel 136

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, aklına gelmek.

Sīnemi dāg-ı ğamıñ zeyn itdi
'Arz-ı maḫzar gelivor hātırırma

3. hātırırma gelivor:--i, --yor

Gazel 136

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, aklına gelmek.

Mücid-i fitne midir ismi 'aceb
O füsün-ger gelivor hātırırma

4. hātırırma gelivor:--i, --yor

Gazel 136

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, aklına gelmek.

Yine mest oldu Nebīlā dilber
Fikr-i diger gelivor hātırırma

5. hātırırma gelivor:--i, --yor

Gazel 136

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, aklına gelmek.

O haḫ-āver gelivor hātırırma
Eski demler gelivor hātırırma

6. hātırırma gelivor:--i, --yor

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, aklına gelmek.

Dönerek devrine bakmışdı felek
Āh u sāgar gelivor hātırırma

hatm:

1. na 't-i:-ı

Kaside 3

Mısra: 1

(Kitabı veya yazılı herhangi bir metni) Başından sonuna kadar okuyup iyice öğrenmek.

NA‘T-I ŞERİF-İ HAZRET-İ FAHRÜ‘L-KÂİNÂT
ALEYHÜ‘ŞŞALAVÂT
VE‘T-TAHİYYÂT

hatm eyledi:

1. **hatm eyledi:--di**
Kıt'a 83
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Tamamlamak, bitirmek.

Hatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi
Şığmaz hele îmâna bu hâl illallah

hatm-ı:

1. **hatm-ı:**
Kaside 3
Mısra: 4
(Kitabı veya yazılı herhangi bir metni) Başından sonuna kadar okuyup iyice öğrenmek.

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün
İdüp Hâk hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh

hatm-ı hVâcenin:

1. **hatm-ı hVâcenin:--ı, --n--nin**
Kaside 14
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Nakşibendî tarikat mensuplarının Kur‘ân-ı Kerim‘den bâzı sûreleri belirli sayıda okuyarak ve salavat getirerek toplu halde yaptıkları âyin.

İhlâsdır netîcesi bu hatm-ı hVâcenin
Koymuş uşûle hâce nigû-kâr-ı nakş-bend

hatm-ı hâcede:

1. **hatm-ı hâcede:--de**
Kıt'a 48
Mısra: 22
Kelime Tipi: -
Nakşibendilikte bir zikir ayini. Bu tarikata mensup olanlar evvela Kur'an-ı Kerim'den bazı sureleri belli sayıda okurlar. Sonra topluca salavat getirirler. Buna hatm-ı hâcede denir.

Veled peydâ idüp bu mekteb-i ‘irfâna kalbinde
Sebak-hânân-ı ihlâş oldı hatm-ı hâcede mevcûd

hatm-ı tûmâr-ı risâlet idüp:

1. **hatm-ı tûmâr-ı risâlet idüp:--(ü)p**
Kaside 3
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Peygamberlik tomarını (defter) başından sonuna kadar okuyup iyice öğrenmek.

İdüp Hâk hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh
Seni ba‘ş itdi bâ-mihr-i nübüvvet yâ Rasûlallâh

hatt:

1. **hattı:--ını**
Gazel 25
Mısra: 5
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Hattı eyle sürme-i âvâz
Na‘ra-yı âh için yasagı yürüt

2. **hattı:--ı**
Gazel 97
Mısra: 1
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Hattı sünnetlik kıranfil hâli şeb-bü rûyî gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bü rûyî gül

hatt geldi:

1. **hatt geldi:--di**
Mesnevi 1
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yüzdeki ayva tüylerinin çıkması.

Gel eyleme hüsn-i yârdan bahş
Hatt geldi diyü bahârdan bahş

hattâ:

1. **hattâ:**
Gazel 120
Mısra: 8
Üstelik, ayrıca; bile, hem de.

İdüp buse şitâb ahşâma kalmakdan hâzer itdim
Sükût itdi o meh mazmûna hâttâ imtişâlimden

hâtt-ı cânân:

1. hâtt-ı cânân:

Kıt'a 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva tüyleri.

Hüccet-i müsvedde-i 'ömri beyâza çıkdığın
Hâtt-ı cânân eyledi ol 'âşık-ı zâra 'ayân

hâtt-ı la'l:

1. hâtt-ı la'l:

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal gibi kırmızı dudağının üzerindeki
ayva tüyleri.*

Hâtt-ı la'l için didi ol nâzenin (Nürî)
Olmasa zenbûr olmaz engübîn (Nebîl)

hâtt-ı la'li:

1. hâtt-ı la'li:--i

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kırmızı dudaklarındaki ayva tüyleri.

Tutsaydı gözi metâ'-ı râzı
Maḥmûr-ı 'itâba hâtt-ı la'li

hâtt-ı la'liñ:

1. hâtt-ı la'liñ:--i, --ñ

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kırmızı dudaklarındaki ayva tüyleri.

Gerçi bûs-ı femle dil mümtâz olur
Hâtt-ı la'liñ sürme-i âvâz olur

hâtt-ı lebiñ:

1. hâtt-ı lebiñ:--(i)ñ

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudağın üzerindeki ayva tüyü.

Hâtt-ı lebiñ kim sened-i neş'edir
Gâyeti yok bir şaded-i neş'edir

hâtt-ı müşgine:

1. hâtt-ı müşgine:--i, --n, --e

Kıt'a 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Misk kokulu ayva tüyleri.

Ser-â-ser hâki güyâ mâye-i feyz-i bahâr olmuş
Ki her sebz-i giyâhı gıbta-fermâ hâtt-ı müşgine

hâtt-ı nev:

1. hâtt-ı nev:

Gazel 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yeni çıkan ayva tüyleri.

Hâtt-ı nev 'ayân oldu resen-bâz-ı hayâle
Kıl merdümek-i çeşmi terâzû-yı muḥabbet

2. hâtt-ı nev:

Kaside 15

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Yeni çıkan ayva tüyleri.

Zann itme tîrf-ı hâtem-i la'liñde hâtt-ı nev
Tahrîr olundu berg-i güle maḥzar-ı bahâr

hâtt-ı şeb-bû:

1. hâtt-ı şeb-bû:

Gazel 30

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şebboy çiçeğine benzer ayva tüyleri.

Zülfî toḥm-efşân olunca ol ruh-ı hûy-gerdeye
Jâle-i gülden yeşermiş hâtt-ı şeb-bû koymuş ad

hâtt-ı vechidir:

1. hâtt-ı vechidir:--i, --dir

Gazel 69

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gençlerin yüzünde yeni terleyen bıyık ve sakal.

Haft-ı vechidir beyâz üze şeref-rîz-i şudûr
İnşirâh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bî-haber

haft-ı vâre:

1. **haft-ı yâre:--e**
Mesnevi 1
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüyleri.

Gel eyleme haft-ı yâre dikkat
Gayri yetişür bu meşk-i hasret

haft-ı zenahtanı:

1. **haft-ı zenahtanı:--ı**
Gazel 79
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Çenedeki ayva tüyleri.

Nebîlâ vaktidir nişf-ün-nehâr-ı hüsne kıl dikkat
İder haft-ı zenahtanı 'ayân mânend-i mîknâtı

haft-ı zîr-i lebde:

1. **haft-ı zîr-i lebde:--de**
Gazel 32
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Alt dudağının ayva tüyleri.

Haft-ı zîr-i lebde hüsnîni pâ-der-rikâb ider
aldı agzına şeb-reng-i nev-bahâr

havalan-:

1. **havalandım:--dı, --m**
Gazel 29
Mısra: 10
Havaya savrulmak.

Nebîlâ ol hümâya şâh-bâz-ı himmeti saldı
Havalandım fırarım gitti elden herçi-bâd-âbâd

havâric:

1. **havâric:**
Kıt'a 59
Mısra: 6
*Asiler, zorbalar. "Hakemeyn Vakası'ndan sonra
Hz. Ali'ye isyan eden zümre, hariciler.*

Reh-i mesdûd-ı Beytullâhı açdı şıdk-ı niyyetle
Havâric bildi bir şîr-i veğâ-girdâr imiş hâkkâ

havass-ı bâtın-ı esrâr-ı nakş-bend oldur:

1. **havass-ı bâtın-ı esrâr-ı nakş-bend oldur:--dur**
Kaside 14
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Nakşibendi surlarının içinin yansıması olma.

Nakş ola tâ leât'îf-i hamse derûnuña
Oldur havass-ı bâtın-ı esrâr-ı nakş-bend

havf:

1. **havfla:--la**
Gazel 43
Mısra: 14
Korku, endişe.

Şeb-rev olsam fikr-i âgûş-ı miyân ile Nebîl
Havfla şüret bulup evhâm kendin gösterir

2. **havfindan:--ndan**
Gazel 129
Mısra: 4
Korku, endişe.

Tehî şanma habâb-ı duht-ı rez düşîzelikdendir
Olur havfindan ekşer tıfl-ı endek-sâle tebhâle

3. **havfım:--ım**
Kaside 12
Mısra: 40
Korku, endişe.

Ol günde muktezâ-yı 'amel 'âkıbet seni
Havfım budur ki suhre-i şeyh ü şâb ider

havf ider:

1. **havf ider:--(e)r**
Murabba 8
Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Korkmak.

Dil Nebilâ keyf-i yek- peymânesinden havf ider
Cümle 'âlem gamze-i bî-gânesinden havf ider

2. **havf ider:--(e)r**

Murabba 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Korkmak.

Dil Nebilâ keyf-i yek- peymânesinden havf ider
Cümle 'âlem gamze-i bî-gânesinden havf ider

3. **havf ider:--(e)r**

Murabba 8

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Korkmak.

Rûh-ı Rüstem na'ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

havf itmeyüp:

1. **havf itmeyüp:--me, --y, --(ü)p**

Kaside 15

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Korkmak II çekinmek.

Tahrîk-i fitneden yine havf itmeyüp şabâ
Zülf-i 'arûsı eyledi ser-'asker-i bahâr

havf olur:

1. **havf olur:--(u)r**

Kıt'a 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Korkmak.

Pâdişâh-ı ehl-i sünnet Şeh Selîm-i şâlişîñ
Farzdır nâsa du'âsı havf olur te'hîrden

havf u recâ:

1. **havf u recâ:**

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Korku ve ümit.

Nîdem ol tıfl-ı nâzım meyl-i hâb eylese meclisde
Hikâyât-ı niyâzımda olur havf u recâ peydâ

havfa düşmüş:

1. **havfa düşmüş:--müş**

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Korkuya kapılmak.

Görince rûh-ı Rüstem havfa düşmüş tîr-i müjgânın
Çeküp bir hû dimiş İsfendiyâra dîdeler rûşen

havf-ı cahîm-i dilleri:

1. **havf-ı cahîm-i dilleri:--ler, --i**

Kaside 12

Mısra: 106

Kelime Tipi: -
Gönliñ cehennem korkusu.

Fikr-i naîm-i lutfuñ olur âteşim benim
Havf-ı cahîm-i dilleri pür-iltihâb ider

havf-ı şeh-i deyle:

1. **havf-ı şeh-i deyle:--le--y, --le**

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Kış mevsimi padişahının korkusu.

Kaçıyla bahârı terk ider havf-ı şeh-i deyle
Şabâ kış kış idince âşiyân ber-düş olur bülbül

havf-ı tîg-i şavlet:

1. **havf-ı tîg-i şavlet:**

Kıt'a 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Şiddetli hücum kılıcının korkusu.

Disünler havf-ı tîg-i şavlet ile ser-be-ser dehrîñ
Ser-efrâzânı hep râm oldı cünd-i Hân Maḥmûda

havâl:

1. **ḥayālīn:--in**

Gazel 58

Mısra: 5

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti II sevgilinin hayali.

Ḥayālīn tıfl-ı nāzım san bu beg kaşırında zevk eyler
Kebābı saht-ı dildir bādesi ḥün-āb-ı çeşmimdir

2. **ḥayālīnle:--iñ, --le**

Gazel 88

Mısra: 1

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti II sevgilinin hayali.

Per olmuşdur ḥayālīnle dil-i bī-gāne-i şad-çāk
Hezārān gösterir bir şureti āyine-i şad-çāk

3. **ḥayālīn:--iñ**

Gazel 93

Mısra: 8

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti II sevgilinin hayali.

Dürr-nisār oldum leb-i baḥr-ı sirişke şu gibi
Ben ḥayālīn zīb-i āğuş-ı kenār itsem gerek

4. **ḥayāle:--e**

Gazel 134

Mısra: 1

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti II sevgilinin hayali.

Mū-miyānın ḥayāle meyl itme
Zīr ü bālā su'āle meyl itme

5. **ḥayālīn:--in**

Gazel 135

Mısra: 7

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti II sevgilinin hayali.

Dilimdir ol nişīmen kim ḥayālīn ḥāb-gāh itmiş
Müjeñ ḥıfz eylesün etrafı pā-māl-ı sipāh itme

6. **ḥayāli:--i**

Kaside 9

Mısra: 2

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti II sevgilinin hayali.

Ḡubār-ı maḳdemiñ kühl-i semādır yā Rasūlallāh
Ḥayāli pertev-i çeşm-i ḥümādır yā Rasūlallāh

ḥayāl eyle:

1. **ḥayāl eyle:**

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zihinde tasarlayıp canlandırmak, düşünmek II benzetmek.

Ol sīne-i billürü ḥayāl eyle de āh it
Āyine-i gerdünü bu şüretle siyāh it

ḥayāl itdikçe:

1. **ḥayāl itdikçe:--dikçe**

Kıt'a 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayal etmek, olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ḥayāl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tāb-ı şemşirin
Dilinde hem-çü kettān ıztırāb-ı nev olur peydā

ḥayāl itmem:

1. **ḥayāl itmem:--me, --m**

Gazel 141

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hayalini kurmak II düşünmek.

Olup āzürde-ten 'atf-ı nigāh-ı çeşm-i ragbetden
Ḥayāl itmem ümīd-bārı ol nev-res nihālimde

ḥayālāt:

1. **ḥayālātı:--lar, -ı**

Gazel 8

Mısra: 2

Hayaller.

O perī rüyı mı gördüñ 'acabā n'oldı saña
O ḥayālātı söyle baña n'oldı saña

ḥayāle al:

1. **ḥayāle al:**

Kıt'a 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayal etmek, hayal alemine almak.

Bak çevresinde ḥāl ile ol rū-yı ālede
Devr eyle Hind ile Yemeni al ḥayāle de

ḥayāl-i gerden-i sīm:

1. **ḥayāl-i gerden-i sīm:**

Gazel 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) gümüş gibi beyaz renkli gerdanının hayali.

Münevvim olsa da efkār-ı zülfî şubḥ-ı şādıkda
Ḥayāl-i gerden-i sīm ile dil bîdār olur her şeb

ḥayāl-i ḥāba:

1. **ḥayāl-i ḥāba:--a**

Terkib-bend 1

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Uyurken görülen hayal, rüya.

Dil oldı ḥayāl-i ḥāba ḥasret
Müjgān mı nevk-i süzen itdiñ

ḥayāl-i ḥābı:

1. **ḥayāl-i ḥābı:--ı**

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uyurken görülen hayal, rüya.

Ḥançeriñ çeşmimdedir ey mû-miyān
Ben ḥayāl-i ḥābı bilmem kaçadır

ḥayāl-i ḥāma:

1. **ḥayāl-i ḥāma:--a**

Gazel 120

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gerçekleşmeyecek hayal, boş hayal.

Ḥayāl-i ḥāma dest-i redd 'ayāndır şāḥ-ı bāzūdan
Ümîd-i mîve-i bûs itsem ol nev-res nihālimden

ḥayāl-i ḥaddine:

1. **ḥayāl-i ḥaddine:--i, --n, --e**

Gazel 94

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) boyunun hayali.

Ol gül-endāmın ḥayāl-i ḥaddine gördüm sezā
Çeşm-i bülbül bir muḥabbet-ḥāne kim çeşmimdir ol

ḥayāl-i şî'rim:

1. **ḥayāl-i şî'rim:--(i)m--i, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 153

Kelime Tipi: -

Şiir yazmak için kullanılan imajlar, hayaller, mazmunlar.

Mest itdi beni ḥayāl-i şî'rim
Hem-neş'e-i bâdedir ḥumārım

ḥayāl-i zülfidir:

1. **ḥayāl-i zülfidir:--i, --dir**

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) saçının hayali.

Ḥayāl-i zülfidir sermāyesi sūda-ger-i 'aşkıñ
Ziyān ister mi âdem kıl kaçdar ümmîd-i sūdundan

ḥayāline alsa:

1. **ḥayāline alsa:--sa**

Terkib-bend 3

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Hayal etmek, hayal alemine almak.

'Aklı giderdi Rüstemiñ alsa ḥayāline
VI

ḥayālını:

1. **ḥayālını:--i, --ni**

Terkib-bend 1

Mısra: 133

Bir kişi veya nesnenin zihinde beliren sureti II sevgilinin hayali.

Eylerdi ḥayālını der-âgûş
Âhım o meh itdi peyk-i feryād

hayāt:

1. hayātından:-ı, -n, -dan

Gazel 131

Mısra: 11

Hayat, yaşam.

Żarar vardır hayātından hilāf-ı cinse her şınfıñ
Nefes-bādī degil mi ıztırāb-ı şem'-i sūzāna

hayme-i neşāt:

1. hayme-i neşāt:

Kaside 15

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Sevinç çadırı.

Her bir habāb-ı bāde olup hayme-i neşāt
Gül-zāra çıkdı şāh-ı cihān-dāver-i bahār

hayr:

1. hayr:

Kıt'a 20

Mısra: 17

İyilik, iyi, faydalı iş.

Te'lif idüp kulüb-ı cihānı bu hayr ile
Ser-levha-i fuḫūl-ı kirām oldı habbezā

2. hayrından:-ı, -n, -dan

Kıt'a 103

Mısra: 40

İyilik, iyi, faydalı iş.

Bakup ta'zimine himmetlerin mebzūl iderler hep
Bu hayrından gürūh-ı evliyāullāh olup hoşnūd

hayrān:

1. hayrāndır:-dır

Kıt'a 51

Mısra: 8

Çok beğenen, hayranlık duyan, tutkun.

Nizām-ı mülke şüret virdi ol sır-dāş-ı İskender
Aristo şafvet-i mirāt-ı 'irfānında hayrāndır

2. hayrānım:-ı, -m

Terkib-bend 2

Mısra: 58

Çok beğenen, hayranlık duyan, tutkun.

Dilde tahrik-i zebān itmege kudret mi olur
Şemm-i zülfiñle perişān-dil olup hayrānım

hayrān-ı 'aşk olmasun:

1. hayrān-ı 'aşk olmasun:--ma, --sun

Tahmis 2

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Aşka hayran olmak.

Olmasun da neylesün Nūrī 'aceb hayrān-ı 'aşk

hayrān-ı cemālīñ olan:

1. hayrān-ı cemālīñ olan:--(a)n

Kıt'a 65

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzelliğine hayran olma.

Mümkin midir āh itmemek ey meh nazar eyle
Hayrān-ı cemālīñ olan āyineye gāhī

hayrān-ı tecellī:

1. hayrān-ı tecellī:

Tahmis 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Tecellī hayranı.

Қadrini şeb-zinde-dārān-ı tecellī fehm ider
Şubha dek bu feyzi hayrān-ı tecellī fehm ider

hayret:

1. hayrettedir:-de, -dir

Gazel 63

Mısra: 8

Hayret, şaşkınlık.

Fikr-i sırr-ı Hakk ile mebhūt olur şāfi-żamīr
Hāne-i āyinede hayrettedir taşvīrler

2. hayretinden:-i, -n, -den

Gazel 96

Mısra: 2

Hayret, şaşkınlık.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

3. **hayretle:--le**

Gazel 123

Mısra: 1

Hayret, şaşkınlık.

Rengi hayretle uçup sürhi-i ruhsârından
Gonçe-leb beste kalur şive-i güftârından

4. **hayretle:--le**

Gazel 123

Mısra: 9

Hayret, şaşkınlık.

Farqdan kalsa da rûz u şebi hayretle Nebîl
Geçemez va‘de-i ferdâsı ile yârından

hayret-dih-i ebr-i maîr:

1. **hayret-dih-i ebr-i maîr:**

Kıt'a 58

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yağmur bulutunu şaşırtan, hayrette bırakan.

Her bir hevâdan vâye-gîr esrâr-ı bahreynе habîr
Hayret-dih-i ebr-i maîr bu mâcerâ-yı Topkapu

hayret-fezâ-yı kays u ferhâd:

1. **hayret-fezâ-yı kays u ferhâd:**

Gazel 61

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mecnun ve Ferhad'ın hayretini arttıran.

Çıkarmışdı hevâ-yı zülfi başa tîşe-i ‘aşkı
Benim hayret-fezâ-yı Kays u Ferhâd olduğum günler

hayret-fezâ-yı mü-şikâfândır:

1. **hayret-fezâ-yı mü-şikâfândır:--dır**

Gazel 52

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kılı kırk yaranların şaşkınlığını arttırma.

Taḥammülle Nebîlâ şive-i kadd-i dil-âvîze
Miyân-ı yâr kim hayret-fezâ-yı mü-şikâfândır

hayret-i mir‘ât-ı vechiñden:

1. **hayret-i mir‘ât-ı vechiñden:--(i)ñ, --den**

Gazel 40

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yüz aynasının şaşkınlığı.

Hayret-i mir‘ât-ı vechiñden midir
Şüret-i âdâbı bilmem kıadadır

hayrı:

1. **hayrı:**

Kıt'a 48

Mısra: 12

Hayır, şerrin zıddı.

Görüp meylin harâba itdi tecdide o şeh himmet
Bu hayrı rûh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi hoşnûd

hayr-ı ‘azîm oldu:

1. **hayr-ı ‘azîm oldu:--dı**

Kıt'a 59

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Büyük hayır olma.

Bu bir hayr-ı ‘azîm oldu ki bâlâya mümâşildir
Ḥazâ'in şarf idüp bir Cedvel-i Sîm eyledi icrâ

hayrû'l-halef:

1. **hayrû'l-halef:**

Kıt'a 22

Mısra: 1

Hayırlı evlat.

Virdi bir hayrû'l-halef Zeynî Efendiye Ḥudâ
Pîr ola ‘âlemde ‘ilm ü fazl ile yek-tâ ola

hayrû'l-halef ide:

1. **hayrû'l-halef ide:--e**

Kıt'a 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayırlı evlat eylemek.

Pîr idüp hayrû'l-halef ide Ḥudâ
Böyle bir kadr-i bülendi mecd ile

hayrū'l-ḥalef idüp:

1. hayrū'l-ḥalef idüp:--(ü)p

Kıt'a 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayırlı evlat eylemek.

Ḥayrū'l-ḥalef idüp Ḥaḳ kılsun mu'ammer anı
Vaḳti gelince olmaz ta'vīḳ kevine geldi

hayvān:

1. hayvān:

Gazel 129

Mısra: 10

*Duygu ve hareket yeteneği olan, içgüdüleriyle
hareket eden canlı yaratık; mec. Akılsız, duygusuz,
kaba, hoyrat (kimse).*

Zebānıñ cevher-i elfāzdır ārāyış-i ḳadri
Dehen mevḳūf-ı ekl ü şūrb olur hayvān gibi lāle

hazā:

1. hazā:

Kıt'a 62

Mısra: 3

Bu.

Li-leyleti vaşlıkum hazā sevādu
Ve leyse'l-ḡayru fī ufukı'l-cemālī

hazā'in:

1. hazā'in:

Kıt'a 59

Mısra: 30

Hazineler.

Bu bir hayr-ı 'aẓīm oldu ki bālāya mümāşildir
Ḥazā'in şarf idüp bir Cedvel-i Sīm eyledi icrā

hazā'in-i bād-āver-i bahār:

1. hazā'in-i bād-āver-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahar rüzgarının getirdiği hüzn.

İzhār-ı mevc idince yem-i aḫẓar-ı bahār
Geldi yine hazā'in-i bād-āver-i bahār

hazāin-i efrāsiyāb ider:

1. hazāin-i efrāsiyāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Efrasiyab'un hazinelerini toplamak.

Zīr-i zemīnīñ istese kem-ter 'ināyeti
Mā-fevḳiñi hazāin-i Efrāsiyāb ider

hazān:

1. hazān:

Kaside 15

Mısra: 97

Güz, sonbahar.

Gül-zār-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün hazān
Tā kim cihānda zāhir olur peyker-i bahār

hazān irdi:

1. hazān irdi:--di

Kıt'a 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(ömrün) sonbahara dönmesi.

Tāze iken gülşen-i 'ömrine irdi hazān
Gonçe-i rüyı şolup gitdi Ruḳıyye Ḥānım

hazān-ı zamānede:

1. hazān-ı zamānede:--de

Kaside 15

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Zamanın sonbaharı.

Hıfz eyler idi derdi hazān-ı zamānede
Evşāf-ı fazlı olsa eger ezber-i bahār

hazer itdim:

1. hazer itdim:--di, --m

Gazel 120

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sakınmak, çekinmek.

İdüp büse şitāb aḫşāma ḳalmaḳdan hazer itdim
Sūkūt itdi o meh maẓmūna ḥaṭṭa imtişālinden

hâzır:

1. hâzır:

Kaside 2

Mısra: 13

Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan.

Nebilâ dağk-ı bāb-ı feyze hâzır himmet-i merdān
Dimem muhtāc-ı tahrik-i benāndır halka-i tevhiḍ

hâzır u nâzır:

1. hâzır u nâzır:

Gazel 90

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Zaman ve mekândan münezzeḥ olarak her yerde
var olan ve her şeyi gören, gözetten.*

Didesinden 'aşkımlı inkāra yok cāy-ı güriz
Hiç olur mı hâzır u nâzır güvāhı kimseniñ

hazm itmezse:

1. hazm itmezse:--mez, --se

Gazel 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sindirmek II Katlanmak, dayanmak, sabretmek.

Şūfī hazm itmezse bu cünbişleri
Söyle gevşetsün kuşağı sākiyā

hâzret:

1. hâzretiñ:--i, --ñ

Tahmis 1

Mısra: 18

*Bir büyük zattan bahsedilirken isim yerine
kullanılır II Hz. Muhammed.*

Meh-çe-i rāyātı düşdi ehl-i şirk ü bid'atıñ
Na'l-i esbi çün hilāl-i 'yddir ol hâzretiñ

hâzret-i allāmesi:

1. hâzret-i allāmesi:--si

Kıt'a 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bilgili zat.

Cihānıñ Hâzret-i allāmesi 'Aşir Efendi kim
Nazırin görmedi ol āsumān-cāhıñ bu nüh eflāk

hâzret-i aşım efendiniñ:

1. hâzret-i aşım efendiniñ:--niñ

Kıt'a 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşım Efendi, Çelebizāde (ö.1173/1760) Osmanlı
şeyhülislamı , vak'anüvis ve şair.*

Suduruñ ser-bülendi Hâzret-i Aşım Efendiniñ
Kudümü şadr-ı Rūma māye-bağş-ı iftiḥār oldı

hâzret-i 'aşir efendi:

1. hâzret-i 'aşir efendi:

Kıt'a 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğı
kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı.*

Müfti-i dīn Hâzret-i 'Aşir Efendi kim
Her bir kelāmı rāh-ber-i şer'-i Muştafa

2. hâzret-i 'aşir efendi:

Kıt'a 27

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğı
kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı II
M. Nebil'in dedesi.*

Şimdi dehriñ fażl ile mümtāzıdır
Hâzret-i 'Aşir Efendi mecd ile

hâzret-i 'aşir efendiniñ:

1. hâzret-i 'aşir efendiniñ:--niñ

Kıt'a 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mustafa Aşir Efendi (1729- 1804) kurduğı
kütüphane ile meşhur olan Osmanlı şeyhülislamı II
Nebil'in dedesi.*

Hâzret-i 'Aşir Efendiniñ yine bā-luṭf-ı Hāk
Oldı şulbünden 'ayān bir necl-i pāk-i muḥterem

hâzret-i emir:

1. Һазрет-и емір:

Kaside 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Emir Sultan, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde yaşayan mutasavvıflardan biridir. Tefsir, hadis, kelim ve tasavvuf ilimlerinde söz sahibi olan Emir Sultan, 770/1368 yılında Buhara doğmuş; 833/1429 tarihinde Bursa'da vefat etmiştir. Yıldırım Bayezid'in damadıdır. II. Murat devrinde İstanbul kuşatmasına dervişleriyle katılmıştır. Türk edebiyatında Emir Sultan hakkında birçok manzume ve menâkıb-nâmeler yazılmıştır.

Ey reh-ber-i Һaқиқat olan Һазрет-и Емір
Şāhenşah-i velāyet olan Һазрет-и Емір

4. Һазрет-и емір:

Kıt'a 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Emir Sultan, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde yaşayan mutasavvıflardan biridir. Tefsir, hadis, kelim ve tasavvuf ilimlerinde söz sahibi olan Emir Sultan, 770/1368 yılında Buhara doğmuş; 833/1429 tarihinde Bursa'da vefat etmiştir. Yıldırım Bayezid'in damadıdır. II. Murat devrinde İstanbul kuşatmasına dervişleriyle katılmıştır. Türk edebiyatında Emir Sultan hakkında birçok manzume ve menâkıb-nâmeler yazılmıştır.

Ey reh-ber-i Һaқиқat olan Һазрет-и Емір
Şāhenşah-i velāyet olan Һазрет-и Емір

2. Һазрет-и емір:

Kaside 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Emir Sultan, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde yaşayan mutasavvıflardan biridir. Tefsir, hadis, kelim ve tasavvuf ilimlerinde söz sahibi olan Emir Sultan, 770/1368 yılında Buhara doğmuş; 833/1429 tarihinde Bursa'da vefat etmiştir. Yıldırım Bayezid'in damadıdır. II. Murat devrinde İstanbul kuşatmasına dervişleriyle katılmıştır. Türk edebiyatında Emir Sultan hakkında birçok manzume ve menâkıb-nâmeler yazılmıştır.

Ey reh-ber-i Һaқиқat olan Һазрет-и Емір
Şāhenşah-i velāyet olan Һазрет-и Емір

5. Һазрет-и емір:

Kıt'a 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Emir Sultan, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde yaşayan mutasavvıflardan biridir. Tefsir, hadis, kelim ve tasavvuf ilimlerinde söz sahibi olan Emir Sultan, 770/1368 yılında Buhara doğmuş; 833/1429 tarihinde Bursa'da vefat etmiştir. Yıldırım Bayezid'in damadıdır. II. Murat devrinde İstanbul kuşatmasına dervişleriyle katılmıştır. Türk edebiyatında Emir Sultan hakkında birçok manzume ve menâkıb-nâmeler yazılmıştır.

Ey reh-ber-i Һaқиқat olan Һазрет-и Емір
Şāhenşah-i velāyet olan Һазрет-и Емір

3. Һазрет-и емір:

Kaside 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Emir Sultan, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde yaşayan mutasavvıflardan biridir. Tefsir, hadis, kelim ve tasavvuf ilimlerinde söz sahibi olan Emir Sultan, 770/1368 yılında Buhara doğmuş; 833/1429 tarihinde Bursa'da vefat etmiştir. Yıldırım Bayezid'in damadıdır. II. Murat devrinde İstanbul kuşatmasına dervişleriyle katılmıştır. Türk edebiyatında Emir Sultan hakkında birçok manzume ve menâkıb-nâmeler yazılmıştır.

Āb-ı Һayāt-ı luṭfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'ināyet olan Һазрет-и Емір

6. Һазрет-и емір:

Kıt'a 71

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Emir Sultan, Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde yaşayan mutasavvıflardan biridir. Tefsir, hadis, kelim ve tasavvuf ilimlerinde söz sahibi olan Emir Sultan, 770/1368 yılında Buhara doğmuş; 833/1429 tarihinde Bursa'da vefat etmiştir. Yıldırım Bayezid'in damadıdır. II. Murat devrinde İstanbul kuşatmasına dervişleriyle katılmıştır. Türk edebiyatında Emir Sultan hakkında birçok manzume ve menâkıb-nâmeler yazılmıştır.

Āb-ı Һayāt-ı luṭfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'ināyet olan Һазрет-и Емір

Һазрет-и ғалиб dede:

1. Һазрет-и ғәлиб dede:

Kıt'a 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeyh Galib Hazretleri II Klasik Türk şiirinin son dönem büyük şairlerinden.

Şeyh-i zî - 'ilm ü hüner Һазрет-и Ғәлиб Dede kim
Егер-и җаб'ı yeter қадрини istidlәle

Һазreti Һақdır:

1. Һазreti Һақdır:--dır

Kaside 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah.

Ümüd-i 'aks-ı lutfuñ gevher-i mirāt-ı kalbimde
Bu sırра Һазreti Һақdır güvāhım yā Rasūlallāh

Һазрет-и Һән selīm-i sālis:

1. Һазрет-и Һән selīm-i sālis:

Kıt'a 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

III. Selim Han Hazretleri.

Һазрет-и Һән Selīm-i Sālis kim
Қалби ilhām-ı āşinā oldı

Һазрет-и ма'бūd:

1. Һазрет-и ма'бūd:

Kıt'a 48

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Allah,Yaradan.

Esās-ı devleti şān ile kesb itdikçe istiḥkām
Mu'ammer ide bānīsı o şāhı Һазрет-и ма'бūd

Һазрет-и маһмūd Һән-и ғәзīnīñ:

1. Һазрет-и маһмūd Һән-и ғәзīnīñ:--niñ

Kıt'a 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud.

Cihānda Һазрет-и Маһмūd Һән-и Ғәзīnīñ
Derūn-ı mülhemī tevḥīk-i Һаққа me'vādır

Һазreti neş'etdedir:

1. Һазreti neş'etdedir:--de, --dir

Gazel 77

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hз. Neş'et (öl. 1222/1807).

Himmet cihānda Һазreti Neş'etdedir didi
Sevқ eyleyüp o zāta bizi reh-nümūnumuz

Һазрет-и rasūl:

1. Һазрет-и rasūl:

Kaside 12

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Resulallāh Hazretleri, Hз. Muhammed.

Raḥm eyleyüp meded-res olur Һазрет-и Rasūl
Bu luḡfı bī-kes-ümmete bī-irtiyāb ider

Һазрет-и şāh-ı cihān:

1. Һазрет-и şāh-ı cihān:

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünya şāhı hazretleri, dünyanın sultanı
hazretleri.*

Mażhar-ı tevḥīk-i Һақdır Һазрет-и şāh-ı cihān
Ҳаşре dek olsun bu taḡt-ı saltanat-pīrāya zeyn

Һазрет-и şeh-i devrān:

1. Һазрет-и şeh-i devrān:

Kıt'a 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Devrin yüce şāhı.

Her bir umūrı ehline tefvīz gösterir
Tevḥīke Һазрет-и Şeh-i devrān қарındır

Һазрет-и sultān maḥmūd Һән:

1. Һазрет-и sultān maḥmūd Һән:

Kıt'a 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultan Mahmud Han Hazretleri.

Şeh-en-şāh-ı mu‘azzam Hāzret-i Sultān Maḥmūd Hān
Ola zıll-ı Hūdādır haşr olunca sāyesi memdūd

hāzret-i sultān maḥmūd hān gerdūn-mesnedi:

1. hāzret-i sultān maḥmūd hān gerdūn-mesnedi:--i

Kıt'a 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüce makamlı Sultan II.Mahmud.

Eylemiş āgāh esrār-ı velāyetden Hūdā
Hāzret-i Sultān Maḥmūd Hān gerdūn-mesnedi

hāzret-i sultān maḥmūd hān-ı gerdūn-mesnediñ:

1. hāzret-i sultān maḥmūd hān-ı gerdūn-mesnediñ:--i, --ñ

Kıt'a 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüce makamlı Sultan II.Mahmud.

Hāzret-i Sultān Maḥmūd Hān-ı gerdūn-mesnediñ
Sāye-i ‘adl-i hümāyūnunda ‘ālem oldı şād

2. hāzret-i sultān maḥmūd hān-ı gerdūn-mesnediñ:--i, --ñ

Kıt'a 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüce makamlı Sultan II. Mahmud.

Hāzret-i Sultān Maḥmūd Hān-ı gerdūn-mesnediñ
Devr-i ‘adlinde cihān şükr eylemekde bu deme

hāzret-i sultān maḥmūdūñ:

1. hāzret-i sultān maḥmūdūñ:--u, --ñ

Kıt'a 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultan I. Mahmud.

Şeh-i şāhān-ı ‘ālem Hāzret-i Sultān Maḥmūdūñ
Olur bāy u gedā cūdundan elbet vāye-dār-ı sūd

2. hāzret-i sultān maḥmūdūñ:--u, --ñ

Kıt'a 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

II. Mahmud.

Şeh-i şāhān-ı ‘ālem Hāzret-i Sultān Maḥmūdūñ
Alur sırr-ı velāyetden zamīri vāye-i bī-ḥad

hāzret-i sultān selīm-i evvel-i ḥuld-āşiyān:

1. hāzret-i sultān selīm-i evvel-i ḥuld-āşiyān:

Kıt'a 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Cennet mekanlının önde gelen Yavuz Selim
Hazretleri.*

Fātih olmuşlardı Mısırı bī'n-nefs feth eyleyüp
Hāzret-i Sultān Selīm-i evvel-i ḥuld-āşiyān

hāzret-i sultān selīm-i evvel-i ḥuld-āşiyān:

1. hāzret-i sultān selīm-i evvel-i ḥuld-āşiyān:--i, --ñ

Kıt'a 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yavuz Sultan Selim.

Hākān-ı cihān Hāzret-i Sultān Selīm-i evvel-i ḥuld-āşiyān
Bī-şübhe komaz şitida a‘dāya mecālī

hāzreti üftādeniñ:

1. hāzreti üftādeniñ:--i, --ñ

Kıt'a 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aziz Mahmud Hüdāyi 'nin şeyhi, mutasavvıf şair.

Hāzreti Üftādeniñ biz Bursada
Çehre-fersā-yı mu‘allā - cāhiyuz

hāzretü'l-şevh ahmed:

1. hāzretü'l-şevh ahmed:

Kıt'a 53

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*HÂNİ, Şeyh Ahmed (ö.1119/1707) Şair ve
mutasavvıf.*

Hāzretü'l-Şeyh Ahmed kim Buḥārādan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cāy-ı ma‘bedi

hedef:

1. **hedefdedir:--de, --dir**

Gazel 39

Mısra: 8

Hedef, nişangah (aşığın, sevgilinin ok gibi kirpiklerine kendisini hedef etmesi bağlamında).

Sanma muhabbetinden ider 'aşık nazar
Seyr it kemân-keşânı nigâhı hedefdedir

hedef-i nâvek-i müjgân olayım:

1. **hedef-i nâvek-i müjgân olayım:--a, --y, --ı, --m**

Terkib-bend 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kirpik oklarının hedefi olma.

Eyle şâyeste-i 'atf-ı nigh ey kaşı kemân
Nice bir ben hedef-i nâvek-i müjgân olayım

helâl:

1. **helâli:-i**

Gazel 150

Mısra: 8

Dinsel yönden yasaklanmamış olan, dinin kurallarına aykırı olmayan, dince izin verilen.

Herkesle harâmdır görüşmek
Bintü'l-'inebiñ helâli yok mı

hele:

1. **hele:**

Gazel 1

Mısra: 7

Bari, hiç olmazsa.

Reh-i mesdûdî açıldı hele Beytullâhıñ
Gördi bu lutf-ı Hüdâyı nigh-i Şâh Maḥmûd

2. **hele:**

Gazel 7

Mısra: 4

Bari, hiç olmazsa.

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıktan hele ey mugbeçe âl oldı baña

3. **hele:**

Gazel 18

Mısra: 3

Bari, hiç olmazsa.

Şaff-ı müjgânıñ hele mâbeynini bulmuş nigh
Ḥabda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

4. **hele:**

Gazel 124

Mısra: 8

Bari, hiç olmazsa.

Büselikden girelim nâz u niyâza ammâ
Hele tennî tene ten nagmesi tekrâr olsun

5. **hele:**

Kıt'a 41

Mısra: 11

Bari, hiç olmazsa.

Hele kâr-ı havâric hâric ez-ta'bir olup itmâm
Yine elṭâf-ı Hâk tām oldı cünd-i Ḥân Maḥmûda

6. **hele:**

Kıt'a 83

Mısra: 4

Bari, hiç olmazsa.

Ḥatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi
Şıgmaz hele imâna bu ḥâl illallah

7. **hele:**

Kıt'a 101

Mısra: 3

Bari, hiç olmazsa.

Mûsikîde hele Fârâbi-i 'aşr idi o pîr
Şîti varmışdı 'İraḳ u 'Acem ü 'Urbâna

8. **hele:**

Mesnevi 1

Mısra: 40

Bari, hiç olmazsa.

Yok nuṭka benim mecâlim aşlâ
Gelmez hele vaşfa ḥâlim aşlâ

9. **hele:**

Terkib-bend 1

Mısra: 81

Bari, hiç olmazsa.

El virdi hele o çeşm-i cellād
Dāmān-ı kıyāmeti tutar āh

hem:

1. **hem:**

Gazel 14

Mısra: 1

Hem, ayrıca, üstelik.

Pîr hem zî - şebâb ya 'nî şarâb
Münis-i şeyh ü şâb ya 'nî şarâb

2. **hem:**

Gazel 33

Mısra: 13

Hem, ayrıca, üstelik.

Sen Nebîl-âsâ ne işit hem ne bil
Der-diyâr oldu kararım der-diyâr

3. **hem:**

Gazel 97

Mısra: 8

Hem, ayrıca, üstelik.

Güyyâ gîsûları ser-püş-ı bezm-i hüsindir
La 'lidir hem neş'e-i mül hâli şeb-bû rûyî gül

4. **hem:**

Kıt'a 18

Mısra: 14

Hem, ayrıca, üstelik.

Huşuşâ şâ'im iken müslimîne
Çıkup hem itme îrâş keseldir

5. **hem:**

Kıt'a 77

Mısra: 3

Hem, ayrıca, üstelik.

O maḥbûb-ı girân-kadre nişâredir hem eşki
Terâzû-yı dü-çeşm-i 'âşık-ı pür-gam çeker ḥasret

6. **hem:**

Mesnevi 1

Mısra: 54

Hem, ayrıca, üstelik.

Ḥaḳḳında nice 'ināyet oldu
Hem vaḳ'a-nüvîs-i devlet oldu

7. **hem:**

Mesnevi 1

Mısra: 69

Hem, ayrıca, üstelik.

Hem maṭla'-ı nazm-ı devlet oldur
Dîvân-ı tîrâz-ı şevket oldur

8. **hem:**

Mesnevi 1

Mısra: 129

Hem, ayrıca, üstelik.

Hem yaşda hezâr-sâle girsün
Tâ dâmen-i rüsteḥîze irsün

hem hem:

1. **hem hem:**

Kaside 16

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Hem....hem bağlacı.

O nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet kim
Du'âsı farz-ı 'ayn-ı hem şığâr hem u kibâr oldu

2. **hem hem:**

Kıt'a 87

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hem...hem bağlacı.

Bir ḥâl ki oldu ḥâba vardı
Hem zevḳ hem ihtirâz içinde

hem-âheng-i ḥâbdır:

1. **hem-âheng-i ḥâbdır:--dır**

Gazel 108

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Uyku ile aynı ahenkte, uygun, denk.

Telâşım eyledi zâhir vakâr-ı sîmâyı
O sîm-ten ile hem-âheng-i hâbdır gönlüm

hemân:

1. hemân:

Gazel 66
Mısra: 10
Hemen, çabucak.

Boş bulunmam bûs-ı lebde serpilüp mest olsa yâr
Câm-ı ümmîdim Nebîl-âsâ hemân leb-rîz olur

2. hemân:

Kıt'a 24
Mısra: 2
Hemen, çabucak.

Şûret-i silm üzre girmişken Firânçe hâ'ini
İtdi izhâr-ı 'adâvet zabt-ı Mısr için hemân

3. hemân:

Terkib-bend 3
Mısra: 28
Hemen, çabucak.

Yâd eyleyüp o demleri kan agla bir zamân
Fıkr eyleyüp bu rengi hemân agla bir zamân

4. hemân:

Kıt'a 58
Mısra: 2
Hemen, çabuk.

Ser-tâc-ı şâhân-ı cihân zıll-ı Hudâ Maḥmûd Hân
Bûs-ı kudûmıdır hemân dâ'im recâ-yı Topkapu

5. hemân:

Kıt'a 40
Mısra: 13
Hemen, çabucak.

Nebîl yazdı bu târîhi bi'l-bedâhe hemân
Ḥafîd Efendiye bu şadr-ı Rûm ahrâdır

6. hemân:

Kıt'a 54
Mısra: 14
Hemen, çabucak.

İdüp Ḥak ḥaşre dek zîb-âver-i evreng-i Osmânî
Hemân fâhr eylesün zât-ı hümayûn ile ol mesned

7. hemân:

Kıt'a 58
Mısra: 35
Hemen, çabucak.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân
Ḥaşmî ola ḳahra nişân budur du'â-yı Topkapu

8. hemân:

Kıt'a 85
Mısra: 2
Hemen, çabucak.

La'li pür-şevk eyleyüp maḥsûd-ı mestân eyledi
Câm-ı ümîdim hemân leb-rîz-i iḥsân eyledi

9. hemân:

Kıt'a 103
Mısra: 20
Hemen, çabucak.

Olup vakfından istidlâl ile iḥrâc-ı hedm oldu
Zuhûr itdi derûnında hemân bu ḳabr-i feyz- endüd

hem-bezm-i hâr oldu:

1. hem-bezm-i hâr oldu:--dı

Kaside 16
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Dikenin aynı meclis arkadaşı olma.

Didikçe bülbül-i şeydâ şikâyetle olup güyâ
Açıldı gonçe-i neşküfteler hem-bezm-i hâr oldu

hem-bü olur:

1. hem-bü olur:--(u)r

Gazel 70
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Aynı kokuya sahip olmak.

Hâline eşk-feşân oldı gül-âbdan Nebîl
Gördi kim kendüye hem-bû olur ekşer micmer

hem-bû-yı feyz-i kalbi olsa:

1. **hem-bû-yı feyz-i kalbi olsa:--i--sa**
Kaside 15
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Kalbin bereketi ile aynı kokuya sahip olma.

Hem-bû-yı feyz-i kalbi eger olsa nâmiye
Gülde olurdu zıkr-i hafî muzmer-i bahâr

hem-bû-yı hulki olsa:

1. **hem-bû-yı hulki olsa:--ı--sa**
Kaside 15
Mısra: 40
Kelime Tipi: -
Yaratılışın, ahlakın aynı kokusu olma.

Mahrûm-ı bû cemende bırakmazdı lâleyi
Hem-bû-yı hulki olsa eger micmer-i bahâr

hem-bû-yı hüsn-i hulki olsaydı:

1. **hem-bû-yı hüsn-i hulki olsaydı:--sa, --y, --dı**
Kaside 16
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Huy güzelliğiyle aynı kokuya sahip olmak.

Eger hem-bû-yı hüsn-i hulki olsaydı dinilmezdi
Hezârân cevri-i gülden âh u zâr ile nizâr oldı

hem-cins:

1. **hem-cinsini:--i, --n, --ı**
Gazel 121
Mısra: 3
Aynı cinsten olan.

Hem-cinsini nazarda hâkâretle mür ider
İgmâz-ı 'ayn iden mütekebbir selâmdan

hem-çü:

1. **hem-çü:**
Kaside 15
Mısra: 100
Gibi.

Zâtı şerîf-i kavm göre necl-i pâkiñi
Devletde hem-çü gonce-i hoş-manzar-ı bahâr

2. hem-çü:

Gazel 113
Mısra: 10
Gibi.

Şıytûñ hümâ gibi ola bâlâ-rev ol Nebîl
Nâm-âver olma hem-çü hezâr âh u nâleden

3. hem-çü:

Gazel 115
Mısra: 9
Gibi.

Zamîr-i sâf sıkletden berîdir hem-çü âyine
Değildir jeng-beste keşret-i 'aks-i heyûlâdan

4. hem-çü:

Kıt'a 59
Mısra: 8
"Gibi" edatı.

Hayâl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tâb-ı şemşîrin
Dilinde hem-çü kettân ızırâb-ı nev olur peydâ

5. hem-çü:

Kıt'a 88
Mısra: 3
"Gibi" edatı.

Hem-çü peymâne kırdı peymânı
And içerken o tevbe-kâr-ı cefâ

hem-dem:

1. hem-demdir:

Gazel 13
Mısra: 1
Dost, arkadaş.

Her şafâ-meşreble hem-demdir şarâb
Âb-rûy-ı meclis-i Cemdir şarâb

2. hem-demim:-im

Murabba 9

Mısra: 15

Dost, arkadaş.

Yokdur Nebilâ hem-demim
Ben söylerim ben dinlerim

hem-dem olsun:

1. hem-dem olsun:--sun

Kıt'a 53

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Arkadaş olmak, dost olmak.

Haşre dek oldukça zîb-efzâ-yı taht-ı saltanat
Hem-dem olsun aţvel-i 'ömre şafâ-yı sermedi

hem-dem-i bezm-i vişâl:

1. hem-dem-i bezm-i vişâl:

Terkib-bend 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisinin dostu.

Biz ol zamân ki hem-dem-i bezm-i vişâl idik
Bintü'l-'ineble mahrem-i bezm-i vişâl idik

hem-deng olmaz:

1. hem-deng olmaz:--maz

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aynı, benzer, eş olma.

Hüsn-i dildâra müsâvâtla ider hubb-ı derûn
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

hem-fevz-i bahâr oldu:

1. hem-fevz-i bahâr oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Baharın feyizdaşı, bereketi olma.

Hezâr-ı zârı mumlar hâhiş-i zevk-i şehergâhı
Mücessemde şabâhü'l-hayrı hem-fevz-i bahâr oldu

hem-hâl-i sîm-âb:

1. hem-hâl-i sîm-âb:

Gazel 98

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gümiş renkli suyla aynı durumda, benzer.

Pür-vaķârım ıztırâbım mahv ider ol sîm-ten
Kühlar hem-hâl-i sîm-âb olsa da mâni' degil

hem-hey'et-i zülf-i nigâr oldu:

1. hem-hey'et-i zülf-i nigâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçlarıyla aynı durumda olma.

Nice zülf-i 'arûs inkâr olur dahl itme ey süsen
Behey dîvâne bak hem-hey'et-i zülf-i nigâr oldu

hem-'inân:

1. hem-'inân:

Gazel 127

Mısra: 13

Beraber.

Hem-'inân 'azm eyleyüp Nûrî ile (Nûrî)
Müşterek bulduk Nebilâ nev-zemîn (Nebîl)

hemîşe:

1. hemîşe:

Gazel 52

Mısra: 6

Her zaman II daima.

Tekâpüdan tama'kâr olsa lâger ten gınâ gelmez
Hemîşe iddihâr-ı tüşeye mürân şitâbandır

hem-ıztırâb:

1. hem-ıztırâb:

Gazel 112

Mısra: 5

Aynı acı.

Sîm-âb-ı vücûda geldi benimle hem-ıztırâb
Bir şuda ber- karar idim eyvâh bir zamân

hem-kadr-i halhal olur:

1. hem-ḳadr-i ḥalḥal olur:--(u)r

Gazel 129

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Halhal ile aynı kıymette olma (Kulağına hal hal sesi ulaşmak, gelmek, çalınmak bağlamında).

Bulur ḥalka-be-güşān pertev-i maḥdūm ile rif'at
Olur hem-ḳadr-i ḥalḥal olsa mehden dūr eger hāle

hem-ḳadr-ı mihr-i tāb-dār oldu:

1. hem-ḳadr-ı mihr-i tāb-dār oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parlak güneş ile aynı değerde olma.

Kıyās olsa tefevvuk itdiği rüşendir akrāna
Dinūr mi encūme hem-ḳadr-ı mihr-i tāb-dār oldu

hem-lezzet-i mīve-i cināndır:

1. hem-lezzet-i mīve-i cināndır:

Terkib-bend 1

Mısra: 147

Kelime Tipi: -

Cennet meyvesi ile aynı tatta olan.

Hem-lezzet-i mīve-i cināndır
Erbābına şi'r-i ābdārım

hem-nām-ı ibn-i ḥazret-i 'abbās:

1. hem-nām-ı ibn-i ḥazret-i 'abbās:

Kaside 15

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hız. Abbas'ın adaşı.

Hem-nām-ı İbn-i Ḥazret-i 'Abbās kim odur
Kemter gubār-ı ḥāk-i deri zīver-i bahār

hem-nām-ı mustafā:

1. hem-nām-ı mustafā:

Kıt'a 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız. Peygamberin adaşı.

Müşkil-güşā-yı ḥalk-ı cihān müfti-i zamān
'Āşir Efendi ya'ni o hem-nām-ı Mustafā

2. hem-nām-ı mustafā:

Kıt'a 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız. Peygamberin adaşı.

Müşkil-güşā-yı ḥalk-ı cihān müfti-i zamān
'Āşir Efendi ya'ni o hem-nām-ı Mustafā

hem-neş'e-i bādedir:

1. hem-neş'e-i bādedir:--dır

Terkib-bend 1

Mısra: 154

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği hafif sarhoşluğun aynısı.

Mest itdi beni ḥayāl-i şi'rim
Hem-neş'e-i bādedir ḥumārım

hem-neş'e-i müldür:

1. hem-neş'e-i müldür:--dür

Murabba 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şarabın verdiği hafif sarhoşluğun aynısı.

Lebiñ hem-neş'e-i müldür
Sen ol maṭlūb-ı devrānsıñ

hem-nişin-i ḥāk olur:

1. hem-nişin-i ḥāk olur:--(u)r

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Toprağın can dostu, yakın arkadaşı olma.

Çeşm-i ragbetden sukuṭum intihābından mıdır
Hem-nişin-i ḥāk olur seyr it düşen ğırbālden

hem-pür-mevc-i şirîn eyledim:

1. hem-pür-mevc-i şirîn eyledim:--dı, --m

Gazel 107

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş dalgaları arttırma / çoğaltma.

Cüy-ı şir itdim taḥayyül ruhlarıñ endişede
Ol şeker-ḥandeñle hem-pür-mevc-i şirîn eyledim

hem-râz-ı dil:

1. hem-râz-ı dil:

Gazel 151

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül sırdaşı.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördüñ mi
Göz degdi baķar nergis bî-gâneyi gördüñ mi

hem-reng ider:

1. hem-reng ider:--(e)r

Murabba 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aynı renkte olmak.

Taḥayyül itme ey dil zülf-i yâri
Yine hem-reng ider leyl ü nehârî

hem-reng olur:

1. hem-reng olur:--(u)r

Kaside 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aynı renkli olmak.

Şeb-i târîk-i ğaflet ḥaşm-ı ḥürşîd-i hidâyetdir
Benim hem-reng olur leyl ü nehârîm yâ Rasûlallâh

hem-reng ü mürekkebdir:

1. hem-reng ü mürekkebdir:

Tahmis 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aynı renk ve mürekkep.

Faḥr-ı 'âlem maḥrem-i râz oldığı şebdir bu şeb
Nûr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdir bu şeb

hem-reng-i âsumânîsi:

1. hem-reng-i âsumânîsi:--i, --si

Kaside 15

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Gökyüzü ile aynı renk. II gökyüzü ile bir olma.

Sünbül gibi olur o felek-mesnediñ müdâm
Hem-reng-i âsumânîsi zîb-i ser-i bahâr

hem-reng-i kahve ide:

1. hem-reng-i kahve ide:--e

Kıt'a 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kahve ile aynı renkte olma.

Ḥalka ḥalka duḥân-ı âh-ı derûn
İde hem-reng-i kahve eflâki

hem-reng-i şeb:

1. hem-reng-i şeb:

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Geceyle aynı renkte/şekilde.

Şıdkını maḥv itmesüñ baḥt-ı siyâhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubḥ-ğâhı kimseniñ

hem-rütbe:

1. hem-rütbem:--m

Terkib-bend 1

Mısra: 151

Aynı mevkide, mevkidaş.

Hem-rütbem olur tamâm şimdi
İ'câz-ı suḥanda çeşm-i yârim

hem-sâve-i mekke:

1. hem-sâve-i mekke:

Kıt'a 49

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mekke (Kabe'nin bulunduğu) şehrin gölgesi, komşusu.

Kıyâs olmaz ḥulûş-ı sâfidır ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde ḳurb ile hem-sâve-i Mekke

hem-şekl-i hilâl-i âsümân olsa:

1. hem-şekl-i hilâl-i âsümân olsa:--sa

Tahmis 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -
Gökyüzünün hilali ile aynı şekilde olma.

Meyli hem-şekl-i hilāl-i āsümān olsa n'ola
Sürme-i çeşm-i sürüşān-ı muḳarrebdir bu şeb

hem-şekl-i pervîn eyledim:

1. **hem-şekl-i pervîn eyledim:--di, --m**
Gazel 107
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ülker yıldızı ile aynı şekil haline getirme.

Şu 'le-i āhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i māhı felekde bende tezyîn eyledim

hem-şekl-i tîg idüp:

1. **hem-şekl-i tîg idüp:--(ü)p**
Kaside 12
Mısra: 117
Kelime Tipi: -
Kılıç ile aynı şekilde olma.

Tā kim felek hilālîni hem-şekl-i tîg idüp
Geh āşikāra itse gehî der-kırāb ider

hem-şekl-i zincîr:

1. **hem-şekl-i zincîr:**
Kıt'a 18
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Zincir ile aynı şekil.

Resendir tāmına hem-şekl-i zincîr
Şuā'-ı āfītāb altūn teldir

hem-seng-dāna:

1. **hem-seng-dāna:**
Gazel 142
Mısra: 5
Alimlerle aynı ölçüde, ayarda.

İtmede hem-seng-dāna şahş-ı nā-dānı felek
Şırça gevherle müsāvîdir yed-i dellâlde

hem-ser-i bahār:

1. **hem-ser-i bahār:**
Kaside 15

Mısra: 70
Kelime Tipi: -
Baharın arkadaşı, benzeri.

Sensiñ veliyy-i ni'met-i 'ālem ki ser-be-ser
Eyler cihānı ātîfetiñ hem-ser-i bahār

hem-şu'le-i vākut it:

1. **hem-şu'le-i yākut it:**
Gazel 151
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yakut ile aynı parlaklıkta olma.

Hem-şu'le-i yākut it engüş-t-i muḥannāda
Tırnaḳdan alur keyfî peymāneyi gördüñ mi

hem-vezn olur:

1. **hem-vezn olur:--(u)r**
Kaside 12
Mısra: 93
Kelime Tipi: -
Denk olmak, benzemek.

Her beyti kaşr-ı ḥuld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zār-ı naẓma medḥiñi kim āb u tāb ider

hem-vezn-i bahā olmaz:

1. **hem-vezn-i bahā olmaz:--maz**
Kıt'a 17
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Değeri, bedeli denk olma.

Māye-i baḥr u berr olmaz idi hem-vezn-i bahā
Şi'r ü inşāsını virseydi felek dellāle

hemvân-i fahrem:

1. **hemvân-i fahrem:--(e)m**
Kaside 10
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Övünç heybesi, kesesi.

Tehî ez-naḳd-i tāt'at çun Nebîl hemvân-i fahrem lîk
Der 'işyān mālîk-i ḥadd-i nişābem yā rasûlallāh

hem-zânü ola:

1. **hem-zānū ola:--a**

Kıt'a 35

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yan yana olmak, birlikte oturmak.

Ola her tedbiri hem-zānū kadirle yâ ilâh
İstinâden luṭfına itdi şeh-i devrân cülûs

hem-zebân:

1. **hem-zebân:**

Gazel 11

Mısra: 8

Aynı dili konuşan; kafa dengi olan/kafadar.

İder 'aksiyle ülfet nâzir-i âyine-yi 'ibret
O ḥaşiş-kâr-ı vaḥdet hem-zebân ister mi ister ya

hengâm:

1. **hengâm:**

Kaside 16

Mısra: 94

Eğlence, şamata.

Riyâz-ı 'ömr ü cāhı görmesün rüy-ı ḥazân aṣlâ
Dine tâ kim yine hengâm gül-geşt-i bahâr oldı

hengâm-i feyz:

1. **hengâm-i feyz:**

Kaside 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ihsan, lütuf zamanı.

Meger der-şubḥ-i maḥşer bînem aşâr-ı peşimânî
Ki her hengâm-i feyz âlûde ḥâbem yâ rasûlallâh

hengâm-ı şebde:

1. **hengâm-ı şebde:--de**

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gece vakti.

Der-zîr-i turre ruḥşat-ı didârı neyleyim
Hengâm-ı şebde mâh-ı pür-envârı neyleyim

hep:

1. **hep:**

Gazel 23

Mısra: 3

Hep, her zaman, daima.

Yer eyledi hep mihri gönüllerde o mâhîñ
Eflâke çıkar na're-i yâ ḥü-yı muḥabbet

2. **hep:**

Gazel 43

Mısra: 3

Hep, her zaman, daima.

Ẓıddıdır rüşen iden mâhiyyet-i esbâbı hep
Pertev-i meh dehre her aḥşam kendin gösterir

3. **hep:**

Gazel 47

Mısra: 6

Hep, her zaman, daima.

Peyveste olsa kaşları çîn-i cebînine
Tîr-i müjeyle sîneleri hep deler gider

4. **hep:**

Gazel 146

Mısra: 6

Hep, her zaman, daima.

Ferhâd u Kays perde-i nāmûsı çâk idüp
Hep taşra çekdiler süfehâ-yı muḥabbeti

5. **hep:**

Kaside 14

Mısra: 11

Hep, her zaman, daima.

Hep ser-fürü-yı Ḥakla nazar ber-kadem imiş
Ol ḥâk-i pâ görür seni ebrâr-ı naḳş-bend

6. **hep:**

Kıt'a 18

Mısra: 4

Hep, her zaman, daima.

Münebbih ḳalbine sâ'at-be-sâ'at
Hep ilhâm-ı Ḥudâ-yı lem-yezeldir

7. hep:

Kıt'a 33

Mısra: 5

Hep, her zaman, daima.

Göreydi şerm ile leb-beste-i hayret iderdi hep
Ġalat-güyan-ı eslâfı nev-âşâr-ı hoş-âyende

8. hep:

Kıt'a 33

Mısra: 9

Hep, her zaman, daima.

Ma'ârif muhtezâ-yı hilkatında mundericdir hep
Huşûşâ hüsn-i hulkı eylemişdir 'âlemi bende

9. hep:

Kıt'a 41

Mısra: 2

Hep, her zaman, daima.

Disünler havf-ı tîg-ı şavlet ile ser-be-ser dehrîñ
Ser-efrâzânı hep râm oldı cünd-i Hân Maḥmûda

10. hep:

Kıt'a 58

Mısra: 25

Hep, her zaman, daima.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Topkapu

11. hep:

Kıt'a 58

Mısra: 26

Hep, her zaman, daima.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Topkapu

12. hep:

Kıt'a 79

Mısra: 4

Hep, her zaman, daima.

Bilmez üftâde-i maḥmûrı felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i süreyyâda görür

13. hep:

Kıt'a 103

Mısra: 8

Hep, her zaman, daima.

Yed-i fikre ola râmı nizâm-ı devleti sübhâ
Le'âlî-i hikem hep silk-i tevfiḳe olup menzûd

14. hep:

Kıt'a 103

Mısra: 39

Hep, her zaman, daima.

Bakup ta'zîmine himmetlerin mebzûl iderler hep
Bu hayrından gürûh-ı evliyâullâh olup hoşnûd

15. hep:

Mesnevi 1

Mısra: 71

Hep, her zaman, daima.

Endîşesi hep 'adâlet üzre
Devrinde cihân râḥat üzre

16. hep:

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Hep, her zaman, daima.

Kâr eyledi nağme-i hicâzı
Ol ğamze içün nazardadır hep

17. hep:

Gazel 39

Mısra: 4

Bütün, tamamen. II her zaman.

'Uşşâkı ḥabs-i âh idemez kayd-ı zûlf ile
Sermâyeyi o ehl-i hevâ hep telefidedir

18. hep:

Gazel 39

Mısra: 14

Hepsi, bütün.

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gü o mes'ele-i muhtelifdedir

19. hep:

Kaside 16

Mısra: 26

Hepsi, bütün.

Şakâyık şan duvağ-ı âl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbak şıgâr mı hep görenler hâst-gâr oldu

20. hep:

Kıt'a 58

Mısra: 25

Hepsi, bütün.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Topkapu

21. hep:

Kıt'a 58

Mısra: 30

Hepsi, bütün.

Her cāygāh-ı münṭaḥab nüzhetgeh-i Soğd u Şağb
Ğavṭa-i übülle cümle hep olsun fedā-yı Topkapu

her:

1. her:

Gazel 9

Mısra: 3

Her II her bir.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dād iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflāk baña

2. her:

Gazel 9

Mısra: 7

Her II her bir.

Giryledir gāyeti her ḥande-i bī-ma'nīnīñ
Yetişür kışsa-i pür-hisse-i Dahḥāk baña

3. her:

Gazel 13

Mısra: 1

Her II her bir.

Her şafā-meşreble hem-demdir şarāb
Âb-rüy-ı meclis-i Cemdir şarāb

4. her:

Gazel 23

Mısra: 10

Her II her bir.

Perverde-i nāz olmalı destār-ı niyāza
Şāyeste midir her gül-i ḥod-rū-yı muḥabbet

5. her:

Gazel 24

Mısra: 5

Her II her bir.

Temkīnini her fülke-i meşhūn ider efzūn
Muḥṭarda olursañ yine izḥār-ı refāh it

6. her:

Gazel 43

Mısra: 4

Her II her bir.

Ẓıddıdır rüşen iden māhiyyet-i esbābı hep
Pertev-i meh dehre her aḥşam kendin gösterir

7. her:

Gazel 48

Mısra: 10

Her II her bir.

Âfet-resān-ı hūş olup şeyḥ-i sālīke
Her şīvesi i'āde-i vakt-i şebāb ider

8. her:

Gazel 50

Mısra: 3

Her II her bir.

Her şikenci devr-i başı hūşdur
Ṭurreler serheng-i ruḥsārın mıdır

9. her:

Gazel 66

Mısra: 2

Her II her bir.

Her ne dem ol gamze-i ḥūn-rīz şūr-engīz olur
Her müjeñ cāy-ı gürīz-i fitne-i Cengīz olur

10. her:

Gazel 68

Mısra: 8

Her II her bir.

Ayagın çeldi leb-rîz-i haseddir şahib- 'irfâna
Felek her cām-ı ser-şār-ı neşâtı ser-nigün ister

16. her:

Gazel 104

Mısra: 9

Her II her bir.

Olur her tār-ı çeşmiñ şekli zincir olduğu zāhir
Berāy-ı zūlf-i dilber meyli sevdā-yı nigāh itsem

11. her:

Gazel 70

Mısra: 2

Her II her bir.

Olsa yek şemme-i sūz-ı dile mazhar micmer
Yanarak tūde-i hākister olur her micmer

17. her:

Gazel 109

Mısra: 5

Her II her bir.

İbtilā-yı dili zıkr eylemeden maşşūdı her
Yine kendinden ider yāre şikāyet gönlüm

12. her:

Gazel 77

Mısra: 5

Her II her bir.

'Aks eylemekle her büt-i bīgāne şūreti
Mir'āta döndi bu dil-i hayret füzūnumuz

18. her:

Gazel 115

Mısra: 6

Her II her bir.

Me'al-i vaşlı itmişler haţ-ı nevden tirāşīde
Olur her müşkil āsān nüşha-i pāk-i muhaşşādan

13. her:

Gazel 77

Mısra: 10

Her II her bir.

Oldu Nebil ziver-i nūzhet-geh-i hayāl
Her nev-şüküfte gonçe-i dāg-ı derūnumuz

19. her:

Gazel 120

Mısra: 3

Her II her bir.

Didim pejmürde mi şemm-i nighden her gül-i nāzik
Alındı āl āl oldu o gül-rū bu su'ālimden

14. her:

Gazel 90

Mısra: 2

Her II her bir.

Şıdkını mahv itmesün baht-ı siyāhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubh-gāhı kimseniñ

20. her:

Gazel 120

Mısra: 11

Her II her bir.

Gül-i handān olur her gonçe destār-ı niyāzımda
Tebessüm-riz-i nāz oldıqça thām-ı vişālimden

15. her:

Gazel 92

Mısra: 10

Her II her bir.

Nigāh görme dayanmaz miyān-ı yār Nebil
Füzündür āteş ile ızdırābı her mūnuñ

21. her:

Gazel 131

Mısra: 11

Her II her bir.

Żarar vardır hayātından hilāf-ı cinse her şıñfiñ
Nefes-bādı değil mi ıztırāb-ı şem'-i sūzāna

22. her:

Gazel 137

Mısra: 9

Her II her bir.

‘Ayān olur Nebilā ka’bı pey-revlikde her şahşın
Bu vādī-i taze gūyān-ı zamāna nev-zemīn olsa

28. her:

Kaside 8

Mısra: 8

Her II her bir.

Hevā-yı sūnbül-i zūlfı idüp zīb-i ser-i ‘ār itmēm
Çıkardım başa her fışk u günāhı yā Rasūlallāh

23. her:

Gazel 144

Mısra: 3

Her II her bir.

Tācdır her rind-i şahbā nūşı Cemşīd itmege
Ol hābāb-ı bāde kim şekl-i külehdır her biri

29. her:

Kaside 10

Mısra: 6

Her II her bir.

Meger der-şubh-i mahşer bīnem aşār-ı peşīmānī
Ki her hengām-i feyz ālūde hābem yā rasūlallāh

24. her:

Kaside 1

Mısra: 9

Her II her bir.

Her āyine gerek ibāt-ı Hākka mahv-ı suver
İder bu sırrı beyān lā-ilāhe illallāh

30. her:

Kaside 12

Mısra: 1

Her II her bir.

Her şeb hıred yakup beni hışm u ‘itāb ider
Pervāne-i zebāne-i şem‘-i hıttāb ider

25. her:

Kaside 3

Mısra: 5

Her II her bir.

Her eṭvārın ki zımnında nice hikmet hüveydādır
İder i‘lān-ı envā’-ı kerāmet yā Rasūlallāh

31. her:

Kaside 12

Mısra: 1

Her II her bir.

Her şeb hıred yakup beni hışm u ‘itāb ider
Pervāne-i zebāne-i şem‘-i hıttāb ider

26. her:

Kaside 5

Mısra: 12

Her II her bir.

İdince selsebīl dīde-i cūşış vakt-i bī-hūşī
Döner zincire her tār-ı nigāhım yā Rasūlallāh

32. her:

Kaside 12

Mısra: 54

Her II her bir.

Şıgmaz cihāna bende-i nā-çizi fahr ile
Bu iftiḥārı her şeh-i ‘ālī-cenāb ider

27. her:

Kaside 8

Mısra: 3

Her II her bir.

Hevādan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nālān
Neyi münticdir āh-ı şubh-gāhı yā Rasūlallāh

33. her:

Kaside 12

Mısra: 93

Her II her bir.

Her beyti kaşr-ı huld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zār-ı nazma medḥiñi kim āb u tāb ider

34. her:

Kaside 15

Mısra: 5

Her II her bir.

Her hutbesinde kâfiye-i gül redif olur
Oldı haftib-i bülbüle cā minber-i bahār

40. her:

Kaside 16

Mısra: 44

Her II her bir.

Alup mir'āt-ı kalbe nakş ol seyyāh-i çäpük-rev
Bu şüretlerle der-pîş-i nigāhı her diyār oldı

35. her:

Kaside 15

Mısra: 38

Her II her bir.

Germ-ülfet olsa luftı hevā-yı şitā ile
Her şîr-i berf olurdu ğazanfer-fer-i bahār

41. her:

Kaside 16

Mısra: 89

Her II her bir.

Dinildikçe 'akîb-i cemrede her sāl-i ferruḥ-fāl
Yine feyz-i rebî'in müceb-i def'-i ḥasār oldı

36. her:

Kaside 15

Mısra: 57

Her II her bir.

Ey pāy-māl her kade mi 'ar'ar-ı bahār
Reftārdır muḳaddime-i maḥşer-i bahār

42. her:

Kıt'a 1

Mısra: 4

Her II her bir.

Kāse-lîs-i maḥbaḥ-ı in'āmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevk ile her rûz u şeb devrân ider

37. her:

Kaside 15

Mısra: 71

Her II her bir.

Her nuṭkı şer'in ey gül-i āl-ı Muḥammedî
Kılmış Ĥudā fāziletiñi berter-i bahār

43. her:

Kıt'a 19

Mısra: 6

Her II her bir.

Seyre gelsün söyle Dārāya şalā dārātını
Şevketin her cum'a kâşırır zebān ta'bîrden

38. her:

Kaside 15

Mısra: 82

Her II her bir.

Yetsün mi şerḥ-i şemme-i fāzıl u kemālîne
Berg-i laṭîf her gül-i nazik-ter-i bahār

44. her:

Kıt'a 21

Mısra: 10

Her II her bir.

Ser-ā-ser ḥāki güyā māye-i feyz-i bahār olmuş
Ki her sebz-i giyāhı ğıbṭa-fermā ḥaṭṭ-ı müşgine

39. her:

Kaside 15

Mısra: 94

Her II her bir.

Şayfı şitā şitāyı idüp sayf ber-ṭaraf
Her sāl ola ḥarfde ğāret-ger-i bahār

45. her:

Kıt'a 25

Mısra: 4

Her II her bir.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîg-ı ḥükm-i şer' ile
Bu da'vâyı düşür kayd itme her şaḥş-ı sūḥan-sence

46. her:

Kıt'a 30

Mısra: 4

Her II her bir.

Bir şeh ki muķārın ola ilhām-ı Hüdāya
Her nesnede kesb itse n'ola farṭ-ı kemālī

52. her:

Kıt'a 39

Mısra: 4

Her II her bir.

Güşıma tārīḥi böyle geldi bālādan Nebīl
Māye-i sūr oldu her sū maķdem-i Sultān Murād

47. her:

Kıt'a 31

Mısra: 7

Her II her bir.

Gonçe-i esrārdır her nuṭḫı tāc-ı devlete
Gül-şen-i pür-feyṣ-i ferr ü ḥaşmete oldu re'īs

53. her:

Kıt'a 43

Mısra: 2

Her II her bir.

Bir vezīr İbnü'l- vezīr 'azm eyledi 'uķbāya āḥ
Reşk iderdi rāyına her Aşāf-ı pür-iḥtişām

48. her:

Kıt'a 32

Mısra: 10

Her II her bir.

Eyleyüp ḥükm-i şerī'atle münevver ālemi
Nāsiḥi her zulm ü bid'at ola Sultān Muştafā

54. her:

Kıt'a 47

Mısra: 6

Her II her bir.

Münebbih istemez İķāza ol şāḥ-ı dil-āgāḥı
Anıñ zātıyla her sâ'at sen ey taḥt iftiḥār eyle

49. her:

Kıt'a 33

Mısra: 4

Her II her bir.

Cihānda pençe-i ḥurşid-veş māhiyyeti zāhir
Nümāyān oldu ızhār-ı yed-i tülāsı her fende

55. her:

Kıt'a 47

Mısra: 12

Her II her bir.

İfāde hiç fazlından anıñ yek-kaṭre mümkün mi
Gerek her sözde var bñ baḥr-ı ma'nī aşikār eyle

50. her:

Kıt'a 34

Mısra: 11

Her II her bir.

Cürmüni 'afv eyleyüp her rüz u şeb
Ḳabrini pür-nūr ide Rabbü'l-enām

56. her:

Kıt'a 47

Mısra: 24

Her II her bir.

Bu söz çalındı güş-ı ehl-i şavma şīt-ı nāmından
Bilüp her vakti var def'-i ğumüm-ı intizār eyle

51. her:

Kıt'a 35

Mısra: 11

Her II her bir.

Ola her tedbiri hem-zānū kadirle yā ilāḥ
İstināden luṭfiña itdi şeh-i devrān cülüs

57. her:

Kıt'a 58

Mısra: 15

Her II her bir.

Her şemse-i tāḳ-ı nevi baḥre şalınca pertevi
Maḥv itdi mäh-ı şeb-revi reşk-i ziyā-yı Topḳapu

58. her:

Kıt'a 58

Mısra: 29

Her II her bir.

Her cāygāh-ı münṭaḥab nüzhetgeh-i Şeyh u Şābı
Ğavṭa übülle cümle hep olsun fedā-yı Topkapu

59. her:

Kıt'a 59

Mısra: 14

Her II her bir.

İşitsün ṭop-ı ra'd āşübınıñ üslüb-ı ta'lîmin
Ḥasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

60. her:

Kıt'a 59

Mısra: 28

Her II her bir.

Duḥûl-ı Nîl-âşinâsında bahreyn ictimâ'ından
Nüfus-ı vâfire her sāl māl ile olup ifrā

61. her:

Kıt'a 59

Mısra: 37

Her II her bir.

Ḥudā ber-vech-i dil-ḥāh ide her maṭlûbına nā'il
Şafā-yı kalb ile 'ömr-i ṭabî'i eyleyüp i'tā

62. her:

Kıt'a 89

Mısra: 1

Her II her bir.

'Ālem-i ābı o kim her gice deryāda görür
Şûret-i neş'eyi şan 'ālem-i rü'yāda görür

63. her:

Kıt'a 102

Mısra: 5

Her II her bir.

Qaşabü's-sabk her 'ulūma Ḥudā
Ḥā'iz itmiş o zî-müsābakatı

64. her:

Kıt'a 103

Mısra: 44

Her II her bir.

Cihân durdukça dursun zîb-i taht-ı salṭanat olsun
Olup zāhir derûnında olan her maṭlab-ı mes'ûd

65. her:

Murabba 8

Mısra: 3

Her II her bir.

Her revîşde kaddi biñ ṭavr-ı kıyāmet gösterir
Bir güzelde bu levendāne edāyı görmedim

66. her:

Müseddes 1

Mısra: 6

Her II her bir.

Nā-be-hengām gûlsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

67. her:

Müseddes 1

Mısra: 12

Her II her bir.

Nā-be-hengām gûlsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

68. her:

Müseddes 1

Mısra: 18

Her II her bir.

Nā-be-hengām gûlsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

69. her:

Müseddes 1

Mısra: 24

Her II her bir.

Nā-be-hengām gûlsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

70. her:

Müseddes 1

Mısra: 30

Her II her bir.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çūblar

71. her:

Tahmis 1

Mısra: 8

Her II her bir.

Pīş-gāhında okundı ya'ni ol ta'mīriñ
Her tehī dest olmada muḥtāc-ı luṭfı yāveriñ

72. her:

Tahmis 1

Mısra: 31

Her II her bir.

Her mübārek şu'le-i kandīl-i rāḥat-güsteri
Eyledi pür-nūr-ı ḥavz-ı Ḥazret-i Peygamberi

73. her:

Tahmis 2

Mısra: 9

Her II her bir.

Eylemez her ḳalbgāhıñ menziliñ cāy-ı nüzül
Şāh-ı istignā sipāh-ı mülk-i bī-pāyān-ı aşḳ

74. her:

Terkib-bend 1

Mısra: 106

Her II her bir.

Ḳalbiñ gibi Bī-sütün-ı aşḳıñ
Her sengini kūh-ı āhen itdiñ

75. her:

Gazel 21

Mısra: 1

"Her zaman" anlamında belgisiz sıfat.

O meh kim meclis-i pertevde dīdār olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envār olur her şeb

76. her:

Gazel 21

Mısra: 2

"Her zaman" anlamında belgisiz sıfat.

O meh kim meclis-i pertevde dīdār olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envār olur her şeb

77. her:

Gazel 21

Mısra: 4

"Her zaman" anlamında belgisiz sıfat.

Nolur maḥv eylese mihr-i cemāliñ zulmet-i dehri
Niçün zülf-i siyāhıñ perde-i envār olur her şeb

78. her:

Gazel 21

Mısra: 6

"Her zaman" anlamında belgisiz sıfat.

Nazar bāzān-ı rü'yet 'ıyd ber-bālā-yı 'ıyd eyler
Hilāl-i bāde-i serşār kim tekrār olur her şeb

79. her:

Gazel 21

Mısra: 8

"Her zaman" anlamında belgisiz sıfat.

Münevvim olsa da efkār-ı zülf-i şubḥ-ı şādıḳda
Ḥayāl-i gerden-i sīm ile dil bīdār olur her şeb

80. her:

Gazel 21

Mısra: 10

"Her zaman" anlamında belgisiz sıfat.

Nebīlā hāle-i agūşa v'ad eylerse de girmez
O māha 'arz-ı ḥāhiş müceb-i inkār olur her şeb

81. her:

Gazel 48

Mısra: 8

"Her zaman" anlamında belgisiz sıfat.

Dünbāle-i şafāsı tebāşir-i subḥ olur
Her şeb o mehle kim mey için aftāb ider

her bir:

1. her bir:

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her bir.

Cevāb-ı gamze-i hūn-rīzden ‘aczim hüveydādır
Eğer her bir müjem engüşt-i ĩmā-yı nigāh itsem

2. her bir:

Kaside 12

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Her bir.

Bir nūr-ı Hākdır Aħmed-i Muħtār gün gibi
Her bir kemīne zerresini āfītāb ider

3. her bir:

Kaside 16

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Her bir.

Veliyyü’n-ni‘met-i ehl-i hūner kim çarħ-ı dūn-perver
Yemīn itmiş ki her bir bendesi şāhib-yesār oldu

4. her bir:

Kıt'a 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her bir.

Müfti-i dīn Hāzret-i ‘Aşir Efendi kim
Her bir kelāmı rāh-ber-i şer’-i Muştafa

5. her bir:

Kıt'a 58

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Her bir.

Her bir hevādan vāye-gīr esrār-ı bahreyne hābīr
Hayret-dih-i ebr-i mañır bu mācerā-yı Topkapu

6. her bir:

Kıt'a 73

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her bir.

Her bir umūrı ehline tefvīz gösterir
Tevfīke Hāzret-i Şeh-i devrān qarīndir

7. her bir:

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Her bir.

Ey zūlfı penāh-ı cān-ı ‘āşık
Her bir şiken-āşiyān-ı ‘āşık

8. her bir:

Gazel 32

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her bir.

Sūz u nighle ateş olur bir fetīlden
Her bir fışeng-i lāle-i dil-teng-i nev-bahār

9. her bir:

Kaside 15

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Belgisiz sıfat, her bir.

Her bir hābāb-ı bāde olup hayme-i neşāt
Gül-zāra çıkdı şāh-ı cihān-dāver-i bahār

10. her bir:

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her bir II Ayrı ayrı III Tüm, hepsi.

Her bir kadeħde müjde-i vaşl olma büsesi
Bezm-i safāda şüret-i tertīb-i neş’edir

11. her bir:

Gazel 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.

Her bir nigeñi gösterir āhū-yı muḥabbet
İzhār-ı füsūn itse o cādū-yı muḥabbet

12. **her bir:**
Kıt'a 58
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Her bir, belgisiz sıfat.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tā Maverāū'n-nehri hep çeşm-āşinā-yı Topkapu

her biri:

1. **her biri:**
Gazel 56
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her biri.

Sürme-i āvāz-ı 'uşşāk oldu esrār-ı ḥatīn
Her biri 'āqıl-nümā dīvāne-i ḥāmūşdur

2. **her biri:**
Gazel 144
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her biri.

Yāsemen muḥtāc-ı reng ü lāleler maḥrūm-ı bū
Ruḥlarıñ müstagni-i vech-i şebekdir her biri

3. **her biri:**
Kaside 15
Mısra: 95
Kelime Tipi: -
Her biri.

İcrā idüp fuşulıñı vaḳtiyle her biri
Ta'kīb-i cemre eyleye tā dāver-i bahār

4. **her biri:**
Kıt'a 17
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Her biri.

Her biri bendesiniñ bir şeh-i şāḥib- sikke
Eylemez 'aṭf-ı nigeñ tāc-ı zer-i iḳbāle

5. **her biri:**
Kıt'a 29
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Her biri.

Rebi'-ü'l-evvelin on dokuzuncu pençşembe gün
Şerefle her biri icrā-yı sünnet eyledi bī-bāk

6. **her biri:**
Kaside 9
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Her biri.

Penāh-ı bī-kesāndır cümlesi sāyeñde ḥamd olsun
Ḥüdādan her biri luṭf u 'aṭādır yā Rasūlallāh

7. **her biri:**
Kıt'a 6
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Her biri.

Seyr idenler dir donanma-yı hümāyūn-i şehi
Her biri bir ḳal'a-yı seyyārdır reftārlı

8. **her biri:**
Gazel 144
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Her biri, her birisi. II Hepsi.

Gerçi kim üftāde-gānıñ ḥāk-i rehdir her biri
Rūzgāra pādişāh-ı Cem-sipehdir her biri

9. **her biri:**
Gazel 144
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Her biri, her birisi. II Hepsi.

Gerçi kim üftāde-gānıñ ḥāk-i rehdir her biri
Rūzgāra pādişāh-ı Cem-sipehdir her biri

10. **her biri:**

Gazel 144

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her biri, her birisi. II Hepsi.

Tâcdır her rind-i şahbâ nûşı Cemşid itmege
Ol hâbâb-ı bâde kim şekl-i külehdır her biri

11. **her biri:**

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her biri, her birisi. II Hepsi.

Ol felek-meşreb sebûyî câmdan dūr itmesün
Devr-i nûş-â-nûş-ı bezme mihr ü mehdır her biri

12. **her biri:**

Gazel 144

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her biri, her birisi. II Hepsi.

Bâz kalmış çeşmi meger gamze-i yâre Nebîl
Nergisîñ şâyeste-i 'atf-ı nıgehdır her biri

her birinde:

1. **her birinde:--n, --de**

Mesnevi 1

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Her biri.

Lâzım mı güvâh her birinde
Taş dikdi o şâh her birinde

2. **her birinde:--n, --de**

Mesnevi 1

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Her biri.

Lâzım mı güvâh her birinde
Taş dikdi o şâh her birinde

her biriniñ:

1. **her biriniñ:--niñ**

Kıt'a 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her biri.

Dü-necl-i muhterem kim her biriniñ neyyireyn-âsâ
Ziyâ bahş olmak üzre ruhlarından şu 'le-i idrâk

her dem:

1. **her dem:**

Kaside 16

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an, daima.

Didim ol perçem-i reyhâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-ihtiyâr oldu

her demine:

1. **her demine:--i, --n, --e**

Muhammes 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Her an.

Luţf idüp kullarınıñ mülhemine
Salţanat zevki virir her demine

her gün:

1. **her gün:**

Kıt'a 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her gün.

O zıll-ullâh-ı Cem-câhıñ sen ey mihr-i felek her gün
Bakup bu irtifâ'-ı şânına reşkenden 'âr eyle

her hâlde:

1. **her hâlde:**

Gazel 142

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Her halükarda, her zamanda, her mekanda.

Maşdar-ı fikr itme şarf-ı zihn idüp müstağbeli
Rabţ-ı kalb ile Nebîlâ hâkka sen her hâlde

her katresi:

1. her kaçresi:--si

Gazel 120

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Her damla.

Nebilā baħr olur her kaçresi ğavvāş-ı efkārā
Tereşşūh itdi ma'nī nūkte-i şīrīn me'ālīmden

her katrevi:

1. her kaçrevi:--y, --i

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her damla.

Pür-hevā itmiş ħabābīn 'aşk ile şahbā-yı feyz
Gösterir mevc-i şafā her kaçrevi deryā-yı feyz

her kim:

1. her kim:

Kaside 12

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Hangi kimse ki.

Ĥurşīd ü māh reşk ile dīl-sūz-ı şevk olur
Her kim felekde der-gehiñe intisāb ider

her kim ki:

1. her kim ki:

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hangi kimse ki, her kim, belgisiz zamir.

Her kim ki cüst cū-yı femīñde şitāb ider
Fikrinde san sebāħat-ı baħr-ı serāb ider

her kimi:

1. her kimi:--i

Muhammes 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Herkim, her kimse.

Vaşla dīl bir şūret ister
Her kimi buldumsa buldum

her ne dem:

1. her ne dem:

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her ne zaman.

Her ne dem ol gamze-i ĥūn-rīz şūr-engīz olur
Her müjeñ cāy-ı gūrīz-i fitne-i Cengīz olur

her ne dem kim:

1. her ne dem kim:

Gazel 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her ne zaman ki.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o māhım söndürür
Dilde sūz-ı iştīyāk-ı cāngāhım söndürür

her yana:

1. her yana:--a

Muhammes 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Her taraf/yer.

Şem'e şan pervāne döndi
Bulmadı her yana döndi

her yanını:

1. her yanını:--ı, --n, --ı

Tahmis 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Her taraf/yer.

Gerçi bulduk gevher-i 'aşkıñ Nebilā kânını
Tīşe-i endīşe ile yokladık her yanını

her zamān:

1. her zamān:

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Her zaman.

Müjeñ kuṭb-ı cenüb-ı ḥāle vardı zīr-i ebrūda
İder imā-yı kalbe her zamān mānend-i mīknāṭis

herçi-bād-ābād:

1. herçi-bād-ābād:

Gazel 29

Mısra: 1

Ne olursa olsun, ister istemez (OTAL, 358) II
her şeyin rüzgarla gelişip güzelleşmesiyle; ilkbaharın gelişiyile.

‘İnān-ı ihtiyārım gitdi elden herçi-bād-ābād
Kümeýt-i iştibārım gitdi elden herçi-bād-ābād

2. herçi-bād-ābād:

Gazel 29

Mısra: 2

Ne olursa olsun, ister istemez (OTAL, 358) II
her şeyin rüzgarla gelişip güzelleşmesiyle; ilkbaharın gelişiyile.

‘İnān-ı ihtiyārım gitdi elden herçi-bād-ābād
Kümeýt-i iştibārım gitdi elden herçi-bād-ābād

3. herçi-bād-ābād:

Gazel 29

Mısra: 4

Ne olursa olsun, ister istemez (OTAL, 358) II
her şeyin rüzgarla gelişip güzelleşmesiyle; ilkbaharın gelişiyile.

Çıkınca ḥalka-yı gīsūsı engüşt-i niyāzımdan
Medār-ı iftiḥarım gitdi elden herçi-bād-ābād

4. herçi-bād-ābād:

Gazel 29

Mısra: 6

Ne olursa olsun, ister istemez (OTAL, 358) II
her şeyin rüzgarla gelişip güzelleşmesiyle; ilkbaharın gelişiyile.

Hevādır fişeng-i āh dest-avīz olur çarḫa
Benimde yadīgārım gitdi elden herçi-bād-ābād

5. herçi-bād-ābād:

Gazel 29

Mısra: 8

Ne olursa olsun, ister istemez (OTAL, 358) II
her şeyin rüzgarla gelişip güzelleşmesiyle; ilkbaharın gelişiyile.

Çenār-āsā açanlar rüzgāra dest-i ümmīdi
Dimez mi berg ü bārım gitdi elden herçi-bād-ābād

6. herçi-bād-ābād:

Gazel 29

Mısra: 10

Ne olursa olsun, ister istemez (OTAL, 358) II
her şeyin rüzgarla gelişip güzelleşmesiyle; ilkbaharın gelişiyile.

Nebīlā ol hümāya šāh-bāz-ı himmeti saldım
Havalandım firārım gitdi elden herçi-bād-ābād

her-dem:

1. her-dem:

Gazel 3

Mısra: 12

Her an, her zaman.

Mesnedinde Bū Ḥanīfe-menḳabet sābit ola
Bu du ‘ādır her-dem efvāh-ı senā-gūyāya zeyn

2. her-dem:

Terkib-bend 2

Mısra: 35

Her an, her zaman.

Her-dem āheng-i cefā itmeği kânūn itdiñ
Ġarāzıñ cevır ü cefā ise yeter ġayrı yeter

herkes:

1. herkesiñ:-(i)ñ, -

Gazel 35

Mısra: 4

Herkes, birçokları.

Muḥzır-ı bī-mihr olur mı hiç şāyān-ı kabūl
İ‘tibārı herkesiñ naḳş-ı nigine bestedir

2. herkesiñ:--(i)ñ

Gazel 42

Mısra: 11

Herkes, birçokları.

Vaşf-ı zâtı şüret-i hâli değil mi herkesiñ
Kılsa âgâz-ı işâret lâl kendin gösterir

3. **herkese:-e**

Gazel 63

Mısra: 5

Herkes, birçokları.

Terk-i çirk-i mâ-sivâdır herkese encâm-ı kâr
Def'e elbet aḥzını mecbûr olur kef-gîrler

4. **herkesle:--le**

Gazel 150

Mısra: 7

Herkes, birçokları.

Herkesle harâmıdır görüşmek
Bintü'l-'inebiñ helâli yok mı

5. **herkes:**

Kıt'a 51

Mısra: 19

Herkes, birçokları.

Dönüp ber-vefk-i matlâb vâye-dâr-ı feyz olur herkes
Bu müjde mâye-i şevk ü sürûr-ı çarḥ-ı gerdândır

6. **herkes:**

Kıt'a 103

Mısra: 25

Herkes, birçokları.

Olup engüşt-i hayret ber-dehen herkes bu aḥvâle
Kerâmât-ı bülend-i pâdişehden itdiler ma'dûd

7. **herkes:**

Mesnevi 1

Mısra: 79

Herkes, birçokları.

Herkes koşı aldı öñdül aldı
Sultân-ı cihân menzil aldı

8. **herkes:**

Tahmis 1

Mısra: 50

Herkes, birçokları.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâsıl-ı maḥsûd olur herkes mücerredir bu şeb

hevâ:

1. **hevâdan:--dan**

Kaside 8

Mısra: 3

Musiki terimi olarak özel bir şarkı veya çalgı makamı.

Hevâdan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nâlân
Neyi münticidir âh-ı şubḥ-gâhı yâ Rasûlallâh

2. **hevânî:--nî**

Gazel 57

Mısra: 4

Heves, istek, arzu.

Dilden silinüp gitdi gubâr-ı ḥaṭ-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânîñ tozu yokdur

3. **hevâyı:-yı**

Gazel 86

Mısra: 10

Heves, istek, arzu.

Zülfini cünbiş-i refîârı perîşân itdi
Bu hevâyı ser-i 'ar'arda ḳodı cilve-i 'aşk

4. **hevâya:-y, -a**

Gazel 88

Mısra: 4

Heves, istek, arzu.

Yaḳardı cismini abdâl-ı 'aşkıñ sūziş-i ḥasret
Hevâya olsa mâni' ḥırḳa-i peşmîne-i şad-çâk

5. **hevâdan:--dan**

Gazel 98

Mısra: 5

Heves, istek, arzu.

Cûda göster şekl-i zincîri hevâdan baḥş ile
Mâ-cerâ-yı zülfî işrâb olsa da mâni' değil

6. **hevāsını:--sı, -n, -ı**

Gazel 149

Mısra: 7

Heves, istek, arzu.

Gördüñ laṭīf-i 'ālem-i ābıñ hevāsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

7. **hevā:**

Kıt'a 20

Mısra: 9

Heves, istek, arzu.

Maḥv-ı vüçüd iderdi daḳıḳı hevā gibi
Alsaydı vaktinden eger behre āsiyā

8. **hevādan:--dan**

Kıt'a 58

Mısra: 21

Heves, istek, arzu.

Her bir hevādan vāye-gīr esrār-ı baḥreyne ḥabīr
Ḥayret-dih-i ebr-i maṭīr bu mācerā-yı Ṭopkapu

9. **hevādan:--dan**

Terkib-bend 1

Mısra: 135

Heves, istek, arzu.

Zühre bu hevādan oldu bī-hūş
Terk eyle yeter yeter bu nağme

hevādan geçmem:

1. **hevādan geçmem:--me, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Heveslerden istek ve arzulardan vazgeçmek.

Geçmem o hevādanitse ber-bād
İşden kesilince dest-i fitne

hevādan nem kapar:

1. **hevādan nem kapar:--(a)r**

Gazel 90

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Havadan nem kapmak; en küçük bir şeyden alınmak, çok alingan olmak.

Ol meh-i burc-ı leṭāfet kim hevādan nem kapar
Çıkmasun ḥabs-ı nefesden bir kez āhı kimseniñ

hevāi:

1. **hevāidir:--dir**

Gazel 29

Mısra: 5

Hevā ve hevese ait, uçarı.

Hevāidir fişeng-i āh dest-avīz olur çarḫa
Benimde yadigārim gitdi elden herçi-bād-ābād

2. **hevāidir:--dir**

Gazel 95

Mısra: 8

Hevā ve hevese ait, uçarı.

Açıldı berg-i gülden bād-bān-ı keşti-i şahbā
Hevāidir kenār-ı cūda feryād eylesüñ bülbul

3. **hevāiligi:--lik, --i**

Gazel 105

Mısra: 4

Hevā ve hevese ait, uçarı.

Ṭurre sermāye-i 'ākla zarar ey serv-i revān
Bu hevāiligi sayeñde kazandım bilürüm

hevāi fişenk:

1. **hevāi fişenk:**

Gazel 55

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Havai fişek.

Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile
..... meh āhı sūz-ı nihānım tutuşdurur

hevālan-:

1. **hevālandı:--dı**

Müseddes 1

Mısra: 2

Yerden ayrılıp göğe yükselmek; havalanmak, uçmak.

Tafrā-i berf ile kopardı ey hezār āşublar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlūblar

hevāya çıkar:

1. hevāya çıkar:--(a)r

Gazel 92

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Havalanmak, havaya çıkmak.

Sebük-serānda olur mı vaḳār-ı ehl-i kemāl
Çıkar hevāya tehī keffesi terāzūnuñ

hevā-yı hatt:

1. hevā-yı hatt:

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ayva tüyün arzusu. II sevgilinin ayva tüylerine
olan özlem, istek.*

Zülfüni itmiş penāh āhim hevā-yı hatt ile
Üstine ebr-i bahārı müşg-bār itsem gerek

hevā-yı muhabbeti:

1. hevā-yı muhabbeti:--i

Gazel 146

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Muhabbet arzusu, hevesi.

Bir zülfе ser-fürü mı ider rüzgārda
Ḳayd itdirir mı ḡayrī hevā-yı muhabbeti

hevā-yı mū-miyānı:

1. hevā-yı mū-miyānı:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ince belinin arzusu.

Yetmez mi hevā-yı mū-miyānı
Pek ince ḡenā-yı mū-miyānı

hevā-yı mū-miyānında:

1. hevā-yı mū-miyānında:--ı, --n, --da

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ince belinin arzusu.

İlişdirdi o pervānem hevā-yı mū-miyānında
Düşermiş ḡumrī-i dil serv-i hoş-endāmdan dāma

hevā-yı nefsinin:

1. hevā-yı nefsinin:--i, --niñ

Gazel 64

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nefsin istekleri.

Çeküp zülf-i siyāha bend iderken şefḳatīñ söyler
Hevā-yı nefsinin ḳaydında zālīm iffetin söyler

hevā-yı şitā:

1. hevā-yı şitā:--sa

Kaside 15

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Kışın isteḡi, arzusu.

Germ-ülfet olsa luṭfı hevā-yı şitā ile
Her şīr-i berf olurdu ḡazanfer-fer-i bahār

hevā-yı sünbül-i zülf:

1. hevā-yı sünbül-i zülf:

Gazel 137

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kıvrımlı saçın arzusu.

Hevā-yı sünbül-i zülf ile pür-çin-i cebīn olsa
Yine baḡr-ı leṭāfet mevce-dār-ı yāsemīn olsa

hevā-yı sünbül-i zülfi idüp:

1. hevā-yı sünbül-i zülfi idüp:--(ü)p

Kaside 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıvrımlı saçın arzulamak.

Hevā-yı sünbül-i zülfi idüp zīb-i ser-i ‘ār itmēm
Çı kardım başa her fışk u ḡünāhı yā Rasūlallāh

hevā-yı zülf:

1. hevā-yı zülf:

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saç hevesi II sevgilinin saçına karşı duyulan heves.

Gitdi hevā-yı zülf ile şabr u sükūnumuz
Tā başdan aşdı mevce-i baħr-ı cūnūnumuz

hevā-yı zülf:

1. hevā-yı zülf:--i

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saç hevesi II sevgilinin saçına karşı duyulan heves.

Çıkarımsdı hevā-yı zülf başa tîşe-i 'aşkı
Benim hayret-fezā-yı Kays u Ferhād olduğım günler

2. hevā-yı zülf:--i

Terkib-bend 1

Mısra: 107

Kelime Tipi: -

Saç hevesi II sevgilinin saçına karşı duyulan heves.

Lenger sürüdüp hevā-yı zülf
Der-vaqt-i şeb 'akla yelken itdiñ

hevāyī-meşrebān:

1. hevāyī-meşrebān:

Gazel 119

Mısra: 7

Şıpsevdi kişiler.

Hevāyī-meşrebān muhtāc-ı feyz-i hāk-ı tıynetdir
Kenāra āb-ı rû dökmekeyim mevc-i tezellülden

heves-kār idüp:

1. heves-kār idüp:--(ü)p

Kaside 12

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Heveslendirme.

Mişvār-ı esb-i nefse heves-kār idüp seni
Çevgān-ı irtikāb ile pā-der-rikāb ider

heveskār-ı cūnūna:

1. heveskār-ı cūnūna:--a-a

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Delilik heveslisi.

İder dil-beste-i gīsūsı evzā'-ı şütür-gürbe
Heveskār-ı cūnūna imtiḥān ister mi ister ya

heves-kār-ı neşāta:

1. heves-kār-ı neşāta:--a

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevinç, mutluluk heveslisi.

Heves-kār-ı neşāta bezm-i nüş-ā-nüş-ı gülşende
Varup mestāne bir na'rayla imdād eylesün bülbül

hevesle:

1. hevesle:

Terkib-bend 1

Mısra: 121

Heves, arzu, istek.

Güller o hevesle oldı pür-güş
Bülbüllere bir haber uçursam

hev'et-i bātınım:

1. hev'et-i bātınım:

Gazel 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İçimin sûreti.

Hey'et-i bātınım ey şüh 'ayān olmadı mı
'Aks-i dāğ-ı dile bak zīb-i birün oldı baña

hezār:

1. hezāra:--a

Gazel 32

Mısra: 1

Bülbül II Aşık.

İtdi hezāra gonçe- lebiñ reng-i nev-bahār
Kuşluk zamānı itdirüp aheng-i nev-bahār

2. hezār:

Gazel 113

Mısra: 10

Bülbül II Aşık.

Şıytñ hümā gibi ola bālā-rev ol Nebīl
Nām-āver olma hem-çü hezār āh u nāleden

8. hezārı:-ı

Tahmis 2

Mısra: 3

Bülbül II Aşık.

Birisi gitse hezārı itmede i 'lān-ı 'aşk
Şanma kim hālī kalur 'uşşākdan meydān-ı 'aşk

3. hezār:

Gazel 145

Mısra: 10

Bülbül II Aşık.

Tahassür-i gül-i şad-berg rū-yı ālı ile
Nebīl-i zār o hezār āşināya yüz tutdu

9. hezār:

Terkib-bend 1

Mısra: 111

Bülbül II Aşık.

Ey 'aşk hezār āşināsıñ
Bülbül gibi meşk-i şīven itdiñ

4. hezārıñ:--ı, --ñ

Kaside 16

Mısra: 9

Bülbül II Aşık.

Hezārıñ mest iden zerrīn-ķadehdir bülbül-i zārıñ
Ayāğ-ı bāde pā-küb-ı ser-i şahş-ı humār oldı

10. hezār:

Gazel 33

Mısra: 9

Binlerce pek çok II. Bülbül(aşık).

Ey hezār-ı aşl hezār ibrām ile
Güşı var ise gülün ol güş-vār

5. hezārımız:-ımız

Kıt'a 74

Mısra: 2

Bülbül II Aşık.

Bir gonçe olsa zīb-i ser-i iftiḥārımız
Pervāne-veş başında dönerdi hezārımız

11. hezār:

Gazel 109

Mısra: 7

Binlerce pek çok II. Bülbül(aşık).

Ėokladıñ mı ne çiçekdi o hezār 'uşşākı
Ey zükām-āver-i bñy-ı gül-i ülfet gönñüm

6. hezāra:-a

Murabba 6

Mısra: 18

Bülbül II Aşık.

Yine dñşında cāme ḥāre midir
Cevr-i gül dā'imā hezāra midir

hezār ider:

1. hezār ider:--(e)r

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Binlerce etmek, çoğaltmak.

Ser-rişte bulursa ger tegāfñl
Yek müyü hezār ider tegāfñl

7. hezār:

Müseddes 1

Mısra: 1

Bülbül II Aşık.

Ṭāfra-i berf ile kopdı ey hezār āşñblar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlñblar

hezār itdi:

1. hezār itdi:--dı

Kaside 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Binlerce etmek, çoğaltmak.

İtdi Cibrîl-i emîni şemme-i feyziñ hezâr
Bir gül-i bî-hâr-ı Hâksîñ yâ Rasûlallâh meded

hezâr oldu:

1. **hezâr oldu:--dı**
Kaside 16
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Binlerce, çok olmak.

İçüp cüş eylemişler der-sülâf-ı erguvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bûlbûller hezâr oldu

hezâr olsa:

1. **hezâr olsa:--sa**
Gazel 72
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Bûlbûl olmak; güzel söz söyleyen bir şair olmak.

Var mı mânend-i Nebîl olsa hezâr ehl-i niyâz
Bir gülistânsîñ ey mest-i mey-i nañvet ü nâz

hezâr olur:

1. **hezâr olur:--(u)r**
Kaside 15
Mısra: 65
Kelime Tipi: -
Binlerce, çok olmak.

Büy-âşinâ-yı zevkî Nebîlâ hezâr olur
Hâl-i lebiñde mużmer imiş cevher-i bahâr

hezârân:

1. **hezârân:**
Gazel 26
Mısra: 5
Binlerce, pek çok. İl bûlbûller.

Yok hezârân gül gibi büy âşinâ-yı vuşlatı
Gonçe-i la‘lindeki esrârdan gel açma bahş

2. **hezârân:**
Gazel 38

Mısra: 10
Binlerce, pek çok. İl bûlbûller.

Vaşf-ı ruhsâr-ı gül-i şad-bergiñ itdikçe Nebîl
Farţ-ı şerminñden hezârân zîr-i hâşâkımdedir

3. **hezârân:**
Gazel 88
Mısra: 2
Binlerce, pek çok. İl bûlbûller.

Per olmuşdur hayâliñle dil-i bî-gâne-i şad-çâk
Hezârân gösterir bir şüreti âyine-i şad-çâk

4. **hezârân:**
Gazel 124
Mısra: 3
Binlerce, pek çok. İl bûlbûller.

Var hezârân bâş üstinde yer eyler ammâ
Dimem ol gonçeye ben zîver-i destâr olsun

5. **hezârân:**
Kaside 16
Mısra: 6
Binlerce, pek çok. İl bûlbûller.

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş’eden kızmış
Görüp gül gül ruh-ı âlın hezârân bî-çarâr oldu

6. **hezârân:**
Kaside 16
Mısra: 56
Binlerce, pek çok. İl bûlbûller.

Eger hem-bû-yı hûsn-i hulkı olsaydı dinilmezdi
Hezârân cevri-i gülden âh u zâr ile nizâr oldu

7. **hezârân:**
Kıt'a 23
Mısra: 2
Binlerce, pek çok. İl bûlbûller.

Cenâb-ı Hâzret-i Sultân Selîm-i mülket-ârâ kim
Hezârân bendesi vâlî-i şehr-istân-ı Mısr oldu

8. hezārān:

Müseddes 1

Mısra: 6

Binlerce, pek çok. İl bülbüller.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

9. hezārān:

Müseddes 1

Mısra: 12

Binlerce, pek çok. İl bülbüller.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

10. hezārān:

Müseddes 1

Mısra: 18

Binlerce, pek çok. İl bülbüller.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

11. hezārān:

Müseddes 1

Mısra: 24

Binlerce, pek çok. İl bülbüller.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

12. hezārān:

Müseddes 1

Mısra: 30

Binlerce, pek çok. İl bülbüller.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar

Men'e her naḥl oldu destine hezārān çüblar

hezārān-ı çemen:

1. hezārān-ı çemen:

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çimenin binlercesi.

O gülün süziş-i 'aşkıyla hezārān-ı çemen

Olsa pervāne sezā şu'le-i efgānımıza

hezār-ı āhıma:

1. hezār-ı āhıma:--ı, --m, --a

Terkib-bend 2

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Ahın bülbulü.

Çün hezār-ı āhıma mevķūf değil faşl-ı bahār

Āh-ı her-gāhıma mevķūf değil faşl-ı bahār

hezār-ı asl:

1. hezār-ı asl:

Gazel 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Asıl bülbul (aşık).

Ey hezār-ı asl hezār ibrām ile

Güşı var ise gülün ol güş-vār

hezār-ı çarḥda:

1. hezār-ı çarḥda:--da

Kaside 12

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Feleğin bülbulü.

Olsun revān-ı ravzaña gül-deste-i selām

Tā kim hezār-ı çarḥda āhın şihāb ider

hezārı eyler idi:

1. hezārı eyler idi:--r, --ı, --di

Kaside 15

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Çoğaltmak,arttırmak.

Bahş iderek leṭā'if-i ḥamseyle seb'adan

Feyzi hezārı eyler idi server-i bahār

hezār-ı gülşen-i ma'nı:

1. hezār-ı gülşen-i ma'nı:

Gazel 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hakikat gül bahçesinin bülbulü.

Nebîlâ vardı gûş-ı zöhreye âgâze-i nazmîñ
Hezâr-ı gülşen-i ma'nî figân ister mi ister ya

hezâr-ı ma'nî:

1. hezâr-ı ma'nî:
Mesnevi 1
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Mana bûlbûl.

Dâğ oldu gül-i bahâr-ı ma'nî
Bu gül-şene ol hezâr-ı ma'nî

hezâr-ı pür-neşâtım:

1. hezâr-ı pür-neşâtım:--(i)m
Gazel 115
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Neşe veren bûlbûl.

Olur târ-ı nîgeh inbîk-i ruhsâr-ı 'arâk-rîzi
Hezâr-ı pür-neşâtım câm-ı gül-reng-i temâşâdan

hezâr-ı zârî:

1. hezâr-ı zârî:--i
Kıt'a 50
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Ağlayan,inleyen bûlbûl.

Hezâr-ı zârî mumlar hâhiş-i zevk-i sehergâhı
Mücessemde şabâhü'l-hayrî hem-feyz-i bahâr oldu

hezâr-pâre olsam:

1. hezâr-pâre olsam:--sa, --m
Gazel 148
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Paramparça olmak.

Olsam hezâr-pâre Nebîl üstüne sezâ
Bir goncedir o yâr budagındadır dağ

hezâr-sâl:

1. hezâr-sâl:--e
Mesnevi 1
Mısra: 129
Bin yıl.

Hem yaşda hezâr-sâle girsün
Tâ dâmen-i rüstehtze irsün

hiç:

1. hiç:
Gazel 27
Mısra: 1
Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Bahş-i la'liñ gibi muglak var mı müşküllerde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

2. hiç:
Gazel 27
Mısra: 2
Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Bahş-i la'liñ gibi muglak var mı müşküllerde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

3. hiç:
Gazel 27
Mısra: 4
Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Nice toz kopmuş ayağ-ı Cemde bu meydânda
Ehl-i zevkîñ bir nişanı yok mı menzillerde hiç

4. hiç:
Gazel 27
Mısra: 6
Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Şimdi ey rakkâs bildim şive-i engüştîni
Kalmamış evvelki âheng-i şafâ zillerde hiç

5. hiç:
Gazel 27
Mısra: 8
Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Gülle müldeñ reng ü bû bûlbûlden uçmuş fikr-i hû
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nâzar dillerde hiç

6. hiç:
Gazel 27

Mısra: 10

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Ẓāt-ı lâzım ehl-i taklîdîñ olur mı sâyesi
Ben Nebîlâ irtifâ'ı görmedim zıllarda hiç

7. hîç:

Gazel 35

Mısra: 3

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Muhzır-ı bî-mihr olur mı hîç şâyân-ı kabûl
İ'tibârı herkesiñ nakş-ı nigîne bestedir

8. hîç:

Gazel 57

Mısra: 8

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Teşrîfiñ eger dîdemi itmezse nemek-rîz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebâbıñ tuzı yokdur

9. hîç:

Gazel 74

Mısra: 5

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

İstemez hiç tekellûf suhan-ı râst-nümâ
Ehl-i kızbiñ söziñi kayd-ı kâsemden bilürüz

10. hîç:

Gazel 91

Mısra: 11

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

'Akl olmasa efkâr netîce viremez hiç
Keşret ile bî-ser olamaz nef'î cünüduñ

11. hîçe:--e

Gazel 110

Mısra: 7

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Fikr-i la'liñle gitmesün hîçe
Bende bilmem sürâğdır göñlüm

12. hîç:

Gazel 113

Mısra: 6

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Etrâf-ı şem'-i devlete fânûsdur hadem
Mâhuñ hiç infikâkı görülmüş mi hâleden

13. hîç:

Gazel 126

Mısra: 8

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Dest-i sâkıde ser-firâz eylediñ duht-ı rezi
Hiç ayagı yer başar mı meyl-i câm itdikçe sen

14. hîç:

Gazel 135

Mısra: 4

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Fünûn-ı fitneyi ol tıfl-ı nâza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

15. hîç:

Kaside 9

Mısra: 9

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Ne-dâred hiç eşer ez-bû-yi tã'at gonce-i şıdkem
Budur şükrüm ki bî-hâr-ı riyâdır yâ Rasûlallâh

16. hîç:

Kaside 12

Mısra: 17

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Eyler mi âb-ı gevher-i hûrşide hiç nazâr
Sâkı lebiñe foya-i la'l-i müzâb ider

17. hîç:

Kaside 12

Mısra: 23

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Dogsa güneşler üstine bî-dâr olur mı hiç
Mestâne-dil o tıfl ile âheng-i hâb ider

18. **hiç:**

Kaside 15

Mısra: 97

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Gül-zâr-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün hâzân

Tâ kim cihânda zâhir olur peyker-i bahâr

19. **hiç:**

Kıt'a 31

Mısra: 1

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Hiç şafâdan bir başâr mı pây-ı erbâb-ı kemâl

Pür-hüner bir zât-ı şadr-ı rif'ate oldı re'îs

20. **hiç:**

Kıt'a 37

Mısra: 7

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Cây-ı râhat bulmaya mülk-i 'ademden gayri hiç

Râh-ı cüyâ-yı gürîz-i a 'dâ-yı dîn bed-nihâd

21. **hiç:**

Mesnevi 1

Mısra: 120

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Lutfuñ ola reh-nümâ tarîke

Gayri bakılır mı hiç refîke

22. **hiç:**

Murabba 7

Mısra: 15

Asla, hiçbir zaman, hiçbir şekilde.

Benî âdemle hiç ünsiyyet itmez

Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

hiç bulunmaz:

1. **hiç bulunmaz:**

Mesnevi 1

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Hiç bulunmaz, mevcut değil.

Fârisliği şorma vaşf olunmaz

Mişli o hünerde hiç bulunmaz

hiç mümkün mi:

1. **hiç mümkün mi:**

Kıt'a 47

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hiç mümkün mü (Mümkün, olabilir); mümkün değil, olamaz.

İfade hiç fazlından anıñ yek-kaatre mümkün mi
Gerek her sözde var biñ bahır-ı ma'nî aşikâr eyle

hiç olur mı:

1. **hiç olur mı:**

Gazel 90

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hiç olur mu? II olmaz.

Didesinden 'aşkı mı inkâra yok cây-ı gürîz

Hiç olur mı hâzır u nâzır güvâhı kimsenîñ

hiç şorma:

1. **hiç şorma:**

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Hiç sorma.

La'li bir gül-şeker ki hiç şorma

Ni'met-i mâ-ğazar ki hiç şorma

2. **hiç şorma:**

Gazel 133

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Hiç sorma.

La'li bir gül-şeker ki hiç şorma

Ni'met-i mâ-ğazar ki hiç şorma

3. **hiç şorma:**

Gazel 133

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Hiç sorma.

Şekl-i âdemde bir perî didiler

Ya'nî bir 'işve-ger ki hiç şorma

4. **hiç şorma:**

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hiç sorma.

Yâri yolda niyâzı sebkat ider
Nâz ile bir gider ki hiç şorma

5. **hiç şorma:**

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hiç sorma.

Çanda ney çanda ney-şeker bilmem
Nutkuñ eyler eşer ki hiç şorma

6. **hiç şorma:**

Gazel 133

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hiç sorma.

Gayri söz yok dehân-ı yâre Nebîl
Câna cânlar katar ki hiç şorma

7. **hiç şorma:**

Kıt'a 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hiç sorma.

Efendi diğkatin hiç şorma iğrâc-ı mesâilde
Yarup fark itme bir müyî meşeldir bu ider şad-çâk

hiç şübhesiz:

1. **hiç şübhesiz:**

Kıt'a 69

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şübhesiz II kesinlikle.

Pey-rev olmak zekâda ol zâta
'Aqla hiç şübhesiz zarar gibidir

hiç vok:

1. **hiç yok:**

Gazel 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yok, görünmemek, olmamak.

Yok vâ'iz âb ü tâb-ı beşâset yüzünde hiç
Dökdüklerin sirişke bedel âb-ı rû mudır

hicâb ider:

1. **hicâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Utanma, sıkılma.

Bu hâl ile duğhulî ümîd eylemek değıl
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

hıdemâ:

1. **hıdemâsınıñ:--sı, --nıñ**

Kıt'a 103

Mısra: 23

Hizmetler.

Bu yatdıķça hıdemâsınıñ 'ömrin füzün itsün
Yeñiden türbe-i vâlâ yapıldı hâne-i ma'hüd

hıdîv-i lâ-mekânıñ:

1. **hıdîv-i lâ-mekânıñ:--ı, --ñ--ı, --ñ**

Gazel 87

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mekândan münezzeħ olan padişah.

Hükmi cârî feyzi sârî gün gibi
Ol Hıdîv-i lâ-mekânıñ adı 'aşk

hidmet:

1. **hidmete:-e**

Gazel 42

Mısra: 14

Hizmet.

Hakka lâzımdır 'ubüdiyyetde sebkat ey Nebîl
Hidmete kim itse isti'câl kendin gösterir

2. h idmet:

Kıt'a 41

Mısra: 10

Hizmet, görev, i .

Olup Bere s-i  arh n z b-i kilki haşre dek yazsun
Bu h idmet b 'i -i n m oldu cünd-i H n Ma m da

3. h idmetle:--le

Kıt'a 49

Mısra: 4

Hizmet, görev, i .

O z llull hdır   h-ı zam n kim ifti  r eyler
A a h idmetle kim fa r-ı zem indir s ye-i Mekke

h idmet itdigi:

1. h idmet itdigi:--dig, --i

Kıt'a 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hizmet etmek.

Hu     ravza-i p k-i Res le itdigi h idmet
Du' ya r z u   b erb b-ı im n   der i r 

h idmet-i dild r:

1. h idmet-i dild r:

Kıt'a 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin hizmeti.

Olsa da  ad-  k dönmezdi g r b n-ı kar r
H idmet-i dild r içün olmuşdı d men der-miy n

hıfz:

1. hıfz:

Gazel 62

Mısra: 9

Koruma, muhafaza etme.

   mi yumnam hıfz içün ol   m' -i n z  ey Neb l
Korkaram tah r k-i m jg n-ı n g h m söndürür

hıfz evler idi:

1. hıfz evler idi:--r, --i, --di

Kaside 15

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Korunmak, saklamak, muhafaza etmek.

H fz eyler idi derdi h z n-ı zam nede
Ev  f-ı fa lı olsa eger ezber-i bah r

hıfz eylesün:

1. hıfz eylesün:--s n

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Korunmak, muhafaza altına almak.

Dilimdir ol ni  men kim hay lin  h b-g h itmi  
M je  hıfz eylesün e r f  p -m l-ı sip h itme

hıfz olmam s:

1. hıfz olmam s:--ma, --m  

Murabba 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Korunmak, sak n lmak, muhafaza edilmek.

Bu   b hıfz olmam   va l n  serefden
 der im  bu e v r-ı per   n

hıfz olsun:

1. hıfz olsun:--sun

Kıt'a 69

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Korunmak, sak n lmak, muhafaza edilmek.

N   a-i z t  anda hıfz olsun
H fz-ı h  k z rf-ı m     r gibidir

hıfz-ı h k:

1. hıfz-ı h k:

Kıt'a 69

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Allah'ın koruyup kollaması.

N   a-i z t  anda hıfz olsun
H fz-ı h  k z rf-ı m     r gibidir

h k v t-ı niv z mda:

1. **hikāyāt-ı niyāzımda:--ım, -da**

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yakarış, dua hikayeleri.

Nâdem ol tıfl-ı nâzım meyl-i hâb eylese meclisde
Hikāyāt-ı niyāzımda olur havf u recâ peydâ

hikāvet:

1. **hikāyet:**

Terkib-bend 2

Mısra: 55

(Ar.) hikayeter, masallar.

Gice kûtehdir uzun boylı hikāyet mi olur
Göricek habt olurum vechiñi mânend-i Nebîl

hikāvet kıldıkça:

1. **hikāyet kıldıkça:--dıkça**

Gazel 109

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hikaye etmek, anlatmak.

Gerdeni vaşfına geldikde şafağ zâhir olur
Kışsa-i zülfñi kıldıkça hikāyet göñlüm

hikem-şinās-ı şerī'at:

1. **hikem-şinās-ı şerī'at:**

Kıt'a 40

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şeriatın hikmetini bilen.

Hikem-şinās-ı şerī'at Hafîd Efendi kim
Vücûdî şadr-ı mu'allāya zîver-efzâdır

hikmet:

1. **hikmet:**

Kaside 3

Mısra: 5

Hikmet, mucize, sebep.

Her eṭvârın ki zımnında nice hikmet hüveydâdır
İder i'lân-ı envâ'-ı kerâmet yâ Rasûlallâh

hilâf-ı cinse:

1. **hilâf-ı cinse:--e**

Gazel 131

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kendi soyundan, ırkıdan olmayan.

Żarar vardır hayâtından hilâf-ı cinse her şıñfñ
Nefes-bādî degil mi ıztırâb-ı şem'-i sūzâna

hilâl:

1. **hilâli:--i**

Gazel 150

Mısra: 12

Hilal, Yeni ay.

Sâkî ele al ayagı sende
Devr-i felegin hilâli yok mı

2. **hilâli:--i**

Gazel 17

Mısra: 8

Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.

Şu'le-rîz-i neş'edir baħr-ı meyiñ mähîleri
Yandırıp sâkî hilâli mähîtab itdiñ bu şeb

3. **hilâli:--i**

Kaside 12

Mısra: 74

Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.

Mi'râcda rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mäh-tâb ider

4. **hilâle:--e**

Gazel 134

Mısra: 10

Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.

Deste bî-mey piyâle olma Nebîl
Bedre bak sen hilâle meyl itme

5. **hilâl:**

Gazel 140

Mısra: 5

Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sāğar-ı gerdânımıza

6. **hilālîni:--i, --ñ, --i**

Kaside 12

Mısra: 117

Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.

Tâ kim felek hilālîni hem-şekl-i tîg idüp
Geh âşikâra itse gehî der-kırâb ider

7. **hilâl:**

Kıt'a 100

Mısra: 3

Ayın ilk günlerinde aldığı yay biçimi, yeni ay.

Dogmuş hilâl 'ıyd ile bir gurre-i vişâl
İşbât için bakın o hilâl-ebrevânıma

hilâl eyler:

1. **hilâl eyler:--r**

Gazel 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hilal haline getirmek.

Felekden lutf ıman izhâr-ı noğşân-ı kemâl eyler
Müşârün bi'l-benân itmek için bedri hilâl eyler

hilâl olsa:

1. **hilâl olsa:--sa**

Kıt'a 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hilal olmak ll (görünen) hilal (ay) oldu.

(Bayram ile hilâl arasındaki ilgi "rü'yet-i hilâl" : ayı görme denilen hadise bakımındandır. Eskiden ayın görünmesiyle başlayan ramazan, şevval ayı hilâlinin görünmesiyle sona ererdi. Hilâlin görünmesi aynı zamanda bayramın başlangıcını da tayin ederdi, ayın görünmesi kadı huzurunda şahitlerle ispat edilir, çıkan hüküm üzerine ramazan ve bayram davullarla halka ilân edilirdi.).

'İyd olur 'âşık-ı şürîdeye nişf-ı ramazân
Zâ'f-ı şavm ile hilâl olsa o mâh-ı tâbân

hilâl-ebrevân:

1. **hilâl-ebrevânıma:--l, --m, --a**

Kıt'a 100

Mısra: 4

Hilal kaşlar.

Dogmuş hilâl 'ıyd ile bir gurre-i vişâl
İşbât için bakın o hilâl-ebrevânıma

hilâl-ebrevî:

1. **hilâl-ebrevî:**

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) hilâl kaşları.

Ol hilâl-ebrevî mağcüb-ı 'itâb itdik bu şeb
Devr-i haşda cünbişi pâ-der-rikâb itdik bu şeb

hilâl-i 'âlem-ârâ:

1. **hilâl-i 'âlem-ârâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Alemi süsleyen (sevgilinin) kaşları.

'İydeyn mi kaşlarını tev'em
Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ârâ

hilâl-i bâde-i sersâr:

1. **hilâl-i bâde-i sersâr:**

Gazel 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu şarabın hilali.

Nazar bâzân-ı rü'yet 'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd eyler
Hilâl-i bâde-i sersâr kim tekrâr olur her şeb

hilâl-i bâde-i ser-şârdan:

1. **hilâl-i bâde-i ser-şârdan:--dan**

Müseddes 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu şarabın hilali.

Ruğların kızsın hilâl-i bâde-i ser-şârdan
Bezmler germ olsun ol hürşîdveş ruğşârdan

hilâl-i câmda:

1. **hilāl-i cāmda:--da**

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hilal biçimindeki kadeh.

Hilāl-i cāmda göster şu 'ā-yı şems-i meyi
Şeb-i şafā ola reşk-i nehār 'ālem-i āb

hilāl-i cāmı:

1. **hilāl-i cāmı:--ı**

Gazel 141

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hilal biçimindeki kadeh.

Hilāl-i cāmı ragmen bedr idüp hūrşide gösterdim
Görüp noķşān-ı māhı vaķt-i keyf-i pūr-kemālimde

2. **hilāl-i cāmı:--ı**

Kaside 16

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hilal biçimindeki kadeh.

Hilāl-i cāmı der-dest eyleyüp gice şafā itdik
Kenār-ı cūda nīlūfer bu zevke hışşe-dār oldu

hilāl-i ğurreye:

1. **hilāl-i ğurreye:--y, --e**

Kıt'a 97

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parlak yeni ay.

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dādesi görüp
Dönmüş hilāl-i ğurreye deyr zīr-i haledde

hilāl-i 'ıyddır:

1. **hilāl-i 'ıyddır:--dır**

Tahmis 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bayram hilali, bayram vaktini haber veren hilal.

Meh-çe-i rāyātı düşdi ehl-i şirk ü bid'atın
Na'l-i esbi çün hilāl-i 'ıyddır ol hāzretiñ

hilāl-i kadeh:

1. **hilāl-i kadeh:**

Gazel 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hilale benzeyen kadeh.

Şevkine teşne-leb hilāl-i kadeh
Şu 'le-i aftāb ya 'nī şarāb

hilāl-i neş'eyi:

1. **hilāl-i neş'eyi:--y, --ı**

Gazel 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk hilali.

Bu feyz-i şevk o sākī saġar be-kefededir
Gördüm hilāl-i neş'eyi burc-ı şerefededir

hil'at-ı ikbāle:

1. **hil'at-ı ikbāle:--e**

Gazel 117

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Talih kaftanı.

Hil'at-ı ikbāle lāzımdır vücūd-ı ma'rifet
Zāhir olmaz hüsn-i cāme şaḥş-ı bī-endāmdan

hile:

1. **hileyle:--y, --le**

Kıt'a 25

Mısra: 2

Hile, aldatma, tuzak.

Firānce erligi maḥv itdi meydān-ı kefā'etde
Alup hileyle zabt-ı Kāhire işden midir zence

hilm ü hicābından:

1. **hilm ü hicābından:--ı, --n, --dan**

Kaside 9

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yumuşak huyululuk ve utanma.

Biri ser-dāde-i teslīmdir hilm ü hicābından
Şecā'atle biri şīr-i Hūdādır yā Rasūlallāh

himmet:

1. **himmetim:-im**

Gazel 9

Mısra: 9

Lütuf, kerem, ihsan.

Himmetim 'aşk ile şol rütbe bülend oldu Nebîl
Olsa şâyeste hüma beste-i fitrâk baña

7. **himmetdir:--dir**

Kıt'a 59

Mısra: 20

Lütuf, kerem, ihsan.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i 'mâl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibâl-i Şâhiķa aşlâ

2. **himmetiñ:-iñ**

Gazel 16

Mısra: 5

Lütuf, kerem, ihsan.

Himmetiñ tahrîk idüp sâķi ayağ-ı neş'eyi
Mâhitâb-ı 'âlem-i âba şitâb itdik bu şeb

8. **himmeti:-i**

Kıt'a 59

Mısra: 17

Lütuf, kerem, ihsan.

Bu def'a himmeti vâlâyı icrâda
Muķâl 'add iden aşķâb-ı ķasûdı eyledi rûsvâ

3. **himmet:**

Gazel 77

Mısra: 11

Lütuf, kerem, ihsan.

Himmet cihânda Hâzreti Neş'etdedir didi
Sevķ eyleyüp o zâta bizi reh-nümûnumuz

9. **himmetlerin:-ler, -in**

Kıt'a 103

Mısra: 39

Lütuf, kerem, ihsan.

Baküp ta 'zîmine himmetlerin mebzûl iderler hep
Bu ķayrından gürûh-ı evliyâullâh olup ķoşnûd

4. **himmet:**

Gazel 131

Mısra: 1

Lütuf, kerem, ihsan.

Resîde olmaga bir cüz'i himmet ķaldı dâmâna
İlişmez mi nigâh-ı şefķati çâķ-ı girîbâna

himmet itdi:

1. **himmet itdi:--di**

Kıt'a 48

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Görüp meylin ķarâba itdi tecdîde o şeh himmet
Bu ķayrı rûh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi ķoşnûd

5. **himmeti:-i**

Kaside 15

Mısra: 13

Lütuf, kerem, ihsan.

Merdümden itmez ehl-i nâzar himmeti dirîğ
Cüyâ-yı zevķe nergis olur reh-ber-i bahâr

himmet-i cemden:

1. **himmet-i cemden:--den**

Gazel 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem'in gayreti.

Ṭıynet-i tâķde muzmer ise de bûy-ı şafâ
Neş'e-i câm-ı meyi himmet-i Cemden bilürüz

6. **himmetidir:-i, -dir**

Kıt'a 57

Mısra: 4

Lütuf, kerem, ihsan.

Pâdişâh-ı bahr u berr İskender-i ķurşîd-fer
Himmetidir sedd olan def'-i Ye'cüc-i ğama

himmet-i ehl-i niyâz:

1. **himmet-i ehl-i niyâz:**

Tahmis 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -
Yakaranlar, dua edenlerin çabası.

Gün gibi zâhir olup mâhiyyet-i ehl-i niyâz
Zîr ü bâlâda 'ayandır himmet-i ehl-i niyâz

himmet-i merdân:

1. himmet-i merdân:

Kaside 2
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Yiğitlerin yardımı.

Nebîlâ dağk-ı bâb-ı feyze hâzır himmet-i merdân
Dimem muhtâc-ı tahrîk-i benândır halka-i tevîd

himmet-i sâkî:

1. himmet-i sâkî:

Gazel 140
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
İçki dağıtan kimsenin iyiliği ve lütfu.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sâğar-ı gerdânımıza

himmeti üçlerle:

1. himmeti üçlerle:--i--le

Kıt'a 6
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Halk arasında üçler de denen velilerin himmeti (muhtaç kullara yardım etmesi).

Himmeti üçlerle yazdım ben de târîhin Nebîl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

hind:

1. hind:

Kıt'a 97
Mısra: 2
Hindistan.

Bağ çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâl de

hinnâ-yı hüsn ü ân-ı mısr oldu:

1. hinnâ-yı hüsn ü ân-ı mısr oldu:--dı

Kıt'a 23
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Mısır'ın güzellik ve cazibe kınası olma.

Züleyhâ-yı zamân şan Yūsufa 'arz-ı vişâl itdi
Akan hün-ı 'adû hinnâ-yı hüsn ü ân-ı Mısr oldu

hinnâ-yı i'tibâr:

1. hinnâ-yı i'tibâr:

Gazel 148
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
İtibar kınası.

Rengîn değil mi duht-ı reziñ elde cilvesi
Hinnâ-yı i'tibâr ayagındadır dağı

hınyâ-ger-i bahâr olunca:

1. hınyâ-ger-i bahâr olunca:--ınca

Kaside 15
Mısra: 64
Kelime Tipi: -
Baharın kınası olma.

Sâki açıldı gül gibi te'sîr-i neş'eden
Bülbül olunca bezmde hınyâ-ger-i bahâr

hıram:

1. hıramı:--i

Gazel 52
Mısra: 8
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Virir refîâr-ı dâniş kâmet-i insâna ârâyış
Hıramı câme-i revnak-ı tırâz-ı kadd-i cânândır

2. hıramı:--ın

Kaside 4
Mısra: 10
Salına salına, naz ve eda ile yürüme.

Çopar ol dem kıyâmet mücrimânın el-amânından
Hıramın itse i'lân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

hıram itdikce:

1. **hıram itdikçe:--dik, --çe**

Gazel 126

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümek.

Fitneler berçide- dāmendir kıyām itdikçe sen
Kāmetiñ seyr-i kıyāmetdir hıram itdikçe sen

hıram-ı kāmeti:

1. **hıram-ı kāmeti:--i**

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyunun salınışı.

Hıram-ı kāmeti kim ‘işve-rîz olur giderek
Muḳalled-i fiten resen-i hîz olur giderek

hıram-ı nâz:

1. **hıram-ı nâz:**

Gazel 54

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nazla, cilveyle yürüyen sevgili.

Sanup resm-i kıyāmet kālīb-ı bî-rûḥ olur Bihzād
Hıram-ı nâz ile ol ḳadd-i serv-endāma şüret vir

hirāsân:

1. **hirāsândır:--dır**

Gazel 52

Mısra: 1

Korkan, korkmuş.

Ḳarîn olmaz göñül pervâne-i ‘aḳla hirāsândır
Anıñ fânūs-ı şem‘-i fikri ‘aks-i zülf-i ḥübândır

hıre-baḥş-ı çeşm-i mihr-i tâb-dâr evle:

1. **hıre-baḥş-ı çeşm-i mihr-i tâb-dâr evle:**

Kıt'a 47

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Parlak güneşin (sevgilinin) gözüne kamaşıklık veren.

O gerdün-mesnediñ bu pertev-i iḳbālını yâ Rab
Dem-â-dem hıre-baḥş-ı çeşm-i mihr-i tâb-dâr eyle

hired:

1. **hired:**

Kaside 12

Mısra: 1

Akıl, us.

Her şeb hired yakup beni hışm u ‘itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem‘-i ḥiṭâb ider

2. **hired:**

Kaside 12

Mısra: 1

Akıl, us.

Her şeb hired yakup beni hışm u ‘itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem‘-i ḥiṭâb ider

3. **hireden:--den**

Kaside 12

Mısra: 43

Akıl, us.

Tevbîḥi gūş idince hiredden bu güne dil
Bil-cümle i ‘tirâf ile redd-i cevâb ider

hired-mend:

1. **hired-mend:**

Tahmis 2

Mısra: 24

Akıllı, anlayışlı.

Pek ba‘ id olmaz mı bu eşḳâl ile fikr-i duḥûl
Ey hired-mend eyleme bu ḥâl ile fikr-i duḥûl

hırelen:

1. **hırelendi:-di**

Murabba 2

Mısra: 5

Kamaşmak.

Raḳş iderken hırelendi çeşm-i ter
Böyle söyler cümle erbâb-ı naẓar

hırka-i peşmîne-i şad-çâk:

1. **hırka-i peşmîne-i şad-çâk:**

Gazel 88

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş yün hurka.

Yağardı cismini abdāl-ı 'aşkıñ süziş-i ıhasret
Hevāya olsa māni' ıırka-i peşmīne-i şad-çāk

ıırş u şerehden:

1. ıırş u şerehden:--den

Kaside 6
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Hırs ve aç gözlülük.

Nice dil pāk olur çirk-i günehten yā Rasūlallāh
O kim pūr-lekkedir ıırş u şerehden yā Rasūlallāh

ıırş-ı fısk:

1. ıırş-ı fısk:
Kaside 12
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Günahkarlık ıırşı.

Fıkr-i ayāğ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu ıırş-ı fısk eliñdeki ābı şarāb ider

ıırz-ı cān olaydı:

1. ıırz-ı cān olaydı:--a, --y, --dı
Gazel 79
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Canın emniyet içinde olması.

Hümā-yı devlet-i vaşlı çeküp zīb-i ser eylerdi
Olaydı Kaysa zülfiñ ıırz-ı cān mānend-i mıkñātı

hisāb itmege:

1. hisāb itmege:--e
Gazel 28
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Hesaplamak.

Sīnesin keşfe işāret 'adet-i tekmesidir
Çeksın ol rüzı hisāb itmege ezber tesbīh

hisāba olmaz:

1. hisāba olmaz:--maz

Gazel 47
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sormak, sorgulamak, araştırmak.

Mecnūnı bu gidişle hisāba olmaz Nebīl
Dünyāyı zülfi beste-i yek-mū ider gider

hisāb-ı büse-i ruhsārın:

1. hisāb-ı büse-i ruhsārın:--ı, --n
Gazel 145
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yanak öpücüğüñün hesabı.

Hisāb-ı büse-i ruhsārın eyleyüp ĩmā
Göñül o keşf-i zamīr iddiāya yüz tıtdı

hisār:

1. hisāra:--a
Kıt'a 47
Mısra: 25
Kale, hisar (İstanbul'da bulunan Anadolu Hisarı veya Rumeli Hisarı).

'Umūmīdir bu ihsānı hisāra inhisār itme
Degildir kābil-i ta'dād meyl-i ihtisār eyle

2. hisārı:--ı

Kıt'a 47
Mısra: 17
Kale, hisar (İstanbul'da bulunan Anadolu Hisarı veya Rumeli Hisarı).

Muvakkīt-hāne-i nevle hisārı eyledi ihyā
Gelüp kılda temāşā vaşfı bī-ihtiyār eyle

hısm:

1. hısmıñ:--ın
Terkib-bend 3
Mısra: 31
Öfke, kızgınlık, gazap.

İmdād iderse hısmıñ eger pek yamāndır
Tīg-ı müjeñ ne rütbede bir hūn-feşāndır

hısm ile:

1. **hışm ile:**

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öfkeyle, kızgınlıkla II aniden; sert, şiddetli bir şekilde.

Hışm ile kaç'-ı zebân-ı şem'e mi emr itdi yâr
Ra'şeden mıkrağ-ı dest-i iştibâhım söndürür

hışm itdiği:

1. **hışm itdiği:--dig, --i**

Gazel 71

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öfkelenmek, kızmak.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrûsını hışm itdiği demler hançer

2. **hışm itdiği:**

Gazel 71

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Öfkelenmek, kızmak.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrûsını hışm itdiği demler hançer

hışm u 'itâb ider:

1. **hışm u 'itâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Öfkelenmek ve azarlamak.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider

2. **hışm u 'itâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Öfkelenmek ve azarlamak.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider

hışn-ı eflâki:

1. **hışn-ı eflâki:--i**

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün kalesi.

Medd ile süz-ı derûn olsa fetil-efrûzı
Hışn-ı eflâki döger gülle-i âh-ı 'âşık

hisse:

1. **hışşe:**

Gazel 116

Mısra: 8

Hisse, pay, nasip.

Gaflet ahz-ı feyze mânî'dir dil-i âgâhdan
Hışşe yok meşgûl-i hâba şöhet-i bîdârdan

2. **hışşe:**

Gazel 143

Mısra: 14

Hisse, pay, nasip.

Yok Nebîlâ kırbdan güm-râh-ı isti'dâda sūd
Hışşe var mı istimâ'-ı gûşdan mengüşda

hisse-dâr oldu:

1. **hışşe-dâr oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Hissedar olmak, ortak olmak, nasiplenmek.

Hilâl-i câmı der-dest eyleyüp gice şafâ itdik
Kenâr-ı cûda nîlüfer bu zevke hışşe-dâr oldu

hisse-dâr-ı bûy-ı ihsân eyleyüp:

1. **hışşe-dâr-ı bûy-ı ihsân eyleyüp:-y, -üp**

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bağıştta bulunmada hisse sahibi olma.

Rahmet-i Hâk hışşe-dâr-ı bûy-ı ihsân eyleyüp
Ola gül-zâr-ı behiştî cây idüp gül-çîn-i kām

hisse-dâr-ı lutf u ihsân eyleyüp:

1. **hişşe-dār-ı lutf u ihsân eyleyüp:--y, --(ü)p**

Kıt'a 43

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yardım ve iyilikte hisse sahibi olma.

Cây ide zîr-i livâ-yı Hâzret-i Peygamberi
Hişşe-dār-ı lutf u ihsân eyleyüp Rabbü'l-enâm

hisse-i bî-gâye-i mekke:

1. **hişşe-i bî-gâye-i mekke:**

Kıt'a 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mekke'nin amaçsız hissesi, payı.

'Ulûvv-i ka'bın i' lân itdi pâyeyle ma'ârifde
Aña elţâf-ı Hâkdır hişşe-i bî-gâye-i Mekke

hişşe-yâb itmez:

1. **hişşe-yâb itmez:--mez**

Murabba 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nasiplenmek, hissedar olma.

Nutkıyla itmez hişşe-yâb
Olsam da mecbûr-ı hitâb

hitâb itme:

1. **hitâb itme:--me**

Murabba 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Seslenmek.

Görüp cürmüm hitâb itme
Sezâ-vâr-ı 'itâb itme

hitân olundılar:

1. **hitân olundılar:---u, --n, --du, --lar**

Kıt'a 29

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sünnet olmak.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîhi
Hitân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pāk

hızr-ı gūyâ:

1. **hızr-ı gūyâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Konuşan Hızır (Hızır; Ab-ı hayat içtiği için
ölümsüzlüğe erdiği, bereketi temsil ettiği ve kul
sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan, bir görüşe
göre peygamber, bir görüşe göre veli olan zat).*

Dir lebde nihândır Âb-ı Hayvân
Sebz-i haatı olsa Hızr-ı gūyâ

hod-bîn:

1. **hod-bîniñ:--iñ**

Gazel 46

Mısra: 7

Sadece kendini gören, mağrur, kibirli (kimse).

Çıkar tâ çarha şâh-ı kibri ser-keşlikle hod-bîniñ
Dıraht-ı 'ömri bār-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

hokka:

1. **hokkasına:--sı, --n, --a**

Kıt'a 20

Mısra: 13

Ar. içine mürekkep konulan kap.

Kılsaydı lîka hokkasına zülf-i Leylîyi
Mecnûn bulurdı kayd-ı kalem nîstiden rehâ

hokka-dehen:

1. **hokka-dehenin:--i, --n**

Mesnevi 1

Mısra: 21

Hokka gibi küçük ağızlı.

Hokka-dehenin görünce daldıñ
Yok yok dime varsa lezzet aldıñ

hoş gelür:

1. **hoş gelür:--(ü)r**

Kıt'a 78

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hoşa gitmek l hoş görünmek, güzel gelmek.

Olsa besdir duht-ı rez mahrem baña
Hoş gelür tenhâ olan âlem baña

hoşnûd eyledi:

1. hoşnûd eyledi:--di

Kıt'a 48

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Memnun etmek, gönünü hoş etmek, râzı etmek.

Görüp meylin harâba itdi tecdide o şeh himmet
Bu hayrı rûh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi hoşnûd

hoşnûd ider:

1. hoşnûd ider:--(e)r

Gazel 122

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hoşnut etmek, memnun etmek, mutmain etmek.

Sıkletinden âdemi hoşnûd ider ümmîd-i sūd
Güş olunmuş mu şikâyet zümre-i hâmmâlden

hoşnûd olup:

1. hoşnûd olup:--(u)p

Kıt'a 103

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Memnun olmak, gönlü hoş olmak, râzı olmak.

Bakup ta'zîmine himmetlerin mebzûl iderler hep
Bu hayrından gürûh-ı evliyâullâh olup hoşnûd

hoş-gerde:

1. hoşgerde:

Gazel 49

Mısra: 9

Alışmış, adet edinmiş.

Eyledi hoşgerde Nebilâ şarâb
Şanma 'arâk jâle-i ruhsâridir

hû çeküp:

1. hû çeküp:--(ü)p

Gazel 125

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah adını art arda tekrar etmek; zikir yapmak.

Görince rûh-ı Rüstem havfa düşmüş tîr-i müjgânın
Çeküp bir hû dimiş İsfendiyâra dîdeler rûşen

hûb:

1. hûbuna:--u, --n, --a

Kıt'a 58

Mısra: 13

Güzel, sevgili.

Bak kâlib-ı mergûbına döndi cihânın hûbuna
Mevzûn-reviş mahbûbına nev-tarz edâ-yı Topkapu

hubb-ı derûn:

1. hubb-ı derûn:

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçten sevgi.

Hüsni dildâra müsâvâtle ider hubb-ı derûn
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

hüccet-i iflâs-ı cürmi:

1. hüccet-i iflâs-ı cürmi:--i

Tahmis 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Günahların iflas belgesi.

Hüccet-i iflâs-ı cürmi bî-naşîb ümmetleriñ
Zîver-i imzâ-yı 'afvıyla müzehhebdir bu şeb

hüccet-i müsvedde-i 'ömri:

1. hüccet-i müsvedde-i 'ömri:--i

Kıt'a 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ömür müsveddesinin belgesi.

Hüccet-i müsvedde-i 'ömri beyâza çıkdığın
Haft-ı cânân eyledi ol 'âşık-ı zâra 'ayân

hücûm eyler:

1. hücûm eyler:--r

Kıt'a 57

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Saldırmak, hücum etmek.

Bahr-ı cūdında olan zevk-i ma'āşî fikr idüp
Hâhişinden mürğ-i âbîler hücum eyler yeme

hücum-ı nâz:

1. hücum-ı nâz:

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Naz hücumu, nazın art arda gelmesi.

Niyâz ırmış Nebîlâ pür-'araḳ keyf-i ayagımla
Hücum-ı nâz ile muhtâc-ı imdâd olduğım günler

hücum-ı turreşi:

1. hücum-ı turreşi:--si

Gazel 148

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Alına düşen kıvrık saç lülesinin hücumu.

Fesden hücum-ı turreşi târâc-ı 'aḳladır
Ol bû-yı fîtneler ki dimagındadır daḫi

hud'a:

1. hud'ası:--si

Kıt'a 24

Mısra: 3

Hile.

Hud'ası ma'lûmı olduğda o bed-peymânlarıñ
Cenge emr itdi o dem Sultân Selîm-i kahramân

hudâ:

1. hudâdan:--dan

Kaside 9

Mısra: 20

Allah (c.c.).

Penâh-ı bî-kesândır cümlesi sâyeñde ḥamd olsun
Hüdâdan her biri lutf u 'aḳadır yâ Rasûlallâh

2. hudâ:

Kaside 12

Mısra: 49

Allah (c.c.).

Teslîm ol müfettiḥ-i ebvâbdır Hudâ
Me'yûs eylemez ḳulını feth-i bâb ider

3. hudâ:

Kaside 12

Mısra: 57

Allah (c.c.).

Î'lân idüp nüfûzını maḥbûbınıñ Hudâ
Mücrimleri şefâ'at için intihâb ider

4. hudâ:

Kaside 12

Mısra: 107

Allah (c.c.).

Mevḳûf eylemiş seniñ iḥsânıña Hudâ
Bu fikri ben dimem faḳaḳ ehl-i 'azâb ider

5. hudâ:

Kaside 12

Mısra: 121

Allah (c.c.).

Rûz u şebîñ miyânını faşl itmege Hudâ
Bürhân-ı nûr u zulmeti nâ'ib-menâb ider

6. hudâ:

Kaside 15

Mısra: 72

Allah (c.c.).

Her nuḳḳı şer'iñ ey gül-i âl-ı Muḥammedî
Ḳılımış Hudâ fâziletiñi berter-i bahâr

7. hudâ:

Kıt'a 7

Mısra: 1

Allah (c.c.).

Cedd-i vâlâ-rûtbetim 'Âşîr Efendi kim Hudâ
Eylemiş leb-rîz şîr-i şöhretiyle 'âlemi

8. hudâ:

Kıt'a 16

Mısra: 6

Allah (c.c.).

Müşgil-güşâ-yı ḥaḳḳ-ı cihân eylemiş anı
Zînet-fezâ-yı şadr-ı mu'allâ idüp Hudâ

Bulunmak zātına vech-i şebah 'ālemde müşkildir
Hudā halk eylemişdir zātını mümtāz u müstesnā

9. **hudā:**

Kıt'a 22

Mısra: 1

Allah (c.c.).

Virdi bir hayrū'l-hālef Zeynī Efendiye Hudā
Pīr ola 'ālemde 'ilm ü fażl ile yek-tā ola

10. **hudā:**

Kıt'a 27

Mısra: 7

Allah (c.c.).

Pīr idüp hayrū'l-hālef ide Hudā
Böyle bir kadr-i bülendi mecd ile

11. **hudā:**

Kıt'a 28

Mısra: 2

Allah (c.c.).

Şehen-şāh-ı cihāndır bā-himem Sultān Selīm Hān
kim
Hudā efzūn ide 'ömrin o şāh-ı ma'delet-hāhın

12. **hudā:**

Kıt'a 51

Mısra: 23

Allah (c.c.).

Hudā şeh-zādegānıñ göstere 'ömr-i tabī' ide
Bu el-tāfa sezā vālidleri ol şāh-ı zīşāndır

13. **hudā:**

Kıt'a 53

Mısra: 1

Allah (c.c.).

Eylemiş āgāh esrār-ı velāyetden Hudā
Hāzret-i Sultān Maḥmūd Hān gerdūn-mesnedi

14. **hudā:**

Kıt'a 59

Mısra: 32

Allah (c.c.).

15. **hudā:**

Kıt'a 59

Mısra: 37

Allah (c.c.).

Hudā ber-vech-i dil-hāh ide her maṭlūbına nā'il
Şafā-yı kalb ile 'ömr-i tabī' i eyleyüp i'tā

16. **huda:**

Kıt'a 76

Mısra: 3

Allah (c.c.).

Māder-i baḥtım Huda bīdār ide
Mehd-i gamda tıfl-ı dil nālāndır

17. **hudā:**

Kıt'a 102

Mısra: 5

Allah (c.c.).

Kaşabü's-sabk her 'ulūma Hudā
Hā'iz itmiş o zī-müsābakatı

18. **hudā:**

Kıt'a 103

Mısra: 13

Allah (c.c.).

Hudā zikr itdi ta'zīm-i Rasūlullāh 'aķibinde
İdüp sırr-ı velāyetden o şāhı vāye-dār-ı sūd

hüdādan:

1. **hüdādan:**

Kıt'a 51

Mısra: 11

Allah (c.c.).

Hüdādan nāsa bir luṭf oldu kim zāt-ı hümāyūnu
Ser-ā-ser 'aczimiz ifā-yı şükrinde nümāyāndır

huddām:

1. **huddāmdan:--dan**

Gazel 117

Mısra: 14
Hizmetçiler.

Nās olur elbet Nebilā peyrev-i dīm-i mülük
İffet-i maḥdūma istidlāl olur ḥuddāmdan

hükmi:

1. hükmi:

Gazel 87

Mısra: 3

Emir, buyruk; hüküm, karar.

Hükmi cārī feyzi sārī gün gibi
Ol Ḥidiv-i lā-mekānıñ adı ‘aşk

hükmi ide:

1. hükmi ide:--e

Terkib-bend 2

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Yönetmek, idare etmek.

İki şeh hükmi ide bir mülke ‘adālet mi olur
Bir eli ḳabza-i şemşir-i nigāhıñda imiş

hükmi ider:

1. hükmi ider:--(e)r

Kıt'a 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hüküm vermek.

Dil-i şebistān vişāle hükmi ider
Ḥalka-i gīsūsıdır ḥātem bana

hükmi olunur:

1. hükmi olunur:--(u)r

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hakkında karar verilmek.

Hükmi olunur seyr-i hilāl-i meye
Ḥalka-i ‘işret raşad-ı neş’edir

hükmi olur:

1. hükmi olur:--(u)r

Gazel 116

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Hüküm, karar vermek.

Da‘vī-i faẓl u kemāl itmek ‘abesdir ey Nebil
Hükmi olur şühī-i ṭab‘a şive-i güftārdan

hükmi-i karaküş:

1. hükmi-i karaküş:-ī

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karakuş hükmi.

Ḥāl bu hükmi-i Karaküş ile
Ziver-i evreng-i ruḥsārıñ mıdır

hükmi-i şer’:

1. hükmi-i şer’:

Kıt'a 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İslam hukukunun hükmi.

Mu‘azzez eyledi bir zātı hükmi-i şer’ ile kim
Dilinde ‘ilm ile faẓl āşinā-yı taḳvādır

hükmi-i şer’ atle:

1. hükmi-i şer’ atle:--le

Kıt'a 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şeriat hükümleri.

Eyleyüp hükmi-i şer’ atle münevver ālemi
Nāsiḥi her zulm ü bid‘at ola Sultān Muştafā

hükümet-i karaküş:

1. hükümet-i karaküş:

Terkib-bend 1

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

Karaküş Hükümeti. Karaküş, aslı Türk olan bir
Mısırlı idarecidir. Onun yaptığı bir icraat bugün
Hükümet-i Karaküş diye bir deyim in doğmasına
sebepe olmuştur.

İşte bu hükümet-i Karaküş
Ol turreyi zib-i düş idince

hülâgû:

1. hülâgûdur:--dur

Gazel 34

Mısra: 6

Cengiz Han'ın torunu ve İlhanlılar devletinin kurucusu olan Moğol hanı (Bağdat'ı yağmalaması bağlamında).

Neş'e-i hışmı haş-ı Bağdâdda izhâr ider
Bir Hülâgûdur ki mest ü bî-emândır çeşm-i yâr

huld:

1. hulde:--e

Gazel 84

Mısra: 8

Dördüncü cennetin adı.

Düzahı eyleyüp makarr-ı cihân
Hulde tenhâ gider misiñ vâ'iz

2. huldı:--ı

Kıt'a 34

Mısra: 14

Dördüncü cennetin adı.

Söyle bir târîh sende ey Nebîl
Kıla Sa'düddîn Beg huldı makâm

huld-âşiyân:

1. huld-âşiyân:

Kıt'a 103

Mısra: 33

Cennet mekan.

Yapup huld-âşiyân Sultân Murâd Hân üstine kûbbe
Mürûr-ı vakt ile ol kûbbeden olmuş eser nâ-bûd

huld-ı tefekkür itmege:

1. huld-ı tefekkür itmege:--mek , --e

Kaside 12

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Cenneti düşünmek, tefekkür etmek.

Bu hâl ile duhûlî ümîd eylemek değil
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

hulf:

1. hulfina:--ı, --n, --a

Gazel 105

Mısra: 7

Verdiği sözü tutmama.

İşvesi hulfına ta'lîm-i zemîn itmededir
Bir zamân va'dine gerçekden inandım bilürüm

hulûş-ı kalbi:

1. hulûş-ı kalbi:--ı

Kıt'a 40

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kalp temizliği, samimiyet.

Muvaffak olmağa şahid hulûş-ı kalbi yeter
Netice bahş olan 'âlemde şıdk-ı da'vâdır

hulûş-ı sâfdir:

1. hulûş-ı sâfdir:--dır

Kıt'a 49

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Halis saflık, temizlik.

Kıyâs olmaz hulûş-ı sâfdir ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde kurb ile hem-sâye-i Mekke

hülvâ-yı bî-me'âl:

1. hülvâ-yı bî-me'âl:

Gazel 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Anlamsız hayal.

Miyânîñ zîb-i âgûş-ı vişâl olmazsa ma'nâda
Dil-i zârım şafâyı hülvâ-yı bî-me'âl eyler

hümâ:

1. hümâ:

Gazel 9

Mısra: 10

Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevi kuş.

Himmetim 'aşk ile şol rütbe bülend oldı Nebîl
Olsa şâyeste hümâ beste-i fitrâk baña

2. **hümāya:--ya**

Gazel 29

Mısra: 9

*Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde
yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt
yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o
kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet
sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevî kuş.*

Nebîlâ ol hümāya şâh-bâz-ı himmeti saldım
Havalandım firarım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

3. **hümâ:**

Gazel 33

Mısra: 2

*Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde
yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt
yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o
kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet
sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevî kuş.*

Baña bâl ü per ver ey perverdigâr
Ol hümâ olsun şikârım âşikâr

4. **hümâ:**

Gazel 113

Mısra: 9

*Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde
yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt
yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o
kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet
sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevî kuş.*

Şıytñ hümâ gibi ola bālâ-rev ol Nebîl
Nâm-âver olma hem-çü hezâr âh u nâleden

5. **hümâyı:--y, --ı**

Gazel 120

Mısra: 5

*Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde
yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt
yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o
kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet
sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevî kuş.*

Hümâyı âşiyân-sâz itmem âğüş-ı taḥayyülde
Giderse fikr-i durâ-dür-ı ümmîd-i muḥâlimden

6. **hümâ:**

Tahmis 2

Mısra: 17

*Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde
yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt
yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o
kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet
sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevî kuş.*

Dir dimez yerde beşer gökde hümâ mecbûr olur
Emrini tenfîze bâ-hük-m-i kazâ mecbûr olur

7. **hümâyı:--y, --ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Devlet kuşu, talih kuşu. II Sevgili.

Fikrim gibi rişte-i dırâzı
Bir lu'b ile şayd ider hümâyı

humâr:

1. **humârım:--ı, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 154

(içkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.

Mest itdi beni ḥayâl-i şî'rim
Hem-neş'e-i bâdedir ḥumârım

humâr-âlûd:

1. **humâr-âlûde:--e**

Murabba 7

Mısra: 10

Sarhoş II aşk ile kendinden geçmiş.

Yorulmuş gamze-i 'işve-sipâhıñ
Ḥumâr-âlûde ḡâyetle nigâhıñ

humâr-ı cândır:

1. **humâr-ı cândır:--dır**

Kıt'a 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül sarhoşluğu, sersemliği.

Hasret-i la'liñ ḥumâr-ı cândır
Çekdiğim ḥamyâze-i devrândır

humār-ı neş'e-i mazi:

1. humār-ı neş'e-i mazi:

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Geleceği mutluluk sersemliği.

Mey-i müstakbele gel şarf-ı himmet eyle ey şakī
Humār-ı neş'e-i mazi bizi şürde-ḥāl eyler

hümā-yı devlet-i vaşl:

1. hümā-yı devlet-i vaşl:--ı

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın talih kuşu.

Hümā-yı devlet-i vaşl çeküp zib-i ser eylerdi
Olaydı Kaysa zülfiñ hırz-ı cān mānend-i mıknaṭıs

hümā-yı evc-i hüner:

1. hümā-yı evc-i hüner:

Kıt'a 69

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Marifet zirvesinin Hüma Kuşu.

Elfi güyā hümā-yı evc-i hüner
Uçmaga bāsı bāl ü per gibidir

hümā-yı muhabbeti:

1. hümā-yı muhabbeti:--ı

Gazel 146

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muhabbet kuşu.

Sevdā-yı ṭurresiyle ser-efrāzım ey Nebīl
Eyler serimde cılve hümā-yı muhabbeti

hümā-yı nāzın:

1. hümā-yı nāzın:--ı, -ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Naz, cılve hüması veya kuşu.

Pişindedir ol hümā-yı nāzın
Müstagni-i bāl ü per teğāfūl

hümā-yı zikre:

1. hümā-yı zikre:--e

Kaside 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Allah'ı anan Hüma Kuşu.

Hümā-yı zikre yokdur evc-i kurbā çıkmağa māni
Çü tavk-ı kumrī nakş olmuş nişandır ḥalka-i tevḥīd

hümāyün:

1. hümāyün:

Kaside 3

Mısra: 11

Kutlu, mübarek, mukaddes.

Humāyün zāt-i tū çun ziver-i evreng-i levlākest
Nihāde ber seret tāt-i sa' ādet yā rasūlallāh

2. hümāyün:

Tahmis 1

Mısra: 20

Kutlu, mübarek, mukaddes.

Oldı kurbān-ı kudūmı mihr o bedr-i rif'atın
Bir hümāyün ṭālī'-i ferḥunde-kevkbedir bu şeb

hum-ı dil:

1. hum-ı dil:

Murabba 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül testisi, kabı.

Dolmuş hum-ı dil meger ser-ā-pā
Engür-ı muhabbetiñle cāna

hün-āb-ı çeşmimdir:

1. hün-āb-ı çeşmimdir:--(i)m, --dir

Gazel 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kanlı göz yaşı.

Hayālîñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşrında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hûn-âb-ı çeşmimdir

hüner:

1. hünerle:-le

Gazel 25

Mısra: 10

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Gerçi abdālî çok yürütmüş var
Sen Nebîlâ hünerle tagî yürüt

2. hünerle:-le

Gazel 111

Mısra: 3

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Cihânda bî-ta'ab olmaz hünerle sıyt-ı kemâl
Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

3. hünerle:-le

Kaside 16

Mısra: 70

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Cihân-şadrâ felek-ğadrâ esmâ-yı devlete bedrâ
Hünerle mihr-i zâtın âleme pür-nev-nişâr oldu

4. hünerle:-le

Kıt'a 14

Mısra: 2

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

‘Ayandır qadr-i necl-i pâk-i şâhib-mesned-i fetvâ
Ne geldi ne gelür bunca hünerle mişli dünyâya

5. hüner:

Kıt'a 29

Mısra: 10

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Bahâeddîn Efendi biri Tacüddîn Efendidir
İkisi de hüner aḥz eylemekte çâbüḳ ü çâlâḳ

6. hünerle:-le

Kıt'a 51

Mısra: 3

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Hünerle rûḥ-ı eslâf-ı kirâmin itmede ihyâ
Ma'ârif-pîşe 'adl-endîşe Sultân İbn-i Sultândır

7. hünerde:-de

Kıt'a 69

Mısra: 15

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Pençeleşmek hünerde el-ḥâşıl
Ḥâric ez-ḳuvvet-i beşer gibidir

8. hünerle:-le

Kıt'a 102

Mısra: 1

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Bu hünerle Ḥafîd Efendidir
Pederîñ bâ'îş-i müfâḥeretî

9. hünerde:-de

Mesnevi 1

Mısra: 94

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Fârisliḡi şorma vaşf olunmaz
Mişli o hünerde hiç bulunmaz

10. hünerde:-de

Mesnevi 1

Mısra: 101

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Ṭab'ın bu hünerde olur elbet
Fârisliḡi müceb-i fezâḥet

11. hüner:

Terkib-bend 1

Mısra: 62

Bilgi, ilim, ustalık, maharet.

Ol ğamzelerin nazargehinde
‘Arz eylese ger hüner teḡâfûl

hüner-i ehl-i hasedi:

1. **hüner-i ehl-i hasedi:--i**

Gazel 91

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kıskançların hüneri, mahareti.

Eyler hüner-i ehl-i hasedi haşm-ı vücuduñ
Meslûb olur rahâti aşhâb-ı nuķûduñ

hüner-ver:

1. **hüner-verlik:--lik**

Kıt'a 33

Mısra: 7

Hünerli, marifetli.

Hüner-verlik ile reşk-âver-i cümle şudûr oldu
Sezâdır şadr-ı Anadolu ol zât-ı hıred-mende

hüner-verân-ı pîşîn:

1. **hüner-verân-ı pîşîn:**

Mesnevi 1

Mısra: 82

Kelime Tipi: -

Önceki hünerliler.

Görseydi kemân-keşân-ı pîşîn
Bi'l-cümle hüner-verân-ı pîşîn

hün-feşân:

1. **hün-feşandır:--dır**

Gazel 34

Mısra: 1

Kan saçıcı, kan dökücü.

Tîğ çekmiş gâmezden bir hün-feşandır çeşm-i yâr
Sanki mirrîh-i sipihr-i hüsn ü ândır çeşm-i yâr

2. **hün-feşandır:--dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 32

Kan saçıcı, kan dökücü.

İmdâd iderse hışmıñ eger pek yamândır
Tîğ-ı müjeñ ne rûtbede bir hün-feşandır

hün-ı 'adû:

1. **hün-ı 'adû:**

Kıt'a 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Düşman kanı.

Züleyhâ-yı zamân şan Yūsufa 'arz-ı vişâl itdi
Aķan hün-ı 'adû hınnâ-yı hüsn ü ân-ı Mısr oldu

hün-ı dil:

1. **hün-ı dil:**

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

Hün-ı dil sîm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayarım aña mı acıyayım

2. **hün-ı dil:**

Terkib-bend 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.

İtmesün kadd-i bülendiñ seni mağrûr-ı cihân
Hün-ı dil cümle o çeşmân-ı füsün-kâra fedâ

hün-ı sirişkim:

1. **hün-ı sirişkim:--(i)m**

Gazel 108

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı.

Ayağıma koyamaz duht-ı rez benim şu dahî
Şarâb hün-ı sirişkim kebâbdır gönülüm

hurde-kârı idince:

1. **hurde-kârı idince:--ince**

Kaside 16

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Ince işçilik yapma.

İdince hurde-kârı 'işvede nâzende-i tab'ım
Ser-â-ser rişte-i nâz-ı bütân beg-süste târ oldu

hür-i 'în:

1. **hür-i 'în:**

Gazel 127

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gözünün siyahı çok siyah, beyazı çok beyaz olan
huriler.*

Reşk-i kâfûr-ı cinândır gerdeniñ (Nebîl)

Mâ'il-i çeşm-i siyâhıñ hür-i 'în (Nürî)

hürmet:

1. **hürmeti:-i**

Gazel 100

Mısra: 7

Hürmet,şeref,saygı.

Teşne geçindiler selef hürmeti mahv ider halef
Zîr-i lebiñde nükte-i hat-ı cevâzı neyleyim

hurşid:

1. **hurşid:**

Gazel 40

Mısra: 5

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Cismi bir hurşid kettân eyledi

Pertev-i mehtâbı bilmem kâdardır

2. **hurşid:**

Gazel 57

Mısra: 2

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Olmazsa nazar-bâz-ı haqîkat gözi yokdur

Hurşid olayım dirse müsâvî yüzi yokdur

3. **hurşid:**

Gazel 132

Mısra: 10

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Nebîlâ bâmına basmış o mâhiñ vaşfi nâhidiñ

Urur ol şevk ile hurşid kendin bâmdan bâma

4. **hurşide:-e**

Gazel 141

Mısra: 3

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Hilâl-i cāmı ragmen bedr idüp hurşide gösterdim
Görüp noķşân-ı mâhı vaķt-i keyf-i pür-kemâlimde

5. **hurşide:-e**

Kaside 5

Mısra: 9

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Olur dâğ-ı süveydâ zerreveş lutfuñla hurşide
Şuâ'-ı kevkeb-i baķt-ı siyâhım yâ Rasûlallâh

6. **hurşid:**

Kıt'a 15

Mısra: 2

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Felek-pâye Hafîd-i 'ârifet-güster ki ikbâli
Ola şubh u mesâ dâğ-ı derûn hurşid ile bedre

7. **hurşid:**

Kıt'a 18

Mısra: 18

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Basî-i hâke indi şimdi ammâ

Çü hurşid irtifâ'ı bî-cedeldir

8. **hurşidi:-i**

Kıt'a 95

Mısra: 4

Güneş. II sevgilinin yüzü bağlamında.

Nev-bahâr-ı hattıdır 'âşıkâ nev-rûz-ı vişâl
Ya'ni hurşidi hamel burcuna tahvîl yazar

hurşid ü mâh:

1. **hurşid ü mâh:**

Kaside 12

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Hurşid ü mâh reşk ile dil-sûz-ı şevk olur

Her kim felekde der-gehiñe intisâb ider

hurşid ü mehiñ:

1. **hürşîd ü mehiñ:--i, --ñ**

Kıt'a 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Hamdülillāh yine Mısr oldu naşîb-i İslām
Görmedi böyle gazā dîdesi hürşîd ü mehiñ

hürşîd-i enveri:

1. **hürşîd-i enveri:--i**

Kaside 12

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Zerrîn siper idüp aña hürşîd-i enveri
Püşîdesin anuñ dañi gâhî şehâb ider

hürşîd-i pür-envârdan:

1. **hürşîd-i pür-envârdan:--dan**

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nurlar dolu güneş.

Gürg-i lûtfu bülend ü peste ehl-i pertevîñ
Zîr ü bālâ feyz olur hürşîd-i pür-envârdan

hürşîd-i tal'atîñ:

1. **hürşîd-i tal'atîñ:--i, --ñ**

Terkib-bend 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güneş gibi parlayan.

I

Tenvîr-i kalb ideydi o hürşîd-i tal'atîñ

hürşîd-veş ruhsârdan:

1. **hürşîd-veş ruhsârdan:**

Müseddes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güneş gibi yanak.

Ruğlarıñ kızsın hilâl-i bâde-i ser-şârdan
Bezmeler germ olsun ol hürşîd-veş ruhsârdan

hürşîd-veş ruhsârdan:

1. **hürşîd-veş ruhsârdan:--dan**

Müseddes 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güneş gibi yanak.

Ruğlarıñ kızsın hilâl-i bâde-i ser-şârdan
Bezmeler germ olsun ol hürşîd-veş ruhsârdan

hurûf-ı cevherîsinden:

1. **hurûf-ı cevherîsinden:--sin, --den**

Kıt'a 54

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Tarih manzumesindeki harfler (Cevheri: Ebced
hesâbında yalnız noktalı harflerin hesaplanmasıyla
düşürülen târih, mücevher).*

Nebîlâ nokta konmaz dir idim bu beyt-i ra'nâyâ
Hurûf-ı cevherîsinden dü târîh olmasa maşşad

hurûf-ı şekvâ:

1. **hurûf-ı şekvâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şikayet harfleri.

Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ârâ
İtmekdedür irtifâ'-ı hüsni

2. **hurûf-ı şekvâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şikayet harfleri.

Habs-i nefes iktizâ ider mi
Lebden çıkamaz hurûf-ı şekvâ

hurûş-ı kulzüm-i rahmetle:

1. **hurûş-ı kulzüm-i rahmetle:--le**

Kaside 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Rahmet denizinin coşkunluğu.

Hürüş-ı kılzüm-i rahmetle devrân dalgalandıkça
Niçün girdâb-ı çeşm-i münkerândır halka-i tevhîd

hüş:

1. hüşdur:--dur

Gazel 50

Mısra: 3

Hoş, güzel.

Her şikenci devr-i başı hüşdur
Turreler serheng-i ruhsârîñ mıdır

hüseynî:

1. hüseynîye:--(y)e

Gazel 65

Mısra: 9

Hz. Hüseyin'e tabi olanlar, onun yolundan gidenler.

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseynîye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muharrem yetişür

hüsn:

1. hüsnüñe:--tün, -e

Gazel 25

Mısra: 7

Güzellik II sevgilinin güzelliği.

Hüsnüñe ser-fürü idince rakîb
Çâğ-ı hün-rîzidir bu çâğı yürüt

2. hüsnîñi:--î, -n, -i

Gazel 32

Mısra: 3

Güzellik II sevgilinin güzelliği.

Haft-ı zîr-i lebde hüsnîñi pâ-der-rikâb ider
aldı agzıñña şeb-reng-i nev-bahâr

3. hüsnî:--î

Gazel 106

Mısra: 7

Güzellik II Sevgilinin güzelliği.

Sükûtun ba'zı yerde müsiķî-veş hüsnî zâhirdir
Seni evvel görüşde zâhidâ insâna beñzetdim

hüsn-i câme:

1. hüsn-i câme:

Gazel 117

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Elbisenin güzelliği.

Hil'at-ı ikbâle lâzımdır vücūd-ı ma'rifet
Zâhir olmaz hüsn-i câme şahş-ı bî-endâmdan

hüsn-i dildâra:

1. hüsn-i dildâra:--a

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzelliği.

Hüsn-i dildâra müsâvâtla ider hübb-ı derûn
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

hüsn-i haatı:

1. hüsn-i haatı:--ı

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hattının güzelliği (Hat, sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri için kullanılmıştır.).

Oğudum hüsn-i haatı zîb-i ruh-ı âl olıcak
Nüşa-i nâdiredir şân dolaşur elden ele

hüsn-i hulka:

1. hüsn-i hulka:--ı

Kıt'a 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yaradılış, huy ve ahlak güzelliği.

Ma'ârif mukteżâ-yı hilkatında mündericdir hep
Huşûşâ hüsn-i hulka eylemişdir 'âlemi bende

hüsn-i ruhunuñ:

1. hüsn-i ruhunuñ:--u, --nuñ

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanağın güzelliği.

Hüsn-i ruhunuñ zevâli yok mı
Emr-i haatâ imtişâli yok mı

hüsn-i şüreti:

1. hüsn-i şüreti:--i

Kıt'a 57

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yüz güzelliği.

'Aks ider âyine-i kalbinde hüsn-i şüreti
Şarf-ı zihni itmezden evvel keşf-i sırr-ı mübheme

hüsn-i ta'bîrimdedir:

1. hüsn-i ta'bîrimdedir:--(i)m, --de, --dir

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel ifade.

Zîver-i dest-i beyândır şâne-i zülf-i hayâl
Hall-i eşkâl-i ma'ânî hüsn-i ta'bîrimdedir

hüsn-i yârdan:

1. hüsn-i yârdan:--dan

Mesnevi 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzelliği.

Gel eyleme hüsn-i yârdan bahş
Hatt geldi diyü bahârdan bahş

husrev ü endîşe:

1. husrev ü endîşe:

Gazel 141

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hüsrev ve kederi, kaygısı.

Nebîlâ Husrev ü endîşe bilmez kâr-ı Ferhâd
Nedir bu cüş-i ma'nâ nûkte-i Şîrîn-meâlimde

hüsrev-i gülûn:

1. hüsrev-i gülûn:--ü, --ñ

Kaside 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güllerin padişahı.

İşmâm idince maqdeîni Hüsrev-i gülûn
Oldı nesîm-i peyk-i ferağ-güster-i bahâr

hüsrev-i pervîz:

1. hüsrev-i pervîz:

Gazel 66

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İran'ın Sasaniyan tabakasından meşhur bir hükümdardır. Meşhur Nuşirevan-ı Adil'in torunudur. Miladın 589senesinde tahta çıkmış ve otuz dokuz sene hükümdarlık ettikten sonra ser saraskeri Behram Çubin'e bir savaş neticesinde saltanatı terke mecbur olmuştur. Fakat kayınbiraderi ve Şark imparatoru Moris'in yardımıyla iki sene sonra tekrar tahta oturmuştur. Miladın 628 ve hicretin 7'nci senesinde oğlu Şiruve'nin tedbiri ve kendisine darılmış olan vükelasının gizli reyî ile Medayin Hapishanesinden boşalan 63000 kişi ansızın saraya hücum etmişler ve Husrev'i tahtından indirip katlederek yerine Şiruve'yi geçirmişlerdir. Hüsrev-i Perviz'in Ermen prensesi Şirin'e olan aşkı dillere destan olmuş ve artık gerçek kişiliği etrafında birçok rivayetler uydurularak efsanevi bir kişiliğe bürünmüştür. Edebiyatımızda tarihi kişiliğinden çok efsanevi kişiliği ile söz konusu edilir.

Nağş-ı takdîre bakın âzâde-serdir tîşeden
Vuşlât-ı Şîrîne lâıyk Hüsrev-i pervîz olur

hüsrev-i taht-gâh-ı şevket:

1. hüsrev-i taht-gâh-ı şevket:

Mesnevi 1

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Yücelik tahtının Hüsrev'i, padişahı.

Ey pâdişeh-i serîr-i devlet
Ve'y Hüsrev-i taht-gâh-ı şevket

hussâd:

1. hussâdide:--i, --de

Gazel 3

Mısra: 9

Hasetçiler, kıskanç kimseler.

Fıkr idüp bu câh-ı vâlâ şâhibin hussâdide
Nâmin eylerdi zarûrî harf-i istîsnâya zeyn

hüsün:

1. **hüsünde:**

Gazel 104

Mısra: 3

Güzellik II Sevgilinin güzelliği.

Hüsünde kıl kadar nokşanı yok mizân-ı dikkatde
Ser-â-pâ mü-yı cismi çeşm-i binâ-yı nigâh itsem

husûs:

1. **husûşa:--a**

Gazel 10

Mısra: 8

Konu; iş.

Neş'eyi bezme yürüt içdâm ile
Bu husûşa baş ayagı sâkiyâ

husûsâ:

1. **husûşâ:**

Gazel 118

Mısra: 2

Bilhassa, özellikle.

O mâhîñ süz-ı zülfin 'anber işmâm itdi dūdundan
Hûşûşâ halka halka sū-yı eflâke şū'ūdundan

2. **husûşâ:**

Kıt'a 18

Mısra: 13

Bilhassa, özellikle.

Hûşûşâ şâ'im iken müslimîne
Çıkup hem itme îrâs keseldir

3. **husûşâ:**

Kıt'a 33

Mısra: 10

Bilhassa, özellikle.

Ma'ârif muktezâ-yı hilkatında mūndericdir hep
Hûşûşâ hūsn-i hulkı eylemişdir 'âlemi bende

4. **husûşâ:**

Kıt'a 48

Mısra: 9

Bilhassa, özellikle.

Hûşûşâ bu makâmı itdi ihyâ Şeyh 'Atâ merhūm
Velî ol zât aşhâb-ı velâyetden idi ma'dūd

5. **husûşâ:**

Kıt'a 59

Mısra: 9

Bilhassa, özellikle.

Hûşûşâ ravza-i pāk-i Resūle itdigi hūdm
Du'âya rûz u şeb erbâb-ı îmânı ider îgrâ

hûş-vâr:

1. **hûş-yâr:**

Gazel 33

Mısra: 6

Aklı başında, uyanık olan kişi. II aşk şarabı ile sarhoş olmamış kimse.

Ol perî-şânın perîşân tırrası
Hûş-yârı eylemiş medd hûş-yâr

2. **hûş-yârı:--ı**

Gazel 33

Mısra: 6

Aklı başında, uyanık olan kişi. II aşk şarabı ile sarhoş olmamış kimse.

Ol perî-şânın perîşân tırrası
Hûş-yârı eylemiş medd hûş-yâr

hûş-vâr oldu:

1. **hûş-yâr oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Aklı başında, ayık olmak; akıllı olmak.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zülfi Leylâyı
Dimez miydi gören Mecnûn-ı şeydâ hûş-yâr oldu

hutbe:

1. **hutbesinde:--si, -n, -de**

Kaside 15

Mısra: 5

Cuma namazından önce ve bayram namazlarından sonra hatîbin minberde yaptığı dînî konuşma.

Her hutbesinde kâfiye-i gül redîf olur
Oldı hatîb-i bülbüle cā minber-i bahār

hutbesin okursa:

1. **hıfbesin okursa:--r, --sa**

Kıt'a 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Duada bulunmak; güzel sözlerle bahsetmek, övgüde bulunmak, anlatmak.

Hıfbesin Bercıs okursa minber-i eflâkde
Tigını Mirrîh virsün zâtına tevķirden

hüveydâ:

1. **hüveydâdır:--dır**

Gazel 104

Mısra: 7

Belli, besbelli, açık, apaçık, aşikâr.

Cevâb-ı gamze-i hün-rîzden 'aczim hüveydâdır
Eğer her bir müjem engüşt-i îmâ-yı nigâh itsem

2. **hüveydâdır:--dır**

Kaside 3

Mısra: 5

Belli, besbelli, açık, apaçık, aşikâr.

Her eţvârın ki zımnında nice hikmet hüveydâdır
İder i'ân-ı envâ'-ı kerâmet yâ Rasûlallâh

3. **hüveydâdır:--dır**

Kıt'a 40

Mısra: 4

Belli, besbelli, açık, apaçık, aşikâr.

Muvaffâk oldığı ol şâh-ı ma'lelet-kârın
Umûr-ı ehline tefvîzden hüveydâdır

huzûr-ı devletiñe:

1. **huzûr-ı devletiñe:--i, --ñ, --e**

Kaside 12

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Devletin huzuru.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rûyına bu reng-i hicâbı nikâb ider

hâce-i esrâr:

1. **hâce-i esrâr:--(ü)p**

Kaside 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sırların hocası.

Seni Hâk hâce-i esrâr idüp 'ilm-i ledünnide
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

hatâ:

1. **hatâ:**

Kaside 12

Mısra: 5

Hata, yanlış, kusur.

Pey-rev olursıñ anda hatâ aşikâr iken
Gönlüñ nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

3.2.10. I

ışın-:

1. ışın:

Müseddes 1

Mısra: 15

Sıcak duruma gelmek, üşümesini gidermek.

Gel ışın kaçma bu günler 'aşık-ı gam-hârdan
Rûz-gârîñ hâlini fehm eyle bu güftârdan

'itr-ı şâhîdir:

1. 'itr-ı şâhîdir:--dir

Kaside 16

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*İtirâhî: Baklagillerden, çok kokulu, çeşitli
renkte çiçekler açan bir yıllık tırmanıcı süs bitkisi; bu
bitkiden çıkarılan güzel koku.*

Didim ol perçem-i reyhâna bende 'itr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-ihtiyâr oldı

'ıyd:

1. 'ıyd:

Kıt'a 100

Mısra: 3

Bayram.

Dogmuş hilâl 'ıyd ile bir gurre-i vişâl
İşbât için bakın o hilâl-ebruvânıma

'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd:

1. 'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd:

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bayram bayram üstüne.

Nazar bâzân-ı rü'yet 'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd eyler
Hilâl-i bâde-i serşâr kim tekrâr olur her şeb

'ıyd-ı rûza:

1. 'ıyd-ı rûza:--a

Gazel 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Oruç bayramı.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

ızdırâb:

1. ızdırâbı:--ı

Gazel 92

Mısra: 10

Acı, üzüntü, sıkıntı, keder.

Nigâh görme dayanmaz miyân-ı yâr Nebîl
Füzündür âteş ile ızdırâbı her mûnuñ

ıztırâb:

1. ıztırâbım:--ım

Gazel 98

Mısra: 9

Acı, üzüntü, sıkıntı, keder.

Pür-vaqârım ıztırâbım mahv ider ol sîm-ten
Kühlar hem-hâl-i sîm-âb olsa da mâni' degil

ıztırâb olan:

1. ıztırâb olan:--(a)n

Terkib-bend 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sıkıntı gelmek.

Sîm-âbda gösterir vaqârı
Dilde olan ıztırâb hâlâ

ıztırâb-ı 'aşkıdır:

1. ıztırâb-ı 'aşkıdır:--dır

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk acısı.

Bildi kim bu ıztırâb-ı 'aşkıdır
Ma'den-i sîm-âbı bilmem kâdardır

ıztırâb-ı nev:

1. ıztırâb-ı nev:

Kıt'a 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yeni acı, üzüntü, keder.

Hayāl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tāb-ı şemşirin
Dilinde hem-çü kettān ıztırāb-ı nev olur peydā

ıztırāb-ı şem'-i sūzāna:

1. ıztırāb-ı şem'-i sūzāna:--a

Gazel 131

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Yanan mumun acısı.

Žarar vardır hayātından hīlāf-ı cinse her şınfīñ
Nefes-bādī degil mi ıztırāb-ı şem'-i sūzāna

3.2.11. İ

İ:

1. imiş:-miş

Gazel 53

Mısra: 7

Basit zamanlı fiilleri bileşik zamanlı fiil haline getiren imek fiili. (Rivayet birleşik zaman).

Gerdeni hâlden geçilmez imiş
Hâris-i ma'ber bogâz mıdır

2. imiş:-miş

Gazel 147

Mısra: 9

Basit zamanlı fiilleri bileşik zamanlı fiil haline getiren imek fiili. (Rivayet birleşik zaman).

Ruhsârî zîr-i turrede mestûr imiş Nebîl
Bu bâğ içinde rû-yı nigâr olmamış daî

3. imiş:-miş

Kaside 14

Mısra: 11

Basit zamanlı fiilleri bileşik zamanlı fiil haline getiren imek fiili. (Rivayet birleşik zaman).

Hep ser-fürû-yı Hâkla nazar ber-kadem imiş
Ol hâk-i pâ görür seni ebrâr-ı naşş-bend

4. imiş:-miş

Kıt'a 59

Mısra: 6

Basit zamanlı fiilleri bileşik zamanlı fiil haline getiren imek fiili. (Rivayet birleşik zaman).

Reh-i mesdûd-ı Beytullâhı açdı şıdk-ı niyyetle
Havâric bildi bir şîr-i vegâ-girdâr imiş hakkâ

5. imiş:-miş

Kıt'a 90

Mısra: 4

Basit zamanlı fiilleri bileşik zamanlı fiil haline getiren imek fiili. (Rivayet birleşik zaman).

Eyle nazar sîne-i pür-dâgıma
Âdem imiş gülşeniniñ lalesi

6. imiş:-miş

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Basit zamanlı fiilleri bileşik zamanlı fiil haline getiren imek fiili. (Rivayet birleşik zaman).

Zülf-i siyehe okutdı rahmet
Pek kâfir imiş meger tegâfûl

7. imiş:-miş

Terkib-bend 2

Mısra: 52

Basit zamanlı fiilleri bileşik zamanlı fiil haline getiren imek fiili. (Rivayet birleşik zaman).

İki şeh hüküm ide bir mülke 'adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşîr-i nigâhında imiş

8. idîñ:-di, -ñ

Gazel 8

Mısra: 10

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Zülf ü rüyunda değil ise Nebîlâ nazarıñ
Böyle âh itmez idîñ şubh u mesâ noldı saña

9. idi:-di

Gazel 123

Mısra: 3

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ney-şeker olur idi nuṭka gelü-yı tûṭı
Alsa bir feyz-i nefes lezzet-i âzârından

10. idi:-di

Gazel 139

Mısra: 3

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Böyle baş üstünde yer itmez idi
Zülfî eger düşmese dâmânına

11. idi:-di

Gazel 140

Mısra: 11

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Rûh-veş-i renk-i tecessüm cemelân eyler idi
Olsa taşvîr-i tebessüm leb-i cânânımıza

Nâm-dâş-ı meflâhar-ı âlem idi
Ola ihsân-ı şefâ'atle bekâm

12. **idi:-di**
Kıt'a 9
Mısra: 1
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Merd-i meydân-ı muhabbet idi Yan Mollâ Fakîr
İtmedi meyl-i zen-i dünyâ ile sûd u ziyân

18. **idi:-di**
Kıt'a 43
Mısra: 4
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Şıdk ile nâm-dâş-ı Hâzret-i Şiddîk kim
Devlete olmuş idi kâ'im-makâm-ı nîk-nâm

13. **idi:-di**
Kıt'a 9
Mısra: 3
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Şâf-meşreb 'âşık-ı şûrîde-i maḥbûb idi
Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi beyân

19. **idi:-di**
Kıt'a 43
Mısra: 5
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Şeyḫ idi fazl u kademle âşâfân-ı 'aşrına
Ḳadrine eylerdi şâhenşâh-ı âlem ihtirâm

14. **idi:-di**
Kıt'a 9
Mısra: 8
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Şîve-i reftâr-ı ḥübâna işâret eyleyüp
Dir idi ḳopdı kıyâmet ḥâb-ı gâfletten uyan

20. **idi:-di**
Kıt'a 45
Mısra: 4
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Mâlik-i sırr-ı tarîkat oldu zıkr-i kalb ile
Salik-i râh-ı ḥaḳîkat idi ol merd-i zarîf

15. **idi:-di**
Kıt'a 17
Mısra: 5
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Mâye-i bahr u berr olmaz idi hem-vezn-i bahâ
Şî'r ü inşâsını virseydi felek dellâle

21. **idi:-di**
Kıt'a 45
Mısra: 5
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ol melek-ḥaşlet tecerrüd 'âleminde şâh idi
İde 'adnı vuşlat-ı ḥürân aña cây-ı mazîf

16. **idi:-di**
Kıt'a 27
Mısra: 3
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Olmuş idi şâh-ı vâlâ-mesnediñ
Müfti-i âlem-pesendi mecd ile

22. **idi:-di**
Kıt'a 45
Mısra: 7
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bâtını ma'mûr idi keşf itdi vâkt-i rıḥletin
Aldı mebtûnen şehâdet ecrin ol zât-ı şerîf

17. **idi:-di**
Kıt'a 34
Mısra: 7
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

23. **idi:-di**
Kıt'a 48
Mısra: 10
"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Huṣṣā bu makāmi itdi ihyā Şeyh 'Atā merhūm
Velī ol zāt aşhāb-ı velāyetden idi ma'dūd

Dil idi bahāra ṭāfra - fermā
Pür-gū idim 'andelīb-āsā

24. **idi:-di**

Kıt'a 56

Mısra: 3

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

'İlm ü 'amelle zātı mümtāz-ı 'ālem idi
Sālik olan bu işre rāh-ı Hüdāya gitdi

30. **idi:-di**

Terkib-bend 1

Mısra: 52

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ḳanın kurudurdu olsa zī-rūh
Eyler idi bahrı ber tegāfūl

25. **idi:-di**

Kıt'a 57

Mısra: 19

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bāni-i Ḳaşr-ı Ḥavernāk kaşr-ı yed eyler idi
Dest-ber-bālā-yı desti bu esās-ı muḥkeme

31. **iken:-ken**

Gazel 56

Mısra: 11

"İ-" ek fiilinin zarf-fiil eki almış şeklidir. II İken,
"-dığı zaman, esnasında."

Yār feryād-ı dil-i zāra ser-ā-pā gūş iken
Gül gibi şermende bir cānāne-i ḥāmūşdur

26. **idi:-di**

Kıt'a 101

Mısra: 3

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Mūsikīde hele Fārābi-i 'aşr idi o pīr
Şīti varmışdı 'Irāq u 'Acem ü 'Urbāna

32. **iken:-ken**

Kıt'a 10

Mısra: 5

"İ-" ek fiilinin zarf-fiil eki almış şeklidir. II İken,
"-dığı zaman, esnasında."

Rāst-girdār iken belin bükdi
Başdırup keyf o şāhib-idrāki

27. **idi:-di**

Kıt'a 103

Mısra: 22

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Olan bu ḥāneye mālīk bu ḳabre olmayup vāḳıf
Sinīn-i vāfire gözden bu zāt olmuş idi meḳūd

33. **ise:-se**

Gazel 138

Mısra: 7

"İse" şart eki.

Tālī 'īn bīdār ise efsāne-gūy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dār āheng-i menām itmiş yine

28. **idi:-di**

Mesnevi 1

Mısra: 87

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ḳurtulmaz idi ḳarīb ü dūrı
Alsaydı nişāna çeşm-i mūrı

34. **ise:-se**

Kaside 6

Mısra: 6

"İse" şart eki.

Kemend-i şevki virmişdir yed-i nefse maşūn olmaz
El irmez ise āfāt-ı nigehten yā Rasūlallāh

29. **idi:-di**

Mesnevi 1

Mısra: 113

"İ" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

35. **ise:-se**

Kaside 12

Mısra: 13

"İse" şart eki.

Çarhın muvâfık ise de devri öğünme kim
Seyl-i sirişke şofra seni âsiyâb ider

36. ise:-se

Kaside 15

Mısra: 83

"İse" şart eki.

Zeyl eyler ise vaşfın berg-i Şakâyıka
Olsun midâdı reng-i gül-i ahmer-i bahâr

37. ise:-se

Tahmis 2

Mısra: 13

"İse" şart eki.

Zîr-i hükmünde nola mağlûb ise şâh u gedâ
Ğâlib oldu 'asker-i tedbîr ü 'akla mutlaka

38. ise:-se

Terkib-bend 1

Mısra: 88

"İse" şart eki.

'Uşşâk olalı cefâya mu'tâd
Kesmiş ise rişte-i hâlâş

39. ise:-se

Terkib-bend 2

Mısra: 36

"İse" şart eki.

Her-dem âheng-i cefâ itmeği kânûn itdiñ
Ğarâzın cevri ü cefâ ise yeter gayri yeter

40. ise:-se

Terkib-bend 2

Mısra: 37

"İse" şart eki.

Nesh-i âyin-i vefâ ise yeter gayri yeter
V

41. idik:-di, -k

Terkib-bend 3

Mısra: 23

"i-" ek-filinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Biz ol zamân ki hem-dem-i bezm-i vişâl idik
Bintü'l-'ineble mahrem-i bezm-i vişâl idik

42. idik:-di, -k

Terkib-bend 3

Mısra: 24

"i-" ek-filinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Biz ol zamân ki hem-dem-i bezm-i vişâl idik
Bintü'l-'ineble mahrem-i bezm-i vişâl idik

43. idik:-di, -k

Terkib-bend 3

Mısra: 25

"i-" ek-filinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bâ-cünd-i neş'eyiz Cem-i bezm-i vişâl idik
Şâhib-nüfûz-ı 'âlem-i bezm-i vişâl idik

44. idik:-di, -k

Terkib-bend 3

Mısra: 26

"i-" ek-filinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Bâ-cünd-i neş'eyiz Cem-i bezm-i vişâl idik
Şâhib-nüfûz-ı 'âlem-i bezm-i vişâl idik

i'âde-i vakt-i şebâb ider:

1. i'âde-i vakt-i şebâb ider:--(e)r

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gençlik vaktini geri verme, iade etme.

Âfet-resân-ı hûş olup şeyh-i sâlike
Her şivesi i'âde-i vakt-i şebâb ider

'ibâdet:

1. 'ibâdet:

Gazel 118

Mısra: 11

Kulun Allah'ın rızasını kazanmak ve ona
yakınlaşmak için yaptığı iş ve davranışlar.

‘İbâdet mahv idüp çirk-i güneşden nefsi pâk eyler
Şurâhî dahî tahfîf-i harâm eyler sücûdundan

Çuvvet-i dest-i niyâza bestedir feth-i merâm
Rište-i nâz-ı bûtân büğsestedir ibrâmdan

ibât-ı hakka:

1. ibât-ı hakka:--a

Kaside 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Allah'ın kulları.

Her âyine gerek ibât-ı Hakka mahv-ı şüver
İder bu sırrı beyân lâ-ilâhe illallâh

ibnû'l- vezîr:

1. ibnû'l- vezîr:

Kıt'a 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Vezirin oğlu.

Bir vezîr İbnü'l- vezîr 'azm eyledi 'uqbâya âh
Reşk iderdi râyına her Âşâf-ı pür-ihtîşâm

ibrâm:

1. ibrâm:

Gazel 33

Mısra: 9

*Bıktırıcaya kadar üstüne düşme, can sıkacak
şekilde ısrar etme, zorlama.*

Ey hezâr-ı aşl hezâr ibrâm ile
Güşü var ise gülün ol güş-vâr

2. ibrâma:--a

Gazel 54

Mısra: 1

*Bıktırıcaya kadar üstüne düşme, can sıkacak
şekilde ısrar etme, zorlama.*

Gel ey rûh-ı muşavver nâz ile ibrâma şüret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şüret vir

3. ibrâmdan:--dan

Gazel 117

Mısra: 4

*Bıktırıcaya kadar üstüne düşme, can sıkacak
şekilde ısrar etme, zorlama.*

4. ibrâm:

Kıt'a 91

Mısra: 1

*Bıktırıcaya kadar üstüne düşme, can sıkacak
şekilde ısrar etme, zorlama.*

Yine ibrâm ile ol şühî râm it
Miyânın zîb-i âgûş-ı merâm it

ibtilâ-yı dili:

1. ibtilâ-yı dili:--i

Gazel 109

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönle düşkünlük, bağlılık.

İbtilâ-yı dili zıkr eylemeden maşşûdı her
Yine kendinden ider yâre şikâyet gönüm

îç:

1. içüp:--üp

Kaside 16

Mısra: 29

İçmek.

İçüp cüş eylemişler der-sülâf-ı ergüvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bülbüller hezâr oldu

2. iç:

Kıt'a 55

Mısra: 6

İçmek, yudumlamak.

Nebîlâ hâme işrâb eyledi bu tām tārîhî
Du'âsıyla al iç Maḥmūd Ḥânîñ âb-ı şâfiden

îç:

1. içinde:--i, -n, -de

Gazel 147

Mısra: 10

-da/-de, içinde.

Ruḥsârî zîr-i turrede mestür imiş Nebîl
Bu bağ içinde rû-yı nigâr olmamış daḥî

2. içredir:--re, --dir

Kıt'a 74

Mısra: 3

-da/-de, içinde.

Tohum-ı gül-i emel çemen-i haatın içredir

Fasl-ı bahâra olsa nola i'tibârimız

3. içinde:-i, -n, -de

Kıt'a 87

Mısra: 1

-da/-de, içinde.

Yatmışdı firâş-ı nâz içinde

Efsâne didim niyâz içinde

4. içinde:-i, -n, -de

Kıt'a 87

Mısra: 2

-da/-de, içinde.

Yatmışdı firâş-ı nâz içinde

Efsâne didim niyâz içinde

5. içinde:-i, -n, -de

Kıt'a 87

Mısra: 4

-da/-de, içinde.

Bir hâl ki oldu hâba vardı

Hem zevk hem ihtirâz içinde

6. içinde:-i, -n, -de

Kıt'a 90

Mısra: 1

-da/-de, içinde.

Zülfî içinde ruh-ı pür-jâlesi

Nûr-ı siyeh mi o mehiñ hâlesi

i'câz:

1. i'câzdan:--dan

Gazel 67

Mısra: 9

Mucize, keramet II olağanüstülük, orijinallik, aciz bırakma.

Ey Nebîl urmakda dem i'câzdan

Nâmı hâmem kim suhan-perdâz olur

i'câz-ı suhanda:

1. i'câz-ı suhanda:--da

Terkib-bend 1

Mısra: 152

Kelime Tipi: -

Sözü kısa ve özlü söyleme, az sözle çok şey anlatma.

Hem-rütbem olur tamâm şimdi

İ'câz-ı suhanda çeşm-i yârim

icinde:

1. içinde:

Kıt'a 7

Mısra: 6

İçinde, içerisinde.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı maḥz oldu 'ayân

Pertev ile mehd içinde tutdı dehr-i a'zamı

2. içinde:

Kıt'a 34

Mısra: 9

İçinde, içerisinde.

Oldı bu şehri-şiyâm içinde âh

Rûze-i ma'dûde-i 'ömri tamâm

iclâsın:

1. iclâsın:

Kıt'a 32

Mısra: 13

Tahta çıkarma, cülus ettirme.

Yazdım iclâsın Nebîlâ gûş idüp târîḥini

Zîb-i evreng-i 'adâlet ola Sultân Muştafâ

iclik:

1. iclik:

Gazel 132

Mısra: 2

İçe giyilen çamaşır, iç gömleği.

Bürûdet ile düşen endîşe-i encâmdan câma

Keser iclik için mevc-i neşât câmdan câme

icme:

1. içmeden:--den

Gazel 109

Mısra: 10

İçmek, yudumlamak (şarap bağlamında).

Sâķī-i bezm ‘aceb ol şüh-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muhabbet gönlüm

icrā:

1. icrāda:--da

Kıt'a 59

Mısra: 17

Yapma, yerine getirme, uygulama.

Bu def'a himmeti vālāyı icrāda
Muḥāl ‘add iden aşḫāb-ı ḥasūdı eyledi rüsvā

icrā eyledi:

1. icrā eyledi:--di

Kıt'a 59

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Akıtmak || yerine getirmek.

Bu bir ḥayr-ı ‘aẓīm oldu ki bālāya mümāşildir
Ḥazā’ın şarf idüp bir Cedvel-i Sīm eyledi icrā

icrā idüp:

1. icrā idüp:--(ü)p

Kaside 15

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Yapmak, uygulamak.

İcrā idüp fuşulıñı vaktiyle her biri
Ta’kīb-i cemre eyleye tā dāver-i bahār

icrā-yı āb ider:

1. icrā-yı āb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Suyu icra etme.

Cüyā-yı vaşf-ı zāt-ı hümayūnuñ ‘acız ile
Deryā-yı bī-gerāna şan icrā-yı āb ider

icrā-yı kemāl itdi:

1. icrā-yı kemāl itdi:--di

Gazel 109

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mükemmel yapma, akıtma.

Bir kalem şu ile icrā-yı kemāl itdi Nebīl
Eyleyüp ḥāme-yi mīzāb-ı belāgat gönlüm

icrā-yı şer’e:

1. icrā-yı şer’e:--e

Kıt'a 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dini emirleri yerine getirmek.

‘Adl ile kıldı Yenışehre varup
Bir sene icrā-yı şer’e ihtimām

icrā-yı sünnet eyledi:

1. icrā-yı sünnet eyledi:--di

Kıt'a 29

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sünneti gerçekleştirmek, uygulamak.

Rebī’-ü’l-evvelin on dokuzuncu pençşembe gün
Şerefle her biri icrā-yı sünnet eyledi bī-bāk

içre:

1. içre:

Gazel 44

Mısra: 12

İçinde, -da/-de.

Bu tīg-ı tab’-ı zīyā-pāşle cenāb-ı Ḥalīm
‘Aceb ki mülket-i naẓm içre pādīşāh mıdır

2. içre:

Gazel 106

Mısra: 4

İçinde, -da/-de.

Raķībī fikr-i ḥaṭṭıñ eyleyince ser-fürü-gerde
Sütür içre yazılmış ser-nigün şeyṭāna beñzetdim

3. içre:

Kıt'a 7

Mısra: 8

İçinde, -da/-de.

Zîb-i âgûş eylemişdir hâle bir meh-ţal'ati
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pāk-i ekremi

4. içre:

Kıt'a 9

Mısra: 12

İçinde, -da/-de.

'Âkıbet bî-çäre maḥv itdi vücūd-ı zārını
Çün semender nār-ı 'aşk içre tutardı âşiyân

5. içre:

Kıt'a 18

Mısra: 9

İçinde, -da/-de.

Zamānı içre vakf-ı Bāyezîdîñ
Emîn-i dest-i erbāb-ı dağaldır

6. içre:

Kıt'a 47

Mısra: 20

İçinde, -da/-de.

Leţâfetle leb-i deryâda gūyâ bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

7. içre:

Kıt'a 69

Mısra: 62

İçinde, -da/-de.

Şeddesi şâne zülf-i dil-dāra
Cezm o zülf içre ḥalkalar gibidir

8. içre:

Kıt'a 103

Mısra: 30

İçinde, -da/-de.

Buḥāradan gelüp bu zübde-i ebrār Şeyḥ Ahmed
Olunmuş ḥānesi içre defn-i ḥāk-i müşg-ālūd

9. içre:

Müseddes 1

Mısra: 7

İçinde, -da/-de.

Girdi semmūr-ı şehāb içre şovukdan âfitāb
Çıkmadı tennūr-ı şebden şubḥ olunca māh-tāb

ictimā':

1. ictimā'ından:--ı, --n, --dan

Kıt'a 59

Mısra: 27

Ar. Birleşmek, toplanmak; bir yere, bir araya
gelmek.

Duḥūl-ı Nîl-âşinâsında bahreyn ictimā'ından
Nüfûs-ı vâfire her sāl māl ile olup ifrā

ictināb:

1. ictināb:

Mesnevi 1

Mısra: 121

Kaçınmak, uzak durmak.

Tatvilden ictināb lâzım
Taşdı' olur buña mülazım

ictināb evle:

1. ictināb eyle:

Kaside 16

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Kaçınmak, sakınmak, çekinmek.

Nebîlâ gayri itnāb-ı suḥandan ictināb eyle
Du'āya ref'-i yed kıl kim zamān-ı ihtişār oldu

ictināb ider:

1. ictināb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Kaçınmak, uzak durmak.

Bu keşret-i zünüb ile düzahda nāz idüp
Belki kabûlden o daḥi ictināb ider

ictināb it:

1. ictināb it:

Mesnevi 1

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Kaçınmak, uzak durmak.

Ey kilik-i Nebîl ictināb it
Âheng-i du'â-yı müstecâb it

içün:

1. için:

Gazel 19

Mısra: 9

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Ruḥṣat-ı âgûş için yâre Nebîl
Hâle-i mâhî mişâl itmiş bu şeb

2. için:

Gazel 25

Mısra: 6

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Ḥaṭṭıñı eyle sürme-i âvâz
Na'ra-yı âh için yasagı yürüt

3. için:

Gazel 44

Mısra: 5

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dānem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvâh mıdır

4. için:

Gazel 45

Mısra: 3

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Atdı kemend-i zülfini şayd-ı felek için
Ġarrâ o meh ki server-i taḥt-ı gurûrdur

5. için:

Gazel 48

Mısra: 5

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Şāhâne zevk için saña câmînda gösterir
Tār-ı Cemi o muğbeçe şekl-i ḥabâb ider

6. için:

Gazel 48

Mısra: 8

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Dünbâle-i şafâsı tebâşîr-i subḥ olur
Her şeb o mehle kim mey için aftâb ider

7. için:

Gazel 60

Mısra: 2

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Felekden luṭf uman izḥâr-ı nokşân-ı kemâl eyler
Müşârün bi'l-benân itmek için bedri hilâl eyler

8. için:

Gazel 60

Mısra: 7

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Dil-i gümgeşte mi taşḥîḥ için sormuş nigâhından
Niçün mesrûkî dilber düzd-i çâlâka su'âl eyler

9. için:

Gazel 62

Mısra: 9

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Çeşmi yummam ḥıfz için ol şem'-i nâzî ey Nebîl
Korkaram taḥrîk-i müjgân-ı nigâhım söndürür

10. için:

Gazel 92

Mısra: 5

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Yeter delîl baña ser-fürû-yı ser-keş için
Zarûri düşdigi dāmân-ı yâre gîsûnuñ

11. için:

Gazel 127

Mısra: 1

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Ḥaṭṭ-ı la'l için didi ol nâzenin (Nūrî)
Olmasa zenbûr olmaz engübîn (Nebîl)

12. için:

Gazel 130

Mısra: 14

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Çāk olur şadr-ı ta‘azzumda giribān Nebīl
Būs için küşe-i dāmān dolaşur elden ele

18. için:

Kıt'a 16

Mısra: 9

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Kaṭ' it zebān-ı hāmeyi tārīh için Nebīl
Ümmü'n-nihān Beniyye Hanım başdı dehre pā

13. için:

Gazel 132

Mısra: 2

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Bürüdet ile düşen endīşe-i encāmdan cāma
Keser içlik için mevc-i neşāt cāmdan cāme

19. için:

Kıt'a 23

Mısra: 7

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Cenāb-ı pādīşāha 'arz için hālın o günlerde
Akan ol Nīl eşk-i dīde-i giryān-ı Mısr oldu

14. için:

Kaside 3

Mısra: 9

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Zebān olsa ser-ā-ser müy-ı ten ta'dād için cirmim
Bulunmaz kıl ü kālīnde nihāyet yā Rasūlallāh

20. için:

Kıt'a 24

Mısra: 2

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Şüret-i silm üzre girmişken Firānçe hā'ini
İtdi izhār-ı 'adāvet zabt-ı Mısr için hemān

15. için:

Kaside 12

Mısra: 58

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

İ'lān idüp nüfūzını maḥbūbının Hudā
Mücrimleri şefā'at için intihāb ider

21. için:

Kıt'a 45

Mısra: 9

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Bir cemā'at-ı kudsiyān geldi Nebīl tārīh için
Şah-n-ı ḥuldı secdegāh ide Imām Abdü'l-laṭīf

16. için:

Kaside 12

Mısra: 75

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Ka'bın 'ayān itmek için Hāk felekleri
Ruḥ-süde-i zemīn iyāb ü zihāb ider

22. için:

Kıt'a 50

Mısra: 25

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Gelüp tebrīk için ol baḥr-ı gevher-pāş-ı 'irfāna
Olan ruḥsāre-sā mānend-i mevc-i bī-şümār oldu

17. için:

Kıt'a 9

Mısra: 6

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Olsa da şad-çāk dönmezdi giribān-ı qarār
Hıdmet-i dildār için olmuşdı dāmen der-miyān

23. için:

Kıt'a 69

Mısra: 46

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Fālar eflāk-i faẓl u dānişdir
Kāf o eflāk için kamer gibidir

24. için:

Kıt'a 100

Mısra: 4

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Dogmuş hilâl 'ıyd ile bir gurre-i vişâl
İşbât için bakın o hilâl-ebruvânıma

25. için:

Kıt'a 101

Mısra: 10

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Gördi devrânda âheng-i uşûl olmadığın
Gitdi tebdîl-i makâm itmek için me'vâya

26. için:

Mesnevi 1

Mısra: 27

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Sîm gerdeni için âh itme
'Âlemleri simsiyâh itme

27. için:

Terkib-bend 1

Mısra: 30

İçin ll amacıyla, maksadıyla.

Kâr eyledi nağme-i hicâzı
Ol gâmeze için nazardadır hep

id-:

1. ider:--(e)r

Gazel 11

Mısra: 5

Etmek, eylemek, yapmak.

İder dil-beste-i gîsûsı evzâ'-ı şütür-gürbe
Heveskâr-ı cünûna imtihân ister mi ister ya

2. ider:--(e)r

Gazel 15

Mısra: 2

Etmek, eylemek, yapmak.

Verâ-yı perde de zevrak - süvâr 'âlem-i âb
İder usûl ile seyr-i Hîşâr 'âlem-i âb

3. idüp:--(ü)p

Kaside 3

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

Seni Hâk hâce-i esrâr idüp 'ilm-i ledünnide
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

4. idince:--ince

Kıt'a 11

Mısra: 3

Etmek, eylemek, yapmak.

Şeyhü'l-islâm idince ol zâtı
Nâsa bürhân-ı müdde'â oldı

id:

1. ider:--er

Gazel 54

Mısra: 3

Etmek, eylemek, yapmak.

İder çirk-i hafî mir'ât-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem şevb-i riyâdan kâmet-i islâma şüret vir

2. idemez:--e, -mez

Gazel 70

Mısra: 5

Etmek, eylemek, yapmak.

'Ârızîdir idemez süzişi altûn işini
Zâtûn eylerse daği püte-i zer-ger micmer

3. ider:--er

Gazel 76

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

Hûsn-i dildâra müsâvâtla ider hubb-ı derûn
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

4. ider:--er

Gazel 79

Mısra: 8

Etmek, eylemek, yapmak.

Müjeñ kûṭb-ı cenûb-ı ḥâle vardı zîr-i ebrûda
İder îmâ-yı kâlbe her zamân mânend-i mîknâṭıs

5. **ider:-er**

Gazel 143

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

Müsta'iddânı ider şâhib-nefes tûfân-ḥurûş
Baḥr olur muḥtâc taḥrîk-i nesîme cûşda

6. **idüp:-üp**

Kıt'a 23

Mısra: 11

Etmek, eylemek, yapmak.

Ḥakîmâne idüp tedbîr-i def' itdi şeh-i 'âlem
Firengî zaḥmı gerçi müceb-i efgân-ı Mışr oldu

7. **ider:-er**

Kıt'a 58

Mısra: 9

Etmek, eylemek, yapmak.

Der-bânıḡın Dārâ ider dârât-ı nev-peydâ ider
Mihr-i cihân-ârâ ider olsa sezâ-yı Topkapu

iddiâ:

1. **iddiâya:--y, --a**

Gazel 145

Mısra: 6

İleri sürülen düşünce; kendini övme.

Ḥisâb-ı büse-i ruḥsârın eyleyüp îmâ
Göñül o keşf-i zamîr iddiâyâ yüz tıttu

iddihâr-ı tüşeye:

1. **iddihâr-ı tüşeye:--(y)e**

Gazel 52

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Azık biriktirme.

Tekâpûdan tama'kâr olsa lâger ten gınâ gelmez
Hemîşe iddihâr-ı tüşeye mürân şitâbândır

iden:

1. **iden:**

Gazel 44

Mısra: 1

Eden, eyleyen kimse manalarında sıfat-fiil.

Geçüp iden bizi pâ-mâl-ı nâz o mâh mıdır
İren niyâz ile eflâke dūd-ı âh mıdır

idi:

1. **idiñ:-ñ**

Gazel 8

Mısra: 3

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Eylemem va'dimi pâ-mâl-ı teğâfûl dir idiñ
Şimdi ey nâsiḡ-i âyîn-i vefâ n'oldı saña

2. **idi:**

Gazel 80

Mısra: 2

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Pür-âteş olup ol gül-i tersâ şeb-i âteş
Geymiş idi bir âteşî ḥârâ şeb-i âteş

3. **idim:-m**

Gazel 112

Mısra: 4

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ben zülfî سایesinde o tûbâ-ḥurâmın âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

4. **idim:-m**

Gazel 112

Mısra: 10

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Pür-şerm iderdi bûlbûli feryâdım ey Nebîl
Revnaḡ-dih-i bahâr idim eyvâh bir zamân

5. **idim:-m**

Kıt'a 54

Mısra: 15

"i-" ek-fiilinin görülen geçmiş zaman çekimi.

Nebîlâ nokta konmaz dir idim bu beyt-i ra'nâya
Hurûf-ı cevherîsinden dü târîh olmasa maqşad

6. **idim:-m**

Mesnevi 1

Mısra: 114

"i-" ek-fülînin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dil idi bahâra taфра - fermâ
Pür-gû idim 'andelîb-âsâ

7. **idiñ:-n**

Murabba 5

Mısra: 11

"i-" ek-fülînin görülen geçmiş zaman çekimi.

Va'd itmiş idiñ vaşlîñı inkâra sebeb ne
Öldürme beni başıñ içün cânım efendim

8. **idim:-m**

Terkib-bend 3

Mısra: 20

"i-" ek-fülînin görülen geçmiş zaman çekimi.

Dil-sîr-i vuşlat itmedesin nâ-sezâları
Bu kec nighele cevri düşürmez idim saña

9. **idim:-m**

Terkib-bend 3

Mısra: 21

"i-" ek-fülînin görülen geçmiş zaman çekimi.

Ben dogrısı bu tavrı düşürmez idim saña
IV

idrâk itseler:

1. **idrâk itseler:--se, --ler**

Kıt'a 51

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Anlamak, farkına varmak.

Selef farı-ı zekâsın itseler idrâk dirlerdi
Felâṭun şîṭ-ı rüşdinden derûn-ı ḥamde pinhândır

ifâde:

1. **ifâde:**

Kıt'a 47

Mısra: 11

Anlatma, söyleme, bildirme.

Ifâde hiç fazlından anıñ yek-kaṭre mümkün mi
Gerek her sözde var biñ baḥr-ı ma'nî âşikâr eyle

ifâ-yı şevk itmez:

1. **ifâ-yı şevk itmez:--mez**

Kaside 9

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Arzu, isteği yerine getirme.

Seniñ pervâneñ ol ifâ-yı şevk itmez cemâ' atdır
Ki zâtıñ şem'-i miḥrâb-ı vefâdır yâ Rasûlallâh

ifâ-yı şükrinde:

1. **ifâ-yı şükrinde:--i, --ñ, --de**

Kıt'a 51

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şükretme.

Ḥudâdan nâsa bir luṭf oldu kim zât-ı ḥümâyûnu
Ser-â-ser 'acımız ifâ-yı şükrinde nümâyândır

2. **ifâ-yı şükrinde:--i, --ñ, --de**

Kıt'a 51

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şükretme, şükru yerine getirme.

Ḥudâdan nâsa bir luṭf oldu kim zât-ı ḥümâyûnu
Ser-â-ser 'acımız ifâ-yı şükrinde nümâyândır

iffet:

1. **iffetin:--(i)n**

Gazel 64

Mısra: 2

Iffet, namusluluk.

Çeküp zülf-i siyâha bend iderken şefkatîñ söyler
Hevâ-yı nefsinîñ kaydında zâlim iffetin söyler

'iffet-i mahdûma:

1. 'iffet-i maḥdūma:--a

Gazel 117

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Efendinin namusu.

Nās olur elbet Nebilā peyrev-i dīn-i mülūk
'İffet-i maḥdūma istidlāl olur ḥuddāmdan

iflās:

1. iflās:

Gazel 142

Mısra: 3

Elindeki sermayeyi bitirmek, tükenmek.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir iflās aña
Kim ki çaptük-pā olursa sebkat-i emṣâlde

ifşā-vı sırr-ı meste:

1. ifşā-yı sırr-ı meste:--e

Gazel 111

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sarhoşluk sırrını ortaya çıkaran.

Dehen-güşā olıcak nuṭka ḥālī şemm olunur
Sebeb deḡil midir ifşā-yı sırr-ı meste zebān

iftihār:

1. iftiḥārı:--ı

Kaside 12

Mısra: 54

Övünme, övünç.

Şıgmaz cihāna bende-i nā-çizi faḥr ile
Bu iftiḥārı her şeh-i 'ālī-cenāb ider

2. iftiḥārı:--ı

Murabba 10

Mısra: 15

Övünme, övünç.

Ta'dād-ı cefādır iftiḥārı
'Aşıkları bī-ḥesāb olınca

iftihār eyle:

1. iftiḥār eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Övünmek, gurur duymak.

Münebbih istemez ıḳāza ol şāh-ı dil-āḡāhı
Anıñ zātıyla her sâ'at sen ey taḥt iftiḥār eyle

iftihār eyler:

1. iftiḥār eyler:--r

Kıt'a 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Övünmek, gurur duymak.

O zıllullāhdır şāh-ı zamān kim iftiḥār eyler
Aña ḥidmetle kim faḥr-ı zemīndir sāye-i Mekke

iḡmāz-ı 'avn iden:

1. iḡmāz-ı 'avn iden:--en

Gazel 121

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göz yummak, görmezlikten gelmek.

Hem-cinsini nazarda ḥaḳāretle mūr ider
İḡmāz-ı 'avn iden mütekebbir selāmdan

iḡmāz-ı 'ayna:

1. iḡmāz-ı 'ayna:--a

Kıt'a 102

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Görmezlikten gelme, bir kabahate göz yumma.

Yazdı māhiyyet-i miyāhı görüp
Kor mı iḡmāz-ı 'ayna merḥameti

iḡrā ider:

1. iḡrā ider:--(e)r

Kıt'a 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Teşvik etmek, hırslandırmak.

Ḥuşūşā ravza-i pāk-i Resūle itdigi ḥidmet
Du'āya rüz u şeb erbāb-ı imānı ider iḡrā

ihām:

1. İhām:

Gazel 82

Mısra: 6

*Kuruntuya düşürme; iki veya daha çok anlamlı
bir kelimeyi en az bilinen manasını kastederek
kullanma sanatı.*

Efsânede güldür diyerek maṭlab-ı bülbül
Dil tevriye-i vuşlatı İhām ile geçmiş

İhām-ı vaşla:

1. İhām-ı vaşla:--a

Müseddes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kavuşma şüphesi.

Ey Nebî İhām-ı vaşla bul maḥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

İhām-ı vişâlimden:

1. İhām-ı vişâlimden:--(i)m, --den

Gazel 120

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kavuşma kuruntusuna düşme, kavuşmayı isteme.

Gül-i ḥandân olur her gonçe destâr-ı niyâzımda
Tebessüm-rîz-i nâz oldıkça İhām-ı vişâlimden

İhlâs:

1. İhlâsdır:--dır

Kaside 14

Mısra: 5

*İhlas suresi II rîyasız ve yapmacıksız inanış,
samimi bağlılık, katışıksız tam doğruluk.*

İhlâsdır netîcesi bu ḥatm-ı ḥvâcenin
Koymuş uşûle ḥâce nigû-kâr-ı naḳş-bend

İhrâc eyler:

1. İhrâc eyler:--r

Gazel 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Atmak, çıkarmak (silmek).

Ser-nüvişti çıkarup zâhire İhrâc eyler
Zîr-i ḥaṭṭında nihân-ı baḥt-ı siyâh 'âşık

İhrâc-ı hedm oldu:

1. İhrâc-ı hedm oldu:--dı

Kıt'a 103

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yıkıp çıkarılma.

Olup vakfından istidlâl ile İhrâc-ı hedm oldu
Zuhûr itdi derûnında hemân bu kabır-i feyz- endûd

İhrâc-ı mesâilde:

1. İhrâc-ı mesâilde:--de

Kıt'a 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meselelerin çıkarılması.

Efendi dikkâtin hiç şorma İhrâc-ı mesâilde
Yarup fark itme bir müyî meşeldir bu ider şad-çâk

İhrâc-ı niyâm itmiş:

1. İhrâc-ı niyâm itmiş:--miş

Gazel 138

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kılıfindan çıkarma.

Ḥançer-i bîdâdî İhrâc-ı niyâm itmiş yine
Fitne-i Cengîze 'arz-ı ihtîşâm itmiş yine

İhrâm oldu:

1. İhrâm oldu:--dı

Kıt'a 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hacıların Kâbe'yi tavâfi için Mekke hâricinde
örtünmeğe mecbur oldukları dikişsiz ve pamuktan
yapılma elbise olma.*

Tavâfa Ka'betü'l-uşşâk olan ol ravza-i pâki
Varınca cevşen İhrâm oldu cünd-i Ḥân Maḥmûda

İhsân:

1. İhsânîna:--ı, -n, -a

Kaside 12

Mısra: 107

Bağışlamak, lütuf, ihsan.

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânına Hudâ
Bu fikri ben dimem faķaķ ehl-i 'azâb ider

Bi-ḥamdillâh yine şulbından ol sulţân-ı âgâhın
Ḳudûmı 'âleme şeh-zâdeniñ ihsân-ı Yezdândır

2. ihsân:

Tahmis 1

Mısra: 22

Bağışlamak, lütuḡ, ihsan.

Müjdeler ey magfîret-cüyân Ḥabîb-i Kibriyâ
Merḥamet eyler bülend ihsân Ḥabîb-i Kibriyâ

ihsân eyleye:

1. ihsân eyleye:--y, --e

Kaside 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bağışlamak, armağan etmek, vermek,
bahşetmek.*

Duḡûle ḡudret ihsân eyleye tevḡîķ-i Sübhânî
Ḳurulduķda o dîvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

ihsân idüp:

1. ihsân idüp:--(ü)p

Kıt'a 57

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Vermek, bahşetmek.

Kelle-i a' dâsı olsun gülle-i ḡahra nişân
Tûl-ı 'ömr ihsân idüp Allâh o şâh-ı mülheme

ihsân-ı şefâ'atle:

1. ihsân-ı şefâ'atle:--le

Kıt'a 34

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şefaāt yardımı.

Nâm-dâş-ı meḡḡar-ı âlem idi
Ola ihsân-ı şefâ'atle bekâm

ihsân-ı yezdândır:

1. ihsân-ı yezdândır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Cenab-ı Hakk'ın lutfı.

iḡtimâl:

1. iḡtimâl:--i

Gazel 150

Mısra: 14

Olasılık, ihtimal.

Gerçi baña va'di çok Nebîlâ
İncâzınıñ iḡtimâlî yok mı

iḡtimâm kıldı:

1. iḡtimâm kıldı:--dı

Kıt'a 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gayret göstermek.

'Adl ile kıldı Yeñişehre varup
Bir sene icrâ-yı şer'e iḡtimâm

iḡtirâ'-ı ṡab'ı:

1. iḡtirâ'-ı ṡab'ı:--ı

Kıt'a 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şairlik tabiatının yeni hayaller ortaya koyması.

Bu sâhil-ḡaneyi bî-miṡl ü mânend eyledi ḡaḡḡâ
Bu resme iḡtirâ'-ı ṡab'ı ol şâh-ı dil-âgâhın

iḡtirâm eylerdi:

1. iḡtirâm eylerdi:--r, --dı

Kıt'a 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saygı göstermek, hürmet etmek.

Şeyḡ idi fazl u ḡademle âşâḡân-ı 'aşrına
Ḳadrine eylerdi şâhenşâh-ı 'âlem iḡtirâm

iḡtirâz:

1. iḡtirâz:

Kıt'a 87

Mısra: 4

Çekinme, sakınma.

Bir hāl ki oldı hāba vardı
Hem zevk hem ihtirāz içinde

ihtirāz-ı cevri-i ‘uşşāka:

1. inhirāf-ı cevri-i ‘uşşāka:--a

Gazel 66

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşıkların eziyetinden, zulmünden sakınmak

İhtirāz-ı cevri-i ‘uşşāka işāret yok mıdır
Bozma ey kâfir mugān āyīnidir perhîz olur

ihtişām:

1. ihtişāmdan:--dan

Gazel 121

Mısra: 8

Gösteriş, görkem.

Olmaz dıraht-ı huşk-nümādan ümîd bār
Bî-māye feyz alır mı qurı ihtişāmdan

ihtiyār:

1. ihtiyārı:--ı

Gazel 33

Mısra: 8

Yaşlı (kimse) II olgun, tecrübeli (kimse).

Şeyhî bir şābb eyledi meclisde şābb
İhtiyārı itdiler bî-ihtiyār

2. ihtiyārıñı:--ı, --ñ, --ı

Kaside 12

Mısra: 21

Yaşlı (kimse) II olgun, tecrübeli (kimse).

Destinden ihtiyārıñı selb eyleyüp o şūh
‘Uşşākıñı muqallid-i tavır-ı şebāb ider

ihtiyār-ı cefā itme:

1. ihtiyār-ı cefā itme:--me

Kıt'a 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eziyeti tercih etme.

Pîr ider ehl-i ‘aşkı bār-ı cefā
Tāzesin itme ihtiyār-ı cefā

ihyā eyledi:

1. ihyā eyledi:--dı

Kıt'a 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Çok iyi duruma getirmek, geliştirmek, kalkındırmak.

Hān-kāh-ı nevle ihyā eyledi keşf eyleyüp
Kıldı nev Sultān Maḥmūd kabır-i Şeyh Aḥmedi

2. ihyā eyledi:--dı

Kıt'a 47

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yenilemek.

Muvakkît-hāne-i nevle hışārı eyledi ihyā
Gelüp kılda temāşā vaşfi bî-ihtiyār eyle

ihyā evlevüp:

1. ihyā eyleyüp:--y, --(ü)p

Kıt'a 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok iyi duruma getirmek, geliştirmek, kalkındırmak.

Şeh-i ‘ālem akıtdı eyleyüp bu mevki’i ihyā
Şafā-yāb olsun ey leb-teşne cānıñ āb-ı şāffiden

ihyā ider:

1. ihyā ider:--(e)r

Gazel 118

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Diriltmek, can bağışlamak (sevgilinin dudağı bağlamında).

İder ‘uşşākı ihyā bir nefesle hātem-i la’lîñ
Faḫaṭ bir nāmın ihyā itdi hātem şîr-i cūdundan

ihyā itdi:

1. ihyā itdi:--dı

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Diriltmek, hayat vermek.

İder 'uşşâkı ihyâ bir nefesle hâtem-i la'liñ
Faķaķ bir nâmin ihyâ itdi hâtem şit-i cûdundan

Münebbih istemez îķāza ol şâh-ı dil-âgâhı
Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taķt iftiķâr eyle

2. ihyâ itdi:--di

Kıt'a 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yeniden canlandırmak, diriltmek II sürdürmek, devam ettirmek.

Huşûşâ bu maķâmı itdi ihyâ Şeyh 'Atâ merhûm
Velî ol zât aşhâb-ı velâyetden idi ma'dûd

ihvâ itmede:

1. ihyâ itmede:--me, --de

Kıt'a 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Diriltmek, can vermek.

Hünerle rûh-ı eslâf-ı kirâmın itmede ihyâ
Ma'ârif-pişe 'adl-endîşe Sultân İbn-i Sultândır

ihvâ oldı:

1. ihyâ oldı:--dı

Kıt'a 54

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Canlanmak, yeniden hayat bulmak.

Mekân-ı Naķş-bendi Hân Maķmûd eyledi ma'mûr
Yapıldı oldı ihyâ merķad-i meķûd-ı Şeyh Aķmed

ihşânı:

1. ihşânı:

Kıt'a 47

Mısra: 25

Baķışlamak, lûtuף, ihsan.

'Umûmîdir bu ihşânı hîşâra inhişâr itme
Degildir ķâbil-i ta'dâd meyl-i ihtisâr eyle

îķāz:

1. îķāza:-a

Kıt'a 47

Mısra: 5

Uyarı.

îķāz eylemez:

1. îķāz eylemez:--mez

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uyandırmak, uyarmak II manevî olarak rehberlik etmek.

Merdüm-i zî-fehm anı gafletle îķāz eylemez
Hâbgâh-ı şûriş-i ahîr zamândır çeşm-i yâr

îķbâl:

1. îķbâl:

Gazel 42

Mısra: 1

Mutluluk, saadet, baht, talih.

Nâşiyeñde var ise îķbâl kendin gösterir
Muķtezâ-yı ser-nüvişt ahvâl kendin gösterir

2. îķbâli:-i

Mesnevi 1

Mısra: 125

Mutluluk, saadet, baht, talih.

İķbâli nazardan ola maķfûz

Âsîb ü kederden ola maķfûz

3. îķbâl:

Gazel 52

Mısra: 9

İstek, arzu; baht açıklığı; yüksek mevki, makam.

İder mecbûr devri âdemi şadra çeküp îķbâl
Sihâmıñ zîver-i âgûş-ı ķavs olduķı bürhândır

4. îķbâli:-i

Kaside 16

Mısra: 51

İstek, arzu; baht açıklığı; yüksek mevki, makam.

Felek-pâye Hâfîd-i 'ârifet-güster ki îķbâli
Sipîhr-i câh-ı devlet üzre mihr-i tâb-dâr oldı

5. **ıkbālî:-i**

Kıt'a 15

Mısra: 1

İstek, arzu; baht açıklığı; yüksek mevki, makam.

Felek-pāye Hâfîd-i 'âtîfet-güster ki ıkbālî
Ola şubh u mesâ dâğ-ı derûn hûrşîd ile bedre

6. **ıkbâline:-i, -n, -e**

Mesnevi 1

Mısra: 66

İstek, arzu; baht açıklığı; yüksek mevki, makam.

Ol şâh ki bendesi cihândır
İkbâline reşk iden şehândır

ıkdâm:

1. **ıkdâm:**

Gazel 10

Mısra: 7

Sebat ve gayretle çalışma, çabalama.

Neş'eyi bezme yürüt ıkdâm ile
Bu husûşa baş ayagı sâkiyâ

2. **ıkdâm:**

Gazel 20

Mısra: 7

Sebat ve gayretle çalışma, çabalama.

Soñradan ıkdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avk olmuş bu şeb

3. **ıkdâm:**

Gazel 82

Mısra: 1

Sebat ve gayretle çalışma, çabalama.

Tîh-i gamı dil şanma ki ıkdâm ile geçmiş
İmdâd-ı ayağ-ı mey gül-fâm ile geçmiş

iken:

1. **iken:**

Gazel 81

Mısra: 3

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Dil-i bî-çäreniñ beş yaş iken kadri 'ayân oldu
Mişal-i kaçre çeşm-i dilber-i mümtâzdan düşmüş

2. **iken:**

Gazel 81

Mısra: 7

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Bu şeb olmuş iken rû'yâda dil şâyeste-i vaşlıñ
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i'zâzdan düşmüş

3. **iken:**

Gazel 141

Mısra: 9

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Atıldı zîb-i şadr-ı vaşl iken çün tîr dūr oldum
Çıkup vaşf-ı kemân-ebrûsı fâl-ı hasbiñâlimde

4. **iken:**

Kaside 12

Mısra: 5

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Pey-rev olursıñ anda haţâ âşikâr iken
Göñlüñ nîdem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

5. **iken:**

Kaside 12

Mısra: 5

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Pey-rev olursıñ anda haţâ âşikâr iken
Göñlüñ nîdem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

6. **iken:**

Kaside 12

Mısra: 9

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Der-kâr iken bu meyl-i harâbât-ı 'âkıbet
Ma'mûre-i serâ-çe-i zühdi harâb ider

7. **iken:**

Kaside 14

Mısra: 4

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Bulmuş maķâmıñı eğer-i zîkr-i kalb ile
Bî-şavt iken bu bûlbûl-i gül-zâr-ı Nakş-bend

8. iken:

Kaside 15

Mısra: 7

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Gül-bün-tırâz-ı nâz iken açıldı gonçeler
Süz-ı niyâz-ı bülbül olup maẓhar-ı bahâr

9. iken:

Kaside 16

Mısra: 30

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

İçüp cüş eylemişler der-sülâf-ı erguvâniden
Bir iki dir iken gül-şende bülbüller hezâr oldu

10. iken:

Kıt'a 18

Mısra: 13

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Huşuşâ şâ'im iken müslimîne
Çıkup hem itme îrâş keseldir

11. iken:

Kıt'a 24

Mısra: 9

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Ûdretiñ fehm ile şevketle muķîm-i taht iken
Fâtih-i şâni-i Mış oldu şeh-i Cem âsitân

12. iken:

Kıt'a 44

Mısra: 3

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Ŧâze iken gülşen-i 'ömrine irdi hâzân
Gonçe-i rüyî şolup gitdi Ruķiyye Hânım

13. iken:

Kıt'a 54

Mısra: 10

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Şehen-şâh-ı cihân bâ-ķuvve-i ķudsiyye keşf itdi
Olup nâ-büd o ķubbe-hânedan ma'düd iken merķad

14. iken:

Kıt'a 70

Mısra: 4

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Yazılsın medd-i tûfân-zâr-ı neyl-i eşk ile tarîh
Nebîl Beg kıldı Firdevsi mekân hâkim iken Mışra

15. iken:

Kıt'a 99

Mısra: 1

Iken zarf fiili II .. dığı zaman.

Gülde vüs'at var iken dil-teng ider
Gonçeye baĥş-ı lebiyle reng ider

iki:

1. iki:

Gazel 28

Mısra: 4

"İki" sayı sıfatı.

Rûz u şeb sanma ki beyhûde felek devr eyler
Mihr ü meh iki nişân-dâne-i aĥter tesbîh

2. iki:

Kaside 9

Mısra: 17

"İki" sayı sıfatı.

Ol iki nûr-ı çeşmiñ kim cihâna dâĥ-ı ĥasretidir
Biri meh biri şems-i pûr-zîyâdır yâ Rasûlallâh

3. iki:

Kıt'a 57

Mısra: 23

"İki" sayı sıfatı.

Rûz u şeb zer-ķop-ı mihr ü meh iki âvîzedir
Ben Şüreyyâyı sezâ görmem bu cây-ı ĥürreme

4. iki:

Murabba 6

Mısra: 9

"İki" sayı sıfatı.

Esbiniñ naḥvet iki yanında
Geçdi dest-i ğazab 'inānında

5. iki:

Terkib-bend 1

Mısra: 125

"İki" sayı sıfatı.

Çeşmān-ı siyeh o iki ser-ḥiṣ
Gīsūnıñ o meh de pençesinde

6. iki:

Terkib-bend 2

Mısra: 11

"İki" sayı sıfatı.

Olsa muhtāc-ı şabūḥ ol iki maḥmūr-ı cihān
Ḳaysı yolsuz düşürür rāst-rev-i rāh-ı hüdā

7. iki:

Terkib-bend 2

Mısra: 51

"İki" sayı sıfatı.

İki şeh ḥükim ide bir mülke 'adālet mi olur
Bir eli ḳabza-i şemşir-i nigāhında imiş

ikide bir:

1. ikide bir:

Gazel 109

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İkide bir, sürekli, sık sık.

Yār ile yek-dil olup mevsim-i vuslat gönlüm
İkide bir ider i'lān-ı sefāhat gönlüm

ikisi:

1. ikisi:

Kıt'a 29

Mısra: 10

Her ikisi.

Bahāeddīn Efendi biri Tacüddīn Efendidir
İkisi de hüner aḥz eylemekde çābük ü çālāk

iklīm-i suhan:

1. iklīm-i suhan:

Terkib-bend 1

Mısra: 157

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleme ülkesi.

İklīm-i suhan ḳalem-revimdir
Mānend-i Nebīl kām-kārım

ikrām:

1. ikrāma:-a

Kıt'a 59

Mısra: 33

Hürmet, saygı gösterme; ağırlama.

Berāt gönderse mīr-āḥūrına ikrāma ḳudret yok
Ḳalurdı Ḥātem-i Tayy mihan olurdı lafz-ı bī-ma'nā

iktisāb ider:

1. iktisāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Kazanma, edinmek, elde etmek.

Ey zīb-i taḥtgāh-ı risālet ki bābıñā
Şehler de bendelikle şeref iktisāb ider

iktizā ider:

1. iktizā ider:

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gerekmek, gerektirmek.

Dogmuş dü hilāl-i 'ālem-ārā
İtmekdedür irtifā'-ı ḥüsni

2. iktizā ider:--(e)r

Terkib-bend 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gerekmek, gerektirmek.

Ḥabs-i nefes iktizā ider mi
Lebden çıkamaz ḥurūf-ı şekvā

ilāhī:

1. ilāhī:

Kıt'a 47

Mısra: 2

Allah'ım, Ey Allah.

Şeh-i deryā-himem Sultān Maḥmūd Hān-ı gāziniñ
Çü envāc-ı biḥār-ı 'ömrin ilāhī şümār eyle

i'lān:

1. i'lāndır:--dır

Muhammes 1

Mısra: 7

Bildirmek, Söylemek.

'Azm-ı şānını i'lāndır anıñ
'Azamet zātına şāyāndır anıñ

i'lān idüp:

1. i'lān idüp:--(ü)p

Kaside 12

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Açıklamak, duyurmak.

İ'lān idüp nüfūzını maḥbūbınıñ Hudā
Mücrimleri şefā'at için intihāb ider

i'lān itdi:

1. i'lān itdi:--di

Kıt'a 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açıklamak, duyurmak.

'Ulūvv-i ka'bın i'lān itdi pāyeyle ma'ārifde
Aña eltāf-ı Hākdır ḥişşe-i bī-ğāye-i Mekke

2. i'lān itdi:--di

Kıt'a 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Açıklamak, duyurmak.

Nāsa i'lān itdi şimdi kuvvet-i kudsiyyesin
Zāhir itdikde derūn-ı ḥāneden bu merḳadi

i'lān itmege:

1. i'lān itmege:--meg, --e

Tahmis 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Açıklamak, duyurmak.

Şubḥ-ı maḥşer gösterüp bürhān Ḥabīb-i Kibriyā
Luṭf-ı 'āmin itmege i'lān Ḥabīb-i Kibriyā

i'lān-ı 'aşk itmede:

1. i'lān-ı 'aşk itmede:--me, --de

Tahmis 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkını açıklamak, duyurmak.

Birisi gitse hezārı itmede i'lān-ı 'aşk
Şanma kim ḥālī kalur 'uşşākdan meydān-ı 'aşk

i'lān-ı envā'-ı kerāmet ider:

1. i'lān-ı envā'-ı kerāmet ider:--(e)r

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çeşitli mucizeleri ilan etme, açıklama.

Her eṭvārın ki zımnında nice ḥikmet hüveydādır
İder i'lān-ı envā'-ı kerāmet yā Rasūlallāh

i'lān-ı 'işve:

1. i'lān-ı 'işve:

Gazel 101

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cilvenin ilanı, duyurusu.

Pā-der-gil-i ḥicāb komuş servi dagda
İ'lān-ı 'işve itmede reftārı neyleyim

i'lān-ı şefā'at itse:

1. i'lān-ı şefā'at itse:--se

Kaside 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şefaati açıklamak, duyurmak.

Çopar ol dem kıyāmet mücrimānıñ el-amānından
Hırāmıñ itse i'lān-ı şefā'at yā Rasūlallāh

i‘lân-ı sefâhat ider:

1. i‘lân-ı sefâhat ider:--(e)r

Gazel 109

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eğlence düşkünlüğünü ilan etmek, açıklamak, duyurmak.

Yâr ile yek-dil olup mevsim-i vuşlat gönlüm
İkide bir ider i‘lân-ı sefâhat gönlüm

i‘lân-ı sefehden:

1. i‘lân-ı sefehden:--den

Kaside 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Akılsızlığın ilanı, duyurusu.

Tehî dest-i şevâba düşmez izhâr-ı refâh itmek
Dil el çekmez bu i‘lân-ı sefehden yâ Rasûlallâh

ile:

1. ile:

Gazel 1

Mısra: 10

"Birlikte, beraber; vesilesiyle" anlamında kullanılmış "ile" bağlacı.

Haremeyniñ olıcak hâdemi eslâfı gibi
Şûkr ile oldı zemîn secde-geh-i Şâh Maḥmûd

2. ile:

Gazel 43

Mısra: 7

"-dAn dolayı" anlamında bağlama edatı.

Nâs ayaklanmaz mı tahrîk-i yed-i himmet ile
Dest-i sâķide şafâdan cām kendin gösterir

3. iledir:-dir

Gazel 59

Mısra: 3

"-dAn dolayı" anlamında bağlama edatı.

Feleğin devri mihr ü mâh iledir
Bezme bir kac piyâle lâzımdır

4. ile:

Gazel 122

Mısra: 6

"ve" anlamında bağlaç.

Yâri ḥalimden bilür ḥalim daḥî ol yârden
Fehm iden innî ile limmîyi istidlâlden

5. iledir:-dir

Gazel 116

Mısra: 5

İle edatı.

Cins-i girdâr iledir nâsa mucâzât-ı ‘amel
‘Aynıdır nuṭṭuñ gelen ‘aks-i şadâ kühsârdan

6. iledir:-dir

Mesnevi 1

Mısra: 74

İle edatı.

Zâtdır o maḥz-ı feyz-i Bârî
İlhâm iledir cemi‘-i kârî

7. ile:

Kıt'a 103

Mısra: 11

İle edatı.

Ulû'l- emre itâ‘at naşş ile farz oldı insâna
Bunu inkâr idenler dergeh-i Ḥaḳdan olur maṭrûd

8. ile:

Kıt'a 49

Mısra: 12

İle edatı.

Kıyâs olmaz ḥulûş-ı sâfdır ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde ḳurb ile hem-sâye-i Mekke

9. ile:

Gazel 63

Mısra: 14

İle edatı.

Farṭ-ı hırşından tama‘kârân meges-meşreb olur
Bir midir şaḥş-ı gürisne-çeşm ile dil-sîrler

10. ile:

Gazel 15

Mısra: 2

İle edatı.

Verā-yı perde de zevrak - süvār 'ālem-i āb
İder usûl ile seyr-i Hîşār 'ālem-i āb

16. ile:

Murabba 9

Mısra: 9

İle edat.

Dil hasret ile aglar
Cûy-ı sirişkim çağlar

11. ile:

Gazel 56

Mısra: 9

İle edatı.

Mest-i gamzeñ keşf-i rāz eyler lisān-ı hāl ile
Gūşe-i çeşmiñ seniñ mey-hāne-i hāmūşdur

17. ile:

Gazel 105

Mısra: 2

"-dAn dolayı, yüzünden" anlamlarında edat.

Kemer-i gayretini bende kuşandım bilürüm
Fikr-i āgūş-ı miyān ile dolandım bilürüm

12. ile:

Gazel 94

Mısra: 15

İle edatı.

Eylemez işrāk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigāh
Nūr-ı hūrşide meh-i devrāne kim çeşmimdir ol

18. ile:

Gazel 82

Mısra: 10

"vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamlarında edat.

Meydān-ı tegazzülde Nebīl öñdül olanlar
Şeb-dīz-i hüner-güster-i aqlām ile geçmiş

13. ile:

Kıt'a 5

Mısra: 4

İle edatı.

Düşdi tārīhim daḥi vefk-i müşleş ey Nebīl
Şeh Selīm indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

19. ile:

Gazel 129

Mısra: 11

"vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamlarında edat.

Bulur halka-be-gūşān pertev-i maḥdūm ile rif'at
Olur hem-kādr-i ḥalḥal olsa mehden dūr eger hāle

14. ile:

Kıt'a 50

Mısra: 19

İle edatı.

Suḳūt eyler kuşūrın fehm ile Kaşr-ı Havernākden
Görüp rüh-ı Sinimmār işbu resmi şerm-sār oldu

20. ile:

Kaside 16

Mısra: 61

"vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamlarında edat.

Żiyā-yı mihr-i iḳbāl ile imdād itse dinmezdi
Zuhūr-ı cünd-i şeble 'ālem-i pür-nūr-ı tār oldu

15. ile:

Gazel 82

Mısra: 6

İle edat.

Efsānede güldür diyerek maṭlab-ı bülbül
Dil tevriye-i vuşlatı ihām ile geçmiş

21. ile:

Gazel 2

Mısra: 6

"birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Zātına virmişdi eşref-zādelik daḥi şeref
Eylese firdevse ecdād ile āheng-i hıram

22. ile:

Gazel 4

Mısra: 12

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Bu kûteh-pây-ı hâmeyle o zâta pey-rev oldı kim
İder Vaşşâf-ı devrân ile vaşfı intihâ peydâ

28. ile:

Gazel 36

Mısra: 2

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ol hâl-i lebiñe nokta-i terkîb-i neş'edir
Mazmûn-ı haţtı bûs ile tergîb-i neş'edir

23. ile:

Gazel 8

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Büy-ı cânân ile terfîh-i fuâd eylemediñ
Kavlimiz bu idi ey bād-ı şabâ n'oldı saña

29. ile:

Gazel 36

Mısra: 6

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Câma nigâhı ehl-i nazar eylemez tehî
Mağşad o dürbîn ile takrîb-i neş'edir

24. iledir:-dir

Gazel 12

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Pertev-i fire-dili ki kesb iledir
Feyz-i mihr-i münîrdir mehtâb

30. ile:

Gazel 50

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Hâl bu hüküm-i Karaküşî ile
Zîver-i evreng-i ruhsârîñ mıdır

25. ile:

Gazel 13

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mağv olur ekdâr-ı devrân ey Nebîl
Yâr ile bir başka 'âlemdir şarâb

31. ile:

Gazel 55

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Mehtâbı yakmasuñ bu hevâî fişenk ile
..... meh âhı süz-ı nihânım tutuşdurur

26. ile:

Gazel 16

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Zâhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile harâb itdik bu şeb

32. ile:

Gazel 61

Mısra: 10

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Niyâz ırmış Nebîlâ pür-'arâk keyf-i ayagımla
Hücûm-ı nâz ile muhtâc-ı imdâd olduğım günler

27. ile:

Gazel 20

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Soñradan ikdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avk olmuş bu şeb

33. ile:

Gazel 63

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Fikr-i sırr-ı Haqq ile mebhût olur şâfi-zamîr
Hâne-i âyîñede hayrettedir taşvîrler

34. **iledir:-dir**

Gazel 73

Mısra: 7

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Būs-ı sākī ile dir revnağ-ı bāzār-ı neşāt
Bezm-i pür-neş'eyi dād ü dihişinden bilürüz

35. **ile:**

Gazel 91

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Maṭlûbı bulur zıkr ile cūyā-yı ḥaḳīḳat
Deryāya varır cūşış ile gāyeti rûdun

36. **ile:**

Gazel 91

Mısra: 6

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Maṭlûbı bulur zıkr ile cūyā-yı ḥaḳīḳat
Deryāya varır cūşış ile gāyeti rûdun

37. **ile:**

Gazel 95

Mısra: 5

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ururmuş verd-i derd ile tarîk-i gülşeniden dem
Zamîr-i gonçeyi keşf idüp irşād eylesün bülbül

38. **ile:**

Gazel 109

Mısra: 1

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Yâr ile yek-dil olup mevsim-i vuşlat gönlüm
İkide bir ider i' lān-ı sefāhat gönlüm

39. **ile:**

Gazel 127

Mısra: 13

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Hem- 'inān 'azm eyleyüp Nūrî ile (Nūrî)
Müşterek bulduk Nebîlā nev-zemîn (Nebîl)

40. **ile:**

Kaside 12

Mısra: 24

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Dogsa güneşler üstine bî-dār olur mı hiç
Mestāne-dil o tıfl ile āheng-i ḥāb ider

41. **ile:**

Kaside 12

Mısra: 60

" birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ancaḳ budur ümîd-i tehî-dest-i tã'ate
Elṭāf-ı Ḥaḳ o zümre ile kām-yāb ider

42. **ile:**

Gazel 8

Mısra: 6

" -dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama edatı.

Pey-rev-i pîr mi pesmānde-i tedbîr misiñ
Tîr-i müjgān ile ey ḳadd-i dü-tā n'oldı saña

43. **ile:**

Gazel 77

Mısra: 1

" -dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama edatı.

Gitdi hevā-yı zülf ile şabr u sükūnumuz
Tā başdan aşdı mevce-i baḥr-ı cünūnumuz

44. **ile:**

Gazel 93

Mısra: 3

" -dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama edatı.

Zülfîni itmiş penāh āhım hevā-yı ḥaṭṭ ile
Üstine ebr-i bahārı müşg-bār itsem gerek

45. **ile:**

Gazel 107

Mısra: 7

" -dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama edatı.

Pençe-gîr-i cevri oldum dest-bürd-i 'aşk ile
Küh-ı Elbruza yine ta'lim-i temkîn eyledim

46. ile:

Gazel 121

Mısra: 5

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Rûh olıcağ sükût-ı zarûr ile muẓtarib
Müşkildir ehl-i lûknete 'arz-ı merâmdan

47. ile:

Gazel 121

Mısra: 9

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Sâkıttır ehl-i câh belâ-yı lisân ile
Nağme karar ider mi düşünce maḳâmdan

48. ile:

Gazel 131

Mısra: 4

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Ziyâsı maḥv-ı sûz-ı ihtiyâc itdikçe pervâne
Olur dil-sûz-ı gayret reşk ile mişbâḥ-ı iḥsâna

49. ile:

Gazel 132

Mısra: 1

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Bürüdet ile düşen endîşe-i encâmdan câma
Keser içlik için mevc-i neşât câmdan câme

50. ile:

Gazel 132

Mısra: 10

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Nebîlâ bâmına basmış o mâhîñ vaşfı nâhidîñ
Urur ol şevḳ ile ḥurşîd kendin bâmdan bâma

51. ile:

Gazel 137

Mısra: 1

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Hevâ-yı sünbül-i zülf ile pür-çîn-i cebîn olsa
Yine baḥr-ı leṭâfet mevce-dâr-ı yâsemîn olsa

52. ile:

Gazel 140

Mısra: 5

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sāğar-ı gerdânımıza

53. ile:

Kaside 12

Mısra: 97

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Cüyâ-yı vaşf-ı zât-ı ḥümâyûnuñ 'acız ile
Deryâ-yı bî-gerâna şan icrâ-yı âb ider

54. ile:

Kaside 16

Mısra: 18

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Bakup meh-tâb iderler gonceler üşkûfe-i mâha
Çemen tahrik-i bâd ile biḥâr-ı mevce-dâr oldu

55. ile:

Kaside 16

Mısra: 56

"-dAn dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama
edatı.

Eger hem-bû-yı ḥüsn-i ḥulḳı olsaydı dinilmezdi
Hezârân cevri-güliden âh u zâr ile nizâr oldu

56. ile:

Kıt'a 17

Mısra: 8

"-dan dolayı, etkisiyle" anlamlarında bağlama edatı.

Görmege lutf-ı şeh-i mäh 'âlem-i mi'râcı
Gıtdi ol şevk ile şabr eylemeyüp şevvâle

57. ile:

Gazel 86

Mısra: 15

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nür-ı şems ile görüp kadrini Mevlânânın
Fevk-i hürşid-i münevverde kodı cilve-i 'aşk

58. ile:

Gazel 109

Mısra: 13

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir kalem şu ile icrâ-yı kemâl itdi Nebîl
Eyleyüp hâmeyi mîzâb-ı belâgat gönlüm

59. ile:

Gazel 111

Mısra: 13

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Vüfur-ı 'âkıl ile tahrik-i leb idince Nebîl
İder rübûde-dil insânı berceste zebân

60. ile:

Gazel 117

Mısra: 2

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tâb-ı meyle rûyuñ 'arz it zülf-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmiñ-i feyz-i mihr ile aḥşâmdan

61. ile:

Gazel 119

Mısra: 10

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nebîlâ çeşm-i bülbül şimdi fânûs-ı hayâlimdir
Çerâğım şevk-i ruḥsâr ile yandı revḡan-ı gülden

62. ile:

Gazel 122

Mısra: 11

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şerm ile olmaz mı 'azlinde 'arâk-rîz-i ḥumâr
Neş'e-yâb-ı 'ucb olan peymâne-i iḳbâlden

63. ile:

Gazel 133

Mısra: 6

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yâri yolda niyâzı sebkat ider
Nâz ile bir gider ki hiç şorma

64. ile:

Gazel 142

Mısra: 9

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Def'-i safrâ-yı ḡam eyler neş'e-i leymün ile
Türş-rû izhâr iden agyârı istîşkâlde

65. ile:

Gazel 142

Mısra: 14

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Maşdar-ı fikr itme şarf-ı zihn idüp müstaḳbeli
Rabṭ-ı ḳalb ile Nebîlâ ḥaḳḳa sen her ḥâlde

66. ile:

Gazel 143

Mısra: 3

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Zâhidiñ sedd oldı ḡuşı penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şüret-i ḥâmûşda

67. ile:

Gazel 143

Mısra: 5

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Foya virdi âb-ı gevher neş'e-i elmâs ile
Pür-'arâk oldıḳça ... bezm-i nûş-â-nûşda

68. ile:

Gazel 145

Mısra: 3

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Atınca düşüne şad-nâz ile o turreleri
Küsûf-ı mihr-i ruḥı incilâyâ yüz tıttı

69. ile:

Gazel 145

Mısra: 9

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tahassür-i gül-i şad-berg rû-yı âli ile
Nebîl-i zâr o hezâr âşinâyâ yüz tıttı

70. ile:

Kaside 12

Mısra: 44

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tevbîḥi gûş idince hıreddin bu güne dil
Bil-cümle i 'tirâf ile redd-i cevâb ider

71. ile:

Kaside 12

Mısra: 55

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥurşîd ü mâh reşk ile dil-sûz-ı şevk olur
Her kim felekde der-gehiñe intisâb ider

72. ile:

Kaside 14

Mısra: 3

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bulmuş makâmıñı eşer-i zıkr-i kalb ile
Bî-şavt iken bu bülbül-i gül-zâr-ı Nakş-bend

73. ile:

Kaside 15

Mısra: 25

"Araç, vasıta" anlamında edat.

'Allâme-i yegâne ki yek-şemme fazl ile
Eyler 'ayân cihân-ı nev-i dîger-i bahâr

74. ile:

Kaside 15

Mısra: 37

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Germ-ülfet olsa luḥfi hevâ-yı şitâ ile
Her şîr-i berf olurdu ğazanfer-fer-i bahâr

75. ile:

Kaside 15

Mısra: 92

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Lâl oldu Ḥaḳḳ-ı vaşfiñ edâda ḳuluñ gibi
Olmaḳda bu du 'â ile şevk-âver-i bahâr

76. ile:

Kıt'a 10

Mısra: 3

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bang-ı nâ-geh zuhûr-ı mevt ile âh
Yogıken göçdi kimseden bâki

77. ile:

Kıt'a 22

Mısra: 6

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Eyler istidlâl târîḥim şalâḥ-ı ḥâline
Zühd ile ma 'mür 'İmâdüddîn Ebu'l Takvâ ola

78. ile:

Gazel 64

Mısra: 10

"Vasıta, araç" anlamlarını katan bağlama edatı.

Nebîlâ nîk ü bed temyîzi im 'ân-ı nazardandır
Lisân-ı ḥâl ile girdârı şeyḥiñ ḡlzetin söyler

79. ile:

Gazel 105

Mısra: 14

"Vasıta, araç" anlamlarını katan bağlama edatı.

Destiñe girmez ucu üstine pek dönme Nebîl
Fikr-i âġuş-ı miyân ile dolandım bilürüm

80. ile:

Kaside 8

Mısra: 13

"Vasıta, araç" anlamlarını katan bağlama edatı.

Nebîl-i zârı mesrûr ile îmâ-yı şefâ'atle
Dirîğ itme med ü 'atf-ı nigâhı yâ Rasûlallâh

81. ile:

Kıt'a 40

Mısra: 6

"İle" bağlacı.

Mu'azzez eyledi bir zâtı hükm-i şer' ile kim
Dilinde 'ilm ile fazl âşinâ-yı takvâdır

82. ile:

Kıt'a 69

Mısra: 31

"İle" bağlacı.

Cîm ile hâsıdır cemâl ü hüsn
Hâları hâl-i mu'teber gibidir

83. ile:

Kıt'a 97

Mısra: 2

"İle" bağlacı.

Bak çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâle de

84. ile:

Gazel 42

Mısra: 5

"İle" edatı.

Çaşdı bu dollâb ile hâlkın gözin açmak mıdır
Şan'atiyle fâhr idüp kehhâl kendin gösterir

85. ile:

Gazel 82

Mısra: 1

"İle" edatı.

Tîh-i gamı dil şanma ki ikdâm ile geçmiş
İmdâd-ı ayağ-ı mey gül-fâm ile geçmiş

86. ile:

Gazel 82

Mısra: 8

"İle" edatı.

Cüyende olup hâbda dil mîve-i vaşlı
Dün gice yine bu tama'-ı ham ile geçmiş

87. ile:

Gazel 87

Mısra: 2

"İle" edatı.

Bahş-ı zülf-i pür-gümânın adı 'aşk
Kıl ile bu imtihânın adı 'aşk

88. ile:

Gazel 108

Mısra: 1

"İle" edatı.

Ümîd-i va'd ile pür-iltihâbdır gönüm
Mişâl-i teşne-i mevc-i sır-âbdır gönüm

89. ile:

Gazel 108

Mısra: 6

"İle" edatı.

Telâşım eyledi zâhir vakâr-ı sîmâyı
O sîm-ten ile hem-âheng-i hâbdır gönüm

90. ile:

Gazel 123

Mısra: 10

"İle" edatı.

Farkdan kalsa da rûz u şebi hayretle Nebîl
Geçemez va'de-i ferdâsı ile yârından

91. ile:

Kaside 12

Mısra: 74

"İle" edatı.

Mi'râcda rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mâh-tâb ider

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Selîm Hân
Bu dârât ile maḥsûd-ı düveldir

92. ile:

Kaside 12

Mısra: 78

"İle" edatı.

Kilk-i şefâ'ati olıcaḡ zîver-i benân
Bu seyyi'âtı maḥv ile naḡş-ber-âb ider

98. ile:

Kıt'a 24

Mısra: 16

"İle" edatı.

Yaz Nebîlâ böyle bir berceste târîḡ-i selîs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

93. ile:

Kaside 12

Mısra: 93

"İle" edatı.

Her beyti ḡaşr-ı ḡuld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zâr-ı nazma medḡiñi kim âb u tâb ider

99. ile:

Kıt'a 27

Mısra: 4

"İle" edatı.

Olmuş idi şâh-ı vâlâ-mesnediñ
Müfti-i 'âlem-pesendi mecd ile

94. ile:

Kaside 12

Mısra: 103

"İle" edatı.

Koyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdı şefḡatiñ bize vaḡt-i 'iḡâb ider

100. ile:

Kıt'a 31

Mısra: 14

"İle" edatı.

Zîver-i ser-levḡa kıl târîḡ-i naşbın ey Nebîl
Yümn ile vaşşâf-ı 'âlem devlete oldu re'ts

95. ile:

Kıt'a 1

Mısra: 4

"İle" edatı.

Kâse-lîs-i maḡbaḡ-ı in 'âmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevk ile her rûz u şeb devrân ider

101. ile:

Kıt'a 33

Mısra: 7

"İle" edatı.

Hüner-verlik ile reşḡ-âver-i cümle şudûr oldu
Sezâdır şadr-ı Anadolu ol zât-ı ḡired-mende

96. ile:

Kıt'a 17

Mısra: 1

"İle" edatı.

Sûziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânıñ
Neyde tennûre döner baksa eger bu ḡâle

102. ile:

Kıt'a 34

Mısra: 3

"İle" edatı.

'Adl ile kıldı Yeñişehre varup
Bir sene icrâ-yı şer'e ihtimâm

97. ile:

Kıt'a 18

Mısra: 2

"İle" edatı.

103. ile:

Kıt'a 35

Mısra: 14

"İle" edatı.

Dest-i kilki gevher-efşân itdi târîhim Nebîl
İtdi el-ḥaḳ ‘adl ile Sultân Maḥmūd Ḥân cülûs

‘Ubeydullâh Aḥrâr ile bi’l-cümle ‘azîzânîñ
Değil mi sırları bu tekyede erbâbına meşhûd

104. ile:

Kıt'a 36

Mısra: 6

"İle" edatı.

Bende şevkimden Nebîlâ söyledim târîḥ-i tām
Şân ile Sultân Maḥmūd oldu dehre pâdişâh

110. ile:

Kıt'a 48

Mısra: 23

"İle" edatı.

Esâs-ı devleti şân ile kesb itdikçe istiḥkām
Mu‘ammer ide bânîsi o şâhı Ḥazret-i ma‘bûd

105. ile:

Kıt'a 37

Mısra: 9

"İle" edatı.

Virmeyüp eyyâm-ı mes’ûdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tıtdı şalâḥa bir bir erbâb-ı fesâd

111. ile:

Kıt'a 50

Mısra: 4

"İle" edatı.

Bi-ḥaḳḳ-ı Ka‘bet’ullâh-zâde-i Mekkî Efendi kim
‘Ulûvv-i ka‘b ile bir zât-ı şâhib-iştihâr oldu

106. ile:

Kıt'a 38

Mısra: 2

"İle" edatı.

Ḥamdülillâh oldu leb-rîz-i feraḥ ser-tâ-be-ser
Şimdi ‘âlem şulb-ı şâhen-şeh-i dil-agâh ile

112. ile:

Kıt'a 58

Mısra: 4

"İle" edatı.

Şâhenşah-i devrândır vâlâ-mekân sultândır
Eflâk ile yek-sândır cây-ı şafâ-yı Topkapı

107. ile:

Kıt'a 40

Mısra: 5

"İle" edatı.

Mu‘azzez eyledi bir zâtı ḥükm-i şer‘ ile kim
Dilinde ‘ilm ile fazl âşinâ-yı taḳvâdır

113. ile:

Kıt'a 59

Mısra: 28

"İle" edatı.

Duḥûl-ı Nîl-âşinâsında baḥreyn ictimâ‘ından
Nüfûs-ı vâfire her sâl māl ile olup ifrâ

108. ile:

Kıt'a 43

Mısra: 8

"İle" edatı.

Rûtbe-i fazl-ı bülendin ḥaşre dek iş‘âr ider
Maḥlâş-ı Sāmî ile şî‘rindeki feyz-i kelâm

114. ile:

Kıt'a 63

Mısra: 3

"İle" edatı.

Destâr-ı şehen-şâh ile bu cây-ı murabba‘
Çün cây-geh-i mihr şeref bulsa sezadır

109. ile:

Kıt'a 48

Mısra: 13

"İle" edatı.

115. ile:

Kıt'a 69

Mısra: 2

"İle" edatı.

Ceddim ‘Âşîr Efendimiz ki dili
‘İlm ile nüşha-i Dürer gibidir

Bağ çevresinde hâl ile ol rû-yı âlede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayâle de

116. ile:

Kıt'a 69

Mısra: 6

"İle" edatı.

Ya'nî maḥdûm-ı zî ma'ârif kim
Fazl ile kenz-i pür-güher gibidir

122. ile:

Kıt'a 97

Mısra: 3

"İle" edatı.

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dâdesi görüp
Dönmüş hilâl-i gurreye deyr zîr-i haled

117. ile:

Kıt'a 69

Mısra: 11

"İle" edatı.

Geçdi akrânını ma'ârif ile
Cümleden şimdi pîş-ter gibidir

123. ile:

Kıt'a 98

Mısra: 4

"İle" edatı.

Âhîr itmez mi dil-fırîb bizi
Rîş-ḥand ile Taraḳcî-zâde

118. ile:

Kıt'a 69

Mısra: 23

"İle" edatı.

Bu eşer fark-ı nîk ile bedde
Elde mîzân-ı ḥayr u şerr gibidir

124. ile:

Kıt'a 101

Mısra: 11

"İle" edatı.

Fevti târîḫi segâh ile karar itdi Nebîl
Gitdi Şeydâ Dede yâ hû diyerek 'uḳbâya

119. ile:

Kıt'a 80

Mısra: 1

"İle" edatı.

Mâh-ı ruḫî pertev ile gerden
‘Aks eyledi sîne sîne berden

125. ile:

Kıt'a 103

Mısra: 18

"İle" edatı.

Berîn ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i gûş eyle
Alındı şâhibin ırzâ ile bu ḥâne-i maḥdûd

120. ile:

Kıt'a 83

Mısra: 3

"İle" edatı.

Ḥatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi
Şıḡmaz hele îmâna bu hâl illallah

126. ile:

Murabba 1

Mısra: 17

"İle" edatı.

Ayâḡ-ı cürm ile mestim
Ḳalup der-zîr-i pâ pestim

121. ile:

Kıt'a 97

Mısra: 1

"İle" edatı.

127. ile:

Murabba 6

Mısra: 1

"İle" edatı.

Çeşm-i şüh ile hasb-i hâl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

Bağrımı hançer-i müjgân ile pür-hûn itdiñ
'Âşıkı mahrem-i esrâr-ı kıyâmet iderek

128. ile:

Tahmis 1

Mısra: 16

"İle" edatı.

Bezm-i kurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdır bu şeb
Nûr-ı teşrîf ile ol mihr-i sipihr-i 'izzetiñ

134. ile:

Gazel 15

Mısra: 4

"İle" edatı.

Bat-ı şarâba muvâfık ağır tûfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikâr 'âlem-i âb

129. ile:

Tahmis 2

Mısra: 7

"İle" edatı.

Bu riya ile saña düşün mü da'vâ-yı nüzûl
İtmeyince şıdkı pây-endâz-ı pehnâ-yı nüzûl

135. ile:

Gazel 17

Mısra: 3

"İle" edatı.

Sâkiyâ 'aks-i leb-i gülgün ile duht-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıızab itdin bu şeb

130. ile:

Tahmis 2

Mısra: 22

"İle" edatı.

Eyleme bu kalb-i pür-âmâl ile fikr-i duhûl
'Aql u tedbîr ü şafâ-yı bâl ile fikr-i duhûl

136. ile:

Gazel 43

Mısra: 13

"İle" edatı.

Şeb-rev olsam fikr-i âgûş-ı miyân ile Nebîl
Havfla şüret bulup evhâm kendin gösterir

131. ile:

Tahmis 2

Mısra: 23

"İle" edatı.

Pek ba'îd olmaz mı bu eşkâl ile fikr-i duhûl
Ey hîred-mend eyleme bu hâl ile fikr-i duhûl

137. ile:

Gazel 63

Mısra: 16

"İle" edatı.

Âhı girdâr-ı keçî bâlâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır meydân kemânıñ tîrler

132. ile:

Terkib-bend 1

Mısra: 42

"İle" edatı.

Seyr eyle amân o 'işve-bâzı
Bir kâmet ile kopar kıyâmet

138. ile:

Gazel 65

Mısra: 9

"İle" edatı.

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseynîye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muharrem yetişür

133. ile:

Terkib-bend 2

Mısra: 31

"İle" edatı.

139. ile:

Gazel 69

Mısra: 3

"İle" edatı.

Kızdırırken pûte-i efkârı şevk-i şems ile
Naqd-i evkâtı geçürmüş kîmyâ-ger bî-haber

Mi'şârını beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

140. ile:

Gazel 82

Mısra: 2

"İle" edatı.

Tîh-i gamı dil şanma ki iḳdâm ile geçmiş
İmdâd-ı ayağ-ı mey gül-fâm ile geçmiş

146. ile:

Kaside 12

Mısra: 4

"İle" edatı.

Mi'şârını beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

141. ile:

Gazel 82

Mısra: 4

"İle" edatı.

Sâḳî yine şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli
Rindân bu şeb-i meş'ale-i câm ile geçmiş

147. ile:

Kaside 12

Mısra: 12

"İle" edatı.

Mişvâr-ı esb-i nefse heves-kâr idüp seni
Çevgân-ı irtikâb ile pâ-der-rikâb ider

142. ile:

Gazel 85

Mısra: 7

"İle" edatı.

Medd ile sûz-ı derûn olsa fetîl-efrûzı
Hışn-ı eflâki döger gülle-i âh-ı 'âşık

148. ile:

Kaside 12

Mısra: 33

"İle" edatı.

Bu hâl ile duḥûlî ümîd eylemek değil
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

143. ile:

Gazel 91

Mısra: 12

"İle" edatı.

'Akl olmasa efkâr netîce viremez hîç
Keşret ile bî-ser olamaz nef'î cünüduñ

149. ile:

Kaside 12

Mısra: 42

"İle" edatı.

Ey pür-hevâ tefekkür-i havf-ı celâl-i Hâk
Aşḫâb-ı hüşi âh ile pür-ıztırâb ider

144. ile:

Gazel 142

Mısra: 12

"İle" edatı.

Evc-gîr-i rif'at-ı âheng maḳâmından düşer
Müste'âr ile qarârı nagme-i iḳbâlde

150. ile:

Kaside 12

Mısra: 53

"İle" edatı.

Şıgmaz cihâna bende-i nâ-çîzi fâḫr ile
Bu iftiḫârı her şeh-i 'âlî-cenâb ider

145. ile:

Kaside 12

Mısra: 4

"İle" edatı.

151. ile:

Kaside 12

Mısra: 87

"İle" edatı.

Yād ile o turre-i Cibrīl-i bendini
Âh-ı derūnı dāğ-ı dil-i müşg-i nāb ider

Nāmını çün kim 'İmādüddīn Ebu'l Takvā komuş
Ey Nebīl ārayış-i zühd ile müsteṣnā ola

152. ile:

Kaside 16

Mısra: 40

"İle" edatı.

Benim bu muḳtezā-yı rûz-gār-ı zûr-kârımdır
Zuhûr-ı ḥaṭṭ ile pehnâ-ver-i dil pür-ğubâr oldu

158. ile:

Kıt'a 23

Mısra: 5

"İle" edatı.

Zamân-ı devletinde naḳş-ı ahd ile Fıransızlar
Alup bir iki yıl zu'mınca fermân-râh-ı Mısr oldu

153. ile:

Kıt'a 7

Mısra: 6

"İle" edatı.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı maḥẓ oldu 'ayân
Pertev ile mehd içinde tıttı dehr-i a'zamı

159. ile:

Kıt'a 24

Mısra: 5

"İle" edatı.

İtdi bu tenbîh ile ser-dâr-ı şadr-ı a'zamın
Ḥaşma var mülk-i ademde eyle ta'yîn-i mekân

154. ile:

Kıt'a 9

Mısra: 2

"İle" edatı.

Merd-i meydân-ı muḥabbet idi Yan Mollâ Faḳîr
İtmedi meyl-i zen-i dünyâ ile sūd u ziyân

160. ile:

Kıt'a 24

Mısra: 9

"İle" edatı.

Ḳudretiñ fehm ile şevketle muḳîm-i taḥt iken
Fâtiḥ-i şâni-i Mısr oldu şeh-i Cem âsitân

155. ile:

Kıt'a 20

Mısra: 17

"İle" edatı.

Te'lîf idüp kulûb-ı cihânı bu ḥayr ile
Ser-levḥa-i fuḥûl-ı kirâm oldu ḥabbezâ

161. ile:

Kıt'a 24

Mısra: 11

"İle" edatı.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dâr ile
Kendi 'azm itmek eger lâzım gelirse bî-gümân

156. ile:

Kıt'a 22

Mısra: 2

"İle" edatı.

Virdi bir ḥayrî'l-ḥâlef Zeynî Efendiye Ḥudâ
Pîr ola 'âlemde 'ilm ü fazl ile yek-tâ ola

162. ile:

Kıt'a 25

Mısra: 3

"İle" edatı.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîg-ı ḥükm-i şer' ile
Bu da 'vâyı düşür kayd itme her şahş-ı sūḥan-sence

157. ile:

Kıt'a 22

Mısra: 4

"İle" edatı.

163. ile:

Kıt'a 27

Mısra: 1

"İle" edatı.

Şimdi dehrin fazl ile mümtâzıdır
Hâzret-i 'Âşir Efendi mecd ile

Bahr u berrde kahr-ı â' dâ-yı melâl-engîz ile
Mazhar-ı envâ'-ı nuşret ola Sultân Muştâfâ

164. ile:

Kıt'a 27

Mısra: 2

"İle" edatı.

Şimdi dehrin fazl ile mümtâzıdır
Hâzret-i 'Âşir Efendi mecd ile

170. ile:

Kıt'a 33

Mısra: 5

"İle" edatı.

Göreydi şerm ile leb-beste-i hayret iderdi hep
Galat-güyân-ı eslâfı nev-âşâr-ı hoş-âyende

165. ile:

Kıt'a 27

Mısra: 6

"İle" edatı.

Geldi şulbundan yine bir nûr-ı mahz
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

171. ile:

Kıt'a 37

Mısra: 12

"İle" edatı.

Hamdülillâh oldu ber-vefk-i murâd 'âlem yine
Müjde-i şulb-ı hümâyûn ile mesrûrû'l-fuâd

166. ile:

Kıt'a 27

Mısra: 8

"İle" edatı.

Pîr idüp hayrû'l-halef ide Hudâ
Böyle bir kadr-i bülendi mecd ile

172. ile:

Kıt'a 37

Mısra: 14

"İle" edatı.

Nice böyle şâh-zâdeyle o şâh-ı Cem-şaşem
Zîb-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenâd

167. ile:

Kıt'a 27

Mısra: 10

"İle" edatı.

Söyle târîh-i mücevher ey Nebîl
Doğdu Mecdüddîn Efendi mecd ile

173. ile:

Kıt'a 38

Mısra: 4

"İle" edatı.

Tâmdır târîh-i mevlûdın Nebîlâ söyledim
Ber-murâd oldu bu 'âlem nesl-i Maḥmûd Şâh ile

168. ile:

Kıt'a 29

Mısra: 6

"İle" edatı.

Sa'âdetle dü-necl-i pâkine sūr-ı hıtân itdi
İdüp gül-zâr-ı şer'î girye-i şâdî ile nem-nāk

174. ile:

Kıt'a 39

Mısra: 1

"İle" edatı.

Yümn ile mevlûdı mesrûr eyledi 'âlemleri
Feth ü nuşret ola yâ Rab tev'em-i Sultân Murâd

169. ile:

Kıt'a 32

Mısra: 11

"İle" edatı.

175. ile:

Kıt'a 41

Mısra: 1

"İle" edatı.

Disünler havf-ı tîg-ı şavlet ile ser-be-ser dehriñ
Ser-efrâzânı hep râm oldı cünd-i Hân Maḥmûda

Açdı sa'yı Ka'betullâhıñ reh-i mesdûdını
Şaldı şark u ğarba şıdķ-ı niyyet ile zemzeme

176. ile:

Kıt'a 42

Mısra: 3

"İle" edatı.

Secde-i şükr ile bir târîḥ yazdım ey Nebîl
Sürdi yüz pây-ı Rasûlullâh ceyš-i müslimîn

182. ile:

Kıt'a 57

Mısra: 25

"İle" edatı.

Rîşe-i bâl-i hümâ nesc ola târ-ı şems ile
Ya'ni pây-endâze ol şâh-ı hümâyûn maḥdeme

177. ile:

Kıt'a 43

Mısra: 3

"İle" edatı.

Şıdķ ile nâm-dâş-ı Ḥazret-i Şıddıķ kim
Devlete olmuş idi kâ'im-maḥâḡ-ı nîk-nâm

183. ile:

Kıt'a 57

Mısra: 34

"İle" edatı.

Ḳālīb-ı mergûba bir târîḥi sebk itdim Nebîl
Doldı şîṭ-i Ṭopķapu resm-i nev ile 'âleme

178. ile:

Kıt'a 45

Mısra: 3

"İle" edatı.

Mâlik-i sırr-ı ṭarîķat oldı zıkr-i ḳalb ile
Salik-i râh-ı ḥaḳîķat idi ol merd-i zarîf

184. ile:

Kıt'a 58

Mısra: 25

"İle" edatı.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Ṭopķapu

179. ile:

Kıt'a 48

Mısra: 5

"İle" edatı.

Bülend-iḳbâl ile ber-vefķ-i şâhândır o zıllullâh
Ola zıll-ı hümâ-yı şevket-i bâlâ-revi memdûd

185. ile:

Kıt'a 59

Mısra: 23

"İle" edatı.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tâ elif-bâdan
Felâṭunda derûn-ı ḥumda noḳşânın olur güyâ

180. ile:

Kıt'a 54

Mısra: 14

"İle" edatı.

İdüp Ḥaḳ ḥaşre dek zîb-âver-i evreng-i Oṣmânî
Hemân fâḥr eylesün zât-ı hümâyûn ile ol mesned

186. ile:

Kıt'a 59

Mısra: 38

"İle" edatı.

Ḥudâ ber-vech-i dil-ḥâḥ ide her maṭlûbına nâ'il
Şafâ-yı ḳalb ile 'ömr-i ṭabî'i eyleyüp i'tâ

181. ile:

Kıt'a 57

Mısra: 10

"İle" edatı.

187. ile:

Kıt'a 66

Mısra: 2

"İle" edatı.

‘İyd olur ‘āşık-ı şūrīdeye nışf-ı ramazān
Za‘f-ı şavm ile hilāl olsa o mäh-ı tābān

Yapup huld-āşiyān Sultān Murād Hān üstine kûbbe
Mürür-ı vakt ile ol kûbbeden olmuş eşer nā-būd

188. ile:

Kıt'a 69

Mısra: 63

"İle" edatı.

Bu beyān-ı müfid ile haqqā
Şan ma‘āni-i muhtasar gibidir

194. ile:

Mesnevi 1

Mısra: 5

"İle" edatı.

Bir nuṭk ile bī-mecāl olur mı
Bülbül güli görse lāl olur mı

189. ile:

Kıt'a 70

Mısra: 3

"İle" edatı.

Yazılsın medd-i tūfān-zār-ı neyl-i eşk ile tarīh
Nebīl Beg kıldı Firdevsi mekân hâkim iken Mışra

195. ile:

Murabba 5

Mısra: 6

"İle" edatı.

Nev-restesiñ âlüfte-i ‘ayş u tarab olma
Ġayri çekemem sāğar ile leb-be-leb olma

190. ile:

Kıt'a 91

Mısra: 1

"İle" edatı.

Yine ibrām ile ol şūhī rām it
Miyānın zīb-i āgūş-ı merām it

196. ile:

Müseddes 1

Mısra: 1

"İle" edatı.

Ṭafra-i berf ile kopardı ey hezār āşūblar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlūblar

191. ile:

Kıt'a 100

Mısra: 3

"İle" edatı.

Doğmuş hilāl ‘ıyd ile bir gurre-i vişāl
İşbāt içün bakın o hilāl-ebruvānıma

197. ile:

Müseddes 1

Mısra: 27

"İle" edatı.

Servi-i dehr ile eşcārı görüp bī-berg ü bār
Kālbine ol dem sünūh itmiş bu beyt-i ābdār

192. ile:

Kıt'a 103

Mısra: 19

"İle" edatı.

Olup vakfından istidlāl ile iḥrāc-ı hedm oldı
Zuhūr itdi derūnında hemān bu kabır-i feyz- endūd

198. ile:

Tahmis 1

Mısra: 2

"İle" edatı.

Faḥr-ı ‘ālem maḥrem-i rāz oldığı şebdir bu şeb
Nūr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdır bu şeb

193. ile:

Kıt'a 103

Mısra: 34

"İle" edatı.

199. ile:

Tahmis 1

Mısra: 3

"İle" edatı.

‘Arş-ı tayyib hâk-pây ile muṭayyebdir bu şeb
Pest olup ḳadr-i kamer çün mäh-ı naḥşebdir bu şeb

Fikrim gibi rişte-i dırâzı
Bir lu‘b ile şayd ider hümâyı

200. **ile:**

Tahmis 1

Mısra: 38

”İle” edatı.

Rengi reşk-i zülf-i hübân-ı cihân olsa n’ola
Hâk-ı pâyı ile ḳadri müstebân olsa n’ola

206. **ile:**

Terkib-bend 2

Mısra: 29

”İle” edatı.

Âh-ı her-gâh ile gâret-gin-i gerdün itdiñ
Baña ol ḡamze-i ḡammâz ne işler kesdi

201. **ile:**

Tahmis 1

Mısra: 49

”İle” edatı.

Çün Nebîl ol mäh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâşıl-ı maḳsûd olur herkes mücerrebdir bu şeb

207. **ile:**

Terkib-bend 2

Mısra: 44

”İle” edatı.

Sînedir çâk-ı girîbâna sebep şevḳimden
Şûret-i şekveyi bir vech ile izhâr itmey

202. **ile:**

Tahmis 2

Mısra: 21

”İle” edatı.

Eyleme bu ḳalb-i pür-âmâl ile fikr-i duḥûl
‘Aḳl u tedbîr ü şafâ-yı bâl ile fikr-i duḥûl

208. **ile:**

Terkib-bend 2

Mısra: 53

”İle” edatı.

Ġamze-i şûḥ-ı siyeh-mest ile ülfet mi olur
Ḳışsa-i zülfine zeyl eyleme vaşf-ı ḳaddin

203. **ile:**

Tahmis 2

Mısra: 24

”İle” edatı.

Pek ba‘îd olmaz mı bu eşḳâl ile fikr-i duḥûl
Ey ḥîred-mend eyleme bu ḥâl ile fikr-i duḥûl

209. **ile:**

Gazel 13

Mısra: 5

”Birlikte, beraber” anlamlarına gelen edat.

Yıkdı yârı bir ayaḡ ile çelûp
Devr ider meydânda Rüstemdir şarâb

204. **ile:**

Tahmis 2

Mısra: 32

”İle” edatı.

Gerçi bulduk gevhâr-i ‘aşḳıñ Nebîlâ kânını
Tîşe-i endîşe ile yokladık her yanını

210. **ile:**

Gazel 9

Mısra: 9

” Birlikte, beraber” anlamlarında edat.

Himmetim ‘aşḳ ile şol rûtbe bülend oldu Nebîl
Olsa şâyeste hümâ beste-i fitrâk baña

205. **ile:**

Terkib-bend 1

Mısra: 40

”İle” edatı.

211. **ile:**

Gazel 21

Mısra: 8

” Birlikte, beraber” anlamlarında edat.

Münevvim olsa da efkâr-ı zülfî şubh-ı şâdıkda
Hayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

Geçüp iden bizi pâ-mâl-ı nâz o mâh mıdır
İren niyâz ile eflâke düd-ı âh mıdır

212. ile:

Gazel 33

Mısra: 9

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Ey hezâr-ı aşl hezâr ibrâm ile
Güşî var ise gülün ol güş-vâr

218. ile:

Gazel 98

Mısra: 5

"Vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamına gelen edat.

Cûda göster şekl-i zinciri hevâdan bahş ile
Mâ-cerâ-yı zülfî işrâb olsa da mâni' degil

213. ile:

Gazel 83

Mısra: 7

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Şâhidân-ı 'işve-kârân ile zûr olmaz mı yâ
Şeyh Efendi eylese cem'iyet-i da'vâ-yı feyz

219. ile:

Gazel 111

Mısra: 4

"Vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamına gelen edat.

Cihânda bî-ta'ab olmaz hünerle şıyt-ı kemâl
Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

214. ile:

Gazel 92

Mısra: 10

"Birlikte, beraber" anlamlarında edat.

Nigâh görme dayanmaz miyân-ı yâr Nebîl
Füzündür âteş ile ızdırâbı her münûn

220. ile:

Kaside 7

Mısra: 3

"Vasıtasıyla, aracılığıyla" anlamına gelen edat.

Bulur bâg-ı nedâmet nergis-i tã'ât ile zînet
Sirişkim olsa bârân-ı baharım yâ Rasûlallâh

215. ile:

Gazel 10

Mısra: 7

"Beraber, birlikte" anlamlarında edat.

Neş'eyi bezme yürüt ikdâm ile
Bu husûşa baş ayagı sâkiyâ

221. ile:

Gazel 39

Mısra: 3

"-dAn dolayı" anlamında edat.

'Uşşakı habs-i âh idemez kayd-ı zülf ile
Sermâye-yi o ehl-i hevâ hep telefdedir

216. ile:

Gazel 40

Mısra: 7

"Beraber, birlikte" anlamlarında edat.

Eşk-i hûn-efşân ile devr eylerim
Şîve-i dülâbı bilmem kâdardır

222. ile:

Kaside 12

Mısra: 35

"-dAn dolayı" anlamında edat.

Bu keşret-i zünûb ile düzağda nâz idüp
Belki kabûlden o dağî ictinâb ider

217. ile:

Gazel 44

Mısra: 2

"Beraber, birlikte" anlamlarında edat.

223. ile:

Gazel 54

Mısra: 12

"İle" bağlacı.

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûh olur Bihzâd
Hırâm-ı nâz ile ol kıdd-i serv-endâma şûret vir

224. ile:

Gazel 130

Mısra: 10

"İle" bağlacı.

Cevher-i zât-ı kürk zîver-i eşvâb değil
Seyfe ile nâzar-ı 'uryân dolaşur elden ele

225. ile:

Kıt'a 15

Mısra: 2

"İle" bağlacı.

Felek-päye Hafîd-i 'âtîfet-güster ki iqbâli
Ola şubh u mesâ dâğ-ı derûn hürşîd ile bedre

226. ile:

Kıt'a 28

Mısra: 6

"İle" bağlacı.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşır-ı Havernağda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhiñ

227. ile:

Kıt'a 54

Mısra: 11

"İle" bağlacı.

Yeñiden türbe-i vâlâ ile bir hân-kaş yapıdı
İde feyz-âşinâ-yı halvet-i der-encümen meşhed

ilhâm:

1. ilhâm:

Mesnevi 1

Mısra: 74

*Allah tarafından kulun gönlünde doğan bilgi,
sezgi.*

Zâtıdır o maḥz-ı feyz-i Bārī

İlhâm iledir cemi'-i kārī

ilhâm-ı âşinâ oldu:

1. ilhâm-ı âşinâ oldu:--dı

Kıt'a 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tanıdık, bilindik ilham olma.

Hâzret-i Hân Selîm-i Sâliḥ kim

Ḳalbi ilhâm-ı âşinâ oldu

ilhâm-ı hudâya:

1. ilhâm-ı hudâya:--y, --a

Kıt'a 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Allah'ın ilhamı, Allah tarafından insanın
gönlüne verilen duygu.*

Bir şeh ki muḳârin ola ilhâm-ı Hudâya
Her nesnede kesb itse n'ola farṭ-ı kemâli

ilhâm-ı hudâ-yı lem-yezeldir:

1. ilhâm-ı hudâ-yı lem-yezeldir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ebedi olan Allah'ın ilhamı (Allah tarafından
kalbe gelen mana).*

Münebbih ḳalbine sâ'at-be-sâ'at
Hep ilhâm-ı Hudâ-yı lem-yezeldir

iliş:

1. ilişdi:--dı

Mesnevi 1

Mısra: 16

Dokunmak, temas etmek.

Habṭ itdi beni amân o gözler
Müjgâna ilişdi cümle sözler

iliş-:

1. ilişdi:--dı

Gazel 23

Mısra: 7

Dokunmak, temas etmek.

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şâm-ı ḥaṭında
Gitdi 'Arabistâna piristü-yı muḥabbet

2. **ilişmez:--mez**

Gazel 131

Mısra: 2

Dokunmak, temas etmek.

Resîde olmaga bir cüz'i himmet kaldı dāmāna

İlişmez mi nigāh-ı şefkati çāk-ı girībāna

3. **ilişdirdi:--dir, --di**

Gazel 132

Mısra: 5

Dokunmak, temas etmek.

İlişdirdi o pervānem hevā-yı mū-miyānında

Düşermiş kumrī-i dil serv-i hoş-endāmdan dāma

ilişme:

1. **ilişme:--me**

Gazel 108

Mısra: 7

Dokunmak, temas etmek.

İlişme şahş-ı resen-bāz-ı zülfiñ olmuşdur

Alınca menzili pür-piç ü tābdır göñlüm

ilkā eyledi:

1. **ilkā eyledi:--di**

Kıt'a 59

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İlham etme, kalbe yerleştirme.

Derūna eylemişdi iştiyāk-ı rü'yeti te'şir

Bu şüret bendesin Mışra nihāyet eyledi ilkā

illallah:

1. **illallah:**

Kıt'a 83

Mısra: 4

Kelime-i tevhid, Allah'tan başka ilah yoktur.

Hatm eyledi lā-ilāhe ile sözi

Şıgmaz hele imāna bu hāl illallah

ilm:

1. **ilm:**

Kıt'a 69

Mısra: 2

Bilme, bilgi.

Ceddim 'Âşır Efendimiz ki dili

'İlm ile nüşha-i Dürer gibidir

2. **ilm:**

Kıt'a 40

Mısra: 6

Bilgi, bilme.

Mu'azzez eyledi bir zātı hüküm-i şer' ile kim

Dilinde 'ilm ile fazl aşinā-yı takvādır

'ilm ü 'amel:

1. **'ilm ü 'amel:**

Kıt'a 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bilgi ve iş II öğrenme ve uygulama.

Mukārin oldı bir müfti-i dīne

O zī 'ilm ü 'amel fahır-ı mileldir

'ilm ü 'amelle:

1. **'ilm ü 'amelle:--le**

Kıt'a 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Öğrenme ve uygulama, ilim ve amel.

'İlm ü 'amelle zātı mümtāz-ı 'ālem idi

Sālik olan bu işre rāh-ı Hüdāya gitdi

'ilm ü fazl:

1. **'ilm ü fazl:**

Kıt'a 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İlim ve fazilet, bilgi ve hüner.

Virdi bir hayrū'l-hālef Zeynī Efendiye Hüdā

Pir ola 'ālemde 'ilm ü fazl ile yek-tā ola

'ilm-i ledünnide:

1. **'ilm-i ledünnide:--de**

Kaside 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gayb ilmi, ilahi esrarı öğreten ilim.

Seni Hâk hâce-i esrâr idüp 'ilm-i ledünnîde
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

iltifat:

1. **iltifâtı:--ı**

Gazel 122

Mısra: 2

Teveccüh, ilgi, güler yüz.

Şive-i müstağbeli fark itmeyenler hâlden
İltifâtı idemez temyîz istişkâlden

iltifat itdiñ:

1. **iltifât itdiñ:--di, --ñ**

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rağbet etmek, ilgilenmek.

Dîde-düz-ı şâh-râh iltifât itdiñ beni
Kûşe-i çeşmiñle imâ-yı selâm itdikçe sen

iltizâm itmiş:

1. **iltizâm itmiş:--miş**

Gazel 138

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lüzumlu görmek, tercih etmek.

Hâşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Bağ niyâzıñ hâline rüsvâ-yı 'âm itmiş yine

imâ:

1. **imâya:--y, --a**

Gazel 150

Mısra: 6

Bir şeyi dolaylı yoldan anlatmak, belirtmek.

Bîmâr mıdır o rûtbe çeşmiñ
İmâya dağî mecâli yok mı

2. **imâdır:--dır**

Gazel 17

Mısra: 5

Bir şeyi dolaylı yoldan anlatmak, belirtmek.

Şubh-ı vaşla rûşen imâdır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

3. **imâya:--y, --a**

Gazel 99

Mısra: 8

Bir şeyi dolaylı yoldan anlatmak, belirtmek.

Açmazdan şikâf-ı girîbânı gösterir
İmâya ol defîne-i mestûrı neyleyim

imâ eylevüp:

1. **imâ eylevüp:--y, -(ü)p**

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Üstü kapalı olarak anlatmak. II. İşaret etmek.

Hisâb-ı büse-i ruhsârın eylevüp imâ
Göñül o keşf-i zamîr iddiâyâ yüz tutdu

imâ ider:

1. **imâ ider:--(e)r**

Gazel 105

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İma etmek, dolaylı anlatmak, anıştırmak, ihsas etmek.

Zîr-i gîsûda ider şubh-ı vişâli imâ
Bûs idüp gerdeni gafletden uyandım bilürüm

2. **imâ ider:--(e)r**

Murabba 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İşaret etmek, dolaylı olarak anlatma.

Bu şeb hıfz olmamış vaşlıñ serefden
İder imâ bu etvâr-ı perîşân

imâ ideyor:

1. **imâ ideyor:--e, --yor**

Murabba 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İşaret etmek, dolaylı olarak anlatma.

Ğamzeñle yine çeşmiñi iş'āra sebeb ne
İmā ideyor hānçer-i hūn-hāra sebeb ne

İmā idüp:

1. İmā idüp:--(ü)p

Kıt'a 59

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İşaret etmek, dolaylı olarak anlatma.

Bu ta'lîmin dimiş İsfendiyāra görme hacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eftar-i 'aynın idüp İmā

2. İmā idüp:--(ü)p

Kıt'a 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İşaret etmek, dolaylı olarak anlatma.

Meh-tāb-ı boğaza idüp İmā
Bağ doğdı gümüş-i serv didim ben

İmā itmekdedür:

1. İmā itmekdedür:--mek, --de, --dür

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İşaret etmek, dolaylı olarak anlatmak.

İtmekdedür irtifā'-ı hüsni
'Aks-i müjeler ruhında İmā

'İmādüddîn Ebu'l takvā:

1. 'İmādüddîn Ebu'l takvā:

Kıt'a 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mustafa Aşir Efendi'nin çocukları Zeyni
Efendi'nin oğlu.*

Nāmını çün kim 'İmādüddîn Ebu'l Takvā komuş
Ey Nebîl ārayış-i zühd ile müsteğnā ola

'İmādüddîn Ebu'l takvā:

1. 'İmādüddîn Ebu'l takvā:

Kıt'a 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mustafa Aşir Efendi'nin çocukları Zeyni
Efendi'nin oğlu.*

Eyler istidlāl tārīhim şalāh-ı hāline
Zühd ile ma'mūr 'İmādüddîn Ebu'l Takvā ola

i' māl eylemek:

1. i' māl eylemek:--mek

Kıt'a 59

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

İmal etmek, yapmak, işlemek.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhiķa aşlā

imām:

1. imāmdan:--dan

Gazel 121

Mısra: 12

*Cemātle kılınan namazlarda en önde duran ve
namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.*

Pîş-i şaf-ı müjeñde ku'üd üzredir o hāl
Evvel kıyām ider mi cemā'at imāmdan

2. imāmı:--ı

Kıt'a 45

Mısra: 1

*Cemātle kılınan namazlarda en önde duran ve
namaz kılınırken kendisine uyulan kimse.*

Cāmî'-i pāk-ı Sovuķkuyı imāmı göçdi āh
Az gelür dehre Latîf Mollā gibi şahş-ı nazîf

imām abdü'l-laţîf:

1. imām abdü'l-laţîf:

Kıt'a 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bursa'da medfun olan evliyalarından biridir.

Bir cemā'at-kudsıyān geldi Nebîl tārīh için
Şahñ-ı huldı secdegāh ide İmām Abdü'l-laţîf

imān:

1. imān:

Kıt'a 66

Mısra: 4

Allah'a inanmak, iman etme, dîni inanç.

Çaldı düzdide nigele aya şüfiyye de yâr
Kalb-i şüfî-i mürâyide kalur mı imân

2. İmāna:-a

Kıt'a 83

Mısra: 4

Allah'a inanmak, iman etme, dîni inanç.

Hatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi
Şıgmaz hele İmāna bu hâl illallah

im'ân-ı nazardandır:

1. im'ân-ı nazardandır:--dan, --dır

Gazel 64

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çok dikkatli bakma.

Nebîlâ nîk ü bed temyîzi im'ân-ı nazardandır
Lisân-ı hâl ile girdârı şeyhîñ gîlzetin söyler

İmā-vı kalbe:

1. İmā-yı kalbe:--e

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kalbin işareti.

Müjeñ kuṭb-ı cenûb-ı hâle vardı zîr-i ebrûda
İder İmā-yı kalbe her zamân mânend-i mîknâṭis

İmā-vı kelâmı:

1. İmā-yı kelâmı:--ı

Gazel 122

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sözün işareti, iması.

Güşa mahrem eylemez şâhib-başîret ey Nebîl
Çeşmdir derk iden İmā-yı kelâmı lâlden

İmā-vı şefâ'atle:

1. İmā-yı şefâ'atle:--le

Kaside 8

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şefaatin işareti, belirtisi.

Nebîl-i zârı mesrûr ile İmā-yı şefâ'atle
Dirîğ itme med ü 'atf-ı nigâhı yâ Rasûlallâh

İmā-yı selām eyleyerek:

1. İmā-yı selām eyleyerek:--y, --erek

Terkib-bend 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Selam verme işareti, hareketi yapma.

O temâyülle geh İmā-yı selām eyleyerek
Yûri 'uşşâkıñı pâ-mâl-i hıram eyleyerek

İmā-vı selām itdikçe:

1. İmā-yı selām itdikçe:--dik, --çe

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Selam verme işareti, hareketi yapma.

Dîde-düz-ı şâh-râh iltifât itdiñ beni
Küşe-i çeşmiñle İmā-yı selām itdikçe sen

İmā-vı şubh-ı vaşla:

1. İmā-yı şubh-ı vaşla:--a

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma sabahının işareti, belirtisi.

Oldı miyân-ı haṭda bu şeb şu'le-i ruḥı
İmā-yı şubh-ı vaşla şeb-âheng-i nev-bahâr

İmdād:

1. İmdādı:--ı

Kaside 12

Mısra: 37

Yardım, yardım istemek.

Ol gün ki yâr u yâveriñ imdâdı kaṭ' olup
Aşhâb-ı tâ'ati 'ameli behre-yâb ider

2. İmdādı:--ı

Kaside 12

Mısra: 104

Yardım, yardım istemek.

Koyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdı şefkatiñ bize vakt-i 'ikâb ider

İmdâd eylesün:

1. İmdâd eylesün:--sün

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Heves-kâr-ı neşâta bezm-i nûş-â-nûş-ı gülşende
Varup mestâne bir na'rayla İmdâd eylesün bülbül

İmdâd iderse:

1. İmdâd iderse:--(e)r, --se

Kaside 15

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

İmdâd iderse luṭfî nesîm-i ferâh gibi
Cünd-i şitâyâ ḡalib olur leşker-i bahâr

2. İmdâd iderse:--(e)r, --se

Terkib-bend 3

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yardım etmek, yardıma yetişmek.

İmdâd iderse hışmıñ eger pek yamândır
Tig-ı müjeñ ne rütbede bir hûn-feşândır

İmdâd itse:

1. İmdâd itse:--se

Kaside 16

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Yardım etmek.

Ziyâ-yı mihr-i ikbâl ile İmdâd itse dinmezdi
Zuhûr-ı cünd-i şeble 'âlem-i pür-nûr-ı târ oldu

İmdâda yetişür:

1. İmdâda yetişür:--(ü)r

Gazel 65

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Çok zor ve tehlikeli bir anda yardım etmek.

Gerçi şu inse de ayagina bintü'l-'inebiñ
Vakf-ı gam cümleden İmdâda muḡaddem yetişür

İmdâd-ı ayağ-ı mey:

1. İmdâd-ı ayağ-ı mey:

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap kadehinin yardımı.

Tih-i gamı dil şanma ki İkdâm ile geçmiş
İmdâd-ı ayağ-ı mey gül-fâm ile geçmiş

İmdâd-ı çerâğ-ı 'arîzî:

1. İmdâd-ı çerâğ-ı 'arîzî:

Gazel 68

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yanağın mumunun yardımı.

Dil-i rüşende İmdâd-ı çerâğ-ı 'arîzî olmaz
O nüzhet-gâh-ı 'aşka şu 'le-i dâğ-ı derûn ister

İmdâd-ı kemân:

1. İmdâd-ı kemân:

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yay gibi kaşının yardımı.

Sihâm-ı ğamze İmdâd-ı kemân ister mi ister ya
Bu zaḡm-ı sîneye şekk ü gümân ister mi ister ya

İmiş:

1. İmiş:

Gazel 39

Mısra: 13

Öğrenilen geçmiş zaman, miş.

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gû o mes'ele-i muḡtelifdedir

İmkân nist:

1. imkân nist:

Kaside 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Imkanın yokluğu.

Bi-ḥamdillāh şumār-i luṭf-i bī-pāyānet imkân nist
Füzûn âmed zi-curm-i bī-ḥesâbem yâ rasûlallāh

imlâ itdim:

1. imlâ itdim:--dî, --m

Terkib-bend 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Söyleyip yazmak.

‘Aks-i müjem oldı ḥāme-i mû
Evşâf-ı miyânîñ itdim imlâ

imtiḥân:

1. imtiḥân:

Gazel 11

Mısra: 6

Sinama, deneme.

İder dil-beste-i gîsûsı evzâ‘-ı şütür-gürbe
Heveskâr-ı cünûna imtiḥân ister mi ister ya

2. imtiḥânîñ:--î, --ñ

Gazel 87

Mısra: 2

Sinama, deneme.

Baḥş-ı zülf-i pür-gümânîñ adı ‘aşk
Kîl ile bu imtiḥânîñ adı ‘aşk

imtinân-ı mihr ü mehden:

1. imtinân-ı mihr ü mehden:--den

Kaside 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ay ve güneşin iyiliği başa kakması.

Şuâ‘-ı pertev-i luṭfuñdan alsun kevkeb-i baḥtım
Ḥalâş it imtinân-ı mihr ü mehden yâ Rasûlallāh

imtisâl:

1. imtisâlimden:--(i)m, --den

Gazel 120

Mısra: 8

İtaat etme, uyma.

İdüp büse şitâb aḥşâma kalmakdan ḥazer itdim
Sükût itdi o meh maẓmûna ḥaṭṭa imtisâlimden

2. imtisâli:-i

Gazel 150

Mısra: 2

İtaat etme, uyma.

Ḥüsn-i ruḥunuñ zevâli yok mı
Emr-i ḥaṭa imtisâli yok mı

imtisâl itmeklige:

1. imtisâl itmeklige:--mek, --lig, --e

Tahmis 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Emirlere bütünüyle uymak durumu.

İmtisâl itmeklige şâh u gedâ mecbûr olur
Nâfîzû‘l-ḥükûm olmada ol mer-tebe fermân-ı ‘aşk

imzâ-yı lebiñle:

1. imzâ-yı lebiñle:-i, --ñ, --de

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dudağının imzası.

Ḥaṭ-ı sāğardır imzâ-yı lebiñle zîver-i destim
Bulur ‘izz-i nüfûzu kadri naḳş-ı nâmdan nâma

in:-

1. indi:-dî

Kıt'a 18

Mısra: 17

*Yukarıdan aşağıya doğru gelmek. Beyitte
“batmak, (güneş, ay ve yıldızlar için) ufukta
kaybolmak, görünmez olmak, gurup etmek”
anlamındadır.*

Basîṭ-i ḥāke indi şimdi ammâ
Çü ḥurşîd irtifâ‘ı bī-cedeldir

in:

1. **indi:-di**

Kıt'a 6

Mısra: 4

İnmek, varmak.

Himmeti üçlerle yazdım ben de tārīhin Nebīl

İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

2. **indikde:-dikde**

Kıt'a 46

Mısra: 6

İnmek, varmak.

Nāz eyleyüp dokuz māh emr-i Hūdāya bakdı

İndikde vālideynin teşvīk kevne geldi

inan:-

1. **inandım:--dı, --m**

Gazel 105

Mısra: 8

İnanmak || Güvenmek.

İşvesi hulfına ta'līm-i zemīn itmededir

Bir zamān va'dine gerçekten inandım bilürüm

inān:

1. **inānıñda:--ı, --ñ, --dan**

Murabba 6

Mısra: 10

Dizginleme, zapt etme.

Esbiniñ naḥvet iki yanında

Geçdi dest-i ğaḏab 'inānıñda

inān-ı ihtiyārım:

1. **inān-ı ihtiyārım:**

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İrade dizgini.

İnān-ı ihtiyārım gitdi elden herçi-bād-ābād

Kümeýt-i iştibārım gitdi elden herçi-bād-ābād

2. **inān-ı ihtiyārım:--(ı)m**

Kaside 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İrade dizgini.

Görüp pīr-i ḥarābāt esb-i nefsi virdi meydānı

Alup elden 'inān-ı ihtiyārım yā Rasūlallāh

3. **inān-ı ihtiyārım:--ı, --m**

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İrade dizgini.

İnān-ı ihtiyārım gitdi elden herçi-bād-ābād

Kümeýt-i iştibārım gitdi elden herçi-bād-ābād

ināyet idüp:

1. **ināyet idüp:--(ü)p**

Kaside 12

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İyilikte, bağıştta bulunmak.

Terk eyle gel 'ināyet idüp ḥāb-ı ğafleti

Vakt-i şeh̄r duāları Hāḡ müstecāb ider

ināyet oldı:

1. **ināyet oldı:--dı**

Mesnevi 1

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

İyilik, yardım gelmek.

Hāḡḡında nice 'ināyet oldı

Hem vaḡ'a-nüvīs-i devlet oldı

ināyet-i hāḡdan:

1. **ināyet-i hāḡdan:--dan**

Kaside 12

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Allahın lütfu.

Me'yūs olup 'ināyet-i Hāḡdan seniñ gibi

'Alemdə kim bu zenbi 'aceb irtikāb ider

ināyeti istese:

1. **ināyeti istese:--se**

Kaside 12

Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Yardım talep etmek.

Zîr-i zemîniñ istese kem-ter 'inâyeti
Mâ-fevkiñi hâzâin-i Efrâsiyâb ider

inbîk-i hayâlimden:

1. **inbîk-i hayâlimden:--i, --m, --den**
Gazel 120
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Hayal inbiği.

Mey-i la'liñ güzâr itdikçe inbîk-i hayâlimden
.....şâf ider deryûze neş'e-i melâlimden

inbîk-i hûn-âb:

1. **inbîk-i hûn-âb:**
Gazel 98
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Kanlı su (gözyaşı) inbiği.

Çek 'arâk-rîz oldu la'li görde rûh-ı neş'eyi
Dîdeler inbîk-i hûn-âb olsa da mâni' degil

inbîk-i ruhsâr-ı 'arâk-rîzi:

1. **inbîk-i ruhsâr-ı 'arâk-rîzi:--i**
Gazel 115
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Ter döken yanağın inbiği.

Olur târ-ı nîgeh inbîk-i ruhsâr-ı 'arâk-rîzi
Hezâr-ı pür-neşâtım câm-ı gül-reng-i temâşâdan

incâz:

1. **incâzımıñ:--ı, --nıñ**
Gazel 150
Mısra: 14
Yerine getirme, verilen sözü tutma.

Gerçi baña va'di çok Nebîlâ
İncâzımıñ ihtimâli yok mı

ince:

1. **ince:**
Mesnevi 1
Mısra: 34
(Bedenin) ince olma durumu, zayıflık.

Yetmez mi hevâ-yı mü-miyânı
Pek ince şenâ-yı mü-miyânı

incilâ:

1. **incilâya:--y, --a**
Gazel 145
Mısra: 4
Parlama, aydın ve ışıklı olma.

Atınca düşına şad-nâz ile o turreleri
Küsûf-ı mihr-i ruhi incilâya yüz tütdu

'inde:

1. **'inde:--i, -nde**
Kıt'a 7
Mısra: 3
Yan, kat, huzur.

Gayrının 'inde bir deryâ-yı bî-pâyân olur
Gonce-i gül-zâr-ı 'ilm ü fazlının bir şeb-nemi

indir-:

1. **indirdi:--di**
Kıt'a 5
Mısra: 4
Indirmek (iki gemi ile Üç Anbarlı indirme).

Düşdi târîhim dahî vefk-i müselles ey Nebîl
Şeh Selîm indirdi Üç Anbarlı dü fûlk ile

infi'âl:

1. **infi'âli:--i**
Murabba 6
Mısra: 2
Üzüntü, teessür, öfke, kızgınlık.

Çeşm-i şûh ile hasb-i hâl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

2. infî'âli:--i

Murabba 6
Mısra: 4
Üzüntü, teessür, öfke, kızgınlık.

Deheniñden şorup su'āl idelim
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

3. infī'ālī:--i

Murabba 6

Mısra: 8

Üzüntü, teessür, öfke, kızgınlık.

Ğamze hançer- be-dest-i nāz olmuş
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

4. infī'ālī:--i

Murabba 6

Mısra: 12

Üzüntü, teessür, öfke, kızgınlık.

Bir eli tığ-ı hūn-feşānında
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

5. infī'ālī:--i

Murabba 6

Mısra: 16

Üzüntü, teessür, öfke, kızgınlık.

Nāzı rüy-ı niyāzı hāk itmiş
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

6. infī'ālī:--i

Murabba 6

Mısra: 20

Üzüntü, teessür, öfke, kızgınlık.

Bu teğāfūl Nebīl-i zāra mıdır
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

infikāk:

1. infikākı:--ı

Gazel 113

Mısra: 6

Ayrılık, bir arada olmama.

Etrāf-ı şem'-i devlete fānūsdur hādem
Māhın hīç infikākı görülmüş mi hāleden

inhisār itme:

1. inhisār itme:--me

Kıt'a 47

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Yalnız bir şeye veya kimseye ait olma, başkası ile alakası olmayıp bir yere, birine has olma, ona mahsus olma. yalnız onun için olmak.

'Umūmīdir bu ihsānı hışāra inhisār itme
Degildir kābil-i ta'dād meyl-i ihtisār eyle

inkār:

1. inkāra:--a

Gazel 90

Mısra: 7

Reddetmek, kabul etmemek.

Dīdesinden 'aşkımlı inkāra yok cāy-ı gürüz
Hiç olur mı hāzır u nāzır güvāhı kimsenñ

2. inkāra:--a

Murabba 5

Mısra: 11

Reddetmek, kabul etmemek.

Va'd itmiş idiñ vaşlıñı inkāra sebep ne
Öldürme beni başıñ için cānım efendim

inkār idenler:

1. inkār idenler:--(e)n, --ler

Kıt'a 103

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Inkar etmek, reddetmek, kabul etmemek.

Ulū'l- emre itā'at naşş ile farz oldu insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Hākdan olur maṭrūd

inkār itse:

1. inkār itse:--se

Muhammes 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Reddetmek, kabul etmemek.

Kim ki inkār itse zinciriñ sürür
Bunda elbette ağan şular durur

inkār olur:

1. **inkār olur:--(u)r**

Kaside 16

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Yok sayılmak.

Nice zülf-i 'arūs inkār olur daḥl itme ey süsen
Behey dīvāne bak hem-hey' et-i zülf-i nigār oldu

innī:

1. **innī:--den**

Gazel 122

Mısra: 6

(Ar. inne edatı ve nispet eki -i ile innī). Dilimizde
felsefe terimi olarak kullanılmış bulunan Burhan-ı
innī söyleyişinde geçer. Burhan-ı innī: içerdığı bilgi
akıl yürütmelerde kullanılan ve sonuca kendisine
dayanılarak varılan önerme.

Yāri ḥālimden bilür ḥālim daḥī ol yārden
Fehm iden innī ile limmīyi istidlālden

inşā:

1. **inşāya:-ya**

Mesnevi 1

Mısra: 55

Süslü nesir.

İnşāya virirdi şī'ri revnak
Olmaz mı şeker yā şīre elyak

insān:

1. **insānsın:--sın**

Gazel 72

Mısra: 8

Insan, kişi, şahıs.

Çeşm-i mahmūr niçün ḥaşm-ı dil-i merdumdür
Sende insānsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

2. **insāna:--a**

Gazel 106

Mısra: 8

Insan, kişi, şahıs.

Sükütun ba'zı yerde müsikī-veş ḥüsni zāhirdir
Seni evvel görüşde zāhidā insāna beñzetdim

3. **insānı:--ı**

Gazel 111

Mısra: 14

Insan, kişi, şahıs.

Vüfur-ı 'ākıl ile taḥrīk-i leb idince Nebīl
İder rübüde-dil insānı berceste zebān

4. **insāna:--a**

Kıt'a 103

Mısra: 11

Insan, kişi, şahıs.

Ulū'l- emre itā'at naşş ile farz oldu insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Ḥaḥdan olur maṭrūd

5. **insān:**

Murabba 2

Mısra: 1

Insan, kişi, şahıs.

Bir perī misiñ nesiñ insān mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

inşirāh-ı şadra:

1. **inşirāh-ı şadra:--a**

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül açıklığı/ferahlığı.

Haṭṭ-ı vechidir beyāz üzre şeref-rīz-i şudūr
İnşirāh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bī-ḥaber

intihā:

1. **intihā:**

Gazel 4

Mısra: 12

Son, nihayet.

Bu kütēh-pāy-ı ḥāmeyle o zāta pey-rev oldu kim
İder Vaşşāf-ı devrān ile vaşfi intihā peydā

intihāb:

1. **intihābından:--ı, --ñ, --dan**

Gazel 122

Mısra: 9

Seçim, tercih.

Çeşm-i ragbetden sukuṭum intihābından mıdır
Hem-nişîn-i ḥāk olur seyr it düşen ğırbâlden

intihāb ider:

1. **intihāb ider:--(e)r**
Kaside 12
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Seçmek.

İ' lān idüp nüfuzını maḥbûbının Ḥudā
Mücrimleri şefā' at içün intihāb ider

intisāb ider:

1. **intisāb ider:--(e)r**
Kaside 12
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Intisab etmek. bağlanmak. mensub olmak.

Ḥurşîd ü māh reşk ile dil-süz-ı şevk olur
Her kim felekde der-gehiñe intisāb ider

ir:

1. **irmek:--mek**
Gazel 41
Mısra: 7
Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Menzilim dursun ğubār-ı pâyime irmek muḥāl
Rîşe-i perr-i hüma-yı ma' rifet tîrimdedir

2. **irmiş:--miş**
Kıt'a 58
Mısra: 23
Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Bu mevki'ye bî-irtiyāb cennetden irmiş āb u tāb
Pîre virir feyz-i şebāb āb u hevā-yı Topkapu

3. **irsün:--sün**
Mesnevi 1
Mısra: 130
Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Hem yaşda hezār-sāle girsün
Tā dāmen-i rüsteḥîze irsün

ir-:

1. **iren:--en**
Gazel 44
Mısra: 2
Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Geçüp iden bizi pā-māl-ı nāz o māh mıdır
İren niyāz ile eflāke dūd-ı āh mıdır

2. **irer:--er**
Kıt'a 72
Mısra: 4
Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Tutarsa rişte-i feyzin Nebilā
İrer elbet yed-i Abdāl Murāda

3. **irmiş:--miş**
Gazel 61
Mısra: 9
Ermek, ulaşmak, yetişmek.

Niyāz irmiş Nebilā pür-'arāk keyf-i ayagımla
Hücüm-ı nāz ile muḥtāc-ı imdād olduğım günler

'irak u 'acem ü 'urbāna:

1. **'irak u 'acem ü 'urbāna:--a--y, --a**
Kıt'a 101
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Irak, İran ve Urban II musikideki makam.

Müsikîde hele Fārābi-i 'aşr idi o pîr
Şîti varmışdı 'İrak u 'Acem ü 'Urbāna

irās ider:

1. **irās ider:--(e)r**
Gazel 114
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sebep olmak.

Derd-i ser irās ider pür-gü olan ḥālî derün
Hoş gelür ṭablîñ şadā-yı cān-ḥırāşı dürdan

irās itme:

1. **irāş itme:--me**

Kıt'a 18

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sebebiyet vermek, meydana getirmek, sebep olmak.

Huşuşā şā'im iken müslimîne
Çıkup hem itme irāş keseldir

iriş:

1. **irişdi:-di**

Kıt'a 56

Mısra: 9

Erişmek, ulaşmak, gelmek.

Bir şavt irişdi nā-gāh tārīhidir Nebīlā
Şimdi Melek Efendi mülk-i bekāya gitdi

irşād eylesün:

1. **irşād eylesün:--sün**

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğru yolu göstermek, aydınlatmak.

Ururmuş verd-i derd ile tārīk-i gülşeniden dem
Zamīr-i gonçeyi keşf idüp irşād eylesün bülbül

irşāda gelüp:

1. **irşāda gelüp:--(ü)p**

Kıt'a 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(insan yaşamı) doğru yolu benimsemek.

Vefāt itmiş bu mevki'de yapılmış üstine kubbe
Buḥārādan gelüp irşāda bu Şeyḫ Aḥmed-i erşed

irtifā':

1. **irtifā' ı:--ı**

Gazel 27

Mısra: 10

. Yükseltme, yükselti. II Mertebe, kıymet.

Zāt-ı lāzım ehl-i taklīdīn olur mı sāyesi
Ben Nebīlā irtifā' ı görmedim zıllarda hiç

irtifā' u şān bulur:

1. **irtifā' u şān bulur:--(u)r**

Kıt'a 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yücelik ve şöhret bulur.

Şübhesiz mānend-i gerdün irtifā' u şān bulur
Eyleyenler hāk-ı der-gāhın görüp vaz'-ı cibāh

irtifā' ı bī-cedeldir:

1. **irtifā' ı bī-cedeldir:--dir**

Kıt'a 18

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Tartışmasız yükseliş.

Basīt-i ḥāke indi şimdi ammā
Çü ḥurşid irtifā' ı bī-cedeldir

irtifā'-ı ḥüsni:

1. **irtifā'-ı ḥüsni:--i**

Terkib-bend 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Güzelliğinin yüceliği.

İtmekdedür irtifā'-ı ḥüsni
'Aks-i müjeler ruḥında imā

irtifā'-ı şāh-ı vālāsın:

1. **irtifā'-ı şāh-ı vālāsın:--sın**

Kıt'a 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüce padişahın yüksekliği.

Şübhesiz kendin kıyās eylerdi der-zīr-i zemīn
İrtifā'-ı şāh-ı vālāsın göreydi Keyḳubād

irtifā'-ı şānına:

1. **irtifā'-ı şānına:--ı, --n, --a**

Kıt'a 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şanın yüceliği, yüce şan.

O zıll-ullāh-ı Cem-cāhıñ sen ey mihr-i felek her gün
Baḳup bu irtifā'-ı şānına reşkinden 'ār eyle

2. irtifā'-ı şānna:--ı, --n, --a

Kıt'a 57

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Şanın yüceliği, yüce şan.

Baksa Zerka-i Yemāme irtifā'-ı şānna
Pesti-i medd-i başar eylerdi anı mülzeme

irtikāb ider:

1. irtikāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Beklemek, gözetmek.

Me'yūs olup 'ināyet-i Hākdan seniñ gibi
'Ālemde kim bu zenbi 'aceb irtikāb ider

irzā:

1. irzā:

Kıt'a 103

Mısra: 18

Razı etmek.

Ber'in ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i gûş eyle
Alındı şāhibin irzā ile bu hāne-i maḥdūd

is:

1. işin:-i, -n

Gazel 33

Mısra: 11

Bir maksatla yapılan faâliyet, çalışma, amel.

Sāhile düş var işin düşvār ise
Der-kenār itdim o şūhı der-kenār

2. işden:--den

Kıt'a 25

Mısra: 2

Bir maksatla yapılan faâliyet, çalışma, amel.

Firānçe erligi maḥv itdi meydān-ı kefā'etde
Alup hīleyle zabt-ı Kāhire işden midir zence

3. işden:--den

Terkib-bend 1

Mısra: 80

Boş işlerden ve günahlardan.

Geçmem o hevādan itse ber-bād
İşden kesilince dest-i fitne

iş midir:

1. iş midir:--dir

Tahmis 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Yapılan bir şeyin beğenilmediğini,
küçümsendiğini bildiren bir söz.*

İş midir meyl-i ḥurūş-ı 'ālem-i dār-ı fenā
Lîk bilmez ehl-i hūş-ı 'ālem-i dār-ı fenā

isāle:

1. isāleden:--den

Gazel 113

Mısra: 8

Akıtma.

Var meşreb-i kerîmde ednāya ser-fürū
Baş kaldırır mı cāma şurāhī isāleden

iş'ār:

1. iş'āra:-a

Kaside 2

Mısra: 6

Haber verme.

Saḥa eyleser izhār-ı leṭā'if ḥamsede maḳşūd
Anı iş'āra remz-i ḥācegāndır ḥālka-i tevḥīd

2. iş'āra:--a

Murabba 5

Mısra: 9

Haber verme.

Ġamzeñle yine çeşmiñi iş'āra sebeb ne
İmā ideyor ḥançer-i ḥūn-ḥāra sebeb ne

iş'ār ider:

1. iş'ār ider:--(e)r

Mesnevi 1

Mısra: 106

Kelime Tipi: -
Haber vermek, bildirmek.

Tab'ı idicek belâgat iş'âr
Eş'ârı ider letâfet iş'âr

2. **iş'âr ider:--(e)r**
Kıt'a 43
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Bildirme, açıklama, dile getirme.

Rûtbe-i fazl-ı bülendin haşre dek iş'âr ider
Maḥlâş-ı Sāmī ile şî'rindeki feyz-i kelâm

is'âr idicek:

1. **iş'âr idicek:--i, --cek**
Mesnevi 1
Mısra: 105
Kelime Tipi: -
Haber vermek, bildirmek.

Tab'ı idicek belâgat iş'âr
Eş'ârı ider letâfet iş'âr

işâret:

1. **işâret:**
Gazel 28
Mısra: 7
Alâmet, iz, nişan.

Sînesin keşfe işâret 'adet-i tekmesidir
Çeksin ol rûzı hisâb itmege ezber tesbîḥ

2. **işâret:**
Gazel 66
Mısra: 7
Alâmet, iz, nişan.

İhtirâz-ı cevri-i 'uşşâka işâret yok mıdır
Bozma ey kâfir mugân âyînidir perhîz olur

3. **işâret:**
Mesnevi 1
Mısra: 118
Alâmet, iz, nişan.

'Atf-ı nigeḥ-i 'inâyet ister
Bir ṭafraya dil işâret ister

işâret evleyüp:

1. **işâret eyleyüp:--y, --(ü)p**
Kıt'a 9
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İşâret etmek, göstermek.

Şîve-i refîâr-ı ḥübâna işâret eyleyüp
Dir idi ḳopdı kıyâmet ḥâb-ı ḡafletden uyan

işâret ider:

1. **işâret ider:--(e)r**
Gazel 51
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bir şeyi, bir durumu el, yüz hareketleriyle anlatmak, göstermek, belirtmek.

Tahrîk-i serle sünbül işâret ider baña
Şemm âşinâ-yı zülfine bû ser-fürû mudır

işâret-i luṭf:

1. **işâret-i luṭf:**
Kıt'a 73
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Lütuf işâreti.

Târîḫi bir işâret-i luṭf ister ey Nebîl
'Âşım Efendi müfti-i dîn-i güzîndir

işâret-i namâzı:

1. **işâret-i namâzı:--ı**
Terkib-bend 1
Mısra: 43
Kelime Tipi: -
Namazın işâreti II namazın kılınacağı yer.

Ebrû ḳor işâret-i namâzı
Ey ruḥları câmi'-i letâfet

isbât:

1. **isbât:**
Gazel 44
Mısra: 5
Şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana çıkarma; kanıt, delil.

Ne 'anber olduğın iġbāt it n o bir dönem
'Aceb lebindeki ol ifte ben g v h mıdır

2. iġb ta:--a

Gazel 85

Mısra: 5

*Şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana
ıkarma; kanıt, delil.*

Yetişür  aysa  adar silsilesi  iġb ta
Olsa g s s  bu da 'v da g v h-ı '    

3. iġb ta:

Kıt'a 14

Mısra: 3

*Şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana
ıkarma; kanıt, delil.*

Sit nbul p yesi iġb ta k fidir anı   adri n
'Aceb   hid mi l zımdır bed    böyle da 'v ya

4. iġb t:

Kıt'a 100

Mısra: 4

*Şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana
ıkarma; kanıt, delil.*

Dogmu  hil l 'ıyd ile bir gurre-i vi  l
  b t it n ba  n o hil l-ebruv nıma

iġb t-ı müdde' sına:

1. iġb t-ı müdde' sına:--s n, --a

Gazel 149

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Iddia, d    nce delili / ispatı.

Açmazdan bu s ne-i p r-d  ı gösterüp
  b t-ı müdde' sına ma  zar   ard  mı

işbu:

1. işbu:

Kıt'a 50

Mısra: 20

*Bu işaret sıfatının yazıda kullanılan eski bir
 ekli, işte bu.*

Su  t eyler  u  r n fehm ile  a  r-ı  avern  den
Görüp r  h-ı Sinimm r işbu resmi  erm-s r oldu

ise:

1. ise:

Gazel 8

Mısra: 9

*Eklendi i cümleyle koşul anlam  veren kelime,
koşul edatı.*

Z    r yu  da değil ise Neb    nazarı  n
Böyle    itmez idi  n   bh u mes  nold  sa  a

2. ise:

Gazel 33

Mısra: 11

*Eklendi i cümleyle koşul anlam  veren kelime,
koşul edatı.*

S    le d    var içün d     r ise
Der-ken r itdim o       der-ken r

3. ise:

Gazel 35

Mısra: 7

*Eklendi i cümleyle koşul anlam  veren kelime,
koşul edatı.*

C   -ı ba  r-ı vu  lata b d-ı nes m   h ise
Ol temevvüc   ve-i   n-i ceb ne bestedir

4. ise:

Gazel 37

Mısra: 9

*Eklendi i cümleyle koşul anlam  veren kelime,
koşul edatı.*

G  l g  l ise ruh ları meyden Neb  l
B seleri g  l demed-i ne    edir

5. ise:

Gazel 38

Mısra: 5

*Eklendi i cümleyle koşul anlam  veren kelime,
koşul edatı.*

C  m-ı nazmımda n'ola ma' d  m ise reng-i   m r
Zev  -i b  s-i la' l-i dilber t  ynet-i t  kimdedir

6. ise:

Gazel 65

Mısra: 2

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren kelime, koşul edatı.

Zülf-i reyhânı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-i şâhî ise makşûd o perçem yetişür

7. ise:

Gazel 91

Mısra: 9

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren kelime, koşul edatı.

Cemşîde ise secde-i mestân-ı hârâbât
Bâkî mi değil fitne-i da'vâsı 'anûduñ

8. ise:

Kıt'a 48

Mısra: 8

Eklendiği cümleye koşul anlamı veren kelime, koşul edatı.

Şu rütbe muktezâ-yı 'adli ma'mûr-ı hârâb eyler
Cihândan cây-ı vîrân ister ise yevm olur nâ-bûd

ise de:

1. ise de:

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Olsa da.

Tıynet-i tākde muzmer ise de bûy-ı şafâ
Neş'e-i cām-ı meyi himmet-i Cemden bilürüz

2. ise de:

Gazel 124

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Olsa dahi, olsa da.

Bir haber yok mıdır esrâr-ı lebinden şoralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

isfendivâr:

1. isfendiyâra:--a

Kıt'a 59

Mısra: 15

Şeh-nâme'de adı geçen İranlı tarihi-efsanevî kahraman. Keyâniyân sülâlesinden Güştasb'ın oğludur. Rüstem ile birlikte Haft Hân adlı tehlikelerle dolu yolu geçen iki kişiden biri. Rüstem'le yaptığı savaşta ölmüştür. Klasik şiirde yiğitliği ve savaşları ile anılır.

Bu ta'limin dimiş İsfendiyâra görme hacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eftar-i 'aynın idüp imâ

2. isfendiyâra:--a

Gazel 125

Mısra: 8

Şeh-nâme'de adı geçen İranlı tarihi-efsanevî kahraman. Keyâniyân sülâlesinden Güştasb'ın oğludur. Rüstem ile birlikte Haft Hân adlı tehlikelerle dolu yolu geçen iki kişiden biri. Rüstem'le yaptığı savaşta ölmüştür.

Görince rûh-ı Rüstem havfa düşmüş tîr-i müjgânın
Çeküp bir hû dimiş İsfendiyâra dîdeler rûşen

iş tutmaz:

1. iş tutmaz:--maz

Gazel 151

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İş yapmak.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gîsûdan
Tutmaz bu işi 'âkıl dîvâneyi gördüñ mi

iş tutmazsa:

1. iş tutmazsa:--maz, --sa

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İş yapmak.

O nev-res serv-ğadd başka reviş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

isit:

1. isit:

Gazel 33

Mısra: 13

Duymak, dinlemek.

Sen Nebîl-âsâ ne işit hem ne bil
Der-diyâr oldı kararım der-diyâr

2. işitsün:-+sün

Kıt'a 59

Mısra: 13

Duymak, dinlemek.

İşitsün top-ı ra'd âşübınıñ üslub-ı ta'lîmin
Hasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

iskender ü dârâ:

1. iskender ü dârâ:

Kıt'a 59

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İskender ve Dârâ. (Tarihte iki İskender vardır.

Biri hem Peygamber hem de padişah olan İskender, diğeri İran'ı baştan başa zapteden Makedonyalı İskender. Dârâ ise İran'ın Keyaniyan sülâlesinin dokuzuncu ve sonuncu hükümdarıdır. Mecazen büyük hükümdarlara da Dârâ derler. Dârâ İskender'le yaptığı büyük muharebede mağlup olmuş ve kaçarken ölmüştür.).

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Mahmûd Hân-ı Gâziniñ
Der-i cüdın ider deryüze-gâh İskender ü Dârâ

iskender-i devrân:

1. iskender-i devrân:

Kıt'a 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Devrin, zamanın İskender'i (İskender: Padişah, M.Ö. 356-323 arasında yaşayan, Yunanistan, İran, Anadolu, Suriye ve Hindistan'ı ele geçirmiş olan büyük kumandan.).

Penâh-ı müstemendân-ı zamân İskender-i devrân
Cihânda ola bâb-ı zindegânı haşmına mesdûd

iskender-i hürşid-fer:

1. iskender-i hürşid-fer:

Kıt'a 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneş gibi parlayan İskender.

Pâdişâh-ı baħr u berr İskender-i hürşid-fer
Himmatidir sedd olan def'-i Ye'cüc-i gama

isle:

1. işlemiş:-miş

Gazel 30

Mısra: 9

İşlemek, "tesir etmek bağlamında."

Şâh-ı billür işlemiş dilber nihâl-i kıddine
Kol salup bu feyzi haq virdikte bâzû koymuş ad

2. işler:-r

Kaside 1

Mısra: 4

İşlemek, "tesir etmek bağlamında."

Daķıka-dân-ı tarikat kırıncı kalbinde
Çü sâ'at işler o ân lâ-ilâhe illallâh

işler kesdi:

1. işler kesdi:--di

Terkib-bend 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: Deyim

(Birinin başına) Uğraşacağı bir iş açmak, başına iş çıkarmak. (iş kesmek deyimi).

Âh-ı her-gâh ile gâret-gin-i gerdün itdiñ
Baña ol gamze-i gammâz ne işler kesdi

işler keser:

1. işler keser:--(e)r

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: Deyim

(Birinin başına) Uğraşacağı bir iş açmak, başına iş çıkarmak. (iş kesmek deyimi).

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sinede
Gerçi kendin gösterir zâhirde hançer bî-haber

ism:

1. ismi:-i

Gazel 136

Mısra: 5

Ad, isim.

Mücid-i fitne midir ismi 'aceb
O füsün-ger geliyor hâtırıma

2. ismi:-i

Kıt'a 21

Mısra: 6

Ad, isim.

Bahāriyye bu nev-cāyı alup der-kurb-ı Sa'd-ābād
Becādır didiler behv-i behāmīn ismi ta'yīne

3. ismiyle:-i, -y, -le

Kıt'a 37

Mısra: 16

Ad, isim.

Ber-murād olsun o şāhen-şāh-ı Ferīdūn-ḥadem
Nām-ı şulb-ı pākin itdikçe murād ismiyle yād

ışmām:

1. ışmāmına:--i, --n, --a

Gazel 70

Mısra: 9

Koklatma II hissettirme.

Felege çıkdığını ışmāmına uyandım āhıñ
Alıcak destīne ol māh-ı sitem-ger micmer

2. ışmāmedir:--e, --dir

Gazel 103

Mısra: 5

Koklatma II hissettirme.

Bu edālar serde kayd-ı zūlfīñi ışmāmedir
Sünbül-i bāğ-ı cefā zīb-i külāhımdır benim

ışmām ider:

1. ışmām ider:--(e)r

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uğraştırmak, meşgul etmek.

Züvvārīñ ider āteşte yandığın ışmām
Süzān olarak bñy-ı feşān oldığı 'üduñ

ışmām iderek:

1. ışmām iderek:--erek

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uğraştırmak, meşgul etmek.

Nāsıñ el çekdiğine yandığın ışmām iderek
Durmayup micmer-i sūzān dolaşur elden ele

ışmām iderken:

1. ışmām iderken:--(e)r, --ken

Gazel 131

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uğraştırmak, meşgul etmek.

Nebīlā dūd-ı āhım sünbūlistān itdi eflāki
İderken ḥālim ışmām ol meh-i kākūl-perīşāna

ışmām iderse:

1. ışmām iderse:--(e)r, --se

Gazel 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Koklama, kokusunu hissetme.

İşmām iderse ḥāl-i lebiñ bñy-ı vuşlatı
Tā Māverā-yı Hinde kadar bu ḥāber gider

ışmām idince:

1. ışmām idince:--ince

Kaside 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Koklamak.

İşmām idince maḳdemiñi Ḥüsrev-i gülüñ
Oldı nesīm-i peyk-i feraḥ-güster-i bahār

ışmām itdi:

1. ışmām itdi:--di

Gazel 118

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Koku almak, koklamak; hissetmek, sezmek.

O māhıñ sūz-ı zūlfīn 'anber ışmām itdi dūdundan
Huşūşā ḥālka ḥālka sū-yı eflāke şu'ūdundan

ismi:

1. **ismini:--ni**
Gazel 3
Mısra: 14
Ad, isim.

Zāhir ızın-i müctehid tārīḥ-i tāmından Nebīl
Eylesūñ 'Āşım Efendi ismini fetvāya zeyn

isnād eyler:

1. **isnād eyler:--r**
Terkib-bend 1
Mısra: 71
Kelime Tipi: -
Dayandırmak, bağlamak.

Gör zulmı o zülfe eyler isnād
Tā başdan aşardı cüy-ı Şīrīn

isr:

1. **isre:--e**
Kıt'a 56
Mısra: 4
Gidiş, meslek, tutulan yol.

'İlm ü 'amelle zāti mümtāz-ı 'ālem idi
Sālik olan bu isre rāh-ı Hüdāya gitdi

ışrāb:

1. **ışrāb:**
Gazel 98
Mısra: 6
İçirme || Aşk şarabından içme.

Cūda göster şekl-i zincīri hevādan bahş ile
Mā-cerā-yı zūlfı ışrāb olsa da mānī' değil

ışrāb eyledi:

1. **ışrāb eyledi:--di**
Kıt'a 55
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dikkate almak, dinlemek.

Nebīlā ḥāme ışrāb eyledi bu tām tārīḥi
Du'āsiyla al iç Maḥmūd Ḥānıñ āb-ı şāfiden

ışrāb eyler:

1. **ışrāb eyler:--r**
Gazel 64
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Dikkate almak, dinlemek.

Sirişkim mācerā-yı zūlfı eyler gamzeñe ışrāb
Gören çeşm-āşınāsıñ sergüzeşt-i 'izzetin söyler

ışrāb itdi:

1. **ışrāb itdi:--di**
Tahmis 1
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
İçirmek.

Vüs 'atıñ mi'rācda seyr itdi çeşm-i enveri
Şu 'le-i yāķūtı ışrāb itdi cām-ı kevşeri

ışrāb-ı çeşmimdir:

1. **ışrāb-ı çeşmimdir:--i, --m, --dir**
Gazel 58
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Gözle anlatma.

Değil lāzım Nebīlā gerçi girye 'ālem-i āba
Bu cūşış-mācerā-yı sābıkı ışrāb-ı çeşmimdir

ışrāb-ı keyf eyler:

1. **ışrāb-ı keyf eyler:--r**
Gazel 94
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Keyif şarabını içmek.

Gonçe-i esrārdan ışrāb-ı keyf eyler Nebīl
Şundı 'aks-i la'li bir peymāne kim çeşmimdir ol

ışrāk-ı şems-i feyz:

1. **ışrāk-ı şems-i feyz:**
Gazel 94
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Bereket güneşinin doğuşu.

Eylemez ışrāk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigāh
Nūr-ı ḥūrşīde meh-i devrāne kim çeşmimdir ol

iste:-

1. ister:--r

Mesnevi 1

Mısra: 117

Talep etmek, arzu etmek.

‘Atf-ı nıgeh-i ‘ināyet ister
Bir ıtafraya dil işāret ister

2. ister:--r

Mesnevi 1

Mısra: 118

Talep etmek, arzu etmek.

‘Atf-ı nıgeh-i ‘ināyet ister
Bir ıtafraya dil işāret ister

3. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 1

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Sihām-ı ğamze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

4. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 1

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Sihām-ı ğamze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

5. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 2

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Sihām-ı ğamze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

6. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 2

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Sihām-ı ğamze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

7. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 3

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hestī nām ü şān ister mi ister ya

8. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 3

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hestī nām ü şān ister mi ister ya

9. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 4

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hestī nām ü şān ister mi ister ya

10. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 4

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hestī nām ü şān ister mi ister ya

11. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 6

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

İder dil-beste-i ğīsūsı evzā‘-ı şütür-gürbe
Heveskār-ı cünūna imtiḥān ister mi ister ya

12. ister:-r

Gazel 11

Mısra: 6

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

İder dil-beste-i gīsūsı evzā‘-ı şütür-gürbe
Heveskār-ı cünūna imtiḥān ister mi ister ya

Şikenc-i zūlfı vaşf ile ḥadīs-i ister
O leyli-meşreb ‘uşşākında āşār-ı cünūn ister

13. **ister:-r**

Gazel 11

Mısra: 8

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

İder ‘aksiyle ülfet nāzir-i āyīne-yi ‘ibret
O ḥahiş-kār-ı vaḥdet hem-zebān ister mi ister ya

19. **ister:-r**

Gazel 68

Mısra: 4

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Esās-ı zulme ol mäh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı şipihre āh-ı ‘āşıkdan sütün ister

14. **ister:-r**

Gazel 11

Mısra: 8

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

İder ‘aksiyle ülfet nāzir-i āyīne-yi ‘ibret
O ḥahiş-kār-ı vaḥdet hem-zebān ister mi ister ya

20. **ister:-r**

Gazel 68

Mısra: 6

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Dil-i rüşende imdād-ı çerāğ-ı ‘arizî olmaz
O nüzhet-gāh-ı ‘aşka şu‘le-i dāğ-ı derūn ister

15. **ister:-r**

Gazel 11

Mısra: 10

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Nebilā vardı gūş-ı zöhreye āgāze-i nazmın
Hezār-ı gülşen-i ma‘nī fiğān ister mi ister ya

21. **ister:-r**

Gazel 68

Mısra: 8

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Ayagın çeldi leb-riz-i ḥaseddir şāhib- ‘irfāna
Felek her cām-ı ser-şār-ı neşāṭı ser-nigūn ister

16. **ister:-r**

Gazel 11

Mısra: 10

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Nebilā vardı gūş-ı zöhreye āgāze-i nazmın
Hezār-ı gülşen-i ma‘nī fiğān ister mi ister ya

22. **ister:-r**

Gazel 68

Mısra: 10

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Nebilā turesinde gösterir Hārūt u Mārūtı
Nedem ol gamze-i sehharı izhār-ı füsūn ister

17. **istemez:-mez**

Gazel 13

Mısra: 3

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

‘Ālem-i āb istemez mi nā-ḥudā
Cām-ı keşti-i feraḥ-yemdir şarāb

23. **istemez:-mez**

Gazel 74

Mısra: 5

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

İstemez hīç tekellūf suḥan-ı rāst-nümā
Ehl-i kızbın söziñi kayd-ı ḳasemden bilürüz

18. **ister:-r**

Gazel 68

Mısra: 2

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

24. **ister:-r**

Kıt'a 73

Mısra: 7

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Tārīḥi bir işāret-i luṭf ister ey Nebīl
‘Āşım Efendi müfti-i dīn-i güzīndir

Gāyet-i ‘aşkı gönül ‘aşk-ı ḥaḳīki ister
III

25. **ister:-r**

Muhammes 3

Mısra: 5

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Vaşla dil bir şüret ister
‘Ālemiñ şemsî ne lâzım

31. **ister:-r**

Gazel 52

Mısra: 3

İstemek; arzu etmek.

Takarrüb-cüy-ı Ḥaḳka terk-i çirk-i mā-sivā ister
Olan cüyende-i germ-ülfet-i ḥammām üryāndır

26. **ister:-r**

Muhammes 3

Mısra: 10

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

32. **ister:-r**

Gazel 68

Mısra: 1

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Şikenc-i zülfi vaş ile ḥadīs-i ister
O leylī-meşreb ‘uşşākında āşār-ı cünūn ister

27. **ister:-r**

Muhammes 3

Mısra: 15

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Vaşla dil bir şüret ister
Her kimi buldumsa buldum

iste:

1. **işte:**

Gazel 127

Mısra: 8

Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz.

Dir gören ol çār-ebrū dilberi (Nebīl)
İşte mihr-i āsumān-ı çārumīn (Nūrī)

28. **ister:-r**

Muhammes 3

Mısra: 20

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Söyle ey rūḥ-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

2. **işte:**

Kıt'a 14

Mısra: 6

Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz.

Nola gelse Nebīlā ḥāṭıra bu mısra-i tārīḥ
Ḥafīd-i āsumān-cāha becādır işte bu pāye

29. **ister:-r**

Terkib-bend 2

Mısra: 14

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

Zen-i dünyāya ne meyl itdi o meşhūr-ı cihān
Olmaga luṭf-ı Ḥudā yār u refīki ister

3. **ister:-r**

Gazel 58

Mısra: 7

İstemek II talep etmek.

Der-āgūş itmek ister mü-miyānıñ bezm-i ma‘nāda
Bu bārīkī fikirim māye-baḥş-ı ḥāb-ı çeşmimdir

30. **ister:-r**

Terkib-bend 2

Mısra: 15

Arzu etmek, talep etmek, istemek.

4. **istemez:-mez**

Gazel 59

Mısra: 7

Istemek II talep etmek.

İstemez dış kirâsı bûs-ı lebi
Bezîm-i vaşla nevâle lâzımdır

5. **ister:-r**

Gazel 71

Mısra: 2

Istemek II talep etmek.

Çifte köstekle durur belde o cevher hançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister hançer

6. **ister:-r**

Gazel 132

Mısra: 3

Istemek II talep etmek.

Tebâşîr-i zuhûr-ı gerdene zülfinde vakt ister
Şabâhî' l-hayra hasretidir giren ahşâmdan şâma

7. **ister:-r**

Kaside 5

Mısra: 5

Istemek II talep etmek.

Ğubâr-ı hâk-i pâyiñ sürme-i 'ayne'l-yakîn ister
Cihânda dîde-i bâ-intibâhım yâ Rasûlallâh

8. **istemez:-mez**

Kıt'a 47

Mısra: 5

Istemek II talep etmek.

Münebbih istemez îkâza ol şâh-ı dil-âgâhı
Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taht iftihâr eyle

9. **ister:-r**

Kıt'a 48

Mısra: 8

Istemek II talep etmek.

Şu rütbe muhteżâ-yı 'adli ma'mûr-ı harâb eyler
Cihândan cây-ı vîrân ister ise yevm olur nâ-bûd

10. **istemem:-mem**

Kıt'a 82

Mısra: 3

Istemek II talep etmek.

İstemem ben bâde kâfidir baña la'l-i lebi
Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

11. **işte:**

Gazel 9

Mısra: 6

Anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

Dinse şahib-mâye ol şüh-ı cefâkâra sezâ
İşte bürhân-ı kavî sîne-i şad-çâk baña

12. **işte:**

Terkib-bend 1

Mısra: 127

Gösterirken veya bir şeye işaret edilirken söylenir.

İşte bu hükümet-i Karaküş
Ol turreyi zîb-i düş idince

13. **ister:-r**

Gazel 118

Mısra: 6

Arzu etmek, dilemek, talep etmek.

Hayâl-i zülfidir sermâyesi sûda-ger-i 'aşkıñ
Ziyân ister mi âdem kıl kadar ümmîd-i sūdundan

ıştibâh:

1. **ıştibâhı:**

Gazel 90

Mısra: 10

Şüphe, şüphelenme.

Noқта-i şekk-i vücûd-ı femde güyâ haller
Gerçi kim yokdur Nebîlâ یشtibâhı kimseniñ

ıştibâh itme:

1. **ıştibâh itme:--me**

Gazel 135

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Şüphelenmek, kuşku duymak.

Fünün-ı fitneyi ol tıfl-ı nāza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

isti'câl itse:

1. **isti'câl itse:--se**

Gazel 42

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Elini çabuk tutmak || Acele etmek.

Hakka lâzımdır 'ubûdiyyette sebkat ey Nebîl
Hidmete kim itse isti'câl kendin gösterir

Kelime Tipi: -
Delil göstermek.

Eyler istidlâl târîhim şalâh-ı hâline
Zühed ile ma'mûr 'İmâdüddîn Ebu'l Takvâ ola

istidlâl olur:

1. **istidlâl olur:--(u)r**

Gazel 117

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kanıt olmak.

Nâs olur elbet Nebîlâ peyrev-i dîn-i mülûk
'İffet-i ma'hdûma istidlâl olur huddâmdan

istidlâl:

1. **istidlâlden:--den**

Gazel 122

Mısra: 6

*Bir konuda kanıtlara dayanarak sonuç çıkarma,
çıkarım.*

Yâri hâlimden bilür hâlim dahî ol yârden
Fehm iden innî ile limmîyi istidlâlden

istihkâm:

1. **istihkâm:**

Kıt'a 48

Mısra: 23

İstihkâm sınıfında ki askerler.

Esâs-ı devleti şân ile kesb itdikçe istihkâm
Mu'ammer ide bânîsi o şâhı Hâzret-i ma'bûd

istimâ'-ı gûşdan:

1. **istimâ'-ı gûşdan:--dan**

Gazel 143

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kulağı dinleme, işitme.

Yok Nebîlâ kurbdan güm-râh-ı isti'dâda sûd
Hisse var mı istimâ'-ı gûşdan mengûşda

istimâ'-ı şohbete:

1. **istimâ'-ı şohbete:--e**

Gazel 142

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şohbeti dinlemek, işitmek.

İstimâ'-ı şohbete mevku'fudur redd-i cevâb
Behre yokdur lezzet-i gûş-ı sühândan lâlede

istidlâl eyler:

1. **istidlâl eyler:--r**

Kıt'a 22

Mısra: 5

istinâd:

1. **istinâden:--(e)n**

Kıt'a 35

Mısra: 12

Dayanma, güvenme.

Ola her tedbiri hem-zânü kadirle yâ ilâh
İstinâden luṭfiña itdi şeh-i devrân cülûs

istiskâl:

1. istiskâlden:--den

Gazel 122

Mısra: 2

*Soğuk davranışlarla hoşlanmadığını belli etme;
dışlama, yüz vermeme.*

Şîve-i müstaḳbeli fark itmeyenler ḥâlden
İltifâtı idemez temyîz istiṣkâlden

2. istiṣkâlde:--de

Gazel 142

Mısra: 10

*Soğuk davranışlarla hoşlanmadığını belli etme;
dışlama, yüz vermeme.*

Def'-i şafrâ-yı ḡam eyler neş'e-i leymûn ile
Türş-rû izhâr iden agyârı istiṣkâlde

istiṣvâk-ı rû'yeti:

1. istiṣvâk-ı rû'yeti:--i

Kıt'a 59

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Görme isteği.

Derûna eylemişdi istiṣvâk-ı rû'yeti te'ṣîr
Bu şûret bendesin Mıṣra nihâyet eyledi ilḳâ

'işve:

1. 'işvesi:--si

Gazel 105

Mısra: 7

Cilve, naz, eda.

'İşvesi ḥulfına ta'lîm-i zemîn itmededir
Bir zamân va'dine gerçekten inandım bilürüm

2. 'işvede:

Kaside 16

Mısra: 83

Cilve, naz, eda.

İdince ḥurde-kârı 'işvede nâzende-i ṭab'ım
Ser-â-ser rişte-i nâz-ı bütân beg-süste târ oldu

3. 'işvede:--de

Kıt'a 77

Mısra: 2

Cilve, naz, eda.

O şeh ser-ḥayl-i ḥübândır gören âdem çeker ḥasret
'Alemdir 'işvede ḳaddi bütân 'âlem çeker ḥasret

'işve-bâz:

1. 'işve-bâzı:

Terkib-bend 1

Mısra: 41

Sevgili.

Seyr eyle amân o 'işve-bâzı
Bir ḳâmet ile ḳopar ḳıyâmet

'işve-ger:

1. 'işve-ger:

Gazel 133

Mısra: 4

İşveli, nazlı (sevgili).

Şekl-i âdemde bir perî didiler
Ya'nî bir 'işve-ger ki hiç şorma

'işve-rîz olur:

1. 'işve-rîz olur:--(u)r-ur

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cilve, naz saçma.

Ḥıram-ı ḳâmeti kim 'işve-rîz olur giderek
Muḳalled-i fiten resen-i ḥîz olur giderek

'işvân:

1. 'işvân:

Kaside 10

Mısra: 10

Karşı gelme, itaatsizlik etme, baş kaldırma.

Tehî ez-naḳd-i ṭâ'at çun Nebîl hemyân-i faḥrem lîk
Der 'işvân mâlik-i ḥadd-i nişâbem yâ rasûlallâh

isbāta:

1. isbāta:-a

Gazel 91

Mısra: 7

*Şahit ve delil göstererek doğrusunu meydana
çıkarma; kanıt, delil.*

İsbāta delil olsa sezā şıklet-i cismi
Kurtulduğı dem çarha şu 'ūd itdigi düdüñ

it:

1. it:

Gazel 10

Mısra: 5

Etmek, eylemek, yapmak.

Tığ-ı gamzeñdir niyām-ı ruḥşat it
Gel telef itme bu çağı sākiyā

2. itmezse:-mez, -se

Gazel 57

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

Teşriñiñ eger dīdemi itmezse nemek-rīz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebābıñ tuzı yokdur

3. itse:-se

Gazel 70

Mısra: 8

Etmek, eylemek, yapmak.

Elleri düde kadar şarfdā kudret mefkūd
İtse de düdını çün ḥalka-i ejder micmer

4. itmezdi:-mez, -di

Gazel 78

Mısra: 3

Etmek, eylemek, yapmak.

Ḳayd-ı zülfı türe-rüz itmezdi Leylānıñ anı
Beste-i gīsü-yı şeb-gün olduğım görseydi Ḳays

5. itmiş:-miş

Gazel 83

Mısra: 1

Etmek, eylemek, yapmak.

Pür-hevā itmiş ḥabābıñ 'aşk ile şahbā-yı feyz
Gösterir mevc-i şafā her katreyi deryā-yı feyz

6. itsem:-se, -m

Gazel 93

Mısra: 8

Etmek, eylemek, yapmak.

Dürr-nisār oldum leb-i baḥr-ı sirişke şu gibi
Ben ḥayālīñ zīb-i āgüş-ı kenār itsem gerek

7. itdi:-di

Gazel 100

Mısra: 6

Etmek, eylemek, yapmak.

Vaşlına kandığım gibi āhıña yandığım budur
Bi-eşer itdi dildeki sūz u güdāzı neyleyim

8. itmede:-me, -de, -

Gazel 101

Mısra: 12

Etmek, eylemek, yapmak.

Pā-der-gil-i ḥicāb komuş servi dagda
İ'lān-ı işve itmede refṭarı neyleyim

9. itdi:-di

Gazel 102

Mısra: 7

Etmek, eylemek, yapmak.

Ḥün-ı dil sīm-i sirişke ne açık renk itdi
Ḳızıla çaldı 'ayārım aña mı acıyayım

10. itme:-me

Gazel 135

Mısra: 6

Etmek, eylemek, yapmak.

O çār-ebrū maḳāmın çarḥ-ı çārüm itdi mihr-āsā
Yetişmez nāle-i āhenk niyāzı çār-gāh itme

11. itme:-me

Gazel 135

Mısra: 10

Etmek, eylemek, yapmak.

Nebilā kūy-ı yāre dilde bir nā-refte yol buldum
Duyurma kimseye rāh-ı nihānım şāh-rāh itme

12. idüp:--üip

Kaside 3

Mısra: 4

Etmek, eylemek, yapmak.

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün
İdüp Hāḫ ḫatm-ı tūmār-ı risālet yā Rasūlallāh

it-:

1. ider:--er, -

Gazel 3

Mısra: 5

Etmek, eylemek, yapmak.

Neşr-i Kul Muştafa 'Āşım Efendimiz ider
Hāne-i pūr-feyzi oldıkça yed-i imlāya zeyn

2. itdiñ:--di, --n

Gazel 17

Mısra: 8

Etmek, eylemek, yapmak.

Şu 'le-rîz-i neş'edir baḫr-ı meyiñ mähîleri
Yandırıp sākî hilālî mähitāb itdiñ bu şeb

3. itmiş:--miş

Gazel 30

Mısra: 5

Etmek, eylemek, yapmak.

Reng-i gülle māye itmiş dāye-i kudret mülî
Harc idüp şekerle şire la'l-i dil-cü koymuş ad

4. itdirüp:--dir, --üip

Gazel 32

Mısra: 2

Etmek, eylemek, yapmak.

İtdi hezāra gönçe- lebiñ reng-i nev-bahār
Kuşluk zamānî itdirüp aheng-i nev-bahār

5. ider:--er

Gazel 69

Mısra: 9

Etmek, eylemek, yapmak.

Ḳālīb-ı bî-rūḫ ider 'uşşākı gitdikçe Nebîl
Güyyā şuretdē ol rūḫ-ı muşavver bî-ḫaber

6. itsem:--se, -m

Gazel 104

Mısra: 4

Etmek, eylemek, yapmak.

Hüsünde kıl kadar nokşanı yok mizān-ı dikkatde
Ser-ā-pā mū-yı cismi çeşm-i binā-yı nigāh itsem

7. itsem:--se, -m

Gazel 104

Mısra: 6

Etmek, eylemek, yapmak.

Görünmez dīdeme mānend-i zerre mihri gerdeniñ
O mähî zīb-i āgūş-ı temennā-yı nigāh itsem

8. itsem:--se, -m

Gazel 104

Mısra: 8

Etmek, eylemek, yapmak.

Cevāb-ı gamze-i ḫūn-rîzden 'aczim hüveydādır
Eğer her bir müjem engüşt-i imā-yı nigāh itsem

9. itsem:--se, -m

Gazel 104

Mısra: 12

Etmek, eylemek, yapmak.

O mähîñ bezmini garḫ-āb ider fevvāre-i eşkim
Bu ḫasretle eger ben sedd-i mecrā-yı nigāh itsem

10. itsem:--se, -m

Gazel 104

Mısra: 14

Etmek, eylemek, yapmak.

Olur zāhir sevādı merdüm-i çeşm-i taḫassürde
Nebîlā ḫālîni dāğ-ı süveydā-yı nigāh itsem

11. **itdi:-di**

Gazel 135

Mısra: 5

Etmek, eylemek, yapmak.

O çār-ebrū maḳāmın çarḥ-ı çārüm itdi mihr-āsā
Yetişmez nāle-i āhenk niyāzı çār-gāh itme

12. **itmede:--me, --de**

Gazel 142

Mısra: 5

Etmek, eylemek, yapmak.

İtmede hem-seng-dāna şahş-ı nā-dānı felek
Şırça gevherle müsāvīdir yed-i dellālde

i'tā eyleyüp:

1. **i'tā eyleyüp:--y, --(ü)p**

Kıt'a 59

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Vermek.

Hudā ber-vech-i dil-ḥāh ide her maṭlūbına nā'il
Şafā-yı kalb ile 'ömr-i ṭabī'i eyleyüp i'tā

itā'at:

1. **iṭā'at:**

Kıt'a 103

Mısra: 11

Söz dinleme, emirlere uyma.

Ulū'l- emre iṭā'at naşş ile farz oldu insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Ḥaḳdan olur maṭrūd

itāb olunca:

1. **'itāb olunca:--ınca**

Murabba 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Azarlama, paylama.

Maḥv olur esās-ı ḥüsn-ülfet
Resm-i keremi 'itāb olunca

i'tibār:

1. **i'tibār:--ı**

Gazel 35

Mısra: 4

Değer, kıymet, saygı.

Muḥzır-ı bī-mihr olur mı hīç şāyān-ı ḳabūl
İ'tibārı herkesiñ naḳş-ı nigīne bestedir

i'tibārımız olsa:

1. **i'tibārımız olsa:--sa**

Kıt'a 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Rağbet edilmek II saygı gösterme, değer verme.

Toḥm-ı gül-i emel çemen-i ḥaṭṭıñ içredir
Fasl-ı bahāra olsa nola i'tibārımız

i'tirāf:

1. **i'tirāf:**

Kaside 12

Mısra: 44

*Başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı görülen
bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklama, söyleme,
bildirme.*

Tevbīḥi gūş idince ḥıreddən bu gūne dil
Bil-cümle i'tirāf ile redd-i cevāb ider

itmām olup:

1. **itmām olup:--(u)p**

Kıt'a 41

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tamamlanmak.

Hele kār-ı ḥavāric ḥāric ez-ta'bīr olup itmām
Yine elṭāf-ı Ḥaḳ tām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

itnāb-ı suḥandan:

1. **itnāb-ı suḥandan:--dan**

Kaside 16

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Sözü uzatma.

Nebīlā gayri itnāb-ı suḥandan icṭināb eyle
Du'āya ref'-i yed kıl kim zamān-ı iḥtişār oldu

ittisāl:

1. **ittışāl:--(i)ñ**

Gazel 63

Mısra: 16

Yakınlık, yan yana gelme.

Âhı girdâr-ı keçî bâlâ-rev eyler zâlimiñ

İttişāl ile alır meydân kemâniñ tîrler

i'vicâc-ı kaddine:

1. **i'vicâc-ı kaddine:--i, --n, --e**

Gazel 63

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyunun eğriliği.

Nev-civâne ser-fürû-yı ihtiyârî gam değil

İ'vicâc-ı kaddine eyler teessüf pîrler

iyâb ü zihâb ider:

1. **iyâb ü zihâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Geri gelme ve gitme.

Ka'bın 'ayân itmek için Hâk felekleri

Ruh-sûde-i zemîn iyâb ü zihâb ider

'iyd olur:

1. **'iyd olur:--(u)r**

Kıt'a 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bayram olmak.

'Iyd olur 'âşık-ı şûrîdeye nısf-ı ramazân

Ža'f-ı şavm ile hilâl olsa o mäh-ı tâbân

'iydeyn:

1. **'iydeyn:**

Terkib-bend 1

Mısra: 11

İki bayram.

'Iydeyn mi kaşlarını tev'em

Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ârâ

iz'ânına:

1. **iz'ânına:**

Gazel 139

Mısra: 10

Anlayış, kavrayış, akıl.

Yok dimedi bûs-ı dehâniñ Nebîl

Söz mi var ol dilberiñ iz'ânına

'izârikum:

1. **'izârikum:**

Kıt'a 62

Mısra: 1

Yüz II yanak.

Livaşfî 'izârikum yâ nûra 'aynî

Vecedu bedâheten fesma' maķâlî

izhâr:

1. **izhâra:--a**

Gazel 4

Mısra: 9

Meydana çıkarmak, göstermek.

Asılsa Hakkı izhâra uzatsa bahş-ı gîsûyî

Nebîlâ olsa bir Hâllâc-ı Manşûrî'l-livâ peydâ

2. **izhârî:--ı**

Kıt'a 54

Mısra: 3

Gösterme, meydana çıkarma.

Derûn-ı hânedan bu kabir-i pür-envârîñ izhârî

Olunmuşdur kerâmât-ı bülend-i pâdişehden 'add

izhâr iden:

1. **izhâr iden:--en**

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ortaya, açığa çıkarmak.

Def'-i şafrâ-yı ğam eyler neş'e-i leymün ile

Türş-rû izhâr iden agyârî istikâlde

izhâr ider:

1. **izhâr ider:--(e)r**

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Açığa vurmak, meydana çıkarmak, göstermek, âşikar etmek.

Neş'e-i hışmı hañ-ı Bağdâdda izhâr ider
Bir Hülâgüdür ki mest ü bî-emândır çeşm-i yâr

izhâr itmem:

1. **izhâr itmem:--me, --m**

Terkib-bend 2

Mısra: **44**

Kelime Tipi: -

Göstermek, açığa vurmak.

Sînedir çâk-ı girîbâna sebep şevkimden
Şûret-i şekveyi bir vech ile izhâr itmem

izhâr-ı 'aciz eyler:

1. **izhâr-ı 'aciz eyler:--r**

Kaside 16

Mısra: **85**

Kelime Tipi: -

Acizlik göstermek, yapamamak.

Cihân tahmîn-i kâbîn itmeden izhâr-ı 'aciz eyler
Haridâr-ı 'arûs-ı bîkr-i fikrim bî-şümâr oldu

izhâr-ı 'adâvet itdi:

1. **izhâr-ı 'adâvet itdi:--di**

Kıt'a 24

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Düşmanlığı açığa vurma, gösterme.

Şûret-i silm üzre girmişken Firânçe hâ'ini
İtdi izhâr-ı 'adâvet zabt-ı Mısr için hemân

izhâr-ı dūd-ı âh itmez:

1. **izhâr-ı dūd-ı âh itmez:**

Gazel 92

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yürek yangını göstermek, açığa çıkarmak.

Ağarda turrei izhâr-ı dūd-ı âh itmez
Derûn-ı 'anberi yakmaz mı gayreti bûnuñ

2. **izhâr-ı dūd-ı âh itmez:--mez**

Gazel 92

Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Yürek yangını göstermek, açığa çıkarmak.

Ağarda turrei izhâr-ı dūd-ı âh itmez
Derûn-ı 'anberi yakmaz mı gayreti bûnuñ

izhâr-ı füsûn:

1. **izhâr-ı füsûn:**

Gazel 68

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Büyünün meydana çıkarılması.

Nebîlâ turreinde gösterir Hârût u Mârûtı
Nedem ol gamze-i sehârî izhâr-ı füsûn ister

izhâr-ı füsûn itse:

1. **izhâr-ı füsûn itse:--se**

Gazel 23

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Aşikâr bir şekilde büyü yapmak.

Her bir nigehe gösterir âhû-yı muhabbet
İzhâr-ı füsûn itse o cādû-yı muhabbet

izhâr-ı leṭâ'if:

1. **izhâr-ı leṭâ'if:**

Kaside 2

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

İnce manaların, sözlerin ortaya çıkması.

Saṇa eylerse izhâr-ı leṭâ'if ḥamsede maḳşûd
Anı iş'âra remz-i ḥâcegândır halka-i tevḥîd

izhâr-ı mevc idince:

1. **izhâr-ı mevc idince:--ince**

Kaside 15

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Dalgaları açığa çıkarma, gösterme.

İzhâr-ı mevc idince yem-i aḥzâr-ı bahâr
Geldi yine ḥazâ'in-i bād-âver-i bahâr

izhâr-ı nokşân-ı kemâl:

1. izhâr-ı nokşân-ı kemâl:

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Olgunluğun eksikliğini ortaya çıkarma.

Felekden lutf uman izhâr-ı nokşân-ı kemâl eyler
Müşârün bi'l-benân itmek için bedri hilâl eyler

izhâr-ı refâh it:

1. izhâr-ı refâh it:

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rahatlığımı göstermek.

Temkînini her fülke-i meşhûn ider efvûn
Muştarda olursañ yine izhâr-ı refâh it

izhâr-ı refâh itmek:

1. izhâr-ı refâh itmek:--mek

Kaside 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Rahatlığımı göstermek.

Tehî dest-i şevâba düşmez izhâr-ı refâh itmek
Dil el çekmez bu i'lân-ı sefehden yâ Rasûlallâh

izhâr-ı yed-i tûlâsı:

1. izhâr-ı yed-i tûlâsı:--sı

Kıt'a 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*En uzun elin belirmesi. II Bir alanda çok geniş
ve tam bilginin ortaya çıkması.*

Cihânda pençe-i hırşîd-veş mâhiyyeti zâhir
Nümâyân oldu izhâr-ı yed-i tûlâsı her fende

izn-i gül-geşte:

1. izn-i gül-geşte:--e

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül gezintisi izni.

İzn-i gül-geşte 'ukde-i zülfî
Çözme bî-kayd bağdır gönlüm

izn-i müctehid:

1. izn-i müctehid:

Gazel 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Büyük din alimlerinin izni, müsaadesi.

Zâhir izn-i müctehid târîh-i tāmından Nebîl
Eylesün 'Âşım Efendi ismini fetvâya zeyn

'izz ü kusûr eylerdi:

1. 'izz ü kusûr eylerdi:--r, --di

Gazel 78

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İtibar ve kusurda bulunma.

Yâre eylerdi açıkdan gayreti 'izz ü kusûr
Tığ-ı gamzeñle ciğer hûn oldığım görseydi Kays

'izz-i nüfûzu:

1. 'izz-i nüfûzu:--u

Gazel 132

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kararın, emirin değeri / kıymeti.

Haş-ı sâgardır imzâ-yı lebiñle zîver-i destim
Bulur 'izz-i nüfûzu kadri naşş-ı nâmdan nâma

3.2.12. J

jāle:

1. jāle:

Gazel 59

Mısra: 2

Çiy tanesi, kırağı, şebnem.

‘Arağ ol rû-yı âla lâzımdır
Güle gülşende jāle lâzımdır

2. jāleden:-den

Gazel 113

Mısra: 1

Çiy tanesi, kırağı, şebnem.

Olmaz şafâsı olsa tehî gonçe jāleden
Ümmîd-i neş’e eyleme bî-mey piyāleden

jāle-i gülden:

1. jāle-i gülden:--den

Gazel 30

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gülün üzerindeki çiğ tanesi.

Zülfî tohum-efşân olinca ol ruh-ı hûy-gerdeye
Jāle-i gülden yeşermiş hâtt-ı şeb-bû koymuş ad

jāle-i ruhsâridir:

1. jāle-i ruhsâridir:--ı, --dır

Gazel 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yanağının çiy tanesi.

Eyledi hoygerde Nebîlâ şarâb
Şanma ‘arağ jāle-i ruhsâridir

jeng-beste:

1. jeng-beste:

Gazel 115

Mısra: 10

Paslı, küflü, kirli.

Zamîr-i sâf sıkletden berîdir hem-çü âyîne
Değildir jeng-beste keşret-i ‘aks-i heyûlâdan

3.2.13. K

ka' b:

1. ka' b:--i

Gazel 137

Mısra: 9

Kaplama, sarma.

'Ayân olur Nebilâ ka' bı pey-revlikde her şahşın
Bu vâdî-i taze güyân-ı zamâna nev-zemîn olsa

ka' b:

1. ka' b:--(i)n

Kaside 12

Mısra: 75

Kaplama, sarma.

Ka' bın 'ayân itmek için Hâk felekleri
Ruḥ-süde-i zemîn iyâb ü zihâb ider

ka' betu' llâh:

1. ka' betu' llâh:--i, --ñ

Kıt'a 51

Mısra: 9

Allah'ın evi, Kâbe.

Reh-i mesdûdı vaktinde açıldı Ka' betu' llâhın
Odur kuṭb-ı zamân kim kıble-i şâhân-ı devrândır

ka' betullâh:

1. ka' betullâh:--i, --ñ

Kıt'a 57

Mısra: 9

Allah'ın evi II. Kabe.

Açdı sa' yı Ka' betullâhın reh-i mesdûdını
Şaldı şark u ğarba şıdk-ı niyyet ile zemzeme

ka' betü' l-uşşâk olan:

1. ka' betü' l-uşşâk olan:--(a)n

Kıt'a 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Âşıkların Kabesi II âşıklar için kutsal
mekan.olma.*

Tavâfa Ka' betü' l-uşşâk olan ol ravza-i pâki
Varınca cevşen iḥrâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

kâbil degil:

1. kâbil degil:

Kıt'a 47

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mümkün değil.

Degil kâbil dakîka şâniyeyle vâsfi diḳkatde
Gerekse artırup peyveste-i ḥadd-i hezâr eyle

kâbil-i ta' dâd degildir:

1. kâbil-i ta' dâd degildir:--dir

Kıt'a 47

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Saymak mümkün değildir.

'Umûmîdir bu iḥsânı ḥişâra inḥişâr itme
Degildir kâbil-i ta' dâd meyl-i ihtisâr eyle

kabr:

1. kabrini:-i, -n, -i

Kıt'a 34

Mısra: 12

Kabir, mezar.

Cürmüni 'afv eyleyüp her rûz u şeb
Kabrini pür-nûr ide Rabbü' l-enâm

2. kabrini:-i, -n, -i

Kıt'a 53

Mısra: 11

Kabir, mezar.

Naḳş-bendi tekyesiyle kabrini yapıdı o şâh
Ḳadrine bürhân-ı meşhûd eyleyüp bu meşhedi

3. kabre:--e

Kıt'a 103

Mısra: 21

Kabir, mezar.

Olan bu ḥaneyeye mâlik bu kabre olmayup vâkıf
Sinîn-i vâfire gözden bu zât olmuş idi mefḥûd

kabr-i feyz- endûd:

1. kabır-i feyz- endüd:

Kıt'a 103

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Feyze sürülmüş, boyanmış mezar.

Olup vakfından istidlâl ile ihrâc-ı hedm oldı
Zuhûr itdi derûnında hemân bu kabır-i feyz- endüd

kabr-i latîfinden:

1. kabır-i latîfinden:--i, --n, --den

Kıt'a 103

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Güzel, hoş mezar.

'Ayân oldı bu zât oldığı eltâf maḥallinden
Gelür kabır-i latîfinden dimâğ-ı câna bûy-ı 'üd

kabr-i pür-envârîñ:

1. kabır-i pür-envârîñ:--ı, --ñ

Kıt'a 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nur dolu mezar.

Derûn-ı ḥânenen bu kabır-i pür-envârîñ izhârı
Olunmuşdur kerâmât-ı bülend-i pâdişehden 'add

kabr-i şeyh aḥmedi:

1. kabır-i şeyh aḥmedi:--i

Kıt'a 53

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şeyh Ahmed'in kabri.

Ḥân-kâh-ı nevre ihyâ eyledi keşf eyleyüp
Kıldı nev Sultân Maḥmûd kabır-i Şeyh Aḥmedi

kabûl:

1. kabûlden:--den

Kaside 12

Mısra: 36

Kabul etme, razı olma, benimseme.

Bu keşret-i zünûb ile düzaḥda nâz idüp
Belki kabûlden o daḥi ictinâb ider

kabûl-i lokma-i ḥuşka:

1. kabûl-i lokma-i ḥuşka:--a

Gazel 52

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kuru lokmanın / yiyeceğin kabulü.

Kelâm-ı bî-edebdir ehl-i 'irfânıñ gelü-gîri
Kabûl-i lokma-i ḥuşka sebeb te'dîb-i dendândır

kabza-i şemşîr-i nigâhıñda:

1. kabza-i şemşîr-i nigâhıñda:--ı, --ñ, --da

Terkib-bend 2

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Bakış kılıcının sapı.

İki şeh ḥükm ide bir mülke 'adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşîr-i nigâhıñda imiş

kaç-:

1. kaçar:--ar

Kıt'a 69

Mısra: 48

Kaçmak II uzaklaşmak.

Kâfi itdikde berdüş
Lâm etek devşirüp kaçır gibidir

kaçma:

1. kaçma:

Murabba 2

Mısra: 11

Kaçmak II uzaklaşmak.

Kaçma gel bir kerre vakt eyleyim
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

2. kaçma:

Müseddes 1

Mısra: 15

Kaçmak II uzaklaşmak.

Gel ışın kaçma bu günler 'âşık-ı gam-ḥârdan
Rûz-gârıñ ḥâlini fehmi eyle bu güftârdan

kad:

1. kadîñ:--iñ

Kaside 16

Mısra: 34
Boy.

Görüp reng-i ruhuñ güller çemende şerm-sâr oldı
Kadıñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenâr oldı

kadar:

1. kadar:

Gazel 47

Mısra: 8

"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir
niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

İşmâm iderse hâl-i lebiñ büy-ı vuşlatı
Tâ Mâverâ-yı Hinde kadar bu haber gider

2. kadar:

Gazel 70

Mısra: 7

"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir
niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Elleri düde kadar şarfda kudret mefkûd
İtse de düdını çün halka-i ejder micmer

3. kadar:

Gazel 85

Mısra: 5

"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir
niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Yetişür Qaysa kadar silsilesiñ işbâta
Olsa gîsûsı bu da'vâda güvâh-ı 'âşık

4. kadar:

Kaside 12

Mısra: 116

"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir
niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Bir nükte görse fenn-i ma'âşîde dikkatim
Şerh eyleyüp cihân kadar bir kitâb ider

5. kadar:

Kıt'a 5

Mısra: 2

"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir
niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Kıldı tekşîr-i süfün deryâ-himem şâh-ı cihân
'Ömrîni Hâk mevc-i deryâlar kadar efzûn kıla

6. kadar:

Mesnevi 1

Mısra: 61

"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir
niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Bir cild kadar beyâza aldı
Merhûm olunca saña kaldı

kadd:

1. kaddi:-i

Kıt'a 77

Mısra: 2

Boy II sevgilinin boyu.

O şeh ser-hayl-i hübandır gören âdem çeker hasret
'Alemdir 'işvede kaddi bütün 'âlem çeker hasret

2. kaddi:-i

Murabba 8

Mısra: 3

Boy II sevgilinin boyu.

Her revîşde kaddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzeldde bu levendâne edâyı görmedim

kadd-i bālâsı:

1. kadd-i bālâsı:--sı

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uzun boy, sevgilinin uzun boyu.

Kadd-i bālâsı yine mücid-i reftâr olsun
Servler reşk iderek şüret-i dîvâr olsun

kadd-i bālâsını:

1. kadd-i bālâsını:-sı, --n

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzun boy, sevgilinin uzun boyu.

Kadd-i bālâsını ta'rîfde lâl oldı Nebîl
Yine ahvâl-i kıyâmet mi sū'âl oldı baña

kadd-i bülendiñ:

1. kadd-i bülendiñ:--i, --ñ

Terkib-bend 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzun boy.

İtmesün kadd-i bülendiñ seni mağrūr-ı cihān
Hün-ı dil cümle o çeşmān-ı füsün-kāra fedā

kadd-i dü-tā:

1. kadd-i dü-tā:

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İki büküm olmuş boy. II Âşığın dertten ve
kederden bükülen beli.*

Pey-rev-i pîr mi pesmānde-i tedbîr misiñ
Tîr-i müjgān ile ey kadd-i dü-tā n'oldı saña

kadd-i serv-endāma:

1. kadd-i serv-endāma:--a

Gazel 54

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Selvi boylu güzelin boyu.

Sanup resm-i kıyāmet kālīb-ı bî-rûh olur Bihzād
Hırām-ı nāz ile ol kadd-i serv-endāma şüret vir

kadd-i şimşād:

1. kadd-i şimşād:

Terkib-bend 1

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Şimşir ağacına benzer boy.

Seyr it giderek o kadd-i şimşād
Mevkûf-ı rumûz-ı gamzesiymiş

kadeh:

1. kadeh:

Kaside 16

Mısra: 37

*1. Büyük kâse, üskûre 2. Kulpsuz su bardağı,
piyâle.*

O şeş-hâne kadeh bārūt-ı meyle sâkiyâ dolsun
Dikildi tûğ-ı şāhî gamla vakt-i kâr-zār oldu

2. kadehde:-de

Gazel 36

Mısra: 7

Kadeh ll şarap.

Her bir kadehde müjde-i vaşl olma büsesi
Bezmi safāda şüret-i tertîb-i neş'edir

kadeh virir:

1. kadeh virir:--(i)r

Kaside 15

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Kadehin içen ile sunan arasındaki devrini
anlatan bir kalıp ifadesi kadehi alıp verme.*

Dest-i güle şükûfe-i zerrîn kadeh virir
Ferş oldu hâke nağ'-ı zer-ender-zar-i bahār

kadem:

1. kadem:-i

Kaside 15

Mısra: 57

Adım, basamak.

Ey pây-māl her kadem 'ar'ar-ı bahār
Reftārdır muqaddime-i maşşer-i bahār

kadem basdı:

1. kadem basdı:

Kıt'a 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayak basmak, gelmek, teşrif etmek.

Zîver-i ser-levha bu târîh tam olsun Nebîl
Başdı Tâcüddîn Mollâ sa'd ola dehre kadem

kadem-i şabr u sükûn oldu:

1. kadem-i şabr u sükûn oldu:--dı-dı

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sabır ve sükûn adımı olma.

Bezm-i dildārda devr iden ayağ-ı bāde
Hāşm-ı çāpük kadem-i şabr u sūkūn oldu baña

kad-i dil-keşle:

1. kad-i dil-keşle:--le

Gazel 138

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlü cezbeden boy.

Serv-i ser-keşlikde görmüş gālibā sābit-ka-dem
Ol kad-i dil-keşle pā-māl-i hīrām itmiş yine

kadīm-i dostu:

1. kadīm-i dostu:--u

Kıt'a 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eski arkadaş.

Fetvā karīn olunca o kân-ı fāzilet
Çıkdı kadīm-i dostu takvāya āşinā

kadır:

1. kadırle:--le

Kıt'a 35

Mısra: 11

Kadir, kıymet. II Değer.

Ola her tedbiri hem-zānū kadirle yā ilāh
İstināden luṭfına itdi şeh-i devrān cülūs

kadr:

1. kadrimi:-im, -i

Gazel 39

Mısra: 11

Kadir, kıymet. II Değer.

İtmiş o şūḥa nev-hevesān kadrimi 'ayān
Şān-ı selef denā' et-i tab'-ı ḥalefdedir

2. kadri:-i

Gazel 81

Mısra: 3

Kadir, kıymet. II Değer.

Dil-i bī-çāreniñ beş yaş iken kadri 'ayān oldu
Mişal-i kaṭre çeşm-i dilber-i mümtāzdan düşmüş

3. kadri:-i

Gazel 118

Mısra: 14

Kadir, kıymet. II Değer.

Saḥa ekşer Nebilā reşk ider ehl-i ma'ārifden
'Ayāndır kadri nāsın rif at-ı şāne ḥasūdundan

4. kadri:-i

Gazel 132

Mısra: 8

Kadir, kıymet. II Değer.

Haṭ-ı sāğardır imzā-yı lebiñle zīver-i destim
Bulur 'izz-i nüfūzu kadri naqş-ı nāmdan nāma

5. kadrin:-in

Kıt'a 14

Mısra: 3

Kadir, kıymet. II Değer.

Sitānbul pāyesi işbāta kāfidir anıñ kadrin
'Aceb şahid mi lāzımdır bedīhī böyle da'vāya

6. kadrini:-i, -n, -i

Kıt'a 17

Mısra: 4

Kadir, kıymet. II Değer.

Şeyḥ-i zī - 'ilm ü hüner Ḥazret-i Gālib Dede kim
Eğer-i tab'ı yeter kadrini istidlāle

7. kadrine:-i, -n, -e

Kıt'a 43

Mısra: 6

Kadir, kıymet. II Değer.

Şeyḥ idi faẓl u kademle āşāfān-ı 'aşrına
Kadrine eylerdi şāhenşāh-ı 'ālem ihtirām

8. kadri:-i

Kıt'a 48

Mısra: 26

Kadir, kıymet. II Değer.

Nebilā kalbime tāriḥ-i bālādan sūnūḥ itdi
Mücedded eyledi bu cāy-ı vālā kadri Ḥān Maḥmūd

9. **ḳadrine**:--i, -n, -e

Kıt'a 53

Mısra: 12

Kadır, kıymet. II Değer.

Naḳş-bendi tekyesiyle ḳabrini yaptı o şāh
Ḳadrine bürhān-ı meşhūd eyleyüp bu meşhedi

10. **ḳadri**:--i

Kıt'a 59

Mısra: 3

Kadır, kıymet. II Değer.

O ḳuṭb-ı 'ālemiñ düstür-ı mümtāz-ı felek ḳadri
Müşiri vālî-i Mısrı 'Āli Pāşā-yı şāhib-rā

11. **ḳadrine**:--i, -n, -e

Muhammes 2

Mısra: 3

Kadır, kıymet. II Değer.

Ḳadrine nisbetle gevher ḥākdir
Zāt-ı pākiñ maẖhar-ı levlākdir

12. **ḳadri**:--i

Tahmis 1

Mısra: 38

Kadır, kıymet. II Değer.

Rengi reşk-i zülf-i ḥübān-ı cihān olsa n'ola
Ḥāk-ı pāyi ile ḳadri müstebān olsa n'ola

13. **ḳadrini**:--i, --n, --i

Tahmis 1

Mısra: 41

Kadır, kıymet. II Değer.

Ḳadrini şeb-zinde-dārān-ı tecellî fehm ider
Şubḥa dek bu feyzi ḥayrān-ı tecellî fehm ider

ḳadr-i bülende:

1. **ḳadr-i bülende**:--e

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüksek değer.

Manşıb-ı fetvāyı bir ḳadr-i bülende virdi kim
Oldı el-ḥaḳ şadr-ı gerdün pāye-i takvāya zeyn

ḳadr-i bülendi:

1. **ḳadr-i bülendi**:--i

Kaside 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüksek değer.

Bulur ḳadr-i bülendi muḳtezā-yı ser-nüvişt āḥir
İden dergāhına vaz'-ı cibāhı yā Rasūlallāh

2. **ḳadr-i bülendi**:--i

Kıt'a 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüksek değer.

Pîr idüp ḥayrū'l-ḥalef ide Ḥudā
Böyle bir ḳadr-i bülendi mecd ile

ḳadr-i kamer:

1. **ḳadr-i kamer**:

Tahmis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kamerin (Ay) kıymeti.

'Arş-ı tayyib ḥāk-pāy ile muṭayyebdir bu şeb
Pest olup ḳadr-i kamer çün māh-ı naḥşebdir bu şeb

ḳadr-i makām-ı pādīşeh:

1. **ḳadr-i makām-ı pādīşeh**:

Kıt'a 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Padişah makamının kıymeti.

Ḳadr-i makām-ı pādīşeh bālā-ter ez-ḥürşid ü meh
Eflāki ḳor der-nısf-ı reh rif atde cāy-ı Topkapu

ḳadr-i nebîli:

1. **ḳadr-i nebîli**:--i

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nebîl'in kıymeti, itibarı.

Gice ḳadr-i Nebîli pest itdiñ
Medd-i āh-ı seher misiñ vā'iz

kadr-i necl-i pāk-i šāhib-mesned-i fetvā:

1. kadr-i necl-i pāk-i šāhib-mesned-i fetvā:

Kıt'a 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fetva makam sahibinin yeni neslinin kıymeti.

'Ayandır kadr-i necl-i pāk-i šāhib-mesned-i fetvā
Ne geldi ne gelir bunca hünerle mişli dünyāya

kadr-i takvā:

1. kadr-i takvā:

Kıt'a 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Takva değeri/ kıymeti.

Keffidir 'Aşir Efendi zīb-i āgüş eylesün
Şadr-ı gerdün kadr-i takvā şimdi buldı ehlini

kadr-i zer zerger-şināsi:

1. kadr-i zer zerger-şināsi:--ı

Kıt'a 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: Atasözü

*Altının kıymetini sarraf bilir (Bir kimsenin bir
şeyin değerini, ancak bu konularda uzmanlığı
bulunanlar bilir).*

Olsa güyā kadr-i zer zerger-şināsi dil n'ola
Şeh Selīm Hān-ı sūtüde-ḥaşlete oldu re'ts

kadrini:

1. kadrini:

Gazel 47

Mısra: 3

Kadır, kıymet. II Değer.

Pes itdi vaşlı kadrini 'ankā-yı himmetiñ
Pervāne kurb-ı şem'e -vara gider bāl ü per

2. kadrini:

Gazel 86

Mısra: 15

Kadır, kıymet. II Değer.

Nūr-ı şems ile görüp kadrini Mevlānānıñ
Fevk-i hūrşid-i münevverde ḳodı cilve-i 'aşk

kāf:

1. kāfda:-da

Kıt'a 24

Mısra: 13

*Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre
kuşattığı kabul edilen efsānevî dağ.*

Kāfda 'Ankāyı dehşet āşiyān ber-düş ider
Velvele-endāz olunca kūs-ı 'azmi nā-gehān

2. kāf:

Kıt'a 69

Mısra: 46

*Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre
kuşattığı kabul edilen efsānevî dağ.*

Fālar eflāk-i fażl u dānişdir
Kāf o eflāk için kāmēr gibidir

3. kāfi:--ı

Kıt'a 69

Mısra: 47

*Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre
kuşattığı kabul edilen efsānevî dağ.*

Kāfi itdikde berdüş
Lām etek devşirüp kaçır gibidir

kāfi:

1. kāfidir:-dir

Gazel 65

Mısra: 7

Yeterli, yeter.

Büy-ı mey dāhi tenük-zarf oluna kāfidir
Dehen-i gonçeye yek katre-i şebnem yetişür

2. kāfidir:-dir

Kıt'a 14

Mısra: 3

Yeterli, yeter.

Sitānbul pāyesi işbāta kāfidir anıñ kadrin
'Aceb şahid mi lāzımdır bedihī böyle da'vāya

3. kāfidir:-dir

Kıt'a 82

Mısra: 3
Yeterli, yeter.

İstemem ben bâde kâfîdir baña la'l-i lebi
Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

kâfir:

1. kâfir:

Gazel 66

Mısra: 8

Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip.

İhtirâz-ı cevri-i 'uşşâka işâret yok mıdır
Bozma ey kâfir mugân âyînidir perhîz olur

2. kâfirden:-den

Gazel 127

Mısra: 12

Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip.

Âh-ı çeşmi düşmen-i îmandır (Nebîl)
Sen o kâfirden amân olma emîn (Nürî)

3. kâfir:

Kıt'a 26

Mısra: 3

Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kâfir
Rûz-ı ümidini târ itdiler ol rû-siyehiñ

4. kâfir:

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Allah'ın varlığını inkar eden. II rakip.

Zülf-i siyehe okutdı rahmet
Pek kâfir imiş meger tegâfûl

kâfir oldu:

1. kâfir oldu:--dı

Kıt'a 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İslam dininden çıkmak, Allah'ın varlığı ve birliğini inkar etmek.

Zâhid göricek ol büt-i nâzı nâgâh
Oldı şaşırup kıbleyi kâfir billâh

kâfir-i âtes-pereste:

1. kâfir-i âtes-pereste:--e

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ateşe tapan kâfir.

Tâb-ı ruhsârı yakup itmiş bu sûretle siyâh
Kâfir-i âtes-pereste hâl-i hindü koymuş ad

kâfiye-i gül:

1. kâfiye-i gül:

Kaside 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül kaftiyesi.

Her hûşbesinde kâfiye-i gül redîf olur
Oldı haţib-i bülbüle câ minber-i bahâr

kâfûr:

1. kâfûrına:--ı, --n, --a

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Kâfûr ağacından elde edilen, hekimlikte kullanılan beyaz ve yarı saydam ıtırılı bir madde. II Sevgilinin gerdanı.

Kâfûrına zabt ider Boğâzı
Şardıqça o mü-miyâna şardım

kâhire:

1. kâhireye:--y, --y

Kıt'a 26

Mısra: 6

Mısır'ın başkenti.

Yazdı târîhîni bâ-'avn-ı Hudâ kilik-i Nebîl
Yürüdi Kâhireye emri yine pâdişehiñ

kahr:

1. kâhıra:--a

Kıt'a 58

Mısra: 36

Dert, sıkıntı, keder.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durduqça cihân
Haşmı ola kâhıra nişân budur du'â-yı Topkapu

kahramân-ı bî-amânî:

1. kahramân-ı bî-amânî:--î

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Acımasız, merhametsiz kahraman.

Zîver-i Şeh-nâme-i hüsn itdiğîn
Kahramân-ı bî-amânî adı 'aşk

kahramân-ı ğamzenî:

1. kahramân-ı ğamzenî:--n, --(i)ñ

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yan bakışının kahramanı.

Yazılsuñ kahramân-ı ğamzenî 'uşşâka bî-dâdı
Bu çâg-ı 'işvede Şehnâme-i eyyâma şüret vir

kahr-ı â'dâ-yı melâl-engîz:

1. kahr-ı â'dâ-yı melâl-engîz:

Kıt'a 32

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hüzün veren düşmanı kahretme, yenme.

Bahr u berde kahr-ı â'dâ-yı melâl-engîz ile
Maẓhar-ı envâ'-ı nuşret ola Sultân Muştafâ

kâ'id-i takdîre:

1. kâ'id-i takdîre:--e

Gazel 138

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kader kumandanı.

Bî-ṭa'ab menzil-res-i makşûd olur elbet Nebîl
Kâ'id-i takdîre teslîm-i zimâm itmiş yine

kâ'im-makâm-ı nîk-nâm olmuş:

1. kâ'im-makâm-ı nîk-nâm olmuş:--muş

Kıt'a 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ün sahibi kaymakam olma.

Şıdk ile nâm-dâş-ı Hâzret-i Şıddîk kim
Devlete olmuş idi kâ'im-makâm-ı nîk-nâm

kâ'inât:

1. kâ'inât:

Tahmis 1

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihan.

Kâ'inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdir bu şeb
Nâme-i a'mâl-i ümmet ol şefî'-i mahşeriñ

kâkül:

1. kâküldür:--dür

Murabba 3

Mısra: 9

Yüzün iki yanına sarkan saç, perçem; saç.

O ruhsâr üzre kâküldür
Güle peyveste sünbüldür

2. kakül:

Murabba 4

Mısra: 11

Yüzün iki yanına sarkan saç, perçem; saç.

Kakül perîşân
Devrân seniñdir

kal-:

1. kalmamış:--ma, -muş

Murabba 7

Mısra: 11

Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek II Olduğu yerde durmak.

Nizâmı kalmamış zülf-i siyâhîñ
Nedir sende bu efkâr-ı perîşân

2. kâlurdı:--(u)r, --dı

Kıt'a 59

Mısra: 34

Bulunmak, geriye kalmak.

Berât gönderse mîr-âhûrına ikrâma kudret yok
Kâlurdı Hâtem-i Tayy mihan olurdı lafz-ı bî-ma'nâ

3. **kalaydı:--a, --y, --dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Bulunmak, geriye kalmak.

Leyliye kalaydı zülfiñi yād

Ḳānūn-ı cefāya virdi āheng

4. **kalursa:--(u)r, --sa**

Murabba 1

Mısra: 21

(bir iş, bir sorumluluk) birinin üzerine düşme.

Ḳalursa ‘adl-ı Mevlāya

‘Amelden yok baña dāye

kal:

1. **kalur:-(u)r**

Kaside 1

Mısra: 7

Bulunmak, geriye kalmak.

Ṣuhūr-ı neş’e-i vahdetle mā-sivā mı kalur

Virince zevḳ-i nihān lā-ilāhe illallāh

2. **kaldı:-dı**

Gazel 131

Mısra: 1

(Geriye) kalmak; geriye kalan şey.

Resīde olmaga bir cüz’i himmet kaldı dāmāna

İlişmez mi nigāh-ı şefḳati çāk-ı girībāna

3. **kaldı:-dı**

Kaside 15

Mısra: 28

(Geriye) kalmak; geriye kalan şey.

Hallāl-ı müşkilāt-ı cihān kim zamānede

Bir gonçe kaldı ‘uḳde-i müşkil-ter-i bahār

4. **kaldı:-dı**

Kıt’a 44

Mısra: 2

(Geriye) kalmak; geriye kalan şey.

Duḡter-i pākizesi Ṭāhir Efendiniñ āh

Ḳaldı bu sūz-ı ḳulūb gitdi Ruḳiyye Ḥānım

5. **kalmışdı:-mış, -dı**

Kıt’a 57

Mısra: 13

(Geriye) kalmak; geriye kalan şey.

Haşre dek mestüre kalmışdı ‘ademde duḡt-ı rez

Neş’e-baḡş olsaydı eyyāmı eger vaḳt-i Ceme

6. **kalmaz:-maz**

Terkib-bend 1

Mısra: 67

Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek .

Kālā-yı ḥasende reng kalmaz

Sāde ceberūti kimse almaz

7. **kalmamış:-ma, -mış**

Gazel 27

Mısra: 6

Kalmamak, varlığını sürdürmemek.

Şimdi ey rakḳās bildim şive-i engüstiñi

Ḳalmamış evvelki āheng-i şafā zillerde hıç

8. **kalmış:-mış**

Gazel 27

Mısra: 2

Kalmamak, varlığını sürdürmemek.

Baḡş-i la’liñ gibi muglak var mı müşküllerde hıç

Böyle yok kalmış dehen-beste mesā’illerde hıç

9. **kalma:--ma**

Gazel 97

Mısra: 5

Bir durumun içinde bulunmak, kalmak.

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dārda

Gel bu bāḡı ḳıl te’emmül ḥālī şeb-bū rūyı gül

10. **kaldı:-dı**

Muhammes 2

Mısra: 18

(bir işin) kalması, tamamlanmaması.

Yetmez ol cāye bu çarh-ı heftümîn
Nısf-ı rehden qaldı Cibrîl-i emîn

kālā-yı hasende:

1. kālā-yı hasende:--de

Terkib-bend 1

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Güzel kumaş.

Kālā-yı hasende reng kıalmaz
Sāde ceberūtı kimse almaz

kal' a-yı seyyārdır:

1. kal' a-yı seyyārdır:--dır

Kıt'a 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gezen, dolaşan kale.

Seyr idenler dir donanma-yı hümāyün-i şehi
Her biri bir kal' a-yı seyyārdır ref'tarlı

kalb:

1. kalbiñi:-i, -n, -i

Gazel 76

Mısra: 1

Kalp l gönül.

Sırr-ı hū kalbiñi mir'āt ide nī-reng olmaz
Ānda te'sīr-i nefesden eşer-i jeng olmaz

2. kalbinde:--i, --n, --de

Kaside 1

Mısra: 3

Kalp l gönül.

Daķıka-dān-ı tarikat kıurınca kalbinde
Çü sā'at işler o ān lā-ilāhe illallāh

3. kalbi:-i

Kıt'a 11

Mısra: 2

Kalp l gönül.

Hāzret-i Hān Selīm-i Sālīs kim
Kalbi ilhām-ı āşinā oldu

4. kalbine:-e, -i

Kıt'a 18

Mısra: 3

Kalp l gönül.

Münebbih kalbine sā'at-be-sā'at
Hep ilhām-ı Hūdā-yı lem-yezeldir

5. kalbime:--i, --m, --e

Kıt'a 48

Mısra: 25

Kalp l gönül.

Nebīlā kalbime tārīh-i bālādan sünūh itdi
Mücedded eyledi bu cāy-ı vālā qadri Hān Maḥmūd

6. kalbinde:-in, -de

Kıt'a 48

Mısra: 21

Kalp l gönül.

Veled peydā idüp bu mekteb-i 'irfāna kalbinde
Sebak-ḥānān-ı iḥlāş oldu ḥatm-ı ḥācede mevcūd

7. kalbi:-i

Kıt'a 69

Mısra: 10

Kalp l gönül.

Zātı mecmū'a-yı Ḥafīd midir
Kalbi gencīne-i hūner gibidir

8. kalbine:-e, -i

Müseddes 1

Mısra: 28

Kalp l gönül.

Servi-i dehr ile eşcārı görüp bī-berg ü bār
Kalbine ol dem sünūh itmiş bu beyt-i ābdār

9. kalbiñ:--in

Terkib-bend 1

Mısra: 105

Kalp l gönül.

Kalbiñ gibi Bī-sütün-ı 'aşkıñ
Her sengini kūh-ı āhen itdiñ

kalbgāh:

1. kalbgāhıñ:--ı, --ñ

Tahmis 2

Mısra: 9

Savaşta ordunun sağ ve sol kanatları arasında başkumandan ve maiyetinin merkez birliklerinin bulunduğu yer.

Eylemez her kalbgāhıñ menziliñ cāy-ı nüzül
Şāh-ı istignā sipāh-ı mülk-i bī-pāyān-ı 'aşk

kalb-i bī-cāna:

1. kalb-i bī-cāna:--a

Muhammes 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cansız kalp, ruh.

Kalb-i bī-cāna döndi
Söyle ey rūḥ-ı muşavver

kalb-i pür-āmāl:

1. kalb-i pür-āmāl:

Tahmis 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Emel , istek dolu kalp.

Eyleme bu kalb-i pür-āmāl ile fikr-i duḥūl
'Aql u tedbīr ü şafā-yı bāl ile fikr-i duḥūl

kalb-i seng-i yāre:

1. kalb-i seng-i yāre:--e

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin taş kalbi.

Kalb-i seng-i yāre yer eyler iden maḥv-ı vücd
Sikke-i mermerde kızmışdır geçenler nāmdan

kalb-i şūfi-i mürāyide:

1. kalb-i şūfi-i mürāyide:--de

Kıt'a 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İki yüzlü kaba sofunun kalbi.

Çaldı düzdide nigele aya şūfiye de yār
Kalb-i şūfi-i mürāyide kalur mı imān

kāle-i ruḥsārıdır:

1. kāle-i ruḥsārıdır:--ı, --dır

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağının kalesi.

Hāl-i siyeh kāle-i ruḥsārıdır
Gerdeni Bengāle-i ruḥsārıdır

kalem ü şām:

1. kalem ü şām:

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalem ve mum.

Zīr-i ḥükmiñdedir kalem ü şām
Şāh-ı vālā-serīrdir mehtāb

kalem-rev:

1. kalem-revdi:--dı

Kıt'a 43

Mısra: 9

Bir hükümdar veya hükümetin kaleminin hüküm sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke II Söz ülkesi, şir meydanı.

Kişver-i ma'nī kalem-revdi vezāretle aña
Mālik-i seyf ü kalem olmuşdı ber-vefḫ-i merām

2. kalem-revimdir:--ı, --m, --dır

Terkib-bend 1

Mısra: 157

Bir hükümdar veya hükümetin kaleminin hüküm sürdüğü yani nüfuzunun geçtiği yer, ülke II Söz ülkesi, şir meydanı.

İklīm-i suḥan kalem-revimdir
Mānend-i Nebīl kām-kārım

kālīb-ı bī-rūḥ:

1. kālīb-ı bī-rūḥ:

Gazel 54

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Ruhsuz beden, ceset.

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûh olur Bihzâd
Hıram-ı nâz ile ol kıdd-i serv-endâma şüret vir

2. kâlib-ı bî-rûh:

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Ruhsuz beden, ceset.

Qalib-ı bî-rûh ider 'uşşâkı gitdikçe Nebîl
Güiyâ şuretda ol rûh-ı muşavver bî-haber

kâlib-ı mergûba:

1. kâlib-ı mergûba:--a

Kıt'a 57

Mısra: 33

Kelime Tipi: -
Istenilen, rağbet edilen kalıp.

Qalib-ı mergûba bir târîhi sebk itdim Nebîl
Doldı şit-i Topkapu resm-i nev ile 'âleme

kâlib-ı mergûbına:

1. kâlib-ı mergûbına:--l, --n, --a

Kıt'a 58

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Istenilen, rağbet edilen kalıp.

Bak kâlib-ı mergûbına döndi cihânın hûbuna
Mevzûn-reviş maqbûbına nev-tarz edâ-yı Topkapu

kalur mı:

1. kalur mı:

Kıt'a 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Kalır mı? II durur mu?.

Çaldı düzdîde nighle aya şüfiyye de yâr
Qalb-i şüfî-i mürâyide kalur mı imân

kamas-:

1. kamaşdırmış:--dır, --mı

Murabba 8

Mısra: 7

(Gözün kamaşması; kuvvetli ışık veya parlaklık, kısa bir zaman için görüşü bulandırmak; mec. Bir niteliğiyle hayran bırakmak.

Nûr-ı vechi çeşm-i hûrşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzelda bu levendâne edâyı görmedim

kâm-bîn eyledi:

1. kâm-bîn eyledi:--di

Kıt'a 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Isteğine kavuşturmak, muradına erdirmek.

Hâdim-i beyt-i Rasûlullâh idüp eltâf-ı Hâk
Eyledi şâh-ı cihân Maḥmûd Hânı kâm-bîn

kamer:

1. kamer:

Kıt'a 69

Mısra: 46

Ay, mah.

Fâlar eflâk-i fazl u dânişdir
Qâf o eflâk için kamer gibidir

2. kamer:

Murabba 2

Mısra: 7

Ay, mah.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

kâmet:

1. kâmeti:-i

Gazel 53

Mısra: 10

Boy, endam II sevgilinin boyu.

Varmıyor gûş-ı yâre âh Nebîl
Kâmeti serviden dirâz mıdır

2. kâmeti:-i

Gazel 65

Mısra: 5

Boy, endam II sevgilinin boyu.

Şimdi artırmadadır kâmeti kendince o yâr
Sanma kim gûşına feryâd-ı dem-â-dem yetişür

3. **kâmetîñ:-in**

Gazel 126

Mısra: 2

Boy, endam II sevgilinin boyu.

Fitneler berçide- dāmendir kıyām itdikçe sen
Kâmetîñ seyr-i kıyāmetdir hırām itdikçe sen

4. **kâmeti:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 31

Boy, endam II sevgilinin boyu.

Bahş idüp o kâmeti uzatma
Ahvâl-i kıyāmeti uzatma

5. **kâmet:**

Terkib-bend 1

Mısra: 42

Boy, endam II sevgilinin boyu.

Seyr eyle amān o işve-bāzı
Bir kâmet ile kıpar kıyāmet

kâmet-i dil-keşîñi:

1. **kâmet-i dil-keşîñi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlü cezbeden boy.

Âhdır bâ'ış-i ārām-ı dil-i 'âşık-ı zâr
Şu'le-i ser-keş-i nâ-rām-ı dil-i 'âşık-ı zâr

kâmet-i insāna:

1. **kâmet-i insāna:--a**

Gazel 52

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnsanın boyu.

Virir reftâr-ı dāniş kâmet-i insāna ārāyış
Hırāmī cāme-i revnâk-tırâz-ı kadd-i cānāndır

kâmet-i islāma:

1. **kâmet-i islāma:--a**

Gazel 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İslam boyu.

İder çirk-i hafî mir'ât-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem sevb-i riyâdan kâmet-i islāma şüret vir

kâmet-i mevzûna:

1. **kâmet-i mevzûna:--a**

Kıt'a 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Düzgün boy II Sevgili.

Bî-bâk gezersem nola ferdâ-yı kıyāmet
Sāmânımı ol kâmet-i mevzûna değışdim

kām-kār:

1. **kām-kārım:--ı, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 158

Muradına ermiş.

İklîm-i suhan kalem-revimdir
Mānend-i Nebîl kām-kārım

kām-yâb ider:

1. **kām-yâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 60

Kelime Tipi: **Deyim**

Muradına erdirmek.

Ancak budur ümîd-i tehî-dest-i tã'ate
El'tâf-ı Hâk o zümre ile kām-yâb ider

kan:

1. **kandığım:-dık, -ım**

Gazel 100

Mısra: 5

İnanmak.

Vaşlına kandığım gibi âhıña yandığım budur
Bi-eser itdi dildeki süz u güdâzı neyleyim

kan agla:

1. **kan agla:**

Terkib-bend 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı dökmek | çok üzölmek.

Yād eyleyüp o demleri kan agla bir zamān
Fikr eyleyüp bu rengi hemān agla bir zamān

kan tere batmaz:

1. **kan tere batmaz:--maz**

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Deyim**

Kan ter içinde kalmak.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrūsın ı hışm itdiği demler hançer

kanat açdıkça:

1. **kanat açdıkça:--dıkça**

Murabba 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kanat açmak II Uçmaya yeltenmek.

Nebül-i zāra kudret vir
Kanat açdıkça rif at vir

kanda:

1. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 1

Nerede.

Gāh tābım ābı bilmem ķandadır
Gāh ābım tābı bilmem ķandadır

2. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 2

Nerede.

Gāh tābım ābı bilmem ķandadır
Gāh ābım tābı bilmem ķandadır

3. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 4

Nerede.

Bildi kim bu ıztırāb-ı ‘aşkdır
Ma’den-i sīm-ābı bilmem ķandadır

4. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 6

Nerede.

Cismi bir hırşid kettān eyledi
Pertev-i mehtābı bilmem ķandadır

5. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 8

Nerede.

Eşk-i hūn-efşān ile devr eylerim
Şīve-i dūlābı bilmem ķandadır

6. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 10

Nerede.

Hançeriñ çeşmimdedir ey mū-miyān
Ben hayāl-i hābı bilmem ķandadır

7. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 12

Nerede.

Hayret-i mir‘āt-ı vechiñden midir
Şüret-i ādābı bilmem ķandadır

8. **ķandadır:--dır**

Gazel 40

Mısra: 14

Nerede.

Ben Nedīm-i bezm-i dil-dārım Nebül
Mecma‘-ı aḥbābı bilmem ķandadır

9. **ķanda:**

Gazel 133

Mısra: 7

Nerede.

ķanda ney ķanda ney-şeker bilmem

Nuţķuñ eyler eşer ki hiç şorma

10. **ķanda:**

Gazel 133

Mısra: 7

Nerede.

ķanda ney ķanda ney-şeker bilmem

Nuţķuñ eyler eşer ki hiç şorma

ķanda gitdi:

1. **ķanda gitdi:--di**

Kıt'a 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nereye gitti.

Muştafa ķanda gitdi zevke 'aceb

Şükr eylerdi dil-i ķalaki

ķand-ı lebin:

1. **ķand-ı lebin:--i, --n**

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dudağın şekeri II Dudağın tatlılığı.

Şormaga ķand-ı lebin vüs'at-ı imkân yokedur

Eriyüp gitse de vârim aña mı acıyayım

ķand-ı mükerrer:

1. **ķand-ı mükerrer:**

Muhammes 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tekrar tekrar kaynatılarak özenle yapılmış

şeker, tatlı // Süzölmüş şeker. // Sevgilinin iki dudağı.

Lebleriñ ķand-ı mükerrer

Söyle ey rûh-ı muşavver

ķandil-i havâli:

1. **ķandil-i hayâli:--i**

Terkib-bend 1

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Hayal kandili, meş'alesi.

Didemdeki eşki rûğan itdiñ

ķandil-i hayâli rûşen itdiñ

ķandil-i sebû:

1. **ķandil-i sebû:**

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kırmızı dudağının meş'alesi.

Şu 'le-i mey kim fetil-efrüz-ı zevk olmuş bu şeb

Ya 'nî ķandil-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

ķanı:

1. **ķanı:**

Gazel 61

Mısra: 1

"hani, nerede" anlamlarında soru zarfı.

ķanı zülf-i girih-giriñden âzâd olduğım günler

..... bûs u şemme mu 'tâd olduğım günler

ķân-ı fazîlet:

1. **ķân-ı fazîlet:--ınca**

Kıt'a 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fazilet kaynağı, madeni.

Fetvâ ķarîñ olunca o ķân-ı fazîlet

Çıkdı ķadîm-i dostu takvâya âşinâ

ķân-ı ķand-ı dâniş olup:

1. **ķân-ı ķand-ı dâniş olup:--(u)p**

Kıt'a 69

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi şeker kamışının maden ocağı, kaynağı

olma.

Hâmesi ķân-ı ķand-ı dâniş olup

Mısr-ı ma'nîde ney-şeker gibidir

kān-ı mehmedeti:

1. kān-ı mehmedeti:--i

Kıt'a 102

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yardım isteme ocağı, kaynağı.

İde Hakk şü gibi 'azîz Nebîl
Kulzüm-i 'ilm o kân-ı Mehmedeti

kān-ı şefâ'at:

1. kān-ı şefâ'at:

Kaside 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şefâat kaynağı.

Şefî'ü'l-müznibîn kân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh
Budur ser-şatır-ı 'üvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

kanın kurudurdu:

1. kanın kurudurdu:--(u)r, --dı

Terkib-bend 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: **Deyim**

Canından bezdirmek.

Kanın kurudurdu olsa zî-rûh
Eyler idi bahrı ber tegâfûl

kanına teşne geçer:

1. kanına teşne geçer:--(e)r--ı, --n, --a

Gazel 139

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Kanına susamak; belasını aramak.

Eyle nazar neşter-i müjgânına
Teşne geçer 'âşıkınıñ kanına

kânını bulduk:

1. kânını bulduk:--duk

Tahmis 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Kaynağını bulma.

Gerçi bulduk gevher-i 'aşkıñ Nebîlâ kânını
Tîşe-i endîşe ile yokladık her yanını

kânün itdiñ:

1. kânün itdiñ:--di, --ñ

Terkib-bend 2

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Kanun(müzik aleti) gibi olmak.

Her-dem âheng-i cefâ itmeği kânün itdiñ
Garâziñ cevır ü cefâ ise yeter gayri yeter

kânün-ı cefâya:

1. kânün-ı cefâya:--y, --a

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Eziyet, sıkıntı kanunları.

Leyliye kalaydı zülfiñi yâd
Kânün-ı cefâya virdi âheng

kapağı atmaz:

1. kapağı atmaz:--maz -maz

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kapak atmak (Tanıkta, şarap şişesinin
kapağının atması, bir yere fırlaması kastedilir).*

Tutmayınca sen yasağı sâkiyâ
Meyde atmaz mı kapağı sâkiyâ

kâr:

1. kâr:

Gazel 44

Mısra: 9

İş, amel, fiil || Kazanç.

Bu rûzgârda sūdâ-gerân-ı zülfine kâr
Nebîl-i zâr gibi âh-ı şubhğâh mıdır

2. kârım:--ım

Gazel 102

Mısra: 2

İş, amel, fiil || Kazanç.

Gördi noğşanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamâm eyledi kârım aña mı acıyayım

kâr eyledi:

1. **kâr eyledi:--di**
Terkib-bend 1
Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Kullanmak, çalmak.

Kâr eyledi nağme-i hicâzı
Ol gâmeze için nazardadır hep

kâr eylemez:

1. **kâr eylemez:--mez**
Kıt'a 93
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Etki etmek.

‘Âlim olan uçsada kâr eylemez
Câhil olur mu ‘teber-i rüzgâr

kâra:

1. **kâra:**
Gazel 131
Mısra: 9
Dert;dertli.

Seri kâra gelür mi mü-şikâfân olmadan mecrûh
Çarîn-i zülf olunca sînesin şad-çâk ider şâna

karanfil:

1. **karanfil:**
Gazel 97
Mısra: 1
Karanfil çiçeği.

Hattı sünnetlik karanfil hâli şeb-bû rûyî gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyî gül

2. **karanfil:**
Kaside 16
Mısra: 7
Karanfil çiçeği.

Karanfil oldu Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkı
Bakup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldu

karâr:

1. **kararım:--ım**
Gazel 33
Mısra: 14
Karar vermek.

Sen Nebîl-âsâ ne işit hem ne bil
Der-diyâr oldu kararım der-diyâr

2. **karârı:--ı**
Gazel 142
Mısra: 12
Karar vermek.

Evc-gîr-i rif‘at-ı âheng makâmından düşer
Müste‘âr ile karârı nagme-i iğbâlde

karâr eyle:

1. **karâr eyle:**
Kıt'a 47
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Sabit durmak, kalmak, yerleşmek.

Letâfetle leb-i deryâda güyâ bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karâr eyle

karâr eylemiş:

1. **karâr eylemiş:**
Gazel 101
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Deyim**
Karar kılmak.

Mestâne büselikte karâr eylemiş yine
Sâz-ı emelde nagme-i tekrârı neyleyim

2. **karâr eylemiş:--miş**
Gazel 101
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Birçok şeyi deneyip birini seçmek.

Mestâne büselikte karâr eylemiş yine
Sâz-ı emelde nagme-i tekrârı neyleyim

karâr ider:

1. **karār ider:--(e)r**

Gazel 121

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Devam etmek, sürmek.

Sâkıttır ehl-i cāh belā-yı lisān ile
Nağme karār ider mi düşince makāmıdan

karār itdi:

1. **karār itdi:--di**

Kıt'a 101

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Belirledi, yazdı.

Fevti tārīhi segāh ile karār itdi Nebīl
Gıtdi Şeydā Dede yā hū diyerek 'uqbāya

karaya urdı:

1. **karaya urdı:--dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Karaya vurmak (gemi bağlamında) (denizdeki bir cisim kendini karaya atmak, anlamıyla deyim olarak kullanılmaktadır) .

Urdı karaya sefīne-i hūş
Şeh-bāz-ı nıgehde üsküf olmaz

kār-ger:

1. **kār-ger:**

Kıt'a 69

Mısra: 56

İş yapan, etkileyen.

Yāları yāy-ı tūr-i ma'nīdir
Bu menāzilde kār-ger gibidir

kār-ı ferhādı:

1. **kār-ı ferhādı:--ı**

Gazel 141

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ferhad'ın yaptığı iş. (Ferhad'ın dağı delmesi işi ve Ferhad'ın gösterdiği gayret.).

Nebīlā Husrev ü endīşe bilmez kār-ı Ferhādı
Nedir bu cūş-ı ma'nā nūkte-i Şīrīn-meālimde

kār-ı havāric:

1. **kār-ı havāric:**

Kıt'a 41

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Havaric adlı mezhebin kazancı/ kârı.

Hele kār-ı havāric hāric ez-ta'bir olup itmām
Yine elţāf-ı Hāk tām oldu cünd-i Hān Maḥmūda

2. **kār-ı havāric:**

Kıt'a 41

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Haricilerin kazancı,karı.

Hele kār-ı havāric hāric ez-ta'bir olup itmām
Yine elţāf-ı Hāk tām oldu cünd-i Hān Maḥmūda

karīb ü dūri:

1. **karīb ü dūri:--ı**

Mesnevi 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Uzak ve yakın.

Ḳurtulmaz idi karīb ü dūri
Alsaydı nişāna çeşm-i mūrī

karīben:

1. **karīben:**

Kıt'a 15

Mısra: 4

Yakında.

Sitanbül pāyesi kesb-i şeref itdi vücūdıyla
Karīben ola zīb-efzā bunuñ fevķindeki şadra

karīn:

1. **karīndir:--dir**

Kıt'a 73

Mısra: 2

Yakın, arkadaş.

Her bir umūrī ehline tefvīz gösterir
Tevfīķe Hāzret-i Şeh-i devrān karīndir

karin olduñ:

1. karin olduñ:--du, --ñ

Muhammes 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yakın olmak, yaklaşmak.

Hāk-i pāyīñ zīver-i eflākdir
Kurb-ı ev ednāya olduñ sen karin

karin olunca:

1. karin olunca:--ınca

Kıt'a 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yakın olmak; ulaşmak, erişmek.

Fetvā karin olunca o kân-ı fazîlet
Çıkdı kadīm-i dostu takvāya āşinā

karin olmaz:

1. karin olmaz:--maz

Gazel 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yakın olmak; ulaşmak, erişmek.

Karin olmaz gönül pervâne-i 'aqla hirāsandır
Anıñ fânūs-ı şem'-i fikri 'aks-i zülf-i hūbandır

karin-i bahr olunca:

1. karin-i bahr olunca:--ınca

Kıt'a 48

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Denize yakın olma.

Dil-i āgāha vāşıldır geçenler şīt-ı hestiden
Karin-i bahr olunca maḥv olur cūş u ḥurūş-ı rūd

karin-i hilāl-ı şarāb ider:

1. karin-i hilāl-ı şarāb ider:--(e)r

Gazel 48

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şarap hilaline yakınlaştırma.

Rindān gırre-i feleğe eylemez nazar
Şems-i meyi karin-i hilāl-ı şarāb ider

karin-i himye eyler:

1. karin-i himye eyler:--r

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Perhize yaklaştırma, yakın etme.

Karin-i himye eyler nefsinin Kārūn-ı vakt olsa
Bulanlar çāre derd-i gayret-i akrān u emşāle

karin-i zülf olunca:

1. karin-i zülf olunca:--ınca

Gazel 131

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçına yakın olma, ulaşma.

Seri kārā gelür mi mū-şikāfān olmadan mecrūḥ
Karin-i zülf olunca sīnesin şad-çāk ider şāna

kārūn-ı vakt:

1. kārūn-ı vakt:

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın Karun'u.

Karin-i himye eyler nefsinin Kārūn-ı vakt olsa
Bulanlar çāre derd-i gayret-i akrān u emşāle

kaş:

1. kaşları:--lar, -ı

Gazel 47

Mısra: 5

Kaş II Sevgilinin kaşı.

Peyveste olsa kaşları çin-i cebinine
Tir-i müjeyle sīneleri hep deler gider

2. kaşlarıñı:--lar, -ın, -ı

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Kaş II Sevgilinin kaşı.

'İydeyn mi kaşlarını tev'em
Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ârâ

3. **kaşı:-ı**

Terkib-bend 2

Mısra: 21

Kaş II Sevgilinin kaşı.

Eyle şâyeste-i 'atf-ı nîgeh ey kaşı kemân
Nice bir ben hedef-i nâvek-i müjgân olayım

kaşabü's-sabk:

1. **kaşabü's-sabk:**

Kıt'a 102

Mısra: 5

*Benzerlerine üstün gelen kimsenin kazandığı
mükâfat.*

Kaşabü's-sabk her 'ulūma Hudā
Hā'iz itmiş o zî-müsâbakatı

kaşbaşdı:

1. **kaşbaşdı:**

Kıt'a 97

Mısra: 3

Başa ve alına bağlanan bağ, çatki.

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dâdesi görüp
Dönmüş hilâl-i gurreye deyr zîr-i haledi

kaşdı:

1. **kaşdı:-ı**

Gazel 42

Mısra: 5

Amaç. II Niyet.

Kaşdı bu dollâb ile halkın gözin açmak mıdır
Şan'atiye fahr idüp kehhâl kendin gösterir

2. **kaşdıñ:-ıñ**

Terkib-bend 3

Mısra: 37

Amaç. II Niyet.

Kaşdıñ rakîble rûşen-i nâ-becâ mıdır
Bî-gâne-i muhabbet olan âşinâ mıdır

kaşdı-ı cānadır:

1. **kaşdı-ı cānadır:-a, --dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Can kasdı, can almaya niyet. II Öldürmeye
niyetlenme.*

Reftâr-ı nâza sür'atîñ aşlı şehānadır
Şemşîr-i ğamzenîñ gelişi kaşdı-ı cānadır

kāse-i nūnı:

1. **kāse-i nūnı:**

Kıt'a 69

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Nun harfi gibi kase || Kaş.

Mîmi güzer-kerân-ı şahş-ı kemâl
Kāse-i nūnı şan siper gibidir

kāse-lîs-i cūdı:

1. **kāse-lîs-i cūdı:-ı**

Kıt'a 51

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Cömertlik çanağını yalayan.

Bu 'aşra gelse Keykāvüs emîn-i maṭbah eylerdi
O şeh kim kāse-lîs-i cūdı şad Fağfūr u Hākāndır

kāse-lîs-i maṭbah-ı in 'āmı olmuş:

1. **kāse-lîs-i maṭbah-ı in 'āmı olmuş:-muş**

Kıt'a 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lütuf, iyilik mutfağının dalkavuşu olmak.

Kāse-lîs-i maṭbah-ı in 'āmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevk ile her rûz u şeb devrân ider

kāsır:

1. **kāşırđır:-dır**

Kıt'a 19

Mısra: 6

Kusurlu, aciz, kısır.

Seyre gelsün söyle Dārāya şalā dārātını
Şevketin her cum'a kāşırđır zebān ta'bîrden

kaşr:

1. kaşrında:-ı, -n, -da

Gazel 58

Mısra: 5

Saray, köşk.

Hayâlin tıfl-ı nâzım san bu beg kaşrında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hûn-âb-ı çeşmimdir

kaşr-ı havernağda:

1. kaşr-ı havernağda:--da

Kıt'a 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Havernağ köşkü II 16. asırda Mimar Sinan tarafından şimdiki Necef'in yerinde bulunan Hire'de yaptırılan çok büyük ve ihtişamlı bir köşk olup Divan şairlerince sıkça kullanılmıştır.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşr-ı Havernağda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mâhiñ

kaşr-ı havernâkden:

1. kaşr-ı havernâkden:--den

Kıt'a 50

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Havernağ köşkü II 16. asırda Mimar Sinan tarafından şimdiki Necef'in yerinde bulunan Hire'de yaptırılan çok büyük ve ihtişamlı bir köşk olup Divan şairlerince sıkça kullanılmıştır.

Sukût eyler kuşürin fehm ile Kaşr-ı Havernâkden
Görüp rûh-ı Sinimmâr işbu resmi şerm-sâr oldu

kaşr-ı huld:

1. kaşr-ı huld:

Kaside 12

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Cennet köşkü.

Her beyti kaşr-ı huld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zâr-ı nazma medhîni kim âb u tâb ider

kaşr-ı ikbâli:

1. kaşr-ı ikbâli:--i

Kıt'a 57

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Saadet/mutluluk sarayı/köşkü.

Hâk-i pâya 'arz ider nüh pâye-i çarh-ı felek
Kaşr-ı ikbâli eğer muhtâc olursa sülleme

kaşr-ı yakut:

1. kaşr-ı yakut:

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yakut sarayı, köşkü.

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

kaşr-ı yed eyler:

1. kaşr-ı yed eyler:--r

Kıt'a 57

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Eli kısalmak II El çekmek, ferâgat etmek, vazgeçmek.

Bâni-i Kaşr-ı Havernağ kaşr-ı yed eyler idi
Dest-ber-bâlâ-yı desti bu esâs-ı muhkeme

kastamonu:

1. kaşamonudan:--dan

Gazel 146

Mısra: 7

Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan illerden biri.

Ey Türk-beççe Kaşamonudan mısıñ 'aceb
Zabı eylediñ bu eski sarây-ı muhabbeti

kat' evle:

1. kat' eyle:

Mesnevi 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Kesmek, son vermek.

La'l-i leb-i yâre dil uzatma
Kať eyle zebânıñ söz atma

kat' it:

1. kaṭ' it:

Kıt'a 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kesmek || son vermek, bitirmek.

Kaṭ' it zebān-ı hāmeyi tārlı için Nebıl
Ümmü'n-nihān Beniyye Hanım başdı dehre pā

kaṭ' olup:

1. kaṭ' olup:--(u)p

Kaside 12

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Kesilmek, bitmek, sona ermek.

Ol gün ki yār u yāverin imdādı kaṭ' olup
Aşhāb-ı tāt'ati 'ameli behre-yāb ider

katâr:

1. kaṭarıyla:--ıyla

Gazel 96

Mısra: 3

Arka arkaya, sırayla.

Kaṭarıyla bahārı terk ider havf-ı şeh-i deyle
Şabā kış kış idince āşiyān ber-düş olur bülbül

kaṭ'-i 'alāka ider:

1. kaṭ'-i 'alāka ider:--(e)r

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alakayı, ilgiyi kesmek.

Yine dūd-ı derūnı perde-i ruhsār-ı māl itme
İder kaṭ'-i 'alāka mānı'-i tār-ı nigāh itme

kaṭ'-ı zebān-ı şem'e:

1. kaṭ'-ı zebān-ı şem'e:--e

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mumun dilini kesmek.

Hışm ile kaṭ'-ı zebān-ı şem'e mi emr itdi yār
Ra'şeden mıkraż-ı dest-i iştibāhım söndürür

katre:

1. kaṭre:

Gazel 140

Mısra: 2

Damla.

Yār meyl eyleyli eşk-i firāvānımıza
Kaṭre biñ nāz idiyor dīde-i giryānımıza

2. kaṭre:

Kıt'a 40

Mısra: 10

Damla.

Olursa kılzüm-i 'irfānı kaṭre-pāş-ı kemāl
O kaṭre sāire nisbet mişāl-i deryādır

3. kaṭresi:--si

Muhammes 2

Mısra: 13

Damla.

Bahr-ı lutfuñ kaṭresi cirm-i felek
Zāt-ı pākiñ mazhar-ı levlākdir

katre-i şebnem:

1. kaṭre-i şebnem:

Gazel 65

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çiğ damlası.

Büy-ı mey dāhi tenük-zarf oluna kâfidir
Dehen-i gonçeye yek kaṭre-i şebnem yetişür

katre-nümâ:

1. kaṭre-nümâyız:--y, --ız

Gazel 140

Mısra: 13

Damlayı gösteren.

Biz o deryâ-dil olan kaṭre-nümâyız ki Nebıl
Nağş olur lafz-ı kader mevce-i 'irfānımıza

katre-pāş-ı kemāl olursa:

1. kaṭre-pāş-ı kemāl olursa:--(u)r, --sa

Kıt'a 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Olgunluk damlası saçma.

Olursa kulzüm-i 'irfânı kaṭre-pâş-ı kemâl
O kaṭre sāire nisbet mişâl-i deryâdır

kavl:

1. **ḳavlimiz:--(i)miz**

Gazel 8

Mısra: 8

Söz, kelâm.

Büy-ı cānān ile terfîh-i fuād eylemediñ
Ḳavlimiz bu idi ey bâd-ı şabâ n'oldı saña

2. **ḳavlin:--in**

Kıt'a 56

Mısra: 2

Söz, kelâm.

Müfti-i Kaşṭamonı ol fâzıl-ı cihānıñ
Kim tutmadıysa ḳavlin semt-i ḥaṭāya gitdi

ḳavs-ı imtiḥāndır:

1. **ḳavs-ı imtiḥāndır:--dır**

Kaside 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İmtihan yayı, imtiḥan çemberi.

Sihām-ı maḳşadı menzil-resāndır ḥalka-i tevḥîd
Bu sırrı keşfe ḳavs-ı imtiḥāndır ḥalka-i tevḥîd

ḳavş-ı mu'anber:

1. **ḳavş-ı mu'anber:**

Muhammes 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Amber kokulu kaş.

Ger-den-i sîm üzre yekser
Ḥâller ḳavş-ı mu'anber

ḳavd:

1. **ḳaydında:--ı, --n, --da**

Gazel 64

Mısra: 2

Bağ, zincir.

Çeküp zülf-i siyāha bend iderken şefḳatiñ söyler
Hevâ-yı nefsinin ḳaydında zālīm iffetin söyler

2. **ḳaydın:--ın**

Gazel 151

Mısra: 9

Bağ, zincir.

Zülfinde Nebîl-āsâ ḳaydın görür ey ğāfil
Dendānını tîz itmiş ol şāneyi gördün mi

ḳavd eyle:

1. **ḳayd eyle:**

Kıt'a 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kayıt altında tutmak, yazıya geçirmek.

Nebîlâ rûtbe-i 'ulyāda ḳayd eyle bu târiḥi
Sitanbül pāyesi geldi Ḥafîd-i şāḥib-i ḳadre

ḳavd evlemezdim:

1. **ḳayd evlemezdim:--mez, --di, --m**

Kaside 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kayıt altında tutmak, yazıya geçirmek.

Faḳat ta'dād olunsa cürm-i mektûb evlemezdim ḳayd
Geçerdi ḥadd-i imkānı şümārım yâ Rasûlallāh

ḳavd ider:

1. **ḳayd ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Kaydetmek, kayıt altına almak, yazmak.

Şāḥib-yesār-ı cürm diyü ḳayd ider biri
Âsāyişi sürüş-ı yemîn-i şevāb ider

ḳavd it:

1. **ḳayd it:**

Terkib-bend 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Kaydetmek, kayıt altına almak, yazmak.

Şiken-i turrede ser-dāde-i teslīm oldım
Bende kayd it beni de lutfuña şâyân olayım

kayd itdirir:

1. **kayd itdirir:--dir, --(i)r**

Gazel 146

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bağlamak; kaydetmek.

Bir zülf ser-fürü mı ider rûzgârda
Kayd itdirir mi gayrî hevâ-yı muhabbeti

kayd itme:

1. **kayd itme:--me**

Kıt'a 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kaydetmek, kayıt altına almak, yazmak.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîg-i hükm-i şer' ile
Bu da'vâyı düşür kayd itme her şahş-ı sühân-sence

kayd itmez:

1. **kayd itmez:--mez**

Kaside 16

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Kaydetmek, kayıt altına almak, yazmak.

Gören kayd itmez oldu der-kenâr-ı şabr u ârâmı
Ne dem bîkr-i hayâlim zîb-i âgûş-ı kenâr oldu

kayd-ı havât olsa:

1. **kayd-ı havât olsa:--sa**

Gazel 105

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hayata bağlanmak.

Der-kenârında haî olsa daîi kayd-ı hayât
Ben büyürsün diyü cânımdan usandım bilürüm

kayd-ı kalem:

1. **kayd-ı kalem:**

Kıt'a 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kalem endişesi.

Kılsaydı lîka hoşkasına zülf-i Leylîyi
Mecnûn bulurdu kayd-ı kalem nîstden rehâ

kayd-ı kasemden:

1. **kayd-ı kasemden:--den**

Gazel 74

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yemin endişesi.

İstemez hiç tekellûf suhân-ı râst-nümâ
Ehl-i kızbîn söziñi kayd-ı kasemden bilürüz

kayd-ı zülf:

1. **kayd-ı zülf:**

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saça bağlanmak.

'Uşşakı habs-i âh idemez kayd-ı zülf ile
Sermâneyi o ehl-i hevâ hep telefededir

kayd-ı zülfî:

1. **kayd-ı zülfî:--i**

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saça bağlanmak.

Kayd-ı zülfî tîre-rûz itmezdi Leylânîñ anı
Beste-i gîsû-yı şeb-gün olduğım görseydi Qays

kayd-ı zülfîñi:

1. **kayd-ı zülfîñi:--i, --ñ, --i**

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zülfün bağı (Sevgilinin saçlarının aşığın
zihninde sürekli yer tutması).*

Bu edâlar serde kayd-ı zülfîñi işmâmedir
Sünbül-i bâğ-ı cefâ zîb-i külâhımdır benim

kaydında olmaz:

1. **ķaydında olmaz:--maz**

Gazel 83

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Derdinde, telaşında olmak.

Uçmaga itmez tenezzül lâne-sâz-ı kurb olup
Bâl ü per ķaydında olmaz mürğ-i bî-pervâ-yı feyz

ķaydını görürseñ:

1. **ķaydını görürseñ:--(ü)r, --señ**

Gazel 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kayıt altına almak.

Eger vakf-ı cünün itdiñse mevķûfât-ı ‘aşkıñdan
Görürseñ ķaydını dest-i dil-i nâ-kâma şüret vir

ķays:

1. **ķays:**

Gazel 78

Mısra: 1

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Yâr luţf itdikçe maħzûn olduğım görseydi Ķays
Çıldırırdı böyle mecnûn olduğım görseydi Ķays

2. **ķays:**

Gazel 78

Mısra: 2

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Yâr luţf itdikçe maħzûn olduğım görseydi Ķays
Çıldırırdı böyle mecnûn olduğım görseydi Ķays

3. **ķays:**

Gazel 78

Mısra: 4

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Ķayd-ı zülfî tîre-rûz itmezdi Leylânîñ anı
Beste-i ģisû-yı şeb-gün olduğım görseydi Ķays

4. **ķays:**

Gazel 78

Mısra: 6

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Baş açık ģeşt itmeden pâyîñ çekerdi şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmûn olduğım görseydi Ķays

5. **ķays:**

Gazel 78

Mısra: 8

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Yâre eylerdi açıkdan gayreti ‘izz ü kusûr
Tîğ-ı gamzenle ciğer hûn olduğım görseydi Ķays

6. **ķays:**

Gazel 78

Mısra: 10

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Zülf-i Leylâyı Nebîl eylerdi rû-puş-ı habâb
Zulmet-i hicriñde memnûn olduğım görseydi Ķays

7. **ķaysa:-a**

Gazel 79

Mısra: 4

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Hümâ-yı devlet-i vaşlı çeküp zîb-i ser eylerdi
Olaydı Ķaysa zülfîñ hırz-ı cân mânend-i mıknâtıs

8. **ķaysa:-a**

Gazel 85

Mısra: 5

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Yetişür Ķaysa kadar silsilesiñ işbâta
Olsa ģisûsı bu da ‘vâda ģüvâh-ı ‘âşık

9. **ķaysa:-a**

Gazel 90

Mısra: 3

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Dest-ber-bālâ-yı desti Kaysa göstermek muhāl
Zülfîni mess itmedi dest-i nigâhı kimseniñ

10. **ķaysa:-a**

Gazel 115

Mısra: 14

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Keşâkeşle Nebîlâ ‘uķde-i âsân olur düşvâr
Gelür Kaysa terâķķī şîve-i bî-câ-yı Leylâdan

11. **ķaysa:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 74

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

‘Aşķıñla uraydı tîşe Ferhâd
Ser-rişte-i ser-zenişdi Kaysa

12. **ķaysı:-ı**

Terkib-bend 2

Mısra: 12

*Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı
Mecnun II âşık.*

Olsa muhtâc-ı şabûh ol iki maķmûr-ı cihân
Kaysı yolsuz düşürür râst-rev-i râh-ı hüdâ

ķaz:-

1. **ķazmışdır:--mış, --dır**

Gazel 117

Mısra: 6

Kazımak, işlemek, nakş etmek.

Ķalb-i seng-i yâre yer eyler iden maķv-ı vücûd
Sikke-i mermerde ķazmışdır geçenler nâmdan

ķazan:-

1. **ķazandım:--dı, --m**

Gazel 105

Mısra: 4

Kazanmak, elde etmek.

Turre sermâye-i ‘aķla zarar ey serv-i revân
Bu hevâiligi sayeñde ķazandım bilürüm

ķazâ-te’sîr:

1. **ķazâ-te’sîrler:--ler**

Gazel 63

Mısra: 2

Kaza tesirli II kader etkili.

Çeşm-i şehbâza şikâr olmazdı böyle şîrler
Olmasa şaf-beste-i müjgân ķazâ-te’sîrler

ķebâb:

1. **ķebâbdır:--dır**

Gazel 108

Mısra: 4

Yanmış, kavrulmuş; acı ve keder ile dolu olan.

Ayağıma koyamaz duķt-ı rez benim şu dahî
Şarâb hûn-ı sirişkim ķebâbdır göñlüm

2. **ķebâbıñ:--ın**

Gazel 57

Mısra: 8

Ateş ısıyla kızartılan et II Aşķın yanmış göñlü.

Teşrîfîñ eger dîdemi itmezse nemek-rîz
Hiç bezm-i meyiñ tadı ķebâbıñ tuzı yokdur

3. **ķebâbı:--ı**

Gazel 58

Mısra: 6

Ateş ısıyla kızartılan et II Aşķın yanmış göñlü.

Hâyâliñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşrında zevķ eyler
Ķebâbı saķt-ı dildir bâdesi hûn-âb-ı çeşmimdir

ķebâb ider:

1. **ķebâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Yakmak, kavurmak.

Gösterme zevķ-i bezmiñi pervâzdan baña
Mürğ-i nigâhı sûziş-i ģayret ķebâb ider

2. kebāb ider:--(e)r

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk ateşiyle kavrulmak/yanmak.

Âhım o meh şerāre-feşān-ı sipihr idüp
Cevv-i semāda mürğ-i hümayı kebāb ider

kebāb itdi:

1. kebāb itdi:--di

Gazel 124

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yakmak, aşk ateşiyle kavrulmak.

Tāb-ı dīdārı kebāb itdi Nebīl-i zārı
Meded ol zūlf-i siyeh perde-i ruhsār olsun

kebāb itdik:

1. kebāb itdik:--dik

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yakmak.

Âteş-i ruhsārı yakdıkca nemek-rīz oldı eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigāhı biz kebāb itdik bu şeb

kebāb olunca:

1. kebāb olunca:--ınca

Murabba 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*I.Yanmak II. (Ciğer) kebap olmak. Büyük bir
acıya uğramak, yüreği yanmak; çok güçlü bir
duygunun etkisiyle yanıp tutuşmak.*

Luţf eyle amān şarāb yok mı
Yakma cigerim kebāb olunca

kebk-i nāzı:

1. kebk-i nāzı:--ı

Gazel 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nazlı keklık II işveli sevgili.

‘Âkıbet ol kebk-i nāzı ben şikār itsem gerek
Şevk-i şeh-bāz-ı niyāzı âşikār itsem gerek

kebüter:

1. kebüter:

Gazel 149

Mısra: 6

Güvercin.

İtmekde ârzü-yı şikār evc-gīr-i nāz
‘Âşık o şāh-bāza kebüter çıkardı mı

kec:

1. kec:

Kaside 5

Mısra: 3

Eğri, çarpık, eğri büğrü.

Bu mār-ı nefis-i emmāre iderken böyle kec refţār
Çıkar mı Hakkā doğru şāh-rāhım yā Rasūlallāh

kec nıgehle:

1. kec nıgehle:--le

Terkib-bend 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Eğri bakış.

Dil-sīr-i vuşlat itmedesin nā-sezāları
Bu kec nıgehle cevri düşürmez idim saña

keçkül:

1. keçküli:--i

Kaside 16

Mısra: 45

Çanak, kase.

İdüp keçküli der-dest ‘ālemi sencide etdikde
O maḥdüm-ı sa‘ādet-mendden ümmīdvār oldu

keder:

1. kederdir:--dir

Mesnevi 1

Mısra: 43

Gam, ısırap, elem, hüzn.

Lāl oldığıma sebep kederdir
Bir ğamla ki fırkat pederdir

keder gider:

1. **keder gider:--(e)r**

Gazel 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üzüntüden, sıkıntıdan kurtulmak, ferahlamak,
huzura ermek.

Ser-rişte-i recâ ola hâtin keder gider
Ol vakt bîm-i mâder ü havf-ı peder gider

keff:

1. **keffidir:--i, --dir**

Kıt'a 12

Mısra: 1

El ayası, avuç. II Kişinin makamı, konumu.

Keffidir 'Âşir Efendi zîb-i âgüş eylesün
Şadr-ı gerdün kâdr-i takvâ şimdi buldı ehlini

keffe:

1. **keffesi:-si**

Gazel 92

Mısra: 8

Terazi gözü, keffesi.

Sebuk-serânda olur mı vakâr-ı ehl-i kemâl
Çıkar hevâyâ tehlî keffesi terâzünüñ

kef-gîr:

1. **kef-gîrler:--ler**

Gazel 63

Mısra: 6

Köpük tutan, kevgir.

Terk-i çirk-i mâ-sivâdır herkese encâm-ı kâr
Def'e elbet ahzını mecbûr olur kef-gîrler

kef-i ihsanı:

1. **kef-i ihsanı:--ı**

Kıt'a 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyilik, cömertlik eli.

Tarâvet virdi cüy-ı lutfi el-hakk ümm-i dünyâyâ
Kef-i ihsanı güyâ Nîl feyz-efşân-ı Mısr oldı

kehhâl:

1. **kehhâl:**

Gazel 42

Mısra: 6

Göz hekimi II Göze sürme çeken kimse.

Kaşdı bu dollâb ile halkın gözin açmak mıdır
Şan'atıyle fâhr idüp kehhâl kendin gösterir

kelâm:

1. **kelâm:**

Gazel 111

Mısra: 4

Söz, konuşma, sohbet.

Cihânda bî-ta'ab olmaz hünerle şıyt-ı kemâl
Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

2. **kelâmın:--ı, --nî**

Kaside 12

Mısra: 46

Söz, konuşma, sohbet.

Dil nuṭka gelse böyle gelür hâbt idüp seni
Cümle kelâmın evvibe-i müsteṭâb ider

3. **kelâmı:--ı**

Kıt'a 16

Mısra: 4

Söz, konuşma, sohbet.

Müftî-i dîn Hâzret-i 'Âşir Efendi kim
Her bir kelâmı râh-ber-i şer'-i Muṣṭafa

kelâm-ı bî-edebdir:

1. **kelâm-ı bî-edebdir:--dir**

Gazel 52

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Edepsiz söz.

Kelâm-ı bî-edebdir ehl-i 'irfânın gelü-gîri
Qabûl-i loḡma-i huşka sebeb te'dîb-i dendândır

kelâm-ı kadîmînde:

1. **kelâm-ı kadîmînde:--ı, --nî, --de**

Kaside 12

Mısra: 99

Kelime Tipi: -
Kuran-ı Kerim.

Vaşf eyleyüp Kelâm-ı Kādîmînde Hâk seni
Mesned-nişîn-i tahtına nüh kıbâb ider

kelle-i a' dâsı:

1. **kelle-i a' dâsı:--st**
Kıt'a 57
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Düşman kafası.

Kelle-i a' dâsı olsun gülle-i kâhra nişân
Tûl-ı 'ömr ihsân idüp Allâh o şâh-ı mülheme

kemân:

1. **kemânîñ:-iñ**
Gazel 63
Mısra: 16
Yay II Sevgilinin kaşı.

Âhı girdâr-ı keçî bâlâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır meydân kemânîñ tîrler

2. **kemânî:-ı**
Mesnevi 1
Mısra: 77
*Çene altına dayanıp sol kol üzerine yatırılarak
sağ eldeki yayla çalınan dört telli çalgı.*

Aldıkça kemânı deste ol dem
Yâ Hakkını çekdi rûh-ı Rüstem

kemân eyle:

1. **kemân eyle:**
Terkib-bend 2
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
İki büküm olmak; yay gibi olmak.

Eyle şâyeste-i 'atf-ı nîgeh ey kaşı kemân
Nice bir ben hedef-i nâvek-i müjgân olayım

kemân-ebrû:

1. **kemân-ebrû:**
Gazel 127

Mısra: 6
Keman kaşlı (sevgili bağlamında).

Tîr-i müjgânın yetişdi câna dek (Nürî)
Ey kemân-ebrû saña şad âferîn (Nebîl)

kemân-keşân:

1. **kemân-keşân:--ı**
Gazel 39
Mısra: 8
Keman çalan, ok atan.

Sanma muhabbetiñden ider 'âşıka nâzar
Seyr it kemân-keşânı nigâhı hedefdedir

kemân-keşân-ı pîşîn:

1. **kemân-keşân-ı pîşîn:**
Mesnevi 1
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
Önceki keman çalan.

Görseydi kemân-keşân-ı pîşîn
Bi'l-cümle hüner-verân-ı pîşîn

kemend it:

1. **kemend it:**
Murabba 4
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bağlamak.

Zülfîñ kemend it
Mecnûn-pesend it

kemend-i âh:

1. **kemend-i âh:**
Gazel 137
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Aşığın ahının kemendi. Kement (ucu ilmekli uzun ip).

Çekerdik sîneye o mâh-ı evc-i hüsni elbette
Kemend-i âh eger peyveste-i çarh-ı berîn olsa

kemend-i şevki:

1. **kemend-i şevki:--i**

Kaside 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk kemendi (Kement ucu ilmekli uzun ip).

Kemend-i şevki virmiştir yed-i nefse maşûn olmaz
El irmez ise âfât-ı nighden yâ Rasûlallâh

kemend-i zülfini:

1. **kemend-i zülfini:--i, --n, --i**

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının bağı.

Atdı kemend-i zülfini şayd-ı felek için
Ğarrâ o meh ki server-i taht-ı gurûrdur

kemer-i gayretini kuşandım:

1. **kemer-i gayretini kuşandım:--dı, --m--i, --n, --i**

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gayret kemerini kuşanmak.

Kemer-i gayretini bende kuşandım bilürüm
Fikr-i âgûş-ı miyân ile dolandım bilürüm

kemîn:

1. **kemîne:--e**

Kaside 12

Mısra: 64

Aciz, değersiz (zerrenin küçüklüğü ve kuvvetsizliği bağlamında).

Bir nûr-ı Hâkdır Ahmed-i Muhtâr gün gibi
Her bir kemîne zerresini âfîtab ider

kem-ter:

1. **kem-ter:**

Kaside 12

Mısra: 67

Küçük, az, değersiz.

Zîr-i zemîniñ istese kem-ter 'inâyeti
Mâ-fevkiñi hâzâin-i Efrâsiyâb ider

kemter:

1. **kemter:**

Kaside 15

Mısra: 30

Küçük, az, değersiz.

Hem-nâm-ı İbn-i Hâzret-i 'Abbâs kim odur
Kemter gubâr-ı hâk-i deri zîver-i bahâr

kenâr:

1. **kenâra:-a**

Gazel 80

Mısra: 9

Kıyı, sahil.

Âgûş-ı şadefden ne sular atdı kenâra
Ol lülü-i lâlâyı Nebîlâ şeb-i âteş

2. **kenâra:-a**

Gazel 119

Mısra: 8

Kıyı, sahil.

Hevâyî-meşrebân muhtâc-ı feyz-i hâk-ı tıynetdir
Kenâra âb-ı rû dökmekeyim mevc-i tezellûlden

3. **kenârımda:--ı, --m, --da**

Kıt'a 47

Mısra: 21

Kıyı, sahil.

Kenârımda bir şüh-ı dakîka-dâna dönmüştür
Dimişler bahre revnağ-sâz-ı âgûş-ı kenâr eyle

kenâr-ı cûda:

1. **kenâr-ı cûda:**

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Irmak kenarı.

Açıldı berg-i gülden bād-bân-ı keştî-i şahbâ
Hevâidir kenâr-ı cûda feryâd eylesün bülbül

2. **kenâr-ı cûda:--da**

Kaside 16

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Irmak kenarı.

Hilâl-i câmı der-dest eyleyüp gice şafâ itdik
Kenâr-ı cûda nîlûfer bu zevke hisse-dâr oldu

kenâr-ı dâmen-i lutfuñ tutsa:

1. kenâr-ı dâmen-i lutfuñ tutsa:--sa

Kaside 11

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Iyilik eteğinin kenarını tutma.

El virir tutsa kenâr-ı dâmen-i lutfuñ Nebûl
Merkez-i pergâr-ı Hâkıñ yâ Rasûlallâh meded

kenâr-ı kulzüm-i endîşede:

1. kenâr-ı kulzüm-i endîşede:--de

Kıt'a 50

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Düşünce denizi, hayal dünyasının kenarı.

Kenâr-ı kulzüm-i endîşede cây oldu târîhe
Bu beyt-i dil-nişin şâyân-ı resm-i i'tibâr oldu

kenâr-ı merkezi:

1. kenâr-ı merkezi:--i

Kaside 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Merkez kenarı.

Der-evvel-i sülûk bulur feyz gâyeti
Gezmez kenâr-ı merkezi pergâr-ı nakş-bend

kenâr-ı merkez-i kutb-ı zamândır:

1. kenâr-ı merkez-i kutb-ı zamândır:--dır

Kaside 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zamanın en büyük merkez kenarı, çevresi.

Virilmişdir bu şüret devr-i pergâr-ı kerâmetle
Kenâr-ı merkez-i kutb-ı zamândır halka-i tevîd

kendi:

1. kendin:-n

Gazel 42

Mısra: 12

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Vaşf-ı zâtı şüret-i hâli degil mi herkesin
Kılsa âgâz-ı işâret lâl kendin gösterir

2. kendin:-n

Gazel 42

Mısra: 1

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Nâşiyeñde var ise ikbâl kendin gösterir
Muhteżâ-yı ser-nüvişt ahvâl kendin gösterir

3. kendin:-n

Gazel 42

Mısra: 2

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Nâşiyeñde var ise ikbâl kendin gösterir
Muhteżâ-yı ser-nüvişt ahvâl kendin gösterir

4. kendin:-n

Gazel 42

Mısra: 4

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Küdek-etvârı telâş -ı nâ-be-câ rüsvây ider
Setr iderken 'aybını eţfâl kendin gösterir

5. kendin:-n

Gazel 42

Mısra: 6

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Kaşdı bu dollâb ile halkın gözün açmak mıdır
Şan'atiyle fâhr idüp kehhâl kendin gösterir

6. kendin:-n

Gazel 42

Mısra: 8

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Rağbet-i nâsı füzûn eyler sükût-ı ehl-i hâl
Ketme sa'y itdikçe şâhib-mâl kendin gösterir

7. kendin:-n

Gazel 42

Mısra: 10

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Zîb-i dūşî zâtını eyler mi şâyân-ı nazar
Gerçi kim feryād idüp dellâl kendin gösterir

8. **kendin:-n**

Gazel 42

Mısra: 14

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Hakka lâzımdır 'ubūdiyyette sebkat ey Nebîl
Hidmete kim itse isti'câl kendin gösterir

9. **kendin:-n**

Gazel 132

Mısra: 10

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Nebîlâ bâmına basmış o mâhiñ vaşfi nâhidiñ
Urur ol şevk ile hürşîd kendin bāmdan bāma

10. **kendi:**

Kıt'a 24

Mısra: 12

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dâr ile
Kendi 'azm itmek eger lâzım gelürse bî-gümân

11. **kendini:-ni**

Murabba 8

Mısra: 1

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

kendin:

1. **kendin:**

Gazel 88

Mısra: 8

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Dil-i pür-şerhâmızdan şeb-çirâğ-ı 'aşkı zâhirdir
Nümâyân itdi ahîr kendin ol gencîne-i şad-çâk

2. **kendin:**

Kıt'a 37

Mısra: 3

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Şüphesiz kendin kıyâs eylerdi der-zîr-i zemîn
İrtifâ'-ı şâh-ı vâlâsın göreydi Keykubād

3. **kendin:**

Kıt'a 56

Mısra: 7

Kişinin öz varlığı, zâtı.

Tahliş idince kendin bu şıklet-i cisimden
Pey-rev olup sürüşa rûhı 'alâya gitdi

kendin gösterir:

1. **kendin gösterir:--(i)r**

Gazel 43

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kendisini ortaya koymak.

Şeb-rev olsam fikr-i âgüş-ı miyân ile Nebîl
Havfla şüret bulup evhâm kendin gösterir

2. **kendin gösterir:--(i)r-n**

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kendisini ortaya koymak.

Leblerinde büse-yi in'âm kendin gösterir
Şîşeden güyâ mey-i gül-fâm kendin gösterir

3. **kendin gösterir:--(i)r**

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kendisini ortaya koymak.

Leblerinde büse-yi in'âm kendin gösterir
Şîşeden güyâ mey-i gül-fâm kendin gösterir

4. **kendin gösterir:--(i)r**

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kendisini ortaya koymak.

Žıddıdır rüşen iden mâhiyyet-i esbâbı hep
Pertev-i meh dehre her aşıam kendin gösterir

5. **kendin gösterir:--(i)r**
Gazel 43
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kendisini ortaya koymak.

Ketm olur mı yârden âmed- şod-ı râh-ı hayâl
Naşş-ı pây-i 'âşık-ı nâ-kâm kendin gösterir

6. **kendin gösterir:--(i)r**
Gazel 43
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kendisini ortaya koymak.

Nâs ayaklanmaz mı tahrik-i yed-i himmet ile
Dest-i sâkıde şafâdan câm kendin gösterir

7. **kendin gösterir:--(i)r**
Gazel 43
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kendisini ortaya koymak.

Žulme amâde olur zâlim felek mesnedsede
Tigini der-dest idüp behrâm kendin gösterir

8. **kendin gösterir:--(i)r**
Gazel 43
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Kendisini ortaya koymak.

Žann idermiş zîneti bî-mâye esbâb-ı kemâl
Sevb olur mı 'ayb-püş endâm kendin gösterir

9. **kendin gösterir:--(i)r**
Gazel 69
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kendisini ortaya koymak.

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sînede
Gerçi kendin gösterir zâhirde hançer bî-haber

kendince:

1. **kendince:**
Gazel 65
Mısra: 5
Kendine göre.

Şimdi artırmadadır kâmeti kendince o yâr
Sanma kim güşına feryâd-ı dem-â-dem yetişür

kendinden:

1. **kendinden:**
Gazel 109
Mısra: 6
Kendiliğinden.

İbtılâ-yı dili zıkr eylemeden maşşûdı her
Yine kendinden ider yâre şikâyet gönülüm

kendü:

1. **kendüye:-ye**
Gazel 2
Mısra: 2
Kendi, kendisi, kendi varlığı, özü.

Eyledi 'azm-ı bekâ bir mîr-i memdühü'ş-şiyem
Raĥmet-i Ĥaĥķı idüp kendüye aķşâ-yı merâm

2. **kendüye:-(y)e**
Gazel 70
Mısra: 14
Kendi, kendisi, kendi varlığı, özü.

Ĥâline eşķ-feşân oldı gül-âbdan Nebîl
Gördi kim kendüye hem-bü olur ekşer micmer

3. **kendüye:-y, -e**
Gazel 138
Mısra: 3
Kendi, kendisi, kendi varlığı, özü.

Ĥaşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Baķ niyâzın ĥâline rüsvâ-yı 'âm itmiş yine

kenz-i pür-güher:

1. **kenz-i pür-güher:**
Kıt'a 69
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Mücevher dolu hazine.

Ya'nî maḥdûm-ı zî ma'ârif kim
Fazl ile kenz-i pür-güher gibidir

kenz-i şad-çäk-ı dâğdır:

1. kenz-i şad-çäk-ı dâğdır:--dır
Gazel 110
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yarası yüz parça olmuş (bir) hazine.

Kenz-i şad-çäk-ı dâğdır gönlüm
Pâre pâre çerâğdır gönlüm

kerāmât-ı bülend-i pâdişehden:

1. kerāmât-ı bülend-i pâdişehden:--den
Kıt'a 54
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Padişahların yüce kerametleri.

Derûn-ı ḥāneden bu kabır-i pür-envārîñ izhârı
Olunmuşdur kerāmât-ı bülend-i pâdişehden 'add

2. kerāmât-ı bülend-i pâdişehden:--den
Kıt'a 103
Mısra: 26
Kelime Tipi: -
Padişahların yüce kerametleri.

Olup engüşt-i ḥayret ber-dehen herkes bu aḥvāle
Kerāmât-ı bülend-i pâdişehden itdiler ma'dūd

kerāmet:

1. kerāmetdir:--dir
Kıt'a 51
Mısra: 5
Veli kimselerin gösterdiği mucize türünden olağanüstü hâller.

Kerāmetdir uḳûl 'âcizdi tanzîminde dünyānîñ
Bu da'vāya muvaffâk olduğu âşârı bürhândır

kerem:

1. kerem:
Kıt'a 67

Mısra: 3
Cömertlik, ihsan.

Teşne-i ṭafra bu rütbe kerem
Çok mıdır menba'-ı 'ināyetden

kerîm:

1. kerîmin:--i, --n
Kıt'a 60
Mısra: 4
Kerem sahibi, cömert, ulu, büyük (Allah).

Zuhûru ḥaṭîfî zâdet racâ'î
Feinnellâhe zû 'afvin Kerîmin

kes:

1. kesmiş:--miş
Terkib-bend 1
Mısra: 88
Kesmek.
'Uşşâk olalı cefāya mu'tād
Kesmiş ise rişte-i ḥalâşı

kes-:

1. keser:--(e)r
Gazel 132
Mısra: 2
(Kumaş, deri vb.) Dikilecek şeyi ölçülerine göre kesmek, biçmek.

Bürüdet ile düşen endîşe-i encâmdan câma
Keser içlik için mevc-i neşât câmdan câme

2. kesen:--en

Gazel 58
Mısra: 4
Kesmek (yol kesmek bağlamında).

Żarûrî döndi bakdı cûş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen rāh-ı şitâbın şîve-i dollāb-ı çeşmimdir

keşâkes:

1. keşâkeşle:--le
Gazel 115
Mısra: 13
Çekişme, uğraşma, kavga.

Keşâkeşle Nebîlâ 'uğde-i âsân olur düşvâr
Gelür Qaysa terâkkî şîve-i bî-câ-yı Leylâdan

kesb:

1. kesb:

Gazel 12

Mısra: 7

Çalışıp kazanma.

Pertev-i türe-dili ki kesb iledir
Feyz-i mihr-i münîrdir mehtâb

kesb itdikçe:

1. kesb itdikçe:--dikçe

Kıt'a 48

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Edinmek, elde etmek, kazanmak.

Esâs-ı devleti şân ile kesb itdikçe istiḥkâm
Mu'ammer ide bânîsi o şâhı Ḥazret-i ma'bûd

kesb itse:

1. kesb itse:--se

Kıt'a 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Edinmek, elde etmek, kazanmak.

Bir şeh ki muḳârîn ola ilhâm-ı Ḥudâya
Her nesnede kesb itse n'ola fârt-ı kemâli

kesb-i hüner ü bahş-ı mekârim:

1. kesb-i hüner ü bahş-ı mekârim:

Kıt'a 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cömertlik bahşı ve hüner kazanmak.

Endîşesi kesb-i hüner ü bahş-ı mekârim
Kim gördi bu güne şeh-i pâkîze-ḥışâli

kesb-i ḥüsn itmekdedir:

1. kesb-i ḥüsn itmekdedir:--mek, --de, --dir

Kıt'a 59

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Güzellik elde etme.

Virûp meşşâta-i tedbîri şüret
Yeñiden ümm-i dünyâ kesb-i ḥüsn itmekdedir ḥâlâ

kesb-i iştihâr eyle:

1. kesb-i iştihâr eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şöhret kazanma.

Muvaffâk oldı Dürrî-zâde gibi şeyḥü'l-islâma
Gel ey kilk-i hüner vaşfıyla kesb-i iştihâr eyle

kesb-i şeref itdi:

1. kesb-i şeref itdi:--di

Kıt'a 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeref kazanmak.

Sitanbül pâyesi kesb-i şeref itdi vücûdıyla
Qarîben ola zîb-efzâ bunuñ fevḳindeki şadra

kesel:

1. keseldir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 14

Gevşeklik, uyuşukluk, tembellik, üşenme.

Ḥuşuşâ şâ'im iken müslimîne
Çıkup hem itme trâş keseldir

keşf:

1. keşfe:--e

Gazel 28

Mısra: 7

Tanıma, öğrenme, anlayıp bilme.

Sînesin keşfe işâret 'adet-i tekmesidir
Çeksin ol rûzı ḥisâb itmege ezber tesbîḥ

2. keşfe:--e

Kaside 2

Mısra: 2

Bir sırrın ve gizli bir halin Allah tarafından bir kimseye gösterilmesi, ilham edilmesi.

Sihâm-ı makşadı menzil-resândır halka-i tevhîd
Bu sırrı keşfe kavırs-ı imtiyhândır halka-i tevhîd

keşf eyledi:

1. keşf eyledi:--di

Kaside 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öğretmek, buldurmak.

Seni Hâk hâce-i esrâr idüp 'ilm-i ledünnide
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

keşf evlemis:

1. keşf evlemis:--miş

Gazel 101

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gizli bir şeyi ortaya çıkarmak.

İtmiş güşâde sîne-i billûrî tâ-be-nâf
Keşf evlemiş derîçe-i esrârî neyleyim

keşf evleyüp:

1. keşf evleyüp:--y, --(ü)p

Kıt'a 53

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak.

Hân-kâh-ı nevle ihyâ eyledi keşf evleyüp
Kıldı nev Sultân Maḥmûd kabr-i Şeyḥ Aḥmedi

keşf idüp:

1. keşf idüp:--(ü)p--üp

Gazel 95

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Açığa çıkarmak ;keşfetmek.

Ururmuş verd-i derd ile tarîk-i gülşeniden dem
Zamîr-i gonçeyi keşf idüp irşâd eylesün bülbül

keşf itdi:

1. keşf itdi:--di

Kıt'a 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak.

Şehen-şâh-ı cihân bâ-kuvve-i kudsiyye keşf itdi
Olup nâ-bûd o kûbbe-hânenen ma'dûd iken merḳad

2. keşf itdi:--di

Kıt'a 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ortaya, meydana çıkarmak; bir şeyin olacağını
önceden anlamak, sezmek; tasavvufta kalp gözünün
açılmasıyla gayb âlemini, gizli olan şeyleri görmek.*

Bâtını ma'mûr idi keşf itdi vakt-i rıḥletin
Aldı mebtûnen şehâdet ecrin ol zât-ı şerîf

keşf-i râz eyler:

1. keşf-i râz eyler:--r

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir sırrı açığa vurmak, ortaya çıkarmak.

Mest-i gamzeñ keşf-i râz eyler lisân-ı ḥâl ile
Güşe-i çeşmiñ seniñ mey-hâne-i ḥamûşdur

keşf-i sırr-ı mübheme:

1. keşf-i sırr-ı mübheme:--e

Kıt'a 57

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bilinmez sırların ortaya çıkması.

'Aks ider âyîne-i ḳalbinde ḥüsn-i şüreti
Şarf-ı zihñ itmezden evvel keşf-i sırr-ı mübheme

keşf-i zamîr:

1. keşf-i zamîr:

Gazel 145

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül, kalp keşfi.

Hisâb-ı büse-i ruḥşarın eyleyüp imâ
Gönül o keşf-i zamîr iddiâyâ yüz tıtdı

keşf-i zamîr idüp:

1. keşf-i zâmîr idüp:--üüp

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönlü, kalbi keşfetmek / ortaya çıkarmak.

Gaybden vîrsün haber nuṭkı idüp keşf-i zâmîr
Nükte-i la'inde muzmerdir nice ma'nâ-yı feyz

ke's-i kâfûr:

1. ke's-i kâfûr:

Terkib-bend 1

Mısra: 130

Kelime Tipi: -

Bembeyaz kase.

Çok fitneyi itdi hâne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfûr

kesil:

1. kesilince:--ince

Terkib-bend 1

Mısra: 80

Ayrılmak, uzaklaşmak.

Geçmem o hevâdan itse ber-bâd
İşden kesilince dest-i fitne

kesre:

1. kesreniñde:--niñ, --de

Kıt'a 69

Mısra: 60

*Arap ve Osmanlı alfabesinde altına konduğu
sessiz harfı ı veya i sesiyle berâber okutan ve (□)
şeklinde gösterilen hareke, esre.*

Naşbı üstünse fetheden ötrü
Kesreniñde murâdı cerr gibidir

kesret:

1. kesretini:--ini

Terkib-bend 3

Mısra: 5

Çokluk, bolluk, ziyâdelik.

Seyr eyle gülde kesretini dâğ-ı hasretiñ
Eyle fezâ-yı sînede geşt ü güzâr-ı 'aşk

kesret-i 'aks-i heyûlâdan:

1. kesret-i 'aks-i heyûlâdan:--dan

Gazel 115

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ürkütücü hayalin bolluk yansıması.

Zâmîr-i sâf sıkletden berîdir hem-çü âyîne
Değildir jeng-beste kesret-i 'aks-i heyûlâdan

kesret-i 'aks-i nigh:

1. kesret-i 'aks-i nigh:

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bakışın bolluk yansıması.

Kesret-i 'aks-i nigh billürdan fânûs olur
Sanma kim mışbâh-ı hüsni bād-ı âhım söndürür

kesret-i 'aks-i 'uyûnumuz:

1. kesret-i 'aks-i 'uyûnumuz:--(u)muz, ---umuz

Gazel 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözlerin yansıyan çokluğu, bereketi.

Düşînde çeşm-i bülbülü bir câme gösterir
Ol gül-bedende kesret-i 'aks-i 'uyûnumuz

kesret-i zünüb:

1. kesret-i zünüb:

Kaside 12

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Günahların çokluğu.

Bu kesret-i zünüb ile düzaḥda nâz idüp
Belki ḳabûlden o daḥi ictinâb ider

kesr-i ayağ:

1. kesr-i ayağ:

Gazel 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kadehin kırılması.

Soñradan iḳdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Ġalibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avḳ olmuş bu şeb

2. kesr-i ayağ:

Gazel 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kadehin kırılması.

Kesr-i ayağ itmedi lagzide ey Nebil
Meclisde devr iden o kümeit-i sebû mudır

kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek:

1. kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek:--mek

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kalplerin aynasını kırmak.

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tûfî-meniş tutmazsa müşkildir

kesr-i mirât-ı kulûba:

1. kesr-i mirât-ı kulûba:--a

Gazel 98

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kalplerin aynasını kırma.

Kesr-i mirât-ı kulûba 'aksine dönmüş Nebil
Yâre bu şüretle dollâb olsa da mâni' degil

keşti-i mey:

1. keşti-i mey:

Gazel 140

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap gemisi.

Neş'e-rîz olmasa sahil-res-i bezm olma muhâl
Uğrasa keşti-i mey mevsim-i tûfânımıza

2. keşti-i mey:

Gazel 149

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap gemisi.

Gördün laţîf-i 'âlem-i âbîñ hevâsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

kesret:

1. kesret:

Gazel 91

Mısra: 12

Çokluk, bolluk, ziyâdelik.

'Akl olmasa efkâr nefce viremez hîç
Kesret ile bî-ser olamaz nef' ĩ cünüduñ

ketm:

1. ketme:--e

Gazel 42

Mısra: 8

Bir sözü, bir haberi, bir sırrı saklama, gizli tutma.

Rağbet-i nâsı füzûn eyler sükût-ı ehl-i hâl
Ketme sa'y itdikçe şâhib-mâl kendin gösterir

ketm olur:

1. ketm olur:--(u)r

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Anlatılmamak, ifade edilememek, açıklayamamak Saklamak. Gizlemek. Sır tutmak. Söylememek.

Ketm olur mı yârden âmed- şod-ı râh-ı hayâl
Nağş-ı pây-i 'âşık-ı nâ-kâm kendin gösterir

kettân:

1. kettân:

Gazel 40

Mısra: 5

Keten (Beyitte "mah" ile kullanılmasının sebebi, ay ışığının keteni çürüttüğü inancına telmih yapılmak istenmesidir. Eskiden boyacılar boyayacakları ketenleri ve pamuklu kumaşları beyazlatmak için yıkadıktan sonra çimen üzerine serip bir gece bekletirlerdi. Çimenler arasında bulunan ozon organik maddeler üzerine tesir eden oksidli bir hâlde olduğu için kumaşlardaki renkleri tahrib ederek beyazlatırdı. Bu durum tekrar ede ede kumaşların çürümesine sebep olduğundan durumu farkedip mahiyetini izah edemeyen eski kimyacılar mehtabın keten üzerinde çürütücü etki yaptığına hükmetmişlerdir. Bu da klasik şairlerimizin şiirlerinde yer verdiği en önemli meselelerden biri olmuştur).

Cismi bir hürşîd kettân eyledi
Pertev-i mehtâbı bilmem kâdardır

2. kettân:

Kıt'a 59

Mısra: 8

Keten (Beyitte "mah" ile kullanılmasının sebebi, ay ışığının keteni çürüttüğü inancına telmih yapılmak istenmesidir. Eskiden boyacılar boyayacakları ketenleri ve pamuklu kumaşları beyazlatmak için yıkadıktan sonra çimen üzerine serip bir gece bekletirlerdi. Çimenler arasında bulunan ozon organik maddeler üzerine tesir eden oksidli bir hâlde olduğu için kumaşlardaki renkleri tahrib ederek beyazlatırdı. Bu durum tekrar ede ede kumaşların çürümesine sebep olduğundan durumu farkedip mahiyetini izah edemeyen eski kimyacılar mehtabın keten üzerinde çürütücü etki yaptığına hükmetmişlerdir. Bu da klasik şairlerimizin şiirlerinde yer verdiği en önemli meselelerden biri olmuştur).

Hayâl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tâb-ı şemşirin
Dilinde hem-çü kettân ıztırâb-ı nev olur peydâ

kevkeb-i bahtım:

1. kevkeb-i bahtım:--im

Gazel 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı.

Zîver zâ'irce vuşlat bulup
Kevkeb-i bahtım sū'âl itmiş bu şeb

2. kevkeb-i bahtım:--(i)m

Kaside 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Talih yıldızı // baht, kader.

Şuâ'-ı pertev-i lutfuñdan alsun kevkeb-i bahtım
Halâş it imtinân-ı mihr ü mehden yâ Rasûlallâh

kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş:

1. kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş:--mış-muş

Gazel 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kavuşma sabahının yıldızı olma.

Sînesiñ görmüş o zûlf içre şafak sanmış Nebîl
Hâl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

kevne geldi:

1. kevne geldi:--di

Kıt'a 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünyaya gelmek, doğmak II yaşamak.

Rüşd ü sedâdı mâder-zâd oldığı 'ayandır
Vechi idüp bu sırrı taşdik kevne geldi

2. kevne geldi:--di

Kıt'a 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünyaya gelmek, doğmak II yaşamak.

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihânın
Bir necl-i ercümendi tahkîk kevne geldi

3. kevne geldi:--di

Kıt'a 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünyaya gelmek, doğmak II yaşamak.

Nâz eyleyüp dokuz mâh emr-i Hudâya bakdı
İndikde vâlideynin teşvîk kevne geldi

4. kevne geldi:--di

Kıt'a 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyaya gelmek, doğmak II yaşamak.

Hayrû'l-halef idüp Hâk kılsun mu'ammer anı
Vahtı gelince olmaz ta'vîk kevne geldi

5. kevne geldi:--di

Kıt'a 46

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyaya gelmek, doğmak II yaşamak.

Mîlâdına Nebîlâ târih-i tām söyle
Aḥmed olup refîk-i tevfiḳ kevne geldi

kevser:

1. **kevşeri:--i**

Kıt'a 10

Mısra: 8

Cennette bir havuzun adı.

Geldi def'-i yübüsetiñ vaqti

Nüş ide kevşeri leb-i çäki

keyf:

1. **keyfiñ:--(i)ñ**

Gazel 36

Mısra: 13

Neşe; hafif sarhoşluk II içki eğlencesi; arg. esrar (TBAS, 179).

Gördüm Nebil keyfiñ 'ademden zuhūrını

Ol hāl lebine nokta-i terkīb-i neş'edir

kevf başdırup:

1. **kevf başdırup:--(u)p**

Kıt'a 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Keyfe basturma deyimi, keyiflendirme.

Rāst-girdār iken belin bükdi

Başdırup kevf o şāhib-idrāki

keyfi alur:

1. **keyfi alur:--(u)r**

Gazel 151

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keyif almak, haz almak.

Hem-şu'le-i yākut it engüşt-i muhānnāda

Ṭırnaqdan alur keyfi peymāneyi gördüñ mi

kevf-i avagımla:

1. **kevf-i avagımla:--(i)m, --la**

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kadeh sarhoşluğu, keyfi.

Niyāz ırmış Nebilā pür-'arāḳ keyf-i avagımla

Hücüm-ı nāz ile muhtāc-ı imdād olduğım günler

keyf-i dā'iminde:

1. **keyf-i dā'iminde:--i, --n, --de**

Kıt'a 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Devam eden, sürekli olan keyif.

Cennetiñ keyf-i dā'iminde

Terk ide ğayri fikr-i imsāki

keyf-i şabūhdur:

1. **keyf-i şabūhdur:--dur**

Kaside 15

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sabah keyfi.

Keyf-i şabūhdur sebeb-i na're-i hezār

Leb-riz-i şebnem oldu yine sāgar-ı bahār

keyf-i şahbādan:

1. **keyf-i şahbādan:--dan**

Gazel 115

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarabın keyfi/neşesi.

Girān-serlik olur 'arız sebuk-magzān-ı iqbāle

Degil mi derd-i ser zāhirdir ey keyf-i şahbādan

keyf-i şarāb-ı āldan:

1. **keyf-i şarāb-ı āldan:--dan**

Murabba 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarabın keyfi, lezzeti.

Gül gül olmuş ruhları keyf-i şarāb-ı āldan

Farkı yok düşün'daki gül şerbeti ol şāldan

keyf-i yek-peymānesinden:

1. **keyf-i yek-peymānesinden:--si, --n, --den**

Murabba 8

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bir kadehin keyfi, zevki.

Dil Nebilā keyf-i yek- peymānesinden ḥavf ider

Cümle 'ālem ğamze-i bī-ġānesinden ḥavf ider

kevkāvus:

1. keykāvūs:

Kıt'a 51

Mısra: 15

Keyaniyan'ın padişahı olup Keykubat'ın torunu ve halefidir. Key'lerin ikinci padişahı.

Bu 'aşra gelse Keykāvūs emîn-i maṭbah eylerdi
O şeh kim kâse-lîs-i cûdî şad Fağfūr u Hākāndır

keykubād:

1. keykubād:

Kıt'a 37

Mısra: 4

İran'ın Pişdâdiyân sülalesinden sonra gelen şah sülalesi Keyâniyân'ın ilk hükümdarıdır. Adaletiyle ün salmıştır (Pala, 1998: 239).

Şüphesiz kendin kıyās eylerdi der-zîr-i zemîn
İrtifâ'-ı şâh-ı vâlâsın göreydi Keykubād

ki:

1. ki:

Kaside 12

Mısra: 37

Ki bağlacı.

Ol gün ki yâr u yâverîñ imdâdı kaç' olup
Aşhâb-ı tâ'atî 'ameli behre-yâb ider

2. ki:

Mesnevi 1

Mısra: 65

Ki bağlacı.

Ol şâh ki bendesi cihândır
İkbâline reşk iden şehândır

3. ki:

Kıt'a 64

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Sultân Selîm Hân ki ser-firâz-ı şehândır
Ferş-i kâdemi atlas-ı çarh olsa sezâdır

4. ki:

Gazel 103

Mısra: 1

Ki bağlacı.

Şu 'leden bir nev-sütûn güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı atlas lâciverdi bâr-gâhımdır benim

5. ki:

Gazel 147

Mısra: 6

Ki bağlacı.

Seyr eyleyüp ruḥında haṭ-ı nev-demîdeyi
Fehm eyledim ki nısf-ı nehâr olmamış daḥi

6. ki:

Kaside 15

Mısra: 25

Ki bağlacı.

'Allâme-i yegâne ki yek-şemme fazl ile
Eyler 'ayân cihân-ı nev-i dîger-i bahâr

7. ki:

Terkib-bend 3

Mısra: 23

Ki bağlacı.

Biz ol zamân ki hem-dem-i bezm-i vişâl idik
Bintü'l-'ineble maḥrem-i bezm-i vişâl idik

8. ki:

Kaside 3

Mısra: 5

Ki bağlacı.

Her etvârın ki zımnıñda nice hikmet hüveydâdır
İder i'lân-ı envâ'-ı kerâmet yâ Rasûlallâh

9. ki:

Gazel 44

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Bu tîg-ı tab'-ı ziyâ-pâşle cenâb-ı Halîm
'Aceb ki mülket-i nazm içre pâdişâh mıdır

10. ki:

Gazel 74

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Biz ki sırr-ı lebiñi nokta-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşyâyı 'ademden bilürüz

16. ki:

Kaside 12

Mısra: 101

"Ki" bağlacı.

Misliñ 'adım-i nüh şadef itmış ki medhiñi
Dürr-i yetim-i kulzüm-i ümmü'l-kitāb ider

11. ki:

Gazel 140

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Biz o deryā-dil olan kaṭre-nümāyız ki Nebīl
Naṣṣ olur lafz-ı ḳader mevce-i 'irfānımıza

17. ki:

Kıt'a 13

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

O nūr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'ām ki mihr-āsā
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

12. ki:

Gazel 142

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir iflās aña
Kim ki çāpük-pā olursa sebḳat-i emşalde

18. ki:

Kıt'a 15

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Felek-pāye Ḥafid-i 'atıfet-güster ki ikbālī
Ola şubḥ u mesā dāğ-ı derün ḥurşid ile bedre

13. ki:

Kaside 9

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Ne-dāred hīç eşer ez-bū-yi tā'at ḡonce-i şıdkem
Budur şükrüm ki bī-ḥār-ı riyādır yā Rasūlallāh

19. ki:

Kıt'a 21

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Ser-ā-ser ḥāki gūyā māye-i feyz-i bahār olmuş
Ki her sebz-i giyāhı ḡibṭa-fermā ḥaṭṭ-ı müşgine

14. ki:

Kaside 9

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

Seniñ pervāneñ ol ifā-yı şevḳ itmez cemā'atdır
Ki zātun şem'-i miḥrāb-ı vefādır yā Rasūlallāh

20. ki:

Kıt'a 69

Mısra: 21

"Ki" bağlacı.

Ne ḡalaṭlar ki var şaḥīḥinden
Ekser-i ḥalḳ bī-ḥaber gibidir

15. ki:

Kaside 12

Mısra: 89

"Ki" bağlacı.

Ey zīb-i taḥṭḡāh-ı risālet ki bābıña
Şehler de bendelikle şeref iktisāb ider

21. ki:

Kıt'a 69

Mısra: 70

"Ki" bağlacı.

Şadr-ı devletden olmasun münfek
Şadra ḥaḳḳā ki zīb ü fer gibidir

22. ki:

Mesnevi 1

Mısra: 44

"Ki" bağlacı.

Lâl oldığıma sebep kederdir
Bir gamla ki firkat pederdir

28. ki:

Gazel 133

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Ġayri söz yok dehân-ı yâre Nebîl
Câna cânlar kıtar ki hîç şorma

23. ki:

Murabba 3

Mısra: 16

"Ki" bağlacı.

Saîa lâzım gelür hânde
Ki sen bir verd-i hândânsîn

29. ki:

Kaside 10

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Meger der-şubh-i mahşer bînem aşâr-ı peşimânî
Ki her hengâm-i feyz âlûde hâbem yâ rasûlallâh

24. ki:

Gazel 45

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Atdı kemend-i zûlfını şayd-ı felek için
Ġarrâ o meh ki server-i taht-ı gurûrdur

30. ki:

Kaside 12

Mısra: 40

"Ki" bağlacı.

Ol günde muktezâ-yı 'amel 'âkıbet seni
Havfım budur ki suhre-i şeyh ü şâb ider

25. ki:

Gazel 102

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Câm-ı billûrda ki bâde-i gül-güne Nebîl
'Aks ider reng-i hûmârım aîa mı acıyayım

31. ki:

Kaside 12

Mısra: 65

"Ki" bağlacı.

Peygâmbere-i kerîm ki nakd-i şefâ'ati
Çok müflisân-ı tâ'ati şâhib-nişâb ider

26. ki:

Gazel 133

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

La'li bir gül-şeker ki hîç şorma
Ni'met-i mâ-hazar ki hîç şorma

32. ki:

Kaside 15

Mısra: 67

"Ki" bağlacı.

Ey mefhar-ı zamâne ki vaşfiñla teng olur
Gül-gün-ı fikre vûs'at-i pehnâ-ver-i bahâr

27. ki:

Gazel 133

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Yâri yolda niyâzı sebkat ider
Nâz ile bir gider ki hîç şorma

33. ki:

Kaside 15

Mısra: 69

"Ki" bağlacı.

Sensiñ veliyy-i ni'met-i 'âlem ki ser-be-ser
Eyler cihânı âtifetiñ hem-ser-i bahâr

34. ki:

Kaside 16

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vaqt-i âh u zâr oldı
Açıldı gonceler ârâyış-i tâc-ı bahâr oldı

40. ki:

Kıt'a 59

Mısra: 29

"Ki" bağlacı.

Bu bir hayr-ı 'azîm oldı ki bälâyâ mümâşıldır
Hâzâ'in şarf idüp bir Cedvel-i Sîm eyledi icrâ

35. ki:

Kaside 16

Mısra: 51

"Ki" bağlacı.

Felek-päye Hafîd-i 'âtîfet-güster ki içbâli
Sipîhr-i câh-ı devlet üzre mihr-i tâb-dâr oldı

41. ki:

Kıt'a 64

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bu cây ki destâr-ı şehen-şâha maħaldır
Baş egmese 'âlemlere haqqâ ki be-câdır

36. ki:

Kaside 16

Mısra: 54

"Ki" bağlacı.

Veliyyü'n-ni'met-i ehl-i hüner kim çarḥ-ı dün-perver
Yemîn itmiş ki her bir bendesi şâhib-yesâr oldı

42. ki:

Kıt'a 64

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Bu cây ki destâr-ı şehen-şâha maħaldır
Baş egmese 'âlemlere haqqâ ki be-câdır

37. ki:

Kaside 16

Mısra: 76

"Ki" bağlacı.

Benim fahriyyede Gül-gün-ı tab'im toz kıpırmaz mı
Ki zîrâ 'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldı

43. ki:

Kıt'a 69

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ceddim 'Âşîr Efendimiz ki dili
'İlm ile nüsha-i Dürer gibidir

38. ki:

Kıt'a 21

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Hafîd-i 'âtîfet-güster ki farḥ-ı zihn ü idrâki
Felâṭunı zarûrî mâ'il eyler semt-i tahsîne

44. ki:

Kıt'a 79

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Sâkiyâ kim ki seni bezm-i müheyyâda görür
Gâyet-i neş'eyi ol vaqt-i humeyyâda görür

39. ki:

Kıt'a 30

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bir şeh ki muḳârin ola ilhâm-ı Hudâya
Her nesnede kesb itse n'ola farḥ-ı kemâli

45. ki:

Gazel 12

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Pertev-i türe-dili ki kesb iledir
Feyz-i mihr-i münîrdir mehtâb

46. ki:

Gazel 34

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Neş'e-i hısmı hañ-ı Bağdâdda izhâr ider
Bir Hülâgüdür ki mest ü bî-emândır çeşm-i yâr

52. ki:

Gazel 148

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Şem'-i niyâza bak ki fûrûzân olup yatur
Meşgûl-i hâb-ı nâz yatagındadır dañi

47. ki:

Gazel 113

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Hâl-i lebiñ ki dâğ-ı süveydâdır 'âşıkâ
Hâli olur mı süz-ı derûn şinf-ı lâleden

53. ki:

Kaside 1

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Nedem ki hançere-zîb-i dehân olursa Nebîl
'Adûya virmez amân lâ-ilâhe illallâh

48. ki:

Gazel 133

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

La'li bir gül-şeker ki hiç şorma
Ni'met-i mâ-hazar ki hiç şorma

54. ki:

Kaside 7

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

O deryâ-nûş-ı 'işyân rind-i ser-mestim ki mahşerde
Aşar tâ başdan emvâc-ı humârım yâ Rasûlallâh

49. ki:

Gazel 133

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Şekl-i âdemde bir perî didiler
Ya'nî bir 'işve-ger ki hiç şorma

55. ki:

Kaside 12

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Pey-rev olursıñ anda hañâ âşikâr iken
Göñlüñ nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

50. ki:

Gazel 145

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tıtdı
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tıtdı

56. ki:

Kaside 12

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Pey-rev olursıñ anda hañâ âşikâr iken
Göñlüñ nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

51. ki:

Gazel 148

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Fesden hücum-ı türresi târâc-ı 'aqladır
Ol bü-yı fitneler ki dimagındadır dañi

57. ki:

Kıt'a 13

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

58. ki:

Kıt'a 87

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bir hâl ki oldu hâba vardı
Hem zevk hem ihtirâz içinde

59. ki:

Muhammes 2

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Kim ki inkâr itse zincîrîñ sürür
Bunda elbette ağan şular durur

60. ki:

Terkib-bend 1

Mısra: 143

"Ki" bağlacı.

Nazmım ki felekde zîb-i serdir
Ben mürğ-i hüma-yı i'tibârım

61. ki:

Gazel 133

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Çanda ney çanda ney-şeker bilmem
Nûḡḡuñ eyler eḡer ki hiç şorma

62. ki:

Kaside 16

Mısra: 78

"Ki" bağlacı.

Benem zûr-âver-i Dûldûl-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî
Ki şemşîr-i yerâ'am ḡaşm-ı dūna zûlfekâr oldu

63. ki:

Mesnevi 1

Mısra: 108

"Ki bağlacı".

Ṭab'ındaki cûşîş-i selâset
Bîr âb-ı revân ki pûr-leṭâfet

kıbâb ider:

1. **kıbâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Kubbeler yapma.

Vaşf eyleyüp Kelâm-ı Kadîmîñde Ḥaḡ seni
Mesned-nişîn-i taḡṭıña nûḡ kıbâb ider

kıble:

1. **kıbleyi:--y, --i**

Gazel 127

Mısra: 9

Kıble kabul edilen yer. II Sevgilinin eşiği.

Ḳıbleyi şaşırmasuñ mı 'âşıkı (Nûrî)
Çekmiş ebrûlar yine şemşîr-i kîn (Nebîl)

2. **kıbleden:--den**

Gazel 134

Mısra: 7

Kıble kabul edilen yer. II Sevgilinin eşiği.

Çıkarır kıbleden seni âḡır
Ṭarf-ı ebrûda ḡâle meyl itme

3. **kıbleyi:--y, --i**

Kıt'a 83

Mısra: 2

Kıble kabul edilen yer. II Sevgilinin eşiği.

Zâhid göricek ol bût-i nâzı nâḡâḡ
Oldı şaşırup kıbleyi kâfir billâḡ

kıble-gâḡ itmiş:

1. **kıble-gâḡ itmiş:--miş**

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kutsal yer yapma.

Zîr-i ebrûyı kıble-gâḡ itmiş
Mûje şaf-beste-i namâz mıdır

kıble-i şâḡân-ı devrândır:

1. **kible-i şāhān-ı devrāndır:--dır**

Kıt'a 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Devrin padişahlarının yöneldiği, ziyaret ettiği yer.

Reh-i mesdûdı vaktinde açıldı Ka'betu'llâhın
Odur kûtb-ı zamân kim kible-i şāhān-ı devrāndır

kible-i zarāfet:

1. **kible-i zarāfet:**

Terkib-bend 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Zarāfet, incelik kıblesi.

Ebrûları kible-i zarāfet
III

kibrît-i mey:

1. **kibrît-i mey:**

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarabın kibrîti.

Al çak bu cāmı vir o civānım tutuşdurur
Kibrît-i mey fetîl-i fîgānım tutuşdurur

kıl:-

1. **kılsaydı:--sa, --y, --dı**

Kıt'a 20

Mısra: 13

T. Yapmak, etmek, eylemek.

Kılsaydı lîka hoşkasına zûlf-i Leylîyi
Mecnûn bulurdu kayd-ı kalem nîsteden rehâ

kıl:

1. **kılmış:-mı**

Kaside 15

Mısra: 72

T. Yapmak, etmek, eylemek.

Her nuṭkı şer'î'n ey gül-i âl-ı Muḥammedî
Kılmış Ḥudâ faziletiñi berter-i bahâr

2. **kıldı:-dı**

Kıt'a 53

Mısra: 18

T. Yapmak, etmek, eylemek.

Ḥān-kāh-ı nevle ihyâ eyledi keşf eyleyüp
Kıldı nev Sultān Maḥmūd kabr-i Şeyḥ Aḥmedi

3. **kıl:**

Gazel 87

Mısra: 2

Saç teli.

Baḥş-ı zûlf-i pür-gümānıñ adı 'aşk
Kıl ile bu imtiḥānıñ adı 'aşk

4. **kıl:**

Gazel 71

Mısra: 5

Kıl kadar ince bel.

Rûzgārı dokunup 'aklı kıl üstünde kodı
Bār olup müy-ı miyān-bendiñi şarşar ḥançer

kıl kadar:

1. **kıl kadar:**

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıl kadar: Hiç denecek kadar az, çok az.

Hüsünde kıl kadar nokşanı yok mizān-ı dikkatde
Ser-ā-pā mû-yı cismi çeşm-i binā-yı nigāh itsem

2. **kıl kadar:**

Gazel 118

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kıl kadar: Hiç denecek kadar az, çok az.

Ḥayāl-i zûlfidir sermāyesi sūda-ger-i 'aşkıñ
Ziyān ister mi âdem kıl kadar ümmîd-i sūdundan

kıl ü kâl:

1. **kıl ü kâl:**

Mesnevi 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -
Dedikodu.

Bu arzū-yı vişāl besdir
Bī-fā'ide kıl ü kāl besdir

2. kıl ü kāl:

Gazel 38
Mısra: 7
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dedikodu.

Zīb-i şadr-ı mü-şikāfānem ne lāzım kıl ü kāl
Sāye-i gīsūsı fevķ-i sīne-i çākimdedir

kıl ü kâlden:

1. kıl ü kâlden:--den
Gazel 122
Mısra: 4
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dedikodu, boş söz, lakırdı.

Suhte-i dil mużtarıbdır mü-yı âteş-dīde-veş
Püte-i endīşe pür oldıķça kıl ü kâlden

kıl ü kâlinde:

1. kıl ü kâlinde:--i, --ñ, --de
Kaside 3
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Dedikodu.

Zebān olsa ser-ā-ser mü-yı ten ta'dād içün cirmim
Bulunmaz kıl ü kâlinde nihāyet yā Rasūlallāh

kıl-ı dilber:

1. kıl-ı dilber:
Gazel 69
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin saç telleri.

Haţţ-ı vechidir beyāz üzre şeref-rīz-i şudūr
İnşirāh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bī-ķaber

kilk-i hüner:

1. kilk-i hüner:
Kıt'a 47

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Hüner kalemi. Süslemede kullanılan kalem vb.
şey II güçlü mevki, makam.*

Muvaffak oldı Dürri-zāde gibi şeyhü'l-islāma
Gel ey kıl-k-i hüner vaşfiyla kesb-i iştihār eyle

kilk-i hüneri:

1. kilk-i hüneri:--i
Mesnevi 1
Mısra: 58
Kelime Tipi: -
Hüner, marifet kalemi.

Aşār-ı vekāyi'ı beyāna
Kilk-i hüneri alup benāna

kilk-i nebîl:

1. kilk-i nebîl:
Gazel 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Nebîl'in kalemi.

Yazdı bu vech ile tām kıl-k-i Nebîl tārīhın
Sürdi yüz Beytullāha sipeh-i Şāh Maḥmūd

2. kilk-i nebîl:
Gazel 35
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Nebîl'in kalemi.

Süz-ı dil-berle terennüm-sāz olur kıl-k-i Nebîl
Nagme-i āhım bu şi'r-i âteşine bestedir

3. kilk-i nebîl:
Kıt'a 10
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Nebîl'in kalemi.

Yazdı kıl-k-i Nebîl tārīhın
Yedi berş-i eceli Tiryākī

4. kilk-i nebîl:
Kıt'a 26

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Nebil'in kalemi.

Yazdı tārīhini bā-'avn-ı Hūdā kilk-i Nebīl
Yürüdi Kāhireye emri yine pādīşehiñ

5. **kilk-i nebil:**
Mesnevi 1
Mısra: 123
Kelime Tipi: -
Nebil'in kalemi.

Ey kilk-i Nebīl ictināb it
Āheng-i du'ā-yı müstecāb it

kilk-i şefā'ati:

1. **kilk-i şefā'ati:--i**
Kaside 12
Mısra: 77
Kelime Tipi: -
Şefaati kalemi.

Kilk-i şefā'ati olıcağ zīver-i benān
Bu seyyi'ātu maḥv ile naqş-ber-āb ider

kim:

1. **kim:**
Gazel 142
Mısra: 4
Her kim.

Dest-ber-bālā-yı desti gösterir iflās aña
Kim ki çāpük-pā olursa sebkat-i emşâlde

2. **kim:**
Kıt'a 30
Mısra: 6
"Hangi kişi?" anlamında soru zamiri.

Endişesi kesb-i hüner ü baḥş-ı mekārım
Kim gördi bu gūne şeh-i pākīze-ḥıṣālī

3. **kim:**
Kaside 12
Mısra: 48
"kim" soru zamiri.

Me'yūs olup 'ināyet-i Ḥaḫdan seniñ gibi
'Ālemde kim bu zenbi 'aceb irtikāb ider

4. **kim:**
Muhammes 2
Mısra: 7
"kim" soru zamiri.

Kim ki inkār itse zinciriñ sürür
Bunda elbette ağan şular durur

5. **kim:**
Tahmis 1
Mısra: 30
"kim" soru zamiri.

Bu degil midir zamān-ı ruḫşat-ı ehl-i niyāz
Kim zemīn ü āsumān pūr-şīt-ı yā Rabdır bu şeb

6. **kim:**
Gazel 117
Mısra: 8
Kim soru zamiri.

'Arz-ı sūz-ı iştiyākla bestedir ülfet daḫī
Kim gider maḥv olsa germiyyet eger ḥammāmdan

7. **kim:**
Kıt'a 49
Mısra: 4
Kim soru zamiri.

O zıllullāhdır şāh-ı zamān kim iftiḫār eyler
Aña ḫidmetle kim faḫr-ı zemīndir sāye-i Mekke

8. **kim:**
Gazel 42
Mısra: 14
"Kim" soru zamiri.

Ḥaḫka lāzımdır 'ubūdiyyette sebkat ey Nebīl
Ḥidmete kim itse isti'cāl kendin gösterir

9. **kim:**
Gazel 139
Mısra: 5
"Kim" soru zamiri.

Kim gözine kesdirir ol âfeti
Bir nazar it hançer-i bürrânına

Bendin açmış kûyına gözden düşürmüş eşkimi
Dâmeniñ nem-nâk ider dîvâne kim çeşmimdir ol

10. kim:

Kıt'a 40

Mısra: 5

"Kim" soru zamiri.

Mu'azzez eyledi bir zâtı hükm-i şer' ile kim
Dilinde 'ilm ile fazl âşinâ-yı takvâdır

16. kim:

Gazel 20

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Şu'le-i mey kim fetil-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya'nî kandil-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

11. kim:

Kıt'a 79

Mısra: 1

"Kim" soru zamiri.

Sâkiyâ kim ki seni bezm-i müheyyâda görür
Gâyet-i neş'eyi ol vakt-i humeyyâda görür

17. kim:

Gazel 21

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Nazar bâzân-ı rû'yet 'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd eyler
Hilâl-i bâde-i serşâr kim tekrâr olur her şeb

12. kim:

Kıt'a 82

Mısra: 4

"Kim" soru zamiri.

İstemem ben bâde kâfidir baña la'l-i lebi
Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

18. kim:

Gazel 28

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Eşk olur târ-ı nigâhımda mücevher tesbîh
Yâr kim göstere der-kabza-yı hançer tesbîh

13. kim:

Kaside 15

Mısra: 27

"Hangi kişi" anlamında soru zamiri.

Hallâl-ı müşkilât-ı cihân kim zamânede
Bir gönçe kaldı 'ukde-i müşkil-ter-i bahâr

19. kim:

Gazel 37

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Haft-ı lebiñ kim sened-i neş'edir
Gâyeti yok bir şaded-i neş'edir

14. kim:

Kıt'a 56

Mısra: 2

"Hangi kişi" anlamında soru zamiri.

Müfti-i Kaştamonı ol fâzıl-ı cihânîñ
Kim tutmadıysa kavlin semt-i haţâyâ gitti

20. kim:

Gazel 40

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bildi kim bu ıztırâb-ı 'aşkıdır
Ma'den-i sîm-âbı bilmem kâdardır

15. kim:

Gazel 94

Mısra: 6

Ki, bağlacı.

21. kim:

Gazel 48

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

Rü'yâda şayd-ı mürğ-i hayâl eyler ey Nebîl
Şahbâz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i hâb ider

Cihânîñ Hazret-i allâmesi 'Âşir Efendi kim
Nazîrin görmedi ol âsumân-câhîñ bu nüh eflâk

22. kim:

Gazel 52

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

Taḥammülle Nebîlâ şîve-i ḳadd-i dil-âvîze
Miyân-ı yâr kim ḥayret-fezâ-yı mû-şikâfândır

28. kim:

Gazel 90

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Noḳta-i şekk-i vücûd-ı femde gûyâ ḥaller
Gerçi kim yokdur Nebîlâ iştibâhı kimseniñ

23. kim:

Gazel 67

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Ey Nebîl urmakda dem i'câzdan
Nâmı ḥâmem kim suḥan-perdâz olur

29. kim:

Kıt'a 28

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Şehen-şâh-ı cihândır bâ-himem Sulṭân Selîm Ḥân
kim
Ḥudâ eفزün ide 'ömrin o şâh-ı ma'delet-ḥâhîñ

24. kim:

Kaside 9

Mısra: 17

"Ki" bağlacı.

Ol iki nûr-ı çeşmiñ kim cihâna dâğ-ı ḥasretdir
Biri meh biri şems-i pûr-zîyâdır yâ Rasûlallâh

30. kim:

Gazel 89

Mısra: 3

"ki" bağlacı.

Ḥırâm-ı kâmeti kim 'işve-rîz olur giderek
Muḳalled-i fiten resen-i ḥîz olur giderek

25. kim:

Kaside 9

Mısra: 22

"Ki" bağlacı.

Meded dest-i şefâatle bırakma ḥâk-i zilletde
Nebîl-i zâr kim der-zîr-i pâdır yâ Rasûlallâh

31. kim:

Gazel 94

Mısra: 1

"ki" bağlacı.

Şem'-i ḥüsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i sūzâna kim çeşmimdir ol

26. kim:

Kaside 16

Mısra: 49

"Ki" bağlacı.

O nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet kim
Du'âsı farz-ı 'ayn-ı hem şîğâr hem u kibâr oldı

32. kim:

Gazel 94

Mısra: 2

"ki" bağlacı.

Şem'-i ḥüsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i sūzâna kim çeşmimdir ol

27. kim:

Kıt'a 29

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

33. kim:

Gazel 94

Mısra: 4

"ki" bağlacı.

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

34. kim:

Gazel 94

Mısra: 10

"ki" bağlacı.

Yol şanup sūy-ı vişâle merdüm-i hayret-zede
Daldı bir girdâb-ı hūn-efşâna kim çeşmimdir ol

35. kim:

Gazel 94

Mısra: 12

"ki" bağlacı.

Ol gül-endâmıñ hayâl-i kıddine gördüm sezâ
Çeşm-i bülbül bir muhabbet-hâne kim çeşmimdir ol

36. kim:

Gazel 94

Mısra: 16

"ki" bağlacı.

Eylemez işrâk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigâh
Nūr-ı hūrşide meh-i devrâne kim çeşmimdir ol

37. kim:

Gazel 90

Mısra: 5

"ki" bağlacı.

Ol meh-i burc-ı leâfet kim hevâdan nem kıpar
Çıkmasun habs-ı nefesden bir kez âhı kimseniñ

38. kim:

Gazel 1

Mısra: 5

"Ki", bağlama edatı.

Kimse toz konduramaz üstine ol bendesi kim
Cebhe-pîrâdır aña hâk-i reh-i Şâh Maḥmūd

39. kim:

Gazel 50

Mısra: 7

"ki" bağlacı.

Şol eşer kim büseden zâhir olur
Gonçe-i dil-teng-i ruhsârıñ mıdır

40. kim:

Gazel 58

Mısra: 1

"ki" bağlacı.

O ruhsâr üzre 'aks-i zülfi kim sîrâb-ı çeşmimdir
Miyân-ı gülde güyâ sünbül-i şâdâb-ı çeşmimdir

41. kim:

Gazel 94

Mısra: 8

"ki" bağlacı.

Dehri Tâtâr-ı nigeḥ gözden geçürmüş ser-be-ser
Zâtını bulmuş dūr-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

42. kim:

Gazel 94

Mısra: 14

"ki" bağlacı.

Gonçe-i esrârdan işrâb-ı keyf eyler Nebîl
Şundi 'aks-i la'li bir peymâne kim çeşmimdir ol

43. kim:

Kaside 16

Mısra: 47

"ki" bağlacı.

O maḥdüm-ı sa'âdet-mend kim zîb-i ma'ârifle
Cihâna zât-ı vâlâsı medâr-ı iftiḥâr oldu

44. kim:

Gazel 20

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Şubḥa dek mürğ-i şeb-âvîz-i cemâl olsun Nebîl
Ol şikenc-i turre kim mânend-i tavḳ olmuş bu şeb

45. kim:

Gazel 21

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

O meh kim meclis-i pertevde didâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

51. kim:

Gazel 135

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Dilimdir ol nişîmen kim hayâliñ hâb-gâh itmiş
Müjeñ hıfz eylesün eṭrâfı pâ-mâl-ı sipâh itme

46. kim:

Gazel 30

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Ol miyân kim rişte-i efkârdır mû koymuş ad
Sâye-i baht-ı siyâha 'aks-i gîsû koymuş ad

52. kim:

Kaside 6

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

Nice dil pâk olur çirk-i günehten yâ Rasûlallâh
O kim pür-lekkedir hırş u şerehten yâ Rasûlallâh

47. kim:

Gazel 4

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Bu kûteh-pây-ı hâmeyle o zâta pey-rev oldu kim
İder Vaşşâf-ı devrân ile vaşfı intihâ peydâ

53. kim:

Kaside 12

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

Çarhıñ muvâfık ise de devri ögünme kim
Seyl-i sirişke şofra seni âsiyâb ider

48. kim:

Gazel 7

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceşş-i melâl oldu baña
Berğ-i mey meş'al-i şeh-râh-ı vişâl oldu baña

54. kim:

Kaside 12

Mısra: 94

"Ki" bağlacı.

Her beyti kaşr-ı huld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zâr-ı nazma medhîni kim âb u tâb ider

49. kim:

Gazel 48

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Dünbâle-i şafâsı tebâşîr-i subh olur
Her şeb o mehle kim mey içün aftâb ider

55. kim:

Kaside 15

Mısra: 29

"Ki" bağlacı.

Hem-nâm-ı İbn-i Hâzret-i 'Abbâs kim odur
Kemter ğubâr-ı hâk-i deri zîver-i bahâr

50. kim:

Gazel 123

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Dehre sermâye-i âşûb-ı kıyâmet olsun
Fitneler kim dökilür cünbiş-i refâtârından

56. kim:

Kaside 16

Mısra: 53

"Ki" bağlacı.

Veliyyü'n-ni'met-i ehl-i hüner kim çarh-ı dün-perver
Yemîn itmiş ki her bir bendesi şâhib-yesâr oldu

57. kim:

Kaside 16

Mısra: **81**

"Ki" bağlacı.

Felekde bende ol deryâ nişâr-ı mevc-i feyżim kim
Şimâh-ı Zöhreye dürr-i kelâmım güş-vâr oldı

63. kim:

Kıt'a 21

Mısra: **1**

"Ki" bağlacı.

Cenâb-ı necl-i gerdün mesned-i müftî-i 'âlem kim
Hacâlet bahş olur dâ'im vakârı zât-ı temkine

58. kim:

Kaside 16

Mısra: **88**

"Ki" bağlacı.

Nebîlâ gayri itnâb-ı suḥandan ictinâb eyle
Du'âya ref'-i yed kıl kim zamân-ı ihtisâr oldı

64. kim:

Kıt'a 23

Mısra: **1**

"Ki" bağlacı.

Cenâb-ı Hazret-i Sultân Selîm-i mülket-ârâ kim
Hezârân bendesi vâlî-i şehir-istân-ı Mısr oldı

59. kim:

Kıt'a 1

Mısra: **1**

"Ki" bağlacı.

Âsumân-mesned Celâlüddîn-i Rûmî kim anıñ
Hâk-i pâyinden felek deryûze-i iḥsân ider

65. kim:

Kıt'a 29

Mısra: **7**

"Ki" bağlacı.

Dü-necl-i muḥterem kim her biriniñ neyyireyn-âsâ
Ziyâ bahş olmaḵ üzre ruḥlarından şu'le-i idrâk

60. kim:

Kıt'a 16

Mısra: **3**

"Ki" bağlacı.

Müftî-i dîn Hazret-i 'Âşir Efendi kim
Her bir kelâmı râh-ber-i şer'-i Muştafa

66. kim:

Kıt'a 30

Mısra: **7**

"Ki" bağlacı.

Ol nüsha-i dîrîneye beñzer bu cihân kim
Zâtidır anıñ zübde-i ma'nâ-yı me'âli

61. kim:

Kıt'a 17

Mısra: **3**

"Ki" bağlacı.

Şeyḥ-i zî - 'ilm ü hüner Hazret-i Gâlib Dede kim
Eşer-i ṭab'ı yeter kadrini istidlâle

67. kim:

Kıt'a 40

Mısra: **7**

"Ki" bağlacı.

Hikem-şinâs-ı şerî'at Hafîd Efendi kim
Vücûdî şadr-ı mu'allâya zîver-efzâdır

62. kim:

Kıt'a 18

Mısra: **7**

"Ki" bağlacı.

Anıñ neclî Hafîd-i pür-kerem kim
Ma'ârifle o da ḍarb-ı meşeldir

68. kim:

Kıt'a 43

Mısra: **3**

"Ki" bağlacı.

Şıdk ile nâm-dâş-ı Hazret-i Şıddîk kim
Devlete olmuş idi kâ'im-makâm-ı nîk-nâm

69. kim:

Kıt'a 47

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Veliyyü'n-nimet-i 'âlemdir Abdullâh Efendi kim
Yazup Dürrî şenâsın zîb-i gûş-ı rûz-gâr eyle

75. kim:

Kıt'a 51

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

Reh-i mesdûdî vaktinde açıldı Ka'betu'llâhın
Odur kûtb-ı zamân kim kıble-i şâhân-ı devrândır

70. kim:

Kıt'a 48

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Odur kûtb-ı zamân kim devr-i pergâr-ı havâdisden
Anın zât-ı hümayûn-ı felek der-gâhıdır maşûd

76. kim:

Kıt'a 51

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

Hudâdan nâsa bir lûtf oldu kim zât-ı hümayûnu
Ser-â-ser 'acimiz ifâ-yı şükürinde nümâyandır

71. kim:

Kıt'a 49

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

O zıllullâhdır şâh-ı zamân kim iftihâr eyler
Aña hıdmetle kim fâhr-ı zemîndir sâye-i Mekke

77. kim:

Kıt'a 51

Mısra: 16

"Ki" bağlacı.

Bu 'aşra gelse Keykâvüs emîn-i matbah eylerdi
O şeh kim kâse-lîs-i cûdî şad Fağfûr u Hâkândır

72. kim:

Kıt'a 50

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Bi-haqq-ı Ka'bet'ullâh-zâde-i Mekkî Efendi kim
'Ulûvv-i ka'b ile bir zât-ı şâhib-iştihâr oldı

78. kim:

Kıt'a 53

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

Hâzretü'l-Şeyh Ahmed kim Buğârâdan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cây-ı ma'bedi

73. kim:

Kıt'a 50

Mısra: 34

"Ki" bağlacı.

Metîn 'Âşîm Efendi yapıdı nev-şayfiyye sâhilde
Bu nev-şayfiyye kim zînetde sū-yı Hîşâr oldı

79. kim:

Kıt'a 55

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Şenâsın şu gibi ezberle tertîb-i lisân eyle
Nedem kim ma'v ola sūz-ı nihânın âb-ı şâfiden

74. kim:

Kıt'a 51

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Mahmûd Hân-ı Gâzi kim
Çıkınca Âdeme ecdâdî cümle yâr-ı şâhândır

80. kim:

Kıt'a 56

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Zann itme kim beşerdi Hâfız Melek Efendi
Terk itdi mâsivâyı kurb-ı Hudâya gitdi

81. kim:

Kıt'a 69

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

Necl-i pâki Hâfîd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Gürer gibidir

87. kim:

Gazel 3

Mısra: 3

"ki" bağlacı.

Manşıb-ı fetvâyı bir kıadr-i bülende virdi kim
Oldı el-hâk şadr-ı gerdün pâye-i takvâya zeyn

82. kim:

Kıt'a 69

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

Ya'nî mahdûm-ı zî ma'ârif kim
Fazl ile kenz-i pür-güher gibidir

88. kim:

Gazel 144

Mısra: 4

"ki" bağlacı.

Tâcdır her rind-i şahbâ nûş Cemşîd itmege
Ol habâb-ı bâde kim şekl-i külehdır her biri

83. kim:

Kıt'a 103

Mısra: 15

"Ki" bağlacı.

Şeh-i şâhib-kerâmet mâ'il-i lutf u 'adâlet kim
Nazîrin görmedi devr ideli bu çarh-ı nâ-asûd

89. kim:

Kıt'a 7

Mısra: 1

"ki" bağlacı.

Cedd-i vâlâ-rütbetim 'Âşîr Efendi kim Hudâ
Eylemiş leb-rîz şîr-i şöhretiyle 'âlemi

84. kim:

Muhammes 1

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

Yücelerden yucedir der-gâhı
Luftı kim cümleye yek-sândır anıñ

90. kim:

Kıt'a 11

Mısra: 1

"ki" bağlacı.

Hâzret-i Hân Selîm-i Sâlis kim
Kâlbî ilhâm-ı âşinâ oldı

85. kim:

Tahmis 1

Mısra: 43

"Ki" bağlacı.

Şanma kim gaflet-şi'ârân-ı tecellî fehm ider
Sırr-ı her-agâhı cüyân-ı tecellî fehm ider

kımât-ı medhini:

1. kımât-ı medhini: --i, --n, --i

Kıt'a 51

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Övgü bezi, örtüsü.

Kımât-ı medhini ol nûr-ı çeşm-i 'âlemiñ gerdün
Şuâ'-ı neyyir-i hûrşîdden nesh itse şâyândır

86. kim:

Tahmis 2

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

Birisi gitse hezârı itmede i'lân-ı 'aşk
Şanma kim hâlî kalur 'uşşâkdan meydân-ı 'aşk

kimi:

1. kimi:

Gazel 106

Mısra: 5

Kimi, bazısı.

Kimi maḥmūr-ı fırkat kimi ser-mest-i vişālîndir
Bu bezmi sākiyā ben gerdiş-i devrāna beñzetdim

2. **kimi:**

Gazel 106

Mısra: 5

Kimi, bazıı.

Kimi maḥmūr-ı fırkat kimi ser-mest-i vişālîndir
Bu bezmi sākiyā ben gerdiş-i devrāna beñzetdim

kimse:

1. **kimse:**

Gazel 1

Mısra: 5

Kimse, hiç kimse.

Kimse toz konduramaz üstine ol bendesi kim
Cebhe-pîrâdır aña ḥak-i reh-i Şâh Maḥmūd

2. **kimseniñ:--niñ**

Gazel 90

Mısra: 2

Kimse, hiç kimse.

Şıdkını maḥv itmesün baht-ı siyâhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubḥ-gâhı kimseniñ

3. **kimseniñ:--niñ**

Gazel 90

Mısra: 4

Kimse, hiç kimse.

Dest-ber-bālâ-yı desti Kaysa göstermek muḥâl
Zülfîni mess itmedi dest-i nigâhı kimseniñ

4. **kimseniñ:--niñ**

Gazel 90

Mısra: 6

Kimse, hiç kimse.

Ol meh-i burc-ı leṭâfet kim hevâdan nem kıpar
Çıkmasun ḥabs-ı nefesden bir kez âhı kimseniñ

5. **kimseniñ:--niñ**

Gazel 90

Mısra: 8

Kimse, hiç kimse.

Didesinden 'aşkıyı inkâra yok cây-ı gürîz
Hiç olur mı hâzır u nâzır güvâhı kimseniñ

6. **kimseniñ:--niñ**

Gazel 90

Mısra: 10

Kimse, hiç kimse.

Nokta-i şekk-i vücūd-ı femde güyâ haller
Gerçi kim yokdur Nebilâ iştibâhı kimseniñ

7. **kimse:**

Gazel 92

Mısra: 2

Kimse, hiç kimse.

Nedir tefevvukı bilmem o zülfü ebrûnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rûnuñ

8. **kimseye:-(y)e**

Gazel 135

Mısra: 10

Kimse, hiç kimse.

Nebilâ küy-ı yâre dilde bir nâ-refte yol buldum
Duyurma kimseye râh-ı nihânım şâh-râh itme

9. **kimseden:-den**

Kıt'a 10

Mısra: 4

Kimse, hiç kimse.

Bang-ı nâ-geh zuhūr-ı mevt ile âh
Yogıken göçdi kimseden bâki

10. **kimse:**

Mesnevi 1

Mısra: 95

Kimse, hiç kimse.

Kimse o şehe muḳâbil olmaz
Encümde mehe muḳâbil olmaz

11. **kimseler:--ler**

Tahmis 2

Mısra: 34

Kimse, hiç kimse.

Görmedin mir'at-ı dilde şüret-i imkânını
Kimseler bulmuş değil çün kim bün ü pâyânını

12. **kimse:**

Terkib-bend 1

Mısra: 68

Kimse, hiç kimse.

Kālâ-yı hasende reng kılmaz
Sâde ceberûtü kimse almaz

13. **kimseniñ:--niñ**

Gazel 90

Mısra: 1

Kimse, hiç kimse.

Şıdķını maķv itmesün baķt-ı siyâhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubķ-gâhı kimseniñ

kîmyâ-ger:

1. **kîmyâ-ger:**

Gazel 69

Mısra: 4

Kimya ilmini bilen, kimyacı.

Kızdırırken pûte-i efkârı şevķ-i şems ile
Naķd-i evķâtü geçürmiş kîmyâ-ger bî-ķaber

kîmyâ-yı ma'nevî:

1. **kîmyâ-yı ma'nevî:**

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Manevi iksir.

Gevher eyler kîmyâ-yı ma'nevî sîm ü zeri
Dûde-i şems ü ķamer terkîb-i iksîrimdedir

ķır-:

1. **ķırsa:--sa**

Gazel 45

Mısra: 9

Kırmak || Sevgilinin aşķın gönlünü kırması.

ķırsa 'aceb mi şîşe-i ķalbim benim o yâr
Târîķ-i sâl ķünkü Nebilâ ugurludur

ķırıl:

1. **ķırıldı:-dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Kırmak || Sevgilinin aşķın gönlünü kırması.

Âl itdi ķırıldı Mûşterîler
Mîrrîķe ider eşer teĝâfûl

ķış:

1. **ķış:**

Müseddes 1

Mısra: 20

ķış mevsimi.

Ey Nebîl îhâm-ı vaşla bul maķal şimden gerü
Söylenür ķış ĝicesi darb-ı meşel şimden gerü

ķış ķış idince:

1. **ķış ķış idince:--ince**

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

ķışķıslamak işi. Genellikle kūmes hayvanlarını kovalamak.

ķaķarıyla bahârı terk ider ķavf-ı şeh-i deyle
Şabâ ķış ķış idince âşiyân ber-düş olur bûlbûl

ķişi:

1. **ķişi:**

ķıt'a 89

Mısra: 4

ķişi, kimse.

Beste-i zûlf-i siyeh itdi beni fârta gene
Bu cezâ-yı 'ameli çok ķişi dünyâda görür

ķışr-ı-mizâc:

1. **ķışr-ı-mizâc:**

Gazel 38

Mısra: 3

Yaratılışın dış yapısı, kabuĝu.

Dahle cehliñden ider tahrik leb kışr-ı-mizâc
Lübb-i ma' nâ şişe-i endîşe-i pâkimdedir

kışsa-i pür-hisse-i dahhâk:

1. kışsa-i pür-hisse-i dahhâk:

Gazel 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dahhak'ın çok anlam çıkarılacak hikayesi.

Giryedir gâyeti her hânde-i bî-ma'nîniñ
Yetişür kışsa-i pür-hisse-i Dahhâk baña

kışsa-i zülfine:

1. kışsa-i zülfine:--i, --n, --e

Terkib-bend 2

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Saçların hikayesi.

Ğamze-i şüh-ı siyeh-mest ile ülfet mi olur
Kışsa-i zülfine zeyl eyleme vaşf-ı kaddin

kışsa-i zülfîni:

1. kışsa-i zülfîni:--i, --ñ, --i

Gazel 109

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Saçların hikayesi.

Gerdeni vaşfına geldikde şafağ zâhir olur
Kışsa-i zülfîni kıldıkça hikâyet gönüm

kiş tutmazsa:

1. kiş tutmazsa:--maz, --sa

Gazel 46

Mısra: 4

Kelime Tipi:

Santrançta oyuncuların birinin bir taşı zorlaması ve bunu haber vermek için söylediği söz

Açılmışdır gönül ferzânesi menşûbe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu kiş tutmazsa müşkildir

2. kiş tutmazsa:--maz, --sa

Gazel 46

Mısra: 10

Kelime Tipi:

Santrançta oyuncuların birinin bir taşı zorlaması ve bunu haber vermek için söylediği söz

O derzî şühını gördüm sökölde câme-i şabrım
Nebîlâ köhnedir gâyet kiş tutmazsa müşkildir

kişver-i bahâr:

1. kişver-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Bahar memleketi, ülkesi.

Âsûde-i himâyesi olsaydı şühbesiz
Olmazdı rahne-dâr-ı hazân kişver-i bahâr

kişver-i ma'nî:

1. kişver-i ma'nî:

Kıt'a 43

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mana ülkesi.

Kişver-i ma'nî kalem-revdi vezâretle aña
Mâlik-i seyf ü kalem olmuşdı ber-vefî-i merâm

kitâb ider:

1. kitâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Kitap yazmak, kitap oluşturmak.

Bir nükte görse fenn-i ma'âşîde dikkatim
Şerh eyleyüp cihân kadar bir kitâb ider

kitâb-ı gülîstân:

1. kitâb-ı gülîstân:

Kaside 15

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Şeyh Sa'id-i Şirazî'nin Gülîstan kitabı.

Medhîñ göreñ kitâb-ı Gülîstân zann ider
Müjgân-ı bülbül olsa eğer mıstar-ı bahâr

kitâb-ı ma'ârif:

1. kitāb-ı ma'ārif:

Kıt'a 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İlim/ irfan kitabı.

Tutsa şâyeste-i devletiñ elde Bercīs-i felek
Şınf kitāb-ı ma'ārif ragbete oldu re'īs

kitāb-ı ma'ārif:

1. kitāb-ı ma'ārif:--i

Kıt'a 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlim/ irfan kitabı.

Niyyet olunsa şerhe kitāb-ı ma'ārif
'Ömr-i cihān muḳaddimeye eylemez vefā

kıtāl olmış:

1. kıtāl olmış:--mıṣ

Gazel 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Savaş olması, cenk eylenmesi.

Şaff-ı müjgānıñ hele mābeynini bulmuş nigh
Hābda birbirine girmiş kıtāl olmış bu şeb

kıvām:

1. kıvāmdan:--dan

Gazel 121

Mısra: 1

Namazda ayakta durmak.

Sehven ku'ūdı fark idemezken kıvāmdan
Çek pāy-ı daḥlī secde-i mest-i müdāmdan

kıvām ider:

1. kıvām ider:--(e)r

Gazel 121

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ayağa kalkmak.

Pīş-i şaf-ı müjeñde ku'ūd üzredir o ḥāl
Evvel kıvām ider mi cemā'at imāmdan

kıvām itdikçe:

1. kıyām itdikçe:--dik, --çe

Gazel 126

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayağa kalkmak, (salına salına) yürümeye başlamak.

Fitneler berçide- dāmendir kıyām itdikçe sen
Kāmetiñ seyr-i kıyāmetdir ḥıram itdikçe sen

kıyāmet:

1. kıyāmetden:--den

Gazel 64

Mısra: 6

Kıyamet günü. II Sevgilinin boyu.

Cezāı 'āşık-ı şūrideniñ fikr-i bülendidir
Kıyāmetden su'āl olsa o serv-i kāmetiñ söyler

kıyāmet ider:

1. kıyāmet ider:

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü yapma.

Sebz-i ḥaṭı olsa Hızr-ı gūyā
Sīm-ābda gösterir vaḳarı

2. kıyāmet ider:--(e)r

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü yapma.

Reftārını zülf ider kıyāmet
Ser-rişte-i fitnedir ser-ā-pā

kıyāmet kopacaktır:

1. kıyāmet kopacaktır:--acak, --dır

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyamet günü gelmek II bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Biz o nev-reste nihāli revişinden bilürüz
Ne kıyāmet kopacaktır gelişinden bilürüz

kıyâmet kopar:

1. kıyâmet kopar:--(a)r

Terkib-bend 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Bir yerde çok gürültü ve telaş olmak II ortalığın birbirine girmesi.

Seyr eyle amân o 'işve-bâzı

Bir kâmet ile kopar kıyâmet

2. kıyâmet kopar:--(a)r

Kaside 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Kopar ol dem kıyâmet mücrimânın el-amânından
Hırâmın itse i' lân-ı şefâ' at yâ Rasûlallâh

kıyâmet kopdı:

1. kıyâmet kopdı:--dı

Kıt'a 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıyâmet günü gelmek; büyük felaket, afet olması.

Şîve-i refâr-ı hûbâna işâret eyleyüp

Dir idi kopdı kıyâmet hâb-ı gâfletten uyan

kıyâmet kopmadan:

1. kıyâmet kopmadan:--madan

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Deyim**

Kıyâmet günü gelmek II bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

O nev-res serv-kadd başka revîş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

kıyâs eylerdi:

1. kıyâs eylerdi:--r, --di

Kıt'a 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Şüphesiz kendin kıyâs eylerdi der-zîr-i zemîn
İrtifâ'-ı şâh-ı vâlâsın göreydi Keykubâd

kıyâs olmaz:

1. kıyâs olmaz:--maz

Kıt'a 49

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Kıyâs olmaz hülûş-ı sâfdır ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde kurb ile hem-sâye-i Mekke

kıyâs olsa:

1. kıyâs olsa:--sa

Kıt'a 50

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Kıyâs olsa tefevvuk itdiği rüşendir akrâna
Dinür mi encüme hem-kadr-ı mihr-i tâb-dâr oldu

kıymet:

1. kıymeti:--i

Kıt'a 69

Mısra: 36

Değer, kıymet.

Zâyı gel bunda râdan evvel yaz

Kıymeti âgarınca zer gibidir

kız:

1. kız:

Murabba 2

Mısra: 2

Kız, kız çocuğu.

Bir perî mısıñ nesiñ insân mısıñ

Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

2. kız:

Murabba 2

Mısra: 4

Kız, kız çocuğu.

Ân mı ey rûh-ı muşavver cân mısıñ

Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

3. kız:

Murabba 2

Mısra: 8

Kız, kız çocuğu.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

4. kız:

Murabba 2

Mısra: 12

Kız, kız çocuğu.

Kaçma gel bir kerre vakt eyleyim
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

5. kız:

Murabba 2

Mısra: 16

Kız, kız çocuğu.

Zann idermiş zülf-i Leylâ perçemiñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

kız:-

1. kızsın:--sın

Müseddes 1

Mısra: 13

Bırakmak, koymak.

Ruğlarıñ kızsın hilâl-i bâde-i ser-şârdan
Bezmler germ olsun ol hürşidveş ruğsârdan

2. kızmış:--mı

Kaside 16

Mısra: 5

Kızarmak, kırmızıya dönmek.

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruğ-ı âlın hezârân bî-çarâr oldı

kızdır:-

1. kızdırırken:--(i)r, --ken

Gazel 69

Mısra: 3

Kızdırmak, ateşte harlamak.

Kızdırırken püte-i efkârı şevk-i şems ile
Nağd-i evkâtı geçürmiş kîmyâ-ger bî-haber

kızıl:

1. kızıla:-a

Gazel 102

Mısra: 8

Kırmızı.

Hün-ı dil sîm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayârım aña mı acıyayım

kızıl kana boyandım:

1. kızıl kana boyandım:--dı, --m

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

Kızıl kana boyanmak; her yanı al kan içinde kalmak.

Renk virmek gibidir nabzına dâ'ir şerbet
Elini açma kızıl kana boyandım bilürüm

ko:

1. kor:-r

Kıt'a 102

Mısra: 10

Bırakmak, izin vermek.

Yazdı mâhiyyet-i miyâhı görüp
Kor mı iğmâz-ı 'ayna merhameti

2. kor:-r

Gazel 71

Mısra: 9

Bırakmak, koymak.

Cân mı kor tende Nebîl alsa dağî gönlüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver hançer

3. kodı:-dı

Gazel 86

Mısra: 1

Bırakmak, koymak.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde kodı cilve-i 'aşk
Gevher-i neş'eyi sâğarda kodı cilve-i 'aşk

4. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 2

Bırakmak, koymak.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde ḳodı cilve-i 'aşk
Gevher-i neş'eyi sāğarda ḳodı cilve-i 'aşk

10. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 14

Bırakmak, koymak.

Şüretin buldı Nebilā yine müşṭāk-ı ḥayāl
Çözdürüp tıresini perde ḳodı cilve-i 'aşk

5. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 4

Bırakmak, koymak.

Şīve-i ḳaddine ta'lik iderek vuşlatıñı
Fasl-ı da'vāmızı maḥşerde ḳodı cilve-i 'aşk

11. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 16

Bırakmak, koymak.

Nūr-ı şems ile görüp ḳadriñi Mevlānāñıñ
Fevḳ-i ḥūrşid-i münevverde ḳodı cilve-i 'aşk

6. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 6

Bırakmak, koymak.

Teşne-i neş'e-i dīdārı bilüp agzından
Çekdi şeyḥī leb-i kevşer ḳodı cilve-i 'aşk

12. **ḳomaz:-maz**

Kıt'a 30

Mısra: 2

Bırakmak, koymak.

Ḥākān-ı cihān Ḥazret-i Sultān Selīmīñ
Bī-şübhe ḳomaz şitda a'dāya mecālī

7. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 8

Bırakmak, koymak.

Bezm-i dil-dārda tebdīl-i uşul itdirerek
Perde-i āhı muḥayyerde ḳodı cilve-i 'aşk

13. **ḳor:-r**

Kıt'a 58

Mısra: 8

Bırakmak, koymak.

Ḳadr-i maḳām-ı pādīşeh bālā-ter ez-ḥūrşid ü meh
Eflāki ḳor der-nışf-ı reh rif'atde cāy-ı Topḳapu

8. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 10

Bırakmak, koymak.

Zülfini cünbiş-i reftārı perīşān itdi
Bu hevāyı ser-i 'ar'arda ḳodı cilve-i 'aşk

14. **ḳor:-r**

Terkib-bend 1

Mısra: 43

Bırakmak, koymak.

Ebrū ḳor işāret-i namāzı
Ey ruḥları cāmi'-i leṭāfet

9. **ḳodı:-dı**

Gazel 86

Mısra: 12

Bırakmak, koymak.

Yine bālā-ter idüp reng-i siyāh-ı āhım
Dile bir māh-ı siyehçerde ḳodı cilve-i 'aşk

ko:-

1. **ḳodı:-dı**

Gazel 71

Mısra: 5

Bırakmak, koymak.

Rüzgārı dokunup 'aklı kıl üstünde ḳodı
Bār olup müy-ı miyān-bendiñi şarşar ḥançer

2. **komuş:--muş**

Gazel 101

Mısra: 11

Bırakmak, koymak.

Pā-der-gil-i hicāb komuş servi dagda
İ‘lān-ı ‘işve itmede ref‘ārı neyleyim

3. **komuş:--muş**

Kıt'a 22

Mısra: 3

Takmak, vermek (isim takmak bağlamında).

Nāmını çün kim ‘İmādüddīn Ebu’l Takvā komuş
Ey Nebīl ārāyiş-i zühed ile müsteşnā ola

köhne:

1. **köhnedir:--dir**

Gazel 46

Mısra: 10

Yıpranmış, eskimiş.

O derzī şühını gördüm söküldi cāme-i şabrım
Nebīlā köhnedir gāyet dikiş tutmazsa müşkildir

2. **köhne:**

Kıt'a 18

Mısra: 20

Yıpranmış, eskimiş.

Felek bezminde aylı günlü sā‘at
Cihān bir köhne dollāb-ı ezeldir

kokla-:

1. **kokladın:--dı, --ñ**

Gazel 109

Mısra: 7

Koklamak.

Kokladın mı ne çiçekdi o hezār ‘uşşākı
Ey zükām-āver-i büy-ı gül-i ülfet gönülüm

kol:

1. **kola:--a**

Murabba 4

Mısra: 14

Kol II kucak.

Terk it nişesti
Al kola mesti

kol salup:

1. **kol salup:--up**

Gazel 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

El uzatmak.

Şāh-ı billūr işlemiş dilber nihāl-i kıddine
Kol salup bu feyzi hāq virdikde bāzū koymuş ad

kolañ:

1. **kolan:**

Murabba 7

Mısra: 3

*Atın eyer ve semerini bağlamak için karnının
altından geçirilerek bağlanan yassı bağ.*

Kolan ur durmadıñsa ol tarafından
Nedir başda o destār-ı perişān

koma:

1. **köma:**

Muhammes 2

Mısra: 23

Bırakmak, koymak.

Hāk-i zilletde köma şūrīde-hāl
Zāt-ı pākiñ mazhar-ı levlākdir

kop:

1. **kopmuş:--muş**

Gazel 27

Mısra: 3

Ortaya çıkmak, zuhur etmek.

Nice toz kopmuş ayağ-ı Cemde bu meydānda
Ehl-i zevkiñ bir nişānı yok mı menzillerde hiç

kop-:

1. **kopdı:--dı**

Müseddes 1

Mısra: 1

*(Gürültü veya tehlikeli bir olay) Birdenbire
patlak vermek, ortaya çıkmak, birden başlamak.*

Tafrā-i berf ile kopardı ey hezār āşublar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlūblar

kork-:

1. **korkaram:--aram**

Gazel 62

Mısra: 10

Korkarım, endişelenirim.

Çeşmi yumnam hıfz için ol şem‘-i nāzı ey Nebīl
Korkaram tahrik-i müjgān-ı nigāhım söndürür

koş-:

1. **koş-:**

Mesnevi 1

Mısra: 79

Koşu.

Herkes koşı aldı öñdül aldı
Sultān-ı cihān menzil aldı

köstek-:

1. **köstekle:--(i)le**

Gazel 71

Mısra: 1

*Süs için saate veya diğer takılara bağlanan ve
üste takılan altın veya gümüşten zincir kordon.*

Çifte köstekle durur belde o cevher hançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister hançer

koy-:

1. **koyamaz:--a, --maz**

Gazel 108

Mısra: 3

Doldurmak, dökmek.

Ayağıma koyamaz duht-ı rez benim şu dahī
Şarāb hūn-ı sirişkim kebābdır göñlüm

2. **koymazdı:--maz, --dı**

Kaside 15

Mısra: 73

İzin vermek.

Koymazdı fi‘l-i gülde te‘addi-i bülbüli
‘Adl u kemālîñ olsa eger maşdar-ı bahār

3. **koyma:--ma**

Kaside 4

Mısra: 13

Koymak, bırakmak (sıkıntıya koyma).

Nebīl-i zārı koyma cürmle pā-der-gil-i hayret
Elin tut vaqt-i ihsān-ı şefā‘at yā Rasūlallāh

4. **koyma:--ma**

Kaside 12

Mısra: 103

Koymak, bırakmak (sıkıntıya koyma).

Koyma Nebīl-i zārı meded ye’s ile melūl
İmdādı şefkatîñ bize vaqt-i ‘iḳāb ider

5. **koymuş:--muş**

Kaside 14

Mısra: 6

Koymak (düzene koyma).

İhlâsdır neficesi bu hatm-ı hVâcenin
Koymuş uşûle ḥâce nigū-kār-ı naḳş-bend

kubbe-:

1. **kubbe-:**

Kıt'a 54

Mısra: 5

*Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam,
kümbet.*

Vefât itmiş bu mevki‘de yapılmış üstine kubbe
Buḥārâdan gelüp irşâda bu Şeyḫ Ahmed-i erşed

2. **kubbe-:**

Kıt'a 103

Mısra: 33

*Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam,
kümbet.*

Yapup huld-āşiyān Sultān Murād Hān üstine kubbe
Mürür-ı vaqt ile ol kübbeden olmuş eşer nā-būd

3. **kubbeden:--den**

Kıt'a 103

Mısra: 34

*Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam,
kümbet.*

Yapup huld-âşiyân Sultân Murâd Hân üstine kubbe
Mürûr-ı vakt ile ol kubbeden olmuş eşer nâ-büd

kubbe-hâne:

1. kubbe-hânenen:--den

Kıt'a 54

Mısra: 10

Dam evi.

Şehen-şâh-ı cihân bâ-kuvve-i kudsiyye keşf itdi
Olup nâ-büd o kubbe-hânenen ma'dûd iken merkad

kubbe-i eflâk:

1. kubbe-i eflâk:

Gazel 56

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gök kubbe, gökyüzü.

Halvet-i der-encümandir hâl-i mihr ü meh Nebîlâ
Kubbe-i eflâk halvet-hâne-i hâmuşdur

kucag:

1. kucagındadır:--ı, --n, --da, --dır

Gazel 148

Mısra: 1

Kucak; açık kollarla göğüs arasındaki bölüm, aguş.

Ol nev-resîde lâlâ kucagındadır daği
Aşâr-ı şîr dâye dudagındadır daği

küdek-etvâr:

1. küdek-etvârı:--ı

Gazel 42

Mısra: 3

Çocuk gibi hareketler, çocuksu hareketler.

Küdek-etvârı telâş -ı nâ-be-câ rüsvây ider
Setr iderken 'aybını eţfâl kendin gösterir

kudemâ-yı muhabbeti:

1. kudemâ-yı muhabbeti:--i

Gazel 146

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eski muhabbetler.

Ebnâ-yı dehre göster edâ-yı muhabbeti
.....itdiler kudemâ-yı muhabbeti

kudret:

1. kudret:

Gazel 70

Mısra: 7

İktidar, güç.

Elleri düde kadar şarfdâ kudret mefkûd
İtse de düdını çün hâlka-i ejder micmer

2. kudret:

Kaside 4

Mısra: 5

İktidar, güç.

Duğûle kudret ihsân eyleye tevfiğ-i Sübhânî
Kurulduğda o dîvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

3. kudretiñ:--in

Kıt'a 24

Mısra: 9

İktidar, güç.

Kudretiñ fehm ile şevketle muķîm-i taht iken
Fâtih-i şâni-i Mısr oldu şeh-i Cem âsitân

4. kudret:

Kıt'a 59

Mısra: 19

İktidar, güç.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i'mâl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibâl-i Şâhiķa aşlâ

5. kudret:

Kıt'a 59

Mısra: 33

İktidar, güç.

Berât gönderse mîr-âhûrına ikrâma kudret yok
Kâlurdı Hâtem-i Tayy mihan olurdı lafz-ı bî-ma'nâ

6. kudretidir:--ı, --dır

Muhammes 1

Mısra: 17
İktidar, güç.

Bedr iden kudretidir mäh-ı nevi
Cümlesi şânına bürhân-ı kavî

kudret olur:

1. kudret olur:--(u)r
Terkib-bend 2
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
(Bir işi yapmaya) gücü ve kudreti olmak.

Dilde tahrîk-i zebân itmege kudret mi olur
Şemm-i zülfiñle perîşân-dil olup hayrânım

kudret vir:

1. kudret vir:
Murabba 1
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Güç ver.

Nebîl-i zâra kudret vir
Kanat açdıkça rif'at vir

kudüm:

1. kudümü:--ı
Kıt'a 50
Mısra: 2
Bir makama gelme, göreve başlama.

Sudûruñ ser-bülendi Hâzret-i Âşım Efendiniñ
Kudümü şadr-ı Rûma mâye-bağş-ı iftîhâr oldu

2. kudümü:--ı
Kıt'a 51
Mısra: 18
Bir makama gelme, göreve başlama.

Bi-hamdillâh yine şulbından ol sultân-ı âgâhıñ
Kudümü 'âleme şeh-zâdeniñ ihsân-ı Yezdândır

kudüm-ı 'andelibe:

1. kudüm-ı 'andelibe:--e
Kaside 16
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Bülbülün gelişi.

Uçardı nergisiñ çeşmiñde bu eyyâm-ı ğam-fersâ
Kudüm-ı 'andelibe dîde-düz-ı intizâr oldu

küffâr:

1. küffâr:
Kıt'a 23
Mısra: 18
Kafirler, Allah'ı inkar edenler.

Alınca fârisân-ı 'asker-i İslâm meydânı
Görüp Mısr oyunun küffâr rû-gerdân-ı Mısr oldu

küh:

1. kühlar:--lar
Gazel 98
Mısra: 10
Dağ, cebel, dağlık arazi.

Pür-vağârım ıztırâbım mahv ider ol sîm-ten
Kühlar hem-hâl-i sîm-âb olsa da mâni' değil

küh-ı âhen itdiñ:

1. küh-ı âhen itdiñ:--di, --ñ
Terkib-bend 1
Mısra: 106
Kelime Tipi: -
Demir dağı yapmak.

Kalbiñ gibi Bî-sütün-ı 'aşkıñ
Her sengini küh-ı âhen itdiñ

küh-ı elbruz:

1. küh-ı elbruz:--a
Gazel 107
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Elbruz Dağı (5.642 m yükseklikle Kafkasların ve Rusya'nın en yüksek dağı).

Pençe-gîr-i cevri oldum dest-bürd-i 'aşk ile
Küh-ı Elbruz yine ta'lim-i temkîn eyledim

kühl-i semâdır:

1. kühl-i semâdır:--dır
Kaside 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gökyüzü sürmesi.

Ğubâr-ı mağdemiñ kühl-i semâdır yâ Rasûlallâh
Hayâli pertev-i çeşm-i hümadır yâ Rasûlallâh

kûhsâr:

1. kûhsârdan:-dan

Gazel 116

Mısra: 6

Dağ. II Dağ doruğu.

Cins-i girdâr iledir nâsa mücâzât-ı ‘amel
‘Aynıdır nuṭṭuñ gelen ‘aks-i şadâ kûhsârdan

kul:

1. kulını:--ı, --n, --ı

Kaside 12

Mısra: 50

Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd.

Teslîm ol müfettiḥ-i ebvâbdır Hudâ
Me’yûs eylemez kulını feth-i bâb ider

2. kuluñ:-uñ

Kaside 15

Mısra: 91

Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd.

Lâl oldu Ḥakk-ı vaşfiñ edâda kuluñ gibi
Olmaḡda bu du‘â ile şevk-âver-i bahâr

3. kullarınıñ:--lar, --ı, --nıñ

Muhammes 1

Mısra: 11

Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd.

Luṭf idüp kullarınıñ mülhemine
Saltanat zevki virir her demine

4. kuluñ:-uñ

Murabba 1

Mısra: 23

Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd.

Kuluñ geldikde ol cāye
Şefâ‘at yâ Rasûlallâh

külâh-ı ‘aşık:

1. külâh-ı ‘aşık:

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşığın külâhı.

Zülfiñ ey meh eger olursa penâh-ı ‘aşık
Dokunur sünbüle-i çarḡa külâh-ı ‘aşık

külbe-i ahzânımıza:

1. külbe-i ahzânımıza:--ı, --mız, --a

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hüzünler kulübesi; Hz. Ya ‘kub ‘un oğlu

Yûsuf’tan ayrı düştükten sonra hayatını üzüntü içinde geçirdiği ev.

Görinür Yûsuf-ı güm-geşte-i maḡşûd o dem
Nûr-pâş olsa ruḡuñ külbe-i ahzânımıza

küleḥ:

1. küleḥle:--le

Gazel 78

Mısra: 6

Küleḥ.

Baş açık geşt itmeden pâyıñ çekerdi şerm ile
Bir küleḥle seyr-i hāmûn olduğım görseydi Ḳays

kulüb-ı cihānı:

1. kulüb-ı cihānı:--ı

Kıt’a 20

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dünyanın kalbi.

Te’lîf idüp kulüb-ı cihānı bu ḡayr ile
Ser- levḡa-i fuḡûl-ı kirām oldu ḡabbezâ

kulzüm-i ‘ilm:

1. kulzüm-i ‘ilm:

Kıt’a 102

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
İlim denizi.

İde Hakk şü gibi 'azîz Nebîl
Kulzüm-i 'ilm o kân-ı Mehmedeti

kulzüm-i 'irfânı:

1. **kulzüm-i 'irfânı:--ı**
Kıt'a 40
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
İrfan denizi.

Olursa kulzüm-i 'irfânı kaatre-pâş-ı kemâl
O kaatre säire nisbet mişâl-i deryâdır

kulzüm-i pür-cüş-ı cür'eti:

1. **kulzüm-i pür-cüş-ı cür'eti:--i**
Kaside 12
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Cesaretin coşku dolu denizi.

Mevc-âver olsa kulzüm-i pür-cüş-ı cür'eti
'Aynında cürm-i düzağı şekl-i habâb ider

kulzüm-i pür-mevc-i gevher-pâş-ı ihsândır:

1. **kulzüm-i pür-mevc-i gevher-pâş-ı ihsândır:--dır**
Kıt'a 57
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ihsanın inci saçan dalga dolu denizi.

Kulzüm-i pür-mevc-i gevher-pâş-ı ihsândır o şâh
Başış-i yek-rûzesi sermayedir şad Hâteme

kümevt-i istibârim:

1. **kümevt-i istibârim:--(i)m**
Gazel 29
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Sabır atı.

'İnân-ı ihtiyârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd
Kümevt-i istibârim gitdi elden herçi-bâd-âbâd

kümevt-i sebû:

1. **kümevt-i sebû:**
Gazel 51
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Testi şarabı.

Kesr-i ayağ itmedi lagzide ey Nebîl
Meclisde devr iden o kümevt-i sebû mudır

kumrî-i dil:

1. **kumrî-i dil:**
Gazel 132
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu/kumrusu.

İlişdirdi o pervânem hevâ-yı mû-miyânında
Düşermiş kumrî-i dil serv-i hoş-endâmdan dâma

kur-:

1. **kurınca:--ınca**
Kaside 1
Mısra: 3
Yapmak, inşa etmek.

Daķika-dân-ı tarikat kurınca kalbinde
Çü sâ'at işler o ân lâ-ilâhe illallâh

kurb:

1. **ķurbıñı:--ı, --ñ, --ı**
Gazel 117
Mısra: 11
Yakın olma, yakınlık.

ķurbıñı derd-i serin görsün verâ-yı neş'ede
'Âlemi seyr eyleyenler dūr-bîn-i câmdan

2. **ķurbdan:--dan**
Gazel 143
Mısra: 13
Yakın olma, yakınlık.

Yok Nebîlâ ķurbdan güm-râh-ı isti'dâda sūd
Hisse var mı istimâ'-ı gūşdan mengūşda

ķurbân olayım:

1. **ķurbân olayım:--a, --y, --ı, --m**
Terkib-bend 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Uğruna feda olmak.

Rûz-ı 'ıyd oldu şalın serv-i hırāmān-āsā
Reviş-i kadd-i dil-āviziñe kurbān olayım

kurbān olmaz:

1. kurbān olmaz:--maz

Terkib-bend 1

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Kurban olmak II uğruna kendini feda etmek.

Olmaz mı şeb ol şabāha kurbān
Zülfñ açup 'arz-ı gerden itdiñ

kurbān-ı kudūmı oldu:

1. kurbān-ı kudūmı oldu:

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ayak basmanın, gelişin kurbanı olma.

Oldı kurbān-ı kudūmı mihr o bedr-i rif'atñ
Bir hümāyün tālī' -i ferhunde-kevkebdır bu şeb

2. kurbān-ı kudūmı oldu:--dı--ı

Tahmis 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ayak basmanın, gelişin kurbanı olma.

Oldı kurbān-ı kudūmı mihr o bedr-i rif'atñ
Bir hümāyün tālī' -i ferhunde-kevkebdır bu şeb

kurb-ı ev ednāya:

1. kurb-ı ev ednāya:--y, --a

Muhammes 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: **Ayet**

"Hatta daha yakın" yakınlık. Miraç gecesi Allah ile vasıtasız olarak görüşen Hz. Muhammed'in birbirlerine yakınlığını ifade eden "Onunla arasındaki mesafe iki yay boyu oldu, hatta daha az kaldı." mealindeki Necm sûresinin dokuzuncu âyeti iktibas edilir (YAZIR, 527).

Hāk-i pāyñ zīver-i eflākđır
Kurb-ı ev ednāya olduñ sen qarın

kurb-ı hudāya:

1. kurb-ı hudāya:--y, --a

Kıt'a 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Allah'a yakınlık.

Zann itme kim beşerdi Hāfız Melek Efendi
Terk itdi mäsivāyı kurb-ı Hudāya gitdi

kurb-ı şem'e -vara:

1. kurb-ı şem'e -vara:--a

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mumun yakınlığı gibi.

Pes itdi vaşlı kadrini 'anķā-yı himmetiñ
Pervāne kurb-ı şem'e -vara gider bāl ü per

kurı:

1. kurı:

Gazel 121

Mısra: 8

Kurumuş, canlılığı kaybolmuş.

Olmaz dıraht-ı huşk-nümādan ümīd bār
Bī-māye feyz alur mı kurı ihtişāmdan

kursun:

1. kursundur:--dır

Mesnevi 1

Mısra: 90

Mermi.

İtdikçe tūfengi zīb-i desti
Kurşundur olan naşīb-i desti

kurta-i gūşı idüp:

1. kurta-i gūşı idüp:--(ü)p

Kıt'a 47

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

Kulağına küpe olmak.

İdüp rakķās-ı çarhñ mihr ü mähı kurta-i gūşı
Derinde ey felek deryūze-i leyl ü nehār eyle

kurtul-:

1. kurtuldığı:--dık, --ı

Gazel 91

Mısra: 8

(Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan)

Sıyrılmak, uzaklaşmak, selamete çıkmak, halas olmak.

İşbâta delîl olsa sezâ sıklet-i cismi
Kurtuldığı dem çarha şu 'ūd itdigi düdü

2. kurtulur:-(u)r

Kaside 4

Mısra: 7

(Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan)

Sıyrılmak, uzaklaşmak, selamete çıkmak, halas olmak.

Giribân-çâk-ı 'işmet kurtulur der-zîr-i pâ kalmaz
Girerse deste dāmân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

3. kurtulmaz:--maz

Mesnevi 1

Mısra: 87

(Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan)

Sıyrılmak, uzaklaşmak, selamete çıkmak, halas olmak.

Kurtulmaz idi qarîb ü duri
Alsaydı nişâna çeşm-i mûrı

kurul-:

1. kuruldukdâ:--duk, --da

Kaside 4

Mısra: 6

Yapılmak, inşâ edilmek.

Duḥûle kudret ihsân eyleye tevfiḳ-i Sübhânî
Kuruldukdâ o dîvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

kuşağı gevşetsün:

1. kuşağı gevşetsün:--ı--sün

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kemerî, kuşağı genişletmek.

Şûfî haẓm itmezse bu cünbişleri
Söyle gevşetsün kuşağı sâkiyâ

küşe-i çeşmiñle:

1. küşe-i çeşmiñle:--i, --ñ, --le

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göz ucuyla bakma.

Dide-düz-ı şâh-râh iltifât itdiñ beni
Küşe-i çeşmiñle imâ-yı selâm itdikçe sen

küşe-i dāmân:

1. küşe-i dāmân:

Gazel 130

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Eteğinin ucu.

Çâk olur şadr-ı ta'azzumda giribân Nebîl
Büs için küşe-i dāmân dolaşur elden ele

küşe-i destârdan:

1. küşe-i destârdan:--dan

Gazel 116

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sarığın kenarı.

Başa çıkdıñ nâsı pâ-mâl-ı hırâm-ı nâz idüp
Nîm göster şekl-i servi küşe-i destârdan

kûs-ı 'azmî:

1. kûs-ı 'azmî:--i

Kıt'a 24

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Büyük davul.

Ḳāfda 'Ankāyî dehşet âşiyân ber-düş ider
Velvele-endâz olunca kûs-ı 'azmî nâ-gehân

kuşluk:

1. kuşluk:

Gazel 32

Mısra: 2

Günün sabahla öğle arasındaki saatleri.

İtdi hezāra gönçe- lebiñ reng-i nev-bahār
Kuşluk zamānı itdirüp aheng-i nev-bahār

küsüf-ı mihr-i ruḥı:

1. küsüf-ı mihr-i ruḥı:--ı

Gazel 145

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yanak güneşinin tutulması.

Atınca düşına şad-nāz ile o turreleri
Küsüf-ı mihr-i ruḥı incilāya yüz tıtdı

kusūr:

1. kuşūrın:--ın

Kıt'a 50

Mısra: 19

Kusur, eksik, noksan.

Sukūt eyler kuşūrın fehm ile Kaşr-ı Havernākden
Görüp ruh-ı Sinimmār işbu resmi şerm-sār oldı

küsüste kıldı:

1. küsüste kıldı:--dı

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Birbirine küsmek, karşılıklı darılmak.

Serv gibi o mü-miyān düşdi Nebıl mest olup
Kıldı küsüste rişte-i fikr-i dırāzı neyleyim

kütāh idüp:

1. kütāh idüp:--(ü)p

Gazel 115

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kısaltmak, kesmek. (el çekmek bağlamında kullanılmıştır.).

İdüp kütāh dest-i ḥāhişi zeyl-i temennādan
Olur āzāde-ser lā-kayd-ı pā-bend-i müdārādan

kutb-ı 'ālemiñ:

1. kutb-ı 'ālemiñ:--ı, --ñ

Kıt'a 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ālemin ulusu, büyüğü.

'Adli mişbāḥ-ı hidāyetdir o kutb-ı 'ālemiñ
Meh-çe-i rāyātı pür-nür ide necm-i Ferḫadi

2. kutb-ı 'ālemiñ:--ı, --ñ

Kıt'a 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ālemin ulusu, büyüğü.

O kutb-ı 'ālemiñ düstür-ı mümtāz-ı felek ḫadri
Müşiri vāl-i Mısrı 'Āli Pāşā-yı şāḥib-rā

kutb-ı cenüb-ı ḥāle:

1. kutb-ı cenüb-ı ḥāle:

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ay ağılının güney kutbu.

Müjeñ kutb-ı cenüb-ı ḥāle vardı zîr-i ebrūda
İder imā-yı ḳalbe her zamān mānend-i mıḳnātıs

kutb-ı zamān:

1. kutb-ı zamān:

Kıt'a 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın yücresi, en büyüğü, hakimi.

Odur kutb-ı zamān kim devr-i pergār-ı ḥavādişden
Anıñ zāt-ı ḥümāyün-ı felek der-gāḥıdır maḳsūd

2. kutb-ı zamān:

Kıt'a 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zamanın yücresi, en büyüğü, hakimi.

Reh-i mesdūdı vaḳtinde açıldı Ka'betu'llāhıñ
Odur kutb-ı zamān kim ḳible-i şāḥān-ı devrāndır

3. kutb-ı zamān:

Kıt'a 103

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Zamanın yücesi, en büyüğü, hakimi II Kutb velayet makamının zirvesindedir. Her zamanın, her devrin bir kutbu vardır. Ama bunun kim olduğu bilinmez.

Nebilâ söyledi kûṭb-ı zamân târîḥ-i itmâmın
Bulup yaptı bu cây-ı ârif-i âgâhı Hân Maḥmûd

kûteh:

1. **kûtehdîr:-dir**
Terkib-bend 2
Mısra: 55
Kısa.

Gice kûtehdîr uzun boylı ḥikâyet mi olur
Göricek ḥabṭ olurum vechiñi mânend-i Nebîl

kûteh-pây-ı ḥâmeyle:

1. **kûteh-pây-ı ḥâmeyle:**
Gazel 4
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Kalemin kısa ayağıyla.

Bu kûteh-pây-ı ḥâmeyle o zâta pey-rev oldu kim
İder Vaṣṣâf-ı devrân ile vaṣfı intihâ peydâ

ku'ûd:

1. **ku'ûd:**
Gazel 121
Mısra: 11
Namazın rûkûnlerinden biri; oturmak.

Pîş-i şaf-ı müjeñde ku'ûd üzredir o ḥâl
Evvel kıyâm ider mi cemâ'at imâmdan

2. **ku'ûd:-ı**
Gazel 121
Mısra: 1
Namazın rûkûnlerinden biri; oturmak.

Sehven ku'ûdî fark idemezken kıyâmdan
Çek pây-ı daḥlî secde-i mest-i müdâmdan

kuvvet-i dest-i niyâza:

1. **kuvvet-i dest-i niyâza:-a**
Gazel 117
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Yalvarma, yakarma elinin gücü, kuvveti.

Ḳuvvet-i dest-i niyâza bestedir feth-i merâm
Rište-i nâz-ı bûtân bûgsestedir ibrâmdan

kuvvet-i ḳudsiyyesin:

1. **ḳuvvet-i ḳudsiyyesin:-sin**
Kıt'a 53
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Mukaddes güç II ilham.

Nâsa i'lân itdi şimdi ḳuvvet-i ḳudsiyyesin
Zâhir itdikde derûn-ı ḥânenen bu merḳadi

kuvvet-i nuṭḳ-ı hezârân:

1. **ḳuvvet-i nuṭḳ-ı hezârân:**
Gazel 50
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Bûlbüllerin konuşma gücü (aşıklar bağlamında).

Ḳuvvet-i nuṭḳ-ı hezârân çün Nebîl
Neş'e-yi gül-reng-i ruḥsârîñ mıdır

kûy:

1. **kûyına:-ına**
Gazel 94
Mısra: 5
(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Bendin açmış kûyına gözden düşürmüş eşkimi
Dâmeniñ nem-nâk ider dîvâne kim çeşmimdir ol

kûy-ı yâre:

1. **kûy-ı yâre:-e**
Gazel 135
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu yer, sevgilinin köyü.

Nebilâ kûy-ı yâre dilde bir nâ-refte yol buldum
Duyurma kimseye râh-ı nihânım şâh-râh itme

kurb:

1. **ḳurb:**
Kıt'a 49

Mısra: 12

Yakın olma, yakınlık.

Kıyās olmaz hūlūş-ı sāfdır ol şāha çün zemzem
Mūsāvī mi şerefde kurb ile hem-sāye-i Mekke

kuş:

1. kuş:

Gazel 96

Mısra: 2

Kanatlı uçucu hayvan; kuş.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

3.2. 14. L

lā tekün:

1. lā tekün:

Kıt'a 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Olmayın.

Bi-cürmin lā tekün me'yüse 'afvin
Lienne el-Ye'se min zenbīn 'azīmin

lā yu'addu:

1. lā yu'addu:

Kıt'a 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sayılmaz.

Tebeyyene fi'l-ḥabībi 'uzāru ḥaddin
Ve lākin lā yu'addu mine'l-ma'āyib

lāciverdi:

1. lāciverdi:

Gazel 103

Mısra: 2

Lacivert renkli.

Şu'leden bir nev-sütūn gūyā ki āhımdır benim
Çarḥ-ı atlas lāciverdi bār-gāhımdır benim

lafız-ı veciz olur:

1. lafız-ı veciz olur:--(u)r

Gazel 89

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Veciz kelimesi olma [Veciz: (Söz ve ifâde için)
Kısa ve öz, derli toplu, eksiği ve fazlası olmayan].*

O tıfla dāyesi lālāyı söyledirse Nebīl
Dehān-ı tenge lafz-ı vecīz olur giderek

Ḥatm eyledi lā-ilāhe ile sözi
Şıgmaz hele īmāna bu ḥāl illallāh

lafz-ı bī-ma' nā:

1. lafz-ı bī-ma' nā:

Kıt'a 59

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Manasız söz.

Berāt gönderse mīr-āḥūrına ikrāma kudret yok
Ḳalurdı Ḥātem-i Ṭayy mihan olurdu lafz-ı bī-ma' nā

lā-ilāhe illallāh:

1. lā-ilāhe illallāh:

Kaside 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

İder derūnı mekān lā-ilāhe illallāh
Miṣāl-i cevher-i cān lā-ilāhe illallāh

lafz-ı kader:

1. lafz-ı kader:

Gazel 140

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kader lafzı, sözü.

Biz o deryā-dil olan ḳatre-nümāyız ki Nebīl
Naḳş olur lafz-ı kader mevce-i 'irfānımıza

2. lā-ilāhe illallāh:

Kaside 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

İder derūnı mekān lā-ilāhe illallāh
Miṣāl-i cevher-i cān lā-ilāhe illallāh

lāger:

1. lāger:

Gazel 52

Mısra: 5

Cılız, zayıf.

Tekāpūdan tama'kār olsa lāger ten gınā gelmez
Hemīşe iddiḥār-ı tūşeye mūrān şitābāndır

3. lā-ilāhe illallāh:

Kaside 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

Zebāne-i nefes itmez mi dīv-i nefsi zebūn
Olursa vird-i zebān lā-ilāhe illallāh

lagzīde itmedi:

1. lagzīde itmedi:--me, --dī

Gazel 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayağı kaymak.

Kesr-i ayağ itmedi lagzīde ey Nebīl
Meclisde devr iden o kümeýt-i sebū mudır

4. lā-ilāhe illallāh:

Kaside 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

Zuhūr-ı neş'e-i vahdetle mā-sivā mı ḳalır
Virince zevḳ-i nihān lā-ilāhe illallāh

lā-ilāhe:

1. lā-ilāhe:

Kıt'a 83

Mısra: 3

İlah yoktur" anlamına gelen ifade.

5. lā-ilāhe illallāh:

Kaside 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

Her āyine gerek ibāt-ı Ḥaḳḳa maḥv-ı şuver
İder bu sırrı beyān lā-ilāhe illallāh

6. lâ-ilâhe illallah:

Kaside 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

Şuâ'-ı gevher-i 'ayne'l-yakîni dîde-i cân
Görince oldı 'ayân lâ-ilâhe illallah

7. lâ-ilâhe illallah:

Kaside 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

Daķıka-dân-ı tarîkat kırıncı kalbinde
Çü sâ'at işler o ân lâ-ilâhe illallah

8. lâ-ilâhe illallah:

Kaside 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: **Ayet**

"Allah'tan başka ilah yoktur.", kelime-i tevhid.

Nedem ki hançere-zîb-i dehân olursa Nebîl
'Adüya virmez amân lâ-ilâhe illallah

lâ-kavd-ı pâ-bend-i müdârâdan:

1. lâ-kayd-ı pâ-bend-i müdârâdan:--dan

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Riyakarlık ayak bağının kayıtsızlığı.

İdüp kûtâh dest-i hâhişi zeyl-i temennâdan
Olur âzâde-ser lâ-kayd-ı pâ-bend-i müdârâdan

lâkin:

1. lâkin:

Mesnevi 1

Mısra: 7

Ama, ancak, fakat.

Lâkin saña bir naşîhatım var
Tut güşını başka şöhetim var

la'li:

1. la'liñ:-in

Gazel 37

Mısra: 7

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

Sâğara la'liñ feraḥ-engîz olup
Maḳşadı dâd u sited-i neş'edir

2. la'li:-i

Gazel 57

Mısra: 5

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

Yâküt gibi la'li ider def'-i ḥarâret
Gördüm suyu pür-mevc-i leṭâfet buzi yokdur

3. la'lidir:--i, --dir

Gazel 97

Mısra: 8

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

Güyyiâ gîsûları ser-püş-ı bezm-i ḥüsnidir
La'lidir hem neş'e-i mül ḥâli şeb-bû rûyî gül

4. la'li:-i

Gazel 98

Mısra: 11

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

Çek 'araḳ-rîz oldı la'li görde rûḥ-ı neş'eyi
Dîdeler inbîḳ-i ḥûn-âb olsa da mâni' degil

5. la'liyle:--i, --y, --le

Gazel 112

Mısra: 1

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

La'liyle neş'e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i ḥumâr idim eyvâh bir zamân

6. la'li:-i

Gazel 133

Mısra: 1

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

La'li bir gül-şeker ki hiç şorma
Ni'met-i mâ-ḥazar ki hiç şorma

7. la'lini:-i, -n, -ı

Kıt'a 82

Mısra: 1

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

La'lini şorsam o táb-ı meyle sîrâb olsada
Nev-şüküfte gonçe-i gülzâr-ı âdâb olsa da

8. la'li:-i

Kıt'a 85

Mısra: 1

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

La'li pür-şevk eyleyüp maḥsūd-ı mestân eyledi
Câm-ı ümîdim hemân leb-rîz-i iḥsân eyledi

9. lâ'liñde:-i, -n, -de

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Kırmızı değerli bir taş. || Sevgilinin dudağı.

Ey beste-i nuṭkı rûḥ-ı ma'nâ
Lâ'liñde nühüfte sırr-ı İṣâ

lâl:

1. lâlde:--de

Gazel 142

Mısra: 8

La'l (kırmızı ve değerli) dudak | Sevgili dudağı.

İstimâ'-ı şoḥbete mevḳûfdur redd-i cevâb
Behre yokdur lezzet-i gûş-ı sühândan lâalde

2. lâl:

Gazel 42

Mısra: 12

Dilsiz, konuşamayan.

Vaşf-ı zâtı şüret-i ḥâlî degil mi herkesiñ
Kılsa âgâz-ı işâret lâl kendin gösterir

3. lâlden:-den

Gazel 122

Mısra: 14

Dilsiz, konuşamayan.

Gûşa mahrem eylemez şâhib-başîret ey Nebîl
Çeşmdir derk iden îmâ-yı kelâmı lâlden

lâl oldu:

1. lâl oldu:--dı

Gazel 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Susma, konuşmama.

Ḳadd-i bâlâsını ta'rîfde lâl oldu Nebîl
Yine aḥvâl-i kıyâmet mi sū'âl oldu baña

2. lâl oldu:--dı

Kaside 15

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş, dilsiz.

Lâl oldu Ḥaḳḳ-ı vaşfiñ edâda ḳuluñ gibi
Olmaḳda bu du'â ile şevḳ-âver-i bahâr

3. lâl oldu:--dı

Muhammes 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş, dilsiz olmak.

Dil Nebîl-âsâ idüp baş-ı maḳâl
Oldı evşâf-ı hümâyûnuñda lâl

lâl oldığıma:

1. lâl oldığıma:--dığ, --ı, --m, --a

Mesnevi 1

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş, dilsiz.

Lâl oldığıma sebep kederdir
Bir ğamla ki firḳat pederdir

lâl olur:

1. lâl olur:--(u)r

Mesnevi 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Deyim**

Dili tutulmuş, konuşamaz duruma gelmiş, dilsiz olmak.

Bir nuṭḡ ile bī-mecāl olur mı
Būlbūl gūli görse lāl olur mı

lālā:

1. lālā:

Gazel 148

Mısra: 1

Bakıcı, koruma, öğretmen.

Ol nev-resīde lālā kucagındadır daḥi
Aṣṣār-ı şīr dāye dudagındadır daḥi

2. lālāyī:--y, --ı

Gazel 89

Mısra: 9

Bakıcı, koruma, öğretmen.

O tıfla dāyesi lālāyī söyledirse Nebīl
Dehān-ı tenge lafız-ı vecīz olur giderek

lāle:

1. lāleniñ:--niñ

Gazel 6

Mısra: 10

Lāle II çiçek.

Eṣer-i ‘aşkı nebātātda gördükde Nebīl
Lāleniñ sūz-ı dili dag-ı derūn oldu baña

2. lāle:

Gazel 129

Mısra: 10

Lāle II çiçek.

Zebānīñ cevher-i elfāzdır ārāyiş-i kadri
Dehen mevkūf-ı ekl ü şūrb olur ḥayvān gibi lāle

3. lāleyi:--yi

Kaside 15

Mısra: 39

Lāle II çiçek.

Maḥrūm-ı bū çemende bırakmazdı lāleyi
Hem-bū-yı ḥulḡı olsa eger micmer-i bahār

4. lāleniñ:--niñ

Kaside 16

Mısra: 42

Lāle II çiçek.

Ṭarīḡ-i gül-şenīde oldu bir abdāl dil-i sūzān
Nebīlā lāleniñ dāḡ-ı derūnı aşıkār oldu

5. lalesi:--si

Kıt'a 90

Mısra: 4

Lāle II çiçek.

Eyle nazar sīne-i pūr-dāḡıma
Ādem imiş gülşeniniñ lalesi

lāle-veş sīnem:

1. lāle-veş sīnem:--m

Gazel 93

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Lale gibi olan göğüs, bağır.

Şīşe-i ḡalbim berāy-ı vāz'ı ism alsun ele
Lāle-veş sīnem yedinden dāḡ-dār itsem gerek

lāle-zār-ı ‘aşk:

1. lāle-zār-ı ‘aşk:

Terkib-bend 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın lale bahçesi.

Şāyeste-i teferrūc olur lāle-zār-ı ‘aşk
II

la'l-i dil-cū:

1. la'l-i dil-cū:

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlü cezbeden sevgilin dudağı.

Reng-i gülle māye itmiş dāye-i ḡudret mūli
Ḥarc idüp şekerle şire la'l-i dil-cū koymuş ad

lāl-i ḥayret itmiş:

1. lāl-i ḥayret itmiş:--miş

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Şaşkınlıkla, hayretle susturmak.

Nuṭkı lāl-i ḥayret itmiş bir büt-i nev-restenin
Dil uzatma süsüne bîgâne-i ḥāmūşdur

la 'l-i lebi:

1. **la 'l-i lebi:--i**
Kıt'a 82
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dudağının kırmızılığı.

İstemem ben bâde kâfidir baña la 'l-i lebi
Kim olur mâni' eger agyâra zehr-âb olsa

la 'l-i leb-i yâre:

1. **la 'l-i leb-i yâre:--e**
Mesnevi 1
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı dudağı.

La 'l-i leb-i yâre dil uzatma
Kaṭ' eyle zebânîñi söz atma

la 'l-i müzâb:

1. **la 'l-i müzâb:**
Müseddes 1
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Erimiş la'l gibi olan şarap.

Akçe itmez devre kıl meclisde âheng-i şitâb
Sâkiyâ buzlanmadan destîñdeki la 'l-i müzâb

la 'l-i şekker-bârdan:

1. **la 'l-i şekker-bârdan:--dan**
Gazel 26
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Şeker yüklü, tatlı dudaklar II sevgilinin dudakları.

Söz bulunmaz la 'l-i şekker-bârdan gel açma bahş
Pek uzundur ṭurra-i ṭarrârdan gel açma bahş

lām:

1. **lām:**
Kıt'a 69
Mısra: 48
Arapça l (□) harfi.

Kâfi itdikde berdüş
Lām etek devşirüp kaçır gibidir

lām-elif:

1. **lām-elif:**
Kıt'a 69
Mısra: 53
Osmanlı alfabesindeki lam (□) ile elif (□) harfinin bir arada yazılmış şekli [Alfabede h (□) ile ye (□) harfleri arasında yer alır].

Lām-elif girdi şekl-i mıkṛāza
Zülf-i cānāna ber-naṣar gibidir

lāne-i mürğ eylemiş:

1. **lāne-i mürğ eylemiş:--ı--miş -miş**
Gazel 107
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kuş yuvası yapma.

Re's-i Kaṣı lāne-i mürğ eylemiş ser-keşliğı
Ben Nebilā ser-fürü-yı bîdi taḥsîn eyledim

lāne-sāz-ı kurb olup:

1. **lāne-sāz-ı kurb olup:--(u)p**
Gazel 83
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yakınlık yuvası yapma.

Uçmaga itmez tenezzül lāne-sāz-ı kurb olup
Bāl ü per kaydında olmaz mürğ-i bî-pervā-yı feyz

laṭîf-i 'âlem-i âbîñ:

1. **laṭîf-i 'âlem-i âbîñ:--ı, --ñ**
Gazel 149
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
İçki meclisinin güzelliğı.

Gördün laṭîf-i 'âlem-i âbîñ hevâsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

lāyık:

1. lāyıkıyle:--ıyla
Gazel 30
Mısra: 14
Yakışır, layık, uygun.

Geh mu ‘ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla ‘ Nebīl
Lāyıkıyle zāde-i ṭab ‘a sūḥan-gū koymuş ad

2. lāyıkıdır:--ı, --dır
Kıt'a 11
Mısra: 9
Yakışır, layık, uygun.

Ceddim ‘Āşir Efendi lāyıkıdır
Müfti-i dīn-i Muştafā oldu

lāyık olur:

1. lāyık olur:--(u)r-ur
Gazel 66
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Layık, yaraşır, münasip olmak.

Nakş-ı takdīre bakın āzāde-serdir tīşeden
Vuşlāt-ı Şīrīne lāyık Hüsrev-i pervīz olur

lāyık-ı seng-i sitem:

1. lāyık-ı seng-i sitem:
Gazel 73
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Sitem/ eziyet taşına layık.

Serimiz lāyık-ı seng-i sitem olduysa Nebīl
Biz o leylī revīşin serzenişinden bilürüz

lāyık-ı teşbīh-i dervā-nūş-ı ‘aşkım:

1. lāyık-ı teşbīh-i deryā-nūş-ı ‘aşkım:--ım
Gazel 96
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Aşkından içkiyi fazla kaçırma, çok içen, deniz (kadar) içen benzetmesine layık.

Düşürmem lāyık-ı teşbīh-i deryā-nūş-ı ‘aşkım ben
Şarāb-ı jāle-i gülden düşüp ser-hoş olur bülbül

lāzım:

1. lāzımdır:--dır
Gazel 42
Mısra: 13
Lazım, gerek, gerekli.

Hakkā lāzımdır ‘ubūdiyyetde sebkat ey Nebīl
Hidmete kim itse isti ‘cāl kendin gösterir

2. lāzımdır:--dır
Gazel 59
Mısra: 1
Lazım, gerek, gerekli.

‘Araḳ ol rū-yı āla lāzımdır
Güle gülşende jāle lāzımdır

3. lāzımdır:--dır
Gazel 59
Mısra: 2
Lazım, gerek, gerekli.

‘Araḳ ol rū-yı āla lāzımdır
Güle gülşende jāle lāzımdır

4. lāzımdır:--dır
Gazel 59
Mısra: 4
Lazım, gerek, gerekli.

Feleğin devri mihr ü māh iledir
Bezme bir kac piyāle lāzımdır

5. lāzımdır:--dır
Gazel 59
Mısra: 6
Lazım, gerek, gerekli.

Fi ‘l-i gül dā ‘imā ta ‘addīde
Bülbül-i zāra nāle lāzımdır

6. lāzımdır:--dır
Gazel 59
Mısra: 8
Lazım, gerek, gerekli.

İstemez dış kirâsı bûs-ı lebi
Bezm-i vaşla nevâle lâzımdır

Sitânbul pâyesi işbâta kâfîdir anıñ qâdrin
‘Aceb şâhid mi lâzımdır bedîhî böyle da‘vâya

7. lâzımdır:-dır

Gazel 59

Mısra: 10

Lazım, gerek, gerekli.

Zîb-i âgûşum oldu yâr Nebîl
Mâha elbette hâle lâzımdır

13. lâzım:

Mesnevi 1

Mısra: 121

Lazım, gerek, gerekli.

Tatvîlden ictinâb lâzım
Taşdı‘ olur buña mûlazım

8. lâzım:

Gazel 67

Mısra: 5

Lazım, gerek, gerekli.

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâziñ nâz olur

14. lâzım:

Muhammes 3

Mısra: 6

Lazım, gerek, gerekli.

Vaşla dil bir şûret ister
‘Âlemiñ şemsi ne lâzım

9. lâzım:

Gazel 115

Mısra: 7

Lazım, gerek, gerekli.

Dil-i şad-çâk lâzım hânde-i yek-rûze-i dehre
Bu ma‘nî oldu büy-efşân gül-i şad-berg-i ra‘nâdan

15. lâzım:

Muhammes 3

Mısra: 7

Lazım, gerek, gerekli.

‘Âşık ol sîne lâzım
Tûtiye âyîne lâzım

10. lâzımdır:-dır

Gazel 117

Mısra: 9

Lazım, gerek, gerekli.

Hil‘at-ı ikbâle lâzımdır vücûd-ı ma‘rifet
Zâhir olmaz hûsn-i câme şahş-ı bî-endâmdan

16. lâzım:

Muhammes 3

Mısra: 8

Lazım, gerek, gerekli.

‘Âşık ol sîne lâzım
Tûtiye âyîne lâzım

11. lâzımdır:-dır

Gazel 119

Mısra: 5

Lazım, gerek, gerekli.

Teveccüh şeyhe lâzımdır mürîd-i hâkden ref‘e
Bülend olmakda şânı şeb-neme mihriñ tenezzülden

lâzım değil:

1. lâzım değil:

Gazel 58

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Lazım olmamak, gerekmemek.

Değil lâzım Nebîlâ gerçi girye ‘âlem-i âba
Bu cûşîş-mâcerâ-yı sâbıkı işrâb-ı çeşmimdir

12. lâzımdır:-dır

Kıt'a 14

Mısra: 4

Lazım, gerek, gerekli.

lâzım gelür:

1. **lâzım gelür:--(ü)r**
Murabba 3
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Lazım olmak, gerekmek.

Saňa lâzım gelür hande
Ki sen bir verd-i handāñsñ

lâzım gelürse:

1. **lâzım gelürse:--(ü)r, --se**
Kıt'a 24
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Lazım olmak, gerekmek.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dâr ile
Kendi 'azm itmek eger lâzım gelürse bî-gümân

lâzım mı:

1. **lâzım mı:**
Mesnevi 1
Mısra: 91
Kelime Tipi: -
Gerekli mi.

Lâzım mı güvâh her birinde
Taş dikdi o şâh her birinde

lâzım olan:

1. **lâzım olan:--(a)n--an**
Gazel 53
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gereken, lazım olan.

Yâre lâzım olan bu nâz mıdır
Yoğsa dil-beste-i niyâz mıdır

lâzımlı:

1. **lâzımlı:**
Kıt'a 69
Mısra: 26
Gerekli.

Harf-be-harf oldı yâya dek tertîb
Ya'nî lâzımlı bir eşer gibidir

le' âlî-i hikem:

1. **le' âlî-i hikem:**
Kıt'a 103
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Hikmetli inciler.

Yed-i fikre ola râmı nizâm-ı devleti sübhâ
Le' âlî-i hikem hep silk-i tevfiğe olup menzûd

leb:

1. **lebiñe:--ine**
Kaside 12
Mısra: 18
Dudak.

Eyler mi âb-ı gevher-i hürşide hiç nazâr
Sâķī lebiñe foya-i la'l-i müzâb ider

2. **lebleriñ:--ler, --i, --ñ**
Muhammes 3
Mısra: 3
Dudak.

Lebleriñ kâd-ı mükerrer
Söyle ey rûh-ı muşavver

3. **lebde:--de**
Terkib-bend 1
Mısra: 15
Dudak.

Dir lebde nihândır Âb-ı Hayvân
Sebz-i haķı olsa Hızır-ı güyâ

4. **lebine:--i, -n, -e**
Gazel 36
Mısra: 14
Dudak II sevgilinin dudakları.

Gördüm Nebîl keyfiñ 'ademden zühürinî
Ol hâl lebine nokta-i terkîb-i neş'edir

5. **leb:**
Gazel 38
Mısra: 3
Dudak II sevgilinin dudakları.

Dağle cehliñden ider tahrîk leb kısr-ı-mizâc
Lübb-i ma'nâ şîşe-i endîşe-i pâkimdedir

6. **lebindeki:--(i)n, --de, --ki**

Gazel 44

Mısra: 6

Dudak II sevgilinin dudakları.

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dânem
'Aceb lebindeki ol çiftle ben güvâh mıdır

7. **lebden:--den**

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Dudak II sevgilinin dudakları.

Habs-i nefes iktizâ ider mi
Lebden çıkamaz hurûf-ı şekvâ

leb-â-leb:

1. **leb-â-lebdir:--dir**

Tahmis 1

Mısra: 5

Ağzına kadar dolu.

Kâ'inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdir bu şeb
Nâme-i a' mâl-i ümmet ol şefî'-i mahşeriñ

leb-be-leb olma:

1. **leb-be-leb olma:--ma**

Murabba 5

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dudak dudağa olmak.

Nev-restesiñ âlüfte-i 'ayş u tarab olma
Gayri çekemem sāgar ile leb-be-leb olma

leb-ber-leb:

1. **leb-ber-leb:**

Gazel 61

Mısra: 7

Dudak dudağa.

Olup leb-ber-leb (ü) zânü-be-zânü sîne-ber-sîne
'Aceb hâıırda mı mahsûd-ı zühhâd olduğım günler

leb-ber-leb-i peymâne-i hāmūşdur:

1. **leb-ber-leb-i peymâne-i hāmūşdur:--dur**

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Suskunluğun şarap kadehi ile dudak dudağa.

Sanma kim leb-ber-leb-i peymâne-i hāmūşdur
Maḥrem-i sırr-ı lebiñ mestâne-i hāmūşdur

leb-beste-i havret iderdi:

1. **leb-beste-i havret iderdi:--(e)r, --di**

Kıt'a 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şaşkınlıktan susturmak.

Göreydi şerm ile leb-beste-i havret iderdi hep
Ġalat-güyân-ı eslâfi nev-âşâr-ı hoş-âyende

leb-i bahr-ı sirişke:

1. **leb-i bahr-ı sirişke:--e**

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizinin kenarı, kıyısı.

Dürr-nisâr oldum leb-i bahr-ı sirişke şu gibi
Ben hayâliñ zîb-i âğuş-ı kenâr itsem gerek

leb-i çâki:

1. **leb-i çâki:--i**

Kıt'a 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Parçalanmış dudak.

Geldi def'-i yübüsetiñ vâkı
Nüş ide kevşeri leb-i çâki

leb-i cānānımız:

1. **leb-i cānānımız:--ı, --mız, --a**

Gazel 140

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağı.

Rûḥ-veş-i renk-i tecessüm cevelân eyler idi
Olsa taşvîr-i tebessüm leb-i cānānımıza

leb-i dervâ:

1. leb-i deryā:

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Deniz dudağı, deniz kenarı, kıyı, sahil.

Püskürme fişeng oldu fem-i ejder-i şahbā
Pür-şu'le olıñca leb-i deryā şeb-i âteş

leb-i deryāda:

1. leb-i deryāda:--da

Kıt'a 47

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Deniz kenarı, kıyı, sahil.

Leṭāfetle leb-i deryāda gūyā bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri qarār eyle

leb-i dil-dārdan:

1. leb-i dil-dārdan:--dan

Gazel 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağı.

Anda zencīriñ sürür zāhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dārdan gel açma bahş

leb-i kevser:

1. leb-i kevser:

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kevser ırmağının kıyısı.

Teşne-i neş'e-i dīdārı bilüp agzından
Çekdi şeyhī leb-i kevser kōdı cilve-i 'aşk

leb-i mey-gün:

1. leb-i mey-gün:

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap rengine olan dudak (sevgilinin dudağı).

Hakkımda nutkı ol leb-i mey-gün dilberiñ
Maḥmūr-ı bezm-i vaşlına tesrīb-i neş'edir

lebiñ:

1. lebiñ:

Murabba 3

Mısra: 11

Dudak II sevgilinin dudağı.

Lebiñ hem-neş'e-i müldür
Sen ol maṭlūb-ı devrānsıñ

lebler:

1. leblerinde:--i, -n, -de

Gazel 43

Mısra: 1

Dudak II sevgilinin dudağı.

Leblerinde buse-yi in 'ām kendin gösterir
Şişeden gūyā mey-i gül-fām kendin gösterir

leb-riz evlemiş:

1. leb-riz evlemiş:--miş

Kıt'a 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

Cedd-i vālā-rütbetim 'Āşir Efendi kim Hudā
Eylemiş leb-riz şit-i şöhretiyle 'ālemi

leb-riz olur:

1. leb-riz olur:--(u)r

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar dolu olmak.

Boş bulunmam būs-ı lebde serpilüp mest olsa yār
Cām-ı ümmīdim Nebīl-āsā hemān leb-riz olur

leb-riz-i feraḥ oldı:

1. leb-riz-i feraḥ oldı:--dı

Kıt'a 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutluluktan, sevinçten ağzına kadar dolu olmak.

Ḥamdülillāh oldı leb-riz-i feraḥ ser-tā-be-ser
Şimdi 'ālem şulb-ı şāhen-şeh-i dil-agāh ile

leb-rîz-i haseddir:

1. leb-rîz-i haseddir:--dir

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıskançlıktan ağzına kadar dolu.

Ayagın çeldi leb-rîz-i haseddir şahib- 'irfâna
Felek her cām-ı ser-şār-ı neşâtı ser-nigün ister

leb-rîz-i hışm olur:

1. leb-rîz-i hışm olur:--(u)r-ur

Gazel 44

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öfkeyle ağzına kadar dolu olma.

Niçün su'âlîme leb-rîz-i hışm olur sâkî
Şarâb-ı la'lini nüş eylemek günâh mıdır

leb-rîz-i ihsân eyledi:

1. leb-rîz-i ihsân eyledi:--di

Kıt'a 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ihsanla doldurmak.

La'li pür-şevk eyleyüp mahsûd-ı mestân eyledi
Cām-ı ümîdim hemân leb-rîz-i ihsân eyledi

leb-rîz-i şebnem oldu:

1. leb-rîz-i şebnem oldu:--dı

Kaside 15

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Çiğ tanesi ile ağzına kadar dolu olma.

Keyf-i şabûhdur sebeb-i na're-i hezâr
Leb-rîz-i şebnem oldu yine sâğar-ı bahâr

leb-rîz-i şevk olmuş:

1. leb-rîz-i şevk olmuş:--mı

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şevkten ağzına kadar dolmak.

Şu'le-i mey kim fetîl-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya'nî kândîl-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

leb-teşne:

1. leb-teşnedir:--dir

Kaside 13

Mısra: 3

Susamış.

Âb-ı hayât-ı luţfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'inâyet olan Hâzret-i Emîr

2. leb-teşne:

Kıt'a 55

Mısra: 2

Susamış.

Şeh-i 'âlem akıtdı eyleyüp bu mevki'i ihyâ
Şafâ-yâb olsun ey leb-teşne cânın âb-ı şâfiden

3. leb-teşnedir:--dir

Kıt'a 71

Mısra: 3

Susamış.

Âb-ı hayât-ı luţfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'inâyet olan Hâzret-i Emîr

lenger:

1. lengerini:--i, --ni

Gazel 15

Mısra: 10

Gemi demiri, çapa; gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa.

Oturdu fûlk-i mey-i neş'e-rîz olunca Nebîl
Sürütdi lengerini rûzgâr 'âlem-i âb

2. lenger:

Gazel 149

Mısra: 8

Gemi demiri, çapa; gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa.

Gördün laţîf-i 'âlem-i âbın hevâsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

3. lenger:

Terkib-bend 1

Mısra: 107

Gemi demiri, çapa; gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa.

Lenger sürüdüp hevâ-yı zülfi
Der-vaqt-i şeb 'akla yelken itdiñ

lerzân iderdi:

1. lertzân iderdi:--(e)r, --di

Mesnevi 1

Mısra: 97

Kelime Tipi: -

Titremek.

Çarh-ı felegi iderdi lertzân
Mihr ü mehi itse güy u çevgân

lerzende olup:

1. lertzende olup:--up

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Titremek.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lertzende
Görse ebrûsıñ hışm itdigi demler hânçer

leşker-i bahâr:

1. leşker-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Bahar askeri/ordusu.

İmdâd iderse luṭfî nesîm-i ferâh gibi
Cünd-i şitâya gâlib olur leşker-i bahâr

letâfet:

1. letâfetle:--le

Kıt'a 47

Mısra: 19

Güzellik, hoşluk, incelik.

Letâfetle leb-i deryâda güyâ bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

2. letâfet:

Mesnevi 1

Mısra: 106

Güzellik, hoşluk, incelik.

Tab'ı idicek belâgat iş'âr
Eş'ârı ider letâfet iş'âr

letâ'if-i hamse:

1. letâ'if-i hamse:

Kaside 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

'Letâif-i Hamse' kalp tasfiyesini esas alan Nakşbendiyye yolunun benimsediği terbiye/ilerleme şeklini ifade eden kavramdır.

Nakş ola tâ letâ'if-i hamse derûnuña
Oldur havass-ı bâtın-ı esrâr-ı nakş-bend

letâ'if-i hamseyle:

1. letâ'if-i hamseyle:--y, --le

Kaside 15

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

'Letâif-i Hamse' kalp tasfiyesini esas alan Nakşbendiyye yolunun benimsediği terbiye/ilerleme şeklini ifade eden kavramdır.

Bahş iderek letâ'if-i hamseyle seb'adan
Feyzi hezârı eyler idi server-i bahâr

levendâne:

1. levendâne:

Murabba 8

Mısra: 2

Asker gibi, yiğitçe.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyâfet gösterir
Bir güzeldə bu levendâne edâyı görmedim

2. levendâne:

Murabba 8

Mısra: 4

Asker gibi, yiğitçe.

Her revîşde kıddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzeldə bu levendâne edâyı görmedim

3. levendâne:

Murabba 8

Mısra: 8

Asker gibi, yiğitçe.

Nür-ı vechi çeşm-i hürşîdi kamaşdırmış yine
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

4. levendâne:

Murabba 8

Mısra: 12

Asker gibi, yiğitçe.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

5. levendâne:

Murabba 8

Mısra: 16

Asker gibi, yiğitçe.

Rûh-ı Rüstem na'ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

levh-i gama:

1. levh-i gama:

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam levhası, sözleri.

Sebz-i haşı olsa Hızır-ı güyâ
Sîm-âbda gösterir vakârı

2. levh-i gama:--a

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam levhası, sözleri.

Bihzâdı iderdi resm-i 'işven
Levh-i gama şüret-i heyülâ

levh-i mahfûzı:

1. levh-i mahfûzı:--ı

Kaside 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

"korunmuş levha" demek olup, bütün zaman ve
mekan içinde olmuş, olacak her şeyin yazılı olduğu
kitap.

Mağarr-ı cilve itmişdir nigâhın levh-i mahfûzı
O sırr-ı Hakla çeşm-i âşinâdır yâ Rasûlallâh

levl ü nehâr oldu:

1. leyl ü nehâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz olma.

Fürûğ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı ikbâlîñ görüp fâik
Felek-ruhsâra sây-ı dergehi leyl ü nehâr oldu

2. leyl ü nehâr oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz olmak.

Pey-ender-pey derûnı cilve-gâh-ı şevk ü zevk olsun
Meh ü hürşîde tâ kim cilve-geh leyl ü nehâr oldu

levl ü nehârı:

1. leyl ü nehârı:--ı

Murabba 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz.

Taḥayyül itme ey dil zülf-i yâri
Yine hem-reng ider leyl ü nehârı

levl ü nehârım:

1. leyl ü nehârım:--ım

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz.

Haşm-ı meh-tâb şebim düşmen-i hürşîd günüm
Tiredir leyl ü nehârım aña mı acıyayım

2. leyl ü nehârım:--(ı)m

Kaside 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz.

Şeb-i târîk-i gâflet haşm-ı hûrşîd-i hidâyetdir
Benim hem-reng olur leyl ü nehârim yâ Rasûlallâh

levlâ:

1. leylânî:--nî

Gazel 78

Mısra: 3

Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

Kayd-ı zülfî tîre-rûz itmezdi Leylânî anı
Beste-i gîsû-yı şeb-gün olduğım görseydi Qays

levlî:

1. leylî:

Gazel 73

Mısra: 10

Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

Serimiz lâyk-ı seng-i sitem olduysa Nebîl
Biz o leylî revîşîñ serzenîşîñden bilürüz

2. leylîye:--ye

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

Leylîye kalaydı zülfîñi yâd
Kânûn-ı cefâyâ virdi âheng

levlî-meşreb:

1. leylî-meşreb:

Gazel 68

Mısra: 2

Leyla yaratılışlı.

Şikenc-i zülfî vaşf ile hadîs-i ister
O leylî-meşreb 'uşşâkıñda âşâr-ı cünûn ister

2. leylî-meşrebe:--e

Kaside 12

Mısra: 19

Leyla'nın tabiatında olan, Leyla gibi davranan.

Olma o Leylî-meşrebe ser-dâde-i hevâ
Dîvâne- cû gibi seni pür-pîç ü tâb ider

leyse:

1. leyse:

Kıt'a 61

Mısra: 4

Olmadı.

Bagiye min inhivâi 'ş-şâ'ri fi'l-haddi
Ve hazâ Leyse min gayri 'z-zevâib

lezzet aldî:

1. lezzet aldî:--dî, --ñ

Mesnevi 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Lezzet almak, zevk almak.

Hokka-dehenin görince daldîñ
Yok yok dime varsa lezzet aldîñ

lezzet-i âzârından:

1. lezzet-i âzârından:--î, --n, --dan

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Azarlama, incitme lezzeti.

Ney-şeker olur idi nuḡka gelü-yı tûḡî
Alsa bir feyz-i nefes lezzet-i âzârından

lezzet-i gûş-ı sühândan:

1. lezzet-i gûş-ı sühândan:--dan

Gazel 142

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sözleri dinlemenin lezzeti.

İstimâ'-ı şoḡbete mevḡûfdur redd-i cevâb
Behre yokdur lezzet-i gûş-ı sühândan lâlede

lienne:

1. lienne:

Kıt'a 60

Mısra: 2

Çünkü.

Bi-cürmin lâ tekün me'yüse 'afvin
Lienne el-Ye'se min zenbîn 'azîmin

lîk:

1. lîk:

Kaside 10

Mısra: 9

Ama, fakat, lakin.

Tehî ez-nağd-i tã'at çun Nebîl hemyân-i faḥrem lîk
Der 'iṣyân mâlik-i ḥadd-i niṣâbem yâ rasûlallâh

2. lîk:

Muhammes 2

Mısra: 2

Ama, fakat, lakin.

Gerçi kim vaşında dil çālâkdir
Lîk medhiñ muntic-i idrâkdir

3. lîk:

Tahmis 2

Mısra: 28

Ama, fakat, lakin.

İş midir meyl-i ḥurûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Lîk bilmez ehl-i hûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ

likâ:

1. lîkâ:

Kıt'a 20

Mısra: 13

İs mürekkebi hokkalarına konulan ham ipek.

Kılsaydı lîkâ hoşkasına zülf-i Leylîyi
Mecnûn bulurdu kayd-ı kalem nîsteden rehâ

li-leyleti:

1. li-leyleti:

Kıt'a 62

Mısra: 3

Geceniz.

Li-leyleti vaşlikum hazâ sevâdu
Ve leyse'l-gayru fî ufukî'l-cemâlî

limmî:

1. limmîyi:--y, --i

Gazel 122

Mısra: 6

(Ar. lime "niçin" den nispet eki -i ile limmi)
Arapça bir edat olan kelime dilimizde felsefe terimi
olarak kullanılmış bulunan Burhan-ı limmi
söyleyişinde geçer. Burhan-ı Limmi: Akıl
yürütmelerde sonucun kendisine bağlı bulunduğu,
kendisiyle delillendirildiği önerme.

Yâri ḥalimden bilür ḥalim daḥî ol yârden
Fehm iden innî ile limmîyi istidlâlden

lisân-ı ḥâl:

1. lisân-ı ḥâl:

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).

Mest-i gamzeñ keşf-i râz eyler lisân-ı ḥâl ile
Güşe-i çeşmiñ seniñ mey-ḥâne-i ḥâmûşdur

2. lisân-ı ḥâl:

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).

Nebîlâ nîk ü bed temyîzi im'ân-ı nazardandır
Lisân-ı ḥâl ile girdârı şeyhiñ gılzetin söyler

lisân-ı ḥâldir:

1. lisân-ı ḥâldir:--dir

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).

Ey Nebîl 'atf-ı nigeḥ gūyâ lisân-ı ḥâldir
Güft-i gūyî râz-ı 'aşka tercümândır çeşm-i yâr

lisân-ı halkda:

1. lisân-ı halkda:--da

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Halkın dili.

Baḥs-ı vücûd-ı fem-i 'adem cüst ü cû mudır
Yok yok lisân-ı halkda bir güft ü gû mudır

lisān-ı hem-civār oldu:

1. lisān-ı hem-civār oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yakın, komşu dili olma.

Olinca vaşfa cārī hāmede hāl-i leb-i deryā
Anñ gūyā-yı taşdıki lisān-ı hem-civār oldu

livaşfi:

1. vivaşfi:

Kıt'a 62

Mısra: 1

Nitelemek, vaşfetmek için.

Livaşfi 'izārikum yā nūra 'aynī
Vecedtu bedāheten fesma' maḳālī

livākat-ı zebānım:

1. liyāḳat-ı zebānım:--ı, --m

Mesnevi 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Dile uygun, layık olma.

Ġam koymadı ṭāḳat-ı lisānım
Maḥv itdi liyāḳat-ı zebānım

loḳma:

1. loḳma:

Gazel 131

Mısra: 8

*Ağza bir defada alınıp götürülen yiyecek
parçası, sokum || Ekmek, yemek.*

'Alīl olmak ḥadīṣ-üs-sinne saḥt-i felekdendir
Muḳarrerdir gezendi loḳma saḥt oldıḳça dendāna

lu' b:

1. lu' b:

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Oyun, eğlence II hile.

Fikrim gibi rişte-i dırāzı
Bir lu' b ile şayd ider hümāyı

lūbb-i ma' nā:

1. lūbb-i ma' nā:

Gazel 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hakikatin özü, mananın özü.

Daḥle cehliñden ider taḥrīk leb kışr-ı-mizāc
Lūbb-i ma' nā şişe-i endīşe-i pākimdedir

lu' b-ı nāzda:

1. lu' b-ı nāzda:--da

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Naz hilesi, oyunu.

Sengi fenār-ı cisme atup lu' b-ı nāzda
Nev-restedir o rûḥ-ı revānım tutuşdurur

lūğaz:

1. lugaz:

Gazel 30

Mısra: 13

Bilmece, manzum bilmece.

Geh mu'ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla' Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab'a sūḥan-gū koymuş ad

lūknet:

1. lūknet:

Gazel 81

Mısra: 1

*Kekeleme, tutukluk II ne söyleyeceğini şaşırarak
sözleri birbirine karıştırma, heyecan, hiddet veya
korkudan düzgün ve rahat konuşamama.*

Zebāna lūknet ol ruḥsār-ı şevḳ-endāzdan düşmüş
Maḳām-ı būselikde şive-i āgāzdan düşmüş

lūknet-i tūtī-menişinden:

1. lūknet-i tūtī-menişinden:--(i)ñ, --den

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Papağan huyluluğun (aşık) peltekliği.

Ne şeker çiynedigın söyleyişinden bilürüz
Mağsadıñ lüknet-i tütî-menişinden bilürüz

lüle-i ser-çeşme-i kâfûr:

1. lüle-i ser-çeşme-i kâfûr:

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kafur pınarının oluğu / çeşmesi (kafur:Cennette
bir pınar.).*

Lüle-i ser-çeşme-i kâfûr zann itmiş gören
Gerdeninde 'aks-i te'sîr-i nigâhımdır benim

lülü-i lâlâvî:

1. lülü-i lâlâvî:--y, --ı

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Parlak, iri inci.

Âgûş-ı şadefden ne şular atdı kenâra
Ol lülü-i lâlâyı Nebilâ şeb-i âteş

luţf:

1. luţfî:~ı

Gazel 6

Mısra: 4

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Oldı 'aksile pür-âyîne-i şad-çâk-ı derûn
O bütün luţfî bu şüretle füzûn oldı baña

2. luţfuñla:~uñ, ~la

Kaside 5

Mısra: 9

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Olur dâğ-ı süveydâ zerreveş luţfuñla hûrşîde
Şuâ'-ı kevkeb-i baht-ı siyâhım yâ Rasûlallâh

3. luţfî:~ı

Kaside 12

Mısra: 62

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Rahm eyleyüp meded-res olur Hâzret-i Rasûl
Bu luţfî bî-kes-ümmete bî-irtiyâb ider

4. luţfuñ:~uñ

Kaside 12

Mısra: 113

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Ref' eylemezse luţfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif' at-ı kadre türâb ider

5. luţfî:~ı

Kaside 15

Mısra: 31

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

İmdâd iderse luţfî nesîm-i ferağ gibi
Cünd-i şitâya gâlib olur leşker-i bahâr

6. luţfuna:~u, ~ñ, ~a

Kıt'a 4

Mısra: 3

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Luţfuna ser-dâde-i teslîm olup
Ser-be-ser şâyân-ı ihsân oldı dil

7. luţfuñna:~ına

Kıt'a 35

Mısra: 12

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Ola her tedbîri hem-zânû kadirle yâ ilâh
İstinâden luţfuñna itdi şeh-i devrân cülûs

8. luţfuñ:~u, ~ñ

Mesnevi 1

Mısra: 119

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Luţfuñ ola reh-nümâ tarîke
Gayri bakılır mı hiç refîke

9. luţfî:~ı

Muhammes 1

Mısra: 6

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Yücelerden yücedir der-gâhı
Luţfî kim cümle yek-sândır anıñ

10. **luṭfuṇa:-u, -n, -a**

Murabba 1

Mısra: 19

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Güşāde luṭfuṇa destim
Şefā'at yā Rasūlallāh

11. **luṭfında:-in, -da**

Terkib-bend 1

Mısra: 86

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Āfāt-ı fiten olur mı ta'dād
Luṭfında arar rumūz-ı cevri

12. **luṭfuṇ:-uñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 113

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Luṭfuṇ ola bī-şümār ey 'aşk
İtdiñ beni şerm-sār ey 'aşk

13. **luṭfuṇa:-u, -n, -a**

Terkib-bend 2

Mısra: 20

(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Şiken-i turrede ser-dāde-i teslīm oldım
Bende kayd it beni de luṭfuṇa şāyān olayım

luṭf eyle:

1. **luṭf eyle:**

Murabba 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yardımda bulunmak.

Luṭf eyle amān şarāb yok mı
Yakma cigerim kebāb olinca

2. **luṭf eyle:**

Murabba 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İhsanda bulunmak, lutfetmek, başışlamak.

Luṭf eyle ayagıñ öpeyim pür-gāzab olma
Öldürme beni başıñ içün cānım efendim

luṭf idüp:

1. **luṭf idüp:--(ü)p**

Muhammes 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Lütuf etmek.

Luṭf idüp kullarınıñ mülhemine
Saltanat zevki virir her demine

luṭf itdikçe:

1. **luṭf itdikçe:--dikçe**

Gazel 78

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

Yār luṭf itdikçe maḥzūn olduğım görseydi Qays
Çıldırırdı böyle mecnūn olduğım görseydi Qays

luṭf oldı:

1. **luṭf oldı:--dı**

Kıt'a 51

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Lütuf,yardım olmak.

Hudādan nāsa bir luṭf oldı kim zāt-ı hümāyūnu
Ser-ā-ser 'aczimiz ifā-yı şükrinde nümāyāndır

luṭf u 'atādır:

1. **luṭf u 'atādır:--dır**

Kaside 9

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bağış ve yardım.

Penāh-ı bī-kesāndır cümlesi sāyeñde ḥamd olsun
Hudādan her biri luṭf u 'atādır yā Rasūlallāh

luṭf u semāhat:

1. **luṭf u semāhat:**

Kıt'a 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
İyilik ve cömertlik.

Pîşesi lutf u semâhat 'adl olup endîşesi
Hâris-i mülk ü ra'iyet ola Sultân Muştafâ

lutf uman:

1. **lutf uman:--an**
Gazel 60
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İyilik, ihsan beklemek.

Felekden lutf uman izhâr-ı noķşân-ı kemâl eyler
Müşârün bi'l-benân itmek için bedri hilâl eyler

lutfi:

1. **lutfi:**
Kaside 15
Mısra: 37
(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Germ-ülfet olsa lutfi hevâ-yı şitâ ile
Her şîr-i berf olurdu ğazanfer-fer-i bahâr

lutf-ı 'âmin:

1. **lutf-ı 'âmin:--ı, --ñ**
Tahmis 1
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Umumi lütuḫ.

Şubh-ı maḫşer gösterüp bürhân Ḥabîb-i Kibriyâ
Lutf-ı 'âmin itmege i'lân Ḥabîb-i Kibriyâ

lutf-ı bâtını:

1. **lutf-ı bâtını:--ı**
Kaside 15
Mısra: 46
Kelime Tipi: -
İçinin güzelliği.

Gülzârı cây-ı ḫalvet-i der-encümen ider
Olsaydı lutf-ı bâtını ger yâver-i bahâr

lutf-ı hudâ:

1. **lutf-ı hudâ:**
Gazel 1

Mısra: 8
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın ihsan ve bağışı.

Reh-i mesdûdı açıldı hele Beytullâhıñ
Gördi bu lutf-ı Hudâyı nıgeh-i Şâh Maḫmûd

lutf-ı hudâ olmaga:

1. **lutf-ı hudâ olmaga:--mag, --a**
Terkib-bend 2
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Allah'ın iyilikte, ihsanda bulunması.

Zen-i dünyâyâ ne meyl itdi o meşhûr-ı cihân
Olmaga lutf-ı Hudâ yâr u refîki ister

lutf-ı şeh-i mâh:

1. **lutf-ı şeh-i mâh:--ı**
Kıt'a 17
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ay (kamer) padişahının lütfu.

Görmege lutf-ı şeh-i mâh 'âlem-i mi'râcı
Gitdi ol şevk ile şabr eylemeyüp şevvâle

lutf-ı ser-be-ser:

1. **lutf-ı ser-be-ser:**
Kıt'a 69
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Baştan başa, büsbütün lütuḫ.

Ġalaḫât-ı cihânı cem' itdi
Nâsa bir lutf-ı ser-be-ser gibidir

lutfuñla:

1. **lutfuñla:**
Kaside 8
Mısra: 2
(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Sevâd-ı cürm olup nûr-ı siyâhı yâ Râsûlallâh
İder lutfuñla necmim tîre mâhı yâ Rasûlallâh

3.2.15. M

mā- beyne's-süreyyā ve's-serā:

1. mā- beyne's-süreyyā ve's-serā:

Muhammes 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

"Aralarında yerle gök kadar fark vardır."

Ehl-i cürm ümmîd-i me'vâ eylemek
Olsa da beyne's-süreyyā vü's-semek

ma'ānî:

1. ma'ānîde:--de

Gazel 55

Mısra: 9

Anlam, mana; şiirde anlam.

Âteş-zebân-ı nazmı ma'ānîde ey Nebîl
Bu şi'r-i âteşîn-i beyânım tutuşdurur

ma'ānî-i muhtasar:

1. ma'ānî-i muhtasar:

Kıt'a 69

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Kısaltılmış manalar.

Bu beyân-ı müfîd ile hâkkâ
Şan ma'ānî-i muhtasar gibidir

ma'ārif:

1. ma'ārifle:-le

Kıt'a 18

Mısra: 8

Marifet, ilim, hüner.

Anıñ necli Hâfîd-i pür-kerem kim
Ma'ârifle o da dârb-ı meşeldir

2. ma'ârif:

Kıt'a 33

Mısra: 9

Marifet, ilim, hünér.

Ma'ârif muktezâ-yı hilkatında mündericdir hep
Huşûşâ hüs-n-i hulkı eylemişdir 'âlemi bende

3. ma'ârifde:--de

Kıt'a 49

Mısra: 7

Marifet, ilim, hünér.

'Ulûvv-i ka'bın i'lân itdi pâyeyle ma'ârifde
Aña elâf-ı Hâkdır hışşe-i bî-gâye-i Mekke

4. ma'ârif:

Kıt'a 69

Mısra: 11

Marifet, ilim, hünér.

Geçdi akrânını ma'ârif ile
Cümleden şimdi pîş-ter gibidir

ma'ârif-pîşe:

1. ma'ârif-pîşe:

Kıt'a 51

Mısra: 4

Bilgili.

Hünérle rûh-ı eslâf-ı kirâmın itmede ihyâ
Ma'ârif-pîşe 'adl-endîşe Sultân İbn-i Sultândır

mâbeyn:

1. mâbeynini:--i, --n, --i

Gazel 18

Mısra: 3

İki şeyin arası, orta.

Şaff-ı müjgânıñ hele mâbeynini bulmuş nigeş
Hâbda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

mâbeyne girerse:

1. mâbeyne girerse:--(e)r, --se

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Araya girmek II topluluğa girmek.

Nebîlâ şübheden hâlî değıldir va' de-i vaşlı
Girerse duht-ı rez mâbeyne def' -i ihtimâl eyler

mâcerâ-yı topkapu:

1. mâcerâ-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Topkapı macerası.

Her bir hevâdan vâye-gîr esrâr-ı bahreyne habîr
Hayret-dih-i ebr-i maîr bu mâcerâ-yı Topkapu

mâ-cerâ-yı zülfi:

1. mâ-cerâ-yı zülfi:--i

Gazel 98

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saç macerası, serüveni.

Cûda göster şekl-i zincîri hevâdan bahş ile
Mâ-cerâ-yı zülfi işrâb olsa da mâni' degil

mâcerâ-yı zülfi:

1. mâcerâ-yı zülfi:--i

Gazel 64

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saç macerası, serüveni.

Sirişkim mâcerâ-yı zülfi eyler gamzeñe işrâb
Gören çeşm-âşinâsıñ sergüzeşt-i 'izzetin söyler

ma'den-i sîm-âbı:

1. ma'den-i sîm-âbı:--ı

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gümüş su, civa II Ay; sevgilinin beyaz, parlak göğsü.

Bildi kim bu ıztırâb-ı 'aşkdır
Ma'den-i sîm-âbı bilmem kâdardır

māder-i bahtım:

1. māder-i bahtım:--ı, --m

Kıt'a 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bahtın, talihin annesi.

Māder-i bahtım Huda bīdār ide
Mehd-i gamda tıfl-ı dil nālândır

māder-zād oldığı:

1. māder-zād oldığı:--dığ, --ı

Kıt'a 46

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Anadan doğma, doğuştan.

Rüşd ü sedādı māder-zād oldığı 'ayāndır
Vechi idüp bu sırrı taşdık kevine geldi

ma'dūd:

1. ma'dūd:

Kıt'a 48

Mısra: 10

Sayılmış (Arasında olma, bir grubun içerisinde sayılma).

Huşûşâ bu makâmı itdi ihyâ Şeyh 'Atâ merhûm
Velî ol zât aşhâb-ı velâyetden idi ma'dūd

2. ma'dūd:

Kıt'a 54

Mısra: 10

Sayılmış (Arasında olma, bir grubun içerisinde sayılma).

Şehen-şâh-ı cihân bâ-kuvve-i kudsiyye keşf itdi
Olup nâ-būd o kûbbe-hânenen ma'dūd iken merkad

ma'dūd itdiler:

1. ma'dūd itdiler:--di, --ler

Kıt'a 103

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sayılmak.

Olup engüşt-i hayret ber-dehen herkes bu ahvâle
Kerâmât-ı bülend-i pâdişehden itdiler ma'dūd

ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-meâb ider:

1. ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-meâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Hükümdar kapısının kölesini saymak.

Elîfî 'abd-ı bî-kes-i reh-berlik eyleyüp
Ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-meâb ider

ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-me'âbın it:

1. ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-me'âbın it:

Kaside 15

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Hükümdar kapısının kölesini saymak.

Ma'dūd-ı bende-i der-i devlet-me'âbın it
Reşk itsün 'andelîb-i çemen çâker-i bahâr

ma'dûm:

1. ma'dûm:

Gazel 38

Mısra: 5

Yok, var olmayan.

Câm-ı nazmımda n'ola ma'dûm ise reng-i humâr
Zevk-i bûs-i la'l-i dilber tıynet-i tākımedir

ma'dûm:

1. ma'dûm:

Gazel 39

Mısra: 13

Yok, var olmayan.

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gû o mes'ele-i muhtelifdedir

mā-fevkiñ:

1. mā-fevkiñi:--i

Kaside 12

Mısra: 68

Üzerinde, üstünde.

Zîr-i zemîniñ istese kem-ter 'inâyeti
Mā-fevkiñi hâzâin-i Efrâsiyâb ider

mağbūt:

1. mağbūte:--e

Gazel 112

Mısra: 4

İmrenilen, kıskanılan, gıpta edilen.

Ben zülfi sāyesinde o tūbā-ḥırāmın āh
Mağbūte rüz-gār idim eyvāh bir zamān

magfired-cūyān:

1. magfired-cūyān:

Tahmis 1

Mısra: 21

Merhamet isteyen.

Müjdeler ey magfired-cūyān Ḥabīb-i Kibriyā
Merhamet eyler bülend iḥsān Ḥabīb-i Kibriyā

mağlūb:

1. mağlūb:

Tahmis 2

Mısra: 13

Yenik düşmüş, yenilmiş.

Zır-i ḥükmünde nola mağlūb ise šāh u gedā
Gālib oldu 'asker-i tedbīr ü 'aqla muṭlaḳa

mağribī-i defīne:

1. mağribī-i defīne:

Gazel 150

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hazinenin karanlığı.

Şan mağribī-i defīne cūdūr
Çāh-ı zenaḥında ḥālī yok mı

mağrūr-ı cihān itmesün:

1. mağrūr-ı cihān itmesün:--me, --sün

Terkib-bend 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cihanı gururlandırmak.

İtmesün kadd-i bülendiñ seni mağrūr-ı cihān
Ḥūn-ı dil cümle o çeşmān-ı füsūn-kāra fedā

māh:

1. māha:-a

Gazel 21

Mısra: 10

Ay II ay yüzlü sevgili.

Nebilā hāle-i aḡūşa v'ad eylerse de girmez
O māha 'arz-ı ḥāhiş müceb-i inkār olur her şeb

2. māhın:--ın

Gazel 23

Mısra: 3

Ay II ay yüzlü sevgili.

Yer eyledi hep mihri gönüllerde o māhın
Eflāke çıkar na're-i yā ḥū-yı muḥabbet

3. māh:

Gazel 44

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Geçüp iden bizi pā-māl-ı nāz o māh mıdır
İren niyāz ile eflāke dūd-ı āh mıdır

4. māhın:--(ı)ñ

Gazel 58

Mısra: 9

Ay II ay yüzlü sevgili.

Fetīl almış bu şeb germiyyet-i bezmiñden ol māhın
Nigāhım şu'le-i fevvāre-i pūr-tāb-ı çeşmimdir

5. māhın:--(ı)ñ

Gazel 58

Mısra: 12

Ay II ay yüzlü sevgili.

Şafā-yı baḥr-ı eşki merdüm-i sāḥil-nişin eyler
O māhın 'aks-i rüyı şu'le-i mehtāb-ı çeşmimdir

6. māha:-a

Gazel 59

Mısra: 10

Ay II ay yüzlü sevgili.

Zîb-i âgûşum oldu yâr Nebîl
Mâha elbette hâle lâzımdır

Nebîlâ bâmina basmış o mâhın vaşfı nâhidiñ
Urur ol şevk ile hûrşîd kendin bāmdan bāma

7. **māhım:--(ı)m**

Gazel 62

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o māhım söndürür
Dilde sūz-ı iştiyāk-ı cāngāhım söndürür

13. **māhı:-ı**

Kaside 8

Mısra: 2

Ay II ay yüzlü sevgili.

Sevād-ı cürm olup nūr-ı siyāhı yā Rāsūlallāh
İder luṭfuñla necmim tîre māhı yā Rasūlallāh

8. **māhı:-ı**

Gazel 104

Mısra: 6

Ay II ay yüzlü sevgili.

Görünmez dîdeme mānend-i zerre mihri gerdeniñ
O māhı zîb-i âgûş-ı temennā-yı nigāh itsem

14. **māhın:-ın**

Kıt'a 28

Mısra: 6

Ay II ay yüzlü sevgili.

Görölmüş mi bu revnāk ey felek kaşr-ı Hāvernaḳda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile māhın

9. **māhın:--(ı)ñ**

Gazel 104

Mısra: 11

Ay II ay yüzlü sevgili.

O māhın bezmini gark-āb ider fevvāre-i eşkim
Bu ḥasretle eger ben sedd-i mecrā-yı nigāh itsem

15. **māh:**

Kıt'a 46

Mısra: 5

Ay II ay yüzlü sevgili.

Nāz eyleyüp dokuz mäh emr-i Hūdāya bakdı
İndikde vālideynin teşvîk kevnē geldi

10. **māhın:-ıñ**

Gazel 113

Mısra: 6

Ay II ay yüzlü sevgili.

Eṭrāf-ı şem'-i devlete fānūsdur ḥadem
Māhın hîç infikākı görölmüş mi hāleden

16. **māh:**

Tahmis 1

Mısra: 49

Ay II ay yüzlü sevgili.

Çün Nebîl ol mäh ile seyr-i burūc eyle Naẓīm
Vāşıl-ı maḳşūd olur herkes mücerrebdir bu şeb

11. **māhın:-ıñ**

Gazel 118

Mısra: 1

Ay II ay yüzlü sevgili.

O māhın sūz-ı zūlfın 'anber işmām itdi dūdundan
Huşūşā ḥalka ḥalka sū-yı eflāke şu'ūdundan

17. **māh:**

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Ay II ay yüzlü sevgili.

Eflāke çıkardıñ āh u zārı
Ey mäh yeter yeter teğāfūl

12. **māhın:--ı, --ñ**

Gazel 132

Mısra: 9

Ay II ay yüzlü sevgili.

18. **māha:-a**

Gazel 80

Mısra: 8

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Devr eyledi bā-şu'le-i cevvēle-i sāgar
Ol māha olup bezm-i şüreyyā şeb-i āteş

mahal:

1. **maḥaldir:-dir**

Kıt'a 18

Mısra: 22

Yer, mekan. Mahalle.

Dönüp rakḳāş-ı gerdün tās-ı çarhı
Pür itse şit-i vaşfiyla maḥaldir

2. **maḥaldir:-dir**

Kıt'a 64

Mısra: 3

Yer, mekan. Mahalle.

Bu cāy ki destār-ı şehen-şāha maḥaldir
Baş egmese 'ālemlere ḥaḳḳā ki be-cādır

mahal bul:

1. **maḥal bul:**

Müseddes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Fırsat bulmak, imkanı olmak.

Ey Nebīl thām-ı vaşla bul maḥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

mahall-i tecrübe-i tîg-ı tîz olur:

1. **maḥall-i tecrübe-i tîg-ı tîz olur:--(u)r**

Gazel 89

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Keskin kılıcın tecrübe mekanı olma.

Alışdı çāk-ı girībāna sîne-i 'uşşāk
Maḥall-i tecrübe-i tîg-ı tîz olur giderek

mahallin:

1. **maḥallinden:--den**

Kıt'a 103

Mısra: 35

Yer, mekan. Mahalle.

'Ayān oldu bu zāt oldıḡı eltāf maḥallinden
Gelür kabır-i laṭīfından dimāḡ-ı cāna bûy-ı 'ūd

maḥbûb:

1. **maḥbûbına:--ı, --n, --a**

Kıt'a 58

Mısra: 14

Sevilen, sevgili.

Baḳ kālīb-ı mergûbına döndi cihānıñ ḥûbuna
Mevzûn-reviş maḥbûbına nev-tarz edā-yı Topkapu

2. **maḥbûblar:-lar**

Müseddes 1

Mısra: 5

Sevilen, sevgili.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çûblar

3. **maḥbûblar:-lar**

Müseddes 1

Mısra: 11

Sevilen, sevgili.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çûblar

4. **maḥbûblar:-lar**

Müseddes 1

Mısra: 17

Sevilen, sevgili.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çûblar

5. **maḥbûblar:-lar**

Müseddes 1

Mısra: 23

Sevilen, sevgili.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çûblar

6. **maḥbûblar:-lar**

Müseddes 1

Mısra: 29

Sevilen, sevgili.

Nā-be-hengām gūlsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çūblar

7. **maḥbūbınıñ:--ı, --nıñ**

Kaside 12

Mısra: 57

Muhabbet duyulan. sevilen, sevgili (Hz. Muhammed).

İ'lān idüp nüfūzını maḥbūbınıñ Hudā
Mücrimleri şefā'at için intihāb ider

maḥbūb-ı girān-ḳadre:

1. **maḥbūb-ı girān-ḳadre:--e**

Kıt'a 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok değerli, kıymetli sevgili.

O maḥbūb-ı girān-ḳadre nişāredir hem eşki
Terāzū-yı dü-çeşm-i 'āşık-ı pūr-gam çeker ḥasret

maḥbūb-ı hudā:

1. **maḥbūb-ı hudā:**

Tahmis 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi, Hz. Muhammed.

Hān-ı didāra o maḥbūb-ı Hudā da'vet olup
Seyr-i envār oldı mergūb-ı Hudā da'vet olup

maḥcūb-ı 'itāb itdik:

1. **maḥcūb-ı 'itāb itdik:**

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Azarlayıp utandırma.

Ol hilāl-ebrūyı maḥcūb-ı 'itāb itdik bu şeb
Devr-i ḥatda cünbişi pā-der-rikāb itdik bu şeb

maḥdūm-ı felek-temkīn:

1. **maḥdūm-ı felek-temkīn:**

Kıt'a 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Felek gibi temkinli, ağırlı başlı hizmet.

Odur rükn-i rekīn-i dīn maḥdūm-ı felek-temkīn
Vüfūr-ı 'aḳl u rüşdi ğıbtā-fermā-yı kibār oldı

maḥdūm-ı sa'ādet-mend:

1. **maḥdūm-ı sa'ādet-mend:**

Kaside 16

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Mutluluğun efendisi.

O maḥdūm-ı sa'ādet-mend kim zīb-i ma'ārifle
Cihāna zāt-ı vālāsı medār-ı iftihār oldı

maḥdūm-ı sa'ādet-mendden:

1. **maḥdūm-ı sa'ādet-mendden:--den**

Kaside 16

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Mutluluğun efendisi.

İdüp keçküli der-dest 'ālemi sencide etdikde
O maḥdūm-ı sa'ādet-mendden ümmīdvār oldı

maḥdūm-ı zī ma'ārif:

1. **maḥdūm-ı zī ma'ārif:**

Kıt'a 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Marifetli evlat.

Ya'nī maḥdūm-ı zī ma'ārif kim
Fazl ile kenz-i pūr-güher gibidir

maḥfil-i şāhen-seh:

1. **maḥfil-i şāhen-seh:**

Kıt'a 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Padişah mahfili. Camilerde padişahlar için ayrılmış yüksekçe ve kafesli yer.

Nakş ider tārīḫi ḥāme āb-ı gevherle Nebīl
Maḥfil-i şāhen-seh oldı bī-bedel ta'mīrden

maḥfūz ola:

1. **maḥfūz ola:--a**

Mesnevi 1

Mısra: 125

Kelime Tipi: -
Saklanmak, korunmak.

İkbâli nazardan ola maḥfûz
Âsîb ü kederden ola maḥfûz

2. **maḥfûz ola:--a**
Mesnevi 1
Mısra: 126
Kelime Tipi: -
Saklanmak, korunmak.

İkbâli nazardan ola maḥfûz
Âsîb ü kederden ola maḥfûz

mâhî:

1. **mâhîleri:-ler, -i**
Gazel 17
Mısra: 7
Balık.

Şu 'le-rîz-i neş' edir baḥr-ı meyiñ mâhîleri
Yandırıp sâkı hilâli mâhitâb itdiñ bu şeb

2. **mâhî:**
Kaside 8
Mısra: 11
Balık.

Felekde cûşîş-i tûfân-ı cürmüm ğarķ ider mâhî
Anı Ḥâlik bilür bilmezse mâhî yâ Rasûlallâh

3. **mâhîler:--ler**
Gazel 12
Mısra: 5
Ay.

Anda mâhîler 'aks-i encümdir
Baḥr-ı pür-mevc-i şîrdir mehtâb

mâhî bilmezse ḥâlik bilür:

1. **mâhî bilmezse ḥâlik bilür:--(ü)r**
Kaside 8
Mısra: 12
Kelime Tipi: Atasözü
(İyilik yap denize at, balık bilmezse Halik bilir)
iyilik "karşılık beklemeden iyilik yapmak" anlamında
atasözü.

Felekde cûşîş-i tûfân-ı cürmüm ğarķ ider mâhî
Anı Ḥâlik bilür bilmezse mâhî yâ Rasûlallâh

mâh-ı cefākāra:

1. **mâh-ı cefākāra:--a**
Gazel 65
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Eziyet eden ay yüzlü sevgili.

Gerçi ol mâh-ı cefākāra el irmez ammâ
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

mâh-ı evc-i ḥüsni:

1. **mâh-ı evc-i ḥüsni:--i**
Gazel 137
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Güzellik zirvesinin ayı. || Sevgili.

Çekerdik sîneye o mâh-ı evc-i ḥüsni elbette
Kemend-i âh eger peyveste-i çarḫ-ı berîn olsa

mâh-ı felek:

1. **mâh-ı felek:**
Gazel 68
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Felek(Gökyüzünün) kameri.

Esâs-ı zulme ol mâh-ı felek tarḫ-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre âh-ı 'âşıkdan sûtün ister

mâh-ı nahşebdir:

1. **mâh-ı nahşebdir:--dir**
Tahmis 1
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Nahşeb ayı (İbn Mukanna adlı sihirbazın
Nahşeb'de bir kuyudan sihr yoluyla semaya
aksettirdiği bu ay altmış gün semada görünürmüş).

'Arş-ı tayyib ḥâk-pây ile muṭayyebdir bu şeb
Pest olup kadr-i kamer çün mâh-ı nahşebdir bu şeb

mâh-ı nevi:

1. **mâh-ı nevi:--i**
Muhammes 1

Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.

Bedr iden kudretidir mäh-ı nevi
Cümlesi şânına bürhân-ı kavî

mäh-ı pür-envârı:

1. mäh-ı pür-envârı:--ı
Gazel 101
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nurlarla dolu ay II çok parlak ay.

Der-zîr-i turre ruşsat-ı didârı neyleyim
Hengâm-ı şebde mäh-ı pür-envârı neyleyim

mäh-ı ruhı:

1. mäh-ı ruhı:--ı
Kıt'a 80
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ay gibi parlak yanak.

Mäh-ı ruhı pertev ile gerden
'Aks eyledi sîne sîne berden

mäh-ı şeb-ârâ:

1. mäh-ı şeb-ârâ:
Gazel 80
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Geceyi süsleyen ay. || Sevgili.

Noğşânın tekmi ider pertev-i vechi
Dogdı günün ey mäh-ı şeb-ârâ şeb-i âteş

mäh-ı şeb-revi:

1. mäh-ı şeb-revi:--ı
Kıt'a 58
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Geceleri gezen ay.

Her şemse-i fâk-ı nevi bahre şalınca pertevi
Mağv itdi mäh-ı şeb-revi reşk-i ziyâ-yı Topkapu

mäh-ı sitem-ger:

1. mäh-ı sitem-ger:
Gazel 70
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Zulmeden, acımasız ay yüzli sevgili.

Felege çıkdığın işmâmina uyandım âhın
Alıcak destîne ol mäh-ı sitem-ger micmer

mäh-ı siyehçerde:

1. mäh-ı siyehçerde:--de
Gazel 86
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Koyu esmer ay.

Yine bâlâ-ter idüp reng-i siyâh-ı âhım
Dile bir mäh-ı siyehçerde kodı cilve-i 'aşk

mäh-ı tâbân:

1. mäh-ı tâbân:
Kıt'a 66
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ay ışığı.

'İyd olur 'âşık-ı şürîdeye nişf-ı ramazân
Za'f-ı savm ile hilâl olsa o mäh-ı tâbân

2. mäh-ı tâbân:
Murabba 4
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Parlak ay II sevgili.

Ey mäh-ı tâbân
Bâ-re'y-i mestân

mäh-i mürekkebdır:

1. mäh-i mürekkebdır:--dir
Kıt'a 102
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Mürekkep balığı.

İtme şekk mäh-i mürekkebdır
Bağr-ı ma'nîde nokta-i lügati

mähitâb:

1. māhitāb:

Gazel 17

Mısra: 8

Ay ışıǵı; dolunay.

Şu 'le-rîz-i neş'edir baħr-ı meyiñ māhîleri
Yandırıp sâķi hilālî māhitāb itdiñ bu şeb

māhitāb-ı 'ālem-i āba:

1. māhitāb-ı 'ālem-i āba:

Gazel 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Içki meclisinin mehtabı (sevgili).

Himmetiñ tahrîk idüp sâķi ayağ-ı neş'eyi
Māhitāb-ı 'ālem-i āba şitāb itdik bu şeb

māhivvet:

1. māhiyyeti:--i

Gazel 12

Mısra: 9

Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü.

Çıkdı māhiyyeti beyāza mehiñ
Şan Nebîlā debîrdir mehtāb

2. māhiyyeti:-i

Kıt'a 33

Mısra: 3

Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü.

Cihānda pençe-i ħurşîd-veş māhiyyeti zāhir
Nümāyān oldu izhār-ı yed-i tūlāsı her fende

māhivvet-i ehl-i niyāz:

1. māhiyyet-i ehl-i niyāz:

Tahmis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Yakaranların, dua edenlerin esası, mahiyeti.

Gün gibi zāhir olup māhiyyet-i ehl-i niyāz
Zîr ü bālāda 'ayāndır himmet-i ehl-i niyāz

māhivvet-i esbābı:

1. māhiyyet-i esbābı:--ı

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sebeplerin aslı.

Žıddıdır rüşen iden māhiyyet-i esbābı hep
Pertev-i meh dehre her aḡşam kendin gösterir

māhiyyet-i miyāhı:

1. māhiyyet-i miyāhı:--ı

Kıt'a 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Suların önemi.

Yazdı māhiyyet-i miyāhı görüp
Kor mı iğmāz-ı 'ayna merḡameti

mahlāş-ı sāmī:

1. mahlāş-ı sāmī:

Kıt'a 43

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Samī mahlāşı (Güneybatı Asya ve Kuzey Afrika'da yaşayan ve Hz. Nuh'un oğlu Sam'ın soyundan geldikleri kabul edilen, dilleri bir birine çok yakın kavimler topluluǵu).

Rütbe-i fażl-ı bülendin ḡaşre dek iş'ār ider
Mahlāş-ı Sāmī ile şi'rindeki feyz-i kelām

mahmūd hān:

1. mahmūd hān:

Kıt'a 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultan 2. Mahmut.

Ser-tāc-ı şāhān-ı cihān zıll-ı Hudā Mahmūd Hān
Būs-ı kudūmidır hemān dā'im recā-yı Topkapu

mahmūd hānı:

1. mahmūd hānı:--ı

Kıt'a 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sultan 2. Mahmut.

Hādım-i beyt-i Rasūlullāh idüp elṡāf-ı Hāk
Eyledi şāh-ı cihān Mahmūd Hānı kām-bīn

maḥmūd ḥānū:

1. maḥmūd ḥānū:--ı, --ñ

Kıt'a 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sultan 2. Mahmut.

Nebilā ḥāme işrāb eyledi bu tām tārīḥi
Du'asıyla al iç Maḥmūd Ḥānıñ āb-ı şāfiden

maḥmūdīyye:

1. maḥmūdīyyeden:--den

Kıt'a 59

Mısra: 40

*II. Sultan Mahmud adına yapılmış olan eski bir
harp gemisi, kalyon (9 ağustos 1814) ' te denize
indirilmiştir.*

Edā-yı ḥidmet-i tārīḥi tām itdim Nebilā ben
Alup ağıttı Maḥmūdīyyeden Nili 'Ali Paşa

maḥmūdū'ş-şiyem:

1. maḥmūdū'ş-şiyem:

Kıt'a 35

Mısra: 2

Sultan Mahmut tabiatlı.

Ḥamdülillāh buldı revnak taht-ı Osmānī yine
Kıldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı 'ālī-şān cülüs

2. maḥmūdū'ş-şiyem:

Kıt'a 36

Mısra: 2

Sultan Mahmut tabiatlı.

Ḥamdülillāh zīb-i evreng-i şehen-şāhī yine
Oldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı sāhib- intibāh

maḥmūr-ı bezm-i vaşlına:

1. maḥmūr-ı bezm-i vaşlına:--(ı)n, --a

Gazel 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisinin sarhoşu.

Ḥakkımda nuṭkı ol leb-i mey-gün dilberiñ
Maḥmūr-ı bezm-i vaşlına tesrīb-i neş'edir

maḥmūr-ı cihān:

1. maḥmūr-ı cihān:

Terkib-bend 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Dünyanın sarhoşu.

Olsa muḥtāc-ı şabūḥ ol iki maḥmūr-ı cihān
Ḳaysı yolsuz düşürür rāst-rev-i rāh-ı hüdā

maḥmūr-ı fırkat:

1. maḥmūr-ı fırkat:

Gazel 106

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ayrılık sarhoşu, sersemi.

Kimi maḥmūr-ı fırkat kimi ser-mest-i vişālindir
Bu bezmi sākiyā ben gerdiş-i devrāna beñzetdim

maḥmūr-ı 'itāba:

1. maḥmūr-ı 'itāba:--a

Terkib-bend 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Azarlama, cezalandırma sarhoşu.

Tıtsaydı gözi metā'-ı rāzı
Maḥmūr-ı 'itāba ḥaṭṭ-ı la'li

maḥrem eylemez:

1. maḥrem eylemez:--mez

Gazel 122

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gizleme, saklama.

Güşa maḥrem eylemez şāhib-başret ey Nebil
Çeşmdir derk iden imā-yı kelāmı lālden

maḥrem olsa:

1. maḥrem olsa:--sa

Kıt'a 78

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yakın olmak, samimi olmak.

Olsa besdir duḥt-ı rez maḥrem baña
Hoş gelür tenhā olan ālem baña

mahrem-i bezm-i vişāl:

1. mahrem-i bezm-i vişāl:

Terkib-bend 3

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisinin sırdaşı.

Biz ol zamān ki hem-dem-i bezm-i vişāl idik
Bintü'l-'ineble mahrem-i bezm-i vişāl idik

mahrem-i esrār-ı kıyāmet iderek:

1. mahrem-i esrār-ı kıyāmet iderek:--erek

Terkib-bend 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Kıyametin sırlarını gizlemek, saklamak.

Bağrımı hañcer-i müjgān ile pür-hūn itdiñ
'Āşıkı mahrem-i esrār-ı kıyāmet iderek

mahrem-i nakdīne-i mevcūd olunca:

1. mahrem-i nakdīne-i mevcūd olunca:--ınca

Kıt'a 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Varlık sermayesinin gizli, yasak olması.

O gevher-pāş-ı ihsān bahri eyler berrile yek-sān
Olinca dest-i cūdı mahrem-i nakdīne-i mevcūd

mahrem-i rāz oldığı:

1. mahrem-i rāz oldığı:--dığ, --ı

Tahmis 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Herhangi bir sırrı saklamak.

Faḥr-ı 'ālem mahrem-i rāz oldığı şebdir bu şeb
Nūr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdır bu şeb

mahrem-i sırr-ı lebiñ:

1. mahrem-i sırr-ı lebiñ:--(i)ñ

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) dudağının sırrının gizliği.

Sanma kim leb-ber-leb-i peymāne-i ḥāmūşdur
Mahrem-i sırr-ı lebiñ mestāne-i ḥāmūşdur

mahrūm ider:

1. mahrūm ider:--(e)r

Gazel 143

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yoksun bırakmak, engellemek.

Ehl-i hırş-ı ra'ş-e-i ṭama' mahrūm ider
Cām-ı lebriz olmada rızān yed-i ser-ḥiṣṣa

mahrūm olup:

1. mahrūm olup:--(u)p

Kıt'a 48

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İyilikten, ihsandan, himmetten yoksun kalmak.

Olup mahrūm zevk-i ḥamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i leṭā' if olma ey cüyā-yı Ḥaḳ merdūd

mahrūm-ı bû:

1. mahrūm-ı bû:

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kokudan mahrum.

Yāsemen muhtāc-ı reng ü lāleler mahrūm-ı bû
Ruhlarıñ müstagni-i vech-i şebekdir her biri

mahrūm-ı bû bırakmazdı:

1. mahrūm-ı bû bırakmazdı:--maz, --dı

Kaside 15

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Kokudan mahrum bırakma.

Mahrūm-ı bû çemende bırakmazdı lāleyi
Hem-bū-yı ḥulḳı olsa eger micmer-i bahār

mahrūm-ı iltifāt idüp:

1. mahrūm-ı iltifāt idüp:--(ü)p

Terkib-bend 3

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
İltifat etmekten mahrum bırakmak.

Bî-gâne-meşrebâ çekemem bu edâları
Maḥrûm-ı iltifât idüp aşınâları

maḥşer:

1. **maḥşerde:--de**
Gazel 86
Mısra: 4
Maḥşer yeri, kıyamet.

Şîve-i ḳaddine ta'lik iderek vuşlatıñı
Fasl-ı da'vâmızı maḥşerde ḳodı cılve-i 'aşḳ

2. **maḥşerde:--de**
Kaside 7
Mısra: 5
Maḥşer yeri, kıyamet.

O deryâ-nüş-ı 'işyân rind-i ser-mestim ki maḥşerde
Aşar tâ başdan emvâc-ı ḥumârım yâ Rasûlallâh

maḥsûd:

1. **maḥsûd:**
Kıt'a 103
Mısra: 42
Kıskanılan kimse, şey.

Ziyâ-baḥş ola mihre meh-çe-i râyât-ı iḳbâli
Münevver eyledikçe 'âlemi şâh-ı felek maḥsûd

maḥsûd-ı düveldir:

1. **maḥsûd-ı düveldir:--dir**
Kıt'a 18
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Devletlerin kıskandıḡı.

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Selîm Ḥân
Bu dârât ile maḥsûd-ı düveldir

maḥsûd-ı mestân eyledi:

1. **maḥsûd-ı mestân eyledi:--di**
Kıt'a 85
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sarhoşları imrendirmek, haset ettirmek.

La'li pür-şevḳ eyleyüp maḥsûd-ı mestân eyledi
Câm-ı ümîdim hemân leb-rîz-i iḥsân eyledi

maḥsûd-ı zamâne itdi:

1. **maḥsûd-ı zamâne itdi:--di**
Terkib-bend 1
Mısra: 141
Kelime Tipi: -
Zamanın kıskanılan, imrenilen (kişisi) yapma.

Maḥsûd-ı zamâne itdi ṭab'ım
Elṭâf-ı Ḥudâya şerm-sârım

maḥsûd-ı zühhâd:

1. **maḥsûd-ı zühhâd:**
Gazel 61
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Zahitlerin hasedi, kıskançlığı.

Olup leb-ber-leb (ü) zânû-be-zânû sîne-ber-sîne
'Aceb ḥâtırda mı maḥsûd-ı zühhâd olduğım günler

maḥsûl-i kân-ı sîm ü zer:

1. **maḥsûl-i kân-ı sîm ü zer:**
Kıt'a 58
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Gümüş ve altının madeni ocaklarının ürünü.

Deryâdaki nev'-i güher maḥsûl-i kân-ı sîm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahâ-yı Topkapu

mâh-tâb:

1. **mâh-tâb:**
Müseddes 1
Mısra: 8
Ay ışıḡı.

Girdi semmûr-ı şehâb içre şovukdan âfitâb
Çıkmadı tennûr-ı şebden şubḥ olunca mâh-tâb

mâh-tâb ider:

1. **mâh-tâb ider:--(e)r**
Kaside 12
Mısra: 74
Kelime Tipi: -
Dolunay haline getirme.

Mi'râcda rikâb-ı hümayûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mâh-tâb ider

Pür-vaqârım ıztırâbım maḥv ider ol sîm-ten
Kûhlar hem-hâl-i sîm-âb olsa da mâni' değil

maḥv:

1. maḥv:

Kaside 12

Mısra: 78

Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Kilk-i şefâ'ati olıcak zîver-i benân
Bu seyyi'âtı maḥv ile naḫş-ber-âb ider

2. maḥv ider:

Gazel 100

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yok etmek, ortadan kaldırmak.

Teşne geçindiler selef hürmeti maḥv ider ḥalef
Zîr-i lebiñde nûkte-i ḥaṭ-ı cevâzı neyleyim

maḥv eyledi:

1. maḥv eyledi:--di

Terkib-bend 1

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, yok etmek.

Maḥv eyledi tûde-i karârı
Ol ğamzeyi berḫ-i ḥırmen itdiñ

3. maḥv ider:--(e)r

Gazel 100

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yok etmek, ortadan kaldırmak.

Teşne geçindiler selef hürmeti maḥv ider ḥalef
Zîr-i lebiñde nûkte-i ḥaṭ-ı cevâzı neyleyim

maḥv eylese:

1. maḥv eylese:--se

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yok etmek.

Nolur maḥv eylese mihr-i cemâliñ zulmet-i dehri
Niçün zûlf-i siyâhıñ perde-i envâr olur her şeb

maḥv idüp:

1. maḥv idüp:--(ü)p

Gazel 118

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yok etmek, ortadan kaldırmak.

'İbâdet maḥv idüp çirk-i güneşden nefsi pāk eyler
Şurâhî dahî tahfîf-i ḥarâm eyler sücûdundan

maḥv iden:

1. maḥv iden:--en

Kaside 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Ehl-i şirkiñ maḥv iden sensiñ sevâd-ı kizbini
Şubḫ-ı şıdḫ-âşâr-ı Ḥaḫsıñ yâ Rasûlallâh meded

maḥv itdi:

1. maḥv itdi:--di

Kıt'a 9

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, yıkmak, yok etmek.

'Âkıbet bî-çâre maḥv itdi vücûd-ı zârını
Çün semender nâr-ı 'aşk içre tutardı âşiyân

maḥv ider:

1. maḥv ider:--(e)r

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ortadan kaldırmak, yok etmek.

2. maḥv itdi:--di

Kıt'a 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yok etmek.

Firānçe erligi maḥv itdi meydān-ı kefā'etde
Alup ḥileyle zabṭ-ı Kāhire işden midir zence

Senāsın şu gibi ezberle tertīb-i lisān eyle
Nedem kim maḥv ola sūz-ı nihān-ı āb-ı şāfiden

3. **maḥv itdi:--di**

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, yok etmek, harap etmek.

Ol meh dökince zülf-i siyeh-tārı ey Nebīl
Maḥv itdi revnaḳ-ı şeb-i deycūrı neyleyim

maḥv olmada:

1. **maḥv olmada:--ma, --da**

Kıt'a 23

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Şehen-şāh-ı cihān-ı şū'le-i meh-tāb-ı tīgından
Adū maḥv olmada mānende-i kettān-ı Mısr oldu

4. **maḥv itdi:--di**

Kıt'a 58

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, yok etmek, harap etmek.

Her şemse-i ṭāḳ-ı nevi bahre şalınca pertevi
Maḥv itdi māh-ı şeb-revi reşk-i ziyā-yı Topkapu

maḥv olmuş:

1. **maḥv olmuş:--muş**

Kıt'a 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yol olmak.

Murād itdikçe gerdün ḥabbeyi bir ḳubbe itmez mi
Ṭutınca 'aksini bu şüretiñ maḥv olmuş ol günbed

5. **maḥv itdi:--di**

Mesnevi 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, yok etmek, harap etmek.

Ġam koymadı ṭāḳat-ı lisānım
Maḥv itdi liyāḳat-ı zebānım

maḥv olsa:

1. **maḥv olsa:--sa**

Gazel 117

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ortadan kalkmak, yok olmak, sona ermek.

'Arz-ı sūz-ı iştıyāḳla bestedir ülfet dahī
Kim gider maḥv olsa germiyyet eger ḥammāmdan

maḥv itmesün:

1. **maḥv itmesün:--me, --sün**

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mahvetmek, yok etmek, harap etmek.

Şıdkını maḥv itmesün baḥt-ı siyāhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubḥ-gāhı kimseniñ

maḥv olur:

1. **maḥv olur:--(u)r**

Gazel 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Maḥv olur ekdār-ı devrān ey Nebīl
Yār ile bir başka 'ālemdir şarāb

maḥv ola:

1. **maḥv ola:--a**

Kıt'a 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

2. **maḥv olur:--(u)r**

Murabba 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yok olmak.

Maḥv olur esās-ı ḥüsn-ülfet
Resm-i keremi 'itāb olunca

3. **maḥv olur:--(u)r**

Kıt'a 48

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ortadan kalkmak, yok olmak, sona ermek.

Dil-i āgāha vāşıldır geçenler şīt-ı hestiden
Ḳarīn-i baḥr olunca maḥv olur cūş u ḥurūş-ı rūd

maḥv u isbāt olunca:

1. **maḥv u isbāt olunca:--ınca**

Kıt'a 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bir müsveddenin bazı yerlerini çizip bazı
yerlerini ilâvelerle düzeltme.*

Maḳarr-ı zāt-ı vālāsı bu sāḥil-ḥāne-i zībā
Esāsından olunca maḥv u isbāt üstüvār oldu

maḥv-ı hestî:

1. **maḥv-ı hestî:--i**

Gazel 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Varlığın (mevcudiyet) yokluğu.

Dehān-ı bî-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hestî nām ü şān ister mi ister ya

maḥv-ı suver:

1. **maḥv-ı şuver:**

Kaside 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Suretleri yok etme.

Her āyine gerek ibāt-ı Ḥaḳḳa maḥv-ı şuver
İder bu sırrı beyān lâ-ilāhe illallāh

maḥv-ı sūz-ı ihtiyāc itdikçe:

1. **maḥv-ı sūz-ı ihtiyāc itdikçe:--dik, --çe**

Gazel 131

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yanma ihtiyacını yok etmek.

Żiyāsı maḥv-ı sūz-ı ihtiyāc itdikçe pervāne
Olur dil-sūz-ı gayret reşk ile mışbāḥ-ı iḥsāna

maḥv-ı vücūd iden:

1. **maḥv-ı vücūd iden:**

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bedeni yok etmek.

Ḳalb-i seng-i yāre yer eyler iden maḥv-ı vücūd
Sikke-i mermerde ḳazmıştır geçenler nāmndan

maḥv-ı vücūd iderdi:

1. **maḥv-ı vücūd iderdi:--(e)r, --di**

Kıt'a 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bedeni yok etmek.

Maḥv-ı vücūd iderdi daḳıḳı hevā gibi
Alsaydı vaktinden eger behre āsiyā

maḥv-ı vücūdundan:

1. **maḥv-ı vücūdundan:--u, --n, --dan**

Gazel 118

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Varlığını yok etme.

Olur berḳ-i taḳarrüb sūz-ı 'işmet müceb-i ḡayret
Su'āl itmek 'abeş pervāneye maḥv-ı vücūdundan

maḥzar:

1. **maḥzar:**

Gazel 149

Mısra: 4

*Yüksek makam ve mevkide bulunan bir zâtın
yanı, katı, önü.*

Açmazdan bu sīne-i pür-dāḡı gösterüp
İsbāt-ı müdde'āsına maḥzar çıkardı mı

maḥzar-ı bahār:

1. maḥẓar-ı bahār:

Kaside 15

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Baharın huzuru, makamı.

Zann itme tarf-ı hâtem-i la'liñde ḥaṭṭ-ı nev
Taḥrîr olundu berg-i güle maḥẓar-ı bahār

maḥẓ-ı feyz-i bârî:

1. maḥẓ-ı feyz-i bârî:

Mesnevi 1

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütfunun // bereketinin kaynağı.

Zâtıdır o maḥẓ-ı feyz-i Bârî
İlhâm iledir cemi'-i kârî

maḥẓ-ı hayâl itdi:

1. maḥẓ-ı hayâl itdi:--di

Kıt'a 84

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayalin ta kendisi olma.

Sitemle baş-ı makâl itdi sen ne söylersin
Vişâli maḥẓ-ı hayâl itdi sen ne söylersin

maḥẓün oldığım:

1. maḥẓün oldığım:--dığ, --ı, --m--dık, --(ı)m

Gazel 78

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kederlenmek, üzölmek.

Yâr luṭf itdikçe maḥẓün oldığım görseydi Kays
Çıldırırdı böyle mecnûn oldığım görseydi Kays

mā'il eyler:

1. mā'il eyler:--r

Kıt'a 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Birini bir şeye yatkın hale

getirmek,heveslendirmek.

Ḥafîd-i 'atîfet-güster ki farṭ-ı zihn ü idrâki
Felâṭunî zarûrî mā'il eyler semt-i tahsîne

mā'il-i çeşm-i siyâhîñ:

1. mā'il-i çeşm-i siyâhîñ:--ı, --ñ

Gazel 127

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kara gözlerinin heveslisi.

Reşk-i kâfûr-ı cinândır gerdeniñ (Nebîl)
Mā'il-i çeşm-i siyâhîñ hûr-i 'în (Nûrî)

mā'il-i luṭf u 'adâlet:

1. mā'il-i luṭf u 'adâlet:

Kıt'a 103

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ihsan ve adalet heveslisi.

Şeh-i şâhib-kerâmet mā'il-i luṭf u 'adâlet kim
Nazîrin görmedi devr ideli bu çarḥ-ı nâ-asûd

mā'il-i nakş-ı ber-âbem:

1. mā'il-i nakş-ı ber-âbem:--(e)m

Kaside 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Su üzerindeki resme meyleden (kimse).

Der 'âlem mā'il-i nakş-ı ber-âbem yâ rasûlallâh
Zi ḥayret râh cüyâ-yi serâbem yâ rasûlallâh

makâl:

1. maḳâlî:-i

Kıt'a 62

Mısra: 2

Söylenen söz, söyleyiş.

Livaşfî 'izârikum yâ nûra 'aynî
Vecedtu bedâheten fesma' maḳâlî

makâm:

1. maḳâmın:--ı, --n

Gazel 135

Mısra: 5

Derece, mekan, yer.

O çâr-ebrû maḳâmın çarḥ-ı çârüm itdi mihr-âsâ
Yetişmez nâle-i âhenk niyâzı çâr-gâh itme

2. **maḳāmından:--ı, --n, --dan**

Gazel 142

Mısra: 11

Derece, mekan, yer.

Evc-gır-i rif'at-ı âheng maḳāmından düşer
Müste'âr ile qarârı nagme-i iḳbâlde

3. **maḳāmıñ:--ı, --nı**

Kaside 14

Mısra: 3

Derece, mekan, yer.

Bulmuş maḳāmıñı eḡer-i zıkr-i ḳalb ile
Bî-şavt iken bu bûlbûl-i gül-zâr-ı Nakş-bend

4. **maḳâmı:--ı**

Kıt'a 48

Mısra: 9

Derece, mekan, yer.

Huşûşâ bu maḳâmı itdi ihyâ Şeyḥ 'Atâ merḥûm
Velî ol zât aşhâb-ı velâyetden idi ma'dûd

5. **maḳāmıñ:--ı, --ñ**

Kıt'a 50

Mısra: 13

Derece, mekan, yer.

Şabâdan bu maḳâmıñ şemm idüp bûy-ı gül-i nakşın
Uşûl-i bûlbûle devr-i ḥişâr âġâz-kâr oldı

6. **maḳâmdan:--dan**

Gazel 121

Mısra: 10

Yer. II müzik makamı.

Sâḳıtdır ehl-i câh belâ-yı lisân ile
Naġme qarâr ider mi düşünce maḳâmdan

maḳâm bula:

1. **maḳâm bula:--a**

Kıt'a 43

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Makam, mevki bulma.

Tâm olur târîḥi fikr-i ḥazf-ı ismiyle Nebîl
Bû Bekir Paşa bula fırdevsde Sâmi maḳâm

maḳâm kıla:

1. **maḳâm kıla:--a**

Kıt'a 34

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Makam edinmek, yerleşmek.

Söyle bir târîḥ sende ey Nebîl
Kıla Sa'düddîn Beg ḥuldı maḳâm

maḳâm ola:

1. **maḳâm ola:--a-a**

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mekan olmak.

İtdi târîḥi Nebîlâ medd-i âhımıla şudûr
Ola Şadrüddîn Bege dârü's-selâm yâ Rab maḳâm

maḳâm-ı büselikde:

1. **maḳâm-ı büselikde:--de--lik, --de**

Gazel 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Buselik (Müsikimizde büselik beşlisiyle
hüseynîde hicaz dörtlüsü veya kürdî dörtlüsünün
birleşmesinden meydana gelen ve düġâḥ (la)
perdesinde karar kılan basit makam) makamı.*

Zebâna lûknet ol ruḡsâr-ı şevḳ-endâzdan düşmüş
Maḳâm-ı büselikde şîve-i âġâzdan düşmüş

maḳâm-ı zülfe:

1. **maḳâm-ı zülfe:--e**

Terkib-bend 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin saçının makamı (Sevgilinin saçını
makama benzetiyor).*

Âheng-i nevâ-yı çâre-sâzı
Dil-beste olup maḳâm-ı zülfe

makarr-ı cihân:

1. maḳarr-ı cihān:

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyanın merkezi.

Düzahı eyleyüp maḳarr-ı cihān
Hulde tenhā gider misiñ vā'iz

maḳarr-ı cilve itmişdir:

1. maḳarr-ı cilve itmişdir:--miş, --dir--tir

Kaside 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cilve merkezi yapma.

Maḳarr-ı cilve itmişdir nigāhıñ levh-i maḥfûzı
O sırr-ı Hākla çeşm-i āşinādır yā Rasûlallāh

maḳarr-ı zāt-ı vālâsı:

1. maḳarr-ı zāt-ı vālâsı:--sı

Kıt'a 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüce zatının yeri, makamı.

Maḳarr-ı zāt-ı vālâsı bu sāhil-ḥāne-i zibā
Esāsından olunca maḥv u işbāt üstüvār oldu

maḳarr-ı zevk ola:

1. maḳarr-ı zevk ola:--a

Kıt'a 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zevk, eğlence makamı olma.

Nebilā zer-ḳalemle bi'l-bedāhe yaz bu tārīḥi
Maḳarr-ı zevk ola sāhil-serāsi şāh-ı Cem-cāhıñ

maḳdem:

1. maḳdemiñi:--i, --n, --i

Kaside 15

Mısra: 3

Gelme, ayak basma.

İşmām idince maḳdemiñi Hüsrev-i gülün
Oldı nesīm-i peyk-i feraḥ-güster-i bahār

2. maḳdemi:--i

Kıt'a 7

Mısra: 10

Gelme, ayak basma.

Ref'idüp Hākka dü-desti yazdı tārīḥin Nebil
Ola Tâcüddin Efendiniñ mübârek maḳdemi

3. maḳdeme:--e

Kıt'a 57

Mısra: 26

Gelme, ayak basma.

Riçe-i bāl-i hümā nesc ola tār-ı şems ile
Ya'ni pây-endāze ol şāh-ı hümāyün maḳdeme

maḳdem-i sultān murād:

1. maḳdem-i sultān murād:

Kıt'a 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sultan Murad'ın dünyaya gelişi, doğumu.

Güşıma tārīḥi böyle geldi bālādan Nebil
Māye-i sūr oldu her sū maḳdem-i Sultān Murād

maḳdem-i sultān süleymandır:

1. maḳdem-i sultān süleymandır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sultan Süleyman'ın gelişi.

Sürürumdan Nebilā söyledim bu tām tārīḥi
Şafā-res bu cihāna maḳdem-i Sultān Süleymandır

maḳrūn ola:

1. maḳrūn ola:--a

Mesnevi 1

Mısra: 127

Kelime Tipi: -

Ulaşmak, kavuşmak, erişmek.

Eyyāmı şafāya ola maḳrūn
Elṭāf-ı Hudāya ola maḳrūn

2. maḳrūn ola:--a

Mesnevi 1

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Ulaşmak, kavuşmak, erişmek.

Eyyâmı şafâya ola maḳrûn

Elṭâf-ı Hudâya ola maḳrûn

maksad:

1. maḳşad:

Gazel 36

Mısra: 6

Gaye, amaç, niyet.

Câma nigâhı ehl-i nazar eylemez teḥî

Maḳşad o durbîn ile taḳrîb-i neş'edir

2. maḳşadı:--ı

Gazel 37

Mısra: 8

Gaye, amaç, niyet.

Sâğara la'liñ ferah-engîz olup

Maḳşadı dâd u sited-i neş'edir

3. maḳşadıñ:--ıñ

Gazel 73

Mısra: 4

Gaye, amaç, niyet.

Ne şeker çiy nedigin söyleyişinden bilürüz

Maḳşadıñ lüknet-i tütî-menişinden bilürüz

4. maḳşad:

Kıt'a 54

Mısra: 16

Gaye, amaç, niyet.

Nebîlâ nokta ḳonmaz dir idim bu beyt-i ra'nâya

Hurûf-ı cevherisinden dü târîḥ olmasa maḳşad

maḳşud:

1. maḳşud:

Gazel 65

Mısra: 2

Amaç, gaye, maksat.

Zülf-i reyḥânı ger olmazsa siper-gam yetişür

Tüg-ı şâhî ise maḳşud o perçem yetişür

2. maḳşud:--+ı

Gazel 109

Mısra: 5

Amaç, gaye, maksat.

İbtîlâ-yı dili zıkr eylemeden maḳşudı her

Yine kendinden ider yâre şikâyet göñlüm

3. maḳşud:

Kıt'a 48

Mısra: 4

Amaç, gaye, maksat.

Odur ḳutb-ı zamân kim devr-i pergâr-ı havâdisden

Anıñ zât-ı hümayûn-ı felek der-gâhıdır maḳşud

maksud evlerse:

1. maḳşud eylerse:--r, --se

Kaside 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Maksat edinmek, amaçlamak.

Saḥa eylerse izhâr-ı letâ'if ḥamsede maḳşud

Anı iş'âra remz-i ḥâcegândır ḥalka-i tevḥîd

maksuda irdi:

1. maḳşuda irdi:--di

Kıt'a 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Amacına ulaşmak.

Şeh-i deryâ-himem sâḥil-sarâyın eyledi âbâd

Yanup süz -ı dilin 'arz eyleyince irdi maḳşuda

mâl:

1. mâl:

Kıt'a 59

Mısra: 28

Bir kimsenin sâhip olduğu her şey, mal mülk, servet.

Duḥûl-ı Nîl-âşinâsında bahreyn ictimâ'ından

Nüfûs-ı vâfire her sâl mâl ile olup ifrâ

mâlik:

1. **mālikdir:--dir**

Kıt'a 103

Mısra: 37

Sahip.

Şahen-şāh-ı cihān bir gevher-i yek-tāya mālikdir
Şuā'-ı feyz-i rūhaniyyeti erbābına meşhūd

mālik olan:

1. **mālik olan:--(a)n**

Kıt'a 103

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Sahip olmak.

Olan bu hāneye mālik bu kabre olmayup vākıf
Sinīn-i vāfire gözden bu zāt olmuş idi mefkūd

mālik-i hadd-i nişābem:

1. **mālik-i hadd-i nişābem:--(e)m**

Kaside 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeterli derecede sınır sahibi.

Tehī ez-naqd-i tā'at çun Nebīl hemyān-i faḥrem līk
Der 'işyān mālik-i hadd-i nişābem yā rasūlallāh

mālik-i seyf ü kalem:

1. **mālik-i seyf ü kalem:**

Kıt'a 43

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hem kalem hem kılıç sahibi.

Kişver-i ma'nī kalem-revdi vezāretle aña
Mālik-i seyf ü kalem olmuşdı ber-vefk-i merām

mālik-i sırr-ı tarikat oldu:

1. **mālik-i sırr-ı tarikat oldu:--dı**

Kıt'a 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tarikat sırrına sahip olma.

Mālik-i sırr-ı tarikat oldu zıkr-i kalb ile
Salik-i rāh-ı ḥaḳīkat idi ol merd-i zarīf

mālik-riḳāb ider:

1. **mālik-riḳāb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Üzengi sahibi yapmak.

Teslīm idince riḳā-i mülk-i iṭā'ati
Ḥaḳ ol Rasūl-i Ekremi mālik-riḳāb ider

ma'lūmı oldukda:

1. **ma'lūmı oldukda:--duk, --da**

Kıt'a 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bilinmek, anlaşılma.

Ḥud'ası ma'lūmı oldukda o bed-peymānlarıñ
Cenge emr itdi o dem Sultān Selīm-i kahramān

ma'mūr:

1. **ma'mūr:**

Kıt'a 45

Mısra: 7

Bayındır, imar edilmiş. II Mutlu, huzurlu olmuş.

Bāṭını ma'mūr idi keşf itdi vakt-i rıḥletin
Aldı mebtūnen şehādet ecir ol zāt-ı şerīf

ma'mūr eyledi:

1. **ma'mūr eyledi:--dı**

Kıt'a 54

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Imar etmek, bayındır hale getirmek,
güzelleştirmek.*

Mekān-ı Nakş-bendi Ḥān Maḥmūd eyledi ma'mūr
Yapıldı oldu iḥyā merḳad-i mefkūd-ı Şeyḫ Aḥmed

ma'mūr ola:

1. **ma'mūr ola:--a**

Kıt'a 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Imar edilmek, yapılmak, gelişip güzelleşmek.

Eyler istidlāl tārīḥim şalāḥ-ı ḥāline
Zühd ile ma'mūr 'Imādüddīn Ebu'l Takvā ola

ma'müre-i dil:

1. ma'müre-i dil:

Murabba 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül şehri.

Tarh-efgen-i cevri olur o âfet
Ma'müre-i dil harâb olunca

ma'müre-i serâ-çe-i zühdi:

1. ma'müre-i serâ-çe-i zühdi:--i

Kaside 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zahitlik sarayının şehri.

Der-kâr iken bu meyl-i harâbât-ı 'âkıbet
Ma'müre-i serâ-çe-i zühdi harâb ider

ma'mür-ı harâb evler:

1. ma'mür-ı harâb eyler:--r

Kıt'a 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Harabeyi imar etmek, bayındır hale getirmek,
güzelleştirmek.*

Şu rütbe muktezâ-yı 'adli ma'mür-ı harâb eyler
Cihândan cây-ı vîrân ister ise yevm olur nâ-bûd

ma'nada:

1. ma'nada:

Gazel 60

Mısra: 3

Hakikatte, aslında. Mana aleminde.

Miyânın zîb-i âgûş-ı vişâl olmazsa ma'nada
Dil-i zârım şafâyı hülyâ-yı bî-me'âl eyler

ma'nâ-yı feyz:

1. ma'nâ-yı feyz:

Gazel 83

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feyizli anlam.

Gaybden virsûn haber nuṭkı idüp keşf-i zamîr
Nükte-i la'inde muzmerdir nice ma'nâ-yı feyz

mânende-i kettân-ı mışr oldu:

1. mânende-i kettân-ı mışr oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mısır ketenine benzemek.

Şehen-şâh-ı cihânın şu'le-i meh-tâb-ı tîğından
Adû mahv olmada mânende-i kettân-ı Mışr oldu

mânende-i sāgar:

1. mânende-i sāgar:

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap gibi.

Başdırır bûy-ı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mânende-i sāgar micmer

mânend-i gerdün:

1. mânend-i gerdün:

Kıt'a 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya gibi.

Şübhesiz mânend-i gerdün irtifâ' u şân bulur
Eyleyenler hâk-ı der-gâhın görüp vaz'-ı cibâh

mânend-i mevc-i bî-şümâr oldu:

1. mânend-i mevc-i bî-şümâr oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Saysız dalga gibi olma.

Gelüp tebrîk içün ol baḥr-ı gevher-pâş-ı 'irfâna
Olan ruḥsâre-sâ mânend-i mevc-i bî-şümâr oldu

mânend-i mıkânâtis:

1. mânend-i mıkânâtis:

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Mıknatısın benzeri, mıknatıs gibi.

Göñül çekmekdedir dâim bütân mânend-i mıknâtıs
Virir şebnem-rübâlık mihre şân mânend-i mıknâtıs

2. mânend-i mıknâtıs:

Gazel 79
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Mıknatısın benzeri, mıknatıs gibi.

Göñül çekmekdedir dâim bütân mânend-i mıknâtıs
Virir şebnem-rübâlık mihre şân mânend-i mıknâtıs

3. mânend-i mıknâtıs:

Gazel 79
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Mıknatısın benzeri, mıknatıs gibi.

Hümâ-yı devlet-i vaşlı çeküp zîb-i ser eylerdi
Olaydı Kaşsa zülfîn hırz-ı cân mânend-i mıknâtıs

4. mânend-i mıknâtıs:

Gazel 79
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mıknatısın benzeri, mıknatıs gibi.

Bürüdet mâni ‘-i germiyyet-i cezb-i kulüb olmaz
O âhen-dilde var te’şîr-i ân mânend-i mıknâtıs

5. mânend-i mıknâtıs:

Gazel 79
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Mıknatısın benzeri, mıknatıs gibi.

Müjeñ kuṭb-ı cenûb-ı ḥâle vardı zîr-i ebrûda
İder îmâ-yı kalbe her zamân mânend-i mıknâtıs

6. mânend-i mıknâtıs:

Gazel 79
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Mıknatısın benzeri, mıknatıs gibi.

Nebîlâ vaktidir nısf-ün-nehâr-ı ḥüsne kıl dikkat
İder ḥaṭṭ-ı zenaḥdanı ‘ayân mânend-i mıknâtıs

mânend-i nebîl:

1. mânend-i nebîl:

Gazel 24
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Nebîl gibi.

Bağlandım olup zülfiñe serdâde-i teslîm
Mânend-i Nebîl ‘aşkı taḳrîre güvâh it

2. mânend-i nebîl:

Gazel 72
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Nebîl gibi.

Var mı mânend-i Nebîl olsa hezâr ehl-i niyâz
Bir gülîstânsiñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

3. mânend-i nebîl:

Murabba 5
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Nebîl gibi.

Bî-gâne revîşdir baña ta’zîr-i tegâfûl
Mânend-i Nebîl eyleme tekdîr-i tegâfûl

4. mânend-i nebîl:

Terkîb-bend 1
Mısra: 158
Kelime Tipi: -
Nebîl gibi.

İḳlîm-i suḥan kalem-revimdir
Mânend-i Nebîl kâm-kârım

5. mânend-i nebîl:

Terkîb-bend 2
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Nebîl gibi.

Gice kûtehdîr uzun boylı ḥikâyet mi olur
Göricek ḥabṭ olurum vechiñi mânend-i Nebîl

mānend-i şāl itmiş:

1. mānend-i şāl itmiş:--miş-miş

Gazel 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şal gibi yapma.

Bir ucu gerdende zīb-i düş idüp
Tırrasın mānend-i şāl itmiş bu şeb

mānend-i tavk olmuş:

1. mānend-i tavk olmuş:--mış -mış

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Halkaya, gerdanlığa benzemek.

Şubhā dek mürğ-i şeb-āvīz-i cemāl olsun Nebīl
Ol şikenc-i turre kim mānend-i tavk olmuş bu şeb

mānend-i zerre:

1. mānend-i zerre:

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zerre misli veya benzeri.

Görünmez dīdeme mānend-i zerre mihri gerdeniñ
O mähı zīb-i āgūş-ı temennā-yı nīgāh itsem

mānī':

1. mānī' dir:--dir

Gazel 116

Mısra: 7

Men eden, engel olan, alıkoyan. engel.

Ġaflet aḥz-ı feyze mānī' dir dil-i āgāhdan
Hışşe yok meşgūl-i ḥāba şöhet-i bīdārdan

2. mānī':

Kaside 2

Mısra: 7

Men eden, engel olan, alıkoyan. engel.

Hümā-yı zikre yokdur evc-i ḳurba çıḳmağa mānī'
Çü tavḳ-ı ḳumrī nakş olmuş nişāndır ḥalka-i tevḥīd

ma'nī:

1. ma'nī:

Gazel 120

Mısra: 14

Asıl, öz, gerçek, hakikat.

Nebīlā baḥr olur her ḳaṭresi ḡavvāş-ı efkāra
Tereşşūḥ itdi ma'nī nūkte-i şīrīn me'ālinden

mānī' değil:

1. mānī' değil:

Gazel 98

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Engel olmamak.

Cūda göster şekl-i zincīri hevādan baḥş ile
Mā-cerā-yı zūlfı işrāb olsa da mānī' değil

2. mānī' değil:

Gazel 98

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Engel olmamak.

Pür-vaḳārım ıztırābım maḥv ider ol sīm-ten
Kūḥlar hem-hāl-i sīm-āb olsa da mānī' değil

3. mānī' değil:

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Engel değil.

'Aks-i gerden şubḥ-ı meh-tāb olsa da mānī' değil
Gözlerim ḥasret-keş-i ḥāb olsa da mānī' değil

4. mānī' değil:

Gazel 98

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Engel değil.

'Aks-i gerden şubḥ-ı meh-tāb olsa da mānī' değil
Gözlerim ḥasret-keş-i ḥāb olsa da mānī' değil

5. **māni' değil:**

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Engel değil.

Olmasunda yâde zîb-i hâle-i âgûş o meh
Şem'-i bezm-efrûz-ı âdâb olsa da māni' değil

6. **māni' değil:**

Gazel 98

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Engel değil.

Darb-ı muṭṭib defe şeyḥi zâr fi'l-ṭanbûr olup
Sînesi pûr-zaḥm-ı mızrâb olsa da māni' değil

7. **māni' değil:**

Gazel 98

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Engel değil.

Çek 'araḡ-rîz oldu la'li görde rūḥ-ı neş'eyi
Dîdeler inbîḡ-i ḥûn-âb olsa da māni' değil

8. **māni' değil:**

Gazel 98

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Engel değil.

Kesr-i mirât-ı kulûba 'aksine dönmüş Nebîl
Yâre bu şüretle dollâb olsa da māni' değil

ma'nî oldu:

1. **ma'nî oldu:--dı**

Gazel 115

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Engel olmak.

Dil-i şad-çâk lâzım ḥande-i yek-rûze-i dehre
Bu ma'nî oldu bûy-efşân gül-i şad-berg-i ra'nâdan

māni' olsa:

1. **māni' olsa:--sa**

Gazel 88

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Engel olmak, engellemek, önlemek.

Yakardı cismini abdâl-ı 'aşkıñ sūziş-i ḥasret
Hevâya olsa māni' ḥırka-i peşmîne-i şad-çâk

māni' olur:

1. **māni' olur:--(u)r**

Kıt'a 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Engel olmak, engellemek, önlemek.

İstemem ben bâde kâfidir baña la'l-i lebi
Kim olur māni' eger agyâra zehr-âb olsa

māni'-i germiyyet-i cezb-i kulûb:

1. **māni'-i germiyyet-i cezb-i kulûb:**

Gazel 79

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kalpleri çekme sıcaklığının manası, anlamı.

Bürüdet māni'-i germiyyet-i cezb-i kulûb olmaz
O âhen-dilde var te'sîr-i ân mânend-i mıkñâtıs

māni'-i târ-ı nigâh itme:

1. **māni'-i târ-ı nigâh itme:--me**

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakış telini engelleme.

Yine düd-ı derûnı perde-i ruḥsâr-ı mâh itme
İder kaṭ'-i 'alâḡa māni'-i târ-ı nigâh itme

māni'-i vuşlat:

1. **māni'-i vuşlat:**

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kavuşma engeli.

Farkdan kaldım şabâḥü'l-ḥayr-ı vaşlı ey Nebîl
Māni'-i vuşlat bu âh-ı subḥ-gâḥımdır benim

mansıb-ı fetvayı virdi:

1. mansıb-ı fetvayı virdi:--di

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Fetva mevkisi verme.

Manşıb-ı fetvayı bir qadr-i bülende virdi kim
Oldı el-ḥaḳ şadr-ı gerdün pāye-i takvāya zeyn

mansıb-ı vālā-yı iftā:

1. mansıb-ı vālā-yı iftā:

Kıt'a 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fetva vermenin yüksek makamı.

Yüzgörümlük düşdi bir tārīḥ 'arz eyle Nebil
Manşıb-ı vālā-yı iftā şimdi buldı ehlini

manşürü'l-livā olmakda:

1. manşürü'l-livā olmakda:--mak, --da

Tahmis 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardım bayrağı olma.

Devr-i Âdemden berü olmakda manşürü'l-livā
Bî'z-żarūr ser-fürü eyler cihān ser-tā-be-pā

mār-ı nefis-i emmāre:

1. mār-ı nefis-i emmāre:

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kötülüğü emreden nefsin yılanı.

Bu mār-ı nefis-i emmāre iderken böyle kec reftār
Çıkar mı Ḥaḳḳa dogru şāh-rāḥım yā Rasūlallāh

mār-ı pīç-ā-pīç-i zūlf-i vārdan:

1. mār-ı pīç-ā-pīç-i zūlf-i vārdan:--dan

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının kıvrım kıvrım yılanı.

Gerden-i endişeye pīçide eylersin Nebilā
Mār-ı pīç-ā-pīç-i zūlf-i vārdan gel açma bahş

maşdar-ı bahār olsa:

1. maşdar-ı bahār olsa:

Kaside 15

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Baharın kaynağı, menbaı olma.

Ḳoymazdı fī'l-i gülde te'addi-i bülbuli
'Adl u kemāliñ olsa eger maşdar-ı bahār

maşdar-ı fikr itme:

1. maşdar-ı fikr itme:--me

Gazel 142

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Düşünceyi meydana çıkarma.

Maşdar-ı fikr itme şarf-ı zihn idüp müstaḳbeli
Rabṭ-ı ḳalb ile Nebilā ḥaḳḳa sen her ḥālde

maşhüb-ı hudā:

1. maşhüb-ı hudā:

Tahmis 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Allah'ın rahmet ve sevgisiyle kucakladığı, Hz. Muhammed.

Terk idüp Cibrīli maşhüb-ı Hudā da'vet olup
Bu'dı tayy itdi o maṭlūb-ı Hudā da'vet olup

mā-sivā:

1. mā-sivā:

Kaside 1

Mısra: 7

Allah'tan başka her şey; insanı Allah'tan uzaklaştıran, dünyaya bağlayan her şey.

Zuhūr-ı neş'e-i vaḥdetle mā-sivā mı ḳalır
Virince zevḳ-i nihān lā-ilāhe illallāh

māsivāyı terk itdi:

1. māsivāyı terk itdi:--di

Kıt'a 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Allah'tan başka her şeyi terk etmek.

Zann itme kim beşerdi Hâfız Melek Efendi
Terk itdi mâsivâyı kurb-ı Hudâya gitdi

ma'şiyet:

1. **ma'şiyetle:--le**
Kaside 4
Mısra: 11
Günah, kusur, kabahat, isyan.

Tefavvuk itdi bendeñ ma'şiyetle cümle akrâna
Eğer mücrimse şâyân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

maşûn:

1. **maşûndur:--dur**
Kaside 12
Mısra: 7
Korunmuş, muhâfaza edilmiş, mahfuz, emin.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşûndur
Seyr eyle süy-ı fışka ne gûne şitâb ider

2. **maşûndur:--dur**
Kaside 12
Mısra: 7
Korunmuş, muhâfaza edilmiş, mahfuz, emin.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşûndur
Seyr eyle sü-yı fışka ne gûne şitâb ider

3. **maşûndur:--dur**
Kaside 16
Mısra: 11
Korunmuş, muhâfaza edilmiş, mahfuz, emin.

Maşûndur fül-ı bahri bîd-i Mecnûnuñ ezânından
Anı zabt itmege zincîr-i mevc-i cû medâr oldı

maşûn olmaz:

1. **maşûn olmaz:--maz**
Kaside 6
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Korunmak, muhafaza edilmek.

Kemend-i şevkı virmişdir yed-i nefse maşûn olmaz
El irmez ise âfât-ı nigehden yâ Rasûlallâh

maṭla':

1. **maṭla':**
Gazel 30
Mısra: 13
Doğuş yeri II Şiirin (gazel, kaside gibi) ilk beyiti.

Geh mu'ammâ geh lugaz geh beyt geh maṭla' Nebîl
Lâyıkıyla zâde-i ṭab'a şuhân-gû koymuş ad

maṭlab:

1. **maṭlabı:--ı**
Kaside 5
Mısra: 14
Talep, arzu, istek.

Nebîl-âsâ der-i devlet-meâbındır benim ancak
Cihânın maṭlabı cây-ı penâhım yâ Rasûlallâh

2. **maṭlabdır:--dır**
Tahmis 1
Mısra: 45
Talep, arzu, istek.

Tâlib-i dîdâr olan bîdâra maṭlabdır bu şeb
Vaktidir mi'râc-ı ümmîde 'urûc eyle Nazîm

maṭlab-ı bülbül:

1. **maṭlab-ı bülbül:**
Gazel 82
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(aşık) bülbülün isteği.

Efsânede güldür diyerek maṭlab-ı bülbül
Dil tevriye-i vuşlatı îhâm ile geçmiş

maṭlab-ı mes'ûd:

1. **maṭlab-ı mes'ûd:**
Kıt'a 103
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Mutluluk isteği.

Cihân durdukça dursun zîb-i taht-ı saltanat olsun
Olup zâhir derûnında olan her maṭlab-ı mes'ûd

maṭla‘-ı nazm-ı devlet:

1. **maṭla‘-ı nazm-ı devlet:--dur**
Mesnevi 1
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Devlet nazmının (şairinin) doğuş yeri.

Hem maṭla‘-ı nazm-ı devlet oldur
Dīvān-ı tırāz-ı şevket oldur

maṭlūb:

1. **maṭlūbı:--ı**
Gazel 91
Mısra: 5
Talep olunan, istenilen.
- Maṭlūbı bulur zıkr ile cūyā-yı ḥaḳīkat
Deryāya varır cūşış ile gāyeti rūdun

2. **maṭlūbına:--ı, -(n)a**
Kıt'a 59
Mısra: 37
Talep olunan, istenilen.

Ḥudā ber-vech-i dil-ḥāh ide her maṭlūbına nā'il
Şafā-yı kalb ile 'ömr-i ṭabī'i eyleyüp i'tā

3. **maṭlūblar:--lar**
Müseddes 1
Mısra: 2
Talep olunan, istenilen.

Ṭafra-i berf ile ḳopdı ey hezār āşūblar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlūblar

maṭlūb-ı devrānsiṇ:

1. **maṭlūb-ı devrānsiṇ:--sıñ**
Murabba 3
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Devrin arzusu, isteği.

Lebiñ hem-neş'e-i mıldür
Sen ol maṭlūb-ı devrānsiṇ

maṭlūb-ı ḥudā:

1. **maṭlūb-ı ḥudā:**
Tahmis 1
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Allah'ın istediği.

Terk idüp Cibrili maşḥūb-ı Ḥudā da'vet olup
Bu'dı ṭayy itdi o maṭlūb-ı Ḥudā da'vet olup

maṭrūd olur:

1. **maṭrūd olur:--(u)r**
Kıt'a 103
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Çıkarılmak, kovulmak.

Ulū'l- emre iṭā'at naşş ile farz oldı insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Ḥaḳdan olur maṭrūd

maverāü' n-nehri:

1. **maverāü' n-nehri:--ı**
Kıt'a 58
Mısra: 26
Maveraünnehir (Amu derya-Ceyhun ve Siri Derya- Seyhun ırmakları arasındaki tarihi bölge).

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tā Maverāü' n-nehri hep çeşm-āşinā-yı Topḳapu

māverā-yı hinde:

1. **māverā-yı hinde:--e**
Gazel 47
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Hindistan ötesi.

İşmām iderse ḥāl-i lebiñ bñy-ı vuşlatı
Tā Māverā-yı Hinde kadar bu ḥaber gider

māye:

1. **māye:**
Gazel 30
Mısra: 5
Maya, öz, asıl, cevher.

Reng-i gülle māye itmiş dāye-i kudret mñli
Ḥarc idüp şekerle şire la'l-i dil-cū koymuş ad

2. māyesi:-si

Gazel 114

Mısra: 7

Maya, öz, asıl, cevher.

Māyesi şabr-ı gam-ı pā-kub-ı devrān olmasa

Zāhir olmaz feyz-i neş'e şîre-i engürdan

māye-bahş-ı hāb-ı çeşmimdir:

1. māye-bahş-ı hāb-ı çeşmimdir:--(i)m, --dir--i, --m, --dir

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göz uykusuna cevher, öz veren.

Der-āgūş itmek ister mû-miyânın bezm-i ma'nâda

Bu bârîkî fikirim māye-bahş-ı hāb-ı çeşmimdir

māye-bahş-ı iftiḥār oldu:

1. māye-bahş-ı iftiḥār oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Övgü mayasını bahşetmek.

Sudûruñ ser-bülendi Ḥazret-i Āşım Efendiniñ

Ḳudûmı şadr-ı Rûma māye-bahş-ı iftiḥār oldu

māye-i bahr u berr:

1. māye-i bahr u berr:

Kıt'a 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaya ve denizlerin cevheri, sermayesi.

Māye-i bahr u berr olmaz idi hem-vezn-i bahā

Şi'r ü inşasını virseydi felek dellāle

māye-i feyz-i bahār olmuş:

1. māye-i feyz-i bahār olmuş:--muş

Kıt'a 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bahar bereketinin sermayesi olmak.

Ser-ā-ser ḥāki güyā māye-i feyz-i bahār olmuş

Ki her sebz-i giyāhı ğıbtā-fermā ḥaṭṭ-ı müşgine

māye-i keyf-i ḥam-ı endişedir:

1. māye-i keyf-i ḥam-ı endişedir:--dır

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Düşünce kıvrımının zevk mayası.

'Aks-ı la'liñ māye-i keyf-i ḥam-ı endişedir
Mest olup cûş eyledim peymāne-i efkârdan

māye-i şevk ü meserret ola:

1. māye-i şevk ü meserret ola:--a

Kıt'a 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Coşku ve sevinç sermayesi olma.

Ḥamdulillāh oldu revnāk-sāz-ı taḥt-ı saltanat

Māye-i şevk ü meserret ola Sultān Muştafā

māye-i şevk ü sürür-ı çarḥ-ı gerdândır:

1. māye-i şevk ü sürür-ı çarḥ-ı gerdândır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Dönen dünyanın sevinç ve neşe kaynağı.

Dönüp ber-vefk-i maṭlab vāye-dār-ı feyz olur herkes

Bu müjde māye-i şevk ü sürür-ı çarḥ-ı gerdândır

māye-i sūr oldu:

1. māye-i sūr oldu:--dı

Kıt'a 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevinç sermayesi olma.

Güşıma târîḥi böyle geldi bālādan Nebîl

Māye-i sūr oldu her sū maḳdem-i Sultān Murād

mazhar:

1. mazhar:

Gazel 70

Mısra: 1

Görünme, şeref bulma, onurlanma.

Olsa yek şemme-i süz-ı dile mazhar micmer

Yanarak tüde-i hākister olur her micmer

mazhar eylese:

1. **mazhar eylese:--se**

Kaside 12

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Nail olmak.

‘Aṭf-ı nigāh-ı kudretiñe mazhar eylese
Mür-ı za‘ İfî ḥamle-gin-i şîr-i ğāb ider

mazhar-ı bahār olup:

1. **mazhar-ı bahār olup:--(u)p**

Kaside 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bahara ulaşma, erişme.

Gül-bün-tırāz-ı nāz iken açıldı gönçeler
Süz-ı niyāz-ı bülbül olup mazhar-ı bahār

mazhar-ı dīdār-ı ḥaksın:

1. **mazhar-ı dīdār-ı ḥaksın:--sın**

Kaside 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın cemaline mazhar olmak.

Mazhar-ı dīdār-ı Ḥaksın yā Rasūlallāh meded
Mazhar-ı envār-ı Ḥaksın yā Rasūlallāh meded

mazhar-ı envā‘-ı nuşret ola:

1. **mazhar-ı envā‘-ı nuşret ola:--a**

Kıt'a 32

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zafer çeşidine ulaşmak, erişmek.

Baḥr u berrde kahr-ı ā‘dā-yı melāl-engîz ile
Mazhar-ı envā‘-ı nuşret ola Sultān Muştafā

mazhar-ı envār-ı ḥaksın:

1. **mazhar-ı envār-ı ḥaksın:--sın**

Kaside 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Allah'ın nurlarının açığa çıktığı kimse veya tecelli yeri.

Mazhar-ı dīdār-ı Ḥaksın yā Rasūlallāh meded
Mazhar-ı envār-ı Ḥaksın yā Rasūlallāh meded

mazhar-ı levlâkdir:

1. **mazhar-ı levlâkdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

"Levlâk"e layık kılmak.

Zāt-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir
Ḥāk-i pâyiñ zīver-i eflâkdir

2. **mazhar-ı levlâkdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

"Levlâk"e layık kılmak.

Baḥr-ı luṭfuñ kaṭresi cirm-i felek
Zāt-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir

3. **mazhar-ı levlâkdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

"Levlâk"e layık kılmak.

Ḥāk-i zilletde koma şürîde-ḥāl
Zāt-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir

4. **mazhar-ı levlâkdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

"Levlâk"e layık kılmak.

Kadrine nisbetle gevher ḥâkdir
Zāt-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir

5. **mazhar-ı levlâkdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

"Levlâk"e layık kılmak.

Zāt-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir
Ḥāk-i pâyiñ zīver-i eflâkdir

mazhar-ı tevfiḳ-i ḥakdır:

1. mazhar-ı tevfiḳ-i ḥakdır:--*dir*

Gazel 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımının görünmesi.

Mazhar-ı tevfiḳ-i Ḥakdır Ḥazret-i şāh-ı cihān
Ḥaṣre dek olsun bu taḥt-ı salṭanat-pīrāya zeyn

maẓmūn:

1. maẓmūna:--*a*

Gazel 120

Mısra: 8

Nükteli, sanatlı, ince söz.

İdüp büse şitāb aḥşāma ḳalmaqdan ḥazer itdim
Sükūt itdi o meh maẓmūna ḥaṭṭa imtişālinden

maẓmūn-ı ḥaṭṭı:

1. maẓmūn-ı ḥaṭṭı:--*ı*

Gazel 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzündeki ayva tüylerinin manası.

Ol ḥāl-i lebiñe nokṭa-i terkīb-i neş'edir
Maẓmūn-ı ḥaṭṭı būs ile tergīb-i neş'edir

me'āl:

1. me'ālinden:--(*i*)m, --den

Gazel 120

Mısra: 14

Mana, anlam.

Nebīlā baḥr olur her ḳaṭresi ḡavvāş-ı efkāra
Tereşşūḥ itdi ma'nī nükte-i şīrīn me'ālinden

me'āl-ı rāz-ı pinhānım:

1. me'āl-ı rāz-ı pinhānım:--*ı*, --*m*

Murabba 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gizli sırların manası.

Me'āl-ı rāz-ı pinhānım
Ḥalāşa çeşme-i cānsıñ

me'āl-i vaşlı:

1. me'āl-i vaşlı:--*ı*

Gazel 115

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın anlamı, manası.

Me'āl-i vaşlı itmişler ḥaṭ-ı nevden tirāşīde
Olur her müşkil āsān nüşḥa-i pāk-i muḥaşşādan

mebhūt olur:

1. mebhūt olur:--(*u*)r

Gazel 63

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayran olmak, şaşkınlığa düşmek.

Fıkr-ı sırr-ı Ḥaḳḳ ile mebhūt olur şāfi-żamīr
Ḥāne-i āyīnede ḥayrettedir taşvīrlər

mebtūn:

1. mebtūnen:--(*e*)n

Kıt'a 45

Mısra: 8

*Ölümü intāc eden ve -Buhāri-i Şerīfdeki bir
ḥādisə nazarən- tutulanı ḥükmen şehit sayılan salgın
dizanteriye tutulmuş kimse.*

Bāṭını ma'mūr idi keşf itdi vāḳt-i rıḥletin
Aldı mebtūnen şehādet ecrin ol zāt-ı şerīf

mebzül iderler:

1. mebzül iderler:--(*e*)r, --*ler*

Kıt'a 103

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Bereketlendirmek, çoğaltmak.

Baḳup ta'zīmīne himmetlerin mebzül iderler hep
Bu ḥayrından gürūḥ-ı evliyāullāḥ olup ḥoşnūd

mecāl:

1. mecālī:--*i*

Gazel 150

Mısra: 6

Takat, güç, kuvvet.

Bîmâr mıdır o rûtbe çeşmiñ
İmâyâ dañi mecâli yok mı

2. **mecâli:--i**

Kıt'a 30

Mısra: 2

Takat, güç, kuvvet.

Hâkân-ı cihân Hâzret-i Sultân Selîmiñ
Bî-şübhe komaz şîtda a'dāya mecâli

mecâlim yok:

1. **mecâlim yok:**

Mesnevi 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Takatin olmaması.

Yok nutka benim mecâlim aşıla
Gelmez hele vaşfa hâlim aşıla

mecâz:

1. **mecâz:**

Gazel 53

Mısra: 4

Gerçek olmayan, hakikat dışı.

Râh-cüy-ı hakîkatîñ 'acabâ
Menzil-i evveli mecâz mıdır

mecbûr:

1. **mecbûrdur:--dur**

Kıt'a 35

Mısra: 5

Zorunlu.

Žamma tebrîke Uṭârid vaşfını mecbûrdur
Saltanat elķâbına virdükde nev-'unvân cülûs

mecbûr ider:

1. **mecbûr ider:--(e)r**

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zorlamak.

İder mecbûr devri âdemi şadra çeküp iķbâl
Sihâmîñ zîver-i âgûş-ı kıavs olduğı bürhândır

mecbûr olma:

1. **mecbûr olma:--ma**

Muhammes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Mecbur kalmak (veya olmak); herhangi bir şeyi yapmak zorunda bulunmak.

Olma ta'rîfe Nebîlâ mecbûr
Haķķ vaşfin idemez ehl-i şu'ûr

mecbûr olur:

1. **mecbûr olur:--(u)r**

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mecbur kalmak (veya olmak); herhangi bir şeyi yapmak zorunda bulunmak.

Terk-i çirk-i mâ-sivâdır herkese encâm-ı kâr
Def'e elbet aḥzını mecbûr olur kef-gîrler

2. **mecbûr olur:--(u)r**

Tahmis 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mecbur kalmak (veya olmak); herhangi bir şeyi yapmak zorunda bulunmak.

Râyet-i nuşret-nümâ-yı Hâzreti Sultân-ı 'aşķ
Yalınız zann itme erbâb-ı nühâ mecbûr olur

3. **mecbûr olur:--(u)r**

Tahmis 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Mecbur kalmak (veya olmak); herhangi bir şeyi yapmak zorunda bulunmak.

Dir dimez yerde beşer gökde hümâ mecbûr olur
Emrini tenfîze bâ-ḥükm-i kaçâ mecbûr olur

4. **mecbûr olur:--(u)r**

Tahmis 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Mecbur kalmak (veya olmak); herhangi bir şeyi yapmak zorunda bulunmak.

İmtisāl itmeklige şāh u gedā mecbūr olur
Nāfizü'l-hüküm olmada ol mertebe fermān-ı 'aşk

5. **mecbūr olur:--(u)r**

Tahmis 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Mecbur kalmak (veya olmak); herhangi bir şeyi yapmak zorunda bulunmak.

Dir dimez yerde beşer gökde hümā mecbūr olur
Emrini tenfize bā-hüküm-i kazā mecbūr olur

mecbūr-ı hitāb olsam:

1. **mecbūr-ı hitāb olsam:--sa, --m**

Murabba 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hitaba, söz söylemeye mecbur kalma.

Nutkıyla itmez hişşe-yāb
Olsam da mecbūr-ı hitāb

mecd:

1. **mecd:**

Kıt'a 27

Mısra: 2

Ar. Şan, şeref, büyüklük, ululuk.

Şimdi dehrin fāz ile mümtāzıdır
Hāzret-i 'Āşir Efendi mecd ile

2. **mecd:**

Kıt'a 27

Mısra: 4

Ar. Şan, şeref, büyüklük, ululuk.

Olmuş idi şāh-ı vālā-mesnedin
Müfti-i 'ālem-pesendi mecd ile

3. **mecd:**

Kıt'a 27

Mısra: 6

Ar. Şan, şeref, büyüklük, ululuk.

Geldi şulbundan yine bir nūr-ı mahz
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

4. **mecd:**

Kıt'a 27

Mısra: 8

Ar. Şan, şeref, büyüklük, ululuk.

Pir idüp hayrū'l-halef ide Hudā
Böyle bir kadr-i bülendi mecd ile

5. **mecd:**

Kıt'a 27

Mısra: 10

Ar. Şan, şeref, büyüklük, ululuk.

Söyle tārīh-i mücevher ey Nebīl
Doğdu Mecdüddin Efendi mecd ile

mecdüddin efendi:

1. **mecdüddin efendi:**

Kıt'a 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mecdüddin İsa Hazretleri (1447- 1530).

Söyle tārīh-i mücevher ey Nebīl
Doğdu Mecdüddin Efendi mecd ile

meclis:

1. **meclisde:-de**

Gazel 4

Mısra: 5

Oturulacak, toplanılacak yer (Tekke, dergah ve şair toplantısı bağlamlarında); eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı II dünya.

Nidem ol tıfl-ı nāzım meyl-i hāb eylese meclisde
Hikāyāt-ı niyāzımda olur havf u recā peydā

2. **meclisde:-de**

Gazel 33

Mısra: 7

Oturulacak, toplanılacak yer (Tekke, dergah ve şair toplantısı bağlamlarında); eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı II dünya.

Şeyhi bir şābb eyledi meclisde şābb
İhtiyārı itdiler bī-ihitiyār

3. meclisde:-de

Gazel 51

Mısra: 10

Oturulacak, toplanılacak yer (Tekke, dergah ve şair toplantısı bağlamlarında); eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı II dünya.

Kesr-i ayağ itmedi lagzide ey Nebil
Meclisde devr iden o kümeit-i sebû mudır

4. meclisde:-de

Müseddes 1

Mısra: 9

Oturulacak, toplanılacak yer (Tekke, dergah ve şair toplantısı bağlamlarında); eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı II dünya.

Akçe itmez devre kıl meclisde âheng-i şitâb
Sâkiyâ buzlanmadan destîndeki la 'l-i müzâb

meclis-i haşş-ı ilahîde:

1. meclis-i haşş-ı ilahîde:--de

Tahmis 1

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Allah'ın özel, hususi meclisi.

Meclis-i haşş-ı ilahîde muhâtabdır bu şeb
Müstecâb olsa revâdır da 'vet-i ehl-i niyâz

meclis-i mâhı:

1. meclis-i mâhı:--ı

Gazel 107

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ay yüzlü sevgilinin meclisi.

Şu 'le-i âhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i mâhı felekde bende tezyîn eyledim

meclis-i pertevde:

1. meclis-i pertevde:--de

Gazel 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Parlak meclis.

O meh kim meclis-i pertevde dîdâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

meclis-i şâhâne-i hāmūşdur:

1. meclis-i şâhâne-i hāmūşdur:--dur

Gazel 56

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Suskunluğun padişaha yakışır meclisi.

Nağş olan Şehnâme-i dilde nigâh-ı mestidir
Pür-ţarab bir meclis-i şâhâne-i hāmūşdur

mecma 'ı aḥbâbı:

1. mecma 'ı aḥbâbı:--ı

Gazel 40

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dostları bir araya getiren yer.

Ben Nedîm-i bezm-i dil-dârım Nebîl
Mecma 'ı aḥbâbı bilmem kâdardır

mecma 'ı dîvāngâhdır:

1. mecma 'ı dîvāngâhdır:--dır

Tahmis 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Büyük meclis yerinin toplanma mekanı.

Mecma 'ı dîvāngâhdır şuffe-i dîvân-ı 'aşk
Bî-bekâdır çün nuḳûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ

mecma 'ü 'l-bahreyn-i eltâf ü himemdir:

1. mecma 'ü 'l-bahreyn-i eltâf ü himemdir:--dır

Kıt'a 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Himmet ve lütuf denizinin birleştiği yer.

Mecma 'ü 'l-bahreyn-i eltâf ü himemdir şâh-ı dîn
Cûdî cârî şu gibi sârî vücûd-ı âdeme

mecmû 'a-yı hafîd:

1. mecmû 'a-yı hafîd:

Kıt'a 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hafîd'in kitabı.

Zâtı mecmû'a-yı Hafîd midir
Kâlbî gencîne-i hüner gibidir

mecnûn:

1. mecnûnı:-ı

Kaside 16

Mısra: 7

*Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı,
Kays.*

Karanfîl oldu Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkî
Bakup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldu

2. mecnûnı:-ı

Gazel 47

Mısra: 9

*Aşk yüzünden deli divane olmuş, aklı başından
gitmiş kimse; Leyla ile Mecnun hikâyelerinin erkek
kahramanı, Kays'ın lakabı.*

Mecnûnı bu gidişle hisâba olmaz Nebîl
Dünyâyı zülf-i beste-i yek-mû ider gider

3. mecnûn:

Kıt'a 20

Mısra: 14

*Aşk yüzünden deli divane olmuş, aklı başından
gitmiş kimse; Leyla ile Mecnun hikâyelerinin erkek
kahramanı, Kays'ın lakabı.*

Kılsaydı lîka hoşkasına zülf-i Leylîyi
Mecnûn bulurdu kayd-ı kalem nîsteden rehâ

mecnûn olduğın:

1. mecnûn ol:--dığ, --ı, -n

Gazel 78

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Delirmek.

Yâr lûtf itdikçe mahzûn olduğım görseydi Kays
Çıldırırdı böyle mecnûn olduğım görseydi Kays

mecnûn-ı şeydâ:

1. mecnûn-ı şeydâ:

Kaside 16

Mısra: 68

Kelime Tipi: -
Deli Mecnun.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zülf-i Leylâyı
Dimez miydi gören Mecnûn-ı şeydâ hûş-yâr oldu

mecnûn-pesend it:

1. mecnûn-pesend it:

Murabba 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mecnun'u beğenmek.

Zülfîñ kemend it
Mecnûn-pesend it

mecrâ-yı belâğat:

1. mecrâ-yı belâğat:

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel söz söylemenin kaynağı.

Derûnuñ baħr-ı pür-emvâc-ı 'irfân-ı ilâhîdir
Zebânîñdır o mecrâ-yı belâğat yâ Rasûlallâh

mecrâ-yı sa'âdetdir:

1. mecrâ-yı sa'âdetdir:--dir

Murabba 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mutluluğun kaynağı.

Derûnuñ baħr-ı rahmetdir
O mecrâ-yı sa'âdetdir

mecrûh olmadan:

1. mecrûh olmadan:--madan

Gazel 131

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yaralanmak, incinmek.

Seri kâra gelür mi mü-şikâfân olmadan mecrûh
Kârîñ-i zülf olunca sînesin şad-çâk ider şâna

med ü 'atf-ı nigâhı:

1. med ü 'aṭf-ı nigāhı:--ı

Kaside 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uzatma (uzağa bakma) ve bakışını çevirme.

Nebîl-i zârı mesrûr ile imâ-yı şefâ'atle
Dirîğ itme med ü 'aṭf-ı nigāhı yâ Rasûlallâh

medâr oldu:

1. medâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Yardım etmek, yardımcı olmak, yardımı
dokunmak.*

Maşûndur fûl-ı bahri bîd-i Mecnûnuñ ezânından
Anı zabt itmege zincîr-i mevc-i cû medâr oldu

medâr-ı fahr u mübâhât:

1. medâr-ı fahr u mübâhât:

Kaside 15

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Gururlanma ve övünmenin vesilesi.

Ancak medâr-ı fahr u mübâhât bendeñe
Olmaz mı bendelik saña ey mefhar-ı bahâr

medâr-ı iftiḥâr oldu:

1. medâr-ı iftiḥâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Övünme dayanağı, övünç sebebi olmak.

O maḥdûm-ı sa'âdet-mend kim zîb-i ma'ârifle
Cihâna zât-ı vâlâsı medâr-ı iftiḥâr oldu

medâr-ı iftiḥâr-ı bî-hünerdir:

1. medâr-ı iftiḥâr-ı bî-hünerdir:--dır

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Becereksizin övünme dayanağı.

Medâr-ı iftiḥâr-ı bî-hünerdir 'arz-ı âlâyiş
'Ayândır revnağ-ı şarrâf ta'dâd-ı nukûdundan

medâr-ı iftiḥârım:

1. medâr-ı iftiḥârım:--(ı)m

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Övünme sebebi, vesilesi.

Çıkınca ḥalka-yı gîsûsı engüşt-i niyâzımdan
Medâr-ı iftiḥârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

2. medâr-ı iftiḥârım:--(ı)m

Kaside 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Övünme sebebi, vesilesi.

Nebîl-âsâ seniñ bir bende-i nâ-çizîñ olmağdır
Dü 'âlemde medâr-ı iftiḥârım yâ Rasûlallâh

medd:

1. medd:

Gazel 85

Mısra: 7

*Harekenin uzun okunacağını gösteren işaretin
adı II iniş, çıkış, yükseliş ve alçalış III gelgit olayı,
denizin kabarması ve alçalması.*

Medd ile sûz-ı derûn olsa fetîl-efrûzı
Hışn-ı eflâki döğer gülle-i âh-ı 'âşık

medd eylemiş:

1. medd eylemiş:--miş

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uzatmak.

Ol perî-şanın perîşân tırrası
Hüş-yârı eylemiş medd hüş-yâr

medd-i âh-ı seher:

1. medd-i âh-ı seher:

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Seher vakti ahını uzatma.

Gice kadr-i Nebîli pest itdiñ
Medd-i âh-ı seher misiñ vâ'iz

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseynîye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muharrem yetişür

medd-i âhımla:

1. **medd-i âhımla:**--ı, --m, --la-ım, -la

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Uzun uzun ah çekmek.

İtdi târîhi Nebîlâ medd-i âhımla şudür
Ola Şadrüddîn Bege dârü's-selâm yâ Rab maqâm

medd-i tûfân-zâr-ı neyl-i eşk:

1. **medd-i tûfân-zâr-ı neyl-i eşk:**

Kıt'a 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göz yaşına kavuşan tufan yerini uzatma.

Yazılsın medd-i tûfân-zâr-ı neyl-i eşk ile târîh
Nebîl Beg kıldı Firdevsî mekân hâkim iken Mısra

meded:

1. **meded:**

Gazel 36

Mısra: 11

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

Sâkî meded piyâleyi der-peyi yürüt
Elbet garâz ayağıle ta'kîb-i neş'edir

2. **meded:**

Gazel 54

Mısra: 7

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

Şabâh oldı meded encüm şümâr-ı hicre rahm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı hayâl-i şâmâ şüret vir

3. **meded:**

Gazel 65

Mısra: 9

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

4. **meded:**

Gazel 134

Mısra: 4

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

Dağı bâr-âver-i vişâl olamaz
Meded ol nev-nihâle meyl itme

5. **meded:**

Gazel 139

Mısra: 8

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

Pence-i bâz-ı nighinden göñül
Düşdi meded çâh-ı zenahtânına

6. **meded:**

Gazel 145

Mısra: 2

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tıttı
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tıttı

7. **meded:**

Kaside 9

Mısra: 21

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

Meded dest-i şefâatle bırakma hâk-i zilletde
Nebîl-i zâr kim der-zîr-i pâdır yâ Rasûlallâh

8. **meded:**

Kaside 11

Mısra: 1

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"

anlamlarında ünlem.

Mazhar-ı dîdâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded
Mazhar-ı envâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

9. meded:

Kaside 11

Mısra: 2

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

Mazhar-ı dîdâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded
Mazhar-ı envâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

10. meded:

Kaside 11

Mısra: 4

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

Ümmetiñ zîr-i livâ-yı hamdını eyler penâh
Ahmed-i Muhtâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

11. meded:

Kaside 11

Mısra: 6

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

Ehl-i şirkiñ mahv iden sensiñ sevâd-ı kizbini
Şubh-ı şıdk-âşâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

12. meded:

Kaside 11

Mısra: 8

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

İtdi Cibrîl-i emîni şemme-i feyziñ hezâr
Bir gül-i bî-hâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

13. meded:

Kaside 11

Mısra: 10

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

Zâtuña mekşûf mirât-ı cemâl-i Kibriyâ
Vâkıf-ı esrâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

14. meded:

Kaside 11

Mısra: 12

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

'Arşa çıkdı mehçe-i râyât-ı iclâliñ seniñ
Meh-âdem sâlâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

15. meded:

Kaside 11

Mısra: 14

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

El virir tutsa kenâr-ı dâmen-i lutfuñ Nebîl
Merkez-i pergâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

16. meded:

Kaside 12

Mısra: 103

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

Koyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdı şefkatiñ bize vaqt-i 'ikâb ider

17. meded:

Murabba 1

Mısra: 15

"Yardım et, imdat eyle, yetiş, aman, eyvah"
anlamlarında ünlem.

Meded muhtâc-ı ihsândır
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

meded ol:

1. meded ol:

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yardımcı olmak; birinden yardım gelmek.

Tâb-ı dîdârı kebâb itdi Nebîl-i zârı
Meded ol zülf-i siyeh perde-i ruhsâr olsun

meded-res olur:

1. meded-res olur:--(u)r

Kaside 12

Mısra: 61

Kelime Tipi: -
Yardım etmek, yardımcı olmak.

Rahm eyleyüp meded-res olur Hâzret-i Rasûl
Bu luftı bî-kes-ümmete bî-irtiyâb ider

medfeni olmuşdı:

1. **medfeni olmuşdı:--muş, --dı**

Kıt'a 53

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Mezar olmak.

Hâzretü'l-Şeyh Ahmed kim Buḥārādan gelüp
Medfeni olmuşdı fevtinde bu cāy-ı ma'bedi

medh:

1. **medhîni:--i, --ñ, --i**

Kaside 12

Mısra: 94

Övme, övgü.

Her beyti kaşr-ı ḥuld ile hem-vezn olur anıñ
Gül-zâr-ı nazma medhîni kim âb u tâb ider

2. **medhîni:--i, -n, -i**

Kaside 12

Mısra: 101

Övme, övgü.

Mişliñ 'adîm-i nüh şadef itmiş ki medhîni
Dürr-i yetîm-i kûlzüm-i ümmü'l-kitâb ider

3. **medhîni:--i, --ñ**

Kaside 15

Mısra: 79

Övme, övgü.

Medhîni göreñ kitâb-ı Gülistân zann ider
Müjgân-ı bülbül olsa eğer mıştar-ı bahâr

4. **medhî:--i**

Kıt'a 102

Mısra: 16

Övme, övgü.

Beş vakitte du'âsı vakf-ı zebân
Tutdı medhî bu mülk-i şeş ciheti

5. **medhîni:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 2

Övme, övgü.

Gerçi kim vaşfinda dil çâlâkdir
Lîk medhîni müntic-i idrâkdir

medhal:

1. **medhali:--i**

Gazel 125

Mısra: 9

Girecek yer, ağız, kapı.

Nebîlâ rûzgâr-ı pür-gubârıñ medhali yokdur
Bakılmazmış o mihr-i tâb-dâra dîdeler rûşen

medîne:

1. **medîne:**

Kıt'a 41

Mısra: 14

Medîne şehri.

Nebîlâ söyledim târîḥ-i tâmin ḥamd idüp ben de
Medîne cāy-ı ârâm oldı cünd-i Ḥân Maḥmûda

mefhar-ı bahâr:

1. **mefhar-ı bahâr:**

Kaside 15

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Baharın övüncü.

Ancaḳ medâr-ı fâḥr u mübâhât bendeñe
Olmaz mı bendelik saña ey mefhar-ı bahâr

mefhar-ı zamâne:

1. **mefhar-ı zamâne:--e**

Kaside 15

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Zamanın övüncü, zamanın kendisiyle övündüğü kimse.

Ey mefhar-ı zamâne ki vaşfiñla teng olur
Gül-gün-ı fikre vüs'at-i pehnâ-ver-i bahâr

mefkūd:

1. mefkūd:

Gazel 70

Mısra: 7

Kaybolmuş, yitmiş.

Elleri düde kadar şarfdā kudret mefkūd
İtse de düdini çün halkā-i ejder micmer

mefkūd olmuş:

1. mefkūd olmuş:--muş

Kıt'a 103

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Mevcut olmayan.

Olan bu hāneye mālīk bu kabre olmayup vākıf
Sinīn-i vāfire gözden bu zāt olmuş idi mefkūd

mefitūn olma:

1. mefitūn olma:--ma

Mesnevi 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.

Sürh-i ruh-ı yāre olma mefitūn
Rengile derūnun itme pür-hūn

meger:

1. meger:

Gazel 144

Mısra: 9

Meğer, oysa, oysa ki.

Bāz kalmış çeşmi meger gamze-i yāre Nebīl
Nergisiñ şāyeste-i 'atf-ı nighedir her biri

2. meger:

Kaside 10

Mısra: 5

Meğer, oysa, oysa ki.

Meger der-şubh-i mahşer bīnem aşār-ı peşimānī
Ki her hengām-i feyz ālūde hābem yā rasūlallāh

3. meger:

Murabba 10

Mısra: 9

Meğer, oysa, oysa ki.

Dolmuş hum-ı dil meger ser-ā-pā
Engür-ı muhabbetiñle cāna

4. meger:

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Meğer, oysa, oysa ki.

Zülf-i siyehe okutdı rahmet
Pek kâfir imiş meger tegāfūl

meges-meşreb:

1. meges-meşreb:

Gazel 63

Mısra: 13

Aşık yaratılışlı.

Far-ı hırşından tama 'kārān meges-meşreb olur
Bir midir şahş-ı gūrisne-çeşm ile dil-sīrlər

meh:

1. meh:

Gazel 117

Mısra: 2

Ay, kamer.

Tāb-ı meyle rūyuñ 'arz it zülf-i 'anber-fāmdan
Meh çıkar tekmiñ-i feyz-i mihr ile aḥşāmdan

2. mehi:-i

Kıt'a 79

Mısra: 4

Ay, kamer.

Bilmez üftāde-i mahmūrī felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i şüreyyāda görür

3. mehe:--e

Mesnevi 1

Mısra: 96

Ay, kamer.

Kimse o şehe muḳābil olmaz
Encümde mehe muḳābil olmaz

4. meh:

Kaside 9

Mısra: 18

Ay, kamer.

Ol iki nūr-ı çeşmiñ kim cihāna dāğ-ı hasretidir
Biri meh biri şems-i pūr-ziyādır yā Rasūlallāh

5. mehiñ:--iñ

Kıt'a 90

Mısra: 2

Ay, kamer.

Zülfı içinde ruh-ı pūr-jālesi
Nūr-ı siyeh mi o mehiñ hālesi

6. mehle:--le

Gazel 48

Mısra: 8

Ay, kamer.

Dümbāle-i şafāsı tebāşır-i subh olur
Her şeb o mehle kim mey için aftāb ider

7. meh:

Gazel 55

Mısra: 8

Ay, kamer.

Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile
..... meh āhı sūz-ı nihānım tutuşdurur

8. mehden:-den

Gazel 129

Mısra: 12

Ay, kamer.

Bulur halka-be-güşān pertev-i maḥdūm ile rif'at
Olur hem-ḳadr-i ḫālḫal olsa mehden dūr eger hāle

9. mehiñ:--(i)ñ

Gazel 12

Mısra: 9

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Çıkdı māhiyyeti beyāza mehiñ
Şan Nebīlā debīrdır mehtāb

10. meh:

Gazel 21

Mısra: 1

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

O meh kim meclis-i pertevde dīdār olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pūr-envār olur her şeb

11. meh:

Gazel 23

Mısra: 14

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Pertevde olur hāle-i āgūşa Nebīlā
Ol meh olıcak zīver-i zānū-yı muḫabbet

12. mehiñ:-in

Gazel 23

Mısra: 7

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şām-ı ḫatında
Gitdi 'Arabistāna pīristū-yı muḫabbet

13. meh:

Gazel 36

Mısra: 9

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Nüş eyleyüp sunarsa o meh duḫter-i rezi
Zevḳ āşinā-yı şevḳine terḫīb-i neş'edir

14. meh:

Gazel 45

Mısra: 4

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Atdı kemend-i zūlfını şayd-ı felek için
Ġarrā o meh ki server-i taḫt-ı gururdur

15. meh:

Gazel 48

Mısra: 3

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Āḫım o meh şerāre-feşān-ı sipihr idüp
Cevv-i semāda mürğ-i hümāyı kebāb ider

16. meh:

Gazel 54

Mısra: 8

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Şabâh oldı meded encüm şümâr-ı hicre rahm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı hayâl-i şâmâ şüret vir

17. meh:

Gazel 85

Mısra: 1

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Zülfîñ ey meh eger olursa penâh-ı 'âşık
Dokunur sünbüle-i çarha külâh-ı 'âşık

18. meh:

Gazel 98

Mısra: 3

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Olmasunda yâde zîb-i hâle-i âgûş o meh
Şem'-i bezm-efrûz-ı âdâb olsa da mâni' degil

19. meh:

Gazel 99

Mısra: 9

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Ol meh dökince zülf-i siyeh-târı ey Nebîl
Maḥv itdi revnaḳ-ı şeb-i deycûrı neyleyim

20. meh:

Gazel 120

Mısra: 8

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

İdüp büse şitâb aḥşâma kalmaḳdan ḥazer itdim
Sükût itdi o meh maẓmûna ḥaṭṭa imtişâlimden

21. mehiñ:-in

Gazel 143

Mısra: 2

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Pertev-i ḥüsne sebeb zülf-i siyehdir düşda
Ol mehiñ artar fûrûḡı hâle-i âgûşda

22. meh:

Kıt'a 65

Mısra: 3

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Mümkin midir âh itmemek ey meh nazar eyle
Ḥayrân-ı cemâliñ olan âyîneye gâhî

23. meh:

Terkib-bend 1

Mısra: 126

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Çeşmân-ı siyeh o iki ser-ḥîş
Gîsûniñ o meh de pençesinde

24. meh:

Terkib-bend 1

Mısra: 134

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

Eylendi ḥayâlini der-âgûş
Âhım o meh itdi peyk-i feryâd

25. meh:

Terkib-bend 2

Mısra: 28

Ay. II Ay yüzlü güzel (sevgili).

IV
Ey meh aḥvâlimi cevriñle diğér-gün itdiñ

meh ü ḥürşide:

1. meh ü ḥürşide:--e

Kıt'a 50

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Ay ve güneş.

Pey-ender-pey derûnı cılve-gâh-ı şevḳ ü zevḳ olsun
Meh ü ḥürşide tâ kim cılve-geh leyl ü nehâr oldı

mehâsin-i ruḥı:

1. meḥâsin-i ruḥı:--ı

Gazel 145

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Yanağın güzelliği.

Meḥâsin-i ruḥı ta' dâd olunca çıkdı yüze
Meta'-ı vaşlı bu yüzden bahâya yüz tıttı

meh-çe-i râyâtı:

1. meh-çe-i râyâtı:--ı

Kıt'a 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sancakların ayı, hilali.

'Adli mışbâh-ı hidâyetdir o kûtb-ı 'âlemiñ
Meh-çe-i râyâtı pür-nûr ide necm-i Ferḳadı

2. meh-çe-i râyâtı:--ı

Tahmis 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sancakların ayı, hilali.

Meh-çe-i râyâtı düşdi ehl-i şirk ü bid'atın
Na'l-i esbi çün hilâl-i 'ıyddır ol ḥazretiñ

mehçe-i râyât-ı iclâliñ:

1. mehçe-i râyât-ı iclâliñ:--i, --ñ

Kaside 11

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ululuk sancağının alemi.

'Arşa çıkdı mehçe-i râyât-ı iclâliñ seniñ
Meh-ḥadem sâlâr-ı Ḥaksıñ yâ Rasûlallâh meded

meh-çe-i râyât-ı ikbâli:

1. meh-çe-i râyât-ı ikbâli:--i

Kıt'a 103

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Mutluluk sancağının ayı, hilali.

Ziyâ-baḥş ola mihre meh-çe-i râyât-ı ikbâli
Münevver eyledikçe 'âlemi şâh-ı felek maḥsûd

mehd:

1. mehd:

Kıt'a 7

Mısra: 6
Beşik.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı maḥẓ oldı 'ayân
Pertev ile mehd içinde tıttı dehr-i a'zamı

2. mehd:

Kıt'a 7

Mısra: 8

Beşik.

Zîb-i âgûş eylemişdir hâle bir meh-ḥal'atı
Şanma mehd içre yatur ol neci-pâk-i ekremi

mehd-i gamda:

1. mehd-i gamda:--da

Kıt'a 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam beşiği.

Mâder-i baḥtım Ḥuda bîdâr ide
Mehd-i gamda tıfl-ı dil nâlândır

meh-ḥadem:

1. meh-ḥadem:

Kaside 11

Mısra: 12

Hizmet edenlerin ay yüzü sevgilisi.

'Arşa çıkdı mehçe-i râyât-ı iclâliñ seniñ
Meh-ḥadem sâlâr-ı Ḥaksıñ yâ Rasûlallâh meded

mehî:

1. mehi:

Kıt'a 97

Mısra: 3

Ay yüzü güzel.

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dâdesi görüp
Dönmüş hilâl-i gurreye deyr zîr-i halede

meh-i burc-ı leṭâfet:

1. meh-i burc-ı leṭâfet:

Gazel 90

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik (latıflık, nezaket) burcunun ayı.

Ol meh-i burc-ı leṭāfet kim hevādan nem ḳapar
Çıkmasun ḥabs-ı nefesden bir kez āhı kimseniñ

meh-i burc-ı sitem:

1. meh-i burc-ı sitem:

Gazel 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sitem güneşinin burcu.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dād iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflāk baña

meh-i devrāne:

1. meh-i devrāne:--e

Gazel 94

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ay. II Yüzü ay gibi parlak olan sevgili.

Eylemez işrāk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigāh
Nūr-ı ḥurşide meh-i devrāne kim çeşmimdir ol

meh-i 'işveyle:

1. meh-i 'işveyle:--yle

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nazlı ay yüzlü sevgili.

Dīdeler rüşen zuhūr 'aynıdır rü'yālarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i cāme-ḥāb itdik bu şeb

meh-i kākül-perişāna:

1. meh-i kākül-perişāna:--a

Gazel 131

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Dağmık saçlı ay yüzlü güzel.

Nebīlā dūd-ı āhım sünbülistān itdi eflāki
İderken ḥālim işmām ol meh-i kākül-perişāna

meh-i ken'ān:

1. meh-i ken'ān:

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kenan şehrinin ayı, Hz. Yusuf.

Vişālīñ ey meh-i ken'ān olur sūkūna sebeb
Düşürme eşkimi gözden 'azīz olur giderek

2. meh-i ken'ān:

Kıt'a 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hz. Yusuf.

Dogdı dehrīñ dīdeler rüşen günü Ya'ḳūb-veş
İtdi güyā ümm-i dünyāya meh-i Ken'ān cülūs

mehtāb:

1. mehtāb:

Gazel 12

Mısra: 1

Ay ışığı II sevgilinin ay gibi parlak yüzü; sevgili.

Pīr-i rüşen - zamīrdır mehtāb
Riştö-yı şeb-mesīrdır mehtāb

2. mehtāb:

Gazel 12

Mısra: 2

Ay ışığı II sevgilinin ay gibi parlak yüzü; sevgili.

Pīr-i rüşen - zamīrdır mehtāb
Riştö-yı şeb-mesīrdır mehtāb

3. mehtāb:

Gazel 12

Mısra: 4

Ay ışığı II sevgilinin ay gibi parlak yüzü; sevgili.

Zīr-i ḥükmiñdedir ḳalem ü şām
Şāh-ı vālā-serīrdır mehtāb

4. mehtāb:

Gazel 12

Mısra: 6

Ay ışığı II sevgilinin ay gibi parlak yüzü; sevgili.

Anda mähīler 'aks-i encümdir
Baḥr-ı pūr-mevc-i şīrdır mehtāb

5. mehtāb:

Gazel 12

Mısra: 8

Ay ışıǵı II sevgilinin ay gibi parlak yüzü; sevgili.

Pertev-i fîre-dili ki kesb iledir

Feyz-i mihr-i münîrdir mehtāb

6. mehtāb:

Gazel 12

Mısra: 10

Ay ışıǵı II sevgilinin ay gibi parlak yüzü; sevgili.

Çıkdı mâhiyyeti beyāza mehiñ

Şan Nebîlā debîrdir mehtāb

7. mehtābı:--ı

Gazel 55

Mısra: 7

Ay ışıǵı II sevgilinin ay gibi parlak yüzü; sevgili.

Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile

..... meh âhi sūz-ı nihānım tutuşdurur

meh-tāb iderler:

1. mehtāb iderler:--(e)r, --ler

Kaside 16

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ay ışıǵı etmek.

Bakup mehtāb iderler gınceler üşkûfe-i māha

Çemen tahrîk-i bād ile bihār-ı mevce-dār oldu

meh-tāb-ı boğaza:

1. mehtāb-ı boğaza:--a

Kıt'a 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boğazın ay ışıǵı.

Meh-tāb-ı boğaza idüp îmā

Bak doğdı gümüş-i serv didim ben

meh-tāb-ı meh-i ken'ân-ı mısır oldu:

1. mehtāb-ı meh-i ken'ân-ı mısır oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Mısır'ın Kenan şehrinin ayının, ay ışıǵı

(Hz. Yusuf) göründü.

Açılsun rüşen olsun çeşm-i Ya'kûb-ı felek ğayrı

Şehāb açıldı meh-tāb-ı meh-i Ken'ân-ı Mısır oldu

meh-tal'at:

1. mehtāl'atı:--ı

Kıt'a 7

Mısra: 7

Ay yüzü. II sevgili.

Zîb-i āġuş eylemişdir hāle bir meh-tāl'atı

Şanma mehd içre yatur ol necl-i pāk-i ekremi

meh-veşi:

1. meht-veşi:--ı

Gazel 77

Mısra: 7

Ay gibi güzel, sevgili.

Āġuşa Rüstemāne çekince o meh-veşi

Bükdi miyān-ı Zāl-i sipihri oyunumuz

mekân ider:

1. mekân ider:--(e)r

Kaside 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yer edinmek II oraya yerleşmek.

İder derûnı mekân lâ-ilāhe illallāh

Mişāl-i cevher-i cān lâ-ilāhe illallāh

mekân kıldı:

1. mekân kıldı:--dı

Kıt'a 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yer edinmek, yerleşmek.

Yazılsın medd-i tûfân-zār-ı neyl-i eşk ile tarîh

Nebîl Beg kıldı Firdevsi mekân hâkim iken Mısra

mekân-ı nakş-bendi:

1. mekân-ı nakş-bendi:

Kıt'a 54

Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Naşibendi tarikatının mekanı, yeri.

Mekân-ı Naş-bendi Hân Maḥmūd eyledi ma'mūr
Yapıldı oldu ihyâ merḳad-ı meḳūd-ı Şeyḥ Aḥmed

mekkâr-ı perîşân:

1. mekkâr-ı perîşân:
Murabba 7
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Perîşan hilekar.

Benî âdemle hiç ünsiyyet itmez
Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

mekke:

1. zemzem:
Kıt'a 49
Mısra: 11
Ar. Kâ'be-i Muazzama kurbundaki maruf ve mübarek kuyunun suyu.

Ḳıyâs olmaz ḥulûş-ı sâfıdır ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde ḳurb ile hem-sâye-i Mekke

mekr ü âline:

1. mekr ü âline:--i, --n, --e
Terkib-bend 3
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Hile ve aldatma.

Rûyında cevher itdigi emvâc-ı cândır
Ṭâḳat gelür mi ḡamzelerin mekr ü âline

mekşûf:

1. mekşûf:
Kaside 11
Mısra: 9
Keşfolunmuş, meydana çıkarılmış.

Ẓatüña mekşûf mirât-ı cemâl-i Kibriyâ
Vâḳıf-ı esrâr-ı Ḥaḳsıñ yâ Rasûlallâh meded

mekteb-i 'irfâna:

1. mekteb-i 'irfâna:--a

Kıt'a 48
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Hakikati tefekkür, keşif ve ilham yoluyla öğrenme okulu.

Veled peydâ idüp bu mekteb-i 'irfâna ḳalbinde
Sebaḳ-ḡânân-ı ihlâş oldu ḡatm-ı ḡâcede mevcûd

mektûm:

1. mektûm:
Gazel 124
Mısra: 6
Saklanmış, gizlenmiş.

Bir ḡaber yok mıdır esrâr-ı lebinden şoralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

melâl olmuş:

1. melâl olmuş:--mış
Gazel 18
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Üzülmek, üzüntülü olmak.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

melek efendi:

1. melek efendi:
Kıt'a 56
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
-Hafız Melek Efendi (20.yüzyıl musikîşinaslarından).

Bir şavt irişdi nâ-gâḡ tārîḡidir Nebîlâ
Şimdi Melek Efendi mülk-i beḳâyâ gitdi

melek-haslet:

1. melek-ḡaşlet:
Kıt'a 45
Mısra: 5
Melek huyly, huy melek gibi olan.

Ol melek-ḡaşlet tecerrüd 'âleminde şâḡ idi
İde 'adnı vuşlat-ı ḡurân aña cây-ı maẓîf

melûl:

1. melûl:

Kasîde 12

Mısra: 103

Boynu bükük, üzgün, mahzun.

Koyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdı şefkatiñ bize vakt-i 'ikâb ider

memdûd ola:

1. memdûd ola:--a

Kıt'a 103

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Uzatılmış olmak.

Şeh-en-şâh-ı mu'azzam Hazret-i Sultân Mahmûd Hân
Ola zıll-ı Hudâdır haşr olunca sâyesi memdûd

2. memdûd ola:--a

Kıt'a 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uzatılmış olmak II aşulmak, geçilmek.

Bülend-ikbâl ile ber-vefî-i şâhândır o zıllullâh
Ola zıll-ı hü mâ-yı şevket-i bâlâ-revî memdûd

memnûn olduğım:

1. memnûn olduğım:--dığ, --ı, --m--dık, --(ı)m

Gazel 78

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Memnun/hoşnut olmak.

Zülf-i Leylâyı Nebîl eylerdi rû-pûş-ı habâb
Zulmet-i hicriñde memnûn olduğım görseydi Kays

me' mül idemem:

1. me' mül idemem:--e, --me, --m

Murabba 10

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Umut etmek.

Me' mül idemem vefâ-yı yâri
Yâd eylemedi Nebîl-i zârı

men':

1. men'e:-e

Müseddes 1

Mısra: 6

Engelleme, önleme.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çüblar

2. men'e:-e

Müseddes 1

Mısra: 12

Engelleme, önleme.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çüblar

3. men'e:-e

Müseddes 1

Mısra: 18

Engelleme, önleme.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çüblar

4. men'e:-e

Müseddes 1

Mısra: 24

Engelleme, önleme.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çüblar

5. men'e:-e

Müseddes 1

Mısra: 30

Engelleme, önleme.

Nâ-be-hengâm gülsitâna gelmesün maḥbûblar
Men'e her naḥl oldu destine hezârân çüblar

menâzil:

1. menâzilde:--de

Kıt'a 69

Mısra: 56

Ok atma yarışında okun ulaştığı yerler.

Yâları yâ-yı tûr-i ma'nîdir
Bu menâzilde kâr-ger gibidir

menba'-ı 'adl u şehâdır:

1. menba'-ı 'adl u şehâdır:--dır

Kaside 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Adalet ve cömertlik kaynağı.

Biri şıdık u şafâdan âb-ı rûy-ı mü'minîñ oldı
Biri de menba'-ı 'adl u şehâdır yâ Rasûlallâh

menba'-ı 'inâyet olan:

1. menba'-ı 'inâyet olan:--(a)n

Kaside 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyiliğin kaynağı olma.

Âb-ı hayât-ı lutfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'inâyet olan Hâzret-i Emîr

2. menba'-ı 'inâyet olan:--(a)n

Kıt'a 71

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyiliğin kaynağı olma.

Âb-ı hayât-ı lutfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'inâyet olan Hâzret-i Emîr

menba'-ı 'inâyetden:

1. menba'-ı 'inâyetden:--den

Kıt'a 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyiliğin kaynağı.

Teşne-i tafraya bu rütbe kerem
Çok mıdır menba'-ı 'inâyetden

mengûs:

1. mengûsda:--da

Gazel 143

Mısra: 14

Küpe.

Yok Nebîlâ kurbdan güm-râh-ı isti'dâda sûd
Hisse var mı istimâ'-ı gûşdan mengûşda

mengûş-ı mürvârid olur:

1. mengûş-ı mürvârid olur:--(u)r

Kıt'a 58

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

İnci küpesi olma.

Resm-i kühen tecdîd olur rakş-âver-i nâhîd olur
Mengûş-ı mürvârid olur nazm-ı şenâ-yı Topkapu

menşûbe-i 'aşka:

1. menşûbe-i 'aşka:

Gazel 46

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşka ait.

Açılmışdır gönül ferzânesi menşûbe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

menzil:

1. menzillerde:--ler, --de

Gazel 27

Mısra: 4

Yurt, mesken | makam.

Nice toz kopmuş ayağ-ı Cemde bu meydânda
Ehl-i zevkîñ bir nişânı yok mı menzillerde hiç

2. menzirim:--(i)m

Gazel 41

Mısra: 7

Yurt, mesken | makam.

Menzilim dursun gubâr-ı pâyime irmek muhâl
Rîşe-i perr-i hüma-yı ma'rifet tûrimdedir

3. menzillerini:--ler, -in, -i

Mesnevi 1

Mısra: 84

Yurt, mesken | makam.

Reşk anları beste-dem iderdi
Menzillerini 'adem iderdi

4. **menziliñ:--i, --ñ**

Tahmis 2

Mısra: 9

Yurt, mesken l makam.

Eylemez her albgahıñ menziliñ cy-ı nzl
h-ı istign siph-ı mülk-i b-pyn-ı 'ak

menzil aldı:

1. **menzil aldı:--dı**

Mesnevi 1

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Hedefe ulaşmak.

Herkes koı aldı ndl aldı
Sultn-ı cihn menzil aldı

menzili alınca:

1. **menzili alınca:--ınca**

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Amaçlanan yere ulaşmak için mesafe katetmek.

lime a-ı resen-bz-ı zülfiñ olmuşdur
Alınca menzili pr-p  tbdır gönlüm

menzil-i evveli:

1. **menzil-i evveli:--i**

Gazel 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

lk varılan yer.

Rh-cy-ı hkkatiñ 'acab
Menzil-i evveli mecz mıdır

menzil-resn:

1. **menzil-resndır:--dır**

Kaside 2

Mısra: 1

Mekana ulaştıran, kavutıran.

Sihm-ı maadı menzil-resndır hla-i tevd
Bu sırrı kefe kavs-ı imtindır hla-i tevd

menzil-res-i mad olur:

1. **menzil-res-i mad olur:--(u)r**

Gazel 138

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hedefe ulaşmak, amacına ulaşmak.

B-a'ab menzil-res-i mad olur elbet Nebl
'id-i tadre teslm-i zimm itmiş yine

menzd olup:

1. **menzd olup:--(u)p**

Kıt'a 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Istif olunmuş.

Yed-i fikre ola rm nzm-ı devleti sba
Le'l-i hkem hep silk-i tevke olup menzd

merdne:

1. **merdne:**

Kıt'a 24

Mısra: 11

Erkekesine. Merdesine. Er'e yakır surette.

mm-i dnyy alan merdne bir ser-dr ile
Kendi 'azm itmek eger lzm gelirse b-gmn

merdn-ı 'ak:

1. **merdn-ı 'ak:**

Tahmis 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ak yitleri.

Hre dek ta'kb iderler birbirin merdn-ı 'ak
Zhid olmaz dil-ber-i sem'e me'v-y nzl

merd-i meydn-ı muhabbet:

1. **merd-i meydn-ı muhabbet:**

Kıt'a 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muhabbet meydanının yidi.

Merd-i meydn-ı muhabbet idi Yan Moll Fakr
tmedi meyl-i zen-i dny ile sd u ziyn

merd-i zarf:

1. **merd-i zarîf:**

Kıt'a 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zarîf insan.

Mâlik-i sırr-ı tarîkat oldı zîkr-i kalb ile
Salik-i rāh-ı hâkîkat idi ol merd-i zarîf

merdûd olma:

1. **merdûd olma:--ma**

Kıt'a 48

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kovulmak, reddedilmek.

Olup mahrûm zevk-i hamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i lefâ'if olma ey cüyâ-yı Hâk merdûd

merdûm:

1. **merdûmden:--den**

Kaside 15

Mısra: 13

Göz bebeği.

Merdûmden itmez ehl-i naẓar himmeti dirîğ
Cüyâ-yı zevke nergis olur reh-ber-i bahâr

merdümek-i çeşmi:

1. **merdümek-i çeşmi:--i**

Gazel 23

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

Haṭṭ-ı nev 'ayân oldı resen-bâz-ı hayâle
Kıl merdümek-i çeşmi terâzû-yı muḥabbet

merdûm-i çeşmi:

1. **merdûm-i çeşmi:--i**

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

Çeker târ-ı nigeḥle şâh-ı mârân merdûm-i çeşmi
Dolaşdıysa o zülf-i târ-mâra dîdeler rûşen

merdûm-i çeşm-i tahassürde:

1. **merdûm-i çeşm-i tahassürde:--de**

Gazel 104

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hasret çeken göz bebeği.

Olur zâhir sevâdı merdûm-i çeşm-i tahassürde
Nebîlâ ḥâlini dâğ-ı süveydâ-yı nigâh itsem

merdûm-i dîdem:

1. **merdûm-i dîdem:**

Gazel 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gözbebeği. II çok sevilen kimse: sevgili.

Dâl baḥr-ı sirişke tutarak târ-ı nigâhı
Ey merdûm-i dîdem yûri ta'îm-i şinâh it

merdûm-i ḥayret-zede:

1. **merdûm-i ḥayret-zede:**

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hayrete düşmüş göz bebeği II kişi, insan.

Yol şanup süy-ı vişâle merdûm-i ḥayret-zede
Daldı bir girdâb-ı ḥün-efşâna kim çeşmimdir ol

merdûm-i sâhil-nişin:

1. **merdûm-i sâhil-nişin:**

Gazel 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sahilde oturan insanlar.

Şafâ-yı baḥr-ı eşki merdûm-i sâhil-nişin eyler
O mâhın 'aks-i rûyî şu'le-i mehtâb-ı çeşmimdir

merdûm-i zî-fehm:

1. **merdûm-i zî-fehm:**

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok anlayışlı kimse.

Merdûm-i zî-fehm anı gafletle îkâz eylemez
Ḥâbgâh-ı şûriş-i ahîr zamândır çeşm-i yâr

mergüb-ı hudâ:

1. mergüb-ı hudâ:

Tahmis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah'ın istediği.

Hân-ı dîdâra o maḥbûb-ı Hudâ da'vet olup
Seyr-i envâr oldı mergüb-ı Hudâ da'vet olup

merhamet:

1. merhameti:--i

Kıt'a 102

Mısra: 10

Acıma, merhamet.

Yazdı mâhiyyet-i miyâhı görüp
Kor mı iğmâz-ı 'ayna merhameti

merhamet eyler:

1. merhamet eyler:--r

Tahmis 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acımak.

Müjdeler ey magfîret-cüyân Ḥabîb-i Kibriyâ
Merhamet eyler bülend iḥsân Ḥabîb-i Kibriyâ

merhûm:

1. merhûm:

Kıt'a 48

Mısra: 9

Allah'ın rahmetine kavuşmuş, vefat etmiş kimse.

Huşûşâ bu makâmı itdi ihyâ Şeyḥ 'Atâ merhûm
Velî ol zât aşḥâb-ı velâyetden idi ma'dûd

merhûm olunca:

1. merhûm olunca:--ınca

Mesnevi 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Ölmüş olmak, rahmetli olmak.

Bir cild kadar beyâza aldı
Merhûm olunca saña kaldı

merkad:

1. merkad:

Kıt'a 54

Mısra: 10

Mezar, kabir.

Şehen-şâh-ı cihân bâ-kuvv-e-i qudsiyye keşf itdi
Olup nâ-bûd o kubbe-ḥânenen ma'dûd iken merkad

merkadi:

1. merkadi:

Kıt'a 53

Mısra: 6

Mezar, kabir.

Nâsa i'lân itdi şimdi kuvvet-i qudsiyyesin
Zâhir itdikde derûn-ı ḥânenen bu merkadi

merkad-ı abdâl murâda:

1. merkad-ı abdâl murâda:--a

Kıt'a 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Abdal Murad'ın mezarı (Orhan Gazi zamanında yaşamış bir zat).

Gelüp bu der-geh-i vâlâda durma
Yüzûñ sür merkad-ı Abdâl Murâda

merkad-i mefkûd-ı şeyh ahmed:

1. merkad-i mefkûd-ı şeyh ahmed:

Kıt'a 54

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Şeyh Emir Ahmet Buhari'nin bulunmayan mezarı.

Mekân-ı Nakş-bendi Hân Maḥmûd eyledi ma'mûr
Yapıldı oldı ihyâ merkad-i mefkûd-ı Şeyḥ Ahmed

merkez-i pergâr-ı haksîñ:

1. merkez-i pergâr-ı haksîñ:--sîñ

Kaside 11

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hakikat pergelinin merkezi.

El virir tutsa kenār-ı dāmen-i luṭfuñ Nebīl
Merkez-i pergār-ı Ḥaḫsıñ yā Rasūlallāh meded

merküz-ı hār oldu:

1. merküz-ı hār oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Dikene sabitlenmek, dikilmek.

Ḥaber virmiş mi bülbul rıf'at-i gülmîḥ-i dergāhın
İdüp 'arz-ı taḫassür gonceler merküz-ı hār oldu

mertebe:

1. merteb:

Tahmis 2

Mısra: 20

Derece, rütbe.

İmtişāl itmeklige şāh u gedā mecbūr olur
Nāfizü'l-hükm olmada ol merteb fermān-ı 'aşk

mesā'il:

1. mesā'illerde:--ler, --de

Gazel 27

Mısra: 2

Meseleler, mevzular.

Baḫş-i la'liñ gibi muḡlaḫ var mı müşküllerde hiç
Böyle yok ḫalmış dehen-beste mesā'illerde hiç

meş'al-ı endişeyi:

1. meş'al-ı endişeyi:--yi

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düşünce meş'alesi.

Peyrev oldıñ varsa ol zāt-ı lebībe ey Nebīl
Meş'al-ı endişeyi yākdıñ şitāb itdiñ bu şeb

meş'al-ı fūrüz-rāh-ı şavāb:

1. meş'al-ı fūrüz-rāh-ı şavāb:

Kıt'a 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Doḡru parlak yolun meş'alesi.

'Aḫlı meş'al-ı fūrüz-rāh-ı şavāb
Rāy-ı mışbāḥ-ı şu'le-ver gibidir

meş'al-ı mihri:

1. meş'al-ı mihri:--i

Kıt'a 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneşin meş'ale gibi yol gösterici ışıkları.

Meş'al-ı mihri be-dest itse de görmez kāfir
Rüz-ı ümīdini tār itdiler ol rü-siyehiñ

meş'al-ı şeh-rāh-ı vişāl:

1. meş'al-ı şeh-rāh-ı vişāl:

Gazel 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kavuşma yolunun meş'alesi.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceyş-i melāl oldu baña
Berḫ-i mey meş'al-ı şeh-rāh-ı vişāl oldu baña

mesdūd idince:

1. mesdūd idince:--ince

Kıt'a 48

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kapatmak.

Derūnı ḫalvet-i der-encümen mir'āt-ı sâf eyler
Der-i ḡayri idince sırr-ı ezḫār-ı ḫaḫf mesdūd

mesdūd ola:

1. mesdūd ola:--a

Kıt'a 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kapalı olmak.

Penāḥ-ı müstemendān-ı zamān İskender-i devrān
Cihānda ola bāb-ı zindeḡanı ḫaşmına mesdūd

mesdūd olursa:

1. mesdūd olursa:--(u)r, --sa

Kıt'a 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Kapalı olmak.

Yine olmaz tınāb-ı bārgēh-i rif'at ol şāha
Olursa tār-ı şemse rişte-i enzār eger meşdüd

mesel:

1. meşeldir:-dir

Kıt'a 29

Mısra: 4

Atasözü.

Efendi dikkatin hiç şorma iħrāc-ı mesāilde
Yarup fark itme bir müy meşeldir bu ider şad-çāk

mes'ele-i muhtelifdedir:

1. mes'ele-i muhtelifdedir:--de, --dir

Gazel 39

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Çeşitli sorular II konular.

Ma'düm imiş dehānı Nebilā nedir cevāb
Hep güft ü gü o mes'ele-i muhtelifdedir

meşgöl-ı hāb:

1. meşgöl-ı hāb:

Murabba 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uyku ile meşgul.

Meşgöl-ı hāb ol verd-i ter
Ben söylerim ben diñlerim

meşgöl-i hāba:

1. meşgöl-i hāba:--a

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Uyku ile meşgul.

Ğaflet aħz-ı feyze mānī'dir dil-i āgāhdan
Hişşe yok meşgöl-i hāba şöhet-i bīdārdan

meşgöl-i hāb-ı nāz:

1. meşgöl-i hāb-ı nāz:

Gazel 148

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Naz uykusu ile meşgul.

Şem'-i niyāza bak ki fūrūzān olup yatur
Meşgöl-i hāb-ı nāz yatagındadır daħi

meshed:

1. meşhedi:-i

Kıt'a 53

Mısra: 12

Şehit düşülen yer.

Naķş-bendi tekyesiyle kabrini yaptı o şāh
Kādrine bürhān-ı meşhūd eyleyüp bu meşhedi

2. meşhed:

Kıt'a 54

Mısra: 12

Şehit düşülen yer.

Yeñiden türbe-i vālā ile bir hān-kaħ yaptı
İde feyz-āşinā-yı hālvat-i der-encümen meşhed

meshūd:

1. meşhūd:

Kıt'a 48

Mısra: 14

Gözle görülen, şahit olunan, müşāhede edilen.

'Ubeydullāh Aħrār ile bi'l-cümle 'azīzānıñ
Değil mi sırları bu tekyede erbābına meşhūd

2. meşhūd:

Kıt'a 103

Mısra: 38

Gözle görülen, şahit olunan, müşāhede edilen.

Şahen-şāh-ı cihān bir gevher-i yek-tāya mālīkdir
Şuā'-ı feyz-i rūhāniyyeti erbābına meşhūd

meshūr-ı cihān:

1. meşhūr-ı cihān:

Terkib-bend 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dünyada meşhur; herkesçe bilinen.

Zen-i dünyāya ne meyl itdi o meşhūr-ı cihān
Olmaga lutf-ı Hüdā yār u refīki ister

meşk ü terkine:

1. meşk ü terkine:--e

Kıt'a 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yazı çalışması, alıştırma ve silme.

Bahār oldıkça feyzi şahn-ı Kāgıd-ḥāneniñ dilde
Kıomaz ḥācet ḡam-ı ḥaṭṭ-ı civānı meşk ü terkine

meşk-i hasret:

1. meşk-i hasret:

Mesnevi 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Hasret aşkı.

Gel eyleme ḥaṭṭ-ı yāre dikkat
Ḡayri yetişür bu meşk-i hasret

meşk-i şivem iderim:

1. meşk-i şivem iderim:--(e)r, --i, --m

Terkib-bend 2

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

İnlemeyi, feryat etmeyi öğrenmek, alıştırma yapmak.

Meşk-i şivem iderim ravza-i endişemde
‘Aşk bülbul gibi vā-beste-i gül-zār itmem

meşk-i şiven itdiñ:

1. meşk-i şiven itdiñ:--di, --ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

İnlemeyi, feryat etmeyi öğrenmek, alıştırma yapmak.

Ey ‘aşk hezār āşināsiñ
Bülbul gibi meşk-i şiven itdiñ

meslûb olur:

1. meslûb olur:--(u)r

Gazel 91

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Giderilmiş, alınmış, soyulmuş.

Eyler hüner-i ehl-i ḥasedi ḥaşm-ı vücuduñ
Meslûb olur rahātı aşḥāb-ı nuḳûduñ

mesned:

1. mesnedinde:--i, --nde

Gazel 3

Mısra: 11

Büyük mevki, makam, rütbe, paye, mansıp.

Mesnedinde Bū Hanīfe-menḳabet şābit ola
Bu du ‘ādır her-dem efvāh-ı senā-güyāya zeyn

2. mesnedsede:--se, --de

Gazel 43

Mısra: 9

Büyük mevki, makam, rütbe, paye, mansıp.

Zulme amāde olur zālīm felek mesnedsede
Tigīnı der-dest idüp behrām kendin gösterir

3. mesned:

Kıt'a 54

Mısra: 14

Büyük mevki, makam, rütbe, paye, mansıp.

İdüp Hāk ḥaşre dek zīb-āver-i evreng-i Oşmānī
Hemān fahr eylesün zāt-ı hümāyūn ile ol mesned

mesned-i ikbāle:

1. mesned-i ikbāle:--e

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Baht açıklığı derecesi.

Sezā bu pāye-i Mekke Hafīd Efendimize
Ne güne mesned-i ikbāle virdi seyr it zeyn

2. mesned-i ikbāle:--e

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Baht açıklığı derecesi.

Sezā bu pāye-i Mekke Hāfīd Efendimize
Ne gūne mesned-i ikbāle virdi seyr it zeyn

mesned-i i'zāzdan:

1. **mesned-i i'zāzdan:--dan**

Gazel 81

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Üstünlük makamı.

Bu şeb olmuş iken rü'yāda dil şāyeste-i vaşlın
Niçün bīdār olup ol mesned-i i'zāzdan düşmüş

mesned-i müfti-i 'ālem:

1. **mesned-i müfti-i 'ālem:**

Kıt'a 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihan müftüsünün tahtı, makamı.

Cenāb-ı necl-i gerdün mesned-i müfti-i 'ālem kim
Hacālet bahş olur dā'im vakāri zāt-ı temkīne

mesned-i vālāda:

1. **mesned-i vālāda:--da**

Kıt'a 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüce makam.

'Aşrın Ebū Hānīfesi müftisi 'ālemin
Sābit ola bu mesned-i vālāda dā'imā

mesned-nişin-i tahtına:

1. **mesned-nişin-i tahtına:--ı, --n, --a**

Kaside 12

Mısra: 100

Kelime Tipi: -

Sonsuz feyiz tahtı.

Vaşf eyleyüp Kelām-ı Kādīmīnde Hāk seni
Mesned-nişin-i tahtına nüh kıbāb ider

meşreb:

1. **meşrebi:--i**

Gazel 37

Mısra: 3

Yaratılış, huy, tabiat.

Bülbül iden rind-i şafā meşrebi
Gonçe-i zerrin seped-i neş'edir

meşreb-i kerimde:

1. **meşreb-i kerimde:--de**

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cömertlik yolu.

Var meşreb-i kerimde ednāya ser-fürū
Baş kaldırır mı cāma şurāhī isāleden

mesrük:

1. **mesrük:--a**

Gazel 60

Mısra: 8

Sirkat olunmuş, çalınmış.

Dil-i gümgeşte mi taşhīh için sormuş nigāhından
Niçün mesrükı dilber düzd-i çālāka su'āl eyler

mesrūr:

1. **mesrūr:**

Kaside 8

Mısra: 13

Sevinçli, mutlu, sürurlu.

Nebīl-i zārı mesrūr ile imā-yı şefā'atle
Diriğ itme med ü 'atf-ı nigāhı yā Rasūlallāh

mesrūr eyledi:

1. **mesrūr eyledi:--di**

Kıt'a 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevindirmek.

Yümn ile mevlūdı mesrūr eyledi 'ālemleri
Feth ü nuşret ola yā Rab tev'em-i Sultān Murād

mesrūr ide:

1. **mesrūr ide:--e**

Mesnevi 1

Mısra: 132

Kelime Tipi: -

Sevindirmek, mutlu etmek.

Ta' kib idüp berîd-i nuşret
Mesrûr ide nûvîd-i nuşret

Terk it nişesti
Al kıla mesti

mesrûrî'l-fuâd:

1. mesrûrî'l-fuâd:

Kıt'a 37

Mısra: 12

*Gönlü sevinçli yapmak, sevinçli, şen hale
getirmek.*

Hamdülillâh oldu ber-vefk-i murâd 'âlem yine
Müjde-i şulb-ı hümâyûn ile mesrûrî'l-fuâd

mest eyledi:

1. mest eyledi:--di

Mesnevi 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Kendinden geçirmek, aklını başından almak.

Aşâr-ı telezzüz cevâbı
Mest eyledi bu dil-i hârâbı

mess itmedi:

1. mess itmedi:--me, --di

Gazel 90

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dokunma.

Dest-ber-bâlâ-yı desti Kaysa göstermek muhâl
Zülfîni mess itmedi dest-i nigâhı kimseniñ

mest iden:

1. mest iden:--(e)n

Kaside 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçirmek, aklını başından almak,
sarhoş etmek.*

Hezârîñ mest iden zerrîn-kağeğdir bülbül-i zârîñ
Ayâğ-ı bâde pâ-küb-ı ser-i şağş-ı humâr oldu

meşşâta-i tedbîri:

1. meşşâta-i tedbîri:--i

Kıt'a 59

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Tedbirin gelin süsleyicisi.

Virüp meşşâta-i tedbîri şüret
Yeñiden ümm-i dünyâ kesb-i hüsn itmekdedir hâlâ

mest iken:

1. mest iken:

Gazel 126

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sarhoşken, kendinde değilken.

Mest iken böyle Nebîlâ ol tegâfûl- pîşeye
Reşk iderdi rûh-ı Cem 'arz-ı merâm itdikçe sen

mest:

1. mestim:--i, --m

Murabba 1

Mısra: 17

Kendinden geçmiş, sarhoş.

Ayâğ-ı cürm ile mestim
Kâlup der-zîr-i pâ pestim

mest itdi:

1. mest itdi:--di

Terkib-bend 1

Mısra: 153

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Mest itdi beni hayâl-i şî'rim
Hem-neş'e-i bâdedir humârım

2. mesti:--i

Murabba 4

Mısra: 14

Kendinden geçmiş, sarhoş.

mest oldı:

1. mest oldı:--dı

Gazel 136

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Yine mest oldı Nebilâ dilber
Fikr-i diger geliyor hâtırıma

mest olsa:

1. **mest olsa:--sa**
Gazel 66
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Boş bulunmam būs-ı lebde serpilüp mest olsa yâr
Câm-ı ümmidim Nebîl-âsâ hemân leb-rîz olur

mest olup:

1. **mest olup:--up**
Gazel 100
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Serv gibi o mû-miyân düşdi Nebîl mest olup
Kıldı küste rişte-i fikr-i dirâzı neyleyim

2. **mest olup:--(u)p**
Gazel 116
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

‘Aks-ı la’lîñ mâye-i keyf-i ham-ı endîşedir
Mest olup cûş eyledim peymâne-i efkârdan

3. **mest olup:--(u)p**
Gazel 138
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ṭālî’in bîdâr ise efsâne-güy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dâr âheng-i menâm itmiş yine

mest ü bî-emândır:

1. **mest ü bî-emândır:--dır**
Gazel 34
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Amansız sarhoş.

Neş’e-i hışmı haṭ-ı Bağdâdda izhâr ider
Bir Hülâgûdur ki mest ü bî-emândır çeşm-i yâr

mestâne:

1. **mestâne:**
Gazel 95
Mısra: 4
Sarhoş olmuş II sarhoşça II kendinden geçmiş.

Heves-kâr-ı neşâta bezm-i nûş-â-nûş-ı gülşende
Varup mestâne bir na’rayla imdâd eylesün bülbül

2. mestâne:

- Gazel 101**
Mısra: 7
Sarhoş olmuş II sarhoşça II kendinden geçmiş.

Mestâne bûselikte karar eylemiş yine
Sâz-ı emelde nagme-i tekrârı neyleyim

mestâne-dil:

1. **mestâne-dil:**
Kaside 12
Mısra: 24
Sarhoş gönüllü.

Dogsa güneşler üstine bî-dâr olur mı hiç
Mestâne-dil o tıfl ile âheng-i hâb ider

mestâne-i hāmüşdur:

1. **mestâne-i hāmüşdur:--dur**
Gazel 56
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Suskun aşk sarhoşu.

Sanma kim leb-ber-leb-i peymâne-i hāmüşdur
Maḥrem-i sırr-ı lebiñ mestâne-i hāmüşdur

mestân-ı ‘aşk:

1. **mestân-ı ‘aşk:--ma, --dı**
Tahmis 2
Mısra: 30
Kelime Tipi: -
Aşk sarhoşları.

Şöyle dursun 'ayş u nüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Olmadı teşne şarâb-ı kevşere mestân-ı 'aşk

mest-i gamzeñ:

1. mest-i gamzeñ:--ñ

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yan bakış sarhoşu.

Mest-i gamzeñ keşf-i rāz eyler lisân-ı hāl ile
Güşe-i çeşmiñ seniñ mey-hâne-i hāmūşdur

mest-i mey-i naḥvet ü nāz:

1. mest-i mey-i naḥvet ü nāz:

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kibir ve işve şarabının sarhoşu.

Şüh-ı devrānsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz
Neş'e-i cānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

2. mest-i mey-i naḥvet ü nāz:

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kibir ve işve şarabının sarhoşu.

Şüh-ı devrānsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz
Neş'e-i cānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

3. mest-i mey-i naḥvet ü nāz:

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kibir ve işve şarabının sarhoşu.

Teşne-i la'liñ olur beste-i zülfi siyehiñ
Âb-ı hayvānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

4. mest-i mey-i naḥvet ü nāz:

Gazel 72

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kibir ve işve şarabının sarhoşu.

Müceb-i ḥande-i gül girye-i bülbül mi 'aceb
Verd-i ḥandānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

5. mest-i mey-i naḥvet ü nāz:

Gazel 72

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kibir ve işve şarabının sarhoşu.

Çeşm-i maḥmūr niçün ḥaşm-ı dil-i merdumdür
Sende insānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

6. mest-i mey-i naḥvet ü nāz:

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kibir ve işve şarabının sarhoşu.

Var mı mānend-i Nebīl olsa hezār ehl-i niyāz
Bir gülüstānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

mest-i nāz olmuş:

1. mest-i nāz olmuş:--muş

Murabba 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Naz sarhoşu olmak.

Elde peymāne mest-i nāz olmuş
Yine peymān-şikest-i nāz olmuş

mest-i nigehe:

1. mest-i nigehe:--e

Terkib-bend 1

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Bakış sarhoşu.

Gül-bang göñlümi itdi hāmūş
Mest-i nigehe göz açdırır mı

mestür:

1. mestür:

Gazel 147

Mısra: 9

Örtülü, kapalı, gizli, saklı.

Ruhsârı zîr-i turrede mestûr imiş Nebîl
Bu bâğ içinde rû-yı nigâr olmamış dağî

2. mestûre:

Kıt'a 57

Mısra: 13

Örtülü, kapalı, gizli, saklı.

Haşre dek mestûre kalmışdı 'ademde duht-ı rez
Neş'e-bağş olsaydı eyyâmı eger vaqt-i Ceme

mes'ûd ola:

1. mes'ûd ola:--a

Kıt'a 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mutlu olmak.

Bir düşse Nebîlâ n'ola târîh-i dil-ârâ
Şâhen-şeh-i dehrîñ ola mes'ûd bu sâli

metâ'-ı râzı:

1. metâ'-ı râzı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gizli şey, sır malı.

Tutsaydı gözi metâ'-ı râzı
Mağmûr-ı 'itâba hatt-ı la'li

meta'-ı vaşlı:

1. meta'-ı vaşlı:--ı

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma sermayesi.

Meğâsin-i ruhı ta'dâd olunca çıkdı yüze
Meta'-ı vaşlı bu yüzden bahâya yüz tıtdı

metîn:

1. metîn:

Kıt'a 50

Mısra: 33

Sağlam, güçlü, dayanıklı.

Metîn 'Âşîm Efendi yapıdı nev-şayfiyye sâhilde
Bu nev-şayfiyye kim zînetde sū-yı Hîşâr oldu

metn-i dürer:

1. metn-i dürer:

Kıt'a 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dürer metni (Dürrü'l- Hukkam Fi Şerhi
Gureri'l- Ahkam).

Necl-i pâki Hafîd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Gurer gibidir

me'vâ:

1. me'vâya:--y, --a

Kıt'a 101

Mısra: 10

Üçüncü kat cennet.

Gördi devrânda âheng-i uşûl olmadığın
Gitdi tebdîl-i mağâm itmek için me'vâya

me'vâ:

1. me'vâdır:--dır

Kıt'a 40

Mısra: 2

Üçüncü kat cennet.

Cihânda Hazret-i Mağmûd Hân-ı Gâzîniñ
Derûn-ı mülhemi tevfiğ-i Hağka me'vâdır

me'vâ itdi:

1. me'vâ itdi:--dı

Murabba 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mesken tutmak.

Rûh-ı Mecnûn itdi me'vâ perçemiñ
Bu Nebîl-i zâr-âsâ perçemiñ

me'vâ-yı nüzûl olmaz:

1. me'vâ-yı nüzûl olmaz:--maz

Tahmis 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Konaklama mekanı, meskeni olma.

Haşre dek ta' kib iderler birbirin merdân-ı 'aşk
Zâhid olmaz dil-ber-i sem'e me'vâ-yı nüzûl

mevc-âver olsa:

1. **mevc-âver olsa:--sa**

Kaside 12

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Dalgalanmak.

Mevc-âver olsa kulzüm-i pür-cüş-ı cür'eti
'Aynında cürm-i düzağı şekl-i habâb ider

mevce-dâr-ı yâsemîn olsa:

1. **mevce-dâr-ı yâsemîn olsa:--sa**

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yasemin dalgalı olma.

Hevâ-yı sünbül-i zülf ile pür-çîn-i cebîn olsa
Yine bağır-ı leâfât mevce-dâr-ı yâsemîn olsa

mevce-i bağır-ı cünûnumuz:

1. **mevce-i bağır-ı cünûnumuz:--umuz**

Gazel 77

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Delilik denizinin dalgası.

Gitdi hevâ-yı zülf ile şabr u sükûnumuz
Tâ başdan aşdı mevce-i bağır-ı cünûnumuz

mevce-i 'irfânımıza:

1. **mevce-i 'irfânımıza:--ı, --mız, --a**

Gazel 140

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İrfan dalgası.

Biz o deryâ-dil olan kağıt-nümâyız ki Nebîl
Nağş olur lafz-ı kader mevce-i 'irfânımıza

mevc-i 'âfiyeti:

1. **mevc-i 'âfiyeti:--i**

Kıt'a 102

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sağlık, huzur dalgası.

Âb-ı hayvân sevâd-ı satırından
Gösterir çeşme mevci-i 'âfiyeti

mevc-i cā-be-cā:

1. **mevc-i cā-be-cā:**

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yer yer dalga.

Şabâ zülf-i girih-gîrin 'aceb tağrîk itmiş mi
Yine bağır-ı cünûn itmekde mevci-i cā-be-cā peydâ

mevc-i deryâlar:

1. **mevc-i deryâlar:--lar**

Kıt'a 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Deniz dalgası.

Kıldı teğşîr-i süfûn deryâ-himem şâh-ı cihân
'Ömrîni Hâk mevci-i deryâlar kadar efzûn kıla

mevc-i hayât virirdi:

1. **mevc-i hayât virirdi:--(i)r, --di**

Gazel 111

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hayat dalgası vermek.

Virirdi cüşîş-i nev-cû-yı şîre mevci-i hayât
Tekellûm itse o nev-reste-i şikeste zebân

mevc-i neşât:

1. **mevc-i neşât:**

Gazel 132

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk dalgası.

Bürûdet ile düşen endîşe-i encâmdan cāma
Keser içlik için mevci-i neşât cāmdan cāme

mevc-i neş'e-i mülden:

1. **mevc-i neş'e-i müliden:--den**

Gazel 119

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarabın sevinç dalgası.

Olur mı zabt-ı hūşa bu devr-i teselsülden
Görünse şüret-i zincir mevc-i neş'e-i müliden

mevc-i şafâ:

1. **mevc-i şafâ:**

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Huzur dalgası.

Pür-hevâ itmiş habâbın 'aşk ile şahbâ-yı feyz
Gösterir mevc-i şafâ her kaçreyi deryâ-yı feyz

mevc-i tezellülden:

1. **mevc-i tezellülden:--den**

Gazel 119

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşağılanma dalgası.

Hevâyî-meşrebân muhtâc-ı feyz-i hâk-ı tıynetdir
Kenâra âb-ı rû dökmekdeyim mevc-i tezellülden

mevcüd oldı:

1. **mevcüd oldı:--dı**

Kıt'a 48

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Var olmak, bulunmak.

Veled peydâ idüp bu mekteb-i 'irfâna kalbinde
Sebak-hânân-ı ihlâş oldı hatm-ı hâcede mevcüd

mevki':

1. **mevki'de:--de**

Kıt'a 54

Mısra: 5

Yer, mekan.

Vefât itmiş bu mevki'de yapılmış üstine kubbe
Buḥārâdan gelüp irşâda bu Şeyḥ Aḥmed-i erşed

2. **mevki'i:-i**

Kıt'a 55

Mısra: 1

Yer, mekan.

Şeh-i 'âlem akıtdı eyleyüp bu mevki'i ihyâ
Şafâ-yâb olsun ey leb-teşne cânın âb-ı şâfiden

3. **mevki'ye:--y, --e**

Kıt'a 58

Mısra: 23

Yer, mekan.

Bu mevki'ye bî-irtiyâb cennetden irmiş âb u tâb
Pîre virir feyz-i şebâb âb u hevâ-yı Topkapu

mevkûf:

1. **mevkûfdur:--dur**

Gazel 142

Mısra: 7

Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı, vâbeste,.

İstimâ'-ı şoḥbete mevkûfdur redd-i cevâb
Behre yokdur lezzet-i gûş-ı sühândan lâilde

2. **mevkûf:**

Terkib-bend 2

Mısra: 47

Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı, vâbeste,.

Çün hezâr-ı âhıma mevkûf değil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevkûf değil faşl-ı bahâr

3. **mevkûf:**

Terkib-bend 2

Mısra: 48

Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı, vâbeste,.

Çün hezâr-ı âhıma mevkûf değil faşl-ı bahâr
Âh-ı her-gâhıma mevkûf değil faşl-ı bahâr

mevkûf eylemis:

1. **mevkûf eylemiş:--miş**

Kaside 12

Mısra: 107

Kelime Tipi: -
Vakfetmek, bağış yapmak, bağışlamak.

Mevkûf eylemiş senin ihsânına Hudâ
Bu fikri ben dimem fakat ehl-i 'azâb ider

mevkûfât-ı 'aşkıñdan:

1. mevkûfât-ı 'aşkıñdan:--(i)ñ, --dan

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk (için) bağışlanmış şeyler.

Eger vakf-ı cünün itdiñse mevkûfât-ı 'aşkıñdan
Görürsen kaydını dest-i dil-i nâ-kâma şüret vir

mevkûf-ı ekl ü şürb olur:

1. mevkûf-ı ekl ü şürb olur:--(u)r-ur

Gazel 129

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeme ve içmeye bağlı olma.

Zebânın cevher-i elfâzdır ârâyiş-i kadri
Dehen mevkûf-ı ekl ü şürb olur hayvân gibi lâle

mevkûf-ı hall-i nüktesi:

1. mevkûf-ı hall-i nüktesi:--si

Gazel 87

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ince sözlerin çözümüne bağlı olma.

Âhdır mevkûf-ı hall-i nüktesi
Ol mu'ammâ-yı figânın adı 'aşk

mevkûf-ı rumûz-ı cünbiş-i müjgânıdır:

1. mevkûf-ı rumûz-ı cünbiş-i müjgânıdır:--ı, --dır

Gazel 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kaşların çalgısının işaretine bağlanmak.

Fitne mevkûf-ı rumûz-ı cünbiş-i müjgânıdır
Gerçi bir bimâr-ı bî-tâb u tûvândır çeşm-i yâr

mevkûf-ı rumûz-ı ğamzesiymiş:

1. mevkûf-ı rumûz-ı ğamzesiymiş:--si, --y, --miş

Terkib-bend 1

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Yan bakışın işaretine bağlanmak.

Seyr it giderek o kadd-i şimşâd

Mevkûf-ı rumûz-ı ğamzesiymiş

mevlana:

1. mevlânânın:--nın

Gazel 86

Mısra: 15

1. 1207-1273 yılları arasında yaşayan büyük
mutasavvıf Mevlana Celaleddin Rûmî.

Nûr-ı şems ile görüp kadriñi Mevlânânın
Fevk-i hûrşîd-i münevverde kodı cilve-i 'aşk

mevlûd:

1. mevlûd:--ı

Kıt'a 39

Mısra: 1

Doğum zamanı.

Yümn ile mevlûdî mesrûr eyledi 'âlemleri
Feth ü nuşret ola yâ Rab tev'em-i Sultân Murâd

mevsim-i tûfânımıza:

1. mevsim-i tûfânımıza:--ı, --ımız, --a

Gazel 140

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tufan mevsimi.

Neş'e-rîz olmasa sahil-res-i bezm olma muhâl
Uğrasa keşti-i mey mevsim-i tûfânımıza

mevsim-i vuslat:

1. mevsim-i vuslat:

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavuşma mevsimi, zamanı.

Yâr ile yek-dil olup mevsim-i vuslat gönüm
İkide bir ider i'lân-ı sefâhat gönüm

mevzûn-reviş:

1. mevrün-reviş:

Kıt'a 58

Mısra: 14

Ahenkli, uygun gidiş.

Bak kâlib-ı merğübına döndi cihânın hûbuna
Mevrün-reviş mağbûbına nev-ıtarz edâ-yı Topkapu

mey:

1. meyde:--de

Gazel 10

Mısra: 2

Şarap, bade, içki.

Tutmayınca sen yasağı sâkiyâ
Meyde atmaz mı kapağı sâkiyâ

2. mey:

Gazel 19

Mısra: 1

Şarap, bade, içki.

Yâri mey âşufte-ğâl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muğâl itmiş bu şeb

3. meyden:--den

Gazel 37

Mısra: 9

Şarap, bade, içki.

Gül gül ise ruhları meyden Nebîl
Büseleri gül demed-i neş'edir

4. mey:

Gazel 48

Mısra: 8

Şarap, bade, içki.

Dümbâle-i şafâsı tebâşîr-i subh olur
Her şeb o mehle kim mey için âftâb ider

mevdân:

1. mevdânda:--da

Gazel 13

Mısra: 6

İçerisine mey (şarap) konulan kap.

Yıkdı yârı bir ayağ ile çelüp
Devr ider mevdânda Rüstemdir şarâb

2. mevdânda:--da

Gazel 27

Mısra: 3

Ortalık yer, meydan II aşk meydanı.

Nice toz kopmuş ayağ-ı Cemde bu mevdânda
Ehl-i zevkîñ bir nişânı yok mı menzillerde hiç

mevdân alır:

1. mevdân alır:--(i)r

Gazel 63

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gelişmek, yayılmak, geniş ölçüde olmak II
meydana hâkim olmak.

Âhı girdâr-ı keçî bālâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır mevdân kemânîñ tîrler

mevdânı alınca:

1. mevdânı alınca:--ınca

Kıt'a 23

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Meydanı kaplamak, yayılmak II ele geçirmek,
hakim olmak.

Alınca fârisân-ı 'asker-i İslâm mevdânı
Görüp Mısr oyunun küffâr rû-gerdân-ı Mısr oldu

mevdân-ı 'aşk:

1. mevdân-ı 'aşk:

Tahmis 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk meydanı.

Birisi gitse hezârı itmede i'lân-ı 'aşk
Şanma kim hâlî kalur 'uşşâkdan mevdân-ı 'aşk

mevdân-ı kefâ'etde:

1. mevdân-ı kefâ'etde:--de

Kıt'a 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kefil olma meydanı.

Firānçe erligi mahv itdi meydān-ı kefā'etde
Alup hileyle zabt-ı Kāhire işden midir zence

meydān-ı teğazzülde:

1. meydān-ı teğazzülde:--de

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gazel söylemeyi yeri, meydanı.

Meydān-ı teğazzülde Nebīl öñdül olanlar
Şeb-dîz-i hüner-güster-i aklām ile geçmiş

mevdānı virdi:

1. mevdānı virdi:--di

Kaside 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: **Deyim**

İmkan, fırsat vermek.

Görüp pîr-i hārābāt esb-i nefsi virdi mevdānı
Alup elden 'inān-ı ihtiyārım yā Rasūlallāh

mey-hāne-i hāmūşdur:

1. mey-hāne-i hāmūşdur:--dur

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sessizlik, suskunluk meyhanesi.

Mest-i gamzeñ keşf-i rāz eyler lisān-ı hāl ile
Gūşe-i çeşmiñ seniñ mey-hāne-i hāmūşdur

mey-i gül-fām:

1. mey-i gül-fām:

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap. II Sevgilinin dudağı.

Leblerinde büse-yi in'ām kendin gösterir
Şişeden gūyā mey-i gül-fām kendin gösterir

mey-i gül-rengi:

1. mey-i gül-rengi:

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap.

Temāşā-yı lebiñle nūş-ı şahbā-yı nigāh itsem
Hākāretle mey-i gül-rengi rüsvā-yı nigāh itsem

mey-i la'liñ:

1. mey-i la'liñ:--i, --ñ

Gazel 120

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap rengindeki dudaklar.

Mey-i la'liñ gūzār itdikçe inbīk-i hayālimden
.....şāf ider deryūze neş'e-i melālimden

mey-i müstākbele:

1. mey-i müstākbele:--e

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gelecek, istikbal şarabı.

Mey-i müstākbele gel şarf-ı himmet eyle ey şākī
Humār-ı neş'e-i māzī bizi şūrīde-hāl eyler

mevl:

1. meylin:--i, --n

Kıt'a 48

Mısra: 11

Eğilim, yönelme; ilgi gösterme.

Görüp meylin hārāba itdi tecdīde o şeh himmet
Bu hayr-ı ruh-ı Şāh-ı Nakş-bendi eyledi hoşnūd

2. meyli:-i

Tahmis 1

Mısra: 39

Eğilim, yönelme; ilgi gösterme.

Meyli hem-şekl-i hilāl-i āsūmān olsa n'ola
Sürme-i çeşm-i sürüşān-ı muḳarrebdir bu şeb

mevl eyleveli:

1. meyl eyleveli:--y, --eli

Gazel 140

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gönül vermek, meyletmek, eğilim göstermek.

Yâr meyl eyleyli eşk-i firāvânımıza
Kaṭre biñ nâz idiyor dîde-i giryânımıza

meyl itdi:

1. meyl itdi:--di
Terkib-bend 2
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Meyletmek II Gönül bağlamak, gönül vermek.

Zen-i dünyāya ne meyl itdi o meşhūr-ı cihān
Olmaga lutf-ı Hudā yâr u refîki ister

meyl itme:

1. meyl itme:--me
Gazel 134
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Yönelmek, gönül bağlamak.

Mū-miyānın ḥayāle meyl itme
Zîr ü bālā su'āle meyl itme

2. meyl itme:--me
Gazel 134
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yönelmek, gönül bağlamak.

Mū-miyānın ḥayāle meyl itme
Zîr ü bālā su'āle meyl itme

3. meyl itme:--me
Gazel 134
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yönelmek, gönül bağlamak.

Daḥi bār-āver-i vişāl olamaz
Meded ol nev-nihāle meyl itme

4. meyl itme:--me
Gazel 134
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Yönelmek, gönül bağlamak.

Yine gül-penbe oldu ruḥsārın
Duḥt-ı rez gibi ele meyl itme

5. meyl itme:--me
Gazel 134
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yönelmek, gönül bağlamak.

Çıkarır kıbleden seni āḥir
Ṭarf-ı ebrūda ḥāle meyl itme

6. meyl itme:--me
Gazel 134
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yönelmek, gönül bağlamak.

Deste bī-mey piyāle olma Nebīl
Bedre bak sen hilāle meyl itme

mevl-i cām itdikçe:

1. mevl-i cām itdikçe:--dik, --çe
Gazel 126
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Şaraba meyl etme, arzu duyma.

Dest-i sākīde ser-firāz eylediñ duḥt-ı rezi
Hiç ayagı yer başar mı mevl-i cām itdikçe sen

mevl-i ḥāb evlese:

1. mevl-i ḥāb evlese:--se-se
Gazel 4
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Uykuya meyletme, yönelme.

Nīdem ol tıfl-ı nāzım mevl-i ḥāb evlese meclisde
Hikāyāt-ı niyāzımda olur ḥavf u recā peydā

mevl-i ḥāb ider:

1. mevl-i ḥāb ider:--(e)r
Gazel 48
Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Uykuya yönelmek.

Rü'yâda şayd-ı mürğ-i hayâl eyler ey Nebîl
Şahbâz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i hâb ider

meyl-i harâbât-ı 'âkıbet:

1. meyl-i harâbât-ı 'âkıbet:

Kaside 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Akıbet meyhanesine meyletmek, ilgi göstermek.

Der-kâr iken bu meyl-i harâbât-ı 'âkıbet
Ma'mûre-i serâ-çe-i zühdi harâb ider

meyl-i hurûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:

1. meyl-i hurûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:

Tahmis 2

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Dünya âleminin kargaşasına yönelme.

İş midir meyl-i hurûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Lâk bilmez ehl-i hûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ

meyl-i ihtisâr eyle:

1. meyl-i ihtisâr eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Anlama zarar vermeden açıklama ve ayrıntıları
çıkararak maksadı daha kısa ifade etmeye,
sadeleştirmeye yönelme.*

'Umûmîdir bu ihsânı hîşâra inhişâr itme
Degildir kıbil-i ta'dâd meyl-i ihtisâr eyle

mevli itsem:

1. mevli itsem:

Gazel 104

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yönelmek.

Olur her târ-ı çeşmiñ şekli zincir oldığı zâhir
Berây-ı zülf-i dilber mevli sevdâ-yı nigâh itsem

meyl-i reh-i nâ-şavâb ider:

1. meyl-i reh-i nâ-şavâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yanlış yola yönelmek.

Pey-rev olursın anda hatâ âşikâr iken
Gönlün nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

2. meyl-i reh-i nâ-şavâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yanlış yola yönelmek.

Pey-rev olursın anda hatâ âşikâr iken
Gönlün nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

meyl-i ülfet itmez:

1. meyl-i ülfet itmez:--mez

Murabba 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kaynaşmaya, samimiyete meyletme.

Bakup üftâde-gâna şefkat itmez
Dil-i zârımla meyl-i ülfet itmez

meyl-i zen-i dünyâ:

1. meyl-i zen-i dünyâ:

Kıt'a 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünya kadınlarına meyl etme, isteme.

Merd-i meydân-ı muhabbet idi Yan Mollâ Fakîr
İtmedi meyl-i zen-i dünyâ ile sûd u ziyân

me'vûs:

1. me'yûse:--e

Kıt'a 60

Mısra: 1

Ümitsiz, karamsar.

Bi-cürmin lâ tekün me'yûse 'afvîn
Lienne el-Ye'se min zenbîn 'azîmin

me'vûs eylemez:

1. **me'yūs eylemez:--mez**

Kaside 12

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Üzmek, kederlendirmek.

Teslīm ol müfettiḥ-i ebvābdır Ḥudā
Me'yūs eylemez kulum feth-i bāb ider

me'yūs olup:

1. **me'yūs olup:--(u)p**

Kaside 12

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Ümitsiz olmak; karamsar bir duruma düşmek.

Me'yūs olup 'ināyet-i Ḥakdan seniñ gibi
'Ālemde kim bu zenbi 'aceb irtikāb ider

me'zūn olsa:

1. **me'zūn olsa:--sa**

Terkib-bend 1

Mısra: 91

Kelime Tipi: -

İzinli olmak, izin almış olmak.

Dīvāne duḥūla olsa me'zūn
V

mi:

1. **misiñ:--siñ**

Gazel 84

Mısra: 1

Soru eki.

Devr-i ebvāb ider misiñ vā'iz
Böyle sen der-beder misiñ vā'iz

2. **misiñ:--siñ**

Gazel 84

Mısra: 2

Soru eki.

Devr-i ebvāb ider misiñ vā'iz
Böyle sen der-beder misiñ vā'iz

3. **mi:**

Gazel 119

Mısra: 3

Soru eki.

Düşer mi pīç-i tāba beste-i zūlf-i giriḡgīrīn
Telāş-ı fikr-i keç gitmez mi aşḡāb-ı tevekkūlden

4. **miydi:--y, -di**

Kaside 16

Mısra: 68

Soru eki.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zūlf-i Leylāyı
Dimez miydi gören Mecnūn-ı şeydā hūş-yār oldu

5. **misiñ:--siñ**

Murabba 2

Mısra: 1

Soru eki.

Bir perī misiñ nesiñ insān mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

6. **misiñ:--siñ**

Terkib-bend 3

Mısra: 42

Soru eki.

Ey şāh-bāz-ı nāzı şikār eylemez misiñ
Deşt-i niyāzı geşt ü güzār eylemez misiñ

7. **midir:--dir**

Gazel 15

Mısra: 3

Mi, soru eki.

Baṭ-ı şarāba muvāfıḡ ağır tūfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikār 'ālem-i āb

8. **midir:--dir**

Gazel 109

Mısra: 9

Mi, soru eki.

Sākī-i bezm 'aceb ol şūḡ-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muḡabbet gönülüm

9. **midir:-dir**

Gazel 136

Mısra: 5

Mi, soru eki.

Mücid-i fitne midir ismi 'aceb
O füsün-ger geliyor hâtırına

15. **mı:**

Gazel 102

Mısra: 1

Mu, soru eki.

Gördi nokşanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamâm eyledi kârım aña mı acıyayım

10. **midir:-dir**

Kıt'a 25

Mısra: 2

Mi, soru eki.

Firânçe erligi maḥv itdi meydân-ı kefâ'etde
Alup ḥileyle zabt-ı Kâhire işden midir zence

16. **mı:**

Kıt'a 102

Mısra: 10

Mu, soru eki.

Yazdı mâhiyyet-i miyâhı görüp
Kor mı iğmâz-ı 'ayna merḥameti

11. **midir:-dir**

Kıt'a 69

Mısra: 9

Mi, soru eki.

Zâtı mecmû'a-yı Hafîd midir
Qalbi gençine-i hüner gibidir

17. **mi:**

Gazel 118

Mısra: 6

Vurgu amacıyla kullanılan sözde soru eki.

Ḥayâl-i zülfidir sermâyesi sûda-ger-i 'aşkıñ
Ziyân ister mi âdem kıl kadar ümmîd-i sūdundan

12. **mi:**

Murabba 6

Mısra: 16

Mi, soru eki.

Nâzı rûy-ı niyâzi ḥâk itmiş
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

18. **mı:**

Gazel 27

Mısra: 4

"mı", soru eki.

Nice toz koptmış ayağ-ı Cemde bu meydânda
Ehl-i zevkıñ bir nişanı yok mı menzillerde hiç

13. **mi:**

Murabba 6

Mısra: 20

Mi, soru eki.

Bu tegâfûl Nebîl-i zâra mıdır
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

19. **mı:**

Gazel 27

Mısra: 9

"mı", soru eki.

Zât-ı lâzım ehl-i taklîdiñ olur mı sāyesi
Ben Nebîlâ irtifâ'ı görmedim zıllarda hiç

14. **mı:**

Gazel 43

Mısra: 5

Mu, soru eki.

Ketm olur mı yârden âmed- şod-ı râh-ı ḥayâl
Naḳş-ı pây-i 'âşık-ı nâ-kâm kendin gösterir

20. **mı:**

Gazel 43

Mısra: 7

"mı", soru eki.

Nâs ayaklanmaz mı taḥrîk-i yed-i himmet ile
Dest-i sâkîde şafâdan cām kendin gösterir

21. mı:

Gazel 43

Mısra: 12

"mı", soru eki.

Zann idermiş zîneti bî-māye esbāb-ı kemāl
Şevb olur mı 'ayb-püş endām kendin gösterir

27. mı:

Gazel 146

Mısra: 3

"mı", soru eki.

Bir zülfe ser-fürü mı ider rüzgārda
Kayd itdirir mi ğayrî hevā-yı muḥabbeti

22. mı:

Gazel 44

Mısra: 4

"mı", soru eki.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebūdı mı nigāh mıdır

28. mı:

Kaside 12

Mısra: 23

"mı", soru eki.

Dogsa güneşler üstine bî-dār olur mı hiç
Mestāne-dil o tıfl ile āheng-i ḥāb ider

23. mı:

Gazel 92

Mısra: 4

"mı", soru eki.

Aṭarda ṭurresi izhār-ı dūd-ı āh itmez
Derūn-ı 'anberi yakmaz mı gayreti būnuñ

29. mı:

Kaside 15

Mısra: 86

"mı", soru eki.

Ancaḳ medār-ı faḥr u mübāhāt bendeñe
Olmaz mı bendelik saña ey meḥḥar-ı bahār

24. mı:

Gazel 102

Mısra: 4

"mı", soru eki.

Şormaga kand-ı lebin vüs'at-ı imkân yokdur
Eriyüp gitse de vārım aña mı acıyayım

30. mı:

Kıt'a 28

Mısra: 6

"mı", soru eki.

Görölmüş mi bu revnāk ey felek kaşr-ı Ḥavernaḳda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mähıñ

25. mı:

Gazel 102

Mısra: 8

"mı", soru eki.

Ḥūn-ı dil sīm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayārım aña mı acıyayım

31. mı:

Mesnevi 1

Mısra: 6

"mı", soru eki.

Bir nuṭḳ ile bî-mecāl olur mı
Bülbül güli görse lāl olur mı

26. mı:

Gazel 102

Mısra: 10

"mı", soru eki.

Cām-ı billürda ki bāde-i gül-güne Nebīl
'Aks ider reng-i ḥümārım aña mı acıyayım

32. mı:

Terkib-bend 3

Mısra: 10

"mı", soru eki.

Tervic ider nifākını agyār-ı bed-gümān
Şāyān-ı i'timād mı güftār-ı ḥaşm-ı cān

33. mi:

Gazel 4

Mısra: 3

"mi" soru eki.

Şabā zülf-i girih-gîrin 'aceb tahrik itmiş mi
Yine baħr-ı cünün itmekde mevc-i cā-be-cā peydā

39. mi:

Gazel 11

Mısra: 2

"mi" soru eki.

Sihām-ı ğamze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaħm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

34. mi:

Gazel 7

Mısra: 3

"mi" soru eki.

Ruħlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıkdan hele ey mugbeçe āl oldu baña

40. mi:

Gazel 11

Mısra: 3

"mi" soru eki.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maħv-ı hestī nām ü şān ister mi ister ya

35. mi:

Gazel 7

Mısra: 7

"mi" soru eki.

Şadme-i būs-ı taħayyül mi 'aceb gül gül eden
Büse-zār-ı ruħı daħi ğülzār-ı ħayāl oldu baña

41. mi:

Gazel 11

Mısra: 4

"mi" soru eki.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maħv-ı hestī nām ü şān ister mi ister ya

36. mi:

Gazel 7

Mısra: 10

"mi" soru eki.

Ḳadd-i bālāsını ta'rifde lāl oldu Nebīl
Yine aħvāl-i kıyāmet mi sū'āl oldu baña

42. mi:

Gazel 11

Mısra: 6

"mi" soru eki.

İder dil-beste-i ğīsūsı evzā'-ı şütür-gürbe
Heveskār-ı cünūna imtiħān ister mi ister ya

37. mi:

Gazel 8

Mısra: 5

"mi" soru eki.

Pey-rev-i pīr mi pesmānde-i tedbīr misiñ
Tīr-i müjgān ile ey ḳadd-i dü-tā n'oldı saña

43. mi:

Gazel 11

Mısra: 8

"mi" soru eki.

İder 'aksiyle ülfet nāzır-ı āyīne-yi 'ibret
O ḫahiş-kār-ı vaḫdet hem-zebān ister mi ister ya

38. mi:

Gazel 11

Mısra: 1

"mi" soru eki.

Sihām-ı ğamze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaħm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

44. mi:

Gazel 11

Mısra: 10

"mi" soru eki.

Nebīlā vardı ğuş-ı zöhreye āġāze-i nazmıñ
Hezār-ı ğülşen-i ma'nī fiġān ister mi ister ya

45. mi:

Gazel 13

Mısra: 3

"mi" soru eki.

‘Ālem-i āb istemez mi nā-ḥudā
Cām-ı keşti-i feraḥ-yemdir şarāb

51. mi:

Gazel 84

Mısra: 3

"mi" soru eki.

Vizr-i dünyāyı sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde ḥar mısıñ vā‘iz

46. mi:

Gazel 42

Mısra: 9

"mi" soru eki.

Zīb-i düşi zātını eyler mi şâyân-ı nazar
Gerçi kim feryād idüp dellāl kendin gösterir

52. mi:

Gazel 91

Mısra: 13

"mi" soru eki.

Virmez mi Nebīlā suḥanıñ ṭab‘a güşāyiş
Āğāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdün

47. mi:

Gazel 56

Mısra: 5

"mi" soru eki.

Bak zebān-ı şekve zāhir mi dil-i şad-çākden
Gūyiyā zūlfıñde yārin şāne-i ḥāmūşdur

53. mi:

Gazel 97

Mısra: 9

"mi" soru eki.

Muşḥaf-ı ḥüsnıñden aç bülbül misiñ pervāne mi
Ey Nebīl eyle tefe‘ül ḥālī şeb-bū rüyı gül

48. mi:

Gazel 60

Mısra: 7

"mi" soru eki.

Dil-i gümgeşte mi taşḥīḥ için sormış nigāhıñdan
Niçün mesrūkı dilber düzd-i çālāka su‘āl eyler

54. mi:

Gazel 99

Mısra: 4

"mi" soru eki.

Āgāh itdi şüret-i sırr-ı zamīrden
Āyīne mi o sīne-i billūrı neyleyim

49. mi:

Gazel 62

Mısra: 7

"mi" soru eki.

Ḥışm ile kaṭ‘-ı zebān-ı şem‘e mi emr itdi yār
Ra‘şeden mıkraż-ı dest-i iştibāhım söndürür

55. mi:

Gazel 113

Mısra: 6

"mi" soru eki.

Eṭrāf-ı şem‘-i devlete fānūsdur ḥadem
Māhıñ hiç infikākı görülmüş mi hāleden

50. mi:

Gazel 72

Mısra: 5

"mi" soru eki.

Müceb-i ḥande-i gül girye-i bülbül mi ‘aceb
Verd-i ḥandānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

56. mi:

Gazel 119

Mısra: 4

"mi" soru eki.

Düşer mi pīç-i tāba beste-i zülf-i girihgīrin
Telāş-ı fikr-i keç gitmez mi aşḥāb-ı tevekkülden

57. mi:

Gazel 120

Mısra: 3

"mi" soru eki.

Didim pejmürde mi şemm-i nıgehden her gül-i nâzik
Alındı âl âl oldı o gül-rû bu su'âlimden

63. mi:

Gazel 146

Mısra: 4

"mi" soru eki.

Bir zülfe ser-fürü mı ider rûzgârda
Kayd itdirir mi ğayrî hevâ-yı muhabbeti

58. mi:

Gazel 121

Mısra: 10

"mi" soru eki.

Sâkıttır ehl-i câh belâ-yı lisân ile
Nağme karar ider mi düşünce maķâmıdan

64. mi:

Gazel 151

Mısra: 1

"mi" soru eki.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördüñ mi
Göz degdi bakar nergis bî-gâneyi gördüñ mi

59. mi:

Gazel 121

Mısra: 12

"mi" soru eki.

Pîş-i şaf-ı müjeñde ku'ûd üzredir o hâl
Evvel kıyâm ider mi cemâ'at imâmıdan

65. mi:

Gazel 151

Mısra: 2

"mi" soru eki.

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördüñ mi
Göz degdi bakar nergis bî-gâneyi gördüñ mi

60. mi:

Gazel 131

Mısra: 2

"mi" soru eki.

Resîde olmaga bir cüz'i himmet kaldı dâmâna
İlişmez mi nigâh-ı şefkati çâk-ı girîbâna

66. mi:

Gazel 151

Mısra: 4

"mi" soru eki.

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yağdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

61. mi:

Gazel 131

Mısra: 9

"mi" soru eki.

Seri kâra gelür mi mü-şikâfân olmadan mecrûh
Karîn-i zülf olunca sînesin şad-çâk ider şâna

67. mi:

Gazel 151

Mısra: 6

"mi" soru eki.

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gîsûdan
Tutmaz bu işi 'âkı dîvâneyi gördüñ mi

62. mi:

Gazel 139

Mısra: 10

"mi" soru eki.

Yok dimedi bûs-ı dehânın Nebîl
Söz mi var ol dilberin iz'ânına

68. mi:

Gazel 151

Mısra: 8

"mi" soru eki.

Hem-şu'le-i yâkut it engüşt-i muhannâda
Tırnağdan alur keyfi peymâneyi gördüñ mi

69. mi:

Gazel 151

Mısra: 10

"mi" soru eki.

Zülfinde Nebîl-âsâ kaydın görür ey gâfil
Dendânını tîz itmiş ol şaneyi gördün mi

75. mi:

Kıt'a 17

Mısra: 9

"mi" soru eki.

Baş eger mi felege sâye-i Mevlânâda
Ser-fürü eyleyen ol der-geh-i pür-iclâlâ

70. mi:

Kaside 1

Mısra: 5

"mi" soru eki.

Zebâne-i nefes itmez mi dîv-i nefsi zebûn
Olursa vird-i zebân lâ-ilâhe illallâh

76. mi:

Kıt'a 28

Mısra: 5

"mi" soru eki.

Görölmüş mi bu revnâk ey felek kaşr-ı Havernağda
'Aceb düş oldu mi çeşmi bu resme mihr ile mâhıñ

71. mi:

Kaside 12

Mısra: 17

"mi" soru eki.

Eyler mi âb-ı gevher-i hürşide hiç nazar
Sâkı lebiñe foya-i la'l-i müzâb ider

77. mi:

Kıt'a 49

Mısra: 12

"mi" soru eki.

Kıyâs olmaz hülûş-ı sâfidır ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde kırb ile hem-sâye-i Mekke

72. mi:

Kaside 15

Mısra: 23

"mi" soru eki.

Gelmez mi hâk-i pâyına ol fâhr-ı milletin
Vaz'-ı cibâha şâh-ı bülend-efser-i bahâr

78. mi:

Kıt'a 50

Mısra: 8

"mi" soru eki.

Kıyâs olsa tefevvuk itdigi rüşendir akrâna
Dinür mi encüme hem-kadr-ı mihr-i tâb-dâr oldu

73. mi:

Kaside 15

Mısra: 81

"mi" soru eki.

Yetsün mi şerh-i şemme-i fâz u kemâliñe
Berg-i laţif her gül-i nazik-ter-i bahâr

79. mi:

Kıt'a 50

Mısra: 17

"mi" soru eki.

Haber virmiş mi bülbül rif'at-i gülmiñ-i dergâhın
İdüp 'arz-ı tahassür gonceler merküz-ı hâr oldu

74. mi:

Kıt'a 14

Mısra: 4

"mi" soru eki.

Sitânbul pâyesi işbâta kâfidir anıñ kâdrin
'Aceb şahid mi lâzımdır bedîhî böyle da'vâya

80. mi:

Kıt'a 54

Mısra: 7

"mi" soru eki.

Murâd itdikçe gerdün hâbbeyi bir kıbbe itmez mi
Tutınca 'aksini bu şüretiñ mahv olmuş ol günbed

81. mi:

Kıt'a 90

Mısra: 2

"mi" soru eki.

Zülfî içinde ruh-ı pür-jâlesi
Nûr-ı siyeh mi o mehiñ hâlesi

87. mi:

Murabba 6

Mısra: 8

"mi" soru eki.

Ġamze hañcer- be-dest-i nâz olmuş
'Aceb ol yâriñ infî 'âli mi var

82. mi:

Kıt'a 98

Mısra: 3

"mi" soru eki.

Âhîr itmez mi dil-fırîb bizi
Rîş-ğand ile Târağcı-zâde

88. mi:

Murabba 6

Mısra: 12

"mi" soru eki.

Bir eli tîğ-ı hûn-feşânında
'Aceb ol yâriñ infî 'âli mi var

83. mi:

Mesnevi 1

Mısra: 29

"mi" soru eki.

Âyîne mi ol beyâz sîne
Şûret bulur 'aşkı sînesine

89. midir:-dir

Murabba 6

Mısra: 17

"mi" soru eki.

Yine dūşında câme hâre midir
Cevr-i gül dâ'imâ hezâra mıdır

84. mi:

Murabba 5

Mısra: 15

"mi" soru eki.

Şâyeste mi ġamzeñ çeke şemşîr-i tegâfûl
Öldürme beni başıñ için cânım efendim

90. mi:

Murabba 10

Mısra: 11

"mi" soru eki.

Pâ-kûb-ı ġamın ider mi rûsvâ
Eşkim akarak şarâb olunca

85. mi:

Murabba 6

Mısra: 2

"mi" soru eki.

Çeşm-i şûh ile hasb-i hâl idelim
'Aceb ol yâriñ infî 'âli mi var

91. mi:

Terkib-bend 1

Mısra: 3

"mi" soru eki.

Habs-i nefes iktizâ ider mi
Lebden çıkamaz hurûf-ı şekvâ

86. mi:

Murabba 6

Mısra: 4

"mi" soru eki.

Deheniñden sorup su'âl idelim
'Aceb ol yâriñ infî 'âli mi var

92. mi:

Terkib-bend 1

Mısra: 11

"mi" soru eki.

'Iydeyn mi kaşlarıñı tev'em
Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ârâ

93. **mi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 50

"mi" soru eki.

VI

Tarh-ı bî-dâda dü çeşmiñ gibi âfet mi olur

99. **mıdır:-dır**

Gazel 122

Mısra: 9

"mı" soru eki.

Çeşm-i ragbetden sukuṭum intihâbından mıdır

Hem-nişin-i ḥâk olur seyr it düşen ğırbâlden

94. **mi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 51

"mi" soru eki.

İki şeh ḥüküm ide bir mülke 'adâlet mi olur

Bir eli ḫabza-i şemşir-i nigâhında imiş

100. **mıdır:-dır**

Gazel 124

Mısra: 5

"mı" soru eki.

Bir ḫaber yok mıdır esrâr-ı lebinden şoralım

Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

95. **mi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 53

"mi" soru eki.

Ġamze-i şüh-ı siyeh-mest ile ülfet mi olur

Ḳışşa-i zülfine zeyl eyleme vaşf-ı ḳaddin

101. **mıdır:-dır**

Gazel 130

Mısra: 11

"mı" soru eki.

Dürr-i manzûm mıdır nûkte-i mazmûn-ı ḫaṭı

Naẓm olur sübḥa-i 'irfân dolaşur elden ele

96. **mi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 55

"mi" soru eki.

Gice kûteḥdir uzun boylı ḫikâyet mi olur

Göriceḳ ḫabṭ olurum vechiñi mânend-i Nebîl

102. **mıdır:-dır**

Gazel 150

Mısra: 5

"mı" soru eki.

Bîmâr mıdır o rûtbe çeşmiñ

İmâya daḫi mecâli yok mı

97. **mi:**

Terkib-bend 2

Mısra: 57

"mi" soru eki.

Dilde taḫrîk-i zebân itmege ḳudret mi olur

Şemm-i zülfîñle perîşân-dil olup ḫayrânım

103. **mıdır:-dır**

Kıt'a 58

Mısra: 5

"mı" soru eki.

Yek-sân demek çeşpân mıdır da'vâsına bürhân mıdır

Güş itmege şâyân mıdır bu müddeâ'-yı Topḳapu

98. **mişin:--siñ**

Terkib-bend 3

Mısra: 41

"mi" soru eki.

Ey şâh-bâz-ı nâzı şikâr eylemez mişin

Deşt-i niyâzı geşt ü güzâr eylemez mişin

104. **mıdır:-dır**

Kıt'a 58

Mısra: 5

"mı" soru eki.

Yek-sân demek çeşpân mıdır da'vâsına bürhân mıdır

Güş itmege şâyân mıdır bu müddeâ'-yı Topḳapu

105. **mıdır:-dır**

Kıt'a 58

Mısra: 6

"mı" soru eki.

Yek-sân dimek çespân mıdır da'vāsına bürhân mıdır
Güş itmege şâyân mıdır bu müddeâ'-ı Topkapu

111. **mıdır:-dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 39

"mı" soru eki.

Şimdi Nebîl-i zâra bu tavriñ revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-ı tegâfûl sezâ mıdır

106. **mıdır:-dır**

Kıt'a 67

Mısra: 4

"mı" soru eki.

Teşne-i tafraya bu rütbe kerem
Çok mıdır menba'-ı 'inâyetden

112. **mıdır:-dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 40

"mı" soru eki.

Şimdi Nebîl-i zâra bu tavriñ revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-ı tegâfûl sezâ mıdır

107. **mıdır:-dır**

Murabba 6

Mısra: 18

"mı" soru eki.

Yine düşında câme hâre midir
Cevr-i gül dâ'imâ hezâra mıdır

113. **mı:**

Gazel 6

Mısra: 5

"mı" soru eki.

Hey'et-i bâtınım ey şüh 'ayân olmadı mı
'Aks-i dâğ-ı dile bak zîb-i birün oldu baña

108. **mıdır:-dır**

Murabba 6

Mısra: 19

"mı" soru eki.

Bu tegâfûl Nebîl-i zâra mıdır
'Aceb ol yâriñ infî 'âlî mi var

114. **mı:**

Gazel 7

Mısra: 3

"mı" soru eki.

Ruğlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıkdan hele ey mugbeçe âl oldu baña

109. **mıdır:-dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 37

"mı" soru eki.

Kaşdıñ rakîble rüşen-i nâ-becâ mıdır
Bî-gâne-i muhabbet olan aşinâ mıdır

115. **mı:**

Gazel 8

Mısra: 1

"mı" soru eki.

O perî rüyı mı gördüñ 'acabâ n'oldı saña
O hayâlâtı söyle baña n'oldı saña

110. **mıdır:-dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 38

"mı" soru eki.

Kaşdıñ rakîble rüşen-i nâ-becâ mıdır
Bî-gâne-i muhabbet olan aşinâ mıdır

116. **mı:**

Gazel 10

Mısra: 2

"mı" soru eki.

Tutmayınca sen yasağı sâkiyâ
Meyde atmaz mı kapağı sâkiyâ

117. mı:

Gazel 61

Mısra: 8

"mı" soru eki.

Olup leb-ber-leb (ü) zānū-be-zānū sīne-ber-sīne
'Aceb hāṭırda mı maḥsūd-ı zūhhād olduğım günler

123. mı:

Gazel 102

Mısra: 6

"mı" soru eki.

Ḥaşm-ı meh-tāb şebim düşmen-i hūrşīd günüm
Tiredir leyl ü nehārım aña mı acıyayım

118. mı:

Gazel 71

Mısra: 7

"mı" soru eki.

Dikilüp kan tere batmaz mı olup lerzende
Görse ebrūsını ḥışm itdiği demler ḥançer

124. mı:

Gazel 109

Mısra: 7

"mı" soru eki.

Ḳokladın mı ne çiçekdi o hezār 'uşşākı
Ey zūkām-āver-i bŷy-ı gül-i ūlfet gönlüm

119. mı:

Gazel 71

Mısra: 9

"mı" soru eki.

Cān mı ḳor tende Nebīl alsa daḥī gönlüm ele
El virir göstere ol rūḥ-ı muşavver ḥançer

125. mı:

Gazel 113

Mısra: 4

"mı" soru eki.

Ḥāl-i lebiñ ki dāg-ı süveydādır 'āşıka
Ḥālī olur mı sŷz-ı derŷn şınf-ı lāleden

120. mı:

Gazel 83

Mısra: 7

"mı" soru eki.

Şāhidān-ı 'işve-kārān ile zŷr olmaz mı yā
Şeyḥ Efendi eylese cem'iyet-i da'vā-yı feyż

126. mı:

Gazel 113

Mısra: 8

"mı" soru eki.

Var meşreb-i kerīimde ednāya ser-fŷrŷ
Baş ḳaldırır mı cāma şurāḥī isāleden

121. mı:

Gazel 92

Mısra: 2

"mı" soru eki.

Nedir tefevvuḳı bilmem o zŷlfŷ ebrŷnuñ
Başar mı ŷstine bir kimse yerdeki rŷnuñ

127. mı:

Gazel 119

Mısra: 1

"mı" soru eki.

Olur mı zabṭ-ı hŷşa bu devr-i teselsŷlden
Görünse şŷret-i zincir mevc-i neş'e-i mŷlden

122. mı:

Gazel 102

Mısra: 2

"mı" soru eki.

Gördi noḳşanı mı yārim aña mı acıyayım
Yek tamām eyledi kārım aña mı acıyayım

128. mı:

Gazel 121

Mısra: 8

"mı" soru eki.

Olmaz dıraḥt-ı ḥuşk-nŷmādan ŷmīd bār
Bī-māye feyż alır mı ḳurı iḥtişāmdan

129. mı:

Gazel 122

Mısra: 11

"mı" soru eki.

Şerm ile olmaz mı 'azlinde 'araḳ-rîz-i ḥumār
Neş'e-yâb-ı 'ucb olan peymâne-i iḳbâlden

135. mı:

Gazel 149

Mısra: 6

"mı" soru eki.

İtmekde ârzû-yı şikâr evc-gîr-i nâz
'Âşık o şâh-bâza kebûter çıkardı mı

130. mı:

Gazel 127

Mısra: 9

"mı" soru eki.

Ḳibleyi şaşırmasuñ mı 'âşıkı (Nürî)
Çekmiş ebrûlar yine şemşîr-i kîn (Nebîl)

136. mı:

Gazel 149

Mısra: 8

"mı" soru eki.

Gördüñ laṭîf-i 'âlem-i âbîñ hevâsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

131. mı:

Gazel 149

Mısra: 1

"mı" soru eki.

Nergis ayak uzatdı mı sāḡar çıkardı mı
Sûsen de dil uzatmaga ḥançer çıkardı mı

137. mı:

Gazel 149

Mısra: 8

"mı" soru eki.

Gördüñ laṭîf-i 'âlem-i âbîñ hevâsını
Keşti-i mey açıldı mı lenger çıkardı mı

132. mı:

Gazel 149

Mısra: 1

"mı" soru eki.

Nergis ayak uzatdı mı sāḡar çıkardı mı
Sûsen de dil uzatmaga ḥançer çıkardı mı

138. mı:

Gazel 149

Mısra: 10

"mı" soru eki.

Ben câme ḥab-ı şabrı tıtuşdurdum ey Nebîl
Eḡvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

133. mı:

Gazel 149

Mısra: 2

"mı" soru eki.

Nergis ayak uzatdı mı sāḡar çıkardı mı
Sûsen de dil uzatmaga ḥançer çıkardı mı

139. mı:

Kaside 1

Mısra: 7

"mı" soru eki.

Zuhûr-ı neş'e-i vahdetle mâ-sivâ mı ḳalur
Virince zevḳ-i nihân lâ-ilâhe illallâh

134. mı:

Gazel 149

Mısra: 4

"mı" soru eki.

Açmazdan bu sîne-i pür-dāḡı gösterüp
İḡbât-ı müdde'âsına maḥzar çıkardı mı

140. mı:

Kaside 5

Mısra: 4

"mı" soru eki.

Bu mâr-ı nefis-i emmâre iderken böyle kec refîâr
Çıkar mı Ḥaḳḳa dogru şâh-râḥım yâ Rasûlallâh

141. mı:

Kaside 16

Mısra: 26

"mı" soru eki.

Şakāyık şan duvağ-ı āl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbağ şıgār mı hep görenler hāst-gār oldu

147. mı:

Murabba 2

Mısra: 3

"mı" soru eki.

Ān mı ey rūḥ-ı muşavver cān mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglān mısıñ

142. mı:

Kaside 16

Mısra: 75

"mı" soru eki.

Benim fahriyyede Gül-gün-ı tab‘ım toz koparmaz mı
Ki zīrā ‘ādet-i vaḥy-āverān-ı rüz-gār oldu

148. mısıñ:-sın

Murabba 2

Mısra: 1

"mı" soru eki.

Bir perī mısıñ nesiñ insān mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglān mısıñ

143. mı:

Kıt'a 31

Mısra: 1

"mı" soru eki.

Hiç şafādan bir başār mı pāy-ı erbāb-ı kemāl
Pür-hüner bir zāt-ı şadr-ı rif‘ate oldu re‘īs

149. mısıñ:-sın

Murabba 2

Mısra: 2

"mı" soru eki.

Bir perī mısıñ nesiñ insān mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglān mısıñ

144. mı:

Kıt'a 59

Mısra: 35

"mı" soru eki.

Muzāfindan nümāyān mı degil nām-ı hümāyūna
Veliyyü’n-ni‘mete şıdḡ-ı ḥulūşı neyyireyn-āsā

150. mısıñ:-sın

Murabba 2

Mısra: 2

"mı" soru eki.

Bir perī mısıñ nesiñ insān mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglān mısıñ

145. mı:

Mesnevi 1

Mısra: 5

"mı" soru eki.

Bir nuṭḡ ile bī-mecāl olur mı
Bülbül gülü görse lāl olur mı

151. mısıñ:-sın

Murabba 2

Mısra: 3

"mı" soru eki.

Ān mı ey rūḥ-ı muşavver cān mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglān mısıñ

146. mı:

Mesnevi 1

Mısra: 56

"mı" soru eki.

İnşāya virirdi şı‘ri revnaḡ
Olmaz mı şeker yā şīre elyāk

152. mısıñ:-sın

Murabba 2

Mısra: 4

"mı" soru eki.

Ān mı ey rūḥ-ı muşavver cān mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglān mısıñ

153. **mısıñ:-sın**
Murabba 2
Mısra: 4
"mı" soru eki.

Ān mı ey rūḥ-ı muşavver cān mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

154. **mısıñ:-sın**
Murabba 2
Mısra: 8
"mı" soru eki.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

155. **mısıñ:-sın**
Murabba 2
Mısra: 8
"mı" soru eki.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

156. **mısıñ:-sın**
Murabba 2
Mısra: 12
"mı" soru eki.

Kaçma gel bir kerre vakt eyleyim
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

157. **mısıñ:-sın**
Murabba 2
Mısra: 12
"mı" soru eki.

Kaçma gel bir kerre vakt eyleyim
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

158. **mısıñ:-sın**
Murabba 2
Mısra: 16
"mı" soru eki.

Zann idermiş zülf-i Leylā perçemiñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

159. **mısıñ:-sın**
Murabba 2
Mısra: 16
"mı" soru eki.

Zann idermiş zülf-i Leylā perçemiñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglān mısıñ

160. **mı:**
Tahmis 2
Mısra: 23
"mı" soru eki.

Pek ba' id olmaz mı bu eşkāl ile fikr-i duḥūl
Ey hıred-mend eyleme bu ḥāl ile fikr-i duḥūl

161. **mı:**
Terkib-bend 1
Mısra: 85
"mı" soru eki.

Āfāt-ı fiten olur mı ta' dād
Luṭfında arar rumūz-ı cevri

162. **mı:**
Terkib-bend 1
Mısra: 97
"mı" soru eki.

Olmaz mı şeb ol şabāḥa kurbān
Zülfñ açup 'arz-ı gerden itdiñ

163. **mı:**
Terkib-bend 1
Mısra: 104
"mı" soru eki.

Dil oldı ḥayāl-i ḥāba ḥasret
Müjgān mı nevk-i süzen itdiñ

micmer:

1. **micmer:**
Gazel 70
Mısra: 2

*Buhurdanlık II gönül sevgilinin ateşinin yanışını
barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.*

Olsa yek şemme-i sūz-ı dile mazhar micmer
Yanarak tūde-i hākister olur her micmer

2. micmer:

Gazel 70

Mısra: 4

Buhurdanlık II gönül sevgilinin ateşinin yanışını barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.

Başdırır bü-yı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mănende-i sāgar micmer

3. micmer:

Gazel 70

Mısra: 6

Buhurdanlık II gönül sevgilinin ateşinin yanışını barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.

'Ârıẓıdır idemez süzişi altün işini
Zātuñ eylerse dañi pūte-i zer-ger micmer

4. micmer:

Gazel 70

Mısra: 8

Buhurdanlık II gönül sevgilinin ateşinin yanışını barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.

Elleri düde kadar şarfda kudret mefkūd
İtse de düdını çün hālka-i ejder micmer

5. micmer:

Gazel 70

Mısra: 10

Buhurdanlık II gönül sevgilinin ateşinin yanışını barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.

Felege çıkdığın işmāmına uyandım āhıñ
Alıcak destife ol mäh-ı sitem-ger micmer

6. micmer:

Gazel 70

Mısra: 12

Buhurdanlık II gönül sevgilinin ateşinin yanışını barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.

Süzü germiyyet-i vuşlatla füzün olmadadır
Dest-i i' zāzda oldıkça muvaqqar micmer

7. micmer:

Gazel 70

Mısra: 14

Buhurdanlık II gönül sevgilinin ateşinin yanışını barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.

Hāline eşk-feşān oldı gül-ābdan Nebīl
Gördi kim kendüye hem-bū olur ekşer micmer

micmer olsa:

1. micmer olsa:--sa

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İçinde tütsü yakılan kap, buhurdan olmak.

Olsa yek şemme-i süz-ı dile mazhar micmer
Yanarak tüde-i hākister olur her micmer

micmer-i bahār:

1. micmer-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Bahar buhurdanı.

Maḥrūm-ı bū çemende bırakmazdı lāleyi
Hem-bū-yı hūlkı olsa eger micmer-i bahār

micmer-i sūzān:

1. micmer-i sūzān:

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yanan buhurdan.

Nāsıñ el çekdigine yandığın işmām iderek
Durmayup micmer-i sūzān dolaşur elden ele

midādı olsun:

1. midādı olsun:--suñ

Kaside 15

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Mürekkep olmak.

Zeyl eyler ise vaşfıñı berg-i Şakāyika
Olsun midādı reng-i gül-i aḥmer-i bahār

midir:

1. mıdır:

Gazel 42

Mısra: 5

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Kaşdı bu dollāb ile hālkın gözün açmak mıdır
Şan'atiyle fahr idüp kehḥāl kendin gösterir

2. mıdır:

Gazel 44

Mısra: 1

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Geçüp iden bizi pā-māl-ı nāz o māh mıdır
İren niyāz ile eflāke dūd-ı āh mıdır

3. mıdır:

Gazel 44

Mısra: 2

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Geçüp iden bizi pā-māl-ı nāz o māh mıdır
İren niyāz ile eflāke dūd-ı āh mıdır

4. mıdır:

Gazel 44

Mısra: 4

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebūdı mı nigāh mıdır

5. mıdır:

Gazel 44

Mısra: 6

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Ne 'anber oldığın işbāt için o bir dānem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvāh mıdır

6. mıdır:

Gazel 44

Mısra: 8

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Niçün su'ālime leb-rīz-i hışm olur sākī
Şarāb-ı la'lini nūş eylemek günāh mıdır

7. mıdır:

Gazel 44

Mısra: 10

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Bu rüzgārda sūdā-gerān-ı zūlfine kār
Nebīl-i zār gibi āh-ı şubḥgāh mıdır

8. mıdır:

Gazel 44

Mısra: 12

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Bu tīg-ı tab'-ı ziyā-pāşle cenāb-ı Ḥalīm
'Aceb ki mülket-i nazm içre pādīşāh mıdır

9. mıdır:

Gazel 50

Mısra: 1

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Ḥaṭ mıdır nireng-i ruḥsārın mıdır
Nüşḥa-i Erjeng ruḥsārın mıdır

10. mıdır:

Gazel 50

Mısra: 1

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Ḥaṭ mıdır nireng-i ruḥsārın mıdır
Nüşḥa-i Erjeng ruḥsārın mıdır

11. mıdır:

Gazel 50

Mısra: 2

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Ḥaṭ mıdır nireng-i ruḥsārın mıdır
Nüşḥa-i Erjeng ruḥsārın mıdır

12. mıdır:

Gazel 50

Mısra: 4

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Her şikenci devr-i başı hūşdur
Turreler serheng-i ruḥsārın mıdır

13. mıdır:

Gazel 50

Mısra: 6

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Hâl bu hükm-i Karaküş ile
Zîver-i evreng-i ruhsârîñ mıdır

19. mıdır:

Gazel 53

Mısra: 6

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Zîr-i ebrûyî kıble-gâh itmiş
Müje şaf-beste-i namâz mıdır

14. mıdır:

Gazel 50

Mısra: 8

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Şol eşer kim büseden zâhir olur
Gonçe dil-teng-i ruhsârîñ mıdır

20. mıdır:

Gazel 53

Mısra: 8

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Gerdeni hâlden geçilmez imiş
Hâris-i ma'ber bogâz mıdır

15. mıdır:

Gazel 50

Mısra: 10

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Quvvet-i nuṭṭ-ı hezârân çün Nebîl
Neş'e-yi gül-reng-i ruhsârîñ mıdır

21. mıdır:

Gazel 53

Mısra: 10

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Varmıyor gûş-ı yâre âh Nebîl
Kâmeti serviden dirâz mıdır

16. mıdır:

Gazel 53

Mısra: 1

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Yâre lâzım olan bu nâz mıdır
Yoḥsa dil-beste-i niyâz mıdır

22. mıdır:

Gazel 23

Mısra: 10

"Mı" soru edatının bildirme eki almış hâli.

Perverde-i nâz olmalı destâr-ı niyâza
Şâyeste midir her gül-i ḥod-rû-yı muḥabbet

17. mıdır:

Gazel 53

Mısra: 2

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Yâre lâzım olan bu nâz mıdır
Yoḥsa dil-beste-i niyâz mıdır

23. mıdır:

Gazel 32

Mısra: 10

"Mı" soru edatının bildirme eki almış hâli.

Derdest eylemiş yine çevgânîñ ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahâr

18. mıdır:

Gazel 53

Mısra: 4

"Mı" soru ekinin bildirme ekini almış şekli.

Râh-cüy-ı ḥakîkatîñ 'acabâ
Menzil-i evveli mecâz mıdır

24. mıdır:

Gazel 40

Mısra: 11

"Mı" soru ekinin bildirme eki almış hâli.

Ḥayret-i mir'ât-ı vechîñden midir
Şüret-i âdâbı bilmem kâdadır

mihan olurdu:

1. mihan olurdu:--(u)r, --du

Kıt'a 59

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Mihnet, sıkıntı olma.

Berāt gönderse mīr-āhūrına ikrāma kudret yok
Kıaldı Hātem-i Tayy mihan olurdu lafz-ı bī-ma' nā

mihnet:

1. mihnetden:--den

Kıt'a 67

Mısra: 2

Sıkıntı, eziyet, ızdırap.

Olmadan dil şahında pāder-gil
Dest-gīr ol geçür o mihnetden

mihri:

1. mihre:-e

Kıt'a 103

Mısra: 41

Güneş.

Ziyā-baḥş ola mihre meh-çe-i rāyāt-ı ikbālī
Münevver eyledikçe 'ālemi şāh-ı felek maḥsūd

2. mihri:

Kıt'a 28

Mısra: 6

Güneş.

Görölmüş mi bu revnāk ey felek kaşr-ı Ḥavernaḳda
'Aceb dūş oldu mı çeşmi bu resme mihri ile māhın

3. mihri:

Tahmis 1

Mısra: 19

Güneş.

Oldı kırbān-ı kudūmi mihri o bedr-i rif'atın
Bir hümāyün ṭālī'-i ferḥunde-kevkeldir bu şeb

4. mihri:-i

Gazel 23

Mısra: 3

Güneş II sevgilinin yüzü.

Yer eyledi hep mihri gönüllerde o māhın
Eflāke çıkar na're-i yā hū-yı muḥabbet

5. mihre:--e

Gazel 79

Mısra: 2

Güneş II sevgilinin yüzü.

Gönül çekmekdedir dāim bütān mānend-i mıḳnāṭıs
Virir şebnem-rübālīḳ mihre şān mānend-i mıḳnāṭıs

6. mihri:--i

Gazel 104

Mısra: 5

Güneş II sevgilinin yüzü.

Görünmez dīdeme mānend-i zerre mihri gerdeniñ
O māhı zīb-i āgūş-ı temennā-yı nigāh itsem

7. mihriñ:-i, -n

Gazel 119

Mısra: 6

Güneş II sevgilinin yüzü.

Teveccüh şeyḥe lāzımdır mürīd-i ḥāḳden ref'e
Bülend olmaḳda şānı şeb-neme mihriñ tenezzülden

mihri ü māh:

1. mihri ü māh:

Gazel 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Felegiñ devri mihri ü māh iledir
Bezme bir kac piyāle lāzımdır

mihri ü māhı:

1. mihri ü māhı:--ı

Kıt'a 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneş ve Ay.

Mihri ü māhı rütbe-i ḳadr-i bülendi pest idüp
Salṭanat-pīrā-yı rif'at ola Sultān Muṣṭafā

2. **mihr ü mähî:--l**

Muhammes 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güneş ve Ay.

Feleğin devrile mihr ü mähî

Gösterir Tûr-ı dil-i agâhı

3. **mihr ü mähî:--l**

Kıt'a 47

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

İdüp rakḳās-ı çarḥ-ıñ mihr ü mähî kurt-a-i güşü
Derinde ey felek deryûze-i leyl ü nehâr eyle

mihr ü meh:

1. **mihr ü meh:**

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Rûz u şeb sanma ki beyhûde felek devr eyler
Mihr ü meh iki nişân-dâne-i aḥter tesbîḥ

2. **mihr ü meh:**

Kıt'a 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Kāse-lîs-i maṭbah-ı in 'âmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevḳ ile her rûz u şeb devrân ider

mihr ü mehdîr:

1. **mihr ü mehdîr:--dir**

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Ol felek-meşreb sebûyî câmdan dūr itmesün
Devr-i nûş-â-nûş-ı bezme mihr ü mehdîr her biri

mihr ü mehi:

1. **mihr ü mehi:--i**

Mesnevi 1

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

Çarḥ-ı feleği iderdi lertzân

Mihr ü mehi itse gûy u çevgân

mihr-âsâ:

1. **mihr-âsâ:**

Gazel 135

Mısra: 5

Güneş gibi.

O çâr-ebrû maḳâm-ıñ çarḥ-ı çârüm itdi mihr-âsâ
Yetişmez nâle-i âhenk niyâzı çâr-gâh itme

2. **mihr-âsâ:**

Kıt'a 13

Mısra: 3

Güneş gibi.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni 'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

3. **mihr-âsâ:**

Kıt'a 13

Mısra: 3

Güneş gibi.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni 'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

mihr-i âsümân-ı çârumîn:

1. **mihr-i âsümân-ı çârumîn:----i, --n**

Gazel 127

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feleğin dördüncü katının güneşi (Güneşin bu katta bulunması yönüyle ve sevgilinin yüzü paralelliğinde).

Dir gören ol çâr-ebrû dilberi (Nebîl)

İşte mihr-i âsümân-ı çârumîn (Nûrî)

mihr-i cemālî:

1. mihr-i cemālî:--iñ

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzünün güneşi II güzelliğinin ışığı.

Nolur mahv eylese mihr-i cemālîñ zulmet-i dehri
Niçün zülf-i siyâhîñ perde-i envâr olur her şeb

mihr-i cihân-ārâ ider:

1. mihr-i cihân-ārâ ider:--(e)r

Kıt'a 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyayı süsleyen güneş olma.

Der-bânlığın Dārâ ider dārât-ı nev-peydâ ider
Mihr-i cihân-ārâ ider olsa sezâ-yı Topkapu

mihr-i cihân-ārâda:

1. mihr-i cihân-ārâda:--da

Gazel 123

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen güneş. II Sevgili.

Göremem vech-i şebah mihr-i cihân-ārâda
Tuşur nâr-ı nîgeh şu'le-i dîdârından

mihr-i emel:

1. mihr-i emel:

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Arzu, istek güneşi.

Bahş iderken zülfini gördüm o rûy-ı âlde
Oldı güm mihr-i emel ser-püş-ı kıl ü kâlde

mihr-i felek:

1. mihr-i felek:

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneş.

Damen-i iqbālîni bûs eylesün mihr-i felek
Şubh-ı rûşen gibi oldu ferve-i beyzâya zeyn

2. mihr-i felek:

Kıt'a 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gökyüzü güneşi.

O zıll-ullâh-ı Cem-câhîñ sen ey mihr-i felek her gün
Bağup bu irtifâ'-ı şânına reşkinden 'âr eyle

mihr-i feleksin:

1. mihr-i feleksin:--sin

Murabba 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünyanın güneşi.

Mihr-i feleksin
Devrân seniñdir

mihr-i işve:

1. mihr-i işve:

Gazel 141

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İşve, naz güneşi.

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zülfinden su'âlimde
Sevâd-ı zülfe der zîb-i ufuğ ruhsâr-ı âlimda

mihr-i münîr:

1. mihr-i münîr:

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Parlak güneş; sevgili.

Şubh-ı vaşla rûşen îmâdır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

mihr-i sipihr-i 'izzetiñ:

1. mihr-i sipihr-i 'izzetiñ:--i, --ñ

Tahmis 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kıymetli, ulu güneş.

Bezm-i qurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdir bu şeb
Nûr-ı teşrîf ile ol mihr-i sipihr-i 'izzetiñ

mihr-i tâb-dâr oldu:

1. mihr-i tâb-dâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Parlak güneş olmak.

Felek-päye Hafîd-i 'âtîfet-güster ki iqbâli
Sipihr-i câh-ı devlet üzre mihr-i tâb-dâr oldu

mihr-i tâb-dâra:

1. mihr-i tâb-dâra:--a

Gazel 125

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

Nebîlâ rûzgâr-ı pür-ğubâr-ıñ medhali yokdur
Bakılmazmış o mihr-i tâb-dâra dideler rûşen

mihr-i zât-ıñ:

1. mihr-i zât-ıñ:--ı, --ñ

Kaside 16

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Zatının güneşi (Hz. Muhammed (s.a.v.)).

Cihân-şadrâ felek-şadrâ esmâ-yı devlete bedrâ
Hünerle mihr-i zât-ıñ 'âleme pür-nev-nişâr oldu

mîkât-i felekdir:

1. mîkât-i felekdir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Felek/ gökyüzü vakti.

Nebîlâ dense mîkât-i felekdir
'Ayârî şânına belkim hâeldir

mıkrâz-ı dest-i istibâhım:

1. mıkrâz-ı dest-i istibâhım:--(ı)m

Gazel 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şüphe elinin makası.

Hışm ile kaç'-ı zebân-ı şem'e mi emr itdi yâr
Ra'şeden mıkrâz-ı dest-i istibâhım söndürür

mîlâdına:

1. mîlâdına:--ı, -n, -a

Kıt'a 46

Mısra: 9

Doğum günü.

Mîlâdına Nebîlâ târîh-i tām söyle
Ahmed olup refîk-i tevfiğ kevine geldi

mîm:

1. mîmî:--i

Kıt'a 69

Mısra: 49

Mim (م), Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfi.

Mîmî güzer-kerân-ı şahş-ı kemâl
Kâse-i nûnı şan siper gibidir

min:

1. min:

Kıt'a 61

Mısra: 4

-den, -dan ayrılma hal eki.

Bagiye min inhivâi'ş-şarî fi'l-ḥaddi
Ve hazâ Leyse min gayri'z-zevâib

min inhivâi'ş-şarî:

1. min inhivâi'ş-şarî:

Kıt'a 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saçların dökülmesinden.

Bagiye min inhivâi'ş-şarî fi'l-ḥaddi
Ve hazâ Leyse min gayri'z-zevâib

min zenbîn:

1. min zenbîn:

Kıt'a 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Günahtandır.

Bi-cürmin lâ tekün me'yüse 'afvin
Lienne el-Ye'se min zenbîn 'azîmin

mînâ-hâne:

1. mînâ-hâne:

Gazel 94

Mısra: 4

Şarap evi, meyhane; mine işlemeli, süslü ev II
dünya.

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

minber-i bahâr oldı:

1. minber-i bahâr oldı:--dı

Kaside 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baharın minberi olma.

Her hıttbesinde kâfiye-i gül redîf olur
Oldı hıttib-i bülbüle cā minber-i bahâr

minber-i eflâkde:

1. minber-i eflâkde:--de

Kıt'a 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gökyüzü minberi.

Hıttbesin Bercıs okursa minber-i eflâkde
Tıgını Mirrîh virsün zâtına tevķîrden

mine'l-ma'âvib:

1. mine'l-ma'âvib:

Kıt'a 61

Mısra: 2

Kusurdan, ayıptan.

Tebeyyene fi'l-habîbi 'uzâru hâddin
Ve lâkin lâ yu'addu mine'l-ma'âvib

mi'râc:

1. mi'râcda:--da

Kaside 12

Mısra: 73

İslam inancına göre Hz. Muhammed'in, Allah'ın
daveti üzerine yedi kat semayı aşıp huzuruna
yükselerek onunla görüşmesi mucizesi.

Mi'râcda rikâb-ı hümayyûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mâh-tâb ider

2. mi'râcda:--da

Tahmîs 1

Mısra: 33

İslam inancına göre Hz. Muhammed'in, Allah'ın
daveti üzerine yedi kat semayı aşıp huzuruna
yükselerek onunla görüşmesi mucizesi.

Vüs'atîñ mi'râcda seyr itdi çeşm-i enveri
Şu'le-i yâkûtî işrâb itdi cām-ı kevşeri

mi'râc-ı ümmîde:

1. mi'râc-ı ümmîde:--e

Tahmîs 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Ümit miracı.

Tâlib-i dîdâr olan bîdâra maţlabdır bu şeb
Vaktidir mi'râc-ı ümmîde 'uruc eyle Naẓîm

mîr-âhûr:

1. mîr-âhûrına:--ı, --n, --a

Kıt'a 59

Mısra: 33

Sarayda ahırdan sorumlu görevli.

Berât gönderse mîr-âhûrına ikrâma kudret yok
Kâlırdı Hâtem-i Tayy mihan olurdı lafz-ı bî-ma'nâ

mir'ât:

1. mir'âta:--a

Gazel 77

Mısra: 6

Ayna II gönül.

'Aks eylemekle her büt-i bigâne şüreti
Mir'âta döndi bu dil-i hayret füzûnumuz

mir'ât ide:

1. mir'at ide:--e

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayna yapmak, ayna haline getirmek.

Sırr-ı hū ƙalbiñi mir'at ide nî-reng olmaz
Ânda te'sir-i nefesden eğer-i jeng olmaz

mirâta bakup:

1. mirâta bakup:--up

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aynaya bakmak.

Bakup mirâta nâ-geh sine-i cânâna beñzetdim
Girîbân-ı ƙarârı ƙâk idüp dâmâna beñzetdim

mirât-ı cemâl-i kibriyâ:

1. mirât-ı cemâl-i kibriyâ:

Kaside 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Allah'ın güzelliik aynası.

Zâtuña mekşûf mirât-ı cemâl-i Kibriyâ
Vâkıf-ı esrâr-ı Hâksıñ yâ Rasûlallâh meded

mir'at-ı deryâyı:

1. mir'at-ı deryâyı:--y, --ı

Kıt'a 50

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Denizi aynası, ayna gibi deniz.

İden pür-mevc-i hayret 'aksidir mir'at-ı deryâyı
Bu dil-cû resm-i nevle zîb-i âğûş-ı kenâr oldı

mir'at-ı dilde:

1. mir'at-ı dilde:--de

Tahmis 2

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

Görmediñ mir'at-ı dilde şüret-i imkânını
Kimseler bulmuş değil çün kim bün ü pâyânını

mirât-ı dilde:

1. mirât-ı dilde:--de

Kaside 14

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

Şüret-dih olmada veled-i ƙalbe ey Nebîl
Mirât-ı dilde sırr-ı nev-âşâr-ı nağş-bend

mir'at-ı iskenderde:

1. mir'at-ı iskenderde:--de

Kıt'a 59

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İskender'in aynası (Yuvarlak veya düz olduğı yönünde iki rivayet bulunur. Cihanı gösteren ayna olarak da anılan bu ayna vasıtasıyla İskender, ülkesine gelen düşman gemilerini bir aylık yolda iken görmüş ve bu aynadan güneş ışığı yansıtılarak daha uzaktayken gemiler yakılabılmış. PALA, 48).

Bu şüret düzdiğı mir'at-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sırr-ı hikmetde o dem yek-tâ

mir'at-ı kalbe:

1. mir'at-ı kalbe:--e

Kaside 16

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

Alup mir'at-ı kalbe nağş ol seyyâh-i çâpûk-rev
Bu şüretlerle der-pîş-i nigâhı her diyâr oldı

mir'at-ı kalb-i bülbül:

1. mir'at-ı kalb-i bülbül:

Kaside 15

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Bülbülün gönül aynası.

Mir'at-ı kalb-i bülbül olaydı bu sırâ câ
'Aks eyler idi şüret-i hayr u şer-i bahâr

mir'at-ı rûhâniyyeti:

1. mir'at-ı rûhâniyyeti:--i

Kıt'a 2

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ruhani ayna.

Gösterir mir'at-ı rûhâniyyeti
Şûret-i tahşîl-i Hakkı Bursada

mir'at-ı sâf eyler:

1. mir'at-ı sâf eyler:--r
Kıt'a 48
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Saf ayna yapma.

Derûnı hâlvet-i der-encümen mir'at-ı sâf eyler
Der-i gayri idince sırt-ı ezkâr-ı hafî mesdûd

mir'at-ı sıdkı:

1. mir'at-ı şıdkı:--ı
Gazel 54
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Doğruluk aynası.

İder çirk-i hafî mir'at-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem şevb-i riyâdan kâmet-i islâma şûret vir

mîr-i memdûhü's-şiyem:

1. mîr-i memdûhü's-şiyem:--di
Gazel 2
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Övülmüş huyların padişahı.

Eyledi 'azm-ı bekā bir mîr-i memdûhü's-şiyem
Raḥmet-i Hakkı idüp kendüye aḳşâ-yı merâm

mirrîh:

1. mirrîh:
Kıt'a 19
Mısra: 4
Hükümdarın kumandanıdır. Harp eder. Mars,
Koç ve Akrep burcunu yönetir.

Huṭbesin Bercîs okursa minber-i eflâkde
Tığını Mirrîh virsün zâtına tevķîrden

2. mirrîhe:--e
Terkib-bend 1
Mısra: 66

Hükümdarın kumandanıdır. Harp eder. Mars,
Koç ve Akrep burcunu yönetir.

Âl itdi kırıldı Müşteriler
Mirrîhe ider eşer tegâfûl

mirrîh-i sipîhr-i hüsñ ü ândır:

1. mirrîh-i sipîhr-i hüsñ ü ândır:--dır
Gazel 34
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Güzellik ve cazibe göğünün Mars gezegeni.

Tiğ çekmiş gamzeden bir hün-feşândır çeşm-i yâr
Sanki mirrîh-i sipîhr-i hüsñ ü ândır çeşm-i yâr

misâl itmiş:

1. misâl itmiş:--miş
Gazel 19
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Örnek göstermek, benzetmek.

Ruḥşat-ı âgûş için yâre Nebîl
Hâle-i mâhî misâl itmiş bu şeb

misâl-i cevher-i cân:

1. misâl-i cevher-i cân:
Kaside 1
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Canın özü gibi.

İder derûnı mekân lâ-ilâhe illallâh
Mişâl-i cevher-i cân lâ-ilâhe illallâh

misâl-i deryâdır:

1. misâl-i deryâdır:--dır
Kıt'a 40
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Deniz misali, derya gibi.

Olursa kulzüm-i 'irfânı kaṭre-pâş-ı kemâl
O kaṭre sâire nisbet mişâl-i deryâdır

misal-i katre:

1. mişal-i kaṭre:

Gazel 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Damlaya benzer.

Dil-i bî-çāreniñ beş yaş iken kadri 'ayān oldu
Mişal-i kaṭre çeşm-i dilber-i mümtāzdan düşmüş

misāl-ı şufûf-ı sitiz olur:

1. mişāl-ı şufûf-ı sitiz olur:--(u)r-ur

Gazel 89

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kavga saflarının benzerleri olma.

Müjeñ mişāl-ı şufûf-ı sitiz olur giderek
O gamze reh-zen-i semt-i güriz olur giderek

misāl-i teşne-i mevc-i sîr-âbdır:

1. mişāl-i teşne-i mevc-i sîr-âbdır:--dur

Gazel 108

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Suya doymuş dalganın susuzluğu gibi.

Ümîd-i va'd ile pür-iltihâbdır gönlüm
Mişāl-i teşne-i mevc-i sîr-âbdır gönlüm

mi' şâr:

1. mi' şârîñi:--l, --ñ, --l

Kaside 12

Mısra: 3

Onda bir.

Mi' şârîñi beyāndan evvel şabah olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı hisāb ider

2. mi' şârîñi:--l, --ñ, --l

Kaside 12

Mısra: 3

Onda bir.

Mi' şârîñi beyāndan evvel şabah olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı hisāb ider

mısbâh-ı hidāyetdir:

1. mısbâh-ı hidāyetdir:--dir

Kıt'a 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hidayet, doğru yol ışığı.

'Adli mısbâh-ı hidāyetdir o kûtb-ı 'ālemiñ
Meh-çe-i râyâtı pür-nûr ide necm-i Ferhâdi

mısbâh-ı hüsni:

1. mısbâh-ı hüsni:

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik kandili.

Keşret-i 'aks-i nigh billürdan fânüs olur
Sanma kim mısbâh-ı hüsni bād-ı ahım söndürür

mısbâh-ı ihsāna:

1. mısbâh-ı ihsāna:--a

Gazel 131

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yardım, bağış kandili.

Ziyâsı mahv-ı süz-ı ihtiyâc itdikçe pervâne
Olur dil-süz-ı gayret reşk ile mısbâh-ı ihsāna

mısbâh-ı şu'le-ver:

1. mısbâh-ı şu'le-ver:

Kıt'a 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Işıklı kandil.

'Aklı meş'al-ı fûrûz-râh-ı şavâb
Râyı mısbâh-ı şu'le-ver gibidir

misin:

1. misin:

Gazel 84

Mısra: 4

"mi", soru eki.

Vizr-i dünyâyı sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde har misin vâ'iz

2. misiñ:

Gazel 146

Mısra: 7

"mi" soru ekinin, ikinci tekil şahıs eki almış

Ey Türk-beççe Kaştamonudan misiñ 'aceb
Zabıt eylediñ bu eski sarây-ı muhabbeti

3. misiñ:

Gazel 8

Mısra: 5

"mi" soru ekinin, ikinci tekil şahıs eki almış
şekli.

Pey-rev-i pîr mi pesmânde-i tedbîr misiñ
Tîr-i müjgân ile ey kadd-i dü-tâ n'oldı saña

4. misiñ:

Gazel 84

Mısra: 6

"mi" soru ekinin, ikinci tekil şahıs eki almış
şekli.

Nâsa parmak hesâbı gösterdiñ
Dest-i redd-i kader misiñ vâ'iz

5. misiñ:

Gazel 84

Mısra: 8

"mi" soru ekinin, ikinci tekil şahıs eki almış
şekli.

Düzahı eyleyüp makarr-ı cihân
Hulde tenhâ gider misiñ vâ'iz

6. misiñ:

Gazel 84

Mısra: 10

"mi" soru ekinin, ikinci tekil şahıs eki almış
şekli.

Gice qadr-i Nebîlî pest itdiñ
Medd-i âh-ı seher misiñ vâ'iz

7. misiñ:

Gazel 97

Mısra: 9

"mi" soru ekinin, ikinci tekil şahıs eki almış
şekli.

Muşhaf-ı hüsnînden aç bülbül misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâlî şeb-bû rûyî gül

misk-i rûmîdir:

1. **misk-i rûmîdir:--dir**

Kaside 16

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Anadolu'ya özgü misk.

Buğûr-ı Meryeme destînde virmiş misk-i rûmîdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bî-berg ü bâr oldı

misl:

1. **mişlin:-in**

Müseddes 1

Mısra: 26

Benzer, eş, denk.

Bağr-ı zehhâr-ı hüner ya'ni Hafîd-i kâm-kâr
'Âlem-i imkâna mişlin az getürdi rûz-gâr

2. **mişliñi:-i, -n, -i**

Gazel 76

Mısra: 8

Benzer, eş, denk.

Hüsn-i dildâra müsâvâtla ider hübb-ı derûn
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

3. **mişliñ:-i, -n**

Kaside 12

Mısra: 101

Benzer, eş, denk.

Mişliñ 'adîm-i nüh şadef itmiş ki medhiñi
Dürr-i yetîm-i kulzüm-i ümmü'l-kitâb ider

4. **mişli:-i**

Kıt'a 14

Mısra: 2

Benzer, eş, denk.

'Ayândır qadr-i necl-i pâk-i şâhib-mesned-i fetvâ
Ne geldi ne gelür bunca hünerle mişli dünyâyâ

Yazılsın medd-i tūfān-zār-ı neyl-i eşk ile tārīh
Nebīl Beg kıldı Firdevsi mekân hâkim iken Mışra

5. **mişli:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 94

Benzer, eş, denk.

Fârisliği şorma vaşf olunmaz
Mişli o hünerde hiç bulunmaz

mısr:

1. **mısr:**

Kıt'a 23

Mısra: 18

Mısır ülkesi.

Alınca fârisân-ı 'asker-i İslâm meydânı
Görüp Mısr oyunun küffâr rû-gerdân-ı Mısr oldu

2. **mısr:**

Kıt'a 26

Mısra: 1

Mısır ülkesi.

Hamdülillâh yine Mısr oldu naşīb-i İslâm
Görmedi böyle gazâ dîdesi hırşîd ü mehiñ

3. **mışra:-a**

Kıt'a 59

Mısra: 12

Mısır ülkesi.

Derûna eylemişdi iştiyâk-ı rû'yeti te'sîr
Bu şûret bendesin Mışra nihâyet eyledi ilkā

4. **mısrı:--ı**

Kıt'a 24

Mısra: 16

Mısır ülkesi.

Yaz Nebilâ böyle bir berceste tārīh-i selīs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

5. **mışra:--a**

Kıt'a 70

Mısra: 4

Mısır ülkesi.

mışra'-i evvel:

1. **mışra'-i evvel:**

Kıt'a 50

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

İlk mısra.

Ziyâde bir güzel tārīh düşdi mışra'-i evvel
Nebilâ mışra'-ı şânîde tāmı âşikâr oldu

mışrâ'ı nebîl-âsâ:

1. **mışrâ'ı nebîl-âsâ:**

Kaside 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nebîl'in mısrası gibi.

Bu mışrâ'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

mışra'-ı şânîde:

1. **mışra'-ı şânîde:--de**

Kıt'a 50

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

İkinci mısra.

Ziyâde bir güzel tārīh düşdi mışra'-i evvel
Nebilâ mışra'-ı şânîde tāmı âşikâr oldu

mışra-i tārīh:

1. **mışra-i tārīh:**

Kıt'a 14

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tarih dizesi.

Nola gelse Nebilâ hâtıra bu mışra-i tārīh
Hafîd-i âsumân-câha becâdır işte bu pâyeye

mısrı:

1. **mısrı:**

Kıt'a 24

Mısra: 7

Mısır ülkesi.

Fâtih olmuşlardı Mısrı bî'n-nefs fetḥ eyleyüp
Hażret-i Sultân Selîm-i evvel-i ḥuld-âşiyân

mısr-ı ma'nide:

1. **mısr-ı ma'nide:--de**

Kıt'a 69

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Manalar ülkesi.

Hâmesi kân-ı kand-ı dâniş olup
Mısr-ı ma'nide ney-şeker gibidir

mıstar-ı bahâr olsa:

1. **mıstar-ı bahâr olsa:--sa**

Kaside 15

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Baharın cetveli olma.

Medhiñ göreñ kitâb-ı Gülistân zann ider
Müjgân-ı bülbül olsa eğer mıstar-ı bahâr

mişvâr-ı esb-i nefse:

1. **mişvâr-ı esb-i nefse:--e**

Kaside 12

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nefis atının yürüyüşü, tarzı.

Mişvâr-ı esb-i nefse heves-kâr idüp seni
Çevgân-ı irtikâb ile pâ-der-rikâb ider

mîve-i vaşl:

1. **mîve-i vaşl:--ı**

Gazel 82

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma meyvesi.

Cüyende olup hâbda dil mîve-i vaşl
Dün gice yine bu tama'-ı ḥam ile geçmiş

mîve-i vişâle:

1. **mîve-i vişâle:--e**

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vuslat meyvesi.

Dil mîve-i vişâle idüp 'arz-ı iştihâ
Ol nev-nihâl-i 'işveye bâr olmamış daḥi

miyân:

1. **miyânında:--ı, --ñ, --da**

Murabba 8

Mısra: 11

Bel.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

2. **miyânını:--ı, --n, --ı**

Kaside 12

Mısra: 121

Ara, orta.

Rûz u şebîñ miyânını faşl itmege Ḥudâ
Bürhân-ı nûr u zulmeti nâ'ib-menâb ider

3. **miyânın:--ıñ**

Gazel 18

Mısra: 5

Bel. II Sevgilinin ince beli.

Cüst ü cû itmiş miyânın 'âlem-i ma'nâda dil
Şubḥa dek bahş-ı ḥayâl-ender-ḥayâl olmuş bu şeb

4. **miyân:**

Gazel 30

Mısra: 1

Bel. II Sevgilinin ince beli.

Ol miyân kim rişte-i efkârdır mü koymuş ad
Sâye-i baḥt-ı siyâha 'aks-i gîsû koymuş ad

5. **miyânında:--(ı)ñ, --da**

Gazel 57

Mısra: 9

Bel. II Sevgilinin ince beli.

Cüz'ice miyânında belî şubhesi vardır
Ammâ dehen-i tenge Nebîlîñ sözi yokdur

6. miyānıñ:-ı, -n

Gazel 60

Mısra: 3

Bel. II Sevgilinin ince beli.

Miyānıñ zı̄b-i āgūş-ı vişāl olmazsa ma'nāda

Dil-i zārım şafāyı hūlyā-yı bī-me'al eyler

7. miyānın:-ı, -n

Kıt'a 91

Mısra: 2

Bel. II Sevgilinin ince beli.

Yine ibrām ile ol şūhı rām it

Miyānın zı̄b-i āgūş-ı merām it

8. miyāne:--e

Mesnevi 1

Mısra: 14

Bel. II Sevgilinin ince beli.

Ebrūlarını idüp fesāne

Oğ gibi atılma ol miyāne

miyān-ı gülde:

1. miyān-ı gülde:--de

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gülün beli, ortası.

O ruhsār üzre 'aks-i zūlfi kim sīrāb-ı çeşmimdir

Miyān-ı gülde gūyā sūnbūl-i şādāb-ı çeşmimdir

miyān-ı hatda:

1. miyān-ı hatda:--da

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayva tüyünün ortası.

Oldı miyān-ı hatda bu şeb şu'le-i ruhı

İmā-yı şubh-ı vaşla şeb-āheng-i nev-bahār

miyān-ı nāzenine:

1. miyān-ı nāzenine:--e

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) narin, ince beli.

Hañçer-i kīn ol miyān-ı nāzenine bestedir

Cevher-i cān rişte-i āh u enīne bestedir

miyān-ı yār:

1. miyān-ı yār:

Gazel 52

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sevgilinin beli.

Taḥammülle Nebīlā şīve-i ḳadd-i dil-āvīze

Miyān-ı yār kim ḥayret-fezā-yı mū-şikāfāndır

2. miyān-ı yār:

Gazel 92

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin beli.

Nigāh görme dayanmaz miyān-ı yār Nebīl

Füzündür āteş ile ızdırābı her mūnuñ

miyān-ı zāl-i sipihri:

1. miyān-ı zāl-i sipihri:--ı

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feleğin Zal'inin beli ((Zal: Rüstem'in babasının adı).

Āgūşa Rüstemāne çekince o meh-veşi

Bükdi miyān-ı Zāl-i sipihri oyunumuz

mizāb-ı belāgat eylevüp:

1. mizāb-ı belāgat eylevüp:--y, --üp

Gazel 109

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Etkili ve güzel söz söylemenin su yolu yapma.

Bir ḳalem şu ile icrā-yı kemāl itdi Nebīl

Eylevüp ḥameyi mizāb-ı belāgat gönlüm

mizān-ı dikkatde:

1. mizân-ı dikkatde:--de

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dikkat terazisi.

Hüsünde kıl kadar nokşanı yok mizân-ı dikkatde
Ser-â-pâ mü-yı cismi çeşm-i binâ-yı nigâh itsem

mizân-ı havr u şerr:

1. mizân-ı hayr u şerr:

Kıt'a 69

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

İyilik ve kötülük terazisi, ölçüsü.

Bu eşer fark-ı nîk ile bedde
Elde mizân-ı hayr u şerr gibidir

mizân-ı nigh:

1. mizân-ı nigh:

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözün (su) terazisi. II gözyaşının göz boşluğunda birikmesi.

İtdi çâr-ebrûsını sencide mizân-ı nigh
Târ-ı çeşm ol afitâb-ı çârümüne bestedir

miz-bân-ı ehl-i hulûs:

1. miz-bân-ı ehl-i hulûş:

Kıt'a 69

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Gönlü saf, halis kişilerin ev sahibi.

Şâdları miz-bân-ı ehl-i hulûş
Zâdları hân-ı mâ-hazar gibidir

mızrâb-ı ecel:

1. mızrâb-ı ecel:

Kıt'a 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ecel mızrabı (fildişi, bağa, boynuz, kiraz ağacı gibi sert şeylerden yapılan ve telli sazları çalmakta kullanılan küçük alet, tezene, zahme.

Tel kırup muṭrib-i çarḥ eyledi devr-i nâ-sâz
Urdı mızrâb-ı ecel sâz-ı dil-i şeydâya

mollâ laṭîf:

1. mollâ laṭîf:

Kıt'a 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Harpûtî, Abdüllatif (Son dönem Osmanlı din alimi).

Câmî'-i pâk-ı Sovuḳkuyı imâmı göçdi âh
Az gelür dehre Laṭîf Mollâ gibi şahş-ı nazîf

mu:

1. mudır:--dır

Gazel 51

Mısra: 8

Soru eki.

Yok vâ'iz âb ü tâb-ı beşâset yüzünde hiç
Dökdüklerin sirişke bedel âb-ı rû mudır

2. mu:

Gazel 27

Mısra: 8

Soru eki.

Gülle mülden reng ü bû bûlbûlden uçmuş fikr-i hû
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

3. mudır:--dır

Gazel 51

Mısra: 1

Soru eki.

Baḥs-ı vücûd-ı fem-i 'adem cüst ü cû mudır
Yok yok lisân-ı ḥalkda bir güft ü gû mudır

4. mudır:--dır

Gazel 51

Mısra: 2

Soru eki.

Baḥs-ı vücûd-ı fem-i 'adem cüst ü cû mudır
Yok yok lisân-ı ḥalkda bir güft ü gû mudır

5. **mudur:--dır**

Gazel 51

Mısra: 4

Soru eki.

Atdı o çār ebrū beni dört yol agzına
Bā'ış zebān-dırāzlığıma çār-sū mudır

6. **mudur:--dır**

Gazel 51

Mısra: 6

Soru eki.

Tahrīk-i serle sūnbül işāret ider baña
Şemm āşinā-yı zūlfine bû ser-fürū mudır

7. **mudur:--dır**

Gazel 51

Mısra: 10

Soru eki.

Kesr-i ayağ itmedi lagzīde ey Nebīl
Meclisde devr iden o kümeyt-i sebū mudır

8. **mü:**

Gazel 30

Mısra: 1

Kıl II. Saç teli.

Ol miyān kim rişte-i efkârdır mû koymuş ad
Sāye-i baht-ı siyāha 'aks-i gīsū koymuş ad

9. **mūnuñ:--nuñ**

Gazel 92

Mısra: 10

Kıl II. Saç teli.

Nigāh görme dayanmaz miyān-ı yār Nebīl
Füzündür āteş ile ızdırābı her mūnuñ

10. **mu:**

Gazel 122

Mısra: 8

"mu" soru eki.

Şikāletinden ādemi hoşnūd ider ümmīd-i sūd
Güş olunmuş mu şikāyet zümre-i hāmmālden

11. **mü:**

Tahmis 2

Mısra: 7

"mu" soru eki.

Bu riya ile saña düşsün mü da'vā-yı nüzūl
İtmeyince şıdkı pāy-endāz-ı pehnā-yı nüzūl

mu'ammā:

1. **mu'ammā:**

Gazel 30

Mısra: 13

Muamma, bilmece.

Geh mu'ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla' Nebīl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab'a sūḥan-gū koymuş ad

mu'ammā-yı figānıñ:

1. **mu'ammā-yı figānıñ:--ı, --ñ**

Gazel 87

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feryadın bilmecesi.

Āhdır mevķūf-ı ḥall-i nüktesi
Ol mu'ammā-yı figānıñ adı 'aşk

mu'ammer ide:

1. **mu'ammer ide:--e**

Kıt'a 48

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Ömrünü uzun kılmak.

Esās-ı devleti şān ile kesb itdikçe istiḥkām
Mu'ammer ide bānīsı o şāhı Ḥazret-i ma'būd

mu'ammer kılsun:

1. **mu'ammer kılsun:--sun**

Kıt'a 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uzun ömürlü etmek, uzun ve mutlu bir hayat sürdürmek.

Ḥayrū'l-ḥalef idüp Ḥaḳ kılsun mu'ammer anı
Vaḳti gelince olmaz ta'vīḳ kevne geldi

mu'avveb-cü:

1. mu‘ayyeb-cü:--(u)r

Gazel 129

Mısra: 13

Kusur arayan.

Mu‘ayyeb-cü ser-â-pâ çeşm olur gözden geçürmekde

Ĥatâ-püşân Nebilâ eylemez taĥsîn ğırbâle

mu‘azzez eyledi:

1. mu‘azzez eyledi:--di

Kıt'a 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Değerli, yüce kılmak.

Mu‘azzez eyledi bir zâtı hükm-i şer‘ ile kim

Dilinde ‘ilm ile fazl âşinâ-yı takvâdır

mübârek:

1. mübârek:

Tahmis 1

Mısra: 31

Kutlu, mukaddes.

Her mübârek şu‘le-i kandîl-i rāĥat-güsteri

Eyledi pür-nûr-ı havz-ı Ĥazret-i Peyġamberi

mübârek ola:

1. mübârek ola:--a

Kıt'a 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hayırlı, bereketli olmak.

Ref‘ idüp Ĥaĥka dü-desti yazdı târîĥin Nebîl

Ola Tâcüddîn Efendiniñ mübârek maĥdemi

mücâzât-ı ‘amel:

1. mücâzât-ı ‘amel:

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yapılanların mükafatı.

Cins-i girdâr iledir nâsa mücâzât-ı ‘amel

‘Aynıdır nuĥkuñ gelen ‘aks-i şadâ kühsârdan

müceb-i def‘-i ĥasâr oldu:

1. müceb-i def‘-i ĥasâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Zararı ortadan kaldırmaya uygun olan.

Dinildikçe ‘aĥîb-i cemrede her sâl-i ferruĥ-fâl

Yine feyz-i rebî‘iñ müceb-i def‘-i ĥasâr oldu

müceb-i efgân-ı mısır oldu:

1. müceb-i efgân-ı mısır oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mısır feryadına uygun olma.

Ĥakîmâne idüp tedbîr-i def‘ itdi şeh-i ‘âlem

Firengî zaĥmı gerçi müceb-i efgân-ı Mısır oldu

müceb-i fezâĥet olur:

1. müceb-i fezâĥet olur:--(u)r

Mesnevi 1

Mısra: 102

Kelime Tipi: -

Rezilliġin neticesi olma.

Tab‘iñ bu hünerde olur elbet

Fârisliġi müceb-i fezâĥet

müceb-i ġayret olur:

1. müceb-i ġayret olur:

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ĥayretin neticesi olma.

Olur berĥ-i taĥarrüb süz-ı ‘işmet müceb-i ġayret

Su‘âl itmek ‘abeş pervâneye maĥv-ı vücûdundan

müceb-i ĥande-i gül:

1. müceb-i ĥande-i gül:

Gazel 72

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gülün gülüşünün, açılmasının neticesi.

Müceb-i ĥande-i gül girye-i bülbul mi ‘aceb

Verd-i ĥandânsıñ ey mest-i mey-i naĥvet ü nâz

müceb-i inkâr olur:

1. müceb-i inkâr olur:--(u)r

Gazel 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Inkarın neticesi olma.

Nebîlâ hâle-i ağuşa v'ad eylerse de girmez
O mâha 'arız-ı hâhiş müceb-i inkâr olur her şeb

mücedded eyledi:

1. mücedded eyledi:--di

Kıt'a 48

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Yenilemek.

Nebîlâ kalbime târîh-i bälâdan sünûh itdi
Mücedded eyledi bu cây-ı vâlâ kadri Hân Maḥmūd

mücerreb:

1. mücerrebdır:--dir

Tahmis 1

Mısra: 50

Tecrübe olunmuş, denenmiş.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâsıl-ı maḥsûd olur herkes mücerrebdır bu şeb

mücessem:

1. mücessemde:--de

Kıt'a 50

Mısra: 16

Gözle görülür şekilde.

Hezâr-ı zârı mumlar hâhiş-i zevk-i şehergâhı
Mücessemde şabâḥü'l-hayr hem-feyz-i bahâr oldı

mücevher:

1. mücevher:

Gazel 28

Mısra: 1

*Değerli taşlarla süslenmiş II parlak, süslü;
kıymetli.*

Eşk olur târ-ı nigâhımda mücevher tesbîḥ
Yâr kim göstere der-kabza-yı ḥançer tesbîḥ

mücib-i fahrive:

1. mücib-i fahrive:

Gazel 129

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Övgü sebebi.

Değil ziynetle zâtı revnâk it ağuş-ı ıkbâle
Olur mı zîb-i dūşî mücib-i fahrive dellâle

mücid-i fitne:

1. mücid-i fitne:

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fitne mucidi, yaratıcısı.

Mücid-i fitne midir ismi 'aceb
O füsûn-ger geliyor ḥâtırına

mücid-i reftâr olsun:

1. mücid-i reftâr olsun:--sun

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yürüyüş yaratıcısı, mucidi olma.

Ḳadd-i bälâsı yine mücid-i reftâr olsun
Servler reşk iderek şûret-i dîvâr olsun

mücrim:

1. mücrimse:--se

Kaside 4

Mısra: 12

Günahkâr.

Tefavvuk itdi bendeñ ma'şiyetle cümle akrâna
Eğer mücrimse şâyân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

2. mücrimleri:--ler, --i

Kaside 12

Mısra: 58

Günahkar, suçlu.

İ'ân idüp nüfûzını maḥbûbınıñ Hudâ
Mücrimleri şefâ'at için intihâb ider

mücrimân:

1. mücrimânın:--ı, --ñ

Kaside 4

Mısra: 9

Cürüm işlemiş olanlar, suçlular, günahkarlar.

Çopar ol dem kıyâmet mücrimânın el-amânından
Hıramın itse i'ân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

müdâm:

1. müdâm:

Kıt'a 20

Mısra: 11

Her zaman, daima, devamlı.

Şîrâze bend-i cild-i cihândır felek müdâm
Varsa nazîr-i nüşa-i zâtı disün şalâ

müdâm olur:

1. müdâm olur:--(u)r

Kaside 15

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Devamlı olmak, sürekli olmak.

Sünbül gibi olur o felek-mesnedin müdâm
Hem-reng-i âsumânîsî zîb-i ser-i bahâr

müddeâ'-yı topkapu:

1. müddeâ'-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın iddaası.

Yek-sân demek çespân mıdır da'vâsına bürhân mıdır
Güş itmege şâyân mıdır bu müddeâ'-yı Topkapu

müfettiḥ-i ebvâbdır:

1. müfettiḥ-i ebvâbdır:--dır

Kaside 12

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Kapıları açan, Allah.

Teslîm ol müfettiḥ-i ebvâbdır Hudâ
Me'yûs eylemez kûlını feth-i bâb ider

müflisân-ı tã'ati:

1. müflisân-ı tã'ati:--i

Kaside 12

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

İbadeti kalmamış, iflas etmiş.

Peygâmbere-i kerîm ki nakd-i şefâ'ati
Çok müflisân-ı tã'ati şâhib-nişâb ider

müfred:

1. müfredi:--i

Kıt'a 53

Mısra: 16

Mısraları birbiriyle kafiyeli olmayan tek beyit.

Harf-i mevkûṭunda zâhirdir dü târîḥ-i laṭîf
Yaz Nebîlâ tākına şâyestedir bu müfredi

müfti:

1. müftisi:--si

Kıt'a 16

Mısra: 1

Dini konularda fetva veren görevli.

'Aşrîñ Ebû Ḥanîfesi müftisi 'âlemiñ
Sâbit ola bu mesned-i vâlâda dâ'imâ

müfti-i 'âlem-pesendi:

1. müfti-i 'âlem-pesendi:--i

Kıt'a 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alemin/ herkesin beğendiği müftü.

Olmuş idi şâh-ı vâlâ-mesnedin
Müfti-i 'âlem-pesendi mecd ile

müfti-i dîn:

1. müfti-i dîn:

Kıt'a 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Din müftüsü. Fıkha dair mes'elelerin şeriattaki hükümlerini beyan ve açıklamaya memur olan zat.

Müfti-i dîn Ḥazret-i 'Âşir Efendi kim
Her bir kelâmı râh-ber-i şer'-i Muştafa

müfti-i dîne:

1. müfti-i dîne:--e

Kıt'a 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Din müftüsü.Fıkha dair mes'elelerin şeriatteki hükümlerini beyan ve açıklamaya memur olan zat.

Muğârin oldu bir müfti-i dîne
O zî 'ilm ü 'amel fahr-ı mileldir

müfti-i dîn-i güzindir:

1. müfti-i dîn-i güzindir:--dir

Kıt'a 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seçkin din bilgini.

Tārîhi bir işaret-i lutf ister ey Nebîl
'Âşım Efendi müfti-i dîn-i güzindir

müfti-i dîn-i muşafâ oldu:

1. müfti-i dîn-i muşafâ oldu:--dı

Kıt'a 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in dininin müftülük makamına atanmak.

Ceddim 'Âşır Efendi lâyıkıdır
Müfti-i dîn-i Muşafâ oldu

müfti-i kastamonı:

1. müfti-i kastamonı:

Kıt'a 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kastamonu müftüsü.

Müfti-i Kastamonı ol fâzıl-ı cihânîñ
Kim tutmadıysa kavlin semt-i haşâyâ gitdi

müfti-i zamân:

1. müfti-i zamân:

Kıt'a 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dönemin din bilgini.

Müşkil-güşâ-yı halk-ı cihân müfti-i zamân
'Âşır Efendi ya'ni o hem-nâm-ı Mustafâ

2. müfti-i zamân:

Kıt'a 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dönemin din bilgini.

Bir fâzıl-ı yegâne olup müfti-i zamân
'Âlem derinde nâşiye-sâ-yı zemîndir

muğân:

1. muğân:

Gazel 66

Mısra: 8

Meyhaneci II Sevgili.

İhtirâz-ı cevri-i 'uşşâka işaret yok mıdır
Bozma ey kâfir muğân âyînidir perhîz olur

mug-bece:

1. mug-bece:--niñ

Kaside 16

Mısra: 24

Mecusi çocuğu II meyhaneci çırağı.

Buğur-ı Meryeme destînde virmiş misk-i rûmîdir
Eliñden yandı ol mug-bece:niñ bî-berg ü bâr oldu

mugbece:

1. mugbece:

Gazel 7

Mısra: 4

Meyhaneci çırağı; saki II sevgili.

Ruğlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıktan hele ey mugbece âl oldu baña

2. muğbece:

Gazel 48

Mısra: 6

Meyhaneci çırağı; saki II sevgili.

Şâhâne zevk için saña câmiñda gösterir
Târ-ı Cemi o muğbece şekli-i habâb ider

muğlak:

1. **muğlak:**

Gazel 27

Mısra: 1

Anlaşılması güç, çapraşık, karışık.

Bahş-i la'liñ gibi muğlak var mı müşküllerde hiç

Böyle yok kalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

muhabbet:

1. **muhabbetiñden:-i, -n, -den**

Gazel 39

Mısra: 7

Sohbet, muhabbet. II Sevgi, aşk.

Sanma muhabbetiñden ider 'aşıka nazar

Seyr it kemân-keşânı nigâhı hedefdedir

muhabbet-hâne:

1. **muhabbet-hâne:**

Gazel 94

Mısra: 12

Sohbet, muhabbet. II Sevgi, aşk evi.

Ol gül-endâmıñ hayâl-i kıddine gördüm sezâ

Çeşm-i bülbül bir muhabbet-hâne kim çeşmimdir ol

muhabbet-i verd-i muhammedi itmezse:

1. **muhabbet-i verd-i muhammedi itmezse:--i--mez, --se**

Kaside 12

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Hiz.Muhammed'in gülüne sevgi göstermek.

İtmezse şem muhabbet-i verd-i Muhammedi

Bülbülde olsa nagme-i zîşt-i gurâb ider

muhâl:

1. **muhâl:**

Gazel 90

Mısra: 3

İmkansız, mümkün değil.

Dest-ber-bâlâ-yı desti Kaysa göstermek muhâl

Zülfîni mess itmedi dest-i nigâhı kimseniñ

2. **muhâl:**

Kıt'a 35

Mısra: 7

İmkansız, mümkün değil.

Çeşm-i Zerķâ-i Yemâme sakfını görmek muhâl

Eyledi bir öyle sultân-ı bülend-eyvân cülûs

3. **muhâl:**

Gazel 41

Mısra: 7

Mümkün değil, imkansız.

Menzilim dursun ğubâr-ı pâyime irmek muhâl

Rîşe-i perr-i hüma-yı ma'rifet tîrimdedir

4. **muhâl:**

Kıt'a 59

Mısra: 18

Mümkün değil, imkansız.

Bu def'a himmeti vâlâyı icrâda

Muhâl 'add iden aşhâb-ı hasûdî eyledi rûsvâ

muhâl olma:

1. **muhâl olma:--ma**

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İmkansız olmak.

Neş'e-rîz olmasa sahil-res-i bezm olma muhâl

Uğrasa keşti-i mey mevsim-i tûfânımıza

muhâtab:

1. **muhâtabdır:--dır**

Tahmis 1

Mısra: 25

Kendisine söz söylenen, kendisiyle konuşulan, hitap edilen.

Meclis-i haşş-ı ilahîde muhâtabdır bu şeb

Müstecâb olsa revâdır da'vet-i ehl-i niyâz

muhavver:

1. **muhavverde:--de**

Gazel 86

Mısra: 8

Şaşkın, kararsız, kafası karışmış.

Bezm-i dil-dârda tebdîl-i uşûl itdirerek
Perde-i âhı muhayyerde kodı cilve-i 'aşk

muhkem:

1. muhkem:

Kıt'a 20

Mısra: 16

Dayanaklı; sağlam.

Rûkn-i rekîn-i dîn o 'allâme-i cihân
Muhkem bu dâr-ı 'ilm-i nevi itdiler binâ

mühr-i engüşt-i süleymân:

1. mühr-i engüşt-i süleymân:

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız. Süleyman'ın yüzüğünün mührü.

Halka-i türresi el-ân dolaşur elden ele
Mühr-i engüşt-i Süleymân dolaşur elden ele

mühr-i nûr-efşân:

1. mühr-i nûr-efşân:

Kıt'a 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nur saçan mühür.

'Aks-i hûn-ı haşmıdır dâmen-ı tırâz-ı şevketi
İtdi şan evreng-i şubha mühr-i nûr-efşân cülûs

mühr-i süleymândan:

1. mühr-i süleymândan:--dan

Gazel 114

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Süleyman'ın mührü. II Hz. Süleyman'ın

yüzüğüne verilen addır. Bu yüzüğün üstünde İsm-i Âzâm yazılı imiş. Hz. Süleyman bununla tüm varlıklara hükmedermiş. Sevgilinin dudakları Hz. Süleyman'ın cihanda bir eşi daha bulunmayan, kudret ve hâkimiyetini sağlayan meşhur yüzüğüne teşbih edilmiştir.

Hâtem-i la'liñ virir mühr-i Süleymândan nişân
Olmadan âzürde rüyuñ nakş-ı pây-ı mürdan

muhtâc olur:

1. muhtâc olur:--(u)r

Gazel 143

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Muhtaç olmak, ihtiyaç duymak.

Müsta'iddânı ider şâhib-nefes tûfân-hurûş
Bahır olur muhtâc tahrîk-i nesîme cûşda

muhtâc olursa:

1. muhtâc olursa:--(u)r, --sa

Kıt'a 57

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Muhtaç olmak.

Hâk-i pâya 'arz ider nüh pâye-i çarh-ı felek
Kaşr-ı iqbâli eğer muhtâc olursa sülleme

muhtâc-ı feyz-i hâk-ı tıynetdir:

1. muhtâc-ı feyz-i hâk-ı tıynetdir:--dir

Gazel 119

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tabiat, mizaç doğruluğunun bereketine muhtaç.

Hevâyî-meşrebân muhtâc-ı feyz-i hâk-ı tıynetdir
Kenâra âb-ı rû dökmekeyim mevc-i tezellûlden

muhtâc-ı ihsândır:

1. muhtâc-ı ihsândır:--dır

Murabba 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İyiliğe, bağışa muhtaç olma.

Meded muhtâc-ı ihsândır

Şefâ'at yâ Rasûlallâh

muhtâc-ı imdâd olduğum:

1. muhtâc-ı imdâd olduğum:--dug, --(ı)m

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yardıma ihtiyacı olma.

Niyâz irmiş Nebilâ pür-'arâk keyf-i ayagımla
Hücûm-ı nâz ile muhtâc-ı imdâd olduğum günler

muhtâc-ı lutfi:

1. muhtâc-ı lutfi:--ı

Tahmis 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Lütüfa, iyiliğe muhtaç.

Pîş-gâhında okundu ya'ni ol ta'miriñ
Her tehî dest olmada muhtâc-ı lutfi yâveriñ

muhtâc-ı reng ü lâleler:

1. muhtâc-ı reng ü lâleler:--ler

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Renk ve laleye muhtaç.

Yâsemen muhtâc-ı reng ü lâleler maḥrûm-ı bû
Ruḥlarıñ müstagni-i vech-i şebekdir her biri

muhtâc-ı şabûh:

1. muhtâc-ı şabûh:

Terkib-bend 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Şaraba ihtiyâç duyma (sabahları mahmurluk
gidirmek için içilen şarap).*

Olsa muhtâc-ı şabûh ol iki maḥmûr-ı cihân
Ḳaysı yolsuz düşürür râst-rev-i râh-ı hüdâ

muhtâc-ı şâhid:

1. muhtâc-ı şâhid:

Kaside 16

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Sevgiliye düşkünlük, muhtaç olma.

Degil muhtâc-ı şâhid muḳtezâ-yı iltifâtındır
Edâ-yı nev-be-nevle şûḥ-ı ṭab'im şîve-kâr oldu

muhtâc-ı tahrik-i benâdır:

1. muhtâc-ı tahrik-i benâdır:--dır

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Parmak hareketlerine muhtaç.

Nebîlâ daḳḳ-ı bâb-ı feyz-e ḥâzır himmet-i merdân
Dimem muhtâc-ı tahrik-i benâdır ḥalka-i tevḥîd

muhtâc-ı zînet olur:

1. muhtâc-ı zînet olur:--(u)r

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Süse muhtaç olma.

Olur muhtâc-ı zînet cevher-i zât olmasa elbet
Gören nev-devletân-ı 'aşrı zîb ü ḥaşmetiñ söyler

muḥzır-ı bî-mihr:

1. muḥzır-ı bî-mihr:

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Merhametsiz, vefasız muḥzır (Eskiden şeriat
mahkemelerinde mübaşir hizmetini gören kimse).*

Muḥzır-ı bî-mihr olur mı hiç şâyân-ı ḳabûl
İ'tibârı herkesiñ naḳş-ı nigîne bestedir

müjde:

1. müjde:

Kıt'a 46

Mısra: 1

Müjde. güzel haber.

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihânın
Bir necl-i ercümendi taḥḳîk kevne geldi

2. müjde:

Kıt'a 51

Mısra: 20

Müjde. güzel haber.

Dönüp ber-vefk-i maṭlab vâye-dâr-ı feyz olur herkes
Bu müjde mâye-i şevḳ ü sürûr-ı çarḥ-ı gerdândır

3. müjdeler:--ler

Tahmis 1

Mısra: 21

Müjde. güzel haber.

Müjdeler ey magfîret-cüyân Ḥabîb-i Kibriyâ
Merḥamet eyler bülend iḥsân Ḥabîb-i Kibriyâ

müjde-i şubh u vişāl itmiş:

1. müjde-i şubh u vişāl itmiş:--miş

Gazel 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma sabahını müjdeleme.

Rahm idüp encüm-şümār-ı hicrine
Müjde-i şubh u vişāl itmiş bu şeb

müjde-i şulb-ı hümayün:

1. müjde-i şulb-ı hümayün:

Kıt'a 37

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Osmanlı soyunun müjdesi.

Hamdülillāh oldu ber-vefk-i murād 'ālem yine
Müjde-i şulb-ı hümayün ile mesrūrū'l-fuād

müjde-i vaşl olma:

1. müjde-i vaşl olma:--ma

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma müjdesi olma.

Her bir kadehde müjde-i vaşl olma bûsesi
Bezm-i safâda şüret-i tertīb-i neş'edir

müje:

1. müje:

Gazel 53

Mısra: 6

Kirpik II Ok.

Zîr-i ebrüyı kıble-gâh itmiş
Müje şaf-beste-i namâz mıdır

2. müjeñ:--ñ

Gazel 66

Mısra: 2

Kirpik II Ok.

Her ne dem ol gamze-i hûn-rîz şûr-engîz olur
Her müjeñ cāy-ı gürîz-i fitne-i Cengîz olur

3. müjeñ:--ñ

Gazel 79

Mısra: 7

Kirpik II Ok.

Müjeñ kuṭb-ı cenûb-ı hâle vardı zîr-i ebrûda
İder îma-yı kalbe her zamân mânend-i mıkñâtıs

4. müjeñ:--ñ

Gazel 89

Mısra: 1

Kirpik II Ok.

Müjeñ mişâl-ı şufûf-ı sitîz olur giderek
O gamze reh-zen-i semt-i gürîz olur giderek

5. müjem:-m

Gazel 104

Mısra: 8

Kirpik II Ok.

Cevâb-ı gamze-i hûn-rîzden 'aczim hüveydâdır
Eğer her bir müjem engüşt-i îma-yı nigâh itsem

6. müjeñ:--ñ

Gazel 135

Mısra: 8

Kirpik II Ok.

Dilimdir ol nişîmen kim hayâlîñ hâb-gâh itmiş
Müjeñ hıfz eylesün eṭrâfı pâ-mâl-ı sipâh itme

müjgân:

1. müjgâna:-a

Mesnevi 1

Mısra: 16

Kirpik II Ok.

Habṭ itdi beni amân o gözler
Müjgâna ilişdi cümle sözler

2. müjgân:

Terkib-bend 1

Mısra: 104

Kirpik II Ok.

Dil oldu hayâl-i hâba hasret
Müjgân mı nevk-i süzen itdiñ

müjgân-ı bülbül:

1. müjgân-ı bülbül:

Kaside 15

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Bülbülün kirpikleri.

Medhiñ göreñ kitâb-ı Gülistân zann ider
Müjgân-ı bülbül olsa eğer mıstar-ı bahâr

mukâbil olmaz:

1. mukâbil olmaz:--maz

Mesnevi 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek.

Kimse o şehe mukâbil olmaz
Encümde mehe mukâbil olmaz

2. mukâbil olmaz:--maz

Mesnevi 1

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek.

Kimse o şehe mukâbil olmaz
Encümde mehe mukâbil olmaz

mukaddem:

1. mukaddem:

Gazel 65

Mısra: 12

Eskiden beri.

Gerçi şu inse de ayagina bintü'l-inebiñ
Vakf-ı gam cümleden imdâda mukaddem yetişür

mukaddime:

1. mukaddimeye:--y, --e

Kıt'a 20

Mısra: 8

Başlangıç.

Niyyet olunsa şerhe kitâb-ı ma'ârifî
'Ömr-i cihân mukaddimeye eylemez vefâ

mukaddime-i mahşer-i bahâr:

1. mukaddime-i mahşer-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Bahar topluluğunun başlangıcı.

Ey pây-mâl her kademi 'ar'ar-ı bahâr
Reftârdır mukaddime-i mahşer-i bahâr

mukalled-i fiten:

1. mukalled-i fiten:

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fitnelerin taklit edileni.

Hırâm-ı kâmeti kim 'işve-rîz olur giderek
Mukalled-i fiten resen-i hîz olur giderek

mukallid-i tavr-ı sebâb ider:

1. mukallid-i tavr-ı sebâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Geçlik tavrını taklit etme.

Destinden ihtiyârını selb eyleyüp o şüh
'Uşşâkıñı mukallid-i tavr-ı sebâb ider

mukârin ola:

1. mukârin ola:--a

Kıt'a 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaklaşmak,yakın olmak.

Bir şeh ki mukârin ola ilhâm-ı Hudâya
Her nesnede kesb itse n'ola farf-ı kemâli

mukârin oldu:

1. mukârin oldu:--dı

Kıt'a 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yaklaşmak, yakın olmak.

Muḳārin oldı bir müftī-i dīne
O zī ‘ilm ü ‘amel fahr-ı mileldir

muḳarrer:

1. muḳarrerdir:-dir

Gazel 131

Mısra: 8

Kesin, süphesiz.

‘Alīl olmaḳ ḥadīṣ-üs-sinne saḥtī-i felekdendir
Muḳarrerdir gezendi loḳma saḥt oldıḳça dendāna

mukīm-i taht:

1. mukīm-i taht:

Kıt'a 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tahtta oturan.

Ḳudretiñ fehm ile şevketle mukīm-i taht iken
Fātiḥ-i sāni-i Mısr oldı şeh-i Cem āsitān

muktezā-yı ‘adli:

1. muktezā-yı ‘adli:--i

Kıt'a 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Adaletin gereği.

Şu rütbe muktezā-yı ‘adli ma‘mūr-ı ḥarāb eyler
Cihāndan cāy-ı vīrān ister ise yevm olur nā-būd

muktezā-yı ‘amel:

1. muktezā-yı ‘amel:

Kaside 12

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Amel gereği.

Ol günde muktezā-yı ‘amel ‘ākıbet seni
Ḥavfım budur ki suḥre-i şeyḥ ü şāb ider

muktezā-yı hilkatında:

1. muktezā-yı hilkatında:--ı, --n, --da

Kıt'a 33

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yaratılış gereği.

Ma‘ārif muktezā-yı hilkatında mündericdir hep
Ḥuşūşā ḥüsn-i ḥulḳı eylemişdir ‘ālemi bende

muktezā-yı iltifātındır:

1. muktezā-yı iltifātındır:--ı, --ñ, --dır

Kaside 16

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Övgünün gereği.

Degil muḥtāc-ı şāhid muktezā-yı iltifātındır
Edā-yı nev-be-nevle şūḥ-ı ṭab‘ım şīve-kār oldı

muktezā-yı rüz-gār-ı zūr-kārımdır:

1. muktezā-yı rüz-gār-ı zūr-kārımdır:--(ı)m, --dır

Kaside 16

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Güçlü, kuvvetli rüzgarın gereği.

Benim bu muktezā-yı rüz-gār-ı zūr-kārımdır
Zuhūr-ı ḥaṭṭ ile pehnā-ver-i dil pūr-ḡubār oldı

muktezā-yı ser-nüvişt:

1. muktezā-yı ser-nüvişt:

Gazel 42

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaderin gereği.

Nāşiyeñde var ise iḳbāl kendin gösterir
Muktezā-yı ser-nüvişt aḥvāl kendin gösterir

2. muktezā-yı ser-nüvişt:

Kaside 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaderin gereği.

Bulur ḳadr-i bülendi muktezā-yı ser-nüvişt āḫir
İden dergāhına vāz‘-ı cibāḥı yā Rasūlallāh

mül:

1. mülde:-den

Gazel 27

Mısra: 7

Şarap II (sevgilinin) kırmızı dudağı.

Gülle müliden reng ü bü bülbülden uçmuş fikr-i hü
Yok mu güş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

2. **müli:-i**

Gazel 30

Mısra: 5

Şarap II (sevgilinin) kırmızı dudağı.

Reng-i gülle mâye itmiş dâye-i kudret müli
Harc idüp şekkerle şire la‘l-i dil-cü koymuş ad

mülazım olur:

1. **mülazım olur:--(u)r**

Mesnevi 1

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Bir kimseye bağlı gibi olmak; bir konuda gerekli olmak.

Tatvilden ictinâb lâzım
Taşdı‘ olur buña mülazım

mülhak:

1. **mülhakdır:--dır**

Kıt'a 49

Mısra: 9

Bağlı, tâbi.

İdenler sıdık-ı niyyet pâyeden ol pâyeye mülhakdır
Olur züvvâre gerçi anda rahmet-vâye-i Mekke

mülhem:

1. **mülhemine:--i, --n, --e**

Muhammes 1

Mısra: 11

İlham olmuş, içe doğmuş.

Luṭf idüp kullarınıñ mülhemine
Saltanat zevki virir her demine

mülk:

1. **mülki:-i**

Gazel 24

Mısra: 3

Memleket, ülke.

Teshîr ide tâ didesi düş olduğu mülki
Ceyş-i fiteni gamze-i hûn-rîze sipâh it

2. **mülke:-e**

Terkib-bend 2

Mısra: 51

Memleket, ülke.

İki şeh hüküm ide bir mülke ‘adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşîr-i nigâhıñda imiş

mülket-i nazm:

1. **mülket-i nazm:**

Gazel 44

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şiirin memleketi.

Bu tîg-i tab‘-ı zîyâ-pâşle cenâb-ı Hâlîm
‘Aceb ki mülket-i nazm içre pâdişâh mıdır

mülk-i ademde:

1. **mülk-i ademde:--de**

Kıt'a 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yokluk ülkesi.

İtdi bu tenbîh ile ser-dâr-ı şadr-ı a‘zamın
Haşma var mülk-i ademde eyle ta‘yîn-i mekân

mülk-i ‘ademden:

1. **mülk-i ‘ademden:--den**

Kıt'a 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yokluk ülkesi.

Cây-ı râhat bulmaya mülk-i ‘ademden gayri hiç
Râh-ı cüyâ-yı gürîz-i a‘dâ-yı dîn bed-nihâd

mülk-i bekâya:

1. **mülk-i bekâya:--y, --a**

Kıt'a 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ebedilik ülkesi, ahiret.

Bir şavt irişdi nâ-gâh târîhîdir Nebîlâ
Şimdi Melek Efendi mülk-i bekâya gitdi

mülk-i fâsîh:

1. mülk-i fâsîh:--ı, --ñ

Kıt'a 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Fas ülkesi.

Mülk-i fâsîh zülfidir ser-'askeri
Sünbülü divânına serheng ider

mülk-i ses:

1. mülk-i şeş:

Kıt'a 102

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Altı cihet.

Beş vakitte du'ası vakf-ı zebân
Tutdı medhi bu mülk-i şeş ciheti

mültecâ-yı rûz-gâr:

1. mültecâ-yı rûz-gâr:

Kıt'a 58

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Rüzgarın sığınacak yeri.

Geldikçe şâh-ı kâm-kâr ol mültecâ-yı rûz-gâr
Neşr eylesün büyü bahâr bād-ı şabâ-yı Topkapu

mültecâ-yı rûz-gâr oldu:

1. mültecâ-yı rûz-gâr oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Rüzgarın sığınacak yeri olma.

Nezâret bî-naẓîr âb u hevâ müstağnî-i ta'rîf
Der-i devlet-me'âbı mültecâ-yı rûz-gâr oldu

mülzeme:

1. mülzeme:--e

Kıt'a 57

Mısra: 30

Lüzumlu, gerekli.

Baksa Zerka-i Yemâme irtifâ'-ı şânına
Pesti-i medd-i başar eylerdi anı mülzeme

mum idince:

1. mum idince:--ince

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mum gibi eritmek.

Zâhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile harâb itdik bu şeb

mümâsil:

1. mümâsildir:--dir

Kıt'a 59

Mısra: 29

Ar. Benzer, müşabih, andırır.

Bu bir hayr-ı 'azîm oldu ki bālâya mümâsildir
Hâzâ'in şarf idüp bir Cedvel-i Sîm eyledi icrâ

mû-miyân:

1. mû-miyân:

Gazel 40

Mısra: 9

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

Hañçeriñ çeşmimdedir ey mû-miyân
Ben hayâl-i hâbı bilmem kâdardır

2. mû-miyânıñ:--ın

Gazel 58

Mısra: 7

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

Der-âgüş itmek ister mû-miyânıñ bezm-i ma'nâda
Bu bârîkî fikirim mâye-bahş-ı hâb-ı çeşmimdir

3. mû-miyân:

Gazel 100

Mısra: 9

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

Serv gibi o mû-miyân düşdi Nebîl mest olup
Kıldı küste rişte-i fikr-i dîrâzi neyleyim

4. mû-miyânın:--l, -n

Gazel 134

Mısra: 1

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

Mû-miyânın hayâle meyl itme
Zîr ü bâlâ su'âle meyl itme

5. mû-miyânı:--l

Gazel 141

Mısra: 7

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

İdince mû-miyânı cilve âgûş-ı tahayyülde
Üzüldi rişte-i imkân efkâr-ı muhâlimde

6. mû-miyâna:--a

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

Kâfûrına zabt ider Boğâzı
Şardıkça o mû-miyâna şardım

7. mû-miyânı:--l

Terkib-bend 1

Mısra: 132

Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

Gîsû-yı mu'anber aña ser-püş
Dil fikr iderek o mû-miyânı

mümkün midir:

1. mümkün midir:--dir

Kıt'a 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mümkün mü, imkanı mı var.

Mümkün midir âh itmemek ey meh nazâr eyle
Hayrân-ı cemâliñ olan âyîneye gâhî

mumla:

1. mumlar:--r

Kıt'a 50

Mısra: 15

Mumlama işi II mühürlenmek, mühür mumu sürmek.

Hezâr-ı zârı mumlar hâhiş-i zevk-i şehergâhı
Mücessemde şabâhü'l-hayrı hem-feyz-i bahâr oldı

mumlan-:

1. mumlandıkça:--dıkça

Gazel 95

Mısra: 2

Mumlama işi II mühürlenmek, mühür mumu sürmek.

Görüp pervâneyi feryadı müzdâd eylesün bülbül
Bu süz-ı 'aşkı mumlandıkça mu'tâd eylesün bülbül

mümtâz:

1. mümtâz:

Kıt'a 18

Mısra: 16

Gözde, seçkin.

O sâ'at eyledi tebdile niyyet
Bunuñ tebdili bir mümtâz 'ameldir

2. mümtâzıdır:--l, --dır

Kıt'a 27

Mısra: 1

Gözde, seçkin.

Şimdi dehriñ fazl ile mümtâzıdır
Hâzret-i 'Âşir Efendi mecd ile

mümtâz oldı:

1. mümtâz oldı:--dı

Mesnevi 1

Mısra: 75

Kelime Tipi: -

Ayrı tutulmak, üstün tutulmak.

Envâ'-ı hünerle oldı mümtâz
Bir şeh olamaz o şâha enbâz

mümtâz olur:

1. mümtâz olur:--(u)r

Gazel 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayrı tutulmak, üstün tutulmak, seçkin olmak.

Gerçi būs-ı femle dil mümtâz olur

Haṭṭ-ı la'liñ sürme-i âvâz olur

2. mümtâz olur:--(u)r

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrı tutulmak, üstün tutulmak, seçkin olmak.

Cihânda bî-ta'ab olmaz hünlerle sıyt-ı kemâl

Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

mümtâz u müstesnâ:

1. mümtâz u müstesnâ:

Kıt'a 59

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Seçkin ve benzersiz.

Bulunmak zâtına vech-i şebah 'âlemde müşkildir

Ḥudâ halk eylemiştir zâtını mümtâz u müstesnâ

mümtâz-ı 'âlem:

1. mümtâz-ı 'âlem:

Kıt'a 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Alemin seçkini.

'İlm ü 'amelle zâtı mümtâz-ı 'âlem idi

Sâlik olan bu işre rāh-ı Ḥudāya gitdi

mümtâz-ı mevālî-i 'izām oldı:

1. mümtâz-ı mevālî-i 'izām oldı:--dı

Kıt'a 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüce mollaların üstün tutulanı, seçkini olma.

Âsitân-ı devlete ba'd ez-kufûl

Oldı mümtâz-ı mevālî-i 'izām

mümtâni':

1. mümtâni' dir:--dir

Gazel 54

Mısra: 13

Mümkün olmayan, imkânsız II zor, güç.

Der-âgüş-ı miyânı mümtâni' dir ol büt-i nâzın

Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şüret vir

münderic:

1. mündericdir:--dir

Kıt'a 33

Mısra: 9

İçeren, kapsayan, ihtiva eden.

Ma 'ârif muktezâ-yı hilkatında mündericdir hep

Ḥuşûşâ ḥüsn-i ḥulķı eylemiştir 'âlemi bende

münebbih:

1. münebbih:

Kıt'a 18

Mısra: 3

İkaz eden, uyaran.

Münebbih kâlbine sâ'at-be-sâ'at

Hep ilhâm-ı Ḥudâ-yı lem-yezeldir

2. münebbih:

Kıt'a 47

Mısra: 5

İkaz eden, uyaran.

Münebbih istemez ıķāza ol şâh-ı dil-âgâhı

Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taht iftiḥâr eyle

münevver eyledikçe:

1. münevver eyledikçe:--dikçe

Kıt'a 103

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Nurlandırmak, aydınlatmak.

Ziyâ-baḥş ola mihre meh-çe-i râyât-ı iķbâli

Münevver eyledikçe 'âlemi şâh-ı felek maḥsûd

münevver eyleyüp:

1. münevver eyleyüp:--y, --(ü)p

Kıt'a 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Aydınlatmak, nurlandırmak.

Eyleyüp hükm-i şerî'atle münevver âlemi
Nâsihi her zulm ü bid'at ola Sultân Muştâfâ

münevvim olsa:

1. münevvim olsa:--sa

Gazel 21
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Uyutmak.

Münevvim olsa da efkâr-ı zülfi şubh-ı şâdıkda
Hayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

münfek olmasun:

1. münfek olmasun:--ma, --sun

Kıt'a 69
Mısra: 69
Kelime Tipi: -
Ayrılmak.

Şadr-ı devletden olmasun münfek
Şadra hâkkâ ki zîb ü fer gibidir

münis-i şeyh ü şâb:

1. münis-i şeyh ü şâb:

Gazel 14
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ihtiyar ve gençlerin arkadaşı.

Pîr hem zî - şebâb ya'nî şarâb
Münis-i şeyh ü şâb ya'nî şarâb

münkir-i humâr idim:

1. münkir-i humâr idim:--m

Gazel 112
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
-(içkiden sonra gelen) mahmurluğu inkar eden olmak.

La'liyle neş'e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i humâr idim eyvâh bir zamân

müntic:

1. münticdir:--dir

Kaside 8

Mısra: 4

Bir şeyin sonuç olarak ortaya çıkmasına sebep olan, doğuran, hâsıl eden, meydana getiren.

Hevâdan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nâlân
Neyi münticdir âh-ı şubh-gâhı yâ Rasûlallâh

müntic-i idrâkdir:

1. müntic-i idrâkdir:--dir

Muhammes 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anlayışa, kavrayışa sebep olan.

Gerçi kim vâsfında dil çâlâkdir
Lîk medhiñ müntic-i idrâkdir

mür ider:

1. mür ider:--(e)r

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Karınca haline getirmek.

Hem-cinsini nazarda hâkâretle mür ider
İgmâz-ı 'ayn iden mütekebbir selâmdan

murâd:

1. murâd:

Kıt'a 37

Mısra: 16

Özel isim (Sultan IV. Murad).

Ber-murâd olsun o şâhen-şâh-ı Ferîdün-hâdem
Nâm-ı şulb-ı pâkin itdikçe murâd ismiyle yâd

2. murâd:

Kıt'a 37

Mısra: 18

Özel isim (Sultan IV. Murad).

Güş idince söyledim târîh-i mevlûdın Nebîl
Şulbıdır şâh-zâdeden Sultân Maḥmûduñ murâd

3. murâd:--ı

Kıt'a 69

Mısra: 60
Amaç, arzu.

Naşbı üstünse fetheden ötrü
Kesreniñde murādı cerr gibidir

murād itdikçe:

1. murād itdikçe:--dikçe
Kıt'a 54
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Istemek, arzulamak.

Murād itdikçe gerdün habbeyi bir kubbe itmez mi
Tutunca 'aksini bu şüretiñ ma'v olmuş ol günbed

mūrān:

1. mūrān:
Gazel 52
Mısra: 6
Karıncalar.

Tekāpūdan tama 'kār olsa lāger ten gınā gelmez
Hemşe iddiḥār-ı tüşeye mūrān şitābāndır

müretteb:

1. mürettebdir:--dir
Tahmis 1
Mısra: 15
Tertip edilmiş, sıraya konulmuş, düzenlenmiş.

Bezm-i kurb esbāb-ı vuşlatla mürettebdir bu şeb
Nūr-ı teşrîf ile ol mihr-i şiphr-i 'izzetiñ

mürğ-i ābiler:

1. mürğ-i ābiler:--ler
Kıt'a 57
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Su kuşu.

Baḥr-ı cūdında olan zevk-i ma'āşı fikr idüp
Ḥāhişinden mürğ-i ābiler hücüm eyler yeme

mürğ-i bī-pervā-yı feyz:

1. mürğ-i bī-pervā-yı feyz:
Gazel 83
Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Bereketli korkusuz simurg.

Uçmaga itmez tenezzül lāne-sāz-ı kurb olup
Bāl ü per kaydında olmaz mürğ-i bī-pervā-yı feyz

mürğ-i dil:

1. mürğ-i dil:
Gazel 23
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şām-ı ḥaṭında
Gitdi 'Arabistāna piristū-yı muḥabbet

mürğ-i hümāy:

1. mürğ-i hümāy:--y, --ı
Gazel 48
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hüma kuşu (talih, saadet, kutluluk simgesi).

Āhım o meh şerāre-feşān-ı sipihr idüp
Cevv-i semāda mürğ-i hümāyı kebāb ider

mürğ-i hümā-yı i'tibārım:

1. mürğ-i hümā-yı i'tibārım:--ı, --m
Terkib-bend 1
Mısra: 144
Kelime Tipi: -
İtibarın Hüma Kuşu.

Nazmım ki felekde zīb-i serdir
Ben mürğ-i hümā-yı i'tibārım

mürğ-i nigāhı:

1. mürğ-i nigāhı:--ı
Kaside 12
Mısra: 110
Kelime Tipi: -
Bakış kuşu.

Gösterme zevk-i bezmiñi pervāzdan baña
Mürğ-i nigāhı sūziş-i ḡayret kebāb ider

mürğ-i pür-sevk-i nigāhı:

1. mürğ-i pür-şevk-i nigāhı:--ı

Gazel 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bakışın şevk dolu kuşu (gönül bağlamında).

Âteş-i ruhsârı yakdıkca nemek-rîz oldı eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigāhı biz kebāb itdik bu şeb

mürğ-i şeb-âvîz-i cemāl olsun:

1. mürğ-i şeb-âvîz-i cemāl olsun:--sun

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin geceyi aydınlatan kuşu (İshak Kuşu)
olma.*

Şubhâ dek mürğ-i şeb-âvîz-i cemāl olsun Nebîl
Ol şikenc-i turre kim mânend-i tavk olmuş bu şeb

mür-ı za'îfi:

1. mür-ı za'îfi:--i

Kaside 12

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Zayıf, güçsüz karınca.

'Aṭf-ı nigāh-ı kudretiñe mazhar eylese
Mür-ı za'îfi ḥamle-gin-i şîr-i gâb ider

mürîd-i gülşenîdir:

1. mürîd-i gülşenîdir:--î, --dir

Gazel 96

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin mürîdi, talebesi.

Çıkardı erba'îni başladı zikre Nebîl-âsâ
Mürîd-i gülşenîdir 'aşk ile pür-cüş olur bülbül

mürîd-i hâkden:

1. mürîd-i hâkden:--den--e

Gazel 119

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah'ın mürîdi.

Teveccüh şeyhe lâzımdır mürîd-i hâkden ref'e
Bülend olmakda şânı şeb-neme mihriñ tenezzülden

mürür-ı vakt:

1. mürür-ı vakt:

Kıt'a 103

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Zamanın geçmesi.

Yapup ḥuld-âşiyân Sulṭân Murād Ḥân üstine kubb'e
Mürür-ı vakt ile ol kubbeden olmuş eşer nâ-bûd

müşârün bi'l-benân itmek:

1. müşârün bi'l-benân itmek:--mek

Gazel 60

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Parmakla gösterilen (birisi) yapmak (Gösterilen
şeyin/kişinin meşhur ve belli olduğundan kinayedir.).*

Felekden luṭf uman ızhâr-ı nokşân-ı kemâl eyler
Müşârün bi'l-benân itmek için bedri hilâl eyler

müsâvât:

1. müsâvâtla:--la

Gazel 76

Mısra: 7

Eşitlik, denklik.

Hüsn-i dildâra müsâvâtla ider ḥubb-ı derûn
Bâr eger bulmasa bir mişliñi hem-deng olmaz

müsâvî:

1. müsâvî:

Gazel 57

Mısra: 2

*Birbirine denk olmak, aynı seviyede olmak.
Denk, aynı derecede.Eşit, eş olmak.*

Olmazsa nazar-bâz-ı ḥaḳîkat gözi yokdur
Ḥurşîd olayım dirse müsâvî yüzi yokdur

2. müsâvîdir:--dir

Gazel 142

Mısra: 6

*Birbirine denk olmak, aynı seviyede olmak.
Denk, aynı derecede.Eşit, eş olmak.*

İtmeye hem-seng-dâna şahş-ı nâ-dânı felek
Şırça gevherle müsâvîdir yed-i dellâlde

3. müsâvî:

Kıt'a 49

Mısra: 12

Birbirine denk olmak, aynı seviyede olmak.

Denk, aynı derecede.Eşit, eş olmak.

Kıyâs olmaz hûlûş-ı sâfdir ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde kurb ile hem-sâye-i Mekke

müselcel:

1. müselcel:

Gazel 26

Mısra: 3

Ardı ardına, birbirine bağlı, zincirleme, silsileli.

Anda zencîriñ sürür zâhid müselcel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dârdan gel açma bahş

müşg-bâr itsem:

1. müşg-bâr itsem:--se, --m

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Misk yağdırma.

Zülfîni itmiş penâh âhım hevâ-yı hâtt ile
Üstine ebr-i bahârı müşg-bâr itsem gerek

müşgil-güşâ-yı halk-ı cihân evlemiş:

1. müşgil-güşâ-yı halk-ı cihân eylemiş:--miş

Kıt'a 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bütün insanların problemlerini çözen.

Müşgil-güşâ-yı halk-ı cihân eylemiş anı
Zînet-fezâ-yı şadr-ı mu'allâ idüp Hudâ

mushaf-ı hüsnînden:

1. muşhaf-ı hüsnînden:--iñ, --den

Gazel 97

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik kitabı II sevgilinin yüzü.

Muşhaf-ı hüsnînden aç bülbül misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bü rüyı gül

mü-şikâfân:

1. mü-şikâfân:

Gazel 131

Mısra: 9

Kılı kırk yaranlar, inceden inceye araştıranlar.

Seri kâra gelür mi mü-şikâfân olmadan mecrûh
Karîn-i zülf olunca sînesin şad-çâk ider şâna

2. mü-şikâfânı:--ı

Kaside 9

Mısra: 3

Kılı kırk yaranlar, inceden inceye araştıranlar.

Rehîni 'aciz ider ta'rîf-i kadriñ mü-şikâfânı
Cihân bir müyuña yek-ser fedâdır yâ Rasûlallâh

müsikî:

1. müsikîde:--de

Kıt'a 101

Mısra: 3

Müzik.

Müsikîde hele Fârâbi-i 'aşr idi o pîr
Şîti varmışdı 'Irâk u 'Acem ü 'Urbâna

müsikî-ves:

1. müsikî-ves:

Gazel 106

Mısra: 7

Müzik gibi.

Sükûtun ba'zı yerde müsikî-ves hüsnî zâhirdir
Seni evvel görüşde zâhidâ insâna beñzetdim

müşîr:

1. müşîri:--i

Kıt'a 59

Mısra: 4

Askerlikteki en üst rütbe ve bu rütbeyi taşıyan asker, mareşal.

O kûtb-ı 'âlemiñ düstür-ı mümtâz-ı felek kadri
Müşîri vâlî-i Mısrı 'Âli Pâşâ-yı şâhib-râ

müşkil:

1. müşkildir:--dir

Gazel 46

Mısra: 1

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

O nev-res serv-ı kadd başka revîş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

2. müşkildir:--dir

Gazel 46

Mısra: 2

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

O nev-res serv-ı kadd başka revîş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

3. müşkildir:--dir

Gazel 46

Mısra: 4

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

Açılmışdır gönül ferzânesi menşûbe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

4. müşkildir:--dir

Gazel 46

Mısra: 6

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tûfî-meniş tutmazsa müşkildir

5. müşkildir:--dir

Gazel 46

Mısra: 8

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

Çıkar tâ çarha şâh-ı kibri ser-keşlikle hüd-bîniñ
Dıraht-ı 'ömri bār-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

6. müşkildir:--dir

Gazel 46

Mısra: 10

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

O derzî şühini gördüm sökildi câme-i şabrım
Nebîlâ köhnedir gâyet dikiş tutmazsa müşkildir

7. müşkil:

Gazel 115

Mısra: 6

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

Me'âl-i vaşlı itmişler haat-ı nevden tirâşide
Olur her müşkil âsân nüsha-i pāk-i muhaşşâdan

8. müşkildir:--dir

Gazel 121

Mısra: 6

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

Rûh olıcak sükût-ı zarûr ile muhtârib
Müşkildir ehl-i lüknete 'arz-ı merâmdan

9. müşkildir:--dir

Kıt'a 59

Mısra: 31

Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

Bulunmak zâtına vech-i şebah 'âlemde müşkildir
Hudâ halk eylemişdir zâtını mümtâz u müstesnâ

müşkil-güşâ-yı halk-ı cihân:

1. müşkil-güşâ-yı halk-ı cihân:

Kıt'a 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bütün insanların sorunlarını çözen.

Müşkil-güşâ-yı halk-ı cihân müftî-i zamân
'Âşir Efendi ya'ni o hem-nâm-ı Mustafâ

müşkül:

1. müşküllerde:--ler, --de

Gazel 27

Mısra: 1

*Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş
veya mesele, zorluk, güçlük.*

Bahş-i la'liñ gibi muglak var mı müşküllerde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesâ'illerde hiç

müslim:

1. müslimîne:-in, -e

Kıt'a 18

Mısra: 13

Müslüman.

Huşuşâ şâ'im iken müslimîne
Çıkup hem itme îrâs keseldir

mustafâ:

1. muştafâ:

Kıt'a 10

Mısra: 1

Tiryaki Mustafa.

Muştafâ kanda gitdi zevke 'aceb
Şükr eylerdi dil-i çâlâki

müstağnî-i aheng-i feryâd:

1. müstağnî-i aheng-i feryâd:

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feryat ahenginin kayıtsızlığı, umursamazlığı.

Çalındı güşuma sâz-ı emelden nagme-i vuşlat
Benim müstağnî-i aheng-i feryâd olduğım günler

müstağnî-i bâl ü per:

1. müstağnî-i bâl ü per:

Terkib-bend 1

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

*Kol ve kanada tenezzül etmeyen, ihtiyaç ve
eksiklik duymayan, elinde olanla yetinen (kimse).*

Pîşindedir ol hümâ-yı nâziñ
Müstağnî-i bâl ü per tegâfûl

müstağnî-i fikr-i iftihârim:

1. müstağnî-i fikr-i iftihârim:--ı, --m

Terkib-bend 1

Mısra: 150

Kelime Tipi: -

Övünç düşüncesinin kayıtsızlığı, umursamazlığı.

Bir nükteme biñ cihân fedâdır
Müstağnî-i fikr-i iftihârim

müstağnî-i reng-i hıızab itdin:

1. müstağnî-i reng-i hıızab itdin:--dı, --ñ-dı, --ñ

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kına renginden uzaklaştırma.

Sâkiyâ 'aks-i leb-i gülgün ile duht-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıızab itdin bu şeb

müstağnî-i ta'rif:

1. müstağnî-i ta'rif:

Kıt'a 50

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Açıklayamaya ihtiyaç duymayan, kayıtsız.

Nezâret bî-naẓîr âb u hevâ müstağnî-i ta'rif
Der-i devlet-me'âbı mültecâ-yı rûz-gâr oldı

müstagni-i vech-i şebehdir:

1. müstagni-i vech-i şebehdir:--dır

Gazel 144

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Benzetme yönüne ihtiyacı olmayan.

Yâsemen muhtâc-ı reng ü lâleler mahrûm-ı bû
Ruğlarıñ müstagni-i vech-i şebehdir her biri

müstagrağ-ı lutf-ı devlet oldı:

1. müstagrağ-ı lutf-ı devlet oldı:--dı

Mesnevi 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Devletin yardımında boğulmaBatmak (Çok
fazla lütuf, iyilik görmek).*

Didi pederiñ cihânda noldı
Müstagrağ-ı lutf-ı devlet oldı

müsta'iddân:

1. müsta‘iddānı:--ı

Gazel 143

Mısra: 7

Kabiliyetli, istidathı II akıllı, anlayışlı.

Müsta‘iddānı ider şāhib-nefes tūfān-ḥurūş
Baḥr olur muhtāc taḥrīk-i nesīme cūşda

müstakbel:

1. müstakbeli:-i

Gazel 142

Mısra: 13

Gelecek zaman kipi, istikbal.

Maşdar-ı fıkır itme şarf-ı zihn idüp müstakbeli
Rabt-ı kalb ile Nebilā ḥaḳḳa sen her ḥâlde

müşāk-ı ḥayāl:

1. müşāk-ı ḥayāl:

Gazel 86

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hayal tutkunu.

Şüretin buldı Nebilā yine müşāk-ı ḥayāl
Çözdürüp tūresini perde ḳodı cılve-i ‘aşḳ

müste‘ār:

1. müste‘ār:

Gazel 142

Mısra: 12

Musikimizde segah makamına çok benzeyen, müstear denilen segah perdesi üzerindeki uşşak dörtlüsü kullanıldığı için segahtan ayrılan, segah perdesinde karar kılan, iki buçuk-üç asırlık bir birleşik makam.

Evc-gır-i rif‘at-ı āheng maḳāmından düşer
Müste‘ār ile ḳarārı nagme-i iḳbālde

müstebān olsa:

1. müstebān olsa:--sa

Tahmis 1

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Açıkça ortaya konmuş olma.

Rengi reşḳ-i zūlf-i ḥübān-ı cihān olsa n’ola
Ḥāk-ı pāyi ile ḳadri müstebān olsa n’ola

müstecāb ider:

1. müstecāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kabul olunmuş, hoş görülmüş.

Terk eyle gel ‘ināyet idüp ḥāb-ı ḡafleti
Vaḳt-i şeh̄er duāları Ḥaḳ müstecāb ider

müstecāb olsa:

1. müstecāb olsa:--sa

Tahmis 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

İcabet edilmek, kabul olunmak.

Meclis-i ḥaşş-ı ilāḥīde muḥātabdır bu şeb
Müstecāb olsa revādır da ‘vet-i ehl-i niyāz

müşterek:

1. müşterek:

Gazel 127

Mısra: 14

Ortak, beraber, ikisi birden.

Hem-‘inān ‘azm eyleyüp Nūrī ile (Nūrī)
Müşterek bulduḳ Nebilā nev-zemīn (Nebīl)

müşteri:

1. müşteriler:-ler

Terkib-bend 1

Mısra: 65

Müşteri, alıcı.

Āl itdi ḳırıldı Müşteriler
Mirrīḥe ider eşer teḡāfūl

müstesnā ola:

1. müstesnā ola:--a

Kıt'a 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Seçkin bir konuma ulaşmak.

Nāmını çün kim ‘İmādüddīn Ebu’l Takvā ḳomuş
Ey Nebīl ārāyiş-i zūhd ile müstesnā ola

mu'tād eylesün:

1. mu'tād eylesün:--sün

Gazel 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alıştırmak, alışkanlık haline getirmek.

Görüp pervaneyi feryadı müzdād eylesün bülbül
Bu sūz-ı 'aşkı mumlandıqça mu'tād eylesün bülbül

mu'tād olalı:

1. mu'tād olalı:--a, --l, --t

Terkib-bend 1

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Alışmak.

'Uşşāk olalı cefāya mu'tād
Kesmiş ise rişte-i ḥalāşı

mu'tād olduğım:

1. mu'tād olduğım:--dug, --t, --m

Gazel 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alışmak.

Ḳanı zülf-i girih-giriñden āzād olduğım günler
..... būs u şemme mu'tād olduğım günler

mu'tarif ol:

1. mu'tarif ol:

Muhammes 1

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Kabullenmek, itiraf etmek.

Sen de ol mu'tarif 'acız u ḳuşūr
Ululardan ulu bil Allāhı

mutavveb:

1. mutavvebdır:--dir

Tahmis 1

Mısra: 3

Güzel kokular sürünmüş.

'Arş-ı tayyib ḥāk-pāy ile mutavvebdır bu şeb
Pest olup ḳadr-i ḳamer çün mäh-ı naḥşebdir bu şeb

mu'teber-i rüzgār:

1. mu'teber-i rüzgār:

Kıt'a 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Rüzgārın değeri, itibarı.

'Ālim olan uçsada kār eylemez
Cāhil olur mu'teber-i rüzgār

mütekebbir:

1. mütekebbir:

Gazel 121

Mısra: 4

Kibirli, mağrur.

Hem-cinsini nazarda ḥākāretle mūr ider
İgmāz-ı 'ayn iden mütekebbir selāmdan

mu'terif-i cürm-i firāvānım:

1. mu'terif-i cürm-i firāvānım:--t, --m

Murabba 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çok günahın itirafı.

Ben mu'terif-i cürm-i firāvānım efendīm
Öldürme beni başıñ içün cānım efendīm

mutlakā:

1. mutlakā:

Tahmis 2

Mısra: 14

Kesin olarak, kesinlikle, şüphesiz.

Zır-i ḥükmünde nola mağlūb ise şāh u gedā
Ġālib oldu 'asker-i tedbīr ü 'aḳla mutlakā

mutrib-i çarḥ eyledi:

1. mutrib-i çarḥ eyledi:--di

Kıt'a 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feleğin çalgıcısı olma.

Tel kırıp mutrib-i çarḥ eyledi devr-i nā-sāz
Urdı mızrāb-ı ecel sāz-ı dil-i şeydāya

muvaḥḥak oldu:

1. muvaḥḥak oldu:--dı

Kıt'a 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Başarmak, başarılı olmak.

Muvaḥḥak oldu Dürrî-zâde gibi şeyhü'l-islâma
Gel ey kılîk-i hüner vaşfiyla kesb-i iştiḥâr eyle

muvaḥḥak olduğu:

1. muvaḥḥak olduğu:--dıg, --ı

Kıt'a 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımına ulaşmak, işi yolunda gitmek.

Muvaḥḥak olduğu ol şâh-ı ma'delet-kârîñ
Umûr-ı ehline tefvîẓden hüveydâdır

2. muvaḥḥak olduğu:--dıg, --ı

Kıt'a 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Başarmak, başarılı olmak.

Kerâmetdir ukûl 'âcizdi tanzîminde dünyânîñ
Bu da'vâya muvaḥḥak olduğu âşârı bürhândır

muvaḥḥak oldılar:

1. muvaḥḥak oldılar:--dı, --lar

Kıt'a 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başarmak, başarılı olmak.

Muvaḥḥak oldılar ber-vefî-i dil-hâh-ı şeh-i 'âlem
Bu nuşret vefî-i i'lâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

muvaḥḥak olmağa:

1. muvaḥḥak olmağa:--mağ, --a

Kıt'a 40

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Başarmak, başarılı olmak.

Muvaḥḥak olmağa şâhid hülûş-ı kalbi yeter
Netîce baḥş olan 'âlemde sîdk-ı da'vâdır

muvâfık:

1. muvâfık:

Gazel 15

Mısra: 3

Layık, yaraşır.

Baṭ-ı şarâba muvâfık ağır tûfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikâr 'âlem-i âb

2. muvâfık:

Kaside 12

Mısra: 13

Layık, yaraşır.

Çarḥıñ muvâfık ise de devri ögünme kim
Seyl-i sirişke soñra seni âsiyâb ider

muvaḥḥak oldıkça:

1. muvaḥḥak oldıkça:--dıkça

Gazel 70

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Saygı gösterilmek, hürmet edilmek II değerli, önemli sayılmak.

Sûzı germiyyet-i vuşlatla füzûn olmadadır
Dest-i i'zâzda oldıkça muvaḥḥak micmer

muvaḥḥakit-hâne:

1. muvaḥḥakit-hâne:

Kıt'a 18

Mısra: 12

İçinde muvaḥḥakitler tarafından ayarlanmış saatlerle bu işe yarayan aletlerin bulunduğu, küçük bir rasathaneyi andıran ve daha çok büyük camilerin bitişiğinde yer alan bina.

Sa'âdetle idüp teşrîf gördi
Muvaḥḥakit-hâne bir cāy-ı şıḳaldır

muvaḥḥakit-hâne-i nev:

1. muvaḥḥakit-hâne-i nev:

Kıt'a 18

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Yeni ev, yer (içinde muvaḥḥakitler tarafından ayarlanmış saatlerle bu işe yarayan aletlerin

bulunduğu, küçük bir rasathaneyi andıran ve daha çok büyük camilerin bitişiğinde yer alan bina).

Bu tam târîhi tezyîn it güherle
Muvakkît-hâne-i nev bî-bedeldir

muvaqqit-hâne-i nevle:

1. muvaqqit-hâne-i nevle:--le

Kıt'a 47

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yeni ev, yer (içinde muvaqqitler tarafından ayarlanmış saatlerle bu işe yarayan aletlerin bulunduğu, küçük bir rasathaneyi andıran ve daha çok büyük camilerin bitişiğinde yer alan bina).

Muvaqqit-hâne-i nevle hışârı eyledi ihyâ
Gelüp kılda temâşâ vaşfı bî-ihtiyâr eyle

muvaqqit-hâne-i nev-resmi:

1. muvaqqit-hâne-i nev-resmi:--i

Kıt'a 47

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Yeni tarz ev.

Nebilâ âb-ı gevherle yazıldı tām târîhi
Muvakkît-hâne-i nev-resmi gör seyr-i Hışâr eyle

mûy:

1. mûy:--ı

Kıt'a 29

Mısra: 4

Tüy, kıl, saç teli.

Efendi dikkatin hiç şorma ihrâc-ı mesâilde
Yarup fark itme bir mûyî meşeldir bu ider şad-çâk

2. mûy:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Tüy, kıl, saç teli.

Ser-rişte bulursa ger tegâfûl
Yek mûyî hezâr ider tegâfûl

mû-vı âteş-dide-ves:

1. mû-yı âteş-dide-ves:

Gazel 122

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ateş gözüne benzer saç teli.

Suhte-i dil muhtaribdir mû-yı âteş-dide-ves
Püte-i endîşe pür oldıkça kıl ü kâlden

mû-vı cismi:

1. mû-yı cismi:--i

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Aşığın) tüye, kıla, saç teline benzeyen vücudu.

Hüsünde kıl kadar nokşanı yok mizân-ı dikkatde
Ser-â-pâ mû-yı cismi çeşm-i binâ-yı nigâh itsem

mûy-ı miyân-bendiñi:

1. mûy-ı miyân-bendiñi:--i, --ñ, --i--ñi

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kemerin kılı, tüyü II kemerin takılı olduğu kıl gibi ince bel.

Rûzgârı dokunup 'aklı kıl üstünde kodı
Bâr olup mûy-ı miyân-bendiñi şarşar hançer

mûy-ı ten:

1. mûy-ı ten:

Kaside 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vücut kılı.

Zebân olsa ser-â-ser mûy-ı ten ta'dâd için cirmim
Bulunmaz kıl ü kâliñde nihâyet yâ Rasûlallâh

muzâf:

1. muzâfından:--ı, --n, --dan

Kıt'a 59

Mısra: 35

Bağlanmış, bağlı.

Muzâfından nümâyân mı degil nâm-ı hümayûna
Veliyyü'n-nî'mete şıdk-ı hulûşî neyyireyn-âsâ

müzdād eylesün:

1. müzdād eylesün:--sün

Gazel 95

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alıştırmak, alışkanlık haline getirmek.

Görüp pervaneyi feryadı müzdād eylesün bülbül
Bu sūz-ı 'aşkı mumlandıkça mu'tād eylesün bülbül

müzehheb:

1. müzehhebdır:--dır

Tahmis 1

Mısra: 10

Tezhip olunmuş, altınla yaldızlanmış.

Hüccet-i iflās-ı cürmi bī-naşīb ümmetleriñ
Zīver-i imzā-yı 'afvıyla müzehhebdır bu şeb

mużmer:

1. mużmer:

Gazel 28

Mısra: 10

Gizli, saklı, örtülü.

Rütbe-i kıysa Nebilā çekerek vaşl ider
'Uğdedir rişte-i gīsüdaki mużmer tesbīh

2. mużmer:

Gazel 74

Mısra: 3

Gizli, saklı, örtülü.

Tıynet-i tākde mużmer ise de būy-ı şafā
Neş'e-i cām-ı meyi himmet-i Cemden bilürüz

3. mużmerdir:--dır

Gazel 83

Mısra: 6

Gizli, saklı, örtülü.

Gaybden virsün haber nuţkı idüp keşf-i zamīr
Nükte-i la'inde mużmerdir nice ma'nā-yı feyz

mużmer imiş:

1. mużmer imiş:--i, --miş

Kaside 15

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Gizlemek.

Büy-āşinā-yı zevkı Nebilā hezār olur
Hāl-i lebiñde mużmer imiş cevher-i bahār

mużmer-i bahār olurdu:

1. mużmer-i bahār olurdu:--(u)r, --dı

Kaside 15

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Baharın gizli, saklısı olma.

Hem-bū-yı feyz-i kalbi eger olsa nāmiye
Gülde olurdu zıkr-i haftı mużmer-i bahār

mużtarda olursañ:

1. mużtarda olursañ:--(u)r, --sa, --ñ--(u)r, --sañ

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çaresiz kalmak, yapmak zorunda bulunmak.

Temkīnini her fülke-i meşhūn ider efzūn
Mużtarda olursañ yine izhār-ı refāh it

mużtarib:

1. mużtaribdir:--dır

Gazel 122

Mısra: 3

Sıkıntılı, ızdıraplı .

Suhte-i dil mużtaribdir mū-yı āteş-dīde-veş
Püte-i endişe pür oldıkça kıl ü kâlden

mużtarib olıcak:

1. mużtarib olıcak:--ıcak

Gazel 121

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hüzün ve keder içerisinde olmak.

Rūh olıcak sükūt-ı zarūr ile mużtarib
Müşkildir ehl-i lüknete 'arz-ı merāmdan

3.2.16. N

nā-be-hengām:

1. nā-be-hengām:

Müseddes 1

Mısra: 5

Vakitsiz, zamansız, mevsimsiz.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

2. nā-be-hengām:

Müseddes 1

Mısra: 11

Vakitsiz, zamansız, mevsimsiz.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

3. nā-be-hengām:

Müseddes 1

Mısra: 17

Vakitsiz, zamansız, mevsimsiz.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

4. nā-be-hengām:

Müseddes 1

Mısra: 23

Vakitsiz, zamansız, mevsimsiz.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

5. nā-be-hengām:

Müseddes 1

Mısra: 29

Vakitsiz, zamansız, mevsimsiz.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldı destine hezārān çüblar

nā-būd olmuş:

1. nā-būd olmuş:--muş

Kıt'a 103

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Kaybolmak, yok olmak.

Yapup ḥuld-āşiyān Sulṭān Murād Ḥān üstine ḳubbe
Mürür-ı vakt ile ol ḳubbeden olmuş eşer nā-būd

nā-būd olup:

1. nā-būd olup:--(u)p

Kıt'a 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yok olmak, ölmek.

Şehen-şāh-ı cihān bā-ḳuvve-i ḳudsiyye keşf itdi
Olup nā-būd o ḳubbe-ḥāneden ma'dūd iken merḳad

nā-būd olur:

1. nā-būd olur:--(u)r

Kıt'a 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kaybolmak, yok olmak.

Şu rütbe muḳteżā-yı 'adli ma'mūr-ı ḥarāb eyler
Cihāndan cāy-ı vīrān ister ise yevm olur nā-būd

nabẓına dā'ir şerbet virmek:

1. nabẓına dā'ir şerbet virmek:--mek

Gazel 105

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Deyim**

Nabza göre şerbet vermek deyimi: birinin hoşuna gidecek, eğilimlerine cevap verecek biçimde davranmak.

Renk virmek gibidir nabẓına dā'ir şerbet
Elini açma kızıl ḳana boyandım bilürüm

nāfizü'l-ḥükm olmada:

1. nāfizü'l-ḥükm olmada:--ma, --da

Tahmis 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sözü geçen, kendisine itaat edilen kader olmak.

İmtisāl itmeklige şāh u gedā mecbūr olur
Nāfizü'l-ḥükm olmada ol mertebe fermān-ı 'aşḳ

nā-gāh:

1. **nā-gāh:**

Kıt'a 56

Mısra: 9

Vakitsiz, ansızın, birdenbire.

Bir şavt irişdi nā-gāh tārīhidir Nebilā
Şimdi Melek Efendi mülk-i bekāya gitdi

nāgāh:

1. **nāgāh:**

Kıt'a 83

Mısra: 1

Ansızın, birdenbire.

Zāhid göricek ol büt-i nāzı nāgāh
Oldı şaşırup kıbleyi kâfir billāh

nā-geh:

1. **nā-geh:**

Gazel 106

Mısra: 1

Ansızın, birden bire.

Bakup mirāta nā-geh sīne-i cānāna beñzetdim
Girībān-ı qarārı çak idüp dāmāna beñzetdim

nā-gehān:

1. **nā-gehān:**

Kıt'a 24

Mısra: 14

Ansızın, birdenbire.

Ḳāfda 'Anḳāyī dehşet āşiyān ber-düş ider
Velvele-endāz olunca kūs-ı 'azmī nā-gehān

nağme:

1. **nağme:**

Gazel 121

Mısra: 10

Söz II ezgi.

Sāḳıtdır ehl-i cāh belā-yı lisān ile
Nağme qarār ider mi düşünce maḳāmdan

2. **nagmesi:-(s)i**

Gazel 124

Mısra: 8

Söz II ezgi.

Büselikden girelim nāz u niyāza ammā
Hele tennī tene ten nagmesi tekrār olsun

3. **nağme:**

Terkib-bend 1

Mısra: 136

Söz II ezgi.

Zühre bu hevādan oldı bī-hüş
Terk eyle yeter yeter bu nağme

4. **nağme:**

Terkib-bend 1

Mısra: 137

Söz II ezgi.

Ġāyetde eşer ider bu nağme
VII

nagme-i āhım:

1. **nagme-i āhım:--(ı)m**

Gazel 35

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

İnleyiş nağmesi.

Süz-ı dil-berle terennüm-sāz olur kilik-i Nebīl
Nagme-i āhım bu şî 'r-i āteşine bestedir

nağme-i hicāzı:

1. **nağme-i hicāzı:--ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hicaz, musikide bir makam adı.

Kār eyledi nağme-i hicāzı
Ol gamze içün nazardadır hep

nagme-i iḳbālde:

1. **nagme-i iḳbālde:--de**

Gazel 142

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mutluluk nağmesi.

Evc-gīr-i rif'at-ı āheng maḳāmından düşer
Müste'ār ile qarārı nagme-i iḳbālde

nagme-i tekrârî:

1. nagme-i tekrârî:--ı

Gazel 101

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ahenkli sesinin tekrarlanması, aynı ezgilerin söylenmesi.

Mestâne bûselikde karar eylemiş yine
Sâz-ı emelde nagme-i tekrârî neyleyim

nagme-i vuşlat:

1. nagme-i vuşlat:

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma nağmesi.

Çalındı gûşuma sâz-ı emelden nagme-i vuşlat
Benim müstağnî-i aheng-i feryâd olduğum günler

nagme-i zîşt-i ğurâb ider:

1. nagme-i zîşt-i ğurâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Karganın kötü şarkı söylemesi.

İtmezse şem muhabbet-i verd-i Muhammedi
Bülbülde olsa nagme-i zîşt-i ğurâb ider

nagme-senc-i feryâd olalı:

1. nagme-senc-i feryâd olalı:--a, --l, --ı

Terkib-bend 1

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Feryadın nağmesinden anlamak.

Dil olalı nagme-senc-i feryâd
Reftârda sînesi açılmış

nahcîr:

1. nahcîrler:--ler

Gazel 63

Mısra: 18

Av hayvanı. II aşığın, sevgilinin avı olması bağlamında.

Fikr-i vaşlı zîb-i âgûş-ı hayâlimdir Nebîl
Şayd-gehde zîver-i fîtrâk olur nahcîrler

nâhid:

1. nâhidiñ:--i, --ñ

Gazel 132

Mısra: 9

Venüs gezeğeni, Zühre.

Nebîlâ bâmına basmış o mâhîñ vaşfı nâhidiñ
Urur ol şevk ile hûrşîd kendin bâmdan bâma

nañl oldı:

1. nañl oldı:--dı

Müseddes 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sopaya dönüşmek.

Nâ-be-hengâm gûlsitâna gelmesün mañbûblar
Men'e her nañl oldı destine hezârân çublar

2. nañl oldı:--dı

Müseddes 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sopaya dönüşmek.

Nâ-be-hengâm gûlsitâna gelmesün mañbûblar
Men'e her nañl oldı destine hezârân çublar

3. nañl oldı:--dı

Müseddes 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sopaya dönüşmek.

Nâ-be-hengâm gûlsitâna gelmesün mañbûblar
Men'e her nañl oldı destine hezârân çublar

4. nañl oldı:--dı

Müseddes 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Sopaya dönüşmek.

Nâ-be-hengâm gûlsitâna gelmesün mañbûblar
Men'e her nañl oldı destine hezârân çublar

5. **naḥl** oldu:--dı

Müseddes 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Sopaya dönüşmek.

Nā-be-hengām gülsitāna gelmesün maḥbūblar
Men'e her naḥl oldu destine hezārān çūblar

naḥl-ı pür-berg-i emel:

1. **naḥl-ı pür-berg-i emel:**

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Isteğin yapraklarla dolu hurma ağacı.

Naḥl-ı pür-berg-i emel ḥāmil-i bār olduğunu
Bāğ-bān-ı kadirin perverişinden bilürüz

naḥl-ı yāsemīne:

1. **naḥl-ı yāsemīne:--e**

Gazel 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Taze, yeni, körpe yasemin fidanı.

Zāhir itdikçe vücūdumda eṣer-i maşş-ı nigāh
San gül-i şad-berg naḥl-ı yāsemīne bestedir

nā-ḥudā:

1. **nā-ḥudā:**

Gazel 13

Mısra: 3

Gemi kaptanı.

'Ālem-i āb istemez mi nā-ḥudā
Cām-ı keşt-i ferah-yemdir şarāb

naḥvet:

1. **naḥvet:**

Murabba 6

Mısra: 9

Kibir, böbürlenme.

Esbiniñ naḥvet iki yanında
Geçdi dest-i gāzab 'inānıñda

nā'ib-menāb ider:

1. **nā'ib-menāb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 122

Kelime Tipi: -

Vekil yapma.

Rūz u şebīñ miyānını faşl itmege Ḥudā
Bürhān-ı nūr u zulmeti nā'ib-menāb ider

nā'il ide:

1. **nā'il ide:--e**

Kıt'a 59

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak.

Ḥudā ber-vech-i dil-ḥāh ide her maṭlūbına nā'il
Şafā-yı kalb ile 'ömr-i ṭabī'i eyleyüp i'tā

naḳd-i cānımla:

1. **naḳd-i cānımla:--ı, --m, --la**

Murabba 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mec. En değerli şey olan can sermāyesi, can varlığı.

Vaḥşī tavşansın efendim neyleyim
Naḳd-i cānımla vişāliñ peyleyim

naḳd-i evḳātı:

1. **naḳd-i evḳātı:--ı**

Gazel 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zaman parası, zamanın değeri.

Kızdırırken pūte-i efkārı şevk-i şems ile
Naḳd-i evḳātı geçürmüş kīmyā-ger bī-ḥaber

naḳd-i şefā'atı:

1. **naḳd-i şefā'atı:--ı**

Kaside 12

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Şefa'at akçesi II kulların suçlarının bağışlanma arzusu.

Peygamber-i kerim ki naqd-i şefâ'ati
Çok müflisân-ı tã'ati şâhib-nişâb ider

nakl-i ser-güzeşte:

1. nakl-i ser-güzeşte:--e

Gazel 111

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Baştan geçen olayı nakletmek, anlatmak.

Olursa rişte-i gîsû-yı fikre beste-zebân
Dehen-güşâ olamaz nakl-i ser-güzeşte zebân

naş:

1. naşındaki:--ı, --n, --da, --ki

Kıt'a 57

Mısra: 21

Naş, süs. II güzellik.

Çün tecessüm itmede naşındaki feyzin bahâr
Gönçe-i şüküfesi itmez tenezzül şeb-neme

naş alup:

1. naş alup:--(u)p

Kaside 16

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Şekil veya resim elde etmek.

Alup mir'ât-ı kâlbe naş ol seyyâh-i çâpük-rev
Bu şüretlerle der-pîş-i nigâhı her diyâr oldu

naş ider:

1. naş ider:--(e)r

Kıt'a 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Naş etmek, yazmak.

Naş ider târîhi hâme âb-ı gevherle Nebîl
Maḥfîl-i şâhen-şeh oldu bî-bedel ta'mîrden

naş ola:

1. naş ola:--a

Kaside 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İz bırakmak, yer etmek.

Naş ola tâ leṭâ'if-i ḥamse derûnuña
Oldur ḥavass-ı bâṭın-ı esrâr-ı naş-bend

naş olan:

1. naş olan:--an

Gazel 56

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

İşlenmek, resmedilmek, çizilmek.

Naş olan Şehnâme-i dilde nigâh-ı mestidir
Pür-ṭarab bir meclis-i şâhâne-i ḥâmûşdur

naş olmuş:

1. naş olmuş:--muş

Murabba 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İşlenmek, yazılmak.

Benim devletli sultânım
Dile naş olmuş 'unvânıñ

2. naş olmuş:--muş

Kaside 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İşlenmek, resmedilmek, çizilmek.

Hümâ-yı zikre yokdur evc-i kurbâ çıkmağa mâni'
Çü tavk-ı kumrî naş olmuş nişândır ḥalka-i tevḥîd

naş olur:

1. naş olur:--(u)r

Gazel 140

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yazılmak, naşedilmek, resmedilmek.

Biz o deryâ-dil olan kaṭre-nümâyız ki Nebîl
Naş olur lafz-ı kader mevce-i 'irfânımıza

naş-bendi:

1. nakş-bendi:

Kıt'a 53

Mısra: 11

Nakşibendilik tarikatından olan kimse.

Nakş-bendi tekyesiyle kabrini yaptı o şâh
Kadrine bürhân-ı meşhûd eyleyüp bu meşhedi

nakş-ber-âb ider:

1. nakş-ber-âb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Su üzerine resim yapma.

Kilk-i şefâ'ati olıcak zîver-i benân
Bu seyyi'âtı maḥv ile nakş-ber-âb ider

nakş-ı ahd:

1. nakş-ı ahd:

Kıt'a 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın nakşı, görüntüsü.

Zamân-ı devletinde nakş-ı ahd ile Fıransızlar
Alup bir iki yıl zu'mınca fermân-râh-ı Mısr oldu

nakş-ı ber-âbı:

1. nakş-ı ber-âbı:--t

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Su üzerinde resim.

Zabt olunmaz 'âlemiñ nakş-ı ber-âbı gerçi kim
'Ayn-ı cârîde 'ayândır şûret-i zincîrler

nakş-ı nâmdan:

1. nakş-ı nâmdan:--dan

Gazel 132

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzelliğinin şöhrati.

Haṭ-ı sâgardır imzâ-yı lebiñle zîver-i destim
Bulur 'izz-i nüfûzu kâdri nakş-ı nâmdan nâma

nakş-ı nigîne:

1. nakş-ı nigîne:--e

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mühür nakşı, mühür nişanı II sevgilinin dudağı.

Muḥzır-ı bî-mihr olur mı hiç şâyân-ı kabûl
İ'tibârı herkesiñ nakş-ı nigîne bestedir

nakş-ı pâ:

1. nakş-ı pâ:

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayak izi.

Ayagı yer basar mı sâlikânıñ fart-ı ḥâhişden
Bu şüretle reh-i vuşlatda olmaz nakş-ı pâ peydâ

nakş-ı pâ-y-i 'âşık-ı nâ-kâm:

1. nakş-ı pâ-y-i 'âşık-ı nâ-kâm:

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mutsuz aşığın ayağının izi.

Ketm olur mı yârden âmed- şod-ı râh-ı ḥayâl
Nakş-ı pâ-y-i 'âşık-ı nâ-kâm kendin gösterir

nakş-ı pâ-y-ı hıızra:

1. nakş-ı pâ-y-ı hıızra:--a

Gazel 69

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hızır'ın ayak izi.

Râh-ı vaşl-ı yârden 'âlem ser-â-ser bî-ḥaber
Nakş-ı pâ-y-ı Hızra bak bu yolda rehber bî-ḥaber

nakş-ı pâ-y-ı mürdan:

1. nakş-ı pâ-y-ı mürdan:--dan

Gazel 114

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karınca'nın ayak izi.

Hâtem-i la'liñ virir mühr-i Süleymândan nişân
Olmadan âzürde rüyuñ nakş-ı pâ-y-ı mürdan

naķş-ı takdîre:

1. naķş-ı takdîre:--e

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaderi değiştiren.

Naķş-ı takdîre bakın âzâde-serdir tîşeden
Vuşlât-ı şirîne lâynk Hûsrev-i pervîz olur

nâlân:

1. nâlândır:--dır

Kıt'a 76

Mısra: 4

Inleyen.

Mâder-i bahtım Huda bîdâr ide
Mehd-i gamda tıfl-ı dil nâlândır

nâle:

1. nâle:

Gazel 39

Mısra: 10

İnleme, feryat.

Halka-begüş dâ'iresinden ne fâide
Sîlî-i mutribândan ol nâle defdedir

2. nâle:

Gazel 59

Mısra: 6

İnleme, feryat.

Fi'l-i gül dâ'imâ ta'addîde
Bûlbûl-i zâra nâle lâzımdır

nâle-i âhenk:

1. nâle-i âhenk:

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ahengin iniltisi.

O çâr-ebrû maķâmın çarķ-ı çârüm itdi mihr-âsâ
Yetişmez nâle-i âhenk niyâzı çâr-gâh itme

nâle-i 'uřşâķ-ı zâr:

1. nâle-i 'uřşâķ-ı zâr:

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Inleyen aşıkların feryadı.

Hânde-i yâre sebebdır nâle-i 'uřşâķ-ı zâr
Gonçeler feryâd-ı bûlbûlden tebessüm-rîz olur

na'l-i esbi:

1. na'l-i esbi:--i

Tahmîs 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

At nalı.

Meh-çe-i râyâtı düşdi ehl-i şîrk ü bid'atîñ
Na'l-i esbi çün hilâl-i 'ıyddır ol hâzretîñ

nâm:

1. nâmın:--ın

Gazel 3

Mısra: 10

İsim, ad.

Fıkr idüp bu câh-ı vâlâ şâhibin hussâdîde
Nâmın eylerdi zarûrî harf-i istiğnâya zeyn

2. nâmın:--ı, --n

Gazel 118

Mısra: 4

İsim, ad.

İder 'uřşâķı ihyâ bir nefesle hâtem-i la'liñ
Fakať bir nâmın ihyâ itdi hâtem řit-i cûdundan

3. nâmını:--ı, --n, --ı

Kıt'a 22

Mısra: 3

İsim, ad.

Nâmını çün kim 'İmâdüddîn Ebu'l Takvâ komuş
Ey Nebîl ârâyîş-i zühd ile müsteğnâ ola

nâm ü şân idenler:

1. nâm ü şân idenler:--en, --ler

Gazel 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Şan ve şöhret sahibi olan.

Dehân-ı bî-vücûdundan nişân ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hestî nâm ü şân ister mi ister ya

nâma bulur:

1. **nâma bulur:--(u)r**
Gazel 132
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ün ve şöhrete kavuşmak.

Haṭ-ı sâgardır imzâ-yı lebiñle zîver-i destim
Bulur 'izz-i nüfûzu ḡadri naḡş-ı nâmdan nâma

nâm-âver olma:

1. **nâm-âver olma:--ma**
Gazel 113
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Meşhur olma.

Şıytıñ hümâ gibi ola bālâ-rev ol Nebîl
Nâm-âver olma hem-çü hezâr âh u nâleden

nâmdan geçenler:

1. **nâmdan geçenler:--en, --ler**
Gazel 117
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Şan ve şöhretten geçen, kaçan.

Ḳalb-i seng-i yâre yer eyler iden maḥv-ı vücûd
Sikke-i mermerde ḡazmıştır geçenler nâmdan

nâm-dâş-ı ḡazret-i şıddîk:

1. **nâm-dâş-ı ḡazret-i şıddîk:**
Kıt'a 43
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Hız. Ebubekir ile aynı adı taşıyan.

Şıdk ile nâm-dâş-ı ḡazret-i şıddîk kim
Devlete olmuş idi ḡâ'im-maḡâm-ı nîk-nâm

nâm-dâş-ı meḡhar-ı âlem:

1. nâm-dâş-ı meḡhar-ı âlem:

Kıt'a 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyanın, cihanın nama değer övünç kaynağı.

Nâm-dâş-ı meḡhar-ı âlem idi

Ola iḡsân-ı şefâ'atle bekâm

nâme-i a' māl-i ümmet:

1. nâme-i a' māl-i ümmet:

Tahmîs 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ümmetin amel defteri.

Kâ'inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdir bu şeb
Nâme-i a' māl-i ümmet ol şefî'-i maḡşeriñ

nâmı:

1. nâmı:

Gazel 67

Mısra: 10

Ad II Şan, şöhret.

Ey Nebîl urmakda dem i'câzdan

Nâmı ḡamem kim suḡan-perdâz olur

nâm-ı hümâyûna:

1. nâm-ı hümâyûna:--a

Kıt'a 59

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Padişahlık namı/şanı.

Muzâfından nümâyân mı degil nâm-ı hümâyûna
Veliyyü'n-ni'mete şıdk-ı ḡulûşı neyyireyn-âsâ

nâm-ı şulb-ı pâkin:

1. nâm-ı şulb-ı pâkin:--i, --n

Kıt'a 37

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Temiz zürriyetin, neslin adı.

Ber-murâd olsun o şâhen-şâh-ı Ferîdün-ḡadem

Nâm-ı şulb-ı pâkin itdikçe murâd ismiyle yâd

nâmive:

1. nāmiye:

Kaside 15

Mısra: 49

Nebat ve hayvandaki büyüyüp gelişme kuvveti.

Hem-bū-yı feyz-i k̄albi eger olsa nāmiye

Gülde olurdu z̄ikr-i ḥafī muẓmer-i bahār

na'ra:

1. na'rayla:--yla

Gazel 95

Mısra: 4

Yüksek sesle bağırma.

Heves-kār-ı neṣāṭa bezm-i nūṣ-ā-nūṣ-ı gülşende

Varup mestāne bir na'rayla imdād eylesün bülbül

na'ra-i mestānesinden:

1. na'ra-i mestānesinden:--sin, --den

Murabba 8

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Sarhoşça nara, haykırma II sarhoşların
haykırması, bağırması.*

Rūḥ-ı Rüstem na'ra-i mestānesinden ḥavf ider

Bir güzelde bu levendāne edāyı görmedim

na'ra-vı āh:

1. na'ra-yı āh:

Gazel 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(aşığın) ahının na'rastı, sesi.

Ḥaṭṭıñı eyle sürme-i āvāz

Na'ra-yı āh için yasagı yürüt

nā-refte:

1. nā-refte:

Gazel 135

Mısra: 9

Kimsenin gidip geçmediği yer.

Nebīlā kūy-ı yāre dilde bir nā-refte yol buldum

Duyurma kimseye rāh-ı nihānım ṣāh-rāh itme

na're-i yā hū-vı muhabbet:

1. na're-i yā hū-yı muhabbet:

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Muhabbetin "ya hu" zikrini söyleme.

Yer eyledi hep mihri gönüllerde o māhıñ

Eflāke çıkar na're-i yā hū-yı muhabbet

nār-ı 'aşk:

1. nār-ı 'aşk:

Kıt'a 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

'aşk ateşi.

'Ākıbet bī-çāre maḥv itdi vücūd-ı zārını

Çün semender nār-ı 'aşk içre tutardı āşiyān

nār-ı gavretle:

1. nār-ı gayretle:--le

Gazel 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıskançlık ateşi.

Ey dil-i giryān gir yan āteşe

Nār-ı gayretle çenār olsun çenār

nār-ı ḥased:

1. nār-ı ḥased:

Gazel 147

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıskançlık ateşi.

Nār-ı ḥased derūnuna te'sīr idüp yine

Zāhid niçün bezmde çenār olmamış daḥi

nār-ı nigh:

1. nār-ı nigh:

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakışın ateşi.

Göremem vech-i şebah mihr-i cihān-ārāda

Tuṭuşur nār-ı nigh şu'le-i dīdārından

nâs:

1. **nâsa:--a**

Gazel 84

Mısra: 5

İnsanlar, halk.

Nâsa parmak hesabı gösterdiñ
Dest-i redd-i kader misin vâ'iz

2. **nâs:--i**

Gazel 116

Mısra: 11

İnsanlar, halk.

Başa çıkdıñ nâsı pâ-mâl-ı hırâm-ı nâz idüp
Nim göster şekl-i servi küşe-i destârdan

3. **nâsıñ:--i, --ñ**

Gazel 118

Mısra: 14

İnsanlar, halk.

Saňa ekşer Nebîlâ reşk ider ehl-i ma'ârifden
'Ayandır qadri nâsıñ rif'at-ı şâne hasûdundan

4. **nâsıñ:--ın**

Gazel 130

Mısra: 5

İnsanlar, halk.

Nâsıñ el çekdigine yandığın işmâm iderek
Durmayup micmer-i süzân dolaşur elden ele

5. **nâsa:--a**

Kıt'a 11

Mısra: 4

İnsanlar, halk.

Şeyhü'l-islâm idince ol zâtı
Nâsa bürhân-ı müdde'â oldu

6. **nâsa:--a**

Kıt'a 19

Mısra: 2

İnsanlar, halk.

Pâdişâh-ı ehl-i sünnet Şeh Selim-i şâlişin
Farzdır nâsa du'âsı havf olur te'hirden

7. **nâsa:--a**

Kıt'a 51

Mısra: 11

İnsanlar, halk.

Hudâdan nâsa bir luğf oldu kim zât-ı hümayûnu
Ser-â-ser 'acimiz ifâ-yı şükride nümâyândır

8. **nâsa:--a**

Kıt'a 53

Mısra: 5

İnsanlar, halk.

Nâsa i'lân itdi şimdi kuvvet-i kudsiyyesin
Zâhir itdikde derûn-ı hânenen bu merkadi

9. **nâsa:--a**

Kıt'a 69

Mısra: 20

İnsanlar, halk.

Ğalaât-ı cihânı cem' itdi
Nâsa bir luğf-ı ser-be-ser gibidir

10. **nâs:**

Gazel 43

Mısra: 7

İnsanlar, halk.

Nâs ayaklanmaz mı tahrîk-i yed-i himmet ile
Dest-i sâķide şafâdan câm kendin gösterir

11. **nâs:**

Gazel 117

Mısra: 13

İnsanlar, halk.

Nâs olur elbet Nebîlâ peyrev-i dîn-i mülûk
'İffet-i maḥdûma istidlâl olur huddâmdan

nâsa:

1. **nâsa:**

Gazel 116

Mısra: 5
İnsanlar, halk.

Cins-i girdâr iledir nâsa mücâzât-ı ‘amel
‘Aynıdır nuṭkuñ gelen ‘aks-i şadâ kühsârdan

naşb:

1. **naşbı:--ı**
Kıt'a 69
Mısra: 59
Nasip.

Naşbı üstünse fetheden ötrü
Kesreniñde murâdı cerr gibidir

nâ-sezâ:

1. **nâ-sezâları:--lar, --ı**
Terkib-bend 3
Mısra: 19
Münasib olmayan, layık olmayan.

Dil-sîr-i vuşlat itmedesin nâ-sezâları
Bu kec nighle cevri düşürmez idim saña

naşîb-i desti olan:

1. **naşîb-i desti olan:--(a)n**
Mesnevi 1
Mısra: 90
Kelime Tipi: -
Elin nasibi, kısmeti olma.

İtdikçe tûfengi zîb-i desti
Kurşundur olan naşîb-i desti

naşîb-i islâm oldu:

1. **naşîb-i islâm oldu:--dı**
Kıt'a 26
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
İslâm'ın kısmeti olma.

Ḥamdülillâh yine Mısr oldu naşîb-i İslâm
Görmedi böyle gazâ dîdesi ḥurşîd ü mehiñ

nâsih:

1. **nâsihi:--ı**
Kıt'a 32

Mısra: 10
Nasihat eden, öğüt veren.

Eyleyüp ḥükm-i şerî' atle münevver âlemi
Nâsihi her zulm ü bid'at ola Sulṭân Muştafâ

naşîhat:

1. **naşîhatim:--(i), --(m)**
Mesnevi 1
Mısra: 7
Öğüt, nasihat.

Lâkin saña bir naşîhatim var
Tut güşını başka şöhetim var

nâsih-i âyîn-i vefâ:

1. **nâsih-i âyîn-i vefâ:**
Gazel 8
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sadakat kanununun hükmü.

Eylemem va'dimi pâ-mâl-ı tegâfûl dir idiñ
Şimdi ey nâsih-i âyîn-i vefâ n'oldı saña

nâsive:

1. **nâsiyeñde:--n, -de**
Gazel 42
Mısra: 1
Alın.

Nâsiyeñde var ise iḳbâl kendin gösterir
Muktezâ-yı ser-nüvişt aḥvâl kendin gösterir

nâsive-sâ-yı zemîndir:

1. **nâsiye-sâ-yı zemîndir:--dir**
Kıt'a 73
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün alnını yere süren, büyük hürmet gösteren.

Bir fâzıl-ı yegâne olup müfti-i zamân
‘Âlem derinde nâsiye-sâ-yı zemîndir

nass:

1. **naşş:**
Kıt'a 103

Mısra: 11

Herhangi bir konuda Kur'an'da veya hadislerde bulunan ve üzerinde tartışılması dinen câiz olmayan delil hükmündeki kesin ifâde.

Ulû'l- emre itâ'at naşş ile farz oldu insâna
Bunu inkâr idenler dergeh-i Hâkdan olur matrûd

naţ'-ı zer-ender-zer-i bahâr:

1. naţ'-ı zer-ender-zer-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Baharın altın içinde altın olan övgüsü.

Dest-i güle şükûfe-i zerrîn kadeh virir
Ferş oldu hâke naţ'-ı zer-ender-zer-i bahâr

nây-ı şeker-zebân:

1. nây-ı şeker-zebân:

Mesnevi 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tatlı dilli ney.

Ey hâme-i ter-zebân söyle
Vey nây-ı şeker-zebân söyle

nâz:

1. nâz:

Gazel 53

Mısra: 1

Kendini beğendirmek maksadıyla yapılan hareket, cilve, şive, işve II sevgilinin yaptığı naz, cilve.

Yâre lâzım olan bu nâz mıdır
Yohsa dil-beste-i niyâz mıdır

2. nâzdan:-dan

Gazel 81

Mısra: 6

Kendini beğendirmek maksadıyla yapılan hareket, cilve, şive, işve II sevgilinin yaptığı naz, cilve.

Olur dert üstüne ehl-i niyâzın zevki bî-şübhe
O çâr-ebrû-yı vahşî çâr-tâk nâzdan düşmüş

3. nâz:

Gazel 133

Mısra: 6

Kendini beğendirmek maksadıyla yapılan hareket, cilve, şive, işve II sevgilinin yaptığı naz, cilve.

Yâri yolda niyâzi sebkat ider
Nâz ile bir gider ki hiç şorma

4. nâzı:-ı

Gazel 138

Mısra: 3

Kendini beğendirmek maksadıyla yapılan hareket, cilve, şive, işve II sevgilinin yaptığı naz, cilve.

Hâşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Bağ niyâzın hâline rüsvâ-yı 'âm itmiş yine

5. nâzı:-ı

Murabba 6

Mısra: 15

Kendini beğendirmek maksadıyla yapılan hareket, cilve, şive, işve II sevgilinin yaptığı naz, cilve.

Nâzı rûy-ı niyâzi hâk itmiş
'Aceb ol yâriñ infî 'âli mi var

nâz eylemek:

1. nâz eylemek:--mek

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâzın nâz olur

2. nâz eylemek:

Gazel 67

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nazlanmak, cilve yapmak.

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâzın nâz olur

nâz evleyüp:

1. nâz evleyüp:--y, --(ü)p

Kıt'a 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

Nâz evleyüp dokuz mâh emr-i Hudâya bakdı
İndikde vâlideynin teşvîk kevne geldi

nâz idiyor:

1. nâz idiyor:--i, --yor

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Naz yapmak, nazlanmak.

Yâr meyl eyleyeli eşk-i firâvânımıza
Kaatre biñ nâz idiyor dîde-i giryânımıza

nâz idüp:

1. nâz idüp:--(ü)p

Kaside 12

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Naz etmek, nazlanmak.

Bu keşret-i zünüb ile düzağda nâz idüp
Belki kabûlden o dağ ictinâb ider

nâz ile:

1. nâz ile:

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nazlana nazlana l cilde göstererek, işvelenerek.

Gel ey rûh-ı muşavver nâz ile ibrâma şüret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şüret vir

nâz olur:

1. nâz olur:--(u)r

Gazel 67

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gösteriş, naz yapmak.

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâzıñ nâz olur

nâz u niyâza:

1. nâz u niyâza:--a

Gazel 124

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yalvarıp yakarak.

Büselikden girelim nâz u niyâza ammâ
Hele tennî tene ten nagmesi tekrâr olsun

nâz ü niyâzı:

1. nâz ü niyâzı:--ı

Gazel 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yalvarıp yakarak.

Açdı nesîm-i ruşşatı gonce-i râzı neyleyim
İtdi resîde gâyeti nâz ü niyâzı neyleyim

nazar:

1. nazarda:--da

Gazel 121

Mısra: 3

Bakış, göz.

Hem-cinsini nazarda haķâretle mür ider
İgmâz-ı 'ayn iden mütekebbir selâmdan

2. nazardadır:--da, --dır

Terkib-bend 1

Mısra: 30

Bakış, göz.

Kâr eyledi nağme-i hicâzı
Ol gamze içün nazardadır hep

3. nazarıñ:--ın

Gazel 8

Mısra: 9

Bakış, bakma.

Zülf ü rüyûñda degil ise Nebîlâ nazarıñ
Böyle âh itmez idiñ şubh u mesâ noldı saña

4. **nazar:**

Kaside 14

Mısra: 11

Bakış, bakma.

Hep ser-fürü-yı Hâkla nazar ber-kadem imiş

Ol hâk-i pâ görür seni ebrâr-ı nakş-bend

5. **nazarda:-da**

Terkib-bend 1

Mısra: 139

Bakış, bakma.

Ben gerçi nazarda bir ğubârım

Sencide-i çeşm-i rûz-gârım

6. **nazardan:-dan**

Mesnevi 1

Mısra: 125

Bakış, bakma; bazı kimselerin bakışlarının bir şey veya kimse üzerinde meydana getirdiği etkiye yorulan ve kötü hadiselerle sebep olan terslik, uğursuzluk, göz; göz değmesi.

İkbâli nazardan ola mahfûz

Âsîb ü kederden ola mahfûz

nazar etmezse:

1. **nazar etmezse:--mez, --se**

Kıt'a 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bakmamak. İl İlgi göstermemek.

Besîma Yûsuf-istân-ı hüner bir zât fevtiyle

Sezâ Ya'kûb-veş ehl-i dil etmezse nazar 'aşra

nazar eyle:

1. **nazar eyle:**

Kıt'a 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bakmak, dikkat etmek.

Eyle nazar sîne-i pür-dâğıma

Âdem imiş gülşeninin lalesi

2. **nazar eyle:**

Kıt'a 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bakmak, ilgilenmek.

Mümkün midir âh itmemek ey meh nazar eyle

Hayrân-ı cemâliñ olan âyîneye gâhî

3. **nazar eyle:**

Gazel 139

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bakmak, bakışlarını çevirmek II dikkat etmek, ilgilenmek, önem vermek, itibar etmek.

Eyle nazar neşter-i müjgânına

Teşne geçer 'âşıkının kanına

nazar eylemez:

1. **nazar eylemez:--mez**

Gazel 48

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bakmak, dikkat etmek.

Rindân girre-i feleğe eylemez nazar

Şems-i meyi qarîn-i hilâl-ı şarâb ider

nazar eyler:

1. **nazar eyler:--r-r**

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakmak, dikkat etmek.

Nazar bâzân-ı rû'yet 'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd eyler

Hilâl-i bâde-i serşâr kim tekrâr olur her şeb

2. **nazar eyler:--r**

Kaside 12

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Deyim**

Bakmak, dikkat etmek II göz değdirmek.

Eyler mi âb-ı gevher-i hürşide hiç nazar

Sâkî lebiñe foya-i la'l-i müzâb ider

nazar ider:

1. **nazar ider:--(e)r**

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakmak, bakışlarını çevirmek II dikkat etmek, ilgilenmek, önem vermek, itibar etmek.

Sanma muhabbetinden ider 'aşık nazar
Seyr it kemân-keşânı nigâhı hedefdedir

nazar it:

1. **nazar it:**

Gazel 139

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakmak, görmek.

Kim gözine kesdirir ol âfeti
Bir nazar it hançer-i bürrânına

nazar-bâz olma:

1. **nazar-bâz olma:--ma**

Gazel 125

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Karşılıklı bakışmak.

Nazar-bâz olma güçdür âşıkâra dîdeler rûşen
O şeh-bâz-ı nîgeh çıkmış şikâra dîdeler rûşen

nazar-bâz-ı hakikat:

1. **nazar-bâz-ı hakikat:**

Gazel 57

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gerçeğe neşeyle, cilveyle bakan.

Olmazsa nazar-bâz-ı hakikat gözi yokdur
Hûrşîd olayım dirse müsâvî yüzi yokdur

nazargeh:

1. **nazargehinde:--i, --n, --de**

Terkib-bend 1

Mısra: 61

Bakılan, nazar edilen yer.

Ol gamzelerin nazargehinde
'Arz eylese ger hüner tegâfûl

nazar-ı rûzgâr:

1. **nazar-ı rûzgâr:**

Kıt'a 93

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rûzgarın bakışı.

Esdî nesîm-i zafer-i rûzgâr
Değdi rakîbe nazar-ı rûzgâr

nâzende-i tab'ım:

1. **nâzende-i tab'ım:--(i)m**

Kaside 16

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Mizacın/ yaratılışın nazlısı.

İdince hürde-kârı 'işvede nâzende-i tab'ım
Ser-â-ser rişte-i nâz-ı bûtân beg-süste târ oldu

nâzenin ol:

1. **nâzenin ol:**

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Narin olmak.

Haft-ı la'l için didi ol nâzenin (Nûrî)
Olmasa zenbûr olmaz engübîn (Nebîl)

nazîm:

1. **nazîm:**

Tahmis 1

Mısra: 46

(ö.1139/ 1727) Na'tlarıyla tanınan divan şairi, müSİKİŞÎNAS.

Tâlib-i dîdâr olan bîdâra maflabdır bu şeb
Vaktidir mi 'râc-ı ümmîde 'urûc eyle Nazîm

2. **nazîm:**

Tahmis 1

Mısra: 47

(ö.1139/ 1727) Na'tlarıyla tanınan divan şairi, müSİKİŞÎNAS.

'Âlem-i bâlâ-yı maflûba vülûc eyle Nazîm
Çek burâk-ı himmeti 'azm-ı hürûc eyle Nazîm

3. nazım:

Tahmis 1

Mısra: 48

(ö.1139/ 1727) Na'ılarıyla tanınan divan şairi,
mûSİKÎŞİNAS.

'Âlem-i bâlâ-yı maflûba vülûc eyle Nazım
Çek burâk-ı himmeti 'azm-ı hürûc eyle Nazım

4. nazım:

Tahmis 1

Mısra: 49

(ö.1139/ 1727) Na'ılarıyla tanınan divan şairi,
mûSİKÎŞİNAS.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazım
Vâsıl-ı maşûd olur herkes mücerredir bu şeb

nazîr:

1. nazîrin:--iñ

Kıt'a 29

Mısra: 2

Eş, benzer, denk.

Cihânın Hâzret-i allâmesi 'Âşir Efendi kim
Nazîrin görmedi ol âsumân-câhın bu nüh eflâk

2. nazîrin:--i, --n

Kıt'a 103

Mısra: 16

Eş, benzer, denk.

Şeh-i şâhib-kerâmet mâ'il-i lutf u 'adâlet kim
Nazîrin görmedi devr ideli bu çarh-ı nâ-asûd

nâzîr-i âyîne-yi 'ibret:

1. nâzîr-i âyîne-yi 'ibret:

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uyarıcı ders aynasına bakmak.

İder 'aksiyle ülfet nâzîr-i âyîne-yi 'ibret
O hâiş-kâr-ı vahdet hem-zebân ister mi ister ya

nazîr-i nüsha-i zâtı:

1. nazîr-i nüsha-i zâtı:--ı

Kıt'a 20

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Varlık kitabının benzeri.

Şîrâze bend-i cild-i cihândır felek müdâm
Varsa nazîr-i nüsha-i zâtı düşün şalâ

nazm:

1. nazmım:--ım

Terkib-bend 1

Mısra: 143

Şiir, nazım.

Nazmım ki felekde zîb-i serdir
Ben mürğ-i hüma-yı i'tibârım

nazm olur:

1. nazm olur:--(u)r

Gazel 130

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şiir, nazım olmak.

Dürr-i manzûm mıdır nûkte-i mazmûn-ı haatı
Nazm olur sübha-i 'irfân dolaşur elden ele

nazm-ı senâ-yı topkapu:

1. nazm-ı senâ-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın övgü şiiri.

Resm-i kühen tecdîd olur rakş-âver-i nâhîd olur
Mengüş-ı mürvârid olur nazm-ı senâ-yı Topkapu

ne:

1. nedir:--dir

Gazel 141

Mısra: 14

Ne, soru zamiri.

Nebîlâ Hüsrev ü endîşe bilmez kâr-ı Ferhâdı
Nedir bu cüş-ı ma'nâ nûkte-i Şîrîn-meâlimde

2. ne:

Kaside 6

Mısra: 8

Ne, soru zamiri.

Sevād-ı fışkı olmuşken tırāz-ı dāmen-i leyli
Ne hāşıldır bu āh-ı şubhgehdan yā Rasūlallāh

8. nesiñ:--siñ

Murabba 2

Mısra: 1

Ne, soru zamiri.

Bir perī misiñ nesiñ insān mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglān mısıñ

3. nedir:-dir

Kaside 8

Mısra: 10

Ne, soru zamiri.

Cihānda nükte-i nā-çizine yok vüs‘at-ı efkār
Nedir sende o esrār-ı ilahī yā Rasūlallāh

9. ne:

Gazel 33

Mısra: 13

”ne ... ne” bağlama edatı.

Sen Nebīl-āsā ne işit hem ne bil
Der-diyār oldı kararım der-diyār

4. ne:

Kıt'a 84

Mısra: 1

Ne, soru zamiri.

Sitemle baş-ı makāl itdi sen ne söylersin
Vişāli mahz-ı hayāl itdi sen ne söylersin

10. ne:

Gazel 33

Mısra: 13

”ne ... ne” bağlama edatı.

Sen Nebīl-āsā ne işit hem ne bil
Der-diyār oldı kararım der-diyār

5. ne:

Kıt'a 84

Mısra: 2

Ne, soru zamiri.

Sitemle baş-ı makāl itdi sen ne söylersin
Vişāli mahz-ı hayāl itdi sen ne söylersin

11. ne:

Gazel 44

Mısra: 5

”Ne... ne ...” bağlacı.

Ne ‘anber oldıgım işbāt için o bir dānem
‘Aceb lebindeki ol çiftle ben güvāh mıdır

6. ne:

Kıt'a 84

Mısra: 4

Ne, soru zamiri.

Cevābı ye‘s-i vişāl oldı sürme-i āvāz
Su‘ālī emr-i muhāl itdi sen ne söylersin

12. ne:

Gazel 73

Mısra: 2

”Ne... ne ...” bağlacı.

Biz o nev-reste nihāli revişinden bilürüz
Ne kıyāmet kopacaktır gelişinden bilürüz

7. neydi:-ydi

Kıt'a 101

Mısra: 5

Ne, soru zamiri.

Bā‘iş-i kec-nigehi ‘āleme neydi ‘acabā
Şāh-ı Manşūrı girift itdi yed-i şekvāya

13. ne:

Terkib-bend 2

Mısra: 30

Ne II ne tür.

Āh-ı her-gāh ile gāret-gin-i gerdün itdiñ
Baña ol gāmze-i gāmmāz ne işler kesdi

14. ne:

Gazel 80

Mısra: 9

"Aşırılık, çok, oldukça fazla" anlamı katmıştır.

Āgūş-ı şadefden ne şular atdı kenāra
Ol lülü-i lālāyı Nebilā şeb-i āteş

20. ne:

Terkib-bend 2

Mısra: 13

Neden, niye.

Zen-i dünyāya ne meyl itdi o meşhūr-ı cihān
Olmaga luţf-ı Hudā yār u refiķi ister

15. ne:

Kıt'a 59

Mısra: 19

"Nasıl bir" anlamında sıfat.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhiķa aşlā

21. ne:

Gazel 102

Mısra: 7

Ne II Ne diye.

Hün-ı dil sīm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayārım aña mı acıyayım

16. ne:

Kaside 12

Mısra: 8

"Ne" soru sıfatı.

Tā'atde vaķārı ĥalelden maşündür
Seyr eyle süy-ı fışka ne güne şitāb ider

22. ne:

Muhammes 3

Mısra: 6

"Ne" soru zamiri.

Vaşla dil bir şüret ister
'Ālemiñ şemsi ne lâzım

17. ne:

Kaside 12

Mısra: 8

"Ne" soru sıfatı.

Tā'atde vaķārı ĥalelden maşündür
Seyr eyle sü-yı fışka ne güne şitāb ider

23. ne:

Gazel 73

Mısra: 3

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

Ne şeker çiynedigin söyleyişinden bilürüz
Maķşadıñ lüknet-i tütî-menişinden bilürüz

18. ne:

Terkib-bend 3

Mısra: 32

"Ne" soru sıfatı.

İmdād iderse ĥışmıñ eger pek yamāndır
Tig-ı müjeñ ne rütbede bir hün-feşāndır

24. ne:

Gazel 99

Mısra: 5

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

Vechinden atdı düşına ne gīsüya el şunup
Gösterdi büse rişte-i düstürü neyleyim

19. nedir:-dir

Terkib-bend 2

Mısra: 2

"Ne" soru zamiri.

Āh ol ģamzeler āfet-res-i hūş oldı yine
Nedir ol tavr-ı levendāne o cān-gāh-ı nigāh

25. ne:

Gazel 109

Mısra: 7

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

Ķokladıñ mı ne çiçekdi o hezār 'uşşāķı
Ey zükām-āver-i bñy-ı gül-i ülfet gönñlüm

26. ne:

Kıt'a 69

Mısra: 21

"Nasıl" anlamında soru sıfatı.

Ne ğalaflar ki var şahîhinden

Ekşer-i halk bî-haber gibidir

ne bilsün:

1. ne bilsün:

Kıt'a 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne bilsin? Nereden bilsin? (Bilmez, bilemez...).

Dil neş'e-i la'l-i leb-i dildârı ne bilsün

Hamîyâze-keş-i hasret o esrârı ne bilsün

2. ne bilsün:

Kıt'a 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne bilsin? Nereden bilsin? (Bilmez, bilemez...).

Dil neş'e-i la'l-i leb-i dildârı ne bilsün

Hamîyâze-keş-i hasret o esrârı ne bilsün

3. ne bilsün:

Kıt'a 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne bilsin? Nereden bilsin? (Bilmez, bilemez...).

Dil-dâde-i ruşsâra su'âl eyleme zülfî

Farq eyleyemez rûzı şeb-i târı ne bilsün

ne dem:

1. ne dem:

Kaside 16

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Ne zaman.

Gören kayd itmez oldu der-kenâr-ı şabr u ârâmı

Ne dem bîkr-i hayâlîm zîb-i âğuş-ı kenâr oldu

ne fâide:

1. ne fâide:

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ne fayda, faydası yok.

Halka-begüş dâ'iresinden ne fâide

Sîlî-i mutribândan ol nâle defdedir

ne gûne:

1. ne gûne:

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne tür, ne çeşit.

Sezâ bu pâye-i Mekke Hafîd Efendimize

Ne gûne mesned-i ikbâle virdi seyr it zeyn

2. ne gûne:

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne tür, ne çeşit.

Sezâ bu pâye-i Mekke Hafîd Efendimize

Ne gûne mesned-i ikbâle virdi seyr it zeyn

ne lâzım:

1. ne lâzım:

Gazel 38

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne gerek var.

Zîb-i şadr-ı mû-şikâfânem ne lâzım kıl ü kâl

Sâye-i gîsûsı fevk-i sîne-i çâkimdedir

ne ne:

1. ne ne:

Kıt'a 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne ... ne bağlacı.

'Ayândır kadr-i necl-i pâk-i şâhib-mesned-i fetvâ

Ne geldi ne gelür bunca hünerle mişli dünyâyâ

nebâtât:

1. nebātātda:-da

Gazel 6

Mısra: 9

Nebâtlar, bitkiler.

Eşer-i 'aşkı nebātātda gördükde Nebîl
Lâleniñ süz-ı dili dag-ı derûn oldu baña

nebîl:

1. nebîl:--a

Gazel 2

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

İtdi târîhi Nebîlâ medd-i âhımla şudûr
Ola Şadrüddîn Bege darû's-selâm yâ Rab maqâm

2. nebîl:

Gazel 3

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ẓâhir izn-i müctehid târîh-i tāmından Nebîl
Eylesüñ 'Âşım Efendi ismini fetvâya zeyn

3. nebîl:--a

Gazel 4

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Asılsa Hakkı izhâra uzatsa bahş-ı gîsûyı
Nebîlâ olsa bir Hâllâc-ı Manşûru'l-livâ peydâ

4. nebîl:

Gazel 6

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Eşer-i 'aşkı nebātātda gördükde Nebîl
Lâleniñ süz-ı dili dag-ı derûn oldu baña

5. nebîl:

Gazel 7

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ḳadd-i bālâsını ta'rîfde lâl oldu Nebîl
Yine aḥvâl-i kıyâmet mi sū'âl oldu baña

6. nebîl:--a

Gazel 8

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zülf ü rüyuñda değil ise Nebîlâ nazarıñ
Böyle âh itmez idiñ şubh u mesâ noldı saña

7. nebîl:

Gazel 9

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Himmetim 'aşk ile şol rütbe bülend oldu Nebîl
Olsa şâyeste hümâ beste-i fitrâk baña

8. nebîl:--a

Gazel 11

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ vardı gûş-ı zöhreye âğâze-i nazmıñ
Hezâr-ı gülşen-i ma'nî fîğân ister mi ister ya

9. nebîl:--a

Gazel 12

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Çıkdı mâhiyyeti beyâza mehiñ
Şan Nebîlâ debîrdir mehtâb

10. nebîl:

Gazel 13

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Maḥv olur ekdâr-ı devrân ey Nebîl
Yâr ile bir başka 'âlemdir şarâb

11. nebîl:

Gazel 14

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Dehen-i yâri cüst ü cûda Nebîl
Neş'e-yi cû-yı serâb ya'nî şarâb

12. **nebil:**

Gazel 15

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Oturdu fülk-i mey-i neş'e-rîz olunca Nebîl
Sürütüdi lengerini rûzgâr 'âlem-i âb

18. **nebîlâ:--a**

Gazel 21

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ hâle-i âgûşa v'ad eylerse de girmez
O mâha 'arz-ı hâhiş müceb-i inkâr olur her şeb

13. **nebil:**

Gazel 16

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zâhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile hârâb itdik bu şeb

19. **nebîlâ:--a**

Gazel 23

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Pertevde olur hâle-i âgûşa Nebîlâ
Ol meh olıcak zîver-i zânû-yı muhabbet

14. **nebil:**

Gazel 17

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Peyrev oldıñ varsa ol zât-ı lebîbe ey Nebîl
Meş'al-ı endişeyi yakdın şitâb itdın bu şeb

20. **nebîlâ:--a**

Gazel 25

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gerçi abdâlı çok yürütmüş var
Sen Nebîlâ hünerle tagı yürüt

15. **nebil:**

Gazel 18

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafak sanmış Nebîl
Hâl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

21. **nebîlâ:--a**

Gazel 26

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gerden-i endişeye pîçide eylersin Nebîlâ
Mâr-ı pîç-â-pîç-i zülf-i yârdan gel açma bahş

16. **nebil:**

Gazel 19

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ruhşat-ı âgûş için yâre Nebîl
Hâle-i mâhı mişâl itmiş bu şeb

22. **nebîlâ:--a**

Gazel 27

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zât-ı lâzım ehl-i taklîdiñ olur mı sâyesi
Ben Nebîlâ irtifâ'ı görmedim zıllarda hiç

17. **nebil:**

Gazel 20

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Şubha dek mürğ-i şeb-âvîz-i cemâl olsun Nebîl
Ol şikenc-i turre kim mânend-i tavk olmuş bu şeb

23. **nebîlâ:--a**

Gazel 28

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Rûtbe-i kaysa Nebîlâ çekerek vaşl ider
'Uğdedir rişte-i gîsûdaki muzmer tesbîh

24. **nebilâ:--a**

Gazel 29

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ ol hümayâ şah-bâz-ı himmeti saldım
Havalandım firârim gitdi elden herçi-bâd-âbâd

30. **nebil:**

Gazel 38

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Vaşf-ı ruhsâr-ı gül-i şad-bergiñ itdikçe Nebîl
Farţ-ı şerminñden hezârân zîr-i hâşâkımdedir

25. **nebil:**

Gazel 30

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Geh mu'ammâ geh lugaz geh beyt geh maţla' Nebîl
Lâyıkıyle zâde-i tab'a sühan-gü koymuş ad

31. **nebilâ:--a**

Gazel 39

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gü o mes'ele-i muhtelifdedir

26. **nebil:**

Gazel 32

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Derdest eylemiş yine çevgânıñ ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahâr

32. **nebil:**

Gazel 40

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ben Nedîm-i bezm-i dil-dârım Nebîl
Mecma'-ı ahbâbı bilmem kâdadir

27. **nebil:**

Gazel 34

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ey Nebîl 'atf-ı nîgeh güyâ lisân-ı hâldir
Güft-i güyî râz-ı 'aşka tercümândır çeşm-i yâr

33. **nebil:**

Gazel 41

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zöhre dâmen der-miyândır ahz-ı fenn-i 'işvede
Bıkr-i fikrim ey Nebîl âgûş-ı tevkîrimdedir

28. **nebil:**

Gazel 36

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gördüm Nebîl keyfiñ 'ademden zuhûrını
Ol hâl lebine nokta-i terkîb-i neş'edir

34. **nebil:**

Gazel 42

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Hakkâ lâzımdır 'ubûdiyyetde sebkat ey Nebîl
Hidmete kim itse isti'câl kendin gösterir

29. **nebil:**

Gazel 37

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gül gül ise ruhları meyden Nebîl
Büseleri gül demed-i neş'edir

35. **nebil:**

Gazel 43

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Şeb-rev olsam fikr-i âgûş-ı miyân ile Nebîl
Havfla şüret bulup evhâm kendin gösterir

36. **nebilâ:--a**

Gazel 45

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kırsa ‘aceb mi şîşe-i kâlbim benim o yâr
Tārîḥ-i sâl çünki Nebilâ ugurludur

42. **nebil:**

Gazel 51

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kesr-i ayağ itmedi lagzîde ey Nebîl
Meclisde devr iden o kümeýt-i sebû mudır

37. **nebilâ:--a**

Gazel 46

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

O derzî şūḥını gördüm söküldi cāme-i şabrım
Nebilâ köhneder gāyet dikiş tutmazsa müşkildir

43. **nebilâ:--a**

Gazel 52

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Taḥammülle Nebilâ şîve-i ḳadd-i dil-āvîze
Miyân-ı yâr kim ḥayret-fezâ-yı mû-şikâfândır

38. **nebil:**

Gazel 47

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Mecnûnı bu gidişle ḥisāba olmaz Nebîl
Dünyāyı zülfî beste-i yek-mû ider gider

44. **nebil:**

Gazel 53

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Varmıyor güş-ı yāre āḥ Nebîl
Kāmeti serviden dirāz mıdır

39. **nebil:**

Gazel 48

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Rü'yāda şayd-ı mürğ-i ḥayāl eyler ey Nebîl
Şahbāz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i ḥāb ider

45. **nebilâ:--a**

Gazel 54

Mısra: 14

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Der-āgüş-ı miyānı mümteni'dir ol büt-i nāzın
Nebilâ bâri gel rüyāda bu evhāma şüret vir

40. **nebilâ:--a**

Gazel 49

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Eyledi ḥoygerde Nebilâ şarāb
Şanma ‘arāḳ jāle-i ruḥsārıdır

46. **nebil:**

Gazel 55

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Āteş-zebān-ı nazmı ma'ānide ey Nebîl
Bu şî'r-i āteşin-i beyānım tutuşdurur

41. **nebil:**

Gazel 50

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kuvvet-i nuṭḳ-ı hezārān çün Nebîl
Neş'e-yi gül-reng-i ruḥsārıñ mıdır

47. **nebilâ:--a**

Gazel 56

Mısra: 17

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ḥalvet-i der-encümendir ḥāl-i mihr ü meh Nebilâ
Ḳubbe-i eflāk ḥalvet-ḥane-i ḥāmūşdur

48. **nebilâ:--î, --î**

Gazel 57

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Cüz'ice miyânında belî şübhesi vardır
Ammâ dehen-i tenge Nebilâ'nın sözi yokdur

54. **nebil:**

Gazel 63

Mısra: 17

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Fikr-i vaşlı zîb-i âgûş-ı hayâlimdir Nebîl
Şayd-gehde zîver-i fitrâk olur nâhçirler

49. **nebilâ:--a**

Gazel 58

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Değil lâzım Nebilâ gerçi girye 'âlem-i âba
Bu cûş-ş-mâcerâ-yı sâbıkı işrâb-ı çeşmimdir

55. **nebilâ:--a**

Gazel 64

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ nîk ü bed temyîzi im'ân-ı nazardandır
Lisân-ı hâl ile girdârı şeyhîñ gîlzetin söyler

50. **nebil:**

Gazel 59

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zîb-i âgûşum oldu yâr Nebîl
Mâha elbette hâle lâzımdır

56. **nebil:**

Gazel 65

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

'Aks-ı zülf ü ruhı çeşmimde yer eylerse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şîşede tev'em yetişür

51. **nebilâ:--a**

Gazel 60

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ şübheden hâlî değildir va'de-i vaşlı
Girerse duht-ı rez mâbeyne def'-i ihtimâl eyler

57. **nebil:**

Gazel 67

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ey Nebîl urmakda dem i'câzdan
Nâmı hâmem kim suhan-perdâz olur

52. **nebilâ:--a**

Gazel 61

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Niyâz ırmış Nebilâ pür-'arâk keyf-i ayagımla
Hücüm-ı nâz ile muhtâc-ı imdâd olduğım günler

58. **nebilâ:--a**

Gazel 68

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ turesinde gösterir Hârût u Mârûtı
Nedem ol gamze-i sehharı izhâr-ı füsûn ister

53. **nebil:**

Gazel 62

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Çeşmi yummam hıfz için ol şem'-i nâzı ey Nebîl
Korkaram tahrik-i müjgân-ı nigâhım söndürür

59. **nebil:**

Gazel 69

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kâlib-ı bî-rûh ider 'uşşâkı gitdikçe Nebîl
Güyyâ şuretden ol rûh-ı muşavver bî-haber

60. **nebil:**

Gazel 70

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Hâline eşk-feşân oldu gül-âbdan Nebîl
Gördi kim kendüye hem-bû olur ekşer micmer

66. **nebil:**

Gazel 77

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Oldu Nebîl zîver-i nüzhet-geh-i hayâl
Her nev-şüküfte gonce-i dâg-ı derûnumuz

61. **nebil:**

Gazel 71

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Cân mı kor tende Nebîl alsa dahî gönlüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver hançer

67. **nebil:**

Gazel 78

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zülf-i Leylâyı Nebîl eylerdi rû-püş-ı habâb
Zulmet-i hicriñde memnûn olduğım görseydi Kays

62. **nebil:**

Gazel 73

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Serimiz lâyıq-ı seng-i sitem olduysa Nebîl
Biz o leylî revîşîñ serzenişinden bilürüz

68. **nebilâ:--a**

Gazel 79

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ vaktidir nısf-ün-nehâr-ı hüsne kıl dikkât
İder hatt-ı zenahtan 'ayân mânend-i mıknâtıs

63. **nebilâ:--a**

Gazel 74

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Sebeb-i vahşet-i yâr olmada takşîr-i niyâz
Biz Nebîlâ buñı nokşân-ı himemden bilürüz

69. **nebilâ:--a**

Gazel 80

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Âgûş-ı şadefden ne sular atdı kenâra
Ol lülü-i lâlâyı Nebîlâ şeb-i âteş

64. **nebil:**

Gazel 75

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ey Nebîl olma dehen-bâz-ı su'âl
Ârzü-yı dil amân söylenmez

70. **nebilâ:--a**

Gazel 81

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Suhan-sencâna berk-i sebz-i dervîşânedir ammâ
Bu şî'r-i ter Nebîlâ devha-i i'câzdan düşmüş

65. **nebil:**

Gazel 76

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Eyledi neş'e-i fıkır-i lebi hâmüş Nebîl
Bezm-i taşvîrde feryâd-ı ney ü çeng olmaz

71. **nebil:**

Gazel 82

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Meydân-ı tegazzülde Nebîl öñdül olanlar
Şeb-dîz-i hüner-güster-i aqlâm ile geçmiş

72. **nebil:**

Gazel 83

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Dest-ber-bālā-yı dest neş'e-i nazmım Nebıl
Der-kef-i endişem oldı sâgar-ı mînâ-yı feyz

78. **nebilâ:--a**

Gazel 90

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nokta-i şekk-i vücūd-ı femde gūyâ haller
Gerçi kim yokdur Nebilâ iştibâhı kimseniñ

73. **nebil:**

Gazel 85

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nice teşbîh olunur gerdeni billûra Nebıl
Şafvetinden görünür 'aks-ı nigâh-ı 'âşık

79. **nebilâ:--a**

Gazel 91

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Virmez mi Nebilâ suhanıñ tab'a gūşâyış
Âğâzesi olmaz mı gıdâ rûha sürüdün

74. **nebilâ:--a**

Gazel 86

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Şüretin buldı Nebilâ yine müştâk-ı hayâl
Çözdürüp tırrsesini perde kodı cılve-i 'aşk

80. **nebil:**

Gazel 92

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nigâh görme dayanmaz miyân-ı yâr Nebıl
Füzündür âteş ile ızdırâbı her mûnuñ

75. **nebil:**

Gazel 87

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zıkr-i ism itme olur zâhir Nebıl
Dildeki sūz-ı nihânıñ adı 'aşk

81. **nebilâ:--a**

Gazel 93

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zîr-i gîsûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebilâ dehri tār itsem gerek

76. **nebilâ:--a**

Gazel 88

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ dâmeniñ rû-püş ider farţ-ı hicâbından
Girbân-çâk 'aşka gösterir resm sîne-i şad-çâk

82. **nebil:**

Gazel 94

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gonçe-i esrârdan işrâb-ı keyf eyler Nebıl
Şundı 'aks-i la'li bir peymâne kim çeşmimdir ol

77. **nebil:**

Gazel 89

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

O tıfla dâyesi lâlâyı söyledirse Nebıl
Dehân-ı tenge lafız-ı vecîz olur giderek

83. **nebilâ:--a**

Gazel 95

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ çeşm-i bûlbûl ola pây-endâz-ı teşrîfi
Güle nevk-i müjyle hâne bünyâd eylesün bûlbûl

84. nebil:

Gazel 97

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Muşhaf-ı hüsnînden aç bülbül misîñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bû rûyî gül

90. nebil:

Gazel 103

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Farkdan kaldım şabâhü'l-hayr-ı vaşlı ey Nebîl
Mâni'-i vuşlat bu âh-ı subh-gâhımdır benim

85. nebil:

Gazel 98

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kesr-i mirât-ı kulûba 'aksine dönmüş Nebîl
Yâre bu şüretle dollâb olsa da mâni' degil

91. nebilâ:--a

Gazel 104

Mısra: 14

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Olur zâhir sevâdı merdüm-i çeşm-i taḥassürde
Nebîlâ hâlini dâg-ı süveydâ-yı nigâh itsem

86. nebil:

Gazel 99

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ol meh dökince zülf-i siyeh-târî ey Nebîl
Maḥv itdi revnak-ı şeb-i deycûrî neyleyim

92. nebil:

Gazel 105

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Destîfe girmez ucı üstüne pek dönme Nebîl
Fikr-i âgûş-ı miyân ile dolandım bilürüm

87. nebil:

Gazel 100

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Serv gibi o mü-miyân düşdi Nebîl mest olup
Kıldı kûsüste rişte-i fikr-i dırâzı neyleyim

93. nebilâ:--a

Gazel 106

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Tuṭuşdukda dehân-ı hâhişim bûs-ı taḥayyülden
Ruḥ-ı yâri Nebîlâ şu'le-i süzâna beñzetdim

88. nebil:

Gazel 101

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Şeb-tâ-seher zebâne-i büseyle ey Nebîl
Aldı fetîli şu'le-i ruḥsârî neyleyim

94. nebilâ:--a

Gazel 107

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Re's-i Kaysı lâne-i mürğ eylemiş ser-keşliği
Ben Nebîlâ ser-fürû-yı bîdi taḥsîn eyledim

89. nebil:

Gazel 102

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Câm-ı billürda ki bâde-i gül-güne Nebîl
'Aks ider reng-i ḥumârım aña mı acıyayım

95. nebil:

Gazel 108

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Cenâb-ı Mîr-i Şâ'ide Nebîl pey-rev olup
Bu nev-zemînde pâ-der-riḳâbdır gönüm

96. **nebil:**

Gazel 109

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Bir kalem şu ile icrâ-yı kemâl itdi Nebîl
Eyleyüp hâmeyi mîzâb-ı belâgat gönlüm

97. **nebil:**

Gazel 110

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Çıkdı büyük-âşinâ benimle Nebîl
Gerçi bir bî-dimâgdır gönlüm

98. **nebil:**

Gazel 111

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Vüfur-ı 'âkıl ile tahrîk-i leb idince Nebîl
İder rübûde-dil insânı berceste zebân

99. **nebil:**

Gazel 112

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Pür-şerm iderdi bülbülü feryâdım ey Nebîl
Revnağ-dih-i bahâr idim eyvâh bir zamân

100. **nebil:**

Gazel 113

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Şıytûn hümâ gibi ola bâlâ-rev ol Nebîl
Nâm-âver olma hem-çü hezâr âh u nâleden

101. **nebil:**

Gazel 114

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

'Akla olmaz mı belâ-yı âsümânî ey Nebîl
'Aks-ı gîsûsî sevâd-ı sîne-i billürdan

102. **nebilâ:--a**

Gazel 115

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Keşâkeşle Nebilâ 'ukde-i âsân olur düşvâr
Gelür Kaysa terakkî şîve-i bî-câ-yı Leylâdan

103. **nebil:**

Gazel 116

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Da 'vî-i fazl u kemâl itmek 'abeşdir ey Nebîl
Hükm olur şühî-i tab'a şîve-i güftârdan

104. **nebilâ:--a**

Gazel 117

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nâs olur elbet Nebilâ peyrev-i dîn-i mülûk
'İffet-i maḥdûma istidlâl olur huddâmdan

105. **nebilâ:--a**

Gazel 118

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Saḡa ekşer Nebilâ reşk ider ehl-i ma'ârifden
'Ayândır kadri nâsın rif'at-ı şâne ḡasûdundan

106. **nebilâ:--a**

Gazel 119

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ çeşm-i bülbül şimdi fânûs-ı ḡayâlimdir
Çerâḡım şevk-i ruḡsâr ile yandı revḡan-ı gülden

107. **nebilâ:--a**

Gazel 120

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilâ baḡr olur her ḡatresi ḡavvâş-ı efkâra
Tereşşüh itdi ma'nî nûkte-i şîrîn me'âlimden

108. **nebîl:**

Gazel 121

Mısra: 14

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Şeftâlu-yı ruḥı resen-i zülfe bestedir
Geçmez Nebîl şabr ile sevdâ-yı ḥâmdan

109. **nebîl:**

Gazel 122

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gûşa mahrem eylemez şâhib-başîret ey Nebîl
Çeşmdir derk iden îmâ-yı kelâmı lâlden

110. **nebîl:**

Gazel 123

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Farkdan kalsa da rûz u şebi ḥayretle Nebîl
Geçemez va‘de-i ferdâsı ile yârından

111. **nebîlâ:--a**

Gazel 125

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ rûzgâr-ı pür-ğubârîñ medḥalı yokdur
Bakılmazmış o mihr-i tâb-dâra dîdeler rûşen

112. **nebîlâ:--a**

Gazel 126

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Mest iken böyle Nebîlâ ol tegâfûl- pîşeye
Reşk iderdi ruh-ı Cem ‘arz-ı merâm itdikçe sen

113. **nebîlâ:--a**

Gazel 127

Mısra: 14

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Hem-‘inân ‘azm eyleyüp Nürî ile (Nürî)
Müşterek bulduḡ Nebîlâ nev-zemîn (Nebîl)

114. **nebîlâ:--a**

Gazel 129

Mısra: 14

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Mu‘ayyeb-cû ser-â-pâ çeşm olur gözden geçürmekde
Ḥatâ-püşân Nebîlâ eylemez taḥsîn ğırbâle

115. **nebîl:**

Gazel 130

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Çāk olur şadr-ı ta‘azzumda ğırbân Nebîl
Bûs için kûşe-i dāmân dolaşur elden ele

116. **nebîlâ:--a**

Gazel 131

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ dūd-ı âḥım sünbülîstân itdi eflâki
İderken ḥâlim işmâm ol meh-i kâkül-perîşâna

117. **nebîlâ:--a**

Gazel 132

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ bâmina basmış o mâḥıñ vaşfı nâhidiñ
Urur ol şevk ile ḥûrşîd kendin bâmdan bâma

118. **nebîl:**

Gazel 133

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ġayri söz yok dehân-ı yâre Nebîl
Câna cânlar kıtar ki hîç şorma

119. **nebîl:**

Gazel 134

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Deste bî-mey piyâle olma Nebîl
Bedre bak sen hilâle meyl itme

120. **nebilā:--a**

Gazel 135

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilā kūy-ı yāre dilde bir nā-refte yol buldum
Duyurma kimseye rāh-ı nihānım şāh-rāh itme

126. **nebilā:--a**

Gazel 141

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebilā Husrev ü endişe bilmez kār-ı Ferhādı
Nedir bu cūş-ı ma' nā nükte-i Şīrīn-meālimde

121. **nebilā:--a**

Gazel 136

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Yine mest oldu Nebilā dilber
Fikr-i diger geliyor hātırıma

127. **nebilā:--a**

Gazel 142

Mısra: 14

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Maşdar-ı fikr itme şarf-ı zihn idüp müstağbeli
Rabṭ-ı kalb ile Nebilā hāḳḳa sen her hālde

122. **nebilā:--a**

Gazel 137

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

'Ayān olur Nebilā ka' bī pey-revlikde her şahşın
Bu vādī-i taze gūyān-ı zamāna nev-zemīn olsa

128. **nebilā:--a**

Gazel 143

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Yok Nebilā kurbdan güm-rāh-ı isti' dāda sūd
Hisse var mı istimā'-ı gūşdan mengūşda

123. **nebil:**

Gazel 138

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Bī-ṭa' ab menzil-res-i maḳşūd olur elbet Nebil
Ḳā'id-i taḳdīre teslīm-i zimām itmiş yine

129. **nebil:**

Gazel 144

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Bāz ḳalmış çeşmi meger ḡamze-i yāre Nebil
Nergisiñ şāyeste-i 'aṭf-ı niḡehdir her biri

124. **nebil:**

Gazel 139

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Yok dimesdi būs-ı dehānīñ Nebil
Söz mi var ol dilberin iz' ānına

130. **nebil:**

Gazel 146

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Sevdā-yı ṭurresiyle ser-efrāzım ey Nebil
Eyler serimde cilve hümā-yı muḥabbeti

125. **nebil:**

Gazel 140

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Biz o deryā-dil olan ḳatre-nümāyız ki Nebil
Naḳş olur lafz-ı ḳader mevce-i 'irfānımıza

131. **nebil:**

Gazel 147

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ruḡsārı zīr-i ṭurrede mestūr imiş Nebil
Bu bāḡ içinde rū-yı niḡār olmamış daḡı

132. **nebîl:**

Gazel 148

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Olsam hezâr-pâre Nebîl üstine sezâ
Bir goncedir o yâr budagındadır daği

138. **nebîl:**

Kaside 10

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Tehî ez-naqd-i tâ'at çun Nebîl hemyân-i fahrem lîk
Der 'işyân mâlik-i hadd-i nişâbem yâ rasûlallâh

133. **nebîl:**

Gazel 149

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ben câme hab-ı şabrı tutuşdurdum ey Nebîl
Eşvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

139. **nebîl:**

Kaside 11

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

El virir tutsa kenâr-ı dâmen-i lutfuñ Nebîl
Merkez-i pergâr-ı Haksıñ yâ Rasûlallâh meded

134. **nebîlâ:--a**

Gazel 150

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gerçi baña va'di çok Nebîlâ
İncâzınıñ ihtimâli yok mı

140. **nebîl:**

Kaside 13

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Âb-ı hayât-ı lutfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'inâyet olan Hâzret-i Emîr

135. **nebîl:**

Gazel 151

Mısra: 4

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yakdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

141. **nebîl:**

Kaside 14

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Şûret-dih olmada veled-i kalbe ey Nebîl
Mirât-ı dilde sırr-ı nev-âşâr-ı nakş-bend

136. **nebîl:**

Kaside 1

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nedem ki hançere-zîb-i dehân olursa Nebîl
'Adüya virmez amân lâ-ilâhe illallâh

142. **nebîlâ:--a**

Kaside 15

Mısra: 65

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Büy-âşinâ-yı zevkî Nebîlâ hezâr olur
Hâl-i lebiñde muzmer imiş cevher-i bahâr

137. **nebîlâ:--a**

Kaside 2

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ dağk-ı bâb-ı feyze hâzır himmet-i merdân
Dimem muhtâc-ı tahrik-i benândır halka-i tevîd

143. **nebîlâ:--a**

Kaside 16

Mısra: 42

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Tarîk-i gül-şenide oldı bir abdâl dil-i süzân
Nebîlâ lâleniñ dağ-ı derüni aşikâr oldı

144. **nebîl:**

Kıt'a 1

Mısra: 4

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kāse-līs-i maṭbaḥ-ı in 'āmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevk ile her rûz u şeb devrân ider

150. **nebîl:**

Kıt'a 8

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zîver-i ser-levḥa bu târîḥ tam olsun Nebîl
Başdı Tâcüddîn Mollâ sa'd ola dehre ḳadem

145. **nebîl:**

Kıt'a 2

Mısra: 1

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Pîr-i merdân-ı Ḥudâdır ey Nebîl
Şeyḥ İsmâ'îl Ḥakkı Bursada

151. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 9

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Güş idüp fevtiñ Nebîlâ söyledim târîḥini
Şu'le-i dîdâr-ı ḥûr-ı 'adne bakup Mollâ Yan

146. **nebîl:**

Kıt'a 3

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ey Nebîl ol şâh-ı gerdûn-mesnediñ
'Âşık-ı üftâde-i dergâhıyuz

152. **nebîl:**

Kıt'a 12

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Yüzgörümlük düşdi bir târîḥ 'arz eyle Nebîl
Manşıb-ı vâlâ-yı iftâ şimdi buldı ehlini

147. **nebîl:**

Kıt'a 5

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Düşdi târîḥim daḥi vefḳ-i mügelles ey Nebîl
Şeh Selîm indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

153. **nebîl:**

Kıt'a 13

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir târîḥ
Ola sa'îd bu câhıñ bi-ḥürmeti'l-Ḥaremeyn

148. **nebîl:**

Kıt'a 6

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Himmeti üçlerle yazdım ben de târîḥin Nebîl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

154. **nebîl:**

Kıt'a 13

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir târîḥ
Ola sa'îd bu câhıñ bi-ḥürmeti'l-Ḥaremeyn

149. **nebîl:**

Kıt'a 7

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ref' idüp Ḥakkı dü-desti yazdı târîḥin Nebîl
Ola Tâcüddîn Efendiniñ mübârek maḳdemi

155. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 14

Mısra: 5

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nola gelse Nebîlâ ḥâṭıra bu mısra-i târîḥ
Ḥafîd-i âsumân-câha becâdır işte bu pây

156. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 15

Mısra: 5

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ rütbe-i 'ulyâda kayd eyle bu târihi
Sitanbül pâyesi geldi Hafîd-i şâhib-i kadre

162. **nebîl:**

Kıt'a 22

Mısra: 4

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nâminı çün kim 'İmâdüddîn Ebu'l Takvâ komuş
Ey Nebîl ârâyiş-i zühd ile müsteşnâ ola

157. **nebîl:**

Kıt'a 16

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kaṭ' it zebân-ı hâmeyi târiḥ için Nebîl
Ümmü'n-nihân Beniyye Hanım başdı dehre pâ

163. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 23

Mısra: 23

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ geldi bâ-sür'at 'Utârid yazdı târiḥin
'Azîzim Şeh Selîm alup yine Sultân-ı Mısr oldu

158. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 18

Mısra: 25

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ dense mîkât-i felekdir
'Ayârî şânına belkim hâeldir

164. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 24

Mısra: 15

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Yaz Nebîlâ böyle bir berceste târiḥ-i selîs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

159. **nebîl:**

Kıt'a 19

Mısra: 7

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Naḳş ider târiḥi hâme âb-ı gevherle Nebîl
Maḥfîl-i şâhen-şeh oldu bî-bedel ta'mîrden

165. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 25

Mısra: 5

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ söyledim bîkr-i dil'arâ bende bir târiḥ
Ḳalur mı ümm-i dünyâ böyle bed-fercâm-ı Efrenc

160. **nebîl:**

Kıt'a 20

Mısra: 19

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zîb-i kitâbesi ola târiḥim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

166. **nebîl:**

Kıt'a 27

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Söyle târiḥ-i mücevher ey Nebîl
Doğdu Meccüddîn Efendi mecd ile

161. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 21

Mısra: 11

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ çıkdı bir şaḥ-ı güle bülbül didi târiḥ
Buyur vaḳt-i bahâr oldıḳça bu behv-i behâmîne

167. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 28

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ zer-ḳalemle bi'l-bedâhe yaz bu târiḥi
Maḳarr-ı zevḳ ola sâhil-serâsı şâh-ı Cem-câhîñ

168. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 29

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîhi
Hıtân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pâk

174. **nebîl:**

Kıt'a 35

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Dest-i kilki gevher-efşân itdi târîhim Nebîl
İtdi el-ḥak 'adl ile Sultân Maḥmûd Ḥân cülûs

169. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 30

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Bir düşse Nebîlâ n'ola târîḥ-i dil-ārâ
Şâhen-şeh-i dehrîñ ola mes'ûd bu sâli

175. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 36

Mısra: 5

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Bende şevkimden Nebîlâ söyledim târîḥ-i tām
Şân ile Sultân Maḥmûd oldu dehre pâdişâh

170. **nebîl:**

Kıt'a 31

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Zîver-i ser-levḥa kıl târîḥ-i naşbın ey Nebîl
Yümn ile vaşşâf-ı 'âlem devlete oldu re'îs

176. **nebîl:**

Kıt'a 37

Mısra: 17

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Güş idince söyledim târîḥ-i mevlûdın Nebîl
Şulbıdır şâh-zâdeden Sultân Maḥmûduñ murâd

171. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 32

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Yazdım iclâsın Nebîlâ güş idüp târîḥini
Zîb-i evreng-i 'adâlet ola Sultân Muştafâ

177. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 38

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Tâmdır târîḥ-i mevlûdın Nebîlâ söyledim
Ber-murâd oldu bu 'âlem nesl-i Maḥmûd Şâh ile

172. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 33

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ bir düşer zînet-dih-i divân olan târîḥ
Ḥafîd-i zî- 'alemlle Anadolu oldu zîbende

178. **nebîl:**

Kıt'a 39

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Güşıma târîḥi böyle geldi bâlâdan Nebîl
Mâye-i sūr oldu her sū maḥdem-i Sultân Murâd

173. **nebîl:**

Kıt'a 34

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Söyle bir târîḥ sende ey Nebîl
Kıla Sa'düddîn Beg ḥuldı maḥkâm

179. **nebîl:**

Kıt'a 40

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîl yazdı bu târîḥi bi'l-bedâhe hemân
Ḥafîd Efendiye bu şadr-ı Rûm aḥrâdır

180. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 41

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ söyledim târîh-i tāmın hamd idüp ben de
Medîne cāy-ı ārām oldı cünd-i Hân Maḥmûda

186. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 47

Mısra: 29

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı tām târîhi
Muvakkît-hâne-i nev-resmi gör seyr-i Hîşâr eyle

181. **nebîl:**

Kıt'a 42

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Secde-i şükr ile bir târîh yazdım ey Nebîl
Sürdi yüz pây-ı Rasûlullâh ceys-i müslimîn

187. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 48

Mısra: 25

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ kâlbime târîh-i bālâdan sünûh itdi
Mücedded eyledi bu cāy-ı vâlâ kadri Hân Maḥmûd

182. **nebîl:**

Kıt'a 43

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Tām olur târîhi fikr-i ḥazf-ı ismiyle Nebîl
Bü Bekir Paşa bula firdevsde Sāmî maḥām

188. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 49

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ çıkdı şakḳ-ı ḥāmeden târîh-i bālâsı
Becâ Rākım Efendi aldı bâ-ḥatt pāye-i Mekke

183. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 44

Mısra: 5

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Girye Nebîlâ güher-rîz ola târîhine
‘Âzime-i ‘adn olup gitdi Ruḳiyye Hânım

189. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 50

Mısra: 32

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ziyâde bir güzel târîh düşdi mısra‘-i evvel
Nebîlâ mısra‘-ı şânîde tāmı âşikâr oldı

184. **nebîl:**

Kıt'a 45

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Bir cemâ‘at-kudsiyân geldi Nebîl târîh için
Şahn-ı ḥuldı secdegâh ide İmām Abdü‘l-laṭîf

190. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 51

Mısra: 25

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Sürûrumdan Nebîlâ söyledim bu tām târîhi
Şafâ-res bu cihâna maḥdem-i Sultân Süleymândır

185. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 46

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Milâdına Nebîlâ târîh-i tām söyle
Aḥmed olup refîk-i tevfiḳ kevne geldi

191. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 52

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ ‘aks-i ḥāme şafḥa-i târîhden düşdi
Ola cāy-ı şafâ sayfiyye-i nev Hân Maḥmûda

192. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 53

Mısra: 16

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Harf-i mevkûthunda zâhirdir dü târîh-i laţîf
Yaz Nebîlâ tākına şâyestedir bu müfredi

198. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 59

Mısra: 39

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Edâ-yı hîdmet-i târîhi tām itdim Nebîlâ ben
Alup ağıtdı Maḥmûdiyyeden Nîli 'Ali Paşa

193. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 54

Mısra: 15

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ nokta konmaz dir idim bu beyt-i ra'nāya
Hurûf-ı cevherîsinden dü târîh olmasa maḥşad

199. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 69

Mısra: 65

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gel Nebîlâ bırak bu tatvîli
Vaḳt-i da'vât-ı pür-eşer gibidir

194. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 55

Mısra: 5

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ ḥāme işrâb eyledi bu tām târîhi
Du'âsıyla al iç Maḥmûd Ḥāniñ âb-ı şâfiden

200. **nebîl:**

Kıt'a 71

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Âb-ı ḥayât-ı luṭfuña leb-teşnedir Nebîl
Ey menba'-ı 'ināyet olan Ḥazret-i Emîr

195. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 56

Mısra: 9

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Bir şavt irişdi nâ-gâh târîhidir Nebîlâ
Şimdi Melek Efendi mülk-i bekāya gidi

201. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 72

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Tutarsa rişte-i feyzin Nebîlâ
İrer elbet yed-i Abdâl Murâda

196. **nebîl:**

Kıt'a 57

Mısra: 33

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ḳālîb-ı mergûba bir târîhi sebk itdim Nebîl
Doldı şît-i Töpkapu resm-i nev ile 'âleme

202. **nebîl:**

Kıt'a 73

Mısra: 7

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Târîhi bir işâret-i luṭf ister ey Nebîl
'Âşım Efendi müfti-i dîn-i güzîndir

197. **nebîl:**

Kıt'a 58

Mısra: 35

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân
Ḥaşmı ola ḳahra nişân budur du'â-yı Töpkapu

203. **nebîl:**

Kıt'a 75

Mısra: 4

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ol civānuñ derd-i cevri ḥâtıra virmez gubâr
Ey Nebîl âb-ı sirişkim pîr ü pāk eyler beni

204. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 91

Mısra: 4

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Hasendir resm-i istifsâr-ı hâtır
Nebîlâ zîver-i düş-ı selâm it

210. **nebîlâ:--a**

Murabba 7

Mısra: 16

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Benî âdemle hiç ünsiyyet itmez
Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

205. **nebîl:**

Kıt'a 101

Mısra: 11

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Fevti târîhi segâh ile qarâr itdi Nebîl
Gitdi Şeydâ Dede yâ hû diyerek 'uqbâyâ

211. **nebîlâ:--a**

Murabba 8

Mısra: 13

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Dil Nebîlâ keyf-i yek- peymânesinden havf ider
Cümle 'âlem gamze-i bî-gânesinden havf ider

206. **nebîl:**

Kıt'a 102

Mısra: 17

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

İde Hakk şü gibi 'azîz Nebîl
Kulzüm-i 'ilm o kân-ı Mehmedeti

212. **nebîlâ:--a**

Murabba 9

Mısra: 15

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Yokdur Nebîlâ hem-demim
Ben söylerim ben diñlerim

207. **nebîlâ:--a**

Kıt'a 103

Mısra: 45

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Nebîlâ söyledi kuṭb-ı zamân târîh-i itmâmın
Bulup yaptı bu cây-ı 'ârif-i âgâhı Hân Maḥmûd

213. **nebîl:**

Müseddes 1

Mısra: 19

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ey Nebîl îhâm-ı vaşla bul maḥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

208. **nebîlâ:--a**

Muhammes 1

Mısra: 21

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Olma ta'rife Nebîlâ mecbûr
Hakk vaşfın idemez ehl-i şü'ür

214. **nebîl:**

Tahmis 1

Mısra: 49

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâşıl-ı maksûd olur herkes mücerredir bu şeb

209. **nebîlâ:--a**

Murabba 4

Mısra: 18

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Ol şüha hâlâ
Dirler Nebîlâ

215. **nebîlâ:--a**

Tahmis 2

Mısra: 31

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Gerçi bulduk gevher-i 'aşkıñ Nebîlâ kânını
Tîşe-i endîşe ile yokladık her yanını

(nebîl):

1. (nebîl):

Gazel 127

Mısra: 2

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Hatt-ı la'î için didi ol nâzenin (Nürî)
Olmasa zembür olmaz engübîn (Nebîl)

2. (nebîl):

Gazel 127

Mısra: 3

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Reşk-i kâfûr-ı cinândır gerdeniñ (Nebîl)
Mâ'il-i çeşm-i siyâhıñ hûr-i 'în (Nürî)

3. (nebîl):

Gazel 127

Mısra: 6

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Tîr-i müjgânın yetişdi câna dek (Nürî)
Ey kemân-ebrû saña şad âferîn (Nebîl)

4. (nebîl):

Gazel 127

Mısra: 7

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Dir gören ol çâr-ebrû dilberi (Nebîl)
İşte mihr-i âsümân-ı çârumîn (Nürî)

5. (nebîl):

Gazel 127

Mısra: 10

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Kıbleyi şaşırmasuñ mı 'âşıkı (Nürî)
Çekmiş ebrûlar yine şemşîr-i kîn (Nebîl)

6. (nebîl):

Gazel 127

Mısra: 11

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Âh-ı çeşmi düşmen-i îmândır (Nebîl)
Sen o kâfirden amân olma emîn (Nürî)

7. (nebîl):

Gazel 127

Mısra: 14

XIX. yüzyılda yetişmiş divan şairi.

Hem-'inân 'azm eyleyüp Nürî ile (Nürî)
Müşterek bulduk Nebîlâ nev-zemîn (Nebîl)

nebîl beg:

1. nebîl beg:

Kıt'a 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Nebîl Bey.

Yazılsın medd-i tûfân-zâr-ı neyl-i eşk ile tarîh
Nebîl Beg kıldı Firdevsi mekân hâkim iken Mışra

nebîlâ:

1. nebîlâ:

Kaside 16

Mısra: 87

Ey Nebîl.

Nebîlâ gayri itnâb-ı suhândan ictinâb eyle
Du'âya ref'-i yed kıl kim zamân-ı ihtîşâr oldu

nebîl-âsâ:

1. nebîl-âsâ:

Gazel 10

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Nebîl gibi.

Şu'le-i meyle Nebîl-âsâ bu şeb
Destime yandır çerâğı sâkiyâ

2. nebîl-âsâ:

Gazel 33

Mısra: 13

Nebîl gibi.

Sen Nebîl-âsâ ne işit hem ne bil
Der-diyâr oldu kararım der-diyâr

3. **nebîl-âsâ:**

Gazel 66

Mısra: **10**

Nebîl gibi.

Boş bulunmam būs-ı lebde serpilüp mest olsa yâr
Câm-ı ümmîdim Nebîl-âsâ hemân leb-rîz olur

4. **nebîl-âsâ:**

Gazel 96

Mısra: **9**

Nebîl gibi.

Çıkardı erba'îni başladı zikre Nebîl-âsâ
Mürîd-i gülşenîdir 'aşk ile pür-cüş olur bülbül

5. **nebîl-âsâ:**

Gazel 151

Mısra: **9**

Nebîl gibi.

Zülfinde Nebîl-âsâ kaydın görür ey gâfil
Dendânını tîz itmiş ol şaneyi gördün mi

6. **nebîl-âsâ:**

Kaside 5

Mısra: **13**

Nebîl gibi.

Nebîl-âsâ der-i devlet-meâbıdır benim ancak
Cihânın matlabı cây-ı penâhım yâ Rasûlallâh

7. **nebîl-âsâ:**

Kaside 7

Mısra: **13**

Nebîl gibi.

Nebîl-âsâ seniñ bir bende-i nâ-çîzîñ olmağdır
Dü 'âlemde medâr-ı iftihârım yâ Rasûlallâh

8. **nebîl-âsâ:**

Muhammes 2

Mısra: **21**

Nebîl gibi.

Dil Nebîl-âsâ idüp baş-ı mağâl
Oldı evşâf-ı hümayûnuñda lâl

9. **nebîl-âsâ:**

Muhammes 3

Mısra: **18**

Nebîl gibi.

Çäre-cû-yı vuşlat oldum
Ben Nebîl-âsâ yorulдум

nebîl-i zâr:

1. **nebîl-i zâr:**

Gazel 44

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ağlayan kimse.

Bu rûzgârda sūdâ-gerân-ı zülfine kâr
Nebîl-i zâr gibi âh-ı şubhğâh mıdır

2. **nebîl-i zâr:**

Gazel 145

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ağlayan Nebîl, kimse.

Taḥassür-i gül-i şad-berg rû-yı âlî ile
Nebîl-i zâr o hezâr âşināya yüz tutdu

3. **nebîl-i zâr:**

Kaside 6

Mısra: **13**

Kelime Tipi: -

Ağlayan Nebîl, kimse.

Nebîl-i zâr bendeñ olsa da âlûde-i 'işyân
Ümîd-i luṭf ider sen pâdişehden yâ Rasûlallâh

4. **nebîl-i zâr:**

Kaside 9

Mısra: **22**

Kelime Tipi: -

Ağlayan Nebîl, kimse.

Meded dest-i şefâatle bırakma ḥâk-i zilletde
Nebîl-i zâr kim der-zîr-i pâdır yâ Rasûlallâh

nebîl-i zâra:

1. **nebîl-i zâra:--a**

Murabba 1

Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Nebîl-i zâra kudret vir
Kanat açdıkça rif' at vir

2. **nebîl-i zâra:--a**

Murabba 6
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Bu tegâfûl Nebîl-i zâra mıdır
'Aceb ol yârîñ infî'âlî mi var

3. **nebîl-i zâra:--a**

Terkib-bend 3
Mısra: 39
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Şimdi Nebîl-i zâra bu tavrîñ revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-i tegâfûl sezâ mıdır

nebîl-i zâr-âsâ:

1. **nebîl-i zâr-âsâ:**

Murabba 2
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen Nebil gibi.

Rûh-ı Mecnûn itdi me'vâ perçemiñ
Bu Nebîl-i zâr-âsâ perçemiñ

nebîl-i zâr-efgende:

1. **nebîl-i zâr-efgende:**

Murabba 3
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Ağlayan düşkün, çaresiz Nebil.

Nebîl-i zâr-efgende
Bakup aglarsa gül-şende

nebîl-i zârî:

1. **nebîl-i zârî:--ı**
Gazel 124

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Tâb-ı dîdârı kebâb itdi Nebîl-i zârı
Meded ol zülf-i siyeh perde-i ruhsâr olsun

2. **nebîl-i zârî:--ı**

Kaside 4
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Nebîl-i zârı koyma cürmle pâ-der-gil-i hayret
Elin tut vaqt-i ihsân-ı şefâ' at yâ Rasûlallâh

3. **nebîl-i zârî:--ı**

Kaside 8
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Nebîl-i zârı mesrûr ile îmâ-yı şefâ' atle
Dirîğ itme med ü 'atf-ı nigâhı yâ Rasûlallâh

4. **nebîl-i zârî:--ı**

Kaside 12
Mısra: 103
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Koyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdî şefkatîñ bize vaqt-i 'ikâb ider

5. **nebîl-i zârî:--ı**

Murabba 10
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ağlayan Nebil, kimse.

Me'mûl idemem vefâ-yı yârî
Yâd eylemedi Nebîl-i zârı

necl:

1. **neclî:-i**

Kıt'a 18
Mısra: 7
Oğul, çocuk, evlât.

Anıñ necli Hafîd-i pür-kerem kim
Ma'ârifle o da đarb-ı meşeldir

necl-i ercümendi:

1. necl-i ercümendi:--i

Kıt'a 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şerefli evlat.

Geldi şulbundan yine bir nür-ı maḥẓ
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

2. necl-i ercümendi:--i

Kıt'a 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şerefli evlat.

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihânın
Bir necl-i ercümendi taḥḳîk kevne geldi

necl-i memdûhı:

1. necl-i memdûhı:--ı

Kıt'a 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Övülen, övgüye layık evlat.

Necl-i memdûhı Velîyyü'd-dîn Beg
Ya'ni Sa'düddîn Beg ol nîk-nâm

necl-i pâki:

1. necl-i pâki:--i

Kıt'a 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Temiz nesil.

Necl-i pâki Hafîd Efendi kim
Bu da metn-i Dürer Ğurer gibidir

necl-i pâk-i ekremi:

1. necl-i pâk-i ekremi:--i

Kıt'a 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Peygamberin temiz nesli.

Zîb-i âġuş eylemişdir hâle bir meh-ṭal'ati
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pâk-i ekremi

necl-i pâk-i muḥterem:

1. necl-i pâk-i muḥterem:

Kıt'a 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kıymetli temiz nesil.

Ḥazret-i 'Âşir Efendiniñ yine bâ-luṭf-ı Ḥaḳ
Oldı şulbundan 'ayân bir necl-i pâk-i muḥterem

necl-i pâkiñi:

1. necl-i pâkiñi:--i, --ñ, --i

Kaside 15

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Temiz nesil.

Zâtı şerîf-i ḳavm göre necl-i pâkiñi
Devletde hem-çü ġonce-i ḥoş-manzar-ı bahâr

necm:

1. necmim:--(i)m

Kaside 8

Mısra: 2

Yıldız.

Sevâd-ı cürm olup nür-ı siyâhı yâ Râsûlallâh
İder luṭfuñla necmim tîre mâhı yâ Rasûlallâh

necm-i ferḳadi:

1. necm-i ferḳadi:--i

Kıt'a 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ferkad yıldızı (Yolcuların yönlerini tâyin ettikleri, Küçükayı burcundaki parlak iki yıldızdan her biri).

'Adli mişbâḥ-ı hidâyetdir o ḳuṭb-ı 'âlemiñ
Meh-çe-i râyâtı pür-nür ide necm-i Ferḳadi

nedâmeti çekme:

1. nedâmeti çekme:--i, --ñ--me

Terkib-bend 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Pişmanlık duymak.

Hâk itme der-zemîn-i hâkâret bizi amân
Bu dizginiñ nedâmeti çekme bir zamân

ne-dâred:

1. **ne-dâred:**

Kaside 9

Mısra: 9

Sahip olmamak.

Ne-dâred hiç eşer ez-bü-yi tâ'at gonçe-i şıdķem
Budur şükrüm ki bî-hâr-ı riyâdır yâ Rasûlallâh

nedem:

1. **nedem:**

Gazel 68

Mısra: 10

Ne edeyim.

Nebîlâ turesinde gösterir Hârût u Mârûtı
Nedem ol gamze-i sehhârı izhâr-ı fûsûn ister

2. **nedem:**

Kaside 1

Mısra: 13

Ne edeyim.

Nedem ki hânçere-zîb-i dehân olursa Nebîl
'Adûya virmez amân lâ-ilâhe illallâh

3. **nedem:**

Kaside 12

Mısra: 85

Ne edeyim.

Büy-âşinâ-yı şevķi nedem girye-rîz olur
Vech-i 'arûs-ı tâ'at o eşki gül-âb ider

4. **nedem:**

Kıt'a 55

Mısra: 4

Ne edeyim.

Senâsın şu gibi ezberle terķîb-i lisân eyle
Nedem kim mahv ola sûz-ı nihânıñ âb-ı şâfîden

nedîm-i bezm-i dil-dârım:

1. **nedîm-i bezm-i dil-dârım:--(ı)m**

Gazel 40

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin bulunduğu meclisin Nedim'i.

Ben Nedîm-i bezm-i dil-dârım Nebîl
Mecma'-ı aķbâbı bilmem kâdâdır

nedir:

1. **nedir:**

Murabba 7

Mısra: 12

Nedir.

Nizâmı kalmamış zülf-i siyâhıñ
Nedir sende bu efķâr-ı perîşân

2. **nedir:**

Gazel 39

Mısra: 13

Nedir soru anlamında.

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gü o mes'ele-i muhtelifdedir

3. **nedir:**

Gazel 92

Mısra: 1

Nedir soru anlamında.

Nedir tefevvuķı bilmem o zülfü ebrûnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rûnuñ

4. **nedir:**

Murabba 7

Mısra: 4

Nedir soru anlamında.

Çolan ur durmadıñsa ol tarafdan
Nedir başda o destâr-ı perîşân

nef'î cünûduñ:

1. **nef'î cünûduñ:--uñ**

Gazel 91

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Askerlerin/ orduların faydası.

‘Akl olmasa efkâr nefîce viremez hîç
Keşret ile bî-ser olamaz nef’î cünüduñ

nefes-bādî:

1. nefes-bādî:

Gazel 131

Mısra: 12

Geçici soluk, ses,ezgi.

Żarar vardır hayâtından hîlâf-ı cinse her şıñfıñ
Nefes-bādî degil mi ıztırâb-ı şem’-i süzâna

nefret itdigi:

1. nefret itdigi:--dik, --i

Gazel 143

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nefret etmek II Uzaklaşmak, kaçmak.

Pek de şâhib-hânenin destinde yok redd ü kabûl
Nefret itdigi suhân-ı rûhuñ yer eyler gûşda

nefs:

1. nefsi:

Gazel 15

Mısra: 4

*Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği
// tas. Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvânî
arzuları, huy ve fiilleri, zaaflarının merkezi.*

Bat-ı şarâba muvâfık ağır tûfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikâr ‘âlem-i âb

2. nefsi:-i

Gazel 118

Mısra: 11

*Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği
// tas. Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvânî
arzuları, huy ve fiilleri, zaaflarının merkezi.*

‘İbâdet mahv idüp çirk-i günehten nefsi pāk eyler
Şurâhî dahî tahfîf-i harâm eyler sücûdundan

3. nefsi:--i, --n, --i

Gazel 129

Mısra: 5

*Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği
// tas. Kulun kötü, beğenilmeyen, bayağı ve hayvânî
arzuları, huy ve fiilleri, zaaflarının merkezi.*

Karîn-i himye eyler nefsi Kârûn-ı vakt olsa
Bulanlar çâre derd-i ğayret-i akrân u emşâle

negam-şinâs-ı ‘aşka:

1. negam-şinâs-ı ‘aşka:--a

Terkib-bend 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Aşkın nağmelerini bilen, tanıyan.

Güyâ siper eyledim niyâzı

Düşnâmı negam-şinâs-ı ‘aşka

nemek-rîz:

1. nemek-rîz:

Gazel 57

Mısra: 7

Tuz dökken.

Teşrîfîñ eger didemi itmezse nemek-rîz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebâbîñ tuzı yokdur

nemek-rîz oldu:

1. nemek-rîz oldu:--dı-dı

Gazel 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tuz dökken, tuz dökücü olma.

Âteş-i ruhsârı yakdıkcâ nemek-rîz oldu eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigâhı biz kebâb itdik bu şeb

nemek-rîz-i şarâb-ı la‘l-i yâr olduñ:

1. nemek-rîz-i şarâb-ı la‘l-i yâr olduñ:--du, --ñ

Kıt'a 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin şarap gibi olan kırmızı dudağına tuz
dökücü olma.*

Yok yere olduñ nemek-rîz-i şarâb-ı la‘l-i yâr
Tuzlu şat biz gitdik ey hat var ol şimden gerü

nem-nâk ider:

1. **nem-nāk ider:--(e)r**

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Islak hale getirmek, nemlendirmek.

Bendın açmış küyına gözden düşürmüş eşkimi
Dāmeniñ nem-nāk ider dīvāne kim çeşmimdir ol

nem-nāk idüp:

1. **nem-nāk idüp:--(ü)p**

Kıt'a 29

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Islak hale getirmek, nemlendirmek.

Sa'ādetle dü-necl-i pākine sūr-ı hıtān itdi
İdüp gül-zār-ı şer'i girye-i şādī ile nem-nāk

nergis:

1. **nergisîñ:--iñ**

Gazel 144

Mısra: 10

*Sevgilinin baygın ve şehla bakan gözlerine
benzetilen iri papatya biçiminde sarı bir çiçek.*

Bāz kalmış çeşmi meger gamze-i yāre Nebīl
Nergisîñ şāyeste-i 'atf-ı nighedir her biri

2. **nergis:**

Gazel 149

Mısra: 1

*Sevgilinin baygın ve şehla bakan gözlerine
benzetilen iri papatya biçiminde sarı bir çiçek.*

Nergis ayak uzatdı mı sāgar çıkardı mı
Süsen de dil uzatmaga hançer çıkardı mı

3. **nergis:**

Gazel 151

Mısra: 2

*Sevgilinin baygın ve şehla bakan gözlerine
benzetilen iri papatya biçiminde sarı bir çiçek.*

Hem-rāz-ı dil ol çeşm-i mestāneyi gördüñ mi
Göz degdi baķar nergis bī-gāneyi gördüñ mi

4. **nergisîñ:--in**

Kaside 16

Mısra: 3

*Sevgilinin baygın ve şehla bakan gözlerine
benzetilen iri papatya biçiminde sarı bir çiçek.*

Uçardı nergisîñ çeşmiñde bu eyyām-ı gam-fersā
Kudüm-ı 'andelībe dīde-düz-ı intizār oldı

nergis olur:

1. **nergis olur:--(u)r**

Kaside 15

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nergis olmak.

Merdümden itmez ehl-i nazar himmeti dirīğ
Cüyā-yı zevke nergis olur reh-ber-i bahār

nergis-i pür-intizāra:

1. **nergis-i pür-intizāra:--a**

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bekleme veya bekleyiş içinde olan göz.

Gubār-ı haţtı şimdi sürme-i āvāz-ı bülbüldür
Haber vir nergis-i pür-intizāra dīdeler rüşen

nergis-i tā'āt:

1. **nergis-i tā'āt:**

Kaside 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İbadet nergisi.

Bulur bāğ-ı nedāmet nergis-i tā'āt ile zīnet
Sirişkim olsa bārān-ı bahārım yā Rasūlallāh

nerimān:

1. **nerimān:**

Kıt'a 85

Mısra: 4

*Şehnāme'de adı geçen tarihî-efsanevî
kahramanlardan olup Sām'ın babası, Zāl'in
dedesidir. Klasik şiirde yiğitlik ve kahramanlık
simgesi olarak anılır.*

Nerm idüp zür-ı mey ol şahib-kırān-ı 'işveyi
Sīneye çekdim beni güyā Nerimān eyledi

nerm idüp:

1. nerm idüp:--(ü)p

Kıt'a 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yumuşatmak.

Nerm idüp zür-ı mey ol şahib-kırân-ı 'işveyi
Sîneye çekdim beni güyâ Nerimân eyledi

nesc ola:

1. nesc ola:--a

Kıt'a 57

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Dokumak, örmek.

Rîşe-i bâl-i hüma nesc ola târ-ı şems ile
Ya 'ni pây-endâze ol şâh-ı hümayûn maqdeme

neş'e:

1. neş'e:

Gazel 7

Mısra: 1

Sevinç, mutluluk.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceyş-i melâl oldı baña
Berķ-i mey meş'al-i şeh-râh-ı vişâl oldı baña

2. neş'eyi:-y, -i

Gazel 10

Mısra: 7

Sevinç, mutluluk.

Neş'eyi bezme yürüt ikdâm ile
Bu husûşa baş ayagı sâkiyâ

3. neş'eyi:--y, --i

Gazel 20

Mısra: 7

Sevinç, mutluluk.

Soñradan ikdâm ile sâķi yürütmüş neş'eyi
Ġalibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avķ olmış bu şeb

4. neş'esin:-sine

Gazel 131

Mısra: 5

Sevinç, mutluluk.

Değişmez pây-ı humda neş'esin evreng-i Cemşide
Sifâl-ı köhnedir tâc-ı seri fağfûr-ı rindâna

neş'e-bahş olsaydı:

1. neş'e-bahş olsaydı:--sa, --y, --dı

Kıt'a 57

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Neşe vermek.

Haşre dek mestüre kalmışdı 'ademde duht-ı rez
Neş'e-bahş olsaydı eyyâmı eger vaķt-i Ceme

neş'e-dâr idim:

1. neş'e-dâr idim:--m

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Neşeliydi.

La 'liyle neş'e-dâr idim eyvâh bir zamân
Ben münkir-i humâr idim eyvâh bir zamân

neş'e-i 'anber:

1. neş'e-i 'anber:

Gazel 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzel kokunun neşesi (sevgilinin güzel kokan saçı, sevgilinin güzel kokusu).

Başdırır büy-ı meyi neş'e-i 'anber bu mudır
Bezmi devr eylese mânende-i sāgar micmer

neş'e-i cām-ı mevi:

1. neş'e-i cām-ı meyi:--i

Gazel 74

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap kadehinin neşesi.

Tıynet-i tākde muzmer ise de büy-ı şafâ
Neş'e-i cām-ı meyi himmet-i Cemden bilürüz

neş'e-i cānsû:

1. neş'e-i cānsiñ:--siñ

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Canın neşesi.

Şüh-ı devrānsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz
Neş'e-i cānsiñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

neş'e-i elmās:

1. neş'e-i elmās:

Gazel 143

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Elmasın neşesi, mutluluğu.

Foya virdi āb-ı gevher neş'e-i elmās ile
Pür-'araḳ oldıḳça ... bezm-i nūş-ā-nūşda

neş'e-i fikr-i lebi:

1. neş'e-i fikr-i lebi:--i

Gazel 76

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) dudağının düşünce neşesi,
mutluluğu.*

Eyledi neş'e-i fikr-i lebi ḥāmūş Nebīl
Bezm-i taşvīrde feryād-ı ney ü çeng olmaz

neş'e-i hışmı:

1. neş'e-i hışmı:--i

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kızgınlığının sevinci.

Neş'e-i hışmı ḥaṭ-ı Bağdādda izhār ider
Bir Hülāgūdur ki mest ü bī-emāndır çeşm-i yār

neş'e-i la'l-i leb-i dildārı:

1. neş'e-i la'l-i leb-i dildārı:--i

Kıt'a 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kırmızı dudağının neşesi.

Dil neş'e-i la'l-i leb-i dildārı ne bilsün
Ḥamyāze-keş-i ḥasret o esrārı ne bilsün

neş'e-i leymün:

1. neş'e-i leymün:

Gazel 142

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Limon neşesi, sevinci.

Def'-i şafrā-yı ḡam eyler neş'e-i leymün ile
Türş-rü izhār iden agyārı istisḳāldē

neş'e-i melālimden:

1. neş'e-i melālimden:--i, --m, --den

Gazel 120

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hüznün neşesi.

Mey-i la'liñ gūzār itdikçe inbīk-i ḥayālimden
.....şāf ider deryūze neş'e-i melālimden

neş'e-i mül:

1. neş'e-i mül:

Gazel 97

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarabın sevinci.

Güyyā gīsūları ser-püş-ı bezm-i ḥüsnidir
La'lidir hem neş'e-i mül ḥālī şeb-bū rüyı gül

neş'e-i nazmım:

1. neş'e-i nazmım:--(ı)m

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiirin neşesi.

Dest-ber-bālā-yı dest neş'e-i nazmım Nebīl
Der-kef-i endişem oldı sāḡar-ı mīnā-yı feyz

neş'e-riz olmasa:

1. neş'e-riz olmasa:--ma, --sa

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Etrafına neşe, mutluluk saçmak.

Neş'e-rîz olmasa sahil-res-i bezm olma muhâl
Uğrasa keşti-i mey mevsim-i tûfânımıza

neş'e-yâb-ı 'ucb olan:

1. neş'e-yâb-ı 'ucb olan:--an

Gazel 122

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kibrinden neşe bulan.

Şerm ile olmaz mı 'azlinde 'arağ-rîz-i hûmâr
Neş'e-yâb-ı 'ucb olan peymâne-i ikbâlden

neş'e-vi cû-vı serâb:

1. neş'e-yi cû-yı serâb:

Gazel 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şaşkın hale gelen ırmağın neşesi.

Dehen-i yâri cüst ü cûda Nebîl
Neş'e-yi cû-yı serâb ya'nî şarâb

neş'e-vi gül-reng-i ruhsârîñ:

1. neş'e-yi gül-reng-i ruhsârîñ:--(t)ñ

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül renkli yanağın sevinci, mutluluğu.

Quvvet-i nuṭk-ı hezârân çün Nebîl
Neş'e-yi gül-reng-i ruhsârîñ mıdır

neş'e-vi rûh-ı harîri:

1. neş'e-yi rûh-ı harîri:--i

Gazel 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ateşli yanağın neşesi.

Sâkî-i câm-ı belâgat bezm-i takrîrimdedir
Neş'e-yi rûh-ı harîri feyz-i tahrîrimdedir

neş'evi sâkiyâ:

1. neş'evi sâkiyâ:--yâ

Gazel 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kadeh sunanın (sevgili) mutluluğu.

Sâkî teşmîr idüp ayagı yürüt
Neş'evi sâkiyâ bayağı yürüt

nesh itse:

1. nesh itse:--se

Kıt'a 51

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Hükümsüz bırakmak, geçerliliğini yitirmek.

Qımât-ı medhini ol nûr-ı çeşm-i 'âlemin gerdün
Şuâ'-ı neyyir-i hürşiddin nesh itse şâyandır

nesh-i âyîn-i vefâ:

1. nesh-i âyîn-i vefâ:

Terkib-bend 2

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Sadakat kanununu kaldırmak, hükümsüz bırakmak.

Nesh-i âyîn-i vefâ ise yeter gayri yeter
V

nesim-i ferah:

1. nesim-i ferah:

Kaside 15

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Sevinç ve mutluluk rüzgarı.

İmdâd iderse lutfi nesim-i ferah gibi
Cünd-i şitâya gâlib olur leşker-i bahâr

nesim-i lutfunuñ:

1. nesim-i lutfunuñ:--u, --nuñ

Kaside 16

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

İyilik rüzgâr.

Nesim-i lutfunuñ feyzi bahâra gâlib olduḡda
Nihâlistân-ı aşhâb-ı emel pür-berg ü bâr oldu

nesim-i peyk-i ferah-güster-i bahâr oldu:

1. nesīm-i peyk-i feraḥ-güster-i bahār oldu:--d/

Kaside 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Baharın huzur veren haberci rüzgarı olma.

İşmām idince maḳdemiñi Ḥüsrev-i gülün
Oldı nesīm-i peyk-i feraḥ-güster-i bahār

nesīm-i ruḥsatı:

1. nesīm-i ruḥsatı:--/

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Izninin hafif rüzgarı.

Açdı nesīm-i ruḥsatı gonce-i rāzı neyleyim
İtdi resīde ḡayeti nāz ü niyāzı neyleyim

nesīm-i zafer-i rüzgār:

1. nesīm-i zafer-i rüzgār:

Kıt'a 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanın başarı rüzgarı.

Esdı nesīm-i zafer-i rüzgār
Deḡdı raḳıbe nazar-ı rüzgār

nesl-i maḥmūd ṣāh:

1. nesl-i maḥmūd ṣāh:

Kıt'a 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmut'un nesli, soyu.

Tāmdır tāriḥ-i mevlūdın Nebīlā söyledim
Ber-murād oldu bu 'ālem nesl-i Maḥmūd Ṣāh ile

nesl-i pāk-i ṣadr-ı esbaḳ:

1. nesl-i pāk-i ṣadr-ı esbaḳ:

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Evvelki sadrazamın mübarek nesli.

Ya'ni Ṣadrüddin Beg ol seyyid-i 'ālī - neseb
Nesl-i pāk-i ṣadr-ı esbaḳ Pır Pāṣā-yı be-nām

nesne:

1. nesnede:--de

Kıt'a 30

Mısra: 4

Varlık, nesne.

Bir şeh ki muḳārin ola ilhām-ı Ḥudāya
Her nesnede kesb itse n'ola farḡ-ı kemālī

neşr eylesün:

1. neşr eylesün:--sün

Kıt'a 58

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Yaymak, dağıtmak, saçmak; herkese duyurmak.

Geldikçe ṣāh-ı kām-kār ol mültecā-yı rüz-gār
Neşr eylesün bñy-ı bahār bād-ı ṣabā-yı Topḳapu

neşr olmada:

1. neşr olmada:--ma, --da

Terkib-bend 1

Mısra: 146

Kelime Tipi: -

Yaymak, dağıtmak, saçmak.

Ser-mest-i ṭabī' atımdır 'ālem
Neşr olmada bñy-ı iştihārım

neşr-i kul muṣtafa 'āşım efendimiz:

1. neşr-i kul muṣtafa 'āşım efendimiz:--(e)r--miz

Gazel 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mekkîzâde Âşım Efendi (Osmanlı şeyhülislâmı).

Neşr-i Kul Muṣtafa 'Âşım Efendimiz ider
Ḥāne-i pür-feyzi oldıkça yed-i imlāya zeyn

neşter-i müjgānına:

1. neşter-i müjgānına:--/ --n, --a

Gazel 139

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Delici, yurtcu, keskin kirpik; sevgilinin aşğın
yüreğini delen keskin kirpiği.*

Eyle nazar neşter-i müjgânına
Teşne geçer 'âşıkının kanına

netice:

1. **neticesi:--si**

Kaside 14

Mısra: 5

Sonuç, son.

İhlâsdır neticesi bu hatm-ı hâcenin
Koymuş uşûle hâce nigû-kâr-ı nakş-bend

2. **netice:**

Kıt'a 40

Mısra: 12

Sonuç, son.

Muvaffak olmağa şahid hülûş-ı kalbi yeter
Netice bahş olan 'âlemde şıdķ-ı da'vâdır

netice viremez:

1. **netice viremez:--e, --mez**

Gazel 91

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sonuç vermek.

'Akl olmasa efkâr netice viremez hiç
Keşret ile bî-ser olamaz nef'î cünüduñ

nev:

1. **nev:**

Kıt'a 53

Mısra: 18

Yeni.

Hân-kâh-ı nevle ihyâ eyledi keşf eyleyüp
Kıldı nev Sultân Maḥmûd kabr-i Şeyḥ Aḥmedi

nevâle:

1. **nevâle:**

Gazel 59

Mısra: 8

Gerekli yiyecek ve içecek şeyler, azık.

İstemez diş kirâsı bûs-ı lebi
Bezm-i vaşla nevâle lâzımdır

nev-âsar-ı hoş-âvende:

1. **nev-âsar-ı hoş-âvende:--de**

Kıt'a 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Beğenilen yeni eserler.

Göreydi şerm ile leb-beste-i hayret iderdi hep
Galat-güyân-ı eslâfı nev-âsar-ı hoş-âyende

nev-bahâr-ı hattıdır:

1. **nev-bahâr-ı hattıdır:--ı, --dır**

Kıt'a 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yeni çıkan ayva tüyleri.

Nev-bahâr-ı hattıdır 'âşık nev-rûz-ı vişâl
Ya'ni hûrşîdi ḥamel burcuna tahvîl yazar

nev-câ:

1. **nev-câyı:--y, --ı**

Kıt'a 21

Mısra: 5

Yeni yer.

Bahâriyye bu nev-câyı alup der-ķurb-ı Sa'd-âbâd
Becâdır didiler behv-i behâmîn ismi ta'yîne

nev-civân:

1. **nev-civâne:--e**

Gazel 63

Mısra: 11

Genç, taze delikanlı (sevgili).

Nev-civâne ser-fürü-yı ihtiyârı gam değil
İ'vicâc-ı kıddine eyler teessüf pîrler

nev-devletân-ı 'aşrı:

1. **nev-devletân-ı 'aşrı:--ı**

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zamanın sonradan görmeleri.

Olur muhtâc-ı zînet cevher-i zât olmasa elbet
Gören nev-devletân-ı 'aşrı zîb ü ḥaşmetiñ söyler

nev-hevesân:

1. nev-hevesân:

Gazel 39

Mısra: 11

*Hevesi çabuk geçen, yeni yetişen, maymun
iştahlı olanlar.*

İtmiş o şūha nev-hevesân kadrımı 'ayân
Şân-ı selef denâ' et-i tab'-ı halefdedir

nev'-i güher:

1. nev'-i güher:

Kıt'a 58

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Inci çeşidi.

Deryâdaki nev'-i güher mahşûl-i kân-ı sîm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahâ-yı Topkapu

nevk-i müjeyle:

1. nevk-i müjeyle:--(y)le

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kirpiğin ucu.

Nebîlâ çeşm-i bülbül ola pây-endâz-ı teşrîfi
Güle nevk-i müjeyle hâne bünyâd eylesün bülbül

2. nevk-i müjeyle:

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kirpiğin ucu.

Nebîlâ çeşm-i bülbül ola pây-endâz-ı teşrîfi
Güle nevk-i müjeyle hâne bünyâd eylesün bülbül

nevk-i süzen itdiñ:

1. nevk-i süzen itdiñ:--di, --ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Iğne ucu yapma.

Dil oldı hayâl-i hâba hasret
Müjgân mı nevk-i süzen itdiñ

nev-nihâl:

1. nev-nihâl:--e

Gazel 134

Mısra: 4

Yeni, taze fidan, "sevgili bağlamında."

Dağı bār-āver-i vişâl olamaz
Meded ol nev-nihâl meyîl itme

nev-nihâl-i 'işveve:

1. nev-nihâl-i 'işveve:--y, --e

Gazel 147

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Edalı taze fidan (sevgili bağlamında).

Dil mîve-i vişâle idüp 'arz-ı iştihâ
Ol nev-nihâl-i 'işveve bār olmamış dağı

nev-res:

1. nev-res:

Gazel 46

Mısra: 1

Yeni yetişen, yeni biten, genç, taze.

O nev-res serv-şadd başka revîş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

nev-res nihâlimde:

1. nev-res nihâlimde:--(i)m, --de

Gazel 141

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yeni yetişen servi fidanı.

Olup âzürde-ten 'atf-ı nigâh-ı çeşm-i ragbetden
Hayâl itmeme ümîd-bârı ol nev-res nihâlimde

nev-res nihâlimden:

1. nev-res nihâlimden:--(i)m, --den

Gazel 120

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni yetişen servi fidanı.

Hayâl-i hâma dest-i redd 'ayandır şâh-ı bâzûdan
Ümîd-i mîve-i bûs itsem ol nev-res nihâlimden

nev-reside:

1. nev-reside:

Gazel 148

Mısra: 1

Yeni yetişmiş, yeni yetme güzel, sevgili.

Ol nev-reside lâlâ kucagındadır daği
Aşâr-ı şîr dāye dudagındadır daği

nev-reste:

1. nev-restedir:--dir

Gazel 55

Mısra: 4

Yeni yetişmiş II Sevgili.

Sengi fenâr-ı cisme atup lu‘b-ı nâzda
Nev-restedir o rûh-ı revânım tutuşdurur

2. nev-restesiñ:--siñ

Murabba 5

Mısra: 5

Yeni yetişmiş II Sevgili.

Nev-restesiñ âlûfte-i ‘ayş u tarab olma
Gayri çekemem sâgar ile leb-be-leb olma

nev-reste nihâli:

1. nev-reste nihâli:--i

Gazel 73

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yeni yetişen fidan boylu güzel.

Biz o nev-reste nihâli revîşinden bilürüz
Ne kıyâmet kopardırdır gelişinden bilürüz

nev-reste-i şikeste - zebân:

1. nev-reste-i şikeste - zebân:

Gazel 111

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ağzı bozuk genç sevgili.

Virirdi cüşiş-i nev-cû-yı şîre mevc-i hayât
Tekellüm itse o nev-reste-i şikeste zebân

nev-risâle:

1. nev-risâleyle:--y, --le

Kıt'a 102

Mısra: 7

Yeni kitap.

Nev-risâleyle teşne-i hüneri
İtdi sîr-âb-ı feyz-i ma‘rifeti

nev-rûz-ı vişâl:

1. nev-rûz-ı vişâl:

Kıt'a 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın yeni günü.

Nev-bahâr-ı hattıdır ‘âşıkâ nev-rûz-ı vişâl
Ya‘ni hürşîdi hamel burcuna tahvîl yazar

nev-sayfiyye:

1. nev-sayfiyye:

Kıt'a 50

Mısra: 33

Yeni yazlık ev.

Metîn ‘Âşîm Efendi yaptı nev-sayfiyye sâhilde
Bu nev-sayfiyye kim zînetde sû-yı Hîşâr oldu

2. nev-sayfiyye:

Kıt'a 50

Mısra: 34

Yeni yazlık ev.

Metîn ‘Âşîm Efendi yaptı nev-sayfiyye sâhilde
Bu nev-sayfiyye kim zînetde sû-yı Hîşâr oldu

nev-şükûfte:

1. nev-şükûfte:

Gazel 77

Mısra: 10

Çiçek gibi yeni açılan.

Oldu Nebîl zîver-i nûzhet-geh-i hayâl
Her nev-şükûfte gonçe-i dâg-ı derûnumuz

2. nev-şükûfte:

Kıt'a 82

Mısra: 2

Çiçek gibi yeni açılan.

La‘lini şorsam o táb-ı meyle sîrâb olsada
Nev-şükûfte gonçe-i gülzâr-ı âdâb olsa da

nev-sütûn:

1. nev-sütûn:

Gazel 103

Mısra: 1

Yeni direk, sütun.

Şu‘leden bir nev-sütûn güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı aţlas lâciverdi bâr-gâhımdır benim

nev-tarz:

1. nev-tarz:

Kıt'a 58

Mısra: 14

Yeni biçim.

Bak kâlib-ı mergûbına döndi cihânın hûbuna
Mevzûn-reviş maḥbûbına nev-tarz edâ-yı Topkapu

nev-‘unvân:

1. nev-‘unvân:

Kıt'a 35

Mısra: 6

Yeni ünvan, yeni çehre.

Żamma tebriķe Uţârid vaşfını mecbûrdur
Salţanat elķâbına virdükde nev-‘unvân cülûs

nev-zemîn:

1. nev-zemîn:--de

Gazel 108

Mısra: 10

Yeni yol, yeni tarz.

Cenâb-ı Mîr-i Şâ‘îde Nebîl pey-rev olup
Bu nev-zemînde pâ-der-riķâbdır göñlüm

2. nev-zemîn:

Gazel 127

Mısra: 14

Yeni yol, yeni tarz.

Hem-‘inân ‘azm eyleyüp Nûrî ile (Nûrî)
Müşterek bulduk Nebîlâ nev-zemîn (Nebîl)

3. nev-zemîn:

Kaside 15

Mısra: 55

Yeni yol, yeni tarz.

‘Arz itdi ḥâk-i pâyına bir nev-zemîn ğazel
Gülşende ‘andelîb-i suḥan-perver-i bahâr

nev-zemîn olsa:

1. nev-zemîn olsa:--sa

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni yer olma.

‘Ayân olur Nebîlâ ka‘bı pey-revlikde her şahşın
Bu vâdî-i taze güyân-ı zamâna nev-zemîn olsa

ney:

1. ney:

Gazel 133

Mısra: 7

Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemeli çalgı.

Çanda ney çanda ney-şeker bilmem
Nuţkuñ eyler eşer ki hiç şorma

2. ney:

Kaside 8

Mısra: 3

Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemeli çalgı.

Hevâdan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nâlân
Neyi münticdir âh-ı şubḥ-gâhı yâ Rasûlallâh

3. neyi:-i

Kaside 8

Mısra: 4

Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemeli çalgı.

Hevâdan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nâlân
Neyi münticdir âh-ı şubḥ-gâhı yâ Rasûlallâh

4. **neyde:--de**

Kıt'a 17

Mısra: 2

Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemlî çalgı.

Sûziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânın
Neyde tennüre döner baksa eger bu hâle

ney-i kıl-k-i nebîl:

1. **ney-i kıl-k-i nebîl:**

Kıt'a 17

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nebîl'in kamış kalemi.

Didi târîhini bu demde ney-i kıl-k-i Nebîl
Göçdi Gâlib Dede yâ hû diyüp ehl-i hâle

n'eyle:

1. **neyle:-sün**

Tahmis 2

Mısra: 35

Ne eylemek, ne yapmak.

Olmasun da neylesün Nürî 'aceb hayrân-ı 'aşk

n'eyle:-

1. **n'eyle:-y, -im**

Murabba 2

Mısra: 9

Ne eylemek, ne yapmak.

Vahşî tavşansın efendim n'eyleyim
Naqd-i cânımla vişâlin peyleyim

n'eyle:-

1. **n'eyle:-di**

Gazel 9

Mısra: 1

Ne yapmak, ne eylemek.

Bilemem n'eyledi ol gamze-i seffâk baña
Girye eylerdi bakup dîde-i nemnâk baña

n'eyle:

1. **n'eyle: -y-im**

Gazel 99

Mısra: 1

Ne eylemek, ne yapmak.

Açdı o şûhı ferve-i semmûrî neyleyim
Pür-şu'le itdi gerden-i kâfurî n'eyleyim

2. **n'eyle:-y-im**

Gazel 99

Mısra: 2

Ne eylemek, ne yapmak.

Açdı o şûhı ferve-i semmûrî neyleyim
Pür-şu'le itdi gerden-i kâfurî n'eyleyim

3. **n'eyle:-y-im**

Gazel 99

Mısra: 4

Ne eylemek, ne yapmak.

Âgâh itdi şüret-i sırr-ı zamîrden
Âyîne mi o sîne-i billûrî n'eyleyim

4. **n'eyle:-y-im**

Gazel 99

Mısra: 6

Ne eylemek, ne yapmak.

Vechinden atdı düşına ne gîsûya el şunup
Gösterdi büse rişte-i düstûrî n'eyleyim

5. **n'eyle:-y-im**

Gazel 99

Mısra: 8

Ne eylemek, ne yapmak.

Açmazdan şikâf-ı girîbânı gösterir
İmâya ol defîne-i mestûrî n'eyleyim

6. **n'eyle:y-im**

Gazel 99

Mısra: 10

Ne eylemek, ne yapmak.

Ol meh dökince zülf-i siyeh-târî ey Nebîl
Mahv itdi revnağ-ı şeb-i deycûrî n'eyleyim

7. n'eyle: -y-im

Gazel 100

Mısra: 1

Ne eylemek, ne yapmak.

Açdı nesīm-i ruḥṣatı gonce-i rāzı neyleyim
İtdi resīde gāyeti nāz ü niyāzı n'eyleyim

13. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 1

Ne eylemek, ne yapmak.

Der-zīr-i turre ruḥṣat-ı dīdārı neyleyim
Hengām-ı şebde māh-ı pūr-envārı n'eyleyim

8. n'eyle: -y-im

Gazel 100

Mısra: 2

Ne eylemek, ne yapmak.

Açdı nesīm-i ruḥṣatı gonce-i rāzı neyleyim
İtdi resīde gāyeti nāz ü niyāzı n'eyleyim

14. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 2

Ne eylemek, ne yapmak.

Der-zīr-i turre ruḥṣat-ı dīdārı neyleyim
Hengām-ı şebde māh-ı pūr-envārı n'eyleyim

9. n'eyle: -y-im

Gazel 100

Mısra: 4

Ne eylemek, ne yapmak.

Gerdeni zīr pençe-i zūlf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogāzı n'eyleyim

15. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 4

Ne eylemek, ne yapmak.

İtmiş güşāde sīne-i billūri tā-be-nāf
Keşf eylemiş derīçe-i esrārı n'eyleyim

10. n'eyle: -y-im

Gazel 100

Mısra: 6

Ne eylemek, ne yapmak.

Vaşlına kandığım gibi āhıña yandığım budur
Bi-eşer itdi dildeki sūz u güdāzı n'eyleyim

16. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 6

Ne eylemek, ne yapmak.

Şarf eyledim alınca bu şeb ruḥṣat-ı vişāl
Gencīne-i derūn-ı pūr-efkārı n'eyleyim

11. n'eyle: -y-im

Gazel 100

Mısra: 8

Ne eylemek, ne yapmak.

Teşne geçindiler selef hürmeti mahv ider ḥalef
Zīr-i lebiñde nükte-i ḥaṭ-ı cevāzı n'eyleyim

17. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 8

Ne eylemek, ne yapmak.

Mestāne būselikde qarār eylemiş yine
Sāz-ı emelde nagme-i tekrārı n'eyleyim

12. n'eyle: -y-im

Gazel 100

Mısra: 10

Ne eylemek, ne yapmak.

Serv gibi o mū-miyān düşdi Nebil mest olup
Kıldı kūsüste rişte-i fikr-i dırāzı n'eyleyim

18. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 10

Ne eylemek, ne yapmak.

Žabṭ olmayup dökülmede ruḥsār-ı āline
Yüz buldı gitdi zūlf-i siyeh-tārı n'eyleyim

19. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 12

Ne eylemek, ne yapmak.

Pā-der-gil-i hicāb kōmuş servi dagda

İ'lān-ı 'işve itmede reftārı n'eyleyim

20. n'eyle: -y-im

Gazel 101

Mısra: 14

Ne eylemek, ne yapmak.

Şeb-tā-seher zebāne-i buseyle ey Nebīl

Aldı fetilī şu 'le-i ruhsārı n'eyleyim

ney-şeker:

1. ney-şeker:

Gazel 133

Mısra: 7

Şeker kamışı. || Tatlı sözler yazan kalem.

Çanda ney çanda ney-şeker bilmem

Nutkuñ eyler eşer ki hiç şorma

2. ney-şeker:

Kıt'a 69

Mısra: 18

Şeker kamışı. || Tatlı sözler yazan kalem.

Hāmesi kân-ı kand-ı dāniş olup

Mısr-ı ma'nide ney-şeker gibidir

ney-şeker olur:

1. ney-şeker olur:--(u)r

Gazel 123

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeker kamışı olmak.

Ney-şeker olur idi nutka gelū-yı tūtī

Alsa bir feyz-i nefes lezzet-i āzārından

neyyireyn-āsā:

1. neyyireyn-āsā:

Kıt'a 29

Mısra: 7

Nur gibi.

Dü-necl-i muhterem kim her biriniñ neyyireyn-āsā

Ziyā bahş olmak üzre ruħlarından şu 'le-i idrāk

2. neyyireyn-āsā:

Kıt'a 59

Mısra: 36

Nur gibi.

Muzāfindan nümāyān mı degil nām-ı hümāyūna

Veliyyü'n-ni'mete şıdk-ı hūlūşı neyyireyn-āsā

nezāret:

1. nezāret:

Kıt'a 50

Mısra: 23

Manzara.

Nezāret bī-naẓīr āb u hevā müstağnī-i ta'rīf

Der-i devlet-me'ābı mültecā-yı rüz-gār oldu

nice:

1. nice:

Gazel 27

Mısra: 3

Bir çok, hayli, pek çok.

Nice toz kopmuş ayağ-ı Cemde bu meydānda

Ehl-i zevkīñ bir nişānı yok mı menzillerde hiç

2. nice:

Gazel 83

Mısra: 6

Bir çok, hayli, pek çok.

Gaybden virsūñ haber nutkı idüp keşf-i zamīr

Nükte-i la'linde muzmerdir nice ma'nā-yı feyz

3. nice:

Gazel 85

Mısra: 9

Bir çok, hayli, pek çok.

Nice teşbīh olunur gerdeni billūra Nebīl

Şafvetinden görünür 'aks-ı nigāh-ı 'āşık

4. nice:

Gazel 111

Mısra: 4

Bir çok, hayli, pek çok.

Cihānda bī-ta‘ab olmaz hünerle şıyt-ı kemāl
Kelām ile nice mümtāz olur nişeste zebān

5. nice:

Kaside 3

Mısra: 5

Bir çok, hayli, pek çok.

Her eṭvārın ki zımnında nice hikmet hüveydādır
İder i‘lān-ı envā‘-ı kerāmet yā Rasūlallāh

6. nice:

Kaside 6

Mısra: 1

Bir çok, hayli, pek çok.

Nice dil pāk olur çirk-i günehten yā Rasūlallāh
O kim pūr-lekkedir hırş u şerehten yā Rasūlallāh

7. nice:

Kaside 16

Mısra: 19

Bir çok, hayli, pek çok.

Nice zülf-i ‘arūs inkār olur daḥl itme ey süsen
Behey dīvāne bak hem-hey’et-i zülf-i nigār oldu

8. nice:

Kıt’a 37

Mısra: 13

Bir çok, hayli, pek çok.

Nice böyle şāh-zādeyle o şāh-ı Cem-ḥaşem
Zīb-i evreng ola şevket ile yevmü’t-tenād

9. nice:

Mesnevi 1

Mısra: 53

Bir çok, hayli, pek çok.

Hakkında nice ‘ināyet oldu
Hem vak‘a-nüvīs-i devlet oldu

10. nice:

Terkib-bend 2

Mısra: 22

Bir çok, hayli, pek çok.

Eyle şāyeste-i ‘atf-ı nıgeh ey kaşı kemān
Nice bir ben hedef-i nāvek-i müjgān olayım

11. nice:

Terkib-bend 3

Mısra: 30

Bir çok, hayli, pek çok.

V

Çeşmiñ bilür misin nice bir bī-emāndır

niçün:

1. niçün:

Gazel 21

Mısra: 4

Neden, niçin?.

Nolur mahv eylese mihr-i cemāliñ zulmet-i dehri
Niçün zülf-i siyāhıñ perde-i envār olur her şeb

2. niçün:

Gazel 44

Mısra: 7

Neden, niçin?.

Niçün su‘ālime leb-rīz-i hışm olur sākī
Şarāb-ı la‘lini nūş eylemek günāh mıdır

3. niçün:

Gazel 60

Mısra: 8

Neden, niçin?.

Dil-i gümgeşte mi taşhīh içün sormuş nigāhıñdan
Niçün mesrūkı dilber düzd-i çālāka su‘āl eyler

4. niçün:

Gazel 72

Mısra: 7

Neden, niçin?.

Çeşm-i mahmūr niçün ḥaşm-ı dil-i merdumdür
Sende insānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

5. niçün:

Gazel 81

Mısra: 8

Neden, niçin?

Bu şeb olmuş iken rü'yâda dil şâyeste-i vaşlın
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i'zâzdan düşmüş

6. niçün:

Gazel 147

Mısra: 8

Neden, niçin?

Nâr-ı hased derûnuna te'şîr idüp yine
Zâhid niçün bezmde çenâr olmamış daği

7. niçün:

Kaside 2

Mısra: 10

Neden, niçin?

Hürûş-ı kulzüm-i rahmetle devrân dalgalandıkça
Niçün girdâb-ı çeşm-i münkerândır halka-i tevîd

nidem:

1. nîdem:

Gazel 4

Mısra: 5

Ne edeyim, ne yapayım.

Nîdem ol tıfl-ı nâzım meyl-i hâb eylese meclisde
Hikâyât-ı niyâzımda olur havf u recâ peydâ

2. nîdem:

Kaside 12

Mısra: 6

Ne edeyim, ne yapayım.

Pey-rev olursıñ anda haţâ âşikâr iken
Göñlüñ nîdem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

3. nîdem:

Kaside 12

Mısra: 6

Ne edeyim, ne yapayım.

Pey-rev olursıñ anda haţâ âşikâr iken
Göñlüñ nîdem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

nifâk:

1. nifâkıñı:--ı, --n, --ı

Terkib-bend 3

Mısra: 9

Arabozuculuk, fitnelik.

Tervîc ider nifâkıñı agyâr-ı bed-gümân
Şâyân-ı i'timâd mı güftâr-ı haşm-ı cân

nigâh:

1. nigâhı:--ı

Gazel 36

Mısra: 5

Bakma, bakış.

Câma nigâhı ehl-i nazar eylemez tehlî
Maşşad o dürbîn ile takrîb-i neş'edir

2. nigâhı:--ı

Gazel 39

Mısra: 8

Bakma, bakış.

Sanma muhabbetiñden ider 'âşıkâ nazar
Seyr it kemân-keşânı nigâhı hedefdedir

3. nigâh:

Gazel 44

Mısra: 4

Bakma, bakış.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebûdî mı nigâh mıdır

4. nigâhım:--ım

Gazel 58

Mısra: 10

Bakma, bakış.

Fetîl almış bu şeb germiyyet-i bezmiñden ol mâhiñ
Nigâhım şu 'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir

5. nigâhıñdan:--ı, --n, --dan

Gazel 60

Mısra: 7

Bakma, bakış.

Dil-i gümgeşte mi taşhîh için sormuş nigâhından
Niçün mesrûkî dilber düzd-i çâlâka su'âl eyler

6. nigâh:

Gazel 92

Mısra: 9

Bakma, bakış.

Nigâh görme dayanmaz miyân-ı yâr Nebîl
Füzündür âteş ile ızdırâbı her münüñ

7. nigâhın:--ı, --ñ

Kaside 9

Mısra: 5

Bakma, bakış.

Mağarr-ı cilve itmişdir nigâhın levh-i mahfûzı
O sırr-ı Hâkla çeşm-i âşinâdır yâ Rasûlallâh

8. nigâhın:--ı, -n

Murabba 7

Mısra: 10

Bakma, bakış.

Yorulmuş gamze-i 'işve-sipâhın
Humâr-âlûde gâyetle nigâhın

9. nigâhında:-ın, -da

Terkib-bend 2

Mısra: 7

Bakma, bakış.

Ey nigâhında 'ayân âfet-i şad şûr-ı cihân
Serdî tahkîr-i hîrâm itmede der-zîr-i qâdem

nigâh-ı lutfi:

1. nigâh-ı lutfi:--ı

Kaside 16

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Lutuf, ihsan bakışları.

İder elbet nigâh-ı lutfî te'sîri zer-i hâliş
Olan ruh-sûde-i seng-i derî şâhib-'ayâr oldı

nigâh-ı mestidir:

1. nigâh-ı mestidir:--ı, --dir

Gazel 56

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmiş baygın bakışlar.

Nağş olan Şehnâme-i dilde nigâh-ı mestidir
Pür-ıtarab bir meclis-i şâhâne-i hâmüşdur

nigâh-ı sefkati:

1. nigâh-ı sefkati:--ı

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Merhametli bakış.

Resîde olmaga bir cüz'i himmet kaldı dāmāna
İlişmez mi nigâh-ı sefkati çâk-ı girîbāna

nigeh:

1. nigeh:

Gazel 18

Mısra: 3

Bakma, bakış.

Şaff-ı müjgânın hele mâbeynini bulmuş nigeh
Hâbda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

2. nigehi:--ı

Gazel 23

Mısra: 1

Bakma, bakış.

Her bir nigehi gösterir âhû-yı muhabbet
İzhâr-ı füsûn itse o cādû-yı muhabbet

nigeh-i şâh mahmūd:

1. nigeh-i şâh mahmūd:

Gazel 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sultan Mahmud'un bakışı, nazarı.

Reh-i mesdûdî açıldı hele Beytullâhın
Gördi bu lutf-ı Hudâyî nigeh-i Şâh Mahmūd

nigehle:

1. nigehle:

Kıt'a 66

Mısra: 3

Bakma, bakış.

Çaldı düzdide nigehle aya şüfiyye de yâr
Kalb-i şüfi-i mürâyide qalur mı imân

nigû-kâr-ı nakş-bend:

1. nigû-kâr-ı nakş-bend:

Kaside 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nakşibendi işini iyi yapan.

İhlâsdır neticesi bu hatm-ı hâcenenin
Koymuş uşûle hâce nigû-kâr-ı nakş-bend

nigûn-sâr-ı havâl:

1. nigûn-sâr-ı havâl:

Kıt'a 58

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Tersine dönmüş, baş aşağı olmuş hayal.

Gezse Sinimmâr-ı hayâl destinde pergâr-ı hayâl
Eyler nigûn-sâr-ı hayâl resm-i fezâ-yı Topkapu

nihâde:

1. nihâde:

Kaside 3

Mısra: 12

Konmuş, konulmuş.

Humâyûn zât-i tû çun zîver-i evreng-i levlâkest
Nihâde ber seret tâc-i sa'âdet yâ rasûlallâh

nihâl-i kaddine:

1. nihâl-i kaddine:--(i)n, --e

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fidan boylu.

Şâh-ı billûr işlemiş dilber nihâl-i kaddine
Kol salup bu feyzi hâk virdikde bâzû koymuş ad

nihâlistân-ı aşhâb-ı emel:

1. nihâlistân-ı aşhâb-ı emel:

Kaside 16

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Arzu, emel sahiplerinin fidanlığı.

Nesîm-i lutfunûn feyzi bahâra gâlib olduĸda
Nihâlistân-ı aşhâb-ı emel pür-berg ü bâr oldu

nihân:

1. nihândır:--dır

Terkib-bend 1

Mısra: 15

Saklı, gizli.

Dir lebde nihândır Âb-ı Hayvân
Sebz-i haşı olsa Hızır-ı gûyâ

nihân eylemiş:

1. nihân eylemiş:--miş

Kıt'a 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gizlemek, saklamak.

Eylemiş gencîne-i medfûn gibi devrân nihân
Hâk-i kabrinde görünce feyz-i qadr-i 'ascedi

nihân-ı baht-ı siyâh:

1. nihân-ı baht-ı siyâh:

Gazel 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kara bahtın gizliliği, sırrı.

Ser-nüvişti çıkarup zâhire iħrâc eyler
Zîr-i haatûnda nihân-ı baht-ı siyâh 'âşık

nihâyet:

1. nihâyet:

Kıt'a 59

Mısra: 12

Sonunda.

Derûna eylemişdi iştiyâk-ı rû'yeti te'sîr
Bu şüret bendesin Mısra nihâyet eyledi ilķâ

nihāyet bulunmaz:

1. nihāyet bulunmaz:--maz

Kaside 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sona ermek, son bulmak.

Zebān olsa ser-ā-ser mūy-ı ten ta'dād için cirmim
Bulunmaz kıl ü kālînde nihāyet yā Rasūlallāh

nihāyet olmaz:

1. nihāyet olmaz:--maz

Mesnevi 1

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Sonu, sınırı olmak.

Vaşf-ı şehe gayet olmaz aşlā
Deryāya nihāyet olmaz aşlā

nîk ü bed:

1. nîk ü bed:

Gazel 64

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

İyi ve kötü.

Nebîlā nîk ü bed temyîzi im'ân-ı nazardandır
Lisân-ı hāl ile girdârı şeyhîñ gılzetin söyler

nikâb ider:

1. nikâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 112

Kelime Tipi: -

Örtmek, perdelemek.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rûyına bu reng-i hicâbı nikâb ider

nîk-nām:

1. nîk-nām:

Kıt'a 34

Mısra: 2

Nâmı iyi olan, iyi nam kazanmış.

Necl-i memdûhı Velîyyü'd-dîn Beg
Ya'ni Sa'düddîn Beg ol nîk-nām

nîl:

1. nîl:

Kıt'a 23

Mısra: 4

Mısır ülkesindeki büyük nehir.

Tarāvet virdi cūy-ı luṭfı el-ḥaḳḳ ümm-i dünyāya
Kef-i iḥsânı gūyā Nîl feyz-efşân-ı Mısr oldu

2. nîl:

Kıt'a 23

Mısra: 8

Mısır ülkesindeki büyük nehir.

Cenāb-ı pâdişāha 'arz için ḥālın o günlerde
Akan ol Nîl eşk-i dāde-i giryân-ı Mısr oldu

3. nîli:--i

Kıt'a 59

Mısra: 40

Nil nehri.

Edā-yı ḥidmet-i tārîḫi tām itdim Nebîlā ben
Alup aḳıtdı Maḥmûdiyyeden Nîli 'Ali Paşa

nîlüfer:

1. nîlüfer:

Kaside 16

Mısra: 16

Beyaz, mavi ve sarı çiçekler açan bir cins su bitkisi.

Hilāl-i cāmı der-dest eyleyüp gice şafā itdik
Kenār-ı cūda nîlüfer bu zevke ḥişşe-dār oldu

nîm göster:

1. nîm göster:

Gazel 116

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yarım göstermek; az bir parça göstermek.

Başa çıkdıñ nāsı pā-māl-ı ḥırām-ı nāz idüp
Nîm göster şekl-i servi küşe-i destārdan

nî'met-i mā-ḥazar:

1. nî‘met-i mâ-ḥazar:

Gazel 133

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hazırlanan/yazılan nimet/eser.

La‘li bir gül-şeker ki hiç şorma

Nî‘met-i mâ-ḥazar ki hiç şorma

nî-reng:

1. nî-reng:

Gazel 76

Mısra: 1

Büyü, güzellik, hile.

Sırr-ı hû kalbini mir‘ât ide nî-reng olmaz

Ânda te‘sir-i nefesden eşer-i jeng olmaz

nireng-i ruhsârîñ:

1. nireng-i ruhsârîñ:--(i)ñ

Gazel 50

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağının büyüğü // güzelliği.

Ḥaṭ mıdır nireng-i ruhsârîñ mıdır

Nüşa-i Erjeng ruhsârîñ mıdır

nişân:

1. nişân:

Gazel 11

Mısra: 3

İz, işaret, belirti.

Dehân-ı bî-vücûdundan nişân ister mi ister ya

İdenler maḥv-ı hesfî nâm ü şân ister mi ister ya

2. nişândır:--dır

Kaside 2

Mısra: 8

İz, işaret, belirti.

Hümâ-yı zikre yokdur evc-i kurbâ çıkmağa mâni‘

Çü tavk-ı kumrî naḳş olmuş nişândır ḥalka-i tevḥîd

3. nişânı:--ı

Gazel 27

Mısra: 4

İşâret, belirti, iz.

Nice toz kıpırış ayağ-ı Cemde bu meydânda

Ehl-i zevkîñ bir nişânı yok mı menzillerde hiç

4. nîsân:

Kıt‘a 69

Mısra: 43

Yılın mart ve mayıs ayları arasındaki 30 gün çeken dördüncü ayı.

‘Aynı nîsân ‘aynıdır ğaynı

..... pür-raḥmet-i maṭar gibidir

nişân ola:

1. nişân ola:--a

Kıt‘a 58

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

İşâret, belirti, iz, alâmet olma.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân

Ḥaşmı ola ḳahra nişân budur du‘â-yı Topkapu

nişân olsun:

1. nişân olsun:--sun

Kıt‘a 57

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

İşâret, belirti, iz, alâmet olma.

Kelle-i a‘dâsı olsun külhan-i ḳahra nişân

Tûl-ı ‘ömr iḥsân idüp Allâh o şâh-ı mülheme

nişân virir:

1. nişân virir:--(i)r

Gazel 114

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Belirti, iz göstermek.

Ḥâtem-i la‘lîñ virir mühr-i Süleymândan nişân

Olmadan âzürde rüyuñ naḳş-ı pâ-yı mürdan

nişâna alsaydı:

1. nişâna alsaydı:--sa, --y, --dı

Mesnevi 1

Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Atış için hedef belirlemek.

urtulmaz idi arib ü duri
Alsaydı nişâna çeşm-i mûrı

nişân-dâne-i ahter:

1. nişân-dâne-i ahter:
Gazel 28
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yıldız tohumunun işareti.

Rûz u şeb sanma ki beyhûde felek devr eyler
Mihr ü meh iki nişân-dâne-i ahter tesbîh

nisâre:

1. nişâredir:--dir
Kıt'a 77
Mısra: 3
Gözyaşı II saçma, saçılma.

O mabûb-ı girân-adre nişâredir hem eşki
Terâzû-yı dü-çeşm-i 'âşık-ı pür-gam çeker asret

nişâr-ı mevc-i feyzim:

1. nişâr-ı mevc-i feyzim:--(i)m
Kaside 16
Mısra: 81
Kelime Tipi: -
İlim dalgasını saçma/ dağıtma.

Felekde bende ol deryâ nişâr-ı mevc-i feyzim kim
Şimâh-ı Zöhreye dürr-i kelâmım gûş-vâr oldu

nisbet:

1. nisbet:
Kıt'a 40
Mısra: 10
Göre, nazaran, nisbetle.

Olursa ulzüm-i 'irfânı atre-pâş-ı kemâl
O atre sâire nisbet mişâl-i deryâdır

nisbetle:

1. nisbetle:
Muhammes 2

Mısra: 3
Göre, nazaran, kıyasla.

adrine nisbetle gevher âkdir
Zât-ı pâkiñ mazar-ı levlâkdir

nişest:

1. nişesti:--i
Murabba 4
Mısra: 13
Oturan, oturmuş.

Terk it nişesti
Al ola mesti

nişeste:

1. nişeste:
Gazel 111
Mısra: 4
Oturan, oturmuş.

Cihânda bî-ta'ab olmaz hünerle şıyt-ı kemâl
Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

nısf-ı nehâr:

1. nısf-ı nehâr:
Gazel 147
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Gündüzlerin yarısı (öğle vakti).

Seyr eyleyüp ruında a-ı nev-demîdeyi
Fehm eyledim ki nısf-ı nehâr olmamış daı

nısf-ı ramazân:

1. nısf-ı ramazân:
Kıt'a 66
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ramazanın yarısı.

'İyd olur 'âşık-ı şûrîdeye nısf-ı ramazân
Za'f-ı şavm ile hilâl olsa o mâh-ı tâbân

nısf-ı rehden:

1. nısf-ı rehden:--den
Muhammes 2
Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Yolun yarısı.

Yetmez ol cāye bu çarḥ-ı heftümîn
Nısf-ı rehden kaldı Cibrîl-i emîn

nısf-ün-nehâr-ı hüsne:

1. **nısf-ün-nehâr-ı hüsne:--e**
Gazel 79
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Güzellik dairesi.

Nebîlâ vaktidir nısf-ün-nehâr-ı hüsne kıl dikkat
İder hatt-ı zenaḥdanı 'ayân mânend-i mıknâṭıs

nişîmen:

1. **nişîmen:**
Gazel 135
Mısra: 7
Mekan, yuva, mesken.

Dilimdir ol nişîmen kim ḥayâliñ ḥâb-gâh itmiş
Müjeñ ḥıfz eylesün eṭrâfi pâ-mâl-ı sipâh itme

nîst:

1. **nîst:**
Kaside 10
Mısra: 7
Yokluk, adem.

Direngî nîst der dil ez-şitâb-i rāh-i rusvâyî
Zi-ḥırşem der- pey-i vakt-i şebâbem yâ rasûlallāh

2. **nîstden:--den**
Kıt'a 20
Mısra: 14
Yokluk, adem.

Ḳılsaydı lîḳa ḥoḳḳasına zülf-i Leylîyi
Mecnûn bulurdu ḳayd-ı ḳalem nîstden rehâ

niyâm-ı ruḥsat:

1. **niyâm-ı ruḥsat:**
Gazel 10
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Ruhsatlı kılıç kını.

Tîğ-ı ğamzeñdir niyâm-ı ruḥsat it
Gel telef itme bu çağı sâḳiyâ

niyâz:

1. **niyâzı:--ı**
Gazel 133
Mısra: 5
Bir dileğın yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, rica, dua.

Yâri yolda niyâzı sebḳat ider
Nâz ile bir gider ki hiç şorma

2. **niyâz:**

Gazel 61
Mısra: 9
Yalvarma, yakarma, dua.

Niyâz irmiş Nebîlâ pür-'araḳ keyf-i ayagımla
Hücûm-ı nâz ile muḥtâc-ı imdâd olduğım günler

3. **niyâz:**

Kıt'a 87
Mısra: 2
Yalvarma, yakarma, dua.

Yatmışdı firâş-ı nâz içinde
Efsâne didim niyâz içinde

4. **niyâz:**

Gazel 44
Mısra: 2
Yalvarma, yakarma. II Dua.

Geçüp iden bizi pâ-mâl-ı nâz o mâh mıdır
İren niyâz ile eflâke dūd-ı âh mıdır

5. **niyâzıñ:--(ı)ñ**

Gazel 67
Mısra: 6
Yalvarma, yakarma. II Dua.

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cānâ niyâzıñ nâz olur

6. **niyâzı:--ı**

Gazel 135

Mısra: 6
Yalvarma, yakarma. II Dua.

O çār-ebrū maḳāmın çarḥ-ı çārüm itdi mihr-āsā
Yetişmez nāle-i āhenk niyāzı çār-gāh itme

7. niyāzı:--(ı)ñ
Gazel 138
Mısra: 4
Yalvarma, yakarma. II Dua.

Haşş idüp kendüye nāzı iltizām itmiş yine
Bağ niyāzıñ hālīne rüsvā-yı ‘ām itmiş yine

8. niyāzı:--ı
Terkib-bend 1
Mısra: 25
Yalvarma, yakarma. II Dua.

Gūyā siper eyledim niyāzı
Düşnāmı negam-şinās-ı ‘aşka

niyyet eyledi:

1. niyyet eyledi:--di
Kıt'a 18
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Niyet etmek.

O sā‘at eyledi tebdīle niyyet
Bunuñ tebdīli bir mümtāz ‘ameldir

niyyet olunsa:

1. niyyet olunsa:--u, --n, --sa
Kıt'a 20
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Niyetlenme, istemek.

Niyyet olunsa şerḥe kitāb-ı ma‘ārifī
‘Ömr-i cihān muḳaddimeye eylemez vefā

nizām:

1. nizāmı:--ı
Murabba 7
Mısra: 11
Düzen, tertip.

Nizāmı ḳalmamış zūlf-i siyāhıñ
Nedir sende bu efkār-ı perīşān

nizām-ı devleti:

1. nizām-ı devleti:--i
Kıt'a 103
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Devlet düzeni.

Yed-i fikre ola rāmı nizām-ı devleti sūbhā
Le‘ālī-i ḥikem hep silk-i tevḥīke olup menzūd

nizām-ı mülke:

1. nizām-ı mülke:--e
Kıt'a 51
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ülkenin düzeni.

Nizām-ı mülke şüret virdi ol sır-dāş-ı İskender
Aristo şafvet-i mirāt-ı ‘irfānında ḥayrāndır

nizār oldu:

1. nizār oldu:--dı
Kaside 16
Mısra: 56
Kelime Tipi: -
Zayıflamak II güçsüzleşmek.

Eger hem-bū-yı ḥüsn-i ḥulḳı olsaydı dinilmezdi
Hezārān cevri-gül den āh u zār ile nizār oldu

nokşān:

1. nokşānıñ:--ı, --nı
Gazel 80
Mısra: 3
Eksiklik, kusur, hata.

Nokşānıñı tekmiñ ider pertev-i vechi
Dogdı günün ey māl-ı şeb-ārā şeb-i āteş

2. nokşānımı:--ım, --ı
Gazel 102
Mısra: 1
Eksiklik, kusur.

Gördi noşsanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamâm eyledi kârım aña mı acıyayım

noşsân-ı himemden:

1. **noşsân-ı himemden:--den**

Gazel 74

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çalışmanın,yardımın eksikliği.

Sebeb-i vahşet-i yâr olmada takşîr-i niyâz
Biz Nebîlâ buñı noşsân-ı himemden bilürüz

noşsân-ı mâhı:

1. **noşsân-ı mâhı:--ı**

Gazel 141

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayın noksanlığı.

Hilâl-i câmı ragmen bedr idüp hürşide gösterdim
Görüp noşsân-ı mâhı vakt-i keyf-i pür-kemâlimde

noşsanı yok:

1. **noşsanı yok:**

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eksiği olmamak, kusursuz.

Hüsünde kıl kadar noşsanı yok mizân-ı dikkatde
Ser-â-pâ mü-yı cismi çeşm-i binâ-yı nigâh itsem

noşsânın olur:

1. **noşsânın olur:--(u)r**

Kıt'a 59

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Eksik olmak, eksilmek.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tâ elif-bâdan
Felâfûnda derûn-ı humda noşsânın olur gûyâ

nokta:

1. **noğtalar:--lar**

Kıt'a 69

Mısra: 58

Bazı harflerin üstüne, ortasına, altına konulan

şu (.) işaret. "fe, kaf, şın, cim, çe, nun, be, pe"
harflerinde olduğu gibi.

Anda te'dib-i tıfl-ı ma'nâyâ
Noğtalar ser-be-ser büber gibidir

nokta konmaz:

1. **noğta konmaz:--maz**

Kıt'a 54

Mısra: 15

Kelime Tipi: **Deyim**

*Nokta koymak;bir işi bitirmek, tamamlamak II
kirlletmek.*

Nebîlâ nokta konmaz dir idim bu beyt-i ra'nâyâ
Hurûf-ı cevherisinden dü târîh olmasa maşşad

nokta-i femden:

1. **noğta-i femden:--den**

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nokta gibi küçük ağız.

Biz ki sırr-ı lebiñi noğta-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşyâyı 'ademden bilürüz

nokta-i lügati:

1. **noğta-i lügati:--ı**

Kıt'a 102

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sözlüğün noktası.

İtme şekk mâhî-i mürekkebdır
Bağr-ı ma'nide noğta-i lügati

nokta-i sekki:

1. **noğta-i sekki:--ı**

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şüphe noktası.

Noğta-i sekki giderdi rüz-ı şeb feryâddan
Gördi teslim itdi bülbül hâli şeb-bû rûyî gül

nokta-i sekki-i sürürdür:

1. **noқта-i şekk-i sürürdur:--dur**

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluğun şüphe noktası.

Üç hâli var ki fitne-i mülk-i şürürdur
Güya ruhuında noқта-i şekk-i sürürdur

nokta-i şekk-i vücüd-ı femde:

1. **noқта-i şekk-i vücüd-ı femde:--de**

Gazel 90

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dudağın varlığının şüphe noktası.

Noқта-i şekk-i vücüd-ı femde güya haller
Gerçi kim yokdur Nebilâ istibâhı kimseniñ

nokta-i terkib-i neş'edir:

1. **noқта-i terkib-i neş'edir:--dir**

Gazel 36

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mutluluğun birleşim noktası.

Gördüm Nebil keyfiñ 'ademden zuhûrını
Ol hâl lebine noқта-i terkib-i neş'edir

2. **noқта-i terkib-i neş'edir:--dir**

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutluluğun birleşim noktası.

Ol hâl-i lebiñe noқта-i terkib-i neş'edir
Mazmûn-ı haţtı bûs ile tergîb-i neş'edir

noksân:

1. **noқşanı:-ı**

Kaside 16

Mısra: 64

Eksiklik, kusur.

Olaydı behre-dâr-ı şems-i elţâfi dimezlerdi
Yine noқşanı seyr it bedr-i pür-envâra 'âr oldu

nol:-

1. **noldı:-dı**

Mesnevi 1

Mısra: 51

Ne olmak, ne hale gelmek.

Didi pederiñ cihânda noldı
Müstagrağ-ı luţf-ı devlet oldu

2. **nolur:--(u)r**

Gazel 21

Mısra: 3

Ne olur, ne çıkar.

Nolur mahv eylese mihr-i cemâliñ zulmet-i dehri
Niçün zülf-i siyâhiñ perde-i envâr olur her şeb

n'ol:-

1. **n'ola:--a**

Gazel 38

Mısra: 5

Ne olur, nasıl olur.

Câm-ı nazmımda n'ola ma'dûm ise reng-i humâr
Zevk-i bûs-i la'l-i dilber tıynet-i tâkimdedir

n'ola:

1. **n'ola:**

Kıt'a 31

Mısra: 5

Ne olur, ne çıkar.

Olsa güya kadr-i zer zerger-şinâsı dil n'ola
Şeh Selîm Hân-ı sûtûde-şaşlete oldu re'îs

n'ola:

1. **n'ola:**

Kıt'a 30

Mısra: 4

Ne olur, nasıl olur.

Bir şeh ki muķârin ola ilhâm-ı Hüdâya
Her nesnede kesb itse n'ola farţ-ı kemâli

2. **n'ola:**

Kıt'a 30

Mısra: 9

Ne olur, nasıl olur.

Bir düşse Nebîlâ n'ola târîh-i dil-ârâ
Şâhen-şeh-i dehrîñ ola mes'ûd bu sâli

3. n'ola:

Tahmis 1

Mısra: 36

Ne olur, nasıl olur.

Şevk-bağş-ı hâtır-ı her- teng-meşrebdır bu şeb
Vesme-i ebrû-yı havrâ-yı cinân olsa n'ola

4. n'ola:

Tahmis 1

Mısra: 37

Ne olur, nasıl olur.

Rengi reşk-i zülf-i hûbân-ı cihân olsa n'ola
Hâk-ı pâyi ile kadri müstebân olsa n'ola

5. n'ola:

Tahmis 1

Mısra: 38

Ne olur, nasıl olur.

Rengi reşk-i zülf-i hûbân-ı cihân olsa n'ola
Hâk-ı pâyi ile kadri müstebân olsa n'ola

6. n'ola:

Tahmis 1

Mısra: 39

Ne olur, nasıl olur.

Meyli hem-şekl-i hilâl-i âsumân olsa n'ola
Sürme-i çeşm-i sürüşân-ı muşarrebdir bu şeb

nola:

1. nola:

Gazel 39

Mısra: 6

Ne olur, ne çıkar.

Virmiş o yâr 'Amre yine ruhsat-ı vişâl
Zeyde takaddüm itse nola vâv tarafdadır

2. nola:

Gazel 140

Mısra: 6

Ne olur, ne çıkar.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sâgar-ı gerdânımıza

3. nola:

Kıt'a 14

Mısra: 5

Ne olur, ne çıkar.

Nola gelse Nebîlâ hâtıra bu mısra-i târîh
Hafid-i âsumân-câha becâdır işte bu pâye

4. nola:

Kıt'a 74

Mısra: 4

Ne olur, ne çıkar.

Tohm-ı gül-i emel çemen-i hattıñ içredir
Fasl-ı bahâra olsa nola i'tibârımız

5. nola:

Kıt'a 96

Mısra: 3

Ne olur, ne çıkar.

Bî-bâk gezersem nola ferdâ-yı kıyâmet
Sâmânımı ol kâmet-i mevzûna değışdim

6. nola:

Tahmis 2

Mısra: 13

Ne olur, ne çıkar.

Zîr-i hükmünde nola mağlûb ise şâh u gedâ
Gâlib oldu 'asker-i tedbîr ü 'akla muṭlaḳa

7. nola:

Terkib-bend 2

Mısra: 34

Ne olur, ne çıkar.

Pây-mâl-ı revîş-i kâmet-i mevzûn itdiñ
Âh-ı 'uşşâḳ nola perde ber-endâz olsa

n'oldı:

1. n'oldı:

Gazel 8

Mısra: 1

Ne oldu.

O perî rûyî mı gördüñ 'acabâ n'oldı saña

O hayâlâtları söyle baña n'oldı saña

2. n'oldı:

Gazel 8

Mısra: 2

Ne oldu.

O perî rûyî mı gördüñ 'acabâ n'oldı saña

O hayâlâtları söyle baña n'oldı saña

3. n'oldı:

Gazel 8

Mısra: 4

Ne oldu.

Eylemem va'dimi pâ-mâl-ı tegâfûl dir idiñ

Şimdi ey nâsih-i âyîn-i vefâ n'oldı saña

4. n'oldı:

Gazel 8

Mısra: 6

Ne oldu.

Pey-rev-i pîr mi pesmânde-i tedbîr misiñ

Tîr-i müjgân ile ey kıdd-i dü-tâ n'oldı saña

5. n'oldı:

Gazel 8

Mısra: 8

Ne oldu.

Bûy-ı cânân ile terfîh-i fuâd eylemediñ

Qavlimiz bu idi ey bâd-ı şabâ n'oldı saña

noldı:

1. noldı:

Gazel 8

Mısra: 10

Ne oldu.

Zülf ü rûyuñda degil ise Nebîlâ nazarıñ

Böyle âh itmez idiñ şubh u mesâ noldı saña

nüfûs:

1. nüfûsı:--ı

Kıt'a 59

Mısra: 19

İnsan, ruh.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl

Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhiqa aşıla

nüfûs-ı vāfire:

1. nüfûs-ı vāfire:--e

Kıt'a 59

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Pek çok insanoglu.

Duḥûl-ı Nîl-âşinâsında bahreyn ictimâ'ından

Nüfûs-ı vāfire her sāl māl ile olup ifrâ

nüfûz:

1. nüfûzını:--ı, --n, --ı

Kaside 12

Mısra: 57

Bir kimse, topluluk vb.nin söz geçirme ve otorite kurma gücü, etki gücü, söz geçirme gücü, erk.

İ' lān idüp nüfûzını maḥbûbınıñ Hudâ

Mücrimleri şefâ'at için intihâb ider

nüh:

1. nüh:

Kaside 12

Mısra: 100

Dokuz rakamı.

Vaşf eyleyüp Kelâm-ı Qadîmiñde Hâk seni

Mesned-nişîn-i taḥtına nüh kıbâb ider

2. nüh:

Kıt'a 29

Mısra: 2

Dokuz rakamı.

Cihânıñ Hâzret-i allâmesi ' Âşir Efendi kim

Naẓîrin görmedi ol âsumân-câhıñ bu nüh eflâk

nüh pâve-i carh-ı felek:

1. nüh pāye-i çarḥ-ı felek:

Kıt'a 57

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Felek çarkının dokuz tabakası.

Hāk-i pāya 'arz ider nüh pāye-i çarḥ-ı felek
Kaşr-ı iḳbālî eğer muhtāc olursa sülleme

nühüfte:

1. nühüfte:

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Gizli, saklı.

Ey beste-i nuṭḳı rūḥ-ı ma'nā
Lā'li'nde nühüfte sırr-ı İṣā

nukre:

1. nukre:

Gazel 130

Mısra: 8

Gümüş para.

Gerden-i sîme virir hāl-i siyeh ragbet-i tamm
Nukre bā sikke-i şāhān dolaşur elden ele

nükte:

1. nüktesi:--si

Gazel 38

Mısra: 2

İnce anlamlı, düşündürücü söz II nükteli şiir.

Sırr-ı neş'e feyz-i tab'-ı çālākimdedir
Nüktesi Zîr-i ḥabāb-ı cām-ı evrākimdedir

2. nükte:

Kaside 12

Mısra: 115

İnce anlamlı, düşündürücü söz II nükteli şiir.

Bir nükte görse fenn-i ma'āşide dikkatim
Şerḥ eyleyüp cihān kadar bir kitāb ider

3. nükteme:--m, --e

Terkib-bend 1

Mısra: 149

İnce anlamlı, düşündürücü söz II nükteli şiir.

Bir nükteme biñ cihān fedādır
Müstāgni-i fikr-i iftiḥārım

nükte-i cevāzı:

1. nükte-i cevāzı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Izin verme, müsaade sözü.

Derc eyledi nükte-i cevāzı
Dāmānına fitneler dökülsün

nükte-i ḥat-ı cevāzı:

1. nükte-i ḥat-ı cevāzı:--ı

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Izin, müsaade fermanının sözü, manası, nüktesi.

(Sevgilinin ayva tüylerinin bir sayfa üzerindeki yazılara benzetilerek, bu yazının da kendisine âşık olunmasına müsaade eden belge).

Teşne geçindiler selef ḥürmeti mahv ider ḥalef
Zîr-i lebi'nde nükte-i ḥat-ı cevāzı neyleyim

nükte-i la'linde:

1. nükte-i la'linde:--i, --n, --de

Gazel 83

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dudağından çıkan sözler.

Gaybden vîrsün ḥaber nuṭḳı idüp keşf-i zāmîr
Nükte-i la'linde muzmerdir nice ma'nā-yı feyz

nükte-i maẓmūn-ı ḥatı:

1. nükte-i maẓmūn-ı ḥatı:--ı

Gazel 130

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva tüylerinin ince anlamı.

Dürr-i manẓūm mıdır nükte-i maẓmūn-ı ḥatı
Nazm olur sübḥa-i 'irfān dolaşur elden ele

nükte-i nā-çizine:

1. **nükte-i nâ-çizine:--i, --n, --e**

Kaside 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değersiz, önemsiz sözler.

Cihânda nükte-i nâ-çizine yok vüs'at-ı efkâr
Nedir sende o esrâr-ı ilahî yâ Rasûlallâh

nükte-i şîrîn:

1. **nükte-i şîrîn:**

Gazel 120

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cana yakın, ince mana.

Nebilâ bahr olur her katresi gavvâş-ı efkâra
Tereşşüh itdi ma'nî nükte-i şîrîn me'âlimden

nükte-i şîrîn-meâlimde:

1. **nükte-i şîrîn-meâlimde:--(i)m, --de**

Gazel 141

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şirin'in anlamlı sözü.

Nebilâ Husrev ü endîşe bilmez kâr-ı Ferhâdî
Nedir bu cüş-ı ma'nâ nükte-i şîrîn-meâlimde

nukûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:

1. **nukûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ:**

Tahmis 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Dünya aleminin nakışları, görüntüleri.

Mecma'-ı dîvāngâhdır şufte-i dîvân-ı 'aşk
Bî-bekâdır çün nukûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ

nukûş-ı kâsrını:

1. **nukûş-ı kâsrını:--l, --n, --i**

Kıt'a 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Köşkün nakışları, görüntüleri.

Nukûş-ı kâsrını tercîh iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbül feyzini vakt-i şehergâhın

nümâyân:

1. **nümâyândır:--dır**

Kıt'a 51

Mısra: 12

Görünen, açık, âşikâr.

Hudâdan nâsa bir lutf oldu kim zât-ı hümayûnu
Ser-â-ser 'acımız ifâ-yı şükrinde nümâyândır

2. **nümâyân:**

Kıt'a 59

Mısra: 35

Görünen, açık, âşikâr.

Muzâfından nümâyân mı değil nâm-ı hümayûna
Veliyyü'n-nî'mete şıdk-ı hulûşı neyyireyn-âsâ

nümâyân itdi:

1. **nümâyân itdi:--di**

Gazel 88

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak, görünür kılmak.

Dil-i pür-şerhamızdan şeb-çirâğ-ı 'aşkı zâhirdir
Nümâyân itdi ahîr kendin ol gencîne-i şad-çâk

nümâyân oldu:

1. **nümâyân oldu:--dı**

Kıt'a 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Görünmek, açığa çıkmak.

Cihânda pençe-i hurşîd-veş mâhiyyeti zâhir
Nümâyân oldu izhâr-ı yed-i tûlâsı her fende

nûr-efşân olur:

1. **nûr-efşân olur:--(u)r**

Kıt'a 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Işıklar saçmak.

Cemâliñ şevkine süzân olur şem'
Âniñ çün böyle nûr-efşân olur şem'

2. nūr-efşān olur:--(u)r

Kıt'a 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nur, ışık saçmak.

Cemālîñ şevkine sūzān olur şem'
Ānıñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

nūrî:

1. nūrî:

Gazel 127

Mısra: 13

Halil Nuri (ö. 1213/ 1799) Osmanlı vakanüvisi.

Hem-'inān 'azm eyleyüp Nūrî ile (Nūrî)
Müşterek bulduk Nebilā nev-zemîn (Nebîl)

2. nūrî:

Tahmis 2

Mısra: 35

Halil Nuri (ö. 1213/ 1799) Osmanlı vakanüvisi.

Olmasun da neylesün Nūrî 'aceb hayrān-ı 'aşk

(nūrî):

1. (nūrî):

Gazel 127

Mısra: 1

Halil Nuri Bey (Nebil'in babası).

Hıtt-ı la'l için didi ol nāzenin (Nūrî)
Olmasa zenbūr olmaz engübîn (Nebîl)

2. (nūrî):

Gazel 127

Mısra: 4

Halil Nuri Bey (Nebil'in babası).

Reşk-i kâfūr-ı cināndır gerdeniñ (Nebîl)
Mā'il-i çeşm-i siyāhıñ hūr-i 'în (Nūrî)

3. (nūrî):

Gazel 127

Mısra: 5

Halil Nuri Bey (Nebil'in babası).

Tîr-i müjgānın yetiřdi cāna dek (Nūrî)
Ey kemān-ebrū saña şad āferîn (Nebîl)

4. (nūrî):

Gazel 127

Mısra: 8

Halil Nuri Bey (Nebil'in babası).

Dir gören ol çār-ebrū dilberi (Nebîl)
İşte mihr-i āsümān-ı çārumîn (Nūrî)

5. (nūrî):

Gazel 127

Mısra: 9

Halil Nuri Bey (Nebil'in babası).

Kıbleyi şaşırmasuñ mı 'āşıkı (Nūrî)
Çekmiş ebrūlar yine şemşîr-i kîn (Nebîl)

6. (nūrî):

Gazel 127

Mısra: 12

Halil Nuri Bey (Nebil'in babası).

Āh-ı çeşmi düşmen-i îmāndır (Nebîl)
Sen o kâfirden amān olma emîn (Nūrî)

7. (nūrî):

Gazel 127

Mısra: 13

Halil Nuri Bey (Nebil'in babası).

Hem-'inān 'azm eyleyüp Nūrî ile (Nūrî)
Müşterek bulduk Nebilā nev-zemîn (Nebîl)

nūr-ı 'aynım:

1. nūr-ı 'aynım:--ı, --m

Kıt'a 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göz nuru. II sevgili.

Nūr-ı 'aynım geldi haţ bîdār ol şimden gerü
Tütüyā-yı dîde-i agyār ol şimden gerü

nūr-ı çeşm-i 'ālemiñ:

1. nūr-ı çeşm-i 'ālemiñ:--ı, --ñ

Kıt'a 51

Mısra: 21

Kelime Tipi: -
Âlemin gözünün nuru.

Kimâ-ı medhini ol nûr-ı çeşm-i 'âlemin gerdün
Şuâ'-ı neyyir-i hürşîdden nesh itse şâyandır

nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet:

1. nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet:

Kaside 16

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Ehli sünnetin seçkin gözünün nuru.

O nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet kim
Du'ası farz-ı 'ayn-ı hem şîğâr hem u kibâr oldı

nûr-ı çeşm-i şulbı:

1. nûr-ı çeşm-i şulbı:--ı

Kıt'a 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Neslin/soyun gözünün nuru.

Bir nûr-ı çeşm-i şulbı yine eyleyüp zühür
Revnağ-ı tırâz-ı mehd-i cihân oldı habbezâ

nûr-ı çeşm-i veliyyü' n-ni'âm:

1. nûr-ı çeşm-i veliyyü' n-ni'âm:

Kıt'a 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nimetler sahibinin gözünün nuru.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü' n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

2. nûr-ı çeşm-i veliyyü' n-ni'âm:

Kıt'a 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nimetler sahibinin gözünün nuru.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü' n-ni'âm ki mihr-âsâ
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

nûr-ı çeşmim:

1. nûr-ı çeşmim:--i, --m

Kıt'a 75

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Göz nuru.

Nûr-ı çeşmim cām-ı la'lûn girye-nâk eyler beni
Dide-i maḥmûrî görsem 'ayn-ı tāk eyler beni

nûr-ı çeşmiñ:

1. nûr-ı çeşmiñ:--i, --ñ

Kaside 9

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Göz nuru.

Ol iki nûr-ı çeşmiñ kim cihāna dāğ-ı ḥasretidir
Biri meh biri şems-i pür-ziyâdır yâ Rasûlallāh

nûr-ı esved:

1. nûr-ı esved:

Tahmis 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Siyah nur, ışıık.

Faḥr-ı 'âlem maḥrem-i rāz oldıḡı şebdir bu şeb
Nûr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdır bu şeb

nûr-ı ḥakdır:

1. nûr-ı ḥakdır:--dır

Kaside 12

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Allah'ın nuru.

Bir nûr-ı Ḥakdır Aḥmed-i Muḥtâr gün gibi
Her bir kemîne zerresini âfîtab ider

nûr-ı hürşide:

1. nûr-ı hürşide:--e

Gazel 94

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Güneşin aydınlıḡı.

Eylemez işrāk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigāh
Nûr-ı hürşide meh-i devrāne kim çeşmimdir ol

nûr-ı mahz:

1. nūr-ı maḥẓ:

Kıt'a 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Katıksız nur, pūr-nur.

Geldi şulbundan yine bir nūr-ı maḥẓ oldı 'ayān
Pertev ile mehd içinde tıttı dehr-i a'zamı

2. nūr-ı maḥẓ:

Kıt'a 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Katıksız nur, pūr-nur.

Geldi şulbundan yine bir nūr-ı maḥẓ
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

nūr-ı şems:

1. nūr-ı şems:

Gazel 86

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Güneşin nuru, ışıĝı.

Nūr-ı şems ile görüp kadriñi Mevlānāñ
Fevk-i ḥūrşid-i münevverde qodı cilve-i 'aşk

nūr-ı siyāhı:

1. nūr-ı siyāhı:--ı

Kaside 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Siyah nur II gece görünen ay; gölgesi yere
düşmeyen Hz. Muhammed.*

Sevād-ı cürm olup nūr-ı siyāhı yā Rāsūlallāh
İder luṭfuñla necmim tıre māhı yā Rasūlallāh

nūr-ı siyeh:

1. nūr-ı siyeh:

Kıt'a 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Siyah nur II gece.

Zülfı içinde ruḥ-ı pūr-jālesi
Nūr-ı siyeh mi o mehiñ hālesi

nūr-ı teşrîf:

1. nūr-ı teşrîf:

Tahmis 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Şeref nuru.

Bezm-i kurb esbāb-ı vuşlatla mürettebdır bu şeb
Nūr-ı teşrîf ile ol mihr-i sipihr-i 'izzetiñ

nūr-ı vechi:

1. nūr-ı vechi:--i

Murabba 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüzün nuru.

Nūr-ı vechi çeşm-i ḥūrşidi kamaşdırmış yine
Bir güzelda bu levendāne edāyı görmedim

nūr-pāş olsa:

1. nūr-pāş olsa:--sa

Gazel 140

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nur saçmak.

Görinür Yūsuf-ı güm-geşte-i maḥşud o dem
Nūr-pāş olsa ruḥuñ külbe-i aḥzānımıza

nüş evlemek:

1. nüş evlemek:--mek

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İçmek (Sevgilinin dudaklarını öpmek).

Niçün su'ālime leb-rîz-i ḥışm olur sākı
Şarāb-ı la'lini nüş evlemek günāh mıdır

nüş evleyüp:

1. nüş evleyüp:--(v)üp

Gazel 36

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(şarap) içmek, yudumlamak.

Nüş eyleyüp sunarsa o meh duhter-i rezi
Zevk aşinā-yı şevkine terhīb-i neş'edir

nüş ide:

1. **nüş ide:--e**

Kıt'a 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İçmek,yudumlamak.

Geldi def'-i yübüsetiñ vaqti
Nüş ide kevseri leb-i çäki

nüş iden:

1. **nüş iden:--en**

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçmek.

Gerden-i hoy-gerdesin görmüş siyeh-semürdan
Nüş iden āb-ı hayātı çeşme-i kâfûrdan

nüşa-i dîrîneve:

1. **nüşa-i dîrîneve:--y, --e**

Kıt'a 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Eski kitap.

Ol nüşa-i dîrîneve beñzer bu cihān kim
Zātıdır anıñ zübde-i ma'nā-yı me'ālî

nüşa-i dürer:

1. **nüşa-i dürer:**

Kıt'a 69

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dürer Kitabı (Dürerü'l- Hukkam Fi Şerhi
Gureri'l- Ahkam.*

Ceddim 'Āşîr Efendimiz ki dili
'İlm ile nüşa-i Dürer gibidir

nüşa-i erjeng:

1. **nüşa-i erjeng:**

Gazel 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Erjeng'in sahifesi, nüşahı (Erjeng: Bir
söylentiye göre Mani'nin kendi adı da olan ve
edebiyatta Erteng olarak geçen İranlıların ünlü
ressamı Mani'nin resimli kitabı.).*

Haş mıdır nireng-i ruhsārın mıdır

Nüşa-i Erjeng ruhsārın mıdır

nüşa-i nādiredir:

1. **nüşa-i nādiredir:--e**

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nadir bulunan nüşa.

Okudum hüsn-i haşı zīb-i ruh-ı āl olıcak
Nüşa-i nādiredir şan dolaşur elden ele

nüşa-i pāk-i muhaşşādan:

1. **nüşa-i pāk-i muhaşşādan:--dan**

Gazel 115

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Haşiye yazılmış temiz nüşa.

Me'āl-i vaşlı itmişler haşı-ı nevden tirāşide
Olur her müşkil āsān nüşa-i pāk-i muhaşşādan

nüşa-i zātı:

1. **nüşa-i zātı:--ı**

Kıt'a 69

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Zatının varlığı.

Nüşa-i zātı anda hıfz olsun

Hıfz-ı haş zarf-ı müstakarr gibidir

nüşı itmege:

1. **nüşı itmege:--meg, --e**

Gazel 144

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçmek, şarap içmek.

Tācdır her rind-i şahbā nüşı Cemşid itmege
Ol habāb-ı bāde kim şekl-i külehdır her biri

nüş-ı şahbâ-yı nigâh itsem:

1. nüş-ı şahbâ-yı nigâh itsem:--se, --m

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bakışın şarabını içme.

Temâşâ-yı lebiñle nüş-ı şahbâ-yı nigâh itsem
Hâkâretle mey-i gül-rengi rüsvâ-yı nigâh itsem

nüş-ı şarâb itdiñ:

1. nüş-ı şarâb itdiñ:--di, --ñ-di, -ñ

Gazel 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap içmek.

Uykuluk ey şüh sen nüş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dide-i pür-intizârı hâsm-ı hâb itdiñ bu şeb

nusret:

1. nusret:

Kıt'a 41

Mısra: 4

Başarı, üstünlük, zafer.

Muvaffâk oldılar ber-vefk-i dil-hâh-ı şeh-i 'âlem
Bu nusret vefk-i i'lâm oldı cünd-i Hân Mahmûda

nutk:

1. nutk:-ı

Gazel 36

Mısra: 3

Konuşma, söz, kelim.

Hakkımda nutk ol leb-i mey-gün dilberiñ
Mahmûr-ı bezm-i vaşlına tesrîb-i neş'edir

2. nutk:--ı

Gazel 56

Mısra: 3

Konuşma, söz, kelim.

Nutk lâl-i hayret itmiş bir büt-i nev-restenin
Dil uzatma süsene bigâne-i hâmüşdur

3. nutk:-ı

Gazel 83

Mısra: 5

Konuşma, söz, kelim.

Gaybden vîrsün haber nutk idüp keşf-i zamîr
Nükte-i la'linde muzmerdir nice ma'nâ-yı feyz

4. nutkuñ:-uñ

Gazel 116

Mısra: 6

Konuşma, söz, kelim.

Cins-i girdâr iledir nâsa mücâzât-ı 'amel
'Aynıdır nutkuñ gelen 'aks-i şadâ kühsârdan

5. nutka:-a

Gazel 123

Mısra: 3

Konuşma, söz, kelim.

Ney-şeker olur idi nutka gelü-yı tûtî
Alsa bir feyz-i nefes lezzet-i âzârından

6. nutkuñ:-uñ

Gazel 133

Mısra: 8

Konuşma, söz, kelim.

Çanda ney çanda ney-şeker bilmem
Nutkuñ eyler eger ki hiç şorma

7. nutkını:-ıñ, -ı

Kaside 12

Mısra: 96

Konuşma, söz, kelim.

Şâyân-ı tâc-ı na't -ı şerîfiñ olur diyü
Bahır-ı 'arûza nutkını dürr-i hoş-âb ider

8. nutk:-ı

Kaside 15

Mısra: 71

Konuşma, söz, kelim.

Her nutk şer'iñ ey gül-i âl-ı Muhammedî
Kılmış Hudâ faziletiñi berter-i bahâr

9. **nuṭk**:-ı

Kıt'a 31

Mısra: 7

Konuşma, söz, kelim.

Ġonçe-i esrârdır her nuṭkî tâc-ı devlete
Gül-şen-i pür-feyz-i ferr ü haşmete oldu re'îs

10. **nuṭk**:

Mesnevi 1

Mısra: 5

Konuşma, söz, kelim.

Bir nuṭk ile bî-mecâl olur mı
Bûlbûl güli görse lâl olur mı

11. **nuṭkıyla**:-ı, -yla

Murabba 9

Mısra: 5

Konuşma, söz, kelim.

Nuṭkıyla itmez hisse-yâb
Olsam da mecbûr-ı hîṭâb

12. **nuṭka**:-a

Gazel 111

Mısra: 5

Konuşma, söz, kelim.

Dehen-güşâ olıcak nuṭka hâli şemm olunur
Sebeb deġil midir ifşâ-yı sırr-ı meste zebân

13. **nuṭka**:-a

Mesnevi 1

Mısra: 39

Konuşma, söz, kelim.

Yok nuṭka benim mecâlim aşlâ
Gelmez hele vaşfa hâlim aşlâ

nuṭka gelse:

1. **nuṭka gelse**:-se

Kaside 12

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Dile gelmek, konuşmak.

Dil nuṭka gelse böyle gelür habî idüp seni
Cümle kelâmıñ ecvibe-i müsteṭâb ider

nüvîd-i nusret:

1. **nüvîd-i nusret:**

Mesnevi 1

Mısra: 132

Kelime Tipi: -

Zafer müjdesi.

Ta'ḳîb idüp berîd-i nusret
Mesrûr ide nüvîd-i nusret

nüzhetgâh-ı 'aşka:

1. **nüzhetgâh-ı 'aşka**:-a

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşkın eğlence yeri.

Dil-i rüşende imdâd-ı çerâğ-ı 'ârîzî olmaz
O nüzhetgâh-ı 'aşka şu 'le-i dâğ-ı derûn ister

nüzhetgeh-i Soġd u Şâġb:

1. **nüzhetgeh-i Soġd u Şâġb:**

Kıt'a 58

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Soġd ve Şâġb mesiresi, gezinti yeri

Her cāygâh-ı müntaḥab nüzhetgeh-i Soġd u Şâġb
Gavṭi übülle cümle hep olsun fedâ-yı Topkapu

3.2. 17. O

o:

1. **odur:-dur**

Kaside 15

Mısra: 29

O, işaret zamiri.

Hem-nâm-ı İbn-i Hâzret-i 'Abbâs kim odor
Kemter ğubâr-ı hâk-i deri zîver-i bahâr

2. **o:**

Kaside 7

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

O deryâ-nûş-ı 'îşyân rind-i ser-mestim ki maḥşerde
Aşar tâ başdan emvâc-ı humârım yâ Rasûlallâh

3. **o:**

Gazel 44

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dânem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvâh mıdır

4. **o:**

Terkib-bend 1

Mısra: 130

O, işaret sıfatı.

Çok fitneyi itdi hâne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfûr

5. **o:**

Kıt'a 57

Mısra: 32

O, işaret sıfatı.

Kelle-i a' dâsı olsun gülle-i kâhra nişân
Tûl-ı 'ömr ihsân idüp Allâh o şâh-ı mülheme

6. **onun:--nun**

Gazel 67

Mısra: 6

Üçüncü teklik şahıs zamiri (âşık).

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâzıñ nâz olur

7. **o:**

Gazel 39

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

'Uşşâkı ḥabs-i âh idemez kayd-ı zülf ile
Sermâyeyi o ehl-i hevâ hep telefdedir

8. **o:**

Gazel 51

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Kesr-i ayağ itmedi lagzide ey Nebîl
Meclisde devr iden o kümeit-i sebû mudır

9. **o:**

Kıt'a 59

Mısra: 26

O, işaret sıfatı.

Bu şüret düzdüğü mir'ât-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sırr-ı hikmetde o dem yek-tâ

10. **o:**

Gazel 36

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Câma nigâhı ehl-i nazar eylemez tehl
Maḥşad o dürbîn ile takrîb-i neş' edir

11. **o:**

Gazel 75

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O der-âgûş-ı miyân söylenmez
Üzilür rişte-i cân söylenmez

12. **o:**

Kıt'a 18

Mısra: 8

"O" işaret zamiri.

Anıñ necli Hâfîd-i pür-kerem kim
Ma'ârifle o da đarb-ı meşeldir

Onda bir nâz eylemek lâzım saña
At onun cânâ niyâzıñ nâz olur

13. **odur:-dur**

Kıt'a 48

Mısra: 3

"O" *İşaret zamiri.*

Odur kutb-ı zamân kim devr-i pergâr-ı havâdişden
Anıñ zât-ı hümayün-ı felek der-gâhıdır maşsüd

19. **o:**

Kaside 12

Mısra: 36

"O" *işaret zamiri.*

Bu keşret-i zünüb ile düzahda nâz idüp
Belki kabûlden o dağı ictinâb ider

14. **odur:-dur**

Kıt'a 48

Mısra: 16

"O" *İşaret zamiri.*

Olup mahrûm zevk-i hamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i leğâ' if olma ey cüyâ-yı Hâk merdûd

20. **o:**

Gazel 23

Mısra: 7

O, *işaret sıfatı (sevgili).*

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şâm-ı hañında
Gitdi 'Arabistâna piristü-yı muhabbet

15. **odur:-dur**

Kıt'a 50

Mısra: 5

"O" *İşaret zamiri.*

Odur rûkn-i rekîn-i dîn maşdüm-ı felek-temkîn
Vüfûr-ı 'aql u rüşdi ğıbta-fermâ-yı kibâr oldı

21. **o:**

Gazel 51

Mısra: 3

O, *işaret sıfatı (sevgili).*

Atdı o çâr ebrû beni dört yol agzına
Bâ'is zebân-dırâzlığıma çâr-sü mudır

16. **odur:-dur**

Kıt'a 51

Mısra: 10

"O" *İşaret zamiri.*

Reh-i mesdûdı vaktinde açıldı Ka'betu'llâhiñ
Odur kuşb-ı zamân kim kıble-i şâhân-ı devrândır

22. **o:**

Gazel 39

Mısra: 1

(bu anlamında) *işaret sıfatı.*

Bu feyz-i şevk o sâkî saġar be-kefededir
Gördüm hilâl-i neş'eyi burc-ı şerefededir

17. **o:**

Kaside 6

Mısra: 2

O, *işaret zamiri (gönül yerine).*

Nice dil pāk olur çirk-i günehden yâ Rasûlallâh
O kim pür-lekkedir hırş u şerehden yâ Rasûlallâh

23. **o:**

Kaside 16

Mısra: 49

O, 3. *tekil şahıs zamiri* || *hz. Muhammed.*

O nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet kim
Du'âsı farz-ı 'ayn-ı hem şıġâr hem u kibâr oldı

18. **onda:-nda**

Gazel 67

Mısra: 5

"O" *üçüncü tekil şahıs zamiri.*

24. **o:**

Gazel 4

Mısra: 11

"O" *işaret sıfatı.*

Bu kûteh-pây-ı hâmeyle o zâta pey-rev oldı kim
İder Vaşşâf-ı devrân ile vaşfi intihâ peydâ

Ma'dûm imiş dehânı Nebîlâ nedir cevâb
Hep güft ü gû o mes'ele-i muhtelifdedir

25. o:

Gazel 8

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

O perî rûyî mı gördüñ 'acabâ n'oldı saña
O hayâlâtı söyle baña n'oldı saña

31. o:

Gazel 62

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o mâhım söndürür
Dilde sûz-ı iştiyâk-ı cângâhım söndürür

26. o:

Gazel 10

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Cây-ı mîhr olmaz mı burc-ı sünbûle
Perçemiñden çöz o bağı sâkiyâ

32. o:

Gazel 68

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Şikenc-i zülfî vaş ile hadîs-i ister
O leylî-meşreb 'uşşâkıñda âşâr-ı cünûn ister

27. o:

Gazel 11

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

İder 'aksiyle ülfet nâzir-i âyîne-yi 'ibret
O hâiş-kâr-ı vahdet hem-zebân ister mi ister ya

33. o:

Gazel 68

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Dil-i rüşende imdâd-ı çerâğ-ı 'arîzî olmaz
O nûzhet-gâh-ı 'aşka şu'le-i dâğ-ı derûn ister

28. o:

Gazel 18

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafak sanmış Nebîl
Hâl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

34. o:

Gazel 71

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Çifte köstekle durur belde o cevher hançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister hançer

29. o:

Gazel 25

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Sîneme dök o zülf-i ham-be-hamı
Sar bu dâğ üstine o bāğı yürüt

35. o:

Gazel 75

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Dağı ser-mest-i ayag olmadı yâr
O zemînler bu zamân söylenmez

30. o:

Gazel 39

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

36. o:

Gazel 79

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Bürüdet mâni‘-i germiyyet-i cezb-i kılûb olmaz
O âhen-dilde var te‘şîr-i ân mânend-i mıknâtı

Ėazel-perdâz olup sünbül teber tavr-ı kalendarle
O Torlak gûyiyâ Bektâşî-i zî - iştihâr oldı

37. o:

Gazel 94

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

‘Aks-i la‘li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarıh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

43. o:

Kaside 16

Mısra: 37

"O" işaret sıfatı.

O şeş-hâne kadeh bârüt-ı meyle sâkiyâ dolsun
Dikildi tûğ-ı şâhî gamla vakt-i kâr-zâr oldı

38. o:

Gazel 140

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Biz o deryâ-dil olan kaatre-nümâyız ki Nebîl
Naķş olur lafz-ı kader mevce-i ‘irfânımıza

44. o:

Kaside 16

Mısra: 46

"O" işaret sıfatı.

İdüp keçküli der-dest ‘âlemi sencide etdikde
O maḥdüm-ı sa‘âdet-mendden ümmîdvâr oldı

39. o:

Gazel 145

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Hisâb-ı büse-i ruhsârın eyleyüp imâ
Gönül o keşf-i zamîr iddiâyâ yüz tıtdı

45. o:

Kaside 16

Mısra: 47

"O" işaret sıfatı.

O maḥdüm-ı sa‘âdet-mend kim zîb-i ma‘ârifle
Cihâna zât-ı vâlâsı medâr-ı iftiḥâr oldı

40. o:

Gazel 150

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Bîmâr mıdır o rütbe çeşmiñ
İmâyâ daḥi mecâli yok mı

46. o:

Kıt'a 10

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Râst-girdâr iken belin bükdi
Başdırup keyf o şâhib-idrâki

41. o:

Kaside 15

Mısra: 53

"O" işaret sıfatı.

Sünbül gibi olur o felek-mesnediñ müdâm
Hem-reng-i âsumânîsı zîb-i ser-i bahâr

47. o:

Kıt'a 13

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

O nûr-ı çeşm-i veliyyü‘n-ni‘âm ki mihr-âsâ
Felekte görmese mişlin ‘aceb midir bir ‘ayn

42. o:

Kaside 16

Mısra: 32

"O" işaret sıfatı.

48. o:

Kıt'a 13

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeve deyn

49. o:

Kıt'a 13

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

O nūr-ı çeşm-i veliyyü'n-ni'ām ki mihr-āsā
Felekde görmese mişlin 'aceb midir bir 'ayn

50. o:

Kıt'a 13

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeve deyn

51. o:

Kıt'a 18

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Muḥārin oldı bir müfti-i dīne
O zī 'ilm ü 'amel faḥr-ı mileldir

52. o:

Kıt'a 18

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

O sā'at eyledi tebdile niyyet
Bunuñ tebdili bir mümtāz 'ameldir

53. o:

Kıt'a 20

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Müşkil-güşā-yı ḥalk-ı cihān müfti-i zamān
'Āşir Efendi ya'ni o hem-nām-ı Mustafā

54. o:

Kıt'a 20

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Fetvā ḡarīn olunca o kân-ı fāzilet
Çıkdı ḡadīm-i dostu taḡvāya āşinā

55. o:

Kıt'a 20

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Rükn-i rekīn-i dīn o 'allāme-i cihān
Muḥkem bu dār-ı 'ilm-i nevi itdiler binā

56. o:

Kıt'a 23

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Cenāb-ı pādişāha 'arz için ḡalīn o günlerde
Aḡan ol Nīl eşk-i dīde-i giryān-ı Mısr oldı

57. o:

Kıt'a 28

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Şehen-şāh-ı cihāndır bā-himem Sulṭān Selīm Ḥān
kim
Ḥudā efzūn ide 'ömrin o şāh-ı ma'delet-ḡāhīñ

58. o:

Kıt'a 37

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Nice böyle şāh-zādeyle o şāh-ı Cem-ḡaşem
Zīb-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenād

59. o:

Kıt'a 37

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Ber-murād olsun o şāhen-şāh-ı Ferīdūn-ḡadem
Nām-ı şulb-ı pākin itdikçe murād ismiyle yād

60. o:

Kıt'a 40

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Olursa kılzüm-i 'irfânı kaatre-pâş-ı kemâl
O kaatre sāire nisbet mişāl-i deryâdır

61. o:

Kıt'a 47

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

O zıll-ullâh-ı Cem-câhın sen ey mihr-i felek her gün
Bağup bu irtifâ'-ı şânına reşkinden 'âr eyle

62. o:

Kıt'a 47

Mısra: 27

"O" işaret sıfatı.

O gerdün-mesnedin bu pertev-i ikbâlini yâ Rab
Dem-â-dem hîre-bağş-ı çeşm-i mihr-i tâb-dâr eyle

63. o:

Kıt'a 48

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Bülend-ıkbâl ile ber-vefî-i şâhândır o zıllullâh
Ola zıll-ı hümâ-yı şevket-i bâlâ-revi memdûd

64. o:

Kıt'a 48

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Görüp meylin harâba itdi tevdîde o şeh himmet
Bu hayr-ı rûh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi hoşnûd

65. o:

Kıt'a 48

Mısra: 24

"O" işaret sıfatı.

Esâs-ı devleti şân ile kesb itdikçe istihkâm
Mu'ammer ide bânîsi o şâhı Hâzret-i ma'bûd

66. o:

Kıt'a 49

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

O zıllullâhdır şâh-ı zamân kim iftihar eyler
Aña hizmetle kim fâhr-ı zemîndir sâye-i Mekke

67. o:

Kıt'a 49

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Bilürdi sıdkını şâh-ı cihân Râkım Efendinin
O zâta itdi feyz-i rütbesin sermâye-i Mekke

68. o:

Kıt'a 51

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

Bu 'aşra gelse Keykâvüs emîn-i matbah eylerdi
O şeh kim kâse-lîs-i cûdı şad Fağfûr u Hâkândır

69. o:

Kıt'a 53

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

'Adli mışbâh-ı hidâyetdir o kutb-ı âlemin
Meh-çe-i râyâtı pür-nûr ide necm-i Ferhâdi

70. o:

Kıt'a 53

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Nakş-bendi tekyesiyle kabrini yaptı o şâh
Kadrine bürhân-ı meşhûd eyleyüp bu meşhedi

71. o:

Kıt'a 54

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Şehen-şâh-ı cihân bâ-kuvve-i kudsiyye keşf itdi
Olup nâ-bûd o kubbe-hânenen ma'dûd iken merkad

72. o:

Kıt'a 57

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ḳulzüm-i pür-mevc-i gevher-pāş-ı ihsāndır o şāh
Bahşış-i yek-rüzesi sermayedir şad Hâteme

78. o:

Kıt'a 77

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

O şeh ser-hayl-i hübândır gören âdem çeker hasret
'Alemdir 'işvede ḳaddi bütün 'âlem çeker hasret

73. o:

Kıt'a 59

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

O ḳuṭb-ı 'âlemiñ düstür-ı mümtâz-ı felek ḳadri
Müşiri vâlî-i Mısrı 'Âli Pāşâ-yı şāhib-râ

79. o:

Kıt'a 77

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

O maḥbûb-ı girân-ḳadre nişâredir hem eşki
Terâzû-yı dü-çeşm-i 'âşık-ı pür-gam çeker hasret

74. o:

Kıt'a 66

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

'İyd olur 'âşık-ı şūrîdeye nişf-ı ramazân
Zâ 'f-ı şavm ile hilâl olsa o mäh-i tâbân

80. o:

Kıt'a 79

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Bilmez üftâde-i maḥmûrı felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i süreyyâda görür

75. o:

Kıt'a 67

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Olmadan dil şahında pāder-gil
Dest-gür ol geçür o mihnetden

81. o:

Kıt'a 81

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Dil neş'e-i la 'l-i leb-i dildârı ne bilsün
Ḥamyāze-keş-i ḥasret o esrârı ne bilsün

76. o:

Kıt'a 69

Mısra: 46

"O" işaret sıfatı.

Fâlar eflāk-i faẓl u dānişdir
Ḳâf o eflāk için ḳamer gibidir

82. o:

Kıt'a 82

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

La 'lini şorsam o tâb-ı meyle sirâb olsada
Nev-şüküfte gonçe-i gülzâr-ı âdâb olsa da

77. o:

Kıt'a 69

Mısra: 62

"O" işaret sıfatı.

Şeddesi şâne zülf-i dil-dâra
Cezm o zülf içre ḥalkalar gibidir

83. o:

Kıt'a 88

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Hem-çü peymâne kırdı peymânı
And içerken o tevbe-kâr-ı cefâ

84. o:

Kıt'a 90

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Zülfî içinde ruh-ı pür-jâlesi
Nûr-ı siyeh mi o mehiñ hâlesi

90. o:

Mesnevi 1

Mısra: 15

"O" işaret sıfatı.

Habî itdi beni amân o gözler
Müjgâna ilişdi cümle sözler

85. o:

Kıt'a 101

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Müsiķîde hele Fârâbi-i 'aşr idi o pîr
Şîti varmışdı 'Irâķ u 'Acem ü 'Urbâna

91. o:

Mesnevi 1

Mısra: 31

"O" işaret sıfatı.

Bahş idüp o kâmeti uzatma
Ahvâl-i kıyâmeti uzatma

86. o:

Kıt'a 102

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Kaşabü's-sabķ her 'ulûma Hudâ
Hâ'iz itmiş o zî-müsâbakatı

92. o:

Mesnevi 1

Mısra: 73

"O" işaret sıfatı.

Zâtidır o maķz-ı feyz-i Bârî
İlhâm iledir cemi'-i kârî

87. o:

Kıt'a 102

Mısra: 18

"O" işaret sıfatı.

İde Haķķ şu gibi 'azîz Nebîl
Kulzüm-i 'ilm o kân-ı Mehmedeti

93. o:

Mesnevi 1

Mısra: 76

"O" işaret sıfatı.

Envâ'-ı hünerle oldı mümtâz
Bir şeh olamaz o şâha enbâz

88. o:

Kıt'a 103

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

O gevher-pâş-ı ihsân bahri eyler berrile yek-sân
Olinca dest-i cûdı maķrem-i naķdîne-i mevcûd

94. o:

Mesnevi 1

Mısra: 92

"O" işaret sıfatı.

Lâzım mı güvâh her birinde
Taş dikdi o şâh her birinde

89. o:

Kıt'a 103

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Hudâ zikr itdi ta'zîm-i Rasûlullâh 'aķîbinde
İdüp sırr-ı velâyetden o şâhı vâye-dâr-ı sûd

95. o:

Mesnevi 1

Mısra: 94

"O" işaret sıfatı.

Fârisliķi şorma vaşf olunmaz
Mişli o hünerde hiç bulunmaz

96. o:

Mesnevi 1

Mısra: 95

"O" işaret sıfatı.

Kimse o şehe mukâbil olmaz
Encümde mehe mukâbil olmaz

102. o:

Tahmis 1

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı.

Terk idüp Cibrîli maşhûb-ı Hudâ da'vet olup
Bu'dı tayy itdi o ma'lûb-ı Hudâ da'vet olup

97. o:

Mesnevi 1

Mısra: 103

"O" işaret sıfatı.

Dünyâyı ider o şâh-ı 'âlî
Dil-beste-i şîve-i hayâlî

103. o:

Tahmis 1

Mısra: 19

"O" işaret sıfatı.

Oldı kurbân-ı kudûmı mihr o bedr-i rif'atî
Bir hümayûn tâlî'-i ferhunde-kevkbedir bu şeb

98. o:

Murabba 7

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Qolan ur durmadıñsa ol tarafdan
Nedir başda o destâr-ı perîşân

104. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı.

Ebrûlarıñı penâh iderdi
Hañçerde o rāya olsa yārā

99. o:

Murabba 7

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Dökülsün gerden-i kâfûra bâri
O gîsû-yı siyeh-târ-ı perîşân

105. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 35

"O" işaret sıfatı.

Reftâra götür o ser-fîrâzı
Gîsûlara cāy olursa gerden

100. o:

Murabba 7

Mısra: 16

"O" işaret sıfatı.

Benî âdemle hiç ünsiyyet itmez
Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

106. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 38

"O" işaret sıfatı.

Kâfûrına zabt ider Boğazı
Şardıkça o mü-miyâna şardım

101. o:

Tahmis 1

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Hân-ı didâra o maşhûb-ı Hudâ da'vet olup
Seyr-i envâr oldı mergûb-ı Hudâ da'vet olup

107. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 41

"O" işaret sıfatı.

Seyr eyle amân o 'işve-bâzı
Bir kâmet ile kopar kıyâmet

108. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 71

"O" işaret sıfatı.

Gör zulmı o zülfe eyler isnād
Tā başdan aşardı cüy-ı Şîrîn

114. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 132

"O" işaret sıfatı.

Gisū-yı mu'anber aña ser-püş
Dil fikr iderek o mü-miyânı

109. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 83

"O" işaret sıfatı.

Seyr it giderek o kıadd-i şimşād
Mevkûf-ı rumûz-ı ğamzesiymiş

115. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 134

"O" işaret sıfatı.

Eylerdi hayâlini der-âgüş
Âhım o meh itdi peyk-i feryād

110. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 109

"O" işaret sıfatı.

Dâğ oldı dehen-güşā o yāre
Yek-pāre zebān-ı süsen itdiñ

116. o:

Terkib-bend 2

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Âh ol ğamzeler âfet-res-i hüş oldı yine
Nedir ol tavr-ı levendāne o cān-gāh-ı nigāh

111. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 121

"O" işaret sıfatı.

Güller o hevesle oldı pür-güş
Bülbüllere bir haber uçursam

117. o:

Terkib-bend 2

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

İtmesün kıadd-i bülendiñ seni mağrūr-ı cihān
Hün-ı dil cümle o çeşmān-ı füsün-kāra fedā

112. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 125

"O" işaret sıfatı.

Çeşmān-ı siyeh o iki ser-hüş
Gīsūnıñ o meh de pençesinde

118. o:

Terkib-bend 2

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı.

Zen-i dünyāya ne meyl itdi o meşhūr-ı cihān
Olmaga lutf-ı Hudā yār u refiķi ister

113. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 126

"O" işaret sıfatı.

Çeşmān-ı siyeh o iki ser-hüş
Gīsūnıñ o meh de pençesinde

119. o:

Terkib-bend 2

Mısra: 25

"O" işaret sıfatı.

O temāyülle geh imā-yı selām eyleyerek
Yüri 'uşşāķını pā-māl-i hırām eyleyerek

120. o:

Terkib-bend 3

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

I

Tenvîr-i alb ideydi o h r  d-i al'at n

126. o:

Gazel 73

Mısra: 10

O, işaret sıfatı (sevgiliye işaret edilerek).

Serimiz l y k-ı seng-i sitem olduysa Neb l

Biz o leyli rev   n serzeni  n nden bilürüz

121. o:

Terkib-bend 3

Mısra: 27

"O" işaret sıfatı.

Y d eyleyüp o demleri an agla bir zam n
F kr eyleyüp bu rengi hem n agla bir zam n

127. o:

Gazel 99

Mısra: 1

O, işaret sıfatı (sevgiliye işaret edilerek).

Açdı o      ferre-i semm r  neyleyim
P r- u'le itdi gerden-i k f r  neyleyim

122. o:

Gazel 23

Mısra: 3

O, işaret sıfatı (sevgiliye işaret edilerek).

Yer eyledi hep m hri g         o m    n
Efl ke     r na're-i y  h -y  mu abbet

128. o:

Kaside 3

Mısra: 4

O, işaret zamiri (s z,   ir kastedilmi  tir).

Der nu n ba r-ı pür-emv c-ı 'irf n-ı il    r
Zeb n  n r o mecr -y  bel   t y  Ras lall  

123. o:

Gazel 46

Mısra: 1

O, işaret sıfatı (sevgiliye işaret edilerek).

O nev-res serv- add ba  a rev   tutmazsa m      r
    met kopmadan ol bir   i tutmazsa m      r

129. o:

K t'a 100

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (Yay gibi kaç).

Do mu   hil l 'ıyd ile bir gurre-i vi  l
    t i   n ba  n o hil l-ebruv n ma

124. o:

Gazel 46

Mısra: 9

O, işaret sıfatı (sevgiliye işaret edilerek).

O derz      n  gördüm s    ldi c me-i   br m
Neb l  k  nedir g  yet diki   tutmazsa m      r

130. o:

Gazel 8

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (g    , sevgiliye işaret edilerek).

O per  r y  m  g rd  n 'acab  n'oldı sa  a
O            s     ba  a n'oldı sa  a

125. o:

Gazel 73

Mısra: 1

O, işaret sıfatı (sevgiliye işaret edilerek).

Biz o nev-reste nih li rev   n nden bilürüz
Ne     met   pacakd r geli  n nden bilürüz

131. o:

Gazel 21

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (g    , sevgiliye işaret edilerek).

O meh kim meclis-i pertevde d    r olur her     
Felekde sanma b     bedr-i p r-env r olur her     

132. o:

Gazel 21

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Nebilâ hâle-i ağuşa v'ad eylerse de girmez
O mâha 'arz-ı hâhiş müceb-i inkâr olur her şeb

133. o:

Gazel 33

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Sâhile düş var işin düşvâr ise
Der-kenâr itdim o şûhî der-kenâr

134. o:

Gazel 36

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Nüş eyleyüp sunarsa o meh duhter-i rezi
Zevk âşinâ-yı şevkine terhîb-i neş'edir

135. o:

Gazel 39

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Virmiş o yâr 'Amre yine ruhsat-ı vişâl
Zeyde takaddüm itse nola vâv tarafdadır

136. o:

Gazel 39

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

İtmiş o şûha nev-hevesân kâdrimi 'ayân
Şân-ı selef denâ'et-i tab'-ı hâlefdedir

137. o:

Gazel 44

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Geçüp iden bizi pâ-mâl-ı nâz o mâh mıdır
İren niyâz ile eflâke dūd-ı âh mıdır

138. o:

Gazel 45

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Atdı kemend-i zülfini şayd-ı felek için
Ġarrâ o meh ki server-i taht-ı gurûrdur

139. o:

Gazel 45

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Kırsa 'aceb mi şîşe-i kalbim benim o yâr
Târîh-i sâl çünkü Nebilâ ugurludur

140. o:

Gazel 55

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Al çak bu cāmı vir o civânım tutuşdurur
Kibrîit-i mey fetîl-i figânım tutuşdurur

141. o:

Gazel 55

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Sengi fenâr-ı cisme atup lu'b-ı nâzda
Nev-restedir o rûh-ı revânım tutuşdurur

142. o:

Gazel 58

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Şafâ-yı bahr-ı eşki merdüm-i sâhil-nişin eyler
O mâhûn 'aks-i rûyî şu'le-i mehtâb-ı çeşmimdir

143. o:

Gazel 100

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Gerdeni zîr pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogâzı neyleyim

144. o:

Gazel 149

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Ben câme hâb-ı şabrı tutuşdurdum ey Nebîl
Eşvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

145. o:

Kaside 12

Mısra: 24

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

Dogsa güneşler üstine bî-dâr olur mı hiç
Mestâne-dil o tıfl ile âheng-i hâb ider

146. o:

Kaside 16

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı (güzele, sevgiliye işaret edilerek).

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruh-ı âlın hezârân bî-çarâr oldu

147. o:

Gazel 23

Mısra: 2

"o" işaret sıfatı (sevgilinin gözleri).

Her bir nigehe gösterir âhû-yı muhabbet
İzhâr-ı füsûn itse o câdû-yı muhabbet

148. o:

Gazel 25

Mısra: 3

"o" işaret sıfatı (sevgilinin saçları).

Sineme dök o zülf-i ham-be-hamı

Sar bu dâğ üstine o bâğı yürüt

149. o:

Gazel 92

Mısra: 1

"o" işaret sıfatı (sevgilinin saçları).

Nedir tefevvuķı bilmem o zülfü ebrûnuñ

Başar mı üstine bir kimse yerdeki rûnuñ

150. o:

Gazel 125

Mısra: 6

"o" işaret sıfatı (sevgilinin saçları).

Çeker târ-ı nigehele şâh-ı mârân merdüm-i çeşmi

Dolaşdıysa o zülf-i târ-mâra dîdeler rûşen

151. o:

Gazel 109

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı (âşık).

Çokladın mı ne çiçekdi o hezâr 'uşşâķı

Ey zükâm-âver-i bûy-ı gül-i ülfet gönülüm

152. o:

Gazel 132

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı (âşık).

İlişdirdi o pervânem hevâ-yı mû-miyânında

Düşermiş kumrî-i dil serv-i hoş-endâmdan dâma

153. o:

Gazel 64

Mısra: 6

İşaret sıfatı (sevgiliye işaret edilerek).

Cezâsı 'âşık-ı şûrîdeniñ fikr-i bülendidir

Kıyâmetden su'âl olsa o serv-i kâmetiñ söyler

154. o:

Gazel 57

Mısra: 4

İşaret sıfatı (gökyüzüne işaret edilerek).

Dilden silinüp gitdi gubâr-ı haţ-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânîñ tozı yokdur

155. o:

Gazel 58

Mısra: 1

O, işaret sıfatı (sevgilinin yanağına işaret edilerek).

O ruhsâr üzre ‘aks-i zülfi kim sîrâb-ı çeşmimdir
Miyân-ı gülde güyâ sünbül-i şādâb-ı çeşmimdir

156. o:

Murabba 3

Mısra: 9

O, işaret sıfatı (sevgilinin yanağına işaret edilerek).

O ruhsâr üzre kâkûldür
Güle peyveste sünbûldür

157. o:

Gazel 65

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı. (Sevgili, işaret edilmektedir.).

Şimdi artırmadadır kâmeti kendince o yâr
Sanma kim gûşına feryâd-ı dem-â-dem yetişür

158. o:

Gazel 81

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı. (Sevgili, işaret edilmektedir.).

Olur dert üstine ehl-i niyâzın zevki bî-şübhe
O çâr-ebrû-yı vahşî çâr-tâk nâzdan düşmüş

159. o:

Gazel 65

Mısra: 2

"o" işaret sıfatı (perçem kast edilerek).

Zülf-i reyhânı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-ı şâhî ise maşşûd o perçem yetişür

160. o:

Murabba 3

Mısra: 5

"o" işaret sıfatı (perçem kast edilerek).

O perçem tüg-ı şâhîdir
‘Alem ‘uşşâkîñ âhıdır

161. o:

Gazel 48

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı. (Ay yüzlü sevgiliye işaret edilmektedir.).

Âhım o meh şerâre-feşân-ı sipihr idüp
Cevv-i semâda mürğ-i hümâyı kebâb ider

162. o:

Gazel 77

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı. (Ay yüzlü sevgiliye işaret edilmektedir.).

Âgûşa Rüstemâne çekince o meh-veşi
Bükdi miyân-ı Zâl-i sipihri oyunumuz

163. o:

Gazel 98

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı. (Ay yüzlü sevgiliye işaret edilmektedir.).

Olmasunda yâde zîb-i hâle-i âgûş o meh
Şem‘-i bezm-efrûz-ı âdâb olsa da mâni‘ degil

164. o:

Gazel 104

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı. (Ay yüzlü sevgiliye işaret edilmektedir.).

Görünmez dîdeme mânend-i zerre mihri gerdeniñ
O mâhi zîb-i âgûş-ı temennâ-yı nigâh itsem

165. o:

Gazel 104

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı. (Ay yüzlü sevgiliye işaret edilmektedir.).

O mâhın bezmini gark-âb ider fevvâre-i eşkim
Bu hasretle eger ben sedd-i mecrâ-yı nigâh itsem

166. o:

Gazel 77

Mısra: 12

İşaret sıfatı (Hz. Neş'et).

Himmet cihânda Hazreti Neş'etdedir didi
Sevķ eyleyüp o zâta bizi reh-nümümüz

167. o:

Kaside 16

Mısra: 14

İşaret zamiri (Âşık).

Didim ol perçem-i reyhâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-ihtiyâr oldı

168. o:

Gazel 89

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı (sevgilinin süzgün bakışı işaret edilmek).

Müjeñ mişâl-ı şufûf-ı sitîz olur giderek
O ğamze reh-zen-i semt-i gürîz olur giderek

169. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 24

"O" işaret sıfatı (sevgilinin süzgün bakışı işaret edilmek).

II

Çekdikde o ğamze tîğ-ı nâzı

170. o:

Kaside 12

Mısra: 114

"O" işaret sıfatı. (Zaman, işaret edilmektedir.).

Ref' eylemezse lutfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif'at-ı kadre türâb ider

171. o:

Gazel 99

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (billur göğüs işaret edilmek).

Āgâh itdi şüret-i sırr-ı zamîrden
Āyîne mi o sîne-i billûrı neyleyim

172. o:

Gazel 100

Mısra: 9

İşaret sıfatı (ince belli sevgili).

Serv gibi o mü-miyân düşdi Nebîl mest olup
Kıldı küste rişte-i fikr-i dırâzı neyleyim

173. o:

Gazel 107

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı (intikam almaya çalışan sevgili işaret edilmek).

Parlayup pür-âteş olmuşken o şüh-ı kîne-cû
Cüşiş-i pey-der-peyi eşkimle teskîn eyledim

174. o:

Gazel 112

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı (sevgili).

Ben zülfî sâyesinde o tûbâ-hırâmın âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

175. o:

Gazel 135

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı (sevgili).

O çâr-ebrû maķâmın çarh-ı çârüm itdi mihr-âsâ
Yetişmez nâle-i âhenk niyâzı çâr-gâh itme

176. o:

Gazel 136

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (sevgili).

O haţ-âver geliyor hâtırıma
Eski demler geliyor hâtırıma

177. o:

Gazel 137

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı (sevgili).

Çekerdik sîneye o mäh-ı evc-i hüsni elbette
Kemend-i âh eger peyveste-i çarh-ı berîn olsa

178. o:

Gazel 145

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (sevgili).

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tıtdı
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tıtdı

179. o:

Gazel 148

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (sevgili).

Olsam hezâr-pâre Nebîl üstine sezâ
Bir goncedir o yâr budagındadır daî

180. o:

Kaside 12

Mısra: 21

"O" işaret sıfatı (sevgili).

Destinden ihtiyârını selb eyleyüp o şüh
'Uşşâkıñı muqallid-i tavır-ı şebâb ider

181. o:

Kıt'a 86

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (sevgili).

'Ahd itdim o yâra ideyim cânı fedâ
Perhîz idemem zehr-i gamından aşlâ

182. o:

Gazel 118

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (ay yüzlü güzele yapılan iltifata
işaret edilerek).

O mâhın süz-ı zülfîn 'anber işmâm itdi dūdundan
Huşûşâ halka halka sū-yı eflâke şu 'ūdundan

183. o:

Gazel 120

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı (ay yüzlü güzele işaret
edilerek).

İdüp büse şitâb aḥşâma kılmaḡdan ḡazer itdim
Sükût itdi o meh maẓmûna ḡaṡṡa imtişâlimden

184. o:

Gazel 120

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı. (Gül yüzlü sevgili, işaret
edilmektedir.).

Didim pejmürde mi şemm-i nigheden her gül-i nâzik
Alındı âl âl oldu o gül-rû bu su 'âlimden

185. o:

Kaside 12

Mısra: 60

"O" işaret sıfatı. (Topluluk, işaret
edilmektedir.).

Ancaḡ budur ümîd-i tehî-dest-i tâ'ate
Elṡâf-ı Ḥaḡ o zümre ile kâm-yâb ider

186. o:

Gazel 140

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı. (Gül gibi olan sevgili, işaret
edilmektedir.).

O gülün sūziş-i 'aşkıyla hezârân-ı çemen
Olsa pervâne sezâ şu 'le-i eḡânımıza

187. o:

Murabba 1

Mısra: 6

"O" işaret zamiri II Hz. Muhammed.

Derûnuñ baḡr-ı raḡmetdir
O mecrâ-yı sa'âdetdir

188. o:

Gazel 108

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı (gümüş tenli sevgili).

Telâşım eyledi zâhir vakâr-ı sîmâyı
O sîm-ten ile hem-âheng-i hâbdır gönlüm

189. o:

Gazel 125

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı. (güneşin parlaklığı).

Nebîlâ rûzgâr-ı pür-ğubârîñ medhâli yokdur
Bağılmazmış o mihr-i tâb-dâra dîdeler rûşen

190. o:

Gazel 125

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı. (doğan kuşu bakışı.).

Nazar-bâz olma güçdür âşikâra dîdeler rûşen
O şeh-bâz-ı nîgeh çıkmış şikâra dîdeler rûşen

191. o:

Gazel 127

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı. (rakip).

Âh-ı çeşmi düşmen-i îmândır (Nebîl)
Sen o kâfirden amân olma emîn (Nûrî)

192. o:

Gazel 136

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı (çekicilik, büyüleyicilik işaret
edilerek).

Mücid-i fitne midir ismi 'aceb
O füsün-ger geliyor hâtırına

193. o:

Gazel 137

Mısra: 8

İşaret sıfatı (kadehe işaret edilerek).

Görürdük semt-i vaşlı şafvetinden 'âlem-i âbın
O cām-ı pür-şafâ-yı mey ayaklı dūr-bîn olsa

194. o:

Gazel 142

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı. (Sevgilinin yüzü).

Bahş iderken zülfini gördüm o rûy-ı âlde
Oldı güm mihr-i emel ser-püş-ı kıl ü kâlde

195. o:

Gazel 145

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı (kıvrıcık saç lülesi işaret
edilerek).

Atınca düşına şad-nâz ile o turreleri
Küsûf-ı mihr-i ruhı incilâya yüz tutdu

196. o:

Kaside 12

Mısra: 87

"O" işaret sıfatı (kıvrıcık saç lülesi işaret
edilerek).

Yâd ile o turre-i Cibrîl-i bendini
Âh-ı derûnî dâğ-ı dil-i müşğ-i nâb ider

197. o:

Gazel 145

Mısra: 10

O, işaret sıfatı (bûlbül).

Tahassür-i gül-i şad-berg rû-yı âlî ile
Nebîl-i zâr o hezâr âşinâya yüz tutdu

198. o:

Gazel 149

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı. (doğan kuşu).

İtmekde ârzü-yı şikâr evc-gîr-i nâz
'Âşık o şâh-bâza kebûter çıkardı mı

199. o:

Gazel 48

Mısra: 6

"o" işaret sıfatı (saki).

Şāhāne zevk için saña cāmında gösterir
Tār-ı Cemi o muğbeçe şekl-i ḥabāb ider

O tıfla dāyesi lālāyı söyledirse Nebīl
Dehān-ı tenge lafız-ı veciz olur giderek

200. o:

Kaside 4

Mısra: 6

İşaret sıfatı (şefaata makamı).

Duḥūle kudret ihsān eyleye tevḥīk-i Sübhānī
Kuruldukda o dīvān-ı şefā'at yā Rasūlallāh

206. o:

Gazel 132

Mısra: 9

İşaret sıfatı (ay, kamer).

Nebīlā bāmına basmış o mähüñ vaşfi nāhidiñ
Urur ol şevk ile hūrşid kendin bāmdan bāma

201. o:

Kaside 8

Mısra: 10

İşaret sıfatı (sır).

Cihānda nükte-i nā-çizine yok vüs'at-ı efkār
Nedir sende o esrār-ı ilahī yā Rasūlallāh

207. o:

Gazel 6

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı .

Oldı 'aksile pür-āyine-i şad-çāk-ı derün
O bütüñ luḥfi bu şüretle füzün oldı baña

202. o:

Kaside 9

Mısra: 6

İşaret sıfatı (sır).

Maḳarr-ı cilde itmişdir nigāhıñ levḥ-i maḥfūzı
O sırr-ı Ḥakla çeşm-i āşinādır yā Rasūlallāh

208. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 79

"O" işaret sıfatı .

Geçmem o hevādan itse ber-bād
İşden kesilince dest-i fitne

203. o:

Kaside 12

Mısra: 19

İşaret sıfatı (Leyla yaratılışlı).

Olma o Leylī-meşrebe ser-dāde-i hevā
Dīvāne- cū gibi seni pür-piç ü tāb ider

209. o:

Terkib-bend 1

Mısra: 81

"O" işaret sıfatı .

El virdi hele o çeşm-i cellād
Dāmān-ı kıyāmeti tutar āh

204. o:

Kaside 12

Mısra: 86

Şaret sıfatı (gözyaşı).

Büy-āşinā-yı şevki nedem girye-riz olur
Vech-i 'arūs-ı tāt o eşki gül-āb ider

210. o:

Murabba 10

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı(sevgili).

Tarḥ-efgen-i cevri olur o āfet
Ma' müre-i dil ḥarāb olunca

205. o:

Gazel 89

Mısra: 9

O, işaret sıfatı (çocuk).

211. o:

Kıt'a 24

Mısra: 3

O" işaret sıfatı (sözünde durmayan).

Hud'ası ma'lûmı olduğda o bed-peymânların
Cenge emr itdi o dem Sultân Selîm-i kahramân

212. o:

Gazel 111

Mısra: 12

" O " işaret sıfatı.

Virirdi cûşî-i nev-cû-yı şîre mevc-i hayât
Tekellüm itse o nev-reste-i şikeste zebân

213. o:

Gazel 48

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

Dümbâle-i şafâsı tebâşîr-i subh olur
Her şeb o mehle kim mey içün aftâb ider

o ân:

1. o ân:

Kaside 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Söz konusu olayın gerçekleştiği an, o anda.

Daķıķa-dân-ı tarîkat kûrınca kalbinde
Çü sâ'at işler o ân lâ-ilâhe illallâh

o dem:

1. o dem:

Kıt'a 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O zaman.

Hud'ası ma'lûmı olduğda o bed-peymânların
Cenge emr itdi o dem Sultân Selîm-i kahramân

2. o dem:

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

O zaman.

Görinür Yûsuf-ı güm-geşte-i maķşûd o dem
Nûr-pâş olsa ruķuñ külb-i aķzânımıza

o hâl üzredir:

1. o hâl üzredir:--dir

Gazel 121

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

O halde, bu şekil üzere.

Pîş-i şaf-ı müjeñde ku'ûd üzredir o hâl
Evvel kıyâm ider mi cemâ'at imâmdan

o kim:

1. o kim:

Kıt'a 89

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

O ki, o kimse, her kim ki.

'Âlem-i âbı o kim her gice deryâda görür
Şûret-i neş'eyi şan 'âlem-i rû'yâda görür

o yüzden:

1. o yüzden:

Gazel 88

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

O sebepten, bu yüzden , o yüzden, o nedenle...

Çıkardıñ zîr-i fesden yüz virüp zûlf-i siyeh-kâra
O yüzden şâne olmuş 'âşık-ı dîrîne-i şad-çâk

oğlan:

1. oğlan:

Murabba 2

Mısra: 2

Delikanlı, erkek çocuk.

Bir perî mısıñ nesiñ insân mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oğlan mısıñ

2. oğlan:

Murabba 2

Mısra: 4

Delikanlı, erkek çocuk.

Ân mı ey rûķ-ı muşavver cân mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oğlan mısıñ

3. oġlān:

Murabba 2

Mısra: 8

Delikanlı, erkek çocuk.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oġlān mısıñ

4. oġlān:

Murabba 2

Mısra: 12

Delikanlı, erkek çocuk.

Kaçma gel bir kerre vakt eyleyim
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oġlān mısıñ

5. oġlān:

Murabba 2

Mısra: 16

Delikanlı, erkek çocuk.

Zann idermiş zülf-i Leylā perçemiñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oġlān mısıñ

ok:

1. oġ:

Mesnevi 1

Mısra: 14

Ok II sevgilinin kirpiği.

Ebrûlarını idüp fesâne
Oġ gibi atulma ol miyâne

oku-:

1. oġudum:--du, --m

Gazel 130

Mısra: 3

Okumak, söylemek II Anlamak II Görmek.

Oġudum hüsni-î haţı zîb-i ruĥ-ı âl olıcak
Nüşa-i nâdiredir şan dolaşur elden ele

okun-:

1. oġundi:--dı

Tahmis 1

Mısra: 7

Okunmak, söylenmek.

Pîş-gâhında oġundı ya‘ni ol ta‘mîriñ
Her tehî dest olmada muhtâc-ı luţfı yâveriñ

oġut-:

1. oġutsa:--sa

Kıt'a 59

Mısra: 23

Okutmak.

Bu rüşd ile Aristoyı oġutsa tâ elif-bâdan
Felâfûnda derûn-ı ĥumda noġşânın olur güyâ

ol-:

1. olınca:--ınca

Gazel 15

Mısra: 9

Olmak.

Oturdu fûlk-i mey-i neş‘e-rîz olınca Nebîl
Sürütdi lengerini rûzgâr ‘âlem-i âb

2. oldugım:--dugım

Gazel 61

Mısra: 4

Olmak.

Çalındı güşuma sâz-ı emelden nagme-i vuşlat
Benim müstaġnî-i aheng-i feryâd oldugım günler

3. oldugım:--dug, --(i)m

Gazel 61

Mısra: 6

Olmak.

Çıkarmışdı hevâ-yı zülfî başa tîşe-i ‘aşkı
Benim ĥayret-fezâ-yı Kays u Ferhâd oldugım günler

4. oldugım:--dug, --(i)m

Gazel 61

Mısra: 8

Olmak.

Olup leb-ber-leb (ü) zânû-be-zânû sîne-ber-sîne
‘Aceb ĥâţırda mı maĥsûd-ı zühhâd oldugım günler

5. olmaz:--maz

Gazel 68

Mısra: 5
Olmak.

Dil-i rüşende imdād-ı çerāğ-ı ‘ārızî olmaz
O nüzhet-gāh-ı ‘aşka şu‘le-i dāğ-ı derūn ister

6. **olsun**:-su, -n
Gazel 33
Mısra: 4
Olmak.

Ey dil-i giryān gir yan āteşe
Nār-ı gayretle çenār olsun çenār

7. **olup**:-up
Gazel 37
Mısra: 7
Olmak.

Sāğara la‘lîñ feraḥ-engîz olup
Maḳşadı dād u sited-i neş’edir

8. **oldığım**:-dığ, -(i)m
Gazel 78
Mısra: 4
Olmak eylemi, şeklini almak, haline gelmek.

Ḳayd-ı zülfi tîre-rûz itmezdi Leylânîñ anı
Beste-i gîsû-yı şeb-gün oldığım görseydi Ḳays

9. **oldığı**:-dığ, -ı
Gazel 104
Mısra: 9
Olmak eylemi, şeklini almak, haline gelmek.

Olur her târ-ı çeşmiñ şekli zincir oldığı zāhir
Berāy-ı zülfi dilber meyli sevdā-yı nigāh itsem

10. **olamaz**:-a, --maz
Gazel 134
Mısra: 3
Olmak eylemi, şeklini almak, haline gelmek.

Daḫi bār-āver-i vişāl olamaz
Meded ol nev-nihāle meyl itme

11. **olmamış**:-ma, --mış
Gazel 147
Mısra: 6
(Süre bakımından) geçmek.

Seyr eyleyüp ruḫında ḫaṭ-ı nev-demîdeyi
Fehm eyledim ki nısf-ı nehār olmamış daḫi

12. **oldı**:-dı
Gazel 134
Mısra: 5
Olmak II ...haline gelmek.

Yine gül-penbe oldı ruḫsârîñ
Duḫt-ı rez gibi ele meyl itme

13. **oldı**:-dı
Kaside 16
Mısra: 79
Olmak II ...haline gelmek.

Gören ḳayd itmez oldı der-kenār-ı şabr u ārāmı
Ne dem bîkr-i ḫayālîm zîb-i āğûş-ı kenār oldı

14. **olsa**:-sa
Kaside 12
Mısra: 84
Olmak II bulunmak.

İtmezse şem muḫabbet-i verd-i Muḫammedi
Bülbülde olsa nagme-i zişt-i gürāb ider

15. **olur**:-ur
Gazel 96
Mısra: 2
Olmak II ...hâline gelmek.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem ḫāmûş olur bülbül
Yanımda ḫayretinden serçe-veş bir ḳuş olur bülbül

16. **olur**:-ur
Gazel 115
Mısra: 11
Olmak II ...hâline gelmek.

Olur târ-ı nîgeh inbîḳ-i ruḫsâr-ı ‘araḳ-rîzi
Hezār-ı pür-neşâtım cām-ı gül-reng-i temāşādan

17. **oldı:-dı**

Gazel 33

Mısra: 14

Olmak ll haline gelmek.

Sen Nebîl-âsâ ne işit hem ne bil
Der-diyâr oldı kararım der-diyâr

3. **olduysa:-duysa**

Gazel 73

Mısra: 9

Olmak.

Serimiz lâyıķ-ı seng-i sitem olduysa Nebîl
Biz o leyli revîşîñ serzenîşîñden bilürüz

18. **olmaz:--maz**

Gazel 76

Mısra: 6

Bulunmak, var olmak, mevcut olmak.

Sûz-ı 'aşkıñla olur sînede âgâz-ı enîn
Defde tâb olıcak şîve-i aheng olmaz

4. **oldığım:-dığ, -ım**

Gazel 78

Mısra: 6

Olmak.

Baş açık geşt itmeden pâyıñ çekerdi şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmūñ oldığım görseydi Kays

19. **olmuş:-muş**

Gazel 81

Mısra: 7

Olmak, haline gelmek, bir vasfı kazanmak.

Bu şeb olmuş iken rû'yâda dil şâyeste-i vaşlîñ
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i'zâzdan düşmüş

5. **oldı:-dı**

Gazel 80

Mısra: 5

Olmak.

Püskürme fişeng oldı fem-i ejder-i şahbâ
Pür-şu'le olıñca leb-i deryâ şeb-i âteş

20. **olsa:--sa**

Gazel 85

Mısra: 6

Olmak (şahit olmak, delil olmak bağlamında).

Yetişür Kaysa kadar silsilesiñ işbâta
Olsa gîsûsı bu da'vâda güvâh-ı 'âşık

6. **olur:-ur**

Gazel 119

Mısra: 1

Olmak.

Olur mı zabt-ı hûşa bu devr-i teselsülden
Görünse şûret-i zincir mevc-i neş'e-i mülden

ol:

1. **olur:-ur**

Gazel 66

Mısra: 2

Olmak.

Her ne dem ol gamze-i hûn-rîz şûr-engîz olur
Her müjeñ cây-ı gürîz-i fitne-i Cengîz olur

7. **olsaydı:-sa, -y, -dı**

Kaside 15

Mısra: 43

Olmak.

Âsûde-i himâyesi olsaydı şübhesiz
Olmazdı raḥne-dâr-ı ḥazân kişver-i bahâr

2. **oldığıñı:-dık, -ı, -n, -ı**

Gazel 73

Mısra: 5

Olmak.

Naḥl-ı pür-berg-i emel hāmîl-i bâr oldığıñı
Bâḡ-bân-ı kadiriñ perverîşinden bilürüz

8. **olsa:-sa**

Muhammes 2

Mısra: 12

Olmak.

Ehl-i cürm ümmîd-i me'vâ eylemek
Olsa da beyne's-şüreyyâ vü's-semek

9. **olayım:-a, -yım**

Gazel 57

Mısra: 2

Olmak.

Olmazsa nazar-bâz-ı hâkikat gözi yokdur
Hürşîd olayım dirse müsâvî yüzi yokdur

15. **olmaz:-maz**

Gazel 76

Mısra: 2

Olmak.

Sırr-ı hû kâlbîni mir'ât ide nî-reng olmaz
Ânda te'sîr-i nefesden eşer-i jeng olmaz

10. **ol:**

Gazel 4

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

Nîdem ol tıfl-ı nâzım meyl-i hâb eylese meclisde
Hikâyât-ı niyâzımda olur havf u recâ peydâ

16. **olur:-ur**

Gazel 70

Mısra: 2

Olmak II dönüşmek.

Olsa yek şemme-i süz-ı dile maẖhar micmer
Yanarak tüde-i hâkister olur her micmer

11. **ol:**

Gazel 16

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

Ol hilâl-ebrûyî maẖcûb-ı 'itâb itdik bu şeb
Devr-i ẖatda cünbişi pâ-der-rikâb itdik bu şeb

17. **olur:-ur**

Gazel 76

Mısra: 5

Olmak II dönüşmek.

Süz-ı 'aşkıñla olur sînede âgâz-ı enîn
Defde tâb olıcak şîve-i aheng olmaz

12. **ol:**

Kıt'a 49

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

İdenler sıdık-ı niyyet pâyeden ol pâyeye mülhâkdır
Olur züvvâre gerçi anda rahmet-vâye-i Mekke

18. **ola:-a**

Gazel 15

Mısra: 8

Olmak II dönüşmek.

Hilâl-i câmda göster şu 'â-yı şems-i meyi
Şeb-i şafâ ola reşk-i nehâr 'âlem-i âb

13. **ol:**

Kıt'a 51

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

Bi-ḥamdillâh yine şulbından ol sulṭân-ı âgâhıñ
Kudûmı 'âleme şeh-zâdeniñ iḥsân-ı Yezdândır

19. **olur:-ur**

Kaside 5

Mısra: 9

Olmak II dönüşmek.

Olur dâğ-ı süveydâ zerreveş lutfuñla hürşîde
Şuâ'-ı kevkeb-i baḥt-ı siyâhım yâ Rasûlallâh

14. **olmaz:-maz**

Gazel 76

Mısra: 1

Olmak.

Sırr-ı hû kâlbîni mir'ât ide nî-reng olmaz
Ânda te'sîr-i nefesden eşer-i jeng olmaz

20. **oldığın:-dığ, -i, -n**

Gazel 44

Mısra: 5

Bulunmak, var olmak.

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dânem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvâh mıdır

21. **olur:-ur**

Gazel 54

Mısra: 11

Bulunmak, var olmak.

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûh olur Bihzâd
Hırâm-ı nâz ile ol kıdd-i serv-endâma şûret vir

27. **olan:-an**

Kıt'a 103

Mısra: 44

Bulunmak, var olmak.

Cihân durdukça dursun zîb-i taht-ı saltanat olsun
Olup zâhir derûnında olan her maṭlab-ı mes'ûd

22. **olmazsa:-maz, -sa**

Gazel 57

Mısra: 1

Bulunmak, var olmak.

Olmazsa nazar-bâz-ı hâkîkat gözi yokdur
Hırşîd olayım dirse müsâvî yüzi yokdur

28. **olur:-ur**

Terkib-bend 2

Mısra: 51

Bulunmak, var olmak.

İki şeh hüküm ide bir mülke 'adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşîr-i nigâhında imiş

23. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 64

Mısra: 3

Bulunmak, var olmak.

Olur muhtâc-ı zînet cevher-i zât olmasa elbet
Gören nev-devletân-ı 'aşrî zîb ü haşmetiñ söyler

29. **olur:-ur**

Terkib-bend 2

Mısra: 55

Bulunmak, var olmak.

Gice kûtehdîr uzun boylı hikâyet mi olur
Göricek hâbî olurum vechiñi mânend-i Nebîl

24. **olmaz:-maz**

Gazel 76

Mısra: 10

Bulunmak, var olmak.

Eyledi neş'e-i fikr-i lebi hāmûş Nebîl
Bezm-i taşvîrde feryâd-ı ney ü çeng olmaz

30. **olmaz:-maz**

Terkib-bend 1

Mısra: 118

Bulunmak, var olmak.

Urdı kıraya seffîne-i hûş
Şeh-bâz-ı nighde üskûf olmaz

25. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 91

Mısra: 11

Bulunmak, var olmak.

'Akl olmasa efkâr netîce viremez hîç
Keşret ile bî-ser olamaz nef'î cünüduñ

31. **ol:**

Gazel 2

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

Ya'ni Şadrüddîn Beg ol seyyid-i 'âlî - neseb
Nesl-i pâk-i şadr-ı esbak Pîr Pâşâ-yı be-nâm

26. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 127

Mısra: 2

Bulunmak, var olmak.

Haṭṭ-ı la'l için didi ol nâzenin (Nûrî)
Olmasa zenbûr olmaz engübîn (Nebîl)

32. **ol:**

Gazel 9

Mısra: 1

O, işaret zamiri.

Bilemem n'eyledi ol gamze-i seffâk baña
Girye eylerdi bakup dîde-i nemnâk baña

33. ol:

Gazel 17

Mısra: 9

O, işaret zamiri.

Peyrev oldıñ varsa ol zāt-ı lebîbe ey Nebîl
Meş'al-ı endîşeyi yakdın şitâb itdiñ bu şeb

34. ol:

Gazel 30

Mısra: 11

O, işaret zamiri.

Zülfî tohm-efşân olunca ol ruh-ı hûy-gerdeye
Jâle-i gülden yeşermiş hatt-ı şeb-bû koymuş ad

35. ol:

Gazel 33

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

Baňa bâl ü per ver ey perverdigâr
Ol hümâ olsun şikârım âşikâr

36. ol:

Gazel 33

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

Ey hezâr-ı aşl hezâr ibrâm ile
Güşî var ise gülün ol güş-vâr

37. ol:

Gazel 35

Mısra: 8

O, işaret zamiri.

Cüş-ı baħr-ı vuşlata bād-ı nesîm âh ise
Ol temevvüc şîve-i çîn-i cebîne bestedir

38. ol:

Gazel 68

Mısra: 3

O, işaret zamiri.

Esâs-ı zulme ol mäh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre âh-ı 'âşıkdan sütün ister

39. ol:

Gazel 66

Mısra: 1

O, işaret zamiri (Sevgilinin yan bakışı kastedilerek).

Her ne dem ol gamze-i hûn-rîz şür-engîz olur
Her müjeñ cây-ı gürîz-i fitne-i Cengîz olur

40. olmasa:-ma, -sa

Gazel 63

Mısra: 2

(şartlı) olmak.

Çeşm-i şehbâza şikâr olmazdı böyle şîrler
Olmasa şaf-beste-i müjgân kazâ-te' şîrler

41. olmasun:-ma, -sun

Gazel 90

Mısra: 2

Olmak anlamında, olmasın.

Şıdkını maħv itmesüñ baħt-ı siyâhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubh-gâhı kimseniñ

42. oldur:-dur

Mesnevi 1

Mısra: 69

"O" İşaret zamiri.

Hem maṭla'-ı nazm-ı devlet oldur
Dîvân-tırâz-ı şevket oldur

43. oldur:-dur

Mesnevi 1

Mısra: 70

"O" İşaret zamiri.

Hem maṭla'-ı nazm-ı devlet oldur
Dîvân-tırâz-ı şevket oldur

44. ol:

Gazel 24

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol sîne-i billûrî hayâl eyle de âh it
Âyîne-i gerdûnı bu şüretle siyâh it

45. ol:

Kaside 12

Mısra: 37

"O" işaret sıfatı (Beyitte kıyamet günü kastedilmiştir).

Ol gün ki yâr u yâverin imdâdı kaç' olup
Aşhâb-ı tâ'ati 'ameli behre-yâb ider

46. ol:

Kaside 12

Mısra: 39

"O" işaret sıfatı (Beyitte kıyamet günü kastedilmiştir).

Ol günde muktezâ-yı 'amel 'âkıbet seni
Havfım budur ki suhre-i şeyh ü şâb ider

47. olsa:-sa

Gazel 129

Mısra: 5

Bir ad veya sıfatın belirttiği durumu almak.

Karın-i himye eyler nefsinin Kârün-ı vaqt olsa
Bulanlar çâre derd-i gayret-i akrân u emsâle

48. olmaz:-maz

Gazel 127

Mısra: 2

Meydana gelmek, gerçekleşmek, ortaya çıkmak.

Haft-ı la'l için didi ol nâzenin (Nürî)
Olmasa zenbûr olmaz engübîn (Nebîl)

49. ol:

Gazel 23

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı. II Sevgili.

Pertevde olur hâle-i âgûşa Nebîlâ
Ol meh olıcak zîver-i zânû-yı muhabbet

50. ol:

Gazel 29

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı. II Sevgili.

Nebîlâ ol hümâya şâh-bâz-ı himmeti saldım
Havalandım fîrârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

51. ol:

Gazel 58

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı. II Sevgili.

Fetîl almış bu şeb germiyyet-i bezmînden ol mâhîñ
Nigâhım şu'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir

52. ol:

Gazel 127

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı. II Sevgili.

Dir gören ol çâr-eburî dilberi (Nebîl)
İşte mihr-i âsûmân-ı çârumîn (Nürî)

53. oldu:-dı

Gazel 7

Mısra: 2

"Olmak" yardımcı fiili.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceyş-i melâl oldu baña
Berķ-i mey meş'al-i şeh-râh-ı vişâl oldu baña

54. ol:

Gazel 1

Mısra: 5

"O", işaret sıfatı.

Kimse toz konduramaz üstine ol bendesi kim
Cebhe-pîrâdır aña hak-i reh-i Şâh Maḥmûd

55. ol:

Gazel 16

Mısra: 4

"O", işaret sıfatı.

Dîdeler rûşen zuhûrî 'aynıdır rû'yâlarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i câme-hâb itdik bu şeb

56. ol:

Kaside 14

Mısra: 12

"O", işaret sıfatı.

Hep ser-fürü-yı Haqla nazar ber-ka-dem imiş
Ol hâk-i pâ görür seni ebrâr-ı naşş-bend

57. ol:

Kıt'a 29

Mısra: 2

"O", işaret sıfatı.

Cihânîñ Hâzret-i allâmesi 'Âşir Efendi kim
Nazîrin görmedi ol âsumân-câhîñ bu nüh eflâk

58. olmuş:-mış

Gazel 20

Mısra: 8

Olmak. II Kabul edilmek, kabul görmek.

Soñradan ikdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avk olmuş bu şeb

59. ol:

Gazel 26

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı (sevgilinin bakışlarına işaret
edilerek).

Dest-ber-bâlâ-yı desti gösterir Cengîze de
El-amân ol gamze-i gaddârdan gel açma bahş

60. ol:

Gazel 33

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı (Sevgiliye işaret edilerek).

Ol perî-şânın perîşân tırrası
Hüş-yârı eylemiş medd hüş-yâr

61. ol:

Gazel 35

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (Sevgiliye işaret edilerek).

İtdi çâr-ebrûsını sencîde mîzân-ı nîgeh
Târ-ı çeşm ol afitâb-ı çârümîne bestedir

62. ol:

Gazel 54

Mısra: 13

"O" işaret sıfatı (Sevgiliye işaret edilerek).

Der-âgüş-ı miyânı mümteni' dir ol büt-i nâzın
Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şüret vir

63. ol:

Gazel 65

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı (Sevgiliye işaret edilerek).

Gerçi ol mâh-ı cefâkâra el irmez ammâ
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

64. ol:

Gazel 98

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı (Sevgiliye işaret edilerek).

Pür-vaqârım ızırâbım mahv ider ol sîm-ten
Kûhlar hem-hâl-i sîm-âb olsa da mâni' degil

65. ol:

Gazel 134

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (Sevgiliye işaret edilerek).

Dağı bâr-âver-i vişâl olamaz
Meded ol nev-nihâle meyl itme

66. ol:

Gazel 147

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (Sevgiliye işaret edilerek).

Dil mîve-i vişâle idüp 'arz-ı iştihâ
Ol nev-nihâl-i 'işveye bâr olmamış dağı

67. ol:

Gazel 20

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

Şubha dek mürğ-i şeb-âvîz-i cemâl olsun Nebîl
Ol şikenc-i turre kim mânend-i tavk olmuş bu şeb

68. ol:

Gazel 54

Mısra: 12

"O" işaret sıfatı (Selvi boylu sevgiliye işaret edilerek).

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûh olur Bihzâd
Hıram-ı nâz ile ol kıdd-i serv-endâma şüret vir

69. ol:

Gazel 36

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (yüzdeki benler).

Ol hâl-i lebiñe nokta-i terkîb-i neş'edir
Mazmûn-ı hattı bûs ile tergîb-i neş'edir

70. ol:

Gazel 36

Mısra: 14

"O" işaret sıfatı (yüzdeki benler).

Gördüm Nebîl keyfîñ 'ademden zuhûrını
Ol hâl lebine nokta-i terkîb-i neş'edir

71. ol:

Gazel 44

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı (yüzdeki benler).

Ne 'anber oldığın işbât için o bir dânem
'Aceb lebindeki ol çifte ben güvâh mıdır

72. ol:

Gazel 28

Mısra: 8

"o" işaret sıfatı (gün işaret edilerek).

Sînesin keşfe işaret 'adet-i tekmesidir
Çeksin ol rûzı hisâb itmege ezber tesbîh

73. ol:

Gazel 67

Mısra: 3

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Göz göre ol çeşm-i hâkk-gûlar dahî
Gamze-i şuhûñ gibi gammâz olur

74. ol:

Gazel 94

Mısra: 1

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Şem'-i hüsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i sūzâna kim çeşmimdir ol

75. ol:

Gazel 94

Mısra: 2

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Şem'-i hüsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i sūzâna kim çeşmimdir ol

76. ol:

Gazel 94

Mısra: 4

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

'Aks-i la'li ol perîniñ kaş-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mîñâ-hâne kim çeşmimdir ol

77. ol:

Gazel 94

Mısra: 6

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Bendin açmış kûyına gözden düşürmüş eşkimi
Dâmeniñ nem-nâk ider divâne kim çeşmimdir ol

78. ol:

Gazel 94

Mısra: 8

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Dehri Tâtâr-ı nîgeh gözden geçürmüş ser-be-ser
Zâtını bulmuş dîr-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

79. ol:

Gazel 94

Mısra: 10

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Yol şanup süy-ı vişâle merdüm-i hayret-zede
Daldı bir girdâb-ı hûn-efşâna kim çeşmimdir ol

80. ol:

Gazel 94

Mısra: 12

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Ol gül-endāmın hayāl-i kıddine gördüm sezā
Çeşm-i bülbül bir muhabbet-hâne kim çeşmimdir ol

81. ol:

Gazel 94

Mısra: 14

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Gonçe-i esrardan işrâb-ı keyf eyler Nebîl
Şundı 'aks-i la'li bir peymâne kim çeşmimdir ol

82. ol:

Gazel 94

Mısra: 16

İşaret sıfatı (Sevgilinin gözü).

Eylemez işrâk-ı şems-i feyz ile 'atf-ı nigâh
Nûr-ı hürşide meh-i devrâne kim çeşmimdir ol

83. ol:

Gazel 30

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (sevgilinin ince beline işaret edilerek).

Ol miyân kim rişte-i efkârdır mû koymuş ad
Sâye-i baht-ı siyâha 'aks-i gîsû koymuş ad

84. ol:

Gazel 35

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (sevgilinin ince beline işaret edilerek).

Hañcer-i kîn ol miyân-ı nâzenine bestedir
Cevher-i cân rişte-i âh u enîne bestedir

85. ol:

Gazel 94

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı (sevgili).

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

86. ol:

Gazel 141

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (sevgili).

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zülfinden su'âlimde
Sevâd-ı zülfe der zîb-i ufuk ruhsâr-ı âlimde

87. ol:

Gazel 36

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı (sevgilinin kırmızı dudağı işaret edilerek).

Hakkımda nuṭkı ol leb-i mey-gün dilberin
Maḥmûr-ı bezm-i vaşlına tesrîb-i neş'edir

88. ol:

Gazel 39

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (inleyen def işaret edilerek).

Halka-begüş dâ'iresinden ne fâide
Sîlî-i mutribândan ol nâle defdedir

89. ol:

Kıt'a 7

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Zîb-i âgüş eylemişdir hâle bir meh-tal'ati
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pâk-i ekremi

90. ola:-a

Gazel 47

Mısra: 1

Olsun; hâline gelmek.

Ser-rişte-i recâ ola haṭın keder gider
Ol vâkt bîm-i mâder ü havf-ı peder gider

91. olur:-(u)r

Gazel 117

Mısra: 13

"-dır, -dir, -dur, -dür".

Nās olur elbet Nebilā peyrev-i dīm-i mülūk
İffet-i maḥdūma istidlāl olur ḥuddāmdan

92. ol:

Gazel 46

Mısra: 6

O, işaret sıfatı (aşık).

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tūḫi-meniş tutmazsa müşkildir

93. ol:

Gazel 59

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

'Araḫ ol rū-yı āla lāzımdır
Güle gülşende jāle lāzımdır

94. ol:

Gazel 62

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı.

Çeşmi yumnam hıfz için ol şem'-i nāzı ey Nebil
Korkaram tahrik-i müjgān-ı nigāhım söndürür

95. ol:

Kaside 16

Mısra: 24

"O" işaret sıfatı.

Buḥūr-ı Meryeme destînde virmiş misk-i rümîdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bî-berg ü bār oldu

96. ol:

Kıt'a 17

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Görmege lutf-ı şeh-i māh 'ālem-i mi'rācı
Gıtdi ol şevḫ ile şabr eylemeyüp şevvāle

97. ol:

Kıt'a 26

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kâfir
Rüz-ı ümîdini tār itdiler ol rū-siyehiñ

98. olıcaḫ:-ıcaḫ

Gazel 130

Mısra: 3

Olmak, haline gelmek.

Oḫudum ḥüsn-i ḫaṭı zīb-i ruḥ-ı āl olıcaḫ
Nüşa-i nādiredir şan dolaşur elden ele

99. ol:

Gazel 94

Mısra: 11

İşaret sıfatı (Uzun boylu güzel).

Ol gül-endāmıñ ḫayāl-i ḫaddine gördüm sezā
Çeşm-i bülbül bir muḫabbet-ḫāne kim çeşmimdir ol

100. ol:

Gazel 68

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (süzgün bakışa işaret edilerek).

Nebilā turesinde gösterir Hārūt u Mārūtı
Nedem ol gamze-i sehharı iḫhār-ı füsün ister

101. ol:

Gazel 70

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı. (Sevgili, işaret edilmektedir.).

Felege çıkdığıñ işmāmına uyandım āhıñ
Alıcak destîne ol māh-ı sitem-ger micmer

102. ol:

Gazel 139

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı. (Sevgili, işaret edilmektedir.).

Kim gözine kesdirir ol āfeti
Bir nazar it ḫançer-i bürrānına

103. ol:

Gazel 69

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (tasavvur olunan ruh işaret edilerek).

Kālīb-ı bî-rûh ider 'uşşâkı gitdikçe Nebîl
Güyyiâ şuretd e ol rûh-ı muşavver bî-ḥaber

104. ol:

Gazel 71

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Cân mı kor tende Nebîl alsa daḥî gönlüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver ḥançer

105. ol:

Gazel 80

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı.

Devr eyledi bâ-şu 'le-i cevväle-i sāgar
Ol mâha olup bezm-i süreyyâ şeb-i âteş

106. ol:

Gazel 90

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı.

Ol meh-i burc-ı leṭâfet kim hevâdan nem kıpar
Çıkmasun ḥabs-ı nefesden bir kez âhı kimseniñ

107. ol:

Gazel 93

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

'Âkıbet ol kebk-i nâzı ben şikâr itsem gerek
Şevk-i şeh-bâz-ı niyâzı âşikâr itsem gerek

108. ol:

Gazel 132

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Nebîlâ bâmına basmış o mâhıñ vaşfi nâhidiñ
Urur ol şevk ile ḥürşid kendin bâmdan bâma

109. ol:

Gazel 135

Mısra: 7

"O" işaret sıfatı.

Dilimdir ol nişîmen kim ḥayâliñ ḥâb-gâh itmiş
Müjeñ ḥıfz eylesün eṭrâfı pâ-mâl-ı sipâh itme

110. ol:

Gazel 147

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Ol gonce-zîb-i gül-bün-i ḥâr olmamış daḥi
Gülşende 'andelîb-i hezâr olmamış daḥi

111. ol:

Kaside 15

Mısra: 23

"O" işaret sıfatı.

Gelmez mi ḥâk-i pâyına ol fâḥr-ı milletiñ
Vâz'-ı cibâha şâh-ı bülend-efser-i bahâr

112. ol:

Kıt'a 3

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Ey Nebîl ol şâh-ı gerdün-mesnediñ
'Âşık-ı üftâde-i dergâhıyuz

113. ol:

Kıt'a 11

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı.

Şeyḥü'l-islâm idince ol zâtı
Nâsa bürhân-ı müdde'â oldı

114. ol:

Kıt'a 17

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

Baş eger mi felege sāye-i Mevlânâda
Ser-fürü eyleyen ol der-geh-i pür-iclâle

115. ol:

Kıt'a 30

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

Ol nüsha-i dîrîneye beñzer bu cihân kim
Zâtıdır anıñ zübde-i ma' nâ-yı me' âli

121. ol:

Kıt'a 46

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihânın
Bir necl-i ercümendi tahkîk kevne geldi

116. ol:

Kıt'a 33

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

Hüner-verlik ile reşk-âver-i cümle şudûr oldu
Sezâdır şadr-ı Anadolu ol zât-ı hıred-mende

122. ol:

Kıt'a 48

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

Huşûşâ bu makâmı itdi ihyâ Şeyh 'Atâ merhûm
Velî ol zât aşhâb-ı velâyetden idi ma' dūd

117. ol:

Kıt'a 40

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

Muvaffâk olduğu ol şâh-ı ma' delet-kârın
Umûr-ı ehline tefvîzden hüveydâdır

123. ol:

Kıt'a 49

Mısra: 11

" O " işaret sıfatı.

Kıyâs olmaz hülûş-ı sâfidır ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde kurb ile hem-sâye-i Mekke

118. ol:

Kıt'a 41

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

Ṭavâfa Ka'betü'l-uşşâk olan ol ravza-i pâki
Varınca cevşen ihrâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

124. ol:

Kıt'a 50

Mısra: 25

" O " işaret sıfatı.

Gelüp tebrîk içün ol baḥr-ı gevher-pâş-ı 'irfâna
Olan ruḥsâre-sâ mânend-i mevc-i bî-şümâr oldu

119. ol:

Kıt'a 45

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

Mâlik-i sırr-ı tarîkat oldu zıkr-i kalb ile
Salik-i rāh-ı ḥaḳîkat idi ol merd-i zarîf

125. ol:

Kıt'a 51

Mısra: 21

" O " işaret sıfatı.

Ḳımât-ı medhini ol nûr-ı çeşm-i 'âlemiñ gerdün
Şuâ'-ı neyyir-i ḥurşiddeden nesh itse şâyândır

120. ol:

Kıt'a 45

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

Bâṭını ma' mûr idi keşf itdi vaḳt-i rihletin
Aldı mebtûnen şehâdet ecrin ol zât-ı şerîf

126. ol:

Kıt'a 51

Mısra: 24

" O " işaret sıfatı.

Ḥudâ şeh-zâdegânîñ göstere 'ömr-i ṭabî' ide
Bu elṭâfa sezâ vâlidleri ol şâh-ı zîşândır

127. ol:

Kıt'a 54

Mısra: 14

" O " işaret sıfatı.

İdüp Hâk haşre dek zîb-âver-i evreng-i Osmânî
Hemân fâhr eylesün zât-ı hümâyûn ile ol mesned

133. ol:

Kıt'a 65

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

Sünbül gibi ruhsâra dök ol zülf-i siyâhı
Pür-düd ide rüy-ı felegi 'âşıkîñ âhı

128. ol:

Kıt'a 56

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

Müfti-i Kaşamonî ol fâzıl-ı cihânîñ
Kim tutmadıysa kavlin semt-i haţâya gitdi

134. ol:

Kıt'a 69

Mısra: 13

" O " işaret sıfatı.

Pey-rev olmak zekâda ol zâta
'Akla hiç şübhesiz zarar gibidir

129. ol:

Kıt'a 57

Mısra: 18

" O " işaret sıfatı.

Ser-be-ser tecdîd olup sâhil-serây-ı Topkapu
Oldı şâyân-ı nişest ol pâdişâh-ı a'zama

135. ol:

Kıt'a 75

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

Ol civânun derd-i cevri hâfıra virmez gubâr
Ey Nebîl âb-ı sirişkim pîr ü pāk eyler beni

130. ol:

Kıt'a 58

Mısra: 11

" O " işaret sıfatı.

Emr itdi ol şâh-ı güzîn tarhı oldı resm-i dil-nişîn
İtdi cihânı pür-tanîn şît-ı binâ-yı Topkapu

136. ol:

Kıt'a 79

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

Sâkiyâ kim ki seni bezm-i müheyyâda görür
Gâyet-i neş'eyi ol vakt-i humeyyâda görür

131. ol:

Kıt'a 58

Mısra: 33

" O " işaret sıfatı.

Geldikçe şâh-ı kām-kār ol mültecâ-yı rüz-gār
Neşr eylesün bûy-ı bahâr bād-ı şabâ-yı Topkapu

137. ol:

Kıt'a 83

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

Zâhid göricek ol büt-i nâzî nâgâh
Oldı şaşırup kıbleyi kâfir billâh

132. ol:

Kıt'a 58

Mısra: 35

" O " işaret sıfatı.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân
Haşmı ola kahra nişân budur du'â-yı Topkapu

138. ol:

Kıt'a 85

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

Nerm idüp zür-ı mey ol şahib-kırân-ı 'işveyi
Sîneye çekdim beni güyâ Nerimân eyledi

139. ol:

Kıt'a 91

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

Yine ibrām ile ol şūhı rām it
Miyānın zīb-i āgūş-ı merām it

145. ol:

Kıt'a 103

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

Yine olmaz tınāb-ı bāreh-i rif'at ol şāha
Olursa tār-ı şemse rişte-i enzār eger meşdūd

140. ol:

Kıt'a 96

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

Bī-bāk gezersem nola ferdā-yı kıyāmet
Sāmānımı ol kamet-i mevzūna değışdim

146. ol:

Kıt'a 103

Mısra: 32

" O " işaret sıfatı.

Doğuz yüz sālē doksan dōrt olunca zamm vefāt itmiş
Bu 'ālemden olup dāmen-keş ol cūyende-i ma'būd

141. ol:

Kıt'a 97

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

Bak çevresinde hāl ile ol rū-yı ālede
Devr eyle Hind ile Yemeni al hayāle de

147. ol:

Kıt'a 103

Mısra: 34

" O " işaret sıfatı.

Yapup huld-āşiyān Sulţān Murād Hān üstine kubbē
Mürūr-ı vaqt ile ol kubbeden olmuş eşer nā-būd

142. ol:

Kıt'a 97

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dādesi görüp
Dönmüş hilāl-i gurreye deyr zīr-i halede

148. ol:

Mesnevi 1

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

Dāğ oldı gül-i bahār-ı ma'nī
Bu gül-şene ol hezār-ı ma'nī

143. ol:

Kıt'a 98

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

Bir şarakda bezi yok āzāde
Elbet ol yāre olur dil-dāde

149. ol:

Mesnevi 1

Mısra: 14

" O " işaret sıfatı.

Ebrūlarını idüp fesāne
Ok gibi atılma ol miyāne

144. ol:

Kıt'a 102

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

Şebnem-i kalb-i dehri celb itdi
Seyr it ol āfītāb-menzileti

150. ol:

Mesnevi 1

Mısra: 24

" O " işaret sıfatı.

Çāh-ı zekana varup dolandıñ
Ol ābı görüpde yüzde şandıñ

151. ol:

Mesnevi 1

Mısra: 29

" O " işaret sıfatı.

Âyine mi ol beyâz sîne
Şûret bulur 'aşkı sînesine

157. ol:

Murabba 3

Mısra: 12

" O " işaret sıfatı.

Lebiñ hem-neş' e-i müldür
Sen ol mañlûb-ı devrânsıñ

152. ol:

Mesnevi 1

Mısra: 65

" O " işaret sıfatı.

Ol şâh ki bendesi cihândır
İkbâline reşk iden şehândır

158. ol:

Murabba 4

Mısra: 17

" O " işaret sıfatı.

Ol şûha hâlâ
Dirler Nebîlâ

153. ol:

Mesnevi 1

Mısra: 68

" O " işaret sıfatı.

Sultân Selîm-i mülket-ârâ
Ol şâh-süvâr-ı şahñ-ı heycâ

159. ol:

Murabba 6

Mısra: 12

" O " işaret sıfatı.

Bir eli tîğ-ı hûn-feşânında
' Aceb ol yârîñ infî 'âli mi var

154. ol:

Muhammes 2

Mısra: 17

" O " işaret sıfatı.

Yetmez ol câye bu çarh-ı heftümîn
Nışf-ı rehden kaldı Cibrîl-i emîn

160. ol:

Murabba 7

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

Çolan ur durmadıñsa ol tarafdan
Nedir başda o destâr-ı perîşân

155. ol:

Muhammes 3

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

' Âşıka ol sîne lâzım
Tûtiye âyine lâzım

161. ol:

Murabba 8

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

Gül gül olmuş ruhları keyf-i şarâb-ı âldan
Farkı yok düşündeki gül şerbeti ol şâldan

156. ol:

Murabba 1

Mısra: 23

" O " işaret sıfatı.

Çuluñ geldikde ol câye
Şefâ' at yâ Rasûlallâh

162. ol:

Murabba 9

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

Meşgûl-ı hâb ol verd-i ter
Ben söylerim ben diñlerim

163. ol:

Müseddes 1

Mısra: 14

" O " işaret sıfatı.

Ruḥlarıñ kızsın hilāl-i bāde-i ser-şārdan
Bezmler germ olsun ol ḥūrşīdveş ruḥsārdan

169. ol:

Tahmis 2

Mısra: 20

" O " işaret sıfatı.

İmtisāl itmeklige şāh u gedā mecbūr olur
Nāfīzū'l-ḥüküm olmada ol mertebe fermān-ı 'aşk

164. ol:

Tahmis 1

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

Kā'ināt envār-ı rahmetle leb-ā-lebdir bu şeb
Nāme-i a'māl-i ümmet ol şefī'-i maḥşeriñ

170. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 30

" O " işaret sıfatı.

Kār eyledi nağme-i ḥicāzı
Ol ğamze için nazardadır hep

165. ol:

Tahmis 1

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

Pīş-gāhında okundı ya'ni ol ta'mīriñ
Her tehī dest olmada muḥtāc-ı luṭfı yāveriñ

171. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 59

" O " işaret sıfatı.

Pīşindedir ol hümā-yı nāzıñ
Müstagni-i bāl ü per tegāfūl

166. ol:

Tahmis 1

Mısra: 16

" O " işaret sıfatı.

Bezm-i kurb esbāb-ı vuşlatla mürettebdir bu şeb
Nūr-ı teşrīf ile ol mihr-i sipihr-i 'izzetiñ

172. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 61

" O " işaret sıfatı.

Ol ğamzeleriñ nazargehinde
'Arz eylese ger hünere tegāfūl

167. ol:

Tahmis 1

Mısra: 18

" O " işaret sıfatı.

Meh-çe-i rāyātı düşdi ehl-i şirk ü bid'atiñ
Na'l-i esbi çün hilāl-i 'ıyddir ol ḥazretiñ

173. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 97

" O " işaret sıfatı.

Olmaz mı şeb ol şabāḥa kurbān
Zülfīñ açup 'arz-ı gerden itdiñ

168. ol:

Tahmis 1

Mısra: 49

" O " işaret sıfatı.

Çün Nebīl ol māh ile seyr-i burūc eyle Nāzīm
Vāşıl-ı maḥsūd olur herkes mücerrebdir bu şeb

174. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 100

" O " işaret sıfatı.

Maḥv eyledi tūde-i karārı
Ol ğamzeyi berķ-i ḥırmen itdiñ

175. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 102

"O" işaret sıfatı.

Pā-māl-i hırām idüp beni āh
Ol şūḥa ğubār-ı dāmen itdiñ

176. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 128

"O" işaret sıfatı.

İşte bu hükümet-i Kārakūş
Ol turreyi zīb-i dūş idince

177. ol:

Terkib-bend 1

Mısra: 155

"O" işaret sıfatı.

Fikr ol gül-i tāze ḥande eyler
Bī-ḳayd-ı ḥazāndır bahārım

178. ol:

Terkib-bend 2

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı.

Āh ol ğamzeler āfet-res-i hūş oldı yine
Nedir ol ṭavr-ı levendāne o cān-ġāh-ı nigāh

179. ol:

Terkib-bend 2

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı.

Āh ol ğamzeler āfet-res-i hūş oldı yine
Nedir ol ṭavr-ı levendāne o cān-ġāh-ı nigāh

180. ol:

Terkib-bend 2

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı.

Olsa muḥtāc-ı şabūḥ ol iki maḥmūr-ı cihān
Ḳaysı yolsuz düşürür rāst-rev-i rāh-ı hüdā

181. ol:

Terkib-bend 2

Mısra: 30

"O" işaret sıfatı.

Āh-ı her-ġāh ile ġāret-gin-i gerdün itdiñ
Baña ol ġamze-i ġammāz ne işler kesdi

182. ol:

Gazel 75

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (gizli tutulan sır kastedilmiştir).

Ġonçe-i sırr-ı lebiñ şorma baña
Açma ol rāz-ı nihān söylenmez

183. ol:

Gazel 77

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (sevgilinin nazik bedeni işaret edilerek).

Düşüñde çeşm-i bülbülü bir cāme gösterir
Ol gül-bedende keşret-i 'aks-i 'uyūnumuz

184. ol:

Gazel 80

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (Hristiyan gülüne işaret edilerek).

Pür-āteş olup ol gül-i tersā şeb-i āteş
Geymiş idi bir āteşī ḥārā şeb-i āteş

185. ol:

Gazel 80

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (parlak, iri inci işaret edilerek).

Āġuş-ı şadefden ne şular atdı kenāra
Ol lülü-i lālāyı Nebilā şeb-i āteş

186. ol:

Gazel 81

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı (üstünlük makamı işaret edilerek).

Bu şeb olmuş iken rü'yâda dil şâyeste-i vaşlın
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i'zâzdan düşmüş

187. ol:

Gazel 87

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı. (feryat bilmececi).

Âhdır mevkûf-ı hall-i nüktesi
Ol mu'ammâ-yı figânın adı 'aşk

188. ol:

Gazel 88

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı (gönül).

Dil-i pür-şerhâımızdan şeb-çirâğ-ı 'aşkı zâhirdir
Nümâyân itdi ahîr kendin ol gencîne-i şad-çâk

189. ol:

Gazel 148

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı. (Sevgili).

Ol nev-resîde lâlâ kucagındadır daği
Aşâr-ı şîr dâye dudagındadır daği

190. ol:

Gazel 99

Mısra: 8

"O" işaret sıfatı. (gizli hazine).

Açmazdan şikâf-ı girîbânı gösterir
İmâya ol defîne-i mestûrı neyleyim

191. ol:

Gazel 99

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı. (ay yüzlü sevgili, işaret edilmektedir.).

Ol meh dökince zülf-i siyeh-târı ey Nebîl
Mağv itdi revnak-ı şeb-i deycûrı neyleyim

192. ol:

Gazel 143

Mısra: 2

"O" işaret sıfatı. (ay yüzlü sevgili, işaret edilmektedir.).

Pertev-i hüsne sebep zülf-i siyehdir düşda
Ol mehin artar fûrûğî hâle-i âğuşda

193. ol:

Gazel 107

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı (tatlı gülüşlü).

Cüy-ı şîr itdim taḥayyül ruhların endîşede
Ol şeker-ḥandeñle hem-pür-mevc-i şîrîn eyledim

194. ol:

Gazel 151

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı. (Gözler, işaret edilmektedir.).

Hem-râz-ı dil ol çeşm-i mestâneyi gördün mi
Göz degdi bakar nergis bî-gâneyi gördün mi

195. ol:

Gazel 122

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı. (Sevgili).

Yâri ḥâlimden bilür ḥâlim dağî ol yârden
Fehm iden innî ile limmîyi istidlâlden

196. ol:

Gazel 126

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı. (Sevgili).

Mest iken böyle Nebîlâ ol tegâfûl- pîşeye
Reşk iderdi rûḥ-ı Cem 'arz-ı merâm itdikçe sen

197. ol:

Gazel 135

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı. (Sevgili).

Fünûn-ı fitneyi ol tıfl-ı nâza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

198. ol:
Murabba 6
Mısra: 4
"O" işaret sıfatı. (Sevgili).

Dehenînden şorup su'âl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

199. ol:
Murabba 6
Mısra: 8
"O" işaret sıfatı. (Sevgili).

Ğamze hançer- be-dest-i nâz olmuş
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

200. ol:
Murabba 6
Mısra: 16
"O" işaret sıfatı. (Sevgili).

Nâzî rûy-ı niyâzî hâk itmiş
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

201. ol:
Gazel 109
Mısra: 9
"O" işaret sıfatı (güzele işaret edilerek).

Sâkî-i bezm 'aceb ol şüh-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muhabbet gönlüm

202. ol:
Gazel 131
Mısra: 14
"O" işaret sıfatı (güzele işaret edilerek).

Nebîlâ düd-ı âhım sünbülistân itdi eflâki
İderken hâlim işmâm ol meh-i kâkül-perîşâna

203. ol:
Gazel 113
Mısra: 9
O, işaret sıfatı(şair).

Şıytîñ hümâ gibi ola bâlâ-rev ol Nebîl
Nâm-âver olma hem-çü hezâr âh u nâleden

204. ol:
Gazel 120
Mısra: 10
"O" işaret sıfatı (servi fidanı).

Hayâl-i hâma dest-i redd 'ayândır şâh-ı bâzûdan
Ümîd-i mîve-i bûs itsem ol nev-res nihâlimden

205. ol:
Gazel 141
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı (servi fidanı).

Olup âzürde-ten 'atf-ı nigâh-ı çeşm-i ragbetden
Hayâl itmem ümîd-bârı ol nev-res nihâlimde

206. ol:
Gazel 138
Mısra: 6
"O" işaret sıfatı (sevgilinin boyuna işaret edilerek).

Serv-i ser-keşlikde görmüş ğâlibâ sâbit-kadem
Ol kad-i dil-keşle pâ-mâl-i hürâm itmiş yine

207. ol:
Gazel 139
Mısra: 10
"O" işaret sıfatı (gönül alan sevgili).

Yok dimedi bûs-ı dehânıñ Nebîl
Söz mi var ol dilberin iz'ânına

208. ol:
Kıt'a 51
Mısra: 7
"O" işaret sıfatı (Allah).

Nizâm-ı mülke şüret virdi ol sır-dâş-ı İskender
Aristo şafvet-i mirât-ı 'irfânında hayrândır

209. ol:
Gazel 144
Mısra: 4
"O" işaret sıfatı (şarabın üzerindeki hava kabarcığı işaret edilerek).

Tâcdır her rind-i şahbâ nüşi Cemşîd itmege
Ol habâb-ı bâde kim şekl-i külehdır her biri

210. ol:

Gazel 144

Mısra: 5

"O" işaret sıfatı (şarap testisi, kabı).

Ol felek-meşreb sebūyı cāmdan dūr itmesün
Devr-i nūş-ā-nūş-ı bezme mihr ü mehdır her biri

216. ol:

Kıt'a 34

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

Necl-i memdūhı Velīyyü'd-dīn Beg
Ya'ni Sa'düddīn Beg ol nīk-nām

211. ol:

Kaside 12

Mısra: 80

"O" işaret sıfatı; Hz. Muhammed.

Teslīm idince ribka-i mülk-i itā'atı
Hak ol Rasūl-i Ekremi mālīk-rikāb ider

217. ol:

Kaside 9

Mısra: 11

"O" işaret sıfatı. (arzu, istek).

Seniñ pervāneñ ol tīfā-yı şevk itmez cemā'atdır
Ki zātın şem'-i mihrāb-ı vefādır yā Rasūlallāh

212. ol:

Gazel 148

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı (Fitne kokusu).

Fesden hücum-ı tırresi tārāc-ı 'aqladır
Ol bū-yı fitneler ki dimagındadır daḥi

218. ol:

Kaside 12

Mısra: 74

"O" işaret sıfatı. (arzu, istek).

Mi'rācda rikāb-ı hümāyūna yüz sürüp
Ol şevk ile hilālī felek māh-tāb ider

213. ol:

Gazel 150

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı (küçük ağız).

Sıgmazsa söz ol dehān-ı tenge
Şorsak 'acebā su'ālī yok mı

219. ol:

Kıt'a 1

Mısra: 4

"O" işaret sıfatı. (arzu, istek).

Kāse-līs-i maṭbah-ı in'āmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebīl ol şevk ile her rüz u şeb devrān ider

214. ol:

Gazel 151

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı (tarak).

Zülfinde Nebīl-āsā kaydın görür ey gāfil
Dendānını tiz itmiş ol şāneyi gördün mi

220. ol:

Kaside 9

Mısra: 17

İşaret sıfatı (göz nuru).

Ol iki nūr-ı çeşmiñ kim cihāna dāğ-ı ḥasretdir
Biri meh biri şems-i pūr-ziyādır yā Rasūlallāh

215. ol:

Gazel 46

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

O nev-res serv-ı kadd başka reviş tutmazsa müşkildir
Kıyāmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

221. ol:

Gazel 81

Mısra: 1

"O" işaret sıfatı (yanak).

Zebāna lüknet ol ruhsār-ı şevk-endāzdan düşmüş
Maḳām-ı büselikde şive-i āgāzdan düşmüş

222. ol:

Kaside 16

Mısra: 7

İşaret sıfatı (zülf).

Ķaranfil oldu Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkı
Bakup bu hâle şeb-bû vü benefşe târ u mâr oldu

228. ol:

Kıt'a 28

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı(padişah).

Bu sâhil-hâneyi bî-mişl ü mânend eyledi haĶķâ
Bu resme ihtirâ'-ı tab'ı ol şâh-ı dil-âgâhı

223. ol:

Kıt'a 31

Mısra: 10

" O " şahıs zamiri.

Ser-fürü eylerdi fazlın güş ideydi Bû 'Alî
Ol daĶı aşhâb-ı fenn-i hikmete oldu re'ts

229. ol:

Kıt'a 47

Mısra: 5

" O " işaret sıfatı(padişah).

Münebbih istemez ıķâza ol şâh-ı dil-âgâhı
Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taht iftiĶâr eyle

224. ol:

Kaside 16

Mısra: 13

İşaret sıfatı (perçem, kakül).

Didim ol perçem-i reyĶâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-ihtiyâr oldu

230. ol:

Kıt'a 23

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı(padişah).

TeraĶĶum eyledi ol pâdişâh-ı merĶamet-pîşe
Duyunca giryessin cüyende-i dermân-ı Mısır oldu

225. ol:

Kaside 16

Mısra: 43

İşaret sıfatı (gezgin).

Alup mir'ât-ı kalbe naĶş ol seyyâh-ı çâpûk-rev
Bu şüretlerle der-pîş-i nigâhı her diyâr oldu

231. ol:

Kıt'a 23

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı. (Nil Nehri).

Cenâb-ı pâdişâha 'arz için Ķâlin o günlerde
Aķan ol Nîl eşk-i dîde-i giryân-ı Mısır oldu

226. ol:

Kaside 16

Mısra: 81

" O " işaret sıfatı (deniz).

Felekde bende ol deryâ nişâr-ı mevc-i feyzim kim
Şimâh-ı Zöhreye dürr-i kelâmım güş-vâr oldu

232. ol:

Murabba 6

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı. (Sevgili).

Çeşm-i şûĶ ile Ķasb-i Ķâl idelim
'Aceb ol yâriñ infi'âli mi var

227. ol:

Kıt'a 9

Mısra: 10

İşaret sıfatı (aĶlayan, inleyen aşık).

Ķüccet-i müsvedde-i 'ömri beyâza çıĶdıĶın
Ķatt-ı cânân eyledi ol 'âşık-ı zâra 'ayân

233. ol:

Murabba 6

Mısra: 20

" O " işaret sıfatı. (Sevgili).

Bu tegâfûl Nebîl-i zâra mıdır
'Aceb ol yâriñ infi'âli mi var

234. ol:

Murabba 9

Mısra: 13

" O " işaret sıfatı. (Sevgili).

Güş itmez ol gonce-femim
Şerh-i hikâyât-ı gamım

235. ol:

Gazel 58

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

Zarûrî döndi bakdı cüş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen rāh-ı şitâbın şîve-i dollāb-ı çeşmimdir

236. ol:

Kıt'a 45

Mısra: 5

" O " işaret sıfatı.

Ol melek-şaşlet tecerrüd 'āleminde şāh idi
İde 'adnı vuşlat-ı hūrān aña cāy-ı mazîf

237. ol:

Kıt'a 54

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

Murād itdikçe gerdün habbeyi bir kûbbe itmez mi
Tutunca 'aksini bu şûretiñ maḥv olmuş ol günbed

238. ol:

Gazel 87

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

Hükmi cārī feyzi sārī gün gibi
Ol Hıdīv-i lâ-mekānıñ adı 'aşk

239. ol:

Gazel 124

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

Var hezārān bāş üstinde yer eyler ammā
Dimem ol gonçeye ben zîver-i destār olsun

ol dem:

1. ol dem:

Mesnevi 1

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

O zaman.

Aldıkça kemānı deste ol dem
Yā Hakkını çekdi rûh-ı Rüstem

2. ol dem:

Kaside 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

O zaman.

Kopar ol dem kıyāmet mücrimānıñ el-amānıñdan
Hırāmıñ itse i' lān-ı şefā'at yā Rasûlallāh

3. ol dem:

Müseddes 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

O zaman.

Servi-i dehr ile eşcārı görüp bî-berg ü bār
Kālbine ol dem sünūh itmiş bu beyt-i ābdār

ol vakt:

1. ol vakt:

Gazel 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: **Kalp İfade**

O vakit, işte o zaman.

Ser-rişte-i recā ola ḥaṭın keder gider
Ol vakt bīm-i māder ü ḥavf-ı peder gider

ol zamān:

1. ol zamān:

Terkib-bend 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

O zaman.

Biz ol zamān ki hem-dem-i bezm-i vişāl idik
Bintü'l-'ineble maḥrem-i bezm-i vişāl idik

olalı:

1. **olalı:**

Gazel 109

Mısra: 12

Olduğundan beri.

Rehber-i kenz-i hafî oldı gubâr-ı kâdemi
Olalı bâdiye- peymâ-yı kanâ'at gönlüm

olan:

1. **olanlar:-lar**

Gazel 82

Mısra: 9

Olan kişi/kimse, sıfat fiil.

Meydân-ı teğazzülde Nebîl öñdül olanlar
Şeb-dîz-i hüner-güster-i aklâm ile geçmiş

2. **olan:**

Murabba 8

Mısra: 11

Olan kişi/kimse, sıfat fiil.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

olarak:

1. **olarak:**

Gazel 91

Mısra: 4

Olmak, olarak.

Züvvârîñ ider âteşte yandığın işmâm
Süzân olarak bü-yı feşân oldığı 'ûduñ

oldum:

1. **oldum:--du, --m**

Gazel 107

Mısra: 7

Olmak. II hâline gelmek.

Pençe-gîr-i cevri oldum dest-bürd-i 'aşk ile
Kûh-ı Elbruza yine ta'lim-i temkîn eyledim

olınca:

1. **olınca:**

Mesnevi 1

Mısra: 59

Olduğu zaman, olunca.

Bir cild olunca 'arz iderdi
Evrâk dolınca 'arz iderdi

2. **olınca:**

Gazel 30

Mısra: 11

Olunca, olduğu zaman.

Zülfî tołm-efşân olunca ol ruh-ı hûy-gerdeye
Jâle-i gülden yeşermiş haţî-ı şeb-bû koymuş ad

olma:

1. **olma:--ma**

Gazel 75

Mısra: 9

Olmak. II Herhangi bir durumda bulunmak.

Ey Nebîl olma dehen-bâz-ı su'âl
Ârzü-yı dil amân söylenmez

olmada:

1. **olmada:**

Gazel 74

Mısra: 9

Olmakta.

Sebeb-i vahşet-i yâr olmada takşîr-i niyâz
Biz Nebîlâ buñı noķşân-ı himemden bilürüz

olmaz:

1. **olmaz:**

Gazel 76

Mısra: 4

Bulunmaz, yoktur.

Hâl-i ruhsârîña tercîh olunur bûs-ı lebi
Habb-ı 'anberde şafâ-yı mey-i gül-reng olmaz

olmaz mı:

1. **olmaz mı:**

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Olmaz mı.

Cāy-ı mihr olmaz mı burc-ı sünbüle
Perçemiñden çöz o bağı sākiyā

2. olmaz mı:

Gazel 91

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Olmaz mı? II olur.

Virmez mi Nebilā suhanıñ tab'a güşāyış
Āgāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdün

3. olmaz mı:

Gazel 114

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Olmaz mı? II olur.

'Aqla olmaz mı belā-yı āsūmānī ey Nebil
'Aks-ı gīsūsı sevād-ı sīne-i billūrdan

olmazsa:

1. olmazsa:

Gazel 60

Mısra: 3

Olmak.

Miyānıñ zīb-i āgūş-ı vişāl olmazsa ma'nāda
Dil-i zārım şafāyı ḥūlyā-yı bī-me'al eyler

olsa:

1. olsa:

Gazel 98

Mısra: 2

Olmak. II hâline gelmek.

'Aks-i gerden şubḥ-ı meh-tāb olsa da māni' değil
Gözlerim ḥasret-keş-i ḥāb olsa da māni' değil

2. olsa:

Gazel 98

Mısra: 4

Olmak. II hâline gelmek.

Olmasunda yāde zīb-i hāle-i āgūş o meh
Şem'-i bezm-efrūz-ı ādāb olsa da māni' değil

3. olsa:

Gazel 98

Mısra: 6

Olmak. II hâline gelmek.

Cūda göster şekl-i zinciri hevādan baḥş ile
Mā-cerā-yı zūlfi işrāb olsa da māni' değil

4. olsa:

Gazel 98

Mısra: 8

Olmak. II hâline gelmek.

Darb-ı muṭrīb defe şeyḥi zār fi'l-tanbūr olup
Sīnesi pūr-zaḥm-ı mızrāb olsa da māni' değil

5. olsa:

Gazel 98

Mısra: 10

Olmak. II hâline gelmek.

Pūr-vaḳārım ızırābım maḥv ider ol sīm-ten
Kūhlar hem-hāl-i sīm-āb olsa da māni' değil

6. olsa:

Gazel 98

Mısra: 12

Olmak. II hâline gelmek.

Çek 'araḳ-rīz oldu la'li görde rūḥ-ı neş'eyi
Dīdeler inbīḳ-i ḥūn-āb olsa da māni' değil

7. olsa:

Gazel 98

Mısra: 14

Olmak. II hâline gelmek.

Kesr-i mirāt-ı ḳulūba 'aksine dönmüş Nebil
Yāre bu şüretle dollāb olsa da māni' değil

olun:

1. oluna:-a

Gazel 65

Mısra: 7

Yapılmak.

Büy-ı mey dāḥi tenük-zarf oluna kāfidir
Dehen-i gonçeye yek ḳatre-i şebnem yetişür

olur:

1. olur:

Gazel 63

Mısra: 13

(Bir şeye veya niteliğe) sahip olmak.

Farṭ-ı hırşından tama 'kārān meges-meşreb olur
Bir midir şaḥş-ı gürisne-çeşm ile dil-sîrler

olur mı:

1. olur mı:

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Olur mu; mümkün mü.

Muḥẓır-ı bî-mihr olur mı hîç şâyân-ı ḳabûl
İ'tibârı herkesiñ naḳş-ı nigîne bestedir

2. olur mı:--(u)r

Gazel 129

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Olur mu? II olmaz.

Değil ziynetle zâtı revnâk it âgûş-ı ikbâle
Olur mı zîb-i dūşî mûcib-i fahriye dellâle

3. olur mı:

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Olur mu, mümkün mü.

Sebûk-serānda olur mı vaḳâr-ı ehl-i kemāl
Çıkar hevāya tehî keffesi terāzünüñ

on dokuzuncu:

1. on dokuzuncu:--uncu

Kıt'a 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

On dokuz (19).

Rebî'-ü'l-evvelin on dokuzuncu pençsembe gün
Şerefle her biri icrâ-yı sünnet eyledi bî-bâk

onlar:

1. anları:--ı

Mesnevi 1

Mısra: 83

"Onlar" üçüncü çoğul şahıs zamiri.

Reşk anları beste-dem iderdi
Menzillerini 'adem iderdi

orta:

1. ortasından:--sı, --n, --dan

Gazel 30

Mısra: 4

Orta.

Aftâbı zîr-i gîsûya çeküp rû koymuş ad
Ortasından bedri şaḳḳ itmiş dü-ebrû koymuş ad

otur-:

1. oturdu:--dı

Gazel 15

Mısra: 9

*Durmak, beklemek II geminin sığ bir yere
saplanıp kalması.*

Oturdu fülk-i mey-i neş'e-rîz olunca Nebîl
Sürütdi lengerini rûzgâr 'âlem-i âb

oyna-:

1. oynasa:--sa

Gazel 71

Mısra: 2

Hareket etmek.

Çifte köstekle durur belde o cevher ḥançer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister ḥançer

oyun:

1. oyundur:--dur

Müseddes 1

Mısra: 4

Oyun.

Aldı tıflân-ı şitâ deste gümüşden tiplar
Bir oyundur durbâşa şüret-i pâ-küblar

2. **oyunumuz:--umuz**

Gazel 77

Mısra: **8**

Oyun || Hile.

Āgūşa Rüstemāne çekince o meh-veşi
Bükdi miyân-ı Zāl-i sipihri oyunumuz

3. **oyunun:-uñ**

Kıt'a 23

Mısra: **18**

Oyun || Hile.

Alınca fârisân-ı 'asker-i İslâm meydânı
Görüp Mısr oyunun küffâr rû-gerdân-ı Mısr oldu

3.2.18. Ö

ögün:

1. ögünme:-me

Kaside 12

Mısra: 13

Övünmek.

Çarhın muvâfık ise de devri ögünme kim
Seyl-i sirişke şöra seni âsiyâb ider

öldür:

1. öldürme:-me

Murabba 5

Mısra: 2

Öldürmek | çok üzme, perîşân etmek.

Zülfîn görelî böyle perîşânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

2. öldürme:-me

Murabba 5

Mısra: 4

Öldürmek | çok üzme, perîşân etmek.

Ben mu'terif-i cürm-i firâvânım efendim
Öldürme beni başın için cânım efendim

3. öldürme:-me

Murabba 5

Mısra: 12

Öldürmek | çok üzme, perîşân etmek.

Va'd itmiş idin vaşlın inkâra sebeb ne
Öldürme beni başın için cânım efendim

öldür-:

1. öldürme:-me

Murabba 5

Mısra: 8

Öldürmek | çok üzme, perîşân etmek.

Luft eyle ayagın öpeyim pür-gâzab olma
Öldürme beni başın için cânım efendim

2. öldürme:-me

Murabba 5

Mısra: 16

Öldürmek | çok üzme, perîşân etmek.

Şâyeste mi gamzeñ çeke şemşîr-i tegâfûl
Öldürme beni başın için cânım efendim

'ömr:

1. 'ömrîni:--i, --ñ, --i

Kıt'a 5

Mısra: 2

Hayat, yaşam, ömür.

Kıldı tekşîr-i süfün deryâ-himem şâh-ı cihân
'Ömrîni Hâk mevc-i deryâlar kadar efzûn kıla

2. 'ömrin:--i, -n

Kıt'a 28

Mısra: 2

Hayat, yaşam, ömür.

Şehen-şâh-ı cihândır bâ-himem Sultân Selîm Hân
kim

Hudâ efzûn ide 'ömrin o şâh-ı ma'delet-hâhın

3. 'ömrin:--i, --n

Kıt'a 103

Mısra: 23

Ömür, hayat, yaşam.

Bu yatdıqça hıdemâsının 'ömrin füzûn itsün
Yeñiden türbe-i vâlâ yapıldı hâne-i ma'hûd

'ömr ü ikbâli:

1. 'ömr ü ikbâli:--i

Kıt'a 69

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Ömür ve baht açıklığı.

Ber-çarâr olsun 'ömr ü ikbâli
Bu felek durma devr ider gibidir

'ömr-i cihân:

1. 'ömr-i cihân:

Kıt'a 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünya hayatı, ömrü.

Niyyet olunsa şerhe kitâb-ı ma'ârifî
'Ömr-i cihân muqaddimeye eylemez vefâ

Naşbı üstünse fetheden ötrü
Kesreninde murâdı cerr gibidir

'ömr-i tabî' ide:

1. 'ömr-i tabî' ide:--e

Kıt'a 51

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Normal durumda ömür süresi verme.

Hudâ şeh-zâdegânın göstere 'ömr-i tabî' ide
Bu elâfa sezâ vâlidleri ol şâh-ı zîşandır

'ömr-i tabî' i:

1. 'ömr-i tabî' i:--i

Kıt'a 59

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Doğal ömür süresi.

Hudâ ber-vech-i dil-hâh ide her maflübına nâ'il
Şafâ-yı kalb ile 'ömr-i tabî' i eyleyüp i'tâ

öndül:

1. öndül:

Gazel 82

Mısra: 9

At yarıştırmak.

Meydân-ı tegazzülde Nebîl öndül olanlar
Şeb-dîz-i hüner-güster-i aqlâm ile geçmiş

öndül aldı:

1. öndül aldı:--dı

Mesnevi 1

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

Ödül almak.

Herkes koşı aldı öndül aldı
Sultân-ı cihân menzil aldı

ötrü:

1. ötrü:

Kıt'a 69

Mısra: 59

Dolayı.

3.2.19. P

pā basdı:

1. pā basdı:--dı

Kıt'a 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ayak basmak.

Kaṭ' it zebān-ı hāmeyi tāriḥ için Nebīl
Ümmü'n-nihān Beniyye Hanım başdı dehre pā

pāder-gil olmadan:

1. pāder-gil olmadan:--madan

Kıt'a 67

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayağı çamurda olmak, hareket edememek.

Olmadan dil şahında pāder-gil
Dest-gır ol geçür o mihnetden

pā-der-gil-i hayret:

1. pā-der-gil-i hayret:

Kaside 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şaşkınlık sıkıntısı.

Nebīl-i zārı koyma cürmle pā-der-gil-i hayret
Elin tut vaḳt-i iḥsān-ı şefā' at yā Rasūlallāh

pā-der-gil-i hicāb:

1. pā-der-gil-i hicāb:

Gazel 101

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Utanma sıkıntısı.

Pā-der-gil-i hicāb komuş servi dagda
İ' lān-ı işve itmede refṭārı neyleyim

pā-der-rikāb:

1. pā-der-rikābıdır:--dır

Gazel 108

Mısra: 10

Ayağı ensede.

Cenāb-ı Mīr-i Şā' ıde Nebīl pey-rev olup
Bu nev-zemīnde pā-der-rikābıdır gönlüm

pā-der-rikāb ider:

1. pā-der-rikāb ider:--(e)r

Gazel 32

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyilli olmak.

Haṭṭ-ı zīr-i lebde ḥüsniñi pā-der-rikāb ider
aldı agzıña şeb-reng-i nev-bahār

2. pā-der-rikāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Meyilli olmak.

Mişvār-ı esb-i nefse heves-kār idüp seni
Çevgān-ı irtikāb ile pā-der-rikāb ider

pā-der-rikāb itdik:

1. pā-der-rikāb itdik:--dik

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Meyilli olmak.

Ol hilāl-ebrüyı maḥcüb-ı 'itāb itdik bu şeb
Devr-i ḥaṭda cünbişi pā-der-rikāb itdik bu şeb

pādişāh:

1. pādişāh:

Gazel 44

Mısra: 12

Hükümdar, padişah.

Bu tīg-ı tab'-ı zīyā-pāşle cenāb-ı Ḥalīm
'Aceb ki mülket-i naẓm içre pādişāh mıdır

pādişāh oldı:

1. pādişāh oldı:--dı

Kıt'a 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Padişah olmak.

Bende şevkimden Nebilâ söyledim târîh-i tām
Şân ile Sultân Maḥmūd oldu dehre pâdişāh

pâdişāh-ı a'zama:

1. **pâdişāh-ı a'zama:--a**

Kıt'a 57

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Yüce padişah.

Ser-be-ser tecdîd olup sâhil-serây-ı Topkapu
Oldı şâyân-ı nişest ol pâdişāh-ı a'zama

pâdişāh-ı bahr u berr:

1. **pâdişāh-ı bahr u berr:**

Kıt'a 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Denizlerin ve karaların padişahı.

Pâdişāh-ı bahr u berr İskender-i hürşîd-fer
Himmetidir sedd olan def'-i Ye'cüc-i ğama

pâdişāh-ı cem-sipehdir:

1. **pâdişāh-ı cem-sipehdir:--dir**

Gazel 144

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cem ordusunun padişahı.

Gerçi kim üftâde-gânîñ hâk-i rehdir her biri
Rûzgâra pâdişāh-ı Cem-sipehdir her biri

pâdişāh-ı ehl-i sünnet:

1. **pâdişāh-ı ehl-i sünnet:**

Kıt'a 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sünnet ehlinin padişahı.

Pâdişāh-ı ehl-i sünnet Şeh Selîm-i sâlişîñ
Farzdır nâsa du'âsı ḥavf olur te'hîrden

pâdişāh-ı merhamet-pîşe:

1. **pâdişāh-ı merhamet-pîşe:**

Kıt'a 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Merhametli padişah.

Terahḥum eyledi ol pâdişāh-ı merḥamet-pîşe
Duyunca gıryesin cüyende-i dermân-ı Mısr oldu

pâdişeh:

1. **pâdişehiñ:--i, --ñ**

Kıt'a 26

Mısra: 6

Hükümdar, padişah.

Yazdı târîhini bâ-'avn-ı Hudâ kıl-k-i Nebîl
Yürüdi Kâhireye emri yine pâdişehiñ

2. **pâdişehden:--den**

Kaside 6

Mısra: 14

Hükümdar (Allah).

Nebîl-i zâr bendeñ olsa da âlûde-i 'işyân
Ümîd-i lutf ider sen pâdişehden yâ Rasûlallâh

pâdişeh-i serîr-i devlet:

1. **pâdişeh-i serîr-i devlet:**

Mesnevi 1

Mısra: 111

Kelime Tipi: -

Ululuk, büyüklük tahtının padişahı.

Ey pâdişeh-i serîr-i devlet
Ve'y Hüsrev-i taht-ğâh-ı şevket

pâk eyler:

1. **pâk eyler:--r**

Gazel 118

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Temizlemek; arındırmak.

'İbâdet maḥv idüp çirk-i günehten nefsi pâk eyler
Şurâhî dahî tahfîf-i ḥarâm eyler sücûdudan

pâk olur:

1. **pâk olur:--(u)r**

Kaside 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Temizlenmek, arınmak.

Nice dil pāk olur çirk-i günehden yâ Rasûlallâh
O kim pür-lekkedir hırş u şerehden yâ Rasûlallâh

pā-küb-ı ğamîñ:

1. **pā-küb-ı ğamîñ:--ı, --ñ**
Murabba 10
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gamın, kederin ayak vurunu.

Pā-küb-ı ğamîñ ider mi rüsvā
Eşkim aķarak şarāb olunca

pā-küb-ı ser-i şahş-ı humār oldu:

1. **pā-küb-ı ser-i şahş-ı humār oldu:--dı**
Kaside 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mahmur kişinin başında raks etmek, dans etmek.

Hezārîñ mest iden zerrîn-ķadehdir bülbül-i zārîñ
Ayāğ-ı bāde pā-küb-ı ser-i şahş-ı humār oldu

pā-māl-i akdām oldu:

1. **pā-māl-i akdām oldu:--dı**
Kıt'a 41
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek.
- Zamān-ı tenfîz emrin aķdem-i âmāl idüp söyler
Zemîn pā-māl-i akdām oldu cünd-i Hân Maħmûda

pā-māl-i hırām evleyerek:

1. **pā-māl-i hırām eyleyerek:--y, --erek**
Terkib-bend 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümeyi ayaklar altına almak, çiğnemek.

O temāyülle geh îmā-yı selām eyleyerek
Yüri 'uşşâķıñı pā-māl-i hırām eyleyerek

2. **pā-māl-i hırām eyleyerek:--y, --erek**
Terkib-bend 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümeyi ayaklar altına almak.

O temāyülle geh îmā-yı selām eyleyerek
Yüri 'uşşâķıñı pā-māl-i hırām eyleyerek

pā-māl-i hırām idüp:

1. **pā-māl-i hırām idüp:--(ü)p**
Terkib-bend 1
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümeyi ayaklar altına almak.

Pā-māl-i hırām idüp beni āh
Ol şūħa ğubār-ı dāmen itdiñ

pā-māl-i hırām itmiş:

1. **pā-māl-i hırām itmiş:--miş**
Gazel 138
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümeyi ayaklar altına almak.

Serv-i ser-keşlikde görmüş ğālibā sâbit-ķadem
Ol ķad-i dil-keşle pā-māl-i hırām itmiş yine

pā-māl-i hırām-ı nāz idüp:

1. **pā-māl-i hırām-ı nāz idüp:--üp**
Gazel 116
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) nazlı yürüyüşünü ayaklar altına almak.

Başa çıķdıñ nāsı pā-māl-i hırām-ı nāz idüp
Nīm göster şekl-i servi kūşe-i destārdan

pā-māl-i hüsrandır:

1. **pā-māl-i hüsrandır:--dır**
Murabba 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hüznün ayakları altında kalma, çiğnenme.

Göñül pā-māl-i hüsrandır
Zebûn-ı dest-i 'işyandır

pā-māl-ı nāz:

1. pā-māl-ı nāz:

Gazel 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cilvenin ayaklarının altı(nda ezilmek anlamı vermek maksatlı).

Geçüp iden bizi pā-māl-ı nāz o māl mıdır
İren niyāz ile eflāke dūd-ı āh mıdır

pā-māl-ı sipāh itme:

1. pā-māl-ı sipāh itme:--me

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Orduyu, askeri ayaklar altına alma.

Dilimdir ol nişimen kim hayālīñ hāb-gāh itmiş
Müjeñ hıfz eylesün etrāfı pā-māl-ı sipāh itme

pā-māl-ı tegāfūl eylemem:

1. pā-māl-ı tegāfūl eylemem:-me, --m

Gazel 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Anlamamazlıktan gelip ayaklar altına almak.

Eylemem va'dimi pā-māl-ı tegāfūl dir idiñ
Şimdi ey nāsih-i āyīn-i vefā n'oldı saña

pāre pāre:

1. pāre pāre:

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parça parça.

Kenz-i şad-çāk-ı dāgdır gönlüm
Pāre pāre çerāgdır gönlüm

parla-:

1. parlayup:--y, --ıp

Gazel 107

Mısra: 3

Parlamak, ışıldamak.

Parlayup pūr-āteş olmuşken o şūh-ı kīne-cū
Cūşış-i pey-der-peyi eşkimle teskīn eyledim

parmak hesabı:

1. parmak hesabı:

Gazel 84

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Parmaklarla saymak sûretiyle yapılan hesap.

Nāsa parmak hesabı gösterdiñ
Dest-i redd-i kader misiñ vā'iz

pāy:

1. pāy:--i

Gazel 63

Mısra: 3

Ayak, kadem.

Pāy çek serdāde-i teslīm olup bu rāhdan
Pençe-gīr-i dest-i taqdīr olamaz tedbīrlər

2. pāy:--t, -n

Gazel 78

Mısra: 5

Ayak, kadem.

Baş açık geşt itmeden pāyıñ çekerdı şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmūn olduğım görseydi Kays

pāve:

1. pāve:--üm

Kıt'a 14

Mısra: 6

Makam, rütbe, derece.

Nola gelse Nebīlā hātıra bu mısra-i tārīh
Hafīd-i āsumān-cāha becādır işte bu pāve

2. pāyesi:--si

Kıt'a 14

Mısra: 3

Makam, rütbe, derece.

Sitānbul pāyesi işbāta kāfīdir anıñ kadrin
'Aceb şahid mi lāzımdır bedīhī böyle da'vāya

3. pāyesi:-si

Kıt'a 15

Mısra: 3

Makam, rütbe, derece.

Sitanbül pāyesi kesb-i şeref itdi vücūdıyla
Karīben ola zīb-efzā bunuñ fevķindeki şadra

4. pāyesi:-si

Kıt'a 15

Mısra: 6

Makam, rütbe, derece.

Nebilā rütbe-i 'ulyāda kayd eyle bu tārīķi
Sitanbül pāyesi geldi Hāfid-i şāhib-i kadre

5. pāye:-üm

Kıt'a 49

Mısra: 9

Makam, rütbe, derece.

İdenler sıdķ-ı niyyet pāyeden ol pāye mülhāķdır
Olur züvvāre gerķi anda raķmet-vāye-i Mekke

6. pāyeden:-den

Kıt'a 49

Mısra: 9

Makam, rütbe, derece.

İdenler sıdķ-ı niyyet pāyeden ol pāye mülhāķdır
Olur züvvāre gerķi anda raķmet-vāye-i Mekke

7. pāyeyle:--y, --le, -

Kıt'a 49

Mısra: 7

Makam, rütbe, derece.

'Ulüvv-i ka'bın i 'lān itdi pāyeyle ma'ārifde
Aña eltāf-ı Hāķdır ħiŗşe-i bī-gāye-i Mekke

pāye-i mekke:

1. pāye-i mekke:

Kıt'a 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mekke'nin rütbesi, derecesi.

Sezā bu pāye-i Mekke Hāfid Efendimize
Ne gūne mesned-i iķbāle virdi seyr it zeyn

2. pāye-i mekke:

Kıt'a 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mekke'nin rütbesi, derecesi.

Sezā bu pāye-i Mekke Hāfid Efendimize
Ne gūne mesned-i iķbāle virdi seyr it zeyn

3. pāye-i mekke:

Kıt'a 49

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mekke'nin rütbesi, derecesi.

Nebilā çıķdı şakķ-ı hāmeden tārīķ-i bālāsı
Becā Rāķım Efendi aldı bā-ħatt pāye-i Mekke

pāye-i takvāya:

1. pāye-i takvāya:--y, --a

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Takva mertebesi.

Manşıb-ı fetvāyı bir ķadr-i bülende virdi kim
Oldı el-ħaķ şadr-ı gerdün pāye-i takvāya zeyn

pāy-endāze ol:

1. pāy-endāze ol:

Kıt'a 57

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Büyük kişilerin ayaķının altına serilen halı olmak.

Riŗe-i bāl-i hümā nesc ola tār-ı şems ile
Ya'ni pāy-endāze ol şāh-ı hümāyün maķdeme

pāy-endāz-ı pehnā-vı nüzül itmeyince:

1. pāy-endāz-ı pehnā-yı nüzül itmeyince:--me, --y, -ince--me, -(y)ince

Tahmis 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Konaklama yerin genişliğine göre adım atma.

Bu riyā ile saña düşsün mü da'vā-yı nüzül
İtmeyince şıdķı pāy-endāz-ı pehnā-yı nüzül

pāy-endāz-ı teşrifi ola:

1. pāy-endāz-ı teşrifi ola:--a

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şeref verme, şereflendirme halısı olma teşrif:
Büyük kişilerin ayağının altına serilen halı olmak;
ayak, adım atılan yer olmak.*

Nebilā çeşm-i bülbul ola pāy-endāz-ı teşrifi
Güle nevk-i müjeyle hāne bünyād eylesün bülbul

pāy-ı dahlî:

1. pāy-ı dahlî:

Gazel 121

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karışan, giren ayak.

Sehven ku'ûdi fark idemezken kıyâmdan
Çek pāy-ı dahlî secde-i mest-i müdâmdan

pāy-ı erbāb-ı kemāl:

1. pāy-ı erbāb-ı kemāl:

Kıt'a 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fazilet ve ilim sahibi olgun kişilerin ayağı.

Hiç şafâdan bir başâr mı pāy-ı erbāb-ı kemāl
Pür-hüner bir zât-ı şadr-ı rif'ate oldu re'îs

pāy-ı humda:

1. pāy-ı humda:--da

Gazel 131

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarap küpünün ayağı/dibi.

Değişmez pāy-ı humda neş'esin evreng-i Cemşide
Sifâl-ı köhnedir tâc-ı seri fağfûr-ı rindāna

pāy-ı rasûlullāh:

1. pāy-ı rasûlullāh:

Kıt'a 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Peygamber efendimizin ayağı, eşiği.

Secde-i şükr ile bir târîh yazdım ey Nebil
Sürdi yüz pāy-ı Rasûlullāh ceyş-i müslimîn

pāy-ı sa'yı:

1. pāy-ı sa'yı:--ı

Gazel 116

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gayret, çaba ayağı.

Pāy-ı sa'yı çekdi haţ seyr-i cemāl-i yârdan
Kaldı 'âşık pāy-māl-i mür olup refârdan

pāy-māl:

1. pāy-māl:

Kaside 15

Mısra: 57

*Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş l hakir
düşürülmüş, perişan edilmiş.*

Ey pāy-māl her kâdemi 'ar'ar-ı bahār
Refârdır muqaddime-i maşşer-i bahār

pāy-māl-i mür olup:

1. pāy-māl-i mür olup:--(u)p

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karınca'nın ayakları altında kalmak.

Pāy-ı sa'yı çekdi haţ seyr-i cemāl-i yârdan
Kaldı 'âşık pāy-māl-i mür olup refârdan

pāy-māl-ı revîş-i kâmet-i mevzûn itdiñ:

1. pāy-māl-ı revîş-i kâmet-i mevzûn itdiñ:--di, --ñ

Terkib-bend 2

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Düzgün, ölçülü boyun gidişini ayaklar altına
almak.*

Pāy-māl-ı revîş-i kâmet-i mevzûn itdiñ
Âh-ı 'uşşâk nola perde ber-endāz olsa

peder:

1. **pederîñ:--î, --ñ**

Kıt'a 102

Mısra: 2

Baba.

Bu hünerle Hafîd Efendidir

Pederîñ bâ'îs-i müfâhareti

2. **pederdir:--dir**

Mesnevi 1

Mısra: 44

Baba.

Lâl oldığıma sebep kederdir

Bir ğamla ki firât pederdir

3. **pederîñ:--î, --ñ**

Mesnevi 1

Mısra: 51

Baba.

Didi pederîñ cihânda noldı

Müstagrağ-ı luğf-ı devlet oldı

pehnâ-ver-i dil:

1. **pehnâ-ver-i dil:**

Kaside 16

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Gönlün genişliği.

Benim bu muktezâ-yı rûz-gâr-ı zûr-kârımdır

Zuhûr-ı haqq ile pehnâ-ver-i dil pür-ğubâr oldı

pejmürde:

1. **pejmürde:**

Gazel 120

Mısra: 3

Solmuş, soluk, solgun II dağınık, perişan.

Didim pejmürde mi şemm-i nigehten her gül-i nâzik

Alındı âl âl oldı o gül-rû bu su'âlimden

pek:

1. **pek:**

Gazel 7

Mısra: 4

Çok, çok fazla, oldukça.

Ruğların rengi sakız alı mı gül şerbeti mi

Pek açıktan hele ey mugbeçe âl oldı baña

2. **pek:**

Gazel 26

Mısra: 2

Çok, çok fazla, oldukça.

Söz bulunmaz la'l-i şeker-bârdan gel açma bahş

Pek uzundur tûr-ı tarrârdan gel açma bahş

3. **pek:**

Gazel 105

Mısra: 13

Çok, çok fazla, oldukça.

Destiñe girmez ucu üstine pek dönme Nebîl

Fıkr-i âğuş-ı miyân ile dolandım bilürüm

4. **pek:**

Mesnevi 1

Mısra: 34

Çok, çok fazla, oldukça.

Yetmez mi hevâ-yı mû-miyânı

Pek ince şenâ-yı mû-miyânı

5. **pek:**

Tahmis 2

Mısra: 23

Çok, çok fazla, oldukça.

Pek ba'îd olmaz mı bu eşkâl ile fıkr-i duhûl

Ey hîred-mend eyleme bu hâl ile fıkr-i duhûl

6. **pek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 50

Çok, çok fazla, oldukça.

Zülf-i siyehe okutdı rahmet

Pek kâfir imiş meger tegâfûl

7. **pek:**

Terkib-bend 3

Mısra: 31

Çok, çok fazla, oldukça.

İmdād iderse hışmın eger pek yamandır
Tig-ı müjeñ ne rütbede bir hün-feşandır

pek de:

1. **pek de:**

Gazel 143

Mısra: 9

Çok, çok fazla, oldukça.

Pek de şâhib-hānenin destinde yok redd ü kabûl
Nefret itdiği suhan-ı rûhuñ yer eyler gûşda

penâh eyler:

1. **penâh eyler:--r**

Kaside 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sığınmak.

Ümmetiñ zîr-i livā-yı hāmdıñ eyler penâh
Ahmed-i Muhtâr-ı Haksın yâ Rasûlallâh meded

penâh iderdi:

1. **penâh iderdi:**

Terkib-bend 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sığınacak yer etmek.

Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ārâ
İtmekdedür irtifâ'-ı hüsni

2. **penâh iderdi:--(e)r, --di**

Terkib-bend 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sığınak edinmek.

Ebrûlarıñ penâh iderdi
Hānçerde o rāya olsa yārâ

penâh itmiş:

1. **penâh itmiş:--miş**

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sığınak edinmek, sığınmak.

Zülfîñi itmiş penâh âhim hevâ-yı hatt ile
Üstine ebr-i bahârı müşg-bâr itsem gerek

penâh-ı 'âşık olursa:

1. **penâh-ı 'âşık olursa:--(u)r, --sa**

Gazel 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşığın sığınağı olma.

Zülfîñ ey meh eger olursa penâh-ı 'âşık
Dokunur sünbûle-i çarha külâh-ı 'âşık

penâh-ı bî-kesândır:

1. **penâh-ı bî-kesândır:--dır**

Kaside 9

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kimseizlerin sığınağı, koruyucusu.

Penâh-ı bî-kesândır cümlesi sāyeñde hāmd olsun
Hüdādan her biri luṭf u 'atādır yâ Rasûlallâh

penâh-ı cān-ı 'âşık:

1. **penâh-ı cān-ı 'âşık:**

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Aşk ruhunun sığınağı.

Ey zülfî penâh-ı cān-ı 'âşık
Her bir şiken-âşiyân-ı 'âşık

penâh-ı müstemendân-ı zamân:

1. **penâh-ı müstemendân-ı zamân:**

Kıt'a 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın hüznü kolları, koruyucusu.

Penâh-ı müstemendân-ı zamân İskender-i devrân
Cihānda ola bāb-ı zindegāñı hāşmına mesdūd

penbe-i mînâ:

1. **penbe-i mînâ:**

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Şişe pamuğu.

Zâhidiñ sedd oldı güşı penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şüret-i hāmūşda

2. penbe-i mînâ:

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Şişe pamuğu (özellikle şarap şişelerinin ağzına
mantar yerine konulan pamuk).

Zâhidiñ sedd oldı güşı penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şüret-i hāmūşda

pençe:

1. pençesinde:-sinde

Terkib-bend 1

Mısra: 126

El.

Çeşmân-ı siyeh o iki ser-hiş
Gîsûnîñ o meh de pençesinde

pençe-gîr-i cevri:

1. pençe-gîr-i cevri:--i

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zulüm pençesini tutan.

Pençe-gîr-i cevri oldum dest-bürd-i 'aşk ile
Kûh-ı Elbruza yine ta'îm-i temkîn eyledim

pençe-gîr-i dest-i takdîr olamaz:

1. pençe-gîr-i dest-i takdîr olamaz:--a, --maz-amaz

Gazel 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kader elinin pençesini tutan olma.

Pâyi çek serdâde-i teslîm olup bu râhdan
Pençe-gîr-i dest-i takdîr olamaz tedbîrler

pence-i bâz-ı nigehtinden:

1. pence-i bâz-ı nigehtinden:--i, --n, --den

Gazel 139

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Doğan (kuşu gibi) bakışın pençesi.

Pence-i bâz-ı nigehtinden gönül
Düşdi meded çâh-ı zenahtânına

pence-i hursîd-ves:

1. pençe-i hursîd-ves:

Kıt'a 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneşin eli gibi.

Cihânda pençe-i hursîd-ves mâhiyyeti zâhir
Nümâyân oldı izhâr-ı yed-i tûlâsı her fende

pençe-i zülf-i siyehdedir:

1. pençe-i zülf-i siyehdedir:--de, --dir

Gazel 100

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin siyah saçının pençesi, etkisi.

Gerdeni zir pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogâzı neyleyim

pençeles:

1. pençeleşmek:-mek

Kıt'a 69

Mısra: 15

Dövüşmek, didişmek, mücadele etmek.

Pençeleşmek hünlerde el-hâşıl
Hâric ez-kuvvet-i beşer gibidir

pençsembe:

1. pençsembe:

Kıt'a 29

Mısra: 11

Perşembe günü.

Rebi'-ü'l-evvelîñ on dokuzuncu pençsembe gün
Şerefle her biri icrâ-yı sünnet eyledi bî-bâk

pend:

1. pendim:

Gazel 46

Mısra: 6
Nasihah, öğüt.

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tûfî-meniş tutmazsa müşkildir

per olmuşdur:

1. **per olmuşdur:**--muş, --dur
Gazel 88
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Kanat olmak.

Per olmuşdur hayâlinle dil-i bî-gâne-i şad-çâk
Hezârân gösterir bir şüreti âyine-i şad-çâk

per ü bâl oldu:

1. **per ü bâl oldu:**
Gazel 7
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kol kanat olmak.

Şimdi taḥrîk-i şabâ bâde-i pervâzımdır
Dildeki gâyet-i zâ'îfî per ü bâl oldu baña

2. **per ü bâl oldu:**--dı-dı
Gazel 7
Mısra: 6
Kelime Tipi: **Deyim**
Kol kanat olmak.

Şimdi taḥrîk-i şabâ bâde-i pervâzımdır
Dildeki gâyet-i zâ'îfî per ü bâl oldu baña

perçem:

1. **perçem:**
Gazel 65
Mısra: 2
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Zülf-i reyḥânı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-ı şâhî ise maḳşûd o perçem yetişür

2. **perçemiñ:**--in
Murabba 2
Mısra: 13
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Rûḥ-ı Mecnûn itdi me'vâ perçemiñ
Bu Nebîl-i zâr-âsâ perçemiñ

3. **perçemiñ:**--in
Murabba 2
Mısra: 14
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Rûḥ-ı Mecnûn itdi me'vâ perçemiñ
Bu Nebîl-i zâr-âsâ perçemiñ

4. **perçemiñ:**--in
Murabba 2
Mısra: 15
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Zann idermiş zülf-i Leylâ perçemiñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

5. **perçemiñden:**--in, --den
Gazel 10
Mısra: 10
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Cây-ı mihr olmaz mı burc-ı sünbûle
Perçemiñden çöz o bağı sâkiyâ

6. **perçem:**
Murabba 3
Mısra: 5
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

O perçem tûğ-ı şâhîdir
'Alem 'uşşâkıñ âhıdır

perçem-i reyḥâna:

1. **perçem-i reyḥâna:**--a
Kaside 16
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Hoş kokulu kâkül, perçem.

Didim ol perçem-i reyḥâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-iḥtiyâr oldu

perde:

1. perde:

Gazel 86

Mısra: 14

Örtü || Engel.

Şüretin buldı Nebilâ yine müşâk-ı hayâl
Çözdürüp turesini perde kodı cilve-i 'aşk

perde ber-endâz olsa:

1. perde ber-endâz olsa:--sa

Terkib-bend 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Perdeyi kaldırıp atan.

Pây-mâl-ı revîş-i kâmet-i mevzûn itdiñ
Âh-ı 'uşşâk nola perde ber-endâz olsa

perde-i âhi:

1. perde-i âhi:--ı

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ah perdesi.

Bezm-i dil-dârda tebdîl-i uşûl itdirerek
Perde-i âhi muhayyerde kodı cilve-i 'aşk

perde-i dili:

1. perde-i dili:--i

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül perdesi.

Şüret-ger-i hayâl olamam perde-i dili
Şem'-i derûn-ı şu'le-feşânım tutuşdurur

perde-i envâr olur:

1. perde-i envâr olur:--(u)r-ur

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nurların perdesi; nurdan yapılmış perde, engel olma.

Nolur mahv eylese mihr-i cemâliñ zulmet-i dehri
Niçün zülf-i siyâhın perde-i envâr olur her şeb

perde-i nâmûsı:

1. perde-i nâmûsı:--ı

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İffet/namus perdesi.

Ferhâd u Kays perde-i nâmûsı çâk idüp
Hep taşra çekdiler süfehâ-yı muhabbeti

perde-i ruhsâr olsun:

1. perde-i ruhsâr olsun:--sun

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yanağının örtüsü, perdesi olma.

Tâb-ı dîdârı kebâb itdi Nebîl-i zârı
Meded ol zülf-i siyeh perde-i ruhsâr olsun

perde-i ruhsâr-ı mâh itme:

1. perde-i ruhsâr-ı mâh itme:--me

Gazel 135

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay gibi parlak yanağın örtüsü olma.

Yine dūd-ı derûnı perde-i ruhsâr-ı mâh itme
İder kaṭ'-ı 'alâka mâni'-i târ-ı nigâh itme

perde-i zıll-ı havâl-i şâmâ:

1. perde-i zıll-ı hayâl-i şâmâ:--â

Gazel 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akşamın gölge oyununun perdesi.

Şabâh oldı meded encüm şümâr-ı hicre rahm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı hayâl-i şâmâ şüret vir

pergâr-ı havâl:

1. pergâr-ı hayâl:

Kıt'a 58

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hayal pergesi.

Gezse Sinimmâr-ı hayâl destinde pergâr-ı hayâl
Eyler nigün-sâr-ı hayâl resm-i feżâ-yı Topkapu

pergâr-ı nakş-bend:

1. pergâr-ı nakş-bend:--i

Kaside 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nakşibendi pergeli.

Der-evvel-i sülûk bulur feyz gâyeti
Gezmez kenâr-ı merkezi pergâr-ı nakş-bend

perhîz idemem:

1. perhîz idemem:--e, --me, --m

Kıt'a 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kendisine yasaklanan şeyleri yapmamak, uzak
durmak II sakınmak, çekinmek.*

'Ahd itdim o yâra ideyim cânı fedâ
Perhîz idemem zehr-i gamından aşlâ

perhîz olur:

1. perhîz olur:--(u)r

Gazel 66

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Perhîz etmek, uzak durmak.

İhtirâz-ı cevri-i 'uşşâka işâret yok mıdır
Bozma ey kâfir mugân âyînidir perhîz olur

perî:

1. perî:

Gazel 8

Mısra: 1

*Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın II
Sevgili.*

O perî rûyî mı gördün 'acabâ n'oldı saña
O hayâlâtları söyle baña n'oldı saña

2. perîniñ:--niñ

Gazel 94

Mısra: 3

*Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın II
Sevgili.*

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

3. perî:

Gazel 133

Mısra: 3

*Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın II
Sevgili.*

Şekl-i âdemde bir perî didiler
Ya'nî bir 'işve-ger ki hiç şorma

4. perî:

Murabba 2

Mısra: 1

*Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın II
Sevgili.*

Bir perî misîñ nesiñ insân mısıñ
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

per-i dile:

1. per-i dile:--e

Gazel 143

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönlün kanadı.

Zâhidiñ sedd oldu güşî penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şüret-i hâmüşda

perî-şân:

1. perî-şânın:--(i)n

Gazel 33

Mısra: 5

*Dağınık, karışık; peri kadar ünlü, peri kadar
güzel II sevgilinin dağınık saçları; peri kadar güzel
sevgili.*

Ol perî-şânın perîşân tırrası
Hüş-yârı eylemiş medd hüş-yâr

perîşân:

1. perîşân:

Gazel 33

Mısra: 5

Dağınık, karmakarışık. Kelime beyitte saç ile ilgi kurularak kullanılmıştır. Zira Klasik edebiyatta sevgilinin saçını hep perişan ve dağınık vaziyettedir.

Ol perî-şânın perî-şân tırrası
Hüş-yârı eylemiş medd hüş-yâr

2. perî-şân:

Murabba 4

Mısra: 11

Dağınık, karmakarışık. Kelime beyitte saç ile ilgi kurularak kullanılmıştır. Zira Klasik edebiyatta sevgilinin saçını hep perişan ve dağınık vaziyettedir.

Kakül perî-şân
Devrân seniñdir

3. perî-şân:

Kaside 7

Mısra: 2

Dağınık, düzensiz, karışık II acınacak durumda, kederli, üzgün.

Gübâr-âlûd-ı zillet-hâk-sârım yâ Rasûlallâh
Bu şüretle perî-şân rûzgârım yâ Rasûlallâh

4. perî-şânım:-ım

Murabba 5

Mısra: 1

Dağınık, düzensiz, karışık II acınacak durumda, kederli, üzgün.

Zülfîñ görelî böyle perî-şânım efendîm
Öldürme beni başın için cânım efendîm

perî-şân itdi:

1. perî-şân itdi:--di

Gazel 86

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kendinden geçirmek, perisan hallere sokmak II saçlarını dağınık.

Zülfîni cünbiş-i refîârı perî-şân itdi
Bu hevâyı ser-i 'ar'arda qodı cilve-i 'aşk

perî-şân-dil olup:

1. perî-şân-dil olup:--(u)p

Terkib-bend 2

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Aşğın gönlünün perişan olması.

Dilde tahrîk-i zebân itmege kudret mi olur
Şemm-i zülfiñle perî-şân-dil olup hayrânım

pertev:

1. pertev:

Kıt'a 7

Mısra: 6

Işık, nur, parıltı.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı mahz oldu 'ayân
Pertev ile mehd içinde tutdı dehr-i a'zamı

2. pertevi:-i

Kıt'a 58

Mısra: 15

Işık, nur, parıltı.

Her şemse-i tāk-ı nevi bahre şalınca pertevi
Mahv itdi mäh-ı şeb-revi reşk-i ziyâ-yı Topkapu

3. pertev:

Kıt'a 80

Mısra: 1

Işık, nur, parıltı.

Mäh-ı ruḥı pertev ile gerden
'Aks eyledi sîne sîne berden

pertevde olur:

1. pertevde olur:--(u)r

Gazel 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Işık parlaklık vermek. Aydınlatmak.

Pertevde olur hâle-i âğûşa Nebîlâ
Ol meh olıcak zîver-i zânû-yı muḥabbet

pertev-endâz olıcak:

1. pertev-endâz olıcak:--ıcak-ıcaḳ

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Işık saçmak, nurlandırmak.

Pertev-endâz olıcak ruhsârı zîr-i turrada
Şu'le-yi mehtâb zıll-ı bî-me'âl olmuş bu şeb

pertev-i çeşm-i hümadır:

1. pertev-i çeşm-i hümadır:--dır

Kaside 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hüma kuşunun gözünün ışığı.

Ğubâr-ı maqdemîñ kühl-i semâdır yâ Rasûlallâh
Hayâlî pertev-i çeşm-i hümadır yâ Rasûlallâh

pertev-i hüsne:

1. pertev-i hüsne:--e

Gazel 143

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik ışığı, aydınlığı.

Pertev-i hüsne sebeb zülf-i siyehdir düşda
Ol mehiñ artar fûrûğı hâle-i âğüşda

pertev-i ikbâlini:

1. pertev-i ikbâlini:--i, --n, --i

Kıt'a 47

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Saadet, talih ışığı.

O gerdün-mesnediñ bu pertev-i ikbâlini yâ Rab
Dem-â-dem hîre-bağş-ı çeşm-i mihr-i tâb-dâr eyle

pertev-i maḥdüm:

1. pertev-i maḥdüm:

Gazel 129

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Efendinin ışığı.

Bulur ḥalka-be-güşân pertev-i maḥdüm ile rif'at
Olur hem-ḳadr-i ḥalḥal olsa mehden dūr eger hâle

pertev-i meh:

1. pertev-i meh:

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayın parlaklığı.

Žıddıdır rüşen iden mâhiyyet-i esbâbı hep
Pertev-i meh dehre her aḥşam kendin gösterir

pertev-i mehtâbı:

1. pertev-i mehtâbı:--ı

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ay ışığının parlaklığı.

Cismi bir ḥurşîd kettân eyledi
Pertev-i mehtâbı bilmem ḳandadır

pertev-i tîre-dili:

1. pertev-i tîre-dili:--i

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kötü kalplilerin ışığı, parlaklığı.

Pertev-i tîre-dili ki kesb iledir
Feyz-i mihr-i münîrdir mehtâb

pertev-i vechi:

1. pertev-i vechi:--i

Gazel 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüzün ışığı.

Pertev-i vechi yakup itmiş siyâh
Turreleri hâle-i ruhsârıdır

2. pertev-i vechi:

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzün ışığı.

Noḳşânıñı tekmiñ ider pertev-i vechi
Dogdı günün ey mâh-ı şeb-ârâ şeb-i âteş

3. pertev-i vechi:--i

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüzün ışığı.

Nokşânını tekmi ider pertev-i vechi
Dogdı günün ey mäh-i şeb-ârâ şeb-i âteş

pervâne:

1. pervâne:

Gazel 47

Mısra: 4

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Pes itdi vaşlı kadrini 'anķā-yı himmetiñ
Pervâne kurb-ı şem'e -vara gider bāl ü per

2. pervâne:

Gazel 49

Mısra: 3

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Şu' leye pervâne şovuk tavr idüp
Bülbül-i bî-nâle-yi ruhsâridir

3. pervâne:

Gazel 94

Mısra: 1

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Şem'-i hüsni dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i sūzāna kim çeşmimdir ol

4. pervāneyi:-yi

Gazel 95

Mısra: 1

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Görüp pervāneyi feryādı müzdād eylesün bülbül
Bu sūz-ı 'aşkı mumlandıķça mu'tād eylesün bülbül

5. pervâne:

Gazel 97

Mısra: 9

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Muşhaf-ı hüsniñden aç bülbül misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bü rüyı gül

6. pervāneye:-ye

Gazel 118

Mısra: 10

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Olur berķ-i takarrüb sūz-ı 'işmet müceb-i gayret
Su'âl itmek 'abeş pervāneye maḥv-ı vücūdundan

7. pervâne:

Gazel 131

Mısra: 3

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Ziyāsı maḥv-ı sūz-ı ihtiyāc itdikçe pervâne
Olur dil-sūz-ı gayret reşk ile mışbāḥ-ı iḥsāna

8. pervānem:--m

Gazel 132

Mısra: 5

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

İlişdirdi o pervānem hevā-yı mû-miyānında
Düşermiş kumrî-i dil serv-i hoş-endāmdan dāma

9. pervāneyi:-yi

Gazel 151

Mısra: 4

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yağdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

Kelime Tipi: -
Dilsiz kelebek olmak.

Süzân-ı gam-ı cihân oldum
Pervâne-i bî-zebân oldum

10. pervâneñ:--ñ

Kaside 9

Mısra: 11

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Seniñ pervâneñ ol ifâ-yı şevk itmez cemâ'atdır
Ki zâtıñ şem'-i mihrâb-ı vefâdır yâ Rasûlallâh

pervâne-i hāmūşdur:

1. pervâne-i hāmūşdur:--dur

Gazel 56

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sessiz gece kelebeği (Aşık).

'Andelibân perde-i nāmūsdur
Vâkıf-ı tavır-ı edeb pervâne-i hāmūşdur

11. pervâne:

Muhammes 3

Mısra: 11

*Geceleri ışığın/mumun etrafında dönerek uçan
küçük kelebek. II Aşık (Sevgilinin etrafında dolanmak
bağlamında).*

Şem'e şan pervâne döndi
Bulmadı her yana döndi

pervâne-i şem'-i cemâl-i devrden olmasam:

**1. pervâne-i şem'-i cemâl-i devrden olmasam:--
den--ma, --sa, --m**

Gazel 62

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Devrin güzellik mumunun pervanesi olma.

Olmasam pervâne-i şem'-i cemâl-i devrden
Cünbiş-i bâl ü per-i baht-ı siyâhım söndürür

pervâne olsa:

1. pervâne olsa:--sa

Gazel 140

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kelebek (geceleyin ışığın/mumun etrafında
dönmesi yönüyle) olmak.*

O gülüñ süziş-i 'aşkıyla hezârân-ı çemen
Olsa pervâne sezâ şu'le-i efgânımıza

pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider:

1. pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hitap (söz) mumunun dilini pervane etmek.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider

pervâne-i 'akla:

1. pervâne-i 'akla:--a

Gazel 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Düşünme yeteneği II aklının kelebeği.

Karîn olmaz gönül pervâne-i 'akla hirâsândır
Anıñ fânûs-ı şem'-i fikri 'aks-i zülf-i hübândır

2. pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hitap (söz) mumunun dilini pervane etmek.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider

pervâne-i bî-zebân oldum:

1. pervâne-i bî-zebân oldum:--du, --m

Mesnevi 1

Mısra: 116

pervâne-ves:

1. pervâne-veş:

Kıt'a 74

Mısra: 2

Geceleri ışık çevresinde dönen, kendini ateşin içine atmasıyla bilinen küçük kelebek gibi.

Bir gonçe olsa zîb-i ser-i iftîhârimız
Pervâne-veş başında dönerdi hezârımız

pervâz:

1. pervâzdan:--dan

Kaside 12

Mısra: 109

Uçma, uçuş.

Gösterme zevk-i bezmiñi pervâzdan baña
Mürğ-i nigâhı süziş-i gayret kebâb ider

perverde-i nâz olmalı:

1. perverde-i nâz olmalı:--malı -malı

Gazel 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Nazla beslenmek, büyütölmek, yetiştirilmek.

Perverde-i nâz olmalı destâr-ı niyâza
Şâyeste midir her gül-i hod-rû-yı muhabbet

perverdigâr:

1. perverdigâr:

Gazel 33

Mısra: 1

Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah.

Baňa bâl ü per ver ey perverdigâr
Ol hümâ olsun şikârım âşikâr

perveris:

1. perverişinden:--i, --n , --den

Gazel 73

Mısra: 6

Yetiştirme, eğitme.

Nağl-ı pür-berg-i emel hâmil-i bâr oldığını
Bâğ-bân-ı kadiriñ perverişinden bilürüz

pes itdi:

1. pes itdi:--di

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yenilgiyi kabul etmek.

Pes itdi vaşlı kâdrini 'anķā-yı himmetiñ
Pervâne kırb-ı şem'e -vara gider bâl ü per

pesmânde-i tedbîr:

1. pesmânde-i tedbîr:

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Başarıya giden yolun gerisinde kalmak.

Pey-rev-i pîr mi pesmânde-i tedbîr misiñ
Tîr-i müjgân ile ey kıdd-i dü-tâ n'oldı saña

pest:

1. pestim:--i, --m

Murabba 1

Mısra: 18

Alçak, aşağı, hor görölmek, gözden düşmek.

Ayâğ-ı cürm ile mestim
Kâlp der-zîr-i pâ pestim

pest idüp:

1. pest idüp:--(ü)p

Kıt'a 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşağı duruma getirmek, değerini düşürmek, alçaltmak.

Mihr ü mâhı rütbe-i kıdr-i bülendi pest idüp
Saltanat-pîrâ-yı rif'at ola Sultân Muştafâ

pest itdiñ:

1. pest itdiñ:--diñ

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşağı duruma getirmek, değerini düşürmek, alçaltmak.

Gice kıdr-i Nebîli pest itdiñ
Medd-i âh-ı şehir misiñ vâ'iz

pest olup:

1. pest olup:--(u)p

Tahmis 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hor görülmek, gözden düşmek.

‘Arş-ı tayyib hâk-pây ile muṭayyebdir bu şeb
Pest olup qadr-i kamer çün mäh-ı naḥşebdir bu şeb

pesti-i medd-i basar eylerdi:

1. pesti-i medd-i basar eylerdi:--r, --di

Kıt'a 57

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Gözün görebildiği uzaklığı hor görmek.

Baksa Zerka-i Yemāme irtifā‘-ı şânına
Pesti-i medd-i basar eylerdi anı mülzeme

pevdā ider:

1. peydā ider:--(e)r-er

Gazel 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Bu kûteh-pây-ı hāmeyle o zāta pey-rev oldu kim
İder Vaşşāf-ı devrān ile vaşfi intihā peydā

2. peydā ider:--er

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çıkarmak, Ortaya çıkarmak, edinmek.

Eger bu āb-ı rūdan itse de feyz - nümā peydā
Gül-i tā‘ātin ey zahīd ider bûy-ı riya peydā

pevdā idüp:

1. peydā idüp:--(ü)p

Kıt'a 48

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Çıkarmak, ortaya çıkarmak, edinmek.

Veled peydā idüp bu mekteb-i ‘irfāna ḳalbinde
Sebak-ḥānān-ı ihlāş oldu ḥatm-ı ḥācede mevcūd

pevdā itmekde:

1. peydā itmekde:--mek, -de

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak, görünür kılmak.

Şabā zūlf-i girih-gīrin ‘aceb taḥrīk itmiş mi
Yine baḥr-ı cünün itmekde mevc-i cā-be-cā peydā

pevdā itse:

1. peydā itse:--se-se

Gazel 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak.

Eger bu āb-ı rūdan itse de feyz - nümā peydā
Gül-i tā‘ātin ey zahīd ider bûy-ı riya peydā

pevdā olmaz:

1. peydā olmaz:--maz

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak.

Ayagı yer basar mı sālīkān-ı farṭ-ı ḥāhişden
Bu şüretle reh-i vuşlatda olmaz nakş-ı pā peydā

pevdā olsa:

1. peydā olsa:--sa-sa

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak.

Asılsa Ḥakkı ızhāra uzatsa baḥş-ı gīsūyı
Nebīlā olsa bir Ḥallāc-ı Manşūru‘l-livā peydā

pevdā olur:

1. peydā olur:--(u)r

Kıt'a 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

Hayāl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tâb-ı şemşîrin
Dilinde hem-çü kettân ıztırâb-ı nev olur peydâ

Eylerdi hayâlini der-âgûş
Âhım o meh itdi peyk-i feryâd

2. peydâ olur:-ur

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak.

Nîdem ol tıfl-ı nâzım meyl-i hâb eylese meclisde
Hikâyât-ı niyâzımda olur havf u recâ peydâ

pey-ender-pey:

1. pey-ender-pey:

Kıt'a 50

Mısra: 27

Arka arkaya, sürekli.

Pey-ender-pey derûnı cilve-gâh-ı şevk ü zevk olsun
Meh ü hürşîde tâ kim cilve-geh leyl ü nehâr oldı

pevgâamber-i kerîm:

1. peygâamber-i kerîm:

Kaside 12

Mısra: 65

Kelime Tipi: -

Cömert peygamber.

Peygâamber-i kerîm ki naqd-i şefâ'ati
Çok müflisân-ı tã'ati şâhib-nişâb ider

peyker-i bahâr:

1. peyker-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Baharın yüzü.

Gül-zâr-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün hâzân
Tâ kim cihânda zâhir olur peyker-i bahâr

peyk-i feryâd itdi:

1. peyk-i feryâd itdi:--di

Terkib-bend 1

Mısra: 134

Kelime Tipi: -

Feryat habercisi olma.

peyle:-

1. peyleyim:--y, --(i)m

Murabba 2

Mısra: 10

Bir şeyi pey vererek kendine ayırtmak II (bir şeyi, bir yer veya kimseyi) gözüne kestirmek.

Vahşî tavşansın efendim neyleyim
Naqd-i cânımla vişâliñ peyleyim

peymâne:

1. peymâneyi:-y, -i

Gazel 151

Mısra: 8

Kadeh, şarap bardağı; aşığın kalbi, gönlü.

Hem-şu'le-i yâkut it engüşt-i muhannâda
Tırnağdan alur keyfi peymâneyi gördün mi

2. peymâne:

Kıt'a 88

Mısra: 3

Kadeh, şarap bardağı; aşığın kalbi, gönlü.

Hem-çü peymâne kırdı peymânı
And içerken o tevbe-kâr-ı cefâ

3. peymâne:

Murabba 6

Mısra: 5

Kadeh, şarap bardağı; aşığın kalbi, gönlü.

Elde peymâne mest-i nâz olmuş
Yine peymân-şikest-i nâz olmuş

4. peymâne:

Gazel 94

Mısra: 14

Şarap kadehi. II Aşığın gözü (kanlı gözyaşı olması dolayısıyla).

Gonçe-i esrârdan işrâb-ı keyf eyler Nebîl
Şundi 'aks-i la'li bir peymâne kim çeşmimdir ol

peymâne-i efkârdan:

1. peymāne-i efkārden:--dan

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Fikirler kadehi.

'Aks-ı la'liñ māye-i keyf-i ham-ı endişedir
Mest olup cüş eyledim peymāne-i efkārden

peymāne-i hūn oldu:

1. peymāne-i hūn oldu:--dı-dı

Gazel 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan kadehi olma.

Felegiñ devr-i keçi reng -i nümün oldu baña
Cām-ı pür-neş'esi peymāne-i hūn oldu baña

peymāne-i iqbālden:

1. peymāne-i iqbālden:--den

Gazel 122

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mutluluk kadehi.

Şerm ile olmaz mı 'azlinde 'arağ-rîz-i humār
Neş'e-yāb-ı 'ucb olan peymāne-i iqbālden

peymānı kırdı:

1. peymānı kırdı:--dı-ı

Kıt'a 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeminini bozan, sözünde durmayan.

Hem-çü peymāne kırdı peymānı
And içerken o tevbe-kār-ı cefā

peymān-şikest-i nāz olmuş:

1. peymān-şikest-i nāz olmuş:--muş

Murabba 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nazın kırık kadehi olma.

Elde peymāne mest-i nāz olmuş
Yine peymān-şikest-i nāz olmuş

pey-rev oldu:

1. pey-rev oldu:--dı

Gazel 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Arkasından gitmek, izlemek, uymak.

Bu kütah-pāy-ı hāmeyle o zāta pey-rev oldu kim
İder Vaşşāf-ı devrān ile vaşfi intihā peydā

peyrev oldıñ:

1. peyrev oldıñ:

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ardı sıra gitmek, tabi olmak, izinden gitmek,
uymak, takipçisi olmak.*

Peyrev oldıñ varsa ol zāt-ı lebibe ey Nebıl
Meş'al-ı endişeyi yakdıñ şitāb itdiñ bu şeb

pey-rev olmak:

1. pey-rev olmak:--mak

Kıt'a 69

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Arkasından gitmek, izlemek, uymak.

Pey-rev olmak zekāda ol zāta
'Aqla hiç şühbesiz zarar gibidir

pey-rev olup:

1. pey-rev olup:--(u)p

Kıt'a 56

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Birinin ardı sıra gitmek.

Tahliş idince kendin bu şiklet-i cisimden
Pey-rev olup sürüşa rûhı 'alāya gitdi

2. pey-rev olup:--(u)p

Gazel 108

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ardı sıra gitmek, tâbi olmak, izinden gitmek,
uymak, takipçisi olmak.*

Cenâb-ı Mîr-i Şâ'ide Nebîl pey-rev olup
Bu nev-zemînde pâ-der-riqâbdır gönlüm

pey-rev olursın:

1. **pey-rev olursın:--(u)r, --sın**

Kaside 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Birinin izinden gitmek, onu takip etmek.

Pey-rev olursın anda haṭā âşikâr iken
Gönlün nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

2. **pey-rev olursın:--(u)r, --sın**

Kaside 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Birinin izinden gitmek, onu takip etmek.

Pey-rev olursın anda haṭā âşikâr iken
Gönlün nidem ki meyl-i reh-i nâ-şavâb ider

peyrev-i dîn-i mülûk:

1. **peyrev-i dîn-i mülûk:**

Gazel 117

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hükümdarların dininin takipçisi.

Nâs olur elbet Nebîlâ peyrev-i dîn-i mülûk
İffet-i maḥdûma istidlâl olur ḥuddâmdan

pey-rev-i pîr:

1. **pey-rev-i pîr:**

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Üstadın izinden gitmek.

Pey-rev-i pîr mi pesmânde-i tedbîr misiñ
Tîr-i müjgân ile ey ḫadd-i dü-tâ n'oldı saña

pey-revlik:

1. **pey-revlikde:--de**

Gazel 137

Mısra: 9

(Bir kimsenin) takipçisi olma, izinden gitme, ona uyma durumu.

'Ayân olur Nebîlâ ka'bı pey-revlikde her şahşın
Bu vâdî-i taze gūyân-ı zamâna nev-zemîn olsa

peyveste:

1. **peyveste:**

Murabba 3

Mısra: 10

Ulaşmış, erişmiş, vasıl olmuş.

O ruḥsâr üzre kâkûldür
Güle peyveste sünbûldür

peyveste olsa:

1. **peyveste olsa:--sa**

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ulaşmak, erişmek.

Peyveste olsa kaşları çîn-i cebînine
Tîr-i müjeyle sîneleri hep deler gider

peyveste-i çarḥ-ı berîn olsa:

1. **peyveste-i çarḥ-ı berîn olsa:--sa**

Gazel 137

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gökyüzüne bağlanmak, ulaşmak.

Çekerdik sîneye o mâh-ı evc-i ḥüsni elbette
Kemend-i âh eger peyveste-i çarḥ-ı berîn olsa

peyveste-i ḥadd-i hezâr eyle:

1. **peyveste-i ḥadd-i hezâr eyle:**

Kıt'a 47

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Binlerce sınırı ulaştırma.

Degil kâbil dakîka şâniyeyle vâsfi diḳḳatde
Gerekse artırup peyveste-i ḥadd-i hezâr eyle

pîç-i tâba:

1. **pîç-i tâba:--a**

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İç sıkıntısı, endişe, ızdırıp.

Düſer mi pîç-i tâba beste-i zülf-i girihgîrin
Telâş-ı fikr-i keç gitmez mi aşhâb-ı tevekkûlden

pîçide eylersin:

1. pîçide eylersin:--r, --sin

Gazel 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dolaştırmak.

Gerden-i endîſeye pîçide eylersin Nebîlâ
Mâr-ı pîç-â-pîç-i zülf-i yârdan gel açma bahş

pinhân:

1. pinhândır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 14

Saklı, gizli.

Selef farı-zı zekâsın itseler idrâk dirlerdi
Felâh-ı şîr-ı rüşdinden derûn-ı hamde pinhândır

pinyâl:

1. pinyâldan:--dan

Murabba 8

Mısra: 11

Şiş.

Gitmiyor desti miyânında olan pinyâldan
Bir güzelde bu levendâne edâyı görmedim

pîr:

1. pîr:

Gazel 14

Mısra: 1

Pir, mürşit, üstat.

Pîr hem zî - şebâb ya 'nî şarâb
Mûnis-i şeyh ü şâb ya 'nî şarâb

2. pîrler:--ler

Gazel 63

Mısra: 12

Pir, mürşit, üstat.

Nev-civâne ser-fürû-yı ihtiyârı gam değıl
İ'vicâc-ı kaddine eyler teessüf pîrler

3. pîre:-e

Kıt'a 58

Mısra: 24

Pir, mürşit, üstat.

Bu mevki'ye bî-irtiyâb cennetden irmiş âb u tâb
Pîre virir feyz-i şebâb âb u hevâ-yı Topkapu

4. pîr:

Kıt'a 88

Mısra: 1

Pir, mürşit, üstat.

Pîr ider ehl-i 'aşkı bâr-ı cefâ
Tâzesin itme ihtiyâr-ı cefâ

5. pîr:

Kıt'a 101

Mısra: 3

Pir, mürşit, üstat.

Mûsikîde hele Fârâbi-i 'aşr idi o pîr
Şîti varmışdı 'İraq u 'Acem ü 'Urbâna

pîr idüp:

1. pîr idüp:--(ü)p

Kıt'a 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yaşlandırmak, ihtiyarlatmak.

Pîr idüp hayrû'l-hâlef ide Hudâ
Böyle bir kadr-i bülendi mecd ile

pîr ola:

1. pîr ola:--a

Kıt'a 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Üstad olmak II Yaşlanmak.

Virdi bir hayrû'l-hâlef Zeynî Efendiye Hudâ
Pîr ola 'âlemde 'ilm ü fazl ile yek-tâ ola

pîr pâşâ-yı be-nâm:

1. pîr pâşâ-yı be-nâm:

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Meşhur Pir Paşa.

Ya'ni Şadrüddin Beg ol seyyid-i 'ālī - neseb
Nesl-i pāk-i şadr-ı esbak Pîr Pâşâ-yı be-nâm

pîr ü hüşyâr itmem:

1. **pîr ü hüşyâr itmem:**--me, --m

Terkib-bend 2

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Ihtiyar ve aklını başına getirme.

Fıkr-i zülfiñle gezüp hâhiş-i dîdâr itmem
Dil-i dîvâne-yi ben pîr ü hüşyâr itmem

pîr ü pāk eyler:

1. **pîr ü pāk eyler:**--r

Kıt'a 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tertemiz yapmak.

Ol civānuñ derd-i cevri hâtıra virmez gubâr
Ey Nebîl âb-ı sirîşkim pîr ü pāk eyler beni

pîrâye-i mekke:

1. **pîrâye-i mekke:**

Kıt'a 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mekke'nin süsü.

Bi-ḥamdillâh devr-i Ḥazreti Maḥmûd Ḥândır bu
Açıldı şâh-râh-ı beyt-i Ḥak pîrâye-i Mekke

pîr-i harâbât:

1. **pîr-i harâbât:**

Kaside 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tarikat lideri, mürşit.

Görüp pîr-i harâbât esb-i nefsi virdi meydânı
Alup elden 'inân-ı ihtiyârım yâ Rasûlallâh

pîr-i merdân-ı hudâdır:

1. **pîr-i merdân-ı hudâdır:**--dır

Kıt'a 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kendilerini Allah yoluna adayan kimseler,
ermişler, veliler.*

Pîr-i merdân-ı Hudâdır ey Nebîl
Şeyḫ İsmâ'îl Ḥakkı Bursada

pîr-i muğân:

1. **pîr-i muğân:**

Murabba 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meyhaneci II Sevgili.

Ey pîr-i muğân şarâb yok mı
Ey rind-i cihân şarâb yok mı

pîr-i rûşen - zamîrdır:

1. **pîr-i rûşen - zamîrdır:**--dir

Gazel 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Varlığı nur saçan mürşit.

Pîr-i rûşen - zamîrdır mehtâb
Riştö-yı şeb-mesîrdır mehtâb

piristü-yı muhabbet:

1. **piristü-yı muhabbet:**

Gazel 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Aşk kırlangıcı II âşığın tenindeki kırlangıç
şeklinde yara; nohut tarlalarının sürüldüğü kırlangıç
tipi tırmık; sevgili.*

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şâm-ı ḥaṭında
Gitdi 'Arabistâna piristü-yı muhabbet

pîs:

1. **pîşindedir:**--i, --n, --de, --dir

Terkib-bend 1

Mısra: 59

İleri, ön.

Pîşindedir ol hümâ-yı nâziñ
Müstâgni-i bâl ü per tegâfûl

pîse:

1. **pîsesi:-s, -i**

Kıt'a 32

Mısra: 3

Huy, tabiat, alışkanlık.

Pîsesi lutf u semâhat 'adl olup endîşesi
Hâris-i mülk ü ra'yyet ola Sultân Muştafâ

pîş-gâh:

1. **pîş-gâhında:-ı, -n, -da**

Tahmis 1

Mısra: 7

Ön, huzur.

Pîş-gâhında okundu ya'ni ol ta'mîriñ
Her tehî dest olmada muhtâc-ı lutfi yâverîñ

pîş-i şaf-ı müjeñde:

1. **pîş-i şaf-ı müjeñde:--de**

Gazel 121

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kirpik safının önü.

Pîş-i şaf-ı müjeñde ku'üd üzredir o hâl
Evvel kıyâm ider mi cemâ'at imâmdan

pîş-ter:

1. **pîş-ter:**

Kıt'a 69

Mısra: 12

Çok önde.

Geçdi akrânını ma'ârif ile
Cümleden şimdi pîş-ter gibidir

pivâle:

1. **piyâleyi:--y, --i**

Gazel 36

Mısra: 11

İçki kadehi, şarap kadehi.

Sâkî meded piyâleyi der-peyi yürüt
Elbet garâz ayağıle ta'ķib-i neş'edir

2. **piyâle:**

Gazel 59

Mısra: 4

İçki kadehi, şarap kadehi.

Felegiñ devri mihr ü mäh iledir
Bezme bir kac piyâle lâzımdır

3. **piyâleden:--den**

Gazel 113

Mısra: 2

İçki kadehi, şarap kadehi.

Olmaz şafâsı olsa tehî gonçe jâleden
Ümmîd-i neş'e eyleme bî-mey piyâleden

pivâle olma:

1. **piyâle olma:--ma**

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi olmak, ona benzemek.

Deste bî-mey piyâle olma Nebîl
Bedre bak sen hilâle meyl itme

pür itse:

1. **pür itse:--se**

Kıt'a 18

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Doldurmak, kaplamak.

Dönüp rakķaş-ı gerdün tās-ı çarķı
Pür itse şît-i vaşfiyla maķaldır

pür oldıkça:

1. **pür oldıkça:--dıkça**

Gazel 122

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dolmak, dolu olmak.

Suhte-i dil muţtaribdir mü-yı âteş-dîde-veş
Püte-i endîşe pür oldıkça ķıl ü ķâlden

pür-'arak:

1. **pür-‘arâk:**

Gazel 61

Mısra: 9

Çok terli; rakı dolu II çiy dolu; çok ıslak.

Niyâz ırmış Nebilâ pür-‘arâk keyf-i ayagımla
Hücüm-ı nâz ile muhtâc-ı imdâd olduğım günler

pür-‘arâk oldıkça:

1. **pür-‘arâk oldıkça:--dıkça**

Gazel 143

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Rakı dolu olmak; çok terli olmak II gayretli, istekli olmak.

Foya virdi âb-ı gevher neş’e-i elmâs ile
Pür-‘arâk oldıkça ... bezm-i nûş-â-nûşda

pür-âteş eyledi:

1. **pür-âteş eyledi:--di**

Terkib-bend 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ateş dolu, yakıcı olmak.

İtmezdi türe-rûz bu zulm ü meşakkatîñ
Pür-âteş eyledi ten-i ‘uşşâkî firkatîñ

pür-âteş olmuşken:

1. **pür-âteş olmuşken:--muş, --ken**

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ateş dolu, yakıcı olmak II hırslı, açgözlü olmak.

Parlayup pür-âteş olmuşken o şûh-ı kîne-cû
Cüş-i pey-der-peyi eşkimle teskîn eyledim

pür-âteş olup:

1. **pür-âteş olup:-(u)p**

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ateşle dolu olmak II yanmak.

Pür-âteş olup ol gül-i tersâ şeb-i âteş
Geymiş idi bir âteşî hârâ şeb-i âteş

pür-âyine-i şad-çâk-ı derûn oldu:

1. **pür-âyine-i şad-çâk-ı derûn oldu:--dı**

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçi yüz parça olmuş ayna ile dolma, dolu olma.

Oldı ‘aksile pür-âyine-i şad-çâk-ı derûn
O bütûñ luţfı bu şüretle füzûn oldu baña

pür-berg ü bâr oldu:

1. **pür-berg ü bâr oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Yaprak ve meyve dolu olmak.

Nesîm-i lutfunûñ feyzi bahâra gâlib olduĸda
Nihâlistân-ı aşhâb-ı emel pür-berg ü bâr oldu

pür-cevher evlemiş:

1. **pür-cevher evlemiş:--miş**

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cevherle doldurma.

Sirişk-i ‘ayn-ı ‘uşşâk evlemiş pür-cevher etrâfîñ
Şan engüşt-i şehâdetde ‘ayândır halka-i tevhit

pür-çîn-i cebîn olsa:

1. **pür-çîn-i cebîn olsa:--sa**

Gazel 137

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alnı çok kırışık, buruşuk olma.

Hevâ-yı sünbül-i zülf ile pür-çîn-i cebîn olsa
Yine baħr-ı leţâfet mevce-dâr-ı yâsemîn olsa

pür-cüş eyledi:

1. **pür-cüş eyledi:--dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Coşmak, taşmak.

VI
Zülf eyledi bahr-ı 'aşkı pür-cüş

pür-cüş olur:

1. **pür-cüş olur:--(u)r**
Gazel 96
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Coşku dolu olmak.

Çıkardı erba'ını başladı zikre Nebîl-âsâ
Mürîd-i gülşenîdir 'aşk ile pür-cüş olur bülbül

pür-dūd ide:

1. **pür-dūd ide:--e**
Kıt'a 65
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dumanla doldurmak.

Sünbül gibi ruhsâra dök ol zülf-i siyâhı
Pür-dūd ide rüy-ı felegi 'aşkıñ âhı

pür-ğazab olma:

1. **pür-ğazab olma:--ma**
Murabba 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Öfke dolu olma.

Luṭf eyle ayagın öpeyim pür-ğazab olma
Öldürme beni başın için cânım efendim

pür-gû:

1. **pür-gû:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Çok söyleyen, bol konuşan, çalçene.

Derd-i ser îrâş ider pür-gû olan hâli derûn
Hoş gelür tablın şadâ-yı cân-hırâşı dürdan

2. **pür-gû:**
Mesnevi 1
Mısra: **114**
Çok söyleyen, bol konuşan, çalçene.

Dil idi bahâra ıfra - fermâ
Pür-gû idim 'andelîb-âsâ

pür-ğubâr oldı:

1. **pür-ğubâr oldı:--dı**
Kaside 16
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Toz toprak içinde kalmak.

Benim bu muḳtezâ-yı rûz-gâr-ı zûr-kârımdır
Zuhûr-ı haṭṭ ile pehnâ-ver-i dil pür-ğubâr oldı

pür-güş oldı:

1. **pür-güş oldı:--dı**
Terkib-bend 1
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak kabartmak; beli etmemeye çalışarak dinlemek.

Güller o hevesle oldı pür-güş
Bülbüllere bir haber uçursam

pür-hevâ:

1. **pür-hevâ:**
Gazel 83
Mısra: **1**
Kendinden geçmiş II mest.

Pür-hevâ itmiş ḥabâbın 'aşk ile şahbâ-yı feyz
Gösterir mevc-i şafâ her kaçreyi deryâ-yı feyz

2. pür-hevâdır:--dır

- Kaside 9**
Mısra: **8**
Kendinden geçmiş II mest.

Cilâ-yı zâhirimdir 'ayb-püş-ı perde-i bâṭın
Ḥabâb-âsâ derûnum pür-hevâdır yâ Rasûlallâh

3. **pür-hevâ:**
Kaside 12
Mısra: **41**
Kendinden geçmiş, mest.

Ey pür-hevâ tefekkür-i havf-ı celâl-i Hâk
Aşhâb-ı hüşî âh ile pür-ıztırâb ider

pür-hün itdiñ:

1. pür-hün itdiñ:--di, --ñ

Terkib-bend 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Kan içinde bırakmak.

Bağrımı hançer-i müjgân ile pür-hün itdiñ
‘Âşıkı mahrem-i esrâr-ı kıyâmet iderek

pür-hün itme:

1. pür-hün itme:--me

Mesnevi 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kan içinde bırakmak.

Sürh-i ruh-ı yâre olma meftûn
Rengile derûnun itme pür-hün

pür-hüner:

1. pür-hüner:

Kıt'a 31

Mısra: 2

Çok hünerli, yetenekli (kimse).

Hiç şafâdan bir başâr mı pây-ı erbâb-ı kemâl
Pür-hüner bir zât-ı şadr-ı rif'ate oldu re'îs

pür-iltihâb:

1. pür-iltihâbdır:--dır

Gazel 108

Mısra: 1

Alevle dolu II ateşli, hararetli.

Ümîd-i va'd ile pür-iltihâbdır gönülüm
Mişâl-i teşne-i mevc-i sîr-âbdır gönülüm

pür-iltihâb ider:

1. pür-iltihâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 106

Kelime Tipi: -

Alevle doldurma.

Fikr-i nâim-i lutfuñ olur âteşim benim
Havf-ı cahîm-i dilleri pür-iltihâb ider

pür-ıztırâb ider:

1. pür-ıztırâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Çok fazla acı çektirmek.

Ey pür-hevâ tefekkür-i havf-ı celâl-i Hâk
Aşhâb-ı hûşî âh ile pür-ıztırâb ider

pür-jeng:

1. pür-jeng:

Gazel 54

Mısra: 3

Paslı.

İder çirk-i hafî mir'ât-ı sıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem sevb-i riyâdan kâmet-i islâma şüret vir

pür-lekke:

1. pür-lekkedir:--dir

Kaside 6

Mısra: 2

Leke, kir dolu.

Nice dil pâk olur çirk-i günehten yâ Rasûlallâh
O kim pür-lekkedir hırş u şerehten yâ Rasûlallâh

pür-leţâfet:

1. pür-leţâfet:

Mesnevi 1

Mısra: 108

Güzellik dolu, çok hoş.

Tab'ındaki cüşîş-i selâset
Bir âb-ı revân ki pür-leţâfet

pür-mevc-i havret iden:

1. pür-mevc-i havret iden:--(e)n

Kıt'a 50

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hayret, şaşkınlık dalgalarıyla dolu olma.

İden pür-mevc-i havret 'aksidir mir'ât-ı deryâyı
Bu dil-cü resm-i nevle zîb-i âgûş-ı kenâr oldu

pür-mevc-i leâfet:

1. pür-mevc-i leâfet:

Gazel 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzellik dalgaları.

Yâkût gibi la'li ider def'-i harâret
Gördüm suyu pür-mevc-i leâfet buzı yokdur

pür-nev-nisâr oldı:

1. pür-nev-nisâr oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Tamamına yeni saçılmak.

Cihân-şadrâ felek-şadrâ esmâ-yı devlete bedrâ
Hünerle mihr-i zâtın 'âleme pür-nev-nisâr oldı

pür-nür ide:

1. pür-nür ide:--e

Kıt'a 34

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nurlandırmak, aydınlatmak.

Cürmünü 'afv eyleyüp her rüz u şeb
Çabrını pür-nür ide Rabbü'l-enâm

2. pür-nür ide:--e

Kıt'a 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nurlandırmak, aydınlatmak.

'Adli mışbâh-ı hidâyetdir o kûtb-ı 'âlemiñ
Meh-çe-i râyâtı pür-nür ide necm-i Ferhâdi

pür-nür-ı havz-ı hażret-i peygamberi evledi:

1. pür-nür-ı havz-ı hażret-i peygamberi eyledi:--dı

Tahmis 1

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Hız. Peygamberin havuzunu nurlarla doldurmak.

Her mübârek şu'le-i kâdîl-i râhat-güsteri
Eyledi pür-nür-ı havz-ı Hażret-i Peygamberi

pür-pîç ü tâb ider:

1. pür-pîç ü tâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hepten kıvrım kıvrım, büklüm büklüm etmek.

Olma o Leylî-meşrebe ser-dâde-i hevâ
Dîvâne- cû gibi seni pür-pîç ü tâb ider

pür-pîç ü tâbdır:

1. pür-pîç ü tâbdır:--dır

Gazel 108

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıvrım kıvrım ve büklüm büklüm.

İlişme şahş-ı resen-bâz-ı zülfîñ olmuştur
Alınca menzili pür-pîç ü tâbdır göñlüm

pür-rahmet-i matar:

1. pür-rahmet-i matar:

Kıt'a 69

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Rahmet dolu yağmur.

'Aynı nîsân 'aynıdır ğaynı
..... pür-rahmet-i matar gibidir

pür-şebnem itmekle:

1. pür-şebnem itmekle:--mek, --le

Kaside 16

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Çiğ tanesi ile doldurmak.

Dehân-ı gönçe-i nev-resteyi pür-şebnem itmekle
Şabâ gül-şende güyâ dâye-i şefkat-şi'âr oldı

pür-serm iderdi:

1. pür-serm iderdi:--(e)r, --dı

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çok utangaç olma.

Pür-şerm iderdi bülbüli feryādım ey Nebîl
Revnağ-dih-i bahār idim eyvāh bir zamān

pür-şevk eyleyüp:

1. pür-şevk eyleyüp:--y, --(ü)p

Kıt'a 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Neşe dolu olmak.

La'li pür-şevk eyleyüp maḥsūd-ı mestān eyledi
Cām-ı ümīdim hemān leb-rīz-i iḥsān eyledi

pür-sīt-ı vā rabdır:

1. pür-sīt-ı yā rabdır:--dır

Tahmis 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Ey Rabbim sesleriyle dolu.

Bu degil midir zamān-ı ruḥşat-ı ehl-i niyāz
Kim zemīn ü āsumān pür-sīt-ı yā Rabdır bu şeb

pür-su'le itdi:

1. pür-su'le itdi:--di

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alevle doldurma, kaplama.

Açdı o şūhı ferve-i semmūri neyleyim
Pür-su'le itdi gerden-i kāfūri neyleyim

pür-su'le olıñca:

1. pür-su'le olıñca:--ıñca-ıñca

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alevle dolu olma.

Püskürme fişeng oldı fem-i ejder-i şahbā
Pür-su'le olıñca leb-i deryā şeb-i āteş

pür-tanīn itdi:

1. pür-tanīn itdi:--di

Kıt'a 58

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sesle doldurmak, çınlatmak.

Emr itdi ol şāh-ı güzīn tarḥ oldı resm-i dil-nişīn
İtdi cihānı pür-tanīn sīt-ı binā-yı Topkapu

pür-tarab:

1. pür-tarab:

Gazel 56

Mısra: 16

Eğlence dolu, neşeli.

Nağş olan Şehnāme-i dilde nigāh-ı mestidir
Pür-tarab bir meclis-i şāhāne-i ḥāmūşdur

pür-vaḳār:

1. pür-vaḳārım:--ım

Gazel 98

Mısra: 9

Vakar sahibi, Ağır başlı.

Pür-vaḳārım ıztırābım maḥv ider ol sīm-ten
Kūhlar hem-hāl-i sīm-āb olsa da mānī' degil

pür-zahm-ı mızrāb:

1. pür-zahm-ı mızrāb:

Gazel 98

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mızrap yarastıyla dolu (mızrap: fildişi, boğa, boynuz, kiraz ağacı gibi sert şeylerden yapılan ve telli sazları çalmakta kullanılan küçük alet).

Darb-ı muṭrīb defe şeyḥi zār fi'l-tanbūr olup
Sīnesi pür-zahm-ı mızrāb olsa da mānī' degil

püşide:

1. püşidesin:--nin

Kaside 12

Mısra: 120

Örtülmüş, gizli.

Zerrīn siper idüp aña ḥürşīd-i enveri
Püşidesin anuñ daḡı gāhī şehāb ider

püskür-:

1. püskürme:--me

Gazel 80

Mısra: 5

Ağızdaki sıvı veya toz halindeki bir şeyi hızla ve sesle dışarı atmak II şiddetle etrafa saçma.

Püskürme fişeng oldu fem-i ejder-i şahbā
Pür-şu'le olihca leb-i deryā şeb-i âteş

püşt-i hammāla:

1. püşt-i hammāla:--a

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hamalın sırtı.

Yine fart-ı tam'adır şıklet-i ruḥānī-i ma'zūl
Ser-āzād olması bār-ı diğerdır püşt-i hammāla

püte-i efkārı:

1. püte-i efkārı:--ı

Gazel 69

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düşüncelerin potası.

Kızdırırken püte-i efkārı şevk-i şems ile
Naḳd-i evkātı geçürmüş kīmyā-ger bī-ḥaber

püte-i endişe:

1. püte-i endişe:

Gazel 122

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Düşünce, fikir potası.

Suḥte-i dil muḫtaribdir mū-yı âteş-dīde-veş
Püte-i endişe pür oldıkça kıṭ ü kâlden

püte-i zer-ger eylerse:

1. püte-i zer-ger eylerse:--r, --(i)se--r, --se

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kuyumcu kabı gibi kullanmak. (Pute, "İçinde mâden eritilen kap" anlamındaki pota kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli.).

‘Ārızıdır idemez sūzişi altūn işini
Zātiñ eylerse daḫi püte-i zer-ger micmer

3.2.20. R

rā:

1. rādan:-dan

Kıt'a 69

Mısra: 35

Arapçada "ra" harfi.II. Sevgilinin kaşı.

Zāyı gel bunda rādan evvel yaz

Qıymeti ağarınca zer gibidir

2. rāya:-y, -a

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Arapçada "ra" harfi.II. Sevgilinin kaşı.

Ebrularıñı penāh iderdi

Hañçerde o rāya olsa yārā

rabbü'l-enām:

1. rabbü'l-enām:

Kıt'a 34

Mısra: 12

Bütün mahlukatın Rabbi.

Cürmüni 'afv eyleyüp her rüz u şeb

Qabrini pür-nür ide Rabbü'l-enām

2. rabbü'l-enām:

Kıt'a 43

Mısra: 12

Bütün mahlukatın Rabbi.

Cāy ide zīr-i livā-yı Hāzret-i Peyğamberi

Hişşe-dār-ı luṭf u ihsān eyleyüp Rabbü'l-enām

rabṭ-ı kalb:

1. rabṭ-ı kalb:

Gazel 142

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül bağlama.

Maşdar-ı fıkır itme şarf-ı zihn idüp müstakbeli

Rabṭ-ı kalb ile Nebilā ḥaḳḳa sen her ḥālde

racā'î:

1. racā'î:

Kıt'a 60

Mısra: 3

Ümit, ümit etmek.

Zuhūru ḥaḳīetī zādet racā'î

Feinnellāhe zū 'afvin Kerîmin

ra'd-ı top-ı âteş-efşân:

1. ra'd-ı top-ı âteş-efşân:

Kıt'a 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ateş saçan topun gök gürültüsü.

Haşma olsun ḥānmān-süz-ı belā-yı āsumān

Ra'd-ı top-ı âteş-efşân berḳ-i şemşîr-i cihād

rağbet:

1. rağbete:-e

Kıt'a 31

Mısra: 12

İlgi, değer.

Tutsa şāyeste-i devletiñ elde Bercîs-i felek

Şıf kitāb-ı ma'ārif rağbete oldı re'îs

rağbet-i nāsı:

1. rağbet-i nāsı:--ı

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnsanların ilgisi, arzusu.

Rağbet-i nāsı füzün eyler sükût-ı ehl-i ḥāl

Ketme sa'y itdikçe şāhib-māl kendin gösterir

ragbet-i tamm virir:

1. ragbet-i tamm virir:--(i)r

Gazel 130

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Büyük ilgi göstermek.

Gerden-i sîme virir ḥāl-i siyeh ragbet-i tamm

Nukre bā sikke-i şāhān dolaşur elden ele

ragmen:

1. **ragmen:**

Gazel 141

Mısra: 3

Rağmen.

Hilâl-i cāmı ragmen bedr idüp hürşide gösterdim
Görüp nokşân-ı mâhı vakt-i keyf-i pür-kemâlimde

râh:

1. **râhdan:-dan**

Gazel 63

Mısra: 3

Yol, tarîk, istikamet.

Pâyi çek serdâde-i teslim olup bu râhdan
Pençe-gîr-i dest-i takdîr olamaz tedbîrler

2. **râh:**

Kaside 10

Mısra: 2

Yol, tarîk, istikamet.

Der ‘âlem mâ’îl-i naqş-ı ber-âbem yâ rasûlallâh
Zi hayret râh cüyâ-yi serâbem yâ rasûlallâh

râhat:

1. **rahâtı:-ı**

Gazel 91

Mısra: 2

Huzur, rahat.

Eyler hüner-i ehl-i hasedi haşm-ı vücûduñ
Moslûb olur rahâtı aşhâb-ı nuķûduñ

2. **râhat:**

Mesnevi 1

Mısra: 72

Huzur, rahat.

Endîşesi hep ‘adâlet üzre
Devrinde cihân râhat üzre

râh-ber:

1. **râh-ber:**

Kıt'a 69

Mısra: 52

Rehber, yol gösteren.

Vâvı şâmil vişâl-i maḥbûba
Hâlar ‘uşşâka râh-ber gibidir

râh-ber-i şer‘-i muştafa:

1. **râh-ber-i şer‘-i muştafa:**

Kıt'a 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hız. Muhammed'in şeriat yolu.

Müftî-i dîn Hazret-i ‘Âşir Efendi kim
Her bir kelâmı râh-ber-i şer‘-i Muştafa

râh-cüy-ı hakîkatîñ:

1. **râh-cüy-ı hakîkatîñ:--iñ**

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Doğru yolu arayan.

Râh-cüy-ı hakîkatîñ ‘acabâ
Menzil-i evveli mecâz mıdır

râh-ı cüyâ-yı gürîz-i a‘dâ-yı dîn:

1. **râh-ı cüyâ-yı gürîz-i a‘dâ-yı dîn:**

Kıt'a 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Din düşmanlarının kaçış mekanın yolu.

Cây-ı râhat bulmaya mülk-i ‘ademden gayri hiç
Râh-ı cüyâ-yı gürîz-i a‘dâ-yı dîn bed-nihâd

râh-ı hüdâya:

1. **râh-ı hüdâya:--y, --a**

Kıt'a 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Allah yolu; hidayet yolu, doğru yol.

‘İlm ü ‘amelle zâtı mümtâz-ı ‘âlem idi
Sâlik olan bu işre râh-ı Hüdâya gitdi

râh-ı nihânım:

1. **râh-ı nihânım:--(i)m**

Gazel 135

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Gizli yol.

Nebilā kūy-ı yāre dilde bir nā-refte yol buldum
Duyurma kimseye rāh-ı nihānım şāh-rāh itme

rāh-ı şitābīn:

1. rāh-ı şitābīn:--(i)ñ

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Acele yol.

Žarūrī döndü bakdı cüş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen rāh-ı şitābīn şīve-i dollāb-ı çeşmimdir

rāh-ı vaşl-ı yārden:

1. rāh-ı vaşl-ı yārden:--den

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma yolu.

Rāh-ı vaşl-ı yārden ‘ālem ser-ā-ser bī-ḥaber
Nakş-ı pāy-ı Hızra bak bu yolda rehber bī-ḥaber

rahm eyle:

1. rahm eyle:

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acılamak.

Şabāh oldı meded encüm şümār-ı hicre rahm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı ḥayāl-i şāmā şüret vir

rahm eyleyüp:

1. rahm eyleyüp:--y, --(ü)p

Kaside 12

Mısra: 61

Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acılamak.

Rahm eyleyüp meded-res olur Hāzret-i Rasūl
Bu luṭfi bī-kes-ümmete bī-irtiyāb ider

rahm idüp:

1. rahm idüp:--(ü)p

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acılamak.

Rahm idüp encüm-şümār-ı hicrine
Müjde-i şubḥ u vişāl itmiş bu şeb

rahmet okutdı:

1. rahmet okutdı:--dı

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kur’ân okutmak.

Zülf-i siyehe okutdı rahmet
Pek kâfir imiş meger tegâfûl

rahmet-i ḥak:

1. rahmet-i ḥak:

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allahın rahmeti.

Rahmet-i Ḥak ḥişşe-dār-ı bûy-ı iḥsân eyleyüp
Ola gül-zār-ı behiştî cāy idüp gül-çîn-i kām

rahmet-i ḥakkı idüp:

1. rahmet-i ḥakkı idüp:--(ü)p

Gazel 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Allah'ın merhamet etmesi, bağışlaması.

Eyledi ‘azm-ı beḳā bir mīr-i memdūḥü’ş-şiyem
Rahmet-i Ḥakkı idüp kendüye aḳşā-yı merām

rahmet-vāye-i mekke olur:

1. rahmet-vāye-i mekke olur:--(u)r

Kıt'a 49

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Mekke'nin rahmet, bereket nasibi olma.

İdenler sıdk-ı niyyet pāyeden ol pāye mülḥaḳdır
Olur züvvāre gerçi anda rahmet-vāye-i Mekke

rahne-dār-ı hazān olmazdı:

1. rahne-dār-ı hazān olmazdı:--maz, --dı

Kaside 15

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Sonbaharın yaralı, zarar görmüşü olmak.

Āsūde-i himāyesi olsaydı şübhesiz

Olmazdı rahne-dār-ı hazān kişver-i bahār

rakīb:

1. rakīb:

Gazel 25

Mısra: 7

Klasik şiirde sevgiliyi aşkıtan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşğın kavuşmasına engel olan kimse.

Hüsnüne ser-fürü idince rakīb

Çağ-ı hün-rîzidir bu çağı yürüt

2. rakībi:-i

Gazel 106

Mısra: 3

Klasik şiirde sevgiliyi aşkıtan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşğın kavuşmasına engel olan kimse.

Rakībi fikr-i hattıñ eyleyince ser-fürü-gerde

Sütür içre yazılmış ser-nigün şeytāna beñzetdim

3. rakīble:--le

Terkib-bend 3

Mısra: 37

Klasik şiirde sevgiliyi aşkıtan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşğın kavuşmasına engel olan kimse.

Kaşdıñ rakīble rüşen-i nā-becā mıdır

Bī-gāne-i muḥabbet olan aşınā mıdır

4. rakībe:-e

Kıt'a 93

Mısra: 2

Klasik şiirde sevgiliyi aşkıtan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşğın kavuşmasına engel olan kimse.

Esdi nesīm-i zafer-i rüzgār

Değdi rakībe nazar-ı rüzgār

rākım efendi:

1. rākım efendi:

Kıt'a 49

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mustafa Rakım Efendi (1758- 1826) XIX.yüzyılın ekol sahibi celî sülüs hattatı.

Nebilā çıkdı şakk-ı hāmeden tārīḥ-i bālāsı

Becā Rākım Efendi aldı bā-ḥatt pāye-i Mekke

rākım efendiniñ:

1. rākım efendiniñ:--niñ

Kıt'a 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mustafa Rakım Efendi (1758- 1826) XIX.yüzyılın ekol sahibi celî sülüs hattatı.

Bilürdi şıdkını şāh-ı cihān Rākım Efendiniñ

O zāta itdi feyż-i rütbesin sermāye-i Mekke

rakkās:

1. rakkās:

Gazel 27

Mısra: 5

Dans eden, oyun oynayan, köçek.

Şimdi ey rakkās bildim şīve-i engüştini

Qalmamış evvelki āheng-i şafā zillerde hīç

rakkās-ı çarḥıñ:

1. rakkās-ı çarḥıñ:--ıñ

Kıt'a 47

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün oynaması.

İdüp rakkās-ı çarḥıñ mihr ü mähı kurtā-i gūşı

Derinde ey felek deryüze-i leyl ü nehār eyle

rakkās-ı gerdün:

1. rakkās-ı gerdün:

Kıt'a 18

Mısra: 21

Kelime Tipi: -
Feleğin dansçısı II dönen dünya.

Dönüp rakḳāş-ı gerdün tās-ı çarhı
Pür itse şit-i vaşfiyla maḥaldir

2. **rakḳāş-ı gerdün:**
Kıt'a 18
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Feleğin dansçısı II dönen dünya.

Dönüp rakḳāş-ı gerdün tās-ı çarhı
Pür itse şit-i vaşfiyla maḥaldir

raks:

1. **rakḳāş:-a**
Kıt'a 101
Mısra: 7
(Ar.) Dans, oyun.

Zühreyi rakḳāş getirmişdi anıñ besteleri
Çıkup āgāzesi evc-i felek-i bālāya

2. **rakḳāş:-a**
Murabba 4
Mısra: 15
(Ar.) Dans, oyun.

Aç rakḳāş desti
Devrān seniñdir

raks iderken:

1. **rakḳāş iderken:--(e)r, --ken**
Murabba 2
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Dans etmek.

Rakḳāş iderken ḥirelendi çeşm-i ter
Böyle söyler cümle erbāb-ı nazar

raks-āver-i nāhīd olur:

1. **rakḳāş-āver-i nāhīd olur:--(u)r**
Kıt'a 58
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Zühre Yıldızı'nın dans etmesi.

Resm-i kühen tevdīd olur rakḳāş-āver-i nāhīd olur
Mengüş-ı mürvārid olur nazm-ı şenā-yı Topkapu

rām:

1. **rām:--ı**
Kıt'a 103
Mısra: 7
İtaat eden, boyun eğen.

Yed-i fikre ola rāmı nizām-ı devleti sübhā
Le'āl-i hikem hep silk-i tevfiḳe olup menzūd

rām it:

1. **rām it:**
Kıt'a 91
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Boyun eğdirmek, itaat ettirmek, hükmü altına almak.

Yine ibrām ile ol şūhı rām it
Miyānın zīb-i āgüş-ı merām it

rām oldu:

1. **rām oldu:--dı**
Kıt'a 41
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Boyun eğmek, itaat etmek.

Disünler ḥavf-ı tīg-ı şavlet ile ser-be-ser dehrin
Ser-efrāzānı hep rām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

raşad-ı neş'edir:

1. **raşad-ı neş'edir:--dir**
Gazel 37
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mutluluğu, sevinci gözetleme.

Hükm olunur seyr-i hilāl-i meye
Halka-i 'işret raşad-ı neş'edir

ra'se:

1. **ra'seden:--den**
Gazel 62
Mısra: 8
Titreyiş.

Hışm ile kaş-ı zebān-ı şem'e mi emr itdi yār
Ra'şeden mıkraż-ı dest-i iřtibāhım sōndūrūr

ra'ş-e-i şama':

1. ra'ş-e-i şama':--ı
Gazel 143
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Hırsın titreyişi.

Ehl-i hırşı ra'ş-e-i řama' maħrūm ider
Cām-ı lebrīz olmada rīzān yed-i ser-ħiřda

rāst-girdār:

1. rāst-girdār:
Kıt'a 10
Mısra: 5
Doğru giden.

Rāst-girdār iken belin bükdi
Başdırup keyf o řāhib-idrāki

rāst-rev-i rāh-ı hüdā:

1. rāst-rev-i rāh-ı hüdā:
Terkib-bend 2
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Allah yoluna doğru giden.

Olsa muħtāc-ı řabūħ ol iki maħmūr-ı cihān
Řaysı yolsuz düşūrūr rāst-rev-i rāh-ı hüdā

rasūlallāh:

1. rasūlallāh:
Kaside 3
Mısra: 4
Ey Allah'ın resūlū, Hz. Muhammed!

Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Mefā' ilūn / Mefā' ilūn
İdüp Ĥaķ ĥatm-ı tūmār-ı risālet yā Rasūlallāh

rasūl-i ekremi:

1. rasūl-i ekremi:--ı
Kaside 12
Mısra: 80
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed.

Teslīm idince ribķa-i mülk-i itā'ati
Ĥaķ ol Rasūl-i Ekremi mālīk-riķāb ider

ravza-i endişemde:

1. ravza-i endişemde:--m, --de
Terkib-bend 2
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Düşünce bahçesi.

Meşķ-i şivem iderim ravza-i endişemde
'Aşķı bülbul gibi vā-beste-i gül-zār itmem

ravza-i pāki:

1. ravza-i pāki:--ı
Kıt'a 41
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Peygamberimizin kabri şerifi.

Řavāfa Ka'betü'l-uşşāķ olan ol ravza-i pāki
Varınca cevřen iħrām oldı cünd-i Ĥān Maħmūda

ravza-i pāk-i resūle:

1. ravza-i pāk-i resūle:--e
Kıt'a 59
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed'in mübarek türbesi.

Ĥuşūřa ravza-i pāk-i Resūle itdigi ĥidmet
Du'āya rüz u şeb erbāb-ı imānı ider iğrā

rāy:

1. rāyına:--ı, -n, -a
Kıt'a 43
Mısra: 2
Fikir, düşünce.

Bir vezīr İbnü'l- vezīr 'azm eyledi 'uķbāya āh
Reşķ iderdi rāyına her Āřāf-ı pūr-iħtiřām

rāyet-i nusret-nümā-vı ĥazreti sultān-ı 'aşķ:

1. rāyet-i nuşret-nümā-yı ĥazreti sultān-ı 'aşķ:
Tahmis 2
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Aşķ sultanının zafer gösteren bayrağı.

Rāyet-i nuşret-nümā-yı Hāzreti Sultān-ı 'aşk
Yalınız zann itme erbāb-ı nühā mecbūr olur

rāyet-i zafer:

1. rāyet-i zafer:

Kıt'a 69

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Zafer sancağı.

Ṭāları ṭabl-ı cenk-i maṭlabdır
Zāları rāyet-i zafer gibidir

rāy:

1. rāy:

Kıt'a 69

Mısra: 8

Fikir, düşünce.

'Aklı meş'al-ı fūrūz-rāh-ı şavāb
Rāy mışbāh-ı şū'le-ver gibidir

rāz-ı 'aşka:

1. rāz-ı 'aşka:--a

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşkın surr.

Ey Nebīl 'atf-ı nigeḥ gūyā lisān-ı ḥāldir
Gūft-i gūyī rāz-ı 'aşka tercümāndır çeşm-i yār

rāz-ı nihān:

1. rāz-ı nihān:

Gazel 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gizli tutulan sır.

Gonçe-i sırt-ı lebiñ şorma baña
Açma ol rāz-ı nihān söylenmez

rebi'-ü'l-evvel:

1. rebī'-ü'l-evvelīn:--i, --ñ

Kıt'a 29

Mısra: 11

*Rebi'ü'l evvel ayı II Arabî ayların safer ile
rebiyülâhir arasında kalan üçüncüsü.*

Rebi'-ü'l-evvelīn on dokuzuncu pençşembe gün
Şerefle her biri icrā-yı sünnet eyledi bî-bāk

recā-yı topkapu:

1. recā-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın isteği, dileği.

Ser-tāc-ı şāhān-ı cihān zıll-ı Hudā Maḥmūd Hān
Būs-ı kudūmidır hemān dā'im recā-yı Topkapu

redd ü kabūl:

1. redd ü kabūl:

Gazel 143

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ret ve kabul.

Pek de şāhib-ḥānenin destinde yok redd ü kabūl
Nefret itdigi suḥān-ı rūḥuñ yer eyler gūşda

redd ü kabūli:

1. redd ü kabūli:--i

Kıt'a 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Onaylama ve onaylamama.

Redd ü kabūli cünbüş-i kilki 'ayān ider
Revnaç-dih-i kalem-rev-i şer'-i mübīndir

redd-i cevāb:

1. redd-i cevāb:

Gazel 142

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Suālın cevabını vermek. cevap verme. karşılık
verme.*

İstimā'-ı şoḥbete mevķūfdur redd-i cevāb
Behre yokdur lezzet-i gūş-ı sūḥāndan lāilde

redd-i cevāb ider:

1. redd-i cevāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 44

Kelime Tipi: -
Olumsuz cevap vermek; isteği geri çevirmek.

Tevbîhi gûş idince hıreddin bu gûne dil
Bil-cümle i'tirâf ile redd-i cevâb ider

redif olur:

1. redif olur:--(u)r

Kaside 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şiirde uyaktan sonra tekrarlanan, aynı harflerden oluşan kelime veya ek, yedek olmak.

Her hutbesinde kâfiye-i gül redif olur
Oldı haftib-i bülbüle cā minber-i bahār

ref:

1. ref'e:--e

Gazel 119

Mısra: 5

Yüceltme, yukarı kaldırma.

Teveccüh şeyhe lâzımdır mürîd-i hâkden ref'e
Bülend olmakda şânı şeb-neme mihriñ tenezzülden

ref' eylemezse:

1. ref' eylemezse:--mez, --se

Kaside 12

Mısra: 113

Kelime Tipi: -

Kaldırma,yüceltme.

Ref' eylemezse lutfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif'at-ı kadre türâb ider

ref idüp:

1. ref' idüp:--(ü)p

Kıt'a 7

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kaldırmak.

Ref' idüp Hâkka dü-desti yazdı târihin Nebîl
Ola Tâcüdîn Efendiniñ mübârek mağdemi

ref-i ved kıl:

1. ref'-i yed kıl:

Kaside 16

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Elini kaldırma.

Nebîlâ gayri itnâb-ı suhandan ictinâb eyle
Du'âya ref'-i yed kıl kim zamân-ı ihtîşâr oldı

ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ:

1. ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ:--di, --ñ-di, -ñ

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Halis misk kokulu (sevgilinin) saçlarının kaldırılması.

Şubh-ı vaşla rüşen îmadır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

refik:

1. refiğe:--e

Mesnevi 1

Mısra: 120

Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.

Luţfuñ ola reh-nümâ tarîke
Gayri bakılır mı hiç refiğe

refik-i tevfiķ olup:

1. refik-i tevfiķ olup:--(u)p

Kıt'a 46

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımına nasip olma II yoldaş olma.

Mîlâdına Nebîlâ târih-i tām söyle
Ahmed olup refik-i tevfiķ kevn geldi

reftâr:

1. reftârı:--ı

Gazel 101

Mısra: 12

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Pâ-der-gil-i hicâb komuş servi dagda
İ'lân-ı işve itmede reftârı neyleyim

2. **reftârdır:--dır**

Kaside 15

Mısra: 58

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Ey pây-mâl her kâdemi 'ar'ar-ı bahâr
Reftârdır muqaddime-i maşşer-i bahâr

3. **reftârda:--da**

Terkib-bend 1

Mısra: 78

Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Dil olalı nagme-senc-i feryâd
Reftârda sînesi açılmış

4. **reftârlı:--lı**

Kıt'a 6

Mısra: 2

Salınarak edalı yürüyüş.

Seyr idenler dir donanma-yı hümayün-i şehi
Her biri bir kal'a-yı seyyârdır reftârlı

5. **reftârını:--ı, -n, -ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Salınarak edalı yürüyüş.

Reftârını zülf ider kıyâmet
Ser-rişte-i fitnedir ser-â-pâ

6. **reftâra:**

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Salınarak edalı yürüyüş.

Reftâra götür o ser-fîrâzi
Gîsûlara cây olursa gerden

reftâr iderken:

1. **reftâr iderken:--er, --ken**

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümek.

Bu mâr-ı nefis-i emmâre iderken böyle kec reftâr
Çıkar mı Hakkâ dogru şâh-râhım yâ Rasûlallâh

reftârdan kaldı:

1. **reftârdan kaldı:--dı**

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Salınarak edalı yürüyüşünden kalmak; bu tarz yürüyüş mecali, hali olmamak.

Pây-ı sa'yı çekdi haş seyr-i cemâl-i yârdan
Kaldı 'âşık pây-mâl-i mûr olup reftârdan

reftâr-ı dâniş:

1. **reftâr-ı dâniş:**

Gazel 52

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bilgi yürüyüşü.

Virir reftâr-ı dâniş kâmet-i insâna ârâyış
Hîrâmî câme-i revnağ-tırâz-ı kadd-i cânândır

reftâr-ı nâza:

1. **reftâr-ı nâza:--a**

Terkib-bend 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Cilveli, nazlı yürüyüş.

Reftâr-ı nâza sür'atîñ aşlı şehânadır
Şemşîr-i gamzenîñ gelişi kaşd-ı cânadır

rehâ bulurdu:

1. **rehâ bulurdu:--(u)r, --du**

Kıt'a 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kurtulmak.

Kılsaydı lîka hoşkasına zülf-i Leylîyi
Mecnûn bulurdu kayd-ı kalem nîstden rehâ

rehber:

1. **rehber:**

Gazel 69

Mısra: 2

Kılavuz, yol gösterici || Şeyh, mürşid.

Râh-ı vaşl-ı yârdan 'âlem ser-â-ser bî-haber
Nakş-ı pây-ı Hızra bak bu yolda rehber bî-haber

reh-ber-i bahār:

1. reh-ber-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Baharın rehberi, klavuzu.

Merdümden itmez ehl-i nazar himmeti dirîğ
Cüyâ-yı zevke nergis olur reh-ber-i bahār

reh-ber-i hakikat olan:

1. reh-ber-i hakikat olan:--(a)n

Kaside 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hakikatin yol göstereni.

Ey reh-ber-i hakikat olan Hâzret-i Emîr
Şâhenşah-i velâyet olan Hâzret-i Emîr

2. reh-ber-i hakikat olan:--(a)n

Kıt'a 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hakikatin yol göstereni.

Ey reh-ber-i hakikat olan Hâzret-i Emîr
Şâhenşah-i velâyet olan Hâzret-i Emîr

rehber-i kenz-i hafî oldu:

1. rehber-i kenz-i hafî oldu:--dî

Gazel 109

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gizli sırrın yol göstericisi olmak.

Rehber-i kenz-i hafî oldu gubâr-ı kâdemi
Olalı bâdiye- peymâ-yı kanâ'at gönülüm

reh-i mesdûd:

1. reh-i mesdûd:--t

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Seddedilmiş, kapatılmış, hududlanmış yol.

Reh-i mesdûdî açıldı hele Beytullâhın
Gördi bu lutf-ı Hudâyı nigeht-i Şâh Maḥmûd

reh-i mesdûdî:

1. reh-i mesdûdî:--t

Kıt'a 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Seddedilmiş, kapatılmış, hududlanmış yol.

Reh-i mesdûdî vaktinde açıldı Ka'betu'llâhın
Odur kûṭb-ı zamân kim kıble-i şâhân-ı devrândır

reh-i mesdûd-ı beytullâhî:

1. reh-i mesdûd-ı beytullâhî:--t

Kıt'a 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kabe'nin seddedilmiş, kapatılmış yolu.

Reh-i mesdûd-ı Beytullâhî açdı şıdk-ı niyyetle
Havâric bildi bir şîr-i veğâ-girdâr imiş ḥakkâ

reh-i mesdûdını:

1. reh-i mesdûdını:--t, --n, --t

Kıt'a 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Seddedilmiş, kapatılmış, hududlanmış yol.

Açdı sa'yı Ka'betullâhın reh-i mesdûdını
Şaldı şark u garba şıdk-ı niyyet ile zemzeme

reh-i vuslatda:

1. reh-i vuslatda:--da

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma yolu.

Ayagı yer basar mı sâlikânın farṭ-ı ḥâhişden
Bu şüretle reh-i vuslatda olmaz nakş-ı pâ peydâ

rehîn-i 'acz:

1. rehîn-i 'acz:

Kaside 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Acizlik, güçsüzlük yolu.

Rehîn-i 'aciz ider ta'rîf-i kâdiriñ mû-şikâfânı
Cihân bir müyüña yek-ser fedâdır yâ Rasûlallâh

Şarkındılık itdi bûs-ı lebde
Gisû-yı siyâhı reh-zen itdiñ

reh-nümâ ola:

1. **reh-nümâ ola:--a**

Mesnevi 1

Mısra: 119

Kelime Tipi: -

Yol göstermek.

Luţfuñ ola reh-nümâ tarîķe
Gayri bakılır mı hiç refiķe

reh-zen-i semt-i güriz olur:

1. **reh-zen-i semt-i güriz olur:--(u)r-ur**

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaçış semtinin eşkiyası,yol keseni olma.

Müjeñ mişâl-ı şufûf-ı sitiz olur giderek
O ğamze reh-zen-i semt-i güriz olur giderek

reh-nümâ oldı:

1. **reh-nümâ oldı:--dı**

Kıt'a 11

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yol gösteren olmak, kılavuzluk etmek.

Baňa gevher-fürüş-ı kil-k-i Nebîl
Beyt-i târîķe reh-nümâ oldı

re'is oldı:

1. **re'is oldı:--dı**

Kıt'a 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Baş, başkan olmak.

Hiç şafâdan bir başar mı pây-ı erbâb-ı kemâl
Pür-hüner bir zât-ı şadr-ı rif'ate oldı re'is

reh-nümâ-yı şâh-râhımdır:

1. **reh-nümâ-yı şâh-râhımdır:--ım, --dır**

Gazel 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Büyük, işlek yolun yol göstereni / rehberi.

Bir taraftır sâye-i gisûda 'âr ser-fürü
Rûh-ı Mecnûn reh-nümâ-yı şâh-râhımdır benim

2. **re'is oldı:--dı**

Kıt'a 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Baş, başkan olmak.

Ya'ni vaşşâf-ı cihân Vâşif Efendi-i benâm
Devlet-i şâhen-şeh-i zî şevkete oldı re'is

reh-nümün:

1. **reh-nümünumuz:--umuz**

Gazel 77

Mısra: 12

Yol gösteren, rehber.

Himmet cihânda Hâzreti Neş'etdedir didi
Sevķ eyleyüp o zâta bizi reh-nümünumuz

3. **re'is oldı:--dı**

Kıt'a 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baş, başkan olmak.

Olsa güyâ kâdr-i zer zerger-şinâsı dil n'ola
Şeh Selîm Hân-ı sûtûde-şâşlete oldı re'is

reh-zen itdiñ:

1. **reh-zen itdiñ:--dı, --ñ--din**

Terkib-bend 1

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Yol kesen, eşkiya olmak.

4. **re'is oldı:--dı**

Kıt'a 31

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Baş, başkan olmak.

Gönçe-i esrârdır her nuṭkı tâc-ı devlete
Gül-şen-i pür-feyz-i ferr ü haşmete oldu re'îs

5. re'îs oldu:--dı

Kıt'a 31

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Baş, başkan olmak.

Ser-fürü eylerdi fazlın güş ideydi Bû 'Alî
Ol daḥî aşḥâb-ı fenn-i ḥikmete oldu re'îs

6. re'îs oldu:--dı

Kıt'a 31

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Baş, başkan olmak.

Zîver-i ser-levḥa kıl târîḥ-i naşbın ey Nebîl
Yümn ile vaşşâf-ı 'âlem devlete oldu re'îs

7. re'îs oldu:--dı

Kıt'a 31

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Baş, başkan olmak.

Tutsa şâyeste-i devletiñ elde Bercîs-i felek
Şımf kitâb-ı ma'ârif ragbete oldu re'îs

remz-i ḥâcegândır:

1. remz-i ḥâcegândır:--dır

Kaside 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hocaların işareti, sembolü.

Saḥa eyleser izḥâr-ı letâ'if ḥamsede maḳşûd
Anı iş'âra remz-i ḥâcegândır ḥalka-i tevḥîd

remz-i letâ'if:

1. remz-i letâ'if:

Kıt'a 48

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ince manaların, sözlerin işareti.

Olup maḥrûm zevḳ-i ḥamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i letâ'if olma ey cüyâ-yı Ḥaḳ merdûd

reng:

1. rengi:--i

Gazel 7

Mısra: 3

Renk, güzellik.

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıḳdan hele ey mugbeçe âl oldu baña

2. rengile:--ile

Mesnevi 1

Mısra: 18

Renk, güzellik.

Sûrḥ-i ruḥ-ı yâre olma meftûn
Rengile derûnun itme pür-ḥûn

3. rengi:--i

Tahmis 1

Mısra: 37

Renk, güzellik.

Rengi reşk-i zülf-i ḥübân-ı cihân olsa n'ola
Ḥâk-ı pâyi ile ḳadri müstebân olsa n'ola

4. reng:

Terkib-bend 1

Mısra: 67

Renk, güzellik.

Kâlâ-yı ḥasende reng ḳalmaz
Sâde ceberûtî kimse almaz

5. rengi:--i

Terkib-bend 3

Mısra: 28

Renk, güzellik.

Yâd eyleyüp o demleri ḳan agla bir zamân
Fikr eyleyüp bu rengi hemân agla bir zamân

reng ider:

1. reng ider:--(e)r

Kıt'a 99

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Renk vermek II neşe ve canlılık verme.

Gülde vüs'at var iken dil-teng ider
Gonçeye bahş-ı lebiyle reng ider

reng ü bû:

1. **reng ü bû:**
Gazel 27
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Renk ve koku II Şan ve şöhrat.

Gülle müliden reng ü bû bülbüliden uçmuş fikr-i hû
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

reng-i çeşm-i bülbülü:

1. **reng-i çeşm-i bülbülü:--i**
Gazel 126
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bülbülün gözünün rengi.

Ahmer-i kânı göründi reng-i çeşm-i bülbülü
Gülgülî câmeyle 'arz-ı ihtîşâm itdikçe sen

2. **reng-i çeşm-i bülbülü:--i**
Gazel 126
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Bülbülün göz rengi.

Ahmer-i kânı göründi reng-i çeşm-i bülbülü
Gülgülî câmeyle 'arz-ı ihtîşâm itdikçe sen

reng-i gül-i ahmer-i bahâr:

1. **reng-i gül-i ahmer-i bahâr:**
Kaside 15
Mısra: 84
Kelime Tipi: -
Baharın kırmızı gül rengi.

Zeyl eyler ise vaşfın berg-i Şakâyıkâ
Olsun midâdı reng-i gül-i ahmer-i bahâr

reng-i gülle:

1. **reng-i gülle:--le**
Gazel 30
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gül rengi.

Reng-i gülle mâye itmiş dâye-i kudret mülî
Harc idüp şekkerle şire la'l-i dil-cü koymuş ad

reng-i hicâbı:

1. **reng-i hicâbı:--ı**
Kaside 12
Mısra: 112
Kelime Tipi: -
Utanma rengi.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rûyına bu reng-i hicâbı niķâb ider

reng-i humâr:

1. **reng-i humâr:**
Gazel 38
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Şarabın rengi.

Câm-ı nazmımda n'ola ma'dûm ise reng-i humâr
Zevk-i bûs-i la'l-i dilber tıynet-i tākımdedir

reng-i hümâрім:

1. **reng-i hümâрім:--ım**
Gazel 102
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sarhoşluğun rengi.

Câm-ı billûrda ki bâde-i gül-güne Nebîl
'Aks ider reng-i hümâрім aña mı acıyayım

reng-i neş'eden:

1. **reng-i neş'eden:--den**
Kaside 16
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Muthuluğun rengi.

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruh-ı âlın hezârân bî-ķarâr oldu

reng-i nev-bahār itdi:

1. reng-i nev-bahār itdi:--di

Gazel 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ilkbahar rengi olma, renklenme.

İtdi hezāra gonçe- lebiñ reng-i nev-bahār
Kuşluk zamānı itdirüp aheng-i nev-bahār

reng-i nümün oldı:

1. reng-i nümün oldı:--dı--du

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Örnek renk olma.

Felegiñ devr-i keçi reng -i nümün oldı baña
Cām-ı pür-neş'esi peymāne-i hūn oldı baña

reng-i ruhuñ:

1. reng-i ruhuñ:--u, --ñ

Kaside 16

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Yanağının rengi.

Görüp reng-i ruhuñ güller çemende şerm-sār oldı
Kadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenār oldı

reng-i siyāh-ı āhım:

1. reng-i siyāh-ı āhım:-(ı)m

Gazel 86

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ahımın kara rengi.

Yine bālā-ter idüp reng-i siyāh-ı āhım
Dile bir mäh-ı siyehçerde kodi cilve-i 'aşk

rengi uçup:

1. rengi uçup:--(u)p

Gazel 123

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Deyim**

Solmak; korku, heyecan vb. sebeplerle benzi sararmak.

Rengi hayretle uçup sürhi-i ruhsārından
Gonçe-leb beste kalur şive-i güftārından

rengin:

1. rengin:

Gazel 148

Mısra: 5

Renk, güzellik.

Rengin degil mi duht-ı reziñ elde cilvesi
Hinnā-yı i'tibār ayagındadır dañi

renk:

1. renk:--yı

Gazel 102

Mısra: 7

Renk, güzellik.

Hūn-ı dil sīm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayārım aña mı acıyayım

2. renk:

Gazel 105

Mısra: 5

Renk, güzellik.

Renk virmek gibidir nabzına dā'ir şerbet
Elini açma kızıl kana boyandım bilürüm

resen:

1. resendir:--dir

Kıt'a 18

Mısra: 23

İp; ılık, hüzme.

Resendir tāmına hem-şekl-i zincir
Şuā'-ı āfitāb altın teldir

resen-bāz-ı havāle:

1. resen-bāz-ı havāle:--e

Gazel 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hayalin ip cambazı.

Hañt-ı nev 'ayān oldı resen-bāz-ı havāle
Kıl merdümek-i çeşmi terāzū-yı muħabbet

resen-i hîz olur:

1. resen-i hîz olur:--(u)r-ur

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Coşkunluk ipi.

Hırām-ı kâmeti kim 'işve-rîz olur giderek
Muḳalled-i fiten resen-i hîz olur giderek

resen-i zülfe:

1. resen-i zülfe:--e

Gazel 121

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saçının teli.

Şeftâlu-yı ruḥı resen-i zülfe bestedir
Geçmez Nebîl şabr ile sevdâ-yı ḥâmdan

re's-i kıyası:

1. re's-i kıyası:--ı

Gazel 107

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kays'ın başı.

Re's-i Kıyası lâne-i mürğ eylemiş ser-keşliği
Ben Nebîlâ ser-fürü-yı bîdî taḥsîn eyledim

resîde itdi:

1. resîde itdi:--di

Gazel 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yetiştirmek, olgunlaştırmak, eriştirmek.

Açdı nesîm-i ruḥşatı gonce-i râzı neyleyim
İtdi resîde gâyeti nâz ü niyâzı neyleyim

resîde olmaga:

1. resîde olmaga:--mak, --a

Gazel 131

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Erişmek, ulaşmak II Saplanmak.

Resîde olmaga bir cüz'i himmet ḳaldı dāmāna
İlişmez mi nigâh-ı şefḳati çâk-ı girîbāna

reşk:

1. reşk:

Gazel 131

Mısra: 4

Kıskançlık, haset.

Żiyâsı mahv-ı süz-ı ihtiyâc itdikçe pervâne
Olur dil-süz-ı gayret reşk ile mışbâh-ı iḥsâna

2. reşk:

Kaside 12

Mısra: 55

Kıskançlık, haset.

Ḥurşîd ü mâh reşk ile dil-süz-ı şevḳ olur
Her kim felekde der-gehiñe intisâb ider

3. reşkiñden:--i, --ñ, --den

Kaside 16

Mısra: 34

Kıskançlık, haset.

Görüp reng-i ruḥuñ güller çemende şerm-sâr oldu
Ḳadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenâr oldu

4. reşk:

Mesnevi 1

Mısra: 83

Kıskançlık, haset.

Reşk anları beste-dem iderdi
Menzillerini 'adem iderdi

reşk iden:

1. reşk iden:--(e)n

Mesnevi 1

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Kıskanmak.

Ol şâh ki bendesi cihândır
İḳbâline reşk iden şehândır

reşk ider:

1. **reşk ider:--(e)r**
Muhammes 1
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Kıskanmak.

Reşk ider şehir anıñ 'âlemine
Ululardan ulu bil Allâhı

2. **reşk ider:--(e)r**
Gazel 118
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Kıskanmak.

Saîa ekşer Nebîlâ reşk ider ehl-i ma'ârifden
'Ayândır qadri nâsın rif'at-ı şâne hasûdundan

reşk iderdi:

1. **reşk iderdi:--(e)r, --di**
Gazel 126
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Kıskanmak.

Mest iken böyle Nebîlâ ol teğâfûl- pîşeye
Reşk iderdi rûh-ı Cem 'arz-ı merâm itdikçe sen

2. **reşk iderdi:--(e), --di**
Kıt'a 43
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kıskanmak.

Bir vezîr İbnü'l- vezîr 'azm eyledi 'uqbâya âh
Reşk iderdi râyına her Âşâf-ı pür-ihtişâm

reşk iderek:

1. **reşk iderek:--erek**
Gazel 124
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Kıskanmak.

Qadd-i bâlâsı yine mücid-i refîâr olsun
Servler reşk iderek şüret-i dîvâr olsun

reşk itse:

1. **reşk itse:--se**
Gazel 140
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Bedr olur himmet-i sâkî ile bir anda hilâl
Nola reşk itse felek sâgar-ı gerdânımıza

reşk itsün:

1. **reşk itsün:--sün**
Kaside 15
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Gıpta etmek, imrenmek II Kıskanmak.

Ma'dûd-ı bende-i der-i devlet-me'âbın it
Reşk itsün 'andelîb-i çemen çâker-i bahâr

reşk-âver-i cümle:

1. **reşk-âver-i cümle:**
Kıt'a 33
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Herkesi kıskandıran.

Hüner-verlik ile reşk-âver-i cümle şudûr oldu
Sezâdır şadr-ı Anadolu ol zât-ı hîred-mende

reşk-i kâfûr-ı cinândır:

1. **reşk-i kâfûr-ı cinândır:--dır**
Gazel 127
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Cennet kâfurunun kıskançlığı (Cennette bir pınar.).

Reşk-i kâfûr-ı cinândır gerdeniñ (Nebîl)
Mâ'il-i çeşm-i siyâhın hûr-i 'în (Nûrî)

reşk-i meleksiñ:

1. **reşk-i meleksiñ:--siñ**
Murabba 4
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Meleklerin kıskandığı (sevgili).

Reşk-i meleksiñ
Devrân seniñdir

reşk-i nehār:

1. reşk-i nehār:

Gazel 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gündüzün kıskançlığı.

Hilāl-i cāmda göster şu 'ā-yı şems-i meyi
Şeb-i şafā ola reşk-i nehār 'ālem-i āb

reşk-i zivā-vı topkapu:

1. reşk-i zivā-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın ışığını kıskandıran.

Her şemse-i tāk-ı nevi bahre şalınca pertevi
Maḥv itdi mäh-ı şeb-revi reşk-i zivā-yı Topkapu

reşk-i zülf-i hūbān-ı cihān olsa:

1. reşk-i zülf-i hūbān-ı cihān olsa:--sa

Tahmis 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Dünya güzellerinin saçlarının kıskanılması.

Rengi reşk-i zülf-i hūbān-ı cihān olsa n'ola
Ḥāk-ı pāyi ile kadri müstebān olsa n'ola

reşkin:

1. reşkinden:--den

Kıt'a 47

Mısra: 4

Kıskançlık, haset.

O zıll-ullāh-ı Cem-cāhın sen ey mihr-i felek her gün
Baḳup bu irtifā'-ı şānına reşkinden 'ār eyle

resm:

1. resm:

Gazel 88

Mısra: 10

Görüntü, şekil, tarz, suret, fiziksel yapı.

Nebilā dāmeniñ rü-püş ider farṭ-ı hicābından
Girībān-çāk 'aşka gösterir resm sīne-i şad-çāk

2. resme:--e

Kıt'a 28

Mısra: 4

Görüntü, şekil, tarz, suret, fiziksel yapı.

Bu sâhil-hāneyi bî-miḡl ü mānend eyledi ḥaḳḳā
Bu resme ihtirā'-ı ṭab'ı ol şāh-ı dil-āgāhın

3. resme:--e

Kıt'a 28

Mısra: 6

Görüntü, şekil, tarz, suret, fiziksel yapı.

Görölmüş mi bu revnāk ey felek kaşr-ı Ḥavernākda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mähin

4. resmi:-i

Kıt'a 50

Mısra: 20

Görüntü, şekil, tarz, suret, fiziksel yapı.

Suḳūt eyler kuşūrın fehm ile Kaşr-ı Ḥavernākden
Görüp rüh-ı Sinimmār işbu resmi şerm-sār oldu

resm oldı:

1. resm oldı:--dı

Kıt'a 58

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Resmi yapılmak, çizilmek.

Tārīḥ-i tāmından 'adū olsun fetlī sū-be-sū
Şāhī güzel resm oldı bu sâhil-serāy-ı Topkapu

resm-i dil-nişin:

1. resm-i dil-nişin:

Kıt'a 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönülde yer tutan resim.

Emr itdi ol şāh-ı güzīn tarḥ oldı resm-i dil-nişin
İtdi cihānı pür-ṭanīn şīt-ı binā-yı Topkapu

resm-i fezā-vı topkapu eyler:

1. resm-i fezā-yı topkapu eyler:--r

Kıt'a 58

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Topkapı meydanını resmetme.

Gezse Sinimmâr-ı hayâl destinde pergâr-ı hayâl
Eyler nigün-sâr-ı hayâl resm-i fezâ-yı Topkapu

resm-i istifsâr-ı hâtır:

1. resm-i istifsâr-ı hâtır:

Kıt'a 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Halini, hatırını sorma biçimi.

Hasendir resm-i istifsâr-ı hâtır
Nebîlâ zîver-i düş-ı selâm it

resm-i 'işven iderdî:

1. resm-i 'işven iderdî:

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nazi, işveyi resmetmek.

'Aks-i müjeler ruhında îmâ
Dir lebde nihândır Âb-ı Hayvân

2. resm-i 'işven iderdî:--(e)r, --di

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nazi, işveyi resmetmek.

Bihzâdî iderdî resm-i 'işven
Levh-i gama şüret-i heyûlâ

resm-i keremî:

1. resm-i keremî:--i

Murabba 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cömertliğin şekli, sureti.

Maḥv olur esâs-ı hüsn-ülfet
Resm-i keremî 'itâb olunca

resm-i kıyâmet:

1. resm-i kıyâmet:

Gazel 54

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kıyametin, resmi, görüntüsü.

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûḥ olur Bihzâd
Hıram-ı nâz ile ol kıdd-i serv-endâma şüret vir

resm-i kühen:

1. resm-i kühen:

Kıt'a 58

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Eski resim.

Resm-i kühen tecdîd olur rakş-âver-i nâhîd olur
Mengüş-ı mürvârid olur nazm-ı senâ-yı Topkapu

resm-i nev:

1. resm-i nev:

Kıt'a 57

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Yeni resim.

Kâlib-ı mergûba bir târîḫi sebk itdim Nebîl
Doldı şîr-i Topkapu resm-i nev ile 'âleme

resm-i nevle:

1. resm-i nevle:--le

Kıt'a 50

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yeni görüntü, tarz.

İden pür-mevc-i hayret 'aksidir mir'ât-ı deryâyı
Bu dil-cû resm-i nevle zîb-i âğuş-ı kenâr oldı

revâ:

1. revâ:

Kıt'a 20

Mısra: 20

Layık, uygun, yaraşır.

Zîb-i kitâbesi ola târîḫim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

2. revâdır:--dır

Tahmis 1

Mısra: 26

Layık, uygun, yaraşır.

Meclis-i haşş-ı ilahîde muhâtabdır bu şeb
Müstecâb olsa revâdır da 'vet-i ehl-i niyâz

3. revâ:

Terkib-bend 3

Mısra: 39

Layık, uygun, yaraşır.

Şimdi Nebîl-i zâra bu tavrıñ revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-i tegâfûl sezâ mıdır

revâc-ı ma'rifet:

1. revâc-ı ma'rifet:

Gazel 35

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İlmin kıymetî.

Hâhişindendir harîdârın revâc-ı ma'rifet
'Arz-ı kâlâ-yı hüner bir âferîne bestedir

revân-ı cem:

1. revân-ı cem:

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cem'in gidişi,yürüyüşü.

Gel ey rûh-ı muşavver nâz ile ibrâma şüret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şüret vir

revân-ı ravzaña:

1. revân-ı ravzaña:--ñ, --a

Kaside 12

Mısra: 123

Kelime Tipi: -

Peygamberimiz'in kabrinin kutsallığı.

Olsun revân-ı ravzaña gül-deste-i selâm
Tâ kim hezâr-ı çarhda âhıñ şihâb ider

revğan-ı gülden:

1. revğan-ı gülden:--den

Gazel 119

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül yağı.

Nebîlâ çeşm-i bülbül şimdi fânüs-ı hayâlimdir
Çerâğım şevk-i ruhsâr ile yandı revğan-ı gülden

reviş:

1. reviş:

Gazel 46

Mısra: 1

Far. Gidiş, tarz, tavır, üslûp (Sevgili).

O nev-res serv-ı kadd başka reviş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

2. revişin:--(i)ñ

Gazel 73

Mısra: 10

Far. Gidiş, tarz, tavır, üslûp (Sevgili).

Serimiz lâyıķ-ı seng-i sitem olduysa Nebîl
Biz o leyli revişin serzenişinden bilürüz

3. revişinden:--i, --n, --den

Gazel 73

Mısra: 1

Far. Gidiş, tarz, tavır, üslûp (Sevgili).

Biz o nev-reste nihâli revişinden bilürüz
Ne kıyâmet kopacaktır gelişinden bilürüz

4. revişdir:--dir

Murabba 5

Mısra: 13

Far. Gidiş, tarz, tavır, üslûp (Sevgili).

Bî-gâne revişdir baña ta'zîr-i tegâfûl
Mânend-i Nebîl eyleme tekdîr-i tegâfûl

5. revişde:--de

Murabba 8

Mısra: 3

Far. Gidiş, tarz, tavır, üslûp (Sevgili).

Her revişde kaddi biñ tavr-ı kıyâmet gösterir
Bir güzeld e bu levendâne edâyı görmedim

reviş-i kadd-i dil-āviziñe:

1. reviş-i kadd-i dil-āviziñe:--i, --ñ, --e

Terkib-bend 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Gönlü cezbeden (sevgilinin) boyunun salınışı.

Rüz-ı 'ıyd oldı şalın serv-i hırāmān-āsā
Reviş-i kadd-i dil-āviziñe kurbān olayım

revnāk:

1. revnāk:

Kıt'a 28

Mısra: 5

Güzellik, çekicilik, tazelik, letafet.

Görölmüş mi bu revnāk ey felek kaşr-ı Havernaķda
'Aceb düş oldu mı çeşmi bu resme mihr ile mähıñ

revnak buldı:

1. revnak buldı:--dı

Kıt'a 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Canlılık kazanmak, gelişmek, iyileşmek.

Ĥamdülillāh buldı revnak taht-ı Osmānī yine
Kıldı Maĥmūdū'ş-şiyem bir řāh-ı 'ālī-řān cölüs

revnak it:

1. revnak it:

Gazel 129

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik, çekicilik verme.

Değil ziynetle zātı revnak it āgūř-ı ikbāle
Olur mı zīb-i düş mücib-i fāĥriye dellāle

revnak virirdi:

1. revnak virirdi:--(i)r, --di

Mesnevi 1

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Güzellik, çekicilik katmak.

İnřāya virirdi şi'ri revnak
Olmaz mı şeker yā şire elyaķ

revnak-dih-i bahār:

1. revnak-dih-i bahār:--m

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Baharın güzelliğı, parlaklık vereni.

Pür-şerm iderdi bülbüli feryādım ey Nebīl
Revnak-dih-i bahār idim eyvāh bir zamān

revnak-dih-i kalem-rev-i şer'-i mübındir:

1. revnak-dih-i kalem-rev-i şer'-i mübındir:

Kıt'a 73

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İslam şeriatının ĥüküm sürdüğü ülkeye güzellik, parlaklık verme.

Redd ü şabüli cünbüş-i kilki 'ayān ider
Revnak-dih-i kalem-rev-i şer'-i mübındir

revnak-ı bāzār-ı neřāt:

1. revnak-ı bāzār-ı neřāt:

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevinç, neşe pazarının göz alıcı güzelliğı, letafeti.

Büs-ı sākī iledir revnak-ı bāzār-ı neřāt
Bezm-i pür-neş'eyi dād ü dihişinden bilürüz

2. revnak-ı bāzār-ı neřāt:

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Neşe, mutluluk pazarının göz alıcı güzelliğı, letafeti.

Büs-ı sākī iledir revnak-ı bāzār-ı neřāt
Bezm-i pür-neş'eyi dād ü dihişinden bilürüz

revnak-ı řarrāf:

1. revnak-ı řarrāf:

Gazel 118

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kuyumcunun güzelliğı, çekiciliğı.

Medâr-ı iftîhâr-ı bî-hünerdir 'arz-ı âlâyiş
'Ayândır revnâk-ı şarrâf ta 'dâd-ı nuķûdundan

revnâk-ı şeb-i deycûrî:

1. revnâk-ı şeb-i deycûrî:--ı

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Karanlık gecenin güzelliği.

Ol meh dökince zülf-i siyeh-târı ey Nebîl
Maḥv itdi revnâk-ı şeb-i deycûrî neyleyim

revnâk-sâz-ı âgûş-ı kenâr evle:

1. revnâk-sâz-ı âgûş-ı kenâr eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kıyının kenarına parlaklık veren, güzelleştiren.

Kenârımda bir şûḥ-ı daķıķa-dâna dönmüşdür
Dimişler bahre revnâk-sâz-ı âgûş-ı kenâr eyle

revnâk-sâz-ı taht-ı saltanat oldu:

1. revnâk-sâz-ı taht-ı saltanat oldu:--dı

Kıt'a 32

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultanlık makamını süslemek.

Ḥamdulillâh oldu revnâk-sâz-ı taht-ı saltanat
Mâye-i şevķ ü meserret ola Sultân Muştafâ

revnâk-tırâz-ı mehd-i cihân oldu:

1. revnâk-tırâz-ı mehd-i cihân oldu:--dı

Kıt'a 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cihan beşliğini parlaklığıyla süslemek.

Bir nûr-ı çeşm-i şulbı yine eyleyüp zuhûr
Revnâk-tırâz-ı mehd-i cihân oldu ḥabbezâ

ribka-i mülk-i itâ'atî:

1. ribka-i mülk-i itâ'atî:--ı

Kaside 12

Mısra: 79

Kelime Tipi: -

İtaat etme mülkünün kemendi/ilmekli ipi.

Teslîm idince ribka-i mülk-i itâ'atî
Ḥaķ ol Rasûl-i Ekremi mâlik-riķâb ider

rif'at:

1. rif'atde:-de

Kıt'a 58

Mısra: 8

Makam ve mertebe yüksekliği.

Ḳadr-i maķâm-ı pâdişeh bâlâ-ter ez-ḥurşid ü meh
Eflâki ķor der-nışf-ı reh rif'atde cây-ı Topķapu

rif'at bulur:

1. rif'at bulur:

Gazel 129

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yücelik kazanmak, rütbe elde etmek.

Bulur ḥalka-be-gûşân pertev-i maḥdûm ile rif'at
Olur hem-ḳadr-i ḥalḥal olsa mehden dūr eger hâle

rif'at vir:

1. rif'at vir:

Murabba 1

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Yücelik vermek, güzellik katmak.

Nebîl-i zâra ḳudret vir
Ḳanat açdıķa rif'at vir

rif'at-i gülmîḥ-i dergâhın:

1. rif'at-i gülmîḥ-i dergâhın:--ı, --n--ın

Kıt'a 50

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Dergah çivisinin yüksekliği.

Ḥaber virmiş mi bülbül rif'at-i gülmîḥ-i dergâhın
İdüp 'arz-ı taḥassür gonceler merkûz-ı ḥâr oldu

rif'at-ı kadre:

1. rif'at-ı kadre:--e

Kaside 12

Mısra: 114
Kelime Tipi: -
Değerin, itibarın yüceliği.

Ref' eylemezse lutfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif'at-ı kadre türâb ider

rif'at-ı şâne:

1. rif'at-ı şâne:
Gazel 118
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Tarağın yüceliği, yüksekliği.

Saîna ekşer Nebîlâ reşk ider ehl-i ma'ârifden
'Ayândır kadri nâsîñ rif'at-ı şâne hasûdundan

rikâb-ı hümayûna:

1. rikâb-ı hümayûna:--a
Kaside 12
Mısra: 73
Kelime Tipi: -
Padişahın huzuru; padişahın makamı.

Mi'râcda rikâb-ı hümayûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mâh-tâb ider

rindân:

1. rindân:
Gazel 48
Mısra: 11
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Rindân gırre-i feleğe eylemez nazar
Şems-i meyi qarîn-i hilâl-ı şarâb ider

2. rindân:
Gazel 82
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Rintlere, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.

Sâkî yine şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli
Rindân bu şeb-i meş'ale-i câm ile geçmiş

rind-i cihân:

1. rind-i cihân:
Murabba 10
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Cihan rindi, cihanın gönül ehli kimsesi.

Ey pîr-i mugân şarâb yok mı
Ey rind-i cihân şarâb yok mı

rind-i şafâ:

1. rind-i şafâ:
Gazel 37
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Zevk ve eğlence rindi.

Bülbül iden rind-i şafâ meşrebi
Gönçe-i zerrîn seped-i neş'edir

rind-i şahbâ:

1. rind-i şahbâ:
Gazel 144
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Şarabın rindi/ kalenderi.

Tâcdır her rind-i şahbâ nûşî Cemşîd itmege
Ol habâb-ı bâde kim şekl-i külehdır her biri

rind-i ser-mestim:

1. rind-i ser-mestim:--(i)m
Kaside 7
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Sarhoş rint. *sarhoşluk, manevi bir sarhoşluğu ve kendinden geçmişliği ifade etmektedir.*

O deryâ-nûş-ı 'işyân rind-i ser-mestim ki mahşerde
Aşar tâ başdan emvâc-ı humârım yâ Rasûlallâh

risâlet:

1. risâlet:
Kaside 3
Mısra: 4
İnsanları dine davet etme işi, peygamberlik, resullük; elçilik.

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün
İdüp Hâk hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh

rîşe-i bāl-i hümā:

1. rîşe-i bāl-i hümā:

Kıt'a 57

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Hüma Kuşu'nun kanadının püskülü.

Rîşe-i bāl-i hümā nesc ola tār-ı şems ile
Ya'ni pây-endāze ol şāh-ı hümāyūn maḳdeme

rîşe-i perr-i hümā-vı ma'rifet:

1. rîşe-i perr-i hümā-yı ma'rifet:

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hünerli talih kuşunun kanadının püskülü.

Menzilim dursun ğubār-ı pâyime irmek muḥāl
Rîşe-i perr-i hümā-yı ma'rifet tîrimdedir

rîş-hand:

1. rîş-hand:

Kıt'a 98

Mısra: 4

Bıyık altından gülen, alay eden; sadakatsiz.

Âḫir itmez mi dil-firîb bizi
Rîş-hand ile Ṭarāḳcî-zāde

rîşte-i āh u enīne:

1. rîşte-i āh u enīne:--e

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Inleme ve feryat etme ipi.

Ḥançer-i kîn ol miyân-ı nāzenine bestedir
Cevher-i cān rîşte-i āh u enīne bestedir

rîşte-i cān:

1. rîşte-i cān:

Gazel 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can ipi; aşığın canı; aşığın gönlü.

O der-āğuş-ı miyân söylenmez
Üzilür rîşte-i cān söylenmez

rîşte-i dırāzı:

1. rîşte-i dırāzı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Uzun ip.

Fikrim gibi rîşte-i dırāzı
Bir lu'b ile şayd ider hümāyı

rîşte-i düstürü:

1. rîşte-i düstürü:--ı

Gazel 99

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kanun, kural ipi.

Vechinden atdı düşına ne ğīsūya el şunup
Gösterdi buse rîşte-i düstürü neyleyim

rîşte-i efkârdır:

1. rîşte-i efkârdır:--dır

Gazel 30

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Düşünce ipi.

Ol miyân kim rîşte-i efkârdır mü koymuş ad
Sāye-i baḥt-ı siyāha 'aks-i ğīsū koymuş ad

rîşte-i enzār:

1. rîşte-i enzār:

Kıt'a 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakış ipliği.

Yine olmaz tınāb-ı bārgēh-i rif'at ol şāha
Olursa tār-ı şemse rîşte-i enzār eger meşdūd

rîşte-i feyzin:

1. rîşte-i feyzin:--i, --n

Kıt'a 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bereket ipi.

Ȧutarsa rişte-i feyzin Nebilā
İrer elbet yed-i Abdāl Murāda

rişte-i fikr-i dırāzı:

1. rişte-i fikr-i dırāzı:--ı

Gazel 100

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uzun fikir ipi.

Serv gibi o mū-miyān dūřdı Nebil mest olup
Ȧıldı kūsuste riřte-i fikr-i dırāzı neyleyim

riřte-i gīsūdaki:

1. riřte-i gīsūdaki:--da, --ki

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Omuza dökülen saçların telleri.

Rütbe-i kıysa Nebilā çekerek vaşlı ider
'UȦdedir riřte-i gīsūdaki mużmer tesbīh

riřte-i gīsū-yı fikre:

1. riřte-i gīsū-yı fikre:--e-e

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fikir (düşünce) saçının telleri.

Olursa riřte-i gīsū-yı fikre beste-zebān
Dehen-güşā olamaz naȦl-i ser-güzeşte zebān

rişte-i halāřı:

1. rişte-i halāřı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 88

Kelime Tipi: -

Kurtuluş ipi.

'UřřāȦ olalı cefāya mu'tād
Kesmiş ise rişte-i halāřı

rişte-i imkān:

1. rişte-i imkān:

Gazel 141

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Imkan ipi.

İdince mū-miyānı cılve āgūř-ı taȦayyülde
Üzülđi rişte-i imkān efkār-ı muȦālimde

rişte-i nāz-ı bütān:

1. rişte-i nāz-ı bütān:

Gazel 117

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellerin naz ipi.

Ȧuvvet-i dest-i niyāza büğsestedir feth-i merām
Rişte-i nāz-ı bütān begüsteğir ibrāmdan

2. rişte-i nāz-ı bütān:

Kaside 16

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Güzellerin naz ipi.

İdince Ħurde-kārı 'işvede nāzende-i şab'ım
Ser-ā-ser rişte-i nāz-ı bütān begüste tār oldı

rişto-yı şeb-mesirdir:

1. rişto-yı şeb-mesirdir:--dir

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gece gezintisinin Aristosu.

Pir-i rüşen - zāmirdir mehtāb
Rişto-yı şeb-mesirdir mehtāb

riyā:

1. riyā:

Tahmis 2

Mısra: 7

*İkiyüzlülük, gösteriş (Zāhitlerin, kaba sofuların
riyakarlığı bağlamında).*

Bu riyā ile saȦa düşsün mü da'vā-yı nüzül
İtmeyince şıdkı pāy-endāz-ı pehnā-yı nüzül

riyāz-ı 'ömr ü cāhı:

1. riyāz-ı 'ömr ü cāhı:--ı

Kaside 16

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Ömür ve makamın bahçesi.

Riyāz-ı 'ömr ü cāhı görmesün rüy-ı hazān ašlā
Dine tā kim yine hengām gül-gešt-i bahār oldı

rīzān olmada:

1. **rīzān olmada:--ma, --da**

Gazel 143

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dökülmek.

Ehl-i hırşı ra'şe-i tāmā' mahrūm ider
Cām-ı lebrīz olmada rīzān yed-i ser-ħiŝda

rū:

1. **rū:**

Gazel 30

Mısra: 3

Yüz, sima, çehre.

Aftābı zīr-i gīsūya çeküp rū koymuş ad
Ortasından bedri şakḳ itmiş dü-ebrū koymuş ad

2. **rūnuñ:--nuñ**

Gazel 92

Mısra: 2

Yüz, sima, çehre.

Nedir tefevvuḳı bilmem o zūlfü ebrūnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rūnuñ

rub':

1. **rub'un:--un**

Kaside 4

Mısra: 3

Dörtte bir.

Alur sayeñde rub'un çār-yār erbāb-ı 'iŝyānıñ
Olinca çār-erkān-ı ŝefā'at yā Rasūlallāh

ru'b-endāz-ı mehābet ola:

1. **ru'b-endāz-ı mehābet ola:--a**

Kıt'a 32

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Heybetin, azametin korku vermesi, dehşet
saçması.*

Ġālibiyyet üzre dā'im düşmen-i bed-ħāhına
Ru'b-endāz-ı mehābet ola Sultān Muŝtafā

rübüde-dil:

1. **rübüde-dil:**

Gazel 111

Mısra: 14

Gönlünü kaptırmış, meftun.

Vüfūr-ı 'ākıl ile tahrīk-i leb idince Nebīl
İder rübüde-dil insānı berceste zebān

rūd:

1. **rūdun:--un**

Gazel 91

Mısra: 6

Irmak, çay. II gözyaşı ırmağı.

Maṭlūbı bulur zıkr ile cūyā-yı ḥaḳīḳat
Deryāya varır cūŝiŝ ile gāyeti rūdun

rūğan itdiñ:

1. **rūğan itdiñ:--di, --ñ**

Terkib-bend 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Yağ etmek, yağ yapmak.

Didemdeki eŝki rūğan itdiñ
Ḳandīl-i ḥayāli rūŝen itdiñ

rū-gerdān-ı mısr oldı:

1. **rū-gerdān-ı mısr oldı:--dı**

Kıt'a 23

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Mısr (ülkesine) yüz çeviren olma.

Alınca fārisān-ı 'asker-i İslām meydānı
Görüp Mısr oyunun küffār rū-gerdān-ı Mısr oldı

ruh-:

1. **ruḥuñ:-(u)ñ**

Gazel 140

Mısra: 4

Yanak | Sevgili'nin yanağı.

Görinür Yūsuf-ı güm-geşte-i maḳşūd o dem
Nūr-pāş olsa ruḥuñ külbē-i aḥzānımıza

ruh:

1. rūḥı:-ı

Kıt'a 56

Mısra: 8

Ruh, can.

Taḥlīş idince kendin bu şıḳlet-i cisimden
Pey-rev olup sürūşa rūḥı 'alāya gitdi

2. rūḥa:-a

Gazel 91

Mısra: 14

Can II ruh.

Virmez mi Nebīlā suḥan-ıñ ṭab'a güşāyiş
Āğāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdün

3. rūḥ:

Gazel 121

Mısra: 5

Can II ruh.

Rūḥ olıcak sūkūt-ı zarūr ile muṭtarib
Müşkildir ehl-i lüknete 'arz-ı merāmdan

4. ruḥlarıñ:-lar, -ın

Gazel 7

Mısra: 3

Yanak II sevgilinin yanağı.

Ruḥlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıḳdan hele ey mugbeçe āl oldu baña

5. ruḥları:-lar, -ı

Gazel 37

Mısra: 9

Yanak II sevgilinin yanağı.

Gül gül ise ruḥları meyden Nebīl
Būseleri gül demed-i neş'edir

6. ruḥuñda:-uñ, -da

Gazel 45

Mısra: 2

Yanak II sevgilinin yanağı.

Üç ḥālī var ki fitne-i mülk-i şürürdur
Güyā ruḥuñda noḳṭa-i şekk-i şürürdur

7. ruḥlarıñ:-lar, -ıñ

Gazel 107

Mısra: 5

Yanak II sevgilinin yanağı.

Cüy-ı şīr itdim taḥayyül ruḥlarıñ endişede
Ol şeker-ḥandeñle hem-pür-mevc-i şīrīn eyledim

8. ruḥlarından:-lar, -ın, -dan

Kıt'a 29

Mısra: 8

Yanak II sevgilinin yanağı.

Dü-necl-i muḥterem kim her biriniñ neyyireyn-āsā
Ziyā baḥş olmak üzere ruḥlarından şu'le-i idrāk

9. ruḥları:-lar, -ı

Murabba 8

Mısra: 9

Yanak II sevgilinin yanağı.

Gül gül olmuş ruḥları keyf-i şarāb-ı āldan
Farkı yok düşünḁdaki gül şerbeti ol şāldan

10. ruḥlarıñ:-lar, -ıñ

Müseddes 1

Mısra: 13

Yanak II sevgilinin yanağı.

Ruḥlarıñ kızsın hilāl-i bāde-i ser-şārdan
Bezmler germ olsun ol ḥūrşīdveş ruḥsārdan

11. ruḥında:-ın, -da

Terkib-bend 1

Mısra: 14

Yanak II sevgilinin yanağı.

İtmekdedür irtifā' -ı ḥüsni
'Aks-i müjeler ruḥında imā

12. ruhları:-lar, -ı

Terkib-bend 1

Mısra: 44

Yanak II sevgilinin yanağı.

Ebrû kor işâret-i namâzı

Ey ruhları câmi'-i leâfâfet

13. ruhında:-ı, -(n)da

Gazel 147

Mısra: 5

Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Seyr eyleyüp ruhında haţ-ı nev-demîdeyi

Fehm eyledim ki nısf-ı nehâr olmamış daği

ruh-ı âlın:

1. ruh-ı âlın:--ı, --ñ

Kaside 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Pembe yanak.

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş'eden kızmış

Görüp gül gül ruh-ı âlın hezârân bî-karâr oldu

ruh-ı cem:

1. ruh-ı cem:

Gazel 126

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarabı bulan Cemşid'in canı.

Mest iken böyle Nebîlâ ol tegâfûl- pîşeye

Reşk iderdi ruh-ı Cem 'arz-ı merâm itdikçe sen

ruh-ı eslâf-ı kirâmın:

1. ruh-ı eslâf-ı kirâmın:--ı, --n

Kıt'a 51

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Geçmişteki büyüklerin ruhu.

Hünerle ruh-ı eslâf-ı kirâmın itmede ihyâ

Ma'ârif-pîşe 'adl-endîşe Sultân İbn-i Sultândır

ruh-ı hü-y-gerdeye:

1. ruh-ı hü-y-gerdeye:--y, --e--ye

Gazel 30

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Terlemiş yanak.

Zülfî tohm-efşân olunca ol ruh-ı hü-y-gerdeye

Jâle-i gülden yeşermiş haţ-ı şeb-bü koymuş ad

rûh-ı ma'nâ:

1. rûh-ı ma'nâ:

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

-Şiirin- mana ruhu (Mananın, söz kalıbının ruhu olması).

Ser-rişte-i fitnedir ser-â-pâ

'İydeyn mi kaşlarını tev'em

2. rûh-ı ma'nâ:

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

-Şiirin- mana ruhu (Mananın, söz kalıbının ruhu olması).

Ey beste-i nuţkı rûh-ı ma'nâ

Lâ'liñde nühüfte sırr-ı İsâ

rûh-ı mecnûn:

1. rûh-ı mecnûn:

Gazel 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mecnun'un yanağı.

Bir tarafdır sâye-i gîsûda 'âr ser-fürû

Rûh-ı Mecnûn reh-nümâ-yı şâh-râhımdır benim

2. rûh-ı mecnûn:

Murabba 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Mecnun'un yanağı.

Rûh-ı Mecnûn itdi me'vâ perçemiñ

Bu Nebîl-i zâr-âsâ perçemiñ

3. **rûh-ı mecnûn:**

Terkib-bend 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Mecnun'un yanağı.

Kıl beste-i zülfi ğamdan âzâd
Serhengi olurdu rûh-ı Mecnûn

rûh-ı musavver:

1. **rûh-ı muşavver:**

Murabba 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayal edilen ruh.

Ân mı ey rûh-ı muşavver cân mısıñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglân mısıñ

2. **rûh-ı muşavver:**

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tasavvur olunan ruh. II sevgili.

Gel ey rûh-ı muşavver nâz ile ibrâma şüret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şüret vir

3. **rûh-ı muşavver:**

Muhammes 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tasavvur olunan ruh. II sevgili.

Lebleriñ kâd-ı mükerrer
Söyle ey rûh-ı muşavver

4. **rûh-ı muşavver:**

Muhammes 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tasavvur olunan ruh. II sevgili.

Söyle ey rûh-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

5. **rûh-ı muşavver:**

Muhammes 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Tasavvur olunan ruh. II sevgili.

Qalb-i bî-câna döndi
Söyle ey rûh-ı muşavver

6. **rûh-ı muşavver:**

Muhammes 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Tasavvur olunan ruh. II sevgili.

Söyle ey rûh-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

7. **rûh-ı muşavver:**

Gazel 69

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Tasavvur olunan, hayal edilen ruh.

Qalib-ı bî-rûh ider ‘uşşâkı gitdikçe Nebîl
Güyyiâ şuretden ol rûh-ı muşavver bî-ğaber

8. **rûh-ı muşavver:**

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Somuttan gelmiş ruh / bedene girmiş.

Cân mı kor tende Nebîl alsa dağî gönülüm ele
El virir göstere ol rûh-ı muşavver hançer

rûh-ı neş’evî:

1. **rûh-ı neş’evî:--y, --i**

Gazel 98

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Neşe, sevinç yanağı.

Çek ‘arâk-rîz oldu la‘li görde rûh-ı neş’evî
Dîdeler inbîk-i hûn-âb olsa da mâni‘ degil

ruh-ı pür-jâlesi:

1. **ruh-ı pür-jâlesi:--si**

Kıt’a 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Su damlacıklarıyla dolu yanak (sevgilinin yanağındaki ter için kullanılmıştır.).

Zülfî içinde ruh-ı pür-jâlesi
Nûr-ı siyeh mi o mehiñ hâlesi

ruh-ı revânım:

1. **ruh-ı revânım:--(i)m--i, --m**

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yürüyen, su gibi akıp giden ruh II sevgili, güzel;
can.*

Sengi fenâr-ı cisme atup lu' b-ı nâzda
Nev-restedir o ruh-ı revânım tutuşdurur

ruh-ı rüstem:

1. **ruh-ı rüstem:**

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Rüstem'in ruhu. Rüstem, Şehname'de adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısıdır, Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur, Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak sıkça kullanılmaktadır. Beyitte Rüstem ile Kayser-i Rum arasında ilgi kurulmuştur.

Görince ruh-ı Rüstem havfa düşmüş tîr-i müjgânın
Çeküp bir hû dimiş İsfendiyâra dîdeler rûşen

2. **ruh-ı rüstem:**

Mesnevi 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Rüstem'in ruhu. Rüstem, Şehname'de adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısıdır, Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur, Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak sıkça kullanılmaktadır. Beyitte Rüstem ile Kayser-i Rum arasında ilgi kurulmuştur.

Aldıkça kemânı deste ol dem
Yâ Hakkını çekdi ruh-ı Rüstem

3. **ruh-ı rüstem:**

Murabba 8

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Rüstem'in ruhu. Rüstem, Şehname'de adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısıdır, Neriman'ın torunu Zal'ın oğludur, Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak sıkça kullanılmaktadır.

Ruh-ı Rüstem na'ra-i mestânesinden havf ider
Bir güzelda bu levendâne edâyı görmedim

ruh-ı şâh-ı nakş-bendi:

1. **ruh-ı şâh-ı nakş-bendi:--i**

Kıt'a 48

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nakşibendi şahının ruhu || Şeyh Abdullah Serbest Efendi.

Görüp meylin harâba itdi tecdîde o şeh himmet
Bu hayrı ruh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi hoşnûd

ruh-ı sinimmâr:

1. **ruh-ı sinimmâr:**

Kıt'a 50

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hurnak köşkünü yapan İran'lı mitolojik mimar Sinimmar'ın ruhu.

Sukût eyler kuşûrın fehm ile Kaşr-ı Havernâkden
Görüp ruh-ı Sinimmâr işbu resmi şerm-sâr oldu

ruh-ı yâri:

1. **ruh-ı yâri:--i**

Gazel 106

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

Tutuşdukda dehân-ı hâhişim bûs-ı tahayyülden
Ruh-ı yâri Nebilâ şu'le-i süzâna beñzetdim

ruhlar:

1. **ruhlarıñ:-ın, -**

Gazel 144

Mısra: 8

Yanak II sevgilinin yanağı.

Yâsemen muhtâc-ı reng ü lâleler mahrûm-ı bû
Ruhlarıñ müstagni-i vech-i şebekdir her biri

ruhsâr:

1. ruhsâra:-a

Gazel 13

Mısra: 8

Yanak (sevgilinin yanağı).

Tâb-ı mey gördüm 'arağ-rîz eyledi
Gül gibi ruhsâra şebnemdir şarâb

2. ruhsârı:-ı

Gazel 18

Mısra: 7

Yanak (sevgilinin yanağı).

Pertev-endâz olıcak ruhsârı zîr-i turrada
Şu 'le-yi mehtâb zıll-ı bî-me'âl olmuş bu şeb

3. ruhsârîñ:--îñ

Gazel 50

Mısra: 2

Yanak (sevgilinin yanağı).

Hağ mıdır nireng-i ruhsârîñ mıdır
Nüşâ-i Erjeng ruhsârîñ mıdır

4. ruhsâr:

Gazel 58

Mısra: 1

Yanak (sevgilinin yanağı).

O ruhsâr üzre 'aks-i zülfî kim sîrâb-ı çeşmimdir
Miyân-ı gülde güyâ sünbül-i şādâb-ı çeşmimdir

5. ruhsârîñ:--îñ

Gazel 134

Mısra: 5

Yanak (sevgilinin yanağı).

Yine gül-penbe oldu ruhsârîñ
Duğt-ı rez gibi ele meyl itme

6. ruhsârı:-ı

Gazel 147

Mısra: 9

Yanak (sevgilinin yanağı).

Ruhsârı zîr-i turrede mestûr imiş Nebîl
Bu bâğ içinde rû-yı nigâr olmamış dağ

7. ruhsâra:-a

Kıt'a 65

Mısra: 1

Yanak (sevgilinin yanağı).

Sünbül gibi ruhsâra dök ol zülf-i siyâhı
Pür-dûd ide rûy-ı felegi 'âşıkîñ âhı

8. ruhsâr:

Murabba 3

Mısra: 9

Yanak (sevgilinin yanağı).

O ruhsâr üzre kâkûldür
Güle peyveste sünbûldür

ruhsâre-sâ olan:

1. ruhsâre-sâ olan:--(a)n

Kıt'a 50

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Yüz sürmek.

Gelüp tebrîk için ol bağr-ı gevher-pâş-ı 'îrfâna
Olan ruhsâre-sâ mânend-i mevc-i bî-şümâr oldu

ruhsâr-ı âlîmda:

1. ruhsâr-ı âlîmda:--(ı)m, --da

Gazel 141

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı, pembe yanak.

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zülfinden su'âlimde
Sevâd-ı zülfe der zîb-i ufuk ruhsâr-ı âlîmda

ruhsâr-ı âline:

1. ruhsâr-ı âline:--i, --n, --e

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kırmızı, pembe yanak.

Žabğ olmayup dökülmede ruhsâr-ı âline
Yüz buldı gitdi zülf-i siyeh-târı neyleyim

ruhsâr-ı dîne:

1. ruhsâr-ı dîne:--e

Kıt'a 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dinin yüzü.

Ruhsâr-ı dîne hâmesini vesme-keş idüp
Kıldı cemâl-i şâhid-i islâmı dil-güşâ

ruhsâr-ı sevk-endâzdan:

1. ruhsâr-ı sevk-endâzdan:--dan

Gazel 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Diken atıcı yanak.

Zebâna lûknet ol ruhsâr-ı sevk-endâzdan düşmüş
Maķâm-ı büselikte şîve-i âgâzdan düşmüş

ruhsat vir:

1. ruhsat vir:

Murabba 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

İzin vermek, müsaade etmek.

Aña uçmaga ruhsat vir
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

ruhsat-ı âgûs:

1. ruhsat-ı âgûs:

Gazel 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kucaklama izni.

Ruhsat-ı âgûs için yâre Nebîl
Hâle-i mâhı mişâl itmiş bu şeb

ruhsat-ı dîdârı:

1. ruhsat-ı dîdârı:--ı

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün belgesi, izni.

Der-zîr-i turre ruhsat-ı dîdârı neyleyim
Hengâm-ı şebde mâh-ı pür-envârı neyleyim

ruhsat-ı reftâr virüp:

1. ruhsat-ı reftâr virüp:

Terkib-bend 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Edalı yürüyüşe müsaade etme, izin verme.

Âhdır bâ'îş-i ârâm-ı dil-i 'âşık-ı zâr
Şu'le-i ser-keş-i nâ-râm-ı dil-i 'âşık-ı zâr

ruhsat-ı vişâl:

1. ruhsat-ı vişâl:

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma izni.

Şarf eyledim alınca bu şeb ruhsat-ı vişâl
Gencîne-i derûn-ı pür-efkârı neyleyim

ruhsat-ı vişâl virmiş:

1. ruhsat-ı vişâl virmiş:--miş

Gazel 39

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma iznini vermek.

Virmiş o yâr 'Amre yine ruhsat-ı vişâl
Zeyde takaddüm itse nola vâv taraftadır

ruh-sûde-i seng-i deri olan:

1. ruh-sûde-i seng-i deri olan:--(a)n

Kaside 16

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Dergahın taşına yüz sürmek.

İder elbet nigâh-ı lutfi te'sîri zer-i hâliş
Olan ruh-sûde-i seng-i deri şâhib-'ayâr oldı

ruh-sûde-i zemîn:

1. ruh-sûde-i zemîn:

Kaside 12

Mısra: 76

Kelime Tipi: -
Yere yüzünü sürmek.

Ka'bin 'ayân itmek için Hâk felekleri
Ruḥ-süde-i zemîn iyâb ü zihâb ider

rûh-veş-i renk-i tecessüm:

1. rûh-veş-i renk-i tecessüm:

Gazel 140

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Canlanma renginin ruhu gibi.

Rûh-veş-i renk-i tecessüm cevelân eyler idi
Olsa taşvîr-i tebessüm leb-i cânânımıza

rukıyye hânım:

1. ruḳıyye ḥānım:

Kıt'a 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hız. Peygamber'in kızı.

Tāze iken gülşen-i 'ömrine irdi ḥazān
Gönçe-i rûyî şolup gitdi Ruḳıyye Ḥānım

2. ruḳıyye ḥānım:

Kıt'a 44

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hız. Peygamber'in kızı.

Girye Nebilā güher-rîz ola târîḫine
'Āzime-i 'adn olup gitdi Ruḳıyye Ḥānım

3. ruḳıyye ḥānım:

Kıt'a 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tahir Efendi'nin kızı.

Duḡter-i pākizesi Ṭāhir Efendiniñ āh
Ḳaldı bu sūz-ı kulüb gitdi Ruḳıyye Ḥānım

rûkn-i rekîn-i dîn:

1. rûkn-i rekîn-i dîn:

Kıt'a 20

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Dinin sağlam direği.

Rûkn-i rekîn-i dîn o 'allāme-i cihân
Muḥkem bu dār-ı 'ilm-i nevi itdiler binā

2. rûkn-i rekîn-i dîn:

Kıt'a 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dinin sağlam direği.

Odur rûkn-i rekîn-i dîn maḥdûm-ı felek-temkîn
Vüfûr-ı 'aql u rüşdi ḡıḇta-fermā-yı kibâr oldı

rumûz-ı cevri:

1. rumûz-ı cevri:--i

Terkib-bend 1

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Eziyet, cefa işaretleri.

Āfât-ı fiten olur mı ta 'dād
Luṭfında arar rumûz-ı cevri

rû-pûş ider:

1. rû-pûş ider:--(e)r

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüzünü örtmek; görünmesini engellemek.

Nebilā dāmeniñ rû-pûş ider farṭ-ı hicābından
Giribân-çāk 'aşka gösterir resm sîne-i şad-çāk

rû-pûş-ı ḥabâb evlerdi:

1. rû-pûş-ı ḥabâb eylerdi:--r, --di

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kabarcığın yüzünü örtme, görülmesini engelleme.

Zülf-i Leylâyı Nebil eylerdi rû-pûş-ı ḥabâb
Zulmet-i hicriñde memnûn olduğım görseydi Ḳays

rû-pûş-ı vech-i pāk itmiş:

1. **rû-pûş-ı vech-i pâk itmiş:--miş**
Murabba 6
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Temiz,kusursuz yüzüne yüz örtüsü yapma.

Zülfî rû-pûş-ı vech-i pâk itmiş
Çok siyeh- bahtı sîne-çâk itmiş

rüşd:

1. **rüşd:**
Kıt'a 59
Mısra: 23
Doğru düşünecek, doğruyu bilecek, ayırt edecek seviyede olma, olgunluk, kemal.

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tâ elif-bâdan
Felâṭûnda derûn-ı ḥumda noḳşânın olur gûyâ

rüşd ü sedâd:

1. **rüşd ü sedâd:--ı**
Kıt'a 46
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Doğruluk ve dürüstlük.

Rüşd ü sedâdî mâder-zâd olduḡı 'ayândır
Vechi idüp bu sırrı taşdıḡ kevine geldi

rüşen:

1. **rüşen:**
Gazel 16
Mısra: 3
Aydın, parlak II açık, belli, aşikâr.

Dîdeler rüşen zuhûrî 'aynıdır rû'yâların
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i câme-ḥâb itdik bu şeb

2. **rüşen:**
Gazel 17
Mısra: 5
Aydın, parlak II açık, belli, aşikâr.

Şubḥ-ı vaşla rüşen îmâdır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref -i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

3. **rüşen:**
Kıt'a 35

Mısra: 3
Aydın, parlak II açık, belli, aşikâr.

Dogdı dehrîñ dîdeler rüşen günü Ya'ḡûb-veş
İtdi gûyâ ümm-i dünyâya meh-i Ken 'ân cülûs

rüşen-:

1. **rüşendir:--dir**
Kıt'a 50
Mısra: 7
Aydın, parlak II açık, belli, aşikâr.

Kıyâs olsa tefevvuḡ itdiği rüşendir akrâna
Dinür mi encüme hem-ḡadr-ı mihr-i tâb-dâr oldu

rüşen iden:

1. **rüşen iden:--(e)n--en**
Gazel 43
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak.

Žıddıdır rüşen iden mâhiyyet-i esbâbı hep
Pertev-i meh dehre her aḡşam kendin gösterir

rüşen itdiñ:

1. **rüşen itdiñ:--di, --ñ**
Terkib-bend 1
Mısra: 94
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak.

Dîdemdeki eşki rûḡan itdiñ
Ḳandîl-i ḡayâlî rüşen itdiñ

rüşen olsun:

1. **rüşen olsun:--sun**
Kıt'a 23
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Aydınlanmak, görmek.

Açılsun rüşen olsun çeşm-i Ya'ḡûb-ı felek ḡayrı
Şehâb açıldı meh-tâb-ı meh-i Ken 'ân-ı Mısr oldu

rüşen-i nâ-becâ:

1. **rüşen-i nâ-becâ:**
Terkib-bend 3

Mısra: 37
Kelime Tipi: -
Yersiz aydınlık, parlaklık.

Kaşdın rakıble rüşen-i nâ-becâ mıdır
Bî-gâne-i muhabbet olan aşınâ mıdır

rû-siyeh:

1. **rû-siyehiñ:--i, --ñ**
Kıt'a 26
Mısra: 4
Kara yüzlü, kötü kimse.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kâfir
Rûz-ı ümidini târ itdiler ol rû-siyehiñ

rüstem:

1. **rüstemdir:--dir**
Gazel 13
Mısra: 6
Ünlü İran şairi Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı.

Yıkıdı yarı bir ayağ ile çelüp
Devr ider meydânda Rüstemdir şarâb

2. **rüstemiñ:--i, --ñ**
Terkib-bend 3
Mısra: 35
Ünlü İran şairi Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı.

'Aklı giderdi Rüstemiñ alsa hayâline
VI

rüstemâne:

1. **rüstemâne:**
Gazel 77
Mısra: 7
Ünlü İran şairi Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı.

Âgûşa Rüstemâne çekince o meh-veşi
Bükdi miyân-ı Zâl-i sipihri oyunumuz

rüsvâ eyledi:

1. **rüsvâ eyledi:--di**
Kıt'a 59

Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Rezil etmek.

Bu def'a himmeti vâlâyı icrâda
Muḥâl 'add iden aşḥâb-ı ḥasûdî eyledi rüsvâ

rüsvâ ider:

1. **rüsvâ ider:--(e)r**
Murabba 10
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Rezil etmek.

Pâ-küb-ı ḡamıñ ider mi rüsvâ
Eşkim aḡaraḡ şarâb olunca

rüsvây ider:

1. **rüsvây ider:--(e)r**
Gazel 42
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ayıplanacak, utanacak bir duruma getirilmek, rezil edilmek.

Kûdek-eṭvârı telâş -ı nâ-be-câ rüsvây ider
Setr iderken 'aybını eṭfâl kendin gösterir

rüsvâ-yı 'âm itmiş:

1. **rüsvâ-yı 'âm itmiş:--miş**
Gazel 138
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Halka rezil etmek.

Ḥaşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Baḡ niyâzıñ ḡâline rüsvâ-yı 'âm itmiş yine

rüsvâ-yı nigâh itsem:

1. **rüsvâ-yı nigâh itsem:--se, --m-se, -m**
Gazel 104
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Bakışın rezili etmek.

Temâşâ-yı lebiñle nûş-ı şahbâ-yı nigâh itsem
Ḥaḡâretle mey-i gül-rengi rüsvâ-yı nigâh itsem

rütbe:

1. **rütbe:**

Gazel 150

Mısra: 5

Makam, derece.

Bîmâr mıdır o rütbe çeşmiñ

İmâyâ dañı mecâli yok mı

2. **rütbe:**

Kıt'a 48

Mısra: 7

Makam, derece.

Şu rütbe muktezâ-yı 'adli ma'mûr-ı hârâb eyler
Cihândan cây-ı vîrân ister ise yevm olur nâ-bûd

3. **rütbe:**

Kıt'a 67

Mısra: 3

Makam, derece.

Teşne-i tafraya bu rütbe kerem

Çok mıdır menba'-ı 'inâyetden

4. **rütbede:-de**

Terkib-bend 3

Mısra: 32

Makam, derece.

İmdâd iderse hışmıñ eger pek yamândır

Tîg-ı müjeñ ne rütbede bir hûn-feşândır

rütbe-i fazl-ı bülendin:

1. **rütbe-i fazl-ı bülendin:--î, --n**

Kıt'a 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüce faziletin, cömertliğin derecesi.

Rütbe-i fazl-ı bülendin haşre dek iş'âr ider

Mañlâş-ı Sâmi ile şî'rindeki feyz-i kelâm

rütbe-i kadr-i bülendi:

1. **rütbe-i kadr-i bülendi:--î**

Kıt'a 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüksek değerın rütbesi/ derecesi.

Mihr ü mâhı rütbe-i kadr-i bülendi pest idüp
Saltanat-pîrâ-yı rif'at ola Sultân Muştafâ

rütbe-i kaysa:

1. **rütbe-i kaysa:--a**

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mecnun'un makamı.

Rütbe-i kaysa Nebilâ çekerek vaşl ider
'Uğdedir rişte-i gîsûdaki muzmer tesbîh

rütbe-i 'ulyâda:

1. **rütbe-i 'ulyâda:--da**

Kıt'a 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

En yüce rütbe, derece.

Nebilâ rütbe-i 'ulyâda kayd eyle bu târihi
Sitanbül pâyesi geldi Hafîd-i şâhib-i kadre

rûy:

1. **rûy:-ı**

Gazel 8

Mısra: 1

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

O perî rûyı mı gördüñ 'acabâ n'oldı saña

O hayâlâtı söyle baña n'oldı saña

2. **rûy:-ı**

Gazel 97

Mısra: 1

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Hañtı sünnetlik karanfıl hâli şeb-bû rûyı gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyı gül

3. **rûy:-ı**

Gazel 97

Mısra: 2

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Hañtı sünnetlik karanfıl hâli şeb-bû rûyı gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyı gül

4. rüyı:-ı

Gazel 97

Mısra: 4

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Nokta-i şekki giderdi rüz-ı şeb feryâddan
Gördi teslîm itdi bûlbûl hâli şeb-bû rüyı gül

5. rüyı:-ı

Gazel 97

Mısra: 6

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Baglanup kılma şikenc-i turre-i dil-dârda
Gel bu bâğı kıl te'emmül hâli şeb-bû rüyı gül

6. rüyı:-ı

Gazel 97

Mısra: 8

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Güiyâ gîsûları ser-püş-ı bezm-i hüsni
La'lidir hem neş'e-i mül hâli şeb-bû rüyı gül

7. rüyı:-ı

Gazel 97

Mısra: 10

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Muşhaf-ı hüsniñden aç bûlbûl misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bû rüyı gül

8. rüyüñ:-uñ

Gazel 117

Mısra: 1

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Tâb-ı meyle rüyüñ 'arz it zülf-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmîl-i feyz-i mihr ile aḥşâmdan

9. rüyına:--ı, --n, --a

Kaside 12

Mısra: 112

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rüyına bu reng-i hicâbı niḳâb ider

10. rüyında:-ı, -n, -da

Terkib-bend 3

Mısra: 33

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Rüyında cevher itdiği emvâc-ı cândır
Tâḳat gelür mi ḡamzeleriñ mekr ü âline

rü'vâ:

1. rü'yalarıñ:--lar , --(ı)n

Gazel 16

Mısra: 3

Uykuda görülen şey, düş.

Dîdeler rûşen zuhûrî 'aynıdır rü'yalarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i câme-hâb itdik bu şeb

2. rü'yâda:-da

Gazel 48

Mısra: 13

Uykuda görülen şey, düş.

Rü'yâda şayd-ı mürğ-i ḡayâl eyler ey Nebîl
Şahbâz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i ḡâb ider

3. rü'yâda:--da

Gazel 81

Mısra: 7

Uykuda görülen şey, düş.

Bu şeb olmuş iken rü'yâda dil şâyeste-i vaşlîñ
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i'zâzdan düşmüş

rüvâ:

1. rüyâda:-da

Gazel 54

Mısra: 14

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Der-âgûş-ı miyânı mûmteni'dir ol bût-i nâzın
Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şüret vir

rü-vı âla:

1. rü-yı âla:--a

Gazel 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı yüz.

‘Araḳ ol rū-yı āla lāzımdır
Güle gülşende jāle lāzımdır

rūy-ı ālde:

1. rūy-ı ālde:--de

Gazel 142

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı yüz.

Bahş iderken zūlfini gördüm o rūy-ı ālde
Oldı güm mihr-i emel ser-püş-ı kıl ü kâlde

rū-vı ālede:

1. rū-yı ālede:--de

Kıt'a 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı yüz.

Bak çevresinde hāl ile ol rū-yı ālede
Devr eyle Hind ile Yemeni al ḥayāle de

rū-vı ālı:

1. rū-yı ālı:--ı

Gazel 145

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kırmızı yüz.

Taḥassür-i gül-i şad-berg rū-yı ālı ile
Nebıl-i zār o hezār āşināya yüz tıttı

rūy-ı ‘arak-rīze:

1. rūy-ı ‘arak-rīze:--e

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(utangaçlıktan ötürü) terleyen yüz.

Zūlf-i siyehiñ rūy-ı ‘arak-rīze dökülmüş
Bu gülşeni basmış yine şeb-bū-yı muḥabbet

rūy-ı felegi:

1. rūy-ı felegi:--ı

Kıt'a 65

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün, feleğin yüzü.

Sünbül gibi ruḥsāra dök ol zūlf-i siyāhı
Pür-dūd ide rūy-ı felegi ‘āşıkıñ āhı

rūy-ı ḥazān:

1. rūy-ı ḥazān:

Kaside 16

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Sonbahar yüzü. II solgun, kederli yüz.

Riyāz-ı ‘ömr ü cāhı görmesün rūy-ı ḥazān ašlā
Dine tā kim yine hengām gül-geşt-i bahār oldı

rū-vı nigār olmamış:

1. rū-yı nigār olmamış:--ma, --mı

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzü olma.

Ruḥsārı zīr-i turrede mestür imiş Nebıl
Bu bağ içinde rū-yı nigār olmamış daḥi

rūy-ı niyāzı:

1. rūy-ı niyāzı:--ı

Murabba 6

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Temenna (büyüğe karşı baş eğme, eşik öpme vb. hareketler) yüzü.

Nāzı rūy-ı niyāzı ḥāk itmiş
‘Aceb ol yārīñ infı‘ālī mi var

rūyuñ:

1. rūyuñ:

Gazel 114

Mısra: 4

Yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Ḥātem-i la‘līñ virir mühr-i Süleymāndan nişān
Olmadan āzürde rūyuñ naḳş-ı pāy-ı mürdan

rüz:

1. rûzı:-ı

Gazel 28

Mısra: 8

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Sînesin keşfe işâret 'adet-i tekmesidir
Çeksin ol rûzı hisâb itmege ezber tesbîh

2. rûzı:-ı

Kıt'a 81

Mısra: 4

Gün, yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Dil-dâde-i ruhsâra su'âl eyleme zülfî
Farq eyleyemez rûzı şeb-i târı ne bilsün

rûz u şeb:

1. rûz u şeb:

Kıt'a 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Kâse-lîs-i maṭṭaḥ-ı in'âmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevk ile her rûz u şeb devrân ider

2. rûz u şeb:

Kıt'a 33

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Felek gül-gönçe-i iḳbâlin itsün zîver-i tâcî
Şerefde âfîtab u mâha kılsun rûz u şeb ḥande

3. rûz u şeb:

Kıt'a 34

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Cürmünü 'afv eyleyüp her rûz u şeb
Ḳabrini pür-nûr ide Rabbü'l-enâm

4. rûz u şeb:

Kıt'a 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Ḥuşûşâ ravza-i pâk-i Resûle itdigi ḥidmet
Du'âya rûz u şeb erbâb-ı îmânı ider iğrâ

5. rûz u şeb:

Muhammes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Zıkrle rûz u şeb eyler âhı
Ululardan ulu bil Allâhı

6. rûz u şeb:

Kıt'a 57

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Rûz u şeb zer-ṭop-ı mihr ü meh iki âvîzedir
Ben Süreyyâyı sezâ görmem bu cây-ı ḥürreme

7. rûz u şeb:

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gece gündüz, her zaman.

Rûz u şeb sanma ki beyhûde felek devr eyler
Mihr ü meh iki nişân-dâne-i aḥter tesbîh

rûz u şebi:

1. rûz u şebi:--ı

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Farqdan kalsa da rûz u şebi hayretle Nebîl
Geçemez va'de-i ferdâsı ile yârından

rûz u şebî:

1. rûz u şebî:--ı, --ñ

Kaside 12

Mısra: 121

Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece.

Rûz u şebîñ miyânını faşl itmege Hudâ
Bürhân-ı nûr u zûlmeti nâ'ib-menâb ider

rûze-i ma'dûde-i 'ömri:

1. rûze-i ma'dûde-i 'ömri:--i

Kıt'a 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ömrün sayılı günü.

Oldı bu şehr-i şıyâm içinde âh
Rûze-i ma'dûde-i 'ömri tamâm

rûzgâr:

1. rûzgâr:

Gazel 15

Mısra: 10

Esinti, yel.

Oturdı fûlk-i mey-i neş'e-rîz olunca Nebîl
Sürütđi lengerini rûzgâr 'âlem-i âb

2. rûzgâra:--a

Gazel 29

Mısra: 7

Esinti, yel.

Çenâr-âsâ açanlar rûzgâra dest-i ümmîdi
Dimez mi berg ü bârım gitdi elden herçi-bâd-âbâd

3. rûzgârda:--da

Gazel 44

Mısra: 9

Esinti, yel.

Bu rûzgârda sūdâ-gerân-ı zülfine kâr
Nebîl-i zâr gibi âh-ı şubhğâh mıdır

4. rûzgârı:--ı

Gazel 71

Mısra: 5

Esinti, yel.

Rûzgârı dokunup 'aklı kıl üstünde kodi
Bâr olup müy-ı miyân-bendiñi şarşar hançer

5. rûzgâra:--a

Gazel 144

Mısra: 2

Esinti, yel.

Gerçi kim üftâde-gânıñ hâk-i rehdir her biri
Rûzgâra pâdişâh-ı Cem-sipehdir her biri

6. rûzgârda:--da

Gazel 146

Mısra: 3

Esinti, yel.

Bir zülfe ser-fürü mı ider rûzgârda
Kayd itdirir mi gayrî hevâ-yı muhabbeti

7. rûzgârım:--ım

Kaside 7

Mısra: 2

Esinti, yel.

Gubâr-âlûd-ı zillet-hâk-sârım yâ Rasûlallâh
Bu şüretle perîşân rûzgârım yâ Rasûlallâh

rûz-gâr:

1. rûz-gâr:

Gazel 112

Mısra: 4

Esinti, yel.

Ben zülfî سایesinde o tûbâ-hırâmıñ âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

2. rûz-gâr:

Müseddes 1

Mısra: 26

Esinti, yel.

Bahr-ı zehhâr-ı hüner ya'ni Hafîd-i kâm-kâr
'Âlem-i imkâna mişlin az getürdi rûz-gâr

3. rûz-gârıñ:--ı, --ñ

Müseddes 1

Mısra: 16

Esinti, yel.

Gel ışın kaçma bu günler 'aşık-ı ğam-hârdan
Rûz-gârîñ hâlini fehm eyle bu güftârdan

Nokta-i şekki giderdi rûz-ı şeb feryâddan
Gördi teslîm itdi bülbül hâlî şeb-bû rûyî gül

rûzgâr-ı pür-ğubârîñ:

1. rûzgâr-ı pür-ğubârîñ:--l, --ñ

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çok tozlu rûzgar.

Nebîlâ rûzgâr-ı pür-ğubârîñ medhâli yokdur
Bakılmazmış o mihr-i tâb-dâra dîdeler rûşen

rûz-ı ümîdini:

1. rûz-ı ümîdini:--i, --n, --i

Kıt'a 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ümit gündüzü. Kavuşma mutluluğu ve arzusu.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kâfir
Rûz-ı ümîdini târ itdiler ol rû-siyehiñ

rûz-ı hisâb ider:

1. rûz-ı hisâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hesap günü yapma.

Mi'sârîñı beyândan evvel şabah olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

2. rûz-ı hisâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hesap günü yapma.

Mi'sârîñı beyândan evvel şabah olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

rûz-ı 'ıyd oldı:

1. rûz-ı 'ıyd oldı:--dı

Terkib-bend 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Bayram günü olmak (gelmek).

Rûz-ı 'ıyd oldı şalın serv-i hırâmân-âsâ
Reviş-i kadd-i dil-âvîziñe qurbân olayım

rûz-ı şeb:

1. rûz-ı şeb:

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gece gündüz.

3.2..21. S

sā:

1. sālar:--lar

Kıt'a 69

Mısra: 30

Arap alfabesinin 4. harfi.

Tāları tāk-ı bāg-ı ma'nīdir
Sālar engür-i dāne-ver gibidir

sa'adet:

1. sa'adetle:--le

Kıt'a 18

Mısra: 11

Mutluluk, gönül rahatlığı, huzur.

Sa'adetle idüp teşrîf gördi
Muvakkit-hâne bir cāy-ı şıkaldır

2. sa'adetle:--le

Kıt'a 29

Mısra: 5

Mutluluk, gönül rahatlığı, huzur.

Sa'adetle dü-necl-i pākine sūr-ı hıtān itdi
İdüp gül-zār-ı şer'i girye-i şādī ile nem-nāk

sā'at:

1. sā'at:

Kaside 1

Mısra: 4

Saat, vakit, zaman.

Daķka-dān-ı tarikat kurnca kalbinde
Çü sā'at işler o ān lā-ilāhe illallāh

2. sā'at:

Kıt'a 18

Mısra: 15

Saat, vakit, zaman.

O sā'at eyledi tebdīle niyyet
Bunuñ tebdīli bir mümtāz 'ameldir

3. sā'at:

Kıt'a 47

Mısra: 6

Saat, vakit, zaman.

Münebbih istemez ıķāza ol şāh-ı dil-āgāhı
Anıñ zātıyla her sā'at sen ey taht iftiḥār eyle

sā'at-be-sā'at:

1. sā'at-be-sā'at:

Kıt'a 18

Mısra: 3

Sürekli, her zaman, daima.

Münebbih ḳalbine sā'at-be-sā'at
Hep ilhām-ı Hudā-yı lem-yezeldir

şabā:

1. şabā:

Gazel 4

Mısra: 3

Gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgar. II
Sabah rüzgarı.

Şabā zülf-i girih-gīrin 'aceb taḥrīk itmiş mi
Yine baḥr-ı cünün itmekde mevc-i cā-be-cā peydā

2. şabā:

Gazel 96

Mısra: 4

Gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgar. II
Sabah rüzgarı.

Ḳaṭarıyla bahārı terk ider ḥavf-ı şeh-i deyle
Şabā kış kış idince āşiyān ber-düş olur bülbül

3. şabā:

Kaside 15

Mısra: 11

Gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgar. II
Sabah rüzgarı.

Taḥrīk-i fitneden yine ḥavf itmeyüp şabā
Zülf-i 'arūsı eyledi ser-'asker-i bahār

4. şabā:

Kaside 16

Mısra: 22

Gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgar. II
Sabah rüzgarı.

Dehân-ı gence-i nev-resteyi pür-şebnem itmekle
Şabâ gül-şende güyâ dâye-i şefkat-şi'âr oldu

Mi'şârın beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı ḥisâb ider

5. **şabâdan:-dan**

Kıt'a 50

Mısra: 13

Gün doğusundan esen hafif ve latîf rûzgar. II

Sabah rûzgarı.

Şabâdan bu maḳâmın şemm idüp bûy-ı gül-i nakşın
Uşûl-i bûlbûle devr-i ḥişâr âgâz-kâr oldu

şabâhü'l-hayr:

1. **şabâhü'l-hayra:--a**

Gazel 132

Mısra: 4

Hayırlı, güzel sabahlar.

Tebâşîr-i zuhûr-ı gerdene zülfinde vâkt ister
Şabâhü'l-hayra ḥasretidir giren aḥşâmdan şâma

şabâh:

1. **şabâha:-a**

Terkib-bend 1

Mısra: 97

Sabah, sabah vakti.

Olmaz mı şeb ol şabâha kurbân
Zülfin açup 'arz-ı gerden itdiñ

2. **şabâhü'l-hayrı:--ı**

Kıt'a 50

Mısra: 16

Hayırlı, güzel sabahlar.

Hezâr-ı zârı mumlar ḥâhiş-i zevk-i şehergâhı
Mücessemde şabâhü'l-hayrı hem-feyz-i bahâr oldu

şabâh oldu:

1. **şabâh oldu:--dı**

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneş doğup ortalık aydınlanmak.

Şabâh oldu meded encüm şümâr-ı hicre rahm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı hayâl-i şâmâ şüret vir

şabâhü'l-hayr-ı vaşlı:

1. **şabâhü'l-hayr-ı vaşlı:--ı**

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşmanın hayırlı sabahı. Sevgiliye

kavuşmanın arzulandığı bir sabah, yeni bir gün II
aydınlık, huzurlu bir güne uyanma isteği (Sabahü'l-
hayr kelimesinin atın alındaki beyaz leke
anlamından hareketle bu manayı elde eder. Sabahü'l-
hayr için bkz. OTAL, 904).

şabâh olur:

1. **şabâh olur:--(u)r**

Kaside 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneş doğup ortalığın aydınlanması.

Mi'şârın beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dâd-ı cürm ile şebi rûz-ı ḥisâb ider

Farkdan kaldım şabâhü'l-hayr-ı vaşlı ey Nebî
Mâni'-i vuşlat bu âh-ı subḥ-gâhımdır benim

şâbit ola:

1. **şâbit ola:-a**

Gazel 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kararlı, sağlam.

Mesnedinde Bû Hanîfe-menkabet şâbit ola
Bu du'âdır her-dem efvâh-ı şenâ-güyâyâ zeyn

2. **şabâh olur:--(u)r**

Kaside 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneş doğup ortalığın aydınlanması.

2. **şâbit ola:--a**

Kıt'a 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Bulunmak.

‘Aşrın Ebû Hanîfesi müftîsi ‘âlemiñ
Sâbit ola bu mesned-i vâlâda dâ’imâ

sâbit-kadem:

1. sâbit-kadem:

Gazel 138

Mısra: 5

*Verdiği karardan ve sözden dönmeyen,
kararında sebat eden.*

Serv-i ser-keşlikde görmüş gâlibâ sâbit-kadem
Ol kad-i dil-keşle pâ-mâl-i hırâm itmiş yine

şabr eylemeyüp:

1. şabr eylemeyüp:--me, --y, --(ü)p

Kıt'a 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sabretmek, tahammül etmek.

Görmege lutf-ı şeh-i mâh ‘âlem-i mi ‘râcı
Gitdi ol şevk ile şabr eylemeyüp şevvâle

sabr ile:

1. şabr ile:

Gazel 121

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sabırla.

Şeftâlu-yı ruhı resen-i zülfe bestedir
Geçmez Nebîl şabr ile sevdâ-yı hâmdan

sabr u sükûnumuz:

1. şabr u sükûnumuz:--(u)m, --(u)z--u, --muz

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sabır ve sakinlik.

Gitdi hevâ-yı zülf ile şabr u sükûnumuz
Tâ başdan aşdı mevce-i bahır-ı cünûnumuz

sabr-ı gam-ı pâ-kub-ı devrân olmasa:

1. şabr-ı gam-ı pâ-kub-ı devrân olmasa:--ma , --sa-
ma, -sa

Gazel 114

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zamanın ayak vuran gamına sabretmek.

Mâyesi şabr-ı gam-ı pâ-kub-ı devrân olmasa
Zâhir olmaz feyz-i neş'e şîre-i engürdan

saçaklı:

1. saçaklı:

Kaside 16

Mısra: 67

*Saçaklı olan; eskiden devlet adamlarının bindiği
atlara konan, altın işlemeli kumaş örtülü eyer takımı.*

Saçaklı eyleseydi esbine ger zülf-i Leylâyı
Dimez miydi gören Mecnûn-ı şeydâ hüş-yâr oldı

şad:

1. şad:

Kıt'a 51

Mısra: 16

Yüz (sayı), yüzlerce, pek çok.

Bu ‘aşra gelse Keykâvüs emîn-i matbah eylerdi
O şeh kim kâse-lîs-i cûdı şad Fağfûr u Hâkândır

2. şad:

Kıt'a 57

Mısra: 6

Yüz (sayı), yüzlerce, pek çok.

Şad-ı pür-mevc-i gevher-pâş-ı ihsândır o şâh
Bahşîş-i yek-rûzesi sermayedir şad Hâteme

3. şadları:--lar, --ı

Kıt'a 69

Mısra: 39

Arap alfabesinde şad harfi.

Şadları mîz-bân-ı ehl-i hülûş
Zâdları hân-ı mâ-ğazar gibidir

sad âferîn:

1. şad âferîn:

Gazel 127

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Yüzlerce kez afezin, (Tebrik ederim manasında).

Tır-i müjgânın yetişdi câna dek (Nûrî)
Ey kemân-ebrû saña şad âferîn (Nebîl)

sa'd ola:

1. **sa'd ola:--a**
Kıt'a 8
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hayırlı, uğurlu olsun.

Zîver-i ser-levha bu târîh tam olsun Nebîl
Başdı Tâcüddîn Mollâ sa'd ola dehre kâdem

şad-çâk ider:

1. **şad-çâk ider:--(e)r**
Gazel 131
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yüz parçaya ayırmak II Paramparça etmek.

Seri kâra gelür mi mü-şikâfân olmadan mecrûh
Karîn-i zülf olunca sînesin şad-çâk ider şâna

2. **şad-çâk ider:--(e)r**
Kıt'a 29
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Yüz parçaya ayırmak II Paramparça etmek.

Efendi dikkâtin hiç şorma ihrâc-ı mesâilde
Yarup fark itme bir müyî meşeldir bu ider şad-çâk

şad-çâk olsa:

1. **şad-çâk olsa:--sa**
Kıt'a 9
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmak, paramparça olmak.

Olsa da şad-çâk dönmezdi girîbân-ı qarâr
Hıdmet-i dildâr için olmuşdı dâmen der-miyân

şad-çîn-i cebîn-i nahvet:

1. **şad-çîn-i cebîn-i nahvet:**
Gazel 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Yüzlerce asık suratlılık ve kibir.

Şâh-ı çîne ide şad-çîn-i cebîn-i nahvet
Ya'ni bir çâker-i zerrîn-küle-i Şâh Maḥmûd

şad-çîn-i cebîn-i nahvet ide:

1. **şad-çîn-i cebîn-i nahvet ide:--e**
Gazel 1
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kibir alını paramparça etmek.

Şâh-ı çîne ide şad-çîn-i cebîn-i nahvet
Ya'ni bir çâker-i zerrîn-küle-i Şâh Maḥmûd

sâde:

1. **sâde:**
Terkib-bend 1
Mısra: 68
Basit, süsten arınmış.

Kâlâ-yı hasende reng kalmaz
Sâde ceberûtî kimse almaz

şaded-i neş'edir:

1. **şaded-i neş'edir:--dir**
Gazel 37
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Mutluluğun konusu.

Haṭṭ-ı lebiñ kim sened-i neş'edir
Gâyeti yok bir şaded-i neş'edir

şadef itmiş:

1. **şadef itmiş:--miş**
Kaside 12
Mısra: 101
Kelime Tipi: -
İnciye dönüştürmek.

Mişliñ 'adîm-i nüh şadef itmiş ki medhiñi
Dürr-i yetîm-i kulzüm-i ümmü'l-kitâb ider

şadme-i bûs-ı tahavyül:

1. şadme-i būs-ı taḥayyül:

Gazel 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayal öpücüğünün çatması.

Şadme-i būs-ı taḥayyül mi ‘aceb gül gül eden
Büse-zâr-ı ruḥı daḥî gülzâr-ı ḥayâl oldu baña

şad-nâz:

1. şad-nâz:

Gazel 145

Mısra: 3

Yüzlerce, pek çok naz.

Atınca düşüne şad-nâz ile o turreleri
Küsûf-ı mihr-i ruḥı incilâya yüz tutdu

şadr:

1. şadra:-a

Kıt'a 15

Mısra: 4

*Bir şeyin baş tarafı, en yüksek yeri; kalp, yürek
II yüksek mevki, makam.*

Sitanbül pāyesi kesb-i şeref itdi vücûdıyla
Karîben ola zîb-efzâ bunun fevkindeki şadra

2. şadra:-a

Kıt'a 69

Mısra: 70

*Bir şeyin baş tarafı, en yüksek yeri; kalp, yürek
II yüksek mevki, makam.*

Şadr-ı devletden olmasun münfek
Şadra ḥaḳḳā ki zîb ü fer gibidir

şadra çeküp:

1. şadra çeküp:--(ü)p

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Başa getirmek; sadrazamlık makamına tayin etmek.

İder mecbûr devri âdemi şadra çeküp iḳbâl
Sihâmın zîver-i âgûş-ı ḳavs olduğu bürhândır

şadr-ı anadolu:

1. şadr-ı anadolu:

Kıt'a 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anadolu'nun kalbi.

Hüner-verlik ile reşk-âver-i cümle şudûr oldu
Sezâdır şadr-ı Anadolu ol zât-ı ḥired-mende

şadr-ı devletden:

1. şadr-ı devletden:--den

Kıt'a 69

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Devletin sadrazamı.

Şadr-ı devletden olmasun münfek
Şadra ḥaḳḳā ki zîb ü fer gibidir

şadr-ı gerdün:

1. şadr-ı gerdün:

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünyanın en yüksek mevkisi.

Manşıb-ı fetvâyı bir ḳadr-i bülende virdi kim
Oldı el-ḥaḳ şadr-ı gerdün pāye-i takvāya zeyn

2. şadr-ı gerdün:

Kıt'a 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dünyanın en yüksek mevkisi.

Keffidir ‘Âşir Efendi zîb-i âgûş eylesün
Şadr-ı gerdün ḳadr-i taḳvâ şimdi buldı ehlini

şadr-ı mu‘allāya:

1. şadr-ı mu‘allāya:--y, --a

Kıt'a 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yüce makam.

Hikem-şinās-ı şerī‘at Hafîd Efendi kim
Vücûd şadr-ı mu‘allāya zîver-efzâdır

şadr-ı rüm:

1. **şadr-ı rûm:**

Kıt'a 40

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Rumeli kazaskerliği.

Nebîl yazdı bu târîhi bi'l-bedâhe hemân
Hâfîd Efendiye bu şadr-ı Rûm ahrâdır

şadr-ı rûma:

1. **şadr-ı rûma:--a**

Kıt'a 50

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rumeli kazaskerliği.

Sudûruñ ser-bülendi Hâzret-i Âşım Efendiniñ
Kudûmı şadr-ı Rûma mâye-bağş-ı iftihâr oldı

şadr-ı ta'azzumda:

1. **şadr-ı ta'azzumda:--da**

Gazel 130

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Büyüklük taslayan sadrazam.

Çâk olur şadr-ı ta'azzumda girîbân Nebîl
Bûs içün küşe-i dâmân dolaşur elden ele

şadrüddîn beg:

1. **şadrüddîn beg:**

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sadreddin Bey (Sadreddin Konevi).

Ya'ni Şadrüddîn Beg ol seyyid-i 'âlî - neseb
Nesl-i pâk-i şadr-ı esbak Pîr Pâşâ-yı be-nâm

şadrüddîn bege:

1. **şadrüddîn bege:--e**

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sadreddin Bey (Sadreddin Konevi).

İtdi târîhi Nebîlâ medd-i âhımla şudûr
Ola Şadrüddîn Bege dârü's-selâm yâ Rab maķâm

sa'düddîn beg:

1. **sa'düddîn beg:**

Kıt'a 34

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Evliyalar Türkistan'ın büyük velilerinden.
Kaşgarlı olup, Nizâm-ı Hâmûş'un talebesi ve Molla
Câmî'nin hocasıdır. ö. 1456 (H. 860).*

Söyle bir târîh sende ey Nebîl
Kıla Sa'düddîn Beg huldı maķâm

2. **sa'düddîn beg:**

Kıt'a 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Evliyalar Türkistan'ın büyük velilerinden.
Kaşgarlı olup, Nizâm-ı Hâmûş'un talebesi ve Molla
Câmî'nin hocasıdır. ö. 1456 (H. 860).*

Necl-i memdûhı Velîyyü'd-dîn Beg
Ya'ni Sa'düddîn Beg ol nîk-nâm

şafâ:

1. **şafâdan:--dan**

Gazel 43

Mısra: 8

*Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik,
neşe, zevk.*

Nâs ayaklanmaz mı tahrîk-i yed-i himmet ile
Dest-i sâķide şafâdan cām kendin gösterir

2. **şafâyı:--yı**

Gazel 60

Mısra: 4

*Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik,
neşe, zevk.*

Miyânıñ zîb-i âgûş-ı vişâl olmazsa ma'nâda
Dil-i zârım şafâyı hulyâ-yı bî-me'âl eyler

3. **şafâdan:--dan**

Kıt'a 31

Mısra: 1

*Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik,
neşe, zevk.*

Hiç şafâdan bir başâr mı pâ-y-ı erbâb-ı kemâl
Pür-hüner bir zât-ı şadr-ı rif'ate oldı re'îs

4. şafâya:-y, -a

Mesnevi 1

Mısra: 127

*Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik,
neşe, zevk.*

Eyyâmı şafâya ola makrûn
Elîf-ı Hudâya ola makrûn

şafâ itdik:

1. şafâ itdik:--dik

Kaside 16

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Neşelenmek, keyiflenmek.

Hilâl-i câmı der-dest eyleyüp gice şafâ itdik
Kenâr-ı cûda nîlüfer bu zevke hisse-dâr oldı

şafâları oldı:

1. şafâları oldı:--dı

Terkib-bend 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İstenildiği, arzu edildiği.

III

Oldı serâb 'âlem-i âbın şafâları

şafâ-meşreb:

1. şafâ-meşreb:--le

Gazel 13

Mısra: 1

İçki içilecek yer, meyhane yeri.

Her şafâ-meşrebte hem-demdir şarâb
Âb-rûy-ı meclis-i Cemdir şarâb

şafâ-res:

1. şafâ-res:

Kıt'a 51

Mısra: 26

Rahata, huzura erişen.

Sürûrundan Nebîlâ söyledim bu tām tārîhi
Şafâ-res bu cihâna maqdem-i Sultân Süleymândır

şafâsı olmaz:

1. şafâsı olmaz:--maz

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sefası olmak II mutlu, huzurlu olmak.

Olmaz şafâsı olsa tehî gonçe jâleden
Ümmîd-i neş'e eyleme bî-mey piyâleden

şafâ-yâb olsun:

1. şafâ-yâb olsun:--sun

Kıt'a 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Neşeli olmak.

Şeh-i 'âlem akıtdı eyleyüp bu mevki'i ihyâ
Şafâ-yâb olsun ey leb-teşne cânın âb-ı şâfiden

şafâ-yı bahr-ı eşki:

1. şafâ-yı bahr-ı eşki:--i

Gazel 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizinin huzuru.

Şafâ-yı bahr-ı eşki merdüm-i sâhil-nişin eyler
O mâhın 'aks-i rûy şu'le-i mehtâb-ı çeşmimdir

şafâ-yı kalb:

1. şafâ-yı kalb:

Kıt'a 59

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Kalp huzuru.

Hudâ ber-vech-i dil-hâh ide her maţlûbına nâ'il
Şafâ-yı kalb ile 'ömr-i tabî'i eyleyüp i'tâ

şafâ-yı mey-i gül-reng:

1. şafâ-yı mey-i gül-reng:

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarabın verdiği gönül şenliği.

Hâl-i ruhsârîna tercih olunur bûs-ı lebi

Habb-ı 'anberde şafâ-yı mey-i gül-reng olmaz

şafâ-yı sermedi:

1. şafâ-yı sermedi:--i

Kıt'a 53

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sonsuz, ebedi huzur.

Haşre dek oldıkça zîb-efzâ-yı taht-ı saltanat

Hem-dem olsun aţvel-i 'ömre şafâ-yı sermedi

şaf-beste-i müjgân:

1. şaf-beste-i müjgân:

Gazel 63

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kirpiklerinin sıra sıra dizilişi.

Çeşm-i şehbâza şikâr olmazdı böyle şîrler

Olmasa şaf-beste-i müjgân kazâ-te'sîrler

şaf-beste-i namâz:

1. şaf-beste-i namâz:

Gazel 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Namaz için sıra sıra dizilmek, saf bağlamak.

Zîr-i ebrûyî kıble-gâh itmiş

Müje şaf-beste-i namâz mıdır

şaf-beste-i tertîbdir:

1. şaf-beste-i tertîbdir:--dir

Tahmis 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saf bağlamak.

Dâ'imâ şaf-beste-i tertîbdir şâhân-ı 'aşk

Tâ ebed olmağdadır gavğâ-yı ser-bâzân-ı 'aşk

saff-ı külengi:

1. şaff-ı külengi:--i

Mesnevi 1

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Turna grubu.

Deste alıcak gehî tûfengi

Gökden düşürir şaff-ı külengi

saff-ı müjgânî:

1. şaff-ı müjgânî:--i, --î

Gazel 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kirpiklerin sırası, dizisi.

Saff-ı müjgânîñ hele mâbeynini bulmuş nigh

Hâbda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

şafha-i târîhden:

1. şafha-i târîhden:--den

Kıt'a 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tarih sayfası.

Nebîlâ 'aks-i hâme şafha-i târîhden düşdi

Ola cây-ı şafâ sayfıyye-i nev Hân Maḥmûda

şâfi-żamîr:

1. şâfi-żamîr:

Gazel 63

Mısra: 7

Gönlü saf.

Fikr-i sırr-ı Hakk ile mebhût olur şâfi-żamîr

Hâne-i âyînde hayrettedir taşvîrler

şâf-meşreb:

1. şâf-meşreb:

Kıt'a 9

Mısra: 3

Saf, temiz yaradılışlı.

Şâf-meşreb 'aşık-ı şûrîde-i maḥbûb idi

Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi beyân

saf-şiken-i cevş-i melâl oldı:

1. şaf-şiken-i ceyş-i melâl oldu:--dı-dı

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Keder ordusunun saflarını dağıtan olma.

Neş'e kim şaf-şiken-i ceyş-i melâl oldu baña
Berķ-i mey meş'al-i şeh-rāh-ı vişāl oldu baña

safvet:

1. şafvetinden:--i, --n, --den

Gazel 137

Mısra: 7

Saflık, temizlik.

Görürdük semt-i vaşlı şafvetinden 'ālem-i ābın
O cām-ı pūr-şafā-yı mey ayaıklı dūr-bīn olsa

safvet-:

1. şafvetinden:--i, --n, --den

Gazel 85

Mısra: 10

Saflık, temizlik.

Nice teşbīh olunur gerdeni billūra Nebīl
Şafvetinden görünür 'aks-ı nigāh-ı 'aşık

şafvet-i mirāt-ı 'irfānında:

1. şafvet-i mirāt-ı 'irfānında:--i, --n, --da

Kıt'a 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İrfan aynasının saflığı.

Nizām-ı mülke şüret virdi ol sır-dāş-ı İskender
Aristo şafvet-i mirāt-ı 'irfānında hayrāndır

sāgar:

1. sāgar:

Gazel 39

Mısra: 1

Kadeh || şarap.

Bu feyz-i şevķ o sākī sāgar be-kefededir
Gördüm hilāl-i neş'eyi burc-ı şerefededir

2. sāgarda:

Gazel 86

Mısra: 2

Kadeh || şarap.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde ķodı cilve-i 'aşķ
Gevher-i neş'eyi sāgarda ķodı cilve-i 'aşķ

3. sāgara:--a

Gazel 37

Mısra: 7

Kadeh || şarap.

Sāgara la'liñ feraħ-engīz olup
Maķşadı dād u sited-i neş'edir

4. sāgar:

Gazel 149

Mısra: 1

Kadeh || şarap.

Nergis ayag uzatdı mı sāgar çıkardı mı
Süsen de dil uzatmaga ħanķer çıkardı mı

5. sāgar:

Murabba 5

Mısra: 6

Kadeh || şarap.

Nev-restesiñ ālüfte-i 'ayş u țarab olma
Ėayri çekemem sāgar ile leb-be-leb olma

sāgar-ı bahār:

1. sāgar-ı bahār:

Kaside 15

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Bahar kadehi.

Keyf-i şabūħdur sebeb-i na're-i hezār
Leb-rīz-i şebnem oldu yine sāgar-ı bahār

sāgar-ı gerdānımıza:

1. sāgar-ı gerdānımıza:--ı, --mız, --a

Gazel 140

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Elden ele dolaşan kadeh.

Bedr olur himmet-i sākī ile bir anda hilāl
Nola reşķ itse felek sāgar-ı gerdānımıza

sāğar-ı mīnā-vı feyz:

1. sāğar-ı mīnā-yı feyz:

Gazel 83

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bereketli billur kadehi.

Dest-ber-bālā-yı dest neş'e-i nazmım Nebîl
Der-kef-i endîşem oldı sāğar-ı mīnā-yı feyz

şahbā-vı feyz:

1. şahbā-yı feyz:

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bereket şarabı.

Pür-hevā itmiş habābın 'aşk ile şahbā-yı feyz
Gösterir mevc-i şafā her kaṭreyi deryā-yı feyz

şahib:

1. şahibin:-in

Gazel 3

Mısra: 9

*Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi
kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik.*

Fıkr idüp bu cāh-ı vālā şahibin ḥussādide
Nâmin eylerdi zarūrî ḥarf-i istiṣnāya zeyn

2. şahibin:-i, -n

Kıt'a 103

Mısra: 18

*Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi
kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik.*

Beṛn ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i güş eyle
Alındı şahibin irzā ile bu ḥāne-i maḥdūd

şahib- 'irfāna:

1. şahib- 'irfāna:--a

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İrfan sahibi.

Ayagın çeldi leb-rîz-i ḥaseddir şahib- 'irfāna
Felek her cām-ı ser-şār-ı neşâtı ser-nigün ister

şahib-'ayār oldı:

1. şahib-'ayār oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 60

Kelime Tipi: -

Paranın değerini değerlendiren.

İder elbet nigāh-ı lutfı te'sīri zer-i ḥālîş
Olan ruḥ-süde-i seng-i deri şahib-'ayār oldı

şahib-başîret:

1. şahib-başîret:

Gazel 122

Mısra: 13

Öngörü sahibi.

Güşa maḥrem eylemez şahib-başîret ey Nebîl
Çeşmdir derk iden imā-yı kelāmı lâlden

şahib-hāne:

1. şahib-hānenin:--nin

Gazel 143

Mısra: 9

Ev sahibi.

Pek de şahib-hānenin destinde yok redd ü kabûl
Nefret itdigi suḥan-ı rûḥuñ yer eyler güşda

şahib-idrāk:

1. şahib-idrākî:--i

Kıt'a 10

Mısra: 6

Anlayış sahibi.

Râst-girdâr iken belin bükdi
Başdırup keyf o şahib-idrākî

şahib-kırân-ı 'işvevi:

1. şahib-kırân-ı 'işvevi:--y, --i

Kıt'a 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cilvenin nazın sahibi, hükümdarı.

Nerm idüp zür-ı mey ol şahib-kırân-ı 'işvevi
Sineye çekdim beni güyâ Nerîmân eyledi

şāhib-māl:

1. şāhib-māl:

Gazel 42

Mısra: 8

Mal sahibi.

Rağbet-i nāsı füzūn eyler sükūt-ı ehl-i hāl
Ketme sa'y itdikçe şāhib-māl kendin gösterir

şāhib-māye:

1. şāhib-māye:

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cevher sahibi.

Dinse şāhib-māye ol şüh-ı cefākāra sezā
İşte bürhān-ı kavī sīne-i şad-çāk baña

şāhib-nefes:

1. şāhib-nefes:

Gazel 143

Mısra: 7

Nefes sahibi II nefesi kuvvetli; bilgili, tecrübeli.

Müsta'iddānı ider şāhib-nefes tūfān-ḥurūş
Baḥr olur muhtāc taḥrīk-i nesīme cūşda

şāhib-nişāb ider:

1. şāhib-nişāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Zekat verecek, mal sahibi yapmak.

Peygāmbere-i kerīm ki naqd-i şefā'atı
Çok müflisān-ı t̄ā'atı şāhib-nişāb ider

şāhib-nüfūz-ı 'ālem-i bezm-i vişāl:

1. şāhib-nüfūz-ı 'ālem-i bezm-i vişāl:

Terkib-bend 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclis aleminin can, ruh sahibi.

Bā-cünd-i neş'eyiz Cem-i bezm-i vişāl idik
Şāhib-nüfūz-ı 'ālem-i bezm-i vişāl idik

şāhib-vesār oldu:

1. şāhib-vesār oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Zenginlik sahibi olmak.

Veliyyü'n-ni'met-i ehl-i hüner kim çarḥ-ı dūn-perver
Yemīn itmiş ki her bir bendesi şāhib-vesār oldu

şāhib-vesār-ı cürm:

1. şāhib-vesār-ı cürm:

Kaside 12

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Günahın zenginlik sahibi.

Şāhib-vesār-ı cürm diyü kayd ider biri
Āsāyişi sürüş-ı yemīn-i şevāb ider

şāhib:

1. şāhibinden:--i, --n, --den

Kıt'a 69

Mısra: 21

Gerçek, doğru.

Ne gālatlar ki var şāhibinden
Ekser-i ḥalk bī-ḥaber gibidir

şāhil:

1. şāhile:-e

Gazel 33

Mısra: 11

Deniz, nehir, göl kenarı.

Şāhile düş var işin düşvār ise
Der-kenār itdim o şūḥı der-kenār

2. şāhilde:-de

Kıt'a 50

Mısra: 33

Deniz, nehir, göl kenarı.

Metīn 'Āşīm Efendi yaptı nev-şayfiyye şāhilde
Bu nev-şayfiyye kim zīnetde sū-yı Ḥişār oldu

şāhil-hāne:

1. **sâhil-hâneyi:--y, --i**

Kıt'a 28

Mısra: 3

Yalı evi.

Bu sâhil-hâneyi bî-mişl ü mânend eyledi hâkkâ

Bu resme ihtirâ'-ı tab'ı ol şâh-ı dil-âgâhın

sâhil-hâne-i zîbâ:

1. **sâhil-hâne-i zîbâ:**

Kıt'a 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzel yalı, yalı evi.

Mağarr-ı zât-ı vâlâsı bu sâhil-hâne-i zîbâ

Esâsından olinca mahv u işbât üstüvâr oldu

sâhil-res-i bezm:

1. **sâhil-res-i bezm:**

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meclisin kıyılarına ulaşma.

Neş'e-riz olmasa sâhil-res-i bezm olma muhâl

Uğrasa keşti-i mey mevsim-i tûfânımıza

sâhil-sarây:

1. **sâhil-sarâyın:--ı, --n**

Kıt'a 52

Mısra: 1

Deniz kenarında yapılmış, saray veya büyük konak.

Şeh-i deryâ-himem sâhil-sarâyın eyledi âbâd

Yanup sûz -ı dilin 'arz eyleyince irdi maşûda

sâhil-serâ:

1. **sâhil-serâsı:--sı**

Kıt'a 28

Mısra: 10

Deniz kenarında yapılmış saray veya büyük konak.

Nebîlâ zer-kalemle bi'l-bedâhe yaz bu târîhî

Mağarr-ı zevk ola sâhil-serâsı şâh-ı Cem-câhın

sâhil-serây-ı topkapu:

1. **sâhil-serây-ı topkapu:**

Kıt'a 57

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı.

Ser-be-ser tecdîd olup sâhil-serây-ı Topkapu

Oldı şâyân-ı nişest ol pâdişâh-ı a'zama

2. **sâhil-serây-ı topkapu:**

Kıt'a 58

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı.

Târîh-i tâmindan 'adû olsun fetilî sū-be-sū

Şâhî güzel resm oldu bu sâhil-serây-ı Topkapu

sahn-ı bâga:

1. **sahn-ı bâga:--a**

Kaside 16

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Bağ meydanı, bağın ortası.

Ser-â-ser sahn-ı bâga üşküfe çâderle zeyn olmuş

Yine urdu gül-i şayeste-i geşt ü güzâr oldu

sahn-ı huldı:

1. **sahn-ı huldı:--ı**

Kıt'a 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cennetin ortası, meydanı.

Bir cemâ'at-kudsiyân geldi Nebîl târîh için

Sahn-ı huldı secdegâh ide İmâm Abdü'l-laîf

sahn-ı kâğıd-hâneniñ:

1. **sahn-ı kâğıd-hâneniñ:--niñ**

Kıt'a 21

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kağıthane meydanı.

Bahâr oldıkça feyzi sahn-ı Kâğıd-hâneniñ dilde

Çomaz hâcet ğam-ı hatt-ı civânı meşķ ü terkine

saht oldıkça:

1. **saht oldıkça:--dik, --ça**

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güçlü, sağlam olmak.

‘Alil olmak hadıs-üs-sinne saht-i felekdendir
Muğarrerdır gezendi loğma saht oldıkça dendāna

saht-ı dildir:

1. **saht-ı dildir:--dir**

Gazel 58

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sert, katı gönül.

Hayālîñ tıfl-ı nāzım san bu beg kaşırında zevk eyler
Kebābı saht-ı dildir bādesi hūn-āb-ı çeşmimdir

saht-i felekdendir:

1. **saht-i felekdendir:--den, --dir**

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gökyüzünün merhametsizliği, kötülüğü.

‘Alil olmak hadıs-üs-sinne saht-i felekdendir
Muğarrerdır gezendi loğma saht oldıkça dendāna

sa‘id:

1. **sa‘id:**

Kıt'a 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kutlu, mübarek.

Nebıl secde-i şükr itdi yazdı bir tārīh
Ola sa‘id bu cāhıñ bi-hürmeti’l-Ĥaremeyn

şā‘im:

1. **şā‘im:**

Kıt'a 18

Mısra: 13

Oruçlu.

Huşuşā şā‘im iken müslimīne
Çıkup hem itme ĩrāş keseldir

sāir:

1. **sāire:--e**

Kıt'a 40

Mısra: 10

Başka, gayrı.

Olursa kılzüm-i ‘irfānı kaṭre-pāş-ı kemāl
O kaṭre sāire nisbet mişāl-i deryādır

sakf:

1. **sakfını:--ı, -n, -ı**

Kıt'a 35

Mısra: 7

Dam, çatı, tavan. Asuman, gökyüzü.

Çeşm-i Zerkā-i Yemāme sakfını görmek muḥāl
Eyledi bir öyle sultān-ı bülend-eyvān cülūs

sakf-ı sipihre:

1. **sakf-ı sipihre:--e**

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Göğün çatısı.

Esās-ı zulme ol mäh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre āh-ı ‘āşıkdan sūtün ister

sākī:

1. **sākī:**

Gazel 15

Mısra: 5

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Zuhūr-ı sebz-i ḥatıñla ‘ayān olur sākī
Tarāvet-i çemen-i nev-bahār ‘ālem-i āb

2. **sākī:**

Gazel 16

Mısra: 5

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Himmetiñ tahrīk idüp sākī ayağ-ı neş’eyi
Māhitāb-ı ‘ālem-i āba şitāb itdik bu şeb

3. **sākī:**

Gazel 17

Mısra: 8

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Şu'le-rîz-i neş'edir bahr-ı meyiñ mähîleri
Yandırıp sâkı hilâli mähitâb itdiñ bu şeb

Mey-i müstâkbele gel şarf-ı himmet eyle ey şâkı
Humâr-ı neş'e-i mâzî bizi şürîde-hâl eyler

4. sâkı:

Gazel 20

Mısra: 7

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Soñradan ikdâm ile sâkı yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avk olmuş bu şeb

10. sâkı:

Gazel 82

Mısra: 3

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Sâkı yine şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli
Rindân bu şeb-i meş'ale-i câm ile geçmiş

5. sâkı:

Gazel 25

Mısra: 1

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Sâkı teşmîr idüp ayağı yürüt
Neş'eyi sâkiyâ bayağı yürüt

11. sâkı:

Gazel 150

Mısra: 11

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Sâkı ele al ayağı sende
Devr-i felegin hilâli yok mı

6. sâkı:

Gazel 36

Mısra: 11

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Sâkı meded piyâleyi der-peyi yürüt
Elbet garâz ayağıle ta'kîb-i neş'edir

12. sâkı:

Kaside 12

Mısra: 18

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Eyler mi âb-ı gevher-i hürşîde hiç nazar
Sâkı lebiñe foya-i la'l-i müzâb ider

7. sâkı:

Gazel 39

Mısra: 1

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Bu feyz-i şevk o sâkı sağar be-kefededir
Gördüm hilâl-i neş'eyi burc-ı şerefededir

13. sâkı:

Kaside 15

Mısra: 63

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Sâkı açıldı gül gibi te'sîr-i neş'eden
Bülbül olunca bezmde hınyâ-ger-i bahâr

8. sâkı:

Gazel 44

Mısra: 7

Kadeh, içki sunan II sevgili.

Niçün su'âlîme leb-rîz-i hışm olur sâkı
Şarâb-ı la'lini nüş eylemek günâh mıdır

sâkı-i bezm:

1. sâkı-i bezm:

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mecliste içki dağıtan, sunan. || Sevgili.

Sâkı-i bezm 'aceb ol şüh-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muhabbet göñlüm

9. sâkı:

Gazel 60

Mısra: 5

Kadeh, içki sunan II sevgili.

sâkı-i câm-ı belâgat:

1. sâķi-i cām-ı belāgat:

Gazel 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel söz söyleme kadehini sunan.

Sâķi-i cām-ı belāgat bezm-i takrīrimdedir
Neş'e-yi rūh-ı hāriri feyż-i tahrīrimdedir

sakın:

1. şakın:

Mesnevi 1

Mısra: 11

Asla, sakın.

Gīsūlarına şakın dolaşma
Sevdālī gönüllere ulaşma

sakıt:

1. sâķıtdır:--dır

Gazel 121

Mısra: 9

Dilsiz, konuşamayan.

Sâķıtdır ehl-i cāh belā-yı lisān ile
Nağme karar ider mi düşünce maķāmdan

sâkiyā:

1. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 1

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Tutmayınca sen yasağı sâkiyā
Meyde atmaz mı kapağı sâkiyā

2. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 2

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Tutmayınca sen yasağı sâkiyā
Meyde atmaz mı kapağı sâkiyā

3. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 4

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Şūfi hażm itmezse bu cünbişleri
Söyle gevşetsün kuşağı sâkiyā

4. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 6

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Tiğ-ı ğamzeñdir niyām-ı ruşşat it
Gel telef itme bu çağı sâkiyā

5. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 8

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Neş'eyi bezme yürüt ikdām ile
Bu ħusūşa baş ayadı sâkiyā

6. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 10

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Cāy-ı mihr olmaz mı burc-ı sünbüle
Perçemiñden çöz o bağı sâkiyā

7. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 12

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Zāhidi şıfra çıkar tenzīl idüp
Var anı burun aşadı sâkiyā

8. sâkiyā:

Gazel 10

Mısra: 14

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Şu'le-i meyle Nebīl-āsā bu şeb
Destime yandır çerāđı sâkiyā

9. sâkiyā:

Gazel 17

Mısra: 3

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Sākīyā 'aks-i leb-i gülgün ile duht-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıızab itdin bu şeb

10. **sākīyā:**

Gazel 106

Mısra: 6

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Kimi mahmūr-ı fırkat kimi ser-mest-i vişālīndir
Bu bezmi sākīyā ben gerdiş-i devrāna beñzetdim

11. **sākīyā:**

Gazel 110

Mısra: 5

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Sākīyā duht-ı rez elīñ öpsün
Hāst-gār-ı ayāgdır gönülüm

12. **sākīyā:**

Kaside 16

Mısra: 37

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

O şeş-hāne kadeh bārūt-ı meyle sākīyā dolsun
Dikildi tūğ-ı şāhī ğamla vaqt-i kār-zār oldu

13. **sākīyā:**

Kıt'a 79

Mısra: 1

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Sākīyā kim ki seni bezm-i müheyyāda görür
Gāyet-i neş'eyi ol vaqt-i hūmeyyāda görür

14. **sākīyā:**

Müseddes 1

Mısra: 10

Ey içki dağıtan, kadeh sunan!.

Akçe itmez devre kıl meclisde āheng-i şitāb
Sākīyā buzlanmadan destiñdeki la'l-i müzāb

sakız:

1. **sakız:**

Gazel 7

Mısra: 3

*Sakız ağacının ve bazı ağaçların kabuklarından
sızan, sarımtırak beyaz renkli, hoş kokulu reçine.*

Ruğlarıñ rengi sakız alı mı gül şerbeti mi
Pek açıkdan hele ey mugbeçe āl oldu baña

sal-:

1. **saldım:--dı, --m**

Gazel 29

Mısra: 9

Yollamak, göndermek.

Nebīlā ol hümāya şāh-bāz-ı himmeti saldım
Havalandım firarım gitdi elden herçi-bād-ābād

2. **şalınca:--ınca**

Kıt'a 58

Mısra: 15

Göndermek, yollamak.

Her şemse-i tāk-ı nevi bahre şalınca pertevi
Mağv itdi māh-ı şeb-revi reşk-i ziyā-yı Topkapu

salā:

1. **şalā:**

Kıt'a 19

Mısra: 5

*Minareden cuma namazına çağırarak II Çağrı,
davet.*

Seyre gelsün söyle Dārāya şalā dārātını
Şevketin her cum'a kâşırır zebān ta'bīrden

salā disün:

1. **şalā disün:--sün**

Kıt'a 20

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Sala okumak II Cuma ve cenaze namazına
çağırarak için minarelerden okunan salavat.*

Şīrāze bend-i cild-i cihāndır felek müdām
Varsa nazīr-i nüshā-i zātī disün şalā

salāh:

1. **şalāh:-a**

Kıt'a 37

Mısra: 10

Düzelme, iyileşme, iyilik.

Virmeyüp eyyâm-ı mes'ûdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tıttı şalâha bir bir erbâb-ı fesâd

şalâh-ı hâline:

1. şalâh-ı hâline:--i, --n, --e

Kıt'a 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İyi hâl.

Eyler istidlâl târîhim şalâh-ı hâline
Zühd ile ma'mûr 'Îmâdüddîn Ebu'l Takvâ ola

sâlâr-ı haksîñ:

1. sâlâr-ı haksîñ:--sîñ

Kaside 11

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Allah'ın başkumandani, reisi.

'Arşa çıkdı mehçe-i râyât-ı iclâliñ seniñ
Meh-âdem sâlâr-ı Haksîñ yâ Rasûlallâh meded

sâl-i ferruh-fâl:

1. sâl-i ferruh-fâl:

Kaside 16

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Uğurlu yıl.

Dinildikçe 'aķîb-i cemrede her sâl-i ferruh-fâl
Yine feyz-i rebî'îñ müceb-i def'-i hasâr oldı

sâlik olan:

1. sâlik olan:--(a)n

Kıt'a 56

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir tarikata dahil olup hidayet yolunu takip etmek.

'İlm ü 'amelle zâtı mümtâz-ı 'âlem idi
Sâlik olan bu işre râh-ı Hüdâya gitdi

sâlikâ:

1. sâlikânîñ:--nîñ

Gazel 4

Mısra: 7

Allah yolunda gidenler.

Ayagı yer basar mı sâlikânîñ farṭ-ı hâhişden
Bu şüretle reh-i vuşlatda olmaz nakş-ı pâ peydâ

salik-i râh-ı hakikat:

1. salik-i râh-ı hakikat:

Kıt'a 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hakikat yolunun yolcusu II ârif(ler).

Mâlik-i sırr-ı tarikat oldı zıkr-i kalb ile
Salik-i râh-ı hakikat idi ol merd-i zarîf

şalın:

1. şalın:

Terkib-bend 2

Mısra: 23

Naz ve eda ile yürümek II salınmak.

Rûz-ı 'ıyd oldı şalın serv-i hırâmân-âsâ
Reviş-i kadd-i dil-âvîziñe kurbân olayım

saltnat:

1. saltnat:

Kıt'a 35

Mısra: 6

Hükümdarlık, sultanlık.

Žamma tebrîke Utârid vaşfını mecbûrdur
Saltnat elķâbına virdükde nev-'unvân cülûs

2. saltnat:

Muhammes 1

Mısra: 12

Hükümdarlık, sultanlık.

Luṭf idüp kullarınıñ mülhemine
Saltnat zevķi virir her demine

saltnat-pîrâ-vı rif'at ola:

1. saltnat-pîrâ-yı rif'at ola:--a

Kıt'a 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Büyük/ yüce saltanatı süslemek.

Mihr ü mâhî rütbe-i kadr-i bülendi pest idüp
Saltanat-pîrâ-yı rif'at ola Sultân Muştafâ

sāmān:

1. **sāmānımı:** -ı, -m, -ı

Kıt'a 96

Mısra: 4

Servet, zenginlik.

Bî-bâk gezersem nola ferdâ-yı kıyâmet
Sāmānımı ol kıamet-i mevzûna değışdim

sāmî:

1. **sāmî:**

Kıt'a 43

Mısra: 14

*(Ar.sumuvv "yükselmekten" Sāmî) yüksek, yüce
(sadrızamlı ve sadrazamlık makamıyla ilgili işler
için kullanılırdı).*

Tām olur târîhî fikr-i hâzî-i ismiyle Nebîl
Bû Bekir Paşa bula firdevsde Sāmî makâm

san-:

1. **şanma:** -ma

Gazel 129

Mısra: 3

Sanmak, zannetmek.

Tehî şanma habâb-ı duht-ı rez dūşîzelikdendir
Olur havfından ekşer tıfl-ı endek-sâle tebhâle

2. **şanup:** --up

Gazel 94

Mısra: 9

Sanmak, zannetmek.

Yol şanup sūy-ı vişâle merdüm-i hayret-zede
Daldı bir girdâb-ı hūn-efşâna kim çeşmimdir ol

sañ:

1. **şan:**

Gazel 12

Mısra: 10

Sanmak, zannetmek.

Çıkıdı mâhiyyeti beyâza mehiñ
Şan Nebîlâ debîrdir mehtâb

2. **sanmış:** -mış

Gazel 18

Mısra: 9

Sanmak, zannetmek.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafağ sanmış Nebîl
Hâl-i gerdan kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

3. **san:**

Gazel 35

Mısra: 6

Sanmak, zannetmek.

Zâhir itdikçe vücûdumda eşer-i maşş-ı nigâh
San gül-i şad-berg nañl-ı yâsemîne bestedir

4. **sanup:** -up

Gazel 54

Mısra: 11

Sanmak, zannetmek.

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûh olur Bihzâd
Hırâm-ı nâz ile ol kıadd-i serv-endâma şûret vir

5. **san:**

Gazel 58

Mısra: 5

Sanmak, zannetmek.

Hayâlîñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşırında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hūn-âb-ı çeşmimdir

6. **şan:**

Gazel 130

Mısra: 4

Sanmak, zannetmek.

O kudum hūsn-i hañ zîb-i ruh-ı âl olıcak
Nüşa-i nâdiredir şan dolaşur elden ele

7. **şan:**

Gazel 150

Mısra: 9

Sanmak, zannetmek.

Şan mağribî-i define cüdur
Çâh-ı zenahtında hâli yok mı

Mîmi güzer-kerân-ı şahş-ı kemâl
Kâse-i nûnı şan siper gibidir

8. şan:

Kaside 2

Mısra: 4

Sanmak, zannetmek.

Sirişk-i 'ayn-ı 'uşşâk eylemiş pür-cevher etrâfîñ
Şan engüşt-i şehâdetde 'ayândır halka-i tevḥîd

14. şandîñ:-dı, -n

Mesnevi 1

Mısra: 24

Sanmak, zannetmek.

Çâh-ı zekana varup dolandîñ
Ol âbı görüpde yüzde şandîñ

9. şan:

Kaside 12

Mısra: 98

Sanmak, zannetmek.

Cüyâ-yı vaşf-ı zât-ı hümayûnuñ 'aciz ile
Deryâ-yı bî-gerâna şan icrâ-yı âb ider

15. şan:

Muhammes 3

Mısra: 11

Sanmak, zannetmek.

Şem'e şan pervâne döndi
Bulmadı her yana döndi

10. şanma:-ma

Kıt'a 7

Mısra: 8

Sanmak, zannetmek.

Züb-i âgûş eylemişdir hâle bir meh-ṭal'ati
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pāk-i ekremi

16. şan:

Terkib-bend 1

Mısra: 130

Sanmak, zannetmek.

Çok fitneyi itdi hâne ber-düş
Şan gerdenidir o ke's-i kâfûr

11. şan:

Kıt'a 23

Mısra: 13

Sanmak, zannetmek.

Züleyhâ-yı zamân şan Yūsufa 'arz-ı vişâl itdi
Aķan hûn-ı 'adû ḥinnâ-yı ḥüsn ü ân-ı Mısr oldu

17. saña:-a

Kaside 15

Mısra: 86

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Ancak medâr-ı faḥr u mübâhât bendeñe
Olmaz mı bendelik saña ey mefḥar-ı bahâr

12. şan:

Kıt'a 35

Mısra: 10

Sanmak, zannetmek.

'Aks-i hûn-ı ḥaşmıdır dâmen-ṭırâz-ı şevketi
İtdi şan evreng-i şubḥa mühr-i nûr-eḫşân cülûs

18. saña:-a

Mesnevi 1

Mısra: 7

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Lâkin saña bir naşṭhatim var
Tut gûşını başka şöḫbetim var

13. şan:

Kıt'a 69

Mısra: 50

Sanmak, zannetmek.

19. şanı:-ı

Gazel 119

Mısra: 6

Nam, şöret, şan, ün.

Teveccüh şeyhe lâzımdır mürîd-i hâkden ref'e
Bülend olmakda şânı şeb-neme mihriñ tenezzülden

20. **şânına:-ı, -n, -a**

Kıt'a 18

Mısra: 26

Nam, şöret, şan, ün.

Nebîlâ dense mîkât-i felekdir
‘Ayârî şânına belkim hâleldir

21. **şân:**

Kıt'a 36

Mısra: 6

Nam, şöret, şan, ün.

Bende şevkimden Nebîlâ söyledim târîh-i tām
Şân ile Sultân Maḥmūd oldu dehre pâdişâh

22. **şân:**

Kıt'a 48

Mısra: 23

Nam, şöret, şan, ün.

Esās-ı devleti şân ile kesb itdikçe istiḥkām
Mu‘ammer ide bānîsi o şāhı Ḥazret-i ma‘būd

23. **şânına:-ı, -n, -a**

Muhammes 1

Mısra: 18

Nam, şöret, şan, ün.

Bedr iden ḳudretidir māh-ı nevi
Cümlesi şânına bürhân-ı ḳavî

24. **şan:**

Kaside 16

Mısra: 25

Sanki, adeta.

Şakāyık şan duvağ-ı âl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbaḳ şıgār mı hep görenler ḥāst-gār oldu

25. **şan:**

Kıt'a 69

Mısra: 64

Sanki, adeta.

Bu beyân-ı müfid ile ḥaḳḳā
Şan ma‘āni-i muḥtasar gibidir

26. **şan:**

Kıt'a 89

Mısra: 2

Sanki, adeta.

‘Ālem-i ābı o kim her gice deryāda görür
Şüret-i neş’eyi şan ‘ālem-i rû’ yāda görür

27. **şāna:--a**

Gazel 131

Mısra: 10

Şöhret, itibar, ün.

Seri kâra gelür mi mû-şikāfân olmadan mecrûḥ
Ḳarîn-i zülf olınca sînesin şad-çāk ider şāna

san ider:

1. **san ider:--(e)r**

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zannetmek, sanmak.

Her kim ki cüst cû-yı femînde şitāb ider
Fikrinde san sebāḥat-ı baḥr-ı serāb ider

saña:

1. **saña:**

Gazel 8

Mısra: 1

”Sen” zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

O perî rûyı mı gördüñ ‘acabā n’oldı saña
O ḥayālâtı söyle baña n’oldı saña

2. **saña:**

Gazel 8

Mısra: 4

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Eylemem va'dimi pā-māl-ı tegāfūl dir idiñ
Şimdi ey nāsih-i āyīn-i vefā n'oldı saña

3. saña:

Gazel 8

Mısra: 8

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Büy-ı cānān ile terfīh-i fuād eylemediñ
Kavlimiz bu idi ey bād-ı şabā n'oldı saña

4. saña:

Gazel 8

Mısra: 10

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Zülf ü rüyūñda değil ise Nebīlā nazarıñ
Böyle āh itmez idiñ şubh u mesā noldı saña

5. saña:

Kaside 3

Mısra: 8

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Seni Hāk ḥāce-i esrār idüp 'ilm-i ledünnīde
Saña keşf eyledi āyet-be-āyet yā Rasūlallāh

saña kaldı:

1. saña kaldı:--dı

Mesnevi 1

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Sana düştü, senin sorumluluğuna girdi.

Bir cild kadar beyāza aldı
Merhūm olunca saña kaldı

san'at:

1. san'atıyle:--i(y)le

Gazel 42

Mısra: 6

Sanat. II Ustalık.

Kaşdı bu dollāb ile ḥalkın gözin açmak mıdır
Şan'atıyle fāḥr idüp keḥḥāl kendin gösterir

şāniye:

1. şāniyeyle:--y, --le

Kıt'a 47

Mısra: 13

Dakikanın altmış cüzde bir cüzü.

Değil kābil daḳīka şāniyeyle vāsfı dikkatde
Gerekse artırup peyveste-i ḥadd-i hezār eyle

sanki:

1. sanki:

Gazel 34

Mısra: 2

Sanki, gibi.

Tiğ çekmiş ḡamzeden bir ḥün-feşāndır çeşm-i yār
Sanki mirrīḥ-i sipihr-i ḥüsñ ü āndır çeşm-i yār

sanma:

1. sanma:

Gazel 21

Mısra: 2

Sanmak, zannetmek.

O meh kim meclis-i pertevde dīdār olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envār olur her şeb

2. sanma:

Gazel 39

Mısra: 7

Sanmak, zannetmek.

Sanma muḥabbetiñden ider 'āşīka nazar
Seyr it kemān-keşānı nigāhı hedefdedir

3. şanma:

Gazel 49

Mısra: 10

Sanmak, zannetmek.

Eyledi ḥoygerde Nebīlā şarāb
Şanma 'arāk jāle-i ruḥsānrıdır

4. **şanma:**

Tahmis 2

Mısra: 4

Sanmak, zannetmek.

Birisi gitse hezārı itmede i' lān-ı 'aşk

Şanma kim hālī kalur 'uşşākdan meydān-ı 'aşk

5. **şanma:-ma**

Tahmis 1

Mısra: 43

Sanmak, zannetmek.

Şanma kim gāflet-şī 'ārān-ı tecellī fehm ider

Sırr-ı her-agāhı cūyān-ı tecellī fehm ider

sanma ki:

1. **sanma ki:**

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zannetme ki.

Rūz u şeb sanma ki beyhūde felek devr eyler

Mihr ü meh iki nişān-dāne-i aḥter tesbīh

2. **şanma ki:**

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zannetmek.

Tih-i gamı dil şanma ki iḳdām ile geçmiş

İmdād-ı ayağ-ı mey gül-fām ile geçmiş

sanma kim:

1. **sanma kim:**

Gazel 65

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zannetme ki.

Şimdi artırmadadır kāmeti kendince o yār

Sanma kim gūşına feryād-ı dem-ā-dem yetişür

2. **sanma kim:**

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zannetme ki.

Sanma kim leb-ber-leb-i peymāne-i ḥāmūşdur

Maḥrem-i sırr-ı lebiñ mestāne-i ḥāmūşdur

3. **sanma kim:**

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zannetme ki.

Keşret-i 'aks-i nigeḥ billürdan fānūs olur

Sanma kim mışbāḥ-ı ḥüsni bād-ı āhım söndürür

saña:

1. **saña:**

Gazel 8

Mısra: 2

*"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.*

O perī rūyı mı gördüñ 'acabā n'oldı saña

O ḥayālātı söyle baña n'oldı saña

2. **saña:**

Gazel 8

Mısra: 6

*"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.*

Pey-rev-i pīr mi pesmānde-i tedbīr misiñ

Tīr-i müjgān ile ey ḳadd-i dü-tā n'oldı saña

3. **saña:**

Gazel 67

Mısra: 5

*"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.*

Onda bir nāz eylemek lāzım saña

At onun cānā niyāzıñ nāz olur

4. **saña:**

Gazel 118

Mısra: 13

*"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.*

Saňa ekşer Nebilâ reşk ider ehl-i ma'ârifden
'Ayândır kadri nâsın rif'at-ı şâne hasûdundan

5. **saňa:**

Kaside 2

Mısra: 5

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Saňa eylerse izhâr-ı le'tâ'if hamsede makşûd
Anı iş'âra remz-i hâcegândır halka-i tev'hîd

6. **saňa:**

Murabba 3

Mısra: 7

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Saňa fitne sipâhîdir
Diyâr-ı hüsne sulţânsın

7. **saňa:**

Murabba 3

Mısra: 15

"Sen" zamirinin yönelme durumu eki almış
şeklidir.

Saňa lâzım gelür hânde
Ki sen bir verd-i handânşın

sar-:

1. **şardıkça:--dıkça**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Sarmak, dolamak.

Kâfûrına zabt ider Boğâzı
Şardıkça o mü-miyâna şardım

2. **şardım:--dı, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 38

Sarmak, dolamak.

Kâfûrına zabt ider Boğâzı
Şardıkça o mü-miyâna şardım

sar:

1. **sar:**

Gazel 25

Mısra: 4

Sarmak, dolamak.

Sineme dök o zülf-i ham-be-hamı
Sar bu dâğ üstine o bâğı yürüt

sarây-ı muhabbeti:

1. **sarây-ı muhabbeti:--i**

Gazel 146

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Muhabbet sarayı.

Ey Türk-beççe Kaşamonudan mısın 'aceb
Zabt eylediñ bu eski sarây-ı muhabbeti

sarf:

1. **şarfda:--da**

Gazel 70

Mısra: 7

Harcama, tüketme.

Elleri düde kadar şarfda kudret mefkûd
İtse de düdını çün halka-i ejder micmer

sarf eyledim:

1. **şarf eyledim:--dı, --m**

Gazel 101

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kullanmak, tüketmek.

Şarf eyledim alınca bu şeb ruhşat-ı vişâl
Gencîne-i derûn-ı pür-efkârı neyleyim

sarf idüp:

1. **şarf idüp:--(ü)p**

Kıt'a 59

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Harcamak, kullanmak, tüketmek.

Bu bir hayr-ı 'azîm oldı ki bâlâya mümâşildir
Hazâ'in şarf idüp bir Cedvel-i Sîm eyledi icrâ

sarf-ı himmet evle:

1. **şarf-ı himmet eyle:**

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Lütuf,kerem,yardım etmek.

Mey-i müstakbele gel şarf-ı himmet eyle ey şakī
Humār-ı neş'e-i mazi bizi şürīde-ḥāl eyler

şarf-ı zihn idüp:

1. **şarf-ı zihn idüp:--(ü)p**

Gazel 142

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aklını kullanma.

Maşdar-ı fıkır itme şarf-ı zihn idüp müstakbeli
Rabt-ı kalb ile Nebilā ḥaḳḳa sen her ḥâlde

şarf-ı zihn itmezden:

1. **şarf-ı zihn itmezden:--mez, --den**

Kıt'a 57

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aklı kullanmak.

'Aks ider âyine-i kalbinde ḥüsn-i şüreti
Şarf-ı zihn itmezden evvel keşf-i sırr-ı mübheme

sārī:

1. **sārī:**

Gazel 87

Mısra: 3

*Birinden diğerine geçen, yayılan, sirâyet eden,
nüfuz eden.*

Hükmi cārī feyzi sārī gün gibi
Ol Hıdīv-i lâ-mekânıñ adı 'aşk

2. **sārī:**

Kıt'a 57

Mısra: 2

*Birinden diğerine geçen, yayılan, sirâyet eden,
nüfuz eden.*

Mecma'ü'l-bahreyn-i elṭâf ü himemdir şâh-ı dîn
Cüdi cārī şu gibi sārī vücüd-ı âdeme

sarıl-:

1. **şarılun:--sun**

Kaside 5

Mısra: 2

Sarılmak II dolanmak.

Giribânıñ tutup ebr-i günâhım yâ Rasûlallâh
Şarılun dâmen-i eflâke âhım yâ Rasûlallâh

sarkındılık itdi:

1. **sarkındılık itdi:--di**

Terkib-bend 1

Mısra: 95

Kelime Tipi: -

*Sataşmak, laf atmak II karışmak, müdahale
etmek.*

Sarkındılık itdi būs-ı lebde
Gisū-yı siyâhı reh-zen itdiñ

sarşar:

1. **şarşar:**

Gazel 71

Mısra: 6

Ar. Pek şiddetli, pek gürültülü rüzgâr.

Rüzgârı dokunup 'aklı kıl üstünde kodı
Bâr olup müy-ı miyân-bendiñi şarşar ḥançer

2. **şarşarıñ:--ı, --ñ**

Kaside 15

Mısra: 33

Ar. Pek şiddetli, pek gürültülü rüzgâr.

Tahrîkde olurdu 'ayân 'aczi şarşarıñ
Temkîni olsa tâb-dih-i lenger-i bahâr

sat-:

1. **şat:**

Kıt'a 92

Mısra: 4

Satmak.

Yok yere olduñ nemek-rîz-i şarâb-ı la'l-i yâr
Tuzlu şat biz gitdik ey ḥaṭ var ol şimden gerü

savt:

1. **şavt:**

Kıt'a 56

Mısra: 9

Bağırma, haykırma, çığlık.

Bir şavt irişdi nâ-gâh târîhidir Nebîlâ
Şimdi Melek Efendi mülk-i bekâya gitdi

sa'v:

1. sa'yı:--i

Kıt'a 57

Mısra: 9

Çaba, gayret.

Açdı sa'yı Ka'betullâhın reh-i mesdûdını
Şaldı şark u garba şıdk-ı niyyet ile zemzeme

sa'y itdikçe:

1. sa'y itdikçe:--dikçe

Gazel 42

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çalışma, gayret etme.

Rağbet-i nâsı füzûn eyler sükût-ı ehl-i hâl
Ketme sa'y itdikçe şâhib-mâl kendin gösterir

şavd ider:

1. şavd ider:--(e)r

Terkib-bend 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Fikrim gibi rişte-i dırâzı
Bir lu'b ile şavd ider hümâyı

şavd olunurmuş:

1. şavd olunurmuş:--(u)r, --mış

Gazel 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Avlanmak.

Bat-ı şarâba muvâfık ağır tûfeng midir
Nefs ile şavd olunurmuş şikâr 'âlem-i âb

şavd-geh:

1. şavd-gehde:--de

Gazel 63

Mısra: 18

Av yeri, avı çok olan yer.

Fikr-i vaşlı zîb-i âgüş-ı hayâlimdir Nebîl
Şayd-gehde zîver-i fitrâk olur nâhçirler

şavd-ı felek:

1. şavd-ı felek:

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Feleğin avı (sevgiliye ulaşmak bağlamında).

Atdı kemend-i zülfini şavd-ı felek için
Ğarrâ o meh ki server-i taht-ı gurûrdur

şavd-ı mürğ-i havâl eyler:

1. şavd-ı mürğ-i havâl eyler:--r

Gazel 48

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hayal kuşunu avlama.

Rü'yâda şavd-ı mürğ-i havâl eyler ey Nebîl
Şahbâz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i hâb ider

sâve:

1. sâyesinde:--si, --n, --de

Gazel 112

Mısra: 3

Gölge || Himaye, gözetme.

Ben zülfî sâyesinde o tûbâ-hırâmın âh
Mağbûte rûz-gâr idim eyvâh bir zamân

2. sâyeñde:--eñ, --de

Kaside 9

Mısra: 19

Gölge || Himaye, gözetme.

Penâh-ı bî-kesândır cümlesi sâyeñde hâmd olsun
Hüdâdan her biri luţf u 'atâdır yâ Rasûlallâh

3. sâyesi:--si

Kıt'a 103

Mısra: 2

Gölge || Himaye, gözetme.

Şeh-en-şâh-ı mu‘azzam Hâzret-i Sultân Maḥmūd Hân
Ola zıll-ı Hüdâdır ḥaşr olunca sāyesi memdûd

sāye-i ‘adl-i hümâyûnunda:

1. **sāye-i ‘adl-i hümâyûnunda:--u, --n, -, --da**

Kıt'a 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Padişahın adaletinin gölgesi.

Hâzret-i Sultân Maḥmūd Hân-ı gerdûn-mesnediñ
Sāye-i ‘adl-i hümâyûnunda ‘âlem oldı şâd

sāye-i baht-ı siyâha:

1. **sāye-i baht-ı siyâha:--a**

Gazel 30

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kara bahtının gölgesi.

Ol miyân kim rişte-i efkârdır mû koymuş ad
Sāye-i baht-ı siyâha ‘aks-i gîsû koymuş ad

sāye-i gîsûda:

1. **sāye-i gîsûda:--da**

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Saçın gölgesi.

Bir tarafdır sāye-i gîsûda ‘âr ser-fürû
Rûḥ-ı Mecnûn reh-nümâ-yı şâh-râhımdır benim

sāye-i gîsûsı:

1. **sāye-i gîsûsı:--sı**

Gazel 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının gölgesi.

Zîb-i şadr-ı mû-şikâfânem ne lâzım kîl ü kâl
Sāye-i gîsûsı fevḳ-i sîne-i çâkimdedir

sāye-i mekke:

1. **sāye-i mekke:**

Kıt'a 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mekke'nin gölgesi, sığmağı.

O zıllullâhdır şâh-ı zamân kim iftiḥâr eyler
Aña ḥidmetle kim fâḥr-ı zemîndir sāye-i Mekke

sāye-i mevlânâda:

1. **sāye-i mevlânâda:--da**

Kıt'a 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mevlana'nın gölgesi.

Baş eger mi felege sāye-i Mevlânâda
Ser-fürû eyleyen ol der-geh-i pür-iclâle

sāyeñde:

1. **sāyeñde:**

Gazel 105

Mısra: 4

Yardım, sayende.

Turre sermāye-i ‘aḳla zarar ey serv-i revân
Bu hevâiligi sayeñde kazandım bilürüm

2. **sāyeñde:--ñde**

Kaside 4

Mısra: 3

Yardım, sayende.

Alur sayeñde rub ‘un çâr-yâr erbâb-ı ‘işyânıñ
Olinca çâr-erkân-ı şefâ ‘at yâ Rasûlallâh

sāyesi olur:

1. **sāyesi olur:--(u)r**

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gölge olma.

Zât-ı lâzım ehl-i taklîdiñ olur mı sāyesi
Ben Nebîlâ irtifâ ‘ı görmedim zıllarda hiç

savf:

1. **şayf:**

Kaside 15

Mısra: 93

Yaz mevsimi.

Şayfi şitâ şitâyı idüp şayf ber-ţaraf
Her sâl ola ĥarîfde ġâret-ger-i bahâr

2. şayfi:--ı

Kaside 15

Mısra: 93

Yaz mevsimi.

Şayfi şitâ şitâyı idüp şayf ber-ţaraf
Her sâl ola ĥarîfde ġâret-ger-i bahâr

şayfivve-i nev:

1. şayfiyye-i nev:

Kıt'a 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yeni yazlık ev.

Nebîlâ 'aks-i ĥâme şafĥa-i târîĥden düşdi
Ola cây-ı şafâ şayfiyye-i nev Ĥân Maĥmûda

sây-ı dergehi:

1. sây-ı dergehi:--ı

Kaside 16

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Dergahı, eşîġi ziyaret etme.

Fürûġ-ı mihr-i 'âlem-tâb-ı iġbâliñ görüp fâik
Felek-ruĥsâra sây-ı dergehi leyl ü nehâr oldı

sâz-ı dil-i şeydâya:

1. sâz-ı dil-i şeydâya:--y, --a

Kıt'a 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çılgın gönlün sazı.

Tel kırıp muţrib-i çarĥ eyledi devr-i nâ-sâz
Urdı mızrâb-ı ecel sâz-ı dil-i şeydâya

sâz-ı emelde:

1. sâz-ı emelde:--de

Gazel 101

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arzunun sazı.

Mestâne büselikte ħarâr eylemiş yine
Sâz-ı emelde nagme-i tekrârı neyleyim

sâz-ı emelden:

1. sâz-ı emelden:--den

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Arzunun sazı.

Çalındı ġuşuma sâz-ı emelden nagme-i vuşlat
Benim müstaġnî-i aheng-i feryâd olduğım günler

seb'a:

1. seb'adan:--dan

Kaside 15

Mısra: 51

şabâ: Sabahleyin ġün doğusundan esen hafîf ve yumuşak rüzgar.

Baĥş iderek leţâ'if-i ĥamseyle seb'adan
Feyzi hezârı eyler idi server-i bahâr

sebâhat-ı bahr-ı serâb:

1. sebâhat-ı bahr-ı serâb:

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Serap denizinin suda yüzmesi.

Her kim ki cüst cû-yı femînde şitâb ider
Fikrinde san sebâhat-ı bahr-ı serâb ider

sebak-ĥânân-ı iĥlâş:

1. sebak-ĥânân-ı iĥlâş:--dı

Kıt'a 48

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Saf, halis talebe/ şakirt.

Veled peydâ idüp bu mekteb-i 'irfâna ħalbinde
Sebak-ĥânân-ı iĥlâş oldı ĥatm-ı ĥâcede mevcûd

sebeb:

1. sebeb:

Gazel 52

Mısra: 12

*Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey,
neden.*

Kelām-ı bî-edebdir ehl-i 'irfânın gelû-gîri
Qabûl-i loğma-i hûşka sebep te'dîb-i dendândır

2. sebebdir:--dir

Gazel 66

Mısra: 3

*Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey,
neden.*

Hande-i yâre sebebdir nâle-i 'uşşâk-ı zâr
Gonçeler feryâd-ı bülbülden tebessüm-rîz olur

3. sebeb:

Gazel 111

Mısra: 6

*Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey,
neden.*

Dehen-güşâ olıcak nutka hâli şemm olunur
Sebeb değil midir ifşâ-yı sırr-ı meste zebân

4. sebeb:

Gazel 143

Mısra: 1

*Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey,
neden.*

Pertev-i hüsne sebep zülf-i siyehdir düşda
Ol mehiñ artar fûrûğî hâle-i âğüşda

5. sebeb:

Mesnevi 1

Mısra: 43

*Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey,
neden.*

Lâl oldığıma sebeb kederdir
Bir gamla ki firâkat pederdir

6. sebeb:

Terkib-bend 2

Mısra: 43

*Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey,
neden.*

Sînedir çâk-ı girîbâna sebep şevkimden
Şûret-i şekveyi bir vech ile izhâr itmeyim

7. sebebden:--den

Terkib-bend 2

Mısra: 42

*Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey,
neden.*

Bâr olur bülbül-i şûrîdeniñ âhıyla baña
Bu sebebden gülî ben zîver-i destâr itmeyim

sebeb ne:

1. sebeb ne:

Murabba 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sebeb nedir, niçin?

Ġamzeñle yine çeşmiñi iş'âra sebeb ne
İmâ ideyor hançer-i hûn-hâra sebeb ne

2. sebeb ne:

Murabba 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sebeb nedir, niçin?

Va'd itmiş idiñ vaşlını inkâra sebeb ne
Öldürme beni başın içün cânım efendim

3. sebeb ne:

Murabba 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sebeb nedir, niçin?

Ġamzeñle yine çeşmiñi iş'âra sebeb ne
İmâ ideyor hançer-i hûn-hâra sebeb ne

sebeb olur:

1. sebeb olur:--(u)r

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Vesile olmak, yol açmak.

Vişâliñ ey meh-i ken'ân olur sükûna sebeb
Düşürme eşkimi gözden 'azîz olur giderek

sebeb-i na're-i hezâr:

1. sebeb-i na're-i hezâr:

Kaside 15

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Bülbül naralarının (seslerinin) sebebî.

Keyf-i şabûhdur sebeb-i na're-i hezâr
Leb-rîz-i şebnem oldu yine sâgar-ı bahâr

sebeb-i vahşet-i yâr:

1. sebeb-i vahşet-i yâr:

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgiliden ayrılık sebebî.

Sebeb-i vahşet-i yâr olmada takşîr-i niyâz
Biz Nebîlâ buñı nokşân-ı himemden bilürüz

sebkat:

1. sebkat:

Gazel 42

Mısra: 13

Geçme, ilerleme.

Hakkâ lâzımdır 'ubûdiyyetde sebkat ey Nebîl
Hidmete kim itse isti'câl kendin gösterir

sebkat ider:

1. sebkat ider:--(e)r

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Geçmek, önüne geçmek, üstünlük sağlamak,
geride bırakmak.*

Yâri yolda niyâzı sebkat ider
Nâz ile bir gider ki hiç şorma

sebkat-i emsâlde:

1. sebkat-i emsâlde:--de

Gazel 142

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Benzerlerini geçme, ilerleme.

Dest-ber-bâlâ-yı destî gösterir iflâs aña
Kim ki çâpük-pâ olursa sebkat-i emsâlde

sebû:

1. sebûyî:--y, --ı

Gazel 144

Mısra: 5

Şarap kabı, şarap testisi.

Ol felek-meşreb sebûyî câmdan dūr itmesün
Devr-i nûş-â-nûş-ı bezme mihr ü mehdîr her biri

sebûk-magzân-ı ikbâle:

1. sebûk-magzân-ı ikbâle:--e

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Geleceğin, mutluluğun düşüncesizleri/
akılsızları.*

Girân-serlik olur 'ârız sebûk-magzân-ı ikbâle
Degil mi derd-i ser zâhîrdîr ey keyf-i şahbâdan

sebûk-serân:

1. sebûk-serânda:--da

Gazel 92

Mısra: 7

Hafîf düşünceli, beyinsiz, akılsız.

Sebûk-serânda olur mı vakâr-ı ehl-i kemâl
Çıkar hevâya tehî keffesi terâzünüñ

sebz-i giyâhı:

1. sebz-i giyâhı:--ı

Kıt'a 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeşil otlar.

Ser-â-ser hâkî güyâ mâye-i feyz-i bahâr olmuş
Ki her sebz-i giyâhı gıbta-fermâ hatt-ı müşgine

sebz-i hatı olsa:

1. sebz-i hatı olsa:--sa

Terkib-bend 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yeni çıkan yüz tüyleri, yeşil ayva
tüyleri olma.

Dir lebde nihandır Āb-ı Hayvân

Sebz-i haṭṭı olsa Hızr-ı güyâ

sebz-i haṭṭı:

1. sebz-i haṭṭı:--ı

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yeni çıkan yüz tüyleri.

Sebz-i haṭṭı dâldır germiyyete

Gâyeti feyz-i bahârîñ yaz olur

secdegâh ide:

1. secdegâh ide:--e

Kıt'a 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mescit eylemek.

Bir cemâ'at-kudsiyân geldi Nebîl târîḥ için
Sahn-ı ḥuldi secdegâh ide İmâm Abdü'l-laṭîf

secde-geh-i şâh mahmûd oldu:

1. secde-geh-i şâh mahmûd oldu:--dı-dı

Gazel 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sultan Mahmut'un secde yeri olmak.

Haremeyniñ olıcaḳ ḥademi eslâfı gibi
Şükr ile oldu zemîn secde-geh-i Şâh Maḥmûd

secde-i mestân-ı harâbât:

1. secde-i mestân-ı harâbât:

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meyhane sarhoşlarının secdesi.

Cemşide ise secde-i mestân-ı harâbât
Bâķî mi degîl fitne-i da'vâsı 'anûduñ

secde-i mest-i müdâmdan:

1. secde-i mest-i müdâmdan:--dan

Gazel 121

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Devamlı sarhoş olanların secdesi.

Sehven ku'ûdı fark idemezken kıyâmdan
Çek pây-ı daḥlî secde-i mest-i müdâmdan

secde-i şükr:

1. secde-i şükr:

Kıt'a 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şükür secdesi.

Secde-i şükr ile bir târîḥ yazdım ey Nebîl
Sürdi yüz pây-ı Rasûlullâh ceyş-i müslimîn

secde-i şükr itdi:

1. secde-i şükr itdi:--dı

Kıt'a 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şükür secdesi yapmak.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir târîḥ
Ola sa'îd bu câhîñ bi-ḥürmeti'l-Haremeyn

2. secde-i şükr itdi:--dı

Kıt'a 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şükür secdesi yapmak.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir târîḥ
Ola sa'îd bu câhîñ bi-ḥürmeti'l-Haremeyn

secancel-i dil-i safvet:

1. secancel-i dil-i safvet:

Kıt'a 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saf/ temiz gönlün aynası.

Umûr-ı müşkile şüret-nümâ-yı imkândır
Secancel-i dil-i safvet beyânıdır bî-reyn

2. secencel-i dil-i şafvet:

Kıt'a 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saff/ temiz gönlün aynası.

Umür-ı müşkile şüret-nümâ-yı imkândır
Secencel-i dil-i şafvet beyânıdır bî-reyb

sedd olan:

1. sedd olan:--(a)n

Kıt'a 57

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Engel olmak, önlemek.

Pâdişâh-ı baħr u berr İskender-i hürşîd-fer
Himmetidir sedd olan def'-i Ye'cüc-i ğama

sedd oldu:

1. sedd oldu:--dı

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Engel olmak; kapamak, tıkamak.

Zâhidiñ sedd oldu ğuşı penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şüret-i hâmuşda

sedd-i mecra-yı nigâh:

1. sedd-i mecra-yı nigâh:

Gazel 104

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bakış yolunun seti.

O mâhıñ bezmini garķ-âb ider fevvâre-i eşkim
Bu hasretle eger ben sedd-i mecra-yı nigâh itsem

sefine-i hüş:

1. sefine-i hüş:

Terkib-bend 1

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

*Güzellik gemisi II sevgilinin güzellik unsurları;
şiiir kitabı.*

Urdı karaya sefine-i hüş
Şeh-bâz-ı nîgehde üsküf olmaz

segâh:

1. segâh:

Kıt'a 101

Mısra: 11

*Musikimizde segah beşlisiyle hicaz dörtlüsünün
birleşmesinden meydana gelen ve segah perdesinde
karar kılan en eski ve beğenilerek kullanılan bir
birleşik makam.*

Fevti târîhi segâh ile qarâr itdi Nebîl
Gitdi Şeydâ Dede yâ hû diyerek 'uķbâya

sehâb:

1. sehâb:

Kıt'a 23

Mısra: 22

Bulut, ebr.

Açılsun rûşen olsun çeşm-i Ya'ķûb-ı felek ğayrı
Şehâb açıldı meh-tâb-ı meh-i Ken'ân-ı Mışr oldu

sehâb ider:

1. sehâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Bulutlanma.

Zerrîn siper idüp aña hürşîd-i enveri
Püşîdesin anuñ daħi ğâhî sehâb ider

sehâb-ı müşg-bâr oldu:

1. sehâb-ı müşg-bâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Misk kokulu bulut olma.

Bu günler der-hevâ-yı sünbûlîsi 'âlem-i âbîñ
Güneş-ruhsâra ğîsûlar sehâb-ı müşg-bâr oldu

sehven:

1. sehven:

Gazel 121

Mısra: 1

Yanlışlıkla, hata ile.

Sehven ku'ûdi fark idemezken kıyâmdan
Çek pây-ı dahîl secde-i mest-i müdâmdan

selâm:

1. **selâmdan:-dan**

Gazel 121

Mısra: 4

Selam, selam verme.

Hem-cinsini nazarda hâkâretle mûr ider
İgmâz-ı 'ayn iden mütekebbir selâmdan

selb eyleyüp:

1. **selb eyleyüp:--y, --(ü)p**

Kaside 12

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Ortadan kaldırma, yok etme, yok edilme.

Destinden ihtiyârını selb eyleyüp o şüh
'Uşşâkını muḳallid-i tavr-ı şebâb ider

selef:

1. **selef:**

Gazel 100

Mısra: 7

Bizden öncekiler, bizden önce yaşamış kimseler,
atarlar, ecdat.

Teşne geçindiler selef hürmeti mahv ider ḫalef
Zîr-i lebiñde nûkte-i ḫat-ı cevâzı neyleyim

2. **selef:**

Kıt'a 51

Mısra: 13

Bizden öncekiler, bizden önce yaşamış kimseler,
atarlar, ecdat.

Selef farḫ-ı zekâsın itseler idrâk dirlerdi
Felâṭûn şîr-ı rüşdinden derûn-ı ḫamde pinhândır

selsebîl:

1. **selsebîl:**

Kaside 5

Mısra: 11

Cennette bir çeşme.

İdince selsebîl dîde-i cûşîş vaḫt-i bî-hûşî
Döner zincîre her târ-ı nigâhım yâ Rasûlallâh

semender:

1. **semender:**

Kıt'a 9

Mısra: 12

Ateşte yanmadığına inanılan ve ağzından alevler
saçan, büyük bir kertenkele şeklinde tasavvur edilen
masal hayvanı.

'Âkıbet bî-çâre mahv itdi vücûd-ı zârını
Çün semender nâr-ı 'aşk içre tutardı âşiyân

semer:

1. **semer:**

Kıt'a 69

Mısra: 38

Meyve.

Sîni dendânın eyledi ser-fîz
Şîni üç dâneli semer gibidir

semiyy-i mefḫar-ı 'âlem:

1. **semiyy-i mefḫar-ı 'âlem:**

Kıt'a 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kâinatın, kendisi ile iftiḫar ettiği zat (Hz.
Muhammed) ile aynı adı taşıyan/adaş.

Semiyy-i mefḫar-ı 'âlem Ḥafîd-i 'âtîfet-kârîñ
İderdi görse Eflâṭûnı farḫ-ı zihni şermende

semt-i ḫatâya:

1. **semt-i ḫatâya:--y, --a**

Kıt'a 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tehlikeli yol.

Müfti-i Kaştamonı ol fâzıl-ı cihânîñ
Kim tutmadıysa ḫavlin semt-i ḫatâya gitti

semt-i taḫsîne:

1. **semt-i taḫsîne:--e**

Kıt'a 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Övgü semti.

Hafîd-i 'atîfet-güster ki farţ-ı zihn ü idrâki
Felâṭunı zarûrî mâ'il eyler semt-i tahsîne

semt-i vaşlı:

1. semt-i vaşlı:--ı

Gazel 137

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma semti.

Görürdük semt-i vaşlı şafvetinden 'âlem-i âbın
O cām-ı pür-şafâ-yı mey ayaıklı dūr-bîn olsa

sen:

1. seniñdir:-in, -dir

Murabba 4

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Reşk-i meleksiñ
Devrân seniñdir

2. sensiz:-siz

Gazel 9

Mısra: 4

İkinci tekil şahıs zamiri.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dād iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflāk baña

3. seniñ:-iñ

Kaside 12

Mısra: 47

İkinci tekil şahıs zamiri.

Me'yūs olup 'ināyet-i Hākdan seniñ gibi
'Âlemde kim bu zenbi 'aceb irtikāb ider

4. seni:-i

Gazel 134

Mısra: 7

İkinci tekil şahıs ('âşığın yerine).

Çıkarır kıbleden seni âhîr
Tarf-ı ebrûda hâle meyl itme

5. saña:-a

Gazel 127

Mısra: 6

İkinci tekil şahıs zamiri II sevgili.

Tîr-i müjgânın yetişdi cāna dek (Nūrî)
Ey kemân-ebrû saña şad âferîn (Nebîl)

6. sende:

Kaside 8

Mısra: 10

II. tekil şahıs zamiri - Hz. Muhammed yerine.

Cihānda nükte-i nâ-çizine yok vüs'at-ı efkâr
Nedir sende o esrâr-ı ilahî yâ Rasûlallāh

7. seniñ:-iñ

Kaside 11

Mısra: 11

II. tekil şahıs zamiri - Hz. Muhammed yerine.

'Arşa çıkdı mehçe-i rāyât-ı iclālîñ seniñ
Meh-ḥadem sālâr-ı Hākşıñ yâ Rasûlallāh meded

8. seni:-i

Kaside 12

Mısra: 27

İkinci tekil şahıs II âşık.

Fikr-i ayâğ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu hırş-ı fışk eliñdeki âbı şarâb ider

9. seniñ:-iñ

Gazel 56

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri.

Mest-i gamzeñ keşf-i rāz eyler lisân-ı hāl ile
Güşe-i çeşmiñ seniñ mey-hâne-i ḥāmūşdur

10. seni:-i

Kaside 12

Mısra: 20

İkinci tekil şahıs zamiri || Şair.

Olma o Leylî-meşrebe ser-dāde-i hevā
Dīvāne- cū gibi seni pür-pîç ü tâb ider

11. **seniñ:-iñ**

Kaside 7

Mısra: 13

İkinci tekil şahıs zamiri (Hazret-i Muhammed kastedilerek).

Nebıl-āsā seniñ bir bende-i nā-çizîñ olmağdır
Dü 'âlemde medâr-ı iftiḥârım yâ Rasûlallâh

12. **saña:-a**

Gazel 48

Mısra: 5

İkinci tekil şahıs zamiri II Aşık, şair.

Şâhâne zevk için saña câmiñda gösterir
Târ-ı Cemi o muğbece şekl-i ḥabâb ider

13. **sen:**

Gazel 126

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri II Sevgili.

Dest-i sâķide ser-firâz eylediñ duḡt-ı rezi
Hiç ayagı yer başar mı meyl-i cām itdikçe sen

14. **sen:**

Gazel 134

Mısra: 10

İkinci tekil şahıs zamiri (aşığın yerine).

Deste bî-mey piyâle olma Nebıl
Bedre baķ sen hilâle meyl itme

15. **sen:**

Gazel 126

Mısra: 2

İkinci tekil kişi zamiri. II Sevgili.

Fitneler berçide- dāmendir kıyām itdikçe sen
Ḳametiñ seyr-i kıyāmetdir ḥırām itdikçe sen

16. **sen:**

Gazel 126

Mısra: 4

İkinci tekil kişi zamiri. II Sevgili.

Dide-düz-ı şâh-râh iltifât itdiñ beni
Küşe-i çeşmiñle imâ-yı selâm itdikçe sen

17. **sen:**

Gazel 126

Mısra: 10

İkinci tekil kişi zamiri. II Sevgili.

Mest iken böyle Nebilâ ol tegâfûl- pîşeye
Reşk iderdi rûḡ-ı Cem 'arz-ı merâm itdikçe sen

18. **sen:**

Gazel 127

Mısra: 12

İkinci tekil kişi zamiri. II Sevgili.

Âh-ı çeşmi düşmen-i imândır (Nebıl)
Sen o kâfirden amân olma emîn (Nûrî)

19. **sen:**

Gazel 142

Mısra: 14

İkinci tekil kişi zamiri II Şair.

Maşdar-ı fıkır itme şarf-ı zihn idüp müstaķbeli
Rabṭ-ı kalb ile Nebilâ ḥaķķa sen her ḥâlde

20. **sende:-de**

Kıt'a 34

Mısra: 13

İkinci tekil şahıs zamiri. II Şair kendisini kastetmektedir.

Söyle bir târîḡ sende ey Nebıl
Ḳıla Sa'düddîn Beg ḡuldu maķām

21. **sen:**

Kıt'a 47

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

O zıll-ullâh-ı Cem-câhıñ sen ey mihr-i felek her gün
Baķup bu irtifâ'-ı şânına reşkenden 'âr eyle

22. **seniñ:-iñ**

Kaside 12

Mısra: 107

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Mevkûf eylemiş seniñ ihsânına Hudâ
Bu fikri ben dimem fakat ehl-i 'azâb ider

23. sen:

Gazel 17

Mısra: 1

İkinci tekil şahıs zamiri II sevgili yerine.

Uykuluk ey şûh sen nûş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârı hâsm-ı hâb itdiñ bu şeb

24. seni:-i

Gazel 74

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri II zâhid yerine.

Garaññ fehm ideriz hâhiş-i huld eylemeden
Zâhidâ biz seni aşhâb-ı şikemden bilürüz

25. seni:-i

Gazel 106

Mısra: 8

İkinci tekil şahıs zamiri II zâhid yerine.

Sükûtun ba'zı yerde müsiqî-veş hüsni zâhirdir
Seni evvel görüşde zâhidâ insâna beñzetdim

26. sen:

Gazel 126

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. || Sevgili.

Fitneler berçide- dâmendir kıyâm itdikçe sen
Kâmetiñ seyr-i kıyâmetdir hırâm itdikçe sen

27. sen:

Gazel 126

Mısra: 6

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. || Sevgili.

Ahmer-i kânı göründi reng-i çeşm-i bülbüli
Gülgülü câmeyle 'arz-ı ihtîşâm itdikçe sen

28. sen:

Gazel 10

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Tutmayınca sen yasağı sâkiyâ
Meyde atmaz mı kapağı sâkiyâ

29. sen:

Gazel 25

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Gerçi abdâlî çok yürütmüş var
Sen Nebilâ hünerle tağı yürüt

30. sen:

Gazel 33

Mısra: 13

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sen Nebîl-âsâ ne işit hem ne bil
Der-diyâr oldı kararım der-diyâr

31. sen:

Gazel 84

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Devr-i ebvâb ider misiñ vâ'iz
Böyle sen der-beder misiñ vâ'iz

32. sen:

Gazel 84

Mısra: 3

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Vizr-i dünyâyı sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde har misiñ vâ'iz

33. seni:-i

Gazel 46

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri (sevgili).

Açılmışdır gönül ferzânesi menşûbe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

34. sende:-de

Murabba 7

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nizâmı kalmamış zülf-i siyâhın

Nedir sende bu efkâr-ı perîşân

35. sen:

Kaside 6

Mısra: 14

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri || Hz.

Muhammed.

Nebî-i zâr bendeñ olsa da âlûde-i 'işyân

Ümîd-i lûtf ider sen pâdişehden yâ Rasûlallâh

36. sende:--de

Gazel 72

Mısra: 8

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri (Kibir ve işve sarhoşu yerine).

Çeşm-i mahmûr niçün haşm-ı dil-i merdumdür

Sende insânsın ey mest-i mey-i nahvet ü nâz

37. sensiñ:-sin

Kaside 15

Mısra: 69

İkinci teklik şahıs zamiri; Hz. Muhammed.

Sensiñ veliyy-i ni'met-i 'âlem ki ser-be-ser

Eyler cihânı âtîfetiñ hem-ser-i bahâr

38. sensiñ:-sin

Kaside 11

Mısra: 5

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri (Hz. Muhammed).

Ehl-i şirkiñ mahv iden sensiñ sevâd-ı kızbini

Şubh-ı şıdķ-âşâr-ı Hâķsın yâ Rasûlallâh meded

39. seni:-i

Kaside 14

Mısra: 12

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri (şair).

Hep ser-fürü-yı Hâķla nazar ber-kadem imiş

Ol hâķ-i pâ görür seni ebrâr-ı naķş-bend

40. sen:

Kıt'a 47

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Münebbih istemez îķāza ol şâh-ı dil-âgâhı

Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taht iftiķâr eyle

41. sen:

Kıt'a 84

Mısra: 1

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sitemle baş-ı maķâl itdi sen ne söylersin

Vişâli mahz-ı hayâl itdi sen ne söylersin

42. sen:

Kıt'a 84

Mısra: 2

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sitemle baş-ı maķâl itdi sen ne söylersin

Vişâli mahz-ı hayâl itdi sen ne söylersin

43. sen:

Kıt'a 84

Mısra: 4

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cevâbı ye's-i vişâl oldı sürme-i âvâz

Su'âli emr-i muķâl itdi sen ne söylersin

44. sen:

Kıt'a 103

Mısra: 17

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Berîn ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i güş eyle

Alındı şâhibin irzâ ile bu hâne-i maķdûd

45. sen:

Muhammes 1

Mısra: 23

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen de ol mu'tarif 'acַz u ķuşûr

Ululardan ulu bil Allâhı

46. **sen:**

Muhammes 2

Mısra: 16

" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

Hâk-i pâyiñ zîver-i eflâkdir
Kurb-ı ev ednâya olduñ sen qarîn

47. **sen:**

Murabba 3

Mısra: 12

" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

Lebiñ hem-neş'e-i müldür
Sen ol mañlûb-ı devrânsiñ

48. **sen:**

Murabba 3

Mısra: 16

" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña lâzım gelür hânde
Ki sen bir verd-i hândañsiñ

49. **saña:-a**

Tahmis 2

Mısra: 7

" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

Bu riyâ ile saña düşsün mü da'vâ-yı nüzûl
İtmeyince şıdķı pây-endâz-ı pehnâ-yı nüzûl

50. **saña:-a**

Terkib-bend 3

Mısra: 20

" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

Dil-sîr-i vuşlat itmedesin nâ-sezâları
Bu kec nighehle cevri düşürmez idim saña

51. **saña:-a**

Terkib-bend 3

Mısra: 21

" Sen " ikinci teklik şahıs zamiri.

Ben dogrısı bu tavrı düşürmez idim saña
IV

52. **seniñ:-iñ**

Kaside 9

Mısra: 11

II. tekil şahıs zamiri. II Hz. Muhammed (s.a.v.)
yerine.

Seniñ pervâneñ ol îfâ-yı şevk itmez cemâ'atdır
Ki zâtıñ şem'-i mihrâb-ı vefâdır yâ Rasûlallâh

53. **seni:-i**

Kaside 12

Mısra: 11

II. teklik kişi zamiri (Hz. Muhammed'in yerine).

Mişvâr-ı esb-i nefse heves-kâr idüp seni
Çevgân-ı irtikâb ile pâ-der-rikâb ider

54. **seni:-i**

Kaside 12

Mısra: 14

II. teklik kişi zamiri (Hz. Muhammed'in yerine).

Çarhıñ muvâfık ise de devri öğünme kim
Seyl-i sirişke şöñra seni âsiyâb ider

55. **seni:-i**

Kaside 12

Mısra: 39

"Sen" ikici tekil şahıs zamiri.

Ol günde muktezâ-yı 'amel 'âkıbet seni
Havfim budur ki suhre-i şeyh ü şâb ider

56. **seni:-i**

Kaside 12

Mısra: 99

"Sen" ikici tekil şahıs zamiri.

Vaşf eyleyüp Kelâm-ı Kadîmiñde Hâk seni
Mesned-nişin-i tahtıña nüh kıbâb ider

57. **sende:--de**

Gazel 150

Mısra: 11

İkinci tekil şahıs zamiri.(saki).

Sākī ele al ayagı sende
Devr-i feleğin hilālî yok mı

58. **seni:-i**

Kaside 12

Mısra: 45

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Şair.

Dil nuṭka gelse böyle gelür hab̄ı idüp seni
Cümle kelāmın ecvibe-i müsteṭāb ider

59. **seni:-i**

Kıt'a 79

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Sākīyā kim ki seni bezm-i müheyyāda görür
Gāyet-i neş'eyi ol vaḳt-i ḥumeyyāda görür

60. **seni:-i**

Terkib-bend 2

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

İtmesün ḳadd-i bülendiñ seni maḡrūr-ı cihān
Ḥün-ı dil cümle o çeşmān-ı füsün-kāra fedā

senā:

1. **senāsın:-sı, -n**

Kıt'a 47

Mısra: 10

Övgü, medih.

Veliyyü'n-nimet-i 'ālemdir Abdullāh Efendi kim
Yazup Dürrī senāsın zīb-i gūş-ı rüz-gār eyle

senāsın:

1. **senāsın:**

Kıt'a 55

Mısra: 3

Övgü, medih.

Senāsın şu gibi ezberle tertīb-i lisān eyle
Nedem kim maḥv ola sūz-ı nihānıñ āb-ı şāfiden

senā-yı mū-miyānı:

1. **senā-yı mū-miyānı:--ı**

Mesnevi 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ince belinin övgüsü.

Yetmez mi hevā-yı mū-miyānı

Pek ince senā-yı mū-miyānı

sencide etdikde:

1. **sencide etdikde:--dik, --de**

Kaside 16

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Ölçmek, tartmak.

İdüp keḳküli der-dest 'ālemi sencide etdikde
O maḥdüm-ı sa'ādet-mendden ümmīdvār oldu

sencide idince:

1. **sencide idince:--ince**

Gazel 111

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ölçmek, tartmak.

İdince ḥalkı terāzū-yı dīde sencide
Virir cevāb-ı muvāfiḳ bülend ü peste zebān

sencide itdi:

1. **sencide itdi:--di**

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ölçmek, tartmak.

İtdi çār-ebrūsını sencide mīzān-ı nigh
Tār-ı çeşm ol afitāb-ı çārümüne bestedir

sencide-i çeşm-i rüz-gārım:

1. **sencide-i çeşm-i rüz-gārım:--ı, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: 140

Kelime Tipi: -

Zamanın gözünün kararı/terazisi.

Ben gerçi nazarda bir gubārım

Sencide-i çeşm-i rüz-gārım

sende:

1. **sende:**

Mesnevi 1

Mısra: 63

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Var sende anı şitâb eyle
'Arz-ı şeh-i Cem-cenâb eyle

sene:

1. **sene:**

Kıt'a 34

Mısra: 4

Yıl, sene.

'Adl ile kıldı Yeñişehre varup
Bir sene icrâ-yı şer'e ihtimâm

sened-i neş'edir:

1. **sened-i neş'edir:--dir**

Gazel 37

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutluluk senedi.

Haft-ı lebiñ kim sened-i neş'edir
Gâyeti yok bir şaded-i neş'edir

seng:

1. **sengi:-i**

Gazel 55

Mısra: 3

Taş.

Sengi fenâr-ı cisme atup lu'b-ı nâzda
Nev-restedir o rûh-ı revânım tutuşdurur

2. **sengini:--i, --n, --i**

Terkib-bend 1

Mısra: 106

Taş.

Qalbiñ gibi Bî-sütûn-ı 'aşkıñ
Her sengini kûh-ı âhen itdiñ

seni:

1. **seni:**

Kaside 3

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri (Hz. Muhammed yerine).

İdüp Hâk hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh
Seni ba's itdi bâ-mihr-i nübüvvet yâ Rasûlallâh

2. **seni:**

Kaside 3

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri (Hz. Muhammed yerine).

Seni Hâk hâce-i esrâr idüp 'ilm-i ledünnide
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

seniñ:

1. **seniñdir:--dir**

Murabba 4

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Mihr-i feleksin
Devrân seniñdir

2. **seniñdir:--dir**

Murabba 4

Mısra: 8

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Dünyâyı bend it
Devrân seniñdir

3. **seniñdir:--dir**

Murabba 4

Mısra: 12

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Kakül perîşân
Devrân seniñdir

4. **seniñdir:--dir**

Murabba 4

Mısra: 16

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Aç rakşa desti
Devrân seniñdir

5. **seniñdir:--dir**
Murabba 4
Mısra: 20
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

Vir bâde cāna
Devrân seniñdir

seped-i neş'edir:

1. **seped-i neş'edir:--dir**
Gazel 37
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Mutluluk sepeti.

Bülbül iden rind-i şafâ meşrebi
Gönçe-i zerrîn seped-i neş'edir

ser:

1. **serimiz:--(i)m, --(i)z**
Gazel 73
Mısra: 9
Baş, kafa.

Serimiz lâyıķ-ı seng-i sitem olduysa Nebîl
Biz o leylî revîşîñ serzenîşîñden bilürüz

2. **serde:--de**
Gazel 103
Mısra: 5
Baş, kafa.

Bu edâlar serde kayd-ı zülfîñi işmâmedir
Sünbül-i bağ-ı cefâ zîb-i külâhımdır benim

3. **seri:-i**
Gazel 131
Mısra: 9
Baş, kafa.

Seri kâra gelür mi mü-şikâfân olmadan mecrûh
Karîñ-i zülf olunca sînesin şad-çâk ider şâna

4. **serimde:--(i)m, --de**
Gazel 146
Mısra: 10
Baş, kafa.

Sevdâ-yı tûresiyle ser-efrâzım ey Nebîl
Eyler serimde cilde hümâ-yı muhabbeti

ser-:

1. **serdi:--di**
Terkib-bend 2
Mısra: 8
Sermek.

Ey nigâhında 'ayân âfet-i şad şûr-ı cihân
Serdî tahkîr-i hürâm itmede der-zîr-i kâdem

ser- levha-i fuḥûl-ı kirâm oldu:

1. **ser- levḥa-i fuḥûl-ı kirâm oldu:--dı**
Kıt'a 20
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Yüce, cömert ileri gelenlerin başlığı olma.

Te'rif idüp kulüb-ı cihânı bu ḥayr ile
Ser- levḥa-i fuḥûl-ı kirâm oldu ḥabbezâ

serâb ider:

1. **serâb ider:--(e)r**
Kaside 12
Mısra: 72
Kelime Tipi: -
Serap etmek.

Tâb-efḡen olsa şu 'le-i ḥurşîd-i re'feti
Deryâ-yı pür-ḥurûş-ı zünûbı serâb ider

ser-â-pâ:

1. **ser-â-pâ:**
Gazel 56
Mısra: 11
Baştan ayağa, tamamen.

Yâr feryâd-ı dil-i zâra ser-â-pâ güş iken
Gül gibi şermende bir cânâne-i ḥâmûşdur

2. **ser-â-pâ:**
Gazel 104

Mısra: 4

Baştan ayağa, tamamen.

Hüsünde kıl kadar nokşanı yok mizân-ı dikkatde
Ser-â-pâ mü-yı cismi çeşm-i binâ-yı nigâh itsem

3. **ser-â-pâ:**

Gazel 129

Mısra: 13

Baştan ayağa, tamamen.

Mu ‘ayyeb-cü ser-â-pâ çeşm olur gözden geçürmekde
Hata-püşân Nebilâ eylemez tahsîn gırbâle

4. **ser-â-pâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 1

Baştan ayağa, tamamen.

Ser-rişte-i fitnedir ser-â-pâ
‘İydeyn mi kaşlarını tev’em

5. **ser-â-pâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Baştan ayağa, tamamen.

Reftârını zülf ider kıyâmet
Ser-rişte-i fitnedir ser-â-pâ

6. **ser-â-pâ:**

Murabba 10

Mısra: 9

Baştan ayağa, tamamen.

Dolmuş hum-ı dil meger ser-â-pâ
Engür-ı muhabbetiñle câna

ser-â-ser:

1. **ser-â-ser:**

Gazel 69

Mısra: 1

Baştan başa, tamamen.

Râh-ı vaşl-ı yârden ‘âlem ser-â-ser bî-haber
Nakş-ı pây-ı Hızra bak bu yolda rehber bî-haber

2. **ser-â-ser:**

Kaside 3

Mısra: 9

Baştan başa, tamamen.

Zebân olsa ser-â-ser müy-ı ten ta ‘dâd için cirmim
Bulunmaz kıl ü kâlinde nihâyet yâ Rasûlallâh

3. **ser-â-ser:**

Kaside 16

Mısra: 27

Baştan başa, tamamen.

Ser-â-ser şahın-ı bâga üşkûfe câderle zeyn olmuş
Yine urdı gül-i şayeste-i geşt ü güzâr oldu

4. **ser-â-ser:**

Kaside 16

Mısra: 84

Baştan başa, tamamen.

İdince hürde-kârı ‘işvede nâzende-i tab ‘ım
Ser-â-ser rişte-i nâz-ı bütân beg-süste târ oldu

5. **ser-â-ser:**

Kıt’a 21

Mısra: 9

Baştan başa, tamamen.

Ser-â-ser hâki gūyâ mâye-i feyz-i bahâr olmuş
Ki her sebz-i giyâhı gıbta-fermâ hâtt-ı müşgine

6. **ser-â-ser:**

Kıt’a 51

Mısra: 12

Baştan başa, tamamen.

Hudâdan nâsa bir luğf oldu kim zât-ı humâyûnu
Ser-â-ser ‘acimiz ifâ-yı şükride nümâyândır

7. **ser-â-ser:**

Kıt’a 103

Mısra: 27

Baştan başa, tamamen.

Ser-â-ser soñra teslîm eyledi cūyâ-yı tahkîki
Bulup Zeyl-i Şakâyıkda olinca vâşıl-ı makşûd

ser-‘asker:

1. **ser-‘askeri:--i**

Kıt'a 99

Mısra: 3

Ordunun başı, ordu kumandanı.

Mülk-i fâsîñ zülfidir ser-‘askeri
Sünbülü divânına serheng ider

ser-‘asker-i bahār eyledi:

1. **ser-‘asker-i bahār eyledi:--di**

Kaside 15

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Baharın ordu komutanı yapma.

Tahrîk-i fitneden yine havf itmeyüp şabâ
Zülf-i ‘arûsı eyledi ser-‘asker-i bahâr

ser-âzâd olması:

1. **ser-âzâd olması:--ma, --sı**

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dertsiz, tasasız olma.

Yine farṭ-ı tam‘adır şıḳlet-i ruḥânî-i ma‘zûl
Ser-âzâd olması bâr-ı diğerdır pûşt-i ḥammâla

ser-be-ser:

1. **ser-be-ser:**

Gazel 94

Mısra: 7

Baştan başa, tamamen.

Dehri Tâtâr-ı nîgeh gözden geçürmüş ser-be-ser
Zâtını bulmuş dūr-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

2. **ser-be-ser:**

Kaside 15

Mısra: 69

Baştan başa, tamamen.

Sensiñ veliyy-i ni‘met-i ‘âlem ki ser-be-ser
Eyler cihânı âṭıfetiñ hem-ser-i bahâr

3. **ser-be-ser:**

Kıt'a 4

Mısra: 4

Baştan başa, tamamen.

Luṭfuna ser-dâde-i teslîm olup
Ser-be-ser şâyân-ı iḥsân oldu dil

4. **ser-be-ser:**

Kıt'a 41

Mısra: 1

Baştan başa, tamamen.

Disünler ḥavf-ı tîḡ-ı şavlet ile ser-be-ser dehrîñ
Ser-efrâzânı hep râm oldu cünd-i Ḥân Maḥmûda

5. **ser-be-ser:**

Kıt'a 57

Mısra: 17

Baştan başa, tamamen.

Ser-be-ser tecdîd olup sâhil-serây-ı Topkapu
Oldı şâyân-ı nişest ol pâdişâh-ı a‘zama

6. **ser-be-ser:**

Kıt'a 69

Mısra: 58

Baştan başa, tamamen.

Anda te‘dîb-i tıfl-ı ma‘nâya
Noktalar ser-be-ser bûber gibidir

ser-bülend:

1. **ser-bülendi:--î**

Kıt'a 50

Mısra: 1

Yüksek, yüce, âli.

Sudûruñ ser-bülendi Ḥazret-i Âşım Efendiniñ
Ḳudûmı şadr-ı Rûma mâye-baḥş-ı iftiḥâr oldu

serçe-veş:

1. **serçe-veş:**

Gazel 96

Mısra: 2

Serçe gibi.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem ḥâmûş olur bûlbûl
Yanımda ḥayretinden serçe-veş bir kuş olur bûlbûl

ser-dāde-i hevā olma:

1. ser-dāde-i hevā olma:--ma

Kaside 12

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Arzu ve hedefe baş vermiş, baş koymuş.

Olma o Leylî-meşrebe ser-dāde-i hevā
Dīvāne- cū gibi seni pür-pîç ü tâb ider

ser-dāde-i teslīm oldım:

1. ser-dāde-i teslīm oldım:--di, --m

Terkib-bend 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Boyun eğmeye baş koyma.

Şiken-i turrede ser-dāde-i teslīm oldım
Bende kayd it beni de lutfuña şâyân olayım

ser-dāde-i teslīm olup:

1. ser-dāde-i teslīm olup:--(u)p

Kıt'a 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boyun eğmeye baş koyma.

Lutfuna ser-dāde-i teslīm olup
Ser-be-ser şâyân-ı ihsân oldu dil

serdāde-i teslīm olup:

1. serdāde-i teslīm olup:--up

Gazel 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Boyun eğmeye baş koyma.

Bağlandım olup zülfüne serdāde-i teslīm
Mānend-i Nebîl 'aşkı takrîre güvâh it

2. serdāde-i teslīm olup:--up

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boyun eğmeye baş koyma.

Pāyi çek serdāde-i teslīm olup bu rāhdan
Pençe-gür-i dest-i taqdîr olamaz tedbîrler

ser-dāde-i teslîmdir:

1. ser-dāde-i teslîmdir:--dir

Kaside 9

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Boyun eğmeye baş koyma.

Biri ser-dāde-i teslîmdir hilm ü hicâbından
Şecâ'atle biri şîr-i Hüdâdır yâ Rasûlallâh

ser-dār:

1. ser-dār:

Kıt'a 24

Mısra: 11

Kumandan, başkumandan.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dār ile
Kendi 'azm itmek eger lâzım gelürse bî-gümân

ser-dār-ı şadr-ı a'zâmın itdi:

1. ser-dār-ı şadr-ı a'zâmın itdi:--di

Kıt'a 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sadrazamı başkomutanlıkla görevlendirme.

İtdi bu tenbîh ile ser-dār-ı şadr-ı a'zâmın
Haşma var mülk-i ademde eyle ta'yîn-i mekân

2. ser-dār-ı şadr-ı a'zâmın itdi:--di

Kıt'a 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sadrazamı başkomutan yapma.

İtdi bu tenbîh ile ser-dār-ı şadr-ı a'zâmın
Haşma var mülk-i ademde eyle ta'yîn-i mekân

şeref:

1. şeref:

Kaside 12

Mısra: 90

Kıvanç, övünme, onur, haysiyet.

Ey zîb-i tahtgâh-ı risâlet ki bâbîña
Şehler de bendelikle şeref iktisâb ider

2. **şerefle:--le**

Kıt'a 29

Mısra: 12

Kıvanç, övünme, onur, haysiyet.

Rebi'-ü'l-evveli'n on dokuzuncu pençşembe gün
Şerefle her biri icrâ-yı sünnet eyledi bî-bâk

3. **şerefde:-de**

Kıt'a 33

Mısra: 12

Kıvanç, övünme, onur, haysiyet.

Felek gül-gönçe-i ikbâlin itsün zîver-i tâcı
Şerefde âfâtâb u mâha kılsun rûz u şeb hânde

4. **şerefde:-de**

Kıt'a 49

Mısra: 12

Kıvanç, övünme, onur, haysiyet.

Kıyâs olmaz hûlûş-ı sâfıdır ol şâha çün zemzem
Müsâvî mi şerefde kurb ile hem-sâye-i Mekke

5. **şerefden:-den**

Murabba 7

Mısra: 1

Kıvanç, övünme, onur, haysiyet.

Bu şeb hıfz olmamış vaşlî şerefden
İder îmâ bu eṭvâr-ı perîşân

ser-efrâz:

1. **ser-efrâzım:--(i)m**

Gazel 146

Mısra: 9

Benzerlerinden üstün olan, seçkin, mümtaz.

Sevdâ-yı turreşiyle ser-efrâzım ey Nebî
Eyler serimde cilde hümâ-yı muḥabbeti

ser-efrâzân:

1. **ser-efrâzânı:--ı**

Kıt'a 41

Mısra: 2

Eşraf, ileri gelenler.

Disünler ḥavf-ı tîg-ı şavlet ile ser-be-ser dehrî
Ser-efrâzânı hep râm oldı cünd-i Ḥân Maḥmûda

seret:-

1. **seret:**

Kaside 3

Mısra: 12

Bakmak.

Humâyûn zât-i tû çün zîver-i evreng-i levlâkest
Nihâde ber seret tâc-i sa'âdet yâ rasûlallâh

ser-firâz:

1. **ser-firâzı:--ı**

Terkib-bend 1

Mısra: 35

Benzerlerinden üstün olan II sevgili.

Reftâra götür o ser-firâzı
Gisûlara cây olursa gerden

ser-firâz eylediñ:

1. **ser-firâz eylediñ:--di, --ñ**

Gazel 126

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüceltmek.

Dest-i sâkîde ser-firâz eylediñ duḥt-ı rezi
Hiç ayagı yer başar mı meyl-i cām itdikçe sen

ser-firâz-ı şehândır:

1. **ser-firâz-ı şehândır:--dır**

Kıt'a 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Padişahların en üstünü, önde geleni.

Sultân Selîm Ḥân ki ser-firâz-ı şehândır
Ferş-i kademi atlas-ı çarḥ olsa sezâdır

ser-fürü:

1. **ser-fürü:**

Gazel 51

Mısra: 6

Baş eğme, itaat etme.

Tahrîk-i serle sünbül işâret ider baña
Şemm âşinâ-yı zülfine bû ser-fürü mudır

2. ser-fürü:

Gazel 103

Mısra: 7

Baş eğme, itaat etme.

Bir tarafdır sâye-i gîsûda 'âr ser-fürü
Rûh-ı Mecnûn reh-nümâ-yı şâh-râhımdır benim

3. ser-fürü:

Gazel 113

Mısra: 7

Baş eğme, itaat etme.

Var meşreb-i kerîmde ednâya ser-fürü
Baş kaldırır mı câma şurâhî isâleden

ser-fürü eyler:

1. ser-fürü eyler:--r

Tahmis 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek, minnet etmek.

Devr-i Âdemden bertü olmakda manşürü'l-livâ
Bi'z-zarûrî ser-fürü eyler cihân ser-tâ-be-pâ

ser-fürü eylerdi:

1. ser-fürü eylerdi:--r, --di

Kıt'a 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

Ser-fürü eylerdi fazlın gûş ideydi Bû 'Alî
Ol daği aşhâb-ı fenn-i hikmete oldu re'ts

ser-fürü evleyen:

1. ser-fürü evleyen:--y, --(e)n

Kıt'a 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

Baş eger mi felege sâye-i Mevlânâda
Ser-fürü evleyen ol der-geh-i pür-iclâle

ser-fürü ider:

1. ser-fürü ider:--(e)r

Gazel 146

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

Bir zülfe ser-fürü mî ider rûzgârda
Kayd itdirir mî gayrî hevâ-yı muhabbeti

ser-fürü idince:

1. ser-fürü idince:--ince

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek.

Hüsnü'ne ser-fürü idince rakîb
Çâğ-ı hûn-rîzidir bu çâğı yürüt

ser-fürü-gerde:

1. ser-fürü-gerde:

Gazel 106

Mısra: 3

Baş eğmiş II itaat etmiş.

Rakîbî fikr-i hattın eyleyince ser-fürü-gerde
Sütür içre yazılmış ser-nigün şeytâna beñzetdim

ser-fürü-yı bîdi:

1. ser-fürü-yı bîdi:--i

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Söğütün itaat etmesi, baş eğmesi.

Re's-i Kayısı lâne-i mürğ eylemiş ser-keşliği
Ben Nebîlâ ser-fürü-yı bîdi tahsîn eyledim

ser-fürü-yı hakla:

1. ser-fürü-yı hakla:--la

Kaside 14

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Allah'a itaat etme, boyun eğme.

Hep ser-fürü-yı Hakla nazar ber-kadem imiş
Ol hâk-i pâ görür seni ebrâr-ı nakş-bend

ser-fürü-yı ihtivârı:

1. **ser-fürü-yı ihtiyârı:--ı**

Gazel 63

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Isteklere boyun eğme.

Nev-civâne ser-fürü-yı ihtiyârı gam değil
İ' vicâc-ı kaddine eyler teessüf pîrler

ser-fürü-yı ser-keş:

1. **ser-fürü-yı ser-keş:**

Gazel 92

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dik kafalı, inatçı (güzele) boyun eğme, itaat etme.

Yeter delîl baña ser-fürü-yı ser-keş için
Zarûri düşdigi dâmân-ı yâre gîsûnuñ

sergüzeşt-i 'izzetin:

1. **sergüzeşt-i 'izzetin:--i, --n**

Gazel 64

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şeref, itibar macerası.

Sirişkim mâcerâ-yı zülfî eyler gamzeñe işrâb
Gören çeşm-âşinâsın sergüzeşt-i 'izzetin söyler

ser-hayl-i hûbândır:

1. **ser-hayl-i hûbândır:--dır**

Kıt'a 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellerin başı, en önde geleni.

O şeh ser-hayl-i hûbândır gören âdem çeker hasret
'Alemdir 'işvede kaddi bütün 'âlem çeker hasret

serheng ider:

1. **serheng ider:--(e)r**

Kıt'a 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bekçi, çavuş, yasağcı, kapıcı yapma.

Mülk-i fâsîñ zülfidir ser-'askeri
Sünbûli divânına serheng ider

serheng-i nev-bahâr:

1. **serheng-i nev-bahâr:**

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlkbaharın bekçisi, çavuşu.

Derdest eylemiş yine çevgânın ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahâr

serhengi olurdu:

1. **serhengi olurdu:--(u)r, --dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 90

Kelime Tipi: -

Bekçi, çavuş olmak.

Kıl beste-i zülfî gamdan âzâd
Serhengi olurdu rûh-ı Mecnûn

serheng-i ruhsârîñ:

1. **serheng-i ruhsârîñ:--ı, --ñ**

Gazel 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağının bekçisi, yasağcısı.

Her şikenci devr-i başı hüşdur
Turreler serheng-i ruhsârîñ mıdır

ser-hiş:

1. **ser-hiş:**

Terkib-bend 1

Mısra: 125

Sarhoş.

Çeşmân-ı siyeh o iki ser-hiş
Gîsûnıñ o meh de pençesinde

ser-hoş olur:

1. **ser-hoş olur:--(u)r**

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Düşürmem lâyıq-ı teşbîh-i deryâ-nüş-ı 'aşkım ben
Şarâb-ı jâle-i gülden düşüp ser-hoş olur bülbül

ser-i 'ar'arda:

1. ser-i 'ar'arda:--da

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dağ servisinin başı, ucu.

Zülfini cünbiş-i refânı perîşân itdi
Bu hevâyı ser-i 'ar'arda kodı cilve-i 'aşk

ser-i haşma:

1. ser-i haşma:--a

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Düşmanın başına.

Zîr-i gîsûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebîlâ dehri târ itsem gerek

seril-:

1. serildi:--di

Kıt'a 23

Mısra: 20

Sermek.

Girîbân-ı hayâtı dest-i seyf itdikçe ber-çîde
Serildi bürîyâ-yı deşt bî-pâyân-ı Mısr oldu

ser-kes:

1. ser-keşi:--i

Gazel 100

Mısra: 4

İnatçılık, dik başlılık.

Gerdeni zîr pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogâzı neyleyim

ser-keşlik:

1. ser-keşlikle:--le

Gazel 46

Mısra: 7

İnatçılık, dik başlılık.

Çıkar tâ çarha şâh-ı kibri ser-keşlikle hûd-bîniñ
Dıraht-ı 'ömri bâr-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

2. ser-keşliği:--i

Gazel 107

Mısra: 9

İnatçılık, dik başlılık.

Re's-i Kaysı lâne-i mürğ eylemiş ser-keşliği
Ben Nebîlâ ser-fürû-yı bîdi tahsîn eyledim

sermâye:

1. sermâyeyi:--yi

Gazel 39

Mısra: 4

Varlık, servet.

'Uşşâkı habs-i âh idemez kayd-ı zülf ile
Sermâyeyi o ehl-i hevâ hep telefdedir

2. sermâyesi:--si

Gazel 118

Mısra: 5

Varlık, servet.

Hayâl-i zülfidir sermâyesi sûda-ger-i 'aşkıñ
Ziyân ister mi âdem kıl kadar ümmîd-i sūdundan

3. sermayedir:--dir

Kıt'a 57

Mısra: 6

Varlık, servet.

Kulzüm-i pür-mevc-i gevher-pâş-ı ihsândır o şâh
Başış-ı yek-rûzesi sermayedir şad Hâteme

sermâye-i 'akla:

1. sermâye-i 'akla:--a

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Akıl sermayesi II. Akıl yürütme. III. Akıyla hareket etme, mantıklı düşünme.

Turne sermâye-i 'akla zarar ey serv-i revân
Bu hevâiligi sayeñde kazandım bilürüm

sermâye-i âşüb-ı kıvâmet olsun:

1. sermâye-i âşüb-ı kıvâmet olsun:--sun

Gazel 123

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Kıyamet kargaşasının sermayesi olma.

Dehre sermāye-i āşūb-ı kıyāmet olsun
Fitneler kim dökülür cünbiş-i ref'tarından

sermāye-i mekke itdi:

1. sermāye-i mekke itdi:--di

Kıt'a 49
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mekke'nin sermayesi yapma.

Bilürdi şıdkını şāh-ı cihān Rākım Efendiniñ
O zāta itdi feyz-i rütbesin sermāye-i Mekke

ser-mest idüp:

1. ser-mest idüp:--(ü)p

Kaside 12
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Sarhoş etmek, kendinden geçmek.

Fikr-i ayāğ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu hırş-ı fışk eliñdeki ābı şarāb ider

ser-mest-i ayag olmadı:

1. ser-mest-i ayag olmadı:--ma, --dı

Gazel 75
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Kadeh sarhoşu olma.

Dağı ser-mest-i ayag olmadı yār
O zemīnler bu zamān söylenmez

ser-mest-i tabī'atımdır:

1. ser-mest-i tabī'atımdır:--ı, --m, --dır

Terkib-bend 1
Mısra: 145
Kelime Tipi: -
Tabiat sarhoşu.

Ser-mest-i tabī'atımdır 'ālem
Neşr olmada büyü-i işti'hārım

ser-mest-i vişālîndir:

1. ser-mest-i vişālîndir:--i, --ñ, --dır

Gazel 106
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
(sevgiliye) kavuşma sarhoşu.

Kimi maḥmūr-ı fırkāt kimi ser-mest-i vişālîndir
Bu bezmi sākiyā ben gerdiş-i devrāna beñzetdim

ser-nigün:

1. ser-nigün:

Gazel 68
Mısra: 8
Ters dönmüş, baş aşağı, tepetaklak. II Talihsiz, bahtsız.

Ayagın çeldi leb-rîz-i ḥaseddir şāhib- 'irfāna
Felek her cām-ı ser-şār-ı neşātı ser-nigün ister

2. ser-nigün:

Gazel 106
Mısra: 4
Ters dönmüş, baş aşağı, tepetaklak. II Talihsiz, bahtsız.

Rākibi fikr-i ḥaṭṭın eyleyince ser-fürü-gerde
Sütür içre yazılmış ser-nigün şeytāna beñzetdim

ser-nüvişt:

1. ser-nüvişt:-i

Gazel 85
Mısra: 3
Alın yazısı.

Ser-nüviştı çıkarup zāhire iḥrāc eyler
Zîr-i ḥaṭṭında nihān-ı baht-ı siyāh 'āşık

serpil-:

1. serpilüp:--üp

Gazel 66
Mısra: 9
Büyümek, gelişmek.

Boş bulunmam būs-ı lebde serpilüp mest olsa yār
Cām-ı ümmidim Nebîl-āsā hemān leb-rîz olur

ser-pūs:

1. ser-püş:

Terkib-bend 1

Mısra: 131

Başa giyilen her türlü kisve.

Gīsū-yı mu'anber aña ser-püş

Dil fikr iderek o mü-miyânı

ser-püş-ı bezm-i hüsnidir:

1. ser-püş-ı bezm-i hüsnidir:--i, --dir

Gazel 97

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik meclisinin başlığı II örtüsü.

Güyyā gīsuları ser-püş-ı bezm-i hüsnidir

La'lidir hem neş'e-i mül hālî şeb-bü rüyı gül

ser-püş-ı kıl ü kâlde:

1. ser-püş-ı kıl ü kâlde:--de

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dedikodu başlığı.

Bahş iderken zülfini gördüm o rüy-ı âlde

Oldı güm mihr-i emel ser-püş-ı kıl ü kâlde

ser-rişte:

1. ser-rişte:

Gazel 151

Mısra: 5

*Bir şeyin olmasını, gerçekleşmesini sağlayan
sebeb, vesile.*

Ser-rişte ararmış dil el çekmeğe gīsüdan

Țutmaz bu işi 'âkıl dīvāneyi gördün mi

2. ser-rişte:

Terkib-bend 1

Mısra: 47

*Bir şeyin olmasını, gerçekleşmesini sağlayan
sebeb, vesile.*

Ser-rişte bulursa ger tegāfûl

Yek müyî hezâr ider tegāfûl

ser-rişte-i fitnedir:

1. ser-rişte-i fitnedir:--dir

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fitne ipinin ucu.

Dilde olan ızırâb hālâ

'Aks-i müjem oldı hāme-i mü

2. ser-rişte-i fitnedir:--dir

Terkib-bend 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Fitne ipinin ucu.

Reftārını zülf ider kıyāmet

Ser-rişte-i fitnedir ser-â-pā

ser-rişte-i recā:

1. ser-rişte-i recā:

Gazel 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ümit tutanağı.

Ser-rişte-i recā ola hātın keder gider

Ol vaqt bīm-i māder ü havf-ı peder gider

ser-rişte-i ser-zenişdi:

1. ser-rişte-i ser-zenişdi:--di

Terkib-bend 1

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Sitem, şikayet ipinin ucu.

'Aşkñla uraydı tîşe Ferhād

Ser-rişte-i ser-zenişdi Țaysa

ser-şatr-ı 'ünvân-ı şefâ'at:

1. ser-şatr-ı 'ünvân-ı şefâ'at:

Kaside 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şefa'at unvanının ilk satırı.

Şefî'ü'l-müznibîn kân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

Budur ser-şatr-ı 'ünvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

ser-tâ-be-pâ:

1. **ser-tā-be-pā:**

Tahmis 2

Mısra: 12

Baştan ayağa, tamamen.

Devr-i Âdemden berü olmakda manşürü'l-livā

Bi'z-zarūrī ser-fürü eyler cihān ser-tā-be-pā

ser-tā-be-ser:

1. **ser-tā-be-ser:**

Kıt'a 38

Mısra: 1

Baştan başa.

Hamdülillāh oldu leb-rīz-i feraḥ ser-tā-be-ser

Şimdi 'ālem şulb-ı şāhen-şeh-i dil-agāh ile

ser-tāc-ı şāhān-ı cihān:

1. **ser-tāc-ı şāhān-ı cihān:**

Kıt'a 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihan padişahının baş tacı.

Ser-tāc-ı şāhān-ı cihān zıll-ı Hudā Maḥmūd Hān

Būs-ı kudūmdır hemān dā'im recā-yı Topkapu

ser-tāc-ı şehensāh-ı cihān:

1. **ser-tāc-ı şehensāh-ı cihān:**

Kıt'a 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihanın padişahlar padişahının baş tacı.

Ser-tāc-ı şehensāh-ı cihān Hān-ı Selīmiñ

Bezminde felek dalkavuşı olsa sezādır

ser-tīz eyledi:

1. **ser-tīz eyledi:--di--i, --n**

Kıt'a 69

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Keskinleştirmek.

Sīni dendānın eyledi ser-tīz

Şīnı üç dāneli şemer gibidir

serv:

1. **serviden:--i, --den**

Gazel 53

Mısra: 10

Selvi ağacı, boyunun uzun olması sebebiyle uzun boylu sevgiliye benzetilen ağaç.

Varmıyor gūş-ı yāre āh Nebīl

Ḳāmeti serviden dırāz mıdır

2. **serv:**

Gazel 100

Mısra: 9

Selvi ağacı, boyunun uzun olması sebebiyle uzun boylu sevgiliye benzetilen ağaç.

Serv gibi o mū-miyān düşdi Nebīl mest olup

Ḳıldı küste rişte-i fikr-i dırāzı neyleyim

3. **servi:-i**

Gazel 101

Mısra: 11

Selvi ağacı, boyunun uzun olması sebebiyle uzun boylu sevgiliye benzetilen ağaç.

Pā-der-gil-i hicāb komuş servi dagda

İ'lān-ı 'işve itmede refṭarı neyleyim

4. **servler:-ler**

Gazel 124

Mısra: 2

Selvi ağacı, boyunun uzun olması sebebiyle uzun boylu sevgiliye benzetilen ağaç.

Ḳadd-i bālāsı yine mücid-i refṭār olsun

Servler reşk iderek şüret-i dīvār olsun

5. **serve:-e**

Kaside 16

Mısra: 34

Selvi ağacı, boyunun uzun olması sebebiyle uzun boylu sevgiliye benzetilen ağaç.

Görüp reng-i ruḥuñ güller çemende şerm-sār oldu

Ḳadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenār oldu

server-i bahār:

1. **server-i bahār:**

Kaside 15

Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Baharın önderi, başı.

Bahş iderek leṭā'if-i ḥamseyle seb'adan
Feyzi hezān eyler idi server-i bahār

server-i taht-ı gurūrdur:

1. **server-i taht-ı gurūrdur:--dur**
Gazel 45
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gurur tahtının sultanı.

Atdı kemend-i zūlfını şayd-ı felek için
Ġarrā o meh ki server-i taht-ı gurūrdur

serv-i hırāmān-āsā:

1. **serv-i hırāmān-āsā:**
Terkib-bend 2
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen servi II sevgili gibi.

Rūz-ı 'ıyd oldu şalın serv-i hırāmān-āsā
Reviş-i kadd-i dil-āviziñe qurbān olayım

serv-i hoş-endāmdan:

1. **serv-i hoş-endāmdan:--dan**
Gazel 132
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Hoş endamlı, boyu posu yerinde olan (sevgili).

İlişdirdi o pervānem hevā-yı mū-miyānında
Düşermiş kumr-i dil serv-i hoş-endāmdan dāma

serv-i kāmētīñ:

1. **serv-i kāmētīñ:--(i)ñ**
Gazel 64
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Servi gibi uzun ve düzgün boylu. II Sevgili.

Cezāsi 'āşık-ı şūrideniñ fikr-i bülendidir
Kıyāmetden su'āl olsa o serv-i kāmētīñ söyler

serv-i revān:

1. **serv-i revān:**
Gazel 105
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen uzun boylu sevgili.

Ṭurre sermāye-i 'akla zarar ey serv-i revān
Bu hevāiligi sayeñde kazandım bilürüm

serv-i ser-keşlikde:

1. **serv-i ser-keşlikde:--de**
Gazel 138
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Inatçı, uzun boylu sevgili.

Serv-i ser-keşlikde görmüş ğālibā sābit-kadem
Ol kad-i dil-keşle pā-māl-i hırām itmiş yine

serv-i sīmi:

1. **serv-i sīmi:**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gümüş renkli servi II gümüş tenli, uzun boylu sevgili. III. Şirin.

'Aks-i gerden serv-i sīmi gösterince sīneden
Cünbiş-i mehtāb ber-bālā-yı fevķ olmuş bu şeb

2. **serv-i sīmi:**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gümüş servi II parlayan sevgili.

'Aks-i gerden serv-i sīmi gösterince sīneden
Cünbiş-i mehtāb ber-bālā-yı fevķ olmuş bu şeb

3. **serv-i sīmi:--i**
Gazel 20
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gümüş renkli servi II gümüş tenli, uzun boylu sevgili.

'Aks-i gerden serv-i sīmi gösterince sīneden
Cünbiş-i mehtāb ber-bālā-yı fevķ olmuş bu şeb

servi-i dehr:

1. servi-i dehr:

Müseddes 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Dünyanın servi ağacı.

Servi-i dehr ile eşcârı görüp bî-berg ü bār
Kālbine ol dem sünüh itmiş bu beyt-i ābdār

serv-kadd:

1. serv-kadd:

Gazel 46

Mısra: 1

Servi boylu (sevgili).

O nev-res serv-kadd başka revîş tutmazsa müşkildir
Kıyāmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

serzeniş:

1. serzenişinden:--(i)ñ, --den

Gazel 73

Mısra: 10

Sitem, şikayet.

Serimiz lāyık-ı seng-i sitem olduysa Nebîl
Biz o leylî revîşîñ serzenişîñden bilürüz

setr iderken:

1. setr iderken:--(e)r, --ken

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Örtmek, gizlemek.

Küdek-eṭvārî telāş -ı nā-be-cā rüsvāy ider
Setr iderken 'aybını eṭfāl kendin gösterir

sevād:

1. sevād:--i

Gazel 104

Mısra: 13

Karalık, siyahlık, karartı.

Olur zāhir sevādı merdüm-i çeşm-i tahassürde
Nebîlā hālîni dāğ-ı süveydā-yı nigāh itsem

2. sevādu:--u

Kıt'a 62

Mısra: 3

Siyahlık, karalık, karaltı.

Li-leyleti vaşlıkum hazā sevādu
Ve leyse'l-gayru fî ufukî'l-cemālî

sevād-ı cürm olup:

1. sevād-ı cürm olup:--(u)p

Kaside 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Günahın karalığı, karartısı olma.

Sevād-ı cürm olup nūr-ı siyāhî yā Rasūlallāh
İder lūṭfuñla necmim fîre māhî yā Rasūlallāh

sevād-ı fışkı:

1. sevād-ı fışkı:--ı

Kaside 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Günahkarların karartısı, karanlığı.

Sevād-ı fışkı olmuşken tırāz-ı dāmen-i leylî
Ne ḥāşıldır bu āh-ı şubḥgehdan yā Rasūlallāh

sevād-ı kizbini:

1. sevād-ı kizbini:--i, --n, --i

Kaside 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yalanın büyüklüğü II karanlığı.

Ehl-i şirkiñ maḥv iden sensiñ sevād-ı kizbini
Şubḥ-ı şıdk-āşār-ı Ḥaksıñ yā Rasūlallāh meded

sevād-ı satrından:

1. sevād-ı satrından:--i, --n, --dan

Kıt'a 102

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Satırın siyahlığı.

Āb-ı ḥayvān sevād-ı satrından
Gösterir çeşme mevc-i 'āfiyeti

sevād-ı sîne-i billürdan:

1. **sevād-ı sîne-i billürdan:--dan**

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Billur göğsün karanlığı.

‘Aklı olmaz mı belâ-yı âsümânî ey Nebîl

‘Aks-ı gîsûsı sevād-ı sîne-i billürdan

sevād-ı zülfe:

1. **sevād-ı zülfe:--e**

Gazel 141

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saçın siyahı.

Didi ol mihr-i işve ‘aks-i zülfinden su’âlimde
Sevād-ı zülfe der zîb-i ufuk ruhsâr-ı âlimde

sevb:

1. **sevb:**

Gazel 43

Mısra: 12

Elbise.

Zann idermiş zîneti bî-mâye esbâb-ı kemâl
Sevb olur mı ‘ayb-püş endâm kendin gösterir

sevb-i rivâdan:

1. **sevb-i riyâdan:--dan**

Gazel 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

I. riyakarlık II. riya elbisesi.

İder çirk-i hafî mir‘ât-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem sevb-i riyâdan kâmet-i islâma şüret vir

sevdâli:

1. **sevdâli:**

Mesnevi 1

Mısra: 12

Sevdaya düşmüş, aşık.

Gîsûlarına şakın dolaşma
Sevdâli gönüllere ulaşma

sevdâ-yı hâmdan:

1. **sevdâ-yı hâmdan:--dan**

Gazel 121

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Olgunlaşmamış aşk. II Yeni aşk.

Şeftâlu-yı ruhı resen-i zülfe bestedir
Geçmez Nebîl şabr ile sevdâ-yı hâmdan

sevdâ-yı nigâh:

1. **sevdâ-yı nigâh:**

Gazel 104

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakış sevdası.

Olur her târ-ı çeşmiñ şekli zincir oldığı zâhir
Berây-ı zülfi dilber meyli sevdâ-yı nigâh itsem

sevdâ-yı turreşiyle:

1. **sevdâ-yı turreşiyle:--si, --y, --le**

Gazel 146

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Alna düşen kıvrık saç lülesinin arzusu, sevdası.

Sevdâ-yı turreşiyle ser-efrâzım ey Nebîl
Eyler serimde cılve hümâ-yı muhabbeti

sevk eyleyüp:

1. **sevk eyleyüp:--(y)üp**

Gazel 77

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yönlendirmek.

Himmat cihânda Hâzreti Neş’etdedir didi
Sevk eyleyüp o zâta bizi reh-nümünümüz

sevk olmuş:

1. **sevk olmuş:--mış**

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönderilmek.

Turreler şebhün-ı ârâma çözülmüş gâlibâ
Ceyş-i müjgân hân mân-ı hâba sevk olmuş bu şeb

seyf:

1. seyre:-e

Gazel 130

Mısra: 10

Ar. Kılıç.

Cevher-i zāt-ı kürk zīver-i eşvāb değil
Seyfe ile nazar-ı 'uryān dolaşur elden ele

seyl-i sirişke:

1. seyl-i sirişke:--e

Kaside 12

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

Çarhın muvāfık ise de devri ögünme kim
Seyl-i sirişke sonra seni āsiyāb ider

seyr eyle:

1. seyr eyle:

Gazel 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Seyr eyle dūr-bīn-i Cem-i 'ālem-i neşāt
Ehl-i dilin elindeki cām-ı billürdür

2. seyr eyle:

Kaside 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Ṭā'atde vakārı hālelden maşūndur
Seyr eyle süy-ı fışka ne güne şitāb ider

3. seyr eyle:

Kaside 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Ṭā'atde vakārı hālelden maşūndur
Seyr eyle sü-yı fışka ne güne şitāb ider

4. seyr eyle:

Terkib-bend 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Seyr eyle gülde keşretini dāğ-ı hasretiñ
Eyle fezā-yı sīnede geşt ü güzār-ı 'aşk

5. seyr eyle:

Terkib-bend 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

İzlemek, bakmak, seyretmek.

Seyr eyle amān o 'işve-bāzı
Bir kāmēt ile kıpar kıyāmet

seyr eyleyenler:

1. seyr eyleyenler:--y, --en, --ler

Gazel 117

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Ḳurbını derd-i serin görsün verā-yı neş'ede
'Ālemi seyr eyleyenler dūr-bīn-i cāmdan

seyr eyleyüp:

1. seyr eyleyüp:--y, --(ü)p

Gazel 147

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Seyr eyleyüp ruḥında ḥaṭ-ı nev-demīdeyi
Fehm eyledim ki nısf-ı nehār olmamış daḥi

seyr idenler:

1. seyr idenler:--(e)n, --ler

Kıt'a 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İzlemek, bakmak, seyretmek.

Seyr idenler dir donanma-yı hümāyūn-i şehi
Her biri bir ḳal'a-yı seyyārdır reftārılı

seyr it:

1. seyr it:

Kıt'a 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İzlemek. Temaşa etmek.

Şebnem-i kalb-i dehri celb itdi

Seyr it ol âfitâb-menzileti

2. seyr it:

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Sanma muhabbetiñden ider 'âşıkâ nazar

Seyr it kemân-keşânı nigâhı hedefdedir

3. seyr it:

Gazel 122

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Çeşm-i ragbetden sukuṭum intihâbıñdan mıdır

Hem-nişîn-i ḥâk olur seyr it düşen ğırbâlden

4. seyr it:

Kaside 16

Mısra: 64

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Olaydı behre-dâr-ı şems-i elṭâfi dimezlerdi

Yine noḡşanı seyr it bedr-i pür-envâra 'âr oldı

5. seyr it:

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Sezâ bu pâye-i Mekke Ḥafîd Efendimize

Ne gûne mesned-i iḳbâle virdi seyr it zeyn

6. seyr it:

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Sezâ bu pâye-i Mekke Ḥafîd Efendimize

Ne gûne mesned-i iḳbâle virdi seyr it zeyn

7. seyr it:

Terkib-bend 1

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Dünyâyı ḥarâb ider de seyr it

Bilmez ğibi bî-ḥaber tegâfûl

8. seyr it:

Terkib-bend 1

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Seyr it giderek o ḳadd-i şimşâd

Mevḳûf-ı rumûz-ı ğamzesiymiş

9. seyr it:

Gazel 100

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İzlemek, seyretmek.

Gerdeni zîr pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb

Seyr it o ser-keşi ele virdi bogâzı neyleyim

seyr itdi:

1. seyr itdi:--di

Tahmis 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Seyretmek, bakmak.

Vüs'atîñ mi'râcda seyr itdi çeşm-i enveri

Şu'le-i yâḳûtî işrâb itdi cām-ı kevşeri

sevre gelsün:

1. sevre gelsün:--sün

Kıt'a 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
İzlemeye gelmek.

Seyre gelsün söyle Dārāya şalā dārātını
Şevketin her cum'a kâşırdır zebân ta'bîrden

seyr-i burûc eyle:

1. seyr-i burûc eyle:

Tahmis 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Burçları (burç yıldızları) seyretmek, dolaşmak.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Naẓîm
Vâşıl-ı maḥsûd olur herkes mücerrebdir bu şeb

seyr-i cemâl-i vârdan:

1. seyr-i cemâl-i yârdan:--dan

Gazel 116

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel yüzünü izleme/seynetme.

Pây-ı sa'yı çekdi ḥaṭ seyr-i cemâl-i yârdan
Kaldı 'âşık pây-mâl-i mûr olup reftârdan

seyr-i envâr oldu:

1. seyr-i envâr oldu:--dı

Tahmis 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nurları izlemek, seyretmek.

Hân-ı dîdâra o maḥbûb-ı Ḥudâ da'vet olup
Seyr-i envâr oldu mergûb-ı Ḥudâ da'vet olup

seyr-i hāmûn:

1. seyr-i hāmûn:--(û)n

Gazel 78

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Büklümün, kıvrımın (zûlf için) seyri, görüntüsü.

Baş açık geşt itmeden pâyın çekerdî şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmûn oldığım görseydi Qays

seyr-i hilâl-i meye:

1. seyr-i hilâl-i meye:--e

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarap hilâlinin seyri.

Hükm olunur seyr-i hilâl-i meye

Halka-i 'işret raşad-ı neş'edir

seyr-i ḥişâr:

1. seyr-i ḥişâr:

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İstanbul Boğazını hisara gidip seyretme.

Verâ-yı perde de zevrak - süvâr 'âlem-i âb
İder usûl ile seyr-i Ḥişâr 'âlem-i âb

seyr-i ḥişâr eyle:

1. seyr-i ḥişâr eyle:

Kıt'a 47

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

(Anadolu-Rumeli) Hisarını seyretme.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı tām târîḥi
Muvakkît-ḥâne-i nev-resmi gör seyr-i Ḥişâr eyle

seyr-i kıyâmetdir:

1. seyr-i kıyâmetdir:--dir

Gazel 126

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fitne gezintisi (Sevgili yürümeye başlayınca, boyu, ortalığı karıştıran, birbirine katan bir kıyamettir.)i.

Fitneler berçîde- dāmendir kıyâm itdikçe sen
Kâmetiñ seyr-i kıyâmetdir hıram itdikçe sen

seyyâh-i çâpûk-rev:

1. seyyâh-i çâpûk-rev:

Kaside 16

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Süratli, hızlı giden gezgin.

Alup mir'ât-ı kalbe nakş ol seyyâh-i çâpûk-rev
Bu şüretlerle der-pîş-i nigâhı her diyâr oldu

seyyi 'ât:

1. seyyi 'ât:--ı

Kaside 12

Mısra: 78

Fenalıklar, kötülükler, günahlar.

Kilk-i şefâ'ati olıcağ zîver-i benân
Bu seyyi 'âtı ma'nevî ile nakş-ber-âb ider

seyyid-i 'ālî - neseb:

1. seyyid-i 'ālî - neseb:

Gazel 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ehl-i Beyt Seyyidi'nin soyu.

Ya'ni Şadrüddîn Beg ol seyyid-i 'ālî - neseb
Nesl-i pâk-i şadr-ı esbak Pîr Pâşâ-yı be-nâm

sezâ:

1. sezâ:

Gazel 91

Mısra: 7

Layık, uygun, yaraşır.

İşbâta delîl olsa sezâ şiklet-i cismi
Kurtulduğu dem çarha şu 'ûd itdiği düdüñ

2. sezâ:

Gazel 94

Mısra: 11

Layık, uygun, yaraşır.

Ol gül-endâmın hayâl-i kaddine gördüm sezâ
Çeşm-i bülbül bir muhabbet-hâne kim çeşmimdir ol

3. sezâ:

Gazel 140

Mısra: 8

Layık, uygun, yaraşır.

O gülün süziş-i 'aşkıyla hezârân-ı çemen
Olsa pervâne sezâ şu 'le-i efgânımıza

4. sezâ:

Gazel 148

Mısra: 9

Layık, uygun, yaraşır.

Olsam hezâr-pâre Nebîl üstine sezâ
Bir goncedir o yâr budagındadır da'î

5. sezâ:

Kıt'a 13

Mısra: 1

Layık, uygun, yaraşır.

Sezâ bu pâye-i Mekke Hafîd Efendimize
Ne güne mesned-i ikbâle virdi seyr it zeyn

6. sezâ:

Kıt'a 13

Mısra: 1

Layık, uygun, yaraşır.

Sezâ bu pâye-i Mekke Hafîd Efendimize
Ne güne mesned-i ikbâle virdi seyr it zeyn

7. sezâdır:-dır

Kıt'a 33

Mısra: 8

Layık, uygun, yaraşır.

Hüner-verlik ile reşk-âver-i cümle şudûr oldu
Sezâdır şadr-ı Anadolu ol zât-ı hîred-mende

8. sezâ:

Kıt'a 51

Mısra: 24

Layık, uygun, yaraşır.

Hudâ şeh-zâdegânın göstere 'ömr-i tabî' îde
Bu el tâfa sezâ vâlidleri ol şâh-ı zîşândır

9. sezâdır:-dır

Kıt'a 63

Mısra: 2

Layık, uygun, yaraşır.

Ser-tâc-ı şehenşâh-ı cihân Hân-ı Selîmin
Bezminde felek dalkavuşu olsa sezâdır

10. sezâdır:-dır

Kıt'a 63

Mısra: 4

Layık, uygun, yaraşır.

Destâr-ı şehen-şâh ile bu cây-ı murabba
Çün cây-geh-i mihr şeref bulsa sezadır

11. sezâdır:--dır

Kıt'a 64

Mısra: 2

Layık, uygun, yaraşır.

Sultân Selîm Hân ki ser-fîrâz-ı şehândır
Ferş-i kâdemi atlas-ı çarh olsa sezadır

12. sezâ:

Kıt'a 70

Mısra: 2

Layık, uygun, yaraşır.

Besîma Yûsuf-istân-ı hüner bir zât fevtiyle
Sezâ Ya'kûb-veş ehl-i dil etmezse nazar 'aşra

13. sezâ:

Terkib-bend 3

Mısra: 40

Layık, uygun, yaraşır.

Şimdi Nebîl-i zâra bu tavriñ revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-i tegâfûl sezâ mıdır

sezâ görmem:

1. sezâ görmem:--me, --m

Kıt'a 57

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Layık, uygun görmek.

Rûz u şeb zer-ţop-ı mihr ü meh iki âvîzedir
Ben Süreyyâyı sezâ görmem bu cây-ı hürreme

sezâ ol:

1. sezâ ol:

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Layık, uygun olmak.

Dinse şaḥib-māye ol şüh-ı cefākāra sezâ
İşte bürhân-ı kavî sîne-i şad-çāk baña

sezâ-vâr-ı 'itâb itme:

1. sezâ-vâr-ı 'itâb itme:--me

Murabba 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Azarlamaya, cezalandırmaya layık etme.

Görüp cürmüm ḥitâb itme

Sezâ-vâr-ı 'itâb itme

sezâ-yı topkapu olsa:

1. sezâ-yı topkapu olsa:--sa

Kıt'a 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'na layık olma.

Der-bânlığın Dārâ ider dārât-ı nev-peydâ ider
Mihr-i cihân-ārâ ider olsa sezâ-yı Topkapu

sıdk:

1. sıdkını:--ı, --n, --ı

Gazel 90

Mısra: 1

Doğruluk, sadakat.

Şıdkını maḥv itmesüñ baḥt-ı siyâhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubḥ-gâhı kimseniñ

2. sıdk:

Kıt'a 43

Mısra: 3

Doğruluk, sadakat.

Şıdk ile nām-dâş-ı Hâzret-i Şıddîk kim
Devlete olmuş idi kâ'im-makâm-ı nîk-nām

3. sıdkını:--ı, -n, -ı

Kıt'a 49

Mısra: 5

Doğruluk, sadakat.

Bilürdi şıdkını şâh-ı cihân Râkım Efendiniñ
O zâta itdi feyz-i rûtbesin sermāye-i Mekke

sıdk u şafâdan:

1. sıdk u şafâdan:--dan

Kaside 9

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Doğruluk ve saflık.

Biri şıdk u şafâdan âb-ı rûy-ı mü' minîñ oldı
Biri de menba'-ı 'adl u şehâdır yâ Rasûlallâh

şdkı:

1. şdkı:

Tahmis 2

Mısra: 8

Doğruluk, sadakat.

Bu riyâ ile saña düşsün mü da'vâ-yı nüzûl
İtmeyince şdkı pây-endâz-ı pehnâ-yı nüzûl

şdk-ı da'vâdır:

1. şdk-ı da'vâdır:--dır

Kıt'a 40

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İddianın doğruluğu.

Muvaffak olmağa şahid hülûş-ı kalbi yeter
Netice bahş olan 'âlemde şdk-ı da'vâdır

şdk-ı hülûşü:

1. şdk-ı hülûşü:--ı

Kıt'a 59

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

İçten bağlı olmak, temiz duygularla sadakat göstermek.

Muzâfından nümâyân mı degil nâm-ı hümâyûna
Veliyyü'n-ni'mete şdk-ı hülûşü neyyireyn-âsâ

şdk-ı niyyet:

1. şdk-ı niyyet:

Kıt'a 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Niyet doğruluğu.

Açdı sa'yı Ka'betullâhıñ reh-i mesdûdını
Şaldı şark u garba şdk-ı niyyet ile zembeme

şdk-ı niyyet idenler:

1. şdk-ı niyyet idenler:--(e)n, --ler

Kıt'a 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Niyeti doğru olma.

İdenler şdk-ı niyyet pâyeden ol pâyeye mülhakdır
Olur züvvâre gerçi anda rahmet-vâye-i Mekke

şdk-ı niyyetle:

1. şdk-ı niyyetle:--le

Kıt'a 59

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Niyet doğruluğu.

Reh-i mesdûd-ı Beytullâhı açdı şdk-ı niyyetle
Havâric bildi bir şîr-i vegâ-girdâr imiş hâkkâ

sifâl-ı köhnedir:

1. sifâl-ı köhnedir:--a

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eski testi (kadeh).

Değişmez pây-ı hümde neş'esin evreng-i Cemşide
Sifâl-ı köhnedir tâc-ı seri fağfûr-ı rindâna

sıfra çıkar:

1. sıfra çıkar:--(a)r

Gazel 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hiçbir değer ifâde etmemek.

Zâhidi sıfra çıkar tenzîl idüp

Var anı burun aşagı sâkiyâ

sığ:

1. sığar:--ar

Kaside 16

Mısra: 26

Sığmak, gir(ebil)mek.

Şakâyık şan duvağ-ı âl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbak sığar mı hep görenler hâst-gâr oldı

sığ-:

1. **şıgmazsa:--maz , --sa**

Gazel 150

Mısra: 3

Sığmak, gir(ebil)mek.

Sıgmazsa söz ol dehân-ı tenge

Şorsak 'acebâ su'âli yok mı

şığâr u kibâr:

1. **şığâr u kibâr:**

Kaside 16

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Küçükler ve büyükler, küçük büyük herkes.

O nûr-ı çeşm-i müftî-i güzîn-i ehl-i sünnet kim

Du'ası farz-ı 'ayn-ı hem şığâr hem u kibâr oldı

şıgmaz:

1. **şıgmaz:**

Kıt'a 83

Mısra: 4

Bir şeye uygun düşmek, yakışmak, kabul edilebilir olmak.

Hatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi

Şıgmaz hele îmâna bu hâl illallah

sihâm:

1. **sihâmıñ:--iñ**

Gazel 52

Mısra: 10

Oklar.

İder mecbûr devri âdemi şadra çeküp ikbâl

Sihâmıñ zîver-i âgûş-ı kavs olduğu bürhândır

sihâm-ı ğamze:

1. **sihâm-ı ğamze:**

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yan bakış okları.

Sihâm-ı ğamze imdâd-ı kemân ister mi ister ya

Bu zaḥm-ı sîneye şekk ü gümân ister mi ister ya

sihâm-ı makşadı:

1. **sihâm-ı makşadı:--ı**

Kaside 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Maksat, amaç okları.

Sihâm-ı makşadı menzîl-resândır halka-i tevḥîd

Bu sırrı keşfe kavs-ı imtiḥândır halka-i tevḥîd

sikender-i şâhib-zuhûrdur:

1. **sikender-i şâhib-zuhûrdur:--dur**

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarma, zahir sahibi İskender.

Âb-ı hayât-ı la'l-i lebiñ cüst-cûdadır

Güyâ ḥatîñ Sikender-i şâhib-zuhûrdur

sikke-i mermerde:

1. **sikke-i mermerde:--de**

Gazel 117

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mermer taşı.

Kalb-i seng-i yâre yer eyler iden mahv-ı vücûd

Sikke-i mermerde kazmışdır geçenler nâmdan

sikke-i şâhân:

1. **sikke-i şâhân:**

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Padişahlara yakıştır para.

Gerden-i sîme virir hâl-i siyeh ragbet-i tamm

Nukre bâ sikke-i şâhân dolaşur elden ele

sıklet:

1. **sıkletden:--den**

Gazel 115

Mısra: 9

Ağırlık II Sıkıntı.

Zamîr-i sâf sıkletden berîdir hem-çü âyîne

Değildir jeng-beste keşret-i 'aks-i heyûlâdan

2. **sıkletinden:--i, --n, --den**

Gazel 122

Mısra: 7

Ağırlık II Sıkıntı.

Sıkletinden âdemi hoşnûd ider ümmîd-i sūd
Güş olunmuş mu şikâyet zümre-i hâmmâlden

sıklet-i cisimden:

1. **sıklet-i cisimden:--den**

Kıt'a 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cismin ağırlığı, sıkıntısı.

Tahlîş idince kendin bu sıklet-i cisimden
Pey-rev olup sürûşa rûhı 'alâya gitdi

sıklet-i cismi:

1. **sıklet-i cismi:--i**

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Vücudun ağırlığı, sıkıntısı.

İşbâta delîl olsa sezâ sıklet-i cismi
Kurtulduğı dem çarha şu 'ûd itdigi düdüñ

sıklet-i ruhânî-i ma'zûl:

1. **sıklet-i ruhânî-i ma'zûl:**

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Azledilmiş ruhların ağırlığı, sıkıntısı.

Yine far-ı tam'adır sıklet-i ruhânî-i ma'zûl
Ser-âzâd olması bâr-ı diğerdir püşt-i hâmmâla

sîlî-i mutribândan:

1. **sîlî-i mutribândan:--dan**

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çalgıcıların vurması(def bağlamında).

Halka-begüş dâ'iresinden ne fâide
Sîlî-i mutribândan ol nâle defdedir

silinüp gitdi:

1. **silinüp gitdi:--di**

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Birden bire yok olmak veya unutulmak.

Dilden silinüp gitdi gubâr-ı haţ-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânîñ tozu yokdur

silk-i tevfiğe:

1. **silk-i tevfiğe:--e**

Kıt'a 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yardım ipi.

Yed-i fikre ola râmı nizâm-ı devleti sühba
Le'âlî-i hikem hep silk-i tevfiğe olup menzûd

silsile:

1. **silsilesiñ:--siñ**

Gazel 85

Mısra: 5

Zincir (saç örgüsü bağlamında).

Yetişür Kaysa kadar silsilesiñ işbâta
Olsa gîsüsü bu da 'vâda güvâh-ı 'aşık

sîm gerdeni:

1. **sîm gerdeni:--i**

Mesnevi 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Gümüş gerdan II Bembeyaz, parlak gerdan.

Sîm gerdeni için âh itme
'Âlemleri simsiyâh itme

sîm ü zeri:

1. **sîm ü zeri:--i**

Gazel 41

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın II Âşığın yüzü ve gözyaşı.

Gevher eyler kîmyâ-yı ma'nevî sîm ü zeri
Düde-i şems ü kamer terkîb-i iksîrimdedir

sîm-âb:

1. **sīm-ābda:--da**
Terkib-bend 1
Mısra: 17
Gümüş suyu II Gözyaşı.

Sīm-ābda gösterir vakārı
Dilde olan ıztırāb hālā

sīm-āb-ı vücuda geldi:

1. **sīm-āb-ı vücuda geldi:--di**
Gazel 112
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Cıvanın oluşması, ortaya çıkması.

Sīm-āb-ı vücuda geldi benimle hem-ıztırāb
Bir şuda ber- karar idim eyvāh bir zamān

şimāh-ı zöhre:

1. **şimāh-ı zöhre:--y, --e**
Kaside 16
Mısra: 82
Kelime Tipi: -
Venüs gezegeninin kulağı.

Felekde bende ol deryā nişār-ı mevc-i feyzim kim
Şimāh-ı Zöhreye dürr-i kelāmım güş-vār oldu

sīm-i sirişke:

1. **sīm-i sirişke:--e**
Gazel 102
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gözyaşı gümüşü.

Hün-ı dil sīm-i sirişke ne açık renk itdi
Kızıla çaldı 'ayārım aña mı acıyayım

simsivāh itme:

1. **simsiyāh itme:--me**
Mesnevi 1
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Kapkara etme.

Sīm gerdeni içün āh itme
'Alemleri simsiyāh itme

sīm-ten:

1. **sīm-ten:**
Gazel 98
Mısra: 9
Gümüş tenli II gümüş gibi parlak ve beyaz tenli sevgili.

Pür-vakārım ıztırābım mahv ider ol sīm-ten
Kühlar hem-hāl-i sīm-āb olsa da māni' degil

2. **sīm-ten:**
Gazel 108
Mısra: 6
Gümüş tenli II gümüş gibi parlak ve beyaz tenli sevgili.

Telāşım eyledi zāhir vakār-ı sīmāyı
O sīm-ten ile hem-āheng-i hābdır gönlüm

sīn:

1. **sīn:--i**
Kıt'a 69
Mısra: 37
Arap alfabesindeki (.ifrah nis (□

Sīni dendānın eyledi ser-tiz
Şīnı üç dāneli şemer gibidir

2. **şīn:--ı**
Kıt'a 69
Mısra: 38
Şin (□), Arap alfabesinin on üçüncü harfi.

Sīni dendānın eyledi ser-tiz
Şīnı üç dāneli şemer gibidir

sīne:

1. **sīnesiñ:--siñ**
Gazel 18
Mısra: 9
Göğüs, bağır l gönül yürek.

Sīnesiñ görmüş o zülf içre şafağ sanmış Nebīl
Hāl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişāl olmuş bu şeb

2. **sīneden:--den**
Gazel 20
Mısra: 5
Göğüs, bağır l gönül yürek.

‘Aks-i gerden serv-i sîmi gösterince sîneden
Cünbiş-i mehtâb ber-bâlâ-yı fevķ olmış bu şeb

Sûz-ı ‘aşkıñla olur sînede âgâz-ı enîn
Defde tâb olıcak şive-i aheng olmaz

3. **sîneleri:--ler, --i**

Gazel 47

Mısra: 6

Göğüs, bağır I gönül yürek.

Peyveste olsa kaşları çîn-i cebînine
Tîr-i müjyle sîneleri hep deler gider

9. **sînesin:--si, --n**

Gazel 131

Mısra: 10

Göğüs, bağır I gönül, yürek.

Seri kâra gelür mi mû-şikâfân olmadan mecrûh
Karîn-i zülf olunca sînesin şad-çâk ider şâna

4. **sînesi:--si**

Gazel 98

Mısra: 8

Göğüs, bağır I gönül yürek.

Darb-ı muṭṭib defe şeyḫi zâr fi’l-ṭanbûr olup
Sînesi pür-zaḥm-ı mızrâb olsa da mâni’ degil

10. **sîneme:--m, --e**

Gazel 25

Mısra: 3

Göğüs, bağır II gönül, yürek.

Sîneme dök o zülf-i ḥam-be-ḥamı
Sar bu dâğ üstine o bâğı yürüt

5. **sîne:**

Muhammes 3

Mısra: 7

Göğüs, bağır I gönül yürek.

‘Āşıka ol sîne lâzım
Tûṭiye âyine lâzım

11. **sînesin:--sin**

Gazel 28

Mısra: 7

Göğüs, bağır. II Gönül, yürek.

Sînesin keşfe işâret ‘adet-i tekmesidir
Çeksin ol rûzı ḥisâb itmege ezber tesbîh

6. **sînedir:--dir**

Terkib-bend 2

Mısra: 43

Göğüs, bağır I gönül yürek.

Sînedir çâk-ı girîbâna sebep şevķimden
Şûret-i şekveyi bir vech ile izhâr itmem

12. **sînemi:--m, --i**

Gazel 136

Mısra: 3

Göğüs, bağır. II Gönül, yürek.

Sînemi dâğ-ı ğamıñ zeyn itdi
‘Arz-ı maḥzar geliyor ḥâṭırma

7. **sînesine:--si, --n, --e**

Mesnevi 1

Mısra: 30

Göğüs, bağır I gönül yürek.

Āyîne mi ol beyâz sîne
Şûret bulur ‘aşkı sînesine

13. **sînesi:--si**

Terkib-bend 1

Mısra: 78

Göğüs, bağır. II Gönül, yürek.

Dil olalı nagme-senc-i feryâd
Reftârda sînesi açılmış

8. **sînede:--de**

Gazel 76

Mısra: 5

Göğüs, bağır I gönül, yürek.

1. **sîne sîne:**

Kıt’a 80

Mısra: 2

sîne sîne:

Kelime Tipi: -
Sine sine; saklana, saklana.

Mâh-ı ruhı pertev ile gerden
‘Aks eyledi sîne sîne berden

sîne-ber-sîne olup:

1. sîne-ber-sîne olup:--up

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göğüs göğüse olmak.

Olup leb-ber-leb (ü) zânü-be-zânü sîne-ber-sîne
‘Aceb hâfırda mı mahsûd-ı zühhâd olduğım günler

sîne-çâk itmiş:

1. sîne-çâk itmiş:--miş

Murabba 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yaka yırtmak.

Zülfî rû-pûş-ı vech-i pâk itmiş
Çok siyeh- bahtı sîne-çâk itmiş

sîne-i bî-kîneyi:

1. sîne-i bî-kîneyi:--(y)i--y, --i

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İçinde kötülük bulunmayan temiz, saf yürek,
gönül.*

Çifte köstekle durur belde o cevher hânçer
Oynasa sîne-i bî-kîneyi ister hânçer

sîne-i billürî:

1. sîne-i billürî:--ı

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Billur, parlak göğüs.

Ol sîne-i billürî hayâl eyle de âh it
Âyîne-i gerdünî bu şüretle siyâh it

2. sîne-i billürî:--ı

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Billur, parlak göğüs.

Âgâh itdi şüret-i sırr-ı zamîrden
Âyîne mi o sîne-i billürî neyleyim

3. sîne-i billürî:--ı

Gazel 101

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Billur, parlak göğüs.

İtmiş güşâde sîne-i billürî tâ-be-nâf
Keşf eylemiş derîçe-i esrârî neyleyim

sîne-i cânâna:

1. sîne-i cânâna:--a

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin göğsü.

Bakup mirâta nâ-geh sîne-i cânâna beñzetdim
Girbân-ı qarârî çâk idüp dâmâna beñzetdim

sîne-i pür-dâğı:

1. sîne-i pür-dâğı:--ı

Gazel 149

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaralı (yaraların çokluğu ve yoğunluğu
bağlamında) gönül.*

Açmazdan bu sîne-i pür-dâğı gösterüp
İşbât-ı müdde’âsına mahzar çıkardı mı

sîne-i pür-dâğıma:

1. sîne-i pür-dâğıma:--ı, --m, --a

Kıt’a 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yara dolu göğüs.

Eyle nazar sîne-i pür-dâğıma
Âdem imiş gülşeninin lalesi

sîne-i şad-çāk:

1. sîne-i şad-çāk:

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüzlerce parçaya ayrılmış yürek II aşığın yüreği.

Dinse şahib-māye ol şüh-ı cefākāra sezā
İşte bürhān-ı kavī sîne-i şad-çāk baña

2. sîne-i şad-çāk:

Gazel 88

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüz parça olmuş gönül.

Nebīlā dāmeniñ rū-püş ider farṭ-ı hicābından
Girībān-çāk 'aşka gösterir resm sîne-i şad-çāk

sîne-i 'uşşāk:

1. sîne-i 'uşşāk:

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşıkların bağı.

Alışdı çāk-ı girībāna sîne-i 'uşşāk
Maḥall-i tecrübe-i tīg-ı tiz olur giderek

sînesiñi gerüp:

1. sînesiñi gerüp:--(ü)p-s, -i, -n, -i

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Göğüs germek deyimi, bir güçlüğe karşı koymak, dayanmak.

Yolımı kesdi ber-i yāre gerüp sînesiñi
Çıkıdı tā bend-i girībāna berāber ḥançer

sîneye çekdim:

1. sîneye çekdim:--di, --m

Kıt'a 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kötü bir davranış, söz veya olaya ister istemez katlanmak.

Nerm idüp zūr-ı mey ol şahib-kırān-ı 'işveyi
Sîneye çekdim beni gūyā Nerīmān eyledi

sîneye çekerdik:

1. sîneye çekerdik:--(e)r, --dik

Gazel 137

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göğsüne yaslamak, göğsüne doğru çekmek.

Çekerdik sîneye o mäh-ı evc-i ḥüsni elbette
Kemend-i āh eger peyveste-i çarḥ-ı berīn olsa

sımf:

1. sımfıñ:--ı, --ñ

Gazel 131

Mısra: 11

Sınıf. tabaka.

Żarar vardır ḥayātından ḥilāf-ı cinse her sımfıñ
Nefes-bādī değil mi ıztırāb-ı şem'-i sūzāna

sımf-ı lāleden:

1. sımf-ı lāleden:--den

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Lale topluluğu.

Ḥāl-i lebiñ ki dāğ-ı süveydādır 'āşıka
Ḥāl-i olur mı sūz-ı derūn sımf-ı lāleden

sinimmār-ı havāl:

1. sinimmār-ı havāl:

Kıt'a 58

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hayalin Sinimmarı (Hurnak köşkünü yapan mimar).

Gezse Sinimmār-ı ḥayāl destinde pergār-ı ḥayāl
Eyler nigün-sār-ı ḥayāl resm-i fezā-yı Topkapu

sinin-i vāfire:

1. sinin-i vāfire:--e

Kıt'a 103

Mısra: 22

Kelime Tipi: -
Pek çok yıl.

Olan bu hāneye mālīk bu kabre olmayup vākıf
Sinīn-i vāfire gözden bu zāt olmuş idi mefkūd

sipāh it:

1. **sipāh it:**
Gazel 24
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Asker yapma.

Teshīr ide tā dīdesi düş olduğu mülki
Ceyş-i fiteni gamze-i hūn-rīze sipāh it

sipāhī:

1. **sipāhīdir:--dir**
Murabba 3
Mısra: 7
Atlı asker.

Saḥa fitne sipāhīdir
Diyār-ı hūsne sultānsīn

sipāh-ı mülk-i bī-pāyān-ı 'aşk:

1. **sipāh-ı mülk-i bī-pāyān-ı 'aşk:**
Tahmis 2
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Aşkın sınırsız mülkünün askeri.

Eylemez her kalbgāhıñ menziliñ cāy-ı nüzül
Şāh-ı istignā sipāh-ı mülk-i bī-pāyān-ı 'aşk

sipeh-i şāh mahmūd:

1. **sipeh-i şāh mahmūd:**
Gazel 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Sultan Mahmud'un ordusu.

Yazdı bu vech ile tām kil-k-i Nebīl tārīḥin
Sürdi yüz Beytullāha sipeh-i Şāh Mahmūd

siper:

1. **siper:**
Kıt'a 69

Mısra: 50
Kalkan, ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

Mīmi güzer-kerān-ı şahş-ı kemāl
Kāse-i nūnī şan siper gibidir

siper eyledim:

1. **siper eyledim:--di, --m**
Terkib-bend 1
Mısra: 25
Kelime Tipi: -
Siper, kalkan eylemek.

Güyā siper eyledim niyāzı
Düşnāmı negam-şinās-ı 'aşka

siper idüp:

1. **siper idüp:--(ü)p**
Kaside 12
Mısra: 119
Kelime Tipi: -
(Korunmak veya gizlenmek için bir şeyi) Siper gibi kullanmak.

Zerrīn siper idüp aña hūrşīd-i enveri
Püşīdesin anuñ daḥi gāhī şehāb ider

siper-gam olmazsa:

1. **siper-gam olmazsa:--maz, --sa**
Gazel 65
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gam kalkanı olma.

Zülf-i reyḥānı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-ı şāhī ise maḳşūd o perçem yetişür

sipihr-i cāh-ı devlet:

1. **sipihr-i cāh-ı devlet:**
Kaside 16
Mısra: 52
Kelime Tipi: -
Devlet makamının gökyüzü.

Felek-pāye Hafīd-i 'atıflet-güster ki ikbāli
Sipihr-i cāh-ı devlet üzre mihr-i tāb-dār oldı

sır:

1. **şire:-e**

Gazel 30

Mısra: 6

Süt, leben. şîrâne.

Reng-i gülle mâye itmiş dāye-i kudret mülî
Harc idüp şekkerle şire la'l-i dil-cü koymuş ad

2. **şîrler:-ler**

Gazel 63

Mısra: 1

Aslan. II Aşık.

Çeşm-i şehbāza şikār olmazdı böyle şîrler
Olmasa şaf-beste-i müjgān kazā-te'şîrler

3. **sırrı:-rı**

Kaside 2

Mısra: 2

Gizli tutulan, saklanan, giz, gizem.

Sihām-ı maḫṣādı menzil-resāndır ḥalka-i tevḥîd
Bu sırrı keşfe kavş-ı imtiḥāndır ḥalka-i tevḥîd

4. **sırları:**

Kıt'a 48

Mısra: 14

Gizli tutulan, saklanan, giz, gizem.

'Ubeydullāh Aḥrār ile bi'l-cümle 'azîzânın
Değil mi sırları bu tekyede erbābına meşḥūd

sîrâb olsada:

1. **sîrâb olsada:--sa, --da**

Kıt'a 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Susuzluğu gidermek, suya kanmak.

La'lini şorsam o tâb-ı meyle sîrâb olsada
Nev-şükûfte gonçe-i gülzâr-ı âdâb olsa da

sîrâb-ı çeşmimdir:

1. **sîrâb-ı çeşmimdir:--(i)m, --dir--i, --m, --dir**

Gazel 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göz yaşına doymuş.

O ruḫsâr üzre 'aks-i zülfi kim sîrâb-ı çeşmimdir
Miyân-ı gülde güyâ sünbül-i şādâb-ı çeşmimdir

sîr-âb-ı feyz-i ma'rifeti itdi:

1. **sîr-âb-ı feyz-i ma'rifeti itdi:--di**

Kıt'a 102

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ilmin, hünerin feyziyle suya kandırmak,
doyurmak II manevî olarak olgunlaştırmak,
bilgilendirmek; manevî yardımda bulunmak.*

Nev-risâleyle teşne-i hüneri
İtdi sîr-âb-ı feyz-i ma'rifeti

sırça:

1. **sırça:**

Gazel 142

Mısra: 6

Cam, billur.

İtmede hem-seng-dâna şahş-ı nâ-dânı felek
Şırça gevherle müsâvidir yed-i dellâlde

sır-dâş-ı iskender:

1. **sır-dâş-ı iskender:**

Kıt'a 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Büyük İskender'in sırdaşı.

Nizâm-ı mülke şüret virdi ol sır-dâş-ı İskender
Aristo şafvet-i mirât-ı 'irfânında ḥayrândır

sırışke:

1. **sırışke:-e**

Gazel 51

Mısra: 8

Gözyaşı.

Yok vâ'iz âb ü tâb-ı beşâset yüzünde hiç
Dökdüklerin sırışke bedel âb-ı rû mudır

2. **sırışkim:-im**

Gazel 64

Mısra: 7

Gözyaşı.

Sirişkim mâcerâ-yı zülfi eyler gamzeñe işrâb
Gören çeşm-âşinâsın sergüzeşt-i 'izzetin söyler

3. **sirişkim:-im**

Kaside 7

Mısra: 4

Gözyaşı.

Bulur bâg-ı nedâmet nergis-i tâ'ât ile zînet
Sirişkim olsa bârân-ı bahârım yâ Rasûlallâh

sirişkim-i 'avn-ı 'uşşâk:

1. **sirişkim-i 'avn-ı 'uşşâk:**

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşıkların gözünün gözyaşı.

Sirişkim-i 'avn-ı 'uşşâk eylemiş pür-cevher etrâfın
Şan engüşt-i şehâdetde 'ayândır halka-i tevhid

sırmalı:

1. **sırmalı:**

Murabba 8

Mısra: 6

*Üzerinde sırma bulunan, sırma ile süslenmiş,
sırma ile işlenmiş.*

Şîve -ü nâz u cefâyı hâdden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermâna giymiş yaraşdırmış yine

sırr:

1. **sırr:-ı**

Kaside 1

Mısra: 10

Gizli tutulan, saklanan, giz, gizem.

Her âyine gerek ibât-ı Hâkka mahv-ı şuver
İder bu sırrı beyân lâ-ilâhe illallâh

2. **sırr:-ı**

Kıt'a 46

Mısra: 4

Gizli tutulan, saklanan, giz, gizem.

Rüşd ü sedâdî mâder-zâd oldığı 'ayândır
Vechi idüp bu sırrı taşdik kevne geldi

3. **sırra:-a**

Kaside 5

Mısra: 8

Gizli tutulan, saklanan, giz, gizem.

Ümîd-i 'aks-ı lutfuñ gevher-i mirât-ı kalbimde
Bu sırâ Hâzreti Hâkdır güvâhım yâ Rasûlallâh

4. **sırra:-a**

Kaside 15

Mısra: 47

Gizli tutulan, saklanan, giz, gizem.

Mir'ât-ı kalb-i bülbül olaydı bu sırâ câ
'Aks eyler idi şüret-i hayr u şer-i bahâr

sırr-ı ezkâr-ı hafî:

1. **sırr-ı ezkâr-ı hafî:**

Kıt'a 48

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gizli zikirlerin sırrı.

Derûnı halvet-i der-encümen mir'ât-ı sâf eyler
Der-i gayri idince sırr-ı ezkâr-ı hafî mesdûd

sırr-ı hakla:

1. **sırr-ı hakla:--la**

Kaside 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlahî sır, Allah'ın sırrı.

Mağarr-ı cilve itmîşdir nigâhın levh-i mahfûzı
O sırr-ı Hâkla çeşm-i âşinâdır yâ Rasûlallâh

sırr-ı her-agâhı:

1. **sırr-ı her-agâhı:--ı**

Tahmis 1

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Vakıf olanın sırrı.

Şanma kim gaflet-şi'ârân-ı tecellî fehm ider
Sırr-ı her-agâhı cûyân-ı tecellî fehm ider

sırr-ı hikmetde:

1. **sırr-ı hikmetde:--de**

Kıt'a 59

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bilgelik sırrı.

Bu şüret düzdiği mir'ât-ı İskenderde 'aksitse
Yapup 'aynının olurdı sırr-ı hikmetde o dem yek-tâ

sırr-ı hū:

1. **sırr-ı hū:**

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın hikmeti l ilahî sır.

Sırr-ı hū kalbini mir'ât ide nî-reng olmaz
Ânda te'sîr-i nefesden eşer-i jeng olmaz

sırr-ı İsâ:

1. **sırr-ı İsâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız.İsa'nın sırrı.

Ser-rişte-i fitnedir ser-â-pâ
'İydeyn mi kaşlarını tev'em

2. **sırr-ı İsâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız.İsa'nın sırrı.

Ey beste-i nuṭṭı rūḥ-ı ma'nâ
Lâ'liñde nühüfte sırr-ı İsâ

sırr-ı la'liñ:

1. **sırr-ı la'liñ:--i, --ñ**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) dudağının sırrı.

Sırr-ı la'liñ dil-i kemterde ḳodı cilve-i 'aşk
Gevher-i neş'eyi sağarda ḳodı cilve-i 'aşk

sırr-ı lebiñi:

1. **sırr-ı lebiñi:--(i)ñ, --i**

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) dudağının sırrının.

Biz ki sırr-ı lebiñi nokṭa-i femden bilürüz
Derk-i keyfiyyet-i eşyâyı 'ademden bilürüz

sırr-ı mektûm-ı kemân-keş:

1. **sırr-ı mektûm-ı kemân-keş:**

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Okçunun gizli sırrı.

Sırr-ı mektûm-ı kemân-keş gibidir
Zahm-ı ebrû-yı bütân söylenmez

sırr-ı neş'e:

1. **sırr-ı neş'e:**

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutluluk sırrı.

Sırr-ı neş'e feyz-i tab'-ı çālâkimdedir
Nüktesi zîr-i ḥabâb-ı cām-ı evrâkimdedir

sırr-ı nev-âsâr-ı naḳş-bend:

1. **sırr-ı nev-âsâr-ı naḳş-bend:**

Kaside 14

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Naḳşibendinin yeni eserlerinin sırrı.

Şüret-dih olmada veled-i ḳalbe ey Nebîl
Mirât-ı dilde sırr-ı nev-âsâr-ı naḳş-bend

sırr-ı velâyetden:

1. **sırr-ı velâyetden:--den**

Kıt'a 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Velâyet/velilik sırrı.

Şeh-i şāhân-ı 'âlem Hazret-i Sultân Maḥmûduñ
Alur sırr-ı velâyetden zāmîri vāye-i bî-ḥad

2. **sırr-ı velâyetden:--den**

Kıt'a 103

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Velâyet/velilik sırrı.

Hudâ zıkr itdi ta'zîm-i Rasûlullâh 'aķîbinde
İdüp sırr-ı velâyetden o şâhı vâye-dâr-ı sūd

şîr:

1. **şîrî:--i**

Kıt'a 101

Mısra: 4

Şöhret.

Mûsikîde hele Fârâbî-i 'aşr idi o pîr
Şîrî varmışdı 'Irâķ u 'Acem ü 'Urbâna

2. **şîrîda:--i, --da**

Kıt'a 30

Mısra: 2

İyi nam, iyi şöhet,,ün.

Hâkân-ı cihân Hâzret-i Sultân Selîmîñ
Bî-şübhe kımaz şîrîda a'dâya mecâli

sitânbül:

1. **sitânbül:**

Kıt'a 14

Mısra: 3

İstanbul şehri.

Sitânbül pâyesi işbâta kâfîdir anıñ kıdrin
'Aceb şâhid mi lâzımdır bedîhî böyle da'vâya

2. **sitanbül:**

Kıt'a 15

Mısra: 3

İstanbul şehri.

Sitanbül pâyesi kesb-i şeref itdi vücûdıyla
Karîben ola zîb-efzâ bunuñ fevķindeki şadra

3. **sitanbül:**

Kıt'a 15

Mısra: 6

İstanbul şehri.

Nebîlâ rütbe-i 'ulyâda kıyd eyle bu târiķi
Sitanbül pâyesi geldi Hâfîd-i şâhib-i kıadre

sitem:

1. **sitemle:-le**

Kıt'a 84

Mısra: 1

Eziyet, zulüm, ceķa.

Sitemle baş-ı maķâl itdi sen ne söyledin
Vişâli maķz-ı hayâl itdi sen ne söyledin

şîr-ı binâ-yı topķapu:

1. **şîr-ı binâ-yı topķapu:--di**

Kıt'a 58

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Topķapı binasının ünü, şöhet.

Emr itdi ol şâh-ı güzîn tarķ oldu resm-i dil-nişîn
İtdi cihânı pür-tanîn şîr-ı binâ-yı Topķapu

şîr-i cûdundan:

1. **şîr-i cûdundan:--u, --n, --dan**

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cömertlik şöhet.

İder 'uşşâķı ihyâ bir nefesle hâtem-i la'liñ
Faķaķ bir nâmin ihyâ itdi hâtem şîr-i cûdundan

şîr-ı hestîden:

1. **şîr-ı hestîden:--den**

Kıt'a 48

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Varlığın sesi.

Dil-i âgâha vâşıldır geķenler şîr-ı hestîden
Karîn-i baķr olunca maķv olur cûş u ģurûş-ı rûd

şîr-ı nâmindan:

1. **şîr-ı nâmindan:--i, --n, --dan**

Kıt'a 47

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

İsminin, adının şöhet.

Bu söz çalındı güş-ı ehl-i şavma şît-ı nāmından
Bilüp her vaḳtı var def'-i gumüm-ı intizār eyle

şît-ı rüşdinden:

1. **şît-ı rüşdinden:**--i, --n, --den

Kıt'a 51

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Olgunluğun ünü, şöreti.

Selef farḫ-ı zekāsın itseler idrāk dirlerdi
Felâḫūn şît-ı rüşdinden derün-ı ḫamde pinhândır

şît-i şöretiyle:

1. **şît-i şöretiyle:**--i, --y, --le

Kıt'a 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şöhret sesi, namı.

Cedd-i vâlâ-rütbetim 'Âşîr Efendi kim Ḥudâ
Eylemiş leb-rîz şît-i şöretiyle 'âlemi

şît-i topkapu:

1. **şît-i topkapu:**

Kıt'a 57

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın ünü, şöreti.

Ḳālīb-ı mergûba bir târîḫi sebk itdim Nebîl
Doldı şît-i Topkapu resm-i nev ile 'âleme

şît-i vaşfiyla:

1. **şît-i vaşfiyla:**--ı, --y, --la

Kıt'a 18

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Vasıflarının ünü, şöreti.

Dönüp rakḳâş-ı gerdün tās-ı çarḫı
Pür itse şît-i vaşfiyla maḫaldir

siyâh it:

1. **siyâh it:**

Gazel 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karartmak, siyah etmek.

Ol sîne-i billûrî ḫayâl eyle de âḫ it
Âyîne-i gerdünü bu şüretle siyâh it

siyâh itmiş:

1. **siyâh itmiş:**--miş

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Karartmak, siyah etmek.

Tâb-ı ruḫsârı yakup itmiş bu şüretle siyâh
Kâfir-i âteş-pereste ḫâl-i hindü koymuş ad

2. **siyâh itmiş:**--miş

Gazel 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Karartmak, siyah etmek.

Pertev-i vechi yakup itmiş siyâh
Ṭurreleri hâle-i ruḫsâridir

siyeh-bahtı:

1. **siyeh-bahtı:**--ı

Murabba 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kara bahtlı.

Zülfî rû-püş-ı vech-i pâk itmiş
Çok siyeh- bahtı sîne-çâk itmiş

siyeh-mest-i 'aşk iden:

1. **siyeh-mest-i 'aşk iden:**--(e)n

Gazel 44

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın körkütük sarhoşu yapan.

Beni de böyle siyeh-mest-i 'aşk iden görsem
Süzince çeşm-i kebûdı mı nigâh mıdır

siyeh-mest-i muhabbet oldu:

1. **siyeh-mest-i muhabbet oldu:**--dı

Gazel 109

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Aşkın körkütük sarhoşu olmak.

Sâkî-i bezm 'aceb ol şüh-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muhabbet gönülüm

siyeh-semmür:

1. **siyeh-semmürdan:--dan**
Gazel 114
Mısra: 1
Kara Samur. (Çok yumuşak ve ince tüyleri olan, postu için avlanan küçük hayvan).

Gerden-i hoy-gerdesin görmüş siyeh-semmürdan
Nüş iden âb-ı hayâtı çeşme-i kâfûrdan

sıvt:

1. **şıytıñ:--ı, --ñ**
Gazel 113
Mısra: 9
Ses, seda. II Kanat çırpma sesi.

Şıytıñ hüma gibi ola bālā-rev ol Nebîl
Nām-âver olma hem-çü hezār âh u nâleden

sıvt-ı kemâl:

1. **şıyt-ı kemâl:**
Gazel 111
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Mükemmelliğinin sesi.

Cihānda bî-ta'ab olmaz hünerle şıyt-ı kemâl
Kelām ile nice mümtāz olur nişeste zebān

sohbet:

1. **şoḥbetim:-im**
Mesnevi 1
Mısra: 8
Sohbet, muhabbet.

Lâkin saña bir naşîhatım var
Tut güşını başka şoḥbetim var

sohbet-i bîdârdan:

1. **şoḥbet-i bîdârdan:--dan**
Gazel 116

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Uykusuzluk sohbeti.

Ġaflet aḥz-ı feyze mânî'dir dil-i âgâhdan
Hişse yok meşgûl-i ḥāba şoḥbet-i bîdârdan

sökül:-

1. **söküldi:--di**
Gazel 46
Mısra: 9
Yırtılmak, parçalanmak.

O derzî şühını gördüm söküldi cāme-i şabrım
Nebîlā köhnedir gāyet dikiş tutmazsa müşkildir

şol:

1. **şol:**
Gazel 50
Mısra: 7
Şu, o, bu.

Şol eğer kim büseden zāhir olur
Gonçe-i dil-teng-i ruḥsārıñ mıdır

2. **şolup:-up**
Kıt'a 44
Mısra: 4
Solmak, sararmak.

Tāze iken gülşen-i 'ömrine irdi ḥazān
Gonçe-i rûyı şolup gitdi Ruḳıyye Ḥānım

söndür:

1. **söndürür:-+ür**
Gazel 62
Mısra: 2
Söndürmek - Aşığın ayrılıktan duyduğu ateşin söndürülmesi bağlamında kullanılmıştır.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o māhım söndürür
Dilde sūz-ı iştîyāk-ı cāngāhım söndürür

2. **söndürür:-+ür**

Gazel 62
Mısra: 4
Söndürmek - Aşığın ayrılıktan duyduğu ateşin söndürülmesi bağlamında kullanılmıştır.

Keşret-i 'aks-i nıgeh billürdan fânüs olur
Sanma kim mısbâh-ı hüsni bād-ı âhım söndürür

3. **söndürür:-+ür**

Gazel 62

Mısra: 6

*Söndürmek - Aşığın ayrılıktan duyduğu ateşin
söndürülmesi bağlamında kullanılmıştır-.*

Olmasam pervâne-i şem'-i cemâl-i devrden
Cünbiş-i bâl ü per-i baht-ı siyâhım söndürür

4. **söndürür:-+ür**

Gazel 62

Mısra: 8

*Söndürmek - Aşığın ayrılıktan duyduğu ateşin
söndürülmesi bağlamında kullanılmıştır-.*

Hışm ile kaat'-ı zebân-ı şem'e mi emr itdi yâr
Ra'şeden mıkraş-ı dest-i iştibâhım söndürür

5. **söndürür:-+ür**

Gazel 62

Mısra: 10

*Söndürmek - Aşığın ayrılıktan duyduğu ateşin
söndürülmesi bağlamında kullanılmıştır-.*

Çeşmi yumnam hıfz için ol şem'-i nâzı ey Nebîl
Korkaram tahrik-i müjgân-ı nigâhım söndürür

söndür-:

1. **söndürür:--(ü)r**

Gazel 62

Mısra: 1

Söndürmek || Etkisini azaltmak.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o mâhım söndürür
Dilde süz-ı iştîyâk-ı cângâhım söndürür

soñra:

1. **soñra:**

Kaside 12

Mısra: 14

Daha sonra.

Çarhın muvâfık ise de devri öğünme kim
Seyl-i sirişke soñra seni âsiyâb ider

2. **soñra:**

Kıt'a 103

Mısra: 27

Daha sonra.

Ser-â-ser soñra teslîm eyledi cüyâ-yı tahkîkî
Bulup Zeyl-i Şakâyıkda olınca vâşıl-ı maşşûd

soñradan:

1. **soñradan:**

Gazel 20

Mısra: 7

Daha sonra, daha ileri bir zamanda.

Soñradan ikdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avk olmuş bu şeb

sor:

1. **sormuş:-miş**

Gazel 60

Mısra: 7

Sormak, sual etmek.

Dil-i gümgeşte mi taşhîh için sormuş nigâhından
Niçün mesrûkî dilber düzd-i çâlâka su'âl eyler

2. **şorma:-ma**

Gazel 75

Mısra: 3

Sormak, sual etmek.

Gönçe-i sırr-ı lebiñ şorma baña
Açma ol râz-ı nihân söylenmez

3. **şorup:-up**

Gazel 112

Mısra: 7

Sormak, sual etmek.

Esrâr-ı lebleriñ şorup agzın arar idim
Ümmîd-vâr-ı yâr idim eyvâh bir zamân

4. **şorma:-ma**

Mesnevi 1

Mısra: 93

Sormak, sual etmek.

Fârisliğı şorma vaşf olunmaz
Mişli o hünerde hiç bulunmaz

5. **şorup:-up**

Murabba 6

Mısra: 3

Sormak, sual etmek.

Deheniñden şorup su'āl idelim
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

şor:-

1. **şoralım:--alım**

Gazel 124

Mısra: 5

Sormak, sual etmek.

Bir haber yok mıdır esrār-ı lebinden şoralım
Cevher-i cān gibi mektūm ise de var olsun

2. **şorsak:--sa, --k**

Gazel 150

Mısra: 4

Sormak, sual etmek.

Sıgmazsa söz ol dehān-ı tenge
Şorsak 'acebā su'ālī yok mı

3. **şorsam:--sa, --m**

Kıt'a 82

Mısra: 1

Sormak, sual etmek.

La'lini şorsam o tāb-ı meyle sīrāb olsada
Nev-şüküfte gonçe-i gülzār-ı ādāb olsa da

sormag:

1. **şormaga:-a**

Gazel 102

Mısra: 3

Sormak, sual etmek.

Şormaga kand-ı lebin vūs'at-ı imkān yokdur
Eriyüp gitse de vārim aña mı acıyayım

şovuk:

1. **şovuk:**

Gazel 49

Mısra: 3

Soğuk.

Şu'leye pervāne şovuk tavr idüp
Bülbül-i bī-nāle-yi ruhsāridır

2. **şovukdan:-dan**

Müseddes 1

Mısra: 7

Soğuk.

Girdi semmūr-ı şehāb içre şovukdan āfītāb
Çıkmadı tennūr-ı şebden şubh olunca māh-tāb

söyle:

1. **söyle:**

Gazel 8

Mısra: 2

Söylemek II anlatmak.

O perī rüyı mı gördün 'acabā n'oldı saña
O hayālātı söyle baña n'oldı saña

2. **söyle:**

Gazel 10

Mısra: 4

Söylemek II anlatmak.

Şüfī hazm itmezse bu cünbişleri
Söyle gevşetsün kuşağı sākiyā

3. **söyleyüp:-yüp**

Gazel 26

Mısra: 3

Söylemek II anlatmak.

Anda zencīriñ sürür zāhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dārdan gel açma bahş

4. **söyler:-r**

Gazel 64

Mısra: 1

Söylemek II anlatmak.

Çeküp zülf-i siyāha bend iderken şefkatiñ söyler
Hevā-yı nefsiniñ kaydında zālīm iffetin söyler

5. **söyler:-r**

Gazel 64

Mısra: 2

Söylemek II anlatmak.

Çeküp zülf-i siyāha bend iderken şefkatîñ söyler
Hevā-yı nefsinîñ kaydında zālîm iffetin söyler

6. söyler:-r

Gazel 64

Mısra: 4

Söylemek II anlatmak.

Olur muhtâc-ı zînet cevher-i zât olmasa elbet
Gören nev-devletân-ı 'aşrı zîb ü haşmetîñ söyler

7. söyler:-r

Gazel 64

Mısra: 8

Söylemek II anlatmak.

Sirişkim mâcerâ-yı zülfî eyler gamzeñe işrâb
Gören çeşm-âşînâsîñ sergüzeşt-i 'izzetin söyler

8. söyler:-r

Gazel 64

Mısra: 10

Söylemek II anlatmak.

Nebîlâ nîk ü bed temyîzi im'ân-ı nazardandır
Lisân-ı hâl ile girdârı şeyhîñ gılzetin söyler

9. söyler:-r

Kaside 3

Mısra: 13

Söylemek II anlatmak.

Bu mısrâ'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

10. söyle:

Kıt'a 19

Mısra: 5

Söylemek II anlatmak.

Seyre gelsün söyle Dârâya şalâ dârâtını
Şevketin her cum'a kâşırır zebân ta'bîrden

11. söyle:

Kıt'a 27

Mısra: 9

Söylemek II anlatmak.

Söyle târîh-i mücevher ey Nebîl
Doğdu Mevdüddîn Efendi mecd ile

12. söyledim:-dî, -m

Kıt'a 36

Mısra: 5

Söylemek II anlatmak.

Bende şevkimden Nebîlâ söyledim târîh-i tām
Şân ile Sultân Maḥmūd oldı dehre pâdişāh

13. söyledim:-dim

Kıt'a 37

Mısra: 17

Söylemek II anlatmak.

Güş idince söyledim târîh-i mevlûdın Nebîl
Şulbıdır şāh-zādeden Sultân Maḥmûduñ murād

14. söyledim:-dim

Kıt'a 38

Mısra: 3

Söylemek II anlatmak.

Tāmdır târîh-i mevlûdın Nebîlâ söyledim
Ber-murād oldı bu 'ālem nesl-i Maḥmūd Şāh ile

15. söyledim:-dî, -m

Kıt'a 41

Mısra: 13

Söylemek II anlatmak.

Nebîlâ söyledim târîh-i tāmın ḥamd idüp ben de
Medîne cāy-ı ārām oldı cünd-i Ḥān Maḥmûda

16. söyler:-r

Kıt'a 41

Mısra: 5

Söylemek II anlatmak.

Zamān-ı tenfîz emrin akdem-i āmāl idüp söyler
Zemîn pâ-māl-i akdām oldı cünd-i Ḥān Maḥmûda

17. **söyledim:-dim**

Kıt'a 51

Mısra: 25

Söylemek II anlatmak.

Sürürümdan Nebilā söyledim bu tām tārīhi
Şafā-res bu cihāna maḳdem-i Sultān Süleymāndır

23. **söyler:-r**

Murabba 2

Mısra: 6

Söylemek II anlatmak.

Raḳş iderken hırelendi çeşm-i ter
Böyle söyler cümle erbāb-ı nazar

18. **söylersin:-r, -sin**

Kıt'a 84

Mısra: 1

Söylemek II anlatmak.

Sitemle baş-ı maḳāl itdi sen ne söylersin
Vişāli maḳz-ı ḥayāl itdi sen ne söylersin

24. **söylerim:-r, -im**

Murabba 9

Mısra: 2

Söylemek II anlatmak.

Meşgūl-ı ḥāb ol verd-i ter
Ben söylerim ben diñlerim

19. **söylersin:-r, -sin**

Kıt'a 84

Mısra: 2

Söylemek II anlatmak.

Sitemle baş-ı maḳāl itdi sen ne söylersin
Vişāli maḳz-ı ḥayāl itdi sen ne söylersin

25. **söylerim:-r, -im**

Murabba 9

Mısra: 4

Söylemek II anlatmak.

Būlbūl gibi şeb-tā-seḥer
Ben söylerim ben diñlerim

20. **söylersin:-r, -sin**

Kıt'a 84

Mısra: 4

Söylemek II anlatmak.

Cevābı ye's-i vişāl oldu sürme-i āvāz
Su'ālī emr-i muḥāl itdi sen ne söylersin

26. **söylerim:-r, -im**

Murabba 9

Mısra: 8

Söylemek II anlatmak.

Yok mı 'aceb şāfī-cevāb
Ben söylerim ben diñlerim

21. **söyledi:-di**

Kıt'a 103

Mısra: 45

Söylemek II anlatmak.

Nebilā söyledi ḳuṭb-ı zamān tārīḥ-i itmāmın
Bulup yaptı bu cāy-ı 'ārif-i āgāhı Ḥān Maḥmūd

27. **söylerim:-r, -im**

Murabba 9

Mısra: 12

Söylemek II anlatmak.

'Aks eyledikçe dağlar
Ben söylerim ben diñlerim

22. **söyle:**

Mesnevi 1

Mısra: 2

Söylemek II anlatmak.

Ey ḥāme-i ter-zebān söyle
Vey nāy-ı şeker-zebān söyle

28. **söylerim:-r, -im**

Murabba 9

Mısra: 16

Söylemek II anlatmak.

Yokdur Nebilā hem-demim
Ben söylerim ben diñlerim

29. **söylenür:-n, -ür**

Müseddes 1

Mısra: 20

Söylemek II anlatmak.

Ey Nebîl ihâm-ı vaşla bul maḥal şimden gerü

Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

söyle:-

1. **söyler:--r**

Gazel 64

Mısra: 6

Söylemek II anlatmak.

Cezâsı 'âşık-ı şürideniñ fikr-i bülendidir

Qıyâmetden su'âl olsa o serv-i kâmetiñ söyler

2. **söyle:**

Kıt'a 46

Mısra: 9

Söylemek II anlatmak.

Mîlâdına Nebîlâ târîḥ-i tām söyle

Aḥmed olup refîḳ-i tevfiḳ kevn e geldi

3. **söyle:**

Mesnevi 1

Mısra: 1

Söylemek II anlatmak.

Ey ḥâme-i ter-zebân söyle

Vey nây-ı şeker-zebân söyle

4. **söyle:**

Muhammes 3

Mısra: 4

Söylemek II anlatmak.

Lebleriñ kâd-ı mükerrer

Söyle ey rûḥ-ı muşavver

5. **söyle:**

Muhammes 3

Mısra: 9

Söylemek II anlatmak.

Söyle ey rûḥ-ı muşavver

Vaşla dil bir şüret ister

6. **söyle:**

Muhammes 3

Mısra: 14

Söylemek II anlatmak.

Qalb-i bî-câna döndi

Söyle ey rûḥ-ı muşavver

7. **söyle:**

Muhammes 3

Mısra: 19

Söylemek II anlatmak.

Söyle ey rûḥ-ı muşavver

Vaşla dil bir şüret ister

söylen:-

1. **söylenmez:-mez**

Gazel 75

Mısra: 1

Söylenmek, konuşulmak, bahsedilmek.

O der-âgûş-ı miyân söylenmez

Üzilür rişte-i cân söylenmez

2. **söylenmez:-mez**

Gazel 75

Mısra: 2

Söylenmek, konuşulmak, bahsedilmek.

O der-âgûş-ı miyân söylenmez

Üzilür rişte-i cân söylenmez

3. **söylenmez:-mez**

Gazel 75

Mısra: 4

Söylenmek, konuşulmak, bahsedilmek.

Çonçe-i sırr-ı lebiñ şorma baña

Açma ol râz-ı nihân söylenmez

4. **söylenmez:-mez**

Gazel 75

Mısra: 6

Söylenmek, konuşulmak, bahsedilmek.

Dağı ser-mest-i ayag olmadı yār
O zemīnler bu zamān söylenmez

5. söylenmez:-mez

Gazel 75

Mısra: 8

Söylenmek, konuşulmak, bahsedilmek.

Sırr-ı mektüm-ı kemān-keş gibidir
Zahm-ı ebrū-yı bütān söylenmez

6. söylenmez:-mez

Gazel 75

Mısra: 10

Söylenmek, konuşulmak, bahsedilmek.

Ey Nebīl olma dehen-bāz-ı su'āl
Ārzū-yı dil amān söylenmez

söyleş-:

1. söyleşelim:--e, --l, --i, --m

Mesnevi 1

Mısra: 38

Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Terk eyleyelim bu dāstānı
Gel söyleşelim ğam-ı cihānı

söylet-:

1. söyletmeyiz:--me, --y, --üz

Müseddes 1

Mısra: 21

Söyletmek II konuşturmak.

Dāmen-i gül-zāra söyletmeyiz el şimden gerü
Zevk-i hāmmāmı buña kılsun bedel şimden gerü

2. söyledirse:--(i)r, --se

Gazel 89

Mısra: 9

Söyletmek, dedirtmek, konuşturmak.

O tıfla dāyesi lālāyı söyledirse Nebīl
Dehān-ı tenge lafız-ı vecīz olur giderek

söyleyiş-:

1. söyleyişinden:--i, --n, --den

Gazel 73

Mısra: 3

Söyleme eylemi ya da biçimi.

Ne şeker çiyinedigin söyleyişinden bilürüz
Mağşadıñ lüknet-i tütü-menişinden bilürüz

söz-:

1. söz:

Gazel 26

Mısra: 1

Söz, kelime, kelim, laf.

Söz bulunmaz la'l-i şekker-bārdan gel açma bağs
Pek uzundur tırra-i tarrārdan gel açma bağs

2. söziñi:--in, --i

Gazel 74

Mısra: 6

Söz, kelime, kelim, laf.

İstemez hıç tekellüf suhan-ı rāst-nümā
Ehl-i kızbın söziñi kayd-ı kaseinden bilürüz

3. söz:

Gazel 139

Mısra: 10

Söz, kelime, kelim, laf.

Yok dimedi būs-ı dehān-ı Nebīl
Söz mi var ol dilberin iz'ānına

4. söz:

Gazel 150

Mısra: 3

Söz, kelime, kelim, laf.

Sıgmazsa söz ol dehān-ı tenge
Şorsak 'acebā su'āl-i yok mı

5. sözde:-de

Kıt'a 47

Mısra: 12

Söz, kelime, kelim, laf.

İfāde hiç fazlından anın yek-kaatre mümkün mi
Gerek her sözde var bın baır-ı ma'nī āşikār eyle

6. **sözi:-i**

Kıt'a 83

Mısra: 3

Söz, kelime, kelim, laf.

Hatm eyledi lâ-ilâhe ile sözi
Şığmaz hele ĩmāna bu hāl illallah

7. **sözleri:-ler, -i**

Mesnevi 1

Mısra: 47

Söz, kelime, kelim, laf.

Bu sözleri hāme gūş itdi
Bāz itdi dehānı cūş itdi

8. **sözün:-ün**

Murabba 1

Mısra: 7

Söz, kelime, kelim, laf.

Sözün 'ayn-ı 'ināyetdir
Şefā'at yā Rasūlallāh

söz atma:

1. **söz atma:--ma**

Mesnevi 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: **Deyim**

Laf atmak. Söyleşmek, konuşmak; uzaktan, dolayısıyla dokunacak söz söyleyip işittirmek; sözle sarkıntılık etmek.

La'l-i leb-i yāre dil uzatma
Kaṭ' eyle zebānıñı söz atma

söz çalındı:

1. **söz çalındı:--dı**

Kıt'a 47

Mısra: 23

Kelime Tipi: **Deyim**

Kulağına söz çalınmak; başkasına söylenirken kendisi de duymuş olmak.

Bu söz çalındı gūş-ı ehl-i şavma şīt-ı nāmından
Bilüp her vakti var def'-i gümüm-ı intizār eyle

söz yok:

1. **söz yok:**

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Söz yok, diyecek bir şey yok.

Gayri söz yok dehān-ı yāre Nebīl
Cāna cānlar kıtar ki hīç şorma

sözi yokdur:

1. **sözi yokdur:--dur**

Gazel 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sözü yok, (başka) sözü olmamak.

Cüz'ice miyānında belī şübhesi vardır
Ammā dehen-i tenge Nebīlñ sözi yokdur

sözle:-

1. **sözler:-r**

Mesnevi 1

Mısra: 16

Söz, kelime, kelim, laf.

Habṭ itdi beni amān o gözler
Müjgāna ilişdi cümle sözler

su:

1. **şular:-lar**

Gazel 80

Mısra: 9

Su. II akarsu, ırmak.

Āgūş-ı şadefden ne şular atdı kenāra
Ol lülü-i lālāyı Nebīlā şeb-i āteş

2. **şu:**

Gazel 108

Mısra: 3

Su. II akarsu, ırmak.

Ayağıma koyamaz duht-ı rez benim şu daht
Şarāb hūn-ı sirişkim kebābdır gönlüm

3. şuda:-da

Gazel 112

Mısra: 6

Su. II akarsu, ırmak.

Sīm-āb-ı vücūda geldi benimle hem-ıztırāb

Bir şuda ber- karar idim eyvāh bir zamān

4. suyu:-yı

Gazel 57

Mısra: 6

Su, akarsu, ırmak.

Yākūt gibi la'li ider def'-i harāret

Gördüm suyu pür-mevc-i leṭāfet buzı yokdur

5. sū:

Kıt'a 39

Mısra: 4

Su, akarsu, ırmak.

Güşıma tāriḥi böyle geldi bālādan Nebīl

Māye-i sūr oldu her sū maḡdem-i Sultān Murād

6. şu:

Kıt'a 48

Mısra: 7

"Şu" işaret sıfatı.

Şu rütbe muḡtezā-yı 'adli ma'mūr-ı harāb eyler

Cihāndan cāy-ı vīrān ister ise yevm olur nā-būd

7. şu:

Kıt'a 9

Mısra: 4

Akarsu, ırmak, su.

Şāf-meşreb 'āşık-ı şūrīde-i maḡbūb idi

Ders-i 'aşkı çağlayup şu gibi eylerdi beyān

8. şu:

Kıt'a 57

Mısra: 2

Akarsu, ırmak, su.

Mecma'ü'l-baḡreyn-i elṭāf ü himemdir şāh-ı dīn

Cūdī cārī şu gibi sārī vücūd-ı ādeme

su gibi 'aziz ide:

1. şu gibi 'aziz ide:--e

Kıt'a 102

Mısra: 17

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Su getirenlere iyi dilek olarak söylenir.

İde Haḡḡ şu gibi 'aziz Nebīl

Ḳulzüm-i 'ilm o kân-ı Meḡmedeti

su gibi ezberle:

1. şu gibi ezberle:

Kıt'a 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Deyim**

Yanlışsız ve hızlı bir şekilde ezberine almak.

Şenāsın şu gibi ezberle tertīb-i lisān eyle

Nedem kim maḡv ola sūz-ı nihān-ı āb-ı şāfīden

su'āl:

1. su'ālime:-im, -e

Gazel 44

Mısra: 7

Soru.

Niçün su'ālime leb-rīz-i hışm olur sākī

Şarāb-ı la'lini nūş eylemek günāh mıdır

2. su'āle:-e

Gazel 134

Mısra: 2

Soru.

Mū-miyān-ı hayāle meyl itme

Zīr ü bālā su'āle meyl itme

3. su'ālimde:--(i)m, --de

Gazel 141

Mısra: 1

Soru.

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zülfinden su'ālimde

Sevād-ı zülfe der zīb-i ufuḡ ruḡsār-ı ālimda

4. su'ālī:-i

Gazel 150

Mısra: 4
Soru.

Sıgmazsa söz ol dehân-ı tenge
Şorsak 'acebâ su'âli yok mı

5. su'âli:-i
Kıt'a 84
Mısra: 4
Soru.

Cevâbı ye's-i vişâl oldu sürme-i âvâz
Su'âli emr-i muhâl itdi sen ne söylersin

6. su'âlimden:--(i)m, --den
Gazel 120
Mısra: 4
Soru.

Didim pejmürde mi şemm-i nigehten her gül-i nâzik
Alındı âl âl oldu o gül-rû bu su'âlimden

su'âl eyleme:

1. su'âl eyleme:--me
Kıt'a 81
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Dil-dâde-i ruhsâra su'âl eyleme zülfî
Farq eyleyemez rûzı şeb-i târı ne bilsün

su'âl eyler:

1. su'âl eyler:--r
Gazel 60
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Dil-i gümgeşte mi taşhîh için sormuş nigâhıñdan
Niçün mesrûkî dilber düzd-i çâlâka su'âl eyler

su'âl idelim:

1. su'âl idelim:--e, --l, --i, --m
Murabba 6
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Deheniñden şorup su'âl idelim
'Aceb ol yâriñ infî 'âli mi var

su'âl itmek:

1. su'âl itmek:--mek
Gazel 118
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Olur berq-i takarrüb süz-ı 'işmet müceb-i gayret
Su'âl itmek 'abeş pervâneye mahv-ı vücûdundan

sû'âl itmiş:

1. sū'âl itmiş:--miş
Gazel 19
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Zîver zâ'irce vuşlat bulup
Kevkeb-i bahtım sū'âl itmiş bu şeb

sū'âl oldu:

1. sū'âl oldu:--dı-dı
Gazel 7
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Sorulmak.

Qadd-i bālâsını ta'rîfde lâl oldu Nebîl
Yine ahvâl-i kıyâmet mi sū'âl oldu baña

su'âl olsa:

1. su'âl olsa:--sa
Gazel 64
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Soru sorulmak.

Cezâsı 'âşık-ı şûrîdeniñ fikr-i bülendidir
Kıyâmetden su'âl olsa o serv-i kâmetiñ söyler

suâl olursa:

1. suâl olursa:--(u)r, --sa
Mesnevi 1
Mısra: 41

Kelime Tipi: -
Sorulmak.

Hâlimden eğer suâl olursa
Yâr hasbihâl olursa

sû-be-sû:

1. sū-be-sū:

Kıt'a 58

Mısra: 37

Her taraf, her yan.

Tārīḥ-i tāmından 'adū olsun fetīlī sū-be-sū
Şāhī güzel resm oldu bu sāḥil-serāy-ı Topkapu

subh olunca:

1. şubḥ olunca:--ınca

Müseddes 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sabah olmak, günün aydınlanması.

Girdi semmūr-ı şehāb içre şovukdan āfitāb
Çıkmadı tennūr-ı şebden şubḥ olunca māh-tāb

subh u mesā:

1. şubḥ u mesā:

Kıt'a 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

Felek-pāye Ḥafīd-i 'āṭifet-güster ki iḳbālī
Ola şubḥ u mesā dāğ-ı derūn ḥurşīd ile bedre

2. şubḥ u mesā:

Gazel 8

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sabah akşam.

Zülf ü rüyūnda degil ise Nebīlā nazārīn
Böyle āh itmez idiñ şubḥ u mesā noldı saña

subha dek:

1. şubḥa dek:

Gazel 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Sabaha kadar.

Cüst ü cū itmiş miyānıñ 'ālem-i ma'nāda dil
Şubḥa dek bahş-ı ḥayāl-ender-ḥayāl olmuş bu şeb

2. şubḥa dek:

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sabaha kadar.

Şubḥa dek mürğ-i şeb-āvīz-i cemāl olsun Nebīl
Ol şikenc-i turre kim mānend-i ṭavḳ olmuş bu şeb

3. şubḥa dek:

Tahmis 1

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Sabaha kadar.

Ḳadrini şeb-zinde-dārān-ı tecellī fehm ider
Şubḥa dek bu feyzi ḥayrān-ı tecellī fehm ider

sübha ola:

1. sübhā ola:--a

Kıt'a 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tespih gibi dizilmek, nizama, intizama girmek.

Yed-i fikre ola rāmı nīzām-ı devleti sübhā
Le'ālī-i ḥikem hep silk-i tevḫīke olup menzūd

sübha-i 'irfān:

1. sübhā-i 'irfān:

Gazel 130

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İrfan tespahi.

Dürr-i manzūm mıdır nükte-i mazmūn-ı ḥaṭı
Nazm olur sübhā-i 'irfān dolaşur elden ele

subh-gāh:

1. şubḥ-gāhı:--ı

Gazel 90

Mısra: 2
Sabah vakti.

Şıdkını maḥv itmesün baḥt-ı siyâhı kimseniñ
Olmasun hem-reng-i şeb her şubḥ-gâhı kimseniñ

şubḥ-ı mahşer:

1. şubḥ-ı mahşer:

Tahmis 1
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Mahşer sabahı.

Şubḥ-ı mahşer gösterüp bürhân Ḥabîb-i Kibriyâ
Luṭf-ı ‘âmin itmege i’lân Ḥabîb-i Kibriyâ

şubḥ-ı meh-tâb olsa:

1. şubḥ-ı meh-tâb olsa:--sa

Gazel 98
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ay ışıgının sabahı olma, günün aydınlanması.

‘Aks-i gerden şubḥ-ı meh-tâb olsa da mâni’ degil
Gözlerim ḥasret-keş-i ḥâb olsa da mâni’ degil

şubḥ-ı rûşen:

1. şubḥ-ı rûşen:

Gazel 3
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Parlak, aydınlık sabah.

Damen-i iḳbâlini bûs eylesün mihr-i felek
Şubḥ-ı rûşen gibi oldu ferve-i beyzâya zeyn

şubḥ-ı şâdıkdâ:

1. şubḥ-ı şâdıkdâ:--da

Gazel 21
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sadakatli (aşık) sabah.

Münevvim olsa da efkâr-ı zülfî şubḥ-ı şâdıkdâ
Ḥayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

subḥ-ı şıdk-âsâr-ı haksûn:

1. şubḥ-ı şıdk-âsâr-ı haksûn:--sûn

Kaside 11
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Allah'ın doğruluk eserlerinin sabahı.

Ehl-i şirkiñ maḥv iden sensiñ sevâd-ı kızbini
Şubḥ-ı şıdk-âsâr-ı Ḥaksûn yâ Rasûlallâh meded

subḥ-ı vaşla:

1. şubḥ-ı vaşla:--a

Gazel 17
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma sabahıdır(Rüzgarıdır).

Şubḥ-ı vaşla rûşen îmâdır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref’-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

subḥ-ı vaşla irince:

1. şubḥ-ı vaşla irince:--ince

Gazel 137
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Kavuşma sabahına ulaşmak.

Alâmetdir tebâşîr-i şabâḥü’l-ḥayr-ı iḳbâle
İrince şubḥ-ı vaşla gerdeniñden bûse-çîn olsa

şubḥ-ı vişâli:

1. şubḥ-ı vişâli:--i

Gazel 105
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Vuslat, kavuşma sabahı.

Zîr-i gîsûda ider şubḥ-ı vişâli imâ
Bûs idüp gerdeni gafletten uyandım bilürüm

sücüd:

1. sücûdündan:--u, --n, --dan

Gazel 118
Mısra: 12
Secde etme, yere eğilme II boyun eğme, itaat etme.

‘İbâdet maḥv idüp çirk-i günehten nefsi pâk eyler
Şurâḥî dahî tahfîf-i ḥarâm eyler sücûdündan

sūd u ziyān itmedi:

1. sūd u ziyān itmedi:--me, --di

Kıt'a 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fayda ve zarar verme.

Merd-i meydān-ı muhabbet idi Yan Mollā Faķır
İtmedi meyl-i zen-i dünyā ile sūd u ziyān

sūd yok:

1. sūd yok:

Gazel 143

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Faydası yok. II Fayda etmez, fayda vermez.

Yok Nebilā kırbdan güm-rāh-ı isti'dāda sūd
Hisse var mı istimā'-ı gūşdan mengūşda

sūdā-gerān-ı zūlfine:

1. sūdā-gerān-ı zūlfine:--i, --n, --e

Gazel 44

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saç tacirleri.

Bu rüzgārda sūdā-gerān-ı zūlfine kār
Nebil-i zār gibi āh-ı şubhğāh mıdır

sūda-ger-i 'aşkūn:

1. sūda-ger-i 'aşkūn:--ı, --ñ

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk tüccarı.

Hayāl-i zūlfidir sermāyesi sūda-ger-i 'aşkūn
Ziyān ister mi ādem kıl kadar ümmīd-i sūdundan

sūdā-ger-i bahār:

1. sūdā-ger-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 76

Kelime Tipi: -

Bahar tüccarı.

Olmaz bahāsi gülşen-i fażlıñda bir gülüñ
Faşl-ı rebt'ı virse de sūdā-ger-i bahār

şudūr:

1. şudūruñ:--uñ

Kıt'a 50

Mısra: 1

Ortaya çıkma.

Sudūruñ ser-bülendi Hāzret-i Āşım Efendiniñ
Kudūmı şadr-ı Rūma māye-bağş-ı iftiḥār oldu

şudūr itdi:

1. şudūr itdi:--di-di

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

İtdi tārīhi Nebilā medd-i āhımla şudūr
Ola Şadrüddīn Bege dārü's-selām yā Rab maķām

şudūr oldu:

1. şudūr oldu:--dı

Kıt'a 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Hüner-verlik ile reşk-āver-i cümle şudūr oldu
Sezādır şadr-ı Anadolu ol zāt-ı ḥired-mende

süfehā-yı muhabbeti:

1. süfehā-yı muhabbeti:--i

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Muhabbetin bayağı (âdi) insanları.

Ferhād u Kays perde-i nāmūsı çāk idüp
Hep taşra çekdiler süfehā-yı muhabbeti

suffe-i divān-ı 'aşk:

1. şuffe-i divān-ı 'aşk:

Tahmis 2

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Aşk divanının sofası.

Mecma‘-ı dīvāngāhdır şuffe-i dīvān-ı ‘aşk
Bī-bekādır çün nuķūş-ı ‘ālem-i dār-ı fenā

şūfi:

1. şūfi:

Gazel 10

Mısra: 3

*Dinin emir ve yasaklarına sıkı sıkıya bağlı olan
sofu, zâhit.*

Şūfî hāzm itmezse bu cünbîşleri
Söyle gevşetsün kuşağı sākiyā

sūfiyye:

1. şūfiyye:

Kıt'a 66

Mısra: 3

*Tasavvufa inananlar ve onu bir hayat görüşü
olarak benimseyenler, sūfiler topluluğu.*

Çaldı düzdide nigele aya şūfiyye de yār
Kālb-i şūfî-i mürāyide kâlor mı imān

sūhan:

1. suḥanî:--i, -n

Gazel 91

Mısra: 13

Söz, kelam II Şiir.

Virmez mi Nebilā suḥanîñ ṭab‘a gūşāyış
Āğāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdün

suḥan-gū:

1. sūḥan-gū:

Gazel 30

Mısra: 14

Güzel söz söyleyen.

Geh mu‘ammā geh lugaz geh beyt geh maṭla‘ Nebîl
Lāyıkıyla zāde-i ṭab‘a sūḥan-gū koymuş ad

suḥan-ı rāst-nümā:

1. suḥan-ı rāst-nümā:

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Doğruları gösteren / doğruluk sözü.

İstemez hîç tekellûf suḥan-ı rāst-nümā
Ehl-i kizbîñ söziñi kayd-ı ḫasemden bilürüz

suḥan-ı rūḥuñ:

1. suḥan-ı rūḥuñ:

Gazel 143

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can sözü || Etkileyici ifade.

Pek de şāhib-ḫānenin destinde yok redd ü kabûl
Nefret itdiği suḥan-ı rūḥuñ yer eyler gūşda

suḥan-perdāz olur:

1. suḥan-perdāz olur:--(u)r

Gazel 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(f.b.s.)Düzgün, güzel söz söyleyen olmak.

Ey Nebîl urmakda dem i‘cāzdan
Nāmı ḫāmem kim suḥan-perdāz olur

suḥan-sencān:

1. suḥan-sencān:--a

Gazel 81

Mısra: 9

Sözden anlayanlar.

Suḥan-sencānā berk-i sebz-i dervîşānedir ammā
Bu şi‘r-i ter Nebilā devḫa-i i‘cāzdan düşmüş

suḥre-i şeyḫ ü şāb ider:

1. suḥre-i şeyḫ ü şāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

İhtiyar ve genci gülünç duruma düşürme.

Ol günde mukteżā-yı ‘amel ‘ākıbet seni
Ḥavfım budur ki suḥre-i şeyḫ ü şāb ider

suhte-i dil:

1. suhte-i dil:

Gazel 122

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül yanıklığı. II aşık.

Suhte-i dil muhtarıbdır mü-yı âteş-dide-veş
Püte-i endişe pür oldıkça kıl ü kâlden

sükûn:

1. sükûna:--a

Gazel 89

Mısra: 7

Sakinlik, huzur.

Vişâliñ ey meh-i ken'ân olur sükûna sebep
Düşürme eşkimi gözden 'azîz olur giderek

sükût:

1. sükûtun:--uñ

Gazel 106

Mısra: 7

Susma, suskunluk.

Sükûtun ba'zı yerde müsikî-veş hüsni zâhirdir
Seni evvel görüşde zâhidâ insâna beñzetdim

2. sukuṭum:--um

Gazel 122

Mısra: 9

Susma, suskunluk.

Çeşm-i ragbetden sukuṭum intihâbından mıdır
Hem-nişîn-i hâk olur seyr it düşen ğırbâlden

sukût eyler:

1. suṭ eyler:--r

Kıt'a 50

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Susmak.

Sukût eyler kuşurın fehm ile Kaşr-ı Havernâkden
Görüp rûh-ı Sinimmâr işbu resmi şerm-sâr oldu

sükût itdi:

1. sükût itdi:--di

Gazel 120

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sükût etmek, susmak.

İdüp büse şitâb ahşâma kalmağdan hâzer itdim
Sükût itdi o meh mazmûna hatṭa imtişâlimden

sükût-ı ehl-i hâl:

1. sükût-ı ehl-i hâl:

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül ehlinin suskunluğu.

Rağbet-i nâsı füzûn eyler sükût-ı ehl-i hâl
Ketme sa'y itdikçe şâhib-mâl kendin gösterir

sükût-ı zarûr:

1. sükût-ı zarûr:

Gazel 121

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zorunlu, mecburi sessizlik.

Rûh olıcak sükût-ı zarûr ile muhtarıb
Müşkildir ehl-i lüknete 'arz-ı merâmdan

sulb:

1. şulbünden:--(ü)n, --den

Kıt'a 7

Mısra: 5

Döl, nesil, zürriyet.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı maḥẓ oldu 'ayân
Pertev ile mehd içinde tutdı dehr-i a'zamı

2. şulbünden:--(ü)n, --den

Kıt'a 8

Mısra: 2

Döl, nesil, zürriyet.

Ḥazret-i 'Âşir Efendiniñ yine bâ-luṭf-ı Ḥâk
Oldı şulbünden 'ayân bir necl-i pâk-i muḥterem

3. şulbundan:--u, --n, --dan

Kıt'a 27

Mısra: 5

Döl, nesil, zürriyet.

Geldi şulbundan yine bir nûr-ı maḥẓ
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

4. şulbıdır:--ı, --dır

Kıt'a 37

Mısra: 18

Döl, nesil, zürriyet.

Güş idince söyledim târîh-i mevlûdın Nebîl
Şulbıdır şâh-zâdeden Sultân Maḥmûduñ murâd

5. **şulbından:--ı, --n, --dan**

Kıt'a 51

Mısra: 17

Döl, nesil, zürriyet.

Bi-ḥamdillâh yine şulbından ol sultân-ı âgâhıñ
Ḳudûmı 'âleme şeh-zâdeniñ iḥsân-ı Yezdândır

sulb-ı şâhen-şeh-i dil-agâh:

1. **şulb-ı şâhen-şeh-i dil-agâh:**

Kıt'a 38

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönülden geçeni anlayan padişahın soyu, nesli.

Ḥamdülillâh oldı leb-rîz-i feraḥ ser-tâ-be-ser
Şimdi 'âlem şulb-ı şâhen-şeh-i dil-agâh ile

süllem:

1. **süllem:**

Gazel 65

Mısra: 4

Merdiven.

Gerçi ol mâh-ı cefâkâra el irmez ammâ
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

2. **sülleme:--e**

Kıt'a 57

Mısra: 28

Merdiven.

Ḥâk-i pâya 'arz ider nüh pâye-i çarḥ-ı felek
Ḳaşr-ı ikbâli eğer muḥtâc olursa sülleme

sultân:

1. **sultândır:--dır**

Kıt'a 58

Mısra: 3

Padişah, sultan, (Sevgili yerine).

Şâhenşah-i devrândır vâlâ-mekân sultândır
Eflâk ile yek-sândır cây-ı şafâ-yı Topkapu

2. **sultânsıñ:--sın**

Murabba 3

Mısra: 8

Padişah, sultan, (Sevgili yerine).

Saḥa fitne sipâhîdir

Diyâr-ı ḥüsne sultânsıñ

3. **sultânım:--ım**

Terkib-bend 2

Mısra: 59

Padişah, sultan, (Sevgili yerine).

Zülfîne bend olanıñ hâli budur sultânım

sultân ibn-i sultândır:

1. **sultân ibn-i sultândır:--dır**

Kıt'a 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sultanın oğlu sultan.

Hünerle rûḥ-ı eslâf-ı kirâmın itmede iḥyâ
Ma'ârif-pîşe 'adl-endîşe Sultân İbn-i Sultândır

sultân maḥmûd:

1. **sultân maḥmûd:**

Kıt'a 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud.

Bende şevķimden Nebîlâ söyledim târîḥ-i tām
Şân ile Sultân Maḥmûd oldı dehre pâdişâh

2. **sultân maḥmûd:**

Kıt'a 53

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud.

Ḥân-kâh-ı nevle iḥyâ eyledi keşf eyleyüp
Kıldı nev Sultân Maḥmûd ḳabr-i Şeyḥ Aḥmedi

sultân maḥmûd hân:

1. **sultân maḥmûd hân:**

Kıt'a 35

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud.

Dest-i kilki gevher-efşân itdi târîhim Nebîl
İtdi el-haḡ ‘adl ile Sultân Maḡmūd Ḥân cülûs

sultân maḡmūd ḡân-ı ḡâzi:

1. sultân maḡmūd ḡân-ı ḡâzi:

Kıt'a 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gazi Sultan Mahmud Han.

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Maḡmūd Ḥân-ı Ḡâzi kim
Çıķınca Âdeme ecdâdı cümle yâr-ı şâhândır

sultân maḡmūd ḡân-ı ḡâziniñ:

1. sultân maḡmūd ḡân-ı ḡâziniñ:--niñ

Kıt'a 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gazi Sultan Mahmud Han.

Şehen-şâh-ı cihân Sultân Maḡmūd Ḥân-ı Ḡâziniñ
Der-i cüdün ider deryûze-gâh İskender ü Dârâ

2. sultân maḡmūd ḡân-ı ḡâziniñ:--niñ

Kıt'a 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud.

Şeh-i deryâ-himem Sultân Maḡmūd Ḥân-ı ḡâziniñ
Çü emvâc-ı biḡâr-ı ‘ömrin ilâhî şümâr eyle

sultân maḡmūdûñ:

1. sultân maḡmūdûñ:--u, --ñ

Kıt'a 37

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Sultan II.Mahmud.

Güş idince söyledim târîḡ-i mevlüdün Nebîl
Şulbıdır şâh-zâdeden Sultân Maḡmūdûñ murâd

sultân murâd ḡân:

1. sultân murâd ḡân:

Kıt'a 103

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Sultan III. Murad Han.

Yapup ḡuld-âşiyân Sultân Murâd Ḥân üstine ḡubbe
Mürûr-ı vâķt ile ol ḡubbeden olmuş eşer nâ-bûd

sultân muştafâ:

1. sultân muştafâ:

Kıt'a 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

IV. Mustafa.

Ḥamdulillâh oldu revnâk-sâz-ı taḡt-ı salṡanat
Mâye-i şevḡ ü meserret ola Sultân Muştafâ

2. sultân muştafâ:

Kıt'a 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

IV. Mustafa.

Pîşesi luṡ u semâḡat ‘adl olup endîşesi
Ḥâris-i mülḡ ü ra‘iyyet ola Sultân Muştafâ

3. sultân muştafâ:

Kıt'a 32

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

IV. Mustafa.

Ġâlibiyyet üzre dâ‘im düşmen-i bed-ḡâhına
Ru‘b-endâz-ı mehâbet ola Sultân Muştafâ

4. sultân muştafâ:

Kıt'a 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

IV. Mustafa.

Mihr ü mâhı rûtbe-i ḡadr-i bülendi pest idüp
Salṡanat-pîrâ-yı rif‘at ola Sultân Muştafâ

5. sultân muştafâ:

Kıt'a 32

Mısra: 12
Kelime Tipi: -
IV. Mustafa.

Bahr u berrde kahr-ı ā`dā-yı melāl-engīz ile
Mazhar-ı envā`-ı nuşret ola Sultān Muştafa

6. **sultān muştafa:**
Kıt'a 32
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
IV. Mustafa.

Yazdım iclāsın Nebīlā gūş idüp tārīhini
Zīb-i evreng-i `adālet ola Sultān Muştafa

7. **sultān muştafa:**
Kıt'a 32
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
IV. Mustafa.

Eyleyüp hūkm-i şerī`atle mūnevver ālemi
Nāsihi her zulm ü bid`at ola Sultān Muştafa

sultān selīm hān:

1. **sultān selīm hān:**
Kıt'a 28
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sultan Selim Han.

Şehen-şāh-ı cihāndır bā-himem Sultān Selīm Hān
kim
Hudā efzūn ide `ōmrin o şāh-ı ma`delet-hāhiñ

2. **sultān selīm hān:**
Kıt'a 18
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sultan III. Selim.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Selīm Hān
Bu dārāt ile maḥsūd-ı düveldir

3. **sultān selīm hān:**
Kıt'a 64
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Sultan III. Selim.

Sultān Selīm Hān ki ser-firāz-ı şehāndır
Ferş-i kademī atlas-ı çarḥ olsa sezādır

sultān selīm-i kahramān:

1. **sultān selīm-i kahramān:**
Kıt'a 24
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Kahraman Yavuz Sultan Selim.

Hud`ası ma`lūmı olduḡda o bed-peymānlarıñ
Cenge emr itdi o dem Sultān Selīm-i kahramān

sultān selīm-i mülket-ārā:

1. **sultān selīm-i mülket-ārā:**
Mesnevi 1
Mısra: 67
Kelime Tipi: -
Saltanatı sūsleyen Sultan Selim.

Sultān Selīm-i mülket-ārā
Ol şāh-süvār-ı şaḥn-ı heycā

sultān-ı āgāhiñ:

1. **sultān-ı āgāhiñ:--ı, --ñ**
Kıt'a 51
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Olgun, anlayışlı padişah.

Bi-ḥamdillāh yine şulbından ol sultān-ı āgāhiñ
Kudūmı `āleme şeh-zādeniñ iḥsān-ı Yezdāndır

sultān-ı bülend-evvān:

1. **sultān-ı bülend-evvān:**
Kıt'a 35
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yüce sarayının sultanı.

Çeşm-i Zerķā-i Yemāme saḡfını görmek muḥāl
Eyledi bir öyle sultān-ı bülend-evvān cülūs

sultān-ı cihān:

1. sultân-ı cihân:

Mesnevi 1

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Cihan padişahı.

Herkes koşu aldı öñdül aldı

Sultân-ı cihân menzil aldı

sultân-ı felek-fezâ-yı nazmım:

1. sultân-ı felek-fezâ-yı nazmım:--ı, --m

Terkib-bend 1

Mısra: 160

Kelime Tipi: -

Şiir dünyamın sultanı.

Hâmemle cihân-güşâ-yı nazmım

Sultân-ı felek-fezâ-yı nazmım

sultân-ı mısır oldu:

1. sultân-ı mısır oldu:--dı

Kıt'a 23

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Mısır Sultanı olma.

Nebîlâ geldi bâ-sür'at 'Uṭārid yazdı tārīhin
'Azîzim Şeh Selîm alup yine Sultân-ı Mısır oldu

şun:

1. şundi:--+dı

Gazel 94

Mısra: 14

Sunmak II ikram etmek.

Gonçe-i esrârdan işrâb-ı keyf eyler Nebîl
Şundi 'aks-i la'li bir peymâne kim çeşmimdir ol

sun-:

1. sunarsa:--(a)r, --sa

Gazel 36

Mısra: 9

Sunmak II ikram etmek.

Nüş eyleyüp sunarsa o meh duḡter-i rezi
Zevk âşinâ-yı şevkine terḡib-i neş'edir

sünbül:

1. sünbül:

Kaside 16

Mısra: 31

Far. Maruf çiçek, sünbül.

Ġazel-perdâz olup sünbül teber tavr-ı kalendarle

O Ṭorlak güyiyâ Bektâşî-i zî - iştihâr oldu

2. sünbüldür:--dür

Murabba 3

Mısra: 10

Far. Maruf çiçek, sünbül.

O ruḡsâr üzre kâküldür

Güle peyveste sünbüldür

3. sünbül:

Gazel 32

Mısra: 10

Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek; mec. Sevgilinin daḡınık ve kıvrımlı olan saçı.

Derdest eylemiş yine çevgânıñ ey Nebîl
Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahâr

4. sünbül:

Gazel 51

Mısra: 5

Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek; mec. Sevgilinin daḡınık ve kıvrımlı olan saçı.

Taḡrîk-i serle sünbül işâret ider baña

Şemm âşinâ-yı zülfine bû ser-fürû mudır

5. sünbül:

Gazel 97

Mısra: 2

Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek; mec. Sevgilinin daḡınık ve kıvrımlı olan saçı.

Ḥaṭṭı sünnetlik karanfîl ḡālî şeb-bû rûyî gül

Zülfîni farz eyle sünbül ḡālî şeb-bû rûyî gül

6. sünbül:

Kaside 15

Mısra: 18

Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek; mec. Sevgilinin daḡınık ve kıvrımlı olan saçı.

Bülbüllerin uçurdu yine hâb u rāḥatın
Sünbül teberde zāhir olup şeş-per-i bahār

Bu edālar serde kayd-ı zülfiñi işmāmedir
Sünbül-i bağ-ı cefā zīb-i külāhımdır benim

7. sünbül:

Kaside 15

Mısra: 53

*Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu
çiçek; mec. Sevgilinin dağınık ve kıvrımlı olan saçı.*

Sünbül gibi olur o felek-mesnediñ müdām
Hem-reng-i āsumānisi zīb-i ser-i bahār

8. sünbül:

Kıt'a 65

Mısra: 1

*Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu
çiçek; mec. Sevgilinin dağınık ve kıvrımlı olan saçı.*

Sünbül gibi ruhsāra dök ol zülf-i siyāhı
Pür-düd ide rüy-ı felegi 'āşıkñ āhı

9. sünbülü:-i

Kıt'a 99

Mısra: 4

*Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu
çiçek; mec. Sevgilinin dağınık ve kıvrımlı olan saçı.*

Mülk-i fāsıñ zülfidir ser-'askeri
Sünbülü divānına serheng ider

sünbüle-i çarḥa:

1. sünbüle-i çarḥa:--a

Gazel 85

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alemin sümbülü (sevgilinin saçı bağlamında).

Zülfñ ey meh eger olursa penāh-ı 'āşık
Dokunur sünbüle-i çarḥa külāh-ı 'āşık

sünbül-i bağ-ı cefā:

1. sünbül-i bağ-ı cefā:

Gazel 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eziyet bahçesinin sümbülü (sevgili).

sünbül-i cennet:

1. sünbül-i cennet:

Terkib-bend 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cennet sümbülü.

Āh ol gamzeler āfet-res-i hüş oldı yine
Nedir ol tavr-ı levendāne o cān-gāh-ı nigāh

sünbül-i maẓmūnı:

1. sünbül-i maẓmūnı:--ı

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mazmun sümbülü (Sevgilinin sümbül gibi saçı).

Olaydı zülf-i siyeh-tārı zīb-i dest-i ḥayāl
İderdi sünbül-i maẓmūnı deste deste zebān

sünbül-i şādāb-ı çeşmimdir:

1. sünbül-i şādāb-ı çeşmimdir:--(i)m, --dir

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Suya kanmış, doymuş saç kıvrımı.

O ruhsār üzre 'aks-i zülfi kim sīrāb-ı çeşmimdir
Miyān-ı gülde güyā sünbül-i şādāb-ı çeşmimdir

sünbül-i ter:

1. sünbül-i ter:

Gazel 141

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Taze sümbül II Sevgilinin saçı.

Çözölmüş 'uḳde-i gīsüsü gördüm bezm-i ma'nāda
Açıldı sünbül-i ter şīşe-i çeşm-i ḥayālimde

sünbülüstān itdi:

1. sünbülüstān itdi:--dı

Gazel 131

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Sünbül bahçesi hâline getirmek II
güzelleştirmek.*

Nebîlâ düd-ı âhım sünbülîstân itdi eflâki
İderken hâlim işmâm ol meh-i kâkül-perîşâna

sünnet:

1. sünnetlik:--lik

Gazel 97

Mısra: 1

*Hız. Muhammed'in ehl-i İslam için örnek olan
veya ders alınan sözleri ve davranışları.*

Haftı sünnetlik karanfil hâli şeb-bü rûyî gül
Zülfîni farz eyle sünbül hâli şeb-bü rûyî gül

sünüh itdi:

1. sünüh itdi:--di

Kıt'a 48

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İçe doğmuştur.

Nebîlâ kalbime târîh-i bālâdan sünüh itdi
Mücedded eyledi bu cây-ı vâlâ kadri Hân Mahmûd

sünüh itmiş:

1. sünüh itmiş:--miş

Müceddes 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Akla, hatıra gelmek, içe doğmak.

Servi-i dehr ile eşcârî görüp bî-berg ü bâr
Kalbine ol dem sünüh itmiş bu beyt-i âbdâr

sür:-

1. sürür:-ür

Gazel 26

Mısra: 3

Sürdürmek, devam ettirmek.

Anda zencîrîñ sürür zâhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dârdan gel açma bahş

sürâg:

1. sürâgdır:--dır

Gazel 110

Mısra: 8

İz, nişan, alâmet.

Fıkr-i la'liñle gitmesün hiçe
Bende bilmem sürâgdır gönlüm

şurâh:

1. şurâh:

Gazel 16

Mısra: 10

Feryat, Ah.

Zâhidiñ yagın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile hârab itdik bu şeb

sürâhî:

1. şurâhî:

Gazel 113

Mısra: 8

İçine şarap / su konan uzun boyunlu cam kap.

Var meşreb-i kerîmde ednâya ser-fürû
Baş kaldırır mı câma şurâhî isâleden

2. şurâhî:

Gazel 118

Mısra: 12

İçine şarap / su konan uzun boyunlu cam kap.

İbâdet mahv idüp çirk-i günehten nefsi pâk eyler
Şurâhî dahî tahfîf-i hâram eyler sücûdundan

sür'at:

1. sür'atîñ:-in

Terkib-bend 3

Mısra: 13

Çabukluk, hız.

Reftâr-ı nâza sür'atîñ aşlı şehânadır
Şemşîr-i gamzenîñ gelişi kaşd-ı cânadır

sûret:

1. sûretde:-de

Gazel 69

Mısra: 10

Şekil, biçim, suret.

Qalîb-ı bî-rûh ider 'uşşâkı gitdikçe Nebîl
Güyyâ sûretde ol rûh-ı muşavver bî-haber

2. şüreti:-i

Gazel 77

Mısra: 5

Şekil, biçim, suret.

‘Aks eylemekle her büt-i bîgâne şüreti
Mir‘âta döndi bu dil-i hayret füzûnumuz

8. şüret:

Muhammes 3

Mısra: 5

Şekil, biçim, suret.

Vaşla dil bir şüret ister
‘Âlemiñ şemsi ne lâzım

3. şüreti:-i

Gazel 88

Mısra: 2

Şekil, biçim, suret.

Per olmuşdur hayâliñle dil-i bî-gâne-i şad-çāk
Hezārān gösterir bir şüreti āyine-i şad-çāk

9. şüret:

Muhammes 3

Mısra: 10

Şekil, biçim, suret.

Söyle ey rûh-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

4. şüret:

Kaside 2

Mısra: 11

Şekil, biçim, suret.

Virilmişdir bu şüret devr-i pergār-ı kerāmetle
Kenār-ı merkez-i kutb-ı zamāndır halka-i tevḥīd

10. şüret:

Muhammes 3

Mısra: 15

Şekil, biçim, suret.

Vaşla dil bir şüret ister
Her kimi buldumsa buldum

5. şüretiñ:--i, --ñ

Kıt'a 54

Mısra: 8

Şekil, biçim, suret.

Murād itdikçe gerdün ḥabbeyi bir kûbbe itmez mi
Tutunca ‘aksini bu şüretiñ maḥv olmuş ol günbed

11. şüret:

Muhammes 3

Mısra: 20

Şekil, biçim, suret.

Söyle ey rûh-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

6. şüret:

Kıt'a 59

Mısra: 12

Şekil, biçim, suret.

Derûna eylemişdi iştiyāk-ı rû'yeti te'şîr
Bu şüret bendesin Mışra nihāyet eyledi ilkā

şüret bulup:

1. şüret bulup:--(u)p-up

Gazel 43

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Görünmek.

Şeb-rev olsam fikr-i āgûş-ı miyān ile Nebîl
Ḥavfla şüret bulup evḥām kendin gösterir

7. şüret:

Kıt'a 59

Mısra: 25

Şekil, biçim, suret.

Bu şüret düzdüğü mir‘ât-ı İskenderde ‘aks itse
Yapup ‘aynın olurdı sırr-i ḥikmetde o dem yek-tā

şüret bulur:

1. şüret bulur:--(u)r

Mesnevi 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Şekil almak, vücut bulmak, hâsıl olmak, husûle gelmek.

Âyîne mi ol beyâz sîne
Şûret bulur 'aşkı sînesine

şûret vir:

1. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

Gel ey rûh-ı muşavver nâz ile ibrâma şûret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şûret vir

2. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

Gel ey rûh-ı muşavver nâz ile ibrâma şûret vir
Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i câma şûret vir

3. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

İder çirk-i hafî mir'ât-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem şevb-i riyâdan kâmet-i islâma şûret vir

4. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

Yazılsuñ kahramân-ı gamzeniñ 'uşşâka bî-dâdı
Bu çağ-ı 'işvede Şehnâme-i eyyâma şûret vir

5. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

Şabâh oldu meded encüm şümâr-ı hicre rahm eyle
Gel ey meh perde-i zıll-ı hayâl-i şâmâ şûret vir

6. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

Eger vakf-ı cünûn itdiñse mevķûfât-ı 'aşkıñdan
Görürseñ kaydını dest-i dil-i nâ-kâma şûret vir

7. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

Sanup resm-i kıyâmet kâlib-ı bî-rûh olur Bihzâd
Hıram-ı nâz ile ol kıdd-i serv-endâma şûret vir

8. şûret vir:

Gazel 54

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Suret, şekil vermek.

Der-âgûş-ı miyânı mümteni'dir ol büt-i nâzın
Nebîlâ bâri gel rüyâda bu evhâma şûret vir

şûret virdi:

1. şûret virdi:--di

Kıt'a 51

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şekillendirmek, biçimlendirmek.

Nizâm-ı mülke şûret virdi ol sır-dâş-ı İskender
Aristo şafvet-i mirât-ı 'irfânında hayrândır

şûret virüp:

1. şûret virüp:--(ü)p

Kıt'a 59

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şekillendirmek, biçimlendirmek.

Virüp meşşâta-i tedbiri şüret
Yeñiden ümm-i dünyâ kesb-i hüsn itmekdedir hâlâ

şüret-dih olmada:

1. şüret-dih olmada:--ma, --da

Kaside 14

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şekil veren olma.

Şüret-dih olmada veled-i kalbe ey Nebîl
Mirât-ı dilde sırr-ı nev-âşâr-ı naqş-bend

şüret-ger-i hayâl olamam:

1. şüret-ger-i hayâl olamam:--a, --ma, --m

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hayalin ressamı olma.

Şüret-ger-i hayâl olamam perde-i dili
Şem'-i derûn-ı şu'le-feşânım tutuşdurur

şüret-i âdâbı:

1. şüret-i âdâbı:--ı

Gazel 40

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Edeplerin görünüşü, tavrı.

Hayret-i mir'ât-ı vechiñden midir
Şüret-i âdâbı bilmem kıadadır

şüret-i dîvâr olsun:

1. şüret-i dîvâr olsun:--sun

Gazel 124

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Duvar gibi katı yüzlü olmak.

Qadd-i bālâsı yine mücid-i refîâr olsun
Servler reşk iderek şüret-i dîvâr olsun

şüret-i hâli:

1. şüret-i hâli:--i

Gazel 42

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Görünen, dışa akseden durum, hal.

Vaşf-ı zâtı şüret-i hâli degil mi herkesiñ
Kılsa âğâz-ı işâret lâl kendin gösterir

şüret-i hāmūşda:

1. şüret-i hāmūşda:--da

Gazel 143

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Suskunluğun, sessizliğin görüntüsü.

Zâhidiñ sedd oldı güşü penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şüret-i hāmūşda

şüret-i hayr u şer-i bahâr:

1. şüret-i hayr u şer-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Baharın iyilik ve kötülük görüntüsü, sureti.

Mir'ât-ı kalb-i bülbül olaydı bu sırta cā
'Aks eyler idi şüret-i hayr u şer-i bahâr

şüret-i heyülâ:

1. şüret-i heyülâ:

Terkib-bend 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ürkütücü bir biçimde.

Sebz-i haşı olsa Hızır-ı güyâ
Sîm-âbda gösterir vakârı

2. şüret-i heyülâ:

Terkib-bend 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ürkütücü bir biçimde.

Bihzâdı iderdi resm-i 'işven
Levh-i gama şüret-i heyülâ

şüret-i imkânını:

1. şüret-i imkânını:--ı, --n, --ı

Tahmis 2

Mısra: 33
Kelime Tipi: -
İmkân dahilinde olma, mümkün olma.

Görmediñ mir'ât-ı dilde şüret-i imkânını
Kimseler bulmuş değil çün kim bün ü pâyânını

şüret-i neş'evi:

1. **şüret-i neş'eyi:--y, --i**
Kıt'a 89
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Keyif, neşe görüntüsü.

'Âlem-i âbı o kim her gice deryâda görür
Şüret-i neş'eyi şan 'âlem-i rû' yâda görür

şüret-i pâ-küblar:

1. **şüret-i pâ-küblar:--lar**
Müseddes 1
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ayak vuran görüntüsü.

Aldı tıflân-ı şitâ deste gümüşden tıplar
Bir oyundur dürbâşa şüret-i pâ-küblar

şüret-i şekvevi:

1. **şüret-i şekvevi:--y, --i**
Terkib-bend 2
Mısra: 44
Kelime Tipi: -
Şikayetin şekli, biçimi.

Sinedir çâk-ı girîbâna sebep şevkimden
Şüret-i şekvevi bir vech ile izhâr itmem

şüret-i silm:

1. **şüret-i silm:**
Kıt'a 24
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Bariş sureti.

Şüret-i silm üzre girmişken Firânçe hâ'ini
İtdi izhâr-ı 'adâvet zabt-ı Mısr için hemân

şüret-i sırr-ı zamîrden:

1. **şüret-i sırr-ı zamîrden:--den**

Gazel 99

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Kalp sırrının görüntüsü, sureti.

Âgâh itdi şüret-i sırr-ı zamîrden
Âyine mi o sine-i billûrî neyleyim

şüret-i tahşil-i hakkı:

1. **şüret-i tahşil-i hakkı:**
Kıt'a 2
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
İsmail Hakkı'nın öğrenme sureti, biçimi.

Gösterir mir'ât-ı rûhâniyyeti
Şüret-i tahşil-i Hakkı Bursada

şüret-i tertib-i neş'edir:

1. **şüret-i tertib-i neş'edir:--dir**
Gazel 36
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Mutluluk düzeninin görünüşü.

Her bir kadehde müjde-i vaşl olma büsesi
Bezm-i safâda şüret-i tertib-i neş'edir

şüret-i zincir:

1. **şüret-i zincir:**
Gazel 119
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Zincir şekli, görüntüsü.

Olur mı zabt-ı hûşa bu devr-i teselsüliden
Görünse şüret-i zincir mevc-i neş'e-i mülden

şüret-i zincirler:

1. **şüret-i zincirler:--ler**
Gazel 63
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Zincir şekli, görüntüsü (gözyaşı bağlamında).

Zabt olunmaz 'âlemin nakş-ı ber-âbı gerçi kim
'Ayn-ı cârîde 'ayândır şüret-i zincirler

süretin buldı:

1. şüretin buldı:--dı-dı

Gazel 86

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Görünmek.

Şüretin buldı Nebilâ yine müşâk-ı hayâl
Çözdürüp turesini perde kodı cilve-i 'aşk

süret-nümâ-yı imkândır:

1. şüret-nümâ-yı imkândır:--dır

Kıt'a 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Imkan gösterme.

Umûr-ı müşkile şüret-nümâ-yı imkândır
Secencel-i dil-i şafvet beyânıdır bî-reyn

2. şüret-nümâ-yı imkândır:--dır

Kıt'a 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Imkan gösterme.

Umûr-ı müşkile şüret-nümâ-yı imkândır
Secencel-i dil-i şafvet beyânıdır bî-reyb

sürevyâ:

1. süreyyâyı:--y, --ı

Kıt'a 57

Mısra: 24

Ülker yıldızı.

Rûz u şeb zer-çöp-ı mihr ü meh iki âvizedir
Ben Süreyyâyı sezâ görmem bu cây-ı hürreme

sürh-i ruh-ı vâre:

1. sürh-i ruh-ı yâre:--e

Mesnevi 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağının kırmızılığı.

Sürh-i ruh-ı yâre olma meftûn
Rengile derunun itme pür-hûn

sürhi-i ruhsârından:

1. sürhi-i ruhsârından:--ı, --n, --dan

Gazel 123

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Yanağının kırmızılığı.

Rengi hayretle uçup sürhi-i ruhsârından
Gonçe-leb beste kalur şive-i güftârından

sür-ı hıtân itdi:

1. sür-ı hıtân itdi:--dı

Kıt'a 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sünnet düğünü yapma.

Sa'âdetle dü-necl-i pâkine sür-ı hıtân itdi
İdüp gül-zâr-ı şer'i girye-i şādî ile nem-nâk

sürme-i âvâz:

1. sürme-i âvâz:

Kıt'a 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şöhret sürmesi.

Cevâbı ye's-i vişâl oldu sürme-i âvâz
Su'âlî emr-i muhâl itdi sen ne söylersin

sürme-i âvâz evle:

1. sürme-i âvâz eyle:

Gazel 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Feryat sürmesi yapma.

Haftıñı eyle sürme-i âvâz
Na'ra-yı âh içün yasagı yürüt

sürme-i âvâz olur:

1. sürme-i âvâz olur:--(u)r-ur

Gazel 67

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Avaz (Türk musikisinde makamların ses

özelliklerine göre ayrıldığı dört bölümden ikincisi)'ın
sürmesi olma.

Gerçi būs-ı femle dil mümtāz olur
Haṭṭ-ı la'liñ sürme-i āvāz olur

sürme-i āvāz-ı bülbüldür:

1. sürme-i āvāz-ı bülbüldür:--dür

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bülbül feryadının, sesinin sürmesi II Şairi
susturmak (Sevgilinin dudağı etrafında ve yüzündeki
ayva tüyleri de aşığı susturan bir sürme-i avazdır.
Hat ren itibarıyla sürme ile ilişkilidir. Aynı zamanda
hat kesreti yüz vahdeti simgeler kavram bu yönüyle
örtülmüş olan hakkın tecellisini de karşılar.)
Kaynak: Yakut, E. Aşkın suretleri, Hint Üslubunda
Müsterek İmgeler.*

Ğubār-ı haṭṭı şimdi sürme-i āvāz-ı bülbüldür
Haber vir nergis-i pür-intizāra dīdeler rüşen

sürme-i āvāz-ı 'uşşāk oldu:

1. sürme-i āvāz-ı 'uşşāk oldu:--dı-dı

Gazel 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşıkların feryat sürmesi olma.

Sürme-i āvāz-ı 'uşşāk oldu esrār-ı haṭṭıñ
Her biri 'ākıl-nümā dīvāne-i hāmūşdur

sürme-i 'ayne'l-yakīn:

1. sürme-i 'ayne'l-yakīn:

Kaside 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: Kalıp İfade

Gözüyle görmüş gibi, kat'îlik sürmesi.

Ğubār-ı hāk-i pāyiñ sürme-i 'ayne'l-yakīn ister
Cihānda dīde-i bā-intibāhım yā Rasūlallāh

sürme-i çeşm-i sürüşān-ı mukarrebdir:

1. sürme-i çeşm-i sürüşān-ı mukarrebdir:--dir

Tahmis 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Birbirine yakın olan meleklerin göz sürmesi.

Meyli hem-şekl-i hilāl-i āsümān olsa n'ola
Sürme-i çeşm-i sürüşān-ı mukarrebdir bu şeb

2. sürme-i çeşm-i sürüşān-ı mukarrebdir:--dir

Tahmis 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Birbirine yakın olanların göz sürmesi.

Meyli hem-şekl-i hilāl-i āsümān olsa n'ola
Sürme-i çeşm-i sürüşān-ı mukarrebdir bu şeb

sürü:

1. sürü:-r

Muhammes 2

Mısra: 7

*Yere sürtünür vaziyette iterek veya çekerek
götürmek, sürüklemek.*

Kim ki inkār itse zinciriñ sürür
Bunda elbette akan şular durur

sürüd:

1. sürüdü:-üñ

Gazel 91

Mısra: 14

Şarkı, türkü, nağme.

Virmez mi Nebilā suhānıñ tab'a güşāyiş
Āgāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdüñ

sürür:

1. sürürümdan:-(u)m, -dan

Kıt'a 51

Mısra: 25

Sevinç, mutluluk.

Sürürümdan Nebilā söyledim bu tām tārīḥi
Şafā-res bu cihāna maḳdem-i Sulṭān Süleymāndır

sürüş:

1. sürüşa:-a

Kıt'a 56

Mısra: 8

Melek.

Taḥlīş idince kendin bu şıklet-i cisimden
Pey-rev olup sürüşa rūḥı 'alāya gitdi

sürüş-ı vemīn-i sevāb ider:

1. sűrűş-ı yemîn-i şevâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Sevap yemininin meleği yapma.

Şâhib-yesâr-ı cűrm diyű kayd ider biri
Âsâyişi sűrűş-ı yemîn-i şevâb ider

sűrűt-:

1. sűrűtdi:--di

Gazel 15

Mısra: 10

*Deniz dibini taramaya yarar, demir bir
çerçeveye geçirilmiş aç.*

Oturdu fűlk-i mey-i neş'e-rîz olunca Nebîl
Sűrűtdi lengerini rűzgâr 'âlem-i âb

2. sűridűp:--(ű)p

Terkib-bend 1

Mısra: 107

*Deniz dibini taramaya yarar, demir bir
çerçeveye geçirilmiş aç.*

Lenger sűridűp hevâ-yı zűlfi
Der-vaqt-i şeb 'akla yelken itdiñ

sűsen:

1. sűsene:--e

Gazel 56

Mısra: 4

*Susam denilen çiçek (Sivri ve uzun
yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere
benzetildiği gibi sevgilinin keskin bakışlarına da
benzetilir.) II Gamze.*

Nutkı lâl-i hayret itmiş bir bűt-i nev-restenin
Dil uzatma sűsene bîgâne-i hâmüşdur

2. sűsen:

Gazel 149

Mısra: 2

*Susam denilen çiçek (Sivri ve uzun
yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere
benzetildiği gibi sevgilinin keskin bakışlarına da
benzetilir.) II Gamze.*

Nergis ayak uzatdı mı sâgar çıkardı mı
Sűsen de dil uzatmaga hançer çıkardı mı

3. sűsen:

Kaside 16

Mısra: 19

*Susam denilen çiçek (Sivri ve uzun
yapraklarından dolayı kılıç, mızrak ve hançere
benzetildiği gibi sevgilinin keskin bakışlarına da
benzetilir.) II Gamze.*

Nice zűlf-i 'arűs inkâr olur dađl itme ey sűsen
Behey dîvâne bak hem-hey' et-i zűlf-i nigâr oldu

sűtűn:

1. sűtűn:

Gazel 68

Mısra: 4

Direk, sűtűn.

Esâs-ı zulme ol mâh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre âh-ı 'âşıkdan sűtűn ister

sűtűr:

1. sűtűr:

Gazel 106

Mısra: 4

Satırlar, yazı sıraları.

Rakîbi fikr-i haţţűn eyleyince ser-fűrű-gerde
Sűtűr içre yazılmış ser-nigűn şeytâna beñzetdim

su' űd:

1. şu' űdundan:--u, --n, --dan

Gazel 118

Mısra: 2

Yukarı çıkma, yükselme.

O mâhűn sűz-ı zűlfin 'anber işmâm itdi dűdundan
Huşşâ halka halka sű-yı eflâke şu' űdundan

su' űd itdiđi:

1. şu' űd itdiđi:--diđ, --i

Gazel 91

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yükselmek, yücelmek, yukarı çıkmak.

İşbâta delîl olsa sezâ şıklet-i cismi
Kurtuldıđı dem çarha şu' űd itdiđi dűduñ

sû-vı eflâke:

1. sū-yı eflâke:--e

Gazel 118

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gökyüzü tarafı.

O mâhıñ sūz-ı zülfın ‘anber işmām itdi dūdundan
Huşuşā halkā halkā sū-yı eflâke şu‘ūdundan

sū-vı fıska:

1. sū-yı fıska:--a

Kaside 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Günahkarlığın tarafı.

Ṭā‘atde vaḳārı ḥalelden maşūndur
Seyr eyle sū-yı fıska ne güne şitāb ider

sūv-ı fıska:

1. sūy-ı fıska:--a

Kaside 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Günahkarlığın tarafı.

Ṭā‘atde vaḳārı ḥalelden maşūndur
Seyr eyle sūy-ı fıska ne güne şitāb ider

sū-vı hisār oldu:

1. sū-yı hisār oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Hisar tarafında, yönünde olma.

Metīn ‘Āşīm Efendi yapdı nev-şayfiyye sâhilde
Bu nev-şayfiyye kim zīnetde sū-yı Hisār oldu

sūv-ı vişâle:

1. sūy-ı vişâle:--e

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma yönü, tarafı.

Yol şanup sūy-ı vişâle merdüm-i ḥayret-zede
Daldı bir girdāb-ı ḥūn-efşāna kim çeşmimdir ol

süz:

1. sūzince:--ince

Gazel 44

Mısra: 4

*Gözleriyle dikkatle incelemek, inceleyerek
bakmak.*

Beni de böyle siyeh-mest-i ‘aşk iden görsem
Sūzince çeşm-i kebūdı mı nigāh mıdır

2. sūzı:--ı

Gazel 70

Mısra: 11

*Gönlü yakan ateş (onun yakıcılığından sudur
eden elem ve ıstırab).*

Sūzı germiyyet-i vuşlatla füzūn olmadadır
Dest-i i‘zâzda oldıkça muvaḳḳar micmer

sūz -ı dilin:

1. sūz -ı dilin:--a--ı, --n

Kıt'a 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül yangını.

Şeh-i deryâ-himem sâhıl-sarâyın eyledi âbād
Yanup sūz -ı dilin ‘arz eyleyince irdi maḳşūda

sūz u güdâzı:

1. sūz u güdâzı:--ı

Gazel 100

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

-Aşk acısıyla- yanmak, perişan olmak.

Vaşlına kandığım gibi âhıña yandığım budur
Bi-eşer itdi dildeki sūz u güdâzı neyleyim

sūz u nigehele:

1. sūz u nigehele:--le

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Söz ve bakış.

Sûz u nigehle ateş olur bir fetilden
Her bir fışeng-i lâle-i dil-teng-i nev-bahâr

Sûzân-ı gam-ı cihân oldum
Pervâne-i bî-zebân oldum

sûzân:

1. sûzân:

Gazel 91

Mısra: 4

Yakan, yakıcı. II Yanan, yanıcı.

Züvvârîñ ider âteşte yandığın işmâm
Sûzân olarak büy-ı feşân oldığı 'ûduñ

sûzân olayım:

1. sûzân olayım:--a, --y, --l, --m

Terkib-bend 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yanmak. || Acı çekmek.

Şu'le-i reng-i ruh-ı âlîñ sûzân olayım
Şekl-i pervânede bir bülbül-i güyân olayım

sûzân olur:

1. sûzân olur:--(u)r

Kıt'a 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanmak. || Acı çekmek.

Cemâlîñ şevkine sûzân olur şem'
Ânîñ çün böyle nûr-efşân olur şem'

2. sûzân olur:--(u)r

Kıt'a 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanmak.

Cemâlîñ şevkine sûzân olur şem'
Ânîñ çün böyle nûr-efşân olur şem'

sûzân-ı gam-ı cihân oldum:

1. sûzân-ı gam-ı cihân oldum:--du, --m

Mesnevi 1

Mısra: 115

Kelime Tipi: -

Dünyanın gam yakıcısı olma.

sûz-ı 'aşkı:

1. sûz-ı 'aşkı:--ı

Gazel 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi, aşk yangını.

Görüp pervâneyi feryadı müzdâd eylesün bülbül
Bu sûz-ı 'aşkı mumlandıçça mu'tâd eylesün bülbül

sûz-ı 'aşkıñla:

1. sûz-ı 'aşkıñla:--ı, --ñ, --la

Gazel 76

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi, aşk acısı.

Sûz-ı 'aşkıñla olur sinede âgâz-ı enîn
Defde tâb olıcak şive-i aheng olmaz

sûz-ı derûn:

1. sûz-ı derûn:

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül yangını. II Aşk derdi.

Medd ile sûz-ı derûn olsa fetîl-efrûzı
Hışn-ı eflâki döger gülle-i âh-ı 'âşık

2. sûz-ı derûn:--den

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül yangını. II Aşk derdi.

Hâl-i lebiñ ki dâg-ı süveydâdır 'âşıkâ
Hâli olur mı sûz-ı derûn şinf-ı lâleden

sûz-ı dil-berle:

1. sûz-ı dil-berle:--le

Gazel 35

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yakıcılığı.

Sûz-ı dil-berle terennüm-sâz olur kilik-i Nebîl
Nagme-i âhım bu şî'r-i âteşine bestedir

sûz-ı dili:

1. **sûz-ı dili:-i**

Gazel 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi.

Eşer-i 'aşkı nebâtâtde gördükde Nebîl
Lâleniñ sūz-ı dili dag-ı derûn oldu baña

sûz-ı 'işmet:

1. **sûz-ı 'işmet:**

Gazel 118

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Masumluk ateşi, ızdırabı.

Olur berķ-i takarrüb sūz-ı 'işmet müceb-i ğayret
Su'âl itmek 'abeş pervâneye mahv-ı vücūdundan

sûz-ı iştivāk-ı cāngāhım:

1. **sûz-ı iştivāk-ı cāngāhım:--(ı)m**

Gazel 62

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can evinin hasret ateşi.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o mähım söndürür
Dilde sūz-ı iştivāk-ı cāngāhım söndürür

sûz-ı kulüb:

1. **sûz-ı kulüb:**

Kıt'a 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kalplerin ateşi II gönül yangını.

Duĥter-i pākizesi Tāhir Efendiniñ āh
Qaldı bu sūz-ı kulüb gitdi Rukıyye Hānım

sûz-ı nihānım:

1. **sûz-ı nihānım:--ı, --m**

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizli âteş || yürek yangını.

Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile
..... meh āhı sūz-ı nihānım tutuşdurur

sûz-ı nihānıñ:

1. **sûz-ı nihānıñ:--ı, --ñ--ıñ**

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gizli âteş || Yürek yangını.

Zıkr-i ism itme olur zāhir Nebîl
Dildeki sūz-ı nihānıñ adı 'aşķ

2. **sûz-ı nihānıñ:--ı, --ñ**

Kıt'a 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gizli âteş.

Senāsın şu gibi ezberle tertib-i lisān eyle
Nedem kim mahv ola sūz-ı nihānıñ āb-ı şāfiden

sûz-ı niyāz-ı bülbül:

1. **sûz-ı niyāz-ı bülbül:--(u)p**

Kaside 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bülbülün yalvaran yakıcılığı.

Gül-bün-tırāz-ı nāz iken açıldı gonçeler
Sūz-ı niyāz-ı bülbül olup mażhar-ı bahār

sûz-ı zülfın:

1. **sûz-ı zülfın:--ı, --n**

Gazel 118

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saçlarının yakıcılığı.

O mähıñ sūz-ı zülfın 'anber işmām itdi düdundan
Huşuşā halka halka sū-yı eflāke şu'ūdundan

süzil:-

1. **süzilüp:--(ü)p**

Gazel 48

Mısra: 14

Göz baygınlaşmak, mahmurlaşmak.

Rü'yâda şayd-ı mürğ-i hayâl eyler ey Nebîl
Şahbâz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i hâb ider

sûziş:

1. sūziş-i:-i

Gazel 70

Mısra: 5

Yanış, yanma II yürek yangını.

'Ârızîdir idemez sūzişi altûn işini
Zâtın eylerse daği pûte-i zer-ger micmer

sūziş-i 'aksivle:

1. sūziş-i 'aksivle:

Terkib-bend 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yansımanın, görüntünün ateşi.

Âhdır bâ'is-i ârâm-ı dil-i 'âşık-ı zâr
Şu'le-i ser-keş-i nâ-râm-ı dil-i 'âşık-ı zâr

sūziş-i 'aşkıyla:

1. sūziş-i 'aşkıyla:--ı, --y, --la

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

O gülün sūziş-i 'aşkıyla hezārân-ı çemen
Olsa pervâne sezâ şu'le-i efgânımıza

sūziş-i ğavret:

1. sūziş-i ğavret:

Kaside 12

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

Gayret ateşi.

Gösterme zevk-i bezmiñi pervâzdan baña
Mürğ-i nigâhı sūziş-i ğavret kebâb ider

sūziş-i gerdiş-i nâ-sâzı:

1. sūziş-i gerdiş-i nâ-sâzı:--ı

Kıt'a 17

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uyumsuz dönüşün ateşi, yangını.

Sūziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânın
Neyde tennûre döner baksa eger bu hâle

sūziş-i hasret:

1. sūziş-i hasret:

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hasret ateşi; özlem yangını (ızdırabı).

Yağardı cismini abdâl-ı 'aşkın sūziş-i hasret
Hevâya olsa mâni' hırka-i peşmîne-i şad-çâk

su:

1. şu:

Gazel 93

Mısra: 7

Su. II akarsu, ırmak.

Dürr-nisâr oldum leb-i baħr-ı sirişke şu gibi
Ben hayâlîñ zîb-i âğuş-ı kenâr itsem gerek

sebât:

1. sebât:

Murabba 1

Mısra: 3

Kahcılık; istikrar.

Sebât üzre degil hâlim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

3.2. 22. Ş

şābb:

1. şābb:

Gazel 33

Mısra: 7

Genç, delikanlı, yiğit.

Şeyhi bir şābb eyledi meclisde şābb
İhtiyārı itdiler bî-ihtiyār

şābb evledi:

1. şābb eyledi:--di

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dökmek; boşaltmak II bol bol vermek.

Şeyhi bir şābb eyledi meclisde şābb
İhtiyārı itdiler bî-ihtiyār

şād oldu:

1. şād oldu:--dı

Gazel 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutlu ve huzurlu olmak.

Gel ey rūh-ı muşavver nāz ile ibrāma şüret vir
Revān-ı Cem yine şād oldu devr-i cāma şüret vir

2. şād oldu:--dı

Kıt'a 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutlu ve huzurlu olmak.

Hazret-i Sultān Maḥmūd Hān-ı gerdūn-mesnediñ
Sāye-i 'adl-i hümāyūnunda 'ālem oldu şād

şafāk:

1. şafāk:

Gazel 18

Mısra: 9

*Güneş doğmadan önce ve güneş battıktan sonra
ufukta görülen kızılık.*

Sīnesiñ görmüş o zülf içre şafāk sanmış Nebīl
Hāl-i gerdan kevkeb-i şubḥ-ı vişāl olmuş bu şeb

2. şafāk:

Gazel 109

Mısra: 3

*Güneş doğmadan önce ve güneş battıktan sonra
ufukta görülen kızılık.*

Gerdeni vaşfına geldikde şafāk zāhir olur
Kıssa-i zülfiñi kıldıkça hikāyet gönlüm

şāfi-cevāb:

1. şāfi-cevāb:

Murabba 9

Mısra: 7

Yeterli cevap.

Yok mı 'aceb şāfi-cevāb
Ben söylerim ben diñlerim

şāh:

1. şāha:-a

Kıt'a 49

Mısra: 11

Padişah, hükümdar.

Kıyās olmaz ḥulūş-ı sāfdır ol şāha çün zemzem
Müsāvi mi şerefde kurb ile hem-sāye-i Mekke

2. şāha:-a

Kıt'a 103

Mısra: 9

Padişah, hükümdar.

Yine olmaz tınāb-ı bārgēh-i rif'at ol şāha
Olursa tār-ı şemse rişte-i enzār eger meşdūd

3. şāhi:-ı

Kıt'a 103

Mısra: 14

Padişah, hükümdar.

Ḥudā zıkr itdi ta'zīm-i Rasūlullāh 'akābinde
İdüp sırr-ı velāyetden o şāhi vāye-dār-ı sūd

4. şāh:

Mesnevi 1

Mısra: 65

Padişah, hükümdar.

Ol şāh ki bendesi cihāndır
İkbāline reşk iden şehāndır

Ol melek-ḥaşlet tecerrüd 'āleminde şāh idi
İde 'adnı vuşlat-ı ḥūrān aña cāy-ı mazīf

5. **şāha:-a**

Mesnevi 1

Mısra: 76

Padişah, hükümdar.

Envā'-ı hünerle oldu mümtāz
Bir şeh olamaz o şāha enbāz

11. **şāh:**

Mesnevi 1

Mısra: 92

Hükümdar, padişah.

Lāzım mı güvāh her birinde
Taş dikdi o şāh her birinde

6. **şāh:**

Kıt'a 53

Mısra: 11

Padişah, hükümdar.

Naqş-bendi tekyesiyle kabrini yaptı o şāh
Ḳadrine bürhān-ı meşhūd eyleyüp bu meşhedi

12. **şahında:--ı, --n, --da**

Kıt'a 67

Mısra: 1

*(Ar. çekimli fiil sahha "doğru oldu" dan sahh
doğru, sahih.*

Olmadan dil şahında pāder-gil
Dest-gır ol geçür o mihnetden

7. **şāhı:-ı**

Kıt'a 48

Mısra: 24

Hükümdar, padişah.

Esās-ı devleti şān ile kesb itdikçe istiḥkām
Mu'ammer ide bānisi o şāhı Ḥazret-i ma'būd

şāh u gedā:

1. **şāh u gedā:**

Tahmis 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Padişah ve dilenci.

İmtisāl itmeklige şāh u gedā mecbūr olur
Nāfizü'l-ḥükm olmada ol mertebe fermān-ı 'aşk

8. **şāh:**

Kıt'a 57

Mısra: 5

Hükümdar, padişah.

Ḳulzüm-i pür-mevc-i gevher-pāş-ı ihsāndır o şāh
Baḥşış-i yek-rüzesi sermayedir şad Ḥāteme

2. **şāh u gedā:**

Tahmis 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Padişah ve dilenci.

Zır-i ḥükmünde nola mağlūb ise şāh u gedā
Ġalib oldu 'asker-i tedbır ü 'akla muṭlaḳa

9. **şāhı:-i**

Kıt'a 58

Mısra: 38

Padişah, hükümdar.

Tārīḥ-i tāmından 'adū olsun fetīli sū-be-sū
Şāhī güzel resm oldu bu sāhil-serāy-ı Topkapu

şāhāne:

1. **şāhāne:**

Gazel 48

Mısra: 5

Harika, çok güzel, mükemmel.

Şāhāne zevk için saña cāmīnda gösterir
Tār-ı Cemi o muğbeçe şekl-i ḥabāb ider

10. **şāh:**

Kıt'a 45

Mısra: 5

Hükümdar, padişah.

şāhān-ı 'aşk:

1. şāhān-ı 'aşk:

Tahmis 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk padişahları.

Dā'imā şaf-beste-i tertıbdır şāhān-ı 'aşk
Tā ebed olmaqdır gavgā-yı ser-bāzān-ı 'aşk

şāh-bāz:

1. şāh-bāz:-a

Gazel 149

Mısra: 6

İri ve beyaz bir doğan cinsi, doğan.

İtmekde ārzū-yı şikār evc-gīr-i nāz
'Aşık o şāh-bāza kebüter çıkardı mı

şāhbāz-ı çeşmi:

1. şāhbāz-ı çeşmi:--i

Gazel 48

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Alıcı doğan kuşu gibi olan göz.

Rü'yāda şayd-ı mürğ-i hayāl eyler ey Nebīl
Şāhbāz-ı çeşmi kim süzilüp meyl-i hāb ider

şāh-bāz-ı himmeti:

1. şāh-bāz-ı himmeti:--i

Gazel 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Himmet, gayret kuşu.

Nebīlā ol hümāya şāh-bāz-ı himmeti saldı
Havalandım fırırım gitdi elden herçi-bād-ābād

şāh-bāz-ı nāzı:

1. şāh-bāz-ı nāzı:--ı

Terkib-bend 3

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Naz şahini.

Ey şāh-bāz-ı nāzı şikār eylemez misiñ
Deşt-i niyāzı geşt ü güzār eylemez misiñ

şāhensāh-ı 'ālem:

1. şāhensāh-ı 'ālem:

Kıt'a 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alemin padişahlar padişahı.

Şeyh idi fazl u kademle āşāfān-ı 'aşrına
Kadrine eylerdi şāhensāh-ı 'ālem ihtirām

şāhen-şāh-ı cihān:

1. şāhen-şāh-ı cihān:

Kıt'a 103

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

1096572-Cihanın padişahlar padişahı.

Şāhen-şāh-ı cihān bir gevher-i yek-tāya mālīkdir
Şuā'-ı feyz-i rūhāniyyeti erbābına meşhūd

şāhensāh-i devrāndır:

1. şāhensāh-i devrāndır:--dır

Kıt'a 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Devrinin padişahlar padişahı.

Şāhensāh-i devrāndır vālā-mekān sultāndır
Eflāk ile yek-sāndır cāy-ı şafā-yı Topkapu

şāhen-şāh-ı ferīdün-hadem:

1. şāhen-şāh-ı ferīdün-hadem:

Kıt'a 37

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Feridun'a hizmet eden padişahlar padişahı (Feridun; Klasik edebiyatta adalet timsali olarak anılan İranlı meşhur padişah.).

Ber-murād olsun o şāhen-şāh-ı Ferīdün-hadem
Nām-ı şulb-ı pākin itdikçe murād ismiyle yād

şāhensāh-i velāyet olan:

1. şāhensāh-i velāyet olan:--(a)n--an

Kaside 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Veliliğin sultanlar sultanı olma.

Ey reh-ber-i haḳıḳat olan Ḥazret-i Emīr
Şāhenşah-i velāyet olan Ḥazret-i Emīr

2. şāhenşah-i velāyet olan:--an

Kıt'a 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Veliliğin sultanlar sultanı olma.

Ey reh-ber-i haḳıḳat olan Ḥazret-i Emīr
Şāhenşah-i velāyet olan Ḥazret-i Emīr

şāhen-şeh-i dehrin:

1. şāhen-şeh-i dehrin:--i, --ñ

Kıt'a 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyanın şahlar şahı.

Bir düşse Nebilā n'ola tārīḥ-i dil-ārā
Şāhen-şeh-i dehrin ola mes'ūd bu sāli

şāh-ı 'ālī:

1. şāh-ı 'ālī:

Mesnevi 1

Mısra: 103

Kelime Tipi: -

Yüce, itibarlı padişah.

Dünyayı ider o şāh-ı 'ālī
Dil-beste-i şīve-i ḥayālī

şāh-ı 'ālī-şān:

1. şāh-ı 'ālī-şān:

Kıt'a 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şanı yüce padişah.

Ḥamdülillāh buldı revnaḳ taḥt-ı Oḡmānī yine
Kıldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı 'ālī-şān cülüs

şāh-ı bāzūdan:

1. şāh-ı bāzūdan:--dan

Gazel 120

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güç, kuvvet padişahı.

Ḥayāl-i ḥāma dest-i redd 'ayāndır şāh-ı bāzūdan
Ümīd-i mīve-i būs itsem ol nev-res nihālinden

şāh-ı billür:

1. şāh-ı billür:

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Billur dalı.

Şāh-ı billür işlemiş dilber nihāl-i ḳaddine
Kol salup bu feyzi ḥaḳ virdikde bāzū koymuş ad

şāh-ı bülend-efser-i bahār:

1. şāh-ı bülend-efser-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Baharın yüce taçlı şahı.

Gelmez mi ḥāk-i pāyına ol fāḥr-ı milletiñ
Vaz'-ı cibāḥa şāh-ı bülend-efser-i bahār

şāh-ı cem-cāhūn:

1. şāh-ı cem-cāhūn:--ı, --ñ

Kıt'a 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cem makamlı padişah.

Nebilā zer-ḳalemle bi'l-bedāhe yaz bu tārīḥi
Maḳarr-ı zevḳ ola sāḥil-serāsı şāh-ı Cem-cāhūn

şāh-ı cem-ḥaşem:

1. şāh-ı cem-ḥaşem:

Kıt'a 37

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Padişah Cem'in maiyyeti (padişah Cem'in yanında bulunanlar, onun hizmetkarları).

Nice böyle şāh-zādeyle o şāh-ı Cem-ḥaşem
Zib-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenād

şāh-ı cihān:

1. şāh-ı cihān:

Kıt'a 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Alemin, dünyanın padişahı.

Kıldı teksîr-i sūfûn deryâ-himem şâh-ı cihân
‘Ömrini Hâk mevc-i deryâlar kadar efzûn kıla

2. **şâh-ı cihân:**

Kıt'a 42
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Alemin, dünyanın padişahı.

Hâdim-i beyt-i Rasûlullâh idüp eltâf-ı Hâk
Eyledi şâh-ı cihân Maḥmûd Hânı kâm-bîn

3. **şâh-ı cihân:**

Kıt'a 24
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Yaz Nebîlâ böyle bir berceste târîḥ-i selîs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

4. **şâh-ı cihân:**

Kıt'a 49
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Bilürdi şıdkını şâh-ı cihân Râkım Efendiniñ
O zâta itdi feyz-i rütbesin sermâye-i Mekke

şâh-ı cihân-dâver-i bahâr:

1. **şâh-ı cihân-dâver-i bahâr:**

Kaside 15
Mısra: 62
Kelime Tipi: -
Baharın adaletli cihan hükümdarı.

Her bir ḥabâb-ı bâde olup ḥayme-i neşât
Gül-zâra çıkdı şâh-ı cihân-dâver-i bahâr

şâh-ı cîn:

1. **şâh-ı cîn:-e**

Gazel 1
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Çin padişahı, Çin fağfuru.

Şâh-ı çîne ide şad-çîn-i cebîn-i naḥvet
Ya'ni bir çâker-i zerrîn-küleḥ-i Şâh Maḥmûd

şâh-ı dil-âgâhı:

1. **şâh-ı dil-âgâhı:--ı**

Kıt'a 47
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gönülden geçeni anlayan padişah.

Münebbih istemez îkâza ol şâh-ı dil-âgâhı
Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taht iftiḥâr eyle

şâh-ı dil-âgâhıñ:

1. **şâh-ı dil-âgâhıñ:--ı, --ñ**

Kıt'a 28
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Gönülden geçeni anlayan padişah.

Bu sâḥil-ḥaneyi bî-miḡl ü mânend eyledi ḥaḳḳâ
Bu resme ihtirâ'ı tab'ı ol şâh-ı dil-âgâhıñ

şâh-ı dîn:

1. **şâh-ı dîn:**

Kıt'a 57
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Dinin padişahı.

Mecma'ü'l-bahreyn-i eltâf ü himemdir şâh-ı dîn
Cüdi cârî şu gibi sârî vücûd-ı âdeme

şâh-ı felek:

1. **şâh-ı felek:**

Kıt'a 103
Mısra: 42
Kelime Tipi: -
Dünya padişahı.

Ziyâ-baḡş ola mihre meh-çe-i râyât-ı ikbâli
Münevver eyledikçe 'âlemi şâh-ı felek maḥsûd

şâh-ı gerdün-mesnediñ:

1. **şāh-ı gerdūn-mesnediñ:--i--i, --ñ**

Kıt'a 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüksek mevkili padişah.

Ey Nebîl ol şāh-ı gerdūn-mesnediñ

‘Âşık-ı üftāde-i dergāhıyuz

şāh-ı güle:

1. **şāh-ı güle:--e**

Kıt'a 21

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gül dalı.

Nebîlā çıkdı bir şāh-ı güle bülbul didi tārḥ

Buyur vaqt-i bahār oldıqça bu behv-i behāmīne

şāh-ı güzīn:

1. **şāh-ı güzīn:**

Kıt'a 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Seçkin padişah.

Emr itdi ol şāh-ı güzīn tarḥ oldı resm-i dil-nişīn

İtdi cihānı pür-ṭanīn şīt-ı binā-yı Topkapu

şāh-ı hümāyūn:

1. **şāh-ı hümāyūn:**

Kıt'a 57

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Kutlu, mübârek, padişah.

Rİşe-i bāl-i hümā nesc ola tār-ı şems ile

Ya‘nı pāy-endāze ol şāh-ı hümāyūn maḳdeme

şāh-ı istignā:

1. **şāh-ı istignā:**

Tahmis 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zenginlik şahi.

Eylemez her ḳalbgāhıñ menziliñ cāy-ı nüzül

Şāh-ı istignā sipāh-ı mülk-i bī-pāyān-ı ‘aşḳ

şāh-ı kām-kār:

1. **şāh-ı kām-kār:**

Kıt'a 58

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Muzaffer padişah.

Geldikçe şāh-ı kām-kār ol mültecā-yı rüz-gār

Neşr eylesün bñy-ı bahār bād-ı şabā-yı Topkapu

şāh-ı kibri:

1. **şāh-ı kibri:--i**

Gazel 46

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kibir güzeli.

Çıkar tā çarḥa şāh-ı kibri ser-keşlikle ḥod-bīniñ

Dıraḥt-ı ‘ömri bār-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

şāh-ı ma‘delet-hāhıñ:

1. **şāh-ı ma‘delet-hāhıñ:--ı, --n**

Kıt'a 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Adalet isteyen padişah.

Şehen-şāh-ı cihāndır bā-himem Sulṭān Selīm Hān

kim

Ḥudā efzūn ide ‘ömrin o şāh-ı ma‘delet-hāhıñ

şāh-ı ma‘delet-kārıñ:

1. **şāh-ı ma‘delet-kārıñ:--ı, --ñ**

Kıt'a 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Adaletli padişah.

Muvaffaḳ oldıgı ol şāh-ı ma‘delet-kārıñ

Umūr-ı ehline tefvīzden hüveydādır

şāh-ı manşūrı:

1. **şāh-ı manşūrı:--ı**

Kıt'a 101

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Allah ‘ın yardımıyle galip gelen, zafere ulaşan sultan.

Bā'is-i kec-nigehe 'āleme neydi 'acabā
Şāh-ı Manşūrı girift itdi yed-i şekvāya

şāh-ı mārān:

1. şāh-ı mārān:

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şah Maran (yılanların sultanı).

Çeker tār-ı nighle şāh-ı mārān merdüm-i çeşmi
Dolaşdıysa o zülf-i tār-māra dīdeler rüşen

şāh-ı mülheme:

1. şāh-ı mülheme:--e

Kıt'a 57

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

İçe doğan, ilham edilen padişah.

Kelle-i a'dası olsun gülle-i kahra nişān
Tūl-ı 'ömr ihsān idüp Allāh o şāh-ı mülheme

şāh-ı naḥl-ı verde:

1. şāh-ı naḥl-ı verde:--e

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül fidanının dalı.

Aşıldı şāh-ı naḥl-ı verde gūş itdirmege derdin
Gülün gülşende gūyā gūşına mengüş olur bülbul

şāh-ı sāhib- intibāh oldı:

1. şāh-ı sāhib- intibāh oldı:--dı

Kıt'a 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Basiret sahibi padişah olma.

Ḥamdülillāh zīb-i evreng-i şehen-şāhī yine
Oldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı sāhib- intibāh

şāh-ı vālā-mesnediñ olmuş:

1. şāh-ı vālā-mesnediñ olmuş:--muş

Kıt'a 27

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüce rütbeli padişah olma.

Olmuş idi şāh-ı vālā-mesnediñ
Müfti-i 'ālem-pesendi mecd ile

şāh-ı vālā-serirdir:

1. şāh-ı vālā-serirdir:--dır

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yüksek tahtta oturan sevgili.

Zīr-i ḥükmiñdedir қalem ü şām
Şāh-ı vālā-serirdir mehtāb

şāh-ı zamān:

1. şāh-ı zamān:

Kıt'a 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın padişahı.

O zıllullāhdır şāh-ı zamān kim iftiḥār eyler
Aña ḥidmetle kim faḥr-ı zemindir sāye-i Mekke

şāh-ı zīşāndır:

1. şāh-ı zīşāndır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Şanlı padişah.

Ḥudā şeh-zādegānıñ göstere 'ömr-i ṭabī' ide
Bu elṭāfa sezā vālidleri ol şāh-ı zīşāndır

şāhid:

1. şāhid:

Kıt'a 14

Mısra: 4

Şahit, tanık.

Sitānbul pāyesi işbāta kāfidir anıñ qādrin
'Aceb şāhid mi lāzımdır bedīhī böyle da'vāya

2. şāhid:

Kıt'a 40

Mısra: 11
Şahit, tanık.

Muvaffak olmağa şahid hülûş-ı kalbi yeter
Netice bahş olan 'âlemde şıdık-ı da'vâdır

şahidân-ı işve-kârân:

1. şahidân-ı işve-kârân:

Gazel 83

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cilvelenen güzel.

Şahidân-ı işve-kârân ile zûr olmaz mı yâ
Şeyh Efendi eylese cem'iyet-i da'vâ-yı feyz

şâh-râh:

1. şâh-râh:

Gazel 135

Mısra: 10

İşlek yol, büyük cadde.

Nebilâ kûy-ı yâre dilde bir nâ-refte yol buldum
Duyurma kimseye râh-ı nihânım şâh-râh itme

2. şâh-râhım:--(ı)m

Kaside 5

Mısra: 4

İşlek yol, büyük cadde.

Bu mâr-ı nefis-i emmâre iderken böyle kec refîâr
Çıkar mı Hâkka dogru şâh-râhım yâ Rasûlallâh

şâh-râh-ı beyt-i hak:

1. şâh-râh-ı beyt-i hak:

Kıt'a 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kabe'nin ana yolu.

Bi-hamdillâh devr-i Hâzreti Maḥmūd Hândır bu
Açıldı şâh-râh-ı beyt-i Hâk pîrâye-i Mekke

şahs:

1. şahş-ı:--ın

Gazel 137

Mısra: 9

Şahıs, kimse.

'Ayân olur Nebilâ ka'bı pey-revlikde her şahş-ıñ
Bu vâdî-i taze gûyân-ı zamâna nev-zemîn olsa

şahş-ı bî-endâmdan:

1. şahş-ı bî-endâmdan:--dan

Gazel 117

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kısa boylu, boyu posu yerinde olmayan, biçimsiz kişi.

Hil'at-ı ikbâle lâzımdır vücûd-ı ma'rifet
Zâhir olmaz ḥüsn-i câme şahş-ı bî-endâmdan

şahs-ı gürisne-çeşm:

1. şahş-ı gürisne-çeşm:

Gazel 63

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Aç gözlü kişi.

Farṭ-ı hırşından tama'kârân meges-meşreb olur
Bir midir şahş-ı gürisne-çeşm ile dil-sîrler

şahs-ı nâ-dânı:

1. şahş-ı nâ-dânı:--ı

Gazel 142

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cahil, bilgisiz kişi.

İtmede hem-seng-dâna şahş-ı nâ-dânı felek
Şırça gevherle müsâvîdir yed-i dellâlde

şahs-ı nazîf:

1. şahş-ı nazîf:

Kıt'a 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Temiz insan.

Câmî'-i pâk-ı Sovukḳuyı imâmı göçdi âh
Az gelür dehre Latîf Mollâ gibi şahş-ı nazîf

şahş-ı resen-bâz-ı zülfiñ olmuşdur:

1. şahş-ı resen-bâz-ı zülfiñ olmuşdur:--muş, --dır

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(sevgilinin) saçının ip cambazının kendisi olma.

İlişme şahş-ı resen-bâz-ı zülfiñ olmuşdur
Alınca menzili pür-pîç ü tâbdır gönüm

şahş-ı sühan-sence:

1. şahş-ı sühan-sence:

Kıt'a 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yerinde söz söyleyen kişiler.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîg-ı hüküm-i şer' ile
Bu da 'vâyı düşür kayd itme her şahş-ı sühan-sence

şâh-süvâr-ı şahñ-ı heycâ:

1. şâh-süvâr-ı şahñ-ı heycâ:

Mesnevi 1

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Savaş meydanının usta at binicisi.

Sultân Selîm-i mülket-ârâ
Ol şâh-süvâr-ı şahñ-ı heycâ

şâh-zâde:

1. şâh-zâdeden:--den

Kıt'a 37

Mısra: 18

Şehzade: Padişah oğlu veya padişah ailesinden
olan erkek çocuk.

Güş idince söyledim târîh-i mevlûdın Nebîl
Şulbıdır şâh-zâdeden Sultân Maḥmûduñ murâd

2. şâh-zâdeyle:--y, --le

Kıt'a 37

Mısra: 13

Şehzade: Padişah oğlu veya padişah ailesinden
olan erkek çocuk.

Nice böyle şâh-zâdeyle o şâh-ı Cem-ḥaşem
Zîb-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenâd

şakāvık:

1. şakāvık:

Kaside 16

Mısra: 25
Gelincik çiçeği.

Şakāvık şan duvağ-ı âl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbak şıgâr mı hep görenler ḥâst-gâr oldu

şakk itmiş:

1. şakk itmiş:--miş

Gazel 30

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İkiye ayırmak.

Aftâbı zîr-i gîsûya çeküp rû koymuş ad
Ortasından bedri şakk itmiş dü-ebrü koymuş ad

şakk-ı ḥâmeden:

1. şakk-ı ḥâmeden:--den

Kıt'a 49

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kamışın boyuna paralel olarak birkaç
santimetre uzunluğunda düz bir hat hâlinde kalem
çatlatılır ve bu iki yakaya ayrılma işine "şakk-i
kalem" denir.

Nebîlâ çıkdı şakk-ı ḥâmeden târîh-i bālâsı
Becâ Râkım Efendi aldı bâ-ḥatt pāye-i Mekke

sâl:

1. sâl:

Kaside 15

Mısra: 94

Sene, yıl.

Şayfî şitâ şitâyı idüp şayf ber-ṭaraf
Her sâl ola ḥarîfde gâret-ger-i bahâr

2. sâl:

Kıt'a 29

Mısra: 14

Sene, yıl.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîhi
Ḥitân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pāk

3. sâli:-i

Kıt'a 30

Mısra: 10
Sene, yıl.

Bir düşse Nebilā n'ola tārīh-i dil-ārā
Şāhen-şeh-i dehrīn ola mes'ūd bu sālī

4. sāl:
Kıt'a 59
Mısra: 28
Sene, yıl.

Duḥūl-ı Nīl-āşināsında bahreyn ictimā'ından
Nüfūs-ı vāfire her sāl māl ile olup ifrā

5. şāldan:--dan
Murabba 8
Mısra: 10
Birakmak, yaymak. Cihāna şavt-ı zencīr-i cünūnı
ğulğule şalmış Cihāna şavt-ı zencīr-i cünūnı
ğulğule şalmış.

Gül gül olmuş ruḥları keyf-i şarāb-ı āldan
Farkı yok düşündeki gül şerbeti ol şāldan

6. şaldı:--dı
Kıt'a 57
Mısra: 10
Göndermek, yollamak.

Açdı sa'yı Ka'betullāhın reh-i mesdūdını
Şaldı şark u ğarba şıdk-ı niyyet ile zemzeme

şām:

1. şāma:--a
Gazel 132
Mısra: 4
Akşam, gecenin başlangıcı.

Tebāşīr-i zuhūr-ı gerdene zülfinde vakt ister
Şabāḥū'l-ḥayra ḥasretidir giren aḥşāmdan şāma

şām-ı hatında:

1. şām-ı hatında:--(ı)n, --da--ı, --n, --da
Gazel 23
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin siyahlığı.

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şām-ı hatında
Gitdi 'Arabistāna piristū-yı muḥabbet

2. şām-ı hatında:--(ı)n, --da--ı, --n, --da
Gazel 23
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Yüz çizgisinin Şam şehri.

Mürğ-i dil ilişdi o mehiñ Şām-ı hatında
Gitdi 'Arabistāna piristū-yı muḥabbet

şāmil:

1. şāmil:
Kıt'a 69
Mısra: 51
İçine alan, kaplayan, kapsayan.

Vāvı şāmil vişāl-i maḥbūba
Hālar 'uşşāka rāh-ber gibidir

şān virir:

1. şān virir:--(i)r
Gazel 79
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nası yayılmak.

Göñül çekmekdedir dāim bütān mānend-i mıknāṭıs
Virir şebnem-rübālīk mihre şān mānend-i mıknāṭıs

şāne:

1. şāneyi:--y, --i
Gazel 151
Mısra: 10
Tarak.

Zülfinde Nebīl-āsā kaydın görür ey ğāfıl
Dendānını tiz itmiş ol şāneyi gördün mi

2. şāne:

Kıt'a 69
Mısra: 61
Tarak.

Şeddesi şāne zulf-i dil-dāra
Cezm o zulf içre ḥalkalar gibidir

şâne olmuş:

1. şâne olmuş:--muş

Gazel 88

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tarak olmak.

Çıkardıñ zîr-i fesden yüz virüp zülf-i siyeh-kâra
O yüzden şâne olmuş 'âşık-ı dîrîne-i şad-çâk

şâne-i hāmüşdur:

1. şâne-i hāmüşdur:--dur

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Suskun, sessiz tarak.

Bak zebân-ı şekve zâhir mi dil-i şad-çâkden
Güyyâ zülfiñde yârin şâne-i hāmüşdur

şâne-i zülf-i havâl:

1. şâne-i zülf-i hayâl:

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının hayalinin tarağı.

Zîver-i dest-i beyândır şâne-i zülf-i hayâl
Hall-i eşkâl-i ma'ânî hüsn-i ta'bîrimdedir

şân-ı selef:

1. şân-ı selef:

Gazel 39

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Eskilerin şanı.

İtmiş o şûha nev-hevesân kâdrimi 'ayân
Şân-ı selef denâ'et-i tab'-ı hâlefdedir

şarâb:

1. şarâb:

Gazel 13

Mısra: 1

Şarap, içki.

Her şafâ-meşreble hem-demdir şarâb
Âb-rûy-ı meclis-i Cemdir şarâb

2. şarâb:

Gazel 13

Mısra: 2

Şarap, içki.

Her şafâ-meşreble hem-demdir şarâb
Âb-rûy-ı meclis-i Cemdir şarâb

3. şarâb:

Gazel 13

Mısra: 4

Şarap, içki.

'Âlem-i âb istemez mi nâ-hudâ
Câm-ı keştî-i feraḥ-yemdir şarâb

4. şarâb:

Gazel 13

Mısra: 6

Şarap, içki.

Yıkdı yârı bir ayağ ile çelüp
Devr ider meydânda Rüstemdir şarâb

5. şarâb:

Gazel 13

Mısra: 8

Şarap, içki.

Tâb-ı mey gördüm 'arâk-rîz eyledi
Gül gibi ruḥsâra şebnemdir şarâb

6. şarâb:

Gazel 13

Mısra: 10

Şarap, içki.

Maḥv olur ekdâr-ı devrân ey Nebîl
Yâr ile bir başka 'âlemdir şarâb

7. şarâb:

Gazel 14

Mısra: 1

Şarap, içki.

Pîr hem zî - şebâb ya'nî şarâb
Mûnis-i şeyḥ ü şâb ya'nî şarâb

8. şarāb:

Gazel 14

Mısra: 2

Şarap, içki.

Pîr hem zî - şebāb ya 'nî şarāb
Mûnis-i şeyh ü şāb ya 'nî şarāb

14. şarāb:

Murabba 10

Mısra: 5

Şarap, içki.

Ey pîr-i muġān şarāb yok mı
Ey rind-i cihān şarāb yok mı

9. şarāb:

Gazel 14

Mısra: 4

Şarap, içki.

Şevkine teşne-leb hilāl-i kadeh
Şu 'le-i aftāb ya 'nî şarāb

15. şarāb:

Murabba 10

Mısra: 6

Şarap, içki.

Ey pîr-i muġān şarāb yok mı
Ey rind-i cihān şarāb yok mı

10. şarāb:

Gazel 14

Mısra: 6

Şarap, içki.

Hānmān-süz-ı şabr olur çakıcak
Berķ-i pür-iltihāb ya 'nî şarāb

16. şarāb:

Murabba 10

Mısra: 7

Şarap, içki.

Luţf eyle amān şarāb yok mı
Yağma çigerim kebāb olunca

11. şarāb:

Gazel 14

Mısra: 8

Şarap, içki.

Cām fışkiyye şu 'le fevvāre
Āb ateş hābāb ya 'nî şarāb

şarāb eyledi:

1. şarāb eyledi:--di

Gazel 49

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap haline getirmek.

Eyledi hoygerde Nebîlā şarāb
Şanma 'arak jāle-i ruḥsāndır

12. şarāb:

Gazel 14

Mısra: 10

Şarap, içki.

Dehen-i yāri cüst ü cūda Nebîl
Neş 'e-yi cū-yı serāb ya 'nî şarāb

şarāb ider:

1. şarāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Şarap yapmak.

Fikr-i ayāğ-ı meyle de ser-mest idüp seni
Bu hırş-ı fışk eliñdeki ābı şarāb ider

13. şarāb:

Gazel 108

Mısra: 4

Şarap, içki.

Ayağima koyamaz duht-ı rez benim şu dahî
Şarāb hūn-ı sirişkim kebābdır göñlüm

şarāb olunca:

1. şarāb olunca:--ınca

Murabba 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Kanlı göz yaşı dökmek anlamında) şarap
olmak.

Pā-küb-ı ğamıñ ider mi rüsvā

Eşkim aķarak şarāb olunca

şarāb-ı jāle-i gülden:

1. şarāb-ı jāle-i gülden:--den

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül şebneminin şarabı.

Düşürmem lāyık-ı teşbīh-i deryā-nüş-ı 'aşkım ben
Şarāb-ı jāle-i gülden düşüp ser-hoş olur bülbul

şarāb-ı kevsere:

1. şarāb-ı kevsere:--e

Tahmis 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Kevser şarabı.

Şöyle dursun 'ayş u nüş-ı 'ālem-i dār-ı fenā
Olmadı teşne şarāb-ı kevsere mestān-ı 'aşk

şarāb-ı la'lini:

1. şarāb-ı la'lini:--i, --n, --i

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kırmızı renkli şarap (sevgilinin dudağı).

Niçün su'ālime leb-rīz-i hışm olur sākī
Şarāb-ı la'lini nüş eylemek günāh mıdır

şark u ğarba:

1. şark u ğarba:--a

Kıt'a 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğu ve batı II tüm dünya, herkes.

Açdı sa'yı Ka'betullāhıñ reh-i mesdūdını
Şaldı şark u ğarba şıdk-ı niyyet ile zemzeme

şaşır-:

1. şaşırmasuñ:--ma, --sun

Gazel 127

Mısra: 9

Şaşırmaq; yolunu, yönünü kaybetmek.

Kıbleyi şaşırmasuñ mı 'āşıkı (Nūrī)

Çekmiş ebrūlar yine şemşir-i kīn (Nebīl)

2. şaşırup:--(u)p

Kıt'a 83

Mısra: 2

Şaşırmaq; yolunu, yönünü kaybetmek.

Zāhid göricek ol büt-i nāzı nāgāh

Oldı şaşırup kıbleyi kāfir billāh

şāyān:

1. şāyāndır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 22

Layık, yaraşır, uygun.

Kımāt-ı medhini ol nūr-ı çeşm-i 'ālemiñ gerdün
Şuā'-ı neyyir-i hürşiddeden nesh itse şāyāndır

2. şāyān:

Kıt'a 58

Mısra: 6

Layık, yaraşır, uygun.

Yek-sān dimek çeşpān mıdır da 'vāsına bürhān mıdır
Güş itmege şāyān mıdır bu müddeā'-yı Topkapu

3. şāyāndır:--dır

Muhammes 1

Mısra: 8

Layık, yaraşır, uygun.

'Azm-ı şānını i'lāndır anıñ

'Azamet zātına şāyāndır anıñ

şāyān olayım:

1. şāyān olayım:--a, --y, --(i)m

Terkib-bend 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Layık olmak II ulaşmak, erişmek.

Şiken-i turrede ser-dāde-i teslīm oldım
Bende kayd it beni de lutfuña şāyān olayım

2. şāyān olayım:--a, --y, --(i)m

Terkib-bend 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Layık olmak; ulaşmak, erişmek.

Şiken-i turrede ser-dāde-i teslīm oldım
Bende kayd it beni de lutfuña şāyān olayım

şāyān olur:

1. şāyān olur:--(u)r

Kıt'a 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Layık olmak.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebānın kesmeğe şāyān olur şem'

2. şāyān olur:--(u)r

Kıt'a 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Layık, uygun olmak.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebānın kesmeğe şāyān olur şem'

şāyān-ı ihsān oldu:

1. şāyān-ı ihsān oldu:--dı

Kıt'a 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İyiliğe layık olmak.

Lutfuna ser-dāde-i teslīm olup
Ser-be-ser şāyān-ı ihsān oldu dil

şāyān-ı i'timād:

1. şāyān-ı i'timād:

Terkib-bend 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güvene layık.

Tervīc ider nifākını agyār-ı bed-gümān
Şāyān-ı i'timād mı güftār-ı ھاşm-ı cān

şāyān-ı kabūl:

1. şāyān-ı kabūl:

Gazel 35

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kabule layık, uygun.

Muḥzır-ı bī-mihr olur mı hiç şāyān-ı kabūl
İ'tibārı herkesiñ naqş-ı nigine bestedir

şāyān-ı nazar evler:

1. şāyān-ı nazar eyler:--r

Gazel 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin öldürücü bakışına layık eyleme.

Zīb-i dūşı zātını eyler mi şāyān-ı nazar
Gerçi kim feryād idüp dellāl kendin gösterir

şāyān-ı nişest oldu:

1. şāyān-ı nişest oldu:--dı

Kıt'a 57

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Oturmaya layık olma.

Ser-be-ser tecdīd olup sāhil-serāy-ı Topkapu
Oldı şāyān-ı nişest ol pādīşāh-ı a'zama

şāyān-ı resm-i i'tibār oldu:

1. şāyān-ı resm-i i'tibār oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

İtibar görmeye, saygı ve hürmete layık.

Kenār-ı kulzüm-i endīşede cāy oldu tārīḫe
Bu beyt-i dil-nişin şāyān-ı resm-i i'tibār oldu

şāyān-ı sefā'at:

1. şāyān-ı sefā'at:

Kaside 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Şefaate layık.

Tefavvuk itdi bendeñ ma'şiyetle cümle akrāna
Eğer mücrimse şâyân-ı şefâ'at yâ Rasûlallāh

şâyân-ı tâc-ı na't -ı şerîfîn olur:

1. şâyân-ı tâc-ı na't -ı şerîfîn olur:--(u)r
Kaside 12
Mısra: 95
Kelime Tipi: -
Hız. Muhammed'in övgü tacına layık olma.

Şâyân-ı tâc-ı na't -ı şerîfîn olur diyü
Bağr-ı 'arûza nutqını dürr-i hoş-âb ider

şâyeste:

1. şâyeste:
Gazel 23
Mısra: 10
Layık, yaraşır, uygun.

Perverde-i nâz olmalı destâr-ı niyâza
Şâyeste midir her gül-i hod-rû-yı muhabbet

2. şâyestedir:--dir
Kıt'a 53
Mısra: 16
Layık, yaraşır, uygun.

Harf-i mevkûtunda zâhirdir dü târîh-i laţîf
Yaz Nebîlâ tākına şâyestedir bu müfredi

3. şâyeste:
Murabba 5
Mısra: 15
Layık, yaraşır, uygun.

Şâyeste mi gamzeñ çeke şemşîr-i tegâfûl
Öldürme beni başın için cânım efendim

şâyeste olsa:

1. şâyeste olsa:--sa
Gazel 9
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yakışmak, layık olmak.

Himmetim 'aşk ile şol rütbe bülend oldı Nebîl
Olsa şâyeste hümâ beste-i fîtrāk baña

şâyeste-i 'atf-ı nigh:

1. şâyeste-i 'atf-ı nigh:
Terkib-bend 2
Mısra: 21
Kelime Tipi: -
Bakışını çevirmeye uygun.

Eyle şâyeste-i 'atf-ı nigh ey kaşı kemân
Nice bir ben hedef-i nâvek-i müjgân olayım

şâyeste-i 'atf-ı nighdir:

1. şâyeste-i 'atf-ı nighdir:--i, --ñ
Gazel 144
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Bakışını çevirmeye uygun.

Bâz kalmış çeşmi meger gamze-i yâre Nebîl
Nergisiñ şâyeste-i 'atf-ı nighdir her biri

şâyeste-i devletiñ:

1. şâyeste-i devletiñ:--i, --ñ
Kıt'a 31
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Devlete layık, yaraşır.

Tutsa şâyeste-i devletiñ elde Bercîs-i felek
Şînf kitâb-ı ma'ârif ragbete oldı re'îs

şâyeste-i teferrüc olur:

1. şâyeste-i teferrüc olur:--(u)r
Terkib-bend 3
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Gezinmeye/ dolaşmaya layık olma.

Şâyeste-i teferrüc olur lāle-zâr-ı 'aşk
II

şâyeste-i vaşlñ:

1. şâyeste-i vaşlñ:--(i)ñ
Gazel 81
Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(sevgiliye) kavuşmaya yaraşır olmak.

Bu şeb olmuş iken rü'yâda dil şâyeste-i vaşlın
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i'zâzdan düşmüş

şeb:

1. **şebim:-im**
Gazel 102
Mısra: 5
Gece.

Haşm-ı meh-tâb şebim düşmen-i hürşîd günüm
Tiredir leyl ü nehârim aña mı acıyayım

2. **şeb:**
Murabba 7
Mısra: 1
Gece.

Bu şeb hıfz olmamış vaşlın serefden
İder imâ bu etvâr-ı perîşân

3. **şeb:**
Tahmis 1
Mısra: 10
Gece.

Hüccet-i iflâs-ı cürmi bî-naşîb ümmetleriñ
Zîver-i imzâ-yı 'afvıyla müzehhebdir bu şeb

4. **şebdir:-dir**
Tahmis 1
Mısra: 1
Gece.

Faḥr-ı 'âlem mahrem-i râz olduğı şebdir bu şeb
Nûr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdir bu şeb

5. **şeb:**
Tahmis 1
Mısra: 5
Gece.

Kâ'inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdir bu şeb
Nâme-i a'mâl-i ümmet ol şeffî'-i mahşeriñ

6. **şeb:**
Gazel 10
Mısra: 13
Gece.

Şu 'le-i meyle Nebîl-âsâ bu şeb
Destime yandır çerâğı sâkiyâ

7. **şeb:**
Gazel 16
Mısra: 1
Gece.

Ol hilâl-ebrûyı maḥcûb-ı 'itâb itdik bu şeb
Devr-i ḥaḫda cünbişi pâ-der-rikâb itdik bu şeb

8. **şeb:**
Gazel 16
Mısra: 2
Gece.

Ol hilâl-ebrûyı maḥcûb-ı 'itâb itdik bu şeb
Devr-i ḥaḫda cünbişi pâ-der-rikâb itdik bu şeb

9. **şeb:**
Gazel 16
Mısra: 4
Gece.

Dîdeler rûşen zuhûrı 'aynıdır rû'yâlarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i câme-ḥâb itdik bu şeb

10. **şeb:**
Gazel 16
Mısra: 6
Gece.

Himmetiñ tahrîk idüp sâķî ayağ-ı neş'eyi
Mâhitâb-ı 'âlem-i âba şitâb itdik bu şeb

11. **şeb:**
Gazel 16
Mısra: 8
Gece.

Âteş-i ruḥsârı yakdıkcâ nemek-rîz oldu eşk
Mürğ-i pür-şevķ-i nigâhı biz kebâb itdik bu şeb

12. şeb:

Gazel 16

Mısra: 10

Gece.

Zâhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile harâb itdik bu şeb

18. şeb:

Gazel 17

Mısra: 10

Gece.

Peyrev oldıñ varsa ol zât-ı lebîbe ey Nebîl
Meş'al-ı endîşeyi yakdıñ şitâb itdiñ bu şeb

13. şeb:

Gazel 17

Mısra: 1

Gece.

Uykuluk ey şüh sen nüş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârı hasm-ı hâb itdiñ bu şeb

19. şeb:

Gazel 18

Mısra: 1

Gece.

Evc-i şevke câm-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

14. şeb:

Gazel 17

Mısra: 2

Gece.

Uykuluk ey şüh sen nüş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârı hasm-ı hâb itdiñ bu şeb

20. şeb:

Gazel 18

Mısra: 2

Gece.

Evc-i şevke câm-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

15. şeb:

Gazel 17

Mısra: 4

Gece.

Sâkiyâ 'aks-i leb-i gülğün ile duht-ı reziñ
Ayağın müstağnî-i reng-i hıżab itdin bu şeb

21. şeb:

Gazel 18

Mısra: 4

Gece.

Şaff-ı müjgânın hele mâbeynini bulmuş nigh
Hâbda birbirine girmiş kıtâl olmuş bu şeb

16. şeb:

Gazel 17

Mısra: 6

Gece.

Şubh-ı vaşla rüşen îmadır bu ey mihr-i münîr
Gerdeniñden ref'-i zülf-i müşg-i nâb itdiñ bu şeb

22. şeb:

Gazel 18

Mısra: 6

Gece.

Cüst ü cü itmiş miyânın 'âlem-i ma'nâda dil
Şubha dek bahş-ı hayâl-ender-hayâl olmuş bu şeb

17. şeb:

Gazel 17

Mısra: 8

Gece.

Şu'le-rîz-i neş'edir baħr-ı meyiñ mâhîleri
Yandırıp sâki hilâli mâhitâb itdiñ bu şeb

23. şeb:

Gazel 18

Mısra: 8

Gece.

Pertev-endâz olıcak ruhsârı zîr-i tırrada
Şu'le-yi mehtâb zıll-ı bî-me'âl olmuş bu şeb

24. şeb:

Gazel 18

Mısra: 10

Gece.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafak sanmış Nebîl
Hâl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

30. şeb:

Gazel 19

Mısra: 10

Gece.

Ruḥşat-ı āgûş için yâre Nebîl
Hâle-i mâhı mişâl itmiş bu şeb

25. şeb:

Gazel 19

Mısra: 1

Gece.

Yâri mey âşufte-ḥâl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muḥâl itmiş bu şeb

31. şeb:

Gazel 20

Mısra: 1

Gece.

Şu 'le-i mey kim fetîl-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya 'nî kandîl-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

26. şeb:

Gazel 19

Mısra: 2

Gece.

Yâri mey âşufte-ḥâl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muḥâl itmiş bu şeb

32. şeb:

Gazel 20

Mısra: 2

Gece.

Şu 'le-i mey kim fetîl-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya 'nî kandîl-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

27. şeb:

Gazel 19

Mısra: 4

Gece.

Raḥm idüp encüm-şümâr-ı hicrine
Müjde-i şubh u vişâl itmiş bu şeb

33. şeb:

Gazel 20

Mısra: 4

Gece.

Turreler şebḥûn-ı ârâma çözülmüş gâlibâ
Ceyş-i müjgân ḥân mân-ı ḥâba sevk olmuş bu şeb

28. şeb:

Gazel 19

Mısra: 6

Gece.

Bir ucı gerdende zîb-i dūş idüp
Tırrasın mânend-i şâl itmiş bu şeb

34. şeb:

Gazel 20

Mısra: 6

Gece.

'Aks-i gerden serv-i sîmi gösterince sîneden
Cünbiş-i mehtâb ber-bâlâ-yı 'avk olmuş bu şeb

29. şeb:

Gazel 19

Mısra: 8

Gece.

Zîver zâ'irce vuşlat bulup
Kevkeb-i baḥtım sū'âl itmiş bu şeb

35. şeb:

Gazel 20

Mısra: 8

Gece.

Soñradan iḳdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayağ esbâb-ı 'avk olmuş bu şeb

36. şeb:

Gazel 20

Mısra: 10

Gece.

Şubha dek mürğ-i şeb-âvîz-i cemâl olsun Nebîl
Ol şikenc-i turre kim mânend-i tavk olmuş bu şeb

42. şeb:

Gazel 21

Mısra: 10

Gece.

Nebîlâ hâle-i agûşa v'ad eylerse de girmez
O mâha 'arz-ı hâhiş müceb-i inkâr olur her şeb

37. şeb:

Gazel 21

Mısra: 1

Gece.

O meh kim meclis-i pertevde dîdâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

43. şeb:

Gazel 48

Mısra: 8

Gece.

Dünbâle-i şafâsı tebâşîr-i subh olur
Her şeb o mehle kim mey için aftâb ider

38. şeb:

Gazel 21

Mısra: 2

Gece.

O meh kim meclis-i pertevde dîdâr olur her şeb
Felekde sanma böyle bedr-i pür-envâr olur her şeb

44. şeb:

Gazel 58

Mısra: 9

Gece.

Fetîl almış bu şeb germiyyet-i bezmiñden ol mâhiñ
Nigâhım şu 'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir

39. şeb:

Gazel 21

Mısra: 4

Gece.

Nolur mahv eylese mihr-i cemâliñ zulmet-i dehri
Niçün zülfi siyâhıñ perde-i envâr olur her şeb

45. şeb:

Gazel 100

Mısra: 3

Gece.

Gerdeni zîr pençe-i zülfi siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogâzı neyleyim

40. şeb:

Gazel 21

Mısra: 6

Gece.

Nazar bâzân-ı rü'yet 'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd eyler
Hilâl-i bâde-i serşâr kim tekrâr olur her şeb

46. şeb:

Gazel 101

Mısra: 5

Gece.

Şarf eyledim alınca bu şeb ruhşat-ı vişâl
Gencîne-i derûn-ı pür-efkârı neyleyim

41. şeb:

Gazel 21

Mısra: 8

Gece.

Münevvim olsa da efkâr-ı zülfi şubh-ı şâdıkda
Hayâl-i gerden-i sîm ile dil bîdâr olur her şeb

47. şeb:

Gazel 107

Mısra: 1

Gece.

Şu 'le-i âhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i mâhı felekde bende tezyîn eyledim

48. şeb:

Kaside 8

Mısra: 3

Gece.

Hevâdan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nālân
Neyi münticidir âh-ı şubh-gâhı yâ Rasûlallâh

54. şeb:

Tahmis 1

Mısra: 2

Gece.

Fahr-ı 'âlem mahrem-i râz oldığı şebdir bu şeb
Nûr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdir bu şeb

49. şeb:

Kaside 12

Mısra: 1

Gece.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider

55. şeb:

Tahmis 1

Mısra: 3

Gece.

'Arş-ı tayyib hâk-pây ile mutayyebdir bu şeb
Pest olup kadr-i kamer çün mâh-ı nahşebdir bu şeb

50. şeb:

Kaside 12

Mısra: 1

Gece.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hitâb ider

56. şeb:

Tahmis 1

Mısra: 4

Gece.

'Arş-ı tayyib hâk-pây ile mutayyebdir bu şeb
Pest olup kadr-i kamer çün mâh-ı nahşebdir bu şeb

51. şebi:-i

Kaside 12

Mısra: 4

Gece.

Mi'şârıñı beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

57. şeb:

Tahmis 1

Mısra: 15

Gece.

Bezm-i kurb esbâb-ı vuşlatla mürettebdir bu şeb
Nûr-ı teşrîf ile ol mihr-i sipihr-i 'izzetiñ

52. şebi:-i

Kaside 12

Mısra: 4

Gece.

Mi'şârıñı beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı hisâb ider

58. şeb:

Tahmis 1

Mısra: 20

Gece.

Oldı kurbân-ı kudümü mihr o bedr-i rif'atiñ
Bir hümâyûn tâlî'-i ferhunde-kevkbedir bu şeb

53. şeb:

Tahmis 1

Mısra: 1

Gece.

Fahr-ı 'âlem mahrem-i râz oldığı şebdir bu şeb
Nûr-ı esved ile hem-reng ü mürekkebdir bu şeb

59. şeb:

Tahmis 1

Mısra: 25

Gece.

Meclis-i haşş-ı ilahîde muḥâtabdır bu şeb
Müstecâb olsa revâdır da'vet-i ehl-i niyâz

60. **şeb:**

Tahmis 1

Mısra: 30

Gece.

Bu degil midir zamân-ı ruḥşat-ı ehl-i niyâz
Kim zemîn ü âsumân pür-şît-ı yâ Rabdır bu şeb

66. **şeb:**

Gazel 32

Mısra: 7

Gece.

Oldı miyân-ı ḥaṭda bu şeb şu 'le-i ruḥı
İmâ-yı şubḥ-ı vaşla şeb-âheng-i nev-bahâr

61. **şeb:**

Tahmis 1

Mısra: 35

Gece.

Şevk-baḥş-ı ḥâṭır-ı her- teng-meşrebdır bu şeb
Vesme-i ebrû-yı ḥavrâ-yı cinân olsa n'ola

67. **şeb:**

Gazel 81

Mısra: 7

Gece.

Bu şeb olmuş iken rû' yâda dil şâyeste-i vaşlıñ
Niçün bîdâr olup ol mesned-i i' zâzdan düşmüş

62. **şeb:**

Tahmis 1

Mısra: 40

Gece.

Meyli hem-şekl-i hilâl-i âsümân olsa n'ola
Sürme-i çeşm-i sürüşân-ı muḥarrebdir bu şeb

şeb-âheng-i nev-bahâr:

1. **şeb-âheng-i nev-bahâr:**

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İlkbaharın geceye ahenk vermesi.

Oldı miyân-ı ḥaṭda bu şeb şu 'le-i ruḥı
İmâ-yı şubḥ-ı vaşla şeb-âheng-i nev-bahâr

63. **şeb:**

Tahmis 1

Mısra: 45

Gece.

Ṭâlib-i dîdâr olan bîdâra maṭlabdır bu şeb
Vaktidir mi' râc-ı ümmîde 'urûc eyle Nazîm

şeb-bû:

1. **şeb-bû:**

Gazel 97

Mısra: 1

*Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan
çiçek.*

Ḥaṭṭı sünnetlik karanfil ḥâli şeb-bû rûyı gül
Zülfîni farz eyle sünbül ḥâli şeb-bû rûyı gül

64. **şeb:**

Tahmis 1

Mısra: 50

Gece.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâşıl-ı maḥsûd olur herkes mücerrebdir bu şeb

2. **şeb-bû:**

Gazel 97

Mısra: 2

*Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan
çiçek.*

Ḥaṭṭı sünnetlik karanfil ḥâli şeb-bû rûyı gül
Zülfîni farz eyle sünbül ḥâli şeb-bû rûyı gül

65. **şeb:**

Terkib-bend 1

Mısra: 97

Gece.

Olmaz mı şeb ol şabâḥa kurbân
Zülfîni açup 'arz-ı gerden itdiñ

3. **şeb-bû:**

Gazel 97

Mısra: 4

Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan çiçek.

Nokta-i şekki giderdi rüz-ı şeb feryâddan
Gördi teslîm itdi bülbül hâli şeb-bü rüyı gül

4. şeb-bü:

Gazel 97

Mısra: 6

Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan çiçek.

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dârda
Gel bu bâğı kıl te'emmül hâli şeb-bü rüyı gül

5. şeb-bü:

Gazel 97

Mısra: 8

Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan çiçek.

Güyyâ gîsûları ser-püş-i bezm-i hüsni
La'lidir hem neş'e-i mül hâli şeb-bü rüyı gül

6. şeb-bü:

Gazel 97

Mısra: 10

Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan çiçek.

Muşhaf-ı hüsni'den aç bülbül misiñ pervâne mi
Ey Nebîl eyle tefe'ül hâli şeb-bü rüyı gül

7. şeb-bü:

Kaside 16

Mısra: 8

Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan çiçek.

Çaranfîl oldı Mecnûnı görüp ol zülf-i leylâkı
Bakup bu hâle şeb-bü vü benefşe târ u mâr oldı

şeb-bü-yı muhabbet:

1. şeb-bü-yı muhabbet:

Gazel 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Muhabbetin şebboy çiçeği (sevgili).

Zülf-i siyehiñ rüy-ı 'arâk-rîze dökülmüş
Bu gülşeni basmış yine şeb-bü-yı muhabbet

şeb-çirâğ-ı 'aşkı:

1. şeb-çirâğ-ı 'aşkı:--ı

Gazel 88

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Geceyi aydınlatan aşk.

Dil-i pür-şerhamızdan şeb-çirâğ-ı 'aşkı zâhirdir
Nümâyân itdi aիր kendin ol gencîne-i şad-çâk

şeb-dîz-i hüner-güster-i aklâm:

1. şeb-dîz-i hüner-güster-i aklâm:

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kalemlerin marifetlerini yayan Karayağız at.

Meydân-ı teğazzülde Nebîl öñdül olanlar
Şeb-dîz-i hüner-güster-i aklâm ile geçmiş

şebhün-ı ârâma:

1. şebhün-ı ârâma:--a

Gazel 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Huzurun gece baskını.

Turreler şebhün-ı ârâma çözülmüş gâlibâ
Ceyş-i müjgân hânman-ı hâba sevç olmuş bu şeb

şeb-i âtes:

1. şeb-i âtes:

Gazel 80

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(gönül) ateşinin gecesi.

Pür-âtes olup ol gül-i tersâ şeb-i âtes
Geymiş idi bir âteşî hârâ şeb-i âtes

2. şeb-i âtes:

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(gönül) ateşinin gecesi.

Nokşânın tekmi ider pertev-i vechi
Dogdı günün ey mäh-i şeb-ārā şeb-i âteş

3. şeb-i âteş:

Gazel 80

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(gönül) ateşinin gecesi.

Püskürme fişeng oldı fem-i ejder-i şahbā
Pür-şu'le olıñca leb-i deryā şeb-i âteş

4. şeb-i âteş:

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(gönül) ateşinin gecesi.

Devr eyledi bā-şu'le-i cevvalē-i sāgar
Ol māha olup bezm-i şüreyyā şeb-i âteş

5. şeb-i âteş:

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(gönül) ateşinin gecesi.

Āgüş-ı şadefden ne şular atdı kenāra
Ol lülü-i lālāyī Nebilā şeb-i âteş

6. şeb-i âteş:

Gazel 80

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(gönül) ateşinin gecesi.

Pür-âteş olup ol gül-i tersā şeb-i âteş
Geymiş idi bir âteşī hārā şeb-i âteş

şeb-i meş'ale-i cām:

1. şeb-i meş'ale-i cām:

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kadeh meş'alesinin gecesi.

Sākī yine şeh-rāh-ı şebistān-ı vişālī
Rindān bu şeb-i meş'ale-i cām ile geçmiş

şeb-i safā:

1. şeb-i safā:

Gazel 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Keyif gecesi.

Hilāl-i cāmda göster şu 'ā-yı şems-i meyi
Şeb-i safā ola reşk-i nehār 'ālem-i āb

şeb-i tārı:

1. şeb-i tārı:--ı

Kıt'a 81

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

Dil-dāde-i ruhsāra su'āl eyleme zülfī
Farq eyleyemez ruzı şeb-i tārı ne bilsün

şeb-i tārık-i ğaflet:

1. şeb-i tārık-i ğaflet:

Kaside 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ğafletin karanlık gecesi.

Şeb-i tārık-i ğaflet haşm-ı hürşid-i hidāyetdir
Benim hem-reng olur leyl ü nehārım yā Rasūlallāh

şebnem:

1. şebnemdir:--dir

Gazel 13

Mısra: 8

Far. Gece yağın rutubet, çiy -âşığın gözyaşları-.

Tāb-ı mey gördüm 'arāk-riz eyledi
Gül gibi ruhsāra şebnemdir şarāb

şeb-nem:

1. şeb-nem:--e

Gazel 119

Mısra: 6

Far. Gece yağın rutubet, çiy -âşığın gözyaşları-.

Teveccüh şeyhe lāzımdır mürīd-i hākden ref'e
Bülend olmağda şanı şeb-neme mihrin tenezzülden

2. **şeb-nemi:-i**

Kıt'a 7

Mısra: 4

Far. Gece yağın rutubet, çiy -âşığın gözyaşları-.

Gayrının 'inde bir deryâ-yı bî-pâyân olur
Gönce-i gül-zâr-ı 'ilm ü fazlının bir şeb-nemi

3. **şeb-neme:--e**

Kıt'a 57

Mısra: 22

Far. Gece yağın rutubet, çiy -âşığın gözyaşları-.

Çün tecessüm itmede nakşındaki feyzin bahâr
Gönçe-i şüküfesi itmez tenezzül şeb-neme

şebnem-i kalb-i dehri:

1. **şebnem-i kalb-i dehri:--i**

Kıt'a 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya kalbinin şebnemi, çiğ tanesi.

Şebnem-i kalb-i dehri celb itdi
Seyr it ol âfîtab-menzileti

şebnem-rübâ:

1. **şebnem-rübâlık:--lık**

Gazel 79

Mısra: 2

Çiy çeken.

Göñül çekmekdedir dâim bütân mânend-i mıkna'tis
Virir şebnem-rübâlık mihre şân mânend-i mıkna'tis

şeb-reng-i nev-bahâr:

1. **şeb-reng-i nev-bahâr:**

Gazel 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ilkbaharın gece rengi.

Haft-ı zîr-i lebde hüsnini pâ-der-rikâb ider
aldı agzına şeb-reng-i nev-bahâr

şeb-rev olsam:

1. **şeb-rev olsam:--sa, --m-sa, -m**

Gazel 43

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Karanlıkta yürüyen olmak, karanlıkta yürümek
II hırsız, hovarda olmak.*

Şeb-rev olsam fikr-i âğuş-ı miyân ile Nebîl
Havfla şüret bulup evhâm kendin gösterir

şeb-tâ-seher:

1. **şeb-tâ-seher:**

Gazel 101

Mısra: 13

Akşamdan sabaha kadar.

Şeb-tâ-seher zebâne-i büseyle ey Nebîl
Aldı fetili şu 'le-i ruhsârı neyleyim

2. **şeb-tâ-seher:**

Murabba 9

Mısra: 3

Akşamdan sabaha kadar.

Bülbül gibi şeb-tâ-seher
Ben söylerim ben diñlerim

şeb-zinde-dârân-ı tecellî:

1. **şeb-zinde-dârân-ı tecellî:**

Tahmis 1

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Tecellî gecesi uyanık geçirenler.

Kadrini şeb-zinde-dârân-ı tecellî fehm ider
Şubha dek bu feyzi hayrân-ı tecellî fehm ider

secâ'at:

1. **secâ'atle:-le**

Kaside 9

Mısra: 16

Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

Biri ser-dâde-i teslîmdir hîlm ü hicâbından
Secâ'atle biri şîr-i Hudâdır yâ Rasûlallâh

sedde:

1. şeddesi:--si

Kıt'a 69

Mısra: 61

Arapça ve Farsça kelimelerde bir harfin çift okunacağını gösteren işaret.

Şeddesi şâne zülf-i dil-dâra
Cezm o zülf içre halkalar gibidir

şefâ'at:

1. şefâ'at:

Kaside 3

Mısra: 14

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Bu mışrâ'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

2. şefâ'at:

Kaside 3

Mısra: 14

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Bu mışrâ'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

3. şefâ'at:

Kaside 12

Mısra: 58

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

İ'lân idüp nüfûzını mahbûbının Hudâ
Mücrimleri şefâ'at için intihâb ider

4. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 2

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Esîr-i nefis-i meyyâlim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

5. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 4

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Şebât üzre degil hâlim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

6. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 8

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Sözün 'ayn-ı 'inâyetdir
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

7. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 12

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Beni gark-ı hicâb itme
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

8. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 16

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Meded muhtâc-ı ihsândır
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

9. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 20

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbîhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Güşâde lûtfuña destim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

10. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 24

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbîhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Kuluñ geldikte ol cāye
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

11. şefâ'at:

Murabba 1

Mısra: 28

Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbîhak katında aracılık etmeleri; bağışlanma vesilesi.

Aña uçmaga ruḥşat vir
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

şefî'-i mahşeriñ:

1. şefî'-i mahşeriñ:--i, --ñ

Tahmis 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mahşer gününün şefaathçisi, Hz. Muhammed.

Kâ'inât envâr-ı rahmetle leb-â-lebdir bu şeb
Nâme-i a'mâl-i ümmet ol şefî'-i mahşeriñ

şefî'ü'l-müznibîn:

1. şefî'ü'l-müznibîn:

Kaside 4

Mısra: 1

Günahkârların şefaathçisi, Hz. Muhammed.

Şefî'ü'l-müznibîn kân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh
Budur ser-şatr-ı 'ünvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

şefkat:

1. şefkatîñ:--(i)ñ

Gazel 64

Mısra: 1

Merhamet, acıma.

Çeküp zülf-i siyâha bend iderken şefkatîñ söyler
Hevâ-yı nefsinin kaydında zâlim iffetin söyler

2. şefkatîñ:--(i)ñ

Kaside 12

Mısra: 104

Merhamet, acıma.

Koyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdı şefkatîñ bize vakt-i 'ikâb ider

şefkat itmez:

1. şefkat itmez:--mez

Murabba 7

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Acımak, şefkat göstermek.

Bakup üftâde-gâna şefkat itmez
Dil-i zârımla meyl-i ülfet itmez

şeftâlu-yı ruḥı:

1. şeftâlu-yı ruḥı:--ı

Gazel 121

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağının şeftalisi.

Şeftâlu-yı ruḥı resen-i zülfe bestedir
Geçmez Nebîl şabr ile sevdâ-yı hâmdan

şeh:

1. şeh:

Gazel 46

Mısra: 4

Sultan, padişah II Sevgili.

Açılmışdır gönül ferzânesi menşûbe-i 'aşka
Seni açmazdan ey şeh bu dikiş tutmazsa müşkildir

2. şeh:

Gazel 145

Mısra: 1

Sultan, padişah II Sevgili.

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tıtdı
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tıtdı

8. şeh:

Kıt'a 77

Mısra: 1

Sultan, padişah II Sevgili.

O şeh ser-hayl-i hübandır gören âdem çeker hasret
‘Alemdir ‘işvede qaddi bütün ‘âlem çeker hasret

3. şehler:-ler

Kaside 12

Mısra: 90

Sultan, padişah II Sevgili.

Ey zîb-i tahtgâh-ı risâlet ki bâbına
Şehler de bendelikle şeref iktisâb ider

9. şeh:

Mesnevi 1

Mısra: 76

Sultan, padişah II Sevgili.

Envâ‘-ı hünerle oldı mümtâz
Bir şeh olamaz o şâha enbâz

4. şeh:

Kıt'a 30

Mısra: 3

Sultan, padişah II Sevgili.

Bir şeh ki muqârin ola ilhâm-ı Hudâya
Her nesnede kesb itse n’ola farq-ı kemâli

10. şeh:-e

Mesnevi 1

Mısra: 95

Sultan, padişah II Sevgili.

Kimse o şeh muqâbil olmaz
Encümde mehe muqâbil olmaz

5. şeh:

Kıt'a 48

Mısra: 11

Sultan, padişah II Sevgili.

Görüp meylin harâba itdi tecdîde o şeh himmet
Bu hayrı rûh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi hoşnûd

11. şehler:-ler

Muhammes 1

Mısra: 13

Sultan, padişah II Sevgili.

Reşk ider şehler anıñ ‘âlemine
Ululardan ulu bil Allâhı

6. şeh:

Kıt'a 51

Mısra: 16

Sultan, padişah II Sevgili.

Bu ‘aşra gelse Keykâvüs emîn-i matbah eylerdi
O şeh kim kâse-lîs-i cüdî şad Fağfûr u Hâkândır

12. şeh:

Terkib-bend 2

Mısra: 51

Sultan, padişah II Sevgili.

İki şeh hüküm ide bir mülke ‘adâlet mi olur
Bir eli kabza-i şemşir-i nigâhında imiş

7. şeh:

Kıt'a 58

Mısra: 35

Sultan, padişah II Sevgili.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân
Hâşmı ola qahra nişân budur du‘â-yı Topkapu

seh selîm:

1. şeh selîm:

Kıt'a 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yavuz Sultan Selim.

Düşdi tārīhim dahī vefk-i müselles ey Nebil
Şeh Selīm indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

Ol şāh ki bendesi cihāndır
İkbāline reşk iden şehāndır

2. şeh selīm:

Kıt'a 23

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yavuz Sultan Selim.

Nebilā geldi bā-sür'at 'Utārid yazdı tārīhin
'Azīzim Şeh Selīm alup yine Sultān-ı Mısr oldu

sehāna:

1. şehānadır:--dır

Terkib-bend 3

Mısra: 13

Cömertlik.

Reftār-ı nāza sür'atīn aşı şehānadır
Şemşir-i ğamzenīn gelişi kaşd-ı cānadır

şeh selīm hān-ı sūtūde-ḥaşlete:

1. şeh selīm hān-ı sūtūde-ḥaşlete:--e

Kıt'a 31

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Övülmeye değer huyları olan Sultan Selim.

Olsa gūyā kadr-i zer zerger-şināsı dil n'ola
Şeh Selīm Hān-ı sūtūde-ḥaşlete oldu re'is

seh-bāz-ı nigh:

1. şeh-bāz-ı nigh:

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doğan (kuşu gibi) bakış.

Nazar-bāz olma gücdür aşıkāra dīdeler rūşen
O şeh-bāz-ı nigh çıkmış şikāra dīdeler rūşen

şeh selīm-i sālīşin:

1. şeh selīm-i sālīşin:--i, --ñ

Kıt'a 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sultan III.Selim.

Pādīşāh-ı ehl-i sūnnet Şeh Selīm-i sālīşin
Farzdır nāsa du'āsı ḥavf olur te'hīrden

seh-bāz-ı nighde:

1. şeh-bāz-ı nighde:--de

Terkib-bend 1

Mısra: 118

Kelime Tipi: -

Doğan (kuşu gibi) bakış.

Urdı karaya sefīne-i hūş
Şeh-bāz-ı nighde üskūf olmaz

sehādet:

1. sehādet:

Kıt'a 45

Mısra: 8

*Şahitlik, Kelime-yi şehadet getirerek Allah'ın
varlığına, birliğine iman etme.*

Bātını ma'mūr idi keşf itdi vakt-i rihletin
Aldı mebtūnen şehādet ecrin ol zāt-ı şerīf

sehen-şāh-ı cihān:

1. sehen-şāh-ı cihān:

Kıt'a 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya padişahlarının padişahı || 3. Selim.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Selīm Hān
Bu dārāt ile maḥsūd-ı düvelldir

sehān:

1. sehāndır:--dır

Mesnevi 1

Mısra: 66

Padişahlar.

2. sehen-şāh-ı cihān:

Kıt'a 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihan padişahlarının padişahı.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Maḥmūd Ḥān-ı Ġāzi kim
Çıkınca Ādeme ecdādı cümle yār-ı şāhāndır

Şeh-en-şāh-ı mu'azzam Ḥazret-i Sultān Maḥmūd Ḥān
Ola zıll-ı Ḥudādır ḥaşr olunca sāyesi memdūd

3. şeh-en-şāh-ı cihān:

Kıt'a 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cihan padişahlarının padişahı.

Şehen-şāh-ı cihān bā-kuvve-i kudsiyye keşf itdi
Olup nā-būd o kubb-e-ḥāneden ma'dūd iken merḳad

seh-i 'ālem:

1. şeh-i 'ālem:

Kıt'a 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Alemin padişahı.

Ḥakīmāne idüp tedbīr-i def' itdi şeh-i 'ālem
Firengī zaḥmı gerçi müceb-i efḡān-ı Mısr oldu

4. şeh-en-şāh-ı cihān:

Kıt'a 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihan padişahlarının padişahı.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Maḥmūd Ḥān-ı Ġāziniñ
Der-i cüdün ider deryüze-gāḥ İskender ü Dārā

2. şeh-i 'ālem:

Kıt'a 55

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alemin padişahı.

Şeh-i 'ālem aḳıtdı eyleyüp bu mevḳi' i iḫyā
Şafā-yāb olsun ey leb-teşne cānıñ āb-ı şāfiden

sehe-şāh-ı cihāndır:

1. şeh-en-şāh-ı cihāndır:--dır

Kıt'a 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cihan padişahlarının padişahı.

Şehen-şāh-ı cihāndır bā-himem Sultān Selīm Ḥān
kim
Ḥudā efzūn ide 'ömrin o şāh-ı ma'delet-ḥāhıñ

seh-i 'ālī-cenāb ider:

1. şeh-i 'ālī-cenāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Hürmet edilen yüce pâdişah yapma.

Şıgmaz cihāna bende-i nā-çizi faḥr ile
Bu iftiḥārı her şeh-i 'ālī-cenāb ider

sehe-şāh-ı cihānıñ:

1. şeh-en-şāh-ı cihānıñ:--ı, --ñ

Kıt'a 23

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Cihanın şahlar şahı.

Şehen-şāh-ı cihānıñ şu'le-i meh-tāb-ı tīgından
Adū maḥv olmada mānende-i kettān-ı Mısr oldu

seh-i cem āsitān:

1. şeh-i cem āsitān:

Kıt'a 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cem makamlı şah.

Ḳudretiñ fehm ile şevketle muḳīm-i taḥt iken
Fātiḥ-i şāni-i Mısr oldu şeh-i Cem āsitān

seh-en-şāh-ı mu'azzam:

1. şeh-en-şāh-ı mu'azzam:

Kıt'a 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ulu şahlar şahı(padişahlar padişahı).

seh-i dervā-himem:

1. şeh-i dervā-himem:

Kıt'a 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cömertliḡi deryalar kadar olan padişah.

Şeh-i deryā-himem Sultān Maḥmūd Hān-ı gāziniñ
Çü emvāc-ı biḥār-ı 'ömrin ilāhī şümār eyle

2. şeh-i deryā-himem:

Kıt'a 52

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cömertliğı deryalar kadar olan padişah.

Şeh-i deryā-himem sāhil-sarāyın eyledi ābād
Yanup sūz -ı dilin 'arz eyleyince irdi maḫşūda

şeh-i devrān:

1. şeh-i devrān:

Kıt'a 35

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dönemin, zamanın padişahı.

Ola her tedbiri hem-zānū ḳadirle yā ilāh
İstināden luṭfiña itdi şeh-i devrān cülūs

şeh-i pākīze-ḥıṣālī:

1. şeh-i pākīze-ḥıṣālī:--i

Kıt'a 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tertemiz ahlaklı padişah.

Endişesi kesb-i hüner ü baḫş-ı meḳārim
Kim gördi bu güne şeh-i pākīze-ḥıṣālī

şeh-i şāhān-ı 'ālem:

1. şeh-i şāhān-ı 'ālem:

Kıt'a 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ālem şahlarının şahı.

Şeh-i şāhān-ı 'ālem Ḥazret-i Sultān Maḥmūdūñ
Olur bāy u gedā cūdundan elbet vāye-dār-ı sūd

2. şeh-i şāhān-ı 'ālem:

Kıt'a 54

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ālem şahlarının şahı.

Şeh-i şāhān-ı 'ālem Ḥazret-i Sultān Maḥmūdūñ
Alur sırr-ı velāyetden zamiri vāye-i bī-ḥad

şeh-i şāhib-kerāmet:

1. şeh-i şāhib-kerāmet:

Kıt'a 103

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Keramet sahibi padişah.

Şeh-i şāhib-kerāmet mā'il-i luṭf u 'adālet kim
Naẓirin görmedi devr ideli bu çarḫ-ı nā-asūd

şeh-i şāhib-sikke:

1. şeh-i şāhib-sikke:

Kıt'a 17

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Para sahibi padişah.

Her biri bendesiniñ bir şeh-i şāhib- sikke
Eylemez 'aṭf-ı nigh tēc-ı zer-i iḳbāle

şehnāme-i dilde:

1. şehnāme-i dilde:--de

Gazel 56

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Gönül Şehnamesi.

Naḫş olan Şehnāme-i dilde nigāh-ı mestidir
Pür-ṭarab bir meclis-i şāhāne-i ḥāmūşdur

şehnāme-i evvāma:

1. şehnāme-i evvāma:--a

Gazel 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Devrin Şehnamesi.

Yazılsuñ kahramān-ı ḡamzeniñ 'uṣṣāḳa bī-dādı
Bu çāḡ-ı 'işvede Şehnāme-i evvāma şüret vir

şehr:

1. şehri:--i

Kıt'a 58

Mısra: 25

Kent | İstanbul.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tâ Maverâü'n-nehri hep çeşm-âşinâ-yı Topkapu

şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli:

1. şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli:--i

Gazel 82

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma gecesinde büyük ve işlek yolu.

Sâkî yine şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli
Rindân bu şeb-i meş'ale-i câm ile geçmiş

sehr-i sıvâm:

1. sehr-i sıvâm:

Kıt'a 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Oruç ayı, Ramazan ayı II yardım beklentisinde
olunan sıkıntılı zaman.*

Oldı bu şeh-r-i sıvâm içinde âh
Rûze-i ma'dûde-i 'ömri tamâm

sehr-vâr-ı 'azamet-güster ü gerdün-mesned:

1. sehr-vâr-ı 'azamet-güster ü gerdün-mesned:~i

Gazel 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yüce makamlı, gayreti ve yüceliği çok olan
padişah.*

Şehr-vâr-ı 'azamet-güster ü gerdün-mesned
Fark-ı eflâkdedir bâr-geh-i Şâh Maḥmūd

şeh-zâde:

1. şeh-zâdeniñ:~niñ

Kıt'a 51

Mısra: 18

Padişah, hükümdar oğlu, saltanat varisi.

Bi-ḥamdillâh yine şulbından ol sultân-ı âgâhıñ
Kudümü 'âleme şeh-zâdeniñ iḥsân-ı Yezdândır

şeh-zâdegân:

1. şeh-zâdegân:~i, --ñ

Kıt'a 51

Mısra: 23

Şehzadeler.

Ḥudâ şeh-zâdegânıñ göstere 'ömr-i ṭabî' ide
Bu elṭâfa sezâ vâlidleri ol şâh-ı zîşândır

şeker:

1. şeker:

Mesnevi 1

Mısra: 56

Şeker.

İnşâya virirdi şî'ri revnâk
Olmaz mı şeker yâ şîre elyak

şeker çiynedigini:

1. şeker çiynedigini:~dik, --i, --n--dik, --in

Gazel 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şeker çiynemek II tatlı konuşmak.

Ne şeker çiynedigini söyleyişinden bilürüz
Maḥşadın lüknet-i tütî-menişinden bilürüz

şeker-hande:

1. şeker-handeñle:~ñ, --le

Gazel 107

Mısra: 6

Tatlı gülüşlü.

Cüy-ı şîr itdim taḥayyül ruhlarıñ endîşede
Ol şeker-handeñle hem-pür-mevc-i şîrîn eyledim

sekk itme:

1. sekk itme:~me

Kıt'a 102

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şüphelenmek, kuşku duymak.

İtme sekk mâhî-i mürekkebdır
Baḥr-ı ma'nide nokṭa-i lügati

sekk ü gümân:

1. sekk ü gümân:

Gazel 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Şüphe; zan.

Sihâm-ı gamze imdâd-ı kemân ister mi ister ya
Bu zahm-ı sîneye şekk ü gümân ister mi ister ya

şekker:

1. şekkerle:--le

Gazel 30

Mısra: 6

Şeker, tatlı II sevgilinin tatlı dudağı.

Reng-i gülle mâye itmiş dâye-i kudret müli
Harc idüp şekkerle şire la'î dil-cü koymuş ad

sekl:

1. şekli:--i

Gazel 104

Mısra: 9

Şekil, biçim, görünüş.

Olur her târ-ı çeşmiñ şekli zincir oldığı zâhir
Berây-ı zülf-i dilber meyli sevdâ-yı nigâh itsem

sekl-i ademde:

1. şekl-i ademde:--de

Gazel 84

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yokluğun şekli, görüntüsü.

Vizr-i dünyâyı sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde har mısıñ vâ'iz

2. şekl-i âdemde:--de

Gazel 133

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnsan şekli, görünüşü.

Şekl-i âdemde bir perî didiler
Ya'nî bir 'işve-ger ki hiç şorma

sekl-i habâb ider:

1. şekl-i habâb ider:--(e)r

Gazel 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Hava kabarcığını çizme.

Şâhâne zevk için saña câmında gösterir
Târ-ı Cemi o muğbeçe şekl-i habâb ider

2. şekl-i habâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Hava kabarcığını çizme.

Mevc-âver olsa kulzüm-i pür-cüş-ı cür'eti
'Aynında cürm-i düzahtı şekl-i habâb ider

sekl-i hilâl olmuş:

1. şekl-i hilâl olmuş:--muş-muş

Gazel 18

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hilâl şekline dönüşme.

Evc-i şevke câm-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

sekl-i külehdır:

1. şekl-i külehdır:--dir

Gazel 144

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Külâh şekli.

Tâcdır her rind-i şahbâ nüşı Cemşîd itmege
Ol habâb-ı bâde kim şekl-i külehdır her biri

sekl-i mıkırâza girdi:

1. şekl-i mıkırâza girdi:--di

Kıt'a 69

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Makas şekline girme.

Lâm-elif girdi şekl-i mıkırâza
Zülf-i cânâna ber-naazar gibidir

sekl-i pervânede:

1. şekl-i pervânede:--de

Terkib-bend 2

Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kelebeğin şekli.

Şu'le-i reng-i ruḥ-ı âlîna sūzān olayım
Şekl-i pervānede bir bûlbûl-i güyān olayım

sekl-i servi:

1. **sekl-i servi:**
Gazel 116
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Servi ağacının şekli.

Başa çıkdñ nāsı pā-māl-ı ḥırām-ı nāz idüp
Nīm göster şekl-i servi kûşe-i destārdan

sekl-i zinciri:

1. **sekl-i zinciri:--i**
Gazel 98
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zincir şekli.

Cûda göster şekl-i zinciri hevādan bahş ile
Mā-cerā-yı zülfi işrāb olsa da māni' degil

şem':

1. **şem':**
Kıt'a 94
Mısra: **1**
Mum.

Cemālîñ şevkine sūzān olur şem'
Ānîñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

2. **şem':**
Kıt'a 94
Mısra: **2**
Mum.

Cemālîñ şevkine sūzān olur şem'
Ānîñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

3. **şem':**
Kıt'a 94
Mısra: **4**
Mum.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebānın kesmeğe şāyān olur şem'

4. **şem':**
Kıt'a 94
Mısra: **1**
Mum.

Cemālîñ şevkine sūzān olur şem'
Ānîñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

5. **şem':**
Kıt'a 94
Mısra: **2**
Mum.

Cemālîñ şevkine sūzān olur şem'
Ānîñ çün böyle nūr-efşān olur şem'

6. **şem':**
Kıt'a 94
Mısra: **4**
Mum.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebānın kesmeğe şāyān olur şem'

7. **şem'e:-e**
Muhammes 3
Mısra: **11**
Mum.

Şem'e şān pervāne döñdi
Bulmadı her yana döñdi

sem:

1. **şem:**
Kaside 12
Mısra: **83**
Mum.

İtmezse şem muḥabbet-i verd-i Muḥammedi
Bûlbûlde olsa nagme-i zişt-i gurāb ider

şem'-i bezm-efrüz-ı ādāb:

1. **şem'-i bezm-efrüz-ı ādāb:**
Gazel 98

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Edep meclisini aydınlatan mum.

Olmasunda yâde zîb-i hâle-i âgûş o meh
Şem'-i bezm-efrûz-ı âdâb olsa da mâni' degil

şem'-i derûn-ı şu'le-feşânım:

1. şem'-i derûn-ı şu'le-feşânım:--(i)m
Gazel 55
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Işık saçan gönül mumu.

Şûret-ger-i hayâl olamam perde-i dili
Şem'-i derûn-ı şu'le-feşânım tutuşturur

şem'-i hüsn-i dilbere:

1. şem'-i hüsn-i dilbere:--e
Gazel 94
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzellik mumu.

Şem'-i hüsn-i dilbere pervâne kim çeşmimdir ol
Gösteriş eyler dil-i süzâna kim çeşmimdir ol

şem'-i meclisde:

1. şem'-i meclisde:--de
Gazel 62
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Meclisin mumu.

Her ne dem kim şem'-i meclisde o mâhım söndürür
Dilde süz-ı iştiyâk-ı cângâhım söndürür

şem'-i mihrâb-ı vefâdır:

1. şem'-i mihrâb-ı vefâdır:--dır
Kaside 9
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Vefa mihrabının mumu.

Seniñ pervâneñ ol îfâ-yı şevk itmez cemâ'atdır
Ki zâtuñ şem'-i mihrâb-ı vefâdır yâ Rasûlallâh

şem'-i nâzı:

1. şem'-i nâzı:--ı
Gazel 62
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Cilveli mum.

Çeşmi yummam hıfz için ol şem'-i nâzı ey Nebîl
Korkaram tahrik-i müjgân-ı nigâhım söndürür

şem'-i niyâza:

1. şem'-i niyâza:--a
Gazel 148
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Isteme, yalvarma mumu.

Şem'-i niyâza bak ki fûrûzân olup yatur
Meşgûl-i hâb-ı nâz yatagındadır dağî

şemm âşinâ-yı zülfine:

1. şemm âşinâ-yı zülfine:
Gazel 51
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Saçın bilindik kokusu.

Tahrik-i serle sünbül işaret ider baña
Şemm âşinâ-yı zülfine bû ser-fürû mudır

şemm eyledim:

1. şemm eyledim:--di, --m
Gazel 28
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Koklamak.

Turma gözden geçirüp halini ta'dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim 'anber tesbîh

şemm idi:

1. şemm idi:
Kaside 16
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Koklamak.

Didim ol perçem-i reyhâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tâze yâri şemm idi bî-ihtiyâr oldu

şemm idüp:

1. şemm idüp:--(ü)p

Kıt'a 50

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Koklamak.

Şabâdan bu maķâmın şemm idüp bûy-ı gül-i nakşın
Uşul-i bülbüle devr-i şişâr âğâz-kâr oldı

şemm olunur:

1. şemm olunur:--u, --n, --(u)r

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Koklamak.

Dehen-güşâ olıcak nuţka hâli şemm olunur
Sebeb deĝil midir ifşâ-yı sırr-ı meste zebân

şemme-i feyziñ:

1. şemme-i feyziñ:--i, --ñ

Kaside 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Koku bereketi.

İtdi Cibrîl-i emîni şemme-i feyziñ hezâr
Bir gül-i bî-hâr-ı Hâksın yâ Rasûlallâh meded

şemme-i süz-ı dile:

1. şemme-i süz-ı dile:--e

Gazel 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönlü yakan koku.

Olsa yek şemme-i süz-ı dile mazhar micmer
Yanarak tüde-i hâkister olur her micmer

şemm-i nigheden:

1. şemm-i nigheden:--den

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bakış ışıĝı.

Didim pejmürde mi şemm-i nigheden her gül-i nâzik
Alındı âl âl oldı o gül-rû bu su'âlimden

şemm-i zülfiñle:

1. şemm-i zülfiñle:--i, --ñ, --le

Terkib-bend 2

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Saçın kokusu.

Dilde tahrîk-i zebân itmege kudret mi olur
Şemm-i zülfiñle perîşân-dil olup hayrânım

şems:

1. şems-i:--i

Muhammes 3

Mısra: 6

Güneş.

Vaşla dil bir şüret ister
'Âlemiñ şems-i ne lâzım

şemse-i tāk-ı nevi:

1. şemse-i tāk-ı nevi:--i

Kıt'a 58

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Yeni kubbenin/kemerin güneş şeklinde
süsü/işlemesi.*

Her şemse-i tāk-ı nevi bahre şalınca pertevi
Maḥv itdi mäh-ı şeb-revi reşk-i ziyâ-yı Topkapu

2. şemse-i tāk-ı nevi:--i

Kıt'a 58

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Yeni kubbenin / kemerin güneş şeklinde süsü /
işlemesi.*

Her şemse-i tāk-ı nevi bahre şalınca pertevi
Maḥv itdi mäh-ı şeb-revi reşk-i ziyâ-yı Topkapu

şems-i meyi:

1. şems-i meyi:--i

Gazel 48

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Şarap (aşk) güneşi.

Rindân gırr-e feleğe eylemez nazar
Şems-i meyi qarîn-i hilâl-ı şarâb ider

şems-i pür-ziyâdır:

1. şems-i pür-ziyâdır:--dır

Kaside 9

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Çok ışıklı güneş. II Çok parlak, çok aydınlık güneş.

Ol iki nûr-ı çeşmiñ kim cihâna dâğ-ı hasretidir
Biri meh biri şems-i pür-ziyâdır yâ Rasûlallâh

şemşîr-i ğamzeniñ:

1. şemşîr-i ğamzeniñ:--niñ

Terkib-bend 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Süzerek göz ucu ile yan bakışın kılıcı.

Reftâr-ı nâza sür'atîñ aşlı şehânadır
Şemşîr-i ğamzeniñ gelişi kaşd-ı cânadır

şemşîr-i kîn çekmiş:

1. şemşîr-i kîn çekmiş:--miş

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kin kılıcını çekmek.

Kıbleyi şaşırmasuñ mı 'aşıkı (Nûrî)
Çekmiş ebrûlar yine şemşîr-i kîn (Nebîl)

şemşîr-i teğâfûl:

1. şemşîr-i teğâfûl:

Murabba 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bilmezlikten gelme, bilmiyor görünme, kendini gafîl gösterme kılıcı.

Şâyeste mi ğamzeñ çeke şemşîr-i teğâfûl
Öldürme beni başîñ içün cânım efendim

şemşîr-i yerâ' am:

1. şemşîr-i yerâ' am:--m

Kaside 16

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Kamış kalemin kılıcı.

Benem zûr-âver-i Dûldûl-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî
Ki şemşîr-i yerâ' am haşm-ı dîna zûlfeğâr oldı

ser':

1. şer'in:--i, -n

Kaside 15

Mısra: 71

Allah'ın emri doğrultusunda dini inançlara göre belirlenmiş kurallar, şeriat.

Her nutkı şer'in ey gül-i âl-ı Muhammedî
Kılmış Hudâ faziletiñi berter-i bahâr

serab:

1. serâb:

Terkib-bend 3

Mısra: 16

Içki, şarap.

III

Oldı serâb 'âlem-i âbîñ şafâları

serâre-feşân-ı sipihr idüp:

1. şerâre-feşân-ı sipihr idüp:--(ü)p

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gökyüzü kıvılcımını saçma.

Âhım o meh şerâre-feşân-ı sipihr idüp
Cevv-i semâda mürğ-i hümâyı kebâb ider

şeref bulsa:

1. şeref bulsa:--sa

Kıt'a 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şeref bulmak, şereflenmek.

Destâr-ı şehen-şâh ile bu cây-ı murabba'
Çün cây-geh-i mihr şeref bulsa sezadır

şeref virmişdi:

1. **şeref virmişdi:--miş, --di**

Gazel 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek, yüceltmek, onurlandırmak.

Zātına virmişdi eşref-zâdelik daği şeref
Eylese firdevse ecdād ile âheng-i hırām

şeref-rîz-i şudûr:

1. **şeref-rîz-i şudûr:**

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmanın şeref verişî.

Haft-ı vechidir beyâz üze şeref-rîz-i şudûr
Înşirâh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bî-haber

şerh:

1. **şerh:-e**

Kıt'a 20

Mısra: 7

Açıklama, anlatma.

Niyyet olunsa şerhe kitâb-ı ma'ârifî
'Ömr-i cihân muqaddimeye eylemez vefâ

şerh evlesün:

1. **şerh evlesün:--sün**

Kaside 15

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Açıklamak, anlatmak.

Dürr-i girân-māye-i zât-ı şerîfîni
Şerh evlesün Dürer gibi dāniş-ver-i bahār

şerh evleyüp:

1. **şerh evleyüp:--y, --(ü)p**

Kaside 12

Mısra: 116

Kelime Tipi: -

Açıklamak, etraflıca anlatmak.

Bir nükte görse fenn-i ma'âşîde dikkatim
Şerh evleyüp cihân kadar bir kitâb ider

şerh-i hikâyât-ı gamım:

1. **şerh-i hikâyât-ı gamım:--ı, --m**

Murabba 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gam hikayelerinin şerhi, açıklaması.

Güş itmez ol gönce-femim
Şerh-i hikâyât-ı gamım

şerh-i şemme-i fazl u kemâliñe:

1. **şerh-i şemme-i fazl u kemâliñe:--ı, --ñ, --e**

Kaside 15

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Fazilet ve olgunluk kokusunun şerhi.

Yetsün mi şerh-i şemme-i fazl u kemâliñe
Berg-i laţîf her gül-i nazik-ter-i bahār

şerîf-i kavm:

1. **şerîf-i kavm:--ı, --ñ, --i**

Kaside 15

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Şerefli topluluk.

Zâtı şerîf-i kavm göre necl-i pâkiñi
Devletde hem-çü gönce-i hoş-manzar-ı bahār

şerm:

1. **şerm:**

Gazel 122

Mısra: 11

Utanma.

Şerm ile olmaz mı 'azlinde 'arağ-rîz-i humār
Neş'e-yâb-ı 'ucb olan peymâne-i iqbâlden

2. **şerm:**

Kıt'a 33

Mısra: 5

Utanma.

Göreydi şerm ile leb-beste-i hayret iderdi hep
Galat-güyân-ı eslâfî nev-âşâr-ı hoş-âyende

şerm ile:

1. şerm ile:

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Utatarak, çekinerek.

Baş açık geşt itmeden pâyın çekirdi şerm ile
Bir külehle seyr-i hāmūn olduğım görseydi Qays

şermende:

1. şermende:

Gazel 56

Mısra: 12

Utanan, utangaç, mahcup.

Yār feryād-ı dil-i zāra ser-ā-pā gūş iken
Gül gibi şermende bir cānāne-i hāmūşdur

şermende iderdi:

1. şermende iderdi:--(e)r, --di

Kıt'a 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Utandırarak.

Semiyy-i mefhar-ı 'ālem Hafid-i 'āṭıfet-kārīn
İderdi görse Eflātūnı farṭ-ı zihni şermende

şerm-sār:

1. şerm-sārım:--ı, --m

Terkib-bend 1

Mısra: 142

Utanan, utanmış, mahcup olmuş.

Maḥsūd-ı zamāne itdi ṭab'ım
Elṭāf-ı Hudāya şerm-sārım

şerm-sār itdiñ:

1. şerm-sār itdiñ:--di, --ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Utandırma. mahcup etme.

Luṭfuñ ola bī-şümār ey 'aşk
İtdiñ beni şerm-sār ey 'aşk

şerm-sār oldu:

1. şerm-sār oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Utarmak, hicap etmek.

Görüp reng-i ruḥuñ güller çemende şerm-sār oldu
Qadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenār oldu

2. şerm-sār oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Utarmak, hicap etmek.

Sukūt eyler kuşūrın fehmi ile Qaşr-ı Havernākden
Görüp rüh-ı Sinimmār işbu resmi şerm-sār oldu

şeş-hāne:

1. şeş-hāne:

Kaside 16

Mısra: 37

Dünya II meyhane.

O şeş-hāne kadeh bārūt-ı meyle sākiyā dolsun
Dikildi tūğ-ı şāhī ğamla vaḫt-i kār-zār oldu

şeş-per-i bahār:

1. şeş-per-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Baharın topuzu.

Bülbülleriñ uçurdu yine hāb u rāḫatın
Sünbül teberde zāhir olup şeş-per-i bahār

sevki:

1. şevkine:--ı, --n, --e

Gazel 14

Mısra: 3

Heves, arzu.

Şevkine teşne-leb hilāl-i kadeh
Şu'le-i aftāb ya'nī şarāb

2. şevk:

Gazel 132

Mısra: 10
Heves, arzu.

Nebilā bāmına basmış o mähîñ vaşfi nâhidîñ
Urur ol şevk ile hürşîd kendin bāmdan bāma

3. şevk:
Kıt'a 1
Mısra: 4
Heves, arzu.

Kāse-lîs-i maṭṭaḥ-ı in'âmı olmuş mihr ü meh
Ey Nebîl ol şevk ile her rûz u şeb devrân ider

4. şevkimden:--i, --m, --den
Kıt'a 36
Mısra: 5
Heves, arzu.

Bende şevkimden Nebilā söyledim târîḥ-i tām
Şân ile Sultân Maḥmûd oldu dehre pâdişâh

5. şevkimden:--i, --m, --den
Terkib-bend 2
Mısra: 43
Heves, arzu.

Sînedir çâk-ı girîbāna sebep şevkimden
Şûret-i şekveyi bir vech ile izhâr itmeyem

6. şevk:
Kaside 12
Mısra: 74
Arzu, heves.

Mi'râcda rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mäh-tâb ider

7. şevk:
Kıt'a 17
Mısra: 8
Arzu, heves.

Görmege lutf-ı şeh-i mäh 'âlem-i mi'râc
Gîtîdi ol şevk ile şabr eylemeyüp şevvâle

8. şevkine:--i, -n, -e
Kıt'a 94
Mısra: 1
Arzu, heves.

Cemâliñ şevkine süzân olur şem'
Âniñ çün böyle nûr-efşân olur şem'

9. şevkine:--i, -n, -e
Kıt'a 94
Mısra: 1
Arzu, heves.

Cemâliñ şevkine süzân olur şem'
Âniñ çün böyle nûr-efşân olur şem'

şevk-âver-i bahâr olmakda:

1. şevk-âver-i bahâr olmakda:--mak, --da
Kaside 15
Mısra: 92
Kelime Tipi: -
Baharın neşe vereni olma.

Lâl oldu Hakk-ı vaşfiñ edâda kuluñ gibi
Olmakda bu du'â ile şevk-âver-i bahâr

şevk-baḥş-ı ḥâṭır-ı her- teng-meşrebdir:

1. şevk-baḥş-ı ḥâṭır-ı her- teng-meşrebdir:--dir--ı
Tahmis 1
Mısra: 35
Kelime Tipi: -
Dar meşrebin gönül bağışlayıcısı.

Şevk-baḥş-ı ḥâṭır-ı her- teng-meşrebdir bu şeb
Vesme-i ebrû-yı havrâ-yı cinân olsa n'ola

şevket:

1. şevketin:--i, --n
Kıt'a 19
Mısra: 6
Büyüklük, heybet || Saltanat.

Seyre gelsün söyle Dârâya şalâ dârâtını
Şevketin her cum'a kâşırdir zebân ta'bîrden

2. şevketle:--le
Kıt'a 24

Mısra: 9
Büyüklik, heybet || Saltanat.

Kudretiñ fehm ile şevketle muķīm-i taht iken
 Fātih-i sāni-i Mısr oldu şeh-i Cem āsitān

3. **şevket:**

Kıt'a 37
Mısra: 14
Büyüklik, heybet || Saltanat.

Nice böyle şah-zādeyle o şah-ı Cem-ḥaşem
Zīb-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenād

sevk-i ruhsār:

1. **şevk-i ruhsār:**

Gazel 119
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yanağın arzusu II yanağın parlaklığı.

Nebilā çeşm-i bülbul şimdi fānūs-ı ḥayālimdir
Çerāğım şevk-i ruhsār ile yandı revğan-ı gülden

sevk-i şeh-bāz-ı niyāzı:

1. **şevk-i şeh-bāz-ı niyāzı:--ı**

Gazel 93
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Yalvaran doğan kuşunun (sevgili) hevesi.

‘Ākībet ol kebk-i nāzı ben şikār itsem gerek
Şevk-i şeh-bāz-ı niyāzı āşikār itsem gerek

sevk-i şems:

1. **şevk-i şems:**

Gazel 69
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Güneşin ışığı.

Kızdırırken pūte-i efkārı şevk-i şems ile
Naqd-i evkātı geçürmüş kīmyā-ger bī-ḥāber

sevvāl:

1. **sevvāle:-e**

Kıt'a 17
Mısra: 8

*Hicri takvime göre ramazandan sonra gelen ay,
bayram ayı.*

Görmege luṭf-ı şeh-i mäh ‘ālem-i mi‘rācı
Gitdi ol şevk ile şabr eylemeyüp şevvāle

seydā dede:

1. **şeydā dede:**

Kıt'a 101
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
*Abdürrahim Dede, Şeyda Hafız (bestekar,
kudümzenbaşı ve şair).*

Fevti tārṭhi segāh ile qarār itdi Nebīl
Gitdi Şeydā Dede yā hū diyerek ‘uḳbāya

seyh:

1. **şeyhiñ:-iñ**

Gazel 64
Mısra: 10
*Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri
bulunan kimse II zāhit.*

Nebilā nīk ü bed temyīzi im‘ān-ı nazardandır
Lisān-ı ḥāl ile girdārı şeyhiñ gulzetin söyler

2. **şeyhi:-i**

Gazel 98
Mısra: 7
*Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri
bulunan kimse II zāhit.*

Darb-ı muṭrīb defe şeyhi zār fi'l-ṭanbūr olup
Sīnesi pūr-zaḥm-ı mızrāb olsa da māni‘ degil

3. **şeyh:**

Kıt'a 43
Mısra: 5
*Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri
bulunan kimse II zāhit.*

Şeyh idi faẓl u kademle āşāfān-ı ‘aşrına
Kadrine eylerdi şahenşāh-ı ‘ālem ihtirām

4. **şeyhe:--e**

Gazel 119
Mısra: 5

*Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri
bulunan kimse II zâhit, kaba sofu.*

Teveccüh şeyhe lâzımdır mürîd-i hâkden ref'e
Bülend olmakda şânı şeb-neme mihriñ tenezzülden

5. şeyhi:--i

Gazel 33

Mısra: 7

*Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri
bulunan kimse II zâhit, kaba sofu.*

Şeyhi bir şâbb eyledi meclisde şâbb
İhtiyârı itdiler bî-ihhtiyâr

6. şeyhi:-i

Gazel 86

Mısra: 6

*Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri
bulunan kimse II zâhit, kaba sofu.*

Teşne-i neş'e-i dîdârı bilüp agzından
Çekdi şeyhî leb-i kevser qodı cilve-i 'aşk

sevh ahmed:

1. şeyh ahmed:

Kıt'a 103

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*HÂNİ, Şeyh Ahmed (ö.1119/1707) Şair ve
mutasavvıf.*

Buhârâdan gelüp bu zübde-i ebrâr Şeyh Ahmed
Olunmuş hânesi içre defîn-i hâk-i müşg-âlûd

sevh ahmed-i ersed:

1. şeyh ahmed-i ersed:

Kıt'a 54

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğru yolda olan Şeyh Emir Ahmet Buhari.

Vefât itmiş bu mevki'de yapılmış üstine kubbe
Buhârâdan gelüp irşâda bu Şeyh Ahmed-i ersed

sevh 'atâ:

1. şeyh 'atâ:

Kıt'a 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İstanbul Kanlıca'da XVIII. yüzyılda kurulmuş bir
tekke.*

Huşûşâ bu makâmı itdi ihyâ Şeyh 'Atâ merhûm
Velî ol zât aşhâb-ı velâyetden idi ma'dûd

sevh efendi:

1. şeyh efendi:

Gazel 83

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri
bulunan kimse II zâhit, kaba sofu.*

Şâhidân-ı 'işve-kârân ile zûr olmaz mı yâ
Şeyh Efendi eylese cem'iyet-i da'vâ-yı feyz

sevh isma'îl hakkı:

1. şeyh isma'îl hakkı:

Kıt'a 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İsmail Hakkı Bursevî (1137/ 1725).

Pîr-i merdân-ı Hudâdır ey Nebîl
Şeyh İsmâ'îl Hakkı Bursada

sevh-i sâlike:

1. şeyh-i sâlike:--e

Gazel 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Müridlerin şeyhi.

Âfet-resân-ı hûş olup şeyh-i sâlike
Her şivesi i'âde-i vâkt-i şebâb ider

sevh-i zî - 'ilm ü hüner:

1. şeyh-i zî - 'ilm ü hüner:

Kıt'a 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İlim ve hüner sahibi şeyh.

Şeyh-i zî - 'ilm ü hüner Hâzret-i Gâlib Dede kim
Eşer-i 'tab'ı yeter kâdrini istidlâle

şeyhü'l-islâm:

1. şeyhü'l-islâm:

Kıt'a 11

Mısra: 3

Osmanlı Devleti'nde dinî kurumların, şeriat mahkemelerinin ve ilmiye sınıfının başı durumunda olup bunlara nezâret eden en yüksek rütbeli din adamına verilen unvan.

Şeyhü'l-islâm idince ol zâtı
Nâsa bürhân-ı müdde'â oldı

2. şeyhü'l-islâma:--a

Kıt'a 47

Mısra: 7

Osmanlı Devleti'nde dinî kurumların, şeriat mahkemelerinin ve ilmiye sınıfının başı durumunda olup bunlara nezâret eden en yüksek rütbeli din adamına verilen unvan.

Muvaffak oldu Dürri-zâde gibi şeyhü'l-islâma
Gel ey kılî-i hüner vaşfıyla kesb-i iştihâr eyle

şeytân:

1. şeytâna:--a

Gazel 106

Mısra: 4

Şeytan II Rakip.

Rakîbi fikr-i hattîñ eyleyince ser-fürü-gerde
Sûfûr içre yazılmış ser-nigûn şeytâna beñzetdim

şihâb ider:

1. şihâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Kıvılcım çıkarmak.

Olsun revân-ı ravzaña gül-deste-i selâm
Tâ kim hezâr-ı çarhda âhıñ şihâb ider

şikâf-ı girîbânı:

1. şikâf-ı girîbânı:--ı

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elbise yakasının yırtığı, söküğü.

Açmazdan şikâf-ı girîbânı gösterir
İmâya ol defîne-i mestûrı neyleyim

şikâr:

1. şikâr:

Gazel 15

Mısra: 4

Av, avlama.

Bağ-ı şarâba muvâfık ağır tûfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikâr 'âlem-i âb

2. şikârım:--ım

Gazel 33

Mısra: 2

Av, avlama.

Bağ bâl ü per ver ey perverdigâr
Ol hümâ olsun şikârım âşikâr

şikâr eylemez:

1. şikâr eylemez:--mez

Terkib-bend 3

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Avlamak.

Ey şâh-bâz-ı nâzı şikâr eylemez misiñ
Deşt-i niyâzı geşt ü güzâr eylemez misiñ

şikâr itsem gerek:

1. şikâr itsem gerek:--se, --m

Gazel 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Avlamalıyım, yakalamalıyım.

'Âkıbet ol kebk-i nâzı ben şikâr itsem gerek
Şevk-i şeh-bâz-ı niyâzı âşikâr itsem gerek

şikâr olmazdı:

1. şikâr olmazdı:--maz, --dı

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Avlanmak.

Çeşm-i şehbāza şikār olmazdı böyle şîrler
Olmasa şaf-beste-i müjgān kaza-te'şîrler

şikāra çıkmış:

1. şikāra çıkmış:--mîş

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ava çıkmak.

Nazar-bāz olma güçdür aşikāra dîdeler rûşen
O şeh-bāz-ı nîgeh çıkmış şikāra dîdeler rûşen

şikāyet:

1. şikāyet:

Gazel 122

Mısra: 8

Şikāyet, yakınma.

Şikāyetinden âdemi hoşnûd ider ümmîd-i sūd
Güş olunmuş mu şikāyet zümre-i hāmmālden

2. şikāyetle:-le

Kaside 16

Mısra: 91

Şikāyet, yakınma.

Didikçe bülbül-i şeydā şikāyetle olup güyā
Açıldı gönçe-i neşküfteler hem-bezm-i hār oldu

şikāyet ider:

1. şikāyet ider:--(e)r

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şikāyet etmek II yakınmak.

İbtilā-yı dili zîkr eylemeden maşşûdı her
Yine kendinden ider yāre şikāyet göñlüm

şiken-āşiyān-ı 'āşık:

1. şiken-āşiyān-ı 'āşık:

Terkib-bend 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Aşk yuvasını yıkan, bozan.

Ey zülfi penāh-ı cān-ı 'āşık
Her bir şiken-āşiyān-ı 'āşık

şikenc:

1. şikenci:--i

Gazel 50

Mısra: 3

Büklüm, kıvrım.

Her şikenci devr-i başı hüşdur
Turreler serheng-i ruhsārîñ mıdır

şikenc-i turre:

1. şikenc-i turre:

Gazel 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Saç kıvrımı.

Şubha dek mürğ-i şeb-āvîz-i cemāl olsun Nebîl
Ol şikenc-i turre kim mānend-i tavk olmuş bu şeb

şikenc-i turre-i dil-dārda:

1. şikenc-i turre-i dil-dārda:--da

Gazel 97

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin alınına düşen saç kıvrımı.

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dārda
Gel bu bāğı kıll te'emmül hālî şeb-bü rûyî gül

şikenc-i zülfi:

1. şikenc-i zülfi:--i

Gazel 68

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saç kıvrımı.

Şikenc-i zülfi vaşf ile hadîs-i ister
O leyli-meşreb 'uşşākında āğār-ı cünün ister

şiken-i turrede:

1. şiken-i turrede:--de

Terkib-bend 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Kıvrıcık saç lülesi.

Şiken-i turrede ser-dāde-i teslīm oldım
Bende kayd it beni de lutfuña şāyān olayım

şimden gerü:

1. şimden gerü:

Kıt'a 92

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra.

Nūr-ı 'aynım geldi haṭ bīdār ol şimden gerü
Tütiyā-yı dīde-i agyār ol şimden gerü

2. şimden gerü:

Müseddes 1

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra.

Ey Nebīl ihām-ı vaşla bul maḥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

3. şimden gerü:

Müseddes 1

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra.

Ey Nebīl ihām-ı vaşla bul maḥal şimden gerü
Söylenür kış gicesi darb-ı meşel şimden gerü

4. şimden gerü:

Müseddes 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra.

Dāmen-i gül-zāra söyletmeyiz el şimden gerü
Zevk-i ḥammāmı buña kılsun bedel şimden gerü

5. şimden gerü:

Kıt'a 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra, artık.

Nūr-ı 'aynım geldi haṭ bīdār ol şimden gerü
Tütiyā-yı dīde-i agyār ol şimden gerü

6. şimden gerü:

Kıt'a 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra, artık.

Yok yere olduñ nemek-rīz-i şarāb-ı la' l-i yār
Tuzlı şat biz gitdik ey haṭ var ol şimden gerü

7. şimden gerü:

Müseddes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Şimdiden sonra, bundan sonra, artık.

Dāmen-i gül-zāra söyletmeyiz el şimden gerü
Zevk-i ḥammāmı buña kılsun bedel şimden gerü

şimdi:

1. şimdi:

Gazel 7

Mısra: 5

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi tahrīk-i şabā bāde-i pervāzımdır
Dildeki gāyet-i zā'if per ü bāl oldu baña

2. şimdi:

Gazel 8

Mısra: 4

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Eylemem va'dimi pā-māl-ı tegāfūl dir idiñ
Şimdi ey nāsiḥ-i āyīn-i vefā n'oldı saña

3. şimdi:

Gazel 27

Mısra: 5

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi ey rakḫās bildim şīve-i engüştiñi
Kalmamış evvelki āheng-i şafā zillerde hīç

4. **şimdi:**

Gazel 57

Mısra: 4

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Dilden silinüp gitdi gubâr-ı haţ-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânîñ tozı yokdur

5. **şimdi:**

Gazel 65

Mısra: 5

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi artırmadadır kâmeti kendince o yâr
Sanma kim gûşına feryâd-ı dem-â-dem yetişür

6. **şimdi:**

Gazel 119

Mısra: 9

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Nebîlâ çeşm-i bülbül şimdi fânûs-ı hayâlimdir
Çerâğım şevk-i ruhsâr ile yandı revğan-ı gülden

7. **şimdi:**

Gazel 125

Mısra: 3

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Gubâr-ı haţtı şimdi sürme-i âvâz-ı bülbüldür
Haber vir nergis-i pür-intizâra dîdeler rûşen

8. **şimdi:**

Kıt'a 12

Mısra: 2

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Keffidir 'Âşir Efendi zîb-i âgûş eylesün
Şadr-ı gerdün kadr-i takvâ şimdi buldı ehlini

9. **şimdi:**

Kıt'a 18

Mısra: 17

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Basîṭ-i hâke indi şimdi ammâ
Çü hürşîd irtifâ'ı bî-cedeldir

10. **şimdi:**

Kıt'a 27

Mısra: 1

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi dehriñ fazl ile mümtâzıdır
Hâzret-i 'Âşir Efendi mecd ile

11. **şimdi:**

Kıt'a 37

Mısra: 10

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Virmeyüp eyyâm-ı mes'ûdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tutdı şalâha bir bir erbâb-ı fesâd

12. **şimdi:**

Kıt'a 38

Mısra: 2

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Ḥamdülillâh oldu leb-rîz-i ferah ser-tâ-be-ser
Şimdi 'âlem şulb-ı şâhen-şeh-i dil-agâh ile

13. **şimdi:**

Kıt'a 53

Mısra: 5

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Nâsa i 'lân itdi şimdi kuvvet-i kudsiyyesin
Zâhir itdikde derûn-ı hânenen bu merḳadi

14. **şimdi:**

Kıt'a 56

Mısra: 10

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Bir şavt irişdi nâ-gâh târîhidir Nebîlâ
Şimdi Melek Efendi mülk-i beķâyâ gitdi

15. şimdi:

Kıt'a 69

Mısra: 12

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Geçdi akrânını ma'ârif ile
Cümleden şimdi pîş-ter gibidir

16. şimdi:

Terkib-bend 1

Mısra: 151

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Hem-rûtbem olur tamâm şimdi
İ'câz-ı suhanda çeşm-i yârim

17. şimdi:

Terkib-bend 3

Mısra: 39

"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında zaman zarfı.

Şimdi Nebîl-i zâra bu şavrîñ revâ mıdır
İtmek fedâ-yı tîğ-ı tegâfûl sezâ mıdır

18. şimdi:

Kıt'a 12

Mısra: 4

Daha yeni, henüz; bu anda.

Yüzgörümlük düşdi bir târîh 'arz eyle Nebîl
Manşib-ı vâlâ-yı iftâ şimdi buldı ehlini

şî'r:

1. şî'rindeki:--i, --n, --de, --ki

Kıt'a 43

Mısra: 8

Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

Rûtbe-i fazl-ı bülendin haşre dek iş'âr ider
Maḥlâş-ı Sāmî ile şî'rindeki feyz-i kelâm

2. şî'rî:-i

Mesnevi 1

Mısra: 55

Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

İnşâya virirdi şî'rî revnâk
Olmaz mı şeker yâ şîre elyak

şî'r ü inşâsını:

1. şî'r ü inşâsını:--st, --n, --t

Kıt'a 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şiir ve düzyazı.

Mâye-i baḥr u berr olmaz idi hem-vezn-i bahâ
Şî'r ü inşâsını virseydi felek dellâle

şîrâze:

1. şîrâze:

Kıt'a 20

Mısra: 11

Ciltçilikte, kitap yapraklarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş şerit II düzen, temel; tutum, tavır.

Şîrâze bend-i cild-i cihândır felek müdâm
Varsa nazîr-i nüşâ-i zâtı disün şalâ

şîre:

1. şîre:

Mesnevi 1

Mısra: 56

Süt. II. Tatlı.

İnşâya virirdi şî'rî revnâk
Olmaz mı şeker yâ şîre elyak

şîre-i engürdan:

1. şîre-i engürdan:--dan

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Üzüm suyu, şarap.

Mâyesi şabr-ı gam-ı pâ-kub-ı devrân olmasa
Zâhir olmaz feyz-i neş'e şîre-i engürdan

şî'r-i âbdârım:

1. **şî'r-i âbdârim:--l, --m**

Terkib-bend 1

Mısra: **148**

Kelime Tipi: -

Güzel, su gibi şiir.

Hem-lezzet-i mîve-i cinândır
Erbâbına şî'r-i âbdârim

şî'r-i âteşine:

1. **şî'r-i âteşine:--î, --n, --e**

Gazel 35

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Ateşin aslanı.

Sûz-ı dil-berle terennüm-sâz olur kilik-i Nebîl
Nagme-i âhım bu şî'r-i âteşine bestedir

şî'r-i âteşin-i beyânım:

1. **şî'r-i âteşin-i beyânım:--(i)m**

Gazel 55

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Beyan ateşinin şiiri.

Âteş-zebân-ı nazmı ma'ânide ey Nebîl
Bu şî'r-i âteşin-i beyânım tutuşdurur

şîr-i berf:

1. **şîr-i berf:**

Kaside 15

Mısra: **38**

Kelime Tipi: -

Kar sütü.

Germ-ülfet olsa lutfı hevâ-yı şitâ ile
Her şîr-i berf olurdu ğazanfer-fer-i bahâr

şîr-i hudâdır:

1. **şîr-i hudâdır:--dır**

Kaside 9

Mısra: **16**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Allah'ın arslanı) Hz. Ali.

Biri ser-dâde-i teslîmdir hîlm ü hicâbından
Şecâ'atle biri şîr-i Hudâdır yâ Rasûlallâh

şî'r-i ter:

1. **şî'r-i ter:**

Gazel 81

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Özgün, orijinal, güzel şiir.

Suĥan-sencâna berk-i sebz-i dervîşânedir ammâ
Bu şî'r-i ter Nebîlâ devĥa-i i'câzdan düşmüş

şîr-i veġâ-girdâr:

1. **şîr-i veġâ-girdâr:**

Kıt'a 59

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Savaş aslanı gibi.

Reh-i mesdûd-ı Beytullâhı açdı şıdk-ı niyyetle
Ĥavâric bildi bir şîr-i veġâ-girdâr imiş ĥakkâ

sise:

1. **şîşeden:-den**

Gazel 43

Mısra: **2**

Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

Leblerinde büse-yi in'âm kendin gösterir
Şîşeden güyâ mey-i gül-fâm kendin gösterir

2. **şîşede:-de**

Gazel 65

Mısra: **14**

Camdan yapılmış, ağzı dar uzunca kap.

'Aks-ı zülf ü ruĥı çeşmimde yer eylerse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şîşede tev'em yetişür

şîse-i çeşm-i havâlimde:

1. **şîşe-i çeşm-i ĥayâlimde:--(i)m, --de**

Gazel 141

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Hayal gözünün çukuru, şişesi.

Çözölmüş 'uĥde-i ġîsüsü gördüm bezm-i ma'nâda
Açıldı sünbül-i ter şîşe-i çeşm-i ĥayâlimde

şise-i endîşe-i pâkimdedir:

1. **şise-i endîşe-i pâkimdedir:--(i)m, --de, --dir**

Gazel 38

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Temiz düşünce şişesi, kalbi.

Dağle cehliñden ider tahrîk leb kısr-ı-mizâc
Lübb-i ma'nâ şişe-i endîşe-i pâkimdedir

şise-i kalbim:

1. **şise-i kalbim:--(i)m**

Gazel 45

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kalp şişesi II Gönül.

Kırsta 'aceb mi şişe-i kalbim benim o yâr
Târîh-i sâl çünki Nebilâ ugurludur

2. **şise-i kalbim:--i, --m**

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kalp şişesi II Gönül.

Şîşe-i kalbim berây-ı vaz'ı ism alsun ele
Lâle-veş sînem yedinden dâg-dâr itsem gerek

şitâ:

1. **şitâ:**

Kaside 15

Mısra: 93

Kış mevsimi.

Şayfi şitâ şitâyı idüp şayf ber-ţaraf
Her sâl ola harîfde gâret-ger-i bahâr

2. **şitâyı:--y, --ı**

Kaside 15

Mısra: 93

Kış mevsimi.

Şayfi şitâ şitâyı idüp şayf ber-ţaraf
Her sâl ola harîfde gâret-ger-i bahâr

şitâb eyile:

1. **şitâb eyile:**

Mesnevi 1

Mısra: 63

Kelime Tipi: -

Acele etmek, hızlı koşmak.

Var sende anı şitâb eyile

'Arz-ı şeh-i Cem-cenâb eyile

şitâb ider:

1. **şitâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşûndur
Seyr eyile süy-ı fışka ne gûne şitâb ider

2. **şitâb ider:--(e)r**

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

Her kim ki cüst cû-yı femînde şitâb ider
Fikrinde san sebâhat-ı bahr-ı serâb ider

3. **şitâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşûndur

Seyr eyile sû-yı fışka ne gûne şitâb ider

şitâb idüp:

1. **şitâb idüp:--üp**

Gazel 120

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

İdüp buse şitâb aştâma kâlmakdan hâzer itdim
Sükût itdi o meh mazmûna hattâ imtişâlimden

şitâb itdik:

1. **şitâb itdik:--dik**

Gazel 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Acele etmek, elini çabuk tutmak.

Himmetiñ tahrik idüp sâkî ayağ-ı neş'eyi
Mâhitâb-ı 'âlem-i âba şitâb itdik bu şeb

şitâb itdiñ:

1. **şitâb itdiñ:--di, --ñ**

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Acele etmek, elini çabuk tutmak.

Peyrev oldıñ varsa ol zât-ı lebîbe ey Nebîl
Meş'al-ı endîşeyi yaqdıñ şitâb itdiñ bu şeb

şitâbân:

1. **şitâbândır:--dır**

Gazel 52

Mısra: 6

Koşan, acele ile giden, seğirten.

Tekâpûdan tama'kâr olsa lâger ten gınâ gelmez
Hemîşe iddiñâr-ı tüşeye mürân şitâbândır

şive:

1. **şivesi:--s, -i**

Gazel 48

Mısra: 10

Cilve, edâ, naz.

Âfet-resân-ı hûş olup şeyh-i sâlike
Her şivesi i'âde-i vâkt-i şebâb ider

şive-i âgâzdan:

1. **şive-i âgâzdan:--dan**

Gazel 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Başlangıç cilvesi, nazi.

Zebâna lûknet ol ruhsâr-ı şevk-endâzdan düşmüş
Maķâm-ı büselikte şive-i âgâzdan düşmüş

şive-i aheng:

1. **şive-i aheng:**

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ahenk nazı, işvesi.

Süz-ı 'aşkıñla olur sinede âgâz-ı enîn
Defde tâb olıcak şive-i aheng olmaz

şive-i bî-câ-yı leylâdan:

1. **şive-i bî-câ-yı leylâdan:--dan**

Gazel 115

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Leyla'nın uygun olmayan tavrı, tutumu.

Keşâkeşle Nebîlâ 'ukde-i âsân olur düşvâr
Gelür Kaysa terakķî şive-i bî-câ-yı Leylâdan

şive-i çîn-i cebîne:

1. **şive-i çîn-i cebîne:--e**

Gazel 35

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Alın kırışıklığının işvesi, nazı.

Cüş-ı baħr-ı vuşlata bād-ı nesîm âh ise
Ol temevvüc şive-i çîn-i cebîne bestedir

şive-i dollâb-ı çeşmimdir:

1. **şive-i dollâb-ı çeşmimdir:--(i)m, --dir**

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözü döndüren naz, işve.

Zarûrî döndi bakdı cüş-ı eşke ol felek-meşreb
Kesen râh-ı şitâbıñ şive-i dollâb-ı çeşmimdir

şive-i dülâbı:

1. **şive-i dülâbı:--ı**

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Su değirmeni; aşığıñ gözyaşının cilvesi, nazı.

Eşk-i hûn-efşân ile devr eylerim
Şive-i dülâbı bilmem kâdadır

şive-i engüştîni:

1. şive-i engüştîni:--(i)ñ, --i

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(sevgilinin parmağının nazı, cilvesi.

Şimdi ey rakḳās bildim şive-i engüştîni
Kalmamış evvelki âheng-i şafâ zillerde hîç

şive-i güftârdan:

1. şive-i güftârdan:--dan

Gazel 116

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sözün tarzı, konuşma tarzı; sözünün işvesi, cilvesi.

Da'vî-i fazl u kemâl itmek 'abeşdir ey Nebîl
Hükm olur şühî-i ṭab'a şive-i güftârdan

şive-i güftârından:

1. şive-i güftârından:--ı, --n, --dan

Gazel 123

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sözün tarzı, konuşma tarzı; sözünün işvesi, cilvesi.

Rengi hayretle uçup sürhî-i ruhsârından
Gonçe-leb beste kalur şive-i güftârından

şive-i kadd-i dil-âvîze:

1. şive-i kadd-i dil-âvîze:--e

Gazel 52

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönül cezbeden (sevgilinin) boyunun cilvesi.

Taḥammülle Nebîlâ şive-i kadd-i dil-âvîze
Miyân-ı yâr kim hayret-fezâ-yı mü-şikâfândır

şive-i kaddine:

1. şive-i kaddine:--ı, --n, --e

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin boyunun işvesi.

Şive-i kaddine ta'lik iderek vuşlatıñı
Fasl-ı da'vâmızı mahşerde ḳodı cilve-i 'aşḳ

şive-i müstakbeli:

1. şive-i müstakbeli:--i

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Geleceğin nazı, işvesi.

Şive-i müstakbeli fark itmeyenler ḥâlden
İltifâtı idemez temyîz istiṣkâlden

şive-i reftâr-ı ḥübâna:

1. şive-i reftâr-ı ḥübâna:--a

Kıt'a 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellerin salınarak yürüyüşü.

Şive-i reftâr-ı ḥübâna işâret eyleyüp
Dir idi ḳopdı kıyâmet ḥâb-ı ḡafletden uyan

şive-kâr oldı:

1. şive-kâr oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

İşveli olmak.

Degil muḥtâc-ı şâhid muḳtezâ-yı iltifâtındır
Edâ-yı nev-be-nevle şüh-ı ṭab'ım şive-kâr oldı

şive-ü nâz u cefâyı:

1. şive-ü nâz u cefâyı:--y, --ı

Murabba 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İşve, naz ve cefa.

Şive -ü nâz u cefâyı ḥâdden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermana giymiş yaraşdırmış yine

şol rütbe:

1. şol rütbe:

Gazel 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Bu derece.

Himmetim 'aşk ile şol rütbe bülend oldı Nebîl
Olsa şâyeste hüma beste-i fîtrâk baña

şöyle dursun:

1. şöyle dursun:

Tahmis 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Bir işin gerçekleşmekten çok uzak bulunduğunu
,ona bağlı daha kolay,daha basit bir şeyin bile
gerçekleşmediğini anlatır.*

Şöyle dursun 'ayş u nüş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Olmadı teşne şarâb-ı kevşere mestân-ı 'aşk

şuâ'-ı âfîtab:

1. şuâ'-ı âfîtab:

Kıt'a 18

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Güneş ışığı.

Resendir tāmına hem-şekl-i zincîr
Şuâ'-ı âfîtab altûn teldir

şuâ'-ı feyz-i rûhanivveti:

1. şuâ'-ı feyz-i rûhaniyyeti:--i

Kıt'a 103

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Ruhani irfan ışığı.

Şahen-şâh-ı cihân bir gevher-i yek-tâya mâlikdir
Şuâ'-ı feyz-i rûhaniyyeti erbâbına meşhûd

şuâ'-ı gevher-i 'ayne'l-vakîni:

1. şuâ'-ı gevher-i 'ayne'l-yakîni:--i

Kaside 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gerçek olarak görülen cevherin nuru.

Şuâ'-ı gevher-i 'ayne'l-yakîni dîde-i cân
Görince oldı 'ayân lâ-ilâhe illallah

şuâ'-ı kevkeb-i baht-ı sivâhım:

1. şuâ'-ı kevkeb-i baht-ı siyâhım:--(ı)m

Kaside 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kara bahtın yıldızının ışığı.

Olur dâğ-ı süveydâ zerreveş lutfuñla hürşide
Şuâ'-ı kevkeb-i baht-ı siyâhım yâ Rasûlallâh

şuâ'-ı neyyir-i hürşidden:

1. şuâ'-ı neyyir-i hürşidden:--den

Kıt'a 51

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Güneşin parlak, nurlu ışığı.

Qımât-ı medhini ol nûr-ı çeşm-i 'âlemiñ gerdün
Şuâ'-ı neyyir-i hürşidden nesh itse şâyandır

şuâ'-ı pertev-i lutfuñdan:

1. şuâ'-ı pertev-i lutfuñdan:--u, --ñ, --dan

Kaside 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Lutfun parlak ışığı.

Şuâ'-ı pertev-i lutfuñdan alsun kevkeb-i bahtım
Halâş it imtinân-ı mihr ü mehden yâ Rasûlallâh

şu'â-yı şems-i meyi:

1. şu'â-yı şems-i meyi:--i

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap güneşinin parlutısı, kızılığı.

Hilâl-i câmda göster şu'â-yı şems-i meyi
Şeb-i şafâ ola reşk-i nehâr 'âlem-i âb

şübhe:

1. şübhesiz:--siz

Kıt'a 36

Mısra: 3

Şüphesiz.

Şübhesiz mânend-i gerdün irtifâ' u şân bulur
Eyleyenler hâk-ı der-gâhın görüp vaz'-ı cibâh

2. şübhesi:-si

Gazel 57

Mısra: 9

Şüphe, kuşku.

Cüz'ice miyânında belî şübhesi vardır
Ammâ dehen-i tenge Nebîlîñ sözi yokdur

3. şübheden:-den

Gazel 60

Mısra: 9

Şüphe, kuşku.

Nebîlâ şübheden hâlî degildir va'de-i vaşlı
Girerse duht-ı rez mabeyne def'-i ihtimâl eyler

şübhesiz:

1. şübhesiz:

Kaside 15

Mısra: 43

Kuşkusuz, şüphesiz, muhakkak, kesin.

Âsûde-i himâyesi olsaydı şübhesiz
Olmazdı rahne-dâr-ı hazân kişver-i bahâr

şüh:

1. şüh:

Gazel 6

Mısra: 5

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Hey'et-i bâtınım ey şüh 'ayân olmadı mı
'Aks-i dâğ-ı dile bak zîb-i birün oldu baña

2. şüh:

Gazel 17

Mısra: 1

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Uykuluk ey şüh sen nûş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârı hâsm-ı hâb itdiñ bu şeb

3. şüh:-ı

Gazel 33

Mısra: 12

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Sâhile düş var işin düşvâr ise
Der-kenâr itdim o şühî der-kenâr

4. şüh:-a

Gazel 39

Mısra: 11

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

İtmiş o şüh nev-hevesân kâdrimi 'ayân
Şân-ı selef denâ'et-i tab'-ı halefededir

5. şüh:-ı

Gazel 99

Mısra: 1

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Açdı o şühî ferve-i semmûrî neyleyim
Pür-şu'le itdi gerdem-i kâfûrî neyleyim

6. şüh:

Kaside 12

Mısra: 21

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Destinden ihtiyârıñ selb eyleyüp o şüh
'Uşşâkıñ muqallid-i tavr-ı şebâb ider

7. şüh:-ı

Kıt'a 91

Mısra: 1

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Yine ibrâm ile ol şühî râm it
Miyânın zîb-i âgûş-ı merâm it

8. şüh:-a

Murabba 4

Mısra: 17

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Ol şühâ hâlâ
Dirler Nebîlâ

9. şüh:-a

Terkib-bend 1

Mısra: 102

İşveli, cilveli dilber. II Sevgili, güzel.

Pâ-mâl-i hıram idüp beni âh
Ol şühâ gubâr-ı dâmen itdiñ

şüh-ı cefākāra:

1. şüh-ı cefākāra:--a

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eziyet eden işveli güzel II sevgili.

Dinse şahib-māye ol şüh-ı cefākāra sezā
İşte bürhān-ı qavī sīne-i şad-çāk baña

şüh-ı dakīka-dāna:

1. şüh-ı dakīka-dāna:--a

Kıt'a 47

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

İncelikleri bilen güzel/ sevgili.

Kenārımda bir şüh-ı dakīka-dāna dönmüşdür
Dimişler bahre revnaq-sāz-ı āgūş-ı kenār eyle

şüh-ı devrānsın:

1. şüh-ı devrānsın:--sın

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanın işvelisi II sevgili.

Şüh-ı devrānsın ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz
Neş'e-i cānsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nāz

şüh-ı kīne-cū:

1. şüh-ı kīne-cū:

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İntikam almaya çalışan sevgili.

Parlayup pür-āteş olmuşken o şüh-ı kīne-cū
Cūşış-i pey-der-peyi eşkimle teskīn eyledim

şüh-ı siyeh-çerde:

1. şüh-ı siyeh-çerde:--de

Gazel 109

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Esmer yüzlü uçarı güzel.

Sākī-i bezm 'aceb ol şüh-ı siyeh-çerde midir
İçmeden oldu siyeh-mest-i muḥabbet gönülüm

şüh-ı tab'im:

1. şüh-ı tab'im:--(i)m

Kaside 16

Mısra: 74

Kelime Tipi: -

Mizacın, yaratılışın güzeli.

Degil muḥtāc-ı şāhid mukteżā-yı iltifātındır
Edā-yı nev-be-nevle şüh-ı tab'im şīve-kār oldu

şüh-i tab'a:

1. şüh-i tab'a:--a

Gazel 116

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yaradılıştan gelen mutluluk.

Da'vī-i fazl u kemāl itmek 'abeşdir ey Nebīl
Hüküm olur şüh-i tab'a şīve-i güftārdan

şükr:

1. şükr:

Gazel 1

Mısra: 10

Şükür, hamdetme.

Haremeyniñ olıcak ḥademi eslāfı gibi
Şükr ile oldu zemīn secde-geh-i Şāh Maḥmūd

2. şükrüm:--(ü)m

Kaside 9

Mısra: 10

Şükür, hamdetme.

Ne-dāred hīç eger ez-bū-yi tā'at gonce-i şıdkem
Budur şükrüm ki bī-hār-ı riyādır yā Rasūlallāh

3. şükri:--i

Kaside 12

Mısra: 114

Şükür, hamdetme.

Ref' eylemezse luṭfuñ eger ḥākden beni
Şükri o demde rif'at-ı kādre türāb ider

şükr eylemekde:

1. şükr eylemekde:--mek, --de

Kıt'a 57

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şükr etmek.

Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı gerdün-mesnediñ
Devr-i 'adlinde cihân şükr eylemekde bu deme

şükr eylerdi:

1. şükr eylerdi:--r, --di

Kıt'a 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şükretmek.

Muştafâ kanda gitdi zevke 'aceb
Şükr eylerdi dil-i çälâki

şükûfe-i zerrîn:

1. şükûfe-i zerrîn:

Kaside 15

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Altın renkli çiçek.

Dest-i güle şükûfe-i zerrîn kadeh virir
Ferş oldı hâke nağ'-ı zer-ender-zer-i bahâr

şu'le:

1. şu'le:

Gazel 14

Mısra: 7

Alev l ıstık, parıltı.

Câm fışkiyye şu'le fevvâre
Âb ateş habâb ya'nî şarâb

2. şu'leye:--(y)e

Gazel 49

Mısra: 3

Alev l ıstık, parıltı.

Şu'leye pervâne şovuk tavr idüp
Bülbül-i bî-nâle-yi ruhsâridir

3. şu'leden:--den

Gazel 103

Mısra: 1

Alev l ıstık, parıltı.

Şu'leden bir nev-sütûn güyâ ki âhımdır benim
Çarh-ı atlas lâciverdi bâr-gâhımdır benim

şu'le-i aftâb:

1. şu'le-i aftâb:

Gazel 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güneşin ışığı.

Şevkine teşne-leb hilâl-i kadeh
Şu'le-i aftâb ya'nî şarâb

şu'le-i âhım:

1. şu'le-i âhım:--(ı)m

Gazel 107

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah ateşi, ahın kıvılcımları.

Şu'le-i âhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i mâhî felekde bende tezyîn eyledim

şu'le-i cevvalé-i ruhsâridir:

1. şu'le-i cevvalé-i ruhsâridir:--ı, --dır

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(sevgilinin) yanağının hararetli ateşi.

Dâg-ı derûna berğ-i cihân-süzda
Şu'le-i cevvalé-i ruhsâridir

şu'le-i dâg-ı derûn:

1. şu'le-i dâg-ı derûn:

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönüldeki yaranın alevi.

Dil-i rüşende imdâd-ı çerâğ-ı 'ârızî olmaz
O nüzhet-gâh-ı aşka şu'le-i dâg-ı derûn ister

şu'le-i didâr-ı hür-ı 'adne:

1. **şu'le-i dīdār-ı hūr-ı 'adne:--e**

Kıt'a 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cennet hurilerinin yüzünün aydınlığı.

Güş idüp fevtiñ Nebilâ söyledim târîhini
Şu'le-i dīdār-ı hūr-ı 'adne bakup Mollâ Yan

şu'le-i dīdārından:

1. **şu'le-i dīdārından:--i, --n, --dan**

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün alevi.

Göremem vech-i şebah mihr-i cihân-ârâda
Tuşuşur nâr-ı nigh şu'le-i dīdārından

şu'le-i efgânımıza:

1. **şu'le-i efgânımıza:--i, --mız, --a**

Gazel 140

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Feryat, fîgan ışığı.

O gülüñ süziş-i 'aşkıyla hezârân-ı çemen
Olsa pervâne sezâ şu'le-i efgânımıza

şu'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir:

1. **şu'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir:--(i)m, --dir**

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözün çok parlak fiskiyesinin ışığı.

Fetîl almış bu şeb germiyyet-i bezmiñden ol mâhiñ
Nigâhım şu'le-i fevvâre-i pür-tâb-ı çeşmimdir

şu'le-i hürşid-i re'feti:

1. **şu'le-i hürşid-i re'feti:--i**

Kaside 12

Mısra: 71

Kelime Tipi: -

Merhamet güneşinin ışığı.

Tâb-efgen olsa şu'le-i hürşid-i re'feti
Deryâ-yı pür-hurûş-ı zünûbı serâb ider

şu'le-i idrâk:

1. **şu'le-i idrâk:**

Kıt'a 29

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anlayış, irfan parıltısı.

Dü-necl-i muhterem kim her biriniñ neyyireyn-âsâ
Ziyâ bahş olmak üzere ruhlarından şu'le-i idrâk

şu'le-i kandil-i rāhat-güsteri:

1. **şu'le-i kandil-i rāhat-güsteri:--i**

Tahmis 1

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Mutluluk, huzur yayan kandil ışığı.

Her mübârek şu'le-i kandil-i rāhat-güsteri
Eyledi pür-nūr-ı havz-ı Hāzret-i Peyğamberi

şu'le-i mehtāb-ı çeşmimdir:

1. **şu'le-i mehtāb-ı çeşmimdir:--(i)m, --dir**

Gazel 58

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gözün ay ışığının alevi.

Şafâ-yı baħr-ı eşki merdüm-i sâhil-nişin eyler
O mâhiñ 'aks-i rüyı şu'le-i mehtāb-ı çeşmimdir

şu'le-i meh-tāb-ı şemşirin:

1. **şu'le-i meh-tāb-ı şemşirin:--i, --n**

Kıt'a 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kılıcın ay ışığının alevi.

Hayâl itdikçe düşmen şu'le-i meh-tāb-ı şemşirin
Dilinde hem-çü kettân ızırâb-ı nev olur peydâ

şu'le-i meh-tāb-ı tığından:

1. **şu'le-i meh-tāb-ı tığından:--i, --n, --dan**

Kıt'a 23

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kılıcın ay ışığının alevi.

Şehen-şāh-ı cihānıñ şu'le-i meh-tāb-ı tīgından
Adū mahv olmada mānende-i kettān-ı Mısr oldı

şu'le-i mey:

1. şu'le-i mey:

Gazel 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarabın ateşi, alevi II şarabın etkisi.

Şu'le-i mey kim fetil-efrüz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya'nī kändil-i sebū leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

şu'le-i meyle:

1. şu'le-i meyle:--le

Gazel 10

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şarabın ateşi, alevi II şarabın etkisi.

Şu'le-i meyle Nebil-āsā bu şeb
Destime yandır çerāğı sākiyā

şu'le-i reng-i ruh-ı ālīña:

1. şu'le-i reng-i ruh-ı ālīña:--ı, --ñ, --a

Terkib-bend 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kırmızı yanağın renginin kızılığı.

Şu'le-i reng-i ruh-ı ālīña sūzān olayım
Şekl-i pervānede bir bülbul-i güyān olayım

şu'le-i ruhi oldı:

1. şu'le-i ruhi oldı:--dı-dı

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yanağın alevlenmesi.

Oldı miyān-ı haṭda bu şeb şu'le-i ruhi
İmā-yı şubḥ-ı vaşla şeb-āheng-i nev-bahār

şu'le-i ruhsarı:

1. şu'le-i ruhsarı:--ı

Gazel 101

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yanağının parıltısı, ışığı.

Şeb-tā-seher zebāne-i büseyle ey Nebil
Aldı fetili şu'le-i ruhsarı neyleyim

şu'le-i ser-keş-i nā-rām-ı dil-i 'āşık-ı zār:

1. şu'le-i ser-keş-i nā-rām-ı dil-i 'āşık-ı zār:

Terkib-bend 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağlayan aşığın gönlünün itaat etmeyen ışığı.

II

Eyleme gamze-i hūn-rîzini düstūr-ı cihān

şu'le-i sūzāna:

1. şu'le-i sūzāna:--a

Gazel 106

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yanan/ yakıcı alev.

Tutuşdukda dehān-ı hāhişim būs-ı taḥayyülden
Ruh-ı yāri Nebilā şu'le-i sūzāna beñzetdim

şu'le-i yākūti:

1. şu'le-i yākūti:--ı

Tahmis 1

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Yakutun parıltısı.

Vūs'atın mi'rācda seyr itdi çeşm-i enveri
Şu'le-i yākūti işrāb itdi cām-ı kevseri

şu'le-rîz-i neş'edir:

1. şu'le-rîz-i neş'edir:--dir

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mutluluk alevi saçan.

Şu'le-rîz-i neş'edir baḥr-ı meyiñ mähîleri
Yandırıp sāki hilālî mähitāb itdin bu şeb

şu'le-yi mehtāb:

1. **şu'le-yi mehtâb:**

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin parlak yüzünün ışığı.

Pertev-endâz olıcak ruhsârı zîr-i turrada
Şu'le-yi mehtâb zıll-ı bî-me'âl olmuş bu şeb

şümâr:

1. **şümârım:--(i)m**

Kaside 7

Mısra: 10

Hesap, sayı.

Fakat ta'dâd olunsâ cürm-i mektûb eylemezdim kayd
Geçerdi hadd-i imkânı şümârım yâ Rasûlallâh

şümâr eyle:

1. **şümâr eyle:**

Kıt'a 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hesaplamak, saymak.

Şeh-i deryâ-himem Sultân Maḥmûd Hân-ı gâziniñ
Çü emvâc-ı biḥâr-ı 'ömrin ilâhî şümâr eyle

şumâr-i lutf-i bî-pâyânet:

1. **şumâr-i lutf-i bî-pâyânet:--et**

Kaside 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sonsuz yardımın, lütfun hesabı.

Bi-ḥamdillâh şumâr-i lutf-i bî-pâyânet imkân nist
Füzûn âmed zi-curm-i bî-ḥesâbem yâ rasûlallâh

şüphesiz:

1. **şüphesiz:**

Kıt'a 37

Mısra: 3

Kuşkusuz.

Şüphesiz kendin kıyâs eylerdi der-zîr-i zemîn
İrtifâ'-ı şâh-ı vâlâsın göreydi Keyḫubâd

şür-engîz olur:

1. **şür-engîz olur:--(u)r**

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gürültü koparmak.

Her ne dem ol gamze-i ḥûn-rîz şür-engîz olur
Her müjeñ cây-ı gürîz-i fitne-i Cengîz olur

şür-ı cihân:

1. **şür-ı cihân:**

Terkib-bend 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünyanın gürültüsü, kargaşası.

Ey nigâhında 'ayân âfet-i şad şür-ı cihân
Serdî taḥḫîr-i ḥurâm itmede der-zîr-i ḳâdem

şürîde-ḥâl:

1. **şürîde-ḥâl:**

Muhammes 2

Mısra: 23

Perişan hal.

Ḥâk-i zilletde ḳoma şürîde-ḥâl
Zât-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir

şürîde-ḥâl eyler:

1. **şürîde-ḥâl eyler:--r**

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Perişan hale getirmek.

Mey-i müstâkbele gel şarf-ı himmet eyle ey şâḳî
Ḥumâr-ı neş'e-i mâzî bizi şürîde-ḥâl eyler

3.2. 23. T

tâ:

1. **tâları:-lar, -ı**

Kıt'a 69

Mısra: 29

Arap alfabesindeki te harfi.

Tâları tāk-ı bāğ-ı ma'nīdir
Sālar engūr-i dāne-ver gibidir

2. **tā:**

Gazel 71

Mısra: 4

-e kadar.

Yolumı kesdi ber-i yāre gerüp sīnesiñi
Çıkıdı tā bend-i girībāna berāber hānçer

3. **tā:**

Kaside 7

Mısra: 6

-e kadar.

O deryā-nüş-ı 'ișyān rind-i ser-mestim ki maḥşerde
Aşar tā başdan emvāc-ı ḥumārım yā Rasūlallāh

4. **tā:**

Kaside 14

Mısra: 9

-e kadar.

Naḳş ola tā leṭā'if-i ḥamse derūnuña
Oldur ḥavass-ı bātın-ı esrār-ı naḳş-bend

5. **tā:**

Kaside 15

Mısra: 96

-e kadar.

İcrā idüp fuşulıñı vāḳtiyle her biri
Ta'ḳīb-i cemre eyleye tā dāver-i bahār

6. **tā:**

Kıt'a 58

Mısra: 26

-e kadar.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tā Maverāü'n-nehri hep çeşm-āşinā-yı Topkapu

7. **tā:**

Terkib-bend 1

Mısra: 72

-dan/-den beri.

Gör zulmı o zülfe eyler isnād
Tā başdan aşardı cüy-ı Şirîn

8. **tā:**

Gazel 24

Mısra: 3

-ıncaya kadar, dek, değin.

Teshîr ide tā dīdesi düş olduğu mülki
Ceyş-i fiteni gamze-i ḥün-rīze sipāh it

9. **tā:**

Gazel 46

Mısra: 7

*Değin, dek, kadar; uzaklık belirtmek için
kullanılan bir söz.*

Çıkar tā çarḥa şāḥ-ı kibri ser-keşlikle ḥod-bīniñ
Dıraḥt-ı 'ömri bār-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

10. **tā:**

Gazel 47

Mısra: 8

*Değin, dek, kadar; uzaklık belirtmek için
kullanılan bir söz.*

İşmām iderse ḥāl-i lebiñ büy-ı vuşlatı
Tā Māverā-yı Hinde kadar bu haber gider

11. **tā:**

Mesnevi 1

Mısra: 130

*Değin, dek, kadar; uzaklık belirtmek için
kullanılan bir söz.*

Hem yaşda hezār-sāle girsün
Tā dāmen-i rüsteḥīze irsün

12. **ṭālārı:--lar, --ı**

Kıt'a 69

Mısra: 41

Arap alfabesindeki “□” harfi.

Ṭālārı ṭabl-ı cenk-i maṭlabdır

Zālārı rāyet-i zafer gibidir

13. **tā:**

Tahmis 2

Mısra: 2

*Bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı,
zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde
anlatan bir söz.*

Dā'imā şaf-beste-i tertibdir şāhān-ı 'aşk

Tā ebed olmaqdır gavgā-yı ser-bāzān-ı 'aşk

14. **tā:**

Gazel 77

Mısra: 2

*Bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı,
zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir
söz.*

Gitdi hevā-yı zūlf ile şabr u sükūnumuz

Tā başdan aşdı mevce-i baḥr-ı cūnūnumuz

15. **tā:**

Kıt'a 59

Mısra: 23

*Bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı,
zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir
söz.*

Bu rüşd ile Aristoyı okutsa tā elif-bādan

Felāṭūnda derūn-ı ḥumda nokşānın olur gūyā

tā kim:

1. **tā kim:**

Kaside 15

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Gül-zār-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün ḥazān

Tā kim cihānda zāhir olur peyker-i bahār

2. **tā kim:**

Kıt'a 50

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Pey-ender-pey derūnı cilve-gāh-ı şevk ü zevk olsun

Meh ü ḥürşide tā kim cilve-geh leyl ü nehār oldu

3. **tā kim:**

Kaside 12

Mısra: 117

Kelime Tipi: -

Ne zaman ki.

Tā kim felek hilālīni hem-şekl-i tīg idüp

Geh aşikāra itse gehī der-ḳurāb ider

4. **tā kim:**

Kaside 16

Mısra: 94

Kelime Tipi: -

Sonunda, o zaman.

Riyāz-ı 'ömr ü cāhı görmesün rüy-ı ḥazān ašlā

Dine tā kim yine hengām gül-geşt-i bahār oldu

5. **tā kim:**

Kaside 12

Mısra: 124

Kelime Tipi: -

Sonunda, o zaman.

Olsun revān-ı ravzaña gül-deste-i selām

Tā kim hezār-ı çarḥda āhın şihāb ider

ta'addi:

1. **ta'addide:--de**

Gazel 59

Mısra: 5

Zulmetme, hak ve insaf sınırını aşma.

Fi'l-i gül dā'imā ta'addide

Bülbül-i zāra nāle lāzımdır

tā at:

1. **ṭā atde:--de**

Kaside 12

Mısra: 7

İbadet, boyun eğme, itaat.

Ṭā'atde vaḳārı ḥalelden maşūndur
Seyr eyle sü-yı fışka ne güne şitāb ider

2. ṭā'atde:--de

Kaside 12

Mısra: 7

İbadet, boyun eğme, itaat.

Ṭā'atde vaḳārı ḥalelden maşūndur
Seyr eyle sü-yı fışka ne güne şitāb ider

tāb:

1. tābı:--ı

Gazel 40

Mısra: 2

Işık, parıltı.

Gāh tābım ābı bilmem ḳandadır
Gāh ābım tābı bilmem ḳandadır

2. tābım:--ı, --m

Gazel 40

Mısra: 1

Işık, parıltı.

Gāh tābım ābı bilmem ḳandadır
Gāh ābım tābı bilmem ḳandadır

ṭab':

1. ṭab'a:-a

Gazel 91

Mısra: 13

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Virmez mi Nebīlā suḥanıñ ṭab'a güşāyış
Āgāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdün

2. ṭab'ı:-ı

Mesnevi 1

Mısra: 105

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Ṭab'ı idicek belāgat iş'ār
Eş'arı ider letāfet iş'ār

3. ṭab'ın:-di

Mesnevi 1

Mısra: 101

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Ṭab'ın bu hünerde olur elbet
Fārisliği müceb-i fezāḥet

4. ṭab'ındaki:--ı, --n, --da, --ki

Mesnevi 1

Mısra: 107

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Ṭab'ındaki cüşiş-i selāset
Bir āb-ı revān ki pür-leṭāfet

5. ṭab'ım:-ım

Terkib-bend 1

Mısra: 141

Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

Maḥsūd-ı zamāne itdi ṭab'ım
Elṭāf-ı Ḥudāya şerm-sārım

tāb olıcak:

1. tāb olıcak:--ıcak

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aydınlanmak II parlamak.

Süz-ı 'aşkıñla olur sinede āgāz-ı en'in
Defde tāb olıcak şīve-i aheng olmaz

tāb-dih-i lenger-i bahār:

1. tāb-dih-i lenger-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Bahar gemisinin ışığı, umudu.

Taḥrīkde olurdu 'ayān 'aczi şarşarıñ
Temkīni olsa tāb-dih-i lenger-i bahār

tāb-efgen olsa:

1. tāb-efgen olsa:--sa

Kaside 12

Mısra: 71

Kelime Tipi: -
Işık saçmak.

Tâb-efgen olsa şu'le-i hürşîd-i re'feti
Deryâ-yı pür-hurûş-ı zûnûbı serâb ıder

tâ-be-nâf:

1. **tâ-be-nâf:**
Gazel 101
Mısra: 3
Göbeğe kadar.

İtmiş güşâde sîne-i billûrî tâ-be-nâf
Keşf eylemiş derîçe-i esrârı neyleyim

tâb-ı dîdârı:

1. **tâb-ı dîdârı:--ı**
Gazel 124
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yüzün parlaklığı, ışıltısı.

Tâb-ı dîdârı kebâb itdi Nebîl-i zârı
Meded ol zülf-i siyeh perde-i ruhsâr olsun

tâb-ı mey:

1. **tâb-ı mey:**
Gazel 13
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Şarabın ateşi, harareti.

Tâb-ı mey gördüm 'arâk-rîz eyledi
Gül gibi ruhsâra şebnemdir şarâb

tâb-ı meyle:

1. **tâb-ı meyle:--le**
Kıt'a 82
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Şarabın ateşi, harareti.

La'lini şorsam o tâb-ı meyle sîrâb olsada
Nev-şükûfte gonçe-i gülzâr-ı âdâb olsa da

2. **tâb-ı meyle:--le**
Gazel 117
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Şarabın harareti.

Tâb-ı meyle rûyuñ 'arz it zülf-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmîl-i feyz-i mihr ile aışşâmdan

3. **tâb-ı meyle:--le**
Gazel 149
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Şarabın harareti.

Ben câme hâb-ı şabrı tutuşdurdum ey Nebîl
Eşvâbı tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

tâb-ı ruhsârı:

1. **tâb-ı ruhsârı:--ı**
Gazel 30
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının parlaklığı.

Tâb-ı ruhsârı yakup itmiş bu şüretle siyâh
Kâfir-i âteş-pereste hâl-i hindû koymuş ad

tabîb:

1. **tabîb:**
Kıt'a 86
Mısra: 3
Doktor, hekim.

Feryâdına bakma ey tabîb benim
Terkîb-i ferağ terk-i 'ilâc oldu bana

ta'bîr:

1. **ta'bîrden:--den**
Kıt'a 19
Mısra: 6
Deyiş, anlatım, ifade.

Seyre gelsün söyle Dârâya şalâ dârâtını
Şevketin her cum'a kâşırır zebân ta'bîrden

tabl-ı cenk-i matlabdır:

1. **tabl-ı cenk-i matlabdır:--dır**
Kıt'a 69
Mısra: 41

Kelime Tipi: -
Istek savaşının davulu.

Ṭaları ṭabl-ı cenk-i maṭlabdır
Zāları rāyet-i zafer gibidir

ṭablūn ṣadā-vı cān-hırāşı dūrdan hoş gelür:

1. ṭablūn ṣadā-yı cān-hırāşı dūrdan hoş gelür:-

Gazel 114

Mısra: 6

Kelime Tipi: Atasözü

Davulun içini parçalayan sesi uzaktan hoş gelir.

Davulun sesi uzaktan hoş (güzel) gelir: Öyle durumlar vardır ki içinde yaşayan kimseyi rahatsız eder; uzaktan bakan ise ona imrenir.

Derd-i ser irāş ider pūr-gū olan ḥālī derūn
Hoş gelür ṭablūn ṣadā-yı cān-hırāşı dūrdan

tāc:

1. tācdır:-dır

Gazel 144

Mısra: 3

Taç, hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık.

Tācdır her rind-i şahbā nūşī Cemşīd itmege
Ol ḥabāb-ı bāde kim şekl-i külehdır her biri

tāc-ı devlete:

1. tāc-ı devlete:--e

Kıt'a 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hükümdarlık alameti olan taç, hükümdarlık tacı.

Gönçe-i esrārdır her nuṭkī tāc-ı devlete
Gül-şen-i pūr-feyz-i ferr ü ḥaşmete oldı re'īs

tāc-i sa'adet:

1. tāc-i sa'adet:

Kaside 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Saadet, mutluluk tacı.

Humāyūn zāt-i tū çun zīver-i evreng-i levlākest
Nihāde ber seret tāc-i sa'adet yā rasūlallāh

tāc-ı seri:

1. tāc-ı seri:--i

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Baş tacı.

Değişmez pāy-ı ḥumda neş'esin evreng-i Cemşīde
Sifāl-ı köhnedir tāc-ı seri fağfūr-ı rindāna

tāc-ı zer-i ikbāle:

1. tāc-ı zer-i ikbāle:--e

Kıt'a 17

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Talihin altın tacı.

Her biri bendesiniñ bir şeh-i şāhib- sikke
Eylemez 'aṭf-ı nighet tāc-ı zer-i ikbāle

tacüddin efendidir:

1. tacüddin efendidir:--dır

Kıt'a 29

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kendisine İstanbul Pâyeliği rütbesi verildiğine dair hakkında tarih düşürülen kişi II Aşir Efendi'nin oğlu.

Bahāeddin Efendi biri Tacüddin Efendidir
İkisi de hüner aḥz eylemekde çābük ü çālāk

tacüddin efendiniñ:

1. tacüddin efendiniñ:--niñ

Kıt'a 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendisine İstanbul Pâyeliği rütbesi verildiğine dair hakkında tarih düşürülen kişi II Aşir Efendi'nin oğlu.

Ref'idüp Hakkā dü-desti yazdı tārīhin Nebil
Ola Tacüddin Efendiniñ mübārek maḥdemi

tacüddin mollā:

1. tacüddin mollā:

Kıt'a 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Sünnetine tarih düşürülen çocuğun adı.

Zîver-i ser-levhâ bu târîh tam olsun Nebîl
Başdı Tâcüddîn Mollâ sa'd ola dehre kâdem

ta'dād:

1. **ta'dād:**
Kaside 3
Mısra: 9
Sayma, sayı sayma.

Zebân olsa ser-â-ser müy-ı ten ta'dād için cirmim
Bulunmaz kıl ü kâliñde nihâyet yâ Rasûlallâh

2. **ta'dâddadır:--da, --dır**
Gazel 28
Mısra: 5
Sayma; sayı.

Turma gözden geçirüp hâlini ta'dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim 'anber tesbîh

ta'dād iderim:

1. **ta'dād iderim:--(e)r, --(i)m**
Gazel 9
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Saymak.

Ey meh-i burc-ı sitem her gice ta'dād iderim
Sensiz eglence ... encüm-i eflâk baña

ta'dād olunca:

1. **ta'dād olunca:--ınca**
Gazel 145
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Kabul edilmek, Dahil edilmek, Sayılmak, addedilmek,.

Meḥâsin-i ruḥı ta'dād olunca çıkdı yüze
Meta'-ı vaşlı bu yüzden bahâya yüz tıtdı

ta'dād olunsa:

1. **ta'dād olunsa:--u, --n, --sa**
Kaside 7
Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Saymak.

Fakat ta'dād olunsa cürm-i mektûb eylemezdim kayd
Geçerdi ḥadd-i imkânı şümârım yâ Rasûlallâh

ta'dād olur:

1. **ta'dād olur:--(u)r**
Terkib-bend 1
Mısra: 85
Kelime Tipi: -
Sayılmak, addedilmek.

Āfât-ı fiten olur mı ta'dād
Luṭfında arar rumûz-ı cevri

ta'dād-ı cefâdır:

1. **ta'dād-ı cefâdır:--dır**
Murabba 10
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Eziyeti birer birer sayma.

Ta'dād-ı cefâdır iftiḥârı
'Âşıkı bî-ḥesâb olunca

ta'dād-ı cürm:

1. **ta'dād-ı cürm:**
Kaside 12
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Günahlarını saymak, bir bir söylemek.

Mi'sârını beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı ḥisâb ider

2. **ta'dād-ı cürm:**
Kaside 12
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Günahlarını saymak, bir bir söylemek.

Mi'sârını beyândan evvel şabaḥ olur
Ta'dād-ı cürm ile şebi rûz-ı ḥisâb ider

ta'dād-ı nukûdundan:

1. **ta'dād-ı nukûdundan:--u, --n, --dan**
Gazel 118

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Paraların sayısı.

Medār-ı iftîhâr-ı bî-hünerdir ‘arz-ı âlâyiş
‘Ayândır revnâk-ı şarrâf ta ‘dâd-ı nuķûdundan

tadı tuzı yokdur:

1. **tadı tuzı yokdur:--dur-dur-ı**
Gazel 57
Mısra: 8
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok tatsız, yavan.

Teşrîfîñ eger dîdemi itmezse nemek-rîz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebâbîñ tuzı yokdur

tafra:

1. **tafraya:--y, --a**
Mesnevi 1
Mısra: 118
*Kendisini olduğundan büyük gösterip
böbürlenme, yüksekte atma.*

‘Atf-ı nîgeh-i ‘inâyet ister
Bir tafraya dil işâret ister

tafra-fermâ:

1. **tafra-fermâ:**
Mesnevi 1
Mısra: 113
Kelime Tipi: -
Böbürlenme.

Dil idi bahâra tafra - fermâ
Pür-gû idim ‘andelîb-âsâ

tafra-i berf:

1. **tafra-i berf:**
Müseddes 1
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Karın büyüklüğü, fazlalığı.

Taфра-i berf ile kopardı ey hezâr âşûblar
Berg-i verd uçdu hevâlandı yine matlûblar

tağ:

1. **tağ:-ı**
Gazel 25
Mısra: 10
Dağ.

Gerçi abdâlı çok yürütmüş var
Sen Nebîlâ hünerle tağı yürüt

tahammül:

1. **tahammülle:--le**
Gazel 52
Mısra: 13
Dayanma, katlanma II sabır.

Tahammülle Nebîlâ şîve-i kadd-i dil-âvîze
Miyân-ı yâr kim hayret-fezâ-yı mû-şikâfândır

taħassür-i gül-i şad-berg:

1. **taħassür-i gül-i şad-berg:**
Gazel 145
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Yüz yapraklı gülün hasreti.

Taħassür-i gül-i şad-berg rû-yı âlı ile
Nebîl-i zâr o hezâr âşinâya yüz tutdu

taħayyül itdim:

1. **taħayyül itdim:--di, --m**
Gazel 107
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hayal etmek.

Cûy-ı şîr itdim taħayyül ruhlarıñ endîşede
Ol şeker-ħandeñle hem-pür-mevc-i şîrîn eyledim

taħayyül itme:

1. **taħayyül itme:--me**
Murabba 7
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hayal etmek.

Taħayyül itme ey dil zûlf-i yâri
Yine hem-reng ider leyl ü nehârî

tahfif-i harâm evler:

1. tahfif-i ħarām eyler:--r

Gazel 118

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Haramı /yasağı hafifletme, kolaylaştırma.

‘İbâdet mahv idüp çirk-i günehten nefsi pāk eyler
Şurâhî dahî tahfif-i ħarām eyler sücûdundan

tāhir efendiniñ:

1. tāhir efendiniñ:--niñ

Kıt'a 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ahmet Tahir Efendi (Kadı, dersiâm, vâiz,
Halvetî- Şabânî şeyhi).*

Duĥter-i pākizesi Tāhir Efendiniñ āh
Qaldı bu sūz-ı ħulūb gitdi Ruĳiyye Hānım

tahkik:

1. tahkik:

Kıt'a 46

Mısra: 2

Gerçekten, hakikaten.

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihānın
Bir necl-i ercümendi tahkik kevne geldi

tahkîr-i ħirām itmede:

1. tahkîr-i ħirām itmede:--me, --de

Terkib-bend 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümei küçümsemek.

İtmesün qadd-i bülendiñ seni mağrūr-ı cihān
Hūn-ı dil cümle o çeşmān-ı füsūn-kāra fedā

tahliş idince:

1. tahliş idince:--ince

Kıt'a 56

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

Tahliş idince kendin bu şıklet-i cisimden
Pey-rev olup sürüşa rûhı ‘alāya gitdi

tahmîn-i kâbîn itmeden:

1. tahmîn-i kâbîn itmeden:--meden

Kaside 16

Mısra: 85

Kelime Tipi: -

Mehiri tahmin etmek.

Cihān tahmîn-i kâbîn itmeden izhâr-ı ‘aciz eyler
Ĥaridâr-ı ‘arūs-ı bîkr-i fikrim bî-şümār oldı

tahrîk:

1. tahrîkde:--de

Kaside 15

Mısra: 33

Hareketlilik.

Tahrîkde olurdu ‘ayān ‘aczi şarşarıñ
Temkîni olsa tâb-dih-i lenger-i bahār

tahrîk ider:

1. tahrîk ider:--(e)r

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Harekete geçirmek II kışkırtmak.

Daĥle cehliñden ider tahrîk leb kısr-ı-mizâc
Lübb-i ma‘nâ şişe-i endîşe-i pākimdedir

tahrîk idüp:

1. tahrîk idüp:--üp

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hareket ettirmek.

Himmetiñ tahrîk idüp sâķî ayaĥ-ı neş’eyi
Māhitāb-ı ‘ālem-i āba şitāb itdik bu şeb

tahrîk itmiş:

1. tahrîk itmiş:--miş

Gazel 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hareket ettirmek; kışkırtmak II Dalgalandırmak.

Şabā zülf-i girih-gîrin ‘aceb tahrîk itmiş mi
Yine baĥr-ı cünün itmekde mevc-i cā-be-cā peydā

tahrîk-i bād:

1. tahrîk-i bād:

Kaside 16

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Rüzgarın hareketi.

Bakup meh-tâb iderler gönçeler üşkûfe-i mâha
Çemen tahrîk-i bād ile bihâr-ı mevce-dâr oldu

tahrîk-i fitneden:

1. tahrîk-i fitneden:--den

Kaside 15

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Fitneyi, kargaşayı kızdırtmak.

Tahrîk-i fitneden yine havf itmeyüp şabâ
Zülf-i 'arûsı eyledi ser-'asker-i bahâr

tahrîk-i leb idince:

1. tahrîk-i leb idince:--ince

Gazel 111

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dudağı kımldatmak, hareket ettirmek.

Vüfûr-ı 'âkıl ile tahrîk-i leb idince Nebîl
İder rübûde-dil insânı berceste zebân

tahrîk-i müjgân-ı nigâhım:

1. tahrîk-i müjgân-ı nigâhım:--(i)m

Gazel 62

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakış kirpiklerinin hareketi, kıskırtısı.

Çeşmi yumnam hıfz içün ol şem'-i nâzı ey Nebîl
Korkaram tahrîk-i müjgân-ı nigâhım söndürür

tahrîk-i nesîme:

1. tahrîk-i nesîme:--e

Gazel 143

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Rüzgarın hareketi.

Müsta'iddânı ider şâhib-nefes tûfân-hurûş
Bahır olur muhtâc tahrîk-i nesîme cûşda

tahrîk-i şabâ:

1. tahrîk-i şabâ:

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sabah vakti esen yelin hareketlendirmesi.

Şimdi tahrîk-i şabâ bâde-i pervâzımdır
Dildeki gâyet-i zâ'îf per ü bâl oldu baña

tahrîk-i serle:

1. tahrîk-i serle:--(i)le

Gazel 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Başın hareketi.

Tahrîk-i serle sünbül işâret ider baña
Şemm âşinâ-yı zülfine bû ser-fürû mudır

tahrîk-i yed-i himmet:

1. tahrîk-i yed-i himmet:

Gazel 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yardım elini oynatmak, harekete ettirmek.

Nâs ayaklanmaz mı tahrîk-i yed-i himmet ile
Dest-i sâķide şafâdan câm kendin gösterir

tahrîk-i zebân itmege:

1. tahrîk-i zebân itmege:--meg, --e

Terkib-bend 2

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Dili kımldatmak, hareket ettirmek.

Dilde tahrîk-i zebân itmege kudret mi olur
Şemm-i zülfîñle perîşân-dil olup hayrânım

tahrîr olundu:

1. tahrîr olundu:--(u)n, --dı

Kaside 15

Mısra: 60

Kelime Tipi: -
Yazılma, kaleme alınma.

Zann itme taraf-ı hâtem-i la'liñde haţţ-ı nev
Tahrîr olundı berg-i güle maḥzar-ı bahâr

taḥsîn eyledim:

1. taḥsîn eyledim:--di, --m

Gazel 107
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Beğenmek,takdir etmek.

Re's-i Kaysı lâne-i mürğ eylemiş ser-keşliğı
Ben Nebilâ ser-fürü-yı bîdi taḥsîn eyledim

taḥsîn eylemez:

1. taḥsîn eylemez:--mez

Gazel 129
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Beğenmek,takdir etmek.

Mu 'ayyeb-cü ser-â-pâ çeşm olur gözden geçürmekde
Ḥatâ-püşân Nebilâ eylemez taḥsîn ğırbâle

taht:

1. taht:

Kıt'a 47
Mısra: 6
*Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk,
hükümdarlık makamı.*

Münebbih istemez îkâza ol şâh-ı dil-âgâhı
Anıñ zâtıyla her sâ'at sen ey taht iftiḥâr eyle

taht-ı osmânî:

1. taht-ı osmânî:

Kıt'a 35
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Osmanlı tahtı.

Ḥamdülillâh buldı revnaḡ taht-ı Osmânî yine
Kıldı Maḥmüdü'ş-şiyem bir şâh-ı 'âlî-şân cülüs

taht-ı saltanat-pîrâya:

1. taht-ı saltanat-pîrâya:

Gazel 3
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Hükümdarlığın güzellik tahtı.

Mazhar-ı tevfiḡ-i Ḥakdır Ḥazret-i şâh-ı cihân
Ḥaşre dek olsun bu taht-ı saltanat-pîrâya zeyn

taḥvîl:

1. taḥvîl:

Kıt'a 95
Mısra: 4
*Çevirmek, dönüştürmek (21 mart yani güneşin,
balık burcundan koç burcuma geçtiği zaman).*

Nev-bahâr-ı haţţıdır 'âşıkā nev-rüz-ı vişâl
Ya'ni ḥürşîdi ḡamel burcuna taḥvîl yazar

taḡaddüm itse:

1. taḡaddüm itse:--se

Gazel 39
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Öne/ileri geçmek.

Virmiş o yâr 'Amre yine ruḡsat-ı vişâl
Zeyde taḡaddüm itse nola vâv taraıdadır

taḡarrüb-cüy-ı ḡakka:

1. taḡarrüb-cüy-ı ḡakka:--a

Gazel 52
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Allah'a yakınlaşmak isteyen.

Taḡarrüb-cüy-ı Ḥakka terk-i çirk-i mâ-sivâ ister
Olan cüyende-i germ-ülfet-i ḡammâm üryândır

tâḡat gelür mi:

1. tâḡat gelür mi:

Terkib-bend 3
Mısra: 34
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmaya gücü yetmek, dayanmak.

Rüyınđa cevher itdiğı emvâc-ı cândır
Tâḡat gelür mi ġamzeleriñ mekr ü âline

tākat-ı lisānım:

1. tākāt-ı lisānım:--ı, --m

Mesnevi 1

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Dilinin gücü, kuvveti.

Ġam koymadı tākāt-ı lisānım
Maḥv itdi liyākāt-ı zebānım

takbīl:

1. takbīl:

Kıt'a 95

Mısra: 2

Öpmek (yüz sürmek).

Ḥaṭ beyāz-ı ruḥına āyet-i tebcīl yazar
Vech-i ta'zīmīni 'āşıqlara takbīl yazar

tāk-ı bāğ-ı ma'nīdir:

1. tāk-ı bāğ-ı ma'nīdir:--dir

Kıt'a 69

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Mana bahçesinin kubbesi.

Tāları tāk-ı bāğ-ı ma'nīdir
Sālar engür-i dāne-ver gibidir

ta'kīb iderler:

1. ta'kīb iderler:--(e)r, --ler

Tahmis 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ardından gelmek.

Ḥaṣre dek ta'kīb iderler birbirin merdān-ı 'aşk
Zāhid olmaz dil-ber-i sem'e me'vā-yı nüzūl

ta'kīb idüp:

1. ta'kīb idüp:--(ü)p

Mesnevi 1

Mısra: 131

Kelime Tipi: -

Ardından gelmek.

Ta'kīb idüp berīd-i nuṣret
Mesrūr ide nūvīd-i nuṣret

ta'kīb-i cemre eyleye:

1. ta'kīb-i cemre eyleye:--y, --e

Kaside 15

Mısra: 96

Kelime Tipi: -

Cemreyi takip etme, izleme.

İcrā idüp fuṣūlūnı vaktiyle her biri
Ta'kīb-i cemre eyleye tā dāver-i bahār

ta'kīb-i neş'edir:

1. ta'kīb-i neş'edir:--dir

Gazel 36

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mutluluğun takibi.

Sākī meded piyāleyi der-peyi yürüt
Elbet ġarāz ayağıle ta'kīb-i neş'edir

takın:

1. tākına:--a

Kıt'a 53

Mısra: 16

Süslenmek, kendine takmak.

Ḥarf-i mevķūṭunda zāhirdir dü tāriḥ-i laṭīf
Yaz Nebīlā tākına şāyestedir bu müfredi

takrīb-i neş'edir:

1. takrīb-i neş'edir:--dir

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mutluluğun yaklaşması.

Cāma nigāhı ehl-i nāzar eylemez teḥī
Maḫṣad o dūrbīn ile takrīb-i neş'edir

takrīr:

1. takrīre:--e

Gazel 24

Mısra: 10

Anlatmak, ifade etmek.

Bağlandım olup zūlfiñe serdāde-i teslīm
Mānend-i Nebīl 'aşkı takrīre güvāh it

takrîr eylevim:

1. **takrîr eyleyim:**--y, --e, --y, --i, --m
Kıt'a 103
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Anlatmak, ifade etmek, açıklamak, bildirmek.

Berîn ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i gûş eyle
Alındı şâhibin irzâ ile bu hâne-i mahdûd

takşîr-i niyâz:

1. **takşîr-i niyâz:**
Gazel 74
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Duadaki kusur, noksanlık.
- Sebeb-i vahşet-i yâr olmada takşîr-i niyâz
Biz Nebîlâ buñı noķşân-ı himemden bilürüz

takvâ:

1. **takvâya:**--y, --a
Kıt'a 20
Mısra: 6
Allah'dan korkma, Allah korkusuyla dînin yasak ettiğî şeylerden kaçınma.

Fetvâ karîn olunca o kân-ı fazîlet
Çıkıdı kadîm-i dostu takvâya âşinâ

tâlî:

1. **tâlî'in:**--in
Gazel 138
Mısra: 7
Kısmet, kader, baht.

Tâlî'in bîdâr ise efsâne-güy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dâr âheng-i menâm itmiş yine

tâlib-i dîdâr olan:

1. **tâlib-i dîdâr olan:**--(a)n
Tahmis 1
Mısra: 45
Kelime Tipi: -
Allah'ın yüzüne talip olmak.
- Tâlib-i dîdâr olan bîdâra maţlabdır bu şeb
Vaktidir mi' râc-ı ümmîde 'urûc eyle Nazîm

tâlî-i ferhunde-kevkebdîr:

1. **tâlî-i ferhunde-kevkebdîr:**--dir
Tahmis 1
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Kutlu yıldızın talihi.

Oldı kurbân-ı kudümü mihr o bedr-i rif'atîñ
Bir hümayûn tâlî-i ferhunde-kevkebdîr bu şeb

ta'lik iderek:

1. **ta'lik iderek:**--erek
Gazel 86
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Bağlamak.
- Şîve-i kaddine ta'lik iderek vuşlatıñı
Fasl-ı da'vâmızı mahşerde kodı cilve-i 'aşk

ta'lim:

1. **ta'limin:**--in
Kıt'a 59
Mısra: 15
Öğretme, öğrenme.

Bu ta'limin dimiş İsfendiyâra görme hacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eftar-ı 'aynın idüp imâ

ta'lim-i şinâh it:

1. **ta'lim-i şinâh it:**
Gazel 24
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yüzmeği öğrenmek.

Dâl baħr-ı sirişke tutarak târ-ı nigâhı
Ey merdüm-i dîdem yûri ta'lim-i şinâh it

ta'lim-i temkîn eyledim:

1. **ta'lim-i temkîn eyledim:**
Gazel 107
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Tedbiri öğretmek.
- Pençe-gîr-i cevri oldum dest-bürd-i 'aşk ile
Kûh-ı Elbrûza yine ta'lim-i temkîn eyledim

ta' līm-i zemīn itmededir:

1. **ta' līm-i zemīn itmededir:--me, --de, --dir**

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yer etmeyi öğretmek.

'İşvesi hulfına ta' līm-i zemīn itmededir
Bir zamān va'dine gerçekden inandım bilürüm

tām:

1. **tām:**

Gazel 1

Mısra: 11

Tam, eksiksiz.

Yazdı bu vech ile tām kil-i Nebīl tārīh
Sürdi yüz Beytullāha sipeh-i Şāh Maḥmūd

2. **tāmına:--ı, --n, --a**

Kıt'a 18

Mısra: 23

Tam, eksiksiz.

Resendir tāmına hem-şekl-i zincīr
Şuā'-ı āfītāb altūn teldir

3. **tāmdır:--dır**

Kıt'a 38

Mısra: 3

Tam, eksiksiz.

Tāmdır tārīh-i mevlūdın Nebīlā söyledim
Ber-murād oldu bu 'ālem nesl-i Maḥmūd Şāh ile

4. **tāmı:--ı**

Kıt'a 50

Mısra: 32

Tam, eksiksiz.

Ziyāde bir güzel tārīh düşdi mısra'-i evvel
Nebīlā mısra'-ı şānīde tāmı aşikār oldu

tām oldu:

1. **tām oldu:--dı**

Kıt'a 41

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tamam olmak, tamamlanmak.

Hele kār-ı havāric ḥāric ez-ta' bīr olup itmām
Yine elṭāf-ı Ḥak tām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūdā

tam olsun:

1. **tam olsun:--sun**

Kıt'a 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eksiksiz olmak, tam olmak, yetmek.

Zīver-i ser-levḥa bu tārīh tam olsun Nebīl
Başdı Tācūddīn Mollā sa'd ola dehre ḳadem

tām olur:

1. **tām olur:--(u)r**

Kıt'a 43

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tamam olmak, tamamlanmak.

Tām olur tārīh-i fikr-i ḥazf-ı ismiyle Nebīl
Bū Bekir Paşa bula firdevsde Sāmī maḳām

tam tārīhi:

1. **tam tārīhi:--i**

Kıt'a 18

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Mısradaki bütün harfler ebced hesabına göre
hesaplanarak düşürülen tarih.*

Bu tam tārīhi tezyīn it güherle
Muvāḳḳit-ḥāne-i nev bī-bedeldir

2. **tām tārīhi:--i**

Kıt'a 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir mısradaki kelimelerin bütün harflerinin
ebced karşılıkları hesaplanarak düşürülen tarih.*

Nebīlā ḥāme işrāb eyledi bu tām tārīhi
Du'āsıyla al iç Maḥmūd Ḥānīñ āb-ı şāfiden

3. **tām tārīhi:--i**

Kıt'a 51

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Mısradaki bütün harflerin hesaba katıldığı tarih düşürme sanatının türlerinden birisi.

Sürûrümde Nebilâ söyledim bu tām tārīhi
Şafâ-res bu cihâna maḳdem-i Sulṭân Süleymândır

4. **tām tārīhi:--i**

Kıt'a 47

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Mısradaki kelimelerin bütün harfleri hesaplanarak düşürülen tarih türü.

Nebilâ âb-ı gevherle yazıldı tām tārīhi
Muvakkıt-ḥâne-i nev-resmi gör seyr-i Hışâr eyle

tama'-ı ḥam:

1. **tama'-ı ḥam:**

Gazel 82

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Olmayacak istek.

Cüyende olup ḥabda dil mîve-i vaşlı
Dün gice yine bu tama'-ı ḥam ile geçmiş

tama'kâr:

1. **tama'kârân:--ân**

Gazel 63

Mısra: 13

Aç gözlülük.

Farṭ-ı hırşından tama'kârân meges-meşreb olur
Bir midir şahş-ı gürisne-çeşm ile dil-sîrler

tama'kâr olsa:

1. **tama'kâr olsa:--sa**

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Açgözlü II Tamahkâr, cimri olmak.

Tekâpûdan tama'kâr olsa lâger ten gınâ gelmez
Hemîşe iddiḥâr-ı tüşeye mürân şitâbândır

tamām:

1. **tamām:**

Kıt'a 34

Mısra: 10

Bitmiş, tamamlanmış // Bitme, tamamlanma, sona erme.

Oldı bu şehri-şiyâm içinde âh
Rûze-i ma'dûde-i 'ömri tamām

tamām eyledi:

1. **tamām eyledi:--di**

Gazel 102

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir işi, eylemi tamamlamak.

Gördi noḳşanımı yârim aña mı acıyayım
Yek tamām eyledi kârım aña mı acıyayım

tamām olur:

1. **tamām olur:--(u)r**

Terkib-bend 1

Mısra: 151

Kelime Tipi: -

Tamamlanmak.

Hem-rütbem olur tamām şimdi
İ'câz-ı suḥanda çeşm-i yârim

ta'mîr:

1. **ta'mîrden:--den**

Kıt'a 19

Mısra: 8

Onarma, elden geçirme.

Naḳş ider tārīhi ḥâme âb-ı gevherle Nebîl
Maḥfîl-i şâhen-şeh oldı bî-bedel ta'mîrden

2. **ta'mîriñ:--i, --ñ**

Tahmis 1

Mısra: 7

Onarma, elden geçirme.

Pîş-gâhiñda okundu ya'ni ol ta'mîriñ
Her tehî dest olmada muḥtâc-ı luṭfî yâveriñ

tanzîm:

1. tanzîminde:--î, --n, --de

Kıt'a 51

Mısra: 5

Düzenleme, düzen.

Kerâmetdir uķûl 'âcizdi tanzîminde dünyânıñ
Bu da 'vâya muvaffâķ olduķı âşârı bürhândır

târ itdiler:

1. târ itdiler:--di, --ler

Kıt'a 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Karartmak, ışığın görünmesini engellemek.

Meş'al-i mihri be-dest itse de görmez kâfir
Rûz-ı ümîdini târ itdiler ol rû-siyehiñ

târ itsem:

1. târ itsem:--se, --m

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dağıtmak, dağınık hale getirmek; karanlık etmek, ışığın görünmesini engellemek.

Zîr-i gîsûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebîlâ dehrî târ itsem gerek

târ oldu:

1. târ oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 84

Kelime Tipi: -

Esir olmak.

İdince ħurde-kârı 'işvede nâzende-i tab'ım
Ser-â-ser rişte-i nâz-ı bütân beg-süste târ oldu

târ u mâr oldu:

1. târ u mâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Darmadağınık olmak, dağılmak.

Ķaranfîl oldu Mecnûnı görüp ol zûlf-i leylâķı
Baķup bu hâle şeb-bû vû benefşe târ u mâr oldu

târâc-ı 'aķladır:

1. târâc-ı 'aķladır:--a, --dır

Gazel 148

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aķlın yağmalanması.

Fesden hücûm-ı turreşi târâc-ı 'aķladır
Ol bû-yı fitneler ki dimağındadır daķı

taraf:

1. tarafdadır:--da, --dır

Gazel 39

Mısra: 6

Yön, taraf.

Virmiş o yâr 'Amre yine ruķsat-ı vişâl
Zeyde taķaddûm itse nola vâv tarafdadır

2. tarafdan:--dan

Murabba 7

Mısra: 3

Yön, taraf.

Ķolan ur durmadıñsa ol tarafdan
Nedir başda o destâr-ı perîşân

tarakcı-zâde:

1. tarakcı-zâde:

Kıt'a 98

Mısra: 4

Tarakcı-zade.

Âķir itmez mi dil-firîb bizi
Rîş-ķand ile Tarakcı-zâde

tarakda bezi yok:

1. tarakda bezi yok:

Kıt'a 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: Deyim

Tarakta bezi olmamak deyimi. Sözü edilen konu ile ilgili olmamak, bilgisi bulunmamak.

Bir tarağda bezi yok âzâde
Elbet ol yâre olur dil-dâde

tarâvet virdi:

1. tarâvet virdi:--di

Kıt'a 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tazelik vermek.

Tarâvet virdi cüy-yı lutfi el-ḥaḥḥ ümm-i dünyâyâ
Kef-i iḥsânı güyâ Nîl feyz-efşân-ı Mısr oldu

tarâvet-i çemen-i nev-bahâr:

1. tarâvet-i çemen-i nev-bahâr:

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlkbahar yeşilliğinin tazeliği.

Zuhûr-ı sebz-i ḥaṭṭla 'ayân olur sâkî
Tarâvet-i çemen-i nev-bahâr 'âlem-i âb

tarf-ı ebrûda:

1. taraf-ı ebrûda:--da

Gazel 134

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kaşın kenarı, ucu.

Çıkarır kıbleden seni âhîr
Tarf-ı ebrûda hâle meyl itme

tarf-ı hâtem-i la'liñde:

1. taraf-ı hâtem-i la'liñde:--i, --n, --de

Kaside 15

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Dudağının mührünün kenarı.

Zann itme taraf-ı hâtem-i la'liñde ḥaṭṭ-ı nev
Taḥrîr olundu berg-i güle maḥzar-ı bahâr

tarh oldu:

1. tarh oldu:--dı

Kıt'a 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Düzenlenmek.

Emr itdi ol şâh-ı güzîn tarh oldu resm-i dil-nişîn
İtdi cihânı pür-tanîn şît-ı binâ-yı Topkapu

tarh olmuş:

1. tarh olmuş:--muş

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnşa edilmek, yapılmak.

'Aks-i la'li ol perîniñ kaşr-ı yakut eyledi
Âba tarh olmuş o mînâ-hâne kim çeşmimdir ol

tarh-efgen itmişse:

1. tarh-efgen itmişse:--miş, --se

Gazel 68

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kuran, düzenleyen, temelini atan.

Esâs-ı zulme ol mâh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre âh-ı 'âşıkdan sütün ister

tarh-efgen-i cevri olur:

1. tarh-efgen-i cevri olur:--(u)r

Murabba 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyeti, cefayı kuran, düzenleyen.

Tarh-efgen-i cevri olur o âfet
Ma'mûre-i dil ḥarâb olunca

tarh-ı bî-dâda:

1. tarh-ı bî-dâda:--a

Terkib-bend 2

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Adaletsiz düzen.

VI

Tarh-ı bî-dâda dü çeşmiñ gibi âfet mi olur

târ-ı cemi:

1. **tār-ı cemi:--i**

Gazel 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cem'in karanlığı.

Şāhāne zevk için saña cāmında gösterir
Tār-ı Cemi o muğbeçe şekl-i ḥabāb ider

tār-ı çeşm:

1. **tār-ı çeşm:**

Gazel 35

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözünün karanlığı.

İtdi çār-ebrūsını sencide mīzān-ı nigh
Tār-ı çeşm ol afitāb-ı çārümüne bestedir

tār-ı çeşmiñ:

1. **tār-ı çeşmiñ:--i, --ñ**

Gazel 104

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözünün karanlığı.

Olur her tār-ı çeşmiñ şekli zincir oldığı zāhir
Berāy-ı zūlf-i dilber meyli sevdā-yı nigāh itsem

tār-ı nigāhı:

1. **tār-ı nigāhı:--ı**

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bakış ipliği.

Dāl baḥr-ı sirişke tutarak tār-ı nigāhı
Ey merdüm-i dīdem yūri ta' līm-i şināh it

tār-ı nigāhım:

1. **tār-ı nigāhım:--(ı)m**

Kaside 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bakış ipliği.

İdince selsebīl dīde-i cūşış vakt-i bī-hūşī
Döner zincire her tār-ı nigāhım yā Rasūlallāh

tār-ı nigāhımda:

1. **tār-ı nigāhımda:--(ı)m, --da**

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bakış ipliği.

Eşk olur tār-ı nigāhımda mücevher tesbīḥ
Yār kim göstere der-kabza-yı ḥançer tesbīḥ

tār-ı nigh:

1. **tār-ı nigh:**

Gazel 115

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Bakışın karanlığı.

Olur tār-ı nigh inbīk-i ruhsār-ı 'araḳ-rīzi
Hezār-ı pūr-neşātim cām-ı gül-reng-i temāşādan

tār-ı nighle:

1. **tār-ı nighle:--le**

Gazel 125

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakış gücü.

Çeker tār-ı nighle şāh-ı mārān merdüm-i çeşmi
Dolaşdıysa o zūlf-i tār-māra dīdeler rüşen

tār-ı şems:

1. **tār-ı şems:**

Kıt'a 57

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Güneşin ipi.

Rīşe-i bāl-i hümā nesc ola tār-ı şems ile
Ya'ni pāy-endāze ol şāh-ı hümāyūn maḳdeme

tār-ı şemse:

1. **tār-ı şemse:--e**

Kıt'a 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güneşin ipi.

Yine olmaz tınāb-ı bārgēh-i rif'at ol šāha
Olursa tār-ı ūmse riūte-i enzār eger meūdūd

tār-ı ūā'-ı ūemsiñi:

1. **tār-ı ūā'-ı ūemsiñi:--i, --ñ, --i**

Kaside 12

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

Güneş ışığının huzmesi.

Görse ğubār-ı bārgēh-i rif'atın felek
Tār-ı ūā'-ı ūemsiñi zerrin tınāb ider

ta'rif:

1. **ta'rifde:-de**

Gazel 7

Mısra: 9

Tarif, açıklama, tanımlama.

Ḳadd-i bālāsını ta'rifde lāl oldu Nebīl
Yine aḫvāl-i kıyāmet mi sū'āl oldu baña

2. **ta'rif:-e**

Muhammes 1

Mısra: 21

Tarif, açıklama, tanımlama.

Olma ta'rif Nebīlā mecbūr
Ḥaḳḳ vaūfın idemez ehl-i ū'ūr

ta'rif-i ḳadriñ ider:

1. **ta'rif-i ḳadriñ ider:--(e)r**

Kaside 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kıymeti tarif etme, açıklama.

Rehīn-i 'aciz ider ta'rif-i ḳadriñ mū-ūikāfānı
Cihān bir mūyuña yek-ser fedādır yā Rasūlallāh

tārīh:

1. **tārīhi:-i**

Gazel 2

Mısra: 9

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

İtdi tārīhi Nebīlā medd-i āhımıla ūdūr
Ola ūadrūddīn Bege dārū's-selām yā Rab maḳām

2. **tārīh:**

Kıt'a 8

Mısra: 3

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Zīver-i ser-levḫa bu tārīh tam olsun Nebīl
Başdı Tācūddīn Mollā sa'd ola dehre ḳadem

3. **tārīh:**

Kıt'a 12

Mısra: 3

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Yüzgörümlük dūūdi bir tārīh 'arz eyle Nebīl
Manşīb-ı vālā-yı iftā ūimdi buldı ehlini

4. **tārīhi:-i**

Kıt'a 15

Mısra: 5

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Nebīlā rūtbe-i 'ulyāda ḳayd eyle bu tārīhi
Sitanbūl pāyesi geldi Ḥafīd-i ūāhib-i ḳadre

5. **tārīh:**

Kıt'a 16

Mısra: 9

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Ḳaṭ' it zebān-ı ḥāmeyi tārīh için Nebīl
Ümmū'n-nihān Beniyye Hanım başdı dehre pā

6. **tārīhini:-ini**

Kıt'a 17

Mısra: 13

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Didi tārīhini bu demde ney-i kilik-i Nebīl
Göḳdi Ġālib Dede yā hū diyüp ehl-i ḫāle

7. **tārīhi:-i**

Kıt'a 19

Mısra: 7

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Naḳū ider tārīhi ḫāme āb-ı gevherle Nebīl
Maḫfīl-i ūāhen-ūeh oldu bī-bedel ta'mīrden

8. **tārīḥ:**

Kıt'a 21

Mısra: 11

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Nebilā çıkıdı bir şah-ı güle bülbül didi tārīḥ
Buyur vakt-i bahār oldıkça bu behv-i behāmīne

9. **tārīḥim:--(i)m**

Kıt'a 22

Mısra: 5

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Eyler istidlāl tārīḥim şalāḥ-ı ḥāline
Zühd ile ma'mūr 'İmāduddīn Ebu'l Takvā ola

10. **tārīḥim:--i, --m**

Kıt'a 35

Mısra: 13

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Dest-i kilki gevher-efşān itdi tārīḥim Nebīl
İtdi el-ḥak 'adl ile Sultān Maḥmūd Ḥān cülūs

11. **tārīḥi:-i**

Kıt'a 39

Mısra: 3

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Güşıma tārīḥi böyle geldi bālādan Nebīl
Māye-i sūr oldı her sū maḥdem-i Sultān Murād

12. **tārīḥi:-i**

Kıt'a 43

Mısra: 13

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Tām olur tārīḥi fıkı-i ḥazf-ı ismiyle Nebīl
Bū Bekir Paşa bula firdevsde Sāmī maḥām

13. **tārīḥine:-i, -n, -e**

Kıt'a 44

Mısra: 5

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Girye Nebilā güher-riz ola tārīḥine
'Āzime-i 'adn olup gitdi Ruḳıyye Ḥānım

14. **tārīḥ:**

Kıt'a 45

Mısra: 9

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Bir cemā'at-kudsiyān geldi Nebīl tārīḥ için
Şah-n-ı ḥuldı secdegāh ide İmām Abdü'l-laṭīf

15. **tārīḥe:-e**

Kıt'a 50

Mısra: 29

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Kenār-ı kulzüm-i endişede cāy oldı tārīḥe
Bu beyt-i dil-nişīn şāyān-ı resm-i i'tibār oldı

16. **tārīḥidir:--i, --dir**

Kıt'a 56

Mısra: 9

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Bir şavt irişdi nā-gāḥ tārīḥidir Nebilā
Şimdi Melek Efendi mülk-i beḳāya gitdi

17. **tārīḥi:-i**

Kıt'a 73

Mısra: 7

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Tārīḥi bir işāret-i luṭf ister ey Nebīl
'Āşım Efendi müfti-i dīn-i güzīndir

18. **tārīḥi:-i**

Kıt'a 101

Mısra: 11

Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Fevti tārīḥi segāḥ ile qarār itdi Nebīl
Gitdi Şeydā Dede yā hū diyerek 'uḳbāya

tārīḥ düşdi:

1. **tārīḥ düşdi:--di**

Kıt'a 50

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Tarih düşürmek. Önemli sayılan bir olayın,

çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihini belirtmek.

Ziyâde bir güzel târîh düşdi mısra'-i evvel
Nebîlâ mısra'-ı şânîde tâmı âşikâr oldu

târîh düşer:

1. târîh düşer:--(e)r

Kıt'a 33

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tarih düşürmek. Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihini belirtmek.

Nebîlâ bir düşer zînet-dih-i divân olan târîh
Hafîd-i zî- 'alemler Anadolu oldu zîbende

târîh olmasa:

1. târîh olmasa:--ma, --sa

Kıt'a 54

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ebcet hesabıyla tarih düşürmek.

Nebîlâ nokta konmaz dir idim bu beyt-i ra'nâya
Hürûf-ı cevherîsinden dü târîh olmasa maşşad

târîh söyle:

1. târîh söyle:

Kıt'a 34

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tarih manzumesi yazmak.

Söyle bir târîh sende ey Nebîl
Kıla Sa'düddîn Beg huldı maşşad

târîh söyledim:

1. târîh söyledim:--di, --m

Kıt'a 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tarih manzumesi yazmak.

Nebîlâ söyledim bîkr-i dil'ârâ bende bir târîh
Kalur mı ümm-i dünyâ böyle bed-fercâm-ı Efrenc

târîh yazdı:

1. târîh yazdı:--dı

Kıt'a 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: **Deyim**

Tarih düşürmek; Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihini belirtmek.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir târîh

Ola sa' id bu câhîñ bi-hürmeti'l-Haremeyn

2. târîh yazdı:--dı

Kıt'a 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tarih düşürmek; Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihini belirtmek.

Nebîl secde-i şükr itdi yazdı bir târîh

Ola sa' id bu câhîñ bi-hürmeti'l-Haremeyn

târîh yazdım:

1. târîh yazdım:--dı, --m

Kıt'a 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tarih düşürmek; Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihini belirtmek.

Secde-i şükr ile bir târîh yazdım ey Nebîl
Sürdi yüz pây-ı Rasûlullâh ceş-i müslimîn

târîh yazılsın:

1. târîh yazılsın:--sın

Kıt'a 70

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

I. Tarih yazılmak, kaydedilmek II Tarih düşürülmek. Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihinin belirtilmesi.

Yazılsın medd-i tûfân-zâr-ı neyl-i eşk ile târîh
Nebîl Beg kıldı Firdevsi mekân hâkim iken Mısra

târîh-i bâlâdan:

1. târîh-i bâlâdan:--dan

Kıt'a 48

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Yukarıdaki tarih.

Nebilâ kalbime târîh-i bälâdan sünûh itdi
Mücedded eyledi bu cây-ı vâlâ kıdri Hân Maḥmûd

târîh-i bälâsı:

1. târîh-i bälâsı:--sı

Kıt'a 49

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yüce tarih.

Nebilâ çıkdı şakk-ı ḥâmeden târîh-i bälâsı
Becâ Râkım Efendi aldı bâ-ḥatt pây-e-i Mekke

târîh-i dil-ârâ:

1. târîh-i dil-ârâ:

Kıt'a 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönülleri süsleyen tarih.

Bir düşse Nebilâ n'ola târîh-i dil-ârâ
Şâhen-şeh-i dehrîñ ola mes'ûd bu sâli

târîh-i itmâmın:

1. târîh-i itmâmın:

Kıt'a 103

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Tamamlanma, bitiş tarihi.

Nebilâ söyledi kuṭb-ı zamân târîh-i itmâmın
Bulup yaptı bu cây-ı 'ârif-i âgâhı Hân Maḥmûd

târîh-i laṭîf:

1. târîh-i laṭîf:

Kıt'a 53

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Güzel tarih.

Ḥarf-i mevkûṭunda zâhirdir dü târîh-i laṭîf
Yaz Nebilâ tākına şâyestedir bu müfredi

târîh-i mevlûdın:

1. târîh-i mevlûdın:--ı, --n

Kıt'a 37

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Doğumun tarihi.

Güş idince söyledim târîh-i mevlûdın Nebil
Şulbıdır şâh-zâdeden Sultân Maḥmûduñ murâd

2. târîh-i mevlûdın:--ı, --n

Kıt'a 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Doğum tarihi.

Tâmdır târîh-i mevlûdın Nebilâ söyledim
Ber-murâd oldu bu 'âlem nesl-i Maḥmûd Şâh ile

târîh-i mücevher:

1. târîh-i mücevher:

Kıt'a 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yalnız noktalı harfler sayılarak ebced hesabına göre düşürülen tarih.

Söyle târîh-i mücevher ey Nebil
Doğdu Meccüddîn Efendi mecd ile

târîh-i naşbın:

1. târîh-i naşbın:--ı, --ñ

Kıt'a 31

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İşe alma, görev tarihi.

Zîver-i ser-levḥa kıl târîh-i naşbın ey Nebil
Yümn ile vaşşâf-ı 'âlem devlete oldu re'îs

târîh-i sâl:

1. târîh-i sâl:

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yılın tarihi.

Kırsa 'aceb mi şîşe-i kalbim benim o yâr
Târîh-i sâl çünki Nebilâ ugurludur

tārīhi sebk itdim:

1. tārīhi sebk itdim:--dī, --m

Kıt'a 57

Mısra: 33

Kelime Tipi: **Deyim**

Tarih düşürmek deyimi. Tarihini eritip kalıba dökmek II bir şeyin meydana geliş zamanını unutmamak; bir şeyin oluş zamanını yazmak, belirtmek (Dökülen toprakların üzerine, namlu ucuna tarih yazılması veya dönemin padişahını isminin bulunduğu, onun methedildiği bir kitabe konulması hatırlatılır. TUNÇ, 30, 71); tarihini düşürmek. Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebced hesabına göre tarihini belirtmek.

Qālīb-ı mergūba bir tārīhi sebk itdim Nebīl
Doldı şīt-i Topkapu resm-i nev ile 'āleme

tārīh-i selīs:

1. tārīh-i selīs:

Kıt'a 24

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Düzgün, akıcı tarih.

Yaz Nebīlā böyle bir berceste tārīh-i selīs
Mısrı aldı ceng idüp Efenc ile şāh-ı cihān

tārīh-i tām:

1. tārīh-i tām:

Kıt'a 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ebced hesabıyla bir olayın tārīhini tam olarak veren mısra, beyit veya manzûme.

Bende şevkimden Nebīlā söyledim tārīh-i tām
Şān ile Sulţān Maḥmūd oldu dehre pādīşāh

2. tārīh-i tām:

Kıt'a 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ebced hesabıyla bir olayın tarihini tam olarak veren mısra, beyit veya manzûme.

Milādına Nebīlā tārīh-i tām söyle
Aḥmed olup refīk-i tevfiḳ kevnē geldi

tārīh-i tāmın:

1. tārīh-i tāmın:--ī, --n

Kıt'a 41

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ebced hesabıyla bir olayın tārīhini tam olarak veren mısra, beyit veya manzûme.

Nebīlā söyledim tārīh-i tāmın ḥamd idüp ben de
Medīne cāy-ı ārām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūdā

tārīh-i tāmından:

1. tārīh-i tāmından:--ī, --n, --dan

Kıt'a 58

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Ebced hesabıyla bir olayın tārīhini tam olarak veren mısra, beyit veya manzûme.

Tārīh-i tāmından 'adū olsun fetīlī sū-be-sū
Şāhī güzel resm oldu bu sāhil-serāy-ı Topkapu

2. tārīh-i tāmından:--ın, -

Gazel 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tam tarih, mısradaki bütün harflerin ebced hesabındaki karşılıklarının toplanarak düşürüldüğü tarih.

Zāhir izz-i müctehid tārīh-i tāmından Nebīl
Eylesün 'Āşım Efendi ismini fetvāya zeyn

tārīhi yaz:

1. tārīhi yaz:

Kıt'a 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tarih düşürmek; Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebced hesabına göre tarihini belirtmek.

Nebīlā zer-kalemle bi'l-bedāhe yaz bu tārīhi
Maḥarr-ı zevḳ ola sāhil-serāsi şāh-ı Cem-cāhın

tārīhi yazdı:

1. tārīhi yazdı:--dī

Kıt'a 40

Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Tarih manzumesi söylemek.

Nebîl yazdı bu târîhi bi'l-bedâhe hemân
Hâfîd Efendiye bu şadr-ı Rûm ahrâdır

târîhi yazıldı:

1. târîhi yazıldı:--dı

Kıt'a 29
Mısra: 13
Kelime Tipi: -

I. Tarih yazılmak, kaydedilmek II Tarih düşürülmek. Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihinin belirtilmesi.

Nebîlâ âb-ı gevherle yazıldı böyle târîhi
Hıtân olundılar bu sâl bir günde dü-necl-i pāk

târîhim düşdi:

1. târîhim düşdi:--dı

Kıt'a 5
Mısra: 3
Kelime Tipi: **Deyim**

Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihini belirtmek.

Düşdi târîhim daği vefk-i mügelles ey Nebîl
Şeh Selîm indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

târîhim ola:

1. târîhim ola:--a

Kıt'a 20
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Ebcet hesabıyla tarih düşürmek.

Zîb-i kitâbesi ola târîhim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

târîhin yazdı:

1. târîhin yazdı:--dı

Gazel 1
Mısra: 11
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeyin üzerine tarih yazmak II tarih düşürmek. Önemli sayılan bir olayın, çoğunlukla

nazım biçiminde söylenen sözlerle, ebcet hesabına göre tarihini belirtmek.

Yazdı bu vech ile tām kilik-i Nebîl târîhin
Sürdi yüz Beytullâha sipeh-i Şâh Maḥmūd

2. târîhin yazdı:--dı

Kıt'a 7
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Tarihini yazmak.

Ref' idüp Hakkâ dü-desti yazdı târîhin Nebîl
Ola Tâcüddîn Efendiniñ mübârek maḥdemi

3. târîhin yazdı:--dı

Kıt'a 10
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Tarihini yazmak.

Yazdı kilik-i Nebîl târîhin
Yedi berş-i eceli Tiryâkî

4. târîhin yazdı:--dı

Kıt'a 23
Mısra: 23
Kelime Tipi: -
Tarihini yazmak.

Nebîlâ geldi bâ-sür'at 'Uṭârid yazdı târîhin
'Azîzim Şeh Selîm alup yine Sulṭân-ı Mısr oldu

târîhin yazdım:

1. târîhin yazdım:--dı, --m

Kıt'a 6
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Tarihini yazmak.

Himmeti üçlerle yazdım ben de târîhin Nebîl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

târîhini söyledim:

1. târîhini söyledim:--dı, --m

Kıt'a 9
Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Tarih manzumesi yazmak.

Güş idüp fevtiñ Nebilâ söyledim târihini
Şu'le-i dîdâr-ı hûr-ı 'adne bakup Mollâ Yan

târihini yazdı:

1. târihini yazdı:--dı
Kıt'a 26
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Tarihini yazmak.

Yazdı târihini bâ-'avn-ı Hudâ kilik-i Nebîl
Yürüdi Kâhireye emri yine pâdişehiñ

târihini yazdım:

1. târihini yazdım:--dı, --m
Kıt'a 32
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Tarihini yazmak.

Yazdım iclâsın Nebilâ güş idüp târihini
Zîb-i evreng-i 'adâlet ola Sulţân Muştafâ

tarîk:

1. tarîk:--e
Mesnevi 1
Mısra: 119
Tutulan yol || amaç.
Luţfuñ ola reh-nümâ tarîke
Gayri bakılır mı hiç refîke

tarîk-i gül-şenîde:

1. tarîk-i gül-şenîde:--de
Kaside 16
Mısra: 41
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin yolu.

Tarîk-i gül-şenîde oldu bir abdâl dil-i sūzân
Nebilâ lâlaniñ dâğ-ı derûnı âşikâr oldu

tarîk-i gülşenîden:

1. tarîk-i gülşenîden:--î, --den
Gazel 95

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin yolu.

Ururmuş verd-i derd ile tarîk-i gülşenîden dem
Zamîr-i gonçeyi keşf idüp irşâd eylesün bülbül

taş dikdi:

1. taş dikdi:--dı
Mesnevi 1
Mısra: 92
Kelime Tipi: Deyim
Türlü alanlarda üstün başarı gösteren kimselere
değerbilirlik göstermek.

Lâzım mı güvâh her birinde
Taş dikdi o şâh her birinde

taşdı:

1. taşdı:
Mesnevi 1
Mısra: 122
Rahatsız etmek, baş ağrıtmak.

Tatvilden ictinâb lâzım
Taşdı olur buña mülazım

taşdık ider:

1. taşdık ider:--(e)r
Kaside 16
Mısra: 57
Kelime Tipi: -
Onaylamak.

Gören taşdık ider ârâyiş-i fażl u ma'ârifle
Tefavvuk eyleyüp akrâna zât-ı kâm-kâr oldu

taşdık idüp:

1. taşdık idüp:--(ü)p
Kıt'a 46
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Onaylamak.

Rüşd ü sedâdı mâder-zâd olduğı 'ayândır
Vechi idüp bu sırrı taşdık keвне geldi

taşhîh:

1. taşhîh:

Gazel 60

Mısra: 7

Sahih kulma, iyileştirme.

Dil-i gümgeşte mi taşhîh için sormuş nigâhından

Niçün mesrûkî dilber düzd-i çâlâka su'âl eyler

tâs-ı çarhı:

1. tās-ı çarhı:--ı

Kıt'a 18

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Feleğin taşı (gök kubbe).

Dönüp rakkâs-ı gerdün tās-ı çarhı

Pür itse şit-i vaşfiyla maḥaldır

taşra:

1. taşra:

Gazel 146

Mısra: 6

Dış, dışarı, hariç yer.

Ferhād u Kays perde-i nāmūsı çāk idüp

Hep taşra çekdiler süfehâ-yı muḥabbeti

taşvîr:

1. taşvîrler:--ler

Gazel 63

Mısra: 8

Görüntü II suret II şekil.

Fikr-i sırr-ı Hakk ile mebhût olur şâfî-zamîr

Hâne-i âyîne hayrettedir taşvîrler

taşvîr-i tebessüm olsa:

1. taşvîr-i tebessüm olsa:--sa

Gazel 140

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gülümsemeyi anlatmak, tasvir etmek.

Rûh-veş-i renk-i teccsüm cevelân eyler idi

Olsa taşvîr-i tebessüm leb-i cânânımıza

tâtâr-ı nîgeh:

1. tâtâr-ı nîgeh:

Gazel 94

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yağmacı bakış ; bakışın acımasızlığı, gaddarlığı.

Dehri Tâtâr-ı nîgeh gözden geçürmüş ser-be-ser

Zâtını bulmuş dūr-i yek-dâne kim çeşmimdir ol

taṭvîl:

1. taṭvîli:--ı

Kıt'a 69

Mısra: 65

Uzatma, uzun uzadıya anlatma.

Gel Nebîlâ bırak bu taṭvîli

Vakt-i da'vât-ı pür-eşer gibidir

2. taṭvîlden:--den

Mesnevi 1

Mısra: 121

Uzatma, uzun uzadıya anlatma.

Taṭvîlden ictinâb lâzım

Taşdî' olur buña mülazım

tavâf:

1. tavâfa:--a

Kıt'a 41

Mısra: 7

Tavaf, etrafını dolaşma.

Tavâfa Ka'betü'l-uşşâk olan ol ravza-i pâki

Varınca cevşen ihrâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

ta'vîk olmaz:

1. ta'vîk olmaz:--maz

Kıt'a 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Geciktirmek.

Ḥayrû'l-ḥalef idüp Hakk kılson mu'ammer anı

Vakti gelince olmaz ta'vîk kevne geldi

tavk-ı kumrî:

1. tavk-ı kumrî:

Kaside 2

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Kumrunun halkası.

Hümā-yı zikre yokdur evc-i kurbā çıkmāğa mānī'
Çü tavk-ı kumrī nakş olmuş nişāndır halka-i tevḥīd

tavr:

1. **tavrı:--ı**
Terkib-bend 3
Mısra: 21
Davranış.

Ben doğrusı bu tavrı düşürmez idim saña
IV

2. **tavrı:--ıñ**
Terkib-bend 3
Mısra: 39
Davranış.

Şimdi Nebīl-i zāra bu tavrıñ revā mıdır
İtmek fedā-yı tīg-i tegāfūl sezā mıdır

tavr idüp:

1. **tavr idüp:--üp**
Gazel 49
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Davranmak.

Şu'leye pervāne şovuk tavr idüp
Bülbül-i bī-nāle-yi ruḥsāridır

tavr-ı kalenderle:

1. **tavr-ı kalenderle:--le**
Kaside 16
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Dervişin tavrı.

Ġazel-perdāz olup sūnbül teber tavr-ı kalenderle
O Torlağ güyiyā Bektāşī-i zī - işihār oldı

tavr-ı kıyāmet:

1. **tavr-ı kıyāmet:**
Murabba 8
Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Kıyāmet hareketi, hali II uzun boy.

Her revīşde ḳaddi biñ tavr-ı kıyāmet gösterir
Bir güzeldē bu levendāne edāyı görmedim

tavr-ı levendāne:

1. **tavr-ı levendāne:**
Terkib-bend 2
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Leventlere yaraşır tavrı.

II
Eyleme gamze-i ḥūn-rīzini düstūr-ı cihān

tavşan:

1. **tavşansıñ:--sıñ**
Murabba 2
Mısra: 9
Tavşan.

Vahşī tavşansıñ efendim neyleyim
Naḳd-i cānımla vişālīñ peyleyim

ta'yīn:

1. **ta'yīne:--e**
Kıt'a 21
Mısra: 6
Atamak, göndermek, belirlemek.

Bahāriyye bu nev-cāyı alup der-ḳurb-ı Sa'd-ābād
Becādır didiler behv-i behāmīn ismi ta'yīne

ta'yīn-i mekān eyle:

1. **ta'yīn-i mekān eyle:**
Kıt'a 24
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Mekana/yere görevlendirilme, atanma.

İtdi bu tenbīh ile ser-dār-ı şadr-ı a'zamın
Ḥaşma var mülk-i ademde eyle ta'yīn-i mekān

tavv itdi:

1. **tavv itdi:--di**
Tahmis 1
Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Atlamak,silmek,kaldırmak.(Uzun zaman veya mesafeyi az zamanda geçip aşmak,aradan çıkarmak).

Terk idüp Cibrili maşhûb-ı Hudâ da'vet olup
Bu'dı tayy itdi o ma'lûb-ı Hudâ da'vet olup

tāze:

1. tāze:

Kaside 16

Mısra: 14

Genç, körpe yeni yetme (sevgili).

Didim ol perçem-i reyhâna bende 'ıtr-ı şâhîdir
O her dem tāze yâri şemm idi bî-ihtiyâr oldı

2. tāze:

Kıt'a 44

Mısra: 3

Genç, körpe yeni yetme (sevgili).

Tāze iken gülşen-i 'ömrine irdi hazân
Gönçe-i rûyî şolup gitti Rukîyye Hânım

3. tāzesin:-sin

Kıt'a 88

Mısra: 2

Genç, körpe yeni yetme (sevgili).

Pîr ider ehl-i 'aşkı bār-ı cefâ
Tāzesin itme ihtiyâr-ı cefâ

ta'zîm:

1. ta'zîmine:--i, --n, --e

Kıt'a 103

Mısra: 39

Saygı, hürmet.

Bakup ta'zîmine himmetlerin mebzûl iderler hep
Bu hayrından gürûh-ı evliyâullâh olup hoşnûd

ta'zîm-i rasûlullâh:

1. ta'zîm-i rasûlullâh:

Kıt'a 103

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Peygamber Efendimiz'in hürmeti.

Hudâ zıkr itdi ta'zîm-i Rasûlullâh 'aķîbinde
İdüp sırr-ı velâyetden o şâhı vâye-dâr-ı sūd

ta'zîr-i tegâfûl:

1. ta'zîr-i tegâfûl:

Murabba 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bilmemezlikten gelmenin azarı.

Bî-gâne revîşdir baña ta'zîr-i tegâfûl
Mânend-i Nebîl eyleme tekdîr-i tegâfûl

te'addi-i bülbülü:

1. te'addi-i bülbülü:--i

Kaside 15

Mısra: 73

Kelime Tipi: -

Bülbülün zulmü, adaletsizliği.

Koymazdı fî'l-i gülde te'addi-i bülbülü
'Adl u kemâliñ olsa eger maşdar-ı bahâr

tebâşîr-i şabâhü'l-hayr-ı ikbâle:

1. tebâşîr-i şabâhü'l-hayr-ı ikbâle:--e

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mutluluğun hayırlı sabahının müjdesi.

Alâmetdir tebâşîr-i şabâhü'l-hayr-ı ikbâle
İrince şubh-ı vaşla gerdeniñden büse-çîn olsa

tebâşîr-i subh olur:

1. tebâşîr-i subh olur:--(u)r

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sabahın müjdesi olma.

Dünbâle-i şafâsı tebâşîr-i subh olur
Her şeb o mehle kim mey içün aftâb ider

tebâşîr-i zuhûr-ı gerdene:

1. tebâşîr-i zuhûr-ı gerdene:--e

Gazel 132

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
(sevgilinin) gerdanında ortaya çıkan müjdelere.

Tebâşîr-i zühûr-ı gerdene zülfinde vakt ister
Şabâhü'l-hayra hasretidir giren ahşâmdan şâma

tebdîl:

1. tebdîle:--e

Kıt'a 18

Mısra: 15

Değiştirme, değişme.

O sâ'at eyledi tebdîle niyyet
Bunuñ tebdîli bir mümtâz 'ameldir

2. tebdîli:--i

Kıt'a 18

Mısra: 16

Değiştirme, değişme.

O sâ'at eyledi tebdîle niyyet
Bunuñ tebdîli bir mümtâz 'ameldir

tebdîl-i makâm itmek:

1. tebdîl-i makâm itmek:--mek

Kıt'a 101

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yer, makam değiştirmek II musikide kullanılan
makamı değiştirme. bir makamdan başka bir makama
geçme.*

Gördi devrânda âheng-i uşûl olmadığın
Gitdi tebdîl-i makâm itmek için me'vâyâ

tebdîl-i uşûl itdirerek:

1. tebdîl-i uşûl itdirerek:--dir, --erek

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yolu, yöntemi değiştirme.

Bezm-i dil-dârda tebdîl-i uşûl itdirerek
Perde-i âhı muhayyerde kodı cilve-i 'aşk

teber:

1. teberde:--de

Kaside 15

Mısra: 18

Baltaya benzer bir silah.

Bülbülleriñ uçurdu yine hâb u râhatın
Sünbül teberde zâhir olup şeş-per-i bahâr

2. teber:

Kaside 16

Mısra: 31

Baltaya benzer bir silah.

Ėazel-perdâz olup sünbül teber tavr-ı kalendarle
O Torlak güyiyâ Bektâşî-i zî - iştihâr oldı

tebessüm-rîz olur:

1. tebessüm-rîz olur:--(u)r

Gazel 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gülümseme saçı, gülümseyen olmak.

Ėande-i yâre sebebdır nâle-i 'uşşâk-ı zâr
Gonçeler feryâd-ı bülbülden tebessüm-rîz olur

tebessüm-rîz-i nâz oldıkça:

1. tebessüm-rîz-i nâz oldıkça:--dıkça

Gazel 120

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Nazın gülümseme saçı, gülümseyeni olmak.

Gül-i handân olur her gonçe destâr-ı niyâzımda
Tebessüm-rîz-i nâz oldıkça tihâm-ı vişâlimden

tebeyyene:

1. tebeyyene:

Kıt'a 61

Mısra: 1

Açıklamak, açıklığa kavuşturmak.

Tebeyyene fi'l-habîbi 'uzâru haddin
Ve lâkin lâ yu'addu mine'l-ma'âyib

tebhâle olur:

1. tebhâle olur:--(u)r

Gazel 129

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Harareten dudaklarda ağzın etrafında peyda
olan kabarcık, uçuk çıkmak.*

Tehî şanma habâb-ı duht-ı rez düşîzelikdendir
Olur havfından ekşer tıfl-ı endek-sâle tebhâle

tebrîk:

1. tebrîke:-e

Kıt'a 35

Mısra: 5

Uğurlu ve hayırlı olmasını dileme, kutlama.

Zamma tebrîke Uṭârid vaşfını mecbûrdur
Saltanat elḳâbına virdükde nev-'unvân cülûs

2. tebrîk:

Kıt'a 50

Mısra: 25

Uğurlu ve hayırlı olmasını dileme, kutlama.

Gelüp tebrîk içün ol baḥr-ı gevher-pâş-ı 'irfâna
Olan ruḥsâre-sâ mânend-i mevc-i bî-şümâr oldı

tecdîd:

1. tecdîde:-e

Kıt'a 48

Mısra: 11

Yenilenme, yeniletme.

Görüp meylin ḥarâba itdi tecdîde o şeh himmet
Bu ḥayr-ı rûh-ı Şâh-ı Nakş-bendi eyledi ḥoşnûd

tecdîd olup:

1. tecdîd olup:--(u)p

Kıt'a 57

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Yenilenmek.

Ser-be-ser tecdîd olup sâḥil-serây-ı Topkapu
Oldı şâyân-ı nişest ol pâdişâh-ı a'zâma

tecdîd olur:

1. tecdîd olur:--(u)r

Kıt'a 58

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Yenilenmek.

Resm-i kühen tecdîd olur rakş-âver-i nâhîd olur
Mengüş-ı mürvârid olur nazm-ı şenâ-yı Topkapu

tecerrüd 'âleminde:

1. tecerrüd 'âleminde:--i, --n, --de

Kıt'a 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her şeyden vaz geçip Allah'a yönelme dünyası.

Ol melek-ḥaşlet tecerrüd 'âleminde şâh idi
İde 'adnı vuşlat-ı ḥürân aña cây-ı mazîf

tecessüm itmede:

1. tecessüm itmede:--me, --de

Kıt'a 57

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Canlanma; göz önüne gelme, görünme.

Çün tecessüm itmede nakşındaki feyzin bahâr
Gönçe-i şükûfesi itmez tenezzül şeb-neme

tedbîr:

1. tedbîrler:--ler

Gazel 63

Mısra: 4

Tedbir, önlem.

Pâyî çek serdâde-i teslîm olup bu râhdan
Pençe-gîr-i dest-i taḳdîr olamaz tedbîrler

2. tedbîri:--i

Kıt'a 35

Mısra: 11

Tedbir, önlem.

Ola her tedbîri hem-zânû ḳadirle yâ ilâh
İstinâden luṭfîna itdi şeh-i devrân cülûs

tedbîr-i def' itdi:

1. tedbîr-i def' itdi:--di

Kıt'a 23

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tedbir almamak.

Hakīmāne idüp tedbīr-i def' itdi şeh-i 'ālem
Firengī zaḥmı gerçi müceb-i efgān-ı Mısr oldu

te'dīb-i dendāndır:

1. **te'dīb-i dendāndır:--dır**

Gazel 52

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dışının terbiye edilmesi.

Kelām-ı bī-edebdir ehl-i 'irfānıñ gelū-gīri
Qabūl-i loḡma-i ḥuṣka sebep te'dīb-i dendāndır

te'dīb-i tıfl-ı ma'nāya:

1. **te'dīb-i tıfl-ı ma'nāya:--y, --a--ya**

Kıt'a 69

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Gerçek, öz çocuğunu terbiye etme.

Anda te'dīb-i tıfl-ı ma'nāya
Noktalar ser-be-ser büber gibidir

te'emmül kıl:

1. **te'emmül kıl:**

Gazel 97

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İyice/etraflica düşünmek.

Baglanup kalma şikenc-i turre-i dil-dārda
Gel bu bāğı kıl te'emmül ḥālī şeb-bū rüyı gül

teessüf eyler:

1. **teessüf eyler:--r**

Gazel 63

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Acımak, üzülmek, kederlenmek.

Nev-civāne ser-fürū-yı ihtiyārı gam deḡil
İ'vicāc-ı qaddine eyler teessüf pīrlər

tefavvuk evlevüp:

1. **tefavvuk eyleyüp:--y, --(ü)p**

Kaside 16

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Üstün olmak, üstünlük sağlamak.

Gören taşdıḡ ider ārāyış-i faẓl u ma'ārifle
Tefavvuk eyleyüp akrāna zāt-ı kām-kār oldu

tefavvuk itdi:

1. **tefavvuk itdi:--di**

Kaside 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Birbirine uymak, uygun gelmek.

Tefavvuk itdi bendeñ ma'şiyetle cümle akrāna
Eğer mücrimse şāyān-ı şefā'at yā Rasūlallāh

tefekür-i havf-ı celāl-i ḥak:

1. **tefekür-i havf-ı celāl-i ḥak:**

Kaside 12

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Allah'ın büyüklük korkusunun düşüncesi.

Ey pūr-hevā tefekür-i havf-ı celāl-i Ḥak
Aşḡāb-ı hūşī āh ile pūr-ıztırāb ider

tefe'ül eyle:

1. **tefe'ül eyle:**

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Fal açmak, fal bakmak II kitap falı bakmak.

Muşḡaf-ı ḥüsniñden aç bülbul misiñ pervāne mi
Ey Nebīl eyle tefe'ül ḥālī şeb-bū rüyı gül

tefevvuk:

1. **tefevvukı:--ı**

Gazel 92

Mısra: 1

Üstün gelme, üste çıkma.

Nedir tefevvukı bilmem o zülfü ebrūnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rūnuñ

tefevvuk itdigi:

1. **tefevvuk itdigi:--dig, --i**

Kıt'a 50

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Üstün gelmek, bastırmak.

Kıyās olsa tefevvuk itdiği rüşendir akrāna
Dinür mi encüme hem-ḳadr-ı mihr-i tāb-dār oldu

tefviz:

1. **tefvizden:--den**
Kıt'a 40
Mısra: 4
Her işini Allah'a bırakma ve O'nun yaptığı her şeyi gönül hoşluğu ile karşılama.

Muvaffak olduğu ol şāh-ı ma' delet-kārın
Umūr-ı ehline tefvizden hüveydādır

2. **tefviz:**
Kıt'a 73
Mısra: 1
Her işini Allah'a bırakma ve O'nun yaptığı her şeyi gönül hoşluğu ile karşılama.

Her bir umūr-ı ehline tefviz gösterir
Tevfike Hāzret-i Şeh-i devrān ḳarindir

teḡāfūl:

1. **teḡāfūl:**
Murabba 6
Mısra: 19
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Bu teḡāfūl Nebīl-i zāra mıdır
'Aceb ol yārın infī'ālī mi var

2. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 47
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Ser-rişte bulursa ger teḡāfūl
Yek mūy-ı hezār ider teḡāfūl

3. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 48
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Ser-rişte bulursa ger teḡāfūl
Yek mūy-ı hezār ider teḡāfūl

4. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 50
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Zülf-i siyeh e okutdı rahmet
Pek kâfir imiş meger teḡāfūl

5. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 54
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Eflāke ḳıḳardıñ āh u zārı
Ey māh yeter yeter teḡāfūl

6. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 56
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Gisūy-ı daḫi ḳıḳardı başdan
'Aḳla idicek zarar teḡāfūl

7. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 58
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Çün tır-i ḳazā göze görünmez
Bī-ḳayd-ı siper gider teḡāfūl

8. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 60
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Pişindedir ol hümā-yı nāzın
Müstāḡni-i bāl ü per teḡāfūl

9. **teḡāfūl:**
Terkib-bend 1
Mısra: 62
Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

Ol ğamzeleriñ nazargehinde
'Arz eylese ger hüner teg f l

10. teg f l:

Terkib-bend 1

Mısra: 64

Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

D ny yı har b ider de seyr it
Bilmez gibi b -haber teg f l

11. teg f l:

Terkib-bend 1

Mısra: 66

Anlamazlıktan gelme, bilmezlikten gelme.

 l itdi kırıldı M   teriler
Mirr he ider e er teg f l

teg f l evler:

1. teg f l eyler:--r

Terkib-bend 1

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme.

 anın kurudurdu olsa z -r  
Eyler idi bahrı ber teg f l

teg f l- p seye:

1. teg f l- p seye:--y, --e

Gazel 126

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Görmezlikten gelmeyi huy edinen kimse, sevgili.

Mest iken böyle Neb l  ol teg f l- p seye
Re   iderdi r  -ı Cem 'arz-ı mer m itdikçe sen

teh :

1. teh :

Gazel 92

Mısra: 8

Boş II i e yaramaz, faydasız.

Seb k-ser nda olur mı va  r-ı ehl-i kem l
 ıkar hev ya teh  keffesi ter z nu 

2. teh :

Gazel 129

Mısra: 3

Boş II i e yaramaz, faydasız.

Teh   anma  ab b-ı du t-ı rez d   zelikdendir
Olur  avfindan ek er t  l-ı endek-s le tebh le

3. teh :

Kaside 6

Mısra: 9

Boş II i e yaramaz, faydasız.

Teh  dest-i  ev ba d   mez izh r-ı ref h itmek
Dil el çekmez bu i'  n-ı sefehden y  Ras lall h

4. teh :

Kaside 10

Mısra: 9

Boş II i e yaramaz, faydasız.

Teh  ez-na d-i t 'at  un Neb l hemy n-i fa rem l k
Der 'içün m lik-i  add-i ni  bem y  ras lall h

5. teh :

Tahmis 1

Mısra: 8

Boş II i e yaramaz, faydasız.

P  -g hi nda okundu ya'ni ol ta'm ri 
Her teh  dest olmada mu t c-ı lu fi y veri 

teh  eylemez:

1. teh  eylemez:--mez

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bo altmak, boş hale getirmek.

C ma nig h  ehl-i n zar eylemez teh 
Ma  ad o d rb n ile takr b-i ne 'edir

teh  olsa:

1. teh  olsa:--den--sa

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Boş olmak, bo almı  olmak.

Olmaz şafâsı olsa tehî gonçe jâleden
Ümmîd-i neş'e eyleme bî-mey piyâleden

te'hîr:

1. **te'hîrden:--den**

Kıt'a 19

Mısra: 2

*Sonraya bırakma, geriye bakma, geciktirme,
geciktirilme.*

Pâdişâh-ı ehl-i sünnet Şeh Selîm-i şâlişîñ
Farzdır nâsa du'âsı havf olur te'hîrden

tek:

1. **tek:**

Kaside 12

Mısra: 15

Tek, yalnızca, sadece.

Tek dur uşûl-sâz-ı makâm-ı naşîhat ol
Dil meyl-i gûş-ı dem dem-i çeng ü rebâb ider

tekâpû:

1. **tekâpûdan:--dan**

Gazel 52

Mısra: 5

Çabalamak.

Tekâpûdan tama'kâr olsa lâger ten gınâ gelmez
Hemîşe iddiâh-ı tûşeye mürân şitâbândır

tekdîr-i tegâfûl eyleme:

1. **tekdîr-i tegâfûl eyleme:--me**

Murabba 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Anlamamazlıktan gelip azarlamak.

Bî-gâne revîşdir baña ta'zîr-i tegâfûl
Mânend-i Nebîl eyleme tekdîr-i tegâfûl

tekellûf:

1. **tekellûf:**

Gazel 74

Mısra: 5

Sıkıntı, zorluk, külfetli iş.

İstemez hîç tekellûf suhan-ı râst-nümâ
Ehl-i kizbîñ söziñi kayd-ı şasemden bilürüz

tekellûm itse:

1. **tekellûm itse:--se**

Gazel 111

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Konuşma, söyleme.

Virirdi cûşîş-i nev-cû-yı şîre mevc-i hayât
Tekellûm itse o nev-reste-i şikeste zebân

tekmîl ider:

1. **tekmîl ider:--(e)r**

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tamamlamak, eksiksiz hale getirmek.

Nokşânîñi tekmîl ider pertev-i vechi
Dogdı günün ey mâh-ı şeb-ârâ şeb-i âteş

tekmîl-i feyz-i mihr:

1. **tekmîl-i feyz-i mihr:**

Gazel 117

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güneşin bereketinin tamamı.

Tâb-ı meyle rûyuñ 'arz it zûlf-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmîl-i feyz-i mihr ile aḡşâmdan

tekrâr idüp:

1. **tekrâr idüp:--(ü)p**

Kaside 3

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Tekrarlamak.

Bu mısrâ'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

tekrâr olsun:

1. **tekrâr olsun:--sun**

Gazel 124

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Tekrarlamak, tekrar etmek.

Büselikden girelim nâz u niyâza ammâ
Hele tennî tene ten nagmesi tekrâr olsun

tekrâr olur:

1. tekrâr olur:--(u)r

Gazel 21
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Tekrarlamak, tekrar etmek.

Nazar bâzân-ı rü'yet 'ıyd ber-bâlâ-yı 'ıyd eyler
Hilâl-i bâde-i serşâr kim tekrâr olur her şeb

teksîr-i süfün kıldı:

1. teksîr-i süfün kıldı:--dı

Kıt'a 5
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Gemileri çoğaltmak.

Kıldı teksîr-i süfün deryâ-himem şâh-ı cihân
'Ömrini Hâk mevc-i deryâlar kadar efzûn kıla

tekye:

1. tekyede:-de

Kıt'a 48
Mısra: 14
Bir şeyhin liderliğinde ve idaresinde derviş grubunun bağlandığı dergâh, tekke.

'Ubeydullâh Ahrâr ile bi'l-cümle 'azîzânın
Değil mi sırları bu tekyede erbâbına meşhûd

2. tekyesiyle:-siyle

Kıt'a 53
Mısra: 11
Bir şeyhin liderliğinde ve idaresinde derviş grubunun bağlandığı dergâh, tekke.

Naş-bendi tekyesiyle kabrini yaptı o şâh
Kadrine bürhân-ı meşhûd eyleyüp bu meşhedi

tel kırup:

1. tel kırup:--(u)p

Kıt'a 101

Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
Âhengi, ses uyumunu veya düzeni bozmak.

Tel kırup muṭrib-i çarḥ eyledi devr-i nâ-sâz
Urdı mızrâb-ı ecel sâz-ı dil-i şeydâya

telâs:

1. telâs:

Gazel 42
Mısra: 3
Telaş, kaygı.

Küdek-eṭvârî telâş -ı nâ-be-câ rûsvây ider
Setr iderken 'aybını eṭfâl kendin gösterir

2. telâşım:--(ı)m

Gazel 108
Mısra: 5
Telaş, kaygı.

Telâşım eyledi zâhir vakâr-ı sîmâyı
O sîm-ten ile hem-âheng-i ḥâbdır gönlüm

telâş-ı fikr-i keç:

1. telâş-ı fikr-i keç:

Gazel 119
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Eğri, çarpık düşüncenin telaşı.

Düşer mi pîç-i tâba beste-i zülf-i giringîrin
Telâş-ı fikr-i keç gitmez mi aşhâb-ı tevekkilden

telef:

1. telefdedir:--de, --dir

Gazel 39
Mısra: 4
Yok etme, öldürme II Boş yere harcama, yıpratma.

'Uşşâkı ḥabs-i âh idemez kayd-ı zülf ile
Sermâyeyi o ehl-i hevâ hep telefdedir

telef itme:

1. telef itme:

Gazel 10
Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Telef etmek, boş yere harcamak.

Tiğ-ı gamzeñdir niyâm-ı ruḥşat it
Gel telef itme bu çağı sākiyâ

2. telef itme:--me

Gazel 10
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Telef etmek, boş yere harcamak.

Tiğ-ı gamzeñdir niyâm-ı ruḥşat it
Gel telef itme bu çağı sākiyâ

te' lif idüp:

1. **te' lif idüp:--(ü)p**
Kıt'a 20
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
(Bir eser) Kaleme almak.

Te' lif idüp kulüb-ı cihânı bu ḥayr ile
Ser- levḥa-i fuḥûl-ı kirâm oldı ḥabbezâ

temâşâ kılda:

1. **temâşâ kılda:--da**
Kıt'a 47
Mısra: 18
Kelime Tipi: -
Seyretmek, bakmak.

Muvaḳḳit-ḥâne-i nevle ḥişârı eyledi iḥyâ
Gelüp kılda temâşâ vaşfı bî-iḥtiyâr eyle

temâşâ-yı lebiñle:

1. **temâşâ-yı lebiñle:--i, --ñ, --le**
Gazel 104
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
(sevgilinin) dudağını seyretmek.

Temâşâ-yı lebiñle nûş-ı şahbâ-yı nigâh itsem
Ḥaḳâretle mey-i gül-rengi rüsvâ-yı nigâh itsem

temâyül:

1. **temâyülle:--le**
Terkib-bend 2

Mısra: 25
Meyl etme.

O temâyülle geh îmâ-yı selâm eyleyerek
Yüri 'uşşâkıñı pâ-mâl-i ḥurâm eyleyerek

temevvüc:

1. **temevvüc:**
Gazel 35
Mısra: 8
Dalgalanma II Coşma.

Cüş-ı baḥr-ı vuşlata bād-ı nesîm âh ise
Ol temevvüc şîve-i çîn-i cebîne bestedir

temkîn:

1. **temkînini:--i, --n, --i**
Gazel 24
Mısra: 5
Kontrol, tedbir II Sükunet, durgunluk, huzur.

Temkînini her fülke-i meşḥûn ider efzûn
Muẓṭarda olursañ yine izḥâr-ı refâh it

temkîni olsa:

1. **temkîni olsa:--sa**
Kaside 15
Mısra: 34
Kelime Tipi: -
Tedbirli/temkinli olmak.

Taḥrîkde olurdu 'ayân 'aczi şarşarıñ
Temkîni olsa tâb-dih-i lenger-i bahâr

temyîz:

1. **temyîzi:--i**
Gazel 64
Mısra: 9
Ayırma, ayrılma, seçme, seçilme.

Nebîlâ nîk ü bed temyîzi im'ân-ı nazardandır
Lisân-ı ḥâl ile girdârı şeyḥiñ gılzetin söyler

temyîz idemez:

1. **temyîz idemez:--e, --mez**
Gazel 122
Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Ayırt etmek.

Şive-i müstaḳbeli fark itmeyenler ḥâlden
İltifâtı idemez temyîz istîşkâlden

ten:

1. ten:

Gazel 52

Mısra: 5

Beden, cisim, vücut || aşğın teni.

Tekâpûdan tama'kâr olsa lâger ten gınâ gelmez
Hemîşe iddiḥâr-ı tüşeye mürân şitâbândır

2. tende:-de

Gazel 71

Mısra: 9

Beden, cisim, vücut || aşğın teni.

Cân mı kor tende Nebîl alsa daḥî göñlüm ele
El virir göstere ol rûḥ-ı muşavver ḥançer

tenbîh:

1. tenbîh:

Kıt'a 24

Mısra: 5

Uyarı, uyarma.

İtdi bu tenbîh ile ser-dâr-ı şadr-ı a'zâmın
Ḥaşma var mülk-i ademde eyle ta'yîn-i mekân

tenbîh itdi:

1. tenbîh itdi:--di

Kaside 15

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

*Bir şeyin belli bir biçimde ve yolda yapılmasını
üsteleyerek söylemek, uyarmak.*

Tenbîh itdi vaşf-ı gül-i zât-ı pâkiñi
Bülbül olınca bende-i fermân-ber-i bahâr

tenezzül:

1. tenezzülden:--den

Gazel 119

Mısra: 6

Alçak gönüllülük, tevazu.

Teveccüh şeyḥe lâzımdır mürîd-i ḥâkden ref'e
Bülend olmakda şânı şeb-neme mihriñ tenezzülden

tenezzül itmez:

1. tenezzül itmez:--mez

Kıt'a 57

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Meyletmek, yönelmek, değer vermek.

Çün tecessüm itmede nakşındaki feyzin bahâr
Gönçe-i şükûftesi itmez tenezzül şeb-neme

2. tenezzül itmez:--mez

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tenezzül etmek: Kendi durumuna aykırı düşen
bir şeyi kabul etmek.*

Uçmaga itmez tenezzül lâne-sâz-ı kurb olup
Bâl ü per kaydında olmaz mürğ-i bî-pervâ-yı feyz

tenfîz:

1. tenfîze:--e

Tahmis 2

Mısra: 18

Yerine getirmek (hükümler bağlamında).

Dir dimez yerde beşer gökde hümâ mecbûr olur
Emrini tenfîze bâ-ḥükm-i kazâ mecbûr olur

teng olur:

1. teng olur:--(u)r

Kaside 15

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Dar olmak II az kalmak.

Ey mefḥâr-ı zamâne ki vaşfîñla teng olur
Gül-gün-ı fikre vüs'at-i pehnâ-ver-i bahâr

tenhâ:

1. tenhâ:

Gazel 84

Mısra: 8

Yalnız, tek başına.

Düzahı eyleyüp makarr-ı cihân
Hulde tenhâ gider misiñ vâ'iz

tenhâ olan:

1. **tenhâ olan:--(a)n**

Kıt'a 78

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yalnız olmak.

Olsa besdir duht-ı rez mahrem baña
Hoş gelür tenhâ olan âlem baña

ten-i 'uşşâkı:

1. **ten-i 'uşşâkı:--ı**

Terkib-bend 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Âşıkların bedeni.

İtmezdi türe-rüz bu zulm ü meşakkatiñ
Pür-âteş eyledi ten-i 'uşşâkı firkatiñ

tennî tene ten:

1. **tennî tene ten:**

Gazel 124

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tennî tene ten (nağme adı).

Büselikden girelim nâz u niyâza ammâ
Hele tennî tene ten nagmesi tekrâr olsun

tennüre:

1. **tennüre:**

Kıt'a 17

Mısra: 2

*Mevlevî dervişlerinin semâ âyîni sırasında
giydikleri geniş eteklik.*

Sûziş-i gerdiş-i nâ-sâzı ile devrânıñ
Neyde tennüre döner baksa eger bu hâle

tennür-ı şebden:

1. **tennür-ı şebden:--den**

Müseddes 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gecenin ocağı, fırını (Gök cisimlerinin ışıık
saçması ile ateş arasında ilgi kurulduğundan gökyüzü
ocağa benzetilir).*

Girdi semmür-ı şehâb içre şovukdan âfîtab
Çıkmadı tennür-ı şebden şubh olunca mäh-tâb

tenük-zarf:

1. **tenük-zarf:**

Gazel 65

Mısra: 7

Kısa süre.

Büy-ı mey dâhi tenük-zarf oluna kâfidir
Dehen-i gonçeye yek katre-i şebnem yetişür

tenvîr-i kalb ideydi:

1. **tenvîr-i kalb ideydi:--e, --y, --di**

Terkib-bend 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kalbi aydınlatmak.

I

Tenvîr-i kalb ideydi o hürşîd-i tal'atiñ

tenzîl idüp:

1. **tenzîl idüp:--(ü)p**

Gazel 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Indirme, azaltma.

Zâhidi şıfıra çıkar tenzîl idüp

Var anı burun aşagı sâkiyâ

terahhum eyledi:

1. **terahhum eyledi:--di**

Kıt'a 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acımak.

Terahhum eyledi ol pâdişâh-ı merhamet-pîşe
Duyunca giryessin cüyende-i dermân-ı Mısr oldu

terakkî:

1. terakķi:

Gazel 115

Mısra: 14

İlerleme, yükselme.

Keşâkeşle Nebîlâ 'ukde-i âsân olur düşvâr
Gelür Kaysa terakķi şîve-i bî-câ-yı Leylâdan

terâzû:

1. terâzûnuñ:--nuñ

Gazel 92

Mısra: 8

Terazi II hassas ölçü aleti.

Sebük-serânda olur mı vakâr-ı ehl-i kemâl
Çıkar hevâya tehî keffesi terâzûnuñ

terâzû-yı dîde:

1. terâzû-yı dîde:

Gazel 111

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göz terazisi, göz kararı.

İdince halkı terâzû-yı dîde sencîde
Virir cevâb-ı muvâfîk büend ü peste zebân

terâzû-yı dü-çeşm-i 'âşık-ı pür-gam:

1. terâzû-yı dü-çeşm-i 'âşık-ı pür-gam:

Kıt'a 77

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çok dertli aşığın iki gözünün terazisi.

O maħbûb-ı girân-ı kadre nişâredir hem eşki
Terâzû-yı dü-çeşm-i 'âşık-ı pür-gam çeker hasret

terâzû-yı muhabbet kıl:

1. terâzû-yı muhabbet kıl:

Gazel 23

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk terazisi yapma.

Haţî-ı nev 'ayân oldı resen-bâz-ı hayâle
Kıl merdümek-i çeşmi terâzû-yı muhabbet

tercîh iderdi:

1. tercîh iderdi:--(e)r, --di

Kıt'a 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tercih etmek, seçmek.

Nuķuş-ı kâsrını tercîh iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbül feyzini vakt-i şehergâhıñ

tercîh olunur:

1. tercîh olunur:--(u)r

Gazel 76

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tercih etmek, yeğleme.

Hâl-i ruhsârıñı tercîh olunur bûs-ı lebi
Habb-ı 'anberde şafâ-yı mey-i gül-reng olmaz

tercümân:

1. tercümândır:--dır

Gazel 34

Mısra: 10

Çevirici, çeviren.

Ey Nebîl 'atf-ı nîgeh gûyâ lisân-ı hâldir
Güft-i gûyî râz-ı 'aşka tercümândır çeşm-i yâr

terennüm-sâz olur:

1. terennüm-sâz olur:--(u)r

Gazel 35

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şarkı söylemek.

Sûz-ı dil-berle terennüm-sâz olur kilik-i Nebîl
Nagme-i âhım bu şi'r-i âteşîne bestedir

teressüh itdi:

1. teressüh itdi:--di

Gazel 120

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Sızmak.

Nebîlâ baħr olur her kaţresi ğavvâş-ı efkâra
Tereşşüh itdi ma'nî nükte-i şîrîn me'âlimden

terfih-i fuâd evlemediñ:

1. **terfih-i fuad eylemediñ:** -me, -, -n-me, -di, --n

Gazel 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönlü rahatlatmak.

Büy-ı cânân ile terfih-i fuad eylemediñ
Kavlimiz bu idi ey bād-ı şabā n'oldı saña

tergib-i neş'edir:

1. **tergib-i neş'edir:** --dir

Gazel 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Neşeyi istemek, arzu etmek.

Ol hâl-i lebiñe nokta-i terkib-i neş'edir
Maẓmûn-ı hattı bûs ile tergib-i neş'edir

terhib-i neş'edir:

1. **terhib-i neş'edir:** --dir

Gazel 36

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mutluluk, sevinç merhabası.

Nüş eyleyüp sunarsa o meh duhter-i rezi
Zevk âşinā-yı şevkine terhib-i neş'edir

terk eyle:

1. **terk eyle:**

Terkib-bend 1

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

Bırakmak, vazgeçmek.

Zühre bu hevâdan oldı bî-hüş
Terk eyle yeter yeter bu nağme

2. **terk eyle:**

Kaside 12

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Bırakmak, vazgeçmek, uzaklaşmak.

Terk eyle gel 'ināyet idüp hâb-ı gafleti
Vaqt-i şehir duâları Hâk müstecâb ider

terk eylevelim:

1. **terk eylevelim:** --y, --e, --l, --i, --m

Mesnevi 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Ayrılmak, uzaklaşmak.

Terk eylevelim bu dâstânı
Gel söyleşelim ğam-ı cihânı

terk ide:

1. **terk ide:** --e

Kıt'a 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Terk etmek, vazgeçmek, bırakmak.

Cennetiñ keyf-i dâ'iminde
Terk ide ğayri fikr-i imsâki

terk ider:

1. **terk ider:** --(e)r

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Terk etmek, uzaklaşmak, ayrılmak.

Kaṭarıyla bahârı terk ider havf-ı şeh-i deyle
Şabâ kış kış idince âşiyân ber-düş olur bülbül

terk idüp:

1. **terk idüp:** --(ü)p

Tahmis 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Terk etmek, bırakmak.

Terk idüp Cibrîli maşhûb-ı Hudâ da'vet olup
Bu'dı ṭayy itdi o maṭlûb-ı Hudâ da'vet olup

terk it:

1. **terk it:**

Murabba 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bırakmak, vazgeçmek.

Terk it nişesti
Al kıla mestî

terk-i çirk-i mā-sivā:

1. terk-i çirk-i mā-sivā:

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İnsanı Allah'tan uzaklaştıran her şeyin
pisliğinden vazgeçmek.*

Takarrüb-cüy-i Haḳḳa terk-i çirk-i mā-sivā ister
Olan cüyende-i germ-ülfet-i ḥammām üryandır

terk-i çirk-i mā-sivādır:

1. terk-i çirk-i mā-sivādır:--dır

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İnsanı Allah'tan uzaklaştıran her şeyin
pisliğinden vazgeçmek.*

Terk-i çirk-i mā-sivādır herkese encām-ı kār
Def'e elbet aḫzını mecbūr olur kef-gīrlər

terk-i 'ilāc oldu:

1. terk-i 'ilāc oldu:--dı

Kıt'a 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlacı bırakma.

Feryādıma bakma ey ṭabīb benim
Terkīb-i feraḥ terk-i 'ilāc oldu bana

terkīb-i feraḥ:

1. terkīb-i feraḥ:

Kıt'a 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mutluluğun, sevincin bütünlüğü.

Feryādıma bakma ey ṭabīb benim
Terkīb-i feraḥ terk-i 'ilāc oldu bana

terkīb-i iksīrimdedir:

1. terkīb-i iksīrimdedir:--(i)m, --de, --dır

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karışımın bütünlüğü.

Gevher eyler kīmyā-yı mā'nevī sīm ü zeri
Düde-i şems ü kamer terkīb-i iksīrimdedir

tertib oldu:

1. tertīb oldu:--dı

Kıt'a 69

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Düzenlemek, sıralamak.

Harf-be-harf oldu yāya dek tertīb
Ya'nī lâzımlı bir eşer gibidir

tertib-i lisān evle:

1. tertīb-i lisān eyle:

Kıt'a 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dilinde düzenlemek, bir bütün oluşturmak.

Şenāsin şu gibi ezberle tertīb-i lisān eyle
Nedem kim maḥv ola sūz-ı nihān-ı āb-ı şāfiden

tervīc ider:

1. tervīc ider:--(e)r

Terkīb-bend 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değerini arttırmak.

Tervīc ider nifākını agyār-ı bed-gümān
Şāyān-ı i'timād mı güftār-ı ḥaşm-ı cān

tesbīh:

1. tesbīh:

Gazel 28

Mısra: 2

Tesbih || Zikir.

Eşk olur tār-ı nigāhımda mücevher tesbīḥ
Yār kim göstere der-kabza-yı ḥançer tesbīḥ

2. tesbīh:

Gazel 28

Mısra: 4

Tesbih || Zikir.

Rûz u şeb sanma ki beyhûde felek devr eyler
Mîhr ü meh iki nişân-dâne-i ahter tesbîh

3. tesbîh:

Gazel 28

Mısra: 6

Tesbih || Zikir.

Turma gözden geçirüp hâlini ta'dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim 'anber tesbîh

tesbîh çekerek:

1. tesbîh çekerek:--(e)rek

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tesbih çekmek, zikir etmek.

Rûtbe-i kıysa Nebîlâ çekerek vaşl ider
'Ukdedir rişte-i gîsûdaki muzmer tesbîh

tesbîh çeksin:

1. tesbîh çeksin:--sin

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tesbih çekmek, zikir etmek.

Sînesin keşfe işâret 'adet-i tekmesidir
Çeksin ol rûzı hîsâb itmege ezber tesbîh

tesbîh olunur:

1. tesbîh olunur:--(u)r

Gazel 85

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Benzetilmek II denk tutulmak.

Nice teşbîh olunur gerdeni billûra Nebîl
Şafvetinden görünür 'aks-ı nigâh-ı 'âşık

tesbîh olur:

1. tesbîh olur:--(u)r

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek, sürekli söylenmek.

Eşk olur târ-ı nigâhımda mücevher tesbîh
Yâr kim göstere der-kabza-yı hançer tesbîh

teshîr ide:

1. teshîr ide:--e

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Büyülemek, ele geçirmek, teslim almak.

Teshîr ide tâ dîdesi düş olduğu mülki
Ceyş-i fiteni gamze-i hûn-rîze sipâh it

te'sîr:

1. te'sîri:-i

Kaside 16

Mısra: 59

Etki, güç.

İder elbet nigâh-ı lutfi te'sîri zer-i hâlîş
Olan ruh-sûde-i seng-i deri şâhib-'ayâr oldı

te'sîr eylemişdi:

1. te'sîr eylemişdi:--miş, --di

Kıt'a 59

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Etki yapmak, etkilemek II hissedilmek, duyulmak.

Derûna eylemişdi iştiyâk-ı rû'yeti te'sîr
Bu şüret bendesin Mısra nihâyet eyledi ilķâ

te'sîr idüp:

1. te'sîr idüp:--(ü)p

Gazel 147

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Etkilemek, etki etmek.

Nâr-ı hâsed derûnuna te'sîr idüp yine
Zâhid niçün bezmde çenâr olmamış dahî

te'sîr-i ân:

1. te'sîr-i ân:

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Güzelliğinin tesiri, etkisi.

Bürüdet mâni'-i germiyyet-i cezb-i kulüb olmaz
O âhen-dilde var te'sîr-i ân mânend-i mîknâtı

te'sîr-i nefesden:

1. te'sîr-i nefesden:--den

Gazel 76
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Nefesin etkisi.

Sırr-ı hû kalbîni mir'ât ide nî-reng olmaz
Ânda te'sîr-i nefesden eşer-i jeng olmaz

te'sîr-i neş'eden:

1. te'sîr-i neş'eden:--den

Kaside 15
Mısra: 63
Kelime Tipi: -
Neşe, sevinç etkisi.

Sâki açıldı gül gibi te'sîr-i neş'eden
Bülbül olunca bezimde hınyâ-ger-i bahâr

teskîn eyledim:

1. teskîn eyledim:--di, --m

Gazel 107
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Sakinleştirmek, yatıştırmak.

Parlayup pür-âteş olmuşken o şûh-ı kîne-cû
Cûşîş-i pey-der-peyi eşkimle teskîn eyledim

teslîm eyledi:

1. teslîm eyledi:--di

Kıt'a 103
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Teslim etmek, vermek.

Ser-â-ser şoñra teslîm eyledi cüyâ-yı tahkîki
Bulup Zeyl-i Şakâyıkda olunca vâsıl-ı maşşûd

teslîm idince:

1. teslîm idince:--ince

Kaside 12
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Teslim etmek, vermek.

Teslîm idince ribka-i mülk-i itâ'ati
Hâk ol Rasûl-i Ekremi mâlik-riqâb ider

teslîm itdi:

1. teslîm itdi:--di

Gazel 97
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Teslim etmek, vermek.

Nokta-i şekki giderdi rûz-ı şeb feryâddan
Gördi teslîm itdi bülbül hâli şeb-bû rûyî gül

teslîm ol:

1. teslîm ol:

Kaside 12
Mısra: 49
Kelime Tipi: -
Boyun eğmek, teslim olmak.

Teslîm ol müfettiş-i ebvâbdır Hüdâ
Me'yûs eylemez kulını feth-i bâb ider

teslîm-i zimâm itmiş:

1. teslîm-i zimâm itmiş:--miş

Gazel 138
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Dizgini teslim etmek.

Bî-ta'ab menzil-res-i maşşûd olur elbet Nebîl
Kâ'id-i takdîre teslîm-i zimâm itmiş yine

teşmîr idüp:

1. teşmîr idüp:--(ü)p

Gazel 25
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Sivama, sıvanma II büyük bir gayretle teşebbüs etme.

Sâki teşmîr idüp ayağı yürüt
Neş'eyi sâkiyâ bayağı yürüt

teşne:

1. teşne:

Gazel 100

Mısra: 7

Susamış. II Çok hevesli, çok arzulu.

Teşne geçindiler selef hürmeti mahv ider halef
Zîr-i lebiñde nükte-i haţ-ı cevâzı neyleyim

teşne olmadı:

1. teşne olmadı:--ma, --dı

Tahmis 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Susamak; çok istekli, çok hevesli, çok arzulu olmak.

Şöyle dursun 'ayş u nûş-ı 'âlem-i dâr-ı fenâ
Olmadı teşne şarâb-ı kevşere mestân-ı 'aşk

teşne-i hüneri:

1. teşne-i hüneri:--i

Kıt'a 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ilme susamış II hüneri, yeteneği olma.

Nev-risâleyle teşne-i hüneri
İtdi sîr-âb-ı feyz-i ma'rifeti

teşne-i la'liñ olur:

1. teşne-i la'liñ olur:--(u)r

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lal gibi kırmızı dudağa susamış.

Teşne-i la'liñ olur beste-i zülf-i siyehiñ
Âb-ı hayvânsıñ ey mest-i mey-i naḥvet ü nâz

teşne-i neş'e-i dîdârı:

1. teşne-i neş'e-i dîdârı:--ı

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sevincine susamış.

Teşne-i neş'e-i dîdârı bilüp agzından
Çekdi şeyhî leb-i kevşer kodı cilve-i 'aşk

teşne-i seyri:

1. teşne-i seyri:--i

Kıt'a 47

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gezmeye susamış.

Letâfetle leb-i deryâda güyâ bir içim şudur
Bogaz içre gelüp ey teşne-i seyri karar eyle

teşne-i tafrava:

1. teşne-i tafrava:--y, --a

Kıt'a 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Böbürlenmeye, büyülenmeye susamış.

Teşne-i tafrava bu rütbe kerem
Çok mıdır menba'-ı 'inâyetden

teşne-leb:

1. teşne-leb:

Gazel 14

Mısra: 3

Çok susamış.

Şevkine teşne-leb hilâl-i kadeh
Şu'le-i aftâb ya'nî şarâb

tesrîb-i neş'edir:

1. tesrîb-i neş'edir:--dir

Gazel 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Neşeye sevk etmek, neşeye sevk eden.

Hakkımda nutkı ol leb-i mey-gün dilberin
Maḥmûr-ı bezm-i vaşlına tesrîb-i neş'edir

tesrîf:

1. tesrîfîñ:-in

Gazel 57

Mısra: 7

Gelmesiyle bir yeri onurlandırma, şerefendirme.

Teşrîfîñ eger dîdemi itmezse nemek-rîz
Hiç bezm-i meyiñ tadı kebâbîñ tuzı yokdur

teşrîf idüp:

1. teşrîf idüp:--(ü)p

Kıt'a 18

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek, şeref vermek.

Sa'âdetle idüp teşrîf gördi
Muvakkît-hâne bir cây-ı şıkaldır

teşvîk:

1. teşvîk:

Kıt'a 46

Mısra: 6

Şevklendirme. Şevke getirme.

Nâz eyleyüp dokuz mâh emr-i Hudâya bakdı
İndikde vâlideynin teşvîk kevnê geldi

tevbe-kâr-ı cefâ:

1. tevbe-kâr-ı cefâ:

Kıt'a 88

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Eziyetin tövbesini yapmış olan, günah olan
şeyleri yapmamaya karar vermiş olan.*

Hem-çü peymâne kırdı peymânı
And içerken o tevbe-kâr-ı cefâ

tevbîh:

1. tevbîh:--i

Kaside 12

Mısra: 43

Azarlamak, serzeniş etmek.

Tevbîhî gûş idince hîreddin bu güne dil
Bil-cümle i'tirâf ile redd-i cevâb ider

teveccüh:

1. teveccüh:

Gazel 119

Mısra: 5

Gönlünü bağlamış l yönelmiş.

Teveccüh şeyhe lâzımdır mürîd-i hâkden ref'e
Bülend olmakda şânı şeb-neme mihrîñ tenezzülden

teveccühü itdikde:

1. teveccühü itdikde:--dik , --de

Kaside 12

Mısra: 81

Kelime Tipi: -

Yönelmek il gitmek; yakınlaşmak.

İtdikde 'arş-ı a'zam-ı kalbi teveccühü
Dünyâyı dest-hûş-ı yed-i inkılâb ider

tev'em:

1. tev'em:

Gazel 65

Mısra: 14

Benzer, eş, denk.

'Aks-ı zülf ü ruhu çeşimimde yer eylemse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şîşede tev'em yetişür

2. tev'em:

Terkib-bend 1

Mısra: 11

Benzer, eş, denk.

'İydeyn mi kaşlarını tev'em
Dogmuş dü hilâl-i 'âlem-ârâ

tev'em-i sultân murâd:

1. tev'em-i sultân murâd:

Kıt'a 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sultan Murad'ın ikizi.

Yümn ile mevlûdî mesrûr eyledi 'âlemleri
Feth ü nuşret ola yâ Rab tev'em-i Sultân Murâd

tevfîk:

1. tevfîk:--e

Kıt'a 73

Mısra: 2

Allah'ın yardımı.

Her bir umûrî ehline tevfîz gösterir
Tevfîke Hâzret-i Şeh-i devrân karîndir

tevfik itse:

1. tevfik itse:--se

Kaside 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Allah'ın yardımı, Allah'ın, kulunun fiilini
rızasına ve muhabbetine uygun kılması, kulunu irâde
ve rızasına uygun işler yapmaya muvaffak kılması.*

'Amüd-ı şubhı engüşt-i işâret itse de tevfik
Görünmez zulmet-i fart-ı velehden yâ Rasûlallâh

tevfik-i hakka:

1. tevfik-i hakka:--a

Kıt'a 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah'ın yardımı.

Cihânda Hâzret-i Maḥmūd Hân-ı Gâzîniñ
Derûn-ı mülhemi tevfik-i Hakkâ me'vâdır

tevfik-i sübhânî:

1. tevfik-i sübhânî:

Kaside 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Her türlü kusurdan noksan olan Allah'ın
yardımıyla.*

Duḥûle kudret ihsân eyleye tevfik-i Sübhânî
Kuruldukda o dîvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

tevkîr:

1. tevkîrden:--den

Kıt'a 19

Mısra: 4

Saygı gösterme, ululama, ağırlama.

Huṭbesin Bercîs okursa minber-i eflâkde
Tigını Mirrîḥ virsün zâtına tevkîrden

tevriye-i vuslatı:

1. tevriye-i vuslatı:--ı

Gazel 82

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kavuşma tevriyesi.

Efsânede güldür diyerek maṭlab-ı bûlbûl
Dil tevriye-i vuslatı ihâm ile geçmiş

tezyîn eyledim:

1. tezyîn eyledim:--di, --m

Gazel 107

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Süslemek.

Şu'le-i âhım bu şeb hem-şekl-i pervîn eyledim
Meclis-i mâhı felekde bende tezyîn eyledim

tezyîn it:

1. tezyîn it:

Kıt'a 18

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Süslemek.

Bu tam târîhi tezyîn it güherle
Muvakkît-hâne-i nev bî-bedeldir

tıfl:

1. tıfla:-a

Gazel 89

Mısra: 9

Küçük çocuk.

O tıfla dâyesi lâlâyı söyledirse Nebîl
Dehân-ı tenge lafız-ı vecîz olur giderek

2. tıfl:

Kaside 12

Mısra: 24

Küçük çocuk.

Dogsa güneşler üstine bî-dâr olur mı hiç
Mestâne-dil o tıfl ile âheng-i ḥâb ider

tıflân-ı şitâ:

1. tıflân-ı şitâ:

Müseddes 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kış çocukları.

Aldı tıflân-ı şitâ deste gümüşden tıplar
Bir oyundur dürbâşa şüret-i pâ-küblar

tıfl-ı dil:

1. tıfl-ı dil:

Kıt'a 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül çocuğu.

Mâder-i bahtım Huda bîdâr ide
Mehd-i gamda tıfl-ı dil nâlândır

tıfl-ı endek-sâle:

1. tıfl-ı endek-sâle:--e

Gazel 129

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yaşı küçük çocuk.

Tehî şanma habâb-ı duht-ı rez düşîzelikdendir
Olur havfindan ekşer tıfl-ı endek-sâle tebhâle

tıfl-ı nâza:

1. tıfl-ı nâza:--a

Gazel 135

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nazlı çocuk II sevgili.

Fünûn-ı fitneyi ol tıfl-ı nâza çeşmi göstermiş
Füsûnda âfet-i devrân olur hiç iştibâh itme

tıfl-ı nâzım:

1. tıfl-ı nâzım:--ım

Gazel 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nazlı çocuk.

Nîdem ol tıfl-ı nâzım meyl-i hâb eylese meclisde
Hikâyât-ı niyâzımda olur havf u recâ peydâ

2. tıfl-ı nâzım:

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nazlı çocuk.

Hayâlîñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşırında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hûn-âb-ı çeşmimdir

3. tıfl-ı nâzım:--(ı)m--ı, --m

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nazlı çocuk (körpe sevgili).

Hayâlîñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşırında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hûn-âb-ı çeşmimdir

tığ:

1. tığmı:--ı, --n, --ı

Kıt'a 19

Mısra: 4

Kılıç.

Huṭbesin Bercîs okursa minber-i eflâkde
Tığını mirrîḥ virsün zâtına tevķîrden

2. tığmı:--ı, --n, --ı

Gazel 43

Mısra: 10

Ok II Sevgilinin yan bakışı veya kirpiği.

Zulme amâde olur zâlim felek mesnedsede
Tığını der-dest idüp behrâm kendin gösterir

tığ çekmiş:

1. tığ çekmiş:--mış

Gazel 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kılıç çekmek || Sevgilinin öfkeli yan bakışı.

Tığ çekmiş gamzeden bir hûn-feşândır çeşm-i yâr
Sanki mirrîḥ-i sipihr-i hûsn ü ândır çeşm-i yâr

tığ-ı gamzeñdir:

1. tığ-ı gamzeñdir:--dır

Gazel 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(sevgilinin) yan bakış kılıcı.

Tığ-ı gamzeñdir niyâm-ı ruḥşat it
Gel telef itme bu çağı sâkiyâ

tığ-ı gamzeñle:

1. tığ-ı gamzeñle:--ñ, -(i)le

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin öldürücü yan bakışının kılıcı.

Yäre eylerdi açıktan gayreti 'izz ü kūsūr
Tığ-ı gamzeñle ciğer hūn oldığım görseydi Kays

tığ-ı hūn-feşānında:

1. tığ-ı hūn-feşānında:--ı, --ñ, --da

Murabba 6

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kan saçıcı kılıç.

Bir eli tığ-ı hūn-feşānında
'Aceb ol yāriñ infī'ālī mi var

tığ-ı müjeñ:

1. tığ-ı müjeñ:

Terkib-bend 3

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Kirpik kılıcı, kılıca benzer kirpik II sevgilinin
yan bakışları.*

İmdād iderse hısmıñ eger pek yamāndır
Tığ-ı müjeñ ne rütbede bir hūn-feşāndır

tığ-ı nāzı:

1. tığ-ı nāzı:--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Naz/cilve kılıcı.

II

Çekdikde o gamze tığ-ı nāzı

tığ-ı tab'-ı zıyā-pāşle:

1. tığ-ı tab'-ı zıyā-pāşle:

Gazel 44

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Işık saçan parlak kılıç.

Bu tığ-ı tab'-ı zıyā-pāşle cenāb-ı Hālīm
'Aceb ki mülket-i nazm içre pādīşāh mıdır

tih-i gamı:

1. tih-i gamı:--ı

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam çölü II keder veren dünya.

Tih-i gamı dil şanma ki ikdām ile geçmiş
İmdād-ı ayağ-ı mey gül-fām ile geçmiş

tnāb ider:

1. tnāb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 92

Kelime Tipi: -

İp yapmak.

Görse ğubār-ı bārgēh-i rif'atīñ felek
Tār-ı şuā'-ı şemsiñi zerrīñ tnāb ider

tnāb-ı bārgēh-i rif'at olmaz:

1. tnāb-ı bārgēh-i rif'at olmaz:--maz

Kıt'a 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüce sarayın çadır ipi olma.

Yine olmaz tnāb-ı bārgēh-i rif'at ol şāha
Olursa tār-ı şemse rişte-i enzār eger meşdūd

tir:

1. tirimdedir:--(i)m, --de, --dir

Gazel 41

Mısra: 8

Ok II Sevgilinin yan bakışı veya kirpiği.

Menzilim dursun ğubār-ı pāyime irmek muhāl
Riše-i perr-i hümā-yı ma'rifet tirimdedir

tir atıldı:

1. tir atıldı:--dı

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ok atmak II Bakmak; sevgilinin kirpik oklarını fırlatması.

Atıldı zîb-i şadr-ı vaşl iken çün tîr dūr oldum
Çıkup vaşf-ı kemân-ebürsî fâl-ı hasbiḥâlimde

tîrâşîde itmişler:

1. **tîrâşîde itmişler:**--miş, --ler

Gazel 115

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İşlenme, yontulma.

Me'âl-i vaşlı itmişler ḥaṭ-ı nevden tîrâşîde
Olur her müşkil âsân nüṣṣa-i pâk-i muḥaṣṣâdan

tîrâz-ı dâmen-i leylî olmuşken:

1. **tîrâz-ı dâmen-i leylî olmuşken:**--muş, --ken

Kaside 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gece eteğinin süsü olmak.

Sevâd-ı fışkı olmuşken tîrâz-ı dâmen-i leylî
Ne ḥâşıldır bu âh-ı şubḥehden yâ Rasûlallâh

tîre:

1. **tîredir:**--dir

Gazel 102

Mısra: 6

Bulanık, kara, karanlık.

Ḥaşm-ı meh-tâb şebim düşmen-i ḥûrşîd günüm
Tîredir leyl ü nehârım aña mı acıyayım

tîre ider:

1. **tîre ider:**--(e)r--(i)m

Kaside 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kararmak, bulanmak.

Sevâd-ı cürm olup nûr-ı siyâhî yâ Râsûlallâh
İder luṭfuñla necmim tîre mâhî yâ Rasûlallâh

tîre-rûz:

1. **tîre-rûz:**

Gazel 78

Mısra: 3

Günleri karanlık, karanlık gün.

Ḳayd-ı zûlfî tîre-rûz itmezdi Leylânîñ anı
Beste-i gîsû-yı şeb-gün oldığım görseydi Ḳays

tîre-rûz itmezdi:

1. **tîre-rûz itmezdi:**--mez, --di

Terkib-bend 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Günüñü karartmak.

İtmezdi tîre-rûz bu zulm ü meşakkatiñ
Pür-âteş eyledi ten-i 'uşşâķı fırkatîñ

tîr-i kazâ:

1. **tîr-i kazâ:**

Terkib-bend 1

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

"Kazâ oku" Kader.

Çün tîr-i kazâ göze görünmez
Bî-ḳayd-ı siper gider teğâfûl

tîr-i müjvele:

1. **tîr-i müjvele:**--yle

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kirpik oku II sevgilinin kirpiği veya bakışı.

Peyveste olsa kaşları çîn-i cebînine
Tîr-i müjvele sîneleri hep deler gider

tîr-i müjgân:

1. **tîr-i müjgân:**

Gazel 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Sevgilinin) kirpik okları.

Pey-rev-i pîr mi pesmânde-i tedbîr misiñ
Tîr-i müjgân ile ey ḳadd-i dü-tâ n'oldı saña

tîr-i müjgânın:

1. **tîr-i müjgânın:--l, --n**

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kirpik okları, (sevgilinin) oka benzeyen
kirpikleri.*

Görince rûh-ı Rüstem havfa düşmüş tîr-i müjgânın
Çeküp bir hû dimiş İsfendiyâra dîdeler rûşen

2. **tîr-i müjgânın:--l, --n**

Gazel 127

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kirpik okları, (sevgilinin) oka benzeyen
kirpikleri.*

Tîr-i müjgânın yetişdi câna dek (Nûrî)
Ey kemân-ebrû saña şad âferîn (Nebîl)

tîr-i rüstem:

1. **tîr-i rüstem:**

Kıt'a 59

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Rüstem'in oku.

Bu ta'îmin dimiş İsfendiyâra görme hacletdir
Atup bu tîr-i Rüstem eflâh-i 'aynın idüp îmâ

tîrler:

1. **tîrler:**

Gazel 63

Mısra: 16

Ok.

Âhı girdâr-ı keçî bâlâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır meydân kemâniñ tîrler

tırnak:

1. **tırnağdan:--dan**

Gazel 151

Mısra: 8

Tırnak.

Hem-şu'le-i yâkût it engüşt-i muhannâda
Tırnağdan alır keyfî peymâneyi gördüñ mi

tiryâkî:

1. **tiryâkî:**

Kıt'a 10

Mısra: 14

Tiryaki Mustafa.

Yazdı kıl-k-i Nebîl târîhin
Yedi berş-i eceli Tiryakî

tîşe:

1. **tîşeden:--den**

Gazel 66

Mısra: 5

Balta. keser. kazma.

Nağş-ı takdîre bakın âzâde-serdir tîşeden
Vuşlât-ı Şîrine lâyık Hüsrev-i pervîz olur

2. **tîşe:**

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Balta. keser. kazma.

'Aşkîñla uraydı tîşe Ferhâd
Ser-rişte-i ser-zenişdi Kaysa

tîşe-i 'aşkı:

1. **tîşe-i 'aşkı:--l**

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk baltası.

Çıkarmışdı hevâ-yı zülfî başa tîşe-i 'aşkı
Benim hayret-fezâ-yı Kays u Ferhâd olduğım günler

tîşe-i endîşe:

1. **tîşe-i endîşe:**

Tahmis 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Düşünce baltası/kazması.

Gerçi bulduk gevher-i 'aşkıñ Nebîlâ kânını
Tîşe-i endîşe ile yokladık her yanını

tıynet-i tākde:

1. **tıynet-i tākde:--de**

Gazel 74

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Üzüm ağacının yaratılışı.

Tıynet-i tākde muzmer ise de bŷy-ı şafā
Neş'e-i cām-ı meyi himmet-i Cemden bilürüz

tıynet-i tākimdedir:

1. **tıynet-i tākimdedir:--i, --m, --de, --dir**
Gazel 38
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Üzüm ağacının yaratılışı.

Cām-ı nazmımda n'ola ma'düm ise reng-i humār
Zevk-i bŷs-i la'l-i dilber tıynet-i tākimdedir

tız itmiş:

1. **tız itmiş:--miş**
Gazel 151
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Keskinleştirmek.

Zülfinde Nebīl-āsā kaydın görür ey gāfil
Dendānını tız itmiş ol şāneyi gördün mi

tohm-efsān:

1. **tohm-efsān:**
Gazel 30
Mısra: 11
Tohum saçan.

Zülfı tohm-efsān olunca ol ruh-ı hŷy-gerdeye
Jāle-i gülden yeşermiş haṭṭ-ı şeb-bŷ koymuş ad

tohm-ı gül-i emel:

1. **tohm-ı gül-i emel:**
Kıt'a 74
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Arzu, istek gülünün tohumu.

Tohm-ı gül-i emel çemen-i haṭṭın içredir
Fasl-ı bahāra olsa nola i'tibārımız

top olsa:

1. **top olsa:--sa**
Kıt'a 58
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Toplanmak, bir araya gelmek.

Deryādaki nev'-i güher maḥşŷl-i kām-ı sīm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahā-yı Topkapu

top-ı ra'd:

1. **top-ı ra'd:**
Kıt'a 59
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Gök gürültüsünün topu.

İşitsün top-ı ra'd āşubının ŷslŷb-ı ta'līmın
Hasedle dŷşmenān-ı dīn ü devlet çatlasun her cā

torlak:

1. **torlak:**
Kaside 16
Mısra: 32
Toy, genç.

Gazel-perdāz olup sŷnbŷl teber ṭavr-ı kalendarle
O Torlak gŷyiyā Bektāş-i zī - iştihār oldu

toz:

1. **toz:**
Gazel 27
Mısra: 3
Toz.

Nice toz kŷpmiş ayağ-ı Cemde bu meydānda
Ehl-i zevkīn bir nişānı yok mı menzillerde hiç

2. **tozı:--ı**
Gazel 57
Mısra: 4
Toz.

Dilden silinŷp gitdi gubār-ı haṭ-ı dilber
Şimdi o fezālarda hevānıñ tozı yokdur

toz koparmaz:

1. **toz koparmaz:--maz**
Kaside 16

Mısra: 75

Kelime Tipi: **Deyim**

Toz kaldırmak II tozu dumana katmak. Ortallığı altüst etmek.

Benim fahriyyede Gül-gün-ı tab'ım toz koparmaz mı
Ki zîrâ 'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu

tübâ-hırâm:

1. **tübâ-hırâmın:**--ı, --ñ

Gazel 112

Mısra: 3

Cennetteki Tuba ağacı gibi salınan (yürüyüşlü).

Ben zülfi sāyesinde o túbâ-hırâmın āh
Mağbüte rûz-gâr idim eyvāh bir zamān

tûde-i hākister:

1. **tûde-i hākister:**

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kül yığını.

Olsa yek şemme-i sûz-ı dile mazhar micmer
Yanarak tûde-i hākister olur her micmer

tûde-i hākister-i bahār:

1. **tûde-i hākister-i bahār:**

Kaside 15

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Baharın kül yığını.

Olsaydı feyz-bağş-ı zemîn hāk-i dergehi
'Anber olurdu tûde-i hākister-i bahār

tûde-i karārı:

1. **tûde-i karārı:**--ı

Terkib-bend 1

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Karar yığını.

Maḥv eyledi tûde-i karārı
Ol ğamzeyi berķ-i ḥırmen itdiñ

tûfân-hurûs:

1. **tûfân-hurûs:**

Gazel 143

Mısra: 7

Coşan tufan.

Mûsta'iddânı ider şāḥib-nefes tûfân-hurûş
Baḥr olur muḥtāc taḥrîk-i nesîme cûşda

tüfeng:

1. **tüfeng:**

Gazel 15

Mısra: 3

Tüfek II hücum borusu; savaş, saldırı.

Baṭ-ı şarāba muvāfiķ ağır tüfeng midir
Nefs ile şayd olunurmuş şikār 'ālem-i āb

2. **tüfengi:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 85

Tüfek II hücum borusu; savaş, saldırı.

Deste alıcak gehî tüfengi
Gökden düşürir şaff-ı külengi

3. **tüfengi:-i**

Mesnevi 1

Mısra: 89

Tüfek II hücum borusu; savaş, saldırı.

İtdikçe tüfengi zîb-i desti
Kurşundur olan naşîb-i desti

tûğ-ı şāhî:

1. **tûğ-ı şāhî:**

Gazel 65

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sultana ait sancak. (Sevgilinin saçı bağlamında).

Zülf-i reyḥanı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tûğ-ı şāhî ise maḳşûd o perçem yetişür

2. **tûğ-ı şāhî:**

Kaside 16

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Sultana ait sancak. (Tûğ-ı şâhî, hükümdarlık tuğu ve bir lâle çeşidinin adıdır.).

O şeş-hâne kadeh bārūt-ı meyle sâkiyâ dolsun
Dikildi tûğ-ı şâhî ğamla vakt-i kâr-zâr oldu

tûğ-ı şâhîdir:

1. tûğ-ı şâhîdir:--dir

Murabba 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sultana ait sancak. (Sevgilinin saçı bağlamında).

O perçem tûğ-ı şâhîdir
‘Alem ‘uşşâkıñ âhıdır

tûl-ı ‘ömr:

1. tûl-ı ‘ömr:

Kıt'a 57

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Ömrün uzunluğu.

Kelle-i a‘ dâsı olsun gülle-i kâhira nişân
Tûl-ı ‘ömr ihsân idüp Allâh o şâh-ı mülheme

tûmâr:

1. tûmâr-ı:--ı

Kaside 3

Mısra: 4

Dürülüp yuvarlak yapılmış şey, tomar.

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün
İdüp Hâk hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh

türâb ider:

1. türâb ider:--(e)r

Kaside 12

Mısra: 114

Kelime Tipi: -

Toprak etmek, parçalanmak.

Ref‘ eylemezse lutfuñ eger hâkden beni
Şükri o demde rif‘at-ı kadre türâb ider

türbe-i vâlâ:

1. türbe-i vâlâ:

Kıt'a 103

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Üstün, yüce, mübarek türbe.

Bu yatdıkça hıdemâsınıñ ‘ömrin füzün itsün
Yeñiden türbe-i vâlâ yapıldı hâne-i ma‘hüd

2. türbe-i vâlâ:

Kıt'a 54

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yüce türbe.

Yeñiden türbe-i vâlâ ile bir hân-kah yapıldı
İde feyz-âşinâ-yı hâlvat-i der-encümen meşhed

tür-ı dil-i agâhı:

1. tür-ı dil-i agâhı:--ı

Muhammes 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kalp gözü açık Tur Dağı.

Feleğin devrile mihr ü mâhı
Gösterir Tür-ı dil-i agâhı

türk-beccce:

1. türk-beccce:

Gazel 146

Mısra: 7

Türk çocuğu.

Ey Türk-beccce Kaştamonudan mısıñ ‘aceb
Zabı eylediñ bu eski sarây-ı muhabbeti

turma:

1. turma:

Gazel 28

Mısra: 5

Durma, bekleme.

Turma gözden geçirüp halini ta‘dâddadır
Dest-i endîşede şemm eyledim ‘anber tesbîh

turra:

1. **ṭurrasın:-sı, -n**

Gazel 19

Mısra: 6

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Bir ucu gerdende zîb-i düş idüp
Ṭurrasın mânend-i şâl itmiş bu şeb

2. **ṭurrası:-sı**

Gazel 33

Mısra: 5

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Ol perî-şânın perîşân ṭurrası
Hüş-yârı eylemiş medd hüş-yâr

ṭurra-i ṭarrârdan:

1. **ṭurra-i ṭarrârdan:--dan**

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hilekar, dolandırıcı saç II Sevgilinin alnındaki

saç.

Söz bulunmaz la'l-i şekker-bârdan gel açma bahş
Pek uzundur ṭurra-i ṭarrârdan gel açma bahş

turre:

1. **ṭurreler:--ler**

Gazel 20

Mısra: 3

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Ṭurreler şebhûn-ı ârâma çözülmüş gâlibâ
Ceyş-i müjgân hân mân-ı hâba sevķ olmış bu şeb

2. **ṭurreleri:-ler, -i**

Gazel 49

Mısra: 6

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Pertev-i vechi yakup itmiş siyâh
Ṭurreleri hâle-i ruhsârıdır

3. **ṭurreler:-ler**

Gazel 50

Mısra: 4

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Her şikenci devr-i başı hüşdur
Ṭurreler serheng-i ruhsârıñ mıdır

4. **ṭurresinde:--sin, --de**

Gazel 68

Mısra: 9

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Nebîlâ turrelerinde gösterir Hârût u Mârûtı
Nedem ol gamze-i sehârî izhâr-ı füsûn ister

5. **ṭurresini:-sı, -ni**

Gazel 86

Mısra: 14

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Şüretin buldı Nebîlâ yine müşâk-ı hayâl
Çözdürüp ṭurresini perde kodı cilve-i 'aşķ

6. **ṭurresi:-s, -i**

Gazel 92

Mısra: 3

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Aṭarda ṭurresi izhâr-ı dūd-ı âh itmez
Derûn-ı 'anberi yakmaz mı gayreti bünüñ

7. **ṭurre:**

Gazel 105

Mısra: 3

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Ṭurre sermâye-i 'aķla zarar ey serv-i revân
Bu hevâiligi sayeñde kazandım bilürüm

8. **ṭurreleri:-ler, -i**

Gazel 145

Mısra: 3

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

Atınca düşına şad-nâz ile o ṭurreleri
Küsûf-ı mihr-i ruķı incilâya yüz tütdu

9. **ṭurreyi:--y, --i**

Terkib-bend 1

Mısra: 128

Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.

İşte bu hükümet-i Kıraküş
Ol turreyi zîb-i dūş idince

turre-i cibrîl-i bendini:

1. **turre-i cibrîl-i bendini:--i, --n, --i**

Kaside 12

Mısra: 87

Kelime Tipi: -

Bağlanmış Cebrail'in saç lülesi.

Yâd ile o turre-i Cibrîl-i bendini
Âh-ı derûnı dâğ-ı dil-i müşg-i nâb ider

türş-rû:

1. **türş-rû:**

Gazel 142

Mısra: 10

Ekşi yüzlü, asık suratlı.

Def'-i şafrâ-yı ğam eyler neş'e-i leymûn ile
Türş-rû ızhâr iden agyârı istîşkâlde

tut-:

1. **tutmazsa:--maz, --sa**

Gazel 46

Mısra: 8

Kabul etmek, benimsemek.

Çıkar tâ çarha şâh-ı kibri ser-keşlikle hûd-bîniñ
Dıraht-ı 'ömri bâr-ı ser-zeniş tutmazsa müşkildir

2. **tutinca:--ınca**

Kıt'a 54

Mısra: 8

Kabul etmek, benimsemek.

Murâd itdikçe gerdün habbeyi bir kubbe itmez mi
Tutinca 'aksini bu şüretiñ mañv olmuş ol günbed

3. **tutmazsa:--maz, --sa**

Gazel 46

Mısra: 1

Ele geçirmek, yakalamak.

O nev-res serv-kadd başka revîş tutmazsa müşkildir
Kıyâmet kopmadan ol bir işi tutmazsa müşkildir

4. **tutarsa:--(a)r, --sa**

Kıt'a 72

Mısra: 3

Ele geçirmek, yakalamak.

Tutarsa rişte-i feyzin Nebîlâ
İrer elbet yed-i Abdâl Murâda

5. **tutmadıysa:--ma, --dı, --y, --sa**

Kıt'a 56

Mısra: 2

Söz tutmak, dediğini yapmak.

Müfti-i Kaştamonı ol fâzıl-ı cihânıñ
Kim tutmadıysa kavlin semt-i haţâyâ gitdi

6. **tutarak:--arak**

Gazel 24

Mısra: 7

Tutmak, kaplamak.

Dâl bañr-ı sirişke tutarak târ-ı nigâhı
Ey merdüm-i dîdem yûri ta'lîm-i şinâh it

7. **tutup:--(u)p**

Kaside 5

Mısra: 1

Tutmak, kaplamak.

Girîbânıñ tutup ebr-i günâhım yâ Rasûlallâh
Şarılsun dâmen-i eflâke âhım yâ Rasûlallâh

8. **tutmazsa:--maz, --sa**

Gazel 46

Mısra: 6

Tutmak. II nasihat bağlamında dinlemek.

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulûb itmek
Benim bu pendim ol tûfî-meniş tutmazsa müşkildir

tut:

1. **tutdı:--dı**

Kıt'a 7

Mısra: 6

Tutmak, kaplamak.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı mañz oldu 'ayân
Pertev ile mehd içinde tutdı dehr-i a'zamı

2. **tutdı:-dı**

Kıt'a 102

Mısra: 16

Tutmak, kaplamak.

Beş vakitte du'ası vakf-ı zebân
Tutdı medhi bu mülk-i şeş ciheti

tüti:

1. **tüti-meniş:**

Gazel 46

Mısra: 6

*İşittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri
söyleyebilen kuş türü; aşık.*

Bu şüretde düşer mi kesr-i mir'ât-ı kulüb itmek
Benim bu pendim ol tüti-meniş tutmazsa müşkildir

2. **tütiye:-y, -e**

Muhammes 3

Mısra: 8

*İşittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri
söyleyebilen kuş türü; aşık.*

'Aşıka ol sîne lâzım
Tütiye âyine lâzım

tütivâ-vı dide-i agyâr ol:

1. **tütivâ-yı dide-i agyâr ol:**

Kıt'a 92

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yabancı gözlerin sürmesi olma.

Nûr-ı 'aynım geldi haţ bîdâr ol şimden gerü
Tütivâ-yı dide-i agyâr ol şimden gerü

tutus:-

1. **tutusdukda:--duk, --da**

Gazel 106

Mısra: 9

Tutuşmak II yanmak.

Tutusdukda dehân-ı hâhişim bûs-ı taḥayyûlden
Ruh-ı yâri Nebilâ şu'le-i süzâna beñzetdim

2. **tutuşur:-ur**

Gazel 123

Mısra: 6

Tutuşmak II yanmak.

Göremem vech-i şebah mihr-i cihân-ârâda
Tutuşur nâr-ı nigh şu'le-i dîdârından

3. **tutuşdurdum:--dı, --m**

Gazel 149

Mısra: 9

Tutuşmak II yanmak.

Ben câme ḥab-ı şabrı tutuşdurdum ey Nebîl
Eṣvâbî tâb-ı meyle o dilber çıkardı mı

tutuşdur:-

1. **tutuşdurur:--(u)r**

Gazel 55

Mısra: 1

Tutuşturmak, yanma sürecini başlatmak.

Al çak bu câmı vir o civânım tutuşdurur
Kibrîr-i mey fetîl-i figânım tutuşdurur

2. **tutuşdurur:--(u)r**

Gazel 55

Mısra: 2

Tutuşturmak, yanma sürecini başlatmak.

Al çak bu câmı vir o civânım tutuşdurur
Kibrîr-i mey fetîl-i figânım tutuşdurur

3. **tutuşdurur:--(u)r**

Gazel 55

Mısra: 4

Tutuşturmak, yanma sürecini başlatmak.

Sengi fenâr-ı cisme atup lu'b-ı nâzda
Nev-restedir o rûḥ-ı revânım tutuşdurur

4. **tutuşdurur:--(u)r**

Gazel 55

Mısra: 6

Tutuşturmak, yanma sürecini başlatmak.

Şüret-ger-i ḥayâl olamam perde-i dili
Şem'-i derûn-ı şu'le-feşânım tutuşdurur

5. **tutuşdurur:--(u)r**

Gazel 55

Mısra: **8**

Tutuşturmak, yanma sürecini başlatmak.

Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile
..... meh āhı sūz-ı nihānım tutuřdurur

6. **tutuşdurur:--(u)r**

Gazel 55

Mısra: **10**

Tutuşturmak, yanma sürecini başlatmak.

Āteř-zebān-ı nazmı ma'ānide ey Nebīl
Bu şi'r-i āteřin-i beyānım tutuşdurur

tuzlı:

1. **şuzlı:**

Kıt'a 92

Mısra: **4**

Tuzlu.

Yok yere olduñ nemek-riz-i řarāb-ı la'l-i yār
şuzlı şat biz gitdik ey şaş var ol şimden gerü

3.2.24. U

'ubeydullāh ahrār:

1. 'ubeydullāh ahrār:

Kıt'a 48

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Nasırüddin Ubeydullāh b. Mahmūd eş-Şâî Es

Semerkandî; Nakşibendi Şeyhi.

'Ubeydullāh Ahrār ile bi'l-cümle 'azîzânî
Değil mi sırları bu tekyede erbâbına meşhûd

'ubüdiyyet:

1. 'ubüdiyyetde:-de

Gazel 42

Mısra: 13

Kulluk II aşırı derece bağlılık.

Hakka lâzımdır 'ubüdiyyetde sebkat ey Nebîl
Hidmete kim itse isti'câl kendin gösterir

uç:

1. uç:-i

Gazel 105

Mısra: 13

Uç kısmı.

Destiñe girmez uçı üstine pek dönme Nebîl
Fikr-i âgüş-ı miyân ile dolandım bilürüm

2. uçmaga:-mağa

Kıt'a 69

Mısra: 28

Havalanmak, uçmak.

Elfî güyâ hüma-yı evc-i hüner
Uçmaga bāsi bāl ü per gibidir

3. uçmaga:-mağa

Murabba 1

Mısra: 27

Havalanmak, uçmak.

Aña uçmaga ruḥşat vir
Şefâ'at yâ Rasûlallāh

4. üç:

Gazel 45

Mısra: 1

"Üç" sayı sıfatı.

Üç hâli var ki fitne-i mülk-i şürûrdur
Güyâ ruḥuñda nokta-i şekk-i sürûrdur

5. üç:

Kıt'a 69

Mısra: 38

"Üç" sayı sıfatı.

Sîni dendânın eyledi ser-tîz
Şîni üç dâneli şemer gibidir

uç:-

1. uçmuş:--muş

Gazel 27

Mısra: 7

Uçmak, havalanmak.

Gülle müldeñ reng ü bû bülbüldeñ uçmuş fikr-i hû
Yok mu güş u dimâg ehl-i nazar dillerde hiç

2. uçsada:--sa, --da

Kıt'a 93

Mısra: 3

Uçmak, havalanmak.

'Âlim olan uçsada kâr eylemez
Câhil olur mu 'teber-i rüzgâr

3. uçdu:--du

Müseddes 1

Mısra: 2

Uçmak, havalanmak.

Taḫra-i berf ile kopardı ey hezâr âşüblar
Berg-i verd uçdu hevâlandı yine maṭlûblar

uçmağ:-

1. uçmaga:-a

Gazel 83

Mısra: 3

Cennet. II uçmak, havalanmak.

Uçmaga itmez tenezzül lâne-sâz-ı kurb olup
Bâl ü per kaydında olmaz mürğ-i bî-pervâ-yı feyz

‘ūd:

1. ‘ūduñ:--u, -ñ

Gazel 91

Mısra: 4

*Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir
tür kıymetli ağaç.*

Züvvārīñ ider âteşte yandığın işmām
Süzān olarak bñy-ı feşān oldığı ‘ūduñ

uğra-:

1. uğrasa:--sa

Gazel 140

Mısra: 10

Uğramak II ziyaret etmek.

Neş'e-riz olmasa sahil-res-i bezm olma muhāl
Uğrasa keşti-i mey mevsim-i tñfānımıza

ugurlu:

1. ugurludur:--dur

Gazel 45

Mısra: 10

Uğur getirdiğine inanılan şey.

Kırsa ‘aceb mi şişe-i kalbim benim o yār
Tārīh-i sāl çünkü Nebilā ugurludur

‘ukbā:

1. ‘ukbāya:--y, --a

Kıt'a 43

Mısra: 1

Ahiret, öbür dünya.

Bir vezir İbnü'l- vezir ‘azm eyledi ‘ukbāya āh
Reşk iderdi rāyına her Āşāf-ı pür-ihtişām

2. ‘ukbāya:

Kıt'a 101

Mısra: 12

Ahiret, öbür dünya.

Fevti tārīhi segāh ile karar itdi Nebil
Gitdi Şeydā Dede yā hñ diyerek ‘ukbāya

‘ukde:

1. ‘ukdedir:--dir

Gazel 28

Mısra: 10

*İçe dert olan şey II Düğüm II Bir gezegen
yörüngesinin her iki ucu.*

Rütbe-i kıysa Nebilā çekerek vaşl ider
‘Ukdedir rişte-i gīsūdaki muzmer tesbīh

‘ukde-i āsān:

1. ‘ukde-i āsān:

Gazel 115

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kolay düğüm.

Keşākeşle Nebilā ‘ukde-i āsān olur düşvār
Gelür Kıysa terakki şive-i bñ-cā-yı Leylādan

‘ukde-i gīsūsı:

1. ‘ukde-i gīsūsı:--sı

Gazel 141

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Omuz üstüne dökülen saçın düğümü.

Çözölmüş ‘ukde-i gīsūsı gördüm bezm-i ma‘nāda
Açıldı sünböl-i ter şişe-i çeşm-i hayālimde

‘ukde-i müşkil-ter-i bahār:

1. ‘ukde-i müşkil-ter-i bahār:

Kaside 15

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Baharın daha zorlu, en sıkıntılı düğümü.

Hallāl-ı müşkilāt-ı cihān kim zamānede
Bir gönçe kaldı ‘ukde-i müşkil-ter-i bahār

‘ukde-i zülfi:

1. ‘ukde-i zülfi:--i

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saç düğümü.

İzn-i gül-geşte ‘ukde-i zülfi
Çözme bñ-kayd bağdır gönölüm

ukül:

1. ukül:

Kıt'a 51

Mısra: 5

Akıllar.

Kerāmetdir ukül 'ācizdi tanzīmimde dünyānıñ
Bu da 'vāya muvaffāq oldığı āşānı bürhāndır

ulaş-:

1. ulaşma:--ma

Mesnevi 1

Mısra: 12

Erişmek II yaklaşmak.

Gīsūlarına şakın dolaşma
Sevdālī gönüllere ulaşma

ulu:

1. ulu:

Muhammes 1

Mısra: 4

Büyük, yüce.

Zikrle rüz u şeb eyler āhı
Ululardan ulu bil Allāhı

2. ulu:

Muhammes 1

Mısra: 9

Büyük, yüce.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

3. ulu:

Muhammes 1

Mısra: 14

Büyük, yüce.

Reşk ider şehler anıñ 'ālemine
Ululardan ulu bil Allāhı

4. ulu:

Muhammes 1

Mısra: 19

Büyük, yüce.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

5. ulu:

Muhammes 1

Mısra: 24

Büyük, yüce.

Sen de ol mu 'tarif 'aciz u kuşūr
Ululardan ulu bil Allāhı

6. ululardan:-lar, -dan

Muhammes 1

Mısra: 4

Büyük, yüce.

Zikrle rüz u şeb eyler āhı
Ululardan ulu bil Allāhı

7. ululardan:-lar, -dan

Muhammes 1

Mısra: 9

Büyük, yüce.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

8. ululardan:-lar, -dan

Muhammes 1

Mısra: 14

Büyük, yüce.

Reşk ider şehler anıñ 'ālemine
Ululardan ulu bil Allāhı

9. ululardan:--lar, --dan

Muhammes 1

Mısra: 19

Büyük, yüce.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

10. ululardan:-lar, -dan

Muhammes 1

Mısra: 24

Büyük, yüce.

Sen de ol mu 'tarif 'aciz u kuşur
Ululardan ulu bil Allāhı

ulū'l- emre:

1. **ulū'l- emre:--e**

Kıt'a 103

Mısra: 11

Müslümanların lideri; yetkili amiri.

Ulū'l- emre itā'at naşş ile farz oldu insāna
Bunu inkār idenler dergeh-i Hāğdan olur matrūd

'ulūma:

1. **'ulūma:--a**

Kıt'a 102

Mısra: 5

İlimler, bilimler.

Kaşabū's-sabk her 'ulūma Hūdā
Hā'iz itmiş o zī-mūsābakatı

'ulūvv-i ka'b:

1. **'ulūvv-i ka'b:**

Kıt'a 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Onun) kapasitesinin büyüklüğü.

Bi-ḥaqq-ı Ka'bet'ullāh-zāde-i Mekkī Efendi kim
'Ulūvv-i ka'b ile bir zāt-ı şāḥib-iştihār oldu

'ulūvv-i ka'bın:

1. **'ulūvv-i ka'bın:--ı, --n**

Kıt'a 49

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(onun) kapasitesinin büyüklüğü.

'Ulūvv-i ka'bın i'lān itdi pāyeyle ma'ārifde
Aña eltāf-ı Hāğdır ḥişşe-i bī-gāye-i Mekke

'umūmī:

1. **'umūmīdir:--dir**

Kıt'a 47

Mısra: 25

Herkesle ilgili, genel.

'Umūmīdir bu iḥsānı ḥişāra inḥişār itme
Degildir kābil-i ta'dād meyl-i iḥtisār eyle

umūr:

1. **umūr:--ı**

Kıt'a 73

Mısra: 1

İşler, hadiseler.

Her bir umūrı ehline tefvīz gösterir
Tevfīke Hāzret-i Şeh-i devrān qarındır

umūr-ı ehline:

1. **umūr-ı ehline:--ı, --n, --e**

Kıt'a 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cemaatin, insanların işleri.

Muvaffāq olduğu ol şāḥ-ı ma'delet-kārīn
Umūr-ı ehline tefvīzden hüveydādır

umūr-ı müşkile:

1. **umūr-ı müşkile:--e**

Kıt'a 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güçlüklerin işleri.

Umūr-ı müşkile şüret-nümā-yı imkāndır
Secencel-i dil-i şafvet beyānıdır bī-reyn

2. **umūr-ı müşkile:--e**

Kıt'a 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zor işler.

Umūr-ı müşkile şüret-nümā-yı imkāndır
Secencel-i dil-i şafvet beyānıdır bī-reyn

'unvān:

1. **'unvān:--ı, --n**

Murabba 3

Mısra: 2

İsim, vası, lakap.

Benim devletli sultānım
Dile nakş olmuş 'unvānıñ

ur:-

1. **urdi:-dı**

Kaside 16

Mısra: 28

Vurmak, yaralamak.

Ser-ā-ser şahın-ı bāga üşkûfe çāderle zeyn olmuş
Yine urdı gül-i şayeste-i geşt ü güzār oldu

ur:

1. **urur:-ur**

Gazel 132

Mısra: 10

Vurmak, yaralamak.

Nebilā bāmına basmış o māhıñ vaşfi nāhidiñ
Urur ol şevk ile hürşid kendin bāmdan bāma

2. **urdi:-dı**

Kıt'a 101

Mısra: 2

Vurmak, yaralamak.

Tel kırıp muṭrib-i çarḥ eyledi devr-i nā-sāz
Urdı mızrāb-ı ecel sāz-ı dil-i şeydāya

3. **ur:**

Murabba 7

Mısra: 3

Vurmak, yaralamak.

Ḳolan ur durmadıñsa ol ṭarafdan
Nedir başda o destār-ı perīşān

4. **uraydı:-ay, -y, -dı**

Terkib-bend 1

Mısra: 73

Vurmak, yaralamak.

'Aşkıñla uraydı tīşe Ferhād
Ser-rişte-i ser-zenişdi Ḳaysa

'urüc eyle:

1. **'urüc eyle:**

Tahmis 1

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Yukarı çıkmak, yükselmek II ulaşmak, erişmek.

Ṭālib-i dīdār olan bīdāra maṭlabdır bu şeb
Vaktidir mi 'rāc-ı ümmīde 'urüc eyle Naẓīm

'uṣṣāk:

1. **'uṣṣākı:-ı**

Gazel 118

Mısra: 3

Aşıklar.

İder 'uṣṣākı ihyā bir nefesle ḥātem-i la'liñ
Faḳaṭ bir nāmın ihyā itdi ḥātem şit-i cūdundan

2. **'uṣṣākıñ:-ıñ, -**

Murabba 3

Mısra: 6

Aşıklar.

O perçem tūğ-ı şāhīdir
'Alem 'uṣṣākıñ āhıdır

3. **'uṣṣākdan:-dan**

Tahmis 2

Mısra: 4

Aşıklar.

Birisi gitse hezārı itmede i 'lān-ı 'aşḳ
Şanma kim ḥālī ḳalır 'uṣṣākdan meydān-ı 'aşḳ

4. **'uṣṣāk:**

Terkib-bend 1

Mısra: 87

Aşıklar.

'Uṣṣāk olalı cefāya mu'tād
Kesmiş ise rişte-i ḥalāşı

5. **'uṣṣāka:-a**

Gazel 54

Mısra: 5

Aşıklar.

Yazılsuñ kahramān-ı ḡamzeniñ 'uṣṣāka bī-dādı
Bu çāğ-ı 'işvede Şehnāme-i eyyāma şüret vir

6. 'uṣṣāḳa:--a
Kıt'a 69
Mısra: 52
Aşıklar.

Vāvı şāmil viṣāl-i maḥbūba
Hālar 'uṣṣāḳa rāh-ber gibidir

7. 'uṣṣāḳında:--(i)n, --da
Gazel 68
Mısra: 2
Aşıklar.

Şikenc-i zülfi vaş ile ḥadīs-i ister
O leyli-meşreb 'uṣṣāḳında āsar-ı cünün ister

8. 'uṣṣāḳıñı:--ı, --ñ, --ı
Kaside 12
Mısra: 22
Aşıklar.

Destinden ihtiyārıñı selb eyleyüp o şüh
'Uṣṣāḳıñı muḳallid-i tavr-ı şebāb ider

9. 'uṣṣāḳı:--ı
Gazel 39
Mısra: 3
Aşıklar.

'Uṣṣāḳı ḥabs-i āh idemez kayd-ı zülf ile
Sermāyeyi o ehl-i hevā hep telefededir

10. 'uṣṣāḳı:--ı
Gazel 69
Mısra: 9
Aşıklar.

Ḳālīb-ı bī-rūḥ ider 'uṣṣāḳı gitdikçe Nebīl
Gūyiyā şuretdē ol rūḥ-ı muṣavver bī-ḥaber

11. 'uṣṣāḳı:--ı
Gazel 109
Mısra: 7
Aşıklar.

Ḳokladıñ mı ne çiçekdi o hezār 'uṣṣāḳı
Ey zūkām-āver-i būy-ı gül-i ūlfet göñlüm

12. 'uṣṣāḳıñı:--ı, --ñ, --ı
Terkib-bend 2
Mısra: 26
Aşıklar.

O temāyülle geh imā-yı selām eyleyerek
Yūri 'uṣṣāḳıñı pā-māl-i ḥurām eyleyerek

uṣūl:

1. uṣūl:
Gazel 15
Mısra: 2
İzlenilen yol.

Verā-yı perde de zevrak - süvār 'ālem-i āb
İder uṣūl ile seyr-i Ḥişār 'ālem-i āb

2. uṣūle:--e
Kaside 14
Mısra: 6
İzlenilen yol.

İḥlāsdır neticesi bu ḥatm-ı ḥvācenin
Ḳoymuş uṣūle ḥāce nigū-kār-ı naḳş-bend

uṣūl-i bülbüle:

1. uṣūl-i bülbüle:--e
Kıt'a 50
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Bülbülün usulü, yöntemi.

Şabādan bu maḳāmıñ şemm idüp būy-ı gül-i naḳşın
Uṣūl-i bülbüle devr-i ḥişār āgāz-kār oldu

uṣūl-sāz-ı maḳām-ı naṣīhat ol:

1. uṣūl-sāz-ı maḳām-ı naṣīhat ol:
Kaside 12
Mısra: 15
Kelime Tipi: -
Övgü makamının yöntemini bulmak, bilmek.

Tek dur uṣūl-sāz-ı maḳām-ı naṣīhat ol
Dil meyl-i gūş-ı dem dem-i çeng ü rebāb ider

utārid:

1. utārid:
Kıt'a 35

Mısra: 5

Güneşe en yakın olan gezegen, Merkür. Klasik edebiyatta Debîr-i çarh diye nam salan bu gezegen, feleğin katibi olarak bilinir; güzel söz, yazı ve sanatkarlığın sembolüdür.

Žamma tebrîke Uṭārid vaşfını mecbûrdur
Saltanat elķābına virdükde nev-‘unvân cülûs

‘utārid:

1. ‘utārid:

Kıt'a 23

Mısra: 23

Güneşe en yakın olan gezegen, Merkür. Klasik edebiyatta Debîr-i çarh diye nam salan bu gezegen, feleğin katibi olarak bilinir; güzel söz, yazı ve sanatkarlığın sembolüdür.

Nebîlā geldi bā-sür‘at ‘Uṭārid yazdı tārîhin
‘Azîzim Şeh Selîm alup yine Sultān-ı Mısr oldu

uyan:

1. uyandım:-dı, -m

Gazel 70

Mısra: 9

Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakîkati görmek, gözü açılmak.

Feleğe çıktığıñ işmāmına uyandım âhıñ
Alıcak destîne ol māl-ı sitem-ger micmer

2. uyan:

Kıt'a 9

Mısra: 8

Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakîkati görmek, gözü açılmak.

Şîve-i refîr-ı hūbāna işâret eyleyüp
Dir idi kopdı kıyâmet hâb-ı gafletden uyan

uyku:

1. uykuluk:--luk

Gazel 17

Mısra: 1

Uyku.

Uykuluk ey şûh sen nûş-ı şarâb itdiñ bu şeb
Dîde-i pür-intizârı hâsm-ı hâb itdiñ bu şeb

‘uzâr:

1. ‘uzāru:-u

Kıt'a 61

Mısra: 1

Yüz, çehre.

Tebeyyene fi‘l-ḥabîbi ‘uzāru ḥaddin
Ve lâkin lâ yu‘addu mine‘l-ma‘âyib

uzat:-

1. uzatsa:-sa

Gazel 4

Mısra: 9

Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirmek.

Asılsa Ḥakkı izzâra uzatsa bahş-ı gîsûyı
Nebîlā olsa bir Ḥallâc-ı Manşûru‘l-livâ peydâ

uzat:

1. uzatma:-ma

Mesnevi 1

Mısra: 31

Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Bahş idüp o kâmeti uzatma
Aḥvâl-i kıyâmeti uzatma

2. uzatma:-ma

Mesnevi 1

Mısra: 32

Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirme.

Bahş idüp o kâmeti uzatma
Aḥvâl-i kıyâmeti uzatma

uzun:-

1. uzundur:--dur

Gazel 26

Mısra: 2

Başlangıcı ile bitişi arasında fazla zaman bulunan, çok süren.

Söz bulunmaz la‘l-i şekker-bârdan gel açma bahş
Pek uzundur tûrra-i tarrârdan gel açma bahş

uzun boylı:

1. uzun:

Terkib-bend 2

Mısra: 55

uzun uzadıya

Gice k tehdır uzun boylı  ik yet mi olur
Göricek  ab  olurun vechi i m nend-i Neb l

3.2.25. Ü

ü:

1. (ü):

Gazel 61

Mısra: 7

Ve bağlacı.

Olup leb-ber-leb (ü) zānū-be-zānū sīne-ber-sīne
‘Aceb hāṭırda mı maḥsūd-ı zūhhād olduğım günler

übülle:

übülle:

Kıta 58

Mısra: 30

Basra yakınında bir harap şehir

Her cāy-gāh-ı müntahab nüzhet-geh-i Suğd u Şābı
Gavṭa übülle cümle hep olsun fedā-yı Topkapu

üç anbarlı:

1. üç anbarlı:

Kıt'a 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kalyon sınıfının en büyüklerinden olan ve 800
ya da 1200 kişilik mürettebatı bulunan savaş gemisi.*

Düşdi tārīhim daḥi vefk-i müselles ey Nebıl
Şeh Selīm indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

2. üç anbarlı:

Kıt'a 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kalyon sınıfının en büyüklerinden olan ve 800
ya da 1200 kişilik mürettebatı bulunan savaş gemisi.*

Himmeti üçlerle yazdım ben de tārīhin Nebıl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

üç yüz biñ:

1. üç yüz biñ:

Kıt'a 59

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sayı sıfatı olarak kullanılmıştır.

Ne kudret birden üç yüz biñ nüfûsı eylemek i' māl
Bu himmetdir dayanmaz bir Cibāl-i Şāhiḳa aṣlā

üftāde-gān:

1. üftāde-gānıñ:--ı, --ñ

Gazel 144

Mısra: 1

Düşkünler || Aşıklar.

Gerçi kim üftāde-gānıñ ḥāk-i rehdir her biri
Rüzgāra pādīşāh-ı Cem-sipehdir her biri

üftādegān:

1. üftāde-gāna:--a

Murabba 7

Mısra: 13

Düşkünler || Aşıklar.

Bakup üftāde-gāna şefkat itmez
Dil-i zārımla meyl-i ülfet itmez

üftāde-i maḥmūrı:

1. üftāde-i maḥmūrı:--ı

Kıt'a 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sarhoşluk düşkünü.

Bilmez üftāde-i maḥmūrı felek-meşreb olan
Hep görenler o mehi bezm-i şüreyyāda görür

ülfet:

1. ülfet:

Gazel 117

Mısra: 7

Ahbaplık, dostluk.

‘Arz-ı sūz-ı iştıyākla bestedir ülfet daḥı
Kim gider maḥv olsa germiyyet eger ḥammāndan

ülfet ider:

1. ülfet ider:--(e)r

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dostluk kurmak II Alışmak.

İder 'aksiyle ülfet nâzir-i âyîne-yi 'ibret
O hâiş-kâr-ı vahdet hem-zebân ister mi ister ya

ülfet olur:

1. ülfet olur:--(u)r

Terkib-bend 2

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Dost, ahbap olmak.

Ğamze-i şüh-ı siyeh-mest ile ülfet mi olur
Kıışsa-i zülfine zeyl eyleme vaşf-ı kıddin

ümîd:

1. ümîd:

Gazel 121

Mısra: 7

Beklenti, umut.

Olmaz dıraht-ı huşk-nümâdan ümîd bār
Bî-mâye feyz alır mı kırı ihtîşâmıdan

ümîd eylemek:

1. ümîd eylemek:--mek

Kaside 12

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Ümit etmek. Bir şeyin olmasını beklemek,
ummak.*

Bu hâl ile duhûlî ümîd eylemek değil
Huld-ı tefekkür itmege âdem hicâb ider

ümîd-bâr:

1. ümîd-bârı:--ı

Gazel 141

Mısra: 6

Ümit saçı.

Olup âzürde-ten 'atf-ı nigâh-ı çeşm-i ragbetden
Hayâl itmeme ümîd-bârı ol nev-res nihâlimde

ümîd-i 'aks-ı lutfuñ:

1. ümîd-i 'aks-ı lutfuñ:--u, --ñ

Kaside 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Lütuf yansımasının ümidi.

Ümîd-i 'aks-ı lutfuñ gevher-i mirât-ı kalbimde
Bu sırâ Hazreti Hâkır güvâhım yâ Rasûlallâh

ümîd-i lutf ider:

1. ümîd-i lutf ider:--(e)r

Kaside 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Lütfunu ummak.

Nebî-i zâr bendeñ olsa da âlûde-i 'işyân
Ümîd-i lutf ider sen pâdişehden yâ Rasûlallâh

ümîd-i mîve-i bûs itsem:

1. ümîd-i mîve-i bûs itsem:--se, --m

Gazel 120

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Öpücük meyvesini ümit etmek, beklemek.

Hayâl-i hâma dest-i redd 'ayândır şâh-ı bâzûdan
Ümîd-i mîve-i bûs itsem ol nev-res nihâlimden

ümîd-i tehî-dest-i tã'ate:

1. ümîd-i tehî-dest-i tã'ate:--e

Kaside 12

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

İbadetin eli boş ümidi.

Ancak budur ümîd-i tehî-dest-i tã'ate
Elîâf-ı Hâk o zümre ile kãm-yâb ider

ümîd-i va'd:

1. ümîd-i va'd:

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Söz verme ümidi.

Ümîd-i va'd ile pür-iltihâbdır gönüm
Mişâl-i teşne-i mevc-i sır-âbdır gönüm

ümmet:

1. ümmetiñ:--ı, --ñ

Kaside 11

Mısra: 3

Bir peygamberin kendi dinine davet etmekle

görevli olduğu topluluk, kendilerine peygamber gönderilen topluluk II Hz. Muhammed'in ümmeti.

Ümmetiñ zîr-i livâ-yı hâmdıñı eyler penâh
Aḥmed-i Muḥtâr-ı Ḥaksın yâ Rasûlallâh meded

2. ümmetleriñ:--ler, --i, --ñ

Tahmis 1

Mısra: 9

Bir peygamberin kendi dinine davet etmekle görevli olduğu topluluk, kendilerine peygamber gönderilen topluluk II Hz. Muhammed'in ümmeti.

Ḥüccet-i iflâs-ı cürmi bî-naşîb ümmetleriñ
Zîver-i imzâ-yı 'afvıyla müzehhebdır bu şeb

ümm-i dünyâ:

1. ümm-i dünyâ:

Kıt'a 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mısır.

Nebîlâ söyledim bîkr-i dil'ârâ bende bir târîḥ
Ḳalır mı ümm-i dünyâ böyle bed-fercâm-ı Efrenc

2. ümm-i dünyâ:

Kıt'a 59

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Mısır.

Virüp meşşâta-i tedbîri şüret
Yeñiden ümm-i dünyâ kesb-i ḥüsn itmekdedir ḥâlâ

ümm-i dünyâya:

1. ümm-i dünyâya:--y, --a

Kıt'a 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mısır.

Ṭarâvet virdi cûy-ı luṭfi el-ḥaḳḳ ümm-i dünyâyâ
Kef-i iḥsânı gûyâ Nîl feyz-eḫşân-ı Mısr oldı

2. ümm-i dünyâyâ:--y, --a

Kıt'a 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mısır.

Dogdı dehrîñ dîdeler rûşen günü Ya 'ḳûb-veş
İtdi gûyâ ümm-i dünyâyâ meh-i Ken 'ân cûlûs

ümm-i dünyâyı:

1. ümm-i dünyâyı:--y

Kıt'a 24

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

"Dünyânın anası" Kâhire şehri.

Ümm-i dünyâyı alan merdâne bir ser-dâr ile
Kendi 'azm etmek eger lâzım gelürse bî-gümân

ümmîd-i me'vâ evlemek:

1. ümmîd-i me'vâ evlemek:--mek

Muhammes 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Meva'ya umutlanmak. (Meva:çüncü cennetin adı).

Ehl-i cürm ümmîd-i me'vâ evlemek
Olsa da beyne's-süreyyâ vü's-semek

ümmîd-i neş'e evleme:

1. ümmîd-i neş'e evleme:--me

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutlu olmayı, neşelenmeyi ummak.

Olmaz şafâsı olsa tehî gonçe jâleden
Ümmîd-i neş'e evleme bî-mey piyâleden

ümmîd-i sūd:

1. ümmîd-i sūd:

Gazel 122

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kâr ümidi.

Şikâletinden âdemi hoşnûd ider ümmîd-i sūd
Güş olunmuş mu şikâyet zümre-i ḥammâlden

ümmîd-i sūdundan:

1. **ümmîd-i sūdundan:--u, --n, --dan**

Gazel 118

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kâr ümidi.

Hayâl-i zülfidir sermâyesi sūda-ger-i 'aşkıñ
Ziyân ister mi âdem kıl kadar ümmîd-i sūdundan

ümmîdvâr oldu:

1. **ümmîdvâr oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Ümitli olmak.

İdüp keçküli der-dest 'âlemi sencîde etdikde
O maḥdûm-ı sa'âdet-mendden ümmîdvâr oldu

ümmîd-vâr-ı yâr idim:

1. **ümmîd-vâr-ı yâr idim:--m**

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ümidi olmak.

Esrâr-ı lebleriñ şorup agzın arar idim
Ümmîd-vâr-ı yâr idim eyvâh bir zamân

ümmü' n-nihân:

1. **ümmü' n-nihân:**

Kıt'a 16

Mısra: 10

Gizli, gizlenmiş anne.

Kaṭ' it zebân-ı ḥâmeyi târîḥ için Nebîl
Ümmü' n-nihân Beniyye Hanım başdı dehre pâ

ünsiyvet itmez:

1. **ünsiyvet itmez:--mez**

Murabba 7

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Alışkanlık edinmek, dostluk kurmak.

Benî âdemle hiç ünsiyvet itmez
Nebîlâ âh o mekkâr-ı perîşân

ürvân:

1. **ürvândır:--dır**

Gazel 52

Mısra: 4

*Çıplaklık II arınmışlık; tasavvufî bağlamda
"maddi unsurlardan soyutlanmışlık."*

Takarrüb-cüy-ı Hakk'a terk-i çirk-i mâ-sivâ ister
Olan cüyende-i germ-ülfet-i ḥammâm ürvândır

üşküf:

1. **üşküf:**

Terkib-bend 1

Mısra: 118

*[üşküfe] bir geminin kayığı II Bir kayığın
iskeleye halatla bağlanabilmesi için gerekli olan
demir.*

Urdı karaya sefine-i hûş
Şeh-bâz-ı nighde üşkûf olmaz

üşküfe:

1. **üşküfe:**

Kaside 16

Mısra: 27

Çiçekler.

Ser-â-ser şahın-ı bâğa üşkûfe çâderle zeyn olmuş
Yine urdı gül-i şayeste-i geşt ü güzâr oldu

üşküfe-i mâha:

1. **üşküfe-i mâha:--a**

Kaside 16

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ay çiçeği.

Bakup meh-tâb iderler gonciler üşkûfe-i mâha
Çemen tahrik-i bād ile biḥâr-ı mevce-dâr oldu

üslûb-ı ta'limin:

1. **üslûb-ı ta'limin:--i, --n**

Kıt'a 59

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Öğrenme tarzı.

İşitsün top-ı ra'd aşübının üslûb-ı ta'limin
Ḥasedle düşmenân-ı dîn ü devlet çatlasun her cā

üst:

1. üstine:-i, -n, -e

Gazel 25

Mısra: 4

Üst, üstüne, üzerine.

SİNEME DÖK O ZÜLF-İ HAM-BE-HAMİ

SAR BU DAĞ ÜSTİNE O BAĞI YÜRÜT

2. üstine:-i, -n, -e

Gazel 93

Mısra: 4

Üst, üstüne, üzerine.

ZÜLFİNİ İTMIŞ PENÂH ÂHİM HEVÂ-YI HAĞI İLE

ÜSTİNE EBR-İ BAHÂRİ MÜŞG-BÂR İTSEM GEREK

3. üstine:-i, -n, -e

Kıt'a 54

Mısra: 5

Üst, üstüne, üzerine.

VEFÂT İTMIŞ BU MEVKİ'DE YAPILMIŞ ÜSTİNE KÜBBE

BUHÂRÂDAN GELÜP İRŞÂDA BU ŞEYH AHMED-İ ERŞED

4. üstine:-i, -n, -e

Kıt'a 103

Mısra: 33

Üst, üstüne, üzerine.

YAPUP HULD-ÂŞİYÂN SULTÂN MURÂD HÂN ÜSTİNE KÜBBE

MÜRÜR-İ VAQT İLE OL KÜBBEDEN OLMUŞ ESER NÂ-BÜD

üsti:

1. üstine:-ñ, -e

Gazel 92

Mısra: 2

Üst, üstüne, üzerine.

NEDİR TEFEVVUKU BILMEM O ZÜLFÜ EBRÜNÜ

BAŞAR MI ÜSTİNE BİR KİMSE YERDEKİ RÜNÜ

2. üstine:-n, -e

Gazel 148

Mısra: 9

Üst, üstüne, üzerine.

OLSAM HEZÂR-PÂRE NEBİL ÜSTİNE SEZÂ
BİR GONCEDİR O YÂR BUDAGINDADIR DAĞI

üstine:

1. üstine:

Gazel 81

Mısra: 5

Üst, üstüne, üzerine.

OLUR DERT ÜSTİNE EHL-İ NİYÂZIN ZEVKİ Bİ-ŞÜBHİ

O ÇÂR-EBRÜ-Yİ VAHŞİ ÇÂR-ÂK NÂZDAN DÜŞMÜŞ

2. üstine:

Kaside 12

Mısra: 23

Üst, üstüne, üzerine.

DOĞSA GÜNEŞLER ÜSTİNE Bİ-DÂR OLUR MI HIÇ

MESTÂNE-DİL O TİFL İLE ÂHENG-İ HÂB İDER

üstine dönme:

1. üstine dönme:--me

Gazel 105

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Üzerinde dönmek II Etrafında dolanmak.

DESTİNE GİRMEZ UCU ÜSTİNE PEK DÖNME NEBİL

FIKR-İ ÂĞUŞ-İ MİYÂN İLE DOLANDIM BİLÜRÜM

üstine toz konduramaz:

1. üstine toz konduramaz:

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: Deyim

Bir şeyin kusur, eksiği olduğunu kabul etmemek.

KİMSE TOZ KONDURAMAZ ÜSTİNE OL BENDESİ KİM

CEBHE-PİRÂDIR AÑA HÂK-İ REH-İ ŞÂH MAHMÜD

üstün:

1. üstünse:--se

Kıt'a 69

Mısra: 59

Arap yazısında bir ünsüzün geniş, kısa ve düz (a,e) okunacağını gösteren işaret, fetha.

Naşbı üstünse fetheden ötrü
Kesreniñde murādı cerr gibidir

üstünde:

1. üstünde:

Gazel 71

Mısra: 5

Üstünde, üzerinde.

Rüzgârı dokunup ‘aklı kıl üstünde kodı
Bâr olup müy-ı miyân-bendiñi şarşar hançer

üstüvâr oldu:

1. üstüvâr oldu:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kuvvetli, dayanıklı, sağlam olmak.

Mağarr-ı zât-ı vâlâsı bu sâhil-hâne-i zibâ
Esâsından olinca mahv u işbât üstüvâr oldu

üzil-:

1. üzilür:--(ü)r

Gazel 75

Mısra: 2

Üzülmek.

O der-âgüş-ı miyân söylenmez
Üzilür rişte-i cân söylenmez

üzre:

1. üzre:

Kıt'a 29

Mısra: 8

İçin.

Dü-necl-i muhterem kim her biriniñ neyyireyn-âsâ
Ziyâ baış olmak üzere ruhlarından şu ‘le-i idrâk

2. üzre:

Gazel 58

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

O ruhsâr üzere ‘aks-i zülfî kim sîrâb-ı çeşmimdir
Miyân-ı gülde güyâ sünbül-i şādâb-ı çeşmimdir

3. üzre:

Gazel 69

Mısra: 7

Üstüne, üzerine.

Haft-ı vechidir beyâz üzre şeref-rîz-i şudûr
İnşirâh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bî-haber

4. üzre:

Kaside 16

Mısra: 52

Üstüne, üzerine.

Felek-päye Hafîd-i ‘âtfet-güster ki ikbâli
Sipîhr-i câh-ı devlet üzere mihr-i tâb-dâr oldu

5. üzre:

Kıt'a 24

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Şüret-i silm üzere girmişken Firânçe hâ’ini
İtdi izhâr-ı ‘adâvet zabt-ı Mısr için hemân

6. üzre:

Kıt'a 32

Mısra: 5

Üstüne, üzerine.

Gâlibiyet üzere dâ’im düşmen-i bed-hâhına
Ru ‘b-endâz-ı mehâbet ola Sultân Muştafâ

7. üzre:

Mesnevi 1

Mısra: 71

Üstüne, üzerine.

Endîşesi hep ‘adâlet üzere
Devrinde cihân râhat üzere

8. üzre:

Mesnevi 1

Mısra: 72

Üstüne, üzerine.

Endîşesi hep ‘adâlet üzere
Devrinde cihân râhat üzere

9. **üzre:**

Muhammes 3

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

Ger-den-i sîm üzre yekser

Hâller kavş-ı mu'anber

10. **üzre:**

Murabba 1

Mısra: 3

Üstüne, üzerine.

Sebât üzre degil hâlim

Şefâ'at yâ Rasûlallâh

11. **üzre:**

Murabba 3

Mısra: 9

Üstüne, üzerine.

O ruḥsâr üzre kâküldür

Güle peyveste sünbüldür

üzül-:

1. **üzüldi:--di**

Gazel 141

Mısra: 8

Üzülmek.

İdince mü-miyânı cılve âğuş-ı taḥayyülde

Üzüldi rişte-i imkân efkâr-ı muḥâlimde

3.2.26. V

vā-beste-i gül-zār itmēm:

1. vā-beste-i gül-zār itmēm:--me, --m

Terkib-bend 2

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gül bahçesine bağlamak.

Meşk-i şivem iderim ravza-i endişemde
'Aşk-ı bülbül gibi vā-beste-i gül-zār itmēm

va'd:

1. va'dimi:-im, -i

Gazel 8

Mısra: 3

Bir işi yerine getirmek için verilen söz.

Eylemem va'dimi pā-māl-ı tegāfūl dir idiñ
Şimdi ey nāsih-i āyin-i vefā n'oldı saña

2. va'dine:-i, -n, -e

Gazel 105

Mısra: 8

Bir işi yerine getirmek için verilen söz.

'İşvesi hūlfına ta'līm-i zemīn itmededir
Bir zamān va'dine gerçekten inandım bilürüm

3. va'di:-i

Gazel 150

Mısra: 13

Bir işi yerine getirmek için verilen söz.

Gerçi baña va'di çok Nebilā
İncāzının ihtimāli yok mı

v'ad eylerse:

1. v'ad eylerse:--r, --se

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Söz vermek.

Nebilā hāle-i ağūşa v'ad eylerse de girmez
O māha 'arz-ı hāhiş müceb-i inkār olur her şeb

va'd itmiş:

1. va'd itmiş:--miş

Murabba 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Söz vermek.

Va'd itmiş idiñ vaşlıñı inkāra sebeb ne
Öldürme beni başıñ için cānım efendim

va'de-i ferdāsı:

1. va'de-i ferdāsı:--sı

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yarının sözü II Gelecek için verilen vaat.

Farkdan kalsa da rüz u şebi hayretle Nebil
Geçemez va'de-i ferdāsı ile yārından

va'de-i vaşlı:

1. va'de-i vaşlı:--ı

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma sözü, vaadi.

Nebilā şübheden hālī değildir va'de-i vaşlı
Girerse duht-ı rez mābeyne def'-i ihtimāl eyler

vādī-i taze:

1. vādī-i taze:

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yeni vadi.

'Ayān olur Nebilā ka'bı pey-revlikde her şahş-ıñ
Bu vādī-i taze gūyān-ı zamāna nev-zemīn olsa

vahşī:

1. vahşī:

Murabba 2

Mısra: 9

İnsandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani.

Vahşī tavşansıñ efendim neyleyim
Nağd-i cānımla vişālīñ peyleyim

vā'iz:

1. vā'iz:

Gazel 51

Mısra: 7

İbadet yerlerinde öğüt niteliğinde dinî konuşmalar yapan kimse, öğütçü II zâhit, kaba sofı.

Yok vā'iz âb ü tâb-ı beşâset yüzünde hiç
Dökdüklerin sirişke bedel âb-ı rû mudır

2. vā'iz:

Gazel 84

Mısra: 1

İbadet yerlerinde öğüt niteliğinde dinî konuşmalar yapan kimse, öğütçü II zâhit, kaba sofı.

Devr-i ebvâb ider misiñ vā'iz
Böyle sen der-beder misiñ vā'iz

3. vā'iz:

Gazel 84

Mısra: 2

İbadet yerlerinde öğüt niteliğinde dinî konuşmalar yapan kimse, öğütçü II zâhit, kaba sofı.

Devr-i ebvâb ider misiñ vā'iz
Böyle sen der-beder misiñ vā'iz

4. vā'iz:

Gazel 84

Mısra: 4

İbadet yerlerinde öğüt niteliğinde dinî konuşmalar yapan kimse, öğütçü II zâhit, kaba sofı.

Vizr-i dünyâyı sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde ıar misiñ vā'iz

5. vā'iz:

Gazel 84

Mısra: 6

İbadet yerlerinde öğüt niteliğinde dinî konuşmalar yapan kimse, öğütçü II zâhit, kaba sofı.

Nâsa parmak hesâbı gösterdiñ
Dest-i redd-i kader misiñ vā'iz

6. vā'iz:

Gazel 84

Mısra: 8

İbadet yerlerinde öğüt niteliğinde dinî konuşmalar yapan kimse, öğütçü II zâhit, kaba sofı.

Düzahı eyleyüp maıarr-ı cihân
Hulde tenhâ gider misiñ vā'iz

7. vā'iz:

Gazel 84

Mısra: 10

İbadet yerlerinde öğüt niteliğinde dinî konuşmalar yapan kimse, öğütçü II zâhit, kaba sofı.

Gice kadr-i Nebîli pest itdiñ
Medd-i âh-ı seher misiñ vā'iz

vak'a-nüvîs-i devlet oldu:

1. vak'a-nüvîs-i devlet oldu:--dı

Mesnevi 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Devletin tarihçisi olma.

Hakkında nice 'inâyet oldu
Hem vak'a-nüvîs-i devlet oldu

vakâr:

1. vakârı:-ı

Kaside 12

Mısra: 7

Ağırbaşlılık.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşündür
Seyr eyle süy-ı fıska ne güne şitâb ider

2. vakârı:-ı

Kaside 12

Mısra: 7

Ağırbaşlılık.

Tâ'atde vakârı hâlelden maşündür
Seyr eyle sü-yı fıska ne güne şitâb ider

3. vakârı:-ı

Kıt'a 21

Mısra: 2

Ağırbaşlılık.

Cenâb-ı necl-i gerdün mesned-i müftî-i 'âlem kim
Hacâlet bahş olur dâ'im vakârı zât-ı temkine

4. vakârı:-ı

Terkib-bend 1

Mısra: 17

Ağırbaşlılık.

Sîm-âbda gösterir vakârı
Dilde olan ızdırâb hâlâ

vakâr-ı ehl-i kemâl:

1. vakâr-ı ehl-i kemâl:

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kâmil insanların ağırbaşlılığı.

Sebûk-serânda olur mı vakâr-ı ehl-i kemâl
Çıkar hevâya tehî keffesi terâzünüñ

vakâr-ı sîmâvî:

1. vakâr-ı sîmâvî:--(y)ı

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüzünün ağırbaşlılığı.

Telâşım eyledi zâhir vakâr-ı sîmâvî
O sîm-ten ile hem-âheng-i hâbdır gönlüm

vakf-ı bâyezîdî:

1. vakf-ı bâyezîdî:--i, --ñ--iñ

Kıt'a 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sultan Bayezid'in hayır kurumu.

Zamânı içre vakf-ı Bâyezîdî
Emîn-i dest-i erbâb-ı dağaldır

vakf-ı cünûn itdiñse:

1. vakf-ı cünûn itdiñse:--di, --ñ, --se--diñ, --se

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Deliliği, çılgınlığı bağışlama.

Eger vakf-ı cünûn itdiñse mevķûfât-ı 'aşķıñdan
Görürseñ kaydını dest-i dil-i nâ-kâma şüret vir

vakf-ı gam:

1. vakf-ı gam:

Gazel 65

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Keder durağı II keder vakfı.

Gerçi şu inse de ayagina bintü'l-'inebiñ
Vakf-ı gam cümleden imdâda muķaddem yetişür

vakf-ı zebân:

1. vakf-ı zebân:

Kıt'a 102

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Dile bağlamak, dili bağlı kılmak.

Beş vakitte du'âsı vakf-ı zebân
Tutdı medhi bu mülk-i şeş ciheti

vakfından olup:

1. vakfından olup:--(u)p

Kıt'a 103

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Adamak, bir şeyin bütününi bir işe vermek,
bağışlamak.*

O olup vakfından istidlâl ile ihrâc-ı hedm oldı
Zuhûr itdi derûnında hemân bu kabır-i feyz- endüd

vâkıf olaydı:

1. vâkıf olaydı:--a, --y, --dı

Kıt'a 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bilmek, haberdar olmak II fark etmek.

Vâkıf olaydı gamzesi zâr-ı nihânıma
Kaşd eylemezdi dîde-i hûn-rîzi cânıma

vâkıf olmayup:

1. vâkıf olmayup:--ma, --y, --(u)p

Kıt'a 103

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Bilmek, öğrenmek, haberdar olmak.

Olan bu h neye m lik bu kabre olmayup v k f
Sin n-i v fire gözden bu z t olmuş idi mefk d

v k f-ı esr r-ı h ks n:

1. v k f-ı esr r-ı h ks n:--s n 

Kaside 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah'ın sırlarından haberdar.

Z t n  meks f mir t-ı cem l-i Kibriy 
V k f-ı esr r-ı H ks n y  Ras lall h meded

v k f-ı tavr-ı edeb:

1. v k f-ı tavr-ı edeb:

Gazel 56

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Edeph davranışını bilen.

'Andelib n perde-i n m sdur
V k f-ı tavr-ı edeb perv ne-i h m şdur

vakt:

1. vaktidir:--idir

Gazel 79

Mısra: 9

Vakit, zaman.

Neb l  vaktidir m şf- n-neh r-ı hüsne k l d kkat
 der h tt-ı zenahtan  'ay n m nend-i m kn t s

2. vakt:

Gazel 132

Mısra: 3

Vakit, zaman.

Teb ş r-i z h r-ı gerdene z lfinde vakt ister
 ab h 'l-h yra h sretidir giren a ş mdan   ma

3. vaktiyle:--iyle

Kaside 15

Mısra: 95

Vakit, zaman.

 cr  idüp fu  l n  vaktiyle her biri
Ta' k b-i cemre eyleye t  d ver-i bah r

4. v ktinden:--in, --den

K t'a 20

Mısra: 10

Vakit, zaman.

Ma v-ı v c d iderdi da  k i hev  gibi
Alsaydı v ktinden eger behre  siy 

5. v kti:--i

K t'a 47

Mısra: 24

Vakit, zaman.

Bu söz  alınd  g   -i ehl-i  avma   t-ı n m ndan
B l p her v kti var def'-i g m m-ı int z r eyle

6. v ktinde:--in, --de

K t'a 51

Mısra: 9

Vakit, zaman.

Reh-i mesd d  v ktinde açıldı Ka'betu'll h n
Odur  utb-ı zam n kim  ible-i   h n-ı devr nd r

7. vaktidir:--i, --dir

Tahmis 1

Mısra: 46

Vakit, zaman.

T lib-i d d r olan b d ra ma labdır bu  eb
Vaktidir mi'r c-ı   mm de 'ur c eyle Naz m

vakt eyleyim:

1. vakt eyleyim:--y, -- , --m

Murabba 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zaman geçirmek.

 a ma gel bir kerre vakt eyleyim
 ız m s n  bilsem 'aceb ogl n m s n 

vakt-i  h u z r oldu:

1. vakt-i  h u z r oldu:--d 

Kaside 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah etme ve inleme zamanının gelmesi.

Gelüp baş göster ey bülbül ki vakt-i âh u zâr oldı
Açıldı göneler ârâyiş-i tâc-ı bahâr oldı

vakt-i bahâr oldıkça:

1. **vakt-i bahâr oldıkça:--dıkça**

Kıt'a 21

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bahar mevsiminin gelmesi.

Nebîlâ çıkdı bir şaḡ-ı güle bülbül didi târîḡ
Buyur vakt-i bahâr oldıkça bu behv-i behâmîne

vakt-i bî-hüşî idince:

1. **vakt-i bî-hüşî idince:--ince**

Kaside 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kendinden geçme vakti.

İdince selsebîl dîde-i cüşîş vakt-i bî-hüşî
Döner zincîre her târ-ı nigâhım yâ Rasûlallâh

vakt-i ceme:

1. **vakt-i ceme:--e**

Kıt'a 57

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cem vaktinden.

Ḥaşre dek mestûre kalmışdı 'ademde duḡt-ı rez
Neş'e-baḡş olsaydı eyyâmı eger vakt-i Ceme

vakt-i da'vât-ı pür-eser:

1. **vakt-i da'vât-ı pür-eser:**

Kıt'a 69

Mısra: 66

Kelime Tipi: -

Aşîkar duaların vakti.

Gel Nebîlâ bırak bu taṭvîli
Vakt-i da'vât-ı pür-eser gibidir

vakti geldi:

1. **vakti geldi:--di**

Kıt'a 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zamanı gelmek, süresi dolmak.

Geldi def'-i yübüsetiñ vakti
Nüş ide kevşeri leb-i çâki

vakti gelince:

1. **vakti gelince:--ince**

Kıt'a 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zamanı gelmek, süresi dolmak.

Ḥayrû'l-ḥalef idüp Ḥaḡ kılsun mu'ammer anı
Vakti gelince olmaz ta'vîḡ kevne geldi

vakt-i ḥumeyyâda:

1. **vakt-i ḥumeyyâda:--da**

Kıt'a 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarhoşluḡun şiddetlendiḡi vakit.

Sâkiyâ kim ki seni bezm-i müheyyâda görür
Ġâyet-i neş'eyi ol vakt-i ḥumeyyâda görür

vakt-i iḥsân-ı şefâ'at:

1. **vakt-i iḥsân-ı şefâ'at:**

Kaside 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şefaât yardımı vakti, zamanı.

Nebîl-i zârı koyma cürmle pâ-der-gil-i ḡayret
Elin tut vakt-i iḥsân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

vakt-i 'ikâb ider:

1. **vakt-i 'ikâb ider:--(e)r**

Kaside 12

Mısra: 104

Kelime Tipi: -

Cezalandırma, azap etme vakti.

Ḳoyma Nebîl-i zârı meded ye's ile melûl
İmdâdı şefḡatiñ bize vakt-i 'ikâb ider

vakt-i kâr-zâr oldı:

1. **vaqt-i kār-zār oldu:--dı**

Kaside 16

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Savaş zamanı gelmek.

O şeş-hâne kadeh bārūt-ı meyle sākiyā dolsun
Dikildi tūğ-ı şāhī ğamla vaqt-i kār-zār oldu

vaqt-i keyf-i pür-kemālimde:

1. **vaqt-i keyf-i pür-kemālimde:--(i)m, --de**

Gazel 141

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Olgunluk keyfinin vakti.

Hilāl-i cāmı ragmen bedr idüp hūrşide gösterdim
Görüp noķşān-ı māhı vaqt-i keyf-i pür-kemālimde

vakt-i rihletin:

1. **vaqt-i rihletin:--i, --n**

Kıt'a 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ölüm vakti.

Bātını ma'mūr idi keşf itdi vaqt-i rihletin
Aldı mebtūnen şehādet ecrin ol zāt-ı şerīf

vakt-i seher:

1. **vaqt-i seher:**

Kaside 12

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Seher vakti.

Terk eyle gel 'ināyet idüp hāb-ı ğafleti
Vaqt-i seher duāları Hāķ müstecāb ider

vakt-i seherġāhın:

1. **vaqt-i seherġāhın:--ı, --ñ**

Kıt'a 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seher vakti.

Nuķuş-ı kāsırını tercih iderdi gül-şene elbet
Gelüp görseydi bülbul feyzini vaqt-i seherġāhın

vālā-mekān:

1. **vālā-mekān:**

Kıt'a 58

Mısra: 3

Yüce mertebeli.

Şāhenşah-i devrāndır vālā-mekān sultāndır
Eflāk ile yek-sāndır cāy-ı şafā-yı Topkapu

vālid:

1. **vālidleri:--ler, --i**

Kıt'a 51

Mısra: 24

Baba.

Hudā şeh-zādegānıñ göstere 'ömr-i tabī' ide
Bu el-tāfā sezā vālidleri ol şāh-ı zīşāndır

vālidevn:

1. **vālideynin:--in**

Kıt'a 46

Mısra: 6

Anne baba.

Nāz eyleyüp dokuz māh emr-i Hudāya bakdı
İndikde vālideynin teşvīķ keвне geldi

vālī-i mısır:

1. **vālī-i mısır:--ı**

Kıt'a 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mısır valisi.

O kuţb-ı 'ālemin düstür-ı mümtāz-ı felek kadri
Müşiri vālī-i Mısır 'Āli Pāşā-yı şāhib-rā

vālī-i şeh-istān-ı mısır oldu:

1. **vālī-i şeh-istān-ı mısır oldu:--dı**

Kıt'a 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mısır ülkesinin valisi olma.

Cenāb-ı Hāzret-i Sultān Selīm-i mülket-ārā kim
Hezārān bendesi vālī-i şeh-istān-ı Mısır oldu

var:

1. varup:-up

Gazel 95

Mısra: 4

Ulaşmak, varmak, gitmek.

Heves-kâr-ı neşâta bezm-i nûş-â-nûş-ı gülşende
Varup mestâne bir na'rayla imdâd eylesün bülbül

7. vardır:-dır

Gazel 57

Mısra: 9

Var, yokun karşıtı.

Cüz'ice miyânında belî şübhesi vardır
Ammâ dehen-i tenge Nebîlîñ sözi yokdur

2. varır:-ır

Gazel 91

Mısra: 6

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Maflûbı bulur zıkr ile cûyâ-yı hâkîkât
Deryâya varır cûşîş ile gâyeti rûdun

8. vardı:

Gazel 79

Mısra: 7

Var, yokun karşıtı.

Müjeñ kuṭb-ı cenûb-ı hâle vardı zîr-i ebrûda
İder îma-yı kâlbe her zamân mânend-i mîknâtıs

3. varup:-up

Kıt'a 34

Mısra: 3

Varmak, ulaşmak, erişmek.

'Adl ile kıldı Yeñîşehre varup
Bir sene icrâ-yı şer'e ihtimâm

9. var:

Mesnevi 1

Mısra: 7

Var, yokun karşıtı.

Lâkin saña bir naşîhatim var
Tut gûşını başka şoḥbetim var

4. varmışdı:-mış, -dı

Kıt'a 101

Mısra: 4

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Mûsikîde hele Fârâbi-i 'aşr idi o pîr
Şîti varmışdı 'Irâq u 'Acem ü 'Urbâna

10. var:

Mesnevi 1

Mısra: 8

Var, yokun karşıtı.

Lâkin saña bir naşîhatim var
Tut gûşını başka şoḥbetim var

5. var:

Mesnevi 1

Mısra: 63

Haydi durma! Var git!

Var sende anı şitâb eyle
'Arz-ı şeh-i Cem-cenâb eyle

11. varsa:-sa

Mesnevi 1

Mısra: 22

Var, yokun karşıtı.

Hokka-dehenin görince daldıñ
Yok yok dime varsa lezzet aldıñ

6. varsa:--sa

Gazel 17

Mısra: 9

Var, yokun karşıtı.

Peyrev oldıñ varsa ol zât-ı lebîbe ey Nebîl
Meş'al-ı endîşeyi yakdın şitâb idtiñ bu şeb

12. var:

Gazel 25

Mısra: 9

Var, yokun karşıtı.

Gerçi abdâlı çok yürütmüş var
Sen Nebîlâ hünerle tagı yürüt

13. var:

Gazel 33

Mısra: 11

Var, yokun karşıtı.

Sāhile düş var işin düşvār ise
Der-kenār itdim o şūhī der-kenār

14. vardır:-+dır

Gazel 69

Mısra: 8

Var, yokun karşıtı.

Haṭṭ-ı vechidir beyāz üzre şeref-rīz-i şudūr
İnşirāh-ı şadra vardır kıl-ı dilber bī-ḥaber

15. var:

Gazel 79

Mısra: 6

Var, yokun karşıtı.

Bürüdet māni‘-i germiyyet-i cezb-i ḳulüb olmaz
O āhen-dilde var te‘şīr-i ān mānend-i mıknāṭıs

16. var:

Gazel 113

Mısra: 7

Var, yokun karşıtı.

Var meşreb-i kerimde ednāya ser-fürū
Baş kaldırır mı cāma şurāḥī isāleden

17. var:

Gazel 124

Mısra: 3

Var, yokun karşıtı.

Var hezārān bās üstinde yer eyler ammā
Dimem ol gonçeye ben zīver-i destār olsun

18. var:

Gazel 139

Mısra: 10

Var, yokun karşıtı.

Yok dimesi būs-ı dehānīn Nebīl
Söz mi var ol dilberīn iz‘ānına

19. varsa:-sa

Kıt'a 20

Mısra: 12

Var, yokun karşıtı.

Şīrāze bend-i cild-i cihāndır felek müdām
Varsa naẓīr-i nüşḥa-i zātı disün şālā

20. var:

Kıt'a 24

Mısra: 6

Var, yokun karşıtı.

İtdi bu tenbīh ile ser-dār-ı şadr-ı a‘zāmın
Ḥaşma var mülk-i ademde eyle ta‘yīn-i mekân

21. var:

Kıt'a 47

Mısra: 12

Var, yokun karşıtı.

İfāde hiç fazlından anıñ yek-kaṭre mümkün mi
Gerek her sözde var biñ baḥr-ı ma‘nī āşikār eyle

22. var:

Kıt'a 47

Mısra: 24

Var, yokun karşıtı.

Bu söz çalındı gūş-ı ehl-i şavma şīt-ı nāmından
Bilüp her vakti var def‘-i ğumūm-ı intizār eyle

23. var:

Kıt'a 69

Mısra: 21

Var, yokun karşıtı.

Ne ğalaṭlar ki var şahīḥinden
Ekşer-i ḥalk bī-ḥaber gibidir

24. var:

Kıt'a 99

Mısra: 1

Var, yokun karşıtı.

Gülde vūs‘at var iken dil-teng ider
Gonçeye baḥş-ı lebiyle reng ider

25. var:

Murabba 6

Mısra: 2

Var, yokun karşıtı.

Çeşm-i şüh ile hasb-i hâl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

26. var:

Murabba 6

Mısra: 4

Var, yokun karşıtı.

Dehenînden sorup su'âl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

27. var:

Murabba 6

Mısra: 8

Var, yokun karşıtı.

Ğamze hançer- be-dest-i nâz olmuş
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

28. var:

Murabba 6

Mısra: 12

Var, yokun karşıtı.

Bir eli tîğ-ı hûn-feşânında
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

29. var:

Murabba 6

Mısra: 16

Var, yokun karşıtı.

Nâzî rûy-ı niyâzî hâk itmiş
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

30. var:

Murabba 6

Mısra: 20

Var, yokun karşıtı.

Bu tegâfûl Nebîl-i zâra mıdır
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

31. vârim:-ım

Gazel 102

Mısra: 4

Hayat.

Şormaga kand-ı lebin vüs'at-ı imkân yokdur
Eriyüp gitse de vârim aña mı acıyayım

var:-

1. vardı:-dı

Gazel 11

Mısra: 9

Ulaşmak, varmak, gitmek.

Nebîlâ vardı gûş-ı zöhreye âgâze-i nazmıñ
Hezâr-ı gülşen-i ma'nî fîğân ister mi ister ya

2. vardı:-dı

Kıt'a 87

Mısra: 3

Ulaşmak, varmak, gitmek.

Bir hâl ki oldu hâba vardı
Hem zevk hem ihtirâz içinde

3. varmağa:--mak, --a

Kaside 12

Mısra: 111

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rüyına bu reng-i hicâbı niğâb ider

4. varınca:-ınca

Kıt'a 41

Mısra: 8

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ṭavâfa Ka'betü'l-uşşâk olan ol ravza-i pâki
Varınca cevşen ihrâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

5. varup:-up

Mesnevi 1

Mısra: 23

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Çāh-ı zeķana varup dolandıñ
Ol ābı görüpde yüzde şandıñ

var ise:

1. var ise:

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eğer varsa.

Ey hezār-ı aşl hezār ibrām ile
Güşı var ise gülün ol güş-vār

2. var ise:

Gazel 42

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eğer varsa.

Nāşiyeñde var ise iķbāl kendin gösterir
Muķtezā-yı ser-nüvişt ahvāl kendin gösterir

var ki:

1. var ki:

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Var ki.

Üç hālî var ki fitne-i mülk-i şürürdur
Gūyā ruķuñda nokta-i şekk-i sürürdur

var mı:

1. var mı:

Gazel 143

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Var mı (yok)?

Yok Nebilā kurbdan güm-rāh-ı isti'dāda sūd
Hisse var mı istimā'-ı güşdan mengüşda

2. var mı:

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Var mıdır?

Var mı mānend-i Nebıl olsa hezār ehl-i niyāz
Bir gülüstānsıñ ey mest-i mey-i naķvet ü nāz

3. var mı:

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Var mı? Il yok.

Baķs-i la'liñ gibi muglak var mı müşküllerde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesā'illerde hiç

var ol:

1. var ol:

Kıt'a 92

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Var ol, varlığını göster.

Yok yere olduñ nemek-rîz-i şarāb-ı la'l-i yār
Tuzlu şat biz gıtdik ey haķ var ol şimden gerü

var olsun:

1. var olsun:--sun

Gazel 124

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Var olmak, bulunmak.

Bir haber yok mıdır esrār-ı lebinden şoralım
Cevher-i cān gibi mektüm ise de var olsun

varan:

1. varan:

Gazel 18

Mısra: 2

Ulaşan kimse.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilāl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melāl olmuş bu şeb

vāreste:

1. vārestedir:--dir

Gazel 117

Mısra: 4

Kurtulmuş.

Ḳuvvet-i dest-i niyāza bestedir feth-i merām
Rište-i nāz-ı bütān vārestedir ibrāmdan

varma:-

1. **varmıyor:--yor**

Gazel 53

Mısra: 9

Ulaşmak, erişmek.

Varmıyor güş-ı yāre āh Nebīl
Ḳāmeti serviden dırāz mıdır

vaşf:

1. **vaşfına:-iñ, -a**

Gazel 109

Mısra: 3

Övgü, övme II Betimleme.

Gerdeni vaşfına geldikte şafaḳ zāhir olur
Ḳışsa-i zülfiñi kıldıkça hikāyet gönüm

2. **vaşfı:-ı**

Gazel 4

Mısra: 12

Nitelik, özellik.

Bu kütēh-pāy-ı hāmeyle o zāta pey-rev oldu kim
İder Vaşşāf-ı devrān ile vaşfı intihā peydā

3. **vaşfı:-ı**

Gazel 132

Mısra: 9

Vasıf, nitelik, özellik.

Nebīlā bāmına basmış o māhiñ vaşfı nāhidiñ
Urur ol şevḳ ile hūrşid kendin bāmdan bāma

4. **vaşfıñı:--ı, --ñ, --ı**

Kaside 15

Mısra: 83

Vasıf, nitelik, özellik.

Zeyl eyler ise vaşfıñı berg-i Şakāyıkā
Olsun midādı reng-i gül-i aḥmer-i bahār

5. **vaşfıñla:-m, -la**

Kaside 15

Mısra: 67

Vasıf, nitelik, özellik.

Ey mefḥar-ı zamāne ki vaşfıñla teng olur
Gül-gün-ı fikre vüs'at-i pehnā-ver-i bahār

6. **vaşfı:-ı**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Vasıf, nitelik, özellik.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfı oldu hāmeyle deyn

7. **vaşfı:-ı**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Vasıf, nitelik, özellik.

Edā-yı mehdidir ancak ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfı oldu hāmeyle deyn

8. **vaşfını:--ı, --n, --ı**

Kıt'a 35

Mısra: 5

Vasıf, nitelik, özellik.

Žamma tebrīke Uṭārid vaşfını mecbūrdur
Salṭanat elḳābına virdükde nev-'unvān cülūs

9. **vāşfı:--ı**

Kıt'a 47

Mısra: 13

Vasıf, nitelik, özellik.

Degil ḳābil daḳīḳa şāniyeyle vāşfı diḳḳatde
Gerekse artırup peyveste-i ḥadd-i hezār eyle

10. **vaşfı:-ı**

Kıt'a 47

Mısra: 18

Vasıf, nitelik, özellik.

Muvakḳit-hāne-i nevle ḥişārı eyledi iḥyā
Gelüp kılda temāşā vaşfı bī-iḥtiyār eyle

11. **vaşfiyla:-ı, -y, -la**

Kıt'a 47

Mısra: 8

Vasf, nitelik, özellik.

Muvaffak oldu Dürrî-zâde gibi şeyhü'l-islâma
Gel ey kılîk-i hüner vaşfiyla kesb-i iştihâr eyle

12. **vaşfa:-a**

Kıt'a 50

Mısra: 21

Vasf, nitelik, özellik.

Olnca vaşfa cârî hâmede hâl-i leb-i deryâ
Anıñ gûyâ-yı taşdıki lisân-ı hem-civâr oldu

13. **vaşfinda:-ı, -n, -da**

Muhammes 2

Mısra: 1

Vasf, nitelik, özellik.

Gerçi kim vaşfinda dil çâlâkdir
Lîk medhiñ muntic-i idrâkdir

vaşf evleyiñce:

1. **vaşf eyleyiñce:--y, --ince**

Kaside 16

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Anlatmak, dile getirmek. İl övmek, methetmek.

Görüp reng-i ruhuñ güller çemende şerm-sâr oldu
Kadiñ vaşf eyleyiñce serve reşkiñden çenâr oldu

vaşf evlevüp:

1. **vaşf eylevüp:--y, --(ü)p**

Kaside 12

Mısra: 99

Kelime Tipi: -

Övmek l güzelliğini dile getirmek.

Vaşf eylevüp Kelâm-ı Kadîmînde Hâk seni
Mesned-nişîn-i tahtıña nüh kıbâb ider

vaşf ile:

1. **vaşf ile:**

Gazel 68

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Betitlemeyle II Yazmayla.

Şikenc-i zülfi vaşf ile hadîs-i ister
O leylî-meşreb 'uşşâkında âşâr-ı cünûn ister

vaşf olunmaz:

1. **vaşf olunmaz:--u, --n, --maz**

Mesnevi 1

Mısra: 93

Kelime Tipi: -

Anlatılamaz, betimlenemez.

Fârisliğı şorma vaşf olunmaz

Misli o hünerde hiç bulunmaz

vaşfa gelmez:

1. **vaşfa gelmez:--a--mez**

Mesnevi 1

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Tasvir edilemez, anlatılamaz.

Yok nutka benim mecâlim aşlâ
Gelmez hele vaşfa hâlim aşlâ

vaşf-ı gül-i zât-ı pâkiñi:

1. **vaşf-ı gül-i zât-ı pâkiñi:--i, --ñ, --i**

Kaside 15

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Temiz yaratılışlı gülün nitelikleri.

Tenbîh itdi vaşf-ı gül-i zât-ı pâkiñi
Bülbül olıñca bende-i fermân-ber-i bahâr

vaşf-ı kaddin:

1. **vaşf-ı kaddin:--i, --n**

Terkib-bend 2

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Boyunun övgüsü.

Çamze-i şüh-ı siyeh-mest ile ülfet mi olur
Kışsa-i zülfine zeyl eyleme vaşf-ı kaddin

vaşf-ı kemân-ebrûsı:

1. **vaşf-ı kemân-ebrûsı:--sı**

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Keman kaşların niteliği, özelliği.

Atıldı zîb-i şadr-ı vaşl iken çün tîr dūr oldum
Çıkup vaşf-ı kemân-ebrûsı fâl-ı hasbiḥâlimde

vaşf-ı lebi:

1. **vaşf-ı lebi:--i**

Terkib-bend 1

Mısra: 120

Kelime Tipi: -

Dudağın özelliği.

Ebrûlar anıñ çün açıldı âgüş
Vaşf-ı lebi güş-vâr-ı la'l it

vaşf-ı ruhsâr-ı gül-i şad-bergiñ itdikçe:

1. **vaşf-ı ruhsâr-ı gül-i şad-bergiñ itdikçe:--(i)ñ--dikçe**

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüz yapraklı gülün yanağını anlatmak, övmek.

Vaşf-ı ruhsâr-ı gül-i şad-bergiñ itdikçe Nebîl
Farṭ-ı şerminîden hezârân zîr-i ḥâşâkımdedir

vaşf-ı şehe:

1. **vaşf-ı şehe:--e**

Mesnevi 1

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Padişahın vasıfları.

Vaşf-ı şehe gayet olmaz aşlâ
Deryâya nihâyet olmaz aşlâ

vaşf-ı zâtı:

1. **vaşf-ı zâtı:--ı**

Gazel 42

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kişilik özellikleri, vasıfları.

Vaşf-ı zâtı şüret-i ḥâli değil mi herkesiñ
Kılsa âgâz-ı işâret lâl kendin gösterir

vaşfin idemez:

1. **vaşfin idemez:--e, --mez**

Muhammes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Özelliklerini saymak, sıralamak; tarif ve tavsif etmek.

Olma ta'rife Nebîlâ mecbûr
Ḥaḥḥ vaşfin idemez ehl-i şu'ûr

vâşif efendi-i benâm:

1. **vâşif efendi-i benâm:**

Kıt'a 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şöhret sahibi Vâşif Ahmed Efendi (Osmanlı vakânüvist ve devlet adamı).

Ya'ni vaşşâf-ı cihân Vâşif Efendi-i benâm
Devlet-i şâhen-şeh-i zî şevkete oldu re'îs

vâşıl:

1. **vâşıldır:--dır**

Kıt'a 48

Mısra: 19

Kavuşma, ulaşma.

Dil-i âgâha vâşıldır geçenler şît-ı hestîden
Ḳarîn-i baḥr olınca maḥv olur cûş u ḥurûş-ı rûd

vâşıl-ı maksûd olunca:

1. **vâşıl-ı maksûd olunca:--ınca**

Kıt'a 103

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Maksadına erişen olmak, muradına ermek.

Ser-â-ser şoñra teslîm eyledi cüyâ-yı taḥḳîkî
Bulup Zeyl-i Şakâyıkda olınca vâşıl-ı maksûd

vâşıl-ı maksûd olur:

1. **vâşıl-ı maksûd olur:--(u)r**

Tahmis 1

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Maksadına erişen olmak, muradına ermek.

Çün Nebîl ol mâh ile seyr-i burûc eyle Nazîm
Vâşıl-ı maşûd olur herkes mücerredir bu şeb

vaşl:

1. vaşl:-i

Gazel 47

Mısra: 3

Kavuşma, ulaşma.

Pes itdi vaşlı kadrini ‘ankâ-yı himmetiñ
Pervâne kurb-ı şem’e -vara gider bâl ü per

2. vaşl:-ı, -n, -a

Gazel 100

Mısra: 5

Kavuşma, ulaşma.

Vaşlına kındığım gibi âhıña yandığım budur
Bi-eşer itdi dildeki süz u güdâzı neyleyim

3. vaşl:-a

Muhammes 3

Mısra: 15

Kavuşma, ulaşma.

Vaşla dil bir şüret ister
Her kimi buldumsa buldum

4. vaşl:-a

Muhammes 3

Mısra: 20

Kavuşma, ulaşma.

Söyle ey rûh-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

5. vaşl:-ını

Murabba 5

Mısra: 11

Kavuşma, ulaşma.

Va‘d itmiş idiñ vaşlıñı inkâra sebeb ne
Öldürme beni başıñ için cânım efendim

6. vaşl:-ın

Murabba 7

Mısra: 1

Kavuşma, ulaşma.

Bu şeb hıfz olmamış vaşlıñ serefden
İder imâ bu eţvâr-ı perîşân

7. vaşl:-a

Muhammes 3

Mısra: 5

Ulaşma, kavuşma.

Vaşla dil bir şüret ister
‘Âlemiñ şemsi ne lâzım

vaşl ider:

1. vaşl ider:--(e)r

Gazel 28

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ulaşmak, Kavuşmak.

Rûtbe-i kıysa Nebîlâ çekerek vaşl ider
‘Ukdedir rişte-i gîsûdaki muzmer tesbîh

vaşla:

1. vaşl:a

Muhammes 3

Mısra: 10

Kavuşma, ulaşma.

Söyle ey rûh-ı muşavver
Vaşla dil bir şüret ister

vassâf-ı ‘âlem:

1. vaşşâf-ı ‘âlem:

Kıt'a 31

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Alemin vasıflarını sayıp anlatan II alemin
vassafı.*

Zîver-i ser-levha kıl târîh-i naşbın ey Nebîl
Yümn ile vaşşâf-ı ‘âlem devlete oldu re‘îs

vassâf-ı cihân:

1. vaşşâf-ı cihân:

Kıt'a 31

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Dünyayı anlatan, öven.

Ya'ni vaşşâf-ı cihân Vâsıf Efendi-i benâm
Devlet-i şâhen-şeh-i zî şevkete oldu re'îs

vaşşâf-ı devrân:

1. vaşşâf-ı devrân:

Gazel 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Zamanın, devrin Vassafı (İlhanlı tarihçisi,
bürokrat ve edip).*

Bu kûteh-pây-ı hâmeyle o zâta pey-rev oldu kim
İder Vaşşâf-ı devrân ile vaşfi intihâ peydâ

vatan-iş'âr-ı nakş-bend:

1. vatan-iş'âr-ı nakş-bend:

Kaside 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nakşibendî yurdunu anlatma, haber verme.

Halvet der-encümen ola ger dâr-ı Nakş-bend
Gurbet değil midir vatan-iş'âr-ı Nakş-bend

vav:

1. vav:

Gazel 39

Mısra: 6

Vav (□), Arap alfabesinin yirmi altıncı harfi.

Virmiş o yâr 'Amre yine ruhsat-ı vişâl
Zeyde takaddüm itse nola vāv tarafıdır

vâvı:

1. vâvı:

Kıt'a 69

Mısra: 51

Vav (□), Arap alfabesinin yirmi altıncı harfi.

Vâvı şâmil vişâl-i maḥbûba
Hâlar 'uşşâka rāh-ber gibidir

vāve-dār-ı feyz olur:

1. vāve-dār-ı feyz olur:--(u)r

Kıt'a 51

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Feyiz, ilim nasiplisi olma.

Dönüp ber-vefḳ-i maṭlab vāye-dār-ı feyz olur herkes
Bu müjde māye-i şevḳ ü sürür-ı çarḫ-ı gerdândır

vāve-dār-ı sūd idüp:

1. vāve-dār-ı sūd idüp:--(ü)p

Kıt'a 103

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kazancı kismetlendirme, nasiplendirme.

Hudâ zikr itdi ta'zīm-i Rasûlullâh 'aḳîbinde
İdüp sırr-ı velâyetden o şâhı vāye-dār-ı sūd

vāve-dār-ı sūd olur:

1. vāve-dār-ı sūd olur:--(u)r

Kıt'a 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kazancın kismetlisi, nasiplisi olma.

Şeh-i şâhân-ı 'âlem Hâzret-i Sultân Maḥmûduñ
Olur bāy u gedâ cüdundan elbet vāye-dār-ı sūd

vāve-gîr:

1. vāve-gîr:

Kıt'a 58

Mısra: 21

Nasiplenmek, kismetini almış olmak.

Her bir hevâdan vāve-gîr esrâr-ı baḥreyne ḥabîr
Ḥayret-dih-i ebr-i maṭîr bu mâcerâ-yı Topkapu

vāve-i bî-had alur:

1. vāve-i bî-had alur:--(u)r

Kıt'a 54

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sonsuz, sayısız naasiplenmek, pay sahibi olmak.

Şeh-i şâhân-ı 'âlem Hâzret-i Sultân Maḥmûduñ
Alur sırr-ı velâyetden zāmîri vāye-i bî-had

vāz'-ı cibāh eylevenler:

1. **vaż'-ı cibāh eyleyenler:--y, --(e)n, --ler**

Kıt'a 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Alınm, yüzünü sürmek.

Şübhesiz mænend-i gerdün irtifā' u şān bulur
Eyleyenler hāk-ı der-gāhın görüp vaż'-ı cibāh

vaż'-ı cibāha:

1. **vaż'-ı cibāha:--a**

Kaside 15

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Alın koymak.

Gelmez mi hāk-i pâyına ol faḥr-ı milletin
Vaż'-ı cibāha şāh-ı bülend-efser-i bahār

vaż'-ı cibāhı iden:

1. **vaż'-ı cibāhı iden:--en**

Kaside 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Alınm koymak.

Bulur ḳadr-i bülendi mukteżā-yı ser-nüvişt āḥir
İden dergāhına vaż'-ı cibāhı yā Rasūlallāh

ve hazā:

1. **ve hazā:**

Kıt'a 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu durum.

Bagiye min inhivāi'ş-şā'ri fi'l-ḥaddi
Ve hazā Leyse min ḡayri'z-zevāib

ve lākin:

1. **ve lākin:**

Kıt'a 61

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Fakat.

Tebeyyene fi'l-ḥabībi 'uzāru ḥaddin
Ve lākin lā yu'addu mine'l-ma'āyib

ve leyse'l-ḡayru:

1. **ve leyse'l-ḡayru:--u**

Kıt'a 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Başkası yok.

Li-leyleti vaşlıkum hazā sevādu
Ve leyse'l-ḡayru fi ufukı'l-cemālī

vecedtu:

1. **vecedtu:**

Kıt'a 62

Mısra: 2

Buldum.

Livaşfi 'izārikum yā nūra 'aynī
Vecedtu bedāheten fesma' maḳālī

vech:

1. **vechinden:-in, -den**

Gazel 99

Mısra: 5

Yön.

Vechinden atdı düşına ne ḡisūya el şunup
Gösterdi buse rişte-i düstürü neyleyim

2. **vech:**

Kıt'a 37

Mısra: 9

Yön.

Virmeyüp eyyām-ı mes'ūdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tıtdı şalāḥa bir bir erbāb-ı fesād

3. **vech:**

Terkib-bend 2

Mısra: 44

Yön.

Sinedir çāk-ı girībāna sebep şevḳimden
Şüret-i şekveyi bir vech ile izḥār itmeyim

4. **vechiñi:-i, -n, -i**

Terkib-bend 2

Mısra: 56
Yön.

Gice kûtehdir uzun boylı hikâyet mi olur
Göricek hâbı olurum vechiñi mânend-i Nebîl

5. vechi:-i

Kıt'a 46

Mısra: 4

Yüz, surat, çehre.

Rüşd ü sedâdı mâder-zâd oldığı 'ayândır
Vechi idüp bu sırrı taşdıķ kevne geldi

vech-i 'arûs-ı tã'at:

1. vech-i 'arûs-ı tã'at:

Kaside 12

Mısra: 86

Kelime Tipi: -

Ibadet gelininin yüzü.

Büy-âşinâ-yı şevki nedem girye-rîz olur
Vech-i 'arûs-ı tã'at o eşki gül-âb ider

vech-i hasen:

1. vech-i hasen:

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzel yüzlü || Sevgili.

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseyinîye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muharrem yetişür

vech-i şebek:

1. vech-i şebek:

Gazel 123

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Benzerlik yönü, ortak nokta.

Göremem vech-i şebek mihr-i cihân-ârâda
Tuşur nâr-ı nîgeh şu'le-i dîdârından

2. vech-i şebek:

Kıt'a 59

Mısra: 31

Kelime Tipi: -
Benzerlik yönü, ortak nokta.

Bulunmak zâtına vech-i şebek 'âlemde müşkildir
Hudâ halk eylemiştir zâtını mümtâz u müstesnâ

vech-i ta'zîmini:

1. vech-i ta'zîmini:--i, --n, --i

Kıt'a 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hürmet etme, saygı gösterme biçimi.

Haş beyâz-ı ruḥına âyet-i tebcîl yazar
Vech-i ta'zîmini 'âşıklara takbîl yazar

vefâ eylemez:

1. vefâ eylemez:--mez

Kıt'a 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Vefa göstermek. II Sevgi ve dostluk göstermek.

Niyyet olursa şerḥe kitâb-ı ma'ârifî
'Ömr-i cihân muḳaddimeye eylemez vefâ

vefât itmiş:

1. vefât itmiş:--miş

Kıt'a 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ölmek, vefat etmek.

Vefât itmiş bu mevki'de yapılmış üstine kûbbe
Buḥârâdan gelüp irşâda bu Şeyḥ Ahmed-i erşed

2. vefât itmiş:--miş

Kıt'a 103

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Ölmek, vefat etmek.

Dokuz yüz sâle doksan dört olunca zamm vefât itmiş
Bu 'âlemden olup dâmen-keş ol cüyende-i ma'bûd

vefâ-vı yâri:

1. vefâ-yı yâri:--i

Murabba 10

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sözünü yerine getirmesi, sözünde durması II sevgilinin muhabbeti, sadakati.

Me'mül idemem vefâ-yı yâri

Yâd eylemedi Nebîl-i zârı

vefk-i i'lâm oldu:

1. **vefk-i i'lâm oldu:--dı**

Kıt'a 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Anlatmaya, bildirmeye uygun olma.

Muvaffak oldılar ber-vefk-i dil-hâh-ı şeh-i 'âlem

Bu nuşret vefk-i i'lâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

vefk-i müselles:

1. **vefk-i müselles:**

Kıt'a 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Üçgen muska, tılsım (kötülüklerden korumak bağlamında).

Düşdi târîhim daḥi vefk-i müselles ey Nebîl

Şeh Selîm indirdi Üç Anbarlı dü fülk ile

veled:

1. **veled:**

Kıt'a 48

Mısra: 21

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin oğlu Sultan Veled (ö. 1312).

Veled peydâ idüp bu mekteb-i 'irfâna ḳalbinde

Sebak-ḥânân-ı ihlâş oldu ḥatm-ı ḥâcede mevcûd

veled-i ḳalbe:

1. **veled-i ḳalbe:--e**

Kaside 14

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gönüldeki çocuk, insanın içindeki çocuk.

Şûret-dih olmada veled-i ḳalbe ey Nebîl

Mirât-ı dilde sırr-ı nev-âşâr-ı naḳş-bend

velî:

1. **velî:**

Kıt'a 48

Mısra: 10

Allah'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

Huşûşâ bu maḳâmı itdi iḥyâ Şeyḥ 'Atâ merḥûm

Velî ol zât aşḥâb-ı velâyetden idi ma'dûd

velî efendi:

1. **velî efendi:**

Kıt'a 46

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Osmanlı şeyhülislamı, hattat.

Müjde Velî Efendi ol fâzıl-ı cihânın

Bir necl-i ercümendi taḥḳîk kevne geldi

veliyy-i ni'met-i 'âlem:

1. **veliyy-i ni'met-i 'âlem:**

Kaside 15

Mısra: 69

Kelime Tipi: -

Alemlerin iyilik sahibi, insanları ihsanına boğan, alemleri besleyen.

Sensiñ veliyy-i ni'met-i 'âlem ki ser-be-ser

Eyler cihânı âtifetiñ hem-ser-i bahâr

veliyyü'd-dîn beg:

1. **veliyyü'd-dîn beg:**

Kıt'a 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Veliyyüddin Bey (Osmanlı şeyhülislamı, hattat).

Necl-i memdûḥı Velîyyü'd-dîn Beg

Ya'ni Sa'düddin Beg ol nîk-nâm

veliyyü'n-ni'met:

1. **veliyyü'n-ni'met:--e**

Kıt'a 59

Mısra: 36

Birisine, yaşadığı sürece yararını göreceği bir iyilikte bulunmuş kimse.

Muzâfından nümâyân mı degil nâm-ı hümâyûna
Velîyyü'n-nî'mete şîdķ-ı hûlûşî neyyireyn-âsâ

velîyyü'n-nîmet-i 'âlemdir:

1. velîyyü'n-nîmet-i 'âlemdir:--dir

Kıt'a 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Alemin velinîmeti; bir kimsenin nîmetinden
faydalandıġı, birçok şeyi ona borçlu olduġu kimse.*

Velîyyü'n-nîmet-i 'âlemdir Abdullâh Efendi kim
Yazup Dürrî şenâsın zîb-i gûş-ı rûz-gâr eyle

velîyyü'n-nî'met-i ehl-i hüner:

1. velîyyü'n-nî'met-i ehl-i hüner:

Kaside 16

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

*Hüner sahiplerinin nîmetinden faydalandıġı
kimse.*

Velîyyü'n-nî'met-i ehl-i hüner kim çarh-ı dün-perver
Yemîn itmîş ki her bir bendesi şâhib-yesâr oldu

velvele-endâz olunca:

1. velvele-endâz olunca:--unca

Kıt'a 24

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gürültü patırtı çıkarma.

Ķâfda 'Anķâyı dehşet âşiyân ber-düş ider
Velvele-endâz olunca kûs-ı 'azmî nâ-gehân

verâ-yı neş'ede:

1. verâ-yı neş'ede:--de

Gazel 117

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sevincin arkası, ötesi.

Ķurbînî derd-i serin görsün verâ-yı neş'ede
'Âlemi seyr eyleyenler dūr-bîn-i câmdan

verâ-yı perde:

1. verâ-yı perde:

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Perde arkası, olayların görünmeyen tarafı.

Verâ-yı perde de zevrak - sūvâr 'âlem-i âb
İder usûl ile seyr-i Hîşâr 'âlem-i âb

verd-i derd:

1. verd-i derd:

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert gülü.

Urumuş verd-i derd ile tārîk-i gülşenîden dem
Zamîr-i gonçeyi keşf idüp irşâd eylesün bûlbûl

verd-i handâñsîn:

1. verd-i handâñsîn:--sîn

Gazel 72

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gülen gül II yeni açılmış gül.

Müceb-i hande-i gül girye-i bûlbûl mi 'aceb
Verd-i handâñsîn ey mest-i mey-i naġvet ü nâz

2. verd-i handâñsîn:--sîn

Murabba 3

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gülen gül II yeni açılmış gül.

Saňa lâzım gelür hande
Ki sen bir verd-i handâñsîn

verd-i ter:

1. verd-i ter:

Murabba 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taze gül II Sevgili.

Meşgûl-ı hâb ol verd-i ter
Ben söylerim ben diñlerim

vesme-i ebrû-yı havrâ-yı cinân olsa:

1. **vesme-i ebrü-yı havrâ-yı cinân olsa:--sa**

Tahmis 1

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Cennet hurilerinin kaş rastığı/ sürmesi olmak.

Şevk-bahş-ı hâtır-ı her- teng-meşrebirdir bu şeb
Vesme-i ebrü-yı havrâ-yı cinân olsa n'ola

vesme-keş idüp:

1. **vesme-keş idüp:--(ü)p**

Kıt'a 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sürme çekmek.

Ruhsâr-ı dîne hâmesini vesme-keş idüp
Kıldı cemâl-i şâhid-i islâmı dil-güşâ

vey:

1. **vey:**

Mesnevi 1

Mısra: 2

*Ve bağlacı ile ey nidâ ünleminin kısaltılmış
şekli, ve ey!.*

Ey hâme-i ter-zebân söyle
Vey nây-ı şeker-zebân söyle

ve'y:

1. **ve'y:**

Mesnevi 1

Mısra: 112

*Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış
şekli, ve ey!.*

Ey pâdişeh-i serîr-i devlet
Ve'y Hüsrev-i taht-gâh-ı şevket

vezâret:

1. **vezâretle:-le**

Kıt'a 43

Mısra: 9

Vezirlik makamı.

Kişver-i ma'nî kalem-revdi vezâretle aña
Mâlik-i seyf ü kalem olmuşdı ber-vefk-i merâm

vezîr:

1. **vezîr:**

Kıt'a 43

Mısra: 1

Devlet işlerinde hükümdarın vekili.

Bir vezîr İbnü'l- vezîr 'azm eyledi 'uqbâya âh
Reşk iderdi râyına her Âşâf-ı pür-ihtîşâm

vir-:

1. **virdi:-di**

Terkib-bend 1

Mısra: 76

Vermek II sunmak.

Leylîye kalaydı zülfîni yâd
Kânûn-ı cefâya virdi âheng

2. **virmişdir:--miş, --dir**

Kaside 6

Mısra: 5

Vermek II sunmak.

Kemend-i şevki virmişdir yed-i nefse maşûn olmaz
El irmez ise âfât-ı nigehten yâ Rasûlallâh

3. **virdükde:--dük, --de**

Kıt'a 35

Mısra: 6

İsim koymak.

Žamma tebrîke Utârid vaşfını mecbûrdur
Saltanat elķâbına virdükde nev-'unvân cülûs

4. **virseydi:--se, --y, --di**

Kıt'a 17

Mısra: 6

Vermek || satışa çıkarma.

Mâye-i baır u berr olmaz idi hem-vezn-i bahâ
Şi'r ü inşâsını virseydi felek dellâle

vir:

1. **virdikde:-dik, -de**

Gazel 30

Mısra: 10

Vermek II sunmak.

Şâh-ı billür işlemiş dilber nihâl-i kıddine
Kol salup bu feyzi haķ virdikde bâzû koymuş ad

2. **vir:**

Gazel 55

Mısra: 1

Vermek II sunmak.

Al çak bu cāmı vir o civānım tutuşdurur
Kibrīt-i mey fetīl-i fīgānım tutuşdurur

3. **virmez:-me, -z**

Gazel 91

Mısra: 13

Vermek II sunmak.

Virmez mi Nebīlā suhanıñ tab‘a güşāyış
Āgāzesi olmaz mı gıdā rūḥa sürüdün

4. **virdi:-di**

Gazel 143

Mısra: 5

Vermek II sunmak.

Foya virdi āb-ı gevher neş‘e-i elmās ile
Pür-‘araḳ oldıḳça ... bezm-i nūş-ā-nūşda

5. **virmiş:-miş**

Kaside 16

Mısra: 23

Vermek II sunmak.

Buḥūr-ı Meryeme destīñde virmiş misk-i rümīdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bī-berg ü bār oldı

6. **virse:-se**

Kaside 15

Mısra: 76

Vermek II sunmak.

Olmaz bahāsı gülşen-i fazlıñda bir gülüñ
Faşl-ı rebī‘i virse de sūdā-ger-i bahār

7. **virşün:-sün**

Kıt'a 19

Mısra: 4

Vermek II İhsan etmek.

Ḥuṭbesin Bercīs okursa minber-i eflākde
Tıgını Mirrīḥ virşün zātına tevḳīrden

8. **virdi:-di**

Kıt'a 22

Mısra: 1

(Allah tarafından) bahş etmek, sunmak, ihsan etmek.

Virdi bir ḥayrū‘l-ḥālef Zeynī Efendiye Ḥudā
Pīr ola ‘ālemde ‘ilm ü fazl ile yek-tā ola

vird-i zebān olursa:

1. **vird-i zebān olursa:--(u)r, --sa**

Kaside 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dilde tespih olmak, sürekli tekrar edilmek.

Zebāne-i nefes itmez mi dīv-i nefsi zebūn
Olursa vird-i zebān lā-ilāhe illallāh

viril:-

1. **virilmişdir:--miş, --dir**

Kaside 2

Mısra: 11

Vermek II şekil, biçimi vermek, kazandırmak.

Virilmişdir bu şüret devr-i pergār-ı kerāmetle
Kenār-ı merkez-i ḳuṭb-ı zamāndır ḥalḳa-i tevḥīd

vişāl:

1. **vişālīñ:-in**

Gazel 89

Mısra: 7

Kavuşma, vuslat.

Vişālīñ ey meh-i ken‘ān olur sūkūna sebeb
Düşürme eşkimi gözden ‘azīz olur giderek

2. **vişāle:--e**

Kıt'a 78

Mısra: 3

Kavuşma, vuslat.

Dil-i şebistān vişāle ḥükm ider
Ḥalḳa-i gīsūsıdır ḥātem bana

3. **vişālī:-i**

Kıt'a 84

Mısra: 2
Kavuşma, vuslat.

Sitemle baş-ı makāl itdi sen ne söylersin
Vişālî mahz-ı hayāl itdi sen ne söylersin

4. **vişālî:**-i, -n
Murabba 2
Mısra: 10
Kavuşma, vuslat.

Vaḥṣī tavşansıñ efendim neyleyim
Naqd-i cānımla vişālîñ peyleyim

vişāl-i mahbūba:

1. **vişāl-i mahbūba:**--a
Kıt'a 69
Mısra: 51
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak.

Vāvı şāmil vişāl-i mahbūba
Hālar 'uşşāka rāh-ber gibidir

vizr-i dünyāy:

1. **vizr-i dünyāy:**--y, --ı
Gazel 84
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Dünyanın günahı.

Vizr-i dünyāy sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde ḥar mısıñ vā'iz

vü:

1. **vü:**
Kaside 16
Mısra: 8
"Ve" bağlacı.

Ḳaranfıl oldı Mecnūnı görüp ol zülf-i leylākı
Bakup bu ḥāle şeb-bū vü benefşe tār u mār oldı

vücüd:

1. **vücūdumda:**-(u)m, --da
Gazel 35
Mısra: 5
Vücut, beden. II Varlık.

Zāhir itdikçe vücūdumda eger-i maşş-ı nigāh
San gül-i şad-berg naḥl-ı yāsemīne bestedir

2. **vücūdıyla:**--ı, --y, --la

Kıt'a 15
Mısra: 3
Vücut, beden. II Varlık.

Sitanbül pāyesi kesb-i şeref itdi vücūdıyla
Ḳarīben ola zīb-efzā bunuñ fevkindeki şadra

3. **vücūdı:**-ı

Kıt'a 40
Mısra: 8
Vücut, beden. II Varlık.

Ḥikem-şinās-ı şerī'at Ḥafīd Efendi kim
Vücūdı şadr-ı mu'allāya zīver-efzādır

vücūd-ı ādeme:

1. **vücūd-ı ādeme:**--e
Kıt'a 57
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
İnsan vücudu.

Mecma'ü'l-baḥreyn-i elṭāf ü himemdir şāh-ı dīn
Cūdı cārī şu gibi sārī vücūd-ı ādeme

vücūd-ı ma'rifet:

1. **vücūd-ı ma'rifet:**
Gazel 117
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Marifet vücudu, bedeni.

Ḥil'at-ı ikbāle lāzımdır vücūd-ı ma'rifet
Zāhir olmaz ḥüsn-i cāme şaḥş-ı bī-endāmdan

vücūd-ı zārını:

1. **vücūd-ı zārını:**--ı, --n, --ı
Kıt'a 9
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Zayıf, güçsüz beden.

'Āḳıbet bī-çāre maḥv itdi vücūd-ı zārını
Çün semender nār-ı 'aşk içre tutardı āşiyān

vüfûr-ı 'âkıl:

1. vüfûr-ı 'âkıl:

Gazel 111

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Akıl çokluğu.

Vüfûr-ı 'âkıl ile tahrîk-i leb idince Nebîl
İder rübûde-dil insânı berceste zebân

vüfûr-ı 'âkl u rüşdi:

1. vüfûr-ı 'âkl u rüşdi:--i

Kıt'a 50

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Akıl ve olgunluğun çokluğu.

Odur rûkn-i rekîn-i dîn maḥdûm-ı felek-temkîn
Vüfûr-ı 'âkl u rüşdi ğıbta-fermâ-yı kibâr oldı

vülûc eyle:

1. vülûc eyle:

Tahmis 1

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Sokulmak, girmek.

'Âlem-i bâlâ-yı maṭlûba vülûc eyle Nazîm
Çek burâk-ı himmeti 'azm-ı ḥurûc eyle Nazîm

vüs'at:

1. vüs'at:

Kıt'a 99

Mısra: 1

Genişlik, rahatlık, ferahlık.

Gülde vüs'at var iken dil-teng ider
Gonçeye baḥş-ı lebiyle reng ider

2. vüs'atîñ:--î, --ñ

Tahmis 1

Mısra: 33

Genişlik, rahatlık, ferahlık.

Vüs'atîñ mi 'râcda seyr itdi çeşm-i enveri
Şu'le-i yâķûti işrâb itdi câm-ı kevşeri

vüs'at-ı efkâr:

1. vüs'at-ı efkâr:

Kaside 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fikirlerin genişliği.

Cihânda nükte-i nâ-çîzine yok vüs'at-ı efkâr
Nedir sende o esrâr-ı ilahî yâ Rasûlallâh

vüs'at-ı imkân:

1. vüs'at-ı imkân:

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Imkân fırsatı.

Şormaga kand-ı lebin vüs'at-ı imkân yokdur
Eriyüp gitse de vârim aña mı acıyayım

vüs'at-i pehnâ-ver-i bahâr:

1. vüs'at-i pehnâ-ver-i bahâr:

Kaside 15

Mısra: 68

Kelime Tipi: -

Baharın genişliği, büyüklüğü.

Ey meḥḥar-ı zamâne ki vaşfiñla teng olur
Gül-gün-ı fikre vüs'at-i pehnâ-ver-i bahâr

vuşlat:

1. vuşlatîñ:--î, --n, --t

Gazel 86

Mısra: 3

Kavuşmak, ulaşmak.

Şîve-i kıddine ta'lik iderek vuşlatîñı
Fasl-ı da'vâmızı maḥşerde ķodı cılve-i 'aşķ

vuşlat bulup:

1. vuşlat bulup:--up

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşmak.

Zîver zâ'irce vuşlat bulup
Kevkeb-i baḥtım sū'âl itmiş bu şeb

vuşlat-ı hūrān:

1. vuşlat-ı hūrān:

Kıt'a 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cennet kadınlarına (hurilere) kavuşma.

Ol melek-ḥaşlet tecerrüd 'āleminde şāh idi
İde 'adm vuşlat-ı hūrān aña cāy-ı mazīf

vuşlāt-ı şīrīne:

1. vuşlāt-ı şīrīne:--e

Gazel 66

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şirin'e kavuşma.

Nakş-ı takdīre bakın āzāde-serdir tīşeden
Vuşlāt-ı Şīrīne lāyık Hüsrev-i pervīz olur

vü's-semek:

1. vü's-semek:

Muhammes 2

Mısra: 12

Balk burcu.

Ehl-i cürm ümmīd-i me'vā eylemek
Olsa da beyne'ş-şüreyyā vü's-semek

3.2.27. Y

ya:

1. yaları:--lar, --ı

Kıt'a 69

Mısra: 55

Arap alfabesindeki "Ya" harfi.

Yaları yāy-ı tūr-i ma'nīdir
Bu menāzilde kār-ger gibidir

2. yāya:-ya

Kıt'a 69

Mısra: 25

Arap alfabesindeki "Ya" harfi.

Harf-be-harf oldı yāya dek tertīb
Ya'nī lāzımlı bir eşer gibidir

3. ya:

Gazel 11

Mısra: 1

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Sihām-ı gāmze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

4. ya:

Gazel 11

Mısra: 3

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hesfī nām ü şān ister mi ister ya

5. ya:

Gazel 11

Mısra: 4

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Dehān-ı bī-vücūdundan nişān ister mi ister ya
İdenler maḥv-ı hesfī nām ü şān ister mi ister ya

6. ya:

Gazel 11

Mısra: 2

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Sihām-ı gāmze imdād-ı kemān ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sīneye şekk ü gümān ister mi ister ya

7. ya:

Gazel 11

Mısra: 6

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

İder dil-beste-i gīsūsı evzā'-ı şüttür-gürbe
Heveskār-ı cünūna imtiḥān ister mi ister ya

8. ya:

Gazel 11

Mısra: 8

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

İder 'aksiyle ülfet nāzır-i āyine-yi 'ibret
O ḥaḥiṣ-kār-ı vaḥdet hem-zebān ister mi ister ya

9. ya:

Gazel 11

Mısra: 10

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Nebīlā vardı gūş-ı zōhreye āgāze-i nazmın
Hezār-ı gülşen-i ma'nī fiğān ister mi ister ya

10. yā:

Gazel 83

Mısra: 7

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Şāhidān-ı 'işve-kārān ile zūr olmaz mı yā
Şeyḥ Efendi eylese cem'ıyyet-i da'vā-yı feyz

11. yā:

Kaside 3

Mısra: 4

Anlamı pekiştiren, kuvvetlendiren bir söz.

Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün / Mefā' ilün
İdüp Ḥaḳ ḥatm-ı tūmār-ı risālet yā Rasūlallāh

12. yā:

Kaside 16

Mısra: 5

Bağlaç.

O yāre yāsemen gelmiş yā reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruh-ı alın hezārān bî-karār oldu

Ola her tedbiri hem-zānū kadirle yā ilāh
İstināden luṭfiña itdi şeh-i devrān cülūs

13. yā:

Mesnevi 1

Mısra: 56

"ya da" anlamında bağlaç.

İnşāya virirdi şî'ri revnak
Olmaz mı şeker yā şîre elyak

yā hakkını:

1. yā hakkını:--l, --n, --i

Mesnevi 1

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Ey Allahım.

Aldıkça kemānı deste ol dem
Yā Hakkını çekdi ruh-ı Rüstem

yā hū:

1. yā hū:

Kıt'a 101

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

"Ey Allah" anlamında zikir sözü olarak
kullanılır.

Fevti tārīhi segāh ile karār itdi Nebīl
Gitdi Şeydā Dede yā hū diyerek 'uqbāya

yā hū diyüp:

1. yā hū diyüp:--y, -(ü)p

Kıt'a 17

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Allah'a ısmarladık demek, vedalaşmak.

Didi tārīhini bu demde ney-i kilik-i Nebīl
Göçdi Gālib Dede yā hū diyüp ehl-i hāle

yā ilāh:

1. yā ilāh:

Kıt'a 35

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ım!.

yā nūra 'aynī:

1. yā nūra 'aynī:--i

Kıt'a 62

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey gözümün nuru.

Livaşfi 'izārikum yā nūra 'aynī
Vecedtu bedāheten fesma' maḳālī

yā rab:

1. yā rab:

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

Ey rabbim.

İtdi tārīhi Nebīlā medd-i āhımıla şudūr
Ola Şadrüddīn Bege dārü's-selām yā Rab maḳām

2. yā rab:

Kıt'a 39

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey rabbim.

Yümn ile mevlüdi mesrūr eyledi 'ālemleri
Feth ü nuşret ola yā Rab tev'em-i Sultān Murād

3. yā rab:

Kıt'a 47

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Ey rabbim.

O gerdün-mesnediñ bu pertev-i ikbālını yā Rab
Dem-ā-dem hüre-bağş-ı çeşm-i mihr-i tāb-dār eyle

yā rasūlallāh:

1. yā rasūlallāh:

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resūlü, Hz. Muhammed!.

İdüp Hâk hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh
Seni ba's itdi bâ-mihr-i nübüvvet yâ Rasûlallâh

2. yâ rasûlallâh:

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Derûnuñ baħr-ı pür-emvâc-ı 'irfân-ı ilâhîdir
Zebânîndır o mecrâ-yı belâgat yâ Rasûlallâh

3. yâ rasûlallâh:

Kaside 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

İdüp Hâk hatm-ı tûmâr-ı risâlet yâ Rasûlallâh
Seni ba's itdi bâ-mihr-i nübüvvet yâ Rasûlallâh

4. yâ rasûlallâh:

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Her eṭvârın ki zımnında nice hikmet hüveydâdır
İder i'lân-ı envâ'-ı kerâmet yâ Rasûlallâh

5. yâ rasûlallâh:

Kaside 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Seni Hâk ḥâce-i esrâr idüp 'ilm-i ledünnide
Saña keşf eyledi âyet-be-âyet yâ Rasûlallâh

6. yâ rasûlallâh:

Kaside 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Zebân olsa ser-â-ser müy-ı ten ta'dâd için cirmim
Bulunmaz kıl ü kâliñde nihâyet yâ Rasûlallâh

7. yâ rasûlallâh:

Kaside 3

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Humâyûn zât-i tû çun zîver-i evreng-i levlâkest
Nihâde ber seret tâc-i sa'âdet yâ rasûlallâh

8. yâ rasûlallâh:

Kaside 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Bu mısra'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

9. yâ rasûlallâh:

Kaside 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Şeft'ü'l-müznibîn kân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh
Budur ser-şatr-ı 'ünvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

10. yâ rasûlallâh:

Kaside 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Şeft'ü'l-müznibîn kân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh
Budur ser-şatr-ı 'ünvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

11. yâ rasûlallâh:

Kaside 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Alur sayeñde rub'un çâr-yâr erbâb-ı 'işyânîñ
Olnca çâr-erkân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

12. yâ rasûlallâh:

Kaside 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Duğûle kudret ihsân eyleye tevîk-i Sübhânî
Kuruldukdâ o dîvân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

13. yâ rasûlallâh:

Kaside 4
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Giribân-çâķ-ı 'işmet kırtulur der-zîr-i pâ kıalmaz
Girerse deste dâmân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

14. yâ rasûlallâh:

Kaside 4
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Kopar ol dem kıyâmet mücrimânın el-amânından
Hıramın itse i' lân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

15. yâ rasûlallâh:

Kaside 4
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Tefavvuk itdi bendeñ ma'şiyetle cümle akrâna
Eğer mücrimse şâyân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

16. yâ rasûlallâh:

Kaside 4
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Nebûl-i zârı koyma cürmle pâ-der-gil-i hayret
Elin tut vaķt-i ihsân-ı şefâ'at yâ Rasûlallâh

17. yâ rasûlallâh:

Kaside 5
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Giribânın tutup ebr-i günâhım yâ Rasûlallâh
Şarılsun dâmen-i eflâke âhım yâ Rasûlallâh

18. yâ rasûlallâh:

Kaside 5
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Bu mâr-ı nefis-i emmâre iderken böyle kec refîâr
Çıkar mı Hâķķa dogru şâh-râhım yâ Rasûlallâh

19. yâ rasûlallâh:

Kaside 5
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ėubâr-ı hâķ-i pâyiñ sürme-i 'ayne'l-yâķın ister
Cihânda dîde-i bâ-intibâhım yâ Rasûlallâh

20. yâ rasûlallâh:

Kaside 5
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Giribânın tutup ebr-i günâhım yâ Rasûlallâh
Şarılsun dâmen-i eflâke âhım yâ Rasûlallâh

21. yâ rasûlallâh:

Kaside 5
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ümîd-i 'aks-ı luţfuñ gevher-i mirât-ı kalbimde
Bu sırâ Hâzreti Hâķdır güvâhım yâ Rasûlallâh

22. yâ rasûlallâh:

Kaside 5
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Olur dâğ-ı süveydâ zerreveş luţfuñla hûrşide
Şuâ'-ı kevkeb-i baķt-ı siyâhım yâ Rasûlallâh

23. yâ rasûlallâh:

Kaside 5

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

İdince selsebîl dîde-i cûşîş vakt-i bî-hûşî
Döner zincîre her târ-ı nigâhım yâ Rasûlallâh

24. yâ rasûlallâh:

Kaside 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Nebîl-âsâ der-i devlet-meâbıñdır benim ancak
Cihânîñ mañlabı cây-ı penâhım yâ Rasûlallâh

25. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Nice dil pâk olur çirk-i günehden yâ Rasûlallâh
O kim pür-lekkedir hırş u şerehden yâ Rasûlallâh

26. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Nice dil pâk olur çirk-i günehden yâ Rasûlallâh
O kim pür-lekkedir hırş u şerehden yâ Rasûlallâh

27. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

‘Amûd-ı şubhî engûşt-i işâret itse de tevîk
Görünmez zulmet-i fârt-ı velehden yâ Rasûlallâh

28. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Kemend-i şevkî virmişdir yed-i nefse maşûn olmaz
El irmez ise âfât-ı nîgehden yâ Rasûlallâh

29. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Sevâd-ı fışkı olmuşken tırâz-ı dâmen-i leyîl
Ne hâşıldır bu âh-ı şubhgehden yâ Rasûlallâh

30. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Tehî dest-i şevâba düşmez izhâr-ı refâh itmek
Dil el çekmez bu i‘lân-ı sefehden yâ Rasûlallâh

31. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Şuâ‘-ı pertev-i lûtfuñdan alsun kevkeb-i bahtım
Hâlâş it imtinân-ı mihr ü mehden yâ Rasûlallâh

32. yâ rasûlallâh:

Kaside 6

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Nebîl-i zâr bendeñ olsa da âlûde-i ‘işyân
Ümîd-i lûtf ider sen pâdişehden yâ Rasûlallâh

33. yâ rasûlallâh:

Kaside 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ğubār-ālūd-ı zillet-hāk-sārım yā Rasūlallāh
Bu şüretle perîşān rûzgārım yā Rasūlallāh

34. yā rasūlallāh:

Kaside 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ğubār-ālūd-ı zillet-hāk-sārım yā Rasūlallāh
Bu şüretle perîşān rûzgārım yā Rasūlallāh

35. yā rasūlallāh:

Kaside 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Bulur bāğ-ı nedāmet nergis-i tã'āt ile zīnet
Sirişkim olsa bārān-ı bahārım yā Rasūlallāh

36. yā rasūlallāh:

Kaside 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

O deryā-nüş-ı 'işyān rind-i ser-mestim ki maḥşerde
Aşar tā başdan emvāc-ı ḥumārım yā Rasūlallāh

37. yā rasūlallāh:

Kaside 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Şeb-i tārik-i gaflet ḥaşm-ı ḥurşid-i hidāyetdir
Benim hem-reng olur leyl ü nehārım yā Rasūlallāh

38. yā rasūlallāh:

Kaside 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Fakat ta'dād olunsa cürm-i mektüb eylemezdim kayd
Geçerdi ḥadd-i imkānı şümārım yā Rasūlallāh

39. yā rasūlallāh:

Kaside 7

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Görüp pîr-i ḥarābāt esb-i nefsi virdi meydānı
Alup elden 'inān-ı ihtiyārım yā Rasūlallāh

40. yā rasūlallāh:

Kaside 7

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Nebîl-āsā seniñ bir bende-i nā-çizîñ olmaqdır
Dü 'ālemede medār-ı iftiḥārım yā Rasūlallāh

41. yā rasūlallāh:

Kaside 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Sevād-ı cürm olup nûr-ı siyāhı yā Rāsūlallāh
İder luṭfuñla necmim tîre mähı yā Rasūlallāh

42. yā rasūlallāh:

Kaside 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Sevād-ı cürm olup nûr-ı siyāhı yā Rāsūlallāh
İder luṭfuñla necmim tîre mähı yā Rasūlallāh

43. yā rasūlallāh:

Kaside 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Hevādan dem ururken ney gibi her şeb dil-i nālān
Neyi münticdir āh-ı şubḥ-gāhı yā Rasūlallāh

44. yā rasūlallāh:

Kaside 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Bulur kâdr-i bülendi muktezâ-yı ser-nüvişt âhîr
İden dergâhına vaz'-ı cibâhı yâ Rasûlallâh

45. yâ rasûlallâh:

Kaside 8
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Hevâ-yı sünbül-i zülfi idüp zîb-i ser-i 'âr itmern
Çıkardım başa her fişk u günâhı yâ Rasûlallâh

46. yâ rasûlallâh:

Kaside 8
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Cihânda nükte-i nâ-çizine yok vüs'at-ı efkâr
Nedir sende o esrâr-ı ilahî yâ Rasûlallâh

47. yâ rasûlallâh:

Kaside 8
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Felekde cüşiş-i tûfân-ı cürmüm garķ ider mâhı
Anı Hâlik bilür bilmezse mâhî yâ Rasûlallâh

48. yâ rasûlallâh:

Kaside 8
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Nebî-i zârı mesrûr ile imâ-yı şefâ'atle
Dirîğ itme med ü 'atf-ı nigâhı yâ Rasûlallâh

49. yâ rasûlallâh:

Kaside 9
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ėubâr-ı maķdemiñ kühl-i semâdır yâ Rasûlallâh
Ėayâli pertev-i çeşm-i hümâdır yâ Rasûlallâh

50. yâ rasûlallâh:

Kaside 9
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ėubâr-ı maķdemiñ kühl-i semâdır yâ Rasûlallâh
Ėayâli pertev-i çeşm-i hümâdır yâ Rasûlallâh

51. yâ rasûlallâh:

Kaside 9
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Rehîm-i 'aciz ider ta'rîf-i kadriñ mû-şikâfânı
Cihân bir müyuña yek-ser fedâdır yâ Rasûlallâh

52. yâ rasûlallâh:

Kaside 9
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Maķarr-ı cilde itmişdir nigâhıñ levh-i maķfûzı
O sırr-ı Hâķla çeşm-i âşinâdır yâ Rasûlallâh

53. yâ rasûlallâh:

Kaside 9
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Cilâ-yı zâhirimdir 'ayb-püş-ı perde-i bâtın
Ėabâb-âsâ derûnum pür-hevâdır yâ Rasûlallâh

54. yâ rasûlallâh:

Kaside 9
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ne-dâred hiç eğer ez-bû-yı tâ'at goncne-i şıdķem
Budur şükrüm ki bî-hâr-ı riyâdır yâ Rasûlallâh

55. **yā rasūlallāh:**

Kaside 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Seniñ pervâneñ ol ifā-yı şevk itmez cemā'atdır
Ki zātūñ şem'-i mihrāb-ı vefādır yā Rasūlallāh

56. **yā rasūlallāh:**

Kaside 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Biri şıdk u şafādan āb-ı rûy-ı mü' minñ oldı
Biri de menba'-ı 'adl u şehādır yā Rasūlallāh

57. **yā rasūlallāh:**

Kaside 9

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Biri ser-dāde-i teslîmdir hîlm ü hicābından
Şecā'atle biri şîr-i Hüdādır yā Rasūlallāh

58. **yā rasūlallāh:**

Kaside 9

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ol iki nūr-ı çeşmiñ kim cihāna dāğ-ı hasretdir
Biri meh biri şems-i pür-ziyādır yā Rasūlallāh

59. **yā rasūlallāh:**

Kaside 9

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Penāh-ı bî-kesāndır cümlesi sāyeñde hamd olsun
Hüdādan her biri lutf u 'atādır yā Rasūlallāh

60. **yā rasūlallāh:**

Kaside 9

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Meded dest-i şefāatle bırakma hāk-i zilletde
Nebîl-i zār kim der-zîr-i pādır yā Rasūlallāh

61. **yā rasūlallāh:**

Kaside 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Der 'ālem mā'il-i naqş-ı ber-ābem yā rasūlallāh
Zi hayret rāh cüyā-yi serābem yā rasūlallāh

62. **yā rasūlallāh:**

Kaside 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Der 'ālem mā'il-i naqş-ı ber-ābem yā rasūlallāh
Zi hayret rāh cüyā-yi serābem yā rasūlallāh

63. **yā rasūlallāh:**

Kaside 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Bi-hamdillāh şumār-i lutf-i bî-pāyānet imkân nist
Füzün āmed zi-curm-i bî-hesābem yā rasūlallāh

64. **yā rasūlallāh:**

Kaside 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Meger der-şubh-i mahşer bînem aşār-ı peşimānī
Ki her hengām-i feyz ālûde hābem yā rasūlallāh

65. **yā rasūlallāh:**

Kaside 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Direngî nîst der dil ez-şitâb-i rāh-i rusvāyī
Zi-ħırşem der- pey-i vakt-i şebābem yā rasūlallāh

66. yā rasūlallāh:

Kaside 10

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Tehî ez-nağd-i tã'at çun Nebîl hemyân-i fahrem lîk
Der 'işyân mālîk-i ĥadd-i nişābem yā rasūlallāh

67. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Mazhar-ı dîdār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded
Mazhar-ı envār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

68. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Mazhar-ı dîdār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded
Mazhar-ı envār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

69. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ümmetiñ zîr-i livā-yı ĥamdıñı eyler penāh
Aĥmed-i Muĥtār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

70. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Ehl-i şirkiñ maĥv iden sensiñ sevād-ı kiźbini
Şubĥ-ı şıdķ-āşār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

71. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **8**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

İtdi Cibrîl-i emîni şemme-i feyzîñ hezār
Bir gül-i bî-ĥār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

72. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Zātuña mekşûf mirât-ı cemāl-i Kibriyā
Vākıf-ı esrār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

73. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **12**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

'Arşa çıkdı mehçe-i rāyāt-ı iclālîñ seniñ
Meh-ĥadem sālār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

74. yā rasūlallāh:

Kaside 11

Mısra: **14**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

El virir tutsa kenār-ı dāmen-i luţfuñ Nebîl
Merkez-i pergār-ı Ĥaqsın yā Rasūlallāh meded

75. yā rasūlallāh:

Murabba 1

Mısra: **2**

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Esîr-i nefis-i meyyālim
Şefā'at yā Rasūlallāh

76. yā rasūlallāh:

Murabba 1

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Sebât üzre degil hâlim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

77. **yâ rasûlallâh:**
Murabba 1
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Sözün 'ayn-ı 'inâyettir
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

78. **yâ rasûlallâh:**
Murabba 1
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Beni ğarķ-ı hicâb itme
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

79. **yâ rasûlallâh:**
Murabba 1
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Meded muhtâc-ı ihsândır
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

80. **yâ rasûlallâh:**
Murabba 1
Mısra: 20
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Güşâde lutfuña destim
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

81. **yâ rasûlallâh:**
Murabba 1
Mısra: 24
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Қuluñ geldikde ol cāye
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

82. **yâ rasûlallâh:**
Murabba 1
Mısra: 28
Kelime Tipi: -
Ey Allah'ın resûlü, Hz. Muhammed!.

Aña uçmaga ruḥşat vir
Şefâ'at yâ Rasûlallâh

yâ yâ:

1. **yâ yâ:**
Murabba 2
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ya... ya... bağlacıdır.

Evc-i hüsne yâ güneşdir yâ kamer
Kız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

yâd:

1. **yâd:**
Kaside 12
Mısra: 87
Anma, hatırlama.

Yâd ile o turre-i Cibrîl-i bendini
Âh-ı derûnî dâğ-ı dil-i müşg-i nâb ider

2. **yâd:**
Terkib-bend 1
Mısra: 75
Anma, hatırlama.

Leylîye kalaydı zülfîni yâd
Қânûn-ı cefâya virdi âheng

yâd eylemedi:

1. **yâd eylemedi:--me, --di**
Murabba 10
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Hatırlamak, anmak.

Me' mül idemem vefâ-yı yâri
Yâd eylemedi Nebîl-i zârı

vād evleyüp:

1. yād eyleyüp:--y, --(ü)p

Terkib-bend 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

Yād eyleyüp o demleri kan agla bir zamān
Fikr eyleyüp bu rengi hemān agla bir zamān

vād itdikçe:

1. yād itdikçe:--dikçe

Kıt'a 37

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Anmak, zikretmek.

Ber-murād olsun o şāhen-şāh-ı Ferīdūn-ḥadem
Nām-ı şulb-ı pākin itdikçe murād ismiyle yād

yāde olmasunda:

1. yāde olmasunda:--e--ma, --sin, --da

Gazel 98

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hatırlanmak.

Olmasunda yāde zīb-i hāle-i āgūş o meh
Şem'-i bezm-efrūz-ı ādāb olsa da mānī' degil

yadigār:

1. yadigārım:--ı, --m

Gazel 29

Mısra: 6

Hatıra, bir kimseyi veya bir olayı hatırlatan şey.

Hevādır fişeng-i āh dest-avīz olur çarḥa
Benimde yadigārım gitdi elden herçi-bād-ābād

yagın eritdik:

1. yagın eritdik:--dik-dik

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İçinin yağın eritmek, eriyip yok olmak.

Zāhidiñ yagın eritdik mum idince ey Nebīl
Yumşadup şurāḥ ile ḥarāb itdik bu şeb

yak-:

1. yakup:--up

Gazel 49

Mısra: 5

Yakmak II tutuşturmak.

Pertev-i vechi yakup itmiş siyāh
Turreleri hāle-i ruḥsāridır

2. yakmasuñ:--ma, --sun

Gazel 55

Mısra: 7

Yakmak II tutuşturmak.

Mehtābı yakmasuñ bu hevāi fişenk ile
..... meh āhı sūz-ı nihānım tutuşdurur

3. yakdın:--dı, --ñ

Gazel 17

Mısra: 10

Yakmak II tutuşturmak.

Peyrev oldıñ varsa ol zāt-ı lebībe ey Nebīl
Meş'al-ı endīşeyi yakdın şitāb itdiñ bu şeb

4. yakdıkca:--dikça

Gazel 16

Mısra: 7

Aşk ateşiyle yakmak.

Āteş-i ruḥsārı yakdıkca nemek-rīz oldı eşk
Mürğ-i pür-şevk-i nigāhı biz kebāb itdik bu şeb

5. yakardı:--(a)r, -dı

Gazel 88

Mısra: 3

Aşk ateşiyle yakmak.

Yakardı cismini abdāl-ı 'aşkıñ sūziş-i ḥasret
Hevāya olsa mānī' ḥırka-i peşmīne-i şad-çāk

yak:

1. yakup:--up

Kaside 12

Mısra: 1

Yakmak I üzmek, ızdırıp çektiirmek.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hıttâb ider

2. **yakup:-up**

Kaside 12

Mısra: 1

Yakmak l üzme, ıztırap çeektirmek.

Her şeb hıred yakup beni hışm u 'itâb ider
Pervâne-i zebâne-i şem'-i hıttâb ider

3. **yakmaz:-maz**

Gazel 92

Mısra: 4

*Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak,
tutuşturtmak; ateşe vermek.*

Atarda tıresı ızhâr-ı düd-ı âh itmez
Derün-ı 'anberi yakmaz mı gayreti bünüñ

4. **yakdı:-dı**

Gazel 151

Mısra: 4

Aşk ateşıyla yakmak.

Dîdâra fedâ itdi bâl ü peri
Yakdı beni ey Nebîl pervâneyi gördüñ mi

ya'küb-veş:

1. **ya'küb-veş:**

Kıt'a 35

Mısra: 3

Hız. Yakup gibi.

Dogdı dehrin dîdeler rüşen günü Ya'küb-veş
İtdi güyâ ümm-i dünyâya meh-i Ken'an cülüs

2. **ya'küb-veş:**

Kıt'a 70

Mısra: 2

Hız. Yakup gibi.

Besîma Yüsuf-istân-ı hüner bir zât fevtiyle
Sezâ Ya'küb-veş ehl-i dil etmezse nazar 'aşra

yakup:

1. **yakup:**

Gazel 30

Mısra: 7

Aşk ateşıyla yakmak.

Tâb-ı ruhsârı yakup itmiş bu sûretle siyâh
Kâfir-i âteş-pereste hâl-i hindü koymuş ad

yākūt:

1. **yākūt:**

Gazel 57

Mısra: 5

*En meşhuru kırmızı renklisi olan, pembe,
erguvan vb. renklerde, sâdece elmasın çizebildiği çok
değerli taş. Beyitte dudak yakuta benzetilmiştir.*

Yākūt gibi la'li ider def'-i harâret
Gördüm suyu pür-mevc-i leâfâfet buzı yokdur

yahñız:

1. **yahñız:**

Tahmis 2

Mısra: 16

Yalnız.

Râyet-i nuşret-nümâ-yı Hazreti Sultân-ı 'aşk
Yahñız zann itme erbâb-ı nühâ mecbûr olur

yamân:

1. **yamândır:-dır**

Terkib-bend 3

Mısra: 31

Fena, kötü.

İmdâd iderse hışmın eger pek yamândır
Tîg-ı müjeñ ne rütbede bir hün-feşândır

yan-:

1. **yandığın:--dık, --ı, --n**

Gazel 91

Mısra: 3

Yanmak.

Züvvârın ider âteşte yandığın işmâm
Süzân olarak büy-ı feşân oldığı 'üduñ

2. **yandığın:--dık, --ı, --n**

Gazel 130

Mısra: 5
Yanmak.

Nâsîñ el çekdigine yandığın işmâm iderek
Durmayup micmer-i süzân dolaşur elden ele

3. **yanarak:-arak**

Gazel 70

Mısra: 2

Yanmak || Âşk ateşiyle yanmak.

Olsa yek şemme-i süz-ı dile mazhar micmer
Yanarak tüde-i hâkister olur her micmer

4. **yandığım:--dık, --ım**

Gazel 100

Mısra: 5

Yanmak || Âşk ateşiyle yanmak.

Vaşlına kandığım gibi âhıña yandığım budur
Bi-eger itdi dildeki süz u güdâzı neyleyim

yan:

1. **yan:**

Gazel 33

Mısra: 3

Yanmak || 'aşk ateşiyle yanmak.

Ey dil-i giryân gir yan âteşe
Nâr-ı gayretle çenâr olsun çenâr

2. **yanup:-up**

Kıt'a 52

Mısra: 2

Yanmak || 'aşk ateşiyle yanmak.

Şeh-i deryâ-himem sâhil-sarâyın eyledi âbâd
Yanup süz -ı dilin 'arz eyleyince irdi maşşûda

3. **yanında:--ı, --n, --da**

Murabba 6

Mısra: 9

Yan, taraf.

Esbiniñ naḥvet iki yanında
Geçdi dest-i ğazab 'inânında

4. **yanımda:--ım, --da**

Gazel 96

Mısra: 2

Yanı başında II yakınında.

Açarsam agzımı ey gonçe-fem hāmūş olur bülbül
Yanımda hayretinden serçe-veş bir kuş olur bülbül

5. **yandı:-dı**

Kaside 16

Mısra: 24

Alev almak, tutuşmak, yanıp kül olmak.

Buḥūr-ı Meryeme destinde virmiş misk-i rümîdir
Eliñden yandı ol mug-beçeniñ bi-berg ü bār oldu

yan mollâ:

1. **yan mollâ:**

Kıt'a 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Molla Fakir.

Güş idüp fevtiñ Nebilâ söyledim târîhini
Şu'le-i dîdâr-ı hûr-ı 'adne bakup Mollâ Yan

yan mollâ fakîr:

1. **yan mollâ fakîr:**

Kıt'a 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Molla Fakir.

Merd-i meydân-ı muḥabbet idi Yan Mollâ Fakîr
İtmedi meyl-i zen-i dünyâ ile sūd u ziyân

yandı:

1. **yandı:**

Gazel 119

Mısra: 10

Yanmak || Âşk ateşiyle yanmak.

Nebilâ çeşm-i bülbül şimdi fânûs-ı ḥayâlimdir
Çerâğım şevk-i ruḥsâr ile yandı revḡan-ı gülden

yandır:-

1. **yandırup:--up**

Gazel 17

Mısra: 8

Yakmak, tutuşturmak.

Şu'le-rîz-i neş'edir baħr-ı meyiñ mähîleri
Yandırıp sâķi hilâli mähitâb itdiñ bu şeb

ya'ni:

1. ya'ni:

Gazel 18

Mısra: 2

Yani, şöyle ki.

Evc-i şevke cām-ı mey şekl-i hilâl olmuş bu şeb
Ya'nî 'ıyd-ı rûza varan melâl olmuş bu şeb

2. ya'ni:

Gazel 20

Mısra: 2

Yani, şöyle ki.

Şu'le-i mey kim fetîl-efrûz-ı zevk olmuş bu şeb
Ya'nî kândîl-i sebû leb-rîz-i şevk olmuş bu şeb

3. ya'ni:

Kıt'a 27

Mısra: 6

Yani, şöyle ki.

Geldi şulbundan yine bir nûr-ı mahz
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

4. ya'ni:

Kıt'a 31

Mısra: 3

Yani, şöyle ki.

Ya'ni vaşşâf-ı cihân Vâşîf Efendi-i benâm
Devlet-i şâhen-şeh-i zî şevkete oldı re'îs

5. ya'ni:

Kıt'a 57

Mısra: 26

Yani, şöyle ki.

Rîşe-i bâl-i hüma nesc ola târ-ı şems ile
Ya'ni pây-endâze ol şâh-ı hümayûn maqdeme

6. ya'ni:

Kıt'a 69

Mısra: 5

Yani, şöyle ki.

Ya'nî maħdûm-ı zî ma'ârif kim
Fazl ile kenz-i pür-güher gibidir

7. ya'ni:

Kıt'a 69

Mısra: 26

Yani, şöyle ki.

Harf-be-harf oldı yâya dek tertîb
Ya'nî lâzımlı bir eşer gibidir

8. ya'ni:

Tahmis 1

Mısra: 7

Yani, şöyle ki.

Pîş-gâhıñda okundı ya'ni ol ta'miriñ
Her tehî dest olmada muhtâc-ı lutfi yâveriñ

9. ya'ni:

Gazel 1

Mısra: 4

Yani, şöyle ki.

Şâh-ı çîne ide şad-çîn-i cebîn-i naħvet
Ya'ni bir çâker-i zerrîn-küleħ-i Şâh Maħmûd

10. ya'ni:

Gazel 2

Mısra: 3

Yani, şöyle ki.

Ya'ni Şadrüddîn Beg ol seyyid-i 'âlî - neseb
Nesl-i pâk-i şadr-ı esbak Pîr Pâşâ-yı be-nâm

11. ya'ni:

Gazel 14

Mısra: 1

Yani, şöyle ki.

Pîr hem zî - şebâb ya'nî şarâb
Mûnis-i şeyh ü şâb ya'nî şarâb

12. ya'nî:

Gazel 14

Mısra: 2

Yani, şöyle ki.

Pîr hem zî - şebâb ya'nî şarâb
Münis-i şeyh ü şâb ya'nî şarâb

13. ya'nî:

Gazel 14

Mısra: 4

Yani, şöyle ki.

Şevkine teşne-leb hilâl-i kadeh
Şu'le-i aftâb ya'nî şarâb

14. ya'nî:

Gazel 14

Mısra: 6

Yani, şöyle ki.

Hân-mân-süz-ı şabr olur çakıcak
Berğ-i pür-iltihâb ya'nî şarâb

15. ya'nî:

Gazel 14

Mısra: 8

Yani, şöyle ki.

Câm fışkıyye şu'le fevvâre
Âb ateş habâb ya'nî şarâb

16. ya'nî:

Gazel 14

Mısra: 10

Yani, şöyle ki.

Dehen-i yâri cüst ü cûda Nebîl
Neş'e-yi cû-yı serâb ya'nî şarâb

17. ya'nî:

Gazel 133

Mısra: 4

Yani, şöyle ki.

Şekl-i âdemde bir perî didiler
Ya'nî bir 'işve-ger ki hiç şorma

18. ya'nî:

Kıt'a 20

Mısra: 2

Yani, şöyle ki.

Müşkil-güşâ-yı halk-ı cihân müftî-i zamân
'Âşir Efendi ya'nî o hem-nâm-ı Mustafâ

19. ya'nî:

Kıt'a 34

Mısra: 2

Yani, şöyle ki.

Necl-i memdûhı Velîyyü'd-dîn Beg
Ya'nî Sa'düddîn Beg ol nîk-nâm

20. ya'nî:

Kıt'a 95

Mısra: 4

Yani, şöyle ki.

Nev-bahâr-ı hattıdır 'âşıkâ nev-rûz-ı vişâl
Ya'nî hürşîdi hamel burcuna tahvîl yazar

ya'nî:

1. ya'nî:

Müseddes 1

Mısra: 25

Yani, şöyle ki.

Bahr-ı zehhâr-ı hüner ya'nî Hafîd-i kâm-kâr
'Âlem-i imkâna mişlin az getürdi rûz-gâr

yapı:

1. yapı:-dı

Kıt'a 50

Mısra: 33

Yapmak, inşa etmek.

Metîn 'Âşim Efendi yapıdı nev-şayfiyye sâhilde
Bu nev-şayfiyye kim zînetde sū-yı Hîşâr oldu

2. yapı:-dı

Kıt'a 103

Mısra: 46

Yapmak, inşa etmek.

Nebîlâ söyledi kûtb-ı zamân târîh-i itmâmın
Bulup yapıdı bu cāy-ı 'ârif-i âgâhı Hân Maḥmūd

3. yapup:--up

Kıt'a 103

Mısra: 33

Yapmak, inşa etmek.

Yapup huld-âşiyân Sultân Murâd Hân üstine kûbbe
Mürûr-ı vakt ile ol kûbbeden olmuş eger nâ-bûd

yap-:

1. yapıdı:

Kıt'a 53

Mısra: 11

Yapmak, inşa etmek.

Naķş-bendi tekyesiyle kabrini yapıdı o şâh
Kadrine bürhân-ı meşhûd eyleyüp bu meşhedi

2. yapıdı:

Kıt'a 54

Mısra: 11

Yapmak, inşa etmek.

Yeñiden türbe-i vâlâ ile bir hân-kağ yapıdı
İde feyz-âşinâ-yı halvet-i der-encümen meşhed

3. yapup:--(u)p

Kıt'a 59

Mısra: 26

Yapmak, inşa etmek.

Bu şûret düzdüğü mir'ât-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sırr-ı hikmetde o dem yek-tâ

yapıl-:

1. yapıldı:--dı

Kıt'a 54

Mısra: 18

Yapmak, inşa etmek.

Mekân-ı Naķş-bendi Hân Maḥmûd eyledi ma'mûr
Yapıldı oldu ihyâ merķad-i meḥkûd-ı Şeyḥ Aḥmed

2. yapılmış:--mış

Kıt'a 54

Mısra: 5

Yapmak, inşa etmek.

Vefât itmiş bu mevķi'de yapılmış üstine kûbbe
Buḥârâdan gelüp irşâda bu Şeyḥ Aḥmed-i erşed

3. yapıldı:--dı

Kıt'a 103

Mısra: 24

Yapmak, inşa etmek.

Bu yatdıķça ḥıdemâsınıñ 'ömrin füzün itsün
Yeñiden türbe-i vâlâ yapıldı ḥâne-i ma'hûd

yâr:

1. yârden:--den

Gazel 122

Mısra: 5

Sevgili l dost.

Yâri ḥâlimden bilür ḥâlim daḥî ol yârden
Fehm iden innî ile limmîyi istidlâlden

2. yâr:

Mesnevi 1

Mısra: 42

Sevgili l dost.

Hâlimden eğer suâl olursa
Yâr ḥasbiḥâl olursa

3. yâriñ:--in

Murabba 6

Mısra: 2

Sevgili l dost.

Çeşm-i şûḥ ile ḥasb-i ḥâl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

4. yâriñ:--in

Murabba 6

Mısra: 4

Sevgili l dost.

Deheniñden şorup su'âl idelim
'Aceb ol yâriñ infî'âli mi var

5. yâriñ:--in

Murabba 6

Mısra: 8

Sevgili l dost.

Ėamze ĥançer- be-dest-i nāz olmuş
‘Aceb ol yāriñ infī‘ālī mi var

6. yāriñ:-in

Murabba 6

Mısra: 12

Sevgili l dost.

Bir eli tīg-ı ĥūn-feşānıñda
‘Aceb ol yāriñ infī‘ālī mi var

7. yāriñ:-in

Murabba 6

Mısra: 16

Sevgili l dost.

Nāzı rūy-ı niyāzı ĥāk itmiş
‘Aceb ol yāriñ infī‘ālī mi var

8. yāriñ:-in

Murabba 6

Mısra: 20

Sevgili l dost.

Bu teğāfūl Nebīl-i zāra mıdır
‘Aceb ol yāriñ infī‘ālī mi var

9. yāri:

Gazel 122

Mısra: 5

Sevgili l dost.

Yāri ĥālimden bilür ĥālim dahī ol yārden
Fehm iden innī ile limmīyi istidlālden

10. yāri:

Gazel 133

Mısra: 5

Sevgili l dost.

Yāri yolda niyāzı sebkat ider
Nāz ile bir gider ki hiç şorma

11. yāra:-a

Kıt'a 86

Mısra: 1

Sevgili l dost.

‘Ahd itdim o yāra ideyim cānı fedā
Perhīz idemem zehr-i gamından ašlā

12. yārından:--ı, --n, --dan

Gazel 123

Mısra: 10

Sevgili l dost.

Farqdan kalsa da rüz u şebi ĥayretle Nebīl
Geçemez va‘de-i ferdāsı ile yārından

13. yār:

Gazel 13

Mısra: 10

Sevgili l dost.

Maĥv olur ekdār-ı devrān ey Nebīl
Yār ile bir başka ‘ālemdir şarāb

14. yārı:-ı

Gazel 13

Mısra: 5

Sevgili l dost.

Yıkdı yārı bir ayağ ile çelüp
Devr ider meydānda Rüstemdir şarāb

15. yāri:-i

Gazel 19

Mısra: 1

Sevgili l dost.

Yāri mey āşufte-ĥāl itmiş bu şeb
Dil yine fikr-i muĥāl itmiş bu şeb

16. yār:

Gazel 28

Mısra: 2

Sevgili l dost.

Eşk olur tār-ı nigāhımda mücevher tesbīĥ
Yār kim göstere der-kabza-yı ĥançer tesbīĥ

17. yār:

Gazel 39

Mısra: 5

Sevgili || dost.

Virmiş o yār ‘Amre yine ruḥsat-ı vişāl
Zeyde taḳaddüm itse nola vāv ṭarafdadır

23. yār:

Gazel 59

Mısra: 9

Sevgili || dost.

Zīb-i āgūşum oldı yār Nebīl
Māha elbette hāle lāzımdır

18. yārden:-den

Gazel 43

Mısra: 5

Sevgili || dost.

Ketm olur mı yārden āmed- şod-ı rāh-ı ḥayāl
Naḳş-ı pāy-i ‘āşık-ı nā-kām kendin gösterir

24. yār:

Gazel 62

Mısra: 7

Sevgili || dost.

Hışm ile ḳaṭ‘-ı zebān-ı şem‘e mi emr itdi yār
Ra‘şeden mıkraż-ı dest-i iştibāhım söndürür

19. yār:

Gazel 45

Mısra: 9

Sevgili || dost.

Ḳırsa ‘aceb mi şīşe-i ḳalbim benim o yār
Tārīḥ-i sāl ḳünkü Nebilā ugurludur

25. yār:

Gazel 65

Mısra: 5

Sevgili || dost.

Şimdi artırmadadır ḳāmeti kendince o yār
Sanma kim gūşına feryād-ı dem-ā-dem yetişür

20. yāre:-e

Gazel 53

Mısra: 1

Sevgili || dost.

Yāre lāzım olan bu nāz mıdır
Yoḥsa dil-beste-i niyāz mıdır

26. yār:

Gazel 66

Mısra: 9

Sevgili || dost.

Boş bulunmam būs-ı lebde serpilüp mest olsa yār
Cām-ı ümmīdim Nebīl-āsā hemān leb-rīz olur

21. yār:

Gazel 56

Mısra: 11

Sevgili || dost.

Yār feryād-ı dil-i zāra ser-ā-pā gūş iken
Gül gibi şermende bir cānāne-i ḥāmūşdur

27. yār:

Gazel 75

Mısra: 5

Sevgili || dost.

Daḥi ser-mest-i ayag olmadı yār
O zemīnler bu zamān söylenmez

22. yārin:-iñ

Gazel 56

Mısra: 6

Sevgili || dost.

Bak zebān-ı şekve zāhir mi dil-i şad-ḳākten
Gūyiyā zülfiñde yārin şāne-i ḥāmūşdur

28. yār:

Gazel 78

Mısra: 1

Sevgili || dost.

Yār luṭf itdikçe maḥzūn olduğım görseydi Ḳays
Çıldırırdı böyle mecnūn olduğım görseydi Ḳays

29. yāre:-e

Gazel 78

Mısra: 7

Sevgili || dost.

Yāre eylerdi açıktan gayreti 'izz ü kusūr
Tığ-ı gamzeñle ciğer hūn olduğım görseydi Kays

35. yār:

Gazel 148

Mısra: 10

Sevgili || dost.

Olsam hezār-pāre Nebīl üstine sezā
Bir goncedir o yār budagındadır daḥi

30. yāre:-e

Gazel 98

Mısra: 14

Sevgili || dost.

Kesr-i mirāt-ı kulūba 'aksine dönmüş Nebīl
Yāre bu şüretle dollāb olsa da māni' degil

36. yāri:-i

Kaside 16

Mısra: 14

Sevgili || dost.

Didim ol perçem-i reyḥāna bende 'ıtr-ı şāhīdir
O her dem taze yāri şemm idi bī-iḥtiyār oldu

31. yārim:--im

Gazel 102

Mısra: 1

Sevgili || dost.

Gördi nokşanımı yārim aña mı acıyayım
Yek tamām eyledi kārım aña mı acıyayım

37. yār:

Kıt'a 66

Mısra: 3

Sevgili || dost.

Çaldı düzdide nighle aya şüfiyye de yār
Kalb-i şüft-i mürāyide kalur mı imān

32. yār:

Gazel 109

Mısra: 1

Sevgili || dost.

Yār ile yek-dil olup mevsim-i vuşlat göñlüm
İkide bir ider i'lān-ı sefāhat göñlüm

38. yāre:-e

Kıt'a 98

Mısra: 2

Sevgili || dost.

Bir taraḳda bezi yok āzāde
Elbet ol yāre olur dil-dāde

33. yāre:--e

Gazel 109

Mısra: 6

Sevgili || dost.

İbtılā-yı dili zıkr eylemeden maḳşūdı her
Yine kendinden ider yāre şikāyet göñlüm

39. yāre:--e

Terkib-bend 1

Mısra: 109

Sevgili || dost.

Dāḡ oldu dehen-güşā o yāre
Yek-pāre zebān-ı süsen itdiñ

34. yār:

Gazel 140

Mısra: 1

Sevgili || dost.

Yār meyl eyleyeli eşk-i firāvānımıza
Kaṭre biñ nāz idiyor dīde-i girvānımıza

40. yarup:-up

Kıt'a 29

Mısra: 4

Kesmek, ayırmak.

Efendi diḳḳatin hiç şorma iḥrāc-ı mesāilde
Yarup fark itme bir müyü meşeldir bu ider şad-çāk

yār u refîki:

1. yār u refîki:--i

Terkib-bend 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Arkadaş ve dost.

Zen-i dünyāya ne meyl itdi o meşhūr-ı cihān
Olmaga lutf-ı Hudā yār u refîki ister

yār u yāveriñ:

1. yār u yāveriñ:--i, --ñ

Kaside 12

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Dost ve yardımcı.

Ol gün ki yār u yāveriñ imdādı kaṭ' olup
Aşhāb-ı t̄a'ati 'ameli behre-yāb ider

yārā olsa:

1. yārā olsa:

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yara olmak.

'Aks-i müjeler ruḥında īmā
Dir lebde nihāndır Āb-ı Ḥayvān

2. yārā olsa:--sa

Terkib-bend 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yara olmak.

Ebrūlarıñ penāh iderdi
Ḥançerde o rāya olsa yārā

varaş-:

1. varaşdırmış:--dır, --mış

Murabba 8

Mısra: 6

*Yakışmak, uygun düşmek, layık ve münasip
olmak II (daha) güzel, süslü olmak.*

Şīve -ü nāz u cefāyı ḥadden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermāna giymiş varaşdırmış yine

yāre:

1. yāre:

Gazel 19

Mısra: 9

Sevgili l dost.

Ruḥsat-ı āgūş için yāre Nebīl
Hāle-i māhı mişāl itmiş bu şeb

2. yāre:--+e

Kaside 16

Mısra: 5

Sevgili l dost.

O yāre yāsemen gelmiş yā reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruḥ-ı ālın hezārān bī-ḳarār oldu

yār-ı şāhāndır:

1. yār-ı şāhāndır:--dır

Kıt'a 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Padişahların dostu.

Şehen-şāh-ı cihān Sultān Maḥmūd Ḥān-ı Gāzi kim
Çıkınca Ādeme ecdādı cümle yār-ı şāhāndır

yaş:

1. yaş:

Gazel 81

Mısra: 3

Hayatta geçirilen süre, yaş.

Dil-i bī-çāreniñ beş yaş iken ḳadri 'ayān oldu
Mişal-i ḳatre çeşm-i dilber-i mümtāzdan düşmüş

2. yaşda:--da

Mesnevi 1

Mısra: 129

Hayatta geçirilen süre, yaş.

Hem yaşda hezār-sāle girsün
Tā dāmen-i rüsteḥize irstün

yasāğ:

1. yasāğ:--ı

Gazel 25

Mısra: 6

Yasak II engel.

Haṭṭıñı eyle sürme-i âvâz
Na'ra-yı âh için yasagı yürüt

yasagı tutmayınca:

1. **yasagı tutmayınca:--ma, --(y)ınca--ma, --y, --ınca**

Gazel 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yasağa uymak, ihlal etmemek.

Tutmayınca sen yasağı sākiyâ
Meyde atmaz mı kapağı sākiyâ

yâsemen:

1. **yâsemen:**

Gazel 144

Mısra: 7

*Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan
sarmaşık cinsinden bir ağaç.*

Yâsemen muhtâc-ı reng ü lâleler mahrûm-ı bû
Ruḥlarıñ müstagni-i vech-i şebekdir her biri

2. **yâsemen:**

Kaside 16

Mısra: 5

*Beyaz ve küçük çiçekler açan, sarmaşık
cinsinden, çok uzayan bir ağaç; bu ağacın beyaz
renkli çiçeği II sevgilinin yanağına atfen
kullanılmıştır.*

O yâre yâsemen gelmiş yâ reng-i neş'eden kızmış
Görüp gül gül ruḥ-ı alın hezârân bî-karâr oldu

yat-:

1. **yatur:-ur**

Kıt'a 7

Mısra: 8

*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak; uyumak veya dinlenmek.*

Zîb-i âgûş eylemişdir hâle bir meh-ṭal'atı
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pāk-i ekremi

2. **yatdıkça:--dıkça**

Kıt'a 103

Mısra: 23

Yatmak, uzanmak (ölü için).

Bu yatdıkça hıdemâsınıñ 'ömürin füzûn itsün
Yeñiden türbe-i vâlâ yapıldı ḥâne-i ma'hûd

yat:

1. **yatmışdı:-muş, -dı**

Kıt'a 87

Mısra: 1

*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak; uyumak.*

Yatmışdı firâş-ı nâz içinde
Efsâne didim niyâz içinde

2. **yatur:-ur**

Gazel 148

Mısra: 7

*Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca
uzanmak; uyumak veya dinlenmek.*

Şem'-i niyâza bak ki fûrûzân olup yatur
Meşgûl-i ḥâb-ı nâz yatagındadır daḥi

yatag:

1. **yatagındadır:--ı, --n, --da, --dır**

Gazel 148

Mısra: 8

Yatak, döşek.

Şem'-i niyâza bak ki fûrûzân olup yatur
Meşgûl-i ḥâb-ı nâz yatagındadır daḥi

yâver:

1. **yâveriñ:--ı, --ñ**

Tahmis 1

Mısra: 8

Yardımcı.

Pîş-gâhıñda okundu ya'ni ol ta'miriñ
Her tehî dest olmada muhtâc-ı luṭfi yâveriñ

yâver-i bahâr olsaydı:

1. **yâver-i bahâr olsaydı:--sa, --y, --dı**

Kaside 15

Mısra: 46
Kelime Tipi: -
Baharın yardımcısı olma.

Gülzârı cây-ı halvet-i der-encümen ider
Olsaydı lutf-ı bâtını ger yâver-i bahâr

yây-ı tîr-i ma'nîdir:

1. **yây-ı tîr-i ma'nîdir:--dir**
Kıt'a 69
Mısra: 55
Kelime Tipi: -
Mana okunun yayı.

Yâları yây-ı tîr-i ma'nîdir
Bu menâzilde kâr-ger gibidir

yaz:

1. **yaz:**
Kıt'a 24
Mısra: 15
Kaleme almak II yazmak.

Yaz Nebîlâ böyle bir berceste târîh-i selîs
Mısrı aldı ceng idüp Efrenc ile şâh-ı cihân

2. **yazsun:--sun**
Kıt'a 41
Mısra: 9
Kaleme almak II yazmak.

Olup Bercîs-i çarhın zîb-i kilki haşre dek yazsun
Bu hizmet bâ'îs-i nâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

3. **yazup:--up**
Kıt'a 47
Mısra: 10
Kaleme almak II yazmak.

Veliyyü'n-nimet-i âlemdir Abdullâh Efendi kim
Yazup Dürrî şenâsın zîb-i gûş-ı rûz-gâr eyle

4. **yaz:**
Kıt'a 53
Mısra: 16
Kaleme almak II yazmak.

Ḥarf-i mevkûṭunda zâhirdir dü târîh-i laṭîf
Yaz Nebîlâ tâkına şâyestedir bu müfredi

5. **yaz:**
Kıt'a 69
Mısra: 35
Kaleme almak II yazmak.

Zâyı gel bunda râdan evvel yaz
Kıymeti âğarınca zer gibidir

6. **yazar:--ar**
Kıt'a 95
Mısra: 1
Kaleme almak II yazmak.

Ḥaṭ beyâz-ı ruḥına âyet-i tebcîl yazar
Vech-i ta'zîmini 'âşıklara takbîl yazar

7. **yazar:--ar**
Kıt'a 95
Mısra: 2
Kaleme almak II yazmak.

Ḥaṭ beyâz-ı ruḥına âyet-i tebcîl yazar
Vech-i ta'zîmini 'âşıklara takbîl yazar

8. **yazar:--ar**
Kıt'a 95
Mısra: 4
Kaleme almak II yazmak.

Nev-bahâr-ı ḥaṭtıdır 'âşıka nev-rûz-ı vişâl
Ya'ni hûrşîdi ḥamel burcuna taḥvîl yazar

9. **yazdı:--dı**
Kıt'a 102
Mısra: 9
Kaleme almak II yazmak.

Yazdı mâhiyyet-i miyâhî görüp
Kor mı iğmâz-ı 'ayna merḥameti

yaz olur:

1. **yaz olur:--(u)r**
Gazel 67
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yaz mevsiminin gelmesi.

Sebz-i haṭṭı dāldır germiyyete
Ġāyeti feyz-i bahārın yaz olur

yazıl:-

1. **yazılsuñ:--suñ**

Gazel 54

Mısra: 5

Kaleme alınmak.

Yazılsuñ kahramān-ı ğamzeniñ ‘uşşāka bī-dādı
Bu çāg-ı ‘işvede Şehnāme-i eyyāma şüret vir

2. **yazıldı:--dı**

Kıt'a 47

Mısra: 29

Kaleme alınmak.

Nebīlā āb-ı gevherle yazıldı tām tārīḥı
Muvakkīt-ḥāne-i nev-resmī gör seyr-i Hışār eyle

yazıl:

1. **yazılmış:--mı**

Gazel 106

Mısra: 4

Kaleme alınmak.

Rakībi fikr-i haṭṭın eyleyince ser-fürü-gerde
Sütür içre yazılmış ser-nigün şeytāna beñzetdim

ye:-

1. **yedi:--dı**

Kıt'a 10

Mısra: 14

Ağızda çiğneyerek yutmak.

Yazdı kil-k-i Nebīl tārīḥın
Yedi berş-i eceli Tiryākī

yed:

1. **yedinden:--in, --den**

Gazel 93

Mısra: 6

El II sahiplik, mülkiyet.

Şīşe-i kâlbim berāy-ı vāz'ı ism alsun ele
Lāle-veş sīnem yedinden dāg-dār itsem gerek

yed-i abdāl murāda:

1. **yed-i abdāl murāda:--a**

Kıt'a 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Abdal Murad'ın eli.

Ṭutarsa rişte-i feyzin Nebīlā
İrer elbet yed-i Abdāl Murāda

yed-i dellâlde:

1. **yed-i dellâlde:--de**

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tellalın eli.

İtmede hem-seng-dāna şahş-ı nā-dānı felek
Şırça gevherle müsāvidir yed-i dellâlde

yed-i fikre:

1. **yed-i fikre:--e**

Kıt'a 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Düşüncenin eli.

Yed-i fikre ola rāmı nızām-ı devleti sübhā
Le'ālī-i ḥikem hep silk-i tevḥīke olup menzūd

yed-i imlāya:

1. **yed-i imlāya:--y, --a**

Gazel 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yazma eli.

Neşr-i Kūl Muşṭafa 'Āşım Efendimiz ider
Ḥāne-i pür-feyzi oldıkça yed-i imlāya zeyn

yed-i nefse:

1. **yed-i nefse:--e**

Kaside 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nefsin eli.

Kemend-i şevki virmişdir yed-i nefse maşūn olmaz
El irmez ise āfāt-ı nighden yā Rasūlallāh

yed-i şekvāya:

1. **yed-i şekvāya:--y, --a**

Kıt'a 101

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şikayet eli.

Bā'ış-i kec-nigehi 'āleme neydi 'acabā
Şāh-ı Manşūrı girift itdi yed-i şekvāya

yed-i ser-hışda:

1. **yed-i ser-hışda:--da**

Gazel 143

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sarhoşun eli.

Ehl-i hırşı ra'şe-i tāmā' mahrūm ider
Cām-ı lebriz olmada rīzān yed-i ser-hışda

yek:

1. **yek:**

Gazel 102

Mısra: 2

Bir, tek.

Gördi noşşanımı yārim aña mı acıyayım
Yek tamām eyledi kārım aña mı acıyayım

2. **yek:**

Gazel 65

Mısra: 8

Bir, tek.

Büy-ı mey dāhi tenük-zarf oluna kāfīdir
Dehen-i gonçeye yek kaṭre-i şebnem yetişür

3. **yek:**

Gazel 70

Mısra: 1

Bir, tek.

Olsa yek şemme-i sūz-ı dile maẓhar micmer
Yanarak tūde-i hākister olur her micmer

4. **yek:**

Terkib-bend 1

Mısra: 48

Bir, tek.

Ser-rişte bulursa ger tegāfūl
Yek müyü hezār ider tegāfūl

yek-dil olup:

1. **yek-dil olup:--up**

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aynı duyguları paylaşmak, gönüldaş olmak.

Yār ile yek-dil olup mevsim-i vuşlat gönlüm
İkide bir ider i' lān-ı sefāhat gönlüm

yek-kaṭre:

1. **yek-kaṭre:**

Kıt'a 47

Mısra: 11

Tek damla.

İfāde hiç fazlından anıñ yek-kaṭre mümkün mi
Gerek her sözde var bñ baḥr-ı ma'nī aşikār eyle

yek-pāre:

1. **yek-pāre:**

Terkib-bend 1

Mısra: 110

Bir düzende, aynı şekilde.

Dāğ oldu dehen-güşā o yāre
Yek-pāre zebān-ı süsen itdiñ

yek-sān:

1. **yek-sān:**

Kıt'a 58

Mısra: 5

Bir, eşit, müsavı.

Yek-sān demek çespān mıdır da'vāsına bürhān mıdır
Güş itmege şāyān mıdır bu müddeā'-yı Topkapu

2. **yek-sāndır:--dır**

Kıt'a 58

Mısra: 4

Bir, eşit, müsavı.

Şāhenşah-i devrāndır vālā-mekān sultāndır
Eflāk ile yek-sāndır cāy-ı şafā-yı Topkapu

3. **yek-sāndır:--dır**

Muhammes 1

Mısra: 6

Bir, eşit, müsavi.

Yücelerden yucedir der-gāhı
Luṭfi kim cümleye yek-sāndır anıñ

yek-sān evler:

1. **yek-sān eyler:--r**

Kıt'a 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir, eşit, aynı seviyede yapmak.

O gevher-pāş-ı ihsān bahri eyler berrile yek-sān
Olinca dest-i cūdı maḥrem-i naḳdīne-i mevcūd

yek-şemme:

1. **yek-şemme:**

Kaside 15

Mısra: 25

Bir defa koklamak. II En küçük miktar, çok az.

'Allāme-i yegāne ki yek-şemme fazl ile
Eyler 'ayān cihān-ı nev-i diğer-i bahār

yek-ser:

1. **yek-ser:**

Kaside 9

Mısra: 4

Baştan başa.

Rehīn-i 'aciz ider ta'rif-i ḳadriñ mū-şikāfānı
Cihān bir müyuña yek-ser fedādır yā Rasūlallāh

yekser:

1. **yekser:**

Muhammes 3

Mısra: 1

Baştan başa.

Ger-den-i sīm üzre yekser
Ḥāller kavş-ı mu'anber

yek-tā:

1. **yek-tā:**

Kıt'a 59

Mısra: 26

Tek, eşsiz, benzersiz.

Bu şüret düzdüğü mir'āt-ı İskenderde 'aks itse
Yapup 'aynın olurdu sırr-ı hikmetde o dem yek-tā

yek-tā ola:

1. **yek-tā ola:--a**

Kıt'a 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tek, eşsiz, benzersiz olmak.

Virdi bir ḥayrū'l-ḥālef Zeynī Efendiye Ḥudā
Pīr ola 'ālemde 'ilm ü fazl ile yek-tā ola

yem:

1. **yeme:--e**

Kıt'a 57

Mısra: 16

Yem, yiyecek.

Bahr-ı cūdında olan zevḳ-i ma'āşı fīkr idüp
Ḥāhişinden mürğ-i ābiler hücum eyler yeme

yemen:

1. **yemeni:--ī**

Kıt'a 97

Mısra: 2

Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.

Baḳ çevresinde ḥāl ile ol rū-yı ālede
Devr eyle Hind ile Yemeni al ḥayāle de

yem-i ahẓar-ı bahār:

1. **yem-i ahẓar-ı bahār:**

Kaside 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Baharın yeşil denizi (çimenlik).

İzhār-ı mevc idince yem-i ahẓar-ı bahār
Geldi yine ḥazā'in-i bād-āver-i bahār

yemîn itmiş:

1. **yemîn itmiş:--miş**

Kaside 16

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Ant içmek.

Veliyyü'n-ni'met-i ehl-i hüner kim çarh-ı dūn-perver
Yemîn itmiş ki her bir bendesi şāhib-yesār oldu

2. **yemîn itmiş:--miş**

Kaside 16

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Yemin etmek.

Veliyyü'n-ni'met-i ehl-i hüner kim çarh-ı dūn-perver
Yemîn itmiş ki her bir bendesi şāhib-yesār oldu

yeñiden:

1. **yeñiden:**

Kıt'a 54

Mısra: 11

Gene, yine, bir daha, tekrar.

Yeñiden türbe-i vālā ile bir hān-kaḥ yaptı
İde feyz-āşinā-yı ḥalvet-i der-encūmen meşhed

2. **yeñiden:**

Kıt'a 59

Mısra: 22

Gene, yine, bir daha, tekrar.

Virüp meşşāḫa-i tedbiri şūret

Yeñiden ümm-i dünyā kesb-i ḥüsn itmekdedir ḥālā

3. **yeñiden:**

Kıt'a 103

Mısra: 24

Gene, yine, bir daha, tekrar.

Bu yatdıḳça ḫıdemāsının 'ömrin füzūn itsün

Yeñiden türbe-i vālā yapıldı ḥāne-i ma'hūd

yeñişehr:

1. **yeñişehr:--e**

Kıt'a 34

Mısra: 3

1540'ta Osmanlılar Venedik hâkimiyetine son
verince, Mora Yarımadası Türklerin oldu ve bu şehir
de Mora Yenişehir'i olarak bölgenin başkenti oldu.
Osmanlılar diğer bir Yenişehir olan Yenişehir-i
Fenar (Larissa)'dan ayırmak için "Mora Yenişehri"
demişlerdir. II. Viyana Kuşatması'ndan sonra
1686'da bölge tekrar Venediklilerin eline geçti. 29 yıl
sonra 1715'te Şehit Ali Paşa sayesinde Türkler
bölgeye yeniden yerleştiler ve Venedik'i bölgeden
attılar. Venediklilerin yaptığı ve her tarafını Venedik
aslanlarıyla süsledikleri Palamidis Kalesi'ne
yerleştiler. Şehirde XVIII. yüzyıl Osmanlı
medeniyetinin izlerini her yerde Venedik
kalıntılarıyla birlikte görmek mümkündür.

'Adl ile kıldı Yenişehre varup
Bir sene icrā-yı şer'e ihtimām

yer:

1. **yerdeki:-de, -ki**

Gazel 92

Mısra: 2

Yeryüzü, zemin.

Nedir tefevvuḳı bilmem o zülfü ebrūnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rūnuñ

2. **yerde:-de**

Kıt'a 58

Mısra: 28

Yeryüzü, zemin.

Deryādaki nev'-i güher maḥşūl-i kân-ı sīm ü zer
Bir yerde top olsa eger olmaz bahā-yı Ṭopkapu

3. **yerde:-de**

Tahmis 2

Mısra: 17

Yeryüzü, zemin.

Dir dimez yerde beşer gökde hümā mecbūr olur
Emrini tenfize bā-ḥükm-i ḳazā mecbūr olur

4. **yeri:-i**

Kıt'a 58

Mısra: 19

(bulunulan) yer, mekan.

Olsaydı bir hālî yeri eylerdi çarh-ı serserî
Âyîne-i İskenderi zînet-fezâ-yı Topkapu

yer eyledi:

1. **yer eyledi:--di**

Gazel 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İz bırakmak,kalıcı olmak. II Yer almak.

Yer eyledi hep mihri gönüllerde o mâhîñ
Eflâke çıkar na're-i yâ hû-yı muhabbet

ver eyler:

1. **ver eyler:--r**

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yer edinmek, yerleşmek.

Kalb-i seng-i yâre yer eyler iden maḥv-ı vücūd
Sikke-i mermerde kızmışdır geçenler nâmdan

2. **ver eyler:--r**

Gazel 143

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yer edinmek, yerleşmek.

Pek de şâhib-hānenin destinde yok redd ü kabûl
Nefret itdiği suḥan-ı rūḥuñ yer eyler gūşda

ver eylerse:

1. **ver eylerse:--r, --se**

Gazel 65

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yer edinmek.

'Aks-ı zülf ü ruḥı çeşiminde yer eylerse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şîşede tev'em yetişür

ve's:

1. **ve's:**

Kaside 12

Mısra: 103

Ümitsizlik, karamsarlık.

Koyma Nebîl-i zârî meded ye's ile melûl
İmdâdî şefkatiñ bize vakt-i 'ikâb ider

yeşer-:

1. **yeşermiş:--miş**

Gazel 30

Mısra: 12

Canlanmak.

Zülfî toḥm-efşân olunca ol ruh-ı hûy-gerdeye
Jâle-i gülden yeşermiş ḥaṭṭ-ı şeb-bû koymuş ad

ve's-i vişâl oldı:

1. **ve's-i vişâl oldı:--dı**

Kıt'a 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma ümitsizliği olma.

Cevâbı ye's-i vişâl oldı sürme-i âvâz
Su'âli emr-i muḥâl itdi sen ne söylersin

yet:

1. **yetmez:--mez**

Muhammes 2

Mısra: 17

Kâfi, yeterli.

Yetmez ol cāye bu çarḥ-ı heftümîn
Nişf-ı rehden kaldı Cibrîl-i emîn

yets:

1. **yetsün:--sün**

Kaside 15

Mısra: 81

Kâfi, yeterli.

Yetsün mi şerḥ-i şemme-i faẓl u kemâliñe
Berg-i laṭîf her gül-i nazik-ter-i bahâr

yeter:

1. **yeter:**

Gazel 92

Mısra: 5

Kâfi, yeterli.

Yeter delîl baña ser-fürü-yı ser-keş için
Zarûri düşdigi dāmân-ı yâre gîsünüñ

2. **yeter:**

Kıt'a 17

Mısra: 4

Kâfi, yeterli.

Şeyh-i zî - 'ilm ü hüner Hazret-i Gâlib Dede kim
Eşer-i tab'ı yeter kadrini istidlâle

3. **yeter:**

Kıt'a 40

Mısra: 11

Kâfi, yeterli.

Muvaffak olmağa şahid hülûş-ı kalbi yeter
Netice bahş olan 'âlemde şıdık-ı da'vâdır

4. **yeter:**

Terkib-bend 2

Mısra: 36

*"Son bulsun, yeter artık! " anlamında kullanılan
ünlem.*

Her-dem âheng-i cefâ itmeği kânûn itdiñ
Garâzıñ cevri ü cefâ ise yeter gayri yeter

5. **yeter:**

Terkib-bend 2

Mısra: 36

*"Son bulsun, yeter artık! " anlamında kullanılan
ünlem.*

Her-dem âheng-i cefâ itmeği kânûn itdiñ
Garâzıñ cevri ü cefâ ise yeter gayri yeter

6. **yeter:**

Terkib-bend 2

Mısra: 37

*"Son bulsun, yeter artık! " anlamında kullanılan
ünlem.*

Nesh-i âyîn-i vefâ ise yeter gayri yeter
V

7. **yeter:**

Terkib-bend 2

Mısra: 37

*"Son bulsun, yeter artık! " anlamında kullanılan
ünlem.*

Nesh-i âyîn-i vefâ ise yeter gayri yeter
V

yeter yeter:

1. **yeter yeter:**

Terkib-bend 1

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Yeter artık.

Eflâke çıkardıñ âh u zârı
Ey mâh yeter yeter tegâfûl

2. **yeter yeter:**

Terkib-bend 1

Mısra: 136

Kelime Tipi: -

Yeter artık.

Zühre bu hevâdan oldı bî-hûş
Terk eyle yeter yeter bu nağme

yetiş-:

1. **yetiştir:--(ü)r**

Gazel 85

Mısra: 5

Yetiştirmek, ulaşmak, gelmek.

Yetiştir Kaysa kadar silsilesiñ işbâta
Olsa gîsûsı bu da'vâda güvâh-ı 'âşık

2. **yetişdi:--di**

Gazel 127

Mısra: 5

Yetiştirmek, ulaşmak, gelmek.

Tîr-i müjgânın yetişdi câna dek (Nürî)
Ey kemân-ebrû saña şad âferîn (Nebîl)

3. **yetişmez:--mez**

Gazel 135

Mısra: 6

Yetiştirmek, ulaşmak, gelmek.

O çâr-ebrû makâmın çarh-ı çârüm itdi mihr-âsâ
Yetişmez nâle-i âhenk niyâzi çâr-gâh itme

4. yetişür:--(ü)r

Gazel 9

Mısra: 8

Yetişmek, yardımına koşma.

Giryledir gâyeti her hânde-i bî-ma'nîniñ
Yetişür kışsa-i pür-hisse-i Dahhâk baña

yetiş:

1. yetişür:--ür

Gazel 65

Mısra: 1

Yetişmek, ulaşmak, gelmek.

Zülf-i reyhânı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-ı şâhî ise maşşûd o perçem yetişür

2. yetişür:--ür

Gazel 65

Mısra: 2

Yetişmek, ulaşmak, gelmek.

Zülf-i reyhânı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-ı şâhî ise maşşûd o perçem yetişür

3. yetişür:--ür

Gazel 65

Mısra: 4

Yetişmek, ulaşmak, gelmek.

Gerçi ol mâh-ı cefâkâra el irmez ammâ
Âhdan böyle giderse ana süllem yetişür

4. yetişür:--ür

Gazel 65

Mısra: 6

Yetişmek, ulaşmak, gelmek.

Şimdi artırmadadır kâmeti kendince o yâr
Sanma kim güşına feryâd-ı dem-â-dem yetişür

5. yetişür:--ür

Gazel 65

Mısra: 8

Yetişmek, ulaşmak, gelmek.

Büy-ı mey dâhî tenük-zarf oluna kâfidir
Dehen-i gonçeye yek katre-i şebnem yetişür

6. yetişür:--ür

Gazel 65

Mısra: 10

Yetişmek, ulaşmak, gelmek.

Çıkma âheng-i cefâ ile Hüseyinîye meded
Baña ey vech-i hasen fikr-i muharrem yetişür

7. yetişür:--ür

Gazel 65

Mısra: 14

Yetişmek II büyümek.

'Aks-ı zülf ü ruhu çeşmimde yer eylerse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şişede tev'em yetişür

8. yetişür:

Mesnevi 1

Mısra: 26

Kavuşmak, ulaşmak, varmak.

Gel eyleme hatt-ı yâre dikkat
Gayri yetişür bu meşk-i hasret

yetmez mi:

1. yetmez mi:

Mesnevi 1

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Yeterli değil mi? Kâfi değil mi?

Yetmez mi hevâ-yı mü-miyânı
Pek ince şenâ-yı mü-miyânı

yevm:

1. yevm:

Kıt'a 48

Mısra: 8

Gün.

Şu rütbe muktezâ-yı 'adli ma'mûr-ı harâb eyler
Cihândan cây-ı vîrân ister ise yevm olur nâ-bûd

yevmü't-tenâd:

1. yevmü't-tenād:

Kıt'a 37

Mısra: 14

Kıyamet günü.

Nice böyle şâh-zâdeyle o şâh-ı Cem-ğaşem

Zîb-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenād

yık-:

1. yıkdı:-dı

Gazel 13

Mısra: 5

Yere devirmek.

Yıkdı yârı bir ayağ ile çelüp

Devr ider meydânda Rüstemdir şarâb

yıl:

1. yıl:

Kıt'a 23

Mısra: 6

Sene, yıl.

Zamân-ı devletinde nakş-ı ahd ile Fıransızlar

Alup bir iki yıl zu'mınca fermân-râh-ı Mısr oldu

yine:

1. yine:

Gazel 4

Mısra: 4

Tekrar, yeniden, gene.

Şabâ zülf-i girih-gîrin 'aceb tahrîk itmiş mi

Yine baħr-ı cünûn itmekde mevc-i cā-be-cā peydā

2. yine:

Gazel 7

Mısra: 10

Tekrar, yeniden, gene.

Ḳadd-i bālâsını ta'rîfde lâl oldu Nebîl

Yine aḫvâl-i kıyâmet mi sū'âl oldu baña

3. yine:

Gazel 19

Mısra: 2

Tekrar, yeniden, gene.

Yâri mey âşufte-ḥâl itmiş bu şeb

Dil yine fikr-i muḥâl itmiş bu şeb

4. yine:

Gazel 23

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

Zülf-i siyehiñ rûy-ı 'araḳ-rîze dökülmüş

Bu gülşeni basmış yine şeb-bû-yı muḥabbet

5. yine:

Gazel 24

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

Temkînini her fülke-i meşhûn ider efzûn

Muḫtârda olursañ yine izḫâr-ı refâh it

6. yine:

Gazel 32

Mısra: 9

Tekrar, yeniden, gene.

Derdest eylemiş yine çevgânıñ ey Nebîl

Sünbül midir bu gülşene serheng-i nev-bahâr

7. yine:

Gazel 39

Mısra: 5

Tekrar, yeniden, gene.

Virmiş o yâr 'Amre yine ruḫsat-ı vişâl

Zeyde taḳaddûm itse nola vâv ṭarafdadır

8. yine:

Gazel 54

Mısra: 2

Tekrar, yeniden, gene.

Gel ey rûḫ-ı muşavver nâz ile ibrâma şûret vir

Revân-ı Cem yine şâd oldu devr-i cāma şûret vir

9. yine:

Gazel 65

Mısra: 14

Tekrar, yeniden, gene.

‘Aks-ı zülf ü ruḥı çeşminde yer eylerse Nebîl
Gül ü sünbül yine bir şîşede tev’em yetişür

Mestâne büselikte karar eylemiş yine
Sâz-ı emelde nagme-i tekrarı neyleyim

10. yine:

Gazel 68

Mısra: 4

Tekrar, yeniden, gene.

Esâs-ı zulme ol mâh-ı felek tarh-efgen itmişse
Yine şakf-ı sipihre âh-ı ‘âşıkdan sütün ister

16. yine:

Gazel 107

Mısra: 8

Tekrar, yeniden, gene.

Pençe-gîr-i cevri oldum dest-bürd-i ‘aşk ile
Küh-ı Elbrüza yine ta’lîm-i temkîn eyledim

11. yine:

Gazel 82

Mısra: 3

Tekrar, yeniden, gene.

Sâkî yine şeh-râh-ı şebistân-ı vişâli
Rindân bu şeb-i meş‘ale-i câm ile geçmiş

17. yine:

Gazel 109

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

İbtîlâ-yı dili zıkr eylemeden makşûdı her
Yine kendinden ider yâre şikâyet gönüm

12. yine:

Gazel 82

Mısra: 8

Tekrar, yeniden, gene.

Cüyende olup hâbda dil mîve-i vaşlı
Dün gece yine bu tama’-ı hâş ile geçmiş

18. yine:

Gazel 124

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Kadd-i bâlâsı yine mücid-i refîâr olsun
Servler reşk iderek şûret-i dîvâr olsun

13. yine:

Gazel 86

Mısra: 11

Tekrar, yeniden, gene.

Yine bâlâ-ter idüp reng-i siyâh-ı âhım
Dile bir mâh-ı siyehçerde kodı cilve-i ‘aşk

19. yine:

Gazel 127

Mısra: 10

Tekrar, yeniden, gene.

Kıbleyi şaşırmasuñ mı ‘âşıkı (Nūrî)
Çekmiş ebrûlar yine şemşîr-i kîn (Nebîl)

14. yine:

Gazel 86

Mısra: 13

Tekrar, yeniden, gene.

Şûretin buldı Nebîlâ yine müştâk-ı ḥayâl
Çözdürüp tûresini perde kodı cilve-i ‘aşk

20. yine:

Gazel 129

Mısra: 7

Tekrar, yeniden, gene.

Yine farṭ-ı tam‘adır sıklet-i ruḥânî-i ma‘zûl
Ser-âzâd olması bâr-ı diğerdîr püşt-i ḥammâla

15. yine:

Gazel 101

Mısra: 7

Tekrar, yeniden, gene.

21. yine:

Gazel 134

Mısra: 5

Tekrar, yeniden, gene.

Yine gül-penbe oldu ruhsār-ı
Duht-ı rez gibi ele meyl itme

Haşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Bağ niyâz-ı hâline rüsvâ-yı 'âm itmiş yine

22. yine:

Gazel 135

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Yine dūd-ı derūnı perde-i ruhsār-ı māh itme
İder kaṭ'-i 'alāka mānī'-i tār-ı nigāh itme

28. yine:

Gazel 138

Mısra: 4

Tekrar, yeniden, gene.

Haşş idüp kendüye nâzı iltizâm itmiş yine
Bağ niyâz-ı hâline rüsvâ-yı 'âm itmiş yine

23. yine:

Gazel 136

Mısra: 9

Tekrar, yeniden, gene.

Yine mest oldu Nebilā dilber
Fikr-i diğr geliyor hātır-ıma

29. yine:

Gazel 138

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

Serv-i ser-keşlikde görmüş gālibā sābit-kādem
Ol kād-i dil-keşle pā-māl-i hūrām itmiş yine

24. yine:

Gazel 137

Mısra: 2

Tekrar, yeniden, gene.

Hevā-yı sūnbül-i zūlf ile pūr-çin-i cebīn olsa
Yine baḥr-ı leṭāfet mevce-dār-ı yāsemīn olsa

30. yine:

Gazel 138

Mısra: 8

Tekrar, yeniden, gene.

Ṭālī'in bīdār ise efsāne-gūy-ı vuşlat ol
Mest olup dil-dār āheng-i menām itmiş yine

25. yine:

Gazel 138

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Ḥançer-i bīdādı iḥrāc-ı niyām itmiş yine
Fitne-i Cengīze 'arz-ı iḥtişām itmiş yine

31. yine:

Gazel 138

Mısra: 10

Tekrar, yeniden, gene.

Bī-ṭa'ab menzil-res-i maḫşūd olur elbet Nebīl
Ḳā'id-i taḳdīre teslīm-i zimām itmiş yine

26. yine:

Gazel 138

Mısra: 2

Tekrar, yeniden, gene.

Ḥançer-i bīdādı iḥrāc-ı niyām itmiş yine
Fitne-i Cengīze 'arz-ı iḥtişām itmiş yine

32. yine:

Gazel 147

Mısra: 7

Tekrar, yeniden, gene.

Nār-ı ḥased derūnuna te'sīr idüp yine
Zāhid niçün bezmde çenār olmamış daḥi

27. yine:

Gazel 138

Mısra: 3

Tekrar, yeniden, gene.

33. yine:

Kaside 15

Mısra: 2

Tekrar, yeniden, gene.

İzhâr-ı mevc idince yem-i aḥzar-ı bahâr
Geldi yine ḥazâ'in-i bād-âver-i bahâr

Dinildikçe 'aḳîb-i cemrede her sâl-i ferruḥ-fâl
Yine feyz-i rebî'in müceb-i def'-i ḥasâr oldu

34. yine:

Kaside 15

Mısra: 11

Tekrar, yeniden, gene.

Tahrîk-i fitneden yine ḥavf itmeyüp şabâ
Zülf-i 'arûsı eyledi ser-'asker-i bahâr

40. yine:

Kaside 16

Mısra: 94

Tekrar, yeniden, gene.

Riyâz-ı 'ömr ü câhı görmesün rûy-ı ḥazân aşlâ
Dine tâ kim yine hengâm gül-geşt-i bahâr oldu

35. yine:

Kaside 15

Mısra: 17

Tekrar, yeniden, gene.

Bülbüllerin uçurdu yine ḥâb u râḥatın
Sünbül teberde zâhir olup şeş-per-i bahâr

41. yine:

Kıt'a 7

Mısra: 5

Tekrar, yeniden, gene.

Geldi şulbünden yine bir nûr-ı maḥẓ oldu 'ayân
Pertev ile mehd içinde tıtdı dehr-i a'zamı

36. yine:

Kaside 15

Mısra: 20

Tekrar, yeniden, gene.

Keyf-i şabûhdur sebab-i na're-i hezâr
Leb-rîz-i şebnem oldu yine sâgar-ı bahâr

42. yine:

Kıt'a 8

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Ḥazret-i 'Âşir Efendinin yine bâ-luṭf-ı Ḥak
Oldı şulbünden 'ayân bir necl-i pâk-i muḥterem

37. yine:

Kaside 16

Mısra: 28

Tekrar, yeniden, gene.

Ser-â-ser şahın-ı bâga üşküfe çâderle zeyn olmuş
Yine urdı gül-i şayeste-i geşt ü güzâr oldu

43. yine:

Kıt'a 16

Mısra: 7

Tekrar, yeniden, gene.

Bir nûr-ı çeşm-i şulbı yine eyleyüp zuhûr
Revnaḥ-ı tîrâz-ı mehd-i cihân oldu ḥabbezâ

38. yine:

Kaside 16

Mısra: 64

Tekrar, yeniden, gene.

Olaydı behre-dâr-ı şems-i eltâfi dimezlerdi
Yine noḡsanı seyr it bedr-i pür-envâra 'âr oldu

44. yine:

Kıt'a 23

Mısra: 24

Tekrar, yeniden, gene.

Nebîlâ geldi bâ-sür'at 'Uṭârid yazdı târîḥin
'Azîzim Şeh Selim alup yine Sultân-ı Mısr oldu

39. yine:

Kaside 16

Mısra: 90

Tekrar, yeniden, gene.

45. yine:

Kıt'a 26

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Ḥamdülillāh yine Mısr oldu naşīb-i İslām
Görmedi böyle gazā dīdesi ḥurşīd ü mehiñ

Hele kār-ı ḥavāric ḥāric ez-ta'bir olup itmām
Yine elṭāf-ı Ḥāk tām oldu cünd-i Ḥān Maḥmūda

46. yine:

Kıt'a 26

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

Yazdı tārīḫini bā-'avn-ı Ḥudā kilk-i Nebīl
Yürüdi Kāhireye emri yine pādīşehiñ

52. yine:

Kıt'a 51

Mısra: 17

Tekrar, yeniden, gene.

Bi-ḥamdillāh yine şulbından ol sulṭān-ı āgāhiñ
Ḳudūmı 'āleme şeh-zādeniñ iḥsān-ı Yezdāndır

47. yine:

Kıt'a 27

Mısra: 5

Tekrar, yeniden, gene.

Geldi şulbundan yine bir nūr-ı maḥz
Ya'ni necl-i ercümendi mecd ile

53. yine:

Kıt'a 91

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Yine ibrām ile ol şūḫı rām it
Miyānıñ zīb-i āgūş-ı merām it

48. yine:

Kıt'a 35

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Ḥamdülillāh buldı revnaḫ taḫt-ı Osmānī yine
Ḳıldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı 'ālī-şān cülūs

54. yine:

Kıt'a 103

Mısra: 9

Tekrar, yeniden, gene.

Yine olmaz tınāb-ı bārgēh-i rif'at ol şāha
Olursa tār-ı şemse rişte-i enzār eger meşdūd

49. yine:

Kıt'a 36

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Ḥamdülillāh zīb-i evreng-i şehen-şāhī yine
Oldı Maḥmūdū'ş-şiyem bir şāh-ı sāhib- intibāh

55. yine:

Murabba 5

Mısra: 9

Tekrar, yeniden, gene.

Ġamzeñle yine çeşmiñi iş'āra sebeb ne
İmā ideyor ḥançer-i ḥün-ḥāra sebeb ne

50. yine:

Kıt'a 37

Mısra: 11

Tekrar, yeniden, gene.

Ḥamdülillāh oldu ber-vefḫ-i murād 'ālem yine
Müjde-i şulb-ı ḥümāyūn ile mesrūrū'l-fuād

56. yine:

Murabba 6

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

Elde peymāne mest-i nāz olmuş
Yine peymān-şikest-i nāz olmuş

51. yine:

Kıt'a 41

Mısra: 12

Tekrar, yeniden, gene.

57. yine:

Murabba 6

Mısra: 17

Tekrar, yeniden, gene.

Yine dūşında cāme hāre midir
Cevr-i gül dā'imā hezāra mıdır

Āh ol ğamzeler āfet-res-i hūş oldu yine
Nedir ol tavr-ı levendāne o cān-ġāh-ı nigāh

58. yine:

Murabba 7

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

Taḥayyül itme ey dil zūlf-i yāri
Yine hem-reng ider leyl ü nehārı

yog:

1. **yogıken:-iken**

Kıt'a 10

Mısra: 4

Yoğ, cenaze (yas) töreni.

Bang-ı nā-geh zühūr-ı mevt ile āh
Yogıken göçdi kimseden bāki

59. yine:

Murabba 8

Mısra: 5

Tekrar, yeniden, gene.

Şive -ü nāz u cefāyı ḥadden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermāna giymiş yaraşdırmış yine

voḥsa:

1. **yoḥsa:**

Gazel 53

Mısra: 2

Yoksa; bir düşüncenin, bir davranışın, bir tutumun ters olma ihtimalini anlatmak için kullanılır.

Yāre lāzım olan bu nāz mıdır
Yoḥsa dil-beste-i niyāz mıdır

60. yine:

Murabba 8

Mısra: 6

Tekrar, yeniden, gene.

Şive -ü nāz u cefāyı ḥadden aşdırmış yine
Şırmalı bir fermāna giymiş yaraşdırmış yine

yok-:

1. **yokdur:--dur**

Gazel 102

Mısra: 3

Yok, bulunmamak (fırsat bağlamında).

61. yine:

Murabba 8

Mısra: 7

Tekrar, yeniden, gene.

Nūr-ı vechi çeşm-i hūrşīdi kamaşdırmış yine
Bir güzelde bu levendāne edāyı görmedim

Şormaga kand-ı lebin vūs'at-ı imkān yokdur
Eriyüp gitse de vārım aña mı acıyayım

yok:

1. **yok:**

Gazel 26

Mısra: 5

Yok. II Bulunmamak.

62. yine:

Müseddes 1

Mısra: 2

Tekrar, yeniden, gene.

Taḫra-i berf ile kopdı ey hezār āşūblar
Berg-i verd uçdu hevālandı yine maṭlūblar

Yok hezārān gül gibi būy āşinā-yı vuşlatı
Ġonçe-i la'lindeki esrārdan gel açma baḥş

2. **yok:**

Gazel 27

Mısra: 2

Yok. II Bulunmamak.

63. yine:

Terkib-bend 2

Mısra: 1

Tekrar, yeniden, gene.

Baḥş-i la'liñ gibi muglak var mı müşküllerde hiç
Böyle yok kalmış dehen-beste mesā'illerde hiç

3. **yok:**

Gazel 27

Mısra: 4

Yok. II Bulunmamak.

Nice toz kopmuş ayağ-ı Cemde bu meydanda
Ehl-i zevkîñ bir nişânı yok mı menzillerde hiç

9. **yokdur:-dur**

Gazel 90

Mısra: 10

Yok. II Bulunmamak.

Noқта-i şekk-i vücūd-ı femde güyâ haller
Gerçi kim yokdur Nebilâ iştibâhı kimseniñ

4. **yok:**

Gazel 27

Mısra: 8

Yok. II Bulunmamak.

Gülle müldeñ reng ü bû bülbüldeñ uçmuş fikr-i hû
Yok mu gûş u dimâg ehl-i nâzar dillerde hiç

10. **yok:**

Gazel 116

Mısra: 8

Yok. II Bulunmamak.

Ėaflet ağz-ı feyze mânî' dir dil-i âgâhdan
Ėişse yok meşgûl-i Ėâba şoğbet-i bîdârdan

5. **yok:**

Gazel 37

Mısra: 2

Yok. II Bulunmamak.

ĖaĖt-ı lebiñ kim sened-i neş'edir
Ėâyeti yok bir şaded-i neş'edir

11. **yok:**

Gazel 124

Mısra: 5

Yok. II Bulunmamak.

Bir Ėaber yok mıdır esrâr-ı lebinden soralım
Cevher-i cân gibi mektûm ise de var olsun

6. **yokdur:-dur**

Gazel 57

Mısra: 4

Yok. II Bulunmamak.

Dilden silinüp gitdi gubâr-ı ĖaĖ-ı dilber
Şimdi o fezâlarda hevânıñ tozu yokdur

12. **yokdur:-dur**

Gazel 125

Mısra: 9

Yok. II Bulunmamak.

Nebilâ rûzgâr-ı pür-gubârıñ medĖali yokdur
Bağılmazmış o mihr-i tâb-dâra dîdeler rûşen

7. **yokdur:-dur**

Gazel 57

Mısra: 6

Yok. II Bulunmamak.

Yâkût gibi la'li ider def'-i Ėarâret
Gördüm suyu pür-mevc-i leğâfet buzı yokdur

13. **yokdur:--dur**

Gazel 142

Mısra: 8

Yok. II Bulunmamak.

İstimâ'-ı şoğbete mevĖûfdur redd-i cevâb
Behre yokdur lezzet-i gûş-ı sühândan lâilde

8. **yok:**

Gazel 90

Mısra: 7

Yok. II Bulunmamak.

Dîdesinden 'aşkıñı inkâra yok cây-ı gürîz
Hiç olur mı hâzır u nâzır güvâhı kimseniñ

14. **yokdur:-dur**

Kaside 2

Mısra: 7

Yok. II Bulunmamak.

Hümâ-yı zikre yokdur evc-i Ėurba çıkmağâ mânî'
Çü ĖavĖ-ı Ėumrî nağş olmuş nişândır Ėalka-i tevĖîd

15. **yok:**

Kaside 8

Mısra: 9

Yok. II Bulunmamak.

Cihānda nükte-i nā-çizine yok vüs'at-ı efkār
Nedir sende o esrār-ı ilahī yā Rasūlallāh

16. **yok:**

Kıt'a 58

Mısra: 25

Yok. II Bulunmamak.

Yok 'aynı gezse dehri hep geşt ile her bir şehri hep
Tā Maverāū'n-nehri hep çeşm-āşinā-yı Topkapu

17. **yok:**

Kıt'a 59

Mısra: 33

Yok. II Bulunmamak.

Berāt gönderse mīr-āhūrına ikrāma kudret yok
Kālurdı Hātem-i Tayy mihan olurdı lafz-ı bī-ma'nā

18. **yok:**

Murabba 1

Mısra: 22

Yok. II Bulunmamak.

Kalursa 'adl-ı Mevlāya
'Amelden yok baña dāye

19. **yokdur:-dur**

Murabba 9

Mısra: 15

Yok. II Bulunmamak.

Yokdur Nebilā hem-demim
Ben söylerim ben diñlerim

yok dimedi:

1. **yok dimedi:--me, --di**

Gazel 139

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yok demek, geri çevirmek, hayır demek, reddetmek.

Yok dimedi būs-ı dehānıñ Nebil
Söz mi var ol dilberin iz'ânına

yok mı:

1. **yok mı:**

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yok mu?.

Hüsni ruḥunuñ zevāli yok mı
Emri-ı ḥaṭa imtişāli yok mı

2. **yok mı:**

Gazel 150

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yok mu?.

Sıgmazsa söz ol dehān-ı tenge
Şorsak 'acebā su 'ālî yok mı

3. **yok mı:**

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yok mu?.

Bimār mıdır o rütbe çeşmiñ
İmāya daḥî mecālî yok mı

4. **yok mı:**

Gazel 150

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yok mu?.

Herkesle ḥarāmdır görüşmek
Bintü'l-'inebiñ ḥelālî yok mı

5. **yok mı:**

Gazel 150

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yok mu?.

Şan mağrib-i defîne cūdur
Çāh-ı zenaḥında ḥālî yok mı

6. **yoğ mı:**

Gazel 150

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yok mu?

Sāķī ele al ayagı sende
Devr-i feleğin hilālī yoğ mı

7. **yoğ mı:**

Gazel 150

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yok mu?

Gerçi baña va‘di çok Nebīlā
İncāzınıñ ihtimālī yoğ mı

8. **yoğ mı:**

Murabba 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yok mu?

Yoğ mı ‘aceb şāfi-cevāb
Ben söylerim ben diñlerim

9. **yoğ mı:**

Murabba 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yok mu?

Ey pīr-i muğān şarāb yoğ mı
Ey rind-i cihān şarāb yoğ mı

10. **yoğ mı:**

Murabba 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yok mu?

Ey pīr-i muğān şarāb yoğ mı
Ey rind-i cihān şarāb yoğ mı

11. **yoğ mı:**

Murabba 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yok mu?

Luţf eyle amān şarāb yoğ mı
Yakma cigerim kebāb olınca

12. **yoğ mı:**

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yok mu?

Hüsn-i ruğunuñ zevālī yoğ mı
Emr-i haṭa imtişālī yoğ mı

yoğ mıdır:

1. **yoğ mıdır:--dır**

Gazel 66

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*‘yok mu?’; anlatıma vurgu katmak amacıyla
kullanılan bir sözde soru ifadesi.*

İhtirāz-ı cevri-i ‘uşşāka işāret yoğ mıdır
Bozma ey kāfir muğān āyīnidir perhīz olur

yoğ vere:

1. **yoğ yere:**

Kıt'a 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boş yere, boşu boşuna.

Yoğ yere olduñ nemek-rīz-i şarāb-ı la‘l-i yār
Tuzlı şat biz gitdik ey haṭ var ol şimden gerü

yoğ yok:

1. **yoğ yok:**

Mesnevi 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Yok yok; “hayır hayır!” anlamında kullanılan
bir söz.*

Hoğka-dehenin görince daldıñ
Yoğ yok dime varsa lezzet aldıñ

2. yok yok:

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yok yok; "hayır hayır!" anlamında kullanılan bir söz.

Baḥs-ı vücut-ı fem-i 'adem cüst ü cū mudır
Yok yok lisân-ı ḥalkda bir güft ü gū mudır

yokla-:

1. yokladık:--dık

Tahmis 2

Mısra: 32

Aramak, araştırmak.

Gerçi bulduk gevher-i 'aşkıñ Nebîlâ kânını
Tîşe-i endîşe ile yokladık her yanını

yol:

1. yolda:-da

Gazel 69

Mısra: 2

Yol, istikamet, güzergâh, gidilecek yer.

Râh-ı vaşl-ı yârden 'âlem ser-â-ser bî-ḥaber
Nakş-ı pây-ı Hızra bak bu yolda rehber bî-ḥaber

2. yol:

Gazel 94

Mısra: 9

Yol, istikamet, güzergâh, gidilecek yer.

Yol şanup süy-ı vişâle merdüm-i ḥayret-zede
Daldı bir girdâb-ı ḥün-efşâna kim çeşmimdir ol

3. yolda:-da

Gazel 133

Mısra: 5

Yol, istikamet, güzergâh, gidilecek yer.

Yâri yolda niyâzı sebkat ider
Nâz ile bir gider ki hiç şorma

4. yol:

Gazel 135

Mısra: 9

Yol, istikamet, güzergâh, gidilecek yer.

Nebîlâ kûy-ı yâre dilde bir nâ-refte yol buldum
Duyurma kimseye râh-ı nihânım şâh-râh itme

yolımı kesdi:

1. yolımı kesdi:--di

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Geçmesine engel olmak, yolundan etmek, durdurmak.

Yolımı kesdi ber-i yâre gerüp sînesiñi
Çıkdı tâ bend-i girîbâna berâber ḥançer

yolsuz:

1. yolsuz:

Terkib-bend 2

Mısra: 12

Gümrah, yolunu şaşırmış olan.

Olsa muhtâc-ı şabûḥ ol iki maḥmûr-ı cihân
Kaysı yolsuz düşürür râst-rev-i râh-ı hüdâ

yorul:

1. yoruldum:-du, -m

Muhammes 3

Mısra: 18

Yorulmak, yorgun duruma gelmek.

Çâre-cû-yı vuşlat oldum

Ben Nebîl-âsâ yoruldum

yorul-:

1. yorulmuş:--muş

Murabba 7

Mısra: 9

Yorulmak, yorgun duruma gelmek.

Yorulmuş gamze-i 'işve-sipâhıñ
Ḥumâr-âlûde gâyetle nigâhıñ

yoşma-kesim:

1. yoşma-kesim:

Murabba 8

Mısra: 1

Edalı, işveli kadının boyu.

Kendini yoşma-kesim day-ı kıyāfet gösterir
Bir güzelde bu levendāne edāyı görmedim

Yücelerden yücedir der-gāhı
Luţfi kim cümleye yek-sāndır anıñ

yüce:

1. **yücedir:--dir**
Muhammes 1
Mısra: 5
Yüce, büyük, ulu.

Yücelerden yücedir der-gāhı
Luţfi kim cümleye yek-sāndır anıñ

2. **yücedir:--dir**
Muhammes 1
Mısra: 10
Yüce, büyük, ulu.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

3. **yücedir:--dir**
Muhammes 1
Mısra: 15
Yüce, büyük, ulu.

Yücelerden yücedir der-gāhı
Feleği döndirüp eyler bedevī

4. **yücedir:--dir**
Muhammes 1
Mısra: 20
Yüce, büyük, ulu.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

5. **yücedir:--dir**
Muhammes 1
Mısra: 25
Yüce, büyük, ulu.

Yücelerden yücedir der-gāhı

6. **yücelerden:--ler, --den**
Muhammes 1
Mısra: 5
Yüce, büyük, ulu.

7. **yücelerden:--ler, --den**
Muhammes 1
Mısra: 10
Yüce, büyük, ulu.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

8. **yücelerden:--ler, --den**
Muhammes 1
Mısra: 15
Yüce, büyük, ulu.

Yücelerden yücedir der-gāhı
Feleği döndirüp eyler bedevī

9. **yücelerden:--ler, --den**
Muhammes 1
Mısra: 20
Yüce, büyük, ulu.

Ululardan ulu bil Allāhı
Yücelerden yücedir der-gāhı

10. **yücelerden:--ler, --den**
Muhammes 1
Mısra: 25
Yüce, büyük, ulu.

Yücelerden yücedir der-gāhı

yüklen-:

1. **yüklendiñ:--diñ**
Gazel 84
Mısra: 3
Üzerine almak, ...nın altında kalmak.

Vızr-i dünyāyı sen mi yüklendiñ
Şekl-i ademde ħar mısıñ vā'iz

yum-:

1. **yummam:--ma, --m**
Gazel 62

Mısra: 9

Gözlerini yummak, kapatmak.

Çeşmi yummam hıfz için ol şem'-i nâzı ey Nebîl
Korkaram tahrîk-i müjgân-ı nigâhım söndürür

yümn:

1. yümn:

Kıt'a 31

Mısra: 14

Uğur, bereket.

Zîver-i ser-levha kıl târîh-i naşbın ey Nebîl
Yümn ile vaşşâf-ı âlem devlete oldu re'îs

2. yümn:

Kıt'a 39

Mısra: 1

Uğur, bereket.

Yümn ile mevlûdî mesrûr eyledi 'âlemleri
Feth ü nuşret ola yâ Rab tev'em-i Sulţân Murâd

yumşad-:

1. yumşadup:--up

Gazel 16

Mısra: 10

Yumuşatmak.

Zâhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile harâb itdik bu şeb

yüri:

1. yüri:

Gazel 24

Mısra: 8

"Yürü, haydi" anlamında teşvik sözü, devam et, ilerle.

Dâl baħr-ı sirişke tutarak târ-ı nigâhı
Ey merdüm-i dîdem yüri ta'lim-i şinâh it

2. yüri:

Terkib-bend 2

Mısra: 26

"Yürü, haydi" anlamında teşvik sözü, devam et, ilerle.

O temâyülle geh imâ-yı selâm eyleyerek
Yüri 'uşşâkıñı pâ-mâl-i hırâm eyleyerek

yürü-:

1. yürüdi:--di

Kıt'a 26

Mısra: 6

Yürütmek il geçerli kılma.

Yazdı târîhini bâ-avn-ı Hudâ kil-k-i Nebîl
Yürüdi Kâhireye emri yine pâdişehiñ

yürü:

1. yürür:-r

Muhammes 2

Mısra: 6

Sürmek, geçerli olmak.

Hâk-i pâyiñ zîver-i eflâkdir
Haşre dek ahkâm-ı şer'iyyen yürür

yürüt-:

1. yürüt:

Gazel 10

Mısra: 7

Bir yerden başka bir yere götürmek.

Neş'eyi bezme yürüt ikdâm ile
Bu husûşa baş ayagı sâkiyâ

2. yürütmüş:--müş

Gazel 20

Mısra: 7

Yürütmek, etkili kılma.

Soñradan ikdâm ile sâkî yürütmüş neş'eyi
Gâlibâ kesr-i ayag esbâb-ı 'avķ olmuş bu şeb

3. yürütmüş:--müş

Gazel 25

Mısra: 9

Yürütmek, yürümesini sağlamak, bir yere sevk etmek.

Gerçi abdâlî çok yürütmüş var
Sen Nebilâ hünerle tağı yürüt

yürüt:

1. yürüt:

Gazel 25

Mısra: 2

Yürütmek II geçerli kılmak.

Sâkı teşmîr idüp ayagı yürüt

Neş'eyi sâkiyâ bayağı yürüt

2. yürüt:

Gazel 25

Mısra: 4

Yürütmek II geçerli kılmak.

Sîneme dök o zülf-i ham-be-hamı

Sar bu dağ üstine o bâğı yürüt

3. yürüt:

Gazel 25

Mısra: 6

Yürütmek II geçerli kılmak.

Hattıñı eyle sürme-i âvâz

Na'ra-yı âh için yasagı yürüt

4. yürüt:

Gazel 25

Mısra: 8

Yürütmek II geçerli kılmak.

Hüsnuñe ser-fürü idince rakîb

Çağ-ı hün-rîzidir bu çağı yürüt

5. yürüt:

Gazel 25

Mısra: 10

Yürütmek II geçerli kılmak.

Gerçi abdâlı çok yürütmüş var

Sen Nebîlâ hünerle tagı yürüt

6. yürüt:

Gazel 36

Mısra: 11

Gezindirmek, döndürmek (meclis içinde).

Sâkî meded piyâleyi der-peyi yürüt

Elbet garâz ayağıle ta'kîb-i neş'edir

yūsuf:

1. yūsufa:--a

Kıt'a 23

Mısra: 13

Güzelliğiyle meşhur Hz. Yusuf.

Züleyhâ-yı zamân şan Yūsufa 'arz-ı vişâl itdi

Akan hün-ı 'adū hınnâ-yı hüsni ü an-ı Mısr oldu

yūsuf-ı güm-geşte-i maksūd:

1. yūsuf-ı güm-geşte-i maksūd:

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Istek, amaç yolunu kaybetmiş Hz. Yusuf.

Görinür Yūsuf-ı güm-geşte-i maksūd o dem

Nür-pâş olsa ruhuñ külb-i aḥzânımıza

yūsuf-istân-ı hüner:

1. yūsuf-istân-ı hüner:

Kıt'a 70

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Marifetin güzellik ülkesi.

Besîma Yūsuf-istân-ı hüner bir zât fevtiyle

Sezâ Ya'küb-veş ehl-i dil etmezse naẓar 'aşra

yüz:

1. yüzünde:--üñ, -de

Gazel 51

Mısra: 7

Yüz, suret, çehre; yanak II sevgilinin yüzü, sevgilinin yanağı.

Yok vâ'iz âb ü tâb-ı beşâset yüzünde hiç

Dökdüklerin sirişke bedel âb-ı rû mudır

2. yüzde:--de

Mesnevi 1

Mısra: 24

Yüz, suret, çehre; yanak II sevgilinin yüzü, sevgilinin yanağı.

Çâh-ı zekâna varup dolandıñ

Ol âbı görüpde yüzde şandıñ

yüz buldı:

1. yüz buldı:--dı

Gazel 101

Mısra: 10

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüz bulmak II ilgi ve yakınlık görmek.

(Kendisine gösterilen hoşgöründen yararlanma yoluna gidip şımarık, hoşla gitmeyen davranışlarda bulunmak.).

Żabı olmayup dökülmede ruhsâr-ı âline
Yüz buldı gitdi zülf-i siyeh-târı neyleyim

yüz sürdi:

1. yüz sürdi:--di

Kıt'a 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Deyim**

Kutsal veya saygın birinin huzuruna çıkarken ayağına doğru eğilmek, saygı göstermek; aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak.

Secde-i şükr ile bir târîh yazdım ey Nebîl
Sürdi yüz pây-ı Rasûlullâh ceyş-i müslimîn

2. yüz sürdi:--di

Gazel 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: **Deyim**

Yüz sürmek, değiştirmek II aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek; yansımak, aksetmek; erişmek, ulaşmak.

Yazdı bu vech ile tām kil-k-i Nebîl târîhin
Sürdi yüz Beytullâha sipeh-i Şâh Maḥmûd

yüz sürüp:

1. yüz sürüp:--(ü)p

Kaside 12

Mısra: 73

Kelime Tipi: **Deyim**

Kutsal veya saygın birinin huzuruna çıkarken ayağına doğru eğilmek, saygı göstermek; aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak.

Mi'râcda rikâb-ı hümâyûna yüz sürüp
Ol şevk ile hilâli felek mâh-tâb ider

yüz tutdı:

1. yüz tutdı:--dı

Kıt'a 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yönelmek, meyletmek.

Virmeyüp eyyâm-ı mes'ûdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tutdı şalâha bir bir erbâb-ı fesâd

yüz tutdu:

1. yüz tutdu:--du

Gazel 145

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yönelmek, meyletmek.

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tutdu
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tutdu

2. yüz tutdu:--du

Gazel 145

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yönelmek, meyletmek.

Berây-ı büse o şeh bî-nevâya yüz tutdu
Meded ki devlet-i vuşlat gedâya yüz tutdu

3. yüz tutdu:--du

Gazel 145

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yönelmek, meyletmek.

Atınca düşına şad-nâz ile o turreleri
Küsûf-ı mihr-i ruḥı incilâya yüz tutdu

4. yüz tutdu:--du

Gazel 145

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yönelmek, meyletmek.

Hisâb-ı büse-i ruḥsârın eyleyüp imâ
Göñül o keşf-i zâmîr iddiâyâ yüz tutdu

5. yüz tutdu:--du

Gazel 145

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Yönelmek, meyletmek.

Meḥāsin-i ruḥı ta'dād olunca çıkdı yüze
Meta'-ı vaşlı bu yüzden bahāya yüz tıttı

6. **yüz tıttı:--du**
Gazel 145
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Yönelmek, meyletmek.

Taḥassür-i gül-i şad-berg rû-yı âlî ile
Nebîl-i zâr o hezâr âşināya yüz tıttı

yüz virmeyüp:

1. **yüz virmeyüp:--me, --y, --(ü)p**
Kıt'a 37
Mısra: 9
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi, yakınlık göstermek, önemsemek.

Virmeyüp eyyām-ı mes'ûdunda yüz bir vech ile
Şimdi yüz tıttı şalāḥa bir bir erbāb-ı fesād

yüz virüp:

1. **yüz virüp:--üp**
Gazel 88
Mısra: 5
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi göstermek, şımartmak.

Çıkardın zîr-i fesden yüz virüp zülf-i siyeh-kāra
O yüzden şāne olmuş 'āşık-ı dîrîne-i şad-çāk

yüze çıkdı:

1. **yüze çıkdı:--dı**
Gazel 145
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, belirtmek.

Meḥāsin-i ruḥı ta'dād olunca çıkdı yüze
Meta'-ı vaşlı bu yüzden bahāya yüz tıttı

yüzgörümlük:

1. **yüzgörümlük:**
Kıt'a 12
Mısra: 3
Güveyin düğün günü geline verdiği armağan.

Yüzgörümlük düşdi bir târîḥ 'arz eyle Nebîl
Manşub-ı vālā-yı iftā şimdi buldı ehlini

yüzi yokdur:

1. **yüzi yokdur:--dur**
Gazel 57
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Daha önce birçok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak.

Olmazsa nazar-bāz-ı ḥaḳıḳat gözi yokdur
Ḥurşid olayım dirse müsāvî yüzi yokdur

yüzler sürüp:

1. **yüzler sürüp:--(ü)p**
Kıt'a 4
Mısra: 1
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyük sevgi, saygı gösterilen birinin katına çıkarken eşiğine, ayağına doğru yüzünü yere sürercesine eğilmek.

Dergeh-i vālāsına yüzler sürüp
Ḥāk-i pāy-i Başcı Sultān oldu dil

yüzüm yokdur:

1. **yüzüm yokdur:--dur**
Kaside 12
Mısra: 111
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şey istemeye veya yapmaya cesareti olmamak, utanmak.

Yokdur huzûr-ı devletiñe varmağa yüzüm
Dil rûyına bu reng-i ḥicābı niḳāb ider

yüzün sür:

1. **yüzün sür:**
Kıt'a 72
Mısra: 2
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyük sevgi, saygı gösterilen birinin katına çıkarken eşiğine, ayağına doğru, yüzünü yere sürercesine eğilmek.

Gelüp bu der-geh-i vālāda durma
Yüzüñ sür merķad-ı Abdāl Murāda

3.2.28. Z

zā:

1. **zāyı:--y, --ı**

Kıt'a 69

Mısra: 35

Arapçadaki "ze" harfi.

Zāyı gel bunda rādan evvel yaz
Kıymeti ağıncı zer gibidir

2. **zāları:--lar, --ı**

Kıt'a 69

Mısra: 42

Arapçadaki zı harfi.

Tāları tabl-ı cenk-i maṭlabdır
Zāları rāyet-i zafer gibidir

zabt eylediñ:

1. **zabt eylediñ:--dı, --ñ**

Gazel 146

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İdāresi altına almak.

Ey Türk-beççe Kaşamonudan mısıñ 'aceb
Zabt eylediñ bu eski sarāy-ı muḥabbeti

zabt ider:

1. **zabt ider:--(e)r**

Terkib-bend 1

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Tutmak.

Kāfūrına zabt ider Boğāzı
Şardıqça o mū-miyāna şardım

zabt itmege:

1. **zabt itmege:--mek, --e**

Kaside 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zabtirmek, kontrol altına almak.

Maşündür fül-ı bahri bīd-i Mecnūnūñ ezānından
Anı zabt itmege zincir-i mevc-i cū medār oldu

zabt olmayup:

1. **zabt olmayup:--ma, --y, --(u)p**

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ele geçirilmek, elde tutulmak.

Zabt olmayup dökülmede ruḥsār-ı āline
Yüz buldı gitdi zūlf-i siyeh-tārı neyleyim

zabt olunmaz:

1. **zabt olunmaz:--maz**

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tutulmak, ele geçirilmek.

Zabt olunmaz 'ālemiñ naqş-ı ber-ābı gerçi kim
'Ayn-ı cārīde 'ayāndır şüret-i zincirler

zabt-ı hūşa:

1. **zabt-ı hūşa:--a**

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akılda tutma.

Olur mı zabt-ı hūşa bu devr-i teselsüliden
Görünse şüret-i zincir mevc-i neş'e-i müliden

zabt-ı kähire:

1. **zabt-ı kähire:**

Kıt'a 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Mısır'ın başkenti) Kahire'yi zaptetme, ele geçirme.

Firānçe erligi maḥv itdi meydān-ı kefā'etde
Alup hīleyle zabt-ı Kähire işden midir zence

zabt-ı mısır:

1. **zabt-ı mısır:**

Kıt'a 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mısır (ülkesini) zaptetmek, tutmak.

Şûret-i silm üzre girmişken Firānçe hâ'ini
İtdi izhâr-ı 'adâvet zabt-ı Mısr için hemân

zâd:

1. **zâdları:--lar, --ı**

Kıt'a 69

Mısra: 40

Araçada'ki dad harfi.

Şâdları mîz-bân-ı ehl-i hülûş
Zâdları hân-ı mâ-hâzar gibidir

zâde-i tab'a:

1. **zâde-i tab'a:--a**

Gazel 30

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bir insanın tabiatından meydana gelen eseri.

Geh mu'ammâ geh lugaz geh beyt geh ma'tla' Nebîl
Lâyıkıyla zâde-i tab'a sühân-gü koymuş ad

zâdet:

1. **zâdet:**

Kıt'a 60

Mısra: 3

Arttırmak, çok olmak.

Zuhûru ha'fîetî zâdet racâ'î
Feinnellâhe zû 'afvin Kerîmin

zâ f-ı şavm:

1. **zâ f-ı şavm:**

Kıt'a 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Orucun kuvvetsizliği, güçsüzlüğü.

'İyd olur 'âşık-ı şûrîdeye nısf-ı ramazân
Zâ f-ı şavm ile hilâl olsa o mâh-ı tâbân

zâhid:

1. **zâhid:**

Gazel 4

Mısra: 2

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Eger bu âb-ı rûdan itse de feyz - nümâ peydâ
Gül-i tâ'âtin ey zahîd ider büy-ı riya peydâ

2. **zâhidi:-i**

Gazel 10

Mısra: 11

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Zâhidi şıfra çıkar tenzîl idüp
Var anı burun aşığı sâkiyâ

3. **zâhidiñ:-iñ**

Gazel 16

Mısra: 9

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Zâhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurâh ile hârâb itdik bu şeb

4. **zâhid:**

Gazel 26

Mısra: 3

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Anda zencîriñ sürür zâhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dârdan gel açma bahş

5. **zâhidiñ:-iñ**

Gazel 143

Mısra: 3

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Zâhidiñ sedd oldı güşü penbe-i mînâ ile
Per-i dile aşammdır şûret-i hâimüşda

6. **zâhid:**

Gazel 147

Mısra: 8

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Nâr-ı hâsed derûnuna te'sîr idüp yine
Zâhid niçün bezmde çenâr olmamış dahî

7. **zâhid:**

Kıt'a 83

Mısra: 1

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Zâhid göricek ol büt-i nâzı nâgâh
Oldı şaşırup kıbleyi kâfir billâh

8. **zâhid:**

Tahmis 2

Mısra: 6

Çok dindar olup irfanı olmayan kimse, kaba sofu.

Hâşre dek ta'kîb iderler birbirin merdân-ı 'aşk
Zâhid olmaz dil-ber-i sem'e me'vâ-yı nüzûl

zâhidâ:

1. **zâhidâ:**

Gazel 54

Mısra: 3

Ey zahid, ey sofu.

İder çirk-i hafî mir'ât-ı şıdkı zâhidâ pür-jeng
Dimem şevb-i riyâdan kâmet-i islâma şüret vir

2. **zâhidâ:**

Gazel 74

Mısra: 8

Ey sofu, ey zâhid! (Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu).

Garaẓn fehm ideriz hâhiş-i huld eylemeden
Zâhidâ biz seni aşhâb-ı şikemden bilürüz

3. **zâhidâ:**

Gazel 106

Mısra: 8

Ey sofu, ey zâhid! (Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu).

Sükûtun ba'zı yerde müsikî-veş hüsni zâhirdir
Seni evvel görüşde zâhidâ insâna beñzetdim

zâhir:

1. **zâhir:**

Gazel 3

Mısra: 13

Açık, aşikâr, görünen.

Zâhir izz-i müctehid târîh-i tāmından Nebîl
Eylesün 'Aşım Efendi ismini fetvâya zeyn

2. **zâhir:**

Gazel 56

Mısra: 5

Açık, aşikâr, görünen.

Bak zebân-ı şekve zâhir mi dil-i şad-çâkden
Güyyâ zülfinde yârin şâne-i hāmüşdur

3. **zâhirde:--de**

Gazel 69

Mısra: 6

Açık, aşikâr, görünen.

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sinede
Gerçi kendin gösterir zâhirde hançer bî-haber

4. **zâhire:--e**

Gazel 85

Mısra: 3

Açık, aşikâr, görünen.

Ser-nüvişti çıkarup zâhire ihrâc eyler
Zîr-i haţţında nihân-ı baht-ı siyâh 'âşık

5. **zâhirdir:--dir**

Gazel 88

Mısra: 7

Açık, aşikâr, görünen.

Dil-i pür-şerhamızdan şeb-çirâg-ı 'aşkı zâhirdir
Nümâyân itdi aḥir kendin ol gencîne-i şad-çâk

6. **zâhirdir:--dir**

Gazel 106

Mısra: 7

Açık, aşikâr, görünen.

Sükûtun ba'zı yerde müsikî-veş hüsni zâhirdir
Seni evvel görüşde zâhidâ insâna beñzetdim

7. **zâhirdir:-dir**

Gazel 115

Mısra: 4

Açık, aşikâr, görünen.

Girân-serlik olur 'arız sebük-magzân-ı ikbâle
Degil mi derd-i ser zâhirdir ey keyf-i şahbâdan

8. **zâhir:**

Kıt'a 33

Mısra: 3

Açık, aşikâr, görünen.

Cihânda pençe-i hurşîd-veş mâhiyyeti zâhir
Nümâyân oldu izhâr-ı yed-i tûlâsı her fende

9. **zâhirdir:-dir**

Kıt'a 53

Mısra: 15

Açık, aşikâr, görünen.

Harf-i mevkûthunda zâhirdir dü târîh-i laţîf
Yaz Nebîlâ tākına şâyestedir bu müfredi

zâhir eyledi:

1. **zâhir eyledi:--di**

Gazel 108

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meydana çıkarmak, görünür kılmak, açığa çıkarmak.

Telâşım eyledi zâhir vakâr-ı sîmâyı
O sîm-ten ile hem-âheng-i hâbdır gönlüm

zâhir itdikçe:

1. **zâhir itdikçe:--dikçe**

Gazel 35

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak, görünür hale getirmek.

Zâhir itdikçe vücudumda eşer-i maşş-ı nigâh
San gül-i şad-berg nahl-ı yâsemîne bestedir

zâhir itdikde:

1. **zâhir itdikde:--dikçe**

Kıt'a 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkarmak.

Nâsa i'ân itdi şimdi kuvvet-i kudsiyyesin
Zâhir itdikde derûn-ı hâneden bu merkâdi

zâhir olmaz:

1. **zâhir olmaz:--maz**

Gazel 117

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, görünür olmak, bilinmek.

Hil'at-ı ikbâle lâzımdır vücûd-ı ma'rifet
Zâhir olmaz hüsn-i câme şahş-ı bî-endâmdan

2. **zâhir olmaz:--maz**

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Mâyesi şabr-ı gam-ı pâ-ğub-ı devrân olmasa
Zâhir olmaz feyz-i neş'e şîre-i engürdan

zâhir olup:

1. **zâhir olup:--(u)p**

Kaside 15

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Bülbülleriñ uçurdu yine hâb u râhatın
Sünbül teberde zâhir olup şeş-per-i bahâr

2. **zâhir olup:--(u)p**

Tahmis 1

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Gün gibi zâhir olup mâhiyyet-i ehl-i niyâz
Zîr ü bâlâda 'ayândır himmet-i ehl-i niyâz

3. **zâhir olup:--(u)p**

Kıt'a 103

Mısra: 44

Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak.

Cihân durduka dursun zîb-i taht-ı saltanat olsun
Olup zâhir derûnında olan her maṭlab-ı mes'ûd

zâhir olur:

1. **zâhir olur:--(u)r**

Gazel 50

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Şol eşer kim büseden zâhir olur
Gonçe-i dil-teng-i ruhsârın mıdır

2. **zâhir olur:--(u)r**

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Zikr-i ism itme olur zâhir Nebîl
Dildeki sûz-ı nihânın adı 'aşk

3. **zâhir olur:--(u)r**

Gazel 104

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Olur zâhir sevâd-ı merdüm-i çeşm-i tahassürde
Nebîlâ hâlini dâg-ı süveydâ-yı nigâh itsem

4. **zâhir olur:--(u)r**

Gazel 104

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Olur her târ-ı çeşmiñ şekli zincir oldığı zâhir
Berây-ı zülf-i dilber meyli sevdâ-yı nigâh itsem

5. **zâhir olur:--(u)r**

Kaside 15

Mısra: 98

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Gül-zâr-ı 'ömr ü devleti hiç görmesün hâzân
Tâ kim cihânda zâhir olur peyker-i bahâr

6. **zâhir olur:--(u)r**

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Gerdeni vaşfına geldikte şafak zâhir olur
Kışsa-i zülfiñi kıldıkça hikâyet gönlüm

zaḥm:

1. **zaḥm:--ı**

Kıt'a 23

Mısra: 12

Yara II dert, üzüntü, keder.

Hakîmâne idüp tedbîr-i def' itdi şeh-i 'âlem
Firengî zaḥmı gerçi müceb-i efğân-ı Mısr oldu

zaḥm-ı ebrû-yı bütân:

1. **zaḥm-ı ebrû-yı bütân:**

Gazel 75

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellerin kaş yarası.

Sırr-ı mektûm-ı kemân-keş gibidir
Zaḥm-ı ebrû-yı bütân söylenmez

zaḥm-ı sîneve:

1. **zaḥm-ı sîneve:--ye**

Gazel 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlül yarası.

Sihâm-ı gamze imdâd-ı kemân ister mi ister ya
Bu zaḥm-ı sîneve şekk ü gümân ister mi ister ya

zâ'ir:

1. **zâ'irce:--ce**

Gazel 19

Mısra: 7

Ziyaret edici, eden.

Zîver zâ'irce vuşlat bulup
Kevkeb-i bahtım sū'âl itmiş bu şeb

zāl:

1. **zālları:--lar, --ı**
Kıt'a 69
Mısra: 34
Arapça z (ز) harfî.

Dālları dāl-ı vaşl-ı dilberdir
Zālları zevk-i bî-keder gibidir

zâlim:

1. **zâlim:**
Gazel 43
Mısra: 9
Zulm eden, zalim. II Sevgili.

Zulme amâde olur zâlim felek mesnedsede
Tigîni der-dest idüp behrâm kendin gösterir

2. **zâlimiñ:--(i)ñ**
Gazel 63
Mısra: 15
Zulm eden, zalim. II Sevgili.

Âhı girdâr-ı keçî bālâ-rev eyler zâlimiñ
İttişâl ile alır meydân kemânîñ tîrler

3. **zâlim:**
Gazel 64
Mısra: 2
Zulm eden, zalim. II Sevgili.

Çeküp zülf-i siyâha bend iderken şefkatiñ söyler
Hevâ-yı nefsinîñ kaydında zâlim iffetin söyler

zamân:

1. **zamân:**
Gazel 75
Mısra: 6
Devir, dönem.

Dağı ser-mest-i ayag olmadı yâr
O zemînler bu zamân söylenmez

2. **zamânı:--ı**
Kıt'a 18
Mısra: 9
Devir, dönem.

Zamânı içre vakf-ı Bâyezîdiñ
Emîn-i dest-i erbâb-ı dağaldır

3. **zamânı:--ı**
Gazel 32
Mısra: 2
Vakit.

İtdi hezâra gonçe- lebiñ reng-i nev-bahâr
Kuşluk zamânı itdirüp aheng-i nev-bahâr

zamânede:

1. **zamânede:**
Kaside 15
Mısra: 27
Bu zaman.

Hallâl-ı müşkilât-ı cihân kim zamânede
Bir gonçe kaldı 'ukde-i müşkil-ter-i bahâr

zamân-ı devletinde:

1. **zamân-ı devletinde:--i, --n, --de**
Kıt'a 23
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hüküm sürülen zaman.

Zamân-ı devletinde naķş-ı ahd ile Fıransızlar
Alup bir iki yıl zu'mınca fermân-râh-ı Mışır oldu

zamân-ı ihtisâr oldu:

1. **zamân-ı ihtisâr oldu:--dı**
Kaside 16
Mısra: 88
Kelime Tipi: -
Sözü kısa kesme vaktinin gelmesi.

Nebîlâ gayri itnâb-ı suhândan ictinâb eyle
Du'âya ref'-i yed kıl kim zamân-ı ihtisâr oldu

zamân-ı ruhsat-ı ehl-i niyâz:

1. **zamân-ı ruhsat-ı ehl-i niyâz:**
Tahmis 1

Mısra: 29
Kelime Tipi: -
Yakaranların, dua edenlerin izin vakti.

Bu değil midir zamân-ı ruḥṣat-ı ehl-i niyâz
Kim zemîn ü âsumân pür-şît-ı yâ Rabdır bu şeb

zamân-ı tenfiz:

1. **zamân-ı tenfiz:**
Kıt'a 41
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Hükümünü yerine getirme vakti, zamanı.

Zamân-ı tenfiz emrin aḳdem-i âmâl idüp söyler
Zemîn pâ-mâl-i akdâm oldu cünd-i Hân Maḥmûda

zamîr:

1. **zamîr:--i**
Kıt'a 54
Mısra: 2
Kişinin kendisi, zatı II kalp, gönül.

Şeh-i şâhân-ı âlem Hazret-i Sultân Maḥmûduñ
Alur sırr-ı velâyetden zamîri vâye-i bî-had

zamîr-i gonçevi:

1. **zamîr-i gonçevi:--y, --i**
Gazel 95
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Goncanın içi.

Ururmuş verd-i derd ile tarîk-i gülşeniden dem
Zamîr-i gonçevi keşf idüp irşâd eylesün bülbül

zamîr-i sâf:

1. **zamîr-i sâf:**
Gazel 115
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Temiz, saf gönül.

Zamîr-i sâf şıkletden berîdir hem-çü âyine
Değildir jeng-beste keşret-i âks-i heyûlâdan

zamm:

1. **zamma:--a**
Kıt'a 35
Mısra: 5
Üzerine bir şey ekleme, katma.

Zamma tebrîke Uṭârid vaşfını mecbûrdur
Saltanat elḳâbına virdükde nev-'unvân cülûs

zamm olunca:

1. **zamm olunca:--ınca**
Kıt'a 103
Mısra: 31
Kelime Tipi: -
Katlanmak, ilave olunmak, eklenmek.

Dokuz yüz sâle doksan dört olunca zamm vefât itmiş
Bu âlemden olup dâmen-keş ol cüyende-i ma'bûd

zanbak:

1. **zanbak:**
Kaside 16
Mısra: 26
Maaruf çiçek, zambak.

Şakâyık şan duvağ-ı âl girmiş bir gelincikdir
Bu ne zanbak şıgâr mı hep görenler ḥâst-gâr oldu

zann ider:

1. **zann ider:--(e)r**
Kaside 15
Mısra: 79
Kelime Tipi: -
Zannetmek, sanmak.

Medḥiñ göreñ kitâb-ı Gülistân zann ider
Müjgân-ı bülbül olsa eğer mıstar-ı bahâr

zann idermiş:

1. **zann idermiş:--(e)r, --miş**
Gazel 43
Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Sanmak, zannetmek.

Zann idermiş zîneti bî-mâye esbâb-ı kemâl
Sevb olur mı 'ayb-püş endâm kendin gösterir

2. **ẓann idermiş:--(e)r, --miş**

Murabba 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Sanmak, zannetmek.

Ẓann idermiş zülf-i Leylâ perçemiñ
Kız mısıñ bilsem ‘aceb oglân mısıñ

ẓann itme:

1. **ẓann itme:--me**

Kaside 15

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Zannetmek, sanmak.

Ẓann itme taraf-ı hâtem-i la‘lînde hatt-ı nev
Taḥrîr olundu berg-i güle maḥzar-ı bahâr

2. **ẓann itme:--me**

Kıt'a 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zannetmek, sanmak.

Ẓann itme kim beşerdi Ḥâfız Melek Efendi
Terk itdi mâsivâyı kurb-ı Ḥudâya gitdi

3. **ẓann itme:--me**

Tahmis 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Zannetmek, sanmak.

Râyet-i nuşret-nümâ-yı Ḥazreti Sultân-ı ‘aşk
Yalıñız ẓann itme erbâb-ı nühâ mecbûr olur

ẓann itmiş:

1. **ẓann itmiş:--miş**

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zannetmek, sanmak.

Lûle-i ser-çeşme-i kâfûr ẓann itmiş gören
Gerdeninde ‘aks-i te’sîr-i nigâhımdır benim

zânû-be-zânû:

1. **zânû-be-zânû:**

Gazel 61

Mısra: 7

Diz dize.

Olup leb-ber-leb (û) zânû-be-zânû sîne-ber-sîne
‘Aceb ḥâṭırda mı maḥsûd-ı zühhâd olduğım günler

zâr olup:

1. **zâr olup:--(u)p--sa**

Gazel 98

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnlemek.

Darb-ı muṭrîb defe şeyḥi zâr fi‘l-ṭanbûr olup
Sînesi pür-zaḥm-ı mızrâb olsa da mâni‘ degil

ẓarar:

1. **ẓarar:**

Gazel 105

Mısra: 3

Zarar, ziyan.

Ṭurre sermâye-i ‘aḳla ẓarar ey serv-i revân
Bu hevâiligi sayeñde kazandım bilürüm

2. **ẓarar:**

Kıt'a 69

Mısra: 14

Zarar, ziyan.

Pey-rev olmaḳ zekâda ol zâta
‘Aḳla hiç şübhesiz ẓarar gibidir

ẓarar idicek:

1. **ẓarar idicek:--i, --cek**

Terkib-bend 1

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Zarar vermek.

Gîsûyı daḥi çıkardı başdan
‘Aḳla idicek ẓarar teğâfûl

ẓarar vardır:

1. **ẓarar vardır:--dır**

Gazel 131

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Olumsuz ya da kötü bir etkisi mevcut.

Żarar vardır hayâtından hilâf-ı cinse her şıfîñ
Nefes-bādî degil mi ızırâb-ı şem'-i sūzâna

zarf-ı müstakarr:

1. zarf-ı müstakarr:

Kıt'a 69

Mısra: 72

Kelime Tipi: -

Dengeli, istikrarlı mahfaza.

Nüşa-i zâtı anda hıfz olsun

Hıfz-ı haq zarf-ı müstakarr gibidir

zâr-ı nihânıma:

1. zâr-ı nihânıma:--ı, --m, --a

Kıt'a 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gizli ağlama.

Vâkıf olaydı ğamzesi zâr-ı nihânıma

Kaşd eylemezdi dîde-i hûn-rîzi cânıma

zarûrî:

1. zarûrî:

Gazel 3

Mısra: 10

Zorunlu olarak, mecburi.

Fıkr idüp bu câh-ı vâlâ şâhibin hussâdîde

Nâmin eylerdi zarûrî harf-i istiğnâya zeyn

2. zarûrî:

Gazel 92

Mısra: 6

Zorunlu olarak, mecburi.

Yeter delîl baña ser-fürû-yı ser-keş için

Żarûri düşdiği dāmân-ı yâre gîsûnuñ

3. zarûrî:

Kıt'a 21

Mısra: 4

Zorunlu olarak, mecburi.

Ĥafîd-i 'âıfîfet-güster ki farç-ı zihn ü idrâki

Felâţûnı zarûrî mâ'il eyler semt-i taşsîne

4. zarûrî:

Kıt'a 25

Mısra: 3

Zorunlu olarak, mecburi.

Boşatdılar zarûrî cebr-i tîğ-ı hüküm-i şer' ile

Bu da 'vâyı düşür kayd itme her şahş-ı sūhan-sence

5. zarûrî:

Gazel 58

Mısra: 3

Zorunlu olarak, mecburi.

Żarûrî döndi bakdı cûş-ı eşke ol felek-meşreb

Kesen râh-ı şitâbıñ şîve-i dollâb-ı çeşmimdir

zât:

1. zâtına:-ı, -n, -a

Muhammes 1

Mısra: 8

Allah'ın varlığı.

'Azm-ı şânını i'lândır anıñ

'Ażamet zâtına şâyandır anıñ

2. zâtına:-ı, -n, -a

Gazel 2

Mısra: 5

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Zâtına virmişdi eşref-zâdelik dañi şeref

Eylese firdevse ecdâd ile âheng-i hırâm

3. zâta:-a

Gazel 4

Mısra: 11

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Bu kûteh-pây-ı hâmeyle o zâta pey-rev oldı kim

İder Vaşşâf-ı devrân ile vaşfi intihâ peydâ

4. zâtını:--ı, --n, --ı

Gazel 42

Mısra: 9

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Zîb-i dūşî zātını eyler mi şâyân-ı nazar
Gerçi kim feryād idüp dellāl kendin gösterir

5. **zātūn**: -ı, -n

Gazel 70

Mısra: 6

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

‘Ârızîdir idemez sūzişi altūn işini
Zātūn eylerse dağı pūte-i zer-ger micmer

6. **zāta**: --a

Gazel 77

Mısra: 12

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Himmet cihānda Hāzreti Neş’etdedir didi
Sevk eyleyüp o zāta bizi reh-nümūnumuz

7. **zātı**: -ı

Gazel 129

Mısra: 1

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Değil ziynetle zātı revnak it āgūş-ı ikbāle
Olur mı zîb-i dūşî mūcib-i fahriye dellāle

8. **zātı**: -ı

Kaside 15

Mısra: 99

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Zātı şerîf-i kavm göre necl-i pâkiñi
Devletde hem-çü gonce-i hoş-manzar-ı bahār

9. **zātı**: -ı

Kıt'a 11

Mısra: 3

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Şeyhü'l-islām idince ol zātı
Nāsa bürhān-ı müdde'ā oldu

10. **zātına**: --ı, --n, --a

Kıt'a 19

Mısra: 4

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Huṭbesin Bercīs okursa minber-i eflākde
Tıgını Mirrîḥ virsün zātına tevķîrden

11. **zātıdır**: --ı, --dır

Kıt'a 30

Mısra: 8

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Ol nüşa-i dîrîneye beñzer bu cihān kim
Zātıdır anıñ zübde-i ma'nā-yı me'ālî

12. **zātı**: -ı

Kıt'a 40

Mısra: 5

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Mu'azzez eyledi bir zātı hükm-i şer' ile kim
Dilinde 'ilm ile fazl āşinā-yı takvādır

13. **zātıyla**: -ı, -y, -la

Kıt'a 47

Mısra: 6

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Münebbih istemez ıķāza ol şāh-ı dil-āgāhı
Anıñ zātıyla her sâ'at sen ey taht iftiḥār eyle

14. **zāt**:

Kıt'a 48

Mısra: 10

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Huşūşā bu maķāmı itdi ihyā Şeyḥ 'Atā merḥūm
Velī ol zāt aşḥāb-ı velāyetden idi ma'dūd

15. **zāta**: -a

Kıt'a 49

Mısra: 6

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Bilürdi sıdkını şāh-ı cihān Rākım Efendiniñ
O zāta itdi feyz-i rütbesin sermāye-i Mekke

16. **zātı:-ı**

Kıt'a 56

Mısra: 3

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

‘İlm ü ‘amelle zātı mümtāz-ı ‘ālem idi

Sālik olan bu işre rāh-ı Hüdāya gitdi

22. **zāt:**

Kıt'a 103

Mısra: 22

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Olan bu hāneye mālİK bu kabre olmayup vākıf

Sinīn-i vāfire gözden bu zāt olmuş idi mefkūd

17. **zātına:-ı, -n, -a**

Kıt'a 59

Mısra: 31

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Bulunmak zātına vech-i şebēh ‘ālemde müşkildir

Hüdā halk eylemişdir zātını mümtāz u müstesnā

23. **zāt:**

Kıt'a 103

Mısra: 35

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

‘Ayān oldu bu zāt olduğu eltāf maḥallinden

Gelür kabır-i laṭifinden dimāğ-ı cāna büy-ı ‘ūd

18. **zātını:-ı, --n, --ı**

Kıt'a 59

Mısra: 32

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Bulunmak zātına vech-i şebēh ‘ālemde müşkildir

Hüdā halk eylemişdir zātını mümtāz u müstesnā

24. **zātıdır:-ı, -dır**

Mesnevi 1

Mısra: 73

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Zātıdır o maḥz-ı feyz-i Bārī

İlhām iledir cemi‘-i kārī

19. **zāta:-a**

Kıt'a 69

Mısra: 13

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Pey-rev olmak zekāda ol zāta

‘Aqla hiç şübhesiz zarar gibidir

25. **zātına:-ına**

Kaside 11

Mısra: 9

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse (Hz. Muhammed).

Zātına mekşūf mirāt-ı cemāl-i Kibriyā

Vākıf-ı esrār-ı Ḥaḫsīn yā Rasūlallāh meded

20. **zātı:-ı**

Kıt'a 69

Mısra: 9

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Zātı mecmū‘a-yı Ḥafīd midir

Ḳalbi gencīne-i hūner gibidir

26. **zātını:-ı, -nı**

Gazel 94

Mısra: 8

Kendi, öz. II Allah'ın varlığı.

Dehri Tātār-ı nıgeh gözden geçürmüş ser-be-ser

Zātını bulmuş dūr-i yek-dāne kim çeşmimdir ol

21. **zāt:**

Kıt'a 70

Mısra: 1

Kimse, kişi, şahıs, II saygıdeğer kimse.

Besīma Yūsuf-istān-ı hūner bir zāt fevtiyle

Sezā Ya‘kūb-veş ehl-i dil etmezse nazar ‘aşra

27. **zātın:-ı, -n**

Kaside 9

Mısra: 12

Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse; Hz. Muhammed.

Seniñ pervāneñ ol ifā-yı şevk itmez cemā‘atdır

Ki zātın şem‘-i mihrāb-ı vefādır yā Rasūlallāh

zāt-ı hıred-mende:

1. zāt-ı hıred-mende:

Kıt'a 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akıllı zat.

Hüner-verlik ile reşk-âver-i cümle şudûr oldu
Sezâdır şadr-ı Anadolu ol zāt-ı hıred-mende

zāt-ı hümâyûn:

1. zāt-ı hümâyûn:

Kıt'a 54

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mübarek, kutlu zat.

İdüp Hâk haşre dek zîb-âver-i evreng-i Oşmânî
Hemân fâhr eylesün zāt-ı hümâyûn ile ol mesned

zāt-ı hümâyûn-ı felek:

1. zāt-ı hümâyûn-ı felek:

Kıt'a 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gökyüzü padişahının zatı.

Odur kutb-ı zamân kim devr-i pergâr-ı havâdişden
Anıñ zāt-ı hümâyûn-ı felek der-gâhıdır maşûd

zāt-ı hümâyûnu:

1. zāt-ı hümâyûnu:--u

Kıt'a 51

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mübarek, kutlu zat.

Hüdâdan nâsa bir lutf oldu kim zāt-ı hümâyûnu
Ser-â-ser 'acimiz ifâ-yı şükürinde nümâyândır

zāt-ı kām-kār oldu:

1. zāt-ı kām-kār oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 58

Kelime Tipi: -

Muradına ermiş, mutlu kimse olma.

Gören taşdîk ider ârâyiş-i fazl u ma'ârifle
Tefavvuk eyleyüp akrâna zāt-ı kām-kār oldu

zāt-ı lâzım:

1. zāt-ı lâzım:

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gerekli beden, zat, asıl.

Zāt-ı lâzım ehl-i taklîdîñ olur mı sâyesi
Ben Nebîlâ irtifâ'ı görmedim zıllarda hiç

zāt-ı lebîbe:

1. zāt-ı lebîbe:--e

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Akıllı zat (kişi).

Peyrev oldıñ varsa ol zāt-ı lebîbe ey Nebîl
Meş'al-ı endîşeyi yaqdıñ şitâb itdiñ bu şeb

zāt-ı pâkiñ:

1. zāt-ı pâkiñ:--i, --ñ

Muhammes 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Temiz zat (Hz. Muhammed).

Qadrine nisbetle gevher hâkdir
Zāt-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir

2. zāt-ı pâkiñ:--i, --ñ

Muhammes 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Temiz zat (Hz. Muhammed).

Zāt-ı pâkiñ mazhar-ı levlâkdir
Hâk-i pâyiñ zîver-i eflâkdir

3. zāt-ı pâkiñ:--i, --ñ

Muhammes 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Temiz zat (Hz. Muhammed).

Bahr-ı luṭfuñ kaṭresi cirm-i felek
Zāt-ı pākiñ maẓhar-ı levlākdir

Hiç şafādan bir başar mı pāy-ı erbāb-ı kemāl
Pür-hüner bir zāt-ı şadr-ı rif'ate oldı re'is

4. **zāt-ı pākiñ:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Temiz zat (Hz. Muhammed).

Zāt-ı pākiñ maẓhar-ı levlākdir
Ḥāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

zāt-ı şāhib-iştihār oldı:

1. **zāt-ı şāhib-iştihār oldı:--dı**

Kıt'a 50

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şöhret sahibi zat olma.

Bi-ḥaqq-ı Ka'bet'ullāh-zāde-i Mekkī Efendi kim
'Ulüvv-i ka'b ile bir zāt-ı şāhib-iştihār oldı

5. **zāt-ı pākiñ:--i, --ñ**

Muhammes 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Temiz zat (Hz. Muhammed).

Ḥāk-i zilletde koma şūrīde-ḥāl
Zāt-ı pākiñ maẓhar-ı levlākdir

zāt-ı şerif:

1. **zāt-ı şerif:**

Kıt'a 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şerefli kişi, soylu kimse.

Bāṭını ma'mūr idi keşf itdi vaqt-i rihletin
Aldı mebtūnen şehādet ecrin ol zāt-ı şerif

zāt-ı pür-hüneriñ:

1. **zāt-ı pür-hüneriñ:--i, --ñ**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çok maharetli kişi.

Edā-yı mehdidir ancaḥ ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeye deyn

zāt-ı temkine:

1. **zāt-ı temkine:--e**

Kıt'a 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tedbirli, kontrollü kişi.

Cenāb-ı necl-i gerdün mesned-i müfti-i 'ālem kim
Ḥacālet bahş olur dā'im vaḳarı zāt-ı temkine

2. **zāt-ı pür-hüneriñ:--i, --ñ**

Kıt'a 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çok maharetli kişi.

Edā-yı mehdidir ancaḥ ḥalāş-ı cāy-ı menāş
O zāt-ı pür-hüneriñ vaşfi oldı ḥāmeye deyn

zāt-ı tū:

1. **zāt-ı tū:**

Kaside 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Senin kendin.

Humāyūn zāt-ı tū çun zīver-i evreng-i levlākest
Nihāde ber seret tāt-i sa'adet yā rasūlallāh

zāt-ı şadr-ı rif'ate:

1. **zāt-ı şadr-ı rif'ate:--e**

Kıt'a 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yüce sadrazamlık makamının zatı, kişisi.

zāt-ı vālāsı:

1. **zāt-ı vālāsı:--sı**

Kaside 16

Mısra: 48

Kelime Tipi: -
Yüce, ulu zat (Hz. Muhammed).

O maḥdüm-ı sa'âdet-mend kim zîb-i ma'ârifle
Cihâna zât-ı vâlâsı medâr-ı iftîhâr oldu

zebân:

1. zebân:

Gazel 111
Mısra: 4
Dil || konuşma, söylem.

Cihânda bî-ta'ab olmaz hünerle sıyt-ı kemâl
Kelâm ile nice mümtâz olur nişeste zebân

2. zebân:

Gazel 111
Mısra: 6
Dil || konuşma, söylem.

Dehen-güşâ olıcak nutka ḥâli şemm olunur
Sebeb deḡil midir ifşâ-yı sırr-ı meste zebân

3. zebân:

Gazel 111
Mısra: 8
Dil || konuşma, söylem.

Olaydı zülf-i siyeh-târı zîb-i dest-i ḡayâl
İderdi sünbül-i mazmûnı deste deste zebân

4. zebân:

Gazel 111
Mısra: 10
Dil || konuşma, söylem.

İdince ḡalkı terâzû-yı dîde sencîde
Virir cevâb-ı muvâfîk bülend ü peste zebân

5. zebânî:--ı, --ñ

Gazel 129
Mısra: 9
Dil || konuşma, söylem.

Zebânîñ cevher-i elfâzdır ârâyiş-i kadri
Dehen mevķûf-ı ekl ü şûrb olur ḡayvân gibi lâle

6. zebân:

Kıt'a 19
Mısra: 6
Dil || konuşma, söylem.

Seyre gelsün söyle Dârâya şalâ dârâtını
Şevketin her cum'a ķāşırdır zebân ta'bîrden

7. zebânî:--ı, --ñ, --ı

Mesnevi 1
Mısra: 20
Dil || konuşma, söylem.

La'l-i leb-i yâre dil uzatma
Kaṭ' eyle zebânîñı söz atma

8. zebâna:-a

Gazel 81
Mısra: 1
Dil. II konuşma, söylem.

Zebâna lüknet ol ruḡsâr-ı şevķ-endâzdan düşmüş
Maķâm-ı bûselikde şîve-i âḡâzdan düşmüş

9. zebân:

Gazel 111
Mısra: 2
Dil. II konuşma, söylem.

Olursa rişte-i ḡisû-yı fikre beste-zebân
Dehen-güşâ olamaz naķl-i ser-güzeşte zebân

10. zebân:

Kaside 3
Mısra: 13
Dil. II konuşma, söylem.

Bu mısrâ'ı Nebîl-âsâ zebân tekrâr idüp söyler
Şefâ'at yâ Rasûlallâh şefâ'at yâ Rasûlallâh

11. zebânîdır:--ı, --ñ, --dır

Kaside 3
Mısra: 4
Dil. II Konuşma, söylem.

Derûnuñ baḡr-ı pür-emvâc-ı 'irfân-ı ilâhîdir
Zebânîñdır o mecrâ-yı belâḡat yâ Rasûlallâh

zebân ider:

1. zebân ider:--(e)r

Gazel 111

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Konuşmak, söylemek, tekrarlamak.

Vüfûr-ı 'âkıl ile taḥrîk-i leb idince Nebîl
İder rübûde-dil insânı berceste zebân

zebân olsa:

1. zebân olsa:--sa

Kaside 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dil olmak, konuşmak.

Zebân olsa ser-â-ser müy-ı ten ta'dād için cirmim
Bulunmaz kıl ü kâliñde nihâyet yâ Rasûlallâh

zebân-dırâzlıg:

1. zebân-dırâzlıgıma:--(ı)m, --a

Gazel 51

Mısra: 4

Dil uzatma.

Atdı o çâr ebrû beni dört yol agzına
Bâ'is zebân-dırâzlıgıma çâr-sû mudır

zebân-dırâzlık eyler:

1. zebân-dırâzlık eyler:

Kaside 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sözü uzatma.

Eyler zebân-dırâzlık etḫâl-i gülşene
Der-dest-i süsen oldı dem ḥançer-i bahâr

zebâne-i büseyle:

1. zebâne-i büseyle:--y, --le

Gazel 101

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Öpücüğün dili.

Şeb-tâ-seḥer zebâne-i büseyle ey Nebîl
Aldı fetilî şu 'le-i ruḫsârı neyleyim

zebâne-i nefes:

1. zebâne-i nefes:

Kaside 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nefes, soluğun dili.

Zebâne-i nefes itmez mi dîv-i nefsi zebûn
Olursa vird-i zebân lâ-ilâhe illallâh

zebân-ı ḥâmevi:

1. zebân-ı ḥâmevi:--y, --i

Kıt'a 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kalemin dili (yazdıkları).

Ḳaṭ' it zebân-ı ḥâmevi târîḫ için Nebîl
Ümmü'n-nihân Beniyye Hanım başdı dehre pâ

zebân-ı şekve:

1. zebân-ı şekve:

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şikayet eden dil, şikayetçi söylem.

Bak zebân-ı şekve zâhir mi dil-i şad-çâkden
Güyyiâ zülfiñde yârin şâne-i ḥâmûşdur

zebân-ı süsen itdiñ:

1. zebân-ı süsen itdiñ:--dî, --ñ

Terkib-bend 1

Mısra: 110

Kelime Tipi: -

*Susenin dili yapma (susen; sivri, uzun ve keskin
görünümlü yeşil çanak yaprakları vesilesiyle dile
/zebana benzetilmiştir).*

Dâğ oldı dehen-güşâ o yâre
Yek-pâre zebân-ı süsen itdiñ

zebânın kesmeğ:

1. zebânın kesmeğ:--meğ, --e

Kıt'a 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sözü kesmek, susmak.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem‘

2. zebânın kesmeğe:--meğ, --e

Kıt'a 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sözü kesmek, susmak.

Eğer bezmiñde bir kez dil uzatsa
Zebânın kesmeğe şâyân olur şem‘

zebün itmez:

1. zebün itmez:--mez

Kaside 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güçsüz, çaresiz, aciz etmek.

Zebâne-i nefes itmez mi dīv-i nefsi zebün
Olursa vird-i zebân lâ-ilâhe illallâh

zebün-ı dest-i ‘işyandır:

1. zebün-ı dest-i ‘işyandır:--dır

Murabba 1

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Isyan elinin dükünü, esiri.

Göñül pâ-mâl-i hüsrandır
Zebün-ı dest-i ‘işyandır

zehr-âb olsa:

1. zehr-âb olsa:--sa

Kıt'a 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Acı su olmak.

İstemem ben bâde kâfidir baña la‘l-i lebi
Kim olur mâni‘ eger agyâra zehr-âb olsa

zehr-i gamından:

1. zehr-i gamından:--ı, --n, --dan

Kıt'a 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Keder zehri.

‘Ahd itdim o yâra ideyim cânı fedâ
Perhîz idemem zehr-i gamından aşlâ

zekâ:

1. zekâda:--da

Kıt'a 69

Mısra: 13

Akı, zekâ.

Pey-rev olmak zekâda ol zâta
‘Aklı hiç şühbesiz zarar gibidir

zemîn:

1. zemîn:

Gazel 1

Mısra: 10

Dünya, alem, yeryüzü.

Haremeyniñ olıcak hademi eslâfı gibi
Şükr ile oldu zemîn secde-geh-i Şâh Maḥmûd

2. zemînler:--ler

Gazel 75

Mısra: 6

Dünya, alem, yeryüzü.

Daḥi ser-mest-i ayag olmadı yâr
O zemînler bu zamân söylenmez

3. zemîn:

Kıt'a 41

Mısra: 6

Dünya, alem, yeryüzü.

Zamân-ı tenfîz emrin aḳdem-i âmâl idüp söyler
Zemîn pâ-mâl-i aḳdâm oldu cünd-i Ḥân Maḥmûda

zemîn ü âsumân:

1. zemîn ü âsumân:

Tahmis 1

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Yer ve gök || Her yer.

Bu degil midir zamân-ı ruḥşat-ı ehl-i niyâz
Kim zemîn ü âsumân pür-şît-ı yâ Rabdır bu şeb

zemzem:

1. **zembeme:--e**

Kıt'a 57

Mısra: 10

Ar. Kâ'be-i Muazzama kurbundaki maruf ve mübarek kuyunun suyu.

Açdı sa'yı Ka'betullâhın reh-i mesdûdını
Şaldı şark u garba şıdık-ı niyyet ile zembeme

zenbi:

1. **zenbi:-i**

Kaside 12

Mısra: 48

Günah, suç, kabahat.

Me'yûs olup 'inâyet-i Haqdan seniñ gibi
'Âlemde kim bu zenbi 'aceb irtikâb ider

zenbûr:

1. **zenbûr:**

Gazel 127

Mısra: 2

Arı, bal arısı.

Haţt-ı la'l için didi ol nâzenin (Nûrî)
Olmasa zenbûr olmaz engübîn (Nebîl)

zenc:

1. **zence:--e**

Kıt'a 25

Mısra: 2

Zenci, Sudan ülkesi.

Firânçe erligi mahv itdi meydân-ı kefâ'etde
Alup hîleyle zabıt-ı Kâhire işden midir zence

zencîr:

1. **zencîrîñ:-i, -n**

Gazel 26

Mısra: 3

*Zincir, birbirine geçmiş demir halkalardan
oluşan ip ve bağ, silsile II sevgilinin saçı.*

Anda zencîrîñ sürür zâhid müselsel söyleyüp
Devr-i zülfünde leb-i dil-dârdan gel açma bahş

zen-i dünyāya:

1. **zen-i dünyāya:--y, --a**

Terkib-bend 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

(Fitne ve fesat çıkaran) kadın gibi olan dünya.

Zen-i dünyāya ne meyl itdi o meşhûr-ı cihân
Olmaga luţf-ı Hudâ yâr u refîki ister

zer-i hâlis ider:

1. **zer-i hâlis ider:--(e)r**

Kaside 16

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Saf altın etmek, altına dönüştürmek.

İder elbet nigâh-ı luţfı te'şîri zer-i hâliş
Olan ruḥ-sûde-i seng-i deri şâhib-'ayâr oldu

zerka-i yemāme:

1. **zerka-i yemāme:**

Kıt'a 57

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Üç günlük bir mesafede olan bir şeyi görüp
teşhis eden, Yemameli mavi gözlü kadın.*

Baksa Zerka-i Yemāme irtifā'-ı şânına
Pesti-i medd-i başâr eylerdi anı mülzeme

zer-kalem:

1. **zer-ḳalemle:--le**

Kıt'a 28

Mısra: 9

Altından yapılmış kalem.

Nebîlâ zer-ḳalemle bi'l-bedāhe yaz bu târîḫi
Maḳarr-ı zevḳ ola sâhil-serâsı şâh-ı Cem-câhîñ

zerr:

1. **zer:**

Kıt'a 69

Mısra: 36

Altın.

Zâyı gel bunda râdan evvel yaz
Ḳıymeti âğarınca zer gibidir

zerre:

1. **zerresini:**-si, -n, -i

Kaside 12

Mısra: **64**

Zerre, çok küçük, güneş ışığında görünen ufacık maddeler.

Bir nūr-ı Hâkdır Ahmed-i Muhtâr gün gibi
Her bir kemîne zerresini âfitâb ider

zerreves:

1. **zerreves:**

Kaside 5

Mısra: **9**

Çok küçük parçacık, Güneş ışığında görünen ufacık madde gibi.

Olur dâğ-ı süveydâ zerreves lutfuñla hürşide
Şuâ'-ı kevkeb-i baht-ı siyâhım yâ Rasûlallâh

zerrîn:

1. **zerrîn:**

Kaside 12

Mısra: **92**

Altın gibi sarı ve parlak olan II değerli, kıymetli.

Görse gubâr-ı bârgeh-i rif'atîñ felek
Târ-ı şuâ'-ı şemsiñi zerrîn tınâb ider

2. **zerrîn:**

Kaside 12

Mısra: **119**

Altın gibi sarı ve parlak olan II değerli, kıymetli.

Zerrîn siper idüp aña hürşid-i enveri
Püşîdesin anuñ dağî gâhî şehâb ider

zerrîn-kadeh:

1. **zerrîn-kadehdir:**--dir

Kaside 16

Mısra: **9**

Altın kadeh.

Hezârîñ mest iden zerrîn-kadehdir bülbül-i zârîñ
Ayâğ-ı bâde pâ-küb-ı ser-i şahş-ı humâr oldu

zer-top-ı mihr ü meh:

1. **zer-top-ı mihr ü meh:**

Kıt'a 57

Mısra: **23**

Kelime Tipi: -

Güneş ve ayın altın topu.

Rûz u şeb zer-top-ı mihr ü meh iki âvîzedir
Ben Süreyyâyı sezâ görmem bu cây-ı hürreme

zevâli:

1. **zevâli:**--i

Gazel 150

Mısra: **1**

Son bulma, nihayete erme.

Hüsni-ruhunun zevâli yok mı
Emri-ı hâta imtişâli yok mı

zevk:

1. **zevk:**

Gazel 36

Mısra: **10**

Zevk, eğlence, keyif.

Nûş eyleyüp sunarsa o meh duhter-i rezi
Zevk âşinâ-yı şevkine terhtb-i neş'edir

2. **zevk:**

Gazel 48

Mısra: **5**

Zevk, eğlence, keyif.

Şâhâne zevk için saña câmiñda gösterir
Târ-ı Cemi o muğbeçe şekli-i habâb ider

3. **zevki:**-i

Gazel 81

Mısra: **5**

Zevk, eğlence, keyif.

Olur dert üstüne ehl-i niyâzîñ zevki bî-şübhe
O çâr-ebrû-yı vahşî çâr-tâk nâzdan düşmüş

4. **zevke:**-e

Kaside 16

Mısra: **16**

Zevk, eğlence, keyif.

Hilâl-i câmi der-dest eyleyüp gice şafâ itdik
Kenâr-ı cûda nîlüfer bu zevke hisse-dâr oldu

5. zevk:--e

Kıt'a 10

Mısra: 1

Zevk, eğlence, keyif.

Muştafa kanda gitdi zevke 'aceb
Şükr eylerdi dil-i çalâki

6. zevk:

Kıt'a 87

Mısra: 4

Zevk, eğlence, keyif.

Bir hâl ki oldu hâba vardı
Hem zevk hem ihtirâz içinde

zevk eyler:

1. zevk eyler:--r

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zevk, safâ etmek, eğlenmek.

Hayâliñ tıfl-ı nâzım san bu beg kaşırında zevk eyler
Kebâbı saht-ı dildir bâdesi hûn-âb-ı çeşmimdir

zevk ide:

1. zevk ide:--e

Kıt'a 58

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Eğlenmek.

Dâim Nebîl ol şeh hemân zevk ide durdukça cihân
Haşmı ola kahra nişân budur du'â-yı Topkapu

zevk-i bezmiñi:

1. zevk-i bezmiñi:--i, --ñ, --i

Kaside 12

Mısra: 109

Kelime Tipi: -

Meclisin zevki, neşesi.

Gösterme zevk-i bezmiñi pervâzdan baña
Mürğ-i nigâhı süziş-i gayret kebâb ider

zevk-i bî-keder:

1. zevk-i bî-keder:

Kıt'a 69

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Kederden uzak zevk, eğlence.

Dâlları dâl-ı vaşl-ı dilberdir
Zâlları zevk-i bî-keder gibidir

zevk-i bûs-i la'l-i dilber:

1. zevk-i bûs-i la'l-i dilber:

Gazel 38

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gönül alan sevgilinin lal gibi kırmızı dudağını
öpme zevki.*

Câm-ı nazmımda n'ola ma'dûm ise reng-i humâr
Zevk-i bûs-i la'l-i dilber tıynet-i tâkimdedir

zevk-i hammâmı:

1. zevk-i hammâmı:--ı

Müseddes 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Hamam zevki, keyfi.

Dâmen-i gül-zâra söyletmeyiz el şimden gerü
Zevk-i hammâmı buña kılsun bedel şimden gerü

zevk-i hamse:

1. zevk-i hamse:

Kıt'a 48

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Hamse zevki.

Olup mahrûm zevk-i hamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i letâ'if olma ey cüyâ-yı Hâk merdûd

2. zevk-i hamse:

Kıt'a 48

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Havass-i hamse: beş duyu organı (görme,
işitme, koklama, tatma, dokunma).*

Olup mahrûm zevk-i hamse dest-i redd-i mürşidle
Odur remz-i letâ'if olma ey cüyâ-yı Hâk merdûd

zevk-i ma'âşî:

1. zevk-i ma'âşî:--ı

Kıt'a 57

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kazanç zevki.

Bahr-ı cüdında olan zevk-i ma'âşî fikr idüp
Hâhişinden mürğ-i âbîler hücûm eyler yeme

zevk-i nihân virince:

1. zevk-i nihân virince:--ince

Kaside 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

-Gizli zevk, sır zevki vermek.

Zuhûr-ı neş'e-i vahdetle mâ-sivâ mı kalur
Virince zevk-i nihân lâ-ilâhe illallâh

zevki virir:

1. zevki virir:--(i)r

Muhammes 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Zevk duymasına yol açmak, keyiflendirmek.

Luţf idüp kullarının mülhemine
Saltanat zevki virir her demine

zevrak:

1. zevrakla:--la

Kıt'a 6

Mısra: 4

Sandal.

Himmeti üçlerle yazdım ben de târîhin Nebîl
İndi dü zevrakla bahre berden Üç Anbarlı

zevrak - süvâr:

1. zevrak - süvâr:

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kayık binicisi.

Verâ-yı perde de zevrak - süvâr 'âlem-i âb
İder usûl ile seyr-i Hîşâr 'âlem-i âb

zeyd:

1. zeyde:--e

Gazel 39

Mısra: 6

*Eski fetva metinlerinde erkeği temsil etmek için
kullanılan isimlerdendir. (Diğer isimler: Amr, Bekir,
Beşir, Hâlid).*

Virmiş o yâr 'Amre yine ruhsat-ı vişâl
Zeyde takaddüm itse nola vâv tarafdadır

zevl evleme:

1. zevl evleme:--me

Terkib-bend 2

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Eklemek, ilave etmek.

Ğamze-i şüh-ı siyeh-mest ile ülfet mi olur
Kıssa-i zülfine zevl evleme vaşf-ı kıddin

zevl eyler:

1. zevl eyler:--r

Kaside 15

Mısra: 83

Kelime Tipi: -

Eklemek, ilave etmek.

Zeyl eyler ise vaşfını berg-i Şakâyıkâ
Olsun midâdı reng-i gül-i ahmer-i bahâr

zevl-i şakâyıkda:

1. zevl-i şakâyıkda:--da

Kıt'a 103

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Taşköprizade Ahmed Efendi'nin
(ö.968/1561)Osmanlı ulema ve meşayihine dair
biyografik eseri.*

Ser-â-ser soñra teslim eyledi cüyâ-yı tahkîki
Bulup Zeyl-i Şakâyıkda olunca vâşıl-ı maşşûd

zevl-i temennâdan:

1. zevl-i temennâdan:--dan

Gazel 115

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Isteğin devamı.

İdüp kütâh dest-i hâhişi zeyl-i temennâdan
Olur âzâde-ser lâ-kayd-ı pâ-bend-i müdârâdan

zeyn:

1. zeyn:

Gazel 3
Mısra: 12
Ziynet; süs.

Mesnedinde Bû Hanîfe-menkabet sâbit ola
Bu du 'adır her-dem efvâh-ı şenâ-güyâya zeyn

zeyn eylerdi:

1. zeyn eylerdi:--rdi

Gazel 3
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Süslendirmek.

Fikr idüp bu câh-ı vâlâ şahibin hussâdîde
Nâmin eylerdi zarûrî harf-i istiğnâya zeyn

zeyn eylesün:

1. zeyn eylesün:--sün

Gazel 3
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Süslemek.

Zâhir ızın-i müctehid târîh-i tāmından Nebîl
Eylesün 'Âşım Efendi ismini fetvâya zeyn

zeyn itdi:

1. zeyn itdi:--di

Gazel 136
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Süslemek.

Sînemi dâğ-ı gâmiñ zeyn itdi
'Arz-ı mahzar geliyor hâtırıma

zeyn oldı:

1. zeyn oldı:--dı-du

Gazel 3

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Manşıb-ı fetvâyı bir qadr-i bülende virdi kim
Oldı el-hâk şadr-ı gerdün pây-e-i takvâya zeyn

2. zeyn oldı:--dı-dı

Gazel 3
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Damen-i ikbâlini bûs eylesün mihr-i felek
Şubh-ı rûşen gibi oldı ferve-i beyzâya zeyn

zeyn oldıqça:

1. zeyn oldıqça:--dık, --ça-dıkça

Gazel 3
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Süs olmak II eklenmek.

Neşr-i Kul Muştafa 'Âşım Efendimiz ider
Hâne-i pür-feyzi oldıqça yed-i imlâya zeyn

zeyn olmuş:

1. zeyn olmuş:--muş

Kaside 16
Mısra: 27
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Ser-â-ser şahın-ı bâğa üşküfe çâderle zeyn olmuş
Yine urdı gül-i şayeste-i geşt ü güzâr oldı

zeyn olsun:

1. zeyn olsun:--sun

Gazel 3
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Mazhar-ı tevfiğ-i Hâkdır Hâzret-i şâh-ı cihân
Haşre dek olsun bu taht-ı saltanat-pîrâya zeyn

zeyn virdi:

1. **zeyn virdi:--di**

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Süslemek.

Sezā bu pāye-i Mekke Hafīd Efendimize
Ne gūne mesned-i ikbāle virdi seyr it zeyn

2. **zeyn virdi:--di**

Kıt'a 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Süslemek.

Sezā bu pāye-i Mekke Hafīd Efendimize
Ne gūne mesned-i ikbāle virdi seyr it zeyn

zeynī efendiye:

1. **zeynī efendiye:--y, --e**

Kıt'a 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mehmed Zeyni Efendi (Osmanlı Şeyhülislâmı) II
Mustafa Aşir Efendi'nin oğlu.*

Virdi bir hayrū'l-hālef Zeynī Efendiye Hudā
Pīr ola 'ālemdē 'ilm ü fazl ile yek-tā ola

zī:

1. **zī:**

Kıt'a 18

Mısra: 6

Çok, fazla.

Muḳārin oldı bir müftī-i dīne
O zī 'ilm ü 'amel faḫr-ı mileldir

zi hayret:

1. **zi hayret:**

Kaside 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayret veren.

Der 'ālem mā'il-i naḳş-ı ber-ābem yā rasūlallāh
Zi hayret rāh cüyā-yi serābem yā rasūlallāh

zī - şebāb:

1. **zī - şebāb:**

Gazel 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gençlik sahibi.

Pīr hem zī - şebāb ya 'nī şarāb
Mūnis-i şeyḫ ü şāb ya 'nī şarāb

zīb ü fer:

1. **zīb ü fer:**

Kıt'a 69

Mısra: 70

Kelime Tipi: -

Süs ve gösteriş.

Şadr-ı devletden olmasun münfek
Şadra ḫaḳḳā ki zīb ü fer gibidir

zīb ü ḫaşmetiñ:

1. **zīb ü ḫaşmetiñ:--(i)ñ--i, --ñ**

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Süs ve gösteriş II büyüklük.

Olur muḫtāc-ı zīnet cevher-i zāt olmasa elbet
Gören nev-devletān-ı 'aşrı zīb ü ḫaşmetiñ söyler

zīb-āver-i evreng-i osmānī idüp:

1. **zīb-āver-i evreng-i osmānī idüp:--(ü)p**

Kıt'a 54

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Osmanlı tahtını süslemek.

İdüp ḫaḳ ḫaşre dek zīb-āver-i evreng-i Osmānī
Hemān faḫr eylesün zāt-ı hümāyūn ile ol mesned

zīb-efzā ola:

1. **zīb-efzā ola:--a**

Kıt'a 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Süs, güzelliği arttırmak, güzelleştirmek.

Sitanbül pāyesi kesb-i şeref itdi vücūdıyla
Ḳarīben ola zīb-efzā bunūñ fevḳindeki şadra

zīb-efzā-vı taht-ı saltanat oldıkça:

1. zīb-efzā-yı taht-ı saltanat oldıkça:--dıkça

Kıt'a 53

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sultanlık tahtının süsünü, güzelliğini arttırmak, güzelleştirmek.

Haşre dek oldıkça zīb-efzā-yı taht-ı saltanat
Hem-dem olsun atvel-i 'ömre şafā-yı sermedi

zībende oldı:

1. zībende oldı:--dı

Kıt'a 33

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Süslü olma.

Nebilā bir düşer zīnet-dih-i dīvān olan tārīh
Hafid-i zī- 'alemle Anadolu oldı zībende

zīb-i āgüş eylemişdir:

1. zīb-i āgüş eylemişdir:--miş, --dir

Kıt'a 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kucak süsü yapmak.

Zīb-i āgüş eylemişdir hāle bir meh-ṭal'ati
Şanma mehd içre yatur ol necl-i pāk-i ekremi

zīb-i āgüş eylesün:

1. zīb-i āgüş eylesün:--sün

Kıt'a 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kucak süsü yapmak.

Keffidir 'Āşir Efendi zīb-i āgüş eylesün
Şadr-ı gerdün kadr-i takvā şimdi buldı ehlini

zīb-i āgüş-ı hayālimdir:

1. zīb-i āgüş-ı hayālimdir:--(i)m, --dir

Gazel 63

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Kucağını süsleme hayali.

Fikr-i vaşlı zīb-i āgüş-ı hayālimdir Nebil
Şayd-gehde zīver-i fītrāk olur nāhçirler

zīb-i āgüş-ı kenār:

1. zīb-i āgüş-ı kenār:

Gazel 93

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıyının kucak süsü.

Dürr-nisār oldum leb-i baḥr-ı sirişke şu gibi
Ben hayālīñ zīb-i āgüş-ı kenār itsem gerek

zīb-i āgüş-ı kenār oldı:

1. zīb-i āgüş-ı kenār oldı:--dı

Kaside 16

Mısra: 80

Kelime Tipi: -

Kıyının kucak süsü olma.

Gören kayd itmez oldı der-kenār-ı şabr u ārāmı
Ne dem bıkır-i hayālim zīb-i āgüş-ı kenār oldı

2. zīb-i āgüş-ı kenār oldı:--dı

Kıt'a 50

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kıyının kucak süsü olma.

İden pür-mevc-i ḥayret 'aksidir mir'āt-ı deryâyı
Bu dil-cü resm-i nevle zīb-i āgüş-ı kenār oldı

zīb-i āgüş-ı merām it:

1. zīb-i āgüş-ı merām it:

Kıt'a 91

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Arzu kucağını süslemek.

Yine ibrām ile ol şūḥı rām it
Miyānın zīb-i āgüş-ı merām it

zīb-i āgüş-ı temennā-vı nigāh:

1. zīb-i āgüş-ı temennā-vı nigāh:

Gazel 104

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakış arzusunun kucak süsü.

Görünmez dîdeme mânend-i zerre mihri gerdeniñ
O mâhı zîb-i âgûş-ı temennâ-yı nigâh itsem

zîb-i âgûş-ı vişâl:

1. zîb-i âgûş-ı vişâl:

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kavuşma kucağının süsü.

Miyânıñ zîb-i âgûş-ı vişâl olmazsa ma'nâda
Dil-i zârım şafâyı hûlyâ-yı bî-me'âl eyler

zîb-i âgûşum oldu:

1. zîb-i âgûşum oldu:--(u)m--dî-dî

Gazel 59

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kucak süsü olma.

Zîb-i âgûşum oldu yâr Nebîl
Mâha elbette hâle lâzımdır

zîb-i birûn oldu:

1. zîb-i birûn oldu:--dî-dî

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül süsü olma.

Hey'et-i bâtınım ey şûh 'ayân olmadı mı
'Aks-i dâğ-ı dile bak zîb-i birûn oldu baña

zîb-i dest-i havâl olaydı:

1. zîb-i dest-i havâl olaydı:--a, --y, --dî

Gazel 111

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayal elinin süsü olmak.

Olaydı zülf-i siyeh-târı zîb-i dest-i havâl
İderdi sünbül-i mazmûnı deste deste zebân

zîb-i dest-i itdikçe:

1. zîb-i dest-i itdikçe:--dikçe

Mesnevi 1

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Eli süslemek.

İtdikçe tûfengi zîb-i dest-i
Kurşundur olan naşîb-i dest-i

zîb-i düş idince:

1. zîb-i düş idince:--ince

Terkib-bend 1

Mısra: 128

Kelime Tipi: -

Omzun süsü yapma.

İşte bu hükümet-i Kârağûş
Ol turreyi zîb-i düş idince

zîb-i düş idüp:

1. zîb-i düş idüp:--(ü)p-üp

Gazel 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Omuz süs olma.

Bir ucı gerdende zîb-i düş idüp
Tırrasın mânend-i şâl itmiş bu şeb

zîb-i düsü:

1. zîb-i düsü:--ı

Gazel 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Omzun süsü.

Zîb-i düşü zâtını eyler mi şâyân-ı nazar
Gerçi kim feryâd idüp dellâl kendin gösterir

2. zîb-i düşü:--ı

Gazel 129

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Omzun süsü.

Değil ziynetle zâtı revnak it âgûş-ı ikbâle
Olur mı zîb-i düşü mücib-i fahriye dellâle

zîb-i evreng ola:

1. zîb-i evreng ola:--a

Kıt'a 37

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Taht süsü olma.

Nice böyle şah-zâdeyle o şah-ı Cem-ḥaşem
Zîb-i evreng ola şevket ile yevmü't-tenâd

zîb-i evreng-i 'adâlet ola:

1. zîb-i evreng-i 'adâlet ola:--a
Kıt'a 32
Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Adalet tahtının süsü olma.

Yazdım iclâsın Nebîlâ güş idüp târîhîni
Zîb-i evreng-i 'adâlet ola Sultân Muştâfâ

zîb-i evreng-i şehen-şâhî:

1. zîb-i evreng-i şehen-şâhî:--i
Kıt'a 36
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Padişahlar padişahının taht süsü.

Ḥamdülillâh zîb-i evreng-i şehen-şâhî yine
Oldı Maḥmûdü'ş-şiyem bir şah-ı sâhib- intibâh

zîb-i güş eyle:

1. zîb-i güş eyle:
Kıt'a 103
Mısra: 17
Kelime Tipi: -
Kulağını süslemek.

Berîn ez-cümle takrîr eyleyim sen zîb-i güş eyle
Alındı şâhibin irzâ ile bu ḥâne-i maḥdûd

zîb-i güş-ı rûz-gâr eyle:

1. zîb-i güş-ı rûz-gâr eyle:
Kıt'a 47
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Rüzgarı kulağa küpe yapma.

Veliyyü'n-nimet-i 'âlemdir Abdullâh Efendi kim
Yazup Dürrî şenâsın zîb-i güş-ı rûz-gâr eyle

zîb-i hâle-i âgûs:

1. zîb-i hâle-i âgûs:--sa
Gazel 98
Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ay ağılının kucağının süsü.

Olmasunda yâde zîb-i hâle-i âgûs o meh
Şem'-i bezm-efrûz-ı âdâb olsa da mâni' degil

zîb-i kilki olup:

1. zîb-i kilki olup:--(u)p
Kıt'a 41
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kalemin süsü olma.

Olup Bercîs-i çarḥn zîb-i kilki ḥaşre dek yazsun
Bu ḥidmet bâ'îs-i nâm oldı cünd-i Ḥân Maḥmûda

zîb-i kitâbesi:

1. zîb-i kitâbesi:--si
Kıt'a 20
Mısra: 19
Kelime Tipi: -
Yazıt süsü II kitapların başına yazılan isim veya başlık süsü.

Zîb-i kitâbesi ola târiḥim ey Nebîl
Genc-i 'ilim denilse bu dâr-ı kütüb revâ

zîb-i külâhımdır:

1. zîb-i külâhımdır:--ım, --dır
Gazel 103
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Şapka süsü II tac süsü.

Bu edâlar serde kayd-ı zülfîni işmâmedir
Sünbül-i bâğ-ı cefâ zîb-i külâhımdır benim

zîb-i ma'ârifle:

1. zîb-i ma'ârifle:--le
Kaside 16
Mısra: 47
Kelime Tipi: -
İlim, bilgi süsü.

O maḥdûm-ı sa'âdet-mend kim zîb-i ma'ârifle
Cihâna zât-ı vâlâsı medâr-ı iftiḥâr oldı

zîb-i ruh-ı âl:

1. **zîb-i ruh-ı âl:**

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kırmızı yanağın süsü.

Oğudum hüsn-i haatı zîb-i ruh-ı âl olıcağ
Nüşa-i nâdiredir şan dolaşur elden ele

zîb-i şadr-ı mü-şikâfânem:

1. **zîb-i şadr-ı mü-şikâfânem:--(e)m--m**

Gazel 38

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kılı kırk yaran makamın süsleyicisi.

Zîb-i şadr-ı mü-şikâfânem ne lâzım kıl ü kâl
Sâye-i gîsûsı fevķ-i sîne-i çâkimdedir

zîb-i şadr-ı vaşl:

1. **zîb-i şadr-ı vaşl:**

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kavuşma makamının süsü.

Atıldı zîb-i şadr-ı vaşl iken çün tîr dūr oldum
Çıkup vaşf-ı kemân-ebürsü fâl-ı hasbîhâlimde

zîb-i ser eylerdi:

1. **zîb-i ser eylerdi:--r, --di**

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başına süs yapmak.

Hümâ-yı devlet-i vaşl çeküp zîb-i ser eylerdi
Olaydı Kaysa zülfiñ hırz-ı cân mânend-i mîknâtis

zîb-i serdir:

1. **zîb-i serdir:--dir**

Terkib-bend 1

Mısra: 143

Kelime Tipi: -

Başın süsü.

Nazmım ki felekde zîb-i serdir
Ben mürğ-i hümâ-yı i'tibârım

zîb-i ser-i 'âr itmam:

1. **zîb-i ser-i 'âr itmam:--me, --m**

Kaside 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İffetin baş süsü, bezeği yapmak.

Hevâ-yı sünbül-i zülfi idüp zîb-i ser-i 'âr itmam
Çıkardım başa her fışk u günâhı yâ Rasûlallâh

zîb-i ser-i bahâr:

1. **zîb-i ser-i bahâr:**

Kaside 15

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Baharın baş süsü / bezeği.

Sünbül gibi olur o felek-mesnediñ müdâm
Hem-reng-i âsumânîsi zîb-i ser-i bahâr

zîb-i ser-i iftîhârımız olsa:

1. **zîb-i ser-i iftîhârımız olsa:--sa--sa, -**

Kıt'a 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Övgünün başına süs olma.

Bir gonçe olsa zîb-i ser-i iftîhârımız
Pervâne-veş başında dönerdi hezârımız

zîb-i tahtgâh-ı risâlet:

1. **zîb-i tahtgâh-ı risâlet:**

Kaside 12

Mısra: 89

Kelime Tipi: -

Peygamberlik tahtının süsü.

Ey zîb-i tahtgâh-ı risâlet ki bâbıña
Şehler de bendelikle şeref iktisâb ider

zîb-i taht-ı saltanat olsun:

1. **zîb-i taht-ı saltanat olsun:--sun**

Kıt'a 103

Mısra: 43

Kelime Tipi: -
Sultanlık tahtını/makamını süslemek.

Cihân durdukça dursun zîb-i taht-ı saltanat olsun
Olup zâhir derûnında olan her maṭlab-ı mes'ûd

zîb-i ufuk:

1. **zîb-i ufuk:**
Gazel 141
Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Ufkun süsü.

Didi ol mihr-i işve 'aks-i zulfinden su'âlimde
Sevâd-ı zülfe der zîb-i ufuk ruḥsâr-ı âlîmda

zi-curm-i bî-ḥesâbem:

1. **zi-curm-i bî-ḥesâbem:--(e)m**
Kaside 10
Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Hesapsız, çok fazla suçlu.

Bi-ḥamdillâh şumâr-i luṭf-i bî-pâyânet imkân nist
Füzûn âmed zi-curm-i bî-ḥesâbem yâ rasûlallâh

zîd:

1. **zîddıdır:--dı, --dır**
Gazel 43
Mısra: 3
Bir şeyin aksi, muhalifi.

Zîddıdır rûşen iden mâhiyyet-i esbâbı hep
Pertev-i meh dehre her aḥşam kendin gösterir

zi-hürs:

1. **zi-hürsem:--(e)m**
Kaside 10
Mısra: 8
Hırslı.

Direngî nîst der dil ez-şitâb-i râh-i rusvâyî
Zi-hürsem der- pey-i vâkt-i şebâbem yâ rasûlallâh

zîkr:

1. **zîkr:**
Gazel 91
Mısra: 5

"Zikir"; Allah'ın isimlerini (esmâ-yı hüsnâyı)
söylemek sûretiyle yapılan ibâdet || İbadet.

Maṭlûbı bulur zîkr ile cüyâ-yı ḥaḳîḳat
Deryâya varır cüşîş ile gâyeti rûdun

2. **zîkrle:--le**

Muhammes 1
Mısra: 3
"Zikir"; Allah'ın isimlerini (esmâ-yı hüsnâyı)
söylemek sûretiyle yapılan ibâdet || İbadet.

Zîkrle rûz u şeb eyler âhı
Ululardan ulu bil Allâhı

zîkr evlemeden:

1. **zîkr eylemeden:--meden**
Gazel 109
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Anmak, sözünü etmek.

İbtîlâ-yı dili zîkr eylemeden maḳşûdı her
Yine kendinden ider yâre şikâyet gönlüm

zîkr itdi:

1. **zîkr itdi:--dı**
Kıt'a 103
Mısra: 13
Kelime Tipi: -
Anmak, zikretmek, hatırlamak.

Hudâ zîkr itdi ta'zîm-i Rasûlullâh 'aḳîbinde
İdûp sırr-ı velâyetden o şâhı vâye-dâr-ı sûd

zîkre başladı:

1. **zîkre başladı:--dı**
Gazel 96
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Allah'ın isimlerini söyleyerek ibâdete başlamak.

Çıkardı erba'îni başladı zîkre Nebîl-âsâ
Mürîd-i gülşenîdir 'aşk ile pür-cüş olur bülbül

zîkr-i hafî:

1. **zîkr-i hafî:**
Kaside 15

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Sessiz olarak içten yapılan zikir.

Hem-bü-yi feyz-i kâlbî eger olsa nâmiye
Gülde olurdu zîkr-i hafî mużmer-i bahâr

zîkr-i ism itme:

1. **zîkr-i ism itme:--me**

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İsmi zikretme, anma.

Zîkr-i ism itme olur zâhir Nebîl
Dildeki süz-ı nihânîñ adı 'aşk

zîkr-i kalb:

1. **zîkr-i kalb:**

Kıt'a 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalp ile yapılan, sessiz zikir.

Mâlik-i sırr-ı tarîkat oldu zîkr-i kalb ile
Salik-i râh-ı haqîkat idi ol merd-i zarîf

zil:

1. **zillerde:--ler, --da**

Gazel 27

Mısra: 6

Zil, çingirak.

Şimdi ey rakḳās bildim şîve-i engüştiñi
Kalmamış evvelki âheng-i şafâ zillerde hîç

2. **zıllarda:--lar, --da**

Gazel 27

Mısra: 10

Gölge.

Zât-ı lâzım ehl-i taklîdîñ olur mı sâyesi
Ben Nebîlâ irtifâ'ı görmedim zıllarda hîç

zıll-ı bî-me'âl olmuş:

1. **zıll-ı bî-me'âl olmuş:--muş-muş**

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anlamsız gölge olma.

Pertev-endâz olıcak ruḥsârı zîr-i tırrada
Şu 'le-yi mehtâb zıll-ı bî-me'âl olmuş bu şeb

zıll-ı hudâ:

1. **zıll-ı hudâ:**

Kıt'a 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın gölgesi.

Ser-tâc-ı şâhân-ı cihân zıll-ı Hudâ Maḥmûd Hân
Büs-ı kudûmıdır hemân dâ'im recâ-yı Topkapu

zıll-ı hudâdır:

1. **zıll-ı hudâdır:--dır**

Kıt'a 103

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah'ın gölgesi.

Şeh-en-şâh-ı mu'azzam Hazret-i Sultân Maḥmûd Hân
Ola zıll-ı Hudâdır haşır olunca sâyesi memdûd

zıll-ı hüma-yı şevket-i bâlâ-revi:

1. **zıll-ı hüma-yı şevket-i bâlâ-revi:--i**

Kıt'a 48

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüksekte uçan ulu Hüma Kuşu'nun gölgesi.

Bülend-iqbâl ile ber-vefḳ-i şâhândır o zıllullâh
Ola zıll-ı hüma-yı şevket-i bâlâ-revi memdûd

zıllullâh:

1. **zıllullâh:**

Kıt'a 48

Mısra: 5

Allah'ın gölgesi, yeryüzünde Allah'ın gölgesi.

Bülend-iqbâl ile ber-vefḳ-i şâhândır o zıllullâh
Ola zıll-ı hüma-yı şevket-i bâlâ-revi memdûd

2. **zıllullâhdır:--dır**

Kıt'a 49

Mısra: 3
Allah'ın gölgesi, yeryüzünde Allah'ın gölgesi.

O zıllullāhdır şāh-ı zamān kim iftiḥār eyler
Aña ḥidmetle kim faḥr-ı zemīndir sāye-i Mekke

zıll-ullāh-ı cem-cāhūn:

1. zıll-ullāh-ı cem-cāhūn:--ı, --ñ

Kıt'a 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cem makamının Allah'ın yeryüzündeki gölgesi.

O zıll-ullāh-ı Cem-cāhūn sen ey mihr-i felek her gün
Bağup bu irtifā'-ı şānına reşkinden 'ār eyle

zımn:

1. zımnında:--ı, --ñ, --da

Kaside 3

Mısra: 5

İç taraf, iç yüz, iç.

Her eṭvārın ki zımnında nice ḥikmet hüveydādır
İder i' lān-ı envā'-ı kerāmet yā Rasūlallāh

zī-müsābakat:

1. zī-müsābakatı:--ı

Kıt'a 102

Mısra: 6

Yarış sahibi.

Kaşabū's-sabk her 'ulūma Ḥudā
Ḥā'iz itmiş o zī-müsābakatı

zincir:

1. zincir:

Gazel 104

Mısra: 9

Zincir.

Olur her tār-ı çeşmiñ şekli zincir oldığı zāhir
Berāy-ı zūlf-i dilber meyli sevdā-yı nigāh itsem

2. zincire:--e

Kaside 5

Mısra: 12

Zincir.

İdince selsebīl dīde-i cūşış vakt-i bī-hūşī
Döner zincire her tār-ı nigāhım yā Rasūlallāh

3. zinciriñ:--ı, --ñ

Muhammes 2

Mısra: 7

Zincir.

Kim ki inkār itse zinciriñ sürür
Bunda elbette akan şular durur

zincir-i mevc-i cū:

1. zincir-i mevc-i cū:

Kaside 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Irmak dalgalarının zinciri.

Maşündür fül-ı bahri bīd-i Mecnūnuñ ezānından
Anı zabt itmege zincir-i mevc-i cū medār oldı

zīnet:

1. zīneti:--ı

Gazel 43

Mısra: 11

Süs, bezek.

Zann idermiş zīneti bī-māye esbāb-ı kemāl
Sevb olur mı 'ayb-püş endām kendin gösterir

2. zīnetde:

Kıt'a 50

Mısra: 34

Süs, bezek.

Metīn 'Āşīm Efendi yapıdı nev-şayfiyye sāhilde
Bu nev-şayfiyye kim zīnetde sū-yı Ḥişār oldı

zīnet bulur:

1. zīnet bulur:--(u)r

Kaside 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Süslenmek, güzelleşmek.

Bulur bağ-ı nedāmet nergis-i tā'āt ile zīnet
Sirişkim olsa bārān-ı bahārım yā Rasūlallāh

zînet-dih-i dîvân olan:

1. zînet-dih-i dîvân olan:--(a)n

Kıt'a 33

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Divanın süs vericisi olma.

Nebîlâ bir düşer zînet-dih-i dîvân olan târîh
Hâfîd-i zî- 'alemler Anadolu oldu zîbende

zînet-fezâ-yı şadr-ı mu'allâ idüp:

1. zînet-fezâ-yı şadr-ı mu'allâ idüp:--(ü)p

Kıt'a 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüce makamın süsünü arttırmak.

Müşgîl-güşâ-yı halk-ı cihân eylemiş anı
Zînet-fezâ-yı şadr-ı mu'allâ idüp Hudâ

zînet-fezâ-yı topkapu:

1. zînet-fezâ-yı topkapu:

Kıt'a 58

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Topkapı Sarayı'nın süsü.

Olsaydı bir hâlî yeri eylerdi çarh-ı serserî
Âyîne-i İskenderî zînet-fezâ-yı Topkapu

zîr:

1. zîr:

Gazel 100

Mısra: 3

Altta, aşağıda olan.

Gerdeni zîr pençe-i zülf-i siyehdedir bu şeb
Seyr it o ser-keşi ele virdi bogazı neyleyim

zîr ü bālâ:

1. zîr ü bālâ:

Gazel 116

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yer ve gök.

Gürg-i lutfu bülend ü peste ehl-i pertevî
Zîr ü bālâ feyz olur hürşîd-i pür-envârdan

2. zîr ü bālâ:

Gazel 134

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşağı yukarı.

Mü-miyânın hayâle meyl itme
Zîr ü bālâ su'âle meyl itme

zîr ü bālâda:

1. zîr ü bālâda:--da

Tahmis 1

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Yer ve gök.

Gün gibi zâhir olup mâhiyyet-i ehl-i niyâz
Zîr ü bālâda 'âyândır himmet-i ehl-i niyâz

zîrâ:

1. zîrâ:

Kaside 16

Mısra: 76

Aslında, gerçekte.

Benim fâhriyyede Gül-gün-ı şab'ım toz koparmaz mı
Ki zîrâ 'âdet-i vahy-âverân-ı rûz-gâr oldu

zîr-i ebrûda:

1. zîr-i ebrûda:--da

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının altı.

Müjeñ kûşb-ı cenûb-ı hâle vardı zîr-i ebrûda
İder imâ-yı kalbe her zamân mânend-i mîknâtıs

zîr-i ebrûvı:

1. zîr-i ebrûvı:--(y)ı

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kaşının altı.

Zîr-i ebrûvı kıble-gâh itmiş
Müje şaf-beste-i namâz mıdır

zîr-i fesden:

1. zîr-i fesden:--den

Gazel 88

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fesin altı.

Çıkardın zîr-i fesden yüz virüp zülf-i siyeh-kâra
O yüzden şâne olmuş 'âşık-ı dîrîne-i şad-çâk

zîr-i gılâf-ı sînede:

1. zîr-i gılâf-ı sînede:--de

Gazel 69

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göğüs, yürek kılıfının altı.

Fikri çok işler keser zîr-i gılâf-ı sînede
Gerçi kendin gösterir zâhirde hançer bî-haber

zîr-i gîsûda:

1. zîr-i gîsûda:--da

Gazel 93

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saçların altı, ardı.

Zîr-i gîsûda dehân-ı teng-i yâri bûs idüp
Ben ser-i haşma Nebîlâ dehri fâr itsem gerek

2. zîr-i gîsûda:--da

Gazel 105

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saçların altı, ardı.

Zîr-i gîsûda ider şubh-ı vişâli imâ
Bûs idüp gerdeni gafletten uyandım bilürüm

zîr-i gîsûya:

1. zîr-i gîsûya:--ya

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saçların altı, ardı.

Aftâbı zîr-i gîsûya çeküp rû koymuş ad
Ortasından bedri şakç itmiş dü-ebrü koymuş ad

zîr-i habâb-ı cām-ı evrākımdedir:

1. zîr-i habâb-ı cām-ı evrākımdedir:--(i)m, --de, --dir--i, --m, --de, --dir

Gazel 38

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sayfa kadehinin (üzerindeki) su kabarcığının altı.

Sırr-ı neş'e feyz-i tab'-ı çālākımdedir
Nüktesi zîr-i habâb-ı cām-ı evrākımdedir

zîr-i halede:

1. zîr-i halede:--de

Kıt'a 97

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ay ağılının altı, aşağısı.

Kaşbaşdı ile ol mehi dil-dâdesi görüp
Dönmüş hilâl-i gurreye deyr zîr-i halede

zîr-i hâşākımdedir:

1. zîr-i hâşākımdedir:--(i)m, --da, --dır--ı, --m, --de, --dir

Gazel 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Otların altı.

Vaşf-ı ruhsâr-ı gül-i şad-bergiñ itdikçe Nebîl
Farç-ı şermiñden hezârân zîr-i hâşākımdedir

zîr-i hattıñda:

1. zîr-i hattıñda:--(i)ñ, --da

Gazel 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kader çizgisinin altı.

Ser-nüvişti çıkarup zâhire ihrâc eyler
Zîr-i hattıñda nihân-ı baht-ı siyâh 'âşık

zîr-i hükmiñdedir:

1. zîr-i hükmiñdedir:--(i)n, --de, --dir

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Emrinde olmak, boyunduruğu altında olmak.

Zîr-i hükmiñdedir kalem ü şâm
Şâh-ı vâlâ-serîrdir mehtâb

zîr-i hükmiñde:

1. **zîr-i hükmiñde:--î, --ñ, --de**

Tahmis 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hükmi altında.

Zîr-i hükmiñde nola mağlûb ise şâh u gedâ
Gâlib oldu 'asker-i tedbîr ü 'aqla muṭlaḳa

zîr-i lebiñde:

1. **zîr-i lebiñde:--i, --ñ, --de**

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dudağın altı, kenarı.

Teşne geçindiler selef hürmeti mahv ider ḫalef
Zîr-i lebiñde nûkte-i ḫaṭ-ı cevâzı neyleyim

zîr-i livâ-yı ḫamdıñı:

1. **zîr-i livâ-yı ḫamdıñı:--ı, --ñ, --i**

Kaside 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Peygamberin şükür bayrağı.

Ümmetiñ zîr-i livâ-yı ḫamdıñı eyler penâh
Ahmed-i Muḫtâr-ı Ḥaksın yâ Rasûlallâh meded

zîr-i livâ-yı ḫazret-i peygamberi:

1. **zîr-i livâ-yı ḫazret-i peygamberi:--i**

Kıt'a 43

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hz. Peygamberin sancağının altı.

Cây ide zîr-i livâ-yı Ḥazret-i Peygamberi
Hişşe-dâr-ı luṭf u ihsân eyleyüp Rabbü'l-enâm

zîr-i turrada:

1. **zîr-i turrada:--da**

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kâkülün altı.

Pertev-endâz olıcak ruḫsârı zîr-i turrada
Şu 'le-yi mehtâb zıll-ı bî-me'âl olmuş bu şeb

zîr-i turrede:

1. **zîr-i turrede:--de**

Gazel 147

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Alına düşen saçım altı.

Ruḫsârı zîr-i turrede mestûr imiş Nebîl
Bu bâğ içinde rû-yı nigâr olmamış daḫi

zîr-i zemîniñ:

1. **zîr-i zemîniñ:--i, --ñ**

Kaside 12

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Zemîn, yer altı.

Zîr-i zemîniñ istese kem-ter 'inâyeti
Mâ-fevḳiñi ḫazâin-i Efrâsiyâb ider

zî-rûḫ olsa:

1. **zî-rûḫ olsa:--sa**

Terkib-bend 1

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Canlı, hayattar olma.

Ḳanın kurudurdu olsa zî-rûḫ
Eyler idi bahrı ber tegâfûl

zîver:

1. **zîver:**

Gazel 19

Mısra: 7

Söz söylemek.

Zîver zâ'irce vuşlat bulup
Kevkeb-i baḫtım sū'âl itmiş bu şeb

zîver-efzâ:

1. **zīver-efzādır:--dır**

Kıt'a 40

Mısra: 8

Süs arttıran, süsü çoğaltan.

Hikem-şinās-ı şerī'at Hāfīd Efendi kim

Vücūdī şadr-ı mu'allāya zīver-efzādır

zīver-i āgūş-ı kavs olduğu:

1. **zīver-i āgūş-ı kavs olduğu:--dık, --ı-ı**

Gazel 52

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yay kucağının süsü olma (bakış okları bağlamında).

İder mecbūr devri ādemi şadra çeküp ikbāl
Sihāmīn zīver-i āgūş-ı kavs olduğu bürhāndır

zīver-i bahār:

1. **zīver-i bahār:**

Kaside 15

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Baharın süsü.

Hem-nām-ı İbn-i Hāzret-i 'Abbās kim odor

Kemter gubār-ı hāk-i deri zīver-i bahār

zīver-i benān olıcak:

1. **zīver-i benān olıcak:--ıcak**

Kaside 12

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Parmağın süsü olma.

Kilk-i şefā'atı olıcak zīver-i benān

Bu seyyi'atı mahv ile nakş-ber-āb ider

zīver-i destār itmem:

1. **zīver-i destār itmem:--me, --m**

Terkib-bend 2

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Sarığsı süslemek.

Bār olur bülbul-i şūrīdenīn āhıyla baña

Bu sebebdan gülü ben zīver-i destār itmem

zīver-i destār olsun:

1. **zīver-i destār olsun:--sun**

Gazel 124

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sarığın süsü olma (Eskiden sarığa gül takma adeti vurgulanmaktadır.).

Var hezārān bāş üstinde yer eyler ammā

Dimem ol gonçeye ben zīver-i destār olsun

zīver-i dest-i bevāndır:

1. **zīver-i dest-i beyāndır:--dır**

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Beyan (anlatma) elinin süsü.

Zīver-i dest-i beyāndır şāne-i zūlf-i hayāl

Hall-i eşkāl-i ma'ānī hüsni ta'bīrimdedir

zīver-i destim:

1. **zīver-i destim:--(i)m**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elin süsü.

Hat-ı sāgardır imzā-yı lebiñle zīver-i destim
Bulur 'izz-i nüfūzu kadri nakş-ı nāmdan nāma

zīver-i düş-ı selām it:

1. **zīver-i düş-ı selām it:**

Kıt'a 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Omuzdan öperek selamlaşmak.

Hāsendir resm-i istifsār-ı hātır

Nebīlā zīver-i düş-ı selām it

zīver-i eflākdir:

1. **zīver-i eflākdir:--dır**

Muhammes 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünyanın süsü.

Hāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir
Hāşre dek aḥkām-ı şer'iyen yürür

2. **zīver-i eflākdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Dünyanın süsü.

Zāt-ı pākiñ maẓhar-ı levlākdir
Hāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

3. **zīver-i eflākdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: **15**

Kelime Tipi: -

Dünyanın süsü.

Hāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir
Kurb-ı ev ednāya olduñ sen qarīn

4. **zīver-i eflākdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: **20**

Kelime Tipi: -

Dünyanın süsü.

Zāt-ı pākiñ maẓhar-ı levlākdir
Hāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

5. **zīver-i eflākdir:--dir**

Muhammes 2

Mısra: **25**

Kelime Tipi: -

Dünyanın süsü.

Hāk-i pāyiñ zīver-i eflākdir

zīver-i esvāb:

1. **zīver-i esvāb:**

Gazel 130

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Elbisenin süsü.

Cevher-i zāt-ı kürk zīver-i esvāb deġil
Seyfe ile naẓar-ı 'uryān dolaşur elden ele

zīver-i evreng-i levlākest:

1. **zīver-i evreng-i levlākest:**

Kaside 3

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Levlak (Hz.Muhammed) tahtının süsü.

Humāyūn zāt-i tū çun zīver-i evreng-i levlākest
Nihāde ber seret tāt-i sa'ādet yā rasūlallāh

zīver-i evreng-i ruhsārīñ:

1. **zīver-i evreng-i ruhsārīñ:--ıñ**

Gazel 50

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağının taht süsü.

Hāl bu ḥük-m-i Kāraķūş ile
Zīver-i evreng-i ruhsārīñ mıdır

zīver-i fitrāk olur:

1. **zīver-i fitrāk olur:--(u)r-ur**

Gazel 63

Mısra: **18**

Kelime Tipi: -

Terki kayışının süsü olma.

Fıkr-i vaşlı zīb-i āġuş-ı ḥayālimdir Nebī
Şayd-gehde zīver-i fitrāk olur nāḥçirler

zīver-i imzā-vı 'afvıyla:

1. **zīver-i imzā-yı 'afvıyla:--ı, --y, --la**

Tahmis 1

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Af imzasının süsü.

Ḥüccet-i iflās-ı cürmi bī-naşīb ümmetleriñ
Zīver-i imzā-yı 'afvıyla müzehhebdir bu şeb

zīver-i nüzhet-geh-i havāl oldu:

1. **zīver-i nüzhet-geh-i ḥayāl oldu:--du**

Gazel 77

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Hayalin gezinti yerinin süsü,bezeġi olma.

Oldu Nebîl zîver-i nûzhet-geh-i hayâl
Her nev-şükûfte gonçe-i dâg-ı derûnumuz

zîver-i şeh-nâme-i hüsn itdiğîn:

1. **zîver-i şeh-nâme-i hüsn itdiğîn:--dik, --i, --n--dik, --iñ**

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik Şehnamesinin süsünün güzelliği.

Zîver-i Şeh-nâme-i hüsn itdiğîn
Kahramân-ı bî-amânîñ adı 'aşk

zîver-i ser-levha:

1. **zîver-i ser-levha:**

Kıt'a 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başlık süsü.

Zîver-i ser-levha bu târîh tam olsun Nebîl
Başdı Tâcüddîn Mollâ sa'd ola dehre kadem

zîver-i ser-levha kıl:

1. **zîver-i ser-levha kıl:**

Kıt'a 31

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Başlığı süslemek.

Zîver-i ser-levha kıl târîh-i naşbın ey Nebîl
Yümn ile vaşşâf-ı 'âlem devlete oldu re'îs

zîver-i tâcı itsün:

1. **zîver-i tâcı itsün:--sün**

Kıt'a 33

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Tacının süsü yapmak.

Felek gül-gönçe-i ikbâlin itsün zîver-i tâcı
Şerefde âfitâb u mâha kılsun rûz u şeb hânde

zîver-i zânû-yı muhabbet olıcak:

1. **zîver-i zânû-yı muhabbet olıcak:--(i)cak**

Gazel 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Muhabbet dizinin süsü olmak (muhabbet ile dizine sarılıp o dizi süsleyecek. Aşk ile sevgilinin dizine sarılıp onu süsleyecek).

Pertevde olur hâle-i âgûşa Nebîlâ
Ol meh olıcak zîver-i zânû-yı muhabbet

zîvâ:

1. **zîyâsı:-s, -ı**

Gazel 131

Mısra: 3

Işık. II Parlaklık, nur.

Žiyâsı mahv-ı sūz-ı ihtiyâc itdikçe pervâne
Olur dil-sūz-ı gayret reşk ile mışbâh-ı ihsâna

2. **zîyâ:**

Kıt'a 29

Mısra: 8

Işık. II Parlaklık, nur.

Dü-necl-i muhterem kim her biriniñ neyyireyn-âsâ
Žiyâ bahş olmak űzre ruħlarından şu 'le-i idrâk

zîvâ-bahş ola:

1. **zîyâ-bahş ola:--a**

Kıt'a 103

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Aydınlık veren, ışıık saçan.

Žiyâ-bahş ola mihre meh-çe-i râyât-ı ikbâli
Münevver eyledikçe 'âlemi şâh-ı felek mahsūd

zîvâde:

1. **zîyâde:**

Kıt'a 50

Mısra: 31

Çok, fazla.

Ziyâde bir güzel târîh düşdi mısra'-ı evvel
Nebîlâ mısra'-ı şânîde tamı âşikâr oldu

zîvân:

1. **zîyân:**

Gazel 118

Mısra: 6

Ziyan, zarar.

Hayāl-i zülfidir sermāyesi sūda-ger-i 'aşkıñ
Ziyan ister mi âdem kıl kadar ümmîd-i sūdundan

ziyâ-yı mihr-i ikbâl:

1. ziyâ-yı mihr-i ikbâl:

Kaside 16

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Saadet güneşinin ışığı.

Ziyâ-yı mihr-i ikbâl ile imdâd itse dinmezdi
Zuhûr-ı cünd-i şeble 'âlem-i pür-nûr-ı târ oldu

ziynet:

1. ziynetle:--le

Gazel 129

Mısra: 1

Süs, bezek.

Değil ziynetle zâtı revnak it âgûş-ı ikbâle
Olur mı zîb-i düşî mücib-i fahriye dellâle

zöhre:

1. zöhre:

Gazel 41

Mısra: 9

Zöhre, Venüs gezegeni (Dünyaya en yakın ve en parlak gezegendir. Etkisi eğlence, neşe ve sevgiye yöneliktir. Minyatürlerde genellikle çeng çalan biri olarak tasvir edilir. AND 2008: 357-358) II çalgıcı.

Zöhre dâmen der-miyândır ahz-ı fenn-i 'işvede
Bıkr-i fikrim ey Nebîl âgûş-ı tevkîrimdedir

zû:

1. zû:

Kıt'a 60

Mısra: 4

Ar. Sahip.

Zuhûru haţîetî zâdet racâ'î
Feinnellâhe zû 'afvîn Kerîmin

zübde-i ebrâr:

1. zübde-i ebrâr:

Kıt'a 103

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Hayır sahiplerinin özü.

Buhâradan gelüp bu zübde-i ebrâr Şeyh Ahmed
Olunmuş hânesi içre defîn-i hâk-i müşg-âlûd

zübde-i ma'nâ-vı me'âlî:

1. zübde-i ma'nâ-vı me'âlî:--i

Kıt'a 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anlam manasının özü.

Ol nüsha-i dîrîneye beñzer bu cihân kim
Zâtidır anıñ zübde-i ma'nâ-vı me'âlî

zühd:

1. zühd:

Kıt'a 22

Mısra: 6

Dünyaya rağbet etmeme, kendini ibadete verme.

Eyler istidlâl târîhim şalâh-ı hâline
Zühd ile ma'mûr 'İmâdüddîn Ebu'l Takvâ ola

zühd ü verâ'ı:

1. zühd ü verâ'ı:--ı

Kıt'a 96

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Züht ve takva.

Zühd ü verâ'ı bâde-i gül-gûna değışdim
Dîvâneligi 'aql-ı Felâţûna değışdim

zühre:

1. zühreyi:--y, --i

Kıt'a 101

Mısra: 7

Hükümdarın çalgıcısı.

Zühreyi rakşa getirmişdi anıñ besteleri
Çıkup âgâzesi evc-i felek-i bâlâya

2. zühre:

Terkib-bend 1

Mısra: 135

Hükümdarın çalgıcısı.

Zühre bu hevâdan oldu bî-hüş
Terk eyle yeter yeter bu nağme

zuhûr:

1. zuhûrî:--ı

Gazel 16

Mısra: 3

Meydana çıkma, görünme.

Dîdeler rûşen zuhûrî 'aynıdır rû'yâlarıñ
Ol meh-i 'işveyle 'azm-i câme-hâb itdik bu şeb

2. zuhûrî:--(ı)n, --ı

Gazel 36

Mısra: 13

Meydana çıkma, görünme.

Gördüm Nebîl keyfiñ 'ademden zuhûrî
Ol hâl lebine nokta-i terkîb-i neş'edir

3. zuhûru:--u

Kıt'a 60

Mısra: 3

Meydana çıkma, görünme.

Zuhûru hañîetî zâdet racâ'î
Feinnellâhe zû 'afvin Kerîmin

zuhûr evlevüp:

1. zuhûr eyleyüp:--y, --(ü)p

Kıt'a 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Görünmek, ortaya çıkmak.

Bir nûr-ı çeşm-i şulbı yine eyleyüp zuhûr
Revnağ-tırâz-ı mehd-i cihân oldu habbezâ

zuhûr itdi:

1. zuhûr itdi:--di

Kıt'a 103

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ortaya çıkmak.

Olup vakfından istidlâl ile ihrâc-ı hedm oldu
Zuhûr itdi derûnında hemân bu kabır-i feyz- endüd

zuhûr-ı cünd-i şeble:

1. zuhûr-ı cünd-i şeble:--le

Kaside 16

Mısra: 62

Kelime Tipi: -

Gece ordusunun ortaya çıkması, görünmesi.

Żiyâ-yı mihr-i ikbâl ile imdâd itse dinmezdi
Zuhûr-ı cünd-i şeble 'âlem-i pür-nûr-ı târ oldu

zuhûr-ı hañt:

1. zuhûr-ı hañt:

Kaside 16

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Yüzdeki ayva tüylerinin ortaya çıkması, belirmesi.

Benim bu muhteżâ-yı rûz-gâr-ı zûr-kârımdır
Zuhûr-ı hañt ile pehnâ-ver-i dil pür-ğubâr oldu

zuhûr-ı mevt:

1. zuhûr-ı mevt:

Kıt'a 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ölümün ortaya çıkması.

Bang-ı nâ-geh zuhûr-ı mevt ile âh
Yogıken göçdi kimseden bâki

zuhûr-ı neş'e-i vahdetle:

1. zuhûr-ı neş'e-i vahdetle:--le

Kaside 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Birlik neşesinin ortaya çıkışı.

Zuhûr-ı neş'e-i vahdetle mâ-sivâ mı kalur
Virince zevk-i nihân lâ-ilâhe illallâh

zuhûr-ı sebz-i hatûla:

1. zühür-ı sebz-i haṭnīla:--ı, --ñ, --la

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) sarı renkli ayva tüylerinin çıkması, belirmesi.

Zühür-ı sebz-i haṭnīla 'ayān olur sāḳī
Ṭarāvet-i çemen-i nev-bahār 'ālem-i āb

zükām-āver-i bûy-ı gül-i ülfet:

1. zükām-āver-i bûy-ı gül-i ülfet:

Gazel 109

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dostluk gülünün kokusundan nezle olan.

Ḳokladın mı ne çiçekdi o hezār 'uşşāḳı
Ey zükām-āver-i bûy-ı gül-i ülfet gönlüm

züleyhā-yı zamān:

1. züleyhā-yı zamān:

Kıt'a 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zamanın Züleyha'sı.

Züleyhā-yı zamān şān Yūsufa 'arz-ı vişāl itdi
Aḳan ḥün-ı 'adū ḥinnā-yı ḥüsn ü ān-ı Mısr oldı

zülfi:

1. zülfiñde:-i, -n, -e

Gazel 24

Mısra: 9

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Bağlandım olup zülfiñde serdāde-i teslīm
Mānend-i Nebīl 'aşḳı taḳrīre güvāh it

2. zülfi:-i

Gazel 30

Mısra: 11

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Zülfi toḥm-eḫşān olunca ol ruh-ı ḥüy-gerdeye
Jāle-i gülden yeşermiş ḥaṭṭ-ı şeb-bū koymuş ad

3. zülfiñde:-i, -n, -de

Gazel 56

Mısra: 6

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Bak zebān-ı şekve zāhir mi dil-i şad-çakden
Güyyā zülfiñde yārin şāne-i ḥāmūşdur

4. zülfiñ:-in

Gazel 79

Mısra: 4

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Hümā-yı devlet-i vaşlı çeküp zīb-i ser eylerdi
Olaydı Ḳaysa zülfiñ hırz-ı cān mānend-i mıḳnāṭıs

5. zülfiñ:-in

Gazel 85

Mısra: 1

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Zülfiñ ey meh eger olursa penāh-ı 'āşık
Dokunur sünbüle-i çarḫa külāh-ı 'āşık

6. zülfi:--ü

Gazel 92

Mısra: 1

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Nedir tefevvuḳı bilmem o zülfi ebrūnuñ
Başar mı üstine bir kimse yerdeki rūnuñ

7. zülfi:-i

Gazel 112

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Ben zülfi sāyesinde o tūbā-hırāmın āh
Maḡbūte rūz-gār idim eyvāh bir zamān

8. zülfi:-i

Gazel 139

Mısra: 4

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi || saç.

Böyle baş üstünde yer itmez idi
Zülfi eger düşmese dāmānına

9. zülfini:--i, --n, --i

Gazel 142

Mısra: 1

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Bahş iderken zülfini gördüm o rüy-ı âlde
Oldı güm mihr-i emel ser-püş-ı kıl ü kâlde

10. zülfe:-e

Gazel 146

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Bir zülfe ser-fürü mî ider rûzgârda
Kayd itdirir mî gayrî hevâ-yî muhabbeti

11. zülfinde:-i, -n, -de

Gazel 151

Mısra: 9

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Zülfinde Nebîl-âsâ kaydın görür ey gâfil
Dendânını tîz itmîş ol şaneyi gördün mî

12. zülf:

Kıt'a 69

Mısra: 62

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Şeddesi şâne zülf-i dil-dâra
Cezm o zülf içre halkalar gibidir

13. zülfî:-i

Kıt'a 81

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Dil-dâde-i ruhsâra su'âl eyleme zülfî
Farq eyleyemez rûzî şeb-i târî ne bilsün

14. zülfî:--i

Kıt'a 90

Mısra: 1

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Zülfî içinde ruḥ-ı pür-jâlesi
Nûr-ı siyeh mî o mehiñ hâlesi

15. zülfidir:--i, --dir

Kıt'a 99

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Mülk-i fâsîñ zülfidir ser-'askeri
Sünbûli divânına serheng ider

16. zülfîñ:-in

Murabba 4

Mısra: 5

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Zülfîñ kemend it
Mecnûn-pesend it

17. zülfîñ:--i, --ñ

Murabba 5

Mısra: 1

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Zülfîñ görelî böyle perîşânım efendîm
Öldürme beni başîñ içün cânım efendîm

18. zülf:

Terkib-bend 1

Mısra: 9

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Reftârını zülf ider kıyâmet
Ser-rişte-i fitnedir ser-â-pâ

19. zülf:

Terkib-bend 1

Mısra: 116

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

VI
Zülf eyledi bahr-ı 'aşkı pür-cüş

20. zülfe:-e

Terkib-bend 1

Mısra: 71

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi | saç.

Gör zulmı o zülfe eyler isnâd
Tâ başdan aşardı cüy-ı Şîrîn

21. **zülfi:-i**

Terkib-bend 1

Mısra: 21

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi I saç.

Ey zülfi penâh-ı cân-ı 'âşık

Her bir şiken-âşiyân-ı 'âşık

22. **zülfiñ:-in**

Terkib-bend 1

Mısra: 98

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi I saç.

Olmaz mı şeb ol şabâha kurbân

Zülfiñ açup 'arz-ı gerden itdiñ

23. **zülfiñi:-i, -n, -i**

Terkib-bend 1

Mısra: 75

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi I saç.

Leyliye kalaydı zülfiñi yâd

Ķânün-ı cefâya virdi âheng

24. **zülfiñe:-i, -n, -e**

Terkib-bend 2

Mısra: 59

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi I saç.

Zülfiñe bend olanıñ hâli budur sulţânım

25. **zülfini:-i, -(n)i**

Gazel 86

Mısra: 9

Yüzün iki tarafına sarkan saç bölükleri. II

Sevgilinin saçı.

Zülfini cünbiş-i refţarı perîşân itdi

Bu hevâyı ser-i 'ar'arda kodı cilve-i 'aşk

26. **zülfiñi:-i, -(n)i**

Gazel 90

Mısra: 4

Yüzün iki tarafına sarkan saç bölükleri. II

Sevgilinin saçı.

Dest-ber-bâlâ-yı desti Kaysa göstermek muhâl

Zülfiñi mess itmedi dest-i nigâhı kimseniñ

27. **zülfiñi:-i, -(n)i**

Gazel 93

Mısra: 3

Yüzün iki tarafına sarkan saç bölükleri. II

Sevgilinin saçı.

Zülfiñi itmiş penâh âhım hevâ-yı haţţ ile

Üstine ebr-i bahârı müşg-bâr itsem gerek

28. **zülfiñi:-i, -(n)i**

Gazel 97

Mısra: 2

Yüzün iki tarafına sarkan saç bölükleri. II

Sevgilinin saçı.

Haţţı sünnetlik karanfil hâli şeb-bû rûyî gül

Zülfiñi farz eyle sünbül hâli şeb-bû rûyî gül

29. **zülfinde:-in, -de**

Gazel 132

Mısra: 3

Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi. II

sevgilinin saçı.

Tebâşîr-i zuhûr-ı gerdene zülfinde vaţţ ister

Şabâhü'l-hayra hasretidir giren aţşâmdan şâma

zülf içre:

1. **zülf içre:**

Gazel 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Içinde, arasında.

Sînesiñ görmüş o zülf içre şafâk sanmış Nebîl

Hâl-i gerden kevkeb-i şubh-ı vişâl olmuş bu şeb

zülf ü rûyuñda:

1. **zülf ü rûyuñda:**

Gazel 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saç (yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi) ve yüz.

Zülf ü rûyuñda değil ise Nebîlâ nazarıñ

Böyle âh itmez idiñ şubh u mesâ noldı saña

zülfe-kâr oldu:

1. zülfe-kâr oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 78

Kelime Tipi: -

Hız. Ali'nin Zülfikar isimli kılıcı gibi tesir etmek, korku vermek.

Benem zür-âver-i Döldül-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî
Ki şemşîr-i yerâ'am haşm-ı dūna zülfe-kâr oldu

zülfi:

1. zülfi:--+i

Gazel 47

Mısra: 10

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi l saç.

Mecnûnı bu gidişle hisâba olmaz Nebîl
Dünyâyı zülfi beste-i yek-mû ider gider

2. zülfi:

Murabba 6

Mısra: 13

Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi l saç.

Zülfi rû-püş-ı vech-i pâk itmiş
Çok siyeh- bahtı sîne-çâk itmiş

zülfi-i 'anber-fâmdan:

1. zülfi-i 'anber-fâmdan:--dan

Gazel 117

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Amber renkli saç II güzel kokulu siyah saç.

Tâb-ı meyle rûyuñ 'arz it zülfi-i 'anber-fâmdan
Meh çıkar tekmîl-i feyz-i mihr ile aḥşâmdan

zülfi-i 'arūs:

1. zülfi-i 'arūs:

Kaside 16

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gelin saç.

Nice zülfi-i 'arūs inkâr olur daḥl itme ey süsen
Behey dīvâne bak hem-hey'et-i zülfi-i nigâr oldu

zülfi-i 'arūs:

1. zülfi-i 'arūs:--ı

Kaside 15

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gelin saç.

Taḥrîk-i fitneden yine ḥavf itmeyüp şabâ
Zülfi-i 'arūsı eyledi ser- 'asker-i bahâr

zülfi-i cānāna:

1. zülfi-i cānāna:--a

Kıt'a 69

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saç.

Lâm-elif girdi şekl-i mıkṛāza
Zülfi-i cānāna ber-naẓar gibidir

zülfi-i dil-dāra:

1. zülfi-i dil-dāra:--a

Kıt'a 69

Mısra: 61

Kelime Tipi: -

Gönül alan sevgilinin saçları.

Şeddesi şâne zülfi-i dil-dāra
Cezm o zülfi içre ḥalkalar gibidir

zülfi-i girih-gîrin:

1. zülfi-i girih-gîrin:

Gazel 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düğümlü/dolaşık saç.

Şabâ zülfi-i girih-gîrin 'aceb taḥrîk itmiş mi
Yine baḥr-ı cünûn itmekde mevc-i cā-be-cā peydâ

zülfi-i girih-gîrinden:

1. zülfi-i girih-gîrinden:--den

Gazel 61

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Düğümlü/dolaşık saç.

Ḳanı zülf-i girih-giriñden âzâd olduğım günler
..... būs u ŧemme mu'tâd olduğım günler

zũlf-i ḥam-be-ḥamı:

1. zũlf-i ḥam-be-ḥamı:--ı

Gazel 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Büklüm büklüm olan saçlar.

Sıneme dök o zũlf-i ḥam-be-ḥamı
Sar bu dâğ üstine o bâğı yürüt

zũlf-i leylâ:

1. zũlf-i leylâ:

Murabba 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Leyla'nın saçı.

Ḳann idermiş zũlf-i Leylâ perçemiñ
Ḳız mısıñ bilsem 'aceb oglân mısıñ

zũlf-i leylâkı oldu:

1. zũlf-i leylâkı oldu:--dı

Kaside 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Leylak renkli saç olma.

Ḳaranfil oldu Mecnûnı görüp ol zũlf-i leylâkı
Baḳup bu ḥâle ŧeb-bū vü benefŧe târ u mâr oldu

zũlf-i leylâyı:

1. zũlf-i leylâyı:--y, --ı

Gazel 78

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Leyla'nın saçı.

Zũlf-i Leylâyı Nebîl eylerdi rû-püş-ı ḥabâb
Ḳulmet-i hicriñde memnûn olduğım görseydi Ḳays

2. zũlf-i leylâyı:--y, --ı

Kaside 16

Mısra: 67

Kelime Tipi: -

Leyla'nın saçı.

Şaçaklı eyleseydi esbine ger zũlf-i Leylâyı
Dimez miydi gören Mecnûn-ı ŧeydâ hüş-yâr oldu

zũlf-i leylâyı:

1. zũlf-i leylâyı:--y, --ı

Kıt'a 20

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Leylâ'nın saçı.

Ḳılsaydı lîḳa ḥoḳḳasına zũlf-i Leylâyı
Mecnûn bulurdu ḳayd-ı ḳalem nîsteden rehâ

zũlf-i reyḥânı:

1. zũlf-i reyḥânı:--ı

Gazel 65

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saçları reyḥan kokan, kokulu (sevgili).

Zũlf-i reyḥânı ger olmazsa siper-gam yetişür
Tüg-ı ŧâhî ise maḳşûd o perçem yetişür

zũlf-i siyâha:

1. zũlf-i siyâha:--a

Gazel 64

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin siyah saçı.

Çeküp zũlf-i siyâha bend iderken ŧefḳatîñ söyler
Hevâ-yı nefsiniñ ḳaydında ḳalim iffetin söyler

zũlf-i siyâhı:

1. zũlf-i siyâhı:--ı

Kıt'a 65

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Siyah saç.

Sünbül gibi ruḥsâra dök ol zũlf-i siyâhı
Pür-dûd ide rüy-ı felegi 'âŧıḳıñ âhı

zũlf-i siyâhıñ:

1. zũlf-i siyâhıñ:--ı, --ñ

Murabba 7

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Siyah saç.

Nizâmı kalmamış zülf-i siyâhın
Nedir sende bu efkâr-ı perîşân

2. zülf-i siyâhın:

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin siyah saçları.

Nolur mahv eylese mihr-i cemâlin zulmet-i dehri
Niçün zülf-i siyâhın perde-i envâr olur her şeb

zülf-i siyeh:

1. zülf-i siyeh:

Gazel 124

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Siyah saçları.

Tâb-ı dîdârı kebâb itdi Nebîl-i zârı
Meded ol zülf-i siyeh perde-i ruhsâr olsun

zülf-i siyehdir:

1. zülf-i siyehdir:--dir

Gazel 143

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Siyah saç.

Pertev-i hüsne sebep zülf-i siyehdir düşda
Ol mehiñ artar fûrûğı hâle-i âğüşda

zülf-i siyehe:

1. zülf-i siyehe:--e

Terkib-bend 1

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Sevgilinin siyah saçı.

Zülf-i siyehe okutdı rahmet
Pek kâfir imiş meger tegâfûl

zülf-i siyehin:

1. zülf-i siyehin:--(i)ñ

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Siyah saçları.

Zülf-i siyehin rüy-ı 'arağ-rîze dökülmüş
Bu gülşeni basmış yine şeb-bû-yı muhabbet

zülf-i siyeh-kâra:

1. zülf-i siyeh-kâra:--a

Gazel 88

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Günahkar, suçlu saç (Âşıkları kötü duruma düşüren sevgilinin saçı); siyah saç.

Çıkardın zîr-i fesden yüz virüp zülf-i siyeh-kâra
O yüzden şâne olmuş 'âşık-ı dîrîne-i şad-çâk

zülf-i siyeh-târı:

1. zülf-i siyeh-târı:--ı

Gazel 99

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Siyah ipe benzer saç.

Ol meh dökince zülf-i siyeh-târı ey Nebîl
Mahv itdi revnağ-ı şeb-i deycûrı neyleyim

2. zülf-i siyeh-târı:--ı

Gazel 101

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Siyah ipe benzer saç.

Zabı olmayup dökülmede ruhsâr-ı âline
Yüz buldı gitdi zülf-i siyeh-târı neyleyim

3. zülf-i siyeh-târı:--ı

Gazel 111

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Siyah ipe benzer saç.

Olaydı zülf-i siyeh-târı zîb-i dest-i hayâl
İderdi sünbül-i maзмünü deste deste zebân

zülf-i târ-mâra:

1. zülf-i tār-māra:--a

Gazel 125

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) karmakarışık, darmadağın olan saçları.

Çeker tār-ı nigehele şah-ı mārān merdüm-i çeşmi
Dolaşıyorsa o zülf-i tār-māra dīdeler rüşen

zülf-i yāri:

1. zülf-i yāri:--i

Murabba 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

Tahayyül itme ey dil zülf-i yāri
Yine hem-reng ider leyl ü nehārī

zulm:

1. zulm:-e

Gazel 43

Mısra: 9

Haksızlık, kötülük, fenalık II eziyet, cevr, cefâ.

Zulme amāde olur zālīm felek mesnedsede
Tīgīn der-dest idüp behrām kendin gösterir

2. zulm:-ı

Terkib-bend 1

Mısra: 71

Haksızlık, kötülük, fenalık II eziyet, cevr, cefâ.

Gör zulmı o zülfe eyler isnād
Tā başdan aşardı cüy-ı Şīrīn

zulm ü bid'at ola:

1. zulm ü bid'at ola:--a

Kıt'a 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zulüm ve yeni çıkan adetler olma.

Eyleyüp hük-m-i şerī'atle mün-evver ālemi
Nāsihi her zulm ü bî-dād ola Sulţān Muştāfā

zulm ü meşakkatiñ:

1. zulm ü meşakkatiñ:--i, --ñ

Terkib-bend 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eziyet ve zorluk.

İtmezdi tīre-rūz bu zulm ü meşakkatiñ
Pūr-āteş eyledi ten-i 'uşşākı firkatīñ

zulmet-i dehri:

1. zulmet-i dehri:--i

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya karanlığı.

Nolur mahv eylese mihr-i cemāliñ zulmet-i dehri
Niçün zülf-i siyāhiñ perde-i envār olur her şeb

zulmet-i farṭ-ı velehden:

1. zulmet-i farṭ-ı velehden:--den

Kaside 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şaşkınlığın aşırı karanlığı.

'Amūd-ı şubhı engüşt-i işāret itse de tevfiḳ
Görünmez zulmet-i farṭ-ı velehden yā Rasūlallāh

zulmet-i hicriñde:

1. zulmet-i hicriñde:--(i)ñ, --de

Gazel 78

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayrılık karanlığı.

Zülf-i Leylāy Nebīl eylerdi rü-püş-ı ḥabāb
Zulmet-i hicriñde memnūn oldığım görseydi Ḳays

zu'm:

1. zu'mınca:--ınca

Kıt'a 23

Mısra: 6

Asılsız idda, batıl inanç.

Zamān-ı devletinde nakş-ı ahd ile Fıransızlar
Alup bir iki yıl zu'mınca fermān-rāh-ı Mısr oldı

zümre:

1. zümre:

Kaside 12

Mısra: 60

Topluluk, takım, grup, camia.

Ancağ budur ümîd-i tehî-dest-i tã'ate
El'tâf-ı Hâk o zümre ile kâ-m-yâb ider

zümre-i hammâlden:

1. zümre-i hammâlden:--den

Gazel 122

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hammal topluluğu.

Şıkletinden âdemi hoşnûd ider ümmîd-i sūd
Güş olunmuş mu şikâyet zümre-i hammâlden

zür olmaz:

1. zür olmaz:--maz

Gazel 83

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Zor olmak, güç olmak.

Şâhidân-ı 'işve-kârân ile zür olmaz mı yâ
Şeyh Efendi eylese cem'iyet-i da'vâ-yı feyz

zür-âver-i düldül-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî:

1. zür-âver-i düldül-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî:

Kaside 16

Mısra: 77

Kelime Tipi: -

Mana aleminin Düldül binicisinin (Hz.Ali)

kuvveti.

Benem zür-âver-i Düldül-süvâr-ı 'arşa-i ma'nî
Ki şemşîr-i yerâ'am haşm-ı dūna zülfekâr oldu

zür-ı mey:

1. zür-ı mey:

Kıt'a 85

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarabın gücü.

Nerm idüp zür-ı mey ol şahib-kırân-ı 'işveyi
Sîneye çekdim beni gūyâ Nerimân eyledi

züvvâr:

1. züvvârıñ:--ı, --ñ

Gazel 91

Mısra: 3

Ziyaretçiler.

Züvvârıñ ider âteşte yandığın işmâm
Süzân olarak bûy-ı feşân oldığı 'üduñ

2. züvvâre:--e

Kıt'a 49

Mısra: 10

Ziyaretçiler.

İdenler şıdk-ı niyyet pâyeden ol pâyê mülhâkdır
Olur züvvâre gerçi anda rahmet-vâye-i Mekke

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MEHMED NEBİL DÎVÂNÎ'NDA KELİMELER

4.1. OKUMA İLE İLGİLİ ÖNERİLERİMİZ

Mehmed Nebîl Dîvânın'da bazı kelimelerin okunuşu tarafımızca şu şekilde yapılmıştır. Hangi kelimenin yanlış okunduğu altı çizili olarak belirtilmiştir. Doğru okunuşu da koyu (bold) şekilde yazılmıştır

.

(Bi-ḥamdillâh)

“Bi-ḥamdilleh şumâr-i luṭf-i bî-pâyānet imkân nist
Füzûn âmed zi-curm-i bî-ḥesâbem yâ rasûlallâh”(Kaside 10/3)

(reng-i hicâbı)

“Yoḡdur ḥuzûr-ı devletiñe varmaḡa yüzüm
Dil rûyına bu rengi hicâbı niḡâb ider”(Kaside 12/112)

(feyz-i rebî'îñ)

“Dinildikçe 'akîb-i cemrede her sâl-i ferruḡ-fâl
Yine feyzi rebî'îñ müceb-i def'-i ḡasâr oldı”(Kaside 16/90)

(der-sülâf-ı erguvâniden)

“İçüp cûş eylemişler der-selâf-ı erguvâniden
Bir iki dir iken gülşende bûlbüller hezâr oldı”(Kaside 16/29)

(evşâf-ı hümayûnuñda)

“Dil Nebîl-âsâ idüp başt-ı maḡâl
Oldı o şâf-ı hümayûnuñda lâl”(Muhammes 2/22)

(Zeyde)

“Virmiş o yār ‘Amre yine ruhsat-ı vişāl
Zeyde-i takaddüm itse nola vāv tarafdadır” (G.39/6)

(limmiyi)

“Yāri hālimden bilür hālim daḡı ol yārden
Fehm iden inni ile lemmiyi istidlālden” (G.122/6)

(Seyf)

“Cevher-i zāt-ı kürk ziğer-i esvāb deḡil
Seyfe ile nazar-ı ‘uryān dolaşur elden ele” (G.130/10)

(bi-reyb)

“Umūr-ı müşk ile şūret-nümā-yı imkāndır
Secencel-i dil-i şafvet beyānıdır bi-reyn” (Kıta 13/6)

(Nāsihi)

“Eyleyüp hüküm-i şerī ‘atle münevver ālemi
Nāsih-i her zulm ü bid‘at ola Sultān Muştafā” (Kıta 32/10)

(‘āṭıfet-kārīñ)

“Semiyi-yi meşhar-ı ‘ālem Hafīd-i ‘āṭıfet-kārīñ
İderdi görse Eflāṭūnı farṭ-ı zihni şermende” (Kıta 33/1)

(pür-ṭanin)

“Emr itdi ol şāh-ı güzün tarḡı oldı resm-i dil-nişin
İtdi cihānı püt-tanin şit-ı binā-yı Topkapu” (Kıta 58/12)

(vefk-i i lām)

“Muvaffaq oldılar ber-vefk-i dil-hāh-ı şeh-i ‘ālem
Bu nuşret vevk-i i lām oldı cünd-i Hān Maḡmūda” (Kıta 41/4)

(pîr ü pāk eyler)

“Ol civānuñ derd-i cevri hātıra virmez gubār

Ey Nebîl āb-ı sirişkim pîr-i pāk eyler beni” (Kıtā 75/4)

(elta ‘f oldığı)

“‘Ayān oldı bu zāt oldığı ta‘f maḥallinden

Gelür kabır-i laṭifinden dimāğ-ı cāna bûy-ı ‘ūd” (Kıtā 103/35)

(gülle-i kahra)

“Kelle-i a ‘dāsı olsun külh-i kahra nişān

Tûl-ı ‘ömr iḥsān idüp Allāh o şāh-ı mülheme” (Kıtā 57/31)

(İhtirāz-ı cevri ‘uşşāka)

“İhtirāz-ı cevri ‘uşşāka işāret yok mıdır

Bozma ey kāfir mugān āyınidir perhîz olur” (G.66/7)

(Vaktidir)

“Tālîb-i dîdār olan bîdāra maṭlabdır bu şeb

Valtidir mi ‘rāc-ı ümmîde ‘urûc eyle Nazîm” (Tahmis1/ 46)

bügseste:

“Kuvvet-i dest-i niyāza bestedir feth-i merām

Rişte-i nāz-ı bütān begsüstedir ibrāmdan” (G.117/4)

4.2. OKUNMAYAN KELİMELELER

Divanda okunmayan yedi kelime bulunmaktadır. Okunmayan kelimeler “.....” şeklinde gösterilmiştir. Eserin orijinali elimizde olmadığı için bu kelimeler okunamamıştır.

“Mey-i la ‘liñ güzār itdikçe inbîk-i ḥayālinden

.....şāf ider deryūze neş‘e-i melālinden” (G.120/2)

“Zāhidiñ yağın eritdik mum idince ey Nebîl
Yumşadup şurāh ile harāb itdik bu şeb” (G.16/10)

“Foya viridi āb-ı gevher neş`e-i elmās ile
Pür-`araķ oldıkça ... bezm-i nūş-ā-nūşda” (G.143/6)

“Dīdāra fedā itdi bāl ü peri.....
Yaķdı beni ey Nebîl pervāneyi gördüñ mi” (G.151/3)

“Bu def`a himmeti vālāyı icrāda
Muḥāl `add iden aşḥāb-ı ḥasūdı eyledi rüsvā” (Kıta 59/17)

“Virüp meşşāta-i tedbiri şüret.....
Yeñiden ümm-i dünyā kesb-i ḥüsn itmekdedir ḥālā” (Kıta 59/21)

”`Aynı nīsān `aynıdır ğaynı
.....pür-rahmet-i maṭar gibidir” (Kıta 69/44)

“Kāfî itdikde.....berdüş
Lām etek devşirüp kaçır gibidir” (Kıta 69/47)

“Ḥālimden eğer suāl olursa
Yār.....ḥasbiḥāl olursa” (Mesnevi 1/42)

SONUÇ

“*Mehmed Nebîl Dîvânı’nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*” adlı bu çalışma ile Klasik Türk şiirinin 19.yy’daki temsilcilerinden Mehmed Nebîl Dîvânı’ndaki söz varlığı ortaya çıkarılmıştır. Mehmed Nebîl Dîvânı’nın söz varlığını oluşturan sözcükler, tamlamalar, atasözleri, deyimler, kalıplaşmış ifadeler bağlamlı dizin yardımıyla belirlenerek alfabetik olarak sıralanmış ve bunların işlevsel anlamları tespit edilmiştir.

Şairin kelime kadrosu, bunların kullanım sıklıkları ve hangi bağlamda kullandıkları vb. birçok özellik bağlamlı dizin yardımıyla alfabetik olarak sıralanmaktadır. Ayrıca şairin kullanmış olduğu kalıp ifade, deyim ve atasözü gibi söz varlığına ulaşılmıştır. Çalışmada 4 adet atasözü, 56 adet deyim tespit edilmiştir. Dîvânda 56 farklı deyim kullanılması eserin deyimler bakımından zengin olduğunu göstermektedir. Deyim bakımından zengin olan divanda atasözlerinin az sayıda olması dikkat çekicidir. Bu eserde toplam 23 adet vezin kullanıldığı tespit edilmiştir. En çok kullanılan vezin fâ i lâ tûn / fâ i lâ tûn / fâ i lâ tûn / fâ i lûn veznidir. Bu somut veriler hem Mehmed Nebîl’in üslûbunu belirlemeye hem de şairler ve dönemler üzerine yapılacak mukayeseli araştırmalara imkan sağlayacaktır.

Mehmed Nebîl, Nedîm’in şiirleri kadar neşeli, Fuzûlî ve Şeyh Gâlip’teki kadar ağır tasavvufî hava içerdiği tespit edilmiştir. Dîvânda peygamber isimlerine de yer verilmiştir. En çok adı geçen peygamber, Hz. Yusûf’tur. Şairin dîvânında geçen birçok adet ve geleneğe yer vermesi şairin yaşadığı devrin sosyal ve kültürel hayatının anlaşılmasında bize ipuçları vermektedir. Dîvânda, Mehmed Nebîl’in söz varlığı ortaya çıkarılmış ve şairin yaşadığı döneme ait önemli kültürel unsurlar tespit edilmiştir.

Mehmed Nebîl’in tek eseri olan dîvânı üzerine yapılan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmasının şerh çalışmalarını kolaylaştıracağı, her seviyeden okuyucu tarafından dîvânın anlaşılabilirlik seviyesini yükselteceği ve bu çalışmanın edebiyat dünyasına büyük katkısı olacağı düşünülmektedir.

Tebdiz sisteminin sağladığı imkânlarla Mehmed Nebîl Dîvânı’nda 6490 kelime, 8934 kelime grubu tespit edilmiştir. Tespit edilen kelime ve kelime grubu sayısı şairin oldukça kelime haznesinin geniş olduğunu göstermektedir. Mehmed Nebîl’in şairliği tek bir tarzla yetinmeyen, yeniliklere açık, şiirlerinde her türlü konuyu işleyebilen bir yapıya sahip olduğunun göstergesidir.

Mehmed Nebîl'in sanatındaki ana vasıflarından biri olarak ahenk, vezin dışında redif, kafiye tekrarlarıyla da temin edilmiştir.

İşlevsel sözlükler metinlerin doğru okunmasına da katkı sağlamaktadır. Kelime ve kelime gruplarına bulunduğu bağlama göre anlam verilmesi, okuma hatalarında Mehmed Nebîl Dîvânı'nın daha anlaşılır bir çevirisini oluşturmuştur.

Nebîl Dîvânı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlanması, şairin üslubu ve sanatı hakkında bilgi vermesiyle birlikte ortaya koyduğu veriler ve bağlamsal anlamlar 19. yüzyıl Klasik edebiyat ve Türk edebiyatı çalışmalarına kolaylık sağlayacak, Nebîl Dîvânı'nın günümüz okuyucuları tarafından anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ile Klasik Türk şiiri üzerinde yapılabilecek birçok çalışma alanına veri sağlanmakla birlikte tarihsel bir Türkçe sözlüğün oluşturulmasına katkısı olacaktır.

KAYNAKÇA

Aktaş, Y. (2010). Mehmed Nebîl ve Dîvânı (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aksan, D. (1990). Her Yönüyle Dil. Ankara: TDK Yayınları.

Büyük Türkçe Sözlük, (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Cebecioğlu, E. (2014). Tasavvuf Terimleri ve Deyimler Sözlüğü. Ankara: Otto Yayınları.

Çatıkkaş, M.A. (2009). Şiirimizin Beyitler ve Mısralar Sözlüğü. C. I, II, III. Altunizade/ İstanbul: Sütun Yayınları.

Devellioğlu, F. (2010). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. 26. Baskı. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Dilçin, C. (2009). Yeni Tarama Sözlüğü. 2. Baskı. Ankara: TDK Yayınları.

Keleş, R. (2016). Dîvân Şiirinde Ayet ve Hadis İktibasları. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Kesik, B. (2014). ‘Mehmed Nebîl’. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. (Erişim Tarihi: 14.12.2020) , [http:// teis.yesevi.edu.tr/ madde-detay/ nebil-Mehmed- nebil-bey](http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nebil-Mehmed-nebil-bey).

Kurtlar Oğuz, F.S. (2014). ‘Mehmed Nebîl’. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. (Erişim Tarihi: 14.12.2020), [http:// teis.yesevi.edu.tr/ madde-detay/ nebil-Mehmed-nebil-bey-hafiz-Mehmed](http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nebil-Mehmed-nebil-bey-hafiz-Mehmed).

Kürt, Z. (2005). XIII. Yüzyıl Dîvân Şairi Halil Nuri Bey, Hayatı ve Eserleri. Gazi Üniversitesi: Sosyal Bilimler Entitüsü.

Oğuz, K. ve Sabiha, F. (2014). Mehmed Nebîl Bey ve Hicr ü Visal'i. Electronic Turkish Studies, 9(12).

Öztürk, F. (2007). Bâki Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük] (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özcan H. (hzl). (2000). Son Asır Türk Şairleri (Kemalü'ş – Şura) İbnü'l – Emin Mahmud Kemal İnal C. III, Ankara: AKM Yayınları.

Pakalın, M. Z. (1993). Osmanlı Tarih Deyimler ve Terimler Sözlüğü I-II- III. İstanbul: MEB Yayınları.

Pala, İ. (2014). Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü. İstanbul: Kapı Yayınları.

Sami, Ş. (2007). Kamûs-ı Türkî. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Şenödeyici, Ö. (2011). Nâilî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şenödeyici, Ö. (2017). “Üslup Araştırmaları Açısından Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmaları: Nili Örneği “. Journal of Turkish Language and Literature, 1 (3), 282- 306.

<http://tebdiz.com/index.php>. (05.02.2022).

Tuğluk, İbrahim Halil, ‘Klasik Şiirde Mekan İsimlerinin Bağlamsal Kullanımı: Dergah-name Örneği’; Osmanlı Edebî Metinlerinin Anlam Dünyası Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik, 12-13. 05.2017, (s.58-76).

Tuncer, E. (2016). Sükkeri Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük] (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Turan, V. (2018). Emrî Divânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük). Doktora Tezi. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uludağ, S. (2005). Tasavvuf Terimleri Sözlüğü. 2. Baskı. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Uysal, İdris N. (2012). “Ağız Araştırmalarında Bağlamsal Sözlük ve Dizin Kullanımı”. Diyalektolog, 55-62.

Yazım Kılavuzu. (2008). Ankara: TDK.

